 BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS VIENNAE	589516
	Mag. St. Dr. 111

34

J.
4.



589516 III

Mag. St. Dr.

J. ⁹ Nov 1

EM:

Ex Bibliotheca
Capucinae Subastrentium.

COLLECTANEA
ASCETICA

EXERCITIIS SPIRITUALIBUS
S. IGNATII FUNDATORIS
SOCIETATIS JESU

ACCOMMODATA,

Secundum Capucinos EX *Subartorie*

DOCTRINA SACRÆ SCRIPTURÆ, SS.
Patrum, aliorumque Divorum heroicis gestis,
ac selectioribus Historiis

DESUMPTA, *Vol. 2.*
Nr. 3.

AD

Declinandum à Malo Vitiorum; ad facien-
dum bonum Virtutum, tam Theologicarum, quam
Moralium, de quibus hic luculenter agitur,

EXCITANTIA,

CONCIONATORIBUS QUOQUE, EXHOR-
TATORIBUS, PIISQUE DISCURSIBUS

PERUTILIA,

PUBLICO USUI PROPOSITA,

AUTHORE

P. PETRO KWIATKOWSKI, Societatis JESU.

Cum Licentia Superiorum.

AUGUSTÆ VINDELICORUM, & CRACOVIAE.

Sumptibus CHRISTOPHORI BARTL, Universitatis Cracoviensis Bibliopolæ,
Anno MDCCXLI.



LADISLAUS ZOLTOWSKI,
PRÆPOSITUS PROVINCIALIS
SOC. JESU PER POLONIAM.



Um opus, quod inscribitur : Col-
lectanea Selecta Exercitiis Spiritua-
libus S. Ignatii Fundatoris Soc.
Jesu, accommodata Authore P.
Petro Kwiatkowski Soc. Jesu ali-
quot ejusdem Societatis Theologi
recognoverint, & in lucem edi
posse probaverint, potestate mihi factâ ab Admo-
dum Reverendo Patre nostro Francisco Retz So-
cietatis Nostræ Præposito Generali, facultatem
concedo; ut typis mandetur, si iis, ad quos perti-
net, ita videbitur. In cujus fidem, has Lite-
ras, manu mea firmatas, & sigillô munitas dedi. Cra-
coviæ die 22. Decembris 1736.



LADISLAUS ZOLTOWSKI mppr.

APPRO-

589516 III
Mag. St. Dr.

1867 K 16 St. Dr.

Bibl. Jac



APPROBATIO CENSORIS.

Collectanea hæc Moralia non tantum Divini Verbi Concionatoribus pro ornandis & lo-
cupletandis Concionibus, sed & aliarum
Scientiarum Cultoribus in Augmentum
Virtutum & pro norma Vitæ rectè instituendæ co-
piosissimas, utilissimasque ex Sacra Scriptura, SS. Pa-
tribus, probatisque Authoribus subministrant mate-
rias, quare luce publica omninò dignissima judico.
Augustæ Vindelicorum 5. Junii 1741.

Imprimatur H. S.

Augustæ ex Vicariatu 5. Junii 1741.

JOANNES ADAMUS NIEBERLEIN,
SS. Theol. Doct. Episc. Diocl. Suffrag.
Eufstet. Canon. Cath. Eccl. August. p. t.
Vicarius Generalis, mppr.

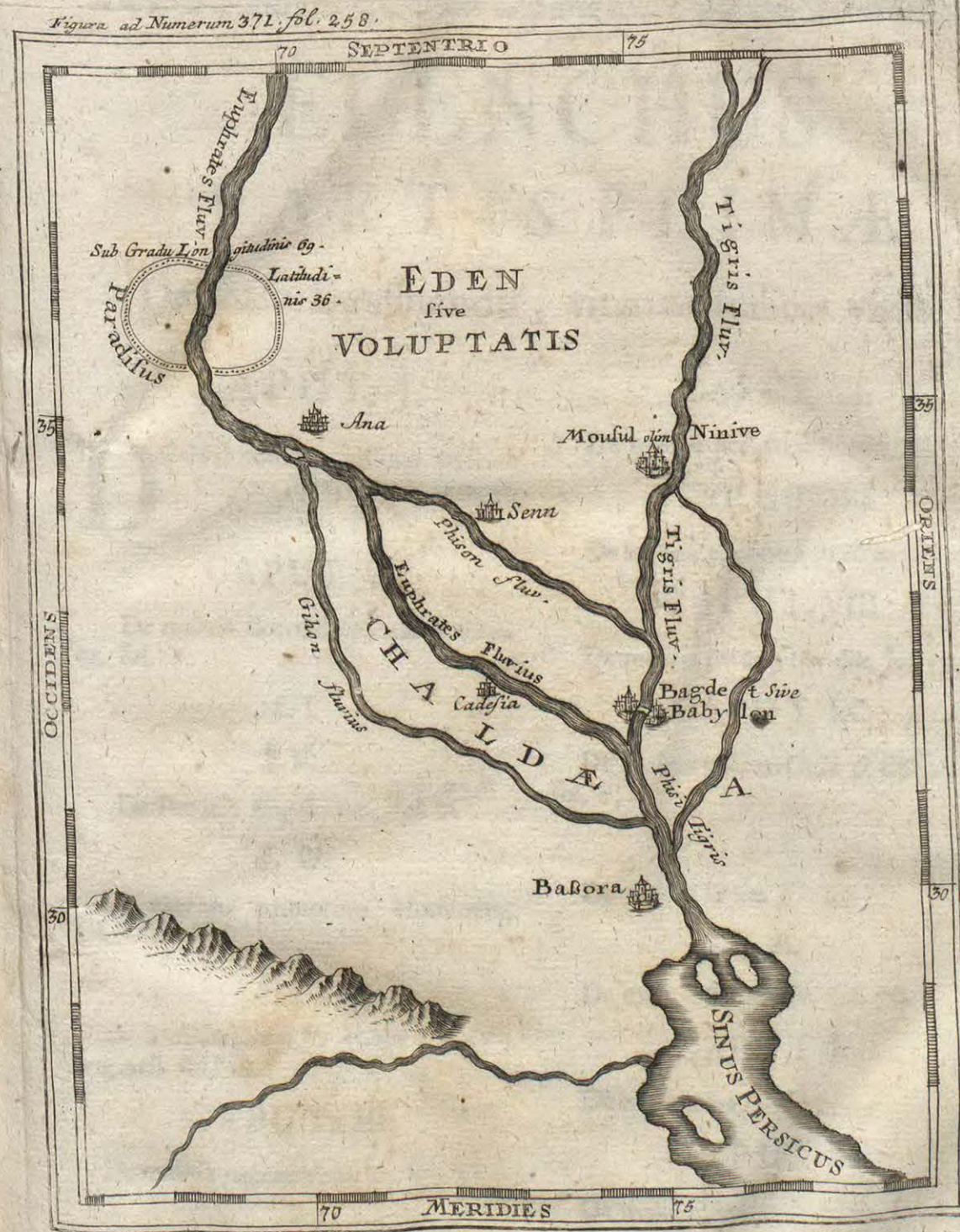
FRANCISCUS JOSEPHUS de HANDL,
SS. Theol. Licent. Rever. & Serenif. Princ.
& Episc. August. Consil. Eccl. Major. Pœ-
nit. ac Libr. Censor. nec non Infig. Eccl. ad
S. Mauritium Canon. & Parochus, mppr.

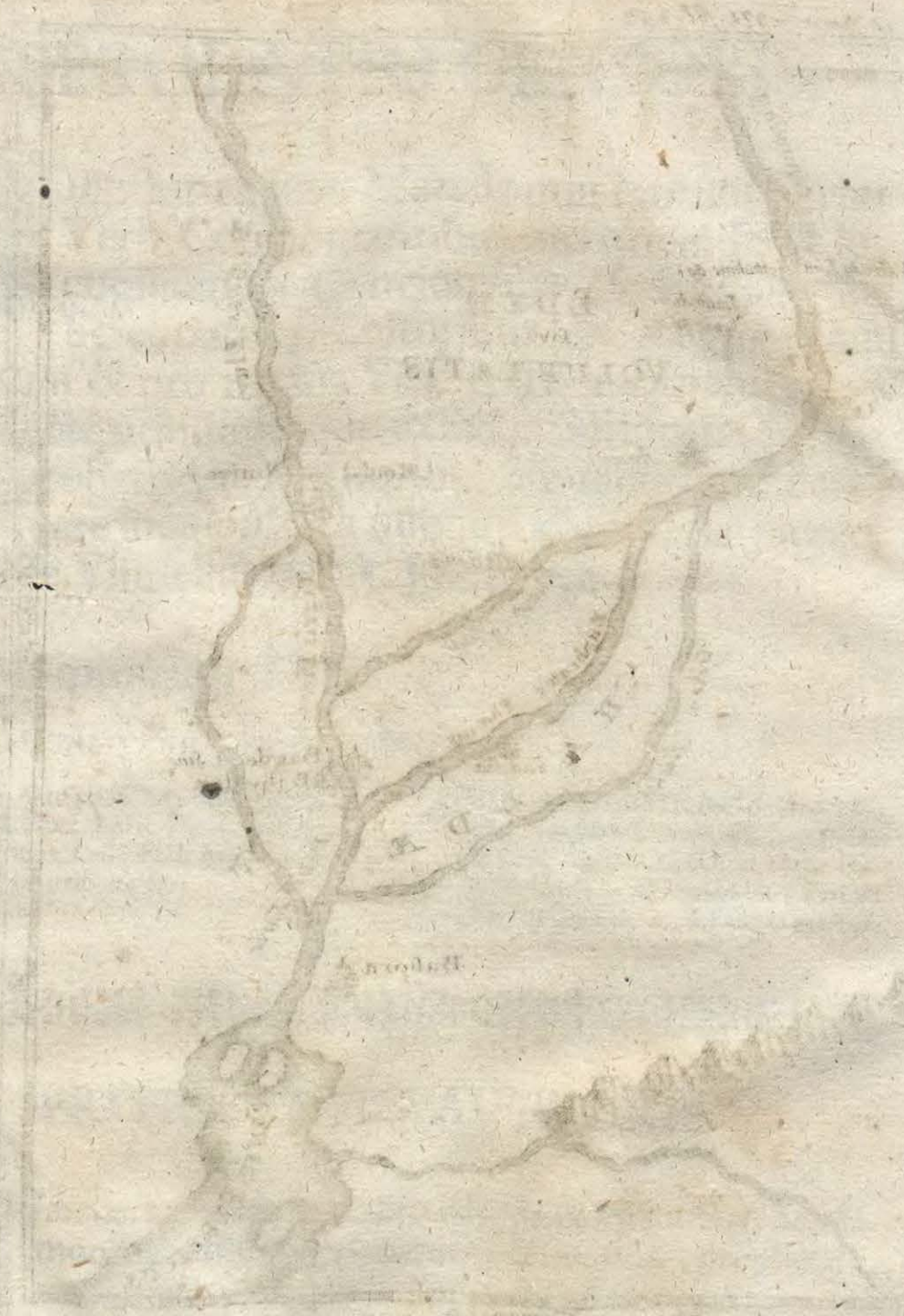


PROTESTATIO AUTHORIS.

Quæ narrantur in hoc Libro de Vita & Virtutibus, Sancti-
monia illustrium Personarum; & miracula, prophetias,
revelationes, aliæque hujusmodi sapiunt: humana dun-
taxat autoritate; non autem divina Catholicæ Romanæ Eccle-
siæ, & Apostolicæ Sedis nituntur; atque ita fides sit penes Au-
thores juxta Decretum Urbani VIII. 9. Junii Anno 1631.

ELEN.





ELENCHUS PARTIS PRIMÆ

De malo Declinando, vitandis scilicet vitiis.

CAPUT I.

DE Malorum, pessimo peccato
scilicet, quid sit? & quomo-
do dividatur. fol. 2.

CAPUT II.

De malitia horribili peccati morta-
lis. fol. 2.

§. I.

§. II.

De Peccato Angelorum. fol. 7.

§. III.

De peccato primorum Hominum.
fol. 11.

§. IV.

De Immunitate B. V. Mariæ à peccato
originali. fol. 18.

CAPUT III.

De malitia peccati venialis. fol. 22.

CAPUT IV.

Remedia contra quæcunque peccata.
fol. 31.

CAPUT V.

De malitia peccati superbiæ. fol. 32.
R. P. Krynkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

CAPUT VI.

De malitia peccati Avaritiæ. fol. 37.

CAPUT VII.

De malitia peccati Luxuriæ. fol. 52.

CAPUT VIII.

De malitia peccati Invidiæ. fol. 59.

CAPUT IX.

De malitia peccati Gulæ & Ebrietatis.
fol. 66.

§. I.

De malitia Gulæ. fol. 66.

§. II.

De malitia Ebrietatis. fol. 70.

CAPUT X.

De malitia Iræ. fol. 75.

CAPUT XI.

De malitia peccati Acediæ. fol. 84.

CAPUT XII.

De malitia peccatorum prout oppo-
nuntur Virtutibus Cardinalibus. fol. 89.

§. I.

De malitia peccatorum & vitiorum
Præ-

Prudentiæ oppositorum fol. 89.

§. II.
De malitia peccatorum & vitiorum
Justitiæ oppositorum, fol. 91.

§. III.
De malitia peccatorum & vitiorum
Temperantiæ, & annexis illis virtutibus
oppositorum, fol. 107.

§. IV.
De vitiis Fortitudini, & annexis illi
virtutibus, oppositis, fol. 109.

§. V.
De malitia aliquorum peccatorum
Charitati, Justitiæ, aliisque virtutibus
oppositorum. Et hæc sunt Calumnia,
Detractio, Judicium temerarium, fol.
111.

CAPUT XIII.

De Morte, fol. 121.

§. I.
De Morte naturali sive communi bo-
nis & malis, fol. 121.

§. II.
De Morte Peccatorum, fol. 128.

§. III.
De Morte pretiosa Sanctorum, fol. 130.

CAPUT XIV.

De Judicio Dei, fol. 140.

§. I.
De Judicio Dei particulari, fol. 140.

§. II.
De Universali Dei Judicio, fol. 146.

CAPUT XV.

De Inferno, fol. 184.

CAPUT XVI.

De Purgatorio, fol. 192.

CACUT XVII.

De Pœnitentia, fol. 201.

PARTIS SECUNDÆ.

CAPUT I.

De Deo ter optimo Maximo, fol. 218.

§. I.
De Essentia Dei & Attributis, fol. 218.

§. II.
De omnipotentia Dei elucente in Mun-
di creatione, fol. 230. de opere secun-
dæ diei, fol. 246. de opere tertiæ diei,
fol. 247. de opere quartæ diei, fol. 249.
de opere quintæ diei, fol. 250. de opere
sextæ diei, fol. 252.

§. III.
De providentia Dei circa creaturas,
fol. 263.

§. IV.
De Sanctissima Trinitate, fol. 280.

§. V.
De Deo tanquam fine ultimo, fol. 297.

CAPUT II.

De Christo Salvatore, fol. 303.

§. I.
De Incarnatione Christi, fol. 303.

§. II.
De Nativitate Christi, fol. 312.

§. III.
De Circumcisione Domini, & Nomi-
nis Jesu ejusdem impositione, fol. 326.

§. IV.
De vita Christi ad Annum ætatis ejus-
dem trigésimum, fol. 330.

§. V.
De vita Christi ab anno ætatis 30mo
ad Passionem ejusdem, fol. 351.

§. VI.
De Passione Christi, fol. 379.

§. VII.



§. VII.

De Resurrectione Christi, fol. 390.

§. VIII.

De Ascensione Christi, fol. 395.

CAPUT III.

De Deipara Virgine.

§. I.

De Immaculata Conceptione Deipa-
ræ, fol. 399.

§. II.

De Nativitate Deiparæ, fol. 403.

§. III.

De Præsentatione Deiparæ, fol. 407.

§. IV.

De Desponsatione Deiparæ, fol. 408.

§. V.

De Annuntiatione Deiparæ, fol. 412.

§. VI.

De Visitatione Deiparæ, fol. 420.

§. VII.

De Purificatione Deiparæ, fol. 427.

§. VIII.

De Doloribus Deiparæ, fol. 431.

§. IX.

De Assumptione Deiparæ, fol. 435.

§. X.

De Scapulari Deiparæ, fol. 440.

§. XI.

De Rosario Deiparæ, fol. 442.

§. XII.

De Sodalitate Deiparæ, fol. 446.

§. XIII.

Varia de Excellentia, gratiis, bene-
ficiis Deiparæ, fol. 448.

De virtutibus tam Theo-
logici, quàm Cardinali-
bus, & Moralibus.

CAPUT IV.

De Fide.

§. I.

Quid sit fides, & quæ sint credenda,
quo motivo, fol. 458.

§. II.

De fide propugnata, & propagata per
Sanctos Apostolos, fol. 469.

§. III.

De fide propugnata & propagata per
Sanctos Martyres, fol. 489.

§. IV.

De fide propugnata & propagata per
SS. Confessores, & alios viros Apostoli-
cos, fol. 507.

CAPUT V.

De Spe Theologica.

§. I.

Quid sit spes Theologica, quod sub-
jectum, objectum, proprietates &c. fol.
520.

§. II.

De variis effectibus, actibus, exem-
plis Spei Theologicæ, fol. 523.

CAPUT VI.

De Charitate Theologica.

§. I.

De Charitate Dei, fol. 527.

§. II.

De Charitate Proximi, fol. 535.

§. III.

De Zelopro Gloria Dei, & animarum
salute, fol. 540.

De virtutibus Cardinali-
bus & Moralibus.

CAPUT VII.

De Prudentia.

X 2

§. I.



§. I.
Quid sit Prudentia, qui illius effectus
&c. fol. 561.

§. II.
De Divisione, & Partibus Pruden-
tia, fol. 564.

§. III.
De His, quæ attribuntur Prudentia,
fol. 574.

CAPUT VIII.

De Justitia,

§. I.
Quid sit justitia, fol. 577.

§. II.
Quomodo dividatur justitia, fol. 578.

§. III.
De justitia Particulari, fol. 610.

CAPUT IX.

De Fortitudine.

§. I.
Quid sit Fortitudo, fol. 632.

§. II.
Fortitudinis affines Virtutes, fol. 637.



CAPUT X.

De Temperantia,

§. I.
Quid sit Temperantia, fol. 654.

§. II.
De Partibus Temperantia, fol. 662.

§. III.
De Virtutibus affinis Temperantia,
fol. 669.

CAPUT XI.

De fine ultimo & æterna Beatitudine
Hominis.

§. I.
De loco æternæ Beatitudinis fol. 699.

§. II.
De Beatitudine æterna, & dotibus
Corporis, ac oblectamentis sensuum, qui-
bus fruuntur in corporibus suis gloriosis
Beati in cælo, fol. 717.

§. III.
De Beatitudine æterna Sanctorum quo-
ad Animam, fol. 724.



**DECLINA A MALO,
ET FAC BONUM.** Psal. 36 v. 27.

**QUI ENIM VULT VI-
TAM DILIGERE, ET DIES
VIDERE BONOS &c.**

**DECLINET A MALO ET FA-
CIAT BONUM.** 1. Petri 3. v. 10. & II.

Hisce duobus præceptis universæ justitiæ lex, omnis virtu-
tis norma, & descriptio includitur. Istis veluti polis,
totius Christiani orbis ac vitæ tam temporalis quàm æternæ
felicitas & beatitudo vertitur; hoc ordinatissimo motu du-
cuntur dies boni, fortunatæ prodromi æternitatis; decli-
natur porro à malo, dum vitantur vitia; efficitur bonum,
cùm exercentur virtutes. Hæc duo jungenda secum necessa-
riò; ut prosperè in profectu spirituali, in tendentia ad perfe-
ctionem, atque ad finem ultimum, in vita Christiana, &
multò magis Religiosa procedatur. Quapropter prædicta
duo, in duabus Libri istius spiritualis partibus, tractanda as-
sumuntur. Sit itaque

P A R S I.

De malo declinando, vitandis scilicet vitiis.

C A P U T I.

De malorum, pessimo peccato scilicet, Quid sit? & quomodo dividatur?

1.
Peccatum
quantum
malum.

In multis Scripturæ sacræ locis præcipue in Libro Judicium peccatum antonomastice malum vocatur in conspectu Domini perpetratum. Malum sane est, quod infinito Bono opponitur & quodammodo infinite malum, utpote offendens infinite dignum omni amore, honore, reverentia Deum ac supremum Regem & Dominum. Malum, quod innumera in mundum invexit mala, morbos, miseras, calamitates, mortem, purgatorii & inferni pœnas, quæ licet ex se mala non sint; cum sint iustitiæ divinæ instrumenta, pro malis tamen reputantur & sentiuntur ab hominibus. Malum peccatum, quod Angelus in horrenda deformavit monstra. Tantum malum peccatum, ut pro nullo malo temporali evitando, pro nullo bono consequendo, etiam pro mille bonis lucrandis prudenter eligi possit. Est malum totius naturæ rationalis. Est malum proprium peccantis & violatio charitatis propriæ: est malum deviare faciens hominem à summo bono, à fine ultimo, impediens hominem à consecutione finis ultimi.

Quid sit
peccatum?

Porro peccatum est transgressio legis, sive, ut ait Toletus, est voluntarius recessus à regula divina, per quam regulam intelligitur præceptum tam naturale & humanum, quam divinum; per recessum intelligitur actus (vel ejus amissio) qui sit non tantum voluntarius,

sed etiam liber, cum aliqua actuali advertentia malitiæ. Breviter Bellarminus peccatum dicit esse commissionem vel omissionem contra legem DEI, quæ est regula recte operandi. Alii dicunt conceptum definitivum & essentialem peccati in hoc stare, quod sit usus seu exercitium libertatis disforme dictamini conscientie proponenti regulam morum objectivam.

Juxta Bellarminum Cardinalem dividitur peccatum in Originale & Actuale. Actuale verbò in Mortale ac Veniale. Peccatum Originale est peccatum Adæ in posteris illius per propagationem naturalem, ab ipso descendentes transfusum, moraliter manens in iisdem. Peccatum mortale est, quod obditi gravitatem gratiam & amicitiam cum Deo dissolvit, pœnamque æternam meretur. Dicitur *Mortale*, quia spiritualis vitæ principium, gratiam scilicet habitualement tollit, & mortem animæ adfert; &, quod juxta S. Augustinum, animam perimit uno quasi ictu. *Veniale* peccatum est, quod ob suam levitatem, gratiam & amicitiam non tollit, est fervorem charitatis aliquo modo minuat, & temporalem pœnam mereatur. Dicitur *Veniale*; quia salvo vitæ spiritualis principio scilicet gratia, languorem animæ, facile curabilem infert, veniamque facile consequitur. Habitualement peccatum est actio vel omissio peccaminosa, physice præterita, manens moraliter.

C A P U T II.

De malitia horribili peccati mortalis.

§. I.

3.
Malitia
peccati
mortalis
ostenditur

Peccatum mortale, cum illud sit, quo violatur præceptum divinum præcipiens aliquid aut prohibens sub amissione salutis & amicitie divinæ, & gratiæ,

quæ est vita spiritualis animæ, merito mortale dicitur.

Quanta illius sit malitia & turpitudine, cognoscere possumus ex odio, quo fertur Deus in

in illud. Sap. 14. *Odio est Deo impius, & impietas ejus.* Hoc odium est justissimum, & tam magnum, ut illud nullus intellectus creatus comprehendere possit. Cum enim DEUS amat infinitam bonitatem suam, odit infinito odio peccatum; uti malum directe oppositum, eidem bonitati. Hoc odium manifestat DEUS, dum peccantem mortaliter, privat infinito bono, se ipso scilicet & visione sui beatifica, eundemque ad pœnas infinitas, æternas infernales condemnat. Insuper patet exinde malitia peccati, quod Deus, cum nihil odio habeat ex illis, quæ creavit, juxta illud Sap. 11. *Nihil odisti eorum, quæ fecisti, est videntur vitia horrida, solum autem peccatum, quod non creavit, habeat odio.* Patet quoque exinde odium DEI contra peccatum mortale, quod, juxta doctrinam D. Thomæ, & communem Theologorum, nulla pura creatura rationalis satisfacere DEO potest pro peccato mortali. Et sic licet omnes sancti Angeli assumerent corpora humana, in illisque per mille miliones annorum & amplius, omnes pœnas inferni, aliasque cogitabiles paterentur, iustitiæ divinæ pro uno peccato mortali satisfacere non possent, nec posset id præstare etiam Beatissima Deipara, omnibus sanctis hominibus associata, est similes, in satisfactionem pro uno peccato mortali pateretur pœnas.

Quare incarnatione Filii DEI opus fuerat, ut adæquate majestati divinæ pro offensa satisfaceret, uti Persona, dignitate æqualis Patri. Sicut non satisfaceret Regi terreno pro offensa aliqua v.g. alapa, nisi par eidem in dignitate. Exhibet odium DEI contra peccatum mortale acerbissima passio & mors Christi, quam subire voluit DEUS ad abolendam noxam peccati, juxta illud Prophetæ Isaia 53. v. 8. *Propter scelus populi mei percussit eum.*

4. Cur autem tanto odio habeat DEUS NB. Dum peccatum mortale, ratio prima est, ipsamet alicubi peccati cujusvis turpitudine ex natura ejusdem: ponuntur quodlibet enim peccatum ex sua essentia est ista litte- contra lumen rationis, cui non congruit. ræ q. d. qui Insuper intellectus judicat talem debere esse ponendæ, rerum ordinem, ut sensualitas subdita sit in ut sunt tellectui, intellectus autem voluntati divinæ, scriptæ. peccatum verò perturbat istum ordinem. Se- his utun- cunda ratio est istius odii; quia quodlibet tur præci- peccatum ita contrarium est DEO, sicut tepue Cor- nebræ luci; sicut mors vitæ. Quemadmo- nelius à dum ergo DEUS est summum bonum, pu- Lapide & rum bonum, omne bonum, infinitum bo- significant num; ita peccatum, quod est contrarium quasi di- huic bonitati, est summum malum, purum ceret. per malum, infinitum malum, uti id probat illas scili- R.P. Kpiatowski S. J. Collectanea Ascetica.

Vincentius Caraffa Peregr. 3. l. 2. Hæc verò cet expli- contrarietas, quæ est inter DEUM & peccatum ali- tum, in hoc consistit, quod, sicut Theolo- quis tex- gi cum S. Thoma docent, peccatum est a- tus, versio à DEO, & conversio ad creaturam, v.g. ad lucrum, ad voluptates, ad laudes hu- manas; contra quod conqueritur DEUS Jerem. 2. v. 12. *Obstupescite Calisuper hoc & porta ejus desolamini vehementer. Duo enim mala fecit populus meus: Mæ dereliquerunt fontem aqua viva, & foderunt sibi cister- nas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.* Neque hic tantum con- sistit malitia peccati, quod homo per illud, non quomodocumque avertit se à DEO, sed ita avertit, ut simul omnes spernat contemnat, & dishonoret ejus perfectiones. Spernit bonitatem & pulchritudinem DEI in- finitam, cui præponit bonitatem & pulchritu- dinem creatam, Spernit omnipotentiam divi- nam, quam quodammodo adigit, ut contra suam voluntatem faciat, dicat, cogitet aliquid peccaminosi. Unde DEUS conqueritur Isa. 43. v. 24. *Servire me fecisti in peccatis tuis &c.* Infert quoque injuriam DEO, uti creatori peccans homo: quia vita sua & viribus, quas accepit per creationem à DEO, contra ipsum- met DEUM utitur. Plus adhuc dicit S. Ber- nardus Serm. 3. de Resurr. Scilicet quod ho- mo peccans committit in voto Deicidium: vult enim interimere aut sapientiam DEI, vo- lendo, ne suum peccatum videat; aut iustiti- am volendo, ne puniat; aut omnipotentiam, ne possit punire; adeoque vult interimere Deum, qui sine sapientia, iustitia, omnipoten- tia vivere non potest. O scelus horrendum!

Evidentius adhuc similes contemptus fa- cit peccatum Deo Incarnato, uti docet S. Pau- lus ad Hebr. 10. v. 28. ubi de peccante ait: *Irri- tam quis faciens legem Moysi, sine ulla misera- tione duobus vel tribus testibus moritur: Quanto magis putaris deteriora mereri suppli- cia, qui Filium Dei conculcaverit, & sangui- nem testamenti pollutum duxerit, in quo sancti- ficatus est, & spiritu gratia contumeliam fecerit?* Talis est, qui peccat modo, in statu gratiæ post Incarnationem Filii DEI: hic enim con- culcat sanguinem Filii DEI: spernit enim ejus doctrinam & præceptum, dumque in men- te ejus per illuminationem, statuit se Chri- stus dando consilium, ne abeat post volup- tatem peccaminosam, ille spernens Christi doctrinam, per conculcatum eundem, ten- dit eò, quo illum effrenata propellat cupido. Imò omnes peccatores iterum crucifigunt Christum, uti dicit S. Paulus ad Hebr. 6. v. 6. *Rursum crucifigentes sibi metipsos Filium Dei.* Non tantum ideo, quia peccans facit hoc, propter quod Christus crucifixus est, & quod solvere plenè non potest, nisi mors Christi: sed etiam propter hoc, quia, qui

peccat, quodammodo in anima sua interimit Christum: ante peccatum enim vivit in illa Christus per suam gratiam divinam, & quodammodo vivificat animam ejus, efficiendo in illa actus supernaturales; movendo illam & sublevando ad finem supernaturalem, regendo illam simili modo, ac anima regit corpus: qua de causa dixit de se S. Paulus ad Galat. 2. 20. *Vivo autem jam non ego: vivit vero in me Christus.* Peccans vero mortaliter, eodem momento, quo peccat, amittit gratiam DEI & jam non vivit in illo Christus; quare occidit quodammodo Christum in anima sua. Tanta est malitia peccati mortalis, ut eam propter has causas aliqui Theologorum censent esse simpliciter infinitam, etsi alii eandem vocent quodammodo infinitam hoc sensu, quod sit in superiori ordine quam sint omnia alia mala, quamvis numero infinita, uti sunt morbi, amissio bonorum temporalium, infamia, mors & ipsa ex se tormenta inferni. Quare S. Edmundus Cantuariensis, maluisset in fornacem ardentem incidere quam in peccatum mortale. Imò SS. Martyres maluerunt exquisita pati tormenta, quam DEUM offendere.

Insuper dishonorat & contemnit peccans spiritum sanctum, cum ejus instinctus ad bonum spernit & rejicit. Deinde peccatum mortale est illa infelix conversio, qua homo ex amico DEI fit inimicus, ex Filio Dei filius diaboli, ex hærede regni Cælorum inferni mancipium: est rebellio creaturæ contra supremum principem, & cum hoste ipsius diaboli conjuratio: est contemptus voluntatis divinæ infinito honore & amore dignissimæ. Est illa animæ macula, quæ per viam satisfactionis, nullo lachrymarum Oceano, tota æternitate ex oculis poenitentium profluentibus deleri potest, nisi sanguine Filii DEI. Denique est illa animæ labe, quam æternæ inferorum flammæ (ah quam atroces!) nunquam, tot millionibus annorum excoquere poterunt, quæ tantam DEO displicentiam movet, ut nullam in suis suavissimis visceribus compassionem habeat, videndo creaturam suam perpetuis incendiis sine fine torqueri, cum nos unum canem, in igne ardentem ne quidem per unum quadrantem sine sensu doloris aspicere possumus. Plura P. Morawski in Palæstra.

6. Maxima quoque & ingentia damna infert peccatum mortale. Primum est, de quo damna, S. Paulus ad Rom. 6. 23. *Stipendia enim peccati inferuntur mortem.* Gratia autem DEI, vita æterna. Qui peccatum enim militat diabolo, stipendia accipiunt, ex P. Morawski mortem duplicem; temporalem quidem, qua corpus moritur, & æternam, qua moritur anima. Quod temporalis, corporis mors intravit in mundum per peccatum, patet id ex eodem Apostolo ad

Romanos 5. 12. *Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Insu- Peccatum per, quod etiam DEUS subitaneâ morte peccata puniverit, habemus multa tum in Scriptura sacra tum in Historia Ecclesiastica exempla. Ægyptii cum suo Pharaone persequentes populum DEI, mari Rubro hausti sunt. Exod. 14. Murmurantes contra Moysen devoravit ignis. Numerorum 11. Alii quoque in deserto ab ignitis serpentibus interfec- ti. Numer. 25. Propter impura peccata cum Moabitidibus 24. millia Israelitarum occisa, & duces illorum suspensi. Numer. 25. Israelitarum, quod nolent juxta DEI voluntatem pro terra promissa pugnare, sexcenta circiter millia mortua sunt. Num. 14.

Ex Historia Ecclesiastica constat Hero-Subitanea dem Regem Judæorum propter superbiam, morte ob quod superbiret, dum eum splendida veste indutum, tanquam Deum laudaret populus, Deo puni- brevi pediculari morbo periisse.

Eadem poena DEI consumpsit Arnulphum Cæsarem propter magna ejus scelera. Udonem Archi-Episcopum Magdeburgensem, propter illius impuritatem noctu raptum, ad quoddam templum perductum ex Decreto summi Judicis Christi S. Mauritius decollavit. Phocas impius Imperator, ab Heraclio debellatus ejusdem jussu, imprimis manibus & pedibus truncatus miserè periit. Nostrum Principem Poloniæ Popielum, qui a muricompotationibus & commensationibus erat bus condeditus, mures, qui in sepulchris Patruorum sumpti in ejus, ab illo veneno sublato, nati sunt, poenam exinde exercitus instar erumpentes, non ob- peccati, stante igne, quo se, uxorem ac liberos circumdare jusserat, necaquâ, in qua diffugia quærebat, mordicis persecuti devorarunt, cum dictis personis uxore scilicet & duobus filiis, in turri Crusvicensi eundem affecuti.

Similis poena DEI accidit Hattoni Archi-Episcopo Moguntino, qui jusserat in uno horreo, multos pauperes congregatos, (quasi illi causam dedissent suo otio fami) comburi; sed mox scelestum poenam DEI exequentes per aquas etiam insecuti sunt mures, ac in turri, quæ inter aquas locata fuerat, affecuti devorarunt. Et licet DEUS sæpe non punit subita morte scelera, frequenter tamen abbreviat vitam scelestorum. Dicit enim Job 22. 16. *Iniqui sublati sunt ante tempus suum.* Sapiens quoque Prov. 10. 27. *Anni impiorum breviabuntur.* Et Apostolus 1. Cor. 15. *Stimulus mortis peccatum est.* Publica præcipue peccata, ob scandalum gravissima, de quo Matth. 18. & illud:

Quem

Quem mola collo appensa maris versaret in nudis Censeres miserum; sed magis ille miser, Scandala qui præbet: namque illis ipse gravatus, Æternum in stygiis præcipitatur aquas.

7. Secundus effectus peccati mortalis multo Peccatum peior est; mors scilicet animæ: per peccatum mortale enim mortale homo, eodem, quo peccat, momento perdit gratiam DEI sanctificantem, quæ vivit anima nostra in statu supernaturali grata DEO: quæ hominem facit Filium DEI, hæredem regni celestis, estque hæc gratia, veluti anima animæ nostræ in ordine supernaturali, efficiendo in anima nostra omnia opera supernaturalia, sicut anima efficit in corpore opera naturalia. Quare dum per peccatum mortale pulsa recedit hæc gratia DEI, eo ipso moritur anima juxta illud Prophetæ Ezechiel. 18. *Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur.* Imo per peccatum mortale ipsummet DEUM amittit homo, qui DEUS speciali modo in anima hominis in gratia DEI existentis manebat; DEUS autem est vita animæ nostræ: sicut anima est vita corporis, juxta doctrinam S. Augustini: Quod & Scriptura notat Deut. 30. *Ipsæ enim est vita tua.* Hoc damnum enarrat quoque Prophetæ Isai. 59. *Iniquitates vestra diviserunt inter vos & DEUM vestrum.* Quid autem hanc divisionem & separationem à DEO sequitur? Interitus juxta Psalmistam Psal. 72. 27. *Ecce, qui elongant se à te, peribunt.* Sicut ergo corpus animæ destitutum fit abominabile & foetidum cadaver; ita anima gratia DEI destituta, fit abominabilis DEO, totique curiæ celesti, & sicut cadaver, ne auram inficiat, sepelitur; ita in inferno sepelienda esset anima ad instar illius divitis, de quo Lucæ 16. *Mortuus est dives & sepultus in inferno.*

Quæ spiritualia Ex hac spirituali morte animæ, sequuntur inestimabilia damna: nam eodem statim momento perdit anima imprimis omnes virtutes supernaturales (excepta fide, quam solummodo amittit per infidelitatem: & spe, quæ amittitur per desperationem) perdit, inquam, charitatem supernaturalem amoris Dei & proximi, virtutem Religionis, Obedientiæ, Justitiæ, Fortitudinis, Mansuetudinis, Temperantiæ, & alias, quas DEUS in baptismo & in confessione infundit animæ, eamque veluti pretiosis gemmis exornat. Amittit insuper septem dona Spiritus sancti: amittit tutelam super se divinam & providentiam: quia per peccatum homo fit inimicus DEI.

Amittit illuminationes DEI in intellectu & bonos motus voluntatis: amittit participationem meritorum Christi: fit enim emortuum membrum, & abscissum à Christo velut à capite; ex quo defluebant in illud merita

Christi. Amittit adhuc participationem cum Ecclesia; bonis enim Ecclesiæ frui non potest, scilicet sacrificiorum, orationum, & aliorum meritorum, quæ sunt in Ecclesia, in confraternitatibus: uti emortuum membrum non participat bona viventis corporis. Insuper perdit omnia bona præterita, ante peccatum etiam in maxima copia congregata, juxta illud Ezech. 18. *Si avertit se justus à justitia sua & fecerit iniquitatem, omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur.* Amittit quoque peccans mortaliter capacitatem merendi, quoniam fit inimicus DEI; quare omnia ejus bona opera, etsi in pane & aqua junet; milliones in pia opera expendat &c, non sunt grata DEO, consequenter non meretur pro illis gratiam, de quo dicit S. Paulus 1. Cor. 13. 3. *Etsi distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas; & si tradidero corpus meum, ita ut ardam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Insuper peccans mortaliter amittit filialem hæreditatem & jus ad regnum cælorum: quia amittit gratiam sanctificantem, quæ nos efficit filios DEI adoptivos, cum sit hæc gratia participatio naturæ divinæ. Denique amittit Societatem, defensionem, consolationem, & auxilium Angelorum, quæ illi solent dare hominibus justis, uti patuit in Abrahamo, Tobia, Daniele, Magdalena, Petro &c. dicit enim S. Basiliius Serm. 9. in Psal. 32. *Sicut sumus apes fugat, ita Angelos peccatorum.*

8. Sed non minus malorum adfert peccatum mortale: nam imo maculat turpissime Quæ mala animam, illamque abominabilem DEO, toti-infert peccatum, quæ celesti curiæ efficit; & sic peccatum, catum ex Angelo turpissimum fecit dæmonem: hinc mortale, dicit Christus de peccatis ex corde procedentibus Matth. 15. *Hæc sunt, quæ coinquinant hominem.* Hanc autem turpitudinem in anima efficit peccatum hoc modo: delet in illa imaginem SS. Trinitatis, quæ in hoc consistit, quod homo cognoscat & amet DEUM, quemadmodum DEUS seipsum cognoscendo & amando, est DEUS unus in Trinitate: dum verò aliquis peccat, non solum de Deo non cogitat, nec eum amat, sed cogitat & amat rem à DEO prohibitam; quare delet in anima sua imaginem sanctissimæ Trinitatis.

Deinde, qui peccat, invertit ordinem hunc, quem DEUS constituit in anima ipsius: talem enim fecit DEUS ordinem, ut sensitivus appetitus subjaceat intellectui nostro & voluntati, & sit infra illam, nostra verò voluntas, ut sit sub divina; dum verò quispiam peccat, destruit hunc ordinem, & sensitivum suum appetitum supra intellectum & voluntatem divinam ponit, quare fit turpissimum, monstrum, uti esset is, qui haberet caput sub pedibus & pedes supra caput. Hæc anima

A 3

tur-

turpitudine tanta est, ut non sit illi par in mundo, nec ulla res tam foeda & sordida invenitur, quam peccatum mortale: quod ostendit DEUS aliquibus sanctis suis. S. Catharina Senensis vidit Angelum humana specie, nares sibi obturantem propter foetorem personae in peccato impudicitiae permanentis. S. Francisca debuit avertere faciem propter intolerabilem foetorem similis personae. Hoc modo quoque tales personas dignoscebat S. Philippus Neri.

9. Præter hæc facit peccatum hominem infirmum. Peccatum enim peccatum est contra lumen rationis: quaminem in re, qui peccat, non regitur intellectu, sed ita se gerit sicut jumentum irrationabile præponendo res temporales æternis, & voluptatem voluntati divinæ; de quo Spiritus sanctus apud Prophetam Psal. 48. *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus & similis factus est illis.* Sanctus Petrus quoque de peccatoribus dicit. 2. Petr. 3. 12. *Velut irrationabilia pecora --- in corruptione sua peribunt.* Ideo peccatores in Scriptura sacra variis animalibus & jumentis assimilantur. Ita Herodes propter suam perversam astutiam vocatur vulpes Lucæ 13. Iracundus vocatur leo aut ursus. Thren. 3. v. 10. *Ursus insidiatus factus est mihi, leo in absconditis.* Ingrati appellantur genimina viperarum. Matth. 23. v. 33. Lucæ 3. v. 7. Impuri vocantur sues, *sus lotus in volutabro luti.* 2. Petr. 2. David quoque in Psalmis suis peccatores vocat, equos & mulos, tauros pingues, basiliscum. Isaias vocat dracones & struthiones, Ezechiel scorpiones, Job tygrides, idque exinde; quia peccatores non reguntur ratione, & abeunt post suas concupiscentias ad instar animalium.

10. Insuper peccatum mortale hominem Peccatum facit mancipium diaboli, imo dæmonem mortale & peiorem adhuc ipso dæmone. Facit hominem mancipium dæmonis, uti docet S. Augustinus in Epist. ad Romanos: *Unusquisque peccando animam suam diabolo vendit, acceptam tanquam pretio dulcedine temporalis voluptatis.* S. Paulus quoque 2. Tim. 2. de peccatoribus dicit: v. 22. *à diabolo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.* Quare diabolus peccatorem regit, & ducit, quo vult, & habendo jus in peccatorem procul dubio illum raperet in infernum, nisi misericordia DEI defendentis miserum, impediretur. Pejori, crudeliori servitute tenetur à peccato mortali peccator, quam energumenus à diabolo; imo fietiam ab omnibus insideretur, uti sentit S. Chrysost. Hom. 30. ad Populum, & S. Basilii Hom. 13. ad Baptis. Et ratio evidens esse videtur, licet enim omnes inferni dæmones obsiderent hominem, eundem tor-

querent, imo etiam perimerent, si ille homo in gratia DEI existeret, salutem æternam, cum vita temporali ei eripere non possent, quam tamen eripere potest unum peccatum mortale, si homo impoenitens illo gravatus, è vivis excederet. Et, quod majus est, homo in peccato mortali existens, est DEO ita abominabilis, ita turpis, sicut diabolus; quapropter Christus Judam appellavit dæmonem Joan. 6. 17. *Ex vobis unus diabolus est.* S. Joannes 1. Joan. 3. 8. dicit: *Qui facit peccatum, ex diabolo est.* Hinc ait S. Basilii Magnus: *Dæmon est peccatum.* Et S. Catharina Senensis dixit Pater æternus; quod peccator sit dæmon incarnatus. Quinimo, homo in peccato mortali existens peior est dæmone, idque ideo: 1. Quia eo majus est peccatum, quo vilior ille, qui peccat, & dignior ille, contra quem peccat; sic si rusticus regem offenderet, major hæc esset offensa, quam illa, quæ, etsi simili senator, eundem offenderet: cum itaque homo longe vilior est Angelo, offensa, quæ offendet Deum major est offensa, quam illa, quæ offendet eum dæmon. 2. Angelus semel tantum peccavit, idque cogitatione solum superba, & tu forte non semel peccasti, non modo cogitatione, sed & facto. Ad hæc pro Angelo DEUS non est mortuus, non pavit illum corpore & sanguine suo, tibi vero hæc beneficia præstitit, adeoque tu peior es dæmone.

His addendæ aliæ pœnæ peccati, uti morbi, infamia, mors conscientiae, qui Aliæ pœnæ sunt inferni portatilis, & ut dicit S. Bernardus: *næ peccati. Infernus anima rea conscientiae, horrenda pœti. næ infernus, purgatorium, de quibus infra.* Sed maxima inter has pœnas obcecatio mentis, obduratio cordis seu voluntatis, quorum permissione sæpe DEUS punit peccatum mortale non dando homini gratiam efficacem & specialem, quæ destitutus peccator, ex peccato in peccatum labitur, jam non sentiendo mortem conscientiae, obturando sibi aures animæ ad instinctus Spiritus sancti, & ad monita Patrum spiritualium. Hoc modo puniebat DEUS Pharaonem, Judam, & illos Gentiles Philolophos, quos, uti dicit S. Paulus Rom. 1. *Tradidit in reprobum sensum.* Quapropter de peccatoribus dicit Spiritus S. Sap. 2. *Excæcavit eos malitia eorum.* Quare vide, quisquis in peccato mortali existis, aut facile ad peccatum te resolvis, vide, quam malum sit relinquere te Dominum DEUM tuum. Times morbum vel mortem, & non times peccatum, per quod separatur anima tua à DEO tuo. Consummeris morore, dum pecuniam vel alia bona amittis & non curas, dum ingentem thesaurum gratiæ DEI peccatum tibi eripit? dum te privat regno cælorum. Energumenus esse non vis, & vis, ut dæmon habitet in anima tua? Ser.

Servitutem Tartarorum horres & non horres servitutem diaboli & Tartari; cur tam despicias animam tuam? Querit S. Augustinus: *Quid in te peccavit anima tua?* Hic apponenda ea, quibus concludit sermonem suum in Palæstra idem P. Morawski. Qua audacia hac nocte in peccato mortali quiescere præsumis? Quæ forte dæmones rapient à te animam tuam? Cur tam facile, tam frequenter peccas? Et quidem non in absentia sed in facie DEI omnia videntis, DEI, qui tibi nihil mali fecit, sed potius te tot bonis cumulavit; DEI, in quo sunt infinita motiva amoris; quite, dum peccas, in eodem instanti præcipitare in infernum potest. Et peccas abutendo ejus concursu, aliisque ejus beneficiis contra ipsum peccas, non ut placeas alteri DEO, sed ut placeas diabolo; peccas, non ut aquiras aliquod regnum temporale, sed ut amittas æternum. Si bellua, si ethnicus, si diabolus esses, forte aliquam exultationem posses prætere, nunc verò cum credas filium DEI pro te mortuum esse, ne illum offendas, cum te DEUS tot minis à peccato absterreat, tot beneficiis ad se alliciat, ah quid ei judicanti respondebis? Heu misere animæ tuæ! Quid enim in te peccavit anima tua? Egestatem fugis, quæ te divitiis privat, & non fugis peccatum, quod te privat gratiâ DEI, virtutibus infusis, omnibus meritis per tot annos congregatis; ut, si infinitos gradus gratiæ haberes, si merita numero infinita, omnibus in uno instanti privaret; horres mortem, quæ te privat vita temporali ærumnosa, & non horres peccatum mortale, quod te privat jure ad vitam felicem, interminabilem? Demum febriculæ ardore uno die pati non potes; nec digitum igni admotum per aliquot momenta sustines, & toties peccando resolvisti te ad habitandum in ardoribus sempiternis, in igne devorante? Et quid, si hoc peccatum quod committere vis, erit ultimum complementum mensuræ, quam tuis peccatis designavit divina providentia? Quid si post hoc peccatum te projiciet in æternum à facie sua DEUS, nec tibi gratiam efficacem ad poenitentiam largietur, vide plura in Ambona Spiritus sancti die 2da solitudinis.

§. II.

De peccato Angelorum.

12. De peccato Angelorum in celo.

Qui stat, videat, ne cadat, spectando Angelos tantis à DEO donis ornatos tot talentis naturalibus, imo etiam spiritualibus, gratia supernaturali, habituali ditatos, at in bono stabilitos, irreparabili ruina cecidisse. Creati illi à DEO fuerant omnes in gratia habituali; dicit enim Ezechiel de Lucifero cap. 28. 14. *Tu Cherub*

extans & protegens; & posui te in monte sancto DEI, in medio lapidum ignitorum ambulasti. Perfectus in viis tuis à die conditio-nis tuæ, donec inventa est iniquitas in te. Ex quo deducitur, quod Lucifer sit creatus in aliqua perfectione (quod similiter de aliis dicendum est Angelis) quam per peccatum amittit; hæc autem non fuit alia nisi gratia habitualis; quia hæc solum per peccatum amitti potuit: siquidem naturalia omnia in dæmonibus mansere integra, ut docet S. Dionysius, S. Augustinus Lib. 11. de Civit. DEI c. 13. Aequalis felicitatis omnes Angeli, ab initio creati, & ita fuerunt, donec isti, qui mali sunt, ab illo bonitatis lumine sua voluntate ceciderint. Et ratio ulterior est, tum quia primus homo creatus est in gratia habituali juxta scripturam, ergo & Angelus. Tum quia ex una parte in primo instanti creationis, omnibus Angelis fuit debita gratia habitualis, debita, inquam, ex vi decreti divini, quo Angeli ordinabantur ad finem supernaturalem consequendum, dependenter à donis & ex principiis supernaturalibus permanentibus. Ex altera parte nullum fuit impedimentum; cum saltem moraliter Angeli non poterant in hoc instanti peccasse, adeoque in instanti creationis gratia illis data supernaturalis; hæc enim debet esse in subiecto, cui est debita, si non excludatur à tali subiecto per peccatum. Ita ceciderunt Angeli, idque in celo Empyreo, & de celo Empyreo: docet enim S. Thomas Quæst. 102. Art. 4. Angelos fuisse creatos in celo Empyreo. Et ratio hujus est, quia consentaneum erat, ut suprema creatura creata ad hoc, ut aliis omnibus præsideret, supremo loco crearetur. Nec obstat, quod dicatur cum Suarez, Luciferum per hoc peccasse, quod in celo Empyreo sedem affectaverit, adeoque non in illo creatum fuisse. Respondetur enim non per hoc Luciferum peccasse, sed potius, quod ex inordinato affectu, erga suam pulchritudinem, & beatitudinem naturalem, contempserit supernaturalem per actum obedientiæ acquirendam, nolueritque ipsi DEO subesse.

Angeli creati in celo Empyreo.

13. Aliqui existimant primum peccatum Luciferi fuisse luxuriam spirituales, quod potuit esse: tamen luxuria hæc ut distincta à superbiam proprie dicta non fuit primum peccatum, sed potius tale peccatum fuit ipsa superbiam proprie talis. Ratio primi est: quia Angelopotuit DEUS dare præceptum Angelis de moderando amore sui ipsius, quoad modum & intensionem ejusdem amoris; potuit etiam Angelus transgredi hoc præceptum, & tale peccatum fuisset primum; cum enim connaturaliter amor sui, sit prior aliis actibus voluntatis, & ex hoc actu communiter sequantur alii, si talis amor fuisset in Angelo, fuisset peccatum primum ejusdem. Ratio

Ratio secundi: Quia amor sui & complacentia in propria perfectione naturali, neque quoad substantiam, neque quoad intensionem sunt mala ex natura sua; quia id nullo fundamento asseritur; imo dilectionem sui esse bonam ex natura sua supponit assumptio hujus dilectionis pro mensura dilectionis proximi, per illud præceptum divinum diliges proximum tuum sicut te ipsum. Neque etiam sunt mala ratione specialis præcepti divini prohibentis amorem sui sive quoad substantiam sive ad intensionem; quia hujus nullum fundamentum; imo videtur hoc præceptum repugnare præcepto de dilectione proximi. Neque valet, si dicas, amorem sui non quoad substantiam, sed quoad intensionem sui esse malum intrinsece, & ex natura sua; ex eo quod impediatur amorem DEI. Non valet, inquam, tum quia amor sui intensus non impedit amorem appetitivum DEI: tum quia non semper est obligatio eliciendi, adeoque neque non impediendi amorem DEI: adeoque amor sui intensus non potest esse universaliter malus ex eo, quod impediatur amorem DEI. Dictum est de luxuria spirituali, ut distincta à superbia: Si enim hæc fuit indistincta, fuit primum peccatum. Porro probabile est superbiam Angelorum fuisse simul luxuriam spiritalem: probabile enim est uno eodemque actu, & complacuisse sibi Angelos in pulchritudine intelligibili suæ substantiæ spiritualis, & appetuisse appetitu per modum desiderii excellentiam non habitam & sibi indebitam. Primum esset luxuria spiritualis juxta Scotum; secundum superbia, juxta S. Thomam. Ratio tertiæ, quod scilicet primum Angelorum peccatum, fuit ipsa superbia proprie talis. Eccli. 10. 15. dicitur: *Initium superbia hominis apostatare à DEO; quoniam ab eo, qui fecit illum, recessit cor ejus: quoniam initium omnis peccati est superbia. Si initium omnis peccati, & diabolici igitur est superbia.* 1. Tim. 3. v. 6. *Ne in superbiam elatus in judicium incidat diabolus.* S. Augustinus Lib. 2. de Civ. c. 6. idem sentit. S. Ambros. Epist. 84. ad Deme. Sive in lapsus diaboli, sive in prævaricatione hominis initium peccati superbia est. D. Leo Serm. 4. de Coll. *Inventor ille auctorque peccati primum superbus, ut caderet, deinde invadus, ut noceret.*

14. Quæritur hic, in quonam sita fuerit superbia Angeli, seu quod objectum, & motivum ejus fuerit. R. 1. Probabiliter Luciferum peccasse superbia, non ex uno tantum motivo, sed ex pluribus; nec unico tantum affectu, sed multiplici, saltem virtualiter. Ex una enim parte, diabolus utpote sagacissimus potuit plura motiva apprehendere, illisque simul moveri. Ex altera parte hoc modo conciliantur diversi loci scripturarum,

& Patrum variorumque authorum sententiæ; ac magis relucet gravitas superbiæ dæmonis. R. 2do. Probabile est Luciferum sua superbia affectasse divinitatem & æqualitatem in natura cum DEO, sed solum affectu conditionato & inefficaci. Simul tamen per eundem actum affectu efficaci & absoluto affectasse aliud objectum. Ratio primi est; quia ex una parte potuit hoc velle: potuit enim habere hunc actum: si possibile esset, vellem esse DEUS: nam nihil obstat, quominus velit hoc. Si quid enim obstat, obstat id, quod Angelus non potest velle aliquid sibi impossibile, propositum ut tale, utpote sibi disconveniens & sui destructivum: Non potest quidem id velle affectu efficaci, potest tamen velle aliquid impossibile sub conditione; scilicet si id mihi esset possibile, & hoc modo non volet aliquid sui destructivum, siquidem per suppositionem hanc utramque rationem abstrahet ab objecto voluto. Et certe probabiliter diabolus habet hunc actum, quo ex odio DEI vult efficaciter & conditionate Deum non esse, aut suum actum punire non posse.

Ratio secundi; quia potuit v.g. tale objectum voluntatis illius efficacis, esse similitudo proportionalis; quia potuit in Angelo dari talis affectus: Vellem, si id possibile esset, esse æqualis DEO in natura, sed quia hoc impossibile est, volo ipsi aliquo modo similis esse quoad sufficientiam mihi metipsum ad beatam vitam: proindeque contemno beatitudinem supernaturalem, ad quam mihi non sum sufficiens. Volo item & esse similis quoad dominium supremum, ratione cuius nulli creaturæ imo nec ipsi DEO subijciatur per actuale imperium me gubernanti. Et de facto videtur hanc similitudinem affectasse, superbia enim Angeli explicatur à scriptura per affectum efficacem absolutum & electivum mediorum, ut constat ex Ilai. c. 14. v. 13. *Qui dicebas in corde tuo: In caelum conscendam, super astra DEI exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis, Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo. Verum tamen ad infernum detraheris, in profundum lacu.*

R. Tertio. Probabile esse, quod affectu efficaci affectaverit similitudinem proportionalem cum DEO, sive quoad sufficientiam sibi ad beatam vitam sive quoad dominium in creaturas & honores divinos ab ipsis capiendos sive quoad negationem subjectionis tam alteri Angelo quam ipsi DEO per actuale dominium se gubernanti. Ratio est, quia Scriptura & Patres superbiam Luciferi explicant, per ambitum & appetitum similitudinis cum DEO, atqui per hanc similitudinem, non potest intelligi similitudo omni-

15.

moda & specifica; ergo intelligitur proportionalis, uti supra explicatur, cui explanationi videntur favere Patres. S. August. l. 12. de Civ. c. 13. dum de diabolo dicit: *Cum verò causa miseria Angelorum malorum quaeritur, ea merito occurrit, quod ab illo, qui summe est, averti, ad se ipsos conversi sunt, qui non summe sunt.* Quod noluerit Lucifer subesse dominio DEI se actualiter gubernanti, videtur expressisse idem August. l. 12. de Civ. Dei c. 13. dum de diabolo dicit: *Verum etiam ab initio suæ conditionis in veritate non stetit & suo recusans esse subditus creatori, & sua per superbiam velut propria potestate elatus.*

R. 4. Probabile etiam est, quod Lucifer sua superbia affectaverit inordinate beatitudinem supernaturalem, volendo excellentiorem hanc beatitudinem supernaturalem, aliis creaturis rationalibus, se, natura inferioribus: ceterum hic affectus fuit non nisi inefficax & conditionatus; talis tamen, ut simul fuerit conjunctus efficaci & absoluto contemptui talis beatitudinis. Primæ parti videtur suffragari S. Bernardus Serm. 17. super Cantica. Potuit contingere plenum sapientia & perfectum decore, homines præscire potuisse futuros, & profecturos in parem gloriam; sed si præcivit in DEO Verbo (id est per revelationem) absque dubio vidit, & in livore suo invidit, & molitus est habere subiectos, socios dedignatus. Inferiores sunt, inquit, inferioresque naturæ, non decet esse concives & in gloria æquales. Ratio secundi; quia non potuit esse efficax: siquidem facta revelatione de evehendis hominibus, sciebat impossibile esse, frustrari suo sine decretum divinum. Ratio tertiæ. Quia affectus inefficax beatitudinis supernaturalis excellentioris præ aliis potest stare cum absoluto contemptu ejusdem; potuit enim talis actus haberi: Vellem beatitudinem supernaturalem excellentiorem præ aliis creaturis rationabilibus; quia verò talem affecturum me, despero, ideo contemno simpliciter omnem beatitudinem supernaturalem.

Notandum hic; unicuique actum superbiæ angelicæ potuisse complecti omnes superius dictos affectus, tam efficaces quam inefficaces. R. tandem. Etiam si Angelus potuerit peccare superbia affectando inordinate Unionem hypostaticam: tamen nec ex scripturis, nec ex patribus habetur hujus sufficiens fundamentum, quod per talem affectum peccaverit. Ratio primi: quia potuit DEUS Angelo revelare unionem hypostaticam homini proxime creando, potuit Angelus ex hac revelatione cognoscere, dignitatem unionis hypostaticæ habentisque illam; potuit hanc ex nimia complacentia in propria excellentia affectare, ac potuit eam, invidere homini, in-

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

dignari DEO, ob tale decretum illius. Ratio secundi: quia de revelatione non constat clare ex Scripturis & Patribus. Advertendum hic. Si Angelis fuit revelata in via Incarnatio Christi, Angelum malum, per suum actum superbiæ, probabiliter appetuisse unionem hypostaticam, sed solum affectu inefficaci; efficaci verò contempnisset, invidisset homini, & subjectionem DEO homini detrectasse. Plura P. Miaskowski de Angel. & alii Scholastici.

Verisimile est Angelos malos (cum Angeli celerissimi sint & instantaneos habeant actus) statim prima die creationis suæ peccasse, ut censet P. Cornel. à Lap. illud Gen. I. v. 4. expendens: *Et divisit lucem à tenebris,* ideoque statim de cælo trufos esse in infernum; quem DEUS statim post peccatum eorum quasi carcerem & eculeum, cum suo igne & sulphure, eis apparavit in centro terræ; unde allegorice Hugo l. 1. de sac. p. 1. & alii notant, primo die cum facta est lux, & à tenebris divisa, bonos Angelos fuisse in bono & gratia confirmatos; malos verò in malo, culpâ suâ obstinatos, eosque à bonis fuisse segregatos: & ita, quod agebatur in mundo sensibili, erat imago illorum, quæ in mundo intelligibili agebatur: imo S. Augustinus passim hunc sensum quasi literalem adfert, *Divisit lucem à tenebris,* id est, inquit, Angelos à dæmonibus. Verum hunc sensum censet esse allegoricum aut potius symbolicum P. Cornelius. Nec solus cecidit Lucifer, multos enim secum Angelos, uti in magnorum contingere ruina solet, traxit in præceps; De quo Apoc. 12. v. 3. *Ecce draco magnus rufus, habens capita septem & cornua decem: & in capitibus ejus diademata septem.* v. 4. *Et cauda ejus trahebat tertiam partem stellarum cæli, & misit eas in terram.* Hic per draconem magnum P. Cornel. à Lap. censet intelligi diabolum, magni enim, & majores præ cæteris animalibus solent esse dracones; & sic Plin. l. 3. c. 14. memorat serpentem 120. pedes longum, qui balistis, instar urbis, fuit oppugnatus ac superatus: additque in India serpentes esse adeo magnos, ut integros tauros & cervos deglantiant. Dæmon vocatur serpens vel draco (draco enim idem est, quod serpens grandior & sævior; unde vulgo dicitur: Serpens non fit draco, nisi serpentem devoret) tum quia primitus Evam serpentis specie decepit. Gen. 3. Licet ergo Alcazar per draconem accipiat totam dæmonum rempublicam; eo quod dicatur habere capita septem & cornua 10. tamen verius esse censet P. Cornel. per draconem, solum intelligi Luciferum dæmonum principem. Patet id primo: quia opponitur Michaëli, quasi duci, 2do, quia cæteri vocantur Angeli ejus: Nam v. 9. dicitur: *Proiectus est draco*

16.

Quando
pecca-
geli mali?

draco ille magnus &c. & Angeli ejus cum illo missi sunt, 3tio, quia v. 4. dicitur caudā suā traxisse tertiam partem stellarum, id est Angelorum, qui facti sunt dæmones.

17. Rufus dicitur; quia est homicida Joan. 8. 14. Nam primis parentibus ejusque posteris fuit causa mortis. 2. Quia per suos ministros, puta infideles & hæreticos, multos fideles affecit martyrio. 3. Color rufus, inquit Alcazar & Viegas significat fraudem & malitiam. 4. Scitum est enim serpentem inveniri rufo colore, qui cæteris est callidior: ac fortasse rufus idem est quod ignitus, ut alludat ad ignitos serpentes, qui immixti sunt in Judæos murmurantes. Num. 21. 6. Porro vifos esse subinde dracones, qui ignes evomerent, narrant Historici. Lefsius in sua Scotia A. D. 1558. refert: apud Marchiam & Laudoviam draconem quemdam ignes vomuisse, quibus segetes & fruges incendebat: ac proinde populum coactum fuisse pervigilare, ut ignes istos extinguerent. Jam audi ex Patribus, draconis hujus scilicet diaboli indolem, sævitiam, fraudes, artes & arma. S. Isidor, de summo bono. *Dæmones*, inquit, *triplici acumine præscientia vigent; scilicet subtilitate naturæ, experientia temporum, revelatione superiorum potestatum &c.* S. Gregor. I. 3. 3. moral. 14. Diabolus, inquit, dicitur jumentum, draco, & avis. Humanum genus tribus vitiis tentat, luxuriā, malitiā, & superbiā, in eis igitur, quos excitat ad luxuriā, jumentum est; in eis, quos ad nocendi malitiā inflammat, draco est, in illis, quos ad superbiā elevat, avis est: in iis, quos pariter luxuria, malitia, & superbia polluit jumentum, draco, simul & avis existit:

De Lunatico à dæmone vexato.
Nunc patitur rapidum pauper Lunaticus ignem,

Nunc miser à gelida scrutatur aqua.
Sic homines trahat modo dæmon, sed quid in orco.

De istis, quos pleno jure tenebit, aget?
Adjuvat hunc Christus, quem non potuere juvare

Discipuli, firmam qui haud habuere fidem.
Discamus nos ergo fidem erudiente Magistro Christo, multa potest firma patrare fides Juncta precī: fortem satanam jejunia pellunt Jejuni, contra tartara robur habent.

De dæmoniaco in synagoga sanato.
Agnoscat Dominum dæmon, sanctumque vocando,

Blanda loquens, prædam vult retinere suam;

Ast frustra; siquidem Dominus cognoverat artem:

Pulsus adulator; libera præda fuit.

Discamus fraudes hostis; blanditur, ut arte hac Imponat captis vincula tecta suis.

Alluditur hic, dum de dæmone sermo est, ad primum Luciferi peccatum superbiæ, ut docet Victorinus, quò dæmon, rebellans DEO, suā caudā, id est, post se, suadendo, & sollicitando traxit post se tertiam partem stellarum, id est, Angelorum: Unde ex hoc loco & similibus multi moderni Doctores Scholastici, inter quos Franc. Suarez 3. par. to. 2. Disp. 31. sect. 48. Ex his ergo probabiliter opinatur, Luciferi, & assecularum ejus ambitionem in eo sitam fuisse, quod accepta à DEO revelatione, de futura unionem verbi cum humana natura, humanæ naturæ hanc dignitatem inviderit: videbat enim eam sibi proponi; quo circa illam sibi appetiit, & ita voluit fieri DEUS, non per essentiam (hoc enim sciebat esse impossibile) sed per unionem hypostaticam. Ideo enim persecutus est puerum masculum, quem peperit mulier, puta Christum, ob eumque in cælo cum Michaële dimicavit, non armis materialibus, sed rationibus, ut hic dicitur, volens eum neci tradere.

Quòd in hac allusione (alius enim est sensus literalis primarius) dicitur Lucifer traxisse post se tertiam partem stellarum, id est, Angelorum, non arithmetice, sed vulgari-geli peccati accipiendum est: scilicet tertiam, id est, magnam partem: Nam, non videtur præci se traxisse tertiam; inde enim sequeretur plures esse homines quàm sint Angeli, & dæmones simul sumpti. Id sequi patet, quia soli homines beandi puta electi, suppleant hanc tertiam partem Angelorum lapsorum, eorumque ruinas adimplent; jam autem homines beandi, non sunt tertia pars, imò nec decima omnium hominum; nam longe plures homines damnantur, quàm salvantur, nimirum ex 10. vix unus. Imò si credimus S. Chrysostomo, ex centum vix unus salvatur. Ergo homines salvi vix sunt decima pars, & secundum Chrysostomum vix centesima pars hominum. Quocirca, si homines beandi explent numerum tertiæ partis Angelorum, quæ lapsa est, daminandi non tantum duas reliquas angelorum partes, quæ persisterunt, implebunt, sed etiam insuper septem, & secundum S. Chrysostomum 97. alias tantas. Hoc autem non videtur verum: nam S. Dionys. I. de cælesti Hierar. docet, angelos maximo esse numero & quasi innumerabiles, ac superare numerum rerum corporearum & hominum. Aut ergo dicendum est tertiam partem angelorum præcise, non cecidisse, aut si præcise tertia cecidit, in eam non tot præcise succedere homines beatos, quot ceciderunt angeli; quòd posterius valde verisimile est. Cum enim dicitur homines succedere

18. Quàm multi Angeli caverunt, & cælo exciderunt.

dere in locum angelorum lapsorum, ut illorum ruinas sartiant, hoc generice & indefinite, non singulariter & definite accipiendum est: nimirum, quod cætus electorum ex hominibus, succedet in Cætum Angelorum lapsorum, etsi ille, hòc sit minor, eumque numero non adæquet: non verò quòd singuli homines singulis angelis succedant, ac consequenter, tot sint homines salvandi, quot angeli labentes facti sunt dæmones.

19. Ante lapsum tamen è cælo, contigit prælium magnum illud prælium, de quo innuitur A. S. Michaelis contra Luciferum & ejus angelos. Et factum est prælium magnum in cælo: Michael & Angeli ejus præliabantur cum dracone, & draco pugnabat & Angeli ejus. Historice hic alluditur, ad prælium Luciferi cum suis gestum cum Michaële, ejusque asseculis (uti habet Cornel. à Lap. hic) illud enim hic clarissime perstringitur. Tunc enim Lucifer cum suis, cælo dejectus, ex angelo factus est diabolus; sed per hoc prælium symbolicè significatur bellum, quod Lucifer in dies gerit contra fideles in Ecclesia, eorumque tutelares angelos: propheticè verò, & genuine ad literam, significatur prælium, quòd ille geret acerrimum, & ultimum in fine mundi contra sanctos: hoc enim proprie hic intenditur. Ita Beda, Haymo, Aretas Viegas, Ribera hic, & S. Greg. homilia 24. in Evang. & 32. Moral. 12. *Stellas, ait, de cælo cadere, est, relictā, nonnullos, spe cælestium illo duce, & ambitum gloria secularis inhiare.* Idque ita esse patet Dan. 12. v. 1. Tunc ergo præliabitur Michael cum suis Angelis contra Luciferum, ejusque dæmones, adjuvando, confortando Christianos, fortiores & constantiores, ut se, cum Elia & Henoch aperte, & gloriose apponant Antichristo, cum quo, & pro quo pugnabit Lucifer per blandiloquentiam, astutiam, fraudes, ficta miracula, hypocritism, minas, tormenta, cæterasque artes, & arma, quæ ipse Antichristo suggeret. Rursum, tunc præliabitur Michael, defendendo suos hosce fideles in judicio DEI, præsertim post eorum mortem, contra accusatores, S. Michael rem diabolum. Ex hoc loco colligunt Doctores, S. Michaelē fuisse Principem omnium Angelorum, qui in DEI obsequio, ac consequenter in cælo persisterunt; sicut Lucifer princeps fuit omnium cadentium. Quocirca S. Michael præfuit olim synagoga Judæorum, uti nunc præfuit Princeps Ecclesiæ Christianorum. Unde ab Ecclesia, in officio S. Michaelis, vocatur Princeps cælestis exercitus. Rabuli (id est diaboli) victor & calcator, militiæ cælestis princeps, Paradisi præpositus. Ita Viegas, Ribera, Bellarminus, & alii, quos citat & sequitur Nicol. Serar, Cornel. à Lap.

R. P. Kpiatowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Elapsu Angelorum nobis hominibus excitamentum ad vigilantiam, ne cadamus; errarunt tam cito tam illuminati Angeli, nos intellectui nostro non fidamus, ne erremus: è tam sublimi loco, tam securo ceciderunt Angeli in gratia creati, quid nobis, in lubrico mundi ambulantis fidendum? Lucifer à nullo impellebatur, ut caderet, imò gratia DEI retinebatur, nos inter tot peccandi occasiones, inter tot tentationes, inter tot hostes impellentes ad ruinam, cælestes supplicia imploremus, imperfectum nostrum agnoscamus, superbiā non efferamur; imò humiliemus nos sub potenti manu DEI, quæ tam fortiter tam nobilem percussit creaturam; à DEO illuminationes, gratias efficaces, auxilia petamus, ne cum illa tertia parte stellarum, caudā Luciferi, versutis scilicet ejus artibus, in perniciem trahamur.

§. III.

De peccato Primorum Hominum.

Describitur hoc peccatum Gen. 3. diciturque v. 1. *Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus DEUS. Qui dixit ad mulierem: Cur præcepit vobis DEUS, ut non comederetis de omniligno paradisi?*

Ex P. Cornel. hic per serpentem Cajetanus intelligit diabolum, qui tantum interna suggestionem tentavit Evam.

2. Cyrillus & Eugubinus putant dæmonem hic non verum serpentem, sed serpentis tantum speciem & formam induisse. Verum omnes alii docent verum hunc fuisse serpentem; dicitur enim hic callidior fuisse serpentem; dicitur enim hic callidior fuisse serpentem; in quem, naturā suā callidum & vafum, vaser diabolus congruè ingressus, in ejus ore, quasi in organo, certatione moto, vocem humanam effudit. Ita Chrysost. August. Procop.

Alii putant, inquit Magister sententiarum, hunc diabolum fuisse Luciferum, qui primum Adam tentavit, & vicit; secundum, puta Christum tentavit, sed ab eo victus est, & in infernum relegatus. Aptè diabolus, in specie non alterius animalis, sed serpentis tentavit Adam. 1. Quia serpens natura est callidus. 2. Quia naturaliter est homini contrarius. 3. Quia serpentis est repere, venenum diffundere, hominem interficere; hoc autem facit dæmon. 4. Quia serpens toto corpore terræ adhæret: ita Adam credendo serpenti, & diabolo totus brutus factus est, ut non nisi

nisi bonis terræ inhiet. Unde S. Augu. docet, diabolus uti solere forma serpentum ad decipiendos homines. Quia ea decepit Adamum & Evam, ibique vidit hanc fraudem bene sibi successisse. Hujus serpentis aspectum non exhorruit Eva; quia Domina animalium certa erat, nullum sibi nocere posse. At, quomodo saltem loquentem non exhorruit? & Scivit quidem Eva (ignorantia enim repugnaret perfectæ scientiæ, quam habebat) serpentem naturaliter non posse loqui, admirata est ergo eum loquentem, & suspicata, id quod erat, altiori vi, scilicet divina, angelica aut diabolica, id fieri. Metus aberat, quia nondum peccarat, & sciebat, se DEO curæ esse. Ita S. Thom. 1. par. q. 9. 4. ar. 4. *Ita sapienti nihil est inopinabile: pueri & insipientes ad omnia quasi nova obstupescunt.*

21. Serpentem alsumpsit Dæmon & de variis serpentibus.

Hunc serpentem Eugubinus putat basiliscum, Delrio viperam, Pererius scytalem: sed nihil certi hac in re. Dixit deinde serpens: *Cur præcepit vobis Deus? Astutè conatus evertere finem præcepti, ut everteret & ipsum præceptum, quasi diceret: Non apparet iusta causa & ratio, cur DEUS vetuerit esum hujus arboris; ergo revera & serio illum non vetuit; sed quod dixit: Non comedetis, & eo joco & ludens dixi.* Antecedens probat serpens, ex ipsa utilitate arboris, dicens: Gen. 3. v. 5. *Scit enim DEUS, quod in quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri: & eritis sicut Dii, scientes bonum & malum.* Gen. 1. v. 2. *Cui respondet mulier: De fructu lignorum, quæ sunt in Paradiso, vescimur. v. 3. De fructu vero Ligni, quod est in medio Paradisi, præcepit nobis DEUS, ne comederemus, & ne tangeremus illud, ne forte moriamur.* Putat S. Ambrosius Evam ex tædio & odio præcepti addidisse de suo, & ne tangeremus: itaque invidiosè exaggerasse duritiem præcepti: DEUS enim nec aspectum, nec tactum, sed esum tantum prohibuerat: Verum Eva adhuc integra & sancta, videtur potius ex Religione & reverentia Divini præcepti hoc dixisse. q. d. DEUS præcepit, ne hanc arborem tangeremus ad comedendum ex ea, ideoque Religionem nobis iniecit & metum, ut statuerimus ipsi nobiscum nulla ratione, nullo casu, illam vel levitè tangere, ut sic vel longissime abstinemus à comestione & violatione præcepti. *Nefortè moriamur.* DEUS absolute affirmarat, *moriemini*, mulier dubitat, diabolus negat, ut enim Evam nutantem videt, instat eam impellere, dicens: non moriemini. Ita Rupertus. Verum Eva erat adhuc integra, adeoque ex Religione præcepti addit, ne tangeremus, non ergo videtur dubitasse de pœna præcepto adjuncta. Vox ergo penè, id est fortè, Hebræis sæpè non est dubitantis sed asseverantis & confirmantis rem vel præceptum, tantumque in-

nuit dubium de futuro eventu, cum hic pen-det ex hominis futura actione libera. q. d. Nefortè comedamus, ideoque moriamur, si ergo comederimus, certo moriemur. Sic accipitur forte. Matth. 11. v. 23. & sæpè apud Prophetas. v. 4. *Dixit autem serpens ad mulierem: Nequaquam morte moriemini.* Tentat hic serpens Evam removendo pœnam & promissis lætando. At notabile quinque ejus splendida mendacia. 1. Non moriemini. 2. Aperientur oculi vestri. 3. Eritis sicut Dii. 4. Scientes bonum & malum. 5. Scit DEUS hæc omnia esse vera, & me non mentiri. q. d. Cum DEUS hæc sciat, vósque amet, non est verisimile, eum vos arbore tam proficua privare voluisse. Itaque vel joco illam tantum prohibuit, vel sub hoc ejus præcepto aliquid mysterii latet, quod necdum scietis, scitis autem, cum ex ea comedetis. Ita S. Augustinus Libro 11. de Gen.

Dicit ulterius serpens: v. 5. *Scit enim DEUS, quod in quocunque die comederitis, ex eo, aperientur oculi vestri: & eritis sicut Dii, scientes bonum & malum.* Ex hoc, quod dicit, aperientur oculi vestri. Putant aliqui apud Abulensem in cap. 13. Adam & Evam non habuisse oculos apertos, donec comederunt pomum vetitum. Verum hoc repugnat felicitati statû innocentie. Dico ergo, oculus hic mentis non corporis intelligitur; nam, ut ait Aristoteles 1. Ethic. Intellectus est quidam oculus, præsertim, quia oculus ac visus maxime cæteris sensibus inter-vit, & intellectui ad cognitionem: ex visis enim oriuntur memoria, ex memoria experientia, ex experientia ars. Itaque sensus est, q. d. Adeo clari ingenii & perspicacis intelligentie efficiemini, ut videamini vobis prius cæci fuisse. Ita Rupert. 1. 3. de Trinit. Eritis sicut Dii, non essentia, hoc enim est impossibile, sed similitudine quadam sapientie omnis scientie, ut sequitur.

Quæres. Quodnam fuerit primum Evæ peccatum? Varii sunt sensus, alii putant, quod dubitaverit dicendo forte, alii, quod addendo, to tangeremus. & Ergo & dico, primum Evæ uti & Adæ postea peccatum erat superbia. Patet hoc Eccl. 10. v. 14. Tob. 4. v. 14. Idque indicant hic Hebræi & septuaginta, v. 6. Nimirum Eva & Adam audientes. Eritis sicut Dii, scientes bonum & malum, invitati sunt ad suam excellentiam intuendam, nimis amandam, augendam, & extollendam, ac ita ad se ipsos conversi intumuerunt, ita, ut à DEO recesserit cor eorum, & tandem omniscientiam quamdamque Divinitatis æqualitatem appetierint, ut fecit Lucifer; unde hoc illis objecit DEUS, dicens Gen. 3. v. 22. *Ecce Adam quasi*

quasi unus ex nobis. Ita S. Ambros. p. 4. in Luc. S. Ignatius, Chrysost. August. 1. 11. de Genes. & 1. 14. de Civit. cap. 13. ubi docet, amorem excellentie ita innatum, & intentum esse in natura rationali integra & perfecta, ut hic amor, quasi primus sit in homine, qui hominem incitet ad alia quævis proseguenda hoc fine, ut excellat, & S. Bernard. Ambros. inquit, scilicet diabolus, & homo affectarunt altitudinem, ille potentie, iste scientie.

Quam omniscientiam appetiit Eva.

Dico 2do. Hæc superba appetentia omniscientie Divinæ videtur in eis sita fuisse, quod appetierint, ut ait scriptura, scire bonum & malum, ut scilicet per se ipsos ac virtute naturæ suæ & ingenii possint in omnibus se dirigere discernendo & eligendo, quod bonum est, atque cavendo, quod malum est, itaque se possent dirigere sua scientia, suo per se marte suis viribus ad bene, beatèque vivendum atque plenam felicitatem consequendam; quasi Dii quidam essent, qui à nemine, ne à DEO quidem dirigi vel adjuvari deberent; uti fecit Lucifer. Ita S. Thomas 2. 2. q. 163. Licet enim speculative sciret Adam se à DEO pendere & illuminari debere, aliterque fieri non posse, tamen practice per superbiam ita se gessit, ita hanc omniscientie & Divinitatis similitudinem appetiit, ac si revera sine DEO, per se, suasque vires ea potiri posset; superbia enim sensum intumescens excæcat & dementat mentem.

Evæ 5. Peccata.

Dico 3tio. Ex hac superbia mox secuta est impatentia & indignatio animi indignantis se, hoc præcepto stringi, & pomo tam nobili arceri; deinde curiositas, mox concupiscentia gulæ, ut dicitur Gen. 3. v. 6. denique error in intellectu, credidit enim tam Eva quam Adam verbis serpentis promittentis omniscientiam & immortalitatem, si ex arbore verita comederent, indeque tandem profiliit ad integram inobedientiam, & præcepti transgressionem, puta ad realem comestitionem.

23.

Dico 4. Non tantum Eva, sed & Adam superbia excæcatus, credidit verbis serpentis, eritis sicut Dii, scientes bonum, & malum, ideoque fidem amisit. Prior pars patet, quia hoc illi DEUS improperat, dicens: Ecce Adam quasi unus ex nobis, hæc enim verba ironie significant, quid Adam ex gustato pomo, juxta serpentis promissa speraverit, nec tamen sit consecutus. Unde Adamum à serpente per Evam serpentis promissa referentem esse deceptum, ejusque verbis fidem habuisse docent S. Ignatius, Hilar. Ambros. August. & alii, unde patet & pars posterior conclusionis, hoc enim ipso, quod Adam credidit diabolo promittenti ex pomo

vetito divinam omniscientiam, quodque non moreretur, averlus est, & discredidit DEO comminanti & dicenti: *In quacunque die comederis, morte morieris.* Fuit infidelis, ergo non tantum gratiam, sed & fidem in DEUM amisit. Ita August. 1. 1. contra Julian.

Dices, Quomodo ergo Apostolus 1. Tim. 2. dicit, Adam non fuisse seductum, sed Evam? & Quia Eva seducta fuit à serpente volente eam seducere, ut ederet pomum; Adam verò non à serpente deceptus, sed tantum illectus fuit ab Uxore, quæ eum non intendebat decipere, de quo plura Cornel. in 1. Tim. 2. 12. Dixerat serpens: eritis sicut Dii, scientes bonum & malum. DEI enim prima perfectio homini appetibilis, & imitabilis, est scientia. Ratio est; quia hominis naturalis operatio est ratiozinari discurre, intelligere, quæ à bestiis & saxis homo distinguitur. Hinc Solon interrogatus, quid esset dives indoctus, respondit: Est ovis habens aureum vellus. Et sicut sensus gaudet objecto suo sensibili; sic intellectus gaudet scibili & scientia, æquæ ac voluntas bono & virtute. Verum in Adamo uti & in multis ejus posteris, nimis hic fuit sciendi amor. Dicit ulterius Scriptura Gen. 3. v. 6. *Vidit igitur mulier, quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile: & tulit de fructu illius & comedit.* Prius viderat Eva, sed sine concupiscentia comedendi, jam post tentationem videt illud ad concupiscendum & comedendum: vidit ergo, id est curiosius, & cum voluptate illecebrosa illud intuita est ac morosè consideravit. Ex to igitur patet, Evam Curiosam post verba serpentis, non ante peccasse. Autas oculo dicit Bernardum de grad. humil. in 1mo. Quid rum quam est curiositas. *Serva O Eva commissum, expecta periculum.* Ita promissum, cave prohibitum, ne perdas concessum. Quid tuam mortem tam intente intueris? Quid eò tam crebro vagantia lumina jactas? Quid spectare libet, quod manducare non licet. Oculos, inquis, tendo, non manum, non est interdum, ne videam, sed ne comedam. Hoc et si culpa non est, culpæ tamen indicium est; te enim intenta ad aliud in cor tuum serpens illabitur, blandè loquitur, blanditiis rationem, mendaciis timorem compellit. Nequaquam, inquis, morieris. Auget curam, dum incitat gulam, acuit curiositatem, dum suggerit cupiditatem, offert tandem prohibitum & aufert concessum, porrigit pomum, & surripit Paradisum, haurit virus peritura, & perituros paritura. *Deditque viro suo.* Eva scilicet narrans ei, quæcunque diabolus promiserat, ac jubens eum securum esse à metu mortis, cum eam, quæ comederat, superstitem videret, ita citò decepta, citò decipit virum, Adam enim hisce auditis in su-

B 3

per-

biam elatus, appetensque omniscientiam, conjugii concessit, & comedit ex ligno vitæ. Sic à muliere factum est initium peccati & per illam omnes morimur, Ezech. 25. v. 33. Addit S. Augustinus l. 14. Civit. 11. Adamum, eo quod non esset expertus DEI se veritatem, putasse veniale esse hoc suum peccatum, facileque se illius veniam à DEO impetraturum.

24. Discant hinc viri, mulieres esse periculum. Morale, Iosaf illecebras, & suave venenum cum suis ne viri se concupiscentiis, quibus se & viros perdunt, quantur illis ergo se viriliter opponant & resistent, concupiscentiam qui ad Arianismum sollicitatus abnuvit. Mox uxor timens familiæ everisionem, adductis liberis ad genua mariti advolvitur, perque omnia sacra obtestatur, misereatur sui, & pendens à lacte matris filiolarum, aliorumque pignorum: DEUM condonaturum, quod invitatus ipse fecerit, cum alii id ipsum fecerint voluntarii. Tum ipse cum S. Job illi respondit: Tanquam una de insipientibus mulieribus loqueris. Uxor discessit, Satorum spoliatus omnibus, ex multis suppliciis debilitatus, mendicus demum relinquitur. Testis est Victor Uticensis.

Octo peccata Adæ.

Et comedit, Adam scilicet, cuius notat hic octo peccata Perieris, 1. Num fuit superbia, 2. Nimius amor placendi uxori suæ, 3. Curiositas, 4. Inerudititas, quasi DEUS mortem figurativè vel comminatorie, non verò absolute intentasset, violanti legem. 5. Præsumptio, quasi hæc violatio legis tantum esset leve & veniale peccatum. 6. Gula, 7. Inobedientia, 8. Excusatio, de qua S. Augustinus. Si Adam, inquit, se non excusasset, à Paradiso non exulasset, ac consequenter de ligno vitæ comidisset. Verum contraria sententia est verior, Adam enim, mox ut peccavit, ante omnem sui excusationem incurrit absolutam sententiam mortis. Nam c. 2. v. 17. Ea lata fuit absolute. In quocunque enim, inquit, die comideris ex eo, morte morieris, & ut in hoc versu Cornelius, morte morieris, id est, mortis certò sententiam & necessitatem incurres. Nota minatur hic DEUS Adæ inobedienti mortem, non tantum corporis & temporalem, sed & animæ spiritualem & æternam.

Adam ergo peccans, quoad corpus mox mortis necessitatem, quoad animam verò actu & re ipsa mortem incurrit. Hinc patet mortem homini in hoc statu, in quo à DEO conditus est, non naturalem esse, sed pœmodo hominis peccati, ut definit Concilium Milevitanum C. 1. & docet S. Augustinus de pec. l. 1. fuit naturalis. Licet enim spectando naturam & elementa contraria, ex quibus compositus est homo, mori debuisset, fuissetque mortalis, tamen

spectando DEI decretum opem & conservationem, si non peccasset, mori non potuisset, fuissetque immortalis. Unde Magister Sententiarum in 2dum Dist. 19. docet, in Paradiso hominem habuisse posse non mori, quia poterat homo non peccare, & ita non mori in cœlo habiturum, non posse mori quia ibi per gloriam & dotem impassibilitatis erit moriendi impossibilitas; in hac vita post lapsum habere posse mori, & non posse non mori, quia in eo est moriendi necessitas. Ad mortem ergo damnati nascimur.

Ad illud: & comedit. Hebræa & LXX. addunt *secum*, sc. Eva sicum dedit viro, ut secum una vinceretur. Videtur ergo Eva bis convius peccidisse, semel sola, secundo cum Adamo, cavit autem ad esum pelliceret & in esu se sociam dam præberet, unde LXX. & comederunt, Chal. Eva. Quæres quis gravius peccavit, Adam an Eva? Respondet S. Thomas 2. 2. q. 163. art. 4. Si peccatum in se spectes, gravius peccasse Evam, tum quia prior peccavit, tum quia Adamum ad peccandum induxit, itaque se & ipsum & nos omnes perdidit. Si tamen circumstantiam personæ spectes, gravius peccasse Adamum, tum quia perfectior erat, & prudentior quam Eva, tum quia Adam immediate à DEO acceperat hoc præceptum; Eva verò mediatè tantum: sc. per Adamum.

Gen. 3. v. 7. *Et aperti sunt oculi amboborum: cumque cognovissent se esse nudos, consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata. Aperti sunt oculi amboborum*, q. d. gratiæ, & iustitiæ originalis tegumento spoliati, adverterunt suam nuditatem, confusionem & verecundiam, ex eò, quod sentirent in se motus concupiscentiæ, rebelles rationi, præsertim libidinis ad invicem. 3. Quantum bonum iustitiæ originalis amiserunt, in quantum peccatum & mala ceciderunt. 4. Cognoverunt DEUM Deique sententiam esse veracem, serpentem verò & dæmonem esse mendacem in promissis sibi factis. Ita S. Chrysost. Rupert. S. August. fecerunt sibi perizomata, id est, cingula ad ventrem putalumbaria, ut sc. tegerent partes inhonestas: Fecerunt cætero enim corpore manserunt nudi, sicut Adam & Eva ait DEO, v. 10. Uti faciunt jam Brasiliæ Eva sibi Cafres alique Indi. Putat S. Irenæus l. 3. eos post peccatum hæc fecisse in signum poenitentiae, & catu periquasi cilicium sibi aptasse, nam folia ficus zomata, pungunt & stimulant.

Ad mortem primi fuerant, peccando Parentes.

Ad vitam primi, flendo fuere duces: Quos sumus in morte, miseri, peccando secuti,

Hos nobis non sit non grave flendo sequi.

Cum

Cum audissent vocem, puta terribilem strepitum & fragorem, ex concussione arborum à DEO excitatarum, nam quasi ad vestigia DEI venientis à longe & per arbores gradientis, arbores concutiebantur. Porro agnovit Adam hanc esse DEI vocem, quia jam antea cum DEO collocutus est. 2. Quia hæc vox erat ingens & terribilis dignaque DEO. Apparuit hic DEUS aut potius Angelus vice DEI quasi homo & hominis specie deambulans in Paradiso. Abscondit se Adam in medio ligni Paradisi, id est, lignorum, puta inter arbores densissimas Paradisi, est Enallage. Nota hic cum Pererio 5. peccati fructus & effectus. 1. Mus est quod aperti sunt oculi. 2. Est nuditas, 3. Pudor & confusio. 4. Est vermis conscientiae. 5. Est pavor & metus Divini iudicii. Verè S. Bernardus in peccato, inquit, transit iucunditas non reditura & manet anxietas non resolutura, econtra in labore virtutum, quod durum est & triste abit, quod suave & lætum est, manet. Gen. 3. v. 9. *Vocavitque DEUS Adam & dixit ei: Ubi es?* q. d. in alio loco te O Adam reliqui, in alio te invenio, gloria te vestieram, nunc nudum te video & latebras quærentem, unde hoc tibi? cur fugis? cur erubescis? cur lates? cur pavas? Num adstat, qui te accuset? Ubi jam sunt tam magnifica serpentis promissa? Ubi illa tua mentis tranquillitas? Ubi tanta illa bonorum omnium possessio, malorumque omnium vacuitas? S. Ambros. Ubi es ergo? Non in quo loco, quæro, sed in quo statu? quo te deduxerunt peccata tua, ut fugias DEUM, quem antea quærebas. v. 10. *qui ait: vocem tuam audivi in Paradiso: & timui, eò quod nudus essem, & abscondi me.* Timui, id est, erubui, & verecundatus sum in conspectum tuum venire, & id est, ideo abscondi me. Sic timor saepe lumitur pro pudore, adeoque timor vel metus reverentiæ, vocatur ipse pudor & reverentia, v. 12. dicitque Adam: *Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno & comedi.* Iustus in principio accusator est sui; nobis Adam, jam post peccatum concupiscentia & superbia & sui amore plenus præit quærere excusationes in peccatis: deinde culpam in uxorem se pellicientem, quin & in ipsum DEUM, qui talem dedit Uxorem, derivat.

Excusationes in peccatis non proficiunt.

26. Dixit deinde DEUS ad serpentem v. 15. *Inimicitias ponam inter te & mulierem, & seminem tuum & semen illius; ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo ejus.* Quia enim DEUS hominem ob peccatum dominio in bestias privavit, hinc serpens homini coepit esse noxius, & homo coepit esse serpenticida, cum ante peccatum nec antipathia, nec horror esset inter hominem &

serpentem. Tradit Aristoteles salivam hominis cruciare serpentem, & si tangat fauces, (quibus Evam tentavit) eum occidere. Ipsa conteret caput tuum, 3plex est hic lectio. 1ma est codicum Hebræorum, qui habent ipsum sc. semen conteret caput tuum, & ita legit S. Leo & Lipomanus. 2da est ipse (sc. homo vel Christus) conteret caput tuum. 3tia est ipsa conteret caput tuum, ita Biblia Romana & Latina fere omnia legunt, cum S. August. Chrysost. Ambros. Gregorio, Beda & aliis, nullam ex his tribus lectionibus esse reiiciendam censet P. Cornel. à Lap. hic. 1mo. Omnes sunt veræ; nam cum DEUS hic opponat quasi antagonistas, mulierem cum suo semine, serpenti cum suo semine, consequenter vult dicere mulierem cum suo semine serpentis caput contrituram, sicut econtrario serpens tam mulieris, quam seminis, ejus calcaneo insidiatur. Nota 2do. Hæc tam serpenti quam diabolo, qui fuit quasi motor & anima serpentis, ad literam competunt; hæc enim antipathia odium, horror & bellum ad literam post peccatum esse coepit, inter serpentes & homines, tam viros, quam foeminas, ut jam experientia patet. Imò Rupertus l. 5. cap. 2. Specialem & notandam adfert experientiam; scilicet, quod caput serpentis difficile gladiis, vectibus & malleis ita conteri possit, ut totum corpus enecetur, si tamen mulier plantata nuda dentem serpentis prævenit, & caput ejus præferit, statim cum capite totum corpus planè interire.

Rursum hæc ipsa magis Christo & Beatissima Virgini contra diabolum pugnanti etiam ad literam conveniunt, mulier enim est Eva, quæ diabolum contrivit, quando poenitentiam egit. Vel potius Mulier est Beata MARIA Evæ Filia, semen ejus est JESUS Christus, & Christiani, serpens est diabolus; semen ejus sunt infideles omnesque impii. Ergo B. MARIA contrivit serpentem: quia illa semper fuit gratia plena, & gloriosa victrix diabolum, omnesque hæreses (quæ caput Beatissima sunt serpentis) in universo mundo contrivit, cunctas ut canit Ecclesia. Christus verò, perfectissimus Hæreses me eum, ejusque caput & machinationes quomodo contrivit, dum virtute propria, in cruce, contrivit. diabolo regnum omne & spoliolum ademittit; atque à Christo tam Eva poenitens, quam MARIA innocens, nos quoque omnes virtutem conterendi diabolum, ejusque semen (id est suggestiones, impios homines) accipimus. Hoc enim est, quod dicitur Psal. 90. *Super aspidem & basilicum ambulabis.* Et Luc. 10. *Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes.* Ita Augustin. Beda, Rupert. & alii passim. Tropologicè S. Gregorius caput, inquit, serpentis conterimus, Caput cum initia tentationis à corde extirpamus, & serpentis tum

27.

Beatissima

ma Virgo

contrivit

caput ser-

pentis,

& Christiani,

serpens est

diabolus;

semen

ejus sunt

infideles

omnesque

impii.

Ergo

B. MARIA

contrivit

serpentem:

quia illa

semper fuit

gratia plena,

& gloriosa

victrix

diabolum,

omnesque

hæreses

(quæ caput

Beatissima

sunt serpentis)

in universo

mundo

contrivit,

cunctas

ut canit

Ecclesia.

Christus

verò,

perfectissimus

Hæreses

me eum,

ejusque

caput &

machinationes

quomodo

contrivit,

dum virtute

propria,

in cruce,

contrivit.

diabolo

regnum

omne &

spoliolum

ademittit;

atque

à Christo

tam Eva

poenitens,

quam

MARIA

innocens,

nos quoque

omnes

virtutem

conterendi

diabolum,

ejusque

semen

(id est

suggestiones,

impios

homines)

accipimus.

Hoc enim

est, quod

dicitur

Psal. 90.

Super

aspidem

& basilicum

ambulabis.

Et

Luc. 10.

Ecce dedi

vobis potestatem

calcandi

super serpentes.

Ita

Augustin.

Beda,

Rupert.

& alii

passim.

Tropologicè

S. Gre-

gorius

caput,

inquit,

serpentis

conterimus,

Caput

cum initia

tentationis

à corde

extirpamus,

& serpentis

tum

initium tum ille insidiatur calcaneo nostro, quia extentatio- tremum vitæ nostræ arctius oppugnat; hac nis, calca- de causa sancti fini suo timuerunt, tumque neus finis ferventius DEO servierunt. Ita S. Hilarion vitæ. Ante mortem timens agit sibi: septuaginta annis mortem Domino servivisti & mori times? Arsenius, in bono da, inquit, Domine, ut vel nunc incipiam motus ve- bene vivere. S. Franciscus sub mortem ait: locior sit, fratres usque nunc parum profecimus, incipiamus nunc servire DEO, redeamus ad humilitatis & novitatis primordia. Dixit & fecit teste S. Bonaventura in ejus vita S. Antonius. Hodie, inquit, vos religionum institutum corripuisse arbitramini, & Barlaam ad Josaphat cogita quotidie, te hodie coepisse servire DEO, te hodie finitum. Agatho sancte vixerat & tamen dicebat: Mortem horreo, quia alia sunt judicia DEI, alia hominum. Mystice quoque hic mulier Ecclesiam significat, serpens diabolum.

28. Poena Eva & Adami.

Gen. 3. v. 16. DEUS Mulieri quoque dixit: multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuus: in dolore paries filios, & sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui. Multiplicari hic dicuntur ærumnæ & conceptus, id est, ærumnæ conceptum, est enim hendiadis frequens Hebræis, qualis est ista Poëtæ, aurum frænósque momordit, id est, frænós aureos momordit. Sub viri potestate eris, non ut olim sponte libens mira suavitæ & concordia, sed sæpe in vita cum summa molestia & repugnantia. Accepit enim hic vir potestatem uxorem coercendi & puniendi. Ita Molina.

V. 17. Ada vero dixit: quia audisti vocem uxoris tuæ, & comedi de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vita tua. Nota cum Procopio, Abulensi, Pererio, terram hic maledictam non absolute, sed in opere tuo; quia scilicet tibi O Adam illam laboranti & sudanti paucos dabit fructus, imò sæpe spinas. 2. Licet ante peccatum terra naturaliter spinas quoque & tribulos germinasset, illud tamen ipsum factum est poena hominis peccantis, qui ex Paradisi fructibus vixisset sine labore, jam autem laborans, ut victum sibi paret, spinas sæpe & carduos metit. Adde per peccatum hoc Adæ terræ prima bonitas & fertilitas impedita & imminuta videtur, adeoque crebriores & pluribus in locis jam germinat tribulos & spinas, quam ante peccatum germinabat. Spinæ & tribulos germinabit tibi: & comedes herbam terræ, q. d. non delicias & fructus Paradisi &c. sed simplices herbas terræ comedes, tum temperantiæ, tum poenitentia causa. Hebræi enim herbas terræ vocant vulgares & viles; herbas, quibus bruta æquæ ac homo vescuntur: Nimirum per peccatum

factus est sicut equus & mulus, ergo eodem homo cum ipsis cibo vescatur oportet.

Gen. 3. v. 19. In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram, de qua sumptus es, quia pulvis es & in pulverem reverteris. LXX. Quia terra es & in terram redibis. Moraliter quid est homo? Audi gentiles: Imo homo est fortunæ lusus, inconstantia imago, corruptionis speculum, dicit Aristoteles. 2do Homo est mancipium mortis, viator transiens, 3tio pila, quæ ludit DEUS. Plautus. 4to est corpus imbellicum, fragile, ad omnem fortunæ contumeliam projectum ait Seneca, 5to Est corruptionis vinculum, viva mors, sensitivum cadaver, inquit Trismegist. 6. est simulacrum & tenuis umbra, inquit Sophocles. 7. Est umbræ somnium, inquit Pindarus. 8. Est exul & incola miferi mundi, ut dixit quidam Philosophus.

Quis est homo, audi fideles Sapientes & Prophetas. 1. Homo est sperma foetidum, sacculus stercorum, esca vermium. Inquit S. Bernard. 2. Homo est ludibrium DEI, inquit Zeno Imper. 3. Est stilla situla, momentum stateræ, gutta roris antelucani & fœnum, flos, nihilum, & mane ut ait Isai. c. 40. v. 6. 15. 17. 22. 4to est universa vanitas, est nuntius præcurrens & navis pertransiens, est avis transvolans, est sagitta transmissa, est fumus, est spuma gracilis, est hospes unius diei, Sapient. 5. 7. Homo natus de muliere brevi vivens tempore. Job 14. Disce ergo O Homo tam te ipsum, quam mundum contemnere.

Gen. 3. v. 22. & ait: (DEUS sc.) Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum: nunc ergo ne forte mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ & comedat, & vivat in æternum. Est hic ironia, & sarcasmus ait P. Corn. à Lap. q. d. voluit Adam nobis per esum pomi fieri similis, en quàm factus est dissimilis, voluit facere bonum & malum, & in quale ignorantia barathrum corruit. Ita Gennad. Theod. Rupert. sunt hæc verba DEI Patris non ad Angelos, sed ad Filium & Spiritum S. Nunc ergo supple: cavendum est, vel expellendus est ex Paradiso, est Apostrope. V. 23. Et emisit eum Dominus de Paradiso voluptatis, ut operaretur terram, de qua sumptus est. Et emisit, Hebraice ejecit, expulit eum, LXX. addunt & collocavit eum in Regione seu in conspectu Paradisi, sc. ut ejus aspectu, bonum amissum assidue lugeret, & assidue poeniteret. Nota emisit DEUS Adam per Angelum, qui eum vel manu eduxit, ut Raphael Tobiam, vel abripuit, ut rapuit Habacuc ex Judæa in Babylonem. Ita S. August. & Abulen. qui addit Angelum à Paradiso Adamum transfuisse in Hebron, ubi creatus fuerat, vixit, & postea sepultus est. Quæres, quò die hoc sit factum? Abu-

Abulensis putat, Adamum peccasse & expulsum esse ex Paradiso altero die à creatione sua, id est Sabbato. Verum communiter Patres. S. Iren. Epichi: Ephrem: & alii apud Perenium, tradunt Adamum eodem die quo creatus est, peccasse, & Paradiso ejectum esse scilicet Fer. 6. immò sub eandem horam, qua Christus in cruce mortuus est. Huic sententiæ favet series scripturæ, nam ex v. 8. patet, hæc contigisse post meridiem, remittente æstu, & leni aura flante. Favet & invidia diaboli, quæ non permisit diu Adamum stare. Favet & perfectio naturæ, in qua conditus est Adam, per quam ipse uti & Angelus statim se resolvit, & alterutram partem elegit. Denique, si diu in Paradiso fuisset, utique de arbore vitæ comedisset. Addunt S. Ephrem: & alii, Adamum creatum esse hora nona matutina, & Paradiso expulsum esse hora 3tia pomeridiana.

30. Adamum & homines arcent Paradiso

V. 24. Ejecitque Adam, & collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium atque versatilem ad custodiendam viam ligni vitæ.

Quæres, qui sint Cherubim, quis gladius? Varii variè explicant. Verum dico, ut Cornelius, hæc omnia propriè, ut sonant, accipienda esse, nimirum, quod Angeli ex ordine Cherubim positi sunt ante Paradisum, ut ejus aditu prohiberent, tum Adam & homines, tum etiam dæmones, ne scilicet ipsi Paradisum ingressi, fructum arboris vitæ deciperent, quem hominibus offerent, pollicentes illis immortalitatem, ut hac ratione eos ad sui amorem & cultum pellicerent. Ita S. Chrysost. Augustin. Rupert. & alii. Nota, Cherubim potius quam alii Angelis hæc cura demandata; quia Cherubim sunt vigilantissimi & perfectissimi, unde & à scientia vocantur Cherubim. Ideoque apertissimi sunt vindices omniscientiæ DEI, quam ambiebat Adam. Hinc patet Angelos quoque superiores mitti in terram. Nota 2do. Videntur hi Cherubim fuisse forma humana induti; nam habent & vibrant flammeum gladium, & in omnes partes versatilem, ut eos feriant eo, qui Paradisum ingredi volent. Nota 3tio. Per flammeum gladium in Hebræo esse flammam gladii: unde incertum est, an gladius hic fuerit flamma habens formam & speciem gladii, an verò revera fuerit gladius, sed igne candens, fulgurans, & quasi flammam vomens. Nota 4to. Ablatus est & cessavit hic gladius, uti & Cherubim, quando & Paradisus desit, putata in diluvio. Allegoricè S. Ambrosius ad illud Psal. 115. Retribuere servo tuo, vivifica me, & Rupertus l. 3. c. 32. hic gladius est ignis purgatorii, quem ante Paradisum coelestem morientibus, necdum in hac vita

Gladius igneus Allegoricè purgatorium.

R.P. Krzyszkowski S.J. Collectanea Ascetica

plene purgatis posuit DEUS. Ex dictis patet peccatum Adæ, si primam & propriam speciem peccati spectes, non fuisse omnium gravissimum, fuit enim inobedientia legis positivæ DEI, hæc autem gravior est blasphemia, odium DEI, obstinata impoenitentia &c. Quare gravius peccarunt Arius, Lutherus, Judas, & alii, quàm Adam. Si tamen damna ex hoc peccato spectes, fuit Adæ peccatum omnium gravissimum, per hoc enim ipse se actualiter etiam peccando, & omnes suos posteros perdidit; adeoque quicumque damnantur propter hoc peccatum vel immediate vel mediate damnantur. Et hac ratione hoc peccatum dici potest irremissibile; quia in omnes posteros ejus, culpa & poena transit, nec id remitti aut impediri ullo modo potest.

Porro peccatum originale est peccatum 31. Adæ in posteros illius per propagationem naturalem ab ipso descendentes transfusum, peccatum moraliter manens in iisdem. Quod hoc in quo peccatum originale detur, est de fide contra constituit. Pelagium. Et patet id ex Job 14. v. 4. Psal. 50. v. 7. ad Romanos 5. v. 12. & Concilio Arausicano, q. c. 2. Trident. Sess. 6. can. 2. S. August. l. de peccato originali. Transfunditur verò peccatum originale per hoc in posteros, quod Adam fuerit institutus caput morale omnium nostrum, in ordine ad merendam vel demerendam nobis justitiam originalem, & quod defacto Adam peccaverit. Ratio est, quia ex una parte potuit Adam tale caput institui, poterantque voluntates posterorum alligari voluntati ipsius Adæ, ita, ut quod ille vellet, posteri illius velle censerentur, sicut tutores institui solent &c. Ex altera parte, si dicatur esse tale caput, omnia salvantur quæcunque ex Patribus & fide nota sunt. Notandum imò, constitutus Adam caput, ratione pacti seu decreti Divini, quod fuit tale: volo, ut Adam abstinere ab usu fructus de arbore scientiæ boni & mali, cui præcepto meo, si obtemperaverit, & ipse perseverabit in justitia originali & eadem propagabitur in ipsius posteros; quod si transgressus fuerit hoc præceptum, hanc ipsam justitiam, & sibi perdet & posteris. Not. 2. Hoc pactum intimatum fuit & intimari debuit Adamo, alias non potuisset obligari. Not. 3. In hoc pacto intervenisse consensum Adami interpretativum vel virtutalem. Not. 4. Ratione hujus pacti peccatum originale ipsi quidem Physice, posteris moraliter fuisse voluntarium. Nota tandem ad transfusionem peccati Adæ in posteros requiri, utis, in quem transfunditur, procedat ab Adamo, per propagationem naturalem, & hic descensus est conditio sine qua non. De peccato originali dicit S. Paulus Rom. 5. 12. Propterea sicut per unum hominem

minem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Propterea, id est, ut magis declarem charitatem Christi in homines, propterea cum dico secundum Adam, cumque propter charitatem & beneficia in homines collata magis nostrum esse Parentem quam fuerit Adam, cum hic mortis, Christus verò vitæ sit auctor filiis suis omnibus. Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit. Deest altera similitudinis seu collationis pars, eaque supplenda est hoc modo: Ita per unum hominem, puta Christum, fuit iustitia in mundum ingressa & per iustitiam vita. Itaque vita in omnes pertransiit, in quo omnes iustificati, & vivificati sunt, quicunque ex Christo per baptismum & gratiam renati sunt, hæc enim supplenda patet ex v. 15. & sequenti. Quæ-

An, si sola Eva peccasset, omnes homines peccati originalem contraxissent? Respon- det An- brosius esse Evam; sed patet ex sequentibus non esse Evam sed Adamum. Hunc enim Paulus opponit Christo, licet enim prima Eva peccasset, tamen Adam primaria fuit causa uti generationis, ita & peccati originale, ejusque propagationis: quia in iusto tanquam in capite constituta fuit nostra innocentia & iustitia originalis. Unde valde verisimilis est sententia eorum, qui sustinent Adamo non peccante, licet Eva peccaret, non transfundendum fuisse peccatum originale. Ita l. 2. q. 81. art. 5. sentiunt multi cum D. Thoma. Licet aliqui contrarium sentiant probabiliter, dicentes; sub Adamo etiam Evam accipi: erant enim Adam & Eva caro una, & quasi una Persona, unde videtur consequi, quod tam sola Eva peccante, quam solo Adamo, peccatum originale ex ea contraxissent omnes ejus posterii. Favet huic sententiæ posteriori illud Ecclesiastici 25. 33. *A muliere factum est initium peccati, & per illam omnes morimur.*

Peccatum intravit. Nota, 1. Apostolus dicit peccatum intrasse, & per peccatum mortem, adeoque per peccatum non intelligit mortem, quod est causa mortis.

2. Quia Apostolus ait peccatum intrasse per Adam, sicut iustitia intravit per Christum, atqui iustitia in mundum per Christum intravit, non imitatione nec in solo effectu, sed proprie per se, perque propagationem & communicationem Christi; ergo pari modo peccatum intravit in mundum per Adamum, 3tio Apostolus docet omnes homines peccasse in Adamo, ergo & infantes, hi autem nullum possunt habere peccatum actuale, ergo habent originale propagatum ex Adamo. Idem sensit Concilium Millevitanum, licet particulare, approbatum tamen ab Innocentio I. Et decretum idem re-

novavit iisdem verbis Trident. Sess. 5. Can. 5. *Et per peccatum mors.* Errat ergo Seneca & cum eo Philosophi, quorum hæc est communis sententia: *Mors homini Natura est non pæna.* Imò verò mors homini pæna est non natura, ut hic docet Apostolus. *In quo omnes peccaverunt.* in quo supple non peccato sed uno homine. Ita S. Augustinus lib. 1. de peccato. Quia, inquit, omnes homines fuerunt ille unus homo scilicet Adam, quod intellige non formaliter, sed originaliter radicaliter, seminaliter & repræsentative.

§. IV.

De Immunitate B. M. V. à peccato originali.

Beatissima Deipara immunis omnino fuit à peccato originali & sine labe ejusdem concepta. Ratio est: quia ma Virgo Ecclesia in iis, quæ pertinent ad religionem MARIA & mores, nequit approbare falsum, & immunis prohibere verum, nequit item cultum superstitiosum declarare esse pium, ad illumque fideles hortari, indulgentiis etiam ad id concessis. Atqui foret, si Beatissima concepta fuisset in originali peccato. Siquidem per Alexandrum VII. approbavit sententiam de immaculata conceptione; oppositæ sententiæ propugnationem, priorisque oppugnationem prohibuit, cultum ad immaculatam conceptionem pium esse declaravit, qui tamen esset superstitiosus, siquidem à Lactantio lib. 4. institutionum c. 28. Superstitio definitur esse cultus falsi. Religio verò cultus veri.

Accedunt aliæ rationes. Titulo Mater-Existentiæ DEI B. Virgo fuit immunis à peccato originali, ergo multo magis ab originali, quod Mariano majus est, pejus est: veniale enim non ex- P. Kwiatkowski tinguat charitatem, non constituit inimicum kicueiz. DEI. Plus est Beatissimæ collatum gratiæ quam aliis omnibus. Ut habet S. Thomas 3. part. q. 27. Sed aliis concessa est gratia immunitatis ab omni peccato, ut Angelis, item Adamo & Evæ, cum fuerint creati in iustitia originali, ergo multo magis Beatissimæ collata hæc gratia.

Deinde aut DEUS voluit, sed non potuit immunitatem à peccato originali præstare Beatissimæ: aut potuit quidem, sed non voluit. Neutrum dicitur: primum enim potentiam DEI extenuat, secundum bonitatem, & pietatem erga Matrem dedecet.

Possibile hoc fuit facere DEO, decuit id Matrem DEI. Potuit enim DEUS vel in peccato cum Adamo Beatissimam non inclu-

cludere, vel in instanti conceptionis gratiam sanctificantem infundere, quæ esset in peccato impossibilis, vel in ipso conceptionis instanti condonare peccatum originale. Cum igitur potuit hoc facere, voluit, decuit id Matrem DEI, ergo & fecit. Dignitas naturæ Angelicæ & humanæ ad sui decentiam postulabat, ut iustitia originali in sua prima creatione ornaretur; ergo longe magis dignitas id Matris DEI postulavit. Post primum instans conceptionis, ut concedunt adversarii, augebatur continuo gratia Deiparæ, fuit in continuo actu amoris DEI, ergo & in primo instanti non fuit hoc privilegio defraudata. Juxta Gersonem, S. Bernardinum, Senensem tom. 2. Ser. 51. juxta Petrum Dam. Suarez, Salaz. B. Virgo in primo Conceptionis instanti DEUM clare vidit, at visio est impossibilis cum peccato.

Beatissima Virgo in primo instanti conceptionis suæ Deum clare vidit.

Matris DEI & Servorum DEI infinitum est discrimen, ut ait Damasce. Orat. 1. Si ergo S. Joanni Baptista, Jeremia, datum, ut in utero Matrum suarum sanctificarentur, Matri DEI debuit dari plus, scilicet, ut sine originali conciperetur.

Ad Christum suscipiendum major in Beatissima requirebatur integritas animi, quam corporis, cum illa animi potior sit: ergo si ob decentiam Matris DEI perpetua debuit esse ejus virginitas corporis, multo magis debuit esse perpetua integritas animi. Hinc Ambrosius: Virgo erat non solum corpore sed & mente. Nolunt Adversarii diutius mansisse Beatissimam in peccato originali & fuisse demonis mancipium quam per instans primum, si ergo indecorum fuit diutius esse quam per instans, quomodo decorum fuit, fuisse vel per instans. S. Anselmi argumentum est, Angelos bonos aliis peccantibus à peccato servavit DEUS, & Matrem suam futuram ab aliorum peccatis exortem servare non potuit? Juxta eundem B. Virgo debuit ea puritate nitere, qua sub DEO major nequit intelligi, sed negata puritate Conceptionis B. Virginis, talis illa non esset, major enim esset puritas Angelica nullo peccato contaminata.

Favet Immaculatæ Conceptioni B. M. V. Ecclesia, dum ejus Conceptionem vocat sanctam; eodem enim officio Divino colit Nativitatem & Conceptionem B. Virginis, Concilium Trid. sess. 1. declarat, non esse suæ intentionis comprehendere in hoc Decreto Beatam & Immaculatam Virginem. Ubi de peccato originali agitur. P. Lancicius O. pusc. Spir. XI. c. 13. pag. 49. scribit in hæc verba. Anno 1599. legi & descripsi ex Actis originalibus Concilii Tridentini, quæ R. P. Kwiatkowski S. J. Collectanea Ascetica.

asservabantur in Castro Angeli Romano & cum expressa licentia Clementis VIII. fuerunt R. P. de Arubal Professori Theologiæ in Collegio Romano; & mihi ejus socio ad aliquot horas exhibita à Cardinali Cæsæo ex aliquot decadibus Episcoporum deputatorum ad tractandum de hoc puncto Conceptionis B. V. M. omnes asservisse illam esse Conceptam sine peccato originali, solos quinque contrarium dixisse. Postea in alia sessione fuisse conclusum, ut tandem determinaretur à Concilio Trident. illam esse Conceptam sine peccato originali; sed ob justissimas preces aliquot Episcoporum & Theologorum S. Dominici, qui illi Concilio aderant, rogantium, ne hac vice propter notam, quæ inureretur Ordini S. Dominici hoc decreto, illud ederet, & suspenderet, & in aliud tempus illud rejiceret. Concilium superle- dit, decretum illud non evulgavit hanc solum ob causam. Ita habetur in actis illis Concilii, quæ diligentissime legi, & hæc tunc descripti. Hactenus ille.

Favet scriptis, Bullis, Decretis Immaculatæ Conceptioni B. M. V. Summi Pontifices, ut testatur Marratus in libro de Pontificibus Marianis. Adrianus IV. Innocentius VII. Alexander V. Sixtus IV. Innocentius VIII. Adrianus VI. Leo X. Clemens Deiparæ VII. Julius III. Paulus IV. Paulus V. Gregorius XIII. Gregorius XV. Alexander Pontifices VII. Innocentius XI. Officium de Immaculata Conceptione B. V. MARIE approbans. Favet plurimi Patres, qui enumerantur in Instanti Mariano. Favet tota Societas JESU. Favet celebres Orbis Academiae. Favet Parisiensis, Coloniaensis, Moguntina, Aca- na, Valentina, Viennensis, Pragensis, demia. Vilnensis. S. Thomas Doctor Angelicus in 1. Distin. 44. 91. art. 3. ad 3. dicit: Puritas intenditur per recessum à contrario, & ideo potest aliquid creatum inveniri, quo nihil purius creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit. Et talis fuit puritas B. Virginis, quæ à peccato originali & actuali immunis fuit. Idem S. Doctor uti refert à Busto, & P. Dunin de Immac. Concept. conc. 3. post mortem apparuit Fantino Episcopo Pictaviensi, dum legeret 3tiam partem summæ Theol. dixitque: scias Domine Episcope, quod, quando talem opinionem (de Conceptione B. V.) posui, solum habui respectum ad Divinum statutum, quo Beatissima MARIA peccatum originale contrahere debuerat, nisi per Filium suum fuisset præservata, sed DEI Filius Matrem suam ab originali macula præservavit. S. Brigitta DEI Genitricem in hæc verba sibi locutam testatur: Veritas est, quod ego concepta fui sine peccato originali: quia sicut filius meus & ego nunquam peccavimus, ita nullum conjugium fuit.

fuit, quod honestius esset, quam illud, de quo processit.

Joannes Duns Scotus, ob doctissima præsertim & victoriosissima certamina pro Innocentia B. Virginis habita Doctoris subtilis titulo ab Academicis Oxoniensi, Parisiensi, Coloniensi, & à Legatis Sedis Apostolicæ donatus: omnium ferè consensu maximus Immaculatae Conceptionis B. V. vindex, cum Parisiis Aulam disputationi designatam, in qua etiam jam infederant Sedis Apostolicæ Legati, ingrederetur, cernens marmoream Virginis statuat januæ impositam, in genua procidit dicens: Dignare me laudare te Virgo sacrata; Da mihi virtutem contra hostes tuos, cui protinus marmor caput inflexit, servatūque hucusque hæc statua capite demisso, salutantis & annuentis more. In illa porò disputatione ducenta argumenta posita contra Immaculatam Conceptionem Virginis, ita ex nunc repetit, quasi Angelus suggereret, ita dissolvit, quasi Angelus responderet. Ut refert Hugo Cavellus in vita Scoti. Pineda, Ruiz, Lerna, Bonaventura, P. Ginell in admirandis Jansenii p. 197. Joannes Baptista Agnen. Cyrenæus Cardinalis Rospiogliosi Aulicus, sola vi memoria (hebetudine enim oculorum laborabat) eruta ex his vocibus: Ave Maria gratia plena Dominus Tecum, composuit anagrammata centum, inter quæ illa ponuntur. Deipara inventa sum ergo immaculata. Tota sine macula Adam, pure genuinavi. Ita Eva! secunda malum ignorat primæ. Ergo sine macula à vita; nam DEUM parit. Tu ergo immaculata, nam Deipara venis. I. Regum Patrona & Diva, immaculata es. Te puram sine macula genitam adoravi.

34. Leopoldus I. Imperator pro conservatione officii parvi de Immaculata Conceptione Deiparæ apud Innocentium XI. institit, lata Con-ut nulli nisi in melius subiaceat emendationi, ceptio pro quo zelo pro honore Beatissimæ speciali Deiparæ Epistola illi Pontifex gratias egit A. D. 1678. præcipue & hanc devotionem laudavit, in illoque Officio hoc poni jussit de Beatissima. *Qua in riis ostenditur. Adam non peccavit.* Infans foemella 10. menses nata, cum à materno penderet ubere, interrogata à quopiam, num Virgo Beatissima Concepta fuerit sine peccato? Caput ad quærentem convertit & elata voce immunem affirmavit. P. Nierembergus lib. de Concept B. V. M.

Mortuus Annò Domini 1424. Festo Nativitatis Immaculatae B. Virginis Minoreffæ, quod est oppidum late Con-Barcinonensis Agri, Franciscus Muletus ceptam Baccalaureus ibidem, Collegiatæ Canoniprofitetur, cus à quodam Francisco Planes, diabolo sub humana forma instigante, ac Muleto calumniam affingente, ipso in Templo Princi-

pe, pugione confossus, & interfectus est; sed vix per aliquot horas exanimis jacuit, cum denuò B. Virginis ope revocatus ad vitam, ac multis audientibus, quorum testimonies publicæ auctoritate exceptæ sunt, distincta voce asseruit, se, dum viveret tenuisse opinionem B. Virginem fuisse cum macula conceptam & pertinacius propugnasse & propagasse. Hinc permittente DEO violenta se morte sublatum Sicarii manu, cui nullam offensionis causam dedisset; seque ad DEI Tribunal, inque maximum salutis discrimen adductum fuisse ob eam pertinaciam, quam non sine multorum scandalo præfulerat, Sed B. Virginis favore, quam alias singulariter colebat, ad vitam rediisse, brevi tamen intra novem videlicet horas denuò se moriturum, accitòque Sacerdote, qui ei olim à confessionibus erat, confessus & absolutus est. Exin homines omnes ad piam sententiam tenendam hortatus est. Jusculum à piis foeminis oblatum respuit, paulò post iterum se moriturum, eo tantum sine vitam recepisse, ut publica, eaque præfente confessione præteritæ contumaciæ scelus elueret, & inaudito hæctenus testimonio piæ sententiæ veritatem confirmaret. Dicta à se hora obiit, corpus solemni ritu in sublimi collocatum est. Sicarius furca cædem luit, series miraculi in tabulis depicta. Hæc historia à contrariæ sententiæ assertoribus sæpe in dubium vocata publica auctoritate stabilita est, idque Anno 1484. 1525. 1610. 1653. & passim exstat. Habet eam Torres lib. 2. c. 4. Tenas Episcopus Tortosæ in Conc. Serranus Vega. Cæterum hoc unum affirmo, ait P. Honoratus Faber (qui sub nomine Hugonis Suffilini latet) nullam hæctenus, exceptis, quæ in sacris codicibus continentur, historiam à me lectam fuisse, quæ majorem auctoritatem & fidem præferat. P. Lochner in Bibl. tom. 3. pap. 543. num. 62.

In officio Bernardini de Bustis approbata à Xisto IV. in 3tio die octavæ Conceptionis lecta, sic habetur. Legitur in quodam B. Dominici opusculo, quod, dum regularis esset Canonicus in Episcopatu Tolosano, contra Hæreticos quosdam disputando contendit: qui multas veritati contrarias conclusiones asseriebant. Inter alias autem opiniones hanc populo prædicabant. Beatam scilicet Virginem non fuisse ab originali vitio præservatam. Cum verò B. Dominicus se non posse veritatem illis persuadere conspiceret, taliter cum eis convenit: ut suas pariter conclusiones in ardenti fornace deponerent, quæ autem ignis ardore non deficerent, veridicæ putarentur. Deposuere igitur hæretici suas in medio ignis conclusiones, inter alia multa dicentes: Originali macula con-

35. S. Dominicus Immaculatam Conceptionem B. V. defendit & igne probat.

contaminata fuit Virgo MARIA. In contrarium verò B. Dominicus affirmavit: statim verò falsas hæreticorum conclusiones vorax flamma consumpsit, Beati verò Dominici verissima dicta, in medio ardentis flammæ, sine ulla penitus læsione, nulloque in illis ignis apparente indicio per tres continuo dies præstiterunt. Hanc historiam præter antiqua Breviaria teste Vincentio Justiniano Antistite ex Ordine Prædicatorum, in additionibus ad vitam B. Ludovici Bertrandi: item præter monumenta antiquissima in Archivis Urbis Barcinonæ, asservata cæstantur plurimi fide dignissimi, ut Petrus Larnensis in historia Albigensum c. 7. quamvis in novis editionibus abrafæ sit. Salmer. in Epistola ad Rom. Canisius lib. 1. de Deip. cap. 7. & alii plurimi.

S. Norbertus Religiosissimus Præmonstratensium Parens cum suis Canonicis Regularibus vestitum nigrum præscribere constituit, apprensus Deipara injunxit, ut ordinem suum in venerationem Conceptionis Virginæ institueret, eique habitum candidum, ad purissimi conceptus candorem demonstrandum attribueret. Unde ordo hic confirmatus à Callisto II. fuit sub nomine Ordinis Conceptionis B. Virginis de Præmonstrato. Bernardinus de Leon. Mendo & alii. In Hispania quodam vespere orta immani tempestate, inter varia fulmina & grandines, cælum lapidem dejecit, ita micantem, ut plures alliceret ad videndum & explorandum, ac repertæ sunt literæ incisæ hoc sensu, *Salve MARIA Virgo & Mater DEI Concepta sine peccato originali.* In Relation. Hisp. Anno 1665.

36. Anno 1635. Adolescens Nobilis Romanam appulsus peccatis contaminatus audit Concionatorem Soc. JESU, die Immaculatæ Conceptæ Virgini sacro modum adferentem domandis spurcis cogitationibus opportunum: nempe recitationem devotam salutationis Angelicæ in honorem sine labe Conceptæ Mariæ cum Epiphonemate: Sanctissima Virgo dono tibi oculos meos, aures, os, manus, & cor meum; juva me, ut nunquam offendam DEUM ac Te præsidium meum. Cum fuero tentatus, statuo ad te suspirare ac dicere: Sanctissima Virgo sum tentatus, succurre Domina. Ego sum JESU ac Mariæ, quibus me donavi. His auditis Romæ abiit, & 4to post anno redux, dixit Confessario, quòd, ex quo illud Consilium Concionatoris amplexus fuerit, adeò sensit se adjutum in fœdis insultibus, ut videretur sibi graviolem in hac tentatione noxam, nec posse quidem admittere, P. Nadañ in Annal. Marian.

Nicolaus Kalinowski in captivitatem Scythicam abductus, cum inde evasisset, & per desertam veloci passu in Patriam se reciperet, conspexit ingentem colubum (Potoz dicitur & talium feraces sunt Ukrainæ campi) raptum puellum in escam suo genimini viperarum deferentem. Qui ubi profugum aspexit Kalinovium, projecto infante pleno impetu in eundem fertur. Perclusus Kalinovius obviam arborem insilit, Beatissimam invocat. Immaculata Virgo, quæ infernalis draconis Tuo in conceptu caput contrivisti, opitulare mihi. Rem miram! ad vocem trepidi, festinus alter paris magnitudinis accurrit coluber, priorémque invadens conficit, præda autem infantulus ad arborem Kalinovii bajulam adrepens porrecta ab eodem sibi manu elevatus liber cum suo sospitatore evasit. P. Bielicki in Festo Concept. B. V. M. ex monumentis Domus Kalinovianæ. P. Jacobum Laynium S. J. febris aggredi solita dicturum ad Patres Concilii Tridentini pro Immaculata Conceptione B. V. M. invasit, sed perorare orsum, & horarum spatio quatuor Apologiam continuantem, ita prodigiosè deseruit, ut non amplius rediret. P. Ribadeneira, P. Barry.

Orosius in Epistola ad Heliodorum, coram DEO, inquit, novi, & in veritate comperi, quod nulla mulier in partu periclitatur, cum devotè gratia Mariæ imploretur & die Conceptionis ejus celebratur. Balinghem in Calend. Mariano 8. Decemb.

Multi lethalibus morbis depositi, scheidula his inscripta (teste Nierembergio) *In Conceptione tua Virgo Immaculata fuisti, ora pro nobis Patrem, cujus Filium peperisti,* pie devorata, ad sanitatem illico rediisse dicuntur. Expertum id saluberrimè Cardinalem Rapaciolum extremè stranguia laborantem & à Medicis derelictum testatur Cardinalis Spondrati in Innocentia vindicata. Ubi plura lege.

37. Pictor quidam in partibus Flandriæ celebris, quotiescunque dæmonem pingeret exquisitis coloribus turpitudinem ejus exaggerabat, quod indignè ferens hostis genius, per somnum cum pictore expostulavit, & ni desisteret, gravia mala comminatus est; sed bonus Apelles, in majores animos erectus, & odio diaboli vehementiore accensus, post dies aliquot, in porticu cujusdam Ecclesiæ effigiem Deiparæ adumbrare jussus, ut immaculatè conceptam exprimeret, & odio concepto faceret satis, conformiter Scripturæ Mysterium hoc intimanti; *Ipsa conteret caput Tuum;* subtus pedes imaginis in forma serpentis diabolum nigris coloribus

terrimum efformare perrexit; sed nondum opus absolverat, cum violentus turbo, ab hoste concitatus, everso tabulato pictorem, deorsum precipitare intendit. Quo ille percussus, ubi Beatissimam invocat, manu e picta imagine protensa (mirum dictum) is detentus, illæsus servatus est. P. Ant. Dauroutius Soc. Jesu p. 5. Flor. Exem. In Ukrainæ campis traditur spectari adhuc pervetusti rudera palatii, cujus professor in eam opum excreverat copiam, ut substructos augustæ ædis fornices divitibus cumulis impleverit; quorum ope in liberiolem vitam prolapsus subitaneum fatum in pœnam retulit, & ultore DEO, nulli in posterum habitandum ob portentosa terribilia ibidem stabulantia palatium reliquit. Quorum nescius Polonus Eques Petrus Zbigniew, nescio, qua ex causa, ea regione errabundus inclinante die intra mœnia se, commode acturus noctem, recepit. Sed vix pedem intulit, habuit illico obvios horribiles gigantes ignitis flabris armatos decumano assultu se aggredientes, à quibus, producta è sinu derepente Immacu-

lata Conceptionis icone, feliciter abactis, audiit: *Evasisti, quod hunc clypeum objeceris; comitare nos; junxit se igitur illis comitem, assumpta imagine, & libello Officium de Immaculata Conceptione continente, cumque per anfractus latebrosos cellariorum ducitur, providus suo ab iisdem reditui, lacerata è libello chartarum fragmina, vestigiorum loco, in semitam sparserat, ad thesauros deductus, & jussus sumere quantum cuperet, ubi omnes capaces peras opibus infarsit, subito ab evanescentibus geniis mediis in umbris deseritur. Territus & eam in partem, unde se venisse arbitrabatur, conversus, vidit stellarum instar scintillantia lumina per terram coruscare, quæ secutus citra errorem evasit, chartas verbò illas laceras, quarum illustri ductu velut Ariadnæ filo adjutus erat, ex Officio Immaculata Conceptionis fuisse advertit. M. S. dignissimi Polon. P. Josephus Bogucki Testim. seu Epigrammate 74. ubi plura possunt videri. Plura de Immaculata Conceptione Deiparæ infra numer. 538. & seqq.*

CAPUT III.

De malitia peccati venialis.

38. Peccati venialis gravis levitas & malitia,

Peccatum veniale est, quo transgredimur præceptum DEI, quod præcipit aliquid, aut prohibet sub pœna temporali, v.g. Mendacium jocosum. Dicitur quoque leve peccatum peccantis venialiter, sed & hæc levitas sua non caret gravitate & malitia; leve quidem est peccatum veniale comparative ad mortale: veluti 30. v.g. libræ plumbi leve pondus habent respectu centenariorum, at non leve in seipso, eumque, quis illas ferret, gravat, procedentem in via impediunt; simile quid præstat in profectu spiritali levitas & malitia venialis peccati. Leve est, & tamen tantum malum est, ut, si homini rationis compoti omnes thesauri, omnia bona mundi istius offerrentur, ut committeret veniale peccatum, ad hoc se rationabiliter risolvere non deberet: hæc enim omnia bona comparata cum bono DEI, quod est honor & gloria, cujus gloriæ (de qua Isaia 48. v. 11. dicitur, *gloriam meam alteri non dabo*) & honoris ab homine peccante venialiter patitur detrimentum, nullius momenti sunt. Quod si verò intentarentur homini minæ tormentorum, quæ unquam omnes à Mundo condito excogitarunt Tyranni, imò etiam inferni tormenta, nisi peccatum veniale aliquod committeret, jocosum v.g. diceret mendacium, nec ad evitandum tantum malum, mentiri etiam jocose, ac sine ullo cujusquam

damno, deberet: Malum enim illorum tormentorum propriè malum non est, imò cum merito à Martyribus fuit susceptum: Offensa autem DEI omni amore, honore dignissimi, utpote DEI infinitæ dignitatis, bonitatis, intrinsecè in se mala est, omnibus malis, seu incommodis temporalibus præponderat. Considera itaque ac detestare levem peccati venialis gravitatem & malitiam. Peccatum veniale est malum in se, est malum & toti generi humarò. Est malum in se ob suam turpitudinem, quam etiam gentiles, naturali lumine prælucente, adverterunt. Hinc dicebat seneca: *et si scirem homines ignoraturos, & Deum ignosciturum, tamen peccare nollem ob peccati turpitudinem.* Aristoteles 3. Ethic. Melius est mori, inquit, quàm facere aliquid contra bonum virtutis. P. Cornel. à Lap. in Sen. c. 39. v. 9.

Circa Annum Domini 222. Chao Lievam Imperator Chinenfis morti proximus, Filium Imperii hæredem Colao commendans: si consiliis tuis, inquit, non acquiescet filius meus, eum de folio dejice, & tu ipse regna: mox ad filium conversus: Filii, ait, peccatum, quamvis leve tibi videatur, cave, commiseris, sola virtus mortales subjugat. Hist. Chinenf. P. Couplet &c.

Si omnes omnino creaturæ DEO gratæ, in inferis ad diem judicii ardeant, pro uno verbo

39.

verbo otioso prolato, hoc cruciatu condigno, non satisfaciunt saltem pro præsentis providentia. Hinc liquet, majus esse malum, verbo frustra enuntiato DEUM lædere quàm sit bonum cruciatus etiam inferni pro DEO sustinere. Levène putares factum illius sponsæ, quæ à vili statu à Rege in sponsam, & consortium Regni adlecta esset, si eo die, quo ad desponsationem, & Regni possessionem introducenda esset, in carcerem arctissimum detruderetur, duris cruciatibus exagitanda. Similiter de sponsa Christi anima sancta quidem, sed peccato veniali infecta, quæ aliàs in Regnum cœli introducenda certo est, dum in carcere purgatorii retineretur, discurrendum. *Ovis perditus.* Medit. Similiter quid censeret ille, cui alicujus Patris perspecta esset prudentia, rerum notitia, bonitas, clementia, si videret filium aliàs eidem dilectum, jussu ejusdem Patris carceri mancipari, exquisitis tormentis cruciari, hæreditate, longiori etiam tempore arceri, censetne, inquam, levem culpam dictum filium commississe. Similiter quid censendum, levissime est culpa, pro qua Pater æternus, infinite sapiens, infinite bonus, clemens, misericors, omniscius, è filiis adoptivis quempiam sibi dilectum, in carcere purgatorii inter horrenda tormenta detinet, julto tempore ab hæreditate cœlesti arcet, donec ad novissimum quadrantem justitiæ ejus satisfaciatur.

S. Paulus ad Ephes. 4. v. 30. dicit: *Noli te contristare Spiritum S. DEI.* Judicio S. Basilii peccata venialia contristant Spiritum sanctum: præcludunt igitur aditum excellentibus DEI auxiliis, per quæ eveherentur homines spirituales ad altissimos perfectionis gradus, inter quos non postremus est, passionum dominium, quod, non omnes etiam eximios sanctos habuisse, res gestæ eorum, quas legimus, demonstrant, eo, quod quidam vehementer & usque ad indignationem senserunt injurias sibi illatas (et si aliis magnis virtutibus essent illustrissimi) quod tamen in dominio passionum non reperitur: exultant enim, dum injuriis afficiuntur, easque expetunt, & summi loco beneficii habent. P. Lanc. Opusc. Spirit. 4. num. 159. S. Bernardus *si quis dicat, inquit, non est magnum, si maneam in peccato veniali, hæc est impenitentia & blasphemia in Spiritum sanctum.* Cum igitur Spiritus sanctus sit consolator optimus, & dulcissimum quiddam in DEO, cur contristatur, cur amore quoddam à peccante venialiter repletur.

40.

Majore censura notat peccata venialia, plena deliberatione commissa S. Cyprian. Martyr: *Non pertinet ad Te Domine, nec de tuis est, quire non diligit: nec diligit Te, qui te scienter (hoc est cum plena deliberatione) of-*

fendit. Quo circa dictum fuit S. Brigittæ à Divina Justitia. Scienter peccans venit in manus diaboli. P. Lanc. Opusc. 3. de 4. num. 31.

S. Catharina Senensis ob levem in oratione distractionem, acriter à Christo reprehensa, adeò erubuit, ut diceret: Malle se coram toto mundo confundi, quam similem castigationem & confusionem iterum subire. Cornel. à Lap. in Joan. 15. v. 2.

Noster Alphonsus Rodriguez Coad. dum illi Christus cum aliis sanctis apparuit, desenti sua peccata, dumque illum S. Franciscus interrogasset, cur gerneret. Respondit, cur non fleam, quandoquidem unum veniale peccatum contra DEUM commissum meretur, ut tota vita defleatur. P. Lanc. de pecc. via 5.

S. Ansel. de Similit. c. 109. *Plange igitur suprate O anima misera, quia te plangunt cœli, quia te plangunt Angeli, quia te plangunt omnes Sancti, te plangunt lacryma Pauli, te plangunt gutta sanguinea Christi Domini; quia peccasti, & mali illius, quod commisti, penitentiam non egisti.* P. Drexel. in rogo damnat. c. 14. §. 2.

Davidem virum secundum Cor DEI ob relationem animi venialem (ut colligitur ex 3. Peccata Reg. 15. v. 5.) punivit DEUS pestilentia, venialia in ejus subditos permitta, quæ extincta sunt sunt præla 70. millia virorum, ut ait S. Ambros. Eze. generi humani Regem adeò sanctum; de quo dictum mano, 4. Reg. 18. v. 5. *In Domino DEO Israel speravit: post eum non fuit similis ei de cunctis Regibus Juda, sed neque in his, qui ante eum fuerunt. Et adbasit Domino & non recessit à vestigiis ejus: ob venialem vanitatem, quam commisit in ostentandis thesauris suis. Legatis Regis Babylonis, statim DEUS indignatus misit ad eum Prophetam Isaiam, qui dixit illi 4. Reg. 20. v. 17. Audi Sermonem Domini, ecce dies venient, & auferentur omnia, quæ sunt in domo tua. Et factum id, cum Nabuchodonosor, Rex Babylonis expugnavit Israel, de quo 4. Reg. 24. v. 11. Ananias & Saphiras peccatum, de quibus Actor. 5. Juxta pleròsque Doctores non excessit metas venialis peccati, & tamen pro illo morte puniti fuere. D. Augustinus Serm. 41. de Sanctis dicit: venialia nostrum decus exterminant, & animam inquinant, eamque veluti quibusdam pustulis, & quasi horrenda scabie deformem faciunt, ut illam in conspectu Sponsi cœlestis vix, aut cum grandi confusione venire permittant. Petrus Damianus memoriæ prodidit Religiosum quemdam, quod in solitis sibi precibus ad solemne illud carmen Gloria Patri &c. capitis inclinationem negligeret, marmoreæ colu-*

columnæ fuisse alligatum, cum cujus ingenti pondere centies interdiu, totidem vicibus noctu, ad profundissimam totius corporis inclinationem continuo cogebatur, quo supplicii genere, tantum se affligi referebat, ut gravius tormentum apud inferos vix crederet.

S. Ignatius, dum in quosdam e Nostis ad januam colloquentes incidisset, iussit illos acervum lapidum in proximo situm ad summam ædium contignationem sine cunctatione transferre. Optimum quemdam e Patribus senem, quod remoto socio, gravem alioquin Matronam adiit, ex simplicitate magis quam dolo delinquentem, coactis aliquot in unum Patribus, tamdiu in se flagellis animadvertere iussit, quamdiu, orsi à quinquagesimo singuli psalmum unum recitarent. Testis ex P. Ribadeneira. Idem S. Pater, dum illi relatum fuisset, quod Laynius, virtutis, concionans ad D. Jacobum in Urbe, jecisset verba, quibus aliquorum Principum vitia, quamvis subobscurè tangi, & perstringi videbantur, ad portam statim redeuntem hac interrogatione excepit: velletne in societate perseverare? quam interrogationem admiratus Laynius, dum id sibi fixum constanter esse animo respondisset, iussit illum D. P. quod minus caute locutus occasionem suspicandi, atque obloquendi dedisset, publicam subire verberationem. S. Franciscus Borgia, aliquos magni generis & spei Juvenes e Societate dimisit ob aliquos ramos decerptos in vinea, non sine cujusdam pervicaciæ nota, P. Krosnow. part. I. Colloc. 8.

Noster Joannes Carera excitabatur ab Angelo; & quia semel illi non obtemperavit, propter hoc per multos dies illum excitatorem non habuit, & non nisi magnis ab illo precibus revocatus, officium suum resumpsit Angelus.

S. Franciscus dicebat: sufficit dæmoni unum capillum ex nobis habere, ex quo funem consticiat. S. Theresiæ monstratus locus in inferno, qui illi erat paratus, si in quoddam veniale peccatum incidisset, propter quod subtracta illi fuisset gratia, qua subtracta incidisset in mortale.

42. Multum quoque nocent hominibus peccata venialia, quia disponunt eos ad mortalia. Ideo cum in hac vita omnino ab illis disponunt beri esse non possumus, saltem procurandum est, ne multis eorum speciebus fœdemur, & paucissimas habeamus dispositiones ad peccata mortalia. Quod disponunt venialia ad mortalia docet S. Thomas 1. 2. q. 105, art. 1. & 2. *Sicut accidens potest esse di-*

positio ad formam substantialem, ita & peccatum veniale ad mortale. S. August. Serm. 88, de Temp. *Dum homines negligentes despiciunt peccata sua, quia parva sunt, crescentibus minutis peccatis, adduntur etiam crimina, & cumulum faciunt & demergunt.* De S. Petro notat Anselmus: quod prius dixerit nescio, quid dicis? postea non novi hominem, tum coepit jurare, anathematizare. Ita vix aliquis repente malus graviter efficitur; sed per minores noxas devenit ad majores, donec in maximas etiam prolatur. Timet quis mortem per peccatum mortale animæ, timeat dispositiones ad eandem, quæ, quantum plures, tantò majori miseram animam exponunt periculo. Etiam non adulta peccata, si multa sint, valde maculant animam, spiritualis profectus avidam & veluti agonizare compellunt. Ideo monet S. Gregor. 3. p. Pastor. c. 34. *Admonendi sunt, qui quamvis in minimis, sed tamen frequenter cadunt, ut nequaquam considerent, qualia, sed quanta committunt.* Facta enim sua, si despiciunt time, dum pensant, debent formidare, cum numerant. Hoc autem maxime curandum est Sacerdotibus & Religiosis, quos DEUS in statu digniore collocavit. Nam ut ait S. Bernardus Serm. de Trip. Custo. Quo nitidiores manus, eo gravius quivis minorævus in eis offendit; & sicut pretiosam vestem exigua quævis macula turpius decolorat; nobis ad immunditiam minima quælibet inobedientia sufficit, nec jam nævus est, sed gravis macula, si in actionibus nostris vel minorum residet negligentia mandatorum.

Magis illuminati à DEO, magis etiam 43. minora delicta cavere debent, magis præ aliis DEO displicent, si lumine à DEO sibi luminati, collato minus recte utantur, quapropter magis mi-gravius etiam à DEO puniuntur. Dan. 4. nora e. v. 27. Nabuchodonosor Rex dixit: *Nonne tiam peccata hæc est magna Babylon, quam ego edificavi in cata cave- Domum Regni in robore fortitudinis meæ, & re debent, in gloria decoris mei? Cūque adhuc sermo esset in ore Regis, vox de celo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonosor Rex: regnum tuum transibit à te, & ab hominibus ejicient te, & cum bestiis, & feris erit habitatio tua: sanum quasi bos comedes.* Quod expendens R. P. Oliva Strom. l. 11. p. 423. Minimum, inquit, sane crimen de urbe gloriari; sed stipatum Prophetis Principem, post receptos ex clibano pueros, post visum in igne DEUM, post visiones & somnia in crimina relabi etiam minima, facinus est, nullo satis expiandum supplicio. Hinc est, quod Petrus cum Domino de cruce & contumeliis suis differenti dixisset. *Abstine à te Domine, confestim audivit à Domino, vade post me Satana, scandalum mihi es.* Mirantur plerique ex Interpretibus tantam erga dilectissimum Discipulum austeri-

steritatem &c. Ego verò non miror post claves satanam appellatum, dedecuit enim post immisam à Patre Divinitatis scientiam in Petri pectus, erumpere à Petri ore pavidum illud absit &c. Extra me rapior, quoties in mentem mihi venit Aaron post conflatum ex inauribus vitulum, nec à Moysse reprehensum, nec à DEO vel levi affectum supplicio, cum tamen ipse ad aquam contradictionis, reus modicæ fidei, & sagillatus à DEO vehementissime sit, & à Regione lactis, & mellis exclusus. An levior dubitatione, idoli fabricatio? sane longè gravissima iniquitatum erectio idoli, verum aderat coram saxo DEUS, aderat virga tantorum parens portentorum, aderat Divinum oraculum, quod edoctus fuerat largissimas è rupe aquas erupturas. Ergo ubi tanta abundaverat gratia, superabundavit & delictum, crevitque facinorum immanitas, vicinia donorum, & affluentia gratiarum. Plura ibi. R. P. Oliva.

Numeror. 20. v. 10. dixit Moyses: *Audite rebelles & increduli: num de petra hac vobis aquam poterimus ejicere.* -- v. 12. *Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron: Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introduceris hos populos in terram, quam dabo eis.* Hoc considerans S. Ephrem de vitio ling. ait: plurimis licet signis atque miraculis claruisset Moyses, ubi modice lingua lapsus expers terræ promissionis extitit. Magnum & horrendum mare viam ei præcludere non potuit, sed verbum unicum, inique ab eo prolutum, velut murus aliquis illi obstitit, ne ulterius progredi posset. Hinc Didac. Nyssenus quoque. *Hæsitatio, inquit Moyses tam male habuit DEUM, ut hæc illi cum magno stomacho diceret, Non introduceris &c.* Ita Moyses specialiter à DEO illuminatus, cujus illud etiam faciei mirabile lumen fuerat, dum deliquit, gravius id apprehendit DEUS, quam si rudior aliquis de vulgo populi deliquisset.

44. Peccatum deliberatum pulchre explicat Etiam S. Theresia in itinere perfectionis c. 41. *Hoc parva peccatum præcogitatum, & magna cum deliberatione factum videtur, tanquam si peccans tanquam diceret: Domine, quamvis tibi displicet, nimis hilominus id ipsum committam.* Jam tum scio sent fugienda. *id te videre & novi id te nolle, tamen meam potius voluntatem & appetitum sequi, quam tuam volo.* Et hujusmodi casum, parvum quid esse, dicere quis audebit? Equidem non levem culpam id esse reputo, sed magnam, & valde quidem magnam. Merito ergo S. Bernardus Serm. I. in contrav. Pauli. *Discite, inquit, Fratres justum judicem DEUM, non modo quid fiat, sed quomodo fiat considerare; & cavere deinceps, ne quis parva reputet, quamlibet parva, si scienter delinquere convincatur.* Nemo dicat R. P. Kpiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

in corde suo: levia sunt ista, non curo corrigere; non est magnum, si in his maneam venialibus, minimisque peccatis. Hæc enim dilectissimi impenitentia; hæc blasphemia in Spiritum sanctum, hæc blasphemia irremissibilis. Non sumus ergo e numero istorum, sed potius tales simus, quales describit DEUS ipse S. Brigittam instruens, l. 1. c. 14. l. 1. c. 36. *Sunt, inquit, qui plus timeant peccare, & offendere voluntatem meam, quam de aliqua pena, magisque cruciantur in æternam penam intolerabili, quam me provocarent scienter ad iram.* Tu nullum peccatum, puta leve, nullum negligendum. Tales imitantur servos DEI ferventes. Nam ut scribit S. Diadochus L. de perf. c. 27. *Anima, si ardorem ex cupiditate Mundi collectum studiose restrinxerit, etiam valde parva errata pro gravissimis ducit.* Merito, quia ut ait S. Hieron. *Sane nescimus, an possimus aliquod peccatum leve dicere, quod in Dei contemptum admittitur.* Maxime si plena deliberatione admittatur, non ex mera inconsideratione & surreptione. *Quis enim ferat filium, inquit P. Claudius olim noster Præpositus Generalis, dicentem: Revere diligo Patrem, sed citra lethalia vulnera & mortem, quidquid illi injuriarum & molestiarum inferre potero, faciam omnia sine respectu ullo, & liberrime; nec tantillum curo, magis an minus illi placeam; modo me hæreditate non privet vel morte puniat.* Ne in gravia venialia labamur, optimum remedium est, non contemnere parva & levia, & ea magni facere, hoc est toto conatu vitare. Quia ut ait S. Gregorius 3. part. Pal. c. 14. *Qui peccata minima sere, ac devitare negligit, à statu justitiæ non quidem derepente, sed partibus totus cadit, unum enim peccatum disponit ad aliud, & sensim ad pejora sit progressus.* Consideramus inquit S. Chrysost. l. 87. in Matth. *Si nimium quidam ac importune risit, reprehensus est à quopiam; responderet alius, nihil esse id mali; Quid enim est risus? aut quid, inquam, mali ex risu sequetur? Ortatamen est ex immoderato paulisper risu scurrilitas, à scurrilitate turpilquium, à turpilquio operatio turpis profecta est.* Sic à minimis ad maxima gradatim diabolus ducit. Plura P. Lanc. Opusc. Spirit. X. de indicibus profectus in Spiritu.

45. Quod si in peccatum etiam veniale quis lapsus sit, statim culpam aboleat dolore, a-Peccata more DEI, actibus contritionis, & cessante venialitatem à similibus peccatis. Hortatur ad id S. quanto-Bernard. Cor. iniquiens, sit purum, ut nihil citius demorari intra se patiatur mali, nec modicum lenda, mo-quidem offendiculum tolerabile reputet, aut in ra in illis conscientia sua, aut in aliena. Qua in re S. non tra-August. Nautas jubet imitari. Quoniam, in-henda, quit, angustas rimulas, aqua insudat navicula nostra, ne impleatur sentina, & cymba mergatur, non cessetur à Nautis, amulens manus.

Et quotidie, quod Nautae faciunt, exhauriantur sentina. Censebat enim recte S. August. per multa venialia non expiata, deveniri ad mortalia, & sic animam, veluti navem mergi, unde de venialibus: *Quid interest ad naufragium, utrum uno grandi fluctu navis operiatur & obruatur, an paulatim subrepens aqua insentiam, & per negligentiam derelicta atque contempta impleat navem, atque submergat.* Quid autem, inquit S. Gregor. I. 2. c. 1. in 2. Reg. *quotidie non exhaurit, quod delinquit, etsi minima peccata sint, qua contigerint, paulatim anima repletur, ea ergo quotidie evacua-re conentur.* Et quod pejus est, ut ait S. Thomas 2. 2. q. 186. art. 9. ad 3. *Frequentia peccati (venialis) dispositive inducit ad contemptum* (qui sit peccatum mortale, de tali enim contemptu disputat) *juxta illud: Impius cum in profundum venerit, contemnit.* Non tantum aperta venialia peccata quam citissime expianda, sed etiam diligentissime advertendum, an etiam illa, quae reputamus, non esse peccata, re ipsa tamen non sint. Hinc Rex Propheta Psal. 18. v. 13. *Ab occultis meis munda me.* Hostis, quo occultior, eo periculosior. S. August. in quodam sermone. Illa magis sunt noxia, quae non existimantur peccata; nullum enim malum facilius decipit, quam quod non intelligitur malum esse. S. Isidor. I. 12. Ethym. docet, quemdam serpentem nomine Ditam tantae esse exiguitatis, ut cum calcatur, non videatur, ejus tamen tam praesens venenum esse, ut prius extinguat quam sentiat. In multis peccatis excutimus, quod patet ex reprehensione Angelorum, id est Episcoporum Apoc. 2. & 3. sed praesertim Angelo Laodicio, cui dicitur Apoc. 3. v. 17. *Dicis, quod dives sum & locupletatus & nullus egeo, & nescis, quia tu es miser & miserabilis & pauper* (non habens charitatem) & cæcus (vi rebus agendis imprudens) & nudus (carens nuptiali veste bonorum operum) Salomon Ecclesiastæ 9. v. 1. *Nescit homo, utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta.* Non negligenda igitur peccata, quae videntur levia, si enim negligantur, evadunt multa & gravia, Ecclesiastici 19. v. 1. *Qui spernit modica, paulatim decidet.* S. Gregor. *Si curare parva negligimus, insensibiliter seducti audenter etiam majora perpetravimus.* Expianda igitur confessione, contritione &c. Illud Isa. 43. v. 26. *Narra, si quid habes, ut justificeris.* Septuaginta vertunt. *Dic tu prius peccata tua, ut justificeris.* S. Franciscus ex S. August. in Sentent. *Si te excusas, inquit, DEUS te excusat, & si te accusas, DEUS te excusat.*

Notandum hic omnia venialia (prout omnia venialia complectuntur tam venialia ex deliberatione, quam venialia ex subreptione) sive distributive, sive col-

lective sumpta, neque toto, neque longiori vitæ tempore posse moraliter vitari, sine quanto specialissima gratia, & privilegio singulari, tempore & extraordinario, estque probabilis tale privilegium, nulli unquam sanctorum, praeter Beatissimam concessum esse; possunt tamen longiori vitæ tempore sine privilegio singulari vitari sola venialia, ex deliberatione commissa. *Primum punctum* hic est de vitandis toto vitæ tempore venialibus collectivè acceptis. *2dum* de iisdem vitandis toto vitæ tempore distributive acceptis. *3tium* de vitandis iis longo tempore. *4tum* quod soli Beatissimæ id concessum. *5tum* de commissis venialibus ex deliberatione. *Primum* probatur ex Tridentino, quod Sess. 6. can. 23. dicit: *Si quis dixerit posse in tota vita peccata omnia etiam venialia vitari; nisi ex speciali DEI privilegio, quemadmodum de B. Virgine tenet Ecclesia, anathema sit.*

Et Ratio est; quia in vitandis omnibus venialibus toto vitæ tempore est tanta difficultas, ut non sit prudenter sperabile eam superandam ab homine etiam justo, & instructo auxiliis gratiæ ordinariis, in qua difficultate consistit moralis ista impossibilitas. Tum quia nunquam vi ordinariis auxiliorum superatur dicta difficultas; nunquam enim cum ordinariis auxiliis evitavit quis omnia venialia, Ecclesiastæ 7. v. 21. *Non est enim homo justus in terra, qui faciat bonum & non peccet.* Prima Joan. 1. v. 8. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus & veritas in nobis non est.* Juxta Cornel. à Lap. hic Hugo, Dionysius & alii, passim accipiunt peccatum veniale, & infra dicit. Per peccatum ergo accipe actuale præcipue veniale: quia in illud crebro cadunt homines etiam iustitia, ut parvo & vix ullo tempore omni veniali careant, sicque de eo dici potest in praesenti, quod *peccatum habemus*, id est, peccavimus saepe venialiter. Ita explicat, & definit Conc. Milev. can. 6. Trid. sess. 6. can. 23. S. Bernard. S. Hieron. S. Greg. S. Basil. &c. Succenturiatur S. Jacobus dicens, c. 3. 2. *In multis offendimus omnes.* Tum quia est impedimentum, ut vitentur omnia venialia dicto modo. Pro statu enim naturæ lapsæ etiam in homine justo habente auxilia ordinaria gratiæ, datur fomes peccati & rebellio concupiscentiæ. Hæc autem sunt impedimenta inamovibile ab homine & moraliter incomponibile cum evitacione omnium venialium per totam vitam. Sunt impedimentum, quatenus ex vi hujus rebellionis exsurgunt motus rationi repugnantes inclinantes ad sensibilia, qui motus impediunt vitacionem omnium venialium, similiter ac pondus in una lance positum, ne pondus aliud, in altera positum, deorsum descendat: est rebellio inamovibile impe-

impedimentum; in nullo homine, præter Beatissimam, ligatur, fomes etiam in nemine extinguitur, præter Beatissimam. Est impedimentum incomponibile. Licet enim tentatio gravis sine gratia, tentatio gravis cum ordinaria gratia vinci possunt; tentationes tamen una quasi serie sibi succedentes, etiam cum auxilio ordinario non possunt ita vinci, ut saltem leviter & ex surreptione homo alicui aliquando in tota vita non succumbat; ipsa enim molestia, in assidua vigilantia supra se & tædium, est necessitas moralis, aliquando labendi ex surreptione.

Probatur 2dum. Non possunt moraliter vitari omnia collectivè venialia per totam vitam, ut modo probatum: ergo nec distributive. Consequentia probatur. Tunc non possunt vitari omnia distributive, quando ex tota collectione venialium aliqua divisim ab aliis vitari non possunt, sed eo ipso, quod non possunt collectivè &c. non possunt divisim. Ergo &c. Major certa: non posse enim servari divisim, est non posse distributive; sicut aliquos homines non currere, est non currere omnes distributive. Minor probatur: Quia ea, quae successive vitari debent, in tantum non possunt vitari omnia collectivè, in quantum non possunt divisim: ut patet in observatione totius collectivè legis: in abstinencia à cibo per longum tempus. Ete contra possunt fieri collectivè, si possunt singula divisim, sed venialia omnia debent vitari successive: ergo in tantum non possunt vitari collectivè, in quantum divisim.

Probatur 3tium. Imo Auctoritate scripturarum paulo superius adductarum, quae probant, non posse omnia venialia vitari sine speciali privilegio sive toto, sive longo vitæ tempore. 2do probatur ratione. Quia fomes peccati & rebellionis concupiscentiæ inducunt impossibilitatem moralem non succumbendi saltem ex surreptione tam per totam vitam quam per longum vitæ tempus, pro quo sit impossibile non succumbere ex surreptione.

Probatur 4tum. Scilicet, quod habuerit privilegium Beatissima non peccandi venialiter, etiam ex surreptione, ex Tridentino superius adducto. Quod verò id alii sancti non habuerint, censet S. August. I. de natura & gratia c. 36. ubi affirmat: *Quod si omnes sanctos & sanctas cum hic viverent, congregare possemus & interrogare, utrum essent sine peccato, una voce clamarent: Si dixerimus, quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, cum quo tamen stat, quod ad aliqua certæ speciei, ac incerta, ac determinata materia, vitanda venialia, datum quibusdam sanctis fuit privilegium v.g.*

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascerica.

S. Joanni Baptistæ non delinquendi lingua. Castissimo purissima Virginis Sponsa non delinquere contra castitatem. Itidem S. Benedicto post volutionem in spinis. S. Thomæ Aquinati, postquam ab Angelis præcinctus fuit cingulo castitatis.

Probatur 5tum. Tum quia multi sancti longo tempore non peccarunt venialiter delibere; nec tamen constat ex Scriptura, & Patribus de privilegio speciali illis dato. Tum quia ad mortalia longo tempore vitanda, sufficiunt auxilia gratiæ ordinaria. Ergo & ad venialia ex deliberatione, non major est enim difficultas in his, quam in illis vitandis.

Hoc ipsum probatur exemplis, quæ adducit P. Lanc. Opusc. Spir. 3. de IV. F. sive Plurimi IV. viis ad perfectionem. Excelluit hac in venialiter re noster Joannes Berchmannus, qui toto deliberate quinquennio, quo in societate nostra vixit, longo vitæ tempore veniale leve peccatum deliberate tempore admisit, aut ullam societatis regulam violare non vit, uti scribit in ejus vita Rector ejus & Confessarius P. Virgilius Ceparius. Cardinalis Bellarminus non multo ante mortem sincere de se fassus est, se tota vita sua (quæ fuit annorum 79.) nunquam deliberate peccasse, uti scribit in ejus vita. P. Jacobus Fulgat. De S. Chrysostomo scribit ex Sophronio Baronius, illum post susceptum baptismum, nunquam esse mentitum. Ex supra scriptis Authoribus de Bellarmino, ex ipsiusmet confessione, illum etiam in puerili ætate nunquam fuisse mentitum. S. Gregorius Nyssenus refert, S. Ephrem morti vicinum de se dixisse: *In omni vita mea sermo stultus non est egressus à labiis meis, in omni vita mea neminem maledictis affecti; & omnino nullo cum homine Christiano contendi.* De nostro S. S. Stanislao Kostka publice eo mortuo testatus est P. Alphonsus Ruiz ejus Confessarius, nocentia. *se totius vita Stanislai peccata in Confessione audivisse, ab eo nullum mortale peccatum esse commissum & venialia valde pauca.* Estque in processu pro Canonizatione S. Stanislai iurejurando confirmatum. De Patre Bernardino Realino testatus est ejus Confessarius P. Annibal Vitalis, quod per ultimos 15. annos vitæ suæ nullo voluntario peccato Deum offendit; idque iurejurando confirmavit examinatus juridice in processu pro Canonizatione P. Realini facto Auctoritate Sedis Apostolicæ. Et ego sancte affirmare possum (ait P. Lancicus) me plurimas Personas in Societate nostra & in variis Monasteriis Romanis Monialium novisse & nosse, quarum confessiones hebdomadarias per multos menses, imò annos audiendo vix aliquod peccatum veniale toto anno invenerim, & scio certo eas nihil celasse mihi, quod esset materia absolutionis Sacramentalis. Merito ergo

ergo sanctus Ambrosius de peccatis venialibus differens illos perstringit, qui peccatis suis solatia praeserentes, sine peccatis frequentibus hominem putant esse non posse. P. Nadasi dierum memorabilium die 20. Septembris refert, quod P. Joannes Baptista Cecottus Italus ætatis 84. annorum, Societatis 68. in Societate nunquam meminit, se vel venialem noxam deliberato studio commississe.

48. Non obstat autem huic Doctrinæ locus Justus ille Proverbiorum cap. 24. v. 16. *Septies cadet Justus & resurget, impii autem corruent. Imo. Quia in Bibliis Sedis Apostolicæ correctis non additur illud, quod nonnulli addunt in die, quasi esset, septies in die cadet Justus.* Et ita legit Author Catenæ Græcorum Cass. Coll. 2.2. (imò S. Gregorius 1.6. in 1. Reg. c. 15. uti à Cornelio à Lapide paulo superius citatur in alia pag. Coll. 2. ab initio) & nonnulli Codices manuscripti, ex quo colligunt nonnulli, Justum ordinariè, non posse se cohibere per unum diem, quin in aliquod peccatum veniale, imò in septem, id est, plura labatur. Verum *To in die delendum est, ait Cornell;* nec enim est in Hebræo nec in LXX. & vulgata Romana cæterisque impressis. Unde Justos, præcipuè cautiore, & puritatis conscientie Studiosos, posse aliquo tempore esse puros ab omni peccato veniali, docet S. Augustinus 1.2. de pecc. & Franciscus Suarez to. 3. de gratia lib. 9. cap. 8. qui tamen negat hoc tempus esse longum.

Rursum, Justos aliquos valde perfectos, qui toti student puritati & sanctitati, posse totâ deinceps vitâ vivere sine peccato veniali planè voluntario, & deliberato, docet ibidem Suarez n. 25. idque videntur fecisse Apostoli post receptum Spiritum S. die Pentec. Ponit deinde Cornelius à Lapide hic in Prov. alia exempla.

2do. Dicit P. Lancicius, neque in antiquis Bibliorum editionibus, nec in Græcis, nec Hebræis illud in die positum est in ipso contextu Scripturæ, sed in margine, in quadam editione Parisiensi, & Antverpiensi. 3tid. Quia, ne etiam in margine hoc amplius poneretur, & his similia vocabula, severè vetuit Sedes Apostolica, ut patet ex fine præfationis positæ, initio Bibliorum Sixti V. & Clementis VIII. autoritate recognitorum. 4to. Quia, etiam si illud in die esset in ipso textu Scripturæ, nil nobis noceret; quia, etsi S. Gregorius more suo moralizando locum illum moraliter applicet ad peccata Justorum, tamen, ut ex verbis antecedentibus & consequentibus apparet, sermo ibi est non de lapsu Justorum in peccata, sed in ærumnas & calamitates: de quibus solis benè ad literam

locus iste exponitur à S. Augustino, & à bonis Interpretibus Isid. Claro, Janenio. Vatablo, Salaz, Pineda, Lorino: Estio hic. Quocirca ipsi hæretici in omnibus versionibus suis habent illud in die. Et præcipuè Commentatores illorum hunc locum explicant de malis poenæ, Tremellius, Junius, Paræus, Piscator.

In omni quidem loco, sed maxime in loco Sancto, in Religione, nec subsistere debent peccata etiam venialia; imò in Sancto loco sanctitas manere debet. Matth. 24. v. 15. Dicit Christus: *Cum videritis abominationem desolationis, qua dicta est à Daniele Prophetâ stantem in loco Sancto, qui legit, intelligat.* Ista res consideratione digna, si in loco Sancto abominatio desolationis, sive, ut Interpretatur Cornelius à Lapide, desolatio abominabilis consistat; si consistat Hierosolymæ, ubi Christus, juxta Imaginationem S. Patris nostri subsistens, ad vexillum suum vocat, conduit. Non adeò mirum esset, si Babylone, ubi Lucifer in sublimi ignita fumosa Cathedra residens ad se & sua signa vocat & allicit, sed quod in loco sacro hæc abominabilis desolatio, mirandum, hæc desolatio, maximam traxit post se ruinam, quam evitare fugâ, monet suos Christus v. 16. *Tunc qui in Judæa sunt, fugiant in montes.* Per dictam abominationem desolationis, etsi alii intelligant exercitus Romanorum, qui sanctam Urbem ad desolationem deducturi erant; alii tamen per dictam abominationem intelligi existimant peccata Zelotarum, qui in sacro Hierosolymæ templo, pro libertate zelantes, insolenter fundebant sanguinem, inter se ipsos certantes, etsi tam grande illis immineret bellum; peccata quoque Sacerdotum, aliorumque Spiritualium in illo sacro loco peccantium. S. Marcus c. 13. v. 14. dum eandem desolationem describit, addit, *videritis abominationem desolationis stantem, ubi non debet.* Ita sanè, in loco sacro nulla abominatio cujusvis peccati, sed maxime mortalis, locum standi debet habere. Religiosæ Domus, loci sacri nomine & privilegii gaudentes, maxime ab hac desolatione immunes esse debent.

Sicut in loco benè à sole illuminato magis humanis oculis patet quævis etiam minima turpitudine: etiam atomi inter solares radios advertuntur, ita in Domibus Religiosis, quas Nomen JESU solis instar lucidissimi illuminat, etiam atomi peccatorum perspicacioribus oculis conspiciuntur. Vulgus populi, quod ibi cernit, id sibi faciendum putat, Religiosis præcipuè Personis convenit illud Romani Satyrici Juvenalis. *Omne enim vitium, tantò conspectius in se, crimen habet, quanto, qui peccat, major habetur.* Vamun.

49. In loco præcipuè sancto etiam venialia non committenda, sed sancte vivendum.

50. Heliodorus in loco sacro peccans, ibidem poenam luit.

mundo à scandalis; uti dicitur Matth. 18. v. 7. *Væ, inquam, mundanis, sed multò majus Religiosis, quorum vita pro Regula vitæ à plerisque etiam mundanis assumitur, qui Religiosi ex vi status sui ad DEUM ducere, non aversionem ab eodem facere tenentur; quam dabunt in Judicio DEI rationem pro tot animabus, quas scandaloso suo exemplo ad interitum pertraxerunt.* Væ quidem & illis, qui se trahi permiserunt, qui scandalizati sunt, sed majus scandalizanti, de quo Marci 18. v. 7. *Væ homini illi, per quem scandalum venit.* Scandalum hic Cornelius accipit tam activum quam passivum, utrique væ, magis tamen primo.

2. Machab. 3. Enarratur, qualis poena obtigit Heliodoro, loci sacri invasore, qui ararium Templi spoliare pecuniis confutuerat, jussu Regis Asiæ Seleuci. v. 23. *Heliodorus autem, quod decreverat, persciebat eodem loco ipse cum satellitibus circa ararium præfens.* Sed Spiritus Omnipotentis Dei magnam fecit suæ ostensionis evidentiam; ita, ut omnes, qui ausi fuerant parere ei, videntes Dei virtute, in dissolutionem & formidinem converterentur. Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens sessorem, optimis operimentis adornatus: isque cum impetu Heliodoro priores calcasse lit, qui autem ei sedebat, videbatur arma habere aurea. Alii etiam apparuerunt duo juvenes, virtute decori optimi gloriosi, speciosique amictu, qui circumferebant eum, & ex utraque parte flagellabant, sine intermissione, multis plagis verberantes. Subito autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circumfusum rapuerunt, atque in sella gestatoria positum ejecerunt. Et is, qui cum multis cursoribus & satellitibus prædictum ingressus est ararium, portabatur nullo sibi auxilio ferente, manifestè DEI cognita virtute: & ille quidem per Divinam virtutem jacebat mutus, atque omni spe & salute privatus. Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam, ut invocaret Altissimum, ut vitam donaret ei, qui in ultimo Spiritu erat constitutus. Considerans autem summus Sacerdos, ne forte Rex suspicaretur, malitiam aliquam ex Judæis circa Heliodorum consummatam, obtulit pro salute viri Hostiam salutare. Cumque summus Sacerdos exoraret, iidem juvenes eisdem vestibus amicti, astantes Heliodoro, dixerunt: *Onia Sacerdoti gratias age: nam propter eum Dominus tibi vitam donavit. Tu autem à DEO flagellatus nuntia omnibus magnalia DEI, & potestatem.* Et his dictis non comparuerunt. Heliodorus autem, Hostiâ DEO oblata, & votis magnis præmissis ei, qui vivere illi concessit, & Onia gratias agens recepto exercitu, repedabat ad Regem.

Ita Heliodorus, qui in loco sacro, etsi

nondum facto, mente jam tamen & resolutione peccaverat, confestim ibidem punitus, cui loco monetæ numerosas plagas reportans. Ejectus è loco sacro, in quo peccaverat, uti illo indignus, ille ignominiam reportavit, locus sacer in honore remansit, fidelesque v. 30. *Dominum benedicebant, quia magnificavit locum suum.* Magis Regem quam DEUM reverebatur Heliodorus, & DEI potestate ac virtute humiliatus melior plagis evasit, Deumque didicit honorare. Humana potentia illi dare opem nequivit, dum omnipotentis Dextera illum percussit.

Occasione ejecti è loco sacro Heliodori Vocatio venit in memoriam quidam è Societate Jesu dimissus. Is Anno Domini 1680. dum nentis ejecutionis Tribunalis Regni Poloniæ Assessorem ageret, et si five di tanta repentini morbi vi correptus est circa missi è Somniam noctem, ut succedente die sit ex-cietate JE-tinctus. Habuit illam gratiam à Divina bo-su poena nitate illo articulo, ut reatum suum agnosce-ejectionis ret, ac deploraret, vocato è nostris Con-& mors. fessario, pluribusque circumstantibus, triplicem magno animi sensu emisit vocem. 1mo. *O! mors, si tui non oblivisceremur!* 2do. *Horrendum DEI Judicium mi Pater timeo.* 3tio. *Sanctam Matrem Societatem deserui!* Heu ad vomitum redii: & ecce Justo DEI Judicio per vomitum pereor. Agnosco, & accepto poenam. Septem annos vixit in Religione, & observatum est, septies iterato violentissimo vomitu extinctum esse. P. Dre-cos in Breviar. Asc. Part. 2. pag. 57.

Nec sufficit, ut in loco sacro non stet iniquitas, sed necesse est, ut maneat sanctitas, sicut in quopiam Principis Palatio non sufficit, ut inibi nihil tale reperiat, quod Domini vel aliorum offendere possit oculos, sed requiritur, ut sit conveniens Majestati Principis in ædibus hisce magnificis ornatus pretiosorum stromatum argenteriarum, Lectorum, Sellarum, Mensarum &c. apparatus: simili modo in Domo Religiosa, in Domo Domini, in loco DEO consecrato opus est, ut sit omnimodarum virtutum splendor, decus & ornamentum; ut appareat quoque Domicilium sibi vixisse ibidem sanctitatem.

Regius Psaltes Psal. 92. v. 1. alloquitur DEUM: *Domum tuam decet sanctitudo in longitudinem dierum.* Sic profecto in Domo Domini sanctitas, non per modum transeuntis hospitem, pro una alterave die agere debet, sed inquilinam & Domesticam DEI, in longitudinem dierum, quæ longitudo ad ultimum vitæ terminum protendi debet. Religiosorum vita non pro una alterave die sancta esse debet, sed omnibus diebus vitæ suæ.

Ita vivere voluit P. Melchior de Vene-
gas Indianus, de quo 19. Julii, qui hebdo-
madæ dies ita sibi disposuit, ut qualibet die
in aliqua se exerceret virtute. Sic Dominica
die excitabat in se frequenter desiderium vi-
dendi DEUM. Feria 2da. Odium peccati
& contritionis sinceræ actus eliciebat. Fe-
ria 3tia. Gratias agebat DEO pro universis
beneficiis, & actus gratitudinis faciebat.
Feria 4ta. Actus amoris DEI variòsque ad
DEUM affectus ejaculabatur. Feria 5ta.
Passionem Christi devote relegebat, imi-
tando ejusdem, jam orationem, jam mor-
tificationem, jam humilitatem, aliasque
virtutes. Per etiam Feriam & Sabbatum e-
xercebat se in actu conformitatis cum volun-
tate Divina; hæc enim virtus multas alias
continet in se virtutes; hæc est brevissima
ad perfectionem via, uti solidè integrò libro
probat R. P. Caspar Druzicki. Ita prædi-
ctus P. Melchior quotidianum in profectu
Spirituali & sanctitate faciebat profectum, de
illo scriptum: *Quavis festa illi, non feriata
dies.*

In juven- Joannes Berchmans, Religionis nostræ
tute sta- sanctæ & intaminatæ vitæ Juvenis dicere so-
tim cre- lebat: *Nisi ego sanctus evadam, dum juvenis
scendum sum, nunquam ero.* Daturque ratio: quia
virtutibus. Juvenilis hominum ætas verno tempore simi-
milis, quo, si arbusculæ, herbæ, segetes
non crescunt, nec germinant, haud spes est,
ut desideratos æstate fructus adferant. Ita
P. Dreco- statim in Juventute, si in sanctitate & virtu-
in Breviar. tibus non crescant homines, si in sancta Ter-
Ascet. p. 3. ra, cui benedixit Dominus, non proficiunt,
Sabb. post in profectioni ætate, solidiorum virtutum
Dom. 14. fructus edituri, minus sperantur,
à Pentec.

S. Laurentius tantum quinque annos na-
tus, etiam Orphanus sæpe se flagris cædebat
usque ad sanguinem, qui tamen sanguis è
pannis lineis divinitus evanescebat, ne il-
lum nutrix adverteret: quem è throno suo
coram Angelis laudare visus & auditus est
Christus. Qui morti vicinus patientis Chri-
sti historiam legi sibi jussit, saxo pectus ver-
berans. Qui immortalis Imagini Christi
crucifixi caput illi suum suaviter inclinantis.
Ann. Cælest. 30. Decembris.

Quas fugiunt pueri, retines tu, corpore pla-
gas.

O Divine, viris annuerande Puer;
Sed quid plura loquar? dedit Ipse encomia
Christus:

A magni Regis vox fuit ista throno.

Pater David Locher Societatis JESU, qui
Anno 1650. è vivis excessit, intensis preci-
bus postulavit à DEO, ut, si vivendum es-
set in hoc mundo, sanctè viveret, unde di-

cere solitus erat: aut mori, aut in sanctum
evadere. Utinam & nos diligenter curemus,
ut benè non tam secundum carnem vivamus,
quàm secundum Spiritum, juxta doctrinam
Apostoli ad Romanos 8vo. *Si autem Spiritu
sancta carnis mortificaveritis, vivetis.*

Isaia 6. v. 3. Magna voce laudabant
DEUM Seraphim dicentes: Sanctus, San-
ctus, Sanctus. Sed cur isti sancti Spiritus
alia potius attributa DEI non prædicant, cur
potius non dicunt Omnipotens, Omnipoten-
s, Omnipotens; aut omniscius &c. Re-
spondet S. Ambrosius 1. 3. de Spiritu c. 18.
*Nihil pretiosius invenimus, quo DEUM nomi-
nare possimus, nisi ut sanctum appellemus.* Spe-
cialis igitur DEI laus ex ejusdem sanctitate:
sic Seraphim laudabant DEUM in Cælis, si-
mus nos quoque imitatores illorum in terris,
laudemus DEUM non solum sanctitatem e-
jus prædicando, sed etiam pro posse nostro
imitando, firma retinendo memoria illa
Domini verba populi fidei dicta. Levit.
11. 44. *Sancti estote, quia ego Sanctus sum.*
Advertit S. Epiph. lib. 3. Hæc. 29. Beatissi-
ma ex Divina ordinatione non conferebat
Baptismum, ex quo sanctificationem reci-
piunt homines, non regebat mundum poli-
tico Imperio, sed tantum voluisse DEUM,
ut esset sancta; hoc quoque expendens Nys-
sen. in eum sensum ratiocinatur. Hinc patet
beatitudinem mortalis vitæ, qua supra om-
nes gaudebat Beatissima, non in dignitati-
bus officiorum, non in titulis honorum, non
in authoritate Domini, sed in ipsa gra-
tia DEI, amicitia DEI, & in sanctitate
consistere. Similiter terrestribus Cæli Religio-
nis scilicet beatitas, non in dignitatibus, non
in præminentis, sed in sanctitate vitæ con-
sistit.

Prov. 30. dicit Sapiens, *Tria sunt, quæ
benè gradiuntur, & quartum, quod incedit se-
liciter:* enarratque statim, quæ sint illæ res.
*Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit
occursum: gallus succinctus lumbos, & aries:
neque est rex, qui resistat illi.* Cornel. à Lap.
hic, dicit quartum animal esse regem, cui
nemo resistit, non verò quod arietem non resi-
stat rex, sensumque esse q. d. & Rex, nec
est, qui resistat ei, ipsi scilicet Regi. In
prædictis verbis Sacra Scriptura observat
quoque ingeniosè Salomus Viennen. decide
primis tribus, quod gradiantur benè, de
quarto verò, quod incedit feliciter, an non
hæc bene, & feliciter idem sunt, ac censet
hæc esse diversa, adfertque hanc inter illa
differentiam: *Omne, quod feliciter incedit, non
semper benè incedit.* Idque ipsum explicat:
*Illæ benè incedunt, quæ ambulant sanctè, &
justè, illæ incedunt feliciter, quæ in hac vita
habent prosperitatem suam.* Religiosi homi-
nes,

52.

Ex Nysse.
no Dom.
12. post
Pentec.
Per. 1.

nes, non tam id curare debent, ut ad illos
in hoc sæculo dicatur. *Prospere procede &
regna.* Sed ut incedant sanctè & justè. Per
illa tria animalia intelligit Nysenus Sanctos
DEI. Per Leonem, inquit, gallum, arie-
tem intelliguntur Sancti, qui pugnant ut Leo-
nes, vigilarunt ut galli, mactati sunt ut arietes
pro DEO. Simili modo Religiosi homines
in hoc sanctitatem suam constituere debent,
ut instar leonum, contramundum, carnem,
diabolum fortiter, & audacter decerent,
ut instar gallorum vigiles sint, nocte hac, de
qua S. Ambrosius nox, sæculum, ut sint ad
diversos instinctus, ad occasiones, in qui-
bus obsequium aliquod possint præstare
DEO, servi vigilantes, ut arietem instar &
agnorum parati sint etiam lanienam pati pro
DEO, vel saltem, si non de morte res erit,

ut etsi superflua eorum, per hos, qui pro il-
lis pervigilant, cum aliquo etiam cutis de-
trimento & dolore abscondantur, patienter
id ferant, coram tondentibus se obmate-
scent, Christum velut Agnum præ oculis
pro exemplari habendo.

Domine JESU Agnus DEI, qui tollis
peccata mundi, tolle de Regno tuo scanda-
la, tolle abominationem desolationis in lo-
co sancto, in Domibus tuo nomine conse-
cratis, nec nominetur in illis hæc abomina-
tio, esto in illis Lucerna Agnus, illumina
illas gratis tuis, esto Lucerna pedibus no-
stris, ut isto dirigente nos Lumine. In San-
ctitate & Justitia coram Te ambulemus, omni-
bus diebus vitæ nostræ.

CAPUT IV.

Remedia contra quæcunque peccata.

53.
Ex Palæ.
R. P. Mo-
ra Wski
Oratio.

Primum est oratio; ad quam subito recur-
rendum est insurgente aliqua tentatio-
ne, antequam cor occupet, invo-
cando opem DEI, B. Virginis, & S. Patroni,
qui in opposita virtute floruit. Hujusmodi
orationes sunt: *DEUS in adjutorium meum
intende. Domine saluum me fac, pereor. Do-
mine vim patior, responde pro me. MA-
RIA sis mihi propitia. MARIA opitulare.
Mater misericordia monstra te esse Matrem &c.*
Hæ vocantur orationes ejaculatoriæ, hæc de
longè arcent hostem animæ velut jacula, ac
propè accedere non sinunt.

Memoria
præsentia
DEI.

2dum remedium est, habere frequenter
memoriam præsentia DEI & Angeli Custo-
dis, atque occurrente prava suggestionem,
seipsum arguere, dicendo: *Ego ne in oculis Dei
Judicis, omnia videntis, & Angeli mei Custo-
dis hæc cogitabo? hæc faciam? O Domine ma-
lo mori, quàm sadari.* Et sane in oculis etiam
hominis Judicis quis committeret peccatum,
si sciret se pro illo mox capite plectendum.
Quis coram Rege summæ Majestatis aliquid
inhonesti, aliquid vituperio digni scienter
perpetraret.

54.
Recorda-
tio Christi
patientis.

3tium remedium est, Premente aliqua
tentatione recordari Christi patientis, ejus-
que amore seipsum vincere, dicendo: *Amor
meus crucifixus est, & ego voluptati operam da-
bo! O bone JESU intra vulnera Tua absconde
me, non decet sub spinoso capite membrum esse
delicatum.* Ita suadet Apostolus, ut cogi-
tatione Christi Passi armemur. 1. Petri 4.
In Christi Passione facile contra quævis pec-
cata inveniuntur remedia. Contre super-

biam, v. g. Contemplatio Christi spreti, il-
lusi, conculcati &c. inculcando sibi, quid
superbis pulvis & cinis? Contra iram Chri-
sti mansuetudinis, qui tanquam ovis du-
ctus est ad occisionem, tanquam Agnus co-
ram tondentibus se obmutuit &c.

Remedium 4tum, est tempore tentatio- Memoria
nis devotè aspicere Imaginem B. Virginis, vel Deiparæ.
eam sibi in memoriam revocare, atque ejus
amore protestare se nolle consentire tentatio-
ni. *Propter te, amore Tui, O Pretiosissima
Parens, Domina mea, non cogitabo, non di-
cam, non faciam.* Ita sub nomine suo mili-
tantem protegit, hæc castrorum acies ordinata
ignea nequissimi inimici tela retundit, qui
vel invocato nomine MARIE vertitur in fu-
gam, cujus Reginae potenti dexterâ non se-
mel confraeta fuit ejus potentia, imò pede
illius contritum caput hujus infernalis serpen-
tis.

5tum Remedium, meditatio Novissi-
morum, nempe Mortis, Judicii extremi,
Inferni, Cæli, juxta illud Eccli. 7. *Memo-
rare Novissima tua, & in æternum non pecca-
bis.* Cogitandum v. g. de morte, quis scit,
an per hoc peccatum, quò tentor, si illud
commiserò, non accelerabo mihi mortem?
quis scit, an peccati hujus poena, & stipen-
dium non erit mors? si contra DEUM vi-
vamus, an ab illo merito non privabor vita,
qua contra illum abusus sum? Quis scit, an
hoc peccato non implebo mensuram pecca-
torum meorum, ultra quam non patietur
me vivere DEUS, qui toties mihi pepercit,
& ego bonitate ejus abusus sum, eròne ideo
malus, quia ille bonus, & summè bonus,
imò

imò summum omne bonum est. *De Judici-
cio.* Quid dicam, dum in Tribunali illo tre-
mendo DEI comparebo, à quo nulla eva-
sio, exceptio, appellatio? Quid sum mi-
ser tunc dicturus? an respondebo unum pro
mille, quis patrocinator mihi? Quid re-
spondebo, dum omnia opera mea, verba,
imò abditissimæ cogitationes patebunt, &
pro illis danda erit ratio. *De Inferno.* Quis
poterit habitare in igne devorante, in ardo-
ribus sempiternis? Egone illos sustinebo in
æternum, qui nec modico momento digi-
tum candelæ admotum sustinere valeo?

6um Remedium est, Fuga otii, quod
est pulvinar diaboli, & origo omnium vi-
tiorum. Nihil agendo otiosi, malè agere
discunt, telis inimici expositi, ad quæ re-
tundenda, languidi, enerves, otio effici-
untur; lucra illos fugiunt, per quæ cæli
thesauros lucrari possent, elabatur tempus,
quo possent operati salutem, & felicem pro-
mereri æternitatem.

7um Remedium, Fuga solationum, lo-
corum, aliarumque occasionum peccati;
Fuga sola-
tiorum pe-
nam, qui amat periculum, in illo peribit. In
riculosa-
his periculosis locis, & occasionibus sæpe
rum, incauti, dum pasti sunt, capti sunt. Mu-
scarum instar inhæserunt melli, quo & pe-
rierunt retenti.

8um Remedium est, Usus frequens, &
Usus fre-
quens Sa-
cramento-
rum, dignus Sacramenti poenitentiae, & Euchari-
stiae. Et hoc enim divino epulo robur su-
cramento-
rum, mit ad vincendum anima; & de hoc Sacra-
mento dicit Pfalteres. Psal. 22. *Parasti in con-
spectu meo mensam adversus eos, qui tribulant
me.* Modo sincerè sint poenitentes, & non
irridentes, & ad mensam sanctissimam San-
cti accedant, ne, contrarium facientes, lu-
dicium sibi manducant, & bibant.

9um Remedium est, Dum aliqua tenta-
tio infestat, elicere actum amoris DEI super moris Dei
omnia, talis enim actus stare non potest super om-
nem peccato, adeoque illud impedit. Qui nia.
enim amat DEUM super omnia, amat etiam
supra illud apparens bonum, & volupta-
tem, quæ illum allicit ad peccandum, adeo-
que illam contemnit, & summum bonum,
quod amat, præligit.

10um Remedium est, Examen parti-
culare instituere: ita, ut mane proposito
facto vitandi tale, vel tale peccatum, cir-
ca meridiem & vespere te reflectas, quoties
in hoc peccatum lapsus sis, moxque poeni-
tentiam ipse tibi imponas, & propositum
renoves, tamdiu in eo persistendo, quam-
diu vitium non extirpaveris. Generale quo-
que examen non negligendum, hoc instar
speculi erit, quod respiciens maculas deli-
ctorum tuorum deterges, quid sit in te inor-
dinati advertes, & compones. Hoc exa-
men quinque puncta complectitur. In primo
beneficia DEI, quæ recepisti, tam in ordi-
ne naturæ, quam gratiæ tibi in mentem re-
voca, ut te excites ad debitam gratitudinem,
& pro illis humillimam gratiarum actionem,
cognita enim beneficia arcebut te, ne in ali-
quo contra tantum Benefactorem delinquas.
In 2do puncto pete lumen à DEO, ut cog-
noscas peccata tua, cognita detesteris, &
toto ac contrito corde de illis doceas. In
puncto tertio percurrere ordine omnes actio-
nes tuas totius diei, imò considera etiam
verba & cogitationes. In 4to puncto exci-
ta in te cordialissimum dolorem de peccatis
vitæ totius, & præsertim præsentis diei. In
5to puncto fac firmissimum emendationis,
& non peccandi amplius propositum.

Examen
particula-
re.

CAPUT V.

De malitia peccati Superbiæ.

56. Superbia est appetitus inordinatus pro-
priæ excellentiæ: mortalis ex genere
suo, si sit consummata & perfecta, id
est, si quis ita excellere appetat, ut DEO,
& quomodo di-
viditur, Superioribus, eorumque legibus subjici nolit.
Imperfecta tamen, qua quis subjici non re-
nuens iis, quibus debet, & in suo tantum
affectu sese magnificat, est tantum veniale.
Plura Busenbaum & Casistæ.

Præsumptio. Filiæ seu species superbiæ sunt tres. 1.
Præsumptio sive præsentia, quæ juxta S.
Thomam 2. 2. q. 130. est, qua quis aggredi-

tur aliquid, vel paratus est aggredi, quod
est supra vires, quas habet. Inter vires ta-
men numeranda sunt auxilia, quæ habentur
ab aliis. 2. *Ambitio.* Quæ, juxta D. Tho-
mam ibid. q. 131. est, quando expetitur ho-
nor, aut, qui non debet expeti, aut major
quàm propria excellentia mereatur, aut sic-
ut non debet. 3. *Inanis sive vana gloria* & Vana glo-
ria, juxta D. Thomam 2. 2. q. 132. est, dum ex-
petitur laus, sive de simulata excellentia, si-
ve non apponendo ullum finem debitum.
Notat Corneli. à Lap. in 1. ad Cor. 4. v. 8.
quod S. Thomas existimat S. Paulum, dum
dicit

De malitia Superbiæ.

dicit v. 8. *Jam saturati estis, jam divites fa-
cti estis; sine nobis regnatis: & utinam regne-
tis, ut & nos vobiscum regnemus.* Tangere 4.
species Superbiæ. 1. Est: Cum quis bo-
num, quod habet, non à DEO, sed à se ha-
bere se putat, hanc tangit, cum ait: v. 7.
Quid gloriaris, quasi non acceperis? iisdem
verbis tangit adam, cum quis bonum, quod
habet, suis meritis adscribit. 3. Cum quis
jactat se habere, quod non habet, hanc tan-
git, cum ait: *Jam saturati estis &c.* 4ta.
Cum quis alios despiciit, vultque haberi sin-
gularis, hanc tangit, cum ait: *Sine nobis re-
gnatis.* Scilicet sine nostro auxilio omnibus
DEI donis vos excellere putatis O Corinthii,
& magis O Magistri inter discipulos, quasi
comparato Regno summam dignitatem
vobis vendicatis, nobis exclusis &c. Super-
bia Phariseorum reprehenditur Matth. 23.

Cæcus Amor proprius, quem stulta superbia
ducit,

Errat, dum magnos non videt ante viros;
Qui meritis alios præcedunt, primi in honore,
Deberent primum jure tenere locum.
Qui fastu exposuit se oculis primum ipse
videndum?

Se exposuit linguis, exposuitque jocis.

Superbia
radix ma-
lorum, Quantum malum sit superbia, patet ex
Apostolo 1. ad Timoth. 6. v. 10. *Radix e-
nim omnium malorum est cupiditas.* Aliqui
putant cupiditatem hic generalissimè accipi,
illam scilicet, qua quisque appetit aliquid am-
plius sive honoris, sive opum, sive volup-
tatis, sive vindictæ, quàm ipsi conveniat.
Verum hæc expositio, ait P. Corneli. hic, est
præter mentem Apostoli: patet ex Græco,
ubi, pro cupiditas, est amor & cupiditas
argenti, sive avaritia propriè dicta, ita expli-
cant Ambros. Chrysost. Theoph. & passim
alii. Hæc ergo avaritia est radix omnium
malorum, non quasi omnia peccata, quæ
in individuo nunquam facta sunt ab ullo ho-
mine & Angelo, manaverint ex avaritia, hoc
enim falsum est. Sed quod omnis generis
mala & peccata ex avaritia nasci soleant, &
sæpe nata sint; vox enim omnium distribu-
tivè accipitur non pro singulis generum, sed
pro generibus singulorum. Eodem sensu
superbia dici posset radix omnium malorum,
sic etiam vulgò dicimus, humilitatem esse
radicem omnium bonorum, orationem esse
radicem omnium virtutum; quia, qui has
virtutes habet, per eas alias omnes sibi com-
parare potest, & sæpe actu sibi comparat.

Superbia
initium
omnis
peccati. Aliter, sed subtilius respondet S. Tho-
mas 1. 2. q. 48. art. 1. Scilicet superbiæ dici
initium omnis peccati ordine intentionis,
avaritiam verò dici radicem omnis peccati
ordine executionis; quia avaritia suppeditat
R. P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

modum & instrumentum, scilicet pecuni-
am, cui omnia obediunt ad implendum &
exequendum omne peccatum, quod super-
bus animo suo concipit, & destinat patrare.
Hoc sæpe verum est, ait Corneli. non tamen
semper, sæpe enim fit, ut avaritia tam ordi-
ne intentionis, quàm executionis præcedat
superbiæ, sitque radix omnis peccati, adeo-
que ipsius superbiæ, uti sæpe videmus pau-
peres & humiles, cum ditescunt, propter o-
pes incipere insolescere & superbi; prior
ergo explicatio planior, plenior, & soli-
dior esse videtur.

Eccli. 10. v. 14. *Initium superbiæ homi-
nis, apostatare à DEO: quoniam ab eo, qui
fecit illum, recessit cor ejus, quoniam initium
omnis peccati est superbia.* D. Bernard. *Initi-
um omnis peccati superbia, quæ tam velociter
ipsum quoque, sideribus cunctis clarius micantem,
æterna caligine obtenebravit Luciferum.*

DEO & hominibus odibilis est superbus. 57.
Eccli. 25. v. 1. &c. dicit Sapiens: *In tribus Superbiæ
placitum est Spiritui meo, quæ sunt probata co-
ram DEO & hominibus: concordia fratrum homini-
& amor proximorum, & vir & mulier bene sibi bus facit
consentientes. Tres species odit animæ meæ, & odibilem
aggravor valde anima illorum; pauperem su-
perbum: divitem mendacem: senem satum &
insensatum.* Et superius c. 10. v. 7. *Odibilis
coram DEO est & hominibus superbia.*

Ab hominibus etiam contemptui habetur Superbiæ
superbus, qui ipsemet æstimatior est sui. compara-
Comparatur variis contemptibilibus, uti ratur con-
Pavoni, qui elegans pennis pedibus defor- temptibili-
mis est, cui datum Lemma: *Fæda regit, pul- bus.*
chrisque superbit. Ostentat superbus, tan-
quam sua, quæ potius DEI dona sunt, &
turpes progressus suos, fæda vitia occultat.
Adumbrantur superbi fumo Psal. 36. v. 20.
Quemadmodum fumus deficiet. Fumus
ascendendo deficit, inquit Magnus Grego-
rius 1. 1. Reg. & se dilatando evanescit. *Isaiæ*
*14. v. 31. Prostrata est Philistæa omnis, ab
Aquilone enim fumus veniet. & non est qui effu-
giet agmen ejus.* R. P. Paulus Oliva Strom.
1. 16. Quis unquam prostratam vidit urbem
fumo? & tamen Philistæa Aquilonis fumo
prostratur. Si per fumum superbiæ ex-
cæcantem intelligamus, facile prostratam
fumo Philistæam agnosceremus, superbia
enim deprimit. *Isaias hic v. 14. v. 11. De-
tracta est ad inferos superbia tua.* Fumo non
segetes corripuntur, sed Urbes, nec pars
tantum, sed prostrata est Philistæa omnis,
latius enim serpit fumus superbiæ, quàm ig-
nis libidinis; ab Aquilone fumus; tepor
enim parens est superbiæ, idè enim super-
biæ primogenitus Lucifer de se dicebat: *Se-
debo in monte testamenti, in lateribus Aquil-
onis.*

Vana gloriolus. Isaia 14. 13. Fumo quoque comparatur filia superbiae vana gloria.

comparatur. Opera Ut fumus vacuas citius quo surgit in auras, bona non Hoc citius sparsus, se amplificando perit. ostentant. Sic & vana hominis dum gloria fertur in alda ex vana tum

gloria. Vanescit, leviter cum per inane volat. Vanos vana notant (quos inflat Gloria) verba; Mercetque Mercator noscitur ipse sua.

Ad vitandam vanam gloriam, etiam bona opera, uti eleemosyna, oratio, jejuni-um non ostentanda. Matth. 5.

Tres classes, Dominus nobis, monstrando bonorum, Omnes laudi hominum vult oculisque tegi.

Est oculus nequam, est assuetus praedo rapi-
nae;

Theauri exposito, nos spoliare potest. Ne aspiciat visus me hominis, sed sint mea gesta

Ad laudem, gustum, sint placitumque Dei.

Comparatur superbus campanae, cui adscriptum: *Ludibrium ventis*. Sicut enim sonus campanae inter ventorum lufus evanescit, sic laudes superbi; convenit quoque superbis illud Psal. 9. v. 8. *Periit memoria eorum cum sonitu*. Assimilatus superbus e-quo ab Antisthene, qui olim Platonis superbiam notare vellet, forte in pompa equum hinnientem, frementemque aspiciens ad Platonem versus aiebat: Tu profecto, meo iudicio, praeclares fuisses equus. Assimilantur ambitiosi hydropicis, aut tympanidelaborantibus, tumefactis, qui in magno vitæ periculo versantur. Hinc de ambitio.

Non mirum, qui plura petens, plusquam expedit, ambit;

Si immodicis votis rumpitur ipse suis; Sic inflata crepant nimio distenta tumore: Nam popularis eis aura nocere solet,

Simile quoque illud:

- Frangit DEUS omne superbum; Magna cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur.

Assimilatur Ambitiosus pigraeo, vestem gigantis ambiendi & affectanti. Ad quem dicitur:

Temajora petens, vanum cur quæris honorem?

Probrum quæsitus sic tibi honor erit.

Pigraeo haud servit vestis spatiosa Gigantis. Non, pueri, capient Herculis arma manus.

Comparatur quoque Ambitiosus homini evanidam umbram captanti, quæ illum fugit.

Quid petis & sequeris fugitivum indignus honorem?

Quo magis hunc sequeris tu, hoc magis ille fugit.

Est honor humani, est imitator corporis umbra;

Hæc instans corpus, deproperando fugit. Hoc fugiens sequitur: sic magni nominis umbra,

Sichonor instantes, se removendo fugit.

Presumptuosi cadunt, dum alta petunt, hinc fabulosis Phaetonti & Icaro cadentibus assimilari possunt. Hinc ad presumptuosum dicitur:

Quid supra proprias vires temerarius audes, O Phaeton magnis passibus alta petens? Icare fictitiis incassum extolleris alis: Turpius ut fractis viribus inde cadas,

Aut potius Simoni Mago assimilari potest presumptuosus. Simon ille filium DEI in Conc. se jactans, dum actu in sublime volare cœ. de S. An- pit, oratione S. Petri praesentis celerius præ. ton. 1654- volante, magus ille in terram protinus cadens pedes confregit. Cur non caput, cur non crepat medius? Nam, qui habet pedes ad ambulandum, affectans alas ad volandum, justum est, ut alas, insuper & pedes amittat. Quod eleganter S. Maximus asserit: *Ut, qui paulo ante volare tentaverat, subito ambulare non posset: & qui pennas assumpserat, plantas amitteret.*

Ambitiosus nequiter humiliat se, ut emineat; servi personam interdum assumit, ut dominetur; suamque scenam splendide ostentet. Hinc ad Ambitosum S. Petrus Damiani Ep. 20. l. 1. Ep. inquit, *Cunctis subiectus obtemperas, ut cunctis in dignitate præcellas, & ambitio dominationis juri te mancipat servitutis.*

Invehitur quoque in superbum D. Bernardus illud Matth. 7. v. 5. perpendens: *Hypocrita ejice primum trabem de oculo tuo, & sic videbis ejicere festucam de oculo fratris tui. Quæris quam trabem? An non grandis & grossa trabes est superbia, qua te putas esse aliquid, cum nihil sis.*

Malitia superbiae colligi quoque potest ex poenis gravissimis, quas rectissimo suo iudicio DEUS infligit superbis. Quod adverterunt ipsi quoque naturali luminationis Eth.

Ethnici: Seneca in Hercule Furen. ait: *Sequitur superbos victor à tergo DEUS*. Subitanam quoque superbiorum ruinam describit: idem in Thyef. Act. 3. *Quem dies vidit veniens superbum; hunc dies vidit fugiens jacentem.*

Cornel.
hic,

Actorum 12. v. 21. Describit S. Lucas Herodis superbiam: *Statuto autem die Herodes vestitus veste regia, sedit pro tribunali & concionabatur ad eos.*

Statuto die. Syrus legit celebri die, erat enim dies 2dus ludorum pro salute Cæsaris ait Josephus. Illo ergo die Herodes in magnificentia regia sedit pro tribunali, ut Tyriorum & Sidoniorum causam & postulationem, aut potius satisfactionem & submissionem cognosceret, deque eis ad libitum statueret, unde & concionabatur ad eos, Tyrios scilicet & Sidonios, vestitus veste regia. Vestis autem Regia complectitur Purpuram, Sceptum, & Coronam, hæc enim Regni, æque ac judicariæ potestatis sunt Symbola, porro hæc Agrippæ vestis erat ex argento mirabili opere contexta, ait Josephus, quæ radiis solis percussa divinum fulgorem emittebat. Gestabat ergo Purpuram, Coronam auream & Sceptum. Quare modum & modestiam vestitus excessit superbus Herodes, ansamque dedit Tyriis & Sidoniis supplicibus, adulantibus ei acclamandi, dan- dique divinos honores. Ita Isid. Pelus. Quocirca sapienter Justinus Imperator moriens Tyberium Successorem monuit dicens: *Ne te in errorem ducat vestis splendor, ecce DEUS, qui benefecit tibi, hunc habitum dedit tibi, non ego: honora illum, ut tu quoque honoreris ab eo.* Equè sapienter S. Bernardus l. 2. de Consider. ad Eugenium c. 12. eum monens, ne ex Monacho factus Pontifex in tanto culmine sibi applaudat: *Magnus, inquit, cui præsens felicitas, si arrisit, non irrisit. Hæc enim incautis ad disciplinam relaxanda est, quod ignis ad ceram, quod solis radius ad nivem vel glaciem.* Herodi itaque populus acclamabat: *Dei voces & non hominis.* v. 22. quasi dicerent, Agrippæ Regis vestium fulgor, & orationis Majestas ita nos perstringit, ut videamur Deum videre & audire, non hominem. Acclamatio hæc orta à Tyriis & Sidoniis, etiam ad Cæsareenses prorepsit. Vide hic quantum malum sit

59.
Adulatio
quantum
malum,

adulatio; quæ ex rege fecit Deum, ideoque ex homine cadaver, ipsa enim Regem occidit. Hinc præclare Curtius l. 8. Perniciosa adulatio perpetuum Regum malum est, quorum opes assentatio sæpius quam hostis ever- tit. Quantum ad Herodem v. 23. *Conse- stim autem percussit eum Angelus Domini, ed quod non dedisset bonorum DEO.* Videtur hic Angelus fuisse bonus, licet noster Lorinus putet malum. Percussit, id est, plagâ let-

R. P. Kwiathowski, S. J. Collectanea Ascetica.

hali illum ferit. Plaga hæc fuit dolor visce- rum & tormina, ait Josephus; item corporis putrefactio & foetor, inde enim vermes ebullierunt. Sic avus ejus Herodes infanti- cida; qui sanctos Innocentes occidit, à pe- diculis consumptus interiit. Addit Jose- phus bubonem visum super caput Herodis quasi calamitatis nuntium. Percussus sic, ed quod non dedisset honorem DEO, id est, ed quod non defendisset honorem DEI, sed eum sibi arrogasset, consentiendo infamiae, as- sentationi, & acclamationi populi. Nar- rat hanc Herodis punitionem S. Lucas occa- sione occisionis S. Jacobi, & incarcerationis Petri: hæc enim duo illius in Christum & Ecclesiam scelera meruerunt ejus excacatio- nem & prolapsum in hanc idololatriam, ob quam à Deo morte punitus est. Sic Alexan- der Magnus occisus est à suis, quod vellet ab eis adorari ut Deus, uti Hermolaus quidam ex conjuratis ei exprobat apud Curt. l. 8. Sic Nabuchodonosor, qui in Statua aurea à se erecta Dan. 3. adorari voluit, à Deo mutatus est in bestiam Dan. 4. 28. Sic Antiochus Epiphanes, qui ex fastu Deum terrenum se putabat, percussus dolore viscerum, & à vermibus corrosus, æquè ut hic Herodes in- teriit. 2. Mach. 9. 12. Nota, peccavit Herodes tacendo, sic enim tacite assensus est tacitæ acclamationi, debebat enim populum graviter reprehendere, quod DEO hanc tam insignem injuriam intulisset. Uti fecerunt S. Paulus & Barnabas: *Et consumptus à ver- mibus expiravit.*

Sic superbos dejicit, sideratque DEUS. Per vermes accipe pediculos, qui è corpore putido & foetido per singula membra ebulliunt, de quo morbo, vide Galenum. Ad- dit S. Chrysostomus hom. 26. in Epist. ad Hebr. quod crepuit, & effusa sunt viscera ejus. Eodem morbo phthiriasi scilicet, id est, morbo pediculari, periit Maximia- nus in Imperio & persecutione Diocletiani Socius. Julianus Apostata, Nestorius, Cal- vinus teste Bolefco in ejus vita. Præclare Drogo Cardinalis inquit: *Quid veste nitida gloriaris? subter te sternetur tinea, & operi- mentum tuum vermis est.* Hæc Cornelius à Lapide,

Carol. Sigon. l. 1. de Occident. Imper. 60.
A. D. 297. ex Nicephoro l. 7. c. 20. refert. Diocletianus Imperator post triumphum de Persis actum, felicitate sublatum tanquam Deum se adorari voluit, sed divinis plagis expetitus, toto primum corpore tumorem ingentem concepit, quo deinde variè disru- pto ita lente emarcuit, ut blasphemæ ejus & Diocle- tianus su- impialingua, quæ iniquitatem in altum evo- muerat, intra fauces ipsas vermium vim, proferret, qui ex ore illius prorepentes foe- trat.

E 2

tore

tore pessimo locum habitationis replebant, postremo verò more canis quàm maximè latrans sceleratam animam exhalavit cum quadam violentia. P. Stengel, de Judic. Tom. 3. c. 3. n. 4.

P. Caspar Santius, qui ante Sacerdotium 30. annis humaniora docuit, post Sacerdotium 12. annis oculatus testis enarravit Patri Nierembergio, hic verò in Manuali Principum c. 32. §. 6. Superbi cujusdam nobilis cadaver cum ferretur ad templum magno apparatu, tempestas tanta exorta est, ut omnibus dilapsis cadaver in platea fuerit relictum; ne verò tempestas duraret diutius, duo, tresve de pauperum turba viri illud funibus tumbæ injectis ad templum, atque Sacellum ejusdem superbi nobilis apparatè instructum pertraxere. Demisso in sepulchrum cadavere, fulmen in Sacellum ex se penetrans, quidquid illic splendorum insignium, ac pompæ fuit, combussit, tum in sepulchrum descendit, ac superbi illius nobilis cadaver in cineres redegit. Tranquillata jam tempestate, cum ad sepulchrum descendere nemo auderet, descendit P. Caspar, & superbi illius cadaveris loco nil nisi cineres vidit. Hic exclamandum cum Sapiente. Ecclesiastici 10. v. 9. *Quid superbis terra & cinis?*

Lepidum est, quod S. Antonius p. 2. lit. 3. c. 2. Narrat de quodam tyranno, qui eradi de libris imperavit ex MARIE Cantico: *Dispersit superbos mente cordis sui, deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles*, quod de sua sede posse deponi negaret; cum semel post balneum, inquit, vestes illius Angelus ipsum referens induisset, ac demum cum aulicis venisset, ille verò laceras vilēsque fumeret coactus, illuc reversus in aulicos diras & minas jactaret, pro stolido habitus ad Angelum deductus est, qui verus Princeps habebatur: à quo, postquam eum aulici effusè risissent, in penetrale admissus, deque modestia monitus, proprias vestes induit, ac deinceps in honore, tanquam legitimus Princeps habitus est. P. Cornel. à Lap. in Luca 1. v. 5. Ita cætera vitia, ut advertit S. Gregorius, DEO auferunt pauperes & ignobiles, sed superbia aufert illi potentes nobiles, & divites. Unde in montibus Gelboe Saul & Jonatas interfecti sunt 2. Reg. in Princ. Perald. de Superbia p. 469.

61. Refert Cardinalis de Berulle. Mulier quædam illustris in actionibus suis compositissima, & quæ tanto affectu in puritatem ferebatur, ut diceret aliquando se rogare DEUM, ut illam præservet ab omni genere peccatorum, excepto peccato impuritatis: nam contra hoc dicebat se habere tam gran-

dem horrorem, ut ipsa per se posset illud cavere; sed DEUS, qui superbis resistit, eosque humiliat, & humiles exaltat, permittit eam labi in peccatum contra castitatem. Ex Conc. Gall.

Exemplum memorabile recenset B. Petrus Damian, Ep. 15. (in alia editione 36.) Quidam, ait, Clericus, audax & bellicosus suo fastu & armis magnus evasit, ideòque de prædiis quibusdam litem habuit cum alio viro potente, quam prælio decidere statuit, utrinque ergo cohortes in aciem educuntur: Clericus ante prælium adiens templum, audiensque Missam, cum legeretur Matth. 23. v. 12. *Qui se exaltat, humiliabitur &c.* insolenter dixit, imò blasphemavit: *hac sententia falsa est in me, si enim ego me humiliassem, nunquam tam magnus evasissem*, mox inito prælio, cum equus ejus sitibundus ad aquam vicinam illo invito procurreret, ipseque scutum in equum impingeret, ut illum in aciem revocaret, ecce ibi gladius hostilis os ejus blasphemum, fulminis more transfixit, eumque occidit; ut superbum humiliaret & sterneret, veramque esse Christi sententiam ostenderet. Corn. à Lap. in c. 23. v. 12. in Matth. Qui P. Cornel. in Levit. 13. v. 6. Sic inquit tropologice: Expedi homini, ut eo munere privetur, ob quod lepra superbiæ obcuratur. Unde S. Benedictus in regula jubet: Ut si Monachus arte aliqua vel officio extollitur, inde avellatur, & alteri mancipetur.

62. Sed hominum supergressa modum Alphonsi X. Castellæ Regis superba mens proponitur ille Astronomum, dicunturque e-
tiam nunc quædam Astronomiæ tabulæ, illius nomine Alphonsinæ, qua tamen in arte, nec tam potens erat, ut ejus humeris cælum Atlas auderet credere, absque periculo ruinæ: verum cerebro tantum suo arrogabat, ut diceret, si DEO addidisset cælum componenti, & suis cælis scribenti periodos, meliori consilio docturum fuisse, quo pacto suum illū laborem ordinatius digereret & proportionibus mutuis convenientius aptaret. Non potuit aliud, præter stultitiam, ab hujus capite offensi cæli, in quod posuerat os suum, arcere fulmina. Ejus ergo insaniam DEUS misertus potius quàm iratus curavit; detraxitque homini coronam de capite, ut ex frontis vena tanquam stulto sanando sanguis mitteretur. Docuit illum cæli motus, non potuisse ab illo melius designari, qui regni motus & eversionem nullis suis Astronomiæ regulis & politis calculis emendare, & restituere potuisset. Domo pulsus ipsomet à filio, exul in terra aliena vivere debuit. P. Barthol. in Characteri hominis literati Parte 12. p. 260. ex Roderico Santio Hisp.

Virgo superba cecidit.

Hisp. Hist. l. 4. c. 5. Isaia 10. v. 33. *Ecce Dominator Dominus exercituum confringet lagunculam in terrore.* Id est Sennacherib blasphemum & superbum, cujus exercitum confregit Angelus cæcis una nocte 180. milibus militum. Ex Blanc. in Psal. 2. v. 9. Nota in Hebræo id, quod lagunculam significat gloriam.

Aggravantia ali-
qua mali-
tiam su-
perbiæ.

Præter dicta de malitia superbiæ accedunt eandem aggravantia, quæ Peraldus de superbia p. 469. tradit. Scilicet superbia maximum peccatum vocatur Psal. 18. 14. *Et emundabor à delicto maximo*, id est, superbiæ, dicit Glossa. Isaia 27. *Va corona superbia.* Superbia turris est Babel, de qua Genes. 11. Culmen ejus attingit cælum, quia etiam celestes & spirituales viros. S. Gregor. Superbia natione celestis, celestes appetit mentes. Job 40. Diabolus sub umbra dormit, superbia enim quasi mons est Soli Justitiæ oppositus, lumen gratiæ repellens, unde umbram facit diabolo. Superbus dicitur sedere in cathedra pestilentie Psal. 1. v. 1. & superbia vocatur pestilentia, ubi Glossa dicit. Pestilentia est morbus latè pervagatus omnes, aut penè omnes involvens, & subditur. Hic est amor dominandi, quo vix caret aliquis. Superbus dicitur manum suam osculari Job 31. v. 27. *Si osculatus sum manum meam ore meo, quæ est iniquitas maxima.* Glossa. Manum suam ore suo osculatur, qui, quod facit, laudat. Hugo de S. Victore; *Superbia aufert mihi DEUM, invidia proximum, ira me ipsum.*

63. Remedia
contra su-
perbiæ.

Remedia contra superbiæ possunt esse, imum considerare, quod multi nobis in multis antecellunt, & præponendi sunt. Qui eloquentia superbit, consideret Tullium, qui 22. millibus stipatus obambulabat Romam; Demetrio Phalerio Græcia 360. erexit statuas. Dionem eodem secum curru Trajanus vexit. Tu te venditas Orpheum, si auditores numeres bis mille; Beato interrim Venturino ex Lombardino 30. millia Romam evocante ad suas conciones; ac B. Bertholdo à Minorum Familia Ratisbonæ 60. millia auditorum censente. Vincentius Ferrerius 10. millia publicas poenitentes se-

cum trahit. Antonius Paduanus & Bernardinus Senens. ipsas popinas ac ludorum domos dissolutissimas in poenitentia scholas converterunt.

Qui superbit de militari gloria, cogitet Manlium Capitolinum & Scipionem 17. annos natos, demersuisse palmas. Guericus Abbas hortatur nos ad humilitatem Serm. 1. de Purif. *Utinam nos haberemus humilitatem in peccatis nostris, quam verè habuerunt sancti in virtutibus suis.*

2dum Remedium, memoria & meditatio mortis. Ita Salomon in omni gloria sua Sap. 7. v. 1. dicebat: *Sum quidem & ego mortalis homo similis omnibus*, & Antiochus humiliatus & percussus à DEO; *Justum est*, inquit, *subditum esse DEO, & mortalem non paria DEO sentire* 2. Mach. 9. v. 12. Egyptii cadaver ligneum in convivio circumferbant dicentes: *In hunc intuens pora & oblecta te talis post mortem futurus* teste Herod. l. 3. P. Cornel. à Lap. in Actor. c. 14. v. 14.

3tium Sæpè cogitare, quod superbus sit contemptibilis hominibus & DEO odibilis, qui *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Jacob. 3. v. 6.

4tium Frequenter sibi imperfectiones & peccata ob oculos ponere, ob quæ dignus omni contemptu.

5tium proponere sibi ob oculos perfectiones Sanctorum, & cum illis se ipsum comparando confundi.

6tium Meditari de humilitate Christi conculcati, consputi, latroni postpositi, atque nobis dicentis: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.*

7tium. De se suisque factis nihil ad laudem vel vituperium dicere, quia interdum etiam per vituperium occultè intenditur laus; & oblatam laudem statim DEO offerre.

8tium Remedium. Laudem & honorem apud solum DEUM querere, apud quem solum est laus vera, æterna inamissibilis, imò est infinita; cum sit ipse DEUS juxta Regii Vatis: *Apud te laus mea DEUS.* Pl. 21. v. 26. & *Laus mea Dominus.* Pl. 114. v. 14.

CAPUT VI.

De malitia peccati Avaritiæ.

64. Quid sit
Avaritia?

Avaritia est inordinatus appetitus temporalium. Bufenb. Vocatur etiam avaritia illiberalitas, estque mixta ex excessu affectionis in divitias, nimirum in eas amorem habens, & desiderium, & ex

defectu in largiendo. Solet etiam interdum sumi Avaritia pro nimia acceptione v. g. aliena surripiendo, rapiendo, retinendo &c. Javell.

E 3

Est

Est ipsa ex genere suo venialis. Cum verò excrevit, ut ejus causa divinas leges prævaricari non dubites, fit mortalis. Prodigalitas, quæ opponitur avaritiæ, & consistit in defectu conservandi, & excessu erogandi, est ex genere suo venialis, levior quàm avaritia, quia minus abit à virtute liberalitatis. Interim mortalis fit, si uxori & liberis pauperes creetur, si quis se impotentem reddat ad solvenda debita, si profundat bona Ecclesiastica piis causis obnoxia. Less. l. 2. c. 4. & 8.

Et hæc prodigalitas mixta ex defectu affectionis erga divitias, habens erga illas minorem sollicitudinem quàm deberet, & ex excessu largitionis plus debito divitias largiendo. Plura vide in Aristot. 4. Eth. c. 1. in D. Thom. 2. 2. Q. 181. art. 4. & Q. 119. art. 1. Hinc de Prodigio dicitur:

Utilis haud fluvius ripis qui non tenet undas;
Et nimio madidos vortice potat agros:
Sic operam perdit frustra, sic prodigus errat;
Dum extra virtutis littora fundit opes.
2. ad eundem:
Prodige ludibrium, damnum pro laude re-
portas;
Quam magno hæc pretio, dum tua per-
dis, emis.

Filiæ Avaritiæ sunt: 1. *Obduratio* cordis (contra misericordiam) egenis & pauperibus non compatiendo, eos objurgando &c.

2. *Inquietudo* cordis, hoc est, vehemens & inordinata applicatio mentis ad acquirendas vel conservandas divitias cum inani & vano timore, ne non acquirantur.

3. *Violentia*; mortalis est, quando est injusta & circa materiam gravem.

4. *Fallacia* sive dolus in verbis.

5. *Fraus* sive dolus in facto.

6. *Proditio*, quæ est deceptio contra fidem datam aut debitam in damnum illius. Contingitque ferè tripliciter. 1. Circa personas. 2. Circa res. 3. Circa secretum, Busenbaum.

Avaritia est radix omnium malorum, uti dictum supra num. 56.

65. *Avaritia malitia*. Quàm avaritia sit fordida & homine indigna, audi etiam Philosophos id docentes: Bion dicebat, avaritiam esse omnis improbitatis Metropolim Laert. l. 4. Curius Romanus rapas comedens repudiavit aurum faminitum dicens: *Malle se, pecuniam, eamque*

habentes regere, quàm ab ea regi, Valer. Max. l. 4. c. 3. Democritus avaritiam judicabat esse mihiorem extrema paupertate; majores enim cupiditates indigentias quoque majores faciunt. Plato ad avarum: *O improbe, dixit, ne possessioni augenda studeas, sed minuenda cupiditati*. Lycurgus opes & avaritiam Spartâ expulit. Unde Sparta 600. annis in Græcia primas tenuit, & legum æquitate & gloria. Deinde Oraculum Theopompo Regi prædixit: *Pecuniarum amor Spartam perdet*. Et ita evenit. Jugurtha de Roma dixit: *O Urbem venalem, & cito perituram, si emptorem invenerit*. Alphonsus ministros suos avaros vocabat Harpias Aulæ suæ. Denique S. Hieronymus dicere solebat; *Avaro tam illa, quæ habet, quàm quæ non habet, deesse*. Quin & hoc Stoicorum fuit dogma: Virum bonum esse divitem, & sapientis esse omnia. Unde & Chilon dicebat: *Hominum bonitatem probari auro, perinde ac aurum probatur Lydio lapide*. S. Bernardus dixit: *Avarus terrena esurit ut mendicus, fidelis contemnit ut dominus*. P. Cornel. à Lap. in Ep. ad Hebr. 13 v. 5. Divitiæ cruentant corda instar spinarum. Vide de semine cadente inter spinas. Lucæ 8.

Divitiæ spinæ, quam plurima corda cruentant;

Subtili graviter vulnere sæpè nocent.
Dum nimio affectu, dum cæca mente tenentur,

Illæ incautorum corda tenere solent.

Avaritia abominabilem facit hominem; mysticè enim hydropicus est dives avarus, qui, quo magis abundat, eo magis sitit, ait S. August. l. 2. Quæst. Evang. 9. 29. Avaritia ergo & cupiditas qualibet mystica est hydrops. Tum quia aquea est & fluxa, tum quia sitim accendit, juxta illud Ovid.

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

Cupiditas enim & avaritia indulgendo accenditur, resistendo extinguitur, ita S. August. l. c. Tum quia hydropici sunt anhelitu foetido, ait glossa; ob putidas & foetiditas aquas, quibus turgent, sic & cupiditatem suæ cupiditatis ore, vultu, totoque corpore exhalant. Cornel. à Lap. in Lucæ 14. v. 4. Hæc Avaro servit similitudo:

Est similis prorsus sitibundo dives avarus:
Ut sitibundus aquas, haurit avarus opes.
Est damnosa sitis mortalibus, utraque tor-
quens:

Hæc animi morbum; corporis illa notat,

Accedit ad hanc sitim avari, etiam fames
sive insatiabilis esuries, qua dum appetit
opes

opes avarus, ipse tamen illas sibi negat, de quo Sarbies: l. 2. Od. 6. Auri stulta fames ipsa sibi negat, quidquid omnibus abstulit.

66. *Fames avarorum*.

Similes avari corvis Chinesibus capi-entibus pisces, quibus tamen ipsi non fruuntur, de quibus Cassin. Hist. Parab. l. 6. Sinarum Mandarinum habent prægrandes corvos, horum colla nodo ita laxato constringunt, ut nequaquam interclusa respiratione cibos tamen deglutire non valeant. Ita è caveis dimissi, sese admirabili solertia in aquas immergunt, pisciculos minutos ore conceptos domum deferunt. Hi quidem aves corvi non spontè patiuntur esuriem, sed ad illam alienâ industria adiunguntur, avari autem ipsi sese ultro gutture tenent, ultro mortificant, sed sine merito; martyres mundi cœlo excluduntur. Hinc ad avarum:

Quàm miser ô martyr mundi cenferis avaræ:
Te siti & esurie dira cupido premit.
Quid te mortificas, angis, frustra que laboras.
Pauper avaræ, tuas alter habebit opes.
Nemo tui gratè memor, insensate manebit.
Et merito, cum sis tu immemor ipse tui.

Auro præcipuè inhiant avari, hujus insatiabili ardente cupiditate, uti ignis nunquam dicit, sufficit, ita & illi, juxta illud:

Pectus avaræ tuum rapidus depascitur ignis;
Tu siquidem, nunquam dicis, ut ille,
satis.

Ignis quidem expurgat aurum, avarus verò sua sorditè inficit, estque juxta Senecam: *Congesto pauper in auro*. Matth. 23. reprehenditur avaritia Phariseorum viduarum domos comedentium.

Sunt similes igni, qui defensore carentes
Invadit viduas, cuncta vorando domos.

Hinc igni fatuo meritò assimilantur avari,
Qui furit & velox ipse, furendo perit.
Sic sic in vacuas substantia vertitur auras,
Festinata malis, quæ fuit aucta modis.

67. *Pauperes facit avaritia*.

Pauper fuit ille in diocesi Cantuariensi miser dives, qui, dum a PP. Franciscanis, morbo affectus, inviseretur, video vos, inquit, defatigatos, ite, refocillatione utimini, postea vos invitabo. Digressis illis, iussit sibi porrigi in orbe argenteo auri, argenticque copiam, quò visò exhilaratus, capit aurum ori ingerere, deglutire etiam. Cum id spectaret famulus, existimans in phrenesim incidisse herum, alios vocat; sed dum illi accurrunt, janì mortuum divitem miserum inveniunt, absque cooperimento, so-

lis aureis tectum. Unde tanta avari, auro haud satiati, ingluvies in spectantibus magnam movit avaritiæ nauleam; Utinam etiam in aliis audientibus, vel legentibus similem præstet effectum. P. K. Wiattkiew, in Annal. 1278.

Similis isti alter ille dives mendicus, de quo Joan. Nider, & ex illo P. Stengel Tom. 3. c. 2. n. 4. tradit. Constantiæ accidisse, ut quidam, collectis multis nummis argenteis, rogavit in commune valetudinarium admitti, atque inter pauperes ali, impetravitque, ac maluit carere delitiis, quàm divitiis. Itaque, ut nummis parceret, pulmentis atque olusculis victitavit, tandem mortem sibi in foribus esse advertens, ne aliis nummos relinqueret, de farina avenæ pulmentum sibi parari impatentissimè clamabat: parato ferculo nummos, quos absconderat, loco frustulorum panis sparsit in pulmentum, quasi panem tereret, usus ferculo, non sine permittentis pœna numinis; nam ubi arrepto cochleari avidissimè argenteam offam coepit ori inferre, illico suffocatus est.

Matth. 6. v. 24. dicit Christus: *Non potestis Deo servire & Mammonæ*. Non di-
67. *Avari ser-*
cit, non potestis habere opes & Deum, u-
vi, imo
trumque enim habuit Abraham, Isaac Jacob, manci-
David, multique Sancti, qui divitiis non pium divi-
affixere cor; quia iis usi sunt ad sua opera, tiarum,
sed non potestis Deo servire & Mammonæ:
qui enim servit Mammonæ, servus est
opum; quare eas non regit, ut dominus,
sed ab eis regitur, quasi mancipium, ut om-
nes labores & dolores suscipiat, quos cupi-
do opum illi suggerit. Quæ sanè dura &
miserabilis est hæc servitus. Servire ergo
Deo, regnare est. Verè S. Bernardus Serm.
2. in Cant. Avarus, ait, terrena esurit ut
mendicus; fidelis contemnit ut dominus.
Igitur imperat aut servit regina pecunia cui-
que. Imperat avaro, servit liberali, & quid
est aurum & argentum, nisi terra rubra & al-
ba, ait S. Bernard. Opponit Deum Mam-
monæ appositè: quia Mammona sive Plu-
tus vel Pluto (græcè enim Plutos vocantur
divitiæ) qui & Dis dicebatur à Gentilibus,
colebaturque quasi divitiarum Deus. Ava-
ri ergo Deus est Mammon, sive Pluto, qui
eum secum ad inferos (ibi enim est regnum
& regia Plutonis) deducet. Audi S. Au-
gustin. l. 4. de civit. c. 21. Gentiles commen-
dabant se *Dea pecunia*; ut pecuniosi essent,
Deo Æsculapio, & filio ejus Argentino, ut
haberent auream æreamque pecuniam. Cau-
sa, cur pecunia facta sit Dea, est ejus poten-
tia & imperium, nam, ut ait Ecclesiastes. c.
10. v. 19. *Pecunia obediunt omnia*. Pecun-
niâ enim comparantur dignitates, epulæ,
vestes, &c. & quid non? Olee c. 12. v. 8.
Ve-

Verumtamen dives effectus sum, inveni idolum mihi. Hinc & Juvenalis Sat. 1. *Inter nos, inquit, sacratissima divitiarum majestas.* P. Cornel. à Lap. in Matth. 6. 24.

Quanta ignominia dum is, qui posset filius Dei fieri, mavult esse servus divitiarum, & Plutonis mancipium. Hinc ad avarum dicitur:

Te dominum reputas, O dives fordide, cum sis

Harum mancipium, quas malè stringis, opum.

Psal. 1. cum David vocat viros divitiarum quosdam, animadvertit S. Ambrosius de Nabuchod. c. 14. Ut, inquit, ostendat eos non possessores divitiarum, sed à suis divitiis possideri. Sen. Epist. 119. de avaris dicit: Sic divitias habent, quomodo habere dicimur febrim, cum illa nos habet. S. Cyprian. Epist. de Avar. Nec intelligit miser speciosa sibi esse supplicia, & vincula auro se alligatum teneri, & possideri magis, quam possidere divitias. Poëta Græcus dicit avaros vivere vitam mulorum, qui auream sarcinam ferunt, & scenum edunt. Ex Mystagogo Cræsollii l. 4. de *divite*. avaro dilatante horrea vide Lucæ 12.

Horrea dilatans, durum cor stulte coarctans, Viscera pauperibus claudis avare tua: Frustra hanc ô dives, spe vana pascis iniquè, Quam repetent animam, nocte sequente tuam.

Ah melius tu dives in hunc periture fuisses, Qui in cunctos dives, tempus in omne Deum.

Claudian. l. 2. Stil. Matrem scelerum appellat avaritiam:

-- Hæc scelerum mater quæ semper habendo Plus sitiens patulis rimatur faucibus aurum.

68. Avaritia mater scelerum,

Mater scelerum non immerito avaritia nuncupatur: multa enim scelera ex avaritia oriuntur; non solum privatarum domuum, sed etiam integrorum regnorum avaritia statum perturbat. Hinc Poper. l. 3. Ep. 13. Auro pulsa fides, auro venalia jura,

Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.

Auro etiam fortissima expugnantur fortalitia, quod expertus est Philippus Rex, Alexandri Magni Pater, qui, dum quoddam Castellum expugnare nequiret, auro oneratum asinum ad portam ejus misit, circa quem, dum morantur vigilæ, cum aurum rapiunt, vigilans ad occasionem Philippus capit Castellum. Patritius Senensis de regno & Regis institutione. Bene Emman. Thesaurus Ferro invictos auro vinces.

Cognati etiam sanguinis interdum fit crudeliter prodiga avaritia; uti in Pharsalico bello advertit Lucanus. l. 3. v. 748.

Impulit amentes, aurique cupidine cæcos, Ire super gladios, supraque cadavera Patrum, Et cælos calcare dives.

Antonius Balinghem. in Zoopæd. tit. Avaritiæ Hospitalitas tradit: E Martia Polonorum victimæ gente non nemo fuit Patria Poltoviensis, cui filius & vita militaris placuit: castra igitur secutus, parentes, pluribus annis à domo paterna abfuit; post hac seu prædis, seu stipendiis insigniter ditatus, post liminio domum redire statuit, ut suas opes cum Parentibus communes faceret. sed qui à diuturni temporis absentia magnam in vultu mutationem induxerat, neque noscebat suos redux, neque noscebatur. Jam in conspectu urbis patriæ erat, cum obviam habuit mulierem incognitam, ex negotio in rus egressam, quam interrogavit, an tales actales (& nominavit suos parentes, descripsitque) adhuc in vivis essent, si forte illos novisset? Respondit mulier: Et novi; quia illorum sum filia, & superstites sunt, recteque valent. Ad quod lætitiâ plenus miles: Et ego illorum sum filius, proinde tuus frater. Cum in ambiguo staret illa, & intonsumentum, quasi dubitans, curiosiore aspectu consideraret, miles ex equo desiliens, in brachio signum, à natura & matre impressum, domesticisque dudum familiare, ostendit. Læta soror gratulatur redditum, multisque quæstionibus fatigatum fratrem, tandem bonis avibus jubet pergere ad parentes, dum peracto illa foris negotio revertetur. Ita in diversam viam progrediuntur, illa ad pagum, iste ad parentes. Ubi domum venit miles, à parentibus non agnitus hospitium nihilominus petiit; neque negatum est: erat quippe hospitium publicum. Et libuit militi ad augendum crastinum gaudium sub peregrini nomine latere. Jubebat tamen parari cenam lautioiorem, ad quam utrumque parentem invitavit. Edunt splendide, bibunt largiter, lætatur filius se apud genitores ignotum hospitari. Ibat jam commessatio in seram noctem, & militis oculi itinere vinoque fatigati connivebant in somnum. Removetur mensa, surgitur; sed antequam miles se in lectum projicit, sarcinulam profert, quam admodum gravem ignotus adhuc parentibus diligenter asservandam tradit; ita secum cubitum concedit. Hucusque omnia læta. Filio altum dormiente, Curiositas primas egit curiositas: aperiant parentes sarcinulam, reperiunt aurum esse, quicquid rum delintus est; vident auri summam esse grandem, etorum atque avaritiæ cæci, ne depositum repetere initium. tur, hospitem necare statuunt. Dormiebat jam somnum suum filius divitiarum, cum in exi-

exitum ejus consultarent parentes; mulier viro audacior, cultro manum armat, & intrepida mater intrat in cubile, filiumque jam diu, nunquam suavius sopitum, ferro trucidat. Mox corpus adhuc palpitans de lecto detrahitur, effusaque humo, clam sepelitur. Vix lucem claram expectare potuit absens soror, cum adhuc rubente cælo ad urbem advolavit, fratris alloquendi desiderio flagrans: pulsat januam, aperitur; prima vox fuit: *Et ubinam est frater?* Mirantur parentes quæstionis novitatem; instat illa: ajunt illam deliria loqui, enarrat, quomodo illi obviam factus est: describit personam &c. Dixisset fulmine percussos, ita ad hunc sermonem filia expalluerunt, obstupueruntque infelices parentes, tacti enim conscientia exhorrescentes, capillos de capite evulserunt, inconfolabilibus lamentis, domum, urbem, cælum impleverunt; & quamvis judicis pœnam meruissent, ipsi tamen intemperis agitati carnificem prævenerunt. Tota igitur illa die pater in tristitia, inedia, ac desperatione transacta, nocte proxima è publico civitatis patibulo se suspendit. Mater autem eodem, quo pridie filii fauces jugulaverat cultro, etiam suum guttur dissecuit. Filia inter tria cadavera, aurum, cupiditatem & divitias detestante. Contigit hæc tragedia Anno Christi 1618. 15. Maji. P. Stengel. Tom. 3. c. 7. n. 5. Nonne mater tantorum scelerum avaritia, S. Spiridion Episcopus serpentem in aurum, & vicissim aurum in serpentem orando in horto vertit. Ann. Cæle. 12. Dec.

Aurum in serpentem, serpentem vertis in aurum.

Fortè metallo & in hoc esse venena, probans.

Heu velut à facie colubri fugiamus amorem Auri, in quo cupidis multa pericla latent.

69. Arcula aurea inficiens.

Avaritia assimilari potest illi arcule aureæ, de qua Rhodiginus l. 8. c. 12. Apud Babyloniam, inquit, in Apollinis templo auream miræ venustatis arculam inventam fuisse legimus, ex qua discissa vis pestilentis aeris adeo sese affudit, ut non eos modo, qui aderant, sed longè latèque grassata Parthos etiam afflavit. Huic itaque pesti sive pestiferæ aureæ arcule assimilari potest avaritia, quæ non tantum privatas domos, sed res publicas quoque & regna corripit & corrumpit.

Similes avari fluvio ex multis fontibus, fluviois congregato inundationem quamdam & colluviem scelerum continenti, humiliores præcipuè agros invadenti, & rapienti. Audi S. Basilium Hom. 7. in divites avaros: *Velut flumina, inquit, ex parvis ini-* R. P. Kwiaskowski S. J. *Collectanea Ascetica.*

riis exeuntia, deinde paulatim incrementum intollerabile in processu accipientia impetu demum violento, quicquid objicitur, ad se trahunt; sic & ii, qui in magnam evehuntur potestatem, ex eo, quod jam aliquos oppræsserunt, ad majora continuo facinora, majoresque injurias progrediuntur. Potentia incrementum fit illis sceleris majoris occasio. Ex P. Cornel. in 1. Reg. 33. Ferdinandus seu Antonius de Padua à summo Pontifice arca testamenti vocatus, mortui avari divitis cor non in pectore, sed in cista illius fuisse demonstravit. Ann. Cæle. 13. Jun.

Arca es, thesauros sapientia summa recondit In te, mirando munere Dive, suos. O dilecte Deo cordis tibi claustra patebant, Quod miser ad fluxas junxit avarus opes.

1ma Tim. 6. v. 10. dicit Apostolus gentium: *Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis.*

Moraliter S. Ambrosius l. de Cain & Abel (quem citat hic P. Cornel. à Lap.) *Avaritia, inquit, quo plura abstulerit, eo magis inopem se esse credit; omnibus invida, sibi vilis, in summis divitiis inops, affectu extenuat, quod sensu abundat, nullus rapiendi modus, ubi nulla mensura cupiendi, elementa concutit, mare sulcat, terram effodit, cælum votis fatigat, nec sereno grata nec nubilo, condemnat proventus annuos, satiusque terrarum arguit.* Sic Bias inquit, *studium pecunie est Metropolis omnis malitiæ.* Sic & Ecclesiasticus c. 10. v. 9. *Avaro autem nihil est scelestius --- v. 10. hic enim & animam suam venalem habet.* Extirpa igitur cupiditatem, ait Augustinus serm. 12. de Verb. Domini secundum Matth. *& plantæ charitatem, sicut enim radix omnium malorum est cupiditas; ita radix omnium bonorum est charitas.* Quam quidam appetentes erraverunt in fide. notat P. Cornel. Relativum quam non refert cupiditatem, sed pecuniam; hæc enim appetitur, non autem ipsa cupiditas. Ecce quam omnium malorum radix est cupiditas, cum ad apostasiam, hæresim &c. ducat: avarus enim, qui tantum præsentia bona quaerit, per fas & nefas negligit Deum & Divina, adeoque tandem non credit bonæ superesse futuri sæculi, itaque religionem omnem ac fidem contemnit. *Inseruerunt se doloribus multis.* Amorem enim pecunie instat spinæ mentem hominis transpungit & vulnerat aculeatis curis, vigiliis, angoribus, laboribus &c. 2do melius ex hebræo dolores multos interpretabimur peccata & scelera multa, quæ infidelitatem & avaritiam sequuntur: ita per opes & avaritiam corruptos esse Romanos docet Juvenalis, & ex eo S. Augustin. Epist. 5. ad Marcell.

Servabat castas humilis fortuna latinas.
Quondam nec vitiis contingi parva sinebant
Tecta, labor, somnique breves & vellere
Tusco
Vexata duræque manus ac proximus urbi
Hannibal, & stantes collina in turri mariti,
Nunc patimur longæ pacis mala; sævior ar-
mis
Luxuria incubuit, victumque ulciscitur or-
bem,
Nullum crimen abest, facinusque libidinis;
ex quo
Paupertas Romana perit.

3tio. planissime accipiemus, ait P. Cornel, hic, quosvis dolores five puros, five cum peccato conjunctos, qui avaros, præcipue in infidelitatem prolapsos, consequi solent; uti sunt infamia, angor conscientie, damna rerum temporalium, ac tandem metus gehennæ, periculum & reatus, qui est dolor dolorum. Quapropter inquit Prosper l. 2. de vita contempl. c. 13. ei, qui militat Deo, fugiendæ sunt divitiæ, quas, qui habent, sine labore non quaerunt, sine difficultate non inveniunt, sine dolore non perdunt; Et Chrysolog. Serm. 29. Cupiditas, inquit, sævus hostis, amando lædit, nudat ditando, etiam captivat aspectum, fidem frangit, violat affectum, vulnerat charitatem, turbat quietem, adimit innocentiam, docet furtum, suadet fraudem, imperat latrocinium.

70.
Avaritia
excæcat
etiam spi-
rituales,
impel-
litque ad
ruinam,

Numer. 22. Non poterat impetrare à Balaam Rex Balac, ut malediceret exercitui Israelis, donec legati dicerent verba Regis sui: *Paratus sum honorare te, & quidquid voluerit dabo tibi*: seu ut legit Oleaster, *ditare te*, tum jumentum conscendit, urbemque egreditur, & ecce stricto gladio Angelus prohibet asinam, quid hoc? Ambrosius lib. 9. in Luc. c. 19. Asina Angelum Dei vidit, quem homo videre non potuit. Angelum non videt, quia regio muneris intentus erat. Cædit asinam impatiens Propheta, illa edit vocem v. 28. *Quid feci tibi? cur percutis me?* S. Augustinus Num. Balaam nullum signum admirationis ostendit videns asinam loquentem. Cur non obstupuit, & de facultate loquendi asinam non interrogavit? &c. tanta cupiditate ferebatur, ut nec tanti momenti miraculo terreretur. Observat ulterius Augustin. dicentem Prophetam. Utinam haberem gladium, ut interficerem te, cui asina jam mitius: v. 30. *Nonne animal tuum sum?* quasi diceret, si me interimis, tibi incommodas, agetur quidem de mea pelle, sed & de tuo marisupio, pellem ego perdam, tu asinam, cui si aliam suffeceris, multi nummi expendendi sunt, tunc verberibus & cæde superfedere coepit.

Marci 14 v. 4. dicebat Judas, *Uti quid perditio ista unguenti facta est? poterat unguentum istud venundari plus quam trecentis denariis, & dari pauperibus.* S. Chrysostomus ait, de quolibet numero centenario decimam partem sibi arrogabat, sive (ut ait Jacobus de Voragine) omnium, quæ Christo dabantur, decimam partem furabatur. Unde ut S. Chrysost. in glos. ordin. apud Lyran. Quod perdidit in effusione unguenti, voluit recompenfare in venditione Magistri. Propter avaritiam populus Dei Israeliticus in idolatriam degeneraverat, teste Chrysost. Serm. 29. Aurum Judaicum populum sic captivavit affectu, specie sic decepit, ut hoc Deum esse crederent; ut Deum verum, Deum tot beneficiis cognitum denegarent. Hinc S. Chrysost. Vesana divitiarum cupiditas est morbus insanabilis, fornax, quæ nunquam extinguitur, bestia incurabilis, mare innumeris ventis agitatam. Philip. 43.

Jacobi 5. v. 1. *Agite nunc divites, plorate ululantes in miseriis vestris, quæ advenient vobis.* S. Jacobus in fine capituli præcedentis tam varia xavit divitum culpam, puta avaritiam, & poenæ, insolentem exultationem, hic eandem reprimenda &c. mit assignando poenam, scilicet miseriis ei obventuras, unde c. præcedenti hortatus est eos ad luctum, & ploratum, hic perurget; sicut enim faber, dum ferrum tundit, donec illud ad arbitrium suum flectat & firmet, ita concionator diu multumque tundere debet dura, & vitiosa hominum corda. Per divites accipe hic philodivites, id est, divitiarum cupidos, qui enim cor non habent divitiis affixum, sed celo, ii, licet divites sint censu, pauperes tamen sunt spiritu, vocat autem divites, quia divites solent esse philodivites: divitiæ enim sunt viscosæ, sibi que cor possidentes illigant, ut sæpe eas cupiat per fas & nefas. Unde illud: dives, aut iniquus, aut iniqui hæres: Nam ut ait Ecclesiasticus c. 11. v. 11. *Si dives fueris, non eris immunis à delicto.* Et Christus Luc. 6. v. 24. *Væ tamen, vobis vobis divitibus, quia habetis consolationem vestram.* Ubi ponderanda est particula causalis quia juxta illud Epuloni dictum: *Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua.* Porro væ illud ploratum sciens, à Christo & scriptura divitibus intentatum, non tantum est futuræ, sed & præsentis vitæ. Quod explicat S. Cyprian. lib. 2. Ep. 2. *Hos inter divitias suas trepidos cogitationis incerta sollicitudo disruiat. Non cibus securos, somnusque contingit, suspirat ille in convivio, bibat licet gemmâ, vigilat in pluma, nec intelligit miser speciosa sibi esse supplicia, auro se alligatum teneri, & possideri magis quam possidere divitias.* Consentaneè S. Ambrosius de Nabuch. c. 14. Bene, inquit, viros divitiarum appellavit David Ps. 75. v. 6. *Non divitias virotum, ut ostendas*

dat eos non possessores divitiarum esse, sed à suis divitiis possideri. Acute observat S. Gregor. expendens verba illius divitis, Luc. 12. v. 17. *Quid faciam, quia non habeo, quo congregem fructus meos? O angustia,* inquit Greg. l. 15. Moral. 11. *Ex satietate nata de ubertate agri angustiat animus avari.* Concludat S. Aug. num. 9. in Joan. *O homo, qui laboras amando avaritiam, cum labore amatur, quod amas, sine labore amatur Deus.* Plorate ululantes, Syrus plorate & ululate. Ululare propriè est lutorum & canum, cum rabida fame cruciantur, unde transfertur ad summas in extrema clade complorationes & ululatus, quales esse solent faminarum, cum hostis urbem capit, omniæque ferro & igne vastat. q. d. O divites crudeles more lutorum fame rabidorum ululate, quia cum Titus vastabit Judæam, & magis cum Deus detruet vos in tartara, extremâ inopia, dolore, & quasi lupina, & canina fame, & siti cruciabimini: Ita Hugo. Poetæ quoque fingunt Tantalum, quasi schema avari, & avaritiæ, apud inferos siti torqueri & fame, de quo Virgil. 6. Æneid.

- - - Epulæque ante ora paratæ,
Regifico luxu, furiarum maxima juxta
Accubat, & manibus prohibet contingere
mensas.

2do. Ululate divites in tanta clade, sicut pueri & feminae ululant in communi urbis, domusque ruina, quia vixistis ut mulieres habentes cor affixum, puta terræ & luto. Unde S. Chrysost. hom. 25. in Matth. Nihil, ait, mulierosius quam vinci ab avaritia. Quocirca censet Beda, moneari hic divites, ut fletibus & eleemosynis inferorum supplicia redimant. In miseriis vestris, quæ advenient vobis. Scilicet à vindice Deo tum in hoc sæculo, tum in futuro, Symbolicè, Hugo rectè agit, dicitur: quæ advenient, quia miseria poenæ venit ad miseriam culpæ, ut simul conjungantur. Et quamdiu durat culpa, duret & poena, quia verò in inferno culpa perennis erit, erit sic etiam poena.

72.

Jacob. 5. v. 2. *Divitia vestra putrefactæ sunt, & vestimenta vestra à tineis commesta sunt.* Hæc est justa causa luctus & ploratus, divites avari malunt sua frumenta, vina, panes, carnes &c. putrescere, quam ea dare pauperibus, ab illisque emere celestes & æternas opes. Quocirca Chrysost. hom. 15. in Joan. monet, ut opes fugaces per manus pauperum in celum, quasi asylum transmittamus. Et vestimenta vestra à tineis commesta sunt, quibus pauperes tegere debetis, proinde in die judicii sceleratam vestram avaritiam accusabunt & damnabunt. R. P. Kwiatskowski S. J. Collatanea Ascetica.

Verè dicat fidelis illud Marci Antonii: *Hoc Tineas, habeo, quodcumque dedi.* Teste Seneca l. 6. de beneficiis. Porro tineas à vestimentis arquantur, quæ herbæ odoriferæ illis appositæ, ut levandula, rosmarinus, mentha, aut amaræ, ut absinthium, & olei amurca decocta. Ita mysticam tineam, & cariem, id est, corruptionem animæ, quæ fit per otium & avaritiam, arcent odorata virtutum opera, & amara cordis mortificatio, & oleata charitatis & misericordiæ exercitia.

Moraliter nota, sicuti Eleemosyna Eleemosinarios efficit divites, uti patet ex vita sua ditat. B. Joan. Eleemosynarii & ex S. Chrysostom. & avaritia hom. 33. ad pop. cujus hic est titulus. Quod depauper Eleemosyna sit ars omnium quaestuosissima, rat. ita ex adverso immisericordia & avaritia avarum, licet divitem, depauperat, adeò, ut opus ejus seipsas instar tineæ consumant: sicut feruntur pennæ Aquilæ, si pennis aliarum avium misceantur, eas vorare & consumere. Solet enim DEUS segetes, fruges & opes avarorum immixtis locustis hostibus disperdere, juxta illud Prov. 11. v. 26. *Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem super caput vendentium.* Ita Joann. Moschus in Prato Spirituali c. 85. narrat in Monasterio Abbatis Theodosii triticum omne fuisse corruptum, eo, quod Monachi consuetam & statutam à Theodosio eleemosynam ob annonæ caritatem pauperibus subtraxissent, ac pro 500. modis, quos de more daturi erant pauperibus, quinque millia modiorum perdidisse.

Noster Delrio to. 2. mag. l. 3. p. 1. q. 7. ex Petro Bissajo narrat, Suevum quemdam opulentum instante caritate annonæ commisse omne frumentum, ut caro venderet, cumque pauperis illud solito pretio nollet vendere, pauperem illi diras imprecatur; atque illico visos fuisse nigros boves (utique demones erant specie boum) in horreo, qui omne frumentum absumplerunt. Memorabile est, quod scribit Sigebertus, & ex eo Baron. ann. 605. Omnia edulia navis cujusdam fuisse conversa in laxa, eo, quod nauclerus pauperi petenti eleemosynam dixisset: se in navi nihil nisi lapides habere, ac pauper ei diras precatus, optasset omnia verti in lapides. In Troade cum antea cuivis permitteretur sale tragalæum auferre gratis, mox, ut Lyfimachus inde salarium tributum exigi mandavit, ibi postea satis nihil visum est: admiratur id Lyfimachus, tributum re. Athenæus misit continuoque sal rursum existit. l. 3.

Jac. 5. v. 3. *Aurum & argentum vestrum aruginavit: & arugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras, sicut ignis.* Theaurizastis vobis iram in novissimis diebus.

bus. Nota aurum & argentum veram æruginem contrahere, id enim docet S. Jacobus hic & Baruch c. 6, & 23. licet non ita facile, sicut alia metalla. Deinde cætera metalla

Aurum
quomodo
æruginem
contrahit.

sensim ex se eiciunt sordes, & quasi fæces, quæ causant æruginem; aurum vero, si purum sit, nihil sordium eicit, aliunde tamen puta ex terra aut loco humido, viscoso, mucido, majorem æquæ ac quævis alia res contrahit atque ex calce vitriolo, aqua forti corrosionem & vitium, quasi æruginem patitur, ut experientia constat. Denique aurum, sæpe non est purum, seu aurichalco aliæve remistum, & tunc æruginem contrahere omnes consentiunt. Imo, qui cudunt auream monetam, auro miscent æs, ut illud colliget, idque ea proportionem, ut 11. Partes sint auri, duodecima sit æris. Et ærugo eorum in testimonium vobis (Syrus contra vos) erit q. d. ærugo in DEI Tribunalis testis erit vestræ crudelitatis & avaritiæ, taciteque vos accusabit, & damnationis reos peraget, quod aurum vestrum malueritis corrumpi, quam in pauperes expendere. Præclare Senec. l. 2. de ira c. 33. *Avaritia*, inquit, iterum sub terras refert, quæ male egressa est. Præclarius S. Basiliius hom. 2. in divites avaros. *Grandis profectò insaniæ primum in metallis aurum latitans omni diligentia in lucem proferre, ac ex humo recludere, deinde semel effossum, rursus in terra occultare.* Nam quiconque hoc facis, profectò & cor simul fodere videris. Dicitur enim. Matth. 6. 21. *Ubi thesaurus tuus, ibi & cor tuum.* Verissimum est illud S. Hieron. *Avaro tam deest, quod habet, quam quod non habet.* Et illud Sen. ep. 108. *Desunt inopia multa, avaritia omnia. In nullo avarus bonus est, & in se pessimus.* & Ovid. 1. Fast.

Creverunt & opes & opum furiosa cupido,
Et cum possideant plurima, plura petunt.

Sapienter itaque Sen. l. 2. de Benef. c. 27. *Eo majora cupimus, quo majora venerunt.* Multoque concitator est avaritia in magnarum opum congestu collocata: ut flammæ infinite acrior vis est, quo ex majore incendio emicuit. *Manducabit carnes vestras sicut ignis.* q. d. quia vos ex avaritia permisistis æruginem manducare aurum, hinc pariter ærugo manducabit carnes vestras in gehenna, nam per quæ peccat quis, per hæc & torquetur. Sap. 11. v. 17. *Manducabit, inquam, non phsyice, sed moraliter, quia ejus demerito ac propter illam ardebitis in igne gehennæ; ita tamen, ut eo non consumamini: ærugo enim erat causa, cum ignis gehennæ manducet, id est, urat & cruciet carnes vestras.* Hoc est quod ait Isai. c. 50. v. 11. *Eccæ vos omnes accendentes ignem accincti flammis am-*

bulare in lumine ignis vestri, & in flammis, quas succendistis.

Ita Gregor. Turon. de Glor. Martyrum 74. c. 106. narrat, ex sepulchro cujusdam fœmi. In igne avaræ avaræ audita lamenta & vocem dicentem, reo torse in igne aureo torqueri, eoque aperto Paquatur rochum vidisse aurum liquefactum cum sulphure in os defunctæ infundi. Alii dicunt Aliis avaræ pecuniam in sartagine liquefecisse, rum lique & in os defuncti infundisse, dicentes cum clafactum in more horribili: *Aurum sifisti, aurum bibe.* os infundit. Causa est, quod iuste & condigne ignis avaritæ punitur igne gehennæ, & ignis cupiditatis igne conflagrationis. *Avaritia* enim ait S. Basiliius hom. 15. de Avar. *Malum est, quod stare nescit, aut quiescere, sed ignis naturalis simile.* Triplici ergo igne ardet avarus: primo cupiditatis. Secundo curarum & sollicitudinum ardentium ad opes parandas & augendas. Tertio Gehennæ. Huc spectant exempla avarorum, qui auro suo puniti, vel occisi sunt. Parthi cæso Crasso aurum in os occisi infuderunt æquæ ac Regina Scytharum Thomyrin in os Cyriacæ dicens: *Aurum sifisti, aurum bibe.* Idem fecit Mithridates Aquilio Romano duci. Eodem supplicio Sigismundus Imperator multavit Philippum Florentinum Ducem suum contra Venetos, quod in Hungariam re infecta auro corruptus rediisset. Ita Sabellius Enneade 9. l. 9. Memorabile est, quod scribit Haitonus Armenus de Tarta. c. 26. A. D. 1258. Caliphas Babylonis Rex turrim habebat refertam auro, argento & variis lapidibus pretiosis atque obfidione cinctus, ne thesauros attingeret, suos contempsit milites evocare. Verum expugnata demum urbe captus & vinculis confectus in ipsam illam turrim omni prorsus subducto cibo inclusus est, ea insuper objurgatione increpitus. *Inunc & famem depelle thesauris istis, quostam avidè sifisti.* Paulo post fame enectus, inter aurum & gemmas miserandum in modum expiravit.

Ad Ephes. 5. v. 5. dicit Apostolus: *Hoc* 75. *enim scitote, intelligentes: quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, quod est idolorum servitus, non habet hereditatem in Regno Christi, & DEI.* Quæres, quænam hic vitus cælo intelligatur avaritia? primo S. Hier. hic v. 3. excludit. intelligit inexplabilem cupiditatem non pecuniæ sed voluptatum carnalium; quia avaritia ponitur hic ab Apostolo inter libidines, hæc est idolorum servitus: quia obscenus suæ amariæ servit ut idolo. Verum planius secunda Chrysost. Theoph. Cypr. qui pro avarus, vertit *frandator* & alii, imo ipse Hiero. huc tandem hoc versu inclinat. Hi, inquam, proprie accipiunt avaritiam pro immodica cupiditate opum, qua per fas & nefas

fas avarus illas accumulatur: sumitur enim hic avaritia in actu completo, tuncque est peccatum mortale & excludit à Regno DEI, ut hic ait Apostolus, eamque distinguit à libidine, & illam solam vocat idolorum servitutem. Et similimodo eam distinguit à libidine Coloss. 3. v. 5. Quæres 2do, cur avaritia præ reliquis vitiis dicitur idolorum servitus, id est, idololatria.

1. primo: Quia omnem spem vitæ & victus ponunt in suis opibus: ergo sunt idololatra. Idem enim est DEUS cuique, à quo vitam sperant. Secundo, quia sicut idololatra colunt imagines aureas, argenteas, ita avari colunt signatas suas effigies auri & argenti; unde pulchre Theophylactus, quod David, inquit, Psal. 113. dixit: *Simulacra gentium argentum & aurum;* hæc magna sapientia invertit Paulus dicens: *Argentum & aurum sunt simulacra & idola avarorum.* 3tio. Quia hæc avaritia inexplabilia, & cum cætera cupiditates ipso usu sedentur v. g. Cupiditas gulæ satiat cibo & potu &c. avaritia tamen sola nullis opibus sedatur.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Unde Avaritia totum cor & mentem hominis absorbet; noctes facit illi insomnes, fatigat corpus. Avarus suas opes habet pro DEO, de illis cogitat affiduè. Unde Chrysost. *Sicut enim idololatra venerantur idola, nec ea præ reverentia tangere audent, ita avarus pecunias quasi idolum veneratur, nec eas audet contingere, sed inani tantum earum aspectu delectatur.* Idem hom. 64. in Matth. *Sicut idolum lapideum templis, sic avari aurum claustris & vestibus sepiunt.* Magna sane est pena avarorum, hæreditate in Regno Christi & DEI; Ut dicit Apostolus, excludit.

76. Anno D. 1275. Petrus Broffius, S. Ludovici primò Chyrurgus, Philippo audaci Sancti filio ita se in gratiam insinuaverat, ut turbat Resumum in ejus animum tenere imperium gnum tanvideretur. A Philippo primo cubiculo Prædem & ipsectus animo avidissimo administrationem se de vitadeturbatur.

omnium capeffivit; duobus præcipue intentus, ut avaritiam per omne nefas, ut mos servilibus animis, impleteret, tum, ne quis alter in gratiam Regis irreperet. Donec coelebs agebat Philippus, nihil illi erat pertimescendum, sed postquam Mariam Brabantiam duxit, & blanditiis Uxoris emollitus esset, sensim metuere coepit Broffius, ne uni succumberet fœminæ, qui tot viros depulerat. Metum ejusmodi accendebat odium, cum Regina, quæ sive Regi miserata, sive indignans in uno capite ali tot scelera ejus crimina Regi deferebat intrepide. Broffius

itaque de sua salute sollicitus in Regiæ perniciem incumbit, cum privignis volens illam comittere: quare sparguntur voces per emissarios Broffii, quibus Regiæ in eos odium declaratur; eam cum familiaribus conqueri & deplorare miseriam suam frustra se nupisse Regi, nisi Regem pariat, se fore pro dimidiata Uxore, quæ primis liberis clientibus procreet, sane filio suo (nam unum pepererat) ex Rege genito debere Imperium, non aliis, quos Philippus privatus & subditus genuisset. Sparsis his rumoribus Ludovico Regiæ proles maximo suam fulturus potentiam venenum propinat Broffius. Statim improvisa mors, certaque indicia venenim prodiderunt, nimirum in præcipiti morbo stomachi resolutio, convulsiones atroces, mox in cadavere punctis lividis cutis maculata & corruptio viscerum. Nec de occultando flagitio laborabat Broffius, modo author lateret. Primum itaque suspicionem in Reginam movet, deinde adornatis testibus illam accusat rapi in questionem postulans, qui ministrasset ægroto; Insuper Broffius ita animum Regis implicuit, ut opinio veneni in unam Reginam inclinaret. In iis angustiis Rex audit Nivellæ in Flandria unam esse in Cœnobio Virginum. (Begvinnas vocant) quæ occulta exprimeret & nuntiaret futura: ad eam consulendam Petrum Bajocensem Episcopum & Matthæum Abbatem S. Dionysii legat. At Episcopus Broffio affinis occupat primus ad Virginem ire, rogatque; postquam audivit Parricidæ nomen, neid loco proferat, petit; ita advenienti Abbati nihil certi dictum, & Regi renuntiavit Episcopus se reum à confidente virgine accepisse, nec eum prodi sine flagitio posse, Rex indignatus alios legatos mittit, sed virgo tacito parricida immunem ab eo scelere Reginam affirmat. Robertus Artesius postquam ab Alphonsò discessit, audit Regem soluto exercitu rediisse in Franciam & causas accuratius sciscitans, comperit, comeatus penuria tantum Exercitum defecisse corrupta pabula &c. Quare Broffium proditoris accusat, quod, cum Hispanis communicasset consilia & perdidisset Exercitum: Verum, cum testes ad convincendum defuerunt, emergebat reus periculo & in nova crimina consurgebat, nisi casus aut provisor casuum iustissimus DEUS argumenta criminis subministrasset. Quidam Nuntius Meloduni morbo correptus Abbatem accersit, eique Epistolam tradit, quam uni Regi, ut obsignata erat, deferret, tum vitam morte subita claudit. Præstitit rem Abbas, Rex literam resignatam Consiliariis legit, ne de ea re scitum est aliud, nisi quod Broffii sigillum præferret, ipse statim apprehensus pauloque post necatus suspensio. *P. Buffieres in Histor. Franc.*

77.

A. D. 1320. Petrus Remus Caroli Pulchri Quæstor primarius peculatus damnatus ad patibulum missus est ob arrogantiam & immensas opes, vulgo exotus, nam in bonis numerabat duodecies centena librarum millia, immensas iis temporibus opes, quæ Regem æquarent. Suspendus itaque Remus ad furcas Monfalconias, quas novas ipse nuper extruxerat, quartus eo sæculo, qui pecuniâ ditatus publicâ pœnas dedit, nec saliorum supplicio abstinentiam didicit. Adeo cupiditas visco ineluctabili animos implicat, sed & guttura laqueo. Idem ibidem.

Avaritia Elusa.

Porrexit quispiam Leoni X. Pontifici libellum, quem de auro è quavis materia conficiendo non sine eruditionis furo conscripserat; donum Pontifex non aspernatus benevola manu admisit; cum autem Aurifex insigne aliquod munus expectaret, amplam & vacuum crumenam obtulit, Pontifex, ut aurum, ex qua placet materia, confectum illi imponeret ingeniosus Artifex. P. Drexel. in *Aurif. part. 3. c. 2.*

Avarus & ambitio-
sus.

Anno Mundi 3850. Antiochus vitam finivisse censetur ab aliquibus in bello Partus lapidithico; initio tamen 2di Machabæorum scribus obruptura refert eum in templo Nannæ fuisse lapidibus obrutum à sacerdotibus, dum sperat se in uxorem ducturum Deam illam, & ingentes pecunias dotis nomine accepturum. Non addit quidem scriptura eum Antiochum fuisse Sidetem, sed multi de eo interpretantur eandem, cum mors ejus eidem plane tempore congruit, nec alius Antiochus hoc tempore ostendi potest. P. Salian. in *Ann. Mundi.*

Avaritia à pauperi-
bus extor-
quens pu-
nita.

Cayri templum Turcicum hoc sumptu expauctum, Affanus Bassa nomen suum orbis extorbi vulgaturus, structurâ absque suo sumptu, quens pu-proclamari jussit, constituisse se ingens Deo templum condere, ut verò hoc opus succederet, omnibus liberalissimam stipem erogatum iri edixit. Confluxit ingens ex Ægypto pauperum copia, horum singulos ex atrio in atrium per aliqua angusta ostiola transmitti fecit; singulis deinde vestes novæ, & indusia oblata receptis veteribus, tunc ingens egenorum ploratus ridente interim Bassa editus est. Vestimenta illa pauperum in unum congesta cumulum igne consumpta sunt, tantæque è busto pecuniæ vis collecta, ut tam magnifico ædificio sufficeret. Hac de re certior factus Imperator Turcarum Imbraim Bassam ad Affanum misit cum literis nigro holoserico obvolutis postulans sibi capto ipsiusmet Affani mitti; deditque illud infelix, cum negandi non daretur potestas. P. Drexel. in *Prodomo Æterni: &c.*

Anno Domini 1613. Ex Philippinis insulis scripto nostri prodiderunt Patres in Re-Avarus & fidentia Spiritus S. & Carigana commoran-xigua fa-
tes: ibi Indigenam quempiam multo auro, tiatur a-
& mancipiis opulentum, ab amico pietatis qua in illa
cultore admonitum, ut depositâ avaritiâ submer-
tandem Deo se dederet, adjiciente: Memi- sus,
neris, quod in concione audivimus, quo-
modo Deus peccatores punit, quos diluvio
quondam perdidit, respondit ille: Aurum
habeo, quo scalam fabricabo ita sublimem,
ut, si mundus iterum aquis involvatur, ad
ætheream regionem possem ascendere. At
non multo post, cum rivulum pertransi-
ret, in parvulas lapsus aquas interiit. P. Fa-
ber in *Auctua, circa Dom. 8. post Pent.*

Semiramis Orientis Regina, quam cum Auro, è se-
Cyro præcipue Alexander admiratus fertur, pulchro,
in monumento suo, quod sibi extrui cura- doctina.
vit, inscriptionem ejusmodi exsculpi jussit.
Quicumque ex Regibus pecuniæ penuriam
fenserit, conditorio recluso, sumat inde,
quidquid visum fuerit. Idipsum cum perle-
gisset Darius, ut qui auri fuerit avidior, se-
pulchrum jussit recludi, sed in eo pecuniam
quidem nullam invenit, in eam autem scrip-
turam incidit: Ni malus vir fores & pecu-
niâ prorsus inexplabilis non utique mortuo-
rum loculos moveres. Cælius Rhodiginus
1, 23. c. 5.

Constantinus Magnus Ablavium, inter Avarus in
Aulicos suos Principem, virum, qui avaræ frustra di-
colligebat aurum, aliquando affatus, hastâ, scissus,
quam in manu tenebat, feretri figuram in terra
describendo dixit: Orbis opes universas ha-
beas, non majorem post funus locum possi-
debis. Si tamen tantum terræ spatii sis occu-
paturus. Prophetice plane dixerat: Nam
Ablavius frustratim dissectus non habuit,
quod tumulo daret. P. Drexel. in *Prodro-
c. 1.*

Narrat Cedrenus rem specialem. Pesca-
tor quidam advertit in sinu Persico unionem
unum ex iis, quos pectines vocant eum
unionem, cum notabiliter crevisset & radios
splendoris fulguris instar ejacularetur canis
quidam Marinus eum splendorem adamavit,
Piscator voluit pectinem instrumento quo-
dam deprædari, sed frustra, abducente pec-
tinem cane in profundum, nunciavit id Pi-
scatori Regi Persarum, is adjunxit Piscatori
viros adjuutores. Advertit Piscator tempus,
quo canis abscesserat, quare Piscator statim
sele infundum injecit, pectinem cum unione
arripuit, sursum enatavit, pectinem cum u-
nionem aliis tradidit, interim superveniens ca-
nis Piscatorem illum devoravit. Unio ad
Regem delatus, qui eo delectatus filios
Piscatoris magnis donis affecit. Eum unio-
nem

nem, ut emeret Justinianus Magnus 100.
auri libras barbaris misit, sed illum vendere
recusant. P. le Blanc. in *Psal. 118. v. 127.*

79.
Avarus si
liis etiam
nocet.

Adhuc senex incurvus baculo innixus
quærit lucrum, & audit avaritiam dicentem:
Consule in posterum. In quod posterum?
S. Aug. to. 10. tra. de avar. ser. de diver. c. 8.
Idem to. 10. l. 50. hom. 48. Cur providus
filiorum existis? cur rapis, qui post te ne
maneant, nescis, & tibi perpetuam pœnam
acquiris, & filiis tuis dolorem dimittis? di-
cit enim sapientissimus Salomon: Qui con-
gregat aliena, relinquit filiis dolorem, &
rursum dicitur in *Psalm: Verumtamen in ima-
gine pertransit homo, vanè conturbat, & the-
saurizat, & ignorat, cui congregat. Quid
thesaurizas avaræ, quod nescis? quid auri,
argenteque pondere delectaris, & condis?
quid imaginem regis servas in solidis, & ima-
ginem Conditoris in hominibus detesta-
ris &c. tom. 8. in *Psal. 90. Conc. 3.* Si
avari sumus, vitæ æternæ avari esse debe-
mus, & talem vitam desiderare, quæ non
habeat finem. Ecce ubi extendatur avari-
tia nostra. Argentum vis sine fine? vitam
æternam desidera sine fine. Non vis, ut
habeat finem possessio tua? vitam æternam
quære.*

Avaritia
damnosa
ipsimet
avaro.

Novissime cum jam obsidiō Sui fatigasset
Gallos Camillus, mille pondo auri reces-
sum suum venditantes, idque ipsum per in-
solentiam cum ad iniqua pondera addito
adhuc gladio, væ victis increparent, sub-
ito aggressus à tergo, adeo cecidit, ut om-
nia incendiorum vestigia Gallici sanguinis
inundatione deleverit. Florus Rom. l. 1. c.
13.

Saxo quidam egressus de navi tempestate
maris detentus, fameque affectus, collum
torque, & manus annulis oneratas ferens,
obvium habuit in littore Turingum quem-
dam, à quo interrogatus, Quid sibi vellet
istud pretiosum onus. R. Dum fame peri-
clitor, hoc delector. Tum Turingus auri cu-
pidine motus emere illa vult, quantitatem
pretii rogat, Saxo respondet: Nullum mi-
hi in pretio discrimen, quidquid dabis, ac-
cipiam. Turingus ergo terram in sinu ve-
latam tradit Saxoni, ille vicissim sine ulla
disceptatione aurum Turingo: Redeunt ad
suos ambo læti, Turingus laudatur, Saxo in-
crepatur. Interim Saxo inquit: Me sequi-
mini, meam amentiam utilem visuri: hi è
navi prodeunt, sequuntur ducem suum, qui
terram suam, quam in sinu habebat, tenuis-
sime per agros sparsit, ibique exercitum col-
locavit, posteaque causam belli habuit, de-
fendendo terram auro proprio emptam; hoc
successu mox Saxones universam Turingiam

possedere. Vidihindus Saxo de rebus Sa-
xon, l. 1.

Lugdunensis incola vini mercator, ut
lucra augeret, aquam vino miscebat, at-
que non parum hac arte locupletatus est:
hic trajiciens Ararum fluvium marsupium
penes se pecunia impletum habebat, atque
id è pelle hirsuta confectum. Milvus ad pi-
los, animal aliquod esse ratus, advolat, &
exportat, mox cum sibi prædam nil prodesse
sentiret, præcipitat in fluvium. Gregor. Tu-
ron. caus. Sic qui aquâ peccaverat, aquâ
punitus est.

Apud Japones, ut scribit S. Xaverius, 80.
furta sunt rarissima, quippe etsi levissima Avaritiæ
capite plectuntur, & grassatores proscripti- furacis
tio publica privato cuilibet addicit necan- pœnium;
dos. P. Barthol. in vita S. Xaverii l. 3.

Ad S. Dominicum Abbatem missi, & Furum
furtim à servis absconditi pisces versi sunt in fraus de-
serpentes. Ann. Cœl. 22. Janu. testæ.

Tecta licet servet fraus muta silentia piscis
Simplicitas tamen hanc prodere sancta
potest.
Nonque tenet longâ serpentis cauda quietem
Detecto tandem noscitur illa dolo.

Anno Domini 1562. fures foramen in Fores fu-
foribus templi B. M. Virginis Iroslavia ex- res ca-
ciderunt, Ecclesiam intrarunt, imaginem piunt,
spoliarunt, at dum unus illorum dicto fo-
ramine exire vellet, fores collum ejus com-
presere ita, ut egredi nullo modo posset,
& aliis exitum præcluderet, mane depre-
hensi pœnitentes tamen vita donati sunt. P.
Kwakiw. in *Marigratiarum.*

Fur quidam paganus recenter sepul- Fur à
tum sancti Helii Episc. Lugdunensis corpus mortui
dum vellet ornatu spoliare, à corpore Di- captus.
vi captus & detentus est. Judicatus ca-
pite damnatus, sed misericors Sanctus no-
luit reum ad mortem dimittere, donec sen-
tentia à judice relaxaretur, & spes vitæ reo
daretur. Gregor. Turon. de Glor. Confess.
cap. 63. Tilman. Collat. sacr. l. 5. cap. 58.

Vilna ut Metropolis Litvaniæ est, sic Furem
in ea Divo sacrata Joanni Ecclesia Parochia- mortui
lium eminet matrix. Religioni Societatis ut capere vo-
in perpetuum data, sic in Academicum sa-
crata cultum, sub tempora Jagellonis erecta
mirabiliter purgata fuit. Multi in ea multo-
rum hominum, utpote per aliquot sæcula
adaucti visebantur fornices, pleni à tanto
ævo tot, ut apparebit, damnatorum, quot eje-
ctorum cadaverum. Post annos circiter pos-
sessionis nostræ 30. circa annum Domini
1600.

1600. cum quidam e civibus Vilnensibus pramaturum obiisset fato, solitumque in Parochialibus more in nostrum templum, ad nostrum sacellum (ubi nunc maxima Congregatio sub titulo Annuntiationis B. V. M. extat) sepulturae destinatum, adductum fuisset, pridie ad vespeream corpus hi, qui nocte vigilabant ut noctuae, ut alienae vel infidiarentur vitae, vel ut acquirere ex alieno incumberent praedae, quia antecedente pretiosissimos observaverunt in mortui manibus annulos, non tam indigentiae quam furacilitate proponunt avaritiae, sed quod per se exequi metuebant, per alium voti compotes fieri destinabant. Eadem depositio concubina nocte, dum adolescens ejusdem pro tunc Ecclesiae Sacellanus, nescio cur in plateam processisset, ab hisce captus praedonibus, sub poena amittendae cogitur vitae, ut ex demortui civis manu annulares detrahat praedas: quam in rem per fenestram sacelli demissus, assistentibus in fenestra frontispicio praedonibus, ut puer coactus, visis horrendi facinoris authoribus animosior, sacrilegum exequi minimè trepidaret ausum, sceleris autores iidemque spectatores & mortem minantur, & hortantur animosè puerum, ut ad apertam demortui accedat in trepidè tumbam. Paret trepidus jam ipse demortuo similior, sed cogitur. O ferale spectaculum, vix incedit, accedit tamen, manum defuncti arripit, sed ubi anulum detrahare audet, vi retrahitur, ut vivum ipse cadaver: illico erigitur de feretro mortuus, de mortuo jam vivus, dum se injuriari sensit, ferale in clamat voce, ac patriam intonat dialecto: *Bracia potepieny ratuycie mnie*, id est, *Frateres damnati accurrere defensori meo*. Nec mora, etiam mortuis non defuncti vindictae, totum ingenti fragore inhorruit templum, subterranei mortuorum sarcophagi, aperto tumulorum sinu, ferale referant hiatus, velut militantium ordine procedunt, e suo cinere rediviva copiosa mortuorum spectra accurrunt, cum vago per templum puer discurrent, fremunt, cum interea fugientibus ex summitate fenestrae praedonibus, praeda in templo remanet puer, utque aliquantum suae miser succurreret vitae, à tot hostibus quot redivivis discerpendus, chorum quemdam circa columnam, quem advertit non clausum, ascendit, vix jam non emortuus puer ab intus se occlusit: insequuntur fugientem mortui, quod ubi trepidus advertit, quod contra se stat tacitus cinis, prope emortuus est; ast ubi viva cadavera semel steterunt, insistere fugienti non desinunt. Dum enim eminentiorem locum illum evasisse advertunt, catervatim obsidere pegma, omnes tandem, omnes ad tumulos & fornices quisque suos currere, eosque à pavimento Ecclesiae ad usque summanitatem chori

gradatim disponere, tandem ipsi per congestum tumbarum acervum raptare, ac in altum eluctari coepere. Quid mente volvere adolescens miser, nisi quod in tristem praedam, & horrendam lanienam avernibus harpiis cederet. Verum Divina clementia terrere tragico spectaculo, non ultimo supplicio juvenem contenta trepidanti submittit arma, dum instinctum immittit, ut invocatis sacrificiis JESU & MARIAE nominibus, manu efformatam crucem opponat pro clypeo; quo facto, velut arcana vi restructi (qui jamjam summitatem chori transcendebant) horrendo fragore omnes ruere, tumbarum congeriem disjici, ac infernales gradibus dejici invasores. Sensit nimirum infernus triumphale crucis trophaeum, quod olim portas ferreas & vestes contriverat ferreos. Advertens id jam propior morti quam vitae adolescens toties salutiferum signum crucis opponit, quoties mortuorum cadavera vitam ei ereptura, tumbarum congeriem & ascensum moluntur, totiesque stygii hostes cum feralibus, quas struebant, ruebant scalis, duravitque horrenda lucta, quousque feralis obsidionis non abrupisset pertinaciam suetus de noctis medio galli cantus, quo audito, ubi quisque steterat in eodem ruens occubuit loco adjacentem corpori retinens tumbam. Diescente in lucem sole, dum solito tempore aperitur templum, ingens è foetidis cadaveribus foetor, acervus jacentium sine ordine advertitur mortuorum. Quidnam rei esset, indagatur. Invenitur semivivus puer, feriem in longum producens, quae cum ipso de nocte acta erant, & quod hi omnes, qui in tumulis, in damnati succursum accurrerant, ex ejusmet succlamantis supplicatias voce, simili damnatorum addicti sunt poenae, asseverabat; brevi calida ex terrore tanto correptus febre eadem è vivis excessit hebdomade. Templum interim à Divinis vacuum claudi debuit, donec à terris inferni repurgatum affectis pristino restitueretur decori. Satis laboris erat per semiduas septimanas in evehendis post suburbanam Ecclesiam S. Stephani ad sylvulam semiputridis cadaveribus, in suas utcumque inclusis tumbas; Cum verò ad fornices descensum, evacuati de toto plurimi inveniebantur; Patrum Societatis JESU, ut, & in minima Congregatione, fornices ex integro viscati, paucibantur clausi, & intacti; in media Congregatione duo remansere corpora, in ceteris plerumque unum, vel nullum; *Ex histor. Collegii Academici Vilnensis in libro in 4to compacto. P. Adamus Naramoński in facie rerum Sarmaticarum lib. 1. c. 3. prov. &c.*

S. Satyr Martyr idolum flatu, & signo crucis confregit. Ann. Cael. 12. Janu.

Sic

Vis, Cru- Sic tumefacta ruunt, vacuasque feruntur incis, auras,

Ut solet urgenti turbine pluma rapi.

Corruit inflatum monstrum, crux deprimit illud,

Et Christi, in praepes, Spiritus oris, agit,

81. In Suevia fur mortui jam efferendi subit Furamortuo fugatur. tumbam, cadaver verò ipsum in angulum abiecit, ut furari liberius valeret: cumque alii putarent se mortuum efferre, vivum extulerunt, qui dum se in tumba movet, omnes à se terrore illo fugat. Inde egressus fur, cum dilapsis omnibus se videret impune posse furtis vacare, videt repente in angulo abjectum cadaver se movere; quo viso fur territus, dum per domum & publicam plateam fugit, omnibus inspectantibus, cum cadaver, ut erat involutum, tam citato cursu insequitur, ut extra urbem uterque egressus nullo deinceps vestigio ac indicio potuerit deprehendi. Pater Schombek Tom. 3. Nor. P. Lohner Bibl. Tom. 3. pag. 599.

Fureman- Anno 1629. Quidam Nigrita in Libu leres retinenoctu furatus imaginem pueri JESU; cum jam prodiret cum illa, obviam habuit anserum gregem; hi impetum in furem facientes moribus eum detinent, pars avolvit ad cenobii campanam, quam quidam pulsantes, quidam verò horrendè grazzantes excitaverunt incolae, qui furem deprehenderunt. Nieremberg. Hist. natur. l. 6. c. 10. P. Lohner ib. pag. 199.

Furem In quodam Templo Beatissimae furtum campanae tentanti cuidam ejusdem Beatissimae, seu S. Joannis Bapt. Imago, quam spoliare molili volebat, tergum vertit, altero idem moliente, campanae omnes sponte sonantes, furem prodidere. P. Nadasi. In Ann. Cael. 19. Septemb.

Furum Amasis adhuc privatus multa furta commisit, ab illisque, qui reposcebant suam pecuniam, saepe adducebatur ad oracula, à quibus saepe convictus, saepe absolutus, factus postea Rex Aegypti, quicumque eum Dii furti absolvisent, horum templa curae non habuit, nec eos coluit, tanquam nihil mererentur, qui falsa responsa redderent, hos autem, qui eum verè dixerant furem, tanquam verè Deos coluit. Praeterea hanc legem apud Aegyptios condidit, ut quotannis unusquisque apud praesidem cujusque loci demonstraret, unde viveret, quod qui non fecisset, aut demonstrare vitae suae rationem justam non potuisset, hunc morte multandum decrevit. P. Pontan. Histor. num. 39.

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

A. D. 1653. Ordinem S. Dominici ingressus est quidam, animo monasterium spoliandi; quod virus, dum intra se fovet occasionem sceleris praestolando, quadam nocte, dum profundior somnum dormiret, unus de fratribus monasterii illius accurret, atque Religiosum illum, ut adeat quanticus priorem, monet, proripit ille se, & egressus è cubiculo fratres omnes in curritorio modeste stantes conspiciunt; tum Prior, qui in capite illius conventus stabat, inquit. Heus tu! qua ratione ausus es ingredi has aedes sacras, & praesertim iniquo animo; nonne tu jam fuisti in Religione PP. Bernardinorum, atque in illo cenobio clam multa surripuisti, inde pulsus Ordinem S. Francisci professus es, atque eodem ejectus ob idem crimen, tum huc intraisti, non penitendi, sed novi furti patranda gratia; quae quidem in malitia acriter perseveras oblitus Divinae bonitatis, & infelicis status animae tuae, propter hanc ergo crimina, scapulas subterne dignae castigationi: quod dum fecisset, virgae in illum expeditae sunt satis acerbae, cum totius tergi laniatione, cum igitur indutus stetit, ait Prior: vade ad cubiculum atque ubi campanae vocem evocantis ad preces matutinas audieris, te in cubiculo meo siste, illo discedente visio disparuit. Venit itaque assignato tempore ad cubiculum Prioris, requisitus, quid vellet? Respondit, mandatum mihi Pater imposuisti, ut tibi me sisterem. Inquit Prior, & quando id imposui tibi? Resp. hodierna nocte. Prior mania correptum putans, risit, inquit: somnia narras. Tum ille: egregia sane sunt ista somnia, quae plurimum sanguinem ex me extorserunt. Tandem prior exhibe, inquit, tergum, quod dum ille fecisset, & laniena concisum dum vidisset, prudenti dissimulatione usus, ad matutinum cantandum illum abire jubet, quo finito convocat maturiores Patres atque accito illo malo fratre, ex ordine jubet texere historiam, dixit ille omnia, quibus finitis conclusum est, ut ex ordine proscriberetur. Et quoniam Natalia Domini imminuebant, petiit improbus ille, ut sibi liceret commorari intra septa Monasterii, ut aiebat, gratia pietatis. Optimi Patres petitioni illius annuerunt: ecce verò die S. Stephani, dum mense omnes accumbunt, nebulo ille cubacula religiosorum reseat, singulos damno afficit, excepto priore, cujus se ram aperire frustra conatus est; cistam quoque Rosarii reseat, inde clanculum subducit torquem sexcentos aureos pendentem & alia magni valoris clenodia; quibus peractis fuga se subtrahit. Cum furtum deprehensum, missus ad comprehendendum frater: ultra Cras-

G

nostra-

nostriam comprehensus est fur, qui, cum vidisset sibi imminere manus, cultrum egit in pectus, sed non lethale vulnus accepit, comprehensus, iterum cultrum in se egit, sed nec hoc vulnus lethale fuit. Crasnostriam tandem ductus, & ibi compedibus vincitus est. Verum antequam se cubitum contulisset Religiosus, retulit omnem historiam P. Severino Karwat Soc. JESU, qui in eodem hospitio pernoctabat, qui etiam auctor fuit, ut illi scelesto manus vincirentur pro nocte. Somno igitur cum omnes sopiti fuissent, fur ille hypocausto egressus per atrium oberrare cepit, atque in aurigam impiegit; quem evigilans auriga apprehendit, & excitatione reddit. Mane cum fure benigne agere coeperunt Patres, spem libertatis facientes. Hortati sunt, ut conscientiam expurgaret: tum ille gratias agens veniam ab illis petere cepit: inquit: si mihi manus non ligassetis, hac nocte vos omnes mactare staturam; exinde conscientiam Presbytero ex Ordine sancti Augustini Eremit. aperuit, atque Lublinum advectus, quem finem fecisset huic tragediæ, ignoratur. P. Jaczynski in Manuscript. Bibl. Sandomir.

83. Anno 1380. Henricus V. Angliæ Rex Avaritia et si festinum iter ageret cum exercitu, dum rapax puaudisset de templo raptum esse vasculum, quo sacrosanctus Christianorum cibis conservatur, iussit exercitum totum eo loci subsistere, nec se inde movit, quo festinabat tantopere, donec repertus sacrilegus, redditum vas & de reo sumptum esset supplicium. P. Buff. in Hist. Franciæ.

Rapina Anno Domini 1535. sub Henrico VIII. præcipue à novis occupata reformatibus & vastata Ecclesiasticorum Henrico, quod ei ex bonis Ecclesiasticis ad bonorum, centum viginti millia aureorum annui censuræ ditat. sus acceperunt, in suppellestili verò & rebus mobilibus ad 40000. (ex quo conjici potest, dicit Sanderus) quid triennio post accesserit, cum universa simul Monasteria totius Regni evertit. Post tantam tamen rapinam (ut advertit dictus Sanderus) Henricus Rex ita egere cepit, ut octavo post mense nonnullas Provincias ad arma usque compulerit ob gravissimas novorum tributorum exactiones. Addit insuper, quin ille solus, ut ex actis Regum Angliæ, Annalibusque constat, plura tributa & vectigalia civibus suis imposuit, quam omnes simul Reges per 500. ante annos fecerant. Plura vide in P. Beccani Controversi.

Agnoscit ipse Lutherus in Colloq. Symptomaticis: *Experientia constat eos, qui in Ecclesiastica bona involarunt, tandem ad mendicantem redactos esse, quod declarat Festus à simili-*

tudine Aquilæ ex sacrificio, quod Jovi paratum erat, partem carnis assæ furtim arripientis cum carbone ignito ac in nidum deferentis, totumque nidum cum implumibus Pullis delentis. Ast utinam ipse met Lutherus suis perversis dogmatibus non sufflasset, doloso insepultus cineri concupiscentiæ ad Ecclesiasticas opes in Principibus Christianis latentis, scyntillas, ex quibus deinde ortum incendium tot populos infernalibus flammis involvit.

Grande spectaculum Lucas Stupecki, de Ravitarum stemmate exhibuit orbi, qui non Nobilis aliter vivere noverat, nisi ex alieno: de suo Polonus habere putavit, quod emunxit è vicino: Fio rapinas nitimos colonos expilabat, alienos premedamone bat subditos, & quæ è proximis potuit aulis, obsidetur violenter evehebat, ubique raptum agebat aliisque monitus toties à suis, cum nec tempeperaret ab injuriis, nec melius provideret conscientia Divina urgente vindicta, quæ non tam punire quam corrigere suevit, à malo genio obsessus est, qui nec unius horæ intermisso spatio, diu noctuque miserum verberibus ac divulgatione scelerum illius torquebat. Nullus præ horrore tormentorumque aspectu subsistere poterat, ubicunque perpetua hæc substitit carnificina. Quærebant misero amici medelam, per accitum Joannem Kasimirski Chetmensensem Præpositum, exorcistam, jejuniis afflictionibusque in hanc rem corpus macerantem, id ratum efficere, quod præfente prædicto Præposito sævire tortor infernalis in miserum non est ausus, minatus tamen est se in alio id compensaturum, quod ad tempus non potuit in Luca. Dicto fatali brevi respondit eventus: Quia filium duodennem puerum in altum furni foramen, quo accensus sursum eluctabatur ignis, nemine conscio capite intrusit, reaccensus pro more in furno ignis, ingenti singulos affecit fectore, accurrunt ergo omnes, rei causam sciscitantes, reperiunt alte inhaerentem furno puerum, quem nullatenus extrahere possunt; sed factis DEO precibus plurimorum consensu non vivum extrahunt, sedissime in corpore laceratum; testa capitis per medium rupta, nec satis erat poenæ, exorcistæ adstites gehennalis Charon, luto, lapidibus, excrementis &c. perfundebat. Interim ludicrius intervallis, sacerdos persuasum ibat Lucæ, ut causam sui cruciatus amoveret, & quæ aliena essent, redderet. Assensit sic libenter Lucas, vocatisque ad se injuriatis, cum quæ illorum essent, in partem segregasset, vix de bonis justè propriis ex tanto boum, ovium, equorum numero sibi remansuras duas vaccas, idque macilentas, boum unum, & 5. oves, cum conspexisset iterum boni facti poenitens, quod se ad incitas redigendum putaret, si cuique, quod suum est, redderet, affectos convitiis

illis homines, & minis, qui pro recuperandis suis advocati venerant, ex aula expulsi, sequestrata armenta, suis iterum caulis includi iussit. Indignabundus exorcista ab illo ex nunc excessit; successit ad eum caco-dæmon his senis postmodum annis ingentibus tortum cruciatibus eousque afflixit, quoad munitus Sacramentis Lucas animam non efflavit. Vixit 18. Junii Anno Domini 1471. uxori moriens præcepit, aliena ut restitueret. Cadaver mortui in æde PP. Prædicatorum Sandomiriæ humatum, grandè ejulatù strepitumque nocturnu edebat, tam horribilem, ut Monasterium cum Ecclesia concuti, ardereque videretur. Finitimi accolæ incendio flagrare putantes Ecclesiam accurrebant, sed clausas Ecclesiæ valvas postquam invenissent, per rimas exploraturi, quid ageretur, viderant è tumulto Lucæ igneam sursum erumpere columnam cum ingenti quasi incendio. PP. cantando de nocte officio Divino præ timore prohibebantur ab ingressu; tandem umbra ejus coegit ædituum appositis grandibus minis adire uxorem & filios, ut male parta sine mora restituerent. Sed apud hos nihil effecit, quibus videbatur commodius alienis vivere, quam mortui è tormentis animam liberare. Gesta hæc sunt sub Casimiro IV. Dlugossus. P. Naramowski in facie rerum Sarmaticarum. l. 1. c. 4. pag. 115. &c.

85. Anno Mundi 1528. Cambyfes Persarum Rex aliquot expeditiones suscepit minus feliciter; cum Thebas ventum esset, elegit de exercitu suo 50. circiter millia, quibus præcepit, ut Ammonios diriperent, deinde oraculum Jovis incenderent; cumque inter Casim, & Amonios pervenissent ingestis austro flante magnis arenæ molibus obruti perierunt. P. Saliæ, in Annal. mundi. In Sandomiriensi Palatinatu vir, ut notæ altioris sic dignitatis non postremæ (prætereo nomen, quod dignum est) duos, quos habuit filios, sic fovit, ut eos imò attolleret; non satis æquæ opes, quibus inhiabat, colligebat; vi, quæ potuit, quæ sic non potuit, astu diripiebat. Dum his intentus curis, inique auget sortem, fors mortis cecidit super eum, vel qui aliena rapiebat subito terris ereptus, orco pro rapina redditus. Vidua consors, post fata mariti pro anima ejus iusta persolvit, hospites, quos præfentes habuit in vicina sua aula mensæ funebri adhibuit; quam dum instruunt famuli, dapésque è culina efferunt, ecce illis recenter tumulatus aula dominus, in lata area è diametro triclinii sub frondosa tiliæ subsidens compareret, inopino isti tenentur spectaculo, & quæ vident consorti viduæ & hospitibus deferunt: hi primum curiosi per fenestram indagant: sed quod affirmarunt famuli, vidit R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

derunt cum consorte omnes trepidi: exinde, quid agere debeant, ex se vicissim consilium petunt, tum defunctus uxorem & filios acciri jubet; sed hi renuunt venire, præsertim mulier, quæ minima horret, trepidat, Sacerdotum tamen inducitur monitis, ut pareret iussui, nec paveret, prodit tandem hæc tremula stipantibus filiis, & nonnullis Religiosis sistit se defuncto, qui ignescentes in filios horride desigens oculos, tristi primum ejulatu, articulata demum voce inclamat: O filii! infelix æternum perii, dum propter vos inique coacervavi, vitam & salutem amisi, ut vos conspicuos orbi redderem, me ipsum damnatum reddidi. Ah infelix Pater! sic pereunt, qui sic avidè & injustè colligunt.

Tandem quem meruit, inspectantibus omnibus, hiantes terra, subito orcum petiit. P. Iqbynski in Hist. P. Karamowski in facie rerum Sarm. p. 119.

Anno Domini 1226. Splendidus quidam Raptoris ordinis Equestris homo, sed violentus & ravis violenta pax, cum ægrotaret, admonitus, ut ad mors. Dei clementiam confugiens animæ suæ consuleret, negavit, sibi veniæ locum relictum esse, jam enim divino iudicio traditum se esse demonum potestati. Nec mora, audiuntur à circumstantibus verberum, & percussorum strepitus, apparent in corpore ægroti fædi livores, & vibices, inter hæc ille, nullam vocem edens, ter infelicem animam exhalavit. Cromer.

1^{um} Remedium contra avaritiam par- 86.
væ etiam cupiditates habendi comprimendæ, Remedia
ne scintillarum instar, sufflata à spiritu maligno, contra
no, in grande erumpant incendium. avaritiam.

2^{um} Remedium, non magni pendere opes, quas videmus, aquæ instar diffuere è manibus, dominos mutare, corrumpi, vanelcere, sed potius æstimandæ, quarendæ cælestes divitiæ, perennaturæ, per exercitium virtutum.

3^{um} Remedium, contra eundem habendi, retinendi cupiditati, desistendum ab avidè, quæ vendis, expendendæ etiam contra inclinationem in pauperes pecuniæ &c.

4^{um} Remedium Christus pauper, qui non habuit, ubi caput reclinarat, aliquem imitatoris Christi spontanei pauperes præ oculis ponendi.

5^{um} Remedium, frequentius cogitare, nos ex hac vita, citius quam existimamus, discessuros, nihil nociscum accepturos.

6^{um} Remedium considerandum, quod, quod plura habuerimus, eo maiorem ex illis rationem coram iudice DEO daturi sumus.

7^{um} Expendendum, quod cor no-

strum nulla re creata satiari plenè, & contentum esse potest.

8^{um}. Mens, animus, desideria ad coelestia dirigenda, ut non vacet terrena cupidius quærere, illis occupari, illa diligere

CAPUT VII.

De malitia peccati luxuriæ.

87.
Quid sit
luxuria.

Luxuria latius sumitur pro quolibet excessu in usu earum rerum, quæ pertinent ad corporis cultum seu voluptatem. Strictè sumitur pro excessu in re venerea. à P. Bufenbaum sic definitur: Est appetitus inordinatus venereorum, quorum usus ex natura sua institutus, fit ad conservationem generis humani, quod est magnum bonum hominum, & externum Dei, proinde, qui abutitur eo, lædit Deum & homines. Filiæ luxuriæ ab eodem numerantur octo, 4. ex parte intellectus, & quatuor ex parte voluntatis.

1. Cæcitas mentis, cum quis adeò est addictus turpitudini, ut de coelestibus non cogitet.

2. Præcipitatio, quæ quis in eadem causa sine consilio operatur.

3. Inconsideratio, quando in modo delinquit, inconsideratè agens, quæ statum vel personam dedecet.

4. Inconstancia, quando quis ex eodem voluptatum affectu à primis propositis mox deficit.

5. Amor sui inordinatus, talis enim homo ob voluptates seipsum finem suarum actionum facit.

6. Odium DEI: Lascivus enim solet à rebus divinis abhorre, imò ab ipso Deo, tanquam peccatorum vindice.

7. Affectus præsentis sæculi: amor enim voluptatum carnalium ita animum afficit, ut subinde etiam beatitudini æternæ paratus esset renuntiare, si præsentibus frui semper permitteretur.

8. Horror futuri sæculi, quando voluptatibus immerfus mortem inordinatè timet, & de ea nolens cogitare vitam illicitis mediis propagare studet &c.

Magna sanè luxuriæ turpitudine est, quæ multa secum scelera trahere solet.

Joannis 4. v. 29. Samaritana, postquam illi Christus dixit luxuriæ peccatum, ait: *Vide nite & videte hominem, qui dixit mihi omnia, quæcunque feci.* In luxuria nimirum omnia turpitudine, latent vitia. P. Petrus Cottonus Soc. Jesu malitia, ingressus templum Massiliense vidit Clericum facie bufonis horrendum; interrogavit, quid hoc monstri esset, sed interrogati hoc non cernentes, responderunt sacerdotem esse, is postea impoenitens periit.

Anno Domini 1611. Equestris ordinis Adulter vir in Germania, cum patrato adulterio domum vespere rediret, faciem dæmonis præmonis seferre visus est: à familia clamoribus, fugâ, præferebat. & detestatione exceptus, etiam pecudes deterruit, imò sacerdotem in foribus sedentem perterrefecit, qui in templum illo viso fugerat; postea tamen poenitentia peractâ ad pristinam speciem reversus est. P. Hartung. Phil. 2. Mantichora (si Fæstæ credimus) apud Indos fera est, cui omnium belluarum ferus Mantas inest, nec unquam ab humana manu tichoræ si manuefcit. Triplex ei ordo dentium peccatilis, natum coeuntium, corpus & magnitudo leonis, auriculæ & facies humana, oculi cæsi & ardentes, cauda scorpionis bifida, missi-li aculeo armata, color sanguineus, vox dium fistulæ non absimilis, celeritas cervi. Libitiorum, do plerumque nulla cicuratur arte, triplicidentium ordine instructa, quo corporis fame, & animi bona commolitur, feritas leonis, facies hominis, inter omnia enim vitia humanissimum videtur vox fistulæ.

Fistula dulce canit volucrum dum decipit auceps &c. Drex. in Niceta l. 2. c. 12. Sicut fur clausam domum expilaturus, in fenestrellam, quam ipse intrare nequit, puerum immittit, ut ei fores aperiat, ita diabolus prius cogitationes tenues, insensibiles affectus &c. immittit. P. Drexel. in Niceta. S. Remigius Remensis Præsul pronuntiavit: demptis parvulis propter carnis vitium pauci salvantur. Ib. §. 3.

Non tantum Palatia Regum, sed & pauperum tuguria libidinis ignibus ardent. Ob quæ inferi vitium luxuriæ urbs Sichemorum evertitur. luxuria. Gen.

Gen. 34. e Benuiamitis 28. millia; ex Israelitis 40. & amplius millia cadunt. Judith. 20. 3. Reg. c. 12. Sapientissimus mortalium fit culter idolorum. Dan. 13. Senes Sufanistæ lapidantur. Numer. 23. 24. millia fornicantis populi in Moab plaga una perimuntur. Romæ olim merito veneris & Libitinæ templa conjuncta fuere, multos enim in anima & corpore occidit Venus.

1. Reg. 15. Laudatur Rex Hebræus Asa, quod inverecundam idoli statuam, simulacrum turpissimum combusserit & submerserit torrente cineres. Merito sane; post fatum ignem etiam cinis delendus, ne sub hoc dolofo cinere aliqua remaneat scintilla gravissimum causatura incendium. Ita Rex Hebræus honesti amans fuerat, quantus pudor, si Christianus turpibus simulacris, imaginibus deleatur. P. Drexel. ibid. Hinc ad lascivus redarguitur.

In lascivum qui turpibus imaginibus deleatur.

Multiplici, lascive, domum, quid imagine replens?

Luxuriæ ponis signa scelestæ tuæ, Prodis imaginibus foedis, quod sordida mentis,

Artibus his subsunt interiora, tuæ Ars placet, ars, inquis, sed non hæc, quæ exprimit illa,

Ars tua mixta malis, ars nequit esse bona. Fallit imago te, propria deluderis arte,

Ars tua, fraus tua, quam depereundo, peris.

89. Dan. 3. Miraculum erat tres pueros in camino ignis Babylonici non arsisse, v. 49. Angelus Domini descendit cum Azaria & sociis ejus in fornacem & excussit flammam ignis de fornace; Non atterunt illi in igne, quia illi sculto non ingesserunt, non mirentur, qui in igne ardent, qui se illos inter occasiones libidinis immittunt. Qui amant periculum, pereunt. Bartholomæus Pisanus l. de gestis rebus D. Francisci Assynatis refert, Franciscus in vitium libidinis accerrimè invecus, auditorem habuit inter ceteros Fridericum 2^{um} Imperatorem, qui suum hunc Ecclesiastem vocavit ad mensam; à mensa ductus est in cubiculum, ubi proterva mulier ingressum improbis verborum lenociniis excepit.

S. Franciscus Composito id factum est, at vir Sanctus ad scus extin- accensos camini ignes properans iisque semel gult igni- ingerens: Huc, inquit: adesto, hic loquibus ignes, mur. Erubuit petulans procacitas, mox ergo mulier arripuit fugam exemplo castimonix insperato percussa. P. Drex. in Daniel. c. 9. Sic triumphalis ignis fuit Francisci, post tantam obtentam de seipso victoriam.

Luxuri-
sa vita
mors est.

S. Chrysol. Ser. 1. in illa verba Matth. 15. De filio prodigo vivendo luxuriose. Mortalis

est ista vita, quia moritur virtutibus, qui vitiiis vivit; sepelitur fame, perit gloria, qui manet turpitudini, crescit infamia. & Serm. 2. in illa verba: Surgam & ibo ad Patrem meum; Facebat, qui dixit, surgam, intellexit lapsum, sensit ruinam, jacere se turpis luxuriæ, sensit in lubrico, & ideo exclamat, surgam &c. Qua spe, qua fiducia? apud Patrem non intercedit extraneus, intus est in Patris pectore, ipse, qui intervenit, & exorat affectus.

Idem D. Chrysol. Serm. 127. de S. Jo. De libidine Bapt. in illa Matth. verba 14. 11. Et ne nata allatum est caput ejus in disco & datum est Puellæ crudelitas. la. Audistis Fratres, quanta sit nata de voluptate crudelitas, de libidine impietas &c. convivium in homicidium commutatur; organa tragediam personant sæcularem; intrat bestia non puella, quærit amputare non saltare: discurret fera, non femina, spargit jubar per cervicem non capillos, membra dilatat anfractibus sævitæ. Crescit augmentis, fit grandis crudelitate non corpore &c. Festivitatum gaudia sint cauta, &c. nataliumque vestrorum solemnitas teneat in exultatione mensuram, epulis nostris intersit Christus, in facie prandeatur Authoris &c. Luxus absistat, fugetur effusio, Saltatricum pestis, lenocinia cantorum, voluptatum fomenta. Ventris onera, naufragia mentium, cum Herodiadis conviviis abscondantur.

Idem S. Chrysol. Serm. 155. in eos, qui Obscenæ obscenæ spectacula frequentant; Nonne isti spectacula amiserunt imaginem DEI, similitudinem damnosa. perdidit Christi, exuerunt indumentum, qui se simulacrorum formis sacrileges formaverunt. Sed dicet aliquis, non sunt sacrilegiorum studia, vota sunt hæc jocorum, & hoc esse Nativitatis lætitiæ, non venustatis errorem; esse hoc anni principium, non gentilitatis offensam. Erras homo, non sunt hæc ludicra, sunt crimina. Quis de impietate ludit? de sacrilegio quis jocat? piaculum quis dicit risum? &c. imaginem DEI portare nolunt, quis idoli portare personam voluerit? quis joculari voluerit cum diabolo, non poterit gaudere cum Christo. Nemo cum serpente securus ludit, nemo cum diabolo jocatur impunè.

Genuitque Ada Jubal &c. Gen. 4. R. P. 90. Oliva Ada & Sella uxores duæ Lamech. Ada Luxuria genuit: Jubal Patrem canentium, Cythara & voluptatum Sella genuit Tubalcain, malleatorem & fastos Parente, cytharæ voluptatem & feritatem ferri, communique domicilio usos Matrem & Venerem. Non ergo Patres familias G 3 leve

leve flagitium putent delicias in filiis, non enim cruore abstinebit, qui voluptatem sinit.

Luxus & luxuria cognata vitia. Quæ. 16. Omnis, qui dimittit uxorem suam, & aliam ducit, mæchatur: Homo quidem erat Dives, & induebatur purpura. R. P. Oliva Strom. l. 13. p. 140.

Statim cum in Mammonam iniquitatis Christus invecus esset, definit adulterium &c. Quo repudio verbis paucissimis expedito divitis Epulonis historiam exponit. Sane hoc loco divitias malorum omnium radicem ostendit, ex qua Mæchia tanquam primogenita pullulat luxuria secum tractura crapulam, crudelitatem, & vestium luxum, & arte nullo fere confinio inter se dirimuntur luxuria & luxus, opibus innascitur lascivia, in ipso quoque Davidis corde separari nequiverunt divitiæ & vitia &c.

Flamma libidinis pernicio-la. S. Ambros. lib. 1. de David. Samson validus & fortis leonem suffocavit, sed amorem suum suffocare non potuit. Vincula solvit hostium, sed suarum non solvit nexu cupiditatum. Messes incendit alienas, sed unius ipse mulieris accensus igniculo, messis suæ virtutis amisit. S. Chrysost. hom. 62. in Gen. Magis miror, inquit, Josephum in hoc igne penitus illasum, quam tres pueros in fornace Babylonica incombustos.

Libido excacat. S. Ambros. l. de Joseph c. 2. Ille Dominus fuit, qui amantis non excepit faces, qui lenocinantis vincula non sensit, quem nulla mortis formido perterruit, qui maluit liber criminis mori, quam criminosa potentia eligere consortium. Idem S. Ambrosius l. 5. in Lucam c. 4. refert de quodam Theotimo, cum ille gravi oculorum morbo laboraret, eique usus uxoris à medico esset prohibitus; ne cæcus fieret, sibi non potuit temperare, sed in ipso æstu ferventis cupiditatis, & consuetudinis apparatu, vale, inquit, vale amicum lumen. P. Leblanc in Psal. 22. v. 5.

Luxuria vitiorum abominabilissima. Lucæ 15. 13. Dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose, filius prodigus. v. 18. Patet, peccavi in cælum, & coram te. Quid est, quod peccasse se in cælum poenitens prodigus dixit: Titus Bostiensis ait: Præ omnibus malis plurimum me inculant insanæ libidines. Plura Nyssen, Sabb. post Dom. 3. Quadrage. Peri, V.

Luxuria Deo odibilis. Denullo peccato legitur, inquit S. Hieronymus dixisse DEUM, quod panituit se fecisse hominem, nisi de peccato carnis, pro quo totum mundum diluvio delevit. Plura P. Drexel. P. 1. P. 74. S. Gregorius M. in 1. Reg. 15. expos. 16. Non parcas ei (Amalech) & non concupisces ipsum aliquid, sed interfice à viro us-

que ad mulierem, & parvulum & lactentem, & bovem & asinum &c. Quis est hic, qui parcat Amalech, nisi qui aut in cogitatione aut in ore, aut in carne, lascivia aliquid tenet -- Dicit itaque non parcas &c. quia de tam nequissimo vitio, nihil accendi debet in mente, nihil permitti ardere in opere. Dicat ergo, non parcas ei, ut omnes libidinis motus, omnes obscenæ locutiones prorsus perimantur in corpore: dicit ergo, non concupisces ipsum aliquid, ut penitus eradicetur à corpore. Invehitur hic in obscenæ locutiones S. Doctor, hæ enim multorum scelerum incentiva sunt sunt turpitudine, eloquentis linguam, & audientis aures inquinans. Hinc ad loquentem verba obscena dicitur:

Arrisisse nimis, foetentia verba palato.
Quæ versare tuo læpius ore placet.
Non bene de rebus, non te sentire putabo,
Quando tibi putres complacere dapes.

Perstringit quoque Salvianus l. 4. luxuriosos. Evangelia legunt & impudici sunt. Apostolos audiunt & inebriantur, Christum sequuntur & rapiunt, vitam improbam agunt & probam legem se habere dicunt.

Ingentia damna infert generi humano luxuria; Corpus, opes, animam, ingenium, multa damna, virtutes debilitat, perdit, necat, immma impedit, inflat, aufert. Juvenis quidam, cui fert. Mundus nomen, qui Paulinam pudicam Matronam ad inhonestam sollicitavit, ejus pudicitiam ut expugnaret, 20000. Philippicorum spondit. Demosthenes Laidi pro nocte, 10. millia drachmarum stipulanti respondit: Tanti panitere nos emo.

In fabulis est olim Jove iudice voluptas & dolor litigarunt, neque illa huic, neque hic illi in ullo cessurus videbatur; Ad quos Jupiter bene est, inquit, ita vos componam, ut dirimi nequeatis. Atque ita diffidentes adamantino & inenodabili vinculo colligavit, velut fugitivos servos, ut neuter neutrum possit effugere, inde nusquam non simul sunt. S. Ambrosius voluptatem inducit in modum hunc, facundam: Ille apud me primus, qui omnium perditissimus, ille meus est, qui suus non est, ille mihi gratior, qui sibi nequior. Luxuria senem effecit Salomonem, hic 3. Reg. 11. dicitur adamasse mulieres, cum jam senex esset, cum tamen tantum vixerit annis 52. Nimirum quia sua libidine vires adhuc juveniles enervavit, sicque senium ante tempus sibi acceleravit. P. Faber in Auctuar. Luxuria exhaurit substantiam, Prov. 29. v. 3. dicitur: Qui autem amat scorta, perdet substantiam, quod in eodem Salomone patet; qui tantas suas divitias adeo in suas concu-

bias,

binas, & uxores prodegit, ut populo interabile jugum censuum & tributorum imponeretur.

92. Luxuria crudelis.

S. Chrysost. Serm. 174. Quid peteret luxuria nisi castitatis interitum, pudicitia necem. Non occides, non mæchaberis, non furtum facies. Exod. 20. Quare lascivia in medio furti & homicidii? Respondet Tertull. l. de Pudic. inter duos apices facinorum, eminentissimos confedit mæchia. Herodes dixit Salatricæ, Quid vis? licet dimidium Regni, dabo Marci 6. D. Fulgentius. Culmine Regni contempto, caput Joannis petivit, plus odiens eum, qui interdixit incestum, quam diligens eum, qui promiserat Regnum.

Luxuriosos DEUS conterit.

Ecclæ. 12. v. 5. Excelsa quoque timebunt, & formidabunt in via, florebit amygdalus: (Amygdalus prima omnium arborum floret, & sæpe perit ob gelu, est symbolum amantium delicias) impinguabitur locusta (id est cicada, quæ figurat voluptuosos in voluptatum pratis saltantes) & dissipabitur capparitis) voluptas, ut legit Schirvodus, Aviditas ut Arias, Concupiscentia ut Pagninus. Plinius l. 13. c. 23. agens de capparitis, monet: Cavenda ejus genera peregrina, siquidem Arabicum pestilens, Africanum gingivis inimicum &c. omnis voluptas, quæ extra DEUM, peregrina est; Dissipabitur capparitis. Cajetanus vertit, frangetur, Vatablus extinguitur, Campensis perit. Exod. 32. v. 20. Arripiens (Moyse) vitulum, quem fecerant, combussit (scil. in massam redegit) & contrivit usque ad pulverem, quem sparsit in aquam, & dedit ex eorum filiis Israel. Hic vitulus typus divitis voluptuosi. Punit DEUS tum in hac vita, tum maxime in futura luxuriosos.

93. Luxuria Libidinis frax in inferno.

Energice S. Cyprianus: Incorruptibiles DEUS vasa flamma nudum corpus allambent, ardebit diutius modis ves purpuratus: in proprio adipe frax libidines bullient, & inter sartagine & flammis misera-bilia corpora cremabuntur.

Petrus Abbas Cluniacensis, l. 1. mirac. refert apud castrum Lizymachum in pago Picavensi situm, fuisse Presbyterum, qui creditum sibi populum, non solum, ut decet, non curabat, sed etiam foedis moribus graviter scandalizabat. Oppressum gravi morbo invisit Prior vicini Monasterii, & ecce horribiliter inclamat ager irruere in se duos Leones hiantes rictu ad se devorandum. Procumbente ad orationem Priore discurrunt Leones, sed post horæ circiter spatium terribiliter inclamavit ager. En ignis de cælo ut torrens inundans descendit jam jam me consumpturus. Iterum orante Priore evanuit ignis. Ægrotus autem inter loquen-

dum cum Priore subito obmutuit, velut in extasim raptus. Post multum noctis spatium ad se rediens & miserabiliter ingemiscens ait: Ad judicium æternum raptus sum, & heu miser æterna morte damnatus, traditus sum horrendis tortoribus. Ecce ecce ignitam adferunt sartagine ad me frixandum. Conatus est Prior hominem reducere ad spem veniæ, & dolorem de peccatis, sed ille, cessa, inquit, cessa; frustra sumus, ne putes me insanum, scio, scio, quid loquor, dumque hæc loquebatur, gutta invisibilis ignis de sartagine illa exiliens excidit super manum ejus, totamque usque ad ossa vidente Priore consumpsit. Tum ille acri cum gemitu: En ait; indubia rei probatio. Ecce jam infernales Ministri sartagine propius adferunt, ut me in illam injiciant. His dictis obmutuit & reflexa cervice extinctus est infelix, salutari nobis relicto timore, ne incidamus in sartagine, in qua, ut ait Hieronymus, velut supra Cyprianus, frixæ libidines in proprio adipe bulliunt. P. Drecos. in Breviario Ascet. Part. 4. p. 173.

Joannes Moschus Eviratus in Prato Spir. c. 32. Cujus liber est tantæ authoritatis, ut Luxuriæ in ipsa quoque septima Synodo citetur, Palæ-ladium adducit testem, qui à Navarcho ipso, litatis pecui hoc contigit, rem audivit narrari, is na horricum allis Navarchis, & navibus à portu sol-bilis. vit Constantinopolim; par omnium erat conditio, tempestas &c. impar navigatio. Nam ubi jam oranes in altum promoverant naves, coactus est ipse cum sua navi consistere, nihil venti, labor nautarum, ars Navarchi profuere; stetit navis tanquam rupes, versabantur omnes in magno metu, tristitia; quare ope humana destitutus ad divinam se contulit Navarchus, pluribus diebus oravit, ad quem orantem vox delapsa è cælo: Mitte foras MARIAM & bene navigabis. Dum cogitat, quænam illa MARIA, & ecce iterum vox mitte foras MARIAM, & salvi eritis. Exclamat gubernator illico MARIA O MARIA, Nesciebat enim quæ, & ubi illa esset MARIA. Jacebat quædam obscuri nominis scæmina in angulo extremo navis, quæ se citari existimans, quid fieri vellet Dominus navis, interrogavit: jussit illam Navarchus ad se venire, & semotis arbitris ita compellavit. Vide MARIA me peccatorem, non est numerus scelerum meorum, non potest ea pati DEUS, eorum gravitas tanta est, ut navim non sinat progredi. Nimirum, ego sum onus illud, propter cujus flagitia vos omnes estis perituri. Dixit id cum tanto animi sensu, ut exemplo ista mulier, in se descendens altum ingemisceret, diceretque. O mi Navarche tace de tuis: Ego, ego sum vere peccatrix. Tum Navarchus: Quæ, inquit, putas peccata esse, qui-

quibus iram Dei in te concitasti? vix mihi, ait mulier, non est ullum genus peccati, quo non sum inquinata, meo merito, mea culpa in hoc periculum venisti, una perpetravi, quod omnes luitis: & ne me ficto hæc animo loqui existimetis: Maritum ego habui, ex quo duos filios peperit, quorum unus cum ad 9. alter ad 5. ætatis annos venissent, conjux mortuus est. Ego vidua, cum sine viro essem non vellem, in vicinum mihi militem oculos conieci, is me ita totam coëgit, ut eum non ambita omnibus modis ambirem, intuitu, salutatione, ex qua infamiam metuens, ejus non aula sum domum introire, tandem amoris impatiens, ad eum meos familiares mittere statui, nuptiasque ejus flagitavi; Hæc mulier, postquam ejus potiundi spem sibi præcidi inauduit, præ amore insanit, nec cibum nec potus sapit &c. Varios modos excogitavit, quibus sibi sponsum faceret, mox dæmone suggerente ex vidua facta Medea, suos enim sibi ante charissimos filios veneno sustulit, cum summo licet dolore mortem illorum spectavit. Occiso utroque filio data occasione ultro militem allocuta: Scis te à me amari, eaque propter nuptias tuas expecti, & ut agnoscas te amari vehementer, ecce filios meos, quos solos intellexi matrimonio nostro obstat, ex oculis removi. Nec illiberter, ut noris, illis me privavi, quia ex te alios spero; quem, ut iterum noris, quanti faciam, ecce, ut unum haberem, duos interemi: da te igitur mihi, cui te vides sanguine meo esse chariorem. Sed miles ut agnovit illam tam crudele facinus commisisse, jam multò magis furiam videns averfabatur, & cum juramento protestatus est, se nunquam in conjugium ejus consensurum; censebat enim, non aliam fore, quam in proprios filios exstitisset, quovis verbo, quovis acerbioris aspectu occasionem latrocinii accepturam. Repudiata igitur, ne Magistratui, scelere patefacto, objiceretur, fugit. Quare mulier ea sum, ait Navarcho, age mecum, quod lubet, merui perdita omnibus modis perire. Navarchus tamen vir prudens noluit præcipitanter agere, illamque in aquas spargere, sed certius rem exploraturus, inquit: ecce ego in scapham descendam, si me absente navis progredi cœperit, manifestum erit, meis eam peccatis attentam. Dixit, in scaphamque se dimisit, sed nihil promovit. Fixissime & navis & scapha stetit, reversus ergo in navim ad mulierem ait: Nunc & tu in cymbam egredere. Vix in eam mulier demissa est, cum statim scapha, tanquam vertiginem passa, se quinque in gyrum circumvertens, velut tanti oneris impatiens sponte subsidit, & cum muliere videri desiit. Navis autem tanta velocitate cucurrit, ut tribus diebus ac dimidio navigationis fuerit peracta, quæ quindecim die-

bus alioquin indiguisset, Deo moras compensante. P. Stengel in exemplis l. 2. c. 3.

Anno Domini 745. S. Bonifacius in literis suis ad Regem Anglorum Mercio-Adultera-
runa (qui uxori non commanebat, sed a-pœna.
lis mulieribus) datis, expressit pœnam
apud gentes Saxones, quæ adulteras puniebat; aliquando jubebant, ut adultera se ipsam suspenderet; aliquando igne comburebant, aliquando congregatæ mulieres adulteram per pagos ducebant percutientes, cultris pungebant, aliæ aliis cruciandam tradebant, donec enecaretur. Baron.

Anno mundi 3870. Cato censorius Fa-E senatu
minimam Consularem notatæ ejus libidine Romano
senatu amovit. Ita Fœmininus vir inter Romanos
limanos Patres indignus loco censebatur. P. bidinofus,
Salian. in Annalibus.

Anno Mundi 3572. Romæ Pompilia Ve-Virginum
stalis, polluta libidine, per torum traducta, castarum
in specu subterraneo viva defossa est, com-honor,
plices flagitii publicè verberati. Ibidem. impudica-
rum pœna
horrenda.

Refert Dela Vega, l. 4. c. 3. quod in
urbe Regia Corco apud Peruanos olim ethni-
cos fuit Monasterium virginum mille quin-
gentarum, quibus nulli fas erat loqui, nisi
Coyæ, id est Regina, cui cum filiarum suarum
comitatu permissus erat in has
ædes aditus; summo in honore habebantur
istæ filia Solis (uti vocabantur) qui Deus
supremus in illa regione colebatur; si quæ
autem in tanto numero in luxuriæ nefas la-
beretur, viva defodiebatur in terram, ama-
sius suspensio necabatur; eadem pœna affi-
ciebant rei uxores, ejus liberos, servos, pa-
rentes, omnesque urbis, quam incolebant,
cives, ne demptis quidem infantibus mam-
mæ applicitis, urbem à fundamentis evertebant.

Nobilis quidam de Remonto (ut refert
P. Engelgr. Dom. 15. post. Pent. in luce E-
vang.) invenit suam uxorem cum quodam
juvene in cubiculo, adegitque infelicem, ut
propriis manibus ad laqueum illum suspenderet;
dumque exspiravit, occlusit illam in
eodem cubiculo, relicto solum exiguo lu-
mine, cum frusto panis, & vitro aquæ, ut
diutius illud cadaver respiceret. Quanta erat
illius afflictio, videre illud cadaver vermi-
bus scatere & corrodi, decidere tabidam car-
nem, sentire horrendum foetorem, quali-
bethora moriebatur illa infelix, donec vitam
finiret, prius ipsa facta cadaver quam mor-
tua. Sed magis horrenda spectacula repre-
sentabuntur in inferno præcipue lascivis. P.
Carolus Rosignol, in veritatibus æter. docti.
6.

In-

96. Inveniuntur interdum adeo impudentes
animæ, quibus non satis peccare in privato,
Impudica nisi & publico orbis theatro suum scelus ex-
mulier maritum ponant. In quadam urbe Aquitanie Bassia-
deserit, po-na, & Primitivus conjuges, divitiis insigni-
stea exem-nes diutius sibi bene commanebant; at Bal-
pluriter siana in vitia sensim flecti cœpit, cum inho-
punitur, nestia inclinatione cuidam militi adhæsisset,
hinc populo fabula esse cœpit, simulque Pri-
mitivus maritus joci & risui expositus, qui
tamen militi illi Mennæ strenuo & audaci op-
ponere se non est ausus. Volebat infidam
conjugem parentibus reddere, at illi impro-
bam mercem semel expositam recipere nolue-
runt. Evenit tamen, licet malitia Bassianæ,
ut Primitivus solitudine liberaretur; hæc
enim persuaserat Mennæ, ut in regionem
longinquam, ubi non nocerentur, confu-
gerent, ibique in speciem conjugum vive-
rent. Datum executioni inhonestum con-
dictum: nec fugitivos infecutus Primitivus,
et si Bassiana non modici pretii suppellectilem
avexisset; hoc etiam detrimentum inter lucra
repoluit mala conjugis liberatus maritus.
In Hispaniam se contulerunt profugi, ac in
Portugalliam usque penetrarunt, ubi post
moram anni unius Bassiana sparsit inter adve-
nas Gallos rumorem, se Bassianam obisse,
procuravitque dolosa mulier authenticas at-
testationes, quæ ad maritum Primitivum de-
ferrentur. Magna animi exhilaratione hæc
nova, quæ vera esse putabat, recepit Primi-
tivus, secundas nuptias lætus celebravit, 4.
aut 5. annos in bono convictu cum nova
conjuges transegit, ex illaque aliquot liberos
suscepit. At verò Menna ille miles, cum
3. annis cum Bassiana mansisset, eadem reli-
ctâ militiæ Hispanicæ nomen dedit. Bassia-
na verò, cum tandem formæ illius flos emar-
cuisset, spreta, abjecta, paupertate pressa,
præ fame ferè moriens revocavit sibi in me-
moriam opulentiam mariti Primitivi domum,
pacatum & dulcem hominis ingenium, fecit
resolutionem illius prodigi filii, totaque per-
agrata Hispaniâ in miseris, quæ potest susti-
nere, mendicando vivens famina, venit
tandem in regionem suam, & urbem, ubi,
ut erat macie confecta, non agnita. Mul-
tum pudoris, confusionis concoquendum
illi erat, antequam in notitiam suorum con-
sanguineorum devenisset; primo phantasma
aliquod credita, & potius è tumulto, quam
ex Hispania rediisse. Maxime tamen Primi-
tivus maritus ad rei novitatem attonitus se in-
felicem arbitrabatur; cui chara conjux relin-
quenda erat propter hanc perditam, infamem,
quam magis timebat, quam mortem. Illa
nova conjux, existimans se adeo dishono-
ratam, sparsos vellebat capillos. Persua-
debant consanguinei Bassianæ misero Primi-
tivo recipiendam poenitentem conjugem, mi-
sericordiam illi præstandam, indissolubile
R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

fuisse primum vinculum: at ille protestaba-
tur se potius mori malle, quam secundam
conjugem deserere, & primam recipere. At
consanguinei Bassianæ fecerunt recursum, ut
cogeretur ad suscipiendam priorem conjugem
Primitivus: defendens se ille, cum ab aliquo
accepisset consilium, contra Bassianam Pro-
cessum instituit velut contra adulteram: nec
illa negare crimen poterat; Judices itaque sol-
vunt nodum gordium, sequentes rigorem
justitiæ ad extremum supplicium ream rele-
gant, quo peracto cum vita Bassianæ solu-
tum prius matrimonium, confirmatum legiti-
mè secundum, legitimi filii bona fide sus-
cepti. Ita emundatus Primitivi honor in sæculari
sanguine scelestæ: tranquillitas familiæ secu-
ta. Quis non videt in hac historia opus vin-
dicis manus Dei, è tam longinquo ad luen-
& validè
das pœnas deducens adulteram. Ita sagittæ factum.
justitiæ divinæ infallibiliter reos tangunt. Jo-
an. Petrus Camus Episc. de Bellei scilicet
Bellicen. Histor. Parab. Dec. 4. Hist. 2. Gal-
licè tradita.

Primum remedium contra luxuriæ &
tentationes impuras est: Fugiendæ occasio-
nes, conversationes periculosa, amicitia
nocivæ, otium.

Otia si tollas periere cupidinis arcus.

2dum remedium custodiendi diligenter
sensus, præsertim oculi, lingua, manus;
sunt enim fenestra, per quas mors intrat.

3tium Subtrahendum fomentum libidi-
nis nimis cibus & potus.

4tum Adhibenda mortificatio corporis,
jejunia, flagellationes, vigiliæ &c.

5tum Utendum frequenti Communio-
ne, ut purissimo corpore Christi corpora
nostra sanctificentur.

6tum Juvat plurimum devotio ad Ma-
trem purissimam, à qua virtus continentia
sæpe petenda est, & coram eadem mane &
vesperi protestatio faciendæ, quod, quid-
quid contra Angelicam puritatem acciderit,
id præter & contra nostram voluntatem futu-
rum sit; idque ex amore ipsius.

7mo Occurrente tentatione mentem il-
lico aliò vertere, vel conferendo se ad ali-
quid serio agendum, vel recurriendo ad Chri-
stum Crucifixum, vivaciter depingendo si-
bi in imaginatione imaginem ejusdem, con-
siderando ejus in cruce pendentis caput spi-
nis coronatum, spinas per supercilia trans-
euntes, sanguinem per faciem lividam,
confusam, consputam, defluentem, os tu-
me-

97. Remedia
contra lu-
xuriæ, &
tentatio-
nes impu-
ras.

H

me-

mesactum, erumpentes & Christi corpore, & quinque præcipue vulneribus rivos cruoris, quibus totum Christi Corpus cruentatum, perfusum, & dicendo intra se, hæc pro me patitur Christus & ego voluptati operam dabo? Decetne sub spinoso capite membrum latere delicatum? Recurrendum etiam ad Angelum Custodem, ad B. Virginem his verbis: *Virgo purissima, per immaculatam conceptionem tuam mundo cor meum ab omni impuritate, in nomine Patris, & Filii & Spiritus S. P. Morawski in Pale. c. 2.*

gym. Revocare sibi in memoriam reprehensiones, quibus luxuriosos reprehendunt Scriptura & Patres. v. g. Divus Hieronymus illud adducens Jeremiæ 3, v. 3. *Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluit erubescere. Convertere miser ad Dominum, ut ad te Dominus convertatur, age penitentiam, ut & ipse penitentiam agat super omnibus, quia locutus est malis, ut faceret tibi.*

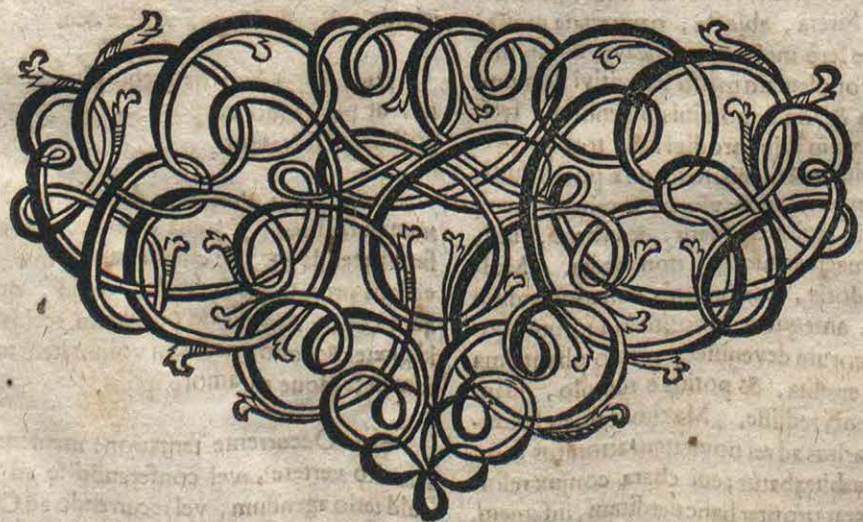
9num Remed. Labor. Gen. 39. *Accidit quadam die, ut intraret Joseph domum, & operis quidpiam absque arbitris faceret, & illa (Putipharis Uxor) apprehensa lacrimis vestimenti ejus dicebat: Dormi mecum. R. P. Oliva hic. Si artes pudoris percelleret, nunquam Josephum provocasset in scelus, cum eum labor securum faciebat à lapsu. Spatiabatur David post soporem segnis, cum deperiit Bethsabeam. Jacebat in stragulis Amnon, & confidebat in canopeo Holofernes, cum ambo capti sunt à libidine &c. Vix dabis,*

qui defudet, & lasciviat &c. Haud pudoris liliis adscribi potest, non laborant, neque nent. Quid ergo faciebat Joseph? *Opus suum*, at id in questione est, multum Haldæo debemus, unde elucet, quid ageret Joseph, cum palmam retulit de urtica intemperantiæ. Ingressus est in domum, ut investigaret Scripturas rationis suæ &c. Audis? *Opus* exequatur domi munus adolescens, non alienis intendens muneribus &c. implebat, quod erat Oeconomi &c. Et forte pallium abiecit, ut doceret nihil pudicitie tam consensu, quam inopiam. In smaragdo scortatus accumbebat Holofernes. Judas annulatus peccavit & armillatus: Vidit feminam David & Salaxia domus regis. Nunquam nudi violare pudorem Adam & Eva,

Tomum Mortis memoria. Sanctus Bernardus Serm. 7. de tent. *Si te luxuria tentat, si libido ad peccatum incitat, obijce tibi memoriam mortis.* Seneca ad Lucillum: *Libidinis incendium continebis, si te moriturum cogitaveris.* Ita sanè opprimit & extinguit libidinis incendium grave & frigidum sepulchrale mortis marmor. Haud luxuriabit, qui adverterit imminere sibi mortis falcem. Hinc ad luxuriosum:

Luxuriant segetes sed posthac falce metuntur: Mors te falce sua luxuriose metet; Falcem tempus edax mortis vult jungere falci:

Quam Divina ultrix, urget utramque manus.



CA-



CAPUT VIII.

De malitia peccati Invidiæ.

98. Quid sit invidia?

Invidia est tristitia de alterius bono, prout illud est diminutivum propriæ excellentiæ, ita, ut hæc directe sit contra charitatem: Hæc enim gaudet de bono proximi, quod invidia destructum optat, vel non destructum dolet. Est hæc ex genere suo mortalis, & gravissima quidem, atque in Spiritum S. si sit de ipsa gratia & auxilio DEI.

Filiæ invidiæ similiter ex genere suo mortales sunt, ac numerantur hæc: 1. Odium proximi. 2. detractio, 3. gaudium in malis proximi. 4. susurratio, quæ est oblocutio mala de proximo ad tollendam amicitiam cum aliis illius; quam proinde susurro restituere tenetur, & iterum reconciliare non secus ac detractor famam. Si tristitia sit de bono alterius, in quantum ex eo tibi vel aliis times nocumentum (v. g. inimicus tuus est evectus ad officium, ut tibi facilius possit nocere) non est invidia, sed timor, qui per se non est peccatum, sed timor, nisi sit inordinatus. Si tristitia sit ex eo, quod nobis desit bonum, quod alter habet, ita tamen, ut illud alteri non discipias, non est invidia, sed æmulation seu zelus, qui, si est circa bonum honestum, est laudabilis; si autem circa temporalia interdum est veniale; ut si bonum dolenti sit improprium, quale esset, si rusticus doleret se non esse Regem. Si tristitia est ex bono alterius, in quantum ille est indignus, non est invidia, sed indignatio; quæ non est peccatum. Erit tamen & quidem mortale, si vel DEI Providentiam arguat (estque blasphemia) vel si ita afficiat, ut ducat homines ad malum imitandum. Si doleas, quod alter tibi æqualis, vel non multum inæqualis in excellentia crescat, ita, ut te fiat superior, & ipsum incrementum excellentiæ apprehendas ut tibi malum, est proprie dicta invidia: Invidus enim dicitur, quod non sit videns, quia bona alterius sine tristitia videre non potest; & sic peccare solent. 1. Ambitiosi. 2. Pusillanimes. 3. Senes respectu Juvenum &c. P. Busenbaum ex Laym. &c. 1, s. c. 3. dub. 4.

Invidiæ proprietates.

Genesis 37. vers. 4. *Videntes autem Fratres ejus (Josephi) quod à parte plus cunctis Filiis amaretur, oderunt eum, nec poterant ei quidquam pacifice loqui.* Est hic locus moralis illustris de invidia (ait P. Cornel. hic) 1. R. P. Kwiarkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Invidia similis est ophtalmiæ, quæ rebus valde splendidis læditur, sic enim invidia aliorum bonis virtute & gloria acerbatur. Unde Aristoteles rogatus: *Quid est invidia?* Respondit: *Est antagonista fortunatorum, 2do. Quanto magis crescit virtus & gloria, tanto etiam magis crescit invidia.* Unde Themistocles, cum esset adolescens, dicebat & dolebat: se nullum adhuc facius fecisse. Quia, inquit, adhuc nemo mihi invidet. 3tio. Invidia ipsi summet invidentem lædit, sicut rubigo rem, cui adhæret, sicut vipera dicitur ventrem matris rodere, Unde Horatius:

Invidia sicuti non invenere Tyranni,
Tormentum majus - - - - -

Hinc Evagoras invidos dicebat esse infeliciores aliis hominibus, imò duplo magis miseros, eo quod alii tantum propriis malis cruciantur, invidi insuper etiam alienis bonis torquentur. 4to. Invidia facit clario-rem ipsum, cui invidet, ita Fratres Josephi suâ invidia fecerunt illum clario-rem. 5to Gregor. 1. 5. moralium in illud Job c. 5. vers. 2. *Parvulum occidit invidia*, docet invidum pusilli esse animi, ingenii vilis & abjecti, ipse prodit suam paupertatem, quod enim invidet, hoc non habet, & vehementer concupiscit. 6to. Invidia & corpus exedit, & consumit, hinc dicit sapiens: Prov. 14. *Puredo ossium invidia.* 7. S. Basiliius Serm. de invidia, docet: Efficacissimum remedium esse contemptum gloriæ, & omnium bonorum temporalium, utpote fluxorum & caducorum, atque amorem & desiderium bonorum æternorum: opes enim & honores plerumque conciliant homini hominum invidiam. 8vo. Cato Senior ait, eos, qui fortuna moderatè sobrièque utuntur, minime peti invidia; non enim, inquit, nobis, sed bonis, quæ nos circumstant, invident homines; Cleobolus rogatus à quodam, quænam præcipue cavenda sunt: Respondit: Amicorum quidem invidiam, inimicorum autem insidias.

Numeror. 16. v. 1. *Ece autem Core & Dathan & Abiron - - surrexerunt contra Moysen, alique Filiorum Israel.* 250. surrexerunt contra Moysen non tam principatum ejus ambientes, quam sacerdotio Aaronis invidi.

99.

Magnos invidit.

invidentes, quasi illud inique à se utpote primogenitis (primogenitis enim in lege naturæ competeat sacerdotium) ablatum esse, & in solum Aaronem à Moyse fratre translatum: maximè Core, qui erat primogenitus Isaac; Hinc & iussit litem hanc dirimi, thuribulis adolendo thymiam, quod utique sacerdotii erat. Moraliter hinc discant ii, qui in Repub. vel in Ecclesia ad honores evehuntur, se multorum invidiæ, & æmulationi obijci, eamque modestè ferant, ac superent. Ita Scipio Africanus, Gracho cum suis contra eum clamante, interficiendum esse tyrannum, merito, inquit, patriæ bellum facientes, me prius sublatum volunt, Roma enim Scipione incolumi cadere non potest, neque vivere Scipio Romæ eversa. Nimirum alta petunt venti, feriuntque summos fulmina montes; hinc suadebat Cato, ut potentes parcè suā potentiā uterentur, sic enim eam diuturnam habituros, & invidiam vel evasuros, vel restricturos. P. Cornet. hic.

Anno Domini 1515. In Indiis jam planditiones inter Indum & promontorium Cori & Malacam, & regna Armuzæ obtinuerat Albuquerque, sed ab invidis attris depictus coloribus apud Emanuelem Lusitanæ Regem, quasi totius Indiæ Orientalis affectaret imperium; quare alium in locum ipsius destinavit Rex, qui Indiis præesset, Agre id primo, sed libenter postea tulit Albuquerque; quare sepositis curis publicis mortis suæ meditationem, & præparamentamagno animo aggressus est. In Annal. P. Kwiatkiewicz.

Alexandrum Magnum victorem orbis vicit invidia, in solemnem enim convivio orta inter ebrios, rerum à Philippo gestarum mentione præferre, patri se ipsum, rerumque suarum magnitudinem cælo tenus efferre cœgit, assentiente majore convivarum parte, & dum unus è senibus Clytus, fiducia amicitiæ regiæ memoriam Philippi tueretur, laudaretque ejus res gestas, adeo regem offendit, ut telo à satellite rapto eundem in convivio trucidaverit. Sed mox, dum isto placata furore ira deferbuit, pigere Alexandrum facti cœpit, sensim dissolutus in lachrymas, & gemitus, in se ipsum stimulatus irā, telum vertens suum punivisset scelus, ni amici intervenissent. Justin.

A.D. 1259. Theodorus Orientis Imperator fati cessit, relicto uno minorenni filio successore, cui assignatus tutor vilis conditionis Muzalon. Excusabat ille quidem hoc officium, sed pollicitis etiam juramento firmatis, de sui defensione persuasus, tandem suscepit id munus, at non diu illud gessit, nam à potentibus invidis trucidatus est. Ex Annal.

Anno Mundi 3664. per invidiam Romæ pulsus Camillus, sed mox sequenti anno cum honore revocatus Gallos vicit. Anno Mundi 1867. Scipio Africanus malevolâ privatorum invidiâ in jus vocatus, damnatus in exilium abiit. Damnatus quoque simili causam agente invidia Scipio Asiaticus, bona ejus divendita, mox tamen in Asiam legatus, pecuniis à Repub. auctus, discessit. P. Saliar. in Annal. Anno Mundi 3851. Hannibali revocato in patriam (qui tot annis manserat in hostico) non diu ibidem commorari licuit, inveteratis enim invidiorum odiis inde exactus, protectionem Antiochi Regis querere coactus est, quam & invenit. P. Saliar.

Joannis 11. v. 48. *Si dimittimus eum, sic (scilicet Christum) omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent nostrum locum & gentem.* Vide hic invidiæ genium, & effectum ipsa condignum. Pontifices volentes Christi gloriam obscurare, eam magis illustrent dicendo: *Omnes credent in eum, cur ergo vos quoque in eum non creditis? & venient Romani & tollent (vastabunt, transferent nos aliò) locum nostrum & gentem.* S. August. Timebant, ne, si omnes in Christum crederent, nemo maneret, qui contra Romanos civitatem, templumque defenderet, Temporalia ergo perdere timuerunt, & vitam æternam non cogitaverunt, ac sic utrumque amiserunt.

De Judæis invidis dicentibus: Quid animam nostram tollis, dic si tu es Christus? Joannis 10.

Ipsa sibi grandis facta est versutia tortor, Auctorem torquet, disruciaturque suum, Nolentes in re, ad speciem illi scire volentes Qui nolunt factis credere, verba volunt, Invidia cæcos, quos non miracula movebant, Nec surdos, quamvis optima verba moverent.

Matthæ. 20. 24. de illis fratribus volentibus affidere Christo dicitur: *Et audientes de eum, indignati sunt de duobus fratribus. Jacobo scilicet & Joanne. Indignati sunt, non tam vitio & ambitioni Jacobi & Joannis, quam quod per eam metuebant illis postponi; ambiebant enim & ipsi primas in regno Christi. Sic indignantur, rixantur, ringuntque canes aliās amici, dum idem os mordere satagunt juxta illud:*

Dum canis os rodit, socium, quem diligit, odit.

Ve-

Verum hujus rei exemplum est in Pompejo & Julio Cæsare, qui sua imperii Romani ambitione Rempub. & se ipsos perdiderunt, de quibus Lucanus l. 1. Pharsalia.

Nec quemquam jam ferre potest Cæsare priorem Pompejusque parem

Nimirum ambitio parit invidiam, invidia iram & indignationem in eum, qui eundem honorem ambit, ne eum sibi præripiat. Hinc verum est illud S. Job. c. 5. v. 2. *Parvulum occidit invidia.* Porro efficax invidiæ remedium suggerit S. Basilus. Item de invidia, ut nihil rerum humanarum magnum, aut supra naturam æstimemus, non opes, non gloriam &c.

1. ad Cor. c. 13. v. 4. dicit Apostolus, *Charitas non amulatur.* Cornelius à Lapide non invidet, quia charitas non respicit meum & tuum, sed quæ Dei sunt: nam, ut ait S. Gregor. Hom. 5. in Evang. *Quidquid in hoc mundo concupiscimus, hoc proximo invidemus.* videtur enim nobis decedere, quod alteri accedit. Hanc ob causam charitas friget, ubi cupiditas viget: econtra cum fraterna charitas regnat, tunc cupiditas exulat: Nam, ut ait S. August. l. 3. de Doctr. Christ. Cap. 10. *Quanto magis regnum cupiditatis destruitur, tanto charitatis augetur.*

Lucæ 4. v. 24. dicit Christus: *Amen dico vobis, quia nemo Propheta acceptus est in patria sua.* S. Chrysost. Christus, ait, apud suos Nazarenos abstinuerat à miraculis, ne eos provocaret ad invidiam, nam, ut ait S. Ambros. Aspernator est Deus invidiorum, quia, ut ait Glossa: Prope naturale est cives civibus invidere, nec virtutem considerant, sed fragilem recordantur infantiam: Verè Chrysolog. serm. 40. in fine. *Inter suos posset, morsus est, adustio est inter cives eminere proximos, proximorum urit gloriam, propinquo propinqui, si honorem debeant, computant servitutem.* P. Cornelius hic. Pigra est non semel invidia, nec ultra socios ac vicinos progreditur. Luna solis æmula noctis decus, quanto longius abest à sole, tanto largius illuminatur. Artifex semper invenit, quod opponat artifici. Seneca de brev. vitæ c. 15. in vicino versatur invidia, simplicius longe posita miramur. Sapiens Ecclesiastæ 4. v. 4. *Contemplatus sum omnes labores hominum, & industrias animadverti patere invidia proximi.* Non Ægyptio invidet Scythia, aut Britanno Indus æmulatur, unusquisque gentis suæ hominibus. Matth. 2. 2. Magi rogant: *Ubi est, qui natus est Rex Judæorum.* Herodes verò dixit v. 8. *Ite, & interrogate diligenter de puero, ut & ego veniens adorem*

eum. Ita Chaldæi Dominum venerantur, Judæi parvulum contemnunt. D. Maxim. Hom. 4. in Epiph. Judæus Deum suum refugit, paganus inquit, Gentilis stellam Christi videt & venit, Judæus Christum videt & invidet. Plura P. Emman. de Nazara, in Josue c. 2. v. 10. §. 32.

S. Chrysolog. serm. 48. *Invidia delictorum venenum, criminum virus, peccatorum mater, origo vitiorum: hanc qui non viderit, bona videt, hanc qui nescierit, mala nescit, hanc qui fugerit, vivit.* Idem S. Chrysolog. serm. 4. de filio prodigo, de fratre filii prodigi. Erat, inquit, filius ejus senior in agro, indignatus est; Erat in agro terram percolens, se desertans duritiam solvit cespidis, perdurat affectum, sentes eradicat & gramina, stimulos invidiæ non evellit: sic in segete cupiditatis fructum zeli colligit & livoris, quem venire ad fratrem vocat ratio naturæ, hunc pervenire zelus non sinit, livor non patitur introire. Invidia malum vetustum, prima labes, antiquum virus sæculorum, venenum, causa funeris. Hæc in principio ipsum Angelum ejecit & deiecit è cælo, hæc de paradiso hominem &c. seniore fratrem è domo &c. Hæc Abrahæ progeniem, populum sanctitatis ad auctoris sui cædem, ad mortem sui Salvatoris armavit. Invidia intestinus hostis, non carnis quatit muros, non elidit septa membrorum, sed in ipsam cordis arietat aciem, & antequam viscera sentiunt, ipsam dominam corporis prædo capit & adducit in clusam. Et quid mirum fratres! fecit invidia, fecit, ut mundi tota esset angusta fratribus latitudo, namque ipsa Cain junioris erexit in mortem. Idem S. Chrysolog. serm. 5. de filio seniore, per quem Judæi cum populum intelligit, cum per prodigum intellexerit gentilem. Venit Judæus ad domum Patris, id est, ad Ecclesiam, stat foris per invidiam, audit Davidicam cytharam personare, audit ex concentu Prophetico symphoniam, ex populorum vario concentu choros audit, & introire non vult, per invidiam stans foris pasci debet virtutibus.

Idem S. Chrysolog. super illa verba: *Ve. Invidia nit inimicus ejus, & superleminavit zizania: aliorum ut quid? ut periret Dominica messis. Et hoc damna apud lucrum quid pertinebat inimici? nisi quod petit, invidiæ spiritus hominum damnorum suum computat fructum, & quod perierit hominibus, hoc se existimat acquisivisse.* Idem serm. 122. in illa verba Lucæ 10. *Mitte Lazarum.* Ut video, quod agit dives, non ex novelli doloris, sed livoris antiqui, & cælo magis accenditur quam gehenna; Dixerat enim paulo ante, mitte Lazarum. Quo? ad infernum de gremio, de folio sublimi ad profundissimum chaos: Adhuc divitem malitia

litia non deserit, quem jam possidet poena, qui non se ad Lazarum duci postulat, sed ad se Lazarum vult adduci.

Idem S. Doctor serm. 173. Omnia quidem vitia ad suorum semper intendunt & proficiunt læsionem, sed suos semper amplius invidia consumit, invidia suorum semper carni-fex extitit; Quis ibi malorum finis, ubi alterius bonum poena est, ubi cruciatus est aliena felicitas: Malum multiplex; quot sunt prosperitates hominum, tot tormenta sunt invidorum. Invidia cœlum tentat, ibi enim diabolus fecit ex Angelo; vastat populos, namque Judæos, si dicis est, si capit sermo, fecit esse Deicidas; Deicidas dicimus, non quo pervenit, sed quo facinus hoc tendit.

102. Invidia diabolica. 1. Reg. 18. v. 10. *Post diem autem alteram, invasit spiritus Dei malus Saul, & propheta-bat in medio domus sue; David autem psalle-bat manu sua, sicut per singulos dies. Tenebaturque Saul lanceam, & misit eam putans, quod confingere posset David cum pariete; & declinavit David à facie ejus.* Moraliter discite hic, ait P. Cornel. à Lap. diabolicum esse scelus invidiam, ac invidos possideri ac torqueri à diabolo, uti contigit Sauli. Invidia enim propria est diabolo, unde *invidia diaboli intravit mors in orbem terrarum.* Sap. 2. David autem psallebat manu sua Psalterium aut cytharam pulsando, ut malum spiritum à Saule abigeret, sed frustra, quia Saule persistente in sua invidia & odio Davidis, perstitit in eo pariter spiritus malus. Fecit invidia Saulem ingratum, ferum & barbarum. Audi S. Chrysost. Homilia de David: Per illum vicit Rex, & Principatum obtinuit, & quam reposuit gratiam? etiam Rex à suo capite detractam coronam David capiti imposuisset, nunquam parem retulisset gratiam, sed ampliorem debuisset. Idem Chrysost. (quem citat P. Cornel. à Lap. in 1. ad Philip. 18.) *Invidia, inquit, pestiferum malum, hominem in diaboli conditionem, atque in demonem immanissimum convertit.* Nota hic invidiæ conditionem. Aristoteles interrogatus, quid esset invidia, respondit: Est Antagonista fortunatorum. Ex adverso A-tius vir nobilis & sapiens, cum coram Frederico Rege differeret Physici, quod præcipue conferret oculorum perspicacitati, alii fœniculi esum, alii vitri esum; at ego, inquit, invidiam ajo: Hæc enim est, quæ facit, ut quis alienis in rebus cernat acutum. P. Cornel. in 1. ad Philip. v. 18. *Dolores inferni circumdederunt me.* Psal. 17. D. August. legit dolores invidiæ. D. Bernard. serm. 54. in Cant: *Diabolus in penam suam locum in ære medium inter calum & terram sortitus est, ut videat & invidet, ipsaque invidia torquetur*, id est, ut videat iustos.

Invidia
dæmones
etiam &
damnatos
torquet.

Invidet Satan sed hominibus, socio jam nemini: tu verò homo, cum sis hominibus invidens, odium adversum genus naturamque communem exeres, quod ne Satan quidem facit. S. Chrysost. Tom. 1. Hom. 46. in c. 21. Genes. S. Aug. de Discip. Christia. c. 7. sed non loquar de invidis, avertat enim Deus hanc pestem ab animis omnium hominum, ne dum Christianorum vitium diabolicum, quo solus diabolus reus est & inextinguibiliter reus.

Apoc. 20. v. 10. *Cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum.* Die ac nocte, id est, plusquam semper; Damnatis enim in gehenna nunquam diabolus est dies, ait P. Cornel. à Lap. hic. Aliter Alcazar: ipse enim diem refert ad Beatorum claritatem, noctem ad inferorum tenebras, ex utroque enim gravissimum tormentum ad damnatos redundat; neque enim solum illos torquet propria sortis miseria obscuritas, sed etiam rabies & furor ex suorum adversariorum claritate. P. Cornel. à Lap. in 1. Petr. 2. 1. in illa verba: *Deponentes igitur omnem malitiam & omnem dolum & simulationes & invidias*, citat S. Basil. dicentem. Invidia est proprium diaboli peccatum: diabolus enim invidit in cœlo Christi humanitati unionem hypostaticam sibi à Deo revelatam; in terra verò invidit Adæ, & posteris ejus gloriam cœlestem, de qua ipse per peccatum exciderat.

S. August. serm. 13. de temp. *Hæc, ait, 103. est, qua Angelum à cœlo projecit, hominem de Invidia Paradiso exulavit, Abelem occidit, contra plurima Joseph fratres armavit, Daniele in lacum leonum misit, caput nostrum cruci affixit, & Judæum in suspensio sustulit.* De illa S. Basilus: rima dam-namus, inquit, fratres intollerabile malum, na causat, serpentis id præceptum, diaboli inventum, inimici satio &c. Denique omnes virtutis species in vicina vitiorum nomina convertunt (invidi) nusquam calumniâ rebus laudatis deficiente. Dum Christus hydropicum sanavit Luc. 14. invidiæ malignus humor invasit Phariseos, de quibus.

Dum miser à Christo sanatur hydropicus, humor
Scribarum invidiæ pessima corda tenet.
Sumunt inde mali multis nocitura venena
Sanatura bonos unde medela venit.
Sic ex flore nocens desumit aranea virus
Ex quo dulce trahit sedula neectar apis.

Ad Philip. 1. v. 17. dicit Apostolus: *Quidam autem ex contentione Christum annuntiant non sincere: existimantes pressuram se exci-tare vinctulis meis.* P. Cornelius hic q. d. non Paulum pura intentione prædicant Christum sed fide, interimere fraudulenter, contentiosè, & periculosè, volunt.

nimirum, ut sua prædicatione magis concitent Neronem contra me, quasi omnis hujus prædicationis authorem, ut Nero in vinculis magis me premat, affligat, interimat, ut nimirum me interempto illi soli prædicent, omnes post se discipulos abducant, & ita quasi Doctores triumphant. Ita Chrysost. Theoph. Verè dixisset Paulus quod Socrates. *Non Nero, non Romani, sed sola, qua tot viros præstantissimos, me quoque occidit invidia.*

Invidiæ
fatale te-
lum.

Invidia fe-
ris crude-
lior.

Assyriorum Rex teste Xenophonte Gobriam ad venationem secum duxit, ac oblatum sub tempus venationis ursum idem Rex telo petiit sed casso, Gobrias certissimo jaculo feram prostravit. Invidiam Rex dissimulavit, venientem pariter leonem sagitta Regis non læsit, Gobriæ tetigit. Hic Rex lanceam satelliti eripit, eaque transfigit Gobriam, P. Drex. in Davide. Dum invidia ducti Satrapæ Darii Regis Daniele accusarunt, ac Decretum Regis, ut ad leones damnaretur, extorserunt: Rex importunis eorum instantiis annuens dicebat. Deus tuus, quem colis semper, ille liberabit te. Foveat itaque impositus Daniel, Rex ipse ostium speluncæ obturatum sigillo munivit, & Satrapas propriis sigillis munire jussit. Majus enim periculum Danieli imminere ab invidis, quam à leonibus putabat. S. Chrysost. Tom. 5. Hom. 44. ad popul. *Invidi peiores seris, demonibus autem pares, fortè verò peiores & istis.* Alanus de planctu naturæ: *Invidia quod monstrosius monstrum: hæc est erronea cæcitas abyssus, humanæ mentis infernus, invidi arboribus intus à vermibus & putredine exesis similes, insperatè cadunt.* P. Drex. in Daniel. c. 18.

Invidia Regium fratrem occidit. Occidit Cambyfes Rex Persarum fratrem Semeridem non regni æmulatione, sed mera invidia. Attraxerat frater Æthiopicum arcum, ipso Rege & regio comitatu aliquando validius, & peperit juveni fortissimo la-certorum robur invidiam apud fratrem, invidia exitium. Sabell. l. 4. c. 2.

Ephesii Hermedotum in exilium ejece-runt, causamque rogati dixerunt, quod virtute & moribus reliquos cives anteiret. Greg. VII. Papa ob insignes virtutes odio habitus Salerni in exilio moriturus dixit: *Dilexi justitiam, & odivi iniquitatem*, propterea in exilio morior. P. Faber in Auctuar. Conc. de S. Steph.

104. Invidus ejus salu-tationem sperandam, qui parum boni facit, & benefactis aliorum favet, quam il-peccatore sceleratior. S. Anselm. l. de similit. 145. Magis puto ejus salu-tationem sperandam, qui parum boni facit, & benefactis aliorum favet, quam il-peccatore sceleratior. Plato de odio & invidia præclare annotavit, licet Paganus: *Neminem hominum esse, qui de hoc scelere gloriatur.*

Gen. 1. v. 26. dicit Deus: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* imaginem Arguit hic locus hominum superbiam, qui Dei denolunt sibi similem habere. Numquid maius est Deo, qui sui similem non solum patitur, sed facit. Oleaster in hunc locum, Quando diabolus capit homines aliis vitiis, Capit ho-aliquam delectationis escam illis objicit, sed mines sine invidos miseros capit sine esca, quia invidia esca. dolor est & amaritudo. Job. 5. v. 14. legitur:

Per diem incurrent tenebras, & quasi in nocte sic Invidiæ palpabunt in meridie. Ubi dicit S. Greg. ci. *Mens invidi, cum de alieno bono affligitur, de radio lucis obscuratur.* Sicut ærugo ferrum, Invidia ita invidia illam ipsam animam, in qua est, ipsummet interimit & consumit. Et sicut viperas, invidum ajunt, dilacerato & dirupto illo ipso materno torquet, utero, in quo conceptæ sunt, nati, ita & invidiæ natura illam ipsam animam, à qua concepta est, & consumit & perdit. Aug. Tom. 10. serm. 83. Invidus fugere non valebit, ubicunque fuerit, adversarius suus secum est hostis in pectore semper inclusus. S. Aug. 16. Scribit P. Frater Van. Horn. Ordin. Eremit. Conc. 17. Quando in aula Darii Regis duo versarentur fideles ejus aulici, quibus in prompti obsequii mercedem volens gratiam exhibere, ab iisdem exquisivit, ut quis eorum proponeret, quodnam sibi cuperet impertiri beneficium; hac tamen adjuncta conditione, quod primo eligenti unum duntaxat, alteri duplum tribueret. v. g. si primus mille aureos sibi numerandos optasset, alter duo millia reciperet. Cumque hi intellecta regis mente inter se diu fuissent altercati, quisnam prior suum aperiret desiderium, tandem unus in hæc verba prorupit: *Ego O Rex expostulo, ut mihi mox dexter eruat-ur oculus.* Obstupescit Rex, quænam eum invaderet dementia? Cui ipse: *Hoc summo mihi est solatio ac gaudio, me coclitem tantum futurum & adhuc potentem intueri inimicum meum utroque orbatum oculo.* O cæca invidia! Timon maxime invidus erat, Invidiæ omnibus invidebat, actiones omnium arro-bonum debat, hominum vestigia vitans, soli Al-solatum cibiadi adolescenti familiaris. Rogatus cau-ex alieno sam, hanc assignabat. Hic adolescens Athe-malo, nientibus suo tempore ingens conflabit malum. Timonis Epitaphium ad mare hoc fuit.

Hic sum post vitam miseramque inopemque sepultus.
Nomen non quæras, Dii lector te male per-dant.

Timonibus orbis plenus. P. Drex. in Jo-seph. c. 2. §. 1.

Describit imo depingit invidiam vividis coloribus Ovid. l. 1. Metamorph.

Pe-

Turpitu- Pectora felle virent, lingua est suffusa vene-
do invi- no:
diæ, Ritus abest nisi quem vivi movere dolores:
Nec fruitur somno vigilantibus excita curis.

105. Anno Domini 1509. Ludovicus Roma-
Invidia nus oculatus testis in libro Hodeporico de
ambitiosa Persia c. 2. & 3. Ubi describit insignem ci-
oculis or- vitatem Ormuz (cujus Soldanus erat Ma-
bat fratres, hometanus) rediit in patriam ex peregre-
parentes, natione hoc anno: scribit is se magnam par-
mul- tem spectasse, & in hujusmodi tragoediam
tasque pa- incidisse. Soldanus Ormuzia Mahometanus
trat cædes. pro tunc erat, cujus felicitati & opibus ac-
cesserunt liberi 11, masculi omnes, sed filius
natu minimus inter tot mundi delicias illi spi-
na fuit, cum ab omnibus passim pro fatuo
haberetur; nam maximus natu filius uti hæ-
res, matri patrique in deliciis fuit, sed in odio
populi ac totius civitatis: Quamvis enim ma-
jori indulgentia educatus, tanto prior eva-
sit in vitia. Qualem ergo volebant, habe-
bant: voluptatibus deditum, crudelem, su-
perbum; diabolus catenatus dicebatur: *dia-*
bolus, inquam, ob nequicias catenatus,
quia illi defuit suprema potestas, qua sola
ligabatur, accessit superbiæ ambitio, am-
bitioni invidia, quæ à S. Cypriano radix om-
nium malorum, fons cladum, seminarium
delictorum, materia culparum esse dicitur.
Diabolus ergo ille catenatus catenam illam,
scilicet potestatem diutius ferre recusans, ex-
cutere cogitabat, ac contra fratres se munire,
statuitque una strage & patrem & matrem tol-
lere. Quare captata noctis somnique occa-
sione stricto pugione per cubicula, imò sin-
gulorum lectos obiit: & patri primo mox,
& matri, novem deinde cæteris fratribus o-
culos effodit, solum decimum è fratribus na-
tu minimum stoliditatis opinio ab hac imma-
nitate exemit. Viginti duos oculos in una
patina cruentatos sicis ipse imò gaudens
oculis aspexit. Ita crudelissimè excæcos
orbitem ejulabili quæstu lamentantes in u-
num conclave conduxit, & subito igne vivos
concremavit. Ad tam barbarum facinus
quasi excusso veterno, & stupore abjecto
frater minimus solus superstes è Regia prosi-
liens, & per publicas undique plateas con-
cursans, ac demum ad asylum fani confugiens
altissima contentissimaque voce clamavit:
Juialla &c. O Deus quam impius est frater
meus, qui cruenta manu sceptrum invasit;
regnumque violenta successione injustus hæ-
res, nefarius successor occupavit. Sic o-
culos sibi adscivit invidia. de qua Ovid. 2.
Metam.

Vixque tenet lachrymas, quia nil miserabile
cernit,

Ælianus l. 12. variar. Hist. c. 16. Per-
diccam oderat Alexander, quod esset bellico-
sus, Lyfimachum, quod imperatoris artis
peritus, Seleucum, quod forti animo esset,
Antigoni verò liberalitas eum offendeat, &
Attali imperatoria dignitas, & Ptolomæi
prosperitas. Et verò ille diabolus catena-
tus tanquam rabidus canis à catena solutus,
cum didicit eam eadem in notitiam vulgi pro-
diisse, non cunctandum ratus, armis, quæ
jam paraverat, occupavit regnum injustus
hæres, quod, ut magis firmaret, ulterius
fulciendum interitu eorum, quos patri scive-
rat fidissimos; Duos è Presbyteri Joannis re-
gione bonis Christianis parentibus oriundos
egregios viros, sed fortè in bello captos ha-
buerat in aula sua pater ejus, hos ob dexteri-
tatem in rebus agendis, ac fidelitatem haud
secus quam filios suos dilexerat. Hos non
solum magnis officiis, sed etiam arcibus mu-
nitissimis præfecit. Mutata jam dudum e-
rant his captis nomina Christiana, Maho-
met unus, Cain alter in aula appellabatur.
Istos ergo parricida, ni eiceret, se è regno
ejectum iri existimabat, ac fraude potius,
quam vi rem tentandam ratus. Alterum, cui
Mahomet nomen, ad se venire jussit, ve-
nientem interrogavit, an pro Soldano ag-
nosceret eum, cum quo loqueretur, affir-
mantis manum blandissimè apprehendit, ho-
noribus variis ornavit, plures cum agris fun-
dis pollicitus, si Collegam suum alterum
Christianum Cain vulgo vocari solitum in-
terimeret. Spreta tanta spe Mahomet nega-
vit hæc se acturum. Triginta, inquit, an-
nis o Soldane cum Collega meo vixi, idem
nobis natale solum, una læta atque tristia
experti sumus, & bellua tygris essem, si hæc
perpetrassem. Tyrannus tanquam si re me-
lius ponderata, nullo præterea mandato aut
petitione oneratum dimisit. Hoc dimisso
alterum advocavit pari arte aggrediendo. Et
haud diutius laboravit. Cainus enim cedens
authoritati, ac tot promissis emollitus, an
tot recentissimis exemplis laniæ fractus,
promisit porrecta dextera, se crudelissimi
mandati alter Cain in fratre ministrum fore.
Nec diu moratus ex aula discedens illico ar-
ma induit futuræ scenæ idonea, ædesque so-
cii benevolus trucidator adivit. Proclive
erat Mahometo, quod res erat, suspicari;
nam & adventus intempestivus, & tyranni
prior machinatio & vultus ipse Caini ali-
quid vel ausi vel ausuri viro prudentissimo
perspicue prodiderunt, quam rem cogitaret.
Quocirca velut subito excandescens manum
capulo acinacis admoveat, procurrensque
iracundè obviam; O proditor impie, inquit,
o Paries dealbate, o subæratum aurum, &
perfide Achates, non jam Achates exclam-
mat, Patere tua consilia non sentis? negare
non

non potes, in fronte tua lego &c. deserta
Christi pietate transisti ad mores Mahome-
tanos, sed adeò ego te præveniam, ut an-
tequam occidas innocentem nocens, ipse
occidaris. His percussus subito Cainus,
quod jam illi palam esset, veteri amico
haud tegendum existimavit. Quare extemplo
in genua procubuit, atque gladium vaginâ
eductum abiecit ante pedes illius, cumque
cervicem ipse suam nudasset; Feri, inquit,
domine, & meo me gladio verbera, hominem
omnium, quosquos mortales vivunt, ingra-
tissimum.

Nihil aliud expectabat Cainus, quam
ferum & fatum: sed melior Mahometus,
Ersi, inquit, necari dignus es &c. tamen do-
no vitam, do veniam, surge. At ne sine
omni vulnere abeas, dicam, quem tu vo-
lueris vulnerare, illum nempe, quem ty-
rannus in eadem causa compellavit, jus-
sitque tibi vim inferre, & abi ad illum, &
simula te, quod mandarat, perfecisse, meque
dic ferro tuo cecidisse, cætera mihi per-
mitte. Abiit Cain, tyrannusque retulit, se
ipsius mandato paruisse, Mahometum vi-
xisse, quod ubi ille audivit, jam contra u-
num pugnare longè facilius duxit, astu ta-
men vim occultavit, ad complexum illius
cucurrit, sed inter amplectendum inopinan-
tem pugione percussit. Perlatus est illico
hujus cædis rumor ad Mahometum, qui
rem non diutius distulit; sed armis raptim
instructus ad palatium properavit. Ibi que
tot funeribus, funere ipsius etiam Parricidæ
cumulatis, & se hoste, & regnum tyran-
nis liberavit. Fraude uti noluit, virtute
vicit. Igitur tanquam primæ admissionis
Aulicus audientia non petita ad Soldanum
intrepide ingressus est. Tyrannus eo viso
excandescens: Ergo, inquit, tu canis, &
filius canis adhuc aurâ velceris? Cui Maho-
metus: In gratiis tuis vivo, inquit, & quia
cane deterior es, ego nunc te ipsum neci de-
dam. Corripiunt utrinque ferrum, & acer-
rimè dimicant; post diuturnam pugnam ce-
cidit, qui meruit, parentibusque suis infe-
rias tulit truculentus filius. Paucos itaque
dies in folio sedit, qui ad illud per tot scelera
evaferat. Hoc facinore in conclavi patra-
to victor Mahometus militem collegit, po-
poloque convocato ad concionem, occisi

tyranni historiam omnem explicatè narra-
vit, miro plausu exceptus. Eadem mens
fuit procerum, qui omnes Mahometum
Soldanum esse jusserunt. Ille quasi accep-
tasset honorem, milite munitus turbas om-
nes regni composuit, & mira celeritate in-
tra 10. dies omnia tranquilla reddidit. Qui-
bus elapsis, tam proceribus quam populo
universo convocatis statum regni exposuit;
tandem Regis filium natu minimum super-
stitem produxit: ad hunc, non ad se regnum
pertinere dicens, non jam fatuum, sed
Dei (qui, quæ stulta sunt, eligit) suffra-
gio coronandum. Itaque coronam de suo
capite detractam juveni imposuit: qua tan-
ta fidelitate effecit, ut non solum Amicus
Dei à cunctis appellaretur, sed etiam ut
cum summa Christiani nominis æstimatione
atque incremento haberetur pro urbis &
totius regni gubernatore, donec regius puer
ex ephebis excederet, & per ætatem ipse
regnaret. Hæc initia fuerunt in Armuziam Providen-
Christianam Religionem introducendi, quæ tia DEI
velut fundamenta jecit divina Providentia, mirabilis,
super quibus postea Pater Caspar Berzeus
Soc. JESU reliquam Ecclesiæ structuram æ-
dificavit, P. Stengelius in Exemplis l. 2. c.
4.

1um Remedium contra invidiam. Ho- 106.
nore, laudem, cæteraque bona tempora- Remedia
lia non magnifacere, sed potius bona vilio- contra in-
ris ordinis, fluxa, caduca, transitoria exi- vidiam, &
stimare, æterna verò bona æstimare, ama- odium,
re, desiderare.

2um. Ea frequenter considerare, quæ
ad fratrum amorem excitare possunt; qua-
lia sunt: quod omnes sumus Dei imagine in-
signiti, omnes Christi sanguine tincti, om-
nes ad eandem hæreditatem vocati, omnes
ejusdem mensæ divinæ participes &c.

3um. Expendere damna invidiæ, quæ
ipsummet invidum tristitia consumit, om-
nibus gravem, diabolo similem, imò pejo-
rem, ut supra dictum, facit.

4um. Considerandum, quod in cælo
non erit invidia, etsi non æqualis omnino
omnium erit gloria, sed major, vel pro ra-
tione meritorum.

Dolus do-
losus no-
cet.

Invidi
ambitiosi
pœna.



CAPUT IX.

De malitia peccati Gulæ & Ebrietatis.

§. I.

De malitia Gulæ.

107.
Quid sit
gula.

Gula est inordinatus appetitus cibi & potus, opponiturque abstinentiæ, & committitur s. modis. 1. Si edas ante tempus. 2. Si nimis exquisita. 3. Si plus justo. 4. Si voraciter. 5. Nimis exquisitè præparata. Gula ex genere suo est peccatum tantum veniale, quia nullus horum modorum repugnat præcisè charitati DEI & proximi. P. Busenbaum. l. 1. c. 3. d. 5. a. 1. Strictius sumpta gula est, quatenus versatur inordinate circa cibum tantum. Plura de gula D. Thom. 2. 2. q. 148.

Ex genere quoque suo venialia sunt, quæ filie gulæ dicuntur, nimirum ex parte animæ. 1. Hebetudo mentis seu stupiditas nata ex crapula. v. g. ut non possit orare. 2. Inepta lætitia. 3. Multiloquium. 4. Scurrilitas. Ex parte corporis immunditia, vomitus, seminis effusio, quæ ultima, si voluntaria sit, mortale est. Explicationem dictorum vide apud P. Busenb. ibid. Gulosos breviter describit Juven. Sat. 1.

Sunt quibus in solo vivendi causa palato est.

Guloso-
rum de-
scriptio:
& gula il-
is quam
nocet.

Et Socrates, Alii, ait, vivunt, ut comedant, ego comedo, ut vivam. Senec. 10. Rhetoric. Quidquid, inquit, avium volitat, quidquid piscium natat, quidquid ferarum discurret, nostris sepelitur ventribus. Quære nunc, cur subito moriamur? quia mortibus vivimus. Et rursum: *Cor habet in ventre gulosus, lascivus in libidine*, cupidus in lucro. Et rursum Hipocrates in Aphorismis docet, crassa & obesa corpora, quæ crescendi mensuram impleverunt, nisi ablatione sanguinis minuantur, in paralyfim & pessima morborum genera erumpere, non enim in uno statu manere naturam corporum, sed aut crescere aut decrescere, non posse vivere aliàs, nisi crescendi capax sit. Et Galenus ait: Quorum vita & ars sagina est, nec vivere posse diu, nec sanos esse; animasque ita nimio sanguine & adipibus quasi luto involutas, nihil tenue, nihil cœleste, sed semper de carnalibus eructare, & ventris ingluviem cogitare. Hugo Victorinus: *Superfluum nimis*, inquit, quidam in suis præparandis cibis adhibent studium, infinita decoctionum frixurarum & condimentorum genera excogitantes—secundum consuetudinem prægnantium desiderantes, ita, ut eis defudant coquorum artes—*Isti videntur colere ventrem tanquam Deum*. Hinc de gulosis.

Dum natura satis, gula non satis est mihi, dicit:

Ignis consumit fervida more dapes
Naturæ, quod habet domus, est satis, haud
satis illi.

Vix satis est hoc, quod terra, quod æ-
quor habet.

Pluræque longinquis specialia poscit ab oris;
His onerat mensas, his oneratque sta-
tum,

Quem suus author habet. Franguntur sæcula
luxu:

Magnæque sub tanto pondere regna ruunt.
Et illud:

Vix satis est natura gulæ, ars non sufficit una,
Sæpe etenim plures distinet arte cocos

Exquisita sibi nimium vult illa parari

Luxurians lapidis, desipit ipsa gula.

Quot sumptus in conviviis innumeris il-
laudabiliter consumpsit gula, qui ad gloriam consum-
Dei, ad bonum Reipublicæ infumi laudabi-
liter potuissent. Vitellius in suo convivio 7. præcipuè
millia avium, duo millia piscium apposuit. in convi-
vio Getæ Imperatoris convivio tot fuere mil-
lia, quot in alphabeto literæ, & tot in quo-
vis missu fercula, quot sub illa litera pisces,
& aves numerantur. Ptolomæus Ægypti
Rex mille conviviis apposuit convivium millies
mutatis ferculis & vasibus aureis. Carolus V.
Madriti Francisco I. Regi Galliarum appa-
vit mensam in triplici missu, in quorum pri-
mo visebantur 100. lanceæ argenteæ solis ce-
rebellis avium refertæ. in 2do & 3tio missu
totidem etiam cerebellis avium instructæ. At
Cornel. à Lap. in Ecclesiæ refert, primos paren-
tes pane & aqua victitasse, memores, quod
unius esu pomi paradysum prædegerent.

Gula
Adamum paradyso expulit; gula quot ma-
mundum cataclysmo merxit. In diebus Noe
erant comedentes & bibentes. Matth. 24. Gu-
vit. Sodomæ fatuitas panis. Ezech. 16. v. 49.
Gula 23. millia Israelitarum perdidit, dum
sedet populus manducare & bibere, & surre-
xerunt ludere. Seneca ad Salviæ Epist. 9.
Procul sint à conviviis tuis phasides, turtu-
res &c. quibus amplissima patrimonialia avo-
lant. De Bonoso vino imperatore testatur
Vopiscus: Natus est, non ut vivat, sed ut
bibat. Aristoteles refert de pisce, qui Asi-
nus dicitur, quod cor habeat in ventre, tales
illi, qui in ventrem crediderunt. Divitem il-
lum Epulonem, qui dicebat animæ suæ: Re-
quiesce, comede, epulare. Lucæ 12. con-
siderans D. Basilius exclamat: *O verba stul-
tissima: nam si porcina habuisses animam, quid
aliud enuntiare potuisses.*

Ad

Dæmon
excitat gu-
lam.

Ad Macedonium Anachoretam teste Ra-
dero nostro in vita Sancti adducta fuit mu-
liercula triginta quotidie galinas absumere so-
lita, quam ille dum à gastrimargico dæmo-
ne liberasset, ne dimidiam posthac die inte-
gro absumere potuit. P. Hartung Philip. 16.
Domin. Quinquag. Ab infernali forte genio
exacuebatur appetitus illorum, de quibus
Rhodiginus l. 7. c. 11. Theagenes Thasius
Athleta taurum vorabat solus. Milo Cro-
toniates carniū minas 20. panis totidem,
vini choas tres exsiccabat. Camblera Ly-
dorum rex in id vorandi studium evectus, ut
nocte quadam uxorem quoque consumple-
rit, cumque summo mane illius manum in
ore comperisset, semel jugulavit. Rhod.
S. Amatus Presbyter è Moniali, quæ in
pomo sine superioris permissione comesto
dæmonem comederat, eundem eiecit. Ann.
cœlest. 13. Septembr.

Dum malus in malo Genius se intrudit in
escam,

Te ut malus ejicitur, Dive movente, ci-
bus.

109. Levitici 1. Dum sibi DEUS iussit offer-
Deus spe-ri turtures & pullos columbarum, vesicas
cialiter gu- gutturis earum avium jubeat abjici. v. 16.
lam jodit. *Vesicas vero gutturis & plumas projicies prope al-
tare.* Tropologice P. Cyrill. l. 16. de Ado-
rat. fol. 324. & Ribera, per vesicam gutturis
accipiunt ventris ingluviem, cibi enim vo-
luptas non sentitur nisi in ore, & in hac ve-
sica gutturis, cum eam transit cibum, transit
& voluptas. Unde Philoxenus optabat sibi
nus optat collum & guttur gruis, ut longius & diutius
sibi col- cibi voluptatem sentiret, ad illum, eique
lum gruis, similem gulosum dici posset:

Esse gulam voluere brevem tenuemve Poëtæ
Cur tibi sit quovis tempore longa gula?
Helluo baccharis, ceu victima nata macello
Inter continuas non saturate dapes.

Fuere quoque gulæ mancipia Lucullus,
qui in singulas, easque quotidianas cenas
quinque millia philippeorum absumpsit.
Drexel, cœlo. l. 1. Vitellius patinam ha-
buit, quam ob immensam amplitudinem,
clypeum Minervæ dictitavit, illa sexcenties
H. S. (scilicet sexcenties centena millia fester-
tiorum, sestertia enim singula continent mil-
le sestertios) taxata est, in hac scarorum je-
cinora, phasianorum & pavorum cerebella,
murænarum lactes, ab usque mari Carpa-
thio, fretoque Hispaniæ petiit.

Gulosus
& ebrio-
sus in cor-
pus suum
peccant.

P. Cornelius à Lap. in illa verba 1. Cor.
6. 18. *Qui autem fornicatur in corpus suum,*
dicit, quod gulosus quoque & ebrio-
sus in corpus suum peccat: quia illud flegma-
peccant. R. P. Kwiakowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

tibus, vomitu, aliisque sordibus sæpe de-
decorat, illiusque vires & calorem natu-
ralem debilitat, lædit & obruit, unde sub
fornicatione hic gula & ebrietas quasi illi affi-
nis, imò mater intelligi potest.

Osee 9. v. 6. dicit Propheta: *Memphis Gula se-
peliet eos.* Memphis interpretatur ex ore pelis,
nimietas cibi & potus ex oris vitio occasio-
nem habens, sepeliet. D. Hieron. Qui lu-
xuriatur vivens mortuus est. Vita sepul-
chrum est ebrietas. Sepultura ista quasi sub-
mersio spiritualis est; in aqua senim sepeliri,
submergi est. De ebrio quoque dicitur som-
no, vinoque sepultus.

1. Reg. 22. 18. *Conversusque Doëque Idu- Gula san-
mans, irruit in Sacerdotes, & cruciavit in die guine pa-
illa 85. Viros vestros Ephod lineo. Nobe au- scitur,
tem civitatem sacerdotum percussit in ore gladii.*
R. P. Oliva Strom. l. 3. p. 234. Tot Sacer-
dotes Domini victimæ cedere Davidici
gutturis, non quidem tantæ stragis præfago
Propheta; tamen ne unus eluriret venter
mactari debere Pontifices 85. Erravi, ne
forte crederes id evenisse Davide non modo
inscio sed ne quidem prælagiente excidium
tantum. Audi Davidem ipsum consolan-
tem, Abiathar filium Achimelech super fu-
nere parentis optimi; Ibid. 22. *Sciebam in
die illa, quod cum ibi esset Doëque Idumans,
procul dubio annuntiaret Sauli: Ego sum reus
omnium animarum Patris tui.* Audin? scie-
bat delatorem latere &c. Quis jam miretur
divendita ab Elau primogenita pro esculen-
to, quando David tot Sacerdotum suppli-
cio quinque panes fermentare non horruit
&c. Non equidem tantæ temeritatis reus
sum, ut supparem Davidi Jezabelem (quæ
sitiendo vineam Naboth sanguinem illius fu-
dit) quos scio animo & integritate diffimilli-
mos; verum quamvis hæc illo sceleratione
proposito fuerit, fuit tamen hæc ille, sangui-
nis profusior, felicior sane innocentia, sed
suppliciis funeribusque infelicior.

Axioma est viri sapientis, esto nonnul-
lis videatur paradoxum. *Pene omnes homi- Gula oc-
nes mori gula.* Nam plerique omnes sæpe cidit.
excedunt in cibo vel potu præsertim in con-
viviis, festis & recreationibus. P. Cornel.
à Lap. in Ecclesiæ. c. 8. v. 34. 4. Reg. 25. Na-
buzardan Princeps militiæ servus Regis Ba-
bylonis venit in Jerusalem & succendit Do-
mum Domini, & Domum Regis, omnem-
que Domum combussit igne.

70. Nabuzardanem vertunt Archimagi-
rum seu Principem Coquorum. Unde S.
Gregor. p. 3. Pastor. Admon. 10. Nabuzarda-
ni nomine gulam accipit. Princeps co-
quorum destruxit Jerusalem. Princeps nam-
que coquorum venter est; muri autem Jeru-
salem

falem virtutes sunt animæ. Ex Mundo Symbol.

Gula ipsa Ficus non sat sapiunt, nisi glacie & nive frigeant, quo cibi condimento dum avidius fruitur Pompejus Columna Neapolitanus Prorex, in complexu Augustini Niphi extinctus est. Plin. l. 19. c. 4. Heu prodigia ventris: si nives illi glaciem potant, pœnasque montium in voluptatem gulæ vertunt. Aliquorum vita nihil aliud esse videtur, quam: *Ingerere; digerere & egerere.* P. Faber in Auctuar. in Fest. SS. Innocent.

Gula occidit. Jucundum est, quod in vita S. Francisci An- de Paula tradunt Acta Sanctorum Henscheni tonella pi- zda Aprilis. Donatus fuit prædicto sancto scis mira- piscis delicatior sed jam extinctus, Trutam biliter, vocant, ille donatum projecit in fontem, quem prodigiose ex petra elicerat, & qui Aus, resu- continuo innumeris morbidis salutaris est, scitatus. Mox piscis redivivus comparuit, & varia corporis agitatione se librans gaudium de recepta vita testatus est, suscitatori verò suo tam familiarem se exhibuit, ut vocatus nomine Antonellæ illico advolans, se mulcendum præbuerit, pastumque de manu sancti sumere consueverit. Advertit hoc Sacerdos & vicina civitate, atque Antonellam nomine, & panis fragmentis ad se allicitam apprehendit, sustulit, domum detulit & in coenam coxit. Non latuit DEO revelante Franciscum, à Sacerdote commissum furtum, unum ergo è fratribus confestim expedit, qui Trutam repeteret. Negavit ille factum, & convitiis oneravit fratrem. Sed Franciscus iterum insistit, ut Truta jam mactata & in coenam elixa (qua dicendi formula admonuit hominem, innotuisse furtum) restitueretur sine mora, aliàs caro ipsi solvenda. Indignatus ille arripuit coctum jam piscem, atque ad pedes missi fratris projecit tanto impetu, ut in plures dissilierit particulas, quas frater sollicitè collectas detulit ad sanctum. Is quasi vivam allocutus Trutam, *O mea, aje- bat, Antonella, quomodo tam male accepta es, hoc scilicet lucri habes, quod tam vorax fueris. Nisi objecta fragmenta appetiisses gulosa, nihil simile tibi contigisset: Cupiditas edendite prodidit. Deinceps sis cautior: nunc autem in nomine Domini vitam recipias pristinam.* His dictis particulas acceptas à fratre iniecit in concham fontis, & ecce mox concreverunt, & redivivam Trutam exhibuerunt; quæ huc illicve discurrendo & in altum exiliendo, atque multo familiorem se Sancto exhibendo testata est gratitudinem suam. Vixit, quamdiu Franciscus superstes fuit: eo defuncto & ipsa ea hora vivere desiit. Sacerdos autem ille audito redivivæ Trutæ prodigio, supplex pedibus Sancti advolutus est; à quo peramanter acceptus illud solum audiit: *Ex male partis nullum capi commodum.* P. Dre-

cos in Brev. Ascet. P. III. p. 263. Sic pisces capiuntur esca & mactantur, ut cautiore sint homines, ne se capi escis in interitum permittant.

S. Vereburga Monasterii opulenti Ab- batissa, ubi inauditum Monasterii fundo festigata in- getes anseribus sylvestribus corras, & de- vastatas, eas ad Monasterium congregare præcipit, Oeconomus jocum primo existi- mavit, sed ubi imperium serio sibi imponi videt; anseribus nomine Abbatissæ præcipit, ut ad Monasterium omnes sese recipiant, pa- ruerunt illico anseres, & alas non explican- do demissis capitibus, ac si de delicto dolentes, in lineam ordinatæ pedibus iter confe- cerunt. In Area Monasterii acclusæ noctem sine ullo strepitu egerunt: postridie S. Ab- batissa in conspectu sociarum reprehendit il- larum voracitatem, & comminata est, quod eas fame castigare vellet, deinde sensim, quasi rigorem Justitiæ mitigando, ab omni illas pœna absolvit, & liberas dimisit, illud Da- vidis ingeminando. *Benedicite volucres Celi Domino.* Avolarunt itaque alis plaudentes; sed postea unam sibi sociam deesse advertunt; unde turmatim ad Monasterium redeunt, ja- cturam illius requirentes; quod ubi Divino instinctu agnovit Vereburga, super facto inquit: dum ecce unus famulus fatetur, quod anserem occiderit, assaverit, comederit. Sed virgo ossa illius afferri præcipit, quibus vix signum S. Crucis superimpoluit, cum ecce ossa impingi, carnibus & plumis reindui, deinde animari vidit, illamque redivivam sociabus restituit. P. Rosignol. ex Bollando 3. Febr.

S. Gregor Exposit. Moral. l. 30. c. 13. expendens illud Job c. 39. v. 6. *Cui (Onagro) dedi in solitudine domum, & tabernacula ejus in terra saluginis.* v. 7. *Contemnit multitudinem Civitatis, clamorem exactoris non audit.* Nonnulli hoc loco per exactorem intelli- gi ventrem volunt; imple enim à nobis quod- dam debitum exigit; quia quotidianum fru- ctum sibi humani laboris impendi etiam per naturam querit. Abstinentes igitur viri, qui hoc loco onagri vocabulo figurantur, dum violenta gula desideria reprimunt, quasi cla- mantis exactoris verba contemnunt &c. Quod non caro occidenda sed vitia carnis. Cla- morem exactores non audit. Sermo nam- que hujus exactoris est necessaria postulatio naturæ; clamor verò ejus est, mensuram ne- cessitatis transiens appetitus gulæ - scrip- tum quippe est (Rom. 13.) *Carnis curam ne feceritis in desideriis.* Quæ igitur fieri in desi- derio prohibetur, in necessitate conceditur: sed sæpe, dum incautè necessitati conde- scendimus, desideriis deservimus. Non- nunquam verò dum desideriis immoderatis obviare

Gula ca-
stigata in-
anseribus.

III.

Gulæ cla-
mor non
audiendus

obviare nitimur, necessitatis miseria auge- mus - Adjutorem quippe habemus in- tentionis internæ, hunc hominem, quem exterius gestamus, & ipsi insunt motus lasciviæ, ipsi effectus suppetunt operationis bonæ, sæpe verò dum in illo hostem insequi- mur, etiam civem, quem diligimus, truci- damus, & sæpe, dum quasi concivi parci- mus, ad prælium hostem nutrimus, eisdem namque alimentis vitia superbiunt, quibus nutritæ virtutes vivunt, & cum virtus alitur, plerumque vires vitis augentur. Cum verò immensa continentia vitiorum vires exten- uat, etiam virtus deficiens anhelat.

Gulæ irri-
tamenta
spemenda. Pompejo ægrotanti Medicus turdos præ- scripserat in cibo, ea anni tempestate, qua comparari non poterant, suggerente verò quodam, apud Lucullum ejusmodi raritati- bus affuetum inveniri posse: *Itane,* inquie- bat, *Pompejus, nisi deliciis deditus esset Lu- cullus, nequaquam viveret Pompejus?* Con- temptoque Medico cibis parabilibus usus est. **Gula mor-
tificanda. S. Bernard. in Epist. *Qui gulosus effectus est,* vix aliter, quam morte mores mutabit. In- nocent. de vilitate condit. humanæ. Gula Paradisum clausit, primogenita vendidit, su- spendit pistorem, decollavit Baptistam, Nabuzardan Princeps Coquorum templum incendit, & Jerusalem totam evertit. Joan. Climac. q. 26. n. 37. ut apud eos, qui in sæ- culo sunt, avaritia est radix omnium malo- rum; ita in Religione gula. Plura P. Dre- cos in Brev. Ascet. Fer. 5. post Cineres.**

112. Christus S. Brigittam instruens l. 4. Re- gula fra- vel. c. 108. Ostendit mortificationem, qua no morti- caro maceratur, quod præcipue in cibo fit, ficationis sibi apprimere charam esse. Tres, inquit, sunt regenda, sancti, qui mihi præ cæteris placuerunt, Ma- ter mea, Joann. Baptista, & Maria Magdal. isti tres sic habuerunt animam suam quasi Do- minum, corpus verò quasi servum; In mensa certè servus non solet præponi Domino, nec ad arbitrium servi comedit Dominus, sed econtra. Nam sic diligitur corpus tantum propter animam, anima propter DEUM, DEUS propter seipsum. Ait S. Bernard. l. 2. prope init. Acellus marinus (teste P. Nie- remb. Hist. nat. l. 1. c. 19.) cor in ventre ha- bet, & angues in capite, quid mirum, si serpentina, venenatas, impuras cogitationes habeat in capite, qui aselli cor defossum ha- bet in ventre. Ecclesiasticus c. 23. v. 6. orat DEUM: *Aufer à me ventris concupiscentias, & concubitus concupiscentiæ ne apprehendant me, & anima irreverenti & infrunita ne tradas me.* Anima infrunita sive sine freno nihil scit negare gulæ suæ, anima verò DEO addi- cta, divini amoris freno gulam coercet. P. Nadas in monte Myrtæ c. 10. Ethicorum etiam aliqui in freno tenere gulam sciverunt,

& sic circa A. D. 1024. Regnabat Gincum in China, hic, cum inter dapes ferculum esset ex ostreis 28. quarum singulæ constabant mille nummis cupreis, re cognita, absit, in- quit, ut complexu duorum paxillorum (ut- untur Sinæ in comedendo scitè duobus pa- xillis ligneis, quibus ambabus manibus bolos ori ingerunt) in os gulosum ingeram 28000. Nummorum. P. Complet in Tab. Chron. Monarchiæ Sin. Merito reprehen- dendi Christiani, qui artem frændandi gulam non callent. Hinc adhortatio ad frændandam gulam;

Est vitium fat turpe gulæ, quod sæpe vora- cem

Vult hominem rapidis assimilare feris.
Os homini sublime datum, est inclinat ad imum

Hoc gula ni valeas ponere frana gulæ.

1. ad Cor. 9. v. 27. dicit Apostolus: *Ca- stigo corpus meum & in servitutem redigo: ne forte, cum aliis prædicavero, ipse reprobis effi- ciar.* P. Cornel. à Lap. hic. Ex hoc loco Apostoli patet, pugnam & luctam Christia- nam, tum in aliis conflictibus, tum maxi- me in carne subigenda & castiganda sitam esse. Hic enim est internus, & gravissimus noster hostis: à gula ergo debellanda Chri- stiano incipiendum est: ea enim debellata facilius cætera vitia profligabit, ut Cassia- nus, alique docent. Hinc ergo patet pugi- li Christiano castigandum esse corpus per je- junia &c. hæcque castigatio, si sit discreta, viribus & valetudini attemperata, est aptissi- mum ad virtutem & perfectionem instru- mentum, plenæque vitiorum victoria. ita D. Thom. 2. 2. q. 188. a. 7.

S. Ambros. ad Eccl. Vercel. Gloriatur autem dicens (Apostolus) castigo corpus meum & in servitutem redigo, ne cum aliis prædicaverim, ipse reprobis inveniar. Ergo qui non castigant corpus suum, & volunt prædicare aliis, ipsi reprobi habentur. Quæ istos Epicuros nova schola misit, qui volup- tatem prædicent, delicias suadeant &c.

S. Basilii de legen. Libr. Gentil. Est, inquit, corpus castigandum, ac fera cujus- dam instar cohibendum. S. Chrysost. hic. Quare, inquit, castigo & in servitutem re- digo? non dixit: perdo & punio? non enim inimica caro est. Sed castigo & in servitutem redigo, quod Domini est non hostis; Ma- gistri non inimici &c. S. Hieronymus ad Jo- vin. sub fin. l. 2. Cum multi acquiescunt, inquit, sententiæ tuæ (O Joviniane) indi- cium voluptatis est; & pro magna sapientia deputas, si plures porci post te currant, quos gehennæ succidio (vel ut alii legunt succen- dio)

dio) nutrias &c. Et epist. 14. ad Celantiam. Nam & vas electionis Paulus, dum castigat corpus suum, & in servitutem redigit, ne aliis prædicans ipse reprobus inveniatur, non ob solam, ut quidam imperiti putant, hoc facit castitatem: non enim huic tantummodo sed omnibus omnino virtutibus abstinentia opitulatur. Nota à viris prudentibus, in vitis Sanctorum, solerter observatum est, nullos pene sanctos miraculis & gestorum admirandorum gloria claruisse, nisi illos, qui jejuniis & vitæ austeritate excelluerunt, quique corpus affligerunt, vel ab hostibus & tyrannis tormentis & ærumnis afflicti fuerunt. Cæteros sanctos qui communem vitam egerunt, multum quidem sibi & Ecclesiæ profuisse, sed miracula aut rara aut nulla patrasse; P. Cornel. hic.

Pruritus, & aviditatem gulæ piè repressit quidam Archi-Episcopus; huic cum mensæ accumbenti appositæ fuissent figus, quarum natura erat appetentior, unam, præ cupiditate cibi grati, oblitus benedictionis, quam aliàs solebat præmittere, arripuit jam jam ori immisurus, & comesturus, advertit errorem suum, & eum corrigens. Dixit gulæ suæ, *Dominagula, nimium festinatis, & idè facite hanc penitentiam, hodie figus non comedatis.* Insuper per integrum mensem sibi apponi iussit figus, quas tamen nunquam attigit. Collect. Spec. Exempl. v. P. Lohner, in Bibl. tom. 3. p. 520.

Signum Filii DEI, Unde suspicio demoni, CHRISTUM esse servituti Filium DEI? Videtis, quia jam non hominibus, sed Filium DEI credit, quem liberum à ventris conspexit servitute.

§. II.

De malitia ebrietatis.

114. **M**alitia ebrietatis plenè & perfectè in eo consistit, quod quis ob voluptatem & ingluviem, sciens volens, privet se usu rationis, non simpliciter, id quod fit in somno modo naturali instituto ab auctore naturæ, ad virium & imaginis DEI conservationem; sed violenter, & modo innaturali rationem perturbando, & DEI imaginem deturbando, in modum amentis bruti, ac simul insuper privando se proxima potestate utendi ratione ad omnem subitam necessitatem, ita com. DD. P. Busenb. Breviter ex S. Thom. 2. 2. q. 130. Ebrietas est vitium inclinans ad excessum in potando causâ voluptatis usque ad violentam usus rationis privationem.

Salomon dicebat Prov. 20. *Luxuriosa Ebrietas res vinum, & tumultuosa ebrietas.* Ad Ephel. 5. vitiorum *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Ebrietas mater, tas fornicationum fons est,* ait, S. Chrysost. fons. *Ebrietas flagitiorum omnium mater, omnis luxuria soror. Naufragium castitatis.* S. Aug.

Ægyptio Eremicola demon promiserat omni posthac tentationum genere liberum fore, si vice simplici in unum ex tribus sceleribus consentiret, in homicidium scilicet, vel adulterium, vel ebrietatem. Stupidus Eremicola, ebrietatem prælegit, ex qua in adulterium, & ex hoc in mariti necem turpissimè est prolapsus. Erravit gravissimè, nam liber fuerat ad nullum ex dictis, aliisque delictis eligendum. Deuter. 32. v. 33. *Vel Ebrietas draconum vinum eorum & venenum aspidum venenum insanabile,* in quæ Ambr. I. de Elia c. 1. *Pul- chre additur insanabile, multi enim reliquorum serpentum veneno sanantur, nemo ebrietate.* P. Hartung Philip. 41.

S. Greg. *Ebrietas est blandus demon, dulce venenum, suave peccatum, quam qui habet, non se habet, quam qui facit, non facit peccatum, sed est totus peccatum.*

Abominabilis etiam gentilibus fuit ebrietas; hinc Claudius Tiberius Nero ob ebrietatem abominatus fuit Calvus Biberius Mero. In serie bilis, Imper. Rom. Solon adeo eam odio habuit, ut legem Græcis tulerit, qua potestatem illis dabat ebrium Regem occidendi. Diogenes bibonem quandam ad supplicium ductum liberavit, dicens: se ex illo poenas sumpturum; postea in foro in columna, ad quam solebant scelerati flagellari, speculum illi exposuit, in quo suam in ebrietate deformatam faciem spectaret. Cornel. à Lap. in Genes. c. 19. v. 1. de Lot.

115. Si ebrietas minus voluntaria in tota absurda hominem adegit, quid faciet voluntaria, Ebrietas S. Basiliius hom. in Ebriet. *Quid quæso sunt quanta ebrii, quam gentium idola, oculos habent & perpetrat non vident.* S. Chrysost. hom. 57. ad pop. *scelera, Ubi ebrietas, ibi diabolus, ibi turpia verba, ibi mala in saturitas, ibi demones choreas agunt, Ebrietas ebriosos tas insanum facit, hinc Seneca. Ebrietas est inducit voluntaria insania.* Ebrietas iram DEI provocat. Isaïa 5. *Va qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam. Quod maxime terreat bibones matutinos.* Proverb. 23. *Cui va, cui rixa &c. his qui commorantur in vino & student calicibus epotandis.* Jacuram facit fortunæ & vitæ, Eccl. 37. 34. *Propter crapulam multi obierunt, qui autem abstinens est, adjiciet vitam.* Et c. 19. v. 1. *Operarius ebriosus non locupletabitur.* Tollit erubescitiam in dictis, factis. Proprium hoc habet

habet, quod peccatorem constituat in periculo certo, & inevitabili damnationis æternæ, alii enim peccatores, si ingruat mors, poenitent, cum sint rationis compotes, & Sacramentis expiantur. Solus ebrius nec poenitentia nec sacramentorum est capax. Sic ait Paulus 1. Cor. 6. 10. & Gal. 5. 21. *Ebriosi Regnum DEI non possidebunt.* Hinc de ebrietate formali scriptum.

In quonam, vis scire, statu, sit summa ruina

Talis in extrema est ebrietate status. Sit summè sceleratus homo tamen ille juvari Et se contrito corde juvare potest.

Si mors imminet rationis dum sit in usu

Et lachrymis culpas ille abolere potest,

At bibo prostratus si morte instante prematur

Ille juvare animam, non valet ille, suam.

Sicine dispositus, festina morte trahente

Æternum titubans aggredietur iter?

Ab! cadet infelix cadet æternæque ruinâ,

Amplius ex qua jam, surgere nemo potest.

Vis exempla? Lot, quem Sodoma non vicit,

ebrius geminum commisit incæstum;

Noe vir perfectus nudatus à Filio, Irrisus per

Dalilam Samson hostibus traditus est.

Holoferni caput à Judith resectum est. Filii

Job, dum vinum bibunt, ruinâ domus oppressi sunt.

Herodes inter pocula Joanni Bapt. caput præcidi iussit.

Dives Epulo ob excessum in potu, post hanc vitam

nec guttam meruit bibere. Ait S. Chrysost.

Alexander ebrius Clytium occidit charissimum.

Sed & se Herculeo Scypho Baltasar

temulentus eadem nocte à Cyro regno & vita

spoliatus. Cogitet ebrius eandem sibi à Deo

sententiam ferri. Mane Numerati & successi

sunt vitæ tuæ dies, brevi, & forte hac die,

&c. Thecel. Suspendus es, & inventus es

minus habens sobrietatis virtutis &c. Phares.

Divisus es; corpus tuum, quod ita saginasti,

dabitur vermibus, an demonibus in ludibrium & tormentum &c. Plura vide

apud P. Cornel. in Gen. c. 19. v. 31.

1. Reg. 1. v. 16. dicebat Anna. *Ne re-*

putes ancillam tuam quasi unam de filiabus Be-

lial. De filiabus Belial, puta ebriam (ait

P. Cornel. hic) sceleratam & impiam. Nota,

quod dicit S. Hieron. Quod omnes, qui

ebrietatem sectantur, Filii Belial vocantur.

Quam magnus ob ebrietatem fugatus

exercitus Benadad Regis Syriæ, de quo 3.

Reg. 20. v. 16. *Benadad autem bibebat temu-*

lentus in umbraculo suo & Reges triginta duo

cum eo, qui ad auxilium ejus venerant. Vide

ibid. Victorem orbis, Alexandrum pro-

stravit ebrietas, cum enim certaret poculis

cum Prothea, quem ante provocaverat,

postea provocatus ab eodem egregiè quidem bibit, non tamen ferre potuit sed poculo è manibus elapso, dimisso in pulvinar decubuit, quæ ex re mortuus est. Plurimum bibebat Alexander, ita, ut ob temulentiam sæpius duos dies dormitaret ac duas noctes. Athenæus l. 10. c. 12. P. Lohner de Ebriet. 10. 3. p. 599.

Ad Ephel. 5. v. 18. dicit Apostolus: *No-* 116. *lite inebriari vino, in quo est luxuria.* Pro Ebrietatis luxuria Græcè est luxus lascivia, qualis est mala.

eorum, qui assidue potant, & commes-

santur, ut penè semper sint temulenti, hi

enim in omni crapula, spurcitia, impudici-

tia, & sordibus volutantur, S. Hieronym.

Epist. 83. ad Oecum. *Noe ad unius hora eb-*

rietatem nudat femora sua, quæ per sexcentos

annos sobrietate contexerat. Et superius, *Vino-*

lentia currarum est, & commessorum, venter-

que vero astuans, cito despumat in libidines.

S. Ephrem. tr. de Tim. DEI tom. 3. *Qui*

corporis sui carnes delicate nutrit, concupiscen-

tias malas pascit. Plura Cornel. in dictum c.

ad Ephel.

Refert Martin. Delrio. Tres Helluones Ebrietas

in Flandria quadam die in seram noctem demoni

compotasse. Dumque diceret unus: aga- tradit

mus DEO gratias, jam satis est Baccho da- assandum,

datum, alter dixit, imò potius diabolo, cui

operamur; postea in lectos se conferunt,

venit demon magni & atrocis viri specie,

habitu venatorio, illūque audaciorem lecto

abstrahit, ac duobus cocis parvulis tradit; ju-

bet eundem infigi veru, & lento igne assari,

quod factum est; trementibus aliis; addi-

ditque demon: pari vos digni estis suppli-

cio, nec deest mihi voluntas, sed prohibeor

vi majore. Disparuit denique, at ille in ve-

ru assatus remansit.

Athenæus l. 2. c. 1. refert. Quosdam Ar- Ebrietas

gentinos ad eam insaniam fuisse redactos, dementat

ut jam temulenti, in medio mari se jactari ar- in dam-

bitarentur, & quasi exorta tempestate one num.

ribus navem sublevare satagentes, omnem

suppellectilem defultorie per fenestras præci-

pitabant.

Tradit Joann Benedictus in summ. pec-

cat. l. 3. c. 8. Uxorem quamdam ad po-

tantem maritum venisse, illūque in po-

pina, ut aliquid in crumena relinqueret, mo-

nuisse, at pugno à marito excepta, dum do-

lore plena, & irā succensa revertitur, oc-

currunt liberi, petunt panem, sed illa impa-

tiens eosdem cultro mactat, idem marito,

dum intempesta nocte rediisset, facit stertenti

post crapulam, ipsa tandem judicio con-

demnata est. Utinam mariti vel sola cogi-

tatione

zatione hunc cultum potaturi gutturi suo imponerent, P. Engelg. in Fest. 1. Matth. 81.

Ebriosis cum sua non suppetant, ad aliena vertuntur. Hinc Corinthii teste Athenæo 1. 2. 78. Ebriosos, de quorum paupertate aliunde constabat, carnifici tempestivè necandos tradebant. Georgius Eduardi 4ti Regis Anglorum frater, Clarentiæ Comes, ob læsæ Majestatis crimen, mortem sibi eligere jussus, vas Malvatici elegit in eoque absorptus est. P. Hartung Philip. 40.

Item quidem Princeps coactus non sponte, hoc naufragium passus est, sed alii sese ingurgitantes, usum rationis, & vitam sibi eripiunt, & dum hauriunt, velut naufragio ebrietate rapiuntur, hinc ebriosus assimilatur Piratæ:

Quid tibi post usum rationis restat ademptum

Ebrie? quem subito ceu latro, furvè rapis,

Ipsè tibi, bene te piratam dicere possum;
Qui hauritur rapido, post sua lucra mari.

Assimilatur quoque ebriosus ipsi mari, quod licet plurima intrant flumina, tamen illud non abundat, infatiabile est.

Est sinus est venter tibi, quem intrant flumina potuū

Guttur dico tuum, est, Helluo magne, fretum

Hauris assiduò multos variòsque liquores;
Nec satis ista, tuæ, tanta fluentia, siti.

Continuo bibere, est prorsus tibi vivere? mortis

Ad mare decurrens hæc tua vita fluit.

Vivere dulce tuum reputas, sed finis amarus;
Est mare quo properas. Ah mare triste, mori.

117.
Ebrietas
peiores
bestiis fa-
cit.

S. Chrysost. hom. 71. Quando melior ebriosis est asinus & canis, nam quodlibet horum animalium necessitatis terminum novit, nec ultro, quod est, progreditur, licet sint infiniti, quicogant, Aristoteles 1. 10. Ethicorum. Ebrius, non modo peior, sed decies millies deterior est bestia. In quanta illi monstra degenerant, qui luxu laborant, in illis vestiendis laborant provinciæ exteræ, in pascendis sylvæ nemora fluvii. P. Engel. in Festo S. Philippi.

In calami-
tatis peri-
cula im-
pellit.

Eruditè prisci pingebant navim hedera coronatam, in navis medio sedentem Bacchum inter potatores, tibicines, musicos &c. cum tamen nec malum haberet, nulli ei remiges, nulli remi gubernatores, nullus in proa tygris, Pantera in

puppi excubarent. Philostrat. 1. 5. P. Drex. in Daniel. cap. 14. Tiberius Cæsar, Attilio Butæ viro Prætorio, cum is ad inopiam pertemulentiam redactus esset, dixit: Sero exporrectus es. Joel. 1. vociferatur Joel. *Expergimini ebrii & deserte.* D. Bernardus 1. de modo vivendi, c. 15. Nec aliud ebrietas, quam manifestissimus dæmon. Et qualis dæmon? posset dici ille, de quo Marci 6to. qui dicebat *legio mihi nomen, quia multi sumus.* Multa enim vitia una ebrietas comprehendit, mergit in interitum homines, sicut illa legio porcos, quos obsederat.

S. Aug. 10. 3. Serm. 33. meminit ca. Impellit sus stupendi, quem Filius Cyrilli Civis eb. ad enorrius perpetravit, scilicet Matrem prægnantia scelera. S. Aug. 10. 3. Serm. 33. meminit ca. Impellit sus stupendi, quem Filius Cyrilli Civis eb. ad enorrius perpetravit, scilicet Matrem prægnantia scelera. S. Aug. 10. 3. Serm. 33. meminit ca. Impellit sus stupendi, quem Filius Cyrilli Civis eb. ad enorrius perpetravit, scilicet Matrem prægnantia scelera.

Idem S. August. tom. 10. Serm. 232. So. Ebriosis in lent ebriosis ita se excusare, ut dicant: Perfo. excusabina potens me coegit, ut amplius bibam, &c. les. in convivio Regis, non potui aliud facere. Et infra. Etiam si ad hoc veniretur, ut tibi diceretur: Aut bibas, aut morieris, melius erat, ut caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur.

Idem S. August. de Discip. Christian. Impellere Dum inveheretur in ebrietas inter alia dixit: ad ebrietas. *Humanus homo, imo belluinus amando talia, tem non qualia bellua.* Idem S. August. post Trinit. licet. Serm. 1. qui alterum cogit, ut se plus, quam opus est bibendo inebriat, minus malum illi esset, si carnem ejus vulneraret gladio, quam animam per ebrietatem necaret.

Quidam haustu sanitatum se urgenti vicissim ingens frustum panis obtulit. Ede tu, inquit, ad sanitatem meam, & ego bibam ad tuam, tu hoc non potes nec ego illud. Engelgrav. Dom. 2. Epiph. §. 4.

Claudius Pulcher Romanus, victores. 118. antea Istros in Manlii castris epulantes in Ebrietas vasit, dissipavit, ipse Rex Æpulo equo vix vincit impositus, modo primum captum se esse. *exercitum.* exporrectus didicit. Flor. Rom. 1. 2. c. 10.

Anno Domini 1036. in Anglia dominatio Danorum extincta; quippe Haraldus Danos per præsidia distributos, exceptos conviviis, potosque liberalius trucidari jussit, unaque nocte per totam Angliam vino potius quam ferro extinctum est multorum imperium. P. Buffieres in Flosc.

Zenonem Constantinopolitanum Impe. Vivum letatorem ebrium, & absque rationis usu jactantem, post multos similes ab illo perpetratos actus, Ariadna uxor exolum habens, avi-

avito includi jussit vivum adhuc sepulchro, ubi exporrectus post ingentes luctus fame vitam finivit, Joan. 20. narrat. tom. 5.

Potator, Bonofus Minutulus Romanorum tyamphora, rannus bibit, quantum nemo alius. Inde non homo scitum Aureliani dictum. Non ut viveret illum esse natum, sed ut biberet, quantumcunque tamen bibisset semper sobrius. Hunc, ubi ad laqueum coëgisset Probus Cæsar, jactatum militari joco: Amphoram pendere non hominem. Cælius Rhodig. 1. 29. c. 1.

Ebrietas scholasticos quoque invadit. Æneas Sylvus 1. 1. Comment. refert Leonardus Fellechius nobilis Eques, cum in Lipsensem civitatem pervenisset, in qua Saxones liberales artes addiscunt; Conso-brinus suus, quidnam & quantum profecisset in studiis, quæsit. Tum homo, qui ipsum optimè novit, optimè inquit, se habet amicus tuus, nam inter 1500. qui adsumus scholares, hic unus bibendi palmam obtinet: neque ingrata se ille homo nuntiasse putavit; est enim mos apud Saxones, dum conveniunt, hos primo loco ponere, qui plus addiderint, eumque ludum ad æquales haustus computationem vocant. P. Faber in Auctuar. Olim veteres tot exsiccabant cyathos in salutem amicorum bibentes, quot litteræ in ejus nomine continebantur. Unde Martialis.

Nevia sex cyathis, septem Justina bibatur.

Temperabant tamen vinum aqua Pexen. in Appar. Erud. p. 666. Sic gentiles sub mensura tamen bibebant, vinum aqua diluebant; At vix Christianis, qui sine mensura, & numero fortiori potu sese ingurgitant, & student calicibus epotandis; audiant Sapientem Prov. 23. v. 29. & 30. dicentem: *Cui va? cujus Patri? va cui rixa? cui fovea? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? Nonne his, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis. Sed majus adhuc illis vix, qui non contenti uno scelere gaudent se esse scelestos, & jactant, nec satis habent turpi labi ruinâ, sed adhuc alios ad eandem trahunt, qui sunt limites illius, de quibus Sapiens Prov. c. 2. v. 14. Qui latantur, cum malè fecerint, & exultant in rebus pessimis.* In tales quoque invehitur merito S. August. 10. 10. serm. 4. de verbis Apostoli. At si se aliquis vino ingurgitet, si bibat mensuras sine mensura, parum est, quia non invenit crimen, etiam viri fortis accipit nomen, tanto nequior, quanto sub vitio invictior.

119.
Poenæ, in
ebriosos.

S. Chrysologus serm. 124. in illud Lucæ 16. *Et mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret lin-* R. P. Krwiakowski S. J. Collectanea Ascetica.

guam meam. *Sitis itaque guttam, qui vini lacus, cum pauper sitiret, effudit, & stilla extremi digiti credit gebenna flammam extinguere, qui mensuris per totam diem ebrietatis non exstinxit incendia &c.* Ista gutta est, dives, quare facis crudelem, ista gutta est, quæ os Lazari à te negata siccavit: quia ad refrigerium pauperis & gutta sufficit & mica &c.

Idem Chrysost. de lingua divitis. Prima est in gehenna in cruciatu prævia, dux poenarum, quia ipsa interdixit misericordiam, cui datum fuerat, ut juberet.

Anno 1512. Colonie in comitiis man. Poenæ le- davit imperator Maximilianus, ut ebriosi ab gum in eb- aulis dimittantur, officiis ac muneribus morios. veantur, dimissi ad famulatum non admittantur. Inferioris verò sortis homines corporalibus poenis subiciantur.

Cardinalis Otto Episc. August. Anno Domini 1548. in synodo mandavit, ut ejusmodi potatores, qui festos dies, ac noctes in tabernis exigunt, post factam confessionem sacra Communione priventur &c. Refert P. Adamus Conzem Polit. 1. 6. c. 10. plura mandata inhibitoria.

Scribit Naclerus vol. 2. Chronol. Geo. Poenam 36. Anno 1071. Vincentius Beluacensis in sumunt de Spec. 1. 25. c. 117. Divitem quemdam pota- ebrioso torem, dum in convivio indulgens genio, mures resupinata cervice sederet, repente à muri- eundem bus ita circumvallatum fuisse, ut fugere non consu- posset, eumque solum, cæteris illæsis, im- mendo. petum, qui cum à famulis in vicinum mare proveheretur, mures eum insecuti, navem perrodere cœperunt, unde metu submerisionis rursus in terram depositus à muribus insequentibus invasus, & devoratus est.

Græci bibaces à Turcis, qui vinum non bibunt, & vites excindunt, victi, subacti, ejecti sunt. P. Faber in Auctuar. in festo S. Joan. Bapt.

Colonellus quidam in bello Mantuano 1630. post plurimam collectam prædam mortuus est, prius condito testamento, ut exequias quam sumptuosissime sibi compararent, cætera regionis illius Ministri lasci- viendo, & luxuriando abligurent, nec finem prius facerent, quam omnia absumpsissent. Executi sunt mentem graviter defuncti ducis comilitones; cumque nocte quadam vino & luxu maderent, ortus subito strepitus est, quasi innumeræ per gradus catenæ traherentur, donec ad compotantium conclave turba & horror pervenit. Cohorruere omnes, præcipue cum spontè janua re- lerata

ferata ingentem ante fores conclavis ignem, & inter ignis flammis quemque sibi ipsi exhibuit. Ex quo pavore turbatus conventus, alii paucis post diebus mortui, alii post menses aliquot, ita tamen, ut omnes intra anni unius spatium obierint; uno excepto, qui illius tragediæ testis fuit, narravitque ipse palam. P. Delrio l. 2. disquis. c. 5.

Ebriosum demon rapit.

Narrat Cameracensis Episcopus: Cum tres combibones in taberna vino incaluisse, de alterius orbis arcanis differebant: cum unus illorum tanquam sacrificorum commenta exploderet illa, apparuit in humana statura demon, qui apud illum temulentum animam emit pro certo pretio, & vespere illam cum corpore simul accepit, dicens: Judicate o focii, si quis equum capistro ligatum emerit, nunquid & capistrum cum equo auferat sine venditoris injuria. P. Drex, in Phaetonte.

120. Remedia contra gulam & ebrietatem.

Contra gulam & ebrietatem primum remedium præscribit Spiritus S. Prover. 23. *Noli esse in conviviis potatorum, nec in commensationibus eorum.*

2. Expendere turpitudinem hujus viti, quod hominem belluam facit, imò deteriore belluis, quæ naturam ultra satiætem non gravant.

3. Considerare incommoda, quæ ex hoc vitio proveniunt, qualia sunt, paupertas, multæ infirmitates, acceleratio mortis, rixæ, homicidia, luxuria, & alia.

4. Pœnam sibi statuere pro hoc defectu commissio die aliqua jejunandi, cibumque pauperibus vel eleemosynam erogandi.

5. Remedium naturale contra ebrietatem præscribunt aliqui. P. Lohner to. 2. de ebriet. dicit, quod impediunt ebrietatem brassica & rapa cruda, amygdala amara, nux muscata. Affuit Druso medicus vini capacissimus, cum id admirarentur universi, deprehensum est amygdalas amaras præmandare quinque aut sex, quod agere prohibitum nec minimo sufficit potui. Cælius Rhodigin. l. 11. c. 13. lection. Anton. Ad avertem ebrietatem veteres lactucis utebantur, quoniam insita frigiditate retundit ebrietatem lactuca. Rhodig. l. 27. c. 28. Dulcia quoque ebrietatem repellunt, unde quidam melle illitum panem comedebant. Ibidem. Ebrius dicitur fieri statim sobrius potu aceti, vel aquæ cum aceto, vel esu placentularum cum melle. Sed maxime contra ebrietatem juvat herba illa, quam pro remedio ad servandam castitatem proponebat quidam nostris Patribus; scilicet timor Dei, hic præ oculis habendus in conviviis & confectibus, vitandæ occasiones computationum, quod quidam ingeniosè insinuavit, dum in una parte vitri seu poculi expressit sculpta pocula, & in altera parte vitæ suis racemis vini onustas, supra pocula illa seu vitra sculpta data inscriptione: *Pocula vitæ*, hoc est, longè sis ab illis, & occasionibus, in quibus illa exhauriuntur.



CA-

CAPUT X.

De malitia peccati Iræ.

121. Ira qualis bona.

IRa justa non vituperio, sed laude digna est. Et talis erat illa Exodi 32. v. 27. *Occidat unusquisque fratrem, & amicum, & proximum suum.* Ecce quomodo Moyses mansuetissimus mortalium pro Deo severitatem & iram induit, ut paucorum pœnam Deum toti populo reconciliet; hæc est enim sancta ira, quæ irascitur peccato: Ira enim est cos virtutis, & mentem non habet, qui iram non habet. S. Greg. part. 3. Pastoral. c. 23. Ecce, inquit, Moyses per vitam omnium cum sua morte petivit paucorum vitam, gladio extinxit; intus ignibus amoris, foris accensus est zelo severitatis: utrobique legatus fortis, causam populi apud Deum precibus, causam Dei apud populum gladiis allegavit; intus amans divinæ iræ supplicando obstitit, foris sæviens culpam feriendo consumpsit &c. In regimine ergo populi utrumque Moyses miscuit, ut nec disciplina deesset misericordiæ, nec misericordia disciplinæ. P. Cornel. à Lap. hic. Reg. 11. v. 6. *Insilivit Spiritus Dei in Saul, cum audisset verba hæc, & iratus est furor ejus nimis.* P. Cornel. à Lap. hic. Acuit Saul iram justam in Naas idololatram, & tyrannum tam indigna poscentem ab Israelitis Deo & sibi quasi Regi subditis, ut illa ipsi esset cos virtutis, eumque stimulet ad justam de eo vindictam, & subditorum defensionem, ad hoc enim opus erat animo heroico & excelso, præsertim in re tam subita, cum nullum haberet militem, & hostis, tempusque angustum urgerent. Audi S. Basilium hom. 10. de ira. Ira, inquit, velut armis utamur: ideo Moyses omnium hominum mansuetissimus, vituli idololatriam damnans, Levitarum manus in cædem fratrum armavit. Quid Phinees justum reddidit?

Samuel autem Regem Amalec, nonne justa ira in medium trahens occidit? Sic itaque sit, ira sæpè numero bonarum actionum ministra. Elias zelotes turpitudinis, sacerdotes justa indignatione in totius Israel utilitatem, ut morte mulcerentur, effecit. Quocirca S. Ambrosius l. 1. offi. c. 21. Irascimini, ait, ubi culpa est, cui irasci debeatis; non potest enim fieri, ut non rerum indignitate moveamur: alioquin non virtus, sed lentitudo, & remissio judicatur.

R. P. Kwiatkowski S. J. Collectanea Ascetica.

Judicium supremi judicis ira meretur, Et cadit in causam, quæ ratione caret. Irasci Paulus docuit, peccare vetando: Ira hominis qualis debeat esse notans: Irasci vitiis, hæc est laudabilis ira; Hanc in judicio præmia justa manent.

Matth. 5. 22. dicit Christus. *Omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit judicio.* Cornelius à Lap. hic *Irascitur*, Græca addunt temerè sine causa. S. Hierony. S. August. illud omittunt; subintelligitur tamen hoc, aut simile: agitur enim hic de ira illicita, quæ ira sit initium & gradus ad homicidium injustum & illicitum: alioquin enim ira justa de causa v. g. contra peccatum & peccatores concepta, est licita & laudabilis: adeo ira insita est à natura homini, ut sit cos virtutis & fortitudinis, ad eam contra vitia adversa quælibet acuendam. Denique ira nullum est peccatum, si assumatur ex zelo justitiæ, ad extirpanda scelera & scelestos, uti eam assumpsit Mathathias occidens legatum Antiochi, qui cogebat Judæos sacrificare idolis. 1. Machab. 2. 25.

Et Christus ejiciens ementes & vendentes è templo Joan. 2. 15. audi S. Chrysostomum in Psal. 4. ad illa: Irascimini & nolite peccare. licet, inquit, justè irasci. nam & Paulus Elymæ succensuit Actuum 13. 8. & Petrus Saphiræ Actuum 5. 9. sed & id non iram dixerim absolute, sed Philosophiam, curam, & œconomiam. Irascitur Pater filio, sed ejus curam gerens. S. Greg. Sciendum, inquit, est, quod alia ira, quam impatientia excitat, alia, quam zelus justitiæ format, illa ex vitio, hæc ex virtute generatur. quin & Aristoteles l. 3. Ethic. *ira*, ait, est cos fortitudinis, citatque illud Homer. *virtuti immitte furorem.* Joan. 11. v. 33. *Jesus videns eam plorantem* (Mariam Magda.) & Judæos, qui venerunt cum ea plorantes, infremit spiritu, & turbavit se ipsum. P. Cornel. à Lap. hic. Elicit hic Christus affectum actumque fremitus, id est, indignationis &c. Ira, ait S. Basilus, est rationi adjutrix contra peccatum ceu miles apud ducem. Sicut canis pastori, sic rationi ira obediens, vitia quasi lupos allatrat & fugat, juxta illud Psal. 4. Irascimini & nolite peccare. De S.

K 2

Ma-

Malachia Episcopo Hiberniæ sic scribit S. Bernardus in ejus vita. *Ira ejus in manu ejus vocata veniebat, exiens non erumpibat, nutu non impetuferebatur. Non urebatur illa, sed utebatur.*

122. Actor, 15. v. 39. *Facta est autem dissensio, ita ut discederent ab invicem, & Barnabas quidem assumpto Marco navigaret Cyprium.* Facta dissensio ex Græco Pagninus & Vatablus exacerbatio Tigurina acris disceptatio, alii iræ vel animi incitatio, sive primus iræ motus, primæque iræ motio. Ira utrinque bona esse potest, cum utraque pars legitima ratione movetur, & pro suo jure vel desiderio ardentem contendit & disceptat, uti hic fiebat, esto in excessum venialem facilis sit lapsus. Id factum est nutu Dei, ut Barnabas à Paulo divideretur, itaque separati diversis & pluribus evangelizarent, ait S. Chrysost. 2dò, ut Joannes cognomento Marcus, hac disceptatione, & severitate S. Pauli, notatus ignominia, suam culpam inconstantia & ignavia agnoscens, animosior & constantior evaderet, uti factum est, Unde S. Paulus eum resumpsit, charumque & fidum comitem habuit, ita idem S. Chrysost. Præclare S. Hierony. Apol. contra Ruffin. Nonne, inquit, Apostoli salvis inter se amicitias disenserunt, cum Paulus & Barnabas propter Joannem cognomento Marcum stomachati sunt, & separavit eos navigatio, quos Evangelium copulabat. Talis dissensio fuit inter Petrum & Paulum Galat. 2. inter S. Hieronymum & Augustinum, inter S. Chrysostomum & Epiphanium, inter S. Cornelium & Cyprianum circa baptismum hæreticorum non iterandum &c. P. Cornel. à Lap. hic hist. 15. *Iram*, inquit S. Chrysost. de laud. S. Paul. *providus creator nobis inseruit, ut dormientes atque resolutas animas ab inertia & desidia suscitaret.*

123. Ad Ephes. 4. v. 26. dicit quoque Apostolus: *Irafcimini, & nolite peccare.* citans Psal. 4. 5. ubi eadem verba reperiuntur, *Irafcimini si voluptati*, inquit Hefychius, 2. Theophylact. *Irafcimini* scilicet vobis ipsis, peccatis & vitiis vestris ea per poenitentiam puniendo. 3. Si Prælati, alique Præpositi estis, vitiis subditorum delinquentium iram, id est, severitatem correctionis adhibete. Unde Eusebius in Cat. Gr. in l. 4. ad litteram vult hæc esse verba Davidis ad inclitos suos, ut vertit Hieron. scilicet ad Joab, aliosque duces & milites indignantes, & parantes se ad conflictum cum Absalone parricida, q. d. David: O Joab, vosque milites mei irascimini Absoloni, pugnate contra eum, sed cavete, ne ira vestra & vindicta modum justii belli & pugnae excedat, 4to,

optimè & maximè genuinè ait P. Corn. hic hoc Psal. 4. David loquitur hostibus suis, ne, si ira corripiantur, illam perficiant; sed illam metu Numinis divini & mortis compescant, ita Chrysost. Theod. hinc docent, iram, quæ rationem prævenit, non esse peccatum, 2dò iram, si ratione regatur, esse cotem virtutis, ideò enim iræ passio data est homini, ut ardua aggrediatur & superet. 3. Reg. 17. 1. Elias auxiliatricem iram assumpsit, ut pro virtute certaret. *Vivit Dominus Deus Israel, in cuius conspectu sto, si erit annis hisros & pluvia, nisi juxta oris mei verba.* Ita erat Eliæ non impetus pro ratione, sed ratio pro impetu, irascebatur, inquit, sed à Dei conspectu non recedebat, armabat iracundiam contra malitiam, non averfabatur personam. Iræ (inquit Basil. Seleucen orat. 11.) pietatis auxiliatrice assumpta, vocem emisit, quæ cælo legem siccitatis imposuit. O irapietatis plena, 1. Reg. 20. 34. *Surrexit ergo Jonathan à mensa in ira furoris, & non comedit in die calendarum secunda panem.* Saul inique irascebatur in Davidem, Jonathan piè irascebatur in Patrem. Naucrates apud Stolzium c. 20. Iracundis simile quid accidere dixit, quod lucernis. Ardet lucerna, non ut exurat, sed ut tenebras fulgore depellat. Ergo Jonathan exarsit lucernæ ad instar, ut ratione Patrem frænaret, & Davidis æquitatem defenderet, P. Naxera in 3. Reg. 17. v. 1.

Ira rationalis multis prodesse solet. Psal. Ira ratio- 4. & Ephes. 4. v. 26. *Irafcimini, & nolite nalis propeccare.* S. Chrysost. hom. 11. in Matth. Qui deest mul- sine causa irascitur, reus erit, qui verò cum tis, causa, non erit reus: nam si ira non fuerit, nec doctrina proficit, nec judicia stant, nec crimina compescuntur, 1. Reg. 2. v. 2. Heli quòd serio non puniit peccantes, graviter ipse punitus.

Non irasci ubi irascendum sit, nolle e. Non irasci mendare, peccatum est: plus verò irasci, interdum quàm irascendum sit, peccatum peccato ad-est peccatum. D. Bernar. Eph. 69.

Ira peccaminosa est inordinatus appeti- 124. tus vindictæ, quæ inordinatio secundum Ira mala S. Thomam dupliciter fieri potest. 1. ex peccami- parte modi irascendi, ut v. g. si nimium in- nola quid terius exardescas, vel exterius per signa ni- sit. mis patefacias. 2. ex parte objecti, ut si vindictam appetas plane injustam ob cau- sam, vel si iusto majorem, v. g. optando inimico mortem, quam non est meritis; vel exequendam propria autoritate; vel denique, licet vindicta justa sit, non tamen eam appetas ut justam, sed ut satiativam animi tui malevoli.

De

Quæ sunt
filia iræ.

De filiabus iræ, quæ partim sunt in cor- de, ut indignatio, & tumor mentis, partim in ore, ut clamor, blasphemia, contume- lia, maledictio, partim in opere, ut rixæ, pugnae, seditiones, vulnera, diversimode loquendum est: nam 1. *Indignatio*, quæ est inordinatus affectus ex eo, quòd quis repu- tet se indignè à tali tractari, communiter est veniale: imò si ex iusto rationis judicio pro- cedat, nullum est. Posset tamen esse mor- tale, si cresceret usque ad deliberatum odi- um & contemptum personæ gravem. 2. *Tu- mor mentis*, quo quis morosè excogitat di- versas vias vindictæ, iisque cogitationibus animum tumefacit, quale peccatum sit, judi- candum est ex qualitate vindictæ, quæ ex- cogitatur. 3. *Clamor*, cum iratus extollit vocem multa inordinatè & confusè effun- dens, est veniale communiter, nisi aliud ad- datur. 4. *Blasphemia* est mortale. 5. *Con- tumelia*, qua quis proximo malum aliquod objicit, cum intentione illum inhonorandi, est ex genere suo mortale. Dixi animo inhonorandi, nam humiliandi aliave ratione potest superior verbum aliquod aliàs contu- meliosum objicere &c. Contumelia etiam fit factio tum indirectè, ut si imaginem vel li- teras alterius conculces &c. tum directè, ut si virum honestum fuisse cedas &c. huc spe- ctat sublannatio, illusio & derisio, quando fit signis, ut naso rugato, labiis extensis &c. intendendo proximi confusionem, quæ, si sit gravis, vel saltem proximus ea graviter contristetur, mortalia sunt &c. 6. *Male- dictio*, qua quis optat vel imprecatur alteri malum sub ratione mali, est ex genere suo mortale. 7. *Rixæ*, si modum non exce- dant, uti & leviculae pugnae, veniales sunt. secus si progrediantur ad seditiones, vulnera, cædes, sintque hæc communiter peccata ex parte incipientis rixam: alter enim potest se defendere cum moderamine inculpatae tutelæ, P. Busenb. de ira l. 5. c. 3. dub. 6.

125. Deuter. 34. 7. *Moyse centum & viginti annorum erat, quando mortuus est; non cali- gavit oculus ejus, nec dentes illius mori sunt.* Hinc patet, Moysen non esse mortuum ex defectu virium vel ex morbo, sed tantum ex Dei jussu & voluntate. Adde ad sanita- tem eum adjuvisse tum sobriam dietam, tum animi tranquillitatem, ortam ex mansuetu- dine Moysis. Nam, ut ait Hypocrates, animalia, quæ bile carent, longæva sunt & sana ac fortia in multam ætatem; qua de causa cervi præ reliquis animalibus longævi & validi perdurant. Unde schola Salerni- tana:

Si vis incolumem, si vis te reddere sanum.
Curas tolle graves, irasci crede profanum.
Cornel. à Lap. hic.

S. Jacobus Epist. c. 1. v. 19. monet, *fit Ira præci- autem omnis homo velox ad audiendum, tar- pitat verba- dus ad loquendum, & tardus ad iram.* Tar- facta, sa- dus ad iram, ut ira velox & prædominans non pientiam- præveniat, secumque in præceptis trahat ratione- perdit. & voluntatem, sed tardè eam velut pedi- sequa sequatur, nec nisi iusta aculeum suum exerat, ubi opus arduum iram tanquam co- tem exposcit. Jungit S. Jacobus tardo ad iram tardum ad loquendum, 1mò quasi sug- gerens remedium tardiloquentiæ, 2dò, quia, ut ait S. Gregor. 5. Moral. 30. Per iram sapientia perditur, ut, quid, quove ordi- ne agendum sit, omnino nesciatur, quia ni- mirum intelligentiæ lucem subtrahit, cum mentem permovendo confundit. Unde Athenodorus Philosophus abiens ultimum hoc monitum dedit Augusto Cæsari: Iratus nil dicas, aut facias, priusquam alphabe- tum integrum recitaveris, teste Plutar. in vi- ta Augusti. Sapientius S. Ambrosius Theo- dosio Imperatori, qui iræ, licet ex parte justa commotus Thessalonicenses jussu- necari, præcepit, ut legem conderet, quæ etiam à se adjudicatos vetaret plecti ante 30. diem à sententia elapsam. Deus lan- gnos habet pedes, sed ferreas manus: quia tardo ad vindictam pede progreditur, sed cum accedit, graviter punit, & tarditatem vindictæ gravitate poenæ compensat. Præ- clare S. Gregorius l. 1. Moral. c. 30. damna Damna iræ recensens. *Per iram*, inquit, *gratia vi- iracundiæ- ra socialis amittitur, concordia rumpitur, lux veritatis amittitur, Spiritus Sancti splen- dor excluditur. Ira stimulis, accensum cor palpitat, corpus tremat, lingua se præpedit, facies ignescit, exasperantur oculi, & nequa- quam recognoscuntur amici.*

Jacob. c. 1. v. 20. *Ira enim viri justii. Ira justitiæ- tiam Dei non operatur. Tu autem domina- Dei inimi- tor virtutis cum tranquillitate judicas, dicitur ca, ad Deum Sapien. 12. v. 18. Hinc Elias iratus cultoribus Baal vidit Deum in spe- cie, non turbinis, sed auræ lenis, quæ sym- bolum est mansuetudinis, animique placidi & sereni. 3. Reg. 19. 12. Nominat justitiam præ aliis virtutibus, quia ira induit nomen & prætextum justitiæ: Iratus enim putat, asse- ritque se justam sceleris & injuriæ sibi arro- gata ultionem deposcere. Ira ergo justitiæ specie se velat & palliat. Ira bella concit- tat, quæ, quantum fieri potest, Regibus cavenda.*

Non placeat non bella geri caritura trium- phis

Quæ secum regnis summa pericla ferunt,
Viribus utendum Regni prudenter, & illa
Procuranda magis, quæ bona pacis ha-
bent:

K 3

Pa-

Pace virent, florent gentes: pax una triumphis

Innumeris potior; pax cupienda magis.

Reges humani non purpura sanguinis ornat;
Qui fuit illicitis, prodigiturque modis.

126. Anno Domini 702. Justinianus exul, dum Constantinopolim tenderet, recuperaturus imperium, ferè in tempestate maris state maris submergebatur; ac suadente quopiam amicorum, faceret votum in tanto periculo, si illud evaderet, se ultionem ex inimicis non sumpturum; sed irā fervens indignabundus respondit: Hic me Deus submergat, si alicui parcam. Annal.

Idem Justinianus II. ad privatam ultionem versus, quoties truncas nates emungebat, rapi ad supplicium jubebat & Leontii partibus quempiam, quasi inimicorum cruore vulnus coalesceret; imo & in plures & in innoxios vindicta effusa: necati Herfonæorum complures; tandemque nemini parcitum foret, nisi miseri Philippico Bardani in eos misso obtulissent imperium, quo arrepto, Justinianus cum Heraclio filio ab Helia prætoris occisus est, cujus filios necaverat, uxore coquo Indo coacta nubere. Ita dum ultioni immoderate indulget divinæ vindictæ reus, se humanæ obnoxium præbet: furor enim cæcus, dum alienis malis invigilat, sua non præcavet. P. Buffieres in Flosc. Ita Justiniani iram ardentem, quam tempestate sua mare extinguere nequiverat, sanguis nocens ipsiusmet proprius extinxit. Hæc est impotenti irā ardentium infelicitas, ut, dum irā veluti igne abutuntur, multa etiam, quæ benè construxerant, inflagranti destruant. Hinc illud.

Est iræ, veluti ignis, perniciosus abusus.

Iræ structa diu, protinus igne ruunt.
Prorsus amica manus multis quæ struxerat annis

Irā momento debilitata cadunt.

Pulveri quoque pyrio assimilatur iracundus, qui occultam diu iram fovet interiorius, subito in magnum erumpit incendium; De quo illud

Ut pyrius pulvis rapido succensus ab igne
Dum ingentes moles diruit, ipse perit,
Sichomo cum nimia totus ferveret ab ira
Prosternens alios, stratus & ipse cadit.

Sic Valentinianus Imperator ira vehementiore succensus, obstructo vitali spiritu, effavit animam. Eant nunc homines, mortemque fugiant, quam à se pariunt. Quid veneno opus aut ferro, si perimus spiritu ipso, quo vivimus. P. Buffieres in Flosc. Si

militer Wenceslaus Bohem. Rex Matthias Ungariæ vehementi impatientia extincti, Nimius quoque fuerat fervor illius, qui ex Lustania in Indiam navigavit, spiritu magis iræ, quam ventis abreptus, ardensque vel inter undas, ut inimicum suum in India existentem interficeret. Interim tamen à Patre Arboreda Societ. nostræ habita concione de dilectione Proximi compunctus, ad saniorum mentem reductus est, ut habetur in 2. tom. Hist. Soc. nostræ apud Sacchinum, Anno Domini 1560. n. 273.

Benè igitur Ecclesiasticus c. 23. v. 22.
Anima calida quasi ignis ardens, non extinguetur, donec aliquid glutiat.

De Dracone scribit Solinus c. 38. & 127. Plin. l. 8. c. 11. quod elephantem invadit Ira irato & spiris involutum, ubi sanguinem ejus ebinoctet, bit, in terram prosternat, verum à cadente bellua ipse opprimatur, & tunc diras & lamentabiles voces emittat, adeoque planctum ipsi sibi facit, qui plangere elephantem fecit. De hoc Michæas c. 1. ait. *Faciunt plantum velut draconum.* hoc est miserabilem. P. Faber in Auct. in Fest. Innoc.

Galenus l. de cogn. & curandis animi Furentem morbis ait: se adhuc puero inspectante hoc facit. minem quemdam voluisse clavi aperire impetuosè & festinanter fores; sed dum huc illuc versando properanter frustrari se cerneret, ita excaudit, ut instar rabidi, clavem dentibus, fores pedibus invaderet, ac huc illuc cursaret, tandem scintillantibus oculis, ore tumente, in cœlum conversus superos ipsos execrationibus dirissimis laceraret, nec tamen fores aperuit, quod pacatus facile effecisset. Quo exemplo ita detestari iram didicit Galenus, ut posthac nunquam visus est, etiam levissimā irā moveri.

Marchant, tr. 9. lect. 2. tradit. Cajus Caligula cum spectaculum populo exhibere decrevisset, & eo ipso tempore, quo instrui debuerat, grandis in cœlo tempestas id disturbasset, adeo exarsit, ut ipse jovem convitiis laceraret, & ad duellum provocans diceret: Aut tolle me, aut ego te. Deinde verò etiam militibus suis præcipere, ut sagittas cœlum versus ejacularentur, quæ tamen in populum recedentes non paucos læserunt.

Plutarchus Melanthium dixisse scribit. Agit ira dira, sede mentem ubi expulit, Saul cum à Jonatha blandè & leniter corrigeretur, ne Davidem perderet. *Quare morietur, quid fecit? arripuit Saul lanceam, ut percuteret eum.* 1. Reg. 20. 33.

Quam

Quam à se erat alienus, qui in filium torquebat hastam. In filium morbi medicum insaniebat & more phrænetici delirabat. Naxera 1. Reg. 20. §. 44.

128. Levitici 2. *Nec quidquam fermenti & mellis adolebitur in sacrificio Domino.* Interpretes quidam: idcirco mellis usum Deus in sacrificium non admittit, quia apes illius confectrices mordaces sunt & aculeati. P. Krofno Dom. 5. post Pasch.

Henschenius in vita S. Nicephori. 16. Febr. scribit. Venit in odium Sapricii sacerdotis Nicephorus; hic sapius tum per se, tum per internuntios dimitti sibi petierat, si quid peccasset, sed inexorabilis persistebat Sapricius. Postea capitur Sapricius, & pro Christo tormentis admoveatur; ibat jam ad palmam martyrii, cum per viam ad genua ejus accidit Nicephorus, veniam petens, sed iterum repulsam passus est. Tandem Sapricius cervicem præbere jussus, mortem turpi vita redemit, Christi fide ejurata; quo viso se Christianum proclamavit Nicephorus, & coronam martyrii accipit.

Virtutes
corrum-
pit.

Nescitis, quia modicum fermentum totam massam corrumpit. Tertull. modicum fermenti universam desipit massam, impatientia virtutes. Impatientia virtutem fortitudinis corrumpit, dum forte non valentem & pusillum efficit, Seneca. Pusilli hominis & miseri est repetere mordentem; ut mures & formicæ, ad quas, si manum admoveris, ora convertunt - & ultra. Ille magnus est nobilis, qui more magnæ feræ latratus minorum canum securus exaudit, P. Hartug. Philipp. XI.

129. Philippum Regem Macedoniæ læserat mortaliter Paulanias, supervenit agonizanti Regi Alexander filius, & cædis authorem una adduxit, inque manum Philippi gladium committens, impulit ad Paulaniam occidendum, quo occiso exclamavit Philippus: Nunc libens morior, non inultus. De illo, similibusque vindictæ cupidus posset dici cum Ezech. c. 32. v. 27. *Descenderunt ad infernum cum armis suis, & posuerunt gladios suos sub capitibus suis.*

Hannibal Elephantem suum per Rhodanum fluvium traducere non valens, ut narrat Dec. 3. l. 1. Livi. vulnerari unum aliquem fecit, is autem, qui vulneraret, insilire mox in Rhodanum, & transire jussus, ut vindictæ ardoribus correptum elephantem ad sequendum provocaret, quod & cessit è voto; ita & demon per stygias

undas vindictæ cupidos trahit. Egyptii nunquam mare ingressi fuissent, nisi vindictæ rabie arsisent. *Dixit inimicus: persequar & comprehendam, dividam spolia, implebitur anima mea: evaginabo gladium, interficiet eos manus mea.* Exodi 15. 9. Sed mox dicitur v. 10. *Flavit spiritus, & operuit eos mare.* Polydus l. 7. narrat, quod Cambyles contra Egyptios præliaturus, in prima acie collocavit illa animalia feles, crocodylos &c. quæ scivit ab Egyptiis pro deastris haberi; quo territi Egyptii petierunt pacem, ne Deos læderent. Christiane petis Christianum, petis Christum, qui dicit, quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Apud Allobroges unus prædarius alterum vindictæ cupidus reconciliatione facta simulata Christum ejurare compulit, postea occidit. Sævit demon in animam, non in corpus, sæviunt bestię in corpus, non in animam, at homo vindictæ cupidus sævit in utrumque. P. Hartung. Philipp. 29.

Cæcus est ignis stimulatus ira,
Nec Regi curat patiturque frænos,
Haud timet mortem, cupit ire in ipsos
Obvius enses.
Sen. Med. Act. 1.

Unius Beanz in Gallia, ampliarum opum & formæ elegantis virginis ambiebant 130. Iræ exem-
duo nuptias, Ado scilicet & Irenio, at cum pla tragi-
passus repulsam fuerit Irenio, quamquam ca.
honorifice parentes excusarunt repulsam,
accensus irā Adonem, cui magis affecta fuerat, voluntati Parentum obtemperans domicella provocavit ad duellum, quod dum joco reculeret Ado, ex insidiis eundem aggressus Irenio occidit. Acta in furias ob necem sponsi sui Beana futuri, vindictamque spirans literas sub nomine fratris sui Navalii commenta est, quibus Irenio provocabatur ad duellum, dumque stetit se ad locum determinatum, ipsamet Beana di-
Duellum
Et sui fratris assumptis vestibus & armis, cruentum consensu equo ad certamen erupit, ita virginis & timque non agnita in Irenionem plus quam horrendum muliebrem, stimulata furore, fecit impetum, sed brevioris sclopeti globo per viscera trajecta, lethaliq; vulnere deficiens ex equo delapsa est. Tunc primum advertit sub alienis vestibus latentem Beanam Irenio, tumque ingenti dolore cordis affectus ex equo desiluit, juvare ac levare deficientem nititur, ab illa pugione per viscera transigitur & subito moritur, hic illud accidit Ovidii:

Quaslibet infirmas, adjuvat ira, manus.

Ip-

Ipsa quoque Beana apes instar, cui adscriptum:

--- Animamque in vulnere ponit,
misera obiit.

Illud quoque non incongrue applicari
potest eidem:

Illicitam spirans vindictam vulnerat ipse,
Vulnerat ah animam, discruciatque suam.
Ah nocuit nocuisse aliis; nam saepius author,
Vulneris a telis laeditur ipse suis.
Sic iram propriam punit, dum pungit, & ip-
sam

In tenui vitam vulnere ponit apes.

Tradit dictam historiam Ivan. Petrus
Camus Episcopus Bellicensis in Hist. Pa-
rab. Dec. 1. Hist. 3. quas historias dicit il-
le veras esse, non fictas, sub fictis tamen
nominibus propositas, ut parcatur fami-
liis.

Vir quidam agricola, dum in agro mani-
pulis colligendis occuparetur, filium misit,
qui nescio, quid domo afferret. Filius, ut
ea fert aetas, vel in via cum aequalibus lusitans,
vel fugitans laboris moras longiores traxit.
Impatienter moram tulit Pater, tandem ex-
candescere coepit, ac in filium redeuntem tar-
de, etsi suffecissent verba, aut alapa, gle-
bam, ligna, lapides, & quidquid obvium
furor praebuit, vi maxima coniecit, plisque
puero nocuit, quam forte voluit, jaculis
enimicto vitam abstulit: vixque filium stravit,
mox damnavit, quod fecit, sibi
desperatissima cogitavit: tum filii cadavere,
manipulis tumultuarii tecto, domum turba-
tus cucurrit, ac in horreum ingressus arrepto
laqueo ex alta se trabe suspendit. Sedebat
tunc a recenti partu in balneo uxor, infan-
tulo ad ubera harente, cui, cum verna ru-
sticum curiosius observasset ex agro rever-
sum, tristem scenam repente nuntiavit; exi-
liens illa horrore subito correpta e balneo
protinus ad horreum advolavit, in tanta au-
tem perturbatione prolis oblita, infantem
neglexit, qui interea balnei aquis est suffoca-
tus. Utrique ergo tragedia se exeruit, in
horreo infelix mulier vidit maritum pendere,
in balneo infantem extinctum; quare post
intollerabiles planctus rediit ad horreum,
seque ex eadem infelici trabe juxta pendulum
maritum suspendit. Tot malorum causa in-
justa ira fuit. P. Doultreman. c. 2. §. 7. in
Pædag. Christ. P. Stengel. Exemplorum I.
2. c. 6. n. 11.

131. Italus quidam (Bodinus Mediolanen-
sis in an- sem vocat) cum homine diu admodum fa-
ma & cor- miliari in dissidium venerat: illud, cum pau-
pore occi- latum glisceret, in odium excrevit capitale,
dit.

quare offensus, ipse, & iudex, vindex, &
carnifex esse voluit. Et eum modo non vul-
gari occidere: & licet singulis penè horis ejus
necandi consilia agitabat, integros tamen 10.
annos æstuantem in animo iram sustinuit:
quot annis ad expugnandam Trojam opus
fuit. Ubi insidiator vidit, apertam vim
non succedere, ad artes conversus, primum
enim jucundo vultu & comibus oculis aspe-
xit transeuntem, mox etiam voce blanda sa-
lutavit, urbano gestu sese illi videbatur sub-
mittere, tandem alloquio ostendebat, se il-
li totaliter conciliatum. Ergo tot blanditiis
persuasus, tot captus illecebris, censuit hu-
manitatem humanitate compensandam, jam-
que sine metu illi obviam ivit. Quare dum
in hunc modum amicitia vetus videretur co-
aluisse, dum hosti creditur, optatissima illi
ocasio offertur verberandi, etenim inter
hanc familiaritatem insidiator observata loci
oportunitate ex improviso, & nihil minus
opinantem a tergo aggreditur, subjectoque
pede retroactum humi prosternit, jacen-
tique altero genu superincumbens, pu-
gionem vaginâ liberat, manûque in altum
sublatâ, mortemque præsentem minitans,
jam tandem vindicandi tempus adesse, me-
minisse illum, quod ante decennium fece-
rit, uno verbo moriendum illi esse. Ex-
palluit ad hæc prostratus, ad ultimas pre-
ces confugit, deprecabatur culpam, pro-
mittebat omnem hujus injuriæ oblivionem,
fidemque, & fidelitatem æternam spondere;
audita hac oratione alter vultum mutavit, ni-
hilque diu locutus (quasi exoratus mentem
mutasset) tandem in hujusmodi verba illi
respondit: *Fateor, movit me pia isthac depre-
catio & vitam tibi dabo, sed eatantum condi-
tione: si Deo, si Divis, si sacris Sacramentis,
si omnibus divinis beneficiis ad animarum salutem
concessis renunciaveris, morieris, ni hac actu-
rum feceris, Deo negato vives.* Durissima
hæc misero visa conditio, metu tamen mor-
tis & vitæ amore passus est se vinci, sub
cultro igitur constitutus hac formula superis
valedixit. Ego N. Deo, & adeo Sanctis-
simæ Trinitati, ego Christo in cruce passio,
ego Angelis, Apostolis, Divisque omnibus,
ego Baptismo, omnibusque Sacramentis à
Christo institutis renuncio. Dixit & vixit;
nam audita hac renuntiatione scelestissimus
homicida pugionem in pectus impressit, sup-
plicemque confodiens ad orcum transmisit.
Poterat hoc esse summum impietatis fasti-
gium, sed invenit tartareum ingenium, quem
adderet tantæ impietati colophonem, ausum
est enim scelestum caput audacter gloriari &
dicere: sibi adeo exoptatam ac suavem vin-
dictam obtigisse, ut majorem sperare non
potuisset, nec enim animam se illi solam ex
corpore exturbasse, sed etiam abjuratione
tam dira effecisse, ut recto itinere descende-

ret

ret ad Acharontem. Hanc vindictam exco-
gitavit ira seu odium, quod est ira invetera-
ta. P. Stengel in Exemplis I. 2. c. 6. n. 23.

132. Quamvis severissima lex in Regno Gal-
læ impla- liarum contra duellantes lata fuisset, quâ duel-
cabiles du- la prohibebantur sub pœnis amissionis nobi-
ellantium, litatis tam ipsorummet duellantium quàm
posteritatis eorundem, demolitionis domo-
rum & castrorum, privationis honestæ se-
pulturæ in loco sacro; cum aliqui duellan-
tium tracti fuissent per plateas publicas Pari-
sis ad locum supplicii publici, nihilominus
Baro de Bouteville spreto edicto legum & pœ-
nis ipso festo Paschatis Anno Domini 1624.
ausus est provocare in duellum comitem de
Pontgibault devotioni intentum. Hoc non
contentus idem Baro Anno Domini 1626. in
duello occidit comitem de Torgny, deinde
Anno Domini 1627. itidem in duello intere-
mit Baronem de la Frete, quibus frequenta-
tis duellis offensus Rex per universas Provin-
cias regni quæri jussit dictum Baronem de
Bouteville, qui securitati suæ prospiciens,
in Flandriam ad Bruxellensem aulam se con-
tulit una cum comite de Chapelles fido ami-
co: cum Marchio de Beuveron volens ulcisci
mortem consanguinei sui, comitis de Torg-
ny, speransque simul se pœnas regni evalu-
rum, si extra regnum duellum committeret,
Bruxellas profectus est, quod, dum in no-
titiam Regis devenisset, scripsit Bruxellas ad
Archiducissam, ne in subjectis sibi Provin-
ciis pateretur committi singulare certamen in-
ter præfatas personas; quæ annuens postula-
to Regis invigilare suos jussit, ne per mitte-
rent illos sibi infensos inter se armis congre-
di. Imò subordinavit aliquos, qui inter di-
ctos adversarios conciliarent concordiam,
quæ coaluit, præcipue curâ Spinolæ Mar-
chionis, hac tamen brevi non contentus
Marchio de Beuveron octo epistolas ad
Marchionem de Bouteville, qui jam in Lo-
tharingiam profectus fuerat, dedit, ut si pla-
ceret, secum Parisiis singulari certamine de-
cerneret. Quare rescriptis Baro de Boute-
ville se cum illo decertaturum Parisiis, idque
in loco publico la place Royale dicto, cum
abolitio offensæ, quam Archiducissa à Rege
postularat, denegaretur. Delata ad Archi-
ducissam intentione malevolorum, hac de
re certior illa facere Regem haud neglexit.
Venit itaque dictus Baro Parisios, de suoque
adventu monuit Marchionem, horam insu-
per certaminis post meridiem nonam desig-
navit. Sed respondit Marchio, velle se ha-
bere spectatorem solem dimicationis, quare
in sequentem diem horamque tertiam pome-
ridianam dilatum certamen. Circa horam
adam 12. Maji in unam domum certaturi
convenere, duobus utrinque amicis stipati.
Cum deinde in illo condito loco constitisset

R. P. Kwiatkowski, S. J. Coll. Æthæa Ascetica.

Baro de Bouteville contra Marchionem de
Beuveron, item amici sectatores contra se
vicissim, conseruere manus ipsi principales,
in se impetum fecere, abjectis gladiis, col-
lo utrinque apprehenso, in se pugiones vi-
brando, non se tamen læserunt, sed utrin-
que vitam sibi donarunt; amici verò repor-
taverunt vulnera pro Principalibus, inter
quos Marchio de Bussi, quem nec morbus,
ut amico assisteret, retinuerat, lethaliter vul-
neratus vitam in præsentia Presbyteri Reli-
giosi finivit, impedito usu linguæ oculos in
cælum elevatos, manûque tenens compo-
sitas. Transacta re Marchio de Beuveron
in Angliam aufugit, cum prius obvium sibi
Baronem de Bouteville monuisset adesse Re-
gem Parisiis, quare consuleret sibi. Re-
spondit Baro, adhuc dum ante certamen id
sibi notum fuisset. Postquam in notitiam Re-
gis tantum nefas devenisset, summopere ex-
canduit, juravitque se velle, ut edictum su-
um sortiatur effectum. Aufugerat quidem
Baro de Bouteville & comes de Chapelles ex
urbe Parisiensi, sed quæsi, capti, processu
judiciario condemnati, & licet multæ inter-
venissent intercessiones, capite tamen plexi
fuere. Prius quidem comes de Chapelles,
cujus corpore viso Baro de Bouteville quæ-
sivit, estne hoc corpus mei cognati? tum
annuentibus; Oremus, inquit, pro eo, fle-
xisque genibus oravit. Corpora defuncto-
rum in sepulchro Montmorantiorum sepu-
ta. Scripserat quidem pro Barone uti con-
sanguineo suo instantissimè Dux Montmo-
rantius, ceterum responsum tulit post fata de-
collatorum, in quo excurrit quidem Rex (ut
patet ex annis Ludovici XIII.) in laudes
domus; enumerat merita, fateturque se
Montmorantii consanguineum, ceterum di-
cit se obligatum fuisse rationibus bonum
commune concernentibus, ad rigorem justi-
tiæ exercendum &c. Le Sieur de S. Lazare
in Historiis tragicis Gallico idiomate editis.

Sæculo præterito in Gallia Princeps Gui-
stus in duello occidit Luxium; à regente Re- ira & pœ-
gina pœna illi remissa, imò Vice- Rex in na in duel-
Provinciam ab eadem Regina designatus fuit, lantem, cui
quo procul aula & conspectu Regis esset. Ibi homines
plausibiliter exceptus, dum tormentario in pepercere,
in scopum directo globo recreatur, ob fre-
quentem explosionem incalcescente machina,
ac tandem disrupta, monitus licet anteceden-
ter periculi, lethaliter læsus, ne quidquam
auxiliante, abscissione pedis, in quo abscin-
dendo ipsemet Princeps juvabat Chirurgum,
mortem subiit. Non defuere, qui crede-
rent, procuratam velut miraculo necem;
probabat autem esse judicium, insolens mor-
tis genus, & recens crimen, velut proporo
in ultionem Deo. Gramondus Hist. Gall.
I. 1.

L

Re-

133. **Remedium 1^{um} contra iram**, impatientiam, odium &c. Cum te irā commoventis, ab omni verbo abstine, aliō te peccatum conferendo, ne aliquod verbum contra irā, impatientiam excidat.

2. Aspice Christum crucifixum idēam omnis patientiæ, & mansuetudinis, qui ut dicitur 1. Petri 2. *Cum pateretur, non comminabatur*, qui pro crucifixoribus suis, dum illum actu crucifigerent, oravit: *Pater ignosce illis &c.* atque intra ejus vulnera tuas molestias, amaritudines depone, ut ibi dulcescant amore sui Redemptoris.

3. In omni tua adversitate oculos mentis converte ad Dei voluntatem, sapientissimam, justissimam, benevolentissimam, à qua omnia adversa ad nos veniunt, dicendo: *Ita Pater, quia sic placitum est ante te.*

4. Vide tuos defectus majores, quos in te tollerat Deus, & alii, & quibus longē majorem pœnam mereris, ac proinde in satisfactionem pro ipsis accepta adversitatem.

5. Considera damna, quæ ex ira & impatientia proveniunt: nam ira non minuit dolorem, sed augeat: & proinde vulnus conscientie infligit, privâtque coronam. Deinde hominem facit furem bestiam. Unde scriptum:

*Dum furit iratus nec scit frænare furorem
Et ferit, & similis sit feriendo, feræ.*

Deinde præscribit modum, quo Deus agere debeat, cum iracundo orante. *Dimitte nobis, sicut & nos dimittimus.*

6^{um} Remedium contra iram, offerre dona irato, ut fecit Abigail 1. Reg. 25. 29. humiliare se, rationes blandas proponere.

7. Gloriæ ultionis appetitus frændus. Hinc Tertullian. l. de patientia. Hæc, inquit, ulciscendi libido negotium curat aut gloriæ, aut malitiæ, sed gloria ubique vana est, & malitia Domino odiosa &c. Quem honorem libabimus Domino, si nobis arbitrium defensionis, id est ultionis, arrogaverimus. Post vindictam sequitur pœnitentia, fuga, & reatus, ut pari modo plectamur. Si patientiæ incubabo, non dolebo, si non dolebo, ulcisci non desiderabo. Cavendum maximè, ne sub prætextu justitiæ palliet se privata ulciscendi cupiditas. Hinc scriptum:

*Injustis mediis vindictam dum appetit ira;
Est hæc justitiæ, credite, falsa fames.*

S. Paulus ad Rom. 12. v. 19. *Mihi vindicta; ego retribuam, dicit Dominus.* Citat hic Paulus Deuter. 32. v. 35. Vatablus vertit, *meum est ulcisci q. d. Ego Deus sum omnium justissimus provisor, judex, & vindex, cujus proprium munus est injurias ulcisci.* Pulchrè & acutè S. Bernardus, mihi vindicta, & ego retribuam, dicit Dominus. Ita prorsus est, ipse retribuet, sed si ipsi vindictam serves, si non tollas ab eo iudicium, si non reddas retribuendis tibi mala, faciet iudicium, sed injuriam patienti: inæquitate judicabit, sed pro manuetis teræ. Et paulo ante. alioquin qui patientiam non servaverit, perdet justitiam, hoc est vitam perdet, hoc est, perdet animam suam.

8^{um} Remedium: quàm citissimè iracundia coercenda, ad Ephes. 4. v. 26. dicit Iracundia Apostolus: *Sol non occidat super iracundiam* coercendam. Est proverbium ait P. Cornel. hic, da, ad aliam iram statim esse compescendam, nec enim mens verè ad literam permittit Apostolus, ut toto die tenda,

134. quis irā indulgeat, & se vindicet, modo sole occumbente illam deponat, sic enim per diem omnem vindictam machinari & perficere permetteret, sed, ut dixi, proverbium est, statim esse comprimendam iram, ne, ut sequitur, locum demus diabolo, primus ergo gradus iræ domandæ est, ut statim eam frænemus. 2^{us}, si hæserit vel eruperit, ut saltem ante solis occasum, id est, statim, ut possumus, ad mentem & tranquillitatem redeamus. 3^o potest propriè accipi hic solis occasus q. d. si ira per diem menti inhæserit, & semper occurreret etiam invitè, saltem ante noctem eam excutite, ne noctu occurrat, & vos, vestramque quietem turbet, tum ne orationem nocturnam impediat, tum ne, si noctu contingat, vos in morbum, aut mortem subito incidere, in ira aversione animi à proximo moriamini, itaque non audeatis comparere in tribunali Christi. Qua de causa in nonnullis Religionibus hæc pia lex statuta est, ut, si quis alium per diem offenderit, non liceat illi nocturnæ quieti se dare, nisi prius veniam ab eo, quem offenderit, petierit, illique reconciliatus sit. Ita S. Joann. Eleemosynarius Archiepisc. Alex. teste Leontio, cum quadam die, contra Nicetam Patricium irā licet justā commotus fuisset, ut se eidem ante vesperam reconciliaret, ad Nicetam misit Presbyterum suum, qui ei diceret: *Sol jam est in occasu vir maximè venerande*, quo stimulo compunctus Nicetas ad S. Joannem accurrit, & uterque ante solis occasum in mutuos venere amplexus. Nota, iracundiam non habitum, sed actum significat, iracundiam quem vulgò exandescitiam vocamus. Non dicit iram, quia hæc naturalis est passio, sed iracundiam, hæc enim significat iræ excessum

cessum & effervescentiam. Dicit ulterius Apostolus v. 27. *Nolite locum dare diabolo*, quod sit, dum fovetur ira & similes diaboli fetus, q. d. inquit Æcumenius, per iracundas cogitationes maximè nocturnas, ne foveatis & inflammetis iram vestram, ut locum detis diabolo, sed eas omnes ante noctem & solis occasum deponite. Nullum remedium contra iram, libidinem, aliasque passiones efficacius, quàm mentem & phantasiam ad alia cogitanda cum vi quadam abstrahere, lætas alias & gratas cogitationes accerere, occupare se studiis, aliisque cogitationibus præsertim mortis, iudicii, inferni, cœlestis gloriæ, quæ priores excludant, intendere, maximè noctu, si ex animi perturbatione quis dormire nequeat. P. Cornelius hic. Laudatur Clinias Philosophus Pythagoreus ab Æliano l. 4. var. Itip. c. 23. Is, si quando in iram esset delapsus, confestim priusquam invaderetur ab ira, chordis adaptatis cytharam pulsavit: interrogatus autem, ob quam causam id faceret, quoniam, inquit, mitigor animo. Elephantas capti difficile edomantur, si vinculis constringuntur, magis feroces fiunt, neque delinuntur cibariis illecebris, quod si tamen Indi instrumento musico, quod Santapsm vocant, vernaculam cantilenam eis accinant, tunc aures arrigunt & sensim mitescunt, cibumque objectum accipiunt. Ælian l. 12. de animal. c. 44. Profuit etiam B. Columbino, qui cum quadam orexi domum reversus, dum prandium paratum non offendit, vehementer exarsit iracundia: conjux, ut, dum parabat cibos, virum placaret, obtulit librum parum delibandum, at ille commotior prandii non legendi tempus esse murmurans, librum abiecit. Mox tamen resumpsit & lecturus aliquid in vitam Mariæ Ægyptiacæ incidit; dum ergo legens perguit, non modo iram sedavit, sed historiæ dulcedine captus, statuit deinceps in Dei impensiore cultu, & vitæ castimonia, quam & conjugii persuasit & ipse DEO vitam totam vorit agere. Apostolus ad Roman. ait: *Dare locum iræ.* S. Basilii interrogatus 244. quærit, quid est dare locum iræ. R. non resistere malo. D. Anselm. ille dat locum iræ, qui iram superbientem humiliter fugiendo declinat. Ex P. Fabio in Auct. in Roga,

Ira maximè dat locum & aditum diabolo, ipse enim iracundis cogitationibus facilimè & occultissimè se insinuat, easque injuriam aggravando magis fuscitat, & sua suggestionem ac consilio vindictæ quasi folle accendit, ad hæc spiritus & sanguinem com-

movet, ut bilem inflammet, adeoque rationem & iudicium hominis irati turbat, ut iratus vindictam, non justitiam sed justitiam esse putet, ideoque in illam quasi justitiam profiliat, neque videat pericula & peccata, in quæ se conjicit, sed quasi furens & amens in convitia, verbera, & cædes feratur. Unde S. Gregor. in iram ita stomachari incipit: *Ira cor iræ, damoni intrus condito.* Denique Anselmus symbolicè: Cor, inquit, nostrum duas habet valvas cupiditatis & timoris, has claude, & hostis in illud non intrabit, sicque non dabis locum diabolo. P. Cornel. à Lap. in Eph. 427.

9^{um} Remedium considerare, quod ira ipsi irato noceat. Narrat Henricus Magnus Dist. 9. Exempl. 94. de viro quodam opulento, qui inimico supplici conciliari recusat, postea mortuus: exequiæ de more celebratæ. Dūque quidam sacerdos ante aram Christi illam officii lectionem inchoasset: Parce ei Domine, visa est imago avulsis à cruce manibus aures sibi occludere, horrendum illud intonans: Non pepercit, non parcam,

10^{um}. Proponere sibi ob oculos præmium, quod manet à Deo vincentem iram. Hinc S. Pater Ignatius sæpè repetebat: *Vince te ipsum.* dicebatque cuidam à natura impetuoso: Frater anime te, ut vincas te ipsum, & duplicatam referes mercedem supra illos, qui ex mitioris naturæ temperamento non habent, quod vincant. In compend. vitæ collectæ Venetiis.

11^{um}. Non apprehendendæ tantopere offensæ. Hinc Tacit: ann. l. 4. c. 3. n. 9. Quæ sprete exoleseunt, si irascere agnita videntur.

12^{um} Remed. Iræ mora. Hinc quidam:

Ne fræna animo per mitte calenti.
Da spatium tenuemque moram, mala cuncta ministrat

Impetus.

Et Ovid.

Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram

Sæpè simulatas ira morata facit,
Idem.

Ut fragilis glacies interit ira morâ,

13. Remed. Recordatio clementiæ & misericordiæ Dei, quæ nobis, qui iustissimam toties provocavimus iram, parcat.



CAPUT XI.

De malitia peccati Acediæ.

136.
Quid sit
acedia,
quæ ejus
filia?

Acedia sive animi tœdium potest ex D. Thoma 2. 2. q. 35. a. 2. dupliciter usurpari. 1. Generaliter pro omni animi remissione in exercitio virtutum, eo quod labor aliquis sit adjunctus. 2. Particulariter pro tristitia & tœdio de divina amicitia, eo quod per virtutum exercitia laboriosa servari debeat, & sic amicitiam illam non curat. Acedia accepta primo modo tum demum est peccatum mortale, cum ideo committitur opus vestitum sub mortali. Acedia accepta 2do modo ex se est mortale: quia repugnat charitati Dei. Ex quo de filiabus acediæ quoque facile judicari potest, quæ sunt sequentes. 1mo Malitia, quæ quis odio habet bona spiritualia, & vellet ea non esse, vel implevisse id, quod tehebatur, aut quæ contemnit Dei beneficium v. g. desiderando non fuisse natum aut agnovisse Christum &c. est autem ex genere suo mortale. 2. Pusillanimitas & desperatio de salute, quæ mortale quoque est. 3. Rancor, quo ei sunt fastidio, qui ad spiritualia adducunt. 4. Torpor, cum bona sunt non cum debito fervore. 5. Evagatio mentis, quæ quis in exercitio spiritualium evagatur circa illicita sive per cogitationem, & dicitur curiositas, sive per locutionem, & dicitur verbositas; sive per inquietudinem, & dicitur inquietudo, quæ communiter sunt venialia.

Acedia, Facile homo etiam sanctus & perfectus à tepor un- primo fervore tepescit. 1. Quia anima est de prove- mobilis. 2. Quia difficile est tot defectibus niat. & tentationibus, quot dies occurrunt, resistere. 3. Quia gratia in nobis est quasi in loco alieno non naturali, unde natura nostra, nisi vis continua adhibeatur, ad se & naturalia sua desideria redit. 4. Quia habemus innatam concupiscentiam, quæ gratiæ & bono semper reluctatur, contra quam pugnare, & quasi adverso flumine, imò fluctu remigare debemus. Mirabile est dictum S. Bernardi Epi. 69. ad Richard. Abbat. Multo facilius, ait, reperias multos seculares converti ad bonum, quam unum quempiam de Religiosis transire ad melius. Rara avis in terris est, qui gradu, quem in Religione foris semel attigerit, vel parum ascendat. Et S. Bonaventuræ: Vidi multos, qui à sæculo transeuntes ad Religionem profecerint, vitæque mutarint, vix vidi, qui in Religio-

ne post Novitiatum ferventiores & perfectiores evaserint. P. Cornel. in Apoc. 2. 4.

1. poc. 3. v. 15. Scio operatus, quia ne- 137.
que frigidus es, neque calidus: utinam frigidus Quinam
esses aut calidus. v. 16. sed quia tepidus es, & tepidi?
nec frigidus nec calidus, incipiam te vomere ex ore meo. Aquæ tepidæ comparatur hic Episcopus Laodiciæ, aqua enim tepida evomitur & ciborum vomitum provocat. Quæ res: quinam vocantur hic calidi, frigidi, tepidi, aut potius comparantur aquæ calidæ, frigidæ, tepidæ. 1mo. Richardus, Beda, Aretas, & Ambros. Sermon. 2. in Psal. 118. frigidi, inquit, sunt infideles, qui peccant per ignorantiam, his peiores tepidi, id est fideles peccatores. 2. Victorinus censet frigidus esse hæreticos, calidos Catholicos, tepidos Politicos, qui pro suis commodis jam Catholicos, jam hæreticos se simulant. 3. Primasius: Frigidi, ait, sunt, qui nullas habent opes, quas erogent in pauperes, calidi, qui habent & erogant in pauperes, tepidi, qui habent, nec erogant, sic & Ticon. & Andr. qui ait hunc Episcopum divitiarum spinis oblitum. S. Ambr. in Psal. 18. putat tepidos esse fideles, qui bene operari negligunt, & ex sola fide aut scientia sua sperant salutem. Rursum S. Greg. & S. Thom. Anglicus tepidum interpretatur eum, qui non consummat ea, quæ bene inchoavit. 5. S. Greg. 34. Moral. 2. ait, calidus est, qui charitatem habet, frigidus, qui in peccato mortali existit, & per hypocrisis probum se simulat. 6. Haymo & Ansbertus, frigidi, inquit, sunt seculares, calidi Monachi ferventes; tepidi sunt, qui habent habitum Monachi, sed animum & mores sæcularis. 7. S. Bernard. Ser. 3. de Assump. B. V. Mariæ. Calidi, inquit, sunt, qui charitate fervent, & bona opera exercent, frigidi sunt fragiles & peccatores, sed tristes, humiles & poenitentes, sive calidi sunt, quos amor Dei, frigidi, quos timor poenarum à peccatis coarctet, tepidi, qui neutrum horum habent, qui nec amant, nec timent Deum. 8vo. Rupertus & Pererius. Tepidi hic sunt superbi, qui sibi placent & præsumunt, persuadentque sibi se esse bonos, & securè vivunt, quasi nullius egentes, nihil timentes. Unde sequitur: Dicis quod dives sum &c. & nescis quia tu miser es & miserabilis. Hi frigidi, id est manifestis peccatoribus

bus sunt peiores. Unde Rupertus, hæc virgini superbienti accommodans sic explicat: q. d. Utinam potius corrupta esses & humilis. Hinc S. August. l. 14. de civit. c. 13. audeo, ait, dicere superbis esse utile cadere in aliquod apertum manifestumque peccatum, unde sibi displiceant, qui jam sibi placendo ceciderant. Subdit exempla Petri &c. & Sapiens ait Proverb. 16. v. 18. Contritionem præcedit superbia, & ante ruinam exaltatur spiritus. Idem S. August. l. 1. de Civ. c. 28. docet Deum à barbaris Romam, aliasque urbes vastantibus permisisse violari virgines Christianas, vel quia ipsæ superbiæ erant, vel quia periculum erat, ne ob castitatem &c. superbirent. 9no. & genuinè tepidus est, qui inter virtutes & vitia fluctuat; quique ex virtute quidem vivere & peccata vitare vellet, sed certamen cum vitiis & virtutis laborem refugit. Ita Haymo. Ansel. &c.

138.
Tepor
quomodo
pejor
frigore.

Unde nota: licet in se pejor sit esse frigidum & in frigore degere, quam tepidum & ad frigus tendere, sicut pejor est scienter peccare ex libertate, quam ignoranter ex tepore & concupiscentia (hoc enim est esse tepidum, illud esse frigidum) tamen tepor hic damnatur præ frigore, diciturque optabilius esse, ut Episcopus Laodicensis sit frigidus quam tepidus: quia tepor primo periculosior sit frigore, tum ob majorem obligationem & socordiam, ex qua non advertit suum periculum, sed securus in eo quiescit, & obdormit, tum ob periculum derelictionis à Deo, Deus enim, qui est ignis consumens, & vult sibi à Seraphinis ministrari, hunc teporem odit, & tepido gratiam suam subtrahit, finitque illum altum dormire & ita labi & ruere in barathrum. Peccatum ergo tepidi in se levius quidem est, sed periculosius, ideoque dicit ei hic Christus: utinam frigidus aut calidus esses. Glossa: non optat, ait, eum frigidum simpliciter, sed talem, de quo major spes habeatur. Christus ergo hic Episcopo Laodicensi, omnibusque Prælati, & fidelibus præsertim Religiosis ostendit, quantum sit in tepore periculum, & in quam periculo ac ad lapsum & ruinam proclivi statu versentur tepidi, qui disciplinæ & vitæ perfectioris studium refugiant, in eoque languent & quasi nauseant. Tepor ergo hic damnatur non tantum, quia contrarius est stomacho, ac instar aquæ tepidæ quasi vomitum provocat Deo, sed etiam quia diminutum quoddam est imperfectum, torpidum. Deinde hic tepor per accidens pejor est frigore, quia conjunctus est, & oriari solet ex magna præsumptione, superbia, præsumptione & contemptu Dei, rerumque divinarum, hoc est enim, quod subdit: quia dicis quod dives sum. Nota 2. hunc Episco-

pum Laodicensem per hunc teporem à charitate excidisse & re ipsa cecidisse in peccatum mortale, & tetendisse ad plenum frigus, id est ad spontaneam peccandi licentiam & malitiam, ac consequenter ad amissionem fidei. Hoc ita esse liquet. Tum quia vocatur pauper, nudus, cæcus, & miserabilis, tum quia suadetur ei, ut emat aurum ignitum, id est charitatem, ita docent Beda, Richard. S. Greg. & alii. Nota 3. non malè tamen hunc locum accommodari tepido in charitate existenti, imò de eo intelligere videtur. Lyranus. Nam, ut docet S. Greg. 3. p. Pastor. Admon. 35. majus periculum est in tepido quam in frigido, id est, qui adhuc in peccatis est, conversionis fiduciam non amittit, qui vero post conversionem tepuit, simul spem, quæ erat, de peccatore subtrahit.

Dices: Quomodo de eo dici potest: Utinam calidus esset aut frigidus. 2. Bonum Quomodo videtur esse hoc desiderium & permissio, quo do optare scilicet optat quis aut permittit, ut aliquis scilicet tepidus obfirmatus in socordia, & proximus dis, torruinæ labatur in peccata aliqua graviora & periculis lapsum, ut ex iis lapsus suos cognoscat, se- lum, rióque & planè corrigatur & salvetur, uti docet S. August. 14. Civit. 13. verbis paulo citatis; nam nisi hoc fiat, manebit socors, & labetur in peccata mortalia occulta, eaque negliget, itaque incurret periculum damnationis. Talis ergo in majori periculo versatur, quam qui est in mortali peccato manifestato, quod ipse agnoscit. Unde satius & optabilius est talem labi in peccatum mortale manifestum, ex quo mox resiliat ferventior, quam hære in sua socordia tam periculosa & damnosa, utpote ex qua in longè graviora labetur, ac insensibili, & irrevocabili casu profundius in gehennam ruet, uti superius in tepido, qui in peccatum mortale lapsus est, ostendi. Moraliter discite hic, quantum malum sit tepor, & acedia. S. Chrysost. de acedia: radix desperationis est ignavia & non solum radix, sed est nutritrix ejus & mater, nam sicut vestimentum & tinea generat & nutrit, ita ignavia non solum ex se desperationem gignit, sed alit & fovet. S. Bernardus: Fugienda est otiositas, mater nugarum, noverca virtutis. Plato de Rep. Pestis mortalibus est ignavia. Sen. opusc. 30. Generosos animos labor nutrit. Aristot. Desperat ac diffidit omnis ignavus, quoniam omnia peritescit, at fortis contra. Est enim fidentis animi audere. Idem l. 10. de animalibus. Nullum ait, ens naturale natum est otiosum. Vide quàm celi sunt veloces, elementa activa, animalia operosa. Themistocles vocavit pigritiam vivi hominis sepulturam. Ex P. Cornel. à Lap. in Apoc. c. 3. v. 16.

140. *Lucæ 15. Majus gaudium erit in celo su-*
Motiva ad per uno peccatore penitentiam agente quam su-
fugiendam per 99. justis. S. Gregor. exprimit de justis
 acediam. illis, qui desidiōse se habent. Plus amatur
 ager, qui post spinas & tribulos fructus
 uberes reddit, quā ille, qui tribulos nun-
 quam tulit, sed semper sterilis extitit. Matth.
 8. Dixerunt dæmones Domino: si ejicis nos
 hinc, ingregem porcorum mitte nos. Por-
 ci sunt, qui nihil faciunt, nisi voluptati ser-
 viunt. Job. 40. dæmon dicitur indormire
 in secreto calami, calamus, qui vacuus est,
 significat hominem vacantem & otiosum.
 Gratia Spiritus S. est sicut ignis, qui non po-
 test esse otiosus, deficientem esse, si desinit
 agere, sic gratia Dei, quandoque amittitur,
 quia homo ex ea non operatur, unde super
 illud Joan. 13. Qui non diligit me, sermonem
 meum non servat. Greg. Nunquam est a-
 mor Dei otiosus, operatur enim magna, si
 est, si autem operari renuit, amor non est.
 Isaïæ 40. Qui sperant in Domino, mutant
 fortitudinem, assument pennas ut aquilæ, &
 non deficient. Ex Peraldo de aced. p. 488.
 Jeremiæ 4. 1. Si reverteris Israel, ad me con-
 vertere. Quod hunc ex Osorio habet sensum:
 Si ad Deum tibi revertendum, redi serib, ex
 animo fervido; melius est enim nihil face-
 re, quā ita frigide facere, ut nihil efficias.
 Ex Nyssen. Dom. 15. Perio 5. In Mona-
 sterio, ubi erat S. Dorotheus, senex quidam
 vidit Angelum thurificantem omnes, qui ora-
 tionem absoluebant diligenter in oratorio,
 imò etiam illorum locos, qui tunc aberant
 ex obedientia, illorum verò, qui ex negli-
 gentia aberant, præteribat. P. Roderius
 tract. 1. c. 1.

Matth. 9. v. 6. & 7. dixit IESUS ad eum,
 quem sanavit paralyticum: Surge, tolle le-
 ctum tuum, & vade in domum tuam. Et surre-
 xit, & abiit in domum suam. Cornel. à Lap-
 dum respicit hunc paralyticum, in sensu tro-
 pologico dicit, quodlibet delictum est para-
 lysis & præcipue voluptas carnis, ex illaque
 proveniens tepiditas, pigrina in obsequio
 Dei. Per portitores, qui attulerunt ad Chri-
 stum dictum paralyticum, intelligit Concio-
 natores, Confessarios, qui in sensu morali
 juvant, excitant pigros ad surgendum, ad
 promptius Deo serviendum. Varias deinde
 facit analogias paralysos cum tepiditate spiri-
 tūs. Sicut paralytis provenit ex infrigida-
 tione venarum, in quibus crassi humores im-
 pediunt vitales spiritus in suis operationibus,
 uti docet Galenus; Ita tepor spiritus, ma-
 ligni humores mentis impediunt activitatem
 animæ, ne se exercent per actus virtutum,
 & salutem suam, obsequia simul præstando
 Deo operetur. Tunc quoque accidit in ho-
 mine paralytis, dum in illo est prædominium
 phlegmatis aut melancholice. Similiter pa-

ralysis animæ provenit ex phlegmate fluida-
 rum carnis voluptatum aut etiam ex melan-
 cholicis cogitationibus & affectibus. Para-
 lysis corporis sanant aut saltem minuunt res
 calidæ: haud absimili modo paralytis animæ
 sanat amor Dei, agitatio laboris spiritualis,
 frequentior excitatio fervoris spiritūs; nam
 ut ait Cassianus: experimento probatum
 est acedie impugnationem non declinando
 fugiendam, sed resistendo superandam, ex
 P. Cornel. hic. Refert P. Drecos in Bre-
 viar. Asc. fer. 3. post Dom. 1. Advent. Ve-
 nisse olim ex fratribus Religiosis quempiam
 ad Achillem Abbatem, qui frater conquere-
 batur contra tepiditatem spiritus, quæ illum
 in cubiculo faciebat pigrum & torpentem.
 Respondit senex: *Quia necdum vidisti* (sci-
 licet per meditationem) *requiem, quam*
speramus, neque tormenta, quæ timeamus. Ad-
 diditque, si enim hæc serib sperares, etsi
 cella tua esset plena vermibus ad collum us-
 que tuum, tu nihilominus inter hos vermes
 perseverares sine tepiditate. Ecclesiastici 6.
 v. 25. 26. hortatur Sapiens, ut benevole
 servitutem sapientiæ ineamus: *Injice pedem*
tuum in compedes illius & in torques illius collum
tuum -- & ne acedieris in vinculis ejus. For-
 tunata profectò laudabilis ac utilis hæc sa-
 pientiæ servitus; etsi impallesendum esset
 pro gloria Dei scholasticis laboribus, etsi ve-
 lut vinctum compedibus affixum esse loco,
 opus esset, minus est, *inijce pedem tuum in*
compedes illius, injice in torques illius collum
tuum; cum hæc sint generosæ cervicis orna-
 menta, non onera. Nec tamen in fervore spi-
 ritus religiosi hæc subeundo sapientiæ onera
 tepescendum. *Ne acedieris in vinulis ejus.*
 Matth. 8. Ille devotus & additus Christo
 Centurio humiliter expetiit, ut dignaretur
 Christus servum ejus paralyticum sanare:
Puer meus jacet in domo paralyticus & male tor-
quetur. Potestne aliquis *benetorqueri*? Re-
 spondet Peraldo de acedia p. 488. posse.
Qui torquetur laborando, benetorquetur, sed
qui torquetur quiescendo, male torquetur. Ita
 sanè, qui in servitio Dei laborando angus-
 tiatur & quodammodo torquetur, benè
 torquetur, qui verò jacet similis paralyti-
 co, qui piger est in obsequio Dei, male
 torquetur, quia subit molestias sine merito,
 infructuosum sibi laborem propter suam
 desidiam efficit. Excitat desides & som-
 nolentos in obsequio Dei S. Augustinus
 exemplo solis: *Indecens est Christiano, si so-*
lis radius illum inveniat in lecto, posset enim
 dicere sol, si potestatem loquendi haberet,
 amplius laboravi heri quā tu, & tamen
 cum jam surrexerim, tu dormis. A for-
 tiori: Sol justitiæ Christus ad Religiosos
 maximè sub nomine suo militantes dicere
 posset. Ego pro salute tua tot obivi labo-
 res, dum mortalis vitæ cursum peragerem, obi-

Excita-
 menta ad
 excutien-
 dam te-
 piditatem &
 ad fervo-
 rem spiri-
 tus.

obivi ad fatigationem, ad sudorem, & tu in
 servitio meo & salute tua procuranda piger
 es? ego vigilo pro bono animæ tuæ, tu
 verò in obsequiis meis & laboribus pro æter-
 na requie peragendis dormitas & stertis.
 Dum alii vigilantiores ad me laudandum sur-
 rexerint, dum velut sydera in orationibus,
 meditationibus à me illuminati clarescerent,
 & fervore spiritus, ac amore meo accende-
 rentur. Tu ubi eras, cum me laudarent *astra*
matutina & jubilarent omnes filii Dei. Job.
 38. Illi paralytico, de quo Matthæi 9.
 dum dixit Christus: *Surge,* surrexit ad vo-
 cem Domini velociter & ulterius juxta man-
 datum Domini *abiit in domum suam.* quæ
 verba perpendens S. Gregorius in sensu tro-
 pologico: *Quid est ergo, inquit, dicere, tolle*
gratum tuum & vade in domum tuam, id
est, porta tentationes carnis, in quibus hætenus
jacuisti ac revertere ad conscientiam tuam,
ut videas, quæ fecisti. Vocat S. Doctor
 conscientiam domum, sicut enim domus
 solet claudi vel aperi, ita conscientia cu-
 jusque juxta beneplacitum illam habentis
 clauditur vel aperitur non nisi in die judicii
 omnibus palam aperienda. Domus, ut
 sit munda, sæpius expurgari debet, simili-
 ter & conscientia per poenitentiam frequen-
 ter expurganda. Conscientia cujusque do-
 mus, crebrius ergo introspectienda ab illo,
 cujus est, an aliquid in ea non inveniatur
 inordinati, quod corrigatur, vel etiam cor-
 ruptum ejiciatur. Extra domum suam quis-
 quam vagus exul errat, sibi dictum à Do-
 ctore existimet: *Vade in domum tuam, id*
est, revertere ad conscientiam tuam. Cog-
 nosce te ipsum, revertere, *ut videas, quæ fe-*
cisti, in te ipsum, in actiones tuas & mo-
 res tuos censorium converte oculum. Et
 sicut ille paralyticus, ita & nobis è tepore
 surgendum, nec standum, sed eundum,
 vivaciter è virtute in virtutem, in domum
 Domini, in domum æternitatis suæ pro-
 grediendum in fervore spiritus. Istè verò
 fervor spiritus in hoc consistit juxta S. Ba-
 silium in regul. brevior. Resp. 258. 1. Ut
 in re bona perficienda sit tota intentio ani-
 mi seu applicatio. 2. Ut sit magnum de-
 siderium benè agendi. 3. Ut sit assidui-
 tas & continuatio, intuitu cujus nullum de-
 bitum amoris proximi aut alicujus virtutis
 amittatur. In S. Wenceslai vestigiis nudis
 pedibus hyeme nivi impressis pedisequi in-
 calecebant. Ann. Cœlest. 24. Septembr.

Ultima Dive tui si sic vestigia fervent

O quantus fervor cordis amantis erat!
 Wenceslai trahas me post te, currere vellem.
 Fervoris cupiens principis esse comes.

141.
 Excitatio
 ad fervens

Ad alacritatem in Dei obsequio excitat
 nos Apostolus ad Rom. 12. v. 11. quod

debeamus esse solitudine non pigri: spiritu Dei obse-
 servantes: Domino servientes. O si brevita-
 tis vitæ nostræ rationem haberemus, agere-
 remus, quod agendum est, instanter ope-
 raremur, velocius ad finem nostrum pro-
 grederemur. Hinc S. Mechtildis, ut in
 ejus vita traditur, intellexit aliquando ex
 revelatione. Si scirent homines, quā
 multum qualibet die mereri possent, suāve
 augere coronam, si scirent, quā breve &
 pretiosum tempus vitæ, multum lætarentur
 spiritu, dum evigilarent, & Deo magnas
 agerent gratias, quod illis ea illuxit dies,
 quā tam magnos thesauros per totam æter-
 nitatem duraturos acquirere possent. Ne-
 que metuendum est, ne continuus in ob-
 sequio Dei labor enervet vires, obstit vale-
 tudini: enumerantur enim in anno dierum
 memorabilium à P. Nadasio illi, qui multa
 pro gloria Dei egerunt, laborarunt mul-
 tum, & tamen diu vixerunt. P. Didacus
 de Torrez, Rubius, Hispanus, de quo 13.
 April. annorum 91. aut 92. Senex in Pe-
 senes la-
 ruana Provincia absque lectisternio capie-
 bat somnum, quotidie & frequenter usque diu vive-
 bat, ad effusionem sanguinis faciebat disciplinam, bant,
 quotidie gestabat cilicium, bis in hebdoma-
 da præter solita Ecclesiæ jejuniâ jejunabat.
 Ad mundandam domum scopis in ultima se-
 neclute vix subsistens pedibus inter primos
 comparebat. P. Nicolaus Longobardus,
 de quo 1. Septembris 98. ætatis suæ recen-
 sens annos Pequini in China manebat, 58.
 annis continuò se pro gloria Dei exercebat.
 Nullum laborem, nullum periculum in ne-
 gtorio animarum recusabat; nullo unquam
 condimento ad cibum usus est, quotidie se
 flagellabat, lectisternio etiam hyeme, quæ
 acris solet esse Pequini, nullo utebatur,
 contentus tela aliqua tenui asserem tegere.
 Hoc fatis functo tantum ejusdem habebat
 pretium Imperator Chinesis, ut miserit
 300. talos, nummos, seu 300. aureos, ut
 honestè illius sepultura perageretur, jussit,
 epitaphium illius cum elogio Chinicis cha-
 racteribus inscribi. Petrus de Wega Co-
 adjutor Lusitanus, de quo 1. Febr. 91. an-
 norum senex totus in laboribus sexagesimo
 anno ætatis suæ consulto artem futuriæ di-
 dicit, ne in ulteriori ætate otia retur: præ-
 dixerat se in lecto non decubiturum nisi ul-
 timo vitæ suæ die, idque implevit, nam
 quarta parte horæ ante mortem in lecto de-
 cubuit & occubuit magna sanctitatis de se
 opinione relicta. Joannes Laporus Italus,
 de quo 6. die Septembris, exemplum fra-
 trum Coadjutorum, admirandam in labo-
 ribus assiduitatem cum temperantia in cibo
 & potu conjunxit, & ut ibi traditur, mi-
 nimum edebat & comedebat, plurimum la-
 borabat, in his tamen laboribus protraxit
 vitam ad annum ætatis suæ 107. Infista-
 mus

mus igitur & nos heroicis fervidorum fervorum Dei vestigiis; excitati quoque illo Boetii.

Ite nunc fortes ubi celsa magni ducit exempli via.

142. Remedia
contra
acediam.

Remedium 1. & excitamentum ad excutiendam tepiditatem, acediam & pigritiam mentis est meditatio novissimorum. Legitur in vitis Patrum l. 5. Monachus quidam, qui negligenter vixerat, ægrotans raptus fuit ad iudicium & invenit matrem suam jam mortuam cum his, qui iudicabantur, illa autem, ut vidit eum, obstupuit, & dixit illi: Quid est hoc fili? & tu in hunc locum condemnationis iussus es venire, ubi sunt sermones tui, quos loquebaris dicens: *Volo salvare animam meam.* Confusus ille & rediens ad se inclusit se poenitens & plorans suam negligentiam; cumque multi eum rogarent, ut à nimio fletu temperaret, ne se læderet, noluit consolari dicens: Si imperium matris meæ sustinere non potui, quomodo Christi & sanctorum eius Angelorum adversum me confusionem poterò in die iudicii sustinere? Alius senex vidit quemdam ridentem, & dixit ei: Coram cœli & terræ Domino totius vitæ nostræ rationem reddituri sumus, & tu rides? P. Cornel. à Lap. in Deut. c. 36. v. 31.

2dum Remedium contra teporem crebro & assiduo ac præsertim initio septimanæ mensis & anni, æquè ac in majoribus festis, homo spiritum suum languiscentem suscitare ac pristina sua vota ac proposita renovare debet. Cogita, inquit S. Bernardus Epist. 91. in scala Jacob. *Angelos omnes vel ascendere vel descendere, neminem stare. Et tu ergo si non proficis, deficis, & ubi incipis nolle fieri melior, desinis esse bonus.*

Unde Psal. 83. dicitur. *Ibunt de virtute in virtutem, & Proverb. 4. Iustorum semita quasi lux splendens procedit & crescit usque ad perfectam diem.* Speciatim autem Episcopum non debere tepescere (quod & aliis accommodari potest) in concionando, si pauci aut nulli convertuntur, docet S. Chrysost. hom. 1. de Lazaro. 1. exemplo fontium, qui semper scaturiunt, licet nemo inde hauriat. 2. exemplo Jeremiæ c. 2. v. 7. qui irrisus à Judæis, jubetur tamen illis concionari. 3. exemplo Christi, qui Judam licet obstinatum, monuit. 4. qui boni sunt, saltem sunt meliores, & qui jam non convertuntur, fortè postea convertentur. P. Cornel. in Apoc. 2. v. 4.

3tium Remed. Considera amorem Dei erga nos, & tot beneficia, quibus nos obstringit continuò ad hoc, ut ei ferventer serviamus.

4tum Remed. Considerare immensum gloriæ pondus, quod tam facile per opera ferventia promereri possumus, & quod promerendi post mortem tempus non erit amplius.

5tum. Considerare tot exempla Sanctorum tum in hac vita, tum in cœlo Deum ferventer laudantium.

6tum. Considerare finem vocationis nostræ, qui non est alius, nisi laudare Deum, eique servire.

7mum. Considerare malitiam tepiditatis, quæ ipsa opera bona reddit mala, & nauseam tantam Deo movet, ut dicat in Apocal. *Utinam calidus vel frigidus esses; sed quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore.* P. Morawski in Palæ. c. 2.



CA-

CAPUT XII.

De malitia peccatorum prout opponuntur virtutibus Cardinalibus.

§. I.

De malitia peccatorum & vitiorum Prudentiæ oppositorum.

143. Prudentiæ
opposita
vitia.

Juxta Javellum Ord. Præd. in Ethica. opposita prudentiæ vitia sunt: *Tarditas* ingenii, quæ opponitur solertiæ. *Indocilitas*, quæ opponitur docilitati. *Oblivio*, quæ opponitur memoriæ. *Ignavia* ratiocinandi rationi. *Hebetudo* mentis intelligentiæ. *Incircumspectio* circumspectioni. *Incautio* cautioni. Efficaciæ præcepti opponuntur 4. *Ambiguitas* est contraria determinatæ certitudini. *Facultas* contraria suasioni. *Malignitas* benignitati. *Inconstantia* constantiæ. Bonitati actionis opponuntur improvidentia, negligentia, somnolentia, fuga laboris.

Tarditas
ingenii.

Horum multi naturales videntur defectus absque culpa illorum, qui eos patiuntur, dum tamen corrigi possunt, nec corriguntur, etiam graviter culpabiles esse possunt, multaque mala asferre. Sic delinquit, qui tardus ingenio, naturæ vitium sedulitate, labore corrigere non curat, cum possit, qui se non stimulat aliorum exemplo, nec aliorum stimulo movetur, pigriores etiam equi, dum stimulantur, competenter procedunt. Hinc datur stimulus tardo:

Gloria calcar habet, per quod vel tarda movetur

Et finem attingunt sic stimula suum.
Laudis aut poenæ stimulis vel segne movendum

Ingenium, ut cursum conveniente, suum,
Fine coronando peragat: procedit honeste,
Tardius ingenium, si quod acumen habet.

Indocilitas.

Similiter indociles etsi non adeò, ut alii doceri possunt. Delinquant tamen etiam graviter, si hæc, quæ ad salutem illorum sunt necessaria, addiscere negligunt, aut ultro refugiant, laborem subire nolentes. Hinc doctrina datur indocili:

Te indocilem reputans, dicis non posse doceri;

In non posse tamen, sic puto nolle latet.
R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascatia.

Sed velis. in varias formantur saxa figuras;
Et lapidem tenuis gutta cavare potest.

Oblivio quoque culpabilis esse potest. Oblivio, si quis Dei & divinarum obliviscatur: si obliviscatur illorum, ad quæ obligatur ratione status sui agenda. Hinc oblivio proponitur exercendæ memoriæ ars:

Hoc contra vitium tum crebra reflexio mentis
Tum posita ante oculos signa notæque juvant.

Et sic perficitur sociam natura per artem:
In quibus illa prior deficit, ista valet.

Ignavia ratiocinandi reprehensionem Ignavia, meretur, dum ad ea, quæ etsi cum aliqua difficultate efficere potest, pigritat, & talento, quod habet, propter suam pigritiam non utitur, malens segni uti quiete, quam aliquid lucrari. Hinc assimilatur diviti avaro:

Est probrum, ratione frui, (quæ præditus extat)

Si rationalis, si bene nescit homo.
Est genio similis torpens ignavus avaro:
Frustra namque suas servat & abdit opes.

Hebetata mens exacuenda illà Ecclesiasticæ doctrinâ. Eccle. 10. v. 10. *Si resusum fuerit ferrum, & hoc non ut prius, sed hebetatum fuerit, multo labore exacuetur, & post industriam sequetur sapientia.* Sic etiam multo labore exacuenda, excolenda hebetata mens. Ager quoque, si negligatur, nil fructuosi feret, sed spinas & tribulos, ac inutiles herbas. Huic neglecto agro assimilatur hebes anima.

Est ager, est animus, quantum ex se est fertilis ille

Si tamen haud colitur, nil feret ipse boni

Sic caret ob legnem neglectum floribus hortus

Et vacuus fructu sic sterile scit ager.

Incircumspectio magnorum malorum, errorum causa esse solet, sic errat in perplexitate spectio.

tate viarum in omnes partes haud obvertens oculos viator, ad suumque non pertingit terminum. Artifex incircumspecte agens non raro, dum finit opus, destruit. Similia damna accidunt in via spiritali, in bene ceptis salutariis operibus, si desit circumspectio. Hinc circumspectionem negligenti illa ob oculos proponitur admonitio.

Omnia sunt oculo vigili lustranda pericla
Ipsaque mors una parte venire potest.
Per tenuem rimam, quando contemnitur,
amplis
Obruitur tandem maxima navis aquis.
Sæpius angusta fossa ingruit hostis, & ingens
Urbs de uno capitur, non bene clausa,
loco.

Incautio. Incautio periculosa est, dum ad impedimenta, quæ intento fini obitare possent, non attendit, dum cæco modo in actionibus proceditur, nec, quid possit contingere mali, prævidetur. Hinc incautus morietur.

Circumstant varii, valido nos agmine casus;
Cumque uno grandis sæpe ruina venit,
Non bene non succedet opus, si obstacula
longa
Obstant serie, præpediantque viam.
Hæc removenda prius procul omnibus; at-
atque fuganda.
Sunt mala; ne possint illa nocere bonis:
Namque bonum sibi vult, & vendicat in-
tegra causa:
Haud bonum opus, quando sunt mala
mixta bonis

Ambiguitas. Efficacia præcepti opponuntur quatuor.
1. *Ambiguitas* præcepti, dum ita scilicet aliquid mandatur, ut is, cui mandatur, non satis intelligat, quænam sit mens præcipientis, qui ipsemet dubitat, an conveniat in istis circumstantiis præceptum. Hinc sic præcipientis taxatur:

Præcipis & dubitas? dubia committere forti
Quid juvat, incassum, te simul atque
tuos
Dirigis ambiguus; cæcus vis ducere cæcum,
Ipsum, qui ducit, non titubare decet.

145. **Fatuitas.** 2. *Fatuitas* est contraria persuasioni efficaci, quod exequetur præceptum is, cui præcipitur: Hinc talis mandans arguitur:

Vis, simul & non vis homini præcepta fe-
rendo
Quem non facturum, non tua iussa pu-
tas.
Præcipis, ergo vis; non vis dum præcipis isti
Et sic iussa tua hæc, non bene sana probas,

3. *Malignitas* imperantis opponitur benignitati, dum bona licet non satis, bene tas, dum durè & asperè præcipiuntur, aggravaturque præcepti onus, quod describitur.

Imperiis obstare bonis solet ille malignus
Qui venit à duro præcipientis modus.
Dum subito vires alioqui ferre valentes,
Obruit ac frangit præcipientis onus.

4. *Inconstantia* imperantis opponitur constantia. Hæc inconstantia maximè per-
turbat imperata exequi volentem, dum, velstantia.
quod incepit relinquere, & aliud inchoare
cogitur; ac ita multiplicatur labor diversorum
multiplicatione mandatorum. Hinc re-
prehenditur sic imperans;

Nunc hoc nunc aliud mandans, confundis
agentem
Si nescis quid vis, ergo nec ille sciet.
Ipse tibi haud constans, dum contradicis,
inani
Ex iussu nil fit, de nihiloque nihil.

Bonitati actionis opponitur. 1. *Improvidentia* opponitur providentia, ne quid
desit. Omnes prudentes homines, dum
opus aliquod magni præcipue momenti ag-
grediuntur, prævident necessaria; sic mili-
tes provident sibi tempestivè arma tam de-
fensiva quam offensiva, prævident anno-
nam &c. Similiter in remotiores orbis par-
tes navigaturi. Et certè non armatus mi-
les, annonam carens imprudentia suæ impu-
tare deberet, si ab armato hoste impeditus
occumberet, aut fame periret. Similis il-
lis esset is, cui in longinqua navigatione
annonam deficeret. Hinc ad neglectorem
competentis provisionis dictum.

Angeris, & te nunc provisio sprete fatigat
Contemptum contrate, modo tempus
agit.
Non providisti, dubitans nunc quid sit agen-
dum
Cernis ut angoris, tu author es ipse tui.

Si faciendæ provisiones, ut pro tempo-
re sit, quanto magis ut pro æternitate; an-
git neglectus provisionis temporalium, quan-
to magis anget æternorum.

2do. *Negligentia* opponitur diligenti-
tia. Quam multa bona cepta depravat ne-
gligentia, dum aut ad finem competentem
propter pigritiam, & lenta molimina non
perducitur opus vel tarde perducitur, quod
exactè perfici poterat, propter negligen-
tiam perfunctorie peractum non lucrosum
sed exosum sit. Ita sanè.

Et

Et bene cepta ruunt, hæc dum quis negligit
author

Tardus agens, damni sæpe fit ipse sui.
Hoc vitium celsas paulatim destruit arces

Hoc urbes vitio, nil operante ruunt.

Exagitantur sermonibus hominum ne-
gligentes operarii, quanto magis maledicti,
qui opus Domini faciunt *fraudulenter*, seu
ut alii legunt *negligenter*.

**Somno-
lencia.** 3tio. *Somnolencia* opponitur vigilan-
tia. Propter hanc somnolentiam inter-
dum,

Torpidi in æternam clauduntur lumina no-
ctem

Sic fatuæ virgines clausæ ad perpetuam lu-
cem janua infelici nocte intra tenebras exte-
riores manserunt. Somno dedito Syllaræ
muliebris manus vitam eripuit. Excitatur
igitur de periculosa quiete somnolentus.

Sertis, opus cum te vocat; expergiscere
tandem

In ceptis siquidem te vigilare decet.
Ergo vide somnumque gravem, qui te obruit
ipse

Ocyus ex oculis excute segnis agens.

**Fuga la-
boris.** 4to. *Fuga laboris* opponitur sollicitu-
dini. Contingit non raro, ut unam diffi-
cultatem fugiens, velut in hostes, incldat
in plures, fugit laborem, quem tollerare
posset, & intollerabili obruitur. Hinc re-
vocatur fugitivus.

Siccine sic factus labor insuperabilis hostis,
Quem tu, captato tempore, pigre fugis.
Sed fugit atque perit simul irrevocabile tem-
pus

Commoditasque fugit te, meritumque
fugit.

S. Formerus moriturus audivit vocem:
Satis est, quod laborasti, metas nunc, quod
seminasti. Annus Cæle, 3. Dec.

Felix cui patuit magnorum meta laborum,
Inque labore suo, qui audiit ipse: satis
Voce Dei monitus; qui gaudens messe per-
enni

De propriis potuit se satiare satis.
Laborandum pro gloria Dei.

§. II.

De malitia peccatorum & vitio-
rum Justitiæ oppositorum.

146. **I**njustitia justitiæ opponitur; quare quot
modis dicitur justitia, tot modis dicitur
injustitia scilicet Legalis, Communica-
R. P. Kviarkowski, S. J. *Collectanea Ascetica*.

tiva, & Distributiva &c. Religioni duo
vitiis genera opponuntur; alterum per
excessum circumstantiarum debitarum, ut
superstitio; alterum per defectum, ut *irre-
ligiositas*. Quid est superstitio: juxta D. Superstio
Thomam, 2. 2. Q. 92. est vitium, quod
inclinat ad indebitè usurpandum divinum
cultum: scilicet vel dum creaturæ cultus di-
vinus tribuitur; vel dum Creatori indebito
modo præstatur. Tribui potest creaturæ tri-
bus modis. 1. spectando solum creaturæ
gloriam, & hæc est idololatria. 2. Procu-
rando ex creatura instructionem & cognitio-
nem rerum occultarum naturaliter incog-
noscibilem, & hoc superstitionis genus di-
citur *Divinatio*. 3. Procurando ex creatura
bona sive corporis sive animi per mediatio-
nem non ordinariam, quæ proinde à solo Deo ex-
spectari deberent, & hæc dicitur: *Observa-
tio vanarum observantiarum*.

Irreligiositas juxta D. Thomam 2. 2. Q. 100. est
97. est, quæ circa materiam seu objectum
Religionis ita versatur, ut ex propria ratione
peculiariter illam quasi vilipendat, quare vi-
detur illam averfari, atque adeo, quasi non
attingere, & exterius dicitur vitium contra-
rium Religioni per defectum. Hujus autem
quatuor sunt genera. 1. Tentatio Dei &
Perjurium, quibus Deus ipse despicitur. Sa-
cilegium & Simoniam, quibus res sacræ per-
tinentes ad divinum cultum irreverenter tra-
ctantur.

Tentatio Dei est, per quam ex dubitatio-
ne de aliqua perfectione divina aliquid agi-
tur experiendi causâ, utrum Deus habeat
illam perfectionem nec ne. Potest autem
hæc dubitatio esse vel expressa, vel inter-
pretativa & implicita, cum quis etsi non du-
bitet de perfectione Divina, agit tamen id,
quod ex natura sua videtur ordinari ad su-
mendam experientiam de perfectione divi-
na, v. g. dum quis neglectis mediis à di-
vina providentia constitutis aliquid agit ex-
spectans effectum à solo Deo nulla rationabili
causa ad id movente.

Perjurium est, quo, vel cum veritatis, Perju-
vel cum defectu earum circumstantiarum,
juratur, quas Theologi ad juramenti re-
stitutionem docent requiri.

Sacrilegium est violatio seu irreverentia
rei sacræ, ut sacra est. violatur autem res
sacra ut sacra est, dum quid agitur repug-
nans illi divino cultui, ad quem res est de-
stinata. Pro triplici autem rerum sacrarum
genere, nempe Personarum, rerum, lo-
corum, triplex est genus sacrilegiorum. Si-
monia est voluntaria & deliberata emptio
vel venditio rei spiritualis, apt alicujus
quod est rei spirituali annexum.

M. 2

Li.

147. *Liberalitati opposita sunt Avaritia, & prodigalitas, de quibus supra dictum. Magnificentia opponitur Parvificentia & Apirocalia. Parvificentia delinquit per defectum impendendo minores sumptus ad opera magnifica, quam expedit, diciturque indecora parsimonia. Apirocalia est vitium per excessum in sumptibus. Affabilitati opponitur Adulatio & Litigium. Adulatio excedit in delectando verbis vel factis in communi conversatione, quod multis modis contingere potest. Cum laudantur res male: vel cum delectatio in verbis adhibetur, sola intentione delectandi, nullo fine honesto, & qui ita delectat, dicitur Placidus. Vel cum delectatio adhibetur ratione lucri, & ita delectans vocatur Blandus. Litigium deficit a medio affabilitatis, estque vitium, quo quis contrariatur eis, quibus convivit, neque veretur eos contristare non ex defectu amoris: quia talis contradictio pertineret ad discordiam, sed tantum quia non curat contristare. Plura vide in Arist. 4. Eth. 16. in D. Thoma 2. 2. Q. 115. 116. Veracitati opponitur mendacium, simulatio, jactantia, ironia. Mendacium est vitium, quo quis significat verbis, se vel alio modo se habere, quam revera se habeant. Simulatio est vitium, quod ipsum, quod de mendacio dictum, factis indicatur, requiritur autem tam ad rationem mendacii voluntas denuntiandi & significandi falsum. Jactantia est vitium, quo quis peculiariter, circa se ipsam excedit, majora de se verbis enuntiando. Arrogantia est, si id ipsum satisfiat. Suntque hæc vitia species quædam mendacii. Hypocri-sis est simulatio illa, quæ quis simulat personam alterius, ut cum peccator simulat personam justæ. Ironia est vitium, quo quis a veritate deficit minora de se verbis enuntians. Dissimulatio dicitur, si idem factis significet. Plura Arist. 4. Eth. c. 7. S. Thomas 2. 2. Q. 110. Urbanitati opponitur scurrilitas, est vitium illorum, qui sibi modum in ridiculis non adhibent, vincunturque cupiditate ridicula dicendi, quare, ut risum moveant, nec sibi parcunt nec aliis, taliæque in se ac alios dicunt, qualia honesti hominis aures non ferunt. Rusticitas est vitium illorum, qui nec ipsi quidquam festivè dicere queunt, & iis, qui dicunt, stomachantur. Vocanturque agrestes & insulsi. Plura Arist. 1. 4. Eth. c. 8.*

148. Ad Rom. 1. v. 22. 23. describit S. Paulus stultitiam & malitiam colentium idola v. 22. dicentes enim, se esse sapientes. Stultitia est, v. 23. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium. In similitudinem hominis id est imaginem hominis non naturalem, sed arte-

factam, q. d. Idola pro Deo coluerunt hi Sophi. Ita Chrysof. Theoph.

Ubi nota. Multi Gentiles putabant ipsa idola lignea & lapidea esse Deos, aliqui tamen sapientiores, uti Philosophi, sciebant illa idola non esse Deos, sed tantum in idolis ipsis Deos representari: verum tamen omnes, tam hi, quam illi, non Deum verum in idolo, quasi in imagine, ut vult Calvinus, sed ipsa idola uti Deum & Numen aliquod adorant, & adoranda crediderunt, idque, quia putabant idolum esse corpus Dei, aut esse simulacrum Dei, Deumque similem esse idolo, & similia habere membra, & sedem Dei, cui quasi naturaliter adhereret & præfens esset Deus. Denique omnes censebant, idolum habere aliquid Numinis, ut cum illucirent, ad Deum se ire putarent, ait Cicero de natura Deorum, idque, quia videbant idolum loqui & oracula dare. Excipe hic paucos Gentilium sapientissimos, qui idola colebant non ex animo, sed metu legum suarum, & ut populum in officio metu Deorum retinerent, ut testatur ibidem Cic. Peccarunt ergo 1. quia dæmonem quasi animam idoli pro Deo coluerunt, eumque non Deum, sed dæmonem esse, ex consiliis &c. agnoscere potuerunt. 2. quia ipsa idola quasi aliquid essent Dei, adorant, placarunt, invocant; hoc enim, quidquid negat Calvinus, clarissimum est ex Psalmo 113. Baruch. 6. & Sapi. 14. Idem expresse docent Patres Tertul. Cajet. & Justin. &c. qui passim ridet Gentiles, qui idola colebant. Nihil ergo idolo cum imagine Christianorum, quæ nihil habet Numinis, sed eundam rationem imaginis, quæ est representare suum Prototypum, ut docet S. Basil. Nota licet Catharinus de Socratis & Platonis salute bene speret & existimet, tamen Xenophon & Plato docent Socratem diis Græcorum sacrificasse, & inter alia Gallum Æsculapio sic Plato eosdem colendos censuit, quod lex Gentium ita juberet & testatur Euseb. 1. 13. sic & Seneca sacrificia laudat, non quasi diis placita sed quia legibus iussa, ut testatur S. Aug. 1. 6. de Civ. c. 10. Denique Trismegistus dæmonum simulacra colenda esse docet, ut bene faciant, inquit S. August. 1. de Civit. 8. c. 23. Eadem colenda esse ob metum legum politicarum docet Cic. 1. 1. de nativi. Deor. En quo labitur humana etiam si docta infirmitas & cæcitas, si Deum deserat & a Deo deferatur, ut merito in eos hic ita detonet Apostolus.

Volucrum: nam aves, serpentes, & felles, crocodyllos, imò alia, porcos & herbas, quin & sterquilium, cloacinnam, pestem, febrem, aliæque his absurdiora veteres pro diis coluisse docet S. August. de Civ. c. 12,

c. 12. l. 4. &c. Unde Juvenalis Sat. pen. ridet Ægyptios.

O sanitas gentes quibus hæc nascuntur in hortis.

Numina.

Cornel. in Ep. ad Rom. 1. 23.

Quid idolum, quid simulacrum. Nota. Falluntur, & fallunt, Henricus, Stephanus & Joan. sculptilia in lexicis suis, idolum apud scriptores Ecclesiasticos vocari omne simulacrum, numen aliquod representans, quod honore & cultu dignatur. Non enim omne simulacrum vel imago numinis alicujuslibet est idolum, sed tantum numinis falsi. Ita Cypr. Athanas. Tertullianus. Fraus ergo illa novantium cavenda, qui idolum cum imagine confundunt, ut cum idola in scripturis vetantur, inde concludunt omnes imagines vetari. Vide Bellarmi. 1. 2. Imag. c. 510 ubi solide demonstrat, quod idolum sit similitudo rei falsæ, imago verò rei veræ. P. Cornel. à Lap. in 1mo Cor. 8vo.

Idolothytis, quid? Idolothytis, hoc est idolo alicui immolatis, puta carnibus, pane, vino &c. quando vesciliceat, quando non. Vide Cornel. in 1. Cor. 8. statim à principio & in c. 10. v. 21.

Revocantur idololatræ ad Deum.

O homo quem proprii signavit lumine vultus.

Sensibus instruxit tum ratione Deus.

Insensate tuum cur non cognoscis honorem,

Et similem stultis te facis ipse feris?

Tu terræ, gemmis, auro pretiosior; herbis

Et plantis potior; celsior mente feris:

Sub pedibus subjecta tuis hæc omnia; sed tu

Cur homo te vili, cur homo subdis humo?

Mentibus Angelicis paulo minor, ah! cur adoras

Plantas, saxa, feras, cur veneraris aves,

Factorem cognosce tuum, te subde libenter

Illius imperio, te regat ipse Deus.

149. Quam sit perniciosum divinatorum studium sciendi, quæ scire non expedit, & hoc modo, quo scire non expedit. Quam falsa divinitatis & scientiæ spe delusi primi in paradyso parentes demonstrant, qui, dum multa scirent, ut plura, eaque modo indebito scire vellent, desipere cœperunt; multa quidem potest divinatoribus prædicere, aut edicere dæmon, quæ occulta & incognita hominibus, illi naturaliter cognita sunt, multa prædicere futura necessaria à causis necessariis provenientia etiam futura à libertate humana dependentia, quæ assequitur conjecturaliter, non pro certo. Talia enim dum prædicat, curat simul, & variis modis disponit ad hoc & adducit homines, ut hæc, quæ il-

le prædixit, faciant, adducit & seducit miferos, quare ab ipsius dolosis artibus maxime cavendum. Hinc datur divinatori admonitio:

Stulte quid infano gestis te pascere vento,

Et pateris cupiens abdita scire, famem.

Hæc homines inflans scelerata scientia perdit,

Spiritus inferni, hac arte, magister alit.

Nonne tot media ordinaria à divina providentia ordinata, quibus homo ad honestionis vastos suos fines uti potest, ut quid per varias naturæ observationes extraordinariis uti desiderat, servantiæ & medicina locò sumit, quod illi nocivum rum malivenum est; Hinc monetur:

Quid bona, quid profunt mediis quæ sita nefandis!

In finem è mediis hisce venena fluunt,

Corporis aut animi bona, quid prodesse valebunt,

Quæ non de summi munere sumpta boni?

Tentatores Dei tentatori illi, qui Christum in deserto tentavit, similes, simili re-tentatione digni & poena, non impunè tionis Dei quis tentaret aliquem è Principibus terræ, quanto magis non impunè tentabit cœli, terræque Regem & Dominum, hinc tentator redarguitur:

Quid solitum rerum cursum spernendo vagaris,

Ac supra sphaeram, tu petis alta tuam;

Consumens ignis Deus est, tentator adures

Pennas, atque tuus fastus ad ima ruet.

Quam grave sit peccatum perjurii, quo

scilicet abutitur quis nomine Dei, vide D. 150.

Thomam in opusc. 7. ubi inter cætera ait: De malitiam Juramento confitemur, quod prima veritas

perjurii non est nisi in Deo: in hoc autem sit reverentia DEO, unde lex jubet, ne quis juret

per idola, sed per Deum. Perjurus ergo facit injuriam Deo, sibi & omnibus hominibus.

Primo Deo: quia cum jurare per Deum nihil aliud sit, nisi invocare

ejus testimonium: cum juras falsum, aut credis Deum nescire verum, & sic ponis ignominiam in Deo, cum tamen omnia nuda

& aperta sint oculis ejus: aut quod diligit mendacium, cum tamen dicat Pfalter Ps.

5. v. 7. perdes omnes, qui loquuntur mendacium.

aut derogat potentia, quasi non possit perjurium convincere, aut punire.

2do, facit injuriam sibi, quia obligat se iudicio Dei, nihil enim est aliud dicere, Per Deum

ita est, nisi Deus puniat me, si non est ita.

3. injuriatur aliis hominibus, nulla enim inter aliquos societas durare potest, nisi credant sibi

M 3

in-

invicem, dubia autem juramentis confirmantur, & omnis controversia finis est juramentum. Hebr. 6. 16.

Pœna
perjurii.

Hinc gravissimè punivit Deus perjuros. Israellem ob perjurium Saulis, quo contra fidem datam à Josue occidit Gabaonitas: unde eis traditi sunt posterì Saulis, qui ab eis crucifixi sunt, itaque lues cessavit. 2. Reg. 21. Ita ob perjurium Sedecie Regis Jerusalem, totaque Judæa eversa est. 4. Reg. 24. & 25. Et Ezech. 17. Porro blasphemum Deus lapidari jussit. Levit. 24. Nota quoque est pœna blasphemi Senacherib. 4. Reg. 14. Paulus quoque blasphemos tradidit Satanæ. 1. Tim. 13. P. Corn. Deut. 5. 11. Gentiles etiam odio habuerunt perjurium. Alexander Magnus cum Lampfacum diruere decrevisset, obvium habuit Anaximenem, Philosophum suum; suspicatus id, quod erat, Alexander exclamavit: Juro me, non facturum, quod petet Anaximenes. Quo audito Philosophus inquit: Peto, ut Lampfacum diruas; Alexander, ne perjurii reus esset, exercitum removit. P. Hartung. Phil. 16. Diabolus cum per mendacium homines seducat, non tamen legimus, quod ipse juramentum mendacio addat, ut possit melius seducere, sicut faciunt illi, qui pejerant. Peraldus de Perjur. Marci 6. *Contristatus est Rex (scilicet Herodes) propter jurandum.* S. Ambros. l. 3. de Virg. Non immeritò Dominus in Evangelio jubet, non esse jurandum, ne sit juramentum causa perjurii. Jacobi cap. 5. v. 12. dicitur: *Ante omnia autem fratres mei nolite jurare, neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcunque juramentum. Sit autem sermo vester: Est, est; Non, non.* Ante omnia ait, ut attendatis, præ cæteris, ut vigiletis, ne surgat vobis consuetudo jurandi. Eccl. 23. v. 9. *Jurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in illa.* Ambr. ad Pl. l. 8. Homo, qui per consuetudinem jurandi potest in perjurium labi, bene prohibetur jurare. Tantò enim longius erit à perjurio, quanto erit longe à jurando. Anton. Mendoza in Panegyri. Mor. de S. Joan. Bapt.

151.

Perjurii
pœna.

Zachariæ 5. à vers. 3. Zacharias vidit volumen volans, vicanos longum cubitos, 10. latum, in quo consignata erant perjuriorum supplicia. *Hæc est maledictio, quæ egreditur super faciem omnis terræ: quia omnis fur, sicut ibi scriptum est, judicabitur: & omnis jurans, ex hoc similiter judicabitur.* Furi perjuris jungitur: quia omnis perjurus fur, imò plus quam trifur; quia Deo veritatem & justitiam, proximo famam, Christiano homini splendorem, sibi quoque vitam & salutem futuratur.

Ecclesiastici 25. v. 12. *Vix multum jurans implebitur iniquitate, & non discedet à domo illius plaga.* Syrus habet, vir jurator acquirit delicta & non auferetur à domo ejus colaphizatio. Est juxta Tyana (ita Philostr. lib. 1. c. 4. de Apolon.) aqua Jovi sacrata, quam indigenæ inextinguibilem vocant, hanc juris & juramenti fidem servantibus aspectu placidam & dulcem esse perhibent, perjuri verò, insidis palam adversantur; Epota enim oculos, pedesque ac manus pejerantis invadit, pustulis, ac vesicis totum corpus inquinans. P. Hartung. Phil. 46. *Ælianus lib. 12. variat. Hist. re-* Ex Patre
fert. Cleomenem Spartanum jurasse Archo- Le Blanc,
nidi, si voti compos fieret se omnia cum ejus in Psal.
capite transacturum: rerum potius, caput 236,
Archonidi præcidi jussit, & vasi pleno mel-
lis imponi: quoties autem aliquid agere insti-
tuisset, oculos in utram conjiciebat, di-
cens: se datam fidem non fallere: se enim
cum Archonidis capite consilium agere. Sed
lege Herodotum l. 6. videbis enim eum in-
sanum perisse, & gladio se ipsum milerè
discerpisse. A suris enim incipiens sese de-
truncavit, in longitudinem discindens car-
nes; è tibiis ad femora processit, à femore
ad coxarum vertebrae atque ilia, quousque
pervenit ad uterum, in quo rescindendo, ex-
juravit.

Elphredus, qui contra Estanum Angliæ Regem conspiraverat Romæ, ad altare S. Petri præsentem Joanne Pontifice jurans, ut à se suspicionem illam everteret, repente corruit, & post triduum mortuus est, ut tradit Vincentius Bellovacen. l. 24. c. 63.

Promptior fuit pœna Goduini in eadem Anglia, is cum Alfredum Eduardi Regis fratrem necasset, & cum ipso Rege, cujus erat focer, in convivio canans dixisset: Si unquam Rex quidquam in necem fratris tui, aut in te machinatus sum, peto, ut Dei nutu istud panis frustum illico me stranguet. Id ubi sumpsit, præclusis faucibus suffocatus est. Teste Polidoro, Virgilio l. 8. Hist. Angl.

Thomas Phasell. l. 3. prioris dec. de rebus Siculis ex Diodoro Sicul. lib. 11. & Macrobi. lib. 5. Saturnal. tradunt apud Siculos Palicorum lacum seu craterem esse Religiosum, qui assiduam scaturiginem turbulentarum, seu sulphurearum aquarum ad tres cubitos in altum eiecit; & non aliter, quam subiectis ignibus ebullit olla, prope templum verò palicis diis dicatum fuisse, eò cum quis juraturus accedebat, si fideliter jurabat, discedebat illæsus; si infideliter, mox in lacum, crateremque vel lapsus exspirabat, vel luminibus saltem captus condemnabatur in litem. Quis Lylandræ Lacædemonium non detestetur, qui,

ut ait Plutarchus in Apophth. Laconicis, veritatem nihilo meliorem esse mendacio asserens, sed utriusque dignitatem & pretium usu definiri.

Sanctam legem tulit S. Rex Galliæ Ludovicus IX. ut ii, qui irreverenter nomen Domini, tum Sanctorum ejus in juramentis, imprecationibus usurparent, in fronte stigmata illis inurerentur: intercedentibus pro quopiam Proceribus respondit zelosus pro honore divino Rex; Ego ipse eadem stigmata fronti meæ imprimi facerem, si ista pernicio-
sa consuetudo per id posset è regno meo exterminari. Ann. A. D. 1255. Ad perjurium.

Ad causam pro teste Deum dum poscis inquam,

Optas fautorem criminis esse tui.

Ah scelus horrendum! sed qui pro teste vocatur,

Mox ultor veniet criminis ille tui.

152.
Malitia
sacrilégii
& pœna.

Quantam furtum illud sacrilegum Achan, cujus furti materia quadringentorum aureorum non excedebat pretium, displicentiam attulit Deo, & publicis rebus calamitatem, videre est Josue cap. 7. ubi quoque patet quam cupida avidaque & effrenis sit avaritia, adeoque quam Josue facilius fuerit sistere solem & lunam, quam cohibere avaritiam. Audi S. Ambros. lib. 2. Offic. c. 26. *JESUS nave, inquit, qui potuit solem sistere, ne procederet, avaritiam hominum non potuit sistere, ne serperet. Ad vocem ejus sol stetit, avaritia non stetit. Sole igitur stante confecit Jesus triumphum, avaritia procedente penè amisit victoriam. Ad istum Achan sacrilegum dixit Josue: Quia turbasti nos, ex-
turbet te Dominus in die hac. Lapidavitque eum omnis Israel: & cuncta, quæ illius erant igne consumpta sunt. Josue 7. v. 25. Quæres quomodo Hebræi lapidarunt sacrilegum Achan, cum eum Deus v. 15. jussit igne comburi velut anathema. R. Corn. à Lap. lapidatum fuisse & combustum, dum illi enim rogus struitur, populus sceleri & scelesto indignans, ac placandi Numinis avidus à lapidibus manus continere non potuit. Licet noster Serarius censeat Achan prius vivum combustum, deinde cineres ejus lapidibus obrutos fuisse, unde sequitur, quæ illius erant, igne consumpta sunt; cuncta scilicet boves &c. quin & filii & filiæ, addit P. Cornelius & uxorem (licet id neget Abulensis) hæc enim cum marito censetur esse una caro. Moraliter discite hanc quam acriter Deus vindicare solet sacrilegia, sic Heliodorus (de quo hic supra n. 50.) templi pecuniam auferre satagens, ab Angelis flagellatus, vix precibus Oniæ Pontificis morte evasit.*

2. Machab. 3. 26. lege horrendam Antiochi Epiphanis sacrilegi mortem. 2. Mach. 9. v. 5. &c.

Leo, Constantini Copronymi filius, Religiosus quidem Imperator, & pius ab initio, verum ubi coronam Ecclesiæ à Mauritio donatam gestasset, carbunculi morbo percussus, ardenti febre tandem extinctus est, teste Zonara tom. 3. Petrus Arragonum Rex Tarraconensem Ecclesiam invadens, à S. Tecla, ejus protectrice sibi apparente, alapa percussus sensim contabuit, ac moriens, facti poenitens jussit Tarraconæ Episcopum in pristinas possessiones restitui. Ita habet vita S. Teclæ Corn. à Lap. in Josu. c. 7. v. 21. 25.

Cæsar Baron. ex Ann. Hisp. A. D. 1286. recenset Carolum Siciliæ, & Philippum Francorum Reges bellum fecisse Petro Regi Arragonum, in eoque bello Gerundam cepisse, ibi milites victoriam insolentes, vi templis illata; aut si sunt sacrilegis manibus D. Narcissi Patroni & Tutelaris illius urbis sacrum tumulum invadere, & ut spolia legerent, diripere; sed non impunè violantur mortui præsertim Sancti. Igitur è D. Narcissi sepulchro repente eruperunt tota muscarum examina, magnitudinis & formæ antehac inaudita; ut & aspectu terrerent & morsu; nam muscæ magno impetu in obvios milites undique furiosissime involantes, eos venenatis aculeis ita convulnerant, ut intra paucos dies hominum plusquam 40000. equorum plusquam 24000. ea pestis absumpserit. Quin etiam ipse Petrus Arag. Rex in Epist. ad Sanctum Castellæ Regem data, scripsit ad 40000. perisse, neque ita multo post Rex ipse Galliæ mortuus est Pepiniani. Joan. Zahn Ord. Præmonstr. in mundi Oeconomia de insectis.

Ad sacrilegium.

Sacrilego quid sacra Dei conamine tollis.

Et divina gravi crimine spernis homo?

Fulmina justa time divi violator honoris.

Ne tandem feriant illa rebelle caput.

Simonia dicta à Simone Mago, de quo Actor 8. v. 18. *Cum vidisset autem Simon, quia Simoniam per impositionem manuum Apostolorum daretur malitia. Spiritus S., obrulit eis pecuniam v. 19. dicens: Dæte & mihi hanc potestatem; ut, cuicumque im-
posuero manus, accipiat Spiritum S. Petrus autem dixit ad eum. v. 20. Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri.*

Cum vidisset, rectè hinc infert S. Chrysostomus visibili signo, puta, ignearum linguarum, ignis, columbæ, aut quo simili tunc in fideles confirmatos descendisse Spiritum S.

unde & visibiles, id est, sensibiles ejus effectus emanabant, ut, quod loquerentur variis linguis, quod prophetarent, psallerent, concionarentur, supra captum humanum quasi entibus alio Spiritus S. acti & impulsu. Quocirca Simon Magus pecunia voluit id ipsum emere ab Apostolis; scilicet ut non tantum ipse reciperet Spiritum S. sed ut & aliis eum communicare, imo vendere posset, longè utique majori tum pecuniæ, tum honoris & gloriæ pretio. Ita Oecum. Hinc sequitur Simonem saltem implicite (fortè etiam explicite) ambivisse & voluisse emere Episcopatum, quia solum Episcoporum est imponere manus, & hac impositione conferre Spiritum Sanctum in Sacramento Confirmationis & Ordinis; hanc autem potestatem conferendi Spiritum emere volebat Simon. Bellarm. l. 4. de notis Ecclesiæ c. 14. *Constat aut ex Act. 8. Simonem Episcopalem auctoritatem ambivisse, & data pecunia emere voluisse &c.* Entibi primum (ait P. Corn. à Lap. hic) post promulgatum Evangelium (nam ante illud Simoniaci fuerunt, Balaam Numeror. 22. v. 16. & Giezi 4. Reg. 5. 10. Et Jafon emens ab Antiocho Pontificatum 2. Mach. 4. c. 8. pariter Annas & Caiphas eundem redimentes à Romanis) simoniæ parentem, à quo vocantur Simoniani vel Simoniaci. Nota Simonia propriè est peccatum contra Spiritum Sanctum. Hinc Petrus Damian. refert Epist. 5. cap. 7. simoniacum quemdam scelus suum parvi pendentem jussu pronuntiare Doxologiam SS. Trinitatis. *Gloria Patri & Filio & Spiritui Sancto.* nequit se dicere & Spiritui Sancto, sed tantum *Gloria Patri & Filio*, etiam si secundo & tertio iterando conatus fuisset addere & Spiritui Sancto, sed frustra, nam ut subjicit Damianus: meritò Spiritum Sanctum, dum emit, amisit, ut qui exclusus erat ab anima, procul etiam consequenter esset à lingua. Henricus II. Imperator A. D. 1047. ob simoniæ labem à Spiritu S. desertus, professus est se toto triduo demones infestos vidisse flammam in se per fistulam jaculantes, adeò pertinacem, ut noster ignis in comparatione illius jocus putetur, & nihil calere: sed liberatum fuisse à juvene semiustulato scilicet à S. Laurentio, cujus Ecclesiam restaurarat. Baronius An. 1047. Simoniam autem commiserat, adhuc Patre superstite, dum sacerdos quidam ei obtulit fistulam argenteam (è quali ejaculari aquam pueris mos est) cum obligatione, ut, cum olim Rex fiet, danti fistulam Episcopatum conferat, & complevit ille simoniam, Episcopatum illi sacerdoti offerendo. Ibid. apud Baron. A. D. 1047.

Maledicit hic Petrus Simoni ex zelo justitiæ non vindictæ, tanquam judex vindexque sceleris, puta simoniæ, ad cæterorum exem-

plum & terrorem. Magis tamen minando, quam feriendo id dicit: nam ad poenitentiam illum hortatur. Alioqui enim si absoluta & efficax fuisset hæc sententia Petri non autem comminatoria, utique subito occidisset Simonem, eumque misisset in tartara. Uti occidit Ananiam & Saphiram c. 5. qui tamen longè minus peccarant, quam Simon. Sed voluit Deus servare Simonem ad majores S. Petri cum eo Romæ coram Nerone agones & triumphos. Addit Beda ex Glossa hæc verba Petri, non tam esse imprecationem, quam Prophetiam & prædictionem, quòd scilicet, Simon in hoc suo scelere, aliisque esset periturus & damnandus, esto ex officio suo hortetur eum ad poenitentiam v. 22. Sic maledicit Psaltes impiis Ps. 68. deleantur de libro viventium: Porro maledicit Petrus non tantum Simoni, sed & ejus pecuniæ, non quia pecunia est: sic enim est Dei creatura & consequenter res bona, sed quatenus pretium erat Simonis & sceleris materia: sic enim pecunia hæc erat impia, & sacrilega, dignaque perire æque & impius & sacrilegus nundinator Simon. Simon ergo volebat emere Spiritum Sanctum, ut eum aliis venderet, puta dona & gratias Spiritus Sancti, non tam gratum facientes, quam gratis datas. hæc enim ostentationem, gloriam & quæstum apud homines pariunt, quales sunt: loqui linguis, prophetare, morbos curare &c. Ita Urbanus II. qui anno 1099. contra Simoniam scripsit Epistolam Decretalem, quâ inter alia docet, Simoniam esse sumere vel vendere beneficium Ecclesiasticum, aut aliam rem sacram, eò quòd Simon idem hic faceret. P. Corn. à Lap. c. 7. Act. v. 18. 19. & 20.

Superbia hujus Simonis Magi patet quoque ex Act. c. 8. v. 9. ubi dicitur: *Vir autem quidam nomine Simon, qui ante fuerat in civitate Magus, seducens gentem Samaria dicens se esse aliquem magnum.* Dicebat se magnum, puta Prophetam vel Angelum, aut semideum, imò Deum & Dei Filium. Unde S. Hieron. in c. 42. S. Matth. ait, Simonem hunc in tantam prorupisse superbiam, ut diceret: *Ego sum sermo Dei, ego sum speciosus, ego Paracletus, ego Omnipotens, ego omnia Dei.* & S. August. l. de hæres. c. 1. ait, eum se vocasse Christum & Jovem, id est, Messiam Judæorum & Jovem gentium, ut ab utrisque haberetur Deus. Addit S. August. Dixerat, inquit, se in monte Sina legem Moysi in Persona Patris dedisse Judæis; tempore Tiberii in Filii persona putative apparuisse; postea se in linguis igneis Spiritum Sanctum super Apostolos venisse, Christum autem, nec venisse, nec à Judæis quidquam petulisse. Ubi adverte quædam ex his dixisse post auditum Evangelium, & susceptum Baptisma, nam ante illud nesciebat utpote Judæus & Samari-

154.

ta, imò nec audierat nomen Paracleti, aut verbi, vel sermonis Dei, sed utrumque didicerat à Philippo; & Apostolis Evangelizantibus, à quibus baptizatus, factus est apostata & hæreticus, imò hæresiarcha & primus, unde à S. Ignatio vocatur *primogenitus Sathana*, & ab aliis inter hæresiarchas primo loco collocatur. Illo ergo glorientur Lutherus, Calvinus, cæterique hæresiarchæ, qui ab eorum dogmata hauserunt, ut ostendit P. Cornel. in 1. Tim. 4. v. 1. Hinc præcis hæreticis, Simonis affectis, puta Marco, Menandro, Basilide, Carpocratianis, Gnosticis, cultam fuisse magiam. Iren. l. 1. c. 8. tradidit: æquè ac à modernis nostris eadem laudatur & defenditur. Sane & Lutherus hæresum sui sæculi Pater & Princeps l. de Missa angulari, saxonice scripto, palam proficitur, sibi notum, & familiarem esse malum spiritum, seque cum eo plus, quam modicum salis comidisse, P. Cornel. in Act. c. 8. v. 9.

Lutherus modicum salis cum demone comedit.

155. Idem Simon Magus Romæ decipiebat Romanos, pro Deo ab iisdem habitus; sed detegebant fraudes ejus Apostoli, præcipue Petrus. Appromiserat iste Magus, se volucris instar cælos petiturum, quod, dum demonum operâ præstaret, effusâ ad spectaculum Romæ, D. Petrus oratione facta imperavit demonibus, ut Simonem volentem præcipitem in terram darent, non tamen occiderent, solummodo claudum risui populi exponerent, quo falsitates illius palam fierent. Quod factum fuisse ab omnibus Scriptoribus tam Græcis, quam Latinis memoriæ proditum est. Baron. circa An. 66. Matth. 10. v. 8. dicit Christus: *Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, demones ejicite: Gratis accepistis, gratis date.* Quo præcepto excludit Christus per to *gratis accepistis* occasionem superbiæ, ait S. Chrysost. cum sciant se hanc potestatem non à se, sed à Deo gratis sine suo merito accepisse, sicut to *gratis date* excludit occasionem avaritiæ & simoniæ, ne scilicet miracula sua accepto pretio vendant. Rursum jubentur esse liberales in exercenda hac potestate, utpote quàm gratis à Deo sine labore & merito acceperunt, hoc sine, ut ipsi liberaliter eam in aliorum utilitatem expendant: quæ enim gratis accepimus, & copiose ea libenter elargimur, instar fontium, &c. q. d. donum illud sanandi, mortuos suscitandi &c. tale, & tantum est, ut illud non potueritis vestro labore vel industria assequi, sed gratis à Deo datum, ac proinde gratis eo uti debetis, ut non tantum illud pretio non vendatis, sed nec munera pro eo oblata accipiat, uti Eliseus curans Naaman, ejus munera respuit. Giezi ea accipiens punitus 4. Reg. 5. 16. quocirca peccassent Apostoli Christi præceptum violassent, si ob

R. P. Kmiotkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

prædicationem munera accepissent. Sic S. Hilarion, teste S. Hieron. in ejus vita, cum plurimos ægros curasset, nulla admittebat eorum dona; imò nec fragmen panis dicens: *Gratis accepistis, gratis date.* Nec distribuenda quidem in pauperes acceptare volebat. Porro Concilium Constantinop. Provinciale to *gratis accepistis, gratis date.* De sacerdotio exponit, ne illud per simoniam vendatur.

Nota: causa præcis, cur Apostoli gratis Scientiis dare debeant charismata sibi à Deo data, naturalis non est hæc, quòd illa à Deo gratis accepta à Deo acrint: qui enim scientiam naturalem vel artem cepta veniunt à Deo accepisset, uti accepit Beseleel di potest. opifex tabernaculi Exod. 31. hic utique posset eam vendere, aliosque eandem accepto pretio docere, uti faciunt alii artium magistri.

Causa ergo præcis hæc, quòd hic res talis sit, tamque sublimis, ut non possit humana industria haberi, sed solo Dei munere gratis accipienda sit, eò quòd sit divina: ideoque omne pretium longè superans, & transcendens, & hoc significat *gratis accepistis*. Significat Quare velle eam pretio æstimare, & venditio to. re, est eam, velut profanam indignè tractare. Gratis accipere, ac à Deo, à quo ipsa suam sanctitatem habet, indignam, vilitatem & injuriam facere, ideoque est scelus simoniæ & sacrilegii. Hinc patet hoc præceptum non esse juris positivi puta divini, sed esse juris naturæ, præsertim, quia Christus in novo testamento nulla sanxit nova præcepta positiva, nisi fidei & Sacramentorum, uti passim docent Theologi ex S. Thoma 1. 2. 9. 100. art. 3. ex 9. 107. art. 2. & 3.

Dices ergo pariter, qui rem sacram cum Rem sacra re sacra permutat, est simoniacus jure naturæ & divino: quia non dat eam gratis, sacra committit id Adrianus. Quodlibet. 9. ad 4. mutari li. Sed negando consequent. Gratis cet: non enim dare hic est, dare sine pretio vel mercede. est simo, de temporali, ut colligitur ex consequentia. *Nolite possidere aurum, &c.* Res autem sacra non habent pretium temporale, hoc autem non exigitur, quando res sacra cum alia sacra commutatur. Ita S. Hieron. Chrysost. & alii vide Less. tr. de Simon. dub. 3.

Hoc Christi præceptum imitentur viri Religiosi, & Apostolici. Verum est illud Chilonis apud Laert. l. 1. *Aurum cotibus exploratur, mentes hominum auro.* Et illud Tullii l. 2. Offic. *Homines maxime admirantur eum, qui pecuniâ non movetur.* imò eam ut venenosum serpentem averlatur & fugit. Quocirca S. Antonius ingenti auri massa in itinere conspecta, magnitudinem admiratus radiantis

N

tis

tis metalli, rapido cursu, quasi quoddam vitaret incendium, ad montem usque perrexit. Pecunia quoties offerebatur S. Vincentio Ferrerio, per castella prædicanti vetabat à sociis suis accipi. S. Franciscus teste S. Bonaventura in ejus vita c. 7. Pecunia, ait, servus Dei nihil aliud est, quam diabolus & coluber venenosus. Ex P. Cornel. à Lap. in Matth. c. 10. v. 8.

In Simoniacos.
Siccine sunt sacra in pretio, venduntur, emuntur.

Quæ pretio Christi sanguinis empta prius?
Libera vult firmo retinere Ecclesia jure:

Nec sua vult pretio mundi onerare bona.
Non decet iste domum Domini mercatus iniquus

Hos mercatores magna flagella manent.

Alluditur ad ementes & vendentes in templo à Christo flagellatos.

156.
Adulatio-
nis mali-
tia.

1. Thessal. 2. v. 5. dicit Apostolus: *Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis.* P. Corn. à Lap. hic. Adulationem non tulerunt Gentiles in suis, quanto magis Christiani ferre non debent, maxime in Apostolo. Bion interrogatus, quod esset animal omnium maxime noxium? si de feris inquit, percunctaris, tyrannus, si de mitibus, adulator. Diogenes Aristippum vocabat regium canem, quod Dionysio Sicilia tyranno adularetur. Constantinus Imperator tantus fuit spadonum & adulatorum hostis, ut eos tineas & forices pallatii appellaret. Testis Niceph. l. 8. c. 54. Sigismundus Imperator adulatorialapam dedit, dicentique: Cur me cedis, respondit Imperator: Cur me mordet adulator? Testis Æneas Sylv. l. 2. de gestis Alphonsi. Plura P. Cornel. hic.

Non dandæ aures adulatoribus, ne suavis illorum vocibus incautus allectus & retentus auditor ad pericula cæcus fiat. Hinc in Theat. Polit. dicitur.

Vincit adulator blando sermone Sirenes
Aures si claudas, instar Ulysseris.

Assentantium turba ad potentes concurrat, sicut ad lacum solent, quem exhauriunt, & turbant. Jupiter ex inanibus hominum faventium votis ad tantam lapsus est insaniam, ut Deum se appellari permiserit. Natalis Comes Mythol. p. 101.

Si dixeris: æstuo, sudat adulator. Seneca. Adulatores muscis similes, quibus ad potum advolantibus adscriptum: Alieno vivere natæ. Dulce venenum, dulcis proditio in principatu & Rep. adulatio, quam adeo in Cleri-

cis sacra Concilia damnarunt, ut in Concilio Carthagen. dicitur, Clericus, qui adulationibus & proditiis vacare deprehendatur, degradetur ab officio. Thosofanus l. 8. c. 7. Tribunianus Gallus cum filio suo Volusiano simul periit, is pro symbolo habuit. *Nemo amicus idem & adulator.*

Ad Caphareum promontorium pacificum videtur esse mare, cum tamen in illo maximum latet naufragii periculum, de quo Propert. l. 3. Eth.

Saxa triumphales fregere Capharea puppes.

Tertullianus de anima c. 52. vis est ista navigiis, cum longè à Caphareis saxis, nullis depugnata turbinibus, nullis quasi decumanis, adulante flatu, lambente cursu, lætante comitatu, intestino repente impulsu cum tota securitate desidunt, simile in adulatione periculum. P. Bartol. De laudis blandimento quàm optimè dici posse existimo, ait P. Bartol. in Geogr. morali, quod Aristippus Philosophus de odoriferis unguentis pronuntiavit. Ita Athenis magna copia vendebantur ad delicias fœdorum libidine depravati.

Adulatio laudem, quæ ex se bona est, depravat. Actorum 12. v. 21. Herodes vestitus veste regia sedit pro tribunali, & concionabatur ad eos: populus autem acclamabat: Dei voces & non hominis. Chrysost. hom. 27. in Acta Tom. 86. statim ultio invasit illum non propter Petrum, sed propter magniloquentiam. Alterum observat S. Doctor: *Stilli clamant, quid ad hunc? quia accepit vocem, & quia dignum se adulatione putavit.* quod autem statim ibi punitus fuerit Herodes, ait ibidem Scriptura Act. 12. v. 23. *Confestim autem percussit eum Angelus Domini, eo quod non dedisset honorem Deo, consumptus à vermibus expiravit.* R. P. Oliva Tom. 3. Conc. 25. §. 380.

Quinam Regum propriè inimici sunt, ubi nam & in quibus castris, arcibus degunt? in palatiis ipsorum & Regum. Probatur ex Historicis Politicis, sanctis. Hi adultores non sunt de vulgi trivio, non prædicatorum, non nautæ, sed aulici. Matth. 10. v. 36. *Inimici hominis domestici ejus.* Id perpendens S. Bernardin. Senen. Nihil Principi perniciosius esse potest, quàm domesticus inimicus, hujusmodi autem sunt adultores. S. Gregorius Magnus, officiis politicis in maximis mundi aulis, Constantinopoli scilicet & Romæ perfunctus, post supremum Ecclesiæ caput adultores publicos Regum inimicos appellat. *Tantò magis hostes credendi sunt, quanto magis laudibus adulantur.* S. Aug. *Duos sunt genera inimicorum, persequendum, & adulantium, sed plus persequitur lin-*

duxit, qui Dearum imagines sub amasiarum suarum vultibus proponebat: ita qui alios lucrare gratia laudant, mendacio veritatis vultum imponunt, & efficiunt, ut illorum vitia credantur esse virtutes. Ima species adulationis, quæ est subtilior, quod magis animo duplex, quæ nebulam magnorum hominum oculis obtendit; Itaque cum sit in eo tota posita, ne quid artificii ostendat, tota tamen merissimum est artificium. Benè id notavit Stoicus, peracutus observator & anathomista vitiorum, in illo tam amplo & pleno morbidorum hospitali, quod ejus ætate Romæ erat (Quæstion. natur. l. 4. præem.) alius dicit, ille adulatione clam utetur parce, alius ex aperto palam rusticitate simulata, quasi simplicitas illa non ars sit. Ex P. Bartol. Geogr. Moral. XVIII.

158.
Adulato-
res bono
publico
perniciosi
puniendi.

Qui semper corrumpunt Reges ac tyrannos, nempe adultores, ab omnibus exiguntur, puniunturque, ut qui non in unum calicem lethale venenum mittunt, sed in fontem publicis scamentem. Plutarch. l. 16. quasi diceret: illi, qui adulantur privatis, poculum unum veneni inficiunt, at, qui principibus assentantur, toxicum in fontes publicos mittunt.

Actorum 12. v. 21. Herodes vestitus veste regia sedit pro tribunali, & concionabatur ad eos: populus autem acclamabat: Dei voces & non hominis. Chrysost. hom. 27. in Acta Tom. 86. statim ultio invasit illum non propter Petrum, sed propter magniloquentiam. Alterum observat S. Doctor: *Stilli clamant, quid ad hunc? quia accepit vocem, & quia dignum se adulatione putavit.* quod autem statim ibi punitus fuerit Herodes, ait ibidem Scriptura Act. 12. v. 23. *Confestim autem percussit eum Angelus Domini, eo quod non dedisset honorem Deo, consumptus à vermibus expiravit.* R. P. Oliva Tom. 3. Conc. 25. §. 380.

Adulato-
res inimi-
ci Regum.

S. Gregorius Magnus, officiis politicis in maximis mundi aulis, Constantinopoli scilicet & Romæ perfunctus, post supremum Ecclesiæ caput adultores publicos Regum inimicos appellat. *Tantò magis hostes credendi sunt, quanto magis laudibus adulantur.* S. Aug. *Duos sunt genera inimicorum, persequendum, & adulantium, sed plus persequitur lin-*

gua adulatoris quàm manus persecutoris. Synesius, qui, postquam prudentissimè gubernavit regnum, pari zelo gubernavit Ecclesiam, Arcadio Imperatori scripsit: *Sola quippe adulatio, ne quicquam vigilantibus satellitibus, in ima usque conclavia sensim penetrat, & imperium depradatur.* Bibliorum suorum textum (scilicet Taciti) audiant Politici. *Adulatio perpetuum malum Regum, quorum opes sapius assentatio quàm hostis evertit.* In hunc Cornelii Taciti textum commentans alius Cornelius judicio meliori, usque rerum magis experiens illo: Et quidem Reges abundant rebus omnibus, in illis excepta veritate. Quid Neronem castissimè educatum crudelem fecit? Adulatio. Quid Cæsarem contra patriam rebellare fecit? Adulatio. Curtius. *Regnum sapius ab assentatoribus quàm ab hostibus everti solet.* Mariana in Commentar. Osee. *Vide hic ut magis adulatio quàm hostis Reges & Principes perdat.* Magnopere timendi adultores intestini, quibus liber patet aditus, linguis velut clavibus deauratis. Proverb. 30. v. 28. *Stellio manibus nititur, & moratur in adibus Regis.* Hi stelliones sive aranei sunt adultores, primò tenuissimè in aliquo palatii angulo tela conficiunt, dein rete, tandem capiunt mulcas, ut comedant. His quadrat, quod Proverb. 29. v. 5. *Hommo, qui blandis, fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus ejus.* Jacob 4to suo filio benedictionem largitus ab his eam auspiciatus est verbis: Gene. c. 9. v. 8. *Juda te laudabunt fratres tui.* Judas multa vituperio digna habuit, quare lapidandus foret? Quia Judas obtinuit sceptrum, estque benedictio sive fatalitas Regum, quod, quidquid egerint, aut non egerint, laudentur. *Te laudabunt:* Saul spolia Amalecitarum Deo consecrata sibi usurpavit. *Te laudabunt.* David bona Miphiboset erronea suspitione motus Sibæ famulo addixit. *Te laudabunt.* Salomon in domum saltus Libani, minus potentum domus, miserorumque casus evertit. *Te laudabunt.* Roboam ita populum tributis oppressit, ut totum regnum lachrymis subditorum innataret. *Te laudabunt.* Quinam etiam, dum intus gemunt, tamen Domino ore applaudunt. Autoritatem suam adeo prostituit Nero cytharædos inter & histriones, in publicum prodeundo theatrum ludicras gestulationes &c. exhibuit; spectarunt id status, milites &c. & plauserunt. Et inter cæteros, quod singulariter observat Tacitus. *Et marens Burrus & laudans.* Burrus præceptor olim ejusdem Neronis, cum Seneca iste fuit Afranius Burrus. O Burrus, cur saltem tristi facie & silentio Neronem tuum votum advertere non sinis? *Et marens Burrus & laudans.* Comparantur adultores Chamaeleonti, item umbræ, item speculo, quod cum ridente ridet, cum fiente flet, etsi nec

gaudeat, nec doleat. S. Augustinus illos assimilat uni Echo: *Jucundum ac volupe, cum clamantibus respondent sylva, & acceptas voces numerosiori repercussu reddunt.* Et sic: dicit Rex Bellum. Quid respondet Echo? Bellum, Bellum, Bellum; dicit Pax, respondet Pax, Pax, Pax; dicit Tributa, respondet Tributa, Tributa, Tributa.

Psalmum *Miserere mei Deus* (Pl. 50. v. 3.) non solum ad suam deplorandam miseriam composuit David ut peccator, sed ut Rex. Hoc sensu dixit: Tibi soli peccavi. Quare dixit Tibi soli & non aliis? Quia solus Deus per Nathanem ejus peccatum reprehendit, nemo aulicorum inventus. Hoc sensit Hefychius. *Quoniam reliquis omnibus ei, tanquam Regi indulgentibus, solus Deus misit Nathan & nefarium scelus reprehendit.* Hinc ipse desolationem sui agnoscens clamat Psal. 11. v. 2. *Salvum me fa Domine, quoniam defecit Sanctus: quoniam diminuta sunt veritates à filiis hominum.* q. d. Salva metu, o Domine! succurre mihi sicut Deus, jam enim inter homines ne unum quidem invenio istius virtutis & animi, ut veritatem mihi dicat. Filios hominum David phrasi Scripturæ homines stemmate illustres significat, quales sunt, qui Regibus à lateribus assistunt. Sunt igitur inimici Regum adulatores, quomodo igitur illis benefacere Reges debent? 92. Amandando illos ex aula, aversionem illis ostendendo; hoc enim pacto bene illis fit; nam à malo avocantur, &c. Vel mitius remedium, adulatores audire, sed adulationibus non moveri. P. Viera Fer. 6. post Ciner. 165. Ulyssip. in Capella regia.

160. Adulator candidus esse non potest, Camalzo viridi super ramo, viridi colore imbuitur.

Hæc quoque in opposito comperta est axe volucris,

Quæ præter ventos pabula nulla capit. Una colore carens, omnes trahit una colores,

Candorem tantum, dissimulare nequit. Sic & adulator vento nutritus in omnem se vertit speciem; Candidus esse nequit. Eiman. Thesau. in 4to p. 449.

Alexander Magnus Philosophum quemdam, quo antea familiariter utebatur, à suo consortio hac una de causa removit: Si enim, inquit, mala, quæ facio, non intelligit, inspiens est, si intelligit & non arguit, est malevolus, utroque nomine dignus, qui à regia familiaritate planè arceatur. Lohner. To. 4. tit. Adula.

D. Chrysologus Sermo. XVII. in illa verba demonis. *Quid mihi & tibi Fili Dei Sum.*

mi. Credit infelix, ut eum, quem tentatione vincere, quem muneribus nequit inflectere, possit adulatione pulsare. Tam efficax ad vincendos homines telum adulationem esse existimat. Ad Adulatorem.

Pingis adulator pulchro scelerata colore
Et condis dulci dira venena malo,
Sed color ipse tuus fictum te prodit amicum
Authorique suo, tecta venena nocent.

Ad adulatorem placidum.

Delectat placidus contexens suavia verba
In filo linguæ, dum placet ille, capit.

In adulatorem blandum.

Suaviter emungis turgentem blande crumenam
Sed labor ingenium dedecet iste virum.

Josue 2. v. 4. Rahab illa, quæ abscondit exploratores populi Dei, dicebat: *Fateor, Mendacii venerunt ad me, sed nesciebam unde essent.* v. 5. *malitia, cumque porta clauderetur in tenebris, & illi pariter exierunt, nescio quo abierunt: persequimini cito & comprehenditis eos.* Mentitur vafra mulier, ait P. Cornel. hic. Calvinus hoc vitio illi tribuit, sed ita, ut virtuti hospitalitatis admistum ei non fuerit ad culpam imputatum, sed hic est error in Deum blasphemus. Facit enim Deum, quasi cæcum, qui 161. sinat sibi velari, obducique oculos, ut vi- Rahab tium non videat, aut, qui vitia non censeat quomodo esse vitia, neque ea vitio vertat. Fuit tamen mendacium hoc, non perniciosum sed officium comiciosum, ideoque veniale, præsertim in famina rudi & pagana, quæ sibi persuadebat Mentiri mendacium hoc casu esse licitum, imò honestum, utpote necessarium ad salvandos hospitales. Nec mirum. Cum olim Plato, Origenes, S. Hieronymus, Chrysostomus, Theodorus, Theophylactus, Cassianus alique plures tam Christiani quam Gentiles censuerint mendacium subinde esse licitum, illoque utendum esse quasi helleboro. Dices. Hoc mendacium erat in exitium suæ gentis, quam prodebat Hebræis hostibus: ergo erat perniciosum, 92. Mendacium hoc fuisse quidem damnosum Chananæis & Jerichontinis; tamen quia Rahab Dei instinctu certo sciebat illos ob sua scelera à Deo esse proscriptos, & exitio additos, adeoque Hebræis cum suis possessionibus deditos, non debuit illa, nec potuit, nisi improbe patrocinari causæ injustæ, belloque justo & pio Hebræorum adversari ac Deo ipsi reluctari. Quin verò, ut Deo obediret, cordata admodum fide & pietate, mortis discrimini fortissime, & sanctissime se objecit, adeo, ut merito eam laudet Apostolus Hebr. 11. 31. ex operibus hæc justificatam esse

esse asserit S. Jacobus c. 2. 26. Quare ipsa illuminata, tactaque à Deo à libidine sua per poenitentiam, & castitatis propositum ad Deum se convertit, factaque est Hebræa & Sancta. Porro S. Augustinus l. contra mendac. c. 15. Quod scriptum est, inquit, Deum benefecisse cum Hebræis obstetricibus, & cum Rahab Jerichontina meretrice, non ideo factum est, quia mentitæ sunt, sed quia in homines Dei misericordes fuerunt. Non est itaque in eis remunerata fallacia, sed benevolentia: benignitas mentis, non iniquitas mentientis.

Ad Galat. 2. 11. *Cum autem venisset Cephas Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat. Restiti in faciem*, id est, ut vulgò dicimus, in os, in barbam, aperte, palam, Petro restiti, idque, ut hac ratione scandalum ejus publicum publica correptione emendaretur. Ita August. Ambros. Beda & alii passim, *Quia reprehensibilis erat.* Queritur, an verè reprehensibilis & reprehensus fuerit Petrus à Paulo. Acris hac de re multos per annos fuit dissertatio inter S. Hieronymum & S. Augustinum. ut patet ex Epistolis utriusque tom. 2. Operum Augustini Epist. 8. 9. & sequ. Negant Hieronymus, Chrysostomus, Theophilus, Baron. putantque tantum utrumque simulatam fuisse reprehensionem. Petrus scilicet, qui Hierosolymis cum Judæis judaice vixerat idque licite, veniens Antiochiam cum Gentilibus gentiliter vixit, sed supervenientibus Judæis à Jacobo Hierosolymam Antiochiam missis, ne illos offenderet, utpote primos & primarios in fide & Ecclesia Christi, ut dicitur v. 9. à Gentibus ad Judæos se subduxit; simul ut daret occasionem Paulo, Gentium Apostolo se reprehendendi; utque ipsi cedens, ipso facto doceret Judæos, non esse amplius judaizandum. E contrario S. Augustinus asserit: Petrum verè fuisse reprehensibilem & reprehensum à Paulo; id enim verba clare significant. Hinc 2do inter Hieronymum & Augustinum orta est quæstio de simulatione & mendacio. Hieronymus enim asserit licere interdum simulare, instar Petri hic. Negat Augustinus Petrum simulasse, docetque nunquam licere mentiri aut simulare, præsertim in negotio fidei & Religionis. Sed in hac 2da quæstione non videntur Hieronymus & Augustinus (ait P. Cornelius hic) satis se intellexisse, non enim dixit Hieronymus Petrum mentitum esse, aut simulasse judaismum exterius, quem interius in corde detestaretur, uti Hieronymum videtur intellexisse Augustinus, cum in eum tam acriter insurgit, quasi diceret Petrum licite judaismum simulasse, sic enim cuilibet fidei licita esset falsæ fidei, hæreseosque professio, qui est error in fide; sed tantum docet Hieronymus, ut & Chrysostomus. non veram, sed

simulatam fuisse reprehensionem Petri à Paulo, ex composito enim utriusque consensu, Paulum reprehendisse Petrum, incaute non simulationis, sed dissimulationis jam dictæ, Petrumque reprehensionem hanc admisisse ex composito, ut Petro in speciem reprehenso, judaizantes verè reprehenderentur, & cum Petro agnoscerent, non esse judaizandum; quod licitum esse, non negat Augustinus, negat tamen ita accidisse, cum ex ejus sententia vera, non simulata fuerit hæc reprehensio. Quare male ex hoc loco Cassianus Coll. 17. c. 17. usque ad 25. Origen. Erasmus & alii apud Sixtum Senensem l. 5. Annot. 105. putant licere subinde mentiri. Hic enim jam certus est error, damnatus ab Innocentio III. tit. de usuris c. super eo. Imò ab Ecclesiastico c. 7. v. 14. *Noli*, inquit, *velle mentiri omnem mendacium.* Et contra eundem directè scribit Augustinus l. de mendacio, & l. contra mendac. Neque est, quod quis objiciat Hieronymo & Chrysostomo hic, quia illi, ut dixi, non mendacium in Petro, sed facti, puta reprehensionem & simulationem, vel occultam tantum compositionem admittunt & exculant, hæc enim subinde licita est, ut patet in stratagematibus militum, quibus hostes, fugam simulando, in latentes insidias impellunt. P. Cornel. à Lap. hic.

Dico ergo, ait idem P. Cornel. in hoc 163. Petri facto, fuit aliquod peccatum, non enim simulationis in fide, ut quidam temerè asseruerunt, tione sed in facto, incaute videlicet simulationis & quomodo professionis judaismi, quodque scandalum peccavit daret gentibus, ut secum judaizarent subdu- Petrus. cendo scilicet se à gentibus, quibus hæcenus convixerat, & ad Judæos advenientes subito transiens, cum eisque judaice vivens. Unde gentes jure opinari poterant, judaismum tam sibi, quam illi esse necessarium ad salutem, & Christianos obligare. licet enim necdum mortifera essent lex & ceremoniæ veteres, servarique possent ad legem suaviter & cum honore sepeliendam; & Judæorum animos ad Christi fidem alliciendos; erant tamen mortuæ & insuper mortifera, si quis eas servaret, putans, vel ita se gerens, quasi ad illas teneretur, & quasi lex vetus Christianos obligaret. Petrus autem, licet hoc non putaret, ita tamen incaute se gessit, ut gentibus hoc suspicandi justam occasionem dederit. Patet, quia id clare 2do & 3tio hic docet Paulus, & inquit, *restiti, quia reprehensibilis erat.* Et v. 14. *Cum vidissem, quod non rectè ambularent ad veritatem Evangelii, dixi Cepha: quomodo Gentes cogis judaizare. tua scilicet simulatione, & ut græcè, hypocrisis, quæ omnia Petrum peccasse evincunt, vel (quod absit) mentitur Paulus, ait S. August. Epi. 8. 9. & 19. ad Hieronymum. Greg. Hom. 18. in Ezech. Ambros. & passim latini moder-*

dermi & veteres. Dico 2dò. hoc tamen peccatum Petri leve fuit & veniale, aut materiale tantum ex inconsideratione nimirum, vel defectu luminis vel prudentiæ: putabat enim bona fide Petrus, se Judæorum, quorum hætenus fuerat Doctor & Apostolus, offensionem cavere debere potius, quam Gentium, & Gentes id ipsum scire, aut facile cogitare posse; sed in hac sua opinione erravit Petrus, licet enim Spiritus S. in Apostolos descendens in Pentecoste eos deinceps confirmaverit in prudentia & gratia, ut evitarent omnia peccata mortalia: non tamen, ut omnia venialia effugerint. Nota uti in verbis, ita & in factis esse mendacium v. g. si quis exterius gerat se ut amicum vel probum, cum sit inimicus & improbus, quod propriè dicitur hypocrisis. Sic si quis Christianus Romæ gestaret pileum flavum, mentiretur se esse Judæum. Ubi tamen adverte cum Cajetano facta facilius, quam verba excusantur à mendacio. Ratio est, quia verba propriè & expresse sunt signa conceptuum mentis, & ad illos significandos sunt instituta, facta non item, sed latiore patiuntur interpretationem: unde si milites metum & fugam simulant, ut hostes pelliciant in insidias, non est propriè hypocrisis vel mendacium. Effet tamen mendacium, si id ipsum verbo enuntiant dicentes: nos fugimus, quia timemus vestrum, o hostes, robur. Ubi nota 2. hanc regulam: Cum in facto aliquo justa est causa veritatem tegendi, & dissimulandi, nulla in eo est hypocrisis vel mendacium. Sic in hoc facto & dissimulatione sua Petrus ex parte justam habuit causam, scilicet metum, ne offenderet Judæos; abducere enim se à Gentibus, & accedere ad Judæos, non est absolutè dicere: Ego sum Judæus & judaizo, sed dicere: ego malo Judæis servire & adhærere, quam Gentibus; hujus enim rei justam habeo causam, scilicet quod sum Apostolus, & Doctor Judæorum potius, quam Gentium. Dico ex parte aliqua: nam omni ex parte & in totum non fuit hæc causa justa; debebat enim Petrus ita curare Judæos, ut tamen non negligeret Gentes, nec offenderet: erat enim tam Judæorum, quam Gentium Rector & Pastor. Unde ex parte, quod scilicet Gentes offenderet, peccavit Petrus ex inconsideratione, & venialiter: vix enim potest humanæ mentis infirmitas in rebus perplexis omnes circumstantias ita considerare & librare, ut non aliquando cæcutiat, eligatque id, quod sibi videtur respectu unius, non considerans id malum esse ex parte alterius. P. Cornel. à Lap. in c. 2. ad Galat. VII.

164. In mendacio an possit dispensare Dist. 38. & Aliaco censent, non licere quidem.

dem mentiri per se, licere tamen dispensante Deo; sed communis Doctorum cum S. August. mendacium natura sua esse malum, ac consequenter in eo à Deo dispensari non posse. Est enim mendacium per se contra naturam & virtutem veritatis, unde sacra Scriptura omne omnino prohibet mendacium Eccl. 7. 14. adeoque per dispensationem Dei à peccato excusari non posset Jacob, cum nec Deus in mendacio dispensare posset. S. August. censet, hic esse figuratam locutionem. Verum dicit P. Cornel. à Lap. hic Jacob an videtur Jacob matris impulsu, & veste, & mendacis, & verbis mentiri, non tantum jus, cum sed & personam Esau; vult enim Patri dilligenti personam Esau omnibus modis persuadere, se esse Esau. Ita S. Chrys. Lyran. Capersonam jetan. Lipom. Peverius & alii. Addit P. Cornel. licet hæc verba amphibologica, & subtili aliqua subintelligentia excusari ac verificari possent, tamen eam non videtur habuisse Jacob, qui non tam subtilis erat, nec talia, tantaque versabat animo, sed simplex erat, rectus & candidus, atque in hoc negotio præripiendi fratri benedictionem per dolum & fraudem matri simpliciter obedivit, fecitque, quidquid illa suggessit, unde & à patre vocatur fraudulentus, v. 35. Dicit tamen P. Cornel. mendacium hoc Jacob non fuisse perniciosum, nec injurium alicui, sed officiosum fuit, ac consequenter veniale tantum peccatum: erant enim ei ex Dei dono debita jura primogenituræ, ac proinde ea præripiendo Esau per dolum nullam illi fecit Jacob injuriam, sed rem suam sibi vindicabat. Ita Tostat. Lipoman. Cajetan. Adde, fortè ex ignorantia invincibili putabat tam mater quam Jacob id, quod putavit Origen. Cassian. & S. Chrysost. scilicet licere sibi tali casu & necessitate mentiri. Dices mysterium fuit hoc: quia Jacob induens vestes & personam Esau &c. significabat Christum, qui nostra peccata suscepit. Rursum significabat Gentes surrogandas esse Judæis. Resp. mysterium hoc fuit ex parte Dei & Spiritus S. qui intendebat hoc allegoricè significare, sed mendacium fuit ex parte Jacobi, nec enim veritas falsitate niti potest, sed situm esse in facto Jacob, quo se Patri exhibuit, itaque se gessit, ac si esset Esau, facta enim sæpè à mendacio excusari possunt, ubi verba non possunt. Verba enim definitè & determinatè rem & mentem loquentis significant, facta autem confusè tantum & indeterminatè, unde à mente facientis, huc illucque flecti, determinari & ad hoc illudque significandum dirigi possunt. Sic Comædi in comædiis sine mendacio varias personas Regum & Principum repræsentant, aguntque ea, quæ ipsi egerunt, perinde ac si ipsi essent Reges & Principes. P. Cornel. in Genes. c. 27. v. 19.

Spe.

Mendacium leve Speciale sibi P. Riccius Soc. Jesu Nanciani conculcavit nomen veracitatis professione; cum enim cuidam bono seni conquereretur Pater, nihil sibi temporis superesse ob tam frequentes salutationes. Nescis retulit senex Regni morem, ad eludendum hanc importunitatem; constituitur ad januam famulus, qui respondeat te domi non esse, quod vultu Riccius abhorrens, prius mihi centuplicato accrescat jactura temporis & quietis, quam ut verbo factove mentiar, vetat enim id lex Christiana. Quo effato perstrictus ille virtutis Nancianæ Coripheus, urbemque totam ejus implevit admiratione; Audire ergo deinceps Riccius Magister, qui non mentitur, & domus illius advenarum domus, qui non mentiuntur, & quæ ille docebat, erant certissimæ fidei; si enim, ajebant, ad redimendam importunitatem molestiæ intollerabilis sibi, nec leve, & innocens mendacium permittit, quanto minus de Deo, de anima, de futuris post mortem penis &c. P. Bartol. Hystor. Asiat. par. 3. Tullio teste l. 2. de divin. Id lucri habet mendax, quod etiam verum dicenti non creditur.

165. Mendacium etiam Ethnicis odio habitum.

Guevara in Horol. Principum l. 2. c. 55. adfert duorum insignium Imperatorum exempla. Trajanus Imper. filium Decebalis Regis Dacorum à se devicti ob eam solum causam noluit restituere patrio regno, quod mendacem deprehendisset adolescentem, nec ullis senatorum, Principum intercessionibus à Sententia dimoveri potuit. Maximo quippe, inquebat, tum mihi, tum Genitrici meæ Roma dedecori foret, si, cum Roma veritatis sit mater, mendaciorum filius regna daret.

Aurelius Imper. ob eandem rationem Commodum filium privavit jure successionis in imperio, transulitque in natu minorem, nimirum humilis, parvique animi & servile vitium est mendacium. ut notavit Martinius, Plura P. Drews. par. 3. n. 70.

Noxium mendacibus & aliis.

Anaxerxes mendacis linguam tribus clavibus transfigi mandabat.

August. Imper. cum Ægyptium Epaminondam captum in triumphum duxisset, audissetque virum illum nunquam alicujus mendacii fuisse deprehensum, libertate donavit.

Athenais Philosophi Atheniensis filia (post mortem patris, qui illi centum solos aureos assignaverat cum elogio suffecturam illi fortunam suam) Constantinopolim se contulit, ibidem, dum cordi esset Theodossi Cæsaris sorori Pulcheriæ, facta est conjux Theodossi Imperatoris, sed mirabili eventu jactata fuit hac procella. Habuit

Cæsar à quopiam elegantioris decoris pomum, hoc uxori Athenai seu Eudociæ mittit, illa nihil mali intendens donat illud Paulino viro erudito, Paulinus denuò Cæsari. At ille offensus callidè ab ea pomum requirit, illa dicit se edisse, hinc major suspicio, Imperator Paulinum occidit, illam à se ablegat. Just. Lips. in monitis & exemplis politicis c. 5. Ita unum malum tot mala peperit.

Monet Apostolus ad Ephes. 4. v. 25. Mendaces Deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo: quoniam sumus manus ge- invicem membra. loquimini &c. proximo suo. neri per- ut proximum non fallatis, non decipiatis, sed niciofum. fideliter præstetis, quod illi promissistis; Quoniam sumus invicem membra. q. d. unum membrum non mentitur alteri, non decipit &c. manus non decipit pedem, sed sincerè juvat; universim hic Paulus cuicque homini veritatem præcipit, & mendacium interdicit, quam doctrinam ita primis sæculis imbibebunt Christiani, ut scribat Justinus Martyr Apolog. 2. Christianos malle mori, quam vel semel mentiri. P. Cornel. à Lap. in Eph. 4. v. 25. Anselmus Episcopus mentiri Christianos non posse existimabat, dicebatque, nunquid non Christiani sunt, quomodo ergo mentiri possunt? 2da April. in ejus vita. Et sanè non modò Christianis, sed toto generi humano nocivum est mendacium, qualis esset inter homines ordo, quales contractus admissio mendacio, quomodo unus alterum intelligeret. Quid turbavit progressum turris Babel, nisi confusio & quasi mendacium ac deceptio linguarum, dum uno petente lateres, alter præbuit cæmentum &c.

1. Cor. 15. v. 49. Igitur sicut portavimus imaginem terreni (Adami) portemus & imaginem celestis. quæ verba expendens Dogenst in 1. Cor. Angelicus. Qui loquitur, inquit, mendacium, diaboli figuram gerit & imaginem, nem diabolus enim mendax est ab initio. Reliqua peccata Deus odit, mendacium cum mendacibus perdit. Plal. 5. v. 7. Odisti omnes, ces perdit qui operantur iniquitatem, perdes omnes, qui Deus. loquuntur mendacium. S. Augustinus super hæc verba dicit: Merito perditur mentiens, quia declinat ab eo, quod est ad id, quod non est.

Tam grave est mendacium, ut juxta doctrinam ejusdem S. August. l. de mendacio, non licet non liceat mentiri pro ullius boni causa, nec etiam pro pro ullius salute æterna, nec pro toto mundo. rogemus igitur cum Salomone Proverb. do con- 30. v. 7. Duo rogavi te, ne deneges mihi an-ervando. tequam moriar: v. 8. Vanitatem & verba mendacia longè fac à me. Plura circa mendac. P. Har.

scopulum veniunt, sed à polypo subito capiuntur. *Ælian. l. 1. var. hist.* Hypocrita similis Protheo Histriionis, qui, ut dicit S. Basilus, in theatro personam sustinet alienam. S. Hieronymus assimilat hypocritam arbori instructuosa, Christi imperio arefacta, de qua Hieron. nihil invenit in ea, nisi folia tantum, jactationem legis & ornamenta verborum. Plura P. Baëza T. 3. l. 13. c. 1. in Evang.

170. Sophonia 1. 8. *Vistabo super Principes & super filios Regis, & super omnes, qui induti sunt veste peregrina.* Ubi visitare, è sacri sermonis usu, est punire, severitatem expromere: per vestem autem peregrinam Rupertus intelligit hypocritism. In Apocali. D. Joannis symbolicè distribuuntur hypocritæ, pallidi equi effigie, in quo mors inequitet, ut volunt Hugo Cardinal. Richardus à S. Victore, alique, pallidumque volunt dictum horridiorem, exhaustum, debilitatum non lætum & nitentem ob labores, quos sustinent in simulanda sanctitate. P. Cressol. p. 558.

Antonius Panormitanus l. 2. c. 9. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Sylvius de ejusdem dictis tradunt: Antonius quidam Ordinis Eremitarum nobilitatus, post mortem hypocrita per summos cruciatus animam exhalavit inter blasphemias. Hic 4. dies & noctes perpetuò jejunare ferebatur, à custodibus observatus, nihil edens aut bibens Italiam, Siciliam, Hispaniam impleverat famâ Sanctitatis, Angelos illi quotidie ministrare opinabantur. Verum ipsi intus in cella erant candelæ, exterius quidem candelæ, sed in quibusdam fistulæ cannarum continebantur, farinâ infartæ, quæ ex contritis phasianorum & caponum carnibus saccharo ac aromatibus immixtis, condiebantur; ajunt & cingulum gestasse fistulatum, plenum nequitate, quod hypocriticum vocant. his epulis clanculum vesciebatur: cumque renuntiaretur Alphonso Regi Arragoniæ & Neapolis, eundem hypocritam vermiculis & acerbissimo mortis genere absumptum, dixisse fertur: Propterea Deum in hypocritas tantopere favire, quòd, cum homines decipiunt, interponant Deum ipsum tanquam sceleris mediatorem.

171. S. Maximus de illo Lucæ 14. vestem nuptialem non habente. Hom. in Vig. Nativ. Domini. Poterat minus displicuisse fortitan, si in consortium justorum minimè se dedisset. Propterea ergo sublati manibus & pedibus in tenebras exteriores expellitur, non solum, quòd peccator erat, sed quia, cum peccator esset, sanctitatis sibi meritum vindicabat.

Brixia quidam hæreticorum propter specialem vitæ austeritatem pro S. Joanne Baptista etiam post mortem habitus, quo cognito inquisitor jussit ossa humo erui, igneque cremari, sed ecce demones extracta è flammis ossa in aëra sustulere, ad quod spectaculum tumultuari contra Episcopum populus, incusare, quòd S. virum comburi mandaret, condolere mortuo, qui vivus cremari meruerat. At Episcopus contra malignos spiritus postulavit è cælo supplicias, sacrificium Missæ celebravit, in quo, dum corpus Christi elevaret, clamore replevere aëra avernales genii. O Guidet & Lacha, defendimus te, quousque potuimus, verum major nobis supervenit, amplius non valemus, in ignemque ossa dimisere, quæ mox in cineres redacta sunt. P. Kwiatkiew. in Anna. Anno 1233.

Ad Hypocritam:

Personam simulas aliam, virtutis in ore
Est species scelerum, in corde venena latent.

Sed veluti à folis tenuis nix solvitur æstu,
Decidet extremo, sic tua larva, die.

Scurrilitas descripta numero 147. non modica interdum in conversationibus hominum causat mala, oriuntur ex illa non raro iræ, rixæ, fraterna charitas, dum inconsultis jocis vexatur & perstringitur, læditur, ipsemet scurra sese vilipendio & contemptui exponit, Hinc de illo:

Dum excitat ad nimium risum, verbisque jocosis

Ridiculis nescit, ponere scurra modum,
Quid nisi se risu se dignum denotat esse,
Et stultus risu noscitur ipse suo.

Rusticitatis vitium, quod urbanitati Rusticitæ quoque sicut & scurrilitas opponitur, diverso tamen modo, descriptum supra Num. 147. sociali vitæ incommodum est, & aversiones charitati contrarias excitare potest; ipsumque sic rusticum à civili conversatione excludit; Hinc illi suadet.

Suavibus immodicum, verbis dissolve rigorem

Mens homines hilares, fronsque serena decet,

Incutit horrorem & cælum, quod nubila condunt,

Et nimio tristis, frigore bruma nocet.

Jactantia descripta Num. 147. ipsimet Jactantiæ jactabundo nocere solet, & verbis illius minus creditur, quæ ex nimio sui affectu & amore procedere censentur. Hinc arguitur:

1. Au-

1. Aucupium peragis laudem captando loquela;

Sed celeri penna, te magis illa fugit
Propria sunt veluti pellentia verbera verba,
Veræque semper laus, ista flagella, timet.

2. Quæres? cur hominis proprio laus fordet in ore

Corrumpit proprius viscera laudis amor.

Arrogantia vitium.

Arrogantia descripta Num. 147. ipsummet arrogantem risui & contemptui spectantium proponit. Hinc arguitur:

Frustra humeros vibras, ac inflas ora, statuta,

Inde homo, prorsus non additur ulna, tua.

Pone modum elatæ menti; tibi namque suprema

Mensuram, hæc quæ te colliget, urna dabit.

§. III.

De malitia peccatorum & vitiorum Temperantiæ, & annexis illi virtutibus, oppositorum.

173.

Vitia temperantiæ & annexis illi virtutibus, opposita sunt: Stupor, intemperantia, gula, ebrietas, luxuria, impudicitia, incontinentia, ira, lenitas nimia, crudelitas, feritas, lentitudo, superbia, abjectio animi, curiositas, negligentia, ludi superfluitas, austeritas, superfluitas ornatus, mollietates.

Stuporis vitium.

Stupor sive insensibilitas est vitium temperantiæ oppositum per defectum, si quis sicut non oportet, quando non oportet, repudiat delectationes operationibus necessariis ad vitam requisitis: Vide Arist. 2. Eth. c. 3. D. Thom. 2. 2. q. 142. Hinc excitatur isto stupore affectus:

Abjicis hæc prorsus, quæ vita humana requirit,

Angelus haud es, qui in corpore vivis, homo,

Dum nimis affectas vana ratione stuporem,
Ex hoc ut stupidus non habeare, cave.

Intemperantiæ vitium.

Intemperantia est vitium secundum excessum oppositum temperantiæ, inclinatumque ad delectationes carnis, vel ubi non oportet, vel quando non oportet, vel plus quam oportet, & hoc vitium, tanquam genus tres species comprehendit, scilicet gulam, ebrietatem, & luxuriam, de quibus vide Arist. 3. Ethic. c. 10. D. Thomam 2. 2. q. 142. & superius vide sub suis titulis. Hic intemperanti in genere datur instructio:

R.P. Kwiatkowski, S.J. Collectanea Ascetica.

Non sine delectu sunt delectantia quævis
Sumenda; & quæ sunt dulcia sæpe nocent.

Speculat apis volitando locos & tempora servat.

Nec mel de quovis provida flore legit.

Impudicitia est vitium, quod inclinat ad turpes contactus. De hoc vitio vide supra, ubi de lux. Num. 87.

Incontinentia largè sumitur, cum cedit Incontinentia impulsui cujusvis passionis, add. stri. nentia, ut opponitur continentia. Plus tam malitia, men turpitudinis habet in continentia concupiscentia, quam ira: quia motus iræ habet speciem aliquam rationis, quia offert se vindicta menti specie justitiæ, motus autem concupiscentiæ totus est secundum sensum, totus carni serviens. Plura vide apud Arist. 7. Eth. & D. Thom. 2. 2. q. 156. Ira dicitur tum una ex passionibus, tum vi. Itatium oppositum mansuetudini per excessum. Inclinat autem hoc vitium ad appetendam vindictam inordinatam. Plura supra, ubi de ira Num. 121.

Lenitas nimia mansuetudini opponitur Lenitas, per defectum, cum quis, ob quæ oportet, & quando, & in quos oportet, non irascitur. Vide D. Thom. 2. 2. q. 158. Hinc de nimio mansueti dictum:

Deficiet justa, nimium mansuetus in ira, & Defectu calidi, justus iniquus erit.

Nam frustra gladium, quem illi natura paravit,

Justitiæ munus dissimulando geret.

Crudelitas clementiæ opponitur per excessum. Est autem crudelitas, atrocitas animi in exigendis pœnis. Supponit crudelitas litia potestatem puniendi & causam. D. Thom. 2. 2. q. 159. crudelis redarguitur:

Barbaries nimius rigor est, qui durius urget,
Pœnas quam rectus jure requirit amor.

Sat prostrasse leo reputat; cur homo magis instas?

Et submissum vis ense ferire caput?

Sævitia seu feritas est, cum quis vel nulla culpa supposita, vel ea supposita in puniendo excedit atrociter modum, non tamen sævitia ut culpam ulciscatur, quam quòd instar feræ alicujus delectetur, ipso cruciatu & læsione hominis. Javell. Hinc acrius arguitur sævus,

Tene lænâ ferox, angaudens sanguine tygris
Progenit sævæ, nutrierantve feræ?

Non satis est læsisse semel, repetita palato
Vulnera sic sapiunt? nec tere dente moras,

O 2

In

In plagis placuit? placuit per viscera pasci?
Crudelis nimium, crudus & iste cibus.
Sic gemitus hominum; tua sunt solatia; pla-
gis,
Siccine in humano ludere pelle lubet?

Lentitudo. *Lentitudo* clementiae opponitur per de-
fectum, ea inconsulte poenam mitigat, vel
omnino remittit, etiam cum bonum de-
linquentis & exemplum aliorum aliud re-
quirit; Hinc *Lentulus* stimulat:

Qui sine prudenti poenam ratione remittis
Visque nocere aliis, visque nocere tibi.
Fit mala sit bonitas languens; aliisque re-
missa,
Ut te ipsum cruciet *Lentule* poena manet.

Abjectio. De superbia actum superius n. 56. &c.
Abjectio sui inordinata, seu dejectio ani-
mæ, quæ etiam *Pusillanimitas* dici potest,
vitium est, quatenus inclinatur ad sui abjectionem,
cum ea redundat in injuriam status
vel officii, in quo quis est, vel talenti, quo
est præditus, aut in eorum incommodum,
quibus prodesse potest, vel debet, oppo-
nitur humilitati per defectum, juxta *S. Thomam*
2. 2. q. 133. *Pusillanimitas* est, qua
quis refugit ea, quæ facultatem suam non
excedunt, & honorem, ac gloriam, con-
tra quam recta ratio præscribit. Erigitur
Pusillanimitas animus:

Aggravat ipse suum, dum obstacula fingit
honoris,
Si quod debet, & hoc ferre recusat onus,
Corde *Pusillanimitas* jam tandem cresce virili;
Eminimis sunt, è puerisque viri.

Negligentia studiorum. *Negligentia* studiorum inclinatur ad omis-
sionem discendi id, quod discere vel scire
quis debet. Vide supra inter vitia opposita
prudentiæ. Et hic excitatur negligens:

Peccans ignorans, nescis, quod scire teneris.
Ignorans peccans jungit utrumque ma-
lum,
Ex utroque potes casar tu ignave vocari:
Dignus in utroque es crimine, cæde peti.

Ludi superfluitas. *Ludi* superfluitas vitium est oppositum
Eutrapeliæ per excessum, cum quis in lu-
dis ac jocis immoderatus se gerit, quam
conveniat regulæ rectæ rationis. *D. Thom.*
2. 2. q. 168. Revocatur à ludo plus æquo il-
li deditus:

Vita tua est ludus; sed tandem seria tracta
Ludere mors nescit, quæ tibi fortè venit.
Multorum annorum puer, ah! jam desere
ludum.
Ut tandem inveniat, te *Libitina* virum.
Au-

Austeritas opponitur *Eutrapeliæ*, seu *Austeri-*
cundum defectum, ut accidit, cum quis tas.
eget ea animi remissione, quæ sit per lu-
dum, nec admittit eam ex austeritate ani-
mi, aut ex eadem molestum se aliis exhibet
honestos eorum ludos respuens. *Arist.* 4.
Eth. c. 8. Invitatur ad ludum *Austerus*:

Ipse Cato duro nonnunquam gaudia vultu *Lucan.*
Admisit, curis grande levando caput.
Et tu *Austere* tuis miscebis gaudia curis,
Ut melius peragas seria, lude parum;
Ut nervo affiduo contractus deficit arcus;
Sic frangunt animum cura gravisque la-
bor.

Curiositas est generatim superflua cura & 175.
diligentia circa res inutiles vel qualitatem ea. *Curiosi-*
rum non necessariam, propriè *curiositas* est tas,
vitium studiositati oppositum per excessum,
inclinatur ad affectum & studium inordina-
tum cognoscendi, ut cognoscendi; cum
scilicet cognitio aut modus illam acquiren-
di non est conveniens rectæ rationi, consi-
deratis rei, personæ & ipsius officii circum-
stantiis. Multa pericula ex curiositate pro-
veniunt, leguntur interdum ex curiositate
libri, è quibus deinde vel superstitionis, vel
hæresis, vel impurorum affectuum hauritur
venenum. Ex curiositate in videndo per
fenestras oculorum non raro mors intrat ani-
mæ, interdum & corporis, ut patet ex tot hi-
storiis. Intercesserant Cajo viro nobili aut
militari inimicitia in sæculo cum alio quo-
dam, quem fors fausta aliò abduxit; post
aliquod tempus utcumque sopitis potiùs, quam
restinctis irarum ignibus, Cajo afflante Deo
cœtum quemdam sacrum cogitat & re ipsa
init. Tyrocinio posito, aliquot annos in
religiosa familia exigit, homo in speciem
minimè malus, sacris deinde ordinibus inau-
guratur & de more *Sacra* obit. Contigit
autem, ut inter sacra operandum, *Luteriæ*
in templo, quod ad plateam Regiam est,
cum non satis oculos custodiret, astantem
sacrificio pacis, in clatris sacra aræ circum-
ductis, deprehenderet Cajo illum ipsum,
cum quo in sæculo inimicitia illi intercesse-
rant; Et transfixus per eum conspectum in
ipsa ara concepit dolorem, mox pariturus
iniquitatem; reaccenso enim validissimo ig-
ne odiorum, cum primum ex altari excel-
sit, & sacras vestes deposuit, Cajo nihil
non movit, ut, ubinam suus ille hostis de-
gebat, compertum haberet. Id ubi rescivit
sæcularibus vestibus & armis clam acqui-
sit, abjecta religiosa veste ad hostem adit,
quem stupore defixit, condicens duellum. Ex curio-
sitate revivunt inimicitia.

Ornatitas superfluitas vitium est inclinans
ad excessum paritatis & simplicitati contra-
rium in exteriori apparatu. *Mollities* ve-
rò, non illa, quæ luxuriæ species est, sed
quæ opponitur paritati & simplicitati per
defectum. Peccat quis hoc vitio, vel cum
præter decorem in cultu & rerum suarum
est negligentior, vel cum vilitatis cultum
refert ad malum finem, ut vanam gloriam
captandam. Dictorum vitiorum reprehensi-
o,
Vermis homo inflatis, vermisque labore
superbis.
Haud veram laudem, continet iste labor,
Sed tuus exigitur; vera pro laude labora:
Propria te virtus comat, & ornet homo.
Ah tegumenta tibi, copioso à verme da-
buntur
Olim cogèris vermibus esse labor.
Nec tamen ornatum statui, quem poscit
honestas
Contemnas; virtus hæc benè testis nitet,
Palliat haud raro fastum vel sordida vestis,
Vanæque laus & per pallia scissa patet.

usu tamen crudelissimo furiosissimo nec
Christiano, sæculi, & torrente moris hu-
mani in illius conditionis hominibus, pro-
vocationem admittit & in campum progres-
sus, dimicansque cum Cajo, ab eodem
Cajo confoditur, & vitæ simul corporis
animæque in lethali culpa stratus, priva-
tur. *Theophil.* Raymu. in prat. spirit. §.
19. P. Lochner in Bibl. To. 3. n. 557.

Curiositas affinitas muscis. Affimulantur curiosi muscis omnia rima-
nibus. *Plautus* Act. 2. sect. 3. ait, musca est
pater meus, nihil potest clam haberi illum,
nec sacrum nec profanum, quin adsit ibi il-
lico. *S. Franciscus*, si quem videret otio-
sum & vagum, eum fratrem muscam vo-
cabat. Sic vagantur otiosæ curiosæ muscæ,
sed etiam misère pereunt. Quomodo cu-
riositas prævit magnis sceleribus, vide hi-
storiæ tragicam supra n. 68.

Curiositas Cœlestis. Ad preces *S. Aidani*, Angeli templum
ædificare visi, ab opere cessavere ob curio-
sitate illius, qui eo introspecterat contra
prohibitionem dicti *S. Aidani*. *An. Cœlest.*
P. Nadal, 31. Janua. Revocatio à curio-
sitate:

Cur caput in studio nostrum torquemus
inani.

Hoc, interna perit, debilitata quies.
Sic primum nostri generis, sat multa sciendo,
Desipuit, cupiens pluscula scire, caput.
Ut turbant hominem immatura novalia ve-
ris,

Sic nova menti, non sat benè cocta, no-
cent.

Ornatitas superfluitas. Superfluitas ornatitas vitium est inclinans
ad excessum paritatis & simplicitati contra-
rium in exteriori apparatu. *Mollities* ve-
rò, non illa, quæ luxuriæ species est, sed
quæ opponitur paritati & simplicitati per
defectum. Peccat quis hoc vitio, vel cum
præter decorem in cultu & rerum suarum
est negligentior, vel cum vilitatis cultum
refert ad malum finem, ut vanam gloriam
captandam. Dictorum vitiorum reprehensi-
o,

Vermis homo inflatis, vermisque labore
superbis.

Haud veram laudem, continet iste labor,
Sed tuus exigitur; vera pro laude labora:
Propria te virtus comat, & ornet homo.
Ah tegumenta tibi, copioso à verme da-
buntur

Olim cogèris vermibus esse labor.
Nec tamen ornatum statui, quem poscit
honestas

Contemnas; virtus hæc benè testis nitet,
Palliat haud raro fastum vel sordida vestis,
Vanæque laus & per pallia scissa patet.

Alluditur hic ad illud, quod quidam
Philosophus alteri lacero pallio induto,
sicque *Philosophiam* suam ostentanti dixit:
Per scissuram pallii inanitatem tuam con-
spicio,

§. IV.

De vitiis fortitudini, & anne-
xis illi virtutibus, oppositis.

Fortitudo respectu timoris moderati ha-
bet duo opposita, per excessum *Timi-*
ditatem, per defectum *Intimidita-*
tem.

Timiditas est, cum quis timet, quod *Timidi-*
non oportet, aut sicut non oportet, aut tas.
quando non oportet, quæ *timiditas* oppo-
nitur fortitudini, quatenus circa res acerbæ
est. Animatio timidi:

Non timenda times, pueros imitatus, ina-
nis

Quos agitat terror, quos levis umbra
fugat,

Sic pavida metuunt prostantia spectra volu-
cres,

Sic fugit, ut folium, quod ferit aura,
lepus.

Intimiditas est, cum quis non timet, quan-
do timendum, aut quæ timenda, *Intimidi-*
ramen intimidati: *Modestas*.

Non contemnendum reputes quemcunque
timorem.

Custodit prudens maxima regna metus.
Tu licet *Herculeis* sis pollens viribus, erras

Æquè si metuas omnia, sique nihil.
Romanos trepido *Judæi* corde timebant;

Qui tamen ultorem non timere Deum.
Principis stabilire malis perversa volebat

Gens regni, at potius diruit illa statum. *Joan. 11.*
Innocentio Christo voluere nocere nocentes

Artibus versutis; sed nocuere sibi.
Dum subitam Christo struxerunt morte rui-
nam,

Æternum nobis est stabilita salus,
Quam bonus est Dominus, turbans inventa
malorum

Quam bona de mediis elicit ille malis.

Fortitudo quatenus circa audacias versa-
tur, habet secundum defectum oppositam
ignaviam, secundum excessum audaciam
nimiam seu temeritatem.

Ignavia hoc loco est, quæ est species *Ignavia*.
quædam *timiditatis*, qua quis contra ratio-
nem rectam timet labores, eosque refugit,
quos

quos subire oporteret, seu cum non audeat, quod debet, & quando debet. Taliter ignavo datur stimulus:

Cur fugis (hoc tantum velox) ignave, laborem?

Qua fugis, hac sequitur te, graviorque labor.

Angis te frustra, frustra fugiendo fatigas: Non levis in multis est labor ipsa fuga.

Audacia nimia seu Temeritas est, cum quis temere audeat, & aggreditur, quod non debet, aut sicut non debet, aut quando non debet. Plura circa hac vitia vide in Arist. 2. Ethic. c. 7. in D. Thom. 2. 2. q. 126. & 127. Cohibitio temerarii.

Non debet temere procedens fortis haberi, In freno se ipsum, qui retinere nequit. In praecepta, ferox sic, duro dente, tenendo Freno perit, quando praecipitatur equus

177. Magnanimitati opponuntur tria vitia secundum excessum praesumptio, ambitio, inanis gloria, secundum defectum pusillanimitas. De his vide supra.

Insensibilitas. Patientiae opponuntur insensibilitas & impatientia. Insensibilitas est, quando quis neque suis, neque alienis malis tangitur: opponitur, inquam, patientiae per defectum; & humanitati, & amicitiae & vitae politicae incongruum hoc vitium est. Datur motivum insensibili:

Pigritia est animal tardum, nullisque moveri Dicitur a plagis, nulla timere mala. Ne similis fias animali, Dure, videndum; Qui tua non sentis, non aliena mala. Si non vis populo piger, insensatus haberi Te omnibus instructum sensibus esse proba.

Impatientia. Impatientia contraria est patientiae per excessum, cum quis nimium dolet, aut etiam ex dolore a recto discedit. Mitigatur impatiens:

Non sani est hominis crebro nimiumque dolere.

Omnibus infans ne videare, vide Dum furis impatiens nimis, a rectoque recedis,

Erras nec recte te, ipse valere, probas.

Perseverantiae pertinacia opponitur per excessum. Inconstantia est mollities per defectum.

Pertinacia. Pertinacia est, dum quis perseverat & firmus manet in proposito, live sentiendi live

agendi cum non oportet, vel plus quam oportet. Suadetur pertinaci moderamen iudicii proprii:

1. Non potes a proprio sensu, gestisque moveri.

Virtutem similem truncus habere potest. Vertice qui minor est, qui ipsis radicibus haerens

Nativum nimio stringit amore solum, Te quem non movit scindendo securis acuta. Fatalis tamen hunc eruet inde, ligo.

2. Es duri capitis rigida cervice retenti Sensibus ullis te flectere nemo potest. Sed metuas! calu graviori dura teruntur.

Flectere quod nequeunt, frangere multa queunt.

Inconstantia est, dum quis ab incepta Inconstante actione bona desistit, tardio diuturni temporis. Arguitur inconstans:

Pellere quando loco te multa adversa nequebant

Decrepitus potuit pellere falce senex. Tempus edax rerum, ne te consumat, abhorres.

Consumas potius tu bene tempus edax.

Mollities est illa inconstantia, qua quis ob alia incommoda desistit a bona actione, praesertim ob privationem delectationis. Multorum malorum hoc vitium causa esse solet, multa bona opera omittuntur, negligentia corrumpuntur, qualiscunque jam bonis operibus data opera perditur. Statuant sibi delicati praec oculos tot Christianos Heroes, qui pro Deo tanta passi sunt, constanter tolleraverunt pericula, spreverunt pueriles metus, imo etiam saeculi heroes, ut honestum attingant finem, per ardua etiam media ire non aspernantur. Proponuntur delicato incommoda:

Fortia quot vani turbastis coepta timores: Per vos in celerem mens male sana fugam

Mens agitur mollis: solet hinc & grande perire

In medio, dum non continuatur opus. Deliciae molles, plures corrumpitis actus; Illos dum facitis sine carere bono.

Saepe, ah levibus pereunt ingentia causas:

Dum refugit firmum mens retinere locum.

§. V.

De Calumniæ & Detract. malitia.

§. V.

De malitia aliquorum peccatorum Charitati, Justitiae, aliisque virtutibus oppositorum. Ex hac sunt Calumnia, Detractio, Iudicium temerarium.

178. Calumnia malitia.

Calumnia est falsi criminis alicui imposita enarratio. Quantum malum sit velexinde patet, quod vera crimina alicujus modo indebito enarrare peccatum sit, uti infra videbimus, quanto magis falsa alicui crimina appingere. Calumniatrix lingua gladio acuto magis nocet. Hinc Thearides, dum cote gladium acueret, rogatus a quopiam, num esset acutus, Respondit acutior calumnia, indicans calumniam rem esse nocentissimam. P. Cornel. a Lapid. in Levit. 19. Calumnia olim Dea esse celebratur apud Athenienses, quae alio nomine diabolus vocabatur, diabolus enim est pater calumniae. Calumnia imaginem, a quodam pictore, calumnia quoque laesus Apelles expressit, obtulitque Ptolomaeo Praefecto Alexandriae. In hac imagine expressa fuit calumnia cum suo comitatu, spectabatur ibi credulitas, grandibus auribus Midæ similibus instructa manum porrigens appropinquanti calumniae. Latera credulitatis stipabant ignorantia & suspicio. Calumnia ipsa depicta fuerat specie formosa foeminae, iracundia conturbata, quae sinistra faciem praeferebat, dextra infantem parvulum, qui implorabat opem de caelo. Praecedebat illam invidia, cum suis sequacibus, impostura, & adulatione. Jam autem in tali distantia, quae permittebat adhuc objecta discernere, viscebatur veritas illuc quasi tendens, ubi erat calumnia. Veritatem sequebatur dolor. Sic calumnia comitem habet credulitatem, quae plerumque procedit ex ignorantia & suspicione &c. Morery in Dictionar. Gal. tit. Calum.

Calumniatori mors gravis incubat.

In monte Politiano civium quidam complures dies praeter omnem vim naturae trahens miseram animam, cum nullum inveniret salvissimae mortis finem, intelligens id supplicium sibi divinitus immisum, acciri jubet ultro plures, Bellarmini etiam patrem, quibus intermortuis singultibus hac palam profutetur. Ego miser ac perditus is fui, qui habitu hominis Jesuitae ementito ad infamiam Patribus constandam, ut cogerentur monte Politiano exire, quod pro dolor accidit, quasi unus ex illis, furtim noctu meretricis domum ingressus sum, unde iniqua in Patres infamia dissipata est, & propter hoc immane facinus evidenter sentio Deum esse, qui tanto in agone, ut videtis, detinet me. Jam igitur vobis coram omnibus

aperio indignissimum scelus meum, & obtestor, ut Deum pro me precemini, ut tantam injuriam mihi condonare velit, damnum ac detrimentum, quod ego excessu illorum Patrum universae huic civitati peperii. Hac rite contestatus, non multo post, omnibus admirantibus tanquam solutis, quae ad id tenerent, vinculis, a vita migravit. Addit auctor historiae P. Franciscus Sachinus se rem totam testibus subscriptam vidisse; revocati cum honore Patres Societatis, Sachinus Anno D. 1563. n. 25.

Gentiles etiam detestabantur & puniebant calumniatores. Magnesi Daphitam Calumniator esset. Inde Proverbium, cave a puniti. thorace. Patric. Senen. de Regno & Regis instit. l. 4. Antiochiam gravis terrae motus concussit quoad 60000. hominum millia puniente Deo calumniatores innocentes Gregorii Episcopi periit. Evagr. l. 6. cap. 8. 9. Anno Christi 587.

Anno Domini 626. Ariovaldus Dux Taurinen, postea Longobardorum Rex, quamvis Arianus, favebat Ecclesiae, magnamque ei habebat reverentiam, hujus conjux erat Gundiberga Catholica, cui multum Rex deferebat ad reparandam injuriam, cui calumnia irrogata est a non nemine ex Dynastis Longobardis nomine Adalulpho, qui insolenter praesumpsit Reginae de amore loqui, quae indignata eum in facie conspuat. Temerarius proditor majorem timens poenam, nisi Regem praecuparet, illico accessum petit, rem magni momenti propositurus, quae moram non pateretur, & de Regno ac vita Regis ageretur, admissus ad alloquium aiebat: quod a triduo Regina continuo ageret cum Tasone Gubernatore Hetruiae, eum amaret, & simul concluderint, quod illi nubere velit, postquam Regem maritum veneno sustulerint; Nequam homo ita colorabat accusationem, pluribus falsitatibus aliquid veritatis admiscens, ut Rex vivaci passione, atque zelotypia obrutus, & obcaecatus duos accusatos illico rapi jufferit, Regiam quidem in arce quadam claudi, ubi triennio delituit, sed patefacta innocentia Reginae calumniator capite plexus est, Gundiberga vero mox honori suo & dignitati restituta fuit, quam postea Rex in majori habuit aestimatione. P. Wietrowski in Hist. de Ariana Har.

An. D. 843. A Joanne Sede Patriarchali deposito, & fratre illius Arlabero mulier quaedam persuasa calumniam S. Methodio Patriarchae imposuit coram Augusto, quasi impudicum cum illa habuisset negotium, re vulgata non modice erubescerebat Orthodoxi.

tripudiabant hæretici. Quare S. Methodius, ne sui ratione paterentur fideles, palam coram iudicibus naturalem impotentiam ad id criminis demonstravit. Adacta tormentis ad fatendam veritatem mulier prodidit calumniatores, quos precibus ab extremo supplicio liberavit Methodius hac illis imposita poena, ut quolibet anno ardentis facies manibus tenentes solemni aliquo festo, è templo Deiparæ in Blachernis egressi, usque ad templum Sophiæ egredierentur. Cuiusmodi Baron.

An. D. 763. Anna Sanctimonialis iussu Copronymi Imperat. è Monasterio extracta, cum in cultu sanctarum imaginum perstitisset, nudata, flagellis caesa, carceri mancipata. Huic imposuerat calumniam habiti impudici cum Stephano commercii, ejusdem ancilla muneribus corrupta; at poenam Dei experta, cum enim nuptui tradita fuisset, duosque peperisset gemellos, hi noctu ore suo ubera illius arripita mirum in modum morsu consumpserunt, matrique mortem intulerunt, ac ipsi extincti sunt. Acta Steph. Mart. Baron. Gnevossius Dalevicius gente Stregomius Succamerarius Cracovien. Reginam sanctissimam Hedvigim Jagellonis conjugem inhonesti commercii cum Guilielmo Austriaco habiti insinulaverat, qua de re satisfecit Regi Regina iurejurando. Cæterum in Gnevossium iudicium in conventu Villicensi institutum, ubi accusatus, & cum non probasset damnatus, ex decreto mentitum se esse, clara voce, & latratu super scamnum edito professus est. Cromerus in Chroni.

In Moscovia contra calumniatores in causa criminali hic modus inventus. Primus accusator chordis cæditur, at hoc persistente in sua delatione, cæditur accusatus, is verò, si triplicem chordarum poenam tolleraverit, negando crimen (quod frequentissime contingit) accusator reus calumniæ acerrimè chordis castigatur, chordarum flagellis, quæ ferreis interdum filis intextæ sunt (vulgo Knut) diu nocturne exercentur, diciturque à proceribus illius gentis insolentiam alio modo nequaquam coerceri posse. Steph. Westawski.

Sicut autem calumniari perniciosum est, ita calumnias patienter ferre multum laudabile est. Et sic Aristippus de quodam se calumniantem dixit: Illius est malè loqui, meum est benè audire.

S. Theodora poenitens inustam sibi fecissimam injustissimamque calumniam sine ulla excusatione (puta, quod de nullius alterius agebatur præiudicio) ad mortem usque forti silentio tolleravit. Hinc de illa.

Quo magis atra diu concludunt nubila solam. Clarior hoc, nec non gravior ille venit. Sic tua testis diu virtus, quæ in nube latebat. Gravior orbi nunc splendidiôrque nitet.

Detraçtio est alienæ famæ injusta violatio vel denigratio. Differt à calumnia, Detraçtio quæ est injusta honoris diminutio. 1. Ob-
jecto: quia contumeliâ honor, detraçtione autem fama læditur, quæ est opinio seu existimatio de alterius excellentia, honor autem est testificatio alienæ excellentiæ animo concepta. 2. Differt modo: quia contumelia instar rapinæ fit aperte contra præsentem; detraçtio ut plurimum instar furti occulte, & contra absentem. Unde licet contumelia detraçtione gravior sit, est tamen detraçtio peccatum mortale ex genere suo, & sic ex parvitate materiæ aut indeliberatione fieri possit veniale. Ratio: quia gravius est furto, quod est mortale, cum lædat proximi famam, quæ est majus bonum quàm opes. Detraçtio alia est directa & formalis, quæ fit ex intentione famam lædendi. Alia indirecta, & materialis tantum, quæ fit ex levitate & loquacitate aliqua. Plura vide apud P. Busenbaum l. 3. tr. 6. c. 1. D. 2do.

Jacobi 4. 11. Nolite detrahare alterutrum fratres. Qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legem, & iudicat legem; si autem iudicas legem: non es factor legis, sed iudex. De detraçtione S. Hieronymus Epistola ad Celantiam. Tantæque huius mali libido mentes hominum invasit, ut etiam, qui procul ab aliis vitiis recesserunt, in istud tamen quasi extremum diaboli laqueum incidant.

Fit autem detraçtio quadrupliciter, 1mo. Falsum crimen alteri impingendo, (& hæc est calumnia, de qua supra) 2do Verum nimis exaggerando. 3tio. Occultum prodendo. 4to. Benefactum malè interpretando, vel extenuando vel frigide laudando. 5to. Reticendo virtutes & laudes, cum eas deberet pandere, & recitare, malum & hoc crimen, quia aufert famam, quæ est melior opibus, unde majus furto & propius homicidio, imò ipsum manans ex odio est spirituale homicidium ait S. Petrus apud Clementem Epi. 1. ad Jacob. quia scilicet occidit animam tam dicentis, quàm audientis, si consentiat, quin & ejus, cui detrahitur, si eum vicissim ad odium, & detraçtionem concitet.

Hinc detraçtor dicitur odibilis & abominabilis Deo Prov. 6. v. 16. & 17. Rom. 1. 30. 1mo. Quia lædit non tantum charitatem sed & justitiam. 2do. Quia legem Dei id vetentem contemnit, lex enim Dei est.

est. Nolite iudicare & non iudicabimini. Matth. 17. Et Moyses Leviti. 19. 16. Non eris criminator, nec susurro in populis. Et Sapientis Proverb. 4. 24. Remove à te os prurum, & detrahentia labia sint procul à te. 3. Quia nemo est sine peccato, dum ergo quis alterius peccatum iudicat, hoc ipso, suum, ipse condemnat. Adde, detraçtor ordinem pervertit, debet prius sua vitia carpere & emendare. Merito ergo queritur S. Augustin. Serm. 207. de temp. Maxima, inquit, pars generis humani indiscreto iudicio ad reprehendendum prompta & parata esse probatur, cum tamen non ita se velit ab aliis iudicari, quomodo vult alios iudicare. S. Bernard. Serm. de trip. custod. Linguam detraçtoris vocat viperam, & lanceam, quæ tres penetrat ictu uno, gladius equidem anceps, imò triceps est lingua detraçtoris. S. Chrysost. Hom. 3. ad populum ait, vitandum esse detraçtorem perinde ac vitatum stercora commoventes, qui nil nisi foetores excitant, juxta illud Sapientis: Sepi aures tuas spinis, linguam nequam noli audire. Eccle. 28. v. 28. Qui detrahit, &c. iudicat legem & consequenter ipsum Legislatorem Deum iudicat, id est, arguit & condemnat. Ita Oecum. sed quo sensu? & genuinè quod detraçtor iudicat legem, cum alicui detrahit ob opera virtutis lege Evangelii sancita aut consultata, eaque in probum & irrisum vertit, quod tunc frequens erat, uti & nunc est, ut dum fratrem pietati studentem vocat hypocritam, dum patienter probra tollerantem vocat ignavum, dum silentem vocat vecordem, dum modestum vocat idiotam & simplicem, dum sua omnia dantem pauperibus vocat prodigum &c. hoc enim ipso opera virtutis & sanctitatis, quæ lex commendat, condemnat. Ita Lyr. Hugo &c. Quocirca sapienter monet S. Bernard. Serm. 40. in Cant. Excusa intentionem, si opus non potes, puta ignorantiam, puta subreptionem, puta calum, quod si omnem omnino dissimulationem rei certitudo recusat, suade nihilominus ipse tibi & dicito apud temetipsum, nimis fuit vehemens tentatio, quid de me illa fecisset, si accepisset in me similiter potestatem.

181. Judicium temerarium vitandum & detraçtio. Jacobi 4. 13. Tu autem quis es, qui iudicas proximum? Quis, id est, qualis, quàm temerarius & audax es, qui, cum sis vilis homuncio, similibus & sæpe iisdem peccatis obnoxius audeas tamen de iis fratrem iudicare & Dei de eo iudicium usurpare. Moraliter nota hic, quàm vitanda sit detraçtio & iudicium temerarium proximi. Matth. 7. Nolite iudicare & non iudicabimini, nolite condemnare & non condemnabimini, dicit Christus. Abbati Isaac, qui quemdam peccantem iudicaverat dicens: Ubi iudicaveris, ibi & condemnaberis. R. P. Kviatkovski, S. J. Collectanea Ascetica.

bes, ut mittam fratrem illum culpabilem, quem addixisti? Mox Isaac: Peccavi, inquit, ignosce mihi. Cui Angelus: Surge, ignoscit tibi Deus, sed de cætero vide, ne iudices quemquam, priusquam Deus iudicet eum. In vitis fratrum l. 5. libel. 9no.

Memorable est exemplum, quod scribit Anastasius Sinaita, & Baron A. C. 500. Quidam frater negligenter in Religione vixit, cui morituro, nec mortem perhorrescenti quidam Patrum dixit. Frater scimus te summa negligentia hæcenus vixisse, unde ergo tibi hæc tanta securitas? Cui ille, ita est, negligentissimè vixi, sed Angeli Dei hac ipsa hora peccatorum meorum ad me chirographum attulerunt, cum ille agnosceret illa peccata, dixit: Maximè, inquit, agnosco, sed ex quo renuntiavi sacculo, nec iudicari quemquam nec ab ullo mihi factam injuriam meminisse volui; igitur Domini verba ad me quoque pertinere opto, & oro, qui dixit: Nolite iudicare & non iudicabimini. Et dimittite & dimittetur vobis; quæ postquam Angelis dixi, chirographum peccatorum meorum considerunt, & inde nunc summa cum lætitia & securitate proficiscor ad Dominum. Hoc ubi Pater ille narravit cæteris, æger in pace Spiritum Deo reddidit. P. Cornel. à Lap. in Jacobi c. 4. v. 11, & 13.

Num. 12. v. 8. Quare ergo non timuistis detrahare servo meo Moysi? v. 10. Et ecce Maria apparuit candens lepra quasi nix. Vide hic lepram esse poenam rebellium & murmurantium contra Prælatos. Audi S. Ephrem loquentem de morbo linguæ. Ex terrima, inquit, Mariæ Prophetissæ lepra docemur, quàm grave & detestabile vitium sit obtræctatio, ex illa carnis corruptione patefactum est, quomodo hominis detraçtoris corrumpitur animus. S. Chrysostom. Homilia in Psal. 100. Grave malum est detraçtio, turbulentus dæmon, nec unquam hominem pacatum reddens. Ex ea odia pullulant, jurgia constantur, dissidia ortum trahunt, suspiciones malæ procreantur, si ne ulla causa hostem reddunt, qui paulo ante amicus erat. Universas domos subvertit &c. S. Hieronym. ad Ruf. Nulli, ait, unquam omnino detrahas, nec aliorum vituperatione laudabilem te videri velis: magisque vitam tuam ordinare discas quàm alienam carpere. S. Joannes Eleemosynarius Patriarcha Alexandriæ etiam publicè peccantes taxari vetabat. Nam fieri, inquit, potest, ut peccatum poenitendo deleverint. Iniquum est autem id ab homine pertinaciter expugnari, quod à Deo clementer est condonatum. Eccles. 10. Si mordeat, inquit, serpens in silentio, nil minus habet, qui

qui occulte detrahit. DetraCTOR, & libens auditor uterque diabolus portat in lingua, ait S. Bernard. Horat. in Serm.

- - Absentem qui rodit amicum, Fingere qui non visa potest, Commissa tacere

Qui nequit, hic niger est, hunc tu Romane caveto.

Cornel. à Lap. in Numer. 1. v. 8.

1. Joan. 3. v. 15. *Omnis, qui odit fratrem suum, homicida est.* Alexander Papa Epist. 3. sic legit, *Omnis, qui detrahit fratrem suo, homicida est, & omnis homicida non habet partem in regno Dei, nam, ut ait Dionysius hic, triplex est homicidium. 1. Corporale, quod tollit esse naturæ. 2do. Detractionis, quod tollit esse famæ, occiditque civiliter. 3. Odii.* P. Cornel. hic.

182. Detractiones non continentur.

3. Joan. v. 10. *Propter hoc si venero, commonebo ejus opera, quæ facit, verbis malignis garriens in nos.* Nota lenitatem S. Joannis in corripiendo, & castigando. *Verbis malignis garriens in nos.* Quia verba mala facit in nos, calumnias mihi injiciens, detrahens, infamans me, appositæ calumnias Diotrephes despiciens vocat garritum. Seneca de remed. fort. Malè, inquit, de te opinantur homines, sed mali, moveret, si malè de me M. Cato, si Lælius sapiens, si alter Cato, si duo Scipiones ita loquerentur: nunc malis displicere laudari est. Non potest ullam auctoritatem habere sententia, ubi, qui damnandus est, damnat, malè de te loquuntur, benè nesciunt loqui. Faciunt, non quod mereor, sed quod solent, quibusdam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate sed pro consuetudine latent. Socrates admiranti cuidam, cur nihil in eum commoveretur, à quo conviciis petebatur; *Mihi, inquit, non maledicis, quandoquidem ea, quæ dicis, mihi non adsunt.* P. Cornel. in 3. S. Joan. 1. v. 10.

Psalm. 38. v. 2. *Posui ori meo custodiam, cum confisteret peccator adversum me.* Bellarm. Nunquam est majus periculum delinquendi per linguam, quam cum ab aliquo detractore vel calumniam faciente provocamur, ideò dicit Propheta: *Posui, id est, tunc maxime os meum, cum aliquis me irritavit convicio, detractione &c. sed quæ hæc custodia? in sequenti statim versu exprimitur: Obmutui, & humiliatus sum, & filii à bonis, id est, abstinui etiam à justa defensione, & dolor meus renovatus est &c.* Id est, quia dolueram ex passione mea, sed dolor meus renovatus est ex compassione fratris, quem vidi tam graviter ægrotare, ut medicina correptionis nihil illi profutura videretur, Bellarm. lib. 1.

Dat monitum eloquentibus Thesaurib. in elogiis p. 442.

Vera quidem narra, sed non narra omnia vera Vel lauda Domini facta, vel illa tace.

DetraCTORi servit illud, quod Horatius DetraCTORi Satyr. 1.

- - Dum modorifum, Excutiat sibi, non hic cuiquam parcat amico;

Sic isti gaudent aliorum dolore, ignominia tument, quam aliis inferunt: Bonarotæ autem æmulantur (si tamen is fuit) qui vivum hominem suffixit in crucem, ut expressus Christum pingeret morientem; aut Neronem, qui Romam succendit, ut ex patria miserabiliter & crudeliter ardente Trojæ canendæ exemplum fumeret.

P. Henricus Henriquez Lusitanus magnæ vir famæ, quam dum quidam obtrectator lædere voluit, ejus os invisibili manu carnis frusto obturatum est, De quo Wieruszowski 6. Febr.

Quisquis amat dictis alienam rodere famam, Quis sis? te monstrant carnea frusta canem.

Eccles. 29. v. 30. *Attende ne forte laboris in lingua (per præcipationem cholæræ) & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, ut sit casus tuus insanabilis in mortem.*

Paulinus in vita S. Ambrosii memorat Donatum Presbyterum S. Ambrosio jam vita functo detrahentem, subito percussum vulnere gravi, delatum ad lectulum ibi maledicam animam exhalasse. Ac subdit, idem contigisse Mauro Episcopo eidem detrahenti. Et S. Gregor. 1. 4. Dialog. cap. 51. narrat Sanctimoniam procacis linguæ post mortem apparuisse semivivam, & dimidia ex parte concrematam; Denique in detractores sæpè Deus dæmones immisit, ut qui dæmonem in lingua maledica gerebant, eundem toto corpore, quasi suum possessorem & herum circumferrent. Hinc P. Cornel. à Lap. hic.

Proximus ille Deo est, qui scit ratione tacere, Rumores fuge, ne incipias novus author haberi.

Nam nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum. P. Cornel. in Eccles. 29. v. 30.

P. Martinus Smigletius Polonus Hæreticorum in publicis disputationibus semper victor, à nobili tamen juvene diffamatus, quòd aliquando victus foret ab hæreticis, cum-

cumque probrum juramenti, invocatione dæmonum, ac sui devotione confirmaret, sensit obtrectator juvenis, guttur sibi constringi, angiat suffocari, cumque malo præfenti exemptus, in eadem infamia persisteret execrandam efflavit animam, P. Wieruszow. 26. Julii.

184. Roman. 14. 3. *Is, qui manducat, non Judicio manducantem non spernat: & qui non manducantem, manducantem non judicat: Deus enim illariorum lum assumpsit.* Probat hic Apostolus cavendum esse judicium temerarium 4. rationibus. 1ma hoc versu. Dominus enim illum sibi assumpsit, non est ergo tuum, illum judicare. 2da v. 5. quia in rebus diaphoræ servanda est regula hæc: Unusquisque in suo sensu abundet. 3tia est v. 6. Quia tam is, qui manducat, quam qui non manducat, Domino id facit, quare uterque laudandus. 4ta est v. 10. Quia omnium est judex Christus, non ergo nostrum est invicem judicare: si enim hoc facimus, Christo judicium suum præcipimus, P. Cornel. hic.

Condolendum criminibus alterius, non judicantis censura tenenda, dicit enim S. Gregorius Hom. 34. in Evang. Vera justitia compassionem habet, falsa verò dedignationem. Et S. Chrysost. Perfecta charitas alis aureis, quos complectitur, vitiat egit. P. Lancic. de Prof. in virt. c. 1. n. 57.

Origenes in c. 7. Rom. Hoc crimen neficio, si vel justos vel electos relinquit. Vidit Heli summus Pontifex Annam stentem & judicavit. 1. Reg. 1. v. 14. æstimavit ergo illam temulentam.

Judicium Maria Magdalena fuit peccatrix, omnibus infesta dæmonibus, Luciferi superbiæ, Asmodæo luxuriæ, Beelzebub invidiæ, mammona avaritiæ, legione iracundiæ; deterior tamen Magdalenæ temerarius judex Phariseus fuit: gravius peccavit judicando Magdalenam peccatricem, quæ jam erat justa, gravius, inquam, peccavit judicando quam illa delinquendo, Chrysost. Serm. 49. Periculosiores morbi prius curantur, Christus prius curavit Phariseum, quam Magdalenam, prius dixit: Simon habeo tibi aliquid dicere quam Magdalenæ. Vade in pace. Unde Chrysolog. Christus ad illam phrænesim insanam Pharisei primam curandam venit, ubi magis nota sæviebat infirmitas. Judex temerarius in judicium Dei involat, constituit enim Deus diem, quo judicet, at is Deum prævenit, Regalia Dei usurpat. Nolite ante tempus judicare, dicit Apostolus, Chrysost. in Epist. ad Tim. Hom. 2. Noli præripere Christi judicis ordinem; R. P. Kwiatskowski, S. J. Collectanea Asctica.

Judex temerarius in judicium Dei involat.

illius est munus ista discutere non tuum Et rursum, ne rapias dignitatem unigeniti illi judicii sedes servata est, P. Hartung Phil. 60.

Temerarii judices gravius judicantur in Temerario divino judicio. Pl. 118. v. 154. ait Psal. rii judices tes: *Judica judicium meum, & redime me.* gravius Considerat Ambrosius, quòd de judicio ve-judicantur lit tempestive judicari David. *Redime me:* in divino quod dum adhuc redemptionis tempus est, judicio. judica me, alioquin de me actum erit. Ad-dit Psaltes. *Miser cordia tua multæ Domine.* Quod itidem perpendens Ambrosius quia dixerat: *Judica judicium meum*, ideò subtexuit miserationes Domini, nimirum multas esse, grave est enim de alio judicare.

Phariseus incepit orationem à Gloria, Propter Publicanus à Confiteor. Non tam placue-temerariunt omnia Pharisei bona opera, quam dist-rium judi-plicuerunt illa quatuor verba. *Velut etiam* cium ho-hic Publicanus. minis ac-celeratur

Si quis vidisset Abrahamum volentem judicium occidere filium, dixisset, furit iste senex Dei. Exodi 32. v. 28. *Fecerunt filii Levi juxta sermonem Moysi, cecideruntque in die illa quæsi 23000.* Et ait Moyses. *Consecrasti manus vestras hodie Domino &c.* Quis videns, facile filios in parentes, fratres in sorores sævien-errant, tes non diceret, parricidæ sunt, & tamen fuerunt innocentes. O judex temerarie! ego te per diem novissimum obsecro &c. Noli ante tempus judicare, P. Hartung. Philip. 60.

In se potius vertenda esset reflexio, quam in alios curiosè oculi convertendi. Hora- Judicium rii etiam 1. 1. Sat. 3. reprehendit quem-temerari-dam; rium ca-vendum Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum, intentio Cum tua pervideas oculis malè lippus inun-exculan-ctis. da.

Christus ipse jam morti proximus, cum immanissimum facinus eorum, qui se interficiebant, negare non posset, excusavit malitiam appellans ignorantiam. Vide historiam supra n. 181. positam. S. Chrysost. Quis quis à se illud unicum, nolo judicare, impetravit; jam obtemperavit legi, quod si te tanta judicandi libido stimulat: vis judicare, tua judica. Vitalius Abbas, qui multas meretrices convertit, cum è domo cujusdam egrediretur, vir quidam fornicarius eandem ingressus, validam illi impexit alampam dicens: Usquequo pessimè illufor Christi non emendas te ab his nequitis tuis? Cui humiliter Vitalius: Crede mihi, recipies

pies à me suo tempore, ut tota Alexandria colligatur ad clamores tuos. Paulò post vir sanctus in cella sua mortuus est, nemine confcio, dæmon autem in specie nigerissimi Æthiopis tam gravem impexit colaphum impuro illi detractori, ut in terram corrueret, ac foedè spumare cœperit. Adjecit autem hæc verba: *Suscipe alapam, quam tibi misit Vitalius Abbas.* Fuit autem tam vehemens fragor alapæ, & ejulatus cæsi, quem simul spiritus malignus insedit, graviterque torquebat, ut longè latèque sparsus clamor totam urbem concitaret. Miser autem conviciator falsus injuriam Sancto illatam, poenitens ad ejus cellam, pro liberatione properabat cum infinita hominum multitudine. Ad contactum cellæ mox spiritus malus excessit. Vitalius autem flexis genibus, orantis specie inventus est exanimis, in pavimento legebantur hæc verba digito inscripta: *Viri Alexandrini nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus.* In vitis PP. c. 23. apud Rosweid. P. Drews in Breviar. p. 222. p. 86. Matth. 7. v. 1. *Nolite judicare, ut non judicemini.* S. Augustinus de Serm. Domini in monte l. 2. c. 18. inquit, hoc loco nihil aliud nobis præcipi, nisi ut ea facta, quæ, dubium est, quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur, quod enim scriptum est, *ex fructibus eorum cognoscetis eos*, de manifestis dictum est, quæ non possunt bono animo fieri, sicut sunt blasphemix &c. & si quæ sunt alia, de quibus nobis judicare permittitur.

186. Clodius accusat Mæchos, Catilina Cethegos. Judicant plerumque homines ex propriis moribus. S. Chrysostomus Hom. 1. de David. Plerumque vulgus hominum ex suo animo de aliis judicat. Unde quia Saul erat homo truculentus, impossibile putabat, quòd sibi David pepercisset, ideò dixit: *Numquid vox tua hac est fili mi David.* 1. Reg. 26. Horatius scripsit de Mennio. Incontinentes, impudicos, palam perstringebat, cumque aliquis illum itidem perstringeret: An te ignoras? &c. Egomet mihi parco. S. Bernardus: si opus non potes, excusa intentionem, puta casum, puta ignorantiam, puta subreptionem.

Lucæ 16. 24. *Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.* Itane est parcus in quærenda ope, in flagitando remedio, S. Augustinus Sermo. 227. Gregor. Hom. 40. hic respondent: Petiit guttam, qui negavit micam, cum ipse tam avarus semper sordidus fuerit, Lazarum & Abraham sui similes esse existimat. Dæmon Christum primò gulâ, deinde ostentatione regnorum, tandem fortissimam, ut putabat, machinam admovit va-

nam gloriam, superbiam, volendo, ut se è pinnaculo mitteret deorsum. Cur admovit hanc machinam. &c. Eusebius Emissenus. Nititur eos, quos tentat, ad excelsa ducere, & in altum elevare, ut sicut ipse elevatus cecidit, sic & alios exaltando rueret faciat.

Act. 13. v. 11. Cum vellet convertere Elimam, D. Paulus cecavit dicens: *Ece nunc manus Domini super te, & eris cæcus,* & confestim cecidit in eum caligo. Cur usus hoc remedio S. Paulus? &c. D. Chrysostomus: *Remedium, quo sibi visus redditus est, adhibuit & Mago.* Postquam Cain occidit Abelem, dicebat Gen. 4. 14. *Omnis, qui invenerit me, occidet me.* D. Chrysost. Hom. 1. de David & Saul. plerumque vulgus hominum ex suo animo de aliis judicat velut, qui sæpè inebriatur, haud facile credere possit, esse quempiam hominem sobriè, frugaliterque viventem. Qui scortis indulget, etiam pudicè viventes habet pro incontinentibus. Velut è contra, qui à vitio liber est, is quoque ad suspicandum vitium segnior esse consuevit. Joan. 9. 2. *Rabbi, quis peccavit, hic, aut parentes ejus.* Theophil. imprudentiæ nomine hanc interrogationem notavit. Apparet interrogatio frigidior, quomodo enim peccasset, priusquam nasceretur. Gen. 44. 12. *Invenit scyphum in sacco Benjamin.* Erat Benjamin filius Rachelis, ceteri Lix, hi ergo, cum scyphum in sacco Benjamin viderunt, dixerunt: *Filius Rachel, quæ furata est idola & ea negavit.* Refert S. Ephrem Hom. de Joseph, tanquam dixissent: *Quam se probat & prodit filium Rachelis &c.* Cur Joseph fratres sub custodia retinuit, non viso Benjamin? Respondet Theodoretus Q. 100. in Gen. Cum Benjamin non videret, suspicatus est tale quidpiam in eum perpetrâsse, quale in se commiserant annis superioribus Tob. 8. v. 11. *Factum est circa pullos tantum accersiri jussit Raguel servos suos, & abierunt cum eo pariter, ut foderent sepulchrum.* Quorsum sepulchrum, ut inferrent Tobiam, Tobiam illum, qui cum Sara filia Raguelis septies nupta oravit. *Instanter orabant simul, & hunc Raguel sine causâ accuratiore disquisitione terræ mandat, & inter mortuos numerat?* Fecit pro more hominum, præcipit judicium Nissen. Dom. 5. Quadr. Fer. 5.

Judicium non facile in malam credulitatem flectendum. Marci 10. 17. *Magister non facis bone, quid faciam, ut vitam æternam possideam?* Cui Christus severius. *Quid me dicis bonum?* Hoc est, nolo dicas bonum, dulcitatem quem nescis, scito prius, quis sis, & cum flectendum verum cognoveris, amplector, ut dum di-

dicas bonum. Et Christus dixit: *Nolo dicas bonum, quem nescis, quanto magis dictum sibi existiment judicantes.* Nolo dicas malum, quem nescis.

Lucæ 1. v. 20. *Ecce eris tacens & non poteris loqui.* D. Chrysost. Serm. 83. Angelus venerabiliter non credenti poenam signi tantum dedit non perfidiæ. Nam cautelæ est, tardè de Deo humilia credere, tardiùs contumeliosa credere.

Jonæ 1. 11. *Quid faciemus tibi, & cessabis mare à nobis?* Intuere barbarorum hominum æquitatem, non enim statim, ut agnoverunt Jonam esse authorem turbinis, & tempestatis maris, agrestibus in ipsum moribus ferebantur. Cæterum blandè & mansuetè interrogant, nec audent morti ad judicare. Adam ubi es? Abulen. Quæst. 647. in cap. 13. Genes. Hoc fuit ad instruendum nos, qualiter in causis procedamus, nam si Deus, qui omnia novit, voluit adhuc ad puniendum habere confessionem delinquentium, quanto magis hoc facere debent homines, qui decipi possunt. Nissen. Sabb. post Dom. 3. Quadr. Per. 1.

187. Non judicandum temerè de aliena conscientia. Job. 1. v. 5. *Ne forte peccaverint filii mei, & benedixerint Deo in cordibus suis.* Quia verò de alienis cordibus judicare temerè non debemus, in Sancti hujus veris verbis agnoscimus. Unde benè per Paulum dicitur. 1. Cor. 4. v. 5. *Nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus: qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Quisquis enim in cognitione à rectitudine exorbitat, in tenebris peccat; Nos ergo tanto minus debemus aliena corda audacter reprehendere, quanto scimus, quia visu nostro non possumus alienæ cogitationis tenebras illustrare. S. Gregor. l. 1. cap. 5. in cap. 1. Job.

Judicat sine judicio, qui facile condemnat actiones alienas. Romanorum Censorum officium non duravit, nisi quinque annis & postea tribus, & tandem sex mensibus, & quamvis etiam maximâ pollerent autoritate; tamen illam non potuerunt exercere in Vestales, Præfectos, Pontifices, Consules. S. Hieronymus in illud: *Nolite se nimis justos.* Si quem rigidum & truncem ad varia fratrum peccata conspexeris, benè scito, plus justum esse, quàm justum est; nam inhumana justitia est, si fragilitati humanæ non ignoscas. Joan. Clim. in scala lib. de Præd. peccare nos dæmones urgent, aut cum non peccaverimus, judicare peccantes, P. Matth. Raderus. Virid. par. 2. fol. 165. recenset. Stylita Edesse-

nus in flore ætatis cum fratre suo natu majore eremum quamdam in confinibus Babylonix incolebat. Hunc cum vidisset quodam vespere in certo loco violenter detineri immobilem; signo autem crucis facto magno saltu avolare, dumque actutum accurreret, quid rei ageretur visurus, in fossa ingentem auri copiam reperit; brevique oratione præmissa, pallio rejecto, se oneravit auro, quanto potuit. Hoc thesauro reperto, ad urbem se contulit, fundum emit, Ecclesiam, Monasterium, hospitale extruxit; cunctis ritè dispositis eremum lætus repetiit, in via verò se ipso amplior factus, ita secum discurrebat: *Meus frater bonus quidem est laccus, sed sibi tantum utilis.* Hæc dum animo versaret, continuo Angelus, qui pluribus annis cum utroque familiariter ageret, è dumetis profiliit, vultuque Radamantum & Minoem præferens, cum quo judicem egerat; ut reum condemnavit. Tu ne sic de tuo fratre sentias? Scito ex parte Dei, saltum, quo frater tuus aurum vilipendens resiliit omnibus tuis elemosynis, & structuris anteferris. Ne autem tua temeritas, imprimis sit, illud judicium per annos 49. innixus grandi columnæ lues, eoque tempore, mea fratrisque præsentia privatus eris. His dictis evanuit, nec nisi post dicti temporis poenitentiam comparuit. P. Juglar. Con. 19. Quadrag.

P. Jacobus seu Didacus de Gozman Patre comite de Bailen natus cum societatem ingredi statueret, à Joanne Avila inter alia hoc documenti accepit, ut de veteris illius Monachi apophtegmate repeteret secum illud: *Ego judicari veni, non judicare, quid ad te, tu me sequere.* Moriturus hilarè dicebat: *Eamus eamus Domine, latatus sum in his, quæ dicta sunt mihi &c.* Et pullando pectus identidem, in cubilibus, agebat, vestris compungimini. P. Nadasi An. Dier. memor. 8. Maji.

Dum Christus dicebat in cena se fore ab uno è Discipulis tradendum, esto signa Judicia temeraria; mul cum ipso in eodem epulari calino, esto suspicio. Petrus ad signa attenderit, tamen adhuc suspensebat judicium, quis est, de quo dicitur? D. Augustinus. *Signum vidis peccatum non credidit.*

Daniel 13. 48. Dicebant Danieli Senes: *Veni & sede in medio nostrum, & indica nobis, quia tibi Deus dedit honorem senectutis.* R. P. Oliva Strom. l. 11. p. 428. Utrum plus miser ignoro, Daniele arguentem senes, an senes judicium suum rescindentes ad vocem adolescentis. Non stupeo vel Babylonie Susannas floruisse, quando populo

hujusmodi iudices praeerant, qui secures suas submittere non dubitarent vel puero. Joan. 19. v. 22. *Quod scripsi, scripsi.* vox autem ista, vox est Pilati; quæ sanè innocentius tunc lata est, quam nunc foret insculpta. Nam tunc quidem sonuit, ut Christo titulum tueretur, nunc verò personaret passim in subfelliis, ut Christi membris & decorum, monilia, & robur & spiritum ipsum eriperet. Quod scripsi, scripsi. An Deus tu es, qui errare nequiveris scribendo! & tamen Deus scriptam in Ninivitas sententiam capitis, vulgatamque, si more nostro loquamur, expunxit &c. Vel Saul ipse Regum iniquissimus, ubi Davidis probitatem intellexit 1. Reg. 26. dixit. *Peccavi, revertere fili mi David, apparet enim, quod stultè egerim & ignoraverim multa nimis.* Esther 8. §. Felix aura, in qua licuit fæminis in Regis auribus sueclamare: *Obsecro, ut novis Epistolis, veteres Aman litera, insidiatoris & hostis Judaorum corrigantur.* Procurret securitatis flumen, ad litus usque supplicii, non quod mare sitiat, sed quod illuc flumen ferri coepit. Memineris Jordanem retroconversum esse, ne arcam obrueret. Furor est, ideò fævere, quod fævieris, imò mella distillare debes, quod fel in innocentem effuderis.

189.
Judicia
humana
fallibilia.

Merito non adeò humano fidendum iudicio, cum illud fallibile sit. Joan. 9. 2. *Rabbi, quis peccavit, hic, aut Parentes ejus, ut cæcus nasceretur.* Respondit Jesus: *Neque hic peccavit, neque Parentes ejus: sed ut manifestentur opera Dei in illo.* R. P. Oliva differt. super Evang. Quadrages. Nox odium oppressit; at cur nocti ejus non astra, sed cometas affingit. Cæcutit, ergo peccavit: Noli ergo damnare cæcutientem; nam tunc arcus obstruimus, cum inanes eas esse non patimur, argumentum gemmarum delitescendum in forulis seræ sunt. 3. Reg. 14. v. 1. *Egrotavit Abia filius Jeroboam. dixitque Jeroboam uxori suæ: Surge, & commuta habitum, ne cognoscaris, quod sis uxor Jeroboam: & vade in Silo, ubi est Achias Prophetæ &c.* Purpuram exiit, ut pudorem abjiceret, incommutata sese ædibus proripit Regina; sola esse non optat Regina, quæ sola est, verum finximus in Regina scelus, quo ipsa non obstringitur: Nam obedientia est, quæ lascivia reputatur; non cupido eam lascivians domo depulit sed filius moriturus, viri iussu iter arripit &c. 2. Reg. 11. 8. *secutusque est eum cibus regius;* immerenti à Rege patina exhibita aut grandis fortis, versura est, aut grandis spoliū præludium. Nunquam Magnatum humanitas sine fœnore est, alit te cibo suo; de tuo, ipse quoque aut victitavit aut vivet. Hactenus verò lussit libido in pelvi & patina; dantur jam literæ

ad Joabum à Davide, quibus neci Urias destinatur. Ibid. v. 14. *Scripsit David Epistolam ad Joab, misitque per manum Uriæ.* Proh facinus! sui funeris Urias tabellarius est; & eo stylo flagitium David delineavit, quo Psalmos inciderat. - Rursum quis non miretur mitiorem esse Davidem gladiò, quam stylo, illo Saulis simbram præcidit, hoc Uriam confodit. - Jacebit in suo sanguine redditus Joabo litteris Urias, ne fortè de suo crimine rubere vates cogatur. Et abscedamus ab ædibus David, in quibus omnia olim sacra nunc suspecta - Adeò mens nostra nec prospera quidem de vate divinare potest, quamvis blandiatur & pacat. Hic etiam considerandum, quod Urias iniquè morti destinatus, existimabatur fortè à Joabo, crimen aliquod perpetrâsse, cum à tam sancto Rege tanto expositus fuerit periculo, cum tamen innocentissimus fuerit. De Judith, Uri nonne videtur fæmina, quam smaragdus mitrisque rubere vides in purpura? Et sanè si nudata Bethsabea arsit in stagno adulsitque Propheetam, quæ futuræ sunt mulieris faces in tanto fulgore - cum tamen Judith in tanto exteriori fulgore splendore Sanctorum destituta non fuerit, imò Divino arserit amore.

1. Reg. 1. v. 10. *Cum esset Anna amaro animo, oravit ad Dominum sensu largiter, & votum vovit; æstimavit eam Heli temulentam, dixitque ei: Usquequo ebria eris? Ergo lachrymis inebriamur? Tu verò senex cur tam malignè fœminam carpis orantem, qui tam insulse, patiens filiorum spectas adulteria? Lucæ 7. 39. Hic si esset Prophetæ, sciret utique, quæ & qualis est mulier &c.* 1. Paral. 22. 14. dicebat David. *Ecce ego in paupertate mea præparavi impensas domus Domini auri talenta 100. mill. & argenti mille millia talentorum.* Quis non avaritiæ Davidem accusasset, si pestilentia, auri, bellique occasione conflictatis rerum inopia familiis non subveniret, sed aurum aræque arario inferret. Verum holocaustum damnares &c. Notanda non tenacitas Principis sed Religio.

In vita S. Udalrici celeberrimi Augustani Episcopi edita in lucem Augustæ ante Martini Lutheri tempora habetur. D. Udalricus ex itinere aliquando ad Rhenum perquam inlatus, incidit in comitem, qui famâ sanctitatis ejus permotus ad suam arcem Udalricum invitavit; dum petitioni illius annuisset Antistes, res prorsus stupenda accidit. Jusserat comes epulum splendidissimum apparari, sed D. Udalrico frustra fuerunt omnia apparta, nihil pretiosorum attigit. Ecce sub ipsa convivii initia introducta est in triclinium miserandi vultus fœmina, emaci-

ciata, pallida, ossæa, de cujus collo humanum caput, idque tabidum catena revinctum pependit. Hoc tam triste mulieris spectrum, in extremo triclinii angulo cum canibus prandere, atque hordeaceo pane & aqua contentum esse cogebatur. Quare S. Antistes omnibus rebus omiſſis interrogavit Dominum domus, quænam esset ærumnosa illa? Conticuerunt omnes ad hanc interrogationem; nec Comes statim respondit, sed cogitabundus hæsit, ubi verò satis iræ & verborum collegisse sibi visus respondit: Fæmina hæc à primis incunabulis, aliter enutrita nempe, è primæ nobilitatis domo oriunda, sed aliter vixit, quàm eam optimi Parentes docuerunt: siquidem è castissima educatione in putidam mæcham degeneravit. Atque ut me clariùs intelligas, hæc uxor mea fuit, sed per adulterium esse desuit, eapropter eam anno jam solido in hunc, quem vides, modum castigo, ut dediscant cæteri &c. Porro Cuculus meus fuit equestris ordinis homo cætera nobilis, hoc autem crimine, & stemmatis sui infamia, & domus mæe ignominia factus, cujus proinde sceleratum ac à cervice reſectum caput è collo amassæ pendulum nocte dièque feci. Atque hoc clementiæ mæe est, torquatam feci, quam oportuit esse crematam. Hæc contentiosus perorantem, quo sensu accepit innocens conjux. Postquam audiit D. Udalricus, Deoque suggerente intellexit innocentem, rogavit imprimis comitem, ut, quæ apposta erant, omnia juberet auferri, non enim sibi famem ad mortalem cibum dixit, ubi animarum negotiis posset satiari. Ablatis cibis D. Antistes, audienti sibi apud comitem conciliata; factaque præfatione de fœditate adulterii, ad quam præfationem penè exanimis concidit mulier, sed mox sibi restituta, dum causæ suæ Patronum D. Præfulem advertit. Is itaque exposuit, quàm gravis est conjugii zelus, & quàm in gravia incendia erumpat. Quàm facile sit errare in iudicio, dum cæcus amor præcipitat judicantem. Commendavit misericordiam dicta confirmans illo Joan. 8. 7. *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.* Addidit, quàm nos optaremus nostra peccata à Deo clementer judicari, quàm decipiantur hominum iudicia, quàm multi innocentes perierunt. Ad hæc comes omnem vim probationis promens deprehendisse se eos dixit aliquando unà colloquentes. Quare iterum exhortari coepit Antistes. Nescis peccatum esse, dubitare de proximi virtute, etiam si quis in neutram partem per assensum dependet, siquidem non nitatur sufficienti causa: quanto iniquius judicare plenè & deliberatè aliquid mali de altero sine sufficienti causa, & quidem tam funestum malum, ne quidem judicare, sed ad pœnam procedere. Estne

causa sufficiens condemnandi, locutio cum fœmina? Quis prudenter infert ex colloquio adulterium. Te ipsum appello, nunquid enim non sæpius es cum fœmina locutus, ideòne debuit te uxor tua ut adulterum repudiare? si vita hominis à tam levi conjectura pendeat, millies occidi meruisti. Præterquam, quod ad aliquem iudicio condemnandum (S. Thom. 2. 2. q. 60. art. 3.) ad pœnam certitudo requiratur, per idoneorum testium probationem, quod quia tu neglexisti, reus innocentem damnasti, neque jam illa est adultera, sed tu homicida. Itaque uxorem à pœna absolute, tu pœnitentiam age. Sed non facile in contrarium flectuntur Principes ob superbiam, qua se putant, errare non posse. Quare cum Udalricus Comitem iterum non posset corrigere, prodigio rem transegit. Itaque silentem allocutus: Quandoquidem sermonibus nihil proficimus, visne errorem tuum agnoscere, si hoc, toto jam anno emortuum, atque effatum caput, quod uxori tuæ catenis alligasti, innocentiam suam loquendo ediderit testatam? Quid hic exciperet comes? Spondidit. Sponsione facta D. Udalricus cum suis Sacellanis aliisque Sacerdotibus ferventissimam orationem instituit, obsecrando Deum, ne ad honorem nominis sui, ac populi circumstantis bonum (erant 40. in loco præsentis) antiqua renovare miracula dedignaretur. Nec diu distulit servum suum exaudire Deus, sed per amputati capitis putrem jam linguam ejusmodi vocem edidit: *Ego cum hac fœmina non peccavi.* Attoniti omnes ad istas voces: sed D. Udalricus etiam cadaver occisi jussit adferri, quod sub patibulo sepultum, exhumatum est, allatum in triclinium, caput ad pedes cadaveris projectum. Sed o potentiam Dei nemine manus adhibente sponte sua à pedibus ad cervicem caput accessit, illique ita repente coadluit, ut homo 12. menses mortuus, illico reviviscens, surrexerit, Comitem in hæc verba compellavit. Domine Comes innocentissimam & integerrimam conjugem tuam injustè judicasti, & indigno supplicio crudeliter affixisti, nihil illa unquam in te peccavit, sed tu in illam. Dicit vix potest, qui tunc sensus adstantium, quæ gratulationes, quæ Dei laudes. Rediit tunc afflictissimæ dominæ color, rediit animus. Quàm uberimè lachrymans, ad genua ejus procidit Comes, venia suppliciter petita, cum honore in talamum suscepit. Habita est postea non solum in veneratione ob innocentiam, sed etiam pro sancta ob patientiam. Siluit enim toto anno, tam duriter tractata, Patientia neque unquam innocentiam suam obtendit, Comitiſſæ neque viri injurias accusavit, ut hoc ipsum insignis, pro majori miraculo existimatum, quod mu-

mulier insigni familia oriunda, delicate educata, tanta toleraverit, quam quod mortuus ad vitam revocatus sit. Nobilem autem illum, nunquam ob illatam sibi injuriam questum (quod in altera vita iusti iudicii divini arcana inspexerit) D. Udalricus cum secum Augustam perduxit, ubi in æde B. MARIÆ, Numini ejusque Matri gratiis agendis, servivit, custodemque templi egit. Post obitum autem S. Pontificis Udalrici ad sepulchrum illius reliquum vitæ, adhuc 27. annis prolongatæ, & in omni pietatis genere exercitæ, dedicavit. P. Stengelius Tom. 3. c. 34. n. 2.

Exjudicio temerario plurimæ cædes,

Anno D. 1266. Ludovico Severo Borussiae Duci, Comiti Palatino Rheni, Otho nis filio, Patri Ludovici Imperatoris Maria Landgraviæ Hassiæ & Thuringiæ filia in matrimonium fuit data virgo æquæ moribus ac sanguine nobilis, neque minus ob pudicitiam, quam ob formam pretiosa. Fuit id initio lætum & felix matrimonium, mansissetque tale, si ipse Ludovicus domi manere potuisset. Infestabant tunc Rhenum prædones, ut neque itinera tuta essent, neque coloni. Inierunt igitur civitates Rheni fœdus cum Ludovico, qui vires suas illuc adtulit & contra latrones fortiter fecit, alios occidit, alios in fugam egit, Rhenanis tranquillitatem reddidit. In aliud bellum Ludovicus iturus Mariam novam nuptam Werderæ, quæ nunc Donaverda dicitur, ut tantisper cum Elisabetha Siciliæ Regina tempus jucundius traderet. Dum Princeps domo absens ad Rhenum militat, Maria Werderæ, pro occasione binas literas exaravit, unas ad Ludovicum, alteras ad Ruchonem, Comitem Sylvestrem, & quia rudis tabellarius legere inscriptionem non poterat, literas ad maritum rubrâ ad Comitem nigrâ cerâ signatas, hoc ipso discrimine dignoscendas tradidit. Illæ ad conjugem familiaritatis, istæ ad comitem humanitatis testes fuerunt. Malæ nuntius erat memoriæ, nec amplius recordabatur, utram utri epistolam tradi oporteret, itaque ordinem literarum invertit, & Ruchoni inscriptas Ludovico porrexit, & e contra. Hæc fuit scintilla, cui in focum pravissimæ imaginationis incidenti variarum cogitationum stramen Ludovicus injecit, moderari affectus, & frænari judicia negligens, offensus maxime, quæ se præteriret & ad Ruchonem scriberet, quare impetum iræ iudicium rationis præoccupante literas referat, perturbato animo legit, sensum earum non satis assequitur, illico deteriora subesse, & se lupum auribus tenere ratus. Unde tanto pertinacius prætextu justitiæ expetit ultionem. & ut S. Gregor. ait: Omne, quod furor suggerit, rectum putat. Qua de causa in di-

vinis libris iratus stultus vocatur, & ira dicitur in sinu stulti requiescere. Quare iram primò in ipsum tabellarium concepit, qui contrarium Principe datore dignum se sperabat reportaturum, iussu Principis illico trucidatur. Quo interempto majore furore accensus Ludovicus, meditatione suppliciorum plenus, relictis ducibus, militibus, castris, omnibus negotiis sopitis publicis, maximis itineribus Donaverdam advolat, vindictæque imminens, præter omnium expectationem uxori infestus adest. Obviam accurrunt omnes, sed aspectu iracundia accensi vultus terrentur, trepidant famuli, obstupescit conjux, miratur Regina soror Principis attonita, quid insauti frater adferat. Dum summa expectatione universi attendunt, quem exitum tam dirus aspectus habiturus esset, ecce obvium arcis Præfectum per satellitem ex improviso mandata vita exturbari, postea corripit uxorem jubet, verbis eandem mordacibus perstringit, fidem violatam conqueritur. Quid illi cum Ruchone negotii, quærît? inauditaque innoxia uxore, in iudicando temerarius, in damnando injustus, spretis conjugis innocentis lachrymis, excusationibus, sororis Reginæ, ad pedes fratris jacentis precibus, orabat hæc ducem, ne tam præcipiti ira in cædem rueret infantis, vindicem suppliciorum, exequi jubet imperium, qui Principem feminam infontem gladio percutit, & sacrum caput à cervicibus amputat, insuper Ludovicus Holiciam Brennebergiam, nobilem è Gynecæo Virginem, tanquam consciam pugione trajicit, tandem aulæ præsidem clarissimam & innocentissimam Matronam ex alta turris arce præcipitem deturbari imperat.

Quinque funeribus iræ litatis furor indignantis Ludovici resedit. Ruchonem Principis cæde monitus Provincia excessit, suam & Mariæ cæse innocentiam, lachrymis, verbis, & tabulis contestatus causam omnibus probavit. Non probavit etiam causam suam Ludovicus, quem ajunt prima statim nocte, quæ cædem secuta, tantis curarum fluctibus agitata, uti non solum somnum capere non posset, sed urgentibus Mariæ manibus adeo exagitaretur, ut juvenili decoraque coma (sextum enim & vigesimum agebat annum) barbæque florente se cubitum contulisset, per noctem ita incandescit. Nocte una nuerit, ut senem septuagenarium mane referret. Itaque postquam ira mente decelerat, magnitudinem facinoris sera æstimatione perpexit, sanguinéque uxoris cruentus, vehementer erubuit; Ergo funere ad S. Crucis Werderæ peracto Dux Romam, ut ægro animo medicinam quæreretur, profectus, facinus apud Pontificem Alexandrum IV. edi-

Ira furens multas cædes innocentum patrat.



edidit, pacemque Numinis & delicti veniam exoravit, Cisterciensium Cœnobium condidit, prædiis & annuo victu auxit. Armebekius. Andr. Presbyter. P. Stengel de judic. To. 2. c. 36. n. 2.

Dicto Principi posset accommodari illud, quod reposuit Nazianzenus Juliano. Julianus apostata ille in Apologeticum Nazianzeni: *Legi, intellexi, damnavi*. Cui Nazianzenus: *Legisti, non intellexisti, damnavisti*. P. D'Oultreman in amore increato.

An. D. 1528. Basileæ civis quidam cætera honestus & locuples Christoph. Bongartnerus uxorem suam ex levissima suspitione de adulterio habuit, quod in famuli sui indusio ligulas sericas invenerit, quas suas esse noverat. Adit uxorem, ira atque indignatione commotus, extorquet vi ab ea, ut fateretur cum famulo rem habuisse, si id faciat, promittit impunitatem, secus præsentem mortem minatur. Illa fatetur,

quod non fecerat, mox fugit ad sororem; amicorum interventu reconciliatur marito, sed ille altera die obligatis domesticis primùm gravidam uxorem confodit, inde filiam vix quadrimam interemit, mox epistolam scripsit ad senatum, & ter invocato nomine JESU, è summa ædium suarum parte se præcipitem dedit fractis cervicibus, Epistola illa continebat, quid, & quo animo fecisset. Porro de eo licet mortuo grave est sumptum supplicium, & corpus ejus fractis cruribus sublimi rotæ impositum. Superius in Chron. P. Stengel ibid. num. 6to.

Fames illa universalis, quæ regna afflixit, una ultio fuit unius Josephi missi in vincula sine ulla culpæ probatione. Author Imperfecti. homi. 25. in Matth. Tomo 28. *In unius pueri vindictam totus mundus fames flagellatus est. Joseph enim, quasi adulter accusatus est, castitatis custos fidelis*. R. P. Oliva. Concion. To. 3. n. 88.

CAPUT XIII.

De Morte.

Cum jam de peccatorum malitia, ut illa declinemus, multis egimus, de poenis peccatorum, ut eadem magis fugiamus, agendum est. Et verò dum Apostolus ad Rom. 6. 23. dicat: *Stipendia peccati, mors*. De hac ergo mercede sive poena peccati sit

§. I.

De morte naturali sive communi bonis & malis.

191. DE morte naturali loquor, quæ jam corruptæ adhæret naturæ, introducta per peccatum. De quo Apostolus ad Rom. 5. 12. *Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt*. Ita per peccatum mors intravit. Peccatum est causa mortis. Errat ergo Seneca & cum eo Philosophi, quorum hæc est communis sententia: *Mors homini natura est, non poena*. Imò verò mors homini poena est, non natura, ut hic docet Apostolus, & Sapiens c. 2. v. 23. *Deus, inquit, creavit hominem inextinguibilem, id est, immortalem & incorruptibilem*. Ex græco id est immortalitati vel ad immortalitatem, ut scilicet esset immortalis, si Deo obedire vellet, & R. P. Kiviakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

in sua innocentia permanere. *Insidia autem diaboli peccatum intravit, & per peccatum mors in orbem terrarum*. Verùm hic & alibi docent Scripturæ peccatum Adæ causam esse mortis ipsius & omnium posterorum, ac consequenter omnium quoque ærumnaturæ hujus vitæ. *In quo omnes peccaverunt*. In quo supple non peccato, sed uno homine. Ita S. Augustinus l. 1. de peccat. Quia, inquit, *omnes homines fuerunt ille unus homo scilicet Adam*, quod intellige non formaliter, sed materialiter, originaliter, radicaliter, & representative.

Nota hic primò, sicut in peccato actuali actus peccati transit, & relinquit post se originale peccatum, scilicet maculam in partem animæ, quæ non est quid physicum, sed actuale moralis quædam turpitudine, & quasi nota, & infamia ex peccato admissio, relicta scilicet moraliter aversio à Deo, ex qua homo moraliter aversus & Dei hostis, Deusque illi offensus, ex qua denominatur peccator, estque reus coram Deo, iræque Dei obnoxius, & poena dignus. Sicut qui offendit Regem, etiam post actum offensæ manet reus, dignus poena, nisi Rex ipsi dimittat. Ita originale peccatum partim actuale est, scilicet est actus inobedientiæ Adam, quo pomum vetitum comedit, partim verò est habituale, scilicet est macula cuique homini propria, quam quisque nascendo contrahit

ex Adami illo primo peccato. Nota 2^{do}. Actus ille inobedientiæ Adami jam dictus partim personalis fuit, & proprius, ac inherens ipsi Adamo, & hic est ei remissus per poenitentiam, ut dicitur Sapientia 10. Partim generalis fuit & communis totius naturæ humanæ, omniumque Adæ posterorum, hi enim eo actu, Adamo actualiter peccante, in eo quasi fonte, capite, & seminario contenti & quasi conclusi originaliter idem peccatum commiserunt, quod enim Adam egit, & comedit, nos censetur egisse & comidisse: quia voluntas nostra posita fuit à Deo summo omnium Dominio in voluntate Adami tanquam communis omnium parentis. Sic ergo Adam peccans, omnes nos eodem peccato infecit. Et sic peccatum originale voluntarium nobis est voluntate aliena; dicitur tamen proprium, quia Adæ voluntas censetur esse nostra & propria. Nota 3^{to}. Hic actus Adæ non qua personalis, sed qua toti hominum generi communis, scilicet quatenus eodem actu nos originaliter, cum nondum essemus, peccavimus in Adamo & per Adamum, causa est, ut, cum ex Adam nascimur, avari à Deo & maculati ac peccatores nascamur. Nota 4^a. Aliud est in Adamo peccare, aliud est peccatum Adami in omnes pertransire, sive omnes ex Adamo peccatum contrahere, illud enim actuale fuit, hoc verò habituale est, & cuique proprium & inherens peccatum. Cum ergo ait Paulus, in quo scilicet Adamo omnes peccaverunt, sensus est, quod actus ille Adami, quo ipse peccavit, omnibus imputetur & censetur omnium fuisse proprius, indeque fit, ut quilibet Adæ filius necessitatem peccati huius ex Adamo una cum natura sua trahat, & necessariò cum nascitur, peccator nascitur, nisi à Deo gratia & misericordia præveniatur. P. Cornel. à Lapid. in c. 5. ad Roman. v. 12.

Idem scribens in illud S. Pauli 1. Cor. 15. v. 59. *Stimulus autem mortis peccatum.* Stimulus, per quem scilicet mors nobis præcipue nocet & pungit: sicut enim scorpius, licet parvus sit, per aculeum pungit & interficit, ita mors per peccatum occidit (ita Theoph.) quæ sine peccato nihil poterat. Rursum mors per peccatum, & per peccati conscientiam, quasi stimulum, nos stimulat & pungit dicens animæ: merito moreris, merito pateris, quia peccasti.

192.
Quomodo mors in paradiso non confecisset eum. Sed quæres primò. Quænam sit hæc arbor vitæ. & dico 1^{mo}. De fide est fuisse hanc veram arborem (de qua Gen. 2. no vitæ,

Si homo in iustitia sua originali persistisset, in paradiso impedivisset mortalitatem ejus (ut scilicet non moreretur) arbor vitæ. Sed quæres primò. Quænam sit hæc arbor vitæ. & dico 1^{mo}. De fide est fuisse hanc veram arborem (de qua Gen. 2. no vitæ,

v. 9. *Produxit Dominus Deus de humo vine lignum pulchrum visu & ad vescendum suave: lignum etiam vitæ in medio paradisi.* Hæc enim ab Hebræis vocatur lignum, hocque exigit simplex & historica narratio Moysis. Ita omnes veteres contra Origen, & Eugu-binum, qui putant arborem vitæ symbolicam fuisse. Dico 2^a. Dicitur arbor vitæ, non quòd signum esset vitæ à Deo Adamo concessæ, ut vult Artopæus: sed vitæ, id est, ex vivifica causa vitæ vitam conservans & prorogans, quia scilicet hæc arbor comedentis vitam longissimè protenderet, eamque à morbis & senio immunem, sanam, & quietam tueretur. Vide Piererium & Vales. 1^{mo} ergo hæc arbor vitam fecisset longævam. 2. valentem, robustam. 3. constantem absque morbo & senio. 4. lætam & hilarem.

Dico 3^a. Fuit hæc vis & virtus huic arbori non supernaturalis, idè post Adæ peccatum illi ablata non est, ut volunt S. Bonavent. & Gabriel in 2. disp. 19. sed illi fuit naturalis, uti est vis medendi in aliis fructibus & arboribus, inde enim à natura sua nativæque videtur arbor vitæ, idèque post peccatum mansit huic arbori hæc virtus, eaque de causa, ab ea & paradiso exclusus est Adam, postquam peccavit. Gen. c. 3. v. 22. Ita D. Thom. Hugo & Perer.

In paradiso ergo nihil hominem in innocentia permanentem lædere, aut corrumpere potuisset. Nam contra actionem elementorum, & consumptionem humidi radicalis habuisset lignum vitæ, quod humidum illud planè restaurasset, contra violentiam dæmonum, habuisset homo custodiam Angelicam, contra impetum ferarum, habuisset perfectum in eas dominium, contra vim hominum habuisset paradisum, si enim quis alium lædere voluisset, iustitia excidisset, & mox paradiso fuisset expulsus, uti Adæ contigit, contra infectionem aeris habuisset auræ temperiem convenientissimam, contra herbas venenatas, contra flammam, aliæque, quæ eum casu lædere vel opprimere potuissent, habuisset plenam in omnibus prudentiam, & providentiam, cuncta cavendi, quam si non adhibuisset, jam non innocens, sed imprudens, temerarius & nocens fuisset, & ita lædi potuisset, denique Dei tutela undique eum vallasset & protexisset à noxiis.

Quæres 2^{do}. Qua ratione hæc arbor vitam homini prorogasset? Multi putant fructum arboris vitæ semel gustatum & comestum, immortalitatem allaturum fuisse. Si vitæ potum enim, inquit, lignum scientiæ boni & mali fuit arbor mortis; sic è contrario arbor vitæ,

bor vitæ fuit præmium obedientiæ; quod homines à mortali statu ad immortalitatem transtulisset. Unde Bellarm. de gratia 1^{mi}. hominis c. 18. censet homines ex hac arbore vitæ tantum comesturos fuisse tunc, cum proximè transferendi essent ex hac vita ad statum gloriæ. huic sententiæ favet S. Chrysost. & alii, quos citat & sequitur Abulensis. Dico 1^{mo}. Probabilius est, hunc fructum, semel gustatum, prorogaturum quidem fuisse homini vitam ad longum tempus, non tamen eum absolute immortalem facturum fuisse. Ratio est, quia huic fructui naturalis fuit hæc vis finita, ac proinde continua actione caloris naturalis in homine tandem erat consumenda. Rursum fructus hic uti & alius quivis erat corruptibilis natura sua, non ergo facere poterat hominem omnino incorruptibilem, sed tantum iterato comestu, ulterius semper & ulterius vitam homini prorogasset. Ita sentit Scotus, Durandus & Perer. Cornel. Dico 2^{do}. Fructus arboris vitæ vires integras homini reparasset. Primò humorem naturalem primogenitum, aut eo meliorem suggerendo. 2^{do}. Calorem naturalem, continua actione & pugna cum aliis cibis (quibus ordinariè usus, etiam tunc fuisset homo, ut docet S. Augustinus l. 13. Civit. c. 20.) refractum, aciendo, &c. Unde si statis temporibus licet raris ex hac arbore comidisset homo, nec mortem, nec senium incurrisset.

Quæres 3^a. Qualis fuerit hæc æternitas, quam attulisset ejus ligni vitæ, an absoluta, an restricta? Ludovicus Molina censet fuisse absolutam. Quia, inquit, hoc lignum semper restituisset hominem pristino vigori. Verum melius Scotus, Valesius, & Cajetan. censent fuisse restrictam, non absolutam: quia videlicet hoc lignum prorogasset homini vitam & vigorem ad aliquot annorum millia, donec Deus illum transtulisset in cælum, quæ æternitas quædam est. Hebræi enim *Olam*, id est, æternum vocant, ex vulgi usu, tempus longissimum, cujus finis ab homine non videtur, non tamen potuisset hoc lignum prorogare homini vitam absolute in omnem æternitatem. Ratio est: quia omne corpus mistum, cum constet elementis contrariis & inter se pugnantibus, naturæ suæ est corruptibile: lignum autem hoc lapidissimum & pulcherrimum erat corpus mistum &c. sicut quercus etiam, si sint durissima, sensim tamen intereunt.

Dices: Fructus arboris vitæ restituisset semper calorem naturalem & humidum radicale pristino suo vigori: ergo homini vitam semper & in omnem æternitatem prorogasset. R. P. Kriatkowski, S. J. *Collectanea Ascetica*.

re potuisset, si suis temporibus ex eo comidisset homo. &c. To *semper* in antecedente debet sumi restrictè nimirum *semper*, quamdiu scilicet durasset integra vis & vigor arboris vitæ, ea enim senescente & perente senuisset pariter & periisset homo. Verum Deus hoc senium & mortem prævenisset, transferendo hominem in cælum & vitam æternam. Cum ergo Deus nolisset hominem in paradiso vivere absolute in æternum, sed tantum ad longum tempus, videtur, pariter & arbori vitæ indidisse vim prorogandi vitam non absolute in æternum, sed tantum ad longum tempus, ita docet Scotus cum suis. Denique ex hac arbore vitæ fabulati sunt Poætæ, finxeruntque suum nectar, Ambrosiam, Nepenthes, Moly, quasi cibos Deorum, qui eos faciant immortales juvenes, semper lætos & beatos. Nota, Adamum non gustasse de hoc fructu vitæ; nam paulò post creationem suam peccavit & è paradiso expulsus est, ut patet c. 3. v. 22. Cornel. à Lapid. in 2. Gen. v. 9.

Dictum erat Adamo Genes. 2. v. 17. 194. *De ligno autem scientiæ boni & mali ne comederis. In quocunque enim die comederis, morte morieris. Ne comedas LXX. vertunt, ne comedatis. scilicet vos o Adam & Eva, quam peccaverisimile est, ante hoc præceptum esse conditam, ut docet S. Gregor. l. 35. Moral. licet postea ejus conditio enarretur, tam enim Adæ quam Evæ datum est hoc primum orbis præceptum: *Morte morieris*, id est, mortis certæ sententiam, & necessitatem incurres. Nota, minatur hic Deus Adæ inobedienti mortem non tantum corporis & temporalem, sed & animæ spiritualem & æternam in gehenna, eamque certam & infallibilem, hoc enim significat hæc geminatio *Morte morieris*; id est, certissimo morieris. Adam ergo peccans, quoad corpus mox mortis necessitatem, quoad animam verò actu & re ipsa mortem incurrit, modo naturalis. Hinc patet, mortem homini in hoc statu, quo à Deo conditus est, non naturalem esse, sed esse poenam peccati; uti definivit Concilium Milevitanum c. 1. & docet S. August. l. 1. de peccatis. Licet enim spectando naturam, & elementa contraria &c. quibus compositus est homo, mori debuisset, fuisset mortalis; tamen spectando Dei Decretum, opem & conservationem, si non peccasset, mori non potuisset, fuissetque immortalis. Unde Magister sententiarum in 2^{do} d^{um} Quæst. 19. docet, in paradiso hominem habuisse *posse non mori*, quia poterat homo non peccare, & ita non mori: in cælo habiturum *non posse mori*, quia ibi per gloriam & dotem impassibilitatis erit moriendi impossibilitas, in hac vita post lap-*

Æternum
Hebræis
quid.

193.

Quomo-

do arbor

vitæ

pro-

rogasset

vitam.

lapsus habere posse mori, & non posse non mori; quia jam in eo est moriendi necessitas. Ad mortem ergo nascimur damnati, memento homo, quia morte morieris, idque brevi. Narrat historia, quod Xerxes cum suo exercitu terram, classibus mare sterne- ret, ex loco edito omnem hanc multitudi- nem contemplans ingemuerit, & fleverit dictitans: Ex hisce omnibus, nemo post cen- tum annos superstes erit. Quare appositè & eleganter Barlaam apud Josaphat mortem comparat unicorni, qui hominem assidue insequitur; fugit ille & fugiens in scrobem incidit, castique amplectitur arborem, quam rodebant duo mures, in ima scrobe erat dra- co igneus, homini devorando inhians, vi- debat hæc homo, sed stolidè modico melli, quod ex arbore stillabat, incubans periculi omnis obliviscitur, assequitur eum unicor- nis, arbor à muribus eroditur, ruit illa, & homo à dracone arripitur & devoratur. Scrobs est mundus, arbor est vita, duo mures sunt dies & nox, draco igneus est venter inferni, mellis gutta est mundi vo- luptas. Ita Damasc. c. 12. Hist. P. Cornel. à Lap. in Gen. 2. v. 17.

Mortis
articulus
quodvis
vitæ mo-
mentum,

Hinc Christianopoliticus P. Scribani. p. 485. Quotidie morimur, nam singulis ho- ris pars aliqua vitæ demitur, & cum cresci- mus, decrescimus, ac momenta ipsa cum morte dividimus. Seneca in Hercule furen- te: *Sic gens hominum fertur rapidis obviam sa- tis, incerta suis.* Quidam alloquitur mor- tem; *parce venturis, tibi mors paramur, sis licet segnis, properamus ipsi.* 20. annis Al- clypeus frater Pompeii mare sulcavit, tan- dem aqua putei exigui merlus vita est fun- ctus. Martial. l. 1. Epigr.

Non est, crede mihi sapientis, dicere vivam.
Sera nimis vita est craftina, vive hodie.

Majolus in fine colloquii 23. Cajetæ ta- le fuit scriptum epitaphium. Sylvius Pal- ladius, ut moriens viveret, vixit ut moritu- rus. S. Basil. Orat. de morte. Quid ex- spectas tempus, quod incertum est ac cogi- tationum tuarum Dominus sit futurus. Ex P. Juglar. Conc. 26. Quadrag.

Mortis
dies incer-
ta & judi-
cii tam
particu-
lis quàm
universa-
lis.

Matth. 24. v. 42. *Vigilate ergo, quia dies incertus, quâ horâ Dominus vester venturus sit: ta & judi- quod vigilantes assidue cogitate mortem ef- fici tam se certam, diem verò mortis incertum, idem dico de die judicii, tum particularis, tum universalis, nam ut ait. S. Hieron. in c. 2, Joelis. Quod in die judicii futurum est omni- bus, hoc in singulis die mortis impletur.* Et S. August. Epist. 80. In quo quemque sta- tu, inquit, suus novissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi novissimus dies,

quoniam qualis in die isto quisque moritur, talis in die isto judicabitur. Porro causa, cur Deus voluerit hunc diem nobis esse in- certum, est, ut hæc incertitudo nobis assi- duè sit acer stimulus ad omne virtutis stu- dium. Idcirco diabolus, ut hunc incerti- tudinis stimulum hominibus eripiat, eum per partes concidit & elidit, & singulis per- suadet, vitam saltem unius anni, atque eo finito sequentes & ita deinceps sine fine. Sin- gulis annis hoc ingerit, tu rectè vales, id- circo hoc anno non morieris &c. Quare hoc diaboli principium eligendum, & ini- tio cujusque anni, imò diei dicendum: Vi- ta tibi brevis est, mors certa, dies mortis in- certa: ut ergo incerta te non præoccupet, certam quotidie expecta, tibi que dicito: tu hoc anno, hoc die fortè morieris, sic ergo vive quasi quotidie moriturus, hoc documentum suis dabat S. Antonius teste S. Athanasio. Barlaam quoque ita docuit suum Josaphatum. *Hodie, inquit, te vi- tam religiosam inchoasse cogita, hodie quo- que finitum, ita Damasc. in Hist. S. Hieron. Sic verè, ait, quasi quotidie moriturus, sic stude quasi semper victurus. Quin & Poëta:*

Omne crede diem tibi illuxisse supremum,
Cornel. in Matth. 24. 42.

Quæritur, an ii, qui vivi inveniuntur in 195. die judicii, vivi rapiuntur obviam Christo, Omnes ita, ut sine morte fiant immortales & glorio- rientur si? Afferit hoc Justinus Quæst. 109, & Au- etiam ii, gust. l. 2. de peccat. merit. Cajet. hi enim qui vivunt putant omnes, qui in fine mundi inveniunt in die ju- tur vivi, excipiendos esse à communi lege dicii.

mortis, & hos esse vivos illos, de quibus dicitur in symbolo, quod Christus judica- turus est vivos & mortuos. sed debili fun- damento nititur hæc exceptio à lege mortis planè universali, unde postea re melius dis- cussa, retractans suam sententiam S. August. 20. de Civit. c. 20. docet, omnes omnino homines morituros & resurrekturos. Idem docet Ambrosius, D. Thom. & alij jam pas- sim. Qui ergo in die judicii reperientur, illi morientur in aère & raptu, ait S. August. & Ambros. vel potius ut D. Thomas & Oecumenius in terra, qui locus est morien- tium, antequam rapiantur. Resurgent enim omnes canente tuba, ut ait Paulus 1. Cor. 15. v. 52. Dices: qui sunt ergo viri il- li, quos Christus in symbolo dicitur judi- caturus? &c. Sunt illi, qui vivi & supersti- tes in die judicii reperientur, hi enim bre- vissimo & paucissimo tempore morien- tur (ut commune debitum naturæ & pec- cati originalis, cui omnes obstringimur, persolvant) nam statim à morte resurgent. Unde censentur non tam mortui, quàm vi- vi, sicut Christus Lazarum, quem mox

re-

resuscitaturus erat, non mortuum esse sed vivere & dormire dixit Joan. 11. v. 11. Hinc Apostolus nec meminit mortis eorum, nec resurrectionis, sed vivos nominavit, ita, ut eorum mors non videatur esse mors, sed transitus ad vitam meliorem & æternam.

Dicitur ergo Christus judex vivorum & mortuorum, id est, omnium hominum tam eorum, qui vixerunt, & mortui sunt, quàm eorum, qui vivent adveniente Christo in judicium, alioquin enim in ipso judicio nul- li erunt mortui, sed omnes vivi, solos vi- vos propriè judicabit Christus. Id ita pa- tet esse ex eo, quod Paulus 1. Cor. 15. v. 51. differtè asserit. *Omnes resurgemus, & eo- dem capite v. 22. Sicut in Adam omnes mo- riuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.* P. Cornel. à Lap. in 1. Thess. 4. v. 16.

Statutum
homi-
bus semel
mori.

Confirmatur de morte omnium ad Hæbr. 9. v. 27. *Statutum est hominibus semel mori: statutum est, nimirum fixo, immobili & in- dispensabili decreto Dei; nam ut ait Ecce- siasticus c. 14. v. 12. Testamentum enim hu- jus mundi morte morietur.* Ita singulis Pa- tribus, qui 900. annis vixerunt, additur: *Es mortuus est.* Gen. 5. Pinxit Apelles, in- quit Plinius, Alexandrum magnum tenen- tem fulgur manu, quasi qui celerimè suo imperio penetravit ab ortu in occasum, sed rursùm celerimè disparuit, nimirum, ut de eo canit Juvenalis:

Unus Pellæo juveni non sufficit orbis,
Sarcophago contentus erit.

Refert Petrus Alphon. Mortuo Alexan- dro plures invenisse Philosophos, è quibus unus dixit. *Heri totius terra spatiositas Ale- xandro non suffecit, nunc trium quatuorve ul- narum spatium ipsi sufficit.* Aiebat alius: *He- ri potuit Alexander à morte multos liberare, hodie se ipsum non potest.* Alius. *Heri Ale- xander terram oppressit, hodie à terra oppri- mitur.* P. Cornel. à Lap. in Hæbr. 9. v. 27.

196.
Mors
æquat
Regibus
pauperes.

Ludovicus XI. Franciæ Rex aliquando aulam suam lustraturus, culinam fortè in- gressus, unicum puerum veru girantem vi- dit. Rogat Rex, Cujas sit? Qui vocetur? Dixit se ex Aquitania Stephanum. Quæ- rit Rex, quid lucretur suo servitio? Redit: *Æquè multum ac ipse Rex (quem sibi lo- quentem non agnovit) Quomodo? ait Rex: Respondit puer, quia habeo sustenta- tionem æquè ac ille. Placuit ea responsio Regi, fecitque puerum brevi suum cubi- cularium.* Petrus Matthæus in vita. Tho- mach. de insign. Hero. l. 3. cap. 21. tradit, magnus Regni Galliarum Marescallus & Mi- nister statûs Ludovicus Scipio alludendo

ad Tatquini factum, jussit pingi in horto inambulanti mortem, summa papaverum capita excutientem bacillo. Ita sanè Mag- nates hujus mundi, etsi illis mors imminet, dormiunt, dormiunt viri divitiarum som- num, cum interim mors illos humilioribus æquat, nec florem illorum ætatis, opum, de- liciarum prospiciens.

Hinc lilium, regina florum depictum cum lemmate: *Impediunt nec regna mori.* Additumque epigraphe:

Suppositum caleat moriens flos regius orbem
Nec florem impediunt subdita regna mori.
P. Labbe.

Non profuere obstacula contra mortem dicto Ludovico XI. Galliar. Regi, qui va- letudine inclinante varii statûs hominibus aureos montes pollicebatur prolongandæ causa vitæ, deinde se arcu munitæ, quasi mortem fugiens, inclusit. Justus Lips. c. 3. dixitque: *O mors, quàm amara est memoria tua homini pacem habenti in substantia sua.* Weber. fon. 27. l. 6. P. Labbe in quodam epitaphio expressit: *Sta viator & lege, ars artium est, scire mori, pauci scimus, quod omnes facimus.* Item in quodam Poëmate p. 214.

- - - Mors tela irridet & arma.
Et telis armisque caret: datur ultima vitæ
Linea, quam nulli fas est excedere Regi.
Et Regum limes punctum est - - Tu te ergo
minorem
Crede Deo constare potest, expulvere reges,
Et cinerem me pene vides. &c.

Diogenes ab Alexandro interrogatus, cur tam avidè ossa mortuorum intueretur? Redit Ossâ Patris tui quæro, sed inter plebejos manes non discerno. Hinc aliquis duas calvarias pinxit, unam inter sceptrâ, alte- ram inter ligones addito lemmate: *discer- ne. Vivimus impares, pares obimus, quem triumphi extulerant, cinis aquas & urna.* Sar- biev. l. 20. 16.

Hinc discendum, ne inter honores, opes, voluptates & apparentias mundi hujus su- perbiamus, æquè ut pauperrimus quisque in pulverem & terram resolvendi.

Ad Hæbr. 2. v. 15. dicit Apostolus, *Ut liberaret eos, qui timore mortis per totam vi- tam obnoxii erant servituti.* Quæ verba per- tendens Cornel. à Lap. dicit: *Servitutem, horribilis inquit, vocat mortem & horrorem mortis, Christi quotidie menti & oculis obversantis; hic enim metus & horror, omnes homines, quasi servos opprimebat, mirisque angori- bus*

197.
Mors na-
turaliter
horribilis
Christi
gratia fit
suavis.
Q3
bus

bus cruciabat, idque partim ex eo, quod mors in se sit horribilis, & ut ait Aristoteles. Omnium terribilium huius vitæ terribilissimum, partim & magis ex eo, quod homines nescirent, quo post mortem essent venturi. Imò, cum ante Christum plerique essent impii, & putarent, vel certe suspicarentur animam esse immortalem, nihil aliud post hanc vitam quam æternam mortem & tormenta gehennæ expectare poterant. Ita Adrianus Imperator moriturus, inquit Spartianus in ejus vita, animæ suæ hoc carmine occinuit: *Animula, vagula, blandula, hospes comesque corporis, quæ nunc abibis in loca pallidula, rigida, nudula? nec, ut soles, dabis jocos.* Ita Aristoteles moriturus anxius dixisse fertur: *Nudus in hunc mundum veni, miser vixi, dubius morior, quo venturus sim, nescio, attamen tu Ens Entium, causa causarum miserere mei.* q. d. Apostolus: Christus liberavit homines ab horrore, & angore mortis, effecitque, ut homines, qui antea mortem horrebant, quasi æternæ mortis exordium, & quasi servi captivi mortis, metu tenebantur, nunc per Christum à peccato & morte liberati, fidentes & alacres accedant ad mortem, tanquam ad ærumnarum terminum, & melioris vitæ exordium, ut dicant: Vita mihi est in tædio, mors in desiderio; cupio dissolvi & esse cum Christo, mihi vivere Christus est, & mori lucrum. Ita Theoph. Oecum. & alii. Est hic locus moralis, quod Christiani mortem horrere non debeant, vide Chrysost. in Moral. Hom. 4. *Dic mihi, inquit, quid sibi volunt lampades istæ (in funere) tam splendida, nonne sicut Athletas mortuos comitamur, Quid etiam hymni? Nonne, ut Deum glorificemus, & ei gratias agamus, quod jam coronavit discedentem, quod à laboribus liberavit, quod à timore liberatum apud se habet, nonne propter hoc hymni, nonne propter hoc psalmodia? omnia ista gaudentium sunt. Et infra: Si quis ergo lamentatrices istas conduxit, per multum tempus eum ab Ecclesia arcebo quasi idololatram. Christiani enim adhuc ex ritu gentili consueverant adhibere lamentatrices, quæ omnium fletum, & comporationem moverent, hoc ergo vetat Chrysostomus. Scripsit & S. Cyprianus tractatum de immortalitate, in quo docet Christianis mortem non esse timendam, sed appetendam, accipe pauca è multis. Quid, ait, est in mundo & vita hac nisi pugna cum ira, gula, libidine. Hinc gratulatur Sapiens Sapientiæ 4. raptum esse justum, ne malitia mutaret intellectum ejus. Hinc Angelus quemdam mori timentem alloquens & increpans ait: *Pati timetis, exire non vultis, quid faciam vobis? Si domus minaretur ruinam, nonne ex ea migraretis? si navis in procella periclitaretur, nonne ad portum**

Aristoteles moriturus invocatur Ens Entium

confugeres? Mundus hic senescit & ruinam minatur, quin migras ad Patrem? ubi te charorum turba expectat, de tua salute secura, de tua sollicita est. Ex P. Cornel.

P. Antonius Padilius Soc. Jesu non minus illustris sanctitate in Religione quam fuerat nobilitate in mundo, morti vicinus insolentæ trepidationis signa dedit. Cumque ex circumstantibus quidam interrogaret, an aliquis culpæ morsum sentiret, cohorruit æger & exclamavit. Jesu bone quantum Peccatum monstrum hoc esset Religiosus & peccatum mortale & lethale! & tamen metum non deposuit, imò Religiosus cum illustris quædam persona miraretur, ipsum sic timere divinum judicium. Et quid strum, reponebat, timerem, si hoc non timeam? sed crevit paulo post salutari timore concussus Dominus, quando ei revelavit, quod eadem nocte esset cantaturus Matutinum in celo, tunc demum serenior subjunxit. Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domino Domini ibimus. Ludovicus de Pomors, te in vita P. Alvarez. c. 20. P. Drexels in Breviar. Asc. Par. IV. p. 19.

S. Guido Berthildum quemdam agonizantem, ob conscientie stimulos valde anxium, ut sibi redderetur, impetravit; ut peccata confiteretur, juvit. Annus celestis 31. Martii.

Ne dubiæ miserum, vexent in morte procellæ

Mentem, cor, sensus, dirige Dive meos, Et benedic pro tunc perplexo, quando superemam

Prosequar è vivis, morte trahente viam.

S. Josepho Poëtæ morienti Sancti omnes & Sanctæ Dei, quos carmine celebrat, adfuerunt. Ann. Celest. 3. April.

O sacer & superis multum dilecte Poëtæ Affectu tenero, quem mea musa canit, Adis cum reliquis Vates divine Patronis, Dum veniet vitæ scena suprema meæ.

Ad mortem semper parati esse debemus, 198. instar militum, expectantium conflictum, Mortes cujus tamen diem, aut horam nesciunt, mortis subitanæ, vere nos debent tot exempla subitanæ mortis, quæ etiam prosperis, etiam lætis misceri solent. Narrat Plinius duas feminas Romanas præ gaudio exspirasse, cum filios, lætitia, quos in clade ad Trasymenum lacum accepta cecidisse putarent, ex inopinato sospites & quasi redivivos viderunt. Polycratam quoque, cum omnes virtutibus ejus applauderent, lætitia exanimatam scribit Plutarchus. Chilon in olympico certamine victorem & coronatum filium ample-

xans

xans exultantem animam efflavit. Diogenes Rhodius, cum duos (vel tres ut Gellius) filios Athletas eadem die vincere & victores coronari vidisset, populisque gratulabundus certatim jaceret in eos flores, in manibus filiorum præ exultatione halitum cum vita ultimum emisit, teste Tullio in Quæst. Tusc. & Gellio in noctibus atticis. Philistion Nicæus Poëtæ comicus Socrati coævus nimio risu vitam finivit: Unde illud: *Risu emori.* P. Cornel. in Lucæ 1. v. 47. Fabius cum lacte hausto pilo mortem obiit. Henricus secundus Rex Galliarum 1559. in ludis, triumphis, dum Parisiis filie nuptias celebravit, in equestri certamine pars fractæ lanceæ per illius oculum ea vi adacta est, ut expulerit animam. Alphonsus Joannis secundus Lusitani Regis filius Anno 1401. annum agens 16. splendidissimi ingenii & fortunæ Isabellam Hispaniarum Regis filiam duxit uxorem, cujus dos erat paternorum regnorum hæreditas. Celebrabantur nuptiæ apparatu ingenti, ludi exhibiti &c. sed vix septem menses elapsi, cum Alphonsus ad ripam Tagi fluminis juveniliter exultans, excutitur equo, & lethali plaga obtrito capite datur in terram, in piscatoriam casam delatus in stramentitia culcitra moritur. Accurrit Rex adolescentis Pater, & miserandum videt spectaculum. Quidam somniavit leonis faucibus se necatum; posthac adit templum, in cujus vestibulo videt leonem faxeum hiantem rictu; hic ille somnum non sine risu damnans: Et en, inquit, hic leo est, qui me hac nocte laceravit, cum dicto manum in faxeas fauces immittit, cum à latente ibi scorpione lethalem ictum accepit. Simili fato perit adolescens Hylas, quem in faxeæ ursæ faucibus itidem scorpio mordit. Quid memorem puerum stiriæ è lecto in subeuntis caput decedente occisum. Quem Martialis l. 4. Epist. 18. desilevit.

In jugulum pueri, qui rorscinda templa subibat

Decidit, hyberno prægravis unda, gelu, Cumque peregrisset miseri crudelia fata.

Tabuit in calido vulnere mucro tener.

Hæc P. Drexelius in Prodomo æternitatis c. 1. Phlemon vetus comædiarum scriptor, fabulæ partem, quam recens fecerat, in scena recitabat, cumque jam in tertio actu jucundiora moveret, imber repentinus in sequentem diem opus differri coëgit. Convenerat altera die ingens multitudo, avida finis fabulæ; expectatur auctor cum tædio, tandem missi, qui invitarent tam longo desideratum, inveneruntque jacentem, librum tenentem manu, sed jam mortuum, P. Drexell. ibidem. Narrant religiosæ vitæ virum subita morte occupatum

reperit esse in musæo, eo quidem corporis habitu, ut digium servaret intentum sacris Bibliis & illi etiam paginæ, in qua Sapiens cap. 4. Præmonet. Justus, si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. P. Drex. in Prod. c. 3. §. 15.

Sifara dux militiæ & Isboethus Saulis filius dum suaviter meridianur, ad judicium rapiuntur. Annona fratris Absolonis mentem trucidatur. Dux Frisonum Ratholdus à Wulfrano Præsule Christianis sacris eruditus fonte lustrali tingendus quæsit, ubinam plures è suis majoribus crederentur esse, in paradiso, an in tartaro? dum responsum fuisset, in inferno, pedem aquis subducens, quibus tingendus erat, dixit: satius est, ut plures quam pauciores sequar: ab hoc dicto die tertia fato subitaneo raptus ad judicem. Philæmon vidit asinum ficus mensæ paratas devorantem, mox tanto diffuxit risu, ut inter cachinnos lachrymas fatales aspiciat. Puer Thracius in Hebro fluvio, postquam glaciasset, lussit, cujus rupta glacies caput præsecuit, cadaver sub undas misit. Infans in utero matris fulmine percussus obiit, matre tamen Martiâ superstiti. P. Drexell. in Tribunali Christi. l. 1mo. cap. 3.

Martianus Tryzna Procancellarius Litvanicæ, insigni familia Sapichanam tangente natus à Vladislao IV. in Coadjutorem Abrahamo Woyna Præsuli Vilnensi designatus erat, sed aliter cælo visum, nam priusquam Woyna moreretur, Martianus cælo maturuit. Huic in infirmitate posito somnium ejusmodi obiectum: Somniavit sepulchri sui miram magnificentiam plurimis titulis conspicuam, in cujus extrema periodo fuit M. Mensæ M. cum excuteret somni rationem & duplici M. moriendum sibi esse in mensæ Martio colligebat, comparavit igitur excessus sui pro mense Martio rationes, verum cum supervixisse se vidit Martio, mortis meditationem in sequentem annum transtulit. Interim Majo adveniente circa plenilunium vitæ excessit. P. Rachael Jaczynski in manuscriptis. Camillus primo Consulatus sui die obiit. Crassus in senatu perorans ultimam & orationis & vitæ finivit periodum. Horrolog. Princip. l. 1. c. 34.

Æschylum apud paludem Meotidem dormientem, occidit, caveam aquila cum lepore, quem venatores, ad decipiendum alios lepores eidem caveæ incluserant, subito rapiens ac in frontem illius demittens. Horrolog. Princ. l. 1. c. 41. Eboren. de morte p. 433. scribit. testudinem demissam fuisse ab aquila. Quis numeret subitaneas mortes in tot bellis, plurimi ibidem sperant, coronas victoribus debitas, ipolia ex hoste, interim ip-

ipsi sunt mortis spoliū. In una olim Hierosolymorum urbe per omne tempus obsidionis mortui aut cæsi decies centena millia. Punicum bellum secundum, in solis Hispania, Italia, Sicilia, supra quindécies centena millia non totis 17. annis consumpsit. Bellum Civile Cæsaris & Pompeji ad trecenta hominum millia glutivit. Unus Cæsar undécies centena & nonaginta duo millia hominum in præliis à se occisa fatetur. P. Drexel. in Gymnal. Patient. §. 1. cap. 5. n. 2.

Imò in Scriptura sacra 2. Pat. 14. Exercitus Zaræ Æthiops continebat decies centena millia & curus trecentos & tamen tantus exercitus uno prælio prostratus est; dicitur enim v. 13. & ruerunt Æthiopes usque ad internecionem. Imò in civili bello populi Dei, quod describitur 2. Paral. 13. in uno confictu, in quo tribus Juda & Benjamin, vicit decem alias Tribus v. 17. Cæruerunt vulnerati ex Israel quingenta millia virorum fortium. In aliis bellis, omnium gentium & sæculorum quot subita morte è vivis sublatis mortales, quis computabit? Utinam sanè illi, quibus bella geri placet & adest legitima potestas, parciores essent humani sanguinis, nec committerent tot populos periculo, non modò amittendæ, non suo tempore vitæ, sed etiā condemnationis æternæ, ne contra illos clamet ad Deum innocens sanguis postuletque vindictam, uti contigit An. D. 1651. Bari, ubi visa feralis Processio mortuorum à templo in templum procedens unanimi ploratu, ultionem sanguinis sui innocentis à Deo injuriarum vindice efflagitans. Hanc Processionem Berestecensis funesta Cosacis clades secuta, sed & hanc cladem ac Processionem aliæ quoque funestæ præcesserunt Historiæ. vide apud Kochovski in Clim. P. Naramowski in facie rerum Sarmat. l. 1. c. 4. n. 122. In his subitis casibus poterant esse mortes jam bonæ jam malæ, prout quemque vel in statu gratiæ, vel in statu peccati mortalis mors deprehendit. Hinc discendum, cum nesciamus, ubi & quando expectat nos mors, nos illam semper & ubique expectemus; sumus parati ad illam & iudicium Dei, non rejiciamus seria in crastinum, quod est incertum, prout ille fecit, qui literas sibi commodè redditas, in quibus dabatur illi salutare monitum, ut ab hoste sibi imminente caveret, commensationibus, compositionibus vacans, non legit dicens: *Seria in crastinum*. Et ab hoste subito advolante oppressus est. Ita quotidie vivamus, ut si fortè mors ingrueret, non sit nobis necesse petere inducias cum illo Chrysacrio, de quo P. Drexel, in Prodr. æternit. c. 3. §. 13. miserabiliter clamante: *Inducias inducias*

vel usque mane, quibus tamen non impetratis, expiravit.

§. II.

De morte Peccatorum.

DE morte peccatorum Regius Vates enuntiat Psalm. 33. v. 22. *Mors peccatorum pessima*. Quidni sit pessima, cum peccator sit mors æterna, cum sit mors animæ, quorum pessimo modo enim anima immortalis cum sit, tamen mori possit, eleganter explicuit S. Augustinus l. 3. de Civit. Dei. c. 1.

Mors animæ fit, cum animam deserit Deus, sicut corporis, cum id deserit anima. Ergo utriusque rei, id est, totius hominis mors est, cum anima à Deo deserta deserit corpus, ita enim neque ex Deo vivit ipsa, neque corpus ex ipsa. Consentaneè Cyrillus Alexandrinus Orat. de exitu animæ, *mors propria est*, non quæ animam dirimit à corpore, sed quæ animam à Deo separat, Deus vita est, à quo quis disjungitur, perit. S. Gregor. l. 4. Mir. c. 17. in Scriptura ait, mors carnis dicitur umbra mortis: quia sicut vera mors est, qua anima separatur à Deo, ita umbra mortis est, qua caro separatur ab anima. Denique peccatum generat formidabilem illam æternæ damnationis mortem, de qua S. Augustinus l. 6. de Civit. c. ultim. Si anima in penis vivit æternis, mors illa æterna potius dicenda est, quàm vita: nulla quippe major est, & peior mors, quàm ubi non moritur mors. Mors enim corporis morietur post consummationem sæculi hujus. Hinc Thesaurus: *Æterna sanctio*, ut omnia pereant damnata quæ nata: post omnium mortes mors ipsa morietur. Peccatori gravissima mors contingit, dum illum à deliciis, à carne, cui nimium adhæsit, avellit, uti solet evenire, dum dens, cui adhuc caro adhæret, nec undequaque decarnatus, maxima violentia evellitur: illa separatio, illa avulsio, maximum homini adfert dolorem. Gravissima peccatori mors, dum opes, honores per illam amittit, lucris spiritualibus & operibus, quæ illum in viam æternitatis sequebantur, destitutus. Hinc Virgilius quoque non sine dolore scripsisse sibi ipse dicitur Epitaphium.

Pastor, Arator, Eques, pavi, colui, superavi.
Capras, rura, hostes, fronde, ligone,
manu.

De capris pastis, de rure sato, hoste subacto

Nec lac nec segetes nulla trophæa tuli.

Pro-

Professus est itidem suum dolorem Saladinus Asia, Syria, atque Egypti Sultanus, qui iussit moriens, ut interior lineus amictus ejus, quo indui solebat, hastæ impostus per castra portaretur, clamante eo magna voce, qui ferret; Saladinum Asia domitorem ex totius Asia Syria atque Egypti opibus, hoc solum linteum secum referre. Annal. Dolendum sanè, quod tam multi mortalium æternum infelici morte moriantur. Hinc S. Bernardus Sermon. 26. *Planxit*, inquit, meritò David super parricida filio (puta Abialone) cui perpetuò sciret obstruendum exitum mole criminum. Hinc Saulem adjungens; Et quidem inquit, resurgens, sed non ad vitam, ut vivi in morte infelicius moriantur. P. Drexel. in Davide cap. 28.

201.
Exempla
peccato-
rum pessi-
ma morte
motien-
tium.

Refert V. Beda l. 5. Histor. Angl. Anglicum Cœnredi Regis, qui aulicus poenitentiam differebat, vidisse tandem unum libellum parvum, per duos venustos ephebos allatum, in illo, quiddam unquam boni fecit, scriptum fuerat: alterum grandem librum, in quo ejus vitia continebantur allatum per dæmonem, in quo ille scelera sua legit, ac postea dæmones allocuti illos ephebos dixerunt: hic noster est, facite: tum ephebi responderunt, non negamus, vester est, quo vultis, ducite, hac visione perterritus miser, ait: actum est de me, petii, patet inferi, jamjam eo abripiar, sicque infelix obiit. P. Drexel, in Trib. Chr. l. 1. c. 9.

Heliogabalus licet morti spontè sibi inferendæ parasset funes sericos, gladios aureos, venena in gemmis, quibus se occideret, si vis urgeret, altissimam turrim substratis aureis, gemmatisque tabulis, in quos se præcipitaret (dicebat enim mortem suam pretiosam esse debere, ut diceretur nemo sic periisse) nihil tamen ista valuerunt, nam præventus ab insidiatoribus, cum non haberet, quo fugeret, in latrinam se demersit, tractus postea sordidissime per plateas. Lamprid. Herold. Sabell. P. Faber in Aug. in festo S. Michaelis. Ita non gemmæ, non aurum, quæ quis sibi in vita accumulatur, pretiosam mortem faciunt, sed his omnibus mundi divitiis pretiosior Dei gratia.

Toleti in Hispania nobilis adolescens statum religiosum, ad quem se vocari sentiebat non obscuris indicis, commutavit cum pingui beneficio Ecclesiastico, brevi à vita scandalosa factus infamis, ab ipso Deo meruit non diu tolerari. Repentino morbo ad extrema deductum visitat Ecclesiastes Tolanus, & periculi officique sui humaniter admonet. At ille negat tantam esse ne-

R. P. Kpiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

cessitatem, facturum se in tempore, quod sua salus inquireret, medicus instat, paucasque horas vitæ superesse denuntiat. Urget igitur magis Ecclesiastes, sed idem, quod ante reportat responsum. Jam medicus vix unam superesse horam declarat, sed frustra. Ergo Ecclesiastes cum aliis presentibus in genua procumbit, ut Deo supplices saniorum ægro mentem impetrent, in quem finem Ecclesiastes, arrepta Christi è cruce pendens effigie, Psalmum de profundis orditur, jamque ad illa verba venerat: *Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ*. Cum ecce tibi lignea imago, tota presentium corona inspectante, brachia ad crucem fixa resolvit, & utraque manu aures oblerans formidabilem hanc vocem edidit: *Quia vocavi te, & renuisti, ego quoque* 202. *in interitu tuo ridebo*. Fulmen hoc fuit, quod Vocationi ubi ab imagine jactum est, animam infelici nem spereluit. Zehentner in Promont. l. 4. §. 2. P. nentem Drexel in Brev. Ascet. Part. IV. §. 186. Christus non audit

Anglus quidam Cavalier bonæ notæ, de quo in historiis Societatis Bart. Ingl. l. 4. regnante Elisabetha, cum esset sagacis ingenii, & doctrinæ magnæ, audisset discursum P. Guilelmi Veston Soc. Jesu, abjecit hæresim, noluitque amplius alteri fidei adherere, nisi Catholicæ, verum, cum esset multum dives, timuit, ne, si se declararet Catholicum contra prohibitionem Reginæ privaretur divitiis; astutum modum advenit: scilicet publicè ostendere se hæreticum, ut retineret bona temporalia & intus esse Catholicum, ut cœlestia acquireret. Et quia in morte jam necessariò rejicienda esset hæresis palam, putavit ulterius hunc modum esse sibi securum, quem excogitavit sapientia mundi. Ut sim salvus non requiritur vita bona, modò sit mors bona, quod mihi facile erit, si semper penes me retineo confessarium, qui me absolvet in ultimo morbo ab omnibus peccatis, & si fortè non potero confessionem facere, in morte sufficit una percussio pectoris ad absolutionem. Ita discurrebat, & quia duo habebat palatia, in quibus diversis vicibus habitabat, unum in urbe, alterum in villa urbi proxima, in utraque harum domuum retinebat sacerdotem Catholicum. Persuadendo igitur sibi se habere salutem in manibus suis, ita voluit decipere Deum, & rapere paradysum cum bono latrone, monuit illum P. Veston, quod erraret, dicebatque mortem posse venire subitanè & insperatam, nonne potest venire mors, dum tu dormis & te suffocare catharo, nonne potes statim tam maligna febri affici, ut incidas in amentiam, lethargum, aut apoplexiam, qua itaque prudentia differs ad extrema poenitentiam? Non est consilium con-

R

tra

tra Dominum, hæc in articulo mortis confectio est ultimum remedium; & nescio ne ultima remedia sapè esse inefficacia, quam multi etiam hic in Anglia similis opinionis, etiam præfente sacerdote, malè mortui. Nihilominus iste Cavalier maluit damno suo id experiri, quam credere veritati. Quare stulta fiducia ex una domo in aliam proficiscens sanus, morbo aliquo lethali subito correptus in terra debuit deponi, confestim famuli ad advocandum unum, qui erat in proximo, sacerdotem festinarunt. Sed Deus ita mensuravit vim morbi, ut priusquam accurreret festinans consulto sacerdos, ille exspiraverit in publico diversorio, ad quod illatus fuerat, P. Rosignolius in veritatibus æternit. Doctr. 4.

§. III.

De morte pretiosa Sanctorum.

203.
Pretiosa
Sancto-
rum mors.

GNarus rerum æstimator, vir secundum cor Dei David, multum æstimat mortem Sanctorum. Psalmo 115. v. 15. *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.* Oculi humani falli possunt, frequenter vili pendunt æstimanda, & magni pendunt ea, quæ nullius momenti sunt, at mortem Sanctorum pretiosam esse in conspectu Domini, cujus oculi nunquam falli possunt, advertit specialiter à Deo illuminatus Rex Propheta. Pretiosa Sanctorum mors, cum finem imponat miseris vitæ istius, communem etiam mortem æstimabant exinde Getæ, quod miseris vitæ finiret. Hinc illis mos erat in nativitate filiorum mori flere, quod humanæ conditionis exponerentur miseris, in morte autem ridere, quod illas finierint; quanto majoris habent gaudii causam Sancti in morte, dum vident non solum finiri illis calamitosæ vitæ istius miseria, sed etiam firmam spem habent mox inchoandæ felicitatis æternæ. Pretiosa mors Sanctorum, cum sit porta ad æternam beatitudinem, similis illis 12. portis, de quibus Apocalip. 21. v. 21. *Et 12. portæ, 12. margaritæ sunt, per singulas: & singula portæ erant ex singulis margaritis.* per quam portam aditus patet Sanctis ad hæreditatem regni coelestis irrevocabili jure possidendam. Romani olim bene meritorum de patria corpora porta triumphali, quæ non nisi victores urbem ingrediebantur, efferebant, magni æstimabatur hæc porta. At verò quanto magis æstimanda porta hæc, mors scilicet Sanctorum, per quam illi tanquam victores mundi, & triumphatores transeunt, ut immarcescibilem regni coelestis coronam apprehendant, & æternæ beatitudinis gloriam obtineant. Ad hanc anhelabat gloriam

Apostolus Gentium Paulus, dum diceret 2. Timoth. 4. v. 6. *Tempus resolutionis meæ instat.* Tempus hoc vocat tempus mortis, mors enim non est interitus, sed resolutio hominis, quia scilicet per illam corpus terræ quasi matri, anima Deo, quasi Patri redditur, qui in resurrectione illa conjungetur, & in æternum colligabitur, & glorificabitur utrumque, sunt hæc verba Pauli, inquit Augustinus in Psal. 31. *exultantis magis ad mortis præsentiam, & ad coronam anhelantis quam rimentis, & se ipsum cruciantis.* Ita Martyres audito mortis nuntio exultarunt & jubilarunt, P. Cornel. à Lap. hic.

Mors in Scriptura vocatur somnus, uti Mori & mortui dormientes, Ita 1. Thessal. 4. v. somnus. 12. *Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus, ut non contristemini, sicut ceteri, qui spem non habent.* Vocat autem Scriptura mortuos dormientes, ob spem resurrectionis, unde pia fuit, & est Christianorum consuetudo dicendi de mortuo, obdormivit in Domino. Ita Christus de Lazaro loquitur: *Lazarus amicus noster dormit.* Joan. 11. P. Cornel. à Lap. in 1. Thessal. 4. v. 12. Somnus est mortis imago, unde Poëta:

Stulte quid est somnus gelidæ nisi mortis imago.

Somnus nos mortis admonet, ut advertit Tertullianus 1. de anima. *Etiā per imaginem mortis fidem initiaris, discis mori & vivere, discis vigilare, dum dormis.* Et Seneca Epist. 50. *Dic mihi dormituro, potes non expergisci, potes non dormire amplius dic experrecto. Dic exeunti, potes non reverti, dic redeunti potes non exire.* At somnus mortis quam optabilis est Sanctis, quo requiescent à laboribus suis, post quem sperant se felici resurrectione surrecturos. Non sicut illi divites, qui dormierunt, & nihil in manibus suis invenerunt, sed beati dormiunt somnum, ex quo ad hæreditatem regni coelestis plenè possidendam excitabuntur juxta illud Psalmo 126. v. 2. *Cum dederit dilectis suis somnum: ecce hæreditas Domini.*

Joannis 9. 4. *Venit nox, quando nemo potest operari.* Tropologicè P. Cornel. hic. Mors Cuique homini tempus vitæ est dies ad operandum & merendum gloriam sempiternam: nox verò est mors ejusdem, quare, qui sapit, sequatur consilium sapientis. *Quodcumque potest manus tua instanter operare.* Sic & Philosophi & Poëtæ vitam vocarunt diem, noctem autem mortem, Musænius interrogatus, quis optimè extremum diem clauderet? respondit, qui semper postremum vitæ

æ diem sibi instare proposuerit. Ita Maximus Serm. 36. secundus Philosophus interrogatus ab Adriano Imperatore. Quid esset mors? Respondit. *Æternus somnus, dissolutio divitum, corporum pavor.* Ita Laert. hinc illud:

In æternam clauduntur lumina noctem.

Quocirca Messodanus vir sanctissimus jam senex, cum ab amico in crastinum vocaretur ad convivium. *Cum me vocat in crastinum,* inquit: qui à multis annis crastinum non habui, sed mortis adventum in singulos dies expectavi, uti cuique fideli & Religioso faciendum esse monuit S. Antonius. Sanctorum quoque mors nox; at nox numerosis virtutum eorum stellis illustris, quas stellas numera, si potes. De sanctis illud dici potest. Isaïæ 9. 2. *habitantibus in regione umbra mortis, lux orta est eis: quod perpendens R. P. Oliva stro. 1. 15. p. 44. Felices umbræ, lucis patentes, expetenda mortis umbra, dei mater. Illæ tenebræ cor illuminant, quotquot vermes scatent de cadavere, tot stellæ micant in mente intuentium. Hoc fatetur David, cum ait Psal. 138. v. 11. Nox illuminatio mea in deliciis meis.* Ita sanè mors Sanctorum nox, quam felicitis æternitatis dies sequitur, sequitur lumen gloriæ, lux perpetua. Nox hæc mundi vanitates nobis detegit, virtutum stellas demonstrat.

Carolus Rex Siciliæ, cum in ultimis esset, hæc locutus est: *O vanas hominum cogitationes, ah miseri honoribus delectamur, aurum acervamus & negligimus cœlum.* Ubi nunc vires imperii mei, eadem me necessitas involvit, quæ vilissimum mendicabulum. Et tot millibus famulorum, clientum, adulatorum, ne quidem unus est, qui comes ire velit, aut possit ad Dei tribunal. Lucius Marineus de Rep. Hisp. 1. 13. P. Drexellius in Prodr. æternit. c. 3. §. 26. Rex quoque David moriturus, à Deo specialiter illuminatus, non coacervationem divitiarum, non quæstionem deliciarum, & honoris Regum, sed servitium Dei commendat. 1. Paral. 28. v. 9. *Tu autem Salomon fili mi, scito Deum patris tui, & servito ei corde perfecto, & animo voluntario: omnia enim scrutatur corda Dominus, & universas mentium cogitationes intelligit. Si quaesieris eum, invenies: si autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum.*

205.
Mors bona tam à bonis quam à malis consideratur.

Pretiosa Sanctorum mors, quam non modò Sancti, sed etiam mali desiderant. Ita Balaam Numerorum 23. 10. dicebat: *Moriatur anima mea morte justorum & fianovissima mea horum similia.* P. Cornel. hic R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asserica.

Moriatur anima, id est, ego: anima verò pro homine quasi pars pro toto sumitur per Synecdochen: sic etiam sumitur à Samphone, cum ait: *Moriatur anima mea cum Philisthim.* anima enim in se mori nequit, sed tamen homini & corpori mori quasi videtur, cum ab eo separatur, sic dicitur 1. Machab. 2. 38. *Percusserunt mille animas,* id est, mille homines. Castra Israel hic vocantur castra justorum à potiori & digniori parte, licet in illis sint plures impii quam justi; simili modo Ecclesia dicitur sancta, licet in ea plures sint impii, sensus ergo est quasi diceret Balaam; utinam mihi contingat mori, tam læta, & felici morte, quali fideles & justi Israelitæ moriuntur, scientes se ad meliorem vitam scilicet ad beatam immortalitatem transire. Omnes ergo, mali etiam, bonam mortem appetunt sed bonam vitam fugiunt, quia benè mori felicitas est, sed benè vivere laboriosum est, unum tamen sine alio non conceditur, æternitas à morte pendet, hæc à vita bona vel mala, periisse semel æternum est. Vir quidam Princeps hæreticus, aut potius politicus, bonæ tamen indolis & ingenii rogatus, quid de Catholicis & Calvinistis sentiret, utrorum fides verior esset? Respondit argutè, se malle vivere cum Calvinistis, sed mori cum Catholicis, quod horam sit mors latior & securior, illorum sit vita licentiosior & voluptuosior. Verum sanius & suæ saluti congruentius dixisset: Quandoquidem malo mori cum Catholicis, malo & cum eis vivere, bona enim mors à bona vita pendet, & impossibile est, eum, qui hæreticè & malè vivit, benè & feliciter mori: prudentius ergo sibi quæ utilius dixisset Balaam: *Vivat anima mea vita justorum, ut moriatur morte justorum.* Lamachus Centurio militem erroris admissi increpabat, cumque ille culpam agnosceret & diceret: *se deinceps nil tale admissurum,* respondit: *In bello non licet bis peccare.* Ita Plutarchus in Lacon. At in morte non licet vel semel peccare. Iphicrates apud eundem ajebat. Turpissimam esse Imperatoris vocem: *Non putabam:* Christiano imprudens & stulta est vox. Non putaram tanti interesse inter bonam & malam vitam & mortem, non putaram ab ea tantam pendere æternitatem. Symbolicè mors justorum est mortificatio passionum, quam acquirunt per contemplationem & vitam coelestem. Pulchrè S. Bernardus. *Moriatur anima mea morte justorum, ut nulla jam illaqueet fraus, nulla oblectet iniquitas, bona mors, quæ vitam non aufert, sed transfert in melius.* Triplex est mors, inquit Hugo Card. *Natura, culpa, & gratia.* in prima moritur caro, in 2da anima, in tertia totus homo. Prima separat animam à carne. Secunda dividit gratiam à

mente. Tertia sejungit hominem à curis sæculi. Prima est omnium, 2da malorum, 3tia est bonorum. Mortui prima morte sepiuntur in mundo. Secundi in inferno cum epulone. Terti in celo cum Lazaro. De prima dicitur Ecclesiastici 41. O mors quam amara est memoria tua. De 2da Psal. 33. Mors peccatorum pessima. De 3tia. Moriatur anima mea morte iustorum.

Sancti desiderabant mortem.

Desiderabant etiam Sancti mortem bonam, S. Paulus ad Philipp. 1. v. 23. *Conarctior autem è duobus, desiderium habens dissolvi & esse cum Christo.* Cornel. à Lap. hic moraliter. Plerique Sancti dissolutionem hanc desiderarunt, illudque desiderium nobis commendarunt, laudare solebat S. Augustinus illam sententiam S. Ambrosii morituri, qua suis flentibus ac rogantibus, ut à Deo longiorem posceret vitam, respondit: *Non sic vixi, ut pudeat me inter vos vivere, sed nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus.* Cujusdam quoque inquit Possidonius Coepiscopi & familiarissimi amici sui in extremis vitæ, de talibus frequentissime referebat (Augustinus) dictum, ad quem, cum visitandum jam morti propinquantem ventitasset, & ille manus gestu, se à sæculo exiturum significaret, atque ei à se esset responsum, adhuc cum Ecclesiæ necessarium vivere posse; illum, ne putaretur hujus vitæ teneri cupiditate respondisse: Si nunquam; bene: si aliquando, quare non modo. Porro tres sunt causas, quæ S. Paulum, & alios Sanctos incitarent ad desiderium hoc, ut cuperent dissolvi, quas persequitur D. Ambrosius l. de bono mortis & Cypr. de mortalitate. Tria enim sunt vincula, quæ nos hic ligant & premunt, 1mum est ærumnarum corporis, 2dum concupiscentiæ & peccatorum, 3tium terræ rerumque terrenarum. Hæc omnia mors abfolvit facitque nos impassibiles, impeccabiles, coelestes & divinos. Prima ergo causa, quæ facit nos optare hanc dissolutionem, sunt morbi & ærumnæ hujus vitæ, ex enim tantæ sunt, ut disputet S. Augustinus l. 13. Civit. An hæc vita potius mors dicenda sit quam vita. 2da hujus desiderii causa est tum concupiscentia, cum qua perennem & multiplicem luctum gerunt omnes Sancti, tum periculum peccandi mortaliter &c. Dices. Charitas inclinat semper ad majus & majus sui incrementum & ad accumulandum majora semper merita & præmia, hæc autem non per brevem sed per longam vitam acquiruntur. R. ita est, sed tamen si in una lance ponas spem hujus augmenti meritorum, & charitatis, in altera verò ponas periculum peccandi mortaliter, hæc illi longè præponderabit, idem suo modo & proportionem censent Sancti de

peccatis venialibus. 3tia hujus desiderii causa, eaque potissima est, ut ad æternam illam, beatamque vitam transeamus, simusque cum Christo & Sanctis; Unde solam hanc desiderii sui causam exprimit hic Apostolus. Hanc causam perurget S. Cyprianus: *Magnus nos illic charorum numerus expectat parentum, fratrum, filiorum, frequens nos turba & copiosa desiderat, jam de sua immortalitate secura, & adhuc de nostra salute sollicita, ad horum conspectum, & complexum venire, quanta & nobis, & illis in communi latitia est.* S. Gregor. l. 1. dialog. cap. 2. refert Marcelum à morte suscitatum à S. Fortunato Episcopo Tudertino, ingemuisse ac dixisse: *O quid fecisti, o quid fecisti.* P. Cornel. à Lap. in cap. 1. ad Philipp. v. 23.

S. Hilarion puer penè existens, incidit in latrones, qui ad eum conversi, quid, in Mortem quiunt, faceres, si latrones ad te venirent? sancti non quibus ille respondit: *Nudus latrones non timeant, met.* Et illi certe ajunt occidi potes, possum, imò illi inquit, possum & ideo latrones non timeo, sultant & quia mori paratus sum. P. Cornel. in Actor. exultant c. 19. v. 15. Insultat morti Paulus 1. Cor. in morte. 15. v. 55. *Ubi est mors victoria tua, ubi est mors stimulus tuus.* Citat Paulus Osæ cap. 13. 14. *Ero mors tua, O mors, morsus tuus ero inferne.* Apostolus hic immutavit verba non sensum, eodem recidit versio LXX. cum nostra ad Hebr. Osæ 13. sensus ergo est. Ubi est mors victoria tua, & stimulus tuus, quo soles homines occidere, eisque dominari, q. d. perit, contractus est à Christo, qui est mors tua, o mors, & morsu suo te, O inferne, disruptit. Ubi adverte hoc ceptum est impleri cum Christus resurrexit & animas Sanctorum è limbo reduxit, sicque ex inferis quasi morsu hanc partem abstulit. Ita Ansel. August. perfecte autem implebitur in communi resurrectione, ut hic docet Apostolus. S. Franciscus, cum gravissimis arderet corporis doloribus, nulum aliud fomentum habebat, cum & ipse divinas laudes caneret, & alios canentes audiret, cumque objurgaretur ab Helia dicente: Illud tempus extremum poenitentiae dandum non gaudio R. *Non licere sibi aliud facere, cum sciret, se brevi cum DEO fore.*

Sanctus Bernard. Serm. 26. in Cantic. Loquens de morte fratris sui Gerardi, qui animam agens in illam Psalms vocem eruperat. *Laudate DEUM in celis, laudate eum in excelsis,* sic ait: *Jam tibi frater mi, nocte adhuc media die sebat, nox sicut dies illuminabitur. Accitus sum ego ad id miraculi, videre exultantem in morte, hominem, insultantem morti, ubi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus? Jam non est stimulus sed júbilus, jam cantando moritur homo, & moriendo cantat.*

124. P. Cornel. à Lap. in 1. Corinth. 15. v. 55. Non timebat mortem Job, imò ex illa spem felicitis æternitatis desumebat, cum diceret c. 29. v. 18. *In nidulo meo moriar, & sicut Phoenix multiplicabo dies meos.* Cur meos? Dies hujus vitæ non sunt dies nostri, haberemus eos in nostra potestate, & esset in nostra potestate eos augere: sed sunt in potestate tot Tyrannorum, quot sunt miserie vitæ. Soli dies æternitatis sunt nostri; sed si sunt dies æternitatis, quomodo multiplicabuntur, cum æternitas non admittat multiplicationem & augmentum. R. Æternitas DEI crescere non potest, hominum potest; quia licet finem non habeat, habet principium, neque crescere potest à parte post, in qua parte fuit, sed à parte ante, à qua incipit, atque hoc modo, quantum vitæ detrahatur, tantum æternitati superadditur, atque adeò mors juveni auget æternitatem à parte ante. DEUS loquens Abraham de gloria filiorum suorum posteritate, nunc eos pulveri, nunc stellis comparavit, ut eos doceret (ait Philo) quod eo pacto evaderent stellæ, si in cineres resolverentur. P. Vieira in exeq. Domicillæ de Ataide 1649.

207. Apocalypsis 14. 13. Vox de celo audita, quam justus est scribere S. Joannes. *Beati mortui, qui in Domino moriuntur.* Beati mortui. S. Cyprianus suos adhortans, ad fortis patientiam. l. Mortalitat. *Quanta præstio sublimitas inter ruinas humani generis stare?* Quæres, qui nam mortui in Domino; R. ad literam LXX. mortui ample sumunt, scilicet tam pro mortuis in præfenti, quam in futuro, quam in præterito, ut significet tam morientes, quam morituros, quam defunctos jam mortuos, sic enim Hebræi sæpe ampliant tempora suorum verborum, ut sub præterito intelligant præfens, & futurum & viceversa. Porro, ut quis moriatur in Domino, vivere debet in Domino, id est in DEI gratia & voluntate, ferè enim bonam vitam bona mors, & malam vitam mala mors sequitur, ut ait Augustinus. Sicut ergo Romæ mori non potest, qui Romæ non vixit, sic, qui in DEO non vixit, in DEO mori non poterit & contra, qui cum DEO conjunctus vixit, in DEO etiam morietur. Hinc bene quispiam:

Ut tibi mors felix contingat vivere discere,
Ut felix possis vivere, discere mori.

Et S. Augustinus de Discip. Christian. c. 12. *Mori malè times, & malè vivere non times? corrige malè vivere, time malè mori, sed noli timere, non potest malè mori, qui bene vixit, Christianus es, fidei oculum intende, contigit mori inopem illum, & deferri ab Angelis in Sinum Abraham, quid*

proderat Diviti sepulchrum marmoreum, sitienti apud inferos? Quid oberant pauperi panis cum sanie ulcerum ejus requiescenti in sinu Abraham, modò elige mortem &c.

Moraliter innuit hic S. Joannes mortem beatam, & perfectam eorum esse, qui in Domino, id est in Domini Dei commemoratione, inchoatione, amore, ideòque in actu charitatis animam efflant: quod proinde omnibus desiderandum, & re ipsa faciendum est. Ita mortuus est S. Augustinus, recitans cum lachrymis psalmos poenitentiales, in actu contritionis, qui est actus amoris DEI. Teste Possidonio in ejus vita. S. Thomas Aquinas elevatis in cælum oculis & manibus, alta voce pronuncians illa Cant. 7. v. 11. *Verbaultimo à se explicata, Veni dilecte mi, egrediamur in Agrum, moriens in cælum evolavit.* S. Ludovicus fixis in cælum oculis, ardenti spe & amore suspirans: *Introibo in domum tuam Domine, adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini sancto tuo, Spiritum DEO, & cælo reddidit.*

B. Petrus Celestinus dicto: Laudet Dominum omnis spiritus, immortalis est. S. Franciscus Xaverius, manu tenens, crebroque exosculans Christum crucifixum ac ingeminans. *JESU Cordis mei:* in cor ejus spiritum suum deposuit. Beatiores sunt, qui non tantum in actu, sed ex actu & vi amoris DEI moriuntur. Ita mortua est B. Virgo ex languore & desiderio videndi Christum, Ita & amore mortua B. Magdalena, S. Franciscus, S. Catharina Senensis, S. Borromæus, noster S. Stanislaus Kostka. Dicitur ulterius Apocalyp. 14. 13. *Amodo jam dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis. Ut requiescant (perperam Beza quoniam requiescunt) à laboribus suis. Amodo id est ex nunc, & deinceps in æternum. Puta à tempore mortis, illico requiescunt, & requiescent in omne ævum.* Ita Ambrosius, Haymo, Beda, qui diciturque ad mortem oportet laborare, certare, pati, post mortem dicitur: *Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini.* Obijciunt hæretici, si justi omnes mox à morte requiescunt à laboribus: ergo nulli eunt ad purgatorium ejusque cruciatus. R. Negando consequentiam. Nam primo quod dicitur hic justos requiescere à laboribus, intellige hujus vitæ, quos scilicet exantlarunt, in mortificatione passionum, in observatione Divinæ legis, & in persecutionum tolerantia. Hi enim mox à morte ab eis requiescunt, sed siquid adhuc labis habeant, illud detergendum est in purgatorio. Adde, eos in purgatorio requiescere in certa spe salutis & gloriæ æternæ brevi affuturæ, quæ cum aderit, re ipsa in æternam requiem introibunt. 2do Turrianus & ex eo Franciscus Suarez.

3tia. parte tract. de poenitentia disput. 43. censent S. Joannem hic loqui tantum de perfectis justis, qui nulla labe culpæ etiam veniali, nulloque poenæ reatu pro culpa lenda obstricti sunt & puri prorsus sunt & liberi. Hi enim cum nullum habeant debitum mox in æternam requiem introibunt. Plura P. Cornel. in 14. Apocal. v. 13.

208.
Mors jucunda.

Plato Cœnobiarcha, teste Theodoro læto animo expectabat mortem. Ad sepulchrum suum, cui erat inhumandus, se deferri voluit. Et hæc est, inquit, laborum meorum meta, hic terminus. Morte jam instante funebre carmen canere cepit his verbis. Resurgent mortui & exsurgent, qui sunt in monumentis, & lætabuntur, qui sunt in terra. D. Antonius Florentinus Præsul de Antonio Paduano commemorat: hic dum se illi Christus sub mortem visendum præbisset, cum lætitia animi hymnum: O gloriosa Domina cantabat. Curtius libr. 7. c. 24. refert de Sogdianorum captivis triginta nobilissimis; hi ad Alexandrum Macedonem adducti, ut per interpretem cognoverunt, jussu Regis ad supplicium se trahi carmen lætantium modo canere tripudiis & corporis motu gaudium animi ostentare ceperunt. Rex miratus revocari eos jubet, causam lætitiæ querit. Illi si ab alio necarentur tristes se morituros respondent, nunc tanti Regis jussu cadere, honestam sibi mortem videri, quam & carminibus sui moris, lætitiæque celebrarent. Quanto majori exultant gaudio Sancti, qui in Domino moriuntur, qui ex decreto summi Regis ad feliciorum vitam transeunt. P. Drexellius in Christo moriente c. 1. Ælianus tradit l. 5. variar. histor. cap. 6. Calanus Sophista Indus cum Alexandro, Macedonibus, insuper & vitæ multum valedixisset, in pulcherrimo Babylonis suburbio, pyram e lignis odoratis constructam conscendit, mediaque strue lignorum stetit, coronatus fulgente, quem ipse adorabat, sole. Quo facto signum Macedonibus dedit, ut pyram accenderent. Ardenter rogo, flammis involutus, Calanus constitit immotus, neque ante collapsus est, quam exspirasset. Alexander obstupescens viri animum, dixisse fertur: A Calano potentiores hostes debellatos quam à se. Nam Alexander cum Perro, Taxilla, Dario, Calanus verò cum labore & morte decertavit, P. Drexell. in Prodr. æternit. Quam fortiori animo Christi heroes rogos, aliæque tormenta affulgentes sibi Solis justitiæ gratia sustinuerunt.

Apoph- Sanctæ fuerunt mortes antiquorum Patrum triarcharum, sancta monita suis relinquentium, ut Josephi Patriarchæ Genes. 50. v. rientium, 25. Moyfis Deuterom. 31. & 32. Josue c.

24. Davidis 2. Regum. 22. & 23. Elisei 4. Regum 13. Mathat. Machab. 2. S. Basilii moriens suos ad se confluentes doctrina sacra instruxit, dicensque: *In manus tuas Domine commendo Spiritum meum.* Sancte obiit. S. Augustinus moriens. *Non est mirum, inquit, quod cadunt ligna & lapides, & mortales moriuntur.* S. Chrysostomus ante mortem plurima passus, moriens dixit: *Gloria tibi Domine de rebus omnibus*; uti refert Niceph. S. Fulgentius acerrimo morbo correptus, *Domine, inquit, da mihi modò patientiam, & postea indulgentiam.* S. Hilariion teste S. Hieronymo moriens dicebat: Egredere, quid times? anima mea? quid dubitas? septuaginta propè annis servivisti Christo & mori times? S. Bernardus moriens: Hæc tria, ait, in vita servavi, quæ vobis commendo. 1mo. Minus sensui meo, quam alterius credidi. 2do. Læsus de lædente vindictam non expetivi. 3tio. Nemini scandalum facere volui, & si quando incidit, sedavi, ut potui. S. Gerardus S. Bernardi frater, moriens ait: *Laudate Dominum de cælis, laudate Dominum de excelsis.* Ferdinandus Castellæ Rex moriens: *Domine, inquit, regnum, quod à te accepi, tibi restituo, colloca me quæso in æterna luce.* Carolus Siciliæ Rex moriens; *O vanus inquit, hominum cogitationes, quid mihi jam regnum prodest, quam præstaret jam pauperem fuisse non Regem.* P. Cornel. à Lap. in Gen. cap. 50. v. 25. P. Suarez moriturus dicebat: Non putabam, tam suave mori. S. Dominicus dicebat: Occurrite Sancti Dei &c. V. Berchmans regulas, imaginem Crucifixi & coronam tenens dicebat: Hæc tria mihi charissima, cum his moriar. Quidam in Gallia Narbonensi dicebat: *Quid prodest Pindarum legisse.* Philip. 3tius Hispaniarum Rex dicebat; Utinam in aliquo religiosæ domus angulo vitam traduxissem. Noster Joannes à Campis moriturus dicebat: O si scires quantum in morte solatium Beatissima in vita culta. P. Laniccius de morte, abst. à peccatis, parte 3tia de morte, abst. à pecc.

Diocletiani & Maximiniani ævo invicti martyres Ursus & Victor cum 60. so. Mortes ciis, quilibet caput suum à cervicibus resecando ætum ad certum viæ spatium manibus suis gestavit. Surius. Tomo 1. S. Benedictus Benen-tium. d'Ginorum Patriarcha animam DEO stans reddidit. Lippello. 21. Mart. P. Drexell. in Prodr. æternit. cap. 3. S. Jonas S. Dionysii Discipulus capite plexus, caput suum per tria millia portavit. P. Nadañ in anno cœlest. die 22. Septembr. De quo:

Consilium manibus portans operatur & ultro, Proque Deo Martyr devovet ipse caput.

Al-

Mortif
lix S. F
cis.

210
Morte
verè R
giz.

Alluditur ad illud operata consilio manuum, S. Elipius Martyr, simulacris Gentilium contractis, resectum gladio caput utraque manu ad montem usque, ubi sepeliendus erat, deportavit. P. Nadasi in anno cœlesti die 16. Octob. De quo Martyre,

Effert ipse suum funus de morte triumphans.
Fert caput, & morte est fortior ipse sua.

S. Justus novennis parvulus, prophetiæ ac eleemosynæ Spiritu plenus, præcisum suum Christi causâ caput ipse elevans, & per fratrem ac patrem matri mittens ajebat: Ut amoris erga se mei hoc pignus habeat: quod si mei tenetur desiderio, studeat sequi me in paradiso jam degentem. P. Nadasi in Anno cœlesti die 18. Octobr. De quo Martyre,

Ludere nunc, divine puer, num eludere mortem
Sic placet? & lusus sit tibi sphaera, caput?
Per patris, fratrisque manus sic matris amor
Colludis? nosti vincere, plaude puer.
Nam capitis lusus præluferat iste coronæ
Justitiæ, Numen quam tibi Juste dedit.

P. Severinus Boëtius Poeta, Philosophus, qui resectum suum caput sanctum, ipsemet, usque ad templum delatum, aræ imposuit, & interrogatus, à quonam fuerit percussus, respondit: Ab impiis. P. Nadasi in Anno cœlesti die 23. Octobr. De quo Martyre.

Versando manibus caput, ô divine Poëta
Pergis, nec titubant morte premente pedes.
Scande super cœli Parnassum lætus honoris.
Hoc insigne caput, laurea summa manet.

Mortifeli- S. Felix Martyr, dum ad supplicium
S. Felici- duceretur, alta voce dixit: Virginitatem custodi-
cis, vi, Evangelia servavi, veritatem prædicavi, nunc flecto cervicem Deo victima. Baron. To. 2. anno 302. P. Drexell. in Prodr. æternit. c. 3.

S. Dionysius Areopagita jam capitis damnatus dixit: Ultimum verbum Domini mei in cruce, sit & mihi ultimum in hac luce. Pater in manus tuas commendo Spiritum. P. Drexell. in tribun. Christi l. 1. c. 3.

210. S. Ludovicus IX. Galliarum Rex mori-
Mortes turus, inter alia sub ultimam luctam dixit
verè Re- illud Psal. 5. Ego autem in multitudine mi-
giæ, sericordiae tuæ introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum, in timore tuo Domine deduc me in justitiam

tuam. P. Drexell. in tribun. Christi l. 1. c. 10. Anno Christi 1136. Ludovicus Crassus Rex Galliarum cum annis 30. regno præfuiisset, anno ætatis suæ 60. post largissimam in templa & pauperes erogatam eleemosynam, exhomologesim sæpius iteravit, Eucharistiam suscepit, quibus omnibus peractis tapetem sterni, eumque in crucis formam cinere perspergi, & in illo se collocari voluit, ac in hoc situ judicem suum operiri. P. Drexellius ibidem.

Ferdinandus Castellæ & Legionis Rex Catholicus & pudicus A. D. 1065. uti refert Lucas Tudensis, & ex eo Baronius deficiens ab Episcopis, & viris Religiosis, uti voluit, delatus est ad Ecclesiam, cultu regio ibi fixis genibus ad altare ait: Tua est potestas Domine, tuum est regnum, regnum, quod te donante accepi, & quamdiu tuæ placuit Majestati, rexi, ecce reddo tibi tantum animam, de voragine ipsius mundi ereptam, ut ipsam ad te suscipias, deprecor, & hæc dicens exiit regalem chlamidem, qua induebatur corpus, deposuit & gemmatam coronam, qua caput ambiebat; atque cum lachrymis solo prostratus, pro delictorum venia Dominum attentius exorabat. Tunc ab Episcopis accepta poenitentia, extremæ unctionis Sacramento perunctus, induitur cilicio pro ornamento regali, & aspergitur cinere pro aureo diademate, cui vitali in poenitentia permanenti, coram prædicto altari, duobus diebus à Deo vivere datum est, sequenti autem die, quæ erat Joannis Evangelistæ, inter manus Pontificum cœlo tradidit spiritum.

A. C. 1065. Carolus V. Imperator diu ante mortem administratione Reipub. se spontè submovit, & cum in filium, jam validum ævi, & animi curas contulisset, secessit in Hispaniam, & in S. Justi Monasterio se abdidit cum 12. duntaxat familiaribus, interdixit autem aliter se, quam Carolum appellari. Sarcophagum cum suppellectili funebri sibi construi fecit, quem secum deportari clanculum, quocunque iret, jussit, putabant alii ibi latere thesaurum, alii libros &c. Ille verò subticendo, quid esset in rei cujusdam sibi omnium charissimæ usum, id secum deferri dicebat, sic assidue mortem ante oculos sibi proposuit. De hoc refert P. Fami. Strada Doc. 1. T. 7. Carolus V. Imperator fratri Ferdinando imperium Philippo filio Hispaniæ regnum resignavit, & hoc tempore, quo posset imperare, destitit, suo etiam supervixit funeri, quod solemne adhuc vivens apparari mandavit, ceremonias vidit, exequias ac cæmen funebre cantavit, ad extremum, faciem, quam accensam gestabat, Sacerdoti tra-

tradidit, dicens: Ego te vitæ ac necis arbitro oro, ut quemadmodum oblatum hunc cereum à me Sacerdos recepit, ita animam meam tu suscipias. Hujus Caroli V. avus Maximilianus I. testamento cavit, ut exanimatum corpus suum, rudi linteo involutum, sarcophago, quem quadriennio ante mortem sibi parari curarat, imponeretur, naribus, ore, auribus viva calce oppletis. Cur hoc. Voluit monumentum illud assidue in oculis habere, quod diceret: Maximiliane cogita mori, quid te dilatas & extendis? quem tot regna non capiunt, locus iste capiet. Sed cur non aromatibus, sed calce condiri vis? Ut citius redeam in terram, ex qua sum sumptus. Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris. Ita Justus Lipsius, Cornel. à Lap. in c. 23. Numerorum. v. 10.

211.
Læta
mors,

Pelagius Græcus interpres l. 2. n. 52. refert senem Religiosum in Scythia morbo fatali confectum; cum non pauci lectulum morientis cingerent, senex oculos insolito modo circumvolvens, semel iterumque risit, quærentibus, mirantibusque cur rideret, respondit triplicem ob causam risisse. Ego, inquit, risi, quia vos timetis mortem omnibus communem nemini non subeundam. Deinde risi, quia cum mortem timeatis, nihilominus vos parum sollicitè paretis ad mortem. Risit quoque. Quandoquidem vos plorare cerno, quos lætari conveniret, cum ego nunc à laboribus transeam ad requiem. His dictis obiit, P. Drexell, in Tribunal. Christi l. 1. c. 10.

Eccles. 48. v. 27. dicitur de Ezechia Rege. *In diebus ipsius retro rediit sol, & addidit Regi vitam. Spiritu magno vidit ultima & consolatus est lugentes in Sion.* Utinam nos quoque spiritu magno, spiritu principali confirmati & gratia Dei pleni videamus ultima, nobisque & aliis consolationem adferamus.

Mors
generosa,

P. Henricus Morus Anglus, in Anglia, in odium fidei, morti destinatus, se etiam ipse victimam obtulit, acceptoque Nuntio succlamavit flagranter: Veni mi JESU dulcissime, ut devictus tibi, à te nulla æternitate avellat. Venite vincula, crates, tormenta, lamenta mortis venite. JESU amore placetis; In loco supplicii cum dixisset: *In manus tuas Domine commendo spiritum meum*, pectus in signum animi de peccatis dolentis percussit, simulque subducto carro pendit, & mox quadrifariam in partes carnificatus est, P. Nadasi in anno dier. memor. Ima Februarii.

S. Petrus Ballidus moriturus, cum qui Mortem dixisset: *Sursum corda.* Respondit: *ta.* Jam ibi est. Dum illi denuntiaturum esset, ex revelatione eundem recta ad cælum iturum, respondit: *Gloria Patri, & Filio &c.* P. Nadasi ibidem 27. Octobr.

Ignatius de Rassinghem Coadjutor Bel-Mors ex ga licet ex illustrissima Isenglineniorum co-obedientum familia natus, & lingua latinæ non ignarus, elegit abjectus esse in domo Dei. Moriturus ante supremam paucis horis, pro felici exitu benedictionem, atque ut sic dicam, obedienter moriendi facultatem supplex petivit, eaque obtenta, obedientem animam dedit. Ibid. 7. Decemb. Petrus Monerius Gallus Scholasticus Soc. JESU in mortis proximæ termino dæmonem sibi adstantem suspexit, & quærit, an esset aliquid, quod sibi objiceret, innuit dæmon, se nihil habere, P. Wieruszowski die 28. Maji.

P. Franciscus Cardosus Lusitanus dum Mors bea vocatur à Sacrario ad Missam celebrandam, reperitur mortuus, porrecto in apertum librum (Biblia erant) digito, impressa ibi verba hæc monstrante: *Beati mortui, qui in Domino moriuntur.*

Nec dubitare licet mortem venisse beatam, Demonstrata jubent, Biblia ferre fidem. P. Wieruszowski die 20. 7bris.

P. Franciscus Soboya Hispanus, præerat primò Curie Marescallus Filii S. Francis Borgie, ejusdemque Ducis ac Domini exemplo Societatem impetravit. In ejus exequiis, cum cerei pro eo condendo 24. horis arsisent, è cera (ut patuit ponderantibus) ne unica quidem uncia defuit, ex quantitate retenta, quam prius necdum accensi habuerunt. Inde piaturum non es progressus ad ignem, Qui parcat ceræ parcat & ille tibi, P. Wieruszowski die 3. Novem.

Ludovicus Cortesius Jurisconsultus Patavianus in funus suum 50. Musicos conduxit, à 12. virginibus veste viridi ornatis ferri jussit, hære testamento prohibuit. Weber Fin. 27. §. 17.

B. Albertus Magnus Magister D. Thomæ ultimo vitæ triennio Philosophiæ & Theologiæ oblitus repente meliorem Philosophiam reperit, quando tumultum quotidie, ut specularetur, adiit. Ann. Cæle. 13. Novemb.

Doctrinæ subito extremis oblitus in annis Sis licet ô Doctor magne, memento mori,

Et

Et studuit, didicique mori: Est ars ista suprema;
Et consummata est ars, benè scire mori.

Mortis S. Gertrudi virginis, ultro data etiam ma-
bonæ affe- nu, mortem ac æternitatem felicem pro-
curatio. misit è sinu MARIE JESUS. P. Nadasi in
Anno Cælef. 17. Martii.

Non, non, terribilem lucem cum morte timebis,

Fert tibi suppetias diva suprema manus.
Scire mori Illa triumphalem referat tibi dextera portam.
ars magna. Nec non ad Superos indicat illa viam.

Memoria Non obliviscitur homo lucris tempora-
mortis lis, quàm magis oblivisci non deberet lucris
quia ne- spiritualis, quod provenit ex morte, ejus-
cessant. que memoria, ad Philipp. 1. v. 21. dicebat
212. Apostolus: *Mibi verò vivere Christus est, & mori lucrum.* Cornel. à Lap. hic *Mori lucrum.* Primò simpliciter q. d. Mors est lucrum beatitudinis, mortem ergo non timeo, quia, si occidar, lucrabor vitam æternam præsentemque fruar Christo. Ita Chrysof. Ambros. D. Thom. 2dò. Exponitur hoc: *mori*, id est, mortis meæ lucrum est scilicet Christus, idem qui est & vita mea, Christus inquam, id est, fructus & conjunctio Christi. Ad hoc mortis & Christi lucrum anhelabat S. Ignatius. *Rogo vos*, inquit ad Romanos, *ne erga me intempestive benevolis sitis, finite me bestiarum escam esse, per quas Deum assequi licet.* S. Chrysof. in Moral. Hom. 3. docet, Christianos non debere fugere fideles mortuos, eò quòd mortui sunt, quia eis mors lucrum est vitæ melioris, sed lugendos esse & adjuvandos, si in aliquibus peccatis mortui sunt. Apud Indos Orientales est quædam gens, apud quam mortuorum ossa loco aureorum nummorum conservabantur. Similiter mortis memoria pretiosa & inter lucra reputanda ac retinenda in memoria velut in scrinio. Possunt excitare memoriam ossa illa, quibus plenus erat campus Ezechielis 37. v. 1. *Qua acceperunt ossa ad ossa v. 7.* In quo resurrectio mortuorum notatur, nos quoque memores simus, quòd accedamus ad hæc, eritque quisque tanquam os ex ossibus istis, sed spes felicitis resurrectionis post mortem nobis in lucro, illaque gaudeamus.

Memoria
mortis ar-
cet pecca-
um,

Teste Joanne Climaco Gra. 6to. Homo Religiosus & solitarius ad extrema perductus, hora una jacuit quasi extra se, dum tamen ad se rediit, petiit, ut ab illo abscederent, quibus egressis tuguri aditum lapidibus obstruxit, relicto uno foramine exiguo, per quod illi esca suppeditaretur, in hac austeritate 12. annis vixit lachrymabundus sedendo, præter panem & aquam
R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asierica.

nihil degustavit, tandem sub vitæ finem, dum accolæ rupto pariete ad illum accurrerint, petierintque aliquod monitum, dixit: Nemo, qui revera mortis memoriam agnovit, peccare unquam poterit. P. Drex, in Prod. æternit. c. 3. §. 36.

S. Germanus Episcopus miraculis clarus, qui mortis semper, maximè cum ad lectum iret, memor erat, Moysis instar visus est, radiis, velut cornibus relucere. Ann. Cæle. 28. Maji.

Quam pretiosa fuit quàm illustris mors tua
Præsul

Cornutis radiis clara corona probat.
Nos quoque si memores essemus mortis, adef-
let
Hæc nobis felix, & bona vita foret.

S. Bertulphus è feretro suo, pulsu edito, significabat, si quæ clades populo imminabat. Ann. Cælestis 6. Februarii.

Mortales vigilate, sonat vox mortua tumbæ
Indormire malis, nos vetat iste sonus
Si vox ista simul nobis resonaret in ante,
Possemus celeri damna præire fugâ.

S. Ida vidua tumbam, quam sibi præparaverat, elemosynis quotidie bis implevit, easque pro felici ad mortem præparatione in egenos è tumba distribuit. P. Nadasi in Anno Cælef. die 4. Septembris. Ad illam:

Nascèris Christo, moriens vitæque perenni
Vives; nam panis, sit tibi tumba domus.
Uberrate domus Dei satiaberis Ida
Mensura in cælis te copiosa manet.

S. Chrysof. *Considera mihi*, inquit, *Dei providentiam, non ipsum (Adamum) primum mori permisit, sed hoc, ejus filium (Abel) pati, ut ante oculos tabescens filii corpus, intuitus & marcescens magnam ex hoc aspectu Philosophiæ disciplinam sumeret.* Actorum 20. v. 9. Sedens autem quidam adolescens, nomine Eutychus super fenestram, cum mergeretur somno gravi, disputante diu Paulo, ductus somno cecidit de tertio canaculo deorsum, & sublatus est mortuus (Hic adolescens suscitatus fuit à S. Paulo) Concionabatur tunc D. Paulus, sed dum hic casus contigit, sermonem finivit. Quare? Dat rationem S. Chrysof. stomus Hom. 43. in Act. Apost. *Casus pro Doctore fuit.* S. Bernard. Serm. 3. de tentat. Si te luxuria tentat, si libido ad peccatum incitat, objice tibi memoriam mortis. Seneca ad Lucillum Libidinis incendium continebis, si te moriturum cogitaveris.

S

Mor-

213.
Mortis
memoria
pernecef-
aria,

Mortis memoria res est tam necessaria, ut ea non minus, quam pane cibario egeamus. Psal. 101. 11. dicit David: Cinerem tanquam panem manducabam. Balduinus ibi cinerem &c. id est, memoria infirmitatis & conditionis meae, qua memini me cinerem & pulverem esse, panis mihi est, refectio mea est. Oramus. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Mar. 6. Augustinus id perpendens: Competenter ergo oramus panem nostrum quotidianum dari nobis hodie, quia crastinus dies, quod pariat, ignoramus. Ita cum pane quotidiano, quotidie memoria mortis utendum est nobis. Plura Didacus Nissenus Sermon. 1. Period. 2. die Cinerum.

Doctor Mellissus optabat duplici morte mori, morte iustorum, & morte Angelorum. Prior mors fit moriendo cupiditatibus quoad voluntatem. Altera fit moriendo terrenis imaginibus, quantum ad intellectum. Bona mors, quae vitam non aufert, sed transfert in melius. P. Kwiatkiewicz in *Face Ascetica* p. 69. Mors etiam parit, plerisque melioris vitae mater est, ut mors Isabella Imperatricis Sancto Francisco Borgiae. Plato dicebat, ut Hieronymus scribit, omnem Sapientium vitam seu Philosophiam esse meditationem mortis. S. Rembertus Archiepiscopus Bremensis dicebat. Primam Philosophiae definitionem esse meditationem mortis. Plura P. Lancicus de mortis abstinentia, a peccatis par. tertia. Considerat Pererius, quod Dominus mortem Adamo comminatus est, non infernum: memoria enim mortis acrior est. Mortis seria consideratio & memoria magnus est ad perfectionem, & contemptum terrenorum stimulus. S. Hieronymus. Facile contemnit omnia, qui se cogitat morituum. David, dum illalata esset aqua de cisterna Bethlehem, dicebat: Num sanguinem hominum istorum bibam. S. Ambrosius supra hoc: Suavitatem bibendi aqua habere non poterat, quae proposito mortis horrore constabat. P. Andreas Zea prima Quadragesimalis jejunii die benedictum cinerem asservabat, & in eo mortis memoriam continuo fovebat, in eoque cinere ita religiosum fervorem servavit, ut non plurimis tantum virtutum exemplis, sed miraculis etiam claresceret. Et de illo 1ma Januarii meminit P. Nadasi. Plura Krosnowski in *Viat.* par. 1. Alloc. 10. Severus Imperator loculum sibi funebrem parari iussit, cui se interdum includens eundem alloquebatur. O locule, virum capies, quem orbis non capit. Orator extemp. p. 2. c. 8. In coronationibus Imperatorum mos fuerat, ut ipso coronationis die egregius sepulchrorum fabricator tres lapides Alabastrum, Jaspidem & Porphyrum asserret in-

clamans. Elige Augustissime Caesar, ex quo me tumulum fabricare velis. Adeo etiam mundi Principes mortis memoriam habere curarunt. Ibid. Majolus Episcopus Vulturanenensis ut ipse testatur To. 1. Coll. 23. vix Ephebum egressus in tantam se futurae mortis cogitationem erexerat, ut depictas ad omnia conclavis sui latera mortis imagines appenderet, ut hoc aspectu magis ad coelestia animaretur. Hanc 1ma imagini Epigraphen adjunxerat. Vivens semper morere, ut mortuus semper vivas. Alteri imagini hunc versiculum addiderat:

Ne moriari opus est, mortem praevertere morte.

3tio, Ut omnium voluptatum, divitiarum, honorum contemptum hanc gnomen habebat. Semina nequitiae languidiora facit. Plura P. Le Blanc in Psal. 7. v. 14.

Haec est conclusio, quae ex haecenus 214. praemissis sequi debet, mors sancta specialiter Praxis autem, ut concludas vitam in bona forma, sancte haec dum vivis, praemittenda sunt. 1mo, moriendi. Nullum grave peccatum etiam ad breve ex palastro tempus patiari in anima, sed quamprimum pietatis R. illud per confessionem dele, nec unquam P. Morate ad somnum conferas non praemisso actu Wski. c. contritionis. Quis enim scit, an hac nocte 19. non repetent a te animam tuam? haec verò, si in statu peccati mortalis e corpore discesserit, ubi erit? 2do, Assuesce vivendo resistere tentationibus, & saepe elice actus fidei, spei, charitatis, ut sic habitu contracto facilius eos elicias in illa debilitate corporis ac doloribus morbi lethalis. 3. Nulli rei in hoc mundo nimis afficiare, sed potius ad patriam coelestem sapienter aspira, sic enim suaviter & sine dolore animi morieris, quia ut ait Gregorius. *Cum dolore amittitur, quidquid cum amore possidetur.* De anima sic in affectibus suis mortificata dicit Sapiens, quod *ridebit in die novissimo.* Talis fuit Maria Aegniacensis, quae ingemans Alleluja, Alleluja, exspiravit. Tales illi Angelici Adolescentes e Societate nostra B. Aloysius Gonzaga & Joannes Berchmans, qui nuntio mortis accepto, latissimi decantarunt. Te Deum laudamus. *Latus sum in his, quae dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* 4. Cum praevisa jacula minus feriunt, frequenter mortis recordare, ejusque successum DEO saepe commendare. Hoc autem fieri potest imprimis in sacro, dum per Sacrae Hostiae fractionem representatur mors Christi Domini, ubi petes ab ipso, ne te in tua morte permittat a se in aeternum separari. Deinde in meridie, cum signum datur ad orandum, tunc enim in unione mortis Christi, in manus Domini spi-

ritum tuum, in suo e corpore egressu, commendabis. Postremo dum te ad lectum confers, recordaberis sepulchri, in quo requies tua erit. 5to. Beatissima Virgini ac sanctis Patronis supplica saepius, ut tibi in illo supremo conflictu suppetias ferant, sunt, qui singulis diebus invocant sanctos Patronos in Congregatione dari solitos, quorum nomina ad hunc finem habent conscripta, ad instar Litaniarum. Alii pro singulis diei horis, cum Alphonso Rodriguez distribuunt Patronos, quamlibet horam, ex quibus aliqua erit suprema hoc sacro praesidio tempestive muniendo. Et haec est preparatio ad mortem remota.

215.
Prepara-
tio ad
mortem
proxima.

Observanda morte jam instante 1mo. Intellecto mortis periculo quamprimum pete Sacramenta poenitentiae, Eucharistiae, ac etiam, si tantum est periculum, extremae unctionis, nec non applicationem Indulgentiarum. Cum majori enim fructu sumuntur Sacramenta ab homine, rationis usu, & integris viribus adhuc pollente. Juvat verò cum Sacerdote pactum facere, ut te sensibus destitutum in supremo articulo vitae absolvat, 2do, Si cui facienda est restitutio, famae, honoris, pecuniae, fiat adhuc te vivente, si fieri potest, alioquin ut quamprimum post mortem tuam fiat, efficaciter provide. 3. Condone ex amore Christi mansuetissimi omnes injurias, & offensas tuis inimicis, ut Deus tibi peccata condonet, 4. Pete veniam publice pro defectibus a tuis Superioribus imò etiam aequalibus. 5. Si dispositio bonorum facienda est, fiat, ut monet S. August. dum sapiens es, dum tuus es. Deinde fiat in statu gratiae, ut sic tuae elemosynae sint meritoriae vitae aeternae, vel si facta est in statu peccati mortalis, post confessionem ratificetur. Fiat verò ad Dei gloriam majorem, & secundum ipsius voluntatem, ita, ut etiam Christus in suis pauperibus instituatur haeres a te, qui tuam sibi transcripsit hereditatem. 6. Si Superior es, monitum aliquod pium tuis relinque, quod tunc cordi audientium altius figi solet. Ita S. Ludovicus Rex Galliae moribundus filio suo dicebat, apud Surium: Filium, in eam rem ante omnia incumbe, ne unquam peccatum mortiferum committas. S. Antonius Magnus apud eundem Surium haec verba suprema ad fratres dixit: Ad Jesum suspirate & hoc sanctissimum Nomen vestris figite mentibus. 7. Curet sibi infirmus praelegi Passionem Domini nostri, item historiam Beatissimae Virginis & aliorum Sanctorum, praecipue sui status, ordinis, ut exemplo pretiosae in conspectu Domini mortis Sanctorum discat mori, plurimum autem ad hoc conducet liber, cui titulus: *Pretiosa R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.*

morientium occupationes, à P. Joanne Nadasi Soc. Jesu editus. 8. Suadet ibidem hic author cap. 8. ut moribundus faciat has intentiones pro sua morte. Volo mori: quia amo Deum: & ideo volo illi ita statuenti obedire. Volo mori: ut nunquam deinceps Deum offendam. Volo mori: ut Deum coram videam, & perfectius amem cum Beata Virgine & SS. Patronis, ad quos aspiro. Volo mori: ut imiter Jesum & Mariam morientes. Volo mori: ut mortem stipendium peccati accipiam, poenaeque dem pro peccatis meis. Volo mori: ut immoler Deo, cui me tot modis debeo. Volo mori: ut vivam in caelo in aeternum. 9no. Armetur æger in hoc supremo conflictu instrumentis pietatis, imagine Crucifixi, sacris Reliquiis & imaginibus Sanctorum, quas identidem adoret, & osculetur. Item cereo benedicto, quem manibus tenens, agat Deo gratias, quod se vocaverit in admirabile lumen suum. Tu illuminas lucernam meam, Domine illumina tenebras meas, illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, praevalui adversus eum. Dum aqua lustrali aspergitur, dicatur: *Exurgat Deus & dissipentur inimici ejus & fugiant qui oderunt eum a facie ejus.* Ita Joannes Berchmans moribundus Crucifixum, coronam regulas manans nu tenens dicebat: *Haec sunt arma mea, & mors, his armatus obiit.* Romae 3. Augusti 1621. ætatis suae 22. cum magna opinione sanctitatis.

10mo. Faciat moribundus has vel similes protestationes: *Protestor, quod morior verus Catholicus, in fide, spe, charitate in Deum. Protestor, quod mori volo mancipium JESU & Mariae; Protestor, quod ex nunc, & pro reliquo vita tempore nolo consentire ulli tentationi demonis. Confirmo fidem datam Deo in baptismo, & abrenuntio mundo, carni & satana, meque tibi conjungo Christe in tempore & aeternitate. Protestor, quod libenter accepto omnem divinam dispositionem tam circa animam, quam circa corpus post mortem.*

11mo. Breviter eliciat actus virtutum, praesertim fidei, spei, charitatis, contritio. 216. Actus virtutum moribundus eliciat. *Actus virtutum moribundus eliciat. Credo Domine, spero Domine, amo Domine. Credo & spero videre bona Domini in terra viventium. Deus meus misericordia mea. In medio umbrae mortis non timebo mala; quoniam tu mecum es. Cupio dissolvi, & esse cum Christo: Mihi vivere Christus est, & mori lucrare. Edduc de custodia animam meam, ad confitendum tibi, me expectant iusti, donec retribuas mihi.* Ita dicebat moribundus sanctus Franciscus.

S 2

Huc

Huc spectant, quæ sequuntur ex Soliloquiis S. Augustini. *Ostende te mihi consolator meus. Videam te lumen oculorum meorum. Veni gaudium spiritus mei. Videam te letitia cordis mei. Amplectar te bonum, sine quo nihil bonum. Fruar te Optimo, sine quo nihil optimum c. 1. O vita, cui omnia vivunt, vita, quæ es mea vita, per quam vivo, sine qua morior, vita vitalis, dulcis & amabilis, ubi quæso es, ubi quæso es? Ubi te inveniam, ut in me desiciam, & in te subsistam. Eja Domine moriar, ut te videam; videam, ut hic moriar. Mori desidero, ut videam Christum, vivere renuo, ut vivam cum Christo. Ibidem. O lux, sine qua tenebra, illuminare huic cæco, qui in tenebris, & in umbra mortis sedet: & dirige pedes ejus in viam pacis cap. 4. O clavis David aperi mihi ostium luminis tui, ut ingrediar & videam te cap. 7. Adjuva Domine creaturam tuam. Non pereat in malitia, quod operata est bonitas tua cap. 11. Scio Domine & confiteor me indignum, ut intrem sub tectum tuum, ne confundas in te sperantem servum tuum cap. 23. O fons vite, vena aquarum viventium, quando veniam ad aquas dulcedinis tue de terra deserta invia & iniquosa cap. 30. O dies præclara, & pulchra, nes-*

ciens vespere non habens occasum, in qua audiam; Intra in gaudium Domini tui: ubi erit omne bonum, & non erit aliquod malum: Ubi erit, quidquid voles, & non erit, quidquid noles. Veni Domine & noli tardare, veni Domine JESU, & visita me, in pace veni, & educ vincitum de carcere &c. Vide plura cap. 35. & 36.

Ultimò colloquatur itidem moribundus cum JESU & Maria per breves orationes ejaculatorias. JESUS MARIA amores mei, patiar, moriar, amore vestri. O JESU esto mihi JESUS & Salvator. JESU agonizans, morti tuæ mortem meam unio. JESU pro me mortue, mors tua sit vita mea. O bone JESU exaudi me, intra vulnera tua absconde me & ne permittas me separari à te. Domine JESU suscipe spiritum meum. Tu es Christus, Filius DEI vivi, Dominus meus, & Deus meus. MARIA Mater gratiæ, Mater misericordiæ, monstra te esse Matrem. Eja Advocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos converte, & JESUM benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende. Mater DEI memento mei, O MARIA sis mihi propitia.

C A P U T XIV.

De Judicio DEI.

§. I.

De Judicio Dei Particulari.

217. **D**um de pœnis peccatorum agimus, non incongruum erit, si etiam de judicio, in quo hæc pœnæ ulterius re judicium quo- res post mortem hominis decernentur. De modo particulari, inquam, imprimis judicio, quod est primum tribunal Dei sequiturque immediate mortem, agatur.

Post mortem cujusque particulare judicium Christus peragit vel per se, vel potius per Angelos, nam si per se id faceret, cum singulis horis, & sæpè momentis plurimi per orbem moriantur, deberet simul ad varia loca descendere, seque multoties replicare. Quare Bartholom. Sibylla in Specul. peregrin. Quæst. Dec. 1. c. 2. 99. censet Christum hoc particulare judicium cujusque committere Angelo Custodi ejusdem, ut deinde eum pro meritis vel ad cælum vel ad purgatorium, vel ad infernum deducat, aut dæmoni deducendum tradat: hoc enim ad Angeli custodiam pertinere videtur, ejusque esse finis & clausula. Alii censent hoc

judicium ab ipso Christo manente in cælo empyreo fieri per mentalem Christi locutionem, sicut Angelus ad Angelum licet remotissimum mentaliter loquitur. P. Cornel. à Lap. in Act. c. 7. v. 58. Alibi P. Cornel. perpendens illa verba S. Petri Act. 10. *Et præcepit nobis predicare populo, & testificari, quia ipse est, qui constitutus est ab eo judex vivorum & mortuorum.* hoc habet potestas judiciaria, debita est humanitati Christi ob unionem cum verbo. Loquitur S. Petrus primario de judicio universali. Secundario de particulari, hoc enim universali annexum & subordinatum est. Christus enim particulatim singulos homines judicat, dum moriuntur, non quòd singulorum animæ deferantur in cælum, Christo Judici judicandæ sistantur, ut velle videtur S. Augustinus de vanitate sæculi cap. 1. S. Chrysostomus Hom. 46. ad populum & S. Bernardus in meditat. cap. 2. Nec enim decet peccatores in cælum elevari, non etiam quòd Christus personaliter in terram descendat, ut quemque morientem judicet, uti videtur velle Innocentius III. l. 2. de Cont. mundi cap. 43. Sic enim Christus quolibet momento deberet ex cælo in terram, imò & in varia terræ loca simul descendere. sed quòd ani-

animæ defuncti statim post mortem intel- leQualiter loquatur, eique sua facta repræ- sentet, ac pro meritis & de meritis cuique sententiam quasi judex dicet & proferat. Sicut enim Angelus in Oriente potest loqui alteri Angelo, qui est in Occidente, per mentalem locutionem, ita Christus gloriosus in cælo mentaliter potest loqui animæ exi- stenti in terris. Ita Franciscus Suarez par. 3. To. 2. Disp. 52. sectio. 2. Licet nonnulli sentiant, Christum particulare cujusque judicium peragere per Angelum ejus custo- dem, ut dictum supra. Nota. Hanc potesta- tem judiciariam habuit Christus in actu pri- mo à primo instanti conceptionis suæ, & unionis cum verbo. Ex tunc enim habuit jus & potestatem judicandi omnes, æquè ac dominium universi & creaturarum om- nium, sed usum, & exercitium hujus po- testatis accepit in resurrectione; tunc enim accepit gloriam regnantis, statum dominan- tis, dum enim viveret, habuit statum se humiliantis, & patientis, merentis, & mo- rientis. Hæc Cornel.

218. Idem P. Cornel. in 1. Cor. 3. v. 15. *Si cujus opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem salvus erit: sic tamen quasi per ignem.* Petes primò. Cur hæc ita permiscet Aposto- lus, ut mistim loquatur de utroque judicio & utroque igne? Causa est: quia sicut unum idemque erit utrumque judicium, puta univer- sale & particulare, ita quasi unus idemque ignis purgatorii est, & conflagrationis, hic enim mundum, ille homines purgat, & ignis purgatorii ad ignem conflagrationis, quasi ad universale mundi purgatorium, tanquam pars ad totum ordinatur, in eum- que desinet, & fortè commutabitur, & idem numero ignis, qui jam est purgatorii, purgatorio desinente & finiente in fine mun- di fiat ignis conflagrationis. Petes 2dò.

Quomodo judicio particulari applicari po- test, quod ait Apostolus. v. 13. *Quia in igne revelabitur: & uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit.* Quis ignis afflisset Christo Judici in judicio particulari, ut probet & decla- ret, puniat & purget cujusque opera? R. Christo afflisset in judicio particulari ignis: quia Christo Judici ad manum paratus est, ut probet, puniat, & purget cujusque ope- ra. Nota. Examen particulare tribuit Apo- stolus igni purgatorii per Protopopejam qua- si ignis hic esset assessor Judicis Christi. Nota 2dò. Sicuti dum Prophetæ & Chris- tus typum cum antitypo commiscunt, mi- stumque loquuntur v. g. de Salomone & Christo; de excidio urbis & orbis, quæ- dam quæ magis uni puta typo, quædam quæ magis alteri puta antitypo, conveniunt, commemorant. Ita facit & Paulus hic: nam quòd ait: *Dies Domini in igne revelabitur.*

magis convenit igni conflagrationis mundi, quòd verò addit. *Et uniuscujusque opus qua- le sit, ignis probabit, & ipse salvus erit, sic ta- men quasi per ignem,* magis convenit igni purgatorii. Sensus ergo totius hujus loci est, quia dicit Apostolus: Vide ô Apollo, videte Magistri, videte ô Corinthii, quid doceatis, quid discatis an fœnum, an sti- pulam, an vana, an ventosa, an curiosa, an terrena, quia ignis purgatorii Christo Ju- dici, quasi explorator affliscens, probabit cujusque opus, & doctrinam, statim post mortem in judicio particulari: & consequen- ter ignis conflagrationis mundi, in quem de- sinet ignis purgatorii, in judicio universali de- clarabit opus cujusque igne purgatorii pro- batum, & purgatum esse, ut in judicio hoc coram toto mundo appareat, adeoque si quod opus necdum plenè probatum sit igne purgatorii, id ipsum igne conflagratio- nis mundi probabitur, & purgabitur, erit enim hæc ultima mundi proba v. 15. *Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* Vult Apostolus hac similitudine ostendere igne puniendos esse DD. qui fidei Christi vana & curiosa superædificant. Nota. Qua- si signum est veritatis non similitudinis ut & Joan. 1. v. 14. *Vidimus gloriam ejus gloriam quasi unigeniti à Patre,* id est, vidimus eam gloriam Christi, quæ decebat verè Unige- nitum Patris. Hæc ex Patre Cornel.

Idem Cornel. in Jacobi 5. v. 9. ubi di- Apar- titur: *Ecce judex ante januam stat.* Christus eulari judi- ante januam affliscit, id est, imminet brevi- cio depen- que veniet ad judicium tam particulare quàm det univer- universale, quo vestram patientiam lauda- sale. bit & coronabit, persequentium verò ty- rannidem damnabit & puniet: nam ex ju- dicio particulari, quod citò veniet, pendet sententia cujusque in judicio universali. Ita S. August. Epist. 80. ad Hesich. in quo quemque invenerit suus novissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi novissimus dies, talis in die illo judicabitur. Unde concludit. *Vigilare debet quisque Christia- nus, ne imparatum inveniat eum Domini adven- tus; imparatum autem inveniet ille dies, quem imparatum invenierit sua vita hujus ultimus dies.* Moraliter cum tentamur à concupiscentia ad peccatum, cogitemus; ecce judex ante januam affliscit, Judex inquam, qui acerrimus est peccati vindex S. Augustin. *Sic igitur super custodiam meam stas, sicut si omnium oblitus sis, & mihi soli intendere velis.*

Lucæ 21. Christus dicit; *Amen dico vo- 219. bis, quia non prateribit generatio hac, donec Judicii omnia fiant.* Difficilis locus. Per genera- dies cui- tionem sumitur sæculum: ordinariè enim que in die ætas hominis non excedit sæculum. Gen. 11. mortis, Affligent eos quadringentis annis, generatio- Ex P. ne Vieira.

Con. *ne 4ta revertetur hac.* Ubi clarè patet, quòd Dom. 1. pro sæculo sumitur generatio. Quomodo Adven. ergo omnia complebuntur, intra unum sæculum seu generationem, non prateribit generatio, jam 17. sæcula elapsa, & necdum omnia videntur completa. Ita dixit veritas æterna, & ita impletum in sæculo isto, & implebitur in futuris; nullus enim homo in hoc sæculo vixit, qui suum iudicii diem in eodem non fuerit expertus. Mortui hodie habent suum iudicii diem, hodie: mortui heri, eundem habuerunt heri &c. Habetur quidem hæc expositio pro nova, sed ego illam pro genuina, adæquata non mea sed ipsius Christi habeo: Sicut enim ex S. Matth. c. 24. v. 44. constat, quidquid Christus in hoc discursu de iudicio dixerat, totum diei mortis applicavit, illos, quibus loquebatur, adhortando, ut ad illud se præpararent illi, quibus divinus Magister loquebatur, quando dixit: Amen dico vobis, erant Apostoli eodem sæculo morituri & mortui. Sed dicetur: Christus ante diem iudicii signa in sole, luna &c. prædixit, ut eodem sæculo, & aliis subsecutis nihil horum visum. Non prateribit generatio hæc, donec omnia fiant. Hic patebit, quid sit ly omne seu omnia dici iudicia, scilicet sunt ratio vitæ transactæ, à Christo exigenda, & excipienda, Sententia pro meritis ferenda, cælum & infernus ad quemcunque horum locorum devenit iudicatus, reliqua omnia sunt accidentia, circumstantiæ, & iudicii universalis apparatus, & non de substantia ejusdem à iudiciis particularibus distincta, de hac substantia illòque iudicii particularis omni Christus est locutus; & quia illa substantia illudque omne à iudiciis particularibus, quæ in morte cujusque exorientur, non distinguitur, hinc omnia eodem sæculo implenda asseruit, prout tevera facta & completa fuerunt. Iudicia particularia singulorum in morte facta sunt eadem, quæ in iudicio universali publicabuntur, & iudicium peragitur, non quando promulgatur sententia, sed quando fertur.

Enim verò ad tollendum dubium ipsum auscultemus Christum Joan. 5. v. 28. 29. Omnes, qui in monumentis sunt, audient filium Dei: & procedent, qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ, qui verò mala egerunt in resurrectionem iudicii. Et idem tempus quando futurum sit, declarando Christus inquit: quòd veniet & jam est. Venit hora & nunc est. Quomodo est, si venit, si mille septingenti anni jam elapsi sunt, & dies iudicii nondum venit, quomodo est? Admirabiliter ad literam S. Hieronymus in Joel c. 2. Quia quod in die iudicii futurum est omnibus, singulis in die mortis completur. S. Hesichius Episcopus Hierosol. de iis in qui-

bus res futuri iudicii, cum illis temporis præsentis, contrariari sibi, aut æquivocari videntur, consuluit Augustinum, qui respondit idem, quod dixerat Hieronymus, sed verbis terminisque valde propriis illum Christi textum apud S. Marcum allegat Marci 13. v. 37. Quod autem vobis dico, omnibus dico, interrogans, quare Christus & prædicat omnibus, quod solos in die iudicii victuros concernit? His verbis divinis sibi respondet: Tunc enim unicuique veniet dies ille, cum venerit ei dies, ut talis hinc exeat, qualis iudicandus est in die illo. Ibidem explicat se sanctus Augustinus. In quo quemcunque statu inveneris suis novissimus dies, in hoc eum comprehendat mundi novissimus dies, quoniam qualis in die isto quisque moritur, talis in die illo iudicabitur. Novissimus dies in duos novissimos dies dividitur, in novissimum mundi, & in novissimum vitæ. Novissimum diem respicimus tanquam terribile aliquid & tremendum, sed longè absens, sicut serpentes in arenis Lybiæ & crocodylos in Nilo, sed fallimur, propè est dies novissimus, dies nostræ mortis. Vallis Josaphat non solum Hierosolymis, sed & Ulysipone: campus vester lectus vester est vallis Josaphat.

Iudicii particularis circumstantiæ magis 220. horrendæ quàm universalis, quia iudicium, iudicii quod in hora mortis peragitur, est idem, particulari, quod finale. Descendendo nunc ris circum ad iudicii utriusque circumstantias, casu quo stant iustæ finales, magis nobis terribiles, & tre-magis mendæ videntur, dico vos etiam in hac imma-horrendæ ginatione decipi, multò rigidiores, ma-quàm unigisque timendæ erunt diei iudicii præsentis, veralis, & moderni circumstantiæ, quàm illæ futuræ in die illo, In die illo extremi iudicii finietur mundus, at in morte etiam nobis finietur, 1. Cor. 7. v. 31. S. Paulus ait: Præterit enim figura huius mundi. Non mundum, sed figuras ejus transire ait Apostolus, scilicet homines; mundus ipse velut theatrum manet. Alludit Apostolus ad Spiritus S. oraculum Ecclesiast. 1. v. 4. Generatio præterit, generatio advenit, terra autem in æternum stat. At S. Joannes non solum nos mundi amatores, sed etiam eundem mundum transire affirmat, 1. Joan. 2. v. 4. Et mundus transiet & concupiscentia ejus. Age, si stabilis est, quomodo transit? Num S. Paulus & S. Joannes contrariantur sibi? absit, sed idem diversis terminis exprimaunt, quod nos in hoc mundo viventes transimus non permanentes. Et mundus transiet; non sibi transit, sed nobis. Interrogate mortuos, num mundus vel aliquid de mundo illis supersit. Si navigabant, jam iis transit mare, si terram colebant, jam iis finit terra, si negotiabantur, jam finita sunt illis commercia, Si

Si statum Ecclesiasticum aut sæcularem regabant, jam illis transferunt virgæ, tribunalia, mitra, coronæ &c. Nec pro summis Pontificibus nec pro Regibus &c. jam est mundus. Sicut mundus est pro nascituris nondum existentibus: pari ratione idem jam amplius non est pro nobis mortuis, quia jam amplius non sumus. Ex dictis patet quotidie alicui esse finem mundi, imò magis solatii expers est ille finis mundi, qui in morte contingit, præ illo ultimo. Seneca. Solatium est grande cum universo amari. Seneca supra caput suum locutus, de die enim iudicii nullam notitiam habuit. Deferre palatia, possessiones &c. Dolor iuxta Amos 5. v. 11. Domus quadro lapide edificabitur, & non habitabit in eis: vineas plantabitis amantissimas, & non bibetis vinum earum, hæc proinde deferuntur in morte, ac in die iudicii, imò non cum tanto dolore videntur deferri in die iudicii, non enim in consummatione mundi tanguntur dolore, quòd alii labore eorum fruuntur; sicut torquebatur ille dives, ut colligo ex illa interrogatione Lucæ 11. v. 11. Et qua parasti, cujus erunt? Jam illi in consummatione mundi scient, quòd illorum inimici, illi, qui lites illis moverant, illis extorquebant &c. his non fruuntur. Gravis est in morte separatio ab amicis, consanguineis &c. 1. Reg. 15. v. 32. dicebat Agag. Sicine separat amara mors? Sanè amara, hac tamen amaritudine mors in die iudicii carebit, licet enim erit mors, non erit separatio, omnes tunc ibunt iuncti, sine mutua & reciproca consolatione. Nunc mors gravis ratione debitorum, dispositionis domus, jam autem in fine mundi & morte cessabunt debita, non erit cura de funeralibus.

221. Etiam ratione circumstantiarum terribilior dies mortis. Triplex Christi adventus, primus in Incarnatione, 2dus in die iudicii universalis, 3tius in die mortis cujusque. Porro, ne doctrina de tertio adventu nova & exotica videatur, sacram Scripturam audiamus. S. Jacob. Epist. 5. v. 8. & 9. dicit: Quoniam adventus Domini appropinquavit. Nolite ingemiscere fratres, ut iudicemini. Ecce iudex ante januam assistit. Hæc Apostolus, ut à iurgis, litibus avocaret fideles, S. Paulus 2. ad Timo. 4. v. 6. & 8. Reposita est mihi corona iustitiæ, cum prius dixerit: tempus resolutionis meæ instat. Mundus, quo Christus veniet, variè explicatur. P. Suarez putat, non in Persona Christum venturum, sed modo intellectu, eaque forma, ut moriens clarè se iudicatum, & à Christo iudicatum agnoscat. Contra Innocentius III. dixit; quod in Persona. Et videtur hic modus probabilior, ait P. Vieira, quia conformior Scripturæ, quæ in proprio sensu sumi debet. Lucæ 12. v. 36. 37. &c. quin-

quies Christus repetit se venturum. Neque rationes authoris etsi eximii Patris Suarez convincunt. Nam non est inconveniens, ut Christus in assiduo versetur motu, veniendo ad iudicandum mortuos, sine inconvenienti enim & incommodo in Eucharistia, tanquam viatico venit ad moribundos. Circumstantia diem iudicii horribilem factura est solis obscuratio, luna in sanguinem conversio, stellarum casus &c. quamvis enim illa signa prima fronte apprehensa grandem incutiant terrorem, debite tamen in se suisque effectibus, considerata pacandis & consolandis potius animis, quàm eisdem agendis erunt idonea. Psal. 75. v. 9. Terra tremuit & quievit. Cum exurgeret in iudicium Deus. Dicit in præterito Prophetæ de futuro more Prophetarum. Multò terribilius iudicium particulare, quòd signa illa non præcedunt; signa enim præcedunt iudicium universale, ut homines disponantur ad illud, illi, qui tunc moriuntur, benè moriantur utpote benè dispositi, ac signis illis præmoniti, nos verò aridente nobis sole ac mundo moriemur. Arbitramur inopinatè solum illos mori, qui peste, naufragio pereunt. Sed omnes inopinatè moriuntur, quis est tam senex, ut non aliquot adhuc annos sibi promittat, quis infirmus, qui non saltem aliquot dies &c. Quanto feliciores qui moriuntur cum mundo, qui longè ante mortem signa videbant &c.

Lucæ 21. v. 26. Crescentibus hominibus præ timore & expectatione, qua supervenient universo orbi. Id est, homines attoniti erunt, & aridi præ timore & expectatione, quidnam in die iudicii futurum sit. Attoniti, quia nemo ad aliquid aliud attendet, nec cogitare audebit; Aridi per extremam abstinentiam, & jejuniū, non nisi operibus poenitentiae dediti. Quare nos similiter non agimus? Dicitur, quia signa non videmus, imò magis deberemus nos disponere ad diem nostrum iudicii, qui cras, hodie, imò hac hora esse potest. Si illi Nivitæ idque etiam cum Sardanapalo Rege audito Jonæ 3tio v. 4. Adhuc quadraginta dies & Nivie subvertetur. tantam egerunt poenitentiam, quid si unicus illis dies fuisset, nos nec unius diei habemus certitudinem. Calvariæ unius cujusdam inopinatè mortui veracem audite sententiam.

Fleres, si scires, unum tua tempora mensem. Rides cum non sit forsitan una dies.

Theologi circa numerum salvandorum 222. controversantes duas faciunt distinctiones, Qui ad unam omnes huius mundi homines tam fide-dextram les, quàm infideles considerando. Alte-qui ad sinistram solos Catholicos. In prima certum stram stipul- bunt in

die iudicii. plures homines damnatum iri. Qua enim & de numero mortuorum S. Bernardus 60. millia hominum mortua leguntur, ex quibus 4. tantum salvati. De Catholicis multi Scripturæ sanctorum & textus innuere videntur, quod medietas sit salvanda. Matth. 24. v. 40. *Unus assumetur, & alter relinquetur.*

Matth. 25. v. 2. *Quinque ex eis erant sanctae, & quinque prudentes.* In hac parabola Christus propriè & ad litteram de die iudicii loquebatur, sed de iudicio Catholicorum particulariter. Hinc omnes cum lampadibus accensis, quibus lumen fidei erat, significantur. Universalis iudicii signa Christus nobis prædixit; at quod signum potest esse ad dextram ne vel sinistram obventurus est nobis locus, ad hoc cognoscendum divina Sapientia celebrem nobis locum subministrat. Eccles. 11. v. 3. *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Arbor ista quilibet nostrum, per austrum dextra, per aquilonem sinistra denotantur; si enim homo ad ortum solis faciem obvertat, illi erit auster à dextris, aquilo à sinistris, de Christo dicitur Oriens nomen ejus, & ad has non nisi partes cadere potest. Et unde agnoscetur arbor excisa nondum, in quamnam partem casura sit? S. Bernardus. *Quo vero casura sit arbor, si scire volueris, ramos ejus attende; unde major est copia ramorum & copiosior, inde casuram ne dubites.* Proinde quilibet animam suam, vitam suam, & opera, quæ arboris sunt rami, attende confidenter, perpende fructus, si in se videt fructus poenitentiae, virtutum &c. non dubitet casurum se ad dextram, si contra vitia prægravant, casurum ad sinistram. Dices, diabolus dicet vobis dissimilitudinem esse inter arborem & hominem, arborem enim consolidata inclinationem non admittit, homo tamen etiam maximè ad sinistram inclinatus, seria poenitentia, quacunque hora potest se inclinare ad dextram, ita est, & quandoque esse potest, ut addit S. Bernardus. *si tamen si fuerit excisa.* Verum in die iudicii clarè patebit, eadem confidentia seu præsumptione tentatos, quotquot in inferno agunt, Catholicos illuc pervenisse. Quare notandum, quod dicit S. Petrus 2. Petr. 1. v. 10. *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis: hac enim facientes, non peccabitis aliquando.* Vide P. Cornel. hunc locum pertractantem. Jam omnibus ad memoriam revocandum Luca 3. v. 9. *Jam securis ad radicem arboris posita est.* Quilibet dies, & quolibet hora est unus ictus, quem mors impingit vitæ. Porro qui delicatam vitam agunt, considerent, quod grossioribus arboribus sternendis multi requirantur ictus, tenebrioribus verò sufficiat unus. P. Vieira.

Vigilandum nobis est, cum nesciamus 223. diem neque horam, interdum præter omnem diem suam expectationem ad illud peremptorium Dei totie citati sunt, & ad comparandum personaliter compulsi, qui minus expectabant, citationes minus timebant.

Anno D. 1059. Meginherus Abbas conventus tra potentiorum Burchardum Episcopum Halberstadensem, qui Monasterii bona illi occuparat, agere nequens, misit ad Episcopum, qui diceret: Præparemus nos ad iudicium Dei, in quo non potentior, sed justior causa triumphat; brevique ille Abbas mortuus est: cujus morte consternatus Episcopus, causæ suæ haud fidens, poenitentiam instituit, bona Monasterii restitui præcepit, ad iudicium tamen Dei comparere peremptoriè debuit. Lambert. Baron.

An. D. 1312. Castellæ & Legionis Rex de Saracenis victor, 24. annorum ætatis suæ Princeps, ad iudicium Dei peremptoriè citatus, è vivis discessit: nam, cum Bonavodius, vir illustris occisus fuisset, ex suspitione duobus fratribus impositum fuit homicidii crimen; non satisque auditi, capite damnati ad iudicium Dei appellarunt, assignato etiam trigesimo à sui obitu die, pro qua ad Dei iudicium Regem citarunt; at non obstante hac appellatione, è rupibus præcipitati sunt; Rex dicta non satis perpendens, illa ipsa trigesima die, dum à prandiis ad somnum concessit, morte sopitus ibidem in lecto inventus est. P. Kwiatkiewicz in Annal.

In Germaniæ vicina Gothia Joannes Turso iudex dicta sententiâ quemdam capite plebæ jusserat innocentem. Ille dum non proficerent excusationes, in genua procumbens, inquit. Injustè morior, sed te iudex inique, in jus voco, ut hac hora pro capite dicas ad Dei tribunal. Surdo Nænia. Vix autem insons carnificis manu obrunctus est, cum & ipse iudex velut fulmine ictus, ab equo corruit exanimis. Olaus Magnus. l. 14. histor. Aquilon. P. Drexell. in tribunali Christi l. 2. c. 3. §. 2.

Rem mirabilem narrat Cluniacensis Abbas Petrus l. 2. Mirac. cap. 3. de Matiscono Comite divini iudicii oblito, vitæ licentiosæ. Cum iste Comes solemnè die, Matiscona in suo palatio confedisset, hominibus diversi ordinis adstantibus, repente ignotus eques audacissimè ingressus ad eum pervenit, quem etiam ad secretius colloquium evocans, sequi se non rogavit, sed imperavit. Comes occulta vi tractus, surrexit & volens nolens ad domus ostium secutus est. Hinc equum jam paratum jussus ascendere, non potuit non parere, vix equi habenas comprehendit, & continuò in auram unacum altero equite abreptus est. Hic comes ingenti clamore urbem ad spectaculum excivit, plurimi comitem, dum oculorum acies sequi potuit, spectarunt: Clamabat quidem comes, succurrite cives, succurrite, sed frustra. P. Drexell. in tribunali Christi l. 2. c. 8.

224. Iudicium Dei particulare quam terribile.

S. Euphrasia cum tremore moriens saltem unum annum à Deo poenitendi causâ petebat. Caninius quidam adeò futuro iudicio licet humano perterritus fuit, ut capilli ejus nocte una cani facti sint. Hinc illud:

O nox quam longæ, quæ facis una senem.

Faciem magnificam Augusti dum quispian intueri non auderet, interrogatus, cur id faceret? R. lumen an fulmen oculorum tuorum ferre non valeo. Si Philippi II. Hispaniæ Regis contra duos intolerantioris vitæ aulicos obtutus tam gravis fuit, tamque eos terrefecit, ut unum rationis usu, alterum vita privaverit, teste Strada Decad. 1. quid dicendum de obtutu Regis supremi Iudicis Christi, Cyprianus sancta vita illustris, martyrio illustrior cervicem suam pro Christo victimam sub gladium mittit, & tamen iudicem, coram quo compariturus est, timet ac cum dolore inclamat. Væ mihi cum veniam ad iudicem, dicebat David Psal. 43. *Confusio faciei meæ cooperuit me à voce exprobrantis.* Quid dicet peccator, cum illi ingratitudinem exprobrabit Deus. Plura P. Szykiew. in ove perditâ.

B. Joanna Princeps Lusitanæ innocentissima, post exactam in Monasterio sanctissimè vitam, cum in extrema hora trepidaret, Monialis illi familiarissima: Ergo ne ait: ô Domina tuam de Deo confidentiam amittis, & quasi desperata loqueris? Cui illa: Charissima soror, non despero de Deo, neque de illius infinita misericordia, benè tamen dico tibi, hoc non est ad domum Regis Patris ire, sed ante tribunal Dei tremendum, P. Engelgr. in festo Assumptio. De juvene quodam refert S. Vincentius Ferrerius Serm. de Coron. fœdis amoribus nimium inquinato, quod nocte quadam se coram tribunali divino, ad reddendas vitæ suæ rationes, præsentandum mox esse somnasset, adeoque exhorruerit, ut sequenti diluculo omnes capilli ejus omnino incaluisse sunt deprehensi. P. Georgius Colibrant Belga, adhuc vivus & sospes, visus est à quodam juvene divino tribunali astare, qui juvenis Duaci juris studiosus ad illud:

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

lud raptatus, audiit hæc primò. *Horrendum est incidere in manus Dei viventis.* deinde consilium ei datum, ut de negotio evadendi iudicii divini hunc consuleret, quem aditatem conspexerat, isque fuit P. Georgius, mane itaque ad templum involans hætenus sibi ignotum cognovit Georgium, & conscientiam eidem penitus aperuit, P. Wieruszowski 2. Novemb.

In vita sancti Francisci Salesii traditur Examinis l. 4. quod, cum coram Clemente VIII. Romani subiturus erat Romæ examen pro Episcopatu Genevensi, adfuerit etiam quidam animatus Hispanus, vir doctus similiter examinatus. Qui ubi vidit Majestatem Pontificiam, pandum & gravissimum tot Cardinalium, Episcoporum, Generalium Ordinum, ac Doctorum confessum, ita extimuit, ut deliquium passus, debuerit efferri, solari eum voluit Pontifex significando expeditas jam illi esse litteras pro Episcopatu, sed nunquam se collegit & paulò post in hospitio suo mortuus est metu exanimis illius. P. Drexell. in Breviar. Ascet. par. 4. §. 99. Quid nos, quando comparandum erit coram tribunali Christi pro examine, quid, inquam, agemus, quantus tremor est futurus?

Parisiis, in cœnobio S. Francisci Assisiani Religiosus tyro in lethali morbo ad exitum deductus est, cumque jam lucta mortis instaret, æger horrendum exclamans: *Me miserum, inquit, quanto satius fuisset nunquam nasci, quam ita mori.* Paulò post libram ait, obsecro fideliter tracta, Mox adjunxit, appone aliquid de Domini Jesu tormentis & cruciatibus. Somnia hæc visa. Non multò post vociferatus est, nunc benè habet. Mirabantur alii, quærebant, postquam ad se rediit juvenis, quid esset? Quibus ille, vidi, ait, quam exactas Deus rationes posceret, de occultis etiam cogitationibus, de otiosis etiam verbis, denique minutissimis quibusque noxis, ad libellam omnia examinantur, ideoque cum cerne rem promerita mea peccatis longè pauciora esse, & libram mihi minimè favere, institi rogare, ut de Christi meritis aliquid apponeretur. Hoc impetrato, animum resumpsit, & bono loco rem esse pronuntiavit. His dictis vitâ excessit. Chron. S. Fran. p. 3. l. 4. c. 35. P. Drexell. in tribunali Christi l. 2. cap. 6. In particulari iudicio filius S. Brigittæ Carolus specialiter defensus fuit, quod iudicium revelatum fuit matri ejus Brigittæ l. 7. Revel. cap. 15. in quo iudicio dicebat Beatissima: hic homo dum vixit, me ut matrem amavit, illud sapius expendens, quanto me Deus honore dignatus est, hinc tantus in ejus pectore in me amor exarsit, ut paratus fuerit potius æternis ignibus

bus torqueri, quam permittere, ut aliquid honori meo demeretur &c. P. Drexel. ibid. l. 7. cap. 8.

Tradit Cælius, quod quidam Andreas Romanus, vitæ licentiosus, in iudicio particulari monstrans vulnera, quæ pro Christo exceperat, ajens: Hoc omne corpus pro te impendi, tormentis plura obiecturus membra, si plura mihi fuissent corpora, intercedente Matre Judicis aliisque Sanctis obtinuit, ut sententia iudicii in aliud tempus differretur, ad corpus redire iussus; En adsum vestro bono, dixit idem Andreas, ut certiori fide, & ardentioribus studiis Divino vos tribunali præparetis. Dixit, & in feretro se componens, è vita denuo discessit. P. Drexel. in tribunali Christi l. 2. c. 10.

§. II.

De Universali Dei Iudicio.

226. Antecedentia iudicii Dei universale.

Josue 10. v. 13. *Stetit itaque Sol in medio celi, & non festinavit occumbere spatio unius diei.* Anagogicè Rupertus in hac statione ait, est figura iudicii extremi, quando enim Christus iudicaturus adveniet, tunc stante sole longus erit dies, donec ulciscetur se de inimicis suis. *Juxta est*, ait Sophonias c. 1. *dies Domini magnus &c. dies ira dies illa tribulationis, & angustia, dies calamitatis & miseria.* Imò post diem iudicii cessabit omnis cælorum motus, ac sol, luna, stellæ consistent, eodem loco in æternum, uti docent Theologi. P. Cornelius à Lap. in Josue c. 10. v. 13.

Ante diem iudicii Sol lationem dierum illorum, sol obscurabitur, & obscurabitur, luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent, luna de celo, & virtutes cælorum commovebuntur. v. 30. *Et tunc parebit signum Filii hominis in celo: & tunc plangent omnes tribus terræ, & videbunt Filium hominis venientem in nubibus celi cum virtute multa & majestate.* Transit Christus ab excidio urbis ad excidium orbis, illiusque signa prævia, ex quibus cognoscatur instare, assignat. Ubi nota cum S. Hieronymo, Chrysost. Theoph. Euthym. & aliis, Christum, ut discipulos suos, eorumque posteros, expectatione adventus sui, & diei iudicii suspensos teneat, ad eumque se assidue comparare stimulet, ac ita deri errorem Apostolorum fovere, ac ita loqui, quasi statim post excidium urbis foret excidium orbis, idque alio, quam intelligebant Apostoli sensu, illoque verò, tum quia licet tot jam anni fluxerint ab excidio Jerusalem, ac plures fluent usque ad finem

mundi, tamen hoc tempus, licet nobis, qui angustis brevis ævi & vitæ terminis claudimur, longissimum videatur, cum æternitate tamen Dei, qui verus est temporum mensur, comparatum, valde modicum est, & instar momenti, ita respondet S. Petrus Epist. 2. c. 3. v. 8. & 9. *Unus dies apud Dominum sicut mille anni &c.* Hac de causa Prophetæ & Apostoli tempus legis Evangelicæ vocant *Novissimum* & horam novissimam. ita patet 1. Joann. 2. 18. & Cor. 10. 11. & Jacobi 5. 8. Ea de causa Aggæus c. 2. v. 4. ait, modicum fore tempus usque ad Christum, cum tamen ab Aggæo ad Christum fluxerint 517. anni, tum quia statim post hanc urbis tribulationem sequetur orbis tribulatio, cujus illa fuit typus & præludium; eo, quod nulla insignis & antonomastica Judæorum tribulatio media intercesserit, & intercedet inter tribulationem urbis & tribulationem orbis. *Sol obscurabitur.* Nota, hoc signum & sequentia non fore post generalem resurrectionem, uti censent S. Hieronymus, & Chrysostomus. sed ante eam, ut patet ex Luca cap. 21. 26. ex Joele c. 2. v. 31. Jam quoad sensum S. Augustinus Epist. 20. ad Hefych. Sol, ait, id est, Ecclesia obscurabitur: quia tanta tribulatione & tentatione, quanta erit in fine mundi, multi cadent à fide & gratia, qui videbantur esse illustres firmique ut Sol & stellæ. Hic sensus allegoricè probus est, & appositus. Sed hæc planè ad litteram, uti sonant, accipienda esse, patet ex Luca & idipsum docent passim Patres & interpretes,

227. **Quæres.** Unde tanta manebit Solis sub diem iudicii & finem mundi obscuratio, R. S. Hieronym. Chrysost. Theophil. ex eo, quod tanta erit corporis Christi gloriosæ claritas, ut solem obscuret. Verum, ut dixi, hæc signa fore ante communem resurrectionem & consequenter ante Christi adventum ad iudicium, R. ergo solem obscurandum esse ex eo, quod Deus subducendo Soli concursum suum, non quidem lumen, sed vim illuminandi, radiosque suos spargendi illi adimet, quo fiet, ut in Sole sit lux, in terra verò meræ tenebræ, uti fecit in Passione Christi, ut ejus indignitatem ostenderet. Rursus Deus inducto fumo, & nube densissima, Solem obumbrabit, forte etiam ad hoc accedent extraordinariæ & miraculosæ eclipses, ut colligitur ex Iacinto. Et luna non dabit lumen suum. Sole enim obscurato necesse est, & lunam obscurari, utpote quæ à Sole suum lumen haurit. *Et virtutes cælorum commovebuntur.* Origenes, Virtutes cælorum, S. Chrysostomus & alii per virtutes intelligunt 7mum Angelorum Chorum, quod tantum attoniti ad tantas mutationes stupebant. Huc accedit Franciscus Suarez 3. par.

par. **Quæst.** 59. art. 6. disp. 56. sect. 3. Virtutes cælorum ait, sunt Angeli, qui magna vi cælum gyrant, & movent, hinc commovebuntur, quia ipsi quasi Ministri divini justitiæ, & vindictæ in impios mutant ordinem & modum solitum movendi cælum, qua de causa omnia inferiora miscebuntur, ac sursum deorsum ibunt. Verum simplicius per virtutes accipias ipsa sidera, eorumque influentias, sive vires influendi in hæc inferiora, quia dicit, in fine mundi astra cæli maxima & validissima mutantur suos motus, aspectus influentias, itaque omnia in terris perturbabuntur, ut terra insolitis motibus quassetur, mare exundet, aer nubibus, cometis, fulgetris, tonitruis, aliisque tempestatibus ita concutiat, ut omnia everti videantur. Denique planissime per virtutes cælorum accipias polos, & cardines, qui sunt quasi robor fortitudinis & armamenta cælorum, quia dicit: cæli omnes in fine mundi concutientur, & è suis polis & cardinibus evellentur, ut deorsum ruere videantur, idque, ut hominibus impiis terrorem injiciant, ac Christi irati indignationem repræsentent. Hoc enim facere Deo est facile & terrori illius diei impiorumque & mundi excidio congruum. P. Cornel. à Lap. in Matth. 24. v. 29. De his signis vide etiam in Apocalypsi c. 6. 8. 9. 16. Ibidem c. 6. v. 12. dicit S. Joannes. *Et vidi cum apparuisset sigillum 6m: & ecce terra motus magnus factus est, & Sol factus est niger tanquam sacculus cilicinus: & luna tota facta est sicut sanguis.* Transit hic Joannes ad tempora novissima & ad finem mundi. Id patet ex ipsis illius verbis, quæ propriè nulli alteri competere possunt, præsertim si quis ea conferat cum verbis Christi Matth. 24. v. 29. Hic dicitur: *Sol factus est niger*, ibi dicitur: *Sol obscurabitur.* Ibi dicitur: *luna non dabit lumen suum*, hic dicitur: *luna facta est sicut sanguis.* hic dicitur v. 14. *Cælum recessit sicut liber involutus*, ibi virtutes cælorum commovebuntur. Nota. Aliqua signa extrema iudicii inchoanda esse ante Antichristum, aliqua eaque majora post Antichristum. Per hæc signa præmonet Deus mundum, ut agat poenitentiam. Sic enim fecit in excidio Jerosolymæ & aliarum urbium & regnorum: Judæos enim impios per Isaiam, Joelem &c. per 100. annos præmonuit de futuro excidio per Chaldaeos. Idem fecit in diluvio, dedit enim orbem centum annos ad poenitentiam, in quibus fabricabat arcam Noë. Quidni idem faciat in ultimo orbis excidio, cum non aquæ sed ignis diluvio totus obruetur & conflabit.

228. **Series plagarum sig.** Itaque ante Antichristum inundabit in orbe impietas & impii, quibus Deus miger. R. P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Ascetica*, T. 2

nabitur excidium, ideoque signa hæc illi præ-norum anxia, plagasque ejus præ-nuntias immittere te diem juincipiet, puta insolitos terræ motus, maris dicii, fremitus & exundationes, fulgetra & tonitrua, eclipses, obscuraciones Solis, lunæ, & stellarum, ut cælum, terra, mare & aer in impios fremere eisque necem & interitum minari videantur, ex quibus consequetur fames, pestilentia & bella, quæ Christus tum fore prædixit, Sed contemnent ea impii: itaque plagas magis addet Deus. Superveniet Antichristus, qui erit caput & culmen impietatis, quocirca Deus aciora in eum & impios ejus affecit supplicia è cælo vibrabit adgens eos in tartara. Inde in impios cæteros, totumque orbem deserviet, eique mala extrema ac inter ea Solis, lunæ & stellarum plenam obscuracionem inducet, ac tandem diem ultimum orbi afferet per ignem conflagrationis, tumque ipse Christus descendet de cælo, & veniet ad iudicium; ita tamen, ut post Antichristi ejusque affectum stragem, & plagas impiorum Deus aliquod tempus quietis daturus est orbi, quo Christiani in persecutione Antichristi lapsi, Judæi, omnesque gentes tot plagis percussæ respirare, Deo reconciliari, justificari & salvari possint. Quo tempore mundani homines, sicut pueri amota virga, ad ingenium redibunt, nubent & nubentur, epulabuntur, uti in diebus Noë fecerunt, donec insperato Deus mundi finem inducat, Christumque iudicem mittat. Uti Christus prædixit Matth. 24. v. 27. & Joan. Apocal. 13. & Daniel. c. 12. v. 12. Beatus, inquit, qui expectat & pervenit usque ad dies 1335. id est, qui vivet post tempora & mortem Antichristi.

Addit S. Joannes Apocalyp. 6. v. 14. *Montes, Et omnis mons, & insula de locis suis mota insula mo-* sunt. Hoc propriè, & ut verba sonant, accipiendum. Si enim stellæ de cælo cadent, co- & cælum recedet sicut liber involutus, quid mirum, si in terra montes & insulæ de locis suis moveantur. Erit enim in die illa horribili quasi occasus mundi, totiusque universi inversio & everfio, ut omnia inversè, sursum deorsum antrosum retrorsum pessum-eant. Sic L. Martio inquit Plin. l. 2. c. 82. Montes & Sexto Julio Consulibus in agro Mutinensi inter se si duo montes inter se concurrerunt, crepi-conflitu maximo affultantes, recedentesque inter gunt, eos flamma fumoque in cælum exeunte, interdiu spectante è via Emilia magna equitum Romanorum, familiarumque & viatorum multitudo. Eo concursu villæ omnes elisæ. Sub Tyberii Cæsaris principatu terræ motu 12. Asiæ urbes prostratæ una nocte. Memorabile est quod scribit Gregorius Turonensis l. 4. c. 30. Castrum Tauradunum in Gallis inquit, situm in monte su-

pra Rhodanum, auditus est verò per dies amplius 60. mugitum edere mons, donec tandem mirabiliter scissus, ab alio sibi vicino monte, cum universo castro omnibusque incolis in Rhodanum præcepit rueret. Accidit id imperante Justiniano. Ex dictis Scripturæ verbis. *Omnis mons &c.* Aliqui opinanter in fine mundi montes deprimendos in valles, iisque æquandos, ut terra sit planè rotunda, qualis creata est die primo mundi. Quid hac de re futurum sit, docebit experientia finisque mundi. Nam pro adversa sententia facit, quòd montes & insulæ non parum faciant ad decorem & varietatem universi: unde non primò mundi rudis & informis, sed tertio die, quo terra formata & adornata est, à Deo producta. Hæc sunt ex P. Cornel. in Apocal. cap. 6. v. 12. 14.

229. Crux Christi apparebit. Planctus magnus. Matth. 24. post illa verba v. 29. *Solobscurabitur &c.* dicitur v. 30. *Tunc parebit signum Filii hominis in celo: & tunc plangent omnes tribus terræ: & videbunt Filium hominis venientem in nubibus celi cum virtute magna & maiestate.* Quæres. Quodnam est signum Filii hominis, id est, Christi Incarnati? &c. Est crux, hæc enim est signum; quia ipsa est vexillum Christi, & caula victoriæ fidelium; infidelium verò & impiorum olim fuit scandalum, sed eorum in die iudicii erit condemnatio, tormentum. Ita S. Hieronymus, Chrysost. Hilarius Maldonatus & S. Leo. S. Augustinus fusi. Causæ, cur crux apparebit, tres sunt. Prima, ut significetur Christum sibi per crucem hanc gloriam & potestatem judicariam meruisse. Secunda, ut indicetur, Christum pro salute omnium fuisse crucifixum. Tertia, ut ostendatur, omnes Christi crucifixi cultores exaltandos in cælum. Ex hoc ergo Christi dicto valde probabile est ipsissimam Christi crucem in die iudicii apparituram in cælo ad consolationem Sanctorum, qui per illam salvati fuere, ideòque Christo crucifixo se per patientiam & mortificationem conformare studuerunt ad condemnationem & exprobrationem impiorum, qui Christi crucem aspernati, illique ingrati, voluptates suas cruci & mortificationi antetulere. ita censet S. Chrysostomus.

Idem prædixit Sybilla l. 6. Carm. dum de cruce ita canit:

O lignum felix, in quo Deus ipse pependit, Necte terra capit, sed cæli tecta videbis, Cum renovata Dei facies ignita micabit.

Contrarium tamen censet S. Anselmus in Ecclesiasticum, Abulen. & Janfen. Hic scilicet in die iudicii non comparituram veram

Christi crucem, sed signum sive imaginem crucis in aëre ab Angelis formatum & pictum, ac favet vox signum. Porro Chrysostomus & Augustinus docent: hoc crucis vexillum ab Angelis deferendum ante conspectum Christi Judicis, descendens ad iudicium quasi trophæum victoriæ. Insuper noster Salmeron, credunt, inquit, Doctores Ecclesiæ, cum cruce etiam columnam, flagella, spineam coronam, clavos, spongiam lanceam, & reliqua passionis instrumenta ob causas jam dictas apparitura in die iudicii. Unde D. Thomas opusculo 2. c. 244. asserit, quòd veniente Domino ad iudicium signum crucis & alia Passionis indicia demonstrabuntur. Hoc probabile est, at non certum, quia nusquam expressum. *Et tunc plangent omnes tribus terræ.* id est, multi ex omnibus tribubus, scilicet omnes reprobi, & damnandi plangent, quòd salutem suam, quæ Christo tam caro stetit, ut crucifigi debuerit, neglexerint: Electi enim gaudebunt & jubilabunt, quòd per crucem se salvatos & beatos videant. Audi plangentem, imò horrescentem S. Bernardum Serm. 16. in Cant. *Paveo gehennam.* Planctus Paveo iudicis vultum ipsis quoque tremendum S. Bernardi Angelicis potestatibus. Contremisco ab irapodi, tentis, à facie furoris ejus; à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à tempestate valida, à voce Archangeli, & à verbo aspero. Contremisco à dentibus bestia infernalis, & à ventre inferi; à rugientibus præparatis ad escam, horreo vermem rodentem & ignem torrentem, fumum & vaporem & sulphur, & spiritum procellarum, horreo tentbras exteriores. Unde ingemiscens subjicit. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, ut praveniam stetitum, & stridorem dentium, & manuum pedumque dura vincula, & pondus catenarum prementium, stringentium, urentium, nec consummentium. Heu me mater mea, ut quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis, & plorationis aeternæ. Cur exceptus genibus, cur lactatus uberibus, natus in combustionem, & cibum ignis? Agitur hic ad literam de excidio orbis, quare Alcázarii explicatio symbolica, & ingeniosa est accommodatio non literalis explanatio. *Et videbunt in nubibus celi &c.* Causæ sunt, ima. Ut nubes temperet eximiam claritatem corporis Christi, quæ alioqui oculos reprobos excæcasset. 2da. Quia nubes est symbolum arcane divinitatis. 3. Quia nubes sedes est æque ac vehiculum & umbraculum gloriæ Christi. Cum virtute multa & maiestate. Lucas cum potestate magna, sicut enim Christus in primo adventu venit in magna infirmitate, vilitate, sic eadem meruit, ut in secundo veniat cum magno robore, gloria & maiestate, robur ejus*

ap-

apparebit in eo, quod ipso iubente omnes mortui à morte resurgent in momento, quod omnes homines, Angeli & dæmones ipsum ut DEUM, Dominum & Judicem suum suspicient, & venerabuntur. Majestas apparebit in immenso corporis splendore, Angelorum multitudine decore, in nubis coruscantis amictu, item in præviis tubis, tonitribus, fulguribus, terræ motibus, Ex Cornel.

230. Tuba Angelicæ canet mortui resurgent. Dicitur ulterius Matth. 24. v. 31. *Et mittet Angelos suos cum tuba & voce magna: & congregabunt electos ejus à quatuor ventis, à summis calorum usque terminos eorum.* Est hic hysteron, proteron, seu inversus ordo; nam prius Christus mittet Angelos, cum tuba, imò tubis multis, toto orbe personantes, ut omnes mortuos à sepulchris ad vitam evocent, & ad iudicium citent. Canent enim hæc tuba angeli plurimi singulorum mortuorum pulveres colligent, ex eisque speciem humani corporis efformabunt, quod deinde organizabit, & animabit DEUS. Vide 1. Thess. 15. *A quatuor ventis*, id est, à quatuor, sive ab omnibus mundi plagis, à quibus totidem venti spirant. *A summis calorum &c.* S. Marcus habet à summo terra usque ad summum cæli. Possunt hic extrema cæli accipi proprie, quia dicit, angeli congregabunt electos, ubicunque sint, sive in cælo sive in terra: nam corpora Patriarcharum, qui cum Christo resurrexerunt, sunt in cælo. Unde de cælo descendit in vallem Josaphat tempore iudicii extremi P. Cornel. à Lap. in c. 24. v. 31. Describit ulterius S. Joannes in Apocalypsi signa præcedentia iudicium Dei.

Plaga ima mundi.

Apocal. 8. v. 6. & 7. *Angeli, qui habebant 7. tubas, præparaverunt se, ut tuba canerent. Præparaverunt se accipiendo tubas suas, easque ori admovendo v. 7. Et primus Angelus tuba cecinit, & facta est grandis & ignis, mista in sanguine, & missum est in terram, & tertia pars terræ combusta est, & tertia pars arborum contremata est, & omne sanum viride combustum est.* Quæres. Quinam sunt hi 7. Angeli, & quænam eorum tubæ & plagæ, præsertim prima hæc, &c. dico cum Irenæo l. 4. c. 50. & Lactantius l. 7. c. 15. Areta & Ribera hæc omnia ut sonant ad literam esse accipienda, hæc enim signa & hæc plagæ literaliter præcurrerent, saltem inchoatè ante Antichristum. Continentur enim 7. Sigillo, cujus resignatio & explicatio præit resignationem, & explicationem libri signati, qui continet futura sub Antichristo & delinceps usque ad iudicium, & finem mundi, idque ad hoc, ut Deus per hæc plagas terreæ, & puniat impios, fidelium persecutores, & hoc est, quod prædicit Christus Lucæ 21. 11. *Terroris & excelsus est, S. Joannes hic particulatim ex ordi-*

ne explicat, & enarrat ad literam, ergo grandis & ignis sunt fulmina, & exhalationes ignitæ, ac lapides grandinis, his miscebitur sanguis, sive pluvia sanguinea, hanc enim sæpius accidisse narrat Plinius l. 2. cap. 26. Porro pluvia, sanguis semper celestis iræ fuit indicium, & instantis vindictæ prænuntia, ut hic sanguinea est: nam prosternitur & crematur 3tia pars germinum, arborum. Nota, alludit S. Joannes ad plagas Ægypti, quæ similes erant, & typus fuerant harum ultimarum totius orbis, uti docet & asseverat S. Irenæus l. 4. c. 50. Et Lactantius l. 7. c. 15. Et missum est (scilicet licet totum hoc aggregatum grandis, ignis & pars terræ, sanguis inter se commista, ita quasi unum combusta quoddam compositum) in terram. Et tertia pars terræ combusta est. Tertiam hanc partem terræ, arborum, germinum accipe non conjunctim & simul in eodem loco sed mystim & partim, scilicet, ut alia in Hispania, alia in Italia, alia aliis locis & Provinciis combusta & vastata sint, scilicet illa & illis locis, in quibus erant pessimi incolæ & maximi persecutores fidelium (hæ enim sunt illorum plagæ non fidelium & iustorum) ita ut omnibus computatis, quæ sparsim vastata sunt, tertia pars terræ arborum & germinum, quæ in toto orbe tunc erunt, hæc prima plaga & strage disperdatur, comburatur. *Et omne sanum viride.* Omnis herba alludit ad eam plagam Ægypti Exodi 9. 25. Ubi nota majorem fore hanc Apocalypseos stragem, tum quia in ipsa non excipitur triticum & far, tum quia in ea additur, etiam tertiam arborum partem, hæc grandine fuisse prostratam.

Apocalyp. 8. v. 8. *Et secundus Angelus tuba cecinit: & tanquam mons magnus igne ardens missus est in mare, & facta est tertia pars neus in maris sanguis.* Planissime & simplicissime mare præ Ribera per montem igneum accipit ingentem cipitatur, globum ardentem & igneum, quem mittet Angelus in mare, eoque affabit, & com-Plaga scilicet buret tam naves, quam pisces, puta tertiam cuncta, navium, & piscium partem, non enim homines navigantes sed pisces sunt creaturæ & animalia, quæ habent animas in mari, quod proprie piscibus convenit. Unde Sybilla.

Et trepidi cuncti morientur in æquore pisces, Nec sulcabit aquas jam pondere navis onusta.

v. 9. *Et mortua est tertia pars creaturæ eorum, quæ habebant animas in mari, & tertia pars navium interijt.* Supradictus mons ardens erit ingens massa pinguis materiæ in aëre concreta & accensa, quæ instar montis ardentis ruet in mare, quo fiet, ut tertia pars maris vertatur in sanguinem, & tertia pars piscium moriatur, & tertia pars navium intreat.

T 3

V 2

Verisimile est hanc massam primo in sublimi & initio lapsus instar montis ardentis conjunctim apparituram oculis hominum, deinde in progressu spargendam in varias partes, ut variis locis mare inficiat. Jam quod per hanc plagam tertia pars maris facta sit sanguis, spectat tum ad stragem piscium, hi enim extra suum elementum, puta extra aquam, in sanguine vivere nequeunt, tum ad horrorem impiis incutiendum, dum videbunt & terram per plagam primam, & mare per hanc plagam secundam cruentari, ut terra, & mare videantur repræsentare impiorum, tum culpam præsertim homicidia & cædem Martyrum tum poenam; dum suo cruore innuunt tantam fore impiorum occisionem, ut rivi sanguinis eorum terram & mare cruentent, eaque saltem quoad superficiem in sanguinem convertant.

Stella facula absinthium, Plaga 3^a mundi.

Apocalyp. 8. v. 10. *Et tertius Angelus tuba cecinit: & cecidit de celo stella magna ardens tanquam facula, & cecidit in tertiam partem fluminum, & in fontes aquarum.* Proprie stella hæc erit non celestis sed aërea puta cometa, stella ardens, aut simile meteoron, quæ de celo cadet, suoque casu dissiliens, comminuta dividetur in multas faculas seu exhalationes, quæ in varios fontes & flumina incidentes eos inficient. Vocatur hæc stella (ut supra) absinthium, quia amaricabit aquas, idque in poenam sceleratæ voluptatis, ac præsertim gulæ & crapulæ impiorum, ut qui biberunt vina dulcissima & lapidissima, jam bibant absinthium, eoque crucientur & enecentur.

V. 11. *Et nomen stella dicitur absinthium: & facta est tertia pars aquarum in absinthium: & multi hominum mortui sunt de aquis, quia amara facta sunt.* Nota, sicut absinthium oculos corporis exacuit, ita hoc aquarum absinthium oculos cordis in fine orbis ad poenitentiam aperiet, inquit Aretas. *Et multi hominum mortui sunt.* Hinc patet, amaritiam hanc fuisse excessivam ac proinde venenosam & lethiferam, alioquin amarities moderata sana est, corpusque à pulchritudine conservat, ut patet in absinthite, id est in cerevisia & vino absinthiaco. Axioma quoque Medicorum est. *Omnia dulcia stomacho inimica amara ergo amica.*

232. Plaga quarta. Obscuratio luminum celestium.

V. 12. *Et quartus Angelus tuba cecinit: & percussa est tertia pars solis, & tertia pars lunæ, & tertia pars stellarum ita ut obscuraretur tertia pars eorum, & diei non luceret tertia pars, & noctis similiter.* Planissime Ribera hæc ad literam, ut sonant, accipit, verè enim in fine mundi obscurabitur sol, luna & stellæ, uti audivimus Apocalyp. c. 6. 12. ita ut diei non luceat eorum tertia pars, id est, ut

dies æque ac nox tertia parte fiat obscurior solito, non autem, quod tertia temporis, puta diei ac noctis parte, sol, luna & stellæ plene obscurabuntur, & duabus tantum reliquis temporis partibus luceant, ut aliqui imaginantur.

Apocalyp. 9. v. 1. *Et quintus Angelus tuba cecinit: & vidi stellam de celo cecidisse in terram* 5^a Plaga & data est ei clavis putei abyssi. v. 2. *Et aperuit locustæ puteum abyssi: & ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magna: & obscuratus est sol & aer* 6^a Plaga & de fumo putei exierunt locustæ in terram, & data est illis potestas, sicut habent scorpiones terræ. Varii sunt sensus Interpretum circa istas locustas, aliqui per illas intelligunt hæreticos, aliqui exercitus barbarorum. Planissimus & aptissimus sensus est, ait P. Cornelius à Lap. hic (quod etiam probabile esse censet Ribera) & hæc proprie sicut sonant, accipias, locustæ ergo hæc erunt dæmones, qui speciem & formam locustarum induent, sed novam & monstrosam utpote ex variis animalibus, puta leone, scorpione, equo & homine commistam & confarminatam. Probationes multas hujus sententiæ vide in fonte apud Cornel. cui ad hanc expositionem accedit sententia nostri P. Lessii l. 3. de perfectionibus Divinis c. 15. ubi censet hæc locustas, non tantum speciem & apparentiam locustarum habituras, sed veras & animatas fore locustas, licet peregrinas & monstrosas; virtute enim Divina, profundissimus hiatus forte usque ad inferos (paulò post ingens hiatus, quo omnes impii absorbeantur in tartara, eo usque aperietur) alicubi in terra vel in montibus pandetur, unde quasi ex puteo abyssi & profundissimo immensa vis fumi exibat. Jam durante isto fumo facile erit virtute Divina procreari peregrinum genus locustarum, pungentium, & virulentarum, quod ex fumo prodeat & omnia longè latèque occupet. Simili modo in Aegypto infinitam vim murium 1. Reg. 5. Quod ad formæ earum attinet, non opus est, ut facies earum planè sint similis faciei humanæ, aut ejusdem magnitudinis, sufficit esse rudem similitudinem, qualis reperitur in simiis. Idem sentiendum de capillis seu cirris earum & dentibus, & probatur hæc sententia in fonte pluribus, quare uti valde literalis ita valde probabilis est, ait P. Cornelius, cui tamen adde locustas hæc dirigendas & implendas fore ab Abaddon dæmone (de quo infra) ejusque sociis. Nam hæc invadent in herbas & germina, uti solent locustæ, sed homines, eosque duntaxat, qui non habent signum DEI in frontibus suis, ut ait S. Joannes v. 4. Hoc autem signum & eo signatos, quia discernere nequeunt locustæ, nec pungere appetunt nisi impellantur à dæmonibus, quo circa, quæ de locustis hic di-

dicuntur, dæmonibus quoque earum motoribus competunt. Sicut quæ Genes. 3. dicuntur de serpente tentante Evam partim serpenti, & potius dæmoni serpentem possidenti, per eumque loquenti conveniunt, singulas ergo locustarum proprietates, quas S. Joannes hic eis tribuit, dæmonibus accomodemus. v. 3. *Data est illis potestas, sicut habent potestatem scorpiones terræ.*

233. Locustæ hæc pun-gunt instar scorpionum.

Nota, locustæ hæc comparantur caudis scorpionum & serpentum, tum ob virus, tum ob aculeum, quo pungunt & cruciant. Tum quia scorpiones insidiantur hominibus, eumque occultè feriunt. Simili modo locustæ hæc erunt virulentæ, & insidiatrices. Porro dæmones, quos significant locustæ, rectè comparantur scorpionibus. Est enim scorpions animalculum ex genere insectorum, habens cornua exterius, instar cancri, quibus prædant amplectens & stringens, mox spiculum, quod in cauda gerit, reflectit, eoque hostem & prædant pungens, venenum instillat, quo illum conficit & enecat. De scorpione tradit Plinius l. 11. c. 25. Scorpions est primò. Pestis importuna veneni serpentum, nisi quòd graviore supplicio, lenta per triduum morte conficiunt. Secundo. Est naturæ admodum iracundæ. 3. Reliqua insecta aculeos intus recondunt, scorpions spiculum extertum semper gerit. 4to. Hoc malum Africa volucre etiam invenitur. 5to. Homini idèo putatur esse remedio ipsorum cinis, potus in vino. 6to. In Scotia interimunt etiam sues. 7mo. Putant scorpiones in totum nullis nocere, quibus non sit sanguis. Quæ singula significant animal hoc esse insignis malitiæ, feritatis, vindictæ, & noxæ, qualis per omnia est dæmon. 1mo, ergo hi dæmones in fine mundi, specie locustarum, & instar scorpionum caudati erunt, caudæque suæ spiculo pungent homines, ita ut non statim enecent homines, sed lento supplicio per 5. menses, ut dicitur v. 10. discrucient. 2do magis læviant in eos, qui ardent concupiscentiis mulierum. 3tio erunt pleni irarum. 4. Ex obliquo incautos percucient, 5to. Erunt volucres, sed magis nocebunt iis, qui instar suum abdomini ventri servierunt. 7mo. Remedium erit ipsorum cinis, si nimirum peccatores memores cineris & mortis, humiliant se, compungantur, poenitentiam agant, Deoque reconcilientur. 8. Nulli nocebunt pio & spirituali sed tantum impiis, qui voluntantur in carne & sanguine, quique sanguinem Sanctorum effuderunt.

Locustæ dæmones

Apocalyp. 9. v. 4. *Et præceptum est illis, ne laderent frum terræ, neque omne viride, neque omnem arborem, nisi tantum homines,*

qui non habent signum Dei in frontibus suis. 5. *Et datum est illis, ne occiderent eos; sed ut cruciarent mensibus quinque: & cruciatus eorum, ut cruciatus scorpionum, cum percutit hominem.* 6. *Et in diebus illis quærent homines mortem, & non invenient eam: & desiderabunt mori & fugiet mors ab eis.* Et præceptum est illis, ne laderent frum. Hic patet locustas has non fore proprie dictas, harum enim noxa est in herbis, sed fore dæmones, qui instar scorpionum, nulli nisi habenti sanguinem, hoc est, homini impio nocebunt, quia dicit: hæc locustæ non erunt aliis similes, herbivoræ sed carnivoræ. Porro non permittet Deus, ut omnem suam vim, & virus exerant, sic enim enecarent omnes mortales, sed tantum ut eos, qui non habent signum Dei, de quo cap. 7. Apoc. v. 3. crucient per 5. menses, si enim plaga hæc diutius duraret, desperarent homines, ac se ipsos interimerent, unde ait versu 6to. *Quærent homines mortem, & non invenient eam:* tantus enim erit eorum cruciatus, ut mortem optent, & tamen mori non possint, uti fit, cum quis haurit lentum & non satis efficax venenum, quod non statim interimit, sed ita cruciat, ut homo nec vivere nec mori possit.

v. 7. *Et similitudines locustarum similes* 234. *equis paratis in prælum: & super capita earum tanquam corona similes auro: & facies similes earum tanquam facies hominum.* Nota, dæmones hi similes erunt. 1mo. Magnis locustis quoad alas & pedes. 2do. Equis &c. quoad formam, magnitudinem, audaciam, & usum bellicum, quin & locusta pedibus suis insistentem habet similitudinem equi, est enim loricata, & habet pennas pro aculeis, atque volat saltando & saltat volando. ita Pineda in Job. 39. 20. 3tio. Hominibus quoad loricam. 4. Mulieribus quoad faciem, capillos, & coronas aureas. 5to. Leonibus quoad dentes. 6to. Scorpionibus quoad caudam & aculeum. v. 8. *Et habebant capillos sicut capillos mulierum, & dentes earum sicut dentes leonum erant.* Tripliciter hi dæmones cruciabunt homines 1mo. Pungendo aculeo caudæ instar scorpionum, 2do Mordendo dentibus ut leones, leonini autem dentis morsus venenatus est, unde, ut ait Plinius lib. 8. c. 16. ajens de leone. *Ex omni vulnere, sive dente, sive ungue impresso ater fuit sanguis.* 3tio. Terrendo homines, & percellendo tum visu horribilium monstrorum, tum auditu, dum audient eorum sonitum, quasi currum equestrium. Apoc. 9. v. 9. *Et habebant loricam, sicut loricam ferream, & vox alarum earum, sicut vox currum, equorum multorum currentium in bellum.* Est in India animal, quod corium habet instar loricæ compactum, quocirca ab

ab Hispanis Armadillus vocatur. Atque Rhinoceros suam habet lorica, eamque durissimam, sic & locustæ suam videntur habere lorica, sed hæ diabolicæ longè majorem & duriorem habebunt. Et vox earum &c. Vocem vocat stridorem, quem alarum concussione edunt locustæ. Apoc. 9. v. 10. Et habebant caudas similes scorpionum, & aculei erant in caudis earum: & potestas earum nocere hominibus mensibus quinque & habebant super se. 11. Regem Angelum abyss, cui nomen Hebraicè Abaddon, Græcè autem Apollyon, latine habens nomen exterminans. 12. Vñ unum abiit, & ecce veniunt adhuc duo vñ post hæc.

Locusta ait Salomon Prov. 30. 27. Regem non habet, sed hæ infernales habent, & habebunt, quoad durabit hic mundus, & hominum vita in terra, cum quibus pugnant Hebraicè Abaddon, idem est quod perditio, Græcè Apollyon, latine exterminans. non est in græco ut patet, scripsit enim Joannes Græcè non latine. Stomachatur Valla interpretem hoc de suo addidisse textui. Verum temerè, nil enim de suo addidit sed tantum græcam vocem in latinam transtulit (quod est interpretis munus) ut latini æquè ac Græci intelligerent quid sit Apollyon.

Angeli nomina non habent.

Notat S. Gregorius Homil. 34. in Evang. Angelos ex se non habere nomina (Angeli enim non ex nomine sed ex specie & visione se invicem internoscunt & compellant) sed ea fortiter ex ministerio, quod apud homines obeunt, idem est de malis Angelis. Vñ unum plaga una puta sta sti Angeli, nimirum locustarum, de quibus jam dixi. Abiit & ecce veniunt adhuc duo vñ puta plagæ 6ti & 7mi Angeli.

235. Sexta plaga exercitus equestris.

Apoc. 9. v. 13. Et cecidit Angelus tuba cecinit; & audiui vocem unam ex quatuor cornibus altaris aurei, quod est ante oculos Dei. 14. Dicentem 6to Angelo, qui habebat tubam: Solve quatuor Angelos, qui alligati sunt in flumine magno Euphrate. Quæres? quæ, qualis, & per quos fiet hæc plaga. variæ sunt hæc in re interpretum sententiæ. P. Cornelius dicit, optimè Ribera plagam hanc propriè, ut verba sonant, accipit, putatque fore innumerum exercitum ferorum hominum & militum, qui in fine mundi puniet & occidet homines impios scilicet 3tiam illorum partem. Angelus ergo bonus tuba canens solvet quatuor Angelos. Quos & quales? non nulli putant bonos esse, verum patet hos quatuor Angelos esse malos, nam hi soli ligantur non boni. Hi ergo sunt præcipui quatuor dæmones, qui, quasi præ sunt quatuor orbis partibus, ligati autem

sunt in Passione Christi, ne tantum noceant hominibus, quantum ante. Hi in fine mundi rursum solventur, ut grassentur, punianturque impii. Porro hi dæmones ligati sunt in Euphrate, hic enim locus ad hoc est congruus. Imo. Quia Euphrates alluit Babylonem. Babylon autem typus est regni diaboli & impiorum. 2do. Quia Euphrates alio respectu typus est baptismi, per Euphratem enim Abraham transit ad terram promissam, indeque Hæbræus, id est, transiens vel transamnans est dictus. Fortè etiam 3tio ait Andreas, quia inde nascitur vel exiturus est Antichristus. Porro licet hi Archidæmones ligati sunt, habent tamen suos velut emissarios canes ubique, qui homines tentant & divexant, ut experientia constat. Pari modo Asmodæus libidinum Rex ligatus à Raphaelè in deserto Ægypti Tob. 8. 3. suos tamen per orbem dæmones, quasi ganeones, & cupidines emittit. Sic Lucifer religatus in inferno suos ubique habet emissarios, quin & ipse solvetur tempore Antichristi, ut patet c. 20. v. 2. & 3. Quæres. quomodo & quibus funibus ligentur dæmones? 8. Eos certo lo-
vinctis co ligari, cum in illo per decretum & poligantur
testatem divinam vel Angelicam detinentur dæmones.

ut se loco movere cõque egredi nequeant, hoc autem fieri potest tribus modis. Imo. Si Deus illis subtrahat concursum divinum, qui necessarius est ad motum & gressum, simulque conservet semper illos, in suo ubi sive situ & modo existendi in illo loco, cui vult illos affigere. 2do. Moraliter si impediatur, ne egrediantur, v. g. minando eis acriores pœnas, si egrediantur, atque puniendo eos, si egrediantur & compellendo eos regredi: sic Asmodæo certa eremi Ægypti portio, extra quam ne ad passum pedis egredi illi liceat, à Raphaelè est designata & præscripta. 3tio Physicè omnino & naturaliter, si imprimatur eis modum aut qualitatem aliquam determinativam, vel unitivam loco, v. g. impetum vel vim permanentem: similem enim vim, sed transeuntem videmus corporibus in lapidibus imprimi, qua in altum levantur, dum eo jaciuntur, sicut ergo homo robustus alium minus fortem certo loco violenter retinere potest per vim ei impressam, ita & Angelus dæmonem, similem enim vim, licet non corporalem, sed spiritualement potest spiritus superior & potentior spiritui inferiori & minus potenti imprimere, atque defacto vim hanc dæmonibus imprimunt Angeli, cum eos ex certo loco v. g. ex corporibus obsessis energumenum violentè expellunt, & extrudunt. Cur enim Deus non possit vim similem, & non transeuntem, uti illa est, sed diutius permanentem producere? magis enim vim mirabilem inferni

ig-

igni addidit, qua non tantum detinet, sed agit in animas damnatorum, ipsosque dæmones, eosque urit & cruciat. Hoc est quod ait S. Petrus 2. Petri 2. 4. Si enim Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos. Ubi nota ex Græco vocem rudentibus non referri ad detractos. qui enim rudentes Angelos detraherent cœlo? sed ad vocem tradidit q. d. tradidit eos Deus & mancipavit carceri & igni infernali, illicque eos in perpetuum devinxit, & quasi quibusdam rudentibus vel ut græca habent catenis caliginis alligavit. Sic enim explicat S. Judas in sua Epistola v. 6. dicens: Angelos, qui non servaverunt suum Principatum, vinculis æternis sub caligine reſeravit. Alia ratione ligantur, id est, ligari se sinunt dæmones à magis, cum ipsi ex conventionē & pacto eos, vel volentes vel à superiore dæmone coactos, in annulis includunt, ut qui annulos gestant, dæmones sibi familiares & obsequentes habeant. Nocere tamen nequit dæmon nisi volenti. S. Augustinus Serm. 197. de temp. Cani illum ligato affimilat: qui latrare potest, sollicitare potest, mordere omnino non potest nisi volentem.

236. Apocalyp. 9. v. 15. Et soluti sunt 4. Solvuntur Angeli, qui parati erant in horam, & diem, 4. Angeli & mensis & annum, ut occiderent 3tiam & nocent. partem hominum. 3tiam partem hominum. Non signatorum, sed puta impiorum, & improborum v. 16. Et numerus equestris exercitus vicies milies dena millia. Ita legit S. Hieronymus, Aretas & alii, id est, duæ myriades myriadum, id est, ducenti miliones, ingens & immanis erit hic exercitus equitum, qualis nunquam visus est in orbe, ex quo nonnulli conjiciunt pedestrem exercitum, qui equestri jungi, eumque numero longè superare solet, fore longè majorem & quasi innumerum, verum sic exercitus hic nimis foret & penè immensus, quem Provincia nulla alere potest, utpote qui majorem partem hominum, qui in orbe sunt, ac plurimos impios, quos Deus hoc exercitu punire volet, ipse complectitur. Cum ergo peditatus hic non meminerit S. Joannes, videtur is nullus vel exiguus fore, sed penè totus equestris, qualis est tartarorum. Celebratur omnium ore multitudo exercitus Xerxis, qui quinque annorum apparatu millionem hominum in aciem contra Græcos eduxit, quem numerum, ut Valerius & ex eo S. Hierony. testantur, de alta prospectans specula flevisse fertur, quod ex tanta multitudine nemo post 100 annos superfuturus esset, igitur ipse pontibus maria conjunxit. At non montem continenti abscedit, teste Plinio l. 4. c. 10. Verum quid hæc ad tantas Apocalypseos copias, Xerxes. R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

ex eduxit unum millionem hominum, hic ducenti milliones educendi sunt. Quocirca nonnullis incredibilis videtur hic numerus, cum in toto orbe vix eis videantur esse ducenti milliones hominum. Sed errant, nam in solo regno Chinesis numerantur 250. milliones hominum, uti docet noster P. Nicolaus Trigautius in expeditione Sinarum, ex quibus sta pars puta 50. milliones potest esse militum, adde totidem ex Æthiopia, Æthiopum enim mira est soboles & copia, adde totidem ex Tartaria & totidem ex India, habebis 200. milliones. Junge, plurimos tunc fore homines, plerique enim erunt carnales. Posset etiam quis suspicari bonam exercitus hujus partem fore dæmonum, qui induti specie & forma non locustarum, ut illi præcedentis tubæ v. 3. sed hominum & equitum impios affligent & castigabunt; nam duces eorum erunt quatuor Archidæmones, ut pater v. 14. qui v. 15. dicuntur occisuri, scilicet tam per se, quam per suos socios, puta dæmones, tertiam partem hominum. Et de his ad literam verificari poterit, quod dicitur v. 17. infra Capita equorum &c. Et illud v. 19. Cauda eorum similes serpentibus &c. Denique si 200. milliones, hi tantum essent hominum, utique continerent majorem partem hominum impiorum (pauci enim erunt tunc pii & justi) qui puniendi erunt hac plaga, non autem punient alios. Hæc enim plaga, uti & cæteræ, immitetur in impios, tertiam partem eorum absumet. Unde videtur potius partem hujus numeri fore dæmonum, alioquin enim impii punirentur per homines æquè, vel magis impios, & multò plures essent carnifices, quam rei puniendi, aut carnifices ipsi impunè evaderent. Opinatur Ribera hunc exercitum fore 10. illorum Regum, qui ante Antichristum Babylonem evertent, verum hoc minus esse probabile ostendit P. Cornel. in Apocal. c. 17. v. 6. Verisimilius dici possit, hunc exercitum præparatum viam Antichristi ac fore ipsius Antichristi jam inchoantis & invalescentis.

237. Apocalyp. 9. v. 17. Et ita vidi equos in visione: & qui sedebant super eos, habebant loricas igneas, & hyacinthinas, & sulphureas, & capita eorum erant tanquam capita leonum: & de ore eorum procedit ignis & fumus, & sulphur. Hosce enim colores aut certè tunicas talium colorum lorice suis hi equites inducent, tum ornatis, tum terroris causâ, ut percellant hostes, ut faciunt Belgæ &c. Per equos quoque equites ipsos metonymicè intellige. Significat per Hyperbolen formidabiles fore equos, & equites instar leonum, ut fumos naribus efflent, videanturque ignes, sulphur, & flamas

mas spirare. Rursus equites spirabant ignem, fumum & sulphur, id est, incendia & omnimodam vastitatem orbi afferent suis minacibus verbis & imperiis. 3tio Proprie significantur hic bombardæ militum & ignis pulveris sulphurei, dum enim milites jaculantur, ita admovent ori instrumentum, ut ore ignem & fumum sulphureum emitte- re videantur. Et hoc modo objecta sunt animo S. Joannis in visione. Ita P. Lessius l. 13. de perfectio. Divit. c. 18. Adde, si bona hujus exercitus pars sit demonum, de ipsis hæc ad litteram, ut sonant, accipi posse, dicit P. Cornel. hic. Idem dicendum de caudis serpentum, de quibus mox v. 19.

v. 18. Et ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum de igne & de fumo & sulphure, quæ procedebant de ore eorum v. 19. Potestas enim equorum in ore ipsorum est & in caudis eorum. Nam caudæ eorum similes serpentibus, habentes capita: & in his nocent. Patet hæc non ad litteram (ait P. Cornel.) sed symbolicè accipi debere, æquè ac capita leonum, & ignem, sulphurque de ore egrediens; nulli enim equi habent caudas serpentum, aut capita in caudis. Caudæ ergo hæc capitata significant gladios militares, qui instar caudarum retro exstant, & capulos instar capitis habent, describent enim arma eorum, bombardas scilicet per ignem, fumum, & sulphur & gladios per caudas capitatas. Aut certè per caudas intellige pedissequos & ministros militum, qui plerumque sunt pessimi, & instar serpentium occultè nocent incendiis, furtis, venenis, aliisque modis. Ita P. Lessius l. 2.

Multi im-
pii plagis
non mo-
ventur.

v. 20. Et ceteri homines, qui non sunt occisi in his plagis, neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum, ut non adorarent demonia &c. q. d. ceteri homines, cum tot strages & funera viderent, nequidem tunc compuncti ad mentem redierunt, nec ad tantas sociorum plagas respuerunt. Mira ergo tunc erit obduratio impiorum, similis fuit Pharaonis Exod. 7. Causæ ejus erunt variae. 1ma. Assuetudo peccandi, unde ingens concupiscentiæ vis, ad quam videmus ebriosos à vino, luxuriosos à Venere non abstinere, etiam si præsentem & certam pestem, imò mortem sibi imminere videant. 2da. Infidelitas; quia non credent has plagas à Deo infligi, sed fato, vel mundi quodam morbo, & senectutis quasi vitio evenire, uti senserunt Stoici, & nunc Politici. 3tia. Quia solutus erit diabolus tunc, qui omnes, ultimasque suas vires exeret, unde impiorum tunc quasi animas & corpora possidebit. 4. Quia plagæ hæc concitabunt in eis utpote impiis bilem & impatientiam; unde blasphemabunt Deum ve-

lut autorem plagarum, quod tot, tantæque illis infligat, ut ait S. Joan. c. 16. v. 9. Ut non adorarent demonia. Hinc patet in fine mundi renascenturam idololatriam, sed eam evertet postea veniens Antichristus, volet enim ipse solus coli sicut Deus, sicut prædixit Daniel, c. 11. 36.

Apoc. 10. v. 1. Et vidi alium Angelum 238
fortem descendentem de caelo amictum nube, & iris in capite ejus, & facies ejus erat ut Sol, & pedes ejus tanquam columna ignis: v. 2. & habebat in manu sua libellum apertum: & posuit pedem suum dextrum super mare, sinistrum autem super terram. v. 3. Et clamavit voce magna, quemadmodum cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta sunt 7. tonitrua voces suas, ego scripturus eram: & audi- vi vocem de caelo dicentem mihi: Signa, quæ locuta sunt 7. tonitrua: & noli ea scribere. v. 5. Et Angelus, quem vidi stantem super mare & super terram, levavit manum suam ad caelum. v. 6. & juravit per viventem in sacula saculorum, qui creavit caelum, & ea, quæ in eo sunt: & terram, & ea, quæ in ea sunt: & mare, & ea, quæ in eo sunt: Quia tempus non erit amplius. Notat P. Cornel. in synopsi hujus capituli, quod hæc spectant novissima tempora, inferuntur ergo hic, ut homines, qui tunc, tot plagis sex tubarum à Deo per Angelos moniti nolent poenitere, vehementius redarguantur & urgeantur. Unde jurat Angelus, quia tempus non erit amplius. Locuta sunt 7. tonitrua voces suas. Hæ voces quasi echo respondent clamori Angeli. Est ergo hæc Echoheptaphona sive 7. vocum. Porro hæ voces tonantes, & hæc tonitrua vocalia significant magnitudinem calamitatum futurarum in fine mundi, quo circa articulatae erant hæ voces, nam eas intelligebat, & intellectas scribere volebat S. Joannes. Quapropter tonitrua hæ articulata non sunt realia, nec realiter existent in fine mundi, sed per visionem tantum ostensa sunt S. Joanni æquè ac Angelus clamans, & jurans, ut per ea repræsentaret horrida fulmina & tonitrua, quæ revera plurima erunt in fine mundi, esto non erunt articulata, ut portendant & quasi inchoent extremas & novissimas orbis plagas. In S. Brigittæ revelationibus l. 6. c. 10. refertur: illam, dum rogaretur, quid significarent 7. tonitrua, quæ Joannes asserit se audisse c. 10. Apoc. respondisse divina revelatione se dixisse 7. illa tonitrua esse comminationes persecutoribus Ecclesiæ e caelo intentatas. Nota hic gravitatem & pondus juramenti ob Tempus rei, quam juramento hoc confirmat ris præ- Angelus, scilicet temporis jam finiendi præ- tium. Moraliter nota hic tempus præsentis vitæ esse pretiosissimum, ac propterea ejus maximam habendam esse rationem. 1mo. Quia

Quia brevis est. 2do. Quia tempus, cum præterierit est irrevocabile. 3tio. Quia ab hoc brevi tempore, & quasi momento pendet tota æternitas. Rursus quia quovis temporis instanti infinita æternitatis gloria comparari, & in immensum augeri potest. 4to. Quia tempus hoc est in nostra potestate & arbitrio: datum est enim nobis à Deo ad bonè operandum. 5to. Quia post hoc tempus non habemus aliud tempus, in quo negligentiam in priori admissam corrigere & compensare possimus, & miliones hominum in inferno, qui sero sapiunt Phryges. 6to. Quia brevi Deus hoc tempus nobis auferet & in æternitatem nos transferet.

239. Inter alia signa imminentiis judicii universalis erit quoque Romæ, & Romani imperii interitus, erit enim signum præsentis jam Antichristi, describit id S. Joannes Apoc. 17. ut & sequent.

Apocal. 17. v. 1. Et venit unus de 7. Angelis, qui habebant 7. phialas, & locutus est mecum, dicens: Veni ostendam tibi damnationem meretricis magnæ, quæ sedet super aquas multas. Meretricis magnæ puta Babylonis uti explicat v. 5. Quæres, quænam intelligatur hic Babylon: variae sunt authorum responsiones. P. Cornel. à Lap. hic dicit: Babylon hic & C. sequi. est Roma, non Christiana, qualis nunc est, sed infidelis & pagana, qualis fuit tempore S. Joannis qualisque rursus erit tempore Antichristi. Probat hæc sententia 1mo. Quia Roma Ethnica est civitas magnæ, quæ habet regnum super Reges terræ, hanc autem esse mulierem, puta Babylonem, ait Joan. v. ult. quæque habet montes septem, uti de eadem ait v. 9. hoc enim nulli alteri nisi Romæ competit. 2do. Quia Joannes asserit Babylonis nomen hic non propriè sed mysticè lumen- dum, ait enim v. 5. *Mysterium: Babylon magna*: ergo significat florentissimam & viti- osissimam urbem, quæ Christianos persecuta est, uti olim Babylon Judæos, talis autem est Roma Ethnica. 3tio. Quia Roma & Romani Imperatores acerrimè tempore S. Joannis & deinceps per 300. annos non tantum Romæ, sed toto orbe oppugnaverunt Ecclesiam, ut eam exterminarent, unde nulli alteri nisi Romæ competit illud v. 6. *Et vidi mulierem ebriam de sanguine Sanctorum, & de sanguine Martyrum*. 4. Quia pariter hac de causa à S. Petro Epist. 1. c. 5. v. 13. Roma vocatur Babylon, id est, confusio errorum, vitiorum & tyrannorum, *salutat vos*, inquit, *Ecclesia, quæ est in Babylone* (id est Romæ) ait Beda, S. Thom. S. Hieronym. & alii coelestia. Eadem de causa Roma, & Romani Imperatores à S. Paulo 2. Thess. 2. v. 7. vocantur *mysterium*. R. P. Kwiatskowski, S. J. *Collectanea Ascetica*.

rium iniquitatis, ubi & addit Romam & Romanum Imperatorem duraturum usque ad Antichristum atque adeò signum advenientis vel potius præsentis Antichristi fore Romani Imperii ruinam. Hæc sententia 1mo est S. Hieronymi in illud Isaia 14. attrita est Civitas vanitatis. 2. Tertull. l. contra Judæos. 3. S. Augustini 18. Civ. 2. 4. Viegas, Ribera, Sixtus Senen. Bellarm. l. 2. Alcazar. Apoc. 13. p. 670. lit. D. ubi pro hac sententia citat plusquam 20. Authores. Idem censet Thomas Bozius de signis Eccl. l. 24. c. 6. Franciscus Suarez 3. p. to. 20. disp. 59. sect. 2. Hi omnes per Babylonem interpretantur hic Romam infidelem & ethnicam, qualis fuit tempore Joannis, qualis rursus erit in fine mundi. Obijciunt Hæretici, Roma est Babylon: ergo Romana Ecclesia cum suo Pontifice est Babylon. Nego Consequen- tiam, dicòque esse absurdam, æquè ac fallacem, aliud est enim Roma urbs, aliud Romana Ecclesia. Rursus aliud est Roma Ethnica, aliud Roma Christiana. S. Joannes loquitur de Roma Ethnica, qualis erat suo tempore. Est ergo manifestus paralogismus hæreticorum, ac insignis fraus & fallacia, dum ipsi ea, quæ de Roma prisca Pagana à S. Joanne & S. Petro dicuntur, detorquent ad Romanam Ecclesiam aut ad Romam, quæ nunc est sancta, DEO dilecta, Mater pietatis, Magistra sanctitatis, hæc sub finem mundi deserens fidem, pietatem, Christum, Pontificem, rursus erit Babylon, idque permittit DEUS, ut Urbem ab Ecclesia, Romam à Cathedra S. Petri secer- namus, utque Romani non urbis suæ Majestati, nec meritis suis, sed Christi, Petrique gratiæ tribuant, quod ipsi sedem Pontificiam & Ecclesiæ Metropolim obtineant.

Dices: Quomodo Roma in fine mundi 240.
ad pristinas opes & gloriam, æquè ac ad Eth- Roma-
nicismum redibit. &c. Modus, quo id fiet, quomodo
nos latet, solique DEO præcognitus est: Va- fiet dives
riis tamen modis id fieri poterit v. g. si Ethni- & ethnica,
cus aliquis occupet Imperium Romanum,
Romæque Senatores gentiles, ac dignita-
tem pristinam instituat, uti fecit Julianus Apo-
stata. Rursus si Romam commigrent Eth-
nici plures, nobiles & potentes, qui sen-
sim numero & viribus crescant. 3. Si ma-
gi aliqui & Politici Romanos primores per-
vertant &c. S. Benedictus prædixit Romam
non evertendam scilicet à Totila & suo sæ-
culo, ut colligitur ex verbis S. Gregorii l. 2.
Dial. 15. Porro superbum æternitatis &
consequenter Deitatis nomen Romæ à Gen-
tilibus Scriptoribus utpote adulteribus da-
tum est, ut vocaretur Roma æterna, Ro-
ma Dea. Fateor tamen æternam dici posse,
hoc sensu, quia usque ad finem mundi du-
rabit, sed tempore Antichristi evertetur.
U 2
Qua

Qua sedet super aquas multas. Id est, praefidet populis (sic enim explicat Joannes v. 15.) qui instar aquae dilabuntur, & sibi invicem succedunt. Alludit ad veteris Babylonis situm in confluxu Tygris & Euphratis, quorum fluviorum erat quasi domina.

Apocal. 17. v. 3. *Et abstulit me in spiritu in desertum. Et vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiam, habentem capita 7. & cornua 10.* De eadem meretrice dicit S. Joannes. *Et mulier erat circumdata, purpura & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso & margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatione & immunditia fornicationis ejus: v. 5. Et in fronte ejus nomen scriptum: Mysterium: Babylon magna, mater fornicationum & abominationum terra.* Sub nomine isto alludit S. Joannes ad lupanar & fornices, in quibus cellae meretricum nomine inscribebantur, & dicit Tertull. de pudicitia, & clarius Seneca Controv. 1. *Meretrix, ait, vocata es, in communi loco stetit, superpositus est cella tuae titulus.* Porro si plane impudens aut famola esset meretrix, non tantum in cella sed in fronte nomen & elogium scriptum praeferebat. Docet idem Seneca l. c. *Nomen, inquit, tuum pependit in fronte, pretia stupori accepisti, & manus, quae dies datura esset sacra, capturas tulit.* Talis hic à Joanne inducitur Babylon, quae publice fornicata est, & in fornicationibus, id est, idololatriis suis gloriata. Gestat ergo haec meretrix nomen suum mysticum in fronte (sicut Aaron gestabat in fronte nomen Dei) quo significatur eam publice profiteri & jactare se esse cultricem Jovis & Deorum, ideoque Christum & Christianos illis obstitentes persequi usque ad necem, ut sequitur. *Mysterium* hoc non est nomen mulieris, ut putavit Pandonius, sed à S. Joanne quasi per parenthesin interjicitur, ut excitet advertentiam nostram, utque meminerimus nomen mulieris, quod sequitur, non esse illius proprium, sed figuratum & mystice exponendum, unde versu 7. vocat Sacramentum mulieris, id est, quod typice significet mulier. Sic & cap. 11. de Jerusalem dixit, quae spiritualiter vocatur Sodomia. P. Cornel. à Lap. hic.

Apocalyp. 17. v. 12. *Et decem cornua, quae vidisti, decem Reges sunt: qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tanquam Reges una hora accipient post bestiam.* Planè & genuinè Anselmus, Ansbertus, Haymo, Richard, Ribera, Viegas per decem cornua accipiunt 10. Reges, qui erunt in orbe sub finem mundi, quasi orbis domini, cum venerit Antichristus, qui Romae & Romano

imperio erunt subiecti, aut certe ex eo prodibunt, & invidentes Romae tantas opes & gloriam ejus jugum excutient, tamque invadent, vastabunt, & concremabunt. Ex hisce tres Antichristus bello superabit, mox reliqui septem illi se subdent, unusque omnium Rex & Monarcha evadet, uti patet ex hoc versu & ex v. 16. juncto Daniel 7. v. 14. Est communis Patrum & interpretum sensus & traditus, uti ait S. Hieronymus, Daniel. 7. Hinc patet hos 10. Reges diversos fore ab illis 7. qui per 7. cornua representati sunt v. 9. illi enim tempore praecedent Antichristum, hi autem 10. erunt tempore Antichristi. Unde dicuntur nondum potestatem accepisse, sed illam acceptari post bestiam una hora, id est, brevissimo tempore. Post bestiam alii legunt cum bestia. Utrumque verum scilicet post bestiam, quia eam sequentur cum bestia, quia illi parebunt, ita Ribera. Romae ergo & Romani imperii interitus signum erit non praeivium sed simultaneum, non adventantis sed praesentis Antichristi. Jungo Romam cum Romano imperio, quia Roma in fine mundi erit, uti olim fuit, dives & potens, unde in fine capitis ait S. Joannes. *Civitas magna, quae habet regnum super Reges terrae.* Ergo illa tunc obtinebit imperium. Hoc autem Romae imperium cassis jam & subjugatis 10. Regibus ab Antichristo erit valde attenuatum & diminutum, ac ruinæ proximum.

Hic ergo futurus videtur ordo & cense- 241.
setur (ait Cornelius ad v. 17. c. 17. Apo- Gesta & cal.) rei gerendae: Antichristus sensim vi- interitus
ribus, numero crescens debellavit tres Reges Antichri-
ex 10. qui tunc erunt in orbe, mox reliqui, sti.
omnesque gentes percussit ad eum legationes mittent, eique se subdent, ut fecerunt Alexandro Magno, devicto Dario, unde ipse statim tunc factus est Monarcha. Antichristus deinde omne virus suum in Christum & Christianos exerens, & imperium formans, & propagans Romam, tum quia imperii fuit eritque æmula, tum quia sedes fuit Pontificum Christi obsideri & everti curabit, remque committet decem Regibus, id est, aliquot ex iis, qui potentiores, & Romae viciniore erunt, cæteris vero faventibus ei, & pecunia ac comæatu, aliisque modis adjuvantibus; nec enim opus erit pro una urbe excindenda exercitus 10. Regum, id est, totius mundi congregare; nec etiam tempus Antichristi regni (quod erit trium annorum annorum cum medio) tam longas moras patietur, ut ex extremo Oriente, uti dicitur cap. 16. & 14. Reges ad eum veniant in Armagedon, & inde pergant ad evertendam Romam, mox revertantur in Armagedon. Hæc enim plures annos requirunt. Aliquot ergo Reges Romae viciniore eam evertent & comburent. Hosce de-

deinde evocabit in Armagedon, uti jam evocarat illos ex Oriente c. 6. 14. aliasque gentes ex quatuor plagis terræ unacum Gog & Magog. Hi ergo omnes ad Antichristum in Judæam convenient, ut Christi & Christianorum nomen ubique deleant, eritque exercitus illorum innumerabilis. Mox Christus omnes congregatos conficiet, & occidet, igne de caelo in eos immisso, ut dicitur cap. 20. 9. Antichristum verò ejusque Pseudopphetam vivum deturbabit in tartara. Hæc ita esse patebit, si quis simul consideret c. 16. v. 14. & 16. Ubi convocantur Reges trans Euphratem ab ortu Solis ad diem magnum Dei in Armagedon, & cap. 14. v. 14. ubi de 10. Regibus dicitur: quod potestatem suam tradent bestiae, id est, Antichristo, quodque pro eo pugnabunt contra Christum & Christianos, sed Christus devinctet & debellabit eos. Hi, inquit, cum agno pugnabunt, & agnus vincet eos. Et cap. 19. 11. & 18. ubi Christus cum suo caelitem exercitu prodit debellans & occidens eos, ibi enim inter alia avibus caeli dicitur: *Venite & congregamini ad carnem magnam Dei, ut manducetis carnes Regum, & carnes tribunorum, & carnes fortium &c. & v. 19. Et vidi bestiam, & Reges terra (nimirum decem jam dictos) & exercitus eorum congregatos ad faciendum praelium cum illo, qui sedebat in equo, id est, cum Christo.* Mox subdit bestiam, id est, Antichristum cum suo Pseudoppheta raptum ad tartara, cæteros verò occisos, nimirum eo modo quem describit c. 20. 7. 8. & 9. ubi de Satana soluto post mille annos ait. *Et seducet gentes, quae sunt super 4. angulos terræ Gog & Magog & congregabit eos in praelium, quorum numerus est sicut corona maris, & ascenderunt super latitudinem terræ, & circumierunt castra Sanctorum, & civitatem dilectam (Jerusalem) & descendit ignis à Deo de caelo & devoravit eos.* Hinc patet non esse histerologiam in hoc Babylonis excidio, sed S. Joannem hæc omnia ritè ordine quæque suo collocasse. Ex dictis colligitur, Romam evertendam esse, non initio, sed potius sub finem Antichristi. Hic enim prius Reges & Principes Romae, & Romano imperio subiectos debellabit, si bique subjiciet, & ita extenuato jam Romano imperio Romam ipsam, quæ fuerat imperii caput, adoriatur & evertet, quæ eversa ruet pariter omninoque concidet Romanum imperium. Mox sequitur praelium Gog & Magog, eorumque & Antichristi strages, deinde dies judicii & resurrectio ac gloria electorum, quæ ordine hic recenset Joannes, ita ut in gloria & felicitate cœlestis Jerusalem Apocalypsim claudat.

Porro an Pontifex Romanus Romam ab 242.
Antichristo occupatâ & vastatâ sedem in An Ro-
aliam urbem & Provinciam translaturus sit, manus
aut transferre possit, est quaestio, multienim Pontifex
ex eo, quod S. Petrus cathedram & Ponti-Româ sit-
ficatum Antiochiâ transtulit Romam, cum aliò trans-
de eo faciendo nullum Christi decretum ex-ferendus,
stet, censent, quod Pontificatus à Petro col-
locatus sit Romae juris esse humani, non di-
vini, ideoque Pontificem gravi de causa (ut
si Turca, quod Deus avertat, acciperet
Romam) consentientibus Cardinalibus &
Episcopis posse Pontificatum à Roma in aliam
urbem & Provinciam transferre. Ita censet
Soto in 4. Dist. 24. Waldensis & alii,
quos citat & sequitur Alphonsus Mendoza.
Licet contrarium, scilicet Papatum Roma-
num esse juris divini, eò quod Christus jus-
serit Petro ibi illum collocare, ac proinde
non posse à Pontifice sine revelatione divi-
na in aliam urbem transferri: censent ita
Driedo, Fureer. S. Antonius 3. par. scholasti-
tract. 22. c. 4. §. 1. &c. Verum quidquid
sit de jure & possibili existimo defecto nun-
quam id futurum, uti hætenus nunquam
factum est, ut Pontificatus aliò Roma trans-
feratur (nam & cum Pontifices sederunt
Avenione per 70. annos, erant, & voca-
bantur Pontifices Romani non Avenionen-
ses) Primò. Quia tempore Antichristi in om-
nibus urbibus, & Provinciis erit generalis
persecutio Pontificis, & fidelium, ac pro-
inde inutile foret, sedem Roma transferre
aliò, cum ibidem persecutionem non eva-
deret Pontifex, sed magis in eam incurrere-
ret. 2do. Quia S. Petrus sedet in ardentis-
sima persecutione Neronis, idem constanter
fecerunt ejus successores, omnes per 300.
annos, in decem gravissimis persecutioni-
bus iisque ad tempora Constantini. 3tio.
Quia brevis erit persecutio Antichristi, sci-
licet trium annorum cum dimidio; ac in-
stabit dies judicii, pro tempore autem tam
modico non erit opere pretium mutare Se-
dem. 4. Quia Romanum Pontificem tem-
pore Antichristi fore Petrum Romanum,
eique successurum extremum judicium, ha-
bet Prophetia S. Malachiae. Poterit tamen
Pontifex urgente persecutione urbisque ex-
cidio profugere extra Romam, seque in
aliis locis & urbibus abdere, ut fecit S. Syl-
vester in monte Soracte & alii plures post
eum.

Prophetiae de decem Regibus consona
est ea, quæ de totidem penè Regibus præ-
dixit S. Franciscus de Paula Fundator Or-
dinis Minimorum: ipse enim in variis Epi-
stolis, quas ad verbum Hispanice recitat
P. Lucas Montoya in Chronicis ejusdem
Ord. 13. August. ad Simonem de Limena
U 3 Do-

Dominum Montalti, quæ etiamnum ibidem affervatur; sic ait: Ex te (ô Simon) descendet Fundator novæ Religionis, quæ tres habebit partes. 1ma erit equitum armatorum. 2da Sacerdotum. 3tia. Hospitalariorum. Erit hæc Religio omnium ultima, magnum fructum adferet Ecclesiæ & extinguet maledictam Mahometis sectam, quia & hæreses omnes, ut fiat unum ovile, & unus Pastor. In toto mundo non erunt nisi 12. Reges, unus Imperator, & unus Pontifex & pauci Principes, qui omnes erunt Sancti. Idem in aliis Epistolis hunc ordinem vocat Cruciferorum, eò quod in vexillis suis præferent imaginem crucis vel Christi crucifixi, pro quo pugnabunt, cuique subijcient tam Machometanos quam hæreticos, & pravos Christianos. Atque hæc omnia sibi à Deo revelata, & certò evenitura asseverat S. Franciscus de Paula. Refert id P. Cornel. à Lap. in Apocal. cap. 17. v. 17.

243. In variis Apocalypsis locis, ait S. Joannes de Antichristo, assimilatur Pardo. Apoc. 13. v. 2. *Et bestiam, quam vidi, similis erat Pardo, & pedes ejus sicut pedes ursi, & os ejus sicut & leonis. Et dedit illi draco virtutem suam, & potestatem magnam.* Hic advertit P. Cornelius à Lap. Pardus primo maculosus est. 2do. crudelis & sanguinarius, 3tio. velocissimus, talis erit & Antichristus scilicet & maculatus omnibus sceleribus & versatilis in omnes fraudes & dolos. 2do. Plurimorum homicida, & parricida; occidet enim Henoch atavum suum, à quo ipse prognatus est, 3tio Instar fulminis pervadet orbem eumque sibi subiget: indeque sibi ingentem triumphum, plaulum & gloriam conciliabit, cujus symbolum est ocellata & speciosa pellis pardi. *Pedes ejus sicut pedes ursi*, scilicet fortissimi & aptissimi ad conculcandum fideles & Sanctos. *Os ejus sicut os leonis.* Os puta oris forma rictus & rugitus leoninus, id est, superbus, immanis, terrorem & horrorem incutiens fidelibus eosque discerpens & dilanians. Hæc bestia similis est visioni Danielis. c. 7. *Et dedit illi draco potestatem magnam.* Imo auctoritatem & majestatem. 2do. licentiam & facultatem omnimodè persequendi fideles. 3tio. decipiendi artes, vires, & efficacitatem. 4to. potestatem faciendi ficta miracula, præstigias, per arcanorum revelationem, per adumbratam mortui suscitationem. v. 3. *Simulabit et vidi unum de capitibus suis quasi occisum in se à morte mortem: & plaga mortis ejus curata est. Et resurgere, admirata est universa terra post bestiam.* Unum de capitibus intellige ipsum Antichristum, qui bestia septicaps est, simulque ejus primum est præcipuum; nam v. 12. Dicuntur homines adorasse bestiam, cujus curata

est plaga: adorabunt autem Antichristum, non autem aliquem alium de Regibus. Finget ergo Antichristus plagam lethalem, & incurabilem, ex eaque se mortuum simulabit, ac triduo transacto, inopinato se omnibus redivivum sistet, & ostendet, ut scilicet hac ratione imitetur Christum tertia die à morte resurgentem. Ita Beda, Primasius & alii. Nota. Plagam hanc Antichristi revera non fore mortiferam, talis videtur hominibus tantum, non autem talis re ipsa erit, vel si revera erit incurabilis, id tantum erit respectu artis & opis humanæ; demoni enim totum corpus nostrum pervadenti, viresque herbarum & pharmacorum penetranti curabilis erit, ac proinde ejus curatio nec vim creati agentis (qualis est Angelus & demon) transcendet, nec miraculum erit, Deus enim clavem & potentiam miraculorum sibi reservavit. v. 6. *Et aperuit os suum Antichristus in blasphemias ad Deum, & tabernaculum stus blasphemus, & eos, qui in celo habitant.* Antichristus ergo I. blasphemabit Deum, erit enim Atheus.

Atheus tolletque omnem Deum & Numen, ut ipse solus pro Deo colatur. 2do ejus tabernaculum & templum. 3tio. Sanctos omnes Cœlites & Beatos. Hinc patet Antichristi præcursores esse ejusque spiritu agi nostros novantes, qui templorum & Sanctorum venerationem oppugnant & abolere conantur; hoc enim, quod ipsi inchoant, perficiet Antichristus. Antichristus ergo Rex orbis haberi volet, ac prædicabit se verum Christum esse, mundi Servatorem, Christum verò nostrum dicet impostorem fuisse, quare & mortuum se & à mortuis resurgentem simulabit, ac post tres annos & dimidio ex monte Oliveti, ex quo Christus in cœlum ascendit, pariter & ipse in cœlum conscendere tentabit, sed ibi à Christo conficietur, & deijcietur in tartara. Ita ex Daniele & Apocal. docent S. Hieronymus, Richard. Anselmus, S. Thomas, & S. Gregor. 30. Moral. 3. v. 7. *Et datum illi bellum facere cum Sanctis, & vincere eos. Et data est illi potestas in omnem tribum & populum, & linguam & gentem.* Hinc patet, Antichristum ita sensim suum dilaturum imperium, ut tandem fiat orbis Monarcha, illudque non aliis, quam terræ finibus terminetur. Ita Joseph à Costa l. 2. de temp. noviss. c. 9.

Apocal. 13. v. 16. *Et faciet omnes pusillos, & magnos, divites, & pauperes, & liberos, & servos habere characterem in dextera manu sua, aut in frontibus suis.* Sicut nos character? 244. Antichristi gerimus signum crucis, ait Ambrosius. Ita Antichristus faciet omnes suum signum quasi characterem gestare. Putant nonnulli, quod Antichristus suis notam certam fronti aut manui inuret aut alio modo imprimet vel

vel affiget. Sic enim milites signabantur stigmatibus in manu uti ex codice Justiniani & S. August. Chrysostomo docet Lipsius. Quin & Vegetius l. 1. cap. 8. & l. 2. c. 5. *Puncturis, aut in cute punctis scribuntur milites.* Ita Ariani cogebant Orthodoxos à Sacerdotibus Arianis rebaptizari, & hujus rei chirographum eis deinde tradebant. Simili fortè modo ait P. Cornel. character hic Antichristi in charta excudetur & singularis dabitur, ut illum affigant fronti, vel manui, hoc enim facillimum & expeditissimum erit in tanto Antichristianorum numero. Porro nulli licere aliquid emere, nisi habeat tale signum, idem est, quod igni & aqua interdiceret, atque ab omni hominum commercio & contubernio, quasi detestabiles arcere utpote perversæ & pestiferæ fidei ac Religionis. Itaque credibile est zelatores Antichristianos, eosque, qui præceteris gratiam Antichristi aucupantur, suis sibi incisuros, vel inustros characterem, alios verò eum, vel impressum in charta vel insculptum in medallibus, in fronte aut manu gesturos. Sic Antichristi prodromus Diocletianus atrox dedit edictum, ne quis quidquam Christianis venderet, nisi prius thura Diis adolevisset. Quæres. Quisnam erit character Antichristi, Alcazar putat fore ipsum nomen, vel numerum nominis bestie. Verum v. 17. hæc tria distinguuntur scilicet character, nomen, & numerus. Verissimilius ergo ait P. Cornel. Primasius & Ansbertus (qui asserit hoc sibi à Deo esse revelatum) censent characterem Antichristi hoc characterem per compendium expressum.

Character
Antichristi.



Ubi litera P. & Rho græcum, cui respondet R. Latinum, duæ literæ transversæ faciunt X. chi græcum respondens Ch. latino, tertia linea recta inter duas transversas media, est I. jota græcum respondens I. latino, quæ sunt tres initiales literæ nominis græci Christos, id est Christus; Antichristus verò vocabitur se Christum & Messiam. Id ita esse patet, quia versu 17. vocatur character nominis ejus, ergo characterem hoc nomen ejus per compendium exprimitur in figura jam dicta. 2do. Quia Constantinus hanc notam & characterem Christi jam dictam in labaro castris præferbat, eoque vicit Maxentium aliosque hostes, ergo verosimile est idem facturum Antichristum, qui erat Rex potentissimus, & Constantino gloriosior, erit enim ille simia Christi & Christianorum Imperatorum, volètique haberi & nominari ut Christum.

245. Antichristi numerus 666. v. 17. *Et ne quis posset emere, aut vendere, nisi qui habet characterem aut nomen bestie, aut numerum nominis ejus, puta numerum 666.*

rum 666. qui ex certis literis græcis significatibus X. 600. & 60. & 6. simul junctis componitur. v. 18. *Hic sapientia est. Qui habet intellectum, computet numerum bestie. Numerus enim hominis est: & numerus ejus sexcenti sexaginta sex.* hic est sapientia q. d. Sapite, advertite vos, qui vivetis tempore Antichristi, videbitisque nomen & numerum nominis arithmeticè efficere 666. Numerus enim hominis est primo planè & genuinè q. d. Numerus hic nominis est cujusdam particularis & certi hominis, puta Antichristi, ne quis putet, eum non fore hominem, sed bestiam, aut demonem, uti putavit S. Hypolitus tract. de consumm. sæculi. Ad literam ait P. Cornel. nomen proprium Antichristi eas literas continebit, quæ arithmeticè acceptæ præcisè facient numerum 666. Ita passim Patres & interpretes, qui proinde aut conjectando aut potius exempli causa varia asserunt nomina, quæ hunc numerum adæquant. Varii variè deinde asserunt nomina, verum adhuc plura asseri possunt, sed cum nulla extet revelatio, quæ certum Antichristi nomen explicet, temerarium est definire, quodnam ex omnibus revera futurum sit. Præsertim cum S. Joannes studio illud subtraheret. Ideo ergo tantum hunc nominis numerum 666. adfert, ut cum natus & nominatus fuerit Antichristus, omnes ex hoc numero nomini ejus respondente, illudque adæquatè & ex aliis signis, tum hoc capite & præcedenti à S. Joanne, tum à Daniele c. 7. & 11. tum à Paulo 2. Thess. 2. allatis colligant illum esse Antichristum. Ita Sybilla l. 5. Oracul. Per numeros nomina multorum Imperatorum præcinit v. g. de Tiberio. *Post tempora longa Imperium trahet cuidam,* cui primo valebit litera ter centum. T. enim in græcis notat 300. Deinde simili modo Sibylla l. 1. Oracul. prædixit nomen Christi literis suis expressurum numerum 888. hunc enim exprimit nomen Numerus JESUS, in græco enim *Ἰησους*, I. notat 10. nominis 8. & 200. 0. 70. v. 400. & 200. quæ si-Jesus mul juncta faciunt 888. Ubi adverte Christi nomen continere 888. Antichristi verò 666. quia octonarius symbolum est perfectionis, consummationis, & felicitatis æternæ (præsertim si ter iteretur 888) quam præstat Jesus, Antichristus verò felicitatem hanc præstendet, promittet, & ad illam aspirabit, sed non pertinet nec eam, sed ejus tantum umbram ut fucum tantum exhibebit suisque præstabit. Senarius enim hominis creati imperfecti & corruptibilis & peccatoris est symbolum. Sexto enim die creatus est homo, Senarius itaque est numerus creati hominis.

246. Ex hoc capite ac præcedenti & sequenti liquet, quàm acris omnimoda futura sit persecutio Antichristi. Nam 1mo. Diabolus acerrima ex-persecutio,

lentissimus, ejus enim thesauros extollit Daniel c. 2. v. 43. Anselm. in Elucidar. per thesauros hos intelligit omnem pecuniam, quæ in mari, vel in terræ visceribus occulta delitescit: hanc enim per dæmonem Antichristo prodendam esse. Per Judæos sensim crescet Antichristus eritque Rex. Addit Franciscus Suarez, Ribera, alique multi, quod incipiet regnare in Babylone, id enim videtur significare Zacharias c. 5. v. ult. Propagabit regnum suum tum armis, tum doli & fraudibus ac prosperabitur, facietque, quæcunque volet, ita, ut de decem Regibus, inter quos tunc erit divisum Romæ mundique imperium, tres profiget, mox cæteri septem perterriti sponte se ei subditi sint, Apoc. 13. 7. Sic Antichristus fiet Monarcha non tantum Romani imperii, ut loquitur Chrysostomus, aut Provinciarum Asiæ, Africæ & Europæ, in quibus fides & Ecclesia diutius vigit, sed, ut videtur, etiam Indiarum & totius orbis, inquit Hieronymus. & cap. 11. Daniel & August. l. 20. de Civit. c. 11. partim enim per se, partim per suos Duces & Ministros orbem lustrabit & subiget. Sedem Monarchiæ suæ figet Antichristus Hierosolymis, ibique in templo à se instaurato sedebit & adorabitur ut Deus, idque per annos tres cum dimidio, ibique Eliam & Henoch contra Antichristum docentes & prædicantes, aliosque Christianos occidet, Apocal. 11. 8. Corpora Eliæ & Henoch Hierosolymæ jacebunt in plateis insepulta per tres dies cum dimidio, post quos reviviscunt & resurgent, mox audietur vox de cælo dicens: Ascendite huc, & statim Elias & Henoch tota urbe spectante ascendent in cælum, ut patet Apocal. 19. 20. Quod enim Antichristus non amplius, quam 30. dies regnabit post mortem Eliæ, & Henoch, colligitur ex Apocal. 11. 3.

Antichristi mores quales,

Quæres 2. Quales mores erunt Antichristi? 2. 1mo. Erit hypocrita, simulabit se Moysis zelatorem, ut Judæos alliciat & decipiat, totus erit politicus, ut Apostolus 2. Thessal. 2. 2do. Erit gloriæ cupidissimus, adepto imperio volet coli ut Deus, uti audivimus v. 4. 3tio. Impudens erit, ait Daniel, Atheus & blasphemus in Deum & Sanctos, ut patet Apocal. 13. v. 6. 4to. Erit tyrannus crudelissimus maxime in Christianos, ut patet Apocal. 13. v. 10. 5to. Totus erit in libidinibus & concupiscentiis foeminarum, ut ait Daniel cap. 11. v. 38. Unde Judæi inter alia terrena bona etiam uxorum multitudinem ab hoc suo Messia expectant. 6to. Erit magus, habebitque dæmonem Maozim nomine, ut inquit Daniel c. 2. v. 8. ita familiarem, ut vix alicui bonæ inspirationi, custodiæ An-

gelicæ, aut divinæ gratiæ daturus sit locum, imò vix unum opus bonum moraliter sit effecturus, hoc enim significat hic v. 3. Apostolus, adeò ergo Icelstus erit Antichristus, ut in eo, inquit Irenæus l. 5. c. 29. futura sit recapitulatio universæ iniquitatis & omnis doli, in eumque confluat omnis virtus apostatica.

Docebit Antichristus 1mo. Jesum non Qualis fuisse Messiam, nec Filium Dei, nec hoc doctrina, minum Salvatorem, ejus religionem, Sacramenta fuisse superstitionem, ideò enim dicitur Antichristus 1. Joan. 2. v. 23. 2do. Se esse Messiam Judæis persuadebit, unde initio docebit circumcisionem & legem Moysis servandam esse, ut ita Judæos ad se trahat, Joannis 5to. 45. 3tio. Factus Monarcha legem Moysis, quin & naturæ legem abiciet, & Deum verum, à quo data est, negabit, negabit poenam aut præmium in altera vita, negabit cælum, infernum, & animæ immortalitatem; hæc enim negant Athei. Hinc 4to. fiet, ut gula, libidini, & sceleribus, quæ suæ gloriæ & imperio non obstabunt, amplissimam det licentiam, 5to. Sibi dicari templa ac fieri sacrificia imperabit, volet enim coli ut Deus, 6to. Characterem suum volet gestari, de quo supra Nro. 244.

Persecutio, qua persequetur Antichristus Ecclesiam, tanta erit, quanta non fuit ab origine mundi. Matth. 24. 21. 2do. Gog & Magog, qui erunt exercitus Antichristi innumerabilis quasi arena maris, venient in prælium contra Sanctos, Apocal. 10. v. 7. & Ezech. 38. 3tio. Hæc persecutio tum temporalis erit in corpora tum potius spiritualis in animas, sataget enim omnibus viribus Antichristus, ut avertat omnes à Dei cultu & fide, nempe coget negare Jesum esse Christum Dei Filium, deferere Missas & omnes ritus Christianos (Daniel. 12. v. 2.) negare Deum, & colere Antichristum. 4to. Major pars fidelium cadet & cedit Antichristo, Apoc. 17. v. 7. Ita, ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam electi. Matth. 24. eritque quasi generalis apostasia & defectio. Non tamen Ecclesia, fides & Religio deficiet sub Antichristo, ut vult Sotus in 4. Distin. 46. hoc enim dici non potest, sed manebit in paucis, qui in locis abditis Sacrificia, & Sacra celebrabunt, & propter hos, ait Christus, breviabuntur dies persecutionis Antichristi. Erunt tunc illustrissimi Martyres Apoc. 13. 10. quia non tam contra homines, quam contra dæmonem omnes suas vires exerentem certabunt. Denique post tres annos cum medio Antichristus vivus absorbebitur in infernum, tuncque simul ignis

nis descendet de cælo, & comburet Gog & Magog, omnesque Antichristi milites & Ministros, cessabit persecutio, & dabuntur lapsi, ut poeniteant, ad minimum 45. dies. Denique Christus veniet ad judicium, omnesque resurgent. Daniel. 12.

Qui intelligentur per Gog & Magog.

Sed quæritur adhuc: Qui erunt Ministri exercitus Antichristi, milites. 2. Erunt Gog & Magog, ut patet Apocalyp. 20. v. 7. Quæres ulterius. Qui sint Gog & Magog? Judæi fabulantur esse gentes Scythicas, quæ latent intra montes Caspios & venient cum Antichristo contra Messiam, sed ab eo cadentur in Palæstina, 2do. Latentius libro 7mo. cap. 24. putat prælium Gog & Magog futurum mille annis post resurrectionem & mortem Antichristi. Idem censuit Tertulius Justinianus & alii Chiliastræ. Ommissis aliorum opinionibus pro responsione nota ex Augustino, Areta, Primasio, Ruperto, Anselmo, & aliis passim Gog & Magog futuros tempore Antichristi, unde Ezechiel ait: eos fore tempore novissimo, ut patet Apocal. 20. v. 7mo & 2do. Dico ergo prælium Gog esse prælium Antichristi contra Ecclesiam, elsequenovissimam persecutionem, ita S. Augustinus & alii. 2do. Gog videtur esse ipse Antichristus, vel certè primarius ejus Rex & bellidux, Magog erit exercitus ejus: quia Ezechiel semper Gog vocat Principem, Magog verò vocat terram & gentem. 3tio. Gog dicitur à Magog, quia Princeps erit gentis Magog. 4to. Exercitus Antichristi dicitur Magog: quia constabit Scythis, Turcis, Tartaris, vel quia barbarus erit & crudelis, instar Scythiarum: Nam Magog esse Scythas colligitur ex Genesi 10. Ubi filius Japhet vocatur Magog, à quo inhabitatam, & nominatam Scythiam docet Joseph. lib. 1. Antiqu. 11. & Hieronymus in quæstionibus hæbraicis in Gen. Unde & focii Gog, quos hic nominat Ezechiel scilicet Gomer, Thogorma, Mosoch, Thubal, filii sunt vel nepotes Japhet, à quibus aliæ gentes nomen sunt sortitæ. Ut Thubal sunt Hispani, Thogorma Phryges, Mosoch Capadoces. Hinc rursum Ezechiel c. 38. v. 15. dicit Gog & Magog venturum ex Aquilone, in Aquilone autem habitant Scythæ & Tartari, & hi fuerunt milites Tamberlanis, qui quasi Antichristus innumerabili suo exercitu omnia vastavit. Et licet Apoc. 20. 7. dicitur, quod Satanæ seducet omnes gentes, quæ sunt super quatuor angulos terræ, non tamen Gog & Magog sunt gentes ex qualibet plaga terræ: sensus enim S. Joannis est: Satanæ seducet omnes gentes, quin etiam Gog & Magog, videntur enim Gog & Magog fore Reges & gentes maxime feræ & fortissimæ ex illis septem Regibus, qui, R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asiatica,

ut dixi, sponte se subdunt Antichristo. 5to. Exercitus Antichristi erit maximus, de quo supra ex Apocalypsi numero 236. 6to. Exercitus Gog & Magog venient ad Antichristum in Jerusalem, ut in ea, totaque Judæa Christianos deleant, non tamen verisimile est Christianos habituros militaria castra sub Antichristo potentissimo, quibus collatis signis cum Antichristo totaque ejus exercitu consignant. Unde subdit S. Joannes, quod juxta Hierosolymam de cælo pugnabit contra Antichristianos hos Christus, omnes disperdet in loco, qui inde hæbraicè dicitur Armageddon, Apocal. 16. q. d. plenum excidium. Sic enim dicit Apocal. 20. v. 9. & descendit ignis à DEO de cælo, & devorabit eos (Gog & Magog) Idem docet Ezechiel cap. 38. v. 22. cum ait: Et judicabo (puniam) eum (Gog) peste, & sanguine, & imbre vehementi, & lapidibus immensis: ignem & sulphur pluam super exercitum ejus, & super populos multos, qui sunt cum eo. Addit Ezechiel, tanta fore cæcorum spolia, ut foco sufficere possint toti Israel ad 7. annos, tunc simul cum eis Antichristus rapiatur ad tartara, Apocalypsis 20. 11. Denique Daniel c. 12. cum numerasset dies Regni ejus 1290. addit, beatus qui pervenit ad dies 1335. id est, ad 45. tum diem à cæde Antichristi Gog & Magog, non quod tunc sit dies judicii, imò Ezechiel videtur dicere adhuc 7. annos ante finem mundi. c. 39. v. 9. 14. 15. Unde Sibylla lib. 3. Oraculor. docet post mortem Antichristi foeminam viduam regnaturam, quæ aurum, argentum, æs, ferrum in mare projiciet, tuncque seculorum finem mundi & diem judicii. Hæc ex P. Cornelio à Lapide in 2da Thessal. 2. v. 11.

Communis Patrum sententia est Henoch Elias & Eliam translatus esse in Paradisum, ut tempore Antichristi redeant & contra ipsum pro certantibus Christo decertent, ideòque ab Antichristo contra occidentur in Jerusalem, sed tertio die pub. Antichristicè resurgent & ascendent in cælum, ut scum, dicitur Apoc. 11. v. 2. & 12. Id ipsum docet Ecclesiasticus c. 44. v. 16. Henoch, inquit, placuit Deo & translatus est in paradysum, ut det gentibus poenitentiam; licet enim to in paradiso non sit in græco, est tamen in omnibus codicibus latinis. Non ergo probabile tantum est, ut quidam temerè dixerunt secuti nonnullos Judæos, sed planè certum ac ex communi sacre Scripturæ Patrum & Ecclesiæ sensu Eliam & Henoch non esse mortuos sed vivos raptos esse in paradysum rediturosque sub finem mundi. P. Cornel. à Lap. in Hæbr. 11. v. 5. De Elia & Henoch dicitur Apocal. 11. v. 3. Et dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amisti X 2

sacris. Et dabo (scilicet officium prophetandi, & simul cum eo spiritum, animos, ardorem, os & sapientiam, cui nemo resistere possit) duobus testibus & prophetabunt, id est, ut prophetent, sic enim sæpe vocula & cum futuro ponitur pro ut, sicuti fit Psalmo 50. v. 20. *Benigne fac Domine in bona voluntate tua Sion, & adificentur*, id est, ut ædificentur) *muritui Jerusalem*. Jam prophetabunt, id est, docebunt, evangelizabunt, disputabunt contra Antichristum, ejusque propugnatores; atque ut fidem dictis suis adstruant, etiam verè prophetabunt, id est, futura prædicent, aliæque miracula patrabunt; hæc enim omnia pertinent ad prophetiam, & in Scriptura significantur per prophetare *duobus testibus*, etsi aliqui per hos duos testes non singulares viros, sed duo genera testium intelligunt, alii hæc de temporibus jam præteritis exponunt, tamen communis sententia aliorum est, ait P. Cornel. hæc ad ultima mundi & Antichristi tempora pertinere, ac duos hîc testes singulares designari, qui pro Christo contra Antichristum sint decertaturi, unum fore Eliam sentiunt omnes, unde & de eo cecinit Sybilla l. 2. Tunc quoque cœlesti curru deventus inibit terras de cœlo Thesbites, idque docet Malachias c. 4. v. 5. Ecclesiasticus c. 48. 9. & 10. Et Christus Matth. 17. 10. de altero nonnulli dubitant. Verum ceteri omnes una voce asserunt socium Eliæ fore Henoch, constat enim Moysen esse mortuum, Henoch verò non esse mortuum, sed raptum à Deo Gen. 5. 24. & ad Hæbreos 11. 5. Idque ut *det gentibus poenitentiam*. Ita censent Ambrosius, Aretas, Haymo & ceteri, quos citat & sequitur Franciscus Suarez 3. part. tomo 2do, disp. 55. Sect. 2da,

249. Et prophetabunt diebus 1260. hoc est, Prædicatio mensibus 42. ita omnes orthodoxi, dies hic tio Eliæ & veri & proprii intelligi debent, quia hi dies Henoch, sunt iidem cum 42. mensibus. Nota, designari hic tempus, quo contra Antichristum prophetabunt Elias & Henoch, quod enim superius Apoc. 15. v. 2. nominavit 42. menses, hic vocat 1260. dies, ut indicet Eliam & Henoch in illis mensibus non tantum diebus festis sed omnibus omnino & singulis diebus prædicaturos: ad hoc enim urgebit eos tum Ecclesiæ necessitas, tum Antichristi impius zelus, tum incensus eorum amor in Christum & Christianos, qui illos faciet instar Pauli infatigabiles & igneos. Ribera hos dies 1260. non planè eosdem esse cum mensibus 42. sive cum annis tribus & dimidio, sed deficere in 18. diebus, quibus verisimile est Antichristum Eliæ & Henoch supervicturum, ut integrè regnet tribus annis cum dimidio, uti prædi-

xit Daniel, sive 42. mensibus, uti prædixit Joann. v. 2do. nam tres anni cum dimidio præcisè continent dies 1278. ergo in 1260. desiderantur dies 18. ut idem tempus expleant. Hic calculus subtilis est & solidus, Alcazar tamen non improbabiler censet idem prorsus tempus significari per 1260. dies, quod significatur 42. mensibus & tribus annis cum dimidio, nam Græci, Hæbrei & Chaldæi communiter cuilibet mensi dabant 30. dies, jam multiplica 42. qui est numerus mensium Antichristi, per 30. habebis dies 1260. Sed verius & certius est, ait P. Cornelius, prædicaturos Eliam & Henoch præcisè per 1260. dies, uti hic ait Joannes, Antichristum verò ut Monarcham regnaturum menses 42. scilicet Julianos, qui tunc Romæ & in Græcia (ubi vixit Joannes) erant usitati, hoc est, tres annos Julianos cum dimidio, uti asseruit Daniel. Jam tres Juliani cum dimidio faciunt dies 1278. sed paulò ulterius Monarchia Antichristi excurret scilicet adhuc per 12. dies, ita, ut præcisè duret 1290. uti expressè asserit Daniel. cap. 12. 11. Verum hos dies 12. quasi minutias numeri integri neglexit hic Joannes, tantumque expressit integros menses 42. uti fecit & Daniel, cum enumerat annos tres cum dimidio, verius ergo dixit Ribera. Nota ex Chrono tali annorum Monarchiæ Antichristi, ut prædicationis Eliæ & Henoch. Verisimile est, inquit Suarez disput. 55. Secti. 5. Eliam & Henoch venturos, postquam Antichristus jam Monarcha rerum omnium potitus fuerit. Dices: quomodo poterunt tam brevi tempore post universum mundum prædicare. R. Imò. Non oportet, ut ubique doceant, sed præcipuè illa circuibunt loca, in quibus vel Antichristus ipse vel potentiores ejus Ministri versabuntur. Deinde non est credendum Eliam & Henoch semper simul incessuros, sed verisimilius est eos seorsum diversas regiones peragraturos, donec divino nutu in eum locum conveniant, ubi simul trucidandi sunt. Non solum verbo sed & scriptis consolaturus, & confirmaturus fidelium animos, quos etiam plures eriget fama virtutis eorum & potentæ adversus Antichristum. Dices 2do. Quomodo Antichristus, qui capitali odio eos prosequetur, non statim occidet ipsos, sed permittet, quod contra se prædicent 42. mensibus? R. id fiet partim, quia Deus tutabitur, partim propter admirandam eorum virtutem & potentiam, cui nullus prævalere poterit, nam ignis de ore eorum exibat & devorabit inimicos ejus, ut dicitur ver. 5. Exacto verò prædicationis tempore sibi à Deo præstituto cessabunt facere miracula & tum Antichristus occidet eos. Denique ex verbis S. Joannis colligitur, eos subito & inopin-

nato mundo apparituros. Quomodo venturi sint, an per aëra visibiliter transferendi in curru, igne, vel in nube, nec Scriptura, nec Patres dicunt. Porro ex paradiso egredientur vel per aërem dimissi incipient in Regionibus illis vicinis prædicare, itaque pergent Regiones peragrandò, donec Hierosolymam ad ipsam Antichristum perveniant.

250.

Apoc. 11. v. 4. *Hi sunt duo olivæ, & duo candelabra in conspectu Domini terræ stantes*. Sensus est, quia dicit: Hi duo scilicet Elias & Henoch instar duarum olivarum, id est, olearum sunt succulenti, pingues & fertiles bonorum operum, quia multum fructum adferent in conversione Judæorum. Alludit ad duos Cherubinos, quos ex ligno olivarum fabricavit Salomon 3. Reg. 6. 32. Et duo candelabra: quia dicit: Hi duo quasi candelabra Christum, qui est rerum lumen, præferent toti mundo & ostendent. Apocal. 11. v. 5. *Si quis voluerit eos nocere, ignis exiet de ore eorum: & devorabit inimicos eorum: & si quis voluerit eos ledere, sic oportet eum occidi*. Eos nocere pro eis est græcismus, id est, injuriam inferre. Ignis exiet de ore eorum. Hoc erit primum miraculum, vel potius miraculi genus (illud enim facient crebro) quod patrabunt Elias & Henoch. Alludit ad zelum & ignem Eliæ 4. Reg. 1. 10. qui devorabat milites. Videbatur enim Elias non tam precibus quam imperio, puta ore suo, jubendo ignem de cœlo devocare & in hostes Dei demittere: ac consequenter ignis hic de ore ipsius exire, & prodire videbatur. Idem faciet in fine mundi, evocato enim de cœlo igne Eliæ & Henoch Antichristianos, qui eos volent capere, perdet. Mysticè ignis hic significat libertatem, fervorem, audaciam & efficaciam prædicandi Eliæ & Henoch; ita, ut liberè in faciem dicant Antichristo: Tu non es Christus sed Antichristus. v. 6. *Hi habent potestatem claudendi cælum, ne pluat diebus prophetia ipsorum: & potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem, & percutere terram omni plaga quotiescunque voluerint*. Hoc erit 2dum miraculum, quod facient Elias & Henoch tempore Antichristi, ut prophetia & imperio suo pluviam prohibeant, & ita sterilitatem, pestem Antichristianis accersant. Et potestatem &c. in sanguinem. 3tium hoc erit miraculum Eliæ & Henoch (idem fecit Moyses Exodi 7. 20.) dicit ergo potestatem illis certantibus contra Antichristum dandum similem illi, quæ data est Moyse certanti contra Pharaonem Antichristi præcursores, unde subdit: *Et percutere terram omni plaga quotiescunque voluerint*. 4tum erit hoc Eliæ & Henoch miraculum non simplex sed mul-

tiplex, multa enim, imò omnia in se complectitur. Erunt ergo planè thaumaturgi, ut ad libitum cœlo, terræ, aëri, ventis, fulminibus &c. imperent; indeque plagas quaslibet in impios evocent.

Apocal. 11. v. 7. *Et cum finierint testimonium suum, bestia, quæ ascendit de aby-* 251. Certamen so, faciet adversus eos bellum & vincet illos & illorum occidet eos. Finient hoc testimonium post cum Antichristo. dies 1260. uti dixit veru 3tio, eosque ergo erunt invincibiles imò omnes & omnia Mors, re- vincent suo igne & plagis, sed peracto suo officio & temporis spatio, à Deo sibi de- ascensio. creto sinent se vinci & occidi, ut morte & martyrio obaignent suum de veritate & Christo testimonium. Bestia, quæ ascendit de abyssio scilicet Antichristus, quia sævus erit & ferus ut bestia non terrena sed infernalis quasi ascenderet ex abyssio, demones enim per eum agent. Ita communiter interpretes: Antichristus enim per suos Ministros occidet Eliam & Henoch, ideòque erit paricida, occidet enim parentem suum puta Henoch, ab Henoch verò descendit Noe omnesque homines post diluvium, ac consequenter & Antichristus. v. 8. *Et corpora eorum jacebunt in plateis civitatis magna, quæ vocatur spiritualiter Sodoma & Egyptus, ubi & Dominus eorum crucifixus est*. Hoc erit in Jerusalem, ibi enim Dominus Eliæ & Henoch puta Christus crucifixus est. v. 9. *Et videbunt de tribubus & populis & linguis & gentibus corpora eorum per tres dies & dimidium: & corpora eorum non sinent poni in monumentis*. Et videbunt &c. erunt enim populorum & gentium ex omni ratione conflatus in Jerusalem, quando Antichristus Monarcha orbis in ea residebit. Jacebunt corpora eorum sic & tamdiu insepulta, nec enim Antichristus sinet ea sepeliri, ut eis insultet, & quasi victor de eis triumphet; sed eis exactis cum gloria resurgent: inquitabuntur ergo resurgentem Christum Dominum. Apocal. 11. v. 10. *Et inhabitantes terram gaudebunt super illos, & jucundabuntur: & munera mittent invicem, quoniam hi duo Propheta cruciaverunt eos, qui habitabant super terram*. v. 11. *Et post dies tres & dimidium, spiritus vita à Deo intravit in eos. Et steterunt super pedes suos, & timor magnus cecidit super eos, qui viderunt eos. Spiritus vita, id est, anima vivificans, hinc patet, quod Elias & Henoch occisi ab Antichristo post tres dies cum dimidio publicè omnibus Antichristi affectis ex toto orbe eò confluentibus inspectantibus resurgent, voxque de cœlo delabatur dicens eis: *Ascendite hic*. v. 12. *Et audierunt vocem magnam de cœlo dicentem eis. Ascendite hic. Et ascenderunt in cælum in nube: & viderunt illos inimici eorum*. Mox itaque coram omnibus*

nibus publicè in coelum ascendent, ut ibidem fecit Christus, tuncque fiet ingens terræ motus, quo decima pars Hierosolymæ corruet, & septem millia hominum occidentur, reliqui timore perculsi laudem & gloriam Deo dabunt. Hæc enim omnia & singula ita disertè enarrat Joannes, ut, qui aliò ea torquere velit, vim ejus verbis faciat necesse est. v. 13. *Et in illa hora factus est terra motus magnus, & decima pars civitatis cecidit: & occisa sunt in terra motu nomina hominum septem millia: & reliqui in timorem sunt missi, & dederunt gloriam Deo celi.* Ita reliqui huic stragi superstites timore perculsi ad Deum & Christum per penitentiam sunt conversi. Tunc enim omnis Israel salvus fiet, ut prædixit Apostolus ad Romanos 11. 26. Hæc P. Cornelius hic.

252. 1. ad Thessal. 4. 15. *Quoniam ipse Dominus in jussu, & in voce Archangeli & in tuba Dei descendet de celo: & mortui, qui in Christo sunt, resurgent primi.* In jussu, qui sit vox vel in jussu vocis Archangeli. Nota pro in jussu Græcè est in (cum) celeusmate. Celeusma autem est conclamatio nautarum, ut uno velut concentu & conatu simul omnes remos attollant, & remigare incipiant, videtur ergo tale fore commune celeusma aliorum Angelorum, qui tubam suam instante Archangeli simul & ipsi suis vocibus, & tubis in singulis orbis partibus pariter conclamabunt, ut ubique omnes simul resurgant. Ita Chrysostomus, Theodorus, Anselmus.

Vox Archangeli eadem erit cum tuba Dei, maxima & maximè sonora, ut per totum mundum audiatur. Sic dicuntur montes & cædi Dei id est maximè. 2do Dei, quia Deum judicem præbit. 3tio. Dei, quia magnifica erit & horribilis instar tonitru talisque, qualis decet majestatem divinam, ut ei quasi proportionetur. Unde hujus tubæ typus fuit tuba illa Angeli proclamantis Judæis decalogum in Sina Exodi 20. v. 18. ita Chrysostomus, Theophilus. Hinc nota 1mo. Tuba hæc non erit spirituale imperium Christi, ut voluerunt nonnulli ex Gregorio, sed erit sensibilis clangor & vox tubalis formata ab Angelo in aeris collisione vel potius per realem tubam, ut vult Anselmus in Elucidario & alii; nam Christus, Paulus & Patres semper vocant tubam, tubaque est aptissimum instrumentum etiam Angelo, ut maximè sonoram ex aeris ad latera tubæ impulsu & collisione vocem edat. Ex qua materia hæc tuba sit futura, an ex argento, an ex ære, ut opinatur Suarez, an ex nube & meteoris, an ex alia materia magis sonora, quam homines

ignorant, sed norunt Angeli, incertum est. Nota 2do. Ad hunc finem canet hæc tuba 1mo, ut omnes homines excitet à mortuis, eosque citet ad judicium, ut satis patet Joannis 5to. 28. 2do. Ut electos vocet ad solemnitatem æternitatis beatæ, instar tubæ, quæ Judæos vocabat ad festa Num. 10. v. 8. & 10. Ita Anselmus. 3tio. Ut terreat reprobos & vocet electos ad bellum, ut reprobos deturbent ad gehennam. Ita Anselmus 1. Cor. 3. 52. Vocatur hæc tuba novissima, quia post tubas 7. Angelorum, quibus ante diem judicii plagas maximas toti orbi inducent, de quibus Apocal. 8vo. & 9no. hæc sequetur ultima clamabit ac intonabit. *Surgite mortui, venite ad judicium.* ut indicat Chrysostomus. Theoph. Nota 4to. Hæc tuba Archangeli Joannis 5to. vocatur vox filii Dei, quia licet ministerio Angelorum jussu tamen filii Dei formabitur, ab eoque vim suscitandi mortuos accipiet.

Quomodo mortui hanc vocem possunt audire. R. audient, id est, sentient vim hujus vocis, vel audient, id est, illi obediunt resurgendo perinde ac si audirent vocem filii Dei, qui vocat, & quæ non sunt quasi ea quæ sunt. Erit enim hæc tuba, ut multi Patres & Doctores, instrumentum saltem morale resurrectionis, per quod Christus operabitur resurrectionem; sicuti verba consecrationis sunt instrumentum transubstantiationis. Unde S. Joannes addit. Et qui audierint (hanc vocem) vivent. Dico morale. Non enim necesse videtur, aut congruum satis huic tubæ tribuere vim physicam suscitandi mortuos. Adde 2do. Audient mortui hanc vocem, postquam resurrexerint, resurrectio enim fiet in instanti, tum tuba canet *Surgite*, ita, ut hac voce protracta & sonante resurgentes illam adhuc audire possint, vel certè illud, quod tuba subjunget. *Venite ad judicium.* Ita Franciscus Suarez. 3. par. quæst. 55. art. 1mo. Erit enim hæc tuba quasi præco citans omnes ad judicium. Unde canit Ecclesia, tuba mirum spargens sonum &c. S. Hieronymus fertur hoc documentum observasse, si ve bibas, si ve comedas, si ve evigiles, si ve dormias, hæc tibi tuba insonet: *Surgite mortui, venite ad judicium.* Quamquam hæc sententia in operibus S. Hieronymi jam non invenitur. Archangeli non Christi, ut Ambrosius, sed ut Thomas Michaelis, qui li tuba Missu & voce Christi præles est Ecclesiæ, ut Michaelis, olim fuit Synagoga, Danielis 12. 1. vel certè Gabrielis, qui præest, ut multi volunt, secundo ordini, qui est Archangelorum. Videtur, quod Archangelo tuba sua clangente alii Angeli voce magna, lenta & producta clamabunt: *Surgite mortui,*

simulque ad congregandos hominum cineres quique suis locis discurrant celerrimè, deinde hos cineres component, quos organizabit, animabit Deus, ut momento resurgant eo modo, quo dictum est Corinth. 15. 52. Resurget autem quisque, ubi suum erit corpus vel cineres. Inde Angeli eos reponent in vallem Josaphat juxta Hierosolymam, ubi fiet judicium, & dicitur Joel. 3. v. 2. *Congregabo omnes gentes & deducam eas in vallem Josaphat & disceptabo cum eis ibi.* Et Matth. 24. 31. *Et congregabunt (Angeli) electos ejus à quatuor ventis, à summis calorum usque ad terminos eorum.* Et mortui, qui in Christo (in Christi fide & gratia, si ve Christi fideles & amici) sunt, resurgent primi. Plura Cornelius in 1mum ad Thessa. 4. v. 15.

253. 1. ad Corinth. 3. v. 13. dicit Apostolus: *Dies enim Domini declarabit, quia in igne revelabitur: & uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit.* v. 14. *Si cujus opus manserit quod superædificavit, mercedem accipiet.* v. 15. *Si cujus opus arserit detrimentum patietur: ipse autem salvus erit: sic tamen quasi per ignem.* Per diem Domini intelligit Apostolus diem celeberrimum judicii universalis, quia hæc in igne revelabitur, sub hac die etiam dies particularis judicii accipitur, est enim unum idemque utriusque judicium eadem utriusque sententia.

Ignis revelabitur. Quæres. Quis hic ignis, de eo enim tria hic dicit Apostolus. 1mo. Quod dies Domini in igne revelabitur. 2do. Quod cujusque opus probabit. 3tio. dicit v. 12. Quod ædificantes lignum, fœnum, aurum, argentum &c. per illum transibunt, salvique erunt, sic tamen quasi per ignem. Citatis variis sententiis in hac materia P. Cornelius à Lap. dicit 1mo. Certum est, hunc locum intelligi de igne purgatorii, ita Concil. Florent. S. Thomas. Dicit 2do. Ignis, de quo agit hic Apostolus, propriè est ignis conflagrationis mundi, patet, quia erit in die Domini, id est, in die judicii: hic autem dies passim in Scriptura describitur per ignem, quo conflagrabit mundus, ut Psal. 96. ignis ante eum præcedet. 2. Thess. 1. dicitur Judex Christus revelandus in flamma ignis. Idem dicit Joel cap. 2do v. 3tio. Et S. Petrus Epist. 2da c. 3tio v. 12. Et Ecclesia canit: *Qui venturus est judicare vivos & mortuos & sæculum per ignem.* Hic enim ignis simul erit conflagrationis mundi & simul probatorius & purgatorius eorum, qui tunc vivent, ita passim Theologi, eritque prævius comes & lixor Christi judicis & si non omnibus (v. g. puris omnino) hoc enim nimis durum videtur ut advenit rectè Franciscus Suarez

certè impuris penam & mortem adferet acrem magis vel minus pro meritis cujusque, damnatos deinde secum hic ignis in infernum convolvit & sic dicitur. *Quod dies Domini in igne revelabitur.*

Quæres. Quo modo hic ignis purgat Quomodo opera? quæ jam transferunt & non sunt? do præterea. Quia Scriptura sic loquitur, quod opera bona & malorum sequuntur illos quasi igne purgati, adhuc post mortem homini adsint & insint, gantur, quia scilicet reatus eorum manet in homine, quo hominem obligant ad penam vel præmium. Petes 2do. Quomodo opera dicuntur ardere. R. dupliciter. 1mo. Metaphoricè, id est, puniuntur. 2do. Metonymicè, quia ipse operans propter opera sua ardet & uritur, ubi nota, utitur hac Metaphora & Metonymia Apostolus, ut persistat in Metaphora ædificii, quam coepit à v. 9. hucusque & quia alludit ad ignem conflagrationis, qui omnia ædificia mundi comburet. Adde opera dici exuri potius quam operantem, quia operans non exurit, sed salvus fit sic tamen quasi per ignem, operum autem reatus hoc igne exurit & aboletur. Petes 3tio. Quomodo aurum & argentum, id est, bona opera, hic ignis probat? R. hoc ipso, quod ea non attingit & operantes quasi omnino puros illæso & intactos relinquit, satis probat operum & operantium perfectionem, lignum verò stipulam manifestabit & uret, id est, puniet, cum eos, qui venialia operati sunt, uret, & ab illis purificabit, ita, ut salvi sint sic tamen quasi per ignem.

Dices: Quomodo ignis uniuscujusque opus probat? Paulus enim & omnes jam mortui non experientur conflagrationem mundi. R. quia Paulus ita loqui solet, quasi sibi & suis instet dies mundi ultimus & hic ignis, ut scilicet stimulet omnes, ut se parent ad illum diem quasi incertum & vicinum. Adde: ille ignis erit purgatorius totius mundi & omnium, quæ sunt in eo, adeoque si quid in aliquo olim mortuo necdum sat purgatum esset, id ab eo invaderetur, & expiaretur. Plura P. Cornel. à Lap. in 1. Cor. 3. v. 15.

2. Petri 3. v. 7. dicit Apostolus: *Cæli autem, qui nunc sunt, & terra, eodem verbo repositi sunt, igni reservati in diem judicii, ut conflagrentur & perditionis impiorum hominum.* Igni reser- 254. vati, de quo Psaltes Psal. 96. 3. *Ignis ante nis mundi eum præcedet.* & Paulus. 2. Thessa. 1. 8. *quin Ignis ille & Sybilla 1. 2. Orac. de igne conflagrationis ita canit:* det judicium.

Tunc ardens fluvius celo manabit ab alto
Ignes atque locos consumet funditus omnes

Ter.

Terramque Oceanumque ingentem & cæcula Ponti.

Stagna, lacus, fluvios, fontes Ditemque severum.

Cœlestemque polum cœli quoque lumina in unum

Fixa fluent formâ deletâ prorsus eorum.

Astra cadent etenim de cœlo cuncta revulsa,

In eandem sententiam Ovidius hæc scribit:

Esse quoque in fatis reminiscitur affore tempus.

Quo mare, quo tellus, quo rectaque regia cœli.

Ardeat & mundi moles operosa labore.

Hinc discere, quanta sit gravitas scelerum, quantaque eorum erit poena & vindicta: ab illa enim totus hic mundus conflagrabit, sicut olim ab eadem conflagravit Sodoma totaque Pentapolis. In diem iudicii & perditionis &c. Quæres 1mo. An ignis hic præcedet iudicium, an verò sequetur. R. Communior doctrina est Doctorum, hunc ignem præcessurum Christum iudicem, ejusque iudicium. Rationes sunt. 1ma. quia Pfalter dicit, *Ignis ante eum præcedet*, quibus verbis significatur, quod ignis hic præcedet, omnia exuret, deinde sequetur Christus iudex. 2da. quia homines, qui in fine mundi vivi reperientur, hoc igne examinabuntur & à levibus culpis purgabuntur non post resurrectionem sed ante, ut plane purgati cum aliis possint rapi obviam Christo in aëra. 3tia. quia decet Christum gloriosum non descendere in orbem, nisi jam per ignem purgatum & expiatum. Hic ergo videtur futurus ordo & series conflagrationis mundi & consummationis. Primo. Deus per Angelos excitabit ignem, quo conflagrabit mundum, eodemque occidentur omnes homines, sed cruciabuntur & purgabuntur ii duntaxat, qui culpas habent, & purgatione indigent, quisque magis vel minus pro meritis cujusque. 2do. Archangelo tuba insonante. *Surgite mortui, venite ad iudicium.* Omnes è morte & cinere resurgent. 3tio. Iudicium omnium & singulorum peraget Christus, moxque ignis hic reprobos ab eo iudicatos & damnatos rapiet in tartara, quo circa ignis hic videtur similis & ejusdem naturæ cum igne gehennæ, illi enim associabitur, in eamque desinet. Atque hac ratione ignis hic expiabit mundum à maledictis & blasphemis reprobis commissis in die iudicii, quia illos abripet in tartara. Hinc de hoc igne canit Sybilla Erithræa.

Decidet è cœlo ignisque & sulphuris amnis.

Hic ignis est similis igni inferni, qui est sulphureus, ut patet Isaia 30. 33. Apocalyp. 20. 9. & alibi.

Quæres. Quos effectus operabitur hic ignis? R. Serviet Christo, ut ejus maiestatem tum divinam & regalem & iudicariam in ejus humanitate repræsentet & condecoret: ignis enim est index Divinitatis, unde passim in Scriptura Deus apparuit, & repræsentatus fuit per ignem, ut patet Exod. 3. 2. & 19. 18. Rursum Regibus præferebatur ignis quasi symbolum potentiae & vindictæ, ut dictum Jeremiae 1. 13. Ignis ergo hic prævius ostendit & quasi muta voce clamabit, Christum esse Deum, & quâ hominem esse Regem & Iudicem Universorum. 2do. Ignis hic dissolvit omnia corpora mixta in elementa, cum enim illa ad usum temporalis vite hominum condita sunt, cessante illa vita nulli erunt usui, ac proinde resolvenda sunt in sua principia, ex quibus sunt compacta, & suis elementis reddenda. Ita Lessius l. 13. de Div. Attrib. c. 20. qui id ipsum de omnibus omnino mixtis affirmat, licet nonnulli id negent, censentque quædam reservanda ac nominatim paradysum terrestrem in usum parvulorum, qui defuncti sunt sine baptismo in peccato originali, hos enim censent victuros in hoc mundo per totam æternitatem. Verum omnia exurenda esse disertis verbis asserit S. Petrus in fine v. 16. 3tio. Ignis hic purgabit injustos, ut supra dictum, justos vero plenè purgatos vel non attinget vel potius attinget quidem, sed non affliget, nisi quantum mors naturalis naturaliter morientem affligere solet; igne enim hoc morientur omnes etiam justi, nisi dicas Deum justos non igne sed alia faciliore morte affecturum. Certè igne omnes morituros docet S. Bonaventura in 4. dist. 47. quæst. ultim. & insinuat S. Augustinus hom. 16. inter 50. 4tus effectus erit mundi expiatio, est enim hic mundus velut templum divinitatis, quod Deus ad suum cultum & honorem condidit, & sanctificavit, hoc templum per infinita hominum & demonum peccata, per spurcias carnales & spirituales multis sæculis fuit inquinatum, unde priusquam renovetur ad statum gloriæ, expiandum erit, quæ expiatio, quia olim facta est per aquam, ita nunc fiet per ignem, qui aptissimus est ad hunc effectum. P. Cornel. à Lap. in 2. Petr. 2. v. 7.

2. Petri 3. *Veniet autem dies Domini ut fur.* In nocte ajunt græca nonnulla & S. Dies Domini Paulus 1. Thess. 5. 2. Nota. Non ipse Christus (hoc enim incongruum & inconcinnum videtur) sed dies Domini, id est, fur, dies iudicii, iræ & vindictæ comparatur fu-

ri. Quare quod Dominus dicit Apocalyp. 3. 3. *Veniam ad te tanquam fur, & nescies, qua hora veniam ad te.* & c. 16. 15. *Ecce venio sicut fur.* Metonymicè accipe, ut Iudex sumatur. Metonymicè pro iudicio dicque vindictæ, quia dicit, adventus meus sive iudicium, & dies vindictæ erit improvisus, tibi inexpectatus, opprimet te in peccatis stementem, sicut fur opprimit dormientem. Aut propriè, non quod ipse Christus quasi fur, sed quod peccatoribus tam erit improvisus & noxius, quam sit adventus furis, unde ipsi eum comparabant furi, justi verò eum æstimabant & comparabant amico & hospiti amantissimo. 2do. Multi censent diem Domini comparari furi nocte domum invadenti, eo quod noctu hic dies futurus & inchoandus sit. Unde Matth. 25. 6. *Media autem nocte clamor factus est &c.* Ita S. Chrysostomus, S. Hieronymus, & alii. Alii tamen censent iudicium Domini extremum fore manè, decet enim, ut Christus non in tenebris sed in clara luce clarissimè iudicet. ita S. Thomas 3. part. in suppl. q. 77. Abulen. Suarez par. 3. to. 2. Disputatio. 57. & alii.

Dies iudicii noctu andie?

Utrumque verum esse potest, ait P. Cornel. & certe verum erit, ut ipsum iudicium à Christo propriè peragatur manè, juxta illud hymni Ecclesiæ. *Et manè illud ultimum quod præstolamur cernui.* Consummatio tamen mundi incipiat noctu ad maiorem impiorum terrorem, nimirum noctu velociore motu magnoque stridore agitantur cœli, excitabuntque ignem, quo conflagrabit mundus, quo igne splendente noctu erit tanta claritas, ut videatur esse manè & dies; vertetur nox in diem accedente præcipue claritate Christi & Sanctorum, *fulgebunt enim iusti sicut Sol.* Matth. 13. 43. Hoc est, quod disertè ait Sybilla, & ex ea Lactantius l. 7. c. 19. Cum venerit ille ignis, erunt mediaque horrendæ in nocte tenebræ, tunc aperietur cœlum media intempesta, & tenebrosa nocte, ut in toto orbe lumen descendens Dei tanquam fulgur appareat. P. Cornel. à Lap. hic.

256. Dum hic in terris vixit Christus, adeo fuit amabilis, ut sumpturi ex visione ejus consolationem Judæi dicebant: Eamus ad Filium Mariæ, & tantisper consolemur, de quo meminit S. Brigitta in tribus locis, quanto magis optabant Sancti videre faciem gloriosi Christi sui. Quantum habuit solatium, gaudium, & gloriam Ioseph. Gen. 41. dum ex ergastulo eductus, curru impositus ornatus, in conspectu populo apparet. Platina & Surius testantur, ut è suo eremo extractus fuit Cælestinus V. & in Papam electus, ad insolitum spectaculum R. P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Asctica.*

dicuntur 200. millia hominum convenisse, duo Reges, Hungarus & Siculo, quantum gaudium iustis erit tunc, dum ex obscuro protrahentur in publicum, augebitur gloria iustorum, dum suos hostes ad pedes suos prostratos aspicient, dum quid simile dicent reprobi illi Sap. 5. Hi sunt, quos aliquando habuimus in derisum. Dicebat olim Rudolphus victo Ottocaro solendide ornato (qui prius griseam Rudolphi vestem iridebat) sæpè irrisit griseam meam vestem, nunc mea vestis iridebit ipsum. Gaudebunt iusti ob resumpti corporis gloriam, Apocal. 6. v. 10. de animabus Martyrum dicitur: *Et clamabant voce magna: usquequo Domine Sanctus & Verus non iudicas & non vindicas sanguinem nostrum de iis, qui habitant in terra.* Clamabant voce magna, clama-Sancti mor magnus magnum est desiderium, an quomodo marum enim verba sunt ipsa desideria, hinc optant ac Propheta. Desiderium cordis eorum audivit celerari auris tua. Audivit S. Greg. l. 2. Moral. c. diem ju-4. Dicentes ex zelo iustitiæ non vindictæ, dicii, appetentes scilicet, ut destruat regnum impietatis & vindictæ, utque pii ab eo liberentur & impii puniantur. Deinde indirecè, & quasi eminus orant accelerari diem extremi iudicii, illo enim die facienda est plena hæc vindicta, non quasi Decretum Dei de hoc die jam fixum & statutum mutari & accelerari desideret, hoc enim fieri nequit, sed quod abstrahant ab hoc Decreto illudque quasi præveniant; Deus enim ob orationes Sanctorum decrevit, ut finis mundi & dies iudicii citius adveniat & acceleretur, cum alias illum diutius differre potuisset & defecto diutius distulisset, nisi hæc Sanctorum preces ab eo prævisæ & acceptæ fuissent. Pari modo ob preces Danielis & Prophetarum dicuntur abbreviatæ septem hebdomades adventus Messiae. Dani 9. v. 20. juncto cum v. 24. Hæ ergo preces antecedenter se habent ad Dei Decretum, non consequenter, eoque modo se habent preces Sanctorum ad Dei prædestinationem, puta ad electionem huius vel illius ad salutem & gloriam. P. Cornelius à Lap. hic.

Dies iudicii extremi similis erit diluvio. Dies iudicii Matth. 24. v. 27. Sicut autem in diebus cii similis Noe ita erit & adventus Filii hominis. Ex diluvio.

S. Bernardo Hugo in hunc locum, tunc angustæ viæ erunt reprobis undique; superius erit iudex iratus, subius horrendum chaos, à dextris peccata accusantia, à sinistris infinita dæmonia ad supplicium trahentia, intus urens conscientia, foris mundus ardens. Miser peccator deprehensus, quo effugies? latere erit impossibile, apparere intollerabile. Si quæris, quis te accusabit? dico, quod totus mundus; quia offenso

Y Crea,

Creatore omnis creatura odio habet offendentem. Plura mundus Symb.

297. **Judicis** Matth. 24. v. 27. dicitur. *Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & paret in Occidente: ita erit & adventus Filii hominis.* quia ventus fulgidus in-
star, cum Filius hominis in secundo adventu suo redibit ad iudicium suum, ut Sanctos beet, impios condemnet, non occulte sed publice toti mundo gloriosus ut Iudex omnium velut fulgur apparebit in summa maiestate & gloria, qua omnium oculos perstringet & in se convertet, ut nemo de eo, quin sit Messias & mundi Salvator, dubitare possit, qui dicit adventus, id est, reditus meus ad iudicium instar fulguris erit. 1mo. subitus, 2do. inexpectatus, 3tio. omnibus manifestus, 4to. gloriosus, 5to. efficax, ut nemo ei resistere valeat, 6to. non in terra sed in aere sicut est fulguris. P. Cornelius hic.

De S. Ceadda Episcopo Angl. scribit V. Beda l. 4. Historiar. Angl. cap. 3. eum fulgurante ac tonante caelo solitum recordari diei iudicii, confugere ad Ecclesiam, nec prius ab oratione cessare, quam ipsa tempestas desineret; dicebat enim, leo rugit, quis non pavebit. Beatae Lulgardis apparuit Christus ad instar fulguris adeo coruscantis, ut nisi mox iterum subtraheretur illius aspectus, ferri nullo modo ab ea potuisset. apud Surium 16. Julii. Nobis quoque fulmina, fulgura iudicii divini & iudicis, qui instar fulguris veniet, excitent memoriam. S. Mutius, cum per quietem ostensum sibi scelerum suorum indicem & iudicem vidisset, e latrone Sanctus esse, a divinis Coelitis edoctus aliorum Magister factus, Anus Coelest. 25. Maji.

Mutius, Scævola non tantum, quantum tu, praestitit aulum:
Scis praedatricem vincere Dive, manum:
O felix latro, non sentis iudicis iram,
Supplicis, en non vult, ille ferire caput.

Matth. 24. v. 28. dicit Christus. *Ubiunque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquila.* Post Metaphoram fulguris subicit Christus parabolam aquilae, tum quia aquila fulgure non tangitur, sic electi non tangentur fulmine sententiae & maledictionis, qua Christus in die iudicii impios damnabit ad tartara, tum ne Apostoli putarent gloriosum Christi adventum instar fulguris transitorium dicerentque, quid ergo ex eo nobis praemii accidet? Occurrit Christus se quidem omnibus appariturum ut fulgur, sed cum electis permaniturum, eosque gloria sua pasturum sicut aquila pascitur corpore quasi praeda & esca sua.

Cadaveri se comparat Christus, ut notet suam mortem, per quam nobis gloriam meruit corpori quoque redivo, ut notet gloriosam suam resurrectionem, quae electos suos pascet & beabit. Unde S. Hilarius ex iudicii ex hoc loco colligit, iudicium Christi universae tremi lole futurum eo loco, ubi Christi cadaver percussus quopendit in cruce ac sepultum est, puta pro modo capite Jerosolymam in valle Josaphat, uti dicitur tam cet Joel. c. 3. v. 2. Ratio est: quia congruum multos. est, ut Christus iudicet ibi omnes, ubi pro omnibus ibi inique iudicatus est; conspiciatur ejus maiestas, ubi antea visa est ejus abjectio & humilitas, ut ibi descendat de caelo, unde ad caelum ascendit, & sic totum opus salutis nostrae eodem loco, quo inceptum & provectum est, compleatur & terminetur. P. Cornelius a Lapide in Matth. 24. v. 28.

At verò quomodo omnium hominum tantus numerus illo loco poterit comprehendere? Varii interpretes censent varia. P. Vieira in Conc. Dom. 1. Adventus 1650, respondet. Existimo bonos cum suis corporibus gloriosis non indigere magno loco ratione dotis subtilitatis, quotquot in iudicio inventi fuerint beati, tantillo spatio, quantum ego stando occupo, circumscribi poterunt & contineri. Malos etiam vallis illa capere poterit sicut arca Noe tot animalia Matth. 24. v. 37. *Sicut in diebus Noe, ita erit in consummatione saeculi.* Ex solis iudicii signis homines timore & stupore contrahendos textus innuit Luca 21. v. 26. Arescentibus hominibus praetimore. Comprehenduntur hac valle illi Alexandri magni, Julii, Augusti &c. quos orbis capere non poterat. Ad separationem in die iudicii intelligendam cum Propheta Zacharia supponendum est, quod omnes stabunt ordinatè divisi Zachar. 12. 12. *Et plangent terrae familia & familia seorsim: familia domus David seorsim, & mulieres eorum seorsim &c.* Ab hac parte stabunt summi Pontifices, ab altera Imperatores, ab hac parte Reges, ab altera Episcopi &c. hoc ordine omnibus secundum locum & gradum, quem in hac obtinuerunt vita, separatis segregatio incipiet, 2do. pro statu futuro & aeternum duraturo: Haebrai Reges fuerunt triplicis classis Reges. 1ma 12. tribuum, 2da Regum Juda. quam 3tia Regum Israel. In regimine 12. tribuum stricte fuerunt Reges tres, ex his Saul damnatus, David dicabuntur salvus, de Salomone incertum. In regno Juda tur. ex Regibus 20. salvati 5. damnati 15. In regno Israel fuerunt Reges, unde viginti omnes damnati, certe non Dei culpa sed sua, videant Principes, quam periculosus status illorum,

Ad

298. **Judicis** Ad Hebraeos. 1. v. 6. ait Apostolus: *Et cum iterum introducet primogenitum in orbem terrae, dicit. Et adorent eum omnes Angeli Dei.* Loquitur hic Apostolus de Christo, non ut Deo, sed ut homine. Eumque ut hominem tam primo quam secundo in orbem inductum significat. Ergo aptissime primo inductus est Christus homo in orbem per Incarnationem passibilis & mortalis, iterum verò sive 2do per resurrectionem à morte gloriosus & impassibilis fuit. Vel potius inducit iterum, id est, inducit Deus Pater Christum in die iudicii tanquam Iudicem, ut iudicet orbem. Tunc enim Pater quasi inaugurabit Filium, eumque mittet re ipsa in possessionem totius orbis terrarum, nam hic versiculus, ut mox dicam, sumptus est ex Pl. 96. qui ait de extremo iudicio & maiestate Christi iudicis. Dicit &c. Passim censent hanc sententiam sumptam esse ex Plal. 96. v. 8. ubi S. Hieronymus ex Hebr. vertit: *Et adorent eum omnes Dei.* Clarius veritas, ait Cornelius. Adorent eum omnes Angeli. Nota. Plal. 96. quem hic citat Apostolus, describi, & quasi ad vivum depingi tam iudicium extremum quam regnum & maiestatem Christi venientis ad iudicium cum nubibus, igne, terrae motu, & fulminibus eum praecedentibus, unde sic oritur, *Dominus regnavit, id est, Messias sive Christus olim in terra humilis, pauper &c. in die iudicii toti mundo conspicuus apparebit, qua de causa. Exultet terra, lateatur insula multa, omnes fideles & electi.* Nubes & caligo in circuitu ejus, id est, Christus cum nube & in nube fulgida & gloriosa confidens peraget iudicium. Ignis (conflagrationis mundi) ante ipsum praecedet. Illuxerunt fulgura ejus (cum tonitruis, quasi tubis iudicis maiestatem praecedentia) orbi terrae, montes sicut cera fluxerunt à facie Domini, à facie Domini omnis terra (scilicet concuti & confluere videbitur, in hac commotione terrae, sive validissimo terrae motu &c.) *Confundantur (à Christo Iudice condemnentur) omnes qui adorant sculptilia, & qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes Angeli ejus, auditis & laetata est Sion.* id est, Ecclesia Sanctorum & electorum. Ex adoratione ergo Angelorum colligit Paulus, Christum Angelis esse praestantiorum, esseque Deum ac Dei Filium. Apoc. 14. 14. *Et vidi, & ecce nubem candidam: & super nubem sedentem similem Filio hominis, habentem in capite suo coronam auream, & in manu sua falcem acutam. Et vidi &c.* scilicet Christum Regem, & Iudicem, qui se debet in iudicio in nube candida, ut indicet candorem ejus, atque in iudicio nullum fucis & praetextibus fore locum, sed omnia manifesta & sincera futura. Habet falcem

R. P. Krjaskowski, S. J. Collectanea Asctica.

acutam, quia venit demersurus universum mundum, illique finem impositurus. ita Andr. Unde Matth. 13. v. 39. dicitur messis, id est messis, consummatio saeculi est, P. Cornelius hic. Apocal. 1. v. 4. *Gratia vobis & pax ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est.* Nota, To venturus propriè competit Filio, Filius enim propriè venturus est & iudicaturus orbem (unde Patres ex hoc loco contra Arrianos probant, Filium verè & propriè esse Deum Tota Trinitas hic tamen attribuitur Deo in communis in iudicio & consequenter tam Patri & Spiritui dicio iudicatio quam Filio, quia tota Trinitas vecabit per nict, ut iudicium peragat, iudicetque mundum non per se sed per hominem Christum, hominem, P. Cornel. hic. Apocal. 1. v. 7. *Ecce venit cum nubibus & videbit eum omnis oculus, & qui eum pupugerunt. Et plangent se super eum omnes tribus terrae: Etiam: Amen. In nubibus q. d. citò veniet Christus ad iudicium. Qui eum pupugerunt, puta, qui eum crucifixerunt. Unde videtur, quod in Christo Iudice veniente ad iudicium extremum videbuntur crucifixionis insignia & vulnera, id est, aperturæ manuum, pedum, lateris, sed gloriosa & splendentia, uti notat S. Ignatius, S. Hieronymus, S. Chrysostomus, Suarez 3. par. quaest. 59. art. 6. Disput. 57. Secti. 7. *Et plangent se super eum omnes tribus terrae.* quia scilicet Christo non obedierunt, ideo damnabuntur plurimi ex qualibet tribu, hinc plangent. *Etiam: Amen.* q. d. omnino ita erit. vel Amen Amen. P. Cornelius hic.*

Historia Orientalis author Neotericus 299. refert Rex Elenahan vir mitissimus inter venandum fortè invenit infantulam, nuper à Christi matre inclementer projectam, nudam omnino formosam alioquin, nisi à capite ad quàm tere calcem horribili lepra & putore affectam, ribilis, ad cuius conspectum aulici aliqui exhorruere, aversoque vultu proripere se inde parabant, nisi Rex illis frustra dissuadentibus puellam humò suis ipse manibus sustulisset, eam deinde medicorum curae commisit. At illi, nisi alterius infantis sanguine sanari à lepra posse, negarunt, quod, cum ceteri refugerent, ipse Rex primogeniti sui venis sic cruorem prodigè promi iussit, ut infans ex sanguine paucis post diebus interierit. Sic sanguine filii emundatam puellam Rex in filiam adoptavit, haeredem regni scripsit, eamque consanguineo suo aulicorum Principi despondit. Illa verò, o scelus! pudore sexus calcato, maximè autem Regis subulco, bubulco, & id genus ceteris se prostituit subinde Regis iram verita, ad vicinum Principem juratum sui Patris hostem transfugit, multum Regis rebus detrimenti attulit; verum

Y 2

rūm

rūm intercepta aliquando à Regiis Ministris catenis vineta, & in custodiam abducta est: & mox de capite ejus quæri cepit; & quidem eam illam mortis uno ore iudices conclamârunt, variisque varia supplicii genera proponentibus, patibulum propter latrocinia, rotas ob cædes, incendium ob adulteria, discriptionem ab equis ob majestatis contemptum. Unus tamen in eam inexpectatam tulit sententiam, ut scilicet Regi sisteretur, ejusque vultum fixis aliquantulum oculis intueri juberetur. Atque illi assensus est Rex, ipsam ergo coram adstantem increpare instituit, ejus flagitia, dedecora exprobravit. Cerneret infelicem puellam pudore & poenitudine interim suffundi, lachrymari, suspirare &c. tum jussu vultum tollere, & iudicem, Patrēque suum intueri, vix oculos ejus placide fulgurantes aspexit: ut ejus cor dolore, & horrore findi, atque ipsa contabescere, ac sensibus paulatim destitui videretur. P. D'Oultreman in amore increato l. 4. cap. 3. Sect. 10. Optimè figuram animæ nostræ Deo pro tot beneficiis præcipue redemptionis ingrata horrendum suo tempore judicanda adumbrat scelerata puella, quomodo in die iudicii obitutum Christi iudicis hæc sponsa ejus tot sceleribus coinquinata feret?

Sponsa
Christi
animæ no-
stræ figura.

Christi
Crucifixi
aspectus
horribilis.

A. D. 1532. In Regno Peruano, sive in Peruvia, cum Indianorum quispiam effigiem Christi Crucifixi secum deferret, narratum Principi adesse in Peruvia quempiam Christianum, qui secum Christianorum Deum adeo victoris ibidem celebrem haberet. Vocatus itaque ad Principem Christianus, dum ostendisset Crucifixi simulacrum, conspecto illo Regulus, istene, inquit, Deus, cujus ope vincerent Hispani? satis est hæc miseri hominis species non Dei, ac cum blasphemiam exspuit in faciem Crucifixi, reddidit effigiem Christiano; & ecce dicta Crucifixi effigies è parte dextra in sinistram caput vertit, illumque Regulum ac ejus comitatum respexit, quod advertentes Ethnici in terram lapsi sunt. Regulus verò, cum post trium horarum spatium ad usum sensuum redisset, extruxit sacellum propter Crucifixum, quæsitque, quomodo colendus esset, ipsemet ad quemdam è nostris Patribus venit, ac edoctus fidei mysteria, sacris undis ablutus, ibidem sancta morte vitam coronavit. P. Kwiatkiewicz in Annal. P. Nieremberg. de affectu & amore erga JESUM c. 20. si tam terribilis fuit Christi Crucifixi aspectus, quanto terribilior erit, dum ad iudicium veniet in majestate ut Rex & Judex supremus.

Ad ortum & famam solam nati Christi tremuit ille terrificus Herodes Rex, quanto

magis in die iudicii trepidabunt coram ipso Judice etiam Reges & Principes terræ? Sensit & expendit hoc Lotharius, potentissimus Francorum Rex, qui cum in acuta febri decumberet, morti proximus sæpe hæc verba repetebat. Vah quid putatis, quam magnus est ille Rex coelestis, qui tanta morte sic affligit terrenos Reges. Corozett de dictis & factis memor. Pie igitur, ait S. Augustinus Sermon. 30. de tempore, timeant Reges ad Patris dexteram jam sedentem, quem Rex impius timuit adhuc Matris ubera lambentem.

Quam horribile sit extremum Dei iudicium, audi Hieronymum Epistol. 1. ad Heliodorum. Judicaturus Domino lugubre Dei unimundus immugiet; Tribus ad Tribum pervasale cetera ferient; potentissimi quondam Reges quam horrendo latere palpabunt; exhibebitur cum rendum. sorore sua Venere tunc ignitus Jupiter, aderit & cum suis stultus Plato discipulis, Aristotelis argumenta non proderunt: tunc tursticanus & pauper exultabis & ridebis & dices: Ecce Crucifixus Deus meus: ecce Judex, qui obvolutus pannis in præsepio vagit &c. Apocalyp. 6. v. 15. Et Reges terræ, & Principes, & Tribuni, & divites, & fortes, & omnis servus, & liber, absconderunt se in speluncis & in petris montium. v. 16. Et dicunt montibus & petris: Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum & ab ira agni. v. 17. Quoniam venit dies magnus ira ipsorum: & quis poterit stare? Agitur hic de omni homine cujuscunque conditionis impio scilicet Agnum & Deum, id est, Christum Judicem formidante. Accutè conjicit Leo Magnus, quam formidabilis sit futura potentia irati agni, ex illius lenitate & mansuetudine. Sermon. 1mo de Pass. Domini. Ego sum, inquit (Joan. 18. v. 5.) ad ejus vocem turba prosternitur impiorum, quid jam poterit majestas ejus iudicatura, cujus hoc potuit humilitas iudicanda. Et Gregor. l. 17. Moral. cap. 21. Quis ejus iram toleret, cujus & ipsa non potuit mansuetudo tolerari? Porro tantus erit pavor, tantisque pudor damnandorum coram Christo Judice, qui ita percellit, & turbabit conscientiam ipsorum, ut optent obrui tegique montibus, imò esse in inferno potius quam in valle Josaphat coram Christo irato. S. Basilus merito existimat acerbissimum inferorum cruciatum ultricibus inferorum flammis inultum damnatis pudore isto & confessione longè leviorē ac tolerabiliorem esse. Ponderans enim acerrimam illam increpationem Lucæ 12. v. 20. Stulte, hæc nocte animam tuam repetunt à te: quia autem parastis, cujus erunt? sic ait Hom. contra divites avaros. Superat æternam penam irrisio ista stulticia.

Quo-

Quomodo judicabit Christus in universali iudicio vivos & mortuos, vide supra numerum 195.

Apocalyp. 20. v. 11. dicit S. Joannes, Et vidi mortuos magnos, & pusillos, stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt. Per omnia magnos & pusillos intelliguntur hic tum parvi ætate, statura, tum potius dignitate & gradu. Et libri aperti sunt. S. Hieronymus l. in Daniel. 7. docet in iudicio duos apertendos esse libros, unum Dei, qui continet in se bona cujusque opera, alterum demonis, qui continet mala. Verum dicit P. Cornel. genuinè hos libros esse illos, in quibus cujusque opera bona vel mala conscripta sunt, & ex iis quisque iudicetur, de iis enim subdit: *Judicati sunt mortui ex his, quæ scripta erant in libris secundum opera ipsorum.* Libri enim hi sunt conscientia & memoria singulorum, in quibus quasi libris descripta sunt cujusque facta, tam bona quam mala. Rursus licet hi libri in se interirent, puta memoria hominum obliscerentur suorum facinorum, iidem tamen servantur in divina scientia & memoria, in qua similiter tam opera quam conscientia singulorum consignata, & descripta sunt. Hi ergo libri in hominibus sunt conscientia, in Deo scientia & cognitio factorum cujusque. Hoc est, quod ait Apostolus Rom. 2do. v. 15. Gentes, quæ carent lege Dei scripta, ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus in die, cum judicabit Deus occulta hominum. Ita passim Interpretes & Franciscus Suarez 3. par. q. 59. art. 6. disp. 57. Sect. 9. Porro aperiet Deus in die iudicii hosce libros, tum singulis suos proprios scilicet conscientia & memoria cujusque obijciendo sua facta, tum omnibus aperiet aliorum omnium libros & conscientias, sive per locutionem mentalem nimirum per divinam revelationem ex sua omniscientia cuique indendo & suggerendo quid quisque alius fecerit, quomodo Prophetæ per Dei revelationem & inspirationem futura præviderunt: sive Deo simul & semel elevante omnium hominum phantasiam & intellectum, illisque vires & lumen supernaturale præbente & concurrente supernaturaliter cum quocunque, ut videat facta cujusque in alterius conscientia & memoria quasi descripta. Simile enim est in Angelis & animabus separatis, dum enim hi invicem secum loquuntur, faciunt naturaliter, ut is, cui loquuntur, videat cogitata & voluta sua, hoc ipso quo volunt illum ea scribere: hoc enim ipso fit eorum conceptus & cogitatio alias secreta obiectum proportionatum intellectui audientis, ut na-

turaliter ab eo sentiri & cognosci possit, sic ergo Deus per hanc elevationem mentis cujusque faciet, ut potentia intellectus cujusque proportionata sit & sufficiens ad omnia illa obiecta puta ad facta singulorum hominum saltem successivo tempore sed brevissimo cognoscenda. Quomodo Eliseus alique Sancti elevati à Deo viderunt absentia. Quod enim hæc cujusque examinatio in die iudicii non sit facienda per localem locutionem, patet, quia hac ratione iudicium ad multos menses & annos protraheretur, Cornel. à Lap. hic,

1. ad Cor. 6. v. 3. *Nescitis quoniam Angelos judicabimus? quanto magis secularia?* In die universalis hic Patres propriè Angelos intelligunt, & agitur hic de iudicio universalis. Ita Chrysost. Theodor. Ambros. Anselm. catuntur Hinc sequitur judicandos esse non tantum Angelos & homines, sed etiam Angelos bonos & malos (de malis hunc locum accipiunt Chrysost. Theodor. Theoph. Anselmus) Est mali etiam enim una Ecclesia Angelorum & hominum à sanctis unumque caput & Judex Christus, hoc hominibus etiam pertinet ad publicam gloriam divinam iustitiæ & ad laudem Angelorum. Sequi stolis & tur 2do. Quod Christus & Sancti non im-viris Apostoli propriè sed iudicio propriè dicto (talienim stolicis judicabant secularia Corinthii) judicabunt Religiosis, sua potestate & autoritate Angelos & homines bonos quidem iudicio approbationis, malos verò propriè iudicio condemnationis & exprobrationis, quod scilicet illi, cum homines essent, in corpore fragili Dei cultum amplexi sunt, quod illi, cum essent incorporei & puri spiritus, facere noluerunt, ait Theoph. Theod. Hæc res demonibus, quod illis insultabunt sancti homines, superbissimis maxima & molestissima poena erit, ut pulchrè docet Franciscus Suarez 3. par. quæst. 59 disp. 57. Sectio. 8. Adde Apostolos & viros Apostolicos iudici Christo proximos fore, P. Cornelius à Lapide hic,

Matth. 19. 28. *Jesus autem dixit illis: Amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede maiestatis sue, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Sedebitis & vos super sedes 12. &c.* Richardus, Viato. tractatu de potentia iudiciali, Maldonatus & nonnulli alii putant hæc à Christo promitti solis 12. Apostolis. Verum melius alii passim censent, uti dicit P. Cornelius hic, hæc promitti etiam Apostolorum sequacibus & posteris & Religiosis, qui omnia relinquentes Christum & Apostolos regnum Dei evangelizantes proximè sequuntur. Ponitur ergo hic numerus definitus pro indefinito scilicet 12. pro omnibus, Y 3 Chri-

Christus enim loquitur 12. Apostolis, sed ita, ut in eis eorum affectus alloquatur: qui enim parem cum Apostolis suscipiunt laborem, parem cum eis merentur honorem. Christus ergo sedes has judicarias promittit eis, qui relinquunt omnia & ipsum evangelizantem sequuntur, hoc autem faciunt Religiosi, praesertim qui animarum lucro se dedicant. Unde S. Bernardus Sermonem de ingratitudine Apostolicam, ait, omnes nos vitam professi sumus. Hinc Nazianzen. Orati. 1. in Julian. ostendit Monachorum esse sedere super thronos, idem disertè docet Origenes, S. Augustinus, Cyrillus, S. Hieronymus. S. Gregorius 10. Moral. c. 17. Abulensis. S. Bernardus, Probat id S. Augustinus in Psal. 86. Nam si 12. tantum sella ibi futurae sint, non erit, ubi sedeant ibi decimus tertius Paulus Apostolus & non erit, quomodo judicet, qui tamen judicaturum se dixit non homines modo sed & Angelos. Non solum ergo, inquit, illi 12. & Apostolus Paulus, sed quotquot judicaturi sunt propter significationem universitatis, ad sedes 12. pertinent. Similiter probat S. Bernardus Serm. de S. Benedicto, ubi inter alia nemo ait, putet 12. tantum Apostolos tunc esse judicatuos, sicut nec 12. sola sunt Tribus Israel judicandae, alioquin Tribus Levi, quae tertia decima est, in judicata recedet. Idem fuse demonstrat S. Thomas tract. de retrahentibus à Religione cap. 6. & 7. ubi docet, hanc sessionem promissam esse pauperum Evangelicam, indeque convincit, quam sublimis, & quam grata Deo sit haec paupertas, sed quae praeter aliis virtutibus hoc judicariae potestatis culmen mereatur. Causam dat S. Gregor. 16. Moral. 20. ubi interpretans illud Job. 38. Judicium pauperibus tribuit, quia inquit, quanto huic mundo magna humilitate despecti sunt, tanto tunc acceptis sedibus majore culmine potestatis exerceantur.

262. Religiosi judicabunt.

Religiosi quoque judicabunt. Dignum est enim 1mo. ut Religiosi, qui superiores mundo vixerunt, de mundo judicent. 2do. Ut qui in mundo quasi aquilae coelestium bonorum aspectu & despectu terrestrium ceteros transcenderunt, ceterorum sint iudices & Principes. 3tio. Ut qui Doctores fuerunt mundi, mundum examinent, & judicent. 4to. Ut qui fatui judicati sunt à mundo, mundum fatuum judicent, eumque fatuitatis arguant & condemnent. Sap. 5. 4. Quocirca merito hanc illorum excellentiam admiratur S. Bernardus Serm. 8. in Psalm. Qui habitat. Porro gloriosa haec sessio judicaria coram toto mundo, imò de toto mundo à Christo promittitur singulis illis, qui relictis omnibus Christum pauperem pauperes ferventi & perfecta (ita S. Augu-

stin. & Gregorius, unde ex eis S. Antonius & Franciscus Suarez 3. parte. q. 59. Disp. 57. Sect. 4. negant hoc premium dandum Religiosis imperfectis, sed tantum perfectis, idque merito imitatione secuti fuerunt, ejusque Evangelium & Regnum propagarunt: Cum enim ut ait S. Bernardus in illud: *Ecce nos reliquimus omnia*. nimirum merito hoc esse à Christo institutum, ut pro laboribus sessio, pro contemptu celsitudo tantae potestatis redderetur. Judicantes 12. tribus Israel, judicantes inquam, non tantum collatione vestri cum impiis, uti exponit S. Hiero. Chrysost. Euthym. & eleganter author imperfecti, quomodo Regina austri & Ninivite dicuntur in die iudicii condemnaturi Judaeos, scilicet pro facto & exemplo: eo quod praedicante Jonâ poenitentiam egerunt; cum Judaei praedicante Christo poenitere noluerunt. Matth. 12. v. 40. & 41. Nec etiam approbatione sententiae Christi duntaxat, quomodo omnes Sancti judicabunt; approbabit enim justam Christi sententiam, sed multo honorificentius & gloriosius, quasi regni coelestis primores & Principes & iudices & quasi assessores Christi iudicis, cum & in suis thronis confidentes sicut Cardinales cum Papa proprie judicabunt & sententiam ferent eandem quam Christus, quâ probos caelo, improbos inferno adjudicabunt, arguentes & increpantes eos, qui suam doctrinam vitaeque sanctae exemplum neglexerunt, & probantes laudantesque eos, qui utrumque coluerint, & imitando expresserint, illos enim decet haec iudicii aureola. Mald. Suarez & alii 12. tribus Israel non quasi Apostoli virique Apostolici in die iudicii judicaturi sunt solos Judaeos, uti exponunt Theophilactus & Euthymius, sed quod sub 12. tribubus omnes gentes intelligat. Nota. Gentes infideles proprie non pertinent ad 12. tribus Israel utpote fideles, quare tacite hac infidelium omissione hic significatur, ipsos in die iudicii non fore judicandos: *Quia qui non credit, jam judicatus est*. Joan. 3. 18. quod intellige de iudicio dubii examinis, hoc enim solo judicabuntur fideles, alioquin infideles quoque in die iudicii comparituros & similiter judicandos esse, ac cuique pro demeritis majorem vel minorem in gehenna poenam decernendam esse, apud omnes in confesso est, ut patet ex Joel. 3. v. 2. & Matth. 25. 32. P. Cornelius in Marc. 19. ver. 28.

Matth. 25. 31. Cum autem venerit Filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suae, tremor: Sedebit quasi Iudex omnium in splendida do, & gloriosa nube. Hinc Christus graphicè depingit ideam, & formam iudicii extremi, ut illud omnes menti suae imprimant, & ex

ex ejus recordatione ad vitae puritatem se continuo excitent: Porro sedebit Christus in aere juxta Jerusalem supra vallem Josaphat, quae adjacet monti Oliveti. Majestas Christi iudicis elucebit 1mo in praevio horridae tubae Archangeli clangore, qui tam sonorus erit, ut per totum orbem audiatur. 2do in praeviis tonitribus, procellis, terrae motibus juxta Psal. 96. 3. 3tio, quod Christus apparebit in corpore glorioso, ac magis radiante quam Sol, juxta illud Isaiae 24. 23. *Erubescet luna, & confunderetur sol cum regnaverit Dominus exercituum*. In sensu mystico, nam alius est illius loci sensus literalis. 4to, quod veniet cum nubibus ac sedebit Iudex in nube gloriosa, 5to, quod de caelo descendet stipatus innumeris Angelorum omnium legionibus. 6to, quod ante eum stabunt iudicandi omnes Imperatores, Pontifices, Reges &c. omnesque omnino homines & gentes. 7. quod eos iudicabit non ut alienos subditos, uti faciunt gubernatores Regum, sed ut proprios servos, sunt enim servi Christi etiam qua homo est Christus jure unionis hypostaticae cum verbo ac jure meriti juxta illud Apostoli ad Philip. 2. *Humiliavit semetipsum &c.* Homines verò Christi servi sunt proprio jure redemptionis. *Et omnes Angeli cum eo*. Ergo nec unus Angelus manebit tunc in caelo; Christum verò honoris causâ quasi famuli comitabuntur; Quocirca unus ex eis Christo praefertur crucem, quasi insigne triumphi & Regni ut patet cap. 24. v. 20.

Angeli comparentur corpora ex aere condensato in illisque splendoris apparituros, alioquin qui improbi eos non viderent, neque exercitus illius maiestatem ille Angelorum exercitus auget, quam describere vult hic Christus. Ita Suarez tomo 2. disp. 57. Cum ergo innumerabilis sit Angelorum multitudo, tunc longè lateque supremas aeris regiones undique per multa millia miliarum usque ad caelos ipsos replebunt & immensi exercitus speciem praebent. Haec ergo maiestas & gloria Christi ad gaudium electorum, & terrorem reproborum. Valde etiam credibile est daemones quoque in corporibus assumptis, sed tetris, horridis & terrificis apparituros: vel quia alioquin ab impiis videri non possent. Vel quia pertinet ad Christi, qua homo est & Iudex, gloriam & impiorum confusionem, ut videantur. Ita noster Lessius l. 13. de perfectione Divinit. cap. 22. hac ratione fiet, ait author imperfecti, ut etiam mali ipsum confiteantur inviti, & qui contempserunt eum in humilitate, agnoscant in potestate. Matth. 25. v. 32. *Et congregabuntur ad eum omnes gentes, & separabit eos ab invicem, sicut Pa-*

stor segregat oves ab haedis. Omnes homines, id est, omnes homines à primo Adam prognati usque ad ultimum, etiam parvuli, & infantes, licet de infantium causa & sententia hic proprie non agatur, sed tantum de adultorum, si suis bonis vel malis operibus caelum vel infernum promeriti sint. Quocirca erunt tunc plurimi milliones hominum, quos omnes vallis Josaphat non capiet, quare tunc Deus montem Olivarum aliosque complanabit, ut locus sit, qui capiat tot hominum myriades: reprobi enim omnes in terra consistent, Sancti vero praesertim illustres & Apostoli ac viri Religiosi & Apostolici in aere attollentur: imò Christo Iudici affidebunt. Matth. 19. v. 28. P. Cornel. in Matth. cap. 25. v. 31.

Porro parvulos comparituros in die iudicii, licet id neget Durandus, valde probabile est, ait P. Cornel. 1mo. Quia Christi sine stus omnium omnino hominum erit Iudex, baptismo ergo & parvulorum. 2do. Quia parvuli decesserunt ac adulti resurgent in virum perfectum, runt, adeo ut ait Apostolus Ephes. 4. 13. hoc est, in aetate & statura virili. 3tio. Quia multi ex iudicii, infantibus per baptismum & martyrium effecti sunt Sancti & Martyres, qui fuerunt infantes occisi ab Herode, hi ergo cum adultis audient à Christo: *Venite benedicti Patris mei &c.* 4to. Quia infantes mortui in peccato originali per tot millia annorum ubi vis gentium erunt plurimi, adeo, ut Lessius de perfect. Divin. c. 22. num. 143. putet numerum eorum fore mille milliones, hi autem abscondi non poterunt, sed in terra resurgentes comparebunt, videbuntque omnes secum resurgere ac iudicari à Christo. Quare hi quoque segregati ab aliis suam à Christo sententiam accipient mediam scilicet inter adultos & reprobos, nam nec damnabuntur ad ignem gehennae, ut adulti reprobi, nec adjudicabuntur caelo, P. Cornel. hic.

Quidnam fiet de parvulis sine baptismo Manebunt decedentibus, variae sunt Authorum sententiae. Aliqui Patrum (quos citat P. Salaria iudicii in nus de timore Dei l. 5. c. 10.) scilicet S. hoc mun Gregor. l. 9. Moral. cap. 7. S. August. Serm. do. 14. de verbis Apost. S. Fulgentius censent, parvulos non baptizatos aeternis poenis addicendos cum reliquis reprobis. At, inquit P. Salaria, praedictis Patrum sententiis & alii Patres opponi possunt, & ipsa ratio, nam Innocentius III. aperte definit (Majores s. sed adhuc de baptismo & ejus effectu) poenam peccati Originalis esse carere visione Dei, actualis vero esse gehennae perpetuae cruciatus. S. Gregorius Nazianz. in Orat. ad S. Lavacrum de his infantibus ajens, inquit, eos nec caelesti gloria

ria nec supplicio à justo Judice affectum iri &c. Ubinam verò locorum post diem judicii mansuri sint dicti parvuli, varias quoque videre licet sententias apud P. Cornel. à Lap. in Epist. 2da. S. Petri cap. 3. v. 13. ceteroqui ait ipse, probabile est eos in terra vitam commodam acturos, nam limbus puerorum illorum corpora non capiet, erunt enim facile mille millones parvulorum, qui toto orbe per tot sæcula sine baptismo mortui sunt. Adde, tot corpora naturaliter ibi esse non posse sine mœnore & pœna sensus (quem tamen communiter adimunt Theologi) hanc enim causarent loci obscuritas, conclusio, depressio, squalor, angustia &c. Vide Lessium de attributis Divinis l. 13. cap. 23. ubi ex S. Thoma, Scoto, Marfilio, aliisque Scholasticis docet, parvulos hosce comparituros, in judicio universali excepturos pœnam damni, sed perficiendos in intellectu, voluntate, aliisque naturæ facultatibus (erit enim tunc communis totius naturæ renovatio & instauratio) ut contenti & læti in omnem æternitatem concorditer & amice vivant, ac Deum ament & laudent, quòd se à peccato actuali & gehenna præservârunt, tantisque naturæ donis ornaverint, ut res creatas, ac præsertim animæ suæ excellentiam æquè ac Angelorum contemplari valeant, indeque Creatorem admirari & glorificare, alioquin enim essent otiosi per omnem æternitatem, nec enim credendum est, Deum tot millones animarum velle esse semper in otio, & quasi frustra in orbe. Si enim, ut passim docent Doctores in 2. Disti. 33. quos citat & sequitur Gabr. Vasquez, l. 2. disp. 134. c. 3. parvuli Deo ita providente non sentiant mœrorem ob amissionem regni cœlestis, eò quòd illud sua culpa non amiserint, cur non credamus, eos in communi totius mundi instaurazione pariter perficiendos in ordine bonorum naturalium, ut Deum cognoscere, amare, laudare valeant, & ita vitam quietam & jucundam agant. Hæc Lessius, eaque multis rationibus confirmat, quæ si vera sunt, quis locus parvulis istis aptior erit, quàm terra? utpote in qua cœlos, solem, astra, mare, ceteraque creata intueri & contemplari poterunt, ex iis Deum amare, laudare, puta amore naturali. Porro Guilelmus Parisiensis apud Dionysium Carthus. in 4. Distinct. 47. asserit, viros sapientissimos censere, quòd post diem judicii & conflagrationem mundi terra rursùm floribus, gemmis, arboribus, fontibus, aliisque similibus ornamentis sit vestienda, tum ad ejus mundique decorem, tum ad Sanctorum oblectationem, tum ad parvulorum sine baptismo defunctorum, qui in ea degent, recreationem. Idem censent Catharinus hic, Picus, Mirand. Abulen.

in c. 25. S. Matth. Serarius in Judith c. 16. Audi Anselmum in Elucidario. Terra, inquit, quæ in gremio suo corpus Domini confovit, tota erit ut paradysus: & quia Sanctorum sanguine est irrigata, odoriferis floribus, rosâ, violis immarcescibiliter erit perpetuo decorata, alii tamen, ut Oecumenius, id ipsum negant. Notandum habetur de parvulis in Florent. Concil. 1439. ad finem, inter decreta Synodi, tom. 4. p. 446. Diffinimus &c. &c. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas &c. Non videtur tamen hic Concilium definire, quid cum parvulis dictis fiet post diem iudicii. In infernum quoque parvuli sine baptismo morientes descendunt, sed in illum, qui dicitur limbus, ubi nihil patiuntur, aliâs si in infernum damnatorum descenderent, ibidemque torquerentur, punirentur paribus pœnis quoad substantiam, cum tamen Concilium dicat disparibus pœnis puniendas, Plura P. Cornel. l. 3. c. 2, Petr. 3. 12.

Matth. 25. v. 34. *Tunc dicet Rex his,* 265.
qui a dextris ejus erunt: Venite benediciti Pa- Judicium
tris mei, possidete paratum vobis regnum a con- Dei in
stitutione mundi. Nota, iudicium Dei ex momento
 extremum non peragetur in instanti sive in mo- non fiet,
 mento temporis, sicut peragetur generalis
 omnium resurrectio, 1. Cor. 15. 5. sed ali-
 quanto tempore durabit. Nam primo fiet
 singulorum examen, & conscientiarum a-
 pertio, qua Christus cuique hominum sua
 & aliorum hominum facta per illuminatio-
 nem internam patefaciet, & revelabit, ac
 sententiam cuique suam pro meritis dicta-
 bit, faciétque, ut omnes videant eam in sin-
 gulis esse æquissimam, nec ullum tergiversa-
 tioni & exceptioni dari locum, uti osten-
 di Apoc. 20. 12. ac fusè docet hic Abulen.
Fiet enim, ait S. Aug. l. 2. v. de Civitate
 c. 14, virtute divina, ut cuique opera sua vel
 mala vel bona in memoriam revocentur, &
 mentis intuitu mira celeritate cernantur, ut
 accuset conscientia conscientiam.

Hæc enim fient in tempore sed perbre. Sententia
vi. Deinde generalem in omnes Sanctos Dei Judi-
voce sensibili, ut videtur, proferet Chri- eis horri-
stus æternæ felicitatis sententiam dicendo: bilis im-
Venite benedicti Patris mei. Mox in repro- probis, de-
bos æternæ damnationis fulmen detonabit, siderata
dicens: *Ite maledicti in ignem æternum &c.* beatis.
Possidete &c. hæredes quidem &c., cohæ-
redes verò Christi Rom. 8vo. O quantæ
gloriæ, ait Chrysostomus, quantæ beatitu-
dinis hæc verba sunt, nec dicit accipite, sed
hæreditate, quasi propria, quasi vestra, quæ
vobis à principio debebantur. *Paratum vo-
bis regnum à constitutione mundi.* Regnum,
pu-

Miseri-
cordiæ
opera
corpora-
lia & spiri-
tualia.

puta cælum empyreum, omniâque ejus bona, uti sunt visio, & fructio Dei, societas Angelorum & beatorum, dotes animæ & corporis, copia omnium non humanorum sed divinorum. O quam suavis beatis accidet hæc vox Christi. *Esurivi enim, & dedistis mihi manducare: sitiivi & dedistis mihi bibere: hospes eram, & collegistis me &c.* Nota. Christus hic unam speciem bonorum operum, quibus Sancti æternam gloriam illis à Christo in judicio decretam meruerunt, ponit pro toto genere: tantum enim adfert opera misericordiæ, tum quia illa sunt quasi naturalia, & ubique sunt obvia, & ad communitatem maximè pertinent: plurimi enim ubique sunt miseri, tum quia ab illis nemo se facile excusare potest, tum ut ea nobis velut utilissima ad imperandam Dei misericordiam commendet, ait S. August. Serm. 39. Audi S. Basilium Concil. 4. de elem. Esurientis est, ait, panis ille, quem tu apud te detines, nudi vestis illa, quam in cella tibi servas: discalceati calceus ille, qui domi tuæ putredine corrumpitur, egeni argentum, quod humi defossium habes. Itaque tot injuria afficis, quot tuis rebus, quos licet non juvas. Porro non dubium est, quin alii propter alias virtutes & peccata majoris momenti sint salvandi vel damnandi. Nam multi vix possunt opera misericordiæ exercere ut pauperes, pueri Religiosi, qui tamen majora præstant ut paupertatem Evangelicam, castitatem, obedientiam, contemplationem, conversionem animarum, ob quæ majora à Christo præmia consequentur, juxta illud cap. 5. v. 3. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Quocirca Christus non videtur hæc sensibili voce prolaturus, uti profert ipsam sententiam salutis, vel damnationis, sed spiritali instinctu, cui ea revelabit & dictabit. Ita Franciscus Lucas Lessius l. c. Hinc patet, electos à Christo propter bona opera eligi & adjudicari cælo: ergo bona opera merentur cælum, & cælestem gloriam. Porro sex sunt præcipua corporalia misericordiæ opera, quæ Christus hic recenset, scilicet. Esurientes cibare, sitientes potare, peregrinos hospitio recipere, nudos vestire, infirmos visitare, captivos solari & redimere, quibus adde septimum sepelire mortuos in Tobia commendatum. Totidem sunt spiritualia, quæ sub corporalibus hic intelligit Christus; illa verò tanto corporalibus præstant, quanto spiritus præstat corpori. Quæ sunt: peccantes corrigere, ignorantes docere, dubitantibus rectè consulere, pro salute proximi Deum orare, consolari mœstos, ferre patienter injurias, offensas dimittere. Excelluit in operibus misericordiæ S. Gregorius, qui proinde nunc Angelum nunc Chri-

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

stum ipsum forma pauperis & peregrini ho-
spitio & mensa excipere meruit, ut refert
Joannes Diacon. in vita l. 2. c. 22. S. Lu-
dovicus Rex Franciæ in Festis & vigiliis sua
manu cibum porrigebat ducentis pauperi-
bus, eisque die Sabathi pedes lavabat, quo-
tidie verò adhibebat mensæ suæ tres tenes
pauperes, ac subinde eorum reliquias ipse
comedeat, cumque nonnulli objicerent,
hoc dedecere Majestatem Regiam, respon-
debat. *Ego in pauperibus revereor Christum,*
qui dixit; quod uni ex minimis meis feci-
stis, mihi fecistis. Addebaturque, pauperes coe-
lum sibi comparant per patientiam, divites
verò per elemosynam, & reverentiam, qua
pauperes ut membra Christi amant & vene-
rantur, ita habet ejus vita apud Surium 25.
Aug. Ex hac sententia: Quod uni ex mini-
mis meis fecistis, mihi fecistis, quam citabat
sanctus Hieronymus, suosque hortabatur ad li-
bere petendam elemosynam, quo circa ip-
se in festis præcipuis mendicare solebat, di-
cens: In sanctis pauperibus illud Psalms im-
pleri Psal. 77. 25. *Panem Angelorum mandu-
cavit homo.* Illum verò panem Angelicum
esse dicebat, quem pro DEI petitu amore
& beatis suggerentibus angelis pro illius cha-
ritate datum, S. Paupertas colligit ostiatim.
Ita S. Bonaventura, & alii in ejus vita. P.
Cornel. à Lap. in Matth. 25. v. 40.

S. Philaretus ex rustico in egenos libera-
li ad summa evectus, etiam in consulatu mo-
res nonnisi in melius mutavit, ut magis scab-
jiceret. Erat thesaurus pauperum. Ulti-
ma ejus vox, & testamentum morientis fuit.
Estote misericordes. Annus cœlestis 1ma
Decembris.

Felix ad magnos, quem virtus duxit ho-
nores.
Cunctanti firmos subministrando gra-
dus.
Dignus qui regeret populum, dum dives ege-
nis
In morte & vita noverat esse Pater.

Matth. 25. v. 41. *Tunc dicit & his, qui 266.*
à sinistris erunt: Discedite à me maledicti in Sententia
ignem aeternum, qui paratus est diabolo & improbis
Angelo ejus. Vox discedite, significat pœ-
nam damni, quæ est privatio gloriæ coele-
stis in æternum, vox verò in ignem, si-
gnificat pœnam sensus scilicet concremati-
onem. Ignis verò inferni non tantum cor-
pora damnatorum, sed & animas jugiter
adurit. De hoc igne inferni tractabitur fu-
sus infra, ubi de inferno. v. 42. Esurivi
enim & non dedistis mihi manducare: sitivi
& non dedistis mihi potum: hospes eram &c.
To enim dat causam, cur damnentur ad ig-
nem paratum diabolo; quod scilicet, ut
Z ait

ait Euthymius, imitati sunt immisericordem, inhumanum diabolum. Damnantur hi ob omnia opera misericordiae, tum quia ad hanc obligatur quisque, cum videt proximum in extrema vel gravi necessitate constitutum, quod saepe occurrit, tum quia neglexerunt alia peccata eleemosynis expiare. Unde S. Augustinus asserit, nonnullos sine eleemosynis non posse salvari. Jam si tanta poena mulctatur, qui non dedisse convincitur, ait S. Gregorius. *Quanta pena ferendus est, qui redarguitur abstulisse aliena.* Qui uxorem alterius violavit, qui famam vel vitam alteri abstulit, qui Deum & Sanctos blasphemavit. Disce hinc quanti faciendi sunt viles & pauperes, praesertim Sancti Religiosi & Apostolici, quos suos quasi suum peculium vocat hic Christus. Quocirca sanctus Franciscus quondam e suis detrahentem cuidam mendaci dicentemque, quod forte interius voluntate esset dives & mente superbus, acriter castigavit, iussitque, ut nudus flexis genibus ab eo veniam peteret, causam addidit: *Non tam in pauperem, inquit, fili mi, quam in Christum peccasti, etenim in paupere tanquam in speculo Christus omnibus obicitur.* Ita Wading. in Annal. Min. Anno 1225. Cornel. à Lap. hic.

In iudicio Dei turbabuntur impii etiam potentes, Deus in omnes iustitiam vindicabit. Psal. 45. v. 3. *Propterea non timebimus, dum turbabitur terra & transferentur montes in cor maris.* Bellarm. Possunt haec omnia figurate intelligi, ut per terram intelligantur homines terreni, per montes vero non solum terreni, sed etiam potentes & superbi, quales erant Reges, magni Ecclesiae inimici: per mare vero amaritudo tribulationis, & poenarum, quibus in novissima die involventur omnes impii. Psal. 74. v. 8. 9. Hunc humiliat, & hunc exultat: quia calix in manu Domini vini meri plenus mixto. Et inclinavit ex hoc in hoc: verumtamen saex ejus non est exinanita: bibent omnes peccatores terrae. Bellarm. quia calix &c. id est, quia in potestate Dei est iustitia vindicativa, quae dum peccatores superbos punit, simul exultat iustos & humiles. Porro calix vini meri dicitur iustitia vindicativa in Scripturis passim, Isaia 51. Jerem. 25. Thren. 4. &c. Psal. 10. Ignis & sulphur & spiritus procellarum pars calicis eorum, & inclinavit ex hoc in hoc. Id est, jam Deus propinavit multis hunc calicem, ex hoc ore in hoc os transiit ad varias gentes: punit Sodomitas, Chaldaeos, Aegyptios & alios, verumtamen saex ejus non est exinanita, id est, adhuc remanet gravissima pars iustitiae vindicativae, quae servatur in diem ultimi iudicii; & tunc ex ea bibent &c. tunc enim non erit amplius locus misericordiae, sed omnes, qui peccatores in ea die invenientur, cogentur bibere faeces calicis irae Domini.

D. Chrysologus Serm. 77. in illa verba: Et ecce terrae motus factus est magnus, contrafic terra tremuit, cum suorum Dominus remiscet surget ad veniam, quemadmodum contra-terra in die miscet, cum noxiorum surget ad poenam iudicii. dicente Propheta Psal. 75. Terra tremuit & quievit, cum resurget in iudicium Deus.

Apocal. 1mo v. 16. De simili Filio hominis scilicet Christo. *Et de ore ejus gladius* Sententia utraque parte acutus procedebat. Per gladium Christi Ju. Ambrosius accipit fideles, qui in fine mundi in ex-di pugnabunt. Primasius, Haymo, Ritrermo Da chardus, & alii accipiunt verbum Dei. Ve iudiciorum quia Joannes hoc verbum intellexit per instar gladium vocem aquarum multarum, hinc melius dicitur, per gladium hunc Christi ait P. Cornelius hic accipiemus sententiam condemnationis, ipsamque condemnationem & punitionem aeternam, qua Christus impios in die iudicii efficacissime & dirissime feriet, adigetque in gehennam, seu in mortem secundam. Ita Lyranus, Beda, Ribera, & alii. Probat ex cap. 2. v. 12. *Hac dicit: qui habet romphaeam utraque parte acutam.* & v. 16. *Pugnabo cum illis in gladio oris mei.* &c. 19. 15. *Ex ore ejus procedit gladius ex utraque parte acutus: ut in ipso percutiat gentes.* ait enim de strage gentium infidelium & hostilium, quam Christus faciet in fine mundi. Sic Joannes Bohemus de gentili ritu in Asia scribit, Principem, cum primum accepto diademate inauguratur, dicere solitum: *Oris mei sermo de cetero gladius meus erit.* Sic Rex Hungariae cum inauguratur, insidens equo gladium fulgentem vibrat, ac circumducit per 4. mundi plagas, quasi protestans se eo contra quoslibet Regni hostes quaquaversum depugnaturum. Gladius enim à clade dicitur quasi cladius, quod cladem inferat hostibus, ait Varro. Quam horrendus itaque iustitiae divinae & sententiae ultimatae gladius contra impios, quos ad gehennae perpetuos carceres propellet, cum quanto dolore ferent separationem aeternam impii à beatis olim suis hic in terris consanguineis, amicis, dum videbunt illos in libertatem filiorum Dei prodire, se inferni tormentis mancipari, dum apprehendent illos aeternis fructuos delictis, se aeternis cruciandos poenis. Describit ulterius S. Joannes executionem decreti à iustissimo Iudice Deo homine lat. Matth. 25. v. 46. *Et ibunt hi in supplicium aeternum: iusti autem in vitam aeternam.* Quia Deum aeternum gravissime offenderunt; peccatum vero mortale, quia Deo immenso est injurium, in se habet malitiam infinitam, meretur ergo supplicium infinitum; Verum quia infinitum intensivè dari nequit, nec ab homine sustineri, hinc dabitur reprobis poena infinita extensivè, quae scilicet extendatur

etur per omnia saecula saeculorum. *In vitam aeternam.* Nominem vitae aeternae omnem famitatem, omne robur, omnem honorem, omnem gloriam, omnem satietatem, omnem voluptatem, omne gaudium, omnem bonorum omnium affluentiam accipe; hac enim gustant viventes in vera vita, nam qui in fame, siti, morbo, ignominia, dolore vivunt, non tam vivunt, quam moriuntur assidue. P. Cornel. à Lap. hic.

Separatio iustorum ab impiis in die iudicii Matth. 13.

Ampla fagina manet praesens Ecclesia Christi,

Sunt homines pisces, vita caduca mare, Dum varii generis pisces, nunc congregat in se.

Continet illa bonos, continet illa malos.

Sed veniet suprema dies, quae cuncta patebunt; Prodentur clara monstra scelestae die.

Angelicæ mentes discernent hos bene pisces. Conservando bonos, ejiciendo malos.

268. De aeternitate,

Cum post decretoriam Christi Iudicis sententiam aeterni supplicii & vitae aeternae mentionem fecerit Evangelista Matthaeus, competenter hic & nobis de aeternitate agendum erit.

Eccle. 12. v. 5. dicit Sapiens. *Ibit homo in domum aeternitatis suae.* Et quænam haec domus est? Non in hac transitoria vita mortali haberi potest, cum dicat Apostolus Hebr. 13. 14. *Non enim habemus hic manentem civitatem.* Ubi ergo locorum est? Respondet Rex Propheta Psal. 48. v. 12. *Relinquent alieni divitias suas: Et sepulchra eorum domus illorum in aeternum.* Sepulchrum ergo domus nostra est, nec prodibimus unquam ex hac domo in hunc mundum nisi vocati ad diem extremi iudicii, quare aliquo modo posset dici sepulchrum domus aeternitatis. Verumtamen non est proprie domus nostrae aeternitatis sepulchrum, nam in hac domo non manet post mortem totus homo, sed nonnisi pars illius scilicet corpus, insuper ad hanc domum non ibimus, sed importabimur. Alia itaque est domus aeternitatis, ad quam ibit homo, domus ista est aut coelum aut infernus; nam ad unam harum domuum post mortem ibit anima, post extremum vero iudicium etiam corpus scilicet jam totus homo. De inferno homo abiectus à Deo poterit dicere: *Infernus domus mea est.* Job. 12. 13. Jam autem ad electos dicit Christus. Joan. 14. v. 2. *In domo Patris mei mansiones multa sunt.* O quam diversae sunt istae domus. Coelum est locus felix aggregationis omnium bonorum. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Infernus vero infelix locus aggregationis omnium malorum, in alterutra harum domuum in aeternum manendum est: non datur enim tertia domus, Ambae autem haec domus sunt domus aeternitatis nostrae. At vero quidnam est haec aeternitas? Respondet Boetius, quod sit infinita vitae tota simul possessio. Dionysius vero respondet, aeternitatem esse ævum ævorum, quod non interit, sed eodem modo semper se habet. sed haec aeternitas humano est semper incomprehensibilis intellectu, sed tantum divino, Deus enim, cum infinitus ipse sit, ipse quoque aeternitatem in se comprehendit, totamque videt, nos vero solum ex parte eandem cognoscimus, & per annos infinitos eandem numeramus. Igitur ita debemus cognoscere aeternitatem, quasi haberet annos infinitos. Elabantur itaque ex aeternitate tot anni, imò tot annorum millia, imò milliones, quot sunt in arboribus mundi totius folia, quot arenae maris, quot guttae Oceani, quot atomi aeris, quot stellae cœli, nihil tamen de aeternitate demptum est. Aut concipiamus mente tantum arenae montem, quantus est totus mundus; creet vero Deus unam aviculam, quae post mille millia annorum unam non nisi ex illo monte in alium orbem transferat, donec integrum transfulerit montem, quot pertransierint saecula, & tamen haec res sortiretur finem, non sortiretur aeternitas, sed post translatum hunc montem maneret in integro.

Tanta ergo, tam longa aeternitas nos 269. manet aut in coelo, aut in inferno, tamdiu In nostra vivendum nobis erit aut affluendo in omni potestate felicitate, deliciis, videndo Deum, ejusque est obtinere gaudendo, & manendo in societate aut felicitate Angelorum & hominum beatorum, aut cum ardendo in ardoribus sempiternis, in congratia tubernio daemonum, Deum in aeternum Dei aeternitatis blasphemantium, manendo in omnimodis aeternitatem tormentis, tædiis, tristitiis. Elige itaque, aut nostra quam placet, aeternitatis domum, in qua malitia in-neas, Deus enim tuae id electioni reliquit, felicem, sic enim ait Jerem. 21. v. 8. *Ecce ego do coram vobis viam vitae, & viam mortis.* Hinc sapiens dicit: *Ibit homo in domum aeternitatis suae, non trahitur scilicet per vim, sed sua sponte ibit, quo volet.* Itaque si aberrabit à domo felicitatis aeternitatis, non potest incusare Deum, qui, ut ait Apostolus, omnes vult salvos fieri. Quare non modo nos ducit ad coelum per suam doctrinam, praecepta, consilia, sed etiam per continuas illustrationes, inspirationes supernaturales, ostendendo nobis, quae sunt sequenda, quae sunt fugienda, insuper reliquit nobis in sancta Ecclesia sua merita, ut per haec acquiramus gratiam, per quam certum jus, privilegium

In ipsi
bonis
operibus
faciendis
juvat nos
Deus,

legium acquireremus. Quapropter merito dicit Dominus Isaia 5. v. 4. Quid debui ultra facere vineæ meæ & non feci. Et licet exigit à nobis Deus bona opera, ut cœlum lucremur, ad hæc tamen semper nobis subministrat prævenientes, excitantes, subsequentes, adjuvantes gratias, imò ipsemet nobiscum efficit bona opera, dummodo cooperemur, ei non resistamus, hinc merito inquit Apostolus ad Hebr. 2do. *Quomodo effugiemus, si tantam neglexerimus salutem, & ad quemlibet Deus dicit illud Osee. 13. Perditio tua ex te.* Tanta nihilominus est cæcitas & malitia hominum, ut licet eos Deus trahat ad cœlum, illi se potius præcipitant in apertas fauces inferni. O quam multi multos subeunt labores pro condemnatione sua, de quibus dici potest illud Jeremia 9no. *Ut inique agerent, laboraverunt.* Et si illis medietas horum laborum sufficeret ad obtinendam beatam æternitatem: contra quod conqueritur Sapiens cap. 1mo v. 13. *Deus mortem non fecit. v. 16. Impii vero manibus & verbis accerserunt illam.* At quam

Quæ via
ducens ad
felicem
æternita-
tem?
Via man-
datorum,

via ad domum felicitis æternitatis progredien- dum nobis est? jure merito per omnia sæcula laborandum & patiendum nobis esset pro illa. Dixit quondam dæmon per energe- gumenum, si Deus erigeret columnam à ter- ra ad cœlum pertingentem, cui infixæ essent acutissimæ novaculae, & ego assumerem hu- manam carnem, luctarer & niterer per cæ- suras & vulnera etiam per multa annorum millia in cœlum hac mediante columna eva- dere. Sed non exigit à nobis Deus, ut in craticula cum Laurentio uramur, & cum S. Joanne ferventi oleo torqueamur, ut ori nostro instar S. Clementis Ancyrani lique- factum plumbum infundatur, non requirit, ut in pane & aqua quotidie jejunemus cum Eremitis, noctes & dies vigilemus, non exigit, inquam, hæc à nobis Deus, licet his digna esset æternitas, sed tantum vult, ut servemus mandata juxta illud, quod dixit adolescentibus. Matth. 19. & Lucæ 10. In via illorum ambulemus, & ita intremus do- mum felicitis æternitatis.

270.
Semitæ re-
ctæ & se-
curæ ad
domum
felicitis
æternita-
tis,

Semitæ
consilio-
rum.

Et hæc est trita & regia via, qua om- nes ire debemus in domum felicitis æterni- tatis, scilicet per amorem Dei, & obser- vationem præceptorum ejus, est hæc via lata sed incursionibus latronum inimicorum obnoxia, ostendit nobis Christus alias ad dictam æternitatem semitas, in Evangelio scilicet designatas, quæ consistunt etiam in observacione consiliorum Christi, nimirum paupertatis, castitatis, obedientiæ, abne- gationis sui ipsius, quibus semitis tendunt homines perfecti ad cœlum. Sic enim dicit Matth. 7. Lucæ 13. *Intrate per angustam por- tam.* Matth. 7mo. *Arcta via, quæ ducit ad vitam.* Verum est, quod sit hæc via arcta,

sed brevis & secuta, de qua Spiritus San- ctus Proverb. 4. v. 11. *Ducam te per semi- tas aqutatis: quas cum ingressus fueris, non arctabuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculum.* Plura P. Morawski in Am- bon. Spirit. 1. p. 42. Dicebat David Psal. 76. *Cogitavi dies antiquos: & annos æternos in mente habui.* Similiter & nos cogitemus æterna, perpendamus brevitem vitæ no- stræ. Tamdiu vixi, & quid est hæc vita mea comparata ad æternitatem, quæ sequi- tur, etsi adhuc viverem instar Mathusalis prope mille annos, quid hoc esset respec- tu millionum & millionum annorum, quos consumit æternitas, est hoc instar æternæ diei, quæ præterit. Dicamus cum Job. cap. 16. v. 23. *Ecce breves anni transeunt, & semitam, per quam non revertar, ambulo.* Possumus fateri cum Jacob. Gen. 47 v. 9. *Dies peregrinationis meæ parvi, & mali.* Dum itaque pauci sunt dies vitæ nostræ, cur il- los in vanum consumimus? Insuper hi dies nostri numerati, mensurati sunt à Deo, & terminus eorum designatus, nec eundem protrahere in nostra consistit potestate. Psal. 38. v. 6. *Ecce mensurabiles posuisti dies meos.* Ergo utendum nobis bene modico tempore, festinemus in via, quæ ducit ad Patriam. Plura P. Morawski ibid. S. Lud- wina quemdam adolescentem insolentem jussit in molli lecto immotum jacere, quod cum ille leve esse putaret, & postmodum grave expertus est, dicit illa Sancta, una hora in molli lecto jacere grave fuit, & per totam æternitatem penas quomodo feres? S. Josaphat Regis filius à S. Barlaamo do- lo sancto, ac vera æternitatis explicatione Patrem convertit, regnum cum eremo com- mutavit. Annus cælestis 27. Novembris. De quo.

Ducitur ad cœli regnum vitæque peren- nem.

Captivus sacro per pia verba dolo Princeps; quam hausit divino munere vi- tam.

Inspirando suo fit Pater ipse Patri.

Zeuxes interrogatus, quare tamdiu quampiam imaginem pingeret? & diu pin- go, quia æternitati pingo. Thomas Mo- rus vir undequaque exactissimus, dum uxor Aloysia in carcere existenti suaderet, ut Regio Decreto iniquo pareret, audiit hæc Morus, & quot annis ergo, inquit, me superstitem futurum censet? O mi optime marite, ait, facile 20. annis & amplius, ad quæ subjungens Morus: hoc igitur, in- quit, agis, ut æternitatem totam vicenis an- nis commutem. si aliquot millia annorum dixisses, aliquid dixisses. P. Drexelius in ro- go damnatorum, cap. 12. §. 2do.

Olym-

Olympius Monachus in strictissima ca- vea instar cella residens interrogatus, quo- modo illi hoc grave non esset? Respondit: *Æternitatem consideranti nihil grave est.* Platonis annus 15. annorum millia contine- bat. Annus dictus mundanus 36. millia, sed etsi ita esset, quid hoc esset in compa- ratione æternitatis. S. Augustinus interro- gatus, quid sit æternitas? Respondit, æter- nitas in verbo 4. syllabis constat, in re sine fine est. Quære Cainum, Judam, quotam partem æternitatis absolvit? Respondebit. Nullam.

Alexander Macedo dixit aliquando: Ego me metior non æternitatis spatio, sed peren- nitatis. Curt. 1. 9. cap. 12. *Æternitatis me- ad æquali- tatem deducit,* moria ad æqualitatem, modestiam hominem alta sapientem deducit, Eccles. 17. *Omnia flumina intrant in mare & mare non redundat.* R. P. Oliva 1. 10. Strom. p. 276. Mare, nisi fallor, æternitas est, quæ nec detu- met, nec intumet, si illi flumina exaref- cant, si in illam sese exonerent, in qua quivis latex nomen perdit. Felicitas tamdiu felicitas appellatur, & est, quamdiu æter- nitas non recogitur, quod si in illam in- fluat, nihil est, tribulatio &c.

Æternita-
tis memo-
ria saluta-
ris.

Æternitatis memoria quam sit salutaris, patet in exemplo: Alexander Pontifex mi- liti flagitioso omnem medelam respuenti an- nulum suum tradidit, ea lege gestandum, ut quoties eum aspiceret, imminenti mor- tis, unde pendet æternitas, recordaretur. Vix paucis diebus gestarat & supplex ad Alexandri pedes se abiecit, atque omni ve- neno ejecto, in novum hominem reforma- tus est. Philosophus quidam in extremis constitutus, cum rogatus fuisset, ut saluta- re monitum relinqueret, calamum, quia loqui non poterat, arripens, duo O O. pinxit, quod licet variè variè interpretati sunt, rectissime tamen memoriam dupli- cis æternitatis miseræ scilicet & felicitis signi- care dicuntur. P. Christophoro Caro Soc. Jesu Christus apparens hæc pauca verba volvere assidue hortatus est: O æternum, ô momentaneum, ô longum, ô breve, S. Theresia, cum horam indicari audisset, di- cere solebat, jam una hora micior sum Patriæ & æternitati. P. Lochner, tomo. 4. titulo. *Æternitas.*

A vita
temporalis
pendet
æternitas.

Ezech. 1. v. 16. *Rota in medio rota: & quæ fuerunt istæ duæ rotæ? una tempo- ris, altera æternitatis,* ait S. Ambros. *Ro- ta in medio rota velut vita intra vitam, quod in hac vita corporis vita volvatur usus æterna.* Rota temporis modica, æternitatis maxima, & tamen hæc includitur in illa, & tempo- ris rota revolvit rotam æternitatis, nam qua-

lis est cujusque vita temporis, talis erit æternitatis, inquit Sanctus. P. Vieira in Serm. de expectatione partus 1640.

Aulicus familiarissimus Caroli quinti dum Æternita- illum inviseret dictus Imperator, quæreretur potius que peramicæ, numquid à se ea hora sibi quam præstari cuperet, rogavit, ut sibi vitam ad temporis duas, tresve horas prorogaret. Dum re-ratio ha- spondisset Imperator, sua id in potestate si- benda. tum non esse, tunc aulicus plorans, ejulans, que inquit: Heu me miserum! heu me in- sanum! qui tot annos ejus obsequio perdi- di, qui mihi hoc præstare non possit, & in ejus obsequio tam parvus fui, qui vitam hanc momentaneam possit æternitatis ac- cessione cumulare. P. Hannotel in stultit. mundi cap. 5. §. 4to.

Joannis 5to 29. *Et procedent, qui bona 271. fecerunt, in resurrectionem vitæ: qui vero ma- Judicii di- la egerunt, in resurrectionem judicii.* In re- vini medi- surrectionem vitæ beatæ & æternæ. In resur- tatio quàm rationem judicii, id est, condemnationis & utilis. gehennæ. q. d. ii resurgent ad gloriam, ma- li ad gehennam. Objicit hic Christus Ju- dæis sibi incredulis & rebellibus suam pote- statem judicariam, ut ejus metu illos ter- reat. Nulla enim terribior res est, & ef- ficacior ad permovendos hominum animos, ut agant poenitentiam, vitam sanctam in- stituant, quam viva representatio judicii ex- tremi. Quocirca Christus ascendens in cœ- lum per Angelos jussit Apostolos prædica- re suum ad judicium adventum, Actor. 1. 11. ideoque eundem Paulus Areopagitis in- culcavit, ac inter alios S. Dionysium con- vertit. Actor. 13. 31. *In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.* Eccles. 7. 40. Hoc cogita, stu- de sanctitati, vive æternitati. Cornel. à Lap. In Joan. 5. 29. Actorum 17. 31. *Eo quod statuit Deus diem, in quo judicaturus est or- bem in aequitate, in viro, in quo statuit, fidem præbens omnibus, suscitans eum à mortuis, sta- tuit diem, in quo judicaturus est.* Idem præ- dicavit Paulus Felici. Actor. 24. v. 23. & Petrus Cornelio Actor. 10. v. 42. ut ni- mirum in eum Redemptorem credant, eique obediant, quem Judicem expectant. Idem crebrò prædicet Concionator, magis enim minæ quàm blanditiæ & promissiones fe- riunt dura peccatorum corda. Refert P. Cor- nelius. Fuit in Belgio insignis potens Con- cionator, qui in omnibus concionibus mul- tis, efficacibusque verbis populo refrica- bat & inculcabat memoriam judicii, mo- tusque animorum vehementes ciebat, & multos convertebat. *Et viro, in quo sta- tuit, Pagnin & Tigur. per eum virum, per quem decreverat, puta per Christum.* Hinc Christus patet Christum secundum humanitatem, erit Judex quæqua homo.

qua homo est & vir, non qua Deus, fore judicem; decet enim hominum judicem esse hominem, ut ab iis videri & audiri possit. Unde Concil. Ephesin. c. 31. in fine. In eo, inquit, qui forinsecus apparebit, & ab omnibus, qui judicandi sunt, palam cernetur divinam naturam occulte latitans, judicium

Sanctissimi exercerebit. P. Cornel. à Lap. hic. Etsi tota Trinitas Sanctissima Trinitas in illo die ventura sit, tas tota ad ut judicium peragat, judicetque mundum judicium non per se, sed per hominem Christum, P. veniet Cornelius in Apocalyp. I. v. 4.

Judicii divini. Actorum 24. 28. Disputante autem illo (Paulo) de justitia, & castitate, & de mulis effectibus futuro, tremefactus Felix respondit: cacer movet ad penitentiam. Quod nunc attinet, vade: tempore autem opportuno accersam te. De judicio futuro. Hunc stimulum, qui acerrimus est, impuro & injusto præsidi adhibet Paulus, ut ad penitentiam eum adigat, & ad justitiam, castitatem, fidem, vitamque Christianam traducat, aut saltem, ut frænum ejus cupiditati injiciat, ne tam gravia, ac solebat, committeret, & in gratiam Judæorum contra justitiam se innocentem condemnaret, memor judicem suum fore Deum & Christum, qui justitias judicabit. Psal. 74. v. 3. & S. Paulus, I. Cor. 3. v. 13, & cap. 4. v. 1. Qui autem judicat me, Dominus est. Discant Concionatores & Confessarii hoc divini judicii pungere stimulo, & frangere dura impiorum corda. Ita eodem illa punit Moyses Deut. 1. 17. David Psal. 74. v. 7. Salomon Eccles. cap. 4. 7. Ecclesi. cap. 7. v. 79. Machabæi I. 2. cap. 7. & Cyprianus I. 4. Epistola 9na ad Florentium. Habes tu literas meas & ego tuas, in die judicii ante tribunal Christi utraque recitabuntur. Sic & noster P. Edmundus Campianus Angliæ Athleta & Martyr, in l. 10. Rat. Veniet, inquit, Elisabetha dies ille, ille dies, qui tibi liquido monstrabit, utri te dilexerunt Societas Jesu, an Lutherani, P. Cornelius à Lap. in Actor. 24. 26.

272. Exodi 28. v. 33. Describitur vestis Pontificis, quæ erat hyacinthina, per quam denotatur conversatio cœlestis, per titinnabula doctrina cœlestis, per mala punica unitas fidei & concordia in bonis moribus. Sic continuo præcipue Sacerdotibus, titinnabula videtur intelligere tubam novissimam S. Gregorius Nyssenus: Origenes quoque homil. 9. ait, Pontificem habere hæc titinnabula in extremitate vestis, ut extremis temporibus & in fine mundi nunquam sileat memorare novissima.

Non utendum Retinendum memoriâ, quod dies judicium nunc cii manifestabit abscondita, quare scelerum larva sce-

prætextus non querendi, hi quantumvis serum, subtiles detrahentur larvæ instar in die judicii. Dum efferetur ad funus magna pompa Britannici juvenis corpus, visebatur cum ma- quasi vivum gratissimam faciem præbens, jori pudor interim coorta tempestas imbrium adeo, ut redetrin foro depositum corpus fuerit, sed apparetur, ruit terribile, vultus niger, rubidis fœde maculis conspersus, horribili prorsus aspectu. manifestatur. Unde tota Roma tam subitæ mutationis horrebuntur rore turbata, cepit tam manifestis sceleris absconditis indubitabilem Neronis fallaciam non ta. sine execratione divulgare, qui Britannicum fratrem suum funestissimi veneni violentia (à Locusta famosissima venefica præparati & velut inter regni thesauros servati) peremptum, gypsi pigmento incrustari curasset, sperans nefando sceleri talem colorem posse oblini. Depingunt, depingunt nunc scelesti sua crimina speciosis fortunæ coloribus, sed illa horrendi judicii divini tempestas excutiet colores, detegat universo mundo cujusque delicta. Plura P. Lugowski in Reflex. Moral. p. 100. ex Tacito lib. 13.

Brevis judicii divini descriptio sit clausula, ut firmitus hic processus judicii divini figatur memoriæ, ejusque signorum brevis descriptio.

Judicii signis Dominus nos præmonet istis. Ut nunc ad Patris confugiamus opem. Nunc Pater est Christus, tunc Judex fiet, & omnes

Discutiet causas, judiciumque feret. Demonstrant mæsto sol, stellæ, Cynthia, vultu.

Quod tristis rerum tunc erit ille status. Nubes Virgo fuit, nubes gratissima venit, De qua ut ros, mundi motus amore Deus. In mundum veniet Judex in nube secundo. Sed jam ceu Judex fulmina justa feret. Adventus fuerat de cœlo primus amoris: Justitiæ pro tunc ille secundus erit. Hunc tuba terribilis spatiosum sparget in orbem

Istæque pervadet clausa sepulchra sonus. Ah sonus hic semper si in nostra mente sonaret.

Consona ad imperium Numinis illa foret. Judex immensa cum Majestate sedebit (Crimina tunc quovis cuncta vidente sua)

Decretum statuet, per quod jam jure perenni

De electis Domini, quisque beatus erit: At miser æternum, quivis damnatus ad ignem.

Qui facit ingentem perpetuumque ro- gum.

Judicium o homines cur nos non afficit istud

Vitæque cur miseris tam scelerata placet? Sed

Sed si forte parum nos commovet ille remotus

Terminus, ah moveat nostra suprema dies.

Quæ prope jam nobis festinis passibus instans Judicium miseris particulare feret.

273. 4to Regum 23. 29. In diebus illis ascendit Pharaon Nechao Rex Egypti contra Regem Assyriorum ad flumen Euphratem, & abiit Josias Rex in occursum ejus: & occisus est in Mageddo. Occurrit Pharaoni Nechao, id est, claudo Josias, quia transeundum Pharaoni erat per Judæam metuens, ne Judæam invaderet, & spoliaret, ac licet Pharaon afferet se nihil contra Josiam & Judæam moliri, tamen Josias illi non credens, instruxit contra eum aciem, in qua dum audacius, & incautius præliatur, à sagittariis confixus occubuit. Porro Abulensis omnino à culpa excusat Josiam, quod veretur Pharaonem, Scriptura tamen 2. Paral. 35. 22. innuit eum aliqua temeritate peccasse, licet enim non tenebatur Pharaoni credere, debebat tamen prius Deum consulere, antequam bellum tam anceps & periculosum aggrediretur. Ita Cajetan. Ideoque permisit Deus eum succumbere & occidi. Porro mirabile fuit judicium Dei, quod permisit Regem tam pium in justa, piæque Israelis defensione occidi. Nam occiso Josia interit tota Israelis spes, ac Regnum Davidis & Judæ excisum est. Nimirum judicium Dei abyssus multa. Voluit Deus tollere Josiam, ne videret mala gentis suæ scilicet excidium Regni & templi ob peccata Judæorum jam decretum. Similimodo permisit Deus S. Ludovicum Regem Galliarum volentem recuperare terram sanctam à Saracenis capi &c. P. Cornel. à Lap. hic.

Joan. 9. v. 39. Et dixit Jesus: in judicium ego in hunc mundum veni: ut qui non vident, videant, & qui vident, cæci fiant. In judicium, id est, ad condemnationem, ait Cyril. Theophil. Leont. ut scilicet superbos & mundanos Phariseos, qui sibi videntur videre & sapere, cæcitatibus arguam & condemnem. Melius alii accipiunt judicium non condemnationis, sed examinis & discretionis, quia dicit: ego incarnatus sum & veni in terram, ut discernam, & separem credentes ab incredulis, bonos à malis nimirum ut humiles, qui in ignorantia Dei & salutis vivebant instar hujus cæci illuminationem, superbos verò mihi credere nolentes, uti sunt Pharisei superbia sua excæcari permittam, ac excæcatos excæcatis arguam & refutem, ita S. Augustinus.

Possit 2do judicium hic significare arcenum Dei consilium, sed justo ejus judicio

statutum, & fixum, quo Deus effecit, ut Gentiles Deum ignorantes, ideoque cæci lumen fidei Christi viderent, illud humiliter & avidè susciperent. Scribæ verò, Pharisei, & mundi Sapientes sua scientia inflati per infidelitatem excæcarentur, Christique fidem, lucem repellerent. Humilitas ergo gentes insipientes se Christo subdentes fide Christi illuminavit. Superbia verò Scribas sapientes, Christum repellentes infidelitate excæcavit. Ita Cyrillus vel potius Clitovæus. Hoc est, quod exclamat Apostolus, Roman. 11. O altitudo divitiarum &c. Nimirum judicium Dei abyssus multa juxta Psal. 357. Judicia tua abyssus multa. Causam præmisit ibidem Apostolus v. 25. dicens: Cæcitas ex parte contigit in Israel, donec plenitudo gentium intraret. Porro Theodor. in Catena hæc ad Paulum & Judam adaptat. Paulus enim ex cæco videns, Judas autem ex vidente cæcus factus est. Ubi nota. To Ut, propterea, idcirco, ideo &c. apud Joannem sapè non causam sed effectum vel consecutionem significare, non enim hac causa, & hoc fine venit Christus, ut Scribæ excæcarentur, sed cæcitas eorum ex adventu & prædicatione ejus consecuta est, non per actionem Christi, sed per ipsorum superbiam, & culpam. Ita Cyrillus, Chrysost. & alii, P. Cornel. in Joan. 9. 39.

Si bona suscepimus de manu Domini, mali quare non suscipiamus? Job. 2. v. 10. Mirantur homines, quod Deus justos castiget, rantur, & Cato olim dicebat videns Pompejum prostratum in Pharsalica pugna. In rebus divinis affliguntur esse caliginis. S. August. in Psal. 91. tur. v. 6. Nimis profunda factæ sunt cogitationes Judicia tua. Revera fratres mei nullum mare tam profundum, quam cogitationes Dei, ut sus multa. mali floreant, & boni laborent. Jerem. 12. v. 1. Justus quidem tu es Domine, si disputem tecum: verumtamen justa loquar ad te: Quare via impiorum prosperatur. Psal. 72. 2. Mei autem penè moti sunt pedes: penè effusi sunt gressus mei? Quia zelavi super iniquos, pacem peccatorum videns. Zelavi, id est, interprete Augustino, Attendi peccatores, vidi illos habere pacem fluxam temporalem, Maximæ prohorum querimoniæ, Quare via impiorum prosperatur, Turca vincit, hæretici vincunt &c. Job. 21. 7. Quare ergo impii vivunt, sublevati sunt, confortatique divitiis. Habacuc propè expostulat hoc modo c. 1. v. 13. Quare respicis super iniquos agentes, & taces devorante impio justiore se? S. August. l. 20. de Civit. c. 2. Nescimus, quo judicio Dei bonus ille pauper, malus ille sit dives &c. In vinculis gemit Baptista, in deliciis tripudiat Herodes? Ratio aliqua potest dari. Desperatis ægrotis omnia conceduntur, boves ante macellum saginantur, ob.

obesi amœna pascua pererrant, Nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. B. Cardin. Damian. Noli itaque hujus vitæ felicitatem pravis hominibus invidere, sed condole, imò, quia ipsi non dolent, ingemisce, qui nimirum velut bruta animalia ad macellum edendo properant. Anastasius Nicenus q. 17. in sacra Script. narrat discipulum cujusdam Anachoretæ urbem ingredientem vidisse ingenti apparatu cujusdam Principis efferri funus, reversum postea in desertum reperisse suum Magistrum ab Hyena devoratum, cœpit itaque propemodum iudicio cum Deo contendere, & habuit revelationem, quod ille Princeps, cum fuerit scelestus, habuit tamen quamdam virtutem, hanc illi Deus hoc funere in hoc mundo compensavit, & pro sceleribus condemnatus est: Anachoreta etiam habuit quoddam vitium, adeoque DEUS illud hac morte punivit, ut illud expiaret, & salvus esset. Nihil mihi videtur infelicitis eo, cui nihil unquam evenit adversi. Seneca c. 3. & 4. S. Ambrosius Mediolanensis Antistes Romam profecturus Tusciæ quoddam oppidum fortè pertransiens, à viro opulen-

to invitatus, tractatus &c. dùmque illi omnia fausta pro hac humanitate precaretur: ille dixit: Nihil sibi unquam adversi in vita accidisse. Tum Sanctus: Surgite quanto cyus, hinc fugiamus, quia Dominus non est in loco isto, festinate filii, ne vos hic ultio divina apprehendat. Vix S. Præsul pedem cum suis extulerat, cum tota derepente domus corruit, ac divitem illum infelici ruina, corpore & anima obrivit. Surius in ejus vita. S. August. in Psal. 91. v. 7. Boni laborant, quia flagellantur ut filii, mali exultant, quia damnantur ut alieni. S. Gregorius Episc. 9. c. 39. Abel non suspicor, qui Cain non habuerit. Gen. 27. Priusquam Isaac benedictionem filio suo Jacob impertiretur, dixit illi v. 21. *Accede huc, ut tangam te fili mi, & probem, utrum tu sis filius meus Esau, an non.* Peracutè hæc Philippus Abbas exponit, non prius constare an filius sit, quam illum tangat, nam tangere est affigere, juxta illud Job. Manus Domini tetigit me. l. 6. Revelat. c. 53. D. Theresiæ Beatissima dixit: Ego nullam horam sine tribulatione cordis transivi in terris. P. Engelgr. in festo S. Jacobi Minor.

CAPUT XV.

De Inferno.

274.
De inferno.
Quando creatus infernus.

Quando creatus est infernus? Ludovicus Molina putat, 3tio die mundi creatum esse, sed verius est, ait P. Cornel. in Gen. 1. v. 4. Infernum creatum esse prima die mundi, nam cum Angeli celerrimi sint, & instantaneos habent actus, omnino verisimile est, eos primo die, non diu post creationem suam peccasse, ideoque statim de cœlo trusos esse in infernum, quem Deus statim post peccatum eorum, quasi carcerem & eculeum cum suo igne & sulphure eis apparavit in centro terræ. Primo ergo die sicut Deus lucem à tenebris, ita Angelos à demonibus, gratiam à peccato, gloriam à poena, cœlum ab inferno divisit. Unde allegoricè Hugo l. 1. de Sacram. p. 1. c. 10. & alii notant. Primo die, cum facta est lux, & à tenebris divisa, bonos Angelos fuisse in bono & in gratia confirmatos, malos vero in malo, eosque à bonis fuisse segregatos, & ita quod agebatur in mundo sensibili, erat imago illorum, quæ in mundo intelligibili agebantur. Imò S. Augustinus passim hunc sensum quasi literalem adfert, divisit lucem à tenebris, id est, inquit: Angelos à demonibus.

Deuter. 32. v. 22. dicit Deus. *Ignis succensus est à furore meo, & ardebit usque ad*

inferni novissima: devorabitque terram cum germine suo & montium fundamenta comburet. q. d. ultio iræ & indignationis meæ in eos parata est, & exardescet instar ignis adeò, ut ad inferni novissima pertingat, est Metaphora & Hyperbole ait P. Cornel. à Lap. hic, quæ verbis sequentibus explicatur, ita videlicet, *ut devoret terram cum germine suo,* scilicet ut ima & profundissima terræ, & montium loca consumat, & in sterilitatem vertat, hanc enim sterilitatem sæpè comminatus est, & sæpè infixit Deus Hebræis ob eorum peccata. Allegoricè Procopius, Rupertus, Rab. & Gregor. 18. Moral. 13. per ignem hunc accipiunt ignem inferni & damnatorum. Ubi nota imò, hunc ignem dici jam succensum, tum quia jam exstat ab origine mundi. Matth. 25. 41. *Isaia 30. 33.* tum quia in Dei præsentia, & prædestinatione præparatus est, ut suo tempore exurat peccatores & reprobos. 2do, ignem hunc succensum dici in furore Domini, quia author illius est furor Domini, id est, voluntas & firmum propositum puniendi impios modo horribili & inaudito, qualem suggerere solet furor. Ira enim & furor in Furor Deo non sunt passiones, quales in nobis, qualis in rina tamen & efficacissima, atque omnipotens

tens infligendi poenas æternas. Itaque cum ejus effectus omnem furorem aquet, & etiam superet, meritò furor dicitur. 3tio, quod ignis hic ardebit usque ad inferni novissima, q. d. ille, qui non solum hic in terra corripit & involvet impios (cum Dominus judicabit orbem) sed etiam in inferno & in ima terræ voragine in omnem æternitatem ardebit, 4to, quod ignis hic devorabit terram, id est, universum terræ solum & superficiem, 5to, quod ignis hic montium fundamenta altissime demersa comburet, tum quia metalla, gemmas, omnesque opes in visceribus terræ contentas absumet, tum quia mixta omnia vi sua dissolvit, & in sua primordia, ac simplicia principia rediget, hoc est, quod canit Psaltes Pl. 96. v. 6. *Montes sicut cera fluxerunt à facie Domini.* Scimus ingenti ardore saxa liquari, & instar torrentis ignei è montibus per plana decurrere, talis erit ignis hic, hunc cogita, dum peccas.

275. Math. 8. 12. *Ibi erit fletus & stridor*
In inferno dentium. Hac phrasi significatur summus in gehenna damnatorum cruciatus, scilicet per fletum summus dolor, per stridorem summus horror, qui enim horrendè torquentur & cruciantur, hi oculis flect, voce ejulant, dentibus strident. Quæres: an verè damnati in gehenna resumpto in die judicii corpore flectant & lachrymas fundent? Affirmat Maldonatus, melius alii negant, ait P. Cornelias, tum quia ignis gehennæ ardentissimus lachrymas, si quæ essent, cohiberet, & illico exsiccaret, tum quia ad æternas has lachrymas infinita flumina non sufficerent, tum quia eadem semper corpora sine nutrimento, mutatione & excretionem fecum vel lachrymarum in æterno igne à Deo integra conservabuntur, alioquin enim seorsim totum corpus, imò infinita corpora in lachrymas resolvere deberent. Per fletum ergo & lachrymas hic cataphrasticos singultus, gemitus, ejulatus, omnesque complorantium gestus & lamenta, quæ fletui conjungi solent, intellige. Quæres 2. an in gehenna verè erit stridor dentium. Respondetur affirmativè. Stridor enim oritur ex acerbitate & horrore poenarum, qui enim in eculeo torquentur, dentibus strident, eosque inter se collidunt. Addunt aliqui in gehenna stridorem esse ex summo frigore, ex eo enim propriè oritur stridor: Est enim Janfenius & alii negent in gehenna esse frigus, sed esse merum summumque ignem, tamen multi contrarium opinantur, scilicet ibi quoque esse summum frigus, illoque cruciari & uri damnatos. Juxta illud Job 24. 19. *Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium & usque ad inferos peccatum illius.* Ita Beda, Lyran, D. Thomas ibidem S. Augustinus de

R. P. Kriarkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

triplici habitu. cap. 2do. & S. Hieronym. in cap. 10. Matth.

Matth. 25. v. 41. *Tunc dicit Christus & Inferni his, qui à sinistris erunt: Discedite à me mæ poenæ ledisti in ignem æternum, qui paratus est diaboli & Angelis ejus.* Vox ergo discedite sensus, significat poenam damni, quæ est in privatione gloriæ celestis in æternum. Vox vero in ignem significat poenam sensus, scilicet concremationem, ignis enim inferni non tantum corpora damnatorum, sed & animas jugiter adurit, & tamen nunquam illa comburit & consumit. Porro poena hæc gravissima ablegari enim à Deo, Christo, cœlo, Sanctis, omnique bono sine ulla spe redeundi ingens est tormentum; adeò, ut S. Chrysostomus Paranesi 1. ad Theodorum lapsum censeat privationem visionis Dei magis torquere damnatos quam ignem gehennæ, licet alii aliter sentiant. In ignem.

Ergo in inferno verus est ignis, isque longè acrior, & alterius materiæ & conditionis, quam sit noster, uti docent S. Ambrosius, in c. 14. Lucæ. S. Hieronymus in cap. 65. & 66. Isaia. S. Damascenus lib. 4. Porro hic ignis alitur sulphure, quod idem numero Deus conservabit in æternum, ut jugiter ardeat & impios urat. *Æternum.* Errat ergo Origenes, qui poenas inferni cessaturas & impios ex eis post annum Platonis error circa cum, id est, post aliquot annorum milia liberandos censuit; significatur enim hæc æternitas poenarum in gehenna, ita Beda, Theoph. & alii passim. Ingens hæc erit poena, quæ damnatos adiget ad desperationem, furorem, & rabiem ad blasphemandum Deum, parentes, socios, & omnes creaturas. *Diabolo.* Quia ratione ignis gehennæ corporeus urat, & cruciat dæmones, qui sunt spiritus incorporei, velut instrumentum Dei, ad hoc ab illo aptatum, ignem, & elevatum, disputant Scholastici, varii varios modos assignant. Vide Franciscum Suarez l. 8. de Angelis c. 12. n. 2. & sequenti, ubi docet ex S. Basilio ignem gehennæ non lucere, sed torquere non per solam imaginationem & apprehensionem falsam, nec per solam actionem intentionalem, sed per realem & physicam efficientiam, qua demonibus imprimit qualitatem spirituales doloris, quæ qualis sit hæc, concipere non possumus, nec enim potest eis imprimere calorem sensibilem, hujus enim spiritus non sunt capaces. Jam autem quomodo hic ignis uret corpora hominum, & non comburet, censet Lactantius l. 7. cap. 21. Idem ait divinus ignis, una eademque vi & potentia & cremabit impios, & recreabit, & quantum è corporibus absumet, tantum reponet, ac sibi ipse æternum pabulum subministrabit: quod Poeta in vulturem Titii

A a

tran-

transfulerunt, ita sine ullo reviviscuntium corporum detrimento aduret tantum ac sensu doloris afficiet. Facilius & verius alii censent, corpora damnatorum Deo conservante in igne manere incorruptibilia, ita, ut nullae partes consumantur, quae reparari debeant, sed omnes in igne omnino eadem jugiter ardentes perseverent in æternum, sicut asbestus lapis, indeque confecta tela in igne ardet, sed nullam sui partem deperdit. Acerbitatem hujus supplicii graphice depingit author de spiritu & anima apud S. Augustinum, Tom. 3. c. 56. Quapropter, inquit, mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu; quia & mors semper vivet, & finis semper incipiet, & defectus deficere nesciet, mors perimet & non extinguet &c. Audi S. Cyprian. Sermon. de Ascens. Domini sub finem. Incorruptibiles flammæ, inquit, nudum corpus allambent, ardebit purpuratus dives, & in proprio adipe fixæ libidines bullient, & inter sartagine & flammis misera corpora cremabuntur. P. Cornel. à Lap. in Matth. cap. 25. v. 41. 46.

In inferno
fixæ libi-
dines bul-
lient.

276. Quomodo animæ patiantur ignem inferni.
Anima humana uti non est corporea, ita propriè nulla membra habet, malè itaque sensit Tertul. animam esse corpoream, suam habere figuram, & membra corporis, ita, ut interior homo respondeat exteriori, sed hoc falsum est. At de sensu, & sensatione est probabile. Anima enim rationalis, cum simul sit sensitiva, habet in se radicem sensus & sensationis v. g. tactus, ut calorem, ignem, unctionem, ejusque dolorem sentiat, quam sensationem licet naturaliter sine corpore exercere non possit, supernaturaliter tamen potest Deus in anima separata hunc sensum & sensationem educere, ejus enim radicem & inchoationem habet & retinet in se anima, ita censent jam multi subtile Philosophi, eaque ratione facile explicant, quomodo ignis agat in animam, & favet ratio; quia tota sensatio est in anima. Cum enim oculo videmus, aure audimus, manu tangimus, ipsa visio, auditio, & tactus, perceptio non est in oculo, aure, manu, sed in anima. Non est enim corpus, sed anima est, quæ per oculum videt, per aures audit, sentitque per manum, cur ergo anima separata à corpore easdem sensationes per Dei virtutem elicere, & recipere non possit? licet enim oculus, auris, manus sit organum & conditio requisita, ut naturaliter fiat sensatio, supernaturaliter tamen eam Deus supplere potest, sicut supplere potest præsentiam & approximationem objecti, ut quis oculo corporeo videat per murum ea, quæ in cubiculo clauso geruntur, vel ea, quæ remotè sunt in India, uti S. Anselmo, aliisque Sanctis con-

cessum legimus. P. Cornel. à Lap. in 2. Corinth. 4. 16.

Tartarus, & in plurali tartara dicuntur Infernus ex Græco à tartareo tremore frigoris, tartarus ergo significat locum frigoris maximi, unde dicitur ita ex Hesiodo Plutarchus, sicut ergo infernus dicitur gehenna ab igne, & ardore, ita idem dicitur tartarus à frigore & gelu, juxta illud supra citatum n. 275. Job. 24. 19. quod de inferno explicat Beda, Lyranus, S. Thomas & alii. Idem significat stridor dentium, de quo Christus Matth. 25. 30. & 41. Stridor enim hic oritur ex frigore. Unde Beda l. 5. Historiæ Anglicæ refert S. Diethelmum vidisse animas in purgatorio salire ab ignibus ad nives. Tartarus transiliunt ergo est locus inferorum profundus, de ab ignibus quo Lucretius: ad nives in purgato-

Tartarus horribilis eructans faucibus æstus, rio.
P. Cornel. à Lap. in 2. Petri. 2. 4.

Apocalyp. 14. 20. Et calcatus est lacus 277. extra civitatem, & exivit sanguis de lacu usque ad frons equorum per stadia mille sexcenta. Cornel. à Lap. hic. Potest hic locus propriè accipi de capacitate totius inferni, q. d. Impiorum in fine mundi sanguis & cadavera decurrent & spargentur per totam capacitatem inferni; infernus enim in longum (uti & in latum & in profundum quaquaversum) extenditur ad 1600. stadia, id est, ad ducenta milliaria Italica, scilicet Polonica 50. Confirmatur hæc sententia: quia S. Joannes hic infernum vocat lacum iræ Dei magnum, est ergo ingens valde & magnus, ut Deo, iræque Dei aliquatenus respondeat & commensuretur. Rursum diserte eidem assignat stadia 1600. quæ cum propriè accipere possimus, cur ea aliò torquemus. 2do. Quia idcirco infernus in Scriptura & à Patribus vocatur abyssus, quia est profundissimus & maximus, ut videatur esse ex Græco sine fundo. 3tio. Quia ex visionibus constat amplissimas esse gehennæ flammæ, tales enim tantæque vidit S. Furseus, & S. Diethelmus apud V. Bedam l. 5. Histor. Angl. cap. 13. 4to. Quia valde verisimile est in inferno demones habituros corpora ignita, tum ut ipsi magis puniantur, tum ut horribili sua specie plagis & tormentis corporeis magis puniant damnatos. Infernus ergo maximus sit oportet, utpote qui capiet millenos miliones non solum hominum damnatorum, sed & demonum corporatorum, contra Demones tamen sentit Lessius l. 13. de Perfect. in inferno Divinit c. 24. ubi primò docet infernum erunt corporati. non esse aliud nisi stagnum ignis & sulphurati. Apoc. 20. 15. 2do. hoc stagnum esse in medio terræ, ita, ut centrum stagni, cen-

centrum inferni, & centrum terræ sit unum idemque sulphureo illo stagno circa centrum se in orbem colligente, quocirca stagnum hoc habere murum spissimum & impermeabilem, qui omnem evadendi spem damnatis adimet: ambitur enim spissitudine terræ, quæ à centro ad superficiem plus quam mille leucas continet, quis hujusmodi murum perfodiat, & penetret. 3tio. Civitatem inferni esse circiter unius leucæ seu quatuor milliarii Italici: Ratio illius est; quia damnati in inferno non insistent pedibus, nec huc illucque discurrunt, sed colliguntur in cumulam instar carbonum vel lignorum ardentium, ut Scriptura indicat. Jam etiam singulis corporibus damnatorum demus 6. pedes quadratos (qui abunde sufficiunt) tamen una leuca cubicata seu cubice multiplicata capere poterit plus quam octingenta millia millionum corporum, cum tamen certum videatur, facta subductione non futuros centies mille miliones. Addit deinde verum inquit, quia ibi quoque ingens stagnum erit ignis & sulphuris, & demones omnes ignitis corporibus includentur, fortasse erit capaciore. Sit ergo diameter duarum leucarum, seu octo milliarii Italici, tunc superficies concava terræ ambiens infernum erit 6. leucarum, unde facile poterit civitas inferni continere stagnum, cujus profunditas sit undique unius mediæ leucæ, quanta vix usquam est profunditas maris, & supererit adhuc mediæ leuca vacua inter concavam superficiem terræ & superficiem stagni, hæc ipse probabiliter & eruditè. Alii autem aliter supputant, pluresque damnatorum miliones fore censent.

278.

Insuper esto locus iste capiendis corporibus damnatorum constipatis sufficeret, tamen multò illis majorem esse censent imo. Ut magnitudo incendii immanis & quasi immensi solo aspectu horribili percellat damnatos, quò enim majus est incendium, eò majori nos horrore concuti in hac vita sentimus. 2. Quia in incendiis hisce corpora damnatorum constipata volutabuntur, & jam in altum conscendere, jam in abyssum mergi, jam ad latera quaquaversum latissimè gyrari & raptari videantur, uti ibidem conscendere & descendere vidit animas S. Diethelmus jam citatus. Hoc insinuat S. Joannes dicens: *Et fumus tormentorum ascendit in sacula seculorum.* Sic enim non parum augebitur horror & cruciatus reproborum. 3tio. Quia in inferno variae variorum criminum sunt pœnæ, variae carnisficinæ, varia tormentorum genera, instrumenta, & loca, ut patet ex visione V. Bedæ jam citata, & ex multis energumenorum testimoniis, qui

R. P. Krivitski, S. J. Collectanea Ascetica.

adjurati id ipsum confessi sunt. Inter alia nostri PP. Hispani oculati testes hæc Romam perscripserunt; quæ in literas annuas anni 1604. Collegii Huertensis Provinciae Tolet. Dæmon relata sunt, scilicet dæmonem per energumenam concionem sibi à DEO imperatam tur de tor habuisse ad circumfusam multitudinem, quæ ejus peccata coarguebat, ac inter alia dicebat: Me ex cœli vertice ad baratrum dejecisti, cit peccatum, & vos ullum in terra locum tutum existimabitis? Eundem igitur vobis erit, nisi caveatis, cum inferis Satanis ad sulphur, ad ignem, ad pontem, ad castellum, ad fluvium, ad rotundam domum, quibus verbis utique varia tormentorum & loca & genera in gehenna significabat. Unde liquet corpora damnatorum non ita esse constipata, ut omnia in unum quasi fascem colligata sint, sed potius ita, ut varios fasciculos constituent variis locis, catastis & eculeis dispositos, qui pro dæmonum libitu & Dei vindicta subinde solvantur, ut reprobi ab una catasta in alteram rapiuntur, iterum deinde colliguntur, ut in ollam vulcaniam mergantur, est enim ibi pœnarum omnigenarum maxima varietas & multitudo, & ab una in alteram damnati quasi in orbem ire coguntur, ut semper supplicia illis innovari, aliæque & nova instaurari videantur, ut ergo seorsim disponi & torqueri possint eorum corpora, ingenti spatio est opus, uti fatetur P. Lessius loco jam citato, ubi ad hoc requiritur centum leucas & amplius. Moraliter discite hic quàm horridus sit infernus, & in illo pœna reproborum, imo. quia sunt botri iræ Dei, qui ab eo quasi furente calcantur in torculari gehennæ. 2do. quia jactantur in lacu igneo quaquaversum per stadia 1600. cogita fornacem igneam flammis conglobantem & ejaculantem quaquaversum per 200. milliaria, & in eo corpora damnatorum volutari, nuncque ascendere, nuncque descendere, nunc gyrari in omnem partem, idque nocte & die per omnia secula, per omnem æternitatem. Ecce hoc est infernus. Refert Climacus gr. 4. se in Monasterio vidisse fratrem quemdam cocum, qui à Deo jugiter donum lachrymandi obtinuerat, qui rogatus, quomodo hoc obtinisset? Respondit: ex ignis culinæ, quem continuo cerno, aspectu vasti ignis inferni incendia animo verso, quæ consideratio uberes ex oculis lachrymas ejicit. Exempla & visiones hac de re horribiles S. Gregor. l. 4. Dial. c. 30. recenset, ubi Theodorici Regis jactum in ollam Vulcaniam recenset, & c. 36. & 43. & Damascenus c. 30. Nota. Etiam est Udonis Episcopi monitio celestis. Udo, Udo, cessa à ludo, lulum satis Udo, cumque non cessaret, ejusdem judicium, decollatio, & condemnatio secuta.

A a 2

Ful.

Fulgosus l. 4. c. 12. S. Antonin. & alii. P. Cornel. à Lap. in c. 14. 20. Apocalyp.

279. Apocalyp. 19. 20. *Vivi missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure.* Ex hoc loco & c. 20. 9. & c. 21. v. 8. liquet apud inferos verum esse sulphur, ut communiter docent DD. Est enim sulphur materia aptissima & fomentum ignis, atque suo fœtore, acredine poenam ignis adauget. Est, inquam, in gehenna sulphur non aliud & aliud sibi succedens, sed idem semper numero permanens, & constans, uti idem numero semper sibi constans est ignis. Cornel. hic. & c. 20. v. 15. Ignis ergo gehennæ sulphureus, unde ejus typus & præambulum fuit ignis sulphureus, quo conflagravit Sodoma & Gomorra. Gen. 19. de quibus proinde ait S. Judas, *Quod ignis æterni panam sustinentes facti sunt exemplum orbi.* Hic enim ignis aptissimus est punitioni improborum, odorem habet terribilissimum, qui fœtori peccatorum puniendo congruit. Hac de causa immensa vis sulphuris partim ardentis partim non ardentis sub terra latet, ut liquet ex thermis & montibus ardentibus, qui sulphur olent. Ipsa quoque fulmina, quæ iræ divinæ sunt symbola, igne sulphureo constant, & sulphur olent. Itaque totum gehennæ stagnum (de quo Apocalyp. 20. v. 15. *Et qui non inventus est in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis*) cum omnibus corporibus damnatorum horrendè ardebit, eritque tota illa iniquorum congeries ardens quasi victima Deo & holocaustum pro peccato. Ad hæc impii præsertim, qui graviter peccaverunt, uti Antichristus, in profundum hujus stagni projicientur, & quasi sepelientur. Sic dives Epulo dicitur sepultus in inferno. Lucæ 16. ita, ut nullum illis possit extrinsecus accidere refrigerium, nec respirare aut clamare possint, clamor enim in magnis tormentis hujus vitæ solet aliquod doloris adferre levamen. P. Cornel. in Apoc. 20. 15.

Ignis inferni ingens flagratio. Ignis illius devorantis tam horrenda flagratio est, ut S. Fursus ad ejus sibi per visum duntaxat oblatis memoriam continuo corpore hyeme etiam perfrigida guttatim sudaret. P. Hannotel. mundi stultitiæ c. 5. §. 3. Ditemus post triduum redivivus, omnia vendidit, pauperibus dedit, mortificationes acerrimas egit, dumque interrogaretur, quare tam acerbis poenis sibi infligeret? R. *Acerbiora vidi.* Poena damni in inferno acerrima. Rutilia quædam ex amore filii aspectu illius privari nolit, ultro cum illo in exilium ivit. Dicit Seneca, Maluit pati exilium, quam desiderium. Tobias Tob. 5. v. 12. dicebat. *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen ca-*

Pœna damni in inferno gravissima.

ti non video? Quanto gravius erit damnatis, dum non modo omni carebunt solatio, verum in tormentis lumen gloriæ non videbunt, sed vasta inferorum incendia. Actor. 20. 38. Qui valedicebant abeunti Paulo fideles, erant dolentes maxime in verbo, quod dixerat, quoniam amplius faciem ejus non essent visuri. Quantum exinde damnatorum dolor, dum certò sciunt, nunquam se faciem Dei visuros.

De illo igne Babylonico, quo accensa In inferno erat fornax, in quam immissi tres pueri, dicitur Daniel. 3. 47. *Et effundebatur flamma bilæus super fornacem cubitis 49.* Ignis hic infernalis ignis typus est. Numerus 50. jubileum tas poenæ designat, ignis verò inferni tantus est, ut rum. jubilei gratiam nunquam attingat. P. Drexel. de æternitate. considerat. 1ma.

Felix Faber l. 2. de rebus Suevicis ait, Auditus thermas reperiri in montibus, in quibus tantumta erat collisio, sonum varium, & murmur tum in edentium aquarum, ut qui illuc valetudinem curaturi conveniunt, se primo thermarum ingressu certum symphonie genus & instrumenta musica audire imaginentur, sed affiduo fragore adeò aures illis obtunduntur, ut musica initio suavissima, imaginatione diuturna in fastidium & cruciatum abeat; ii verò, qui tympanum sibi aut sonorum magis instrumentum imaginati sunt, penè insaniant ob molestissimum assidue obturbantem strepitum; quid de strepitu, ululatu, inconditis clamoribus in inferno dicendum? P. Drexelius de æternitate. Consider. 2da.

Joan. 15. 6. *Si quis in me non manserit, Inferni mittetur foras sicut palme & arefcent, & col-pœna ligent eum, & in ignem mittent, & ardet.* semper Semper in præfenti de inferni igne dici potest & ardet. Elapsi mille anni & ardet, elabentur decem millia annorum & ardet &c. S. August. unum de duobus palmiti congruit, aut vitis, aut ignis, si in vite non est, in igne erit, ut ergo in igne non sit, in vite sit. P. Drexelius ibidem. Consider. 9na.

Messenii subterraneum carcerem habuerunt terribilissimum, cujus horrorem, ut initio Inferni ri titulo velarent, vocarunt thesaurum; ille carcer tunc luc reus fune demissus immani saxo claudebatur, illuc detrusi squallore, fœtore cadaverum necabantur. De hoc carcere verè dici poterat. *Hic mortui vivos occidunt.* Mortuorum enim cadavera illic vivos fœtore encabant. Apud Persas carcer erat, ad quem accessus facillimus, egressus difficillimus, aut nullus, vocabatur Lethe seu oblivio. Ah quam horridus carcer inferni, ubi verè oblivionis terra. P. Drexel. ibidem Consider. 9. Ezechiel. 20. 47. *Et dices saltui meridiana:*

no:

Inferni flamma inextinguibilis. *no: Audi verbum Domini: hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego succendam in te ignem, & comburam in te omne lignum viride, & omne lignum aridum: non exstinguetur flamma succensionis: & comburetur in ea omnis favies ab Austro usque ad Aquilonem.* v. 40. & videbitur universa caro, quia ego Dominus succendi eam, nec exstinguetur. S. Gregorius postquam enumerasset, quid amici Dei passim sunt, subdit: Cogito, qualiter Deus in futuro cruciabit, quos reprobos, qui ita dure affligit, quos amat, si cum intimis amicis sic agitur tempore gratiæ, quid hostibus fiet tempore justitiæ & vindictæ? P. Drexel. in Rogo damnat. c. 2. §. 4. Nero teste Tacito l. 15. Christianos materia ad accendendum apta illitos nocturni instar luminis in hortis suis accendebat. Quid hoc ad inferni incendium.

Inferni fletus. Narrat Petrus Reginaldus homini religiosissimo damnatum apparuisse plorantem, qui illi interroganti, cur fletet, respondit. Ego damnatusque ceteri nihil adeò acerbè deploremus, quam vitæ tempus inter flagitia perditum. P. Drexel. in Rogo damnat. cap. 3. §. 2do. S. Bernardus Serm. 16. in Cant. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, ut præviam fletibus fletum.* D. Bonaventura ausus est dicere; si vel unius damnati cadaver in orbe hoc nostro statueretur, orbem totum inficeret, Mezentius tyrannus Thyrenus Rex mortuo homini, jamque tabescenti, vivum alligabat, dum vivus adstricti cadaveris putore exstingueretur. Hoc describit Virgilius l. 8. Æneidos.

Et sanie taboque fluentes
Complexu in misero longa sic morte necabat.
P. Drexel. ibidem c. 3. §. 3.

Inferni ignis non consumit. In Japonia Carolus Spinola Soc. Jesu cum aliis lento igne 25. palmorum spatio à corporibus martyrum distito cremabantur, vincula verò non ferrea erant, sed viminea, quibus ad speciem tantum ligati erant crudelissimo astu dæmonis, qui eo spectabat, ut Christi athletæ, dolore compulsi, facillimè ruptis vinculis igne se expedire possent; hoc autem indicio Christum ejurasse censeretur, quisquis se eo igne expedivisset. P. Drexelius ibidem c. 6. §. 1. at amici Dei perseverarunt constanter stantes pro Deo, inimici autem Dei in inferno, etsi se vellent ex ignitis expedire vinculis, nullatenus possunt vel poterunt.

D. Augustin. Tomo 5. l. 21. de Civit. c. 4. Si Salamandra in ignibus vivit, & notissimi Siciliæ montes tota diuturnitate tem-

poris atque vetustate usque nunc & deinceps flammis æstuant &c. Satis idonei testes sunt non omne, quod ardet, absumi &c. His docemur, qua ratione hominum sempiterno supplicio punitorum corpora & in igne animam non amittant & sine detrimento ardeant, & sine interitu doleant &c. S. Prosper, continuus gemitus, poenalis sensus dolor summus, cruciatus æternus, torquent animas, neque extorquent, puniunt corpora, neque finiunt. Dum ille Doctor Parisiensis in funere suo dixerat, Justo Dei judicio accusatus, judicatus, condemnatus sum, hoc Brunonem cum sociis exegit urbe, hoc in avia nemora expulit, hæc Carthusianæ familiæ origo. P. Drexel. l. 6. §. 2.

Christus concionis unice Epilogo Mart. 281. c. 9. v. 43. 45. & 47. ter idem repetit. In inferno Vermis eorum non moritur. loquitur autem damnato de damnatis ex v. 42. *Esi scandalizaverit te rum vermanus tua, abscede illam: bonum est tibi debem, lem introire in vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem, ubi vermis eorum non moritur.* Scandalizantibus alios hoc Christus inculcat, & trina repetitione quasi certos facit vermem eorum in inferno non moriturum. P. Cornel. à Lap. hic ad v. 43. *Vermis eorum non moritur, & ignis non exstinguitur.* Citat. Isaia c. 66. 24. Damnati enim in gehenna cruciantur horrendis vermibus & ignibus perpetuis. Quocirca 3tio Christus hanc sententiam repetit, & ut terribiles hosce vermes & ignes nobis inculcet, ut eorum horrore scandalum & peccatum omne fugiamus. Gen. 27. v. 34. dicitur: *Auditis Esau sermonibus Patris, irrugit clamore magno: & consternatus ait: Benedic etiam & mihi, Pater mi.* Adeò præreptam sibi à fratre benedictionem indignè tulit, ut irrugiret Esau. quid damnati benedictione Dei carentes, imò maledicti dicent, quam irrugient clamore magno. P. Drexel. in Rogo damnat. c. 7. §. 2. Quam meritò dicere poterunt damnati illud Sapient. 5. 4. *Nos insensati vitam illorum astimabamus insaniam, & finem illorum sine honore.* Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est. v. 9. *transierunt omnia illa tanquam umbra.* v. 13. *In malignitate autem nostra consumpti sumus.* v. 14. *Talia dixerunt in inferno hi, qui peccaverunt.* Cato Censorius eos, qui empturi erant agros, monere solitus est, vicini horerent ante omnia, num bonos habituri essent vicinos. Virgil. Eclog. 1.

Mantua vix miseræ nimium vicina Cremonæ.

Ah in inferni Cremona quam horrificum auditur vix, quam maligni undique inter se vicissim mordent vicini, non tamen consumunt.

Inferni vicini horribilis.

sumuntur. P. Drexel. in Rogo damnat. Carcer in- c. 8. Rex Daniæ Christiannus 1522. à prisca feni- stri- Religione Catholica defecit, tribus deinde Etissimus. regnis ob crudelitatem exactus, miserè tandem perpetuis vinculis addictus & An. D. 1532. tanquam indomita bellua in clathratam caveam coniectus, nec ante mortem inde liberatus est. Marcus Arthusiorum Episcopus, eloquentia, sanctisque moribus ornatus, Martyr patientissimus impio Juliano imperante imo pueris, ut aciculis compungeretur, expositus, dein melle perunctus caveæ inclusus æstuante sole sub dio suspensus, crabronibus, vespis, culicibus &c. expositus, ut diu se mori sentiret. Sed quid hi carceres ad inferni carcerem. S. Hieronym. ad Pont. & Oec. An putamus fratres, quod jocando Prophetæ prædicent, ridendo loquantur Apostoli, Christus infantiliter comminetur? Joci non sunt, ubi supplicia intercedunt. P. Drexel. in Rogo damnat. cap. 8. §. 5.

282. Quiescentem in strato molli quempiam Inferni le- juvenem occuparat infomnium, claudere- tus durus. oculos & utrinque huc & illuc se vertebat, nusquam tamen inveniebat quietem, aut levamen tædio, mirabatur prolixitatem noctis, putabat defecisse cursum siderum, quod tam tardè moverentur. Interea haud dubium, quod tutelaris Angelus susurrat illi in aurem; Heus tu, ait, quid ageres, si quis violentus constrictum te hic teneret uno die? quid si altero, quid si tertio? & quid animi tibi esset ad tollerandum? Scito verò apud inferos in mediis ignibus sterni cubile, in quo si semel inclinatus fueris (& certe meruisti) si fueris reclinatus, non surges unquam, tenebris vigil & infomniis, vincus catena nunquam solvenda, subtus erit tineæ, desuper vermes: mutare latus non dabitur, nec respirium inter flammæ liberum erit; vix vix insensato mihi (exclamat conterritus ille) si hoc negligo. Proslit ergo de lectulo, & quemadmodum is, qui publici criminis reus est, quærit latebras & effugium vindictæ; ita iste prævertit fugam infernum, ingressus enim Religionem per modici temporis pœnitentiam beatæ æternitati se afferuit. P. Lauxmin in Theologia Eccles. c. 3. q. 1. n. 10.

Inferni horrenda narratur historia. E Magnatibus quispiam supplicia Dominus, vel potius Tyrannus de Sulmona adeo aggravabat suos subditos, ut melius tractaret canes, quam illos. Accidit, ut quidam è subditis percuteret ejus canem venaticum, qui lamentabili voce ejulans ad iram movit Dominum, hic subditum arcto includi iussit carceri, in quo humano auxilio destitutus, dæmonem advocavit, qui

illum è carcere extraxit. Elapsis tribus diebus custos carceris audita miserabili voce & gemitu accurrit ad carcerem, videt in illo illum incarceratum, faciem ad instar carbonis habentem, vestem illius nigram sicut pix, quæsit, quomodo è clauso carcere evasit, & illum iterum intravit, ille non respondendo ad quæsitum, dixit: se aliquid novi & magnoperè necessarij velle dicere Domino; adductus itaque ad Dominum, Venio, inquit, nuntius ex inferno, ad quem raptus fueram, ut viderem inferni tormenta, dixit, quomodo à dæmone fuerat extractus, qualia conspexit inferni tormenta, horrendas scilicet specus, ignitas fornaces, quomodo vidit duos Principes igne coronatos, collo catenas ferentes &c. Vidit spirituales, ignitis indutos pluvialibus, sedentes in thronis dignitatis, mercatores, quibus caro erat detracta ad viscera plena læcertis, mulieres impudicas, quas mordebant serpentes, frustratim carnes illarum lacerantes. Interea, dixit se etiam vidisse quemdam Dominum, quem & specificavit, benè notum suo Domino, qui plenus foetidis pustulis, flamma purpurea circumdatus, iussit illum incarceratum ad se accedere, ac ingemiscens, horribili voce dixit. Vide in hac horribili tenebrosa specie sellam igneam præparatam tuo domino de Sulmona, si non mutaverit mores, ut autem tibi det fidem, revocet sibi in memoriam quoddam secretum consilium & tractatum, quem habuimus nobiscum in bello, de quo tractatu solùm nos ambo scivimus. His dictis obmutuit ille damnatus, cum verò ille incarceratus vellet tangere ejus vestimentum, quod videbatur esse purpureum, vetuit ille, exclamans, tangi, ne adureretur, unus verò illius halitus sic me deformavit, uti vides; Auditis his ab incarcerato cepit ille Dominus de Sulmona tremere, pallere, deliquium pati, liberatus incarceratus, à nemine ex domesticis cognitus assidua consummebatur melancholia, & alios eadem afficiebat, enarrans, quæ vidisset, dixitque se nihil magis curaturum, quam ut possit evadere pœnas inferni. Huic visioni credebant aliqui, alii eandem risu excipiebant phantasiā, melancholiam esse afferentes. P. Carol. Rosignol. in veritatibus æter. doct. 6.

P. Engelgr. Dom. 15. post Pentecost. 283. in luce Evang. narrat: Nobilis quidam de Piemonte invenit suam uxorem cum quodam juvene, adegitque infelicem, ut prociōs peccariis manibus ad laquear illum suspendere- ret &c. Vide eand. histor. suprà, ubi de ingens adulterio n. 95. Teste B. Hamberto qui tormentum damnatus fassus est, infernum qui tormentum esse memoriam peccatorum, detrimentum regni æterni pro evanida voluptate, temporis

poris malè perdit in vanis occupationibus, cum tamen per quadrantem temporis facta confessione potuisset obtinere salutem. P. Rosignolius de veritatibus æter. doct. 6. Optimum Chrysostomi dictum, nemo eorum, qui gehennam ob oculos habent, incident in infernum. S. Antonius Paduanus sæpius sibi vivam inferni imaginem representabat. Erit in inferno oculorum pœna, dum videbunt damnati horrenda spectra dæmonum, aurium, dum audient inconditos clamores, gemitus, ejulatus, exprobrationes. Antonius ille insignis dæmonum triumphator deficiebat præ timore, cum audiret dæmonum rugitus, ululatus &c. quomodo terrebuntur iisdem damnati quotidiano horum auditu. Affligetur damnatorum odoratus foetore teterimo. Unius damnati halitus, teste Mendoza, cuiuspiam Religioso apparentis, tantum foetuit, ut præ illo foetore Religiosus ille statim, post illum verò plures alii mori debuerant, claustrumque illud à nemine unquam potuit habitari. Plus asserit Bonaventura, dum dicit, quod unius damnati corpus foetidum ex inferno extractum & in superficie terræ positum foetore, quem exhalaret, sufficeret ad universum peste inficiendum, quantus foetor erit in inferno è tot corporibus damnatorum. Affligetur gustus damnatorum, ut patet ex Epulone, qui cæterorum cruciatum quasi oblitus siti soli sedandæ stillam aquæ rogavit. Zeno Imperator in sepulchro inclusus, ut famis tormento mederetur, suas vorabat carnes, sorbebatque sanguinem, quid facient in infernali sepulchro clausi damnati? In sensu tactus sentient ingentia tormenta ab igne præcipue ardentissimo gehennæ, una hora, ait Thomas Kempensis, erit ibi gravior, quam hic centum anni in amarissima pœnitentia. Cruciabuntur memoria damnatorum recordatione bonorum amissorum, futurorum malorum in tota æternitate. Si mille ponat quis gehennas, nihil tale dicet, quod est à beata gloria excidisse, ait Chrysostomus. Apud Humbertum apparens illi quispiam damnatus suum dolorem tali Epiphonemate conclusit: *Transit messis* (puta bonorum operum) *finita est æstas* (tot scilicet mediorum & commoditatum ad salutem obtinendam) & nos salvati non sumus. Intellectus tormentum erit, solum hoc iudicii lance perpendere, momentaneum, quod præterit, & æternum, quod durat & cruciat &c.

Æternitas comparatur sphaeræ, & benè, hæc licet puncto planum tangit, tota tamen sui mole illud gravat, pariter æternitas licet semper novo nunc & nunc cruciet damnatum, nihilominus tota infinita annorum & sæculorum mole misero, quem torquet, incumbit. Benè Eusebius, etiam in præsentis sentiunt consequentium tormenta sæculorum. Heliogabalo intollerabile visum per 4. horas semper assistere comœdiis debere. Fulconi nox una longissima, ac intollerabilis credita, quam uni incumbens lateri in lecto licet molli decubuit, hæc tria cum S. Theresia cogita. Æternitas, semper, nunquam. Grande in æternitate voluntati tormentum voles, quod nunquam erit, noles, quod nunquam non erit, juxta S. Gregor. Nihil tam pœnale quam semper velle, quod futurum est nunquam, & semper nolle, quod nunquam futurum non est. Proverbi. 14. *Puredo ossium invidia*, hæc torquebuntur damnati scientes coronari in cœlis beatos, expendendum, quod dictum Loto, Gen. 19. *Salva animam tuam*. Ex collect. quibus titulus Ovis perditæ.

Apocal. 14. v. 11. *Et fumus tormentorum eorum ascendet in sæcula sæculorum*. Fumus ignis sine fumo, id est, ignis gehennæ & pœna reprobis. Est Metonymia ait P. Cornel. à Lap. hic, ponitur enim effectus pro causa, scilicet fumus pro igne; nam in inferno non videtur esse fumus, vel ignis fumans: quia ibi nihil est corruptibile vel resolubile, sed omnia constantia sunt & solida, puta idem numero semperque sibi constans ignis sulphureus. Quocirca damnatus quidam apparens suo amico, qui ei preces suas offerebat, respondit: Sine pœnitentia sunt iudicia Dei in inferno. Dum rotat astra polus, dum pulsât littora pontus, pro criminibus meis puniar, si totus mihi mundus remedia exquireret, æterna tamen & innumera pœnarum genera patiar. v. 18. *Vindemia botros vinea terra*. Cornel. hic sicut per messem & triticum tum hic tum Matth. 3. 12. significantur electi, ita per vindemiam & botros significantur reprobi, quia calicem iræ Dei replebunt, ab eo calcandi extra civitatem, id est, extra Ecclesiam vel extra cœlum, in lacu infernali. Quanta ibi oppressio, quanta pressura harum gentium, in infernum detrusarum,





CAPUT XVI.

De Purgatorio.

284. **Purgatorium** **M**atth. 12. 32. *Et quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: quicumque dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc saeculo, neque in futuro.* Hic primo damnatur Origenes lapsis omnibus poenitentiam, veniam, & salutem concedens post hanc vitam: dicebat enim, post magnum Platonis annum omnia restituenda fore in integrum; ut & Judas salvetur, & Lucifer cum daemonibus caelo restituatur. 2do. S. Aug. 21. l. Civit. 24. S. Gregor. l. 4. dialog. 49. Isidorus, Beda, Bernard. & alii apud Bellarminum l. 2. de purgatorio c. 4. Ex hoc loco evincunt esse purgatorium post hanc vitam, vanum enim & otiosum esset dicere: non remittetur ei neque in hoc saeculo, neque in futuro, si in futuro nullum peccatum remittitur. Porro mortalia peccata in purgatorio expiantur quoad poenam duntaxat, venialia autem quoad culpam & quoad poenam. P. Cornel. hic.

1. Cor. 3. v. 15. *Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem salvus erit: sic tamen quasi per ignem.* Quæres, quis hic ignis? de eo enim hic tria dicit Apostolus: 1mo, Quod dies Domini in igne revelabitur. 2do. Quod cuiusque opus probabit. 3tio. Quod ædificantes lignum, fœnum &c. per illum transibunt, salvi que erunt sic tamen quasi per ignem. Citatis variis sententiis in hac materia P. Cornel. ait, Dico ergo 1mo. Certum est hunc locum intelligi de igne purgatorii. Ita C. cil. Trident. Florent. Ambros. Theoph. S. Thomas & passim PP. Græci & Latini, estque hæc traditio & sensus communis Ecclesiæ & DD. licet verba in particulari alii aliter explicant & purgatorio adaptant. Dices: si Concil. Florent. intelligit hunc locum de igne purgatorio, ergo de fide est de illo intelligi debere & consequenter de fide est non tantum esse purgatorium, sed in eo igne animas purgari, & Nego consequentiam; quia licet PP. Latini in Florentino Concilio ita intelligant, & certum est esse ignem purgatorium, noluerunt tamen definire, quasi de fide esse ignem, sed tantum esse purgatorium, idque ne Græcos offenderent, qui concedebant quidem purgatorium, negabant tamen in eo esse ignem, sed dicebant

locum esse obscurum, & laborum plenum.

Dico 2do. Ignis, de quo hic ait proprie Apostolus, est ignis conflagrationis mundi, patet, quia erit in die Domini, id est, in die iudicii, hic autem dies passim in Scriptura describitur per ignem, quo conflagrabit mundus, ut Psal. 96. *Ignis ante eum præcedet.* 2. ad Thess. 1. dicitur Iudex Christus revelandus in flamma ignis, idem dicit Joel c. 2. v. 3. & S. Petrus Ep. 2. c. 3. & Ecclesia canit, *qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem.* Hic enim ignis simul erit conflagrationis mundi & simul probatorius & purgatorius eorum, qui tunc vivent. Ita passim Theologi. Sensus ergo totius hujus loci est q. d. Apostolus: Vide o Apollo, videte o Magistri, videte o Corinthii, quid doceatis, quid discatis, an fœnum, an stipulam, an vana, an ventosa, an curiosa, an terrena. Quia ignis purgatorii Christo Judici quasi explorator assistens probabit cuiusque opus & doctrinam statim post mortem in iudicio particulari & consequenter ignis conflagrationis mundi, in quem desinet ignis purgatorii, in iudicio universali declarabit opus cuiusque purgatorii probatum & purgatum esse, ut in iudicio hoc coram toto mundo compareat. Adeoque si quod opus nudum plene probatum sit igne purgatorii, id ipsum igne conflagrationis mundi probabitur & purgabitur, erit enim hæc ultima mundi proba. v. 15. *Ipse autem salvus erit: sic tamen quasi per ignem.* Vult Apostolus hac similitudine ostendere, igne puniendos esse DD. qui fidei Christi vana & curiosa superædificant. Nota. Signum hoc quasi signum est veritatis non similitudinis, ut & Joan. 1. v. 14. *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre*, id est, vidimus eam gloriam Christi, quæ de decetbat verè Unigenitum Patris. Et alibi sæpè. Nota 2do. Ignem purgatorii multi volunt esse eundem cum igne inferni, cui vicinum est purgatorium, sed ab illo differentem, quod hic æternus est, ille temporalis. Ex quibus prudenter concludit S. Chrysost. hom. 5. de poenitentia. *Poenitentia temporis, inquit, nunc est, præoccupet poenitentia poenam, præoccupemus faciem ejus in confessione,*

De Purgatorio.

ne, rogum peccatorum extinguamus, non jam verbis sed lachrymis. Cornel. hic.

285. 1. Cor. 15. 29. *Quid facient, qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt.* P. Cornel. hic baptizantur scilicet, id est, cet. Metaphorice baptismo poenæ, afflictio-mortificatio, lachrymarum, precum, ut suffragentur pro mortuis, ut à baptismo in purgatorio liberentur. Sic etiam Judæi baptizantur pro defunctis, ut patet 2. Mach. 12. 43. Et ex modernis illorum ritibus, hic sensus optime coheret cum sequentibus, hoc sensu sæpè alibi baptismus accipitur, ut Marci 10. 38. Lucæ 12. 50. Psal. 316. Passim enim in Scriptura aquæ & fluctus significant tribulationes, & afflictiones. Aliorum varias interpretationes fuse prosequitur Bellarm. l. 1. de purga. c. 4. Et Suarez 3. p. q. 56. Illæque omnes ferè referuntur ad baptismum proprie dictum, ex quibus D. Thomas sic explicat, baptizantur pro mortuis, id est, pro peccatis abluendis, quæ sunt opera mortua. 2. Mach. 12. Misit Judas sacrificium pro defunctis. At Calvinistæ dicunt libros Machabæorum non esse Canonicos, sed ferè 1300. annis censebantur Canonici, ut constat ex Concil. Carthaginensi 3tio, cui interfuit S. August. & subscripsit cum reliquis hujus Concilii definitionibus. *Canonica Scriptura sunt hæc.* Genesis, Exodus, 2. libri Machabæorum. Can. 47. S. August. l. de cura pro mortuis agenda. c. 1. In Machabæorum libris legitur oblatum pro mortuis sacrificium, sed si nusquam in Scripturis veteribus legitur, non parva est universæ Ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret, autoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quæ Deo ad ejus Altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio defunctorum. Non potuit certè tantus Doctor ignorare consuetudinem in universa Ecclesia receptam. Illa verba Matth. 5. 26. *Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas novissimum quadrante.* perpendens S. Hieronymus. Hoc est, quod dicit: Non egredieris de carcere, donec etiam illa minuta peccata persolvas.

Christus in purgatorio prædicabit. 1. Petri 3tio. 19. *Et his, qui in carcere erant, spiritibus veniens prædicavit.* Noster Turrianus l. 4. & alibi (nec aliud voluisse videtur S. August. 12. Gen. ad litt. 33.) censent Christum prædicasse animabus in purgatorio detentis, eisque evangelizasse primum sui jubilæum, ac contulisse illis indulgentiam plenariam liberando omnes à poenis, idque Christum fecisse valde probabile est, ait P. Cornel. Magis tamen proprie & genuinè Christus prædicavit animabus Patrum in limbo detentis.

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica.

Apocalyp. 5. 13. *Et omnem creaturam, Animæ quæ in celo est, & super terram, & sub terra purgatorii audiendi dicentes: Sedenti in throno & Agno benedicimus, honor &c. Et sub terra. Hæ sunt Deum.* animæ existentes in purgatorio, illæ enim, dicet in poenis sint, amant tamen & laudant Deum & Agnum, à quo brevi sperant liberationem, salutem & gloriam. Ita Franc. Suarez, Ribera, & alii passim.

Memorable est & terribile, quod scribit S. Brigitta l. 4. Revel. c. 7. in purgatorio tertium & superiorem esse locum, ubi nulla alia est poena nisi desiderium perveniendi ad Deum, ejusque visionem beatificam. Atque ibi hoc desiderio torqueri eos, qui in hac vita non habuerunt perfectum desiderium perveniendi ad Dei præsentiam, ejusque visione fruendi. Similis loci in purgatorio meminit Beda l. 5. hystor. c. 13. & S. Gregor. l. 4. dialog. Bellarm. l. 2. de purgat. est enim quædam indignitas & quasi vilipensio tantæ visionis & gloriæ Dei, quod non ferventer à fidelibus & Sanctis desideretur, & signum, quod ejus opes & gaudia non satis considerent, ponderent, & penetrent, uti par est, P. Cornel. à Lap. in Lucæ 12. 36.

An. D. 1490. in Polonia Cracoviæ in Ignis purgatorii conventu Patrum Dominicanorum orans quispiam ex dictis PP. audijt vocem in purgatorio, cum inquisivisset, cujusnam vox ibi audiretur, rescribit fratris cujusdam fuisse, qui negligentius pro non nemine suorum oraverat, animam ibidem ignem purgatorii pati. Cum verò Pater quæreret, quantum etiam intensus esset iste ignis purgatorii? Respondit: terrenum ignem respectu ignis purgatorii esse ventum refrigerantem, adjecitque fidem dictis, cum guttam unam ex oculis depromptam manui ejus insperserit, ex nunc enim ille sacerdos præ dolore mortui instar corruit, vixque refocillatus est. Bzovius, P. Kwiatkiewicz in Annalibus.

De Domo Eyzenreich vidua primum, Epurpax mox consors Albrichti Stanislai Radziwil torio diff. Principis, Cancellarii M. D. L. cum omnilis rena, quoad vixerat, optimè disposuisset, demptio, mortalitati debitum, quod contraxerat, pro-vecta exsolvere debuit. Postquam ergo optimè disposita obiit, Princeps maritus exter centum millibus (quæ in parato viva conjux variis industriis collegerat) centum millia in ipsa Missarum sacrificia expendemat. Sed quæ videbantur esse supererogatoria e- genti animæ erant exigua: exacto enim obitus sui anno medio, idque sereno die in Olycenâ palatio superstiti marito comparet demortua, lachrymis prius maritale cor lancinans, quàm voce, ejulare coepit, quæ

videbatur egere, querula demum: O Princeps marite ait: Siccine tuum stringit pectus cita oblivio? Ego lugeo, tu morori non ades, ego patior, tu me pati pateris; egi tibi viventi, quæ potui, tu mihi mortuæ dum subvenire potes, non vis? Onerata tua bona quanto sudore emundavi, nosti, tu me è loco supplicii emundare nescis, quanta tibi in paratis collegi, non ignoras, & ignarus (quomodo crucior) vivis. Eane est maritalis amoris tessera, recordare & quam in thalamo fovisti, intumulo patienti fave, stupuit ad hæc attonitus Princeps & quem corde preffit dolorem, expressit verbis. Dixit, quanta pro anima illius expendit; addidit, quod tot pro illa uti pro confundatrice Sacrificia peracta tria scilicet à quolibet Sacerdote Societatis Jesu, ad hæc illa, omnia, quæ dicis, peracta esse scio, sed non omnia iusto Dei iudicio mihi applicata: tria mihi ex his solum ivere in suffragium sacra. Cantatum unum, duo lecta, tot verò reliqua sacrorum millia, quæ proximè sunt dicta, celsere aliis, miserere ergo, succurre mihi ut potes, & poteris, si velis, novis me libera sacrificiis, & nunc vale. His dictis evanuit, P. Naramowski in facie rerum Sarmat. pag. 318. ex M. S.

S. Gertrudi virgini dixerunt ordines Angelorum, quod una amans anima pro vivis & defunctis plus possit impetrare quam 12. millia non amantium. Annus Cœl. 29. 7bris.

O quantum divinus amor generosus agendo:

Plurima pro multis efficit unus amor.

287.
Purgatorii diuturnitas,

Bellar. Cardin. de gemitu columbæ l. 2. c. 9. ait, purgatorii penas ultra 10. aut 20. annos extendi & ultra 100. & 1000. annos prorogari posse, non dubium est. Ibidem ex quibusdam revelationibus (quas omni fide dignas esse egregie probat) docet animas nonnullas ad extremum usque iudicii diem in purgatorio cruciandas. Et potest ulterius probari ex recepta totius Ecclesiæ consuetudine, quæ pro illis, quicentum vel ducentis abhinc annis mortui sunt, anniversarias preces & Missas offerre non omittat, nec ullus præfigitur ab Ecclesia ternus, ultra quem hæc anniversaria sacra extendi non velit. Et si Deus posset intra brevius tempus penas sumere de animabus, nihilominus parum hoc apprehenderent stupidi mortales. In purgatorio detinebuntur aliqui ad diem iudicii. Et constat ex revelatione S. Ludgardi, cui Innocentius III. Papa recens defunctus apparuit asserens se in purgatorio futurum ad diem iudicii, nisi pro eo ab Ecclesia orationes fierent, P. Kraf-

zewski in Curru gratiæ. Med. 1. diei 7. Obiit autem iste Innocentius An. D. 1226.

S. Maria Ogniacensis, dum aliquando Animæ templum intraret, vidit plurimas manus ex-poscunt tentas ad se, dictumque illi fuit à Domino, opem. animas purgatorii ab illa implorare opem. Obiit hæc Sancta A. D. 1213. P. Kwiatkiewicz in Annal.

Albrichtus Stanislaus Princeps Radzi-Militum Wil. Cancell. M. D. L. cum morbo cor. animæ reptus præsens instanti conflictui adesse non poscunt posset, suo patriæ adfuit vexillo, quod suppetias, dum in hostem animosè irruit, ruit infelice liberatæ ceter, excisum, nullo, qui domino suo clavisibiliter dem referret, superstitie. Inter hæc, dum gratias domi ad focum ignarus rerum erat Cancellarius, ecce unus ex comilitonibus occisis comparet in conclavi, & ne dominum inturbaret orantem, silet, lignaque foco semel & iterum adjicit, advertit hæc Princeps & mirabundus, quandonam reversus fuisset, quomodo ejus vexillum substitisset, querit. Respondet defunctus, omnes eos esse ab hoste occisos, & quod maximum, omnes Dei miserentis clementiâ brevi salvandos, ut ergo opem ferat illis, orat, Nec cunctanter promittit Princeps, inquit tamen ultra, quod futurum foret signum eorum è purgantibus flammis eliberationis? Respondet defunctus: Jube Princeps post absoluta conductorum Sacerdotum sacrificia, & datas copiose elemosynas, in proximo hoc aula piscari stagno, si immersum aquis rete extrahi non poterit, signum erit egere nos pluribus; quæ cum dixisset, evanuit, effunditur ergo largâ munificentia pius Princeps in opera misericordiæ, quæ in instanti facere potuit, sine mora fecit. His expletis jubet semel & tertio immissa stagno extrahi retia, sed alto inhærebant nondum rupto obice. Itaque postquam iteratis vicibus largius quam antea suffragaretur defunctis, extractum fuit sine omni obice rete, utque pio Principi defuncti comilitones certa expectata libertatis suæ darent indicia, in aëre catervatim cum suo apparuerunt labaro, non minus splendidi quam fronte læti, suo liberatori ferentes gratias, quas & ille exhibuit & illi experti sunt. Nunquam cœlites ingrati sunt, si quid è terris recipiunt, mira gratitudine solvunt. P. Naramowski in facie Rer. Sarmaticarum, pag. 324.

S. Birstamus orans pro defunctis, cum diceret: *Requiescant in pace. vocem Amen* de sepulchris dicentium audivit. Ann. Cœlest. 25. Febr.

Di-

Dive refrigerio fundis pia vota tuorum.

Concludit vivâ, quæ pia, voce cohors. Vivet & in rigidis, vox libera grata, sepulchris,

Atque memor, nunquam desinet esse tui.

288.
Animæ purgatorii juvanda.

Incitamenta ad liberandas è purgatorio animas esse possunt 1. Infinita Dei excellentia, bonitas, dignitas, perfectio, honor, gloria, quæ propagatur ab animabus, postquam è purgatorio exiverint. 2. Innumera in nos beneficia Dei, pro quibus maxime nomine nostro possunt gratias agere animæ purgatorii cœlitibus annueratæ. 3. Innumera nostra peccata, pro quibus aliquomodo satisfacere possumus eliberando animas, quæ glorificent Deum ad compensandas nostras in Deum contumelias. 4. Quia per hanc liberationem rem gratissimam Christo præstamus, juxta illud Matth. 25. *Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Maximi meriti actus est, juxta illud Matth. 25. *Tunc dicet his, qui à dextris ejus erunt -- esuri-vi enim, & dedistis mihi manducare: siti-vi, & dedistis mihi bibere -- in carcere eram & venistis ad me.* Qui eliberat animam de purgatorio, non frustulum panis elargitur esurienti, sed panem Angelorum, cœlestesque epulas donat, non aquæ calicem sitienti, sed ipsum fontem aquæ salientis in vitam æternam. Non captivum visitat, sed ex igneo ergastulo purgatorii in libertatem filiorum Dei animam transcribit. Orare animas purgatorii pro illis, qui eas juvant, est pia sententia & probabilis, ut docet Suarez l. 1. de Orat. c. 11. Hinc in quadam visione ostensa B. Brigittæ (ut author est Carthusianus) legitur, auditam ei fuisse animarum vocem maximam dicentem. O Domine Deus, da de tua incomprehensibili potestate unicuique centesimam remunerationem in mundo his, qui suis suffragiis nos juvant ac elevat in lucem tuæ veritatis. Sed licet hæc essent incerta, at non est dubium, ubi ad cœlum jam pervenerint, benefactores suos quam studiosissime Deo commendare. Gratissimi quoque erunt animarum eliberatarum Angeli Custodes, amici, familiares, propinqui, imò & omnes Sancti, novorum civium latantes accessu tum adjutorio ad propagandam majorem Dei gloriam.

S. Thomas in Supp. 3. p. q. 71. art. 5. ad 2dum. *Magis acceptatur suffragium pro mortuo quam pro vivo.* Quia magis indiget, cum non possit sibi auxiliari, sicut vivus potest. Notat S. Dion. Areopagit. de Eccl. Hierarch. c. 7. pag. 5. Orationem nostram sæpè non prodesse vivis, tum quia non possunt à Deo convenienter concedi, quæ per R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

tunt, tum quia peccata illorum impediunt. Uti exemplum adducit 1. Reg. 15. & 16. Ubi legitur sanctissimus Propheta Samuel frustra orationes & lachrymas fuisse pro impio Saule, jam autem nunquam potest hoc impedimentum occurrere in oratione pro fidelibus defunctis.

Bellar. lib. 2. de purgat. Non est incredibile, inquit, etiam animas in purgatorio pro nobis orare; quia dives in inferno (Lupurgatorii cæ 16.) orabat pro fratribus suis. Addit tamen Bellarminus, quamquam hæc verum sint, superfluum videtur ab illis ordinariè nos juvent petere, quia non possunt ordinariè cognoscere, quid agamus. Suarez verò l. 1. c. 10. pro nobis, de Orat. putat non esse incredibile animabus manifestari per suos vel nostros Angelos. Addit deinde Bellarminus: hic orandi modus non videtur necessarius, quia devotio ad animas in purgatorio magis ostenditur illis suffragando per opera satisfactoria & orando pro illis, & hoc est satis, ut ipsæ moveantur ad orandum pro nobis, quando & quomodo poterunt juxta divinam ordinationem. Et sic si Rex aliquis in tormentis esset, facilius ab eo aliquid impetrare possem ferendo opem, quam ad eum supplex accedendo implorando gratiam. Nota. Quamvis animæ in particulari nesciant nostras necessitates, tamen generatim orare possunt, ut suis benefactoribus misereatur: hic enim est actus charitatis & gratitudinis (ut ait Suarez) cur ergo illum non possunt exercere illæ animæ, concluditque is Doctor: Nos hinc habere sufficiens fundamentum, ut possimus benefacere animabus eo fine, ut orationes earum percipiamus.

Possumus etiam excitari ad juvandas animas textibus sacræ Scripturæ, quos refert P. Lohner tom. 1. tit. Misericordia erga defunctos. 2di Reg. 1. Doleo super te frater mi Jonatha decore nimis. Judith 7. v. 20. Tu quia pius es, miserere nostri. 2. Cor. 8. 14. Vestra abundantia illorum inopiam suppleat: ut illorum abundantia sit vestræ inopiæ supplementum. Prov. 6. 3. Discurre, festina: suscita amicum tuum: Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ. Thren. 2. 19. Leva ad Deum manus tuas pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame. Job. 19. 22. Quare persequimini me quasi Deus relin-quendo in tormentis sine ope & solatione & carnibus meis (id est divitiis à me relictis) saturamini? Uti Guilielmus Parisien. interpretatur Eccl. 3. 27. Cor durum malè habebit in novissimo. Psal. 30. 13. Oblivioni datus sum tanquam mortuus à corde, quia perit memoria cum sonitu (scilicet B b 2 cam;

animabus profunt, sunt oratio, jejunium, eleemofyna. Orationem pro defunctis à temporibus Apostolorum usurpat Ecclesia; brevem oratiunculam & fidelium animarum &c. ad finem singularum horarum injunxit Sacerdotibus. S. Augustinus Confels. l. 9. c. 12. posuit oratiunculam pro matris suae anima, ad quam juvandam alios etiam excitat. *Inspira Domine Deus meus, inspira servis tuis fratribus meis, & quotquot haec legerint, meminerint ad Altare tuum Monica famula tua, ut quod illa à me poscit, extremum uberius illi praestetur in multorum orationibus.* Et merito illas, quae ad altare funduntur, preces exposcit Augustinus: nam inter omnia orationum genera maxime excellit sacrificium Missae. Et hoc sacrificium prodest animabus, etiam si à Sacerdote in peccato mortali existente celebretur, dat rationem S. Chrysost. in 2. ad Thim. 1. Quia non hanc (sacram oblationem) sanctificant homines, sed Christus, qui ante eam sacraverat.

292. Jejunium pro animabus purgatorii. 1. Reg. ult. v. 6. *Mortuus ergo Saul, & tres filii ejus - v. 11. Quod cum audissent habitatores Jabes Galaad - v. 12. Ambulaverunt tota nocte & tulerunt cadaver Saul, & cadavera filiorum ejus - & sepelierunt in nemore Jabes, & jejunaverunt septem diebus.* En tibi hic consuetudinem jejunandi pro defunctis longè antiquissimam, licet antiquatam cupiunt haeretici ventres pingues, qui jejunare non possunt vel delicatulis grave est, ut saltem bolum sapidum sibi subtrahant, qui quo magis sapit, eò magis, si non gustatur, pietatem nutrit. Temperent sibi à lusu spectaculis.

Mortificationes. Palato vicina lingua haec aliquatenus coercenda silentio, paciscendum fecus cum oculis, ne vana curiosa videant, jejunium juvat animas, vide infra num. 295. Restat actus excellentissimus mortificationis, quo etiam ægerimi uti possunt. Injuriam fortè accepisti vel te accepisse existimas, hanc ob amorem Christi ex intimo corde remitte, per hunc actum egregiè pro tuis & aliorum peccatis satisfacies. Ita S. Aug. Serm. 42. de Sanct. cum suasisset orationes, jejunia, eleemofynas, addit: *& precipue per indulgentiam eorum, qui nos peccant, assidue redimantur peccata nostra.* Huic actui remissionis Christus jubilæum plenarium indubitatim anuexit, Lucæ 6. v. 37. *Dimittite, & dimittentur vobis peccata vestra.* Si autem dimiseritis peccata eorum, dimittet & vobis Pater caelestis delicta vestra. Hanc indulgentiam animabus applicare licebit, hoc opus eximium charitatis prodest animabus, ut patet in Historia apud Ostorium in auctiore editione, Conc. fer. 6ta post Cineres.

Filius unigenitus nobilis cujusdam viduae per summam injuriam interfectus occubuit; homicida, ne interficeretur, latibula petiit, haec licet fida satis putaret, tamen & viduae & Magistratui patefacta sunt. Jamque Magistratus ad reum capiendum in viam se dederat, at piissima vidua per expeditos nuntios homicidam de Magistratus adventu tempestivè monendum providit, praeterea, quò citius se periculo subduceret, pecuniam, equumque filii sui ejus manu interfecti stupenda prorsus charitate donavit. His peractis ad preces occisi filii fundendas pro anima in cubiculum se recepit. Cum ecce ibi filius magna gloria conspicuus matris apparet, eique significat, se per excellentissimum illud charitatis opus interfecto ri suo ab ipsa exhibitum statim ereprum fuisse ex purgatorii flammis, quas per plures annos ob peccata sua sustinere debuisset.

At non solum ea, quae facimus bona, sed etiam illa, quae toleramus mala, pro nostris & aliorum peccatis offerre possumus jacturam sive valetudinis, sive fortunarum, sive angores animi, si haec libenter ex amore pro Christo suscipimus, aut saltem aliquo modo patienter toleramus. S. Aug. Si permittente Deo multis tribulationibus affligimur, si maritus, uxor, filius moritur. Si substantia auferatur tanquam boni filii, gratias agamus. Ita peccata ipsa in hoc saeculo purgantur, ut in futuro ille ignis purgatorii aut non inveniat, aut certe parum inveniat, quod exurat. Mortificatio sanat animam. Vide infra n. 295.

Eleemofyna multum valet ad satisfaciendum pro peccatis propriis. At si haec Eleemofyna pro animabus offeratur, duplex illis adveniat beneficium. primum ex ipsius eleemofynae collatione; 2dum per preces, quas fundunt illi pro iis, pro quibus data est aliaque eorum bona opera. Mortuus est tibi filius, quæris, quomodo defunctum juvare possis, quam paraveras illi hæreditatem, hanc in alios filios Dei, adeoque cohæredes filii tui distribue, & filio hæreditatem contulisti, ostende nunc te non minus animam filii amare quam corpus, si vixisset. Audi Ambrosium de fide Resur. circa initium, Solve pauperi, quod debetur hæredi; non perdidisti hæredem, si adjuves cohæredem - pro successore corruptibili habebis successorem bonorum immortalium, similiter de aliis dilectis olim juvandis discurrendum. Ad alios juvandos juvat imaginari, dum pullat pauper domum, dum lamentabili voce exposcit eleemofynam, hunc pullum, hanc vocem esse vocem miserandam animarum purgatorii. Suggestur ex S. Aug. consilium, ut ad lectum collocetur pxi-

pidula, cui qualibet die aliquem obolum lectum petiturus in eleemofynam pro animabus erogandam injiciat, potest id precipue fieri post examen vespertinum, multaque proportionata pro peccatis pixidula injicienda.

Liberalem in dandis eleemofynis pro animabus juvat exercitus animarum. Juvatis, quæ de eleemofynis dicta sunt, apponere historiam. Duo Duces varia pugna inter se conflegebant, quorum alter vocabatur Eusebius Sardiniae Dux, alter Ostorgius Dux Siciliae. Erat autem Eusebio summum studium circa defunctos in celebratione Missarum, in largitionibus eleemofynarum, in decimis omnium rerum suarum solvendis. Praeterea unam civitatem suarum, quam abundantior habebat, Deo & liberandis fidelium animabus constituit, neque inde aliquid in suum usum accipiebat: ibi pauperum maximam turbam reficiebat & vestiebat. Missarum verò celebritas passim per Ecclesias fiebat, unde & hanc urbem civitatem Dei vocabat. Ostorgius urbem hanc insidiis aggressus cepit; quod ubi Eusebius audivit, ita graviter ferebat, ut diceret: se malle dimidium regni amittere quam hanc civitatem Dei. Exercitu verò advocato hostem insequitur. Interea deputati custodes castrorum ex eminentiore loco circumquaque perlustrabant omnia. Tum ecce Albatorum acies militum à longe apparuit. Custodes plurimam nivei exercitus aciem in niveis equis cum niveis vexillorum signis, & candida armatura adventantem advertunt, statimque Principi nuntiare intendunt. At ille inter spem merumque capto consilio à Primatibus suis 4. idoneos viros praemittit, qui percunctarentur eos, pacificine, an hostes adveniant. Legatis illi respondent, nos de familia summi Regis sumus & nunc domino vestro ad debellandum hostem venimus adjuvatores fidelissimi. Eusebius his aliisque auditis contra 60. hostium millia securus procedit, praecessit enim ille Albatorum exercitus, qui 40. millia (ut videbatur) duxit in aciem contra Ostorgium. Ostorgius pavescens nimium praesertim cum graves in illum minas adderent, rogabat pacem, promittens temeritatis suae quamcunque vellent satisfactionem. Pax conclusa, Ostorgius dupliciter restituit omnia, atque insuper se cum suis omnibus Eusebio tradidit. Tum candidus exercitus allocutus Eusebium (subtilius qui essent sciscitantem) Nos, inquit, sumus defunctorum animarum, quas tuis beneficiis & eleemofynis aeterna requie donasti. Satage, ut & alii multi per te redimendi adhuc in pace requiescant, qui tibi unacum liberatis indulgentiam & gratiam ipsius Judicis aeterni exposcant. His dictis, itinere, quo venerant, visi sunt redire.

Haec ex relatione Domini Abbatis Majoris, qui in conventionem horum duorum Principum captivus fuit adductus. Hanc etiam mirabilem historiam recitat Pinellus de altera vita. l. 1. c. 28. & alii. In ipsa quoque historia Sardiniae reperitur. Utinam illi, qui insanas expensas quotidie faciunt in numerosas famulorum, equorum, canum etiam turbas, pro animabus purgatorii illas facerent.

Indulgentiis animabus applicabilibus juvanda purgatorii animarum, docet Praepositus Indulgentis tract. de indulg. q. 14. dub. 10. & est tuis animarum communissima Theologorum doctrina, quod purgatorii quando datur indulgentia applicanda pro de-juvandae, functis, non sit necesse eum, qui opus praescriptum exequitur, esse in gratia, sed sufficere, ut anima, cui promerenda est indulgentia, sit in gratia, & Diana. p. 5. tract. 12. Resol. 38. Unde ait ille: nemo excusatur, qui indulgentiam defunctis applicabilem illis non applicat, nam & justis & peccatores illam obtinere possunt.

Media duo specialia juvandi animas. 1. Media Ut offeramus Deo pro animarum refrige-duo sperio, quidquid unquam vel patienter passuri cialia ju-sumus mali vel facturi boni, sive cogitatio-vandi ani-ne, sive verbo, sive opere, re planè nullas. excepta, de qua nobis est liberum disponere. Secundum medium. At potestne aliquid plus dari, cum omnia data sint? Excogitavit aliquid plus ingeniosus amor, ut praeter dicta, quae passuri vel acturi sumus, ut easdem animas omnium suffragiorum, quae unquam pro nobis in hac vita vel post hanc vitam fient hæredes, ex assè scribamus. Ita P. Hernandus Monsoyus (ut scribit P. Joannes Rho in variis virtutum historiis l. 1. c. 2. §. 3.) secum reputans post fata non sibi amplius integrum fore in egen-tissimas humanæ opis animas in purgato-rio detentas opportuna conferre beneficia, novo ausu, pioque ingenio legi fraudem facere conatus est. Nam quidquid sibi vita functo sive in precibus, sive in sacrificiis, sive in quocunque genere juvamentorum obventurum erat, proprio chirographo in poenarum purgatoriarum socios sui planè incurius totum ex assè transtulit, invenitque homo acutè pius modum, quo steriles meritorum flammæ sibi faceret esse frugiferas. Notat autem P. Jacobus Munfordus in tract. de miseric. fidelibus defunctis exhibenda cap. 15. pro quolibet ex nostris illa ipsa hebdomada, qua moritur, duo sacrorum, & totidem rosariorum millia dicantur, ea scilicet, quae pro defunctis extra Provinciam dicuntur praeter suffragia in sua Provincia, domo, pro se facta. Nota. Potest cautela gratia haec quasi conditionata clau-

clausula addi, dum offeruntur supra dicta pro animabus. *Quantum divina voluntati consentaneum est, ceditque ad maiorem Dei gloriam, offero pro animabus &c. hac hac &c. Hac, inquam, omnia ad dictum finem offero, quantum è maiore Dei gloria, divinaque voluntatis beneplacito à me fieri potest.*

295. Actus complectens plures alios pro fidelibus defunctis. Volo hac facere, ut animas charissimorum meorum fratrum in gratiam plurimam, quas in purgatorio patiuntur, per deum, quantum possum, subletem, gloriamque celestis possessionem illis accelerem. Ut excellentissimæ divinæ Majestatis honorem, gloriæque maximum augmentum procurem. Ut benefactori meo liberalissimo gratissimum obsequium, & gratiarum actionis genus reponam. Ut honorem divinum, quem per innumera peccata mea læsi, & violavi, meliore modo, quo possum, reparem, & restituam. Ut denique Christo ipsi ejusque Sanctissimæ Matri, S. Josepho, Sanctis NN. & omnibus Sanctis obsequium longè acceptissimum præstem. Ecce mihi Deus animarum amator zelosissime & tenerrime offero tibi hodie pro refrigerio animarum, vel talis animæ in purgatorio, non solum omnia bona opera, quæ hodie facturus sum, vel ab alio quovis pro me hodie fient, sed & omnia, quæ ullo unquam tempore facturus sum opera bona, vel quæ ullo unquam vitæ meæ totius tempore ab ullo alio pro me fient, & omnia & singula suffragia, quæ post mortem meam pro anima mea ullo unquam tempore offerrentur, quantum hoc ex maiore tua gloria, divinæque tuæ voluntatis beneplacito à me fieri potest, accipe, o dulcissime Jesu! exigam hanc oblationem meam, quam pro animabus tibi dilectissimis facio, & omni possibili affectu ex corde facere desidero. Plura vide de juvandis animabus purgatoriis in tract. de misericordia fidelibus defunctis exhibenda, auctore P. Jacobo Munfordo Anglo Soc. Jesu, Leodii 1647. edito.

S. Ramberto Episcopo Sacerdos olim jejuniis defunctus dixit se cruciari, quod salutis suæ juvatur negligens, parum gravis, sæpe otiosus, olim mihi cibo & potioni deditus fuisset in vita, li- nus temperandum se tamen, si pro eo jejunaret 40. tantiam dies pane, sale, aqua, contentus, id cum servans, fecit, postea ille liber per alium gratias egit, ac Episcopo celestem gloriam revelavit. P. Nadasi in Ann. Coelest. die 4. Februa.

P. Hieronymus Carvalius Lusitanus cum Beatissimæ mortis aliquando formidaret purgatorium, in purgatorio, Beatissimam illi dixisse: Metum deponeret, se enim non solum in hac vita sed etiam in purgatorio gementium Advocatum. catam esse. Dictus Pater adeo paupertatis amans erat, ut in ejus veste numerati essent 90. Centones. P. Nadasi in Ann. dier. memorab. 24. Octob.

De Achillis hasta vulgatum est eam vul- nerandi & sanandi vim habuisse, hoc de tio sanat mortificatione persancte affirmari potest, animam, quod dum nos vulneret in corpore, sanat in anima, ne illa tanta tormenta in purgatorio, quanta passura fuerat, alias patiatur.

Defunctorum cum vivis amica expositio.

Ignibus urgemur, flammis torquemur amici, Non tamen iste movet corda remota dolor.

Eheu nos desiderio flagramur, ad illum (Qui Deus est) fontem, torquet acerba sitis:

Non tamen è nostris non invenitur amicis, Qui è Salvatoris fonte propinet aquas.

Non urget cognatus amor, matrumque patrumque

Vel fratrum, non ah! non pius urget amor.

Omnia nos dedimus bona, tu hæres dives in illis

Non das è multis impie, pauca bonis, Ah feriant lachrymæ nostræ nunc peccus, ut illæ

Non sint post animæ pondera justa tuæ.



CA-

CAPUT XVII.

De Pœnitentia.

Cum de peccatis in genere & specie; de malitia eorundem, de pœnis, quibus peccata divina punit justitia, actum fuerit, restat agendum, quomodo delenda sint peccata, ad quod dum omnino necessaria sit pœnitentia, de hac exactius agendum erit.

296. Pœnitentiam pro peccatis ita describit S. Gregor. Hom. 34. in Evangel. Pœnitentiam agere est perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare. S. Aug. verò Serm. 7. de temp. ita eandem describit. Pœnitentiam Dei; quando sic pœnitens, ut tibi amarum sapiat in animo, quod ante dulce fuit in vita.

Hinc patet, ad pœnitentiam has requiri conditiones, 1ma Est agnoscere suum peccatum, & ita David agnoscebat, dum diceret: *Iniquitatem meam ego cognosco & peccatum meum contra me est semper.* 2da. Est odio prosequi, detestari, abominari peccatum, de illòque dolere, ut fecere Petrus & Magdalena. Sciendum tamen absque exteriori planctu potest esse vera pœnitentia, dummodo sit interior in corde, & in voluntate dolor, quod sit, dum peccatum alicui displicet, ita, ut vellet se nunquam peccasse, etsi amaritudinem & dolorem non sentiret in corpore. 3tia est, ut pœnitens firmiter statuatur emendationem, velitque efficaciter emendare vitam, quemadmodum monet Propheta Ezech. 18. *Projicite à vobis omnes pravitationes vestras.* 4ta conditio est ex institutione Christi ad pœnitentiam necessaria sincera plena peccatorum confessio coram Sacerdote facta. 5ta est, pati pœnam, subire pœnitentiam, seu satisfactionem pro peccatis implere. Inde patet non quamlibet pœnitentiam placere Deo. Egit pœnitentiam Judas, confessus est peccatum, restituit, quod acceperat, & tamen mala fuit illius pœnitentia, non petiit enim sicut Petrus remissionem peccati sui. Egit pœnitentiam Antiochus, sed male: siquidem non habuit efficax emendandi propositum. Multi egerunt pœnitentiam pro peccatis, fleverunt, & nihilominus condemnati sunt, quia non integrè confessi sunt.

Proprietates verò veræ pœnitentiæ sunt, 1ma. Non debet differri pœnitentia, præsertim ad mortem. Ita monet Spiritus S. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Eccli. 17. v. 26. *Ne demorèris in errore impiorum, ante mortem confitere.* Hic est impiorum error differre pœnitentiam usque ad mortem. Nemo est, maxime etiam impius, qui vellet ad infernum ire, quilibet dicit, agam pœnitentiam, si quærat: quando? Respondet proxima solemnitate, corde tamen intelligit in morte, ut si confitetur, facit id tantum superficialiter sine sufficienti expressione peccatorum, circumstantiarum. Sed multum errat talis homo, tribus enim falsis nititur principiis. 1mum. quod confitebitur in mortis articulo, 2dum. quod bene confitebitur, 3tium. quod, dum bene confitebitur, in illo articulo salvus erit. At verò 1mum fundamentum incertum est, qualis enim erit confessio, dum mors subitanè insperatè ingruet. 2dum quoque fundamentum incertum, cum morte instante bene confiteri valde difficile sit; necesse est enim, ut bene in memoriam revocentur peccata, in illa autem infirmitate, doloribus, angoribus quomodo id perficietur. Ad bonam confessionem requiritur sincerus dolor de peccatis, & propositum emendationis; quomodo autem hæc eliciet peccator, in ejus corde toto vitæ tempore radicata peccata, quomodo sperare potest in morte Dei gratiam efficacem, quam multoties in vita contempsit. Est misericors Deus, & tamen tot Gentiles, Turcas, Hæreticos, malos Christianos detrusit ad infernum. Misericors est, sed simul & justus. *Dulcis & rectus Dominus.* Psalm. 24. v. 8. 3tium quoque fundamentum debile est. Dato enim, quod quis sic differens pœnitentiam ad mortem bene confiteatur peccata sua cum debito dolore &c. Quis tamen sponsor, quod si aliquanto tempore supervixerit, si tentationibus dæmonum, qui sunt optimè gnati illius inclinationum, qui in illo articulo maxime illum impetent, resistet, si non succumbet illorum tentationibus, quibus toties succumbere assuevit. Incerta igitur hæc fundamenta.

Audiamus potius Spiritum S. monentem omnes Jerem. 13. v. 16. *Date Domino Deo vestro gloriam, antequam contenebreat, & antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos.* Danda gloria Deo, antequam contenebreat, non expectanda mors, in qua nemo potest operari, in qua ob-

297. Pœnitentiæ proprietates.

obscurabitur intellectus lumen, adeoque non bene representabit bonitatem Dei, malitiam peccati consequenter, non adeo excitabit voluntatem ad sinceram poenitentiam; Ad hæc in nostra migratione hinc ad vitam alteram superandi erunt *montes caliginosi*, scilicet tot difficultates ad faciendam bene poenitentiam, imus mons morbi, dolores, angores, indispositio capitis. 2^{us} Debilitas virium ad peragenda opera etiam naturalia, quanto magis supernaturalia. 3^{ius} Cura valetudinis, dispositio bonorum, medicamentorum usus. 4^{us} Mali habitus passionum, quæ communiter tunc solent concitare ad iracundiam, mororem, timorem. In his montibus caliginosis latent prædones infestissimi, demones scilicet, qui erumpent ex insidiis ad deprædandam miseram animam, quam difficile superabuntur isti montes, quam multi ex illis in profundum inferni præcipitabuntur. Quare nunc, dum sani sumus, superemus has difficultates, eradicemus malos habitus, compescamus passionum, non fidamus temerè nostris viribus, ne in nos cadat illa censura Job. 24. v. 23. *Dedit ei Deus locum poenitentiae, & ille abiit in superbiam.* Multa exstant exempla male morientium, qui differebant poenitentiam. Tradit P. Caraffa in Peregr. 3. qui differebat poenitentiam, respondisse. Quid mihi proderit poenitentia, jam condemnatus sum, Christus Crucifixus illi apparuit dicens: Ego pro te mortuus sum, major est misericordia mea, quam peccata tua, age poenitentiam, & ego miserebor tui. Sed ille iterum repetiit, magnus peccator sum, quid mihi proderit poenitentia, condemnatus sum. Dixit iterum Christus: Ego pro te passus, condemnare te nolo, tantum modo fac poenitentiam. Sed dum neque his verbis emollitum fuit cor ejus, Christus depromptum de latere suo sanguinem projecit in faciem illius, dicendo: Sanguis hic erit mihi testimonium in extremo iudicio, quod noluisti habere meam misericordiam. Alter male vivendo sperabat se dicturum in morte hæc solummodo verba: *Deus propitius esto mihi*, & se per hæc verba salvandum, sed illum fecellit spes, quodam enim tempore, dum equo insidens per pontem pergeret, perterrefactus autem equus cum illo in prætereuntem fluvium laberetur, locum illorum verborum: *Deus propitius esto mihi*, dixit: Dæmon rapiat omnia, & animam & corpus, sicque misere haustus flumine interiit. P. Caraffa.

Exempla male morientium, qui differebant poenitentiam. Tradit P. Caraffa in Peregr. 3. qui differebat poenitentiam, respondisse. Quid mihi proderit poenitentia, jam condemnatus sum, Christus Crucifixus illi apparuit dicens: Ego pro te mortuus sum, major est misericordia mea, quam peccata tua, age poenitentiam, & ego miserebor tui. Sed ille iterum repetiit, magnus peccator sum, quid mihi proderit poenitentia, condemnatus sum. Dixit iterum Christus: Ego pro te passus, condemnare te nolo, tantum modo fac poenitentiam. Sed dum neque his verbis emollitum fuit cor ejus, Christus depromptum de latere suo sanguinem projecit in faciem illius, dicendo: Sanguis hic erit mihi testimonium in extremo iudicio, quod noluisti habere meam misericordiam. Alter male vivendo sperabat se dicturum in morte hæc solummodo verba: *Deus propitius esto mihi*, & se per hæc verba salvandum, sed illum fecellit spes, quodam enim tempore, dum equo insidens per pontem pergeret, perterrefactus autem equus cum illo in prætereuntem fluvium laberetur, locum illorum verborum: *Deus propitius esto mihi*, dixit: Dæmon rapiat omnia, & animam & corpus, sicque misere haustus flumine interiit. P. Caraffa.

298. 2da Proprietas poenitentiae est, ut, licet non possit esse plene satisfactoria, & æqualis peccatis, siquidem cum S. Thoma

docent Theologi, nullam puram creaturam posse satisfacere Deo pro uno peccato mortali, in quantum est offensa Dei, nihilominus sit æqualis peccatis poenitentia hoc sensu, quo majora fuerunt peccata, major quoque pro illis sit poenitentia. Ita docet Cyprian. Serm. de lapsis. *Quam magna deliquimus, tam granditer desicamus. Poenitentia crimine minor non sit.* Imò monet Propheta Baruch 4. v. 28. *Sicut enim fuit sensus vester, ut erraretis à Deo: decies tantum iterum convertentes requiretis eum.* Hortatur quoque Isaias c. 31. v. 6. *Convertimini sicut in profundum recesseratis filii Israel.* Quibus verbis significat Propheta, peccantes non modo elongare se à Deo, sed in quoddam abire profundum. Sicut etiam de illis alius Propheta dicit Osea 9. 9. *Profunde peccaverunt. Profunde sane peccant hi, quinon ex ignorantia, subreptione, sed ex malitia consulto peccant. Profunde peccant, qui exultant in rebus pessimis, de peccatis se jactant. Sicut de quopiam peccatore ait Spiritus S. Prov. 18. v. 3. Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit: sed sequitur eum ignominia & opprobrium.* Denique pessimi illi profunde peccantes, de quibus dici potest illud, quod de Pharaone cum suis Aegyptiis dictum est Exodi 15. v. 5. *Descenderunt in profundum quasi lapis.* Tales hi sunt, qui sæpius in peccatum labuntur ex habitu, qui tanquam lapide preffi è profundo emergere nolunt. Quod si verò poenitentiam cum gratia Dei egerint peccatores, in idem profundum projiciet Deus peccata eorum, juxta illud Michæ 7. v. 19. *Projiciet in profundum maris omnia peccata nostra.* Quam longam & arduam poenitentiam egerint pii homines pro peccatis suis. S. Petrus continuo flebat, adeo, ut in genis ejus exprimerentur lachrymarum decidentium vestigia. S. Magdalena 30. annos propè Massiliam in quadam abdita specu in maxima severitatis mortificatione peccata sua desiendo transegit. Eandem imitata est Maria Aegyptiaca, quæ 47. annos in deserto rigidam agebat poenitentiam. Otto III. Imperator injunctam sibi poenitentiam à S. Romualdo, pro homicidio scilicet, nudis pedibus peregrinationem ad montem Garganum instituendo & alias mortificationes peregit.

S. Torilleus audito tertio galli suis repente humeris insidentis cantu antiquas turpitudines deseruit, 40. annos sub dio in jejuniis & variis mortificationibus transegit. An. Cælest. 16. Mart.

Qui peccans torpet, somno gravatur iniquo, Surgit, dum vigilans acriter urget avis. Errantem revocans peccati noctis ab umbris, Significat trinā, gratia, voce, diem.

Ter-

299. Tertia vera poenitentiae proprietas est, ut sit continua aut saltem per frequens per proprietas totam vitam, ita docet S. Aug. Epist. 108. ad Seleucian. *Poenitentia bonorum & humilitatis, ut sit lumen poenitentiae, in qua peccata tundi-mus, dicentes: dimitte nobis debita nostra.* Habemus exemplum Regium Davidis, qui etsi habuerit revelationem dimissum sibi esse contrito peccatum, nihilominus dicebat Psal. 50. *Peccatum meum contra me est semper. Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Lavabo per singulas noctes lectum meum, & stratum meum lachrymis rigabo.* Et nos quomodo cessabimus ab actibus poenitentiae, cum non simus viri secundum cor Dei.

4ta Proprietas poenitentiae est, quod debeat esse constans & fortis contra relapsum, nam uti loquitur Sapiens. Eccli. 35. v. 3. *Deprecatio pro peccatis est recedere ab iniustitia.* Quare poenitens diligenter vitare debet occasiones peccandi, & dicere cum Psalte Regio, Psal. 17. 24. *Et ero immaculatus cum eo, observabo me ab iniquitate mea.* Proximæ ergo occasiones peccandi, in quibus scilicet frequenter quis peccavit, habetque jam hac in parte experientiam, omnino vitandæ sunt, eo si haberet quis causam utilem aut honestam illas non vitandi, & qui illas vitare nollit, et si posset, incapax absolutionis esset juxta institutionem Innocentii XI. qui contrariam aliquot Theologorum doctrinam condemnavit A. D. 1679. Remotiores verò peccandi occasiones, etsi non sub tam stricta obligatione vitandæ sunt, perfecta tamen poenitentia jubet illas vitare. Porro tentaret Deum, qui se sponte graviter peccandi periculo occasionum male se committeret. de talibus dicit David Psal. 77. v. 41. *Conversi sunt, & tentaverunt Deum: & sanctum Israel exacerbaverunt.* Debet ergo poenitens circumspicere causas lapsus sui, illasque vitare juxta monitum Apostoli 1. Cor. 10. v. 12. *Qui se existimat stare, videat, ne cadat.* Causas verò has nostri lapsus P. Paulus Segneri supra dicta verba in Manna 14. Januar. numerat 4. interiores, 4. itidem exteriores. 1ma. Interior lapsus causa debilis visus, propter quem sæpè cæci impingunt, per quod intelligitur indeliberatio, & inconsideratio istius, quod acturi sumus. 2da Causa debilitas virium, quapropter pueri & senes sæpè labuntur, per quod intelligitur focordia in peragendis operibus. 3tia Causa crassities, quare crassi propter pondus corporis facile labuntur, per quod intelligitur nimia corpori indulgentia, commoditatum usus, & nimia quæstio. 4ta Causa præproperus incessus fidendo viribus suis, quapropter tales cespitant, impingunt, per A. P. Kviatkovski, S. J. Collectanea Ascerica.

quod intelligitur præsumptio, aut nimia sui fiducia. Exterior verò lapsus causa 1ma lubrica via, per quam quis graditur, per quod intelliguntur periculosa occasiones, quibus se aliquis committit. 2da Causa sunt casses, laquei latenter structi, quare frequenter volucres in illos incidunt: per hoc autem intelliguntur tentationes diaboli. 3tia Causa est, dum aliquem alii propellunt, per hoc autem intelliguntur malæ persuasiones, aut mala exempla amicorum. 4ta Causa quus nimium, dum quis illud tolerat, hac enim de causa sub onere cadit, per hoc autem intelligitur duratio in aliquo peccato, quæ incitat hominem ad aliud peccatum, uti ait Proph. Isai. 24. v. 20. *Gravabit eum iniquitas sua, & corruet, & non adjiciet, ut resurgat.* Hæ igitur causæ labendi diligenter poenitenti vitandæ.

Dat insuper hoc salutare monitum poenitens. Non dantur locus te locum dare diabolo. Nam quemadmodum diabolo. dum nemo prudens permittit accessum ad domum suam draconi pestilenti, aut lupo ad ovile, vel furi ad gazophilacium, in quo aurum conservat, ita non dandus accessus ad cor dæmoni. Quinam verò dant locum diabolo? Non ii, qui libere eidem aperiunt fores cordis; siquidem hi jam se illi subdunt, sed illi, qui eum propius accedere permittunt, qui auscultant ejus suggestiones instar Evæ, scilicet qui otio sunt dediti, custodiam sensuum negligunt, passionum iræ, amoris, timoris &c. tempestive non comprimunt. Non dant autem illi locum diabolo, qui semper habent mentem occupatam bonis cogitationibus, videns autem occupatum & intentum aliis dæmon, etsi intret per oculos, & aures, retrocedit. Quare quamprimum advertis pulsantem ad cor tentationem, nihil illi responde, sed statim aliò mentem verte, cogita de 4. novissimis, de æternitate, de Christo Crucifixo, aut saltem de aliquo urgenti negotio, non intrabit enim dæmon ad sic munitum cor. Plura P. Morawski in Amb. die 4. Lecti. 2.

Veteris testamenti purificatio Symbolum 300. erat poenitentiae, qua puritatem animi recuperamus. Præclare Nazian. Orat. 6. Nihil aliud Deus purus tanto in pretio habet, ac puritatem. S. Ambrosius l. 2. de poenis. qualis esse Facilius, ait, inveni, qui innocentiam servare debeat, rint, quam qui congrue egerint poenitentiam. Si quæras, quam ergo congruam Ambrosius vocat poenitentiam? Respondet ibidem: *Renunciandum saeculo est, somno ipsi minus indulgendum, quam natura postulat, --- se ipsum homo abneget, sicut quemdam adolescentem fabula serunt post amores meretricios* C c 2

pergre profectum, & abolito amore regressum, postea veteri occurrisset dilecta, quæ, ubi non interpellatam se mirata, putaverat non recognitam, rursus occurrens dixerit, ego sum; responderit ille, sed ego non sum ego. Unde bene Dominus ait: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.

Pœnitentia olim quàm se- vera.

Quàm rigida, longa, durâque fuerit olim in pane & aqua per plures annos peccatorum pœnitentia, liquet ex pœnitentia Romano, & ex Canonibus pœnitentialibus S. Basilii, S. Gregor. Nyssæ, Bedæ, Rabani &c. Denique apud Hispanos ægri & moribundi pœnitentiam agebant induendo habitum monasticum, & tonsuram suscipiendo, quæ ceremoniâ profitebantur Monasticen, unde si convalescerent, in Monasterio totam vitam degere debebant, nec ad sæculum redire poterant, ut patet ex Concilio Toletano 12. c. 2. Idque magno posteritatis exemplo fecit Wamba Rex Hispaniæ sub anno Christi 674. ut patet ex Mariana, & Baron. Anno Domini 680. Hac de causa Pœnitentiarii Pontificii Romæ virgam manu gestant; tum quia sunt Judices Apostolici in tribunali conscientiæ. Judici enim virga recta quasi index rectitudinis & justitiæ præfertur, juxta illud de Christo: *Virga directionis, virga Regni tui.* Psal. 44. 7. Tum quia in gravioribus, publicisque delictis præcipuè habentibus annexam excommunicationem olim Pœnitentiarii recitantes Psalmum *Miserere* reum virga verberabant, itaque absolvebant, uti & nunc in solemnibus ab excommunicatione absolutione fit. Ita S. Anno Archiepiscopi. Colonien, Henricum XII. Imperatorem pœnitentem durissimis verberum plagis afflixit. A. D. 1056. ut habet ejus vita apud Surium 4. Decemb. Hicque usus præcipuè valuit circa A. C. 1040. tempore B. Damiani, ut patet ex pluribus ejus epistolis, ac ex vita S. Dominici loricati, ubi 100. annorum pœnitentiam fieri ait vigesies recitando totum Psalterium cum continua flagellatione, unum enim Psalterium tale conficere quinque annos pœnitentiæ. Ita Henricus II. Angliæ Rex, quia occasionem dederat cædis S. Thomæ (uti habet ejus vita) Cantuariensis Archiepiscopi, pœnitens nudis pedibus venit ad sepulchrum S. Thomæ, ac in loco cædis ejusdem prostratus in terram apud pedes Episcoporum scelus suum cum lachrymis confessus, scapulas nudavit, ab eisque quinquies flagellationem suscepit, à singulis verò Monachis, qui numero erant 80. tres disciplinæ ictus subiit sub A. C. 1170. Quid vos delicati ad hæc? quo abiit priscorum pœnitentia? Audiamus quid de S. Paula scribat S. Hieronymus in ejus Epitaph. *Lectuli strata non habuit, sed super durissimam humum stratis ciliis quiescebat, si tamen illa quies dicenda est, quæ jugibus planè orationibus dies, noctesque jungebat illud implens de Psalterio, lavabo per singulas noctes lectum meum &c. ita levia peccata plangebant, ut illam gravissimorum criminum crederes ream; cumque à nobis crebrius moneretur, ut parceret oculis, & eos servaret Evangelicæ lectioni, agebat: Turpanda est facies, quam contra Dei præceptum purpurisso, & cerussa, & stibio sæpe depinxit, affligendum corpus, quod multis vacavit delictis, longus risus compensandus est stetu. P. Cornel. à Lap. in Matth. 4. v. 17. S. Pelagia pœnitens, opibus in pauperes dispersis, seram, at severam pœnitentiam egit. An. Cœl. 8. 8bris. Supra aquas lachrymarum Spiritus fertur Spiritus Dominus, Guilielmus Pepinus Dei ferebatur super aquas.*

In pelagum lachrymando Pelagia migrat amarum; Grande voluptatis quæ prius æquor erat. Hanc Metamorphosin perficit Spiritus ille, Qui pennis sacri textit amoris aquas.

In pelagum lachrymando Pelagia migrat amarum;

Grande voluptatis quæ prius æquor erat.

Hanc Metamorphosin perficit Spiritus ille, Qui pennis sacri textit amoris aquas.

S. Gregor. in Joan. Hom. 34. *Ecce ipsa divina misericordia pollicetur, dicens Lucæ Qualis 15. Gaudium erit in cælo super uno peccatore pœnitentiam agente, & tamen per Prophetiam esse de Dominus dicit: quia quacunque die justus peccaverit, ut caverit, omnes justitiæ ejus in oblivione erunt sit digna coram me. Pensamus, si possumus, dispensationem supernæ pietatis, quæ stantibus, si ceci-derint, minatur poenam, lapsis verò, ut surgere appetant, promittit misericordiam, illos terret, ne præsument in bonis, illos refovet, ne desperent in malis. Justus es, iram pertimesce, ne corruas; peccator es, præsume de misericordia, ut resurgas. Cum deinde narrasset S. Doctor quendam Victorinum, seu Emilianum, qui in sæculo adhuc inter rerum opulentiam, in qua plerumque regnat carnis culpa, in quodam facinore lapsus est, religionem deinde ingressus, sanctam vitam egit, magnam mortificationem adhibuit, ad orationes secretiora quæsit &c. cum aliquando noctu egressus esset ex Monasterio, Abbas illum lento pede secutus, & vidit in secreto montis prostratum orantem, expectare voluit, quando surgeret, ut ipsam quoque longanimitatem orationis exploraret, cum subito cœlitus lux emissa super eum fusa est, qui in oratione prostratus jacebat, tantæque se in loco illi claritas sparsit, ut tota pars regionis illius ex eadem luce candesceret, quam Abbas ut vidit, intremuit & fugit. Cumque frater domum rediisset, requirere eum studuit Abbas, quid factum esset? At ille primò occultare voluit*

illam lucem, sed deprehensus ab Abbate fassus est illam lucem de cælo descendisse, imò etiam addidit se audisse vocem. *Dimissum est tibi peccatum tuum.* Hic S. Doctor discurre, quòd longè fuit inferior iste peccator meritis quàm Saulus, hic tamen vocem de cælo audiit: *Quid me persequeris?* Ille, *Dimissum est tibi peccatum tuum.* Dátque discrimen S. Doctor, quia Saulus propter superbiam vocem increpationis, iste verò propter humilitatem vocem consolationis audit: hunc, quia humilitas straverat, divina pietas erigebat, illum, quia superbia crexerat, divina severitas humiliabat. Paulus non habebat, quòd lugeret, postquam in Christum credidit, & tamen priora deiebat dicens 1. Cor. 15. 9. Non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei. S. Ambros. l. 5. in S. Luc. S. Francisca centies pectus pugnis quotidie contundebat, cor ad dolorem pro peccatis & amorem Dei sic provocans. P. Nadasi in Ann. Cœl. 9. Mart.

Pœnitentia etiam pro præteritis.

Pœnitentia frequentata.

302.

Pœnitentia filii prodigi ostendit qualis etiam non sit esse debeat.

De filio prodigo Lucæ 15. nota parabola, qui luxuriose vivendo portionem à Patre acceptam ex integro perdidit, ad maximam egestatem devenit, filiquis porcorum pasci necessum habuit, in illo sanè spectabatur peccatoris malitia, & miseria, at in redeunte ad Patrem, vera & verè pœnitentis imago, de illo Lucæ 15. v. 17. *In se autem reversus, dixit: Quanti mercenarii in domo Patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereor.* P. Cornel. à Lap. hic. *In se reversus Syrus ad animam suam, id est, ad cor, ad mentem rediens, & sapere incipiens. Interlinearis. bene in se revertitur, qui à se recessit, fuerat enim quasi extra se, & mente captus, sed vexatio dedit intellectum, & fames docuit sapere.* Operarii servi & qui pro mercede diuturna in domo Patris mei abundant panibus, imò & carnibus, & obsonio. Ego autem, qui sum filius, hic fame pereor, vix filiquis ventrem impleo. Sic Deus solet voluptariis voluptates adimere, famem, morbos &c. immittere, ut ad cor redeant, ex quanta felicitate ad quantam miseriam prolapsi. Hujus prodigi filii exemplo discite illud. *Præcipitis consilii affecta pœnitentiæ. Mali principii malus finis.* Et illud: *Ne à pudendo vincaris hostis, voluptates spectas abeuntes; voluptas esca malorum.* Mystice mercenarii sunt, qui spe bonorum temporalium Deo & virtuti serviunt, servi sunt, qui timore poenarum, filii, qui ex filiali amore Deo obsequuntur. Sublimius Glossa. Mercatorii sunt, qui futuræ mercedis intuitu dignè operari satagunt, qui abundant panibus, id est, quotidianis supernæ gratiæ reficiuntur alimentis, servus ergo est, qui timore poenæ temperat

à vitis, mercenarius, qui spe & desiderio regni cœlorum, filius, qui amore boni Patris, v. 18. *Surgam, & ibo ad Patrem meum, & dicam ei: Pater, peccavi in cœlum, & coram te.* Surgam ait Interlinearis, quia me jacere cognovi; prolapsus enim sum ad vitia & idola. Pulchrè ait, surgam, inquit S. Hieronymus Epist. 146. Patre quippe absente non steterat, peccatorum jacere, justorum stare est. *Et dicam ei: Pater, peccavi in cœlum, & coram te.* Hæc prima est Confessio, inquit Ambrosius, apud authorem naturæ, præfulem misericordiæ, arbitrium culpæ: sed et si Deus novit omnia, vocem tamen tuæ confessionis expectat, quia allevat pondus erroris, quisquis ipse se onerat, & accusationis excludit invdiam, qui accusatorem prævenit confitendo. Frustrà autem velis occultare, quem nihil fallas, & sine periculo prodas, quòd scias esse jam cognitum. Porro Deus justè ac congruè à peccatore exigit peccati confessionem. Tum quia reus se humiliare, & reatum suum fateri debet, si ab eo velit absolvi. Tum quia sicut stomachus crudis cibis vel humoribus plenus vomitione purgandus, sic & animus vitiosis noxis plenus confessione expiandus. Tum quia DEI Majestas læsa, quasi satisfactionem, reparationem honoris sui exigit. *Peccavi in cœlum, id est, peccavi gravissimè, ita, ut peccata mea clament quasi vindictam in cœlum, aut per hebraismum, in cœlum, id est, in Deum, qui in cœlis habitat, & quem quasi cœli Regem & Præsidentem hebræi nomine cœli significant.* 3tio. propriè in cœlum, quia à Deo vocatus in cœlum, cœloque destinatus terram prætuli cœlo, carnem spiritui. 4to. Peccavi in cœlum, quia cœlum est mihi patria, quam prodegi & perdidit. 5to. Peccavi in cœlum, id est, in Angelos cæterosque cœlestes, in quibus quasi cœlo Deus residet, ait Interlinearis, Sic & August. quæst. Evang. l. 2. 6to. S. Ambrosius, quia cœlestia bona dissipavi. *Et coram te; quis solus es spectator omnium,* ait S. Chrysostomus, à quo nec in corde mendata abscondi possunt. Rursum coram te, id est, te vidente & spectante v. 19. *Jam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut unum de mercenariis tuis.* Non sum dignus vocari filius tuus, qui servus malui esse idolorum, ait S. Hieronymus, & vitiorum, fac me sicut unum de mercenariis tuis. q. d. fac me unum de infimis fidelibus, v. g. pœnitentibus publicis. Olim enim qui pœnitentiam publicam agebant, non miscebantur publicam cæteris fidelibus in Ecclesia, sed ad ejus pœnitentiores jacebant genu flexi, & supplices, omnium orationes & veniam flagitantes, quæ non lem egit S. Fabiola teste S. Hieronymo in miscellan. ejus Epist. ep. 30. *Quis hoc crederet, inquit, tuis,*

Confessionis necessitas.

303.

quit, ut post mortem secundi mariti sacrum indueret, & errorem publice sateretur, & rota urbe spectante Romana - - staret in ordine penitentium, Episcopo, Presbyteris, & omni populo collachrymantibus &c. Porro hæc verba, ait S. Augustinus, sunt penitentiam meditantis (filii prodigi) nondum agentis; non enim jam dicit Patri, sed dicitur se promittit, cum venerit. Denique sicut fumus præcedit incendium, sic flammam fidei & charitatis præcedit peccatorum confessio, ait Primasius. Quare sicut fumus vi ignis illius flammescit, sic confessio vi contritionis exardescit & in charitatis flammam transit. v. 20. *Et surgens venit ad Patrem suum. Cum autem adhuc longè esset, vidit illum Pater ipse, & misericordia motus est, & accurrens cecidit super collum ejus, & osculatus est eum. Cum adhuc longè esset, Antequam penitentiam animo conceptam verbis exprimeret & opere expleret, prævenit eum Pater. Ubi nota miram Dei in peccatores penitentes clementiam & condonandi celeritatem, quia Deus hominum penitentiam sua misericordia & benignitate antevertere solet, ait Titus & Nyssen. Vidit illum lacerum, squallidum, plorantem &c. Et misericordia motus est. Græcè significantius intimis visceribus commotus est, ac de filii miseria quasi de sua intemè condoluit. Accurrens præ nimio gaudio, ait Euthym, non expectavit, ut ille adesset, sed prior occurrit, neque id utcunque, sed accurrit, ut appareat amoris vehementia. Cecidit &c. Et osculatus est eum. S. Chrysost, osculatus os, inquit, per quod emissa de corde confessio penitentis exierat, amplexus, & oscula signa sunt tum veniæ & reconciliationis, tum singularis amoris & benevolentiae, tum gaudii & exultationis, quo Deus & Angeli mirificè gaudent super uno peccatore penitentiam agente. Hoc enim demonstrare hic vult Christus, ut jam sæpius monui, v. 21. Dixitque illi filius: Pater, peccavi in cælum & coram te, jam non sum dignus vocari filius tuus. Cupit per gratiam fieri, qua fatetur se indignum esse per meritum, ait Interlinearis. Porro omittit hic To. fac me unum è mercenariis tuis, quia sicut Pater ex amore & gaudio verbum ejus interrupperat dicens: cito proferte stolam &c. sive quia amplexus, & osculum Patris ei hoc desiderium excusserunt, & filiationis spem dederunt; Titus tamen censet eum hoc dixisse, sed à Luca omissum esse quasi ex dictis sat cognitum. v. 22. Dixit autem Pater ad servos suos: cito proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manus ejus, & calceamenta in pedes ejus. v. 23. Et adducite vitulum saginatum & occidite, & manducemus, & epulemur. Servi sunt Angeli vel Sacerdo-*

tes, ait Theophilactus, vel prædicatores, ut vult S. Augustinus, hi autem sunt servi & administri reconciliationis cum DEO. Stola primam, id est, pristinam, qua ante abitum uti solebat in domo Patris, quæ erat vestis pretiosa, & usque ad talos demissa, quam in domo Patris reliquerat viatoris habitum assumens. Annulum aureum, qui index est hominis liberi, & divitis vel nobilis aequè ac calceamentum; servi enim incedebant sine calceis nudi pedes, liberi vero calceati. Vitulum saginatum. Græcè vitulum illum scilicet singularem, quem saginari jussit in festum, & epulum aliquod sollempne, quale nunc occurrit. Porro hæc omnia, stola prima, annulus, & calcei, & vitulus saginatus significant 1. gaudium Patris, id est, Dei & Angelorum exultationem de peccatore penitente & converso. 2do. Peccatorem in eundem aut etiam meliorem quàm ante peccatum habuerat statum à Deo clementissimo restitui. Possunt tamen sigillatim singula ita adaptari cum S. Aug. Hierony. Beda, ut per stolam primam accipiamus non innocentiam, hæc enim ac virginitas semel amissa nulla Dei potentia reparabilis est, sed pristinam gratiam ac charitatem. Unde Interlinearis stolam primam interpretatur vestem Spiritus Sancti, quæ nos certificat de immortalitate hereditatis habenda. S. Ambrosius amictum sapientiae, S. August. dignitatem, quam amisit Adam. Per annulum accipe imaginem Dei expressam, quam varii in variis virtutibus collocant; Per calceamenta in pedibus significatur promptitudo, & cursus ad actus virtutum præsertim ad prædicationem Evangelii. Penitentes enim maxime sicut aliorum penitentiam & salutem. Ita S. Hierony. Ambros. Beda, & August. Vitulus saginatus est Christus, tum in Eucharistia justos aequè ac peccatores post penitentiam carnis sua pascens, & saginans. Ita Interlinearis. Christus, inquit, est vitulus saginatus, id est, opprobriis satius, præcepit Pater eum adduci, id est, prædicari, & occidi, id est, ejus mortem insinuari, tunc enim cuique occiditur, cum credit occisum. Et manducemus & epulemur. Deus, inquit Euthym, edere dicitur ad latitiæ commutationem; Nulla enim, ait S. Hieronymus Ep. 146. potest esse jucunditas nisi Patre nobiscum celebrante convivium. Patria autem cibus, ait Beda, est salus nostra. Hanc parabola de filio prodigo quisque penitens facile sibi applicare potest. Plura vide num, 300.

2. Timoth. 2. 24. Servum autem Domini non oportet ligare: sed mansuetum esse ad Quomodo omnes, docibilem, patientem. v. 25. Cum deus modestia corripiant eos, qui resistunt veritati. dat penitentiam. nequando Deus det illis penitentiam ad penitentiam.

Stola prima quæ?

cognoscendam veritatem. Nequando Deus det illis penitentiam. P. Cornel. à Lap. hic. Non dat Deus penitentiam, fidem, charitatem eo modo, quo puero datur pomum, aut militi equus, penitentia enim non est instar pomi & equi; sed est actus liber voluntatis, qui ab alio dari propriè non potest, sed ab ipsa voluntate libera elici debet. Dicitur ergo Deus dare penitentiam, & alias virtutes, quia sua gratia excitat, & impellit liberum arbitrium, ut ipsum sponte sua ex se ipso cooperante gratia Dei penitentia aliarumque virtutum actus eliciat. Hinc nota 2do. Neminem à peccatis posse resurgere, & agere penitentiam, nisi Deus id illi dederit, & sua gratia ad hoc eum excitarit. Unde S. August. Enchiridii, c. 82. Non solum, inquit, cum agitur penitentia, verum etiam, ut agatur, Dei misericordia necessaria est, alioquin non diceret Apostolus de quibusdam. Ne forte det illis Deus penitentiam.

Penitentia mare crystallinum.

Apoc. 4. v. 6. vidit S. Joannes in conspectu sedis tanquam mare vitreum simile crystallino. Dionysius Carthus. Mare vitreum, inquit, est penitentia: quia penitentia est mare ob amaritudinem & copiam lachrymarum, simile crystallino ob firmitatem propositi de peccatis deinceps cavendis & vita nova ineunda. P. Cornel. hic.

Penitentia instituenda non ob temporalia.

1. Reg. 15. v. 24. dicebat Saul: Peccavi, quia pravaricatus sum sermonem Domini, & verba tua, timens populum, & obediens voci eorum. Cur tamen penitenti non dictum sicut Davidi: Transiit Dominus peccatum tuum. Nimirum respondet P. Salianus, non ingemuit à se offensum tam bonum Dominum, sed timuit duntaxat penam, vel illum ad penitentiam deduxit timor pudoris & ignominiae publicae, si forte Samuel, uti privatim coeperat, eum coram Senioribus populi argueret, & regno excidisse diceret, eo testimonio, ut erat summa in populo autoritatis, eundem ab ipso averteret. Hinc illud v. 25. Sed nunc porta quasi peccatum meum.

Penitentia in regnum restituit.

Anno mundi 3471. speciali Dei beneficio recuperavit sanitatem & regnum Nabuchodonosor expleto septennio penitentiae. De qua Dan. 4. v. 31. Ego Nabuchodonosor oculos meos ad cælum levavi, & sensus meus redditus est mihi: & Altissimo benedixi, & viventem in sempiternum laudavi, & glorificavi. Quæ ipsa oculorum in cælum elevatio lex speciali Dei gratia profluxit. Moraliter Tertull. de penit. in fin. ex hoc loco hortatur peccatores ad penitentiam, dicens: Mutæ animæ medicinas sibi divinitus attributas agnoscunt, cervus sagittâ transi-

xus, ut ferrum & irrevocabiles moras de vulnere expellat, scit sibi dictamno medendum, hirundo, si excacaverit pullos, novit illos oculare rursus de sua chelidonia. Peccator restituendo sibi institutam à Deo exhomologesim sciens, præteribit illam, quæ Babylonium Regem in regna restituit? P. Salian.

Ninivæ ad Deum conversi veniam obtinuerunt. Hinc discendum, quantum possit penitentia, quæ tantis peccatoribus misericordiam conciliavit. Præclare S. Bernard. Sermon. de S. Andr. penitentiam vocat. Ultricem vitiorum, altricem virtutum. Idem Sermon. 71. in Cant. Cibus ejus (Christi) penitentia mea, & cibus ejus salus mea, cibus ego ipse, mandor, cum arguor, glutior, cum instituor, decoquor, cum immutor, digeror, cum transformor, unior, cum confirmor.

A. D. 1341. In partibus Orientis Didymotichi vir quidam suspectam sibi de peccato uxorem occidere voluit, ni innocentiam suam candentis ferri nudis manibus tractione demonstraret: hæc ad Episcopum consilii gratia confugit, qui cognita mulieris culpa jussit eandem dictum ferrum tractare, cum jam penitentiam egisset, præstitit id mulier, virique furorem sedavit. Prohibitus est nihilominus postea modus probandæ innocentiae. P. Kwiatkiewicz. in An. Cœl.

A. D. 1253. Usurarium quemdam monebat Philippus Minorita, ut ageret penitentiam, sed ille surdas aures præbuit, impenitensque è vivis discessit, interim in suo morbum incidit Philippus ac subito exclamavit: Non possum modo, quando poteram, dā. Interrogatus quidnam designarent verba, respondit se vidisse animam usurarii illius ad infernum per dæmones ferri, quæ à se sed tardè postulabat opem. Idem. S. Margarita penitens viso inter lignorum struem sui lenonis cadavere, ad quod canis ductu pervenerat, feciditates antiquas pluribus lachrymis abluit, Crucifixo amplexu adhærens, ab illo rogata: Quid vis? Respondit: Nihil aliud præter te, Domine. An. Cœle. 22. Februa.

Tristem post nocuos ignes adverte favillam, Foetidus en inter mortua ligna focus. Hic, hic, Diva videns sceleris quàm foeda voluptas. Dirigit in solum fervida vota Deum.

S. Petrus de Alcantara mirabili Sancto-Felix per visionem confortatus migravit ad Dominum ætatis suæ An. 63. quem eodem momento in cælum ferri B. Theresia procul inde

de distans vidit, cum postea apparens dixit. O felix poenitentia! quæ tantam mihi promeruit gloriam. Breviarium Rom.

A. D. 430. S. Augustinus migravit in cœlum, cum 76. annos vitæ, muneris verò Episcopalis Hippone. 30. peregrisset. Dicere solebat, neminem, etsi esset sanctissimus, sine poenitentia ex hoc mundo migrare debere. Ipse Psalmos poenitentiales cum lachrymis decumbens recitabat. Adstetit integris viribus morienti Possidonius, qui id scripsit, dicitque: sacrificium fecimus pro illo, ipsum sepelivimus. Unde patet, quam ab antiquo usus fuit sacrificium Missæ pro defunctis offerendi. Baron.

Poenitentia non discendum vita. Scribit Lorinus oculatus testis, quem-tes vagire- dam ulularum confessarios mutasse, tandem in unum cœnobitam, qui illum absolvit, incidisse. Postea insperatè confessarius ad illum ægrotum vocabatur à duobus Ephebis, venit cum socio, videtque ambulantes, tunc joco se delusum esse conqueritur, at ille, qui mortuus jam fuerat, dixit: Propter te condemnatus sum, debebis esse particeps poenæ, qui fuisti culpæ. Mox immani hiatu terra panditur, quo ille unacum confessario absorbetur, socio præ terrore vix vivente. P. Hartung. Philip. 52.

Pro gravi- bus pec- catis gra- vis poenitentia. A. D. 867. Nicolaus summus Pontifex cuidam Cumaro, qui tres filios suos occiderat, assignavit poenitentiam, eamque scripto ad Episcopum Ronolardum expressit, ut tribus annis ante fores oraret, & per 4. annos non nisi concioni interesset, at per hos 7. annos à sumptione Sanctissimæ Eucharistiæ abstinere, carnibus ad mortem usque non vesceretur, nec vinum biberet 7. annis, nisi diebus festis, postea verò per 5. annos tribus non nisi vicibus in hebdomada vinum posset bibere, ita, ut 12. anni poenientiæ explerentur. Additurque concessum illi fuisse usum calceorum, sed tantum ad hoc iter, injunctum tamen postea, ut tribus annis nudis pedibus incederet. Baron.

In Constantinopolitano Concilio sub Adriano II. in actione 2da admissi poenitentes Episcopi, poenitentia illis assignata fuit, ut feria 4ta & 6ta jejunarent, usque ad festum Nativitatis Christi (inchoatum autem Concilium erat 5. 8bris.) ut qualibet die 50. vicibus genua flecterent, centies quotidie Kyrie eleison dicerent: etiam centies Domine peccavi. Centies item Domine ignosce mihi peccatori ac Psalmum cum & 37.

Poenitentia onera ferenda. S. Chrysologus Serm. 168. in illa verba. Ipse autem Joannes habebat vestimentum

de pilis Camelorum. Accepit tortuosissimi pilos animantis, nihil habentis recti, nihil gratia, nihil decoris. - - - tali poenitentia Magister indui debuit vestimento, ut qui à recti detorserant disciplina, ut deformes se totis formis dederant peccatorum magnis poenitentia sarcinis subderentur, adicerentur duris satisfactionis angoribus &c. Mel silvestre edebat, & adjicitur mellis cibus, ut amara poenitentia, dulcis misericordia temperaret.

Matth. 3. 8. Facite ergo fructum dignum poenitentia. Docet Baptista modum & me- Poenitentiam evadendi futuram iram, esse præsentia fructus poenitentiam, sed dignam, id est, ve digni.

ram, seriam, & condignam, q. d. facite ergo fructus dignos poenientiæ, non simulatos & fictos, non externos, non tales quales, sed veros, internos, & dignos, qui scilicet verè poenitentem decet, ac seriam poenitentiam indicant atque ex animo verè poenitenti proficiuntur, ut sunt lachrymæ, detestatio, & punitio peccatorum, ac vitæ, morumque seria conversio. Adde dignam poenitentiam esse cum mensura doloris & poenæ, respondet mensuræ voluptatis, & culpæ, & crescente culpa crescat & poena, & gravitas hujus illius quantitati respondeat. Longè enim gravio-rem poenitentiam facere debet adulter, quam fur, & homicida, quam adulter, & parricida, quam homicida. Unde singulis peccatis poenientiæ ex æquo decreta & admensæ sunt in Canonibus poenitentialibus. Ex æquo intelligerespectu criminum, & hominum, non Dei, qui est immensus & infinitus &c. Denique dignos poenientiæ fructus facit, qui conversus tanto studio servit veritati, quanto antea servivit vanitati, & diabolo, & tam ardentè amat Deum, quam antea amavit carnem & mundum juxta Apostolum Rom. 6. 19. Ita fiet illud S. Gregorii. Plerumque gravior est Deo fervens post culpam vita, quam securitate torpens innocentia. P. Cornel. à Lap. hic. Luca 7mo. 50. Magdalenæ poenitenti dixit Christus: Fides tua te salvam fecit: Fructus vade in pace. q. d. Vade secunda, tranquillè la, læta, & felix, quæ hætenus ob contritiæ pax.

scientiam scelerum fuisti dolens, mœsta, anxiosa, sollicita, infelix, peccata enim præterita tibi amplius non nocebunt, ait Euthym, nec conscientiam tuam amplius remordent, & lancinabunt, hic est fructus poenientiæ, remissionis peccatorum, conscientia à peccatis purgata, justæ & sanctæ, scilicet pax, serenitas, hilaritas, & gaudium Spiritus Sancti, quod omnia mundi gaudia longè superat & transcendit, juxta illud justificati ex fide pacem habeamus Rom 5. Simile Philipp. 4. 7. Prov. 15. 15. Secunda mens quasi juxta convivium. Plura P. Com.

P. Cornel. à Lap. hic. Non tantum ipsi poenitenti de sua poenitentia gaudium, sed etiam Angelo, & aliis hominibus. Magis de peccatore converso, quam de stante justo gaudium fit in cœlo, quia & Dux in prælio plus eum militem diligit, qui post fugam reversus hostem fortiter premit, quam illum, qui nunquam terga præbuit, & nunquam fortiter aliquid gessit. Sic agricola illam amplius terram amat, quæ post spinas uberes fruges profert, quam eam, quæ nunquam spinas habuit, & nunquam fertilem messem producit. S. Gregor. Mag. in Evang. hom. 24.

307. Poenitentia poenam Dei aver- tit. A. D. 396. Miles quidam revelationem habuit, igne de cœlo aut ex aère demittendo perituram Constantinopolim, manifestavit id Episcopo, Episcopus populo, qui ad planctum & poenitentiam versus est, venit designata dies & ecce vespere ab Orientali plaga apparere cœpit ignea nubes, quæ principio parva, deinde latè deducta supra urbem constitit. Saluti suæ consulentes, ad templum confugientes, capere illud non potuit, brevi tamen quasi lachrymis poenitentialibus restingeretur nubes illa ignea, evanescere cœpit, respiravitque populus, sed mox audiit futuro Sabbati die casuram urbem quasi incipiendo ab Imperatore Arcadio, omnes, ne unico residuo, urbe exivere, nemine domum suam claudente: dumque cum dolore dilectas domos respiciant, Dei misericordiam implorantes vident aliquem fumum ex urbe erumpere, quo viso exclamarunt omnes ad Deum, mox cessavit periculum, in integro urbs comparuit, ad quam Deo persolventes gratias redire terrore illo humiliati incolæ. Hæc S. Aug. de excidio Urbis c. 6. vide & Baron.

Poenitentia ad thronum evehit. Uladislaus Locticus Princeps Poloniae cum licentiosius, quam decebat Regem, viveret, & sui milites bona nobilitatis atque Ecclesiam direptionibus assiduis vexarent; Proceres post tot admonitiones factas, tandem in majori Polonia conventu habito regnum illi tunc absenti abrogarunt, Wenceslausque Bohemum Regem inaugurarunt, quapropter Locticus non regni solus sed & patrimonio spoliatus seposita tantisper cura recuperandi regni, insidias adversariorum declinans, in Hungariam indeque Romam privati habitu profectus, Deum sibi reconciliare prius volens, quam homines, durior poenitentia liberalioris vitæ noxas expiabat, deinde reversus in Hungariam apud Amadæum Hungariæ Palatinum aliquot annis hospitabatur, occasionem præstolando repetendi regni, mortuoque Wenceslao Rege facilius regno apud R. P. Kniatkovski, S. J. Collectanea Ascetica.

Polonos, dominatum Bohemorum pertæ- sos potius est, comitiis deinde Cracoviam indictis An. D. 1320. cum uxore Hedwigi in Basilica Cracoviensi (accedente summi Pontificis consensu) quem petierant Poloni existimantes malo omine coronatum fuisse Præmislaum absque consensu Romani Pontificis translatis Gnesna Cracoviam regis insigniis Primus Poloniae Regum Cracoviæ coronatus est, Starowolski.

Facta est, inquit sacra Scriptura Gen. Poenitentia 7. pluvia super terram 40. diebus. Quæ- tiam peccit S. Chrysostomus l. 1. de Prov. Cur il- catoris lam pluviam non immiserit in momento & Deus ex- respondet: Voluit bonus Deus præbere oc- casionem poenitendi.

P. Balthasar Pinna Hispanus in Peru Pro- Poeniten- vinciam admirabili suavitate rexit, dicun- tiam pro tur ad ejus manum aves volasse. In se ip- aliis susti- so emendabat, si quid in fratribus emendan- net, dum intermisit.

Corrigat ergo suum Pastor si gressus abierat, Et facilis docilem corrigit ille gregem. P. Wierusz. die 29. Julii.

R. P. Oliva differt. Dom. Pasch. Id 308. causa fuisse dixerim, cur Moyses non ever- Poeniten- terit vitulum, sed exusserit, tritumque ca- tia vera licibus immiscuerit, ut hausto spes nulla nescit, superesset, resumenda damnata jam diffila- damnatæ taque figura Exodi 32. 20. Arripiensque que recidi- vitulum quem fecerat, combussit, & contrivit vos. usque ad pulverem, quem sparsit in aquam, & dedit ex eo potum filiis Israel. Perit ita vitulus ut Pharo &c. Ut verò profligati criminis esse debet interitus sine reparatione, ita recti debet esse tenacissima mens.

Jerem. 1. 11. Quid tu vides Jeremia? Virgam vigilantem ego video. ita Hebr. Virgam ex amygdalo celeriter florente video. Cur Israelitas non rubo cedit sed amygdalo, quid flori commune cum vulnere? Nimirum citò floret amygdalus, sed citò deflorescit, pruina non rarò floribus exustis, odit Dominus festinatam animæ reparationem, quam non oblectaturam prævidet glaciæ. Bellaturus contra Gigantem David saxo uti maluit quam hasta, constantia hieroglyphicum lapis est, quo Goliath intercidit, nullumque non scelus occumbet. Id fuisse causa dixerim, cur Abraham Mambre ilicem non inunxerit, aut saltem titulo non consecraverit, insculpti à se visi Numinis characteribus, cum Jacob cervical suum erexerit in titulum oleo insuper insperfo, ut patet facti sibi cœli memoriam posteris transmitteret, nimirum arbor illa, hoc saxum erat; viret illa, mox aret, ac proinde de- D d dica-

dicari non debet, lapis verò soliditatem suam æstibus, pruinisque objicit nescius demutari. *Tulit lapidem, quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum, sundens oleum desuper.* Gen. 28. 18. Imò duplex hic circumstantia argumentum elucet, & in saxo firmitas, & in oleo perennitas adumbratur, nunquam enim olea foliis viduatur. Job. 14. 1. *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur, & coneritur, & fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permunit. Et dignum ducis super hujuscemodi aperire oculos tuos.* Brevior præfatione narratio, nam quasi miseriae multas commemoraturus, unam luget inconstantiam.

Pœnitentia bona si tamen estis pœnitentes, & non estis irridentes, mutate vitam. S. Aug. hom. 40. vita mutatione confitit. Si pœnitens es, pœnitet te, si non pœnitentia, pœnitens non es. Si ergo pœnitet, cur facis, quod malè fecisti? si fecisse pœnitet, noli facere, si adhuc facies, certè non es pœnitens. Ibid.

309. Psal. 59. v. 5. *Ostendisti populo tuo dura, potasti nos vino compunctionis.* Bellarm. id est, occasione hujus flagelli fecisti, ut Deus ducit rediremur ad cor, & bibamus calicem amarum & salubrem sanctæ compunctionis. In verbo ostendisti insinuat benignitas Dei, qui tribulationes nobis non tam immitit quam ostendit, ut terreat, non ut noceat, unde multo sunt minores, quam carnalibus videantur: ideo dicit Apostolus 2. Corinth. 4. *Momentaneum hoc & leve tribulationis nostræ.* In verbo autem potasti insinuat eadem benignitas Dei, qui donum saluberrimum pœnitentiæ non ostendit, sed intra nos, atque adeò in imum cordis infundit &c.

Pœnitentiales lacrymæ oculis accipiunt. S. Constantinum Episc. Martyrem dum iriderent mortuum duo insolentes, rident lumen oculorum amisere, & flendo pœnitentia ducti recepere. Ann. Cœl. 29. Januarii.

Non impune levis comitatur funera risus.

Scit celeri vindex hunc pede poena sequi. Sæpè oculos rectæ depravant gaudia mentis.

Quos vix clarificat pura doloris aqua.

Tolenses facti apostata, gravissime puniti, facti pœnitentes. A. D. 1552. Tolenses apostatae facti, & quæ urbs primo diluculo Christianorum censebat 30. millia, sub serum diei censuit totidem Ethnicos, neminem Christianum, cumque Tolenses non dubitarent tam scelesti facti ultores fore Lusitanos cum Rege Geiloli arma sociarunt, sed occupatis

Lusitanis ipsemet Deus prævenit atroci poena in Tolenses, iratum mox cœlum, terramque senserunt inimicam, aquas antea saluberrimas infecit dirus & pestilens sapor, secuta est fames & ex illa ingens mortalium strages, quam non edidisset Rex Geilolani, cujus metu Christum abnegarant. At illi ad has plagas faxis duriores in malo obstinati steterunt. Bernardinum Sofam interim belli finis, quod instituerat, dimisit liberum ad festinandam super scelestos ultionem. Modicæ fuerant Lusitanorum vires, nisi causa hæc, & bellum Dei foret, cui æquè primum est paucitate, & multitudine vincere, hac Dei fiducia erecti classem ineunt. Tolenses tamen urbem qua natura qua arte munitam, possidentes haud formidabant Lusitanorum vim, qui dum in insulam de navibus prodire, obtulerunt pacem Tolensibus, si ad Deum converterentur, & ad Regem Lusitani felicitatem. Responderunt superbe nec Regem Lusitanorum cordi sibi esse, neque Christianorum Deum, dolere se potius & erubescere, quod fuerint aliquando Christiani. Loqui desierant, cum elevavit Deus manum suam, ietum vibrans auditu terribilem, qualem ille describunt, quos non ejus modo atrox sonus, sed ipsum quoque præfens spectaculum perculit: serenius enim tunc dies, ex templo nubibus obductus, tam densis involutus tenebris, ut nox media videretur. Mons editissimus non ab urbe milliari repentinò verticis hiatu densa fumi volumina eructavit crebris mixta flammarum jaculis, quorum varius color terrorem augebat. Inde ingens saxorum & pumicum vomitus, sed multò infestior cinerum tecta adeò gravavit, ut tota urbe corruerent, una ab hac clade velut prodigio immuni domuncula olim Patribus nostris habitata. Jam subterranei mugitus frequentes, & multò gravior his terræ motus montem pulsans, Tolum sustinentem de militum manibus arma excussit, accessit à ventis procella tam vehemens, ut arbores & domus evelleret. Tolum ergo igne dum cœlum fulminat, diffitum inde 4. leucis oppidum perbellè munitum obruit intumescens lacuna, & conclusarum terra aquarum subbulliens immensa restagnatione oppidum operuit eodemque tempore cadens rupes è montis cadentis excussa vertice in illud decidit, non dissimili fragore ac si fulminum in reos struem jacularetur cœlum, cineris altissimi copia, non solum in plano opplevit fossas, quibus interclusæ fuerant in urbem Tolum semita, verum etiam palorum extantes cuspides sepelivit, ac ne dubium esset, manu Dei hæc geri, tertio, 4tove milliari à monte distantes pagos Christianorum, in fide constantes, ne color quidem cineris afflavit:

vit: tres dies, totidemque noctes tenuit elementorum in impios pugna, & magum illorum numerum peremit, pars tamen potissima in Sylvas se abdidit. Spectare id magno solatio Lusitani, dumque tempestas delavuit, prodit è sylvis ad urbem tuendam barbarus, sed Lusitanis in montem, in quo fossas & calles complanavit cinis, non fuit difficile evadere, magna vi & Marte ancipiti pugnatum, ad urbis muros barbaris pro vita & urbe desperatè pugnantis, sed per cinerum cumulos occupata est, tantem dilapsisque fuga incolis civitas in solitudinem redacta, cæsi hostium complures: de Sofæ militibus nec unus desideratus. Certa fide habetur Xaverium & in Moluco visum de expeditione deliberantibus, adesse suaforem & adversus Tolum militibus pugnae hortatorem, etsi constet à Molucis milliaria circiter mille abfuisse, quod non sine divino factum miraculo. In Regem deinde Geiloli incentorem Apostasie arma moverunt Lusitani, hic obsidione trimestri cum arcæ captus, sed hausto veneno victoris manum, & poenam scelesto debitam effugit. Restituta re Toli publica de Religione ceptum agi ad hoc è Moluco accurrit Pater Beira per sylvas, veluti erraticas oves quæsiturus barbaros, quos pœnitentes benigne suscepit, multi prodeunt è latebris famelici, crimen confitentur, reducentur ad Ecclesiam, restaurandæ urbi dant operam, templo imprimis rescindendo manum admovent, simulacra deturbant, uni eorum evertendo & comminuendo diem integrum & noctem universus populus insumpsit (adeò operosa in constituendo idolo fuerat iniquitas) tanta erat monstri idoli moles, in augustissimæ Triados consèta probrum dimidiato tricorpore trunci unius basi imposito. Vicissim quoque divina bonitas se respicientes in gratiam suscipere monstravit: nam exinde ager ex sicco & sterili ferax, aquæ ex noxiis potui idoneæ. Hinc multæ Ethnicorum conversiones, fuit, ut una hebdomade millia 15. baptismo tingerentur, à P. Beira fuit, ut una die ad 5. millia. Dum inficci cœlitus prodigiosi supplicii fama vicinas insulas attigit, missis nunciis plurimum rogabant, vellet Beira ad illos transmittere, velle enim se Christianis adjungi, sed dum ipse Beira insula vix sufficeret, è Molucensibus insulis 4. nostros excolendæ illi Colonie accivit, appulsoque destinavit 4. Regibus idolorum cultoribus, ad baptizandos illorum populos, quibus tuto committebatur baptismus upote ab omni Machometanorum contagione liberis, ceterum tamen si unquam alio sub cœlo barbaris. P. Bartol. par. 2. Asiaticæ Hist. l. 7.

310.

Ecclesiastici 5. 8. *Non tardes converti ad R. P. Krivakowski, S. J. Collectanea Alcatia.*

Dominum, & ne differas de die in diem. Subito Pœnitentia non disperdet te. Vide ne hac animadversione percutiare, ut qui dum vivus & sanus es, oblivisceris Dei, in morte & tui & ipsius obliviscaris August. Acerrimè tunc hostis instabit, tot victoriis animosior, quot tu peccatis debilior. Quæ peccatorum malitia velle malum esse, quia Deus bonus est. Sera pœnitentia præcipue in articulo mortis admodum difficilis non uno ex capite, imprimis ex morbi molestia, ex præteritæ scelestæ vitæ memoria &c. S. Basilii Orat. 4. depœnit. Quid expectas, ut te febris ad pœnitentiam vocet, cum nequæ salutaria verba amplius proloqui, nequæ quidquam accipere poteris, cum in ipso capite morbus inhabitet? Puer ille. 4. Reg. 4. v. 19. Solis radiis percussus aliud loqui vel agere non potuit, sed conquirebatur. Caput meum doleo, caput meum doleo. Infirma & Pœnitentiarum laude digna modo primum in morbo in infirmitate, quia offert Deo partem vitæ in infirmiore, cum vix jam peccandi facultas m sit. Ita, S. Aug. Serm. 31. de tempore. Pœnitentia, quæ ab infirmo petitur, infirma est, pœnitentia, quæ à moriente petitur, timeo, ne ipsa moriatur Eccli. 17. 27. *Confiteberis vivens, vivus & sanus confiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in misericordiis illius v. 28. Quam magna misericordia Domini, & propitiatio illius convertentibus ad se.*

1. Reg. 6. 6. *Quare aggravatis corda vestra. Pœnitentia non cor suum.* S. Gregor. hic Expos. 13. Cor differenda namque ut Egyptus & Pharaon aggravat, præcipue qui jam cognitione sacri eloqui vulnera peccatorum suorum intelligit, & tamen per timorem meliorationem vitæ, per amaritudinem pœnitentiæ ad veram futuræ vitæ gaudia animum non intendit.

Baron. A. D. 9. 18. Anastasio Imperatori orientis sub mortem spectandum se præbuit simulacrum visu horribile viri, qui libens hominum manu tenens, trucifono vocis in hunc cida est modum Imperatorem increpando est allocutus. En ob tuam improbitatem 14. tibi vitæ annos deleo. Paulò post Anastasius inter tonitrua fulmine ictus, S. August. S. 16. in Matth. Ipsa res est, quæ multos occidit, dum dicunt cras, cras. S. Ambrosius. l. de Elia & jejun. c. 22. *Quousque ad delectationes, quousque ad commestationes, dum differis gratiam, mors appropinquat.*

Illi, qui latronis in fine vitæ pœnitentis allegant exemplum, audiant Euseb. Emisen. hom. de 13. Latrone. Ille nec salutis tempora sciens distulit, nec Religionem ante, nec Christum placuit Deo, quia ad consequendam

dam fidem non fuit extrema hora illa, sed prima. Plura vide apud Baezam. l. Comm. in Evang. Hist. l. 3. c. 9. §. 6. P. Pellegr. c. 1. in Matth. Prad. 1.

Poenitentia fera non secura Dan. 4. v. 24. Dicit Propheta, *Peccata tua Elemosynis redime, & forsitan ignoscet delictis tuis.* S. Salvian: Epil. Massilien. hoc ipsum, quod dicit, forsitan spem indicat non fiduciam pollicetur. Ex quo intelligi potest quam difficile jam in supremis positi peccatores ad perfectam indulgentiam pervenire possint, quando Propheta, qui suadet propitiationem Dei inquirendam, promittere tamen non ausus est promerendam, dat consilium de actu, & tamen dubitat de effectu, hortatorem agendi, non inpetrandi facit.

Poenitentia fera mi-fera. Refert. P. Josephus Juvencius contigisse in Germania sceleratus quidam Spiritualis secundum carnem vivens dum gravi correptus fuisset morbo, voluit aliquem e nostris advocari confessarium; at concubina sibi metuens, ne suavis nostrorum relegaretur, dissuasit misero confessionem spe sanitatis, quam forte pollicebantur medici deluso. Acquivit suasioni impiæ ager, at graviore pressus morbo vix illud *misere mei Deus* effatus expiravit. Nota quidem fuit scelerata defuncti vita, spe tamen salutis ejus ex ultimis ejusdem verbis percepta, apparabatur funus, cum ergo quod in laudem dicitur, deesset muto marmori commissum elogium. Epithaphium scilicet exstructum magnifice in illo expressa stectens defuncti imago, cui adjecta fuerunt illa verba marmori incisa, ac deaurata. *Misere mei Deus.* At ecce paulo post disparuerunt mirabiliter expunctæ literæ, solumque quinque priores erant residuæ scilicet *Miser.* Iterum advocato artifice & pictore reparata inscriptio, at iterum crastino die, solum priores s. characteres inventi. *Miser.* quare jam non laboratum amplius permisse manere miseriam defuncti, qui male vixit, enarrantes literæ, quibus post hac A. D. 1609. visus juvenis quidam saculo addictus auditaque explicatione valledixit mundo, religiosam vitam professus. Vide plura supra n. 202.

311. Exempla vera & heroica poenitentia. Toti Ecclesiæ imò & mundo exemplar poenitentia Maria Magdalena: Maria hebraicè significat amarum mare, talis fuit Magdalena in lachrymas amoris & poenitentia diffuens, vocata Magdalena à Castello Gallilæe Magdalum, cujus videtur esse Magdalena Domina vel jure hæreditario, vel quod Magdali Domino nupsisset, author Commentarii in Marcum apud S. Hierony. c. 15. v. 40. Magdalenam vocat viduam, ergo censet illam fuisse conjuga-

tam. Sic & Jansen: Francisc. Lucas & alii. Alioqui Magdalenam prosapia fuisse Judæam oriundam è Bethania æquæ ac Lazarum & Martham satis significat Joan. c. 12. Audi Adrihomium in descrip. Terræ S. p. 141. n. 66. *Magdalum* Mariæ Magdalene Castrum -- vocatum autem Magdalum à turribus & munitionibus, quibus magnifice erat munitum. Unde Hierony. Ep. 16. ob Mariæ Magdalene sedulitatem ac fidei ardorem eam Magdalenen, hoc est, turritam rectè vocatam asserit. Magdalena ergo hebraicè primo idem est quod turrita vel turrigera à radice *magdal*, id est, turris, fuit enim illa procera & excelso corpore & magis animo juxta illud Cant. 4. Sicut turris David collum tuum. 2do Magdalena idem est quod magnifica, ait Orig. tr. 35. in Matth. Magdalena enim mire ad culmen gratia exaltata est à Christo. 3tio Magdalena, ait Pagninus, idem est, quod vexillo insignita aut vexillum ducens & elevans, Magdalena enim erexit vexillum poenitentia fervoris & dilectionis Christi, æquæ ac vitæ contemplativæ, juxta illud Cant. 2. 4. Ordinavit in me charitatem, hoc vexillum plurimi Secuti. 4. Magdalena, ait Pagninus, id est, quod educata, nutrita, scilicet verbis Christi tam internis quam externis ad omnem virtutem & sanctimoniam.

De Illa Lucæ 8. 2. *Maria, quæ vocatur Magdalene, de qua septem demonia exierant.* Hoc est, ex illa septem vitia capitalia Christus expulerat, scilicet superbiam, gulam, avaritiam, luxuriam, iram, invidiam, & acediam, ait Beda, Theoph. ac S. Gregorius hom. 33. Rectè sed mysticè. Nam ad literam hic veri demones intelliguntur, hi enim sunt spiritus maligni, atqui hi dicuntur proprie exire, ac ut Marcus ait, ejici. Ita S. Ambros. Euthymius & alii. hic videtur ergo Magdalena ob sua scelera à 7. demonibus fuisse possessa, ac à Christo inter alios demoniacos liberata, de peccatis suis pœnituisse ac venia ab eo impetrata indivulsa ei adhæsisse, jam non à demone, sed à Deo possessa, factaque templum Spiritus Sancti, ita Rosset & alii. Septem præcisè vel septem, id est, multa, septenarius enim est symbolum multitudinis & universitatis. P. Cornel. à Lap. in Lucæ c. 8. v. 2.

Lucæ 7. v. 37. *Et ecce mulier, quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit, quod accubisset in Domo Pharisei, attulit alabastrum, unguenti.* Quæritur hic, an eadem sit mulier & quæ Matth. 26. 7. Et Joan. 12. 3. non tres Christum unxit? Sive, an una fuerit Mag. Magdalena, an duæ, vel tres. S. Chrysostomus n. opinatur fuisse duas, Origenes, Theoph. Euthymius in c. 26. Matth. opinantur fuisse tres.

tres. Cornelius à Lap. dicit: unam eandemque fuisse mulierem scilicet Mariam Magdalenam Sororem Marthæ. Probatur primo Communi sensu fidelium. 2do, quia Joannes c. 11. v. 2. de ea ait *Maria* (Soror Marthæ & Lazari ut dixit v. 1.) *autem erat, quæ unxit Domini unguento, & extersit pedes ejus capillis suis.* Ubi planè alludit ad hanc Lucæ unctionem, ac unam duntaxat mulierem, Christum unguentem significat, si enim plures fuissent, non satis ex unctione eam designasset. *Maria autem erat, quæ unxit Dominum.* Quæ erat in civitate peccatrix. Verisimile Toletus & alii censent hanc civitatem fuisse Naim.

Magdalena fuit proprie peccatrix. Peccatrix nonnulli recentiores, ut Magdalenam honestent, censent eam non fuisse impudicam sed vanam, comptam & pompasam, quæ proinde scandalum esset & illecebra luxuriæ, ideoque vocari peccatricem. Verum hi quantum consulant honori Magdalene, tantum detrahunt gratia Christi, ac poenitentia Magdalene, quæ eam ex peccatrice adeo Sanctam effecit. Peccatrix enim antonomasticè dicitur, quod & ipsa graviter peccare soleret, & alios ad seculum peccandum allicere. Peccatrix ergo idem est, quod meretrix, non publicè omnibus plebeis exposita, sed quæ plures privatos Nobiles haberet amafios & assecclas. Unde meretricem illam vocat S. Augustinus. S. Hieronymus S. Ambros. S. Chrysost. & alii, quos citat & sequitur Cornel. à Lap. Nimirum permisit eam Deus volutari in sordibus luxuriæ, ut in ea depuranda vim gratiæ suæ ostenderet. Nec hoc de honore decerpit Magdalene, nam quod majora fuerunt ejus crimina, eò major illius poenitentia, voluit enim Deus Magdalenam statuere omnibus peccatoribus vivum exemplar poenitentia, ne quis ob enormitatem scelerum de venia desperet, nec magis de immensa ejus misericordia confidat, veniam speret, memor S. Pauli dicentis 1. Timoth. 1. 15. *Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere.* Verè S. Gregor. Plerumque, ait, *gratior est Deo servens post culpam vitam, quam securitate torpens innocentia.* Hinc magnum quidem est beneficium innocentia, quo quem præservat à peccato, sed major Dei gratia est poenitentia & remissio peccatorum, eoque major, quod peccata majora sunt, quia hæc remissio datur magis indigno, ideoque major illi sit gratia, ut docet S. Thomas. Quocirca peccatores, dum serio poenitent, heroica patrant, quibus innocentes justos superant &c. ut patet in Maria Aegyptiaca: S. Pelagia, & aliis. Plura Cornel. à Lap. in Lucæ 7. v. 37.

313.

Lucæ 7. v. 47. Dicebat Jesus, *Remit-*

tuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Quando. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. quomodo Quando Magdalena remissa fuerunt peccata remissa fuerunt? Cum scilicet perfectum de peccatis decesserunt Magdalena lotionis, terfionis, osculationis, & unctionis pedum Christi edidit: hoc enim significat græcum in præterito remissa sunt. Ratio est; quia Magdalena, quæ à Deo facta est exemplar poenitentia, eo per validam gratiam illuminante ipsam & impellente perfectum concepit dolorem, ex amore Dei super omnia manantem. Hic Dei amor, & de peccatis dolor eam excitavit ad edenda publica hæc poenitentia signa sine ullo pudore & verecundia in publico Simonis convivio. Itaque antequam Christus diceret; *remittuntur ei peccata*, jam vi contritionis perfectæ, & charitate formata remissa erant ei peccata. Noster tamen interpretes probabile ait P. Cornel. vertit *Remittuntur* in præterito eodem sensu, quo sacerdos in Sacramento poenitentia peccatorem poenitentem etiam perfectè contritum ideo jam justificatum à peccatis absolvit, dicitque: *Ego te absolvo*, quia scilicet, quantum est ex parte sua, eum absolvit, esto vi contritionis jam est absolutus, absolutio enim est tam efficaç, ut si quod inveniret in poenitente peccatum, illud plane tolleretur & absolveretur. Adde, idem peccatum posse sæpius condonari, maxime, si poenitens ex humilitate & dolore illud sæpius confiteatur. S. Gregor. hom. 33. ita exponit: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.* q. d. incendit plane peccati rubiginem, quia ardet valide per amoris ignem: tantò namque amplius peccati rubigo absuitur, quantò peccatoris cor magno charitatis igne concrematur. Nota Minus diligenti minus remittitur, intellige secundum rationem & ordinem remissionis à Deo statutum, qui ordo habet, ut unum peccatum mortale etiam minimum sine aliis remitti nequeat, sed quocumque unum dimittitur, cætera omnia remittuntur quoad culpam, sed secundum gradum dilectionis plus poenæ minusve, magis vel minus diligenti remittatur. Plura P. Cornel. à Lap. in Lucæ 7. 47.

Act. 8. 1. *Facta est autem in die illa persecutio magna in Ecclesia.* Multi censent hoc S. Magdalene tempore S. Magdalenam cum sorore S. Marthæ, fratre Lazaro, Maximo, Marcella, & filiam ad Josepho ab Arimathia (qui deinde in Brivenit, sit tamen trajecit ibique Christum prædicans, Apostola, in pace quievit) à Judæis navi sine remis & velis impositos Dei ductu Massiliam appulisse, ibique Christi fidem propogasse. Ita ex actis S. Magdalene, & Histor. Vaica, Baron to. 1. P. Cornel. hic,

Dd 3

Joan.

Joan. 20. 18. *Venit Maria Magdalene annuntians discipulis: Quia vidi Dominum.* En Magdalena hic à Christo fit Apostola: unde ipsa post resurrectionem Christi à Judæis pulsa in exilium & Massiliam appulla ibidem incolarum fuit Apostola; meruit hoc incenso suo in Christum amore, fide, constantia, per quam ipsa sola Apostolis remanentibus ante solis ortum ejus sepulchrum adiit, & indefessa apud illud permansit, donec Jesum suum videret. Cornel. hic.

Ibidem A. D. 1376. Excessit vivis Elias Gallus poenitens Dominicanus, postquam severioris vitam agit, annos 86. in specu S. Mariæ Magdalene ab angelis peregrisset. Retulit Diva Eliæ in quadam apparitione, uti cum appulisset Massiliam hominibusque venerationi esset, in hanc specum miraculose delata, ibidem grandem bubali instar draconem lacertis circumdatum invenit, sed vi divina venenosa illa bestia inde abacta, locusque ille expurgatus fuit opera S. Michaelis Archangeli, qui dixit Magdalene, illam tot annis in ea specu victuram, quot vixerat Christus in terris, factaque Christi mentione usus de illo verbis. *Amor noster & tuus.* Ad refrigerium Divæ fons exiit. In aditu specus crux Crystallic instar splendida eminebat nativitat, Passionisque Christi referens mysteria. Ibidem angelorum concentus aliquoties audit quotidie, Salvator verò 110. vicibus illi ea specie, qua in monte Thabor apparebat, apprensus, magno eandem replevit gaudio Kwiatkiewicz in Annalibus. Ibidem arctissimam agebat poenitentiam, etsi sciret remissa sibi esse peccata, de illa quispiam -- Cujus totum vivere flere fuit. De eadem Petrarcha narrat.

Hic inclusa libens longis vestita Capillis; Veste carens alia ter denos passa Decembres, Dicitur non fracta gelu, non victa pavore.

S. Gregor. hom. 33. in Evang. de illa. Cujus enim vel faxeum pectus illa hujus peccatricis lachrymæ ad exemplum poenitentia non emolliant? Mihi cogitanti de Mariæ Magdalene poenitentia flere magis libet, quam aliquid dicere.

S. Mariæ Magdalene cor igneum totum toti corpori lucem affundens S. Mechtildis vidit. An Cœles. Unde habuit corpus splendorem? Flammeus ignem perpetuum in puro corde fovebat amor. S. Mechtildi conspecta tot decorata gemmis, quot olim peccatis fuerit maculata. An. Cœlest.

Pro noxis lachrymis deletis sunt tibi gemmæ, Sic Deus ex maculis efficit astra tuis. Ceu pelagi gemmis, lachrymis, cœlestis adornas. Regis sacros Diva Maria pedes.

Alluditur hic ad illud Thren. 2. 13. *Magna est enim velut mare contritio tua.* Describitur deinde Poëtice ejus contritio, & dilectio.

Importuna licet convivis Magdalis adsit; Opportuna, ut opem sentiat, ipsa venit. Accubant alii lautis ad pocula mensis, Ad Domini recubat Magdalis ipsa pedes. Abluit hos lachrymis, his dulcia oscula figens. Summo incessanter parititur illa bono. Ejus quæ multum dilexit, multa remissa Crimina, delevit quæ copiosus amor: Multi plicata suis teris peccata capillis, Dum abstergit Domini flensque dolens, que pedes.

S. Julianus cognomento hospes, venatione in abdita sylvæ abductus, cervum insequabatur, à quo dum jam non procul abesset, eum sagitta icturus, convertit se se repente fera, atque inusitato prodigio instar asinæ Balaam loqui cœpit, eique paricidium prædixit, quippe disertis verbis significavit fore, ut parentes aliquando ipse suos perimeret. Percussit vox juvenem, quare, ut id vitaret, fugit à Patria exul ultroneus, sed non potuit diu indoles latere, in Principis cujusdam aula ita se advena probavit, ut in militiam, & mox in bellicum promoveretur; quo in munere ita se gessit, ut hostem arte, Principem virtute caperet, à quo multis opibus auctus prædivitem viduam in conjugem duxit. Interea solliciti parentes, omnibus in terris illum quaesierunt, nec destiterunt, donec ad arcem uxoris ejus, in qua ille manebat, pervenerunt. Nurus sola domi erat, marito ad alium locum ex negotio profecto. Excepit tantos hospites gratissime, lautissime, & ut nihil honoris omitteret, in suo, sui que mariti lecto ambos collocavit. Paulo diutius in sequentem diem quiescebant fatigati ex via parentes, nurus ad templum interim se contulit, & ea ibi versante maritus ejus domum reversus, recta cubiculum adit, conjugem salutaturus, & ecce inexpectata res se illi offert, reperit in suo lecto duos cubantes, suspicatur uxorem in adulterio deprehensam, zeloque exardescens stringit ferrum, & utrumque momento confodit, sinitque in sanguine & lecto volitari: neque ultra inspicies, quem peremerit, è domo in publicum evolat, omnibus injuriam uxoris, & vindictam suam prædicaturus. Vix pedem extra aedes posuerat, cum illi è templo redux obviam conjux venit. Expalluit ejus intuitu, & adhuc distantem, sciendi aviditate, clamoribus quam ante dicebat, in publico interrogavit. Ecquisnam igitur in thalamo domi suæ cubaret, cui illa, latanti voce & gestu indicavit, parentes ejus peregrè advenisse, quos censuit

Illius Dominam Sanctior urit Amor; Dum liquefit flammis, in vas formatur honoris

Plasmatrix opus hoc est operata manus.

Ad vocem Nathan Prophetæ velut è somno evigilavit Rex David, peccatorum suorum tenebras advertit ac gratia Dei intus mota Regiæ mente contrito corde dixit 2. Reg. 12. v. Davidis. 13. *Peccavi Domino. Dixitque Nathan ad David: Dominus quoque transtulit peccatum tuum.* Prosequuntur laudibus poenitentem Davidem Patres. D. Ambrosi. Apolog. 1. David c. 4. *Peccavit David, quod solent Reges, sed poenitentiam gessit, fleuit, ingemuit, quod non solent Reges.* Dixerat quoque Saul, dixeratque Judas, peccavi, cur tamen veniam non adepti? Respondet D. Augustinus. *In simili voce, quam sensus humanus audiebat, dissimilis sensus erat, quod oculus Divinus discernebat.* S. Ambrosius confessus ingemuit culpæ dolore, & Dominum dolor intimi movit affectus. P. Salianus. &c.

Anno. D. 309. Theodosius Imperator suorum præcipue Rufini suasu in Thessalonicenses tumultuosos, plus quam æquitas postulabat, animadvertit; pluraque sibi indulsit, furiosus Imperatoris miles, nam festo quodam indiscriminatim nocentium ac innocentium hospitem etiam ac præcipue notæ hominum 7. millia trucidavit. Offendit violentior actus Episcopos, imprimisque Ambrosium, qui per generosas literas poenitentia monuit Imperatorem, qui multum de sua noxa anxius Mediolanum venit, sed in templum ab Ambrosio Episcopo non admissus, donec publicam ageret poenitentiam. Allegavit poenitens Princeps Davidis exemplum, responsumque ab Ambrosio retulit: Secutus es peccantem, sequere poenitentem. Peracta publica poenitentia dum ultra crates præter Laicorum morem moraretur in templo, audit Ambrosii monitum. Purpuram facere Imperatores non Sacerdotes: obtemperavit monitis pius Princeps, ignorantiam suam excusans. De illo P. Buffieres in Flosculis. Delictum emendavit poenitentia Theodosius, tanto Sanctior, quanto illustrior, quippe infrequentior poenitens Princeps quam peccans, & raro queis omnia licent, seipsos accusant, damnantque.

A. D. 1047. Godefridus Lotharingæ Princeps dux offensus Imperatori ratione adempti sibi digna, principatus civitatem Virdunensem in Francia, quasi furori suo victimam, redegit in cinctus; ubi sacra etiam Deiparæ aedes igne consumpta est. Id piaculi loco sibi ducens Godefridus, seriam Principe dignam poenitentiam egit, nam flagellans se pallam mandavit,

suit eo honore afficiendos, ut illis & lectum concederet; fulmine percussus dixisset, heroici alioquin animi virum explicari non potest, quanto dolore tam tristem casum luxerit, agnoscensque se duplicis paricidii reum, gravitatem peccati ac misericordiam Dei perpendens, statuit crudelitatis peccatum misericordia delere. Itaque opibus omnibus in pauperes dispersis, relictis titulis, officiis cum uxore sua ad eum fluvii locum migravit, in quo plurimi transientes solebant periclitari, fluvium illum quidam Nilum fuisse scribunt, atque hæc, quæ narrant, in ægypto contigisse affirmant; Ad ripam igitur Nilii casam piscatoriam edificaverunt, in qua advenas omnes exciperent, cibis famelicis, potu sitibundos, ac lecto lapfos, agros deinde herbulis, & nescio quibus medicamentis recrearent, gratisque per fluvium transveharent transire cupientes, dum in illis charitatis officiis perseveraverunt precibus Divinis aliisque operibus pietatis sibi numen placantes & paricidium expiantes. Tandem quidam lepra foedum in modum coopertus, medio & hyeme & nocte ex adversa ripa fluminis auditus est miserabiliter vociferari: perire se frigore, neminem esse, à quo in ulteriorem portum translatus foveatur. Nunquam charitas dormit, quocirca ad hanc vocem Julianus illico se è lecto erigens, conjuge quoque sequente ad Cymbalum advolavit, fluvioque trajecto rigentem pauperculum, ac vix præ nimio frigore stare valentem, ulnis exceptum imposuit in lintrem atque in lares suos transivit calorem quoque excitato facie & vires illi restituit, apposito cibo neque satis habuit hæc fecisse, sed insuper lectum illi suum, uxorisque suæ apparavit, & ipse humi cubans in necessitates hospitis tam malè valentis vigilavit. Paulum temporis quieverat leprosus cum cœpit carbunculi instar fulgere, ac mirifico splendore conclave totum perfundere. In hac luce & ipse jam, velut roseus juvenis refulgens, cœlum conscendens venisse se dixit, ut illi significaret remissum esse peccatum ipsius. Paulo post Julianus & conjux pia morte defuncti, ab eo in cœlo excepti sunt, quem quia hospitem in terris habuerunt, hospitem nomen jure meruerunt. Petrus in Catal. 15. c. 56. P. Stengelius To. 4. c. 36. n. 8.

S. Thais à S. Paphnutio conversa, quidquid opum lascivo lucro collegerat, in urbis medio in cumulum congestit, & combussit, jejunans nec oculos nec manus sursum tollere, nec Deum nominare ausa, dicebatque: Qui plasmasti me miserere mei, An. Cœlest. 8. Octobris.

Noxia dum innocuo consumitur igne sulphur, pellex,

davit, magnam pecuniæ vim ad extruendum templum obtulit ipsemet instar mancipii, circa laterum & muri opus suam operam impendit. Sigebert, Baron.

Pœnitentia specia- Jacobus pœnitens, qui 40. annis in erecta specia-
lis Jacobi, mo miraculis mirandus fuit, post multas vicis Jacobi, etorias victus in horrendum carnis & homicidii scelus prolapsus, tandem pœnitens toto decennio inter ossa in mortuali Crypta vivus se sepelivit, miraculis iterum illustris, An. Cœlest. 28. Januar.

Tunc quaterdenis annis illæsus ab igne,
Inferni flamma, & sanguine tinctus eras?
Damno Dive tuo, nobis scintilla cavenda
Quam lepidus cinis aut cana favilla-
tegit.

Pœnitentia- S. Constantinum Episc. mortuum dum
la- iriderent duo, videndo, in pœnam lumen
ehrymæ oculorum amisere, quod deinde flendo, pœ-
visum re- nitiendi ducti, recepere. An. Cœlest. 29.
stituunt. Januar.

Non impunè levis comitatur funera risus:
Scit celeri vindex, hunc, pede, pœna se-
qui.

Sapè oculos rectæ, depravant gaudia, mentis,
Quos vix clarificat pura doloris aqua.

S. Raynero ereptos per frequentes pœ-
nitentiæ lachrymas oculos per miraculum
reddidit Deus, Ann. Cœlest. 16. Junii.

Reddis pro lachrymis oculos ex corde do-
lenti.

Quos flenti cœli verus ademit Amor,
Pro guttis fonte, ô Fons bonitatis, & omni
Lætitiæ solidæ causa suprema Deus.

Finis Partis Primæ.

O. A. M. D. G.



P. Vieira Serm. de S. August. A. D. 1648. Augustini multis elogiis prosequitur S. Augustini Hip. celebris ponensis Episcopi pœnitentiam, ubi inter pœnitentia alia: Beatus dicitur, cujus testis peccata, testis scilicet per infusionem gratiæ, Augustinus sua in libero confessionum reteggit. Christus inscribat peccata Phariseorum pulveri facile debilia; Augustinus sua plusquam marmori, quia libro à posteris legendo, Christus scripsit tacito reorum nomine, Augustinus palam sub suo nomine. In die iudicii publicabuntur omnium culpæ, Augustinus fecit iudicium suarum, omnibus continuare diebus; In die iudicii patebunt cujusque peccata, sed etiam virtutes, Augustinus patefecit non nisi peccata. Patebunt in die iudicii cujusque peccata, sed etiam ille videbit peccata aliorum: Augustinus sua non nisi patefecit sine levamine Societatis. In iudicio patebunt peccata juxta justitiam. Augustinus præ vehementia doloris exaggeravit sua magis quàm in se fuere. Pace Divi Gregorii, quod ille dixit de Jobo, Augustino aptari possunt: Videatur vir iste cuilibet Magnus in virtutibus suis, mihi certe sublimis apparet in peccatis suis.

Maria Ægyptiaca Divina vi ter à tem Pœnitentia ingressu ob suas turpitudines repulsa, tandem per pœnitentiam & Mariam Deiparam admittit, ab eadem Jordanem pro quiete transire iussa, ubi plus quàm 40. annis, annos olim impuros in pœnitentia deflevit. An. Cœlest. Die 9. Apr.

Ter felix cujus, trina mediante repulsa,
Cor pulsans mira conterit arte Deus;
Atque negans templi recludens ostia cœli
Erranti tutam monstrat ad astra viam.

COLLECTANEORUM ASCETICORUM

PARS SECUNDA

DECLINA A' MALO,
ET FAC BONUM. Psal. 36. v. 27.

QUI ENIM VULT VI-
TAM DILIGERE, ET DIES
VIDERE BONOS &c.

DECLINET A' MALO ET FA-
CIAT BONUM. I. Petri 3. v. 10. & II.

PArte priore de declinando malo, peccatis scilicet, tam in communi quàm in particulari, eorumque pœnis actum est; nunc de prosequendo bono, de exercitio bonorum operum per varios actus virtutum tam Theologicarum quàm Cardinalium seu Moralium, per quos ad finem ultimum objectivum DEUM scilicet nostrum gloriosissimum, ac formalem beatitudinem scilicet æternam in visione DEI ac gaudio ex hac visione consistentem tendendum nobis est, insistendo Christi, Beatissimæ, aliorumque Sanctorum vestigiis. Sit igitur



CAPUT I.

DE DEO TER OPTIMO MAXIMO.

De Essentia DEI & Attributis.

316.
Essentia
Dei qua-
lis?

DEUS est ens increatum, ens sibi, & omnibus extra se sufficientissimum adeste, ens in omni genere perfectissimum, pelagus omnis esse perfectionis & bonitatis, summum & supremum bonum &c. Nec attenditur in praesenti explicatione Dei ad praedicata primo essentialia Dei, ejusque conceptum definitivum: sed intelligitur nomine Dei id, cui convenit conceptus Soli Deo proprius, cum eoque convertibilis. Intelligitur item complexum hujusmodi praedicatorum. Plura de Deo ejusque essentia vide in tractatu de Deo. P. Miaskowski, & in tractatu de fine ultimo Disp. 2. pag. 141.

Cornelius à Lapide expendens illud Jacobi 1. ver. 13. *Ipsè autem neminem tentat.* Causa est, quòd Deus per essentiam bonus, ipsaque bonitas, cui repugnat omne malum, omnisque malitia, bonum enim idem est quòd perfectum, & bonitas rei ejus est perfectio. Porro bonitas Dei est triplex. 1mo. Naturalis. 2do. Moralis puta virtus & sanctitas. 3tio. Bonitas beneficentiae, ut suum bonum aliis communicet. Bonitas naturalis in Deo, ut rectè docet P. Lessius lib. 7. de Attrib. Dei cap. 1. est excellentia naturae divinae, per quam habet perfectionem omnem in toto genere entis ideòque infinitam & immensam, cum creatura à Deo perfectionem accipiant limitatam ad certam speciem. Deus verò omnium specierum & generum bonitatem & perfectionem continet perfectissime vel formaliter vel eminenter. Unde hac bonitas Dei complectitur sanctitatem & benignitatem, aliàque divina attributa, quatenus ad naturae divinae perfectionem spectant. Cogita infinitam lucem, infinitam sapientiam, infinitam pulchritudinem, infinitam dulcedinem, infinitum gaudium, infinitas opes, infinitam Majestatem, infinitam puritatem, infinitum amorem &c. Hæc omnia continet bonitas divina tanquam infinitum bonorum omnium pelagus, à quo omnia bonum, quod habent, participant,

Ubi nota, Deum hanc omnimodam bonitatem habere modò eminentissimò, nimirum non accessoriam per multas & diversas formas & qualitates, sed intimam & essentialem per unam simplicissimam & eminentissimam formam, nempe per essentiam suam. Quocirca Deus sine quantitate magnus est, sine qualitate bonus, sine numero infinitus, sine figura formosus, sine tempore aternus, sine loco immensus, sine extensione diffusus, sine multiplicitate perfectus, sine situ altissimus, sine habitu sanctissimus. In ipso ergo est omnis amoris illicium, omnis desiderii consummatio, omnis sanctitatis apex, omnis motionis terminus, omnis appetitus satietas. 2do ab hac Dei bonitate omnes Angeli, homines & creaturae suam omnem bonitatem emendant & hauriunt; Deus enim, inquit S. Dionysius de divinis nominibus cap. 13. est superperfectus, quia scilicet ita plenus & superplenus est omnibus bonis, ut sicut fons inexhaustus exuberet & redundet perpetua & inaccessibili largitione donorum in omnes creaturas. Pertingens, ait S. Dionysius, ad omnia pariter & super omnia indefectibilibus largitionibus & nunquam finiendis operationibus. Unde patet Deum esse bonum & perfectum, quia est author omnis perfectionis, naturalis & supernaturalis in rebus omnibus, à summis & ipsi vicinissimis usque ad extrema à prima substantia separata usque ad infimam materiam & ipsius radium pertingere ad omnia, idque non semel tantum, sed assidue & indefinenter.

Jacobi 1. ver. 5. *Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluentè &c.* Cornelius à Lapide hic. Hæc dos est propria Deo, ut det omnibus omnia & à nemine quidquam recipiat. Unde Deus nonnullis à dando dicitur aut potius agnoscitur: hoc est, quod ait Psaltes Deus à Psalmo 15. 2. *Dixi Domino: Deus meus es dando intui, quoniam bonorum meorum non eges.* Deus finitè pro- enim est quasi pelagus omnium bonorum, pendet ad redundans & exastuans, quod in omnia se com- vicina sese largissimè diffundit; Verè Thomam Anglicos Deus, ait, dat 1mo liberali- dum.

317.

ter, non vendit sicut multi. 2do. dat generaliter non uni sed omnibus. 3tio. dat abundanter &c. Erubescat ergo humana pigritia. Plus paratus est Deus dare quam nos accipere, ait idem ex S. Augustino. Propria ergo natura & indoles Dei est dare, ut docet S. Thom. lib. 1mo contra gentes cap. 39. ubi ait liberalitatem esse virtutem maximè propriam Dei, quia solus se communicat quasi fons bonitatis. *Dat affluenter.* Unde nota. In Deo est infinita propensio & amor se communicandi, quæ provenit ex infinita perfectione & plenitudine essentiae suæ, quæ tanta est, ut in alios se effundere gestiat & quantumcunque aliis impertiat, nihil ipse de sua plenitudine amittat. Hinc 1mo ab intra propendet naturaliter & intimè ad communicationem sui infinitam, sicut res creatæ corporeæ propendent, ut generent sibi simile. 2do. ab extra propendet, ut infinitè se, suæque bona communicet creaturis, præsertim rationalibus, puta Angelis & hominibus. Nam, ut ait Nazianzenus, sicut in rebus sensibilibus est sol, ita in intelligibilibus est Deus, sicut ergo sol ubique radios suos spargit, ut omnia illuminet, calefaciat, vivificet, fecundet, ita Deus radios beneficentiae suæ in omnes & omnia præsertim in Angelos & homines spargit, ut illos luce sapientiae suæ illuminet, indeque sui amore inflammet, vitæque gratiae & gloriae vivificet, ut & ipsi aliis eandem impertiant. Rursum in justificatione & sanctificatione cujusque Deus non tam se animæ communicat per gratiam, charitatem & virtutes, sed etiam per se ipsum, re enim ipsa dat Spiritum Sanctum & cum eo cæteras personas divinas, juxta illa, *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Rom. 5. v. 5. & si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Joan. 14. v. 23. Quocirca hac sui communicatione justum ad se elevat, in se transformat, facitque divinum, præsertim eos, qui se dedunt totos Deo, illique vacant.

318.
Dei mun-
ificentia
plus dat
quàm ro-
gatur.

Nota 2do. Hæc beneficentiae Dei largitas & affluentia ingens est & admiranda ex 5. capitibus, ut rectè notat P. Lessius lib. 9. de Attributis divinis cap. 4. 1mum est majestas amantis & largientis &c. 2dum est conditio eorum, in quos se effundit, qui si naturam spectes, sunt homines infirmi inter creaturas rationales, si qualitatem animæ consideres, sunt peccatores, inimici, superbi, ingrati, carnales, inepti ad omne bonum, proni ad omne malum. Si corporis, sunt mortales, morbi &c. ut R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

merito exclamat Psaltes Psal. 8. *Quid est homo, quòd memor es ejus &c.* 3tium est bonum ingens & multiplex, quod illis partim confert, partim offert. Homini enim dedit animam rationalem, gratiam, promissionem gloriae, Angelorum custodiam, totam mundi machinam, denique Unigenitum suum, quum est finis, ob quem confert, qui est, ut homini bene sit non Deo, 4tium est modus, quo se communicat & effundit, qui est multiplex, 1mus est, quod se communicat nobis, non tanquam servis, sed tanquam filiis, quos instituit suos heredes & coheredes Christi. 2dus, quod benignitatis divinae ingenium sit demittere se ad infima, curare infirma, colligere abjecta, attollere humilia, & ubi major est inopia, ibi magis opes suas erogare &c. 3tius, quod sese communicet prius, antequam rogetur, uti patet in omnibus gratiis praevenientibus, quòdque eis moveat nos ad postulandum subsequentes. Rursum quòd rogatus plus det, quàm rogetur, juxta id, quod orans proficitur Ecclesia, *Deus, qui abundantia pietatis tuae merita supplicum excedis & vota.* Et S. Ambrosius in Lucae 23. v. 42. rectè advertit, latronem in cruce tantum petiisse, *Domine, memento mei, dum veneris in regnum tuum.* Christum verò longè plus ei præstitisse dicendo v. 43. *Hodie mecum eris in paradiso.* Nam uberior est, inquit, gratia quàm precatio, semper enim Dominus plus tribuit quàm rogatur. Ita Ezechias petiit à Deo sanitatem, & Deus cum illa adjecit ei 15. annos vitæ & victoriam miraculosam cæcis 185. millibus Assyriorum, Isaia 38. Salomon petiit sapientiam, sed Deus cum illa dedit illi ingentes opes & gloriam. 3. Regum 3. David petiit Filium, sed Deus præstitit illi Messiam, illum enim ei promisit, fecitque ex eo nasci. 2do Regum 7. v. 12. & Psal. 88. v. 4. 4tus, quod sua dona conferat sapè in eos ingratos, impios, reprobos, juxta illud Christi, *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos &c. ut sitis filii Patris vestri, qui in cælis est: qui solem suum oriri facit super bonos & malos: & pluit super justos & injustos.* Matth. 5. v. 44. Moraliter discamus hinc 1mo liberales esse in Imitanda Deum liberaliter ei serviendo, cum ipse tam liberalitas sit liberalis in nos, quia vicissim liberalior in nos drem in nos jugiter experiemur, certat enim vinctus ipse nobiscum, & cum sit liberalissimus, non patitur se liberalitate nostra vinci. Præclare Nazianzenus Orat. de amore Pauper. *Nihil, ait, tam divinum homo habet quàm de aliis bene mereri, fac calamitoso sis Deus Dei misericordiam imitando.* 2do. Cum Deo in se nihil reddere possimus, reddamus ei id ipsum in sua imagine, puta in proximis nostris, ut in eos liberaliter sapientiam, Ec 2 gra-

gratiam, ceteraque bona, quæ à Deo accepimus, effundamus. Ideo enim ille ea nobis dedit, tantò plura daturus, quò plus in alios effundemus. Sicut fontes, quò plus effluunt, eò plus affluunt, ita Doctor, Concionator, Eleemosynarius, quò plus dat proximo, eò plus recipit à Deo. 3tio. Imitemur Deum, ut petenti simplum demus duplum. Cornel. à Lap. in Jac. 1. v. 5.

319. Exodi 3. v. 14. dicit Deus ad Moy-
De nomi- sen. *Ego sum qui sum.* P. Cornel. à Lap.
mibus Dei, hic. Nota. Deus non eget nomine pro-
prio, tum quia unus est, tum quia infalli-
bilis est; Unde Attalus Martyr per contem-
ptum rogatus à tyranno, quod nomen ha-
beret Deus: Respondit: *Qui plures sunt, no-
minibus discernuntur, qui autem unus est, non
indiget nomine.* Vide ergo hie dignationem
Dei, qui ad nomen nostrum uti &
colloquium se demittit. *Ego sum qui sum.*
Hebraice est. *Ero qui ero.* Ego ero, sup-
ple vobiscum, in hac tribulatione, vos eam
liberans *qui ero* deinceps semper vobiscum
in omni vestra afflictione. ita P. Salomon
& Burgen. sed hoc arctius est & frigidum.
Deus dicit Dico ergo *ero qui ero*, id est, *sum qui sum.*
ego sum unde & LXX. vertunt. *Ego sum ille Ens,*
qui sum quod S. Justinus putat dici ad differentiam
quod sensu? idolorum. q. d. Idololatræ colunt idola, id
est, Deos, qui non sunt, ego verò sum
ille Ens, id est, verè existens Deus, quem
vos o Hebraei colitis, sed & hoc arctius
est. Unde dico 2do. sensus est: Ego sum
qui sum. q. d. Ego Deus nomen proprium
me ab aliis discriminans non habeo, sed
quod generalissimum est *Ens* mihi est pro-
prium. Primo quia ego sum involucrum
totius Entis, quòdque in aliis certis distin-
ctum est gradibus, à me ceu universali fon-
te dimanat. To ergo Ego sum qui sum
significat essentiae pelagus immensum & in-
terminum, ait Nyssenus & S. Bernardus lib.
5. de consid. ad Eugen. *Deus*, inquit, est
quod est, id est, est suum ipsius & omnium
aliarum rerum esse ipse sibi ipse omnibus est, per
hoc quodammodo solus est. Et Plato Deus
est, qui universitatem rerum omnium com-
plectitur. 2do. *Sum, qui sum*, id est, sum
immutabilis, constans & stabilis. 3tio.
Sum qui sum, id est, sum æternus, sum
qui sum in præsentia, ubi consuetudo, con-
tinuatio, aut perduratio & constantia rei
significatur. Thales teste Laërtio in ejus
vita rogatus, quid esset Deus? respondit:
quod principio & fine caret. Hac de causa
apud Aegyptios hieroglyphicum Dei erat
circulus. *Deus*, inquit S. Dionysius cap.
5. de divinis nominibus, est *avum avorum
& Rex saculorum.*

De nobis dicitur Psal. 101. v. 12.
Dies mei sicut umbra declinaverunt. 2di Re-

gum 14. v. 14. *Omnes morimur, & qua-
si aqua dilabimur.* de Deo verò Psal. 101.
v. 11. *Tu autem idem ipse es, & anni tui
non deficient.* ibid. v. 13. *Tu autem Domi-
ne in æternum permanes &c.*

S. Thomas 1. p. quest. 10. ibique 320.
Theologi distinguunt hæc tria, æternita-
tem, ævum, & tempus hoc modo. 1mo. quid? quid
quòd tempus sit mensura durationis homi-
num & rerum corruptibilium. 2do. quid? quid
mensura durationis Angelorum. 3to. quid? quid
verò sit duratio propria DEO. 4to. quid? quid
tempus habeat principium & finem, ævum
habeat principium sed non finem, æterni-
tas nec principium nec finem habeat. 3tio.
quòd tempus sit mensura rerum earum, quæ
actu corrumpuntur, & intereunt; ævum
sit mensura rerum incorruptibilium, quæ ta-
men absolute desinere & interire possunt;
æternitas autem sit Dei, qui desinere, va-
riari, aut mutari nequit. 4to. quòd tem-
pus habeat successionem, æternitas perma-
nentiam, ævum partim successionem, partim
permanentiam. Licet enim Angelus
naturaliter in suo ævo semper sit stabilis
tamen continuò à Deo pendet & influxu
jugiter continuato à Deo sustentatur, quem
Deus singulis momentis subtrahere potest,
& si eum subtraheret, Angelus, æquè ac
creatura quævis alia statim evanesceret.

4to. *Ego sum qui sum.* S. Hieronymus in c.
3. ad Ephes. id est, ego solus sum, quia solus
à me ipso habeo esse, cetera verò ex se, ex
natura sua non sunt, sed ex voluntate mea
habent esse &c. 5to. *Ego sum qui sum*, quia
quidquid in me est, non est accidens, sed
est meum esse, sive idem cum mea essentia,
bonitas enim, sapientia, potentia mea sunt
idem cum essentia mea. Unde S. Bernar-
dus lib. 5. ad Eugenium. Deus amat ut
charitas, novit ut veritas &c.

6to. *Sum qui sum*, id est, sum purissi-
mus, simplicissimus. 7mo. *Sum qui sum*,
id est, habeo esse universalissimum, illimi-
tatum, & infinitum, nam cum habeam esse
à me, non potuit mihi determinari ipsum
esse; hinc sum ipsum esse subsistens, in-
comprehensibile, innominabile, infinitum.
8vo. *Sum qui sum*, id est, sum causa om-
nis esse, quod res creatæ participant, nam
quod ex se & per se est tale, hoc est cau-
sa eorum, quæ sunt talia per participatio-
nem. Ex eo ergo esse Dei increato & im-
menso sequitur, posse omnia. Hoc est,
quod canit Boëtius libro 3. de Consol. Metr.
6.

O qui perpetua mundum ratione gubernas
Terrarum cœlique sator, qui tempus ab ævo
Ite jubes, stabilisq; manes, das cuncta moveri.
Quem

Quem non externa populere fingere causas
Materia fluctuantis opus verum insita summi
Forma boni livore carens.

9no. *Ego sum qui sum*, id est, unus sum,
qui habeo esse ex me. Rectè ergo dixit Job.
cap. 23. *Ipse solus est.*

321. Proprium creatura-
rum no-
men Non
sum.
Nota. Sicut nomen DEI est esse, ita e-
contra creaturarum nomen est non esse, ut si
rogetur homo, sapiens, Angelus, Quis es?
qui vocaris? respondere possit & debeat me-
um nomen est non esse. Ego vocor non
sum; idque primò, quia omnis res creata
priusquam crearetur, habuit æternum non
esse. 2do. si corruptibilis est, habebit rur-
sum æternum non esse, si incorruptibilis est,
ut est Angelus, potest semper habere non esse,
quia ipse esse est in potestate DEI liberè
eum conservantis & potentis omni momen-
to illud annihilare. 3tio. quia dum est va-
riabilis ac proinde admixtum habet non
esse: in omni enim mutatione ratio quædam
ipsius non esse includitur.

4to. quia qualibet res creata, ait Plato,
plus habet non entis quàm entis v. g. homo
tantum habet esse hominis, sed habet non
esse Cœli, terræ, Angeli &c. Itaque homo
habet tantum unum esse & innumera non es-
se. Quàm sapiens est, qui se & suum non
esse cognoscit. Ita S. Joannes Baptista ro-
gatus. Es tu Christus? es tu Propheta? re-
spondit, non sum. Jactant se homines & vo-
lunt esse, quod non sunt, dicuntque: Ego
sum dives, Nobilis, sapiens, qui verò hu-
miles sunt & sapientes, qui se & DEum co-
gnoscunt, dicunt, Deus est bonus, Deus est
dives, est sapiens, & sanctus, ego non sum;
& per hoc mereantur Divinæ sapientiæ boni-
tatis, sanctitatis, omnisque boni & esse par-
ticipes fieri. Hanc Dei notionem ab He-
brais, ut videtur, hauserunt & cognove-
runt gentiles. Refert Eusebius in Templis
Ægyptiorum illud Dei emblemata inscriptum
fuisse. Ego sum, quod fuit, quod est, quod
futurum est, velum meum nemo un-
quam revelavit, &c.

322.
Decem
Nomina
Dei.

Exodi 6to. v. 2. *Locutusque est Do-
minus ad Moysen dicens: Ego Dominus.* v. 3.
*Qui apparui Abraham, Isaac, & Jacob, in
Deo omnipotente, & nomen meum Adonai
non indicavi eis.* Notat S. Hieron. epist. 135.
ad Marcellam, apud Hebræos decem esse
nomina Dei. 1mum. Hebraice El, id est,
fortis. 2dum. Eloha, quod Deum, qua
providentem, gubernantem, judicantem ac
vindictantem significat. 3tium est Elobim,
quod est plurale nominis Eloha. 4tum est
Sabbaoth, id est, Dominus exercituum hoc
non est Nomen sed cognomen Dei, unde

semper cum alio Dei nomine conjungitur,
dicitur enim *Adonai Sabbaoth*, id est, Do-
minus virtutum vel exercituum, 5tum est
Eliou, id est, excelsus Gen. 14. v. 22.
Triplicem porrò celsitudinem ac sublimita-
tem veneramus in Deo, primam *Entis*, quia
Deus est primum & summum Ens, 2dam
Causalis, quia Deus est prima causa, à
qua omnes ceteræ causæ dependent, 3tiam
Perfectionis, quia Deus est summa & infinita
perfectio. 6tum nomen est *eje ascer eje*, id
est, sum qui sum, vel qui est. Unde Ex-
odi 3. dicitur, *qui est, misit me.* 7mum est
Adonai, id est, Dominus, 8vum est *ja*, Halleluja
quod est abbreviatum *Jehova*, sonatque in
Halleluja. Halleluja enim est compositum
ex Hallelu, id est, laudate & *ia*, id est,
Deum.

9num est *Saddai*, id est, munificus, li-
beralis, omnipotens, 10mum est Tetragra-
maton & ineffabile, quod vulgo *Jehova*
pronuntiatur.

Quæritur hic 1mo. Cur nomen tetra-
grammaton à veteribus & S. Hieronymo Cur non
vocetur ineffabile, à Theodoro indicibile, men Jeho-
& à Damasceno ineloquibile. Putant ali-
qui, hoc nomen verè fuisse ineffabile, eò tur infalli-
quòd solis consonantibus constet, careat-
bile, que vocalibus, sine quibus literas conso-
nantes pronuntiare, & effari non possumus.
Verum hoc est improbabile, nam Deus sic
nomen hoc suum pronuntiavit, cum illud
revelavit & effatus est coram Moysè. Rur-
sus Moyses illud ipsum effatus est coram
Israelitis & coram Pharaone, ipseque Pha-
rao sæpius hoc nomen à Moysè prolaturum
respondendo repetiit. Denique frustra hoc
nomen 4. literis distingueretur, nisi illæ sua
tacita haberent puncta sive vocales, ut illis
legi & effari posset, proinde ut fit in aliis no-
minibus Dei, hominum, & Angelorum.

Dico ergo. Hoc nomen dici ineffabile,
eò quòd ab Hebræis haberetur Sacratissi-
mum, & summè venerabile tanquam no-
men Dei, primum, proprium, & essen-
tiale, quod esset fundamentum & radix alio-
rum omnium nominum Dei, eò quòd hoc
nomen significat ipsam immensam essentiam,
& Majestatem Dei incomprehensibilem, &
ineffabilem, & à qua cetera omnia ema-
nant. Hinc ergo factum est, ut Hebræi re-
ligionis & reverentiæ causa nomen Dei effari,
& pronuntiare non auderent. Excipe sa-
cerdotes sive Pontifices, qui in sacris, puta
in sacrificiis & in solemnibus benedictione po-
puli, & maxime ingressu in Sancta Sancto-
rum illud pronuntiabant, ait Philo 1. de
vita Moysis. Unde & Josephus ait: sibi
hoc nomen eloqui nec jus nec fas esse. Cum
ergo

ergo in scriptura legentibus hoc nomen occurreret, Hebraei pro eo legebant Adonai (quod est trisyllabum) vel si cum Adonai occurreret, pro eo legebant Elohim.

Hinc factum est, ut Massoretæ, qui biblis hebraicis puncta sive vocales subjecerunt, nomini tetragrammato subjecerunt puncta aliena hominis Adonai (uti 4. rationibus demonstrat Bellarminus.) Nota. Etiam Christus & Apostoli, quoties citant scripturam Hebræam, in qua habetur nomen Tetragrammaton, pro eo nomen Dominus scilicet Adonai substituit. Unde factum est, ut Judæi ignorent, quomodo illud nomen pronuntiandum sit, sive quomodo illud pronuntiarent Deus, Moyses, & sacerdotes, traduntque, ultimum sacerdotem qui hoc nomen Dei pronuntiavit, fuisse Simonem justum, qui Christum in templo in ulnas accepit, postea à nemine hoc nomen pronuntiandum esse, seque ignorare, quomodo pronuntiari debeat, sed cum venerit Messias, ab eo edocendos esse veram ipsius pronuntiationem, ita ipsi. Ob hanc hujus nominis reverentiam & religionem summus Pontifex illud in Tiara sua in lamina aurea gestabat, quod Alexander Magnus occurrente Jaddo Pontifici procumbens humi reverenter adoravit, teste Josepho. Hinc etiam Lucanus agens de Deo Judæorum ait: *Incerti Judæi Dei*, quod scilicet Deum incognitum coleret, cujus nomen nesciret. Vide hic quanta Hebræis olim fuerit reverentia nominis Divini, quod multi Christiani per juramenta temeraria passim nominando profanant; quin & moderni Judæi nunquam audent jurare expresse per nomen tetragrammaton, sed hac formula per illud jurant: idque raro, & non nisi adacti *Juro per jod he vau & jod* (quæ sunt 4. literæ nominis tetragrammati) quod juramentum apud eos summum & Sacrosanctum habetur. Sic Gentilibus non licebat nomen falsi sui Dei Demogorgonis nominare, quod si quis fecisset, numen, vel potius demon se offensum per terræ tremorem ostendebat, uti testatur Lucanus l. 6. Verisimillimum est hoc nomen pronuntiandum esse *jive* vel *jehue*, id est, *est* vel *erit*. Probat. Quia id nomen est idem cum eo, quod sibi imposuit Deus. Exo. c. 3. 14. dicens: *sic dices filiis Israel: Qui est, misi me ad vos*: Atqui qui est Hebraicè, dicitur *jie* vel *jive* vel *jehue*, ergo idem est nomen Tetragrammaton. Plura expresse in fonte, apud Cornel. à Lap.

324. Quid significet hoc nomen Tetragrammaton. & dico, hoc nomen Tetragrammaton Jehova significare essentiam Dei, ipsamque divinæ essentiae abyssum & pelagus immensum, hoc enim signi-

ficat nomen *qui est*, quod idem est cum nomine Tetragrammato. Jehova ergo, ait Masius, idem est, quod qui *ab aeterno existit*, ipseque sibi essentia est, & à quo pender rerum omnium essentia. Notat Vilalpando in c. 28. Ezech. Nomen *Jehere* vel *Jehova* significare essentiam Dei in se sive ad intra: sicut *Adonai* significat eandem ratione operum ad extra; hac de causa utrumque hoc nomen conjungere solent Prophetæ: Hæc dicit Dominus Deus; Hebraicè *Adonai Jehova*, Jehova, id est, Deus, scilicet Dei in se Majestas. *Adonai*, id est, Dominus ac sustentator omnium, quæ creavit.

Rogabis, an nomen tetragrammaton significet essentiam Dei, sicut est in se? Scotus & Gabriel in. 1. sent. dist. 22. censent, quod homines præsertim docti, & acuti possint cognoscere Deum in se sicuti est, ac consequenter possint ei imponere nomen significans eum, sicuti est, ac tale esse nomen tetragrammaton, quod proinde proprium, essentiale & adequatum sit Deo. Verum melius D. Thom. 1. par. q. 13. censet homini in hac vita esse impossibile Deum in se cognoscere & nominare. Ratio est: quia in hac vita nemo potest Deum cognoscere intuitivè, ergo nemo potest eum cognoscere in se sicuti est, plenè & perfecte, &c.

Quæritur 3tio. quid symbolicè hoc Nomen Jehova significet, adeoque cur sit tetragrammaton? Respondent Hebræi, hoc Nomen significari Sanctissimam Trinitatem simulque Verbi Incarnationem; instat hujus nominis tetragrammati pleræque aliæ SSimam Trinitatem & Incarnationem. Gentes quadriliterum nomen Deo indiderunt, sic Græci Teos, Latini Deus, Germani Gott, Galli Dieu, Hispani Dios &c. Similiter Persæ, Arabes, Assyrii, Turcæ &c. Denique omnes hæc literæ Nominis tetragrammati sunt Hebræis literæ quiescentes, ad innuendum, quod in Deo solo vera & solida quies, ipsaque æterna felicitas, ac beatitudo consistit, & quiescit. Ipse enim est Alpha & Omega, principium & finis, ipse est centrum cordis nostri, ipse est facietas & gaudium omnium Angelorum & Beatorum. Allegoricè Jehova Redemptor Israelis ex Ægypto fuit typus JESU, qui fuit Redemptor mundi à captivitate & tyrannide Diaboli. Hinc nomen JESU in Jehova continebatur & representabatur, & hoc illius erat quasi ænigma, ipsamque Nomen JESU est quasi declaratio Nominis Jehova. Hinc rursus Nomen JESU sanctius & venerabilius est Nomine Jehova, uti ex Abulensi demonstrat P. Cornelius à Lap. Philip. 2. viv. apud eundem P. Cornelium vide plura in Exod. 6. v. 3.

Joan-

325. Joannis 4to. v. 24. *Spiritus est Deus*: & eos, qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare. P. Cornelius hic, Deus est purissimus & verissimus Spiritus, ergo non nisi adoratione in Spiritu & veritate delectatur, hinc spirituali mente, spirituali amore, & devotione colendus & adorandus est. Hinc patet contra Anthropomorphitas, contra Ter. libro 3. contra Praxeam, Item contra Lactantium de ira Dei. Deum nulum licet tenuissimum habere corpus, sed purissimum esse spiritum, ideoque purissimo spiritu adorandum.

Falsum ergo est illud Tertuliani axioma: *Quod incorporeale est, nihil est*. Sed videntur hi duo abusi voce corporis ac per illud non aliud quam solidam substantiam intellexisse, esto sit composita. Audi S. Augustinum hæc verba Dei explicantem lib. de Spec. c. 1. *Spiritus est Deus &c. Spiritus incomprehensibilis, incorporeus, immutabilis, incircumscriptus, ubique totus, nunquam divisus*. Idem per umbram viderunt Philosophi, quorum definitiones Dei recenset Minutius Felix in Octavio. Nimirum, quid est Deus? Respondet Pithagoras. *Deus est animus per universam rerum naturam commens, ex quo etiam animalium omnium vita capitur*. Xenophanes: *Deus est infinitum omne cum mente*, Aristoteles: *Deus est mens, quæ cuncta gubernat*. Zeno: *Deus est una mundi Providentia*, Cleanthes. *Deus est animus & ratio mundi*. Unde Virgilius

Spiritus intus alit totumque infusa per artus
Mens agitat molem & magno se corpore mi-

Chrysippus. *Deus est vis Divina rationalis natura & satum verum*. Aristoteles. *Deus est, cujus essentia & majestas comprehendere non potest*. Solon à Sicilia Rege Hierone rogatus, quid Deus esset, primum unum, tum duos, tum tres ad considerandum poposcit dies, ac demum respondit. *Quo magis Deum cogito, minus intelligo*. S. Augustinus lib. 2. de Ord. ait: *Deum melius sciri nesciendo*. P. Kraus in Quæst. moral. At cognitio Philosophorum, quam habuerunt de Deo, sine fide non sufficiebat ad salutem. Nam S. Paulus ad Hebræos. 11. cum dixisset, v. 5. *Fide Henoch translatus est, ne videret mortem*. addit v. 6. *Sine fide autem impossibile est placere Deo*. *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerat*. Probat itaque S. Paulus Henoch translatus esse propter fidem hac ratione: Henoch translatus est, quia placuit Deo; atqui non potuit placere Deo, nisi per fidem: Ergo per fidem translatus est. Probat autem Minorem syllogismi sic. Ut quis ad Deum accedat uti oportet, eumque ritè co-

lat, & ita illi placeat, debet credere quia, id est, quod est Deus & quod se inquirentibus sit remunerator, si enim quis Atheus aut Politicus putet Deum non curare res humanas, non punire malos, nec præmiare bonos, & remunerari, hic negliget Deum, nec curabit ad Deum accedere, eumque colere. Ergo ut Henoch & quivis alius accedat ad Deum, eique placeat, necesse est, ut fidem habeat, qua in Deum judicem, vindicem, & Re. Naturalis remuneratorem credat. Dices: ut quis accedat Deo ad Deum, eumque colat, sufficit ad salutem gnitio sine naturalis Dei cognitio, qua Philosophi confide non gnoverunt Deum esse & esse vindicem bonorum & malorum: Ergo non est opus fide, salutem.

Resp. Negando Antecedens. Naturalis enim cognitio tantum docet amandum & colendum Deum esse tanquam authorem naturæ, & bonorum naturalium, illaque tantum ab eo esse speranda & petenda. Deus autem vult amari & coli ab hominibus non tantum ut author bonorum naturalium, sed etiam supernaturalium & æternorum post hanc vitam, nec alia ratione ad illum illiusque favorem & amicitiam accedere, illique placere, & grati esse possumus. Unde sæpe bona naturalia Deus in hac vita negat justis & amicis suis, eaque confert improbis & inimicis suis, ut nimirum doceat homines non illa præsentia, utpote vilia, caduca & exilia, sed spiritualia & æterna, utpote Deo digna, à Deo esse petenda. Deumque velle hæc, non verò illa primario & præcipue à se peti; ad hoc autem opus est fide. Sola enim fides dicit nobis Deum esse authorem non solum naturæ, sed etiam gratiæ & gloriæ æternæ: hæc enim sunt bona supernaturalia sive res sperandæ, & non apparentes, quarum argumentum est fides, ut v. 1. docuit Apostolus. Hinc ergo rectè concludit Paulus ad justificationem, ut scilicet simus amici Dei, Deoque placeamus, requiri fidem sive cognitionem supernaturalem & divinam. Nota. Deinde ad justificationem & Dei amicitiam, qua illi placeamus, non tantum hæc duo, scilicet quod Deus sit, & quod remunerator sit, sed plura alia credenda sunt, ut Deum esse trinum & unum, Christum incarnatum & crucifixum, esse se peccati tum originalis, tum cujusvis actualis expiatorem, animam esse immortalem, Apostolus tamen tantum hæc duo jam dicta recenset, non quasi hæc duo sola sufficiant, sed quia hæc duo requiruntur vel maxime ad spem excitandam, ut Hebræi & quilibet alius fortiter virtutis labores & agones obeat & sustineat, inquit Theodor. Nota denique to Remunerator. Inde enim contra Novantes rectè colligimus merita bonorum operum, quibus mercedem Deus sit daturus: hoc enim significat Remunerator & clarius

gracè

Deus est remunerator bonorum.

gracè mercedis retributor; Merces enim ad merita essentiali ordinem includit, ut scilicet omnis merces meritorum sit merces, & omnia merita mercedis sint merita. Plura P. Cornel in Hebr. II, v. 6.

326. Actorum 17, v. 26. De Deo dicitur. *Fe-*
citque ex uno omne genus hominum inhabitare
super universam faciem terra, designans statuta
tempora, & terminos habitationis eorum, v.
gnitionem 27. Quarere Deum, si forte attrectent eum, ut
creatura- inveniant, quamvis non longè sit ab unoquoque
rum, nostrum. Quarere Deum q. d. (ait P. Cor-
nel hic.) Hoc sine homines ita distribuit &
moderatur per tempora & loca Deus, ut eum
investigent & quærant, cognoscant, ament
& colant: facile enim ex creaturis cognosci
potest Creator. Mundus enim est quasi ani-
mal, cujus spiritus & velut anima est Deus,
oculi sunt luna & sol, hepar, venæ, sanguis,
& phlegma sunt fontes & flumina, proles
sunt arbores, herbæ, flores, animalia, ho-
mines, quæ omnia vivificat, vegetat, fo-
vet, alitque Deus. Unde facile ex iis inve-
niri & cognosci potest.

Si forte attrectent eum, Gracè palpent
eum, sicut cæcus in tenebris palpando præ-
tentat iter & locum. Ita Pagnin. Vatabl. &
alii. Significatur hic Deum à nobis in hac vita
videri & clarè cognosci non posse, nosque
quasi cæcos palpandi vestigia Dei puta crea-
turas ad ejus notitiam pervenire. Licet Deus
sit lux, tamen sibi soli est lux, quæ omnia
clarissime perspicit, nobis verò est lux tran-
scendens & inaccessibilis. Tiberius Cæsar
ita lucidos habebat oculos, ut in tenebris
per eorum lucem videret omnia vicina, ait
Sueton, in ejus vita: at longè lucidiores ocu-
los habet Deus, omnia ergo videns à nemine
videtur. Sensus ergo est: si forte homines
Deum attrectent non tactu corporeo sed me-
taphorico & mentali, hoc est, si mente at-
tingant, inveniant & cognoscant Deum, ut
eum venerentur, ament & invocent: cogno-
scant, inquam, ex ejus operatione & pro-
ductione frugum, rerumque omnium. Si-
cut enim cæcus, si in sylvis densissimis vel
in domo plenissima rerum sit, si vel levi-
ter se commoveat, in arbores, parietes, res-
ve alias impinget, sic ubique homini occur-
sat imò incurat Deus. Quis enim si penitus
suum corpus ejusque organa inspiciat, tot
tamque varia, si suam animam, ejus poten-
tias, sensus & actiones, si suum esse tam
mirum & multiplex consideret &c. non in-
telligat illicò esse numen intra se, quod fa-
bricam hanc instar horologii ordinavit, tuea-
tur, moderetur. Non longe est ab unoquoque
nostrum Deus. q. d. Sicut mare non longè est
à piscibus, quia pisces ex eo & in eo gene-
rantur, aluntur & vivunt, illudque sentiunt,

ita Deus non longè est à nobis; quia in eo
& ex eo quasi mari omnium bonorum hau-
rimus vitam, motum, & omnia, ex quo fa-
cile est illum attrectare & cognoscere.

Et ita attrectabat & cognoscebat ille, Inter feras
de quo Balthasar Fernandez in libro, cui educatus,
titulus Expeditiones Lusitanorum in novum in Insula
orbem. Circa annum (inquit) salutis homini-
1597. Navis Lusitana vi tempestatis ad unam bus vacua
è desertis insulis, quæ ultra caput bonæ spei agnoscit
versus australem plagam Oceano interjacet, Deum
applicuit, ibique juvenem viginti circiter
annorum ab infantia inter feras illius loci
educatum reperit, omnis loquela & con-
suetudinis prorsus expertem. Hic ubi ali-
quot mensium studio artem loquendi didi-
cit, mentis suæ ratiocinia, quæ à primò
rationis usu de mira rerum creaturam dis-
positione ac qualitatibus apud se formabat,
aperire coepit. Nimirum quoties maximum
coeli lumen (solem ita vocabat) statis
temporibus emergere de sub Oceano adver-
teret, toties sibi unius supremi rerum mun-
dialium Gubernatoris imaginem sibi ob
oculos existimabat. Quoties serenis nocti-
bus innumeram siderum congeriem effulge-
re cerneret, toties micantes supremæ ejus-
piam Majestatis scintillas radiare putabat.
Æstus maris quoties jam assurgere, jam sub-
sidere supremi alicujus Numinis potentiam,
cujus nutu & arbitrio cuncta hæc fierent,
intueri se dicebat &c. Abductus inde à Lu-
sitanis, cum post brevem paucorum anno-
rum moram inter homines exactam, sive de-
pravatos illorum mores non ferens, sive
desiderio prioris vitæ, cui ab ineunte ætate
assueverat, in suam profugit insulam asse-
rens: Longè clarius sibi notitiam veri Dei,
ipsam aspectabilem rerum mundialium va-
rietatem prædicare, quam omnes illos, quos
unquam audierat Doctores, verbique divi-
ni præcones. P. Gengell, in Evers. Atheis-
mi tr. I, c. 4. pag. 27.

Act. 17. v. 28. In ipso enim & vivi- 327.
mus, & movemur, & sumus: sicut & quidam In Deo lu-
vestrorum Poetarum dixerunt: Ipsus enim & mus quor-
genus sumus. In ipso enim vivimus, movemur, modo.
& sumus. P. Cornel. à Lap. hic, non quasi
Dei substantia sumus, ejusque sumus pars, uti
quidam stolidè imaginati sunt, ait S. Cyrill.
l. 9. S. August. l. 4. de Gene. ad lit. sed
imo in ipso, id est, per ipsum, ait S. Cy-
rill. Probat enim Paulus Deum dare omni-
bus vitam, inspirationem, quod in ipso,
id est, per ipsum vivamus, moveamur, &
sumus. Ergo sumus in ipso, tanquam cau-
sa efficiente, & conservante, hoc est, con-
tinuò quasi creante: Conservatio enim est
continuatio operationis, & continua crea-
tio. Deus enim conservat animam, vitam,
mo-

motum, sensum, & essentiam nostram, ea
semper in nos influendo, sicut primitus ea
creavit, perinde ac sol suos radios conser-
vat, jugiter eos emanans & produciens.
2do. Concomitanter sumus in ipso tanquam
in continente & loco divino. Prope est,
ait Seneca Epi. 41. à te Deus; & cum est, in-
tus est, sacer intra nos Spiritus sedet. Deus
enim sicut est ævum ævorum, ita & spa-
tium & locus locorum, sine quo nullus lo-
cus est, & esse potest: sicut enim omne
esse manat ab essentia Dei, & omne tem-
pus, omnisque duratio manat ab æternita-
te Dei; ita & omne spatium, omnisque lo-
cus manat ab immensitate Dei, uti eruditè
docet noster Lessius libr. de Attrib. Divinis
ajens de immensitate Dei. Deus ergo est
quasi mare quoddam immensum, per infinita
spatia extensum, in quo mundus & om-
nia, quæ in eo sunt, innatant, quasi spon-
gia in Oceano, ait S. August. l. 7. Conf.
cap. 5. Doctè & eleganter S. Gregor. im-
mensitatem Dei describit l. 2. Moral. quest. 8.
Et Minutius Felix in Octavio respondens
Gentilibus objicientibus Christianos Deum
colere, quem non videbant. Imò inquit,
ex hoc Deum credimus, quod eum senti-
re possumus, videre non possumus, in ope-
ribus enim ejus, & in mundi omnibus vir-
tutem ejus semper præsentem aspicimus,
cum tonat, fulgurat, fulminat, serenat.
In Deo ergo quasi in æthere infinito vivi-
mus, & movemur, intra illum stamus, &
habitamus: ille nos penetrat sua essentia &
substantia, penetrat totum corpus & to-
tam animam, extra illum exire non possumus,
quia ubique est; & quia est immu-
tabilis, ubi semel est, semper est.

Immensitas Dei.

In Deo vi-
vamus.

3tio. In Deo vivimus tanquam in cir-
culo & rota nos ambiente, unde Empedo-
cles: Deus, ait, est circulus, cujus centrum
est ubique, circumferentia nusquam. 4to.
Vivimus in Deo juridicè, id est, in Dei do-
minio & jurisdictione vivimus, eoque cin-
gimur, ut ejus jus & manus evadere non
possimus, juxta illud Ps. 138. v. 7. Quo
ibo à spiritu tuo? &c. significat ergo hæc
præpositio in nos intimè à Deo pendere,
Deumque esse quasi animam & vitam no-
stram, juxta illud S. Augustini Serm. 18.
de Verb. Apost. Vita corporis anima est, vi-
ta anima Deus est. Magis ergo pendemus
à Deo, quam radii à sole, lumen à luce,
calor ab igne, respiratio ab halitu &c. Si
enim ille manum retrahat, illicò res omnis
cadit in nihilum, unde à Deo per creatio-
nem educa est. Et hæc est causa, cur ma-
gis Deum quam nos ipsos, id est, vitam &
animam nostram diligere debeamus; quia
scilicet à Deo quasi à fontali principio ma-
gis pendemus, nos, totumque universum,
R. P. Kpiarkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

cujus nos sumus pars, quam à nobis ipsis.
Ita D. Thomas & Scholas. 2. 2. q. 26.
Art. 3.

Moraliter To in ipso vivimus significat
1mo. nos ex vita & anima nostra facili gra-
du ascendere ad Deum. 2do. to in ipso sig-
nificat Deum in manu sua habere nostram
vitam, nostrum halitum, nostrum esse, ac
consequenter nostram gratiam ac gloriam,
nostram felicitatem, & damnationem æter-
nam. In manibus tuis sortes meæ. Ps. 30. v.
16. Hoc est quod Daniel intonat Baltha-
sari Regi interitum ei denuntians: Deos, in-
quit, argenteos & aureos &c. laudasti: Por-
ro Deum, qui habet statum tuum in manu sua
& omnes vias tuas, non glorificasti. Dan. 5.
23. Rursum in Deo, id est, Dei mente,
sapientia, voluntate, cura, & providen-
tia vivimus, movemur & sumus; hinc illi
continuo grati esse debemus. Hinc S. Au-
gustinus in Soliloq. c. 18. Omni momento,
inquit, me tibi obligas Domine, dum omni
momento mihi tua magna beneficia præstas. Si-
cut ergo nulla est hora vel punctum in omni vi-
ta mea, quo tuo beneficio non utar: sic nullum
debet esse momentum, quo te non habeam an-
te oculos in mea memoria, & te non diligam
ex omni fortitudine mea. Quocirca Deus si-
cut est centrum animæ nostræ: ita debet
esse & centrum omnium cogitationum, in-
tentionum, & actionum nostrarum. Hæc
physicè de esse naturali, quo naturaliter vi-
vimus, movemur, & sumus in Deo.

Mysticè hæc veriora sunt in esse & gra- 328.
du supernaturali. Supernaturaliter enim in Mysticè
Deo vivimus per gratiam, movemur per quomodo
charitatem, aliasque virtutes, sumus per sumus in
summam unionem cum Deo; quia divina Deo & ip-
sorum naturæ facti, sumus nova & su- se in nobis
pernaturalis creatura. Nam per justificatio- per gra-
nem novo modo sit præsens Deus in anima tiam,
justi, adeò, ut, si per impossibile prius in
ea non fuisset per essentiam, præsentiam &
potentiam, illicò virtute gratiæ & justitiæ
fieret præsens per essentiam, præsentiam, &
potentiam, ut ex D. Thoma. Suarez, ali-
isque Scholasticis ostendit P. Cornel. in
Olea 1. 10. In te ergo, o Domine! vivi-
mus, movemur, & sumus. In te, hoc est,
in tua memoria, intellectu & voluntate sem-
per vivimus, Tu de nobis semper memo-
raris, cogitas, disponis & ordinas, da, ut
vicissim in memoria, intellectu, & volun-
tate nostra semper vivas, ut nihil nisi te
memoremur, sapiamus, velimus, amemus,
ut te magis & magis in dies vestigando cog-
noscamus & diligamus.

Atque ex his collige & metre, quan- Quanta
ta sit bonitas & beneficentia divina tum præ- bonitas
F f sens, divina,

lens, tum potius futura, quantaque sint bona, quæ Deus in cœlis præparavit. Hinc pulchrè S. Eucherius Epi. ad Valer. *Cum Deus in hac vita tam præclara iustis pariter & iniustis tribuat, qualia sunt putanda, quæ iustis reservat? Consideremus; qui tanta dedit, quanta restituet? qui tam magnus est in donis, quam magnus erit in præmiis, si tam inastimabilis est munerantis benignitas, quæ illa remunerantis? Ineffabilia sunt, quæ præparavit Deus his, qui diligunt eum; Quam magnarependet bonis, qui tam magna largitur ingratis?*

In ipso vivimus, movemur & sumus. Act. 17. v. 28. Hæc tria quasi antistrophia respondent, & confirmant tria, quæ homines à Deo accipere dixit Paulus v. 25. dum ait: *cum ipse det omnibus vitam, & inspirationem, & omnia.* q. d. Deus dat nobis vitam: quia in ipso vivimus; dat respirationem: quia in ipso movemur; ipsa enim respiratio est motus; est enim continua inspiratio & expiratio aëris. Rursum, respiratio conjuncta est cum motu, quæ enim habent vim motivam, respirant, unde & dum fortius se movent, magis respirant. Ipse denique dat omnia; præter vitam enim & motum multa alia habemus à Deo.

Nota. In Deo vivimus non formaliter, sed effective, quasi ipse sit causa formalis vitæ nostræ, uti nonnulli censuerunt, ac hæretici & Apollinariæ Christo homini adimebant mentem & animam, dicentes, ejus vice fungi divinitatem. Rursum nonnulli Scholastici censuerunt vitam, quæ consistit in visione Dei, fieri per solum divinitatis vel luminis gloriæ illapsam in animam, ita, ut ipsa nihil agat, nec activè eliciat actum visionis beatificæ, sed merè passivè se habeat eum duntaxat recipiendo. Hæc enim & Philosophiæ & Theologiæ repugnant: quæ docet, actus vitales, qualis est visio, intellectio, amor &c. essentialem ordinem dicere ad animam viventis, in quo sunt, ita, ut ab ea vitaliter manare & produci debeant, alioqui non actus vitales erunt, sed mortuæ qualitates & actiones: in hoc enim actus vitalis à non vitali secernitur; quod ille à principio intrinseco vitaliter procedat, hic non.

Deus concurrit ad omnes actiones. Nota 2. To in quo movemur: inde enim patet Deum immediatè concurrere ad omnem motum nostrum, æquè ac ad omnem operationem causæ secundæ, ideòque rectè ex eo concludit Apostolus; Deum non longè abesse à nobis, sed ubique esse præsentem: quia scilicet ubique immediatè non tantum nos, sed & motus, actionesque nostras omnes contingit, iisque cooperatur; adeò, ut sine ejus concursu & cooperatione nec minimum motum producere

possemus. Ita passim contra Duran, in 2. Dist. 1. 9. 5. (ubi docet Deum tantum dare & conservare vim motivam, non verò concurrere ad ipsum motum) docent Scholastici cum S. Thoma 1. par. q. 18. Art. 4. ad 1. Omnis enim res pendet & manat à Deo, ergo & actio, est enim ipsa res & ens quoddam.

Sicut & quidam vestrorum Poëtarum (Syn. 329. rus Sapientum: Poëtæ enim Gentilium erant Quomodo Sapientes & quasi Prophetæ) *dixerunt: do sumus* *Ipsius enim & genus sumus.* Act. 17. v. 28. *genus Dei?* Virgilius ex Platone Æneid. 6.

Spiritus intus alit, totamque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Inde hominum pecudumque genus vitæque volantum. Lucan. l. 2.
Jupiter est quodcumque vides, quodcumque movetur. Rursum
Jovis omnia plena.

Similia habet Aratus, de quo mox. *Ipsius enim & genus sumus.* Sunt verba Arati in Phænomenis. Aratus fuit Poëta antiquus & celebris Antiocho Regi in deliciis à Roma condita An. 478. patria Solensis, non multum à Tharso ac proinde Pauli ferè concivis, præclare scripsit de stellis, & de signis cœlestibus, unde versus ejus in latinum transtulit Cicero, inter quos.

A Jove principium quem nunquam mittimus ipsi.

In fatum, Plena verò Jovis omnia quidem compita. Omnes verò hominum cœtus, plenum verò mare. Et portus ubique autem indigenus Jove. Hujus etenim genus sumus. Quod hemistichium brevitas causâ tantum citat Paulus, & quia illud sufficit ad confirmandum, quod dixerat, *in illo vivimus, movemur & sumus.* Moraliter exemplo Pauli discite Ethnicorum sententias Christiano Concionatori rarè & sobriè citandas esse, de quo multa noster Lorinus hic, *Genus, id est, opus est, opus sent.*

Gabr. Vasquez & ex eo Sanchez, genus sumunt non pro prole, sed pro opere. q. d. sumus opus & creatura Dei, unde Clemens Alexand. Ipsius genus sumus, inquit, scilicet creatione. Verum alii passim genus accipiunt pro progenie & sobole. Sic Græci Poëtæ vocant Heroes à Deo genitos, à Deo nutritos & divinos. Homo ergo est genus Dei, quia creatus est ad imaginem & similitudinem Dei, quasi Dei proles & filius, qui proinde ejus essentiam participat præ cæteris creaturis, summumque entis gradum puta naturam rationalem. Longè excellentius

ius & perfectius sumus genus, id est, filii Dei per gratiam, quæ adoptamur in filios Dei, imò sumus divinæ consortes naturæ, ut ait S. Petrus 2da Epi. c. 1. 4. Unde S. Gregor. 20. Moral. c. 16. & Beda. Genus, inquit, sumus Dei, non quia de substantia Dei parsque ipsius, sed quia per spiritum illius, & voluntariè per adoptionem recreati: nam in justificatione non tantum qualitas aliqua, puta gratia & charitas, sed ipsissimus Spiritus S. ac tota Sanctissima Trinitas nobis datur, quæ nos substantialiter sibi unit & quasi in se transformat, ut sumus ejus congeneres, & concorporales, ideòque unum genus cum eo, imò unus spiritus, ut dicitur 1. Cor. 6. 17.

Porrò ex eo, quod sumus Dei genus, rectè confirmat suum dictum Apostolus, quod in ipso vivamus, moveamur, & sumus, utpote qui ita sumus Dei, ut ei, ejusque substantiæ intimè sumus uniti, ab eaque toti penetremur, & possideamur, ac consequenter quod Deus à nobis non sit remotus & ignotus, ut Athenenses putabant, sed cognitus & vicinus; non tantum loco, sed & cognatione ac substantia, quia nos sumus de genere & stirpe Dei quasi ejus soboles & propago.

Aratus enim, ut patet ex versibus ejus paulò ante citatis, ita dicit nos esse genus Dei, ut ille quaquaversum omnia (puta macrocosmum & multò magis microcosmum, id est, homines) se suoque Numine, id est, substantia, præsentia, operatione, beneficentia continua impleat & compleat, omnesque eo indigeamus, utamur, & fruamur perpetim: dum scilicet in eo vivimus, movemur & sumus, ut explicat Apostolus. Deus enim velut anima mundi, quæ se per eum totum diffundit, in eoque homines quasi filios ex se ipsa & in se ipsa producit: sicut mare in se, & ex se producit pisces, ita, ut instar piscium, in Dei & Deitatis Oceano, vivamus, natemur, moveamur & sumus. Quare licet in hominibus & animalibus filii à parentibus suis sint separati, in Deo tamen & loco & operatione cum eo sunt conjuncti, eò quod ipse sit immensus, omniaque impleat, penetret, & occupet. Hinc rursum, licet homo semel genitus à Patre ab eo amplius non generetur, in Deo tamen secus est: ab eo enim pendemus, ut radius à sole. Ita ergo sumus genus Dei, ut ipse nos quasi assidue generet conservando, & jugiter influendo in nos vitam, motum, omnique esse nostrum. Denique rectè probat Aratus Deo nos omnes indigere ex eo, quod ejus genus, id est, propago & filii sumus, filii enim indigent ope Patris &c. Et hic sensus est genuinus, ut patet intuitu Aratum.

A. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascerica,

Hinc veteres Philosophi & Poëtæ ut 330. Orpheus in hymnis, Varro & Philo dicunt, Deus est Deum creaturis esse Patrem & Matrem, nimirum ex Græco Matri Patrem & Patri Mater. Imò, quia sicut homo à patre & matre accipit suum esse, & bona omnia, sic multò magis eadem ipse & qualibet alia creatura accipit à Deo. 2do. quia Deus est Pater per productionem & creationem universorum, universorum est & mater per beneficentiam, quæ cuncta creat, conservat, pascit, gubernat. Unde Deus Pater, cui attribuitur creatio, est Pater, Spiritus Sanctus, cui attribuitur bonitas, est quasi mater omnium. 3tio. valde appositè Verbum caro factum est: Deitas enim est quasi Pater; Humanitas in Christo est quasi mater nostra. Ideo enim Deus factus est homo, ut qui erat Pater, esset nobis & Mater, de quo P. Cornel. in 1. Jla. c. 11. Moraliter discite hic quanta sit nobilitas animæ, nimirum, quod sit cœlestis divina proles & propago Dei ac proinde indignum esse, si illa ad brutas cupiditates se projiciat, quare debere illam divinam, cœlestem vitam agere &c. ut Deum Patrem suum imitetur, ad eumque redeat. Quare quod Aratus hic, dixerunt Poëtæ cæteri nimirum animam hominis esse divinæ particulam auræ, Manilius l. 4.

An dubium est habitare Deum sub pectore nostro,
In cœlumque redire animas, cœloque venire.

Juven. Satyr. 15.
Sensum à cœlesti demissum traximus arce.

2. Cor. 1. 3. *Benedictus Deus & Pater Deus Patris nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum & Deus totius consolationis.* Doctè cordia. S. Bernardus Serm. 5. de Nativ. Domini. *Restè, inquit, non Pater judiciorum vel ultionum dicitur, sed Pater misericordiarum: non modo quod Pater videatur misereri potius quam indignari, & quemadmodum Pater filiorum misereatur timentium se: sed eò magis quod miserendo, causam & originem sumat ex proprio, judicandi & ulciscendi magis de nostro (ex nostris scilicet peccatis) Unus est Dei Filius unum verbum, sed miseria nostra multiplex, non modo magnam misericordiam sed multitudinem quarit miserationum.* Nota. To Pater misericordiarum attribuit Apostolus Deo Patri non Filio, ait enim: *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi.* P. Cornel. hic.

Nota. Deus ab Hebræis, Græcè, latinis vocatur Pater, & maxime Pater spirituum vel animarum: quia harum nec homo, nec Angelus potest esse Pater vel creator, ff 2 sed

sed solus Deus. P. Cornel. ad Hebr. 12. v. 9. expendens illud *magis temperabimus Patri spiritum & vivemus.*

1. Petr. 1. v. 17. *Et si Patrem invocatis eum, qui sine acceptione personarum judicat &c.* P. Cornel. hic. Nota Patrem vocat Deum, qui communis est tribus Personis Patri, Filio & Spiritui Sancto, hic enim est Pater, id est, Creator, Consecrator, Provisor, sic Christus in oratione Dominica nos ita orare & ordiri iussit, *Pater noster, qui es in caelis.* Matth. 6. v. 9. ex quo loco perperam contendit Calvinus & Calvinistæ Deum à nobis invocandum esse duntaxat nomine Patris, non verò SS. Trinitatis dicendo: *Sancta Trinitas unus Deus, miserere nobis.* unde ipsi nomen Sanctissimæ Trinitatis è suis Calendariis, precibus, litanis expunxerunt. Perperam inquam, nam Christus iussit nos baptizare invocando Sanctissimam Trinitatem. *Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti.* Hinc SS. Trinitatem invocatur S. Dionys. de Myst. Theo. c. 1. S. August. l. ait de Trin. Non sine causa viri sapientes Calvinum insinularunt Arianismum, judaismi; si enim non licet invocare Filium, Spiritum Sanctum, SS. Trinitatem: ergo Filius non est Deus, nec Spiritus Sanctus, nec SS. Trinitas. Quicunque enim est verus Deus, hunc, uti adorare, sed & invocare, non tantum possumus sed debemus. Nota 2. Solus Filius qua homo erit personalis Judex judicans omnes homines, Pater tamen & Spiritus Sanctus erunt quoque Judices, quia judicabunt per Christum hominem, sicut Rex judicat per suum Praetorem. Ita S. Augustinus tract. 21. Vide Franc. Suarez 3. p. quæst. 57. art. 1.

331. Ubi Deus habitat?

Deuterono. 33. v. 27. *Habitaculum ejus sursum, & subter brachia sempiterna.* P. Cornel. hic. *Habitaculum ejus sursum*, quia Deus habitat in se, suæque æternitate, item in coelo empyreo, ubi suam majestatem & gloriam Sanctis exhibet. Hebr. *Habitaculum Dei est antiquitas*, id est, æternitas, ait Cajetan. *Et subter brachia sempiterna.* q. d. O Israel Deus auxiliator tuus licet habitet sursum, non tamen inferiora & res humanas tuasque negligit, sed eas curat, regit, & providet, quia sub coelo habet potentiam suæ brachia sempiterna, infatigabilia & omnipotentia, quibus mundum, omnesque res mundi complectitur, stringit, movet, dirigit, protegit, & gubernat. *Morale.* Ascende ergo o anima, quæ hic cum culicibus & pulicibus, cum gleba & luto luctaris, extende te, ascende ad ascensionem coeli ad Deum tuum, qui habitat in altissimis montibus æternitatis, ibi posita dispice & vide, quam modica sint, quæ hic te sui vel

cupiditate alliciunt, vel terrore percellunt, vide quam exilia & fragilia sunt omnia, quæ terræ puncto continentur &c. unum ergo summum & immensum bonum ambi, cætera parvi æstima &c. æterna cogita.

Actor. 7. v. 48. *Sed non Excelsus in manufactis habitat, sicut Propheta dicit.* q. d. Deus propriè non eget, nec habitat in domibus, puta in templis manufactis fabricarum, ipse enim est Hebraicè *Elion*, id est, Excelsus & Altissimus, qui non tantum terram, sed & coelos omnes sua majestate & gloria æquè ac situ & immensitate transcendit, ideoque ubique est, & ubique latrà colendus. Notat Stephanus Judæos, qui Deum templo suo delectari, eique quasi asfixum putabant, unde putabant se esse invictos; Deum enim nunquam passurum domum suam capi & possideri à Chaldæis. Hinc Hierem. cap. 7. v. 4. templi Dei excidium prædicenti occlamabant. *Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini est.* Dicit ergo Stephanus, ne insolecatis vestro templo, ejusque ritibus Judaicis, quasi illi perpetui sint futuri, neve despiciatis Christum & Ecclesiam quasi adhuc carentem templo, nam suo tempore non unum ut vos sed plurima & augustissima habebit templa. Deus enim propriè non habitat in templo, ut vos putatis, sed formaliter habitat in se ipso, suæque divinitate, immensitate, participativè verò & effectivè per operationem habitat in toto mundo, præsertim verò in mentibus fidelibus & sanctis, quales nunc habent Christiani non Judæi, sicut Propheta dicit Isaiæ cap. 66. P. Cornel. hic. Si quæras, ubi Deus existit, antequam mundum condidit? Respondebit Tertullianus lib. contra Praxeam cap. 5. *Ante omnia erat Deus solus & ipse sibi & mundus & locus & omnia.* Nec incongruè de existit antequam mundum condidit? Ubi Deus habitat? Dic ubi tunc esset cum præter eum nihil esset? Tunc ubi nunc, in se, quoniam sibi sufficit ipse.

Ad quæstionem quoque, ubi est Deus? respondit quispiam nervosè. Intra te, nisi nequam sis: à peccatoribus enim ille longè est. Quamquam & in peccatoribus est per vindictam, qui in justis est per gratiam. P. Joan Kraus in quæsti. Moral.

Attributum Divinum in stricta acceptione est perfectio divina absoluta necessaria communis toti Trinitati secundum modum nostrum concipiendi resultans ex conceptu primo essentiali Dei significata adjectivè sive per modum adjacentis. Nota 1mo. Per perfectionem non intelligitur elaboratio

sed prædicatum intrinsecum ex se prudenter æstimabile & appetibile. 2do. Dicitur perfectio necessaria, ut excludantur prædicata libera Dei, quæ non fluunt necessariò ex essentia. 3tio. Dicitur absoluta, ut excludantur prædicata relativa, quæ sunt subsistentiæ, subsistentia autem non potest venire nomine attributi. 4to. Dicitur communis toti Trinitati, sicut enim essentia est communis, ita & attributa, quæ profuunt necessariò ex essentia. 5to. Dicitur ex modo nostro concipiendi &c. Nominè enim attributorum veniunt perfectiones, ex vi enim nominis attributum est, quod attribuitur alteri in suo esse constituto, non est verò quid realiter consequens, quia inter essentiam & attributum nulla intercedit distinctio realis aut objectiva. 6to. Dicitur *Adjectivè*. Perfectiones enim, quæ sunt de linea substantiæ & quæ significantur substantivè, qualia sunt substantia, spiritus, communiter excluduntur à ratione attributi &c.

Attributa ergo Dei sunt. 1mum. Infinitudo, quod scilicet Deus sit infinitus, illimitatus in perfectione, quod careat termino perfectionis in omni genere. Hæc infinitudo est prædicatum transcendens omnia attributa, est prædicatum negativum quoad dici, quoad rem positivum, cum negat negativum scilicet finem & terminum, qui est negatio ulterioris perfectionis. 2dum. Simplicitas Dei, quod scilicet Deus careat omni compositione, ens enim, quod dicit compositionem, defectuosum est, unaquæque enim pars dicit carentiam perfectionis alterius partis. 3tium. Quod Deus sit actus purus, excludit enim omnem potentialitatem tam objectivam sive Logicam, quia excludit indifferentiam ad existere vel non existere, est enim ex ratione entis à se determinatus ad existendum, quam potentiam subjektivam, quia excludit perfectibilitatem & complebitatem sui, per actum ulteriorem aliàs non esset perfectissimus, non haberet enim omnem perfectionem per identitatem, non haberet enim perfectionem actus ulterioris, per quem esset complebilis. 4tum. Immutabilitas Dei, ex ratione enim actus puri sequitur immutabilitas, quia sequitur, quod Deo repugnat sive de novo esse sive perfectionem aliquam acquirere aut deperdere, quod est immutabilitas. 5tum. Omnipotentia, quod scilicet Deus sit tale ens, quod in sua virtute contineat omne id, quicquid extra Deum est, possibile est enim perfectionis infinitæ, quale non esset, si non contineret in sua virtute quicquid est possibile. Jam autem eo ipso, quod Deus sit Omnipotens, debet esse liber, quia potest non solum ex nihilo producere effectus,

sed etiam illos in nihilo relinquere, si enim non posset, eo ipso non esset Omnipotens. Quodsi autem est liber, debet esse intellectivus, cum actus primus proximus libertatis includat cognitionem. Debet etiam esse vivens, cum liberum & intellectivum dicit formaliter rationem viventis.

6tum est Unicitas Dei, quod scilicet Deus sit ens unicum, aliàs non esset perfectissimum, posset enim concipi illò perfectius, illud scilicet, quod esset unicum, conveniret enim illi specialis perfectio, quæ non conveniret realiter multiplici, conveniret scilicet omnibus præstare. Nota. per unicitatem non intelligitur hic unitas transcendentalis, qualem dicit quodvis ens, sed unitatem singularitatis, vi cujus Deus ita est unus, ut non sit dabile ens illi quoad naturam, simile stat verò hæc unicitas in Deo cum Trinitate Personarum, cum in Deo sit una essentia. 7mum Attributum Dei est Immensitas. Porro immensum esse Deum est Deum ex sua entitate esse formaliter & ultimato determinatum ad coexistendum quibusque spatiis possibilibus absque mutatione. Est autem perfectio simpliciter simplex esse Deum sic determinatum: quia talis determinatio præstat hoc, ut Deus operetur modo præstantissimo, scilicet per perfectissimam sui applicationem; hic verò modus est præstantissimus, facit enim, ut causa, si aliunde esset debilis, tantò melius agat, quò minus distat.

Advertendum hic 1mo. Immensitatem prout hæc est attributum analogicè correspondere præsentia seu ubicationi creaturarum, absolute non respectivæ. Absoluta est adæquatè intrinseca creaturæ, respectiva extrinseca. Advertendum 2do. ultra immensitatem Deo adæquatè intrinsecam admittendam esse semiextrinsecam seu Ubiquitatem, vi cujus Deus coexistit omni loco reali, absoluta enim immensitas est, vi cujus Deus est determinatus ad coexistendum quibuscunque spatiis possibilibus, si existant. Advert. 3tio. Deum pluribus modis generaliter existere in creaturis. 1mo. per essentiam. 2do. per præsentiam. 3tio. per potentiam, seu ut dicunt, per illapsum; specialiter autem modo inest justis per gratiam, Beatissimæ inerat per inhabitationem &c. Advert. 4to. Deus existit in loco reali illum formaliter se ipso implens & omnia corpora, licet simul nullo loco extrinseco terminetur.

8tum Attributum Dei æternitas. Deum esse æternum est esse ex sua entitate formaliter & ultimato determinatum ad existendum semper & in omni tempore, quod fecit

332.

Ubiquitas Dei.

332.

Attributa Dei quæ?

quitur tum ex immutabilitate Dei tum ex ratione entis necessariò existentis. Adverte hic competere aternitati Dei illam Boëtii lib. 5. de Consol. Philos. definitionem, aternitas est interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio. Dicitur tota simul, Deus enim vi indivisibilissimæ suæ entitatis est determinatus ad coexistendum omni tempore creato & creabili; unde in Deo nihil est præteritum, nihil futurum sed unicum nunc semper stans, ut loquitur Augustinus. Non competit hæc definitio aternitati creatæ, quia hæc, si daretur, non esset tota simul, sed haberet partes sibi succedentes. Plura vide in Theologia Scholastica P. Misaskowski in Tracta. de Deo.

§. II.

De Omnipotentia Dei elucente in Mundi creatione.

334. **De mundi creatione.** **En. I. ver. I. In principio creavit Deus Cælum & terram.** Cornel à Lap. hic, **In principio.** 1mo. S. Augustin. Ambrosius, & Basilus in principio inquit, id est, in Filio: per Filium enim quasi per ideam & sapientiam Patris omnia esse creata, docet Apostolus ad Coloss. 1mo. v. 16. Verum hæc est expositio Mystica, & Symbolica. 2do. Idem & Concilium Lateranense cap. Firmiter. In principio inquit, id est, in primordio sive initio non aternitatis, non ævi, sed temporis & mundi, quando nimirum simul cum mundo coepit mundi duratio, puta temporis &c. Nota. Deum creasse Cælum & terram non in tempore, sed in initio temporis, id est, in primo temporis momento, puta in primo mundi instanti. 3tio. & simplicissimè in principio, id est, ante omnia, ita, ut Deus nihil creaverit prius, vel ante Cælum & terram. Hunc sensum adfert quoque S. Augustinus, uterque hic sensus genuinus est & literalis.

Creavit propriè scilicet ex nihilo, ex nulla materia præexistente. Ita illa Mater Machabæorum lib. 2. cap. 7. *Peto nate, ut aspicias in Cælum & terram &c. quia ex nihilo fecit illa Deus.* 2do. **Creavit,** id est, solus (ut ait Isaias cap. 43. v. 24.) per se, suamque omnipotentiam. 3tio. **Creavit Cælum,** non quòd illo indigeret, sed quia bonus est, & quia hac ratione Deus voluit bonitatem suam mundo communicare. Unde Augustinus. Cælum & terra clamant Domine, ut amemus te.

Tripliciter considerandæ sunt creaturæ. 1mo. considerando, quid sint? Ex se scilicet nihil & ad nihilum tendunt, 2do. quòd

sint ex dono Creatoris, bonæ, pulchræ, stabiles & aternæ, itaque opificis sui imitentur stabilitatem. 3tio. quòd illis Deus utatur ad hominum punitionem & præmiationem. Hinc audimus omnem creaturam hæc tria nobis inclamantem *Accipe. Redde. Fuge.* Accipe beneficium, Redde debitum, Fuge supplicium. Prima vox est famulantis, 2da admonentis, 3tia comminantis. Nota. plici creatura Deum creasse Cælum & terram jubendo & turarum dicendo: Fiat Cælum & terra, ut expresse contemnetur 4. Esdræ. 6. verbo inquit Domini platione. Cæli firmati sunt. Unde infert S. Basilus, qua potestate, arte, libertate Deus fecit hunc mundum, eadem potest plures & alios creare, annihilare; Mundus enim respectu Dei est quasi stilla similæ & quasi guttatoris, ut dicitur Isaiæ 40. v. 15. Sapientia. 11. v. 23. Hinc & Deus dicitur tribus digitis appendere molem terræ. Causa creationis Causæ mundi & creaturarum puta Cæli & terræ creationis scilicet materialis est nihilum, formalis est mundi forma Cæli & terræ, efficiens est Deus, Finalis est bonum, non Dei sed nostrum. Deus enim, qui in se ipso per totam suam aternitatem fuerat beatissimus, creaturis nullo modo beatior effectus est, sed per eas volebat se effundere in creaturas & hominem, sicut mare redundas se ipsum in littus effundit.

Cælum & terram. Maximè probabile est per cælum hic intelligi primum & summum scilicet Empyreum, quod Paulus vocat Cælum tertium. David Cælum Cæli, quod Empyreum sedes est Beatorum, ut passim omnes docent contra Eugubinum. Primo itaque die Deus ex cælis tantum creavit Cælum Empyreum, illudque omni suo decore exornavit & perfecit. Probatur hæc sententia; quia firmamentum, id est, cælum 9vum & orbes vicini non tantum ornati, sed re ipsa facti & creati sunt 2do die (ut patet versu. 6.) ergo non primo. Cælum ergo primo die creatum, non est aliud, quam Empyreum. Est hæc sententia P. Clementis, Theodreti, Bedæ, Magistri sententiarum, Molinæ, & aliorum, adeò, ut hanc sententiam S. Bonaventura asserat esse communior; Catharinus verò verissimam. **Et terram** puta globum terræ cum abyssò, ut sequitur, id est, aquarum mole terræ infusa & superfusa, seseque porrigente usque ad cælum Empyreum. Hæc ergo tria primò omnium creata sunt, scilicet cælum Empyreum, terra, & abyssus, id est, aquarum moles omnia occupans à cælo Empyreico usque ad terram, ex qua abyssò sive aqua partim extenuata, partim densata, atque solidata facti sunt cæli omnes sive firmamentum die secundo, & omnia astra die quarto; Est hæc sententia S. Petri & Clementis. S. Basilii, V. Bedæ, Molinæ 1. P. tit. de opere. 6. dier.

dier. proinde ac aliorum plurium. Et ratio est; quia inter Empyreum & terram non fuit vacuum, hoc enim inane fuisset ingens & immane atque contra naturam. Fuit ergo inter Empyreum & terram corpus aliquod, aqua scilicet velut Moyses ait, abyssus, id est, sine fundo aqua impenetrabilis immensa, ut testè infert Beda & alii.

336. **Quando & ubi creati sunt Angeli.** **Querens.** Ubi & quando creati sunt Angeli? Putarunt aliqui eos creatos esse ante mundum, ita Origines, Basilus, Nazianzenus, Ambrosius, Hieronymus, Hilarius. Alii putant eos creatos post mundum. Ita Acatius & Gennadius in catena. Verum dicit P. Cornelius illos simul cum mundo in principio temporis esse conditos, idque in cælo Empyreico, sunt enim ejus cives & incolæ. Ita S. Augustinus, Gregorius, Rupertus, Beda, Magister, & Scholastici, imò Concilium Lateranense sub Innocentio III. Firma, inquit, fide credendum est Deum ab initio temporis simul utramque de nihilo condidisse creaturam spiritualem & corpoream, Angelicam & mundanam. Quæ verba licet D. Thomas & aliqui alii putent aliter accipi posse, scilicet quasi obiter dicta de Angelis, propriè verò dicta contra Originem, qui censuit animas creatas esse ante corpora: tamen nimis diserta & clara videntur, quam ut alio torqueri possint unde videtur hæc nostra sententia, ait P. Cornelius, jam non tantum esse probabilis, sed & certa de fide, hoc enim asserit & definit ipsum Concilium. Nota. Moyses non meminit creationis Angelorum, quia scribebat rudibus & crassis Judæis, iisque ad idololatriam pronis, qui facile Angelos pro diis coluissent. Tacite tamen eos insinuat cap. 2. v. 1. *Perfecti igitur sunt cæli & omnis ornatus eorum.* Ornatus enim cælorum sunt stellæ, & Angeli.

Angeli boni in cælo pugnant contra malos. Dux bonorum Michael. **Apocalypsis. 12. v. 7. Et factum est prælium magnum in cælo: Michael & Angeli ejus præliabantur cum Dracone.** P. Cornel à Lapide dicit historicè hic alludi ad prælium Luciferi cum suis gestum contra Michaelē, ejusque asselas in cælo, illud enim hic clarissimè perstringitur, sed per hoc prælium symbolicè significatur bellum, quod Lucifer in dies agit contra fideles in Ecclesia, eorumque tutelares Angelos: prophetice verò & genuinè ad literam significatur prælium, quod ipse geret acerrimum & ultimum in fine mundi contra Sanctos. Tunc ergo præliabitur Michael defendendo suos hocse fideles in judicio Dei, præsertim post eorum mortem contra accusatorem Diabolum.

S. Michael Dux omnium. Ex hoc loco colligunt Doctores, ait P. Cornelius, S. Michaelē fuisse & esse Prin-

cipem omnium Angelorum, qui in Dei obsequio ac consequenter in cælo perstiterunt, gelorum. sicut Lucifer fuit Princeps omnium cadentium. S. Basilus, Homilia de Angelis. *Tibi o Michael Duci supremorum spirituum, qui dignitate & honoribus cæteris omnibus prælatus es supremis spiritibus, tibi, inquam, supplico.*

Tres sunt Hierarchiæ Angelorum. In prima sunt 1mo. **Angeli**, qui sunt ideæ imaginis benigntatis, pietatis Divinæ, qua Deus creaturas suas fovet, protegit &c. 2do. **Archangeli**, qui sunt imagines Majestatis, auctoritatis, gravitatis Divinæ, qua Deus omnia cum potestate operatur, 3tio. **Virtutes** sunt imagines virtutis, efficacitatisque Divinæ, qua Deus potest omnia, quæ nobis miracula sunt, efficere facillimè. In 2da Hierarchia 1mo. **Principatus**, sunt imagines originis Divinæ, qua Deus est principium omnis entitatis, rerumque origo omnium, omnium Primus & Princeps, hanc perfectionem Dei se ipsis repræsentant Principatus, 2do. **Potestates** imagines omnipotentie Dei ad omnia possibilia se extendentis. 3tio. **Dominationes** sunt imagines absoluti Domini Dei, eminentis, alti, &c. Itaque Deus creavit Dominationes, quæ Deum esse Dominatorem, absolutumque Dominum clamant non voce sed entitate ac esse. In 3tia Hierarchia sunt 1mo. **Throni**, sunt imagines justitiæ, æquitatisque Dei repræsentantes entitatem suam judicis, Decreta Dei esse justissima, immutabilia &c. 2do. **Cherubini** sunt imagines sapientie Dei repræsentantes Divinæ cognitionis ac scientie omnimodam plenitudinem &c. qua Deus omnia novit & plenissimè intuetur 3tio. **Seraphini** sunt imagines charitatis Dei; repræsentant enim, quantum creaturæ fas est, quomodo se ipsum Deus & omnia alia in se ac propter se ac ipso se amat. Itaque Seraphini sunt amores Dei creati, tot modis Deum ignitissimè amantes ipsi sunt, ardentesque, quot ipsi sunt: Substantia enim eorum amor est Dei, eo quidem sensu, quo Bernardus libro de consid. non dubitavit dicere, Seraphini sunt id, quò amant Deum. Sic enim conditi sunt, ut sint amans substantia & amor substantialis. Ex P. Druzbicki Exercit. par. 11.

In 1mam ad Coloss. cap. 16. Cornelius à Lapide dicit Dominationes, id est, Dominantes. Principatus, id est, Principes & principatum tenentes. Potestates, id est, potentes & potestate præditi. Abstracta ponuntur pro concretis. Idem in 1mam ad Ephes. 2. Non explicat, quid Potestates, quid Virtutes, sed dicit fore, ut in cælo videamus. S. Gregorius Homil. 34. in Evangel. ut in Festo S. Michaelis ordinem Angelorum describens ponit Angelos, Archangelos,

los, Virtutes, Potestates, Principatus, Dominationes, Thronos, Cherubim, atque Seraphim.

338. De Angelis præcipue ex scriptura notis.

Post Christum, ejusque Matrem in omnibus creaturis Dei major nemo surrexit in donis gratiæ Michael, qui etiam in naturæ donis ipso Christo & ejus Matre major est. 2do. Idem non tantum Angelis, atque Archangelis, sed omnibus omnino omnium Angelicarum Hierarchiarum spiritibus major est, atque maximus & supremus, in hoc conditus, ut sit supremus Dei, ac in specie Verbi Incarnati amator atque societatis seraphicæ caput. 3tio. Idem est Zelator ferventissimus Dignitatis Dei. 4to. Exercitus Angelici Prædux, Ecclesiæ Angelicæ caput. 5to. Primus Verbi Incarnati Confessor, Propugnator. 6to. Primus Luciferi caput conchangelit. 7mo. Ecclesiæ Christi Dux, Præses, Excellens Defensor. 8vo. Omnium Sanctorum Angelorum Custodum, hominum, Urbium, Regnorum, &c. qui rerum species, cœlos &c. moderantur, supremus moderator. 9no. Ecclesiæ DEI signifer, qui etiam temporibus Antichristi venturus est præliari pro populo DEI juxta prædictionem Danielis. Idem in die judicii signum Crucis sive illius veræ, in qua Christus pendit, sive ad instar ejus efformatæ præferet, & eodem Diabolum cum Angelis, hominibusque affectis in puteum abyssi præcipitabit. 10mo. Idem omnium animarum in Domino decedentium exceptor est. Idem omnium in Christo morientium præcipue sibi addictorum extremo agoni præest, Amator amatorum JESU & Mariæ &c. P. Druzbicki in Fasci. Exercit. Ille nos dijudicaturus dicitur nomine Christi. Tantæ est misericordiæ, ut de illo Theodoretus. Nulla earum virtutum, quæ super cœlos sunt, vult populum nostrum alicujus boni compotem fieri propter multa videlicet scelera nisi solus Michael &c. Eo tempore, quo omnes alii Angeli detestabantur populum Dei, ipse unus proterit & in libertatem vindicavit eundem.

S. Michael Judex in causa animarum à Deo constitutus, cum sententiam ferret de summo Pontifice Jesu sive Josua filio Josedei, quem malus Dæmon multorum criminum accusabat, Nempe quod in Pontificali munere admodum negligens & remissus extitisset, neque operam dedisset, ut populus legem Divinam doceretur, vetitaque cum infidelibus matrimonia non impedivisset, quia suosmet ea fratres filiosque contrahere permisisset; Sanctus Michael benigno Josuam vultu aspexit, diabolumque abegit, noxarum ei à Deo remissionem impetravit, eamque ante mutationem, ut vir Sanctus evaserit, Angelumque eundem Dei nomi-

ne sibi pollicentem audiverit fore, ut si in bonis ceptis constanter perseveraret, plurimos ad sui custodiam Angelos acciperet. Zachar. 2. & 3. Vide Cornel. Riber. Sanctum. Maldon. & alios. Item Salian. Annal ubi de hoc Josua ait. P. Nieremberg. lib. de Amore erga B. V. cap. 6.

Refert Divus Anselmus triplici Dæmonis insultu Osbertum sui Ordinis Religiosum impetum, & defensum à S. Michael. 1mus fuit de peccatis ante baptismum. Respondit: per baptismum illa deleta fuisse. 2dus de peccatis in sæculo commissis. Respondit: illa per ingressum in Religionem remissa. 3tius de peccatis in Religione commissis. Respondit: illa per obedientiæ opera, per diuturnam molestæ ægritudinis tolerantiam deleta.

In montem æternitatis, in montem Oreb iter ducturi S. Michaelis opem invocemus. B. Oringa virgo (ut refert Bollandus noster in ejus vita 10. Januarii. c. 2.) ad Garganum montem, ut D. Michaeli, in quem singulari affectu ferebatur, venerabunda vota sua deferret, tendens, obvium habuit monstrum, quod ferali incursum in eam irrere parabat, sed cum illa ad Divum Michaellem supplex recurisset, illico auxilantes duo equites toti candidi à cœlesti aula submissi sunt, qui atrum illum equitem in fugam egerunt. S. Henricus Imperator dum judici sistendus omnia opera sua bona & mala in lance pensitari cerneret, bonis porro præponderantibus Sanctus Michael Archangelus malignos hostes arcuit, & fugavit. Baron. A. D. 1087. P. Engelgr. in Festo S. Michaelis.

Seraphicus Franciscus 40. dies præter Quadragesimam in honorem S. Michaelis inedia se maceravit. A. C. 1000. Otho III. Imperator Romanorum teste Petro Damiano Româ in Apuliæ Montem Garganum ad ædem Sancti Michaelis nudis pedibus contendit (sunt 50. millaria Germanica) idque suâ Sancti Romualdi, ut crimen paulò ante commissum hac corporis afflictatione expiaret P. Drexel. in Horolog. Hora 12. Noctis.

Anno Domini 1282. Lithuani Jazwignis juncti Poloniam distento alia expeditione Lescio nigro vastaverant, prædamque magnam abegerant, ac illa onusti revertébantur, cum Lescus sed nonnisi millibus suorum stipatus, persecutus eosdem ac duplo majorem hostis exercitum animadvertens, intra spem & metum, longo itinere fessus somno opprimitur, in quo ab Archangelo Michael sponcione certæ victoriæ

Libra judicii.

fiæ excitatus hostem aggreditur, ac felicissime ne uno suorum amisso invadentes alienorum profligat 13. Octobris Jazwignorum reliquiis penitus deletis. Cromer. Canes ipsi, qui captivos pro tunc sequebantur Polonos, fervente pugna ferocissimos hostes morsu invadebant, quasi Dominorum injuriam, quos injuste, ac canina ut dicitur Polonice causa, hostes aggressi fuerant, vindicarent. Starowski. In gratiarum actionem pro hac victoria Lescus Lublini Collegiatam extruxit Ecclesiam.

339. S. Michael stigma- ta impi- mit S. Francisco.

Sanctus Michael stigmata Sancto Francisco impressisse censetur. Aliqui existimant ipsum Christum in propria Persona Sancto Francisco apparuisse, cum tamen Doctissimi quique Theologi Seraphim, Christum crucifixum representantem fuisse tradant. Ita præter alios sentit P. Nicolaus Serarius (in c. 1. Josue q. 45.) ubi ait: Quis verò iste Seraphim? Quis, cui se ipsum in æstimatissima charitatis ara positum representandi, sacrasque suas plagas in sacris membris conformandi vim & auctoritatem imponere dignatus est Dominus noster Jesus Christus? Quis nisi Sanctus Michael, quem cœlestibus mentibus præcipue venerari solebat ipse sanctus, quem, eo ipso, quod sibi tunc indixerat, & jejuniis & solitudine, & diurnis nocturnisque precibus colebat. Idem sentit quoad impressionem stigmatum Sancto Francisco per Sanctum Michaellem P. Blasius Viegas in 12. Apocal. c. Secti. 18. Carolus Stengel. de Sancto Michael c. 37.

S. Michael in periculo suavit. Sanat.

Fuit celebre Constantinopoli Templum dictum Michaelium, de quo Nieremb. lib. 7. cap. 50. Nullus gravi quopiam casu, aut ineluctabili periculo, aut ægritudine incognita, morbo denique incurabili circumventus, qui ibi Deum orans imploraverit, non facile opem, & auxilium invenit. Stengel. Tempore Michaelis Imperatoris & Theodoræ ejus Matris (inquit Pantaleon) erat vir quidam nomine Marcianus, qui à teneris unguiculis fuerat cerifer venerandi hujus templi. Carolus Stengel.

P. Cornelius à Lapide in Daniel 6. v. 2. dicit non esse diversa Angelorum officia assistere & ministrare, solent enim, qui ministrant, astare Domino. Ita Gabriel, qui est ex assistentibus, est & ex ministrantibus. Missus ad Beatissimam. Ita Michael Angelorum & consequenter Seraphinorum Deo assistentium est primus, Ministrat & pugnatur pro Ecclesia.

S. Michael unus tantum.

Porro quod vir doctus scripsit duos esse Michaelis unum Seraphinum victorem Luciferi, alterum Archangelum custodem Ecclesiæ. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

eclesiæ, novum est & hæcenus inauditum ac sine autoritate æquæ ac necessitate assertum. Hæc ad verbum Cornel in Danielis cap. 10. v. 13.

Communis quidem opinio tribuit Lucifero præ omnibus Angelis naturæ præstantiam, sic Origen. Gregor. Isidor. Bernar. &c. Probabile tamen Lucifero esse naturæ superiorem S. Michaeleni.

Cherub vocatur ab Ezechiele Lucifer. Tu Cherub extensus, & protegens. Ezechielis 28. v. 14. At superioris ordinis Michael Seraph appellatur, & Daniel 10. dicitur, Michael unus de Principibus primis. Væ mundo à scandalis Matthæi 18. Michael homines scandali molitores adversus fideles potentissime trucidat, licet Michael hominum naturam ardentissimo affectu prosequitur, in scandalosos tamen hostiliter insurgit, Josue aciem adversus hostes dirigenti visus est Michael stricto gladio, eumque animavit, ut manum confereret cap. 5. de quo Pantal. Jesu Nave aciem dirigenti contra adversarios visus est Michael stricto gladio & horatus est, Pantal. V. Diac. Ad Gedeonem solaris instar radii venit, & ab ipso tanquam Divinus & cœlestis Angelus est adoratus, & eum cum trecentis solis animavit adversus maximè impiam & infinitam Madianitarum multitudinem. Idem inquit 185. millia execrandi & impii Sennacherib Regis Assyriorum in uno momento (de quo 4. Regum 19.) noctu morte affecit, & ab ejus tyrannide liberavit pium Regem Ezechiam cum civitate Jerusalem.

2. Thesal. 2. v. 8. Tunc revelabitur ille iniquus, quem Dominus Jesus interficiet spiritu sui. Divus Thomas censet, quod Michael interfectorus est Antichristum in monte Oliveti, unde Christus in cœlum ascendit. P. Anton. Mendoza in paneg. Mir. de S. Michael. Ad, S. Michaellem devota præcitio.

Militiæ Princeps Cœlestis Duxque supreme Dum veniet lustris hora suprema meis Adsis Dive, mei ductor certaminis, oro, Ne me Tartareus vinciat ille Draco, Quem tu, belligero felix certamine, victor Fecisti in celerem protinus ire fugam.

Sanctus Gabriel an sit supremus omnium Angelorum, vide amplum discursum in De S. Gabriel libello Caroli Stengeli, ubi dicit cap. 2 p. bridge, 18. in Ecclesia Militante præfertur Michael, quia Princeps à Deo & supremus omnium protector constitutus est, sicut olim custos erat Synagoga Hebræorum. In Ecclesia verbò triumphante Gabriel primatu antecedit. Et G g qui-

quidem Michael non esse omnium Cœlestium spirituum supremum verba ipsiusmet Gabrielis apertissime indicant, cum dixit Danielis 10. *Michael unus de Principibus primis venit in adiutorium meum.* Ecce non ait primum, sed unum de primis. Ad hoc tamen responderi potest. Non ait primum sed per ly unus non excludit primum. Certè sicut unus de primis potest dici etiam 2dus, 3tius, 4tus, &c. quare etiam primus non potest dici unus de primis? Dicit supra author pag. 14. Cæterum Gabrielem supremum inter omnes Beatos spiritus esse, nonnulli docuere. ut author est Sanctus Thomas 3. p. q. 3. Quidam dicunt Gabrielem esse de supremo ordine Angelorum, propter quod Gregorius dicit, Summum Angelum venire dignum fuerat, qui summum omnium nuntiabat. Tuenturque ex professo hanc sententiam Cardinalis Vingnerius & Cœlestin, &c. Advertendum hic quod & D. Thomas & S. Gregor. non dicant summum etiam Seraphinorum sed Angelorum, cum quo stare potest, quod S. Michael sit supremus Seraphinorum, uti etiam ipse Author Stengel. in libello de S. Michael videbatur sensisse, proponendo 3tiam sententiam. Esti juxta S. Gregor. summum Angelorum venire dignum fuerat, qui summum omnium nuntiabat scilicet Mysterium Incarnationis, multò magis videtur fuisse summum Michaellem, qui hoc summum mysterium in cœlo specialiter propugnabat contra Luciferum. Addit deinde dictus Carolus Stengel p. 25. his interim non obstantibus ea mihi sententia videtur, quæ Gabrielem, non omnium primum, primo tamen proximum, & ex suprema Hierarchia, atque adeò Seraphinorum Ordine & 7. astantibus Angelis constituit, quod probat P. Blasius Viegas. in c. 12. Apoc. §. 18. & recipit Nicolaus Serar. in c. 5. Josue Qu. 45. Putant Cassianus & Gregorius I. 17. Moral. Gabrielem habuisse tutelam populi Hebræi, qui fuit in captivitate Babylonica. In ea ergo captivitate apparuit Daniel. de quo Dan. 10. *Ecce vir vestitus lineis & renes ejus accincti auro obrizo.* Porro aurum obrizum dictum putat Isidorus, quia obradiat splendore suo, quod sit optimi coloris. Plinius Aurum inquit, quod magis arsit, eò magis proficit ad bonitatem, aurique experimentum ignis est, ut simili colore rubeat ut ignis, atque hoc obrizum vocant. Hæc Carol. Stengel.

Sancto Elesbaan Regi Æthiopie pugnanti & S. Gabrielis nomen ter invocanti adfuit idem Archangelus; cujus ope victor rex coronam Hierosolymam pro gratiarum actione misit. Annus cœlestis 27. Octobr.

Fortibus, ut loquitur dictum commune, creantur

Fortes, cum forti Rex duce fortis eras
Hanc, diadema tibi geminasti, dando coronam

Laureum humus tibi dat, datque perenne Polus.

Raphael collocandus in suprema Hierarchia, imò & in supremo ejus ordine, qui est De S. R. Seraphinorum: hoc liquido videtur conclusum. di ex variis sacre scripturæ locis, ubi 7. illi assistentes Angeli omnium supremi toties tanquam Reliquorum principes appellantur. *Ego enim sum, inquit, Raphael Angelus, unus ex septem, qui astant ante Dominum.* Tob. 12. v. 15. Clemens Alexandrinus hos septem Angelos appellat septem primogenitos Principes. Cum ergo hi septem sunt Seraphim, unusque eorum sit Raphael, plane consentaneum est eum existimare ex supremo ordine supremæ Hierarchiæ, hoc est, e Seraphinis, uti probat P. Blasius Viegas. Duo tantum huic sententiæ obstant. Unum est, quod Michael, Gabriel Raphael nominentur Angeli sive Archangeli, non Seraphini. Alterum, quod missi legantur, quod munus ad infimam Hierarchiam pertinere docent communiter Theologi cum Divo Dionysio. Verum priorem nobis scrupulum eximit D. Gregorius, cum docet: Angelum nomen esse officii non naturæ. Est enim Angelus Græcè idem, quod Nuntius, quare Seraphim cum mittuntur, Angeli sunt, hoc est, Nuntii, imò & Archangeli, hoc est, Principes Nuntii. Posteriores eximit Paulus Hebr. 1. v. 14. ubi universè de Angelis pronuntiat. *Nonne omnes sunt administratores spiritus; additque, in ministerium missi, adeoque etiam Seraphini mittuntur.* Si enim Dei Filius non per Angelum, sed per se ipsum immediate missus à patre fuit, & legatus ad homines, cur tantum Seraphim tribuimus, ut nunquam ad homines venerint. Quare non est, cur propter legationis officium Michaellem, Gabrielem ex Seraphinorum thronis deturbemus. Carol. Stengel. Ibidem enumerat 9. Angelorum munera. Angelorum 1. Deo humillimè adstare, ejus expectare nutum. 2. Hominum preces divina clementia offerre. 3. bonè agentibus adesse. 4. ad opera bona hortari. 5. docere homines. 6. demones propulsare. 7. à pluribus periculis homines liberare. 8. cum ad Dei gloriam & animarum salutem facere intelligunt, opes etiam, honestas nuptias &c. procurare. 9. interdum etiam nos tentant, sed modo quo Deus, qui intentator malorum est. Plura idem Stengel ex Nicol. Serario in 12. Tob. à q. 1. ad 14. Ex Catal. Petri de Natalibus, P. Anton. Dauroultius to. 2. c. 3. Catechismi historici. Dum quidam Aurelianensis ad S. Jacobum peregrinetur, Angelo Raphaeli, quem in devotione habet, at, quem

quem ducem & custodem audierat, se specialiter commendavit. Cum autem in via errasset, & appropinquans cuidam sylvæ prædones supervenientes conspiceret, festinare cepit iter, ut eos evaderet. Et cum aliquatenus præcessisset, quidam se illi quasi comitem viæ conjunxit, & causam tantæ festinationis quasivit, cui cum causam exposuisset, & hostes se insequentes ostendisset, ille eum hortari cepit, ne timeret: quia eum sine læsione ad rectam viam educeret. Et cum loqueretur, supervenerant ad fluvium: Cumque ille nec pontem, nec navem ad transeundum conspiceret, nec viam transvrandi sciret, adhuc magis timuit, & se à comite deceptum putavit. Et ecce cum prædonibus irruentibus omni destitutus auxilio se Angelo Raphaeli omni destitutus auxilio se Angelo Raphaeli cum socio se translatum vidit, & hostes circa flumen mirantes dimisit, subitoque illi comes ille disparuit, sicque viam prosecutus est. Cum autem iterum rediens ad locum illum appropinquans in eosdem hostes irruere dubitaret: gravi sopore subito depressus sub arbore dormitavit. Cum in somnis comes ille, qui eum trans flumen exegerat, apparuit, seque esse Raphaellem Archangelum, cui se commendaret, asseruit, qui eum in via custodierat, & utique ad domum saluum ducere intendebat. Evangelizans ille se ad unam dietam propè civitatem suam reperit, & salvus rediens B. Archangelo gratias egit. Carol. Stengel c. 7.

S. Raphael sanat.

Idem P. Dauroultius to. 2. c. 3. tit. 38. ex dicto Petro de natalibus. Circa A.D. 1315. Juvenis egregius, Ordin. Prædicat. ingressus est in conventum Derbeie Insulæ Anglicanæ, qui morbo laborabat, sed tamen hoc fratribus non revelavit. Adeò autem ipsa ægritudine opprimebatur, ut sapius in terram cadens trium horarum spatio circiter detineretur: Quare completo anno noluerunt eum Fratres ad professionem admittere, qui nihilominus ei faventes ad conventum certum eum ablegarunt, ubi cum dicto morbo multum more solito vexaretur, quidam e fratribus sortem ejus miserans pro eo ad Deum preces fundit, cui dormienti Raphael Angelus apparuit, eique dixit, quod si frater ille voveret se continenter victurum, & per totam vitam feria 2da. in honorem Angelorum jejunaturum, pristinam sanitatem reciperet, addens insuper se à Domino Deo ejus sanandi causa missum esse, & Raphaellem Archangelum nominari. Quæ præcepta illico frater ille Novitio laboranti defert, qui ubi votum emisit, eadem die sanitatem adeptus est, & convaleuit viso scilicet Angelo, qui ipsum elevavit, ac perfectè sanum nuntiavit admonens, ut promissa adimpleret, quæ si omitteret, illico in morbum in-

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

cideret: statimque ille sanatus est & ex illo die morbum minimè passus, qui postea vota professionis enuntians inde bonus & pius, gratusque omnibus religionis fratribus evasit. Carol. Stengel. Hinc invocatur S. Raphael.

O medicina Dei defectus, vulnera, morbos

Corporis ac animæ te peto tolle meæ,
Atque viatorum specialis Dive Patrone,
Ad superos nostras dirige quæso vias,

Exodi 23. v. 20. *Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & custodiat in De S. An- via, & introducat in locum quem paravi.* P. gelo Cornel. hic genuinè Angelus hic verus fuit, stode, & merus Angelus, præles nimirum exercitus Hebræorum. Ille enim præibat eis viam in columna nubis per diem & ignis per noctem. Ille etiam nomine Dei præcipiebat Moyse & Hebræis, ille denique puniebat rebelles. Hunc Angelum probabile est fuisse Michaellem. Qui Daniel. 10. v. ult. vocatur Princeps populi Israel: hic enim olim præerat synagogæ Judæorum, uti nunc præest Ecclesiæ Christianorum. *Et custodiat in via.* Nota hic nomen Angeli Custodis totius populi, ejusque 5. officia. 1. Præcedet te. 2. Custodiet in via. 3. Introducet in locum, quem præparavi, puta in Chanaan. 4. Non dimittet, cum peccaveris, q. d. si pecces, puniet te. 5. *Et nomen meum in eo.* Eadem applicari possunt Angelo Custodi cujusque hominis. Exempla custodiæ Angelorum tam ex veteri quam ex novo testam. vide compendiosè apud Corn. in fonte hoc versu 20. v. 21. *Observa eum, & audi vocem ejus, nec contemnendum putes: quia non dimittet, cum peccaveris, & est nomen meum in illo. Nec contemnendum putes.* Hebræice nec eum ad amaritudinem provoces, vel ne amarus sis, inobediens, & rebellis in eum. *Est & nomen meum in illo.* q. d. Angelus hic nomen meum, personam, auctoritatem, & voluntatem præfert. Unde Chaldaeus vertit, Quoniam in Nomine meo est velum illius.

Actorum 10. v. 3. de Cornelio dicitur. *Is vidit in visu manifestè, quasi hora diei nona, Angelum Dei introeuntem ad se.* Lyranus & Dionysius probabiliter opinantur hunc Angelum fuisse Custodem Cornelii, Angeli enim Custodis officium est curare sui clientis catechesin, baptismum & salutem. Quare falsum est, quod censuit Origenes Homil. 6. in Matth. Angelum Custodem incipere custodire clientem suum à tempore baptismi: nam & infideles non baptizati habent Custodem Angelum, qui eos à peccatis arceat, & ad virtutes, præsertim

G g 2

idem

fidem, & baptismum deducat, uti habet communis Theologorum sententia. Cornel. à Lap. hic.

Angelus Actorum 12. v. 15. dum Petrus liberatus fuit carcere, & puella Rhode eum cuilibet affuvenisse dixit. Illi autem dicebant: Angelus ejus signatus est. P. Cornel. hic. Hinc liquet communem tunc fuisse fidelium opinionem, quod quilibet à Deo haberet sibi deputatum Angelum Custodem, uti ex hoc loco evincit S. Chrysost. Homilia de Ascensione. Quod nota contra Hæreticos nostri temporis, qui id negant, ac perperam pro Angelo accipiunt nuntium, à Petro missum, unde & Isidorus Clarus vertit *Nuntium*. Aut per Angelum impertinenter & contortè accipiunt visionem Angelicam Petro vel aliis de Petro factam. Equè insulse Calvinus lib. 1. Instit. cap. 14. n. 7. respondet hunc Angelum fuisse datum custodem Petro tempore carceris duntaxat, non per omnem vitam. Quis eum viderat? cui Petrus eum ostendebat? tu nihil admittis, nec credendum censes, nisi in sacra Scriptura expressum, ubi hoc scriptum vel expressum legisti?

Angeli affumunt & personam suorum clientum similiumve speciem hominum, ut eorum res curent & negotia hominum peragant, sic fuit Raphael comes imò dux Tobie. Tob. 5. v. 18. sic cum tribus pueris in fornacem Babylonicam descendit Angelus similis Filio Dei puta Christo. Dan. 3. v. 2. Celebre est in Annalib. Histor. miraculum Pasqualis Vivas, qui Mauros in prælio visus est profigere, cum tamen ipse prælio non interesset, sed sacrificio Missæ: Nimirum Angelus ejus personam suscepit, & ejus vice pugnavit, & vicit; Ita audiente te devotè Sacrum Angelus negotia tua peragit melius quàm tu. Sic sanctus Placidus, cum mergeretur aquis, vidit sanctum Benedictum astantem, sèque ex aquis educentem, teste S. Gregor. lib. 2. dialo. Sic S. Nicolaus absens apparuit Navitis se invocantibus in tempestate. Sic S. Antonius de Padua existens in Italia visus est in Lusitania Patrem suum calumnia & morte liberans. Sic S. Franciscus absens apparuit fratribus in curru igneo; hæc omnia facta sunt per Angelos, qui simulacrum & speciem illorum Sanctorum efformarunt, aliisque repræsentarunt, uti docet Tyræus lib. 2. cap. 10. præsertim quia ipsi, qui exhibentur, plerumque se exhiberi ignorant. Unde liquet eos non replicari, nec animam à corpore egredi, ut alibi appareat, ut nonnulli putarunt. Sic sanctus Ignatius Fundator Societatis nostræ Romæ existens apparuit Coloniz R. P. Leonardo Lesselio, qui fortiorum erat superior, sic S. Franciscus Xa-

verius in navi existens apparuit in scapha, vi tempestatis à navi avulsa, eamque cum vectoribus ad navem reduxit, utique per Angelum. Ita habet vita & processus Canonizationis eorundem. Mirabile est in Prato spiritali apud Moschum c. 207. de puella Alexandrina depauperata, ex fornicatione victum quærente, quæ tandem facti poenitens baptismum poscens, cum nemo ejus vellet esse Patrini & sponsor, Angeli aulicorum quorundam formam assumptos, sponsores se pro ea præbuerunt. Simile est in vita S. Stephani I. Regis Hungariæ. Cum enim Conradus Imperator ei bellum moveret, jamque exercitus procederet, Angeli nuntiorum specie literas detulerunt quasi à Conrado scriptas, quibus jubebat suos pedem retro ferre, domumque redire.

Matthæi 18. v. 10. Videte, ne contem-
natis unum ex his pusillis: Dico enim vobis, Singuli quia Angeli eorum in calis semper vident faciem Patris mei, qui in calis est. P. Corneli-
lius hic ex hoc loco & ex Gen. 48. v. 16. Custodes & ex Actorum 12. v. 15. ac ex communi Angelos Patrum traditione Doctores docent, Christianos omnes, imò homines omnes habere Angelum ad sui custodiam ab ortu usque ad mortem à Deo deputatum. Audi S. Hieron. Magna dignitas animarum, ut unaquaq; habeat ab ortu natiuitatis suæ in custodiam sui Angelum delegatum. Idem docent cæteri præfati & Neoterici Doctores, quos citat Suarez I. 6. de Angelis. c. 17. n. 8. & seq. Idem ibid. docet Angelos singulorum hominum Custodes ordinariè esse ex nono & infimo ordine, qui communi nomine Angelorum nuncupatur; nonnullis tamen Personis eximilis, vel dignitate vel publico officio, ut Apostolis, Prophetis, Patriarchis, Pontificibus, Episcopis, Regibus, custodes dari ex octavo ordine, qui Archangelorum dicitur. Hinc B. Virginis Custos fuit Gabriel, excipio Christum, qui Angelo non indiguit, cum Humanitatis ejus sufficiens custos fuit Divinitas, habuit tamen ad manum plures Angelos Christum, quibus, quasi ministris, ad usus quoslibet uti poterat, ita Suar.

Cautè hic legendus est Origenes, qui Origenis dicit Angelos Custodes subinde in custodia error circ-
hac per negligentiam peccare, ideòque privari quandoque visione Dei. Hic enim est los. error: Angeli enim omnes sunt beati, ideòq; immutabiles & impeccabiles, ad beatitudinis enim rationem pertinet ejus constantia, continuatio & perennitas. Beatitudo enim, uti eam definit Boëtius, est status omnium Beatitudo bonorum aggregatione perfectus, ingens autem quid? bonum est beatitudinis constantia, certitudo,

Angelo-
rum mu-
nia. do, & securitas. Porro actiones & munia Angelorum Custodum sunt imò. pericula tam corporis quàm animæ avertere, 2do. suum clientem illuminare, illustrare, 3tio. coercere demonem, si pravas cogitationes suggerat, aut peccandi occasiones afferat. 4. ejus orationes Deo offerre, 5. pro eo orare, 6. si peccet eum corripere, 7. morienti assistere eumque ad ultimam lucem confortare, 8. post mortem animam in cælum deducere, vel si purgatione indigeat, ad purgatorium comitari, ibique subinde eam consolari. vide Suar. l. c. c. 19. Vi-
ctorell. de custodia Ang. lib. 4. ubi censet summum Pontificem summos Angelos scilicet Michaelen, & Gabrielem habere custodes. Moraliter discite hic 1. magnam esse dignitatem animarum, ut ait S. Hieronymus, utpote quæ Angelos habent custodes; magnam vicissim esse dignationem Dei, qui nobis tam nobiles assignat pedagogos. Quare Bernardus monet: In quovis diversorio, in quovis angulo Angelo tuo reverentiam habe. Tunc audeas illo præsentem, quod vidente me non audeas? Rursum cum Angeli fatigant nos illuminare, purgare, perficere, par est, ut eis obsequentes ad magnam sanctitatem & perfectionem totis viribus contendamus. Quare omnem immunditiam carnis & spiritus, ac præsertim superbiam & lites, procul à nobis ablegemus. Denique cum Angelis nostris crebrò in spiritu conversemur & colloquamur. Semper vident faciem Patris, id est, essentiam Dei fulgidam Angeli semper vident, clarè sine velo quasi facie ad faciem. Facies ergo Dei est decor & fulgor ipsius divinitatis clarè se manifestans & videndum exhibens Angelis, itaque beatos illos efficiens, alioqui Deus propriè, uti non habet corpus, sic nec habet faciem. Qui in calis est. Notant S. Gregor. 2. Moral. c. 2. & S. Bernard. Sermon. 5. de Dedic. Eccl. Angelos etiam, cum cælo exeunt, semper videre faciem Dei: quia Deus est ubique, beati itaque, ubicunque sunt, in cælis esse dicuntur, ubi enim est Dei visio & gloria, ibi est cælum & paradysus. Unde S. Gregor. Quid enim de his, quæ scienda sunt, nesciunt, qui scientem omnia sciunt; Non ergo revocantur à custodia humilium ex desiderio redeundi ad Deum: quia à Deo nunquam distrahuntur, nec abeunt, sed ubique eum præsentem habent & vident, ac propter Deum & in Deo omnia agunt, & parvos los custodiunt.

344.
De Ange-
lo Custo-
de Epi-
tus sub no-
mine
Genii.
Epietetus quoque l. 1. Diff. c. 14. Pro-
curatorem, inquit, unicunque addidit Ge-
nium cuiusque, eumque illi custodiendum
tradidit, & tali quidem, qui nec dormiat
nec decipiatur. Cum igitur fores clauseri-

tis, & conclave tenebrosum effeceritis, cave-
te, ne unquam dicatis vos esse solos, ne-
que enim estis, sed Deus intus est, vester
Genius intus est. Aristoteles inter alia scri-
psit: An nescis, quòd teste Hermogene duo
sunt spiritus, qui te custodiunt, quorum
unus stat ad dexteram & alius ad sinistram,
custodientes, & scientes opera tua, & re-
ferentes factori tuo, quidquid feceris? hoc
solum in veritate, debet te o Alexander re-
trahere ab omni inhonesto opere. P. Loh-
ner Bibli. tom. 3. de Angelis.

S. Isidoro Agricola pietati & orationi in
templo vacante S. Angelus Custos illius ara-
tro interea terram secabat, pascebat mulos,
& lupos à gregibus arcebat. In vita P. Loh-
ner ibid. S. Joanni Gualberto morienti ap-
parens visibiliter Angelus Custos, interro-
gatus de nomine respondit: Benignus mon-
tis Dei, indicavit benignitatem, quam de
cælo attulerat.

Juvenis quidam Constantinopolitanus Angelus
Falco dictus, ut refert Ximenius Patriarcha Custos
Hierosolym. l. 3. c. 8. de natura Angel, eo non men-
tienti-
Custodem, ut voto facto nunquam menti-
retur, etiam in periculo vitæ. Contigit,
ut alium quemdam clam occideret: Nescie-
batur homicida: Falco tamen ex levibus
conjecturis tractus est ad judicem. Evade-
re poterat fortiter negando, nemo enim
erat, qui sufficienter probaret. Memor ta-
men voti sui ultro confessus est homicidium,
ideòque gladio addictus. Cum expectaret
fatalem ictum, ingentem concepit fiduciam
in præsentem ope sancti sui Custodis. Nec
delusus est; Angelus enim lictorem minaci
vultu absterruit, ne ferire posset. Submis-
sus alter, & 3tius, qui exequeretur senten-
tiam, sed neutri plus licuit quàm priori.
Ergo consanguineus quidam occisi consen-
tiente iudice furibundus stringit ensen in Fal-
conem, verum & is minaci vultu Angeli
territus non solum abstinuit à cæde, sed reo
veniam liberaliter dedit. Falco, ut pro
recenti beneficio Deo & Angelo ejus solidè
gratum se præberet, mores, statimque vi-
tæ mutavit, religionem ingressus, P. Drews
in Breviar. Alc. Par. 4. p. 120.

Ad Angelum Custodem P. Peter Sau-
tel.

Infantem puerum, juvenemque virumque
senemque
Dignaris studio pervigilante sequi.
Perge igitur tutela vigil nec desere clavum
Dum portum teneat salva carina suum.
Ad eundem alius.

Assignate mihi divinitus Angele Custos
A teneris curam qui geris ipse mei.
Qui plusquam Patris, matrisque me amore
fovebas

Noctes atque dies invigilando mihi;
Quilapsus, morbos, pestes, & mille pe-
ricula

A me avertisti, tu amplius esto mihi
Instructor, Monitor, Rector, Dux, Do-
ctor & Author

Ad sectanda bona, ac ad fugienda mala
Corporis & animæ: reliquam tu dirige vitam,
Illi ut mors felix terminus esse queat.

Merege, meque doce, custodi, protege,
serva,

Ingrato toties, supplico, parce mihi,
Te benefactorem agnosco, gratesque repen-
do

Meque patrocinio tum mea reddo tuo.
Suscipe me miserum dumque ultima venerit
hora,

In plasmatrix me peto redde manus.

345. Variade *Genesis 32. v. 1. Jacob quoque abiit iti-
nere quo caperat: fueruntque ei obviam Ange-
li Dei.* Cornel. à Lap. hic. Duas Angelo-
rum acies vidit. Unus Angelus fuit Præses
Mesopotamiæ, qui cum suis Jacobum ad
confinia Chananæ deduxit: ibi occurrit ei
Præses Chananæ cum sua acie Angelorum
sibi subditorum, ut eum per Chananæam
securè ad Patrem perduceret, & ab Esau
aliisque ei infensis tueretur, & protegeret.
Vide Dei & Angelorum erga suos provi-
dentiam. Sicut ergo Elifæus 4. Regum 6.
v. 17. vallatus ab hostibus vidit Angelorum
acies sibi in auxilium & tutelam occurrere,
ita & Jacob hic contra Esau, aliisque hos-
tes Angelorum præsidio cingitur, ut discat
nec Esau nec quempiam hostium timere.
Ita Abulen. Putat Diodorus Tharsensis An-
gelum Præsidem secundæ aciei fuisse S. Mi-
chaelem.

Tres An- *Genesis 18. de Abrahamo dicitur v. 2.
Cùmque elevarset oculos, apparuerunt ei tres
viri stantes prope eum: quos cùm vidisset, cu-
currit in occursum eorum de ostio tabernaculi,
& adoravit in terram. v. 3. Et dixit: Do-
mine, si inveni gratiam in oculistuis, ne tran-
seas servum tuum. v. 4. sed asseram pauxillum
aqua, & lavate pedes vestros, & requiescite
sub arbore.* Cornelius à Lapide hic. Con-
cilium Smirnense Can. 14. vult medium ho-
rum trium fuisse Filium Dei, sed fuit hoc
Conciliabulum Arrianorum, uti fusè docet
Baronius. A. C. 367. Nota 1mo. hos tres
viros fuisse Angelos. Paulus enim ad He-
bræos 13. v. 2. & Moyles cap. seq. v. 1.
vocat eos Angelos. ita S. Augustinus & alii
passim. Nota 2do. Unus trium scilicet me-
dius apparebat cæteris illustrior, quia erat

superior Angelus, unde ipse solus ferè hic
loquitur, vocaturque Dominus. Hebræi
apud Lyranum & Tostatum putant hunc
medium fuisse Michaellem, qui à dextris
habuerat Gabrielem, à sinistris Raphaellem,
quos duos deinde misit ad evertendam So-
domam, & ad Loth ex ea educendum.
Hinc unum hunc medium Abraham alloqui-
tur, audit & adorat. Apud Eucherium
alii tres Angelos putant significare Christum
cum Moyse & Elia, 3tio. Abraham in pri-
mo horum trium occursum putavit omnes
tres esse homines hospites, quare eorum pe-
des lavit &c. ita S. Chrysost. & Ambros.
Dices. Quomodo ergo v. 2. dicitur eos
adorasse? Respondeo adoravit eos proster-
nens se ad terram, civilem & Orientalibus
consuetam reverentiam eis exhibuit: simili
modo adoravit filios Heth. 23. 7. 4to.
Abraham cum hisce tribus agendo sensim ex
sermone, splendore, majestate, aliisque
signis, atque ex Dei instinctu agnovit eos
non esse homines sed Angelos legatos Dei
imò Dei vicem & personam gerere, maxi-
mè medium, qui in persona Dei loquitur,
vocaturque semper Jehova, & quasi Deus
excidium intentat Sodomæ, v. 20. unde ut
talem omnino reverenter compellat, hono-
rat, & pro Sodomæ precatur Abraham. ita
S. Augustinus. 5to. Hi tres symbolicè sig-
nificabant Sanctissimam Trinitatem, & me-
dius significabat essentiam Divinam tribus
Personis communem. Ita S. Ambrosius, Eu-
sebius, Cyrillus. Unde Abraham tres vi-
dit, & unum adoravit, ut canit Ecclesia.

Hinc sequitur quòd Abraham hos Ange-
los Deique legatos 1mo adoravit dulcia. 2do.
agnoscens repræsentare Deum & Sanctissi-
mam Trinitatem in eis repræsentatam ado-
ravit latria, ut docet S. Augustinus, qui
enim hic apparet & loquitur cum Abraham
semper vocatur Jehova, quod est nomen
proprium Dei cui debetur latria.

Quæres hic. Quale corpus assumunt An-
geli, & quomodo? Respondeo 1mo. An-
geli non possunt sibi unire aliquod corpus
substantialiter sive unione hypostatica, quia
hoc solius est divinæ virtutis. 2do. Pos-
sunt Angeli corpora assumere sibi ea acci-
dentaliter uniendo, eaque movendo, ac si
essent viva. 3tio. Etsi Angeli possint ca-
davera recens defuncta ita assumere ac mo-
vere, ac si verè viverent, uti subinde fa-
ciunt dæmones, communiter tamen sibi
corpus effingunt ex circumstante aère ad-
missis crassioribus exhalationibus, qui-
busdam obscurioribus, quibusdam lucidio-
ribus, sicut utraque inter se commisceant &
condensent, ut solida corpora, veròque
colores & figuras membrorum humanorum
ita

ita, ut oculis veritas discerni nequeat: id ex
eo patet, quòd hæc corpora disparentibus
Angelis mox in aërem & vaporem dissol-
vantur, ita Vasquez. 1ma. p. disp. 184.
Hinc sequitur 1mo. in hujusmodi corpori-
bus non esse veros colores sed apparentes,
quales in nubibus cernuntur. 2do. Ange-
lum in tali corpore non posse exercere ullas
actiones vitales communes animantibus,
quales sunt videre, comedere &c. quia ad
has, ut sint vitales, requiritur corpus vi-
vum & animatum, Angelus autem non po-
test corpus animare, potest tamen has ope-
rationes ita imitari, ut à nobis non possint
apprehendi esse falsæ, fictæ. 3tio. Talia
corpora non esse verè densa & solida, sicut
alia corpora, sed apparere talia resistente An-
gelo. Infert hinc Vasquez, hæc corpora
non habere veram molliem aut duritiem
& consequenter 2do nos palpando posse
sentire, ea non esse verè humana corpora,
idque probat ex illo Luca. 24. v. 39. *Pal-
pate & videte: quia spiritus carnem, & ossa
non habet.* sed hic locus non convincit, uti
ibi dicit P. Cornelius, sola enim palpatio
non sufficiebat ad dignoscendum, sed juncta
aliis circumstantiis, sicut ergo cætera cor-
poris accidentia, ita & molliem & duri-
tiem corporis humani, magis, minusque in
hac, illaque corporis parte resistendo, in tali
corpore exhibere potest Angelus, ita, ut
ab homine internosci nequeat, sicut enim
manum, digitum possumus modo rigidum,
modo mollem & flexibilem exhibere, pro-
ut anima per spiritus, nervos, & musculos
vult resistere, & sicut echinus sive porcel-
lus hortensis suos aculeos potest instar spi-
narum exerere aut remittere, ita potest &
Angelus. Id ita esse patet; nam Angeli se
tangi permiserunt, dum Abraham eis lava-
ret pedes, ut patet v. 5. & cùm manum
Loth apprehenderunt, eumque eduxerunt
ex Sodomis. cap. 19. v. 16.

347. Angelo-
rum pug-
na pro
hominibus
alique
favores.
Pugnârunt Angeli pro hominibus non
semel. Contra Chananæos pro Josue cap.
10. v. 14. Pro Davide contra Philistiim
2do Regum. 5. v. 24. Contra Pharaonem
pro Moyse. Exodi 14. v. 24. Pro Barac
contra Sisaram. Judicum. 5. v. 20. Pro Ju-
da Machabæo contra Lysiam. 2. Machab.
11. v. 8.

Anno Domini 1065. Ufores gens
Tartarica Orientis imperium invasere
600000. bellatorum, quibus ad resistendum
impar Constantinus Ducas Imperator, per
orationes, corporisque afflictiones sup-
petias è celo postulavit; adfuit periclitan-
ti pio Cesari celestis militia, nam conspe-
xere Ufores grandem exercitum, qui ho-
minibus constare videbatur, revera Angeli-
cus fuit, qui Uforum aggressus exercitum
adeò concussit, ut nullus manserit militum

immunis à vulnere, multi pestilentia, mul-
ti fame interiëre, reliqui trans Danubium,
unde venerant, sese contulerunt, alii ad
Ducam Imperatorem reversi, colonias sibi
concedi petière, his in Macedonia conce-
sis, fidele Imperatori præstabant obsequium,
à quo deinde digni etiam ad senatoriam
dignitatem evehebantur. Baron. ex Con-
fin. Zonar.

2. Machabæorum. 11. Apparuit Ange-
lus præcedens Machabæos in veste candi-
da armis aureis, hastam vibrans. Circa
annum Domini 1136. ante oppugnationem
Nacli tempore belli Pomeranici hoc specia-
le notat Cromerus. Boleslaus Crivoustus
Dux Poloniæ in Pomeranos & Prussos mo-
turus, exercitum prope Crusvicam con-
vocaverat, & ecce cùm jam signa versus
hostem moveri deberent clara die, inspe-
ctante omni exercitu apparuit in culmine
Basilicæ Crusvicensis formosus juvenis,
candida veste refulgens, cunctisque stupen-
tibus desiliit, & ante signa progressus est,
secutus tantum Ducem exercitus plenus bo-
næ spei, ubi ad Naclum Pomeranorum si-
ve Cassubiorum tunc urbem, natura lo-
ci, artèque munitam ventum, juvenis ille
malum aureum, quod manu geitabat, ad-
versus urbem projecit, subitoque disparuit.
His auspiciis oppugnare nostri Naclum;
petière Naclenses spatium 15. dierum pro
induciis, impetraruntque. Venerunt in
subsidium Prussi, sed victi magna clade af-
fecti ad 27. millia cæsa. Naclum per dedi-
tionem acceptum. Cromer. Nota Crusvi-
cia à Nekele distat milliaribus communibus
Germanicis ferè 12. Hostium castra ever-
terunt Angeli. Eccles. 48. v. 22.

Pro amicis sese opposuerunt. 2. Regum.
6. v. 16. & 17. Orantes animarunt. Judi-
cum. 13. v. 6. Castos amant & propug-
nant. Judith. 13. v. 30. Susannam castissi-
mam defendit Angelus. Daniel. 13. v. 56.
Vastitatem cohibet. Apocal. 7. v. 3. Su-
perbiam Herodis punit. Actor. 12. v. 23.
Ægrotos Angeli sanant. Joan. 5. v. 4. Fa-
tigatos reficiunt. 3. Reg. 19. v. 7. Afflictos
solantur. Gen. 21. v. 17. Plura de illis vi-
de apud P. Drexel. in horologio præcipuè
horis noctis. Melito Monacho apparuit
Angelus nomen ejus aureis literis scriptum
eidem ostendens. eodem die obiit Melius.
Gregor. lib. 4. Moral. 125.

348. Quatuor classes sunt, quibus Angeli ma-
ximè se additos exhibent. 1ma Virginum num qua-
& castorum. 2da. Eleemosynariorum tuor clas-
3tia. Religiosorum, & quotquot mundi il-
lecebras alpernantur. 4ta. Eorum, qui mi-
serias & calamitates patienter perferunt favent
amore Angeli.

Castis fa-
vent An-
geli.

Angelus
infigit
alapam
adolescens
ti, arcens
eundem
ab impu-
dicitia.

Eleemo-
synarios
amant
Angeli.

Religiosis
favent An-
geli.

amore Dei. Ratio primi: quia casti pro-
pius accedunt ad Angelos (Matth. 19.)
Sunt sicut Angeli Dei. Sancta Cæcilia dice-
bat: Habeo custodem corporis mei Ange-
lum. S. Thomæ Aquinati, qui impudi-
cam titione fugaverat, Angeli mox in som-
nis lumbos cingulo, id est, signo edomitæ
concupiscentiæ constrinxerunt. Sodomitæ
castigati non per alios nisi per Angelos,
turpitudinem enim illa præcipue repugnat natu-
ræ Angelicæ. Adolescens quispiam in
Diecepsi Ultrajectensi ad sanctum Angelum
devotus, castitatis cultor, mala societate
pertrahente ad eam domum intraverat, in
qua parum aberat, quin thesaurum pudici-
tiæ amitteret, at desertis tamen (nox enim
inagruerat) sociis, cum domum revertitur,
ac periculum, quo elapsus est, perpendit,
ecce obviam illi juvenem inusitati decoris
& claritatis, qui accedens alapam illi infi-
xit tanto impetu, ut in terram concideret,
dicens: Vel tandem discite perverfas socie-
tates defugere; & repente disparuit. Ag-
novit facile monitorem adolescens, Ange-
loque Custodi gratias egit, cautior abhinc
effectus. Ita alapam impexit Angelus, ut
caro castigata ab Angelo erudiret spiritum.
Ratio 2di: quia, ut habetur Genesis 18.
Abraham in egenos liberalis, hospitalis, An-
gelos hospites habuit. Tobias magnus Elee-
mosynarius magnos favores Angeli exper-
tus. Tobie 1mo. atque hoc consilium filio
reliquit, ne unquam pauperibus eleemosy-
nam juxta facultates suas elargiri præmit-
teret. Refert Joannes Diac. de S. Grego-
rio in vita ipsius, qui, cum pro duodecim
pauperibus instruxisset convivium, Ange-
lum inter eos accumbere conspicatus est;
qui ad sanctum Gregorium scito (inquit)
usque adeo placere Deo benignam hanc vo-
luntatem tuam erga pauperes, ut ejus in-
tuitu elegerit te in Pastorem universalem to-
tius Ecclesiæ Christianæ, & ecce me, qui
missus sum, ut animam tuam usque ad ul-
timum vitæ halitum custodiam polliceârque,
omnia te, me mediatore, à Deo consecu-
turum esse, quæ cor, & anima tua po-
poscerit. Verum chariores adhuc Angelis,
qui impendunt eleemosynas spirituales, sub-
levando miseras & necessitates animæ, quæ
in finitis partibus (ut cum divo Thoma lo-
quar) corporis conditionem præcellit.
Hinc beatus Laurentius Justinianus Patri-
archa Venetus censet multum rigidius judi-
catum iri eos, qui intermittunt opera mis-
ericordiæ spiritualia, quam qui corporalia,
& subijcit: quisquis hæc legit, oculos ape-
riat animæ, & observet. Sancto Ambro-
sio prædicanti legitur adstitisse Angelus, qui
verba suggereret. Ratio 3tii. Gen. 32. Pa-
triarchæ Jacob, qui paternam domum de-
seruerat, apparuerunt Angeli in somno per

scalam ascendentes & descendentes. Gula
lacus moriturus fassus est, se, ex quo ere-
miticam vitam suscepit, ad illam diem ma-
ne & vespere frui solitum præsentia Ange-
li. Surius 14. April. Legimus in vitis Pa-
trum (Pratum lib. 1. cap. 4.) senem
quemdam ac sanctum virum conspexisse An-
gelos hilari ac sereno vultu adstantes, sic Spiritualia
ubi Monachi sermonem miscebant de rebus colloquia
spiritualibus, si autem de rebus vanis & inu-
tilibus loquerentur, recedentes indignan-
tesque, & succedentes in locum eorum a-
tros demones, qui sub specie spurcorum
animalium circumeuntes, impuras cogita-
tiones eorum mentibus adhalabant. Rur-
sus quamprimum resumerent mentionem
Dei, & Sanctorum virtutum reverti soli-
tos Custodes Angelos & fugatis immundis
spiritibus abluere Angelica manu omnes ma-
culas, quas incauti fratres ex commercio in-
fernalium bestiarum conceperant.

Ratio quarti. Quod patientes chari An-
gelis. Danielis, 3tio. Pueri in Camino ignis amant
angustiati propter Deum ab Angelo liberati, Angeli
multipliciter solatio affecti. Danielis 6to.
Daniel in lacu leonum constitutus dicit. *De-
us meus misit Angelum suum, qui conclusit ora
Leonum, & non nocuerunt mihi, quia coram
eo iustitia inventa est in me.*

Angelorum auxilium nobis per necessari-
um. Adeo nostra natura depravata per pec-
cata, ut nisi Creator Deus peculiari cum au-
xilio sublevasset eandem, defecisset; juvat hanc nobis
nos igitur subsidio Angelorum. Sophronius pernece-
Patriarcha Hierosolymitanus in Prælo spiri-
tuali (qui liber apud Concilium Nicenum
secundum in maxima æstimatione fuit) re-
fert de Abbate Theodosio. Hic Abbas an-
tequam ordiretur vitam solitariam, vidit ho-
minem miræ specie, cujus facies multis par-
tibus candorem solis superabat, qui dextrâ
apprehensum deduxit in Theatrum quoddam
amplissimum ad dimicandum, qui circum-
specto vidit ab una parte multitudinem ho-
minum, qui albis induti erant, ab altera exer-
citum non minorem inductum nigris, &
interea vir quidam inusitate magnitudinis
procurrit, cujus horrendus vertex nubes su-
perabat, mox juvenis seu Angelus custos
(hunc quippe fuisse crediderim) qui prin-
cipio apparuerat Theodosio, inquit, hoc cum
Antagonista tibi in præsens pugnandum est.
Tum pavere Theodosius cepit, deprecari-
que certamen cum tanto homine, cujus unum
ictum levissimum, si omnium hominum vi-
res conflarentur, non evaderent. At de-
ficiem animavit Angelus, victoriam &
coronam appromisit, ut primum itaque cer-
tamen auspiciatus fuit Theodosius, nobilissi-
mus istius contentionis Judex anteillum ste-
tit,

tit, & coronam imposuit. Tunc universa
illa atrorum spectatorum acies tremendo &
ululando disparuerunt. Abbas Moyses cum
tentationibus gravibus urgeretur ac tartarei
hostis impetu gravaretur, monstrante Isidoro
conjectis in Occidentem oculis infinitam
multitudinem diabolorum aspexit, contur-
barique cepit horrendo spectaculo, sed Isi-
dorus abbas jussit illum ad orientem respice-
re, & vidit vastum Angelorum exercitum,
ut milites Christi in spiritualibus præliis tue-
rentur. Simillima profecto visio alteri illi
Propheta Eliseo, qui ad defensionem suam
contra Regem Syriæ (qui demonem deno-
tat) accelerare vidit de monte equos &
currus igneos. 4. Regum. 6. v. 17. *Et ape-
ruit Dominus oculos pueri, & vidit: & ecce
mons plenus equorum, & curruum igneorum in
circuitu Elisei.*

Tanta vis Angelorum, ut docet Sanctus
Thom. 1. p. q. 110 art. 1 ut unus Angelus suffi-
ciat ad gubernandum omnes creaturas cor-
poreas, ac materiales totius mundi. 2. Paral.
23. unus Angelus unica nocte totum exerci-
tum Regis Assyriorum Sennacherib occidit.
Ne hominibus noceant demones, manus
ipsis ligantur ab Angelis custodibus, testis
hujus rei Tobias junior, Tob. 3.

Angeli ve-
locissimi.

Sapientis-
simi.

Cur Deus
nobis
auxilium
per Ange-
los.

Velocissimi sunt Angeli, frustra sagitta-
rum, fulminum motui illorum motus com-
pararetur. Dan. 3. quanta velocitate Ha-
bacuc Prophetam transtulit Angelus. An-
gelus in motu suo minime rebus corporalibus
impediuntur. Angeli sapientissimi sunt, pro-
funde enim cognoscunt universam naturam
creaturarum omnium. Cognoscunt certò
objecta necessaria, essentias, proprietates
rerum. Cognoscunt omnes actiones no-
stras, quæ imperio voluntatis extrorsum
prodeunt, & in intellectu apparent tanquam
in lucidissimo speculo; possunt assimilari
speculis. Exod. 33. quæ, quidquid in templo
erat, repræsentabant. Revelat eis Deus co-
gitationes nostras, ut nos melius dirigere
possint. Sunt ergo velocissimi, sapientissi-
mi ad nostrum auxilium. Voluntas & desi-
derium in illis nobis subveniendi est maxi-
mum. De his merito David Psal. 103.
*Qui facis Angelos tuos spiritus: & ministros tuos
ignem urentem.* Ardent amore nostri. Gen.
28. Sed cur Deus nobis fert auxilium per
Angelos, cum possit per seipsum? Respon-
det Sanctus Bonaventura, ut peculiare spe-
cimen daret suæ omnipotentiae, ut glorifice-
tur Deus non solum in se ipso, sed etiam in
personis servorum suorum. Nec dedecet
Angelos hoc ministerium, aliud enim est
ministerium, quod cum servitute & subje-
ctione impenditur (quale non est Angelo-
rum) aliud, quod connotat Præfidentiam &
R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

gubernationem quamdam. Verba ergo Sal-
vatoris Lucæ. 22. v. 27. *Quis major est, qui
recumbit, an qui ministrat?* referuntur ad pri-
mum ministerium. Sicut æconomi ad au-
las Principum non amittunt auctoritatem,
quod infimis quibusque aulicis necessaria
provident.

Maxima nobis præstant beneficia Angeli. 350.
Deterrent nos à malo. Numer. 22. Balaa- Beneficia
mo cum ad maledicendum populo Dei per- in nos An-
geret, obstitit Angelus, terruit primò as- gelorum,
nam ejus, deinde ipsum allocutus. v. 32.
*Cur tertio verberas asinam tuam? Ego veni, ut
adverser tibi, quia perversa est via tua, mihi-
que contraria: Et nisi asina declinasset à via,
dans locum resistenti, te occidisset, ut illa vi-
veret.* Ita Angelus custos noster nostras vi-
as iniquitatis impedit, deducit nos habena
cogitationis ad angustum transitum inevita-
bilis mortis. Refertur libro Judicum c. 2.
Angelum Domini visibiliter coram Israelitis
apparentem graviter eos reprehendisse, ex-
probrasseque præterita beneficia, quomo-
do eos eduxit de Ægypto, induxit in ter-
ram sanctam. v. 2. *Et nolistis audire (in-
quit) vocem meam cur hoc fecistis? &c. v.
4. Cùmque loqueretur Angelus Domini hæc
verba ad omnes filios Israel, elevarunt vocem
suam, & flevērunt.*

Surius 11. Octob. narrat de sancto Ja-
cobo Germano Ordinis sancti Dominici,
quem diabolus perpetuo divexabat, & ver-
beribus onerare solebat, quoties frequen-
taret orationem, sed abscedente demone
mox Angelus præstò erat, suavissime sola-
batur ad perseverantiam hortabatur. *Ser-
ve Dei, esto fidelis usque ad mortem, exspe-
cta Dominum, viriliter age & confortetur
cor tuum: ingentia sunt enim, quæ tibi pro
parvo labore, atque certamine præmia propo-
nuntur.* Invitant nos Angeli ad pœnitent-
tiam. In hujus rei figuram jussit Deus in
veteri testamento construi Propitiatorium,
quod tegebatur ab Angelis. Cancellarius
Parisiensis in illa liberatione Petri septem
actus considerat, quos in hominis quoque
alicujus visitatione Angelus exercere solet.
*Adstat, fulget, pulsat, jubet surgere veloci-
ter, solvit à catenis, educit ex carcere, libe-
rum relinquit.* Teste Lyrano Angelico mi-
nisterio factum, quod corvi Eliæ panem
apparent. Panem illum subcinericium
confectum fuisse manibus Angelorum col-
ligit cum aliis Doctoribus sanctus Augusti-
nus lib. 2. cap. 19. de Mirabil. Manna in
deserto, quod appellari solet panis Ange-
lorum, Lyranus cum aliis Doctoribus cen-
set compositum fuisse manibus Angelorum.
Angelus aquam movebat sanantem in pisci-
na probatica.

Modi, quibus familiares nobis possunt reddere Angelos, possunt colligi ex S. Bernardo Sermone. 3. de Angelis. Habent familiares Angelos, fratres mei, & frequentate eos sedula cogitatione, & devota oratione, faciendum id, quod illis placet - sunt enim plurima, quæ his placent, & quæ nobis invenire delectant, ut est sobrietas, castitas, attamen super omnia hæc unitatem & pacem à nobis exigunt Angeli pacis. Plura de Angelis vide in libello P. Albertini Soc. Jesu Theologi de S. Angelo Custode.

351. Nomina propriè Angeli non habent. Angeli propriè nomina non habent. Hinc Judicum 13. v. 16. *Et nesciebat Manue, quod Angelus Domini esset.* v. 17. *Dixitque ad eum: Quod est tibi nomen, ut, si sermo tuus fuisset expletus, honoremus te.* v. 18. *Cui ille respondit: Cur quæris nomen meum, quod est mirabile.* Quæres. Cur Angelus hic ait nomen suum esse *pele*, id est, admirabile? Respondeo 1mo. quia Angeli, cum sint puri spiritus, non habent nomina vocalia, sed mentalia & spiritualia, quæ homini sunt incognita & nova, ideoque admirabilia. Loquuntur enim Angeli sibi invicem & se mutuo compellant, appellantesque per signa spiritualia (puta per conceptus mentis, quos ei, cui loqui volunt, ostendunt, & patefaciunt) Quare Angeli dum apparent & nomina assumunt, ut vocentur Michael, Gabriel, Raphael, non ea assumunt, quasi ea sint ipsis propria, quibus ab ipsis vocentur & compellentur, sed ut per ea innotescant hominibus, eisque suggerant nomen, quo ab ipsis vocari & invocari possint &c. 2do. Nomen Angeli est admirabile significatione, quia significat Angeli naturam, & dotes præsertim gratiæ & gloriæ, quæ hominum captum superant, ideoque eis sunt admirabilia. Hic Angelus probabile juxta Serarium, quod fuit Michael. Plura P. Cornel. hic.

Angelo- rum nomina. Apocal. 1. v. 4. *Gratia vobis, & pax ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est; & à septem spiritibus, qui in conspectu throni ejus sunt.* Nicolaus Serarius in Tobia 12. v. 15. tradit aliquos horum septem spirituum nomina ita recensere scilicet Michael, Gabriel, Raphael, Uriel (qui nominatur lib. 3. & 4. Esdræ) Sealtiel (quem colligunt ex Gen. 16.) Jehudiel (quem colligunt ex Exod. 13.) Barachiel (quem colligunt ex Gene. 18.) sed ultima quatuor nomina incerta sunt, sola enim tria prima agnoscit & colit Ecclesia, uti asserit Concilium Romanum, cui præfuit Zacharias Pontifex. Hoc intellige (ait P. Cornelius hic) quod Ecclesia plura Angelorum nomina non agnoscat, licet quæ ex

Scriptura Canonica aut Ecclesiastica traditione certa sint. nam aliqui Urielis nomen admittunt uti S. Ambrosius, Isidorus, Albertus Magnus &c. Zacharias ergo tantum damnat magica & conficta Angelorum nomina, quæ ab Adalberto hæretico, & ut videtur mago, in Concilio illo producebantur. Unde sanctus Bonifacius in eo exclamavit illa demonum non Angelorum esse nomina. Porro nomina septem Angelorum jam recensita divinitus fuisse revelata beato Amadæo viro sancto miraculis & prophetiis illustri, habetur in Chronicis Ecclesiæ S. Mariæ Angelorum, idque contigisse sub annum 1460. Notat S. Gregorius homilia 34. in Evang. Angelos esse non habere nomina (Angeli enim non ex nomine, sed ex specie & visione se invicem internoscunt & compellant) sed ea sortiri ex ministerio, quod apud homines obeunt. Idem est de malis Angelis.

Historia Societatis lib. 11. num. 66. Joannem Careram Angelus excitabat ad surgendum, magnamque cum eo familiaritatem ducebat, quamquam hanc excitandi consuetudinem Angelus aliquanto tempore intermisit, quod excitatus à se languore victus non è cubili protinus surrexit; rediit deinde in familiaritatem, & hanc consuetudinem Angelus, placatus à suo cliente multis precibus.

B. Francisca Romana pluribus ante Angelus mortem annis præsentem semper habuit Angelum ita lucida facie, ut non egeret alio lumine ad opera noctibus exercenda. P. nocte Lauxmin. in Theol. Eccl. c. 26. q. 3. n. supplet. 10. Anno 1440. S. Francisca obiit, cui apparuerat Christus, mortemque prædixerat. Hæc cum Angelo frequenter conversabatur, à quo & alapam aliquando acceperat ob minus cautum verbum. Ann. Eccl. bo verbe. B. Gerardi Franciscani orantis vices in parandis pro fratribus cibis supplevit Angelus, Ann. circa A. D. 1345.

Præesse Angelos elementis & certis creaturis, patet ex Apoc. 16. v. 5. *Et audiavi Angelum aquarum dicentem &c.* ac singula elementa habere suum Angelum præsidem. P. Corn. hic. Si enim aquæ habent suum Angelum præsidem, cur non pari jure habeat suum & terra, & aer, Deus enim hæc inferiora 4. Angelis distribuit, ut ipsi singulim eorum curam gerant. Ita docet Orig. S. August. l. 83. Quæst. q. 79. ubi ait: Unaquæque res visibilis in hoc mundo habet Angelicam potestatem sibi præpositam. S. Thom. 1. par. q. 110. art. 1. Vasquez 1. par. to. 2. Disp. 245. n. 6.

Apoc.

Animalibus. Apoc. 14. Angelus exivit, qui habebat potestatem supra ignem. Et summam S. Augustini, Orig. Nazian. Thomæ Aquin. &c. Patrum sententia est res omnes corporeas gubernari manibus Angelorum. Juxta D. Thomam quælibet animalium species proprium postulat Angelum, cujus opera ab interitu præservetur. vide Molinam 1. p. q. 110. par. 1.

Angeli præsumt Provinciis. Præsumt Provinciis, ut habetur in Scriptura de Principe regni Persarum, qui restitit alteri Angelo: Angeli Jacob domum suam repetenti præsto erant. Gene. 32. 2. *Castra Dei sunt hæc.* Hebræi tenent, ut refert Tostatus & Lyranus, fuisse Angelos Custodes Regionis Syriæ & Chanaan, quam Jacob peragrabat. Præsumt exercitibus, civitatibus & Castellis. Præsumt exercitibus, civitatibus & castellis, hoc enim sensu Tostatus explicat locum Isai. 62. v. 6. *Super muros tuos Jerusalem constitui custodes, tota die & nocte in perpetuum non tacebunt.* Balduino Regi, cum exercitus ejus angustis viarum conclusus, adeoque in periculo esset, ne deprehens ab hostibus interfectioni darentur, ducem quemdam incognitum illi apparuisse scribunt, qui apprehenso vexillo per aliam viam universum agmen deduxit Hierosolymam. Baron. Tom. 12. An. 1144. 2. Machab. 11. Præcessit contra hostem populum Dei Angelus. Præsumt templis. Docet Josephus l. 2. c. 12. Hieron. q. 8. Paulò prius, quam Hierosolyma subverteretur, auditas fuisse voces Angelorum, qui ad custodiam templi adhibiti erant dicentium: *Migremus hinc.* Ad hæc cuilibet Monasterio seu Collegio Angelus aliquis Custos tribuitur, qui religionis istius familiæ curam gerat, juxta sententiam D. Thomæ 1. p. q. 113. aliorumque DD. Imò etiam arbitratu Tostatus singulis familiis maxime, si caput ipsarum persona iusta sit.

Homini- bus singulis. Præterea unicuique homini Deus assignavit suum Angelum Custodem, sic præter Theol. omnes Patres signanter Basilii, Hieron. in c. 8. Marci. Gregor. Nazian. Origin. in S. Joan. Bapt. Chrysost. Hom. 60. in Marc. Beatissima etiam Angelum Custodem habuisse censetur, imò V. Maria de Jesu in vita Beatissimæ mille Angelos ad ejus destinatos obsequium tradit. Christus tamen non habuit Angelum Custodem, quia, ut Theologi loquuntur, non solum fuit viator, sed etiam comprehensor, ut qui faciem Patris æterni perpetuo contemplabatur. tum quia non eguit, plenus enim erat scientia & gratia. Omnes insuper Angeli ministrabant illi. Plura P. Albertinus S. J. Theologus in libello de S. Angelo Custode.

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascerica.

Et quidni obsequerentur Christo Angeli, qui caput illorum fuit, qui pro illis etiam mortuus est. Ad Hebr. 2. 2. dicit Apostolus: *Eum autem, qui modico, quam Angeli minoratus est, videmus Jesum propter passionem mortis, gloria & honore coronatum, ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.* Cornel. à Lap. hic. Nota To propter passionem non significat Christum per passionem vel in passione minoratum esse: propter enim hic non materiam vel subjectum, sed causam finalem significat, hanc enim clarè significat, dum subdit: *ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.* gratia Dei, id est, gratuita Dei misericordia. q. d. Minoratus est Christus in natiuitate, quia natus est homo passibilis, mortis & cruci destinatus, non ex necessitate, non ex merito hominum vel Angelorum, multò minus ex culpa sua, sed ex pura Dei misericordia & gratia, qua voluit Deus Patrem eum talem nasci, ut pro omnibus mori, omnesque sua morte redimere posset. Nota 2. Christus pro omnibus omnino etiam Angelis mortuus est, non quasi Angelos redimeret, sed quod Angelos hominibus reconciliaret, eorumque latitiam & gloriam auxerit, dum sedes eorum, ex quibus lapsi erant demones, per homines restauravit & replevit. Ita S. Ambros. Theodor.

Nota. Christus qua homo est caput Christum non tantum hominum, sed & Angelorum. est caput Coloss. 1. 16. unde nonnulli Theologi etiam Angelorum, sed & Angelos suam gratiam & gloriam Christo, Christique meritis acceptam etiam ferre. Hinc S. Bernard. Serm. 22. in Cant. illis gratia. *Qui erexit, inquit, hominem lapsum, dedit tiam. Angelo stanti, ne caderet, sic illum de captivitate eruens, sicut hunc de captivitate defendens; & hac ratione fuit utrique redemptio solvens illum, & servans istum.* Cornel. à Lap. in 1. Petr. 1. v. 12.

Angeli censentur in die judicii in corporibus splendidis apparituri. Matth. 25. v. corporibus apparituri. *Cum autem venerit Filius hominis in majestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc se-rebunt in debet super sedem majestatis suæ.* Cornel. à die judicii Lap. hic. Ergo nec unus Angelus manebit tunc in cælo; Christum honoris causâ, quasi famuli comitabuntur; quocirca unus ex eis Christo præferet crucem quasi insignem triumphi & regni, ut patet c. 24. 20. Porro probabile est Angelos tunc assumpturos corpora ex aëre condensato, in illisque splendidis gloriosè apparituros, alias improbi eos non viderent; neque externam illius majestatem ille Angelorum exercitus augetet, quam describere hic vult Christus, ita Suar. to. 2. disp. 57. Cum ergo innumerabilis sit Angelorum multitudo, tunc lon-

longè, latèque supremas aëris regiones undique per multa millia milliarum usque ad cœlos ipsos replebunt, & immensi exercitus speciem præbebunt. Hæc erit majestas, & gloria Christi ad gaudium electorum, & terrorem reproborum. Unde etiam credibile est demones quoque in corporibus assumptis, sed tetræ, horridis, & terrificis apparituros, vel quia alioqui ab impiis videri non possent, vel quia pertinet ad Christum qua homo est & iudex gloriam, & impiorum confusionem, ut videantur, ita noster Lessius l. 13. de perfect. divinis c. 22. Hac ratione fiet, ait author imperfecti, ut etiam mali ipsum consueantur inviti, & qui contempserunt eum in humilitate, agnoscant in potestate.

354. **Angeli non ante creationem mundi creati.** De creatione Angelorum hic in fine sermonis de Angelis aliqua adhuc occurrunt dicenda. Ad Titum l. v. 1. dicit Apostolus. *Paulus servus Dei, Apostolus autem Christi secundum fidem electorum Dei, & agnitionem veritatis, quæ secundum pietatem est, v. 2. in spem vitam æternam, quam promissit, qui non mentitur, Deus, ante tempora sæcularia.* Cornel. à Lap. hic. Quæres, Cui Deus promissit ab æterno hanc vitam? Respondet Chrysostomus. *Promissit, id est, dare decrevit, proposuit, prædestinavit apud se in sua mente divina dare fidelibus suis vitam æternam.* Idem enim dicit hic, quod 2. Timoth. l. v. 9. *Data est nobis in Christo Jesu &c.* Data, id est, decreta sive prædestinata est, quod enim nobis dari decretum est, id ipsum nobis quasi promissum est promissione non personali, sed reali, sive quantum est ex parte Dei, quæ danda decernitur & promittitur.

Quæres 2do. Quæ vocentur hic tempora sæcularia? R. Per tempora æterna S. Hieron. intelligit sæcula & æternitates, quæ mundi creationem præcesserunt, in quibus Angeli vixerunt, Deumque laudârunt, insinuatque Angelos fuisse creatos ante mundum, suamque ante mundum habuisse æternitatem, id est, ævum. Verum hoc Hieronymus non tam sua, quam ex Origenis, ut solet, dicit sententia. Origenes enim ita sensit, & post eum multi PP. Græci. sed contrarium certum est. Ita enim definit Concilium Lateranen sub Innocentio III. c. 1. *Creator, inquit, omnium invisibilium spiritualium & corporalium, sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis, utramque de nihilo condidit creaturam spiritualem & corporalem, Angelicam videlicet & mundanam.* Ubi nota, licet mens fuerit Concilii damnare sententiam eam Origenis, qui primò à Deo fuisse creatos Angelos & animas, deinde ob peccata eorum creatas esse corpo-

ra, quibus quasi carceribus includerentur tamen simul clarè docet Angelos simul cum mundo corporeo creatos esse, nec etiam clarioribus verbis id dici aut doceri posset, nam hoc dogma planè evertit fundamentum sententiæ Origenis, & ad eam evertendam statuitur & proponitur à Concilio. Dices. Nulla alia sunt aut fuerunt tempora, quia ante mundum nullum fuit tempus, adeoque nihil fuit nisi Deus. Deique æternitas.

Respondeo. à parte rei sive re ipsa nihil Tempus fuit præter Deum, fuit tamen tempus imaginarium, quod mente concipimus & fingimus ante mundum Deo coexistisse, in quo mundi Deus poterat & hunc mundum, & alios creatos infinitos longè citius creare, quam defacto nem. creavit.

Instabis. Hoc tempus concipimus quasi Deo coæternum, id autem negat Augustinus & S. Paulus hic. Qui dicit, Deum vitam æternam promississe ante hæc tempora æterna, si ante, ergo non sunt coæterna Deo. Respondeo, hæc tempora imaginaria, quæ concipimus, ante mundum Deo coexistisse, confusè quidem concipimus quasi Deo coæterna, non autem distinctè & particulatim: quia sic concipimus illa quasi Deo posteriora: distinctè enim concipimus partes hujus temporis definitas, ita, ut una pars illarum aliam habeat se priorem, & hæc rursus alteram & alteram se priorem, idque in infinitum, nec enim in mente nostra & conceptu possumus devenire per hæc partes temporis gradatim superascendendo ad initium, vel ad ipsa primordia æternitatis, cum illa uti infinite ita & in sui principio sit infinita, adeoque uti sine, ita & principio careat, & hoc modo ante tempora hæc æterna particularia, quæ mente divisim & distinctè concipimus, antecedit semper ipsa Dei æternitas. q. d. Apostolus, ante omne tempus, ante quamlibet temporis partem, quam definitè concipere possumus, in æternitate Deo coexistisse. Deus promissit, id est, decrevit, siveque fidelibus vitam æternam puta ab omni æternitate. Hic sensus videtur esse ex mente & sensu Apostoli. Plura vide Cornel. hic.

Cum dixerimus de creatione Angelorum, dicendum ulterius de creatione aliarum creaturarum suo tempore & ordine. Gen. l. 1. *1. Terra autem erat inanis & vacua, & tenebra erant super faciem abyssi: & spiritus Dei ferebatur super aquas.* Cornel. à Lap. hic. *terra erat inanis & vacua.* Quia terra erat vacua hominibus & jumentis, rursus erat vacua plantis, animalibus, fluminibus, fontibus, montibus, arboribus metallis &c. LXX.

LXX. *vertunt terra erat invisibilis & incompressa.* Erat enim terra cum aquarum abyssu sibi superfusa quasi chaos quoddam inane, de quo Ovid.

Unus erat toto naturæ vultus in orbe
Quem dixere chaos, rudis indigestaque moles
Nec quidquam nisi pondus iners congestaque
eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum,

Quæres. Cur Deus cœlum & terram creans primo die illa simul non plenè & perfectè exornavit. R. 1ma causa est ejus sanctissima voluntas: congruentia est, quòd natura (cujus conditor est Deus) ab imperfectis ad perfectà procedat. 2da est, ne, si omnia perfectà à principio legerentur, in creata putarentur, in quo S. Ambros. *Et tenebra erant super faciem abyssi*, puta super aquas, & molem aquarum, quæ quasi abyssi terram operiebat, porro faciem Hebræi vocant, superficiem tam extimam quam intimam. q. d. Tota terra & abyssi nihil omnino habebat lucis. *Spiritus Dei ferebatur super aquas*, id est, Angelus, ut Cajetanus, Hebræi, ventus à Deo excitatur, optimè & plenissimè Spiritus Dei est Spiritus S. à Deo Patre & Filio procedens, suæque vi, præsentia & potentia ventum & auram calidam aspirans aquis. Ita S. Hieron. Basil. & penè omnes alii Patres, qui hinc probant divinitatem Spiritus Sancti, ferebatur non motu ait S. Aug. aut loco, sed omnia superante potentia (sicut superfertur rebus fabricandis voluntas & idea artificis, ait S. August.) cum aura calida, quam à se spargebat, aquis quasi incubabat Spiritus S. eisque vim prolificam indebat, ut reptilia, volatilia, pisces, & germina imò cœli omnes ex aquis producerentur. Hinc Ecclesia in benedictione fontium Spiritui S. accinit: *Tu super aquas forurus eas ferebaris &c.* Et Marius Victor.

Et sacer extensis impendens Spiritus undis,
Altrices animabat aquas dans semina rerum.

Allegoricè hic significatur Spiritus Sanctus aquis quasi incubans, iisque nos parturiens & regenerans, inquit S. Hierony. Epi. 83. Hunc spiritum aquis incubantem, omniâque vegetantem Plato dixit esse animam mundi. Unde Virgil. *Æneid. 6.*

Spiritus intus alit totamque infusa per artus
Mens agit moles, & magno se corpore miscet.

356. **Lux mundi prima producta.** Genes. l. v. 3. *Dixitque Deus: Fiat lux. Et facta est lux.* Dixitque Deus verbo non oris sed mentis, eoque non notionali sed

essentia & communi tribus personis. Dixit ergo, id est, in mente concepit, voluit, determinavit, imperavit efficaciter, atque imperando re ipsa effecit, & produxit Deus, puta ipsa Sanctissima Trinitas, lucem, Dei enim velle, est facere, inquit S. Athan. Serm. 3. appropriatur tamen vox Filio. Unde alibi sæpè dicit Scriptura per Filium scilicet quasi verbum & ideam omnia esse condita, quia nimirum ipse Filius notionale & propriè dictum est verbum, ac consequenter ipsi appropriatur sapientia, ars, idea, sicut Patri potentia, Spiritui S. bonitas attribuitur. Denique dixit hoc Deus post creatum cœlum, terram & abyssum, sed durante adhuc eodem ipso die, qui primus erat mundi. *Fiat lux.* Nota, in Genesi & creatione mundi ante omnia formatam esse lucem: quia lux est qualitas nobilissima, latissima, commodissima, efficacissima, & potissima, sine qua omnia creata & creanda mansissent invisibilia.

Quæres. Quanam fuerit hæc lux? R. Variæ sunt sententiæ. Catharinus putat fuisse solem lucidissimum. Sed sol quarto die productus. 2. S. Basil. Hom. 6. Hexam. Theodor. & Nazan. putavit solam lucis qualitatem sine subiecto fuisse creatam. 3tio. & optimè Beda, Hugo Magister, S. Thom. S. Bonaven. Lyrar. Abul. putant lucem hanc fuisse corpus lucidum sive cœli aut potius abyssi lucidam partem, quæque in circuli aut columnæ speciem conformata orbi præfulserit, quæque fuerit instar materiæ, ex qua postmodum in partes distincta, ac divisa, adaucta & velut in igneos globos fabricata, sol, luna & stellæ factæ fuerunt; Unde S. Thomas ait: hanc lucem fuisse ipsum solem adhuc informem & imperfectum, idem asserit Pererius, & alii. Ubi nota lucem hanc propriè non fuisse creatam, quia Deus 1mo. die creavit omnem materiam primam, eamque substravit formæ aquarum abyssi; & ex illa deinde hanc lucem, aliasque formas, tam essentielles quam accidentales eduxit: sicut modò omnes formæ naturales educantur à potentia materiæ. Deus ergo propriè primo die tantum creavit omnia creanda, reliquis verò 5. diebus non creavit, sed creata formavit & exornavit. Itaque videtur Deus lucem producturum, ex aquis abyssi condensasse instar Crystalli, corpus aliquod orbiculare, eique lucem hanc indidisse. Nota 2. Hoc lucidum corpus mundi triduo scilicet antequam 4to. die crearetur sol, ab Angelo motum fuisse ex Oriente in Occidentem, atque eodem modo & tempore, quo sol, scilicet 24. horis utrumque cœli hemisphærium circumgyrasse, & illuminasse, uniformiter difformiter, uti nunc facit sol. Lux enim hæc

primos tres mundi dies suo motu descripsit ac distinxit, sicut ceteros deinde sol suo motu descripsit & in dies describit ac distinguit. Tropologicè Apostolus, 2. Cor. 4. v. 6. *Deus, inquit, qui dixit de tenebris lumen splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris*, q. d. Uti Deus olim in Genesi produxit de tenebris lucem, ita nunc ex infidelibus nos fideles fecit, fideique luce collustravit. Rursum lux primo creata, significat rectam mentis intentionem, quæ omnia nostra opera præire & dirigere debet, ait Hugo Victorin. *Et vidit Deus lucem quod esset bona: & divisit lucem à tenebris. Et vidit Deus lucem, quod esset bona*. Vidit, id est, videre & cognoscere nos fecit, inquit S. Hieronymus, 2do. clariùs & simplicius per Ethopæiam à Moysè Deus inducitur hic humano more quasi artifex, qui peracto opere illud contemplatur, videtque illud pulchrum & elegans, idque hoc fine, ut contra Manichæos sciamus à Deo nihil mali sed omnia bona esse producta.

Bona Hæbreum? Tob. significat omne bonum, pulchrum jucundum, utile, & commodum. Lux enim orbi est jucundissima, æquè ac utilissima. *Et divisit lucem à tenebris. Divisit*. 1. loco: nam dum hic est jucundissima lux & dies, apud Antipodes est nox & tenebræ. 2do. tempore: nam in eodem Hemisphærio vicissim ac diverso tempore sibi succedunt lux & tenebræ, nox & dies. 3tio. causa: nam alia est causa lucis, scilicet corpus lucidum; alia tenebrarum, scilicet corpus opacum. 2dum hic maxime spectat Moyses.

Inferus quando creatus? Quæres. Quando creatus est inferus. Ludovicus Molina putat 3tio. die creatum esse, sed verius est (ait P. Cornelius) creatum esse hoc loco primo scilicet die: Nam cum Angeli celerrimi sint, & instantaneos habeant actus, omnino verissimile est eis primo die non diu post creationem suam peccasse, ideoque statim de cælo trusos esse, plura supra. Num. 274.

Dies & nox. Gen. 1. v. 5. *Appellavitque lucem Diem, & tenebras noctem: factumque est vespere & mane, dies unus*. Cum cætera omnia creata sunt in nostro hemisphærio, etiam & lux, verius est primo quasi mane creatum fuisse mundum, tumque fuisse tenebras in orbe & abyssu, quo tempore Spiritus Domini ferebatur super aquas, ut patet v. 2. Deinde paulo post, v. 5. post sex horas sub meridiem (tenebræ enim æquæ ac lux occuparunt & diviserunt primum diem) creatam fuisse lucem in medio cæli vel totius abyssi. *Dies unus. unus, id est, primus*. Hæbræi enim utuntur sæpe cardinalibus pro ordinalibus. Fuit hæc 1ma. dies Dominica, nam 7ma. ab ea fuit Sabbatum, Nota.

jam erroneum est dicere omnia in uno die esse producta. Dices. Eccl. 18. v. 1 dicitur *Qui vivit in æternum, creavit omnia simul*. ergo non successive per 6. dies. & vox simul referenda est non ad creavit, sed ad omnia, q. d. Creavit Deus omnia simul, id est, omnia pariter nullo excepto, nihil est, nihil extitit, quod non creaverit Deus. Unde pro simul in Græco est vox significans communiter.

De Opere Secunda Diei.

Gen. 1. v. 6. *Dixit quoque Deus: Fiat firmamentum in medio aquarum: & dividat aquas ab aquis. Firmamentum* onē firmam. Hæbræa vox, quæ significat distendere, ex-menti, pandere & distendendo firmare, ac solidare rem aliquam, quæ prius fluida erat & rara, est enim firmamentum quasi murus in medio aquarum, id est, inter duas aquas superas scilicet & inferas interjectus, easque ab invicem dispellens & coercens.

Quæres. Quodnam sit hoc firmamentum Firmam. & quæ aquæ super firmamentum? Respondent. Firmamentum esse cælum stellatum, quid? & omnesque orbes cælestes illi vicinos tam inferiores quam superiores usque ad cælum Empyreum, imò firmamentum non quidem significat, sed tamen per quandam concomitantiam & situs connexionem extendit se & complectitur etiam aërem vicinum, à cælo in terram expansum, & suo loco quasi firmamentum. Ignem quoque si quis elementaris (nam multi Philosophi hunc ignem negant) supra aërem sit. Ecce hic Deus disponit & firmat suam abyssum aquarum: pars enim hujus aquæ tanquam materiæ aptissima ad transmutationem. (aqua enim nec nimis densa nec nimis rara, unde facile in quodvis commutatur) conversa est, & solidata in cælos & aërem, pars subtilior & nobilior supra cælo remansit, pars crassior subtus firmamentum in varia flumina & Maria divisa est.

Itaque super cælos omnes, adeoque supra primum mobile (hæc enim omnia complectitur firmamentum) proximè sub cælo Empyreum sunt veræ & naturales aquæ, Ridet hoc Calvinus, sed insulsè. Nam hæc sententia probatur 1mo. quia alibi, ubi hæc aquæ superæ nominantur, distinguuntur à nubibus, pluvia, & grandine, atque primo loco inter alia creata supra nubes, supra cælum ponuntur, ut patet Danielis. 3tio. v. 60. Psal. 148. v. 4. 2do. quia hæc est Communis Patrum sententia, Philonis, Josephi, S. Basilii, Ambrosii, Procopii, Chrysostomi, Rupertii, Hilarii, Bedæ, Augustini lib.

lib. 2do. de civitate. cap. ultimo. Molina, & multorum aliorum. Dices. Deus initio nihil fecit contra naturam, contra naturam autem est aquas esse supra cælum. Respondendo negando minorem. Aquis enim illis attenuatis, subtilibus, & specie ab aqua nostra differentibus ille locus est naturalis. Id enim ait S. Augustinus lib. 26. contra Faustum, cuique rei est naturale, quod ille fecerit, à quo est omnis modus, numerus, & ordo naturæ. Pari modo ille ait lib. 2do. de Civit. cap. ultim. Deus in homine phlegma posuit non in imo sed in summo, scilicet in capite, sicut aquas has posuit in summo, scilicet supra cælos: Sic & terra licet gravissima sit, in mundi tamen medio quasi pila pendet & à Deo conservatur.

Ad quid aquæ supra cælos? Quæres 2do. Ad quid aquæ supra cælos sint? Varii variè Respondent. Censet P. Cornelius voluisse Deum has aquas supra cælos collocare (ex aquis enim his facti sunt cæli) tum ad ornamentum universi, tum ut matrix hæc creationis index extaret, quam supra se cæli semper intuentur. Fortè etiam ad voluptatem sanctorum existentium in cælo Empyreum, ut aquis hisce crystallinis & variegatis oculos illorum pascant, aquæ enim omnis formæ decoris, coloris, & ornatus sunt capacissima, ut patet in Iride. Insuper adhuc, ut sicut aqua hic aëri nostro, ita aquæ illæ subservirent ætheri, qui est in cælo Empyreum. Verosimile enim est cælum Empyreum non esse solidum instar ferri (alioquin enim, si naturam spectes, sancti ibi quasi in muro compacti essent) sed habere suum aërem & ætherem, omni rerum specie ornatum, per quem Beati omnia sentiunt, respirant, & moventur. Denique multa mirari voluit nos Deus, non scrutari, & major est hujus scriptura auctoritas, ait S. Augustinus quam omnis ingenii humani capacitas.

Moraliter firmamentum est firmitas & constantia animæ in Deo & cælis defixæ, quæ constanter sustinet aquas superas, id est, prosperitates & inferas, id est, adversitates. Gen. 1. v. 7. *Et fecit Deus firmamentum, divisitque aquas, quæ erant sub firmamento ab his, quæ erant super firmamentum. Et factum est ita. v. 8. Vocavitque Deus firmamentum, cælum: & factum est vespere & mane, dies secundus*. Cælum Latine à Celando, id est, occultando dicitur, vel ut Sanctus Ambrosius, dicitur cælum quasi cælatum, id est, depictum variis stellis.

De Opere Tertia Diei.

Gen. 1. v. 9. *Dixit vero Deus: Congregentur aqua, quæ sub cælo sunt, in locum*

unum: & appareat arida. Et factum est ita. De creati-
Quæres. Quomodo hoc sit factum? sup. one Terræ
pono aquam, quæ exterius apparet, multo aqua.
minorem esse terrâ, uti clarè demonstrat
Alexander Picolomineus libr. de hac re edito.
Jam respondeo & dico 1mo. Terra
& aqua unum globum efficiunt, est hæc
communis sententia Mathematicorum, Mo-
lina, Pererii, S. Hieronymi in Psal. 32.
S. Chrysost. Homil. 9. ad popul. Et patet
1mo ex Eclipsi lunæ, quæ fit ex terra inter
solem & lunam interjecta, hæc enim
Eclipsis umbram dat tantum unius globi,
non autem duorum: ergo terra & mare,
quorum hæc est umbra, non duo sed unus
est globus. 2. Quia quælibet guttæ aquæ
& quælibet partes terræ ubique per eandem
lineam rectam eodem modo & via descen-
dunt ad unum centrum: ergo idem habent,
3. Quia littora & insulæ aquis eminent,
imò insulæ plures in aqua natant. 4to. Idem
patet ex Scriptura Psal. 23. v. 2. *Ipse super
maria fundavit eam.* (terram)

Dico 2do. Congregatæ sunt aquæ hoc
tertio die. Primò, quia fecit Deus, ut aqua
dulcis fluminum & fontium (quæ videtur
esse densitas aquæ naturalis) magna parte
fieret densior congestis in illam simul exha-
lationibus terrestribus, ut patet in puteis, quibus
mare fieret salum, tum ne computresceret,
tum ut haberet nutrimentum pro piscibus,
tum ut facilius naves sustineret. Sic ergo
Deus hoc tertio die fecit mare salum, illud-
que quotidie conservat additione similium
exhalationum, quæ à terra vi solis & astro-
rum educuntur, & in mare demittuntur.

2do. fecit Deus hoc tertio die cavitates sub
ipsa terra maximas, uti experientiâ depre-
hensum est, easque implevit maxima aquarum
copia, quæ proinde à multis dicitur
baratrum vel abyssi, & per varios meatus
cum mari conjungitur, putaturque esse ma-
trix & origo omnium fontium, & flumi-
num, utpote quibus per venas, quarum
terra est plenissima, aquam quasi languinem
impertit. Cujus indicium est, quod
ubicunque quis fodiat, ibi ferè semper in-
veniat aquam, ut patet in puteis. Hinc
rursus S. Basilii hic homilia 4ta. Ambrosii
lib. 2. cap. 2. & 3. Hieron. in cap. 3.
Habacuc, docent omnia flumina, omnesque
aquarum confluxus Oceano tandem uniri.
Quia & mare Caspium, quod omnino se-
paratum videtur per meatus subterraneos
uniri Oceano Arctico, ideoque salum esse
docet S. Basilii, Strabo, Plinius, & Dio-
nysius, quidquid dicat Aristoteles & Ptole-
maus. Dico 3tio. Dicuntur aquæ congre-
gatæ in unum locum, id est, in locum se-
paratum in terra, ut ea fieret arida & habita-
bilis. 2do. propriè in unum locum, quia, sicut
jam

jam dixi, omnes aquae uniuntur Oceano, & huic abyſſo, quae partim eſt ſub terra, partim eſt illi contigua in terra, quae eſt ipſum mare. Porro aquae illae, quae initio terram operiebant, non erant profundae, quare facile in Oceanum & abyſſum hanc profundam recludi potuerunt: ergo non eſt neceſſe dicere partem aquarum à vento, ut vult Abulenſis, aut à ſole, ut vult Eugubinus, ſiccata eſſe. Notat Theodoretus in Pfal. 103. Mare furens, non tam littoribus, quibus penè æquale eſt, quàm Dei juſſu quaſi fræno coerceri, alioqui ſæpe omnia perumperet & obrueret, uti fecit initio mundi. Hinc Deus dicitur poſuiſſe mari terminum ſuum, quem transgredi non poſſit, ubi contundat tumentes fluctus ſuos. Pfal. 103. v. 9. Job 38. v. 7. Vide plura apud P. Cornel. hic.

359. Genesis Imo. v. 11. Et ait: Germinet terra herbam virentem & facientem ſemen, & one herba lignum pomiferum faciens fructum juxta genus ſuum, cujus ſemen in ſemetipſo ſit ſuper terram. Et factum eſt ita. Germinet terra herbam non activè producendo, uti vult Cajetanus, ſed materiam tantum miniſtrando, tunc enim in prima rerum creatione Deus ſe ſolo activè efficienter, idque ſubito produxit omnia germina & plantas, eaſque juſtæ & perfectæ magnitudinis, uti docet S. Thomas. 1. p. q. 70. Jam autem terra ad germina etiam effectivè concurrat, præſertim ſi ſemine ſit imbuta: terra enim per ſemen pyri producit pyrum, per ſemen pomi pomum, ſe ipſa verò ſine ſemine, ſi pluviâ irrigetur & à ſole caleſcat, producit gramina. Et lignum pomiferum, id eſt, arborem pomiferam pomum, ergo ponitur pro, quovis arborum fructu. Cujus ſemen in ſemetipſo ſit, quod ſimilem ſibi vim gignendi habeat, per ſemen, quod habet in ſeipſo, puta quod habet in ſuo fructu, vel folio, vel radice, vel ramis. Nam multæ plantæ non habent ſemen propriè dictum, ut patet in ſalice, croco, ulmis, populis &c. ſed hæc habent aliquid loco ſeminis, ſcilicet in ipſis radicibus vim quamdam propagativam. Ita S. Ambro. Baſil. idque hoc ſine, ut, cum plantæ individuae intereant, maneat in ſemine & fructu, quem ex ſe propagant, ac ita quamdam quaſi immortalitatem & æternitatem, quam naturaliter ambiunt, conſequantur, ut ſcilicet ſemper ſint, & ſemper perdurent in ſua propagine.

Genesis Imo. v. 12. Et protulit terra herbam virentem, & facientem ſemen ſuum &c. Protulit terra. Hinc patet, hoc tertio die terram non tantum virtutem producendi plantas accepiffe, ut videtur velle S. Auguſtinus, ſed illo ipſo, quo Deus juſſit, momento terram actu omnes plantarum ſpecies, eaſque adultas, multas etiam cum fructu

mature produxiſſe: Dei enim perfectæ ſunt opera. Ita Ambroſ. Baſil. Ex dictis ſequitur hoc die tertio etiam Paradifum eſſe plantatum, ornatumque mira arborum varietate & pulchritudine, de quo infra. N. 370. Nota hoc die tertio terram quoque produxiſſe herbas venenatas, item roſas cum ſpinis, hæc enim quaſi connaturales roſæ eique congenitæ ſunt. Negat hoc poſterius de roſa S. Baſil. Homil. 5. & Ambr. lib. 3. Prius negat Beda, Rupertus &c. putantque, quod ante hominis lapſum terra nihil noxium, puta nullam herbam venenatam, non ſpinas, non tribulos, imò nec arborem ſterilem protulerit, hæc enim poſt peccatum, in ejus poenam cenſent eſſe producta, verum contrarium docet S. Ambroſius, & S. Baſilius, idque verius eſt, tum quia quæ homini venenata ſunt, aliis rebus proſunt, & utilia ſunt aliis animalibus, ut ibidem docet S. Ambroſius, Sic enim cituta, quæ homini eſt noxia, vaccis eſt in deliciis. Tum quia Deus ante peccatum Adæ per 6. Creationis dies omnes omnino rerum ſpecies produxit, ſcilicetque univerſum perfectum. Quare idem dico de lupis, ſcorpis, aliisque animalibus noxiis, ſcilicet ea producta cum aliis innoxiiis, nihil tamen illorum nocere potuiſſet homini, ſi in innocentia permanſiſſet, quæ innocentia conjunctam habebat & exigebat ab homine prudentiam, ut ſcilicet cautè tractaret roſas, ne in ſpinas impingeret, ruſum ne irritaret feras contra ſe, alioqui enim ſua culpa & imprudentia ac proinde jam non innocens ſed nocens ab eis læſus fuiſſet. Quæres, Quo anni tempore mundus à Deo ſit conditus? Aliqui putant illum creatum eſſe tempore æthuſnali, ſed verius cenſet P. Mundus Cornel. à Lap. hic creatum eſſe in æquinoctio verno. Imo, quia id docent paſſim omnes Patres, quos vide apud Molinam & Perer, quin & Poëtæ, ut Virg. lib. 2. Georg. loquens de prima naſcentis mundi origine,

Non alios prima creſcentis origine mundi Illuxiſſe dies, aliumve habuiſſe tenorem Crediderim: ver illud erat, ver magnus agebat Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri.

2do, quia pulcherrimum eſt veris tempus, 3tio, quia id ipſum deſinit Concilium Palæſtinum. A. C. 198. quod licet ſit particulare ac proinde definitiones ejus non ſunt de fide, ſunt tamen magnæ authoritatis. Quin & Concilium hoc hanc ſuam ſententiam probat ex verbo germinet, in vere enim terra germinare incipit. Addit idem Concilium, primum diem mundi fuiſſe 24. Martii, quo die etiam Incarnatus, & paſſus eſt Chriſtus (velut exactiores Chronologi) reſurrexit. Ruſum certum eſt hunc diem fuiſſe Dominicum, quanquam eo anno, quo Incarnatus eſt

eſt Chriſtus, 25. Martii incidit, non in Dominicum ſed in feriam ſextam. Feria enim ſexta tam Incarnatum quàm paſſum eſſe Chriſtum, natum verò & reſurrexiſſe die Dominica ex Athanaſio, Auguſtino docet Franciſcus Suar. 3. p. qu. 35. Nota. ſub hoc tempus in pluribus mundi partibus fructus ſunt maturi & fortè tunc in paradifo plurimi fuere maturi.

Mysticè aſcende hic anima à ſpecie creaturæ ad pulchritudinem Creatoris, tibi que dicito: Si ita rubent roſæ, candent lilia, vernant prata, ſi ita rutilat aurum, nitet argentum &c. quantus debet eſſe decor illius, qui hæc omnia creavit &c. Noli cum cane Æſopico umbram carnis ſequi, ut carnem, ipſam amittas.

De Opere Quarta Diei.

360. Genesis Imo. v. 13. Et factum eſt vespere & mane, dies tertius v. 14. Dixit autem Deus: Fiant luminaria in firmamento celi, & dividant diem ac noctem, & ſint in ſigna & tempora, & dies & annos. Fiant luminaria in Firmamento. Quæres. Quomodo hoc eſt factum. Nota Imo Firmamentum hic non tantum ſignificare octavum cælum ſtellatum, ſed ſumi pro expansione omnium orbium celeſtium. Nota 2do. licet Plato aſſerat, & S. Auguſtinus, Eucher. cap. 58. dubitet, an ſol, luna & aſtra ſint animata & utantur ratione & conſequenter an aliquando beanda ſint cum hominibus & Angelis, tamen certum eſt nec cælus eſſe rationales, nec aſtra, nec enim cælum & aſtra habent corpus organicum. Ruſum motus eorum circularis perpetuus & naturalis arguit principium eorum motus, puta naturam, non eſſe liberam nec rationalem, ſed inanimatam & plenè determinatam. Ita S. Hieron. in Iſaiæ. 45. & paſſim Patres & Philoſophi. Nunc dico: Deus hoc die quarto partem unam cælorum rarefecit, ut condenſaret aliam ſcilicet lucidam illam, quæ primo die creata eſt & dicta eſt lux v. 3. in eamque ita condenſatam expulſa cælorum formâ, novam formam ſolis, lunæ, & ſtellarum induxit. Molina, & alii probabiliter putant, quod in reſurrectione Deus producat alium ſolem, qui habeat aliam formam etiam ſubſtantialem, utpote qui naturaliter ſeptuplum plus lucis habiturus ſit quàm habeat hic noſter, ut ait Iſaias, cap. 30. v. 26. Ruſum hoc die 4to. Planetarum orbis diviſit in ſuas partes ſive circulos excentricos, concentricos, epicyclos, ſi quæ ſunt hujusmodi, nam Ariſtoteles hæc omnia negat. Dividant diem ac noctem q. d. quod diſcriminent diem ac noctem. Et ſint in ſigna & tempora & dies. In R. P. Kwiarkowski, S. J. Collectanea Aſcetica,

ſigna non prognostica Astrologiæ judiciariæ, Astrolo- hanc enim damnat ſcriptura Iſaiæ 12. v. 25. gia judici- Jerem. 10. v. 2. Licet enim aſtra influendo aria dam- corporum diſpoſitionem & complexionem nata. immutent, indeque animam eodem inclinent, non tamen eam neceſſitant. Eſto enim, quod anima corporis complexionem ſæpè imitetur, unde cholericos experimur eſſe iracundos, ſanguineos eſſe benignos, melancholicos ſuſpicaces, timidos, puſillanimes, & invidos, ſlegmaticos pigros, voluntas tamen maxime per gratiam adjuta & corpori & paſſionibus hiſce dominatur. Unde multos cholericos videmus manuetos, & melancholicos benignos, magnanimos. Sapiens ergo dominabitur aſtris. Itaque ſol, & luna Cujus rei ſint in ſigna ſcilicet prognostica pluviæ, ſe- ſigna ſol renitatis, gelu, ventorum. 2do. ſint in ſi. & luna, gna ſerendi, plantandi &c. 3tio. & pro- Similis priè ſint in ſigna dierum, menſium, & an- hendiadis norum, ut ſit hendiadis in ſigna & tempora, frænum id eſt, in ſigna temporanea vel in ſigna tem- momordit porum. In ſigna & dies, id eſt, in ſigna & aurum, dierum &c. Nota per tempora intelligi hic id eſt, fræ- ver, æſtatem, hyemem, & æthuſnum, nos aureos Item tempora ſicca, humida, morbida, ho- &c. rum enim ſunt ſigna & cauſa ſol & luna. In dies & annos q. d. ut ſol, luna & ſtellæ ſint indices dierum omnium naturalium, artiſicialium, feſtorum, criticorum, forenſium &c. Annorum quoque lunarium, ſolarium, criticorum, de quibus Cenſurinus & Macrobi. ita S. Baſil.

Genesis Imo. v. 16. Fecitque Deus duo 361. luminaria magna: luminare majus, ut præſet- Cælorum ſet diei: & luminare minus, ut præſet nocti: aſtrorum & ſtellarum. Cornelius hic Fecitque duo lumi- magnitu- naria magna. Solem & lunam, licet enim do- luna omnibus aſtris excepto Mercurio ſit minor, tamen quia citima eſt & viciniſſima terræ, hinc videtur omnibus aliis eſſe major, æquæ ac ſol. Ruſum luna majori quàm aliæ ſtellæ pollet efficacia & virtute agendi in hæc inferiora. Ita Chryſoſt. hic. Hom. 6. Perer. Chriſtoph. Clavius in ſphæram cap. 1mo. ubi docet, terram in ſe continere lunæ magnitudinem, ita, ut luna tantum ſit trigefima nona pars terræ.

Et ſtellas. Ut ſimul unacum luna nocti præſint, eamque illuminent. Pfal. 135. v. 7. Docent Aſtronomi miram eſſe altitudinem ac conſequenter magnitudinem orbium celeſtium & ſtellarum, ita, ut terra, quæ eſt centrum mundi, ſit reſpectu eorum inſtar puncti, perinde ut omnes opes, bona, & gaudia terrena ſint quaſi punctum reſpectu celeſtium, ſequæ habent uti gutta ad totum mare. Nam primò docent ſolem in ſe continere totam quantitatem terræ centies & ſexagies, eumque à terra diſtare li 4000000,

Solis cur-
sus, distan-
tia à terra

Vastitas.
Empyreï.

Tempus
quàm ve-
lox.

Lapis mo-
laris
quàm diu
caderet à
firmamen-
to ad ter-
ram.

Stellarum
variae
magnitu-
dines.

4000000. miliar. & amplius, unde sequi-
tur tantam esse peripheriam & vastitatem
orbis solaris, ut sol 24. horis suum circu-
lum peragens una hora percurrat 1140000.
milliaria, quod tantundem est, ac si terræ
ambitum & gyrum circumcurreret quinquagies. 2do. docent terram à concavo firmamenti sive cœli octavi & stellati distare 80000000. cum medio miliar. Spissitudinem verò firmamenti esse eandem scilicet 80. millionum miliarium. Quanta ergo debet esse spissitudo cœli Empyreï? Unde 3tio docent quodlibet punctum æquinoctialis, & quamvis stellam in æquinoctiali positam singulis horis conficere 42. miliones miliarium, & insuper tertiam partem millionis. Longè velocius est nonum cœlum, ac magis decimum, quod putant esse primum mobile. Cogita verò, quàm velox est tempus. Est enim tempus tam velox, quàm est motus primi mobilis, cuius est mensura tempus: ergo longè velocius fertur quàm globus tormento ejaculatus, hic enim globus egeret quadraginta diebus, ut totum terræ ambitum obiret, quem stella obit bis millies. Hinc S. Ambrosius. Tu dormis, & tempus tuum ambulat. Inde quarto deducitur, si lapis molaris inciperet cadere à convexo firmamenti versus terram, opus haberet nonaginta annis, ut terram attingeret, etiam si singulis horis descenderet ad ducenta miliaria. 5to. docent nullam stellam esse in firmamento, quæ non decies octies sit major toto orbe terræ, quia verò ex Ptolomæi & Alphragarii sententia stellas omnes dividunt in sex magnitudinum differentias. Stellæ, inquit, summæ & primæ magnitudinis sunt 17. quarum quælibet major est tota terra centies & septies. Secundæ magnitudinis sunt 45. quarum quælibet major est terra nonagies. Tertiæ magnitudinis 208. quarum quælibet major est 72. vicibus. Quartæ magnitudinis 264. quarum quælibet major est terra 54. Quintæ magnitudinis sunt 217. quarum quælibet major est terra 35. Sextæ & infimæ magnitudinis sunt 249. quarum quælibet major est terra 18.

6to ex dictis deducunt, quod si bis mille annis viveres & quotidie directè in altum ascenderes ad 100. miliaria, idque continuò post bis mille annos necdum pervenires ad concavum firmamenti. Denique post quatuor & plura annorum millia tantundem quotidie ascendens non pervenires à convexo firmamenti ad cœlum Empyreum. Hæc & plura docet P. Christoph. Clavius in sphaera. Si ergo in stella aliqua, & multò magis, si in cœlo Empyreico confisteremus, & dispiceremus hunc terræ globum, an non exclamaremus? hoc est pun-

ctum, cui inhiant filii Adæ quasi formicæ, hoc est punctum, quod inter mortales ferro & igne dividitur. O quàm angustii sunt mortalium termini! O quàm angustii sunt mortalium animi! O Israel quàm magna est domus Dei & ingens locus possessionis ejus. Despice ergo punctum hoc & suspice cœli ambitum. Quidquid hic vides, exiguum est & breve, immensa & æterna cogita. Pauper ergo es, cœlum cogita, infirmaris? sustine, sic itur ad astra. Ita S. Symphorianus Adolescens, cum sub Aureliano Imperatore ad Martyrium raperetur, mater eum hisce verbis animavit. Nate, memento æternæ vitæ, cœlum suspice, & ibi regnantem intueri, tibi enim vita non eripitur, sed mutatur in melius. Quibus verbis ille accensus datis fortiter carnifici cervicibus Martyr in cœlum evolavit. Ita præterito sæculo Matrona illa generosa fidei causâ in Anglia damnata ad mortem horrendam, ut scilicet saxo acuto incubans, supernè imposito gravi pondere premere-tur, dum vita ei & anima exprimeretur, aliis horrentibus illa læta cygnæum canens. Tam brevis, inquit, via est, quæ ducit ad cœlum. Post sex horas super solem & lunam evehar, astra pedibus premam, Empyreum inibo.

Ita S. Vincentius mente in cœlum se librans vicit, imò tunc omnia Daciani tormenta, cumque in equleo sublimatus, ab eo per ludibrium rogaretur, ubinam esset? In sublimi, inquit, unde te potestate terrena Cœli in-
strumentum altior despicio &c. Igitur dum intuitu sustinuerat, constanter exciperet, ait: Frustra martyria, fatigaris Daciane, non potes tam horrenda excogitare tormenta, quàm ipse paratus sum sustinere; Carcer, ungula, candentes lamina, morsque ipsa ludus, jocisque Christianis sunt non tormentum. Cœlum enim cogitant.

Ita S. Apronianus cum ad Sisinnium Martyrem vocem cœlitus missam audisset: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum vobis à constitutione mundi paratum; baptismum petiit, eademque die Martyr factus est, qua & Christianus.

De Opere Quinta diei.

GEN. I. v. 20. Dixit etiam Deus: Pro-
ducant aqua reptile anima viventis, & De crea-
volatilis super terram sub firmamento cœli. tione
Quæres, an aves ex aqua sint factæ? R. avium,
cum Cornelio à Lapide. Communis S. Hieronimi,
Augustini, Cyrilli, & aliorum
Patrum (præter Rupertum) quos citat
Pererius, sententia est tam aves quàm pis-
ces

ces ex aqua quasi materia esse productas, hoc enim clare docet tam nostra versio, quàm LXX. & Chalæica. Hinc Philo aves vocat piscium cognatas. Dices: aves & pisces sunt omnino dispares & dissimiles: ergo tantum pisces ex aqua facti esse videntur. R. negando antecedens; nam magna & avium & piscium cognatio, ut rectè docet S. Ambrosius libro 1. Hexam. cap. 14. 1mo. quia aqua & aer sunt cognata elementa, utrumque diaphanum, humidum, molle, subtile, agibile. 2do. quia tam piscibus quàm avibus inest agilitas & levitas, quod enim avibus sunt alæ, hoc piscibus sunt pennæ, & squammæ; hinc tam aves quàm pisces non habent velicam, nec lac, nec mammas, ne volatum aut natationem impediunt. 3tio. Similis utriusque est motus. Rursum tam aves quàm pisces cauda iter suum dirigunt, ita, ut ab iis & nominatim à milvo navigandi artem homines didicisse videantur, inquit Plin. lib. 10. cap. 10. 4to. Multæ aves sunt aquatiles. Denique respondet S. Augustinus lib. 3. de Genes. S. Thomas 1. p. q. 71. pisces factos esse ex aqua densiori, aves verò ex subtiliori, quæ ad aërem accedit, vel in vaporem & nubem est versa, sunt enim aves temperamenti magis aërei quàm aquei. Producant hebraicè uset su, id est, ebulliant & scaturiant in magna copia, est hoc verbum proprium piscibus, & ranis, eorumque fecunditatem significat. Reptile anima viventis. Reptilia vocat pisces, quia non habent pedes, & ventre incubant aquis, quasi repentes & navigantes. Ad pisces referuntur amphibia uti sunt sibi, lutræ, hippopotami, quæ licet pedes habeant, illis tamen non gradiuntur, dum sunt in aquis, sed illis utuntur natando pro remigiis.

Cete
grandia.

v. 21. Creavitque Deus Cete grandia, & omnem animam viventem atque motabilem, quam produserant aqua in species suas, & omne volatile secundum genus suum. Et vidit Deus quod esset bonum. Cete hebraicè vocatur tannicim, quod significat dracones & omnia ingentia animalia tam terrestria quàm aquatica, uti sunt balenæ, quæ sunt quasi dracones aquatici. Nota To Cete grandia, cum enim super aquas dorsum efferunt, ingentis insule speciem exhibent, inquit S. Basil. & Theodor. Et omnem animam viventem atque motabilem. Atque hic significat id est q. d. Creavit Deus omne animal vivens in aquis, quod scilicet habet in se principium motus, puta animam, quæ se suo pte motu movere potest, ideoque vocatur motabile.

v. 22. Benedixitque eis dicens: Crescite & multiplicamini, & replete aquas maris: R. D. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica,

avesque multiplicentur super terram. Dei dicere est benefacere. Benefecit autem Deus eo ipso avibus & piscibus, quod tribuit eis appetitum, vim, & potentiam generandi sibi simile, & cum non possint ipsa in se individua manere semper, sed moriantur, maneat saltem in prolibus, & ita quasi æternitatem quamdam habeant. Omnis enim res appetit sui conservationem & æternitatem, unde explicans subdit Crescite non magnitudine (hanc enim justam in sui creatione accepere) sed ut Hebr. per ru, id est, fructificare sive prolificare, ut numero multiplicemini, & vos o pisces replete aquas, major est enim fœtura piscium, quàm avium, & avium major est quàm animalium terrestrium. Quia, ut ait Aristoteles, humor, quo abundant pisces, naturam habet ad effingendum efformandumque habiliorem quàm terra. Adde pisces & aves generare per ova, quæ facilius in matrice multiplicantur quàm fœtus, quos utero gestant terrestria. Unde avibus & piscibus benedixisse Deus legitur, non autem terrestribus: licet, ut rectè advertit S. Augustinus, quod in uno expressum est, in alio æquè simili subintelligi debet. Homini verò legitur Deus benedixisse, tum quia homo est dominus omnium animalium, tum quia homo per omnes terræ Provincias disseminandus erat, cum cætera animalia alia alias terras non sustineant. Dices. Phoenix avis est unica in mundo: ergo in ea non est verum to Crescite & multiplicamini. R. Phœnicem existere multi veterum non tam ex certa scientia quàm ex communi rumore asseruerunt; verum posteriores Philosophi & Physici, qui de avibus exactè scripserunt, inter quos ultimus & exactissimus est Ulysses Aldrovandus, Phœnicem pro fabula habent, eumque non existere nec unquam extitisse multis demonstrant. Phœnix ergo avis est non vera sed symbolica. P. Cornel. à Lap. hic, addit verò in cap. Gene. 7. v. 2. scribens, quod Aldrovandus, alique probant, Phœnicem, cum non fuerit in arca, nullum esse in mundo, quia Scriptura hic docet ex singulis animalibus bina, scilicet marem & foeminam inducta fuisse in arcam; Phœnix verò unus & solus esse dicitur in mundo. Videtur ergo Phœnix esse fabula fortè inde orta, quod Egyptii Heliopoli solem quasi avem orientem & occidentem pinxerint, hunc fecerunt & finxerunt esse Phœnicem, cum tantum esset symbolum & Hieroglyphicum solis, qui quasi Phœnix solus est in mundo. Huic conjecturæ favet, quod veteres teste Laëtantio & Claudiano Phœnicem dixerunt esse avem, quæ sole oriente dulcissimè caneret, eumque prona veneraretur. Conimbricantes addunt Phœnicem non esse unum,

unum, sed plures, nec seipsum resuscitare, sed more communi generari, quare alium ponunt Phœnicem ab eo, qui à veteribus ponitur quasi symbolum & typus resurrectionis, & tales Phœnices se habere Abyssi- ni, alique jactant. Conimbricenses ita, alique consentiunt nullum esse talem Phœ- nicem, qui unicus sit, quique moriens re- nascatur, qualem veteres descripserunt. Nisi ergo quaestio sit de nomine, dicendum est Phœnicem non esse, nec fuisse in mundo.

De Opere Sexta Diei.

363. **De crea- tione ani- malium.** In igne nulla vi- vunt diu animalia. Salamandra an vi- vit in igne. **S**exta dies dedit incolas terræ, sicut quin- ta dedit incolas aquæ & aëri. Igni ve- rō nullæ incolæ sunt dati, nam nec Sala- mandram, nec aliud animal in igne vivere aut durare posse docet Galenus l. 3. de tem- por. & Dioscorides lib. 2. cap. 56. ubi Ma- thiolus ait se idipsum expertum esse, ac multas Salamandras in ignem conjecisse, quæ brevi consumptæ sunt. Sic Pyrausta sive Lamprides, quæ paulò majores sunt muscis, tantum ad breve tempus vivunt in igne. Nam in fornacibus, arariis nascuntur in Cypro, in iisque per ignem saliant & am- bulant, & mox à flamma avolantes emo- riuntur. Uti testatur Aristoteles lib. 5. Hist. Animal. cap. 19.

Genes. 1mo. v. 24. *Dixit quoque Deus: Producat terra animam viventem in genere suo, jumenta, & reptilia, & bestias terræ secundum species suas. Factumque est ita. Producat terra animam viventem*, id est, animalia vi- ventia, est Synecdoche. Rursum produ- cat terra non tanquam causa efficiens (hæc enim fuit solus Deus) sed tanquam causa materialis. q. d. exoriantur, emanent ex- surgant, prodeant animalia ex terra.

Quæres. An omnes omnino animalium ter- restrium species, quæ perfectæ sunt & homo- geneæ, id est, quæ per commixtionem ma- ris & foeminæ ex una tantum specie nasci possunt, hoc die sunt creatæ. R. Affir- mativè. Ita passim docent Interpretes & Scholastici. Et ratio est: quia hoc requi- rebat perfectio universi, Deus enim hisce sex diebus perfectè hoc universum condi- dit & exornavit. Atque hinc dicitur 7mo die cessasse scilicet à novarum specierum pro- ductione. Dico 2do. Consequenter hoc 6to die omnes bestiæ venenatæ & sibi in- vicem inimicæ cum hac inimicitia & Anti- pathia creatæ sunt, hæc enim Antipathia est illis naturalis. Itaque ante peccatum Adæ natura lupi erat inimica ovi, eique necem intulisset, Dei tamen providentia cavisset, ne id fieret ante speciem satis propagatam, ut illa non intercederet. Ita D. Thomas

1. p. quaest. 96. & ratio est: tum ut uni- versum omnibus rerum generibus esset in- tegrum, tum ut illis elucesceret aliorum bo- nitas, tum quia ipsa ad medicinam & alios usus necessaria sunt, sic ex vipera fit the- riaca. Dico 3tio. Minuta animalia, quæ ex sudore, exhalatione, aut putrefactione nascuntur, ut pulices, mures, alique ver- miculi, non fuerunt hoc sexto die creatæ formaliter sed potentialiter & quasi in se- minali ratione; quia scilicet hæc animalia eo die creatæ sunt, ex quorum certa affe- ctione hæc naturaliter erant exortura. Ita S. August. lib. 3. de Gen. ad lit. cap. 14. licet contrarium docere videatur S. Basil. hic Homil. 7. Certè pulices & similes ver- mes tunc creati contrarium fuisset felicissi- mo innocentiae statui. Dico 4to. Nec Hy- brides, puta animalia, quæ ex congressu di- versarum specierum generantur, ut mulus ex equa & asino &c. hæc, inquam, non necesse est dicere hoc die 6to esse creatæ, atque defacto tunc non omnia hæc esse crea- ta, certum est. Ita Rupertus, Molina, & alii. Ratio est: tum quia in Africa in dies novæ oriuntur monstrorum species, & plu- res deinceps orientur & oriri possunt ex no- va & nova aliarum & aliarum specierum animalium commixtione. Tum quia hæc commixtio est præter naturam & adulteri- na, unde vetita fuit Judæis Levit. 19. v. 19. Tum quia hæc animalia sufficienter cen- sentur esse creatæ, quando aliæ species crea- tæ sunt, ex quarum commixtione postea erant nascitura.

Tropologicè opus creationis sex die- rum significat opus justificationis hominis. 1mo ergo die creatur lux, id est, infundi- tur peccatori illuminatio, qua videat turpi- tudinem peccati & periculum sui status ac in æternitatis. 2do die fit firmamentum, id est, inducitur peccatori timor Dei & ju- dicii, qui dividit aquas supernas, id est, appetitum rationalem ab inferis scilicet ap- petitu sensitivo, ut licet sensu concupiscat terrena, spiritu tamen feratur in cœlestia. 3tio terra, id est, homo coopertus, aqua, id est, concupiscentia tegitur, ut licet eam habeat, non tamen obruatur, & sentiat, nec consentiat, inde fert germina virtutum. 4to die sol, id est, inditur homini cha- ritas, & luna, id est, fides illustris, & Hesperus, id est, spes, & Saturnus, id est, tem- perantia, & Jupiter, id est, justitia, & Mars, id est, fortitudo, & Mercurius, id est, pru- dentia cum aliis astris, id est, virtutibus. 5to & 6to die sunt animantes 1mo pisces, id est, homines boni, sed imperfectissimi, quia curis sæculi immergi. 2do jumenta, id est, homines perfectiores, qui in terra vivunt spiritualiter. 3tio aves, id est, ho- mines

Quæ ex putri na- scuntur quando creatæ?

Hybrides quid?

mines perfectissimi, qui omnia contem- nentes toto affectu quasi aves in cœlum evo- lant. ita ex Eucher Origen.

364. **De creati- one ho- minis.** **Mysteri- um SS. Trinitatis in creati- one homi- nis.** Gen. 1. v. 26. *Et ait: (Deus) Facia- mus hominem ad imaginem & similitudinem no- stram: & præsit piscibus maris, & volatilibus cæli, & bestiis universæ terræ, omnique reptili, quod movetur in terra. Faciamus &c.* Nota hic Sanctissimæ Trinitatis Mysterium. hisce enim verbis alloquitur Deus Pater non An- gelos, quasi illis jubeat, ut ipsi fabricent corpus humanum, & animam sensitivam, sibi quæ solum reservet fabricam animæ ratio- nalis, ut voluit Plato in Timæo & Philo in opif. 6. dier. ac Judæi, hoc enim ut im- pium detestantur S. Basilus, Chrysostomus, Augustinus &c. Nam Deus non per Ange- los, sed per se tam corpus quam animam ho- minis creavit, ut patet cap. 2. v. 7. & 21. Unde non ait hic facite sed *faciamus*, ad imaginem non vestram o Angeli sed nostram. Alloquitur ergo hic Deus Pater suum Filium & Spiritum Sanctum quasi collegas suos ejus- dem secundæ naturæ, potentia, & operationis, Ita S. Basilus, Rupertus & alii. Imò Con- cilium Smyrnense apud Hilarium lib. de sy- nodis dicit anathema iis, qui aliter hunc lo- cum explicant. Nota 2do. Excellentiam hominis: Deus enim de hominis tanquam rei magnæ creatione deliberat & consulat: dicens: *Faciamus hominem*. ita Rupertus. Est enim homo prima mundi increati, id est, Sanctissimæ Trinitatis imago, & ejus infi- nita artis & sapientiæ testimonium & opus perfectissimum, creati verò mundi homo est finis, compendium, & nexus: omnes enim rerum spiritualium & corporalium gradus in se habet & necit homo, ideoque est & vo- catur Microcosmus, atque à Platone voca- tur horizon universi. 2do. quia per Christum hominem omnes pariter creaturæ, quæ in homine quasi in Microcosmo continentur, erant deificandæ, vide ergo quanta est ho- minis dignitas. 3tio. quia propter homi- nem, & cum homine uti mundus est con- ditus, ita & in resurrectione renovabitur. 4to. Summum fidei Mysterium scilicet San- ctissimæ Trinitatis & individua unitatis pri- mum in generatione hominis reflatum est, quod postea in ejusdem hominis regenera- tione, puta in baptismo, aperte declaran- dum & profitendum erat; nam ex verbo *faciamus & nostram* Trinitatem significant, unitatem verò indicant illa verba dixit De- us, fecit Deus. 5to. Animalia plantæ &c. ex terra generatæ, at solus Deus corpus hominis figuravit, illicque animam rationa- lem à se ex nihilo creatam indidit. 6to. Homo factus est à Deo rector & princeps omnium animalium, totiusque mundi qua- si rex. 7mo. Assignavit Deus homini ad

habitandum Paradisum copia rerum instru- ctissimum. 8vo. Creavit Deus hominem tanta integritate animi & innocentia præ- ditum, ut & mens subjecta esset Deo & sensus rationi. 9no. Adam congrua singulis animantibus nomina imposuit tanquam rex & Dominus. Unde apparèt ejus summa scientia & sapientia. 10. Corpus habuit im- mortale, ut scilicet si Deo pareret, longissi- mo ævo in terris actò ex vita terrena ad cœlestem & sempiternam mortis, malo rumque expers traduceretur. 11mo. Deus dono prophetiæ hominem insignivit, cum dixit: Hoc nunc os ex ossibus meis, 12mo. Deus sapè cum specie humana homini ap- parebat, eumque familiariter alloquebatur. Nota 3tio. Deus Palatium hoc mundi om- nibus rebus, quæ ad usum, oblectationem & scientiam erant, opportuna instruxit, ac demum in illud sic adornatum creatum in- duxit hominem quasi, qui omnium esset vertex, finis & Dominus. Rectè ergo S. Bernar. Sermon. 1mo. Quid, inquit, homini primo deerat, quem misericordia custo- diebat, docebat veritas, regebat justitia pax fovebat?

Quæres. In quo sita est hæc imago Dei? expressa in homine? Nota primò imaginem hic sumi pro exemplari q. d. Faciamus ho- minem ad exemplar nostrum, ut quasi ima- go nos quasi suum exemplar referat & re- præsentet. Imago hæc non est verbum di- vinum sive Filius, qui est imago Patris, uti aliqui apud Lipomanum explicant, sed est ipsa essentia Divina, ipseque Deus unus & trinus. Potest tamen 2do. imago hic pro- prie accipi, ut sit Hebraismus q. d. Facia- mus hominem ad imaginem, id est, ut sit imago nostri, quasi sui exemplaris. Nota 2do. imaginem hic multi à similitudine di- stinguunt. Verum dico non distinguui, esse- que hendiadyn q. d. Ad imaginem & simi- litudinem, id est, ad imaginem similitu- dinis, ut habetur Sapientia 2. v. 24. hoc est ad imaginem similem vel simillimam. Hinc scriptura nomina hæc promiscuè usur- pat, modò unum, modò alterum, modò utrumque, ut jam hominem dicat esse fa- ctum ad imaginem Dei Gen. 9. v. 6. Modò ad similitudinem Dei Gen. 1. v. 1. modò ad imaginem & similitudinem, ut hic.

Lucas Jesu & Mariæ pingebat imagines, Annus cœlestis 18. Octobr.

Pictor erat Lucæ Jesu pictorque Mariæ. Quos in mente sibi, cordeque pinxit amor. Moribus & vita sanctis expressit utrumque. Sic fuit & pictor, sic & imago fuit.

Dive, meos, medio primi viventis, amores
Pinge, meum sic cor fiet imago Dei.

Nota 3tio. pro *Imaginem* hebraicè est tselem, quod significat umbram sive adumbrationem &c. Deus enim solidam & constantem habet essentiam, homo verò umbraticam & evanidam, & hoc est, quod Psalm. 38. dicitur *Universa vanitas omnis homo vivens. Verumtamen in imagine* (ex hebre. instar umbræ) *pertransit homo*. Nota 4to. Homo non est imago Dei ut Deus est, id est, quoad attributa propria Dei (nec enim homo est omnipotens, immensus, æternus, omniscius uti est Deus) sed solum quoad attributa communia, quæ scilicet ille communicat intellectuali creaturæ. Nota 5to. Hæc imago Dei non est in solo viro, ut vult Theodoretus, sed & in Angelo & famina, ut fuse docet S. Augustinus, Basil. Nunc

365.

Dico 1mo. Hæc imago Dei sita est in mente hominis sive in eo, quod homo in summo rerum sit gradu, in quo Deus est & Angelus, puta, quod homo sit naturæ intelligentis, per rationem enim mentem & intellectum homo maximè refert Deum illique præ aliis creaturis simillimus est. Ex hac natura rationali 6. eximie hominis dotes & proprietates consequuntur, in quarum modò una, modò altera Patres subinde hanc Dei imaginem collocant, scilicet ut partialiter & incompletè incorporea sit & individua, uti est ipse Deus, in hoc collocat imaginem Dei S. Augustinus. 2da. quod sit æterna & immortalis, in hoc Origenes. 3tia. quod sit memoria, intellectu, & voluntate prædita, in hoc Damascenus. 4ta. quod sit liberi arbitrii. in hoc Ambrosius. 5ta. quod capax sapientiæ, virtutis, gratiæ, beatitudinis, visionis Dei, omnisque boni. Unde in hac capacitate imaginem Dei collocat Nyssenus. 6ta. quod cunctis animalibus præsit & dominetur. in hoc collocat S. Basilus. Adde 7. Homo intelligendo sit quasi omnia. Aristot. quia omnium rerum simulacra & phantasmata mente sua efformat, & comprehendere potest. 8. Rursum homo est finis omnium creaturarum uti earundem finis est Deus. 9. sicut anima est tota in toto corpore, & tota in qualibet ejus parte, ita Deus in mundo. 10. & perinde Divinis, sanctissime sicut Deus Pater per intellectum se cognoscendo producit Verbum, puta Filium, & eum amando producit Spiritum sanctum, ita homo intelligendo se producit in mente sua verbum intelligibile sui ipsius expressivum, sibi quæ simile, atque inde procedit in voluntate ejusdem amoris, sicut enim homo clarè repræsentat Sanctissimam Tri-

nitatem. Hæc ergo imago Dei homini est naturalis, quæ peccato perdi non potuit. Imò naturæ ipsi ita intimè & indelebiter, ut perdi non possit, nisi perdatur & natura, ita contra Originem docet S. Augustinus lib. 2. Retract. uti retractat id, quod dixerat lib. 6. de Gen. ad lit. cap. 27. scilicet Adamum peccando imaginem Dei perdidisse, quod ait Augustinus, ut verum sit, sic accipiendum est, non quasi in Adamo peccante nulla remanserit imago Dei, sed quod illa per peccatum tam deformis effecta fuerit, ut reformatione indigeret. Impia ergo & stolidi sententia Mathiæ Illyrici Lutherani, quod imago Dei in homine per peccatum ita sit corrupta, ut homo substantialiter sit transformatus in vivam & substantialem imaginem Diaboli, hanc enim esse ipsum peccatum originale, ipse cum suis mordicus tuetur.

Dico 2do. Altera quoque in homine est imago Dei, scilicet supernaturalis, quæ sita est in gratia & justificatione hominis, quia ipse Divinæ sit consors naturæ, quæque in gloria & vita æterna firmabitur & perficietur, gratia enim est anima animæ, ait S. Augustin. In hac gratia conditum esse Adamam, eamque etiam hic ad literam intelligi imaginem Dei, patet ad Colos. 3. Ita passim Patres. Hæc imago à voluntate hominis pendet, eaque peccante deperdita est, sed per gratiam & justificationem reparatur, & reformatur. Unde Apostolus ad Ephes. 4. v. 23. *Renovamini autem, inquit, spiritu mentis vestrae*. Ubi nota, Adæ in primo instanti suæ creationis cum gratia infusus simul fuisse omnes virtutes Theologicas & morales, tum datam illi esse justitiam originalem, quæ præter habitus virtutum jam dictos erat assistentia & manutentio Dei assidua, qua fiebat, ut motus omnes, appetitus inordinati, sive concupiscentiæ rationem prævenientes impedirentur; utque appetibus rationi, ratio Deo in omnibus subderetur. Itaque homo in omnibus interna pace, rectitudine, & sanctitate fruebatur. Unde de nulla re inordinatam tristitiam, iram, concupiscentiam, aliâve turbidam passionem concepisset, atque hanc justitiam & integritatem Adam, si non peccasset, in posteros transfudisset. De justitia originali vide Molin. Perer &c.

Dico 3tio. In corpore hominis propriè non est imago Dei, scilicet supernaturalis, sed tamen in illo relucet quodam modo & resplendet; quia scilicet corpus hominis est imago mentis, recta enim statura & vultus in cælum erectus indicat animum corporis Rectorem cœlesti satum origine, Deoque similem æternitatis & Divinitatis capacem, super-

superna spectare & ambire debere. Si enim tanti vitrum, quanti margaritum. Si tale est corpus, qualem decet esse animam. Ita S. August. lib. 6. de Gen. Cœlo ergo nati, cœlo creati sumus, hic finis, hic scopus noster est. Hinc ergo nobis æquè ac S. Bernardo perennis sit stimulus ad vitam puram & sanctam. Bernarde, dic, quare hic? cur cœlum suspicis, cur animam rationalem & immortalē accepisti. Dico 4to. In cæteris creaturis non est imago Dei, sed quoddam quasi vestigium Dei Deum repræsentans, sicut effectus causam suam repræsentat, Divinâ enim sapientiâ conditæ sunt & conservantur.

In cæteris
creaturis
vestigium
tantum
Dei.

Moraliter voluit Deus omnia esse hominis & hominem Dei; quàm arcto vinculo homo Deo obstrictus, Homo enim gestat Dei imaginem, ut filius Patris. 2do. ut mancipium Domini. 3tio. ut Miles sui Ducis. 4to. ut Dispensator bonorum Domini.

Matthæi 22. De tributo dando Cæsari ubi Christus dixit: Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari & quæ sunt Dei Deo.

Cæsaris expressos nummos insignit imago, O homo! viva inte lucet imago Dei. Cæsari, ut ipsi conveniens, dum redditur Icon, O homo! imago Dei, te quoque redde Deo. Abdita cæsareos nummos æraria condunt. Splendida cum superis, te occultet aula Dei.

367.
Quale do-
minium
homo ha-
bet in cre-
aturis.

Gen. 1mo. v. 26. De homine dicitur: *Et præsit piscibus maris &c.* Hebraicè præsentat sive dominantur tam Adam quàm Eva, eorumque posteris. Est ergo homo animal imperio natum, inquit, S. Basilus. Nota 1mo. Homo in statu innocentie perfectum habuit imperium in omnia animalia, idque partim ex prudentia & scientia naturali, quia sciebat, quomodo domanda, curanda &c. partim ex peculiari Providentia Dei, qui per Angelum animalium omnium phantasmam & corpus flexisset ad nutum, voluntatem, & imperium hominis. Porro hoc dominium index est magnæ dignitatis hominis. Hinc S. Ambrosius lib. 6. hex. *Videbatur Elephantis nil habere natura procerius, atque robustius, nihil terribilius Leone, nihil savius Tygride, verum hac serviunt homini*. Adverte, in statu innocentie obedientia animalium fuisset quasi Politica, debuisset enim illa imperium hominis sensu aliquo percipere, ut ei obedirent. Denique tunc homo homini quoque dominatus fuisset, dominatione non servili, sed civili; qualis est inter Angelos,

Sic enim Parentes filios, mariti uxores, principes subditos rexissent. Ita S. August. lib. 19. de Civit. cap. 14. Nota. 2do. Mansit in homine hoc dominium post peccatum, ut patet Gen. 9. v. 1. Hinc jure naturæ, ut docet Aristoteles lib. 1. Polit. cuique homini licita est sylvestrium animalium venatio æquè ac piscium piscatio, verum per peccatum multum diminutum est hoc dominium, idque, ut notat Hugo, maximè circa animalia extremè maxima, scilicet ut Leones, & minima ut culices, pulices &c. illud tamen recuperarunt quidam viri Sanctissimi, qui ad innocentiam primævam quàm maximè accesserunt. Uti Noe in omnia animalia arca, Eliseus in urfos, Daniel in Leones, Paulus in viperam, S. Franciscus in pisces, & aves, quibus concionabatur, imperium obtinuit. Tropologicè homo præest piscibus, quando dominatur gulæ & libidini: avibus, cum dominatur ambitioni, reptilibus, cum dominatur avaritiæ, feris, cum dominatur iræ, ita Origin. Chryl. Euche.

Gen. 1mo. v. 28. *Benedixitque eis Deus, & ait: Crescite, & multiplicamini, & replete terram, & subicite eam, & dominamini piscibus maris & volatilibus cœli, & universis animalibus, quæ moventur super terram. Crescite & multiplicamini*. Ex hisce verbis liquet Adamum & Evam in ætate & statura perfectæ, adque ad generandum apta puta juvenili aut virili conditos esse.

Volunt hæretici hic singulis hominibus Crescite & præcipi à Deo generationem, usumque multiplici matrimonii, sed si ita est, ergo Christum camini bene Dominum (ut alios viros sanctissimos tamen benedictio eam) primum hujus legis violatæ reum est non peragant oportet. Et sanè, si quod hic est præceptum, id non singulis hominibus, sed ptum, soli speciei, id est, omnibus hominibus in communi datur, ne sinant speciem humanam intermori. Ita D. Thomas. Verum dico nullum hic esse præceptum, idem enim dixit Deus piscibus v. 22. quibus utique legem non tulit. Tantum ergo hic Deus benedixit homini, ut patet ex ipsis ejus verbis, hoc est usum matrimonii inter homines probat, eisque virtutem & fecunditatem indit &c. Ita S. Chryl. Ruper.

Et replete terram. Hujus rei symbolo, inquit, S. Augustinus, trac. 9. in Joannem, quatuor mundi plagæ per sui literas initiales in nomine Adam Græcè continentur. Adam enim, si initiales exponas, idem est, quod Anatholi. Disis, Arctos, Mesimbria, id est, Oriens, Occidens, Septentrio, Meridies, ut significaretur ex Adamo nascituros homines, qui quatuor mundi partes inco-

incolerent, & replerent. *Subjicite eam.* Expulsis vel domitis cunctis feris eam inhabitare, & colite, ejusque decore, & fructibus vos pascite & fruimini.

368. Gen. 1mo. v. 29. *Dixitque Deus: Ecce Carnibus dedi vobis omnem herbam asserentem semen suante dilu- per terram, & universa ligna quae habent in vium ab-semeripsis sementem generis sui, ut sint vobis stinebant in escam. Ecce dedi.* id est, do. Hebraei enim homines, utuntur praeterito pro praesenti, quo carent. Hinc communior Patrum & Doctorum (excepto Cajetano, Victorio, Soto, quos citat Perer, to. 2.) sententia est, homines usque ad diluvium in cibo ita frugales fuisse, ut herbis & fructibus vescerentur, carnibus verò aequè ac vino abstinere, idque non ob aliquod expressum Dei praeceptum, sed ob religionem quamdam inde natam, quod necdum Deus carnium & vini usum expressè & differtè concessisset, ut patet Gen. 9. v. 3. & 21. Hæc ecce simplex Patrum frugalitas vitam eis non minuit, sed auxit, vixerunt enim tunc ad nongentos annos. Hic Boetius lib. 2. *Felix nimirum prior ætas contenta fidelibus arvis, nec inerti pradita luxu. Felicia qua sera solebat jejuniaolvere glande.* & Ovidius lib. 1. *Metam de priscis Patribus ita canit,*

— — — — — Fraga legebant.
Cornaque & in duris hærentia mōra rubetis,
Et quæ deciderant patula Jovis arbore glandes.

Mundo
pulchritudo.

Gen. 1. v. 31. *Viditque Deus cuncta, quae fecerat: & erant valde bona. Et factum est vespere & mane dies sextus.* Nota, mira est mundi rerumque creaturarum pulchritudo. 1mo. ob rerum varietatem, aliæ enim sunt incorporeæ, ut Angeli, aliæ corporeæ, aliæ partim corporeæ partim incorporeæ. &c. Jam quanta est hominum varietas, formæ, vultu, lingua, studiis, institutis &c. 2do. ex rerum ordine & amplissima dispositione, nobiliores enim summum mundi tenent locum, ignobiles infimum, mediæ medium, eæque per superiores aguntur, 3tio. ob rerum pulchritudinem, nihil enim uspiam est, nihilque factum à Deo, quod non in mundo contineatur, ad eumque pertineat. 4to. ob partium in se omnium arctam, miramque connexionem. 5to. ob rerum inter se discordem concordiam, obque earum Sympathiam & Antipathiam, inter herbas, animalia, liquores &c. 6to. ob miram rerum omnium tum inter se, tum cum toto mundo proportionem: hæc enim similis est proportioni & pulchritudini humani corporis, quæ ex concinna membrorum omnium compositione consurgit. 7mo. Ob Divinam, optimamque mundi administrationem, idque 1mo. quod Deus singulis rebus etiam vilissimis necessaria liberalis-

simè comparavit. 2do. quod singulas etiam ratione & sensu carentes ad finem suum dirigat, ut clarè patet in avibus, quæ nidos sibi construunt, in motu solis, cælorum, ventorum &c. 3tio. quod singulas ita temperet, ut sibi non sint exitio, sed salutis & ornamento. 4to. quod singulae publicum bonum privato præferant, ut cum corpus grave ascendit sursum, ut vacuum impediatur. 8vo. quod omnes res mundi ad hominis utilitatem compositæ sint, aliæ enim pertinent ad vitæ humanæ necessitates, commoditates &c. aliæ sunt morborum remedia & sanitatis præsidia, multæ ad exemplum & imitationem sunt propositæ, omnes conducunt ad scientiam rerum, & maxime ad Dei notitiam, amorem, & religionem concipiendam.

9no. quod mala omnia Deus ordinet ad bonum, mala enim poenæ ordinat ad castiganda mala culpæ. Mala culpæ absolute mala & peccata sunt, tanta est tamen Dei bonitas, sapientia & potentia, ut ea ordinet ad bonum vel clementiæ vel misericordiæ suæ ex condonando vel Justitiæ & vindictæ suæ puniendo ea poenis præsentibus & æternis. Ita Pererius.

De formatione Adami agitur. Gen. 2. 369. v. 7. *Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terra, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem.* Chaldaeus paraphrastice vertit. *Factus est homo in animam loquentem.* quia loquela aequè ac ratio propria est homini. Redit hic Moyses ad opus 6tæ diei, ut formationem hominis luculentius explicet. Moyses hic 5. hominis causas assignat. Efficiens est Deus, materia est limus terræ aqua mixta, unde & cadaver hominis in terram & aquam quasi in elementa sua resolvitur. Forma est spiraculum vitæ. Exemplar est Deus, Dei enim imago est homo. Finis est, ut sit anima vivens, id est, res & animal vivens. Nota 2do. Hebræa ad verbum sic habent. *Plasmavit Deus hominem pulverem vel lutum de terra.* unde videtur, quod Deus prius corpus hominis in modum statuæ delimo terræ vel per se vel per Angelos (ut insinuat S. August. & ex eo D. Thom. 1. p. q. 9. 1. ad 1.) efformavit, ut plastæ fingunt homines luteos & hoc est, quod ait Job cap. 10. v. 19. *Memento, quod sicut lutum feceris me.* Deinde Deus in hunc hominem luteum sensum induxit dispositiones carnis & corporis humani ac denique simul cum ultima dispositione induxit formas heterogeneas singularum partium corporis, simulque cum illis infudit creando & creavit infundendo animam rationalem, itaque factus est homo perfectus, corpore huma-

humano & anima rationali constans. Ita Chrysof. hic Hom. 12.

Idque solus Deus per se effecit. unde S. Basil. Ambros. & Cyrill. docent, quod homo sit conditus à sola Sanctissima Trinitate sine alio adjutore, & contrariam sententiam appellant Judaicum errorem. Nota 3tio. pro limo terræ hebraicè est pulverem de terra. LXX. *pulverem accipiens de terra.* sed hunc pulverem, inquit Tertullianus, Deus addito optimo liquore in limum & quasi argillam coagulavit, pulvis enim aridus inidoneus est ad plasmandum; pulvis ergo hic humectatus erat, ideoque limus. Rursum *Adama* (ex quo formatus & dictus est Adam) significat terram rubram. Unde ex terra rubra, quæ est in agro Damasceno, non urbis Damasci, sed agri cujusdam ita dicti, qui est juxta Hebron, creatum esse Adamum multorum est traditio, id enim tradunt Hebræi, & ex eis S. Hieron. Lyran. Abul. & alii, ubi & vallem lachrymarum assignant juxta Hebron, in qua ferunt Adamum 100. annis plorasse mortem Abelis, confirmant id ex Jolue cap. 14. v. 15. *Nomen Hebron ante vocabatur Cariath Arbe: Adam maximus ibi inter Enacim situs est.* Verum genuinus hujus loci sensus longè alius est, ait P. Cornel. Adam enim non fuit Gigantea, sed iuxta statura, aliis enim fuisset ipse monstrum hominis. Moralius rectè Jeremias (& nos cum eo) cap. 18. mittitur à Deo in domum figuli ad contemplandum sui matricem & originem, scilicet lutum, ut humilietur, utque discat & doceat omnes homines esse in manu Dei, sicut lutum est in manu figuli. Nota 4to. Spiraculum vitæ vocatur non Spiritus Sanctus, uti voluit Philastrius, cujus errorem refutat S. Augustinus, sed ipsa anima rationalis, quæ in homine est simul vegetativa & sensitiva. Pro vitæ hebraicè est *vitæ*: quia rationalis anima homini tribuit triplicem vitam, scilicet plantarum, brutorum, & Angelorum. Dicitur spiraculum vitæ, quia ad vitam ita est necessaria respiratio, ut ne ad momentum quidem sine ea vivere possimus, inquit Galenus.

Anima
rationalis
non edu-
citur ex
araduce.

Nota 5to. Ex hoc loco patet animam rationalem non educi ex materia, non etiam ex traduce, id est, non generari nec propagari ex anima parentis, ut lux spargit & propagat lucem, sicuti putavit Tertullianus, & dubitavit S. Augustin. lib. 7. de Gen. ad lit. c. 1. Certum enim est, ut docet S. Hieron. omnesque alii Patres (estq. sensus hic Ecclesiæ) animam non ab Angelis, ut voluerunt Seleuciani, sed extrinsecus à solo Deo creari & infundi homini. Putarunt animam nostram esse partem di-

R. P. Kpiatowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

vinæ substantiæ, quasi dicatur Deus hic insufflasse, id est, partem sui statûs spiritus & animæ homini communicasse, sed hæc est vetus hæresis & error Poëtarum, qui animam dicunt esse *divinæ particulam auræ* & divinitatis. Ita sentit Epictetus Sen. Cicer. Insufflavit ergo, id est, statum spiritum & animam quasi effectum omnipotentiae suæ de nihilo in homine creavit Deus. Hinc S. Chrysof. Ambros. August. & alii animam rationalem ita definiunt: Anima est Deiforme spiraculum vitæ.

De Paradiso, in quo Adam creatus, habetur Gen. 2. v. 8. *Plantaverat autem Domi- nus Deus Paradisum voluptatis à principio: in unde di- quo posuit hominem, quem formaverat.* catur? ubi fuerit?

Plantaverat. Cornelius hic, id est, plantatis, arboribus, omnibusque deliciis à se creatis instruxerat & adornaverat. Paradisus est vox Persica, ait Pollux, aut potius hebræa *Parde*, quæ significat locum voluptatis. A principio scilicet die 3tio mundi, LXX. vertunt ad Orientem. Unde patet, quod respectu Judææ Paradisus fuerit ad Orientem. Hinc S. Chrysof. Damasc. & alii docent Christianos orare vertendo faciem ad Orientem, ut recordentur Oratur ad Paradisi, ex quo per peccatum expulsi sunt, Orientem. atque anhelant ad cœlestem paradisum, cujus ille terrestris typus & imago fuit.

Quæritur 1mo. Ubi fuit Paradisus? Circa hoc varias variorum citat sententias Cornel. à Lip. Ipse respondet, Paradisus videtur fuisse circa Mesopotamiam & Armeniam, tum quia hæ regiones in Scriptura vocantur Orientales, tum quia homines ejecti à Paradiso primum has regiones incolere cœperunt, tam ante diluvium, ut patet ex Cain, qui habitavit in Eden. Gen. 4. v. 16. quàm post diluvium, quasi sitas prope Paradisum. Tum quia ibi est Paradisus, ubi est Euphrates & Tigris, ut patet hic v. 14. Atqui sunt in Mesopotamia & Armenia, tum quia hæ regiones sunt amænissimæ, tum quia Paradisus non adeo diffusus videtur à Judæa, nam tradunt Patres Adamum Paradiso ejectum, peragratu aliquot locis venisse in Judæam, ibique mortuum ac sepultum in monte, qui à po-Adamin steris, quod ibi caput primi hominis con-monte tineretur, Calvaria mons fuerit appellatus, Calvaria in quo Christus Crucifixus Adæ peccatum sepultus. luit, & expiavit. Ita tradunt S. Basil. Cyprian. Athanas. & alii passim uno excepto & repugnante S. Hieronymo. Nota. Non constat, quinam fluvii sunt Phison & Geon, eos tamen exstare satis liquet ex Ecclesiastici cap. 24. Rursum non constat, an hæc flumina oriantur ex flumine Paradisi.

K k

an

an verò flumen Paradisi in 4. flumina in-
fluat, vel in ea se dividat. Paradisus ergo
videtur esse eo loco, quo confluunt Euphra-
tes & Tigris, ab eo enim influxu dividun-
tur & discriminantur in hæc 4. flumina.
Sursum enim sunt Euphrates & Tigris,
deorsum verò sunt Phasitigris sive Phison,
quod enim hi fluvii, postquam convene-
runt, rursus dividantur, clarè patet ex ex-
actioribus tabulis Geographicis. Nota, Sub
tempora Moysis hæc 4. flumina Paradisi
fuisse planè divisa, patet ex eo, quod ipse
illa 4. quasi separata & vulgò nota descri-
bit, eaque Judæis proponit, ut ipsi ex illis,
quo loco fuerit Paradisus, cognoscant.

Paradisus
fuit in
terra,

Nota 2do. Etiam si non constet, quo
præcisè loco fuerit Paradisus, tamen cer-
tum est de fide, Paradisum fuisse locum
corporeum situm in aliqua parte terræ, ver-
sus Orientem, ut habent LXX. Rursus
certum est, locum fuisse amœnissimum &
temperatissimum, idque partim ex se,
suoque situ naturali, partim ex speciali Dei
Providentia, locum, inquam, tum homi-
num tum cæterorum animantium. Negat
hoc ultimum Damascenus & D. Thomas
& Abulen: putant enim ipsi in Paradiso
nulla animalia quadrupedia, sed solos ho-
mines futuros fuisse. Abulensis tamen ad
Paradisum admittit quoque aves ad melo-
diam, & pisces in fluminibus. Verum
contrarium alii docent passim cum S. Ba-
silio, & Augustino, animalium enim va-
rietas & pulchritudo magnam homini vo-
luptatem in Paradiso afferebat. Rursus
constat serpentem fuisse in Paradiso.

371.
Paradisus
sub quo
gradu
longitudi-
nis & la-
titudinis.

P. Henricus Scherer in Atlante novo
Geogr. natural. assignat probabiliter Paradi-
so locum in suis tabulis ad gradum latitudi-
nis circiter 36. longitudinis 96. fundamen-
tum desumit ex textu sacræ Scripturæ Gen.
2. v. 10. *Et fluvius egrediebatur de loco vo-
luptatis (sive de terra Eden) ad irrigan-
dum Paradisum, qui inde in 4. capita dividi-
tur.* Hic supponitur fluvius egressus è lo-
co voluptatis sive terra Eden, & postea
ingressus Paradisum ad irrigandum illum,
fluvium hunc censet esse Euphratem, hic
enim solus in Armenia exortus, & Meso-
potamiam regionem nobilissimam trans-
gressus priusquam ad mare (teste Eccle-
siastico cap. 24.) delabitur, in 4. capita,
hoc est, brachia dividitur in regno Baby-
loniæ sive Chaldææ, ad oculum patet ex
præsentī figura, & ex tabulis Jansonii, Wit-
hii, Samsonis, aliorumque insignium Geo-
graphorum: tria namque brachia integra
suppetit solus Euphrates, quartum verò ha-
bet cum Tigri commune, quod modo ap-
pellatur Tigris & olim vocabatur Phisi-

tigris, atque hoc ipsum nomen Phisi v.
Phasi Tigris ad mare & sinum Persicum re-
tinet; unde quartum brachium est Gehon
sive Gihon, hoc enim, ut vult facer tex-
tus, circuit Æthiopiam, non illam quidem
Africæ sed Arabiæ desertæ, quam teste Cor-
nelio à Lap. hoc nomine appellat sacra
Scriptura.

Nota ulterius ex P. Scherer verosimi-
lius ex dictis, Euphratis divisionem in 4.
capita accidisse non in paradiso, sed paulò
post post egressum è paradiso, quod satis indi-
cat particula Scripturæ *Inde*, quæ denotat
elongationem aliquam fluminis egressi à pa-
radiso jam irrigato. Locus itaque paradi-
si, ut ex dictis conficitur, est in confiniis
Mesopotamiæ, Syriæ, Babylonæ, Æthio-
piæ, Arabiæ, distatque ab urbe Hieroso-
lymæ circiter milliaribus Germanicis me-
diocribus 85. plura circa hæc vide apud
eundem P. Scherer.

Quæres. An locus & paradisi amœnitas
adhuc supersint? Respondet P. Cornel. in
Gen. cap. 2. v. 6. Certum est locum su-
peresse de amœnitate, incertum est asserunt
S. Justin. S. Augustin. S. Thomas & alii,
quos citat Viegas. censent enim hi peculia-
ri Dei providentia tempore Noe à diluvio
servatum, intactumque esse paradisum, eò
quod hic sit innocentie locus, in quo etiam-
num sanctissime & quietissime vivant Elias
& Henoeh, ita omnes Patres citati. Ad-
dit Irenæus lib. 5. cap. 5. in hoc paradiso
terrestri omnes animas post mortem usque
ad diem iudicii detineri, ut tunc in cælum
eant, videantque Deum. Sed hic error Ar-
menorum damnatus in Concilio Florenti-
no. Alii & fortè probabilius censent ad
diluvium usque extitisse paradisum in pri-
mæva sua amœnitate; nam cum Deus ex-
pulit ex eo Adamum, posuit ante eum
Cherubim ad eum custodiendum. Rursus
Henoeh raptus dicitur ad paradisum non
cælestem sed terrestrem. Eccles. 44. v. 19.
Verum in diluvio Noe censent iidem para-
disum quoque obrutum, idque satis indicat
Moyses cap. 7. v. 19. Adde, quod nus-
quam jam Paradisus inveniri possit, cum
tamen tota terra præsertim circa Meso-
potamiam & Armeniam planè sit cognita. Ita
censet Oleaster, Pererius, Franc. Suarez.
3. p. q. 59. art. 6. disp. 55. sect. 1. & alii.
Aquæ enim diluvii per annum integrum tan-
ta vi recurrentes, & ut Moyses ait, eun-
tes & redeuntes omnes arbores, domos,
urbes, quin & colles straverunt, totamque
ferè terræ superficiem dimoverunt, ergo
& paradisi formam & decorem subverte-
runt.

Quæ-

Ubi Elias
& He-
noch.

Quæres. 2do. Ubi jam sunt Henoeh &
Elias? Respondet P. Cornelius in Gen. cap.
5. v. 24. Communiter docent Patres, eos
versari in Paradiso. Verum dico Henoeh
ante diluvium translatus esse in Paradisum,
post diluvium verò, quo inundatus & sub-
latus videtur Paradisus, degit in loco aliquo
amæno, quem Deus illi sive in aère sive in
terra præparavit, ad quem post diluvium
raptus est Elias, ibi ergo simul agunt vitam
quasi beatam, immunem à concupiscentia
& nostris arumnis in altissima Dei contem-
platione. 2do. eos sine cibo vivere censet
Epiphani. Hieron. S. Augustinus verò hac
de re dubitat, aitque, vel sine cibo vivere
vel certè vivere sicut Adam vixit in Paradi-
so, scilicet ex ligno vitæ, ideòque nec mor-
bo, nec senectute deficere.

372.
Quenam
arbor vitæ
in Paradi-
so.

Deligno vitæ ait scriptura Gen. 2. v. 9.
*Produxitque Dominus Deus de humo omne li-
gnum pulchrum visu, & ad vescendum suave:
Lignum etiam vitæ in medio Paradisi, lignum-
que scientiæ boni & mali.* Lignum etiam vi-
tæ, puta, ait P. Cornel. arborem vitæ.
Quæres. Quenam fuerit & qualis hæc arbor?
Dico 1mo. de fide est fuisse hanc veram
arborem; hæc enim à Hebræis vocatur li-
gnum, hocque exigit simplex & historica
narratio Moysis. Ita omnes veteres contra
Origenem & Eugub. qui putant arborem vi-
tæ symbolicam fuisse. Dico 2do. Dicitur
arbor vitæ, id est, vivifica causa vitæ vi-
tam conservans & prorogans, quia scilicet
hæc arbor comedentis vitam longissime pro-
tendebat, eamque à morbis & senio immu-
nem, sanam & quietam tuebatur. 1mo.
Ergo hæc arbor vitam fecisset longævam.
2do. valentem, robustam. 3tio. constan-
tem absque morte, senio. 4to. letam &
hilarem. Dico 3tio. Fuit hæc vis & vir-
tus huic arbori non supernaturalis, ideòque
post Adæ peccatum illi ablata, ut volunt
S. Bonaventura & Gabr. sed illi fuit natu-
ralis, uti est vis medendi in aliis fructibus
& arboribus, inde enim à natura sua nati-
væque vi dicitur arbor vitæ, ideòque post
peccatum Adæ mansit huic arbori hæc vir-
tus, eaque de causa ab ea & Paradiso ex-
clusus est Adam, postquam peccavit, ut pa-
tet cap. 3. v. 22. Ita D. Thom. Hugo, &
Perer. In Paradiso ergo nihil hominem in
innocentia permanentem ledere aut cor-
rumpere potuisset; nam contra actionem
elementorum & consumptionem humidi
radicalis habuisset lignum vitæ, quod humi-
dum illud planè restaurasset, contra vio-
lentiam demonum habuisset custodiam
Angelicam, contra impetum ferarum habuis-
set perfectum in eas dominium, contra vim
hominum habuisset Paradisum, si enim quis
alium ledere voluisset, iustitia excidisset &
R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascerica.

mox Paradiso fuisset expulsus, uti Adæ
contigit. Contra infectionem aëris habuis-
set auræ temperiem convenientissimam, con-
tra herbas venenatas, contra flammæ ali-
que, quæ eum casu ledere vel opprimere
potuissent, habuisset plenam in omnibus
prudentiam, & providentiam cuncta ca-
vendi, quam si non adhibuisset, jam non
innocens sed imprudens, temerarius, & no-
cens fuisset, itaque ledi potuisset. Deni-
que Dei tutela eum undique vallasset & pro-
texisset à noxiis.

Quæres 2do. Qua ratione hæc arbor vi-
tam homini prorogasset? Multi putant fru-
ctum arboris vitæ semel gustatum & co-
mestum comedenti immortalitatem attulisse.
Sicut enim, inquit, lignum scientiæ boni
& mali fuit arbor mortis, sic è contrario ar-
bor vitæ præmium obedientiæ; quod ho-
mines à mortali statu ad immortalitatem
transferret. Unde Bellarm. de Gratia 1mi.
hominis cap. 18 censet, homines ex hac
arbore vitæ tantum comesturos fuisse tunc,
cum proximè transferendi essent ex hac vita
ad statum gloriæ. Huic sententiæ favet S.
Chrysost. & alii, quos citat & sequitur
Abulensis.

Dico 1mo. Probabilius est hunc fru-
ctum semel gustatum prorogaturum qui-
dem fuisse homini vitam ad longum tempus
non tamen eum absolute immortalē fa-
cturum fuisse. Ratio est: quia huic fructui
naturalis fuit hæc vis, eratque finita, ac
proinde continua actione caloris naturalis
in homine tandem erat consumenda. Rur-
sus fructus hic uti & alius erat corruptibilis
naturæ suæ, non ergo facere poterat homi-
nem omnino incorruptibilem, sed tantum
iterato comestus ulterius semper & ulterius
vitam homini prorogasset. Ita sentit Scotus,
Durandus.

Dico 2do. Fructus arboris vitæ vites
integras homini reparabat. 1mo. humorem
naturalem primigenium aut eo meliorem
suggerendo. 2do. Calorem naturalem con-
tinua actione & pugna cum aliis cibis (qui-
bus ordinariè usus etiam tunc fuisset homo,
ut docet S. August. lib. 1. de civ. cap. 20.)
refractum acuendo, roborando &c. Deni-
que ex hac arbore vitæ fabulati sunt Poetæ,
finxeruntque suum nectar, Ambrosiam,
nepenthes, & moly quasi cibos Deorum,
qui eos faciant immortales juvenes semper
lætos & beatos. Nota 2do. Adamum non
gustasse de hoc ligno vitæ, nam paulò post
creationem suam peccavit, & Paradiso ex-
pulsus est.

Lignum scientiæ boni & mali. Quæres.
Quale fuerit hoc lignum, id est, arbor?
Kk 2 Dico

373.

Qualis fuit Dico 1mo. cum Patre Cornelio. Probabilior sci-entia est sententia Ruperti, Tostati, Pererii & mali. entia boni & mali, quae postea ita vocata est, eo quod serpens homini, si inde ederet, promiserit licet falso & mendaciter hanc scientiam. Dico 2do. Probabilior est non postea, sed nunc vocatam esse ab ipso Deo hanc arborem, arborem scientiae boni & mali. Tum quia Deus uti arborem vitae ita & hanc arborem suo nomine vocavit & Adamo designavit. Tum quia hoc nomine videtur serpens decessisse Evam. Unde Dico 3tio. Lignum scientiae boni & mali ita à Deo vocari videtur tum ab ipsa destinatione Dei, tum ab eventu secuto, quem Deus praeviderat. Destinaverat enim Deus ad exercendam hominis obedientiam & huius arboris usum vetare, & si homo obediens ea abstineret iustitiam & felicitatem ei augere & conservare, sin inobediens inde comederet, eum morte mulcere, per hanc ergo arborem didicit, & scivit homo per experientiam id, quod ante tantum sciebat per speculationem, scilicet quid intersit inter obedientiam & inobedientiam, inter bonum & malum, ideoque haec arbor vocata est scientiae boni & mali. Dico 4to. Theodoretus, Procop. & alii probabiliter putant hanc arborem fuisse ficum. Nam statim ab ejus esu nudum se videns Adam ex foliis ficis vestem sibi consuit, ut dicitur cap. 3. v. 7. Alii putant fuisse malum seu pomum; nam Cantic. 8. v. 5. dicitur, sub arbore Malo suscitavi te, sed nomen mali commune est ad omnes fructus, qui molliori sunt cortice, unde ficus quoque est malum. Verum in hac re nihil certi asseri potest.

In Paradiso. Quaes. Quid homo ageret in Paradiso, si non peccasset? Respondeo ex Gen. 1. v. laborantem colligitur, quod in illo voluptatis licet loco non otaretur; dicit enim sacra scriptura. Tulit ergo Dominus Deus hominem & posuit eum in paradiso voluptatis, ut operaretur & custodiret illum. Hinc ex cap. 3. v. 22. patet, Adamum non in sed extra Paradisum fuisse creatum. In Hebron multi eum creatum fuisse putant, indeque à Deo eodem die per Angelum translatus esse in Paradisum, ut sciret Paradisi se non filium, sed colonum esse gratuito à Deo constitutum, utque Paradisum non naturae suae, sed gratiae Dei tribueret. Unde & ob peccatum ab eo expulsus est. Est haec sententia Sancti Ambrosii, Ruperti, Abulensis. Eva vero videtur condita in Paradiso. v. 21. Ut operaretur non ad victum comparandum, sed ad honestum exercitium, voluptatem & experientiam, ita, ut nec fatigaretur, nec otio tabesceret. Ita S. Chrysost. Nota hic agri-

cultura imò antiquitatem, cepit enim cum homine. 2do. Dignitatem, tum quia à Deo fuit instituta, & praecepta Adam, tum quia eam exercuerunt Adam, Abel, & multi alii Patriarchae. 3tio. Innocentiam, quod pra aliis artibus homini innocenti in Paradiso sit commendata tanquam nulli injuria, omnibus proficua. Unde Virg. 2. Geor.

Hanc olim vitam veteres coluere Sabini
Hanc Remus & Frater -
Aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat.

Moraliter docuit nos hic Deus, quod Morale tota vitae nostrae ratio in agricultura qua de cultura posita sit, sicut enim inter creaturas animae, solae arbores fructiferae & femina egent hominis opera & industria, ita homo eget sui ipsius custodia & cultura. Hoc indicavit Deus homini, cum posuit eum, ut operaretur. Ager ergo est anima, plantae fructiferae sunt sobrietas, castitas, charitas, aliaeque virtutes, Lolium & Lixania cuique eradicanda, quae sunt gula, luxuria, ira &c. Agricola est homo, imber est gratia Dei, quae menti bonos satus, id est, sanctas illuminationes, illuminationes instillat. Sicut ergo agricola laborat in ferendo &c. ita & iusti, qui seminant in lachrymis opera poenitentiae, patientiae ac laborum in exultatione metent. Rursum sicut sator longanimitate expectat messem, ita & iusti. Unde Ecclesiastici 6. v. 19. Quasi is, qui arat & seminat, accedat ad sapientiam &c.

Et custodiret illum tum à feris, quae extra Paradisum erant, inquit S. Basilus, & August. tum ab ipsis animalibus, quae erant in Paradiso, ne ejus decorem & amenitatem laderent, aut inquinarent.

Gen. 2. v. 19. Formatis igitur, Dominus Deus, de humo cunctis animalibus terrae, & universis volatilibus caeli, adduxit ea ad Adam, ut videret, quid vocaret ea: Omne enim, quod vocavit Adam anima viventis, ipsum est nomen ejus. To volatilibus refer ad formatis non autem ad to de humo, volatilia enim ex aqua formata, ut dictum. Gen. 1mo. v. 20. Adduxit ea ad Adam non per visionem intellectualem, ut vult Cajetanus, sed realiter, idque per Angelos vel per affectum & impulsus Phantasiae. Ipsum est nomen ejus, ipsius naturae conveniens est nomen q. d. Adam singulis convenientia indidit nomina, quae singulorum naturam exprimerent. Ita Eusebius. Porro Nomina haec erant Hebraica, haec enim lingua Adamo erat indita, ut patet v. 23. Vide hic sapientiam Adae, qua singulorum animalium naturam norat, eisque congrua indebat nomina. Vide & ulum

usum Domini ejus in animalia, eis enim quasi sibi subditis, suoque peculio nomen imponit. Pisces non adduxit Deus ad Adam, quia pisces naturaliter extra aquam vivere nequeunt, unde eis hic Adam nomina non imposuit, sed haec postea eis indita sunt.

374. De creati-
one Evae. Gen. v. 20. - - Adae vero non inveniebatur adjutor similis ejus. v. 21. Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam: cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea. Tantus fuit hic somnus & ad hoc inditus, ne sentiret costam sibi detrahi, ac ita exhorresceret, & doleret, simul vero cum hoc somno raptus fuit Adam in extasim mentis, qua mens ejus non solum naturali modo soluta & liberata erat à corporis & sensuum functionibus, sed & Divinitus ita elevabatur, ut videret ea, quae agebantur & spiritu Prophetico cognosceret, Mysterium per ea significatum videret, in quam mentis oculis costam sibi eximi & ex ea Evam formari atque per hoc significari matrimonium tum suum naturale cum Eva tum Mysticum Christi cum Ecclesia, hoc enim significant verba Adae v. 23. & S. Pauli ad Ephes. 5. v. 32. Ita S. Augustinus lib. 9. de Gen. ad lit. cap. 19. & S. Bernardus Serm. 2. de Septuages. Fuit ergo Adam Propheta & extaticus. Nota, Adam à Deo accepit scientiam infusam omnium rerum naturalium, atque ex ea singulis nomina imposuit, non tamen accepit cognitionem futurorum contingentium, nec arcanorum cordis, nec numerum individuum, ut sciret v. g. quot essent oves, quot Leones &c. in mundo. Pari modo accepit Adam infusam sibi fidem & cognitionem rerum supernaturalium, puta Sanctissimae Trinitatis, Incarnationis Christi (non tamen sui lapsus futuri) ruinae etiam Angelorum. Rursum omnium agendorum, & fugiendorum prudentiam infusam accepit. Denique summum contemplationis Dei & Angelorum gradum adeptus. Ita ex S. Augustino, Gregorio, Pererius. Allegorice Sanctus Augustinus in Sent. Sent. 328. Dormit, inquit, Adam, ut fiat Eva, moritur Christus, ut fiat Ecclesia; Dormiente Adam fit Eva de latere, moriente Christo lancea perforatur latus, ut superfluant Sacramenta, quibus formetur Ecclesia.

Tulit unam de costis ejus. Nota, 1mo. contra Cajetanum non parabolicè haec dici sed propriè, ut sonant. Ita docent Patres & Interpretes passim. Dices: ergo Adam monstrosus erat ante hanc costam sublatam, vel certe post eam ablata remansit mancus, & sua costâ mutilus. Respondet Catharinus Deum cum carne aliam costam restituisse Adamo. Verum quia differtè dicit Moyses Tulit unam de costis ejus & replevit non

costam sed replevit carnem pro ea. Hinc 2do. melius Divus Thomas & alii Respondent, haec costa Adae ut privatae Personae superflua erat, eadem tamen illi necessaria fuit, quatenus ipse caput erat naturae & seminarium omnium hominum, ex quo tam Eva quam ceteri homines producerentur. Eva enim non poterat produci, ut proles per semen, Deus ergo statuit, ut ex costa Adae produceretur ob causam mox dicendam. Dico 2do. Deus videtur cum costa & carnem adhaerentem costae ex Adamo sustulisse, ait enim ipse Adam v. 23. Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: ergo Eva non tantum ex Adae osse & costa, sed etiam ex carne, costae adhaerente formata est. Dico 3tio. ex costa hac carnosa, quasi fundamento Deus admiscendo illi aliam materiam vel per creationem, ut vult Divus Thomas, vel potius ex terra & aëre circumstante (nam post primam veram creationem 6. dierum Deus nullam materiae partem de novo produxit) mirabili artificio mulierem efformavit, sicuti è luto formavit Adamum.

Gen. 2. v. 22. Et edificavit Dominus Deus costam, quam tulit de Adam, in mulierem: & adduxit eam ad Adam. v. 23. Dixitque Adam: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: haec vocabitur Virago, quoniam de viro sumpta est. Hinc videtur colligi, quod Deus costam hanc in alium locum ab Adamo dormiente parum separatum tulerit, ibique ex ea Evam edificaverit, eamque scientia & gratia repleverit, sicuti repleverat Adamum, ibique cum Eva collocutus sit. Deinde expergefatto Adamo, Evam ad eum quasi ad sponsum adduxerit, ut matrimonio indissolubili illos, id est, unum & unam copularet, omnemque polygamiam aequè ac divortium tolleret. Unde Adam quasi admirans sibi costam auferri & ex ea Evam formari vidisset, exclamavit, dicens: Hoc nunc os ex ossibus meis, q. d. Haec Eva facta est ex uno ossum meorum, ut sit mihi sponsa charissima & conjunctissima. Causa, cur ex latere & costa Adae facta sit Eva, fuit, ut doceret nos Deus, quantus debeat esse amor conjugum, & quam sanctum arctum & indissolubile debeat esse matrimonium, scilicet conjuges utriusque quasi unum sunt os & unum corpus, ita unam quasi debere habere animam & voluntatem, ut una quasi utriusque sit anima, non in duobus corporibus, sed in uno eodemque corpore in duas partes dissecto. Audi sanctum Thomam. 1. p. q. 82. art. 3. Conveniens, inquit, fuit mulierem formari ex costa viri 1mo. quidem ad significandum, quod inter virum & mulierem debeat esse socialis conjunctio, neque enim mulier

debet dominari in virum, & ideo non est formata de capite, neque debet à viro despici tanquam serviliter subjecta, & ideo non est formata de pedibus. 2do. propter Sacramentum, quia de latere Christi dormientis in cruce fluxerunt Sacramenta, id est, sanguis & aqua, quibus est Ecclesia instituta. Adde, voluit Deus in productione Adæ & Evæ initiari suam generationem & spirationem æternam, sicut enim ab æterno generavit Filium & ex Filio spiravit Spiritum sanctum, ita in tempore produxit Adam ad imaginem suam, itaque eum quasi Filium genuit, atque ex eo produxit Evam, quæ esset amor Adæ, sicut Spiritus sanctus est amor Dei. Denique Evam in Paradiso conditam esse docet S. Basil. Ambros. D. Thom. Perer. & alii & favet hic historia & series scripturæ. Adam ergo statim à creatione sua videtur translatus fuisse in Paradisum & paulo post ex ejus costa formata est Eva. Unde & Moyses mox post hanc translationem Adæ subnectit formationem Evæ ab Adamo. Ergo errat Catharinus, qui Evam non sexto sed septimo die productam asserit. Errat & Cajetanus, qui Adam & Evam eodem temporis instanti simul esse productos censet. Nota. Patet Adamum hebraicè fuisse locutum, nam virago non significat naturam, neque sexum, sed virtutem & animum virilem in muliere.

Eva condita est in Paradiso.

376. Quales inter conjuges debet esse amor, Amor in- colligitur ex Genesis. 2. v. 24. *Quamobrem ter conjugum relinquet homo Patrem suum, & adhærebit uxori suæ: & erunt duo in carne una.* Verba sunt non Moysis, ut vult Calvinus, sed Adæ vel potius Dei, qui Adæ verba confirmat, ex iisque matrimonii legem elicit, eamque decreto suo sancit, Deo enim hæc verba tribuit Christus Matth. 19. v. 5. Hæc ergo conjugii lex est & societas, ut si res exigat, conjux conjugis causa Patrem & matrem deferere teneatur, quod intellige de cohabitatione & consortio vitæ, nam in pari casu famis aut alterius similis necessitatis potius Patri & matri quasi Authoribus vitæ quam conjugum est subveniendum, ut docet D. Thomas 2. 2. quæst. 26. art. 11. ad 1. Memorabile est exemplum Fœminarum Lacerarum, quæ captivos viros liberaverunt mutatis vestibus, ipsæque in captivorum locum se subjecerunt.

Exemplum amoris conjugum.

In statu innocentie gene- rarentur homines. Nota, non esse verum id, quod asserit Nyssenus (si tamen ipse author est) & Damasc. & Euthym. in innocentie statu nullam futuram fuisse sexuum commixtionem, sed modo quodam Angelico procreandos fuisse homines; nam hic expressè dicitur, quod *erunt duo in carne una*, quod Apostolus de commixtione explicat. 1. Cor. 6. v. 16.

Unde sanctus Augustinus sententiam suam retractabat. lib. 1. retract. cap. 10. idque communiter sequuntur jam DD. Errat ergo Faber Stapulen. qui somniat, aitque, quod, si Adam non peccasset, ex se sine forma similem sibi masculum peperisset. Et Almericus, qui in eo statu nullam futuram fuisse sexus differentiam optinatus est. Rursum sanctus Thomas. 1. p. q. 98. art. 2. putat, in statu innocentie salva corporis integritate, quæ virginitas dicitur, futurum fuisse conceptum & partum, sed ut rectè notat Pererius, id ipsum etiam pugnat cum hoc loco & cum natura generationis humanæ. Similis ergo tunc fuisset generatio, qualis jam est dempta tamen concupiscentia; unde virginitas tunc non fuisset, quia nec virtus fuisset eo statu. Est enim jam virginitas virtus, quia concupiscentiam libidinis refranat, atqui tunc nulla fuisset concupiscentia & libido frænanda. Hinc probabiliter censet Pererius eo statu tot nalcituras fuisse fœminas, quot mares, omnes enim matrimonium inissent, idque singulare, id est, unus & una juxta id, quod Deus hic instituit. Gen. 2. v. 25. *Erat autem uterque nudus Adam scilicet & uxor ejus: & non erubescabant.* Quia in statu innocentie nulla erat libido, nulla concupiscentia, ex hac enim oritur pudor & erubescencia. Ita S. August. Perperam Isidorus Clarius putat Adamo & Evæ pro veste fuisse Divinum quendam splendorem, quali sanctam Agnetem aliasque virgines ad lupanar ductas & denudatas obtexit Deus, aut quali obteget corpora Sanctorum in resurrectione, hoc enim gratis fingitur & frustra, ubi enim nullus est pudor, nulla concupiscentia, nullum frigus, ibi nulla opus est veste, aut luce. Denique pulchrè Perer. præf. in lib. septem 5. septem excellentias status innocentie recenset. 1ma. erat plena sapientia. 2da. Gratiæ & amicitia Dei. 3tia. Justitia originalis. 4. immortalitas & impassibilitas animæ & corporis non intrinseca, qualis est in corporibus gloriosis Beatorum, sed extrinseca proveniens scilicet partim ex protectione Dei, partim ex prudentia hominis, quæ à nocivis sibi cavisset, atque hæc erant in ipso homine, tria verò reliqua extra hominem videlicet 5. habitatio in Paradiso, & ejus arboris vitæ. 6ta. specialis Dei cura circa hominem, unde sequebatur. 7ma. quod scilicet homo non potuisset concupiscere, nec venialiter peccare, ait D. Thom. nec errare, nec decipi, sed de rebus incertis judicium vel suspendisset vel dubium formasset. Hæc intellige de statu plenæ & perfectæ innocentie, in quo conditus est Adam, ut scilicet immunis esset ab omni malo tam culpæ quam pænæ & miseriæ, alioqui enim si eum in semiplenam innocentiam transferri &

& cadere permisisset Deus, potuisset ipse peccare venialiter, item errare & decipi, ut rectè docet Scotus, de qua re vide Franc. Arétinum in Gen. p. 450. Econtrario per Christum major nobis est reddita gratia, quam data sit Adamo, ideoque septem jam habemus virtutes, quæ non fuissent in statu innocentie. 1ma. est Virginitas. 2da. Patientia. 3tia. Poenitentia. 4ta. Martyrium. 5ta. Jejunium, abstinencia atque carnis mortificatio. 6ta. Paupertas & obedientia Religiosa. 7ma. Eleemosyna & misericordia: Nulli enim tunc fuissent pauperes vel miseri, quibus jam abundamus & in eos misericordiam exercemus. Denique major & efficacior homini jam lapso data gratia, quam data fuerit Adæ, ut patet in Martyribus, aliisque illustribus sanctis, unde & major jam est merendi facultas tum ratione majoris gratiæ tum ratione difficultatis operis: licet in statu innocentie major fuerit merendi facultas ratione promptitudinis, Voluntas enim tunc plenè recta nec habens passiones virtuti contrarias pro naturæ & gratiæ impetu ad virtutes rapta fuisset, ac ita multos intensos & heroicos virtutum omnium actus eliciuisset. Hæc ex P. Cornel à Lap. hic.

§. III.

De Providentia Dei circa creaturas.

376. Hæc est bonitas Teroptimi Maximi Dei nostri, ac Domini supremi universi, ut cum tot tam diversas produxerit creaturas, easdem continuò conservet, regat, protegat, alat, mirabili Providentia foveat. Providentiam Dei ita describit Boëtius: *Providentia est series causarum, rerumque in mente Dei, qua omnia suis necit ordinibus, miris, artibusque sed arcanis nodis.* in eundem commentando Cornel. Deus, inquit, per congruos suæ Providentiæ modos, quos in thesauris sapientiæ suæ reconditos habet, facit, ut omnes rerum, temporumque successus invicem appositè necitantur, ac veluti anfulæ sibi invicem inferantur, & catenam elegantem efficiant. Plura P. Vieira in Conc. de cætenis S. Petri. Romæ A. D. 1674.

S. Modestus dum baptizaretur super caput ejus columna radians è caelo descendere visa, qui à suis cohæredibus in Ægyptum venditus alter Joseph, & ibi septem annis exul servus Dominum convertit. Postea in Palæstina Patriarcha miraculis inclitus, venditores olim suos lautè habuit. An. Cæl. 18. Decem.

Innocui renovas in te miracula Joseph. Virtutum specimen te dat in orbe Deus Venderis, & dominum suadendo Modeste lucraris. His, benè, Dive, tibi qui nocuere, facis.

P. Cor. à Lap. in Luc. c. 13. v. 4. dum ait de illis 18. quos Jerosolymæ Turris Siloe oppressit & occidit sua ruina, dicit: quod licet casu fortuito factum sit, si causas 2das spectes, tamen si causam 1mam scilicet Deum attendas, certa Providentia Dei volentis homines punire & ceteros terrere id factum est, Deo enim nil est fortuitum, sed omnia certa & prævisa sunt, ut nihil in regno Providentiæ ejus liceat fortunæ aut temeritati, ait Boëtius. Deus ergo hos casus ordinat ad hominum punitionem & correptionem, ut cæteri videntes sibi vicinos ruina turris aliòve modo subito, improvisò occidi meatuant, ne sibi simile quid contingat, ideoque de peccatis poeniteant, & se se Deo reconcilient, ne in peccatis suis casu aliquo opprimantur & damnentur ad gehennam. Hoc est, quod Deus asserit per prophetam Amos. c. 3. 6. *Non est malum in civitate, quod Dominus non fecerit.* Idem per umbram viderunt Poætæ & Philosophi, unde Virgil. 1. Ænei.

- O qui res hominumque Deumque Æternis regis imperiis & fulmine terres.

Et Plutarchus in moralibus veluti, inquit, si quis cæcus in quempiam incidit, illum cæcum appellat, qui non vitaverit; sic nos fortunam facimus cæcam, in quam nostra Fortuna pte incidimus cæcitate. Nam ipsa fortuna Fortunans fortunans, quæ non est alia quam ipse Deus, Dei Pro- Deique providentia, occultissima est. Hic videntia, apertè indicat Christus illos 18. oppressos fuisse peccatores, etsi non maximos, qui erant in Jerusalem. Ita interlinearis. *Ostendit*, ait Chrysostom. *hosce 18. statutos cæteris in exemplum & terrorem, punitur quidem quisque ob propria crimina, sed sit hoc aliis salutis materia, scilicet ut flagellato pestilente, stultus sapientior fiat.*

Actorum 1. v. 7. *Dixit autem eis: (Jesus) Non est vestrum nosse tempora vel momenta, qua Pater posuit in sua potestate.* P. Cornel. à Lap. hic moraliter Deus regnorum, rerumque omnium vicissitudines, exordia, media & fines peragit suis molen- Providentis & opportuno tempore. Opportunitas tia Dei enim rei gerendæ magnum affert tum mo- componit mentum & pondus, tum facilitatem, tum rerum oca- decorum. Quod si ea desit, Deus procu- cationes. rat, ut adsit per congruos providentiæ suæ modos. Quocirca Boëtius l. 4. de consol.

Fatum
quid?

sol. profa. 6. Providentiam docet esse feriem causarum, rerumque in mente Dei, quæ omnia suis necesse ordinibus. Veteres fatum appellavere. Stoici enim fatum dixere esse præcedentium causarum, succedentiumque perplexionem quamdam & instar catenæ connexionem, verum quia hoc utpote indeclinabile & inevitabile necessitatem inferre, & libertatem voluntati hominis & Angeli adimere censuerunt, hinc merito impii imò & fatui sunt, qui fatum vel fando usurpant. Audi S. Augusti. tr. 37. in Joan. *O si cor tuum non esset fatuum, non crederes fatum.*

Exemplo suo docet nos Deus, ut opportunè omnia agamus, & occasiones rei benè gerendæ studiosè captemus, nec effluere sinamus, nam, ut ait Cato:

Occasio Fronte capillata est à tergo occasio calva, boni cap- Ut cum tranferit eam apprehendere ne-
tanda. queas. Et Ovid.

Temporibus medicina valet: data tempore profunt
Et data, non apto tempore, vina nocent.

Phocylidis monitum fuit. *Occasioni obtempera & noli spirare contra ventos.* Veget. l. 3. de milit. *Occasio in bello amplius solet juvare quam virtus.* Egregiè Plin. l. 15. *Morus, ait, novissima omnium germinat, & tamen parit inter primas, ita qui tempus idoneum operiuntur rei conficiendæ, etiam si ferius cœperunt, tamen maturius conficiunt.* Idem l. 6. & 10. *Apes peragunt opus suum non statis diebus, sed quoties cœli commoditas invitat, ita suo quæque tempore capienda est occasio.* Verè Sapiens Prov. 25. 11. *Mala aurea in lectis argenteis, qui loquitur verbum in tempore suo.* Christianus ergo hæc sibi aptet, ut lucra cœlestia augeat.

377. Dei Providentiæ & voluntati acquiescendum in omnibus. Jacobi 4. 13. *Tu autem quis es, qui judicas proximum? Ecce nunc qui dicitis: Hodie, aut crastino ibimus in illam civitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabimur, & lucrum faciemus.* v. 14. *Qui ignoratis, quid erit in crastino, v. 15. Quæ est enim vita vestra? vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminatur.* Pro imò & infideles.

Dei Providentiæ & voluntati acquiescendum in omnibus. Jacobi 4. 13. *Tu autem quis es, qui judicas proximum? Ecce nunc qui dicitis: Hodie, aut crastino ibimus in illam civitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabimur, & lucrum faciemus.* v. 14. *Qui ignoratis, quid erit in crastino, v. 15. Quæ est enim vita vestra? vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminatur.* Pro imò & infideles.

citis &c. q. d. Vos vestras actiones & lucra ita disponitis, quasi à nullo pendeatis, ideoque dicitis: Ibimus mercabimur, lucrum faciemus, cum cogitare deberetis vitam, omnesque actus vestros pendere à nutu Dei, ideoque addere & dicere (*Si Dominus voluerit*) ut hoc dicto Dei providentiam confiteamini, revereamini, invocetis, vestraque omnia humili, totoque corde subdatis. Ita suis decretis & propositis addere solent non tantum Christiani, sed & Judæi, Gentiles & Saraceni. Christiani ex doctrina S. Jacobi hinc, S. Pauli. 1. Cor. 4. 19. *Veniam, inquit, ad vos cito, si Dominus voluerit, &c.* 16. 7. *Spero enim aliquantulum temporis mansurum apud vos, si Dominus permiserit.* Hæc ergo Christiana, hæc Paulina vox. Faciam id Deo permittente, si Dominus permiserit &c. Judæi, ut Judas Machabæus: Sicut fuerit voluntas in cœlo, sic fiat. 1. Mach. 3. 6. *Quicumque ergo cupit facere aliquid feliciter, dicat prius: Volente Deo, si Deus voluerit.* Vide Brissonium in formulis l. 1. ubi ostendit has voces fuisse familiares Augusto, Ciceroni, Catoni &c. Si dii volent: diis volentibus. Saraceni & Turcæ toti à Dei voluntate, quasi à fato pendent, ideoque in pericula cæci ruunt. Aguntur enim hoc dilemate: Aut Deus statuit me hoc prælio mori aut non, si statuit, non possum evadere, si non statuit, ergo non moriar: nullum enim bonum vel malum cuiquam evenire potest, nisi volente & immitente Deo. Sed paralogizant: Deus enim multa non statuit, nisi prævisa hominum libera actione, dispositione, merito, vel demerito. Sic non statuit, ut moriaris in prælio, nisi illi te ingesseris, sed hanc argutiam Turcæ non capiunt. Quocirca Solymanus Imperator, cum filium haberet refractarium, & regimen turbantem, ac quidam de Principibus consilium daret, ut illum quasi perniciosum Reip. è medio tolleretur, illic illi Principi caput coram se præcidi jussit, eo quod non addidisset: *Si ita Deo placuerit.* nam postea ejus consilium secutus filium interfecit. Ita refert P. Salmer. hic. *Et si vixerimus,* ait contra superbos, sibi que præfidentes, nec Deo innitentes, his jubet addi: *Et si vixerimus.* Ut memores fragilitatis suæ & mortalitatis cristas ponant, ac à Deo se, suæque pendere confiteantur. Nam alioqui fideles in omni sua deliberatione & proposito idipsum tacite subintelligunt. Qui verb religiosiores sunt & modestiores, idipsum expresse addunt exemplo Angeli, qui ad Abraham ait: Revertens veniam ad te, tempore isto, vitâ comite. Gen. 18. 10. Idipsum monere & repræsentare voluerunt Gentiles, quando tres Parcas vitâ neque nostrâ præ-

fides

fides excogitarunt, quarum una colum gestabat lanâ obvolutum; altera sensim filâ & lana deducebat, colôque agglomerabat. 3tia denique cum fato destinatum aderat temporis momentum, repente stamina secabat, vitamque præcidebat, juxta illud Poetæ:

Parcæ
symbo-
lum item
fati.

Clotho colum retinet, Lachesis net & Atropos occat.

Voluerunt LXX. sapientissimi viri (ut doctè observat Agellus) Parcarum fabulas corrigere, ad veramque sententiam traducere. Asserebant Poetæ spatia vitæ cuique vel fato obtingere, aut sorte sua temerè evenire, unde Parcarum unam Lachesis, hoc est, sortitionem appellabant. Hoc mendacium refutârunt LXX. & sortitionem omnem in manu Dei esse dixerunt (illud Psalmi 30. 16. *In manibus tuis tempora mea, reddendo, in manibus tuis sortes meæ*) ab eo vitæ spatia mortalibus tribui, ab eo propagari, ab illo denique pro æterno suo consilio arbitratuque finiri, licet sortito, & quasi temerè hominibus hæc accidere videantur: quia latentes in abdito Deitatis pectore tantæ varietatis causas investigare non possumus. 3tia demum parca vocabatur Atropos, id est, inexorabilis: quia fatalis illa moriendi necessitas, ubi adest instans præstitutum, nullo modo flecti, aut immutari potest. Semper ergo extremum diem debemus metuere, quem nunquam possumus prævidere, ait S. Gregor. juxta illud:

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum
Præmonuit omnes Christus dicens: *Vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam.* Matth. 25. 12.

378. In adversis præcipuè velut tenebris nobis etiam non advertentibus providentia Dei ducere solet. Ecce Joannes in adversis nes non alibi quàm in Pathmo accipit à Deo suam Apocalypsim. Ita Jacob, cum eum persequeretur Esau, vidit Deum in Bethel. Gen. 28. & 32. Moyses fugiens Pharaonem conspexit Deum in rubo ardente. Exod. 3. Ezechiel captus in Babylone eum in curru Cherubico c. 1. Stephanus in lapidatione vidit Jesum stantem à dextris virtutis Dei. Act. 7. Rectè providentia Dei post nos esse describitur, quia eum ipsam non cernimus, ipsa tamen nos cernit, semperque ante oculos habet, tuetur & protegit. Ita Origen. & S. Hieron. Plura Cornel. in illud S. Joannes Apoc. 1. v. 10. *Audi post me vocem magnam tantum tubæ.* Elector Saxonie Fridericus II. cum in Magdeburgensem Præfulem parabat arma, ab exploratoribus renuntiaturum est, R. P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

Episcopum Magdeburgi nil armorum cogitare, quietissimum esse, hanc unam ex ejus ore vocem exceptam: se causam suam tradere agendam Deo, qui pro servo suo sumpturus esset arma. ubi hoc Fridericus audivit, alius, inquit, meo loco insaniat & bellum inferat illi, qui sui patrocinium & belli Summam Deo addixit. P. Drexel. in Josu. c. 5. §. 3. Attamen humana providentia divinæ non adversatur, sed famulatur. R. P. Oliva de Jacobo, qui rediens in patriam, timensque fratrem Esau in turmas disposuit suos, ut si una invaderetur, alteri esset locus refugii. Et his ita constitutis ad Deum tandem confugit per preces. Discant Superiores divinæ providentiæ humanam providentiam non adversari, sed famulari, si tamen homo, postquam omnia sapienter disposuit, ab ea rei exitum expectet.

Mens hominis nimias curas vanosque timores

Tolle suos, ornat, potat, alitque Deus; Providet alitibus pastum, tum lilia vellit.

Nonne tui curam, pauper, habebit, homo? Se dedit ingenti nostri commotus amore, Se dedit is nobis, & sua nonne dabit?

Intuere, & mirare, & celebra miram Dei providentiam per adversa ducentis Hebraeos 38. annis, quo tempore imò. Nuntia in Hebraeos in lumina nubis semper viam prævit. 3. nundelerto. quam vestimenta vel calceamenta eorum detrita sunt, imò cum parvulis crescentibus crescebant & ipsa: non enim vestes mutarunt vel innovarunt in deserto. 4to. hic de cælo acceperunt coturnices, & aquam de petra, omniæque portenta, quæ deinceps in Numeris enarrantur, hic contigerunt. 5. In hoc deserto Sinai omnes egressi ex Aegypto videlicet plusquam 600. millia ob murmur perierunt & mortua sunt. Qui desertum hoc accuratè lustrarunt, tradunt esse 1. solitudinem amplissimam, extenditur enim à monte Sin usque ad Cades Barne per iter 11. dierum. 2. esse inviam & inaquosam. 3. sterilem, inarabilem, 4. hominibus æquè ac bestiis inhabitatam. 5. carere herbis & arboribus, hinc inde tamen illas habet, ut patet Num. 10. v. 33. 6to. esse asperam præruptis rupibus & montibus. 7. esse siccissimam & ardentissimam ob solis æstum, 8. in ea assidue luctandum esse cum tenacissimo sabulo, quod præaltum, & vestigiis cedens ingressum vehementer impedit, & moratur. Per hoc tamen desertum Hebræi etiam parvuli, Deo Duce, commode per 38. annos ambularunt. Vide Adriam. Bochar, & alios. item P. Cornel. à Lap. in Numer. 10. v. 12. Sic etiamnum Deus

Deus alit tot pauperes opifices, qui numerosam habent prolem & familiam, ad quam alendam quotidianus illorum labor & lucrum exile nullo modo sufficit: praesertim quia saepe male valent, aut si sani sunt, non inveniunt, quod operentur & lucentur: quod velut certum divinae providentiae argumentum admiratur & celebrat S. Chrysostomus. Fac enim computum, ac rationes subduc tam lucrum quam expensi, invenies longè plus eos expendisse, quam lucrati sint. P. Cornel. à Lap. in Matth. 6. 32. Specialis divina providentia eluxit Joan. 6. dum Christus multiplicatis panibus pavit 5000. hominum.

379. Christum hac in re imitati sunt S. Dominicus & Franciscus: cum enim in Capitula Dei vultu generali Ordinis Minorum nihil esset edulii, pleni fide dixerunt: *Eamus & omnipotentem deprecemur Deum, qui 5000. hominum praeter mulieres & pueros in deserto satiavit; neque enim nunc minoris est potentia aut misericordia, ut de ejus desperemus bonitate.* Perstiterunt igitur in oratione, donec de divina eis constitit voluntate. Hora igitur prandii iussit S. Franciscus fratres in refectorio discumbere, quod dum faciunt, viderunt ingredi in triclinium 20. adolescentes egregios, succinctos & expeditos ad serviendum, qui & ministrarunt panem, vinum, & omne genus obsonii necessarium recumbentibus numero quingentis. Finito verò prandio, inclinato capite, & salutatis fratribus bini, suo ordine exiverunt de refectorio, admirantibus fratribus & Deum laudantibus pro tanta in suos cura & providentia. Ita Annales Minorum Lucæ Vadingi A. C. 1219. num. 11.

Providet
Deus ci-
bos fratri-
bus S.
Francisci
per 20.
juvenes.

S. Petrus de Alcantara specialem circa se Dei providentiam expertus est: cum enim noctu iter ageret, densa nive cadente dirutam domum sine tecto ingressus est, eique nix in aëre pendula pro tecto fuit. Brevi. Rom.

Mirum! ne feriat tempestas, te ipsa tegendo
Candide vir niveo vellere bruma tegit;
De nive fit tectum; nix muri conficit arcus:

Cum nive protector te tegit hæc Deus,

Idem S. Petrus adhuc 16. annorum, ad Religiosum S. Francisci tyrocinium per calcatum sicco pede fluvium appulit. Ann. Coele. in Octobri.

Quam magis es felix proprio tu dive Patrono

Per fluidas sicco dum pede curris aquas,
Idque sequens Jesum: sic currens promptior amne,

Æternæ portum Petre salutis adis:

Sic desiderio ardenti huc, promptoque recurris,

Ut multâ, non, hoc obruat amnis aqua.

Idem S. Petrus somnum non nisi stans aut sedens, aut genibus nixus admisit. Ann. Coelest.

Stans vigil obdormis; tum oras flectensque tacensque,

Inque ipsa requie sit tibi Dive labor,

S. Theresia edocta à Deo, quod Petri nomine nihil quisquam peteret, quin protinus audiretur. Idem apparuit S. Theresia dixitque: O felix poenitentia, quæ tantam mihi promeruit gloriam, Breviar. Rom.

Orans Petre, ab amico Numine justa petebas,
Quando tuæ tribuit cuncta petita precii,

S. Dominicus ad S. Sixtum cum do- Et fratri-
mi nihil esset cibi, iussit fratres mensæ ac- bus S. Do-
cumbere, illique benedixit, & ecce ingressi minici.
duo Angeli specie elegantium juvenum, & singulis fratribus (erant enim 100.) singulos candidissimos panes apposuerunt, unus à dextris, & alter à sinistris, & submissis capitibus disparuerunt. Ita habet vita S. Dominici l. 3. c. 4. P. Corn. à Lap. in Joan. 6. 11. Unde S. Franciscus non aliud suis dabat viaticum, quam illud Psal. 54. 23. Jasta super Dominum curam tuam & ipse te enutriet. Cornel. à Lap. in Matth. 6. 32. Magna quoque Dei Providentia S. Franciscus apparuit erga S. Franciscum, cum 5000. ciscis 5000. fratrum convenissent Assisium nulla facta fratrum provisione, hanc enim fieri prohibuerat mirabiliter Sanctus, illud Psal. 54. v. 23. proferens: aluntur.
Jasta super Dominum curam tuam & ipse te enutriet. & ecce plurimi currus è finitimis locis, annonâ onusti, quasi ex condito convenire, quæ divina provisio abundè fratribus suffecit. P. Kwiatkowski, in An. 1217.

P. Oliverius Manaræus Belga ætatis suæ Providentia Dei
21. Ann. dum esset Laureti Receptor Beatissimæ Matris intercessione Providentiam Dei nostris expertus est, ubi, licet nonnisi quinque alit.
panes perexigui domi essent, attamen 65. locii singuli in mensa panes singulos reperire, quos nullus mortalium ad mensam detulerit. P. Nadaf. in Anno Dier. memor. 28. Novemb. Michael Sarte Gallus Coadjutor Soc. Jesu cum pedes 20. milliaria curreret, jamque à fame & labore deliquium pateretur, candidissimum panem in via reperit, cum genibus flexus obsonii aliquid postularet, de quo
O benè provisos qui Christi tramite currunt,
Obvius his panis, vel comes ire solet.

P. Wieruszowski. die 23. Janu.

In

In Æthiopia Abassinorum P. Oviedus Patriarcha in exilium cum quibusdam Christianis missus & ad summam rerum omnium penuriam redactus ad orationem confugit, Deus illico fluvium proximum exsiccavit, & tantam piscium copiam obtulit, ut non in præsentem modò necessitatem sumpserint, sed in consequentes etiam Dies referant, tunc ad primum alveum fluvius rediit. impletum illud Psal. 36. 25. Non vidi justum derelictum, nec semen ejus querens panem. P. Le Blanc. in Psal. 80. 16.

Petrus Urteaga Hispanus, in summa Collegii penuria dum supplicat, reperit purissimo tritico impleta horrea. de quo:

Multa penum vacuum subito dum copia replet

Verba precum semen verba fuere seges.

Alluditur ad Lucæ 8. v. 11. Semen est verbum Dei. P. Wieruszowski, die 30. Decemb.

380.
Providen-
tia Dei &
Deipara
circa pere-
grinos
Capuci-
nos.

Refert Lyræus l. 2. Trisagi Mari. Reliquia Dei & Provincia veneta functus officio Guardiani & Magistri Tyronum, facultatem sibi impetravit Lauretanam domum Beatissimæ invisendi; dumque se commisisset itineri, triduum progressus in sylva aberrare cepit; jamque, etsi brumali tempore, sub arbore pernoctare statuit: at frater junior socius, perspecta infirmitate lenis, cepit viciniam & accolæ clamore accire; sed frustra, donec palpando in tenebris parietem offendit. Advocato itaque socio ad portam deveniunt, eâ pulsata ostiario denuntiant, pauperes duos Capucinos, viâ aberrantes petere hospitium. Respondet ille se ad Dominam postulata relaturum: mox adfuit Oeconomus cum duobus ephebis facces præferentibus, & adventum gratulatus hospitibus, in aulam ad Dominam humanissime invitavit. Introducti in medio conclavi, mensæ humili, ac viridi tapetio instratæ, quam bina ex argento candelabra illustrabant, reperiunt Dominam, & nescio quas chartas pervolutantem. Visis peregrinis illa, blandè arridere, adventum gratulari, ac itineris adeò molesti causam inquirere, ubi audiit eos ad Lauretanam domum tendere, iussit eos ab Oeconomo in internum cubiculum deduci, & compe-terenter refici. Nocte illa commodè, lautèque traducta, summo mane Oeconomus adeunt, quærentes opportunitatem valedicendi Dominæ, sed ante abitum ab eodem ad jentaculum deducti, quo sumpto, ad Dominam admittuntur; quam non minus modesta quadam gravitate, quam insigni majestate conspicuam reperiunt eodem.
R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

dem situ, quo pridie. Gratias prolixas exordientis, interrupt illa sermonem, de variis sibi devotioribus Ascetis inquirendo accuratius, & eorum commeratione visa est non parum recreari. mox literas majori chartæ involutas tradidit Lauretum deferendas, quibus acceptis, læti discessere. Vix passus 50. processerunt, cum, nescio quo desiderio cognoscendi hominis, cui tradendæ essent literæ, exterius involucrum evolunt, sed non modò inscriptionem nullam, verum nec obsignatas deprehendunt. Quare iter relegere, & de defectu Dominam monere statuunt, sed ô rem admirandam! nec palatium ullum, nec aliquod ejus vestigium reperiunt. Ergo literas inspiciunt, easque ad se datas advertit Pater; sic autem habebat Epistola: *Venerande Pater agnita tua in me voluntate, utpote, qua ferri te in adem meam Lauretanam liquido propexi, cum tibi deficerent omnia, sine quibus hac vita non ducitur, ego deesse nolui: sicut nec unquam, ubi tempus aut ratio postulaverit, defutura sum.* Subscriptio. Maria Virgo. Contigit hoc intra annum Christi 1618. & 1625. Epistola deinde summo honore habita, etiam miraculis claruit. P. Drews in Breviar. Par. IV. p. 94.

Petrus Bastus Lusitanus cum ad Deiparæ Providentiam templum peregrè proficiscitur, ab eadem tia Dei & prandium ac cenam accipit, ac locum qui Deiparæ eti destinatum. Cum à dæmonibus horribiliter infestatur, videt Deiparam ad suos, amplexum lacertos extendentem. Cum idem Bastus peteret in virginitate conservari, videt ex Eucharistia lilium prorum-
pere, & in se porrigi. De quo,

Debit innocua morum micuisse pruina:
Lilia quem pascunt, candidus agnus erat,

Bastus cum aliis Tyronibus iter agens, obvius habuit, Matronam illustrem & virum ætate conspicuum, qui illis cenam præbuerunt, rogati quinam essent, dixerunt: *Nos fundavimus societatem & videri desierunt.* De quo.

Sollicitudo mei non me vel cura tenebit.
Hi fundatores sunt & ubique favent.

Ex Eucharistia radius emicuit, qui me- Ab Eu-
moriæ acerbissimorum contra se verborum charistia
penitus absterfit Basto. Sic medica contra castitas
linguas Eucharistia. De quo. injuriarum
oblivio.

Est contra dentes panis medicina protervos:
Vindictæ rabidam decutit ille famem.
P. Wieruszowski. Die 13. Martii.

L 1 2

Ro.

381. Refert P. Nicolaus Lancicius Opuſ. 12. Providen- c. 3. Cùm Collegium Aletinum reget P. tia Dei & Bernardinus Realinus, habuit aliquando Fra- Deipara tres 4. in vinea ejusdem Collegii strenuè la- in nostros borantes, Antonium, Petrum, Ascanium pro gloria & Augustinum, dignique viſi ſunt ipſi, ta- Dei la- les operarii, qui non vulgari menſa refice- borantes. rentur; inſtitit igitur ſuplex apud Beatiffi- mam Virginem, ut ipſa ſervis ſuis diurnam annonam ſuppeditare dignaretur, & laſſos reficere, & ecce ſub tempus prandii adfue- runt elegantes 5. juvenes, magnam exqui- ſitorum ferulorum copiam adferentes. Ap- portarunt pro prandio hedulos duos aſſos, tres aſſos porcellos, columbas aliquot cum juſculo delicato, tortam valde dulcem, 4. placentas rotundas, ex condenſato lacte, butyro & ſaccaro confectas, quas Itali graſſiolas vocant, fruſtra aliquot regiæ, ut vocant, paſtæ, ſolita longè ſapidioris, glo- bulos item è ſaccaro varios, & magnos, intus loco coriandri habentes quiddam odoriferi inſtar muſci, attulerunt inſuper multos panes utriceos candidiſſimos, & tria genera vini exquisiti, nunquam in ea civi- tate viſi, ollam præterea grandem menestræ, ut appellant, plenam lacti ſimilem, ſaporis plane celeſtis ex ignota materia coctæ. Pro cæna inſuper attulerunt alii juvenes; Angeli unam in ſolatam ſeu lactucam, cum malis citrinis. Quæ omnia Fratres illi in Proceſſu Canonizationis P. Bernardini Realini jure- jurando teſtati ſunt. En quàm liberale epu- lum providit Deus & Maria ſtrenuis in vi- nea operariis, nunquid paream ſe exhibebit

Liberali- tas religio- ſa com- mendatur ſuperiori- bus.

in deſudantes in vinea ſpiritali. Ex me- tato Exemplo refert P. Lancicius: Hinc ſa com- ſuperiores poſſunt diſcere, quomodo, & ſi mendatur parcius poſſunt imitari charitatem Dei, ſine ſuperiori- præjudicio parſimonix, & paupertatis reli- gioſæ, non tam ſolius neceſſitatis habendo rationem, ſed etiam decoris, & juſtæ ac honeſtæ conſolationis, atque recreatio- nis religioſæ ſuorum ſubditorum, quando quidem Deus ipſe, ſummus perfectionis & paupertatis noſtræ amator, tam liberalem pro prandio & cæna ſervis ſuis præbuit an- nonam Angelicis manibus paratam & ap- portatam. Quod ut efficacius perſuadeat, adducit n. 35. varia alia exempla, inter alia, quòd Alphonſo Rodriquez notæ ſanctitatis coadjutori ſocietatis noſtræ, revelavit De- us, ob defectum ſpei & paritatem Reſcto- ris (cui id ipſum Deus ſignificari voluit) vineam Collegii deſtruendam à Dæmoni- bus, prout revera contigit: vidit Alphon- ſus, nube denſa adducta ſupra vineam, eam multa grandine penitus deſtruxiſſe, ut ſcribi- tur in ejus vita P. DreWS. in Brevi. Aſc. P. III. p. 309.

Circa liberalem verò Reſctorem mirabi- lis Dei enituit providentia, P. Barnabas de

Vecchia Italus, ſui corporis carnifex, ſociis tamen Reſctor miſiſſimus, ſibi ſpina, aliis Roſa. De quo:

Iple tibi ſpina & ſociis roſa; fundis hyme- tum

Debit ex ſpina, promiſiſſe roſa.

Idem Reſctor dum exhaustam in paupe- res arcam clauderet, viſa ſe illi columba in- ferre, ex qua aperta iterum evolavit, ple- namque nummis reliquit. De quo:

Res mira, auratum parturit ales ovum.

P. Wieruſzowski, die 19. Auguſti.

An. Domini 850. Fames Germaniam 382. & Galliam affligebat, cùm vir quidam ex Providen- Grabfelden in ſylvis degens, proprium fili- um in eſcam maſtare deſtinaverit, jamque eundem repugnanti Matri eripuerat, ac in locum remotum, ne mater mortem Filii ſpectaret, eundem abduxerat. Et ecce Providet cum jam ferro jugulum intenderet, aliqua- Deus per tenus tamen deliberaret, advertit duos lu- lupos. pos cervam vorantes: illis igitur fugatis, car- nes cervæ, fami ſedandæ, corripuit, divi- namque adoravit providentiam. Siegb. Ba- ronius.

Heribertus Roſweyduſ I. 1. de vita & verbo Seniorum die 14. April. refert S. Frontonium ſub Antonino imperatore anno ejus imperii 13tio. in Ægypto, cùm mun- dum execratus in ſolitudinem profugere vel- let, inſtar magnetis 70. fratres ſecum tra- xiſſe. Quibus perſuaſit, ut nihil ſecum, niſi minuta olerum ſemina, & palas, ſarculos- que deferrent, uſus illis verbis Domini Matth. 63. Nolite ergo ſoliciti eſſe dicentes, quid manducabimus, ita moti adhortatione 70. illi relicto cænobio, omnibus rebus neceſ- ſariis inſtructo, loca inculta & aſpera adie- runt: ad hos expugnandos variæ ex orco cohortes confluxere; objecerunt illis aſperitatem vitæ, idque perpetuæ, propoſue- runt delicias &c. Itaque eſuritione triſtes ſubiit pœnitentia, & poſt liminio ad cæpas atque alia proſpexere; jamque in apertas murmuraciones ceperunt erumpere. Cur Frontonius huc nos eduxit &c. annon illi, qui ſunt in urbibus, boni eſſe poſſunt? Audiens illorum murmur Frontonius, verbis ponderoſis illorum rationes frivolas excu- ſit, ad fiduciam in Deum excitavit. In- terim optimum Numen, ut diſſidentes emen- daret, Frontonii fiduciam firmaret, illo ipſo tempore, quo de victu nimium ſoliciti erant, Angelum miſit ad copioſum quem- dam hominem, quatruidi itinere à mona- chis diſtante. Intempeſta nocte dives le- cto ſuo accuberat, nihilque minus quàm de liber-

liberalitate ſomniabat, cùm Angelus illum compellat. Tu ille ſplendidus es epulo, qui unus plus gula conſumis quàm alii 10. at ſervi mei in dura ſolitudine, in labore alpe- ro, neque panem habent, quo ſuſtententur? ad quid tibi dedit divitias divina liberalitas, niſi ut ſis liberalis, expergere miſer, ex omnibus, quæ habes, ſervis Dei ſportulam mitte; hæc exequere; ſi neglexeris, ſcito te ſuperos iratos, ſi feceris debito es habitu- rum. Terruerunt illum hæc verba, citius ſolito ſtratum deſeruit, convocatis ſervis, amicis ſomnum an viſum nocturnum expo- ſuit, quaſiviv viam ad illos eremicolas; ſed nemo, etiam ex illis, qui ſeneſta erant æ- tate, novit locum, ubi in editiſſimo monte Frontonius latebat. Putaſſet quis jam ab- ſolutum obligatione divitem, itaque ſepo- ſita cura ſecurus dormiit; ſed non quievit Deus; adeſt iterum Angelus nec jam miti- bus verbis, ſed ſeveris urget torpentem ad ſeriam mandati executionem, verbis addit verbera, iſtibus confirmat ſermonem, ne denuò ſomnium ſe feciſſe exiſtimet. Ergo ſe proripit, conſilium non rogat, ſed flagi- tat à convocatis, locum inquiri jubet. Ver- bis vim lachrymæ addiderunt, lachrymas autem non de nihilo cadere oſtendebant non- dum obductæ cicatrices, ab Angelo per- cutente inſiſtæ: multum agitata quaſtio, neſcientibus cunctis, nec viam conſulendi invenientibus; unus divina luce perſuſus ſuggeſſit conſilium: ſunt tibi cameli 70. his onera impone, & quidquid ad vitam ſer- vorum Dei ſuſtentandam neceſſarium eſt, è clitellis ſuspende, tum id facito, quod olim Philiſthæi, juxta conſilium ſacerdotum, 1. Reg. 6. v. 10. pari pacto tu camelos ciba- riis onera, quodſi divina hæc eſt voluntas, ut aſceta illis alantur, camelos remittet; alioquin qui te flagellavit dumtaxat, ut mo- neret, ut puniat, occidet. Dixit & per- ſumpſit; omnibus ſententia probata. Nec mora educuntur animalia, quorum 5. dor- ſis foenum, avena alligata, reliqui 65. varii generis humano cibo onerati. Liberè per- miſſa ire animalia, ſine ductore, nec ſine ſingultu patris familias emiſſa. Direxit An- gelus animalia, rectiſſimâ viâ tendebant ad cænobium Eremicolarum; 4to. die labore & inedia patientiſſimè toleratis, eò adve- niunt, atque ante fores præ laſſitudine non jam ſteterunt, ſed procubuerunt. Fron- tonius Abbas, non procul ab oſtio clauſtri degens, Janitor etiam & Antiſtes, occulto monitu de fenestra proſpexit, viditque divine Providentiæ liberalitatem, indicavit viſa fratribus; & dixit: Ubi ſunt diſſiden- tia, ubi murmuraciones veſtræ, en præ- ſentem nobis Dominum & Patrem. Exo- nerati cameli; latiſſimè accepta dona Dei in laudes divinas effuſi Eremicolar. Quo.

niam autem plus attulerant, quàm neceſſe erat; modico aſſuetis noluit S. Frontonius dare occaſionem cupiditatis habendi. Quare die inſecuto, camelos iterum media parte omnium rerum, quas oportarant, eulogi- as ad proprium dominum dimiſit. Interim Dominus expeſtabat ſolicite camelos: Octa- vus dies erat cùm ad Dominum, quo vicini confluerant ad divitem, ejus dolorem ſo- laturi; & ecce auditur imprimis ſonus cam- panulæ, quæ erat alligata collo primi came- li; tandem & ipſi comparent, latiſſimè ex- ciipiuntur, paratur convivium reliquæ om- nium cibariorum, quas attulerant, in pau- peres diſtribuuntur. Ex illo deinde anno quotannis uſque ad mortem S. Frontonii, tempore, quo camelos primo miſerat, dili- gentiſſimè annotato, Dives ille ad D. Fron- tonii monaſterium eoſdem ſine Duce miſit, qui more ſolito redibant incolumes, P. Sten- gel, de Judiciis divin. T. 1. c. 9.

P. Petrus Caniſius dum æger cibos aver- 383. ſaretur, petiit miniſter cubiculi, dicere vel- let, quo cibi deſiderio teneretur. aviculam Providen- tandem nominavit: prodiit in forum Oeco- tia Dei a- nomus, ſed diligenter quaſitam non inve- viculam nit; cùm ecce ad velperam, aperta fene- ſubmini- ſtra cubiculi avis divinitus immiſſa, ſe nullo ſtrat, negotio capiendam, tantum non ultro de dit. P. Math. Raderus I. 3. de vita Petri Caniſii P. Stengel. To. 1. c. 19. n. 8. de qua avicula P. Biderman I. 1. Epig.

Illa ter illa quater per inane cubile vagata
Ambiit humanas cæna futura manus.
De eadem avicula Poëta
Nuſquam alibi nidum maluit eſſe ſibi

Non potuit tumulto nobiliore frui.

Quibusdam in locis, ubi victus eſt pe- Aves faci- nuria, Deus providit ſylveſtres quaſdam le dant ſe aves, adeò ſtolidas, ut capi ſe ultro permit- capiendas tant, hujusmodi repertæ ſunt ab Americo Ve- famelicis, ſpuſio in inſula quadam aſtrali ultra æqui- noctialem Africæ, quæ tanta copia navigi- um oppleverant, ut manibus ſe compre- hendi, nullo negotio permiferint. Majol. to. 1. Canic. Col. 6. Veſtit & ornat nos Deus pennis avium; legimus paſſim Indos, Braſilos, & ſimiles barbaras nationes è va- riorum avium pennis, varii coloris ſpecio- ſiſſimis, ſubligacula, & coronas ſibi con- texere; illisque velut veſtitu honoratiſſimo gaudere, ac triumphare. In Norvegia ho. Aves mul- rologii vicem aves ſupplent, cùm totis tri- to uluſer- bus menſibus ſol non videatur, neque cre- vientes, pulſula aut dilucula agnoſci poſſint: corni- ces enim conticeſcunt interdiu, deinde ca- nentes, conſuetos ſolis occaſus indicant;

Lupoldus nomine (Luisius Contarinus Lampoldum Palatinum de Bavaria, Martinus Crusius Dipoldum comitem Calvensem suum nominat) rebus aliquamdiu pacatis cepit consilia turbulenta agitare, quæ ubi vidit emanasse, mortem certam ab Imperatore metuens, fuga sibi censuit consulendum. Inter homines Cæsari cupientes placere nusquam habitandum censuit: itaque ad feras in remotam ab hominibus sylvam nigram seu Hercyniam non procul à Castro Calva se recipit. ibi in tuguriolo, quod tumultuario opere excitavit; aut, ut alii volunt, in molendino vacuo cum uxore solus latitavit, iram numinis pariter placans, & devitans Imperatoris. Texerat jam aliquamdiu Lupoldum latebra sua, sed quid semper tectum manet? Delectabatur Imperator venatione, aliquando igitur feras ardentius persecutus dispersis alio atque alio sociis, viam, & se amisit, itaque, qualicuit, exitum quaesivit; tandem per densas arbores, sub initium noctis ad illam ipsam casam delatus est, in qua Lupoldus praesidium suum credidit constitutum. Vivendi ratio in comite atque in uxore ejus penè vultum mutat, ita, ut ab Imperatore non agnosceretur: ipsa etiam barba in sylvis sylvescebat. Ita incognitus cognito Imperatori ruris solatia pro sua tenuitate subministravit. At ea ipsa nocte, qua Cæsar apud eos hospitabatur, uxor comitis filium peperit, quo genito, pariter vox una vagientis, ac altera è cælo ad aures Cæsaris accidit his verbis. O Imperator infans iste erit tibi gener & hæres, eaque vox ad tertiam vicem repetita fuit. Indomitas hæc verba curas in mente Imperatoris excitarunt. Ergone hic erit meus hæres? bona mea huic rustico tradentur &c. Itaque quod Herodi olim furor suggerit, idem Conrado invidia: quare prima luce inde se proripiens, quam primum in suos incidit, duobus severe mandavit, ut mapale non ita procul diffitum quærent, natum præterita nocte puerum occiderent, & cor illius ad se referrent. Eunt inviti percussores, infantem in sinu matris jacentem inveniunt, paucis, quid facere jussi sunt, exponunt. Quis tunc sensus parentum ad hunc nuntium &c. hæcne gratia hospiti &c. Post lamenta ultimum haud dubie osculum infanti impressere parentes, Molliti ipsi tantæ crudelitatis executores, sed ut sit, metu Imperatoris non ausi sunt esse clementes in innocentem, veriti, ne aliis submissis, & puerum inventuris ipsi periclitarentur. Abripitur itaque infans, cui nullus præter Deum auxiliator: cum fletet, movebat, risu precabatur, motu brachiorum videbatur concionari, sed nihil distinctius fuit, quam forma faciei, quoties aspiciabant puerum satellites, animus illis varia-

batur, tandem unus illorum ait: Vultui natura inscripsit indolem, nefas est interficere tantam venustatem, ego manus meas hoc sanguine non inquinabo. Nec ego, inquit, alter: consultant, quid faciendum, placuit tandem puerum arbori imponere, intra ramos in orbem diffusos, quare cum canes secum habebant acquisito lepori cor extrahunt, tepidumque referunt Imperatori, in signum peracti facinoris, laudati de fidelitate, accipiunt præmium simulatæ crudelitatis. Interim puer expositus fame periturus, ploratu alios accivit. Dux quippe in aula clarissimus (Ducem Alemanniæ Ernestum 2dum vocat Crusius) eodem loco errans, expositi infantis audit ejulatum, eundemque invenit, domum portavit. Erat illi sterilis uxor, qua ejusmodi filium sibi optante ait: Quid si natura neget, Deus hunc nobis filium dedisset? Enim verò ait Dux, quid si de tenatum fingas? Placet feminae consilium, intempesta nocte surgit de lecto Dux, nuntiat Ducissam, peperisse, fama volat, fit concursus, gratulatio &c. Nomen filio inditur Henrici. Hic 15tum jam ætatis annum agebat, cum posita prætexta ad paludamentum aptatur. Eo tempore ducem Ravensburgi invisit Imperator, quis sit? Cum indoles, forma, statura &c. oculos ejus rapiebant, dicit Dux ipse esse suum filium, oritur Cæsari suspicio, quo pacto, tam annosæ sterilitatis mater hunc filium peperisset; malo genio semper deteriora suggerente, tum alia ex aliis connectens fictitium esse illum filium censuit; tandem suspicatus est, hunc ipsum esse filium, quem occidi mandavit; metuens ergo sceptro, vel incertæ statuit suspicioni obsequendum, puerumque tollendum: quare laudat puerum, laudatum à parente petit inter aulicos proceres educandum; obtendit Dux teneram ætatem, adhuc exactius addiscendarum literarum necessitatem; sed frustra, itaque urgenti Imperatori traditur adolescens. Aberat tunc Aquisgranum 7. dierum itinere ab Imperatore, eò sua manu Cæsar exarat literas, quibus Imperatrici mandat, ut accepta epistola, latorem ejus illico jubeat interfici. Literas in hunc modum compositas Henrico tradit, portat ille nescius, & exultabundus mortis suæ compendium, properat, plaudit hanc legationem sibi obtigisse. In via aliquatenus divertit ad quemdam sacerdotem (Spirensem Decanum vocant) excipit & tractat perquam humaniter illum sacerdos, & à mensa surgentem, & in Scamno lassitudine victum decumbentem, dormire sinit. è perâ dormientis literæ conspectui sese exeruere, ibi curiositas sacerdotem incendit, sciendi quid novi illis literis portaretur, clam educit illas, legit funestum decretum, lectæ attonito elabuntur è manibus, condolet &c. mox

mox in illis literis, quæ nocuissent, rasit, eorumque loco scitè reposuit. Cum videris hunc puerum o Regina, statim da ei filiam nostram in uxorem, sicut diligis vitam tuam: has sic emendatas literas, scitè iterum clausas, in Juvenis dormientis saccum reposuit. Orto die Henricus gratiis hospiti actis abibat, cui sacerdos iter lætum precatus obsequia obtulit, etiam atque etiam obtestans, ne sui oblivisceretur, si rex fieret: excepit hoc dictum cum risu Henricus tantum joco prolatum. Aquisgrani Imperatrix lectam Epistolam filiae tradit, aulae proceribus & denique Curia ostendit. Respondent omnes, ipsam egregiam juvenis formam, instar Epistolæ esse, verba, mores, gestus, generosæ mentis argumentum præferre; etsi hæc deessent, tamen Cæsaris voluntati tam seriè satisfaciendum esset. Fit extemplo ingens apparatus, & ante solis occasum extemporales nuptiæ.

Postera luce, alteræ à Cæsare adsunt, quibus scire se velle scripsit, num ea, quæ in præcedentibus mandarata facta sint. Rescripsit Imperatrix: difficile quidem sibi accidisse, ut tantis temporis angustiis circumscripta, nuptias filiae cum Henrico adornaret, mandatis tamen Imperatoris ac adeo severæ auctoritati, & se & omnes actutum parendum judicasse. Legit & obstupuit Cæsar, atque illico se in viam dedit, & quam festinantissime Aquisgranum profectus obviam habuit Imperatricem ac Filiam, quæ sponsum, imò jam Generum Imperatori manductum præsentavit. Ibi certamen in pectore Imperatoris extitit, quale nunquam ante in vita sua est expertus, hinc ira, inde clementia, hinc furor, inde ratio, hinc vindicandi libido, inde divinæ Providentiæ modus, colluctabantur. Tremuit ad hunc aspectum juvenis, expalluit recens Nupta consternata & ipsa Imperatrix, omnes se putabant interituros. Vicit tamen ratio, peroravit natura, prævaluit Deus. Mutato itaque vultu Cæsar, jam & omni irâ depulsa Imperatricis novisque Nuptis ardens dixit: Verè Deus Tu terribilis es, & quis resistet tibi? Addidit Imperatrix, unum id me angit & pacem habere non sinit, incerta prolapia origo, si scivero me habere generum stirpis antiquæ, beatam me existimo. Adigitur Dux ipse, eventus prosperitate, adiguntur duo satellites, ad verum sua sponte prodendum: fatentur, quæ egerunt, vocatur è sylva comes, qui cum ipse ad supplicium se citari putavit, filium invenit Cæsaris generum factum. Martinus Crusius in Annali. sueviæ l. 6. par. 2. ex quorundam sententia confirmat, quod Luisius Contarinus scribit, etiam factum Imperii successorem; quod, etsi aliis alium Henricum. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

cum successorem nominantibus non conveniat, tamen aptè potest ad mores trahi. In loco, ubi comes delituit, Monachis extructum templum & Domus, quæ Hirsburgia appellatur, notissimum hodieque in Wirtembergia monasterium. P. Stengel, de Judic. divi. to. I. c. 28.

Circa A. D. 1383. ut refert Ludov. 386. Richeom in Peregr. Lauret C. 145. Histo. Mirabilis, à Majoribus tradita contigit, regnante Dei Pro. in Gallia Carolo III. Maxima pars nobili videntia tatis Gallicæ in Hungaricum regnum illud circa ca. contra irruptiones Turcarum defensione abiit, ptivum inter quos nobilis vegeto corpore, agrè Gallum è obtenta ab uxore discedendi potestate, se Turcia illuc contulerat, divisique annuli partem ab transla. uxore in symbolum accepit, altera medietate eidem relicta, is plurima, & raræ fortitudinis documenta in bello hoc edidit, verum toto ferè exercitu Christiano fuso ab hoste, peccatis Christianorum armato, ille quoque inter cæteros, in Turciam captivus abductus, ibidemque septennium integrum variis molestiis subjacuit, cum frequenter venum iret, & varios fortiretur dominos, qui omnes, uti hominem senem, & inutilem, ac de lytro desperantem, dedignabantur. Evoluta septennio incidit in manus cujusdam crudelis heri, qui videns se spe lucri, quod captivus pro sua redemptione promittebat frustrari, statuit eum ex hac vita tollere, executione cuidam servo demandata, quod nobilis intelligens, constituit se ad mortem parare; sed ad divinum, ubi humanum deficeret, auxilium prius se contulit, commendavitque se S. Juliano, cui semper devotus fuerat, addito voto, se illi sacellum ædificaturum, si ejus precibus, divina ope ex his angustiis eriperetur; quo facto, obdormivit, & post paululum experrectus, cum se putaret adhuc in ergastulo degere, ecce solum catenâ servili, & in medio cujusdam sylvæ se esse deprehendit. Primo aspectu arbitratus est somnium esse, & adhuc pristino se carcere teneri: demum probè in consilium advocatis sensibus, cum celum terramque aspiceret, tandem se precibus Sancti in quoddam Turciæ desertum translatum existimavit. Deinde huc illuc respiciens aliquot puellas pecora pascentes advertit, quas idiote Turcio appellans rogavit, quanam illa sylva esset, illæ putantes hominem loqui Latine vel Anglice dixerunt Gallice, nescire se, quid vellet. Quod cum audiret, cepit multo magis dubitare, ne somniaret. Quarit Gallice, quanam est hæc sylva? Illæ verò Baquerville ajunt, quæ sui juris erat, quam milles venando peragravit, tandem advertit se in Normandia Castello suo proximum esse, M m statim.

statimque eo contendit. Recta jam Castellum petebat, cum maximam Nobilium turbam sensim se eodem conferre vidit. Portarium adiens, se dixit colloquium Dominæ optare, cui Janitor: Quid enim vis? Magni ponderis negotia mihi cum illa communicanda sunt, respondit senex. Et ille: Difficillimum id erit, nam benedictionem matrimonialem jamjam susceptura ad missam se audiendam parat. Stupefactus Dominus, amplius colloquium urfit, agrè retulit postulata ad Dominam Janitor, quæ, ut verè pia Matrona, & studiis eleemosynæ apprime dedita, quæ jam maritum septennio luxerat, omniumque suorum judicio & consilio quasi adaucta ad 2das nuptias pergebat, putans Eremitam eleemosynam petere, præfectum domus jussit largam elargiri, & si quid speciale vellet, id ad se referret. Abiit Oeconomus, ei que coronatum aureum obtulit. Cui senex, Eleemosynam haud peto, sed obsecro, ut Dominam, antequam ad sacrum pergat, alloqui liceat. abiit præfectus, retulit &c. addens: Quis scit, si fortè de morte aut testamento mariti tui Domini nostri aliquid certi apportet? Assentitur, illa descendit, & seorsum juxta fenestram quamdam se collocat. Bonus senex lento gradu incedens, per mediam transit aream, omnibus cum admiratione spectantibus, macilentum, canum, capillo malè pexo, more Turcio, longa lyntesi vestitum. Veniens verò in Matronæ conspectum profundè se prius inclinans, ad eam ait: Domina ex Turcia recens advenio, novi ibi aliquando hominem, qui se Dominum in Baqueville appellabat, vesterque, ut modo intelligo, Maritus, & hujus loci Dominus fuit, enarravitque, quomodo captus, quomodo literas scripsit sed frustra &c. Cui illa: Ah bone vir septimus jam discessus ejus agitur annus, ex quo neque literas neque tantum ullum ab eo accepi, adeoque credimus eum obiisse, si enim scivissemus eum vivere, sumptui in redimendo non parceremus: dictisque lachrymas addidit ac subjunxit. Nihilne præterea de eo habes? Nam sine causa te mihi loqui voluisse minime reor. Respondit ille: Quid si eum tibi exhiberem, putasne, agnosceres? Cumque eam vidisset colorem mutasse familiari alloquio usus, dixit: Amica mea nunquid cognoscis Baqueville maritum tuum, & hoc dimidium annuli nostri amoris mutui symbolum. Ipsa pignus aspiciens, & hominem cominus intuita, agnovit mox vultum, & vocem mariti, tum lacrymabunda eum amplexans exclamat: O Domine ac marite mi, inter hæc decidit in animæ deliquium, quam ipse debilis, ut poterat, sustentabat. Magister aulae cæterique mi-

nistri, qui in altera atrii parte consistebant, nihilque horum audierant visis his amplexibus protinus accurrerunt, Dominumque suum agnoverunt. Nec mora toto castro fama percubuit, tam insperati nuntii, & nuptias non novus sponsus, sed antiquus maritus celebravit. P. Stengel, de Judic. divinis T. 2. c. 28. n. 2.

Ynca Garcillasso de la Vega. l. 1. r. Hist. Peruanæ c. 8. Cum Petrus Serranus non procul à Peruano regno naufragium fecisset, in desertam insulam ejectus, in qua ca naufra-

387. Providentia Dei circa naufragium Serrani. Ynca Garcillasso de la Vega. l. 1. r. Hist. Peruanæ c. 8. Cum Petrus Serranus non procul à Peruano regno naufragium fecisset, in desertam insulam ejectus, in qua ca naufra-

388. Ex Richeomo. Sacerdos quidam cum Providentia Dei in-ret, nivis adauctus necessitate, dum in alpi-

389. Nobilis quidam Germanus A. C. 1627. Romæ perscripsit sub illud tempus non mi-

in Psal. 61. v. 5. Quomodo Providentia Dei mirabiliter senem in navi abreptum, tempestate, & pluribus septimanis in mari jactatum, jejunum ad portum deduxit baptizandum, vide Cornel. à Lap. in Isai. 42. v. 2.

388. Ex Richeomo. Sacerdos quidam cum Providentia Dei in-ret, nivis adauctus necessitate, dum in alpi-

389. Nobilis quidam Germanus A. C. 1627. Romæ perscripsit sub illud tempus non mi-

Beatissima frangat dracones. In civitate Lucernensi apud Helvetios erat quidam viator; hic ingressus rupes, montes, præcipitia ligna suæ arti congrua querens, erravit, noctem ibidem egit. at incipiente crepusculo dum procederet, in specum draconum incidit, votum ad Beatissimam fecit, ab illis illæsus fuit per medium annum cum illis manendo, & eæ loco saluginem per parietes speluncæ defluentem (ut dracones factitare vidit) lambendo vitam sustentavit. Dum verò sol Equatorem attingeret, dum dracones ca-

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asierica.

lorem sentientes evolarent, ille secundi caudâ apprehensâ fortiter manibus, cum eodem simul in aëra evolavit, dimissaque caudâ, ac manumisso dracone, constitit jam securus avolantibus draconibus in terra: posthac ad urbem reversus omnia narravit, ac in honorem liberatricis suæ Beatissimæ casulam ad sacrificii usum comparavit, in qua tota historia artificiosè acu erat depicta, duobus post annis, dum optimam vitam vixisset, mortuus est. Cylatus in Hist. Germ. P. Kircher in mundo subterraneo l. 8. de animalibus. p. 100.

389. Nobilis quidam Germanus A. C. 1627. Romæ perscripsit sub illud tempus non mi-

ra, ipsa carnifici suo viam ad propriam perniciem monstrat. Ventum est ad stabulum; ibi dum sicarius funem implicatori nodo impeditum resolvit, videt femina clavam ligneam, tundendo asino, parieti acclinatam, subitque mentem cogitatio, quid si necem meam antevertam, & homini, qui mihi parat exitum, primo offeram, fas est vim vi repellere, & si mihi non creditur, praestat perire publica autoritate quam crudelitate privata, nec plura deliberans, impetu quodam naturae clavam arripit, nocturnumque latronem fune detrahendo occupatum à tergo adoritur, atque uno ictu in terram prostermit, altero verò fulmine superaddito exanimat; cadaver extra domum tractum in proxima via abjicit. Vix orta luce surgit mulier, creditorem adit, disunctoque duorum aureorum debito maritum carcere liberat: interim occurrunt alii super alios, qui ad visendum cadaver confluerant, nuntiant eadem factam, hominem trucidatum jacere in via, sanguisque è gemina plaga manantis vestigia ad illorum lares tendere. Fatetur uxor marito, se istius facinoris esse authorem; hinc novus metus, novus luctus, sed mox in gaudium transiturus: nam dum undique ad cadaver spectandum accurritur, adfuerunt etiam, qui vultum occisi curiosius contemplantes, deprehenderunt manifestis signis, illum ipsum fuisse facinorosissimum latronem, in cujus proscripti caput 100. aurei à Magistratu erant promissi. Deferunt res ad urbis gubernatorem, inquitur in mulierem, cadis patricem, decernitur eam 100. aureos meruisse, qui proinde illi etiam numerati sunt, iis & debito se se exsolvit, & quod supererat, ad vitae necessaria impendit. Quam verè Deus est qui (Job. 5. v. 15.) *salvum facit egenum à gladio, & de manu violenti pauperem.* P. Stengel to. 3. c. 13. n. 6.

390. Ottho III. Imperator, in tractatione latrunculorum, nulli secundus, provocavit ad hunc lusum Erenfridum comitem Palacae nuptias tinum Rheni, pactique sunt inter se, ut per lusum victus omnia praestare teneretur in gratiam victoris, quaecunque is à victo postulare: Deum suspiravit. Votis annuit Numen, manumque illius ita direxit, ut ter victor evaserit. Admirandus Ottho exclamat: Isti ictus & motus latrunculorum non sunt tui sed divinae Providentiae, quae vult, ut ego adimpleam aliquam petitionem tuam: Pete, quod desideras, inquit Ottho, ego promptus petita adimplebo. Tunc Erenfridus rubore suffusus petiit, ut sibi victori det Imperator in consortem vitae Matildem sororem suam. Ottho primum nimis au-

dax postulatam censuit, ceterum Imperatorii verbi memor postulatis annuit, & Theophaniam Imperatricem matrem suam, & Consiliarios imperii ad ipsum approbandum inflexit. & celebratae sunt nuptiae. Patuit autem non joco, non ludo, sed Dei dispositione id matrimonium fuisse celebratum imo ex eo; quod, cum sponsus hic sponsae suae obtulerit fasciculum florum, quem illa in Ecclesia S. Medardi altari superimposuit, Deus longissimo tempore fasciculum illum florere & viridem conservare fecit, 2do patuit, quod Deus ratificaverit hoc matrimonium, benedixitque illi in prole, quae fuit tres filii & 7. filiae, quarum 6. Deo se in Monasteriis dedicarunt, 7ma fuit Richzza mater Casimiri I. Regis Poloniae. P. Rosignolius ex Daniele Papembrochi.

Machometus Granatae Rex fratrem suum Latrunculum Abulem Hejex ob tentatam ab eo seditionem diu captivum detinuerat, morti vi regnum cinus, ne idem filium expelleret, unum è lucrat, ministris ad sumendum de eo in carcere supplicium mittit. Is eo profectus Abulem latrunculis ludentem invenit, & Regis exposito mandato, ad supplicium sese parare jubet. Abul itaque id saltem impetravit, ut coeptum ludum finire sibi liceret. Vix coeperat, ecce subitus advolat nuntius, dicens Machometum esse mortuum, & in ejus locum ab universo populo Granatensi Abulem Hejex Regem esse electum, Democritus p. 42.

Suantocopius Bohemiae & Moraviae Providentiae Rex ab Arnulpho Imperatore ingenti praetia Dei victus, cum aegre vivus evasisset, tandem ad montis cujusdam pedem, depositis transitoria armis, & relicto equo, loca invia & solitaria petiit, in quibus aliquamdiu vagatus, li ducit ad vitam pomis agrestibus, & radicibus sustentans, tandem ad tres Eremitas pervenit, & ab iis in consortium receptus, reliquum vitae curriculum in summa paupertate transiegit, nec interea cuiquam, quisnam esset, aperuit. Tandem jam morti vicinus socios suos ita affatus dicitur: Bohemiae & Moraviae Rex sum seipotius fui, utramque vitam Regis & privati hominis degustavi, hoc sancte vobis affirmo, nullam regni fortunam eremi tranquillitati praeferebam; quamdiu Deo visum fuit, beate apud vos vixi, at omne illud tempus, quod in regno transegi, mors potius mihi quam vita videtur. Tympius in speculo Principum signo II.

A. D. 518. In suosmet aulicos, quos constantes in fide orthodoxa noverat, veritatem Anastasius Imperator, trucidabat in nocentes

conservat, innocentes. Jamque Justinum & Justinianum extremo afficiendos supplicio carceri mandaverat, cum in somnis hac voce monitus fuit. Nihil mali inferas Justino & Justiniano, ambo enim suo tempore Deo servient, quare aliis occisis illos liberos dimitti praecipit. Aliam item visionem nocturnam habuit idem Anastasius. Vir quidam terribilis librum manu tenens illi apparuit, dixitque: Ecce 14. annos deleo vitae tuae propter malam fidem tuam. Vocavit Proclum ethnicum vatem Anastasius, qui sibi somnium illud exponeret, qui simpliciter dixit brevi eundem moriturum caesarem, ad quod ille exhorruit, nec latus unquam esse potuit. Habuit quoque aliquod vaticinium, se igne periturum, quare plures fontes salientium aquarum in suo extruxit Palatio, minime tamen illi profuere, nam horrendo tonitru fulgoribusque ortis, è cubiculo ad cubiculum ex palatio ad palatium fugitivus, vindictam Dei non effugit, fulmine enim ictus occubuit. Baron.

Providentia Dei circa moribundum. A. D. 1638. In China senex quidam dum praestolatur baptismum, filium morbo lethali prostratum advertit; inclinatusque ad aures moribundi intensa voce inclamat: Tantisper ait, o fili, sustine, crastinum exspecta, aderit nobis Pater (Rudomina Lithinnus vir verè Apostolicus) qui te baptismo expiatum transmittet in vitam immortalem &c. tanquam reviviscens puer ad has voces, omnino genitor, crastinum & Patrem & baptismum ab eo, vitamque beatam praestolabor. Adest postero die Pater, puerum baptizat, & post horam quadrantem oculos claudit puero morienti, P. Bartol. in Historia Asiatica.

Providentia Dei circa puerum naufragum. A. D. 1634. in Chinis fuit Parens & mater, qui tempore famis desperato victu charum filiolum in amnem miserè, ipsique eum secuti praecipites, sed hi fluvio obruti periire, puer innatans aquis receptus, traditus Patribus baptizatus, unice charus eisdem vixit. In his angustiis P. Vagnonius curavit Nosocomium recipiendis infantibus projectis, primam operi suggestit impensam commeatus, quem ad suam & sociorum sustentationem Macao accepit, hinc domum conduxit, in quam 50. statim requisitos infantes intulit, nec diu erant requirendi, mox enim res urbem pervasit, & ultro ad eum certatim ferebantur, mirabantur ethnici charitatem tantam: suppetias etiam sumptu tulere nobiles Christianae matronae, non solum lachrymas ex commiseratione, sed etiam capitis ornamenta, gemmas, in suppetias dabant, P. Bartol. ib.

Circa A. D. 1638. in Chinis P. Fabro Providentiae Provinciae pagos peragranti occurrat Dei currit mulier 115. aetatis suae annos sibi circummotans, quae petiit ab illo moriendi facultatem, haec peracta confessione, ex quo in casam rediit, posttridie mortua est. Idem incidit, dum Jambiensis percurreret pagos, in hominem stomacho tenus immersum aquis languentem, dumque ex comitibus quaerit, quis ille esset, respondent esse insignem multorum criminum reum, iis aquis damnatum, ossa illi prius, obrutis pedibus & cruribus contracta, post semianimum in saxo & amni compositum, famis, doloris incommodis, ac lentae morti exposuerunt. Ad haec Faber in caelum suspiciens, & eam petens à Deo dari sibi animam, a quam intrat, & de Deo, aeterna salute &c. cum illo agit, quae audiens reque fidem sanctam amplexus baptizatus ab illo est, statimque à Fabri discessu mortuus est. P. Bartol. ibid.

Adamannus Abbas apud Surium 9. Jun. 392. c. 24. refert specialem historiam. Ad S. Providentiae Columbam Presbyterum venit quidam pauper, qui uxorem ac parvulos, unde nesciens cibaret, non habebat; Vir beatus petenti miser, miseratus ait: Mille homuncio tolle de sylva contulum vicina, & ad me citius defer, attulit ille materiam, quam Sanctus excipiens in veru exacuit, illudque propria manu benedicens dixit. Hoc veru diligenter custodi, quod, ut credo, nec homini nec pecori nocere poterit, exceptis feris, bestiis & piscibus, & quamdiu talem habueris sudem, nunquam in domo tua cervinae carnis cibatio deerit abundans, quod audiens miser, laetus domum revertitur, veruque in remotis terrae infixio locis, quae sylvestres frequentabant ferae; & vicina transacta nocte mane primo pergit, ac in veru mirae magnitudinis cervum incidisse reperit transmissum, sic qualibet die aut cervum, aut aliquam sylvestrem in illo veru reperiebat bestiam, referta quoque tota de cervinis carnibus domo vicinis superflua vendebat. Uxor tamen ejus imprudens locuta marito: Tolle de terra veru, nam si in eo homines aut etiam pecora perierint, tu & ipse & ego, cum liberis nostris, aut occidemur, aut captivi ducemur. Restitit primò iniqua consulenti uxor, tandem consensit attulitque veru domum, quod dum ibi alicubi collocavit, mox domesticus ejus incidens canis in eo interiit, Ur sit sua postulata uxor apud maritum, proli etiam periculum imprudenter metuens. quare maritus acceptum veru in densioribus infixit dumis, ut putabat, ubi à nullo posset animali offendi, sed postera reversus die capream in eo cecidisse & periisse reperit. M m 3 In-

Inde quoque illud removens in flumine juxta ripam sub aquis abscondit: quod alia revisitans die piscem efocen mirae magnitudinis in eo transfixum reperit, quem vix domum solus reportare poterat. Extrinsecus deinde in superiore domus parte illud infixit, in quo corvus, volatus impetu lapsus disperiit. Tandem fatuae uxoris motus consilio, veru accepit in pluresque concidit partes, ac in ignem coniecit, quare brevi iterum mendicare coactus est, ac serbo deservit vitae suae instrumentum. P. Faber in Fest. S. Annæ.

Providentia Dei in Ostendæ. Narrat Hondius accidisse in obsidione Cum mulier quædam in flumine conservare pannos lavaret tormento bellico occisa to infante est dorsi spinâ sic abruptâ, ut infans vivus & innoxius in arenam deciderit, qui ad Infantem Isabellam delatus ejus jussu & sumptibus educatus est. P. Le Blanc, in Pl. 114. 6.

Providentia Dei melita discalceatus (de quo Frater Josephus specialis à Jesu Maria scribit) solebat in honorem erga liberalem in pauperis in honorem Pueri Jesu, Frater Franciscus à puero Jesu, Car-

melita discalceatus (de quo Frater Josephus specialis à Jesu Maria scribit) solebat in honorem erga liberalem in pauperis in honorem Pueri Jesu, Frater Franciscus, advertit apud rusticum arantem in agro unum bobem præpinguem, quare pro futuro convivio apud eum bovem illum emit, pretium solvit, datâ interim potestate, ut bove uteretur ad præfixum terminum. Abiit Pater, cum rusticus simplicitatem illius irridere, ne quidquam de reducendo in tempore bove uti promiserat cogitare. Venit terminus, desiderabatur bos; jam frater, qui curam culinæ habebat, Franciscum urgebat deesse bovem; jam præcidebantur portiones, interim ipso pervigilio Nativitatis bos præpinguis advenit agnitus à Francisco idem esse, quare jussu illius mactatus, distributus, accurrit anhelus rusticus, conqueritur, sed frustra, tandem culpam suam agnoscit, dicitque hunc bovem, alias mansuetum, illo tamen die, cum prodixisset cum illo in campum, subito complutum versus se propripuisse. Apud quemdam mercatorem Franciscus habebat depositum eleemosynatum, sed cum illas expendisset, apud eundem contraxit debitum mille ducatorum, nec territus hoc debito adhuc majus augebat: facta à quibusdam mercatori reflexio, cur homini non possessionato tantum crederet, unde illi solveret? quare recusavit mutuum mercator Matthæus, Franciscus etiam apud alium Rodericum Nonnez æquè liberaliter,

ac à primo omnia accepit, sed apud Matthæum nihil amplius videbatur in taberna, benedictio Dei subtrahita, nulla prosperitas, nulla in domesticis sanitas, quare iterum ad Franciscum venit, dixitque, ut more solito pro mutuo ad se rediret, se deinceps & sua fore in Pueri Jesu potestate, id ubi factum, & lucrari iterum mercator coepit, & pauperum procurator acceptis largissimis elemosynis intra mensem debitum omne dissolvit, adeo, ut adhuc centum coronatorum Summa superesset, P. Stengel, to. 1. cap. 20.

Sancto Patri nostro Ignatio malevolus 393. quidam atrocem Romæ impegerat calum-Providentiam, quasi Compluti, Venetiis & Par-tia Dei sis de hæresi, aliisque criminibus non so-sanctum lum accusatus, sed etiam publica authori- Ignatium tate condemnatus fuisset, fugâ verò sese eri- à calumpniisset imminenti supplicio. Non satis fuit nia defen- calumniatori id in vulgus sparisse, etiam dit. ad Gubernatorem urbis detulit, idque interposito juramento; Non facile fuisset Ignatio è tam diffitis locis authentica innocentiae suae testimonia conquirere, nisi divina Providentia in tempore subvenisset. Commodissime accidit ipsius Paterna dispositione, ut eodem tempore, quo hæc gerebantur, è prædictis tribus locis, in urbem diversorum suorum negotiorum causâ convenerint iidem judices, qui nuper accusatum ibi Ignatium ab omni suspitione criminis juridicè absolverant. Ergo qui in Hispania, Gallia & Venetiis fuerunt judices, libenter tunc in primo mundi tribunali innocentiae egerunt testes & Ignatius singulari Providentia divina se obligatum intellexit. P. Bartol. in vita l. 6. Stat igitur firmum illud Psalmi. 36. v. 25. Junior fui, etenim senui, & non vidi justum derelictum.

B. Henrico Susoni in quadam Aposto-Providentia Dei lica expeditione, cum nimium festus pro-gredi amplius non posset, suppeditavit dif-fesso vina Providentia mansuetissimum & pul-equum cherrimum equum, qui freno & sela in-suppedi-structus è sylva, cursu ad eum contendit, tat. atque ante virum Dei constitit, quasi invitans ad conscendendum, ubi ad pagum quemdam devotum est, dimisit equum, qui celerrimè se subduxit, nec resciri potuit, cujus fuisset, sic suaviter equitat, quem Dei gratia portat. P. DreWs in Brevi. Ascet. Par. IV. p. 101.

Cum Joannes Parmensis Minister Ge-Providentia Dei à telis muro adamantino descendit. neralis Ord. Min. visitaret ultramontanarum Provincias, contigit, ut brumali tempore, demones mediis in sylvis, nox errabundum oppri-meret, confugit ergo ad preces cum sociis quantur. & ecce audiunt pullari campanam, cujus sonum secuti, pervenerunt ad vicinam quam-

quamdam Abbatiam. Pulsato ostio procurrunt illic quasi è condito Monachi, hospites humanissime excipiunt, ducunt ad ignem, lavant pedes, vestimenta exsiccant, apponunt cenam, omnem denique faciunt commoditatem. Prima vigilia auditâ campanâ, qua Monachi ad laudes divinas convocantur, surrexit Generalis, cum ipsis perrexit ad chorum relictis locis somno oppressis. Et ecce Hebdomadarius non dicto Domine labia mea aperies, ex abrupto incipit, ab illo versu Pl. 35. v. 13. Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem. Chorus respondit: ex eodem Psalmo Expulsi sunt, nec potuerunt stare, quod 2do & tertio iterarunt; suspicatus id, quod erat, Generalis, præcepit in virtute Passionis Christi & nominis ejus, ut edicerent, quinam essent. Respondit, qui Abbatis locum tenebat se esse Angelos tenebrarum missos ex divino præcepto ad preces Matris Dei & illius vexilliferi Patris vestri, ad ministrandum ipsi & sociis ea nocte. His dictis totum evanuit. Generalis autem cum sociis se deprehenderunt in abstrusissimo antro. Vading in Annal. Ord. Min. A. D. 1248. P. DreWs, ibid. p. 102.

394. Providentia Dei vivificat. Parisiis in Bibliotheca S. Genevæ est cubilium repletum variis raritatibus antiquitatis, ubi reperitur aliquod receptaculum literarum hospitalitatis, quas Christiani portabant in via, ut reciperentur à Christianis illius Regionis, in quo receptaculo inscriptæ erant voces: In Deo vivas. Diarium sapientum Gall. 24. Julii. 1692.

Providentia Dei protegit, evadit, inspirat. Ida piissima mulier de Bononia degens in Gallia colludebat cum Filiolis suis, qui se subtus vestem ejus abscondebant, super-venit ex venatione maritus, querit, quid sub vestis lacinia absconditum teneret: Respondit. Hic subtus latent absconditi tres grandes principes. Unus Dux, unus Rex, & unus Comes, quo dicto filios redoperuit: subriit Eustachius ejus Maritus, sed Deus jocum eventum verum reddidit, nam primus ex illis filiis Godefridus creatus fuit Dux di Lorena; 2dus Balduinus evasit Rex Hierosolymitanus. 3tius Eustachius fuit postea Comes Bononiae. P. Rosignol. ex Augustino Olduino Soc. Jesu. Vit. Pontif. in Nicol. V. & Pio. II. & ex Fulgosi. l. 5. c. 3.

Providentia Dei à telis muro adamantino descendit. S. Philemon dum sagittis undique impeteretur, pro Christo, se muro adamantino munitum dixit: orante enim illo, omnia tela irrita concidebant, eodem illaeso. Ann. Cœl. 14. Dec.

Non metuis ferrum, superi te adamante tuentur.
Dive sub invicto tegmine tutus eris

Possumus ex isto pretioso tegmine scire, Vitæ servi, quam pretiosa, Deus.

Andreas Caderius narrat: Dolæ apud Se-Providentiananos, non ita pridem, cum sava pestis tia Dei à grassaretur, rusticum, quodd pestem con- peste mi-traxisset, ab Hero domo exactum, erran-rabiliter tem præ lassitudine, projecisse se sub una liberat, arbore. Ibi cum jaceret, proficiens è vicino sepe anguis, involat in pannum luis pestilentis, quem rusticus collo nudo, tetrum ac diro succo refertum præferebat, exsuggitque penitus abditam luem. Discusso ad eum suctum sopore, rusticus non absque horrore assurgit, miratus se sanum ac peste prorsus liberum, serpentem verò in suis oculis hausti veneni virus non ferentem emori mox conspiciatur. Theoph. Rayn. in Prato spir. §. 3. P. Lohner Bib. to. 3. p. 551.

A. D. 1117. In Italia 40. diebus terraProvidentia Dei motus duravit, in Longabardia plures do-tia Dei mus in ruinam lapsæ, unusque grandis pa-unum præ-gus, in alium locum terræ motu trajectus, aliis con-quod omnes accolæ loci illius spectarunt. servat. Mediolani verò cum Primores sub turri quadam agitabant consilia audita vox quemdam illorum evocans, qui dum moras nocteret, persona etiam quadam apparuit, imperavitque, ut quantocyus exiret ille, quod dum fecit, illicò turris corruit, ac omnes illos obruit: Agnovit verò providentiam circa se Dei ille, qui liber evasit. Baron.

P. Guilelmus vestonius, dum oraret in AProvidentia Dei sum est filium è cœlo instar lucidi radii por-depende-rigi cum hac voce. Hoc ego te filo suspen-mus. sum habeo. è Providentia mea tecum sum ego, nec Te deseram. P. Nadaui in an. Diet. mem. 9. April. S. Felici intra angustias parietum latenti, telas araneæ contra Persecutores struxere. Ann. Cœl. 14. Jan.

Fabula narratur quod fortè sopore retento Aureum, at in somno, reteprehendit opes.
Divina, sed, Dive, manu, pretiosior auro
Per subtile, tibi, vita tenetur, opus.

Joannes Avila sacerdos dum aliquando Non mun-Cordubensibus Ecclesiasticis ostendit exi-di fortuna-guum Bibliorum volumen, quod ei sem-sei Dei per erat ad manus, incidensque in eam Providen-Christi sententiam Matth. 6. v. 33. Quæ-tia fiden-rite ergo primum Regnum Dei & justitiam dum. ejus: & hæc omnia (utique tempora-lia) adjiciuntur vobis. asseruit se ei sententiæ lineolam subduxisse, atque ejus veritatis securum fidentemque Christi promisso nunquam

quam caruisse necessariis subsidiis. Et mihi aliquando dixit (ait P. Lohner tom. 3. p. 540.) si Genuensis Mercator aliquis opulentus idem illi polliceretur, fidemque chirographo firmatam ad manus traderet, se omnibus necessitatibus ejus provisorum, secutum sine dubio fore, neque de re ulla sollicitum, quanto potiori jure aiebat sibi fidendum verbis & promissis Christi, quæ fallere & transire non possunt. Vita, p. 2. §. 3.

Audiant qui idolo fantastica mundi fortune fidunt, eamque adorant derelicto Domino, illud Isaia 65. v. 10. *Et erunt campes in caulas gregum, & vallis Abor in cubile armentorum populo meo, qui requisiverunt me. v. 11. Et vos, qui dereliquistis Dominum, qui obliuistis montem sanctum meum, qui ponitis fortuna mensam, & libatis super eam v. 12. numerabo vos in gladio, & omnes in cade corrueitis.*

§. IV.

De SS. Trinitate.

395. **S**anctissimæ Trinitatis mysterium expressit SS. Trinitatis my-
Christus Matth. 28. v. 19. *Euntes ergo docete omnes Gentes, baptizate eos in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Corn. à Lap. hic. Hinc ex Ecclesiæ traditione con-
expresum stat hanc esse formam baptismi. Ego te ba-
in scriptu-
ptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, in qua fidem SS. Trinitatis & unius
Deitatis dicendo in *Nomine* & non in nomi-
minibus, clarè profitemur. In Nomine enim idem est, quod apellato & invocato nomine & perconsequens divinitate & virtute trium Personarum, quæ sunt in una eademque Deitate, scilicet Patris & Filii & Spiritus Sancti. Hoc significatur in Græco, in *Nomine* hoc est invocando Nomen Patris & Filii & Spiritus Sancti, ut per baptismum animam à peccatis abluat & sanctificet per gratiam. Ita S. Hiero. *Nomen Trinitatis*, ait, *unus Deus est, ut quorum sit una Divinitas, una sit largitio.* Et Euthym. c. 4. *Unum Nomen Trium*, inquit, *denotat unam Sanctam Trinitatis naturam.* Hinc S. Isido. l. 7. Etym. c. 4.

Etymon SS. Trinitatis. Trinitas appellatur, inquit, quod fiat totum unum ex quibusdam tribus quasi Trinitas, ut memoria, intelligentia, & voluntas, in quibus mens habet in se quamdam imaginem Divinæ Trinitatis, nam cum tria sint, unum sunt, Et. S. Bonaventura, in l. Dist. 24. Trinitas dicitur, inquit, quasi ter unitas, vel trium unitas, unde contra Arrianos, Macedonianos, Nestorianos, ali-

osque Hæreticos, liquet Filium esse verum Deum & homoussion Patri æquè ac Spiritum S. uti passim docent S. Athan. Hilari. Augustin. Ambros. & ceteri. Hinc ergo Apostoli acceperunt tubam Evangelii, ait S. Leo Ep. 81. & prædicandi officium. Hinc moraliter discite, Discipuli & Apostoli Christi imò ipsius Christi, opus Divinum esse, docere & convertere omnes gentes etiam rudes, rusticas, & barbaras. Unde S. Greg. hom. 12. in Ezech. Nullum, ait, omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale est zelus animarum. Celebre est illud Magni Dionysii Areopag. omnium Divinorum Divinisum est cooperari Deo in conversione errantium peccatorum. De mittente ad messem vide Lucæ, 10.

Sunt populi fegetes, se inclinando paratæ,
Ut lubeant justas, ad pia lucra, manus,
Non desint, non ergo manus poscentibus arvis,

Ut Dominus fructum noster habere queat.

Qui simul est fundi Dominum, quem sponte redemit

Summis impensis, sanguinis ipse sui.

Dicitis itaque verbis *euntes* &c. clarissimè exprimit Christus mysterium SS. Trinitatis, quod Moyses inveteri testamento obscurè adumbravit, ne Judæi rudes tres Personas crederent tres esse Deos, acita plures Deos more suo crederent. Dicit autem Moyses Deut. 6. v. 4. *Audi Israel, Dominus Deus noster Dominus unus est.* P. Corn. à Lap. hic. Macrobius 1. Saturnal. 23. docet, quod Adad summus erat Assyriorum Deus, cui etiam Deam Atargatim uxorem assignabant. Per Adad solem (quem quia solus & unus est in mundo, qui omnium viventium est causa & quasi Pater Deum esse putaverunt) per Atargatim terram intelligentes, quod ex his duobus omnia procreentur. Ratio, cur Deus unus est. 1. Quia Deus est ens simplicissimus æquè ac abolutissimus, & perfectissimus, ergo unum, si enim essent duo Dii, unus haberet aliquid perfectionis, quod non haberet alius, ac consequenter aliquid perfectionis utriusque deesset, ergo neuter esset, absolute perfectissimus, ergo neuter esset Deus. Deus enim omnium rerum perfectiones in se continet. 2. Quia si essent duo Dii, unus alterius limitaret potestatem, sicut dum duo sunt consules. Deus autem est infinitus, & illimitatus virtutis, qui integrum non divisum imperium habet, ergo unus est, non Duo. 3. Quia si essent duo Dii, haberent duas & diversas voluntates, ergo possent velle contraria, ex quo bellum inter ipsos, & magna perturbatio in orbis regimine conse-

consequeretur. 4. Quia est Monarcha Mundi. Unus ergo Deus, una fides, unum baptismum, quod axioma non tantum est fidelium, sed & infidelium Philosophorum, Oratorum, Poëtarum, Hæreticorum, & Machometanorum, quorum hoc est symbolum. *Non est Deus nisi unus, & Machomet Apostolus ejus.* Ita D. Thomas & Scholastici.

Trinitatis mysterium apud Judæos, & Incarnationis.

Nota. In Hebræo innuitur etiam Mysterium Trinitatis & Incarnationis. sic enim habet. *Audi Israel, Dominus Deus noster, Deus unus est.* Idem innuitur ab Isaia c. 6. 3. ubi se raptum clamat. Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum. quod veteres Rabbini ut R. Simeon Filius Joas sic exponunt. *Sanctus*: inquit, hic est Pater, *Sanctus*, hic est Filius, *Sanctus*, hic est Spiritus Sanctus teste Galatino. l. 2. c. 2. additque eos sanxisse ad minimum bis in die scilicet oriente & occidente sole, tam illa Isaia vel potius Seraphim verba, quam hæc Moysis à quolibet Judæo quotidie recitentur, quod apud eos ad sua usque tempora perseverasse ait. Nimirum ut ita Personarum Trinitatem cum Divinæ essentia unitate profiterentur: nam nomen Deus, ter repetitum, æquè ut Sanctus apud Isaia signum significat tres personas. 2dum verò *To, noster* significat verbum assumpsisse carnem nostram, nobisque natum & nobis datum esse Emmanuel. Qua ratione etiam David dixit Psal. 68. Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus. Ab Hebræis hoc mysterium acceperunt Ægyptii, apud quos hoc Serapidis oraculum ad Thulem Regem extat. apud Suidam in voce Thulis, Primum Deus, deinde verbum, tum Spiritus cum illis, illa autem congenita, & in unum coenuntia.

396. SS. Trinitatis quomodo accommodatur Experi-

Romanorum 11. 36. *Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia: ipsi gloria in sæcula. Amen.* P. Corn. à Lap. hic. Ex ipso scilicet ut primo effectore omnia esse acceperunt. Per ipsum quasi directorem omnia disponuntur, diriguntur, perficiuntur. In ipso, hoc est, ejus virtute omnia conservantur, durant, operantur. Ex Græco, in ipsum omnia respiciunt & tendunt. Nota. licet hæc tria conveniunt Deo, id est, tribus Personis SS. Trinitatis, tamen ut docet S. August. l. 1. Trin. c. 6. & ex eo passim DD. præpositio ex appropriatur Patri, eumque insinuat tanquam primum omnium principium à quo omnia promanant, & à quo omnis potestas, actio & effectio profuit. Per verò appropriatur Filio, quia per significat originem à Patre & sapientiam, per quam facta sunt omnia. In denique appropriatur Spiritui Sancto, utpote cui attribuitur

buitur bonitas, amor, unio. Est enim Spiritus S. amor notionalis Patris & Filii, estque ipse in sanctissima Trinitate quasi finis, à quo ad aliam personam non fit progressus. Denique cum dicitur *ipsi Gloria* significatur unitas Essentia, ut Athan. Hilari. August. Greg. &c. Ex ipso ergo Deo sunt omnia, scilicet, quæ habent verum esse, ait D. Thom. Peccata autem non habent verum esse, sed potius ab eo deficient, unde non sunt ex Deo. Hæc enim est ratio formalis peccati, quod sit defectus à bono, & consequenter ab esse: Quidquid tamen materiae & entitatis est, id totum est ex Deo, ita D. Thom. *Ipsi gloria*. Hinc ex Apostolorum institutione & usu, ut docet Basilus l. de Spiritu S. c. 7. 27. 28. & ex eo Baronius tom. 3. A. C. 325. cepit à tempore Apostolorum hæc doxologia SS. Trinitatis Christianis mente, & ore frequentata. Gloria Patri & Filio & Spiritui S. Cui, ut habet Concilium Valense, c. 5. Concilium Nice-origo. num addidit. Sicut & erat in principio & nunc & semper, & in sæcula sæculorum, Amen. Etiam Psalmis addendi Gloria Patri. &c. fuit mos antiquus etiam ante S. Hieron. uti dixi ex S. Basilio. Quin & Cassian. c. 8. l. 1. testis est suo tempore in occidente post Psalmos quasi ex usu veteri totum populum conclamare solitum: Gloria Patri & Filio, & Spiritui S. Notat. P. Corn. à Lap. in Rom. 8. 34. Dixerat Apostolus v. 26. de Spiritu S. quod adjuvet infirmitatem nostram, & postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Dixerat quoque de Patre v. 32. quod proprium Filium tradiderit pro nobis, supererat ipse Filius, de ipso ergo hic dicit, quod mortuus sit, quodque interpellat pro nobis q. d. Tota ergo SS. Trinitas nos fideles suos impensè amat, fovet, tuetur. Quid ergo timeamus? quem metuamus acculatorem, dum tales habemus Patronos, qui nos, nostraque sedulo curant ac efficiunt, ut nobis omnia cooperentur in bonum.

Joan. 14. 23. Respondit Iesus &, dixit (Judæ Thadæo) si quis diligit me, sermonem meum servabit. & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Corn. à Lap. hic. Hinc discite Deum non tantum dare justo gratiam suam, sed etiam se ipsum, ita, ut realiter Deus Pater, Filius, & Spiritus S. in anima justis, quasi in templo suo inhabitent, eamque sua præsentia ornent, suisque donis cumulent, uti fuse ostendit idem P. Corn. in Osee 1. v. 10. Tropologicè. Venit ad tres animæ potentias, quas ad sui imaginem creavit, ut eas inhabitet, in eisque sui imaginem concupiscentis depravatam reformat, renovet, & perficiat, Patri appropriatur

priatur memoria, quia ipse ex fecunda memoria omnes res concipiens, produxit verbum, genuitque Filium. Filio appropriatur intellectus, quia ipse per intellectionem genitus est quasi verbum mentis, idea, imago, & exemplar rerum omnium. Spiritui S. appropriatur voluntas, quia ipse procedit per actum voluntatis, puta amoris Patris & Filii, quasi utriusque amor & nexus. Pater ergo reformat memoriam, dum ea delet species rerum vanarum, turpium, ac infert species rerum Divinarum, ut non recordetur nisi Dei, ejusque cultus, amoris, pietatis, ceterarumque virtutum. Filius reformat intellectum, ut non cogitet nisi ea, quae sunt salutis & sanctitatis. Spiritus S. reformat voluntatem, ut eadem amet & ambiat Deum. Quo circa anima sancta cogitat jugiter se esse templum SS. Trinitatis juxta illud 2. Corinth. 6. *Vos estis templum Dei vivi*, ergo in conspectu tantae Majestatis digne ambulet, ut ei jugiter serviat fide, spe, charitate.

In veteri templo tria erant vasa, altare ad Deo adolendum, Thimiama, Candelabrum 7. lucernis lucens & mensa panum propositionis. Sit pariter in anima Sancta altare orationis, sanctas laudes & pia desideria ad Deum exhalans. Sit candelabrum 7. domus Spiritus S. praefulgens, sit denique mensa beneficentiae & charitatis. Tunc in illa fiet illud Apoc. 21. 3. *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus*. Vide S. Bernar. Ser. 27. in Cant. ubi docet animam Sanctam esse coelum, in quo coruscat sol charitatis, luna continentiae, & astra cetera virtutum.

397. SS. Trinitatis personae tres Christum in caelo.

1. Joan. 5. 7. *Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in caelo: Pater, verbum, & Spiritus Sanctus: & hi tres unum sunt*. P. Corn. a Lap. hic. *Tres sunt testimonium aquae sanguinis, & Spiritus de Christo allatum* plenius hic S. Joannes explicat & confirmat. Unde *To Quoniam* partim probat id, quod dixit v. 5. scilicet Jesum esse Filium Dei, partim probat id, quod dixit v. 6. scilicet Spiritum testificari, quod Christus est verus Deus. id enim hic confirmat ex eo, quod Spiritus S. sit unus ex tribus testibus, qui in caelo testimonium perhibent Christo. *Tres sunt, qui testimonium in caelo dant* (de caelo) *Pater &c. sunt*. Notat S. Hiero. in Praef. ad Can. Haec ab infidelibus Arrianis (unde & moderni Arriani in Transylvania propter haec verba totam S. Joannis Epistolam rejiciunt) fuisse abrafa a nonnullis Graecis codicibus. Quo circa non legit haec Syrus, Clem. Alex. Beda. Oecum. & nonnulli alii. Jam tamen constanter haec legunt Biblia latina & correctiora Graeca, multique veterum, ut S. Athan. Aug.

Hiero. Cypria. Concilium Lateran. cui interfuerunt Graeci & alii, quos citat Bellar. l. 1. de Christo c. 6. & alii. Certum ergo est haec esse legenda, esseque canonicam scripturam, ac proinde ex iis recte confirmari mysterium SS. Trinitatis & Divinitatis Christi & Spiritus S. contra Arrianos & Macedonianos. Sensus ergo est q. d. omnes tres Personae SS. Trinitatis & in caelo & de caelo tum Angelis tum maxime hominibus (hoc enim intendit hic proprie S. Joan) testimonium perhibent Christo, quod scilicet ille sit verus Messias, Deiique filius, nimirum Pater eum in baptismo & transfiguratione Christi Matth. 3. 17. & c. 17. publice proclamavit. Hic est filius meus dilectus, ipsum audite. Rursum cum super Christum rogantem, ut se clarificaret, e caelo intonuit. *Et clarificavi, & iterum clarificabo*. Joan. 12. v. 28. Similiter & Spiritus S. dum descendit in Christum in specie columbae & effudit sese in Apostolos, ceterosque Christianos in die Pentecostes, idque ex Christi praedictione, promissione, & missione. Unde idem Spiritus S. per ora Apostolorum non aliud fere quam Christum praconizavit. Filius etiam saepissime dixit, docuitque ac miraculis probavit se Messiam & Dei filium, ut patet ex toto Evangelio S. Joannis. Sic pariter tres Christi testes sunt in terra, scilicet Spiritus, aqua, & sanguis, ut sequitur, ideò mutuo inter se consentiunt caeli & terra testes, ac consequenter eis omnimoda fides est adhibenda quasi testibus Divinis omni exceptione majoribus, & quia coelum & terra, totus, inquam, Mundus in hoc Christi testimonio conspirare videatur, alludit S. Joan. ad illud Evangelii sui c. 8. 16. denique tres testes producit, quia scriptum est in ore duorum aut trium testimonium stabit omne verbum. Deuto. 29. 15. *Et hi tres unum sunt*, uti natura, essentia Divina, ita pariter intellectu, locutione & testimonio de Christo: haec enim omnia in SS. Trinitate essentialiter unum, idemque sunt. Ethym. Panophaeo p. 1. tit. T. p. 143. Pro tres legit tria indeque ostendit tres personas in Divinis revera esse tria personae, sed unum essentialiter. Idem multis ante Joannem saeculis dicit Serapius, qui Aegypti Regi nomine Thuli postulanti, quis eo fortior esset, respondit: Principio Deus, tum sermo, & Spiritus illis. Additur aequiva haec sunt & tendentia in unum. Plura vide apud Corn. a Lap. in 1. Joan. 5. v. 3.

Idem. P. Corn. expendens illud Acto. 2. v. 4. *repleti sunt omnes Spiritu S.* Quares. Spiritus Quis, & qualis, & quantus est Spiritus S. Sanctus? & dico 1. Spiritus S. vocatur tertia Persona SS. Trinitatis, quam spirant & producant spirando Pater & Filius. Sicut homo spiran-

spirando producit flatum, ita Pater per filium producit Spiritum S. ipse ergo est Spiritus & Anhelitus Patris & Filii. Aut potius sicut anima ex intellectione rei amabilis spirat & producit ejusdem amorem. Ita Pater per verbum spirat Spiritum S. ergo Spiritus Sanctus est, & dicitur amor, est & dicitur amor castus, & Sanctus, spiratus & productus a Patre & Filio, amor enim est quasi Spiritus, quem expirat affectus. Unde & apud amantes homines languent.

De SS.

Trinitate quomodo Pater generat filium, & Pater & Filius producant Spiritum S.

Hinc de sapientia, cujus fons est Spiritus S. ait sapiens c. 7. 25. *Vapor est enim virtutis Dei, & emanatio quadam est claritatis omnipotentis Dei sincera*. Nota. hic Spiritus non est extrinsecus Deo, ab eoque emissus & effatus, sed intrinsecus & substantialis: est enim hic Spiritus non creatura, sed verè & proprie Deus, & tertia Persona SS. Trinitatis in eadem numero Deitate cum Patre & filio subsistens, ab illisque ab aeterno naturali emanatione spiratus, & productus, ideòque utrique consubstantialis, coaeternus & per omnia aequalis. Dico 2. sicut filius procedit ab intellectu & intellectione Patris, qua se Pater intelligit & comprehendit, quasi hujus intellectionis terminus adaequatus, & verbum consubstantiale, ideòque genitus & Filius, sic Spiritus S. procedit a voluntate & dilectione, qua se invicem Pater & Filius infinite diligunt, quasi hujus dilectionis terminus adaequatus & amor substantialis, ideòque Spiritus S. spiratus non genitus. Est communis haec est sententia Patrum. Pater & Filius diligendo se invicem producant Spiritum S. ait Franc. Suarez de Deo trino & uno l. 11. c. 2. Spiritus Sanctus ergo ex vi processionis suae est amor notionalis primus, & increatus, immensus, Divinus, & ipse Deus, ac proinde hunc amorem nobis communicat, dum se ipsum cum charitate creata, quam nobis infundit, nobis communicat juxta illud Apostoli. Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis*. Hic verum est illud Philosophi. Deus est circulus, qui incipiens in se desinit in se ipsum. Incipiens enim in Patre generare filium desinit in Spiritum S. qui idem est cum Patre & Filio. Deus enim charitas est, qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. 1. Joan. 4. 16. Deus ergo charitas est ei, cui charus ante omnia est Deus. Hinc S. August. l. 6. de Trin. c. 5. Spiritum S. vocat unitatem, charitatem & sanctitatem Patris & Filii. Et S. Bernar. Sermon. de Pent. ait. Spiritum S. procedere tanquam firmissimum & indissolubile vinculum Trinitatis. Hinc Dico 3. Spiritus S. est primum & increatum donum Patris & Filii, in quo suam essentialiter

am cum omnibus Divinis attributis ei donarunt, ut eandem nobis donare & communicare possit. Ita S. Aug. l. 4. de Trin. c. 2. *Spiritus S. ait. donum Dei esse, est ex Patre. (Filiòque) procedere*. Idem l. 5. c. 15. quia, ait, Spiritus sic ab aeterno procedebat, ut posset donari, jam donum erat, antequam esset, cui donaretur. Aliter enim intelligitur, cum dicitur donum, aliter cum dicitur donatum, nam donum potest esse, & antequam detur, donatum autem nisi datum fuerit, nullo modo potest dici donatum. Vide D. Tho. & Scholasticos 1. p. q. 38. Audi S. Basilium l. 5. contra Eunomium sub finem. *Spiritus, inquit, imago filii, dictus est & Dei Spiritus & verbum spiritus oris, & bonus spiritus, & rectus & principalis, & Spiritus potentia & Dominus & Deus, dictus est Dei Spiritus, sicut etiam ipsum verbum*. Ubi nota Spiritus S. improprie per catachresin Spiritum dici imaginem & verbum, quia scilicet Patri & Filio procedit, est similis, licet ex vi processionis suae formaliter non procedat ut similis, hoc enim est proprium generationis, ni Filii, qui proinde solus proprie est imago & verbum Patris, ac proinde ejus character, splendor, & pulchritudo. Pulchritudo enim nihil est aliud nisi summi boni splendor in verbo ac per verbum in creaturis refulgens.

Dico 4. re ipsa & physice nobis donati personam Spiritus S. cum gratia ac charitate, Spiritus S. consequenter quoque Patrem & Filium. Id realiter, patet ex Joan. 14. 23. *Si quis diligit me, physice in sermonem meum servabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem daturimus apud eum faciemus*. Ergo mansio Dei & scilicet des, Templum, ac Thronus Dei & SS. Trinitatis est anima justae, ac proinde proprie magisque intimè est in ea praesens Deus, quam est in rebus creatis per essentialiter, praesentiam, & potentiam: imò si per impossibile Deus non esset in anima per essentialiter, praesentiam & potentiam, per justitiam & gratiam inciperet ibi esse realiter praesens, inquit Suarez loco mox citando: sicut incipit esse corpus Christi sub speciebus panis per verba consecrationis, & sicut Deitas verbi coepit esse praesens humanitati Christi, cum eam sibi hypostaticè univit; adeò, ut si ante non fuisset in ea praesens, per hanc unionem hypostaticam coepisset in ea realiter existere & esse praesens, coepit enim ibi esse praesens hypostaticè, id est personaliter, sic & hic. Est enim hic summa Dei unio inter Deum, & animam Sanctam, qua nulla creatura purè potest dari major. Nam ut ait S. Petrus, per eam sumus consortes Divinae naturae, sicut ergo Beatis realiter est praesens Deus, cum iis suam praesentiam ostendit, eamque

fruendam & possidendam communicat, sic & est in anima sancta, ac proinde mox in ea suam gratiam, charitatem, aliaque dona Divina diffundit, & communicat, uti sol, ubi oritur, mox suam lucem, radios & colorem spargit. Posita ergo ultima dispositione ad iustitiam v. g. contritione, statim subintrat in animam Deus & SS. Trinitas, ac deinde eidem suam charitatem & gratiam communicat, hoc significat *To mansionem* apud eum faciemus. Ita S. Bonav. in 1. Dist. 14. Sotus. D. Tho. 1. p. q. 43. ar. 3. & 6. Grego. de valentia, Valquez & fusé Fran. Suarez l. 12. de Deo trino & uno c. 5. ubi & aliam rationem moralem adjungit, scilicet hanc: Plena, inquit, amicitia exigit praesentiam amici, iustitia autem & charitas est amicitia Dei plena, ergo Deus animae Sanctae quasi amico suo est praesens, in eaque habitat quasi in Templo suo; ut anima eum praesentem colat, amet, & veneretur. Quocirca S. Basil. homil. de S. Spiritu. qui quasi anima illos vivificat, & agit ad omne bonum. Dico 5. Omnibus quidem iustis dari Spiritum S. sed tamen non dici mitti ad quemlibet, nisi quando proficit in aliquem novum actum, vel novum statum gratiae, ut puta, cum aliquis proficit in gratiam miraculorum aut Prophetiae, vel in hoc, quod ex fervore charitatis exponit se Martyrio, aut abrenuntiat his, quae possidet, aut quodcunque opus arduum aggreditur, ait D. Tho. 1. p. q. 43. ar. 6. ad 2. sic in Pentecoste missus est ad Apostolos, quia contulit illis excellentiam Divinorum donorum omnium. Idem significat *To repleti sunt*, ita nimirum, ut eum, quo pleni erant, quasi superfluentem in alios effunderent. Praclare Richardus de S. Victore de missione Spiritus Sancti tres in eo gradus ponit & distinguit, nimirum S. Spiritus infusionem, Diffusionem, & effusionem. Infusio est, cum suam gratiam animae infundit, etiamsi eam non impleat, & sicut dum vinum vasi infunditur usque ad vasis dimidium. diffusio, quando per totam animam diffunditur, ita, ut nullam ejus partem vacuum relinquat. Effusio, quando ita illam replet, ut superfluat, eamque in alios diffundat. Et sic Apostoli hic aliaque fideles in actis dicuntur repleti Spiritu S. Invocemus ergo hunc S. Spiritum, dicamusque cum Poeta Christiano imò cum S. Ecclesia. *Aura potens amor omnipotens spirabile numen* amborum (Patris & Filii) communi amor coeli aurea flamma, Sancte veni Sanctis accendi ardoribus orbem. O Divum flamen nostris te mentibus affa. Spiritus Sanctus vocatur Spiritus non solum ratione & modi procedendi, quia scilicet spiratus ut Spiritus, sed etiam ratione efficaciae & efficientiae, essentiae, quia subtilis

Infusio
diffusio &
effusio Spi-
ritus S.
quid?

Cur vo-
catur Spi-
ritus, S.

est, penetrans, efficax ut Spiritus. Additur *Sanctus*, quia purissimus & Sanctissimus est, omnisque sanctitatis creatae fons & causa.

Corn. à Lap. in Luc. 2. v. 35. Spiritus S. dicitur in scriptura adventare in ali-Spiritus S. quem non tantum per gratiam gratum fo- quomodo ventem sed etiam per gratiam gratis datam in homi- v. g. per prophetiam uti hic dicitur esse in nes adve- Simeone sic c. 1. v. 35. dicitur Spiritus S. niat. superventurus in B. Virginem, ut concipiat Filium, fiatque Mater Dei, quae est gratia data. Joan. 3. v. 8. *Spiritus ubi vult spirat: & vocem ejus audis, sed nescis, unde veniat, aut quò vadat; sic est omnis, qui natus est ex Spi- Spiritu*. Corn. à Lap. hic. Ludit Christus ana- ubi vult ritum. Corn. à Lap. hic. Ludit Christus ana- ubi vult logicè in voce *Spiritus*, prius enim per Spi- spirat quomodo? ritum accipit ventum, deinde accipit isolum Spiritum S. quia ventus index est & symbolum Spiritus Sancti, ut patet actorum. 21. ubi Spiritus S. per speciem venti valde descendit in Apostolos. S. Aug. Nazian. S. Ambros. Grego. & alii, quos citat & sequitur Toletus, per Spiritum accipiunt Spiritum S. q. d. Spiritus S. ubi vult, spirat, & quibus vult, aspirat suos fidei poenitentiae & gratiae impulsus, & vocem ejus audis per praedicationem meam, meorumque praedicatorum, ait S. Aug. Beda. Ruper. aut vocem, id est, ejus efficaciam & effectum sentis, ait Ammon. *sed nescis, unde veniat, aut quò vadat* q. d. Nescis quomodo in hominem introeat, & quomodo redeat, ait Alcuinus & Beda. quia natura invisibilis est. Rursum nescis, quomodo credentes ad fidem introducat, & quomodo fideles ad spem, charitatem, aliasque virtutes, ait Ammon. Ad haec nescis, quomodo homines in Filios Dei generet & ad Regnum Dei conducit Denique nescis, quomodo animam hominis immutet, renovet, sanctificet, nescis, ad quantam perfectionem ducat nascentem ex se, ait Glossa. &c. Tropologicè hinc discere cuilibet ambiendos, consulendos, & sequendos Spiritus S. instinctus Unde Aristoteles l. 7. Moralium. *Hic, inquit, qui moventur per instinctum Divinum, non expedit consiliari secundum rationem humanam, sed quod sequantur interiorem instinctum; quia moventur à meliori principio.* Melius S. Tho. 1. 2. q. 68. ar. 2. ad 3. Ille ait, cujus scientiae & potestati omnia subsunt, sua monitione à stultitia & ignorantia, & hebetudine & duritia & ceteris hujusmodi tutos nos reddit, quando per ipsius dona ejus instinctum sequimur perfecte. Rursum S. Greg. l. 2. Dial. c. 21. Prophetiae Spiritus, inquit, Prophetarum mentes non semper irradiat, quia, sicut de Spiritu S. scriptum est, *ubi vult, spirat*. Probat id exemplo Nathan. 2. Reg. 7. & Elisei 4. Regum 4.

Joan.

Joan. 4. 14. *Aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aqua salientis in vitam aeternam.* Hoc est paradoxum Christi, ut cum aqua defiliat deorsum, hic ejus fons exiliat sursum: magnus hic & mirus saltus & immensa vis Spiritus S. quae terrea & plumbea corda facit exilire è terra in caelum, è gratia ad gloriam, è carne ad spiritum, à tempore ad aeternitatem, à daemone ad Deum. Fidelibus ergo dicitur *sursum corda*. atque hoc certum est signum inhabitantis gratiae & Spiritus S. si mente in caelis versemur, si caelestia loquamur, & operemur, dicamusque cum Paulo, Nostra conversatio in caelis est. Phil. 3. Hac de causa Christus de caelo in terram defiliat, ut nos è terra exilire faceret in caelum juxta illud: Ecce iste venit saliens in montibus transiliens colles, Cant. 2. 8. Ita saliebat in caelum S. Maria Ogniacensis, quae cum Christo, Beatissima, S. Joanne, Angelis, Apostolis conversabatur, adeoque singulos habitu, & voce dignoscebat, uti nos vicinos dignoscimus. Ita Card. de Vitruv. in vita l. 2. P. Cornelius hic.

401.
S. Spiritus
Magister
rium effi-
cax,

Ubi Deus est Magister, ibi citò discitur, quòd docetur, ait S. Leo Serm. de Pent. Audi S. August. in Ep. 1. S. Joan. 11. 3. *Sonus verborum nostrorum aures percutit, Magister intus est.* Et mox: *Omnibus locutus sum, sed quibus unctio illa intus non loquitur, quos Spiritus S. non docet, indocti redeunt.* Magisteria forissecus adjutoria sunt quadam, & admonitiones, cathedram in caelo habet, qui corda docet. P. Corn. à Lap. in illa verba Joan. 6. 45. Et erunt omnes docibiles Dei. S. Antonius Episcopus primus literas Spiritu S. Magistro didicit. Ann. coelest. 12. Febr.

O dilecte Deo, tantò erudiente Magistro, Grandia doctrinae sunt documenta tuae, Quidni concipias, digito monstrante Paternae Dextrae, doctrinae quae tibi dona dedit.

Cur Spi-
ritus S. da-
ritus post
mortem
Christi?

Joan. 7. 39. *Nondum enim erat Spiritus datus, quia Iesus nondum erat glorificatus.* Quaes, Cur ante ascensionem Christi Spiritus S. non fuit datus visibiliter & copiose uti post eam in Pentecoste? R. S. Leo Serm. 2. de Pent. ut haec donatio & effusio Spiritus S. cognosceretur esse fructus Passionis Christi, ejusque ascensionis, sive triumphi. Solent enim Reges, cum regnum ineunt, vel triumphum de victis hostibus agunt, aurum & argentum copiose in populum spargere, publicae laetitiae & gratulationis causa. Sic Christus regnum caeleste iniens, ibique triumphans mox in Pentecoste in suos fideles copiam gratiarum ef-

fudit, juxta illud Actor. 2. 33. *Dextera igitur Dei exaltatus, & promissione Spiritus S. accepta à Patre, effudit hunc, quem vos videtis & auditis.* Unde rectè S. Leo l. c. *Domini ascensio*, inquit, *dandi Spiritus erat ratio.* Tunc ergo flumina gratiarum in fideles non paucos imò plurimos de caelo fluxerunt, imò pluerunt. Inde enim manarunt tot millia Martyrum, Virginum, Pontificum, &c. P. Corn. à Lap. hic.

Joan. 14. 16. *Ego rogabo Patrem, & Spiritus S. alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum.* Alium Paraclitum P. Paraclitus, Corn. hic. Alium scilicet à me: hinc patet, quòd Christus quoque fuerit Apostolorum, aliorumque fidelium Paraclitus, id est, imò, Advocatus, Intercessor, Orator, juxta illud Pauli: *Advocatum habemus &c.* 1. Exhortator, Incitator, Impulsor, ut veritit Syrus, sed abiens Christus alium misit Paraclitum, scilicet Spiritum S. qui in his tribus Christo successit. Ipse enim imò est Advocatus fidelium, quia *postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*. Rom. 8. 26. Spiritus S. ergo est Exhortator & Consolator, quae duo maxime spectat Christus. Spiritus S. est Adhortator, Excitator, Impulsor, quia Apostolos excitabat ad ardua pro Deo capeffenda opera. 2do. Consolator, quia eos in adversis, ærumnis &c. consolabatur & roborabat. Et maneat vobiscum in aeternum. Ex hac promissione Christi fit, ut Spiritus S. semper maneat in Eccle- Spiritus S. fia, ac fidelibus assistat, ut Paraclitus, id manet in est, Consolator in afflictionibus, & Impulsor ad quaelibet etiam heroica virtutum opem in Eccle- ra. v. 17. *Spiritum veritatis*. Planissime Spiritus S. est Spiritus veritatis, quia omnis est Spiritus S. veritatis auctor, ac solus purae & integre quomodo veritatis est Doctor & Largitor, qui docet Spiritus nos omnes veritates ad salutem necessarias, veritatis, liberatque ab omnibus erroribus. Sic enim explicat Christus dicens c. 16. *Cum autem venerit ille Spiritus, Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* (Sic Isa. 11. 2. Idem Spiritus vocatur sapientiae, consilii, pietatis, fortitudinis, quia nobis inspirat has virtutes) omnem, inquam, veritatem, sed maxime Evangelicam. Spiritus ergo veritatis opponitur spiritui mundi, qui mendax est, errans & fallax. Unde subdit Christus, *quem mundus non potest accipere.* Hinc S. Aug. de gratia novi testamenti docet Spiritum S. esse animam Ecclesiae, Spiritus S. ait, est Patris & Filii amor, & connexio, ad ipsum pertinet societas, qua efficimur unum, corpus hominis multis constat membris, & vegetat omnia membra &c. ita Spiritus S. membra corporis Christi, quod est Ecclesia, continet & vegetat. *Quem mundus non potest accipere.* Mundus, id est, homines

cut enim aqua in baptismo corpus tangens cor abluit, ut ait S. August. omnēque peccatum ab eo extergit, ita Spiritus S. in Pentecoste cor, mentēque Apostolorum ab omni peccato, vitio & cupiditate terrena abluit & expurgavit.

Spiritus S. elogia.

Act. 2. 2. *Factus est repente de caelo sonus, tanquam adveniens Spiritus vehementis, & replevit totam domum, ubi erant sedentes.* S. Chrysost. Hom. 2. *Spiritus S. lugentium consolatio, mastrudinis depositio, mentis requies, sapientia communicatio, prudentia inventio, praescientia illustratio.* Hoc Propheta illustrantur, Reges inunguntur, Sacerdotes ordinantur, Doctores declarantur, Ecclesia sanctificantur &c. Spiritus vehementis Graece violenti. Hic ergo Spiritus non fuit Spiritus S. sed ventus vehemens, representans vehementiam, efficaciam, & impetum Spiritus S. adveniens in Apostolos, quo eos facturus erat efficaces, validos ad subjugandum totum orbem.

Ventus Hierosolymis representat Spiritum S.

Spiritus S. in variis signis apparuit.

Nota. Spiritus S. variē in variis figuris pro varietate operationum & significationum apparuit. Nam primò apparuit in Christi baptismo in specie columbae ad significandam innocentiam & fecunditatem bonorum operum, quae Christo & baptizatis facienda suggerit. 2do. in transfiguratione apparuit tanquam nubes resplendens, ad significandam pluviam doctrinae, quam tradit, & protectionem fidelium. 3. in cenaculo à Christo fuit datus tanquam aspiratio ad significandam spiritualem vitam. Unde discipulis insufflans Christus dixit: *Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata, remittentur eis.* Joan. 20. v. 22. & 23. 4. in Pentecoste datus est in specie tum ignis, quia instar ignis mentes illustrat, illuminat, accendit, & ad res coelestes elevat, tum Spiritus vehementis ad significandam efficaciam Prædicationis Apostolorum, eis inditam à Spiritu S. Ita S. Tho. 1. p. q. 41. art. 7. ad 6. Moraliter S. Chrysost. de Spiritu S. in fine to 3. *Da mihi, ait, navim vacuum, gubernatorem, nautas, funes, anchoras, omnia disposita, & nusquam esse spiritum venti: nonne tardat omnis, quantuscunque est apparatus, si desit operatio spiritus? Ita fieri solet, licet sit ampla sermonis suppellex, & mens profunda, & eloquentia, & intelligentia, si non adsit spiritus, qui vim suppediat, otiosa sunt omnia. Et replevit (Spiritus venti non ventus) totam domum, ut significaret incolas domus implendos Spiritu S. v. 3. Et apparuerunt illis dispersitae linguae tanquam ignis, seditque supra singulos eos.* Dispersitae, id est, distributae per singulos, ita ut suam quisque haberet particularem linguam capiti suo insidentem li-

Sine Spiritu S. inefficacia omnia humana opera.

Linguae igneae dispersitae significant Spiritum S. ejusque dona.

cet integram, & indivisam, uti communiter pictores eos depingunt. Multi tamen probabiliter censent, linguas singulas propriè fuisse dispersitas, id est, disiectas, ita, ut scitili forma apparuerint, quam ita possumus concipere, ut imaginemur singulis linguis incubuisse plures partiales linguas, quae tamen infernè in unam quasi radicem coalescerent, ita ut infernè videretur esse una lingua, de qua dicitur: *seditque supra singulos eorum.* quae exurgens in plures linguas quasi culmos & calamos sese dispersit & divideret. Unde Ecclesia in Missa Pentecostes infra actionem dicit, linguas hasce fuisse innumeras. Ignis enim, cujus speciem habebant haec linguae, ob suam agilitatem & volubilitatem in varias partes quasi linguas facile sese dividit & dispersit. Ratio est: quia haec linguae significabant Spiritum S. incumbentem Apostolis, eisque indentem omnium linguarum, tot gentium, ad quas ituri erant, cognitionem. Multae ergo linguae multiplices gentium linguas (quas Apostolis indebat Spiritus S.) representabat. Addit S. Cypri. Ser. de Spiritu S. hac multiplicitate linguarum significari multipliciter donorum, quam cuique juxta illud 1. Cor. 12. 4. *Divisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus.*

Nota. Voluit Spiritus S. hoc visibili signo se quasi visibilem exhibere & visibiliter illabi Apostolis. Causam dat Nazian. ejusque interpret Nicetas. *Nam, inquit, cum Filius corpore visibili nobiscum consuetudinem habuisset, par erat, ut Spiritus quoque corporatiter appareret. Sicut ergo Christus incarnatus est, ut nos doceret ore proprio viam veritatis, ita post Christum quasi incarnatus est Spiritus S. in linguis igneis, ut illis imbueret Apostolos & fideles.* Plura Cornel. hic.

Quæres. Cur specie linguae Apostolis insedit Spiritus S. ? R. 1mo. quia Apostolos hic constituat Prædicatores Evangelii, prædicationis autem instrumentum est lingua. Per linguas ergo accipiebant donum linguarum. Ubi nota donum linguarum complecti 1. ipsam cognitionem vocum variarum. 2. significationem earundem. 3. habitationem potentiarum motivarum, & organorum ad voces rectè, promptè &c. formandas. Adde 4. cum linguis inditam fuisse Apostolis perfectam sapientiam & cognitionem rerum fidei, & sublimium Mysteriorum, ad quæ prædicandum destinebantur, idque significabatur per linguas. 2da causa est, quia, ut ait S. Greg. hom. 30. in Evan. habet cognitionem maximam lingua cum verbo. Sicut enim verbum mentis producit vocem linguæ, sic à verbo spiratur & producit Spiritus S. Ita Nazian.

Digestio prima in ore.

Nazian. orat. 44. de Pente. per linguam censet significari cognationem & vinculum, quod est inter Filium & Spiritum S. 3tia sicut lingua discernit sapes, & distinguit dulce ab amaro &c. Ita Spiritus S. mentem illuminans facit eam distinguere res coelestes & æternas à terrenis & caducis, ut illas eligamus, has contemnamus. 4ta. quia lingua multum juvat ad digestionem; nam cum dentibus cibum dividit, masticat & quasi in chylum vertit. Unde Physici docent primam digestionem fieri in ore, 2dam in stomacho, ac proinde sanum, & perutile esse, ut cibis benè masticetur prius in ore, antequam in stomachum trajiciatur. Ita Spiritus S. facit, ut per meditationem quasi linguam nominemus, & masticemus verba Dei, & ita ea in mentem trajiciamus, nobisque incorporemus. 5ta. quia lingua est homini membrum vel utilissimum, vel maxime noxium; nam ut dicitur Prov. 18. *Mors & vita in manu lingua* & S. Jacobus c. 3. 8. *Inquietum malum* &c. quare opus est Spiritu S. qui linguam domet, regat, sanctificet. Juxta illud Prov. 16. *Homini est animam præparare, & Domini gubernare linguam.* Spiritus S. enim docet pauca loqui cum discretione, & multa operari cum fervore, ac jugiter laudare Deum, in hoc enim perfectio vitæ spiritualis consistit.

Quæres 2. Cur linguae hæc fuere igneae? Resp. 1mo. quia Deus, ac præsertim Spiritus S. est amor subtilissimus, efficacissimus, potentissimus, agillimus. Ergo Symbolum ejus est ignis juxta Deut. 4. 24. *Deustus ignis consumens est.* Rursum sicut lex vetus data fuit in monte Sinai per ignem. Exod. 19. 16. Ita decebat novam dari. 2do. quia sicut Spiritus auctoravit Prophetas per ignem, ita multò magis decebat, ut auctoraret & Apostolos. De Prophetis liquet Isa. 6. 6. ubi tacta labia Prophetæ carbone ignito. De Elia Eccl. 48. 1. *Surrexit Elias quasi ignis, &c.* Quo circa Christus idipsum prædixit, Luc. 12. 49. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut accendatur.* Hinc & Spiritus S. representatus fuit in columna ignis & nubis Exo. 13. 21. 3tio. ut significaret legem Christi, quam mox promulgaturus erat, esse legem ignis, id est, charitatis & zeli. Juxta illud Deut. 33. 2. *In dextera ejus ignea lex.* 4to. ut significaret effectum, quem Spiritus S. operaturus erat in animis Apostolorum, cæterorumque Fidelium, scilicet quod in illis timorem, torporem, concupiscentias & vitia consumeret. Hic ignis ait S. Chrys. hom. 4. mundi peccata quasi Sylvam exussit. 5to. Cyril. Hierosol. ignis, ait, portendit tribulationem magnam & multiplicem, quam passuri erant Apostoli & Fideles, sed superaturi per ignem amoris Divini, quem idcirco hic eis indidit Spiritus S. 6to. ignis significat acre examen R. P. Kviakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

& lumen, quod menti suggerit Spiritus S. qui, ut ait S. Bern. serm. 2. de Pent. nec minimam paleam intra cordis, quod possidet, habitaculum patitur residere, sed statim igne subtilissimæ circumspectionis exurit. Denique S. August. serm. 185. de temp. *Ipse Spiritus S. inquit, Apostolos suos viva lucis fonte perfudit, ut ipsi postmodum universum mundum tanquam 12. radii ac totidem lampades veritatis illuminent.* Plura Cornel. hic.

Epigrammata de Missionē & Donis Spiritus sancti.

I.

Dum gemitus inter sacros ex tædia mille
Arens disponit se duodena cohors,
Explicata diu per tot suspiria, corda,
Ignis conlumens urit amore Deus.

II.

Quid, petis, ignitæ linguae ceu signa loquuntur?
Ignem in Divorum cordibus esse probant.
Quem nutrit Divinus amor: pro cordis habetur
Flammigeri in Divis, indice lingua micans.

III.

Nunquam in terreno sic est Deus orbe locutus,
Quam dum in tot linguis Spiritus unus adest.
Multiplices linguae haud teris prodesse valent,
Has nisi de caelo Spiritus unus agat.

IV.

Maxima cur, Quæris, cupiat nunc lumina Virgo.
Summa inter summum sidera fidus erat.
Ut majora, magis replentur solis ab igne
Sidera, sic magis hoc fidus adimplet amor.

Act. 2. 14. *Et repleti sunt omnes Spiritu S. & ceperunt loqui variis linguis, prout Spiritus S. dabat eloqui illis.* Qui antea habebant Incarnationis acceptionis acceperunt gratiam, quisque sci. Spiritus S. licet pro suo tum officio & gradu, tum dispositione & capacitate. Capacitas autem ad recipiendum dona majora est major dispositio & preparatio; ut major humilitas, majus eorum

406.

Analogia

rum desiderium, spes, oratio &c. Præclare S. August. ser. 185. de temp. *Ecce iterum humanis Divina miscetur, id est, Vicarius Successor Redemptoris, ut beneficia, qua Salvator inchoavit, peculiari Spiritus S. virtute consummet, & quod ille redemit, ipse sanctificet, quod ille acquisivit, iste custodiat.* Ubi Nota. S. August. Spiritum S. vocat Vicarium, id est, Successorem Christi. Spiritus S. enim voluit descendere in mundum, ut imitaretur Verbi, puta Christi descensum, ejusque acta & cæpta impleret. Quocirca descensus Spiritus S. in Apostolos similis fuit descensui Christi in mundum, puta Incarnationis. 1mo. quoad substantiam, sicut enim Verbi substantia descendit in carnem, sic Spiritus S. substantialiter descendit in Apostolos. 2do. quoad modum. Sicut enim modus Incarnationis fuit unio Hypostatica, sic Hypostasis Spiritus S. unita fuit Apostolis modo quodam simili. Unde sicut Verbum in carne fuit, sicut ignis in carbone, ideoque illud carboni ignito assimilant. S. Cyril. Damasc. & alii. Ita pariter Spiritus S. fuit quasi ignis insidens Apostolis. Ignis enim quoad splendorem representat Verbum, quod est sapientia, lux & splendor Patris, ignis vero quoad calorem representat Spiritum S. qui est calor, id est, amor Patris & Filii. Linguae vero representabant carnem, quæ sunt pars carnis nobilissima, ac connexionem habent cum pulmone & corde, ex quo omnis Spiritus, sanguis & vita carnis oritur. 3tio. quoad causam, tam enim descensus Spiritus S. quam Christi causa fuit amor immensus & Divinus, quo ipse quasi Deus & summum bonum cupivit hominibus benefacere, illis se summo modo adeoque substantialiter & personaliter communicare & donare. 4to. quoad proprietates, sicut enim humanæ naturæ proprietates in Christo attribuantur Deo & Verbo, & vice versa per communicationem idiomatum, qua Deus dicitur natus, elusisse, fuisse, passus, mortuus &c. Quia scilicet humana natura, quam assumpsit, nata fuit &c. Ac vicissim hic homo dicitur esse Deus omnipotens, immortalis, æternus. Quia scilicet persona Verbi, cui juncta est humanitas, est Deus omnipotens, immortalis, æternus &c. Ita pariter est quædam communicatio idiomatum inter Spiritum S. & Apostolos, per quam Apostoli dicuntur effecti Divini, spirituales, sancti ob Spiritum Divinum & sanctum, quem receperunt. Ac vicissim Spiritus S. dicitur Apostolus, multilinguis, Propheticus, Doctor, Prædicator, quia tales effecit Apostolos, adeoque per eorum ora & linguas locutus, docuit, & prædicavit. 5to. quoad fructus & effectus, sicut enim Verbum Incarnatum purgavit nos à peccatis, illuminavit & gratiam donavit, perfecit, beavit, & ad gloriam æternam perduxit. Ita pariter

Communicatio
idioma-
tum in
Divinis.

purgat, illuminat, perficit, beat nos Spiritus S. Plura Corn. à Lap. hic.

Act. 2. 15. *Non enim, sicut vos astimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia.* Ter-
tia ab ortu solis Judæis erat dies 12, horarum, descendit
quas in 4. partes dividebant, nimirum 1mam, in Apost.
3tiam, 6tam, 9nam. Cuique ternas horas, hora 9.
assignantes, in Meridie erat 6ta, quæ teste
Plutarcho apud omnes ferè gentes solet esse
tempus & hora prandii. Hinc patet Spiritum
S. descendisse in Apostolos tempore ma-
tutino, puta hora ab ortu solis tertia. Idque
1mo. quia eo tempore homines post som-
num vigiles, & ante cibum jejuni, solent esse
aptiores ad recipiendos Dei illapsus. 2do.
quia ob eandem causam etiam auditores ap-
tiores erant ad hoc mysterium percipiendum.
3tio. illa hora apud Judæos erat orationi des-
tinata, ait Beda, uti & nunc est apud Chri-
stianos; quocirca hac hora solent celebrari
Missæ. 4to. quia hora 3tia, scilicet finiente
crucifixus est Christus, ait S. Marcus c. 15.
25. qui proinde eadem hora implevit, quod
in vita promissit, & in cruce promeruit scilicet
missionem Spiritus S. ait S. Cyril. can.
17. Symbolicè Hugo, Hora, ait, tertia sig-
nificat dari Orbi tertiam legem: Prima enim
fuit lex naturæ, 2da Moysis, 3tia Christi.
Cornel. à Lap. hic.

Act. 9. 20. *Et continuè in synagoga prædicabat Iesum, quoniam hic est filius Dei.* Hinc
patet Paulum illo triduo, quo cæcus mansit
Damasci, à Christo fuisse edoctum, & acce-
pisse sapientiam insulam & intelligentiam
Scripturarum de Christo; illic enim cœpit
illum prædicare, & cum Judæis doctissimis
disputare, eosque vincere. Hæc enim est vis
& energia Spiritus S. de qua præclare S. Greg.
hom. 30. in Evang. *Ecce apertis, inquit, oculis*
fide, David, Amos, Daniele, Petrum,
Paulum, Matthæum intueor, & S. iste Spi-
ritus quantus sit artifex, considerare volo, sed
in ipsa mea consideratione deficio. Implet
namque Citharedum puerum (puta Davi-
dem) & Psalmistam facit. Implet pastorem
Armentariorum Sycomoros vellicantem &
Prophetam facit, implet abstinentem pue-
rum, & Judicem senium facit. Implet pesca-
torem & prædicatorem facit, implet persecu-
torem & Doctorem Gentium facit. Implet
Publicanum & Evangelistam facit. O qualis
artifex iste est Spiritus, nulla ad docendum
mora agit, in omne, quod voluerit; mox
enim, ut tetigerit mentem, docet, solumque
tetigisse, docuisse est. P. Cornel. hic.

Rom. 5. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis.* Non so-
dibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis. Hinc
patet in justificatione non tantum gra-
tiam Spiritus S. sed & ipsum Spiritum S. quasi & Spiritu
pri-

S. nobis
infundi-
tur.

primum Dei donum nobis dari, non solum
enim Spiritus S. inhabitat, licet enim antea
in anima ipse fuerit per essentiam, potentiam,
præsentiam, datur tamen rursum animæ, dum
illa justificatur, ut sit in ea novo modo scilicet
quasi in templo suo, eamque per charitatem
sanctificet, faciatque participem sui amoris,
est enim ipse primus, & increatus Amor.
P. Cornel. hic.

408.
Spiritus
timoris
quis?

Adoptio
gratiæ &
collatio
cur ap-
proprie-
tur Spiritui
S.

Rom. 8. 15. *Non enim accepistis Spiritum
servitutis iterum in timore, sed accepistis Spi-
ritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Ab-
ba (Pater).* Quæres. Quis sit hic Spiritus timo-
ris? Est lex, ait S. August. 2do. & planius est
Spiritus S. inquit Anselmus, qui Judæis de-
dit legem timoris quasi servis, nobis autem
dat Spiritum Amoris, gratiam & veniam
quasi filiis. 3tio. & planissime, spiritus timo-
ris est spiritus servilis, quem acceperunt
Judæi, ut quasi servi legi obedirent. Spiritum
adoptionis, id est, charitatem & gratiam Spi-
ritus S. vel potius ipsummet Spiritum S. per
quem adoptati sumus in filios Dei. In quo.
Per quem Spiritum clamamus non voce sed
filiali fiducia Abba, id est, Pater. Nota hic
gratiam & adoptionem, ejusque operationes
& affectus, licet communes sint SS. Trinitati,
appropriari tamen Spiritui S. quia Spiritus
S. procedit per voluntatem & amorem,
ac primus & notionalis amor est: alioqui re-
ipla, sicut seipsum, & communicat justis Spi-
ritus S. sic & Pater & Filius, eosque SS. Trini-
tas sibi in filios adoptat, in iisque habitat.
Hoc est enim, quod dicitur Joannis. 14. 23.
Ad eum veniemus & mansionem apud eum faci-
ciemus.

Testimo-
nium Spi-
ritus S. de
nobis
quale?

V. 16. *Ipse enim Spiritus testimonium red-
dit Spiritui nostro, quod sumus Filii Dei.* Spi-
ritus S. ait S. Bernar. Sermon. 2. in Pent. *Donat*
anima 1. pignus salutis, scilicet testimonium, quod
filius Dei sit. 2. Robur vitæ, ut in laboribus, vi-
giliis & in omnibus observantiis delectabiliter pro-
cedas. 3. Scientia lumen, ut cum omnia bene-
feceris, te servum inutilem putes, & quidquid in
Te boni inveneris, illi tribuas, à quo omne bonum
est. Nota hoc testimonium Spiritus S. non
esse certum certitudine fidei, ut volunt hære-
tici, hoc enim damnat Concil. Trid. & Apost.
1. Cor. 4. Nec etiam certum est certitudine
infallibili, ut volunt Catharini, & Cajeta-
nus, sed tantum certum est certitudine con-
jecturali, quæ tamen certitudo cum sanctitate
crescit, adeo, ut Andr. Viega, & eos secutus
Pererius, putent aliquos viros valde sanctos,
sine speciali Dei revelatione, ex signis & effe-
ctibus Spiritus S. quos valde crebros & cla-
beant per-ros, & efficaces in se experiuntur, habere
certitudinem, non quidem infallibilem, ita
ut ausint dicere se esse in gratia Dei, sed talem
& tantam, quæ omnem metum & formidi-
R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Asctica,

Quantam
certitudi-
nem ha-
beant per-
fectiores
de sua sa-
lute.

nem oppositi excludat, non solum ab affectu
& fiducia, sed etiam ab effectu & persuasio-
ne, ita, ut tales tam certò sciant se esse in gratia
Dei, quam certò scimus & credimus Constan-
tinopolim esse ex eo, quod passim omnes di-
cunt illam Urbem esse & existere. Dices. Te-
stimonium hoc est à Spiritu S. ergo est omni-
nò certum. Resp. In se quidem est certum,
in nobis tamen non esse certum; quia non su-
mus certi omnino illud esse à Spiritu S. non
autem à diabolo. Unde 1. Joan. 4. 1. dicitur:
Probate Spiritus, si ex Deo sint. Experientia
enim docet, plurimos hic falli, nam Hæretici
omnes jactant Spiritum S. qui tamen con-
traria docent & credunt, nec tamen Spiritus
sanctus contraria præsertim erronea & hæreti-
ca docet, vel inspirat. Apostolus ergo hic
per hoc testimonium Spiritus sancti non vult
inducere fidem specialem justitiæ, cujusque fi-
delis, sed tantum vult corroborare spem no-
stram: spes autem non exigit sui objecti ple-
nam certitudinem, sed potius cum incerti-
tudine & timore illud amittendi conjuncta
est. P. Cornel. hic.

Quæres. Quodnam est hoc testimo-
nium? Inter alios optimè respondet sanctus Testimo-
nium Spi-
Chrysostomus & Toletus, Testimonium hoc
est clamorem, de quo locutus est Apostolus
v. præcedente, dum enim clamamus filiali
affectu Abba, Pater, per Spiritum sanctum
ipse clamor noster est Spiritus sanctus Auctor
hujus clamoris, nobiscum testatur, ut habet
Græcus, Spiritui, id est, menti nostræ nos
esse Filios Dei, maxime si accedat pia vita,
mundi contemptus, Cælestium desiderium,
innocentia, pax conscientie, libenter audire
de Deo & cogitare, rebusque salutis, zelus
Honoris Dei, & salutis animarum, pro Deo
multa pati, ac præsertim sicut Cajetanus so-
lenter annotavit, quis in se hæc duo sentiat,
1mo. amorem Dei ad promptè obediendum
Spiritui sancti. 2do. continuam Dei guber-
nationem quasi paternam, qua se ad bona
opera dirigat & à peccatis gravioribus custo-
diat. Addit. 3tio. S. Gregor. 1. 1. Dial. 1.
humilitatem, si illa cum aliis virtutibus jun-
gatur. Addit. 4to. S. Basilii, odium
ingens peccati, ac zelum ad illud in se & in
aliis extripandum. Ex hisce signis & testi-
monii oritur in anima nostra certitudo con-
jecturalis justitiæ, & sanctitatis nostræ, quæ
nobis sufficere debet, nec alia querenda est:
Deus enim vult spem nostram mixtam esse
formidine, nosque sollicitos ac suspensos te-
nere, ut securitate non torpescamus, sed cum
metu & tremore vigilanter & studiosè no-
stram salutem operemur. Unde pulchrè S.
Greg. Ep. 186. quæ est l. 6. 22. Ad Grego-
rium Cubicularium Augustæ, petentem sibi
dari plenam certitudinem (qualem pollicen-
tur Novantes nostri) & revelationem de re-
mil.

Certitudo
conjectu-
ralis justi-
tiæ & san-
ctitatis
cur nobis
sufficere
debeat?

missione peccatorum suorum, ita rescribit: *Quod verò dulcedo tua in suis Epistolis subjunxit, importunam se mihi existere quosque scribam mihi esse revelatum, quia peccata tua, dimissa sunt, rem difficilem, etiam & inutilem postulaisti. Difficilem quidem, quia indignus sum, cui revelatio debeat fieri, inutilem verò, quia securus de peccatis tuis fieri non debes, nisi cum jam in die vita tua ultimo plangere eadem peccata tua minime valebis. Quæ dies quosque veniat suspecta semper, ac semper trepida, meruere culpas debes, atque eas quotidianis sletibus levare.* Deinde id ipsum S. Pauli exemplo confirmat dicens: *Certe Paulus Apostolus jam ad tertium Cælum ascenderat, in paradysum quoque ductus fuerat, arcana verba audierat, quæ homini loqui non licet, & tamen adhuc trepidans dicebat: castiga corpus meum & in servitutem subicio, ne forte aliis prædicans ipse reprobus efficiar. Adhuc timet, qui jam ad Cælum ducitur & jam timere non vult, qui adhuc in terra conversatur?* Deinde causam hujus incertitudinis addit dum ait. *Perpente ductissima filia; quia mater negligentia solet esse securitas: habere ergo in hac vita non debes securitatem, per quam negligens reddaris. Scriptum est enim: Beatus vir qui semper est pavidus. Et rursum scriptum est: Servite Domino in timore &c.*

410. Rom. 8. 26. *Similiter autem & Spiritus S. adjuvat infirmitatem nostram: nam quid oremus, operatur sicut oportet, nescimus, sed ipse Spiritus postulat in nobis pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Quæritur gemitum, hic, quo pertinet similiter. Resp. pertinet ad robur, auxilium & scientiam bene orandi. omnes effectus & dona Spiritus sancti, quæ toto hoc capite recensuit Apostolus. Jam ulterius dicit, quod præterea Spiritus sanctus adjuvet nostram infirmitatem, quam patimur, q. d. Dixi hæc tunc Spiritum sanctum varia in nobis operari, ac præsertim facere, ut gemamus, & suspiremus ad gloriam cœlestem. Jam dico eundem Spiritum sicut jam dicta in nobis operatur, ita similiter in nobis operari robur & auxilium, quo adjuvet infirmitatem nostram. Rursum To & hic idem est quod præter vel in super q. d. Spiritus sanctus præter gemitum, spem & patientiam, quæ in nobis operatur, in super etiam adjuvat in hoc gemitu infirmitatem nostram, ut scilicet magna alacritate & fortitudine toleremus infirmitates animæ & corporis, vitæque hujus corruptibilis, propter quas gemimus & suspiramus ad Cælum, utque eas constanter superemus maxime per orationem, docet enim nos Spiritus Sanctus quid orare, & à quibus infirmitatibus liberari, à quibus non liberari, sed in illis confortari petere & orare debeamus.

Spiritus S. Quæres. Quomodo Spiritus sanctus quomodo postulet pro nobis? Resp. genuine ait P. Corn. postulat Spiritus Sanctus postulat, id est, desideria amicorum suorum, eorumque gemitus inenarra-

biles in confessione SS. Trinitatis quasi *Paracletus*, id est, advocatus noster exponit, magna instantia, magno pondere & magna auctoritate. Ita Nazian. ora. 2. de fidel. D. Tho. 3. p. q. 21. ar. 4. Exponit autem Spiritus sanctus hæc vota, & hos gemitus nostros SS. Trinitati, hoc ipso, quo illa per intellectionem Divinam cognoscit, & intellectu ea proloquitur cum affectu & amore coram Sanctissima Trinitate. Licet enim intellectio hæc & locutio essentialis sit, & tribus personis communis, attribuitur tamen, cum nuda est vel sola, vel Spiritus S. cum jungitur amor, & ex eo promanat, uti hic fit.

Charitas enim, amor, & gratia attribuantur Spiritui S. uti sapientia attribuitur Filio, potentia Patri. Vide S. Tho. & DD. 1. p. q. 37. & 38. *Gemitibus inenarrabilibus.* Varii variè explicant, propriè & gemini hi gemitus, quos in nobis excitat & excitatos proponit SS. Trinitati ipse Spiritus S. dicuntur inenarrabiles, quia major est affectus interior charitatis, suscitans illos gemitus omnino externo sermone; ideo, ut cum viri sancti effari & sæpè eloqui non possint, maxime dum cœlestem gloriam ejusque perfectissimam pacem flagrantissimo gemitu desiderant. Sic Apostolus tædio exilii. 1. Rom. 7. 24. *In felix ego homo, qui me liberabit de corpore mortis hujus, & ex desiderio cœli.* Philip. 1. 23. *desiderium habens cupio dissolvi, & esse cum Christo.* Ex dictis patet hos gemitus inenarrabiles in nobis esse subjectivè, in Spiritu S. verò esse eos partim effectivè, quia eos efficit in nobis, partim objectivè, quia eos ipse sibi totique SS. Trinitati objicit & proponit, dum postulat pro nobis. Rursum ex hoc loco discendum & efficaciam orationis, non in verbis, sed gemitu, affectu, desiderio, orationibus jaculatoriis, & suspiriis ignitis consistere. P. Cornel. hic.

Ephes. 4. 30. *Nolite contristare Spiritum S. Dei: in quo signati estis in die redemptionis.* Nolite contristare, id est, nolite offendere Spiritum S. verbis obscenis & quovis peccato, ait Hieron. Notat P. Corn. In Spiritum S. non cadit tristitia, ira, aut ulla passio, dicitur tamen contristari, dum offenditur, cum se & suam gratiam ab anima subtrahit, dum punnit turpia & mala loquentem vel agentem. Homo ergo obscenus, quantum est ex sua parte, contristat Spiritum S. quia dat causam quæ nota est contristare, quæque ex se contristat Angelos & sanctos, quod autem Spiritum S. non contristet, non est ex defectu causæ sed ex perfectione Spiritus S. qui imperturbabilis est. Ita Theoph. & alii. *In quo signati estis in die redemptionis*, id est, in die, quo baptizati estis, baptismo enim facti estis participes redemptionis Christi, illòque die

gemitibus inenarrabilibus,

redempti estis à servitute peccati & diaboli: Oecumen & Adamus,

411. Spiritus S. non eodem modo dictavit omni nem scripturam. 2. Timot. 3. 16. *Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad erudiendum in justitia.* Elegantiùs Græcè dicitur S. Scriptura à Deo inspirata q. d. non suo instinctu judicii, uti prophani Philosophi & Historici sua conscripserunt, sed Spiritu S. inspirati locuti sunt & scripserunt sancti Dei homines. 2. Petri 1. Notat hinc, P. Corn. S. scriptura dicitur verbum Dei, & Spiritus S. Prophetæ verò & alii Scriptores Hagiographi vocantur calami & instrumenta S. Spiritus inspirantis & dictantis S. scripturam. Nota 2. Spiritum S. non eodem modo dictasse omnes sacras literas: Nam legem & Prophetas ad verbum revelavit, & dictavit Moyse & Prophetis. Historias verò & morales exhortationes, quas ante vel visu vel auditu, vel lectione, vel meditatione didicerant ipsi scriptores Hagiographi, non fuit necesse inspirari aut dictari à Spiritu S. utpote cum ipsas scirent & callerent ipsi scriptores sic. S. Joan. c. 19. 35. dicit se scribere, quæ vidit. S. Lucas verò c. 1. 2. dicit se scribere Evangelium, quod audivit, & traditione accepit ab Apostolis. Dicitur tamen Spiritus S. illam eis dictasse. 1. quia scribentibus adstitit, ne vel in puncto à veritate aberrerent. 2. quia eos excitavit & suggestit Spiritus S. ut hæc potius scriberent quàm illa. Conceptum ergo & memoriam eorum, quæ scribant, non eis ingessit Spiritu S. sed inspiravit, ut hunc potius conceptum quàm illum scriberent. 3. quia omnes illorum conceptus & sententias ordinavit, direxitque & digessit Spiritus S. Hoc enim est propriè librum aliquem concinnare, & conscribere, & hæc ratione propriè sacrorum librorum author dicitur esse Spiritus S. Et hoc est, quod S. Grego. in præfa. in Job. c. 2. ipsum Job sua gesta non sua sed altiore Spiritu S. manu, sensu, & ductu scripsisse, ideoque de iis, non quasi de suis, sed quasi de alienis gestis loquitur. Not. 3. Ex eo, quod à Deo inspirata sunt S. literæ, colligit S. Chryl. eas profundos & Divinos habere sensus, ac proinde eas non cuiusvis esse obvias & claras sed arcana multa continere. Et profundum, in quo magna aquarum copia latet. in qua & agnus (humilis) natet & elephas (superbus) mergatur, inquit S. Gregorius. Ep. ad Leandrum.

Ad Gal. 5. 22. *Fructus autem Spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, longanimitas.* Opponit operibus carnis, id est, concupiscentiæ fructus, id est, opera Spiritus, quæ scilicet à Spiritu gratiæ procedunt, quæque Spiritus S. per suam gratiam in ho-

bis parit & producit, ut iis Dei regnum mereamur & consequamur, à quo opera carnis suos operantes excludunt. Nota hos fructus esse habitus vel potius actus (fructus enim actum & opus significat) diversissimos variarum vel virtutum, vel proprietatum & effectuum, quos virtutes in anima pariunt, uti est gaudium, pax &c. 2do. non omnes fructus Spiritus hic numerantur, (omnes enim virtutes sunt fructus Spiritus, & gratiæ ipsius Spiritus S.) sed tantum ne aliqui, vulgò magis conspicui & operibus carnis oppositi. Unde 3tio. Notat Ansel. & Theophil. primum fructum Spiritus poni charitatem: quia primus & nobilissimus Charitas est, ac ceterorum Parens, reliqui eum sequentes, charitatis sunt fructus. *Gaudium*, quod oritur ex conscientia serena, purgata à peccatis & animi perturbationibus. *Secura enim mens est quasi jube convivium.* Et Cypria. voluptatem vicisse voluptas est maxima, neque enim ulla major est victoria quàm quæ à cupiditatibus refertur. Econtrario fructus carnis est tristitia, dolor. S. Chrysost. hom. 13. in Acta Apostolorum. Impura voluptas similis est voluptati, qua afficiuntur scabiosi, cum se scalpunt, huic enim voluptati, quæ brevis est, succedit longior dolor & molestia. *Pax*, in qua Pax tranquilla mens nullis passionibus perturbatur, ait Hieron. Hæc pax tantum est bonum, ut exuperet omnem sensum, ait Apost. Phil. 4. 7. *Patientia*, ut pacem habeas & cum Patientia aliis serves, patientia est opus, & ut adversa quævis & maxime mores aliorum tibi difformes, fastuosos, cholericos &c. patienter feras. *Benignitas*, suavis & benignus affectus, ut in loquendo vel respondendo, benefaciendo benignum te ostendas, potest enim quis esse beneficus, & bonus, qui tamen non sit benignus, cujus modus agendi rudior, asperior &c. contra quæ militat benignitas, & naturam & conversationem flectat ad comitatem, civilitatem, hæc magnus est indicium sanctitatis & Spiritus Sancti, qui suavis est &c. *Bonitas* est bonus & benevolus animus ad benefaciendum proximo: bonitas ergo idem est, quod beneficentia, quam Zeno ita definit, ait Hieron. *Bonitas est virtus, quæ prodest &c.* Si vis habere Spiritum Christi, benefac, omnibus, nemini malefac.

v. 23. *Mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas.* Adversus hujusmodi non est lex. *Mansuetudo*. *Mansuetus*: ait Ansel. dicitur quasi manu assuetus, tractabilis, ductibilis, flexibilis tractari, duci, pati, facere, ferre assuetus. Opponitur iræ & animositati, quæ nihil vult pati, nullius jugum aut mores ferre, sed statim sese vindicare imò pro verbis verbera reddere. *Fides* est virtus

Theologica, ait Hiero. quæ hæresi opponitur, qua credimus omnia &c. 2do. & aptius Ansel. *Fides*, inquit, *est fidelitas & veracitas in promissis*, quæ opponitur fraudi & mendacio. Spiritus enim Sanctus, ut dicitur sapientia 7. 23. *est stabilis, certus, securus*, 3tio. non improbabili credulitas dici potest, quia facile quis & simpliciter proximo credit, non suspicatur fallere. Sic enim 1.

Modestia. Cor. 3. Charitas omnia credit &c. *Modestia* virtus est, quæ modum ponit, & moderatur omnes actiones exteriores, scilicet incessum, vestitum, sermonem, risum, lulum, actum hominem exterius recte componit, provenitque ex interna mentis & passionum moderatione. Nam, ut ait Ambros. Off. 18. *Ex actibus exterioribus homo cordis nostri absconditus aut levior, aut iactantior, aut turbidior, aut gravior, aut constantior & purior & maturior asimatur.* Et Eccl. 19. 27. *Amittit corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enuntiant de eo.* **Continentia** à nimio cibo & potu, id est, temperantia, ut vertit Vatablus. 2do. ut Ansel. continentia à venere & libidine. 3tio. & melius continentia juxta Aristot. generalis est virtus aut potius complexio virtutum, qua continens vitiorum omnes illecebras, & tentationes frænat & cohibet. Nota. Græca hic & alibi decurtata sunt, in Græco enim deest *patientia, modestia castitas. Adversus hujusmodi non est lex*, nulla est lex, quæ hos fructus Spiritus, & eorum observatores arguat, condemnet.

412. Hæbr. 8. 10. *Quia hoc est testamentum, quod disponam Domui Israel post dies illos, dicit Dominus: Dabo leges meas in mentes eorum, & in corde eorum superscribam eas, & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum.* Notand. cum Comm. sicut vetus testamentum in monte Sinai, ita novum in Sion in Pentecoste promulgatum est, in veteri lex scripta in tabulis lapideis, in novo in tabulis cordis, quia per Christum gratia & charitas diffusa est in cordibus nostris, id est, in libera voluntate nostra, per gratiam prævenientem, comitantem, & sanctificantem. Non ergo tollitur hic liberum arbitrium, ut vult Calvinus, sed omnino præsupponitur in voluntate libera, & quia fædus hoc, uti & quodvis aliud requirit conditionem ex parte nostra, scilicet, ut obediamus Deo vocanti, & gratiæ ejus cooperemur, justitiam sectemur, & in ea perseveremus, si hereditatem cœli adipisci volumus. *Dabo leges*, quas novo suo testamento promissit nobis Deus est Spiritus S. & lex gratiæ & charitatis, menti aspirata & inscripta. Unde S. Aug. de Spiritu & cit c. 21. *Qua, ait, sunt alia leges à Deo scripta in cordibus, nisi ipsa præsentia Spiritus S.* Contram fædere ve-

teri res scripta in tabulis non erat res pro-Spiritus S. missa, sed conditio fœderis. Nota, licet S. improprie Basil. putet etiam Spiritum S. dici posse potest dici verbum, tamen id improprie dicitur P. verbum. Cornel. in Joan. 1. v. 1.

1. Joan. 4. v. 7. *Charissimi, diligamus nos invicem: quia charitas ex Deo est.* Corn. à Lap. hic. Nota charitas ex Deo est. 1mo. Quia charitas essentialis increata promanant naturaliter ex ipsa essentia Divina, sicut calor ab igne imò charitas est ipsa essentia Divina. 2do. quia charitas notionalis est Spiritus S. hic enim quasi amor notionalis procedit ex Patre & Filio per actum amoris, quo se invicem infinito amore diligunt. Ita hunc locum intelligit Hugo & Magist. Senten. in 1. Dist. 31. 3tio. Charitas creata est ex Deo, quia est bonum summum & nobilissimum Dei, juxta illud Rom. 9. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris* &c. non quasi charitas, qua diligimus Deum, sit ipse Deus, qui est charitas increata, charitatem creatam, qua eum diligamus, inspiret & in nobis accendat, sicut lumen illuminans producit lumen illuminatum, ait S. August. 12. Confes. 15. & hoc proprie intendit hic S. Joan. quo tacite simul significat hoc donum non esse nostrarum virium sed assidua prece postulandum à Deo, ait S. Aug. de gratia & libero arbitrio c. 12.

2. Petr. 1. 4. *Per quem (Christum) maxima & pretiosa nobis promissa donavit: ut per hac efficiamini Divina consortes natura.* Ex communicatione ipsiusmet personæ Spiritus S. & Divinitatis sequitur animæ summæ cum eo elevatio, & quasi Deificatio, ac consequenter adoptio perfectissima & Divinissima, & scilicet non tantum per gratiam, sed & per substantiam Divinam. Unde S. Basil. hom. de Spiritu S. ait Sanctos propter inhabitantem Spiritum S. esse Deos, dictum enim est illis à Deo. *Ego dixi: Dii estis & filii excelsi omnes.* Indeque probat Spiritum S. esse Deum. *Necesse est enim, inquit, Divinum esse Spiritum & ex Deo esse, qui Dii Divinitatis est causa.* Jam sicut prioris adoptionis, quæ fit per gratiam, causa formalis est ipsa gratia, ita hujus 2dæ adoptionis, quæ fit per communicationem ipsius Spiritus S. causa formalis est ipse Spiritus S. animam justii inhabitans, medium verò dispositio & vinculum est ipsa gratia. Sicut unio hypostatica est medium & vinculum, quo humanitas unitur Verbo, sed hac dissimilitudine, quod hoc vinculum in Christo non sit aliqua qualitas, sed modus duntaxat substantialis, hic verò in adoptione nostra sit qualitas & forma realis, puta, charitas, & gratia, quæ natura sua poscit hanc personalem Spiritus Sancti communica-

Spiritus S. est amor notionalis.

Spiritus S. charitatem nostram creatam accendit.

Spiritus S. quomodo communitur animæ eamque elevat.

cationem, eamque secum affert descendere descendente ipso Spiritu Sancto, quod sanè mirè ejus in homines familiaritatem & benevolentiam demonstrat, ideòque jugi laude, meditatione & gratiarum actione. Quocirca gratia sanctificans est quasi causa formalis hujus communicationis Spiritus Sancti, quia illum poscit, illique indivulsè conjungitur, sicut calor in igne est quasi causa formalis splendoris, qui ex eo resultat. Et sic gratia justificans est causa formalis, uti justificationis nostræ & adoptionis omniæque complectitur & secum adducit. Plura Cor. hic.

Spiritus S. Licentioso cuidam Juveni ægrotanti lethaliter apparuit Deus in forma majestuosius viri dicens: Pater sum sed te filii habet pecum degenerem abscio. 2da. nocte Chri- catori de- itus Dominus cruentatus cum insignibus passionis dicens Jesus sum servator olim tuus, nunc Judex, simul manum pectori immisit, & sanguine è vulnere desumpto eundem in vultum ægri jaciens dixit: erubescite, inquit, vel sic, & tesseram damnationis cape. Sub hæc æger in desperationem abiit. At erexit miserum Frater, & ut noxis expiatis ad amorem Spiritum S. se verteret, suavit. 3tia. igitur nocte apparuit illi Spiritus Sanctus, in persona pleni authoritate viri placidi (qualem humero insidens columba probabat; qualem S. Bernard. Serm. 1. in Pentecost. describit, dulcissimum quiddam in Deo est Spiritus Sanctus, benignitas Dei & idem ipse Deus.) scelerum veniam & mortem felicem denuntiavit. P. Engelgra. die 1. Pentec.

413. **SS. Trinitatis professio libera à periculo.** Tradit Raderus tempore Mauritiæ Cæsaris Constantinopoli, magus quidam bonum quendam puerum conduxit, ut illum pessima arte imbueret, & diabolo dedicaret: horum nescius puer servit illi, & ecce quadam die ante occasum conscendit equum, similiter puerum alterum equum conscendere iussit, ignotis itaque viis pervenerunt ad quoddam palatium, in illo humaniter excepti. Domino pueri curulis proposita ad sedendum, puer ad obsequia Domini stabat, de quo interrogavit dæmon, hic autem quis est, respondit, fore illum servum interrogantis. At nequaquam inquit puer, famulus sum Dei omnipotentis Patris & filii & Spiritus S. his à puero dictis omnia evanuerunt, magus quoque ille periit, puer equo conscenso rediit. Hic deinde cuidam magno elemosynario servit, cum quo dum esset in templo imago Christi ad puerum convertebatur, avertebatur autem ab illo pueri Domino, qui dum fletet, causamque illius aversionis inquireret, audiit ex imagine vocem. Tu quidem multa bona operatus es, sed puer iste plus mihi præstitit.

S. Thom. Aquinas p. 1. q. 31. Multa Gentiles inveniuntur à gentilibus Philosophis dicta de aliqui Trinitate Personarum &c. Et quis unquam quid sensum in animum induceret usque eo Platonis ejus ferint de que sequacium ingenium evolasse, ut illa sa-SS. Trinitate, cra S. Joannis verba. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum & Deus erat Verbum* (in quibus verbis distinctio Trinitatis traditur, ut dicit S. Thomas citat.) suis in libris exarata posteris reliquerint, nisi D. Augustini 1. 7. Confes. c. 9. confirmaret authoritas, qui hæc se in illis legisse asseverat usque ad illa verba & tenebra eam non comprehenderunt. Mercurius Trismegistus in libro, qui dicitur Pimander, hanc sententiam protulit Dia. 4. *Monas genuit Monadem, & in se suum reflexit ardorem.* Hinc P. Kircherus solide deducit. 1. 5. interpretationis obelisci Pampliani, ubi agit de hieroglyphicis Ægyptiacis Mercurium, ideo quod Deum trinum assereret dictum Trismegistum seu ter maximum.

SS. Trinitatis imago elucet in sole & Similitudo speculo; dum speculum soli opponitur, apparet in illo sol, si speculum desleatur in Trinitatis parietem, itidem in illo exprimitur sol. Primus sol, qui apparet in cœlo, lucem habet à se ipso, 2dus in speculo à primo, tertius à primo & 2do, & hi tres soles unum sunt. D. Cyrillus in sole Patrem generantem, in radio Filium genitum, in calore Spiritum S. ab utroque procedentem cognoscit, à Grammaticis etiam similitudo petitur, Ego, Tu, ille, unus idemque homo diversa ratione esse potest. S. August. 1. 11. de Civit. c. 28. sicut Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus S. non tres Dei sed unus Deus habens tres personas, ita & anima, est intellectus, & anima voluntas, & anima memoria, non tres animæ tres habent dignitates seu facultates. D. Ambros. Ser. de dignitate Nat. human. anima quamdam SS. Trinitatis habet imaginem, quia sicut Deus est, vivit, & sapit, ita anima &c.

Attamen D. Thom. p. 1. q. 32. Im-SS. Trinitatis possibile est, ait, per rationem naturalem tatis myad cognitionem Trinitatis pervenire. S. Amsterium brof. 1. 1. de fide. Mihi impossibile est humano generationis Divinæ scire secretum, mens naturali deficit, vox silet. S. August. Ser. 1. SS. Trin. intellectu Nescio & libere me nescire profiteor, in hoc incomprehensibilis Christianus sum, quia unum Deum in Trinitate profiteor. S. Bernard. Ser. 76. in Cant. fidenter dixerim æternam beatamque Trinitatem, quam non intelligo, credo & fide teneo, quod non capio mente.

Ludovicus de Angelis 1. 6. de vita & 414. laud. S. Aug. c. 5. de corde S. Augustini SS. Trinitatis refert, singulis quoque annis in festo SS. Trinitatis cultores.

Trinitatis, cum missa canitur & cor super altare ponitur, mox omnibus intuentibus se cor movere incipit quasi piscis in aqua, & sic inolevit ex institutis Romanorum Pontificum, quod semper in festo ejus canitur præfatio de SS. Trinitate, De eodem corde Jordanus de Saxon Ser. 249. Cor istius Doctoris inclyti uno crystallo inclusum quoties SS. Trinitas coram eo nominabatur, vel liber ejus de Trinitate expandebatur, cor ipsum quasi vitaliter & intellectualiter exultabat, cujus simile de nullo alio Sancto dicitur. Addit Romæus nunquam in Ecclesiam, ubi cor S. P. N. Augustini erat, ingressum fuisse hominem hæreticum, vel enim in his moriebatur vel in limine cadebat &c. Moveatur in adorationem, laudem SS. Trinitatis cor nostrum, dum dicimus, Gloria Patri &c. brevis oratio sed quæ compendio breviori contineat, quidquid cælo terrisque sacrum, adorabile Divinum. P. Gonçalvus Sylveira Martyr illustris compertus est uno die salutasse decies millies SS. Trinitatem. S. Ægidius audito nomine SS. Trinitatis in extasim rapiebatur. Sæpius per affectus fidei, spei, charitatis &c. SS. Trinitatem nobis præsentem sistamus. Nec est, quod hæc mysterii profunditas aut immensa illa Majestas deterreat S. Cyril. Hierosol. Cath. 6. Nunquid quia totum fluvium ebibere nequeo, id, quod mihi commodum est, sub mensura non hauriam? alii varia Rosaria in honorem SS. Trinitatis composuerunt uti in majoribus globulis Pater & Ave. in minoribus Sanctus Sanctus Sanctus Dominus Deus Sabaoth omnis terra gloria ejus. &c. 2dus modus Benedicamus Patrem & Filium cum S. Spiritu, laudemus & superexaltemus eum in sæcula. In minoribus Gloria Patri. &c. S. Augustini erat affectus. O beata Trinitas in omnibus, per omnia, & ubique meminerim tui, intelligam Te, diligam Te, &c. Plura P. Engelgr. in Festo SS. Trinit.

Vladislai Skoraszewski Vexilif. Posna, devotioni ad SS. Trin. animitus addictus liberorum suorum teneras centies inflectebat, fronte terram tangere quotidie mane & vespere urgebat in honorem Dei unius in Trinitate, ipse uti vivebat assidue devotioni deditus actibusque amoris Dei, ita sanctè obiit, cum Te Deum laudamus recitasset P. Kowalicki in Conc. de SS. Trinitate.

P. Caspar Barzeus disputabat sic cum quodam Aristotelico, quem juxta Peripatetica dogmata sic preffixit, ut non solum agnosceret contra naturam non fore Deum Trinum esse, sed fassus esset esse. Percontatus Caspar: Deone sit bonum necne se in-

telligere? Respondit juxta Aristotelem, in hoc esse Dei felicitatem. Atqui Caspar replicat, intellectiois imago est aliqua, quam mentis vocamus verbum? fassus est; atque illud perfectius, pro intelligentis perfectione. Omnino ait perfectius. Ergo in Deo, Caspar premit, qui intelligens, immensus est, intellectio immensa erit. Immensa respondet. Intellectio ergo, imago & verbum erit infinitum. Concessit Dialecticè sequi. Ergo illud verbum Deus erit: Deus enim est, quidquid infinitum est: Namque quod in homine mentis verbum accidens sit, propter angustam & imbecilem intelligendi vim; in Deo propter infinitam intelligendi facultatem, substantia erit æqualis Patri, se ipsum comprehendenti funditus & exactè. Avarè de Creatore cogitemus, si producendi vim, quæ creatis perfectio est, ipsi negaremus. Ita ex generantis & geniti discretionem, Caspar duas demonstravit Personas. Inde hominem necessario de lapsu fulciit. Ubinam Pater sine claritate erit? Ubi conspectio pulcherrimæ rei sine affectu? Ubi Filius optimus, à Patre optimo non amatus? Igitur amor in Deo est & quia non accidens sed subsistens, Deus utique. Convictus tandem Seracenus ratione concessit, non contra rationem, solum supra esse Trinitatis venerationem. P. Nierember. Par. 1. l. 1. Theopolitia c. 4.

A. D. 1508. Ingenti terræ motu Puteolos, & una Sibyllæ Cumeæ antrum everfa fuisse, tradit post Blasium Vigenarium Joannes Boucher; in hujus verò ruinis reperta fuit ipsius, ut creditur, Sibyllæ imago ænea, cubo insitens, Dexterâ coronam ex triplici spira in se per 13. flexus redeunte, contextam, tenebat sinistra librum apertum cum hac inscriptione: Impossibile possibile. Quæ certè sanctissimæ Trinitatis majestatem, cæteraque attributa pulcherrimè adumbrant P. D'oltreman in amore Incr. l. 3. c. 1. §. 1. A. D. 1307. S. Clara de monte Falco in Umbria vitam finivit, in cujus corde inventæ fuerunt tres spherulæ, pondere, mole sibi æquales in triangulum dispositæ; & unaquæque illarum tantum ponderis habuit, quantum omnes, in quo figura representabatur Sanctissimæ Trinitatis; adeò fuerunt illæ spherulæ duræ, ut nullo instrumento comminui possent. P. Kwiatkiewicz. in Annal.

A. D. 1557. Abest Goà leucas ad se. Nova constentrationem 80. Basainum arx Lusitano. lonia SS. rum. huic 12mo ferè milliario vicina Jana. Trinitatis Distabat hinc 3tio milliari sylva, in qua deturbato templum ad ripam fluvii materia & arte ad triplici mirandum, nempe totum, sculptis e maridolo. moribus constructum, ad canonem Architecto-

tectonices. Prostabat ibi simulacrum triceps, cui fuerat dicatum; siebant eò ingentes ex Canara, Cambaja &c. concursus populi, ad exsolvenda vota, quorum lautè provenitu Brachmanum patella ungebatur. Mòdum P. Gonzalus Rodriguez S. J. invenit, quo gentem impiam suo inde nido exturbaret; Pecuniâ regi sibi à Prorege attributa sylvam emit, & jacentia circa plana culturæ neglectu obsoleta. Ergo illuc parvam initio ducit coloniam Neophytorum, suam cuique assignat agri partem colendam, Annus abierat, & quingentos jam ager censebat Colonos; qui aucto in dies numero, brevi ad tria millia pertigerunt, omnes Indi pauperes, laboriosi, otiosum ibi passus nullum. Providerat quoque ad spirituale culturam necessaria, stata assignavit tempora, quibus seorsivè pueri, seorsim fæminæ, seorsum viri convenirent, Christianaque doctrina instruerentur. Jam templum, de quo indicatum, planè in solitudinem redactum, arcebat inde Christianorum recentium fervida pietas, tandem templum Pater suæ pacificè relictum potestati simulacro purgavit, & laxatis illius spatii Deo uni & trino consecravit, pagumque insignivit Trinitatis nomenclatione. Hæc facilitate Rodriguez eremum vastam, in frequentiam Christianorum mutavit, quos expolivit omni genere virtutum, stupentibus etiam Ethnicis, quos ad videndum trahere novitas. Fuit aliud religiæ industriæ inventum, pagos Bazannæ & Tanæ obibat mercaturæ specie, emebatque infantes, quos illa barbaries fas putat vendere, sive educationis fastidio, sive egestate mota Mauris aliàs vendendos. Ætas pretium illis ponit; non stabit plures in cunis vagiens, quam hic apud nos hædus aniculus, hos multos Rodriguez emit, emit quoque vili pretio multos membris & morbis captos, eò libentius, quòd citius in meliorem vitam transire sperabantur, siebatque non raro, ut salutari lavacro in beatam transirent immortalitatem. P. Bartol. Par. 2. Asiaticæ Historiæ.

§. V.

De Deo tanquam fine ultimo.

416. Postquam de Deo ter optimo maximo, Ad Deum ejusque attributis, de admiranda in creatione universi omnipotentia, de benignissima ejusdem circa res omnes creatas, quas finem ultimam ejusdem continuò conservat, fovet, providentia, de Personis Sanctissimæ Trinitatis egerimus, ejusque infinitam bonitatem, dignitatem agnoverimus, hoc summum, omne immensum infinitum bonum nos trahat necesse est, R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

ad illud tanquam ad ultimum finem tendendum nobis est, Christi, Beatissimæ, Sanctiorumque insistendo vestigiis, per actus bonorum operum, tam Theologicarum quam moralium virtutum, omnibus viribus & potentiis nostris. Creati sumus, ut Dominum Deum nostrum laudemus glorificemus, timeamus, amemus, & tandem ipsi serviendo illi salvi fiamus. Proverb. 16. 4. Omnia propter semetipsum operatus est Dominus, sed specialiter creaturam rationalem. Dum ejus gratiâ ratione præditi sumus, summi boni nostri continuò memoriâ recordemur, de illo intellectu cogitemus, voluntate illud ardentissimè ameremus; omni amore, honore, reverentia dignissimum, pro gloria illius omnia operemur juxta doctrinam Apostoli 1. Cor. 10. 31. Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis: omnia in gloriam Dei facite. Ad Creatorem tendamus, nam in creaturis plenam, perfectam requiem animabus nostris non inveniemus, uti expertus inter alios Rolandus decus Academiæ Bononiensis, postea Ordinis Prædicatorum; hic in illustri domo, in divitiis, deliciis educatus, cum bonis mundi frueretur, vacaret omnimodis oblectamentis, ac vellet quapiam die plenè satiare appetitum deliciis, totum matutinum tempus impendit audiendis musicis instrumentis, meridianum convivio, vespertinum ludis variis, tandem defatigatus, nec satiatius illis mundi gaudiis, sensit se melancholia oppleri, variarum cogitationum agitari æstu; inter alias; hæc si post consumptam in deliciis diem adeò tristis inveniretur, qualem in mundo contentationem cordis sperare posset. Ah cor meum, inquit, non est creatum ad gaudia terræ, sed ad gaudia cæli: quare vix finita inter varias cogitationes nocte, manè confestim proripuit se, nec plenè ornatus, ad conventum Patrum Prædicatorum cucurrit, Capitularium intravit, & nemine salutato, ad pedes sese Superioris B. Reginaldi prostravit, ardentissimè susceptionem ad Religionem expetiit; ille quoque ex instinctu divino ferventibus illius annuens precibus, nec expectato (donec adferretur) novo religionis habitu, sibi metipsum proprium detractum, illi imposuit scapulare: quo tempore contigit celebre miraculum, nam campana parva Capitularii, vix in Conventu ipso exaudiri solita, tantum sonum edidit, ut per totam Bononiensem urbem multitudo curiositate ducta ad Conventum accurreret. attentaque miraculo, avidè spectavit Doctorem, qui modò primum immerfus erat deliciis, & tam subito emerfit, & religiosum suscepit institutum; multi quoque exemplo illius tracti, Religioni prædictæ nomen dedere.

dere. P. Carol. Rosignol. in veritatibus æter. Doctrina 1. Deo sincerè, fideliter serviendum: quantumcunque servierimus, *servi inutiles sumus* Lucæ. 17.

Non laudes servus speciales ille meretur
Qui facit hoc, ad quod lege tenetur opus,
O! Deus ecce ego sum, sum servus inutilis ille,
Qui nec id, ad quod me lex tua stringit, ago.

417. Si servi mundi nutum Dominorum suorum observant, in actionibus suis illos re-ces magna mercedem, ad illos in necessitatibus refugunt, quanto magis servi Dei per omnes actiones suas & obsequia collimare debent ad illum, à quo protectionem & mercedem infallibilem, modò fideliter serviant, expectare debent, imò ipse illorum merces magna nimis sicut Abrahami, cui Gen. 15. 1. dictum: *Noli timere Abram, ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. Ego protector tuus* Hebraicè *Ego clypeus tuus, ego scutum tuum.* Sic protexit Deus Davidem Psal. 5. 13. *Domine ut scuto bona voluntatis tua coronasti nos.* Notum est apud Alciatum Emblemata militis, qui scutum, quo omnium hostium tela receperat, cymbam fecit, qua fluvium pedibus impermeabilem trajecit, indeque clypeum osculatus. *Hic, dixit, verus & solus amicus fuit. Cum premererve solo, cum premererve solo.*

Et merces tua magna nimis. q. d. Quia tam piè & fortiter egisti, o Abraham! & quia respuisti mercedem vilem Regis Sodomorum c. 14. 22. hac de causa ego tuæ fidei, patientiæ, fortitudini, obedientiæ &c. Mercedem rependam magnam nimis, quæ tuos labores longe exsuperet. S. Chrysost. Ambros. Cajet. Nota hic mercedis nomen contra hæreticos, ubi enim est merces, ibi est meritum bonorum operum, quod hanc mercedem meretur. Merces hæc imò est temporaria, puta, multitudo & amplitudo familiar. 2do. est spiritualis & æterna q. d. Ego o Abraham ero merces tua objectiva &c. Idem canit David Psal. 15. *Dominus pars hereditatis meæ* Psal. 72. *Quid mihi est in celo.* &c. Et S. Thomas Aquinas, cum Neapoli orans audiret à Christo Crucifixo. *Bene scripsisti de me Thoma, quæ ergo erit merces tua?* Respondit, *Non alia, quam tu Domine.* Mentiantur ergo impii, qui dicunt Malach. 3. 14. *Vanus est, qui servit Deo.* Ex Cornel. in Gen. c. 15. 1. Duobus Dominis non serviendum, sed uni Deo, Matth. 6.

Facta tribus Dominis communis Roma peribat.
Sic amor in scisso corde perire solet.

Cor hominis regnum, Dominis servire duobus,

Idque statu salvo ac integritate nequit:
Integra sic navis contemnit tuta procellas;
Quæ tamen in pelagi vortice scissa perit.

1. Petri 5. v. 7. *Omni sollicitudinem in Deo vestram proficientes in eum, quoniam ipsi cura omnis so-*
est de vobis. Psal. 54. v. 23. *Facta super Dolicitudo,*
minum curam tuam, & ipse te enutriet: &
non dabit in æternum fluctuationem justo. ad quem locum Theodoretus ait, Gubernatorem habeas Deum & res tuæ ab illius providentia pendeant, nam hoc modo inconcussus manebis & immutabilis, quod apta similitudine D. Chrysost. Hom. 79. super. c. 21. Math. confirmat, etenim si eos, qui sua despiciunt & nostræ curæ se committunt, omni cura liberamus, quanto magis Deus, &c. Incessanter Deus conservat nos, incessanter laudandus. Diana seu veneris stella manè coruscans vocatur Phosphorus, vespere solem consequens, vespertus. unde lemma: vespere & manè, vel. Eoi, occiduique comes. Huic stellæ similes Deum semper laudantes. Psal. 118. *Vespere, & mane, & meridie narrabo & annuntiabo: & exaudiet vocem meam.* D. Augustin. in hunc locum, *vespere Dominus in cruce, mane in resurrectione, meridie in ascensione.* Et narrabo vespere patientiam morientis, annuntiabo mane vitam resurgentis, orabo, ut exaudias meridie sedens ad dexteram Patris. Ex mundo Symb. de. Plan. C. XI. Psal. 26. 3. *Si consistent adversum me castra, non timebit cor meum.* S. August. in hunc locum, *Protegitur Imperator scutatis, & non timet, protegitur a mortalibus mortalis & securus est, protegitur mortalis ab immortalibus, & trepidabit?* Ex mundo Sym. p. 403.

Ad Dei providentiam recurrendum, in illa optimum reclinatorium.

Psal. 26. 10. Quoniam Pater meus & Mater mea dereliquerunt Davidem. 1. quando Samuel venit in Bethel in Domum Parentum Davidis, illi alios ad ungendum in Regem exponebant eo neglecto. 2. Dereliquerunt, dum deserunt esse in vita. 3. Dum enim Saul persequeretur. *Assumpsit me,* Arabs vertit hospitio excepit me, Petavius me desolatum, & ab omnibus desertum Dei excepit sinus. Nota hic, Sæpe Deus pueros expositos mirabiliter suscepit & enutrivit, Sic disponente Deo Moyses enutritus à filia Pharaonis. Ælian. Variar. Hist. Pulcherriam Thebanorum legem recitat, qua eis erat cautum, ne quem puerum exponerent, sed si illis alendis essent impares, Ratim à materno partu ad Magistratum cum ipsis fasciis

418.
Ad Dei Providentiam recurrendum.

fasciis afferrent, qui acceptum alicui traderet levi pretio, ut bona fide infantem aleret, atque adultum, servi & servæ loco haberet. *Pater meus & Mater mea* Tropologicè potest sumi, id est, diabolus & malitia ejus. ita Origen. quemadmodum Paulus per Evangelium Galatas genuit, sic & malos per malitiam diabolus generat. 2. Pater & Mater, diabolus & impiorum societas. Ita S. August. Beda. Hugo. 3. Pater & Mater Adam & Eva inducendo peccatum Originale. ita Dyonyf. 4. Pater & Mater mundus & caro. Ita Thomas Angl. S. Bernard. Assumpsit nos Deus. 1. naturam nostram assumendo. Ita Dionys. 2. in curam & protectionem uti Ismaelem. Psal. 88. 14. Dominus est assumptio S. Hieron. legit protectio nostra.

Cum Athelstanus Rex Angliæ, amisso gladio incertamine ab hostibus penè cingeretur. S. Odo porrectis in celum manibus vidit gladium cæleste munus regiæ vaginæ illapsum divinitus, quo factum est, ut è tanto periculo eriperetur, sicut tradit Eduardus MaibeW in Natal. SS. Congr. Angl. Ord. S. Bened. P. Le Blanc. in Psal. 88. 35. Daniel. 3. dicebat Nabuchodonosor de illo Angelo, qui in igne Babylonico associavit se tribus pueris. v. 92. *Et species quarti similis Filio Dei.* Ubi agnovit, ubi vidit Filium Dei? Respondet D. Hyppolytus Mart. tom. 3. Biblio. Quomodo barbarus cognovit speciem 4ti similem esse Filio Dei? Nempe, quia non hominis sed Dei erat tribulatus juvare in tali rerum desperatione. Dicebat illè: Hominem non habeo. Sed tu habes Hominem Deum. 1. Cor. 15. 28. *Qui subieci sibi omnia, ut sit Deus omnia in omnibus.* Cornel. à Lap. hic, ut scilicet Deus sit omnium potestatem habens, vel ostendens; vel ut Deus in electis sit omnia, id est, vice rerum omnium, scilicet, ut sit ipse nostra vita, salus, virtus, copia, gloria, honor, pax, omnia bona & finis ac faciès omnium desideriorum nostrorum; ita Anselm. Sic in omnibus, tunc per omnia, dominabitur Deus. Omnia que sibi & suæ gratiæ subijciunt. Apposuit S. Hieronym. Epist. ad Amand. *Quod, inquit, Apostolus ait, ut Deus omnia in omnibus, hoc sensu accipiendum est. Dominus atque salvator noster nunc omnia non est in omnibus, sed pars in singulis v. g. in Salomone sapientia, in Davide bonitas; in Job patientia; in Daniele cognitio futurorum; in Petro fides; in Phinees & Paulo Zelus, in Joanne virginitas, in cæteris cætera. Cum autem rerum omnium finis advenerit, tunc omnia in omnibus erit: ut singuli Sanctorum omnes virtutes habeant, ut sit Christus totus in cunctis.* Porro qua ratione & modo Deus sit futurus, omnia in omnibus Beatis, rectè declaratur per similitudines. Prima est, sicut aliquot Guttæ aquæ infusæ dolio vini potentissimi illicò à vino absorbentur, & incorporantur, ita & Beati omnes per visionem & amorem in Deo quasi se perdunt, ut à Deo quasi summo bono, summè amato absorberi, & incorporari videantur.

2da. est lucis solaris, sicut enim lux solis totum occupat aerem, ut aer non jam aer sed lux esse videatur; ita & Deus lumine gloriæ ita replebit Beatos, ut non tam homines, quàm Idii quidam esse videantur. 3tia. est ferri accensi, ac igniti &c. 4. Sicut ingens vas saccari vel mellis infusum in modicam pulvem illam non tantum melleam, sed quasi mel, & saccarum efficit; ita Deus sua dulcedine adeò dulcorat & inebriat beatos, ut videantur esse ipsa dulcedo, Deus enim est pelagus dulcedinis.

Appositum dat exemplum Dorotheus 419. Doctr. 6. sicut, inquit, in circulo lineæ, à Deo est circumferentia ductæ ad centrum, quo magis accedunt ad centrum, eò magis accedunt dilectionis ad se invicem, quò verò magis recedunt & elongantur à centro, eò magis recedunt à se invicem. Ita pariter, quò quis magis accedit ad amorem Dei & Christi, eò magis accedit ad amorem proximi & è converso: Deus enim est centrum mundi aequè ac cordis, & amoris nostri, in Deo ergo omnis proximorum amor unitur. Sicut ad centrum universi omnia gravia per rectas lineas tendunt, ita nobis tanquam ad centrum & finem nostrum, per rectas bonæ intentionis, ac bonorum operum lineas tendendum est. Dum Samson quasi suis viribus gloriam attribueret. Judicum 15. 16. *In maxilla asini, in mandibula pulli asinarum delevi eos, & percussi viros, mox ea correptus est sit, ut diceret. v. 18. &c. Sitimior, correxitque stylum. Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam atque victoriam & miraculosè à Deo potatus est.* 1. Paralip 29. v. 11. David dicit: *Tua est Domine magnificètia, & potentia, & gloria atque victoria: & tibi laus: Cuncta enim, quæ in celo sunt, & in terra tua sunt: tuum Domine regnum, & tu es super omnes principes.* v. 12. *Tua divitias & tua est gloria.* Ad Gal 6. v. 3. *Si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.* P. Drexel. in Tob. par. 2. c. 2.

Exodi. 15. 2. dicit Moyses, *Fortitudo mea & laus mea Dominus, est factus est mihi in salutem; iste Deus meus, & glorificabo eum: Deus patris mei, & exaltabo eum: (Deus fortitudo mea) non formalis sed causalis, id est, fortificans me, est Dominus. Moraliter nota, Deum assidue laudare debemus,*
P p a tum

tum lingua, tum mente, tum moribus; adeoque vita nostra non aliud esse debet quam continua Dei laus. 1mo. quia Deus est immensa & infinita majestas, pulchritudo &c. 2. Quia innumera beneficia in nos contulit, & in dies confert. 3. Quia omnes creaturae irrationales, sua pulchritudine, ordine & numero testantur Creatoris suigloriam, hominesque ad eum cognoscendum & laudandum inflammant. Coeli enarrant gloriam Dei &c. 4to. quia hoc est opus piorum, estque nobilissimum.

Nota. Magis vitâ pia, quam voce, puta charitate, humilitate, puritate & confessione suae infirmitatis &c. laudatur Deus. S. August. in Psal. 34. v. 28. *Suggero, ait, remedium, unde tota die laudes Deum, si vis. Quidquid egeris, bene age, & laudasti Deum.* Hæc est ergo lætitia & perfectio Christiani, in omnibus tam adversis, quam prosperis. (Et exaltabo eum) eum altissimum palam confitebor, & quantum potero, prædico. Nota. Deus est altissimus. 1mo. altitudine substantiæ, quia omnes essentias rerum in immensum transcendit, easque omnes eminenter in se continet. 2do. altitudine scientiæ: hæc enim in Deo est incomprehensibilis Rom. 11. v. 33. O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei &c. 3. altitudine potestatis: Quia omnia, quæcunque voluit, fecit in cælo & in terra. 4to. altitudine majestatis, & dominationis. 5. altitudine habitationis, quia habitat in cælo empyreo, quasi throno gloriæ suæ, ubi eum celebrant omnes Angeli & Beati. P. Cornel. à Lap. hic.

420. Dei memoria in verbis, scriptis actiones habenda. 1. Esdræ. 1. 2. *Hæc dicit Cyrus Rex Persarum: Omnia regna terra dedit mihi Dominus Deus Cæli, & ipse præcepit mihi, ut ædificarem ei domum in Jerusalem, quæ est in Judæa v. 3. Quis est de vobis in universo populo ejus? Sit Deus illius cum ipso.* R. P. Paulus Oliva de Cyro Rege c. 24. Suas Cyrus leges à Dei nomine auspicatur, nec eum pudet, in tabulis, edictisque Regiis meminisse Numinis, quamvis se illi nondum plenè subjecisset. Quam nos damnandi essemus, si & Deum coleremus, & nos divini nominis puderet &c. Mihi Cyrus videtur prælusisse Bernardo, nam ut ei illæ non poterant sapere paginæ, quæ Jesum non sonarent, ita cuivis Cyrus periodo Dei nomen innectit &c. Adeste equites, qui Dei mentionem nobilitatis vestræ dehonestamentum esse dicitis &c. 1. Reg. 17. 45. *Dixit autem David ad Philistæum: Tu ad me venis cum gladio & hasta: ego autem venio ad te, in nomine Domini exercituum.* Non ampullas projicit, quas alius in stagna &

Maria inflasset, ut vim suam, suumque robur Goliæ approbaret; Dei se nomine loritavit &c. non pudet, heu non pudet militem, suppressâ à se rerum gestarum gloria, unum Dei nomen ostentare. Sacerdotes verò jactare passim, & genus & proavos. Sæpe à Deo nos leviora absterrent, non item à mundo Exod. 4. 3. *Versa est in colubrum (Virga) ita ut sugeret Moyses.* R. P. Oliva Dissert. Dom. Palm. A Deo Moyses abscedit? non abscedit, sed aufugit. Et quare fugit vates à Numine? serpens ereplerat. Et quot dracones, colubrosque Moyses in deserto perspexerat? Exod. 7. 10. *Tulitque Aaron virgam coram Pharaone & servis ejus, quæ versa est in colubrum.* Nemo expalluit, nemo suam stationem deseruit. Nimirum nihil ita ludicrum est, quo numen negligi non possit, etiam à Prophetis. Nihil ergo ita expavescendum, quo à Regibus abstrahi, abducque valeamus. Et quamvis Moyses innocenter sese à cæcra proriipuit, de nobis id & scribi & credi æquissimè potest. Doleo inter trophæa, triumphosque Davidis unum tantum jacere Philistæum obruncatum pro Arca, & prostrare Philistæorum caesa corpora 200. pro Michol. Et quidem, cum in Goliath rotabat fundam, temeritatis arguebatur, cum verò progrediretur in hostium centurias, nemo mussitavit, bellabat enim non pro Arca sed pro puella. 3. Reg. 10. 1. *Sed & Regina Saba, audita fama Salomonis in Nomine Domini, venit tentare eum in agnigmatibus.* v. 2. *Et ingressa in Jerusalem multo cum comitatu & divitiis &c.* Sapientiæ quanta sitis infemina, quæ aurum dederit, ut hauriat oracula. Adit ad Jesum Nicodemus, quem sapientiore non dubitabat Salomone. De Salomonis Philosophia Saba subdubitabat, de Christi Theologia Nicodemus non ambigit Joan. 3. 2. *Scimus, quia à Deo venisti Magister.* Quo ergo apparatu, quibus muneribus, quo comitatu fores intravit? Laternæ atratus fuligine aëdes intravit, ut nimirum à Diogene homo, ita à Nicodemo Deus laternâ exquiratur. En ut ad Regis sapientiam aurigetur palam Regina. Notu verò Dei sapientiâ à Principibus exquiratur. Tanta est Numinis vilitas, tantus contemptus rerum illarum, quæ Deum concernunt. 1. Regum. 23. 1. *Ecce Philistiim oppugnant Ceilam & diripiunt areas. v. 5. Abiit ergo David, & viri ejus in Ceilam, & pugnavit adversum Philistæos.* Quod armamentaria, ærariæque exhauriuntur, ut oppidulum recuperetur; si verò fidei hostes propellendi sint, vox una omnium, Rogo, habeme excusatum. Si Dominus opus habet asello, nemo illum mittit, nisi ab Apostolis moneatur Lucæ 14. 18. Si verò quadrigis ambitio vehi optet, præstò sunt solis jugales.

1. Joan.

421. 1. Joan. 4. v. 8. *Qui non diligit, non novit Deum: quoniam Deus charitas est.* veritas est su præcedente dixit S. Joannes. *Omnis qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum.* Nunc id ipsum probat à contrario, quod, qui non diligit, non novit Deum, cujus rationem subdit *Quoniam Deus charitas est, q. d. Qui non diligit Deum & proximum, etiam si speculativè noscat Deum, practicè tamen, id est, experimentaliter & sapide non novit Deum.* Sicut mellis saporem & dulcedinem nemo novit per experientiam & saporem, nisi qui gustat & sapit: sicut enim sapor sapiendo, ita amor amando practicè cognoscitur, gustatur, & sapitur. *Quoniam Deus charitas est* tum formalis & increata, eaque vel essentialis vel notionalis, tum causalis, idque per omnia genera causarum. In Deo enim, Deique essentia ob summam perfectionem & simplicitatem nulla sunt accidentia, sed quæ in nobis sunt accidentia, in Deo idem sunt cum essentia. uti sapientia, bonitas, amor, potentia, sunt ipsa essentia divina: sicut contra Gilbertum definit Concilium Remense. Porro est Deus charitas tum in abstracto, tum in concreto, quia tum est summa dilectio, tum summè diligens, ideoque vicissim à nobis summè diligendus & redamandus, ad illum tanquam ad finem nostrum ultimum per actus dilectionis practicæ omnia operando, ex amore illius collimandum. q. d. Deus est charitas, quia summè nos dilexit, cujus charitatis evidentissimum dedit indicium, cum pro nobis salvandis misit Unigenitum suum Filium. Hoc propriè intendit S. Joannes, ita enim se explicat v. sequen. Rursus S. Chrysost. Serm. de fide, spe, & charitate docet nihil cum charitate posse comparari, cum ipsa sit Deus, qui est incomparabilis. Hinc Patres inferunt charitatem cæteras omnes virtutes imperare, & complecti, illas enim imperat & compeñitur Deus. Plura Cornel. hic & 1. Cor. 13. 1.

1. Joan. 4. 9. *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum Unigenitum misit Deus in mundum, ut vivamus per eum.* Hic declarat S. Joannes, cur dixerit *Deus charitas est*, quia scilicet Deus immensam suam charitatem in nos declaravit mittendo Christum in carne pro salute nostra, ut hac ratione nos ad se redamandum, si mulque legem & modum redamandi quasi in viva idea & exemplari præscriberet, ut in sequentibus explicat S. Joannes. Alludit ad illud Evangelii c. 3. 19. Sic Deus dilexit mundum &c. Ecce ait S. Augustinus, quomodo possemus eum diligere, nisi prior ille diligeret, si pigri eramus ad amandum, non simus ad redamandum.

v. 10. *In hoc est charitas: non quasi nos diligere dilexerit Deus, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit Filium suum propitiationem pro peccatis nostris.* Hic ergo eandem charitatem ponderat & exaggerat, quod Deus xit nos. nullo obsequio nostro provocatus, imò multis à nobis offensis prior dilexit nos, ut ad se reductos salvaret. Vide hic quam elevata sunt viæ Dei à viis hominum, homines enim, si quis illos contemnat, vexet, vel levi injuria afficiat, averlantur, imò odio prosequuntur afficientem, ac par pari, imò majorem vindictam illi irrogare cogitant, at Deus ab hominibus contemptus, offensus &c. dilatat erga eos viscera charitatis, charitate cum eorum odio certat &c. Dei ergo propria est beneficentia & charitas in inimicos & hostes, ex hostibus & maximis peccatoribus efficit magnos Sanctos, uti ex Saulo fecit Paulum, ex peccatrice Magdalena speculum penitentiae & sanctitatis, ex latrone præconem suum in cruce. Id ipsum celebrat & admiratur Paulus 1. Timoth. 1. 15. Hanc Dei & Christi in se charitatem imitatus Paulus Judæos, licet juratos suos hostes omni modo Christo lucri facere satagit, simili modo Magdalena, ut amorem amoris rependeret, sua omnia, seque ipsam devovit Christo, hanc Dei charitatem nobis quoque imitandam hic proponit S. Joannes, unde subdit v. 11. *Charissimi, si sic Deus dilexit nos: & nos debemus alterutrum diligere.* Nota. Si non est dubitantis nec conditionale, sed asseverantis. Simili modo ait Christus: Si, id est, quia ego lavi pedes vestros &c. Joan. 13. 14. Nota 2. Solerter ex illo Antecedente, si sic Deus dilexit nos, non inferat S. Joannes, Ergo & sic nos debemus Deum diligere: hoc enim est impossibile, ut scilicet Deum amemus, sicut ipse amavit nos, nec enim amorem Dei æquare vel ex minima parte possumus, sed inferat & nos debemus alterutrum diligere, q. d. cum non possumus amoris divino par pari reddere, saltem diligamus invicem pro modulo nostro: quod enim proximo facimus, Deus sibi factum æstimat Matth. 25. 40. idque tum quia proximus est imago Dei, tum quia nullius nostrum indigens sibi substituit proximum, ut in eum egentem amorem nostrum erga Deum expromamus, amando & succurrendo ei propter Deum. Jussit igitur & sanxit hunc proximi amorem enixe Deus; quia homo homini est similior. Si ergo Deus adeo dissimilis dilexit tamen hominem, quanto magis homo hominem sibi congenerem & per omnia similem diligere debet, ita Oecumenius. Porro si Christus ita dilexit nos, ut pro nobis animam poneret, multò magis nos debemus pro proximorum salute animam ponere, Praxim unam hu-

P p 3

jusce

jusce rei quotidie obviam assignat Abbas Pastor in vitis PP. l. 5. c. 17. n. 10. *Non est, inquit, aliquid majus dilectione, etiam ut ponat quis animam suam pro proximo suo. Nam si quis audiens sermonem tristem certet & sustineat, ac non recontristet, vel etiam si laesus in re aliqua patienter tulerit non retribuens contristanti, atque cadenti se eo modo, hujusmodi homo animam suam ponit pro proximo suo.*

422. 1. Timoth. 2. 4. *Qui (Salvator noster Deus ut supra) omnes homines vult saldos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Deus omnes salvos fieri.

Quomodo hoc sit verum; si enim vult, faciat, sequitur facturum esse Deum, ut omnes salventur. Rursum Deus multos vult damnare, non ergo eos, ac per consequens non ergo omnes salvare vult. Inter alios respondet P. Cornelius à Lap. hic. Dico ergo Deus vult, id est, sincere cupit & ex animo desiderat omnes homines salvos fieri, ideoque omnibus dedit Christum Redemptorem, & per eum gratiam, Sacramenta & alia omnia media ad salutem necessaria suppeditavit, quantum est ex parte sua, ut si qui pereant, non Dei prædestinatione, & voluntate, sed sua culpa & malitia pereant, hæc ergo voluntas Dei non tantum est signi sed etiam beneplaciti, non tamen completa, consequens, & totaliter, sed incompleta, antecedens & tantum efficax ex parte Dei. Ubi nota ex Damasceno l. 2. de fide c. 29. Voluntas Dei una est, quæ scilicet antecedit omnem prævisionem bonorum vel malorum operum hominis, quæque tantum manet ex Deo & Dei in homines benevolentia, altera est consequens, quæ prævisis bonis vel malis operibus hominis vult eum completè & efficaciter salvare voluntate non consequente (hac enim impios, prævisa illorum impietate, damnare vult, non salvare) sed antecedente ante prævisionem scilicet formalis impenitentiae, siue mortis alicujus in peccato, quantum est ex parte sua serio, & ex animo cupit, optat Deus omnium salutem, omnesque eo vocat & ad eam sufficientia dat media. Verum, ut hæc voluntas fiat completa & efficax, id est, ut efficaciter fortietur effectum, salutem scilicet à Deo volitam, debet accedere conditio à Deo requisita ex parte hominis, ejus scilicet cooperatio, nimirum, ut homo mediis à Deo ad salutem præscriptis utatur, eamque per bona opera mereatur. Ita Damasc. 2. Fid. c. 29. Oecumen. Ambros. Hieron. imò & S. August. de Spiritu & litt. c. 33. Et hoc confirmat S. Petrus Epi. 2. c. 3. v. 9. *Deus, inquit, patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed*

Prædestinatione Dei nemo perit.

Voluntas Dei beneplaciti duplex.

omnes ad penitentiam reverti. Et Ezech. c. 18. v. 23. *Numquid voluntatis mea est mors impij, dicit Dominus, & non ut convertatur à viis suis, & vivat.* Matth. 11. Venite ad me omnes &c. Non veni vocare justos sed peccatores. Hic enim est finis Incarnationis, & totius Oeconomiae Christi, ut scilicet omnes homines invitaret ad salutem, non superficialiter, non vocaliter, non simulate, sed serio & ex intimo animi sui desiderio, hac, inquam, de causa tantos labores &c. & ipsam crucis mortem subiit, ut si qui pereant, magno Christi dolore, ac contra ipsius voluntatem, suæque negligentia pereant. Ita suadet pietas & amor Christi, ut hæc & plura de redemptione ejus sentiamus. Unde pulchrè S. Ambros. *Vult enim Deus omnes salvos fieri, sed si accedant ad eum: non enim sic vult, ut nolentes salventur, sed vult eos salvare, si & ipsi velint.* Denique ut alios taceam, id disertè docet S. Clemens Romanus l. 2. Const. Apost. c. 58. quasi ab Apostolis acceptum & sententiam verissimam. Deum scilicet à mundi exordio voluisse omnes homines salvare, omnesque ad penitentiam & salutem vocasse per suos Prophetas, aliosque viros justos, & subdit. *Nos ergo &c. ex ore D. N. J. Christi audivimus & perfectè scientes didicimus, quæ sit voluntas Dei bona placens & perfectæ, quæ nobis per Jesum Christum declarata, ut nullus intereat.* Dices, Quomodo ergo Matth. 20. 28. & alibi dicitur, quod Filius hominis venit dare animam suam non pro omnibus, sed pro multis. R. pro multis, id est, pro omnibus, omnes enim sunt multi, vult enim dicere, non ad paucos se extendere hoc beneficium Christi, sed ad multos, puta ad omnium hominum, qui sunt, fuerunt, & erunt, multitudinem. Ita sæpè alibi per multos intelliguntur omnes.

Circa illum adhuc textum suo loco 2. Petr. 3. 9. *Patienter agit &c.* ut supra, notat P. Cornelius. Hinc patet Deum velle omnium salutem & nolle alicujus damnationem, ac proinde neminem reprobare ante prævisa ejus demerita & mortem in peccato, quæ voluntas in Deo non tantum est signi, ut aliqui censuerunt, sed etiam beneplaciti, uti solidè probat Gabr. Vasquez. 1. p. q. 19. Disp. 83. c. 2. Prophetæ enim passim clamant, nolle, imò dolere, & irasci peccatoribus, quod se perditum eant. Hoc est, quod clamat Paulus, *Deus vult omnes salvos fieri.* 1. Tim. 2. 4. Et Christus: *Non est voluntas, ait, ante Patrem vestrum, ut pereat unus ex pusillis istis.* Matth. 18. 14. Facessat ergo impia Calvini vox in c. 9. ad Rom. v. 17. & 18. *Deus impios destinavit creare, ut damnaret.* Au-



Audiat ipse S. Clementem. S. Ambros. & citantur textus eorundem supra positi. Hinc pariter liquet error eorum, qui censebant Christum non pro omnibus esse passum, sed tantum pro prædestinatis. Ita senserunt olim Prædestinariani Arnobius, Faustus &c. & moderni nonnulli. verum contrarium docet S. Petrus hic, S. Paulus & passim tota Scriptura & Patres omnes.

Hactenus de Deo prout finis noster ultimus, qui vult omnes salvos fieri, quod & nobis cum

gratia illius curandum est, qui creati sumus, ut Deum laudemus, amemus, timeamus, eique serviendo, tandem & ipsi gratia illius salvi fiamus. Fertur in nos Deus per tot gratias, beneficia, misericordias, feramur & nos in Deum per actus amoris, fidei, spei, timoris, reverentiæ, gratitudinis, aliarumque virtutum, sic curramus, ut finem nostrum assequamur, & in reliquo repositam coronam justitiæ.

CAPUT II.

De Christo Salvatore.

§. I.

De Incarnatione Christi.

423. Incarnationis mysterium quando contigit.

ANNO Mundi 4052. Urbis conditæ 751. August. Imper. 42do eo processit divinus erga homines amor, ut Deum speciali titulo in terras deduxerit; ubi habitu inventus ut homo. Primum Deo hospitanti in terris receptaculum uteris Virginis, omnibus mundi Palatiis, Gazophilaciis felicior, in quo absconditum fuit Incarnationis mysterium. Hæc præcipuè prodigia notat in hoc mysterio P. Sallianus imò. Quod corpus in utero Matris figuratum est ac animæ unitum uno eodemque temporis momento. 2. Quod Divinitas animæ & corpori seorsim juncta est, simulque pars utraque concursu materno unita. 3. Totum parentis alterius concursum Trinitas Sanctissima, & nominatim Spiritus S. immensa sua potestate supplevit. 4. Quod hæc conceptio sicut & partus Matris virginitatem non minuit sed sacrauit. 5. Quod in tantillo infante fuit plenus rationis usus, & sapientia, quanta postea in viro fuit. 6. Divina illa anima eodem instanti lumine gloriæ perfusa. 7. Quod tunc quoque eadem anima in gratiarum actionem effusa, pro tot, tantisque beneficiis sese in mortem Patri pro humano genere obtulit. Aditum tanto mysterio patefecit Archangelus Gabriel, qui olim idem pronuntiavit ante 536. annos Danieli. Fuit ille supremi ordinis Angelus: summum enim Angelum venire dignum fuerat, inquit Gregor. qui summum omnium nuntiabat. Contigit hæc Annuntiatio die 25. Martii. 9. mensibus ante Nativitatem. Ita S. Augustinus cum antiquis Martyrologiis. Item S. Gregorius in libro Sacramentorum &c. in eandem diem 25. Martii refertur Passio Christi & mors, uti multorum latè Doctorem

constat sententia, vulgatum ait V. Beda. l. de temporum traditione c. 25. 25. Martii contigisse quoque censetur victoria S. Michaelis Angeli de dracone, Adami creatio & lapsus, mors, & sepultura, cades innocentis Abelis; immolatio Isaac ab Abrahamo, Israelitarum transitus per mare rubrum. Vide Acta Sanctorum collecta à Bolando. Henschem. Papembroch.

Describit S. Joannes in suo Evang. c. 1. 424. v. 14. Incarnationis mysterium. *Et verbum Incarnatum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti à Patre plenam gratia & veritatis.* Sic ad verbum habent rhes, Perficus, Syrus, Ægyptius, Ethiopicus, Arabicus verò. Et Verbum factum est corpus. Caro ergo hic est corpus humanum, indeque homo. Hinc Apollinaris hæresiarcha negabat Verbum assumpsisse animam humanam & mentem, ejus enim loco asseverabat, esse mentem Verbi divini, ipsamque ejus divinitatem. Ita refert S. August. hæc. 55. verum hæc est hæresis. Fides enim docet Verbum assumpsisse uti veram carnem humanam, sic & veram animam rationalem ac proinde habere duas naturas integras & impermixtas, scilicet divinam & humanam, ac consequenter habere duas voluntates, & duplicem mentem, divinam & humanam, ita, ut hæc duæ naturæ cum suis potentiis subsistant in una persona verbi, in qua persona facta est hæc unio, non autem in natura, ut contra Nestoriorum definit Concilium Ephesinum, & contra Eutychetem Concilium Chalcedonense. Ex hac autem unitate Personæ sequitur 1. ut Theologi docent, communicatio idiomatum utriusque naturæ, ut in Christo, quidquid competit humanitati, & homini, id ipsum dicatur & prædicetur de divinitate & Deo, ac viceversa v. g. verè dicimus, hunc hominem (Jesum) esse Deum, esse omnipotentem & creatorem, fuisse ab æterno, atque vice versa Deum siue Filium Dei verè pass-

passum, crucifixum, mortuum; quia scilicet una eademque persona divina est in Christo Deo & homine, qui hæc omnia subiit, licet secundum duas & diversas naturas: actiones enim & passiones sunt suppositorum sive personarum, in quacunque natura illæ subsistant.

Audi S. August. in Dial. 65. qui ad Oros. q. 4. *Verbum caro factum est, non carne mutatum, ut non desisteret esse, quod erat.* Assumpsit enim carnem, non se convertit in carnem. Carnem istam à parte totum hominem intelligimus, id est, carnem & animam rationalem &c. Sequitur 2do, quod Verbum factum est caro, non eo modo, quo aqua fit vinum, aut sicut cibus fit caro nostra, dum in eam convertitur: nec rursus eo modo, quo aurum fit statua, scilicet accedente ad auri materiam forma accidentaria statuae: sed simili modo, quo anima & caro juncta sunt unus homo. Ita S. Athanas. in Symbolo. Unus, inquit, non confusione substantiæ, sed unitate personæ: nam sicut anima rationalis & caro unus est homo; ita Deus & homo unus est Christus; sed homo unus est essentialiter; Christus vero unus est personaliter. Aut eo modo, quo homo accedente veste fit vestitus, scilicet ut Verbo accesserit nova substantia, quasi vestis: sed substantialis, non accidentalis: substantia enim carnis & naturæ vestivit se Filius Dei, eamque substantialiter in eadem hypostasi Verbi sibi copulavit, intimæque univit. Caro ergo hic, uti & passim in Scriptura per Synecdochen Hebræis familiaris, significat totum hominem, q. d. Verbum factum est caro, id est, Filius Dei factus est homo, simili modo potuisset S. Joannes dicere: Verbum Dei factum est anima, id est, homo animatus & vivus, maluit tamen dicere: potius caro quam anima, ut ostenderet, quantum Dei benignitas, nostri amore, pro nobis sese exinaniverit, scilicet quod Deus factus sit caro vilissima & infima, ut nos ex carne per concupiscentiam & peccatum corruptissima fieremus quasi Dii, Filii Dei, ipsique Deo consanguinei. Ita S. Cyril. S. Chrysost. & alii.

425. Nunc singula verba ad incudem revoce-
Singula mus & penitus expendamus. Et hæc vocula
verba ver- necit hanc sententiam præcedentibus, partim
sus illius Et historicè, partim causaliter. Historicè q. d.
Verbum illud divinum, cujus generatione m-
&c. enarravi, quodque dixi fuisse apud Deum,
pendun- imò fuisse Deum ipsum, per quem omnia fa-
tur. cta & creata sunt, ideoque ipsum fuisse, esse
que vitam rerum omnium; hoc Verbum, in-
quam, in tempore à Deo statuto factum est
caro, dum in B. Virgine carnem nostram as-

sumpsit, & nono post mense ex ea natum est, ac Jesu nomen accepit, ut to & capiatur pro id, circa, ideo, hæc de causa q. d. verbum factum est caro, id est, Filius Dei factus est homo, hæc de causa, ut filios hominum ex sanguinibus & carne in peccato natos expiaret, & filios Dei efficeret, uti præcessit. S. Chrysost. Factus est, inquit, Filius hominis dilectissimus Filius Dei, ut filios hominum faceret filios Dei. Verbum. Græcè *ὁ λόγος*, id est, illud verbum, scilicet æternum & divinum, de quo hucusque fuit sermo. Verbum, inquam, manens verbum, manens in sua deitate, hypostasi, maiestate & gloria divina factum est caro, id est, homo, hoc est, assumpsit & induit humanam naturam. Audi S. Cyrill. in Concil. Ephes. Nomen carnis intelligi debet totus homo, ut cum dicitur: Videbit omnis caro salutare Dei. Atque eodem quoque modo accipitur nonnunquam anima, ut, in 7o. animabus descenderunt Patres in Ægyptum. Quoties ergo carnem factum esse verbum dicitur, hominem intelligamus ex anima ex corpore factum. Idem habet Concilium Tolet. 15 tum. Caro, id est, homo. Opponit verbo carnem, quasi summo imum, beato miserum, & tamen ad talem carnem demittere se dignatum est verbum Dei nostri amore. Verbum ergo factum est caro, id est, homo, dum hominem assumpsit, hominem, inquam existentem, & non subsistentem. Naturam enim hominis existentem assumpsit, at non personam hominis, quia hoc est impossibile. Verbum ergo assumens essentiam & existentiam, non assumpsit ejus subsistentiam, sed essentiam & existentiam hominis, eo ipso temporis instanti, quo à Spiritu S. formata & facta est, præveniens, ne per se subsisteret, velut persona, eandem sibi in unitate suæ divinæ personæ conjunxit, fecitque, ut in eadem subsisteret. Quare humanitas Christi non in se, sed in persona Verbi subsistit. Factum est. Non quod verbum mutatum sit in carnem, uti volebat Apollinaris teste S. August. hæres. 55. nec vice versa, quod caro mutata sit in Verbum. Quia, ut ait S. Chrysost. Longè ab illa immortalis naturæ est transmutatio, qui enim caro fiat Deus, id est, quomodo creatura fiat Creator? Nec 3tio, quod ex carne & verbo ceu duabus partibus conflata sit 3tia natura, sicut ex carne & anima conflatur & componitur homo, uti volebat Eutyches, cujus error damnatus est in Concilio Chalcedon. Nec 4to. quod Verbum factum sit caro, id est, homo subsistens, quasi non solum naturam, sed & personam assumpsit, ut volebat Nestorius, quasi invento homine virtutibus prædito illi se adjunxit. Verbum, ait Theoph. Sicut Prophetis adjungit se Spiritus S. Tobiae Raphael Angelus, sed quod carnem, id est, naturam hominis suæ hypostasi uni-

univerit, feceritque, ut in ea subsisteret Homo Jesus, in qua subsistebat Deus Verbum, sive Deus Filius. Porro Verbum non per imaginationem, & apparentiam & phantasmaduntaxat, ut volebant Manichæi, sed re ipsa & in rei veritate factum est caro, id est, homo, factum, inquam, non à se solo, sed à tota SS. Trinitate. Tota enim SS. Trinitas fuit causa efficiens incarnationis Verbi, sed ita, ut ipsa non ad Patrem & Spiritum S. sed ad solum Verbum sive Filium, hypostaticè terminaretur solisque Filius fieret homo. Verbum ergo carne vestitum fuit quasi sol nube vestitus, aut sicut ignis ferrum sibi uniens & igniens, aut sicut ignitus carbo, ait Cyril. Unde ejus typus & Symbolum est carbunculus, uti dicit P. Cornel. in Apoc. 21. 29. Idem plura de Verbi incarnatione dicit in 1. Joan. 11. Ad illa, Et manus nostra contrectaverunt.

426. Verbum
incar.
quomodo
habitavit
in nobis.

Et habitavit in nobis, Græcè. Tentorium, vel habitaculum fixit in nobis, id est, inter nos ad modicum tempus, quasi hospes & peregrinus in terra aliena: erit enim ipse civis, incolæ & Dominus cœli ac paradisi, juxta illud Jeremias. 14. 8. *Quare quasi colonus factus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum?* Christus ergo suo exemplo voluit docere Christianos terram illis esse quasi hospitium, patriam vero esse cœlum. Paulò aliter S. Chrysost. & Cyril. In nobis, inquit, id est, in natura nostra, puta in humanitate, quam assumpsit, ut nos redimeret. Causam dat S. Chrysost. Deus Verbum, inquit sibi sanctum templum construxit, ac per illud ex cœlis deductam agenda vitæ rationem ad vitam nostram introduxit. Causa ergo fuit hæc, ut cœlestem vitæ rationem cœlis adferret, illamque homines doceret. Et vidimus gloriam ejus, Græcè spectavimus quasi mirum novumque spectaculum, ut scilicet Verbum carne velatum in ea gloriam Deitatis suæ ostenderet, per miracula, per virtutes heroicas, per sapientiam & doctrinam divinam.

Gloriam quasi unigeniti à Patre. Sensus est, quasi diceret; Vidimus Christi gloriam talem & tantam, qualis & quanta decebat unigenitum Dei Filium, cui scilicet, ut ait S. Basilus, Deus Pater omnem gloriam, omnem substantiam dedit, sicut solent parentes filiis suis unigenitis relinquere omnem suam hereditatem. Hanc Christi gloriam vidit S. Joannes cum sociis in transfiguratione in monte Thabor, in gloriosa illius Resurrectione, Ascensione, in missione Spiritus S. in cœlesti & divina ejus doctrina, in vita miraculis. Ergo vox quasi non similitudinem, sed veritatem denotat. Ita S. Chrysost. Verbum quasi, inquit, hoc loco non similitudinis est, neque parabolæ, sed confirmationis & definitionis certissima. q. d. Vidimus gloriam. R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

riam, qualem deceat & credibile sit habere Unigenitum & dilectissimum omnium Dei Filium. Et Euthym. Gloriam, non qualis est SS. Beatorum vel Angelorum, sed gloriam verè Unigeniti. Nam hic dictio jos (tanquam) idem significat quod verè. Porro Gloria Deitatis Christi per carnem assumptam, quasi per velum transparuit & emicuit, ait Euthym. A Patre. refer ad Unigeniti: hic enim unicè genitus prodiit à Patre. Unde S. Cyril. Quamvis ergo Verbum caro factum sit, non tamen infirmitate carnis superatum est, nec de præca maiestate atque omnipotentia decidit, quoniam homo factum est. Vidimus enim, inquit, gloriam Christi, à Deo sublimiorem creaturarum gloria; ut mentis quisque compos, nulli alii, quam Unigenito Dei Filio convenire illum fateretur.

Plenum gratia & veritatis. Erasmus & Cajetan, hæc jungunt sequentibus, referuntque ad Joannem Baptistam, non ad Christum, de quo sermo præcessit. Verum hæc dispositio, versio, expositio est contra omnes PP. & contra perpetuum Ecclesiæ consensum, ac contra dispositionem Codicum Græcorum, Latinorum, Syrorum, Arabicorum &c. qui constanter, post to veritatis, ponunt punctum Plenum gratia. Non enim gloriam potestatis aut claritatis vidimus, ait S. Bern. ferm. 6. in vigil. Nativ. sed gloriam paternæ pietatis, gloriam gratiæ, de qua Apostolus, in laudem gloriæ gratiæ suæ. Ephes. 1. Veritatis. Aptè veritatem jungit gratiæ, ut ait S. Bernardinus ferm. 74. in Cant. Amara est veritas sine condimento gratiæ, sicut absque veritatis frano levis & nesciens motum plerumque & insolens, ipsa devotio. Ergo licet B. Virgo, & S. Stephanus, & alii dicantur pleni gratia præ cæteris hominibus, tamen respectu Christi non fuerunt pleni, Christus enim est quasi mare & Oceanus gratiarum, quod in omnes fideles, Apostolos, Martyres, Confessores, Virgines, rivos gratiarum emanat. B. Virgo verò & S. Stephanus & alii sancti sunt quasi fontes, qui ex Christo quasi ex mari aquam gratiæ hauriunt, eamque quasi rivi vel fontes pleni eructant. Hoc est, quod ait Apostolus Colos. 2. 9. & Ephes. 4. 7. Et inferius c. 3. 34. Filio autem non ad mensuram Deus dedit Spiritum. Plura P. Cornel. in Joan. c. 1. v. 1.

Matth. 1. v. 23. Ecce Virgo in utero habebit, & pariet Filium: & vocabunt nomen ejus Incarnatus Emanuel, quod est interpretatum nobiscum Deus. onis myst. Et ecce. vox est excitans ad attentionem, considerationem, admirationem. q. d. Ecce o An-pientes in geli, o homines universi videte & admiramini rem novam, unde Jeremias, idem obstu-onē rapit. pescens exclamat c. 31. 22. Creavit Dominus novum super terram: semina circumdabit virum. Q9 Pri-

Primus Persarum Rex Cyrus teste Xenophonte, nihil admirabatur, suosque docebat, nihil admirari: hoc enim esse magni animi & regii omnia quasi sub se posita despicere, ut parva & minora se. Et Seneca Dicebat: Sapientem nihil mirari: quia terris altior cuncta se despicit. At in Divinis omnia sunt admiranda: quia magna, imò maxima, præsertim hoc Emmanuelis mysterium; quod est magnum pietatis Sacramentum, ut ait Apostolus 1. Tim. 3. 10. Ideò stupenda, & ad miranda pietas magni Dei, qui per viscera misericordiae suae visitavit nos oriens ex alto. Ecce ergo Verbum infans, Puer sapiens, Deus homo, ait S. Bernard. Docent Theologi, virique contemplativi, hoc mysterium nos variis modis posse considerare & meditari. Ut per modum compassionis, gaudii, gratiarum actionis, amoris, imitationis, sed sublimissimè per modum stuporis, ut quasi stupentes & attoniti, jugiter stemus ad tantam Dei nostri dignationem, quā ad nos terrae vermiculos descendere, & vermis nobiscum fieri dignatus est; idque non propter se, sed propter nos, ut homines velut vermes sibi uniret, faceretque Deos; ita stupebat illud B. Virgo, S. Bernard, S. Paulus, S. Franciscus &c. *Emmanuel*. Id est, nobiscum Deus significat Verbi incarnationem, & omnem ejus in carne Oeconomiam. Ita S. Chrysost. quia per eam propriè & physicè nobiscum fuit Deus per carnem & conversationem. Ethicè verò per reconciliationem & gratiam. Dices. Quomodo nomen Iesus idem est, quod Emmanuel, ut innuit hic S. Matthæus, Resp. Tertullian. hic contra Judæos, idem esse non sono sed sensu. Esse enim nobiscum Deum (quod significat Emmanuel) idem est, quod esse Iesum, id est, Salvatorem, nec enim aliud à Deo potuit nobis esse Salvator. Tropologicè notandum nobiscum est Deus non tantum per essentiam, præsentiam, & potentiam, sed etiam per incarnationem propriè & realiter quasi frater conversans nobiscum 2do. est nobiscum, quasi caput cum membris. 3tio. Idem jam incarnatus in Eucharistia quasi cibus sua carne nos pascens. Hæc physicè, 4to. Ethicè Christus est cum Ecclesia, quasi sponsus, hanc sponsam sustentans, protegens, ornans, fidelis ergo, in quavis difficultate labore &c. in vocet Emmanuelem, P. Cornel. à Lap. hic,

428. *Lucæ 1. 35. Et respondens Angelus dixit ei (Mariæ) Spiritus S. superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.* Nota 1. Incarnatio terminata est ad solam Verbi sive Filii Dei Personam; hic enim solus incarnatus est, & homo factus, non Pater, non Spiritus S. Hanc tamen incarnationem efficienter operata est tota SS. Trinitas, non solus Filius: quia opera ab extra toti Trinitati

sunt Communia. Appropriatur tamen hic opus Incarnationis Spiritui S. 1mo. quia hoc opus fuit Sanctissimum. 2do. quia opera nostræ redemptionis & Summæ bonitatis Dei appropriantur Spiritui sancto, eò quod ipse procedat ut amor notionalis Patris & Filii. Sicut sapientia appropriatur Filio, quasi Verbo; Omnipotentia Patri, quasi principio & Fonti. Ita S. August. c. 40. Enchir. Porro Spiritus S. fuit opifex humanitatis Christi, quia eam efformavit, organizavit, disposuit & animavit; at ejus pater dici nequit: Quia ex sua substantia nihil illi contulit, aut communicavit, uti docet S. August. Enchir. c. 28.

Porro Virginem virtute Dei posse concipere & parere demonstrat S. Cyril. ac 1. Gentiles his rationibus convincit. *Qui dicitis projectos lapides in homines mutari quomodo virginem parere posse negatis? Qui ex Jovis cerebro natam filiam fabulamini, quomodo ex utero Virginis nasci aliquem impossibile dicitis esse. &c.* Judæos verò his rationibus constringit. *Stenilis erat Sara, & deficientibus jam mulieribus præter naturam peperit, aut utrumque nega, aut utrumque concede, idem enim Deus utrumque operatus est.* Addit. Deus, qui virgam aridam Moysis in vivum animal, puta in serpentem, convertit, cur non possit ex viva Virgine vivum hominem producere Deus? ex viro scilicet Adamo virgine formavit virginem foeminam scilicet Evam, cur pariter non possit ex foemina Virgine formare virum virginem, Eva ex solo viro genita est. Reddidit igitur Maria gratiæ hujus mutuum officium & non ex viro, sed ex ipsa sola, impollutè ex Spiritu S. virtutèque Dei peperit. Denique Deus Adamum vivum ex sicco pulvere formavit, cur non possit ex viva Virgine virum efformare, plus enim est Virgo quam pulvis.

Superveniet (Arabicus descendet) in te. Ad hoc, ut Christi conceptio & Christus ipse sanctus sit, non tantum ex vi unionis hypostaticæ cum Verbo, sed etiam ex vi talis & tam divinæ Conceptionis, quod scilicet conceptus sit non ex homine, vel angelo, sed ex Spiritu S. id provenit.

Quare Christus ex vi talis conceptionis non fuit Filius Adæ, ut ex eo peccatum originale contraheret, sed erat purissimus & sanctissimus. Et hæc est præcipua causa, ut scilicet Christus sine peccato originali purus, sanctusque nasceretur, utpote Filius Virginis non Adæ, quam dat S. August. l. 1. de Nupt. & Conc. c. 12. Unde doctè colligit S. Anselmus l. de Conc. Virg. c. 11. quod si quis homo ex sola foemina sine opere viri per miraculum nasceretur, non contraheret peccatum originale, ex eo, quod non sit Filius Adæ, nec

nec ab eo per vim seminalem procedat. Denique S. Bernard. Serm. 2. super missus est. *Deum, inquit, hujusmodi decebat nativitas, quā non nisi de virgine nasceretur. Talis congruebat virgini parius, ut non pareret nisi Deum. Et virtus altissimi obumbrabit tibi.* Virtus, id est, fortitudo, robur, & omnipotentia Dei ad opus incarnationis Verbi tam difficile & arduum, perficiendum, quod nulla potentia, aut vi naturæ vel Angeli potentissimi effici potest. Rursum non incongruè Euthym. & Maldon. *Virtus altissimi, inquit, est Spiritus S. qui potenter opera sancta Dei perficit,*

429. *Obumbrabit.* Obumbrationis hujus metaphoram variè & appositè explicant PP. S. Gregor. l. 33. Moral. Obumbrabit, id est, umbram efficiet vel producet in te. q. d. Verbum Dei in te assumet corpus, quod erit quasi umbra Deitatis. S. Ambros. in pr. 118. ser. 5. per umbram accipit vitam præsentem & mortalem, quam Christo dedit Spiritus S. hæc enim est quasi umbra veræ vitæ & æternitatis. Deinde idem S. Ambros. Beda, S. Gregor. 3. Mar. c. 3. S. August. To obumbrabit sic explicant. q. d. Gratia Spiritus S. velut umbra refrigerans, carnalis concupiscentiæ calorem, te o virgo in Conceptione Christi proteget, ut sine concupiscentia, ex purissima charitate, concipias Christum. Theoph. Græcum obumbrare accipit, pro extrema pictura lineamenta ducere. q. d. Virtus Dei in te o Virgo Corporis Christi lineamenta describet, & perficiet. Sicut facit pictor in homine, quem depingit. Pictores enim ab umbra quasi naturali corporis effigie didicerunt idipsum pingere. Sicut ergo ex umbra veluti pictura agnoscitur corpus; sic ex humanitate Christi velut umbra agnoscimus ejus divinitatem, ait Nyssen. orat. de Chr. Nativ. S. Bern. Serm. 4. super missus est. *Obumbrabit tibi:* quia res nimirum in Sacramento erat, & quod sola per se Trinitas in sola virgine voluit operari, soli datum est nosse, cui soli datum est experiri. Euseb. l. 14. de Demonstr. c. 8. *Obumbrasti, ait, ut Principes hujus sæculi, ipsa de Spiritu S. & sancta virgine conceptio lateret, Sanctum vocabitur.* Id est, revera erit, ut jure vocari possit & debeat. To Sanctum referendum ad nascetur. q. d. Iesus Filius tuus ex ipsa nativitate, id est, conceptione sua, ejusque vi erit Sanctus & Filius Dei. Qui enim de Spiritu S. concipitur, Sanctissimus sit, oportet, ideoque Filius Dei. Ita Beda, & alii. *Sanctum, id est, Sanctus.* Unde Arabicus, quoniam ex te natus sanctus est. Dicit tamen Sanctum, tum, ut significet Filium hunc non futurum merum hominem & masculum; sed super hominem, futurum quoque Deum.

Ita S. Gregor. S. Leo. S. August. Tum, R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica,

ut indicet Iesum fore sanctum, sanctitate omnino perfectam & connaturalem ob unionem hypostaticam, ait Suar. 3. Parte. Disp. 8. lect. 1. hoc est, fore Sanctum Sanctiorum, id est, Sanctissimum, imò ipsam sanctitatem, per excellentiam q. d. Iesus, qui ex te nascetur, erit Sanctissimus, imò ipsa sanctitas. Porro humanitas Christi Sanctissima pariter est, non tantum propter gratiam habituales eximiam illi infusam, sed & per ipsam Deitatem illi hypostaticè unitam, uti docent Suar. Valq. & alii. 3. par. q. 7. *Filius Dei* per naturam, qui & fideles omnes, sanctosque facturus est Filios Dei per gratiam. Unde S. Bernar. serm. 1. in Vigil. Nativitatis. Quare, inquit, Filius Dei factus est homo, nisi ut homines faceret Filios Dei. Sic & S. Anselmus. Cur Deus homo. V. 36. *Et ecce Elisabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua:* Confirmat Angelus miraculum nascituri Iesu ex Virgine & Spiritu S. simili miraculo Joannis concepti ex Elisabeth sterili. v. 37. *Quia non erit impossibile apud Deum omne verbum.* Est hebraismus non omne Verbum, id est, nullum verbum, hoc est, nulla res, quantumvis gravis, difficilis & homini incredibilis, vel ut alii nullum verbum, id est, nullum promissum. q. d. Deus facere potest omnia, quæ promissit; quia omnipotens est, ac proinde ea re ipsa præstabit, quia fidelis est. Dicit Verbum: quia Deo tam facile est facere, quàm nobis loqui verbum, & quia solo verbo dixit & facta sunt omnia. *Siquidem apud Deum.* ait S. Bernard Serm. 4. *Nec verbum disidet ab intentione, quia veritas est, nec factum a verbo quia virtus est, nec modus a facto, quia sapientia est.* Deus ergo ait S. August. l. 5. de Civi. c. 10. art. 26. contra Faustum c. 5. *Omnia potest præter ea, quæ posse, non potentia, sed impotentia est, quæque si posset, non esset omnipotens, qualia sunt mori, fallere, peccare, errare, sterili, tacuisse hic Angelus avidè expectans responsum & consensum virginis.* Unde ait S. Bernard. *Consensum hunc expectare Adamum, Abraham, David, aliosque Prophetas & Patriarchas sollicitos de adventu Messiae & salute hominum.*

Additque. Hoc totus mundus tuis genibus provolutus expectat; Nec immerito, quando ex ore tuo pendet consolatio miserorum, redemptio captivorum, liberatio damnatorum, salus denique universorum filiorum Adam, totius generis tui. Da virgo responsum festinanter, O Domina responde verbum, quod terra, quod inferi, quod expectant & Superi; ipse quoque omnium Rex & Dominus, quantum concupivit decorem tuum, tantum desiderat & responsionis assensum; in qua nimirum proposuit salvare mundum.

Lucæ 2. v. 38. *Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Et discessit ab ea Angelus. Nota humiliter, do Incar-

natio facta ad verba consensus Virginis. litatem, obedientiam, modestiam, charitatem, resignationem Virginis, nam ab Angelo salutata Mater Dei, ejus se ancillam, non Matrem nuncupat. Hinc S. Guilelmus Dux Aquitanie, conversus à S. Bernardo, factusque eremita & eremitarum Parens, ex hoc B. Virginis dicto colligebat, quod quanto quis altius contemplando in Deum attollitur, eique sit vicinior, tanto magis suam parvitatem perspicit & despicit; & hoc ex inductione Sanctorum probat: Unde Abraham, iniquiens, post divinam familiaritatis fastidium se pulverem fatabatur. Moyses post rubi miraculum impeditioris lingua se protestabatur. Isaias post concentus Seraphici auditum tripudium pollutum se labiis asserbat. Job etiam post auditum divinum in favilla & cinere sese reprehendit &c. Denique S. Bernardus 4. Serm. in illud Apoc. 12. *Signum magnum: Merito*, ait, *facta est omnium Domina, qua se omnium exhibebat ancillam. Fiat*. Hæc vox tum assentientis, ait Beda, tum optantis, desiderantis, orantis & obsecrantis, ut Messias incarnetur, itaque homines redimat, & salvet, hoc enim ardentissime desiderabat, & obsecrabat B. Virgo. Ita S. Ambrosius, Euthym. *Secundum Verbum tuum*. Ut concipiam & pariam Verbum Dei Patris. Audi S. Bernard. Serm. 4. Super Missus est. Fiat mihi de verbo secundum verbum tuum: Verbum, quod erat in principio apud Deum, fiat caro de carne mea, secundum verbum tuum: fiat, obsecro, mihi verbum, non prolutum, quod transeat, sed conceptum, quod maneat, carne videlicet indutum, non aere: Fiat mihi, non tantum audibile auribus, sed visibile oculis, palpabile manibus, gestabile humeris &c.

431. Quando facta Incarnatio, gratia plena: alii tunc, dum diceret Dominus tecum, sed hæc vera esse nequeunt, quia tiam Beatissima incipies in utero, & paries Filium. Dico ergo, Verbum incarnatum, mox ut B. Virgo Angelo illud annuntianti assensum præbuit, ad hoc enim ille mittebatur, non enim decebat Christum concipi invita & nesciente Virgine Matre, sed sciente & consentiente. Mox ergo ut illa dixit. *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*. atque hæc verba finiit Spiritus Sanctus, ex purissimis Virginis sanguinibus, corpus Christi formavit, & eodem instanti illud perfecte organizavit, animavit, & Verbo sive Personæ Filii Dei, hypostaticè univit, sicut mox ut sacerdos consecrans dixit: *Hoc est corpus meum*, vi horum verborum panis transubstantiatur in corpus Christi. Unde non sensum, sed simul in eodem instanti à Spiritu S. 1. formatum est corpus Christi

2. perfecte organizatum. 3. animatum. 4. omni gratia & gloria in anima repletum. 5. hypostaticè assumptum à Persona Verbi. 6. Christus incarnatus immensas egit gratias Deo pro tot in humanitatem suam collatis beneficiis & donis, eique pro salute hominum se obtulit in victimam ad mortem & crucem, juxta illud Hebr. 10. 7. *Ecce venio &c.* Ita S. Ambrosius, Mald. & alii. *Hoc est, quod natura miratur, reverteretur Angelus, veretur homo, stupefecit cælum, exhorret terra, exhorret infernus*, ait B. Petrus Dam. Serm. de Annunt. Nam, ut ait S. Bernard. Serm. 1. in Virg. Nativ. Angelus nuntiat, virtus obumbrat, supervenit Spiritus, Virgo credit, fide concipit, Virgo parturit (hominem Deum) Virgo permanet. Porro B. Virgo in hac conceptione Filii Dei eximium accepit gratiæ augmentum, & perfectam satisfactionem, nec de hoc sine temeritate dubitari potest, ait Suar. 3. par. Disp. 1. sect. 4. Causam dat S. Ber. To. 1. Concl. 61. art. 1. c. 12. „ Quod Deus, inquit, generet Deum, nulla requirebatur in Deo dispositio, cum ei ex natura conveniret, ut per viam naturæ intellectus produceret Verbum per omnia sibi æquale; sed quod femina conciperet & pareret Deum, est & fuit miraculum; oportuit enim, ut sic dicam, feminam elevari ad quamdam æqualitatem divinam per quamdam quasi infinitatem perfectionum & gratiarum, quam æqualitatem creatura nunquam experta est. Unde, ut credo, ad illam abyssum imperscrutabilem omnium charismatum Spiritus S. quæ in B. Virginem descenderunt in hora divinæ perfectionis, intellectus humanus vel Angelicus nunquam potuerunt attingere. Subdit aliam deinde causam, quod scilicet esse Matrem Dei sit dignitas quædam infinita, quæ sibi proportionatam gratiam requirit. „ Ex his, inquit, colligi potest Virginem B. in Conceptionis Filii DEI consensu plus meruisse, quam omnes creaturas tam Angelos quam homines, in cunctis actibus, motibus, & cogitationibus suis; nempe omnes, qui meruerunt, nihil aliud potuerunt mereri, nisi secundum varios status & gradus gloriam sempiternam; hæc autem Virgo in illo admirando consensu meruit totalem fomitis extinctionem, dominium & primatum totius orbis, plenitudinem omnium gratiarum, omnium virtutum, omnium donorum, omnium beatitudinum, omnium fructuum Spiritus S. cunctarum scientiarum, interpretationes sermonum, spiritus Prophetiæ, discretionum spirituum, operationes virtutum. Meruit fecunditatem in virginitate, mater-

ternitatem Filii Dei meruit, quod sit stella maris, porta cœli, & super omnia, quod Regina misericordiæ nuncupetur, ac talis nominis consequatur effectum. Unde merito Proverb. ult. de ipsa B. Virgine Salomon ait: *Multa Filia congregaverunt divitias, tu supergressa es universas*.

Imò S. Antonius 4. par. tit. 15. c. 17. §. 1. suspicatur Beatam Virginem in conceptione Filii Dei vidisse Dei essentiam, utpote quam in se recipiebat, uti S. August. S. Thomas & alii dicunt, eamque vidisse S. Paulum in raptu. & certè si Paulus illam vidit, multo magis eam vidit B. Virgo. Idem opinatur Rupertus Cant. 5. Dyonis. Carthul. 1. Bernard. & hodie multi magni Theologi. Denique Damasc. Anselmus tradunt B. Virginem in Conceptione Verbi accepisse claram revelationem suæ prædestinationis, & exaltationis futuræ super omnes Angelorum choros.

Et discessit ab illa Angelus. Porro B. Virgo revelavit nonnullis Angelum Gabrielem non statim discessisse, sed secum mansisse per 9. horas, obstupefactum Verbi in Virgine incarnatione, ac Verbum incarnatum adorasse, illique omne obsequium obtulisse & re ipsa exhibuisse. Videtur S. Scripturæ indicasse his verbis. *Et discessit Angelus ab ea*. eum rei novitate & magnitudine obstupefactum sic hæsisse, ut avelli nequireret, donec tandem re exigente, quodammodo tamen invitatus à loco discessit. Verum hæc, uti pie dicuntur, ita certam non habent fidem, ait P. Cornel. Denique creditur Gabriel flexis genibus salutasse Virginem, atque hoc situ, toto legationis suæ tempore permansisse, tum ut Virginem Deiparam veneraretur, tum ut Verbum incarnatum adoraret: quocirca S. Margaritha Hungariæ Regis filia, & S. Maria Ogniacensis quoties salutationem Angelicam recitabant, toties ante imaginem Virginis Deiparæ genua flecebant. Plura P. Cornel. hic.

432. Incarnationis opus majus quam creationis mundi.

Lucæ 1. 49. *Quia fecit mihi magna, qui potens est*. Magna Græcè magnalia. Incarnationis enim Verbi majus est opus quam creationis mundi: Quocirca B. Virgo utpote Mater Dei, major est omnibus Angelis, omnibus hominibus, omnibusque creaturis simul sumptis. Audi & Hugonem Cardin. 12. magnalia Virginis enarrantem. Imò, inquit, fuit in utero Matris sanctificatio. 2. Angeli salutatio. 3. gratiæ plenitudo. 4. Filii conceptio. 5. fecunda Virginitas. 6. honorata Virginitas. 7. honorata humilitas. 8. obedientiæ promptitudo. 9. fidei devotio. 10. prudens verecundia. 11.

verecunda prudentia. 12. dominium cœli. Vide D. Thomam 1. par. q. 25. art. 6. ubi docet Deum meliora opera posse facere exceptis tribus: scilicet Incarnatione Verbi, Maternitate Dei & Beatitudine hominis, quæ in Dei visione consistit, his enim nihil melius, nec majus Deus facere potest, quia Deo ipso nil potest esse majus & melius. A. S. Cyrillo Beatissima vocatur *Forma Dei* (utique formosissima) *Margarita orbis terrarum*, à Damalceno, *animatum Dei simulacrum*, à S. Bernardo Serm. 2. in Pent. *Negotium sæculorum, ad quod respiciunt, & qui in cælo habitant, & qui in inferno, & nati eorum, & qui nascuntur ab illis*. P. Cornel. hic. Idem in 1. Petr. 1. 20. dat causas, quare tam serò in Incarnatione venit Christus, *Novissimis temporibus*. puta post 4. ferè annorum millia elapsa à creatione mundi, imma causa est dignitas & majestas Christi, quam præire, & præfigurare debebant Moyses, omnesque Patriarchæ, Prophetæ, ac legis Cæremoniæ. 2da. Ut quò tardius, eò avidius susciperetur. Clemens Alexandr. docet Christum sua Incarnatione & adventu terram (quin & infernum, cum post mortem eo descendit) in cælum commutasse.

1. Joan. 1. 1. *Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostra contraxerunt de verbo vita*. q. d. Verbum incarnatum non tantum audivimus auribus & oculis vidimus, sed & ipsis manibus palpavimus & contraximus, illud verè ergo incarnatum firmissimè credite, amate, & adorete. Præclare S. Augustin. Serm. 52. de diversis. *Homo*, ait, *sequendus non erat, qui videri poterat; Deus sequendus erat, qui videri non poterat*. Ut ergo exhiberetur homini, & qui ab homine videretur, & quem homo sequeretur, Deus factus est homo. Idem in Pl. 33. *Ne dedignaretur homo imitari hominem humilem, Deus factus est humilis, ut vel sic superbia generis humani non dedignaretur sequi vestigia Dei*. Quod perspeximus. Græcè quod oculis intuiti, quod admirati sumus, unde To *perspeximus* ad oculos non tantum corporis, sed & phantasie & mentis pertinet, hæc soli Christi divinitatem perspexerunt Apostoli, eam colligentes ex Christi doctrina, sanctitate, miraculis &c. ita Dydimus. Notat P. Cornelius. Verbum, cum sit subtilissimus spiritus, in se videri oculis nequit, unde carnem assumpsit, ut per eam videri, & audiri possit. Per carnem ergo visum & auditum est, perinde ac Rex videretur per purpuram, sol transparet per nubem, ignis per ferrum ignitum, candela ardens per laternam, anima per carnem, substantia per sua accidentia, Angelus per

corpus assumptum. Verbum enim humanitate tectum & vestitum fuit, quasi purpura, nube, ferro, laterna &c. Omnibus enim unionibus hisce similis fuit unio Verbi cum humanitate, sed illis longe perfectior; omnes enim jam dictae uniones, excepta anima cum carne & corpore sunt accidentales, aut locales, qualis est unio ignis cum ferro, Verbi verò unio cum humanitate est substantialis, qualis est anima cum corpore. Unde S. Athan. in symb. Sicut anima rationalis & caro unus est homo, ita Deus & homo unus est Christus: sed hoc discrimen est, quod anima carni uniatur essentialiter, ita quod cum illa faciat unum compositum essentialiter, unamque essentiam hominis. at verò Verbum cum carne non unitur essentialiter; non enim informat carnem, ut facit anima, nec cum ea unam constituit essentiam; utpote cum in Christo maneat essentia divina planè distincta & disunita ab essentia humana, sed unitur illi hypostaticè, sive personaliter: nam in eadem persona Verbi subsistit humanitas aequè ac divinitas. Simili modo in Eucharistia videtur Christus, ejusque Deitas & humanitas abscondita per species panis & vini, hæ enim sunt species non panis, utpote qui jam desit, sed corporis Christi. Unde de ea verè dixit S. Chrysost. hom. 40. ad pop. *Ecce cum (Christum) vides ipsum, tangis ipsum, ipsum manducas.*

433. Nota. Joannes tot verbis inculcat & exaggerat Verbi Incarnationem & apparitionem in carne tribus de causis juxta Corneliolum. 1ma. ut contra Basilidem illo avaro docentem Christum assumpsisse carnem apparentem & phantasticam, non veram, ac proinde non verè esse crucifixum, sed in imagine duntaxat, doceret Christum veram & realem carnem assumpsisse, in eaque realiter passum, realiter nos redemisse, & sanctificasse. 2da. ut fideles in fide Incarnationis plenè confirmet, infidelibus verò ejus fidem persuadeat, petito argumento à tribus sensibus, qui fidelissimi & perspicacissimi habentur, tales enim sunt visus, auditus & tactus. 3tia. ut ostendat Verbi dignationem, & Apostolorum dignitatem. Hac de causa Verbum caro factum est, ut intangible fieret tangible, ait Nazian. Orat. 38. indeque cognoscibile. Dei enim utpote Spiritus effigiem in mente nobis efformare non possumus, ut ergo eum concipere, invocare, imò cernere, alloqui, & tangere possemus, factus est homo. Hic ergo Deus, qui olim in Deitate tantum erat Pater, per humanitatem assumptam factus est hominibus quasi Mater, idè ex Græco quasi Patri Mater, non tantum ob 4. modos & causas, quos recenset Cornel.

Astor. 17. v. 2. & 29. sed etiam, tum quia Deus tanquam Sponsus humanitatem matrem nostram, quasi sponsam perenni conjugio arctissime copulavit, assumpsit, & induit, idque representatum est per matrimonium Adæ cum Eva, de quo dictum est Gene. 2. 14. *Et erunt duo in carne una.* per humanitatem ergo nos, nostramque naturam sibi despondit, ut nobis esset Mater, qui prius fuerat Pater, itaque fideliter ad eum accederemus, solent enim filii timentes Patris severitatem adire matrem, & per eam impetrare id, quod volunt à Patre; tenerior enim & matris amor in filium, quam Patris. Tum quia sicut mater suum infantem continuo lactat, fovet, & sensim in virum educat, ita Christus per 34. annos magnis & continuis laboribus, doloribus præsertim in Passione nos concepit, parturit, efformavit.

Porro ut immensitatem beneficii Incarnationis Verbi aliqua ratione concipiamus ^{434.} & ponderemus, S. Joannes 4. ejus circumstantias expendendas suggerit & proponit, circumnimirum, *Quis, Quid, Cui, Cur, Imò, Pantia.* Quisnam ille, qui carnem nostram induit, imò assumpsit? Est Verbum, quod fuit ab initio, est Verbum æternum, est Deus Omnipotens, Creator cæli & terræ, Rex Regum & Dominus Dominantium. Verbum ecce æternum, per quod facta sunt omnia, fit caro, fit homo. Et vocabitur nomen ejus, ait Isaias, Emmanuel, id est, nobiscum Deus, admirabilis, consiliarius, Deus fortis, Princeps pacis, Pater futuri sæculi, magni consilii Angelus, quæ omnia expenduntur Isai. 9. 6. Hoc est, quod canit Ecclesia: *Per incarnati Verbi mysterium &c. amorem rapiamur.* 2dò, Quid fit Deus in Incarnatione? Fit caro, id est, homo. Caro, ait S. Augustin. *te cecaverat, caro te sanat: Carnalis enim anima facta erat consentiendo affectibus carnalibus, inde fuerat cordis oculus cæcatus.* Nam caro hominis est præ cæteris animalibus misera, mille morbis & ærumnis subiecta, hanc assumpsit Verbum; eò se inclinavit illa Majestas, ut Cherubinos, Seraphinos &c. præteriens descenderet in imam hanc miseriarum vallem, & carnem, eamque sibi arctissimo unionis hypostaticæ vinculo copularet. 3tio, Cui Verbum factum est caro? Homini peccatori & vilissimo instar vermiculi: Parvulus enim natus est nobis, & Filius datus est nobis. Christus ergo non assumpsit hominem propter se, quia egeret, aut delectaretur illa humanitate, quam assumpsit, sed propter nos. Ultimatus ergo terminus Incarnationis sumus nos. Ideo enim natus est in carne corporaliter, ut in anima nostra nasceretur spiritualiter. Hinc canit Ecclesia

Ita in symbolo Concilii Nicæni. *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis.* S. Anselmus l. 2. Cur Deus homo c. 20. Quid, ait, misericordius intelligi vellet, quam quod peccatori æternis tormentis deputato, & unde se redimeret non habenti, Deus Pater dicit: Accipe Unigenitum meum, & da pro te. Ipse Filius: Tolle me & redime te. Celebratur Atheniensium Dux Codrus, qui orto cum Spartanis bello, cum respondisset Oraculum illos posse vincere, quorum dux perisset, deposita ducali trabea vilem militis vestem induit, itaque hostium castraadiens, illic jurgio eos in suam cædem instigavit, ac moriens, sua morte victoriam, vitam, & libertatem suis peperit. Sed quid Codrus ad Christum, quid homo est ad Deum, qui carnem induens nos sua morte ab æterna morte & gehenna liberavit, ac regni celestis & æternæ gloriæ hæredes effecit. 4to. Cur Verbum factum est homo? Ut hominem inferno, morte, peccato, omnique miseria corporis & animæ liberaret. Verbum enim nihil sibi acquisivit, nisi extinctionem, opprobria, paupertatem, dolores, mortem & crucem, ut per ea nobis beneficeret. *Natus est Christus in carne, ut nos nasceremur in spiritu,* ait S. Gregor. Nazian. Natus est in tempore, ut tu nascereris in æternitate, natus est in stabulo, ut tu nascereris in cælo. Quocirca Clemens Alexand. Adhuc, ad Gentes ait, Christum in sua Incarnatione terram in cælum mutasse, & ex hominibus Angelos, imò Deos fecisse. Hoc est, quod ait S. Joan. c. 1. 12. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Et Verbum caro factum est &c. q. d. Ideo Verbum caro factum est, ut homines faceret filios Dei. Vide ergo immensitatem hujus beneficii. Deus hic de cælo non pluit manna, sed totum cælum quasi dirumpens, omnes Deitatis suæ thesauros, & viscera misericordiæ suæ, imò totum se, quantus quantus est, in omnibus suis donis & gratiis in terram effudit. Hoc est, quod optabat Isai. c. 45. 8. *Rorate cæli desuper, & nubes pluant justum: aperiatur terra & germinet Salvatorem.* S. Bernard. Serm. 1. de Epiphania. *Quid ita pietate plenum quam quod Dei Verbum propter nos factum sit sanum, quando enim se minorem fecit in humanitate, tanto majorem exhibuit in bonitate: & quando pro me vilior, tanto mihi charior.* Quare ut hoc manna immensum è cælo deplens excipiamus, pandamus totum cor, &c. Imitemur B. Virginem &c. Sic & S. Bernardus in hoc mysterio se ipsum superat, totusque melleus est & divinus.

Christus se totum tibi, tu te totum da Christo. Christus tibi natus est, Verbum tibi incarnatum est; Deus tibi humanatus

est; tu vicissim nascere Christo, Verbo te inferre, Deo te desponde, imò trade & redde.

Nota. Christus qua Deus & Verbum est ^{435.} lux formalis increata, qua homo est lux Christus creata, quia plenus sapientia, gratia & gloria, est etiam lux causalis, quia causa est ante Incarnationem sapientia, gratia & gloria. Unde S. nationem Joan. in Evang. c. 1. Christum, qua homo quam est, vocat lucem: quia illuminat omnem post, hominem venientem in hunc mundum, non tantum dans illis naturale rationis (uti explicat Origenes & Cyrillus) sed etiam & potius dans eis lumen supernaturale fidei, & sapientiæ. Unde à Malach. c. 42. vocatur *Sol justitiæ.* Deliravit autem Manichæus, cum solem istum materiale censuit esse Christum teste S. August. tr. 34. in Joan. Luxit ergo Christus maximè post Incarnationem, fuit tamen lux etiam ante eam à mundi exordio: Nam sicut sol antequam horizontem ascendat, aliquos auroræ radios præmittit, quibus mundum illuminat; sic & Christus, ita S. August. tr. 1. in Joan. Hoc est, quod ait Christus, ego sum lux mundi. Joan. 8. Et Simeon de illo. Lumen ad revelationem gentium. Luca 2. 32. Pulchrè S. August. hom. 43. inter 50. Idèd ait, venit Christus illuminator, quia diabolus fuerat excæcator. Hanc lucem Christus suis fidelibus præsertim viris Apostolicis communicat, adèd, ut & ipsi sint lux mundi, ut Christus ipse ait Matth. 5. *Vos estis lux mundi.* Sic luceat lux vestra coram hominibus. Idem de Joanne Bapt. *Ille erat lucerna ardens & lucens.* Joan. 1. v. 35. Et Paulus ad Ephes. c. 5. 8. *Eratis aliquando tenebra, nunc autem lux in Domino.* Plura Cornel. in 1. Joan. 1. 5.

Ros allabentis fulguris vi non modo concrevit in unionem, sed & ipse unio celerius Jove tonante paritur ait Aelian. l. 10. c. 13. Id S. Gregor. Thaum. applicat Incarnationi Christi. Fulgur enim esse virtutem Spiritus Sancti, rorem esse purissimum sanguinem Deiparæ Virg. unionem corpus Christi, unde Sedulius l. 2.

Uterumque puellæ.
Sidereum mox implet onus, rerumque Creator,
Nascendi sub lege fuit: stupet innuba tenes
Virgo sinus; gaudetque suum paritura Parentem.

Simili modo effulgurante in mente Spirituoso, id est, pia & celestis cogitatio, coalescit in unionem vitæ & virtutis religiosæ. Cornel. in Apoc. 21. 21.

Non.

Nonnulli ē Gentilibus fuerunt, qui Deum hominem factum judicarunt, unicum humanarum miseriarum antidotum, atque id maxime optarunt, ut eo doctore morum genus frueretur humanum. Hoc votum occupavit Platonem, qui in suis legibus ait: *Mensura rerum omnium non homo, sed Deus est, maxime verò, si Deus fiat homo.* Idem rogatus, quamdiu ejus legibus esset acquiescendum, *Donec*, inquit, *aliquis sacrator homine, in terris appareat, qui fontem omnibus veritatis aperiat, quem denique sequantur omnes.* Idem sensus Sapientiorum commendavit narrationem de Hercule, in qua Filium Dei exemplum agendi, patiendique architectati sunt. P. Nierembergus in Theopolitico par. 2. l. 2. c. 25. Sic incarnationem Dei exoptabant Gentiles, ardentissime desiderabant per tot secula Patres; nos cum nobis natum esse sciamus ex fide, quantis eundem nos salvatorem nostrum affectibus prosequi par est. Igitur ut supremum nostrum regem & Dominum veneremur, eidem fideliter serviamus, summum bonum cordialissime amemus, Redemptori Benefactori grati simus, ut tandem fructu redemptionis in æternum frui possimus.

§. II.

De Nativitate Christi.

436. Describitur orbis Christo nascente.

Nativitatem Christi descripturus Sanctus Lucas descriptionem orbis prius enarrat. Lucæ 2. v. 1. *Factum est autem in diebus illis, exiit edictum à Cesare Augusto, ut describeretur universus orbis.* Describatur juxta Syrum universus populus possessionis seu Domini ejus, scilicet Augusto & Romanis subiectus; nam teste Suetonio Augustus Gothis, Armeniis, & Indis non imperabat. Facta est hæc descriptio, tum, ut constaret numerus hominum Augusto subiectus, tum ad vectigal colligendum, quod in ærarium Romanum tot bellis exhaustum inferretur. Singuli enim capitis sui censum dabant. Caesar hic proprio nomine vocatus fuit Octavianus sive Octavius, Julii Cæsaris ex sorore nepos, qui primus Romæ Monarcha Imperium ejus mirifice auxit, & illustravit, unde Augusti nomen adeptus est teste Plinio lib. 3. Regnavit in summa pace, amplitudine, majestate, unde illud Augusto felicior, Trajano melior. Porro hæc descriptio ab Augusto facta est, cum plenam haberet pacem in toto orbe, ideoque Janum 3tio. clausisset, quæ omnia facta sunt dirigente Deo, ut significaret jam Deum nasci, qui pacem toti orbi afferat. Ita Beda.

Beatissima virga

Hæc de causa Augusto Cæsari Virgo Deipara infantem ulnis gestans apparuit

in Capitolio, cum jam ipse oraculo edo. Augusto. Etus Apollinis natum esse puerum Hebræum, qui idolorum oraculis silentium indixisset, eidem in Capitolio aram erexit hoc titulo. *Ara primogeniti Dei.* Quo circa Constantinus Magnus templum erexit in memoriam Dei genitricis Mariæ, quod etiam nunc extat & vulgo *Ara Cæli* nuncupatur, *Ara Cæli* ubi & locus visionis Augusti ostenditur. Ita ex aliis Baron. in apparatu Annal. Rursum Romæ tempore Augusti, sub quo natus est Christus, fons olei largissimus ē terra profluxit, locus etiam nunc Romæ ostenditur in Ecclesia Sanctæ Mariæ Transtiberina. Quo signo nativitas Christi declarata, ut censet Orosius, lib. 6. cap. 20. Christus enim unctus interpretatur, quia nos unxit, ungitque oleo gratiæ & lætitiæ per totum diem vitæ & mortalitatis nostræ.

Olei fons.

Quæres. Quo anno imperii Augusti natus est Christus? Respondeo. Variæ sunt de hac re Chronologorum & Doctorum sententiæ, quarum una censet natum Anno 42. Juliano, qui fuit 42. Augusti, Herodis 38. Urbis conditæ 751. Olymp. 194. An. 2dus. Ita Clemens Alexand. Baron. Sallian. & alii, & sic habet Martyrologium Romanum die 25. Decembris, quod sequitur Cornel à Lap. vide apud illum plura hic.

Lucæ 2. v. 2. *Hæc descriptio prima facta est à Praside Syria Cyrino.* Prima scilicet Generalis, contigit in toto orbe jam pacato; nam aliæ particulares fuere priores. Hinc sequitur descriptionem & censum hunc non fuisse lustralem & quinquennalem, sed novum & universalem, v. 3. *Et ibant omnes, ut profiterentur singuli in suam civitatem,* illam scilicet, quæ familiæ ipsorum erat caput, uti Bethlehem erat caput familiæ Davidis, ex qua natus est Joseph & Christus, quia in Bethlehem natus & educatus erat David. Judæi enim suam gentem & Rempublicam in 12. Tribus, has deinde in singulas familias, quæ suum habebant caput, diviserant, ideoque hanc illorum divisionem apud eos in censu hoc secuti sunt Romani: nimirum omnia hæc fiebant Deo dirigente, ut ex hac descriptione toti orbi liqueret, Christum recens natum in Bethlehem esse prognatum de Tribu Juda ex stirpe Davidis, ipsumque esse Messiam, uti Prophetæ prædixerant, etiam hoc non intenderet imò nesciret Augustus, ejusque Prasides Cyrinus. *Ut profiterentur* scilicet subjectionem Cæsari quasi exteri & armis Romanorum subacti. Porro Orosius lib. 6. cap. ult. ex hac descriptione colligit, Christum fuisse Civem Romanum, ut quasi tacite innueret Christianos omnes Romano Pontifici & Ecclesiæ subditi debere. Christus, inquit, *dicendus Civis Romanus*

civis Romanus manus.

manus census professione Romani. Symbolicè descriptio hac significabatur Christum jam natum venisse, ut nos à servitute diaboli liberaret, universum mundum sibi subderet non vi armorum, sed efficacia gratiæ, quæ de causa Augustus quoque nomen Domini recusavit teste Orosio & aliis. Rursum Sanctus Gregorius homilia 8va. in Evan. *Quid est, quod ait, nascituro Domino mundus describitur, nisi quod hoc aperte monstratur quia ille apparebat in carne, qui electos suos adscriberet in æternitate.* Hinc patet Christum descriptum fuisse non statim à nativitate, sed octavo die, postquam circumcissus est, in circumcissione enim more communi inditum illi nomen Jesus, quod astantibus Bethlehemitis, qui erant de stirpe David, in tabulas publicas, quas Cyrinus ad Augustum transmissit, relatum est, scilicet Jesum Mariæ Filium natum in Bethlehem prognatum esse ex David, ita Justinus.

437.

Distancia inter Nazareth & Bethlehem.

Quando Christus natus.

Lucæ 2. v. 4. *Ascendit autem & Joseph à Galilæa de Civitate Nazareth in Judæam in civitatem David, quæ vocatur Bethlehem: eo quod esset de domo & familia David.* v. 5. *Ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore prægnante.* v. 6. *Factum est autem, cum essent ibi, impleti sunt dies, ut pareret.* v. 7. *& peperit Filium suum primogenitum, & pannis eum involvit, & reclinavit eum in præsepio: quia non erat eis locus in diversorio.* Nota, respectu Nazareth Bethlehem erat ultra Jerusalem, Bethlehem distat Hierosolyma duarum horarum itinere, à Nazareth autem in Bethlehem iter erat tridui & amplius, quod Beata Virgo prægnans & partui proxima confecit pedes. *Factum &c. ut pareret.* Impleti scilicet 9. menses à conceptu, peperit enim non ex lassitudine itineris, sed naturaliter, quare cum Christus conceptus est 25. Martii, sequitur eum natum esse 25. Decembris, inter utrumque enim intercedunt 9. menses. Natus est Christus paulo post solstitium hyemale, cum crescere incipiunt dies. Joannes post æstivum, quia, ut ipse ait, *Illud oportet crescere, me autem minui.* Ita S. Augustin. *Et peperit &c.* Naturaliter uti aliæ Matres, fuit ergo illa verè & naturaliter Mater Christi & consequenter Dei, Christus enim est Deus. Porro Beata Virgo magis fuit Mater Christi quam aliæ Matres, quia ab ea accepit Christus omnem suam substantiam, quam alii non à sola Matre, sed etiam à Patre accipiunt, ac consequenter amor inter Christum & Matrem longè fuit major quam sit inter alias Matres, & Filios, adeoque amor, qui inter Patrem & Matrem dividitur, in Virgine unitus & collectus fuit, quia ipsa tam Matris quam Patris vicem subit. 2do. sicut ipsa concepit, ita & peperit manens Virgo ac

consequenter Christus natus ē clauso Matris utero, eumque nascens penetravit, sicut radii solis penetrant vitrum. Hinc 3tio. Beata Virgo sicut concepit sine concupiscentia, ita peperit sine dolore, sine lassitudine, sine secundinarum fluxu, & illuvie, aliisque fordidibus partus, sine obstetrice, ita Patres passim. Fuit ergo Virgo tota alacris & vegeta atque in filii amorem & contemplationem absorpta, utpote quæ in singula momenta illum expectaret nascentem videre & amplecti gestiret. Ita Patres & Doctores, vide Suarez. Porro Christum natum esse die Dominica, quæ prima fuit dies mundi, ac consequenter feria sexta fuisse conceptum, sicut & passum ex sexta Synodo, Sophronio, Ruperto, & aliis docet Suarez 3. p. q. 35. Barradius & alii, licet notter Sallianus Christum natum velit feria sexta, conceptum feria 4ta, Beata Virgo ipsa Festi Nativitatis Christi nocte revelavit S. Brigittæ, ut ipsa refert lib. 7. revel. cap. 22. *Peperi, ait, sicut nunc vidisti flexis genibus orando sola in stabulo, peperit enim eum cum tanta exultatione & lætitia animæ, quod non sensi aliquod gravamen, quando ipse exibat de corpore meo, nec dolorem aliquem sed statim involvi eum panniculis mundis, quos diu ante præparaveram.* Quærent aliqui, quis primus Christum nascentem locus exceperit? Barradius censet fuisse terram, ut nos Christus humilitatem doceret: Alii censent primò exceptum Brachiis & ulnis Matris, idque cum summo ejus gaudio & lætitia. Pientius & sublimius Franciscus Suarez opinatur, Christum mox, ut natus est, ab Angelis in brachia Matris Sanctissimæ & amantissimæ fuisse depositum, idem insinuat Nyssenus & Geometra, hic enim erat illi locus decentissimus, & tam Matri quam Filio exoptatissimus, inde illa ipsum reclinavit in præsepio. Denique S. Brigitta lib. 8. Revel. cap. 24. insinuat, Christum nascentem sponte sua venisse in manus Virginis Matris dulcissimæ & hoc valde probabiliter & pie credi potest. Porro notter S. Ribadeneira in festo Nativitatis. Tradunt, inquit, Beatam Virginem, mox ut videt Christum in lucem editum, admirantem Deum humanatum ac ad carnem infantile humiliatum, coram eo in terram se prostravisse, atque hisce verbis cum profundissima reverentia ac cordis Jubilo eum salutasse. *Exoptatus ades Deus meus & Filius meus*, non dubitans se ab eo licet infante intelligi, sicque eum adorasse osculando pedes illi, quasi Deo, manus quasi Domino & faciem quasi Filio, mox artissime eum pectori suo admovisse, ulnisque strinxisse. 5to. Christus nascens more aliorum infantum, ait S. Bernardus Sermon. 4. de Nativ. vagiit & lachrymatus est, tum ut inciperet peccata nostra lugere, & deslere, tum ut aliis infantibus

R r

bus

R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

bus se conformaret. Rursum Christus jam natus hanc lachrymas ac seipsum, totamque vitam, mortem & crucem Deo in holocaustum pro salute obtulit, ut docet Apostolus, Hebr. 10. v. 7. & cap. 5. v. 7. To. Angeli omnes Christum Deum ac Dominum suum in terra nascentem comitati sunt, obstupuerunt, adorant. Hoc significat Apost. Hebr. 1. v. 6. ut ibidem explicat Chrysost. & alii. Unde tunc praeseptum & stabulum fuit quasi verum in coelum Empyreum, utpote plenum Angelis. Fuit hoc opus Incarnationis & Nativitatis Angelis prius inopinabile & quasi incredibile, utpote opus summum propriumque Divinae potentiae, sapientiae, iustitiae, & Clementiae, superans omnem hominum & Angelorum intellectum, ut ostendit P. Cornel. in Math. 1. v. 20. Hoc est, quod ait Apostolus 1ma, ad Timoth. 3. v. 16. Et David Psal. 17. Inclinauit, ait, coelos & descendit, Hoc est Verbum abbreviatum, quod fecit Dominus Isaia 10. v. 23. Rom. 9. v. 28.

438. Moraliter. Causa, cur Christus homo Cur Deus fieri, nascique voluit in terra, fuere multae. homo. 1ma. ut nos in carne patiens & moriens a peccatis & gehenna redimeret. Rursum ut nos doceret exemplo magis quam verbo vitam salutis, daretque perfectae sanctitatis, omniumque virtutum exemplar. Philip. 2. v. 6. Dedit ergo ideam hic summae humilitatis, descendit enim quasi e summo maiestatis suae throno in imam abiectionis vallem, exiit quasi paludamentum gloriae suae, & induit saccum carnis nostrae, 2da, quia Christus nobis consanguineus & Frater, imò caro & sanguis noster fieri voluit, ut quasi carneus cum carneis, homo cum hominibus, par cum pari ageret. Unde S. Bernardus, 3. super Missus est. *Struamus, inquit, effici sicut parvulus iste, discamus ab ipso, quia mitis est & humilis corde, ne magnus Deus sine causa factus sit homo parvus, ne gratis mortuus &c.*

3tia. Christus carnis nostrae parvitas, aerumnas, famem, sitim, crucem suscepit non propter se, sed propter nos, ut hoc efficacissimo amoris sui stimulo corda hominum pungeret, compungeret, eosque ad se redamandum stimularet. Audi S. Ambrosius. *Ille igitur parvulus, ille infantulus fuit, ut tu vir possis esse perfectus, ille involutus pannis, ut tu mortis laqueis sis absolutus, ille in praeseptis, ut tu in altariis, ille in terris, ut tu in Caelis &c.* Ex his pie concludit: *Meum ergo paupertas illius patrimonium est & infirmitas Domini mea virtus &c.* Plus igitur Domine Jesu injuriis tuis debeo, quod redemptus sum, quam operibus, quod creatus sum.

4ta. Depressit se in terram & carnem, ut nos eveheret in coelum. Ideo, ait Sanctus Anselmus, *Deus factus est homo, ut homo fieret Deus.* Non poteramus Deum, qui est purissimus & increatus Spiritus, mente concipere & colere. Vestivit ergo se Deus carne nostra, ut eum concipere, imò oculis cernere, auribus loquentem audire, & eo perfrui possemus, ait Cyrillus Cath. 12. Atque haec inter primas fuit Incarnationis Christi causa, quam Ecclesia in praefatione Missae de Nativitate decantat, *Quia per Incarnationem Verbi Mysterium &c.* Christus enim Incarnatus est objectum laetitiae, charitatis, gratitudinis, omniumque virtutum. Quocirca jugis nostra conversatio, sermo, & cogitatio debet esse cum Verbo Incarnato, ita cum eo semper versati sunt Beata Virgo, & Joseph. Hac de causa S. Paula, S. Eustachius & plurimae Matronae & Principes cum S. Hieronymo migrarunt in Bethlehem, ut ibi jugiter Christum nascentem & reclinatum in praeseptio intuerentur. Ita S. Bernardus, cum de eo ait, ait autem frequenter, totus melleus amore liquefcit, seque superat nec tam ut homo quam ut Angelus loquitur. Ita S. Franciscus cum nato Christo disuaviabatur ac dulcissime concionans ingeminabat: Amemus parvulum de Bethlehem.

Primogenitum & Unigenitum. Primogenitus est, qui primo gignitur, etiam si nemo alius post illum gignatur, talis enim gaudet privilegiis, & iuribus primogeniturae.

Et pannis eum involvit. Vilibus & pauperibus, sed honestis & mundis. Tropologicam causam dat Nyssenus de Nativitate Christi. *Pannis, inquit, constringitur, qui peccatorum nostrorum vincula. (& pelleas tunicas, ait S. Bernardus Sermon. 28. in Cantica) in se suscepit.*

Et reclinavit eum in praeseptio. Quæritur, 439. Qualis fuit locus nativitatis Christi? Omittis Christum variis variorum opinionibus, quas recenset inspelunca Barradius, & alii. Nota, locum nativitatis Christi propriè non fuisse stabulum Domus rusticanae, ut aliqui imaginantur, sed fuisse speluncam excisam ex rupe ad extremam & Orientalem partem urbis Bethlehem, ut docent oculati testes S. Hieronymus Epist. 18. ad Marsell. Brocard, Adrichomius. An spelunca hæc sita fuerit in Urbe, an foris ad muros urbis, variant Authores. Addit Beda e petra hujus speluncae per miraculum ob Christum in illa natum perennem scaturire fontem, illumque usque ad sua tempora perdurasse, atque totam speluncam à Christianis marmore incrustatam esse ac grandi Ecclesia superædificata ornata.

tam. Porro in hac spelunca fuisse praeseptum ligneum commune & notum omnibus pastotibus liquet ex hoc, quod ex eo sibi ab Angelo indicato Pastores mox locum nativitatis Christi cognoverunt, & ad illum se contulerunt. Praeseptum hoc Romam deinde translatum est ac in Basilica S. Mariae Majoris conditum ibidem religiosè visitur & colitur. Deinde Christus collocatus fuit in praeseptio duabus de causis, 1ma. quod in tota spelunca non esset commodior & decentior Christo locus, quam praeseptum, ut in ejus feno recumberet tener Christus. Posterior, ut in rigore Hyemis (erat enim finis Decembris) Christus halitu bovis & asini calefceret; ad praeseptum enim hoc alligatum fuisse bovem & asinum, traditio est, hincque est communis fidelium sensus & de illis Ecclesia intelligit illud Habacuc. 3. v. 2. juxta LXX. *In medio duorum animalium cognoscetis, ac iisdem appropriat illud Isaia 1. v. 3. Cognovit bos possessorem suum, & asinus praeseptum Domini sui.* ut explicant ibidem S. Chrysost. Hieron. Nazianz. Cyrillus, Paulinus, Prudentius & alii apud Baron. Exemplo Christi in spelunca nati multae matres sanctorum eos in stabulo pepererunt, uti & Mater S. Francisci, S. Ignatii Fundatoris Societatis Jesu. Moraliter Christiani omnes crebro considerent, & intueantur Christum in praeseptio, ut advertant, quis & quantus sit ille, quid faciat, pro quibus, & cur faciat. Quis enim non attonitus stupeat, si profundè hunc puerum inspiciat, eumque roget. Quis tu o Parvule, eumque audiat respondentem ex Isaia cap. 9. v. 6. *Parvulus natus est nobis, & Filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus: & vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, Pater futuri saeculi, Princeps pacis.* Dicat idipsum tibi David Psal. 47. *Magnus Dominus & laudabilis nimis.* Dicat Gentilium Sibylla, dicatque ex ea Virgil, Ecclo. 4.

Ultima Cumæ venit jam carminis aetas Magnus ab integro sæclorum nascitur ordo Jam nova progenies cœlo demittitur alto Cara Deum soboles magnum Patris incrementum incipe parve puer risu cognoscere matrem Te duce sique manent sceleris vestigia nostri Irrita, perpetua solvent formidine terras. Addit hanc auream esse ætatem Christo. Quo ferrea primum Desinet ac toto surget gens aurea mundo.

Denique Christus natus est carne, ut nos renasceremur spiritu, imò ut ipse per spiritum nascatur in nobis. Audi Innocentium III. Sermon. 3. *Sicut tres in Christo substantias fides Catholica profertur Divinitas.* R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

tem, Carnem, Spiritum, ita tres in ipso naturas Scriptura sacra testatur Divinam ex Patre, carnalem ex Matre, spirituales in mente. Ex Patre nascitur semper, de Matre natus est semel, in mente nascitur sapere. Porro hoc fit per ardentia, efficacia & crebra per Christum desideria & sulpiria. Unde subdit Innocentius, *Christus concipitur per affectum, nascitur per effectum, nutritur per profectum.*

Quia non erat eis locus in diversorio. Ita legendum eis in plurali scilicet Mariae & Josepho. ita Latina & Græca, Syrus, Arabicus. Hic causam dat, cur B. Virgo peperit in spelunca, & Christum non in lecto, sed in praeseptio reclinavit, quia scilicet omnia loca jam in hospitio præoccupata erant accurrente turba ditiorum ad communem censum. Verosimile est enim in urbe parva Bethlehem unum tantum fuisse diversorium (ut hic innuit Lucas) ad quod hospites omnes & advenæ diverterent, quod proinde affluente turba facile impletur, ut plures non caperet, sed prævisione & providentia id factum est, ut summae humilitatis, & paupertatis nobis daret exemplum. Porro Christus ex humilitate se abscondens manifestatus & glorificatus fuit à Deo per stellam vocante Magos, per Angelos missos ad Pastores, per idola everla, per circulos solis & parelios, perque alia miracula, quæ recenset Orsius lib. 6. cap. 20. & fufius Baronius Tomo I. Annal.

Lucæ. 2. v. 8. Et pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vigiliam noctis super gregem suum. In regione caribus dem, puta in campis vicinis Bethlehem. S. Christum Hieron. Epist. 27. Brocard, Adrichom. & adorantibus, alii in descriptione terræ sanctæ asserunt, fuisse locum eundem, in quo Jacob pavit greges suos, Gen. 36. v. 21. qui inde dictus est Turris Eder, eo quod pascuis pro gregibus alendis abundet. Hic ergo Angeli Christo nato cecinerunt Gloria in excelsis Deo, quæ de causa S. Helena ibidem templum ædificavit in honorem SS. Angelorum, adeoque medio in agro sacellum erectum est in tantæ rei memoriam. Distat à Bethlehem fere mille passibus. Sic & Haymo. Distat, ait, Turris gregis à Bethlehem uno milliaro, in quo etiam hodie trium pastorum corpora requiescunt. Christum natum 25. Decembris communis est Ecclesiæ & omnium sæculorum traditio, non in 7bri (ut voluit Scaliger dicens, in Decembri omnia gelu rigere, quare tunc non pascuntur in campis oves) nam in regionibus calidis, qualis est Palæstina, etiam in hyeme greges degunt & pascuntur in agris & campis. R r 2 com.

compascuis, sive sub dio sive sub mapalibus ad hoc comparatis, qualia in Turre Eder ob vicina pascua erecta fuisse non est dubium, ut scilicet oves ad ea tempore congruo statim exirent. Sic in Italia & agro Romano pascuntur pecudes & pecora tota hyeme,

Et custodientes vigilias noctis super gregem suum. Custodientes, scilicet per 4. noctis vigilias excubantes, ut greges suos custodirent, ne a lupis vel furibus raperentur. Hinc colligitur Christum natum esse nocte, puta post mediam noctem, cum jam inciperet dies 25. Decembris.

Idque mystice (nam alius literalis ejus loci sensus est) sapientia 18. v. 14. *Cum quietum, inquit, silentium contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet.* v. 15. *Omnipotens sermo tuus de caelo a regalibus sedibus -- in mediam exterminii terram profiliavit,* idque ad hoc, ut significaretur, quod Christus quasi Sol veritatis & justitiae illucesceret his, qui in tenebris & in umbra mortis sedebant, ait S. August. Hac de causa Ecclesia in festo Nativitatis Christi post mediam noctem Missas celebrat. In hujus rei memoriam eodem loco postea aedificata fuit Ecclesia trium Pastorum (tot enim fuisse Pastores, quot & Magos docet etiam S. Bernardus Sermon. 6. de Nativitate Domini) Divinae Nativitatis conscriptorum monumenta continens, ait Beda de locis sacris cap. 8. Hi enim Pastores per Angelum vocati ad Christum, eo viso & adorato per ejus gratiam eximii evasere Sancti. Vide Baron. Annal. Christi & Suarez. 3. p. q. 36. Disp. 14. Sect. 2. Porro congruum rationi erat, ut tres duntaxat Pastores Verbum Patris Spiritus Sancti ope caro factum primi hominum adorarent, ut ipsi adoratores existerent Sanctissimae Trinitatis, illiusque mysterium suo numero repraesentarent, uti postea fecere tres Magi. v. 9. *Et ecce Angelus Domini stetit juxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timuerunt timore magno.* Angelus in corpore assumpto, ut significaret Deum corpus assumptum & per carnem assumptam hominibus conspicuum se reddidisse, ait Titus. Porro Toletus, Franc. Luc. & alii censent Angelum hunc fuisse Gabrielem, hic enim & B. Virgini & Zachariae apparuit, fuitque totius hujus negotii Incarnationis Verbi Administrator. *Stetit juxta illos.* Quia hi Pastores erant Judaei, & fideles vocantur per Angelum (Judaeis enim saepe apparebant Angeli) Magi vero, quia Gentiles & Astrologi, vocantur per stellam. Vide S. Gregor. hom. 10. in Evang.

441. Quares. Cur Angelus primo Pastoribus, Cur Pastores non Scribis, non civibus, non opificibus

apparuerit. Respon. Euthym. & 4. dat causas. mi vocati 1ma. quod omnia hic in Christi praeseptis ad Christum spirent paupertatem, & humiles magis placuerant Deo, quam superbi, divites, & increduli Scribae & Pharisei juxta illud Christi Matth. 11. v. 25. *Confitebor tibi Pater &c.* Unde Theophylactus hic Doctos, ait, per indoctos vicit, divites per pauperes, per piscatores piscatus est orbem. 2da. quia hi Pastores veterum Patriarcharum vitam sectabantur scilicet innocentissimam arrium agriculturam, vel potius pastoritiam, quam exercebant Abel, Abraham, Isaac, Jacob, Joseph, Moyses, fueruntque pastores ovium, quibus proinde velut innocentibus & Sanctis saepe Deus per Angelos apparuit. Ita S. Ambros. *Nec mirum, si Christi gratiam ante scire meruit innocentia, quam potestas, & prius cognoscere veritatem simplex rusticitas, quam superba dominatio.* 3tia. quia Christus futurus erat Pastor populi juxta illud: *Ego sum Pastor bonus.* Joan. 10. 4ta. ut significaretur pastoribus rationalium ovium puta hominum & fidelium primum divina mysteria a Deo revelari, ut ipsi deinde eadem suas oves, id est, plebem sibi commissam doceant. 5tam addit author de Mirabilibus, quia Christus erat Agnus pro salute mundi offerendus. Congruum ergo ipse primus pastoribus ovium appareret. Tropologicè Christus se revelat & communicat iis, qui suis actionibus & cogitationibus quasi pastores invigilant, & solatur eos, qui suam non habent consolationem. Ita S. Bernard. Ser. 5. de Nativitate. Non consolatur, inquit, Christi infantia garrulos, non consolantur Christi lachrymae cachinnantes, non consolantur panni ejus ambulantes in stolis, non consolantur praesepe & stabulum amantes primas cathedras in synagogis, sed aequanimiter forte universam hanc consolationem expectantibus in silentio Dominum, lugentibus pannosis, pauperibus cedere videbuntur. Ceterum audiant, quod & ipsi quoque Angeli non alios consolantur.

Et claritas Dei (lux, splendor mirus non tam humanus quam divinus) circumfulsit illos. Arabicus. Gloria Dei orta est super illos. Ubique enim Deus in Scriptura gloriam suam manifestavit per celestem lucem & fulgorem. Itaque fulgor hic non fuit sidereus, sed augustior, qui esset index majestatis Domini, cujus Angelus erat legatus. Porro S. Ambros. Sermon. 10. Nativitatis Christi die solem putat novo quodam fulsisse splendore, & ad ortum festinasse, si enim sol obscuratur, cum Christus moritur, necesse est illum splendidius solito lucere, cum nascitur.

Tro-

Tropologicè S. Gregor. hom. 8. *Quid, inquit, est, quod vigilantibus Pastoribus Angelus apparer, eosque Dei claritas circumfulget? nisi quod ipsi praeter ceteris sublimia merentur, qui fidelibus gregibus praesse solent scilicet divina dumque ipsi pie super gregem vigilant, divina super eos gratia largius coruscet.* Idem lib. 7. Epist. 32. *Lux gregis flamma est Pastoris.* Et timuerunt timore magno. sacro horrore & reverentia perfusi sunt tum propter visionis & splendoris novitatem, ait Euthym. tum ob Angeli celestis majestatem, quam homines ita percellit, ut ferè exanimantur. Hinc discite signum Angeli boni esse primo terre, deinde consolari. Unde subdit. *Nolite timere &c.*

Lucæ 2. v. 12. *Et hoc vobis signum: invenieris infantem pannis involutum, & positum in praeseptis.* Signum, ut ab aliis recens natis discernatis & dignoscatis. Hoc signum dat Angelus, ne pastores putent Messiam suum quasi Regem Judaeorum requirendum in Regia Herodis, similive palatio, uti Judaei putant. Hic enim primus Christi adventus fuit humilitatis, sicut secundus ad judicium erit majestatis. Signum ergo Verbi Incarnati & abbreviati est fasciarum & praesepti humilitas, hanc enim efficaciter nascendo, vivendo, & moriendo in summa abiectione docere nos voluit Christus. Nam, ut ait S. Bernard. Sermon. 1. de Nativitate. *quid magis indignum, quid detestandum amplius, quid gravius puniendum, quam ut videns Deum celi parvulum factum, ultra apponat homo magnificare se super terram? Intolerabilis impudentia est, ut ubi se exanimavit majestas, vermiculus insectetur, & intumescat.*

v. 13. *Et subito facta est cum Angelo multitudo militia celestis laudantium Deum & dicentium.* Angeli sunt militia celestis, qui potentissime pro Deo contra demones & impios pugnant. Unde vocatur Deus Sabaoth, id est, exercituum scilicet Celestium & Angelorum. Sic Jacob, qui fuit typus Christi, fugiens Elau vidit copiam Angelorum sibi auxiliantium. Unde dixit *Castra Dei haec.* Gen. 28. Rursum si ob creationem mundi laudarent Deum astra matutina, & jubilarunt omnes Filii Dei, id est, omnes Angeli, ut ait Job cap. 38. v. 7. quanto magis idem fecerunt ob Incarnationem & Nativitatem Verbi. v. 14. *Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bona voluntatis.* In altissimis, alii passim in excelsis legunt. Haec verba accipi possunt tum assertive subaudiendo est, tum optative subaudiendo sit. Assertive quod d. Gloria jam in caelo est Deo, & in terra est pax, quia omnes Coelites in caelo glorificant Dei misericordiam, sapientiam, fi-

delitatem, quod Christum promissum dedit, hinc in terra est pax: quia Christus, Rex pacificus natus, ut homines Deo reconciliet. Ita Tolet. Maldon. Optative quod d. Gloria sit in altissimis Deo, id est, laudetur & glorificetur Deus in caelo; omnes Coelites glorificent eum, quod Christum miserit in terram, ut in ea incarnatus hominibus pacem, id est, reconciliationem, gratiam, salutem, omniaque bona afferat. Laudent ergo Deum caelum & terra, quia natus est Christus, qui est gloria Dei, gaudium Angelorum, pax hominum. Ita Bernard. & alii. Sunt enim haec voces Angelorum partim laudantium, partim congratulantium Deo & hominibus, partim optantium gloriam hanc & pacem in Nativitate Christi inchoatam in ejus vita & morte perfici. *Et in terra pax.* hominum cum Deo, cui nos Christus reconciliavit, imò carnem nostram sibi hypostatice univit, ac consequenter pax, id est, tranquillitas mentis & conscientiae ac 3tio pax & concordia cum aliis hominibus. Porro pax Hebraeis omne bonum, omnem prosperitatem, & felicitatem significat. Hinc aliqui Pax, inquit, est Christus jam natus. *Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum.* Ephes. 2. v. 14. Simile Coloss. 1. v. 19.

Bona voluntatis. Diversimodè exponi potest. imò referendo illud ad To hominibus, & eos determinet, quod d. pax sit hominibus, at non omnibus, sed iis, qui sunt bona voluntatis. Ita S. Ambrosius, hoc est, qui suscipiunt Christum, ait Beda. 2do S. Leo Sermone de Nativitate. Pax, ait, sit hominibus, quae scilicet faciat eos esse bonae voluntatis, ut nimirum suam voluntatem legi Dei, & voluntati per omnia subdiciant. Verum melius Nyssen. Theoph. Euthym. ex Graeco hunc dant sensum quod d. Pax sit hominibus, hominibus inquam, quos Deus hac gratia, & bona voluntate, id est, benevolentia & amore suo gratis sine hominum merito dignatur & prosequitur, ut scilicet det eis Salvatorem & reconciliatorem talem, per pacem inter se & homines acinter caelum & terram, puta inter Coelites & terrigenas, constituit. Moraliter discite hic quam Deus humilitate delectetur, & humiles exaltet, Christus ecce nocte nascens abscondit se in praeseptis, at Deus glorificat illum per Angelos. Audi S. Augustinum. Sic voluit nasci excelsus humilis, ut in ipsa humilitate ostenderet majestatem. Lucæ 2do. v. 15. *Et factum est, ut discesserant ab eis Angeli in caelum: pastores loquebantur ad invicem: transeamus usque bethlehem, & videamus hoc verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis.* Hoc verbum, id est, hanc rem tam miram & novam, puta Verbum

R r 3

In-

Incarnatum & Messiam natum. Unde Beda symbolicè. Quod enim videre non poteramus, dum erat Verbum, videamus factum, quia caro est; sic & S. Ambrosius, ac Haymo. est Metonymia familiaris sacrae Scripturae, qua verbum ponitur pro re significata per verbum, ut cap. 1. non erit impossibile apud Deum omne verbum, id est, omnis res. 2. Reg. 1. v. 4. *Quod est verbum (id est res) quod factum est?* Certum est Angelum loquentem exterius Pastoribus, multò magis interius illuminasse mentem eorum, ut cognoscerent Christum esse Deum ac Redemptorem mundi, ideoque eos excitasse, ut eum adorarent, colerent, amarent, quod & fecerunt v. 16. *Et venerunt festinantes: & invenerunt Mariam, & Joseph, & Infantem positum in praesepe.* v. 17. *Videntes autem cognoverunt de Verbo, quod dictum erat illis de puero hoc.* scilicet cognoverunt, veram esse rem, verè scilicet natum esse Christum. v. 18. *Et omnes, qui audierunt, mirati sunt: & de his, quae dicta erant à Pastoribus ad ipsos.* v. 19. *Maria autem conservabat omnia verba haec, conferens in corde suo.* scilicet conferens & comparans dicta & visa Pastorum de Angelis concinentibus gloriam cum iis, quae ipsa in se experta erat, puta cum Annuntiatione Gabrielis oraculo Elisabethae & Zachariae, ceterisque, quae ipsa de Christo nato viderat & in se senserat. Idque imò, ut videns utrinque magnam concordiam, omnia scilicet inter se optimè convenire, magis firmaretur in fide, scilicet Unigenitum DEI Filium ex se natum. 2do. ut jucunda contemplatione harum rerum inter se adeò consentientium animum pasceret. 3tio. ut ea deinde suo tempore Apostolis praesertim Lucae haec scripturo panderet. Conferebat quoque ea, quae cernebat summæ humilitatis cum illis, quae noverat summæ maiestatis, stabulum cum cælo, praesepe cum throno Dei, animalia cum Seraphinis. Plura Cornel à Lap. in Lucæ. cap. 2.

442.

Adventum Magorum ad natum Christum describit S. Matth. cap. 2. v. 1. & seq. *Cum ergo natus esset Jesus in Bethlehem Juda in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolimam.* Juda ita legendum cum Romanis & Græcis non *Juda*, multò minùs *Judæa*, Juda vocabatur tribus Juda. Addit hoc S. Matthæus ad distinctionem alterius Bethlehem, quae erat in Galilæa in tribu Zabulon, de quo Josue. 15. v. 15. Ita S. Hieron. Porro Herodes hic fuit cognomento Afcalonita & magnus gente Idumæus, quem Senatus Romanus commendatione Antonii primum Iubaetæ Idumææ Regem creavit teste Josepho lib. 14. Antiquit. cap. 16. & lib. 20.

cap. 8. Nota. Aliquot fuerunt Herodes, de quibus Cornel in Act. cap. 1. v. 1. *Ecce Magi &c.* Magi est nomen usitatum apud Perlas (unde Evangelium Persicum hoc loco habet Magusan, hoc est, Magi sapientes, Astrologi) significant sapientes & Philosophos. Magia ergo hæc naturalis Astrologica licita & bona fuit, sed ex Astrologorum abusu tam nomen quam res in vitium abiit, æquè ac astrologia Judiciaria. *Venerunt Hierosolimam.* Tum quia Magi Regem Judæorum, ut urbe Regia quarendum censebant, ita S. Leo. Tum quia Hierosolymis erant Pontifices & Scribæ & legis Doctores, qui ex oraculis Prophetatarum scire poterant, ubi & quando nasceretur Christus, uti defacto hic responderunt eum nasciturum in Bethlehem. Prudenter enim Magi, licet stellam haberent, voluerunt etiam illos adire quasi animatos Dei interpretes, ideoque stellam in anima ibi se subduxit, ut cogeret Magos adire Scribas, vult enim Deus homines per homines & Doctores à se statutos viam salutis edoceri. Ab Oriente Græcè ab Orientibus quasi ex diversis Orientis Regionibus vel Provinciis venerint hi Magi. Nota. Saba, Madian, & Ephra filii Abraham ex Cetura datis muneribus separati sunt à Patre Abraham, ac Isaac filio Saræ hærede suo, hinc ab eo discesserunt ad plagam Orientalem, fueruntque incolæ Arabiæ felicis, Gen. 25. v. 6. unde in Scriptura vocantur *Filii Orientis*, quocirca Epiphanius in fine Panarii ait, Magos hos fuisse successores Abraham Patris credentium, ex Cetura habitantes in partibus Arabiæ Magodiæ Regionis.

Quæres. Ex qua Regione fuere Magi? 443. Clemens Alex. S. Leo, & alii censent fuisse De Epi-Perlas, verum obstat distantia nimia; Perphania enim ferè 300. leucis distat à Judæa. Domini. Verum est Dromedariis, qui quotidie 40. leucas decurrunt, potuisset hoc iter perfici intra 13. dies, verum à cursoribus, non à Regibus. Alii putant fuisse Chaldaeos, alii Mesopotamos, alii ex Indis, unumque Magis fuisse Regem Calecuti. Verosimile tamen est fuisse Arabes Orientales, ait P. Cornelius hic. Unde Cornel. Tacitus lib. 5. Hist. ait, Judæam ab Oriente habere Arabiam. Probatùrque id: quia ita censent S. Justinus, Tertullianus, Cyprian, Epiphanius & alii, quos citant & sequuntur Lucas, Barr. Suarez. 2do. quia id propriè respondet vaticinio Isaïæ, qui cap. 60. v. 6. prædicat Sabæos, Madian, & Ephra (hi enim omnes sunt Arabes) venturos ad Christum cum muneribus, & sic videtur vaticinium hoc Isaïæ intelligere Ecclesia, cum id ipsum assiduò recitat in Officio Epiphaniæ, id quoque planè respondet illi oraculo Psalmo 71. Re-

Reges Tharsis & Insulae munera offerent: Reges Arabum & Saba dona adducent. 3tio. quia Arabia est vicinior Judæa quam Chaldaea, Persia, India, &c. 4to. quia Magorum horum typus fuit Regina Saba, quæ ex Arabia cum suis muneribus venit ad Salomonem, qui fuit Christi imago. 3. Reg. 10. & licet Regina hæc dicitur venisse ex Æthiopia, tamen Æthiopia hæc non fuit Abyssina, sed pars Arabiæ; nam venerat ex Æthiopia Orientali, non Occidentali. Hinc rursus verosimile est unum vel alterum Magorum fuisse nigrum sive Æthiopem, tum quia vulgò ita omnes sentiunt, tum quia ex Æthiopia venisse dicitur Regina Saba, tum denique, quia Psal. 71. v. 10. dicitur. *Reges Arabum & Saba dona adducent.* v. 9. *Coram illo procident Æthiopes.* Magi vocantur Reges Tharsis. v. 9. id est, maris rubri 5to. id patet ex donis, quæ Magi Christo obtulerunt. Nam Arabia abundat aurò, thure, myrrhâ, hinc vocatur felix. Unde Virgilius.

— — — Solis est thurea virga Sabæis.

& Georg. 2.

India mittitur, molles sua thura Sabæi.

In hac Arabia quoque myrrhæ & aromatum tanta est ubertas, ut non alia ligna sint in usu, quàm odorata, ne ad ignem quidem parandum, ait Plin. lib. 12. cap. 17. Ibidem tantum est aurum, ut gentis suppellex auro, argenti quoque splendeat, imò in Saba Æthiopiæ vincula reorum sunt ex auro. Mela, lib. 5. cap. 11. 6to. quia vaticinium Balaam de hac Magorum stella editum fuit in Moab, quæ erat in Arabia, ut docet S. Hieron. Communis fidelium vox Magos hos fuisse Reges, id est, Regulos sive Principes, idque (licet id irrideat Calvinus) disertè tradunt S. Cypri. S. Basil. S. Chrysost. S. Hieron. S. Hilar. &c. quos citat & sequitur hic Baron. Barrad. Maldon. S. Matthæus tamen illos non vocat Reges, sed Magos; quia ex stella Christum agnoscere Magorum fuit, non Regum. Rursus eos numero tres fuisse secundum tria munerum genera, puta Aurum, Thus, & Myrrham, quæ Christo obtulerunt, docent. S. August. Sermon. 29. & 33. S. Leo lib. 1. Ad hæc author operis imperfecti in Matth. apud S. Chrysostomum asserit, post Christi resurrectionem S. Thomam Apostolum adiisse Provinciam horum Magorum, eosque baptizasse, & fecisse sibi socios prædicationis. Insuper V. Beda in Collect. ita illos nominat & depingit. *Primus dicitur fuisse Melchior senex & canus prolixa barbâ & capillis, hic aurum obtulit Regi Domino. 2dus Caspar juvenis imberbis, rubicundus, thure, quasi Deo oblatione digna Deum honoravit. 3tius. Fuscus integrè barbatus per myrrham Filium*

hominis moriturum professus est. Alii opinantur Magos singulos terna munera, puta aurum, thus, & myrrham Christo obtulisse, ut eum profiterentur esse Regem Deum & moriturum pro salute hominum, idque verosimilius est, fieri tamen potuit, ut primus plus auri, secundus plus thuris, 3tius plus myrrhæ obtulerit, & hoc videtur voluisse Beda. Denique Magos hosce Christum prædicantes ab idololatriis occisos, & martyrii lauream adeptos, ac seipsos quasi aurum, thus, & myrrham in holocaustum obtulisse Christo tradunt nonnulli. Ex Arabia felice corpora eorum translata sunt Constantinopolim, inde Mediolanum, Mediolano (cum illud à Friderico Barbossa everteretur) Coloniam, ubi hodie magno hominum concursu & Religione coluntur.

Matth. 2. v. 2. *Dicentes: ubi est, qui natus est Rex Judæorum? vidimus enim stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum.*

Qui natus est Rex Judæorum. Nota hic, & mirare magnanimitatem Magorum, qua in urbe Regia alium Regem quærunt, nec timeant iras & vires Herodis Deo confisi. To-444. Magorum magnanimitas. *natus dupliciter accipi potest. 1mo. Materialiter q. d. qui natus est, ut sit vel fiat Rex Judæorum. 2do. Formaliter q. d. qui natus est Rex, qui natura aut nativitate si-ve naturalis est Rex Judæorum, ut Christus opponatur Herodi, qui fuit intrusus Rex à Romanis. Utrumque verum est. Tum quia Christo ob unionem hypostaticam debebatur regnum omne non solum Judææ, sed totius mundi, tum quia Christus descendens quasi Primogenitus ex David & Salomone jure primo geniturae hæres & successor erat regni eorumdem. Ita Maldonatus & alii. *Rex Judæorum.* Antonomastice puta Messias sive Christus. Unde iis auditis Herodes congregans Scribas sciscitabatur ab eis, ubi Christus nasceretur; Christi enim index erat stella, de qua Magi subdunt *Vidimus enim stellam ejus.* q. d. natus est Rex Judæorum imò cælorum, quia eum nobis indicavit stella cælorum. Quæres. Quomodo Magi visâ stellâ ex ea cognoverunt natum esse Christum? Nota. Nulla stella potuit ostendere & significare Magis ortum Christi ex Virgine, ejusque mores, miracula, & facta singula, præsertim supernaturalia, ut transfigurationem, resurrectionem &c. Tum quia nulla res naturalis, qualis est stella, significat partum supernaturalem, qualis est partus Virginis, resurrectio &c. Tum quia Christus est Dominus stellarum, uti & rerum omnium: ergo illis subditi non debet sed potius illas sibi subdere. Ad quæstionem respondebant Priscillianistæ stellam hanc esse fatum Christi, ut sicut fatum significat imò de-*

determinat res futuras, sic stella hæc significavit & determinavit Christum, sed hos rectè refutat S. Gregor, dicens, *Dum Puer non ad stellam, sed stella ad Puerum cucurrit, si dici liceat non stella fatum Pueri, sed fatum stellæ is, qui apparuit, Puer fuit.* Dico ergo, Magos cognovisse Christum natum ex stellæ indicio 1mo. quia id prophetabat Balaam Numerorum 24. v. 17. *Orietur, inquit, stella ex Jacob.* Magi autem fuerunt posterius vel successores Balaam. Sensus ergo est q. d. *Ubinam est, qui natus est Rex Judæorum? vidimus enim stellam ejus, quem scilicet ex vaticinio Balaam & Sibyllæ, indicio stellæ designandum omnes habemus expectavimus & jam eâ visâ natum credimus, Sibyllæ enim Erythræ hoc extat oraculum lib. 8. oracul. Sibyl.*

Divinamque Magi stellam coluere recentem Monstratisque Dei præcepta servantibus infans
Est in præsepi.

Ita ex Balaam & Sibylla Magos cognovisse stellam hanc esse indicem Christi censent S. Basil. S. Hieron. S. Leo. S. Cypr. 2do. & potius id cognoverunt ex instinctu & revelatione Divina. Magi enim secretiori Divini Numinis afflatu instincti hanc quasi cœli linguam, ait S. August. Serm. 2. de Epiph. loquentem (natum esse in Judæa Christum) audiverunt, eamque usque ad Bethlehem, & ad cunas Christi profecti sunt, nam, ut ait S. Leo Serm. 4. de Epiph. *Dedit (Deus) aspicientibus intellectum, qui præstavit signum (stellæ) & quod fecit intelligi, fecit inquiri, & se invenientem obtulit requisitus.* Tanta enim claritas & majestas fuit stellæ, ut divinam esse, ac divinum quid portendere Magi intelligerent, scilicet Deum Incarnatum esse, uti eis suggererat Spiritus Sanctus. Denique vultus Christi puerilis Divinus cœlestis lucis radium evibrabat, qui oculos & magis mentem Magorum feriebat & illustrabat, ut agnoscerent infantem hunc non esse merum hominem.

445. Quæres. Qualis & quanta fuerit hæc Stella du-stella? an communis, uti cæteræ, an propria & ab aliis diversa? 1mo. Author de Magos qualis, rabil. S. Scripturæ, lib. 3. qui extat to. 3. S. August. censet hanc stellam fuisse Spiritum S. qui sicut per columbam descendit in Christum, sic per stellam direxit Magos. 2do. Origen. Theophil. S. Chrysost. & Maldon. putant stellam hanc fuisse Angelum, quia scilicet Angelus fuit motor & quasi auriga stellæ. 3tio. alii opinantur fuisse verum fidus. 4to. alii Cometam. Verum respondet Cornel. Nova & inusitata fuit hæc

stella planè differens à cæteris, easque superans 9. privilegiis & quasi portentis ad hoc ab Angelis efformata, ut Magos raperet ad sui admirationem, illique ipsam novum quid & Divinum prælagire cognoscerent. 1mo. hæc stella producta ipsa nocte Nativitatis Christi, nova ergo fuit, & nunquam antea visa, nec postea. Ita S. August. lib. 2. contra Faustum cap. 5. 2do. Materiâ, in hac enim stella fuit aërea, in cæteris verò est cœlestis. 3tio. Locò, cæteræ stellæ in cœlo, hæc verò fuit in aëre, præibat enim Magis viam ex Arabia in Judæam. 4to. Motu, quia aliæ habent circumlarem, illa rectum. 5to. Tempore, cæteræ nocte duntaxat fulgent, hæc aequè die ac noctu. 6to. Duratione, quia cæteræ perpetuæ sunt, illa temporanea, tantum enim 13. dies duravit. 7mo. Magnitudine, cæteræ enim majores sunt terræ & lunæ, hæc minor, major tamen apparebat, quia citima erat terræ. 8vo. Varietate, quia aliquando se occultabat, uti fecit in Jerusalem, cum euntibus Magis ibat, cum quiescentibus quiescebat. 9no. Fulgore, quo cæteras omnes stellas vincebat. De illa S. Leo. *In regione Orientis stella nova claritatis apparuit, quæ illustrior cæteris, pulchriorque sideribus in se intuentium oculis, animosque converteret, ut confestim adverteretur non esse otiosum, quod tam insolitum videbatur.* Fuit ergo hæc stella novum Meteorum ab Angelis ex aëre efformatum, & luce ingenti informatum, & motum ab Angelo perinde ac columna ignis & nubis in deserto. Ita S. Chrysost. S. Fulgen. S. Basil. S. Thom. 3. p. qu. 36. art. 7. ibique Suarez & alii. Allegoricè Christus est stella splendida & matutina, unde S. Ambros. in Lucæ cap. 2. l. 2. Christum, inquit, est stella, orientur enim stella ex Jacob, & exurgit homo ex Israel. Rursus stella maris, id est mundi procellosi, quæ viam nobis per illud ostendit, est B. Virgo. Hinc S. Bernard. Respice stellam, voca Mariam. Tropologicè stella hominis fidelis 1mo. est fides. 2do. prudentia. 3tio. præcepta. 4to. consilia Evangelica. 5to. S. inspirationes à Deo homini immisse, vocat ergo te Deus ad sanctitatem heroicam, ad virtutem, statum perfectiorem, ostendit tibi stellam, quæ iter præeat in cœlum, illam intueri, illam sequere, ne stella hæc vocationis Divinæ à te visa, sed neglecta in die judicii coram Deo te accuset, & condemnet. Audi S. Gregor. *Ecce vocat (nos Deus) per se, vocat per Angelos, vocat per Patres, vocat per Prophetas, vocat per Apostolos, vocat per Pastores, vocat etiam per nos, vocat per miracula, vocat plerumque per flagella, vocat aliquando per adversa, nemo contemnat, ne-*
dum

dum vocatus excusat, cum voluerit intrare, non valeat &c.

Vidimus stellam ejus in Oriente. Alii to in Oriente referunt ad to vidimus q. d. Nos in Oriente existentes stellam vidimus in Occidente accubantem Judææ. Alii To in Oriente melius referunt ad stellam q. d. nos existentes in Oriente vidimus ibidem stellam degentem in Oriente. utrumque probabile.

446. An stella comitata sit Magos?

Quæres. An stella hæc fixa manserit, steteritque in Oriente, an verò inde Magos affluere comitata fuerit usque in Judæam? Nonnulli probabiliter censent, eam hæc fuisse fixam in Oriente. Ita Clarius, Barrad. &c. Ex adverso stellam hanc comitatam esse Magos usque in Judæam censent S. Chrysost. S. Leo. D. Thom. Suarez. Maldon. Abulen. & alii. S. Chrysost. Serm. 158. dicens. *Ambulante Mago stella ambulat, sedente stat, dormiente excubat, estque hic communis fidelium sensus.* Et ratio est: quia iter ex Arabia in Judæam prolixum est, incertum, difficile, ut igitur Magi ad illud animarentur, necesse fuit, ut stella quasi dux iter præiret. Unde Ecclesia in hymno Ecclesiastico canit: *Ibant Magi, quam viderant stellam sequentes praviam.* Utramque sententiam probabilem esse dicit Cornel. postsequè conciliari dicendo, quòd stella, quæ in Oriente luce fulserat, clarissima teste S. Ignatio Epist. 14. cum deinde eos comitata est, ut viam præiret, obiecta fuit nube, minusque fulserit, ita, ut solis penè Magis fuerit conspicua, ne si alii homines & gentes eam viderent, ita coruscantem & iter præeuntem ad Magos concurrerent eosque magno agmine sequerentur in Judæam, ac ita Herodem & Judæos concitarent contra Christum, ut eum perderent. Quòd aliqui alii præter Magos stellam viderunt, est probabile; stella enim magna erat clara & visibilis Magis, cur non & aliis? quia Deus volebat toti mundo Christum patefacere, sed pauci vel nulli stellam cum Magis secuti sunt, tum quia ejus mysterium ignorabant, tum quia curis domesticis occupabantur. Hinc discet, quàm necessaria est gratia potens & efficax ad quærendum Christum, de qua Christus Joannis 6to. v. 44. *Nemo, ait, potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum.* Sic in Passione Christi Eclipsis solis visa est Athenis à S. Dionysio Areopagita, quæ de causa ipse conversus est à S. Paulo, cum ipse ab eo causam didicit, scilicet quòd eadem die & hora crucifixus & mortuus est Christus. Addit Franc. Suarez, quòd stella, quæ in progressu erat terræ vicina, tantum lucebat in locis, quæ vicina erant Magis per diem, R. P. Krivakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

noctu verò elevabatur, minusque erat conspicua, ut ait Niceph. lib. 1. hist. cap. 13. Denique appositè Magi vocantur per stellam, quia ipsi erant Astrologi, unde scire poterant stellam hanc non esse communem, sed prodigiosam & Divinum quid portendere, quocirca illi ex hoc sidere siderum Conditorum & Dominum, cui sidera omnia famulantur, jam notum agnovère. Quocirca S. August. Serm. 2. de Epiph. qui est sermo 30. de tempore. Illi erant (Magi) primitiæ Gentium, nos populi Gentium, nobis hoc lingua nuntiavit Apostolorum, stella istis tanquam lingua cœlorum, & nobis iidem Apostoli tanquam alii cœli enarraverunt gloriam Dei. Matth. 2. v. 3. *Audienti autem Herodes Rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo.* Herodes turbatur, quia se regnum Judæorum, nato jam ejus legitimo Rege Messia perditurum metuebat, quasi Messias eum esset regno deturbaturus. *Quid mirum, si nascente pietate turbatur impietas,* ait S. Augustin. Turbatur Hierosolyma, tum quia multi erant faventes Herodi, tum quia Scribæ & Pontifices suis vacantes commodis, iisque indormientes non cogitabant de adventu Messie, tum quia cæteris vitiis suis additi metuebant Messiam, ne illos castigaret. Sed ait S. Fulgentius Serm. 1. de Epiph. *Rex iste non venit Reges pugnando superare, sed moriendo mirabiliter subjugare.* Porro Herodes, quia Idumæus in alienum Judææ regnum per fraudem irrepsit, hinc, ut illud retineret, legitimos regni hæredes ad unum omnes, partim dolo, partim aperta vi occidit, adeoque in universos sævit, qui in regno sibi assecurando obicem posaturi videbantur. 1mo ergo occidit Hyrcanum legitimum regni hæredem & Pontificem, mox Aristobulum Hyrcani Nepotem. 3tio. Mariamnam Hyrcani filiam & suam uxorem, Mariamnis matrem, suos ex Mariamne filios, item Antipatrum ex alia uxore filium, idque ex metu amittendi regnum, ideoque in angoribus miserabilem & crudelissimam egit vitam. Atque hæc fuit causa, cur tot innocentes parvulos occiderit, ut scilicet inter eos Christum Judææ Regem jam natum interimeret.

Matth. 2. v. 4. *Et congregans (Herodes) omnes Principes Sacerdotum, & Scribas Populi, sciscitabatur ab eis, ubi Christus thlehem nasceretur.* v. 5. *At illi dixerunt ei: in Bethlehem Juda: Sic enim scriptum est per Prophetam (Michæam cap. 5. v. 2.) v. 6. Et tu Bethlehem terra Juda, nequaquam minima es in Principibus Juda: ex te enim exiet Dux, qui regat populum meum Israel.* Nota triplicem hic esse S. Matthæi cum Michæa antilogiam, 1ma est, quòd Matthæus no-

447.

Cur in Be-

thlehem

natus est

Christus,

phetam

(Michæam

cap. 5. v. 2.)

v. 6.

Et tu

Bethlehem

terra

Juda,

nequaquam

mi-

nima

es in

Principibus

Juda:

ex te enim

exiet

Dux,

qui regat

populum

meum

Israel.

Nota

triplicem

hic esse

S. Matthæi

cum Michæa

antilogiam,

1ma est,

quòd Matthæus

no-

minat Bethlehem, cum Michæas eam vocet Ephrata. Respondetur. Bethlehem erat binomina, à conditoribus enim dicta est Bethlehem, & Ephrata, quia Ephrata fuit Pater Bethlehem. 1. Paral. 4. v. 4. Et Ephrata hebraicè idem est quod frugifer, idem significat Bethlehem, id est, *Domus panis*. Causa literalis, cur Christus nasci voluerit in Bethlehem, fuit, ut haberetur Filius Davidis, qui natus fuit in Bethlehem illi promissus quasi futurus Messias. Moralis, ut doceret nos humilitatem. 2da Antilogia, quod pro nequaquam minima es, ut habet Matthæus, Michæas, dicat contrarium scilicet parvulus, id est, minimus es. Respondetur, apud Michæam tacite adversativam particulam ex nexu Sermonis intelligi q. d. Minima quidem es ô Bethlehem, si muros, si cives, si ædificia, si celebritatem spectes, sed tamen nequaquam minima es, si Principes à te datos, & in te natos, & nascituros spectes, ex te enim natus est David, nascetur Christus. 3tia, pro in principibus Michæas habet in millibus. Respondetur, Hebræum Eleph & Principem & mille significat, sed eodem hic reddit utraque versio, nam in Principibus idem est, quod inter Principes, scilicet urbes Juda, vel etiam homines. In millibus idem est, quod inter civitates, quæ continent multa hominum millia, ideoque sunt Principes, & ipse suos habent Principes.

Matth. 2. v. 7. Tunc Herodes clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ, quæ apparuit eis. v. 8. Et mittens eos in Bethlehem, dixit: Itæ & interrogate diligenter de Puero: & cum inveneritis, renuntiate mihi, ut & ego veniens adorem eum. Vulpina fuit Herodis fraus, ut enim Magos sibi redderet obsequentes & fidos, fingit se velle Christum adorare, cum eum jugulare cogitaret. Sic Antonius Caracalla, ut solus imperaret, Getam fratrem consortem imperii A. C. 214. in sinu matris occidit, utque scelus pietate mitigaret, fratrem inter Divos retulit dicens: *Sit divus, non sit vivus*. Ita Spart. in vita Getæ. Simili modo Herodes ait Magis se Christum adoraturum ut Deum, sed animo destinat se eum ut hominem occisurum.

v. 9. Qui cum audissent Regem, abierunt. Et ecce stella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos, usque dum veniens staret supra, ubi erat Puer. Hinc patet, quod stella in Oriente majore splenduerit fulgore, deinde fulgorem hunc temperavit ac in Jerusalem planè eum occultavit, tum ut Magos cogeret adire Pontifices & Scribas ad querendum, ubi nasceretur Christus, tum quia Herodes caterique affecte indigni erant, qui

eam viderent, nam ea abusi fuissent ad querendum & occidendum Christum. Descendentibus verò è Jerusalem Magis rursum stella apparuit, & primæ claritate præfulsit, ut Christum, qui lux imò sol est mundi, suo fulgore indicaret, certumque locum, puta stabulum, in quo ipse natus degbat, demonstraret, ne Magi frustra per domos querendo oberrarent.

v. 10. Videntes autem stellam gavisi sunt gaudio magno valde. v. 11. Et intrantes domum, invenerunt Puerum cum Maria Matre ejus, & procidentes adoraverunt eum: & aperitis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Putant aliqui Christum, cum turba peracto censu recessisset, translatum fuisse in honestam aliquam domum, ibique adoratum à Magis, quia hic dicitur *Intrantes domum*. Ita Epiphanius, Maldon. Fran. Lucas & alii. verum alii passim censent domum hic vocari locum, puta stabulum, in quo natus erat Christus; Hebræi enim quemlibet locum, in quo quis degit, vocant domum. Sic Psal. 103. v. 17. dicitur *Herodii domus* (id est nidus) *dux est eorum*, scilicet volucrum & avium. Cum enim census ab Augusto toti populo indictus per multos dies imò septimanas & menses ageretur, per singulos dies affluente alia & alia divitum censendorum turba, B. Mariæ & Christo utpote pauperibus nullus erat locus in diversorio usque ad diem 13. ab ortu suo, idque ordinavit Deus tum ad probandam constantiam Magorum, tum ut eos, cæterosque doceret Christi regnum situm esse in paupertate, humilitate, contemptu mundi, non in opibus &c. Ita S. Augustin. Sermon. 1. & 2. in Epiph. Justin. S. Chrysost. Bernard. S. Thomas 3. p. qu. 36. & ibidem Franciscus Suarez Sect. 4. qui addit. Constat, inquit, in stabulo mansisse Christum & B. Virginem utpote puerperam usque ad Purificationem. Utramque sententiam conciliabis, si dicas in Bethlehem utpote urbe parvula unum duntaxat fuisse hospitium publicum pro adventis, cujus appendix fuerit stabulum pro illorum equis & jumentis; quare Magos dici ingressos domum sive diversorium, quia ingressi sunt stabulum diversorii. Huic sententiæ favet, quod ait Lucas, & non erat eis locus in diversorio, uno scilicet communi cum pluribus, & invenerunt infantem positum in præsepio, uno scilicet illius hospitii & stabuli, ita conciliat Cornelius.

Josephi hic nulla sit mentio, vel abfuit, abijtque ad aliqua comparanda, vel sub nomine Mariæ Conjugis suæ intelligitur. Non dubium est, Magos cum B. Virgine per se Arabicè & quia B. Virgo dono

linguarum pollebat) vel per interpretem Hebraicè fuisse locutos, ab eaque didicisse modum conceptionis, partus, & nativitatis Christi, ideoque Christum ut Deum, Deique Filium adorasse, dona obtulisse, sed majora ab illo in mente munera accepisse, puta illuminationes & consolationes, ardorem Cælestes &c. Pro auro ergo acceperunt augmentum gratiæ & amoris ardentis, pro thure donum orationis & devotionis, pro myrrha studium puræ & incorruptæ vitæ.

Et procidentes adoraverunt eum. Erasmus censet Magos non cognovisse Christum esse Deum, verum contrarium censent Patres & Interpretes scilicet Magos instinctu Dei agnovisse Christi Divinitatem, eamque latria adorasse, ideoque & thus, quod soli Deo debetur, obtulisse. Ita S. Irenæus lib. 3. c. 10. S. Leo. S. Fulgent. &c. Hinc dies hic à Græcis vocatur Epiphania & Theophania, id est, Dei apparitio, quo Christus eo die Magis declaratus sit esse Deus ac ut Deus ab eis adoratus. Et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera (patria & domestica) aurum, thus, & myrrham. Horum enim est ferax Arabia teste Ezechi. c. 27. v. 22. Plinio lib. 12. c. 14. ex qua veniebant Magi. Nam vetus Arabum & Orientalium erat mos, Regem vel Principem non adire nisi cum munere quasi hic vespigalis honor Regi debitus, ut patet Gen. 43. v. 11. 1. Regum. 10. v. 22. Unde seneca Epistola 17. Reges Parthes, ait, non potest quisquam salutare sine munere. Porro Dei lex est Exodi. 23. Non apparebis in conspectu meo vacuus. S. Bernard. in sententia censet, Magos obtulisse B. Virgini & Christo aurum, ut eorum paupertati succurrerent, myrrham ad consolidanda infantilia Christi membra, thus ad stabuli fetorem abigendum. Hic sensus est humilior & ad literæ corticem, nam passim sublimius Patres docent Magos illuminatos à Spiritu Sancto obtulisse aurum Christo quasi Regi, Thus quasi Deo & summo Sacerdoti ac Pontifici, myrrham quasi homini pro generis humani redemptione morituro; myrrham enim condiuntur mortuorum corpora, ut mancant incorrupta. Ita S. Leo Ser. 1. Thus, ait, Deo, myrrham homini, aurum offerunt Regi, similiter S. Ambrosius. Juvenius.

Thus, aurum, myrrham Regique hominique Deoque Dona ferunt.

Beda in Collectaneis asserit, Primum è Magis nomine Melchiorem Christo donasse aurum, 2dum Nomine Casparem thus, 3tium Nomine Balthasarem myrrham. Verum alii melius censent, singulos ternæ hæc dona Christo obtulisse, singuli enim hæc donis R. P. Kwiarkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

protestabantur fidem suam in Christum. Ita Juvenius, Ambrosius. Gregorius & alii

Allegoricè hæc tria munera notant Christum, qui Deo Patri seipsum in Cruce obtulit ut aurum, dum ex aurea charitate seipsum immolavit; ac ut myrrham amarissimæ passionis, doloris & tormentorum ut thus summæ submissionis, Religionis, venerationis & Latriæ. Unde eadem feria 6ta, qua Christus se obtulit in Cruce, magi quoque tria munera Christo obtulerunt. Traditio enim est Christum natum die dominico, 13. ergo dies cadet in Feriam 6tam. Ita Suarez, 3. p. q. 36. Rursum Christus Sanctissimæ Trinitati tria obtulit dona, puta suam carnem, animam, & Divinitatem æque ac Christiani eidem offerunt actus fidei, spei, charitatis. Tropologicè imò. Aurum est charitas, item sapientia, thus est oratio & devotio, myrrha mortificatio. Hinc Cant. 5. v. 14. de Christo sponso ait sponsa: *manus ejus tornatiles aureæ plena hyacinthis* q. d. Opera Christi adeo perfecta erant, ac si torno essent elaborata, Bona opera, ait S. Bernardus, sunt semina eternitatis & eternæ gloriæ. Zeuxes pictor celeberrimus morosè pingebat, rogatus caulam dedit. *Pingo eternitati*. Ita & tu fidelis operare &c.

Porro thus orationem denotare & myrrham mortificationem patet ex Cant. c. 4. v. 7. *Vadam ad montem myrrha & ad collem thuris*. S. Gregorius in c. 3. Cant. *Sanctæ animæ quasi thuribulum cor suum Deo facit*. Rursum aurum est voluntaria paupertas, unde Apostolus *tanquam nihil habentes & omnia possidentes*. 2. Cor. 6. v. 20. Thus est obedientia, quia homo suam voluntatem & intellectum, imò totum seipsum Deo quasi thus in holocaustum offert. Myrrha est jejunium, carnis mortificatio, & quæ inde nascitur castitas, quo circa multi hic tria Religionis vota mysticè notari censent. Insuper tribus hæc donis denotantur tria bonorum operum genera, scilicet Eleemosyna, oratio, & jejunium, ad quæ omnium virtutum opera referuntur. Anagogicè S. Maximus Hom. 3. de Epiph. censet auro designari redemptionem hominum, thure Christianam Religionem, myrrhâ resurrectionem.

v. 12. Et responso accepto in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt in Regionem suam. Responso, id est, oraculo. Cyrillus Monachus in vita S. Theod. narrat, Magos fugientes Herodem, publicas vias & publica hospitia declinasse, ac in montibus & speluncis hospitatos esse. Tropologicè Herodes est diabolus, mundus, & caro, via ad eum est voluptas & cupiditas, qui ergo ab eo ad Christum transeunt, per aliam

Devotio
ad Chri-
stum na-
tum S.

Francisci.
Mercato-
ris invi-
tant tres
pauperes.

Rex nati-
vitatis fe-
stum cele-
brat inter
duos Re-
ges.

Devotio
Zamoyski
ad Chri-
stum na-
tum.

Nostri er-
ga Chri-
stum par-
vulum de-
votio.

Affectus
erga Chri-
stum na-
tus.

deret, latabatur, quod in illo imaginem
quandam Christi nascentis videret. P. Faber
die Nativit.

De Mercatore Valentino narrat S. Vin-
centius Ferrerius in more hunc habuisse, ut
quotannis die natali Christi Salvatoris tres
pauperes ad prandium invitaret, Nempe
Matrem cum puero & senem quempiam
grandævum, idque in honorem Jesu Mariæ,
& Joseph istam autem viri benignissimi cha-
ritatem ac pietatem adeo superis placuisse,
ut gratiam relaturi ipsi morienti omnes tres
aduerint, promiserintque, quos domo sua
toties recepisset, ab iis vicissim in suam do-
mum (Cœli Beatam Patriam) prope diem
ipsum admittendum esse P. Nieremberg de
amore in B. Virginem cap. 23. in fine.

Mirata est Anglia Eduardum Regem
suum Festum transgisse Nativitatis Christi
inter Joannem Franciæ & Davidem Scotiæ
Reges se in bello captos, ut ait Hector. Boet.
Hist. Scot. l. 15. Sed longe admirabilior est
Christus in medio duorum animalium, per
duo illa animalia intelligit duos populos
Nempe Hebraicum & Gentilem S. Hieron.
illis enim hinc & inde cingentibus agnitus
est Salvator P. Le Blanc, in Psal. 7. v. 8.

Thomas Zamoyski Tarnovia Matre
genitus dum sibi (qui ad celebrandas nupti-
as juvenis accesserat incorruptus) Filius na-
tus fuisset ex Catharina Ducissa in Ostrog,
vix natum manibus sublato eundem Fili-
um & nec dum panniculis involutum, fœno,
ad limen interioris cubiculi posito, & ad ex-
cipiendum infantem parato reposuit dicens:
Disce fili, quod Redemptor tuus in mundum
adveniens non aliud stratum habuerit, quàm
fœnum, tum adveniente die baptismi pau-
peres in Patris assumpsit. P. Raph. Janczyn-
ski in M.S.

P. Michael Gubernus Hispanus incredi-
bili amore tenebatur erga infantem Jesum,
cujus in cubiculo effigiem habebat semper,
eamque sæpe lachrymis irrigabat. Ab illo
agebat se suas discere conciones & omnia.
Bibliothecam ingredienti apparuit aliquan-
do, ut credunt, Infans Deus, & cum Mi-
chael illi diceret sibi esse prohibitum jam de
illius Infantis Mysteriis meditari. Respon-
dit Parvulus: *i, & pete veniam, ut agere me-
cum possis*, ivit, petiit, impetravit, & illum
postea cum Jesu tractasse dulcissime fama
fuit. P. Nadasi in An. diar. memor. 28.
Decem.

Christus Author pacis Imo,

Hactenus innumeris orbis quassatus ab ar-
mis
Continuo motu per fera bella fremit

Dormit nunc in carne Deus, cessate tumultus

Regem Virgineo, Matre fovente, sinu.
2do. Currendo celeres Pastores cuncta relin-
quunt,

Namque satis, satis his unicus agnus erit,
Qui pretium mundi superante est vellere Di-
ves

Qui ipse Pater, summus Pastor & agnus
adeft.

3tio. Ecce in carne Deus terreno gratior orbi
Ut veniet, brumâ cuncta tenente venit.
Est Deus, est ignis consumens, currite, quo-
rum

Languida, continuo frigore, corda ri-
gent,

4to. Nasceris in vili stabulo, Fortissime Re-
gum

Et Prælepe, tuus Rex, animale, thro-
nus:

Ut miser haud capiat de majestate timorem,
Sed currat velox, huc, animalis homo.

§. III.

De Circumcisione Domini & No-
minis JESU eidem impositione.

Circumcisionem Christi tacite significat S. 453.
Lucas, cum dicit c. 2. v. 20. *Postquam Cur Christi
consummati sunt dies octo, ut circumcideretur* itus cir-
puer: *Vocatum est nomen ejus Jesus, quod vo-*
catum est ab Angelo priusquam in utero concipi-
peretur. Ideo autem non expresse significat
circumcisum fuisse Christum, ut annuat il-
lum liberum & sponte non ex obligatione
fuisse circumcisum, tum quia ipse erat Deus
authorque legis, qui lege circumcisionis à
se lata non tenebatur, tum quia non com-
muni hominum generatione, qui de peccati
traduce prognati in iniquitatibus concipiun-
tur, ait Beda, sed de Spiritu Sancto erat
conceptus & natus, quare Christus in cir-
cumcisione magis se humiliavit quàm in Na-
tivityte, in hac enim accepit formam homi-
nis, in illa verò formam peccatoris. Vo-
luit tamen sponte circumcidi 7. de causis,
quas de S. August. Beda, & aliis recenset
S. Thom. 3. p. q. 37. ar. 1. 1mo, inquit,
ut ostenderet veritatem carnis humanæ con-
tra Manichæum, qui dixit eum habuisse cor-
pus Phantasticum; & contra Apollinarium,
qui dixit corpus Christi esse Divinitati con-
substantialia, & contra Valen. qui dixit
Christum Corpus de Cœlo attulisse. 2do.
Ut approbaret circumcisionem, quam olim
Deus instituerat. 3tio. Ut comprobaret se
esse de genere Abraham, qui circumcisionis
mandatum acceperat in signum fidei, quam
de ipso acceperet. 4to. Ut Judæis excusati-
onem tolleretur, ne eum reciperent, si esset in-
circum-

circumcisus. 5to. ut obedientiæ virtutem
nobis suo exemplo commendaret. 6to. ut
in similitudinem carnis peccati missus ad
Rom. 8. remedium, quo caro peccati con-
sueverat mundari, non respiceret. 7mo. ut
legis onus in se sustinens alios à legis onere li-
beraret juxta Gal. 4. Misit Deus filium suum
factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant, re-
dimeret, hucusque S. Thomas. 8vam cau-
sam addit S. Leo Serm. 2. de Nativitate. Ut
per eam diabolo occultaretur. 9nam. dat S.
August. Serm. 9. de Nativ. ut carnali circum-
cisione sublata spirituales substitueret, quæ
consistit in vitiorum & concupiscentiarum
mortificatione & refectione. Denique sua
circumcisione Christus inchoavit passionem
suam, per quam factus est orbis Redemptor,
& Salvator. Unde in illa impositum est ei
nomen JESUS, quia Christus infirmitates no-
stras sanavit illas suscipiendo & pro iis Deo
satisfaciendo, itaque merendo, ut omnes
animi, corporisque aegritudines, omnes
passiones, tentationes, tristitias, afflictiones,
sanare possit, ac revera sanet vel in hac vita
vel in futura. Laboras ergo timore, irâ,
scrupulis, acedia, vanâ gloriâ, dolore, pau-
peritate, Jesum invoca & eum senties conso-
latorem & Salvatorem. Porro Christus cir-
cumcisus fuit in ipsa spelunca, in qua natus
est, à quopiam sacerdote vel Levita, mayo-
remque dolorem sensit, quàm ceteri Infantes,
quia ipse utebatur ratione, qua carent ceteri,
& delicatioris & vivacioris fuit tactus quàm
alii.

Vocatum est nomen ejus JESUS. Porro
JESUS est Salvator in actu perfecto: quia non
tantum ipse salvavit homines, sed etiam Apo-
stolis, similibusque vim salvandi alios attri-
buit & hoc innuit nomen Josue, vel ut Hebræi
dicunt Jehosva, quod idem est cum nomine
JESUS, estque conjugationis hiphil, quæ actio-
nem puta salvationem perfectam significat.
Meminerint ergo fideles se esse filios JESU ac
proinde cum in salute animarum procuran-
da imitari debere. Nota. voluit Deus Chri-
stum circumcidi acita speciem peccatoris af-
sumere, sed mox, ut eam abstergeret, indit illi
nomen JESUS, id est Salvator, qui peccatis
omnibus mediatur. Sic voluit Christum nasci
in stabulo quasi pauperem, sed per stellam,
Reges, Angelos eum glorificavit. Quò ergo
magis Christus se humiliavit, eò magis illum
Deus Pater exaltavit. Idem faciet tibi ô
Christiane. Plura P. Cornel. hic.

De sancto Christi præputio quomodo
Calcata in æde SS. Cornelii & Cypriani asser-
vetur & pars Antverpiæ; qualis devotio fide-
lium ibidem & quæ indulgentiæ intuitu hujus
facti præputii concessæ, quæ miracula à Deo
per illud patrata. Vide acta SS. Auth. P. Bo-
lando. 1. Janua.

Christi
præpu-
tium ubi.

In Indiis puer quidam ethnicus jam to-
tus aquis hauriebatur, videns hoc Christianus 454.
ô puer, inquit, in voca JESU nomen, in-
cavit, & mox aquæ marmoris instar sub pe-
dibus ejus facta sunt, per illas inambulans in-
littus exivit. Doctor Gentium 209. vicibus
nomen JESU, Christi verò 401. experpsit,
memor illius de se dicti. Vas electionis fa-
ctus est mihi iste, ut portet nomen meum co-
ram gentibus. S. Joannes dilectus JESU Di-
scipulus 250. scripsit.

Henricus Suso JESU nomen pectori in-
sculpsit, digitales erant literæ, quæ ad motum
cordis movebantur; subinde inter dolorem
deficientem, è cœlo lapsum nomen JESU auris
gemmisque rutilans recreavit. S. Bernardi-
nus Sermone 40. ar. 2. v. 4. Affirmat tantam
vim suavissimo nomini JESU inesse, ut homi-
ni in extrema lucta, ad veram contritionem
illum excitando salutem adferat. Hugo
Card. in c. 2. Apoc. à quingentis annis vari-
cinatus est. In cœlesti gloria ab ipso JESU
omnes dicemur Jesuitæ. Plura Engelg.
de Circumcis.

Achatius adhuc dum Gentilis Romani JESU no-
exercit Primicerius, qui prius ab ho-
men vi-
stibus bis in fugam actus fuerat, ab Angelo etorio-
edoctus, ut relicta Idolorum imploratione sum.
Christum JESUM in prælio invocaret, paruit,
& unacum exercitu suo sublato in cœlum cla-
more salutare nomen JESU invocavit, sicque
impetu in hostem facto cum 16000. suorum
hostem, qui 100000. ducebat exercitum,
in fugam compulit, undemox ad fidem con-
versus cum 10000. suorum Martyrii coro-
nam recepit, ut in ejus Actis 22. Julii. Surius,
P. Faber in Conc. de Circumcis.

A. D. 1594. Beglerbegus Græciæ,
omen de bello contra Christianos sumpturus
11. aut 14. annorum sexcentos elegit pueros,
illósque bifariam divisos certamen inter se
committere jussit, injunxitque uni parti, ut
nomen JESUS, alteri, ut Alla Alla proclama-
ret, post commissamque pugnam, illi, qui
nomen JESU proclamabant, evasere victores.
P. Kwiatkiewicz in Annal.

Malabarum Regulus (in India Orienta-
li) qui olim Xaverium, qui ad illas venit
oras, multum amavit, cum cognovisset à Re-
ge Bisnaga sex armatorum millia ad se oppri-
mendum mitti, valde territus, (quod suæ
copiæ vix mille armatorum explebant) ad S.
Franciscum Xaverium tum Coulani agentem
rogatum misit, ut pro se preces ad Deum fun-
deret, porrigeretque, si quid præsidii habe-
ret, Franciscus vexillum misit, in quo Sacro-
sanctum JESU nomen pictum fulgebat, ad-
mo-

monens, ut ante exercitum id ferri juberet, omnesque ex animo salutare illud ac triumphale nomen in auxilium invocare. Haud barbarus abnuit iussa, necessitate scilicet, quia nulla vis ad persuadendum potentior, adhortante, unica ea fretus spe, in aciem ausus prodire, bis nobilem ex hoste victoriam tulit, & post hæc miser in morbum præcipitatus, in avita superstitione occubuit, malo suo confirmans eam sæpe mentis perviciam esse, quam nec beneficiorum summorum gratia, nec prodigiorum experimenta doment. P. Sacchin. Hist. Soc. p. 2. l. 3. p. 104.

JESUS est proprium nomen.

JESUS est proprium nomen Verbi Incarnati, puta hujus nominis Verbo Hypostaticè uniti, dicitur JESUS Hebraicè Jehosua & contrahit Jescua, id est, Salvator, quia, ut prædixit Gabriel Archangelus *ipse populus saluum faciet a peccatis eorum.* Christus verò nomen est officii & dignitatis, JESUS enim Hebraicè cognominatur Messias, Græcè Christos Latine unctus, quia à Deo Patre unctus & consecratus est in Summum Orbis Pontificem, Regem, Legislatorem, Prophetam & Doctorem. Cornel. à Lap. in Argumento in S. Matthi. JESUS Christus heri & hodie & ipse in sæcula. Hebr. 12. v. 8. Divi Augustini (Auctore Ludolpho Saxone) hæc sunt verba. *Differunt nomen JESUS & CHRISTUS, JESUS est nomen proprium, CHRISTUS commune. Nomen CHRISTI est nomen gratia, JESUS gloria, ut enim per gratiam baptismalem à Christo dicuntur Christiani, sic in cælesti gloria à JESU dicuntur Jesuitæ.* P. Stanihurstus in Testera. 31 Julii.

455. Nomen JESU sanctius nomine Jehova.

Cornelius à Lapide in illud Lucæ 1. v. 49. *Fecit mihi magna, qui potens est & sanctum nomen ejus.* notat, quod nonnulli per sanctum nomen Dei, accipiunt nomen JESU, hoc enim sanctius & venerabilius est nomine Jehova, ut rectè probat Abulensis q. 7. in 20. c. Exodi, quem citat & sequitur Cornel. in Numeror. c. 13. v. 17. Nam istud nomen JESU est proprium Verbi Incarnati, ut docet S. Augustinus tra. 3. in primam Epist. S. Joan. to. 9. ideoque alia omnia Christi nomina, quæ plurima & præstantissima Scriptura ei attribuit, in se complectitur, significat enim totam Incarnationis Dominicæ Oeconomiam (in qua præ cæteris operibus omnia attributa Dei elucent) bonaque omnia, quæ inde nobis sive in animo, sive in corpore, tum in hac vita, tum in futura per omnem æternitatem obveniunt. Vide S. Bernard. Serm. 15. in Cantica, ubi ait: Veteres JESUS inanibus nominibus gloriosos esse, nec enim veram salutem præstitisse, sed adumbrasse, hanc enim præstitit JESUS noster. Fusè explicat sanctus Bernardus dicto loco illud ad Philip. 2. v. 9. *Propter quod exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen.* Omnia, in-

quit, nomina Dei aut pietatis gratiam, aut potentiam majestatis sonant. Nomen potentia est Emmanuel, nomen pietatis est JESUS. Rursum, Propheta inquit, vocabitur nomen ejus admirabilis, Consiliarius, Deus fortis. Et Serm. 2. de Circumcis. cum multa recensisset Christi nomina, subtextit Magna quidem Nomina, sed ubi est nomen, quod est super omne nomen Nomen JESU, in quo omne genuflectitur? Fortassis in his omnibus unum illud invenies, sed expressum quodam modo & effusum. JESU nomen præstantius est ipso nomine Jehova, Jehova enim significat eum, qui est, JESUS verò eum, qui salvat, vivificat, justificat &c. JESU nomen venerantur ipsæ Sibyllæ apud Paganos. Erythræa Sibylla de fine mundi quædam carmina conscripsit, ex quorum primis literis hujusmodi verba eruantur: JESUS CHRISTUS DEI Filius, Salvator, Crux. Extant hæc carmina lib. 8. Orac. Sibyl. Plura vide apud P. le Blanc in Psal. 8. v. 4.

Ad Philip. 2. v. 9. Dicit Apostolus de Christo. *Propter quod Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen.* Notat hic Cornelius, nomen JESU esse supra omne nomen, quia nomen JESU est nomen proprium Verbi Incarnati, sive hujus hominis, qui est Filius Dei, nomen proprium est JESUS, ut docet S. August. tr. 1. Ep. 1. Joan. to. 9. Significat ergo nomen JESU totam Incarnationis Oeconomiam, in qua præ cæteris operibus à Deo creatis aut factis, relucens & concurrunt Dei Sapientia, potentia, bonitas, majestas omniæque Dei attributa. Non benè, inquiebat ille, conveniunt, nec in una sede morantur majestas & amor, hæc tamen in Incarnatione optimè conveniunt. Quid enim est JESUS, nisi summa majestas & lummus amor, à quo salus, gratia, gloria, & bona omnia tum in animo, tum in corpore, tum in hac vita, tum in futura illa & beata per omnem æternitatem nobis eveniunt.

Hinc sequitur, ait P. Cornelius, Nomen JESU esse majus, sanctius, venerabilius quàm Nomen Dei tetragrammatum Judæis & in JESU venerabile, quod vulgò dicitur Jehova, & absonè lute quàm sit nomen Dei, ut eruditè probat nomine Abulensis. q. 9. in c. 20. Exodi. Et ratio Dei fundamentalis est; quia Deus significat Deum, quia Dominus & Creator est, sicut ergo majus fuit beneficium & opus redemptionis, quàm creationis, ita majus est nomen JESU sive Redemptoris, quàm nomen Dei sive creatoris. Unde canit Ecclesia in benedictione Cerei Paschalis ex S. Gregorio in pastoral. *Nihil nasci profuit, nisi redimi profuisset.* Adde, nomen Dei Redemptoris includere nomen Dei Creatoris, non contra, redemptio enim præsupponit creationem, non contra; quod ut

ut clariùs videas, accipe has anthitheses. Jehova significat eum, qui est, réque idem est cum eo nomine, quò se Deus nominat. Exodi 3. *Ego sum, qui sum.* JESUS significat eum, qui Creator est, & perditos salvat, justificat, vivificat, ac beatos facit. Jehova est fons, & principium Entis, JESUS fons est & principium gratiæ, gloriæ, & salutis. Jehova fuit debellator & contritor Pharaonis & Egypti, JESUS contritor est diaboli & inferni. Jehova Judæorum & veteris testamenti est legislator, JESUS Christianorum & novi testamenti est legislator, Jehova Hebræos per mare rubrum duxit, JESUS per sanguinem suum, quo baptizatur, deducit nos in cælum &c. Unde infert Abulensis paulò ante q. 7. *Majus peccatum esse asserere nomen JESU in vanum, quàm istud nomen Deus, additque novam rationem; quia Ecclesia communis & laudabilis consuetudo magis honorat istud nomen JESUS, quàm nomen Deus. Unde audito nomine JESUS devoti fideles caput inclinant &c.* Hinc sequitur nomen JESU cum sit proprium & adequatum Verbi Incarnati, omnia alia Christi nomina complecti & transcendere, ut sit nomen super omne nomen.

Nomen JESU.

Oleum.

Lux.

Medicina.

Moraliter S. Bernard. Serm. 15. in Cant. *Oleum, inquit, lucet, pascit, ungit, fovet ignem, nutrit carnem, lenit dolorem, lux cibibus medicina, vide idem nunc & de sponsi nomine. Lucet prædicatum, pascit cogitatum, invocatum lenit & ungit. - Nectantur lux est nomen JESU sed est & cibus. - Aridus est omnis cibus, si non oleo isto perfunditur. Sed est & medicina, tristatur aliquis nostrum, veniat in cor JESUS, & inde saliet in nos, & ecce exortum nominis lumen, nubilum omne diffugit, redit serenum. Labitur quis in crimen, currit insuper ad laqueum mortis desperando, nonne si invocet nomen vitæ, confestim respirabit ad vitam? - Nihil ita iræ impetum cohibet, superbiæ tumorem sedat, sanat livoris vulnus, restringit luxuriæ fluxum, extinguit libidinis flammam, sitim temperat avaritiæ, ac totius indecori fugat pruriginem. Siquidem cum nomino JESUM, hominem mihi propono mitem, & humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, & omni denique honestate ac sanctitate conspicuum, eundemque ipsum Deum omnipotentem, qui suo me & exemplo sanet, & roborat adjutorio, hæc omnia simul mihi sonant, cum insonuerit JESUS.*

Latria adorandus est Christus homo.

Ad Philip. 2. v. 10. *Ut in nomine JESU omne genua flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum.* Id est, ut omnes genua curvando JESU nomen, id est, JESUM adorent. Hinc patet eadem adoratione, quæ adoratur Verbum sive Filius Dei, adorandum etiam esse hunc hominem, qui simul est Deus & homo. R. P. K. Piatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Nam cum adoramus Verbum Incarnatum, coadoramus pariter humanitatem & omnia, quæ Verbo inexistunt. Ita Theod. Ambr. & alii. Porro dupliciter potest coli nomen JESU. Prior modus est, si mens feratur non in nomen, sed in Christum nomine representatum, & tunc propriè & primariò colitur Christus æquè ac honor imaginis ut imaginis fertur in prototypum. Posterior, ipsum nomen reveremur in se ob respectum tamen, quem habet ad rem nominatam, sic enim aliquis illi honor debetur. Potest enim res, quæ ad religiosum alicujus cultum refertur, aliquo etiam modo ipsamet coli propter id, ad quod refertur, vel quod representat, sic enim osculamur ipsas imagines Christi, & sanctorum, eò quod sunt ipsorum imagines. Ita S. Thomas opusc. 60. c. 6. Franc. Suarez 3. p. q. 25. art. 3. sect. 6. Ubi hanc adorationem vocat respectivam & veneratorem, hoc est, venerationem, quam huic nomini æquè ac imaginis exhibemus per capitis inclinationem, osculum, aliudve externum venerationis signum, licet Gabr. Vasquez lib. 2. de Adorat. Disp. 8. cap. 3. censet, imagines & nomen JESU Imagines non nisi cum exemplari & re nominata adorationari, hoc est tantum coadorari, non autem JESU quo separatim adorari & coli. Ratio ejus est: modo a quia imagines sunt in se res inanimes; ergo dorari adorationis incapaces. Hoc verum est de positis, adoratione propriè dicta, non de cultu venerationis paulò ante descripto, & à Pontificibus & Conciliis sancito, nam ut ait Catharinus in c. 4. Epist. ad Rom. *Extat justissimum Pontificis Decretum, quò mandatur, ut ad hoc nomen JESUS omnes inclinent caput.* Vide & pia Gregorii verba hac de re apud Serarium in c. 2. Josue q. 15. quibus statuit, ut ad nomen JESU omnes flectant genua cordis sui, quod vel capitis inclinatione stemur. Nota. Antequam JESUS nasceretur, nomen JESU prædixerunt Patriarchæ, Prophetæ, & Sibyllæ, Jacob Gen. 49. v. 18. *Salutare (Salvatorem) tuum expectabo Domine.* Habac. 3. v. 18. *Ego autem in Domino gaudebo: & exultabo in Deo JESU meo.* Idem Prophetarum Sibyllæ. Sibyllæ Erythrææ veritum primæ literæ hæc verba reddunt. JESUS CHRISTUS Filius Dei Salvator Crux, qui versus extat in fine Sibyllinorum Oraculorum to. 2. Bibliot. SS. Patrum. Cornel. hic.

Reverendum, amabile, & desiderabile men æstima nomen JESU, nam hoc solo constat nomine mandum, nostra fides. De illo Apostolus Act 4. ver. 12. *Nec enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.* Cornel. hic.

S. Ignatius Episcopus sæpè in suspitiis habuit illud. Amor meus crucifixus est. In ejus quoque corde repertum nomen JESU, Ann. Cæli. 1. Febr.

Tt

Lin

Lingua index cordis dum motu fertur eodem,

Signat, ubi Divi sit crucifixus amor.
Scilicet in medio cordis, cor sessio amoris
Hoc illi placuit figere corde locum.

457. S. Chrysost. Hom. 4. de laudibus S. Pauli. Nomen li. Si Jesum invocet Nazarenum, velut ab igne Jesu pellit repente diffugit demon. Prudentius in Apodemones, theosi contra Judæos

--- Torquetur Apollo
Nomine percussus Christi; nec fulmina verbi
Ferre potest, agitant miserum tot verbera lingua,

Quot laudata Dei resonant miracula Christi.
Ratio est: quia à Jesu victus & prostratus est demon, Jesum ergo & crucem ejus horret, sicut canis horret baculum, quo percussus est.

Quomodo nemo. 1. Corinth. 12. v. 3. Et nemo potest dicere, Dominus Jesus, nisi in Spiritu S. Non potest dicere Jesus, nisi in Spiritu S. aut de eo posse habere cogitationem nisi in Spiritu S. aut de eo posse habere cogitationem nisi in Spiritu S. aut de eo posse habere cogitationem nisi in Spiritu S.

1. Corinth. 12. v. 3. Et nemo potest dicere, Dominus Jesus, nisi in Spiritu S. Non potest dicere Jesus, nisi in Spiritu S. aut de eo posse habere cogitationem nisi in Spiritu S. aut de eo posse habere cogitationem nisi in Spiritu S. aut de eo posse habere cogitationem nisi in Spiritu S.

S. Ignatius Dormientem S. Ignatium Soc. Jesu Fun-
nomine dorem voluit demon strangulare Romæ,
Jesu de- A. C. 1541. ac guttur ejus quasi manu in-
monem jecta præfocare conatus est, sed postquam
superat, S. Ignatius, licet cum magna difficultate no-
men Jesu elocutus est, diaboli conatus re-
pulsus est. P. Arshdekin.

Præ amo- Duodenni virguncula nobili genere sed
re Jesu nobiliori virtute magno videndi Christum
virguncu- amore flagranti obtulit eundem Beatissima,
la mori- à quo interrogata num se diligeret. Etiam
tur, affirmavit plusquam corpus meum. Et
quanto amplius? inquisivit Christus: plus
quam, ait ipsa, cor meum. Adjecit par-
vulus Jesus, sed quanto amplius corde tuo
me diligis? Non habeo, inquit virgo, quod
amplius loquar, ipsummet cor meum tibi re-
spondeat, quod continuo præ amore scis-
sum est, Matremque amabilis cum Filio fan-
ctam hanc animam, inter Angelorum sua-
vissimos concentus secum cœlis intulerunt,

Insolens musica simul atque domesticos ad-
vertit, accurrunt, attonitque mortuam re-
perere & cor disruptum aureis undique lite-
ris circumscriptum, his scilicet: Diligo te
plus quam me, quia tu creasti, redemisti
dotasti me. P. Nierember, de amore & af-
fectu erga Jesum.

S. Maria in maximo mœrore ac tremo- Nomen
re moribundo Religioso mœrorem in dul- Jesu tristi-
cissimam latitiam convertit, dato illi con- tiâ affecto
filio, ut nomen Jesu centies pronuntiaret, adfert so-
P. Nadaui in An. Cœl. 16. Janua. latium.

P. Theodoricus Canisius Belga de Pe-
tri Canisii fratris sui morte nuntium acci-
piens, adeo veluti apoplexia dirigit, ut
omni memoria, scientiaque destitutus nec
legere, nec scribere, nec suum nomen sci-
re posset exceptis his tantum nominibus
Jesus & Maria, idque per octo annos,
id est, ad mortem, quæ nomina omni lin-
guæ usu destitutus ingeminare sæpe solitus
fuit. P. Wieruszowski. 27. 7bris.

§. IV.

De vita Christi ad annum eta-
tis ejusdem trigésimum.

Oblatio Christi in templo (P. Sallianus) 458.
quadragésimo die à Nativitate ejusdem Oblatio
peracta, satisfactum duplici legi, alteri de Christi in
offerendis Deo primogenitis & s. s. filiorum templo,
pre io redimendis, alteri cui satisfactum à
Beatissima Matre, de Purificatione, quæ
pulchra ut luna, maculas habuit non veras,
sed apparentes. Describit hanc oblatio-
nem Christi S. Lucas c. 2. v. 25. & seq.

Ecce homo erat in Jerusalem, cui nomen
Simeon, & homo iste justus, & timoratus,
expectans consolationem Israel, & Spiritus
Sanctus erat in eo. Multicentent Simeonem
fuisse Sacerdotem, ideoque benedixisse Ma-
riæ & Joseph. v. 34. Ita Lyran. Dionys.
Toletus. S. Epiph. & alii, licet eum fuisse
laicum non sacerdotem opinetur Theophi-
lactus, Euthym., Barradius, ac benedi-
xisse Mariæ non ut sacerdotem, sed ut se-
nem. Spiritus Sanctus erat in eo tum san-
ctificans, tum prophetia, ut patet ex se-
quentibus v. 26. & responsum acceperat à Spi-
ritu S. non visurum se mortem, nisi prius vi-
deret Christum Domini. Quare Simeoni huic
eximium datum privilegium, scilicet ut an-
te mortem videret Christum natum, qua
in re omnes Patriarchas & Prophetas supe-
ravit. Hinc liquet Simeonem fuisse singu-
laris sanctitatis, sanctique desiderii & zeli,
quo assidue aspirabat, orabatque pro ad-
ven-

ventu Messia, ideoque eum videre meruit.
v. 27. Et venit in Spiritu in templum. Et
cum induerent Puerum Jesum Parentes ejus,
ut facerent secundum consuetudinem legis pro
eo. Venit in Spiritu scilicet instinctu Spi-
ritus Sancti. Hinc discite Deum Sanctorum
mentem & gressum dirigere, ut occurrat il-
lis res bona, quare assidue nobis pro hac
directione præsertim ingressuris iter oran-
dum, dicendum cum Plalm. Vias tuas Do-
mine demonstra mihi.

v. 28. Et ipse accepit eum in ulnas suas,
& benedixit eum, & dixit v. 29. Nunc di-
mittis servum tuum Domine, secundum verbum
tuum in pace. Olor sive cygnus jamjam
moriturus suavissime canit, ita Simeon ca-
nitie sancta candidus jam moriturus cyg-
neum & suavissimum edit hic cantum.
Audi Martialem de cygno.

Dulcia, defecta, modulatur carmina, lin-
gua
Cantator cygnus funeris ipse sui.

Sic Sapientum postrema dicta & scripta
maximè mellea sunt scilicet per ætatem ma-
turefcente eloquentia. Nunc dimittis &c.
q. d. O Domine jam animus meus omni
re, quam videre cupiebam, satius est,
vidi enim Christum, quem unice amplecti
desiderabam, quare libens dissolvere vincu-
lis corporis, ut ad pacem & quietem, ad
Patres in limbum eam; sic in pace mori
optabat Tobias c. 3. v. 6. & Abrah. Gen.
15. v. 15.

v. 30. Quia viderunt oculi mei salutare
tuum Salutare ex Græco LXX. reddunt
pro hebræo Jescua, id est, salus. Salus
autem metonymicè Salvatorem significat,
quem & Simeon hic intelligit. v. 31. Quod
parasti ante faciem omnium populorum, v. 32.
Lumen ad revelationem gentium, & gloriam
plebis tuæ Israel. Est appositio q. d. Salu-
tare tuum, id est, Salvatorem dedisti Chri-
stum, & parasti hoc sine, ut ipse sit lumen
ad revelationem, id est, illuminationem
gentium. Hac de causa in Missa præsertim
in Festo Purificationis candelas benedicimus,
& accendimus, ac gestamus imo. ut profi-
teamur Christum esse lumen ad revelatio-
nem gentium. 2do, precamur, ut ipse nobis
suam lucem gratia in hac vita, & lætitiæ
ac gloriæ in altera communicet, qua de
causa moribundis hæ candelæ accensæ in
manus dantur. Et gloriam plebis tuæ Israel.
q. d. Christus sicut est lux gentium cæca-
rum, sic est gloria Israelis, id est, Judæo-
rum. Viceversa Christus sicut gloria quo-
que gentium & lux Israelis, quia gentibus
magnum decus, Israelitis magnam rerum
divinarum cognitionem attulit, tamen gen-
R. P. Kviatkovski, S. J. Collectanea Ascetica.

tibus potius lucem attulisse, quia hæ erant
in tenebris infidelitatis, gloriam verò Israe-
litis fidelibus. Idque imo. quia ex eorum
gente utpote Patribus eorum à Deo pro-
missus carnem assumpsit, hic enim est mag-
nus honor, de quo gloriari possunt Judæi.
2do. quia Christus in Judæa vixit, & mor-
tuus est, vixit autem cum magna doctri-
næ, sanctitatis, & miraculorum gloria. 3tio.
quia in Judæa Ecclesiam suam primò funda-
vit. 4to. quia in Judæa à morte resurrexit,
& gloriose in cœlum ascendit, Spiritum S.
misit, 5to. quia Apostolos omnes elegit ex
Judæis, 6to. quia Judæos in se credentes
magnis virtutibus, donis, & gratiis cumu-
lavit. Plura Cornel. hic.

Luc. 2. v. 34. Et benedixit illis Simeon,
& dixit ad Mariam Matrem ejus: Ecce po-
situs est hic in ruinam, & in resurrectionem mul-
torum ex Israel: & in signum, cui contradi-
cetur. Benedixit, id est, benè precatus est. Christus
Et positus est hic in ruinam (Græcè casum, quomodo
ita Arabicus) & in resurrectionem multorum in ruinam
in Israel. Alludit ad illud Isaia c. 8. v. 14. & in resur-
rectionem Dominus (puta Christus) in sanctifi-
cationem. In lapidem autem offensionis, & nem.
in petram scandali, duabus domibus Israel.
Ecce hoc fuit Dei consilium, quo posuit
Christum lapidem angularem Ecclesiæ, qui
indirectè esset in ruinam, directè in resur-
rectionem multorum in Israel. Per ruinam
enim significatur exilium Judæorum Christo
rebellium, per resurrectionem salus in eum
credentium, quia rebelles corruerunt à fide
in perfidiam, ab obedientia in rebellionem,
à cognitione Dei & Scripturæ in cæcitatem
& obscurationem, à spe salutis in despera-
tionem, à cœlo ad gehennam. Credentes
verò in Christum à peccatis, in quibus ja-
cebant, à Christi gratia erecti surrexerunt
in novam vitam virtutis & gratiæ, expe-
ctantes spem gloriæ. Ita S. August. Beda,
Toletus & alii. Addit Nyssenus per ruinam
accipi excidium Judææ & Jerusalem per Ti-
tum.

In signum, cui contradicetur. Græcè in
signum contradictionis, ut vertunt Syrus
& Arabicus. Quæres. Quodnam hoc sig-
num? Varii variè respondent. Cornel. à cui con-
Lap. dicit: planissime alludit hic Simeon ad tradicetur,
illud Isaia. 8. v. 18. Ecce ego & pueri mei, quod?
quos dedit Dominus in signum & in por-
tentum Israel, vide ibi dicta. Signum ergo
sive portentum vocatur mira, nova, & læ-
culo inaudita Christi ex Virgine generatio,
ejusque cœlestis & divina doctrina, vita,
mors, resurrectio, miracula, quibus clarè
significabat, & ostendebat se esse Messiam,
Salvatorem mundi, ac Deum per se exhi-
buisse mundo Christi redemptionem & sa-
T t 2 lu.

litem à Prophetis promissam, huic signo Christi non tantum Judæi & gentes linguâ, sed & mali Christiani vitâ impia contradicunt. Ita Origen, & Janfen. Cornel. Plura de oblatione Christi vide n. 565, &c.

459. **Fuga in Ægyptum** Peracta solennitate oblationis Christi in Templo redire in Nazareth Sancti Parentes, & ecce ibidem, vel adhuc dum essent in itinere. Matth. 2. v. 13. *Angelus Domini apparuit in somnis Joseph dicens: Surge, & accipe Puerum, & Matrem ejus, & fuge in Ægyptum* - v. 13. *Qui (Joseph) con-surgens accepit Puerum, & Matrem ejus nocte & secessit in Ægyptum.* Notant Athanas. I. de Incarnat. Euleb, corruisse in Ægypto idola, dæmonesque ex fanis profugisse, dum in Ægyptum illatus fuit Salvator. Refert Adrichomius fuisse alicubi in Ægypto hortulum, balsami, qui irroratur à fonte parvo uberimè tamen fluente, in quo fama est saepe lotum à B. Virgine Puerum Jesum; Mansit ad obitum usque Herodis in Ægypto Christus, ad cujus Parentumque ejus persecuti-onem advertens Chrysost. hom. 8. docet, Deum Christi atque Christianorum vitam quasi coronam ex adversis & prosperis pulchre contexere & variegare, quippe S. Joseph incidit in turbationem, sed adfuit repente Angelus suspicionem solvens, suble-cuta est læta adoratio Magorum, sed hanc excepit persecutio Herodis, & fuga in Ægyptum, non dubium, ait P. Cornel. hic multos Ægyptorum visa sanctitate B. Virginis & Josephi atque ex crebra cum eis conversa-tione Deum verum cognovisse, coluisse, & amasse. Martyrologium reditum Christi ex Ægypto consignat die 7. Januar. annum ab itu, alij 3. tum, alij, alij 7. tum assignant.

Post reditum Christi ex Ægypto habita-vit Christus in civitate Nazareth, ut patet ex v. 23. Unde dictus fuit Christus Nazare-nus controvertitur. Conciliat P. Cornel. sententias dicens, Christum Nazarenum di-ci, si literam hujus nominis spectes, à con-secratione, sanctitate, corona, alludere ta-men ad germen, florem.

Infanticidi-um Innocen-tium, De Infanticidio ab Herode perpetrato di-citur Matth. 2. v. 16. *Tunc Herodes videns, quoniam illusisset à Magis, iratus est valde, & mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethle-hem, & in omnibus finibus ejus.* Ita ut notat S. Chrys. in extingui-bilis est ira, quam Regni zelus accendit - ut fera vulnerata, quidquid oculis occurrit, tanquam autorem vulneris dila-niat.

Quando, Quo præcise anno contigerit hoc infan-ticidium, variant authores. P. Cornel. ex-istimat 1. to. mense à Nativitate Christi, alij cum P. Salliano citius accidisse censent. Illa verba à bimatu & infra variam habent expli-

cationem. Horum vult esse sensum P. Cor-nel. q. d. Herodes Infantes necavit à bimatu id est, qui duorum erant annorum & infra, id est, eos, qui nec dum attinge-rant biennium, sed unius erant anni. P. Sallian. Herodes occidit pueros, qui intra biennium nati erant, sive illi natu majores Christo essent sive minores, nimirum ad cau-telam, ne quo malo elaboretur is, quem ille perdere volebat. Censetur veniam occidendi infantes impetrasse ab Augusto Herodes, quæ venia non parum esset culpanda in Augu-sto. Opinantur nonnulli ex Apocal. 14. v. 1. Infantes ab Herode occisos fuisse numero 144. millia, tot enim ibidem visa sunt à Jo-anne. Verum S. Joannes (ut advertit Cor-nel.) loquitur de Virginibus, qui Antichri-sti libidini & persecutioni ad mortem usque resistent. Verosimilius est, quod habent Abyssini in suo Missæ Canone infantes ab Herode occisos fuisse 14. millia. Ita noster Salmeron, Genebrardus.

Exoptent alij felicem vivere vitam.

Mors vobis felix & pretiosa fuit, Sanguine cum proprio lachrymas fudistis amaras

Pro Christo, cujus dulce refudit amor. In Coelis nectar, quod vos satiavit, & omnes Absterfit lachrymas gaudia dando Deus.

Impetrate mihi, ut dignus sim munere Christi Innocuâ vitâ vivere, morte mori.

Notat P. Cornel. in c. 2. Matth. Hos infantes ab Herode in odium Christi occisos, verè esse Martyres, ac ut tales ab Ecclesia coli, idque commune est omnibus infanti-bus, qui in odium fidei trucidantur, ex gra-tuita & liberali Dei ordinatione, unde sequi-tur Martyrium ex opere operato justificare, ac idem operari, quod operatur baptismus, ita passim Patres, & Doctores in 4. tum. dist. 4. Hinc Doctores tres classes Marty-rum statuunt. 1. ma. eorum qui opere ac vo-luntate sunt Martyres, quales sunt adulti, qui voluntariè mortem à Tyranno pro Chri-sto illatam suscipiunt. 2. da. eorum, qui so-lo opere sunt Martyres, quales sunt infantes, qui pro Christo occiduntur. 3. tia. eorum, qui sola voluntate, ut qui optant Martyri-um, uti optabat S. Franciscus, & ideò profectus fuit ad Saladinum Ægypti, sed hic videns eum virum Sanctum noluit illum occidere, unde caruit ipse realis Martyrii laurea. Necem Innocentium nocentissimi Herodis & scelestissimi Herodis mors, justâ eandem mors, accelerante Dei vindictâ, secuta; nam ipse post 5. dies ab infanticidio acerbissimo, mul-tiplicique morbo correptus, variis agitaba-tur cruciatibus, inter quos fuit vehemens voracitas, planè helluoni innocentis sangui-

Quot casu,

Infantes dum in odium fidei occiduntur, fiunt verè Martyres.

nis debita, colici dolores eundem punge-bant, vermibus scatebat, fetore gravissi-mo diffuebat, tandem ætatis suæ anno 7. mo. Regni, ex quo Rex à Romanis declaratus fuit 40. mo. turpissimam totque sceleribus depravatam animam efflavit. Plura de illo P. Sallianus in Annal.

460. **Christus duoden- nis docet in Tem-plo.** An. Christi 12. mus. Hoc anno Chri-stus discipulum licet ageret non Doctorem in Templo, interrogando docebat, ita, ut mirarentur. Inventus à Parentibus in Tem-plo, de quo Luca. 2. v. 46. *Post triduum invenerunt eum in Templo.* P. Cornel. à Lap. hic post triduum non absolutum sed inchoa-tum, hoc est, tertio die ab ejus amissione. Notat P. Sallianus esse morem hujus Evan-geliste elapsum tempus pro ineunte sumere v. g. post quam consummati sunt dies octo, id est, octavo die. Totum hoc triduum (P. Cornel.) Jesus egit partim orando, par-tim audiendo Doctores, eisque responden-do in Templo, cibum à Doctores sapi-entiam ejus mirantibus accepit invitatus, li-cet alij, quibus favet D. Thom. 2. 2. q. 187. putent, eum ostiatim mendicando victitasse. *Sedentem in medio Doctorem.* P. Cornel. Est Hebraismus, id est, inter Doctores, sed hu-miliore loco quasi discipulum de Messia ad-ventu Christum Doctores interrogasse om-ninò est verosimile. Luca. 2. v. 44. *Existi-mantes autem eum esse in comitatu.* P. Barra-dius to. 1. l. 10. 14. Existit, inquit, hoc loco dubium, num hac existimatione Vir-go sit decepta, fuit enim existimatio falsa, existimabant Christum esse in comitatu, at ille Jerosolymis erat in Templo. Deceptam arbitratur Cordubensis, at Major Luca. 2. mihi, inquit, altius rimanti visum est ablo-num à vera pietate admittere ullum errorem etiam speculativum in Dei genitricem cadere. Hanc sententiam sequitur Suarez. 3. p. q. 34. Disp. 18. In eam, ob eam quam Magnæ Matri debeo pietatem & honorem, discedo, & ex statu innocentie petitò argumentò confirmo. Communis opinio est D. Thom. 1. p. q. 94. art. 4. D. Bonavent. &c. pri-mos Parentes statu innocentie permanente non potuisse decipi, idque docet D. Au-gustin. lib. 3. de lib. arbit. c. 18. his verbis. Approbare vera pro falsis non est natura in-stituti hominis, sed poena damnati &c. Quo-modo igitur existimavit Beatissima falsò, esse Christum in comitatu? Id existimasse Dei-param fateor, id est, sine assensu firmo, & judicio aberrante à veritate, hoc ex proba-bilibus conjecturis & rationibus collegisse verisimile est esse incomitatu (is enim erat Christi mos, ut cum vicinis & notis sæpè moraretur) hoc verò non est decipi, sed verè judicare, non enim decipitur, qui pro-

pabilibus rationibus ductus probabiliter ali-quid existimat absque firmo assensu.

v. 50. *Et ipsi non intellexerunt.* Barrad. Quomo-ibidem. Triplex est horum verborum sensus, do Bea-1. mus. Non intellexerunt, hoc est, Docto-ris &c. hic tamen Barradio non probatur. non intel-2. dus. *Non intellexerunt* per Synecdoche nu-lexit, meri pro numero, hoc est, alter ex ipsis, hoc est, Joseph non intellexit. 3. tius. Deipara & Joseph non intellexerunt Christi verba. Nunquid non intellexit Deipara Christum appellare Patrem Deum? intellexit quidem tunc Patrem Deum, at non intellexit tunc in quibusdam rebus Patris, illa ætate oportet Christum esse, maximè, quoniam amo-re inflammata toto cordis impetu in Chri-stum sublata est, nec satis, quod ille diceret, advertit. Dubitabis hoc loco, num in Vir-gine intemerata aliqua ignorantia sit conce-denda? Paucis respondeo, ignorantiam de-cipientem à Virgine sapientissima abuisse, ignorantiam verò, quam puræ negationis appellant, aliquam illi tribuere necesse est, siquidem non cognoscebat omnia, ut est ex-ploratum, ignorantiam tamen privativam illi minimè tribuimus, siquidem scientia nun-quam caruit, quam præcellentissimus ejus status postulabat, ita, ut privata aliqua sci-entia, quæ inesse illi deberet, dici posset. Si verò non intellexit hoc loco Christi verba, non fuit illa inscitia privativa, sed negativa tantummodo, non enim debuit illa intelli-gere. Plura P. Barradius hic.

Dum dixit Christus Luca. 2. v. 49. **461.** *Quid est, quodd me querebatis, nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Hæc verba sunt Christi instruentis, conso-lantis, & se excusantis.

Actiones suas Theandricas, quas scilicet Actiones habebat ut homo Deus, sive ut Redemptor, Christi sive quasi Christi proprias; quæ à S. Dionys. Theandri-lib. de Div. Nom. Theandricæ, id est, Dei cæ quæ? viriles nuncupantur, vocat hic Christus actio-nes Dei Patris, Patri eas attribuit, non sibi. 1. mo. quia propter has à Patre missus erat in mundum. 2. do. quia à Patre habebat su-am divinitatem, hæc autem opera præcipue erant Divinitatis. 3. tio. quia eas faciebat ex præcepto Patris. Notat P. Cornel. Huma-Christus nam naturam in Christo licet in se præcise quomodo sumpta subdita esset Matri, tamen quia ele. subditus vata erat à Deo ad Hypostasim VERBI, unum Parenti-erat cum Deo, puta una Persona, hinc ex-bus, emptu fuit ab obedientia Matris. Christus tamen, ut nobis daret summæ humilitatis & obedientie exemplar, ultro subdit se Matri & S. Josepho, de quo versu, 51. *Erat subdi-tus illis.* Hinc S. Bernardus Serm. 1. super missus est cum admiratione exclamat. Erat sub-

subditus eis, quis? quibus? Deus hominibus - Erubescere superbe cinis, Deus se humiliat & tu te exaltas? Deus se hominibus subdit & tu dominari gestiens hominibus, tuo te praeponis auctori? quoties enim hominibus praesse desidero, toties Deum meum praere contendo. Advertit hic P. Cornelius. Multa egit, multa dixit Christus per 30. annos, sed haec omnia hac gnome conclusit Lucas. *Et erat subditus illis.* Praclarum elogium Religiosi est. Tota vita fuit Superioribus suis obediens & subiectus. Veterum sententia est, ait idem, Christum Iosepho subditum fuisse in exercenda arte fabrilis lignaria, congruum enim erat, ut fabrilis cum Patre putativo exerceret, qui mundi est cum naturali Patre fabricator. Sapientia, gratia

Quomodo Christus proficere sapientia, & arate, & gratia a ciebat sapientia. Proficiebat sapientia, & arate, & gratia apud Deum & homines. Quomodo Christus proficiebat in his, variae sunt Doctorum opinionationes. Cornel. à Lap. hic censet, quod dicitur Christus proficere sapientia & gratia 1mo. in opinione hominum ac sapientie & ostensione externa, 2do. propriè crevit Christus sapientia experimentalis, quae non erat infusa à primo instanti conceptionis, ipse enim usu multa expertus majorem acquisivit experientiam. 3tio. & propriè etsi Christus non creverit sapientia & gratia habituali, crevit tamen actuali & practica. Huc accedit expositio Toleti, nomine sapientiae & gratiae, inquit, non intelligitur ipse habitus gratiae & sapientiae, sed opera ipsa, & verba sapientiae & gratiosa, quae ab interna sapientia & gratia procedunt, & sic dicitur Ecclesiastae 10. v. 12. *Verba oris sapientis gratia*, id est, gratiosa. Addit hic Cornelius, non sufficit placere hominibus, quia hoc saepe fictum & simulatum est, nec soli Deo, quia hoc privatum & secretum est, sed Deo & hominibus, ut gratiam, qua Deo placemus, etiam hominibus ostendamus, & ita eos ad eandem alliciamus; Deo enim debemus conscientiam, proximis famam, ait S. Bernardus.

Ad Christum duodennem in Templo.

Sponte scholam pietatis adis puer, hancque docebis

Doctrinae Templum grande palaestratae.

Dogmata mirantur pueri, discuntque petuntque

Bis pueri, Puero hoc erudiente, senes, Discere sit senibus quaedam à Juniore voluntas

Delectat doctos erudiendo Puer.

Ab qui plura sua norant de lege Magistris, Ignorant puerum, qui docet, esse Deum.

De Christo subdito Parentibus. Subditur imperiis hominum sponteque ministrat Numen in exigua, sponte manendo, domo. At nos, nos homines miseri quam subdimur aegre Imperiis hominum, Imperiisque Dei.

De Christo proficiente. Gratia, cum tenera aetate, ac sapientia creavit scit Coelestis pueri, crescit & ipse Puer Ludit terrarum sapientia, ludit in orbe. Propter amorem hominum fit Deus ecce Puer.

Alluditur ad illud de sapientia Prover. 8. v. 31. Ludens in orbe terrarum.

De eo, quod videatur Christus artem fabrilis unicum S. Iosepho exercuisse, cum de illo dicatur Marci. 6. *Nonne hic est Faber.*

Artem fabrilis peragendo Conditor orbis Aedificat populum, sic operando, suum Traetandum manibus sacris ipse libenter Detse (inversa etenim dicitur arbor) homo.

Illi, qui Sanctum Iosephum valde senem duxisse Beatissimam existimant, mortuum censent Anno Christi 13tio. alii etiam moriente Christo vixisse crediderunt, nec tamen id posterius Doctores probabile iudicant, quin potius hoc ipso, quod Virgo ex Cruce coniugi commendata non fuit, sed Joanni, probabilius colligunt illum jam in vivis non extitisse. Media ergo sententia est, non tam citò mortuum, non tamen ad annum Christi 30um, pervenisse; Quod in nuptiis Galilaeae illius nulla fiat mentio, incertus igitur annus mortis ejus. Juxta Martyrologium Romanum dicendum, illum in Martio obiisse. De hoc S. Iosepho Emmanuel Thesaurus *Virgini vir, virgini virgo - Ille servat (Christus) hic servit & altorem suum, alumnūque alit, Orant alii numen, hic cogit, nam Patris vota, imperia sunt. Mortalibus imperat Puer, Puero Mater, Matri sponsus.* In Actis Sanctorum à Bollandis, Henschem. Papembrochio collectis 19. Martii S. Iosephus dicitur Beatissimae Deiparae fuisse Patruus. Ibidem narratur, quod Elisabeth Silvevoorts sanctimonialis miserrimè affecta morbo calculi, & morti à medicis adjudicata, cum fiduciam in Sanctum Iosephum collocasset, intendissetque, quantum poterat devotionis affectum. A. C. 1649. suis & suorum perfusa lachrymis inter cruciatus intolerabiles & Sociarum sustinentium manus genū flexa coram imagine Divi, tantum lapidem emisit, quantum ovum vix maximae gallinae parturiunt. Ibid. §. 10.

Digni-

S. Iosephi Dignitas magna S. Iosephi patet ex verba magna di-bis S. Matth. cap. 1. v. 16. *Jacob autem genuit Ioseph virum Mariae, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus.* Cornel. à Lap. notat hic, quod Ioseph fuit verus & legitimus Christi Pater ea ratione, qua dicitur, ac per Ioseph, non per B. Mariam Christus fuit haeres scepri & solii Davidis, prout Deus Davidi promiserat, 2. Regum. 7. v. 11. Psal. 88. v. 131. & Rursum 3. Reg. 9. v. 5. Sceptrum ergo Juda non tantum ex Dei promissione & donatione, sed & hereditario successione jure per Ioseph devenit ad Jesum Christum. Si enim jure communi in hereditatem Parentum succedunt filii, qui duntaxat per publicam famam censentur filii, item illi, qui à Parentibus adoptantur, quanto magis Christus successit Iosepho Patri suo utpote natus ex ejus conjugis virtute & dono Spiritus Sancti, quare sicut Iosephus habebat in Christum jus Paternum, puta omnia jura, quae habent Filii respectu Parentum ac consequenter jus quoque Regni Judaici post mortem Iosephi.

Per Iosephum Christus successit in Regnum Juda.

Nota To Ioseph virum Mariae, id est, Maritum Mariae. Abrabicus sponsum Mariae, ex eo enim collige S. Iosephum habuisse jura veri sponsi in Virginem ac consequenter eum jure, verèque vocari Patrem Christi, uti docet Frarn. Lucas. Suar. 2. p. q. 29. disp. 8. sect. 1. & seq. & indicat S. Augustinus. Probat id 1mo, quia Christus fuit fructus conjugii Ioseph, & Mariae, natus enim in utriusque conjugio, utrique jure adscribendus est tanquam Patri & Matri. Ratio à priori est: quia Ioseph per conjugium corporis B. Virginis quasi Dominus effectus est: ergo & fructus corporis B. Virginis, puta Christus ad Iosephum pertinuit uti metalla nata in agro ad Dominum agri pertinent. Quod enim in agro meo nascitur, meum est, ait Juris consultus. Dices. Haec proles, puta, Christus natus est ex Conjugio Ioseph cum Maria non naturaliter, sed supernaturaliter, puta virtute non Iosephi sed Spiritus Sancti facundantis Virginem: ergo illa Iosepho attribui nequit. Respondeo negando consequentiam: Proles enim, quae conjugio legitimo nascitur, conjugum est, undecunque & quomodocunque nascatur, sicut seges nata in agro meo sterili supernaturaliter mea est, sicut ergo Christus verè B. Virginis est filius, etiam si ex ea naturaliter natus non sit, sed miraculose, sic & idem jure conjugii est Iosephi Filius, etiam si e conjugio non naturaliter sed supernaturaliter & miraculose sit genitus. 2do, quia vir & uxor per conjugium fiunt unum & quasi una Persona civilis, quare omnia habent communia etiam proles legitime natas (excipio enim proles natas ex adulterio, haec enim adulterum

habent patrem, ejusque sunt) Ergo Christus Deiparae Filius fuit quoque Filius Iosephi, qui erat conjux, ideoque omnium ejus bonorum confors & particeps. Ita Franc. Suarez. l. c. q. 29. Ioseph ergo magis fuit Pater Christi quam Pater adoptans filii adoptati.

Confidera. quanta Iosephi praerogativa, Dignitas 463. bus hominibus fuit dignitas, praerogativa, S. Iosephi officium, ex his, quae subjungo: 1mo. S. Ioseph fuit maritus B. Virginis, ac Pater Christi, uti jam ostendi, fuit ergo ille caput & superior tam B. Virginis quam Christi ut homo est. Hinc 2do. singularis fuit amor & reverentia tam B. Virginis, quam Christi erga Iosephum S. Gregor. Nazian orat. 11. Gorgonia Sororis suae maritum ejusque excellentiam hoc uno titulo indicat, & celebrat, quod Gorgoniae fuerit vir. *Vultis, ait, uno verbo Virum describam, vir illius, id est, Gorgonia, nec enim scio, quid amplius dicere necesse sit.* Idem dicas de S. Ioseph vir fuit Mariae. 3tio. Ministerium & officium Iosephi fuit Nobilissimum, quia attigit ordinem unionis hypostaticae Verbi cum carne nostra, uti & maternitas B. Virginis, Ioseph enim omnes suos labores & actiones proximè circa Christi Personam exercebat. Audi Franc. Suarez. 3. p. q. 29. Disp. 8. Sect. 1. Quaedam, ait, Ministeria praecise pertinent ad ordinem gratiae gratum facientis, & in hoc supremum fastigium tenent Apostoli, ideoque indiguerunt pluribus auxiliis gratiae (praesertim gratis datae & sapientiae) quam ceteri. Alia verò sunt ministeria, quae attingunt Ordinem Unionis Hypostaticae, qui ex suo genere perfectior est, ut patet in maternitate Dei in B. Virgine & in hoc ordine est ministerium S. Ioseph, quod proinde priorem excedit. 4to. Ioseph per familiarem & continuam cum Christo & B. Virgine conversationem factus est secretorum Divinorum particeps & summarum utriusque virtutum quotidianus inspector & imitator. 5to. Ioseph fuit eximia sanctitatis ac eximiis gratiae & naturae dotibus à Deo instructus, adeoque illo saeculo non fuit vir sanctior aut dignior, cui Mater Dei desponsaretur. Unde Franc. Suarez. 3. p. q. 29. Disp. 8. Sect. 1. probabiliter opinatur Iosephum in gratia & gloria antecellere Apostolos & Joannem Baptistam, quia ejus officium illorum officiis praecellebat, plus enim est esse Patrem & Rectorem Christi, quam praekonem & praecurforem ejusdem. Addit Iosephum, cum duxit B. Virginem, fuisse aetate matura non juvenili nec senili, eumque vita functum esse ante mortem Christi & Beatae Virginis, unde in passione Christi nulla Iosephi fit mentio. Denique eum post mortem cum Christo cum ceteris Patriarchis resurrexisse, de

de quibus Matth. 27. v. 52. His omnibus ille eminebat. Porro nostri Barradius & Ribadeneira in Festo S. Josephi eum eminentis sanctitatis fuisse docti, solideque probant. 1mo. Ex ejus officio, quia ipse fuit Pater Christi & Sponsus B. Virginis, inter sponsores autem solet esse æqualitas, id est, proportio, ut sit matrimonium congruum & commodum: ergo præ omnibus Joseph accessit ad sanctitatem B. Virginis. Unde Patres cen-

S. Joseph virgo.

sent Joseph fuisse Virginem & sua Virginitate quasi meruisse, ut sit conjux B. Virginis Deipara. Audi S. Hieron. contra Helvid. *Tu dicis Mariam Virginem non permansisse, ego mihi plus vendico, etiam Joseph Virginem fuisse per Mariam, ut ex Virginali conjugio, virgo filius nasceretur.* 2do, quia Beata Virgo unica salutatione Elisabeth sanctificavit Joannem Baptistam, quantum sanctitatis affluit Josepho tot annorum conversatione, alloquio, 3tio. quia Joseph quotidie videns & audiens Christum, divinaque ejus verba, gestus & Spiritus hauriens, mirè incendebatur ejus amore & reverentiâ. 4to. quia omnes Josephi actiones erant circa Verbum Incarnatum, ideoque Cælestes & Divinæ. Quocirca B. Theresia mira devotione colebat S. Josephum, asserens se per intercessionem ejus multa & magna imò omnia, quæ habebat, à Deo impetrasse. Denique sanctum Joseph sanctificatum fuisse in utero Matris cenfet Gerson Hom. de Nativ. & 3. p. Alphabeti 59. lib. 2. ubi ait, idipsum asseri in officio Hierosolymitano, & Jacobus de Valentia scribens supra *Magnificat*. Simile donum attribuitur S. Jacobo, Dominico &c. Sed tantum donum exceptionis à communi peccati & nativitatis maculatæ lege privilegium nulli dandum est, nisi de eo constet ex Sacra Scriptura vel traditione. Jam autem nil tale constat de ullo nisi de Jeremia. Jerem. c. 15. & de S. Joanne Baptista. Luc. 1. v. 44. Ita Barradius lib. 7. & Franc. Suar. 1. p. 9. 27. Excepto Christo ex vi suæ conceptionis, quia conceptus est de Spiritu sancto, item B. Virgine, uti habet traditio Ecclesiæ. Potuit Deus pluribus hoc privilegium dare, sed an defecto dederit, nescimus. Sanè si post B. Virginem ex recensitis alicui dedit, S. Josepho ejus sponso idipsum non negasse videtur.

An S. Joseph sanctificatus in utero Matris.

464.

Bernardinus de Bustis 4. p. Serm. 13. Beatus Joseph fuisse sufficiens absque dubio ad totius mundi regimen, quia fuit à Deo electus ad regimen Filii sui. Isidorus de Iso- la 3. p. c. 22. S. Josephum Cherubino Paradilum custodienti assimilavit. Reminiscere quoque Virginem Paradisi typo signatam & Jesum lignum esse vitæ, cur non Joseph Cherubim asseverandus est?

D. Hieron. in Hist. de Ortu B. Virginis inquit, Pontifex ad consulendum Deum de more accessit, nec mora cunctis audientibus de Oraculo & propitiatori loco vox facta est requirendum esse, cui Virgo desponsari deberet, cunctos de domo & familia David nuptu habiles virgas suas ad altare allaturos esse prædixit, & cujuscunque virgula florem germinasset, & ejus cacumine Spiritus Domini specie columbæ consedisset, eum esse, cui virgo desponsari deberet. Eventus oraculo respondit, in virga germinante S. Josephi Spiritus S. reledit. Quidam sanctum Josephum supra omnes Apostolos, & Angelorum choros etiam cum corpore glorioso constituunt, ut videlicet ordine, quo Matth. 1. JESUS, MARIA, JOSEPH in cælesti gloria sedeant & perfectione beatitudinis fruantur, Suri, sect. 2. P. Engelgr. de S. Joseph.

S. Joseph sponsus Beatissimæ eligetur.

Asserunt Doctores Christum Angelum Custodem non habuisse, Lusitanus tamen Josephi encomiastes & doctus & pius affirmat, Deum dignissimum Christo assignasse Custodem Josephum, qui Angelos purissimos referret, totumque cælestis Regis ageret solitium. Ant. Mendoza in paneg. de S. Josepho. Ad S. Josephum.

S. Joseph quasi Angelus Custos Christi.

In summum crevisse virum te magne fatemur

Joseph, nam Superum munere crevit honor.

Auge, tuus, tanta, ut terreno nullus in orbe,

Aut Pater, aut sponsus par tibi Dive fuit.

Felix virgineo mansisti fœdere sponsus, Affinem Christo Te tua sponsa facit.

Antequam de Baptismo Christi dicatur, dicendum prius, quisnam fuerit ejus Baptista & præcurzor. Hic sanè fuit Joannes Baptista, de cujus conceptione innuit S. Lucas c. 1. v. 24. Concepit Elisabeth uxor ejus, scilicet concepit Zachariæ uxor Filium Joannem Baptistam. Porro concepit hunc Elisabeth sub diem 24. Sept. qua die multæ Christianorum Ecclesiæ celebrant conceptionem S. Joannis. Natus verò est Joannes 24. Junii. Hinc sequitur Joannem conceptum sub æquinoctium autumnale, natum verò sub solstitium æstivum, post quod dies decrescunt. Christum ex adverso conceptum sub æquinoctium vernum, natum verò sub solstitium hybernum, post quod dies accrescunt, quia, ut agebat Joannes. Joan. 3. v. 30. *Illum oportet crescere, me autem minui*, uti solemus advertit S. Augustinus tract. 14. in Joan. de qua Nativitate Joannis ait S. Lucas c. 1. v. 57. *Elisabeth autem implevit tempus parienti, & peperit Filium.* Tunc enim quotannis 24. Junii ejus unius natalem com-

465. Baptizatur Christus à Joanne Baptista, & quis nam sit hic Baptista.

communi omnium gaudio celebrat Ecclesia. Pariter & Christi, in cæteris enim Sanctis celebrat diem non natalem, sed fatalem, quo ex misera vita ad beatam migrarunt. Pulchrè describit conceptionem & nativitatem S. Augustinus Serm. 3. de S. Joanne Baptista. *Denique ubi tota corporis sedata est querela, & in toto facti sunt sine querela.* (Parentes scilicet Joannis) *vox sterilis fugit, reviviscit senectus, si des concepit, parit castitas, nascitur major homine, par Angelis, tuba cæli, Præco Christi, Arcanum Patris, Filius Nuntius, signifer superni Regis, peccatorum venia, Iudæorum correctio, vocatio gentium, & ut proprie dicam, legis & gratiæ sibi, quæ diploidem Summi Sacerdotis sancto Patri jungebat in corpore.* Impositum nato nomen Joannes, quod prædictum fuerat ab Angelo. Luc. 2. v. 13. *Vocabis nomen ejus Joannem.* Sed cur Joannem? Respondeo; quia Joannes, ait Maldonatus, idem est ex Hebraico, quod *Gratiosus*, vel ut Pagninus *Domini donum*, vel *Misericordia*, vel ut Isidorus, *Domini gratia*. Fuit Joannes quasi filius Charitum, filius inquam gratiarum, in quo scilicet expoliendo, ornando, & condecorando omnes charites, omnes gratiæ Dei conspirasse videntur. De illo v. 15. *Erit enim magnus coram Domino.* Multi, ait Theophilactus, magni dicuntur, sed coram hominibus, qui parvi parva magni æstimant, at Joannes magnus fuit coram Domino, qui Magnus magna ponderat. Magnus fuit 1mo. Sanctificatione in utero matris. 2do. Profundissima humilitate. 3tio. Castitate eximiâ. 4to. Poenitentia exemplari. 5to. Zelo Seraphico. 6to. Vita tota, quæ non tam humana fuit, quam Angelica adeò, ut Joannes à Judæis & scribis putaretur esse Messias. 7mo. Prophetia sublimi. 8vo. Vita Eremitica. 9no. Officio Prædicatoris. 10. Martyrio Nobilissimo. Viginti octo privilegia Joanni concessa enumerat hic noster Barradius. De illo ibid v. 15. *Vinum & siceram non bibit.* Siceram significat omne id, quod inebriare potest, uti vertit S. Hieron. Levit. 10. v. 9. *Vino & siceram abstinere proprium erat Nazæorum*, qualis ex hoc loco per totam vitam fuisse videtur Joannes v. 15. *Et Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero Matris suæ.* Syrus Spiritu sanctitatis. Repletus fuit hoc Spiritu, quando, ut ait Glossa, intrante Virgine exultavit in utero Genitricis, & præcurtoris officium, quoad potuit, implevit. Fuit ergo Joannes prius Spiritu sancto renatus, quam ex matre natus.

An Joannes in utero sanctificatus.

Quæres? An Joannes verè & realiter in utero à peccato originali sit purgatus, & justificatus? Negat S. Augustinus Epistola 17. ad Dardan. & S. Hieron. in c. 1. Jeremias, ajunt enim ipsi Joannem æquè ac Jeremiam dici in utero sanctificatos non reipsa, R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica.

sed secundum Dei prædestinationem duntaxat; quia scilicet ad sanctitatem futuram à Deo erant destinati, ut idem hic dicatur de Joanne, quod Apostol. de se ait, Gal. 1. *Qui me segregavit ab utero Matris meæ.* Ratio S. Augustini est: Quia renasci præsupponit nasci, atqui Joannes in utero existens necdum erat natus: ergo non potuit tunc renasci reipsa, sed tantum secundum Dei prædestinationem. Verum contraria est communis sententia Patrum S. Athanasii, Cypr. Cyril. Ambr. Greg. Bernard. quos citat & sequitur Toletus, Barradius & alii passim. Probr. 1mo. Quia clarissimè hic promittit Joanni Angelus dicens Luc. 1. v. 15. *Et Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ.* 2do. Quia Joannes ad salutationem B. Virginis in utero credidit in Christum, eum adoravit, dilexit, & præ gaudio exiliit. Ad rationem S. Augustini Respondeo. Hominem, ut per gratiam renasci possit, censi nati, quando conceptus in utero à Deo animam & vitam accepit: tum enim uti nascitur cum peccato originali, ita & per gratiam ab eo expiari & renasci potest, imò & baptizari, ut patet, si infans manum vel pedem foras emittat, qui aqua ablui possit, ut habet praxis Ecclesiæ.

Luc. 1. v. 17. de eodem S. Joanne. *Et ipse præcedet ante illum (Christum) in Spiritu & virtute Eliæ.* In Spiritu & virtute, id est, in Spiritu virtutis, id est, roboris & efficacitatis q. d. Sicut Elias excelluit & excelsit in fine mundi Spiritu robusto & efficaci certandi contra Antichristum, ut Judæos, cæterosque convertat ad Christum, sic prorsus excelsit eodem Spiritu potenti Joannes, ut per suam prædicationem, & vitæ exemplum Judæos moveat ad poenitentiam, itaque eos disponat ad Christi baptismum & gratiam. Nota. Spiritus virtutis Joannis fuit similis Eliæ. 1mo. in vitæ austeritate. 2do. uterque debebat in solitudine, eratque Eremita. 3tio. in paupertate, mundique contemptu. 4to. & aptius in zelo, libertate, & ardore prædicandi.

Lucæ 1. v. 41. *Factum est, ut audiret salutationem Maria Elisabeth, exultavit infans in utero.* Nota cum S. Ambrosio salutationem & vocem Mariæ prior audivit Elisabeth, sed vim, spiritum, efficaciam salutationis prior sensit Joannes, utpote Matre sua dignior, & nobilior, ad hunc enim velut futurum Christi Præcursores maxime dirigebatur hæc salutatio Virginis, imò Christi, nam, ut solemus advertit Origenes, Christus in ventre latens hanc ei salutationem suggessit, ex Theophil. Vox, ait, Virginis vox erat Incarnati in ea Dei. Et Euthym. Christus, inquit, locutus est per os Matris suæ, Joannes autem audivit per aures matris suæ & agnito supernaturaliter Domino sua exultatione illum prædicavit. Porro

Uu

Joan.

Joannes exultans in utero Matris fecit eam pariter exultare. Nam ex exultatione Joannis suggerente Spiritu sancto agnovit Elisabetha B. Virginem concepisse Christum, adeoque eam ut Matrem Dei salutavit & venerata est. Sanctus Joannes Baptista necdum natus à necdum nato Salvatore visitatus, sanctificatus. Ann. Coel. 24. Junii.

Præcurfor Lucerna fuit, quæ luxit & arsit,
Quod tamen illius lumen & ignis erat?
Justitiæ sol per purissima viscera Matris
Ceu per Crystallum flammea dona tulit.

Saltus Joannis an rationalis. Quæritur ergo hic, an hæc Joannis infantis exultatio fuerit motus naturalis, an animalis, an rationalis? Sive an Joannes exilierit cum sensu, usque rationis & propriè dicta lætitia? An verò motu corporis duntaxat? quo modo in utero Rebecca movebatur & collidebantur Jacob & Esau non intelligentes, quid hoc sibi vellet. Gen. 25. v. 22. Calvinus censet naturalem fuisse duntaxat hunc motum, naturale enim est, inquit, ut dum Mater, quæ gaudio gestit, infans quoque in utero moveatur, & quasi exiliat. Verum contrarium sentiunt omnes Patres & Doctores orthodoxi. Unde S. August. Epist. 57. & Euth. q. 3. opinatur supernaturalem fuisse hunc saltum Joannis, sed sine usu rationis, alii verò omnes passim saltui Joannis addunt usum rationis. Ita Orig. S. Ambr. Theoph. Euth. Chrysost. Maxim. Bernard. Chrysol. Denique id docet Ecclesia, cum in Festo S. Joannis de eo canit.

Ventris obstruso recubans cubili,
Senferas Regem thalamo manentem.
Hinc parens, nati meritis, uterque
Abdita pandit

Merita enim præsupponunt usum rationis, libertatis, & virtutis. Hi omnes igitur asserunt hunc saltum Joannis non tantum fuisse supernaturalem, sed & usu rationis pollentem ac ex vero animi gaudio procedentem, idque patet ex versu 44. ubi ait Elisabeth. *Exultavit in gaudio infans in utero meo.* Syrus. in gaudio magno.

Acceleratus ergo fuit Joanni semestri in utero Matris usus rationis, ut Deo revelante Christum in utero Virginis Incarnatum agnosceret, adoraret, diligeret, eique corporis gestu & saltu reverentiam exhiberet, eodemque Virginem salutantem salutaret. 2do. Joannes nunc accepit donum Prophetiæ de Christo, uti Patres jam citati docent. 3tio. Joannes eodem instanti purgatus est à peccato originali. 4to. Accepit gratiam non qualem qualem, sed eximiam, quæ Præcurfor Christi mox futurum decebat, gratiam

inquam, cum omnibus virtutibus infusus. Hoc enim prædixit Angelus dicens, v. 15. *Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero Matris sua.* Quæres, an hic usus rationis continuò duravit & perseveravit in Joanne? Negant vit hic nonnulli censentes, quod solum eo usque duravit, quousque præfens fuit Christus & Beatus, sed non est verisimile Joannem ex-continuo in tra uterum privatum fuisse dono, quod habuit in utero: ergo usum hunc rationis habuit deinceps continuò & semper. Ita Tolerus, & Suarez. 3. p. q. 27. Disput. 4. sect. 7. Quod idem longè potiori ratione de B. Virgine asserendum docet. Moraliter discite hic, Quam utilis & efficax est saluatio & precatio Sanctorum, & præsertim B. Virginis, utpote quæ unico salutationis verbo tam Joannem intercedit quam Elisabetham Spiritu sancto replevit, fide omnibus donis cumulavit. Sancti enim & super omnes B. Virgo pleni sunt Spiritu igneo charitatis, quare eum oculis, ore, vultu, expirant, & adstantibus inspirant. Quare qui alios spirituales efficere satagit, ipse prius Spiritu Divino se impleat. Plura P. Cornel. in Lucam.

Lucæ 1. v. 80. De S. Joanne dicitur, 467.
Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu: Joannes
erat in desertis usque in diem ostensionis suæ in
Israel. q. d. Joannes sicut crescebat corpore, confertur in desertum.
sic & Spiritu, ejusque robore, quia Spiritus sanctus eum in dies majori sapientiâ, gratiâ, fortitudine imbuebat. Hinc colligitur Joannem à puero concessisse in desertum, ibique continuò mansisse usque ad annum 30um, quo cepit se ostendere populo, illique prædicare poenitentiam, & fidem in Christum. Baronius in Apparatu Annal. ex Petro Alex. in Regalis Eccles. c. 3. quas probavit 6. Synodus & ex Nicephoro l. 1. Hist. c. 14. ac Cedrenus in Compend. Hist. censet hunc Joannis secessum & fugam in desertum contigisse causâ & timore infanticidii Herodis, de quo dixit Matth. 2. v. 16. Licet enim Joannes finibus Bethlehem, ubi Infantes occisi sunt, non contineretur, tamen ad illum ob famam miræ illius Nativitatis, cum in omnium ore esset illud. *Quis putas, puer iste erit?* Metum quoque & iram suam extendit Herodes, metuens enim, ne ipse esset Rex Judæorum à magis quæsitus, puta Messias, jussit illum occidi. Quare Joannes, ut eadem Herodis effugeret, bimulus à Matre abductus est in desertum, ibique in spelunca delituit. Addit Cedrenus Matrem Joannis post 40. dies in eadem spelunca diem obisse, ac Angelum Joannis educandi curam suscepisse. Sic & Nicephorus, Imò Petrus Alex. addit, Zachariam Patrem jussu ab Herode occidi inter templum & altare, eò quod Joannem filium neci & infanticidio ejus subduxisset. Causa ergo secessus Joannis in desertum fuit metus infanticidii He-

Herodis, cui plures & potiores causæ ex parte Dei & Joannis accesserunt. 1mo. ut in deserto fugeret occasiones peccandi, quas suggerit conversatio cum hominibus. Unde de illo Ecclesia canit. Antra deserti &c. in Breviar. 2do. ut liberius Judæorum vitia reprehenderet, neminem reveritus, utpote neminem cognoscens, sed quasi Angelus de cælo lapsus cælestia prædicans, ita, ut Prædicator poenitentiae futurus, illius prius daret exemplum & liberius Auditores ab illecebris mundi advocaret. 3tio. ut cum Deo & Angelis assidue conversans Angelicè viveret, juxta illud. *Eccæ ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam.* Malach. 3. v. 1. Joannes enim in deserto à mundo semotus vacabat orationi, jejuniò, contemplationi. Ita S. Chrysost. Origen. 4to. ut Joannes Christo esset testis & index omni exceptione major, in deserto enim à nullo hominum doceri potuit, sed à solo Deo & Angelis. Joannes ergo in deserto fuit Cœlicola. Tum quia pro domo & tecto habuit cælum, tum quia assidue cælum contemplans mente in cœlis versabatur, & Cœlitum vitam æmulabatur. Audi Nazianz. de isto Joanne.

Melle famem agresti repulit vilique locusta,
- - - Textique Cameli
Membra pilis, habuitque domum versatilem
cælum,
Atque in humo dura corpus dabat ille sopori.

Quocirca Patres passim S. Joannem volunt Principem vitæ Monasticæ, ejusdem Dux fuit Christus, uti ostendit Cornel. Matth. 4. v. 1.

468.
Joannes
prædicat
in deserto.

Matth. 3. v. 1. *In diebus autem illis venit Joannes Baptista prædicans in deserto Judææ.* q. d. in tempore illo, scilicet, quo Christus Incarnatus & natus vitam egit inter homines. Nam hæc contigerunt anno 15. Tiberii, ut ait Lucas c. 3. v. 11. cum Joannes & Christus agerent annum ætatis 30um, Transit ergo Matthæus à pueritia Christi ad virilem ejus ætatem, in qua cepit prædicationis & redemptionis munus. Porro Christus delituit (& artem fabrilem exercuit cum Josepho Patre) per annos 19. ut insigne humilitatis orbi daret exemplum, cepit ergo prædicare anno 30mo, ut se Judæorum moribus & legibus conformaret, apud Judæos enim nemini munia Doctoris, aut Sacerdotis obire licebat ante annum ætatis 30um, ut tradunt Hebræi & colligitur 1. Paralip. 23. v. 3. Hinc & Joannes eodem anno 30mo. sed paulò ante Christum cepit prædicare. Tantas humilitatis Christi latebras admirans S. Bernardus Serm. 1. de Epiph. exclamat. *O humilitas virtus Christi.* R. P. Krutkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

sti quantum confundis superbiam nostra vanitatis &c. Quid timeret ab inani gloria, qui est verè gloria Patris? utique timebat, sed non sibi, nobis timebat ab illa, quibus noverat esse timendum &c.

In deserto, non culto & habitato quasi Joannes in domo paterna, quæ in Montanis Judææ erat, commodè habitavit, uti volunt nostri delicati Novantes & Desertores. Nam Isaias vaticinans de Joannis deserto illud propriè accipit pro eremo, ut patet ex circumstantiis. Idem evincit asper Joannis è pilis Camelorum vestitus, & cilicium, ac esca sylvestris, scilicet locustæ & mel sylvestre, ita passim Patres Græci, & Latini. Causa fuit, ut Joannes velut Moysis & Eliæ æmulus ac Christi Præcurfor in deserto ab hominum inquinamentis remotus cum Deo & Angelis conversaretur, ab eisque magnæ virtutis & spiritus vim hauriret, cui proinde Christum ostendenti omnes crederent, & ejus prædicatione compuncti poenitentiam agerent. Unde Patres crebrò S. Joannem vocant Principem Monachorum, & Anachoretarum, ut S. Hieron. Chrysost. Theophil. Hinc Joannes in deserto cum Angelis angelicè vivens, æstimatus fuit Angelus, imò à Malach. c. 3. à Christo Matth. 11. v. 10. vocatur Angelus. Symbolicè S. Joannes prædicans in deserto significabat Evangelium præcipuè fore publicandum non in Jerusalem & Judæa, sed in solitudine & deserta gentium multitudine. Ita S. Hieron. in c. 40. Isaiæ. Tropologicè S. Joannes suò exemplò docuit viros Apostolicos & Prædicatores futuros prius secedere ab hominum tumultu & in secreto vacare orationi, & meditationi, ut in ea magnam vim spiritus cœlitus hauriant; quam deinde prædicando in Auditores effundant. Porro hoc desertum Judææ fuit juxta Jordanem, eratque celeberrimum tum copiâ aquarum ad baptizandum, tum habitatione & miraculis Prophetarum, ac virorum Religioforum, qui in libris Regum Filii Prophetarum, id est, Discipuli Eliæ, Elisei, & similium vocantur. Matth. 3. v. 2. *Et dicens: Poenitentiam agite: appropinquavit enim regnum cælorum.* Ideo Joannes ivit in desertum, ut ibi poenitentiam & vitam austeram agens congruus fieret Præco poenitentiae, utpote qui illam prius doceret exemplò, quam verbò. Hoc fuit Joannis thema, hæc Summa prædicationis Bapti-Summa: *Poenitentiam agite*, quia tunc penè omnes prædicantes erant peccatores, vivebantque in suis tionis poenitentia non tantum est morum emendatio agite, & novæ vitæ inchoatio, ut volunt hæc Poenitenti, sed & veteris vitioſæ per dolorem de-tia non est testatio, castigatio & destructio; nec enim tantum Uu 2 no-emendatio

sed & ca- nova vita inchoari potest, nisi vetus de-
stigatio. struatur. Unde Glossa interlinearis sic ex-
ponit. q. d. *puniat quisque mala prioris vi-
tae, quia appropinquabit salus, quam perdidimus, & facultas redeundi, unde cecidimus.* S. August. lib. 1. de Poenit. *Novam vitam,*
inquit, *inchoare non potest, quem veteris non*
poenitet. Glossa, est autem poenitentia ante-
acta desistere & desistenda non committere.
Poenitentia ergo dicitur quasi poenae tenen-
tia. Unde liquet poenitentiam tria mune-
ra complecti, scilicet dolorem, novam vi-
tam, & castigationem peccatorum, ut
Deum placet. *Appropinquavit enim regnum*
celorum, quo scilicet Deus regnat in fideli-
bis in hac vita per gratiam, & in futura
per gloriam, ipsosque facit Reges & regni
sui aeterni participes. Regnum celorum
primus Joannes praedicavit, ait Glossa, quod
nunquam Judaei audierant, ait S. Chrysost.
& S. Hieron. Nota. Judaei expectabant
regnum suum sub Rege Messia in terra opu-
lentum & splendidum, quale fuit sub Salo-
mone. Joannes ergo, & post eum Chri-
stus & Apostoli ordiuntur praedicationem à
regno Messiae sed Coelesti.

469.
Joannes
vox ad
mundum
surdum,

Matth. 3. v. 3. *Hic est enim, qui dictus*
est per Isaiam Prophetam dicentem: Vox cla-
mantis in deserto: Parate viam Domini: re-
mas facite semitas ejus. Per Isaiam dicen-
tem c. 40. v. 6. Sanctus Joannes fuit vox
Dei, imo. Christum venturum pronuntians.
2do. eum jam natum demonstrans, & ad
poenitentiam invitans, & ad Christi gratiam
præparans. Per To *Clamantis* fortitudo
Praedicationis indicatur, ait Rabanus. Cla-
matur enim longe positus & surdis. Parate
viam Domini, idem est, quod poenitentiam
agite, q. d. Vias o Judaei Regi complana-
te, hoc est, omnia amovete, quæ illum
offenderent vel dedecere possent, scilicet er-
rores & peccata tollite per poenitentiam at-
que effcite, ut Christus ab omnibus & sin-
gulis expediret & cupidè recipiatur, ut sci-
licet singuli corda, mentesque suas ad Chri-
sti fidem & gratiam, omnemque sanctimo-
niam poenitendo se præparent.

Joannis Matth. 3. v. 4. *Ipsæ autem Joannes ha-*
vestimen- *bebat vestimentum de pilis Camelorum, & zo-*
tum & ha- *nam pelliceam circa lumbos suos: Esca autem*
bitus cor- *ejus erat locusta & mel sylvestre. Vestimentum*
poris de- *de pilis Camelorum.* Non undulatum, quod
virtute lo- vulgo Camelot vocant, ut vult Chytraeus &
quitur. delicati Novantes, qui in pulpitis splendi-
dè ornantur quasi sponsi Penelopes, Chri-
stus enim Joannem commendat ab asperita-
te vestitus. Matth. 11. v. 8. Joannes au-
tem domos Herodis fugit ac secessit in de-
sertum, ac caulam prætulit aulæ. Fuit er-
go hæc ejus vestis vilis, aspera, hirsuta,

horrida, Eremitica, cilicina, idque, ut ha-
bitu ipso præferret, & concionaretur hu-
militatem, mundi contemptum ac poeni-
tentiam. Nimirum de virtute anima habitus
corporis loquebatur, ait S. Chrysost. sic &
cæteri Patres & Interpretes ac nominatim S.
Anselmus, Euseb. & alii, qui ajunt, ve-
stem S. Joannis fuisse cilicium Camelinum,
in Syria enim copia est Camelorum, hoc
enim domabat carnem in juventute Joan-
nes. Hinc S. Aegidius primus è sociis S.
Francisci rogatus, cur S. Joannes, qui nil
peccaverat, tam austeram egisset vitam, &
poenitentiam? Respondit. *Sicut carnes con-*
diuntur sale, ne putrescant, ita corpus Bapti-
stæ conditum fuit poenitentia. S. Clara per Exempla
28. annos licet infirma cilicium è setis por- mortifica-
cinis portavit. *Et zonam pelliceam circa lum-* tionis in
bos suos. Propheta imò omnes Judaei & innocen-
Syri longa utebantur veste, unde ne illa dif-
fluere & gressum impediret, zona eam
cingebant pellicea, ut illa magis vestem ci-
licinam corpori apprimeret, ita magis car-
nem pungeret, & mortificaret. Sylla Pom-
pejum & Romanos Senatores monebat, ut
malè præcinctum puerum caverent, in illo
enim multos inesse Marios. Erat is Julius
Caesar, qui tum puer, sed postea vir Pom-
pejum, Senatam & Nobilitatem Romanam
oppressit. *Esca autem ejus erat locusta &*
mel sylvestre. Pro locusta Græcè est *Acrid-*
es, per quod imo. perperam accipit Be-
za pyra sylvestria. 2do. perperam quoque
alii accipiunt bellaria, 3tio. alii Novantes
cancros marinos. 4to. alii herbas vel arbo-
rum summitates, verum dicit Cornelius *A-*
crides sunt locustæ, uti vertit S. Hieron. Sy-
rus, & Arabicus. Locustas comedi soli-
tas, ab Æthiopibus, Lybiis, Pardiis, ali-
isque Orientalibus docet Plinius l. 11. cap.
29. & S. Hieron. Hoc verum esse, Joan-
nes quoque Baptista probat, hinc & locu-
sta, quia sal & quasi mundum animal in-
ter escas Judæis à Deo permissas ponitur
Lev. 11. v. 22. Nec id mirum, cum in
Historiis legamus Germanos milites bom-
byces frixeos comedis, Italos mustellas,
Hispanos testudines, multi quoque hodie
edunt ostrea & conchilia etiam cruda, quæ
ex putredine procreantur, scimus. Porro
locustas Prisci manducabant vel elixas vel
tostas, vel in polinem redactas, imò sole
vel sale & fumo duratas in totum annum
servabant. De potu Joannis hic tacetur,
quia constat eum non nisi aquam bibisse,
in deserto enim nil aliud inveniebatur. Un-
de Angelus de eo vinum & siceram non bi-
bet. Luc. 1. v. 15. *Et mel sylvestre.* Ge-
nuinè S. Chrysost. & alii censent hoc mel
esse agreste, ab agrestibus apibus, quæ in
arboribus aut lapidum scissuris mellificat,
confectum, quod amari & ingrati saporis
esse

esse docent Euthym. Isidorus, Pellusiotæ.
Matth. 3. v. 5. *Tunc exibat ad illum Hie-*
rosolyma, & omnis Judæa & omnis regio cir-
ca Jordanem. Cum scilicet fama ejus sanctæ
austere vitæ & prædicationis ardentis ubi-
que vulgaretur, hac enim famâ Hierosoly-
mitæ, & Judæi excitati ad eum accurrebant.
Tanti apud omnes est sanctitas, & sancti-
tatis opinio, quare eâ excellent, qui popu-
lum ad vitæ mutationem inducere satagunt,
oportet.

470.
Baptismi
Joannis à
baptismo
Christi
differentia.

Matth. 3. v. 6. *Et baptizabantur ab eo*
in Jordane, confitentes peccata sua. Ineptè
Calvinus To baptizabantur interpretatur, do-
cebantur baptismum poenitentiae. Bapti-
zare enim non est docere, sed aquâ cor-
pus ablueri, ut patet v. 13. Baptismus
Joannis alius fuit à Baptismo Christi, ut
contra hæreticos docet P. Cornelius in Act.
Apostol. in c. 19. v. 2. Baptismus enim
Christi ex opere operato omnia peccata dele-
t, & gratiam, justitiâque confert, nil
tale faciebat baptismus Joannis, sed tan-
tùm erat signum poenitentiae, & ad eam ex-
citatio, per quam protestabantur se opta-
re animam suam ablui à peccatis, sicut cor-
pus aquâ abluebant. Erat ergo baptismus
Joannis duntaxat protestatio poenitentiae,
& preparatio ad baptismum Christi, ut eo
justificarentur. Hinc erant confitentes pec-
cata sua. Illa ergo Judæorum confessio
tantùm erat index poenitentiae & contriti-
onis sive compunctionis aeternæ, quæ si erat
perfecta, proficiscens ex amore Dei super
omnia, peccata abolebat & justificabat.
Charitas enim operit multitudinem pecca-
torum. Jac. 5. Si autem erat contritio im-
perfecta, ut tamen foret attritio, manans
ex timore poenarum, peccatum non tolle-
bat, sed ad contritionem disponebat, &
attritum excitabat, ut per contritionem ju-
stificaretur. v. 7. *Videns autem multos Pha-*
risæorum & Sadducæorum venientes ad bap-
tismum suum dixit eis: Progenies viperarum,
quis demonstravit vobis sugere à ventura ira?
Progenies viperarum est Hebraismus, quasi
diceret. Vos estis viperæ, aut viperis geni-
ti, hoc est, pessimorum parentum filii ve-
nenati. Ita S. Hieron. Nota. Viperæ amant
vinum, adeoque vino ebriæ capiuntur, ait
Aristot. l. 8. Hist. animal. c. 4. Insuper in
libidinem sunt profusæ, ideoque tot catu-
los generant. Aptè ergo S. Joannes per
viperas taxavit Pharisæorum intemperantiam,
gulam scilicet & luxuriam. S. Ambrosius
censet in viperis notari prudentiam Phari-
sæorum, sub qua tamen virus latebat. Vi-
peræ ad medicinam prosunt, Pharisæi quo-
que demptis erroribus docebant populum
veram fidem, legem, & pietatem.

Ventura ira est non tam excidium Ju-
dææ quàm ira Judicis Christi, quàm osten-
det impiis reprobands in die judicii, acul-
tio, & sententia damnationis, quàm in eos
proferet, ipsaque aeterna damnatio, ut ex-
primit Christus Matth. 23. v. 33.

Matth. 3. v. 11. *Ego quidem baptizo vos*
in aqua in poenitentiam: qui autem post me
venturus est, fortior est me, cujus non sum
dignus calcamenta portare: ipse vos baptiza-
bit in Spiritu S. & igni.

Populus ex sanctitate vitæ, atque ex
fervore prædicationis, & ex baptismo su-
spicabatur Joannem esse Messiam, sive Chri-
stum, nullus enim cæterorum Prophetarum
usus est baptismo nisi Joannes. Joannes
ergo hanc suspensionem illis eximit, negatque
se esse Christum, sed Christi indicem se es-
se profitetur, suumque baptismum Christi
baptismo præcludere, ad eumque præpara-
re significat. *In Spiritu S. & igni.* Ita con-
stanter habent Græcus, Latinus, Syrus,
Arabicus, Persicus, Ægyptius, Æthio-
picus. Sensus est q. d. Baptista, meus
baptismus est aqueus, Christi verò igneus,
quantò ergo ignis est efficacior aqua, tan-
tò baptismus Christi potentior est meo.
Hinc hæretici dicti Hermiani & Seleuciani
baptizabant suos non aqua, sed igne, te-
ste Augustino hæres. 59. Quæres. Quis hic
ignis? Genuinè *Spiritu S. & igni*, hoc est
Spiritu S. igneo & igniente, Spiritus San-
ctus enim fideles à peccatis purgat, illumi-
nat, accendit, sursum ad cælum rapit, in-
time sibi eos unit, & quasi ignis in se trans-
format; hæ enim sunt dotes ignis. Hinc
in primitiva Ecclesia sæpè Spiritus S. visu-
bili specie ignis descendebat in baptizatos,
& confirmatos, ut significaretur plena pur-
gatio peccatorum. item ignea charitas, ig-
neique sermones, quos inspirabat Spiritus S.
juxta illud Deutor. 4. v. 24. *Deus tuus ig-*
nis consumens est. Et illud Jerem. 23. v. 29.
Namquid non verba mea sunt sicut ignis?

Matth. 3. v. 13. *Tunc venit Jesus à Ga-*
lilæa in Jordanem, ut baptizaretur ab eo. Tunc
oportune scilicet, cum Joannes Christum
predicaret, sibi que præferret, cumque om-
nes excitaret ad poenitentiam & baptizando
præpararet ad gratiam à Christo accipien-
dam, tunc, inquam, supervenit Christus,
ut quem absentem commendarat, præsen-
tem indicaret, & digito ostenderet. *AGa-*
lilæa scilicet à Nazareth, ait Marcus c. 1. v. 8.
Patria sua, 3o. omò ætatis annò expletò, adiit
Joannem, ut ab eo declararetur Messias,
hoc est, orbis doctor & redemptor, utque
hoc instituendi officium habito à Joanne te-
stimonio inchoaret. *In Jordanem*, id est,
Uu 3 ad

471.

Cur Joannes baptizavit.

ad Jordanem, puta, in Judæam, ut baptizaretur ab eo. Quæres. Quæ fuerunt causæ prædicationis & baptismi Joannis, & quare Christus à Joanne baptizari voluit? Respondet, multæ assignantur causæ, inter quas, 1. ma. ut quia homo natus erat, omnem justitiam & humilitatem legis impleveret. 2. ut baptismate suo Joannis baptismum confirmaret. 3. ut Jordanis aquas sanctificans per descensionem columbæ Spiritus S. in lavacro credentium monstraret adventum. 4. Ut Christus Joanni auctoritatem adderet, ejusque baptismum probaret, ait Beda, itaque vicissim majoris auctoritatis testimonium ab eo acciperet. 5. ut Spiritus S. specie columbæ in Christum descendens & Pater de cælo intonans: Hic est Filius meus dilectus &c. ipsi irrefragabile testimonium perhiberent. Ita S. Hieron. 6. ut Christus baptismum à Joanne accipiens suo exemplo omnes ad suum baptismum alliceret, & fructum ejus ostenderet, scilicet Spiritus S. donationem, & illapsum. 7. Christus peccata nostra suscepit, ergo tanquam reus & penitens Joanni se sistit, ut ab eo baptizatus, in se quasi lavet & abluat peccata nostra. 8. ut Christus, qui novam Christianorum Rempubicam condere decreverat, in quam nonnisi baptizati adscriberentur, esset & ipse Princeps baptizatus. Celebre est illud Catonis *Pater legem, quam ipse tuleris*. 9. ut sicut Abraham olim veteris Synagogæ jussu Dei symbolum instituit. Sic Christus novæ Ecclesiæ novam tesseram daret, sanciretque baptismum. Quo circa S. Thomas. 3. p. q. 66. art. 2. censet Christum, dum baptizaretur, non verbis sed facto instituisse baptismi Sacramentum, ut esset omnium peccatorum lavacrum, nam tum apparuit tota Sanctissima Trinitas, quam in forma baptismi profitemur dicendo: Ego te baptizo in Nomine Patris & Filii & Spiritus S. Pater enim apparuit in voce, Filius in Jordane, Spiritus S. in forma columbæ. Verius tamen est Christum, dum baptizaretur, designasse tantum suum baptismum, ejusque materiam, scilicet aquam, eum verò paulo post, dum coepit prædicare publicè, instituisse, ut docet Suarez & alii plures. Quare non videtur eum instituisse, dum privatim & nocte venienti Nicodemo dixit. *Nisi quis renatus fuerit &c.* Joan. 3. v. 5. Publicum enim baptismi Sacramentum publicè fuit instituendum. Tropologicè. Christus docuit, quod ii, qui alios purificant, seipso prius purificare debent. v. 14. *Joannes autem prohibebat eum, dicens: Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me?* Agnovit Christum Joannes ex privato instinctu Dei, & revelatione, per quam Christum videns facietenus agnovit, quem ante 30. annos infantem latentem in utero Matris latens ipse per mentem & Spiritum

cognoverat. Luc. 1. v. 41. *Ego à te debeo baptizari.* Hinc nonnulli colligunt baptismum ipse antepaulo post à Christo fuisse baptizatum, si baptizatus ab eodem baptizatus fuit B. Virgo, S. Petrus, Jacobus, Joannes, cæterique Apostoli, uti testatur Evodius, qui S. Petro in Cathedra Antiochena successit. Christum verò non decuit suo baptismum baptizari, quia ipse quasi Hierarcha baptismum instituit, quasi peccati remedium, suæque Ecclesiæ notam & characterem. Ita D. Thomas, Suarez & alii passim tractatu de Baptismo. Dici posset tamen Christum baptizasse Joannem Spiritu, id est, spiritualiter; quia majorem Spiritus copiam ei infudit, fecitque, ut in gratia & charitate valde proficeret. Ita manet dubium, an Joannes baptizatus fuerit à Christo, an non.

Matth. 3. v. 15. *Respondens autem Jesus dixit ei: Sine modo: sic enim decet nos implere omnem justitiam. Tunc dimisit eum. Sine modo: sic enim decet* (permitte me nunc baptizari à te) *nos implere omnem justitiam*, scilicet me suscipiendo, te dando baptismum. Alii q. d. Nos quotquot aliorum Magistri sumus, decet eos præire exemplo. Porro non solum Jesus recipiens, sed & Joannes conferens ei baptismum, implebat omnem justitiam. Tum quia contendens de humilitate & humili susceptione baptismi cum Christo, sinebat se ab eo vinci humilitate. Vincebat quasi Christum obedientiâ cedendo & obediendo ei. Sicut S. Dominicus volens dare dexteram S. Francisco, cum ille planè obfisteret & occuparet, sinistram ei dixit. *Tu me vincis humilitate, ego te vinco obedientiâ*, quia tibi cedo & obedio. Tum quia causa fuit, ut Christus à Sanctissima Trinitate declararetur esse Filius Dei, hoc enim factum est in baptismo. Verisimile quoque est Joannem in ipso baptismo Christum populo demonstrasse. Cum enim forma baptismi Joannis fuerit hæc aut similis: *Baptizo te in nomine ejus, qui venturus est vel crede in Messiam jam venturum* ut colligitur cap. 19. v. 4. videtur, quod Christo veniente & baptismum recipiente dixerit: *Hic est Messias, quem venturum dixi*, quæ omnia erant sanctissima, ut merite quoque Joannes dicatur hic implese omnem justitiam. *Tunc dimisit eum*, id est, hoc auditò cessit Joannes Christo petenti baptismum, eumque baptizavit. Porro baptismum fuisse Christum die Dominico tradit S. August. Ser. 15. 4. licet Joannes Lucidus censet feri 6ta. Certum quasi ex traditione Christum baptismum esse die 6. Januar. eadem scilicet, qua ante 30. annos adoratus fuit à Magis, unde Ecclesia eodem die memoriam Baptismi Christi recolit. Quocirca Ætiopes die 6. Januar. non tantum se aquis aspergunt,

Christus baptizatur

gunt, sed & penitus mergunt. Tradit S. Epiphanius. heres. 51. 6. Januarii Nilum in vinum verti: & in multis locis id fieri, uti in fonte dicto Cybires, item in Gelsara. Cum igitur tres isti fontes vinoso sapore nunquam fluxerunt, nisi hoc die, manifestum sit, hoc miraculum non esse paratum nisi in memoriam vini ex aqua à Christo in Galilæa producti, ait noster Gretserus, qui cum S. Epiphanius, tradit Christum in vinum aquam vertisse in Cana 6. Januar. Addit Gretserus aquam Jordanis, postquam eam Christus contactu & baptismum suo consecravit, in corruptionis munere donatam esse.

Aquam valde turbidam Jordanis habet, sed salubrem, quæ in vase conservata nunquam corrumpitur. Rursum videtur Christum à Joanne non solum baptizatus & ablatus in capite, sed & in reliquo corpore, quia hic erat ritus Judæorum, Jesus ergo dignatus est se nudare coram Joanne, & hanc verecundiam, quam casti erubescunt, pro nobis subire, ut Adæ, nostram quenuitatem, verecundiamque peccato inductam suâ gratiâ velaret & veltiret. De hoc Christi baptismo Epigramata.

Intrat Christus aquas, à quo cœu fonte salutus

Ipsæ, ut purificent, purificantur aquæ, Sepotius tingi reputat debere Joannes.

Verum, quod Christus præcipit, ille facit.

Immaculatus aquis his dum perfunditur, illis

Infundit vim, animam ut purificare queant.

Dum lucem mundi Crystallina continet unda.

Pulchritus in vitreis illa relucet aquis.

v. 16. *Baptizatus autem Jesus, confestim ascendit de aqua, & ecce aperti sunt ei cæli & vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam, & venientem super se.* Lucas c. 3. v. 21. addit. *Jesu baptizato, & brante, apertum est cælum: & descendit Spiritus Sanctus corporali specie sicut columba super ipsum.* Unde patet non vi baptismi Joannis, sed merito humilitatis & orationis Christi apertum esse cælum, & descendisse Spiritum S. super eum, orationibus enim insinuat se Spiritus S. *Et ecce aperti sunt ei cæli.* Marcus. *Vidit cælos apertos.* Vidit scilicet ipse Jesus. Non dubium, quin & Joannes id ipsum viderit, ac cæteri, qui aderant, utpote propter quos hæc fiebant. Aperti sunt cæli, tum ut indicaret Deus cælum per Christum omnibus aperiri, tum ut vis cœlestis baptismi innueretur, scilicet per eum homines carnales fieri spirituales, & cœlestes, ac per eum in cœ-

Quomodo cœli aperti sunt.

lum vocari & q. ali manu duci. Ita S. T.omas. 3. p. q. 39. art. 5.

Quæres. Quomodo Christo aperti sunt cœli? Respondet, cœlorum soliditatem non fuisse realiter apertam & scissam (hoc enim naturaliter est impossibile, supernaturaliter est impossibile) sed quod in suprema æris regionem sensibiliter visus fuerit quidam hiatus, scilicet species aperturæ sensibilis, ex quo columba æquæ ac vox Patris de cælo in Christum labi videretur, ita scilicet, ut partes æris extremæ densiores viderentur, aer autem interjectus maneret rarus, nec videretur, sed appareret quasi hiatus lucidus sive vacuum quoddam & apertum radios vibrans in Christum, ex qua columba eum voce descendit in Christum; omnia enim hic sensibilia fuerunt. Addit noster Prado, aperti sunt cœli per fulgura, & coruscationes &c. Simili modo vidit S. Stephanus, dum lapidaretur, cœlos apertos Actor. 7. v. 35. *Et vidit (Syrus suspexit) Spiritum Dei descendentem sicut columbam.* Quæres. 1mo. An vera an vera & realis fuerit hæc columba, an verò species & similitudo columbæ. Veram in baptismo fuisse columbam censet S. Hieron. S. Animo Christum. D. Thomas. 3. p. q. 39. Salmeron & alii, idque probabile, æquæ tamen imò probabilius est non fuisse veram columbam, sed tantum speciem sive formam columbæ, ab Angelo formatam, agitaram, & motam, ut in Christum descenderet. Ratio est: quia id indicant omnes Evangelistæ. Matthæus ait sicut columbam, Marcustanquam columbam, Joan. c. 1. v. 32. quasi columbam. Lucas c. 3. corporali specie sicut columba. Erat ergo species & similitudo duntaxat, non veritas columbæ, nec enim verâ columbæ opus hic erat. Ita censet S. Ambrosius, S. Augustinus, S. Chrysostomus. 3. p. q. 39. art. 7. Instabis. Fuisse ergo hoc phantasma, & phantastica columba? Respondet: minime; fuit enim verum solidum corpus habens formam columbæ, ut docet S. Augustinus, non assumptum hypostaticè à Spiritu S. sicut humanitas Christi assumpta est à Verbo, uti sensisse videtur Tertullianus, sed tantum Spiritus Sancti index & symbolum, quia columba est avis simplicissima, mansuetissima, innocentissima, facundissima, amabilis. talis porro est Spiritus S. Quæres 2do. cur Spiritus S. in Christum descendit specie columbæ, in Apostolos verò specie ignis, & linguarum ignearum Actor. 2. Respondet S. Chrysostomus; quia Christus venit in carnem & mundum mansuetus ut columba ad remittenda peccata & salvandos peccatores. 2do. quia co-representata optime representat Spiritum S. septuaginta 7. do. ejus dona, quæ Christo innata Spiritu fudit, uti prædixit Isaias. c. 11. v. 2. *Et tu S. requi-*

472.

Quomodo Christo aperti sunt cœli.

10.

requi-

requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientiae, & intellectus, Spiritus consilii, & fortitudinis, Spiritus scientia & pietatis, v. 3. Et replebit eum Spiritus timoris Domini. Hæc enim omnia appositè notantur per columbam. Nam ut explicat S. Thomas. 3. p. q. 39. art. 6. ad 4. 1mo. columba secus fluentia aquarum moratur, in iisque quasi in speculo aspiciat accipitrem, eoque viso fugit, per quæ significatur donum sapientie. 2do. columba meliora grana in cumulo seligit, ecce donum scientiæ. 3tio. columba alienos pullos nutrit, ecce donum consilii. 4to. columba non lacerat rostro, ecce donum intellectus. 5to. columba caret felle & bile, ecce donum pietatis. 6to. columba nidificat in petris, ecce donum fortitudinis. 7mo. columba pro cantu edit genitum, ecce donum timoris, quo Christus & Sancti gemunt pro peccatis vel suis vel alienis vel utrisque. 3tio. columba, quia est avis amabilis & gregalis, notat unionem & societatem fidelium in Ecclesia, quam efficit Spiritus Sanctus per baptismum Christi. Ita D. Thomas hic. Hac de causa Spiritus S. uti hic in Christum ita in Christianos insignes sæpe specie columbæ descendit, ac

Columba præsertim Doctores, Episcopos, & Pontifices Ecclesiæ auctoravit & quasi consecravit. S. Eleucadius columba in caput ejus advolante Episcopus Ravennatum ordinatus est, qui sanctè illustris migravit in cælum A. C. 1115. Similiter designatus per columbam S. Aderitus itidem Ravennæ Episcopus. Similiter S. Marcellinus, S. Fabianus per columbam capiti incumbentem in Romanum Pontificem est electus. S. Gregorio libros scribente visus est Spiritus S. specie columbæ in aurem suggerere ea, quæ scriberet, supra S. Chrysostomi caput, dum in Presbyterum consecraretur, alba columba devolvit. Et venientem super se. Græcè super eum q. d. Joannes vidit Spiritum Sanctum specie columbæ descendentem super caput Jesu, illique insidentem. Insedit ergo columba hæc sacra Christi vertici, eumque esse Messiam, Ecclesiæ Doctorem & Salvatorem toti orbi declaravit, & quasi promulgavit. Appositè, piæque S. Bernardus Serm. 1. de Epiph. Nec incongruè ad indicandum agnum Dei venit columba, quia nihil melius agno convenit quam columba. Quod agnus in animalibus, hoc columba in avibus est; summa utriusque innocentia, summa mansuetudo, summa simplicitas.

Quid sibi vult altè volitans Divina columba
Supra sacras cur, peto, fertur aquas.
Ecce benigna humilem, ac mansuetum respicit agnum,
Et super hoc humili Diva quiescit avis,

Matth. 3. v. 17. Et ecce vox de cælis dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi Vox de complacui. Ex cælis apertis & corulcis lucido ad da columba delapsa est in caput Christi, dum Christus in eo confidet, ex iisdem vox delapsa in baptismo est. Hic est Filius meus. Vox hæc symbolum columbæ explicabat, columba verò ad Christum, cui ipsa insidebat, vocem ferri & terminari significabat, non ad Joannem vel quem alium. Utroque ergo signo opus fuit ad declarandum orbi Christum. Vox hæc in Persona Patris Angelorum opere efformata fuit ait Victor. Antiochen. Nota. Licet hæc omnia, puta cælorum apertio, formatio vocis, descensus columbæ, utpote opera ad extra, uti loquuntur Theologi, fuerint toti Sanctissimæ Trinitati communia, ut docet S. Augustinus Serm. 38. de Temp. tamen speciatim singulæ Personæ symbolis jam dictis representabantur. Hic est Filius. Græcè ille Filius Dei Patris, scilicet per Eminentiam, puta filius per naturam, non per adoptionem, uti sunt Angeli & homines Sancti, id eoque non est creatura, sed creator Deo Patri consubstantialis, uti definitum est in Concilio Nicæno, cæterisque sequentibus. Marcus & Lucas habent aliis verbis, sed eodem sensu. Tu es Filius meus. Et verisimile est ita dictum fuisse. Tum quia duo Evangelistæ in eo consentiunt, tum quia consonum erat, ut Jesu in cælum aspiciente, Patremque orante, ac Spiritu S. in eum descendente vox Patris quoque in eum dirigeretur. Ita Maldon. Franc. Luc. Dilectus. Græcè ille dilectus, id est, unice & summè dilectus, per quem cæteri diliguntur. In quo mihi complacui, ut habet Marcus & Lucas, quia tu solus, cum sis splendor gloriæ & figura substantiæ meæ. Hebr. 1. v. 3. singulariter & immensè ita mihi places, ut nihil in te displiceat. Præclare S. Leo Serm. de Transfiguratione. Hic est, ait, Filius meus, cui ex me & mecum esse sine tempore est, hic est Filius meus, quem à me non separat Deitas, non dividit potestas, non discernit aternitas.

Denique valdè probabile est, Christum hoc loco & tempore, cum baptizaretur in Jordane, hoc ipso instituisse sacrum baptismum, eique dedisse efficaciam justificandi; necessitatem tamen illius suscipiendi indixisse post mortem suam in Pentecoste. Ita disertè S. Thomas. 3. p. q. 26. ac id ipsum fuisse probat noster Gabriel Vasquez. Patres etiam communiter docent, Christum suo baptismo aquas sanctificasse, & eas contactu corporis ejus vim regenerativam accepisse. Ita S. Hieron. S. Ambrosius, & alii. Quod ita intelligendum, non quòd aquæ acceperint physicam aliquam qualitatem, sed quia tunc illo facto ex intentione Christi sunt

sunt deputatæ ad sanctificandum, sicut enim aliquid instituitur verbis, ita etiam solo facto aliquid institui potest, atque etiam tunc formam baptismi institutam fuisse credibile est. Probatur 2do. quia statim initio prædicationis suæ Christus per Discipulos baptizabat, ut patet Joan. 3. v. 4. Ergo jam baptismus ejus erat institutus, atqui non apparet, ubi commodius institutus quam cum Christus contactu sanctissimæ carnis suæ aquam consecravit, & Trinitatis manifestatione formam designavit. Obligatio tamen hujus baptismi usque in Pentecoste coepit, cum fuit promulgata. Nam usque in illud tempus fuit in consilio, deinceps verò fuit in præcepto. Ratio est: quia in Pentecoste facta est promulgatio legis novæ, cujus initium est baptismus. Usque ad Pentecosten ergo obligavit lex vetus, & circumcisio, quæ tunc obligare desiit, cum successit ei lex nova promulgata Pentecoste. Act. 2. uti docet S. Augustinus, S. Thomas, & passim Theologi. In Pentecoste enim omnia Mysteria Christi & Christianismi adimpleta sunt. Unde tunc lex nova obligare coepit, verus verò obligare desiit, utpote quæ fuit tantum Typus novæ & Figura. Sicut umbra desiit præsentem veritatem & lumine. Plura P. Corn. in c. 3. Matth.

474. Matth. 11. v. 1. Et factum est, cum Joannes summasset Jesus præcipiens 12. Discipulis suis, transit inde, ut doceret, & prædicaret Civitatibus eorum. v. 2. Joannes autem cum audisset in vinculis opera Christi, mittens duos de Discipulis suis. v. 3. ait illi: Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? Transit inde separans scilicet se ab Apostolis Christus, quos seorsum misit Evangelizare, tum ut Christo viam pararent, prædicando & miracula patrando, tum ut ipsi sui, suæque virtutis periculum facerent in hac missione separati à Magistro, Joannes autem degebat in carcere, in quo eum incluserat Herodes, eò quòd ipse cum Herodiade adulterium reprehendisset, igitur paulò ante suam mortem & Martyrium Joannes misit hos Discipulos ad Christum annq 32. ætatis Christi, qui fuit annus prædicationis ejusdem 2dus, cum jam Christus per doctrinam & miracula inclaresceret, ut ab eo discerent eum esse Messiam, id est, Christum, ac se mortuo ac occiso ad eum transirent, alioquin enim Schisma à Christo facere potuissent, præponentes Joannem velut Magistrum suum Christo. Nam majora eos sensit de suo Joanne quam de Christo liquet. Matth. 9. v. 14. Tu es &c. ex his Joannis verbis Tertullianus & Justinus opinantur, Joannem dubitasse de Jesu, an ipse esset Messias sive Christus; sed perperam. Nam jam in baptismo Christi Joannes eum baptizans viderat Spiritum S. specie

columbæ descendentem, audierat vocem &c. Matth. 2. v. 17. quocirca Joannes clarissimum illi dederat testimonium dicens: Ecce agnus Dei. Joan. 1. v. 29. Dico ergo: Joannes mittit discipulos, & rogar Jesum, an ipse sit ille, qui venturus est, an ipse sit Messias; non quòd de eo dubitaret, sed quòd morti vicinus Discipulos de eo dubitantes voluerit instrui, & ad Christum traduci. Ita S. Hilar. S. Chrysostomus, Rupert. & alii. Ubi nota prudentiam S. Joannis, ipse enim nomine suo interrogat Jesum, an ipse sit Christus, quia discipuli ex se non fuissent ausi hæc proponere Christo. Nimirum optimus est Medicus, qui, ut agrotum curet, se quoque fingit agrotare, & medicinam austeram sumit. Unde S. Paulus ait. Quis infirmatur & ego non infirmor? 2. Cor. 11. v. 29.

v. 4. Et respondens Jesus ait illis: Euntes renuntiate Joanni, quæ audistis, & vidistis. Quæ audistis scilicet ab astantibus narrari miracula à me facta. Et vidistis, quæ scilicet præsentibus vobis feci, ut vestræ quæstioni non verbo sed facto responderem. Adde & beneficia Christi, hæc enim Christi miracula omnes infirmitates & infirmos sanabant. Moyses verò, licet miracula plura ediderit in 10. plagis Egypti, tamen illis non sanavit, sed potius affixit & occidit Egyptios, v. 5. Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur. Evangelizantur passivè sensus est q. d. Ego pauperibus Evangelizo, iisque prædico Evangelium, ipseque illud avidè recipiunt, pauperes enim sunt inopes in terra, sperant, ambiuntque opes celestes, quas promittit Evangelium. Simplicitus per pauperes accipias inopes, scilicet Apostolos, discipulos, & turbas, hisce enim prædicabat Christus, ut ostenderet animas pauperum coram Deo tam pretiosas esse quam Divitum, ideòque Christum utrosque æquare in Evangelio. Ita S. Hieron. Vis ergo Christum imitari, pauperes doce, solare, juva. v. 6. Et beatus est, qui non fuerit scandalizatus in me. Qui scilicet non fuerit mea humili conversatione & abiectione offensus. Syrus, Felix ille, qui non impegerit in me. Tacite notat discipulos Joannis, qui eam offendebantur, & significat se eorum corda & mentis arcana perspicere. Ita S. Chrysostomus, S. Hieron. S. Gregor. hom. 6. in Evan. ait, infideles scandalizatos fuisse in Christo, cum post tot miracula morientem in Cruce viderunt.

Matth. 11. v. 7. Illis autem abeuntibus, 475. capit Jesus dicere ad turbas de Joanne: Quid Joannem existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Illis autem abeuntibus. Ne turba Christus putaret illum adulari Joanni, ejusque gratiam laudat, R. P. Kpiarski, S. J. Collectanea Ascetica, X x captare,

Incon-
stantia
arundine
compara-
ta.

captare, ait S. Chrysoſt. Si coram ejus discipulis ipsum laudasset, ideo permisit eos prius abire, deinde coram populo eum laudavit, ut populus testimonio Joannis, quo testatus erat ipsum esse Christum, fidem adhiberet, dum intelligit à Christo Joannem esse virum Divinum, & quasi Angelum de celo lapsum. *Arundinem vento agitatam.* Gracè undantem & fluitantem. Christus removel suspicionem, quæ populo ex hac legatione Joannis obrepere potuisset, scilicet Joannem mutasse sententiam suam de Jesu, ut cum prius putaret eum esse Messiam, jam de eo dubitet, ideoque Discipulos ad id, interrogatum ad eum miserit. q. d. neque putetis Judæi Joannem aliter de me nunc sentire quam antefecerit, Joannes enim non est arundo, quæ huc illuc vento agitur, ut leviter aliquid afferat, & deinde id ipsum revocet, ideoque Discipulos suos ad me misit, ut ipsi re ipsa ex miraculis videant testimonium ejus de me verum, meque esse Messiam. Ita S. Chrysoſt. & alii. Per arundinem ergo 1mo. mentis instabilitatem. 2. Cum S. Chrysoſt. inde nascentem doctrinæ & prædicationis inconstantiam accipit. Arundo est, qui ob laudes hominum pietatis officia colit, sed ob irrisorem aliorum mox eadem omittit. Arundo est, qui rumores hominum leviter credit, & ideo ob contrarios rumores leviter discedit, & sententiam mutat. Arundo est, qui ob lauta promissa doctrinam veram prædicat, sed ob aliorum minas eandem obtinet, vel in dubium revocat. Tropologicè est homo levis, varius, & jactabundus. 2do. qui veritate, virtute est vacuus. 3tio. qui nullum boni operis fructum edit. 4to. qui fluxu mundi, fluxisque ejus voluptatibus oblectatur, & pascitur, sicut arundo; quia arundo sicca juxta aquas crescit, & alitur. Audi Authorem Imperfecti. Omnis homo carnalis, vacuus in fide, levis in sensu, mollis in passionibus, arundo est. S. Ambr. Arundines fluvios amant, & nos labentia mundi, caducæque delectant.

v. 8. *Sed quid existis videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt.* (Mollibus) vestibus addunt Græca, & Syrus, q. d. Joannes non est mollis & delicatus &c. Deliciæ enim adulationis & falsitatis sunt Magistræ, asperitas autem veritatis, & sanctitatis est doctrix. Sic S. Franciscus, ait S. Bonaventura in ejus vita. c. 5. vestis horrebat molliem, asperitatem antabat, asserens propter hoc Joannem Baptistam ore Divino esse laudatum. v. 9. *Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis, & plus quam Prophetam.* Syrus Prophetam præstantiorem. Objicies. Joannes ipse negat se esse Prophetam Joan. 1. v. 21. Respondet, id dicit ex humilitate. Sed vero sen-

su. Propheta enim propriè dicitur, qui futura prædicat, ut fecit Isaias, Jeremias, Joannes verò Christum non futurum prædixit, sed præsentem ostendit. Christi ergo index potius fuit quam Propheta, ideoque Christus eum dicit plus quam Prophetam. 1mo. quia ita Christum futurum prædixit, ut mox eum digito demonstravit, fuit ergo non solum Propheta, sed & demonstrator Christi. 2do. quia major fuit omnibus omnino Prophetis, uti asserit Christus, v. 11.

Matth. 11. v. 10. *Hic est enim, de quo scriptum est: Ecce ego mitto Angelum meum antefaciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.* Citat Christus verba Malach. c. 3. v. 1. Author Imperfecti. Mirabilis, ait, fuit, qui humana naturâ Angelicam sanctitatem transgressus est, & obtinuit, quod non habuit natura, per gratiam Dei.

Matth. 11. v. 11. *Amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista: qui autem minor est in Regno Cælorum, major est illo.* Luc. 7. v. 27. *Non surrexit major, ait, Propheta.* Unde Toletus ibidem ex S. Ambrosio notat, Joannem majorem à Christo dici non absolute, sed Prophetam duntaxat, quia Apostoli eo majores fuere, vel certe ei omnino supares. Verum ex Tolet. *Propheta*, Christus intelligendum relinquit, nullum alium Joanne esse majorem, quia Prophetæ olim habebantur, & revera erant viri Sanctissimi, inde Prophetæ vocati sunt sancti quilibet, & Religiosi illi, qui in libris Regum nuncupantur Filii Prophetarum. Quia ergo nullus Prophetarum major fuit Joanne, inde colligendum relinquit, neminem alium illo fuisse majorem. Tacite ergo hic Christus Joannem vocat omnium maximum, alioquin enim non rectè hinc concluderet, Joannem esse plus quam Prophetam, quod tamen probare intendit. Intellige hoc de hominibus veteris Testamenti, præcedentis scilicet sæculi usque ad Christum, non ergo hic Joannes comparatur cum Christo, Beatissima & Sanctis Apostolis. Dices: Moyses fuit major Joanne, quia de Moyse dicitur Deutor. ultim. v. 10. *Et non surrexit ultra Propheta in Israel sicut Moyses.* Respondeo, ibidem additur, quem nosset Dominus facie ad faciem in omnibus signis & portentis, quæ misit per eum, ut faceret in terra Ægypti Pharaoni. q. d. Non fuit similis Propheta Moyse, similis, inquam, in isto familiari Dei alloquio, ac potentia, qua tot plagis percussit Ægyptum, in aliis autem rebus Joannes similis, imò major fuit Moyse, cæterisque Prophetis. 1mo. Quia Joannes in utero Matris sanctificatus prophetavit exultando nuntians Christum. Ita S. Chrysoſt. 2do. Quia baptismum poenitentiae instituit & Christum

476.

Quo sen-
su Joanne
non sur-
rexit ma-
jor.

baptizavit. 3tio. Quia ipse primus prædicavit Regnum Cælorum, multosque convertit, & in illud induxit. 4to. Quia fuit Missus à Deo, ut esset Christi Præcursor, quod officium & dignitas omnia Prophetarum officia & dignitates longè transcendit. 5to. à Malachia comparatus est Angelis. 6to. Abundantior & sublimior fuit Spiritus Prophetiæ & gesta Joannis quam cæterorum Prophetarum teste S. Hieron. & August. Joannes enim fuit quasi continuum miraculum, in conceptione, in nativitate, in vita Angelica, Habet ergo Joannes lauream virginitatis, Prophetiæ, Doctoratus, & Martyrii. De illo S. Chrysoſt. Sermon. 27. Joannes Schola virtutum, magisterium vitæ, sanctitatis forma, norma justitiæ, virginitatis speculum, pudicitiae titulus, poenitentiae via, peccatorum venia, fidei disciplina, &c. *Qui autem minor est in Regno Cælorum, major est illo.* Joanne Baptista. 1mo. minimus Beatus in Cælo major, id est, Beatior, perfectior, excellentior & gloriosior est Joanne, utpote adhuc mortali & viatore. Addit hoc Christus, ut acuat auditores ad prosequendam beatitudinem. Sanctus Ambrosius sic explicat q. d. Angelus minimus in Cælo major est Joanne & quolibet sancto, qui portat corpus, quod corrumpitur & aggravat animam, ait S. Augustinus. 2do. magis propriè, præse, & nervosè dicas cum sancto Chrysoſt. Theophil. Euthym. Christum se hic opponere, ac una parte se supponere, sed alia anteposere Joanni, quasi diceret. Dixi: inter natos mulierum non fuisse majorem Joanne in veteri testamento, ac ne putetis illum esse maximum, esseque Messiam. Addo. Christum, qui Joanne est Junior, & in Schola adhuc minor, ipso tamen esse majorem. Alludit Christus ad illud Joannis de se ipso dictum: *Qui post me venturus est, ante me factus est, id est, mihi prælatus & antepositus est, velut me major.* Symbolicè sanctus Cæsarius Dial. 3. Minor, inquit, est Apostolorum Junior sanctus Joannes Evangelista, qui Joanne Baptista major est. Qui Apostolus & Evangelista super pectus Christi recubuit. Plura P. Cornel. in Matth. c. 11.

De S. Joanne Baptista.
O vox clamantis quàm digna es laude perenni
Æternum Verbum, quàm tibi sponte dedit;
Angeles, nemo surrexit te major, in orbe Terræ de cunctis, qui ante fuere viris.
At minor in cælis, major fuit ille Joanne.
Quàm nostris rebus celsior ille status!

477.
S. Joanne Bapt.
In revelationibus S. Brigittæ tres personæ humanæ maxime placere Deo dicuntur: Beatissima Deipara, S. Joannes Baptista, & R. P. Kviatkovski, S. J. Collectanea Ascetica, Pez.

S. Maria Magdalena. De isto S. Joanne dicit Christus. Joan. 5. v. 35. *Ille erat lucerna ardens, & lucens.* Joanne non erat ipsa lux ex se lucens (hæc enim erat ipse Christus Joan. 1. v. 9.) sed erat lucerna, quæ lumine à Christo accepto, in se Dei cognitione & amore ardebat, aliis verò exemplo sanctitatis & fervore prædicationis lucebat. Ita S. Cyril. Euthym. Christus ergo est sol justitiæ, Joannes quasi stella & luna à sole illuminata. Moraliter S. Bernardus Sermon. de S. Joanne Bapt. Docet SS. viros & prædicatores, in se ipsis debere ardere charitate, & zelo, antequam aliis prædicando luceant. Est enim, inquit, tantum lucere vanum, tantum ardere parum, ardere & lucere perfectum. Et inferius, ille erat lucerna ardens & lucens, non ait lucens, & ardens, quia Joannis ex fervore splendor non fervor prodiit ex splendore: sunt enim, qui non eo lucent, quia fervent, sed magis fervent, ut luceant, at isti sanè non fervent charitatis Spiritu, sed studio vanitatis. Ac mox triplicem in Joanne ardorem affigens subjicit: ardens enim erat in se ipso vehementi austeritate conversationis, erga Christum intimo quodam & pleno fervore devotionis: erga peccantes proximos constantia libera increpationis. Talis fuit S. Athanas. Unde S. Greg. Nazian. ipsum nuncupat oculum mundi, Prælatum Sacerdotum, firmam fidei columnam &c. additque: Athanasius percutientibus erat Adamas (per invictam patientiam) diffidentibus magnes est ad se alliciens & inter se concilians. Talis quoque fuit S. Basilii, de quo idem Nazianzenus Orat. 20. *Basilii vox, inquit, erat tonitruum, quia vita ejus fuit fulgur.* Quia vitæ fulgurabat, ideo voce tonabat.

inter tres
maximos
in terra
numera-
tur.

S. Joanne
Bapt. lucerna
ardens & lucens.

Marc. 6. v. 17. *Ipse enim Herodes misit, Decollavit Joannem, & vinxit eum in carcere propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui, quia duxerat eam.* Hic Herodes fuit filius Herodis Ascalonitæ cognomento Antipas. Vocat illum S. Marcus regem, quia ipse in sua tetrarchia summus erat princeps, qualis est rex in regno. v. 18. *Dicebat enim Joannes Herodi: Non licet tibi habere uxorem fratris tui.* v. 19. *Herodias autem insidiabatur illi: & volebat occidere eum, nec poterat.* v. 20. *Herodes enim metuebat Joannem, sciens eum virum justum & sanctum: & custodiebat eum, & audito eo multa faciebat, & libenter eum audiebat.* Initio sola Herodias volebat occidere Joannem, postea eadem Herodias persuasit id marito, malitioso & ad sævitiam proclivi, insensoque Joanni ob crebras reprehensiones. v. 21. *Et cum dies opportunus accideret, Herodes natalis sui cenam fecit principibus, & tribunis & primis Galilææ.* v. 22. *Cumque introisset filia ipsius Herodis, & saltasset, & placuisset Herodi, simulque recumbentibus; rex ait puellæ:*

Pete à me, quod vis, & dabo tibi. Filia Herodiadis ex priore marito Philippo. v. 23. *Et juravit illi: Quia quicquid petieris, dabo tibi, licet dimidium regni mei.* v. 24. *Qua cum exisset, dixit matri suae: Quid petam? At illa dixit: Caput Joannis Baptistae.* v. 25. *Cumque introisset statim cum festinatione ad regem, petivit dicens: Volo, ut protinus des mihi in disco Caput Joannis Baptistae.* Dices: Ergo Joannes Baptista non est martyr, quia Herodes occidit eum non ob fidem nec ob reprehensionem sui adulterii, sed ut placeret puellae saltatrici, & promisso suo illi facto satisfaceret. Resp. nego consequentiam; nam primò puella petiit Caput Joannis ex instinctu matris Herodiadis, quae Joannem sui adulterii castigatorem sic e medio tollere volebat. Herodias ergo quasi causa moralis per se occidit Joannem impellendo Herodem, ut illum decollaret, itaque illum martyrem fecit. 2do. Herodes illi assensit sciens malignum ejus animum. 3. Herodes quoque voluit Joannem occidere, ut disertè ait Matth. c. 14. v. 5. Fuit ergo Joannes victima castitatis.

478.
Causa
mortis S.
Joannis.

Porro causam sublimiorem praepoerae mortis S. Joannis ex parte Dei, & arcano ejus consilio assignat S. Greg. Nazian. Orat. 20. *Quis, inquit, praecursor Iesu? Ioannes, ut vox sermonis, & ut lucerna luminis, ante quem, & in virtute exiliit, & ad inferos per Herodis furorē transmissus est, ut illic quoque mox venturum praediceret.* Idem Nazian. Orat. 39. docet, S. Joannem Spiritu prophetico praecognovisse suum hoc martyrium, ait enim: Ego à te baptizari debeo &c.

Marc. 6. v. 26. *Et contristatus est rex propter jusjurandum, & propter simul discumbentes noluit eam contristare.* Contristatus, id est, contristatum se finxit, inquit S. Hilarius & Hieron. & alii. Simplicius S. Chrysost. Euthym. Theophil. censent Herodem verè contristatum fuisse, ut habet Matthaeus, licet enim vellet Joannem occidere, tamen de tam crudeli, & sibi probrosa ejus nece doluit; quod scilicet prophetam tantum occideret in gratiam puellae saltantis. Propter jusjurandum. Nec Joannis Herodes praetendit suum juramentum filiae datum: quia licet sciret illud hoc casu, scilicet in petitione filiae tam indigna, iniqua & sacrilega, non obligare; tamen regale esse censebat, id coram primoribus non retractare juxta illud; *Verbum regis, est rex.* Ita iste mundanus. Sed, ut ait S. Isidorus. *In malis promissis, rescindenda fides, impia promissio, quae scelere adimpletur.* v. 27. *Sed misso spiculate praecepit afferri caput ejus in disco. Et decollavit eum in carcere.* Spiculate, id est, carnifice, quia carnifices erant milites & stipatores praetorum, gestantes spicula, unde dicti sunt spiculatores, ait Calep. Praecepit

caput afferri in disco, ut epulas crudelitate, & horrendo hoc spectaculo barbarus condiret. Et decollavit iste spiculator S. Joannem in carcere. Habet ergo Joannes laureas multas, imò. Doctores. 2. Virginis. 3. Martyris. 4. Prophetæ. 5. Eremitæ. 6. Apostoli. 7. Praecursoris Judicis & Baptistæ Christi. Verè S. August. Serm. 36. de Sanctis. *Joannes, ait, propter justitiam, perdidit vitam, sed lucratus est gloriam; quia plena & perfecta libertate maluit injusta sustinere, quam iusta non dicere.* Occisum fuisse S. Joannem Salianus existimat valde probabiliter in fine anni ætatis Christi 32. puta in Decemb. Nonnulli congruè opinantur occisum 29. August. hoc enim die Ecclesia celebrat festum Decollationis. v. 28. *Et attulit caput ejus in disco: & dedit illud puella, & puella dedit matri suae.* Indignitatem hujus homicidii imò sacrilegii multis ostendit S. Chrysost. S. August. S. Ambr. l. 3. de Virg. ubi inter cætera. *Cerne oculos in ipsa morte sceleris tui testes, avertentes conspectum deliciarum.* Clauduntur lumina, non tam mortis necessitate quam horrore luxuria: os aureum illud ex sanguine, cujus sententiam ferre non poterat, contricescit & adhuc timetur. Insultasse Herodiadem praeciso capite, atque acu discriminati Sanctissimam illam linguam perficasse S. Hieron. in Ruff. agens, tradit. *Hac est fulvia in Ciceronem & Herodias in Joannem, quia veritatem non poterant audire, linguam veriloquam discriminati acu confoderunt.* Quocirca iusta Dei vindicta in omnes defævit, nam Herodes victus fuit ab Areta; deinde in exilium cum Herodiade pulsus Lugdunum, tetrarchiæ, & bonis omnibus spoliatus à Cajo Caligula Imperatore, idque agente & accusante illum Agrippa fratre Herodiadis, uti narrat Joseph. l. 18. c. 10. Porro filiae saltatrici, dum supra congelatum flumen incederet, rupta glacie, caput per glaciem amputatum, in ipsa glacie saltavit. Flumen hoc Lucas Dexter vocat Sicorim Ilerdæ, in Hispania, ubi exulabat secundò, post primum in Galiliis exilium.

Marc. 6. v. 29. *Quo audito, discipuli ejus venerunt, & rulerunt corpus ejus: & posuerunt illud in monumento.* S. Hieron. tradit corpus S. Joannis Baptistæ, sepultum in Sebaste, quæ prius Samaria erat dicta, ubi pariter Eliseus & Abdias Prophetæ sepulti sunt. Porro tanta miracula faciebat S. Joannes in Sebaste, ut Julianus Apostata jufferit corpus ejus comburi; sed reliquias ejus clam suffurati sunt Christiani.

De revelatione capitis S. Joannis vide Historiam Ecclesiasticam l. 11. c. 28. Baron. & aliorum. Denique Zozomenus l. 7. c. 24. narrat Theodosium Imperatorem proficiscentem in bellum contra Eugenium Tyrannum,

S. Joannes
juvat
in bello.

num; adiisse templum S. Joannis, eique pro victoria supplicasse, quare demonem exiisse de templo, vociferantem. *Tu me vinctes, tu meum exercitum posternes.* Ita factum est. Plura Cornel. in c. 6. Marci.

A. D. 1344. Filius Cypriorum regis notabiliter profligavit Turcas ductu S. Joannis Baptistæ, qui ante tentorium regis apparuit, specie equitis album vexillum manu gestantis, cruce rubra insignitum, pelle cameli cinctus, specie fulgida solis splendorem superante, pollicitusque est victoriam; quo promisso animati Christiani Turcas aggressi grandi clade affecere; post victoriam apparuit D. Praecursor inquitens: Ego sum, qui dixi (Joan. 1. 29.) *Ecce agnus Dei &c.* Ut verò dignoscere possent occisos Christianos, hoc signum dedit: apud quem invenietis rotundum florem cum literis, *Christianus iste vester est.* P. Kwiatkiew. in Annal. Eccl.

B. Paula de Florentia vidit aliquando S. Joannem Baptistam, levā crucem gestantem, dextra manu Florentinis benedicentem, hinc victoriam praedixit iisdem, qui pro patrono, ducēque belli elegerunt sibi dictum magnum Christi Marefchallum, ibid. A. D. 1368. Perpiniani habitu peregrini apparuit Angelus, Petro de Alva, cum Liplanthea, Græco charactere scripta, in qua fuit brachium cum manu S. Joannis Baptistæ, quæ Petro tradidit. Cardinalis Albanus Legatus Pontificius igne probavit dictas reliquias, illarūque ab igne mansere ac miraculis claruere, P. Kwiatkiew. in Annal. 1325.

Petrus Corsinus morte sua reliquit insignes reliquias Ecclesiæ Florentinæ, scilicet S. Joannis Bapt. digitum, qui Antiochiā fuerat acquisitus: ubi loci incolam agebat grandis Draco pro Deo habitus, cui quotannis homo in victimam offerebatur, cum verò filiam cuiusdam Christiani fors attigisset, periculo filiae motus mæstus parens ad S. Joannem confugit, accessit ad manum illius, cujus per speciem osculantis digitum dentibus abscidit, filiarūque, ut illum hianti ori draconis injiceret, tradidit, quo facto salva innocente mortuus est draco; digitus verò exemptus claruit miraculis P. Kwiatkiew. in Annal. 1403.

479.
Legatio
Judæo-
rum ad S.
Joannem.

Baptismum à Christo susceptum secuta legatio juridicè instituta à Pontificibus & magistratibus ad Joannem Baptistam in illud inquirebatur. Joan. 1. v. 19. *Tu quis es?* Causa hujus legationis fuit, quòd Pontifices viderent Joannem Angelicam ducere vitam in deserto; magno Spiritu prædicare. Existimarent itaque esse sui muneris quærere, quid esset, præsertim, quia ex translato à juda ad Herodem sceptro, & ex completis 70. hebdo-

madibus Danielis sciebant tempus Adventus Messiae, quare Joannem suspicabantur esse Messiam.

Legationem dictam aliquatenus Christi in deserto jejunium & tentatio præcesserat. Matth. 4. v. 1. *Tunc Iesus ductus est in desertum à Spiritu, ut tentaretur à diabolo.* P. Cornel. à Lap. hic, tunc, scilicet illic à baptismo Christi. Unde videtur Christus, eadem januarii, qua baptizatus est, actus fuisse à Spiritu, Spiritu, inquam, bono in deserto, eademque die finiente, & septima inchoante inchoasse jejunium 40. dierum, illudque finivisse 15. Febr. celerimus enim ad omne opus bonum est Spiritus S. Author est Bucherius Franciscanus terræ sanctæ sedulus explorator; etiamnum montem altissimum non procul à Jordane, montem Quadragesimæ appellari; montis medium specus obtinet triplex, naturæ artificio in rupe excisa. Prima rotunda, tres circiter passus circumferentiā complectens; altera porticus in modum satis angusta, & obscura, 40. passus longa: tertia minor & quadrata, in hac, hodieque visuntur vestigia, capitis, humerorum, dorsi, & coxendicum sanctissimi corporis Christi, divinitus rupi impressa; ad has verò specus adrependum est ingenti & difficili conatu. P. D'Oultreman in Amore increato, l. 2. c. 1. sect. 3.

Voluit Christus tentari (P. Corn. hic) illic à baptismo, ut doceret baptizatos illic tentationibus resistere; ut Luciferum, (qui nomine diaboli antonomasticè hic vocatur) superarent: ut sua tentatione & exemplo nostras tentationes vinceret.

jejunavit Christus 40. dies & noctes sine ullo cibo, virtute non naturali, sed super-
neulo cibo, virtute non naturali, sed super-
naturali jejunavit, ut se jejunio contra tenta-
tiones armaret & nos armare moneret. Ita
Basil. hom. 1. de Jejun. ut Quadragesimale je-
junium Christianis, ex Apostolica traditione
servandum, inchoaret, & quodam modo
consecraret. Ita S. Ignat. Epil. 7. & alii pas-
sim PP.

Institutum verò Quadragesimale jejunium, ut per hoc, quasi decimas dierum totius anni, Deo dependeremus. Ita S. Greg. Hom. 16. in Evang.

Matth. 4. v. 3. *Et accedens tentator dixit ei (Christo) Si Filius Dei es, dic, ut lapides isti panes fiant.* Tentatur
Christus
in deserto.

P. Cornel. hic. Diabolus antonomasticè vocatur tentator, quia inter tentatores est non solus sed præcipuus.

Errantergo, qui omnem tentationem à diabolo suscitari autumant. S. Chrysost. Hom. 34. in Act. *Multi absque diabolo peccant, non omnia ipse efficit, sed multa etiam fiunt à sola nostra ignavia.* Advertit S. Greg. Hom. 16. in Evang. Christum triplici tentatione, gulæ scilicet, vanæ gloriæ, & avaritiæ tentatum: quia iisdem pullatus, victusque fuerat Adam.

Non est indignum Redemptori nostro, qui voluit tentari, qui venerat occidi. ait S. Greg. Hom. 16. in Evang.

Matth. 4. v. 5. *Assumpsit eum diabolus.* Verisimillimè, Christus à diabolo assumptus, id est, raptus in aëra, in pinnaculum templi. Ita, S. Hieron. Greg. & alii citati à Cornel. Notat Author Imperfecti, & ex eo S. Thom. quod licet diabolus sic Christum assumpserit, ut ab omnibus videretur; idque ut cum demone consuetudinem habere, & magus esse crederetur, Christum tamen, diabolo nesciente, sic egisse invisibiliter, ut à nemine conspiceretur. Constituto Christo in pinnaculo templi, dixit demon, v. 6. *Si Filius Dei es, mitte te deorsum.* Moraliter Cornel. Ita demon deorsum, id est, in tartara trahit, dum ad peccatum impellit. Unde Christus perverfis Judæis Joan. 8. Vos de deorsum estis, ego de supernis sum.

480. Quomodo diabolus Christo ostendit omnia regna mundi.

v. 8. *Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde: & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriæ eorum.* Quomodo diabolus ostendit omnia regna mundi Christo, disceptatur apud P. Cornelium ab Authoribus. Author Imper. Euthym. cum D. Thoma 3. Par. q. 41. ar. 4. ajunt, ideo Demonem Christum in excelsum montem deduxisse, ut ex eo saltem confusè cujusque regni plagam, & situm ostenderet Christo, v. g. dicendo: Ibi sita est Africa, ibi Asia, ibi Italia &c. Verum quia ostendit demon non solum regna, sed & gloriæ eorum. Adde ex Theophylacto & aliis demonem instar pictoris omnium regnorum imagines, in aëre variè à se condensato, per varias fulgoris solis refractiones, uti fit in iride, novo quodam modo representasse, & quasi pinxisse, fecisseque, ut per eas omnia, quæ in regnis erant, gloriosa, & splendida apparerent, & obicerentur oculis Christi. Nota hic, potentiam æquè ac artem demonis, qua sæpè Christianis illudit, pingendo in phantasia illorum species magnificas, honorum, opum, deliciarum, quæ in rei veritate, vel parvæ sunt & nullæ, vel paræ & viles.

S. Lucas c. 4. v. 5. addit. *Ostendit illi omnia regna orbis terræ in momento temporis.* Hoc perpendens D. Ambr. *Non tam conspe-*

ctus celeritas indicatur, quam caduca fragilitas potestatis exprimitur, in momento enim cuncta illa prætereunt: & sæpè honor sæculi abiit, antequam venerit: quid enim sæculi potest esse diuturnum, cum ipsa diuturna non sunt sæcula? Matth. 4. v. 9. *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.* Ex Luc. 4. liquet demonem addidisse: *Quia mihi tradita sunt, & cui volo, do illa.* Unde patet eum finxisse se esse Filium Dei, ac ut talis cupivit adorari à Christo; ut scilicet Christus victus cupiditate regnandi illum adoraret.

Circa tentationes Christi notandum. Prima tentatio gulæ fuit concupiscentia carnis. 2. præcipationis fuit ostentationis, & superbiæ. 3. fuit avaritiæ pariter, & superbiæ, ut notat S. Ambrosius & Orig. Christus ergo suo exemplo & responso nos docuit primam tentationem carnis & famis superandam esse spe in Deum, Deique providentiam. Secundam superbiæ & præsumptionis vincendam esse timore Dei. 3tiam, avaritiæ & præsumptionis pellendam esse magnanimitate, & contemptu mundi. Moraliter, docet hic Christus hoc respondendum diabolo in tentatione avaritiæ & quavis alia. v. 10. *Domine Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Matth. 4. v. 11. *Tunc reliquit eum diabolus: & ecce Angeli accesserunt & ministrabant ei.* Origines, & Abulensis putant demonem de uno vitio tentantem, semel perfectè ab alio victum, amplius eundem de illo non tentare; probabilius tamen putat esse Cornelius contrarium: Sic enim demon Antonium sæpè de eadem re, & S. Paulum eodem stimulo carnis sæpius, diutius tentavit, ut patet, 2. Cor. 10.

Epigrammata

De tentatione Christi in deserto, & victoria ejusdem Christi.

1. Dum deserta petit Judæ Leo sævus in umbris

Illi se opponit, vultque nocere draco,
Sed frustra: spirans ignem Leo vicit, & hostis

Detexit fraudem: victus ab igne draco.

2. Virtutem Domini saxis oppugnat, averti Hostis, at in proprium saxa ruere caput,
Per lapides istos, virtus pretiosa probata,

Hostis detecta est fraus, patuere doli.

3. Qui cecidit summa cœli dejectus ab Arce,

Per suadet casum; cæca ruina placet

Hosti præcipiti, in quam, dum jam impellere

gestit

Immotum Dominum; spe cadit ipsa sua.

4. Omnia demonstrat, quæ nullo jure te-

nebat;

Fallere versutus, non sua dando, volens;

Sed sua prædonem mundi spes stulta fefellit:

Nam incidit in Dominum, cujus hic orbis

erat, Di-

Divinum demon demens optabat honorem;
Verum contemptum hinc ambitiosus habet.

Victor Christus, superato Lucifero, ad Joannem, qui jam legationem ad se missam à Judæis expediverat, sese non esse Christum protestatus est, nunc illum, de quo absente Legatis testimonium dederat, præsentem populo ostendit. Joan. 1. v. 29. *Ecce Agnus Dei;* quod perpendens D. Chrysost. *Ed quod multi jam ipsum inquirebant, ideo præsentem ostendit dicens: Ecce hic est, de quo jam sermo habitus est.*

481.

Hic notat P. Cornel. quod nomen Jesus Græcè per anagramma postpositis literis idem est, quod, *Tu es ovis.* Auditis, quæ dixit de Christo Joannes, duo Joannis discipuli contulerunt se ad Christum, & quibus unus fuit Andreas, dictus ex Græco, à Græcis enim, quibus post Alexandrum Magnum subditi fuere Judæi, nomina accepere. Corn. à Lap. in c. 4. Matth. Andreas verò illic frater suum Simonem Petrum adduxit ad Jesum, nondum tamen factus fuit stabilis discipulus, sed ad retia rediit. Joan. 1. v. 45. *Invenit Philippus Nathanael, & dixit ei: Quem scripsit Moyses in lege, & Propheta, invenimus Jesum Filium Joseph à Nazareth.* v. 46. *Et dixit ei Nathanael: à Nazareth potest aliquid boni esse?* q. d. *A Galilæa Propheta non surgit:* quomodo ergo à Philippe, & Nazareth natum censet Christum? præsertim quia Christus ex Juda & Davide nasciturus in Bethlehem prædicitur à Michæa c. 5. v. 2. v. 47. *Vidit Jesus Nathanael, & dicit de eo: Ecce verè Israelita, in quo dolus non est.* v. 48. *Dicit ei Nathanael: Unde me nosti? Respondit Jesus & dixit ei: Priusquam te Philippus vocaret, cum esses sub ficu, vidi te.* Mystice S. Gregorius l. 18. Moral. c. 20. Cum esses sub ficu, id est, sub umbra legis, vidi te, ut te transferrem ad vitam mei Evangelii. v. 49. *Respondit ei Nathanael & ait: Rabbi, tu es Filius Dei, tu es Rex Israel: Filius Dei consubstantialis, ideoque Deus: hoc enim nudè verba sonant.* ita S. Cyril. Aug. v. 50. *Respondit Jesus, & dixit ei: Quia dixi tibi: Vidi te sub ficu, credis: majus his videbis.* v. 51. *Et dicit ei: Amen, amen dico vobis, videbitis cælum apertum, & Angelos Dei ascendentes supra Filium hominis.* Notat P. Cornelius Christum hac phrasi, & visione Angelorum ad se descendentium significare se non solum Israelitarum, & hominum, sed & cælorum & Angelorum esse Principem. Quando acciderit hæc visio, varii sunt sensus. Euthym. id opinatur factum in Ascensione Christi. P. Cornelius ait: Planius, simplicius, & pressius dice-

mus, peculiarem & publicam fuisse hanc visionem Angelorum viventi Christo propriè, ut verba sonant, factam, quando & ubi contigerit, non narrant Evangelistæ, uti & alia multa Christi Acta.

§. V.

De Vita Christi ab anno Æt. 30 mo.
ad Passionem ejusdem.

AN. Christi 31. Hoc anno primum miraculum factum in Canæ nuptiis, de Deaqua quibus Joannis 2. In dictis nuptiis non S. in Canæ Joannem Evangelistam sponsum fuisse tra-nuptiis dunt S. Ign. Hier. Aug. eumque virginis versu in vi-propositum nunquam mutasse asserunt, ob num-quam tantoperè fuit Christo dilectus. Verisimilius Baron. secutus Nicephorum censet, sponsum in his nuptiis fuisse Simonem Apostolum, qui à Cana hac cognominatus est Cananæus. Quod Christus invitatus ad Canæ nuptias venerit, assignantur causæ à P. Cornelio 1. ut consanguineis hunc deferret honorem. 2. ut daret exemplum humilitatis. 3. ut sponsum pauper-tati consuleret mutando aquam in vinum. 4. ut per hoc miraculum se Messiam Discipulis ostenderet. 5. ut nuptias approbaret, & sua præsentia sanctificaret. In illis nuptiis Joan. 2. v. 3. *Deficiente vino, dicit Mater Jesu ad eum: Vinum non habent.* Corn. à Lap. hic q. d. Consule ô Fili sponsum cognatorum tuorum verecundiæ, ne coram invitatis confundantur &c. Audi S. Bernard Sermon. 1. post Oct. Epiph. *Compassa est enim eorum verecundia, sicut misericors, sicut benignissima. Quid de fonte pietatis procederet, nisi pietas? Quid, inquam, mirum, si pietatem exhibent viscera pietatis? Nonne qui pomum in manu sua tenuerit dimidia die, reliqua diei parte pomi servabit odorem? Quantum igitur viscera illa virtus pietatis affecit, in quibus 9. mensibus requievit? Nam & ante mentem replevit, quam ventrem, & cum processit ex utero, ab anima non recessit.*

v. 4. *Et dixit ei Jesus: Quid mihi, & tibi est mulier?* P. Corn. hic. Non vera fuit Christi reprehensio, cum non fuerit Matris culpa, reprehendere tamen ipsam videtur, ut non ipsam, sed nos doceret, in operibus Theandricis, sive in operibus divinis, ut parentes nihil habeant juris: ita, nec eorum affectibus & desideriis sed tantum Deo & charitati illa esse danda.

Non dixit *Mater*, sed *mulier*, tanquam Deus, dicit Euthymius. q. d. dicit Glossa. quid est commune Deitati meæ, & tibi matri secundum carnem? v. 4. *Nondum*

venit hora mea. qua scilicet opportunè hoc miraculum edam, volo expectare, donec vinum totaliter deficiat, ut clariùs miraculum appareat. ita S. Chryl. v. 5. dicit Mater ejus Ministris: Quodcunque jusserit vobis, facite. S. Gaudent. Non mandaret, ait, Mater, quodcunque jusserit vobis, facite, nisi Spiritu S. post partum plena facienda à Christo vini ex aqua universum ordinem praevidisset. S. Chryl. Et licet ita responderit, materis tamen precibus obtemperavit -- ut Matri honorem exhiberet, & non contumax videretur Matri; neque Genitricem tam multis praesentibus pudore afficeret. v. 6. Erant autem ibi lapidea hydriae sex postea secundum purificationem Judaeorum. quae Pharisei juxta traditiones suas inter epulas saepe religionis causam manus lavabant, ut si quid immundi in mensa tetigissent, aqua ex hydryis sumpta expiarent, ait P. Corn. Per sex hydrias purificatorias mysticè S. Bernardus 6. virtutes intelligit: quarum est prima compunctio. 2. confessio. 3. eleemosynarum largitio. 4. remissio injuriarum, 5. afflictio corporis. 6. obedientia praeceptorum. Circa Architrictim S. Gaudentius & ex eo Baronius, Nuptiae cum fierent apud Judaeos, unus è sacerdotibus dabatur, qui morem disciplinae legitimae, curamque pudoris ageret conjugalibus, simul & convivii apparatus, ordinem, atque ministros dispenseret, unde Architrictim, id est, triclinum sive mensarum, & convivii praefectus dicebatur. Ad illa verba, v. 10. Et cum inebriati fuerint, notat P. Corn. id est, ex hilarati: ebrietas enim saepe in Scriptura vocatur liberalior potus mentem exhilarans, sed rationis usum non adimens; si enim convivia ebrii fuissent, utique illis aquam in vinum non mutasset: fovisset enim & auxisset illorum ebrietatem. Ad illa verò verba: Tunc id, quod deterius est, advertit idem. Hic est typus fallaciae mundi, qui initio res pretiosas oculis objicit, deinde sub illis deteriores & viles inducit. Primum fuit hoc miraculum sive absolute, sive primum publice factum; ait enim Maldonatus. Nihil vetare, si privata subinde fecisse prius miracula concedamus. Cur verò hoc voluerit esse primum, dat causam Corn. quia maxime congruum erat loco, tempori, & personis, per hoc enim statim innotuit cognatis civibus & Galilaeis. Celebratur Beatiſſimae intercessio carmine.

1. Defectum pretiosa parens advertit, & ex nunc

Non patitur Mater, vina deesse siti:
Praevenit tempus: nam nondum venerat hora:

Sic prompta in nostram maxima Mater opem.

O quantum pro mundi Diva salute laborat;
Pro convivarum si anxia Virgo siti.

2. Quid fiet, rogitas, ad summum saxea, Aqua puris, Imperio Domini vasa replentur aquis? Non mel, non vitreas Moyses divini or unum.

Sed dabit ex istis optima vina petris.

Hoc anno Christi vult Baronius mulierem Haemoroissam ex Caesarea profluvio sanguinis laborantem à Christo sanatam. De qua Marci 5. v. 25. Et mulier, quae erat in profluvio sanguinis annis 12. Haec mulier sanata à Christo, in memoriam tanti beneficii statuam illius indicem Caesareae erexit, è cuius basi nascens herba, cum Christi fimbriam tetigisset, morbis quibuslibet medebatur, teste Euseb. l. 7. Hist. c. 14. Julianus Apostata statuam hanc dejecit, & sui effigiem collocavit, sed haec fulmine icta desiliit teste Zozom. Dicebat haec Haemoroissa Marci 5. v. 28. Quia si vel vestimentum ejus tetigero, salva ero. P. Corn. Est hic exemplum & argumentum ad probandam vim SS. Reliquiarum, talis enim fuit fimbria Christi, quae Haemoroissam sanavit: frustra quoque Calvinus vocat hanc mulierem superstitiosam, cum Christus non superstitioni ipsius, sed fidei sanitatem tribuit. v. 34. Filia, fides tua te salvam fecit: vade in pace. Rectè S. Hilarius. Sicut auctor natura dat magneti vim attrahendi ferrum, ita Christus dabit vesti suae vim sanandi ex fide tangentem. Tropologicè. Fluxus sanguinis sunt carnis & sanguinis delectationes, ait Beda, uti gulae, luxuriae &c. P. Corn. Haec sanat caro Christi purissima in pia Eucharistiae sumptione.

Sanguineus miseræ duodenis fluxus ab annis,
Exhaust vires, evacuavit opes:
Tacta tamen fluida hunc repressit fimbria,
vestis

Ac extremus ei terminus illa fuit,
Sanguineum morbum patiens, à sanguine passus

Salvatoris opem, tum medicinam habet.
Extremam Christi signavit fimbria vitam,
In qua fudit opes sanguinis ille sui.

Anno Christi 32. ait P. Salianus, circuibat Christus Galileam, docens in synagogis, & sanans omnem infirmitatem in populo; Socrum Petri sanavit, de qua Matth. 8. v. 15. Et tetigit manum ejus, & dimisit eam febris, & surrexit, & ministrabat eis. Id perpendens S. Petrus Chrysologus Serm. 18. Videtis, quomodo dimittit febris, quem tenuerit Christus, ibi non stat infirmitas, ubi auctor salutis assistit. Accessus illuc mortis nullus est, ubi vivificatoris ingressus est.

Di,

Dimittit subito febris, quae affligerat aegram,

Quam dignatus Rex ipse tenere manu:
Ut sit ad obsequium Domini, sanata resurgit;

Servituti pensans dona recepta suis.
Et quidni fugeret morbus, cum venit in illam.

Christus, qui est Medicus, tum medicina, domum.

Cum undique à multis turbis circumfunderetur Christus, iussit ire trans fretum; cum Scriba quidam se ipsi obtulit, ut eum quasi discipulus sequeretur, cui Dominus suam paupertatem declaravit, ut ille vitae religiosae sub Christo ducendae difficultatem aestimaret. Matth. 8. v. 20. dicit ei Jesus: Vulpes foveas habent, & volucres caeli nidos: Filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet. P. Cor. hic q. d. Putas me commode & laute vivere, falleris; nam ego ne quidem tantum habeo proprii, quantum aves & vulpes. S. Aug. de Quest. Evan. Qu. 5. intelligitur hic, miraculis motus, Christum ob iactantiam sequi voluisse, quam significant aves, & obsequium discipuli finxisse, quae fictio vulpis nomine significata est. Et Interlinearis ait: Elatio vidum fecit cor tuum. Haec Christi sententia S. Hieron. Epil. 1. ad Heliod. eum ad suam in Syriam eremum invitans extimulat: Filius hominis non habet, ubi caput reclinet, & tu amplas porticus, rectorum spatia metiris, hereditatem expectas saeculi, Christi cohaeres esse non poteris. Matth. 8. v. 21. Alius autem de discipulis ejus ait illi: Domine, permittito me primum ire, & sepelire Patrem meum. P. Corn. hic Discipulus iste non fuit ex 12. Discipulis. v. 22. Jesus autem ait illi: Sequere me, & dimittite mortuos sepelire mortuos. S. Ambr. l. 7. in Luca c. 9. v. 59. Paterni funeris sepultura prohibetur, ut intelligas humana postponenda divinis. S. Chryl. Quodsi nunc ad tam breve tempus propter sepeliendos parentes abesse à spiritualibus veritatem est, perpende, quo supplicio digni sunt, qui semper ab iis, quae digna sunt Christo, rebus recedunt: quia vilia nimium & abjecta saecularium rerum negotia necessariis anteponunt, nullo urgente. Simile habetur de alio Christum sequi volente Luca 9. v. 61. Sequat te Domine, sed permittito mihi primum renuntiare his, quae domi sunt. Titus. q. d. Permittito mihi renuntiare meis parentibus, ut ab eis consilium capiam, an te sequi debeam, necne: nam erat animo ancipiti, sed voluit id Christus permittere, quia saepe parentes perfectionis vitae studium non probant. Corn. à Lap. hic secutus S. Augustinum q. d. Permittito, id est, da mihi tempus, ut renuntiam rebus, quae domi sunt, de illisque disponam. v. 62. Ait ad illum P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

lum Jesus: Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei. tanquam agro Dei colendo: sic enim debet expleri metaphora arantis & aratri. P. Corn. à Lap. q. d. sicut ille, qui vult arare, si retrospiciat, ineptus est ad arandum: debet enim rectè ante se, ut arando rectos sulcos ducat arando non curvos respicere: ita, qui ad bona caduca, quae dimittit, respiciat, ineptus est, & indignus sequela mei, & regno Dei.

Itum est trans lacum, dum Domino dormiente excitata tempestas, excitato lecto data fuit. De quo Matth. 8. v. 24. Et ecce motus magnus factus est in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus, ipse vero dormiebat. Cui Christus concitavit hanc tempestatem, variae assignantur causae apud Corn. inter quas: ut ostenderet potentiam suam, ut exereret discipulos ad perferendas persecutiones &c. Tropologicè. turbatio haec maris, ait Chrysost. typus fuit futurarum in Ecclesia tentationum. Vita sine tentatione est quasi mare mortuum, ait Sen. Epil. 67. Tempestas ventorum & fluctuum est tentatio luxuriae, superbiae, gulae. Pulchrè docet S. Aug. Hom. 3. inter 17. Ad haec D. Chrysolog. Ser. 20. Gubernatoris peritiam non probat tempestas serena, sed procellosa tempestas, aura blandienti navim regit ultimus nauta, in confusionem ventorum primi quaeritur ars magistri. Suadetque P. Corn. ut qui tentatione pulsatur, faciat id, quod faciunt nautae in tempestate, contrahat vela voluptatum, onera peccatorum per confessionem ejiciat; sit sibi praesens. Porro cervical, in quo teste Marco, dormiebat Christus, mysticè est 1. bona conscientia, 2. resignatio in Dei voluntatem, Tropologicè Glossa. Dormit, inquit, Christus, cum negligentius agimus, & ideo tempestas: si vero fides resurgit, imperat ventis & fluctibus. Audi S. Bernardum Serm. 9. in Psal. Qui habitat. Si sciat mundus, si fremat malignus, si ipsa caro adversus spiritum concupiscat, in te ego sperabo, quis enim speravit in eo & confusus est? Tropologicè. Quomodo Christus imperet tentationibus animae, docet S. Aug. Hom. 3. inter 17. Audisti contram? ventus est. Iratus es? fluctus est -- audito convitio vindicari desideras? & ecce convitatus es, & malo alieno cedens, fecisti naufragium. Et quare hoc? quia dormit in te Christus. Quid est, dormit in te Christus? Oblitus es Christum, excita ergo Christum. Allegoricè, & anagogicè Beda. Navicula arbor est crucis. Matth. 8. v. 27. Porro homines mirati sunt dicentes: Qualis est hic, quia venti & mare obediunt ei. Tropologicè S. Aug. l. c. Imitare ventos & mare, obtempera Creatori; sub iussione Christi mare audit & tu surdus es? Huc servit

484
Tempe-
stas maris
dormiente
Christo
exorta, re-
suscitato
sedata.

Vocatio
ad Reli-
gionem.

Ad voca-
tionem
prompti-
tudo vo-
candi acce-
dat.

Y y

P a

Parent cuncta Deo, venti, pelagique procellae.

Attucur illi stulte resistit homo.

Dæmones
in porcos
ire per-
missi.

Cum venisset Christus in regionem Genesareth, obsessum à dæmone, qui vocatur legio. Lucæ. 8. 30. Legio sex millia continet, ac tot præcisè, in hoc homine fuisse dæmones censet S. Ambr. Hi expulsi ex homine, ut porcos ingrederentur, petierunt à Christo, & impetrarunt. Lucæ. 8. 33. *Exierunt ergo dæmonia ab homine, & intraverunt in porcos: & impetu abiit grex præcepit in stagnum (Genesareth, quod est mare Tiberiadis) & suffocatus est.* Petierunt dæmones mitti in porcos, tum, ut si non hominibus, animalibus tamen eorum nocerent. tum, ut Christo odium incolarum crearent, quod & evenit. Ita Euthym. Permissi verò id Christus, tum, ut suam potestatem in dæmones ostenderet, tum, ut Sadducæorum, qui negabant dæmones esse. Act. 23. 8. errorem convinceret. Gratus fuit vir ille liberatus à dæmone: nam Lucæ. 8. 39. dum illi dixit Christus, *Redi in domum tuam, & narra, quanta tibi fecit Deus. Et abiit per universam civitatem, prædicans, quanta illi fecisset Jesus.*

Sic homines porcis similes amat hospes a-
veni;

Inferni monstris, ista ferina sapit;

Ad mare procorum istorum grex fertur, &
haurit

Mors illos; illis mors fit amara, mare.

485.
De para-
lytico fa-
nato,

Matth. 9. v. 1. *Jesus venit in civitatem suam.* Hanc civitatem, alii putant esse Bethlehem, alii Nazareth, alii probabilius Capernaum, ubi Christus frequentius versatus est. v. 2. *Et ecce offerebant ei paralyticum jacentem in lecto. Et videns Jesus fidem illorum, dixit paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* Magna fuit fides illorum offerentium paralyticum: hi enim cum non possent præturba inferre illum in domum ad Christum, portarunt eum in lectum. Lectum enim (ait Cornel.) domorum in Palæstina non sunt acuminata, sed plana, & longè planiora, quam in Italia, mox lectum aperuerunt, imò sublatis tegulis frugerunt, & per fascias & funes ante Christum demisserunt.

Per ly eorum, S. Ambr. Hieron. intel-
ligit fidem offerentium. S. Chrysost. Theoph.
etiam ipsius paralytici. Porro fides hæc est
miraculorum, ait P. Cornel. quæ includit
certam fiduciam futuri miraculi & sanitatis à
Christo consequendæ. Prius paralytico Chri-
stus remisit peccata, sanavitque animam
quàm corpus: nam ob peccata morbo hoc
Deus illum afflixit. Ita S. Hieron. Theoph.
Hinc jure Canonico sancitum est, ut medi-

ci prius animam quàm corporis salutem agro-
ti procurent, ut patet C. *Cum infirmi de Pœ-
nit. & Remiss.* idque Romæ sanctè serva-
tur, ubi medici post tertium ægitudinis,
præsertim periculosa, diem infirmo adesse
nequeunt, nisi infirmus illicò sacramentali
confessione animam à peccatis expiet. P.
Cornel. in Matth. c. 9. nam ut ait S. Basil.
Reg. 55. Sæpè morbi sunt quædam peccato-
rum flagella, quibus nihil aliud agitur, nisi
ut vitam nostram in melius commutemus. Sa-
nationem paralytici. v. 8. *Videntes turba ti-
muerunt, & glorificaverunt Deum.*

Redditur à Christo sanus demissus ab alto:

Namque humiles humilis Christus sanare
solet.

Cum magni Dominum pendens appenditur
æger,

Æstimat, hunc Dominus, plus melius-
que valet.

Ante tamen, quam sublevet ægri, justus ini-
quum

Judex vult scelus, tollere Christus,
onus.

P. Cornel. pluribus rationibus, acediam
similem paralyti probat. Paralysis oritur ex
frigore & crassis humoribus in venis motum
spirituum vitalium impredientibus: ita acedia
ex spirituali frigore, & defectu charitatis:
Huic morbo spirituali præscribit Cassian. l.
10. remedium. *Experimento probatum, ace-
dia impugnationem non declinando fugiendam,
sed resistendo superandam.*

Brevi, post sanatum in anima & cor-
pore paralyticum Christus Matth. 9. v. 9. *Matthæi.*
Vidit hominem sedentem in telonio Matthæum
nomine: Et ait illi. Sequere me. Et surgens se-
cutus est eum. P. Cornel. hic. Telonium vo-
cabatur domus, in qua nautæ & merca-
tores solvebant vectigal, unde in ea sede-
bant Telonarii publicani, id est, vectigali-
um redemptores, & exactores, qualis fuit
Matthæus, qui publica senatus, populique
Romani tributa & vectigalia à subditis pen-
denda certò constituto pretio redemerant,
illaque à præternavigantibus exigebant.
Porro publicanorum officium, etsi ex se ju-
stum sit; quia tamen illud sæpè obibant ho-
mines avaritiæ addicti, plus æquo extor-
quentes, apud Judæos publicani erant in-
fames, & quasi publici peccatores habeban-
tur. Mysticè to *sedentem in telonio* urget
pulchrè S. Petr. Chrysost. Serm. 29. *Sede-
bat utique, quia stare non poterat pondere cu-
piditatis oppressus, & ipsa fraudis conscientia*
totus incurvus. Aurum natura grave, gravi-
us sit avaritia - vehementius aggravat cor-
da quàm corpora. Modum conversionis
sue ipsemet revelavit S. Matthæus S. Bri-
gittæ

gittæ oranti ad sepulchrum ejus. 1. 1. Revel.
c. 129. *Voluntas mea talis erat eo tempore,*
(telonii) quod neminem defraudare volui, sed
desiderabam invenire viam, qua separarem me
ab officio isto & toto corde adhaerere Deo
soli. Prædicante igitur amatore meo JESU
Christo tunc inflammabatur sicut ignis verbum
vocationis suæ in corde meo, sic dulciter sa-
puerunt verba sua mihi, quod de divitiis & ho-
noribus non plus cogitabam quàm de pauperibus: imò
magis mihi flere placuit, & gaudere, quod De-
us me instantillam & tantum peccatorem voca-
re voluerit ad gratiam. Adhaereri quoque
Domino meo, verba ejus ardentius capi infi-
gere cordi meo, quæ nocte & die, quasi ci-
bum suavissimum gustando cogitabam. Adver-
tit insignem humilitatem, & gratitudinem
erga Deum P. Cornelius D. Matthæi, No-
minat se Matth. v. 9. Matthæum nomine,
tum humilitatis studio, ut se publicanum
& peccatorem toti orbi confiteatur, tum
gratitudinis ergo, ut gratiam Christi de præ-
dicet; tacuit autem nomen suum, dum de
discumbente Christo, ac convivio excepto
cum multis ageret v. 10. Discumbente eo in
domo (non ipse fecit cujus) multi publica-
ni, & peccatores venientes discumbebant cum
Jesu. Id liquet ex Luca c. 5. v. 29. ubi ait:
Et fecit ei convivium magnum Levi, (ita vo-
cabatur Matthæus, erat enim binominis,
ut alii multi Judæorum) in domo sua. Dum
dixit Christus. v. 13. Non enim veni vocare
justos, sed peccatores: Græca addunt ad pœni-
tentiam, sicque habet Lucas & Arabicus hic;
alioquin enim etiam justos vocavit Chri-
stus, ut Nathanaelem &c. Id aliter intel-
ligunt S. Hilar. S. Hieron. Beda &c. scilicet
q. d. non veni vocare justos, eos scilicet
qui superbe, sed falsò se existimant justos &
jaçant, quales vos estis o Scribæ & Pha-
risæi.

486.
Christus
fiscit
Jairi fili-
am,

Sanatis ægris contulit se Christus ad
resuscitandum Jairi principis Synagogæ fili-
am, Marci. 5. v. 22. *Et venit quidam de Ar-*
chisynagogis nomine Jairus, adorabat is Chri-
stum, ut habet S. Matth. c. 9. v. 18. proci-
dit ad pedes ejus. Matth. 9. v. 18. Domine filia
mea modò defuncta est: sed veni, impone ma-
num tuam super eam, & vivet. Matth. 9. v.
23. Cum venisset Jesus in domum principis,
& vidisset tibicines & turbam tumultuantem,
dicebat: v. 24. Recedite: non est enim mortua
puella, sed dormit. Mortua fuit puella, de
qua tamen Christus dixit: dormit: quia, ut
dicit S. Hieron. & Theoph. Deo & sibi, cui
omnia vivunt, non erat mortua. Porro ani-
ma hujus puellæ defunctæ, uti & animæ
aliorum, quos Christus & Sancti resuscita-
runt, non fuit judicata (P. Cornel.) sed
à Deo suspensum fuit ejus judicium. Matth.
9. v. 25. Et cum ejus esset turba, intravit (cum
R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica,

puellæ parentibus, Petro, Jacobo, & Jo-
anni, ait Marcus) *& tenuit manum ejus. Et*
surrexit puella. Tropologicè S. Greg. 18.
Moral. c. 18. Ejicenda est, ait, de corde
secularium curarum multitudo, ut animæ
mortua resurgat.

Proruit ad plantas Christi Pater, atque re-
surgit,

Erecta à Domini viva puella manu.

Dux vitæ Christus, qui sic à morte reducit;
Tendimus ad vitam, hoc nos præ-
eunte duce,

Sequitur miraculum Sanati à Christo Christus
ægri ad piscinam probaticam, 38. annis ægrum ad
decumbentis; de quo Joan. 5. Vocatur pi. piscinam
seina Probatica; quia in illa oves quotidie, sanat.
manè & vespere Deo sacrandæ congrega-
bantur, & abluebantur. ita S. Hieron. &
alii. v. 4. *Angelus autem Domini descendebat*
secundum tempus in piscinam: & movebatur
aqua. Et qui prior descendisset in piscinam
post motionem aquæ, sanus fiebat à quacùn-
que detinebatur infirmitate. Probabile est,
quod iste Angelus fuerit Raphael, qui dicitur
medicina vel medicus Dei. Porro motio
hæc Angeli juxta Cornel. non imprimebat
vim aliquam vel qualitatem physicam,
ad sanandos morbos, sed purè ideo mo-
vebatur, ut significaretur hanc vim sanandi
non provenire ab aquæ natura, sed à
motione Angeli, & jussu Dei. Tropo-
logica causa fuit, ut significaretur peccato-
rem, cum à Deo convertitur, & sanatur,
prius solere in conscientia variis motibus,
pudoris, spei &c. agitari, hisce enim Deus
eum ad pœnitentiam & contritionem com-
movet, ut per eam sanetur, uti docet Con-
cil. Trid.

Joan. 5. v. 5. *Erat autem quidam homo ibi*
(ad piscinam) triginta & octo annos habens,
in infirmitate. Infirmitatem hunc fuisse paralyti-
cum ait S. Chrysost. S. Ambr. Magnus, ait
S. August. de calo descendit medicus; quia
magnus in terra jacebat agrotus. v. 6. Hunc
cum vidisset Jesus jacentem, & cognovisset, quia
jam multum tempus (infirmitatis) haberet,
dixit ei: Vis sanus fieri?

Magnum, ait Cyrillus, misericordia
Christi est argumentum, non expectare semper
laborantium preces, sed sua misericordia præ-
venire.

v. 7. Respondit ille languidus: Domine,
hominem non habeo, ut cum turbata fuerit a-
qua, mittat me in piscinam: dum venio enim ego,
alius ante me descendit, v. 8. dixit ei Jesus:
Surge, tolle grabatum tuum & ambula &c.
Symbolicè S. August. Cum esses languidus,
Y y 2 porta-

portabat te proximus tuus, sanus factus es, porta proximum tuum - porta ergo eum, cum quo ambulas, ut ad eum pervenias, cum quo manere desideras. v. 14. Postea invenit eum Jesus in Templo, & dixit illi: Ecce sanus factus es: jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Hinc patet Deum sapè ægris morbum immittere propter eorum peccata, atque hunc defecto ob illa immisisse. Ita Cyril, S. Chrysost. Theoph. Additur: ne deterius tibi aliquid contingat, ut ejicerent eos, qui enim priori supplicio non est emendatus, ait Theoph. ad majora tormenta servatur, tanquam insensatus, & contemptor sive in præfenti vita, sive in futura, sive in utraque. Inquit Euthym, Pejor est morbo recidiva morbi.

Proficua fuerant, quas moverat Angelus, undæ,
Has intrans apto tempore sanus erat.
Sic nisi virtutem, de cælo sumat in ante,
Terræ, sumpta, hominem, nil medicina juvat.
Pluribus infelix, hominem, paralyticus, annis
Non habuit miserum, qui, hisce juvaret aquis,
Ah quantum fallax, hominum spes nixa favore
Continuas misero protrahit illa moras.
Sublevar hunc Christus momento, quem tot ab annis
Ullus non juvit, nonque levavit homo.

Manum
aridam
fanat
Christus.

Altera die sabbati manum aridam hominis (cæmentarium fuisse tradit S. Hieron.) sanavit Christus, indeque invidia frementibus Phariseis ac violationem sabbati prætentibus dixit Matth. 12. v. 11. Quis erit ex vobis homo, qui habeat ovem unam, & si ceciderit hac sabbatis in foveam, nonne tenebit, & levabit eam? Unde colligere poterant, multo magis hominem in necessitate ægritudinis & alia constitutum esse juvandum. Superstitiosè observabant sabbata, quibus similis fuit ille Judæus in Anglia A. D. 1208. qui in cloacam lapsus sabbato ob diei religionem extrahi noluit, id videns loci comes Christianus, ne sequenti die Dominico eum extrahi permit, quare ille ibidem extinctus est; dicebat enim. Sabbata sancta colo, de stercore surgere nolo. Cui vicissim comes sabbata nostra quidem Salomon celebrabis ibidem. Cornel. à Lap. hic. Tropologicè. In Synagoga & congregatione Doctorum, manum dexteram habet aridam, qui eam ad Deum per orationem, ad proximum per misericordiam, ad se ipsum per bona opera non extendit. Ita S. Athan. Beda. Euthym,

Sabbata curabant Judæi, cum tamen illis
Tunc hominum vitæ, cura minuta fuit;

Sed Christus, verum, scribis monstraverat illa,

Quæ misero pro tunc est reparata, manu.
Sanatusque, manum protendens, ipse probavit,

Sanam doctrinam, Christe, fuisse tuam.

Secuta est deinceps electio 12. Apostolorum Matth. 10. v. 1. Et convocatis 12. discipulis (Apostolis) suis, dedit eis potestatem spirituum immundorum, ut ejicerent eos, & curarent omnem languorem & infirmitatem. P. Cornel. Elegit 12. Apostolos, id est, legatos suos primarios, quos misit cum plena potestate per totum orbem, ut Evangelium suum annuntiarent, alios quoque 72. vocavit, sed hos non Apostolos, sed discipulos nuncupavit; licet & hi à veteribus subinde Apostoli vocentur; ac revera tales fuerunt, licet cum minori potestate. Porro potestas Apostolorum in Ecclesia fuit maxima, longèque major quàm Episcoporum; Apostoli enim immediate à Christo missi sunt tanquam legati à latere cum absoluta potestate per totum orbem, ut ubique posset prædicare Evangelium, ac prædicationem miraculis firmare. 2. ubique fundare Ecclesias, scribere libros canonicos. 3. Instruere & ordinare sacerdotes, & Episcopos. Cæremonias etiam sacrificii, Eucharistiæ & Sacramentorum omnium. In hac trina potestate Apostoli erant æquales cum S. Petro, ei tamen suberant quasi capiti, & superiori suo. Causa, cur Christus 12. præcisè Apostolos elegerit, non plures, nec pauciores, est, ut ipsi responderent 12. Patriarchis, qui fuere filii Jacob; sicut enim hi Judæorum, ita illi omnium Christianorum fuerunt parentes ita. S. Aug. Hieron. Chrysost. Petrus Apostolorum vocatur primus, non ætate, nec vocatione: quia eo senior fuerat Andreas teste Epiph. Hære. 51. priusque vocatus: Non dilectione, præ omnibus enim fuit dilectus S. Joannes Evangelista; superest ergo, ut sit primus excellentia & auctoritate. Petrus ergo (ut censet P. Cornel. hic) quasi Apostolorum primus & primas, poterat Apostolis præcipere, atque, fierarent in fide & moribus, corrigere. Ita S. Cypr. de unit. Ecclesiæ. Primatus, inquit, Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & cathedra una monstretur. Elegit Christus inter Apostolos trinum par fratrum, scilicet Petrum & Andream, Jacobum & Joannem, Jacobum minorem & Judam.

De vocatione Apostolorum & agnis mittendis inter lupos.

1. A Verbo, per quod sunt omnia facta, vocantur
Infirmi; valida hos voce vocare placet.
Cor.

Corruptum ut reparet primus qui condidit orbem

Eligit hæc, quæ sunt debiliora, Deus.
Sint infirma licet, sint instrumenta, perenne,
Numinis artificis sit bene dexteræ, opus.
Conditor è summa summus cognoscitur arte

Mundum qui Infirmitas consolidare potest.

2. Venator nostrarum animarum mira peragit

Agnos, in rapidos expediendo lupos:
Et tamen innocuis (verso tandem ordine regum)

Agnis sunt facti præda petita lupi.

Electioem Apostolorum secutus sermo Christi in monte de octo Beatitudinibus planè Evangelicam doctrinam continens, ponitur hic sermo Matth. 5.

Beatitudines octo. 1. Beat. Beati pauperes Spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum.

Dives emat celum, quod gratis pauper habebit,

Qui ratione Dei spernit & odit opes;
Pauperis, in pretio majori, conditor orbis
Ponit amorem, quàm has, quas amat orbis, opes,

2. Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram.

Nonne satus firmo, per prælia, jure teneatur

Tellus? & pacem non satis arma dabunt?
Non, non, sed peraget mitis tranquilla potestas

Per strepitum belli, quod violenta nequit.

3. Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur.

Ergone qui lugent, qui mæsto corde, Beati?
In lachrymis pretium grande doloris erit?

Ut gemmas, lachrymas pensat Deus, ac mala vertit

In bona, solamen tempore datque suo.

4. Beati, qui esuriunt & sitiunt justiam: quoniam ipsi saturabuntur.

Quando justitiam esuriunt, sitiuntque beati,
Illis, quod justum est, dat miserendo Deus.

Dignaturque replere bonis hos esurientes
Et torrente poli dat relevare sitim.

5. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.

Felices, per quos homini miseratio facta est;
Humanam tribunt, recipiuntque Dei.

Quamvis sit mensura eadem, pretiosior ista
Reddita præstanti, quàm fuit illa data.

6. Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt.

Mundo corde manent hi, quorum recta voluntas,

Quam nulla in vitium flectere causa potest.

Isti oculis Numen puris, rectisque videbunt;
In quibus haud vitii visio læsa manet,

7. Beati pacifici: quoniam filii Dei vocabuntur

Qui facit in terra pacem, requiem inde tenebit

In cæli regno; filius ille Patris
Æterni, merito diu tum re esse meretur,

Filius, isto qui tempore pacis erat,

8. Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam: quoniam ipsorum est regnum celorum.

Ter fortunati, qui ob recte facta, malorum
Sustinere prius crimina, mente bona,

In terra oppresso, in cælis possessio firma est:
Quo homo persequitur, suscipit holce,

Deus.

Post sermonem in monte sanavit Christus leprosum ac Centurionis puerum, de quo Centurio: Matth. 8. Porro, ut vertit Cornel. à Lap. nis puer hic, leprosus erat Judæus, Centurio vero sanatur, ethnicus, ex Romanorum legione dux 100. militum, is dixerat Matth. 8. v. 8. Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. Dixit hoc primum Centurio per amicos Christo; cum Christus jam ad domum ejus accederet, ut ait Lucas c. 7. v. 6. deinde ipse accurrens ad Christum venientem, idem per se dixit, & protestatus est, ut ait hic Matthæus, illa verba hujus Centurionis Matth. 8. v. 9. Et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites. perpendens S. Bernardus Epist. 42. ait: Dicturus habens sub me milites præmisit: Homo sum sub potestate - præmissa siquidem est humilitas, ne altitudo præcipit - Non erubuit super se potestatem, & superiori-ideo dignus, qui haberet & sub se milites, deditus bus sub se habens subditos. De hoc Centurione, dum dixit Christus v. 10. Non inveni tantam fidem in Israël, intelligendum in communi populo à tempore prædicationis meæ: nam major sine dubio erat fides in B. Virgine &c. Ita P. Cornel.

Centurio Christo submissum reddit honorem

Pro pueroque suo paupere poscit opem.
Yy 3 Censuit

Censuit haud dignum se, cuius testa subiret.
Christus; & in verbo sat putat esse sibi.
Obtinuit puero submissa voce salutem,
A Christo laudes obtinuitque sibi.
Est humilis miles; quam rara in milite vir-
tus;
Quantaque pro puero sollicitudo fuit;
Sed tamen, ipsius prae istis supereminet illa,
Quam Dominus laudans, extulit ipse,
fides.

Christus
fufcitatur
unicum
Matris vi-
dua.
Lucæ. 7. v. 11. *Ibat Iesus in civitatem,*
qua vocatur Naim. P. Cornel. hic. Naim sci-
licet pulchra, decora, delectabilis. Ita eti-
am in pulchris, delectabilibus saepe mors la-
tet, etiam pulchra, delicata morti, gustui, &
delicijs esse solent.

v. 12. *Cum autem appropinquaret porta*
civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unus
matris suae. Efferebatur. Judæi enim sepul-
chra extra civitates habebant, similiter olim
Christiani vigente persecutione: data tamen
pace Ecclesiæ, cæmeteria in urbe juxta tem-
pla fuere constituta & consecrata, idque
tum ut mortis memoria fidelibus objiceretur.
Sic Spartani ex lege Licurgi (qui hac
ratione juventutem volebat ad mortem
horrendam non timendam assuescere, teste
Plutarcho in Laconicis) in urbe suos sepe-
liebant. Tum ut fideles, ingressuri in tem-
plum pro fidelibus defunctis ibidem sepul-
tis orarent.

v. 14. *Et accessit (Iesus) & tetigit lo-*
culum (hi autem, qui portabant, steterunt)
Et ait: Adolescens, tibi dico: Surge. v. 15.
Et resedit qui erat mortuus, & cepit loqui. Et
dedit illum matri suae.

Materni effertur pretiosum pignus amoris,
Unica qui fuerat spes, columenque do-
mūs.

Filius, hunc lachrymis sequitur pia Mater
amaris:

Et Christi luctu cor movet illa suo.
Ad motum Domini cordis, tum verba mo-
vetur

Et surgit Domini voce trahente puer;
O Domine omnipotens mortis nostræ ex-
cute somnum:

Nos trahe post Te, ad Te nosque veni-
re, jube,

Suscitato Adolescente à morte corpo-
ris, fufcitavit à morte animæ Peccatricem,
quæ fuit Maria Magdalena, uti probatur
fufius supra Numero. 312.

489.

Brevi post mulieris peccatricis conver-
sionem, ab alia muliere concionans Christus,
simul cum sua sanctissima Matre accepit en-

comium Luc. 11. v. 27. *Extollens vocem qua-*
dam mulier de turba dixit illi: Beatus venter: qui
te portavit, & ubera, quæ fuxisti.

Cornel. à Lap. q. d. Adeo divinus bea-
tus es o Iesu, ut propter te beata quoque sit
& Mater. Beatam dicit Matrem, non Pa-
trem, quia sexui suo favens similis filii se Ma-
trem fieri exoptabat. Adde, à Spiritu S. il-
lam excitatam fuisse, ut in hæc verba, quæ
Christum ex Matre Virgine sine Parte con-
ceptum significant, etiam si id ipsa nesciret,
nec intelligeret, prorumperet. v. 28. *At ille*
(Iesus) dixit: Quinimò beati, qui audiunt
verbum Dei, & custodiunt illud. Quinimò
Græcè, imò potius. Non igitur negat Chri-
stus Matrem suam esse beatam, uti vult Cal-
vinus, sed tantum ait beatiore esse, qui ver-
bum Dei audiunt, & custodiunt, id est, ope-
re adimplent. Ratio à priori est: quia esse
Matrem Dei est præcisè gratia gratis data, &
externa duntaxat, non gratum faciens: sed
custodire verbum Dei est gratia interna &
gratum faciens. Audi S. Augustinum, *Ma-*
terna propinquitas nihil Maria profuisset, nisi
felicius Christum corde, quam carne gestasset.
Beator ergo Maria percipiendo fidem Chri-
sti, quam concipiendo carnem Christi: non
caruit tamen Beatissima Virgo & hac gratia,
quæ beatiore reddit, juxta Christi effatum,
quæ omnia verba Filii in materno corde con-
servabat, illorumque facta custos æterna.

Post hæc contigit illud Luc. 4. v. 29.
Et ejecerunt illum (Iesum) extra civitatem:
& duxerunt illum usque ad supercilium montis--
ut precipitarent eum. v. 30. Ipse autem tran-
siens per medium illorum, ibat. Maldonatus
censet Christum hic se fecisse invisibilem, alii
censent Christum illorum oculos vel phanta-
siam divertisse, vel illos stupefecisse, ac con-
tinuisse pedes & manus eorum, Ita Corn.

Post hæc contigit Samaritanæ conver-
sio, quæ vocabatur Photina. de qua Joan. næ con-
4. v. 6. *Sedebat sic supra fontem.* Id est, se-
debat in humo, prout casus ferebat, uti sede-
re solent viatores. v. 7. *Dixit illi Iesus: Da*
mibi bibere. Prævenit sermone mulierem, ut
colloquio occasionem & initium præberet.
Porro ille, qui bibere quærebat, fidem mulieris si-
tiebat. ait S. August. Dixit ulterius Christus.
v. 10. *Si scires donum Dei, & quis est, qui di-*
cit tibi: Da mibi bibere: tu forsitan petisses ab eo,
& dedisset tibi aquam vivam. P. Cornel. hic. Doctrina
Aqua viva vocatur doctrina Christi Evange-
lica, ait Ammon. Item Spiritus S. ejusque qua viva.
gratia, quem Christus docens, suis afflat &
aspirat. Ita Cyril. Theoph. Dicitur aqua;
quia instar aquæ animam à peccato expurgat,
imò novam mundiciem animæ confert, 2.
Quia S. Spiritus, ejusque gratia æstus con-
cupi-

cupiscentiæ refrigerat, omnesque animæ pas-
siones componit, & æquat. Hinc aqua di-
citur aqua, ait Varro.

Dicitur gratia S. Spiritus aqua viva, ut
ait Theoph. Est forma, qua vivitur secun-
dum Spiritum, adeoque gratia est, quasi ani-
ma animæ. 2. Quia Spiritus S. vitam suam
animæ poenitenti, & sanctæ communicat. 3.
Quia gratia cœlestis, quasi fons donorum &
virtutum, è cœlo à Spiritu S. scaturiens, eô-
dem, id est, æquè altè, ac est origo fontis,
puta in cœlum, ad Deum per bono opera &
merita exilire nos facit, juxta illud. v. 14.
Aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aqua
salientis in vitam æternam. S. August. Tropo-
logicè perpendens, illud. v. 13. *Omnis, qui*
bibit ex aqua hac, sitiet iterum. Aqua in puteo
est voluptas sæculi in profunditate tenebrosa,
quam hauriunt homines hydria cupiditatum:
hæ enim faciunt hominem semper sitire, quia
cupiditas est insatiabilis.

v. 18. *Quinque enim viros habuisti, &*
nunc, quem habes, non est tuus vir: hoc verè di-
xisti. Quinque viros scilicet legitimos ha-
buisse, unum post alium. Ita S. Aug. Beda,
& alii passim, licet Chrylost. in Plal. 13. Pu-
tat, illos fuisse illegitimos & adulteros, ac
proinde à Christo hoc nomine taxari. Prior
sensu videtur germanior, ait P. Corn. Tunc
mulier. v. 19. *Domine, video, quia Propheta*
estu. Unâ, ait Rupertus, eademque confessio-
ne, & de se confessæ est, quod erat, & de il-
lo, quod eum esse intelligere poterat. v. 27.
Continuò venerunt discipuli ejus: & mirabantur,
quia cum muliere loquebatur. Origen. S. Chrys.
&c. Opinantur discipulos fuisse miratos hu-
militatem Christi, quod dignaretur cum mu-
liere alienigena & paupere loqui. S. Cyr.
& alii dicunt insolitum fuisse Christo seorsim
loqui cum muliere, idque hoc fine, ut casti-
tatis & honestatis omnibus fidelibus, sed ma-
ximè Clericis, Religiosis daret exemplum.
Hæc Samaritana per alloquium & gratiam
Christi ex peccatrice facta est poenitens, &
sancta, imò præco Christi. De illa S. Ambr.
Serm. 30. S. Chrylost. Venerat hauriendæ
aquæ gratiæ, & cum verum fontem invenisset,
contempsit alterum, & superna veniente gra-
tia Apostolico munere fungitur. Porro
Francisc. Bivarius narrat Samaritanam hanc
apud Carthaginem in Africa prædicasse Evan-
gelium Christi, idèque cum duobus filiis, ac
5. sororibus sub Nerone obiisse illustre marty-
rum. Cyrillus. durities Judæorum à Sama-
ritana facilitate (in credendo) arguitur.

In puteo mulier lymphas, in corde profun-
da

Scrutatur Christus crimina sicut aquas,
Illius sitiit Christus, fons ipse salutem;
Ex hoc fonte illum fervidè & ipsa sitiit,

Hauferat hæc mulier doctrinæ sacra fluentæ,
Moxque humana, aliis hæc ministrat
aqua

Ad te Magne Deus; tum fons bonitatis &
omnis

Dulcoris cœli, est mea tota sitis.

Quam sit nociva mala conversatio, & dese-
renda docuit S. Landelinus, de quo in Anno
Cœl. 15. Junii. Hunc ex juvene Angelico ferè
diabolicum fecit mala societas, qui ubi mo-
rientem unum è sociis ferri vidit in infernum,
edoctus ab Angelo custode de malorum con-
versatione vitanda, ad mentem, poenitentiam,
sanctitatem vitæ, Deumque rediit. De quo
illud Epigr.

Angelico Juveni, quis sacras abstulit alas?

Ah focii & rapidus proripuit ademit amor.

Spiritus aut divus meliores addidit alas,

Sublimemque poli, fecit adire locum.

Anno Christi 33tio. quinque panibus 490.
beneficio Christi saturati 5000. homines, de Panes
quo Marci 6. eodem quoque anno 4000. ho-
minum saturavit Christus, de quo Matth. 15. cati.
Circa quod notat P. Corn. quod voluerit Dona Dei
Christus fragmenta colligi, tum in memo-
riam miraculi, tum ut nihil de donis ejus de-
periret, ut doceret nos esse frugi, & frugali-
ter Dei donis uti. Ex hoc Christi jussu in Re-
ligionibus nonnullis statutum est, ut post
mensam quisque micæ in lancem colligat.
Audi, quid narratur apud Surium 25. Nov.
Micas de panum sectione decedentes singuli
diligenter colligebant, & ante lectionis finem
cum benedictione sumebant, finita lectione,
nec illas, nec cibum ullum quispiam capere
ausulerat. Has autem micas sacrationes exi-
stimabant propter miraculum, quod sic se
habuit. Monacho moribundo, qui micas
pro consuetudine non comedebat, cum bene-
valeret, sed sinebat à mensa cadere, dæmon
sacculum micarum plenum ostentavit, sæ-
pius terrens hominem, & signo S. Crucis se
munire cogens. Ex illo tempore magno stu-
dio micæ illæ colligebantur. Ibid. c. 17. nar-
ratur, micas in cujusdam Religiosi illas dili-
genter colligentis manu in margaritas fuisse
conversas, quæ cuidam Ecclesiæ pro orna-
mento intextæ sunt. De panibus multiplica-
tis Epigr.

Millenis hominum, sic panis sufficit unus?

Christus, ut unum hominem pascere mille
potest,

Nos tractat Dominus sic, pro se sponte labo-
rem

Qui subiere, famem non patiturque pati.

Ex nihilo mundum, primo qui fecerat Au-
thor

Exiguo reficit millia laffa cibo.

Is qui multiplicat frumenti grana per agros,
Panem de facili multiplicare potest.

Petri confessio & primatus. In itinere circa Cæsaream Petrus edidit celebrem illam confessionem, ob quam promissit illi Dominus se illum facturum Petram Ecclesiæ, & claves regni Cælorum ei traditurum. Matth. 16. v. 18. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam.* S. August. Tr. 27. in Joan. & l. 1. Retract. c. 1. *Super hanc petram.* Hoc est, inquit, super me ipsum, quia petra erat Christus 1. Cor. 10. 4. Quod avidè sequitur Calvinus l. 4. Instit. Verum ipsum Petrum dici hic petram reliqui omnes Patres conspirant, ait Corn. hic.

Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia & Cathedra monstretur, non prævalitura portas inferi adversus Petrum dixit Christus. Quocirca S. Chrysost. *Facilius*, inquit, *est solem extinguere, quam Ecclesiam obscurari.* v. 19. dicit Christus Petro. *Et tibi dabo claves regni Cælorum.* Per claves hic significatur summa potestas tum Ordinis, tum Jurisdictionis in totam Ecclesiam Petro hic à Christo promissa: hoc enim sine traduntur claves Regibus, & Principibus: & ita claves explicat Christus in sequentibus dicens: *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis, &c.* Tropologicè claves notant industriam, dexteritatem & sapientiam regendi. Sic ars artium est regimen animarum.

491. Transfiguratio Christi. Eundem Petrum cum duobus aliis discipulis præsentem esse in sua Transfiguratione voluit Christus. Transfigurationis seriem & ordinem, conciliando Evangelistas edisserit P. Corn. in Matth. c. 17. v. 2. Primò Christus oravit, discipulis ex labore consensu montis & prolixitate orationis Christi somno gravatis, ac dormientibus transfiguratus est Christus. 2. accesserunt Moyses & Elias loquentes cum Christo de excessu (morte, crucis) quem completurus erat in Jerusalem. 3. Apostoli de somno hoc fulgore & sermone excitati viderunt gloriam Christi, cum eoque colloquentes Moysen & Eliam. 4. Finito hoc colloquio, cum signum daretur abitus, S. Petrus hac voluptate quasi ebrius, dolens eos parare abitum petiit fieri tria tabernacula, unum Christo, 2. Moysi, 3. Eliæ. 5. Supervenit nubes subducens Moysen & Eliam cum voce ad Christum: *Hic est Filius meus dilectus, &c.* Quibus terribi S. Petrus, Jacobus, & Joannes ceciderunt in terram; sed mox à Christo confortati, levantes oculos suos solum viderunt Jesum: interim Moyses ad limbum, Elias ad locum suum per Angelum, uti adductus, ita reductus est. Circa hanc transfigurationem

nem notanda: Assumpsit secum Christus Petrum, Jacobum (majorem) & Joannem, quoniam, ut ait S. Chrysost. *alii potiores erant*: Non congruebat enim tantum mysterium omnibus Apostolis statim ab initio propalari. Mysticè hi tres notant triplicis ordinis esse eos, quos Deus præ cæteris sua gloria dignatur. Petrus notat charitate ferventes; Joannes virgo notat virgines, Jacobus primus ex Apostolis martyr, notat patientes, & martyres. Mons, in quo facta fuit Transfiguratio, fuit Thabor, (non Libanus, ut vult Franciscus Lucas) præcipua cæli temperie saluberrimus, vineis, olivis, fructibus, arboribus, totus undique consitus. Transfiguratio non ita facta, ut tribus illis Apostolis ita ostenderet Christus suam gloriam, sicut sanctis in cælo: hæc enim oculis corporeis per omnem potentiam fieri nequit. Ita passim Patres. Nec Christus in transfiguratione mutavit vultus sui essentiam, aut formam, imò nec figuram & colorem, sed ut rectè ait Euthym. assumpsit ingentem splendorem quasi divinum instar solis, qui splendor faciei Christi, imò & manibus, & toti corpori realiter adhæsit: uti disertè docet S. Hieron. Epi. 61. ad Pammach. Hic splendor fuit dos claritatis, uti & cæteræ dotes debite corpori Christi, & animæ ejus, utpote beatæ, & Deo unitæ, idque toto tempore vitæ; sed tamen, ut pati posset Christus, & cum hominibus conversari, hæc claritas, cæteræque dotes toto reliquo ejus tempore repressæ fuerunt in beata Christi anima; ne ex ea per physicam, vel potius moralem emanationem in corpus sese diffunderet. Cur Christus transfigurari voluit, afferuntur causæ. 1. ut suam divinitatem probaret. 2. ut præmuniret Apostolos, ne caderent animo, cum illum visuri essent cruci affixum. 3. ut se hac formâ judicem venturum cum potestate, & majestate indicaret. Ita S. Ephr. Cyril. &c.

Tropologicè voluit Christus hic typum dare transfigurationis animæ peccatis obfuscatæ, in lucem gratiæ, per quam Christo configuramur. Agnovit Petrus Moysen & Eliam maximè ex inspiratione divina, ita Tertul. & alii. Transfigurationem Christi accidisse noctu opinatur Toletus. Verisimiliter quoque alii putant Christum transfiguratum manè in aurora, idque 6. Augusti, quando hoc festum celebrat Ecclesia. Aequè hic ac in baptismo Christi, symbolicè representata fuit SS. Trinitas: nam Spiritus S. apparuit in nube, Pater in voce, Filius in divino splendore & gloria. Ita Corn. De qua Transfiguratione Epigr.

1. Aeter-

1. Aeternæ lucis nobis in sole refulget Spes, refrigerii spesque notata nive.
2. Non in vita arcta, tua non tentoria fignas,
Non hic instabiles construe Petre domos:
Possumus haud urbem in terris retinere manentem;
Sed nos in cælis mansio multa manet.
3. Si brevis in terris tibi Petre bonum esse videtur.
O quantum in cælis gloria summa bonum?
Si tanta in terræ suggestu gloria, quanta
In cæli folio gloria Regis erit?

492. Stater in ore piscis inventus.

Pretium variorum monetarum.

Matth. 17. v. 23. *Cum venissent Capharnaum (Christus cum Discipulis) accesserunt, qui didrachma accipiebant.* P. Corn. hic. Exactores exigebant istud didrachma Romanis, vel Herodi Agrippæ pendendum. Didrachma erat dimidium sicii, id est, duo regales Hispanici, sive duo julii Italici. Ad hoc tributum pendendum, etsi non teneretur Christus, juxta illud, quod dixit v. 25. *Ergo liberi sunt filii cum sua familia, jure communi liberi sunt à tributis, ergo multo magis ego cum meis Discipulis; ego, inquam, qui Regis Regum, scilicet Dei sum Filius.* Ita S. Chrysost. S. Hieron. & alii. v. 26. *Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare, & mitte hamum: & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle: & aperto ore ejus invenies staterem.* scilicet siculum q. d. ne exactores offendantur, putentque nos Cæsarem Romanum quasi gentilem aspernari, ejus imperium abnuere, & ita Judæos ad ei rebellandum concitare, uti fecit Judas Galileus. Pro aliis Apostolis, aut ex aliis loculis solum tributum, aut simpliciter non solum, quod non erant illi capita familiarum. Pro Petro tamen solvit Christus, quia Petrus domum & familiam habebat Capharnai, ita Abulen.

Quam bona, te piscante, pecunia Petre parata

Ad nutum Domini piscis in ore fuit,
Non sunt stringendi parçè inter viscera nummi

Præsto ut pro Christo semper adesse queant,

Est bona, quæ in muto retinetur pisce moneta;

Sic pretium ut nummi verba silentis habent:

Ut claudat populo os Christus, tum scandalata tollat,

De piscis muti hæc ore tributa petit.

10. lepro- Tenebat Hierosolymâ Christus, cum
sos sanat in itinere Lucæ 17. v. 12. *Occurrerunt ei 10. Christus.*
R. P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

virii leprosi, qui steterunt à longè: leprosi enim non poterant ingredi urbes & oppida. Tropologicè. Lepra est concupiscentia, hæresis, & peccatum quodlibet, uti ostendit P. Corn. in Levitici c. 13. & 14. & Matth. 8. 2. His leprosis dixit Christus Luc. 17. 14. *Ite, ostendite vos sacerdotibus.* P. Corn. hic. Jussit adire sacerdotes, non ut ab illis sanarentur, sed ad honorem & observantiam ordinis sacerdotalis. Item quia lex jubebat leprosos, si sanarentur, ostendere se sacerdotibus, ut per eos restituerentur urbi, & templo, ac convicui hominum. Hi dum omnes sanati essent, & unus tantum gratitudinis ergo Christum adiit, dixit Christus v. 17. *Nonne 10. mundati sunt, & 9. ubi sunt?* Sic & hodie in aulis Principum multi officia & beneficia captantes sese humiliant, at ubi obtinuerunt, ad suos quasi cum præda avolant, nec amplius comparent: quos proinde Alphonsus Aragon Rex vultures aula nuncupabat, teste Panormitano. Malitiam Ingratitudinis graviter perstringit S. Bernardus damus Serm. 51. in Cantica. *Ingratitudo inimicosa, ea est anima, exinanitio meritorum, virtutum dispersio.* & Serm. 7. *Peremptoria res est ingratitude hostis gratia, inimica salutis.* Arguuntur hi ingrati.

Nonne decem fuerant sanati munere Christi,
At solum ex illis unicus iste redit.

Ingrati sic lepra animi circumdedit orbem,
Ut decimum gratum vix reperire queas.
Largâ, sparsâ manu assiduo dum sumimus omnes

Corporis & animæ munera dante Deo.
Heu quis pro innumeris donis, quis gratus, & illi

Quis saltem puro reddit amore vicem.
Ceu quod impura magis nutris, vel corpora potas

Ulceribus foedis hoc magis illa scatent.
Ingratas animas, sic quo Deus amplius auget

Donis, hoc magis has crimina spurca tenent.

Sanavit quoque Christus alium leprosum, cui silentium indixit. De quo.

Cum Dominus morbi absolvit, sanâque leprosum

Cur ligat imperiis ora, tacere jubens?
Nos docet, ut laudes fugiamus, nostraque cuncta,

Optemus, si quæ sunt benefacta, tegi.

Cum Christus venisset in templum, ad- 493.
ducunt Scribæ & Pharisei ad illum, Joan. Mulierem
8. v. 3. *Mulierem in adulterio deprehensam: deprehensam
& statuerant eam in medio.* v. 4. & dixerunt sam in
22. ii: adulterio

Christus
absolvit.

ei: Magister, hac mulier modo deprehensa est in adulterio. v. 5. in lege autem Moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare. P. Corn. hic. Hanc adulteræ historiam non habent, nec legunt S. Cyril. S. Chrysost. alique Græci Interpretes; legunt tamen eam omnes Latini, & Arabicus, ac legendam docet vulgata versio, quam probavit Triden. sess. 4. Unde patet illam esse Canonicam. v. 6. *Hoc autem dicebant tentantes eum, ut possent accusare eum. Iesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terra.* P. Corn. à Lap. censet, quod vellent circumvenire Christum. Si diceret lapidandam, eum apud populum traducerent: si non lapidandam, eum tanquam legi contrarium accusarent, potius verò putabant eum dicturum, lapidandam. *Observandam sua mansuetudinis formam, ne populorum favores amitteret,* ait Rupertus, S. August. *sed Dominus & in respondendo iustitiam servavit, & à mansuetudine non recessit.* Christus scribebat in terra, per quod alludit Christus ad illud Jerem. 17. v. 1. *Peccatum Juda scriptum est stylo ferreo, in ungue adamantino, & ut ait S. Aug. S. Hieron. & alii magis proprie ad v. 13. Omnes, qui te derelinquunt, confundentur: recedentes à te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum.* Quæres, Quidnam Christus scribebat in terra? Respondet P. Corn. à Lap. Hæc egit & scripsit Christus in atrio templi, quod erat lapidibus stratum; quare in illis non poterat characteres literarum describere, tantum digito circumducto delineare. Videtur autem delineasse aliquid, quod Scribis ruborem injiceret, aut eorum peccata argueret; nam hanc scripturam mox verbo explicans subdit, v. 7. *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat.* imò S. Hier. l. 2. contra Pelagium ait, *Iesum in terra scripsisse eorum, qui accusabant, & omnium peccata mortalium.* Notandum, quod Iesus sententiam suam non torqueret in iudices, sed contra Scribas, qui privato zelo contendebant, ut Christus iudicium adulteræ sibi usurparet, & juxta legem illam damnet, quod ipse merito abnuat. Quare tacite monet Christus hic iudices, ut innocentem vitam agant, ac ita digni sint, qui nocentes damnent; ne eis populus oclamet: si hunc damnas, damna pariter te ipsum, v. 8. & iterum se inclinans scribebat in terra. S. Hieron. l. 2. contra Pelag. *Dedit verecundia eorum clementissimus iudex spatium recedendi.* v. 9. *Audientes autem unus post unum exibant, incipientes à senioribus: Senes ergo primum exierunt. Quod ipsi plura haberent crimina, qui diu vixerant,* ait Ambros. *vel quia priores vim intellexerunt sententia quasi prudentiores.* v. 9. *Et remansit solus Iesus (cum Apostolis, & tur-*

Judices in-
nocentem
vitam
agant,

ba populi, in cuius medio stabat mulier) & mulier in medio stans. Relicti sunt duo, ait S. Aug. *Miseria & misericordia, nimirum, abyssus abyssum invocat.* v. 10. *Erigens autem se Iesus dixit ei: Mulier, ubi sunt, qui te accusabant? Nemo te condemnavit?* v. 11. *Qua dixit: Nemo Domine.* Dixit autem Iesus: *Nec ego te condemnabo: Vade, & jam amplius noli peccare.* P. Cornel. Sed Christus id aperte non dicit, ne Pharisei habeant, quod carpant.

De Scribis Christus Dominus scribendo triumphat,

Ut pulvis digitum, sic ea turba, fugit
Dum scribit Christus forsitan peccata notando,

Diffugiunt Scribæ mox, fugiendo notam:

Unus post unum, causam haud urgendo recedunt:

Sic, quem composuit fraus, citò nexus abit.

Marci 8. v. 22. *Et veniunt Bethsaidam, & adducunt ei cæcum, hunc illuminavit Christus.*

Expuit in clausos oculos Dominus, po-
suitque
Sacras supra lumina læsa manus,
Arboribus similes homines, tunc cæcus in-
umbris

Advertit; sed non, non satis ille videt.
Sic quando truncos homines nos esse puta-
mus,

Est, quod sat bene nos non videamus,
nota,

At Christus homines cæcos salvare laborat,
Nōque semel miseris, porrigit ille ma-
num.

Cum exiit Iesus de templo, vidit hominem cæcum à nativitate; luto illitis oculis ejus eundem illuminavit: quem cæcum animosè pro Christo disputantem Pharisei de templo ejecerunt, de quo Joan. 9. My-
sticè cæcus à nativitate est genus humanum, Adæ peccato originali occæcatum. ita S. Aug. & Beda. Rursum hic cæcus notat Gentiles in sua infidelitate natos, & occæcatos, quos Christus illuminavit, ait Beda. v. 2. & interrogaverunt eum discipuli ejus: *Rabbi, quis peccavit, hic, aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur.* P. Corn. hic. Interrogatio hæc processit ex rudis vulgi opinione, qua censet morbos poenas esse peccatorum, qua in re errant, essi enim id læpè fiat, at non semper. Et ita Job, Tobias innocentes licet fuerunt, morbis afflicti fuere. v. 3. *Respondit Iesus: Neque hic peccavit, neque parentes ejus.* Non negat

494

gat hic Christus originali, & aliis actualibus peccatis cæcum & parentes ejus peccasse, sed negat eum ob hæc peccata præ aliis, qui eadem vel majora commiserunt, cæcitate damnatum. ita S. Aug. Chryl. &c. v. 6. *Expuit in terram (Christus) & secit lutum ex sputo, & linxit lutum super oculos ejus.* Luto Christus sanavit, ut ostenderet, se non naturaliter, sed supernaturaliter per id, quod planè erat morbo contrarium, sanasse. Saliva sua Christus usus est, ait Cyrill. ut ostenderet, carnem suam quoque esse salutiferam, & vim medendi supernaturalem habere. Illuminatus jam cæcus inquirentibus Phariseis respondit v. 30. *Mirabile est, quia vos nescitis, unde sit, & aperuit meos oculos:* v. 31. *Scimus autem, quia peccatores Deus non audit.* Quæres, Quomodo hoc verum, quod peccatores Deus non audit? Respondetur apud P. Cornel. hic. 1. Deus ordinariè peccatores non exaudit, peccatores, inquam, in peccato perseverantes, aliquando tamen illos exaudit, sed hoc rarum est. Id ita patet esse ex Scriptura Isa. 59. v. 1. *Aggravata est auris ejus, ut non exaudiat.* v. 2. *Sed iniquitates vestre diviserunt inter vos & Deum vestrum.* 2. S. Aug. l. 3. de Bapt. contra Donatist. c. 20. respondet cæcum hunc hoc dixisse generaliter, cum adhuc esset catechumenus & necdum latis in fide instructus. Audi S. August. *Hæc adhuc inunctus loquitur, nam & peccatores Deus exaudit: aliqui frustra Publicanus diceret: Deus propitius esto mihi peccatori; ex qua confessione meruit justificationem, sicut & cæcus ille illuminationem.* Tandem professus est fidem ille cæcus v. 38. *Credo Domine; Et procidens adoravit eum:* quocirca vir sanctus, & Evangelicus evasit, De hoc cæco Epigr.

Qui de limo hominem primum formaverat
olim,

Illustres oculos reddidit ille luto.

Viderat is cæcus, cæcutierantque videntes,
Nequitia, pravos obtenebrante viros:

Inquirunt verum, simul hoc reperire recu-
sant;

Obvolvunt illud, nōque videre volunt,
Doctis demonstrat clarè miracula cæcus;

Invidi habent oculos, nec tamen illa vi-
dent.

Ah cæcas hominum mentes! quàm sæpè
videre

Nolunt, quæ illorum sunt benefacta
bono.

Duos quoque cæcos sanavit Christus,
quibus silentium indixit. Matth. 20. de his
Epigr.

Credentes cæcos sanavit Christus, at illos,
Mutos in laudes jusserat esse suas.

R. P. Kypiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica;

Non tamen imperio hoc constrictos se esse
putarunt

In laudes Domini his ora resolvit amor.
Quod debetur honor renuenti, vidit uterque
Cæcus; & hunc grata voce secutus erat.
Sic fugientem honor insequitur comitatus
amore:

Necnon cæcus amor, sic oculatus erat.
Vidit quem sequeretur amor, cæcusque rue-
bat

In laudes Domini pronior ille sui.

Sub id tempus adiit Christum quidam 495.
Legisperitus, quem docuit, allatà parabo-Samaritanæ ejus, qui in latrones inciderat, miser-
nus vulnecordiam erga proximos. de quo Lucæ 10. ratum à la-
Notanda ex P. Cornelio. Hæc parabola tronibus
sumpta à re, quæ sæpè tunc temporis con-
curat. tingebat: ideoque vera historia, & res ge-
sta. v. 31. *Accidit autem, ut sacerdos qui-
dam descenderet eadem viâ: & viso illo præ-
terivit.* P. Corn. q. d. sacerdos horrore pla-
garum vulnerati percussus non tantum ad il-
lum non accessit, sed retrorsum abiit. ita
Titus, Theoph. Notat hic Christus in-
humanitatem sacerdotum illius ævi, qui
externas tantum cæremonias, victimas, &
oblationes, quibus ipsi ditabantur, curan-
tes, internam charitatem pessumdabant. ita
Corn. Profert Christus exemplum Sama-
ritani, ut ostendat non solum amicos, sed
& inimicos (talis enim erat Judæis Sama-
ritanus) esse proximos nostros. Tropol.
S. Gregor. 2. Moral. c. 8. *In vino (ait)
morsus distractionis, in oleo mollities pietatis:
miscenda ergo lenitas cum acritate, ut vulne-
ra animæ sanentur.* Allegoricè homo est
Adam lapsus, vulneratus, ac latrones sunt
dæmones, Samaritanus, id est, custos, sunt
Christus, vinum est sanguis Christi,
quo vulnera nostra abluuntur; oleum est
misericordia Christi, ita P. Cornel. cum aliis.
v. 36. *Quis horum trium videtur tibi proxi-
mus fuisse illi, qui incidit in latrones?* v. 37. *At
ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum.* Et
ait illi Iesus: *Vade, & tu fac similiter.* Ut
videlicet, inquit S. Augustinus l. 5. de Doctr.
Christ. eum esse proximum intelligamus, cui
vel exhibendum est officium misericordiae, si
indiget, vel exhibendum esse, qui indigeret.
Nullam autem exceptam esse, cui misericordia
denegetur officium, quis non videat, quando
ad inimicos usque porrectum est. Causam à
priori dat Ildorus Pelus. l. 4. Epi. 123.
proximitas enim naturæ æstimatur non vir-
tute, substantiâ, non dignitate, compassio-
ne, non loco.

Proximus est meritò, quem commiseratio
tangit,

Quique homini largam dat miserendo
manum,

Z z z

Qui

Qui videt afflictum, atque benignè suble-
vat illum

Respectum, afflictus sentiet ipse, Dei.
Præbens dona manus, verum designat amo-
rem

Non promittendo plurima lingua lo-
quens.

496. Subdit S. Lucas c. 10. Christum in
Christus Judæa iter habentem, hospitio exceptum à
apud Mar- Martha sorore Mariæ & Lazari. P. Corn. hic
thamho- hic ad v. 38. Laudatur in Martha virtus
spitatur hospitalitatis, quod Christum Scribis &
Magdale- Pontificibus exolum hospitio exceperit, sed
na ad ejus excipiendo hominem, exceperit pariter De-
pedes ex- um, quocirca Christum Marthæ morienti
cubat. apparuit, eique præmium hospitalitatis re-
pendit: atque illam ad cœleste, non hospi-
tium sed regnum invitavit dicens: *Veni ho-
spita mea dilectissima, quia sicut tu me in do-
mum tuam recepisti, sic ego te in cælum meum
recipiam.* Ita habet ejus vita: quæ ex S. An-
tonino addit, Christum sua præsentia sepul-
turam S. Marthæ honorasse. v. 39. *Et huic
(Marthæ) erat soror nomine Maria, quæ eti-
am sedens secus pedes Domini audiebat verbum
illius.* Respiciens Mariam D. Augustinus
Serm. 27. de Verb. Domini ait. *Quantò
hic melius ad pedes sedebat, tantò amplius ca-
piebat: consuevit enim aqua ad humilitatem con-
vallis, denatat de tumoribus collis.* v. 41. *Re-
spondens dixit illi Dominus: Martha, Martha
solicita es, & turbaris erga plurima.* v. 42.
Porro unum est necessarium. Respondet Lu-
therus, cæterique ejus farinae Novatores, hoc
unum esse fidem, seu audire Evangelium;
hoc enim tantum dicitur hic fecisse Magda-
lena: censent enim fidem solam necessariam
esse ad salutem. Crede, inquit, te per
merita Christi salvandum, & salvaberis.
Verùm hæc fides est temeraria, fallax, &
falsa: nam illam possunt habere blasphemii,
fures, & latrones: præter fidem enim ad
salutem necessaria est & spes, charitas &
opera bona, ut patet Matth. 19. v. 12. 1.
Cor. 13. idque patet in ipsa Magdalena,
quæ ita verbum Domini audiebat, ut illud
exequeretur per opera charitatis, humilita-
tis, & poenitentiae. Melius ergo Ortho-
doxi plures per unum intelligunt unum cibi
genus. Ita S. Basil. S. Greg. S. Thom. &c.
2dò, Sublimius & magis appositè, unum
necessarium est unus Deus, ac salutis æternæ
cognitio, studium & amor; cui quasi opti-
mæ parti, & forti totam affixit se Maria.
Ita Beda. Euthym. &c. Hoc unum deside-
rabat Psaltes Psal. 26. *Unam petii à Do-
mino &c.* Tropologicè unum hoc adipisce-
ris per orationem, contemplationem: hæc
enim nos, uni Deo jungit. Religiosi est
unum ipsum ambire, & ad sanctam Mo-
nadem cogi, ait S. Dionys. Quid ergo, o

infelix anima per multa vagaris, ait S. Aug.
requiem quæris, & non invenis, ama unum,
in quo sunt omnia, & in eo læta, saturaque
requiesces. v. 42. *Maria optimam partem
elegit, quæ non auferetur ab ea.* P. Corn. hic
q. d. Tu o Martha bonam partem elegisti;
sed Maria meliorem, ait S. August. *Ecce
pars Martha non reprehenditur, ait Beda, sed
Maria laudatur.* Aliam rationem symboli-
cam dat S. August. Serm. 27. *Sed unde me-
liorem? quia tu circa multa, illa circa unum:
præponitur unum multis: non enim à multis u-
num; sed multa ab uno.* Et inferius. *Multa
sunt, quæ facta sunt; unus est, qui fecit -
Bona valde, quæ fecit; quantò melior ille, qui
fecit.* Porro pars Mariæ, quam Christus
optimam vocat, est, relictis omnibus ter-
renis Christo assidere, soli Deo, rebusque
divinis vacare. ita P. Corn. Hinc noster S.
Suarez tract. de Orat. Ment. Optimum, in-
quit, partem elegit Maria, quia oratio men-
talis est quasi hujus vitæ beatitudo; ipsa enim
est, quasi inchoatio vitæ beatifica.

Rectè hic sortem vocat Christus pat-
tem; quia pars bona perfectæ vitæ est fors
Marthæ sive vitæ activa; sed melior est pars,
id est, fors Mariæ sive vitæ contemplativa.
At verò vitæ comprehendens simul actionem,
& contemplationem, non est pars, sed to-
tum, sive tota perfectio: atque hujus totius
respectu, unamquamque vocavit partem.
Myrtam ergo vitam egit Christus, per no-
ctans in oratione, ac per diem prædicans.
Ita P. Cornel. Activa vitæ est, ait S. Greg.
1. 2. in Ezech. hom. 14. Panem esurienti
tribuere, verbo sapientiæ nescientem docere,
errantem corrigere - - Contemplativa ve-
rò vitæ est, charitatem quidem Dei & pro-
ximi tota mente retinere, sed ab exteriori acti-
one quiescere &c. Vitæ contemplativa fa-
cit hominem toto mundo altiores, ut con-
versetur in cœlis. Appositè Ecclesia hoc
Evangelium legit in festo Assumptionis B.
Mariæ, quia illa fuit officiosissima Christi
hospita, quia ipsa utrumque officium Mar-
thæ, & Magdalene implevit.

Epigramma.

De Sancta Magdalena.

Otia sectari, demissa sedendo, videtur
Magdalis, ast ejus multum operatur A-
mor.

Corpore decumbens, velut esset lassæ, qui-
escit;

Sublimi at supra sidera mente volat;

Dum à sollicita perstringitur illa sorore;

Ad Christi attendens verba sacrata tacet,

Non opus, ut pro se se defendendo loqua-
tur;

Æterni Verbi præstitit istud amor.

Illius

Illius est Christus pars, quæ omnia conti-
net in se:

Quam multum ex ista parte beata ma-
net.

497. Sub hoc tempus Christus inclinam
Mulierem mulierem erexit, de qua Lucæ. 13. v. 11.
inclinam- Tropologicè mulier hæc gerit typum animæ
tam erigit bonis terrenis inhiantis. S. Greg. hom. 31.
Christus. *Recta quippe stat anima, cum superna deside-
rat, & nequaquam flectitur ad ima.*

Erigitur mulier, quam multis morbus ab
annis,

Contractam tenuit, jam benè recta va-
let.

Sic infirma licet, licet inclinata levantur

Si levat illorum pondera diva manus:

O Deus, ut non sim propensus ad infima
terra,

Cor, animam ad cœlos eripe, quæso,
meam.

Super de- Occasione monitionis sibi factæ de He-
solatione rodus insidiis, Christus prædicit se occisum
Hierosol- iri, Hierosolymis; super ejus desolatione
lymæ la- lamentatur. Lucæ. 19. v. 41. *Videns civita-
mentatur rem, flevit super illam, dicebatque.* v. 42.
Christus. *Quia si cognovisses & tu, & quidem in hac die
tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondi-
ta sunt ab oculis tuis.* Dixit deinde Christus
de illa civitate v. 44. *Ad terram prosterne-
re, & filios tuos, quæ in te sunt, & non re-
linquent in te lapidem super lapidem.* P. Cor-
nel. hic id est, funditus destruent te: est
Hyperbole: neque enim Romani fuerunt
tam curiosi vel otiosi, ut nullum lapidem
super lapidem alium relinquerent. Hoc quo-
que ait S. Greg. 29. Ipsa jam ejus civitatis
transmigratio testatur quia dum nunc in eo
loco constructa est, ubi extra portam Do-
minus fuerat crucifixus, prior illa Jerusalem
funditus est everfa: mons enim Calvarie,
ait P. Cornel. modò situs est in medio no-
væ Jerusalem. Hæc tanta ruina provenit
inde huic urbi regie, quòd non cognove-
rit Christum. v. 44. *Eò quòd non cognoveris
tempus visitationis tuæ.* Theoph. *Visitationis
tuæ, hoc est, mei adventus, quando veni,
ut inviserem te, & salvarem.* Tropologicè
hæc omnia, ait S. Gregorius. hom. 39. in
morte contingunt animæ, quæ voluptati-
bus carnis servit, tunc enim demones undi-
que eam cingunt, tentant, tunc omnis illa
lapidum, id est, cogitationum constructio
dessepabitur, eò quòd non cognoverit tem-
pus visitationis suæ, quo eam Deus per
prædicatores, confessarios monuit, ut sa-
luti suæ consulere. De hac ruina scriptum.

1. Urbs Solymæ, Solymæ Domino urbs in-
grata, ruina

Tam celeri passu, jam tibi summa venit:

Undique protenso vallo cingeris ab hoste.
Civibus ingratis undique luctus erit.

Hoc lachrymæ Christi, hoc tibi tristia ver-
ba loquuntur;

Hic fructus Dominum non benè nosse
tuum.

2. Magnificas Templi mirantur Discipuli
ædes:

Edocet hos Christus, quanta ruina ma-
net.

Hoc opus eximium, quod non mansurus in
illo

Sit lapis in lapide; Heu sic sua Templa
furor

Invadit Domini propter vos viva scelestæ

Templa; quibus prorsus saxea corda ma-
nent:

Quæ vestrum Dominum sic suscepistis ini-
quæ;

In caput hæc vestrum magna ruina
cadet.

Sanavit deinde Christus hydropicum, Hydropi-
de quo Lucæ. 14. Mysticè Hydropicus est cum sanat
dives avarus, qui, quò magis abundat, eò Christus,
magis fitit, ait August. Avaritia ergo &
cupiditas quælibet est hydrops mysticus
ait P. Cornel. 1. Quia fluxa est, 2. Quia
fitim accendit. 3. Hydrops inducit tumo-
rem. De ipso Hydropico.

Dum miser à Christo sanatur hydropicus,
humor

Scribarum, invidiæ pessima corda te-
net,

Sumunt inde mali, multis nocitura venena
Sanatura bonos, unde medela venit.

Sic ex flore nocens desumit aranea virus,

Ex quo dulce trahit sedula nectar apis,

Matth. 22. proponitur à Christo cele-
bris illa Parabola de invitatis ad nuptias, & Parabola
de non habente vestem nuptialem. Similis
est hæc Parabola Lucæ. 14. v. 16. de invi-
tatis ad cœnam magnam; imò Maldonatus
lii Regis, putat illum esse eandem cum priore. S.
Gregor. S. Thom. putant aliam esse, vel
eandem bis, aliterque repetit; pluraque in
illis videntur esse diversa. In priori parabola
Matth. 22. Homo rex, est Deus Pater,
Filius regis sponsus est Filius Dei incarnatus,
sponsa Ecclesia, cum qua inchoatæ nuptiæ
in incarnatione, in cœlo consumabuntur per
gloriam. Ita S. Hilar. S. Chrysost. S. Gregor.
& alii citati à P. Cornel. Altilia, quæ re-
censentur in parabola non sunt alites sed
tauri & alia animalia, quæ saginantur dicta
abalendo; ita S. Gregor. Ager & villa, in
quam abiire invitati negligentes invitatio-
nem; sunt bona temporalia, quæ Judæos
à bonis cælestibus avocarunt, ideòque illi
Dei servos Apostolos &c. imò ipsum Chri-
stum

stum occiderunt: quocirca Deus misit Vespasianum & Titum, qui Judæos quasi homicidas perdidit. Exitus viarum idem sunt, quod viæ. Per vestem nuptialem non fides, ut volunt hæretici, sed charitas, mortumque probitas & sanctitas intelligitur, ita S. Hieron. S. Chrysost. & alii. Scopus Christi proprius & directus est, hac parabola significare, reprobatis Judæis incredulis, vocandas esse ad fidem Gentes. Vox *amicæ* significat Deum, hæc impiis dictum, non ex odio condemnationis, sed *amicæ* ex cælo justitiæ. Per vincula manibus & pedibus impossita significatur poena damnatorum. Hinc S. Gregor. hom. 28. *Tunc ligat pœnam, quos à bonis operibus ligavit culpa.* De tenebris idem ait: *Interiores tenebrae sunt caritas cordis, exteriores tenebrae aeterna damnationis nox.* Denon habente vestem nuptialem Epigr.

Pauperies aliis haud obstat, quo minus intrent.

Cur tamen huic vestem non habuisse nocet?

Interior cultus virtutis defuit illi,

Hoc habitu sacro dum caruit, periit.

Similis vel eadem parabola repetita Lucæ 14 in qua per cenam magnam. 1. aliqui intelligunt Verbi incarnationem, 2. S. Cyrillus in Caten. Eucharistiam, 3. Ge-

Magna *cæna* satietate hæc est batitudo & gloria cœlestis. *Cæna* tas dulcedine magna, ait S. Gregor. *satietas dulcedinis aeternæ*; nam, ut ait Glossa, post prandium *cæna* restat, post cenam nullum convivium. Magna cæna est, quia in illa Deus epulum est. Unde Euth. ait: Significatur ineffabilis Dei fruitio. De excusantibus S. Gregorius. hom. 36. *Dum dicit, rogo te, & tamen venire contemnit, humilitas sonat in voce, superbia in actione.* Idem ibid. per juga quinque boum, quinque sensus intelligit. Qui sensus recte quoque juga vocati sunt, quia in utroque lexu geminantur. Addit quoque. Quid per uxorem, nisi voluptas carnis accipitur. S. Augustinus de verbis Domini. *In villa emptæ dominationis notatur, ergo superbia castigatur, quia inventa superbia venire nolunt.*

A cælo retrahit fatuum, sua quemque voluptas;

Ad se divitiæ, deliciæque trahunt,

Ad terrena trahunt magno molimine quinque

Sensus humani, ceu juga quinque boum.

Ah miser est homo pro terra, cœnaque relinquens

Cœlum; tum propter fluxa, caduca,

Deum:

Ut gustans gustet falsi ludibria mundi
Æternam cœnam, tum bona, spernit homo.

Cum publicanos & peccatores recipere Christus, de more murmurabant Scribæ & Pharisei; quare repressit eos Dominus tribus parabolis, de ove perditâ, dramcha, & filio prodigo perditis, quibus ostenditur, quantam curam Deus peccatorum habeat. P. Salius. Parabola ovis perditæ proponitur, Matth. 18. & Lucæ 15. Per 99. oves multi accipiunt SS. Angelos, per ovem centesimam genus humanum. Ita S. Hilar. Theoph. & alii apud Cornel. in Matth. 18. v. 12. 2. Per oves accipi possunt soli homines, sed ita, ut illis applicetur tota parabola simul, q. d. sicut pastor quærit ovem etiam unicam, & gaudet inventa ea; ita Christus quæsit genus humanum, eoque reducto, gavisus est: simul tamen propriè & directè intendit significare suum optimi pastoris zelum, scilicet, quod si centum duntaxat essent homines, è quibus unus errasset, ipse 99. relicturus esset, ut unicum quæreretur. Ita Maldon. 3tia hæc parabola applicanda est pusillis, id est, pauperibus. Ita Cornel. Gaudium majus est habitu super 99. ovibus; nam, si eligendum illi esset, mallet unam perdere, quàm 99. majus est tamen *assu* super una inventa: quia hæc nova reductio novum ciet gaudium: tum quia pellit tristitiam ex unius perditione acceptam.

Errat ovis, dum pastoremque, gregemque relinquit,

Et quærit rapidos præda parata lupos: Currit in interitum, trepidansque per invia fertur;

Tristi balatu perditâ quærit opem. Audiit hanc vocem, miserandam triste gementis;

Invenitque suam pastor & agnus, ovem. Curam, quælo, meæ teneas animæ optime Pastor;

Erravit; tamen est, est ovis illa, tua,

Eandem parabolam de ove tradit S. Lucas, cap. 15. ubi notat apud P. Cornel. S. Greg. Nyss. in Cat. Clementiam pastoris: *Cum pastor invenisset ovem, non punivit, non duxit ad gregem urgendo, sed superponens humero & portans clementer annumeravit gregi.* Quod tantum gaudium sit Deo & Angelis super uno pœnitente, dat causam S. Greg. *Plerumque gravior est Deo servens post culpam vita, quàm securitate torpens innocentia.*

Alteram parabolam de drachma perditâ proponit S. Lucas itidem c. 15. Drachma valet Julium sive Regalem Hispanicum. S. Greg. Nyss. per 10. drachmas intelligit 10. virtutes,

tutes; quarum nullam decet nobis deesse, ideoque sunt 10. instar decalogi. Lucerna est Verbum divinum.

Ad animam sub allegoria Drachmæ.

O drachma est pretium divini sanguinis in te; Cur in humum fœdam lubrica sponte cadis?

Siccine deformas te, summi Regis imago;

Mundi quisquillas te maculare sinens?

In me Christe tuam efformes, quæso, figuram

Sim bona sim plagis, cula moneta tuis.

300.
Parabola
filii prodigi.

Idem S. Lucas, itidem. c. 15. proponit parabolam de filio prodigo, qui fuit adolescentior, per quem juxta P. Corn. hic significantur peccatores & meretrices: adolescentia enim liberior, stultior & ad luxum pronior. Substantia, quam sibi exposcebat adolescentior, juxta S. Hieron. Aug. & alios est liberum arbitrium; quia per illud quisque liberè vivit, ut libet; ait S. Hieron. v. 13. *Adolescentior filius, peregrinè profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipavit substantiam, vivendo luxuriose.* S. Aug. l. 2. Qu. *Regio longinqua est oblivio Dei.* S. Hieron. Epi. 146. *Sciendum non locorum spatium, sed affectu nos esse cum Deo, aut à Deo discedere.* In regione longinqua prodigus filius v. 14. *Cæpit egere.* Mystice P. Corn. peccator laborat inopia omnium rerum naturalium, quia nulla re, nullo sensu, nulla animi vi rectè uti novit. Pulchrè quidam, ut advertit D. Hieron. voluptatis insatiabiles cupiditates descripsit.

Quæritur in ludo ludus, deest hortus in horto.

Hinc D. Chrysost. Sermon. 2. *Ecce quid faciat cupiditas ad censum præceps, civem in peregrinum, filium in mercenarium, liberum mutavit in servum.* Ad tantam egestatem venit opulentus adolescens, ut de illo dicatur Lucæ 15. v. 16. *Cupiebat implere ventrem suum defiliis, quas porci manducabant.* Siliquæ sunt inanes fabarum, pisorum, aliorumque leguminum folliculi, & involucra. S. Petrus Chrysost. Sermon. 1. *Luxuria fames tortor opponitur, ut ibi ultix pœna se viat, ubi pœnalis reatus exarserat.* Quam crudele ministerium; quia neque convivit porcis, qui vivit porcis, miser, qui porcorum deficit & esurit in saginam miser, qui squalentis cibi cupit, nec impetrat qualitatem. S. Aug. S. Hieron. S. Ambrosii, per siliquas intelligunt seculares & inanes scientias. Plenius, ait P. Cornelius, per siliquas accipias voluptates carnales, quæ hominis appetitum non satiant sed inflant. v. 17. *In se autem reversus, filius pro-*

digus redit ad patrem. Interlinearis. Bene in se revertitur, quia à se recessit. v. 18. dicit: *Surgam & ibo ad patrem meum.* S. Petrus Chrysost. Sermon. 1. *Est pœna patrem dulcis conditio, libera servitus, absoluta custodia, timor latus, blanda ultio, paupertas dives, securia possessio.* Paulo post. *Hoc petit, quia, qui pœna extraneum servam senserat libertatem, pœna patrem credit sibi futuram liberam servitutem.* Pœnitens dicebat filius. v. 18. *Peccavi in cælum.* P. Corn. hic, id est, peccavi gravissimè, ita, ut peccata mea clament quasi vindictam in cælum, aut per Hebraismum in cælum, id est, in Deum quem quasi cœli Regem per cælum Hebræi significant. S. Hieron. *Peccaverat in cælum, qui Jerusalem cœlestem reliquerat.* v. 20. *Cum autem adhuc longè esset, vidit illum pater ipsius.* Quia Deus suorum pœnitentiam sua misericordia & benignitate solet antevertere, ait Titus. *Jussit pater propter istum filium.* v. 22. *adferri stolam primam.* P. Cornel. *primam*, id est, pristinam, qua ante abitum uti solebat in domo patris. Porro stola, annulus, calcei &c. Significant. 1. Gaudium patris, id est, Dei & Angelorum de peccatore converso. 2. Peccatorem pœnitentem in eundem aut meliorem, quàm ante habuerat, statum à Deo restitui. Per indignationem senioris filii exprimitur, ait Euthym. quod tantam demonstrat Deus gratiam, ut cæteris invidiam movere possit. Invidia in tiam, ut cæteris invidiam movere possit, justis non est. Sic quoque Theoph. S. Chrysost. alioquin justis non invident peccatoribus pœnitentibus gratiam. P. Corn. hic. Indignatio hæc & murmur senioris significat murmur & invidiam Phariseorum, qui se putabant justos & murmurabant, quod Christus peccatores reciperet. Senior, ait S. Ambr. dicitur, eo quod citò aliquis per invidiam confenscat: Porro invidia exedit & corrodit hominem. Scopus parabola, ait Theoph. est propter Phariseos obmurmurantes, quod peccatores susciperet, docere, quod etiam si justis sumus, non repellendi sunt peccatores, neque obmurmurandum, recipientes eos Deo.

Epigrammata

De filio prodigo.

Non importunè bona sunt à patre petenda,
Scit melius nobis, quando ea danda bona.

Inter continuos lapsus, cæcæque ruinas

Ipse miser proprias dilapidavit opes.

Copia eum rerum, scelerumque efficit ege-

num.

Fecit porcorum participare dapes.

Ad qualem miserum mundi ludibria ducunt

Molles deliciæ, divitiæque statum.

Resi-

Resipiscencia filii prodigi.

Durius externi, quem aluit fortuna no-
verca,

Respexit patrem filius ille miser.

In patriam rediitque suam; susceptus a-
manter

Gratiam, & augustas indecepit opes.

O quantum præstat constans compunctio
cordis,

O quantum verè poenituisse juvat.

Invidus hæc tristi suscepit gaudia vultu.

Et natum est inter tot bona grande ma-
lum.

De filio prodigo vide etiam supra, N. 302.

501.

Cum salvator æmulum & invidiam
Parabola præcedenti parabola contudisset, altera pa-
villici ini-rabolâ de villico iniquitatis avaritiam arguit,
quitatis Lucæ. 16. Nomine villici intelligitur, æco-
Lucæ. 16. nomus, magister, vel præfectus Domus,
Avaritiam villæ administrator, dispensator. Moraliter S.
arguit, Chrysof. in Cat. Erronea opinio est, pos-

sideri à nobis ut dominis res hujus vitæ, &
ut bona propria, sumus enim velut hospites
& advenæ, quibus nunc discedendum est,
& dispensatores alienorum, quare nobis vil-
lici humilitas & modestia assumenda est. Vil-
licus iste dicitur diffamatus, id est, accusa-
tus, unde diabolus idem est, quod accu-
sator; quia nos apud Deum accusat. Di-
citur, v. 6. *Accipe cautionem tuam: & se-
de citò, & scribe.* 50. q. d. apud P. Corn.
Syngrapham obligatoriam, quâ olim mihi
traditâ testaris, te hero meo debere 100.
cados olei, ecce tibi reddo, accipe ergo il-
lam, & lacera, ac pro ea scribe aliam, quâ
tantum fatearis, te debere 50. Dicitur
v. 8. *Et laudavit Dominus villicum iniquita-
tis, quia prudenter fecisset.* Dominus, id est,
herus villici. P. Corn. non Christus Domi-
nus, ut vult Erasmus. Laudavit autem
non factum, utpote injustum sed prudenti-
am, solertiam, industriam, ingenium vil-
lici: sicut dum ingeniosum facinus audimus,
damnamus scelus, laudamus ingenium. Di-
citur v. 8. *Filii hujus sæculi prudentiores filiis
lucis, scilicet in temporalibus.* Verè dixit
vir sapiens. In temporalibus sumus solones,
in spiritualibus Moriones, in terrenis lyn-
ces, in celestibus talpæ. S. Aug. l. 11. de
Gen. Prudentiores sunt filii hujus sæculi ad
consulendum sibi in posterum, quamvis
fraude, non jure. Dicitur v. 9. *Facite vobis
amicos de mammona iniquitatis.* Id est, de
opibus, ait Corn. quæ dicuntur mammona
iniquitatis. 1. quia sæpè per iniquitates, usu-
ras &c. acquiruntur. 2. dicuntur iniquitatis
sive iniquæ, id est, infidæ & fallaces per
Hebraismum. 3. quia sunt materia, & ille-
cebræ fraudum, omnisque peccati, 4. Quia

iniqui illas solas putant esse divitiæ, nec
norunt divinas & cœlestes, ita S. August.
Porro Christus vocat opes mammonam
iniquitatis, id est, Plutum, qui à gentilibus
colebatur quasi Deus divitiarum. Per ami-
cos intelliguntur pauperes juxta Corn. hi
enim, si sancti sunt, & recepti in cœlum,
eodem suis benefactores suis precibus, &
meritorum communicatione recipient. ita
S. August. l. 2. Qu.

Fluxæ divitiæ mundi mammona vocantur:
Motivum nobis criminis esse solent.

Si tamen ex illis, nobis faciamus amicos,

In nostrum poterunt fructificare bo-
num.

Non semel ex ipsis facta est medicina ve-
nenis

Interdum ille res, quæ nocuerunt, ju-
vant.

Disputantem sub parabola villici ini-
quitatis, Christum de facienda elemosyna Historia
iridebant Pharisei, quare addit Christus Epulonem
historiam de divite & Epulone, ob inhu- & Lazari
manitatem in Lazarum mendicum inferni
supplicii addicto. Lucæ. 16. Sed quaeritur,
an sit vera hæc historia, an parabola? R.
P. Cornel. hic, esse veram historiam. 1.
Quia Christus eam non vocat parabolam,
uti facere solet in parabolis, sed narrat quasi
veram historiam. 2. Quia mendicus hic no-
minatur Lazarus, dives verò Epulo voca-
tur Nincusis, ut habet Hebræa traditio, ait
Euth. 3. Quia in honorem hujus Lazari,
quasi sancti & leproforum ac ulcerosorum
patroni, plures vetustæ extant Ecclesiæ, ac
imprimis Romæ extra urbem & Portam An-
gelicam extat Ecclesia & hospitale S. Lazari
pro cura leproforum. 4. Quia ita censent
Iren. S. Chrysof. S. Greg. & alii citati à P.
Corn. hic, licet Justinus, Theoph. Eucher,
contrarium sentiunt, dicuntque esse para-
bolam. Porro dives hic, videtur fuisse Ju-
dæus, uti ex v. 24. & 31. ubi Moylen no-
minat & Abraham invocat, colligit Euth.

v. 19. *Induebatur purpura & bysso.*
Purpura regum, & principum vestis. By-
sus genus lini candidissimi & mollissimi.
Audi S. Greg. hom. 40. in Evang. Et sunt
nonnulli, qui cultum subtilium, pretiosarum-
que vestium non putant esse peccatum; &
quod si videlicet culpa non esset, nequa-
quam sermo Dei tam vigilanter exprimeret;
quod dives hic, qui torquebatur apud in-
feros, Byssu & purpura indutus fuisset;
Nemo enim vestimenta pretiosa, nisi ad in-
anem gloriam, quaerit, videlicet, ut ho-
norabiliter cæteris esse videatur. *Et epula-
batur quotidie splendide.* S. Greg. l. 1. Mor-
c. 4. docet convivia ferè sine culpa cele-
brari

brari non posse, penè enim semper epulas
comitatur voluptas, penè semper epulas lo-
quacitas sequitur, cumque venter reficitur,
lingua non refrænatur. v. 20. *Erant quidam
mendicis, nomine Lazarus, S. Cyrillus in
Cat. ait: Refert traditio Judæorum, fuisse
tum temporis Lazarum quemdam Hieroso-
lymis, extrema pressum inopia, & infirmi-
tate - mendicus substantia pauperimus,
& virtute ditissimus.*

v. 21. *Canes veniebant, & lambebant
ulcera ejus, nec verò ipse valebat eos abigere,*
adeò erat fractus viribus, ait S. Chrysof.
v. 22. *Factum est autem, ut moreretur men-
dicus.* P. Corn. hic ex morbis & doloribus
acerum omnium inopia. *Et portaretur (ani-
ma scilicet ejus) ab Angelis in sinum Ab-
rahæ.* Nota. Epulo tum ob alia peccata,
tum maximè ob neglectum Lazari damna-
tus est. Lazaro enim in tam gravi neces-
sitate sub peccato mortali succurrere tene-
batur. S. Chrysof. Hom. 2. de Laz. *Non
quia dives fuerat, torquetur, sed quia mis-
eretur non fuit.* S. Basil. Sermon. 1. de jeju. *Tri-
me delicias, epulo enim ille non ob injustitiam,
sed ob mollem vitam ardet in inferno.* Osten-
dit Deus sinum Abraham epuloni, in eoque
Lazarum, juxta illud v. 23. *Elevans autem
oculos suos - vidit Abraham à longè, &
Lazarum in sinu ejus.* S. Chrysof. Conc. 1.
ait, ut non tantum natura suppliciorum,
sed etiam comparatione honoris illius in-
tollerabiliorem haberet cruciatum. v. 24.
*Et ipse (epulo) clamans dixit: Pater Ab-
raham, miserere mei, & mitte Lazarum, ut
intingat extremum digiti in aquam, ut resfri-
geret linguam meam, quia crucior in hac flam-
ma.* Audi Chrysolo. Sermon. 124. *Si te jam
possidet totus ignis inferni, si te flamma infer-
ni complectitur, quare solius linguæ astibus de-
sideras sublevari? Quia magis, inquit, lin-
gua uritur, & ardet, quæ insultavit pauperi,
quæ misericordiam denegavit.* Aptè S. Au-
gust. Sermon. 110. de temp. *Desideravit gur-
tam, à quo ille micam, & quantum dilexit
opulentiam, non invenit misericordiam; vo-
luit subveniri fratribus suis, semper vecors, se-
rò misericors, nihil omnino, quod postulavit,
accepit.* Quæres. Quomodo anima epulo-
nis separata à corpore dicitur habere lin-
guam? R. P. Cornel. Christum loqui pa-
rabolicè de epulone, quasi corpus & mem-
bra haberet, cum tamen solâ animâ mersus
sit in infernum; voluit enim Christus inte-
gra præmia & supplicia hominum, quæ
post diem judicii habituri sunt, ob oculos
ponere. v. 25. *Recordare, quia recepisti
bona in vita tua, & Lazarus similiter mala.*
Ad dicta Abraham verba exclamat S. Ber-
nardus: *Expurgiscimini ebrii & flete, ter-
ribilis enim Deus in judiciis suis super filios
A. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.*

hominum. Hæcine cruciatuum causa to-
ta, quod in hoc sæculo bona recepit? Ip-
sa planè. Dices. Damnati sunt in extre-
ma desperatione, odio Dei, & hominum,
quomodo ergo dives optat hic judicium eva-
dere fratres suos? cum dicit v. 27. *Rogo
ergo te Pater, ut mittas eum in domum Pa-
tris mei.* v. 28. *Habeo enim 5. fratres, ut
testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum
tormentorum.* R. Cornel. hic. Damnati
nullum virtutis tam naturalis quam super-
naturalis actum elicere volunt, aut valent
ex odio Dei, omnisque boni, possunt ta-
men velle aliquod bonum naturale, natura
enim eadem manet in damnatis. Respon-
det 2. Epulonem non tam fratribus, quam
sibi voluisse consulere, malum enim fratrum
æstimabat suum: nam damnatio fratrum
damnationem & tormenta ejus auxisset, ut-
pote qui eis epulationis fuerat occasio &
causa. Ita S. Greg. Lyr. & alii. Porro di-
ves iste, ait S. Ambr. Sermon. 9. Magister es-
se incipit, cum nec jam discendi tempus ha-
beat, nec docendi.

Epigramma.

De Epulone & Lazaro.

Micas poscit inops, est splendida fercula
dives.

Lingua hic blandorum lambitur, ille
canum:

Amborum exitus est dispar de dispare vita:
Ille sinum Patris, hic tartara dira petit.
Hunc nimium vexant, torquent tormenta
gehennæ,

Excipit aut illum non peritura quies.

Ah micam duro qui corde negabat egeno
Guttâ ingentem vult exlatiare sitim.

Sollicitudo epulonis circa consanguineos sera.

Mortua de vitis modicè vox excitat illum
Doctorem, prodest si cui viva nihil.

Post mortem anxietas de vivis fratribus ur-
get:

Ah tenuisset eum sollicitudo sui

In vita: jam nunc frustra medicina para-
tur;

Serum est in mediis velle cavere ma-
lis.

Anno Christi 34. censetur Christus dis-
xisse parabolam de superbiente Phariseo, Parabola
& humiliante se Publicano, de quo Lucæ de Phari-
18. v. 11. *Phariseus stans, hæc apud se ora-
bat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut Publicanus,
ceteri hominum: raptores, injusti, adulteri:
velut etiam hic Publicanus.* P. Cornel. à Lap.
hic. stans. Judæi partim genuflexi ora-
bant, partim stantes, nec enim in templo
A a a

sedes erant ad sedendum, nisi soli Pontifici & Regi.

S. August. de verb. Dom. *Quid rogaverit Deum, quare in verbis ejus, nihil invenies, ascendit orare, noluit Deum rogare, sed se laudare* - Gratias ago, S. Aug. ibid. Serm. 36. *Non reprehenditur, quod Deo gratias agat, sed quia nihil sibi addi cupiebat. Non sum sicut ceteri. S. August. diceret saltem, non sum sicut multi homines; quid est sicut ceteri homines, nisi omnes homines prae-ter ipsum velut hic Publicanus, S. Aug. Ecce ex vicino Publicano major est Phariseo tumoris occasio. v. 13. Publicanus à longe stans, nolebat nec oculos ad caelum levare: sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori. S. Chrysost. hom. de Davide & Saule Accepit (publicanus) probrum & abluit probrum, agnovit peccata, & deposuit peccata, & criminum accusatio facta est illi criminum remissio. Percutiebat pectus. S. August. Serm. 8. de Ver. Dom. Secun. Matth. Tundere autem pectus, quid est nisi arguere, quod latet in pectore, & evidenti pulsu occultum cefigare peccatum. v. 14. Dico vobis, descendit hic justificatus in domum suam ab illo. Euth. interpretatur. Ab illo, id est, non ille. S. Bernar. Magna & rara virtus profecto est, ut magna licet operantem magnum te nescias.*

Enumerans merita, haud sine magno errore superbus.

Dum jactat proprium, dissipat ille, bonum.

Colligit aut humilis contritus maxima lucra

Ex temploque Dei munere dives abit, Et velut in libra, nimium dum extollitur ille

Hic plus demissè se appretiando valet,

Parabola
Patrisfamilias
vocantis ad
vineam,

Proposuit deinde Christus parabolam operatorum conductorum ad colendam vineam, è quibus novissimi sunt primi in mercede & prämio. Matth. 20. Sensus hujus parabolæ duplicem adferre, P. Cornel. hic. Primus. Hac parabola significatur, gentiles credentes in Christum præferendos esse Judæis. 2dus, quod hac parabola Christus significare voluerit tam primos, id est, primo vocatos, quam novissimos, id est, ultimo vocatos, ad fidem & gratiam, puta tam Judæos, quam Christianos, Deo servientes eandem vitam aeternam accepturos; nec obfore cuipiam, quod in fine mundi vel ætatis suæ sit vocatus, aut venerit ad vineam Ecclesiæ, vel animæ suæ excolendam, imò eum cæteris, qui venerunt ante vocati, sunt aut venerunt, fore præferendum in gloria cælesti, si gratiæ majori sibi à Deo col-

lata, majori labore, studio & fervore cooperaretur. Ita explicat S. Hieron. S. Chrysost. S. August. S. Thomas & alii citati à P. Cornel. Juxta hunc sensum per diem accipe mundi cursum, per horas accipe diversas mundi ætates ab Adamo ad Noe, à Noe ad Abraham &c. Undecim hora sit à Christo usque ad finem mundi. Ita S. Hilar. Greg.

Per murmur cum Theoph. Salmerone, Suarez &c, accipe admirationem sanctorum super his. Tropologicè est anima cuique colenda. Moraliter hic discendum nos vocatos, ut simus operarii in vinea, id est, anima & Ecclesia Christi. S. Bernardus se quotidie interrogabat: *Bernarde dic, quare hic. S. Chrysost. Sicut mercenarius totum diem circa Domini opus impendit, unam autem horam circa suum cibum, sic & nos omne tempus vitæ nostræ debemus impendere circa gloriam Dei, modicam autem partem circa usus nostros terrenos.*

Hic aliqua circa invidiam.

Invidia è proprii respectu nata laboris

Quam male, quando alios despicit, illa vides.

Qui potuerunt ferre dies, pondus & æstus, Invidi haud poterant, hi tolerare pares Quam circumspicere nobis est mente videndum

Ne merita à pravo fine gravata ruant.

Bonus fuit operarius in vinea Christi S. Theodoricus Metensis Episcopus, qui inspiciebat nominatim literas Metensium Antistitum, quas Angelus Clementi primo Metensium Episcopo dicitur dedisse, alias auro, alias viliori metallo, pro merito scriptas, dixit se laboraturum, ut nomen suum, quod argento tantum notatum in illo albo viderat, literis aureis scribatur: & verè ita vixit, ut post mortem illius nomen ejus apparuerit aureis literis exaratum. Annus Cælest. 18. Julii. Ad quem,

Naturam poteras merito mutare Metalli,

Dum prius assidua freris arte tuam,

Quid non mirifici divino munere fultus

Efficit in terræ sanctior orbe labor.

Notandum hic, quod pro ratione diversorum meritorum in terra, merces quoque diversa datur in cælo.

Hoc anno Christo 34to accidisse censetur historia resurrectionis Lazari, quæ de Lazari rescribitur Joan. 11. ac post illam Concilium, in quo Calphas Pontifex prophetavit Joan. 11. v. 1. dicitur. *Erat autem quidam languens Lazarus à Bethania, de Castello Maria, & Marthæ.* P. Cor-

Invidia
corrupti
merita.

304.

Joan. 11.

P. Cornel. hic, in quo scilicet ipsa habitabant, ejusque erant non tam Domina, quam honoratior incola ac Christi discipula & hospites. ita Theoph. & alii. Mystice. Bethania idem est. 1. quod domus afflictionis, ut vertit Syrus. 2. quod domus obedientiæ, ut ait Pagnin. 3. quod domus exauditionis Domini. Dixerunt sorores v. 3. *Domine, ecce quem amas, infirmatur.* D. August. & ex eo Beda. Non dixerunt *veni*; amanti enim tantummodò nuntiandum fuit. Tropologicè Rabanus, & ex eo Glossa. Lazarus, inquit, est peccator, qui à Domino amatur: ipse enim non venit vocare justos, sed peccatores. Dicit Christus v. 11. *Lazarus amicus noster dormit.* S. August. *Domino dormiebat, qui eum tanta facilitate excitavit de sepulchro; quanta tu, dormientem excitas ex lecto v. 17. Venit itaque Jesus: & invenit eum 4. dies jam in monumento habentem.* P. Cornel. Tropologicè. Quadriuanus est peccator, habens habitum peccandi. Primus enim dies est, quo quis consensu voluntatis peccat, 2dus, quo quis peccatum opere consummat. 3tius, quo illud frequentat, 4tus, quo is habitus callum obducit.

Dicitur v. 33. *Jesus ergo, ut vidit eam (Mariam) plorantem, & Judæos, qui venerant cum ea, plorantes, infremuit Spiritu, & turbavit se ipsum.* Fremitus hic, id est, indignatio, voce Christi expressa, erat in mortem & diabolium, cujus invidia mors intraverat in orbem terrarum, quæ tanti luctus & ploratus fuerat causa. Ita Cyrill. August. Beda. *Turbavit se ipsum.* S. Augustinus. Quis eum posset, nisi ipse turbare. Turbavit ergo se ipsum induens affectus doloris, iræ, & compassionis; eumque ostendens mutato vultu & voce præ dolore. v. 43. *Vox magna clamavit: (Jesus) Lazare veni foras.* Ut ostenderet vocem hanc habere vim magni & potentis imperii, quo à morte suscitabat. Unde Cyrillus *Deo Dignum, & regium imperium est: Lazare veni foras.* Tropologicè magna vox Christi significat magnum impullum gratiæ excitantis, qua opus est, ut peccator è consuetudine peccati, in qua sepultus est, ad gratiam, & novam vitam revocetur. Ita S. August. v. 44. *Et statim prodit, qui fuerat mortuus, ligatus manus & pedes instris.* Duplex hic miraculum. 1. Mortui suscitatio. 2. Quod mortuus suscitatus pedibus colligatus, directè ambularet. v. 44. *Dixit eis Jesus: Solvite eum, & sinite abire.* Jussit hoc Christus, ut Judæi Lazarum contrectantes manibus quasi palparent miraculum: Ita Chrysost. Theoph. Symbolicè P. Cornelius Christus peccatores in vinculis peccatorum ligatos mittit ad Apostolos, & sacerdotes; ut ab eis solvantur. P. Kriatowski, S. J. Collectanea Ascetica,

tur, & absolvantur. Ita Sanctus Augustinus, Beda &c.

Lazarus obdormit, se morte gravante, priusquam

Excitet hunc Christus, per sua verba fidem

Exstimulat, quam habeant vivam pro fratre sorores

Mortua nil unquam, nil operata fides.

Lazarus è tumulo, quæris, cur voce trahatur?

Nam vocem vitæ, verbaque Christus habet.

Vox hominis non tam facile ex fommo excitat, atque

A mortis fomno vox veneranda Dei.

Appropinquante tempore præfinito à Patre, cruento sacrificio, dedit se in viam Matris filiorum Jerosolymam versus cum discipulis Christus, eisque secreto enuntiavit, quæ sibi mala imminerent, quamvis præ stupore non intelligentibus illis, quæ dicebantur, ait P. Salian. Cum Mater filiorum Zebedæi accessit ad illum postulans primas sedes in regno Christi pro filiis suis, quos ille viceversa docuit se-ctari humilitatem. Excusat Matrem S. Hieron. *Postulat mater errore muliebri & pietatis affectu, nesciens, quid peteret.* Filios verb excusat S. Chrysost. Non turbetur quisquam si adeo imperfectos dicimus Apostolos fuisse, nondum enim mysterium crucis erat consummatum, nondum gratia Spiritus in corda ipsorum infusa. Quæsit ex illis Christus, Matth. 20. v. 22. *Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Passionem suam vocat hic calicem Christus; Quia Christus tam libenter & avidè passionem subivit ac si sitiens vini calicem epotasset.* Ita Chrysost. Euth. Theoph. *Dicunt ei: Possimus.* Videntur Joannes & Jacobus intellexisse significationem calicis, & tamen, uti ambitiosè petierunt primatum, ita temerè respondent, se calicem posse bibere, cum necdum id possent, sed postea potuerunt per gratiam Christi. Ita S. Chrysost. &c. v. 23. *Ait illis: Calicem quidem meum bibetis: sedere autem ad dextram meam vel sinistram non est meum dare vobis.* Est hoc oraculum Christi de Joannis & Jacobi passione *Non est meum dare vobis.* Remigius, id est, superbis, quales vos estis, sed humilibus. P. Corn. Christus dicit id potius esse Patris; tum quia ut homo semper se Patri subjecit, & omnia in illum resignat, ipsique accepta refert, tum ut honesto titulo hosce repellat ambitiosos à se, primatum petentes. In ipso deinde itinere prope Jericho cæcum illuminavit Christus Matth. 20. v. 30. *Ecce duo cæci.* Eadem est historia hæc cum ea, quam narrat Marcus c. 10. v. 46. utraque enim contigit egrediente Christo de Jericho. S.

Aaa 2
Gregor.

Gregor: hom. 12. in Evang. Jericho luna interpretatur; luna autem in sacro eloquio pro defectu carnis ponitur: quia cum mensuris momentis decrevit, mortalitatis nostrae defectum designat. Mystice Origen. per Jericho intelligitur mundus, in quem Christus descendit. Symbolice S. Greg. in Evan. hom. 2. *Cæcum est genus humanum-- sed tamen per Redemptoris sui præsentiam illuminatur.* v. 33. *Dicunt illi (cæci) Domine, ut aperiantur oculi nostri.* In hæc verba S. Aug. Serm. 18. de Verb. Dom. Tota igitur vita est sanare oculum cordis, unde videtur Deus. v. 34. *Et secuti sunt eum.* S. Chrysost. Hi cæci sicut ante dationem fuerunt perseverantes, ita & post dationem non fuerunt ingrati.

Epigramma.

De cæco ad Jericho sanato.

Hunc cæcum Christus sanavit, *Respice*, verbo,

Cum visum reliquis per sua facta dedit,
Voce sua clamat pauper *Miserere*, dolenter;

Et sentit Deus hanc, quod miserator amat.

Pro verbo verbum Salvator reddidit, in quo

Ex nunc est misero facta petita salus.

S. Petrus libenter cæcitatem sustinuit, qui Mariam Deiparam & Ægyptiacam in Clara Valle pie laborantem, Monachorum sudorem abstergentem vidit, è morbo factus monocus, gratias Deo egit, quod hostium alterum amiserit, Ann. Coelestis, 14. Martii,

Sic humanum oculum velut hostem spernis?
amicus

Respectus satis est, sat tibi Petre, Dei.

Conver-
sio Za-
chæi.

In ipso deinde oppido Jericho Zachæum Christus convertit. Lucæ 19. P. Corn. à Lap. hic, Zachæus idem, quod purus, limpidus, justus. v. 2. *Fuit Princeps Publicanorum*, plures enim sub se habebat Publicanos vectigalium, quæ Romani & Tiberius Cæsar, invitis Judæis, imposuerant, Zachæus v. 3. *quarebat videre Jesum.* S. Chrysost. Hom. de Zachæo, cupit nosse aspectu, quem intuitus fuerat sensu, videre facie, quem viderat mente. *Statura pusillus erat.* P. Cornel. sed animo cellus. Parvi enim sunt magnanimi, teste Aristotele in Physic.

Parvi
magnani-
mi.

Major in exiguo regnabat corpore virtus.

v. 5. *Suspiciens Jesus vidit illum, & dixit ad eum: Zachæe festinans descende: quia hodie in domo tua oportet me manere.* S. Ambros. Esto vocem Jesus invitantis non audierat, viderat tamen affectum. Titus, Zachæus solam Jesu visionem desiderabat, sed qui novit plus facere, quam quaerimus, dedit illi super id, quod expectabat. S. Chrysost. de Zachæo. *Promittit Christus, se ad ejus domum venturum, cujus desiderantis jam possederat animum.* v. 8. *Stans autem Zachæus, dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus.* Cornel. hic. Alterum ergo dimidium reservat non sibi, sed ut injuste fraudata aliis restituat, unde ad hoc efficac Zachæi propositum Christus quasi præmium subjecit. *Hodie salus domui huic facta est.* Ita S. Ambros. Beda. Reddo, S. Ambros. Alterum enim non sat, nec habet gratiam liberalitas, si injuria perseveret, quia non spolia, sed dona quaeruntur. Tropologicè S. Chrysost. Hom. 78. in Matth. docet, domum animæ ornandam esse elemosyna, & justitia, uti ornavit Zachæus, si Christum in ea hospitio excipere velimus. De Zachæo.

Occupat ipse prior Dominus cor ima penitentis

Zachæi, quam subeat splendida testis domus.

Non poterat Christum præ turba stante videre,

Corpore qui parvo, haud mente pusillus erat.

Sed vidit Dominus, traxitque videre volentem.

(Nam Deus de longè candida corda videt.)

Dimidium dat opum dives Zachæus egenis,
Totum cor, animam, tradit at ille Deo.

Appropinquabat Hierosolymæ, simulque 506.
Passioni suæ Christus; venit Bethaniam fe- Christum
ria sexta vespere, ibique toto die Sabbati in convi-
permanit, qui tum incidit in diem 19. Martii. Ita P. Sallian. ibi illi cœna data est in dalena
domo Simonis Leprosi, & Lazarus unus ungit.
erat ex discumbentibus; Martha ministra-
bat; Magdalena Christi pedes ungebat: cujus charitatem Christus contra Judam obloquentem defendit. Confluxerunt eò multi, ut Jesum viderent, & Lazarum nuper à mortuis excitatum; quem ideo Principes sacerdotum, invidia furentes, è vivis tollere cogitarent.

Matth. 26. v. 6. *Cum autem Jesus esset in Bethania in domo Simonis leprosi.* v. 7. *accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti pretiosi, & effudit super caput ipsius recumben-*

is. *Alabastrum* P. Corn. Vas erat è alabastride sive onichelapide, quem ad vasa unguentaria cavari docet Plin. l. 36. c. 8. quod optimè unguenta incorrupta servet. *Effudit super caput ejus.* Dices. S. Joan. c. 12. v. 3. habet, unxit pedes ejus. R. P. Cornel. Magdalenam unxisse pedes Jesu, deinde totum vas effudisse super caput ejus: vas enim angustioris fregit, ut habet Marcus. Mystice. Unxit pedes, qui in vita activa proximis servit, caput verb, qui per contemplationem Deo adheret. ita Orig. v. 8. *Videntes autem Discipuli: indignati sunt, dicentes: Ut quid perditio hac?* Dices. S. Joan. c. 12. ait solum Judam murmurasse. Respondet S. Aug. l. 2. de consensu Evang. c. 69. Judam fuisse incentorem hujus murmuris, qui alios Apostolos specie miserationis pauperum ad indignationem ex vero affectu misericordiæ manantem excitavit, cum ipse fictus ex avaritia indignaretur, quod pretium hujus unguenti non in loculos suos, sed in Christi caput fuisset effusum. v. 8. *Ut qui perditio hac?* v. 9. *Potuit enim istud venumdari multo (alibi Marci 13. 5. plus quam trecentis denariis, id est, julii seu regalibus) & dari pauperibus.* Excusat Christus Magdalenam v. 12. *Mittens enim unguentum hoc -- ad sepeliendum me fecit.* Potuit Christus exculare Magdalenam per excellentiam personæ suæ divinæ, quæ ab ea ungebatur, ob quam melius erat, & majoris meriti illi impendere pretium hujus unguenti, quam illo pauperes plurimos alere, ut docet Theoph. quod etiamnum locum habet, ait P. Corn. in ornatu templorum, altarium, vestium sacerdotum, &c. hoc enim fit in honorem Personæ Christi ad provocandam aliorum erga eum devotionem & reverentiam, cum singularis aliqua necessitas pauperum non occurrat. v. 13. *Amen dico vobis, ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium in toto mundo, dicetur & quod hæc fecit in memoriam ejus.* scilicet Magdalene, non Christi, ait Cornel. ut patet ex Græco, ubi in feminino ponitur. Circa eandem historiam notanda ex D. Joanne c. 12. v. 1. *Jesus ergo ante sex dies Paschæ venit Bethaniam.* Symbolicè Glossa ait, Deus sex diebus omnia fecit, sexta die hominem condidit, sextâ mundi ætate eundem redimere voluit, sexta feria passus est, sexta hora crucifixus. v. 3. *Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi.* Mystice S. August. Unguentum, quo Maria unxit Jesum, justitia fuit. Quæres. Quænam est nardus pistica. R. Nardi pistici, hoc est, puri non misti, nec adulterati. Alii communissimè nardi spicati, optima est enim nardus spicata. Moraliter dicendum, bona opera, quibus tanquam unguentis pretiosis unguimus Christum, debere esse spica-

ta, id est, sincera, solida. Hinc victimæ Abel placuerunt Deo, quia optimæ. v. 3. *Et domus impleta est odore.* Mystice S. Aug. Mundus, ait, repletur bonâ famâ pietatis & virtutis, qualem hic exercuit Maria, juxta illud Pauli, Christi bonus odor sumus. Quæres 2do, Cur Jesus Judæ commisit loculos, cum sciret eum fore furem? R. P. Corn. Quia Judas aptior erat ad res temporales procurandas, quam cæteri Apostoli; furtum verò permisit, quia inde nata est occasio prodicionis, ac Passionis suæ, quam ipse ambiebat. S. Bernard. l. 4. de Cons. 16. docet Christum hic Prælatos docere voluisse, ut rerum temporalium curam facile cuivis confidant, spiritualium verò dispensationem sibi reservent.

v. 9. *Cognovit ergo turba multa ex Judæis, quia illic est: & venerunt non propter sub præ-Jesum tantum, sed ut Lazarum viderent, textu quem suscitavit à mortuis.* S. Aug. Curiositas illos adduxit, non charitas. v. 10. *Cogitaverunt autem Principes sacerdotum, ut & Lazarum interficerent.* S. Aug. tr. 50. *O stulta cogitatio, & cæca sævitas.* Dominus Christus, qui suscitare potuit mortuum, non possit occisum? Si aliud vobis videtur mortuus, aliud occisus, ecce Dominus utrumque fecit, & Lazarum mortuum, & seipsum suscitavit occisum.

Die 20. Martii anno ætatis 34. venit 507.
Jesus Hierosolymam, insidens asinæ, cui Ingressus
cum ramis & canticis accurret turba pluri- Christi
ma, de quo Matth. 21. Ingressus Christi
stus Hierosolymam non vehitur equo phae- Hieroso-
lerato &c. ut faciunt Reges in suis ingres- lyam.
sibus, sed asina, ut ostendat, ait P. Corn. Matth.
hic, suum regnum esse alterius ordinis scilicet spirituale, ideoque mite, humile, quam-
quam in Judæa asini sunt nostris meliores, & valentiores instar mulorum; unde filii
Principum asinis inequant, ut patet Judic. 12. 14. v. 7. *Alduxerunt asinam & pul-
lum: & imposuerunt super eos vestimenta.* Hinc P. Corn. censet Christum tam asino
quàm pullo insedissee non simul, sed succe-
sive, uti dixit Zachar. 9. 9. Franc. Lucas exi-
stimat, quod foris asina, utpote validiore
sequente pullo, in civitatem pullo sequente
asinæ vectus est. Præcipue verò mysterii
causâ his duobus jumentis uti voluit, ut
significaret non solis illis, quibus promissus
fuerat, scilicet Judæis, sed toti se mundo,
id est, duobus populis, quibus constat
mundus, regnaturum. Judæis Mosaicæ
legis jugo assuetis, quos asina; & gentibus
sine Dei lege viventibus hætenus, quos pul-
lus figuraret. Voluit Christus legalem hanc,
Aaa 3

sibi que insolitam pompam, & ingressum in Jerusalem adornare variis de causis. 1. ut daret regiae suae potentiae indicium aliquod & specimen. Ita S. Chrysost. & alii citati à P. Cornel. 2. ut objiceret Phariseis, & Scribis in hoc regali ingressu se ipsum, quem agnoscere hoc facto possent & deberent, esse Messiam, utpote à Zacharia hoc loco promissum, & praedictum. 3. ut responderet typo agni Paschalis, hic enim decimo die, mensis 1mi, solemnem pompam, inducebatur in montem, immolandus die 14ta. v. 8. *Plurima autem turba straveunt vestimenta sua in via: alii autem cadebant ramos de arboribus* (palmarum, olivarum, aliisque fructiferis, quibus mons Oliveti plenus est, ait S. Hieron.) & *sternebant in via.* Dicebant v. 9. *Hosanna Filio David.* Cornelius hic Hosanna significat *Salva quaso* vel *salva nunc.* Hosanna apprecatio salutis, prosperitatis, perinde ut apud nos in victoria est *io triumphe.* Acclamabat populus Hosanna non sibi, sed Christo Regi suo, illique precabatur salutem; indirecte tamen & consequenter sibi quoque eandem flagitabat; salus enim regis est salus populi. v. 10. *Cum intrasset Jesus Hierosolimam, commota est universa civitas dicens: Quis est hic?* P. Cornel. Christus se hic ut regem gerens certum adisset salutis periculum, nisi ipse vi suae divinitatis omnes obstupescisset, eosque quasi attonitos reddidisset, ut nemo in eum manus injicere auderet, ita nec de injiciendo cogitaret. Ita Abul. & alii. Ad hanc laetitiam, ait P. Salianus, praeviam civitatis ruinam paterno affectu deflevit Christus; ingressus deinde templum caecos & claudos sanavit, & Scribas repugnantes de puerorum cantu repulit. Quibusdam Ethnicis Christum videre cupientibus futuram mortem, & ex ea securum fructum praedixit.

De triumphali Christi ingressu Hierosolimam.

Rex mundi peragens populo plaudente triumphum,

Præteritura fugit gaudia, calcat opes.
Omniscius vidit, funesti quanta theatri
Illum post plausus ultima scena manet.
Quam popularis erat non constans aura fa-
voris!

Prorsus post paucos est variata dies.
Nunc lætum populi Domino plaudentis Ho-
sanna
Ingratum paulo post Crucifige sonat.

508.
Ementes
& ven-
dentes è
templo

Die 21. Martii FERIA 2da Matth. 21. v. 12. *Intravit in templum Dei, & ejiciebat omnes vendentes & ementes in templo; & mensas numulariorum, & cathedras vendentium co-*

lumbas evertit. v. 13. *Et dixit eis, scriptum Christus est: Domus mea domus orationis vocabitur: ejicit vos autem fecistis illam speluncam latronum.* Notandum ex P. Cornel. à Lap. hic. Per templum intelligitur hic non Sanctum, nec Sanctum Sanctorum, sed atrium templi; in illud enim intrabant laici oraturi, & spectaturi sacrificia, quæ fiebant in atrio Sacerdotum. Hoc autem atrium erat quasi populi templum: Christus enim non erat sacerdos Leviticus: quia non erat prognatus ex Levi & Aaron. Porro eos ejecit Christus è templo duabus ex causis. 1ma. quod non deceret res illas vendi in templo. Posterior erat avaritia & usura Sacerdotum; hi enim per suos famulos oves, hædos &c. vendebant carò iis, qui illa volebant offerre in templo; præsertim peregrè venientibus & pauperibus, à quibus ob dilationem solutionis lucrum per usuram extorquebant; unde à Christo vocantur latrones. Ita S. Chrysost. & alii. Deinde bis ejecit Christus ementes de templo. 1. initio prædicationis suæ. Joan. 2. 14. 2do. sub finem ejusdem 4. diebus ante mortem. Ita S. Chrysost. S. Aug. &c. Numularii, ex Græco Collybitæ, commutabant duntaxat pecuniam, ut verisimilius censetur. Tropologicè. Numularii sunt simoniaci, imò quivis peccatores, qui animam suam, quæ templum est Dei, suis luxuriis profanant. Ita S. Hieron. Orig. Mirum est, uni homini pauperi, qualis erat Christus, omnia sacerdotum lucra in templo subvertenti, nemini eorum restituisse. S. Hieron. censet hoc fuisse maximum Christi miraculum. Mysticè. Vendunt columbas, qui pecuniâ vendunt gratiam Spiritus Sancti. Ita Orig. Tropologicè. Templum est domus Dei non confabulationis, non speculationis, non compositionis &c. Videant ergo, quàm à Christo flagellandi sunt, qui illud garriendo, circumspiciendo, lascivendo profanant. Audi Bedam in c. 2. Joannis. Quid ergo fratres mei, quid putamus, faceret Dominus, si rixis dissidentes, si fabulis vacantes, si risu dissolutos, vel alio quolibet scelere reperi- ret irretitos, qui hostias, quæ sibi immolarentur, ementes in templo vidit, & eliminare festinavit.

In templum Christus cum venit & audit ipse,

Quod numi in sacro detonare loco
Siccine de templo facta est spelunca latronum?
Dixit, & arripuit facta flagella manu,
Percussit nocivos, mensas evertit, & inde
Expulit audentes impia lucra sequi.
Quantis verberibus digni, qui templa sci-
entes

Christi, supremi Principis esse domos,

In

In quibus est præsens sacro corpore cin-
ctus
Audent in templis verba scelestia loqui?

Die 23. Martii FERIA 4ta prænuntiavit Christus se traditum fore Judæis, ut crucifigeretur. Hoc die Judas pactus cum Judæis pretio 30. argenteorum. Porro per argenteum P. Salianus, Pererius & alii intelligunt siclum. P. Cornel. in Matth. 26. 15. verisimilius putat intelligi duas drachmas atticas, sive duos julios aut duos regales Hispanicos, adeoque argenteum fuisse dimidium sicli, & duplum denarii, venditumque Christum 30. argenteis, id est, 15. florenis Brabanticis.

509.
De cena
Domini.

Die 24. Martii FERIA 5ta. Fuit ultima Cæna Domini. Hujus diei acta describit P. Salianus in hunc modum. FERIA 5ta, quam Lucas vocat diem Azymorum, (quia ad ejus vespem incipiebat azymorum esus) & ne ambiguum esset, volens significare Lunam 14. Addit. *in qua necesse erat occidere pascha.* Misit Dominus ad parandum pascha, & cum agnum tanquam paterfamilias sacrificasset, eo mox assato discubuit, & 12. Apostoli cum illo. Post esum agni lavit pedes discipulorum, deinde instituit Eucharistiam. Hanc celebritatem secuta cæna communis, in qua Dominus prædicit, se ab uno eorum traditum iri Judæis. Ex quo colligitur buccellam intinctam à Judæ, embammam, non fuisse Eucharistiam. Cum autem Jesus se clarificatum iri diceret, discipuli id de ejus morte intelligentes, de successore & primatu inter se agere coeperunt: sed eam disputationem Dominus, proposita sua humilitate discussit. Secutus sermo postremus Christi ad discipulos, prædictio Petro trine negationis, oratio ad Patrem; in qua Patri Christus suos commendavit, quæ omnia cum ad horam ferè 10am tenuissent, hymno dicto in gratiarum actionem, abivit in montem Oliveti; & octo de suis, in villa Gethsemani relictis, tres secum duxit in montem; quibus orare jussis progressus ipse ad orationem.

Consummat Dominus legem, sumendo fi-
guram,

Victima, pro nostra, ipse futurus ope.
Manducans agnum typicum, ponendus in
ara

Ipse, crucis, populis esca salutis erit.
Quis tamen hunc Agnum Domino immolat?
Ecce sacerdos

Id peragit, dulci vulnere, Divus Amor.

Circa acta hujus diei nota ex P. Cornel. à Lap. in c. 26. Matth. Matth. 26. v. 15. *Ait illis (Judas) Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam?* S. Hieron. Infelix Judas

damnum, quod ex effusione unguenti se fecisse credebat, vult Magistri pretio compensare, nec certam tamen postulat summam, ut saltem lu- ro-
saveretur perditio; sed quasi vile tradens man-
cipium in potestate eminentium posuit, quantum
vellent dare. Alii tamen autumant, licita-
tum fuisse Judam cum in principibus de pretio.

Matth. 26. v. 17. *Prima autem die Azymorum accesserunt discipuli ad Jesum dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere Pascha?* Per 7. dies comedi solebant panes azymi, hoc est, puri, & non fermentati; quare hi dies vocabantur azymorum. Prima dies azymo- rum eadem erat cum die Paschatis, die 14. Mensis primi ad vespem, puta, in plenilunio mensis primi, dicti Nisan. Prima dies Azymorum, aliquando vocatur dies 14. mensis Nisan, aliquando 15. Nam vespere illa, qua Judæi celebrabant Phasce, cum inci- piebant dies & esus azymorum, secundum computum dierum naturalem pertinebat ad diem præcedentem scilicet 14. Secundum verò computum sacrum, qui serviebat in fe- stis, pertinebat ad diem sequentem, qui erat 15. Nisan, in cujus mensis plenilunio, quæ ca- debat in æquinoctium vernal, vel illud pro- ximè subsequabatur, Pascha celebratur. v. 19. *Et fecerunt Discipuli (Petrus & Joannes) Sicut constituit eis Jesus, & paraverunt pascha,* id est, agnum paschalem, mactarunt, exco- riarunt, assarunt. Porro agnus assandus re- ferebat ideam Christi crucifixi: Nam, ut docet S. Justinus contra Tryph. perfodiebatur corpus agni verum, pedes verò tam posterio- res, qui pedum, quam priores, qui manuum sunt loco, distendebantur, divaricabanturque bacillis infixis in volas. Comedebatur ag- nus Paschalis à stantibus Judæis, ut signifi- carent separatos ad iter, ac ex Ægypto profici- sci in terram promissam, scilicet in Chanaan. Quæres. An Judas proditor interfuerit cele- brationi Paschæ & Eucharistæ. Negant S. Hilarius. Theoph. & alii non pauci citati à P. Cornelio ad v. 20. Verum affirmant com- munitè alii Patres & DD. scilicet Origen. S. Chrysost. S. Ambr. &c. docetque S. Chrys. Hom. & 2. de prod. Jud. S. Aug. in Psal. 10. quod in Judam post indignam communio- nem intravit satanas, eumque ad proditio- nem Christi perficiendam impulit.

v. 21. *Et edentibus illis dixit: (Jesus) Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditu- rus est.* Matthæus id Christum dixisse narrat ante institutionem Eucharistæ. Lucas verò c. 22. post institutionem: Sed Matthæus cen- sendus est dixisse usus prolepsi, & anticipa- tione, licet Euth. & S. August. bis id à Chri- sto dictum putent, scilicet ante & post Eucha- ristiam.

Matth.

Matth. 26. v. 22. *Et contristati valde, ceperunt singuli dicere: Numquid ego sum Dominus? Summe enim dolebant Christum Dominum, Patrem, Magistrum eripi, & mori. Et Judas hoc dixit v. 25. Numquid ego sum? Ne si solus taceret, se ceteris Apostolis silentio suo proderet. Porro dixit hoc Judas, & factu, & impudentia, ut scelus tegeret, & audacia, bonam conscientiam mentiretur, ait S. Hieron. Ait illi (Christus) tu dixisti. (quæ est modesta Judæorum responsio, qua confirmant, quod rogantur) Ita terminos nobis ac regulas tolerantia & oblivionis fixit injuriarum, ait S. Chrysost.*

In Judam. Dum totum Dominus servus se tradit in escam, Cogitat interea tradere servus Herum. Suscipit omne bonum, tamen haud satiatur avarus;

Atque sit misera discutiatur opum, Plus valet exiguum lucri, plus pondus ini-qui

Ingrato servo, quam valet omne bonum.

§ 10.
Cena tri-plex.

Matth. 26. v. 26. *Cenantes autem eis accepit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc est corpus meum.* Cenantes, id est, post cenam, ut habet Lucas & Paulus, agni paschalis scilicet, ut notat P. Corn. triplicem fuisse Christi cenam. Primam sacrum agni paschalis, 2dam, communem aliorum ciborum, 3tiam, sacerrimam, imò divinam, scilicet institutionem Eucharistiæ. Christus itaque ante Eucharistiam cenavit agnum: quia decebat, ut typus agni præiret veritatem Eucharistiæ (licet Suarez censeat cenam Eucharistiæ mediam inter cenam agni & usualem. Similiter censet P. Salian. ut supra. Jam verò ob reverentiam tanti Sacramenti Apostolica traditio habet, ait S. Aug. Epi. 128. ut Eucharistia non nisi à jejunis sumatur. Quare perperam & dolose hæretici, Eucharistiam vocant cenam, esto primi Christiani aliquamdiu in cena exemplo Christi Eucharistiam celebrarint, ut colligitur ex Paulo 1. Cor. 11. v. 25. Porro in locum & memoriam 2dæ cenæ usualis & communis, quam Paulus Dominicam vocat, successit apud Christianos olim *Agape*, id est, epulum omnibus commune, in signum & fomentum charitatis, sed post sumptam Eucharistiam. Notat P. Corn. ex eo, quod Christus ait: *Accipite*, hoc est enim &c. Videri Christum unum panem accepisse, illumque inter consecrandum fregisse in 12. partes simulque singulis Apostolis unam distribuisse: quam quisque videtur manu accepisse. Unde & diu in Ecclesia Christianis Eucharistia in manus data fuit, ut patet ex Tertull. ex S. August. Serm. 244. Postea tamen periculi &

Agape
quid,

reverentiæ causâ in os data est Eucharistia. Christus benedixit, non Patrem, ut volunt hæretici, sed panem & vinum, ut expressè habet hic Paulus dicens: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est?* 1. Cor. 10. v. 16. Notandum, dum S. Lucas c. 22. v. 19. dicit, *Accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem.* His verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*, dedit Apostolis, & ab eis ordinandis potestatem consecrandi, & transubstantiandi panem in corpus, vinum in sanguinem. Quare his verbis Christus Apostolos constituit & ordinavit sacerdotes, uti docet Concil. Trid. Sess. 22. c. 1.

Matth. 26. v. 27. *Et accipiens calicem Calix potus gratias egit, & dedit illis dicens. Bibite ex hoc tenebat omnes.* Notandum hoc præceptum bibendi, tantum ad uti omni tempore intellexit Ecclesia, tantum Apostolus pertinebat ad Apostolos, qui soli tunc prælo- lentes erant: quia Christus eos tunc conlecrabat sacerdotes, eisque jussit consecrare hoc Sacramentum sub utraque specie, & utramque speciem sumere, ut perfectum sacrificium conficerent. Id ergo non mandavit laicis, quibus, cum non sacrificent, sed sumant Eucharistiam, ut Sacramentum, sufficit, ut illud sumant sub una specie: quia sub ea integrum sacrificii fructum, effectumque percipiunt: præsertim, quia in tanta multitudine laicorum communicantium facile calix effunderetur, quod magnæ esset irreverentiæ. Simili modo præceptum Christi dicentis: *Hoc facite in meam commemorationem*, qua parte consecrationem respicit, ad solos pertinet sacerdotes; ad laicos verò spectat solum quoad panis consecrati sumptionem: præceptorum enim, cum plura miscentur, varietas limitanda est, & distribuenda juxta conditionem personarum, & mentem legislatoris, qui, hic, est Christus, & interpret ejus Ecclesia. Nota. Matthæus & Marcus habent, *Hic est enim sanguis meus novi testamenti.* Lucas verò & Paulus 1. Cor. 11. 26. *Hic calix novum testamentum est, in meo sanguine.* Sed idem utriusque phrasis est sensus. In forma consecrationis, qua utimur in sacrificio, adduntur hæc verba: *atque testamenti, mysterium fidei.* Quæ traditione esse accepta à S. Petro docet Leo ex Epist. ad Michaellem Imper. c. 9.

Eucharistia non tantum est Sacramentum, sed & sacrificium, idque unicum novæ Legis; quod veteribus omnibus successit; illaque omnia eminenter in se continet; ideoque sacrificium. Christus dicitur sacerdos secundum ordinem Melchisedech, non Aaron, quia Aaron oves

&

& hædos, Melchisedech verò panem & vinum obtulit. Eucharistia ergo 1. est holocaustum. 2. victima pro peccato. 3. victima pacifica. 4. sacrificium farreum, quod fuisse probat P. Cor. à Lap. in Matth. 26. 28. De institutione Eucharistiæ.

Quam pretiosa fuit, quam præstans ultima cœna,

In qua magne Deus, factus es ipse cibus Et potus. Quid jam quid possumus poscere ultra?

Est satis, est summum, perpetuumque bonum.

Sed quid nos homines tanto reddemus amor?

Candida celestis corda requirit amor.

v. 30. *Et hymno dicto* (id est, decantato, hymnus enim canitur ait S. Aug. in Psal. 77.) *exierunt in montem Oliveti.* Hymnum hunc Baronius & alii putant fuisse 7. Psalmos ex Halleluja conflatos, qui incipiunt à Psal. 112. *In exitu Israel de Aegypto, & finiuntur Pl. 118. Beati immaculati in via.*

v. 31. *Tunc dicit eis Jesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte.* Scandalum, id est, offensam & ruinam in peccatum pusillanimitatis, timiditatis, &c. S. Augustinus secuti Emm. Sa, Fran. Lucas & alii censent Apostolos in Christi captivitate defecisse à fide: huc accedit S. Ambr. Serm. 48. dicens: Petrum fidem perdidisse, verum Petrum non amisisse fidem, sed tantum peccasse contra fidei professionem, Theologi magni & multi jam docent, ait P. Cornel. à Lapid. Ratio est: quia hoc tantum dicunt Evangelistæ. Cur ergo majus crimen fingamus Petro Apostolorum Principi? S. Cyril. l. 1. in Joan. c. 4. asserit, Petrum non ex timore, sed ex amore Christi eum negasse, quia scilicet optabat videre Christum & cum illo manere, quod illi non licuisset, si ejus se discipulum confessus fuisset. S. Ambr. in Luc. c. 22. ait Petrum non negasse Deum, sed hominem, q. d. Nescio hominem, quia scio Deum, quare cum idem Ambr. dicit Petrum perdidisse fidem, intelligendum fidei professionem: Peccavit ergo Petrus moraliter contra professionem fidei, negando se esse Christi discipulum, ideoque charitatem amisit, sed non fidem. Ita Maldon. Tolet. Bellarm. Illa Christi verba, quæ dixit Discipulis, Luc. 22. 36. *Qui non habet (gladium) vendat tunicam suam & emat gladium, non sunt imperantis, sed præ-nuntiantis sibi & Apostolis acerrimam persecutionem, quæ tanta futura erat, ut cibus & gladius ad tutelam vitæ ipsorum comparanda esse viderentur homini, rem, rei que difficultatem humana prudentia æstimanti.* Ita S. Chrysost. Theoph. Mald. citati à P. Cornelio R. P. Kwiarkowski, S. J. *Collectanea Aferica,*

in c. 22. Luc. Pulchrè S. Ambr. *O Domine, cur me jubes emere gladium, qui ferire prohibes, nisi forte, ut parata sit defensio, & videaris potuisse vindicare, & noluisse.*

Secutus Christi exemplum in non vin-Vindictæ dicando per se S. Sigfridus R. S. P. qui fuit Epi- genus exi- scopus Anglus, vir regio sanguine & doct- mium po- rina illustris; sponte se ad prædicandum in- tuisse vin- Suecia Christi doctrinam obtulit, exceptus dicare & ibidem à rege obviam prodeunte. Dum in- noluisse. stituendis Ecclesiis occuparetur, tres nepotes ab impiis occisos, & abscissis capitibus in stagnum projectos amisit, circa quod, dum aliqua die orans inambularet, vidit à longè tria lumina per aquas ad se deferri, quorum indicio urnam charissimorum nepotum capita continentem in aquis invenit, quæ roseo sanguine adhuc perfusa cernens, dixit: *Vindictæ Deus*, cui mox ex capitibus unum respondit: *Vindicabit.* alterum dixit: *Quando?* Tertium subjunxit. *In filios filiorum.* Idque illæ eorum, qui interfecerant, familiæ expectæ sunt. Ex Brev. Patr. Suec.

Id veluti velox, ad Suecos, Angelus, Anglus Difficiles superans per mare, nave, vias. Reginis it sanguis, pro Christo Rege, paratus

Fundi; aliquaque sui parte, minutus erat, Nam capita illius, chari poluere nepotes. Deposito trinum hoc unica tumba tulit, Ast homicidarum in seros vindicta nepotes Fluxerat, hanc justè retribuente Deo.

Joannis 13. v. 1. de Christo ait S. Joan. *Cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos.* P. Corn. hic. In finem dilexit eos, scilicet in finem vitæ, usque ad mortem dilexit Ita Cyril. S. August. & Rupert. five semper, suos in finem. ut explicat S. Chrysost. 2do. in finem scilicet nem. amoris & dilectionis q. d. Extremo amore, & summè dilexit eos. Symbolicè S. August. & Beda, qui per finem accipiunt Christum, Christus enim est finis legis. Rom. 10. 4. dilexit ergo suos in finem, id est, propter se, aut suam gloriam illis communicando. Dilectionis quoque Christi erga nos documentum sanctissima Eucharistia est in cibum tradita. Iste est panis, qui de cœlo descendit, Joan. 6.

O gustus hominum! toto ferè quæritur orbe. Quæ tandem vobis esca placere queat: Terra parens frugum, tum aer, pelagusque profundum Non poterit tales subministrare dapes, Quales dat cœlum; ipse libens descendit in elcam, Vitam in se retinens, atque bonum omne, cibus,

Bbb

Quam

Quam suavis Dominus noster; gustemus amantes,
Qui servire hominum gustibus ipse cupir.

§ 12. Lotio pedum. Hæc dum dixisset S. Joannes de Christo, lotionem pedum enarrat, quomodo Christus ipse Dominus laverit discipulorum pedes. Hæc lotio censetur præcessisse cœnam Eucharistiæ, cœnam scilicet tertiam, post cœnam ergo agni, & post cœnam communem lavit Christus pedes: volebat enim hac lotione ostendere, quanta puritate & humilitate accedendum sit ad Eucharistiam. Hanc lotionem respiciens S. Augustinus tr. 56. *Quid mirum, ait, si misit aquam in pelvim, unde lavaret pedes discipulorum, qui in terram sanguinem sudant, quo immunditiam dilueret peccatorum.* Juxta S. August. Bedam, Rupert. incepit Christus lotionem à Petro. Tropologicè P. Cornel. à Lap. indicat hic Christus visitationem & reformationem à capite in iis, qui præfunt, inchoandam esse. Origines tamen, Lactan. S. Chrysost. Theoph. opinantur Christum primò omnium lavisse pedes Judæ, ut illum emolliret, & à scelere proditoris revocaret, utque nobis daret exemplum amoris inimicorum. v. 8. *Dicit ei Petrus: Non lavabis mihi pedes in æternum.* Origenes accusat Petrum proterviæ, audaciæ & inobedientiæ: sed rectè excusat eum S. August. tr. 56. *Quod hæc ejus vox processerit, à summa fide, reverentia, timore, humilitate & dilectione.* Mutavit tamen Petrus propositum, dum agnovit voluntatem Domini. Hinc S. Basil. in Reg. Brev. Respon. 60. *Rescindendum est, quidquid præter præceptum Domini ante statutum est.* Hoc aperte demonstrat in Apostolo Petro, qui antestatuera: Non lavabis mihi pedes in æternum, ubi verò affirmativè audivit Christum dixisse. v. 9. *Domine, non tantum pedes, sed & manus.*

Dum Judæ plantas Salvator mundat in undis,

Hac virtute sua, quid velit ille, petis?

Forfan ad interitum properantes ipse lavando

Præcipitis servi vult retinere pedes:
Sed dum is conculcat donum tam grande scelestus,

Libertate sua, nequitiaque perit.

Ad Christum lavantem discipulorum pedes,

Siccine vitæ fons, ô fons æterne salutis

Dignaris servis ipse lavare pedes?

O! homines, humilis cum nos fors deprimit,
ex hoc

Fonte refrigerii sponte bibamus aquas,

Petrus non permittit sibi lavari pedes, postea mutat consilium.

Mutans consilium Petrus, ne plus sapiamus,
Quam sit conveniens atque necesse, docet.
Ut cum Christo habeat partem, se tradit & offert

Totum: nam pars hæc continet omne bonum.

Joan. 13. v. 23. *Erat ergo recumbens unus ex discipulis ejus in sinu Jesu, quem diligebat Joannes Jesus.* P. Corn. hic. Dicitur Joannes in sinu recumbit Jesu recubuisse: quia veteres non affidebant in sinu Jesu, sed recumbebant bini, vel terni in sinu. Sinu gulis lectulis mensalibus, ita, ut cubito dextro innixi non tam sederent, quam jacerent ad mensam, quo fiebat, ut secundus ad sinistram primi, proximè sequens, in ejus sinu quasi jacere & recumbere videretur. *Quem diligebat Jesus.* Non tantum amore amicitiae humanæ velut ætate minimum, ut vult Toletus, sed etiam amore charitatis ob virginitatem & puritatem, modestiam, & mansuetudinem, morèsque suaves, & sanctos, quibus ceteros antecellebat. Ita Cyril. S. Chryl. S. Hieron. &c. Hinc tamen non sequitur, ait P. Cornelius, Joannem absolute omnibus Apostolis fuisse sanctiorem: Poterat enim Petrus illo esse in charitate ardentior, ideoque sanctior. Porro quod Joannes in sinu & supra pectus Jesu recubuit, non solum fuit, præsentis amoris indicium, sed etiam futuræ reissignum: quod scilicet inde vocem sumeret, quam postea cunctis sæculis inauditam emitteret.

v. 27. *Et dixit ei (Judæ) Jesus: quod facis, fac citius.* Id est, cito, ut vertit Syrus. Hic tamen non præcipit Christus prodicionem, sed permittit.

Dum Christus alloquitur discipulos v. 33. *Filioli.* Notanda teneritudo affectus & amoris Christi erga suos fideles & Apostolos: non enim ait Fili, sed Filioli: materna ergo viscera erga eos quasi infantes recens à se genitos ostendit. Rursus Filioli, quia Apostoli adhuc parvuli erant in fide & amore Christi. v. 34. dicit Christus: *Mandatum novum do vobis: Ut diligatis invicem.* Cur novum? Resp. P. Cornelius. Novum ratione objecti novi, & causæ diligendi: Christo enim, qui est caput Ecclesiæ, incarnato facta est singularis communicatio, & unio membrorum Ecclesiæ tum inter se, tum cum Christo capite suo jam homogeneo, unio inquam, tum per naturam humanam à Christo assumptam, tum per gratiam, quam ipse in nos seu caput in membra influit, tum maxime per Sacramentum Eucharistiæ, hic recenat ab eo institutum: quæ unio fundamentum est & radix magis singularis & arctioris amoris Christi & Christianorum, majorisque obligatio-

nis

nis ad amandum se invicem: per hanc enim, arctè uniti sumus non tantum humanitati Christi, sed & Deitati, totique SS. Trinitati, & in ea, ac per eam nobis invicem. Rectè advertit Toletus hoc Christi præceptum non omnibus hominibus, sed solis Christianis hic dari: Hi enim se invicem diligere debent, non tantum tanquam proximos propter Deum, sed quasi fratres, & unius corporis Christi membra propter Christum. Amoris Dei & proximi pulchrum exemplum dat S. Dorotheus: Sicut lineæ à circumferentia circuli ad centrum ductæ, quò magis ad centrum accedunt, eò magis accedunt ad se; sic quò quis magis accedit ad Amorem Dei & Christi, eò magis accedit ad amorem proximi.

§. VI.

De Passione Christi.

§ 13. In horto. Post ultimam cœnam hortum petiit Christus Orationis gratiâ, erudiens nos, ait S. Chryl. quietem, & tranquillitatem in oratione diligenter appetere. In horto orsus est passionem, ut expiaret peccatum Adæ, scilicet comestionem pomi vetiti in horto paradisi commissam. P. Corn. in c. Matth. 26.

v. 37. *Et assumpto Petro, & duobus filiis Zebedæi (Jacobo & Joanne) capit contristari, & mæsus esse.* Relictis Gethsemani octo Apostolis hos tres assumpsit, quia his maxime confidebat & hi tres paulò ante viderant gloriam ejus transfigurationis in monte Thabor. Porro Christus non tantum qua comprehensor, sed etiam qua viator, simul summe gaudebat & dolebat de passione; dolebat de ea secundum partem inferiorem animæ; quatenus passio hæcerat nociva naturæ: gaudebat de ea secundum partem superiorem, quatenus ea erat à Deo volita & ordinata ad hominum salutem. Tristitiæ Christi causa fuit inter alias præcipua prævisio omnium tormentorum, opprobriorum; Peccata quoque omnia omnium & singulorum hominum, qui ab Adam fuerunt, sunt, & erunt, affligebant Christum.

Tristitia hæc in Christo non erat necessaria, aut naturalis, & involuntaria, ita, ut rationis & voluntatis usum præveniret: ut in nobis sit, dum aliquid nobis molesti accidit, sed fuit omnino libera, & liberè à Christo assumpta: quod Theologi dicunt in Christo non fuisse passiones, sed pro passionibus. Tristabatur insuper Christus, ut sua tristitiâ, pavore, & angore curaret nostram acediam, pusillanimitatem, metus, angores.

R. P. Kwiakowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

v. 39. *Progressus pusillum; procidit in faciem suam, orans & dicens: Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste.* Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. P. Cornel. hic *Procidit*, scilicet prono, & prostrato in terram corpore, faciem terræ affigens. *Orans.* Christus qua homo verè & propriè orabat Deum Patrem, imò se ipsum, qua Deus est, Locus orationis Christi illustratus à Christianis, Ecclesia ibidem extructa, teste S. Hier. Addit Beda tr. de loc. san. c. 6. Baron. An. 34. petram ipsam, in qua orans Christus flexit genua, quasi mollem ceram illis cessisse, ac in se genuum Christi vestigia excepsisse, ipsumque lapidem in Ecclesia asservari. Adjungit Baronius, etiam in imo vallis Josaphat, quam torrens Cedron præterfluit, in lapidibus pedum Christi vestigia remansisse, hætenusque lervata esse. *Transeat à me calix iste.* P. Cornel. id est, prætereat calix instantis mihi passionis, mortis. S. Catharina Senens. teste Catharino in vita l. 2. c. 28. & 29. duas alias afferebat expositiones, easque dicebat à Christo sibi revelatas: 1ma. quod Christus sitiebat calicem passionis avidissimè, ut amorem erga Patrem ostenderet, nosque redimeret, ideoque optabat accelerari, & absolvere hoc opus. 2da. Videbat Christus multos ingratos fore suæ passioni, manfuros in peccatis ac damnandos; hinc erat illi summus dolor, & hunc vocat calicem, q. d. *Transeat à me calix iste, amove à me hunc dolorem, & numerum damnandorum, fac, ut omnes salventur.*

S. Bernardus Serm. 20. Super omnia reddit amabilem te, mi Jesu bone, calix, quem bibisti, opus nostræ redemptionis. Multum quippe laboravit in eo Salvator, nec in omni mundi fabrica tantum fatigationis author mundi assumpsit. Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Hinc patet contra Monotelitas, duas in Christo fuisse voluntates, unam humanam alteram divinam; hic enim humanam subdit divinæ. Imò humana Christi voluntas licet in se una, virtute tamen & operatione fuit quasi duplex (P. Cornel.) scilicet una naturalis, qua fugiebat mortem; altera rationis & libera, qua subdens se voluntati Dei, mortem appetebat, ac juxta hanc dicebat. *Verumtamen &c.* Moraliter S. Leo. Serm. 7. de passione. Hæc vox (*Fiat voluntas tua*) capitis salus est totius corporis; hæc vox omnes fideles instruit, omnes confessores accendit, omnes Martyres coronavit: nam quis mundi odia, quis tentationum turbines, quis posset persecutionum superare terrores, nisi Christus in omnibus & præ omnibus patiens, Patri diceret. *Fiat voluntas tua.* Iteravit Christus orationem, ut doceret in afflictione subinde Deum nos non exaudire in prima oratione, ut sapius

Bbbz

&

& ferventiùs oremus, Sequens Christum quantum se conformaverit cum Dei voluntate, ostendit sanctus Episcopus dictus *Quod vult Deus*, hic unâ cum Clero ab Hæreticis in naves fractas absque remigiis & velis impositus, Neapolim appulit, ibi exul, Annus Coele, 26. Octob.

Vult Deus intumitas convertite bella procellas

Confractâ pelagi ludite classe minas,
Integra, tum virtus vobis, tum vita, manebis

Pro velis, malis stat benè, velle Dei.

§14.
Christi
captivitas
Matth.
26.

Matth. 26. v. 47. *Turbamulta*, quæ ad capiendum Christum missa dicitur, fuit cohors militum Romanorum, quæ continebat mille milites: nam D. Joannes c. 18. 12. *Cohors & tribunus*, Tribunus verb ex Græco, præfector mille militum; insuper cohorti se junxerant satellites principum sacerdotum. v. 48. Judas traditor dicebat: *Quemcumque osculatus fuero, ipse est: tenete eum.* S. Marcus addit. *Et ducite eum.* Verebatur enim Judas, ne Christus se transformando, ait ex Origene S. Hieron. occultaret & effugeret, itaque 30. argenteis, qui illi à Judæis necdum erant traditi, sed tantum promissi, privaretur. v. 49. *Et confestim accedens ad Jesum, dixit: Ave Rabbi. Et osculatus est eum.* Non respuit Christus osculum, ut doceremur inimicos omnes eosque, quos scimus defavitueros in nos esse, diligere, osculum ejus Dominus non respuit, ait S. Hilar. v. 50. *Dixitque illi Iesus: Amice, ad quid venisti?* Mirum fuit hoc Christi mansuetudinis & patientiæ exemplum, quo Judam furem, & proditorem tribus annis toleravit, nec Apostolatu aut procuratore privavit, quo facto docet nos injurias amore vindicandas esse. Prostravit Christus solo verbo ego sum Judam cum omnibus satellitibus in terram, ait S. Chrysost. resupinos in dorsum; eosque ut innuit S. Leo Sermon. 1. de Pass. privavit virtute sentiente, & movente, ut se erigere non valerent. v. 51. *Et ecce unus ex his, qui erant cum Iesu, extendens manum, exemit gladium suum & percussit servum principis, sacerdotum amputavit auriculum quis.* Unus Petrus scilicet cæteris ferventior & animosior ut patet ex Joan. c. 18. Ita S. Chrysost. S. Hieron. Lucas addit Petrum prius petiisse à Christo licentiam dicendo. Luc. 22. v. 49. *Domine, si percutimus gladio, id est, si placet, gladio te defendimus: sed non expectato Christi responso ob imminens Christo captivitatis periculum ex ardore gladium strinxisse ait P. Cornel.* Gladium hunc fuisse cultum, quo in mactatione vel comestione usi fuerunt Apostoli, censet Toletus, cui favent S. Chrys. Theoph. Verum hunc gladium ensen fuisse disertè asserit Franc. Lucas; favet S. Cyrill.

S. August. & alii. & ita ostenditur hic gladius S. Petri Parisiis, habens speciem ensis. Maldonatus & alii colligunt, cæteros Apostolos videntes Petrum tam animosè depugnantem pro Christo ipsos quoque pro eodem voluisse certare, sed prohibitos à Christo, cum dixit Luc. 22. v. 51. *Sinite usquehuc. Noluit enim, ait Ambr. in 22. Luc. persecutorum vulnere defendi, qui voluit suo vulnere omnes sanare.* Unde emblema: *Ex vulnere salus.* quod propriè Christo competit. 1. Petr. 2. v. 20. *Cujus livore sanati estis.* ut ait S. Petrus, Fugam Apostolorum nonnulli putant ab omni culpa immunem fuisse, vel saltem levi culpæ obnoxiam, cum mente adhærent Christo, prodesse verò non poterant. Alii putant illicitam fugam eorum, cum processerit ex diffidentia Potest tamen dici, quod illi non dubitabant Christum posse sedetendere, sed putabant nolle, sicut nec & se voluit defendere; nec etiam constabat, an vellet illos secum pati. P. Corn. in v. 31. existimat esse priorem sententiam veriore.

Marci 14. v. 51. *Adolescens autem quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo: & tenuerunt eum.* P. Corn. hic. Sindon fuit genus vestis lineæ, quæ faciliè corpori aptari poterat, dorso eximi & injici, quis fuerit hic adolescens, incertum.

Luc. 22. v. 43. *Apparuit autem illi Angelus de celo confortans eum.* P. Corn. hic Apparuit Christo Angelus iste visibiliter in corpore, ut sua specie & voce oculos Christi & aures Christi pavidas confortaret. Quod Angelus hic fuerit Gabriel, ait Gabr. Vasquez, alii tamen, ut Franc. Lucas putant Angelum hunc fuisse Michaellem. *Confortans eum.* præmissa Christi laude & adoratione debita, ait Titus, Confortabat autem Christum exterius loquendo & proponendo illi Patris voluntatem, & gloriam, item fructum uberem tum Christo, tum hominibus, tum Angelis, ex passione sua proventurum: Nam non poterat interius in anima Christi operari, nec immutare immediatè Christi potentias: Unde, sicut exterius tantum à diabolo tentari potuit Christus, sic ab Angelo exterius tantum confortari; non tamen doceri, vel illuminari, ipse enim præ Angelis à primo instanti conceptionis suæ plenus erat sapientia & scientia. Ita Scholastici cum D. Thoma 3. par. q. 12. art. 4.

Luc. 22. v. 43. *Et factus in agonia, prolixius sudorabat.* v. 44. *Et factus est sudor ejus, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram.* P. Cornel. hic. Nota, 1. quidam Codices olim nil habuerunt de hoc sudore Christi sanguineo teste S. Hilar. l. 10. de Trin. & Hieron. l. 2. contra Pelag. scilicet, ne Christo animi infirmitatem

Fuga Apostolorum an culpabilis.

§15.
Apparuit
Angeli in
horto.
Luc. 22.

mitatem & dolorem tribuerent, sed jam communiter omnes Codices Græci, Latini, Syri, Arabici idipsum habent, quare verum est, id esse legendum juxta definitionem Concilii Trid. sess. 4. 2. dicitur Christus sanguinem sudasse non improprie, uti explicat Euth. & Theoph. sed verè & propriè, quare To sicut non similitudinem, sed veritatem denotat. Ita S. Aug. Hieron. Hilar. & passim alii. Hinc S. Athanl. 6. ad Theo. qui est de beatitudine Filii Dei, anathema dicit eis, qui Christum negant sudasse verum sanguinem. Porro in vehementi angore hominem posse naturaliter sudare sanguinem docet Arist. l. 3. de Hist. animal. c. 19. Unde Cajetanus censet Christum sudasse sanguinem, eo quod jam exsudasset humorem, qui verti solet in sanguinem. Porro vox *sicut gutta* significat non purum fuisse sanguinem, sed mistum, quo scilicet sudor cum sanguine misceretur. ita Suarez 3. par. q. 46. art. 8. Disp. 38. sect. 2. Nota 3. hunc sudorem sanguineum manasse non tam ex tristitia & angore, quam ex actu fortitudinis & audaciæ, quocirca ex angore quidem, sed magis ex actu fortitudinis heroicè angori resistentis, naturaliter secutum fuit sanguinis profluvium in Christo. Ita P. Corn. hic.

Nota 4. causas morales & finales hujus sudoris fuisse plures, inter quas, ut acerbitatem amoris erga nos ostenderet: sicut enim vehementia ignis facit, ut in distillatione aqua ex rosis emanet; sic vehementia amoris fecit, ut à corpore Christi sanguis stillaret. 2. Christus hunc sanguinem ac seipsum cum sanguine in holocaustum & victimam obtulit. Vocalis est sanguis Christi teste Irenæo l. 5. c. 1. magisque loquitur & clamat, quam sanguis Abel. Hebr. 12. v. 24. Sanguis enim Abel clamat vindictam, sanguis verò Christi misericordiam. Symbolica causa fuit, ut significaret Christus de toto corpore suo, quod est Ecclesia, emanaturas passionis. S. Hilar. in Lucam. Transeat à me calix iste, id est, quomodo à me bibitur, ita ab his bibatur.

Factus est in agonia. S. Ambr. suscepit tristitiam meam, ut mihi suam lætitiā largiretur. S. Bernard. Quasi membris omnibus flevisse visus, quando factus est sudor illius sicut guttæ sanguinis. Iren. illud, sicut guttæ sanguinis, legit, globi sanguinis. S. Bernardin. Senen. Appositè quidem quævis sanguinis guttula globus vocatur, ut ex forma virtus innuatur sanguinis pretiosissimi, etenim vel guttula toti orbi terrarum sufficiebat. Christo in horto accomodari potest illud ejus dictum Joannis 15. v. 5. *Ego sum vitis, vos palmites, ut in Christo, præcipue in adversis maneamus.*

Vivimus in Christo, qui est vitis, vita, salusque.

Nos sumus in vite hac palmitibus similes.

Et veluti palmes moritur de vite resectus,
Ac posthac miserè sicus in igne perit;
Sic nos à Christo, quando divellimur, ipsi,
Inferni digni protinus igne sumus.

Matth. 26. v. 57. *At illi tenentes Jesum duxerunt ad Caipham Principem sacerdotum, ubi Scriba & Seniores convenerant.* ad Caipham prius duxerunt, quod fecerunt velcitur. honoris causâ, ut seniores Annam venerarentur, vel quod Annas præ cæteris optaret, laboraret, ut Christus caperetur. Unde S. Cyrill. & alii putant in domo Annæ perfolutum Judæ pretium. Alapam accepisse censetur Christus in domo Caiphæ, accipit, quam videtur incussisse minister manu armata, ut adularetur Pontifici, quasi honoris ejus vindex. S. Cyrillus universam creaturam perhorruisse, puta, si sensum hujus rei habuerit. v. 59. *Principes autem sacerdotum, & omne Concilium, quarebant falsum testimonium contra Jesum, ut eum morti traderent.* S. Chrysost. habitum judicii & figuram insidiis prætexunt, scilicet, ut ait Victor. Antiochenus in c. 14. Marci. Insidias suas tribunalis schemate palliantes. v. 62. *Et surgens Princeps sacerdotum ait illi: Nihil respondes ad ea, quæ ipsi adversum te testificantur?* v. 63. *Jesus autem tacebat.* Tacebat, quod sciret, ait S. Hieron. quidquid tandem respondisset, torquendum ad calumniam, nam, ut ait S. Chrysost. *Figura ibi duntaxat judicii erat, re autem ipsa latronum impetus.* v. 63. *Et Princeps sacerdotum ait illi: Adjuro te per Deum vivum, ut dicas nobis, si tu es Christus Filius Dei?* v. 64. *Dicit illi Jesus: Tuidixisti.* Cornelius hic. Respondit clarè se esse Christum, tum ut reverentiam nomini divino, per quod adjurabatur, ac simul Pontificiæ authoritati, à qua adjurabatur, honorem & obedientiam aliàs debitam deferret. 2do. ut hoc responso omnem illorum tolleret excusationem, ait Chrysost. ne scilicet ipsi apud homines & apud Deum in die judicii se excusare possent, cur in Christum non credidissent, eique dicere: Interrogavimus Christum juridicè in Concilio, num ille esset Christus, ipse verò tacuit, vel ambiguit respondit, quare non obligamur eum ut Christum recipere. v. 65. *Tunc Princeps sacerdotum scindit vestimenta sua, dicens: Blasphemavit.* Lacerabant Judæi vestem à mento usque ad cingulum in signum doloris & Conspuit indignationis. v. 67. *Tunc expuerunt in faciem ejus, & colaphis eum ceciderunt, alii autem, cœterem palmas in faciem ejus dederunt.* v. 68. laphis cœterem palmas in faciem ejus dederunt, Di-ditur,

Dicentes: Prophetiza nobis Christe, quiescit, qui te percussit. Colaphus est verber, quod pugno, seu manu contracta infligitur; alapa, quod manu explicata in maxillam impingitur. Titus Bostren. in c. 22. Lucæ. In faciem illam, quam fluctus maris reueriti sunt, quam sol in cruce videns radios occuluit, spuebant, cædebant &c. Hisce probis Christum afficiendum prædixit Sibylla Delphica, cujus carmina extant l. 1. Sibyl. Orac.

Tunc impius illi
Impinget colaphos, virosque sputa scelestis
Israel labiis, neque non & fellis amari
Apponent escam, potumque immitis aceti.
Et l. 8.
Contundent alapis palmæ (pro crimina) Divum,
Felle fames ejus, sitis illudetur aceto,
Scindetur templi velum, mediumque diei
Nox tenebrosa tribus premet admirabilis horis.
Et Sibylla Erithrea apud Lactantium. l. 4. c. 18.
Dabit in verbera innocens dorsum.

Nota. Postquam Caiphas in Concilio noctu Christum reum mortis proclamavit, illi tanquam blasphemo & damnato insultarunt per totam reliquam noctem, teste S. August. l. 3. de Conf. Evan.

517. Matth. 26. 69. *Petrus vero sedebat foris Petrus in atrio: & accessit ad eum una ancilla dicens: Christum Et tu cum Jesu Galilæo eras. v. 70. At ille negat. le negavit coram omnibus dicens: Nescio quid dicis.* S. Ambros. in c. 22. Lucæ. Ubi vero negavit Jesum Petrus? in prætorio Judæorum, in societate impiorum. Beda in Marci c. 14. Quam nociva impiorum colloquia, Petrus ipse inter ministros Pontificum vel hominem se nosse negavit, quem inter Discipulos Dei Filium fuerat confessus. Quæres. Quoties Petrus negavit Christum? R. Dionys. Carth. Sexies. Cajetan septies. Verum communis S. Cyrilli, S. Ambr. S. Hieron. & aliorum sententia, Petrum ter duntaxat negasse, idque expressè prædixit Christus v. 34. *Ter me negabis.* Nec in domo Annæ negavit: hæc enim omnia in domo Caipha contigere. Quod Petrus ore solo negavit, & peccavit graviter, interius tamen fidem servavit, censent S. Cyrilli, S. Aug. de quo supra n. 511. Permissus est est Petrus labi, ut disceret lapsis compati, & omnium peccatorum misereri, atque ut suo exemplo omnibus peccatoribus daret exemplum. Ita S. Chrysost. hic, S. Leo, S. Greg. & alii.

v. 71. *Exeunte autem illo januam vidit eum alia ancilla, & ait his, qui erant ibi: Et hic erat cum Jesu Nazareno. v. 72. Et iterum negavit cum juramento.* S. Gregor. Peccatum, quod poenitentia non deletur, mox suo pondere ad aliud trahit. P. Cornel. hic, Petrus negationi addidit juramentum, id est, perjurium. v. 74. *Et continuo gallus cantavit.* Addit Lucas c. 22. v. 61. *Et conversus Dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat: Quia priusquam cantet Gallus, ter me negabis.* Respectus, quo Christus Petrum respexit, ait S. Ambros. fuit causa, ut Petrus, qui priorem galli cantum non adverterat, hunc posteriorem advertit. Respexit ergo, & respiciendo erexit Christus Petrum, ait S. Leo. Porro respexit Christus Petrum tum oculis mentis, obijciendo illi sceleratam peccati, ac stimulo ad poenitentiam. ita August. Beda, Ambros. tum oculis corporis. Symbolicè gallus à Deo unicuique data est sua conscientia, quæ, quoties quis peccat, ei exclamat, dicitque: Cur tantum scelus committis? cur Deum offendis? Hic clamor conscientia. Hic clamor conscientiam remordet, & excitat ad poenitentiam, quem qui audit, & exaudit, verè cum Petro compungitur. Ita Lauren. Justin. l. de Christi agone, c. 9. Notat S. Clemens S. Petri discipulus & successor, S. Petri adeo poenituisse Petrum, ut per totam de nocte inceptam vitam singulis noctibus audiens galli poenitentiam cantum in genua procideret, amarasque funderet lachrymas, & peccati remissi à Deo iterum veniam flagitaret, teste Nicephoro. l. 2. c. 37. Denique lapsum hunc compensavit Petrus austerè usque ad mortem vivens, lupinos (pisa sunt amara) comedens, teste Greg. Nazian. Orat. de amore pauperum.

S. Torellus audito tertio galli suis repentè humeris insidentis cantu antiquas turpitudines deseruit. 40. annis sub dio in jejuniis & variis mortificationibus transegit, Annus Cæle. 16. Martii.

1. Qui peccans torpet, somnòque gravatur iniquo,
Surgit, dum vigilans acriter urget avis,
2. Errantem revocans peccati noctis, ab umbris
Significat trinâ, gratia, voce diem.

Matth. 27. v. 1. *Mane autem facto, consilium inierunt omnes Principes sacerdotum, & seniores populi adversus Jesum, ut eum morti traderent.* Corn. hic. Itaque Caiphas, qui noctu cum paucis Christum examinarat, & damnarat, mane convocavit magnum,

plenumque Concilium, quod Sanhedrin vocatur, & 70. viris sive senatoribus constabat, ut ab eo toto Christus damnaretur, ac damnatus Pilato traderetur, ne Pilatus eum utpote à toto Concilio prædamnum absolvere posset. Præclare S. Leo. Serm. 30. de Passi. Hoc mane vobis templum & altaria diruit, legem & Prophetas ademit, regnum & sacerdotium sustulit, in lucum æternum omnia festa convertit. v. 2. *Et vinctum adduxerunt eum, & tradiderunt Pontio Pilato præfidi.* Nam, ut ait S. Hieron. Judæi habebant hunc morem, ut quem ad judicassent morti, ligatum Judicem judicii traderent. Hic est Samson vincus à Dalila, Christus à Synagoga. Notandum, quod Judæi Christum, ut blasphemum damnarunt; blasphemum autem poena ex lege Levitici 24. 16. erat lapidatio, non crux, ut ergo Christum crucifigant, tradunt eum Pilato, ut is ex lege Romana, quæ rebelles & seditiosos cruci addicit, Christum quasi Cæsari rebellem crucifigant.

Judæ poenitentia vana.

Matth. 27. v. 4. Dicebat Judas: *Peccavi tradens sanguinem justum. At illi dixerunt: Quid ad nos? tu videris. v. 5. & projectis argenteis in templo, recessit: Et abiens laqueo se suspendit.* P. Corn. hic, Judas vendens Christum Judæis non cogitabat, quod Christus ab eis occideretur, sed caperetur dumtaxat, & captus, vel eis satisfaceret, vel virtute sua è manibus eorum elaberetur, sed dum vidit damnatum ad mortem, culpam agnovit, poenitentia tamen ejus non fuit vera, cum ipse venia caruerit, sed coacta, desperabunda. S. Chrysost. Audite ista, audite, inquam, avari, versate animo, quid ille passus fuit; nam & pecuniam amisit, & scelus admisit, & animam perdidit, quod atrox avaritiæ tyrannis facere solet. v. 12. *Et dum accusaretur (Christus) à principibus sacerdotum & senioribus, nihil respondit.* S. Ambr. in c. 23. Lucæ. *Benè tacet, qui defensione non indiget. Ambiant defendi, qui timent vinci. Quid timeret, qui non ambiret salutem? solus omnium suam prodit, ut acquirat omnium.* S. Athan. Serm. de Pass. Magnum id certè, & mirificum in Salvatore, qui tacendo, & non respondendo tam efficax erat in persuadendo, ut judex ultro factiones, conspirationesque adversus eum initas & agnosceret, & confiteretur.

Pilatus an verè voluerit dimittere Christum.

Quæres. An verè Pilatus voluerit dimittere Christum? Negat Rupertus, putatque Pilatum instar vulpis simulasse. Verum longe melius S. Augustinus, cæterique omnes censent Pilatum sincerè & seriò voluisse dimittere Jesum, videturque id sensisse S. Petrus Actor. 3. 13. *Jesum negastis, ante faciem Pilati judicantis illo dimitti.* v. 19.

Sedente autem illo (Pilato) pro tribunali, misit ad eum uxor ejus, dicens: Nihil tibi & justo illi. Multa enim passa sum hodie per visum (id est in somnis) propter eum. Somnia hæc, etsi ab aliis DD. censentur fuisse illi immissa à demone, tamen SS. Hilar. Hieron. Chrysost. August. censent immissa à Deo per Angelum bonum, idque 1. Ut Christus ab utroque sexu innocentia suæ ferret testimonium. 2. Quia hæc mulier videtur fuisse honesta & pia, salvatamque opinantur Chrysost. Theoph. Lucius Dexter vocat hanc uxorem Pilati Claudiam Proculam. Deinde Pilatum etiam ad fidem conversum innuit S. August. Serm. 3. de Epiph. Verum hæc valde ambigua. Symbolica censet P. Cornel. Josephus enim l. 18. Antiq. c. 5. scribit Pilatum post aliquot annos à Vitellio præfide Syriæ Romam missum ad Cæsarem, ut coram illo ad crimina sibi à Judæis obiecta responderet, quod dum facere non posset, omni honore privatus Viennam in Gallias relegatus, sua se transverberans manu, compendium malorum, mortis celeritate quæsit. Ita Ado ejusdem Viennæ Episcopus ex Paulo Orosio. idem habent Euseb. Baron. & alii passim. Quod ergo S. August. Tertul. vocant Pilatum Christianum, intelligendum ait P. Cornel. fuisse Christi fautorem & defensorem.

Matth. 27. v. 24. *Lavit manus (Pilatus) coram populo, dicens: Innocens ego Pilatus la-sum à sanguine justis hujus. Judaico usus vat manus est more, ait Origen. volens illos de Christi non con-innocentia non solum verbo sed etiam ipso scientiam, facto placare.* S. August. Serm. 118. *Laverit licet manus Pilatus, tamen sua facta non diluit, quamvis abstergere se putaverit justis sanguinem, eodem tamen sanguine mens ejus tenetur infecta: ipse enim occidit Christum, qui eum tradidit occidendum.*

v. 25. *Respondit universus populus dicens: Sanguis ejus super nos, & super filios nostros. Factum id; nam cum Titus obsideret Hierosolymam, cum ob famem turmatim egredierentur ex urbe Judæi, ipse quoque 500. vel plures crucifigi iussit: ut tandem locus crucibus deesset & corporibus cruce.* Ait Joseph Poena Talionis, l. 6. Beth. c. 12.

Matth. 27. v. 26. *Tunc dimisit illis Barabbam: Jesum autem flagellatum tradidit eis, Flagellatum crucifigeretur.* S. Hieron. S. Paulin. & alii testantur, Christum, ut flagellaretur, adstrictum fuisse columnæ, quam Beda vocat marmoream, quæ deinde Romam translata in templo S. Prædis visitur, est ea humilis, altitudinis trium palmorum, ne, si altior foret, flagellatores impediret, ut Christum undique flagellare possent, S. Hieron. in Epist.

518.

Epist. Paulæ. Ostendebatur illi columna Ecclesiæ, porticum sustinens, infecta cruore Domini, ad quam victus dicitur, & flagellatus: inde patet, aliam hanc columnam fuisse à priori, vultque Bosius columnam S. Braxedis non esse partem, sed integram. S. Hieron. verò loquitur de alia columna, ad quam prius flagellatus fuit Christus: bis enim eum fuisse flagellatum, indicat S. Chrysost. S. Magdalena de Pazzis sanctimonialis Florent. sanctitate, & revelationibus celebris, in extasi cognovit, Christum, à 30. paribus hominum, fuisse flagellatum. In vitallius par. 6. Nonnulli tradunt, inflicta fuisse hac flagellatione 5000. verberum nam S. Brigittæ revelatum dicitur, Christo, tota passione, inflicta fuisse vulnera 5475. verum numerus hic flagellorum incertus & varius à variis assignatur, ait P. Corn. Addit Paulus à Palatio traditum à gravissimis authoribus Christum flagellatum fuisse. 1. Spineis virgis, 2. chordis cum stimulis ferreis, 3. catenis aduncis. S. Brigitta tradit B. Virginem interfuisse flagellationi Christi. S. Thomas par. 3. qu. 46. ar. 5. quod per omnia passus fuerit Christus, ostendit. Passus est Christus in suis amicis eum deserentibus; in fama per blasphemias contra eum prolatas, in honore & gloria per irrisiones, & contumelias illi illatas, in rebus per hoc, quod etiam suis vestibus spoliatus est; in anima per tristitiam, tedium & timorem, in corpore per vulnera & flagella. Unde illud de Christo patiente.

Cernis ut in toto corpore sculptus amor

Exaggerat Cicero Action. 5. in Verrem, quod Gravium civem Romanum Verres flagellavit, nec ulla vox alia, inquit, ipsius mileri inter dolorem crepitumque plagarum audiebatur, nisi hæc. *Civis Romanus sum*: quanto magis ignominiosa fuit Christo flagellatio in conspectu numerosissimi populi denudatio, qui non solum fuit *civis Romanus*, sed Dominus universi.

Sententia à Pilato in Christum lata ex vetustis Annalibus excerpta, uti refert Adrichomius, pag. 163. fuit hæc. *Jesum Nazarenum, subversorem Gentis, contemptorem Cæsaris, & falsum Messiam, ut Majorum sua Gentis testimonio probatum est, ducite ad communis supplicii locum, ludibrio regie majestatis in medio duorum latronum crucifigite. I licet, expedi cruce.* Cæterum, ut refert P. Corn. in Matth. 27. 26. quod Pilatus rationem suæ gubernationis, de more cæsari Tiberio reddens, inter alia scribit, se Jesum crucifixisse, ob importunitatem Judæorum, ceteroqui eum fuisse virum Sanctum & Divinum, de quo Paulus Orosius. Audi Eu-

sebius in Chron. An. Chr. 38. Pilato, de Christianorum dogmate ad Tiberium referente, Tiberius retulit ad Senatum, ut inter cætera sacra reciperetur; verum cum ex consulto Patrum Christianos eliminari urbe placuisset, Tiberius per edictum accusatoribus Christianorum minatus est mortem,

Matth. 27. v. 28. *Exuentes (milites) eum (Christum) chlamydem coccineam circumdederunt ei* Lulum sibi Christum faciendū, ait Orig. Hæc chlamys probabilis fuit eadem cum illa purpura apud Marcum & Joannem, qui color coccineus simillimus est purpureo, unde subinde purpureus vocatur. Ita Tolet. & alii. v. 29. *Et placentes coronam de spinis (milites) posuerunt super caput ejus, & arundinem in dextera ejus. Et genu flexo ante eum illudebant ei dicentes: Ave rex Judæorum.* Spinas hujus coronæ fuisse ex junco marino, cujus acumina sunt quasi spinæ longissimæ, & acutissimæ, censent Tolet. Perer. & alii. Ex rhamno illas fuisse contendit Bellonius. Cum corona spinea fuisse Christum crucifixum indicant omnes ejus picturæ, idem disertè docent Orig. Tertullianus. Revelavit B. Virgo acerbiter hujus coronæ S. Brigittæ 1. 1. revel. c. 10. Quo facto aptaverunt coronam de spinis capiti ejus, quæ tam vehementer reverendum caput filii mei pupugit, ut de sanguine fluente replerentur oculi ejus, obstruerentur aures, & barba tota de corrente sanguine deturparetur. S. Bernardus, de Passione tr. de hac corona. *Mille puncturis speciosum ejus caput devulneravit.* Tropologicè spinæ hæc nos docent carnem pun gere, & domare jejuniis, ciliciis, disciplinis, non enim decet sub capite spinis coronato membra esse delicata, ait S. Bernard. Hanc spineam coronam, veluti humilitatis mundique contemptus insigne, representant sacerdotes & monachi tonsura sua, quam instar coronæ gestant in capite. Ita Beda 1. 1. Hist. Angl. German. Patriarch. Arundo, ait S. Ambr. in c. Arundo 22. Lucæ, comprehenditur manu Christi, ut Christi humana fragilitas jam non sicut arundo moveatur à vento, sed operibus Christi corroborata firmetur. Justa Dei vindicta factum est, ut paulò post, simili prorsus illusione, qua Christus per ludibrium rex Judæorum coronatus est, Agrippa rex Judæorum licet absens Alexandria illuderetur; nam cujusdam infani Carrabas dicti capiti, impositum à pueris papyraceum diadema, pro paludamento storea indutus, pro sceptro frustum arundinis datum. S. Wiæterpus, ostendo di. Ecce hodie Hercule virgini Christo: *Ecce homo*, illi more expallescens, Jesu carnificem cujusdam impuritatem esse dixit. Annus Cæle. 8. Apr.

Quam

Quam meruit poenam pro culpa humana voluptas

Hanc tenet, *Ecce homo*, hanc sustinet ipse Deus.

Speciet inhumanum facinus, rivosque cruoris

Speciet, & ex animo desleat omnis homo.

v. 31. *Et duxerunt eum (Jesum) ut crucifigerent.* Fatigatus Christus longis, crebrisque itineribus: nam absolvit passus minores sive gressus (minor passus sive gressus continet pedes duos cum dimidio, major sive geometricus duplus est, est mille passus majores faciunt milliæ Germanicum) à canacula in montem Oliveti 1500. inde ad domum Annæ totidem ferè passus, inde ad domum Caiphæ 333. inde ad domum Pilati 1000. Inde ad domum Herodis 350. inde reductus ad Pilatum. à Pilato ad montem Calvariæ gressus minores 1321. Ita Adrichom. in Descr. Jerof.

Crucis bajulatio.

Matth. 27. v. 32. *Invenierunt hominem nomine Simonem: hunc angariaverunt, ut tolleret crucem ejus.* Traditio est, ait Pererius, Simonem hunc postea ad fidem Christi cum filiis esse conversum, unde Marcus addit eum fuisse patrem Alexandri & Ruffi, qui videntur fuisse celebres Christi discipuli. Christus primò portavit crucem suam, longam (ut ferunt) 15. pedes, latam octo. *Et bajulans sibi crucem, exivit in eum, qui dicitur, Calvaria locum.* Non videtur tamen Christus ita portasse crucem cum Simone, uti pingitur, ut Christus priorem crucis partem, Simon posteriorem portaret; sed primò Christus defatigatus magnopere, Simon itidem totam portavit præeunte Christo, ita S. Augustinus, Ambr. Athan. & alii. Hic ordine historiæ intextenda, quæ supplet Lucas c. 23. 28. scilicet Christum, mulieribus piis, se sequentibus & lamentantibus dixisse, ut starent non super se, sed super filios suos. Inter has feminas, una fuit Berenite sive Veronicæ, vulgo *Veronica*, ait P. Cornel. in Matth. 27. 32. quæ sudarium Christo exhibens, ut faciem sudore & sanguine madentem abstergeret, ab eo illud recepit, cum impressa in eo ejusdem Christi effigie, ut habet Christiana traditio. Sudarium hoc Romanum translatum in Basilica S. Petri aservatur, & quotannis in Parasceve populo religiosè ostenditur, de eo, ejusque miraculis extat liber vetustus in archivo Bibliot. Vaticanæ.

520. Calvaria quid? Matth. 27.

Matth. 27. v. 33. *Et venerunt in locum, qui dicitur Golgotha, quod est Calvariæ locus.* Quæres. Unde dictus hic locus Calvariæ? Responsio communis Orig. Tertul. S. Athan. R. P. Kwiakowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

S. August. & aliorum, quos citat hic Cornel. à Lap. (excepto S. Hieronymo) dictum esse ex eo, quod traditio sit in Golgotha sepultum esse Adamum, quem Christus ibidem sanguine suo à cruce manante redemerit. Huc facit, quod scribit Jacob. Orrobaia, Magister S. Ephrem, scilicet Noë ossa Adami religiosè in arcam suscepisse, ac post diluvium illa inter filios distribuisse, ipsique Sem, quem anteferebat cæteris filiis Adami Calvariæ dedisse, & cum ea Judæam. Aliam causam magis literalem dat S. Hieron. Beda, & alii, scilicet Calvariæ dici illum montem, eo quod in eo rei capite plecebantur post subactam Judæam à Romanis. Notat ex S. Hieron. S. August. Ser. 71. de tempore & alii, in hoc monte Abraham à Deo jussu immolare filium suum, Mons enim Moria, in quo id contigit, vicinus est monti Calvariæ, adeoque uterque unus, idemque videtur mons, in duo juga, sive duos colles, scilicet Moria & Calvaria dissectus. v. 34. *Et dederunt ei vinum bibere cum felle mistum. Et cum gustasset, noluit bibere.* P. Corn. hic. Interim dum apparatur crux Christo, non nihil quiescenti propinatum est hoc vinum, quod de more reis tum ad levandam acerbam sitim, tum ad confortationem, ut robur ad ferenda dari solebat.

Notandum hanc Christi potionem aliam fuisse ab ea, quæ Christo jam crucifixo, porrecta, clamanti, *Sitio*. Vinum hoc cum felle Marcus vocat vinum myrrhæ, tum quia scilicet vino huic imposita erat myrrhæ cum felle, vel certè myrrhæ sola sine felle, ut myrrhæ ipsa fel dicatur ob amaritudinem. ita passim omnes PP. dempto Baronio, qui censet, vinum myrrhatum fuisse aromaticum sapore & odore suavissimum. v. 35. *Postquam autem crucifixerunt eum, dividerunt vestimenta ejus, sortem mittentes.* S. Hilar. 1. 10. de Trin. ait: Christum cruci clavis affixum & funibus alligatum fuisse; funes ostenduntur Romæ in templo S. Crucis. Addunt S. Irenæus, Justinus & alii in cruce fuisse suppedaneum; verum in cruce delicatior hæc structura videtur, ait Lipsius de Cru. nec Christus in cruce stetit, sed pependit. S. Brigitta 1. 1. Rev. c. 10. asserit unum pedem alteri suppositum cruci fuisse affixum duobus clavis, idque sibi revelasse B. Virginem. Nonnulli censent Christum crucifixum clavis non per volam manus, sed per carpum adactis. Carpus vocatur brachii extremitas, ubi est pulsus & ubi brachium jungitur manus; adactis, inquam, per carpum non directè, sed transversim, ita, ut per carpum adigerentur in manum, & clavi extremitas in extremam manus superficiem desineret, illamque cruci affigeret. Nudus Christus crucifixus

more

more Romano: imò multi DD. cum S. Ambrosio & Bonaven. docent, ne verenda quidem habuisse tecta & velata, licet putet Abulen. Dionys. Carthusianus & Baron. quod id inhonestum sit coram viris & foeminis, sed, ait P. Cornel. magis indecora passus est Christus, ita Gerson & Suar. Hinc Christi exemplum sequi volens S. Franc. in morte, nudum se in terra prostravit. Passim censent Christum in cruce humili postposita fuisse crucifixum. Ita S. Ansel. S. Laur. Justin. & alii. In cruce erecta fuisse crucifixum, docet S. Bonav. Lips. & alii citati à P. Corn. Quæres, cur Christus potius crucifixus sit, quam lapidatus vel capite plexus. R. P. Corn. causa literalis, quod Judæi ex odio voluerunt eum morte summè infami tollere.

§21. **Quare** Causæ morales. 1. ut sicut Adam & Eva peccarunt extendendo manus ad lignum vetitum; sic Christus peccatum hoc lueret extendendo manus ad lignum crucis. Ita S. August. &c. 2. ut pendens in aëre inter cælum & terram cœlites terrenis reconciliaret. Ita S. Ambr. Hinc S. Hieron. hic docet Christum in cruce, per 4. ejus coronas, quasi amplecti totum mundum, ejusque 4. plagas. 3. S. Ansel. in Epi. ad Philip. c. 2. *Tam pessimam mortem Salvator elegit, ut omnem mortem occideret.* 4. S. Athan. de Incar. Verbi. Dominus venit, ut diabolum præcipitaret, aëremque purificaret, & vitam ad cælum nobis inveniret. Crux composita dicitur fuisse ex lignis hoc carmine expressis:

Ligna crucis palma & cedrus, cupressus, oliva.

Quod citat Glossa in Clement. 1. de Summa Trin. Et corpus tenet alta cupressus. Et pars est oliva suprema. Christum crucifixum alloquitur S. Franc. Salesius.

Aut amor, aut furor est, qui te bone Christe peremit,

Est amor & furor est; hic meus, ille tuus.

Quando Christus crucifixus. Crucifixus Christus die 25. Martii, qua & conceptus olim fuit. Unde Ecclesia 25. Martii recolat memoriam S. Dismæ latronis. Crucifixus in æquinoctio verno; natus verò in solstitio hyberno. Crucifixus in meridie, S. Joannes enim ait: c. 19. v. 14. *Erat hora quasi sexta, scilicet ab ortu solis.* Dices, Marcus c. 15. 25. ait: *erat autem hora tertia: & crucifixerunt eum.* R. P. Cornel. erat hora tertia non incipiens sed finiens, finis autem horæ tertiæ erat initium sextæ; hæc enim horæ olim apud Judæos & Romanos

ternas horas continebant. Eadem die creatum esse Adam, scilicet in æquinoctio verno, & eadem hora comedisse pomum vetitum, qua Christus in cruce moriens culpam expiavit, multi censent, inter quos Tertull. Ita fuit Christus crucifixus, ut facie ab Hierosolymis averfa (quasi qui ejus hostis indignus esset eam intueri: Sed revera, quasi impios Judæos reprobaturus & Gentiles electurus.) occidentem, puta Italiam & Romam spectaret. Inde Christiani ex Apostolorum institutione orant ad orientem, quasi Christi crucifixi faciem intuentes; hinc & templa eorum respiciunt orientem, in quibus imago Christi crucifixi occidentem respiciat. Intexendum hic ex Luca c. 23. 34. *Pater, dimitte illis: non enim sciunt, quid faciunt.* hoc primum est verbum inter 7. memorabilia, non enim sciunt, quid faciunt. Cornel. in c. 27. Matth. quia nesciunt me esse Christum Filium Dei.

Habuit Christus tunicam inconsutilem, Christi hoc est totam textilem sine futura, quam tunicam inconsutilem Euth. censet à Matre B. Virgine Christo puero textam fuisse. Unde consequens esse videtur hanc tunicam cum Christo crevisse; hæc tunicam inconsutiles Treviris asservatur & visitur. Titulum crucis Christi, nemo Evangelistarum integrè, plenèque exprimit, sed ex omnibus inter se collatis, ait P. Cornel. in Matth. 27. fuisse hunc: *Jesus Nazarenus, Rex Judæorum.* Noluit volentibus Judæis hunc titulum mutari Pilatus. Respondens. Joan. 19. v. 22. *Quod scripsi, scripsi.* Quare hic titulus fuit Christo summi honoris elogium: ostendit enim ejus non tantum innocentiam, sed & dignitatem; quòd scilicet ille sit Christus mundi Redemptor. Extat titulus hic Romæ in Basilica S. Crucis in Jerusalem sed imperfectus & dimidiatus, in eo enim nil extat, nisi hoc: *Nazarenus*, scriptum literis Græcis & Latinis. De Cruce Christi S. August. tr. 31. in Joan. Ipsa crux, si attendas, tribunal fuit, in medio enim, iudice constituto, unus, qui credidit, liberatus, alius, qui insultavit, damnatus est.

Matth. 27. v. 42. dicebant Principes sacerdotum & scribæ: *Si rex Israel es, descende nunc de cruce, & credimus ei.* Nolebat tamen descendere, (ait P. Cornel.) irritatus tot fannis, quia ex Patris præcepto mori debebat, ut nos à morte redimeret. *Et credimus ei.* S. Hieron. Fraudulenta promissio. Quid est plus descendere de cruce, viventem adhuc, an de sepulchro mortuum resurgere? Resurrexit, & non credidistis, ergo si etiam de Cruce descenderet, similiter non crederetis.

v. 44.

Latrones Christo improperant.

v. 44. *Idipsum autem & latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei.* Græci, ut Orig. Chrysost. Theoph. & alii probabiliter putant utrumque latronem initio Christum blasphemasse, sed alterum postea visa Christi patientia, tenebris, aliisque signis resipuisse. Melius ait P. Cornel. ceteri Latrones scilicet S. Ambr. S. August. & alii censent per synecdochen numerum pluralem poni pro singulari. Latrones, id est, unus latronum, sic Luca. 23. v. 36. dicuntur milites obtulisse Christo acetum, id est, unus militum. Voluit enim Matthæus non tam personas latronum quam conditionem significare. Hic ordine historico texenda sunt dicta Christi ad Matrem, & ad Joannem: Quæ sic erant Joan. 19. v. 25. *Stabat autem, juxta crucem Jesu Mater ejus, & Soror Maris ejus Maria Cleopha, & Maria Magdalene.* v. 26. *cum vidisset ergo Jesus Matrem, & discipulum stantem, quem diligebat, dicit Matri suæ: Mulier, ecce filius tuus.* v. 27. *deinde dicit discipulo: Ecce Mater tua.* Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Tantis dolor B. Virginis spectantis patientem filium in cruce, ut Martyrum dolorem superasse censetur. Sophronius apud S. Hieron. Quia mente passa est, plus quam Martyr fuit, Nimirum, & ejus dilectio amplius quam mors fortis fuit: quia mortem Christi suam fecit. S. Ildeph. Sermon. 2. de Assumpt. Plus quam martyr fuit; quia in animo non minus amoris, quam mœoris fuit. S. Damascenus. l. 4. de Fide. c. 15. Virgo partus dolores, quos effugit pariens, illos tempore Passionis sustulit. S. Laur. Just. de Agon. Christi. c. 2. Clarissimum passionis Christi speculum effectum erat cor Virginis. Et c. 17. In corpore Filius, in mente erat Genitrix crucifixa. S. Brigitta l. 1. Rev. c. 10. Ex revelatione Beatissimæ Virginis describit ejus dolorem l. 4. c. 23. & 70. ubi inter alia dicit. Dolor Filii erat dolor meus, quia cor ejus erat cor meum. Quam constanter autem hos dolores tulit, audi Joannem Gersonem. qui scribens in Magnificat; B. Virginem stantem juxta crucem asserit habuisse altissimum actum obedientiæ, offerendo Filium Patri, & conformando se in acerbissima Filii morte: neque enim minori fortitudine prædita fuit quam Mater illa 7. Machabæorum, de qua. 2. Mach. 7. 20. *Supra modum autem Mater mirabilis & bonorum memoria digna, &c.*

Dum S. Matth. c. 27. v. 55. dicit mulieres stetit à longe, jam autem S. Joan. dicit c. 19. v. 25. *Stabant autem juxta crucem Jesu Mater ejus, & soror Matris ejus Maria, &c.* Resp. P. Cornel. in Matth. 27. v. 55. *Juxta*, id est, ex adverso crucis, sed ita, ut non omnino propè, sed paulo remotius staret. R. P. Kwiakowski, S. J. *Collectanea Ascetica*.

rent: militum enim excubiæ, & populi circumstantis densitas non permittebant eas proximè ad crucem accedere: Ac edebant ergo ad crucem tam propè, quam poterant, ita, ut Jesum commodè videre, & audire possent.

Quæres. Quid de spasmo B. Virginis sentiendum? Resp. B. Virginem spasmo, id est, deliquium animi passam esse tradit S. Brigitta l. 1. Rev. c. 10. S. Bonav. S. Bernard. citati à P. Corn. in Joannis 19. 25. Negant deliquium passam Maldon. Tolet. & alii; aitque P. Corn. Hæc sententia verior, & B. Virgine dignior videtur. Si quis tamen priorem sententiam sequi malit, dicat cum Salmer. l. 10. tr. 41. B. Virginem principio erectæ crucis ex doloris vehementia in terram corruisse, postea verò resumpto animo semper stetit. Rursum dicat, spasnum non eam à se alienasse, ut rationis esset impos, sed tantum mentem à sensibus abstraxisse, ut virium defectu in terram laberetur, idque factum ipsa non invita, sed permittente, ut suum erga Christum eximium amorem, indeque dolorem hominibus testaretur. Imò B. Virgo spectans in cruce pia Christi vulnera adeò confortata est, ut etiam ipsa pro salute mundi mori esset parata, ait S. Ambros. in c. 22. Luc. Commendavit Christus matrem Joanni (quod ipse describit c. 19.) quem eidem pro se in filium substituit. 1. ut Matri senescenti de cura & obsequio filii provideret. Ita S. Cypr. vel quisquis Author de Beatissima. 2. ut virginem virgini commendaret. Pura puro commissa est, ait Theoph. 3. Quia Joannes aliis discipulis fuga dilapsis cum Matre Christo usque ad mortem intrepidus adfuit. Joan. 19. 26. *Mulier ecce filius tuus.* Dicit Christus *Mulier* non *Mater*, ne nominando matrem ipsius animam majori dolore afficiat: Ne, ut canit Baptista Mantuanus,

Materna pium laceraret viscera Nomen.

Tum, ut Matrem ad fortitudinem excitet, & memorèque faciat se esse illam, de qua prædixerat Salom. Prov. 31. *Mulierem fortem quis inveniet?* B. Virgo enim, ut ait P. Corn. hic, amplius passa fuit quam Christus: Nam passio Christi desit in morte Christi, tunc autem B. Virginis passio & compassio non desit, sed crevit: nam corpus Christi mortuum ipsa excepit. Joan. 19. 27. *Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua.* Nonnulli legunt in suam scilicet habitationem vel domum. alii volunt, in suam scilicet matrem, sed congruentius subintelligitur, ait P. Corn. in suam curam. Unde S. August. suscepit in sua, non prædia, quæ propria possidebat, sed officia, quæ propria dispensatione curabat.

Ccc 2

Matth.

Tenebræ in morte Christi, Matth. 27. v. 45. *A sexta autem hora tenebræ factæ sunt super universam terram, usque ad horam nonam.* P. Corn. hic. *Nonam*, id est, tertiam nostram pomeridianam, Durarunt hæ tenebræ per tres horas. Quæres, Unde orræ sunt istæ tenebræ. Respondent aliqui, ortas esse ex interpositione densarum nubium, inter solem & terram, Ita S. Chrysost. Theoph. Verum S. Dionys. Areopagita testis oculatus harum tenebrarum, Epi. 7. ad Polycarp. docet, eas ortas ex eclipsi solis, scilicet ex interpositione miraculosa lunæ inter terram & solem. Unde colligitur ex S. Dionysio, in hac eclipsi multa intervenisse miracula. Contigit in plenilunio, quando est luna remotissima à sole: eclipsis verò solis naturaliter non fit, nisi in conjunctione solis cum luna, novilunio scilicet. 2. fuit universalis per univ. orbem.

524. Quomodo Christus à Patre relinquitur. Matth. 27. v. 46. *Et circa horam nonam clamavit Iesus voce magna, dicens: Eli, Eli, Lamma sabactani? hoc est: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* P. Corn. hic. Porro Christus in cruce continuo orans moriturus recitavit Psal. 21. qui totus est de passione Christi, cujus initium, *Deus, Deus meus, respice in me, quare me dereliquisti.* &c. Recitavit verò hunc Psal. Christus, ut ostenderet, se esse illum ipsum, de quo Psalmus ille agit, scilicet Messiam, ut Scribæ & Pharisei scrutentur causam, & cognoscant, cur de cruce nolit descendere, vel liberari, esse hanc quod ex Patris decreto moriendum illi erat in cruce pro salute hominum: hoc enim David Psalmo illo fore prædixit. Impie ergo Calvinus ait, hæc esse Christi desperantis verba, debuisset enim, ait ille, Christum omnem Dei iram peccatis nostris debitam experiri, ac per consequens damnatorum poenas sentire, inter quas una est desperatio. Verum hæc blasphemiam se ipsam elidit; si enim Christus in cruce desperavit, ergo peccavit peccato gravi, ergo iræ Dei non satisfecit, sed magis eam accendit. Igitur clamat Christus se desertum, eo quod Pater eum à morte jam instante non eripiebat, nec consolatione ulla tam duram passionem in carne, & parte animæ inferiore mulcebat, sed eum doloribus & tormentis meris cruciari permittebat, ut ostenderet, quam acerrima illi sit in cruce mors. Ita S. Hieron. S. Chrysost. hoc erat quantum Christi verbum, post quod secutum est. *Stum Sitis* Joan. 19. v. 29. *Vas ergo erat positum aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto, hyssopo circumponentes, obtrulerunt ori ejus.* P. Corn. inc. 27. Matth. v. 49. Judæi & milites, ut gratificarentur Judæis Christo infensis, pro vino dederunt ei acetum. Unde queritur Christus Psal. 68. 22. *In sitim mea potaverunt me aceto.*

Circa conversionem latronis notat P. Latronis Cornel. à Lap. in c. 23. Joan. Porro conversus conversio est exterius per exempla virtutum, quæ in Joan. 23. Christo cernebat, eximie scilicet charitatis, qua illum pro inimicis orantem audierat, patientiæ, fortitudinis, modestiæ &c. Ita Theoph. Euth. Interius per raram, & miraculosam ferè motionem & illustrationem, qua cognovit Christum esse innocentem, & altioris regni regem &c. Nonnulli hunc latronem vocant martyrem, ut Cypri. Arnoldus (quem alii Renaldum vocant) Abbas tr. 9. de 7. verbis in Biblioth. Patrum asserit, latronem hunc evectum in cælos Luciferi thronum occupasse S. Chrysost. hom. de Cruce & Latro. *Iste latro de ligno mercatur salutem, hic latro furatur cælestem imperium, vim facit majestati.* S. Athan. Serm. de Paral. Tanquam latro crucifixus es ob bone, & repente Evangelista evasisti. A S. Chrysostomo in Pasch. vocatur Propheta. de illo Sedulius carm. 5.

Abstulit ille suis cælorum regna rapinis.

Nomen illius Dismas. hoc enim nomine S. Dismæ latronis nonnulla sacella, eidem erecta reperiuntur.

Matth. 27. v. 50. *Iesus autem iterum In Cruce clamans voce magna, emisit spiritum.* P. Corn. hic. *Iterum.* Quia Iesus septies clamavit in cruce verba cygnæa scilicet, 1. *mihi* Lucæ 23. v. 34. *Pater dimitte illis: non enim sciunt, quid faciunt.* 2. ad latronem Lucæ, 23. v. 43. *Hodie mecum eris in paradiso.* 3. ad Matrem Joan. 19. v. 26. *Mulier, ecce filius tuus, & ad Joannem v. 27. Ecce Mater tua.* 4. Matth. 27. v. 46. *Eli Eli lama sabactani.* 5. Joan. 19. v. 28. *Sitis.* 6. Joan. 19. v. 30. *Consummatum est.* 7. Lucæ. 23. v. 46. *Pater in manus tuas commendo spiritum meum.*

Nota Christum voce magna clamasse, per miraculum: moribundis enim deficit vox, ut vix loqui queant: clamavit itaque per vires supernaturales, quas Deitas illi suggerbat, idque, ut significaret se utpote Deum, non coactum, sed libere, ex libertate mori. *Emisit* (Arabius tradidit) *Spiritum* voluntarie, quod enim emittitur, voluntarium est, quod amittitur, necessarium. Ambros. S. Chrysost. hom. 84. inclinato capite, tradidit Spiritum, ut non necessitate, sed voluntate se mori ostenderet.

Matth. 27. v. 51. *Et ecce velum templi scissum est in duas partes à summo usque deorsum, & terra mota est, & petra scissa sunt.* P. Corn. hic. Duplex erat templi velum scissum, scilicet ante Sanctum, quod Sanctum erat quasi navis templi, id, quod sacerdotes quotidie

tidie ingrediebantur, & ante Sanctum Sanctorum, quod erat quasi chorus, & sanctissima pars templi. Putant aliqui, velum scissum fuisse ante Sanctum. Verum S. Leo, Cyril. Euth. quos citat & sequitur P. Corn. Velum ante Sanctum Sanctorum fuisse scissum. Scissionis causam literalem dat S. Cyril. Theoph. Euth. id factum esse, quasi templum lugens mortem Christi, qui erat Dominus & Deus ejus, vestem suam more Judæorum sciderit ob rei indignitatem. Mysticam dat Theoph. in Marci. 15. 38. Velum templi scissum est per hoc manifestante Deo, quod gratia Spiritus è templo evolet, & quod Sancta Sanctorum omnibus conspicua & manifesta fiant. *Et terra mota est.* P. Corn. Terra scilicet tota, fuit ergo hic terra motus universalis, maximus & vehementissimus, ita, ut totus terræ globus à centro suo convulsus contremuerit, & concussus sit. *Et petra scissa sunt.* 1. Golgotha, unde Cyrill. Hieros. Catech. 13. Hactenus Golgotha monstrat, ubi propter Christum petra scissa sunt. Allegoricè S. Hieron. Petra scissa sunt, id est, dura Gentilium corda sive petra. Tradit. Euseb. l. 5. Præpar. Evan. c. 9. ex Plutarcho. Sub Tiberio apud Paxas insulam auditam vocem: *Magnus Pan mortuus est.* ideoque magnum fuisse ululatum, quod Eusebius interpretatur de Lucifero, quasi ille sit Pan, qui moriente Christo quasi mortuus sit, eo quod Christus illi vires & quasi vitam ademerit. Alii tamen, ut Barradius, Pan inquit, est Christus; Pan enim Græce idem est quod omne. Christus autem, quia Deus est, omne bonum & omnia; juxta illud: *Deus meus & omnia;* hujus mortem deplorarunt demones, eo quod per illam dominio suo in terram spoliati sunt.

Monumenta aperta sunt. Matth. 27. v. 52. *Et monumenta aperta sunt: & multa corpora sanctorum, qui dormierunt, surrexerunt.* v. 53. *Et exeuntes de monumentis post resurrectionem ejus, venerunt in sanctam civitatem & apparuerunt multis.* P. Corn. hic. Monumenta aperta sunt statim à morte Christi; hoc enim insinuat hic Matth. idque decebat, ut significaretur id fieri vi Passionis Christi ac consequenter, eadem vi mortem esse superatam & vitam humano generi restitutam. Ita S. Hieron. & alii. Sed tamen ex monumentis non prodierunt Sancti hi, nec surrexerunt nisi post resurrectionem Christi, ut innuit Matth. v. 52. & Paulus Coloss. 1. 18. ubi Christum vocat primogenitum mortuorum, & primitias resurgentium: Christus enim sua morte tam sibi, quam nobis meruit resurrectionem: par erat ergo, ut ipse devicta morte primus quasi mortis victor & triumphator resurgeret ac post eum & per eum

cæteri. Ita Orig. S. Hieron. Beda, Cornel. à Lap. hic. *Surrexerunt* à morte, & sepulchro ad vitam. Causa. 1. ut in illis Christus virtutem passionis ostenderet. Istos sanctos post resurrectionem rursus mortuos censent, Theoph. & alii, quos citat P. Corn. Verius alii censent, ait idem P. Corn. Sanctos hos non amplius esse mortuos sed surrexisse ad vitam immortalem. Ita Orig. S. Hieron. S. Thom. Beda &c. Verissimile est ait P. Corn. surrexisse eos Sanctos, qui peculiarem ad Christum relationem vel parentelæ, vel promissionis &c. habebant. Uti fuere Adam, Abraham, Isaac, Melchisedech, David. Evam cum Adamo surrexisse opinatur Franc. Lucas, *Venerunt in sanctam civitatem*, id est, in Jerusalem. An ascenderint aliqui cum Christo vide infra, ubi de Ascensione Christi. N. 532.

Joan. 19. 34. *Unus militum lancea latus ejus aperuit.* Fecit hoc subdubitan, an mortuus esset, ait Cyrill. Hic miles censetur Christi fuisse Longinus Romanus, præfidiarius in lancea Jerusalem. Hunc S. Nazian. in Trag. fuisse aperitur, cæcum, idque ambobus oculis non vidisse, affirmat. Vulnus hoc Christo infictum fuit in dextro latere, videturque totum Christi latus penetrasse, ut videlicet lancea hæc adacta per dextrum latus transierit per cor, atque culpis ejus exierit per latus sinistrum ad papillam.

Et continuo exivit sanguis & aqua. Non prius sanguis, deinde aqua, ut vertit Nonnus, sed simul sanguis & aqua permixta tamen, ita, ut unum ab altero discerni posset. Naturaliter hoc fieri non poterat; quia sanguis in mortuo ex frigore condensatur, & congelascit, unde effluere nequit, ut docent Medici & S. Ambrosius in Lucæ. c. 23. Hoc factum est ad mysterium, non ad meritum, meritum enim in morte Christus consummavit.

Ad quod mysterium &c. Symbolicè, ut significaretur ex morte & latere Christi, quasi secundi Adæ dormientis Ecclesiam, quasi Evam sponsam Christi formatam esse. Cyrill. & Chrysost. censent, quod aqua significet baptismum, qui est principium Ecclesiæ. S. Ambr. Ex illo corpore defuncto vita manabat; aqua enim & sanguis exivit; illa, quæ diluat, iste qui redimat, quodque, ut ait Cyrill. & Chrysost. aqua significet baptismum, qui est principium Ecclesiæ, & sacramentorum cæterorum; sanguis verò representet Eucharistiam, quæ omnium sacramentorum finis est & complementum, ad quæ duo quasi ad principium & finem reliqua omnia sacramenta reducuntur. Hujus rei symbolo, in consecratione calicis Eucharistici miscendam esse vino aquam, ut re-

præsentetur, hæc est effusio sanguinis & aquæ ex latere Christi, docet S. Cypr. tra. de Pass.

Sepul-
chrum
Christi,

Matthæi. 27. v. 59. *Et accepto corpore, Joseph involvit illud in sindone munda.* hac de causa, & corpus Christi in missa, non nisi in sindone collocatur mundissima, quod vulgò corporale vocatur, à corpore Christi, quod instar sepulchri in se continet, ait Paschas. Sepulchrum Christi describit Adrichomius in descriptione Hierosolymæ Num. 239. Sepulchrum Christi gloriosum, monumentum erat novum, octo pedes longum, quod à monte Calvarie 108. pedibus, à monte autem Sion passibus mille distabat in horto, monti Calvarie propinquo, Fuit sepulchrum Christi in horto, quia in horto paradisi peccarat Adam, ac mortis sententiam incurrerat. Hinc in horto passionem orsus est Christus, in horto consummavit, & sepultus est, ut sententiam hanc expiaret. Ita P. Corn. Dedit custodiam ad sepulchrum Domini Pilatus, Judæis id postulantes dicens. v. 65. *Haeris custodiam, ite, custodite, sicut scitis.* Custodiam scilicet militum.

Tropologicè P. Barradius. Ex hoc facto discamus pietatem, postquam Christi corpus ex altari in pectus velut novum sepulchrum excipimus, diligentem adhibeamus custodiam, ut in eo semper per gratiam maneat, vigilantes apponamus milites, hoc est, virtutes, quæ somnum, hoc est, ignaviam à nobis repellant, plus quam ferro instrumento nos distringamus, hoc est, adamantino non peccandi decreto corpus muniamus. Quantum Dominicæ passionis memoria, ad scientiam Sanctorum conducat, hinc patet: Rogabat Deiparam enixè B. Veronica de Binasco, sibi ut literarum scientiam conferret, quo in monasterium admitti posset. Tres illi literas satis esse, ut disceret, respondit Deipara. Primam quidem coloris albi, alteram nigram, tertiam sanguineam, Prima munditiem cordis, 2da. humilitatem, tertia demum Passionis Christi memoriam designat, quæ tria elementa, si cordi inscribantur, nihil ultra requiri ad scientiam Sanctorum comparandam. Bolland. 13. Janu. P. D' Oultreman in Amore Increato. l. 1. c. 2. §. 4. Scientia desuper data solida; S. Joanni Chrysostomo S. Petrus & Joannes claves & librum ad intelligendas scripturas dedere. Annus celestis. 27. Janu. Ad S. Chrysost. Epigr.

Aurea & Herculeam superantia verba, cate-nam,
Dum profers, hominum ferrea corda li-gas.
Gratia thesaurum tibi dat, de hoc vincula sumpta,
Deque tui pendet clavibus illa Petri.

S. Gregorio Nazianzeno Theologo dicto, Puritas & sapientia, Virginitas specie spectabiles mundum sibi in corde ipsius habitaculum fixere. Annus Celestis 9. Maij. Quisquis vis sapiens, prudens, doctus, pius esse,

Omni munditiem tempore cordis ama. Munditiem cordis cœli sapientia poscit, Assidue cupiens illius esse comes.

Christum Crucifixum scire magna & utilissima sapientia. S. Bonaventura Sancto Thomæ Aquinati scire volenti, unde idem Bonaventura tantum scientiæ hausisset, ex qua Bibliotheca? Crucifixum ostendit, Ad dictum S. Bonaventur.

Incarnata, tibi Doctor, sapientia, grandis Bibliotheca fuit: maxima scire, Poli, Hinc arcana datum est; Crucifixum scire valebas,
Tum omnia: Nam scire est omnia, scire Deum.

Stationes dicimus hodie loca 7. in quibus præcipue Christi amor patiens eluxit: nimirum Olivæ hortum, Annæ domum, Caiphæ domum, Pilati præsidis aedes, Herodis palatium, rursus ejusdem præsidis prætorium, demum Calvarie montem. P. D' Oultreman, l. 2. c. 3. §. 8.

§. VII.

De Resurrectione Christi.

Cum devoti sexus pietas indagaret sepulchrum Christum, redivivum invenit, orbique manifestavit.

Matthæi. 28. v. 1. *Vesperè autem sabbati, quæ lucebat in prima sabbati, venit Maria Magdalene, & altera Maria, videre sepulchrum.* Difficilis hic est antilogia, quomodo enim erat vespere sive vespera, si lux celsabat; imò Marcus ait: *Orto jam sole.* S. Matth. 28. Hieronymus existimat has mulieres sæpius exiisse ad sepulchrum, scilicet vespere & mane. S. Ambrosius existimat alias fuisse mulieres, quæ exierant mane, alias, quæ vespere. P. Cornel. hic respondet vespere sive vesperam sabbati esse noctem, quæ sequebatur sabbatum, quæ nox lucebat id est, terminatur & desinit in lucem in prima sabbati, id est, mane diei Dominicæ, quæ prima dies est post sabbatum. ita Nyssenus. S. Thomas & alii. Symbolicè S. Chrysologus Sem. de Resurr. *Erant juxta naturam tenebra, & tamen dicitur orto sole: quia eo die sol quasi Christo resurgenti congratulans, antelucanus fuit.*

De Resurrectione Christi.

fuit, & prius solito exortus est. Nota. Hæc fuit series Resurrectionis Christi. Imò. Christus in Passione fuit 18. circiter horas. 2. Christus moriens hora tertia pomeridiana illico quoad animam descendit in infernum, corpus verò de cruce depositum, fuit lotum, & sindone involutum, ita, ut ante noctem sepultus sit. Quare fuit in inferno per 36. circiter horas, (in sepulchro verò 33.) tot enim sunt, si numeres tres horas residuas à tertia pomeridiana usque ad noctem feriæ sextæ, & horas 24. sabbati, ac 9. noctis Dominicæ. 3tio. Christus in limbo Patribus ostendit non tantum animam suam, sed & Deitatem ei conjunctam, eosque visione Divinitatis suæ beavit; tunc ergo infernus erat quasi cœlum. 4to. sub horam nonam noctis Dominicæ, Christus egressus de inferno, venit ad sepulchrum, ibique eis ostendit corpus suum, sanguinemque suum in flagellatione effusum, per iter sparsum, item capillos evulsos &c. collegit per Angelos, vel ut alii, inter quos Suarez tertia parte tit. 1. v. 1. propria collectum, indidit venis corporis; corpusque anima introiens, sibi illud uniens animavit, glorificavit. 5to. multis Patribus corpus suum restituit, ut eos faceret participes suæ resurrectionis. 6to. Christus resurrexit, penetrans lapidem tegentem sepulchrum. 7mo. apparuit gloriosus B. Virgini Matri suæ, ei-que ostendit Patriarchas, qui jam resurrexerant. Deinde apparuit Magdalene & aliis.

v. 2. *Et ecce terra motus factus est magnus.* ut eo significaretur, ait P. Cornel. potentia, gloria, & magnificentia Christi Resurgentis, quasi Dei. Symbolicè. Terra, quæ in Christi morte præ horrore intremuit, in ejus resurrectione præ gaudio quasi subsiliit, ac resurgenti congratulata applausit. v. 2. *Angelus enim Domini descendit de cælo: & accedens revolvit lapidem, & sedebat super eum.* Sedebat, non quasi sessus, sed ut ostenderet, 1. se esse, qui lapidem revolvisset. 2. ut mulieres placide susciperet & contra custodes tueretur &c. Symbolicas causas dat hic S. Thom. *Sedebat*, cui nulla lassitudo, ut fidei Doctor, ut resurrectionis magister: sedebat supra petram, ut solitas sedentis daret fidelibus firmitatem. Nominat Crucifixum Angelus coram mulieribus, ut ostenderet se non erubescere, sed palam profiteri crucem & Crucifixum, sequæ ejus esse servum, eò quod crux Christo, ejusque affectis summo sit honori & gloriæ, quodque per crucem Christus non solos homines redemerit, sed & Angelos exhilararit, imò eis gratiam & gloriam contulerit, uti censent graviores Theologi cum Franc. Suarez. v. 9. *Et ecce Jesus occurrit illis dicens: Ave-te: illa autem accesserunt & tenuerunt pedes*

ejus: & adoraverunt eum. v. 10. *Tunc ait illis Jesus: Nolite timere. Ite, nuntiate fratribus meis, ut eant in Galilæam, ibi me videbunt.* Christus jam gloriosus, mira benignitate ad dandum nobis humilitatis exemplum dignatur discipulos suos vocare fratres ad eorum consolationem, ut eos mœstos & dejectos in spem, animumque erigat,

Ordo Apparitionum Christi post Resurr. 528. & de illis Epigr. Recenset hunc ordinem apparitionum Christi P. Cornel. à Lap. in Ju-ones Christia ipso die Resurrectionis, sexies hoc or si post dine apparuit. Primo Matri suæ sanctissimæ, ut docet S. Ambr. l. 6. de excellentia Etionem, Virg. Rupertus l. 7. S. Bonaventura & alii.

Cum victor Dominus multis apparuit; inter Multos hos meritò prima Maria fuit. Maxima Mater, ut intellectus nos docet, uti
Prima in amore fuit, prima in honore fuit.
Reginam Matrem, Patrum præsentem senatu Filius invisit, Rex, Dominusque Poli.
Summos victori plausus, magnæque Parenti
Lætitiæ exultans sacra corona dedit.

2do. Apparuit Magdalene apud sepulchrum Marci. 16. 9.

3tio. Eidem cum cæteris mulieribus Matthæi. 28. 9.

Sanctæ animæ ad lapidem Christi veniendo sepulchri

Affectus firmi, dant monumenta sui;
Dum sunt sollicitæ, illis quisnam grande revolvat

Saxum, jam amotum protinus esse vident,

Sic hominum, Deus ipse solet pia vota juvare,

Debilibusque suam viribus addit opem.
Magdalis ad Domini monumentum dum ipsa remansit,

Promeruit Dominum sola videre suum.
Sic specialis amor dignus potiore favore.

Non finit affectu se superare Deus,
4to. Apparuit Petro, Lucæ. 24. 34.

Ante alios Dominus Petro se dando videntum;

Contritam cernens erigit ille Petram.
Hancque Petram victor vult esse perenne trophæum,

Quod nulla inferni vis superare, queat.
5to. Apparuit duobus discipulis euntibus in Emmaus.

Noster Amor Christus quàm se demittit? ut ipse

Dirigat errantes, sit peregrinus Amor.
Ut cum profectu sit iter speciosa triumpho,
Et currum linquens, eligit ire pedes.

Per-

Percurrit pressio in scripturis ardua passu,
Tardis directas constituendo vias.
Inque via, ne deficiant, dignatur amanter,
Hosce viatores pascere pane Poli.
Si prius illorum cor arsit, quantus ab esca
Hac modo in ipsorum cordibus ardet
amor?

Consumens Deus est ignis; dum verfor ad
ignem
Hunc, cor, Christe, peto, hinc ardeat igne
meum.

6to. Omnibus, puta 10. Apostolis, Tho-
mas enim aberat, apparuit Lucæ 24. 36.
Dum victor Dominus post bella cruenta tri-
umphat,

Vult in Discipulis tollere pace metum.
Et jam spe meliore velut post fata resur-
gunt,

Cum illis corda animat Spiritus ipse Dei.
Post diem Paschatis verò 1mo. apparuit 11.
Apostolis præfente jam Thoma ipsa Octa-
va Paschatis. Joan. 20. 26. quando Tho-
mas dixit: Dominus meus & Deus meus,

Vulnera ad ipsum cor Thomæ velut ora
perorant,
Ac illum Dominum nosse, Deumque
docent.

O! cognosco, mea sunt hæc quoque signa sa-
lutaris,
Ex illis Dominum nosco, Deumque
meum.

2do. Apparuit septem Discipulis, inter quos
fuit Petrus & Joannes, piscantibus Joan.
21. 1.

Alluditur
ad illud
Job. 12.
Narra-
bunt pisces
maris;
quis igno-
rat, quod
omnia hæc
manus Do-
mini fece-
rit,
Enarrant pisces copiose rete replendo,
Quod benedicendo Christus adesse suis
Dignatur servis; hoc clara voce Joannes
Promulgat Petro, nec trahit iste moras,
Sed subito Domini magno succensus amore,
Ad Dominum in pelagus profilit ipse
suum
Elicitus ter de petra amor, resplenduit ardens;
Splendore ad vitreas, ut solet ignis aquas,
Ergo Petro proprias pascendas Christus a-
mant
Commendat, veluti pignus amoris, o-
ves.

3tio. Apparuit in monte Galilææ multis, imò
plius quam quingentis fratribus, id est, fide-
libus. Matth. 28. 10. 1. Cor. 15. 6.

Alluditur
ad illud
Joan. 10.
Ego sum
ostium.
Per me si
quis intro-
ierit, sal-
vabitur: &
ingredietur,
& egre-
diatur,
Vulneribus de quinque tuis sibi singula
poscunt
Centum è quingentis optime Pastor, oves,
Hæc triumphales portas, intrando pusillus,
Grege tuus, & requiem & pascua fessis
habet
De Salvatoris querendo fontibus undas
Hic sitiens poterit ille levare sitim,
Dum ingrediuntur in has portas, mox inde
perennem
In vitam mites egredientur oves.

Christus significare volens se vivere, servos,
Dignatur fratres ipse vocare suos.

In summo existens Victor redivivus honore,
Sic condescendit, sic favet ipse suis.

4to. Apparuit Jacobo fratri Domini. 1. Cor.
15.

Spectator redivivi sit, sociusque triumphi
Idem, qui Domino sanguine frater erat,
Atque voluntatem faciebat Patris, honore
Hoc dignus, duplici qui ratione fuit
Frater; quam felix fuerat, cui sorte se-
cunda

Bino respectu, contigit iste favor.
5to. Apparuit omnibus Apostolis, omni-
busque fidelibus in monte Oliveti ascen-
sus in cælum. Act. 1. 9. de quo, ubi de
Ascensione Christi.

6to. Apparuit Saulo, cum eum fecit Pau-
lum. Act. 9. qui dicit se abortivum. 1.
Cor. 15.

Ut natu minimos in maximo habere pa-
rentes
Cordis amore solent; sic ferè Paulus
erat,

(Qui minimum reliquis se & abortivum
esse putabat)

In tenero Christi cordis amore sui.
In Romano olim, celeberrimo in orbe se-
nato

Nomen abortivi, is, jure senator, erat
Sortitus, reliquis qui post accesserat. Ergo
Talis abortivus Paule senator eras.

Tæque triumphator Rex hoc dignatus ho-
nore est,
Participem cætus efficiendo sui.

Has apparitiones enumerat P. Cornelius,
additque, alias sæpius apparuit Christus,
sed illas ejus apparitiones subticuerunt E-
vangelistæ,

Celebris quoque illa Christi apparitio,
dum apparuit Christianis in monte Thabor,
ubi potestatem suam narravit, baptizare gen-
tes imperavit. Marci ultimo.

Est data Victori in cælo, terræque potestas
Summa Redemptoris jura triumphus
habet.

Omnia lege tenes, tanquam Rex Christe su-
premus.

Me imperio Princeps maxime reddo tuo,
Justitiæ plecente Dei olim ultricibus omnis
Ob sua deletus crimina mundus aquis;
Baptizare jubens gentes, salvantibus undis,
Hunc mundat mundum, sed miserendo,
Deus.

His ablatus aquis, te fontem Christe, co-
rono

Laudibus; effundo cor, animumque tibi
In signum gratæ mentis; me Tu amplius oro
Contritum munda sanguine Christe tuo
Hæc

& pascua
inveniet
Ego veni
in mundum
ut vitam
habeant, &
abundan-
tius ha-
beant, Ego
sum Pastor
bonus &c.
Alluditur
ad illud
Matth. 12.
Quicumque
enim fece-
rit volun-
tatem Pa-
tris mei,
qui in cælis
est: ipse
meus est
frater &c.

Hæc apparitio dicitur 9na, poniturque
statim post illam factam piscantibus. Ex
S Luca circa apparitiones notandum. Lu-
cæ 24. 39. dicitur: Videte manus meas, &
pedes, quia ego ipse sum: Palpate, & videte:
quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut
me videtis habere. Quares. Qua ratione
corpus Christi (& Beatorum) post re-
surrectionem gloriosum, ideoque subtile,
& penetrabile, possit esse simul palpabile.
R. P. Cornelius à Lap. hic. Corpora glo-
riosa habent dotem subtilitatis, per quam
possunt non resistere alteri corpori, illudque
penetrare, habent 2do dotem, ut possint
non sentiri tactu, hæc tamen utraque dos
est illis libera, consequenter corpora glo-
riosa, cum volunt, sunt palpabilia, aut
non palpabilia, si enim velint resistere, &
sincerè se sentiri & contrèctari, sunt palpa-
bilia, si alterutrum nolint, non sunt palpa-
bilia. Ita Suar. 3. par. Qu. 54. art. 3.

Quares 2do. An revera discipuli post
resurrectionem palparint, & tetigerint ma-
nus & pedes Christi perforatos? R. P. Corn.
nihil hac in re esse certi: quia Scriptura
hoc non enarrat, probabile tamen est ali-
quos palpasse & tetigisse, præsertim eos,
qui magis de resurrectione Christi dubi-
tabant.

v. 42. At illi obtulerunt ei (Christo)
partem piscis assi. & solum mellis. Tropo-
logicè. Qui sic assantur tribulationibus pro
Deo, vera postea dulcedine satiabuntur.

Corpora
gloriosa
diversimo
de possunt
apparere.
Joannis 20. v. 14. Non sciebat (Magda-
lena) quia Jesus est. Cornel. à Lap. hic,
quia alia specie, scilicet hortulani illi appa-
rebat, uti euntibus in Emmaus specie pere-
grini. Gloriosa enim corpora possunt ap-
parere ea specie & forma, qua volunt,
idque faciunt non mutando ipsam vultus sui
figuram & formam, sed impediendo, ne
hæc vultus sui figura integras sui species,
sed refractas, dimidiatas, & distractas ad
oculum intuentis jaciatur.

v. 15. Et ego (Magdalena dicebat)
eum tollam. Quid si in atrio Principis sa-
cerdotum? Ego eum tollam. Quid si in
domo Pilati? Ego illum tollam: quia om-
nia vincit amor, qui omnia etiam impos-
sibilia sibi possibilia, imò facilia reputat.
Ita Orig. & S. Chrysost. licet S. Hieron.
hæc verba ignorantia & inconsiderationis
esse putet.

v. 17. Noli me tangere, dixit Christus
Magdalene, cum illi apparuit, & hæc di-
cens digitis frontem Magdalene tetigit, il-
lique eorum vestigia impressit. Hinc tra-
dit S. Sylvester apud Surium, in vita S.
Magdalene se vidisse A. D. 1497. caput D.
Magdalene grande valde, & totum undi-
R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

que usque ad os denudatum, excepta ea
parte frontis, quam Salvator tetigit: ibi
enim pellis ad instar Æthiopissæ clare appa-
ret, & in pelle duæ fossæ duarum extre-
mitatum digitorum, & sub pelle caro ad
albedinem declinans.

v. 19. Ubi erant Discipuli congregati pro-
pter metum Judæorum: venit Jesus, & stetit Commu-
in medio, & dixit eis: Pax vobis. Tropolo-
gis S. Bernard. Serm. de Ascensione. Fal-
leris, inquam, Thoma sancte, falleris, si gularitas
videre Dominum speras, ab Apostolorum fugienda,
collegio separatus; Non amat veritas sin-
gulos, non ei diversoria placent, in medio
stat, id est, disciplina communi, commu-
ni vita, communibus studiis delectatur. v.
20. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus &
latus. Servavit Christus vulnere cicatri-
ces imò in signum & trophæum victoria,
ita S. Aug. 2. ad accendendum nostrum
amorem, ut Christum pro nobis vulnera-
tum imitemur, & redamemus, ac pro ipso
vicissim vulnera quælibet, mortemque ip-
sam libenter suscipiamus. ita S. Ambros. S.
Gregor. Porro speciali Dei miraculo fa-
ctum est, ut illa vulnerum foramina in Chri-
sto non impediunt, quo minus nervi & ar-
teriae continuæ sint, optimeque dispositæ,
tum ad continendum sanguinem, tum ad
omnes actiones, & motus vitæ à Christo
obeundos, vide Suar. 3. par. qu. 44. art. 4.

v. 21. Dixit ergo eis (Jesus) iterum:
Pax vobis. Sicut misit me Pater, & ego mi-
to vos. v. 22. Hæc cum dixisset, insufflavit:
& dixit eis: Accipite Spiritum S. v. 23.
Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis,
& quorum retinueritis, retenta sunt. Cur in-
sufflavit? R. P. Cornel. à Lap. hic, ut sig-
nificaret naturam Spiritus S. illumque æque
à se, & à Patre spirari & procedere. ita S.
Aug. Cyrill. & alii. Porro hæc sufflatio
Christi non fuit Spiritus S. sed fuit ejus sig-
num. Symbolicè hæc insufflatio repræsen-
tat peccatum esse quasi nubem atram: si-
cut enim hæc flante vento dissipatur, sic
sufflante Spiritu S. dissipatur omnis peccati
nebula. Notandum. Acceperunt jam in
baptismo Spiritum S. sed nunc Christus Spi-
ritum S. dat illis ad alium usum & effectum,
quem necdum habebant, scilicet ad remit-
tenda peccata. Accipite ergo Spiritum S.
hoc est, accipite potestatem remittendi per
Spiritum S. peccata. ita Theoph. Euth. Ru-
pert. Quorum remiseritis peccata &c. De
fide est hunc locum intelligi de Sacramen-
to poenitentia, in quo sacerdos velut judex
verè remittit non tantum poenas, sed &
culpas peccatorum poenitentium, se sequæ
per confessionem accusantium. Circa hoc
Concil. Trid. sess. 14. Can. 3. Si quis dixe-
rit
D d d

529.
nis vita se-
ctanda, sin-
gularitas
fugienda,
vita se-
ctanda, sin-
gularitas
vulnerum
Christi.

rit verba illa Domini Salvatoris. Accipite Spiritum S. quorum remisistis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt, non esse intelligenda de potestate remittendi & retinendi peccata in Sacramento penitentiae; sicut Ecclesia Catholica ab initio semper intellexit, detorsit autem contra institutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem praedicandi Evangelium, anathema sit. Porro ex hoc ait P. Corn. quod Christus instituit tribunal hoc penitentiae, consequenter hoc ipso confessionem Sacramentalem sanxit, & jure divino praecessit, alioquin enim frustra erexisset hoc tribunal,

Notandum. Licet Apostoli à Christo ordinati sunt sacerdotes ante passionem in ultima coena post institutam Eucharistiam, tamen tunc acceperunt solum potestatem consecrandi Eucharistiam; hic vero post resurrectionem Christi aliam ab eo accipiunt potestatem, scilicet remittendi peccata: sunt enim diversae hae potestates, & dividi, separique possunt.

§ 30. Circa incredulitatem S. Thomae sunt variae Thomae rii sensus DD. S. Ambr. in Luc. c. ult. ex qualis fuit stimat fuisse incredulum circa modum resurrectionis. P. Corn. cum D. Augustino, Orig. censet fuisse non solum incredulum circa modum, sed etiam circa ipsam resurrectionem. Joan. 20. v. 27. Dicit Thomas (Christus) infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum. P. Cornel. existimat Christum praecipere Thomae, ut inferat digitum, cui praecepto Thomas obedivit; certa ergo res est, ait Toletus, & in confesso apud omnes Thomam vulnera Christi tetigisse: hoc enim jussit Christus, ut argumentum efficax resurrectionis suae non tantum Thomae, sed & fidelibus relinqueret. Porro digitus hic S. Thomae religiosè aservatur Romae in Basilica S. Crucis in Jerusalem. v. 28. Respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus. Dixit hoc Thomas, ait P. Corn. non ante, sed post contactum Christi. Voce Dominus confessus est humanam Christi naturam, voce Deus divinam. Apparuit deinde Christus Petro & sex ejus lociis in captura piscium, Joan. 21. Iverunt enim piscatum, tum ut otium fugerent, tum ut relaxamentum animi caperent: est enim necessaria animi interdum relaxatio. Unde Cassianus Coll. 24. c. 21. ait, venatorem quempiam videnti S. Joannis causam, eum adiisse, eumque invenisse perdicem manu demulcentem, quod cum ille miraretur, adduxit D. Joannes similitudinem de arcu, quem relaxatum juvenis tenebat, ne continua intensio vis ejus minueretur. Additque: Nec nostri

Christus apparet Discipulis in captura piscium. Joan. 21.

animi te offendat o juvenis, tam parva, brevisque hae animi relaxatio, qui, nisi remissione quadam rigorem intensiois suae interdum relevet, & relaxet, irremisso rigore lentescens, virtuti spiritus, cum necessitas poscit, obtemperare non poterit.

Joan. 21. 5. Dixit ergo eis Jesus: pueri numquid pulmentarium habetis? Pulmentarium ex Graeco obsonium, sive cibus, qui ad panem adhibetur, & cum pane comeditur. v. 11. Ascendit Simon Petrus, & traxit rete in terram, plenum magnis piscibus 153. Cur praecise 153? Causam literalem Pisces dat S. Hieron. in Ezech. c. 47. 9. quod totidem sunt species piscium; quasi ex singulis speciebus unum piscatus sit Petrus.

Frustra justitiae sole haud lucente laborant Discipuli, tetra nocte tenente mare: Sed tamen in verbo Verbi dum retia laxant, Mira per hoc verbum, mox sibi facta, vident;

Ambas naviculas numerosis piscibus implent; Et faciunt socios participare bonum; Sed simul est humilis captus per mira stupore Petrus: tum Domini captus amore sui.

Joan. 21. v. 17. Ter Petrum Christus quaesivit. Amas me? S. Augustinus tr. 123. Redditur trina negationi trina confessio: ne minus amor lingua serviat quam timori, & plus vocis eliciat videatur mors imminens, quam vita praesens. Ter interrogavit Christus Petrum de amore, ter quoque dixit. v. 17. Pasce oves meas, ut indicet illum triplici modo, quasi pabulo oves pascere debere, scilicet veritatis verbo, vitae exemplo, & temporali subsidio. De quo vide S. Greg. Hom. 14. in Evan. Exinde, quod Dominus terna voce interrogaverit: Amas me? contristatus est Petrus; quia ex ter iterata interrogatione sibi videbatur Christo de amore suspectus: aut certe timebat, ne sibi contingeret, quod in Passione, & sicut tum negavit, sic & aliquando non amaret Christum, ita S. Chrysost. Theoph. Euth.

v. 21. Hunc ergo cum vidisset Petrus (scilicet Joannem) dixit Jesu: Domine hic autem quid? v. 22. Dicit ei Jesus: Sic eum volo manere, quid ad te. Ex hoc loco aliqui colligunt S. Joannem nondum obiisse. Verum dicit P. Cornel. longe verius, & sibi certum S. Joannem Evang. naturali morte esse defunctum. Id enim passim tradunt PP. Iren. Tert. S. Hieron. S. Aug. S. Ambr. & alii,

Per dies 40. Christus mansit in terris post resurrectionem. Cujus causa literalis; scilicet post quia hic numerus est perfectus, & sacer, resurrectionem

anteascentionem moratur, creberque in Scriptura: sacratus est enim jejunio Moysis, Eliae & Christi. Symbolica causa est, quod quadragenarius numerus sit symbolum peregrinationis nostrae in hoc mundo. Unde 40. annis peregrinati sunt filii Israel in deserto. Ubi Christus versatus sit his diebus, curiosum est quaerere, ait P. Cornel. Actor. 1. Probabiliter suspicatur aliqui, eum egisse cum Elia & Henoch in paradiso, sive illo primigenio. Gen. 2. 8. sive aliquo alio simili.

Comestio Christi in corpore glorioso? Actor. 1. v. 4. Et convescens, praecepit eis &c. Porro significat Lucas hic, & Evangel. c. 24. v. 48. Christus paulo ante ascensionem comedit & prandit cum Apostolis, idque docet, S. Hieron. S. August. tr. penult. in Joan.

Quaeres. Quae & qualis fuerit haec Christi comestio in ore, & corpore ejus jam glorioso?

Author de mirabilibus S. Scripturae censet fuisse comestionem non veram, sed apparentem, qualis fuit Raphaelis Tob. 12. v. 19.

P. Cornel. à Lap. hic censet hanc comestionem non apparentem, sed realem fuisse, & propriam: hic tamen cibus non fuit à Christo digestus, & in corpus ejus conversus. Ut vult Vallenius & Durandus, corpus enim gloriosum ali, & crescere, aut decrescere nequit; est enim impassibile & inalterabile.

Victori in Resurrectione Christo carmine laudatur.

1. Surgimus in plausus, erecti spebus amantibus, Dum in nostram Victor maxime surgis opem. Summe Triumphator tua surgat gloria tecum, Cum qua stet constans, stet, peto, nostra salus.
 2. Educis Patres victos de carcere Victor; Hosque trahis nexu sanguinis inde tui. Sic plaudens Patrum gratulantium de hoste triumphum Cum Victore suo Rege Senatus agit.
 3. Subtili durum penetratur corpore saxum, Attamen illa sum corpus utrumque manet. Intra, quaeso, mei, Victor penetralia cordis, Sacri interventu corporis integrum erit.
 4. Terra triumphales Victori fuscit ignes, Fulgorem intendant lumina celsa Poli. Attamen haec victrix splendentia lumina vincit Lux, quam in glorioso corpore Victor habet.
- R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Aserica.

5. Cur regnant agiles redivivo in corpore motus; Quos nec distantes detinere loci?

Nam tot in ingrato passum orbe gravamina vicit;

Excussitque fera jam grave mortis onus.

6. Nulla potest adversa pati, dum in carne resurgit

Victor, qui voluit morte premente pati.

Plurima: sic nos, ut victorica signa sequamur,

Non pigeat Passi strenua gesta sequi.

7. Ingenti pretio constans, hac, orbe redempto,

Conditur in rigida gemmea Petra, petra; Sed quando ingrato terrarum demitur orbi

Haud armata potest hanc retinere manus.

8. Cum decorant nitidum splendentia sidera coelum,

Istis consuevit pulchrius esse notis.

Sic, cum signorum roseo fulgore resurgens (Qui fuit occisus) clarior Agnus adest.

9. Victoris nostri redivivi, quid sit agendum, Hos docet ex ipso tempore trina dies.

Nunc sint bella sacra; requies mors; inde triumphum

Ter fortunatum vita perennis aget,

10. Nocte sua penetrat benedictae viscera matris

Nascens; de mortis nocte resurgit humo:

Tutius, haud oculis fidens, meliusque sub umbris

His, obscura potest surgere nostra fides.

§. VIII.

De Ascensione Christi.

Actor. 1. v. 2. Assumptus est. P. Cornel. à Lap. hic, non ab Angelis, sed sua virtute, sed à se ipso, puta à sua Divinitate, perdotem agilitatis, humanitati gloriosae à se indit tam. Assumptus est ergo sursum, hoc est, ascendit in coelum.

Cur Christus tam cito ascendit in coelum, vitamque hanc in terris solum 40. dies post resurrectionem ibidem versatus fuerit, variae assignantur causae, inter quas moralis: ut doceret nos non desiderare longam vitam, sed anhelare ad coelum, utque illud respiciamus. Annos virtutibus imple.

Actor. 1. v. 4. Et convescens praecepit eis &c. Ex hoc loco multi colligunt Christum paulo post peractum prandium, quod fieri solet in meridie, plena luce, & palam coram omnibus discipulis in coelum ascendisse. Ita S. Prosper. Sent. 103. dicitque. Vigor fidei D d d 2 Chri-

Christus gemma speciosa, Militum scilicet custodum. In Christi stigmata. 1. Bellum Christi passio. 2. Mors requies. 3. Resurrectio, triumphus.

§ 32. Ascensio Christi, & quomodo facta? Act. 1.

Christianæ tribus temporibus initiatur, vespere, mane & meridie. Vespere enim Dominico in cruce, mane in resurrectione, meridie in ascensione. Unum ad patientiam occisi, aliud ad vitam resuscitati, tertium pertinet ad gloriam maiestatis, in Patris dextera confidentis. v. 9. *Videntibus illis elevatus est: & nubes suscepit eum ab oculis eorum.* P. Ludovicus de Ponte oratione de ascensione, pie & probabiliter meditat, Christum abeuntem in cœlum, ut maiorem sui fidem, spem & amorem, & reverentiam discipulis imprimeret, dedisse eis osculandas suas manus, & pedes, ex quibus suavissimus odor fragabat. Non subito raptus est, ut Elias & Henoch, sed elevatus, & ut ait S. Lucas in Evang. c. 24. 50. *Elevatis manibus suis, benedixit eis.* v. 51. *& factum est, dum benediceret illis, recessit ab eis, & ferebatur in cœlum.* Ex quibus verbis liquet ait P. Corn. in Acta, Christum elevasse manus, tum ut Deum oraret, & invocaret ad benedicendum Apostolis, tum, ut elevando & deprimendo vel certe transversim collocando manus, ut fecit Jacob. Gen. 48. Signum crucis efformaret, ut docet P. Gretserus l. 3. de cruce: per crucis enim meritum, omnem benedictionem nobis impetravit; unde mos in benedictionibus inolvit efformandi signum S. crucis. De fide est, Christum non tantum qua Deus est, sed etiam qua homo ascendisse ad solium Dei Patris, ibique ad dexteram ejus quasi Dominum cœli & terræ, Angelorum & hominum considerare, id enim docet Apostolus Coloss. 3. 1. Quia enim Christus, se in cruce infra omnes creaturas humiliavit; hinc & meruit super omnes exaltari. Phil. 2. 19. Christo per dotem subtilitatis cœlos penetranti, quasi Domino, regique suo occurrit tota cœlestis aula, omnesque omnino Angeli, uti docuit S. Cypr. Nyssenus & alii. Beda de locis sacris c. 7. testatur solemnitate hujus diei quotannis recurrentem, fuisse cœlestibus prodigiis in eo loco, quo Christus ascendit, illustratam. Nam in die, ait, Ascensionis Dominicæ per annos singulos missa peracta validi flaminis procella de sursum venire consuevit, & omnes, qui in Ecclesia fuerint, in terram prosternere. Tota ibi ea nocte lucernæ ardent, ut non illustrari tantum, sed & ardere mons & supposita loca videantur.

533. Præcipui sanctorum cum Christo, ascendunt ad cœlum.

Notat P. Corn. in Act. 1. v. 9. Præcipuos Sanctorum, qui cum Christo resurrexerunt, in corpore glorioso cum Christo ascendisse, quasi resurrectionis primitias, hoc est, quod ait Michæas c. 2. v. 13. *Ascendet enim pandens iter ante eos.* Quomodo resurrexerint sancti post mortem Christi, Vide n. 525.

Cum quanto plausu susceptus Christus

in cœlo, ait S. Cypr. Serm. de Ascen. Nec linguis hominum, nec Angelorum, nec cujusquam acumine ingenii definiri posse, quæ Patris in reditu filii hilaritas fuit. Moraliter notandum. Christus coram Apostolis & discipulis ascendit, quasi oculos & cor eorum (utinam & nostrum) secum vehens in cœlum, docens nos, ut cum Apostolis, oculis animi eum in astra sequamur, & mente in cœlestibus habitemus, ipse enim est amor noster; ubi autem amor, ibi & oculus & cor.

S. Leo Serm. 1. de Ascen. Christi ascensio nostra est provectio, & quo processit gloria capitis, eo spes vocatur & corporis. Dignis dilectissimi exultemus gaudiis, & pia gratiarum actione lætemur.

Act. 1. v. 9. *Videntibus illis elevatus est: & nubes suscepit eum ab oculis eorum.* Cajetanus hic putat nubem hanc non fuisse nubem, sed splendorem, quem Christi corpus ex se spargit. Abulen. Parad. 5. c. 9. existimat qualis, in hanc nubem fuisse Christo instar sedis & throni. P. Cornel. censet, quod nubes hæc fuerit vera, sed gloriosa, & eximia luce corusca, dit. ad hoc à Deo adducta vel producta, ut corpus Christi tegeret, & ab oculis Apostolorum eximeret, simulque suo fulgore, maiestatem Ascendentis ostenderet. Ita Suar. 3. par. Disp. 52. Nota, Christus sensim ascendit eo usque, quod pertingere poterat Apostolorum visus: deinde subduxit eum nubes ac mox illico per dotem agilitatis instar fulguris vibravit se in cœlum Empyreum. Astronomi docent, terram distare à convavo firmamenti octoginta millionibus milliariis; ipsitudinem verò firmamenti esse eandem, quanta ergo amplitudo cœli Empyrei. Iidem docent lapidem molarem, si è firmamento caderet, casurum per 90. annos, antequam terram attingeret. Per. 4. millia annorum vix homo pervenire posset ad convexum firmamenti, etiam si quotidie recta ascendens conficeret centum milliaria, uti ostendit P. Corn. Gen. 1. in opere 4ta. Diei. Hæc omnia Christus penè in momento transmissit, facitque, ut animæ sanctæ post mortem eadem quasi in momento transmittant.

Existimat Abulensis Para. 5. c. 34. Christum utpote gloriosum nullas induisse vestes, sed nudum semper, & solo splendore gloriæ indutum discipulis apparuisse. In veste rubra & purpurea Christum ascendisse censet Fridericus Naulea, in Cath. c. 36. probatque ex illo Isaïæ. 63. 2. *Quare ergo rubrum est indumentum tuum?* Verum quia Christus gloriam suam coram Apostolis penè abscondit, eamque tenuiter tantum ostendit, ut cum illis familiariter agere videri, & tangi posset, censet P. Cornel. eum in veste communi, qua in vita

plausus cœli Christi ascendi.

534.

Act. 1. v. 10. *Cumque intuerentur in cœlum euntem illum, ecce duo viri astiterunt juxta illos in vestibus albis.* v. 11. *qui & dixerunt: Viri Galilai, quid statis aspicientes in cœlum? Hic Jesus, qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum.* Duo viri, duo Angeli in assumpto corpore. Respiciebant cœlum Apostoli oculis tam mentis, quam corporis, nos docentes intueri cœlum simili aspectu. Ita S. Martinus jugiter aspiciebat cœlum, eaque nota à cæteris dignoscebatur, adeo, ut vulgo cognominaretur: suspex cœli. S. Pater Ignatius suspiciens cœlum dicere solebat, quomodo sordet mihi terra, cum cœlum aspicio, Ribaden.

Tria hic Apostolis ingerunt Angeli, tribusque de causis illis apparuerunt. 1. Ut, quod discipuli oculis corporeis videre non poterant, scilicet Christum in cœlum pervenientem, verbis suis docerent ac confirmarent. 2. ut Apostolos consolarentur. 3. ut significarent Christum ad immutabilem quemdam statum, & æternitatis consortium, ascendisse.

Miracula Ascensionis in monte Oliveti.

Ex monte Oliveti Christus ascendit: ibi enim inchoavit passionem; ibi pariter eundem decuit finire, & coronidem imponere passioni suæ & vitæ terrenæ. Nota tria continua miracula, quibus in monte Oliveti Deus illustravit Christi ascensum. 1. Christus huic monti petroso instar ceræ impressit, & impressa reliquit pedum suorum vestigia, quæ nulla ratione tot sæculis deleri potuerunt. Ibi etiamnum medios licet inter Turcas visuntur. Ita S. Hieron. in locis Hebr. Porro hæc Christi vestigia conversa fuerunt ad occidentem, & versus Catholicam ex Gentibus, Romanam spectant Ecclesiam. 2. Locus iste, ex quo Christus ascendit, nunquam se tegi, aut marmore paviri, ornarique est passus, semper excussis solo respuente, quæ manus humana adornandi studio tentabat apponere. Ut testatur S. Paulinus. 3. Eodem loco postea templum rotundum, & magnificum in honorem ascensionis est erectum à S. Helena matre Constantini Imper. quod in se concludebat Christi vestigia, cujus tectum ea parte, qua Christi corpus ascendit, nunquam

contegi & concamerari potuit. Ita S. Hier. Beda. Multi opinantur Antichristum in monte Oliveti dæmonum ope elevandum in altum, ut in cœlum videatur conscendere; sed siderabit eum Christus, spiritūque oris sui interficiet. 2. Thess. 2. 8.

Mons Oliveti est juxta Jerusalem, Sabbati habens iter, ait P. Cornel. id est, distans à Jerusalem tanto spatio, quantum Judæis in Iter Sabbato licebat proficiscendo conficere, quod bati. multi censent duorum fuisse milliariū, milliari est spatium mille passuum. Verum minus fuisse hoc iter liquet tum ex Josepho, qui l. 6. Belli c. 3. asserit Jerusalem à monte Oliveti distare stadiis 5. ab ejus verò culmine sex, stadium autem continet 125. passus: Quinque ergo stadia faciunt 625. passus. Tum ex S. Hieron. Epi. 151. ad Algas, qui iter Sabbati definit esse ambulationem bis mille pedum, ubi per pedes, non passus, uti volunt nonnulli, sed pedes, ut vox sonat, accipit. Jam 5. pedes faciunt passum, jam 2000. pedes fac. 400. passus. Quo die, quo mense ascendit Christus, non constat, communior tamen sententia est, ait P. Cornel. S. August. 18. Civit. c. ult. Tertull. Chrysost. Suarez &c. Christum ascendisse 5ta. Maii, misisse Spiritum S. 15ta. May.

Triumphanti in Ascensione Christo, carmine plauditur. 535.

1. Montis Oliveti susceptus culmine Victor, Oliva fig: Inde triumphali tendit ad astra via. num clementia Re-

gis, Per quam ut per summum scandit in astra gradum.

2. Dum sacris pedibus terrenum deprimit orbem, Immenas superans Victor ad astra vias.

Discamus miseri, quod nobis omnibus extet

Nonnisi calcata ad sidera terra gradus.

3. Nunquam Victoris nostri vestigia desunt, Dummodo eis hominum nemo deesse velit.

4. Ut ros terrenas tacitus descendit ad oras Christus Æternum eloquium, sic quoque in orbe, ut ros, pluit.

At cum divinis donis repleverit orbem, In cœlos iterum nube levante redit.

5. Ascendens Dominus, cur lentè fertur in Amor altum? meus pondus amor. Ut sequamur

6. Construe virtutis templum sublime, via- Formam, quam serves, quamque sequaris, stigia ejus, tor,

habes; D d d 3

Hæc

Hæc impressa solo est, mundi structore vo-
lente;

Binæque structuræ planta relicta suæ.

7. Ingreditur mundum, terras tunc nocte te-
nente,

Ingreditur cœlos orbe tenente diem,

Sic, quando ingredimur nos vitam, nocte te-
nemur,

Nox siquidem præsens vita, futura dies.

De Sanctissima Eucharistia
tanquam amoris erga genus humanum
pignore à Christo in cœlis jam regnan-
te in terris relicta.

Epigrammata.

1. Est Deus in nobis, pascente calescimus
illo.

Hoc nobis sacro vita calore datur,
Vivimus incolumes, in eo lumus, atque mo-
vemur,

Hic cibus, hic potus, certa medela, salus.
2. Hic immensa in magna est circuminfectio
cœna,

Divinæ Triadis; quàm reverenter, homo,
Te decet huic sacræ convivam accumbere
mensæ

Et commensalem te ipsius esse Dei.
3. Regalis mundo esurienti cœna parata est,
Christus, id est, Unctus, sub speciebus
adeft;

Currite mortales, venientes excipit ipse
Dignos, acceptos gratia Regis habet.

4. Quæris, cur maneat Salvator in orbe ro-
tundo?

Nam protectionem fontibus optat opem
Optat, ut hic miseros, clypeus nos protegat
unus,

Hostis ne nobis arma nocere queant.
5. Cur vult Rex superum Pastoris munere fun-
gi?

Namque deest nunquam, quo benè pa-
scat oves,

Et donec veniat latitans lux illa suprema,
Agnis ille suis pascua læta dabit.

6. O Deus omnipotens, mihi tu Agnus, pa-
scua, Pastor

Crimina tolle, ciba me, satia, atque fove.

7. Quàm benè nos ducis, Dux atque viati-
cus ipse

Nobisque ad superos regia Christe via es.

Manna
figura Eu-
charistiæ.

8. Hoc, quid sit quæris, Deus est, ac omnia,
dico,

Omnimodum gustum, & continet omne
bonum.

9. Munde salutaris fructus ex arbore vitæ

Sume, quæ ad extremum fructificare
diem.

Non cessat frondens, totusque quiesce sub
umbra

Ejus, te auxilio protegat ille suo.
10. Multiplices fructus de sacra collige men-
sa,

Nunquam divinus deficit iste cibus;
Fructificans arbor vitæ virtute perenni

Porriget assiduas hæc tibi munde dapes
11. Cur homo cisternas in mundo quæris
inanes,

Quæque tuam poterunt haud relevare fi-
tim.

Ah! bibis ex Lethe; fontem potius bibe vi-
vum,

Fons memorem Domini te facit iste tui.
12. Quàm me divinæ gratum decet esse Pa-
renti

Potum de proprio miscuit illa mihi:
Ejus primigenæ partes hic sanguinis extant;

Quas nato ut Mater contulit illa Deo.
13. Sub totis totus speciebus Christe locari,
Totus in exigua parte latere soles:

Sic tuus in nostros ingens se accommodat
usus;

Amplificat se sic, atque minorat amor.
14. Ex quo mortiferum desumit aranea vi-
rus

Ex hoc flore bonum mel bona sumit apis
Christus vivificans flos campi, sed tamen ex
hoc

Flore malis mors est, vit beata bonis.
15. Sum peccator homo; terræ de pulvere
pulvis;

Quid tibi cum minimo pulvere magne
Deus!

Sed dum vis, venio; quæro te, diligo, cor-
de

Conteror, & pedibus subdere me opto
tuis.

De sermone Christi post cœnam. Joan. 10.
Spemque, Fidemque, & Amorem dum facit
ultima verba

Post cœnam Christus suscitatur, atque do-
cens

Sic nos pro puncto vitæ debere supremo
Instructos istis actibus esse monet.

Quod punctum, quia nos latet, ex nunc esse
pariti

Debemus; siquidem, ut fur venit illa dies.

Cum jam de Christo, cujus vestigia sequi te-
nemur, ut finem nostrum attingamus, egeri-
mus, restat de sanctissima Matre ejus & no-
stra, cujus quoque imitanda nobis exempla,
agendum, Sit igitur

Euchari-
stia arbor
vitæ.

Mors est
malis, vita
bonis.

CA-



CAPUT III. DE DEIPARA VIRGINE

§. I.

De Immaculata Conceptione Deiparæ.

336.
S. Joachi-
mi & S.
Annæ di-
gnitas.

Anno mundi 4037. toti mundo
salutifera contigit immaculata
Beatissimæ Virginis Mariæ Ma-
tris Dei Conceptio. Concepta
ex Parentibus nobilibus, Joa-
chimo & Anna, viâ quidem communi, non
tamen sine aliquo miraculo: referunt enim
SS. Patres, S. Annam fuisse sterilem, & vi-
tam sine prole usque ad senectutem tradu-
xisse, & orationibus conceptionem Virginis
impetrasse, ut ad sumum miraculum, ait
Damascenus, via per miraculum sternere-
tur; quin & prænuntiatam parentibus con-
ceptionem, & nomen Mariæ credibile est,
ait P. Salianus. in Annal. Mundi. Non enim
negandum est Matri Dei ullum privilegium,
quod alicui servorum Dei erat concessum:
ut Isaac Samsoni, Samueli &c. Acce-
dunt & Patrum testimonia Epiphani, Da-
masцени &c. Novarinus in umbra Virginis.
Excur. 140. n. 130. proponit S. Joachi-
mo & Annæ gratiam fieri potuisse, ut ali-
qua particula, quæ ab animabus D. Joachim
& Annæ informabatur, in Eucharistia re-
periatur. P. Engelgr. in Festo S. Annæ.
Hoc sacrum Par alloquitur S. Damascenus.
O! castissimum par turturum, ratione præ-
ditorum, Joachim & Anna. O! par beatum
vobis omnis creatura obstricta est, per vos
enim donum omnium donorum præstantis-
simum creatori obtulit nempe castam ma-
trem, quæ sola creatore digna erat. Ex re-
velationibus S. Brigittæ tradit Marchantius
in Festo S. Annæ, à Deipara dictum fuisse,
nullum par conjugum extitisse sub illud
tempus in orbe purius Joachimo & Anna.
De S. Joachimo & Anna scripsit I. 1. c. 7.
Cum primis quibusque & splendidissimis,
nobilissimisque genere connumerari. hinc
quodque ad S. Joachimum illa instituta allo-
cutio.

Magne Pater, Patrûmque decus, tu prole
beatus,

Filia namque tua est, qua nequit esse
parens

Dignior aut major: cœlis hæc amplior ipsis:
Qui Deus est ingens, est tuus ille Nepos.

De S. Anna D Hieron. vita Annæ sim-
plex ac recta apud Deum & apud homines ir-
reprehensibilis erat. Omnem substantiam,
trifariam divisit, unam partem templo, &
templi ministris impendebat; aliam peregrin-
is & pauperibus erogabat; tertiam suæ fa-
milie usibus reservabat. D Damascenus hanc
confert cum prisca Anna, quæ Samuelem
per orationem ac promissionem generavit.
Orat. 1. Conceptionem Virginis Annæ nun-
tiavit Angelus; jam autem Franciscus Ma-
ronus, Sermon. super Missus est, ait, hunc
Angelum fuisse S. Gabrielem, adfertque cau-
sam, quod major fuit connexio mysterii ge-
nerationis Sanctissimæ Matris cum mysterio
generationis Christi, quàm connexio myste-
rii generationis S. Joannis cum mysterio ge-
nerationis Christi: Si verò Gabriel Archan-
gelus prædixit generationem S. Joannis, ma-
gis erat conveniens, ut prædiceret genera-
tionem & nativitatem Beatissimæ Matris.
Pantaleon quoque apud Metaphrastem in
Orat. de S. Micha. asseverat Gabrielem S. An-
næ conceptionem Virginis nuntiasse. Alloqui-
tur quispiam S. Annam. Salve parens San-
ctissima, sacro beata conjugè, sacratione
filia, Nepote sacratissimo. Cuidam homini de-
voto ad Beatissimam & S. Annam apparuit
Beatissima, dixitque: Quidquid Matri meæ
Annæ reverentiæ impenderis, mihi dupli-
citer gratum erit. Ex Anno Cœl. P. Nadas-
28. Julii. Ibidem narratur voluisse Turcas
nonnunquam templum titulo S. Annæ gau-
dens comburere, sed nullo conatu facere id
poterant.

poterant, quod considerans Turcarum non-nemo; dum quoque in quodam periculo opem D. Annæ expertus fuisset, cum tota sua domo baptismum suscepit. Pervetusta fuit ad S. Annam devotio Christianorum, quod inde etiam patet.

537. A. D. 1476. Jacobus Sprengerus Archiepiscopus Salisburgensis, in honorem Christi, Beatissimæ, & S. Annæ instituit confraternitatem S. Annæ, exigendo à fratribus, ut quilibet feria 3tia singuli ter Pater & Ave recitarent, quæ confraternitas instituta. 1. Colonia Agrippinæ; quæ deinde ad alias transiit regiones præcipuè in Poloniam introducta per Annam Reginam Poloniæ, & conjugem Stephani Bathoræi Regis Poloniæ, quam Confraternitatem præcipuè promoveant PP. Bernardini per Poloniam. Miechoviensis Ord. Prædic. in Discursibus super Litan, Lauret.

In Revelationibus sanctæ Brigittæ I. 6. c. 104. traditur, quod sancta Anna, cum quidam apparuisset personæ, confessa est se esse Dominam omnium fidelium in statu matrimonii constitutorum, ad illam itaque præcipuè status istius homines specialem habere deberent devotionem. Cuius quidam S. Annæ à Beatissima Deipara audivit: Ego soror tua sum, nos infernum, ne illum intres, ocludemus: quia Matrem meam honorasti. Ann. Cœlest. Hinc illud.

Annæ, ceu Matri tenero afficiamur amore,
Sic erit o Fratres nostra Maria soror.

S. Annam invitantes in Sicilia piscatores, magnam vim piscium, nomen S. Annæ in dorso suis gestantium extraxerunt. Hinc illud ad S. Annam.

Quamvis sint muti, narrant tua munera, pisces,
Cum magno extollunt nomen honorem tuum.

S. Coletæ visa est S. Anna cum aureo vase, in quo reponerat preces omnes, quas in ejus facello Coletæ fundebat. Hinc illud.

Lilia, purpureasve rosas, gemmasve, Coletæ,

Collectas nitido vase, vocabo preces?
Plurimus est, Divam connectens unio cœlo,
Quem gerit aurifero splendida concha sinu.

538. Præmissis Parentum Deiparæ encomiis, ad celebrandam Ejusdem immaculatam conceptionem redeamus, quod sit immaculata scilicet sine macula peccati originalis concepta Deipara, recepta per celeberrimas orbis Academias, tenet sententia, in cujus

favorem. 1617. Philippus 2us Hispaniarum rex, à Paulo V. impetravit Bullam, ne quis in publicis concionibus, aut actibus proponere aliquid aut docere possit contrarium purissimæ Virginis conceptioni; quare à sexta Octobris, qua hic nuntius in Hispaniam venit ad octavam Decemb. data solemnis lætitiæ in illo regno argumenta. P. Kwiatkowski in Instanti Mariano p. 82. Concilium Trid. sess. 1. declarat non esse suæ intentionis, comprehendere in hoc decreto Beatiss. Virginem, ubi de peccato originali agitur. Plura de immaculata conceptione videantur, ubi agitur de peccato originali Num. 32. hic plausus poetici immaculatæ conceptæ Virgini attendendi.

Carmen immaculatæ conceptæ Virgini Sacrum.

Judicium, causamque gravem, quam sæcula firmis

Mentibus insculpant hominum, divinaque mundo

Miranti decreta canam: Tu Virgo favere Inceptis dignare meis, causamque tueri.

Læserat injuste primorum ex culpa parentum

Jura Dei, sed jure simul spoliavit eosdem, Quod pretium regni cœli, pignusque futura Continuit vitæ æternæ: mox iusta vocavit In jus divinum, tota cum gente, nocentes, Ultrices Nemesis, poscens pro crimine pœnas.

Nec mora, sistuntur, veracem conscia testem

Mens agit, instigans inferni pessimus hostis Gaudet, quod propriæ populos tot fraude ruinæ

Involvit: fertur decretum, unoque subiectu, Mortis stat genus humanum. Sed præscia tanta

Cladis summa Dei Bonitas, hac lege teneri

Matrem, haud vult Christi venturi, & labe carentem

Decernit: tum visa suos sic promere sensus: Dum primo superans naturam gratia ab ortu

Angelicis concessa choris, Regina carebit Illorum simili dono? majorne clientum

Quam Dominæ splendet honor? Num parciior illi

Dextra erit excelsi Regis? primosque parentes

Dum primum videre diem, non umbra tenebat

Criminis ullius; quam maxima Mater habebat

Luminis æterni? Non, non, sed tota decora, Tota hæc stella suum, præcedet lucida solem.

Inve-

Invenit suprema modum Sapientia lege Communi Matrem excludens, nolensque subesse

Isti oneri, reliquum voluit cui subdere vulgus.

Prodiit & Pietas, quam æternus Filius, erga

Venturam fovit grato sub pectore Matrem, Et sic visa loqui: Quis, liber Filius ipse,

In cujus grato regnaret corde Parentis, Verus amor sineret sanando vulnere tangi

Matrem, quam illæsam prorsus præstare valeret?

Aut comburendæ paulo post conscius, urbis, Vellet vel modico committere tempore, flammis?

Quis ferret gestare jugum, vinculisque teneri Matrem, quam immunem potuisset prorsus, ab omni

Servitio præstare, feroque negare tyranno Accessum? Taline Deus pietate carebit,

Et sinet hoc vulnus, morti quod sufficit ipsi, Infigi Matri? Nocituri præscius ignis

Non, procul à tali Matrem remove periculo Aut volet aut poterit? Tandem præstatne vel uno

Instanti, servam stygii mansisse tyranni, Cœlestis Matrem Regis cum libera posset,

Esse, nec ullius delicti labe gravata? Annuit omnipotens dictis, statuitque senatus

Ex toto pulchram, ac immunem à labe Mariam.

539.

Elegia

De immaculata conceptione Deiparæ sub Allegoria Arce immunis à naufragio diluvii. Et verò, Helychius to. 4. Biblioth. f. 603. Mariam Arcam Noe appellat. Illa erat animalium Arca, hac autem Arca vita &c. Illa ipsum Noe, hac verò ipsius Noe factorem portavit. Illa tres contignationes habebat, hac autem universum Trinitatis complementum. Hæc Helychius. S. verò Bernardus Serm. 2. de Nativ. Arca Noe significavit Arcam gratia excellentiam scilicet Maria - - - Illa supersequebatur aquis diluvii; ista non sensit ullius vitii naufragia.

Horrendam rerum faciem, funestaque, summis

Damna canam noxis terra maligna tuis. In terram cœlum contraxit nubila frontem;

Non vanasque minas intonare Poli; Atque quater denis pluvia stillare diebus

Non cessat, tellus contumelatur aquis. In celsos frustra fugiunt animalia montes;

Undique per nimias summa replentur aquas;

Nec datur ingentes fluctus superare natatu, Vis lassos refugit debilitata pedes:

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Arboribus summis, summum est hæere periculum,

Ex his unquigeras surripit unda feras, Non, celeres possunt salvare volucra, pennæ

Aër, fessa, diu brachia ferre nequit. Sic parvus mundus, tantorum causa malorum,

Quod confecit, opus sentit ipse suum: Fusus in omne nefas, liquidis demergitur undis;

Quas sinit flagrans impius, hausit aquas: In cassum validis, hic fluctus viribus urget:

Mox lassas victrix comprimit unda manus.

E mediis extendit aquis, hic in aëra palmas, Sed vacuas lucri retrahit inde manus.

Inque oculis, hic fert raptantia fata, suorum;

At serò illorum naufragus optat opem. Obvius in undis, alter dum stringit amicum

Ad stygios fontes, associatus abit. In simul audaces tumulaverat unda nocentes

Lubrica, mortalis marmoris instar erat. Attamen è mediis exurgens arca ruinis,

Et superans tumidas integra spernit aquas.

Victrix victrices dum comprimit illa procellas,

Fausto agit immensas omine tuta vias. Urbibus & summis instabant montibus undæ;

Institit ast ipsis libera navis aquis Fortunata ratis, qua se Fortuna vehebat

Humani generis, qua stetit ipsa salus: Urbes expugnant & celsa palatia fluctus;

Hæc tamen in undis inviolata manet. Sed magis est infensa lues, quæ fusa per omnes,

Humanum toto stavit in orbe genus; Cujus prima fuit funestæ cladis origo,

Malum consumens, illud, ab angue datum.

Hoc scelus ut grandis mundum circumdedit unda

Nulli fortunæ, quam superare licet; Sola fuit felix, quæ clauferat Arca, salutis

Authorem, hæc tumidas integra scidit aquas;

Hostis dum stygius contra hanc Acheronta movebat,

Illi nec tenuis noxia gutta fuit: Contigit haud illi sentire pericula cladis,

Hanc celeri fugiunt ipsa pericula fuga. Nec rapidi navem hanc possunt percellere venti:

Nam illam divinus Spiritus ipse regit, Non, non, Scyllæ frustra latrate molossi;

Vos, illæsa manens, præterit ista ratis. O! summè dilecta Deo Prætoria Navis,

Nec tibi Tartareus turbo nocere potest; Qui Te præcipuè propter se condidit Author,

Præcipua propter se retinebat ope, E e e

Si

Si pretium, si pondus habebat Colchidis
Argo,
Quæ protinus fisco vellere dives erat
O! quantum regale Tibi dat vellus hono-
rem;
Quæ tibi laus fructus, quod decus inde
fuit?
Tu manibus gestata Dei, Te tangere terra
Non potuit, limo nec maculare suo,
Tu pretio mundi, Tu numine plena fuisti,
Quando dulce Tibi sit tuus Agnus onus,
Dum Te diversi tollunt ad sidera fluctus
Tutus & in coelis, hinc Tibi portus erit,
Navali gaude, non marcescente coronâ
Dum tangis portum sacra carina tuum.
Ad Te confugimus, nos, tanquam Arx,
Arca tuere,
Sitque salus mundi munere tuta tuo.
Quot se mortales, vitæ obicere procellis,
Tot subeunt tremulæ, summa pericla
rates.
Ut mea sit melior fors, O! fortissima Na-
vis,
Jungo me lateri cymba minuta tuo;
Æternum maneam vinculus Tibi, Te reti-
nente
Mundi non superent me optima Navis
aquæ.

ODE

Immaculatè conceptæ Virgini plau-
dens.

Trophæa, Divæ, sæcula, Virginis,
Donate cedris; sculpite marmor
Serisque posteris legendos,
Virgineos celebrate plausus.
Nec vidit ætas, quæ modo ducitur
Nec, quæ suam jam finit orbitam
Sed nec videbit, quæ est futura,
His similes viruisse laurus.
Orci tyrannus, classica concinit:
Modisque planè nititur omnibus
Et quo dolo superavit orbem,
Hoc Dominam superare mundi.
Castrorum, at istum, vix acies venit
In orbem, & hostis discutit agmina
Caputque atrox duri tyranni;
Conterit, ipsa tamen manendo
Illæsa. Nulli contigit hactenus,
Hostis dolosi vincula non pati;
Vel unius mora minuti
Servitii tolerasse pondus.
At Virgo Mater, nescia ponderis
Et vinculorum, nescia debiti
Periculoque proximo omni
Vel minimæ caruisse labis
Censetur; hostis qui tenuit iugo
Cunctos levi nunc conteritur pede,
Artisque poenas fert dolosæ
Innocuis caput ipse plantis,

Subdens coactus. Plaudite coelitem
Post hunc triumphum Virginis, Ordines,
Quæ tam potentem vicit hostem
Vicit, & intemerata vicit.
Puri, sacratæ, plaudite Spiritus
Hymnos triumphi, psallite Virgini;
Magnum decus vestrum est Maria,
Quæ vos regit immaculata Princeps.
Quæ Agnum decore vellere, candidum
Sequuntur inter lilia Virgines
Laudes perennes dent Mariæ,
Quæ caruit maculæ nota omni.
Regina, laudes dent Tibi Principes
Regesque terræ, dent populi, Duces
Splendore, majestate, vincis
Omne decus, pretiumque mundi,
Serenitatem nulla tuam tegit
Nubes; refulges splendida, posteris
Non, umbra defectus nocere
Ulla potest Tibi; *Tota puchra es.*
Vincis nitore, & lilia candido
Nec nævus in te criminis ullius
Exitit; ipse Rex supremus,
Te manibus retinebat sacris.
Te laudet orbis totus, & intime
Linguis beatam, prædicet omnibus;
Gentèsque Te colant amænis
Laudibus, O! benedicta Mater.
Te florida ætas, Te puerilibus
Verbis honoret; Te juvenum chorus
Festis celebret cantibus, Te
Ore, viri recolant favente.
Et Candidorum turba, Tibi, senum
Majestuosus plausibus accinat
Omnisque status gradusque & ætas
Te macula caruisse, dicat.
O! pulchritudo, quæ nequit ampli-
or
Sub sole & infra sidera concipi
In omnibus purè creatis
Pulchrior immaculata Virgo.
O! pulchritudo, quam Omnipotens ipse Rupertus
Miratur Author, laudeque, quam afficit
Decore, quæ antecellit orbem
Eximium, quæ opus inter omnes
Res est creatas, mirè oculos, suo
Splendore summo Coelitem petens,
Quæ solis instar est refulgens
Luciferas superatque stellas.
Te pulchritudo lunina Gentium
Spectent & orbis prædicet omnibus
Linguis; in Te summo amore,
Corda tui populi ferantur.

Epigrammata

De immaculata Conceptione Dei-
paræ.

1. Pulchrior es cunctis Personis Virgo cre-
atis,
Te siquidem tantum pulchrior ipse Deus
2. Ec-

- Alluditur ad illud Luna sub pedibus ejus. Luna à terra Eclipsam patitur. Dum horizontem respicimus terra vide-
tur cælo contigua, & non est.
2. Eclipsam patitur cœlestis Cynthia, quando
Illam telluris longior umbra ferit,
Rectè igitur Virgo lunæ supereminet orbi:
Nam maledicti illam non tegit umbra
foli
3. Læta fronte altos montes excedit Olym-
pus,
Excelsum illius non petit umbra caput,
Mons supra montes extat celsissima virgo
Nullæ umbræ & nubes hunc superare
queunt.
 4. Fallitur, adjunctum sensus dum judicat
esse
Telluri cœlum; namque remota manet.
Est nitidum, obscuræ nescit consortia terræ;
Atra nequit purum tangere terra po-
lum
Cœlum nube cærens, cœlum purissima virgo.
Hinc procul à terræ labe remota manet.
 5. Primævi recubans horti vigil anguis in
herba
Quid vult? vult puros ille ferire pedes,
Virgo sed intacta est; versuto promptius
hosti
Herbæ contexto, conterit illa caput.
 6. Concipitur mediis, tumidi licet æquoris
undis,
At non se falsis unio jungit aquis.
Nascitur in medio populi purissima mater,
Ast illi vitium, nil populare nocet.
 7. Libera dum Virgo, reliquis instantibus,
instans
Primum, illi, simili lege fuisse grave
Non decuit: Judex cum tanti noluit istam
Virginem in instanti hoc, ponderis esse
ream.
 8. Condita lux fuerat fulgens ab origine
mundi,
In qua de tenebris non datur ulla nota,
Virgo lux, in qua peccati non fuit umbra:
Nam ex hoc sol Christus lumine corpus
habet.

§. II.

De Nativitate Deiparæ.

§40. Nativitas Beatissimæ sub allegoria lucis pro-
ponitur.

ANNO Mundi 4038. Mense à concep-
tione nono, in Septembri mense, nata
Beatissima Virgo Maria, in oppido Naza-
reth, Provincia Galilæa, in Judæa, regione
Syriæ. Nativitatem Beatissimæ sub allego-
ria lucis pulchrè proponit, ex eaque ad spi-
ritualem excitat lætitiâ P. Vieira in Ame-
rica A. D. 1657. de qua aliqua breviter.

De qua natus est Jesus. Matth. 1. Agi vide-
tur in Evangelio potius de Nativitate Chri-
sti, sed si benè advertitis, duplex est solis
ortus. 1. mus diluculus, in quo lux solis ap-
paret. 2. dus dum sol ipse supra terram
R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

egreditur. Illustratur id ex Marci 16. v. 2.
Mariæ. *Valdè manè unâ sabbatorum, veniunt
ad monumentum, orto jam sole.* S. Lucas c.
24. v. 1. *Valdè diluculo.* Quomodo valdè
manè, si orto jam sole, & Lyranus hîc.
Valdè manè, orto jam sole: sol enim potest
oriri dupliciter, uno modo perfectè, quan-
do primo egreditur, & apparet super ter-
ram; alio modo, quando lux ejus incipit
apparere, scilicet in aurora & sic accipitur
hic ortus. Hodiernus dies, natam nobis
demonstrat lucem, non ipsius solis egressum.
Primo mundi die creavit Deus lucem. 4to,
solem, S. Thom. Qu. 64. ar. 4. ad 2. In
primo die creatus fuit sol informis in forma
lucis. 4to, die creatus formatus fuit in for-
ma solis. Duas ergo sol habet nativitas in
se & in luce. Solest Jesus, lux Maria, in-
quit Albertus Magnus. Christus natus, duos
habet natales, unum in Bethlehem, alterum,
quo natus est in Nazareth, unus, quo natus
est in se, alter, quo natus est in Matre sua, de
qua natus est Jesus. Si duæ sunt nativitates,
lucis scilicet & solis quæ lætiorem reddit
diem, festiviusque venit celebranda? Pace so-
lis dixerim, nativitatem lucis majore so-
lemnitate dignam. Prima hujus causâ, præ-
rogatarum excellentia, 2. quia est beni-
gnior. 3. quia universalior. 4. quia ad
succurrendum nobis promptior. Sed cum hæc
lux & hic sol videantur esse extrema in-
comparabilia; cum Christo nulla creatura,
ne Mater quidem ejus comparari potest, an-
tecedenter protestor in omnibus, quæ di-
cturus sum, comparisonem procedere in-
ter Christum velut solem Justitiæ, & Do-
minam lucis velut Matrem misericordiæ. Et
velut effectus lucis, ad primum suum refer-
tur fontem, qui est sol; ita quidquid opera-
tur Domina lucis in bonum nostrum, ab ipso
Christo originem trahit, tanquam advoca-
tæ, mediatrix. Ita hoc cum S. Bernardo
pia supponit Theologia. Nil Deus nos ha-
bere voluit, quod per manus Mariæ non
transisset.

1ma. causa, Prærogatarum præe-
minetia. Dico itaque lucem præeminere
soli, quia diem, qui est vita, & decus mun-
di, non solis, sed lucis nativitas facit. S.
Ambrosius, in Hexam. l. 1. c. 9. *Advertimus,
quod lucis ortus antequam solis videatur aperire
diem. Diem sol clarificat, lux facit.* Dum
nubes cœlum tegunt, radii solis non appa-
rent, dies tamen est. Quid illum facit? Lux.
Dies itaque est filius lucis. Jam erant dies
nondum existente sole in principio mundi,
ut patet ex Genes. 1. Ergo dies filius lucis
& non solis, ut dicit S. Ambr. Illa lux divi-
na lætum efficit diem, sol præstitit clario-
rem. Excellens prærogativa Lucis præ sole.
Notat S. Basiliius toto triduo, quo lux crea-
ta

ta erat in mundo, non fuisse adhuc oculos in mundo. Ut quid Deus creavit lucem: creavit illam pro oculis.

542.

Fiat lux. Et facta est lux. & vidit Deus, quod esset bona. Lux ergo creata pro oculis Dei, sol pro oculis hominum & brutorum. Non derogo soli, ipse hoc disposuit. Apparuit ipse sol Christus in mundo in natiuitate, quorumnam oculi illum viderunt? Hominum, & iumentorum, & ut natum viderent oculi hominum, per stellam Regibus, per Angelum, ut se inquirerent, mandavit Pastoribus. Oculi Dei huius lucis celebrarunt Natalem, illo triduo qualibet Persona sibi diem assignavit festivitatis. Ipsa est enim lux, quæ prima distinxit dierum nostrorum Trinitatem. Dixit Dionys. Areopagita. Oculi Patris celebrarunt natiuitatem lucis die primo. *Et vidit lucem, quod esset bona*, scilicet pro Filia. Oculi Filii celebrarunt natiuitatem lucis die 2do, & vidit lucem, quod esset bona, pro Matre. Oculi Spiritus Sancti celebrarunt natiuitatem lucis, tertio, & *vidit lucem quod esset bona* scilicet pro sponsa. 2da. Causa siue titulus, quare celebriorem esse oporteat natalem lucis. Lux benignior sole. Quia sol illuminat, sed etiam adurit, lux illuminat, sed sine læsione. Si vultis differentiam inter solem & eius lucem, intuemini auroram, ex qua sol nascitur, quæ est risus cæli, respirium florum, harmonia avium. Sole orto & ascendente, tacent aves, campi siccantur. Christus est sol, sed sol iustitiæ Malach. 4. 2. quid mirum, quod in sole reperiantur radii, & in iustitia rigores. Sol iustitiæ Urbes Pentapoleos in cineres redegit; lux verò Maria, solis radios reddit benignos. Natalis Christi, natalis S. Joannis Baptiste, mysteriis pleni fuere; à natali Christi dies incipiunt crescere, à natali S. Joannis dies incipiunt decrescere. Mysterium natalis Virginis; quia sol ex signo leonis transit ad signum Virginis. in diversis signis sol diversos sortitur effectus: in signo leonis, quia ferocis & cholericus huius animalis naturam induit, effectus illius sunt, calores, siccitates malignæ, jam in Virginis signum transiens, incipit mansuescere. Idem accidit nostro soli, legite vetus Testamentum, & inuenietis, Deum igne delevisse exercitum, exussisse civitates &c. nunc etiam sunt maiora peccata, quare non sunt tanti Dei rigores? quia sol tunc erat in signo leonis, nunc transit ad signum Virginis. Prodigium fuit Exod. 3. v. 2. rubus ardens, & non combustus salva viriditate; per ignem in rubo Deum, per rubum Mariam intelligunt S. Hieron. S. Athan. In illo rubo non habebat ignis activitatem ad comburendum, habebat ad lucendum; jam Maria intensiores solis radios mitigavit, hinc splendent sed

non lædunt. Apoc. 12. Mulier amicta sole, luna sub pedibus ejus, stellæ in corona. Quod luna cum sole luceat, non mirum, sed quomodo possunt stellæ in corona splendere in præsentia solis? Hinc mutatus est sol, postquam mulierem vestivit, vel vestitus est ab illa. Vestis eum, & vestiris ab eo. Bernar. Maria mulier amicta sole, solis mitescent radii in isto signo Virginis versante sole. 3tius titulus solemnius celebrandi natalem Virginis. Quia lux universalior sole: sol enim unum mundi hemisphærium illuminat; lux ejus universum mundum, in altero enim hemisphærio lucet in luna, ubi nec sol nec luna lucet, illuminat cum stellis, extra tropicos extenditur; sol iustitiæ Christus oritur timentibus se juxta Malach. 4. 2. *Orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitiæ.* Loquitur Propheta non de gratia redemptionis vel satisfaciende: hæc enim universalis est & pro omnibus, sed de sanctificante, & efficaci, à qua multi culpa sua excluduntur, & hic solem exoriturum non omnibus sed timentibus eum, oriturum asserit. Sol iustitiæ illuminat solum hemisphærium timentium. Sed quomodo in eadem civitate sol iustitiæ alios illuminat, alios non? Ita sicut in Ægypto tenebræ solos afficiebant Ægyptios: *Ubi cumque autem habitabant filii Israel, lux erat.* Lux quæ hodie nascitur, est universalis. Angeli Cant. 6. v. 9. de ea: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol.* Innocentius III. Luna lucet in nocte, aurora in diluculo, sol de die, nox autem est culpa, diluculum poenitentia, dies gratia; hoc applicat Beatissima. Qui ergo jacet in nocte culpæ, respiciat lunam, deprecetur Mariam; qui surgit ad diluculum poenitentia, respiciat auroram, respiciat Mariam. 4tus, titulus lætius celebrandi natalem Virginis; quia lux celerior, promptior sole in nostrum bonum; lux enim solem semper præcedit. Invitati sunt ad Canæ nuptias sol & luna, Christus scilicet & Maria. Joan. 2. 5. Christus dixit: *Nondum venit hora*, at jam venerat hora Mariæ. Hora solis semper sequitur horam lucis. S. Ansel. dicit: Velocior quandoque salus memorato nomine Mariæ, quam invocato nomine Jesu. Dixit Sanctus *quandoque* ego vellem, quod dixisset *semper*: Numquid huius dicti sufficientem habeo rationem? Attendite: Omnes viæ Christi & Mariæ ad hominum remedium tendebant, sed aliâ Christus rex, aliâ vehitur rheda regina Maria. Christi rheda sol. Psal. 18. 5. *In sole posuit tabernaculum suum.* Rheda Mariæ luna Apoc. 12. *luna sub pedibus ejus.* Atqui rheda lunæ velocior: sol enim Zodiacum decurrit spatio anni, luna spatio 30. circiter dierum. Christus sibi elegit curram solis, & quid secutum? Apoc. 12. v. 14. *Data sunt*

funi mulieri ala duæ aquila magna, ut volaret. Ita Christus in curru solis currit passibus gigantis, Maria in curru lunæ volat alis aquilinis. Ita celeritatem quamvis magnam, qua nobis succurrit Christus, celeritas Mariæ antecedit. Numquid in vestris non prius litibus succurrit vobis advocatus? Christus est Judex, Maria Advocata. Hic affectus formentur ad lucem, hac luce comite ad eam pervenimus lucem, quam Deus inhabitat, & Apostolus inaccessibilem nuncupat 1. ad Tim. 6. 16. *Qui lucem habitat inaccessibilem* hac enim luce, hodie nata, pervenitur ad visionem solis, qui ex illa natus est. *De qua natus est Jesus.*

543.
In natali
Virginis
lætantur
Angeli.

Quidni homines lætenter celebremus natalem Virginis, quem Angeli quoque lætantes celebrarunt. In revelationibus S. Brigittæ Serm. Angel. 2. Ipsos magis exultasse, quod te Deus creare voluerit, quam ex eo, quod ipsos creaverat. S. Antonin. par. 1. Hist. Tit. 14. refert. Quidam Anachoreta certo die audivit aëra personare festivis Angelorum cantibus, cumque precibus Deum exorasset, quid sibi vellet concensus. Revelatum illi est, Angelos hunc diem miro cum gaudio celebrare, quo illorum Regina nata: retulit id Pontifici Anachoreta, festum Beatissimæ Nativitatis institutum. Plura P. Engelgr. in Fest. Nativ. Beat.

Stellæ or-
do in ho-
norem na-
tæ Deipa-
ræ institu-
tus.

A. D. 1022. Robertus Franciæ rex in honorem B. Virginis, cui mirè additus fuerat, instituit ipso natiuitatis ejus die scilicet 8. Septemb. Ordinem, qui stellam in veste pro insigni gereret, ut ipsa sui regni ac præcipue nobilitatis ductrix esset, quare 30. Equitum è prima Nobilitate in eum ordinem adlegit, singulisque torquem aureum cum stella ad pectus dependente in collum iniecit. Jacob. Broulius in Annal. Parisi. P. Bussiæres in Hist. Fran. Die Nativitatis Beatissimæ scilicet 8. Sept. templum illius nomine de Latiria nuncupatum. P. Nadasi in Ann. Coelæ. 8. Sept. S. Maria de monte alto Messanæ, die natali suo festis ignibus augustè celebrata fuit, cujus ibi templum, iterato monitu ejusdem & columbæ Spiritum templi condendi circumvolantis, (ita ut prædixerat) indicio, ædificatum est, reginâ ipsa Constantiâ primum lapidem jaciente, quando etiam una è puellis regis, quæ fidem Beatissimæ nuntio non adhibebat, utroque brachio exarscente resipuit, & perlata ope Beatissimæ. Ibid.

A. D. 1600. Ludovicus Belli Vicarius à teneris B. Virginis cultui addictus, sed in ulteriori ætate gravissimis obnoxius sceleribus, gravi morbo decubuit, desperatusque à medicis ad Virginem Deiparam recurrit in

pervillio festi Nativitatis Beatissimæ, quæ eidem comparuit, facie ad severitatem composita, & vitam ei enormem, & post tot proposita non emendatam exprobrans addidit: quod nec modo illi crederet, siquidem per tot firma proposita datam Deo fidem violasset, quo dicto Beatissima disparuit, ille verò omni succursu destitutus confessorium è Soc. Jesu evocat, & generalem totius vitæ confessionem inchoat, sed invalescente morbo, & usum rationis perturbante, eam differre cogitur in crastinum. Interim dum totas vires exerit ad colligendos vitales Spiritus, de novo illi Beatissima visibilem se præbet, in dextra filium suum gestans, ad pedes verò Beatissimæ S. Ignatius supplex veniam infirmo orabat, sed Beatissima indignabunda vulnus lateris Filii manu sua claudebatur. Exhorruit ad hæc infirmus, & licet audiret vehementissimam pro se S. Ignatii instantiam, & nihilominus Beatissima latus Christi oberabat. Tandem fidejussorem se facit S. Ignatius, spondet infirmum, serio vitam emendaturum, dummodo pristina restitueretur sanitati, & ad infirmum conversus querit, an verbo stare vellet; tum infirmus, Domina adimplebo fideliter, quidquid pro me promittit Sanctus iste meus Intercessor. tunc advertit, quomodo Beatissima manum in latus Christi intromitteret, & infirmum sanguine divino inungeret. Evanuit visio, at æger se repente ita sanum sensit, ut illico ad aras Virginis suis viribus ire posset, gratias persolurus, deinde serio vitam correxit. Ex P. Dan. Bartol. Annalibus Marianis. P. Rosignolius. De nomine Mariæ dicit Idiota: Dedit tibi Maria tota Trinitas nomen, ut in nomine tuo omne genus flectatur.

S. Ignatius
fide jussu-
rem agit.

Carmen De Nativitate Deiparæ.

Nunc ostende stylo confinia lucis & umbræ
Noster Phæbe tuo, dum lumine denotat
alium
Exorians aurora diem. Tu sacra favebis,
(Cælorum quæ summa tenens es clarior as-
tris)
Lumine Virgo tuo Phæbo lux prævia fies.
Abstulerat nox atra diem, nox omnibus an-
nis
Perdurans, ex quo supremus Conditor or-
bem
Produxit; cuncti tetris erroris in umbris,
Quas atrox sparsit primorum culpa paren-
tum,
Errabant; Patrum contexerat umbra sena-
tum

E e e 3

Carcere

Carcere conclusum; sic, ut non posse daretur

Perpetuum spectare diem, nec lumine cœli Repleri. Et veluti semestris noctis in umbris. Expectat lucem cupidus Boreæ incola Puncti

Dum solem Capricornus habet spirasque videre

Sideris exoptat reducis; sed dum aurea redit,

Optatos aurora dies plaudente salutat Voce, suam post redeuntem tempora lucem: Sic tristi tandem nascuntur gaudia mundo Exoptata diu, dum prodit maxima Mater Æterni solis, splendens in Virginis ille Mox apparebit signo. Hæc aurora supremi Nuntia fit Regis, pingit quam sacra pudoris, Purpura Virginis, quam exornat splendor amoris.

O! pretiosa tuum, nobis Aurora serenum

Redde diem: signa felicia sæcula mundo; Hora veni aurea; momentum in Te est hora salutis,

Mundi in Te pretium; liceat mihi vivere, felix

Momento hora tuo.

Et velut ægrotus noctis circumdatus umbris Affixum lecto, febris quem urgere maligna

Pergit, molestè prolixas computat horas, Et tardum putat esse diem: sed quando refulgens

Nuntia solis adest aurora, salutat amanter, Et recipit lætus, languenti lumen amicum, Sic mundus, quem sæva diu de nocte tenebat

Febris, suspexit cupidus Te aurora, perennem

Sperans Te monstrante diem, Tu prima dolenti

Virgo Parens solamen eras de Te exorturum

Expectat solem, noctis qui dissipet umbras, Ceum miser exoptat diuturno carcere pressus

Ut veniat præfixa dies, quæ prima retento, Det libertatem; celebris sic ordo piorum, Fortia primævæ culpæ, quem vincla tenebant,

Quando cernit adesse diem, Te aurora, videndo

Laudet in adventu Regina tuo, Tibi laudes Affectu plaudente canit. Claresce perenni Lumine lux benedicta tuo, nostræque respelle

Fallibilis noctis tenebras: hoc lumine clari Æternum sine nube diem vivemus, & omne Nostrum Virgo Tibi lumen debemus; hocque

Felices, dabimus laudes Tibi Virgo, perennes.

Elegia

Natam Deiparam salutans,

Nunc plausus, nunc vota, licet, nunc gaudia mille

Affectu tenero noster Apollo canit. Nascitur in mundi magnum decus, inque salutem

Illius certam regia Virgo venit: Nascitur & dulcem fert fructum Virga tenella;

Nascitur è sterili prodigiosa solo. Nunc Mater Regis regum nunc Filia regum

Natura attonita, ac orbe stupente venit. Filia Mater erit Patris, Dominique supremæ Humanæ generis maxima Mater erit: Namque vel ipse Deus majorem condere Matrem

Non potuit, siquidem parturit illa Deum, Quo major nequit esse Deus. Nunc Mater in arcto,

Claudatur in cunis, amplior orbe, loco. Hæc quamvis tenui sub corpore gemma refulget

Ast ingens, pretio nascitur illa suo. Appretio speciosa mihi, Te, ac æstimo Gemma

Post summum, siquidem es, summa, valore, bonum.

Delicium mundi, trahis ad Te corda tuorum Ut magnes ad ferrea frustra trahit.

Cor nostrum, quamvis ferro sit durius ipso Flecte, ut Te pulchri Mater amoris amet.

In cunis dum mente tuis, hæremus, in illis Mater sancta, tuo munere, noster amor. Nascatur, maneat, nutri Tu Virgo, tenellum

Æternum, in cunis crescat ut ignis amor. Ad cunas Regina tuas provolvitur orbis

Maxima Te veniens hospes, hōnote colit, Atque tributi instar Dominæ feret ille supermæ

Affectus, plausus, & pia vota dabit. Nata Matre Dei, nascuntur gaudia mundo; Per Matrem hanc nos vult cuncta tenere Deus

Gaudia nascuntur, præstans spes fulget in herba,

Hæc spes post unum, nostra secunda Deum.

Non solum terræ plausus reperitur in oris; Quem summi Regis maxima nata tenes; Angelicus Te Virgo chorus plaudendo salutans,

Carmen, dulcifona voce, perenne canit, Sanctus Divorum Patrum perfunditur Ordo Gaudio in optato Te veniente die.

O! multum tanta benedicti prole Parentes, Complect vestra, suo munere vota, Deus.

Quem

Quem vestris votis, partum tot lustra negarunt,

Proventu summo, reddidit una dies. Fortunata domus, regum non contigit Ausis,

Sors similis, forte es facta beata tuâ Vive beata Parens, æternos vive per annos Totius mundi Filia nata bono;

Vive spei magnæ, sanctæ, sanctissima Mater Et nobis veniat munere vita tuo.

O D E

Natæ Virgine plaudens,

Salve stelligeræ gloria Curia; Salve Spirituum, quæ regis ordines Regina Angelicos, unica maximi Salve Filia Principis.

Tu parvæ similis (dum est nova) Cynthia,

Quæ terræ exiguo lumine proditur Sed tunc stelligero, clara nitet polo, Primi sideris ignibus.

Tu cœlum retinens splendida gratia, Virtutisque simul sidera; Gentibus Splendes dum retegunt, intima, Te sacra

Matris, nubila viscerum. Tu fons es celebris, flumine limpido;

Ex Te ceu fluvius ducet originem Salvator, nimiam qui poterit situm Orbis tollere languidi.

Exoptata diu, stella maris venis; Jactatus tumidi fluctibus æquoris Te lucente suum, navita dirigens

Cursum, naufragium fugit. Te Te stella oculis respicio, simul Devoto gemitu Te Mariam voco

Splendens stella, Dei lumine Tu, meæ Vita dirige semitas.

Tu mundo venias hospes amabilis; Qui Te lætitiâ suscipit intima,

Tanquam præcipuum delicium suum, Te humanum recipit genus.

Virgo nata, Tibi vocibus optimis Hymnos dulcifonos Cœlicolæ canant, Lætis Te excipiant Terrigenæ tui

Infans regia plausibus. Instrumenta sonent omnia musica, Laudes Virgo tuas; organa sua via

Cornu, plectra, lyras & Citharas sonis Inflet fama perennibus.

Infanti Dominæ, voce tenerrima Omnes innocue pfallite virgines: Et læto pueri, carmine, Virginis

Magno plaudite Nominis. Hoc Nomen resonet regna per Asiæ, Europæque plagas; abdita torridæ

Ingens fama tui Nominis, Africæ, & Mundi regna novi petat.

In nos Virgo, velut splendida lumina E cunis oculos verte teneriinos; Latantesque tuo Nomine subditos, Magnâ protege gratia.

Epigrammata

De Nativitate Deiparæ.

1. Quæris, Matre, Dei Mater, cur nascitur Anna, ^{544.} Anna id est

Cum qua cognatum Gratia nomen habet? Gratia. Non tantum natura potest producere partum;

Hinc præstans Ejus Gratia Mater erat. 2. Exoritur pleno rationis lumine fulgens Virgo Parens; veluti proxima stella præit

Æternum solem; nunquam fuit illa remota, Et sic semper ab hoc lumine lumen habet.

3. Dum terris oritur sol, primo fulget in ortu Nec nascens, plena luce carere potest. Electa est ut sol mundo sanctissima Virgo,

Vel nascens, pleno lumine clara nitet. 4. Septimo adest Regina potens nata hospes in orbe

Mense, notat numero hoc, qualia dona September ferat. ^{septimus}

Spiritus hanc sanctus ceu sponsam exornat mensis Amaram, ^{astronomi-}

Jam ornata in mundum, jam speciosa veniit. 5. Virgo venit medians inter Libram atque Virginis Leonem: ^{signum}

Justas cœli iras, hæc duo signa notant, medium Has retinet Virgo Mediatrix, Hæc tibi red- ^{est inter}

dit Virgo placatum, munde scelestæ, Deum, ^{signa Le-} ^{onis &} ^{Libræ.}

§. III.

De Præsentatione Deiparæ.

ANNO mundi 4041. Expleto triennio B. ^{545.} Virgo à Parentibus delata Hierosoly- Præsentam, & ibi ex voto Parentum oblata, vitam tio Beatif- deinceps usque ad sponsalitia traduxit. Ex sumæ voto inquam Annæ Matris, ut tradit Greg. quando, Nyssen. Ibi in templo educabatur instar Sabi &c, muelis. P. Salian. in Annal. mundi.

P. Morawski in suæ Palæstra Pietatis censet, quod Beatissima Virgo adhuc dum Beatissimula emiserit votum virginittis. P. Corn. ma votum à Lap. in Lucæ 1. v. 34. circa votum Beatissimæ notat hæc. Quod Beatissima emittit votum virginittis ante Annuntiationem Angelicam. docent S. August. Nyssen. Beda Bernard. quos etiam citat P. Canisius. Porro S. Augustinus, expendens illud Lucæ. 1. 34. Quoniam virum non cognosco. Quod profecto, ait, non diceret, nisi Deo virginem se ante

vo-

vovisset, sed quia hoc Israëlitarum mores adhuc recusant, desponsata est viro justo, non violenter ablaturo, sed contra violentos custodituro, quod illa jam voverat. Ex citatis Augustini verbis liquet, ait P. Corn. B. Virginem non tantum ante Annuntiationem Angeli, sed ante Desponsationem Josephi emisisse votum virginittis; hoc enim decebat illam, quæ futura erat Mater Dei. Ipsa ergo Josepho votum suum declaravit, ac Josephus in voti observationem consensit, eamque promisit, antequam illi nuberet. Unde B. Virgo jam certa virtutis voti sui Josepho nupsit. Essentia enim Matrimonii consistit in potestate mutua corporum viri & uxoris, non autem in ejus usu, ut vult Calvinus. Porro Rupertus in Cant. 3. censet B. Virginem primam omnium Virginum votum Deo vovisse. Sic & Abulen, in Exod. c. 35. Viros aliquos, inquit, ut Eliam, Jeremiam, Eliseum, Essenos, virginittatem coluisse concedimus - - - Primam autem virginittis votum fecisse Deiparam certissime novimus. Ipsa ergo admirandæ virginittis vexillum extulit, ut reliquarum omnium Virginum Mater, Princeps ac Dux appellaretur.

Beatiffimæ Præsentationis festum antiquissimum, P. Franc. Turrianus Hispanus, Græcorum, reconditorumque authorum peritissimus speciem eruditionis exhibuit tunc, cum Pius V. festum Præsentationis B. Mariæ V. Breviario, ceu minus passus esset inferi. Ille verò vetustissimis authoribus probavit Festi celebritatem, antiquissimam esse, inde illud celebrari 21. Novembris effecit, eadem postea, 21. Novembris obiit die, De quo P. Wieruszowski.

Diva gerat festos, quod præsentata, Novembres

Est Francisce, tuæ dexteritatis opus.
Inde triennalis tutor dicere Puellæ
Quæ sibi Te sextum senserat esse Pium.

Hieronym. de Sylva Coadjutor Lusitanus in Festo Præsentatæ Virginis, cui decendio se præsentaverat, dum in via communicare non posset, ingressus vacuam Virginis ædiculam ab Angelis accepit SS. Eucharistiam. de quo P. Wieruszowski. 14. Oct.

Isacidis quondam dapibus nutrit Eremus,
Manna suum rursum Sylva refecta, gerit.
Duxit Beatissima sanctissimam vitam in illo templo Hierosolymitano ad 14tum ætatis suæ annum, manebat inter virgines Princeps virgo, speculum virtutum, nondum matura annis matura virtutibus & meritis. De qua.

Orbis delictum, Divorum, magna, Parentum,

Spes, Superans multos trimula Virgo gradus,
Jam multis gradibus superasti cuncta creata,
Namque Dei oblatam Te levat ipsa manus.

§. IV.

De Desponsatione Deiparæ.

Anno mundi 4051. contigit Desponsatio Beatissimæ virginis cum Sanctissimo, Desponsatio & castissimo Joseph. Juxta communio-⁴⁴⁶ rioris B. M. Theologorum sententiam fuit inter Beatissimam & S. Josephum matrimonium verum, Josepho quod dicitur ratum, verèque & licite contractum & sensu Beatissima in hoc matrimonium, cum matrimonio divinitus didicerit sponsum suum libenter in nium inter perpetuam castitatem consensurum. Hunc illos v-⁴⁴⁷ enim graves authores S. Hieron. S. Thomas, rum. vitam omnem virginem traduxisse affirmant. Licet Origen. Epiphani. S. Josephum viduum 80. annorum senem fuisse existimant: cum tamen illum ea ætate esse oportuerit, quæ probabilem faceret vulgo ex ea generationem, & vires, quæ ad tot peregrinationes obeundas, & ministeria Christo, pares essent, qualem ætatem censet fuisse P. Salianus in Annal. mundi, annorum 30. aut 40.

P. Cornel. à Lap. in c. 1. v. 16. Matth. ubi explicat illa verba: *Jacob autem genuit Carper Joseph virum Mariæ.* Proponit quaesitum. ^{genealogia} Quomodo ex genealogia Joseph hic colligatur genealogia Christi, cum Christus Mariæ Virginis, non autem Joseph fuerit filius? ^{textus genealogia Christi} præsertim, cum, ut videtur, B. Maria potuerit nubere viro, non suæ, sed alterius tribus, si-^{Christi} cut Elisabeth cognata ejus, ideoque orta ex tribu Juda nupsit Zachariæ sacerdoti, ideoque oriundo ex tribu Levi. Respondetur. Fœminas quidem apud Judæos potuisse nubere viro alterius tribus, sed tamen ipsæ deficiente prole mascula in hæreditatem Patris succedebant, & ne illa hæreditas per conjugium ad aliam tribum transiret, debuisset ex lege Numer. ult. v. 7. nubere viro ejusdem tribus & familiæ. Joachim autem Pater B. Virginis nullos habebat masculos, uti præsupponit hic S. Matthæus, quasi illi ævo sat perfectum & vulgatum, tum ex fama communi, tum ex tabulis genealogiarum, & matrimoniorum, quæ apud Judæos extabant exactissimæ. Quare B. Virgo debuit contribuli, & ejusdem familiæ viro nubere, puta Josepho, unde ejusdem genealogia pariter est genealogia B. Virginis, & consequenter Christi Domini. Instabis. Cur S. Matthæus retexit potius genus Josephi, quàm B. Mariæ: cum ex hac sola utpote virgine, natus est Christus. Resp. 1. Quia apud Judæos, aliasque gentes genealogia

Per Josephum
phum J
sus succ
fit in Re
gnum
da.

logia solet texi per Patres, & viros, non per matres, & fœminas. 2do. Quia Joseph fuit verus & legitimus Christi Pater, ea ratione & modo, quem mox explicabo, ac per Joseph, non per B. Mariam Christus fuit hæres sceptri & solii Davidis, prout Deus Davidi promiserat. 2. Reg. 7. 11. Psal. 88. 131. Rursum Reg. 9. v. 5. Sceptrum ergo Juda non tantum ex Dei promissione & donatione, sed & hæreditario successione jure per Joseph devenit ad Jesum Christum.

Per Joseph. Si enim jure communi in hæreditatem Patrum succedunt filii, qui duntaxat per publicam famam censentur filii, item illi, qui à Parentibus adoptantur; quanto magis Christus successit Josepho Patri suo utpote natus ex ejus conjugē, virtute & dono Spiritus Sancti. Quare sicut Josephus habebat in Christum jus Paternum, puta omnia jura, quæ habent patres in filios: Sic vicissim Christus habebat erga Josephum jus filiale, scilicet omnia jura, quæ habent Filii respectu Parentum, ac consequenter jus quoque Regni Judaici post mortem Josephi, unde Matth. 2. v. 2. ajunt Magi. *Ubi est, qui natus est rex Judæorum.* quod dum demonstrare vellet S. Matthæus, qui, ut ait S. Aug. præ cæteris Evangelistis regiam Christi dignitatem persequitur, idem illi fuit Genealogia Josephi texenda, non B. Virginis, utpote quæ viris superstitibus (qualis erat Joseph) ex Davide & regibus prognatis regni hæres esse non poterat. Ita Franc. Lucas. Idem satis est probabile. Unde consequenter dicendum est, Josephi Patres & avos fuisse primogenitos, aut maximos natu, ut jus regni ad eos devolveretur, Deo scilicet ita ordinante, sicut idem ordinavit, ut Roboam, Asa, Josaphat, cæterique Davidis posteriusque ad Jechoniam essent prognati, ex illisque Christus nasceretur, itaque fieret solii Davidis legitimus successor & hæres. Huc enim ordinavit, apteque disposuit Deus omnes hæc generationes, uti & cætera omnia ad majorem scilicet Christi gloriam & regni jus, regiamque ejus dignitatem, idque Deo fuit per facile. Idem enim fecit in Joakim, Sedecia, aliisque impiis regibus, ergo multo magis in Christo: hoc est, quod dicitur Lucæ. 1. *Dabit ei Dominus sedem David Patris ejus.* & Gene. 49. v. 10. *Non auferetur sceptrum de Juda & dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est,* puta Christus, qui sceptrum inique per Herodem ablatum Judæ restituit, sitque rex Judæorum, imò regnum eorum evehat, & in longè sublimiorem statum commutet, ut ex corporali faciat spirituale, ex terrestri caeleste, ex temporali æternum. Ita Franciscus Lucas & alii qui profundè hæc scrutati sunt. Quare immerito nonnulli Theologi, ait P. Cornel. hanc

R. P. Kwiakowski, S. J. *Collectanea Assectica*

de Christi hæreditario jure ad regnum Judææ sententiam rejiciunt.

Nota To Joseph virum Mariæ, id est, §47. Maritum Mariæ. Abrabicus sponsum Mariæ, Christus Ex eo enim collige S. Josephum habuisse jura jure fuit veri sponsi in Virginem, ac consequenter eum Filius Josephi, verèque vocari Patrem Christi, uti docet Fran. Lucas. Suar. 3. p. q. 29. disp. 8. sect. 1. & seq. & indicat S. Augustinus. Probatur id imò, Quia Christus fuit fructus conjugii Josephi, & Mariæ: natus enim in utriusque conjugio, utrique jure adscribendus est tanquam Patri & Matri. Ratio à priori est: quia Joseph per conjugium corporis B. Virginis quasi Dominus effectus est: ergo & fructus corporis B. Virginis, puta Christus ad Josephum pertinuit, uti metalla nata in agro ad Dominum agri pertinent: quod enim in agro meo nascitur, meum est, ait Jurisconsultus. Dices. Hæc proles, puta, Christus natus est ex Conjugio Josephi cum Maria non naturaliter, sed supernaturaliter, puta virtute non Josephi sed Spiritus Sancti sæcundantis Virginem: ergo illa Josepho attribui nequit. Respondeo negando consequentiam: Proles enim, quæ conjugio legitimo nascitur, conjugum est, undecunque & quomodocunque nascatur: sicut seges nata in agro meo sterili supernaturaliter mea est. Sicut ergo Christus verè B. Virginis est filius, etiamsi ex ea naturaliter natus non sit, sed miraculosè, sic & idem jure conjugii est Josephi Filius, etiamsi è conjugio non naturaliter, sed miraculosè sit genitus. &c. 2do. quia vir & uxor per conjugium fiunt unum & quasi una Persona civilis, quare omnia habent communia, etiam proles legitime natas (excipio enim proles natas ex adulterio, hæ enim adulterum habent patrem, ejusque sunt) Ergo Christus Deiparæ Filius fuit quoque Filius Josephi, qui erat conjux, ideòque omnium bonorum ejus consors & particeps. Ita Franc. Suarez. l. c. q. 29. Joseph ergo magis fuit Pater Christi, quam Pater adoptans sit filii adoptati. Hic enim tantum est Pater adoptivus, Joseph verò fuit Pater matrimonialis Christi &c. 3tio. quia Christus propriè pertinebat ad familiam Josephi. Una ergo in terris dignissima imò caelestis & divina fuit familia, in qua paterfamilias S. Joseph, materfamilias B. Virgo, Filius verò Christus. in hac ergo erant tres summæ & excellentissimæ totius mundi personæ. Christo debetur cultus adorationis & latriæ, B. Virgini hyperdulæ, S. Josepho summæ dulæ.

Considera, quanta S. Josephi præ omnibus hominibus fuerit dignitas, prærogativa, S. Josephi. officium. De his, quæ subjungo, ex P. Fff Cor.

Cornel. in Matth. c. i. v. 16. Imo. S. Josephus fuit maritus B. Virginis, ac Pater Christi, uti jam ostendi, fuit ergo ille caput & superior tam B. Virginis, quam Christi ut homo est. Hinc 2do. singularis fuit amor & reverentia tam B. Virginis, quam Christi erga Josephum. S. Gregor. Nazian. orat. 11. Gorgoniae Sororis suae maritum ejusque excellentiam hoc uno titulo indicat & celebrat, quod Gorgoniae fuerit vir. *Vultis, ait, uno verbo Virum describam? vir illius, id est, Gorgonia, nec enim scio, quid amplius dicere necesse sit.* Idem dicas, imò potius de S. Joseph. Scire vis, qualis, quantus fuerit Joseph? Vir fuit Deiparae. 3tio. Ministerium & officium Josephi fuit Nobilissimum, quia attigit ordinem unionis hypostaticae Verbi cum carne nostra, uti & maternitas B. Virginis. Joseph enim omnes suos labores & actiones proximè circa Christi Personam exercebat. Audi Franc. Suarez. 3. p. q. 29. Disp. 8. Sect. 1. Quaedam, ait, Ministeria prae se pertinent ad ordinem gratiae gratum facientis, & in hoc supremum fastigium tenent Apostoli, ideòque indiguerunt pluribus auxiliis gratiae (praesertim gratis datae & sapientiae) quam ceteri. Alia verò sunt ministeria, quae attingunt Ordinem Unionis Hypostaticae, qui ex suo genere perfectior est, ut patet in maternitate Dei in B. Virgine & in hoc ordine est ministerium S. Joseph, quod proinde priorem excedit. 4to. Joseph per familiarem & continuam cum Christo & B. Virgine conversationem factus est secretorum Divinorum particeps, & summarum utriusque virtutum, quotidianus inspector & imitator. 5to. Joseph fuit eximiae sanctitatis, ac eximiis gratiae & naturae dotibus à Deo instructus, ideòque eo saeculo non fuit vir sanctior, aut dignior, cui Mater Dei desponsaretur. Unde Franc. Suarez. 3. p. q. 29. Disp. 8. Sect. 1. probabiliter opinatur Josephum in gratia & gloria antecellere Apostolos, & Joannem Baptistam, quia ejus officium illorum officio praecebat. Plus enim est esse Patrem & Rectorem Christi, quam praekonem & praecursores ejusdem. Additque Josephum, cum duxit B. Virginem, fuisse ætate matura non juvenili nec senili, eumque vita functum esse ante mortem Christi & Beatae Virginis. Unde in passione Christi nulla Josephi fit mentio. Denique eundem cum Christo, cum cæteris Patriarchis resurrexisse, de quibus dicitur Matth. 27. v. 52. *Multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt.* His omnibus ille eminebat. Porro nostri Barradius & Ribadeneira in Festo S. Josephi eum eminentis sanctitatis fuisse doctè, solidèque probant. Imo. Ex ejus officio, quia ipse fuit Pater Christi & Sponsus B. Virginis, inter sponsores autem solet esse æqualitas, id est, pro-

portio, ut sit matrimonium congruum & commodum: ergo prae omnibus Joseph accessit ad sanctitatem B. Virginis. Unde Patres censent Josephum fuisse Virginem, & sua Virginitate quasi meruisse, ut sit conjux B. Virginis Deiparae.

Audi S. Hieron. contra Helvid. *Tu dicis Mariam Virginem non permansisse, ego mihi plus vindico, etiam Joseph Virginem fuisse per Mariam, ut ex Virginali conjugio, virgo filius nasceretur.* 2do. quia Beata Virgo unica salutatione sanctificavit Joannem Baptistam, quantum sanctitatis afflavit Josepho tot annorum conversatione, colloquio. 3tio. quia Joseph quotidie videns & audiens Christum, divinaeque ejus verba, gestus & Spiritus hauriens, mirè incendebatur ejus amore & reverentiâ. 4to. quia omnes Josephi actiones erant circa Verbum Incarnatum, ideòque Cœlestes & Divinae. Quocirca B. Theresia mira devotione colebat S. Josephum, asserens se per intercessionem S. Josephi, multa & magna imò omnia, quae habebat, à Deo impetrasse. Denique S. Joseph sanctificatus fuisse in utero Matris censet Gerlon. Hom. de Nativ. & 3. p. Alphabeti 59. lib. 2. ubi ait, id ipsum asseri in officio Hierosolymitano, & Jacobus de Valentia scribens in *Magnificat*. Simile donum attribuitur S. Jacobo, Dominico, sed hæc incerta, & tantum exceptionis à communi peccati & nativitate maculata lege privilegium nulli dandum est, nisi de eo constet ex Sacra Scriptura vel traditione. Jam autem nullum tale constat de ullo nisi de Jeremia hic. c. 1. 5. & de S. Joanne Baptista, Luc. 1. v. 44. Ita Barrad. lib. 7. & Franc. Suar. 1. p. q. 27. Excepto Christo vi suae conceptionis, quia conceptus est de Spiritu sancto, deinde B. Virgine, uti habet traditio Ecclesiae. Potuit Deus hoc privilegium pluribus dare, sed an defacto dederit, nescimus. Sanè si post B. Virginem ex recensitis alicui dedit, S. Josepho ejus sponso id ipsum non negasse videtur.

Matth. 1. v. 18. *Cum esset desponsata Mater ejus Maria Joseph &c.* Quæres. Cur Cur B. V. Deus per B. Virginem voluit desponderi Joseph? Imò. Quia Joseph videtur proximus fuisse regni Davidis hæres, ut illud ab eo ad Christum, quasi à Patre ad Filium recto successione ordine, jurèque devolveretur, ut supra dictum. 2. Joseph fuit vir sanctissimus, dictusque Joseph, id est, auctus, magnisque Dei Donis, & virtutibus cumulatus. Ita S. Bernard. Hom. 2. super missus est. 3. Quia Joseph fuit vir sanctissimus, ut supra.

Quæres. An B. Virgo fuerit hic desponsata

An S. Josephus sanctificatus in utero matris

Fam. Mar. Joseph erat lum num

Cu. sep. lui. ter.

sata Josepho per sola duntaxat Sponsalia, an verò etiam per matrimonium re ipsa contractum, & nuptias celebratas, & consequenter an Christus incarnatus & conceptus sit de virgine desponsata tantum, an etiam conjugata? nam ad Virginem sic desponsatam missus est Gabriel, Luc. 1. 27. quæ consentiens ejus nuntio illico concepit Christum. Multi censent B. Virginem tantum desponsatam fuisse per sponsalia, sive per verba de futuro, quibus tantum sit promissio matrimonii. Ita S. Hilar. hic, S. Basil. Abulen. &c. Verum melius alii censent, ait P. Cornel. B. Virginem desponsatam fuisse non solum per sponsalia, sed etiam per matrimonium, per verba de presenti & nuptias re ipsa contractas, probatque id P. Corn. adducitque pro hac sententia S. Hieron. Haym. S. Chrysost. S. Ambr. 1. 2. in Lucam. Theoph.

sa, an potius, quod ejus Sanctitas suadet, ab Angelo vel Deo ipso imprægnata. Si ita est, nolim ego detinere illam, quam Angelus vel Deus sibi ambit, indignus eam sum, quæ digna est Deo vel Angelo; quare eam illi resignabo & à me dimittam. Id permisit Deus, ut conceptus Virginis ex Spiritu S. tum à Josepho tum ab Angelo omnibus testatus fieret.

Dices, Cur Joseph non interrogavit B. Virginem, quid sibi velit uteri tumor, & Cur S. Joseph ex quo esset gravida? R. Fuit hic quasi seph vir primus motus mentis Josephi, quem ex vedens gravidia tacuit, mox prævenerat fuit ab Angelo, qui pro Virgine despondit, eamque virginem excusavit dicens, eam concepisse ex Spiritu S. B. Virgo autem ex modestia noluit sivit, quid ultro secretum hoc divinum Josepho pandere, ne sua dona tanta, tam divina jactare mysterii? videretur: sed Deo, Deique providentiæ & curæ, cujus hoc totum opus erat, id ipsum resignavit, certissime confidens, Deum suam innocentiam & famam tutaturum, & rem tantam opportunè vel patefacturum, uti paulò ante Elisabethæ cognatæ patefactum esse experta erat, vel directurum omnia ad majorem suam gloriam, & consequenter ad majorem conceptionis hujus honorem, & venerationem. Unde vide hic & mirare magnanimitatem, & magnanimam B. Virginis in Deum resignationem, & confidentiam, quæ omne hoc suspicionis sinistra, & infamiæ periculum, metumque discussit. Qua in re dedit exemplum æquanimitatis & constantiæ uxoris, quæ maritos habent zelotypos, æquè ac fiduciæ in Deum, ut sperent, quod Deus innocentiam & castitatem earum pandet, proteget, & celebrabit, ut hic fecit B. Virgini. Ita S. Hier. S. Ambros.

Nota. Joseph hic vocatur justus, id est, probus, utpote qui ex charitate vellet conjugis suæ famæ, imò & dignitati consulere; dum eam occultè dimittere cogitat, qua se putat indignum. Censent S. Hieron. Theoph. An mariti lege veteri præceptum fuisse maritis, ut uxores, si adulterium commississent, tradere accusarent, & apud judices accusarent, traderentque adulteras, puniendas, verum nullum locum, in quo hoc præceptum sit, ait P. Cornel. afferunt: nam locus ille Numeror. 5. 2. id tantum permittit, non autem præcipit.

Afferunt DD. Christum Angelum custodem non habuisse, quia fuit Dei Filius, cui spiritualia, ac temporalia pericula cederent. Lusitanus autem Josephi encomiastes, & doctus & pius, quod Deus dignissimum Christo assignavit custodem Josephum, qui Angelos purissimos referret, totumque cælestis curiæ ageret satellitum. De Josepho

Fff 2

pro-

Familia Symbolicè in hoc matrimonio, & familia Joseph cum Maria fuit imago sanctissimæ Trinitatis. Joseph enim representabat Patrem æternum. B. Virgo Spiritum S. quia ipsa fuit Sanctissima, & quia ex Spiritu S. conceperat, Christus seipsum, puta Filium Dei. Unde sicut in SS. Trinitate est una essentia Deitatis, in tribus Personis, sic hic unum erat matrimonium, & una anima perfecta e tribus Personis, Jesu, Maria & Joseph. Fuit ergo hæc familia quasi cælum quoddam terrenum, trium, non tam hominum, quam corporum Angelorum imò trium quasi Personarum divinarum Symbolicè; quare non dubium illam plenam fuisse Angelis ministrantibus.

Cur Joseph vocatur justus, & nollet eam traducere, voluit occultè dimittere eam. 1mo. S. Chrysost. hic, tere B. V. S. August. S. Justinus censent Josephum male supicatum de B. Virgine, quod ex alio viro conceperit, verum ait P. Corn. Absit hæc suspicio à viro tam probo, de virgine tam sancta. 2. Alii censent, ex reverentia Josephum voluisse dimittere B. Virginem, quod se indignum censeret illà, quam Deus fecundasset. Ita Orig. S. Basil. Theoph. S. Bern. Id ipsum sibi asserit revelatum S. Brigittal. 7. Revel. c. 25. Unde noster Salmeron id ipsum 13. rationibus confirmat. 3tio. Planè & genuinè P. Cornel. Joseph videns B. Virginem gravidam rei novitate fuit attonitus, & suspensus, varios animi motus, æstusque sentiebat, ex quibus sic ratiocinabatur: scio hanc Virginem esse sanctissimam, unde illam fidem mihi datam sefellisse non credo, est tamen gravida, scio, quod non ex me, ex quo nescio, an in itinere visitatura Elisabeth ab aliquo vim passa, an dormiens à Spiritu quodam illu-

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

profari posset cum Tobia Tob. 12. Ille me duxit & reduxit sanum, duxit scilicet in Ægyptum & reduxit. P. Anton. Mendoza de S. Joseph. in Paneg. Moral.

Joseph ad despon-
sandum
coelitus de-
signatus.

D. Hieronymus in Historia de Ortu Virginis inquit. Pontifex traditurus nuptui B. Virginem consulendum Deum de more accessit, nec mora, cunctis audientibus de Oratorio & propitiatorii loco vox facta est requirendum esse, cui Virgo desponsari deberet, cunctos de domo & familia David nuptui habiles virgas suas ad altare allatos esse prædixit, & cujuscunque virgule florem germinasset, & in ejus cacumine Spiritus Domini specie columbæ confedisset, eum esse, cui Virgo desponsari deberet. Eventus oraculo respondit in virga germinante S. Josephi, Spiritus S. confedit. P. Engelgr. in Festo. Quidam S. Josephum supra omnes Apostolos, & Angelorum choros, etiam cum corpore gloriolo constituunt, ut videlicet eo ordine, quo à Matthæo c. 1. JESUS, MARIA, JOSEPH recensentur, in cœlesti gloria sedeant, & perfectione beatitudinis fruantur. Suar. Sect. 2.

Bernardin. de Bustis 4. par. Serm. 13. Beatus Joseph ait, fuisset sufficiens absque dubio ad totius mundi regimen: quia fuit à Deo electus ad regimen Filii sui.

Epigrammata de S. Josepho.

1. In summum crevisse virum, te Magne fatemur
Joseph: nam Superum munere crevit honor.
- Auge, tuus tanta, ut terreno nullus in orbe,
Aut Pater aut sponsus par tibi Dive fuit.
2. Felix virgineo mansisti fœdere sponsus
Affinem Christo te tua Sponsa facit,

§. V.

De Annuntiatione Deiparae.

550. Annun-
tiat Incar-
nationem
Christi
Virgini
Angelus
Gabriel.

L. Uca 1. v. 26. Missus est Angelus Gabriel à Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth. Angelus Gabriel. Notat S. Hieron. Gabriel, id est, fortis, aut fortitudo Dei, præest præliis ac bellis fidelium, ut patet Daniel. 12. 13. & seqq. unde ipse hic mittitur nuntiaturus Christum, qui bellum acerrimum erat gesturus contra Luciferum, cæterosque demones, & homines impios. v. 27. Ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Joseph, de domo David, & nomen Virginis Maria. Ad Virginem. Præclare S. Bernard. Serm. 1. de Assum. Nec in terris locus dignior uteri vaginalis templo,

in quo Filium Dei Maria suscepit, nec in coelis regali solio, in quo Mariam Filius ejus sublimavit. *Nomen Maria.* Soror illa Moysis transito mari rubro & merlo Pharaone, dicta est Maria, quasi *Marajam*, id est, magistra, & domina maris: sicut enim Moyses virorum, ita Maria fœminarum dux fuit in transitu maris rubri, unde & illis carmen epinicium præcinit Exod. 15. Porro hæc Maria typus fuit (ait Ambr. Exhort. ad Virg.) B. Virginis, quæ dicta est Maria, id est, Magistra & Domina maris hujus sæculi, ut per illud nos salvos ducat ad terram promissam, id est, cœlum. Unde R. Hecados apud Galat. 1. 7. 13. Messia Matrem, Dominam nuncupandam prædixit, & Mariam idem esse quod Dominam, docet Philo & S. Hieron. S. Epiph. & alii.

Lucæ 1. v. 28. Et ingressus Angelus ad eam dixit: Ave gratia plena: Dominus tecum: Benedicta tu in mulieribus. Ingressus scilicet Virginis cubiculum, per ostium aut fenestram penetrando: Angeli enim utpote purissimi spiritus parietes & omnia corpora penetrare possunt. Ave, id est, salve, gaude, latere. Gratia plena, quod frigide ex Græco Tigurina & Novantes vertunt Gratiola, Beza Gratis dilecta, putat enim ipse justos non habere inhærentem, & intrinsecam justitiam, sed tantum extrinsecam, quæ consistat in hoc, quod Deus eos, licet in se sint peccatores, ex sua tamen benevolentia habeat, reputetque justos, quæ est hæresis. Verum Kexaritomeni græcum respondet hebræo necheua vel muchana, quod propriè idem est, quod gratificata, gratia plena, gratiosa facta; Deus enim nihil gratum judicat, nisi quod revera gratum in se est: quare, cum quem justum, sibi gratum facit, eum revera gratiâ & justitia inhærente donat, & condecorat, quare Kexaritomeni idem est, quod gratia plena, uti vertit Syrus, Arabicus, S. Ambr. Beda, S. Aug. S. Hier. S. Bernard. & alii passim. Significat ergo hæc vox duo. 1. B. Virginem fuisse à Deo gratiâ donatam, idque plenè, & per excellentiam super alios justos & sanctos: nam hoc epithetum appropriatur soli B. Virgini, ut scilicet per gratiam hanc eminentem aptaretur, dignaque efficeretur, ut mox fieret Mater Dei. 2do. per gratiam hanc mirè placuisse Deo, ejusque omnibus Angelis, ac in eorum oculis planè amabilem, speciosam & gratiosam fuisse, adeò, ut eam Christus præ cæteris omnibus in Matrem suam eligeret. ita passim PP. quod alibi dicit Scriptura, invenit gratiam in oculis Domini.

Dices, Christus fuit plenior gratia, quam

quàm B. Virgo. Alii quoque Sancti dicuntur fuisse pleni Spiritu S. ut S. Stephanus. & illos plenos gratiâ dici, sed diversimodè: nam ut rectè dicit Maldonatus. Aquâ plenus est fons, plenus fluvius, pleni rivuli, etsi plus & purius in fonte quàm in fluvio, & in fluvio, quàm in rivulis est. Plenus Christus gratia tanquam fons, in quo & scaturit, & stagnat gratia, & in omnes homines, sicut ex capite in membra derivatur. Plena Christi Mater tanquam fluvius fonti proximus, qui etsi minus habet aquæ quàm fons, plenò tamen fuit alveo. Plenus Stephanus sed tanquam rivulus. Eleganter & piè, solidèque D. Petr. Chrysol. Serm. 143. in hæc verba: *Hæc, inquit, est gratia, quæ dedit cælis gloriam, terris Deum, fidem gentibus, finem vitii, vitam ordinem, moribus disciplinam, hanc gratiam detulit Angelus, accepit Virgo salutem sæculis redditura.* Audi S. Aug. Serm. 18. de Sanct. *Impleta est (Maria) gratia, & Eva vacuata est culpa. Maledictio Eva in benedictionem mutatur Maria.* Vide Tolet. hic Annot. 67. ubi ostendit, B. Virginem plenam fuisse omni gratia tum gratum faciente, tum gratis data, idque tam in corpore, quàm in anima, carebat enim fomite concupiscentiæ, quare caro ejus planè subdita erat rationi, & spiritui, uti erat in Adamo in paradiso per justitiam originalem; quocirca addit, in ea naturam conspirasse cum gratia, illique per omnia cooperatam. Rursum B. Virginem in omnibus & singulis virtutibus eminuisse: sic enim decebat ornari & præparari eam, quæ fuerat futura Mater Dei. S. Hieron. Serm. de Assumptione. Bene, inquit, plena, quia cæteris per partes præstatur, Mariæ verò se tota infudit plenitudo gratiæ.

551. Porro B. Virgo ita plena fuit gratia, ut ei cooperando strenuè & assiduè ea augeri, na fuerat pleniorque fieri mereretur, licet enim erat gratia, plena quoad præsentem capacitatem, ut haberet tantum gratiæ, quantum capere poterat, tamen huic gratiæ assiduè & strenuè per actus ferventes cooperans novum sibi parabat meritum, ac proinde novam capacitatem, & dispositionem ad novam gratiam consequendam, idque assiduè. Vide Franc. Suarez. Disp. l. 8. sect. 4. ubi ostendit, gratiam B. Virginis in primo Conceptionis instanti fuisse majorem gratiâ, quàm habuit supremus Angelus, qui uno actu vel duobus omnia sua merita consummavit, eoque plus meruit, quàm mille & mille homines mereantur per totam vitam. Quare B. Virgo primo hoc instanti amans, laudansque Deum intensissimè superavit amorem, & consequenter meritum supremi Angelii. Secundo verò operationis & amoris

sui instanti ex gratiæ augmento, quod priorum mo instanti merita erat, & re ipsa acceperat, gradus amoris, & consequenter meriti duplicavit. 3tio verò instanti eosdem duplicando meritum cum gratia quadruplicavit. 4to instanti pari quadruplicationis duplicatione, & progressu idem octuplicavit, & ita consequenter per singula amoris & operationis instantia gratiam acceptam continuo duplicando usque ad annum ætatis, quo mortua est, adeò gradus gratiæ & meriti adauxit, ut in iis omnes omninò homines & Angelos simul sumptos superavit. Quare illa unica gravior est Deo, quàm cæteri omnes. Deus ergo plus amat solam Deum plus B. Virginem quàm totam Ecclesiam, id est, amat Deum, quàm omnes homines & Angelos simul param sumptos. Hæc P. Franc. Suarez. Vide circa hoc S. Brigittæ Revel. l. 4. c. 108. tam Eccl. Lucæ 1. v. 28. *Dominus tecum, subaudi est, clesiam.* potius quàm sit, dat causam, cur gratia sit plena; Quia scilicet Dominus cum ea est, eique assistit & præsto est singulari modo, ut in ea singulare Incarnationis Verbi opus operetur. Unde S. August. Serm. 18. de Sanct. *Tecum Dominus, ait, in mente, tecum in auxilio, tecum in ventre.* Et S. Bernard. Serm. 3. super Missus est, *Itæne velocior Angelo fuit Deus, ut festinantem nuntium celerior ipse præveniret ad terras.* Et inferius docet, Deum esse in omnibus creaturis per efficaciam, in rationalibus per cognitionem, in bonis per amorem; ideoque cum illis esse per voluntatis concordiam: per hanc enim ipsi Deum sibi conjungunt. Deinde docet cum B. Virgine fuisse Dominum, id est, totam sanctissimam Trinitatem, unde ait: *Nec tantum Dominus Filius tecum, quem carne tua induis, sed & Dominus Spiritus Sanctus, de quo concipis, & Dominus Pater, qui genuit, quem concipis.* Denique S. Brigitta l. 1. Revel. c. 8. audivit B. Virginem sibi dicentem; *Omnis laus filii laus mea est, & qui inhonorat eum, inhonorat me; quia sic ferventer dilexi eum, & ipse me, quod quasi unum cor ambo fuimus.* Simili modo Deus ait Josue 1. v. 5. *Sicut fui cum Moyse, ita ero tecum.* Et Angelus ad Gedeonem, *Dominus tecum, virorum fortissime.* Jud. 6 v. 12. Simile Jerem. 1. 8. Actor. 18. 10. sed tantò excellentius Dominus fuit cum B. Virgine, quantò sublimius, potentius, & divinius in ea mysterium operatus est. Porro S. Thomas 3. par. qu. 3. art. 4. *To Dominus tecum* exponit per Conceptionem & Incarnationem Verbi, intellige mox faciendam, non verò jam factam. Simili modo S. Thomas loquitur, S. Petrus Alex. S. Aug. S. Hier. sed hi pariter exponendi sunt per futurum, non per præsens & per præteritum.

Beatissi-
ma bene-
dicta in
mulieri-
bus,

Benedicta tu in mulieribus. Idem dictum fuit Jabel, quæ occidit Sisaram Jud. 5. v. 24. & Judith, 16. v. 11. sed longè excellentius idipsum hic dicitur B. Virgini, quæ Jabelem, Judith, cæterasque virgines & matronas mille benedictionibus, donis, & gratiis superavit. Audi S. Petrum Chrysologum. *Verè benedicta, quæ fuit major celo, fortior terra, orbe latior, nam Deum, quem mundus non capit, sola cepit, portavit eum, qui portat orbem, genuit genitorem suum, nutrit omnium viventium nutritorem.* In mulieribus, ut significet B. Virgini inesse, quidquid est optimum in triplici mulierum statu: hæ enim sunt virgines, sunt viduæ, aut matrimonio junctæ. Sola B. Virgo præ cunctis mulieribus virginitatem habuit sine sterilitate, animi libertatem sine defectu consortii: cum verè fuerit Joseph desponsata, & quod his majus est, absque violatione virginis pudoris, prolis fecunditatem. Itaque è triplici statu fœminarum quidquid mali repulit. Unde meritò Angelus præ cunctis mulieribus eam prædicat benedictam.

552.

Lucæ 1. v. 29. *Quæ cum audisset, turbata est in sermone ejus, & cogitabat, qualis esset ista salutatio.* Turbata. 1mo ex insolita specie, fulgore, & majestate Angeli. 2. ex insolita ejus salutatione, unde cogitabat &c. Audi S. Ambr. *Ad virilis sexus speciem peregrinam turbatur aspectus Virginis.* Licet enim B. Virgo assueta fuit visionibus, & colloquiis Angelorum, nunquam tamen viderat Angelum cum tanta majestate, nec audiverat tam magnificè se salutantem. Porro S. Brigitta in Serm. Angel. c. 16, innuat eam expavisse, quod metueret, ne tam gloriôsè salutans non Angelus esset sed diabolus, volens sibi illudere. Porro S. Bern. Serm. 3. super missus est. Turbata est, ait, sed non perturbata, quod turbata est, verecundiæ fuit, quod non perturbata, fortitudinis, quod tacuit & cogitavit, prudentiæ. *Turbata est, id est, timuit, & sacro quodam horrore perfusa est cum quadam corporis commotione, quæ solet magnum animi timorem & horrorem comitari.*

In Beatissi-
ma non
passiones,
sed pro-
passiones
fuere,

Porro hæc timoris turbatio non passio fuit, sed propassio, scilicet voluntariè à B. Virgine permissa & assumpta: Nullæ enim passiones in B. Virgine dominari, imò nec insurgere poterant, aut ejus rationem & libertatem prævenire. Pollebat enim justitia originali magis quàm Adam. ita Tolet. Simili modo Christus instante Passione orans in horto cepit pavere, tædere, scilicet liberè, non invitè & coactè. *Qualis, in se, id est, quàm magnifica, augusta, superans omnium hominum vires & merita ac pro-*

inde & sua. Ipsa enim; utpote humillima, longè diversa opinabatur. Rursum *Qualis* scilicet in suo fine. q. d. Cogitabat B. Virgo, quorsum tam honorificè salutatur: tam magnificè enim Angelica salutatio dirigebatur ad magnificum Incarnationis in ipsa peragendæ mysterium, ne scilicet ipsa æstimans se illo indignam, sese excusaret & abnueret: sed sciens Deum se sufficientibus ad illud gratiis, donisque adornasse, in illud consentiret, & annueret: cum ergo illa nesciret hunc finem, cogitabat & mirabatur, cur tam splendide salutaretur ab Angelo: nihil tamen respondit, quia ut ait S. Ambr. l. 1. Off. præ verecundia non refutavit, nec ullum responsum retulit; quia pudor & stupor mentem absorbeant, linguamque ligant; & quia prudenter cogitabat, quid esset responsura, malens, ait S. Bernard, Hom. 4. super missus est. humiliter non respondere, quàm temerè loqui, quod nesciret.

v. 30. *Et ait Angelus ei: Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud Deum.* Pavorem indeque nascentem pudorem Virginis abstergit Angelus per gratiam, id est, favorem & benevolentiam, quam ait eam invenisse in oculis Dei præ omnibus mulieribus. 1mo. quod eam ab æterno Dominus præ cæteris omnibus sine merito, ex gratuita dilectione, elegerit in Matrem suam, ex qua carnem assumeret. 2do. quod in tempore, mox ut concepta & nata fuit, illam omni virtute & gratia ita exornavit, ut in conspectu ejus planè grata, dignaque appareat, quæ ab eo ametur & super omnes evehatur. *Invenisti* (Arabicis lucrata es) ergo gratiam ob virtutes apud Deum in eximio gradu Tibi infusas, easque omnes quidem, sed præsertim tres. 1ma est profundissima tua humilitas. 2da fuit Angelica virginitas: unde Venantius Fortunatus de ea sic canit:

Virginitas felix, quæ partu est digna Tonantis,

Quæ meruit Dominum progenere suum.

3tia fuit ardentissima charitas, qua B. Virgo sollicita pro redemptione hominum & adventu Messiae assiduas & ferventes pro utroque preces fundebat; ac utrumque ideò impetravit, adeoque ipsa Mater Messiae meruit non ex condigno, sed ex congruo, sic Scholastici passim docent B. Virginem meruisse maternitatem Dei. Vide Suarez & Vasquez. 3. part. qu. 2. Disp. 2. n. 2. & seqq. qui docent B. Virginem de congruo, non de condigno meruisse, ut esset Mater Dei, non tamen meruisse ipsam Verbi incarnationem, hæc enim omne meritum antecedit, ejusque est causa, principium, & origo.

Lu;

553.
Beatissi-
ma verè
Mater
est divi-
nitatem
non ge-
nuit,

Regnu
Christi
quale?

553.
Beatissi-
ma verè
Mater Dei
etsi divi-
nitatem
non ge-
nuit,

Luc. I. v. 31. *Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus Jesum.* Syrus ecce enim. Probat enim Angelus Mariam invenisse gratiam apud eum, ex eo, quod conceptura & paritura sit Jesum, id est, Deum & hominem. Hinc refellitur 1mo. Manichæus dicens, Christum non veram assumpsisse ex virgine carnem, sed phantasticam: filius enim, qui concipitur in utero, & paritur, verus est, non phantasticus. 2do. Valentinus docens Christum à coelo attulisse carnem, ac per B. Virginem transisse duntaxat, sicut aqua transit per canalem. 3tio. Nestorius asserens B. Virginem non esse Matrem Dei, eo quod non est mater divinitatis. Cui rectè respondet S. Cyril, illam esse verè matrem Dei, etsi ejus divinitatem non genuerit, sed humanitatem duntaxat: quia genuit hunc hominem, scilicet Jesum, qui verè est Deus; sicut pater verè dicitur pater filii, esto non generet ejus animam, sed tantum carnem: quia generat hunc hominem, qui anima æquè constat ac corpore,

v. 32. *Hic erit magnus & Filius Altissimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus: & regnabit in domo Jacob in æternum.* **v. 33.** *& regni ejus non erit finis.* **Magnus.** Qui Filius Altissimi merebitur appellari; plane magnus, qui tam magnus quam Altissimus, quia & ipse Altissimus, ait S. Bernard. Serm. 3. super missus. Joannes Baptista fuit magnus homo duntaxat, at Jesus fuit magnus Deus & homo. Addit S. Bernard. Hom. 3. erit enim magnus, quia magnificabit eum Deus in conspectu regum, adeo, ut adorent eum omnes reges, omnes gentes serviant ei.

Regnum
Christi
quale?

Et regnabit in domo Jacob. Id est, in Ecclesia. Beda, Titus, & alii passim, sive in populo fideli, qui olim nascente Christo fuit populus Israel, seu filii & posterii Jacob, puta Ecclesia. Hoc regnum in Davide temporale fuit, sed in Christo spirituale, & æternum: nam eo Christus in fidelibus & sanctis regnat hic per gratiam, & in coelo regnabit per gloriam, ait S. Bern. Serm. 4. super Missus.

Porro hoc regnum Deus Christo dedit quasi in actu primo in ipsa Christi incarnatione; in actu vero 2do hoc regnum Christi cepit Christo prædicante: deinde promotum fuit per prædicationem Apostolorum; perfectum verò extitit post Christi Resurrectionem, & Ascensionem, consummatum omnino, & gloriosum erit post judicium generale in coelo. Vide dicta Matth. 27. v. 11.

Tropologicè. S. Bern. cum præmissis

set, quod velint ei vitia dominari. *Et dico, non habeo regem nisi Dominum Jesum.* Veni ergo Domine, disperge illos in virtute tua, regnabis in me, quia Tu es ipse rex meus & Deus meus, qui mandas salutem Jacob. **v. 34.** *Dixit autem Maria ad Angelum: quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco.* Quomodo. Virgo ergo non dubitat de veritate Prophetiæ, & promissi Angelici, uti blasphematur Calvinus, qui eam incredulam fingit, sed de modo sollicita, ne hic filii conceptus fieret cum aliqua virginitatis & voti sui de ea emissi jactura. Ita S. Ambr. S. August. S. Bern. & passim alii. Disce hinc, quantum virginitatis studium & amor fuerit in B. Virgine; quia illa castitatem prætulit Angelico nuncio, ait Nyssenus & virgo esse maluit, quam mater Dei præcisè, ait S. Ansel. virginitas enim in se est virtus Deo gratissima, maternitas præcisè non est. Dixi præcisè, nam alioqui maternitas Dei est dignitas incomprehensibilis (sicut & Deus ipse est incomprehensibilis) & abyssus gratiarum omnium. Ob hanc enim B. Virgo dotata fuit plus, quam Angelica, virginitate, humilitate, charitate cæterisque virtutibus, uti scilicet digna foret, quæ fieret Mater Dei. Ita S. August. S. Thom. & alii Theol. Quocirca Beda Hom. de Ann. Virg. ait: Divino numine collatum est, ut prima inter feminas Deo virginitatis munus offerret. Et Alb. Magnus super missus. **v. 84.** *Beata Virgo, ait, est mater omnium in virginitate, quæ prima consilio, præcepto vel exemplo virginitatis munus Deo obtulit, per quod omnes virgines per imitationem virtutis genuit: Ergo B. Virgo virginitatis, votique de ea facti studiosissima hoc proponit, & quasi opponit Angelo: certabat enim in ea desiderium concipiendi Filium Dei cum timore amittendi virginitatem, ideoque obtinuit utrumque, ait Toletus. Sensus ergo est, q. d. Ego planè credo promissis tuis Gabriel, quæ mihi annuntias ex ore Dei. Certò ergo credo, quod concipiam & pariam Jesum Filium Dei, sed dubito de modo, virum non cognosco, quia feci votum virginitatis, dubito ergo, an salvo voto virginitatis, an soluto id fiet? si Deus velit in voto hoc dispensare, velitque me operi conjugali operam dare, etsi hoc mihi durum sit, volenti tamen Deo obediam; verum si Deus desiderium meum requirat, candidè profiteor me summè optare servare meam virginitatem, ipsi voto oblata: hanc enim mentem ipse mihi inspiravit, ipse inquam, qui est purissimus Spiritus, ideoque primus virgo, ut ait Nazianz. Hoc erit honorificum Dei Filio meo, si ex virgine nascatur: Scio enim Isaiam prædixisse: Ecce virgo concipiet & pariet Emmanuelem, ac fortè Deus vult me esse hanc virginem, si ita est, fiat, fiat. Unde ipsa mox audiens à Gabriele se parituram non ex viro, sed ex Spiritu*

Plura de
dignitate
materni-
tatis Dei.
Vide infra
n. 586.

S. illicò magno cordis jubilo applausit aitque. *Ecce ancilla Domini.* & hoc audire volebat Deus, ut illa per professionem virginitatis mereretur fieri mater Dei. Plura vide apud P. Cornel. à Lap. & supra n. 423. & seqq.

§§4. Gabriel nuntiat aliis Annuntiationem. Salutatio Angelica gratia Deo.

Bernardinus de Buft. Serm. 2. de Annunt. tradit, quòd à virgine discedens Gabriel in limbum ad Patres se contulerit, incarnationem illis nuntiaturus.

In lingua B. Eustachii, *Ave Maria*, aureis literis inscriptum, in tumba repertum est Catal. SS. Cister. Navarinus. n. 1340, B. Ida inceptam salutationem Angelicam ob summam in ea complacentiam vix duorum dierum spatio finivit. Vitæ ejus. c. 51. Navarin. in umbra virg. n. 1336. Narrant hominem generosi sanguinis, sed vitæ profligatissimæ, latrocinii insuper infamem ejus, sibi consuetudinis inviolabilem legem dixisse, ut nullus iret dies, quo se Beatissimæ non commendasset Angeli salutatione. Quantula scintilla pietatis in vasto nequitiæ oceano? habuit is miræ & prolixæ fidelitatis famulum, qui ipsis 14. annis industriè illi servivit; is postea sanctissimi viri, in illo castro captivi, mandato, Jesu Christi nomine adactus, ut veritatem profiteretur, fassus est se dæmonem esse, idque in mandatis habuisse, ut, si quo die Herus salutandæ virginis consuetudinem omitteret, suffocatum abriperet ad impiorum carnificium. Jac. de Vora. & alii. P. Drexel. in Trismegisto de cultu cœli. l. 2. c. 10. §. 2.

Puer non plus 10. annos natus audierat rem præclari meriti esse, si quis Virginem Matrem ante inchoatum quodlibet opus salutaret. Nunquam ergo ille quoquam egredi, non studiis, non lului vacare quàm his verbis Mariam alloqueretur. *Salve Mater misericordia.* Et certè, cum puer supremum vale teneræ vitæ suæ diceret moriens, adfuit toties salutata Virgo. *Ego sum, ajebat, illa ego sum, illa misericordia Mater, quam tu toties salutasti.* Ita officiosum ephebum Regina cœli aulæ suæ afferuit. S. R. I. Comes ab Oppersdorf in Libello Maria Mater agonizantium, ex Landspergio.

Beatissima magna quia mater & humilis,

V. Beda, in Luc. c. 5. de Beatif. Fecit illi magna, nostis quæ? Magnum, quia virgo, magnum, quia mater, majus, quia utrumque, maximum, quia Dei Mater: sed majus, cum tanta sit, putat se nihil esse. S. Bernard. to. 2. Ser. 51. de Beatif. Sicut nulla post Filium Dei creatura, ad tantam ascendit gratiæ dignitatem, sic nec tantam descendit in abyssum humilitatis profundissimæ -- & infra. Affuit illi aspectus suæ propriæ nobilitatis, eò quòd continuò habebat actualem relationem ad divinam majestatem, -- non in congruè, locus

enim debet proportionati locato, unde abyssum illam divinæ majestatis, abyssus altera nihilitatis complere poterat, miramini id? causa in promptu est, non respexit in vanitates & insanias falsas. Cur tantopere placuit Deo humilitas Mariæ? Invenit enim in illa tantam humilitatem, quanta nunquam visa est in terris, scilicet humilitatem junctam plenitudini meriti, nam esse humilem sine merito est necessitatis, dicit Chrysost. esse humilem cum aliquo merito, est laudis, sed esse humilem in actuali possessione omnium meritorum est miraculum, quali opus erat ad incarnationem Christi: quod miraculum apertè in Maria apparuit. Angelus dicit *Ave gratia plena.* Luc. 1. Illa protestatur se esse ancillam Domini, *Ecce ancilla Domini.* Cum maximo honore, magnitudine compatibilis est humilitas. Filius Dei fuit humilis, manendo Deus, & Maria humillima, omnium creaturarum manendo Mater Dei. Etsi maternitas Dei in Maria, & divinitas in Christo compatibilia fuerunt cum humilitate, possumus dicere, quòd sit aliqua in terris magnitudo, cum qua sit incompatibilis humilitas? P. Bourdelue in Conc. Gal. de Annun.

Humilitas cum magnitudine compatibilis.

S. Bernardus Hom. 4. super Missus. In sempiterno Dei Verbo facti sumus omnes, & Deiparæ ecce morimur, in tuo brevi responso sumus reficiendi, ut ad vitam revocemur. B. Amadeus Hom. 7. de Maria Virg. Sicut in Eva omnes moriuntur, ita etiam in Maria omnes vivificantur &c. Cum in mundi die prima merum chaos esset, dixit Deus: fiat lux: & facta est lux. Ante assensum Mariæ, quid nisi chaos in mundo, errorum tenebræ &c. Dixit Maria fiat: & facta est lux: quia verbum Caro factum est, quod erat lux vera, quæ illuminat &c. Ante hoc verbum fiat, mundus incompletus fuit: quia capite, & rege suo visibili & homogeneo caruit, eique gradus aliquis Entis, Unio scilicet hypostatica defuit: Maria ergo addidit ultimum gradum in Christo. Plura P. Faber in Auduar.

Gratia plena. S. Chrysol. Serm. 143. *Hac est gratia, quæ dedit cœlis gloriam, terris Deum, fidem Gentibus, finem vitis, vitæ ordinem, moribus disciplinam; hanc gratiam detulit Angelus, accepit Virgo salutem sæculis redditura.* Gratia plena, quia singulis gratia est se largita per partes, Mariæ verò simul se totam dedit gratiæ plenitudo &c. *Benedicta Tu. Verè benedicta virgo, quæ & virginitatis possidet decus matris & pertulit dignitatem &c. Verè benedicta, quæ fuit major cœlo, fortior terra, orbelatior: nam Deum, quem mundus non capit, sola cepit &c. Idem S. Chrysol. Ne timeas Maria. Quid timer? quæ securitatem rerum concipit, parit gaudia sæculorum,*

Idem

Maria mater ventum.

B. Virgo virginitas tem suam vult salvam cum maternit te.

§§6. Mater a mirabilis gaudet dici Dei para.

Beati ma in nunti ne ob endo quid ruit?

Maria
mater vi-
ventium.

Idem Serm. 146. *Maria Mater vocatur, & quando Maria non Mater? Congregationes, inquit, aquarum (Gen. 1.) appellavit Maria. Nonne hac exeuntem populum de Ægypto concepit uno utero, ut emergeret cælestis in novam creaturam renata progenies, juxta illud Apostoli, Patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes in Moysæ baptizati sunt, in nube & in mari. Dicens secundum verbum tuum, innuit quidem se consentire, ut Mater Dei fiat, reservata tamen sibi sua virginitate, sicut ei prædixerat Angelus, quasi alias non consensura, ut sentit S. Bernardin. Senen. Serm. de Conc. nec non S. Ansel. & S. Gregor. Nyssen. loquendo de maternitate Dei præcisè. P. Faber in Auc.*

B. Virgo
virginita-
tem suam
vult sal-
vam cum
maternita-
te.

§ 6.
Mater ad-
mirabilis
gaudet
dici Dei-
para.

P. Jacobus Rhem vir fama, & opinione sanctitatis notissimus, in sacrario sodalitatis B. Virginis, quod ipse instituit, dum interesset decantandis virgineis elogiis, quæ usurpantur in æde Lauretana, cupidus intelligere ecquod eorum encomium præ aliis D. Matri placeret, cum eò ventum esset, ut *Mater admirabilis* prædicaretur, repente spectabilis illi adfuit multo decora lumine, eoque titulo se gloriari significavit. Tum ille ex angulo, quem semper occupabat postremum, prorumpit in medium, & exclamat, stupentibus sodalibus, ut gement tertio voces illas *Mater admirabilis*, cognovisse se, quam virginem Matri gratum illud carmen. P. Raderus in Bavaria pia.

At verò, quomodo non sit Mater admirabilis, imò admirabilissima, quæ est Mater Dei, Mater ejus, qui est Pater omnium creaturarum, Mater conditoris, Salvatoris &c. Mater ejus, qui Deus est & homo, quæ Mater simul & Virgo. Mater sine doloribus puerpera, Mater ejus Filii, quem voluit: quæ cum sit Mater Dei, non renuit esse Mater omnium peccatorum. Quid admirabilius? Num, quòd Deus generet Filium Deum, an quòd creatura generet Deum? Num quòd Deus generet Virgo; id quòd aliter fieri non poterat, an quòd puella generet virgo? Num quòd Deus generet Filium suum ab æterno? An quòd Maria generet æternum in tempore? Nam quòd Deus generet illum, qui est, ejusdem secum substantiæ, an quòd Maria generet eum, qui est unus cum eo substantiæ P. Nierembergius in l. de Amore B. Virginis, c. 16.

Beatissi-
ma in An-
nuntiatio-
ne obedi-
endo,
quid me-
ruit?

Proditur in Historia virorum illustrium 3ⁱⁱ ordinis S. Francisci homini imprimis sancto revelatum fuisse, Beatissimam Matrem eo temporis articulo, Numini obediendo, Angeloque credendo, plus meruisse, quam omnes Angelos Deo obsequentes: quam in suis certaminibus Martyres: quam in tam R. P. Kviatkowski, S. J. *Collectanea Ascetica*.

multiplici corporum maceratione virgineaque servata integritate Confessores omnes, ac Virgines. P. Nieremb. ib. c. 18. Quæ universa solidis subnixæ sunt fundamentis, Sanctorumque dictis, & rationi rectæ consentaneæ in medium proferuntur. Concil. Cracovienſe in Polon. celebratum, docet, Quantum Christus Dominus Mariam antecellit, tantum ab hac reliquos superari sanctos. P. Nieremb. ibid.

B. Petrus Damianus l. 6. Epi. 29. (aliis Epi. 27.) scribit: Nevernensis (an Nivernensis) Clericus, Virginis cultor eximius habuit hanc felicitatem, ut illum, magnis morbi doloribus ad extrema deductum, inviserit cæli Regina, germanam ipsi Matrem repræsentatura, adque pauperis lectuli caput consistens, castissimis optima Mater filium suum blanditiis demulserit, purissimumque pectus detegens & nudans, sacri uberis, papilla lac expromens ejus labiis instillaverit, & divinæ virtutis antidoto protinus ille resumptis viribus, ex infirmitate convaluerit. Addit verò S. Doctor, conitanti fama celebrari, in labris ejusdem Clerici, virginei suctus vestigia quædam reliqua observari potuisse. Ita Mater misericordiæ Virgo Deipara, etiam hominibus monstrare se Matrem non dedignatur. S. Raymundo Nonnato Cardinali Beatissima coram sua imagine oranti dixit: Ego te in filium ab hac hora suscipio. Quare me Matrem tuam poteris appellare. Annus Cæle. 14. Novemb.

Beatissi-
ma Matris
instar la-
ctat Cle-
ricum.

Non mundo sed nate Deo haud sine matre fuisti,
Namque tua, ipsa, Dei maxima mater erat.

Eidem Christus coronam spineam præ rosea electam capiti imposuit. Ibid. Ad eundem.

Eligis è spinis felici sorte coronam,
Non cadet hæc capiti fixa corona tuo.

Eundem S. Raymundum Christus ipse divino viatico recreavit. Annus Cæle. 14. Novemb.

Non, non deficies; non exerrabit eundo;
Namque cibum Tibi se Dux dedit ipse viæ.

Mariæ Annuntiata Florentina imago, à pictore cœpta, ab Angelo perfecta est.

Carmen de Annuntiatione Deiparæ.

Funestam canimus cladem, & de clade benignum

G g g

(Quod

(Quod dedit omnipotens afflictiis dextra)
levamen.

Dum genus humanum in Paradiso culpa , re-
bellis

Involvit Capitis , iuste divina scelestos

Condemnat Nemesis mortales : Magna no-
centes

Pernicies sequitur , multi , cum turbida lu-
strant

Æquora , dum ventis concedunt vela se-
fundis ,

Ad stygias rapiuntur aquas : aliique furen-
tis

Victima facti sunt ignis , funestas priusquam
Ignivomi , æternis flammis raperentur , aver-
ni.

Hos pestis furibunda trahit , cum sparserit
atrox

Per tenues auras virus , vacuasque relinquit
Submoto cultore domos. Hos pallida Fa-
mes

Vexans , extenuat lassos , lentoque peremp-
tos ,

Supplicio tollit ; miseris dum terra negavit
Vel minimos fructus. Alios per prælia Ma-
jor

Demetit ense ferus ; maduerunt arva cruore :
Texerunt rubeos humana cadavera campos.
Ast alios quis mille modos , quibus una fati-
gat

Mors genus humanum , plenè describere ver-
bis

Quis valeat ? Quæris tantorum causa malo-
rum ,

Quæ tibi Munde fuit , quæ tantæ cladis ori-
go ?

Noveris : hæc homini mortali , ingentia ,
quamvis

Damna nocent ; æterna magis cruciant in a-
verno ,

Quæ miseros torquent. Eheu quot millia
tanto

Interitu pereunt , reliqui , quos gratia vi-
ctrix

Servavit , virtusque simul , non strage te-
nentur ,

Sed tamen ad tempus , tetro sunt carcere
clausi.

Interea , nitidâ cœli prospexit ab arce

Omnipotens Genitor ; movit clementia
summi

Viscera sacra Patris. Miseris pænæ fati , in-
quit

Non satis offensi , quantum jus postulat al-
tum :

Infinita etenim solum Persona valebit

Offensum placare Deum. Penetravit ean-
dem

Filius æterni mentem Patris , atque benigne

Hoc ait : Ergo hominis vestitus carne no-
centis

Ipse satisfaciam : Divinus Spiritus inquit :

Virginis è puro formabo sanguine corpus
Salvatori hominum. Tunc omnia dicta pro-
bavit

Consensu divina Trias ; iustique supremi
Patris terrenas Gabriel legatus in oras
Mittitur , assensum suafurus Virgine dignum ,
Ut Mater velit esse Dei. Festinat in ima
Angelicus Princeps ; humanos format in ar-
tus

Æereum corpus , speciemque assumit amæ-
nam

Eximii juvenis : tunc sacras intrat in ædes
Virginis : (hæc vatis divini Arcana legebat ,
Venturumque in carne Deum ; magnæque
Parentis

Ancilla optabat fieri) veniensque profundè
Attonitam Divam veneratus : Ave Maria ,
inquit ,

Plena es gratiâ , & est Dominus Tecum , at-
que supremi

Mater eris pretiosa Dei. Tunc mente re-
volvitur

Dicta sibi , quæritque modum castissima
Virgo.

Ne timeas , dixit , Mater tum Virgo mane-
bis ,

Tolle moras Virgo , populi , Terræque , Po-
lique

A te consensum expectant , tuo & orbis ab
ore

Tum ingens pendent opus. Tunc Virgo
præstitit illis

Angelicis verbis consensum ; ac maxima ,
summi

Facta Parens Verbi ; magnas , quod , in orbe
ruinas

Restaurans miseros homines à clade levavit.

Elegia

De Annuntiatione Deiparæ.

Quas laudes Tibi Virgo dabo ? Excellentia
planè

Infinita tua est. Qualia Matris honor
Verba ac applausus ; encomia quanta mere-
tur.

Nostra satis tenuis dicere lingua nequit.
Tu superas cunctos , divinæ jure , Parentis
Sacros Cœlituum , regia Virgo choros :
Ancillam Domini quando Te Virgo fateris ,
Reginæ & Dominæ Te comitatur ho-
nor :

Tu genus es Divum ; consanguineus Tibi
Virgo ,

Ceu Matri in primo sit Deus ipse gradu.
Solum , infra Numen , cœli Regina tenebis ,
Post Christum supra cuncta creata locum.

Nulla Tibi Virgo nocitura adversa timebis :

Non dissolvendo fœdere , juncta Deo ;
Vi cujus , pretiosa Parens sunt omnia mundi

Tanquam Reginæ subdita Regna Tibi.

Im-

Imperio Regina tuo me subdo libenter;
 Accedo immenso, gutta minuta, Mari,
 Suscipe me miserum Dominatrix summa cli-
 entem.
 Servus ero Domine, mancipiumque
 meum.
 Tu consolatrix, pretium dum sanguinis il-
 lud
 Sumpsit grande, tua ex Virgine carne,
 Deus.
 Quid referam Regina Tibi, pro munere
 tanto,
 Non meus exiguus sat tibi sanguis erit?
 Hunc ego reddo tamen, sit victima corpus
 honori
 Virgo tuo; Tu animam suscipe quæso
 meam.
 Mater sancta tui pretium sum sanguinis;
 ultro
 Attamen in Dominam Te eligo Virgo
 meam,
 Namque gubernandi sapientia summa re-
 fulget
 In Te; viscibus se tegit illa tuis.
 Semper magna tuis servis clementia regnat,
 Semper submissos protegit illa suos.
 O! Mater pretiosa Tibi Clementia replet
 Viscera; quæ servo, quæso, repande
 tuo.
 Nos humiles in eis Oriens invisat ab alto;
 Tu faustos tanto lumine redde dies.
 Ut lactens infans teneram spem in Matre
 reponit,
 Sic mea ab uberibus spes mea Matris
 erit.
 Utque puer tutus Matris subsistit in ulnis;
 Sic tuta in manibus spes mea Virgo tuis.
 O! Mater dilecta, licet sum prodigus ille
 Filius; at Tu non desinis esse Patens
 Optima; me miserum materno suscipe vultu,
 Et benefactricem porrige Virgo manum.
 Porrige præcipue tunc, dum ultima vene-
 rit hora,
 Et monstra Matrem tunc mihi Tu esse
 meam.

O D E

Gratulatoria Annuntiata Virgini,

Mater plena Deo, quæ gratulantium
 Voces, quæ poterunt carmina gratiam
 Enarrare tuam; nostra satis loqui
 Sortem haud lingua valet tuam.
 Ancillam ipsa vocas Te, Domine, licet
 Fulges eximius Mater honoribus,
 Maternoque, venit jure Tibi, sacra
 Virgo, regia dignitas.
 Tu Virgo superans, unica Virgines,
 Quod Mater simul es, Tu superas quoque
 Matres; quod simul es Virgo, simul Parens
 Summi Numinis inclita.
 R.P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Æterni Patris es, Tu pia Comparens;
 Communem retinent, dum tua, Filium
 Ullius macula nescia viscera
 Aut umbræ vitii ullius.
 Sponsus Virgo tuus, Spiritus est facer,
 Dotis regna Tibi, nomine contulit,
 Ac quæ terraqueus globus & astrifer,
 Quæ in sphaera retinet Polus.
 Tu splendens (animat, quod Deus &
 regit)
 Cælum, quod retinet fulgida lumina
 Virtutum, superum mente volubile,
 Et motus minimos sequens.
 Mater perpetui Numinis, omnibus
 Mundi matribus es prole beatior,
 Cunctorum Te hominum tota beatam
 amet,
 Et dicat generatio,
 Non infuclifera est virginitas tua,
 Tu fructum retines arbor amabilem
 Mundi, in quo miseri vivificans salus
 Culpa vulnere faucii.
 Hoc fructu liceat Virgo tuo frui;
 Hoc in perpetuum vivere possumus,
 Gustato hic, teneat nos gravis omnium
 Mundi, nausea, dulcium
 Tu Mater veluti splendidus annulus
 Pulchram qui retinet virgineo sinu
 Gemmam; quam pretio, non valet asse-
 qui
 Orbis terreus integer.
 Tu præcella Parens, dextera opus Dei,
 Post Christum superans omnia, quæ suo
 Produxit placito Conditor, hactenus
 A mundo edita condito.
 Signet, perpetuo hic fulgidus annulus
 Signet, quæso, suo pondere cor meum,
 Ac in corde meo protinus exprimat,
 Quod sim mancipium tuum.
 Durum, Diva Parens, igne tenerrimo
 Flectat, quæso, meum cor tua charitas,
 Instar virgineæ sic erit utile,
 Cera pro placito Poli,

Epigrammata

De Annuntiatione Deiparæ,

1. Divinas miraris opes, tum dona, deco-
 rem,
 Quæ collecta simul, regia Virgo tenet?
 Templum est (ne mirare, Dei) atque pa-
 latium & ingens
 Æterni Regis viva Maria domus.
2. Virgo Deum ac hominem pura intra vi-
 scera clausit
 Virgineum tamen haud perdidit illa de-
 cus.
 Aptè prodiit hæc proles de Virgine; par-
 tus
 Prodigiōsus erat, prodigiōsa parens.
3. Quid

- Turbata est in sermone* 3. Quid sermone times, aut quid turbaris in isto,
 Maria, Ingens, quod replet gratia summa, Mare.
 Mare, Consolator adest Tibi præsens, Spiritus, id-
 que
 Ille ferebatur, qui super orbis aquas.
 Gabriel 4. Mittitur ad Divam, cœli de fortibus
 fortitudo unus;
 Dei. Auget qui cœlo munere castra Dei.
 Ad Castrorum aciem, Legatus pertinet iste,
 Hanc ille ad superum flectere vota po-
 test.
 5. Turris non trepides, ac urbs fortissima
 mundi,
 (Ad quam confugiunt, quos fera bella
 petunt)
 Dum tua supremus penetrat dux viscera:
 namque
 Vult in præsidium Virgo venire tuum.
 6. Virginitas aliis præstat de flore decorem;
 Matribus de fructu sit quoque magnus
 honor;
 Tu Virgo collecta tenes hæc, deque duo-
 bus
 His in Te præstans Unio nescit opus.
 7. Concipies de rore Poli purissima con-
 chas,
 Non venit è mundi, non Tibi noxa
 mari.
 Tu cœlo cognata manes, dum sanctior in
 Te
 Unio dat pretium, dat Tibi Virgo de-
 cus.
 8. Ne timeas summo supremi solis ab æstu
 Virgo sidereo clarior igne Poli.
 Ipsa Tibi omnipotens virtus Altissimi ob-
 umbrat,
 Hacce ferens lumen nube tegente tuum.
 9. Non trepides, mundi consistens navis
 in undis;
 Portum continges inviolata tuum
 Fortunata vehis Dominum, terræque, maris-
 que,
 De cœlo velis diva fiat Aura tuis.
 10. Exprimit in primo Verbo Angelus iste
 salutans,
 Quod mundi de Te est Eva secunda
 salus.
 Dum retro relego istud Ave perpendo, quod
 omnis
 Justus per Te iterum est generatus homo.

§. VI.

De Visitatione Deiparae.

557. *Deipara* **L**ucæ. 1. v. 39. dicit Evangelista: *Ex-urgens autem Maria in diebus illis abiit in montana cum festinatione in civitatem Juda.*
Elisabeth. In diebus illis. Non ergo eodem die, ut in-
 sinuat Theoph. S. Ambr. quo salutata ab

Angelo Filium Dei concepit & corporavit, abiit, sed post duos vel tres dies: hos enim insumpsit contemplando, gratias agendo, orando, & dissuaviando cum Filio Dei in se jam incarnato, ita Franc. Lucas, Barra- dius & alii. *Abiit.* Cur? Imo. ut Verbum in se conceptum aliis annuntiaret, ejusque gratiam eis inspiraret: volebat enim Christus in ea incarnatus illico inchoare officium Salvatoris, ad quod à Patre missus erat, 2. ut Joannem à peccato originali expiaret, eumque cum Elisabetha matre Spiritu S. im- pleret. 3. ut Elisabethæ cognatæ suæ de concepto per miraculum Joanne gratulare- tur, eique gravidæ & seni serviret, ideoque mansit cum ea toto reliquo tempore, quo gravida fuit, puta mensibus tribus, ita Be- da & alii. 4. ut daret futuris sæculis insig- ne humilitatis, & charitatis exemplum. Quia ipsa jam Mater Dei, & Regina mun- di effecta dignatur visitare Elisabetham, quæ ei potius servire debebat; ut & nos simi- liter ejus exemplo viles, pauperes, aliosque nobis inferiores libenter visitare, salutare, eisque inservire & opitulari in animum in- ducamus. Quocirca exemplo & titulo Vi- sitationis B. Virginis multæ Congregationes ad visitandum pauperes, hospites, infirmos, incarceratos &c. institutæ sunt, ac nuper hoc titulo Congregationem Religiosarum in- signium per totam Galliam, quæ agris ser- viant, instituit S. Franc. de Sales Episco- pus Genevensis, vir magnæ pietatis & zeli. Adfuisse S. Josephum Visitationi Elisabe- thæ opinatur Janfenius, & alii, contrarium censet P. Cornel. In montana vel Hebron, ut volunt Baron. Tolet. & alii, vel Judææ, ut volunt Geographi terræ sanctæ. Tro- pologicè, anima Deo plena, uti erat B. Virgo in montana ascendit; id est, ad ar- dua virtutum enititur, ita S. Ambr. quo jam Deo plena ait, nisi in superiora cum fe- stinatione ascenderet. Cum festinatione. Græcè cum studio, sedulitate, agilitate, fe- stinatione: agilem enim facit actio, stre- nuum motus, fortem animus, robustum corpus. Causam primam festinationis dat S. Ambr. Festinavit, inquit, Virgo, ne ex- tra domum diutius in publico moraretur. Secundam adjicit, quia plena erat gaudio & Spiritu S. Nescit, inquit, tarda molimina Spiritus S. gratia. 3. tiam dat Origen. Quia Christus in utero Virginis Joannem à pec- cato purgare festinabat. In civitatem Juda, id est in Jerusalem, ait Albertus Magnus, & D. Bonaventura: sed Jerusalem, dum de ea agitur alibi, passim solet nominari. Adde Jerusalem erat in tribu Benjamin, non in tribu Juda; melius ergo (ait Cornel.) Toletus, Baron. accipiunt Hebron, quæ civitas à Jerusalem distat octo horis &c. Verisimile est prius Beatissimam ivisse Hie- roso-

roso-lymam, utpote instante festo Paschæ: ibique in templo Deo gratias egisse, eique se, suumque Jesum jam conceptum obtulisse. ita Barrad. & alii. præsertim, quia ex Nazareth in Montana per Jerusalem dire- ctum erat iter. Fuit ergo hoc Virginis iter facile quadridui, nam à Nazareth in Jeru- salem est iter tridui, puta iter 26. horarum.

Lucæ 1. v. 40. *Et intravit (Beatissi- ma) in domum Zacharia. & salutavit Eli- sabeth.* Salutavit, dicendo: Pax tecum: quia hæc erat usitata Hebræis salutatio. Fecit hoc B. Virgo instinctu Dei, qui per Ange- lum ei suggererat conceptionem Elisabe- thæ ad hoc, ut tacite eam submoneret, gra- tum fore Deo, si illam visitaret, & salu- taret. Intendebat enim Deus per Elisabe- tham, utpote matronam prudentem, gran- davam, & sanctam orbi pandere Concep- tionem B. Virginis, arcanamque Verbi In- carnationem in ea factam, quasi thesaurum latentem in visceribus Virginis, omnibus illo indigentibus patefacere: hoc enim fecit Eli- sabeth, cum dixit v. 43. *Unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?* Vide S. Chrysost. Hom. 18. in Matth. ubi docet, ridiculos esse & superbos, qui nolunt sa- lutare prius, nec nisi salutati resalutant: sa- pientes verò, & humiles esse, qui prius sa- lutant, idque 1. quia virtutis & humilita- tis officium anticipant, alterique eripiunt. 2. quia superbiam domant tam propriam quam alienam. 3. simultates, lites, & odia tol- lunt.

In saluta-
tione an-
ticipatio
gloriosa.

558.

Lucæ 1. v. 41. *Et factum est, ut audi- vit salutationem Maria Elisabeth, exultavit infans in utero ejus: & repleta est Spiritu S. Elisabeth.* Moraliter discere hic quàm utilis & efficax est salutatio Sanctorum, & præser- tim B. Virginis, utpote quæ unico saluta- tionis verbo tam Joannem, quàm Elisa- betham Spiritu S. replevit, omnibusque ejus donis cumulavit. Sanctorum non tan- tum verba, sed & ipsi aspectus spirituali gra- tia pleni sunt, ait S. Chrysost. Hom. 3. ad Popul. Sancti enim, & super omnes B. Vir- go pleni sunt spiritu igneo charitatis; qua- re eum oculis, ore, vultu expirant, & a- stantibus inspirant. Quare qui alios spiri- tuales efficere satagit, ipse prius Spiritu di- vino se impleat.

Quàm ef-
ficax San-
ctorum in-
tercessio
quàm salu-
taris invo-
catio.

S. Austerberia Virgo, dum moreretur, omnes, qui in auxilium ejus vocabantur cœlites, eo, quo vocabantur, ordine con- spexit, Ann. Cœle. 10. Febr. Ad quam,

Cur tibi suppetias Superum fert ordo viri-
tim,

Dum certamen in hoc cernit agone tuum?
 Censetur cœli speciali dignus amore,
 Constans Cœlituum, & specialis amor.

S. Lazarus, eò quod sacras imagines pin- geret, multa perpeffus, in manibus candenti ferro ustus, quibus divinitus sanatis, eisdem ad pingendas iterum Sanctorum imagines usus est, Ann. Cœl. 23. Febr.

Sacros Dive manu formasti in imagine vul-
tus;

Nunc facta è manibus torrida busta
tuis:

Quo tamen exurens ignis, magis egit in
istas,

Hoc magis activas reddidit ille manus.

S. Bonifilius Mariæ servus divos cœlites,
 Subvenite Sancti Dei canentes in morte ha-
 buit, Annus cœlestis 8. Septemb.

Invitant se ipsi Superi, quos Dive colebas,
 Ut solvant meritis ultima justa tuis.

O! mea cœlicolæ cum venerit hora su-
prema,

Suppetis, supplex oro, venite meis.

Et repleta est Spiritu S. Elisabeth. Spiri- tu Sancto, scilicet gratiâ Spiritus S. tum gratum faciente, tum gratis data: nam, quæ prius erat justa & sancta, ut patet v. 6. jam facta est longè justior, ac insuper accepit donum Prophetiæ: cœpit enim propheta- re, id est, revelare arcanam Verbi incar- nationem. Lucæ 1. v. 42. *Et exclamavit voce magna, & dixit: Benedicta tu inter mu- lieres, & benedictus fructus ventris tui. Et be- nedictus fructus ventris tui.* To & est cau- sale, idemque valet quod quia. q. d. quia benedictus est fructus ventris tui, id est, Filius Dei, quem repente concepisti, & carne tua vestisti, idcirco Tu quoque es be- nedicta: fons enim omnium benedictio- num & gratiarum, B. Virgini collatarum à Deo, est Maternitas Dei, quod scilicet ipsa Deum conceperit, & incarnavit. Eli- sabeth ergo inspirante Spiritu S. hic cog- novit, jam B. Virginem concepisse, & in ea incarnatum esse Filium Dei, quod nullo alio indicio, & signo scire poterat. v. 43. *Et unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?* Verba sunt summæ humilitatis, quibus non hoc sui meriti, sed muneris fa- retur esse Divini, ait S. Ambr. Domini, id est, Dei, qui absolute vocatur Domi- nus: quia Rex Regum, & Dominus Do- minantium. Hinc ergo 1. liquet jam Chri- sti humanitatem in Christo fuisse animatam & unitam Verbo. 2. B. Virginem rectè vo- B. Virgo & unitam Verbo. 3. B. Virginem rectè vo- B. Virgo cari Deiparam non tantum Christiparam, verè dici- uti volebat Nestorius, sicut contra illum de- tur Dei- finit Concilium Ephes. & tota Ecclesia 3. para- in Christo esse duas naturas, scilicet huma- nam; hanc enim solam ei dare potuit Vir- go Mater, & divinam, quam illi solus com- municavit Pater, sed unicam Personam, sci- licet

Ggg 3

licet

B. Virgo
humilli-
ma, sed
& magna
anima,

licet non humanam, sed divinam puta hy-
postasin Verbi. v. 46. *Et ait Maria: Mag-
nificat anima mea Dominum.* Hic ostendit
S. Bernard. B. Virginem, licet esset humil-
lima, in fine tamen promissionis sibi ab An-
gelo facta fuisse magnanimam: Facit enim
hoc in electis gratia Dei, ut eos nec humi-
litas faciat pusillanimes, nec magnanimi-
tas arrogantes.

Quomo- *Magnificat.* aliter magnificat hominem
do Deus Deus, ait P. Cornel. aliter homo Deum,
magnificat Deus magnificat hominem, quia eum mag-
hominem, num facit, dum magnis honoribus, opi-
& homo bus, gratis &c. præ cæteris extollit. Ho-
Deum, mo verò sic nequit magnificare: quia nihil
parvi vel magni ei addere potest. Magni-
ficare ergo Deum dicitur, cum ejus mag-
nitudinem, id est, majestatem, id est,
magnificam omnipotentiam, sanctitatem,
sapientiam, beneficentiam &c. laudat, &
prædicat. Sensus ergo est, q. d. Tu o
Elisabeth magnificas me; dum me magni-
fico titulo Matris Dei exornas, & magna-
lia Dei mihi à Deo collata celebras: at ego
magnifico & celebro Deum, qui me mag-
nam fecit, dum tam magnum mihi dedit
Filium. Hoc incarnationis Verbi opus om-
nium operum Dei fuit maximum, fuit enim
opus om- opus 1. summæ potentie unire Deum ho-
nium ma- mini, cælum terræ, spiritum carni. 2do.
ximum. summæ bonitatis, quæ Deus se totum, om-
niâque dona sua homini communicavit. 3.
summæ sapientie, quia hanc unionem fe-
cit in Persona divina, ut utrique naturæ,
humanæ scilicet & divinæ sua servaretur in-
tegritas. Hic ergo incipit Canticum B. Vir-
ginis, omnium Canticorum scilicet Moy-
sis, Deborah, Annæ, Ezechie, ac Trium-
phum præ- Puerorum &c. præstantissimum, utpote di-
stantissi- vino spiritu & exultatione plenissimum, ut
mum, à Verbo in utero Virginis jam concepto &
exultante compositum dictatumque videat-
ur. Quod proinde Ecclesia quotidie in
Officio Vesperarum usurpat, ut eodem De-
um summè celebret, & glorificet, eique
pro Verbo Incarnato, cæterisque donis ma-
ximas agat gratias, utque affectus devotio-
nis, pietatis, amoris, & exultationis, quos
dictando cælitus hausit B. Virgo, hauriat
& ebibat.

559. Porro tres hujus Cantici Magnificat sunt
Magnifi- partes. 1ma à v. 46. usque ad v. 50. Vir-
cat Canti- go laudat Deum ex beneficiis propriis, si-
ci partes. bique uni à Deo præstitis, præsertim Con-
ceptionis Verbi. 2da à v. 50. ad 54. Laudat
Deum ob beneficia communia toti populo
ante Christi adventum præstita, maximè
autem alludit ad victorias contra Pharao-
nem & Chanaanos Israël collatas. 3tia à
v. 54. usque ad 55. ad finem scilicet, ubi

redit ad beneficium hoc maximum Incar-
nationis Verbi Patribus promissum, sibi que
exhibitum. Tropologicè Origenes, Deus,
ait, magnificatur, quando ejus imago gran-
dis efficitur, cum scilicet anima ad Dei ima-
ginem facta, magnis humilitatis, charita-
tis, patientiæ, cæterarumque virtutum ope-
ribus, incrementis & meritis augetur. Glos-
sa verò, Deus, ait, magnificatur in nobis,
dum Christo per justitiam conformamur.
Theophil. animam Deum magnificare dicit,
cum homo heroica atque cælestia opera
exequitur; S. Basil. in Psal. 33. v. 4. ad illa:
Magnificate Dominum mecum. Magnificat,
inquit, Dominum is, qui magno mentis pro-
posito, celsoque animo, & erecto pro pie-
tate tentationes tollerat &c. *Anima mea.*
q. d. Ego ex intimis animæ meæ penetra-
libus, facultatibus laudo, & glorifico
Deum.

Lucæ 1. v. 47. *Et exultavit Spiritus meus
in Deo salutari meo.* Exultavit, scil. ab ini-
tio Conceptionis, & Incarnationis Verbi in
me, & continuo exultat. Exultatio, ait
Cajet. est exundans lætitia, quæ scilicet in
signa externa, gestulationes, cantus jubi-
lationis modestè tamen, & graviter erumpit.
Sicut summum beneficium hic Conceptionis
Verbi B. Virgini fuit collatum; ita summa
ipsius de eo fuit exultatio, ut præ gaudio
spiritus ejus e corpore exilire, & in Deum
transilire videretur; sic fortè re ipsa exiliis-
set, ni Deus eum in corpore sua vi confer-
vasset. Sic enim ipsa postea moriens non
morbo, sed amore, gaudio, & desiderio vi-
dendi Filium suum mortua est, uti sentiunt
Suarez. Canis. à Castro, alique graves Theo-
logi. Narrat Plinius duas feminas Roma-
nas præ gaudio expirasse, cum filios, quos
in clade ad Trasymenum lacum accepta ce-
cidisse putarunt, & inopinatè sospites, &
quasi redivivos viderint. Polycratam quo-
que, cum omnes virtutibus ejus plauderent, nata læti-
tudine exanimatum, scribit Plutarchus, tiam.
Chilon filium in Olympiaco victorem, &
coronatum amplexans, exultantem animam
efflavit. vide plura supra n. 197. Quanto
potius B. Virgo longè majori gaudio per-
fusa exultantem, imò exilientem spiritum ef-
flasset, ni Deus illum sua potenti manu in
corpore continuisset. Porro hæc exultatio
non fuit transiens, sed instar habitus per-
duravit in Virgine per totam vitam, ait Al-
bertus, præsertim, quia ipsa assidue versaba-
tur & disuaviabatur cum Jesu suo. Adji-
cit Albertus propter hanc continuam pos-
sessionem exultationis in Deum Deiparam
fuisse mundo, & huic mortali vitæ fundi-
tus supra omnes viatores mortuam; ita ut
vita ejus cum Christo in Deo abscondita
semper fuerit, & curiæ Angelicæ præsens,
in-

intra sanctuarium Dei habitaverit, atque
adeo, & excellentiori quidem modo, quam
Paulus, & quam ulla alia creatura potuerit
dicere: *Vivo autem, jam non ego: vivit verò
in me Christus.* Gal. 2. v. 20.

Spiritus
ab anima,
quo dif-
fert.

Spiritus meus. id est, anima, ita Euth.
& alii, quasi idem sit exultavit spiritus meus,
quod magnificat anima mea. Melius Tolet.
Benzonius & alii spiritum plus esse censent
quam animam, quare ipsi per animam in-
telligunt intellectum, per spiritum verò
voluntatem q. d. Totis tam intellectus quam
voluntatis meæ viribus magnifico Deum, in
eoque exulto. Simplicius, ait P. Cornel. per
animam accipias inferiorem partem animæ,
quæ naturalia respicit per spiritum supe-
riorem, quæ spiritualia, & divina spectat;
anima enim naturæ animam notat, Spiri-
tus verò mentem gratia imbutam, & im-
pulsam menti à spiritu S. inditum. Anima
ergo naturalis est, & naturalia considerat,
spiritus verò supernaturalia & cælestia. Igi-
tur spiritus primò significat mentem, 2do.
Vehementem mentis impulsam, & fervorem
ad gaudium & jubilum. 3tio. hunc Spiri-
tum aspiratum esse à spiritu S. Porro Spiri-
tus ut superior trahit ad se animam & cor-
pus, ut & ipsa exultent juxta illud: *Cor
meum & caro mea, exultaverunt in Deum vi-
vum.* Psal. 83. v. 3. Cor enim suum gaudi-
um in carnem, totumque corpus diffundit;
sed primitus spiritus, sive mens suum gau-
dium animæ communicat, anima cordi, cor
corpori. *In Deo salutari meo.* Græce Salva-
tore meo. Porro græcum *Sotir* respondet
Hæbræo Jescua, id est, Jesus, id est, Sal-
vator, ipsaque salus causalis & formalis.
Unde hic veritas in Deo Jesu meo, *Meo*
propriè, imò, quia Jesus est meus filius.
2, quia idem est meus Salvator, tum quia
me præ cæteris ab omni peccato præserva-
vit, omnique gratia cumulavit: tum quia
fecit me salutis omnium hominum mediatri-
cem, ut ego omnium salvandorum salutis,
quasi causa sum & Mater. B. Joannes Da-
mascenus manum, qua Apologiam pro cul-
tu SS. imaginum scripserat, sibi fraude Leo-
nis Isaurici Imperatoris, iconoclastæ, am-
putatam, ac per B. Virginem miraculosè
restitutam advertens cecinit: *Et exultavit
Spiritus meus in Deo salutari meo, & in Ma-
tre ejus, quia fecit mihi magna, qui potens est.*
Uti ex Joanne Patriarcha Hierosol. narrat
noster Canisius l. 5. de Deip.

560. *Humilitatem Dei-
paræ quo-
modo De-
us respex-
it.*
Lucæ. 1. v. 48. *Quia respexit humilita-
tem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me
dicent omnes generationes.* Dat causam, cur
exultet in Deo Jesu suo: quia scilicet ipse
respexit, id est, benignis oculis aspexit, ap-
probavit, amavit, humilitatem Virginis,

in eaque sibi complacuit. *Respexit.* Audi S.
Augustinum hic. Benè ergo Maria in solam
humilitatem Dominum respexisse testatur,
quia divinitatis propitiationem, quam hu-
mana natura in primis parentibus per super-
biam perdidit, in Maria per humilitatem
recuperavit. *Humilitatem.* Græcè vilitatem
exiguitatem, abjectionem: hanc enim op-
ponit magnitudini Dei; *Excelsus enim Domi-
nus humilia respicit: & alta à longè cognoscit.*
Psal. 137. v. 6. Humilitas ergo hic propriè
vilitatem significat, non virtutem humilitatis,
superbiæ oppositam: sola enim inter Virtu-
tes humilitas se ipsam ignorat; & qui se hu-
mitem esse jactat, superbus est, non hu-
milis, Ita Theoph. Euth. Maldon. & alii.

2do. Tamen per humilitatem accipi
potest virtus ipsa humilitatis: propter hanc
enim B. Virginem Deus respexit, ac in Ma-
trem elegit. Humilitas enim agnoscit in se
virtutes ut dona Dei, quare inter illas videt
quoque suam humilitatem, sed eam non
suis viribus, verum Dei gratiæ acceptam
refert. Ita Origen. Beda. Alber. & fuse
Barth. S. Bernad. Hom. 1. super Missus est.
S. Ildeph. Serm. 2. de Assump. Sicut ergo hic
Beatissima agnoscit se electam in Dei Ma-
trem, quod longè majus erat, ita pariter
agnoscit se per humilitatem, Virginitatem,
cæterasque virtutes sibi à Deo inditas ad tan-
tam dignitatem fuisse dispositam, & con-
gruè ornatam. Humilis enim suam vilita-
tem, paupertatem, miseriam, imò suum ni-
hilum agnoscit, ac totum, quod est, & ha-
bet, adtribuit Deo, dicitque cum Psalmo.
Non nobis Domine, non nobis: sed no-
mini tuo da gloriam, Psal. 113. & cum
Paulo. Qui gloriatur, in Domino gloriatur
2. Cor. 10. v. 17. S. Chrysost. hom. 2. in
Psal. 50. Sacrificium maximum est humilitas,
qui enim peccando se Deo subducit, eidem
se per humilitatem subjicit, cum converti-
tur ad poenitentiam. Utramque ergo hu-
militatem Beatissima habuit in eminenti gra-
du. *Ecce enim ex hoc beatam me dicent* (Ara-
bius dabit mihi beatitudinem) omnes ge-
nerationes. Probat B. Virgo Deum respexis-
se suam humilitatem, carnem in ea assumen-
do ex effectu. Quia scilicet ob hanc Verbi in-
carnationem omnes omnium sæculorum ge-
nerationes eam ut Matrem Dei admirabun-
tur, venerabuntur, & beatam prædicabunt.
q. d. ait S. Augustinus hic. *Tu o Elisabeth de
me dicis: Beata, quia credidisti, sed ego dico:
Ecce hoc nunc* (quo concepi Dei Filium) *bea-
tam me dicent omnes generationes.* Hoc est,
quod Christo acclamavit mulier illa sapiens:
Beatus venter: qui te portavit, & ubera,
quæ suxisti, Lucæ. 11. v. 27. *Beatam Septu- B. Virgo
pliciter Beatissima beata, uti advertit Ger- beata fe-
son in tr. 4. Not. 1. imò, beata: quia cre- ptuplici-
didit, ter.*

didit. 2. quia gratia plena. 3. beata & benedicta, quia benedictus fructus ventris ejus. 4. quia fecit illi magna, qui potens est. 5. quia Mater Dei. 6. quia fecundata cum Virginitatis honore. 7. quia nec primam similem visa est, nec habere sequentem. Inter hos titulos præcipuus & fons cæterorum est, quod B. Virgo à Deo electa, & facta sit Mater Verbi incarnati. Omnes generationes. Omnia sæcula, omnes fideles futuri. Audi Hugonem Cardin. Omnes generationes, inquit, id est, omnes gentes scilicet Judæorum, & Gentilium, virorum, & mulierum, divitum, & pauperum, hominum, & Angelorum, quia omnes per ipsam salutare beneficium acceperunt, homines reconciliationem, Angeli reparationem. Causam deinde subdit. Ex hoc ergo beatam te dicent, o B. Virgo, quia omnibus generationibus vitam, gratiam, & gloriam genuisti, mortuis vitam, peccatoribus gratiam, miseris gloriam. Prophetat hic Virgo, se ab omnibus sæculis beatam prædicandam, celebrandam, & invocandam. Prophetiæ hujus claritas ex eventu clara est; videmus enim B. Virginem ab omnibus nationibus & sæculis tot facellis, templis, festis, congregationibus, Religionibus, votis, supplicationibus Litanis &c. coli & celebrari, quod cæteri Sancti simul sumpti non obtinent. Imò soli B. Virgini tribui cultum Hyperdulæ, sicut Deo cultum Latiæ, cæteris verò Sanctis culum Dulæ. Vivat tuum decus, tua laus, tua gloria, quamdiu vivent Angeli, vivent homines, quamdiu vivet Christus, quamdiu Deus erit in omnia sæcula sæculorum.

561. *Lucæ. i. v. 49. Quia fecit mihi magna, qui potens est: & Sanctum nomen ejus. Magna, Græcè magnalia. Incarnationis enim Verbi majus est opus, quam creationis mundi. Quocirca B. Virgo, utpote Mater Dei, major est omnibus Angelis, omnibus hominibus, omnibusque creaturis simul sumptis. Hugo Cardinalis enarrat 12. magnalia Virginis, quæ vide supra Num. 432.*

Qui potens est. Est hoc unum de 10. nominibus Dei. Hoc addit B. Virgo, ait Titus, ne quis huic tanto mysterio fidem detrahat, quæ enim dicit, huc spectant. Nemo, si Virgo concepit, miretur: nam qui id operatus est, omnipotens Deus est. In hoc ergo mysterio tota ratio facti, ut ait S. August. Epil. 3. *Est potentia facientis, qui facit mirabilia magna solus.* Huc spectat illa Historia, quæ narratur. à P. Nieszporkowicz Ordin. Eremitarum S. Pauli de Imagine Czesztochoviensi in libello, cui titulus. *Beatiſſi- Micæ mensæ regis &c.* Lublini in Polonia vitam civis quidam reliquit domi 4. annorum

puerum; ac alterum duorum annorum in restituit cunis, ille major natu quemadmodum videtur à Patre cultro vervecem mactari, similiter fratrem in cunis jacentem mactavit; postea videns mortuum, fugit in fornacem, & cumulo lignorum fornaci impositum occultavit. Mater facti hujus nescia, domum redux in fornace ligna succendit, subitoque ex siccis lignis orto incendio suffocatus est puer. Serò advertens exanimatum jam puerum extraxit gembunda Mater ac mœore confecta, dum intrat hypocaustum, alterius filio deprehendit cadaver; supervenit interim maritus, & re non intellecta, existimans in causa esse necis puerorum uxorem, in ferventi ira eandem occidit, sed defervescente ira, videns oppletam cadaveribus domum opem Deiparæ implorat, supràque humanam planè erectus spem in tumbis ocellorum cadavera, satis longo itinere Czesztochoviam ducit. Tunc planè cum vespere decantarentur in Clarum Montem Czesztochoviensem advenit, cadavera ante Thaumaturgæ Virginis imaginem statuit, & ecce cum Verba illa ex Cantico magnificat canerentur. *Quia fecit mihi magna, qui potens est,* tanquam ex somno experrecti cum matre simul surgunt filii magna stipante redivivos hominum frequentia. Accidit id Anno Domini Milleſimo Quingentesimo Quadagesimo.

Et Sanctum nomen ejus. Ostendit Virgo, in se adimpletum esse illud promissum Angeli v. 35. *Spiritus S. superveniet in Te,* ideoque dicit, & Sanctum nomen ejus scilicet Spiritus S. q. d. quia Spiritus S. superveniet in me, & virtus altissimi obumbrabit mihi, beatam me dicent omnes generationes, illa enim duo me beatum & beatam effecerunt. Jam quoad sensum planius & plenius utrumque Virginis elogium referas ad utrumque, scilicet, tam ad incarnationem Verbi quam ad suam ad hoc præparationem, & sanctificationem; utraque enim fuit opus eximie, tam potentie, quam sanctitatis Dei, quia utraque peracta est ex superveniente in Virginem Spiritu Sancto, ad sanctificandum tam Christum, quam B. Virginem, juxta illud Angeli oraculum. *quod ex Te nascetur Sanctum, vocabitur Filius Dei;* Christus enim fuit Sanctus Sanctorum, id est, fons sanctitatis totum mundum sanctificans. Plura vide apud P. Cornel. hic.

Lucæ. i. v. 50. Et misericordia ejus à progenie in progenies timentibus eum. v. 51. Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui. Laudavit B. Virgo Dei potentiam, & misericordiam in pios, laudat quoque ejusdem severitatem & justitiam in impios, ipsum contemnentes. *In brachio suo.* Dei robur & potentia significatur

catur per manum, digitum, dextram, sed maxime per brachium; virorum enim vires resident, & se exerunt in brachiis & lacerant. *Dispersit superbos mente cordis sui.* q. d. Deus suo corde, id est, voluntate & decreto dispersit superbos, ita S. Aug. hic. verum ex Græco liquet, ait P. Corn. To sui referendum non esse ad cor Dei, sed ad cor superbiorum: Græcè enim est ipsorum, scilicet cordis, uti vertit Syrus & Arabicus. Alii significantius To sui referunt ad dispersit q. d. Deus superbos dispersit mente, id est, per mentem, aut, ut Græcè est, per cogitationem cordis ipsorum: quia scilicet superba eorum consilia & machinationes in ipsorum exitium torquet.

v. 52. *Deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles.* Porro tum alias, tum sub tempus nativitatis Deus deposuit potentes de sede. vide dicta de Nativitate. v. 53. *Esurientes implevit bonis: & divites dimisit inanes.* Sic esurientes Judæos manna de coelo plente aluit per 40. annos, sic eos induxit in terram lacte & melle manantem, expulsi Chananæis, & fame tabescentibus.

563. *Suscipere quid in scriptura.*

v. 54. *Suscipit Israel puerum suum, recordatus misericordiam suam.* Suscipere in scriptura præsertim Psalmis, est amplissime significationis; significat enim assumere, manum porrigere, adjuvare, amplecti, erigere, defendere, promovere &c. Sensus ergo est, q. d. Deus populum Israeliticum, quem quasi puerum, id est, filium vel servum tenere diligebat, jam quasi collapsum manu apprehendit, erexit, adjuvit, restituit, & in omni benevolentia & beneficentia genere prosecutus est. *Recordatus misericordiam suam.* Causa enim, cur Deus miserit Christum, fuit communis Israelis & totius generis humani morti, & gehennæ addicto miseria, cujus miserens Deus misit Christum, ut ab illa nos eriperet. Unde S. Leo causa, ait, reparationis nostræ non est, nisi misericordia Dei. Hujus dicitur Deus, quasi post liminio deletus; quia post 4. Annorum millia, quibus videbatur misericordia Patribus promissæ oblitus, nunc ejus quasi recordatus illam re ipsa per Christum exhibuit: hæc enim misericordia non est alia, quam salus per Christum allata.

v. 55. *(Sicut locusus est ad Patres nostros) Abraham, & semini ejus in sæcula.* Hoc, sicut & cætera ad Abraham parenthesi intercipienda sunt, ut patet ex Græco & ex eo, quod subdit *semini.* alioqui enim, dicendum fuisset *ad semen* sicut dixerat ad Patres. Significat ergo Virgo misericordiam hanc, id est, salutem allatam per Christum à Deo, ac olim promissam fuisse Patribus R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

ut Adæ, Abraham, Davidi, & cæteris. q. d. Hæc Christi incarnatio non est res fortuita, sed ab æterno ad salutem totius mundi provisita, & decreta. *Abraham & semini ejus.* Abraham est Dativi casus, ut patet ex Græco & ex To *semini;* hæc verba enim referenda sunt non ad Patres nostros, utpote parenthesi intercepta, sed ad To recordatus misericordiam suam, olim ab eo Abraham, & semini, id est, posteris ejus Israelitis promissæ; Christus enim proprie Israelitis fuit promissus, ab eis tamen, utpote Christum repellentibus illam derivavit Deus ad Gentes. Abraham meminit, tum quia hic erat Patriarcha Israelis: tum quia hic fide excelluit, ideoque à Deo nuncupatus est Pater credentium, quocirca hoc semen, id est, posteris Abraham, intelligendi sunt non carnales, puta Judæi secundum carnem, ex Abraham prognati, sed spirituales, puta fideles, tum ex Gentibus, quam ex Judæis in Christum credentes: hi enim fidem Abraham, quasi Patris credentium imitantur. *In sæcula,* hæc vox referri potest, tum ad To *semini,* q. d. semini Abraham duraturo in sæcula, id est, in perpetuum, tum ad To *misericordia sua,* id est, salutis dandæ in sæcula, id est, in æternum.

Lucæ. i. v. 56. Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus: & reversa est in domum suam. Scilicet in Nazarath. Queritur hic, an B. Maria manserit usque ad nativitatem S. Joannis, illique adfuerit? Negant Theoph. Euthy. Janſen. Contrarium tamen æquè est probabile, idque probabilius, ait P. Cornel. idque plures sentiunt scilicet Origines. S. Ambros. Mald. & alii. Probat 1. quia incivile esset immediate ante partum discedere. 2. quia in partu maxime Virginis præsentia ope & consolatione egebat Elisabetha. 3. quia Maria ideo mansit tribus mensibus, ut Joannem orbis miraculum cerneret, benediceret. Pro solvendis objectionibus, nota To *quasi,* significare hic non diminutionem, sed augmentum q. d. mansit circiter per tres menses, & paulò amplius. Adde, potuisse nasci Joannem in fine trium mensium, multæ enim proles nascuntur mense nono necdum expleto. 2do. B. Virgo, ipsa hora partus se subduxit in cubiculum, orans pro felici partu, hoc enim vel simile decorum eam servasse, par est credere.

Carmen De Visitatione Deiparæ.

Infantem vincum, tum libertate solutam
Clamantis vocem noster Apollo, ligatis
Prosequitur verbis. Fugitivæ limina vitæ
H h h Trans-

Transgressus vix prima Puer, cum protinus
hoste
Cingitur ignifero; peccati vincla tenellum
Infantem stringunt; circumdedit undique
sævis
Nexibus anguis atrox, rigidoque in carcere
clausum
Prima reum tenuit, primorum culpa pa-
rentum.

Sentiit esse sui, talem, suprema, clientis
Cognati Regina statum; tum tacta dolore
Materni cordis, veluti fortissima, prom-
ptas
Suppetias Acies tulit, hostesque potenter
Contrivit; stygias vires, & monstra fuga-
vit

Inferni. Properè, tanquam festina sagitta
Advolat & feriens, transverberat ilia sævi
Serpentis: veluti quondam charissimus Al-
con

Filiolum evolvit de tetri nexibus anguis,
Infantem tenuem, non sic angustia strinxit,
Quando inter sterilis, conclusus, viscera
Matris

Extiterat, quam dum primæ vincula culpæ
Circumdant miserum. Sed dum, fortissi-
mus Author

* Utero Libertatis adest, Acie * circumdatus hostis
Virginis, Aufugit, & vinctus, peccati carcere pres-
sus

Acies ca- Libertate sua gaudet, tetræque relinquens
strorum Peccati tenebras, fruitor, quod gratia præ-
ordinata.

Lumine; progreditur lætus, quod publica
ducit

Lux, & in Authorem gratus, plaudendo
movetur;

Obsequiis Domini se monstrans esse para-
tum.

Fortunate Puer prodibis liber in orbem
Sors, alios quod dura trahit, nascique li-
gati

Peccato, atque reimmortis, de lege tenen-
tur

Communi, comitatur enim tunc ira no-
centes

Iusta Dei, sed Te sequitur, dum prodixit in
Orbem

Infans Gratia diva comes. Tu vadis ami-
cus

Numinis in mundum: Præcursor dive præ-
ibis

Obice quoque carens: major Te nullus in
orbe

Surrexit: nam fama tui se nominis ingens
Diffudit, mundi plagas se sparsit in o-
mnes.

Fortunate Puer, videas, quo fonte, pe-
rennis

Profluxit fortuna Tibi; qua Matre bea-
tam

Incipias vitam? Quæ libertatis origo

Mira, tuæ, quæ causa fuit Tibi? Nonne
Maria?

Facta Tibi, veniens ad Te, Fons, Mater,
Origo.

Illi, Dive, tuum referas Præcursor hono-
rem;

Detulit hæc Virgo immaculatum, detulit
ad Te

Agnum, quem populis monstrabis, Maxi-
mæ vatum

Redde Deo primas laudes, post redde se-
cundas

Divinæ Matri, benedictam Gentibus ore
Dulcisono dicas hanc: Nec non corda pio-
rum;

Ignifero inflamma, dilectæ Matris amore.

Elegia

De Visitatione Deiparæ.

Immensis Supærum donis repleta Maria
Non poterat modico se retinere loco:

Et velut uberibus tumefactum flumen ab
undis,

Amplio in vicinos vortice currit agros;
Sic currens properat cœli Torrente redun-
dans;

Adferat ut miseris optima Mater opem;
Non retinent alacrem Divam perplexa via-
rum;

Sunt indefesso pervia quæque pedi:
Nunc montes, nunc ima petens, nunc ar-
dua calcans

Purpureas grato colligit ore rosas.
Gestat Virgo sinu pretiosum pignus a-
moris,

Et digne constans, ambulat illa, Deo.
O! liceat gestare Deum, Te Virgo se-
quendo

Per mundi magno, (Te Duce) corde
plagas.

O! tantum tribuas affectum, intra tua, quan-
tum

Plena Deo Mater, viscera fovit amor.
Felicem, cognata Tibi, Te, subdita dicit,
Quando intras humilem regia Virgo do-
mum:

Miratur, quod fessa licet, quod maxima,
servæ

Tu Domina, obsequiis ipsa parata ve-
nis.

O quantum, Virtus tua, dum montana pe-
tisti,

Constitit in cello tunc pretiosa gradu.
Quò Te Diva, magis, Virgo demittis pro-
funde,

Hoc magis assiduâ tendis in astra viâ,
Te sequar o Mater, tantæ vestigia cernens
Virtutis, rectas opto tenere vias,

Quo

Quo properas ductu, quo impulsu Virgo mo-
veris,

Dum tam longinquam suscipis ipsa vi-
am.

Te trahit eximius divini zelus honoris,
Purus cognati sanguinis urget amor.

Quis mihi, quis tribuat populorum ut cor-
da movere,

Possimque in laudes flectere Virgo tuas,
Ingens zelatrix animarum Virgo salutis,

Tu quoque curam animæ suscipe quæ-
so meæ.

Sanctifica me sancta Parens: nam Filius
omnis

Justitiæ tuus est fons & origo meæ,
Visitet, oro, tuum Mater pretiosa clien-
tem,

Te meditante, infans hospes in orbe,
Deus.

Tu cor Virgo meum cœli virtutibus orna;
Ut tanto fiat hospite digna domus.

ODE

Visitanti Deiparæ Elisabetham ap- plaudens.

Pulchri, Diva, tui, Filia Principis
Gressus, quos Tibi amor, dirigit indi-
tus,

Ac urget rapidus zelus & incitat,
Quo ducit pietas sacra.

Felix terra, cui vestigia imprimi
Plantis Virgo sacris, has retine notas

Ornamenta tuæ sphaera, & onus leve,
At pondus pretio grave.

Virgo sacra tuis oscula figere
In plantis liceat; Te liceat sequi,
Virtutesque tuas, pro modulo meæ

Sortis terrigenæ assequi.

Elatos, tumidi flectite vertices,
Montes; hos pedibus subdite Virginis,

Virgo sit veluti mons supereminens,
Ipsis montibus arduis.

Lati Monticolæ cantibus hospitem
Quamvis simplicibus, prodite Virginem;

Discant continuo, tum repetant sonos
Hos, cuncti nemorum loci.

Hos sylvæ gement, & vaga concavis
Echo, quæ residet condita rupibus;

Lucos umbrigeros fama tuo sacro
Virgo Nomine repleat.

Jamjam perveniens fama per intimas
(Quod Virgo veniat) sparge sono do-
mos

Ut portæ pateant, ut pateant sacra
Sacra, limina, Virgini.

Divæ, Virgo, manūs, maxima, Nu-
minis

Quæ collata Tibi munera, prædica
Illud præcipue, dulcisonis, tuum

Verbis, Magnificat canens.

R. P. Kmiotkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Saltem Sancte senex, * gestibus indica, * Simeon
Quod plaudenti animo suscipis hospitem,

Et muto loqueris, cuncta silentio,
Quæ flagrans amor exigit.

Tu cognata, tuum Mater, amabile
Numen, dulcisonis sensibus excipe

Et fructuque tui collige maximo,
Matrem Numinis optimam.

Matris visceribus clausæ facer Puer
Plausus exiliens instrue, Virgini

Infantique Deo, plaude tenerrimæ
Præcursor reverentia.

Epigrammata

De Visitatione Deiparæ.

1. Sunt velut Atlantes Divi; excellunt ve-
lut alti

Montes, astrigerum qui tetigere Po-
lum.

Mons Virgo, hos superans Montes, Altis-
simus ipse

Pura intra istius viscera Montis adest.

2. Quid sibi Virgo velit, celeris quæ nubis
ad instar

Per montes rigidos, per juga celsa vo-
lat?

Tanquam sol oriens terris Salvator in ista
Sese nube vehens, visitat ipse suos.

3. Ad currendam in summa viam exul-
tavit ut ingens

De cœloque Gigas Matre ferente Deus.

Hinc pede Præcursor dum pulsât viscera
Matris,

Conformat Domino se Puer iste suo.

§. VII.

De Purificatione Deiparæ.

Lucæ, 2. v. 22. Postquam impleri sunt di-
es purificationis ejus secundum legem Moysi,
tulerunt eum in Jerusalem, ut sisterent eum
Domino. Ejus. Mariæ, non Pueri, ut
patet ex Græco illum puerum Jesum. Est
quædam impuritas naturalis puerperæ in
partu, ex qua sequebatur legalis: lex enim
vetus ob sordes in partu jubebat puerpe-
ram, quasi impuram arceri templo, esse-
que quasi irregularem per 40. dies, donec
40mo die per ritum præscriptum lustra-
retur & purificaretur, itaque pura templum
ingrederetur. Quæritur hic, an hæc im-
puritas fuit in B. Virgine pariente Christum,
ut ab ea juxta legem purificari debuerit die
40mo. Affirmat S. Hieron. Epist. 22. ad
Eustoch. Idem asserit Abulen in Levit. c.
12. &c. Verum ceteri omnes constan-
ter, ait P. Corn. à Lap. hic, id negant:
partus enim Virginis fuit purissimus, quia
H h h 2

sicut concepit Virgo sine viro, ex inoperatione Spiritus S. sic & peperit Virgo, claulo scilicet utero, ita ut Christus nascens eum non aperuerit, sed penetravit. Quare nullus in hoc partu potuit esse fluxus sanguinis, aut secundinarum. Adde, in ea nullus fuit sanguis superfluous, sed tantum, qui necessarius erat ad Christi conceptionem, & nutritionem. Quare sanguis, quo Christus alitus fuerat in utero, post partum non effluxit, sed ad ubera transiens ibidem in hac conversus, aluit, & lactavit Christum jam natum. Unde S. August. lib. de 5. haer. c. 5. ait. Ubi sordes in Virgine Matre, ubi non est concubitus cum homine patre. Idem docent hic unanimiter Interpretes & Scholastici. Vide Suarez. 3. p. q. 36. Disp. 13. sect. 2. ar. 3. Unde valde probabiliter colligit Toletus B. Virginem nunquam passam fuisse menstrua. Ratio est: quia menstrua sunt poena peccati ac comites concupiscentiae, unde in statu innocentiae nulla fuissent menstrua. B. Virgo vero immunis fuit ab omni peccato & concupiscentia: ergo & à menstruis. Quare in Virgine nulla fuit impuritas, ob quam deberet purificari, ideoque lege purificationis non obligabatur, praesertim, quia lex ait: *Mulier si suscepto semine &c.* B. Virgo vero nullum suscepit semen, sed è Spiritu S. concepit. Denique partus Virginis fuit sanctissimus, quia peperit Sanctum Sanctorum. Voluit tamen purificari B. Virgo humilitatis studio, & ut ceteris puerperis se conformaret, ac ne eas scandalizaret, atque ut virginitatem suam, conceptumque de Spiritu S. celaret: sicut & Christus eisdem de causis voluit circumcidi. Tropologicè. Purificatio animae est poenitentia, quam B. Virgo subivit, non pro peccatis suis, utpote quae nulla habebat, sed pro alienis, aequè ac Christus. Sacramentum tamen poenitentiae non suscepit, quia propria peccata, quae confitenda sunt, non habuit. Vide S. Chrysost. S. August. S. Ambros. de poenitentia.

B. Virgo Addit Corn. ad v. 24. Porro B. Virgo sicut quae sacra-
nullum omnino habuit peccatum, sic nul-
menta fu-
lo sacramento ad illud expiandum indige-
scepit? bat, suscepit tamen sacramentum baptismi,
ut profiteretur Religionem Christianam,
Item Confirmationem, fortè etiam extremam
unctionem. In Proemio quoque ante Epist.
B. Virgo S. Petri refert P. Cornel. S. Evodius succes-
baptizata, sor S. Petri in sede Antiochena in sua Epist.
docet, Christum ex mulieribus solum bap-
tizasse Virginem Matrem, ex Viris solum
Petrum; à Petro vero baptizatos fuisse An-
dread, Jacobum, & Joannem, & ab iis
ceteros.

§66.

Festum Purificationis Beatissimae insti-
tutum A. D. 544. pestem extinxit, P. Na-

dasi. 2. Febr. in Ann. Coele. Sub tempus Pu-
rificationis Deiparae 5. Personae scil. Chri-
stus, Beatissima, Joseph, Simeon, Anna-
ascenderunt in templum, quaedam est pro-
cessio. Christus parvulus, Dux est parvu-
lorum, Beatissima Virginum, S. Josephus
conjugatorum, Anna viduarum, Simeon
senum. Hoc festum hodiernum vocatur
Græcè *Hypante*, obviatio, propterea quod
Christus hodie Patri aeterno, & iterum qua-
si fortuito Simeon & Anna, Sancti duo se-
nes, instigante Spiritu S. occurrerunt Christo
in templum gestato. Quare decet nos quo-
que obviare Christo, obviarent Virgines
cum lampadibus, nos quoque occurramus
cum cereis, quare cerei cuique ordini distri-
buendi. 1. Tenerae aetati datur pro cereo
obedientia 2. Virginibus humilitas 3. Con-
jugatis observatio mandatorum 4. Viduis
exercitium in bonis operibus. 5. Senibus
vigilantia.

Quid significant hi cerei? Imo, pro-
ponitur nobis lumen ante oculos, lumen ad
revelationem Gentium, scilicet Christus Sal-
vator. In memoriam itaque tanti benefa-
ctoris cereos gestamus. Rectè vero cereos ac-
censo significatur Christus. In illo ignis, re-
praesentat Deitatem. Cera, quae à Virgineis
volucris colligitur, corpus Christi operà
Spiritus S. è purissimo Virginis sanguine for-
matum, lineum filum animam Christi re-
praesentat. Cereus, aliis lucem praebens
consumitur Christus, dum lucem adfert Ju-
daeis, itidem in candelabro crucis pro nobis
consumitur. Porro hic cereus manu appre-
hendi debet per applicationem meritorum
Christi. 2. Cerei hi revocant nobis in me-
moriā cereum illum in baptismo acceptum,
datus est porro, ut sciamus nos esse filios
lucis. 1. Theol. 5. v. 5. *Omnēs enim vos filii lu-
cis estis & filii diei: non sumus noctis, neque
tenebrarum.* Veteres in die natali Regum
accendebant lucernas ad eum ornandum, uti
de Natali Herodis testatur Persius Sat. 5.
Christiani in suo per baptismum regenerati
natali reges facti sunt, ergo hodie datus ce-
reus hoc in memoriam revocat. 3. gesta-
mus cereos, ut proximis etiam lucem afferamus.
Matth. 5. sic luceat lux vestra &c.
Lucerna non uni homini servit, sed pluribus,
Sic Christus in nobis accensus, vult etiam
aliis impertiri lucem suam. 4. Cereus revocat
in memoriam illum cereum, qui datur
mortalis; ignis maximè vitae suae amans re-
sistit, quantum potest, ne extinguatur, est
hac in parte similis morturo. Datur cere-
us mortalis, ut lumen gratiae, fidei & cha-
ritatis, in baptismo nostro accensum, con-
servare meminerimus. 5. Hodierni cerei re-
praesentant cereos, qui nos ad sepulchrum
comitabuntur. Comitantur cerei mortuum
usque

usque ad sepulchrum, eo sepulto extingui-
untur, unaque cum illis omnis sepulti glo-
ria, opulentia, splendor natalium hono-
rum &c.

Proverb. 13. v. 9. *Lux justorum latif-
icat: lucerna autem impiorum exstinguetur.*
Candela ex cera post extinctionem suam,
candela è sevo (quod adeps carnis est, in-
de opera carnis significat) terrum odorem
relinquunt; ita boni bonum odorem, mali
malum post mortem relinquunt. Plura P.
Faber in Auctuar. in Fest. Purif.

Candela
diu lucet.

Quod Deiparae placet, si Candela in
ejus honorem accendantur, patet in illa
Historia, quam refert Moschus in Prato
Spir. & Tilman, Collat. Sacr. 1. 2. c. 27.
Joannes Anachoreta, vir magni nominis,
manebat circa villam Sochus 20. milliari-
bus distantem Hierosolymis, is abiens ex il-
lo loco solebat ante imaginem Beatissimae
accendere candelam, petens ab eadem Bea-
tissima, ut illum sui ergo honoris conservet,
nec unquam vidit extingui, licet post 6.
aliquando menses redibat, sed integram &
ardentem reperiabat. Dignare me laudare
Te Virgo sacrata. Viator sum, sic amore
Dei Christi, & tui accende cor meum. S.
Bernard. Serm. 7. Nobis illa purificatur,
praebens exemplum poenitentibus, ut à com-
missis per poenitentiam purificemur.

A Romanis ethnicis quoddam lumina-
rium festum solitum celebrari Februario
mense in honorem Februi (alii Februae)
sive Plutonis ac Proserpinae, ut eos ad mi-
serationem concitarent sacrificuli, ut mitius
defunctorum animas punirent. Haec fabu-
la. Sed Beatissima fert certam opem anima-
bus Purgatorii. Gerson existimat die As-
sumptionis Beatissimae omnes animas cum
ea evolasse. Plura P. Mendoza in festo Pu-
rificationis. In Africa urbe Mazagan aliis Mas-
sagar colitur imago Deiparae sub titulo de
Victoria, quia illius ope in festo Purifica-
tionis Paulus Diaz duodecies centena millia
Aethiopum fugavit. P. Scherer in Atlan-
tici in Geograph. Mari. p. 3.

Purifica-
tionis fe-
stum vi-
toriosum
in Africa.

Carmen

De oblatione Christi die Purificatio-
nis per manus Deiparae.

§67. Panditur extensum nostro super orbe thea-
trum,
In quo tam praestans tam scena stupenda
refulget
Actibus eximius; merito hos ut cuncta cre-
ata
Spectent, mirentur, quae mentis lumine
pollent.

Spectatur magnum, bini certamen Amoris,
Divini, humanique simul; parum obruit
ille

Immensis mundum donis; nam subjicit ipsi
Et terram, & quae terra gerit, quae viscera
condunt

Illius: natum pretiosis usibus aurum,
Argentum, aes, ferrum, stannum, tum cun-
cta metalla,

Nec non diversos, quos confert fossile fru-
ctus;

Subdidit & caros, quos stricte saxa lapil-
los

Claudunt, & gemmas, quae duris rupibus
insunt,

Ad nostras adjecit opes: Is frondibus am-
plos

Lucos, & latos, herbarum germine, cam-
pos

Texit, & immensum admirandis piscibus
aequor,

Flumina, stagna, lacus; variisque animal-
ibus amplas

Sylvas replevit; suspendit in aëre turbam
Pennigeri populi; stellarum exercitus om-
nis

Suppetiis stat munde tuis: sol, luna, pla-
netae

Te reliqui faciunt illustrem. Ast majus
amoris

Est opus; Angelicas mentes natura levavit
Supra te, tamen haec supremo Authore ju-
bente

Custodes sunt munde tui: his amor addidit
alas,

Ut tibi sint praesto: sed nondum haec cun-
cta dedisse

Divinus contentus Amor, dignatur aman-
ter

Delicium conferre suum; Nam Filius ipse
Aeternus datus est tibi; quantum munus
in illo

Accipis omne bonum; cui saltem reddito
amorem.

Non tamen haec cæcus perpendit munera
Mundus,

Nec, qua sunt collata manu, nec quando
dabantur,

Occlusitque suum divino pectus Amori.
Postquam vidit id in Mundo Persona
creata

Prima, Dei Mater, totius nomine Mundi
Talia dona tulit, quae grata Deo, atque
fuere

Digna Deo: Mundi pretium praesentat in
ulnis

Virgineis, Pretiosa Parens nunc maxima
Mundi

In manibus Fortuna tuis, Tu munere tanto
Certa cum superis ipsis, Templumque ve-
rustum,

Quod stetit ingenti sumptu, Tu passibus intra
H h h 3 Sacra-

Sacris. Ex quo surrexit mole stupendum
Templum, vel tantum munus, vel victima
tanta
Contigit haud illi. Tu Patri, Mater amoris
Hunc fructum monstra; præstare Deo omnia
danti
Humanus quem possit amor, pro munere
tanto
Offer nunc in carne Deum. Quid gratius
illi,
Vel majus quid ferre potes? Par dona re-
ferri
Hæc per te fuerat Regi, Dominoque su-
premo:
Namque bonum hoc Virgo materno jure te-
nebas.

Elegia

De Oblatione Christi per manus Dei-
paræ die Purificationis.

Suscipe Sancte Pater Materni munus amoris,
Deque tuis gratè suscipe dona datis.
Suscipe, quod mundi pretium purissimum
ut aurum

Virgo per innocuas dat tibi pura manus,
Offerimus Mater per te munuscula nostra,
Hæc Tu cum tanto munere redde tuo.
Ignea Tu Æthra; Deus consumens ignis a-
moris;

Per te illi, quamvis frigida corda, da-
mus.
Nostra tuis merita in manibus; deponimus
illa,

Ut tua Tu auctori, da pia Virgo, Deo.
Offerimus nos verba, preces, suspiria,
voces

Verbo Incarnato hæc Tu, peto, junge
tuo.

Ceu propria hæc Tu redde Deo, sic juncta
valebunt,

Et pretium dabit his, dans tua sacra ma-
nus.

Hoc dum Virgo decus maternis gestat in ulnis
Ac offert cum illo cor, animumque Patri,
Adfuerat senio, tum majestate decorus

Quidam, qui ex niveo crine colendus
erat.

Interna externo virtus candore notata
Ornavit Divi tempora sacra senis.

Hic fuerat Simeon, verum veteranus ado-
rans

Atque colens vera religione Deum.

Is, dum illustravit divinus spiritus illum,
Vidit, quod tectum corpore Numen erat;

Vidit & in proprias hunc fructum Virginis
ulnas,

Ac ingens pretio, dulce recepit onus.

O! Puer educes, dixit, de carcere mun-
dum,

Jamque tuo plenè munere liber erit.

Tu Dominus templi, Tu Rex totius es orbis;
O Domine! en servus sum, en ego mag-
netuus.

Quid jam quid cupiam, vel quæram quid
plus in orbe

Nunc mea plena, Deus munere, vota
tuo.

O! fatis, & multum sum felix dives: ava-
rus

Est nimium, cui non sufficit ipse Deus.
Nunc servum dimitte tuum, nunc maxime
Regum

Sat mihi, de mundo servus abibo tuus,
Fortunate senex, quantum es felicius illis

Patribus antiquis, qui caruere tui
Delicii intuitu. Tibi quem fert ultima vitæ

Portio, tot lustris, haud dedit ulla dies.
Dum fat devoti sensus, indulgit amori

Infantem Matri, reddidit ille Deum;
Prædixitque simul: subtile doloris acumen

Punget mox animam, Virgo sacrata, tu-
am.

Adferet ingratis infans Rex iste ruinam,
Huic scelerum poenas impia corda da-
bunt.

Casto Virgo sinu redeuntem suscipe Regem,
Gratius in nullo se locat ille throno.

Tracta opus innocuis manibus, Tu Virgo
redempti

Mundi: nam magis his competit istud
onus.

Authorem nostræ Tu nutri Virgo salutis,
Vivat gens, Mater, munere nostra tuo.

Epigrammata

De Oblatione in Templo Christi &
Purificatione Deiparæ.

1. Imaculata animam cum puro consecrat
Ago

Virgo Parens; præstans victima amoris
adeft.

Hunc, quocunque ierit, Mater pretiosa se-
quetur,

Hostia bina est, hanc cremat at unus molat.
amor.

2. Quæris sacros cur nunc accendimus
ignes?

Proditur obscura hoc lumine nostra fides.
Ut non erremus, fert Virgo lumen amicum,

Quo nostram ad superos dirigit illa viam.

3. In templo pretiosa Parens dum lampada
tradit

Æterno Patri, nos quoque corda damus.
Non tamen hæc illi à nobis obscura da-
buntur;

Quando lumen in his ignis amoris erit.

4. Ignibus accensis prompti Te Virgo se-
quemur,

Dum nobis tanto lumine clara præis;

Nam

Lucerna
Agnus in
Apoca-
lypsi.

Nam lucerna tuus, nos Agnus ducet ad astra,
Nostrum, hoc sub signo, quisque bea-
tus erit.

5. Excellas humilis virtutis nube tegebas
Dotes; sed faciunt, regia Virgo, magis

Ceræ Majorum Te illustrem; accendimus &
nos

Majori laudi, lumina sacra, tuæ.

6. Quisquis sacratum, supplex accedis ad
ignem,

Visque sub hoc Matris lumine signa
sequi

Te innocuum, hanc niveam ceram tracta-
re necesse est,

Virginea est; puram postulat illa ma-
num.

7. Fixa licet fuerat semper, cecidisse vi-
detur

Stella, at in hoc casu nulla ruina fuit.
Stella maris Virgo; hæc semper purissima

mansit,
Nec noxam, de qua purificetur, habet.

8. Dum peccatricis Regina assumis ami-
ctum,

Non tibi in obscura veste peribit honor.
Namque licet vulgi maneas incognita turbæ

Electo populo es, scit bene nota, tuo.
Plura vide, ubi de Oblatione Christi in

Templo. n. 458.

S. Ber-
nard.
Serm. 2.
super
missus est

§. VIII.

De Doloribus Deiparæ.

168.
De dolo-
ribus
Deiparæ.

Lucæ 2. v. 35. Tuam ipsius animam per-
transibit gladius. Quæres. Quisnam hic
gladius? R. P. Cornel. à Lap. hic. Genui-
nè gladius hic est tormentorum Christo il-
latorum, aut contradictionis, ejus paulò
ante meminit: nam contradictio lingua-
rum in Scriptura dicitur gladius, ut Psal.
56. v. 5. Lingua eorum gladius acutus. &
Psal. 104. v. 18. Ferrum pertransit animam
ejus. Duplex ergo hic gladius, primus lin-
guæ & contradictionis. Audiens enim B.
Virgo probra, calumnias & blasphemias,
à Judæis jaci in Christum etiam crucifixum
mirè eisdem cruciatur, perinde ac si gla-
dius animam ejus transverberasset. 2dus
gladius fuit ferri, puta clavorum, cætero-
rumque tormentorum, qui non tantum
Christi corpus, sed & animam pertransiit,
sicut cum quis uno gladio duos sibi vicinos
confodit uno ictu, ita, ut primum occidat,
secundum penetret & vulneret. Ita & hic
gladius Judæorum occidit Christum, Vir-
ginem autem Matrem intus penetravit,
vulneravit, & cruciavit. ita S. Aug. Epi.
19. ad Paul. Tolet. Barrad. & alii. Quan-
tus fuerit gladii hujus cruciatus & dolor,
æstimare licet cum Toletò 1mo. ex Filio

patientem, quem plus quam se amabat Dei
para, quare magis doluit de illius Passio-
ne, quam si de sua propria doluisset: men-
sura enim doloris est amor. 2. ex tormen-
torum Christi atrocitate, & generalitate:
passus est enim atrocissima in omnibus sen-
sibus & membris, eadem passa est Virgo
per compassionem. 3. ex Personæ dignita-
te, quam profundè considerabat B. Virgo,
ideoque profundè de ejus tormentis crucia-
batur. 4. ex diuturnitate, solus enim Chri-
stus patiebatur derelictus ab Apostolis, An-
gelis, amicis, imò & Deo ipso; licet er-
go Beatissima illi astaret, & compatere-
tur, tamen dolor Matris novum, mag-
numque dolorem addebat Filio: dolebat
enim mirificè, quod Mater pro se doleret,
atque hic dolor vicissim à Christo in Ma-
trem reflectebatur: ipsa enim dolebat de suo
Christum dolore, dolere & affligi. 6. ex
horrendis calumniis & blasphemis, quas
continuo audiebat vibrari in Christum. 7.
ex continua Christi crucifixi præsentia &
intuitu. Quocirca DD. docent Beatissi-
mam esse Martyrem, imò plus quam Mar-
tyrem; quia gladius aliorum Martyrum
corpora, gladius verò Christi & B. Virgi-
nis animam pertransiit, quare sicut Chri-
stus patiendò magis cruciatus est, quam om-
nes Martyres, sic & Beatissima Christo com-
patiendò: adeoque hoc cruciatu & dolo-
re exanimata fuisset, nisi Deus per singula-
rem concursum eam in vita conservasset.
Sicut ergo S. Joannes Evangelista in fer-
ventis olei dolium immisus est Martyr, quia
hic cruciatus naturaliter illi mortem adju-
lisset, nisi Deus per miraculum eum in vi-
ta conservasset, sic & Beatissima. S. Il-
dephonsus Serm. 2. de Assum. B. Virgo,
ait, plus quam Martyr fuit. S. Bernardinus
Senensis To. 2. Serm. 50. art. 3. c. 2. Tan-
tus, inquit, erat dolor Virginis, quod si in
omnes creaturas divideretur, omnes subito
interirent. Tropologicè, vel potiùs sym-
bolicè. S. Bern. Serm. 29. in Cant. per gla-
dium sive sagittam, & ut Arabicus vertit,
lanceam, accipe charitatem, quia ubi est
dolor, ibi est & amor, sine dolore enim
non vivitur in amore, nec sine amore vi-
vitur in dolore. Joan. 19. v. 25. Stabant
autem juxta crucem Jesu Mater ejus, & so-
ror Matris ejus. P. Corn. hic. Voluit hoc
Christus, tum ut magis pateretur Matris
dolentis aspectu, tum ut ipsa sibi compa-
tiendò perfectum patientiæ & charitatis no-
bis daret exemplar. Ecce hic impletur;
Tuam ipsius animam pertransibit gladius.
Stabat ergo corpore erecta, & excelsa, ani-
mo excelsior, spectans & admirans mag-
num hoc pietatis Sacramentum, scilicet De-
um in cruce. S. Hieron. Serm. de Assum.
B. Virginem vocat plus quam Martyrem:
quia

quia, inquit, mente passa est plus, quam Martyr, fuit nimirum & ejus dilectio amplius fortis, quam mors fuit, quia mortem Christi suam fecit. S. Bernard. in Lament. B. Mariæ. Nunc solvis Virgo cum Usura, quod in partu non habuisti in natura; dolorem pariendo Filium non sensisti, quem millies replicatum Filio moriente passa fuisti. Et S. Ildephon. *Plus quam Martyr fuit &c. parata enim stetit, si non deesset manus percussoris.* S. Mechtildis l. 1. Revel. c. 56. narrat Seraphinum quemdam salutasse Virginem ob amorem, quo Deum, inquit, præ omni creatura in terris dilexit: quia amor in Passione Unigeniti sui in ea tantum prævaluit, ut omnem hominum affectum penitus devinceret, & extingueret. quia omni creatura in morte Filii Dei dolente illa sola cum divinitate immobilis & gaudens, Filium suum pro mundi salute voluit immolari. Adrichomius in descriptione Hierosolymæ asserit, B. Virginem cum Joanne, Magdalena, cæterisque mulieribus firma mentis, fideique constantia stetisse 15. ulnis, quæ nunc 18. gradibus metiuntur, distantem à cruce Christi. S. Ambr. Serm. de Inst. Vir. Stabat non degeneri Mater spectaculo, quæ non metueret peremptorem. pendebat in cruce Filius, Mater se persecutoribus offerebat &c. Imò B. Virgo spectans in cruce pia Christi vulnera, adeo confortata est, ut etiam ipsa pro salute mundi mori esset parata, ait S. Ambr. in cap. 23. Lucæ, non enim fide, robore & ardore charitatis erat inferior Abrahamo, qui propria manu, Deo jubente, unicum suum Isaac immolare voluit. Gen. 22. Accedebat certa fides, & spes resurrectionis, quæ valde dolorem leniebat, & animum Virginis corroborabat: certò enim credebatur, Christum, uti prædixerat, resurrecturum. P. Corn. à Lap. in Joan. 6. 19. 25. Plura vide supra n. 522. 523.

969. Dixit Christus in cruce commendans B. Matri Joannem. Joan. 19. v. 26. *Mulier, ecce Filius tuus.* Quare Christus non dicit Pater meus, Pater meus, sed Deus meus. Item quare non dicit Mater: ecce Filius tuus? Respondet P. Vieira in Conc. de B. V. M. An. 1651. Nimirum Christus levat in cælum oculis videbat, quod Patereum adeo derelictum morti tradidisset, ac si Pater non esset; Demissis in terram oculis videbat Matrem, quæ tam cordatè offerebat eum Deo, quasi non esset Mater, ita, ut (inquit Rupertus) si Deus voluisset, B. V. Maria propriis manibus suis Filium crucifixisset &c. Quod Patri dixit Christus, videbatur querela, & fuit elogium; & quod Matri dixit, videbatur asperitas, & erat encomium; ac si Filius Dei & Virginis di-

xisset: Noverit mundus tantam Patris mei esse integritatem, ut, cum Pater esset & Deus, me dereliquerit, quasi Pater non esset. Noverit mundus, tantam Matris meæ esse magnanimitatem, ut, cum sit Mater & mulier, me offerat quasi Mater non esset. Eximie cuidam cultrici ac famulæ significavit B. Virgo legationem Gabrielis Archangeli durasse ad horas aliquot; intereaque coelestem hunc nuntium sibi narrasse tristitiam, labores, passionem ac mortem, magnamque in ea derelictionem à Jesu, ex se nascituro, & ab ipso Patre æterno deserendo, sufferendam esse, eaque narratione magnoperè se affectam consensisse, ut Mater fieret Filii, qui *Vir tantorum dolorum* futurus erat, quo illi afflicto adesset, atque ab omnibus relictum sola ne destitueret. P. Nierember. in libello de amore erga B. Virginem, c. 15.

Pro nobis Deipara offerebat Deo per B. Virgo petua, & severa jejunia, quibus Apostolus mortificatus, cæterisque fidelibus exemplo erat. Iptionibus famet Deo dicatæ Virgini Elisabethæ suum pro nobis corporis vexandi indefessum studium declaravit. Dico tibi filia, quod nullum donum bat, vel virtutem à Deo habui sine magno labore, continua oratione, ardenti desiderio, profunda devotione, & multa afflictione, excepta sanctificationis gratia. Et pro certo scias (nota bene Lector, & alta illud mente reponere) nullam gratiam in animam descendere, nisi per orationem & corporis afflictionem. S. Gregor. Turonen. similiter à B. Virgine doctus est, ex quo templum trimula ingressa fuerit, nunquam ipsam, aut cilicium posuisse aut in lecto cubasse. P. Nieremb. ibid. c. 15.

Sacerdos quidam Matrem dolorosam ita Qui B. consolabatur: Latere, quod sis simul Ma- Virginem ter & Virgo; latere, quod gaudium ab consolatio- Angelo nuntiatum mundo genuisti; latere, batur, so- quod te omnis in cælo & in terra creatu- latum ab ra collaudat. Hunc sacerdotem, morte ejus ipsa acci- pit.

S. Pater noster Ignatius quam addictus S. Ignatius fuit Dolorosæ Matri, testatus est per ejus Dolorosæ dolentis sub cruce imaginem, cum effigie Deiparæ Crucifixi, continuo in pectore gestatam à compati- primo conversionis suæ ad sanctiorem vitam tur imagi- die: retulitque P. Antonio Araozio, sèsem- nem ejus per per illam à Deo miris modis adjutum gestat. esse. P. Nadasi in Annal. Mari. P. Drews. Sabb. sancto.

In

Beatissi-
ma in
Passione
Christi
fundit
sangui-
neas la-
chrymas.

In Passione Christi sanctissima Mater in tantum doluit, ut post copiosum lachrymarum flumen effusum in lachrymas fuerit soluta sanguineas, unum adscribit locum P. Nieremb. in citato supra libello c. 15. è Theophilacto autore pervetusto: Planxerat tantum Maria Virgo affligens se, ut oculi ejus ruberent, & palpebræ illius tumerent, jam corollæ erant genæ illius roseæ, etiam lachrymæ sanguineæ de oculis ejus emanant propter ætatem tam amarum, adeo, ut præter affectum sincerissimum debeamus quoque Virgini venarum suarum pro nobis sanguinem. Testati hoc quoque S. Martyrem Ceciliam tradit Greg. Lopez de Madera. T. de monte sacro, & alii authores Hispani, qui scripserunt de inventione Reliquiarum montis sacri Granaten. P. Nieremb.

Statua
Beatissi-
mæ furem
capit.

Pragæ in Bohemia inter plures imagines miraculis illustres illa comprimis est *Deipara Dolorosa*, quæ in templo Patrum Conventualium conservatur, quæ manum furis, qui ad eam despoliandam de nocte in templo clam remanserat, dextra sua apprehensam eousque detinuit, dum res ad Magistratum delata est, tum enim Deipara furem à se dimissum Magistratui permisit, qui vitam ei non ademit, manum tamen ejus illam sacrilegam, quam extenderat ad spoliandam Statuam, detruncavit. Pendet illa hodie ad murum è catena suspensa, & ab omnibus videri potest. P. Scherer in Atlante novo in Geographia Mariana. p. 60.

Carmen

De Doloribus Deiparæ.

Martyrium cordis subtilique vulnus amoris
Exprime nunc devote dolor, tristisque fo-
noro
Attactu citharæ, ad gemitus pia corda cli-
entum
Noster Apollo move. Mœstissima Virgo
dolori
Materiem, vocemque dabis. Tu lugubre
carmen
Dispones, sensumque tuo formabis honori.
Ducitur intactum Numen vel criminis um-
bra,
Quod tumidæ plebis teretes strinxere ca-
tenæ,
Virgo tuum cor ducit amor per vincla do-
loris.
Dum stringit teneros violentis nexibus artus
Latronum scelerata manus, cor comprimit
illa
Adstantis Matris, sævique dolore cruentat,
Virgineum Christi corpus, cum sæva fla-
gella
Atroci congesta manu, impulsuque potenti
Carnificum. Guttas cum Christus corpore
toto

R. P. Kwiarkowski, S. J. Collectanea Asiatica.

Sanguineas stillat, lachrymas hæc fundit a-
maras.
Nec solo innocuus fert corpore vulnera
Christus.
Verba nocent, & lingua ferit, dum lædit
honorem:
Et velut intenso ex arcu dimissa sagitta
Mordicus in tenera è longinquo carne pro-
fundum
Infligit vulnus; sic dum petière sagittæ,
Linguae Christum, cor tenerum tetigere Pa-
rentis.
Quando gravem spinis Rex Christus ferre
coronam
Cogitur, ah! sentit, quam punctum lædit
honoris,
Cui pondus das munde tuum, & Regina
dolorem
Participat; penetrant afflicta viscera Matris
Spinæ, ac multiplici cor unum vulnere pun-
gunt.
Fert humero Christus peccandi pondus ini-
quum,
Ejusdem fert corde Parens immane doloris
Supplicium. Quis mente potest perpendere,
quantum
Cordi crux onus esse potest, crux maxima
quodvis
Tormentum superans, crux gestans ponde-
ra mundi.
Christi dilacerant corpus clavi impetu a-
dacti
Ingenti, affiguntque cruci; cor necitur illis
Maternum, ligno fatali, in corde manebat
His crucifixa sacrata Parens. E corpore
Christi
Fontes sanguinei erumpunt, cor innatat
illis
Matris, ceu navis rapidis agitata procellis:
Immenso tamen hæc est altior cymba do-
loris
Æquore; namque Dei regit illam summa
voluntas.

Elegia

Doloribus Deiparæ condolens.

Mente tuum recolens planctum mœstissima
Virgo,
Hunc in devoto corde fovere volo.
Nostra tuo Mater scindantur corda dolore,
Dum tibi se noster vult fociare dolor.
Virgo tuis nostras lachrymas adjungimus;
idque
Jungitur immenso gutta minuta mari.
Virgo, tuæ nostras lachrymas urgere va-
lebunt,
Ploratus socii, Matre dolente, sumus,
Nostra tuo luctu sic corda Maria moventur
Ut fluctuans lato, cymba relictæ, mari.
Diva Parens, Nati morte afflictissima, menti
Spinæ & clavos imprime, quæso, meæ.

lii

Mu-

Munere Virgo tuo expendam, vis quanta
dolori

Sint mihi, sint magni, vulnera magna,
Dei.

Compatiar Tibi; Tu teneri concede doloris
Sensum, Virgo Parens; hoc pia corda
move.

Nos tua, in adversis Mater, constantia
firmet,

Ceu navem in mediis anchora firmat aquis.
Tu velut in tumidis persistens petra procellis

In summis, magni es, tuta doloris, aquis.
Martyribus Regina tuis, tu plura tulisti;

Vulnera plus cruciant corde retenta tuo.
Cum Christo pateris, qui plus tulit ipse do-
loris,

Quam omnes martyrio, qui valere
mori.

Non sentit sava defunctus Filius hasta
Ictum, quem tenero Mater amara tenes

Corde tuo: Durum penetrans praeordia
ferrum,

Abditur hoc loco, ubi tela recondit a-
mor.

Sensisti, vulnus retinens in corde cruentum,
Quam, vel defunctis, ira scelesti nocet.

Maturum fructum, quem excoxerat ardor
amoris

De ligno, manibus collige Virgo tuis,
Spinas & clavos, veluti instrumenta salutis,

Te precor, in mœsto corde reconde meo.
Qui natus quondam Matris requievit in ulnis,

Mortuus in Matris dormit ille sinu.
Hæc, hæc, pro mundo, cœlo spectante su-
premo

Offertur per te, victima sacra, Patri.
Fac in corde meo pro hoc corpore, Virgo,
sepulchrum

Id velut in dura, quæso, reconde petrâ;
Hæc Christi, contrita tui, plagis, lachrymarum,

Nulla siccandas tempore scindat aquas.

ODE

Condolens planctui Deiparæ.

Eheu perennes jugiter Angeli

Pacis gemendo fundite lachrymas,

Præstatæque intimum dolorem

Virgineo comitem dolori.

Cœlestis aula dulcisoni chori

Sonos amaro carmine reddite;

Vestraeque Reginae dolorem

Tristifono resonare cantu.

Mœstum, per orbis spargite terrei,

Plagas, Mariæ ceu Dominæ illius

Planctum, omniumque clientum

Cordibus ingenerate puris.

Hunc fama planctum regna per omnia

Et regiones spargere diffitas

Non cesset, & tuba sonora

Umbriferis resonare sylvis.

Sed quis Mariæ proferet intimum

Sensum doloris? quis teneri abdita

Tormenta cordis, quæ petebant

Immaculatam animam dolentis.

Ut in theatro, in vertice Golgothæ

Stat Virgo cunctis celsior Angelis,

Spectaculum terræ, poloque

Atque figura doloris. Illic

Dum sava spectat vulnera Filii

Et defluentis flumina sanguinis,

Genas, ceu gemmis sacratas

Virgineis lachrymis decorat.

Audit sonantes in cruce malleos.

Ac imprimentes vulnera corpori,

Audit gementis verba Christi,

Illaque corde suo recondit.

O sancta Mater participem tui

Fac me doloris; cum Dominò meo

Volo pati crucem libenter,

Dulce mori mihi sit per illam.

Ex corde toto compatior Tibi:

Compassionis martyrium pati

Opto, quoad mei doloris

Finiat hora, dies, suprema.

Epigrammata

De Doloribus Deiparæ.

1. Conditur à Christo moriente extrema In manus
voluntas, tuas com-

Cuique suum ex æquo tradidit ille, Patri mendo
Spiritus æterno cessit, de Virgine corpus spiritum

Sumptum in virgineas reddidit ille manus, meum.

2. In se Virgo Parens retinet nunc mœsta
dolores,

Quos voluit Christus, morte premente,
pati

Nam Christus Verbum est, est Virgo flebilis Maria do-
echo; lens echo

Quæ repetit tristes hoc patiente sonos. Verbi-

3. Quid lachrymosa doles, quid mœsta tur-
turis instar

Sub crucis existens arbore, Virgo gemis?
Dum movet hos gemitus divinus Spiritus

in Te,

Respondes Sponso casta columba tuo. Beatissi-
ma pul-
stra, chra ut lu-

Cur retines vultu tristia signa tuo? na eclip-
Dum solem Christum defunctum terra re- psim pati-
condit. tur, um-

Umbra tegit vultum Cynthia sacra tuum. bra enim à
terra pro-

5. Jam lachrymarum oculi Tibi puro rore jeclæ clip-
madesunt lat lunam.

Inconcussa tamen, maxima Virgo, ma- Beatissi-
ma oculi

Nam cœlum es nitidum, quod tunc solet esse rore ma-
serenum, dent

Dum stillat rorem sole cadente suum. Sole Chri-
sto cadente.

6. Stas fortis mulier, stas summo pressa do-
lore,

Hocque magis surgis, quò magis urget
onus.

Es palma exaltata in summo vertice montis
Quæ surgit melius, pondere pressa,

gravi.

7. Heu Heu! quò sacri pretiosa fluentia cru-
oris

Tendunt? quem cursus terminum habe-
re volunt.

Prima fuit quondam illorum de Virgine o-
rigo

Hanc repetunt, illis mæsta Maria, mare
8. Mystica Virgo rosa est, hanc undique
acumina stringunt

Spinarum, Christi tineta cruore rubet,
Et dives tanto cognoscitur illa colore,

Ornat Reginam purpura sacra, rosam.

9. Lilia respicias, advertes spicula quædam
Illorum in medio; hæc tineta colore
rubent.

Sol Virgo, niveo, pulchrè candore reful-
gens,

Qui Christi interius, tela cruenta tenet.

10. Cui cœlum spectare placet, quàm Vir-
go Leoni

Ac Libræ cœli, proxima nosse potest.
Crux Libræ est, Christus Leo, Diva Leoni

Et Libræ satis est proxima Virgo suæ.

§. IX.

De Assumptione Deiparæ

571. ANno Christi 58vo. Petri in Romana se-
de 14to. Neronis 2do. Beatissima
Virgo Deipara die 15ta. Augusti ex Jerusalem
terrestri concessit ad cœlestem. licet enim in
Chronico Eusebii habetur Beatissimam as-
sumptam. A. C. 48. hoc tamen esse non po-
test, nam S. Dionysius, de divinis nomi-
nibus scribit se cum Hierotheo funeri Deipa-
ræ adfuisse, jam autem A. C. 48. necdum
viderat Paulum, ac proinde necdum erat
conversus; Paulus enim Athenas venit A. C.
52. Cedr. Baron. Epiph. Suarez. 3. par. q.
32. Canis. Christoph. à Castro censent B.
Virginem decississe anno Christi 58. ætatis
72. qui fuit à passione Christi 24. assump-
ptamque in cœlum. Atque hæc fuit causa,
cur Spiritus S. impulerit Paulum festinare
Hierosolymam, ut nimirum ante ejus obi-
tum eandem salutarer, eique suos agones
commendaret, putant tamen aliqui morienti
non adfuisse, alii suspicantur adfuisse &c.
Si enim verum est, quod tradit Juvenalis
Episcopus Damasci & alii ad illam cæteros
Apostolos ex toto orbe per miraculum tra-
ductos, convenisse, cur id uni Paulo vici-
no, Virginis amatissimo, denegemus, tam
R. P. Kwiarkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

enim Angelus Paulum è vinculis, quàm Pe-
trum Actorum, 12. 7. & 8. eximere ad mo-
dicum tempus poterat, idque insensibiliter,
& mox reducere. licet enim Epiphani. Hær.
78. B. Virginem celebrans indicare videat-
ur illam non esse mortuam, sed instar He-
noch translatam, vel instar Eliæ curru igneo
vivam raptam in cœlum, tamen certum est
eam mortem obiisse & resurrexisse, ac de-
inde in cœlum assumptam, uti tradit Eccle-
sia. Porro ad obitum Virginis, mira Dei
providentia, convenerunt omnes Apostoli
toto orbe dispersi, ut tradit Damasc. Ju-
ven. & alii. Non ergo dubium est, quin om-
nes Apostoli toto orbe dispersi conven-
runt Hierosolymam ad Virginem, viderint
pariter Paulum in vinculis jam agentem, &
mirifice sunt consolati narrando alternatim
suos labores, ac conversionem omnium gen-
tium. P. Corn. à Lap. in Act. c. 21. v. 17.

Amor divinus in Sanctis eximius ita Deiparæ
crescit, ut languorem, & paulò post mor- mors ex
tem inducat, juxta illud sponsæ. Can. 2. amore di-
v. 5. Fulcite me floribus &c. Ita B. Virgo vino.
non ex morbo, sed ex amore & desiderio
fruendi Christo Filio suo, languens & an-
helans ad eum, animam in manus ejus ex-
piravit, ut docent Franc. Suar. Canisius, &
alii. P. Cornel. in 1. Joan. 4. v. 16.

Petrus Damianus divinæ Matris amo-
rem cum aliorum amore conferens dicit
Serm. de Assump. Quemadmodum stellæ sunt
minores faculæ, & velut scintillæ ad solem,
ita Virginis divina charitas ad cæterorum
omnium Divorum charitatem, velut sol in-
ter minora sidera. Fortis ut mors dilectio.
Cant. 8. v. 6.

S. Bernardus expendens illud Actorum 572.
primo. Erant perseverantes unanimiter in ora- Deiparæ
tione cum mulieribus, & Maria Matre Jesu, imago
quod ultimo loco Beatissima ponatur, cau- tum vul-
tam dat Serm. de Verb. Apost. Cum Maria, tus, tum
quandò major erat, humiliaret se non modo de morum
omnibus, sed & præ omnibus, merito facta est tum statu
novissima prima, quæ, cum prima esset, em- ræ,
nium se novissimam faciebat. Hisce consonat
effigies B. Virginis, quam ex antiquis ima-
ginibus, & ex Epiphanio ita pingit Nice-
phorus, l. 2. c. 23. Mores autem, formaque
& statura ejus modus talis. (ut inquit Epi-
phanius) fuit. Erat in rebus omnibus honesta,
& gravis, pauca admodum, eaque necessaria
loquens, ad audiendum facilis, & perquam
amabilis, honorem suum & venerationem om-
nibus exhibens, staturâ mediocri, quamvis
sint, qui eam aliquantulum mediocrem lon-
gitudinem excessisse docent, decenti dicendi li-
bertate adversus omnes homines usa est sine risu,
sine perturbatione, & sine iracundia maxime;
Iii 2 colore

colore fuit, triticum referente, capillo flavo, oculis acerbis subflavis, tanquam olea colore, pupillis in eis habens: supercilia erant ei inflexa, & decenter nigra, nasus longior, labia florida, & verborum suavitate plena: facies non rotunda, nec acuta, sed aliquantulo longior, manus simul & digiti longiores, erat denique fastus omnis expers, simplex, minimeque vultum fingens, nihil mollitiei secum trahens, sed humilitatem praeclenter colens: vestimentis, quae ipsa gestavit, coloris nativi contenta fuit, id quod etiamnum Sanctum capitis ejus velamen ostendit, & ut paucis dicam, in rebus ejus omnibus multa divinitus inerant gratia, P. Cornel. à Lap. in Act. c. I. v. 14.

Deipara Dum corpus Beatissimae Deiparae A-
hosti licet postolicis manibus ex Sion ad sacrum Geth-
suo ma- semani praedium exportaretur, Judaeus qui-
num resti- dam animosus & invidiosus, irruens in sa-
cruum grabatum, quo corpus sanctissimum
deferebatur, voluit deturbare, sed mox ab-
scissione manuum, divinitus punitus, isque
post actam poenitentiam, iterum sanatus
fuit. Sim. Metphr. Tilmanus. Coll. Sacr.
I. 2. c. 31.

573. **Assum-** B. Joanni Menesio, (erat is e nobili
Villae Regiae familia Ord. Min.) fuit divi-
ptam Dei- nitus indicata formula, quam reliquorum
param sa- nomine coelos subeunti Deiparae pronun-
tiavit S. Michael Archangelus: Quod Deo
Michael. promissimus, antequam perficeret hunc mun-
dum sensibilem, hoc etiam tibi modò
promittimus o Maria. Hodie repetimus &
renovamus, quod primo momento incar-
nationis Filii Dei protestabamur, in hac ho-
ra illud confirmamus, & Te o Maria pro
Regina nostra accipimus, Coelorum Regi-
nam Te nominamus, ad Te Reginam An-
gelorum incessabili voce clamamus. Tibi
omnes Angeli, & Archangeli, ac universae
Potestates; Tibi Principatus & Dominatio-
nes omnes obediant; Te Throni, Cheru-
bim & Seraphim humili voce consiteantur,
nos omnes Dominam Te nostram agnosci-
mus; omnes Te Matrem Dei nostri adora-
mus. P. Nieremb. de amore erga B. Virgi-
nem c. 20.

Deiparae S. Brigittae indicavit Angelus, coele-
Thronus stes omnes Hierarchias, simul atque thro-
altissimus. num sublimissimum & divino solio vicini-
simum à Deo Mariae preparatum intuiti
sunt, admiratas, ita in amorem ejus, & re-
verentiam exarsisse, ut Seraphini vehe-
mentius illam amarint, quam se ipsos, tam-
que sincero affectu, ut magis exultaverint
ob singulares gratias & praerogativas, qui-
bus eam Numen ditaturum erat, quam si
ipsimet illam acceperint, plusque gaudii
senserint ex eo, quod Deus Virginem crea-

turus erat, quam quod se (Angelos) cre-
asset. Et sic (subjicit eo loci Angelus Dei-
param alloquens) verè Deus cum Angelis, &
Angeli cum Deo de Te, o Virgo creaturarum
omnium dignissima, antequam creareris, infi-
nitè congaulebas. S. Brigitta. Serm. Ang. c.
4. p. 538. P. Nieremb. ib. c. 8.

Apoc. 12. v. 1. Et signum magnum ap- Deipara
paruit in calo: mulier amicta sole, & luna sub mulier a-
pedibus ejus, & in capite ejus corona stella- micta sole
rum 12. P. Cornel. à Lap. hic per Mulie- luna sub
rem intelligitur Ecclesia, maxime, quae erit pedibus
sub finem mundi. 2. Alluditur etiam hic al- ejus coro-
tera ex parte ad mysterium Incarnationis natastel-
Verbi, & ad partum Virginis, ejusque pro- lis. 12.
lem, Christum: quocirca, quicquid occla-
met Erasmus, possunt haec aptè, uti & alia,
quae alibi in Canticis & Verbis sapientiali-
bus de Ecclesia in sensu literali dicuntur,
cum Ambr. Andr. Haymone & aliis ac S.
August. 1. 4. de Sym. & S. Bernard. de B.
Virg. accipi, praesertim, quia, ut ait Ambros.
B. Virgo Mater est, imò Avia Ecclesiae,
quia eum peperit, qui caput est & Pater
Ecclesiae. Mulier amicta sole S. Bernard,
per solem accipit Christum, ubi haec appli-
cans Virgini. In te, inquit, manet (sol
Christus) & Tu in eo, & vestis eum, & ve-
stis ab eo; vestis eum substantia carnis, & ve-
stis ille Te gloria sua majestatis, vestis solem
mube, & sole ipsa vestis. Luna sub pedibus
ejus. Sicut luna est humanitas Christi, ita
Luna est & Virgo Deipara; haec enim est qua-
si Lucina Ecclesiae parturientis, ut de illa dici
possit illud Virgilianum,

Casta fave Lucina, tuus jam regnat Apollo.

2. Sicut Luna est super omnia pura, Deipara
lucetque plena, ut ait Plin. ita & B. Virgo, luna ob
3. Luna cum puritate jungit fecunditatem; 7. analo-
est enim parens rerum, unde in numismati-
bus Corneliae Augustae, (ut refert Pierius
Hier. 24.) cum lunae effigie in aliis haec
inscriptio apponitur: fecunditas. in aliis,
pudicitia. Ita in B. Virgine junguntur, sum-
ma Virginitas, & summa Maternitas ac fe-
cunditas, ut de Christo rectè dicatur:

Nec genitrice tua fecundior ulla paren-
tum est,
Tot bona per partum, quae dedit una
suum.

4. Sicut luna, ita & B. Virgo est & di-
citur Regina caeli. 5. Sicut luna hic mulie-
rem fulcit, sic B. Virgo Ecclesiam suis preci-
bus, & meritis, quasi basis & columna
fulcit, & sustentat. 6. Sicut luna benigno
influxu plantas & animalia vegetat; ita B.
Virgo suam opem implorantes, benignè
com-

complectitur, fovet; est enim Mater mise-
ricordiae. 7. Sicut luna patitur Eclipsim, ita
B. Virgo in Passione Christi dolorem.

Et in capite ejus corona stellarum 12.
S. Bernard. Serm. de Virg. in haec verba, per
has stellas 12. accipit 12. praerogativas gra-
tiarum, quibus praeter ceteris coronatur B.
Virgo; Nam amo, inquit, singularis ful-
gor refulget in Mariae generatione. 2. In
Angelica Salutatione, 3. In Spiritus S. su-
perventione. 4. In Filii Dei inenarrabili
conceptione. 5. Quod virginis primice-
ria. 6. Quod sine corruptione fecunda, 7.
Quod sine gravamine gravida, 8. Quod si-
ne dolore puerpera. 9. Est mansuetudo pu-
doris. 10. Devotio humilitatis. 11. Ma-
gnanimitas credulitatis. 12. Martyrium
cordis.

574. **Quanta** S. Bernardus de Beatissima asserit, quod
Gloria excedit gloriam omnium Beatorum, sicut
Deiparae circumferentia centrum. Primi auctores Can-
tici Salve Regina fuerunt Apostoli teste Ju-
liano Petro auctore vetusto in suo Chroni-
co A. D. 964. Hymnus, ait, Salve Regi-
na primi na Mater misericordiae, Graece ab Aposto-
lis compositus est, ex Graeco in Latinum
Apostoli. translatus est à sanctissimo viro Petro Epi-
scopo compostellano.

Deiparae Quanta sit Beatissimae majestas & pul-
Majestas chritudo, cognovit Clericus, qui Deiparae
& pulchri- chritudo, cognovit Clericus, qui Deiparae
tudo. devotissimus crebris eam precibus exorabat,
ut sibi suam pulchritudinem ostendere di-
gnaretur, quae in scripturis sacris sapienter com-
mendatur, uti est Cant. 4. Tota pulchra
es amica mea; cujus pia petitioni annuens
Mater misericordiae, per Angelum ei manda-
vit, quod tali hora sibi appareret; sed ta-
men sciret inconueniens & indignum esse,
oculis, quibus eam videret, postea terre-
num aliquid cernere. Cum autem respon-
deret Clericus, se non curare, si post ejus
visionem fieret cecus; tamen Angelo dispa-
rente, coepit anxius cogitare; quia si visum
penitus amitteret, mendicare de cetero oport-
teret, excogitavit igitur consilium uno ocu-
lo clauso, alterum tantum ad eam videndam
aperire. Apparente autem sibi B. Virgine,
tempore assignato, inestimabilem clarita-
tem, & pulchritudinem vidit, & cupiens
plenius illam videre, etiam oculum, quem
tenuerat clausum, aperuit, sed visio tunc
repentè disparuit. Cum ergo oculo, quo
illam viderat, esset orbatus, altero salvo
manente, ipse lachrymans, quod oculo pe-
percisset, se coepit arguere vehementer di-
cens: Utinam totus fuisset oculus, ut eam
viderem plenius; cum verò Dominam no-
stram instantissime exoraret, ut se adhuc se-
mel illi ostenderet: quia propterea etiam re-

sidium oculum libenter amitteret, piissima.
V. Maria illi apparuit & sua visione ineffabi-
liter consolata, & residuum sibi reservavit,
& prius amissum restituit. P. Nieremb. in li-
bello de Amore. B. Virg. c. 17. ex Joan.
Heraldo,

Hungari Beatissimae in coelum assum- Festum
pta diem tacito proprio nomine diem Do- Assum-
minae suae vocant, iidem non pronuntiant ptionis
ipsum nomen Matris Dei, sed Dominam Beatissi-
eam vocant, si autem pronuntiant ejus no- ma in Re-
men, statim flexis genibus, dimissis in ter- verentia,
ram capitibus sese inclinant. P. Dauroulus,
Die Assumptionis Beatissimae. S. Stepha-
nus Hungariae rex suam Hungariam testamen-
to Beatissimae dedit. Eadem die Assumpti-
onis Beatissimae se ostendit eadem Deipara
in veste aureis floribus perinsigni, quo-
rum florum alius praeter alio eò magis minus-
ve oculos recreabat, quò major vel minor
fuit orantium eo die amor, atque attentio.
Sub pallium verbò ejus quaedam varii generis
bestiolae accurrebant, Symbola sub tuum pra-
sidium confugientium. P. Nadasi. in Anno
coele.

Beatissimae beneficium est, quod dam-
nati infra meritum plectantur, caelites verò
ultra meritum remunerentur, quae, si, quod
censebat Toletanus Praeful S. Hildephonsus
in orcum intrusis, accidentalem aliquam pae-
nam tolleret, rationi utique multo opinor
convenientius, novo quodam accidentali
gaudio cumulari ab ipsa in coelis Beatos exi-
stimabimus. S. Hildephonsus. to. 7. Bibl.
PP. Serm. 1. de Assump. 466. lit. G. To-
tus, inquit, hodie mundus condigna jubi-
latione letatur, & gaudet, Tartarus tan-
tummodo ululat, fremit, & submurmurat,
quoniam gaudium & letitia hujus diei, clau-
stris infernalibus inclusis, aliquod adremedi-
um & refrigerium praestat. Non audent,
ut opinor, ministri Tartarei attingere suos
captivos, quos recolunt redemptos, illius
sanguine, qui pro mundi salute est dignatus
nasci de Virgine. P. Nieremb. de Amore. B.
Virg. c. 1.

Est pia & recepta Doctorum opinio, Assum-
pti de Festivitatibus Deiparae consecratis ptionis
magis patere coeli portas, hocque privile- Beatissi-
gium, omnium festivitatum principali seu ma festo
Assumptionis B. Virginis diei praecipue con- maxime
cedi, id non solum admittit opinionum pro- patent
babilitas, sed certum est. S. Petrus Damia- portae
nus id affirmat, & gravissimis exemplis con- coeli.
firmat. P. Vieira. in Serm. funebri Domicel- A Calvi-
lae de Ataide A. D. 1649. Calvinus licet no scri-
hostis Ecclesiae hoc Beatissimae Mariae Vir- ptum Bea-
gini scripsit elogium. Nunquam de me, ut in tissima
Domino confido, audietur, quasi averfer Virgini
Mariam, erga quam minus bene affici re- elogium,
pro-

probatae mentis certum indicium. Calv. in Harmo. Evang. Et infra subdit, Quae supra omnes, quae Regina est omnium, quam Deus pra omnibus honoravit, cui similis non reperitur alia, quid non assecuta, quod eminentissimam probet? Laurent, Beyerlink, in Theatr. vitae hum. Litera M. e.

Carmen

De Assumptione Deiparae.

575. Garrula Romanos, Grajos, Macedumque triumphos
Et quos Pellaeus juvenis tulit orbe subacto
Fama tace, majora canam, quae vidit uterque
Mundus & attonitus, spectans miracula, plausit,
Non mihi Pieriae carmen dicite Camenae,
Turba novena sile, Tu Virgo sola triumphans,
Quae Angelicos moderare choros, quae sole refulges,
Et stellis, mediumque tenes sublimis Olympum,
Lumen eris, sacrumque Tibi, moderabere carmen,
Plauserat, atroces spargens toto orbe triumphos
Immodicis Libithina modis, calcando coronas,
Reges, sceptrâ, Duces, clavos, populosque potentes:
Hac quoque Virgo parens Christi, tumultata ruina
Communi obsequitur legi; sed fortior Illa
Ex casu surgit lethi, victrixque triumphat
De pompis mors saeva tuis,
Dum placido mortis somno Regina quievit,
Ac animus divae repletus munere coeli
Invisit proprium corpus, junctusque tenaci
Nexu illi aeternum; cunctis tunc tota decorata
Enituit Regina Poli. Non sic tua Phoebe Aurea,
purpureo facies distincta nitore
Clara micat, non sic radiarunt lumina coeli
Aut tu fulsisti speciosa Cynthia vultu;
Nec sic tota nitet splendentis Regia coeli,
Ut tuus effulset Dominatrix maxima vultus.
Eximios confer muliebris munde decores
Pompas, ornatus, & quidquid terra recon-
dit,
In pretio magnum, nitidum, totum hoc superavit
Vestitu Regina suo. Non, Curia supplex
Coelestis deerat: promptae accurrere cohortes
Spirituum coeli gratantum, ac agmine multo
Reginam cinxere suam: processit ad astra

Coelestis Virgo; resonarunt classica & omnes
Angelici plausere chori; resonavit amana
Aula Poli; fulsere ignes; ac totus in armis
Constiterat coelorum Exercitus, atque salu-
lutans
Obsequiis Regina tuis non defuit. Omnis
Praecessit pretiosa Parens Te turba clientum,
Quosque tuos sociavit amor. Nec ficta fe-
runtur
Hic simulacra Ducum; sed Gentes, maxima
Regna
Quae ferus injuste, crudeli lege tyrannus
Tartareus tenuit, jam libera munere Divae.
Praecessit series Patrum de sanguine ma-
gno
Virginis & Reges Atavi, tum longus A-
mantum
Ordo. Coelestis Michael Dux adfuit Aulae
Et Gabriel, qui missus Ave dedit; is quo-
que Salve
Reginae deferre suae properavit, & omnes
Angelici venerunt chori resonavit Olympus
Ingenti plausu. Tunc maxima Virgo tri-
umphans
Coelorum suprema tenet, conscendit ad
ipsum
Ingens divinum solium. Dat Christus amo-
ris
Signa suae Matri; quam collocat altius omni
Ordine Coelorum: Confert divina coronam
Majestas, Divamque facit suprema tenere
Sceptrâ Poli; & totum, quod terrae conti-
net orbis,
Materno (reticendo nullo tempore) jure,
Audiit haec omnis coelorum curia & in-
quit:
Vivat in eximio, vivat Regina decore,
Tunc, Pater aeternus coelestia munera Divae
(Filia, quae est merito) confert, & nomi-
ne dotis
Thesauros donat coeli. Quas gratia gem-
mas
Gloria, quos Divum retinet coelestis hono-
res
In Te concurrunt. Te Filius excipit omni
Affectu pietatis amans: offert Tibi partum
Tot meritis, necnon pretioso sanguine Re-
gnum
Dat Tibi supremum regimen; Tu jure Pa-
rentis
Sceptrâ tenes Mundi. Sanctus Te Spiritus
iple
Ceu sponsam donis coelestibus ornat.
Gaude igitur nunc sorte tua pretiosa Ge-
nitrix
De Te exorti in carne Dei; Te totus ado-
rat
Ut propriam mundus Reginam, jam ergo
triumpha
Impera & aeternum regnando vive Maria.

Elegia

Elegia

De Assumptione Deiparae.

Protinus aethereas dum Mater fertur in oras,
Et nec posse datur dicere: Virgo vale.
Prosequitur gemebundus Amor, ceu natus,
& instans
Matris continuis vocibus urget opem.
Quo tendis pretiosa Parens? Sic orphanus
orbis
Delicio ingenti, Te spoliatus erit?
Non spernas dilecta tuos Genitrix, Amor
inquit
Humani Generis, tum sua vota canit.
Sed si quaeris Amor Matris bona, latus eunti
Plaudes: si rectus, si bonus esse velis.
Audiit haec praedictus Amor, sensumque
priorem
Mutans, exorsus sic pia Verba loqui:
Non Te Virgo moror, dum Te festina
supremi
Fata vocant; sorti carmine plaudo tuae.
Et mea res agitur magnae Fortuna Parentis,
Concernit Natum, munere dives ero.
Princeps Virgo tuo, mihi, dum a Te do-
na dabantur,
Sors tua fors, Mater, fors mea major
erit
Dum majestatem terrenus non capit orbis
Virgo tuam, capiant maxima Regna
Poli.
Suscipe, quem coeli Tibi Curia reddit ho-
norem
Angelicos inter progrediendo choros:
Jam solium conscende tuum, regimenque
supremum
Et terrae & summi suscipe Virgo Poli.
Te sacer excipiat Patrum Regina senatus,
Regibus & proavis maxima Mater eris.
Ordo Tibi Angelicus necnon Archan-
geli honores
Casta tua mente, & corpore Virgo da-
bunt.
Jam sceptrum moderare tuum Princeps Tibi
cuncti
Subjetti, ut Dominae, qui dominantur,
erunt:
Coeli virtutes, in plausu jure moventur
Virgo tuos: harum Tu rege Diva cho-
ros.
Virtutum coeli Te expectat sacra corona,
At virtus cunctis his, tua major erit.
Jure Tibi Matris confertur summa potestas:
Ergo Potestates lege tenere potes.
Celsus Angelicis solium Regina tenebis,
(Qui Tibi se subdunt Te venerando)
Thronis.
Principibus coeli Princeps suprema praebis,
Virgo Tibi, illorum se sociavit honor.
Tu superas Cherubim, coelesti lumine ful-
gens,
Quod dat virtuti Gratia, Virgo, tua,

Seraphicos superas flagrantis pectoris ignes,
Continuo sacer hos, hos Tibi nutrit
Amor.
In manibus Regina tuis, quae dona tenen-
tur,
In servos largo munere sparge tuos.
Nos oculis nos cerne piis suavissima Ma-
ter,
Clementer populum respice Virgo tuum.
Protege submissos, ingens Regina clientes
Et dextram miseris porrige, quae so-
luam.
Suscipe submissi populi pia vota, precésque,
Tu Domina es; Domina nos quoque
turba sumus.
Excipe Diva sinu materno, ac viscera pande,
Tu Mater; Matris pignora chara su-
mus.
Tu nostrum Regina caput diademate cin-
ctum;
Nos hujus capitis subdita membra su-
mus.
Nos rege, nosque potens, petimus, defen-
de Maria,
Plebs tua, ut haeredis, plebs miseranda
sumus.

ODE

Ad plausum triumphanti coeli Reginae
excitans.

Excelsa coeli personet intimis
Matrem salutans Regia plausibus,
Sacraeque, Divorum, alti olympi
Spirituum resonante voces.
Ad astra fertur sidere clarior
Regina quovis; pulchrior Angelis,
Vestita solis claro amicta
Lucigeris radiansque stellis.
Nomen sacrae dicite Virginis
Et laudis hymnos psallite coelites,
Plausque voces, laeti in amplis
Coelorum resonante Regnis.
Coelestis adsis Regia nutibus
Praesto Mariae, motibus intimis
Orbes Poli jam applaudite illi,
Vos regat ad placitum Maria,
Cursum potentem sistite sidera,
Aspectum in ista Virgine figite,
Defixaque ingente stupore
Vel tacito date more laudes.
Amplam coronam ne cete Virgini
Ambite Divae, vos, capus inclitum
Sol purpuram praestet, triumphum
Se Tibi luna nitens in arcum
Flectat. Triumphat maxima Virginum,
Vivas perennem continuo diem,
Et gratiae tuos clientes
Prosequere optima Virgo donis.

Epi-

Epigrammata

De morte & Assumptione Deiparæ.

1. Vulnere dum sponsi tacito cor sponsa petisti,
In Te, ut mors fortis tela retorfit Amor.

Moritur in præsentia Apostolorum.

Scire mori fors prima Viris. Lucan.

2. Cum vitam extremo concludit sine Ma-
gistra,
Discipuli cupiunt hac duce *scire mori*.
3. Astra petit corpus nulla gravitate reten-
tum,
Namque hoc nec minimo pondere terra
gravat.

Pulveris aut maculæ Terræ nil hæsit in illo;
Nam pulchra & cælis pulchrior illa fuit.

4. Sulcipe cælorum, Virgo pretiosa, coro-
nam,

Virtutis pretio convenit illa tuo.

Sceptra Poli, Terræque simul Regina tene-
bis,

Serviet imperio, bina corona, tuo.

5. Exornant gemmæ Regum diademata;
stellæ

Reginæ cæli gemmea ferta dabunt.

- In capite 6. Stellarum duodena cohors quid vult sibi
ejus coro-
na stellâ-
rum 12.

Quos tribuit Sanctus Spiritus, illa notat,
7. Angelico Regina choro supereminet o-
mni,

Materno retinet jure suprema locum.

- Ad Regis
dexteram
veste in-
aurata,

Dextram Virgo tenet Christi; nam proxi-
mus illi
Sanguine ceu Matri, proximus ille loco.

§. X.

De Scapulari Deiparæ.

576. *Isaïa. 61. v. 10. Gaudens gaudebo in Do-
mino, & exultabit anima mea in Deo meo;
Scapulare quia induit me vestimentis salutis: & indu-
signum mento iustitia circumdedit me, quasi sponsum
Amoris, decoratum coronâ, & quasi sponsam ornatam
& salutis, monilibus suis. Gloriantur præcipue homi-
nes in pompa vestium, sed tres tantum sta-
tus hominum gloriari debent, imo, Chri-
stiani veste innocentie candida in baptismo
assumpta. 2. Religiosi sua veste religiosa.
3. Confratres montis Carmeli scapulari.
Ostendit hoc scapulare Beatissima. B. Si-
moni Stokh, dum prima vice illud ei dan-
do, dicebat. Accipe dilecte filii hoc ordi-
nis scapulare. Ecce signum salutis, fœderis
& pacis sempiterna &c.*

1. Ostenditur hoc scapulare tanquam
signum amoris &c. 2. Hoc scapulare signi-

ficat fœdus quoddam. 3. Operatur pro-
tectionem illius, sed exigit in his, qui illud
gestant, sanctas dispositiones. Non con-
temnendus hic vilis apparatus scapularis:
nam etiam Sacramentorum materia vilis est
v. g. aqua baptismi, sed quia elevata est à
Salvatore ad significandas res magnas, ha-
bet suam auctoritatem. Scapulare movet
cor illius, qui illud portat, ad devotionem
ad Beatissimam, & vicissim cor Beatissimæ
ad eundem. S. Bonaventura asserit, quod
sit Mariam induens, quisquis diligit eam.
Non est considerandum solum, sed prout
involvens tot merita Montis Carmeli, est
tinctum tot lachrymis istorum Religioso-
rum, tanto sanguine illorum Martyrum,
quorum meritorum participationem habent
Confratres. Genes. 9. posuit Deus arcum
in nubibus, dicitque, v. 13. *Arcum meum
ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter
me & inter terram.* S. Bonaventura appellat
hunc arcum nubem reconciliationis. Sca-
pulare in cælo Mariæ est signum fœderis il-
lius; & sicut nubes illa in se est vilis & ob-
scura, repleta vaporibus aqueis, & exhalationibus
terreis, dum tamen illuminatur à
sole, pulcherrimos refert colores, ita scapu-
lare est nubes continens exhalationes
precum, vapores lachrymarum Religioso-
rum Carmeli.

Scapulare signum salutis, scilicet,
quod hi, qui moriuntur cum hoc sacro ha-
bitu, non damnabuntur non tamen isti,
qui gestant hoc scapulare, erunt infallibili-
ter salvi, quomodocunque gestent, sed no-
tandæ res duæ, quod promissio non nisi in
illorum facta favorem, qui gestant scapula-
re, ut expedit, cum necessariis dispositioni-
bus. 2do. quod infallibilitas hujus pro-
missionis debet sumi hoc sensu, quod Bea-
tissima curam suam habebit horum, qui
gestant habitum, & procurabit illis modos
salutis, dummodo illi non obstant ultrò
huic gratiæ in suam perditionem. De ve-
stiti Beatissimæ inquit Psalmista. Ps. 44.
v. 10. *Astitit Regina à dextris tuis in vestitu
deaurato: circumdata varietate.* Tres sunt hu-
jus textus versiones. alii dicunt circumdata
scutis, alii circumdata oculis. Ecce tres Bea-
tissimæ protectiones eorum, qui sunt af-
fecti scapulari, una nos ornat diversis gra-
tiis necessariis ad salutem, 2da. nos defen-
dit ab hostibus, 3tia. nos ducit viis salutis,
præcipue, ut moriamur in gratia.

Intremus in hunc discursum per pul-
cherrimum Oratoris dictum, qui factus
Consul, gratias agens pro consulari veste,
variis aureis, puta figuris, dixit de eadem
veste. Vestis hæc magis picta beneficiis tu-
is, quam auro, Applicatio ad scapulare &c.
De

De Beatissima Bernardin, Senen. In om-
nem gratiæ influxum benedictionem quam-
dam habet: quia genito Christo, qui est
fundamentum omnium gratiarum & illi do-
nato sanguine acquisivit ad hoc jus. Hinc
est, quod Theologi asserunt, quod Salva-
tor nullam gratiam præstet Christianis, nisi
per manus Deiparæ. Quid dicendum de il-
lis, qui singulari ejus protectione gaudent,
quos tanquam filios adoptatos sua veste or-
navit. 2. Scapulare est clypeus contra insul-
tus demonum. Richardus de S. Victore
perpendens illa verba: *Spiritus S. obumbrabit
tibi*, inquit, quod tanquam umbra parabatur
Ecclesiæ, & ipsa de se dicit. Sicut nebula texi
omnem terram. Scapulare umbra protegens
ab æstu inferni &c. 3. Beatissimæ respectus
multum conducit ad salutem, sive quia præ-
videndo horam mortis nostræ impetrat per-
severantiam in gratia, sive, quod dum præ-
videt juxta naturalem cursum non moritu-
rum Christianum in gratia, impetrat prolon-
gationem vitæ, & moram ad faciendam
pœnitiam, sive dum videt ultimam in morte
luctam, assistit, ut felicem ejus successum
efficiat, unde Ecclesia orat. *Ora pro nobis
nun. & in hora mortis*, his protectionibus uti-
tur præcipue erga ferentes scapulare, multi
hac protectione defensi exultant dicentes:
Exultavit anima mea. Ad suscipienda sacra-
menta spectatur dispositio, ut fructuose sus-
cipiantur. Sacramentum Mariæ scapulare
hoc quoque exigit. Scapulare tanquam si-
gnum fœderis exigit tres dispositiones, quæ
constitunt in tribus colligationibus. 1. De-
votionis interioris cum exteriori. 2. Filii
cum Matre. 3. Timoris cum fiducia. Quan-
tum ad 1mum, non debet esse scapulare si-
cut vulgaris vestis, quæ totum decorem ab
extra præfert: pulchritudo scapularis con-
sistit in externa & interna devotione. Sicut
homo est totum physicum constans non so-
lum corpore sed etiam anima, ita scapulare
est totum morale constans spiritu devotio-
nis interno, & externa devotione. S. Ber-
nardus, fulgeat, inquit, in moribus Spiritus,
si hæc separabis scilicet internam devotionem
ab externa, tres res contingent. 1. contra
te ipsum 2. contra Virginem. 3. contra
proximum. Contra te ipsum; quia scapu-
lare non erit proficuum ad tuam salutem:
quia S. Bernardus appellat fidem separatam
à charitate cadaver fidei, ita si devotio ex-
terio scapularis dividetur ab interiori, hoc
frustum panni, erit cadaver scapularis. Sca-
pulare exterius separatum ab interiori devo-
tione non solum non est utile Virgini, sed
etiam injuriosum gloriæ Virginis: homagi-
um enim Virginis consistit præcipue in cor-
de; negas autem illi hanc partem præcipu-
am subtrahendo devotionem interiorem.
Denique hoc scapulare separatum ab externa
R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

devotione reddit scandalosam devotionem
exteriorem: dum enim vident homines,
Confratres libere viventes, sumunt occasio-
nem condemnandi Confraternium. Gestatur
habitus Virginis, vivatur castè &c.
2do. debemus jungere in corde nostro Fili-
um cum Matre, quoniam sunt arctè secum
colligati. Graviter hac in parte delinquitur,
si separatur Mater à Filio, quod tunc fit,
quando nos ita applicamus devotioni erga
Matrem, ut obliviscamur devotionis erga
Filium. Dum sumus observantes legum
scapularis, & transgressores præceptorum
Dei. Debemus conjungere has devotio-
nes. 1. Quia totum hoc, quod est obje-
ctum nostræ devotionis in Maria, fundatur
in Salvatore. 2. Quia quidquid nobis præ-
stat, in gratiam Filii præstat, quia honoramus
Filium in Matre.

Si Beatissima vidisset aliquem ex Cru-
cifixoribus Filii gestantem suum scapulare,
& protectionem ejus ambientem, nonne
illi meritò diceret: O! carnifex gestas hoc
scapulare, sed illud tingis sanguine Filii mei:
parce sanguini. Itaque jungamus hæc; si-
mus boni Christiani, ut sumus boni Con-
fratres, 3tio. jungamus timorem confiden-
tiæ sive fiduciæ. Promittit Maria, quod
erunt salvi, qui gestant scapulare, sed est
tacita conditio; si ita gestent, ut decet & cum
debita dispositione. Beatissima quantum
ex parte sua promittit modos potentissi-
mos procurandæ nostræ salutis; sed nos
cum sumus liberi, debemus cooperari his
auxiliis, & ex culpa nostra erit, si hæc pro-
missio non fortietur effectum, dum resisti-
mus gratiæ, potest nos Christus etiam cum
scapulari damnare. Diaconus quidam Afri-
canus ad quemdam Christianum, qui fidem
negaverat, scripsit, quod conservaret ve-
stem albam illius, quam in baptismo acce-
perat ad confundendum illum in die judicii.
 Applicatio ad scapulare &c. Igitur dum vos
ad peccandum aliqua sollicitabit tentatio,
respicite hoc scapulare vestrum & dicite:
Ego sum Filius Mariæ, absit hoc à me &c.
Præsentabo & ego hanc vestem Jesu & Ma-
riæ, & dicam, quod dicebant fratres Jose-
phi. Vide, antunica filii tui sit. Respiciamus
ergo Mariam ut Matrem, & faciamus
actiones, quæ nobis adferant securitatem in
articulo mortis. Plura P. Biroat Ordin. Præ-
dic. in Concione Gallica de scapulari.

Quando Turcarum Imperator dono 578.
dat alicui aureum amiculum suis insignibus Vestis
ornatum, quasi pro aliqua salvaguardia, Turca-
is, si eo indutus, in publico appareat, rum Im-
nemo unus ex toto exercitu lædere illum, peratoris,
vel in minimo audet. Quinimò Turcæ mi-quantum in
lites ex equis desiliunt, & vestem illam honore
K k k deo habetur.

deosculantur, hominem honorant &c. Applicatio ad scapulare. P. Faber in Auctuar. in Festo S. Joan. Bapt.

Scapulare tunicæ Joseph assimilatur, in-
fensi verò illi, fratres Josephi vocantur, qui-
bus ora obtulerunt. Alexander V. Cle-
mens VII. Paulus V. Gregor. XIII. & præ-
reliquis ac ante illos Joan. XXII. ait. San-
ctissima Virgo apparuit, ac fore revelavit
Pontificia, ad supremum Ecclesiæ solium, ut ille eleva-
retur, cui tamen revelationi hanc conditio-
nem ac legem adjecit, ut ipse sacri sui scapu-
laris certitudinem firmaret, & roboraret
privilegia, quod scapulare ipsemet Ponti-
fex habitus sancti signum appellat. Plura
P. Vieira in Conc. A. D. 1659.

Vestis
Impera-
toris de-
fendit.

Cum Machomet II. imperator Turca-
rum in Hungariam venisset, Christiani ex
oppido Kerschemit ei dono misere 600.
oves. 100. boves, 11. currus panibus onu-
stos, rogatusque ab eis est, ut vellet homi-
nem mittere, qui præsidii loco adversus Tur-
cas equites se defenderet regis nomine, is
vicissim illis misit 300. ducatos, & vestem
auro intextam, quæ ita se & sua servarunt.
Quoties enim turma equitum advenit, toties
prætor loci eam vestem, uti Machomet ius-
serat, induit, ac se illis in ea ostendit. Tunc
equites omnes equis descendentes togam il-
lam reverenter osculati sunt, ac ære suo
rogarunt, liceat sibi annonam emere, ac
illic nullius offensâ pernoctare. P. Engelgr.
Dom. III. post Epi. Con. 3. P. Loner Tom.
3. p. 598.

§. XI.

De Rosario Deiparæ.

579. Fuit in Brabantia Juvenis, qui ternis quoti-
die rosariis Deiparam honorabat, mortu-
us deum plures horas jacuit, sed cadaver se
sarium ad iterum repente erigere, & vivere capit mor-
vitam re- tuus, ac Religiosæ sanctimoniali dicere, se
vocatus. coram tremendo Christi tribunali accusa-
tum. 1. quod de bonis suis & agris sacer-
doti victimas detraxisset. 2. quod cum so-
dalibus quibusdam pisces Religiosorum fur-
to sublegisset. 3. denique quod fruges pau-
perum pereas cum venaticis canibus discor-
rendo destruxisset; ideoque, aiebat, futurum
fuisse, ut ad æterna incendia raperetur, nisi
Beatissimæ Virginis ope & opera redire sibi
ad corpus licuisset agenda pœnitentiæ ergo.
Quidni impetretur quoque mors felix per
coronas, in quibus ter & sexagies rogatur,
ut roget pro nobis, nunc, & in hora mor-
tis nostræ. S. R. I. Comes ab Oppenstorf in
Libello cui titulus Maria Mater agonizantium.

Præces recitandi Rosarii esse sint multæ, Deiparæ
unica hic indicatur, quia Virgini gratissima favores in
(S. Mecht. Rev. l. 1. c. 72) adeoque ab hora mor-
tis ipsomet S. Dominico commendata & tradita. tis in reci-
ta B. Alano è familia S. Dominici, viro ad- tantem
modum Religioso, postea declaravit: est Rosarium
que ista, ut Psalterii partem sive quinquage-
nam primam recitemus in honorem incar-
nationis Christi. 2dam in honorem Domi-
nicæ Passionis. 3tiam in honorem sanctissi-
mi sacramenti, aliorumque sacramentorum
institutionis, ac primam quidem ad impe-
trandam gratiam piæ, sanctæque vivendi,
2dam pro felici morte. ultimam, ut digne
honoremus corpus Christi, dignæque per-
cipiamus sacramenta. Multa ad hæc mira
B. Virgo retulit. B. Alano, quæ Hispano
cuidam Cardinali evenere, qui Dominico
familiaris, modum ab eo, quem tradidi,
didicerat, diligentèrque observabat: narra-
bat enim Cardinalem hunc 150. ante obi-
tum suum diebus à se admonitum, ut ad
eum seribere animum compararet, quod & fe-
cit. Sub ultimum morbum eò deductus, ut
nullo modo ad suscipiendum viaticum os
aperire posset, sed adfuit è caelis Mater
sanctissima, Virgineæque manu sua clientis
sui labia disjungit, osque aperit, sensum-
que illi & vocis usum integerrimè restituit, at-
que ita sanctissimo Christi corpore pascus
est æger, fletu tam copioso, cum incredi-
bili solatio eousque perfusus, ut duo ejus
oculi totidem rivi esse viderentur. Cor verò
ejus (verba ipsa Virginis sanctissimæ recito)
præ nimia contritione intus vehementissi-
mis agitabatur motibus, ut longius à cubili
ejus lonus cordis ipsius motionis perpende-
retur. Mira res, sic singulis filius ille
salutis æternæ nimis agitabatur, & suspi-
riis immensis præ peccatorum suorum con-
tritione, & amore Christi, & desiderio cœ-
lestis Curia, quod cor suum quasi vas ple-
num mero optimo & recenti est fractum
& contritum; sicque cum fracto, sanguine
cordis per os emissio, spiritum inter manus
filii mei assistentis efflavit, & ad gaudia
æterna, ipso perducente pervenit. B. Ala-
nus de rupe redivivus par. 6. c. 40. P. Nie-
remberg. de amore B. Virg. c. 23.

Vir religiosissimæ vitæ è nudipede S. Beatissi-
Francisci Familia, loquens palam, paucis, ma in cœ-
inquietabat, retrò annis ex hac vita migra- lo offert
vit è societate quidam, cujus anima cœli
regna conscendens obviam habuit Deiparam,
Apostolorum principem & D. Joannem,
Sanctum denique Ignatium, gestabat vene-
randa Dei Mater, suis ipsa manibus coro-
nam, qua mox beatam illam animam hono-
ris ergo donavit. De quo autem locutus
fuisset petenti Archiepiscopo P. Michaellem
à fontibus nominavit, fuit is cultor Beatissi-
mæ

simæ specialis. P. Nadal. Anno dierum me-
morabilium. 10. Febr.

580.
Rosarii
promotio
distributio
numerosa.

P. Martinus de S. Dominico usum Ro-
sarii mirificè propagavit, plura jumenta Ro-
sariis onusta ibant eò, quod ibat ille, quæ
Rosaria ille in omnes partiebatur, & Paro-
chis persuadebat, ut suis tabulam quamdam
relictam sæpius perlegeret, in qua myste-
ria Rosarii annotarat, & perspicuis experi-
mentis viderat, hanc pietatem fuisse nobile
compendium ad egregiam populorum cul-
tionem. Idem 1. Maji.

S. Gertrudis honori Beatissimæ recitans
150. salutationes Angelicas pro felici mor-
te vidit omnes illas in specie nummorum
aureorum pro articulo mortis à Beatissima
conservari. Ibid. 8. Sept.

Circa Annum Dom. 1222. (Abrah.
Bzovius in Annal.) Petrus quidam nobili-
ssima familia oriundus peccatis gravibus
implicatus desperans superfugebat concio-
nes, curiositate tamen ductus venit ad con-
cionem S. Dominici, qui circa eum non
officia clientum, non turbam famulorum
aspexit, sed tot circa eum teterimos ca-
codæmones exultantes, eum catenatum rap-
tantes, quot ille flagitiorum genera commi-
sisset. Fudit igitur ardentissimas pro eo
preces, post hæc vota cathedram ascendit,
atque ad populum dicere exorsus est, in
ea oratione iacturam animæ, futuram pœ-
nam, conscientia carnificinam demonstra-
vit; sensit se percelli Petrus, adhuc tamen
non conversus, sermo ille velut in rupem
cecidit. Altera vice cum sua turba inferna-
li ingressus templum Petrus; quod cum ad-
vertisset D. Dominicus, interrupto sermo-
nis filo repente alta voce exclamavit: Chri-
ste prædulcis, & præpotens, perface, ut
auditores mei ejus, qui modò in ædem tu-
am pedem intulit, miseram conditionem,
animi statum, periculumque pervideant,
nempe, quod ipse nuper viderat, tunc cu-
piebat etiam à populo videri, ut unius in
ruborem dati exemplo plures corrigeren-
tur. Audiit Christus orantem Domini-
cum, ac divina vi effecit, ut qui aderant
concioni, itidem intuerentur mille cacodæ-
monum spectra: hinc concitatus in popu-
lo tumultus horribilis vociferantium, fugi-
entium, perstreptantium. Obstupuit Pe-
trus ad hunc tumultum, & ex uno famu-
lorum tremefacto, curre alii palantes ac
dispersi recederent, quæsit, cui servus:
Facies me tua perturbat, quæ non meum
mihi herum & dominum, sed satanam re-
præsentat. Te erebus pro suo rapit, vincit,
Trium horarum spatio insolens illa forma,
formidolosæque species templum omne tur-
baverat. Cum Petrus ad se conversus, jam

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

sui compos & similis, nondum medicinam
quæsierat, incipiebat tamen sentire suum
morbum. Usus est occasione Dominicus;
nam postquam populum crucis signa ite-
rantem, anhelitumque trahentem à timore
recreavit, & ad plorantem sine modo Pe-
trum cum mandato & Rosario misit Fr. Ber-
nardum, is vice, ac nomine Dominici eum
affatus, detexit misero, quod eum orcus,
quoquo se vertat, sequatur, populo id qui-
dem advertente, sed non illo, suavit, ut de
omnibus peccatis confiteretur, obtulit Ro-
sarium Deiparæ, ut in ejus recitatione totus
occuparetur, nisi vellet, ut eum terra de-
hiscens absorberet. his Petrus petra quavis
durior emollitus Rosarium imprimis recita-
vit, ante imaginem Deiparæ procubuit,
Rosario recitato liquefactus est in lachry-
mas, mollitus ad pœnitentiam, illuminatus,
atque erectus in spem. Itaque ab oratione
surgens, illico ad D. Dominicum accur-
rit, atque totius antea vitæ scelera ex-
piavit. P. Stengelius in Exemplis l. 3. c. 5.
m. 1.

Henricus quidam Prælatus coram ima-
gine Deiparæ salutationes Angelicas reci-
tans audivit voces redarguentis: Quid me
salutas? Homo perditus es, & nisi vitam
emendaveris, citius peribis. Audiit & maturè
resipuit. P. Drews. in Breviar. Asc. P. IV.
p. 183.

Rosarium constans 150. salutationibus
simile est citharæ David seu Psalterio con-
stante 150. Psalmis. Cithara Davidis à
Saule fugabat dæmones, etiam Rosarium
ut paulò supra dictum. Apocal. 4. Senio-
res illi mittebant coronas ante thronum. V.
Beda, Deo scilicet tribuentes, quidquid ha-
bebant dignitatis. Rosarium inter alias de-
votiones, veluti inter flores Rosa Regina,
Festivitas Rosarii compendium omnium Fe-
stivitatum Christi & Beatissimæ, in illo
enim omnia mysteria pertractantur.

B. Alanus l. 1. c. 10 tradit. Fuit mag. Rex, qui
nus Rex quispiam sceleratus, ventris man- Rosarium
cipium, ambitiosus; hic dum obiit, anima gestabat,
infelix ab agminibus dæmonum de tam pin- rediit ad
qui præda sibi applaudentium, sequentibus vitam &
duobus de longè tutelaribus genis, ad tri- pœniten-
bunal Judicis adducta, cui assistebat S. Mi- tiam,
chael cum bilance in manu, cum unam lan-
cem innumera flagitia Regis prægarent,
nec unius quidem boni operis contrapon-
dium inventum. Condemnatò igitur ob gra-
vissima peccata infeliciissimò Regum, cum
in eo jam essent apparitores, ut animam in
inferno sepeliendam raperent; ecce ibi con-
spiciam, splendentibus radiis Dei Matrem
cum Rosario in manu. Rosarium, quod Rex
K k k 2 ille

ille dederat unicum Christiani hominis signum, quod ipse quidem recitabat nunquam, nunquam tamen e zona dimittebat. Imitabantur alii Regem, sed non solum lateri Rosarium appendebant, sed & recitabant. Hoc igitur Rosarium, prægrandibus globis conspicuum, postquam ipsa Mater misericordiae suis manibus in lancem alteram, bonis vacuam, imposuit, illico pondus huic impressit, ut inclinata, & in humum depresso, lancem alteram scelerum receptricem, velut leviculam in altum excussit; atque hic primum patuit veritas Jacobæi effecti Jac. 2. 13. *Misericordia superexaltat iudicium.* SS. Patrum & Expositorum semper fuit hic sensus, quod misericordia prævaleat iustitiæ, eaque sit superior. Sed videntur hæc verba non satis sensui accommodari, si misericordia superexaltat iustitiam, ergo iustitia superior est. Ob hanc difficultatem inventæ sunt infinitæ expositiones. Misericordia superexaltat iudicium sicut in statera una lux pondere aliquo depresso elevat alteram & adversam, ita misericordia elevat iudicium, inquit Cajetanus relatus ibidem à Cornel. Tum Mater Dei ad Regis animam conversa jam à damnationis sententia absolutam iussit eam ad corpus redire, meliusque vivere. Quod Virgo iussit, factum est illico, quippe tota regni nobilitate, quæ parentalibus funeris aderat, stupente, paulo ante defunctus Rex e sandapila jam vivus se erexit elevatis ad cælum manibus, magna voce clamans: *O benedictum sit Rosarium Virginis Maria, per quod sum liberatus à damnatione gehennæ.* refert B. Alanus. Consideratis adjunctis Historiæ videtur iusta fuisse sententia 1. ratione legum, Evangelii lex, beati, qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud, servant scilicet mandata. Ille Rex non servavit. Sed respondendum sicut responsum illis: *Amice, non facio tibi injuriam,* Matth. 20. Tales extraordinarias gratias non per se, sed per B. Virginis manus dat nobis Deus. Unde S. Germanus. *Nullus enim est, qui salvus fiat à Sanctissima, nisi per Te; Nemo, qui liberatur à malis, nisi per Te; Nemo, cui misereatur gratia, nisi per Te.* Ita, ut quidquid est gratiarum, favorum, miserationum, ultra iustitiæ leges, imò in speciem contra illas, non per se ipsum, sed per sanctissimæ Virginis manus concedere Deus soleat. 2do. deinde contra legem naturalem videtur fuisse. Lex universalis non nisi unam vitam, unamque mortem homini concedit, ille vero iterum revocatus ad vitam. Hoc iterum in gratiam Mariæ factum, sicut resuscitatio Lazari. Vocata fuit ad resuscitationem Lazari Maria: Rationem dat S. Chrysologus Serm. 64. *Mittitur Martha ad Mariam, quia sine Maria nec sugari mors poterat, nec vita*

poterat reparari, veniat Maria, veniat mater, ni nominis bajula, ut videat homo Christum, virginis uteri habitasse secretum, quatenus prodeant ab inferis mortui, mortui exeant de sepulchris.

2da circumstantia ex parte rei fuit sceleratus, una fuit species pietatis, Rosarii e cingulo suspensi gestatio, sed, ut inquit Salviatus. *Magis damnable est malitia, quam titulus bonitatis accusat,* videbatur esse hypocritis &c. jam autem contra hypocritas Christus, non minus sexies in Evangelio vix ingeminat Matth. 23. *Va vobis hypocritæ.* Job. 8. *Spes hypocritæ peribit.*

Respondetur. Verum iusta fuit misericordia. Quare? quia ille maleficus, reus quidem, sed & Rex erat. Quid inde? Magnum pondus apud Deum habent bona Regum externa, etiam cum internarum defectu virtutum. Denuntiavit Deus per Eliam Prophetam Achabo poenam talionis pro nece Nabothi, cumque Achab scidit Exempurpuram, cilicio se induit, caput cinere plumbum consperxit, etsi non vera fuit illius poenitentia, tamen suspendit Deus sententiam, gumpro. Quare? Quia Rex erat Achab, cujus excrucium exemplo poterant edificari subditi. 3. Reg. 21. Nonne vidisti (Elia) humiliatum Achab, non dixit humilem; humilitas enim intus est, humiliatio foris, & species humilitatis: similiter dicendum de nostro Rege, de quo Historicus: *Videntes universi Regem suum Rosarium portare, secerunt & isti similiter, & quod majus est, illud orabant.* Rex David petiit Ps. 50. *Miserere mei Deus &c.* Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele &c. Et quid Deo offerebat David pro tanta gratia. v. 15. *Docedo iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur.* 3tio post latam sententiam reo condemnato quomodo data venia? R. in omnes universum regni sui Hebræos tulerat mortis sententiam Rex Assuerus. Nefas erat (Dan. 6.) mutari Regum Persiæ & Medorum Decretum, & tamen ad postulationem Estheris illud mutavit; quanto magis propter Mariam mutari sententiam. Esther idem est ac *Pulchra ut luna.* Cant. 6. proprius nempe Mariæ titulus. De Esther. Esth. 2. Admavit eam Rex plusquam omnes mulieres. Ad Mariam Luc. 1. Benedicta tu inter mulieres. De Esther. Esth. 2. Invenit gratiam in conspectu illius. Mariæ dicit Angelus Lucæ 1. Invenisti gratiam apud Deum. Esther audire meruit Esth. 15. 13. Non morieris: non enim pro te hæc lex constituta est, id Beatissimæ accommodatur Esth. 15. 8. *Ipsa autem roseo colore vultum persusa & gratis ac nitentibus oculis,* Cum in toto codice sacro non nisi semel huius vocis roseo usus reperitur, cur hunc peculiar-

collariter locum voluit esse insignem? R. Ne historiæ proprietates in hac etiam circumstantia suæ deesset allegoriæ, nosque intelligeremus colorem illum roseum, quo summo Judici magis placuit Patrona maxima in tam manifestam Rosarii significationem, novum fuisse, neque coloratum duntaxat sed legitimum titulum decretum revocandi, condemnatum absolvendi, ita, ut hanc extraordinariam gratiam obtinuit Beatissima non solum ut Mater Regina, sed tanquam Rosarii sui Domina & Præfex roseo colore persusa.

583.

4to videntur secuta ex eodem processu condemnationis & absolutionis sententiæ. R. Non esse novum Deo ex iisdem causæ momentis duo contraria decernere, ut uno nempe poenam irroget, altero, ut tanquam misericors veniam indulgeat. Sed in hoc casu (cujusmodi unum solum habemus in historia sacra) Gen. 6. v. 5. *Videns autem Deus, quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore.* v. 6. *Pœnituit eum, quod hominem fecisset in terra.* Et tactus dolore cordis intrinsecus, v. 7. *Delebo, inquit, hominem, quem creavi, à facie terra, ab homine usque ad animantia, à reptili usque ad volucres celi &c.* Post hujus executionem decreti ait Gen. 8. v. 21. *Nequaquam ultra maledicam terram propter homines; sensus enim & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua.* Nota. Eadem pronitas in malum hominis incitamentum fuit ad delendum hominem, eadem ad parcendum. At rem profundius examinanti nihil paradoxo apparebit, eadem enim causa, quæ divinam iustitiam iustissime movent ad sumendum supplicium, eadem divinam misericordiam movere possunt ad indulgendam veniam. Ut videamus, quam partem sibi isthic Rosarii Præfex Virgo vendicaverit, audiamus Deum paciscentem cum Noëmo. Gen. 9. v. 13. *Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum fœderis inter me & inter terram.* Historicè significatur iris tribus constantibus coloribus, Allegoricè Virgo Maria significatur, quæ in se concepit divinum solem, atque ab hoc omnem gratiæ suæ decorem recepit. Ita sentiunt S. Ephrem, S. Antonin. S. Bernard. Sen. specialiter verò hoc cadit in Virginem ut Rosarii Præsidentem & Inventricem, cujus mysteria in tribus iris coloribus representantur. in viridi nimirum gaudiosa, in roseo dolorosa, gloriofa in caruleo. Gen. 9. v. 14. *Cumque obduxero nubibus cælum, apparebit arcus meus in nubibus.* v. 15. *Et recordabor fœderis mei vobiscum &c.* Non tamen exemplum hoc moveat quemquam, ut in peccatis vivat & moriatur, modò Rosarium recitet, illique ma-

le confidat. Tam rara misericordiæ prodigia admirationem, imò & terrorem, quam imitationem & fiduciam merentur: sint nobis incitamento gratulandi Virgini tam insignem potentiam. Peccatores ad poenitentiam habeant incitamentum, si tantum peccatorem impoententem juvit Virgo, quid si convertatur toto corde, eique pensum Rosarii devotè reddat.

Nota 2do. Quod tamen intentio Regis illius gestandi Rosarium fuerit recta, ait historia, volens familiam suam inducere ad orandum B. V. M. Rosarium. Ita seminabat quodammodo grana Rosarii. Et sicut Arbor Rosaria integra orbiculis veluti filo vite inter fructuum se confertis locò fructuum proferebat, ita in-proferens finita fuere Rosaria, quæ à Rege illo unico progerminata, regnum replevere universum. Hæc de Rege &c. ex Concione P. Antonii Vieira de Rosario Serm. 5. Idem insignis Concionator etiam Romanus Serm. 3. de Rosario probat, quod sit auribus recitandum Rosarium, per aures intelligit orationem mentalem, quam præfert vocali recitatione. Quantum à se differunt odor & virtus in ro-dum, sa, in arbore folia & fructus, in mari con-Mentalis cha & unio, ita vocalis à mentali oratio, oratio Mentalis est velut altare Thymiamatis, præfertur quod fuit interius proximum Sanctuario in vocali, templo Salomonis; Vocalis sicut altare, in quo mactabantur victimæ, quod erat in atrio juxta Origen. &c. S. Bernard. Serm. 4. de Annun. Suscipe Verbum in corde, & in utero o Virgo, quia per aurem ingreditur in Te, quod nascetur ex Te. Verbum enim est, & via Verbi auris est, Plura circa hoc vide in dicta Concione.

Beatissima S. Michaelis bilancem, qua Rosarium bona & mala Jacobi cujusdam opera ex-pondus pendebat, apposito dicta Deipara Rosario operibus accommodavit, Jacobum monitum cor-re in balance xit. P. Nadasi in Anno Cœle. 27. Sept. S. Michael. Marcus Antonius Italus Coadjutor fero-lis, cientem taurum imposito Deiparæ Rosario Vis Rosamansuecit. Hinc ad juvenem P. Wierus-rii, zowski 15. Jun.

Manfuesces juvenis, si mansuevisse juvenis Sub roseo poterat victima blanda jugo. Didacus Sabarias Hispanus Coadjutor Mauris prædam agentibus, Rosarium sinu expromptum, eo miraculo opposuit, ut aliqua formidine perculsi transirent, trans-euntem non viderent. De quo idem 27. Junii.

Non tangit trux turba virum, pallétque, timetque, Et tam missilibus, crede, fuisse globis.

P. Petrus Martinez Hispanus, cum de Rosario ad populum dicit, visus est spectante populo ingens cereus supra imaginem Deiparae ardere per totam Concionem. Idem 17. Jul.

P. Sebastianus à campo Sardus, ab Algeriis caeco carcere damnatus, monetur à Deipara multo lumine induta, ut concaptivos in fide Filii sui stabiliat. Huic captivo Deipara multa Rosaria & Coronas attulit, quae distribueret captivis recitanda, De quo P. Wieruszo. 7. Augusti.

Quas recitent capti, captis dat Virgo coronas,

Hinc servi nequeunt, Algeris, esse tui, Hos proprio, Reges, serbo Regina coronat.

Mancipium, nequeunt, Algeris, esse tuum. Haec applicari possunt devotè recitantibus Rosaria, Coronas, hi non erunt, si benè vivant, inferni mancipia.

§. XII.

De Sodalitate Deiparae.

§84. Sodalitas Deiparae animatur in morte,

A. D. 1606. Justus Lipsius, facta generali confessione nostro P. Leonardo Lessio, dum intrepidus mortem expectaret, interrogatus de causa respondit: Quod Deiparae Sodalitati nomen dedit. Dixitque deinde: O Mater Dei, ad sis famulo tuo, cum tota aeternitate decertanti, nec me deferat in hac hora, à qua pendet aeterna animae meae salus. P. Engelgr. in Panth. Coele. de Assumpt. Beatiss.

A. D. 1594. Juvenis è Parthenone pientissimus astantibus, quos invitaverat ad agonem, Sodalibus sumpta Christi in cruce pendente effigie: *Credo, credo* ingeminabat; & posteaquam, *Non ita est, mentiris*, inclamasset ad dæmonem, circumferebat manu crucem, eam in praesentem, quasi in hostem intentans, ubi verò à pugna jam sedata respiravit, expiravit, cum diceret voce ultima. Quam bonum est B. Matri in ejus Sodalitio famulari. S. R. I. Comes ab Opperstorf in libello: Maria Mater agonizantium,

Sodalis Deiparae officiosus, A. D. 1609. Olomutii adolescentulus ex primo Grammatices pulvere jam Parthenius, cum collapsis extremè viribus suprema in valetudine Officium Marianum in manus sumeret, oraturus, aiebat se, id utpote coelo magis quam unquam vicinum omittere nolle, quod integris viribus semper haecenus recitasset, sed libellum aperienti, & jamjam lecturo & oraturo mors oculos clausit. Libellus tamen adeò adhuc perti-

nax inhaesit teneris digitis, ut se non sine ret extorqueri, quare cum domino sepultus est. Idem.

Sodalis Bizontinus moriens post Jesum & Mariam pro auxilio invocatos, crucem manu vibrans, inclamansque ter: *Victoria, victoria, victoria*, Angelos praecuntes, aiebat, se aspicere, quos & secutus; Qui Angelos sequitur, dum vivit, Angelos sequitur, dum moritur, qui dæmones, dæmones, Idem Praxi 12. ex Annis.

Alexander Bertius Italus Sodalis Collegii Florentini, adhuc quinquennis Christi patientis cruciatus saepe meditari, ac de illis suaves habere sermones consuevit. A septimo aetatis suae anno cepit gestare cilicium quoddam ex funiculis elaboratum, quod quia asperum illi minus videbatur, petiit à Confessario, & obtinuit catenulam, qua infantiles adhuc stringebat artus. Vix novennis non in alienam juravit perniciem, sed major Hannibale Alexander ineunda Religionis fecit propositum. Decimum agebat annum, quo miris rerum divinarum delictis affluere cepit. Aliquando enim inter duos Angelos consistere sibi videbatur, quibus à Deipara suae integritatis servandae cura demandabatur. Quandoque ipsa pretiosissima Parens eidem studentem assistere visa est, librorumque pagellas evolvere. Semel etiam aegrotanti astare propè lectum, & flosculos ad temperandos febris ardores admove. Die ejusdem Virginis purificatae, cum primum sacrosanctae Eucharistiae pabulo reficeretur, videbatur sibi habere cor in duas partes divisum, ac Jesum in medio ejus collocatum, quem exinde ea devotione in Sacramento latentem prosecutus est, ut à majori altari penè avelli nunquam potuerit, vulgò Ephebus SS. Sacramenti appellatus. Nihil illi gratius unquam fuit, quam de Maria loqui, audire, cogitare. Domo ex Oratorio redux congregatis in aula famulis & domesticis, primò ipsis libellum aliquem pium legebat, mox de rebus divinis differebat cum tanto affectu, ut audientibus lachrymas moveret, eosdemque ibidem ad corporis flagellationem suo exemplo duceret. Morbo supremo correptus, frequenter de Christi Passione aut legere, aut differentes audire gestiebat, si quid amaræ medicinae sumendum fuit, in illas prorumpere voces: *O bone Jesu, quam acerbior fuit calix tuus*. Die quodam, cum ex pia lectione quasi in fomnum se vultu hilari composuisset; à matre quaesitus, quid ageret, delicias, inquit, animae meae, Jesum & Mariam inter innumera Beatorum agmina loco celsissimo intuitus sum. Die altero repente ex contemplatione quadam

Sodalis in morte virtuosus.

experrectus: An non, inquit, coram intuitumini Mariam Dei Matrem Dominam meam, meumque custodem Angelum, & Mariam Magdalenam de Pazzis (erat huic Beatae adhuc vivens gratus admodum Alexander, & ab ea Angelus terrestris appellatus (tum ad hos conversus hospites multa cum illis loqui visus est. Dæmoni, qui se illi forma horrenda objecerat. Quid quaeris, inquit, bestia! facesse, testimonium conscientiae meae, Deo favente bonum est. Demum praè nimia deliciarum coelestium affluentia, quasi moræ impatiens, fractis jam viribus, è lecto se proripiendo, atque ingeminando. In coelum, in coelum: ac fixis in coelum oculis, saepe sacra Jesu & Mariae nomina invocans Florentiae virtute florentissimus in Aprili A. D. 1608. aetatis suae 15to. Ex libello Ital. cui Tit. Corona 12. florum, tum ex P. Lechnero l. 1. c. 10.

§85.

Stanislaus Zborowski Polonus Sodalis Collegii Ingolstadien. non minus natalium splendoribus in Polonia, quam virtutibus Ingolstadii, ubi studiis operam dabat, illustis, de quo ita scribit P. Caspar Lechnerus in Sodali Parthenio l. 1. c. 9. Modestia morum, animique submissione ea vixit, ut eum omnes in oculis, atque animis ferrent. Amabat familiaritatem inire cum iis, quos fortuna inferior à reliquorum consuetudine rejiciebat. Veste obsoleto libenter utebatur, & à Confessario saepe adigi debebat, ut pretiosiores vestes pro familiaris honore tuendo subinde indueret. Orandi studio, & conscientiae puritati impensè studebat, ut singulis hebdomadis culpas expiaret. Unde factum, ut pridie, quam de vita discederet, monitus, ut si quid animi sollicitum haberet, foras proderet, vix levem culpam repererit. Corporis edomandi multum studiosus fuit, ut ferè nihil in eo genere ab aliquo gereretur, cui non se focium praeberet, ac multo jam tempore singulis Sabbatis à cena abstineret. Denique cum & genus & opes, & praecleara indoles in maximam spem eum ducerent, ille magnanimo juvene dignissimum facinus aggressus est, cepitque supra humana ire. Jamque in eo erat, ut abdicatis iis, quae nos imbelles animae miramur, Deo se penitus in Religione manciparet, cum à Deo optimo ad stipendia potius accipienda quam promerenda evocatus, magno sui desiderio relicto, variolis suffocatus è vita abiit Ingolstadii A. D. 1615. P. MoraWski in Palaest. Piet.

Albertus Mecinski Sodalis Lublinensis & Posnaniensis illustrissimis Rosinis oriundus, prima statim aetate virtutibus vernare

cepit in Sodalitate Lublinen. ac praesertim amore in magnam Dei Matrem, quam unicuique necessitatum suarum asyllum appellabat, ultra solita Sodalibus pietatis opera solemne illi erat simulata somni quiete, lectoque tacito relicto, horas rerum coelestium meditationi tribuere, ac moderatorum vigilantiam sanctè fallere. Hinc vultum ejusdem perpetuus virtutis comes colorabat verecundia, totum verò corpus modesta compositio. Inter sermones promebat saepe astus illos votorum, quos limphis restringendos accenderant illustres Martyrum Japonesium triumpho, in coetu Sodalitatis celebrati. Deliberabat jam de proposito vitae, cum subito mendiculi in platea vocem accipit illud Davidicum occidentis. *Nolite confidere in principibus in filiis hominum, in quibus non est salus*. Plal. 145. quo velut cestro percitus, Societati Jesu nomen dare in animum induxit, sed enim mentem hanc varia eripiebant illi lenocinia mundi, furores orci, per aedes, quas inhabitabat, toties obstrepentes, imò & matris, quae alapa impressa constantiam adolescentis expugnare volebat, ad primum de pio vitae proposito nuntium. Ergo Romam tandem à morte parentis advolat ad tyrocinium Societatis Jesu, pietatis in coelorum Reginam habens inter paucos eximius apparuit, novis iisque peraugustis exornare eam titulis. iconem illius ad aedes divae Mariae Majoris, eminus de genu venerari. Festa Mariana octiduana corporis afflictatione praevenire ac subsequi, in emaceratos frequentibus jejuniis artus servare, omnibus virtutibus excolere, capacissimam omnium mentem, prima tunc Mecinii erant curae. Ergo tanto pabulo aucta, veteres Japonici incendii flammæ in apertum erupere incendium. Impetrata magno votorum ambitu à Praeposito Generali Soc. Jesu Japonica missio, enavigata maria, tollerati apud Hollandos durissimi carceres, immensi viarum labores exantlati, tandem adita votorum apex Japonia, ipsumque Nangazachium, terminalis vitae ac laborum. Centies ibi & amplius magna aquae copia in os supinatum, atque viscera heroi Europæo ingesta, iterumque admotis tabulis medullitus expressa. Septem deinde diebus omnibus vitae praesidiis destitutum, imò omnibus enectum Japonica crudelitatis poenis, furca & fovea aquis putidis stagnans praefocabat, donec tandem victorem spiritum exprimeret, expromeretque coelo. Sic Mecinius è vitæ naufragio aeternitatis fortunatas insulas attingit, coelumque in undis relucens per suam imaginationem, re ipsa beatus comprehensor obtinuit, magnus Palaestrae Mariana heros, P. MoraWski in Palaest.

§. XIII.

Varia de excellentia, gratiis, beneficiis Deiparae.

586. Merita Deiparae Quam magna, Joannes Oforius to. 1. affirmat. Cum meriti radix gratia sit & charitas, Maria plus merebatur; cum Christum pannis involveret; quam Laurentius, cum pro Christo candentem craticulam toleraret. S. Bonaventura. S. Bernardin. & noster Canisius tradunt, pluribus Sanctis revelatum esse, quod B. Virgo integras ferè noctes orando & meditando traduxit. Verba S. Bernardini to. 2. Serm. 57. a. 1. c. 2. Somaus, qui abyssat & sepelit in nobis rationis, & liberi arbitrii actus, & per consequens actum merendi, non credo, quod talia in Virgine operatus fuerit, sed anima ejus liberè, ac meritatorio actu, tunc tendebat in Deum.

Dignitas Maternitatis Dei & Privilegia, Immenfa dignitas B. Virginis, talis enim est maternitas Dei, per quam Filius Dei ab ipsa suum esse & substantiam humanam, scilicet carnem, ossa, sanguinem &c. accepit, ita, ut eam coleret, amaret, revereretur quasi Matrem, eique ut Matri in omnibus obediret, jugiter compellans eam, Mater mea. Unde S. Bernard hom. super Missus est id admirans exclamat: *Utrumque stupor, utrimque miraculum, & quod Deus semina obtemperet, humilitas absque exemplo; & quod Deo semina principetur, Sublimitas sine socio.* Virgo enim Deipara habebat jus & maternam auctoritatem in Christum, uti habent aliae matres in suos filios, quos genuerunt; imò plus quam aliae Matres, quia ipsa fuit magis Mater Christi, quam aliae sint Matres filiorum ob rationem, quam mox adferam, quocirca S. Thom. 1. p. q. 25. ar. 6. docet, Deum non posse facere opus majus, quam sit Incarnatio Verbi & Maternitas B. Virginis quia ipsa est Mater Dei, quo nil majus concipi potest. unde Beda. *O Beatissima Virgo, inquit, in Te sola Rex ille dives & praedives exinanitus est.* Maternitas enim Dei est summa affinitas, consanguinitas & conjunctio cum Deo. Per eam ergo B. Virgo tam affinis & consanguinea est Deo, quam Mater filio, ex hac dignitate Maternitatis Dei sequuntur omnia dona & privilegia, tali unione & conjugio digna, quae scilicet talem humanitatem, sic exaltatam & Verbo unitam decebant; imò quae eam exaltarent, & Unione cum Verbo quasi dignam efficerent: sic pariter Deus. B. Virgini largitus est omnia charismata, & decora, quae talem Matrem Christi, & sponsam Dei decebant. Unde sic concludit. B. Virgo est Mater Dei: ergo ipsa longe excellentior est omnibus Angelis, & Seraphinis, & Cherubinis. Mater Dei

est, ergo purissima & Sanctissima, adeo; ut sub Deo major puritas intelligi nequeat, ait S. Ansel. de Excell. Virg. Mater Dei est: ergo quidquid ulli sanctorum concessum est privilegii, hoc illa praestant omnibus obtinet. P. Cornel. à Lap. in Matth. c. 1. Plura supra de Annunt.

S. Bernardus. Serm. 1. in Domin. 1. Deipara post Oct. Epi. perpendens illud Joan. 2. v. 3. *Et deficiente vino dicit Mater Jesu ad eum: vinum non habent.* Compassa est enim eorum verecundia, sicut misericors, sicut benignissima. Quid de fonte pietatis procederet, nisi pietas? quid igitur mirum, quod pietatem exhibent viscera pietatis. nonne qui pomum in manu sua tenuerit dimidia die, reliqua diei parte pomi servabit odorem. Quantum igitur viscera illa virtus pietatis afficit, in quibus 9. mensibus requievit? nam & ante mentem replevit, quam ventrem, & cum processit ex utero, ab anima non recessit. P. Corn. in Joan. c. 2. 3.

S. Hermanno Josepho Deipara lapidem ostendit, sub quo pecuniam inveniret, quoties indigeret, cum ibi nihil alii reperirent. Annus Coel. 4. Apr. Ad illum.

Fauste Dive moves lapidem, monstrante Maria:
Hic fructuosus erit, fructificansque lapidis.
Est indeficiens thesaurus maxima Mater Gratiae, inexhaustum est Virgo Maria mare.

S. Albertus puer accepta à Deipara panis buccella totis 22. annis nil comedit, totis 20. annis nil bibit, 100. quotidie Ave, Mariae dixit, Annus Coel. 7. Apr.

Sufficit è manibus Matris buccella tot annis;
Unò quae posset vix satis esse die.
Ne mirare; Deum Virgo quae genuit, omnem,
Scitque levare famem, scitque levare sitim.

In Hispania post diligentem, sedulam Deiparae inquisitionem reperta sunt templorum templum Deiparae dicaturum supra Octoginta millia. Hispania vixque ibi colliculus aliquis insignior, amari & nitorque conspicitur, quem non facellum aliquod, aut adicula aliqua exornet & coronet, P. Nierembergus de Amore erga B. V. c. 10.

S. Franciscus Seraphicus incredibili amore erga templum S. Mariae de Portiuncula praestant omnibus mundi locis afficiebatur; ibi

587.

In templo sanctitatis tyronem egit, ibi profecit, ibi consummavit apicem, illud suis filiis quam commendatissimum voluit, ibi mori petiit, illic ejus cor Angelicis manibus deportatum reconditum jacet S. R. I. Comes ab Oppenstorff. Prax. 7. n. 1. ex ejus Chron. Tradit quoque Dauroultius ex Chron. Fratrum Min. quod speciali affectu erga hoc templum Portiunculae ferebatur S. Franciscus, quod propè Affisum situm est, partim ex devotione erga Deiparam, sub cujus titulo erat hoc templum, partim ex observantia SS. Angelorum, quorum in hoc templo cantantium exaudiebantur voces, ex quorum ipsemet etiam sanctus colloquio afficiebatur, solatio. Insuper templum istud jam pridem à Deo destinatum erat, ut in eo Religionem suam ordiretur Franciscus, & ideo templum illud Portiunculam vocavit Sanctus, quod futurum esset caput pusilli regis Fratrum Minorum. Quare magnopere exoptabat, ut omnibus venerationi esset quam maximae. Dum verò quapiam nocte orationi vacaret in sua mansiuncula templo proxima S. Franciscus revelatum sibi habuit, adesse in illo templo conspicuum Christum una cum Sanctissima Matre sua, magnaque SS. Angelorum frequentia, qua exhilaratus S. Franciscus contestum sese proripuit, contulitque illuc, ac dum templum ingressus fuerit, advertitque ineffabilem majestatem, auctoritatem, gloriam Filii Dei, procidit ante conspectum illius, ac, quam cum maxima submissione & pietate eundem adoravit. Dominus autem Jesus magna cum clementia vocatum illum monuit, ut peteret beneficium aliquod pro salute humana. Quare S. Franciscus patrocinio & intercessione Sanctissimae Deiparae, cujus opem imploraverat, expetiit à Domino, ut omnibus, qui templum illud ingressi, confessionem peccatorum suorum peragerent, plenariam omnium peccatorum indulgentiam largiretur.

Respondit Christus, hoc illi placere, mandavitque, ut conveniret Vicarium suum in terris summum scilicet Pontificem, illamque indulgentiam peteret, quare primo mane S. Franciscus contulit se Perusiam, ubi pro tunc commorabatur Honorius III. summus Pontifex, petiitque ab illo S. Franciscus, ut concederet id, quod Christo placebat; non visum primo fuit Pontifici, ut indulgeret id, quod expetebatur, scilicet tam liberam, amplam, perpetuamque indulgentiam, addiditque, Romanam sedem non solere tantam concedere indulgentiam. Restiterunt quoque postulatis Cardinales asserentes, exinde neglectui habendas in posterum terrae sanctae, ac SS. Apopolorum Petri & Pauli indulgentias. Nihil omnibus tamen, postquam ex divina inspiratione comen, postquam ex divina inspiratione comen, postquam ex divina inspiratione comen.

R. P. Kriatowski, S. J. Collectanea Ascetica.

gnovit Pontifex, sic Deo placitum fuisse, concessit illam amplam, perpetuamque indulgentiam, semel quolibet anno, pro die secunda Augusti, à vespere primae diei, in quam incidebat quoque dicti templi Dedicationis anniversarium, dum verò vellet dare pro dicta indulgentia eidem D. Francisco diploma summus Pontifex, respondit Sanctus sufficere verbottenus datam facultatem, sperans ipsummet Dominum glorificaturum dictam indulgentiam; & defacto ita evenit: nam undique magna frequentia populi confluebat pro illo festo D. Mariae de Portiuncula.

Scribit Vadingus sub. A. D. 1223. 588. quod Seraphicus Pater obtentis à Pontifice Portiuncularis, vocavit undique Episcopos Regionis illius, & prae paravit amplam, latam indulgentiam que pergulam, seu theatrum, ex qua circum. à 7. Episcopis tantam multitudinem Episcopos indulgentiam denuntiarent: statim ergo die conrabiliter gregatis in unum Franciscus, hortatus ab Episcopis suggestum ascendit, praemissisque salutari & ferventi sermone, rei seriem retulit concludens; coelitus & per summum Pontificem in perpetuum per singulos annos pro statim die concessam esse omnium peccatorum, poenitentibus & contritis, sacra confessione praemissa, indulgentiam. Audientes hoc Episcopi, indignati sunt dicentes: Frater Franciscus, licet, si D. Papa nobis mandet, satisfacere tuae voluntati quoad hoc, non est tamen ejus intentio, ut te sequi debeamus in eo, quod congruum non est, ideo denuntietur indulgentia tantum 10. annorum. surrexitque Episcopus Assisensis volens praedicare indulgentiam cum dicta limitatione, tamen aliter eloqui non poterat, quam S. Franciscus dixerat (addit. P. Wegrzynowicz Ord. S. Franc. strict. Obf. in Syllabo Mariano. n. 99. quod Episcopus, qui promulgare Bullam debebat ad certum tempus, non voluntarie pronuntiabat, in aeternum, in aeternum) quod alii aegre tulerunt, & surrexerunt unus post alterum, omnes conantes corrigere, quae praecedentes dixerant, tamen Deo disponente quidpiam contrarium proloqui non poterant, non citra miraculum, quo facto constitit omnibus & de perpetuitate indulgentiae & solemnitate publicationis ejusdem P. Wegrzynowicz, ibid. Num. Margin. 307.

Excerptum à P. Basilio Rychlewicz Vi in Ord. S. Franc. strict. Obf. ex vita Sancti indulgentiae monialis S. Clarae, dictae Joanna Roderica, Portiuncularis in Hispania circa A. D. 1650. mortuae. Haec cula animi dum in festo indulgentiae de Portiuncula, ma à purferventiùs exoraret Dominum, & specia gatorio lius, forte pro animabus purgatorii depre liberantur caretur, in extasim rapta vidit Seraphicum

L 11

P. Franc.

P. Franciscum cum comite Venerab. Joanne Duns Scoto Doctore subtili acerrimo propugnatore. Immac. Concept. B. V. M. qui propterea videbatur pretiosum quoddam vexillum manibus tenere; in cujus una parte spectabatur imago Crucifixi, ex altera parte imago immaculatę conceptę B. V. M. quos ambos descendentes in purgatorium, etiam S. Virgo illa monialis, comitata est, ubi vidit plurimas animas ē flammis illis liberari, propter intercessionem virtute hujus indulgentię de Portiuncula. P. Węgrzyn, ibid. n. 463.

In indulgentia Portiunculę datur remissio peccatorum quoad culpam, & quoad pœnam cuique verē pœnitenti, & quod præcipuum seclulis aliis conditionibus apponi solitis in usu indulgentiarum, etiam Jubilæi, visitanti ipsam Ecclesiam Portiunculę, aut per communicationem, vi Bullarum Pontificiarum, quamcunque Ecclesiam S. Francisci. Habentur Bullę approbationis & confirmationis Honorii III. Alexandri IV. Martini IV. Bonifacii VIII. Clementis V. Joannis XXII. Gregorii XI. Sixti IV. & V. Leonis III. Pauli III. Greg. XV. Urbani VIII. P. Węgrzyn. n. 133.

Contigit, ut aliquis temerarius juvenis deriserit Peregrinos ad locum & indulgentiam Portiunculę festinantes, oblatrandoque dixerit: eadem certitudine hanc indulgentiam credendam, qua videbat hircundinem prætervolantem se manu tenere; non prius dixit, quam celerrimo volatu, se illius manui, indomita volucris, credidit. ibid. n. 99.

Mense Januario rosas progerminarunt spinę, quas Seraphicus Pater ex hortulo suo decerpens Assisio Romam ad summum Pontificem tulit, quibus visis Papa, evidensque miraculum advertens, veram & non fictam esse hanc indulgentiam, pro cuius confirmatione pauper supplicabat Franciscus, conclusit, publicarique illam demandavit quibusdam Episcopis, de quibus supra. ibid. n. 99.

Animę purgatorii toties leguntur in Annalibus Ordinis clarum testimonium valori huic indulgentię perhibuisse, dum vi & virtute applicatę illis indulgentię per amicos viventes ē purgatorio liberatę sunt ibid. n. 309.

S. Franciscus Assisius in Angelica Marię de Portiuncula aede inter muscos Angelos Mariam Reginam & Jesum Regem, quasi in cœlo versabatur, ibi corpus ejusdem S. Francisci sepultum est ab Angelis, De quo,

Virginis Angelica consistens pauper in aede Franciscus, mundo regia dona petit; Et recipit plenos a cœli Rege favores, Regina validas instituente preces,

Ludovicus Bloisus, spec. c. 12. Citius 589. cœlum cum terra perierit, quā illa aliquid quem servum se invocantem destituat. Circa Annum Christi 1415. secundo, tertiove post Bossenorum, Hungarorumque cladem inter editum cadaverum acervum, inter ossa, subinde vocem exauditam fuisse, faustissima Jesu Christi & Beatissimę nominis resonantem; dum vocis locus inter ossa disquiritur, loquax inter cadavera caput invenitur, quod ubi sibi homines adesse novit, dixit: Christianus sum, & magnę Matri semper addictus, inconfessus in hoc bello occubui, Magna Dea, in cuius tutela vitam degi, me æterni supplicii reum esse non patitur, hic me adhuc linguę compotem servavit, ut delicta fateri queam. Quapropter sacerdotem petiit, confessus, accepta absolutione & benedictione hoc caput subiecit, rogatus autem, qui tantum a Deo beneficii promeruisse? Respondit: peculiari ad Beatissimam devotione septena quotannis festa Beatissimę se devotissime celebrasse, jejuniis in pane duntaxat & aqua decorasse. Bonf. Dec. 3. l. 3. Majolus. Tit Contingentia.

Philippus Wolucki excelsi animi vir, cultor Deiparę præcipuus, bellator eximus, Immaculatę conceptionis Beatissimę ad profusionem sanguinis defensor, dum noctu subito erumpentibus flammis illi surgenti festino cursu esset querenda incolumitas, oculo impexit in sepimenti acerbiorē spinam, ita graviter, ut oculus suo loco motus, in genam desuēret, dependens a nervis suis; hic Philippus plenus fiducia Beatissimę auxilium implorare cœpit, atque Czeſtochoviam iter dirigens venit Petricoviam. ibidem frequentem Judicium Tribunalitiorum coronam adiit, atque in hæc Verba locutus: Scio in hoc sacratissimo confessu non paucos numerari, qui virulentas linguas in B. Dei parentis honorem evibrant, (hæreticos notabat) ad quas compescendas huc veni. Spectate universi oculum meum, infelici casu loco motum, videte genę inhaerentem, nulla vis medicorum pristino loco illum restituere potest, vado ergo Czeſtochoviam ad limina Dei Matris, plenus fiducia me recepturum oculum sanctissimę ejus intercessione opitulante mihi, quibus dictis ceptum iter arripuit, atque in ædibus B. V. voto potitus est; voti compos factus, dum iter Petricoviam relegit, rursus Judices deputatos adit, atque affatur: videte, atque erubescite vestram improbitatem

bitatem o hæretici, deblateratis adversus Beatissimam Dei parentem, insolenti lingua ejus honorem vellicatis, vidistis oculum meum dependentem a loco suo, videte jam loco inhaerentem, Beatissima Virgo absque originali nævo concepta hoc miraculum patravit: quid vos ad tam manifestum miraculum respondetis? Movit aliquos evidens beneficium B. Virginis, ut hæresim ejurent. Janczynski in manuscriptis Bibliot. Sandom. Meminit hujus historię etiam P. Młodzianowski. Conc. 1. Dom. 27. a. Pent.

Deipara a suspensione libero liberata,

Dum Ludovicus XIII. obsideret Montalbanum captus explorator Sclarmundus acatholicus, & militari judicio ad furcam damnatus, a Patre tamen Langladao, Franciscano convertitur, at nihilominus ad supplicium trahitur. Votum ad Beatissimam nuncupat promittens se iterum ad Basilicam Montisferrati, si hac pœna liberetur, non obstante tamen hac ejus devotione suspenditur, humeros toto corporis pondere accelerandę mortis causa premebat tortor, cum fracto lunc reus in terram cadit, duplicatur iterum, consulto electus funis, iterum suspenditur, reus a tortore premitur, sed iterum in terram cadit, acclamatum a spectantibus Miraculum, ad Regem itur, qui negat se ultorem, ubi Deus parit, reumque exolvendo voto dimittit. Gramondus. Hist. Gall. l. 10.

B. V. M. pestem extinguit.

S. Gregorius Magnus Angelos canentes Salve Regina audiit; & simul Angelum vidit cruentum gladium grassante peste in vaginam reconditum, in signum cessaturę pestilentię. Ad Deiparam

Ad nomen Regina tuum mors cessat amara, Justitię gladium condere Virgo vales, Tuque potes Mater miserorum Mater amoris

Iratum nobis conciliare Deum: Et Felix o magne Pater qui hæc cernis & audis

Quod Tibi tum populis est datus iste favor.

190. Latronem in Cruce juvat B. V. M.

S. Damianus censet, quod idcirco resipuit bonus latro, quia B. Virgo inter cruce Filii & latronis posita Filium pro latrone deprecabatur, hocque suo beneficio antiquum latronis beneficium recompensans. illud autem beneficium dicit S. Damianus fuisse, quod iste latro a latronibus, inter quos ipse fuit, Beatissimam defendit, dum illa fugeret in Ægyptum. S. Ambr. in Pl. 34. Tripudiabas draco, quod Apostolum subtraxeras Christo, plus amisisti, quā sustulisti: quia latronem vides in paradiso esse translatus: Nemo est, qui possit excludi, quando receptus est latro. P. Młodzianowski. Hom. de Pass.

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica,

Pro prædone, qui in honorem B. Virginis sæpe jejunare consueverat, in agone pro præposito B. Virginem flexis genibus veniam petiisse a Filio, nec nisi ea impetrata surrexisse, testis est Pelbartus l. 12. c. 2. a. 2. bus orat. S. R. I. Gomes ab Opperstorff. Prax. 12. n. 5.

Sceleſtus quidam latronum princeps, cum viduam quampiam una cum filiabus sabbato jejunantem videret, atque id se eo confilio facere affirmarent, quod audissent Beatissimam Dei Matrem id facientibus a Filio impetrare, ut sincerē confessi feliciter morerentur, vovit & ipse sabbatum jejunium honori Virginis, elapsis inde annis pluribus captus & capite truncatus, mori tamen non poterat; confessionem, confessionem clamabat reſectum a trunco caput. Adest sacerdos, & caput trunco unit, rogatque rei causam & seriem. Tum verò caput: jam, ajebat, reſecto prorsus capite aderant demones, qui migrantem animam meam secum ablaturi erant, sed Virgo Mater mori me non permisit, priusquam sacramento pœnitentię antea vitę scelera expiarem. Expiavit, & statim expiravit. Memento, quæſo, quisquis mori cupis feliciter, ut diem sabbati jejuniis, aut aliquopiam obsequio Mariano sanctifices. Quid Domini sodales facient, faciant cum talia fures? Comes. ibid. ex Pelbarto.

Ramirus Dinaſta Hispanus, cum ab ingenti Maurorum multitudine obſeſſus, eorum effugere manus desperaret, filias duas, quas habebat, nolens Maurorum libidini relinquere, vocavit eas ad templum, & coram B. Virginis statua (quę Hispanis de Atocha vocatur, asservaturque Madriti) interrogavit, an mallet Maurorum furori exponi, an verò manibus paternis Deiparę sacrificium offerri? Sacrificium fieri præelegerunt, illicoque Pater arrepto gladio utriusque caput amputavit. Exinde verò ipse cum pauculis suorum in Mauros moriturus erupit; verum aliter cœlo visum est, vicit enim Ramirus, & ingenti clade prostravit Mauros, victorque ad templum reversus, Deo ac Deiparę gratias relaturus utramque filiam vivam & obviam habuit. P. Scherer. in Atlante. Novo in Geogr. Mariana. p. 18.

Paucis ab urbe Constantinopolitana stadiis antrum incoluit Joannes Madrinus, Eremitam magni nominis Eremita, hic secum tenuit defendit, parvam Deiparę statuam, quam impensę sagittas colebat, & ad ejus pedes suas, aliorumque necessitates frequenter deponebat, non sine prodigiosis eventibus & gratiis; quas inde non solum Christiani sed & Turcæ reportabant; hæc audita stomachum moverunt Turcarum imperatori, unde misit, qui Eremitam

Eremitam occiderent: non latuit hoc Eremitam; quare cum non esset alius in humanis suae defensionis locus, ad Beatissimam confugit, cujus statuum praesidii loco ante januam sui eremitorii collocavit. Supervenere impii satellites, sed visa statua, magno terrore perculsi re infecta redierunt, sed missa iterum ab Imperatore cohors, quae Eremiticam igne & ferro persequeretur, iterum Eremita statuum ante januam collocavit, quae sagittas magno numero in eum conjecit, ut hostes retorserit, eosque propriis armis vulneratos abire coegit. *Ibid.* p. 114.

591. Ducti fuerunt ad carceres tres fratres Deipara nobiles Turcae, quorum major natu appropinquante die supplicii dixit aliis duobus. *bus liberat* Audivi à Christianis, quod Maria Mater Jesu Turcas, Prophetæ omnibus succurrit; emittamus votum, quod futuri simus Christiani, si nos à morte liberat, praesertim cum etiam nostri Majores fuerunt Christiani. Libenter uni alii consenserunt, simulque omnes tres fecerunt votum pluries hæc verba repetendo: O Maria Mater magni Prophetæ Jesu, liberate nos à morte & nos fiamus Christiani. Ex nunc ceciderunt catenæ ex manibus & pedibus eorum. In eodem carcere fuerunt alii 13. Turcae rei mortis, nondum ad illam damnati, qui videndo tres fratres prodigiose liberos à vinculis, etiam illi exclamarunt: nos quoque fiamus Christiani, si fuerimus, ô Maria ope tua liberati à morte. His dictis vident carceris portam sua sponte apertam, per quam egressi per medios custodes profundo fomno immisos aufugerunt. Decem ex illis natione servi ierunt in Hungariam: Fratres tres, cum aliis Bosnensibus sociis, venerunt Macariam Reip. Venetæ, qui locus non multum distat Ragusâ sive Epidauris. Fuga horum fuit iterum prodigiosa; quia in spatio non integræ noctis pedites per asperos montes, ignati viarum, imò ignari, quo pergerent, tantum itineris confecerunt, quantum intra tres dies eques mutando equos vix possit conficere. Prima Ecclesia, ad quam in statibus Christianis pervenire, fuit miraculosa B. Virginis Macariensis, ubi instructi de mysteriis fidei, baptisma susceperunt, provisumque illis quoad necessaria ad sustentationem à Generali Dalmatiae Veneto. Hæc ex Literis, 3. Febr. A. D. 1725. datis Laureto; quæ à R. P. Rectore Collegii Ragusæ descripta, & Lauretum missa fuere. Contigit hæc captivorum liberatio in Traunck pago Bosniæ residentia Bassæ Bosnensis.

Deipara blasphemum punit. Heliopoli mimus quidam Gajanus nomine blasphemabat Beatissimam, nec ab apparente sibi ter B. Virgine admonitus renit abscis-puit. Quarta vice dormienti illi apparuit

Beatissima, nihilque dicens, digito solo sione mansignavit ejus manus & pedes. Evigilans invenit se truncatum manibus & pedibus; errorem agnovit. Moschus in Prato Spir. c. 47. Tilm. l. 2. c. 13.

P. Cornelius à Lapide in Levit. c. 24. Item blasphemus. v. 14. tanquam recentia, & bene sibi per spectat tradit de Hollandis duobus militibus, quorum unus ad Urbem Halas statuum Deiparae miraculosa celebrem blasphemans; ego, ait, meis manibus mulierculæ Halensi nasum abscindam, audiit Virgo, & procuravit, ut ei plumbea gladio ex urbe emissanasmus auferretur. Nomen illi Joan. Zwickius, qui ob id etiam suis commilitonibus ludibrio fuit, dicentibus, ut eat Hallas & nasum suum requirat. Alter Sichenmensis Virginem itidem deridens. Si Maria, inquit, hic miracula facit, illuminet meum equum, moxque equus illuminatus, ille verò excæcatus est.

Inter Aragoniæ regem Alphonsum & Deipara Raymundum à S. Aegidio Comitem diuturna fuit disceptatio. Nullius facundia tam potens fuit, quæ gliscientes inimicitias sepeliret. Demum A. D. 1183. pax ita coaluit. Homo mechanicus opifex coram Præsule cæterisque sacerdotibus exposuit, à Deo imperatum sibi, monstraret divinæ Matris cum divino puero picta iconem, & una inscriptionem illam: Ecce agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem. itaque divinis jussis, se non potuisse non parere. ita hic caduceator, ita discordes animos movit, ut id etiam utriusque partis madentes oculi sint testati, dextras dederunt, & jure-rando sanciverunt pacem. P. Drexelius in Rosis de charitate proximi.

A. D. 1646. 5. Julii. Dæmon in forma Deipara equi Virginem rusticam Barbaram, filiam à dæmone Joannis Lechi de villa Pelkinia lavantem vindicat. linteamina, rapuit in aëra, os illi fortiter obturavit, quæ tamen vix spirans ad Beatissimam Jaroslaviensem suspiravit, & ecce sine noxa, circa occasum solis (cum rapta fuisset circa meridiem) à dæmone prope flumen projecta est, invenit illam moestus parens, simulque cum illa grates Beatissimæ persolvit. S. Kwiatkiew. in Lib. cui Titul. Mare gratiarum.

A. D. 1647. 30. Martii Domina quædam maledicens famulam, quod illi pisces non ad gustum paraverit, nec desistens, est monita à marito, vidit sibi apparentem dæmonem in forma terribilis viri, oculos igneos habentis, in capite cornua, ad manus accipitris ungues, pedes lupinos, quæ visione illa perterrita deliquium passa. Maritus illam Thaumaturgæ Virgini Jaroslaviensi com-

commendavit, convaluitque, & melius linguam frænare didicit. *Ibid.*

592.

B. Aegydius poenitens Ord. Prædic. ad veram, rigidamque poenitentiam conversus, quamvis non desperaret, semper illum tamen sollicitum tenuit chirographum illud, quo se dæmoni olim devoverat, præcipue cum per 7. continuos annos à dæmonibus tam horrida specie infestaretur, ut diceret se millies malle caput sibi amputari, quam illa horribilia monstra videre. Ergo sub potentissimum Deiparae auxilium confugiens perditus & pernox in ejus sacello humillimis precibus & uberibus lachrymis Dominam fatigabat, ut sibi adesset & Patrona & hostibus suis datum extorqueret chirographum, quadam nocte in ejusdem sacello tam infesti in hominem irruerunt dæmones, ut præ horrore, animique angustis ferè exanimis conciderit. Desiste, desiste, vociferabantur, ab importuna invocatione, alias te in frustra discerpemus: at Aegydius tantò ardentius clamabat. O Maria adesto misero, & eripe me de faucibus hostium meorum. Et ecce videt per foramen fornicis decidere chirographum, dæmones verò audit horrendo ululatu clamantes. O maledite Monache tua fiducia in hostem nostram vicit nos; hæc nobis maledictum chirographum tuum extorsit, ulciscemur tamen. Sub has voces sub specie teterimorum draconum diffugerunt, ea rabie in se ipsos deservientes, ac si se discerpituri essent. Kochem. Hist. p. 3. P. Drews. in Breviar. Asc. Par. III. p. 227.

Tradit Vincentius Bellovacensis Spec. 1. 7. c. 102. Miles quidam existimabat vanum, inutileque esse nubere, cum tamen ipse libidini esset deditus. Is miles in Normandia venit in quoddam oppidum, vidensque quamdam formosam Virginem, famulo præcepit, ut illam ad peccandum cum Domino induceret. Non ausus famulus ipsam Virginem tentare, sed cum parentibus illius egit, 10. libras auri eis obtulit, Virgini autem pretiosas vestes, quibus illa sequi famulum illum nequam debuit. Venit ad hospitium, apparata splendida cæna, dumque jam nox castitati ejus infesta immineret, flevit virgo acerrimè, quæsit miles ille, cur fieret, quod nomen haberet? Respondit illa nomen meum Sanctum est, indigna licet, vocor Maria, à juventute mea crevi cum hoc animo, ut religiosa fierem, siccine verò infelix hodie virginitatem meam amittam, haccine die sabbati, Sanctissimæ Deiparae Patronæ meæ sacræ, peccandum mihi est. Petiit interim per amorem Beatissimæ, ne saltem hac nocte peccet. Percussus postulato miles. Ergone hæc unâ hac vice

Deum offendere non vult, quem ego toties offendi, & adhuc per amorem Deiparae obsecror? Nec mihi scelus agendum. Quare juravit eam in castitate se conservaturum, ac ad monasterium reducitur. Et reduxit crastina luce, dotem se illi daturum spondit, appromisitque se illam quotannis visitaturum. Interim brevi scilicet feria secunda, cum esset iracundus in quodam jurgio ab alio milite occisus est; dumque non compareret, nec dos ab eo appomissa daretur, Religiosa verò illius monasterii molestæ essent Virgini, ipsaque Abbatisa spe dotis frustrata ægrè ferret, apparuit illi Virgini Beatissima, dixitque: Ego sum Mater Jesu consolatrix tua, ac addidit, quod elapsa feria 2da, miles ille occisus fuerit, & quod salvus esset ideo, quia præ amore ejusdem Deiparae à peccato sese continuit, præcepitque Virgini Deipara, ut Abbatisiam moneret, quatenus curaret, ut corpus militis illius, quod non in sacro loco humo mandatum fuerat, in cæmeterio sepeliri curaret, signum autem loci, in quo sepultus est ille, esset os, cujus radix intra os sepulti sese infereret. Ast monita à Virgine Abbatisa dictis dare fidem renuit; sed apparuit Deipara secundo, expedititque Virginem ad Abbatisiam, injungens, ut ad obtinendam fidem dictis peccatum quoddam ipsammet Abbatisæ eidem ediceret, adderetque illud peccatum in confessione ab illa occultatum fuisse, quare hortaretur illam ad confitendum. Abbatisa justam monitionem advertens confessa peccatum, funus militi illi apparavit. P. Młodziano Wski. Con. 1. Dom. 4. post. Pent.

Rarum est, quod in Chronicis Ordin. 593. S. Francisci legimus de Alexandro Halensi, Propter qui vitæ fons est appellatus, fuitque Præ-amoremceptor S. Bonaventuræ, & ut fertur S. Thome Deiparae: istanto in Deiparam ferebatur affectu, petenti ut constituerit, nulli unquam se negaturum, nihil nequod nomine Deiparae peteretur; quod gatur, ne cum intellexisset quidam Franciscanus, vir Religiosis par in Academia Parisiensis esset; ad eum accessit, & per S. Mariam, inquit ad eum, obsecro te, ut nobis accedat, is missum à Deo credit hominem, & illico eum sequitur, fitque S. Francisci alumnus. Fusè rem dictam enarrat Wadingus to. 1. Annal. Min. ad. A. C. 1222. n. 6. P. Cornel. in Matth. c. 5. v. 42.

Carnoti five Carnuti in Gallia est apud Statua ad Carnotenses in magna veneratione statua huc ante B. Virginis prodigiosa, eaque antiquissima, Nativ. utpote proveniens à Druidibus (qui olim Christi, Gallis erant, quod Indis sunt hodie Brach-sub Tit. manes, & Persis Magi) hi namque habito pariturae

Virg. ere. conventu, honores decrevere *Virgini Paritura*, unde & statuam consecrunt cum imposita corona, & filio in gremio, eamque cultui, ac venerationi populi centum ferè annos ante Christum natum in crypta proposuere, narranturque multa prodigia jam tunc ad hanc statuam facta. Rex ipse Carnotensium filium suum aquis suffocatum, factis ad hanc statuam votis, vivum recepit, unde & regnum illi legavit. Constitit hæc statuæ veneratio sub hoc titulo *Virginis Paritura*, donec Sancti Savinianus, & Potentianus primi Galliæ Apostoli à S. Petro in has partes submissi, rei veritatem Carnotenses docuere. Cryptæ hodie superstructa est insignis Basilica, cum 39. sacellis & Collegio Canonicorum 72. P. Scherer in Atlante novo in Geogra. Mariana. p. 23.

Statua Deiparæ una alteri præbet honorem. In Hispania in loco Huiska sive Osca colitur Beatissimæ statuæ cum titulo *de Salas* quia ex pago Salas ipsamet migravit Oscam, & in templum B. Virginis dicatum, in quo alia prior erat ejusdem B. Virginis statuæ, quæ novæ adventanti de nocte latus dextrum concessit & ipsa migravit in sinistrum. P. Scherer ibid. p. 17.

Aleæ jactus mirabilis. Vercellis in monte Pedemontii milites duo de fuga retracti, ad patibulum damnati, facta tamen alterutri gratia, cui jactus aleæ numero faveret majore, promittitur ergo tympanum, super quo prius fortunam expecturus Deiparæ *del Carmine* vulgo dictæ, toto corde gemituque supplex projicit utramque tesseram, at singulæ non exhibebant plus, quam unam unitatem; insequitur alter, quasi de victoria jam certus & inde lætus, sed hem! jactu infelici & prorsus insolito una tessera subsiluit in alteram, atque sic prostat in unica tantum unitas, ea propter postremus hic reus mortis judicatus, & patibulo suspensus; alter verò Deiparæ beneficium, vitamque in acceptis retulit. P. Scherer. 16. p. 46.

Deiparæ statuæ in pauperum agros munifica. Allersstoffsii haud procul urbe Abens. perga in colle amæno extat sacellum elegans cum Deiparæ statuæ. illud hic mirabile est, quod ager sacello vicinus, cujus omne frumentum in pauperum eleemosynam cedit, semper fertilis reperitur, etiam, quando cæteri agri vicini à grandine, & tempestate vastantur, aut detrimentum aliud patiuntur, ibid. p. 63.

Frumentum pluit gratia Deiparæ. Murkirschii in Bavaria, munificentia Deiparæ in populum (qui templum in honorem ejus restauravit) elucet, illud notatu dignum est, quod ex constanti traditione habetur, tempore famis gravissimæ cælum hic frumentum pluuisse, quod pi-

stum in panem, & comestum, populo profuit. Ibid.

Martellus quidam, quem Imperator Constantinopolitanus, è plebeja conditione ad palatinum evexit, postea Alexium Imperatoris filium occidit & coronam sibi imposuit. Hanc injuriam Balduinus comes Flandriæ ulturus, Martellum provocavit ad bellum, & comparuit cum suo exercitu & imagine Deiparæ, more aliis etiam imperatoribus usitato: sed hæc relicto Martelli exercitu transiit ad castra Balduini, & una secum transtulit victoriam, coactus enim est Martellus fugere in urbem, quam Balduinus die 6mo. expugnavit, & Imperii orientalis coronam ab Innocentio, III. Pontif. Rom. accepit ib. p. 114.

Elmontii in Palatinatu Plocensi in Lithuania colitur imago B. Virginis cum fama miraculorum, gemmæ insculpta, & sigilli instar annulo inserti, quæ ab Episcopo A. D. 1660. in templum illata, & publicæ venerationi exposita est. ibid. p. 122.

In hac Vita Beatissimæ existenti se manifestabat & patefaciebat SS. Trinitas, adeo, ut in terris superstes divinam essentiam clare aspexerit, idque majori cum gloria, quam ipsi cælites. P. Scherogius to. 3. vestig. 34. P. Nieremb. de Homo. B. Virg. c. 5.

Cum aliquando in quadam Domo Probationis Societatis nostræ Tyrones & Novitii, quorum nemo non singulari affectu Deiparam colebat, orationi vacarent, insignis aliquis Dei famulus Beatissimam Matrem, se in medios illos vidit immittere, singulisque divinum nectar è poculo, quod secum attulerat, propinare, Symbolum utique, clarumque documentum, dulcedinis illius, ac devotionis, quam ipsis una infundebat. P. Nieremb. ibid. c. 21.

Præcipuus cultor Deiparæ fuit S. Bernardus; pridie ante suum festum S. Gertrudi conspectus coronatus, laminis aureis in pectore, collo coopertus; quod erat aureæ charitatis, de qua multum dixerat, scripsitque, indicium. Annus Cæle. 20. Aug.

1. JESUS flos Campi, roseus flos Virgo Maria.
- Mel legit ex istis melleus instar apis.
2. Aurea cur ambit Tibi, tempora, Dive, corona?
- Aurea cur pectus lamina grande tegit?
- Hæc opera, Artificis, cujus sunt arte peracta?
- Igneus è cælo hæc est operatus Amor.

Eximius

Deiparæ crucem auream mortificationem excitat. Eximius cultor Deiparæ Walterus de Birbach rei divinæ cum pluribus aliis adorat, accidit verò id temporis, ut, dum sacrificans ad adorandum populo sacrificios attolleret, sub calicis pede crucem auream conspiceret, eique adjunctam schedam his omnino verbis inscriptam: Crucem hanc defer ex parte mea amico meo militi de Birbach, quare sacro finito suggestum ascendit sacerdos, palamque rogat, nemone adsit hoc nomine? Eo intellecto hominem levocat, crucem Deiparæ nomine tradit, reique seriem omnem ei perceret. Accepit illam Walterus grato, lætæque animo, ac satis intelligens, quid se B. Mater monere vellet, crucem, mortificationemque Christi arctissime amplexus est, & monastica vitæ se addixit. Cæsarius. l. 7. c. 39. P. Nieremb. ibid. c. 22.

Poloni suscepto baptismo primam Gnesnæ ædificârunt Ecclesiam sub titulo Beatissimæ. Comment. Vincentii Kadlub.

Alphonso Rodriguez Coadjutor pia simplicitate dixit aliquando. O Mater Dei, si tantum me amares, quantum ego Te amo. Respondisse tunc ajunt Beatissimam. *Falleris mi Alphonse, nam ego te plus amo, quam tu me amas.* Aliàs. *Quam te amo Alphonse fili mi! ne time, ego rerum tuarum singularem curam & patrocinium habeo.* P. Nardasi in Anno Dier. memor. 31. Octob.

Patrocinio Deiparæ bona temporalia, gratiam Dei recuperat. Juvenis quispiam amplæ fortunæ, eam prodigus dissipavit, & uni Principi divendit, postea rerum inopia pressus melancholia, & continuo conficiebatur mœrore, vidit id quidam ejus villicus & opem se illi in his angustiis allaturum spondidit, si cum illo iter exiguum susciperet: annuit juvenis; igitur ingressi per noctem sylvam opacam: ubi villicus aliquo murmure dæmonem invocavit, eique juvenem afflictissimum commendat. Dæmon se in omnibus affuturum pollicetur, dummodo Deo abrenuntiet. Cohorruit ad hæc juvenis, sed à villico seductore dementatus consensit, ut saltem verbaliter aliquid proferret; protulit itaque *Abrenuntio*. Urget dæmon, ut etiam Beatissimam abneget, juvenis nullatenus consentire vult, urgetur ab illis, siquidem ad majus jam resolvit se peccatum, abnegando Deum, ad minus etiam se resolveret, sed dum fortissime reluctatur, dæmon disparuit. Ergo rebus infectis regrediuntur, & cum in itinere templum aliquod reperiunt, illud juvenis subintrat, & coram imagine Deiparæ Puerum Jesum gestantis sese prosternit, de commisso scelere plurimum dolet. Transibat bona sorte illac Princeps, cui bona sua juvenis vendiderat, & similiter templum ingressus vidit notum

sibi juvenem ingemiscere; ergo subducens se à latere columnæ, exitum gemituum illorum exspectavit, interea pœnitens oculos in cælum & Christum levare non audens, solius Beatissimæ opem implorat, tunc Beatissima pro illo supplicat inquit: *Miserecordia Fili mi.* Sed Puer Jesus tergum vertit, dicens: Se illum non curare, qui sibi abrenuntiavit, supplicavit iterum Beatissima: *Pietas Fili mi.* hic cecidit magis seductoris fraude quam sua sponte, sed Christus iterum faciem avertit. Ergo Beatissimæ statuæ, posito in altari Puero Jesu, eidem se ad pedes adsternit, in hæc prorumpens verba: Rogo Fili mi, ut propter me remittas ei hoc peccatum. tum Jesus: *Mater*, inquit, *nunquam Tibi aliquid negare potui, ecce propter Te totum dimitto.* Quo audito juvenis, paulisper in gratiarum actionem protracta oratione, deinde è templo egreditur, quem paulo post sequitur Princeps ille, totius rei spectator; quare juvenem affectus inquit: Cur humidos oculos haberet? & illo in auram humidiorum causam rejiciente, Non, non, inquit Princeps, scio causam lachrymarum; & illam illi suam in matrimonium obtulit, non solumque id, quod ab eo emerat, restituit, sed insuper dotem pinguem adjecit. Juvenis verò serio vitam emendavit. P. Rosignolius ex Cæsar. l. illustr. Mirac. & ex Henrico Gran. Germ.

Cornel. à Lap. in Prov. c. 8. 22. *Do minus possedit me &c.* Consonant veteres Rabi-Beatissimæ, ut R. Haccados apud Galatinum l. 7. c. ma à R. 1. *Ideo mundum Deus creavit, quia viderat binis celestibus ex Israel excidendam perram sine manibus, purbrata & ta B. Virginem, ex qua Messias proditurus primus erat, juxta illud: Dominus possedit me in initio viarum suarum.* & c. 2. citat R. Onkecata, los dicentem: Propter sapientiam creavit Deus cælum & terram, hoc est, amore intemeratæ Virginis, quæ est *mundi sapientia*, creavit Deus cælum & terram: vel amore Messias Filii sui, cui in divinis sapientia attribuitur. Non solum amore Virginis conditus est mundus, sed etiam sustentatus: ob scelera enim innumera, quæ mundani committunt, nullo pacto subsistere posset, nisi ipsa gloriosa Virgo cum sua misericordia, & clementia pro nobis orando sustineret. Et c. 4. docet Rabinos Matrem Messias vocare *primum hominem*: cujus proinde cæteri homines filii nuncupari possint. *Primum* intellige non creatione, & tempore, sed tum dignitate, tum fine & scopo, tum in prædestinatione, & decretis Dei. Unde S. Bernard. Serm. 1. in Salve Regina. De hac, inquit, & ob hanc & propter hanc omnis Scriptura factus est, & hæc gratia Dei ple-

plena est, & per hanc homo redemptus est. Verbum Dei Caro factum, Deus humilis & homo sublimis.

Deipara S. Joannes Dei, fundator Religio-
miserico- rum, quos bonos fratres vocant, totam
diæ Mater vitam suam & vires operibus misericordiæ
respicit impendit; is inter alios cœli favores meruit
oculis mi- & illum, quod, dum ante miraculosam
serico- Deiparæ imaginem Guadalupinam orans
diæ. pronuntiaret illa verba: Illos tuos miseri-
cordes oculos ad me converte, cortinā ul-
tro reductā, serenissimo vultu illum digna-
ta sit cœli Regina. P. Drews. Brev. Par. 4.
pag. 35.

Deipara Cuius quidam Beatissimæ moriturus cui-
specialiter dam dixit: *O si nosse, quantum in morte*
juvat in *adferat solatium, Deiparam singulari studio*
morte, *coluisse.* P. Nadasi.

Beatissima Tuteloni Religioso pictori
suo, Metis suam imaginem pingenti, Ma-
gistra & Ministra assedit, colores ministra-
vit, juvit, imaginem perfecit. Pingit Te in
corde meo Domina mea, P. Nadasi Ann.
Cœl. 27. Apr.

Deipara S. Mariæ Sylvaducensis ope mirabili,
victorio- concepto voto, 11. nautæ ducentos Pira-
ta, tas vicerunt, cum nautæ, nullo ictu irriti,
piratæ verò nullum omnino nautarum vul-
nerarent, semper incassum jaculati. P. Na-
da, ibid. 12. Maji.

Petrus Bastus Lusitanus cum aliis tyro-
nibus iter agens obvios habuit Matronam
illustrem, virum ætate conspicuum, qui il-
lis cœnam præbuerunt, rogati quinam es-
sent, dixerunt: *Nos fundavimus Societatem,*
& videri desierunt. De hoc P. Wieruszo,
1. Mart.

Sollicitudo mei, non me vel cura tenebit

Hi fundatores sunt & ubique favent.
Cum à dæmonibus terribiliter infestatur,
videt Bastus Deiparam lacertos extenden-
tem. Ibid.

Beatissi- P. Martinus Gutierrez Hispanus mortis,
ma prote- quam illi intulerunt hæretici, à Deipara
git Socie- nuntium accepit. Visā ab illo aliquando
tatem, Deipara Societatem Jesu pallio protegere.
P. Wieruszo. de hoc 21. Febr.

Protegit æthereæ si Virgo veste cohortes,
Quæ de Loyola milite nomen habent,
Sic est tuta cohors, nam qui vibraverit ar-
cum,

Si socios feriet, te quoque Virgo ferit. &c.
Cerne precor, quicumque lates sub veste
Mariæ,

Debes virgineâ Virgo calere togâ,

Deipara P. Gonçalvus Sylveira Lusitanus, illu-
ad conver- strissimo ortus sanguine, apud Monomo-
sionem in- tapas Missionarius Regi iconem Deiparæ
fidelium obtulit, posteaque simillima iconi Deipara
juvat.

eidem Regi apparere solita est. ab eodem
Rege strangulatus Pater, & in Motetem am-
nem projectus, ex quo tempore crocodili
hujus amnis incolæ mites effecti & non no-
civi per 60. annos. Mortuum Sylveiræ
corpus candidissimum instar nivis repertum
est. Ad Gonçalvi cadaver multæ mirandi,
& nuquam visi coloris aves convolarunt,
alternatimque mutatis quasi vigiliis cecine-
runt. In Sylveiræ adhuc vivi manu acerba
poma dulcescebant, P. Wieruszo. 15. Mart.

P. Carolus à Lotharingia Princeps, E. 596.
piscopus Virdunensis & comes, dum medi- Deipara
tatur Societatem ingredi, dæmon ex ener- ad Societ.
gumena vociferatus. *Quid ridiculam & in- Jesu*
eptam cogitationem haberet, vellere in cor- promo-
vum nigrescere? Timere se tamendixit, ne Ca- vet Prin-
rolus, quod meditabatur, perficeret, cum id cipem.
negotium Deiparæ pertractandum suscepit.
Hæc dæmon, Hoc perpendens P. Wierus.

Hinc Loyolanos, qui corvos dicit alum-
nos

Ex orci nicto, nigra volavit avis.

Gregorius XV. Pontifex valedicens Ca-
rolo benè precatus est dicens: Proficiscere
ad eam sacræ militiæ Societatem, Catholi-
ci nominis defensione, & hæreticorum ex-
cidiis clarissimam. Idem de Caroli consi-
lio ad Lotharingiæ ducem scribit hominum
Angelorumque linguis digna deliberatio. P.
Wieruszo. 28. April.

P. Joannes de Castillo Hispanus, cum Deipara
dat osculum imagini Deiparæ, mutuum ac- ex imagi-
cipit ab eadem, ne dat
osculum
eam oscu-
lanti.

Basia dat Divæ, reddit quoque basia Diva
Hæc Genitrix, infans illius ille fuit,
P. Wieruszo. 4. Maji.

P. Gabriel Vasia Hispanus Deiparæ de- Deipara
votissimus, cum crebrò illud ingeminaret vult, ut
per diem: *Monstra te esse Matrem, ac ali- memores*
quando suspirii sui oblitus esset, ab eadem ejus *simus.*
Deipara tanquam immemor reprehenditur.
De quo P. Wieruszo. 11. Junii.

1. Quovis momento se vult præstare pa-
rentem,

Quovis momento vult veneranda coli.

2. Immemor arguitur, Divinæ Vasiæ Matris,
Electum qui vas ejus honoris erat.

P. Carolus Scribanus Belga, quoties cu-
biculo egreditur, plantas Deiparæ oscula-
tur. Idem 24. Junii.

S. Brunonis Carthusianorum Patriarchæ Deipara
Ordo certus redditus est æternam ei Mariæ Officiū
tutelam adfuturam, si ejusdem Officiū recitanti-
quotidie recitaverit, Annus Cœle. 6. Octob. bus dat
De quo illud, opem,
Of.

Officio meruit mundi Domine Ordo fa-
vorem,

Tamque diu felix, quam officiosus erit.
Officiū, obsequium, laudes præstare Ma-
riæ,

Præstabit pulchri Mater amoris opem.

Deipara P. Petrus Faber primus à S. Ignatio è Pa-
oculos risiensi Academia Doctor vocatus, & ei-
miserico- dem socius factus, dum in Gandia oraret,
diæ con- allocuta est eum Deipara, & eum intuita,
vertit ad oculosque in pictura apertos, & elevatos
orantem. haftenus habet, quos antea depressos ha-
buit. P. Wieruszo. Wski 1. Augusti.

Deipara P. Julius Recupitus Italus hanc Profam.
docet vin- *Maria Mater gratia, Mater misericordia,*
cere tenta- *Tu nos ab hoste protege, & hora mortis sus-*
tiones. *cipe.* sapientissime recitabat, quam didicit à
quodam nostro Coadjutore, cui Deipara
apparuit, & ignarum legendi ipsamet do-
cuit, asseruitque per illas tentationes vinci
dæmonis. Hoc perpendens P. Wieruszo.
8. Aug.

Ipsa doces Virgo, valeas quo more vocari,
Auxilium possis ut properare tuum.

Ergo memor venias, cum te tua metra ro-
gabunt.

Süntque pedes metris, accelerata veni.

Suarez P. Franciscus Suarez Hispanus gratiam
effert & gloriam Deiparæ omni omnium præde-
specialiter stinatorum gratiâ & gloriâ majorem defen-
excellen- dit, & typo docuit; unde ei Deipara per
tiam Ma- P. Gutierrez gratias amplas agere jussit. De
riæ, & ab quo P. Wieruszo.

Nil plausus, nil fama fori, quem Virgo re-
pendit

Doctori: superat cuncta creata favor.

Suarez in aëre sublimis reperitur, & ex
Crucifixo lumine prorumpente circumda-
tur. ad quem idem.

Jam scio, quæ Suarez te Bibliotheca do-
cebat,

Quæ Bonaventuram, te quoque tota
docet.

Suarez horam consuetæ meditationis,
quàm omnes scientias, tot annis acquisitas,
pluris habuit. Idem.

Hæc plus hora tibi: Doctoris namque Ma-
gistra est

A te, quod discunt sæcula, sola dedit.

Deipara P. Emmanuel Korbega Lusitanus cum
sitim se- Deiparæ templum in Brasilia propriis ipse
dat sui manibus construit, cœlo nimis ardente &
Operarii.

terra sitiente post fufas ad Virginem preces
è ligni trunco fontem elicit. Idem 18. Oct.

P. Joannes Gueres Gallus, dum equuleo Beatissi-
pro fide torqueretur, ope Deiparæ nullos ma facit
dolores sensit. Idem 24. Apr. non senti-
re dolo-
rem.

Nam Marianus amor potis est superare do-
lorem.

Nempe amor arma gerit, non gerit arma
dolor.

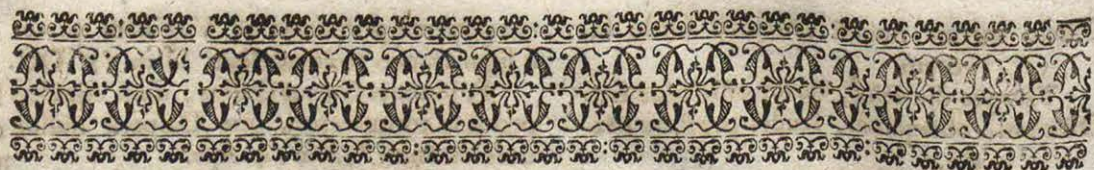
Romæ narravit P. Kirchero P. Alphon- Deiparæ
sus Dovalle, dum Romæ negotiorum cau- imago à
sâ versaretur, de mira quadam imagine in natura ex-
America Meridionali, apud Chilenes spe- pressa mi-
ctabili. Locust ad mare australe (vul- raculis cœ-
go del Zur) dictus Arauco, ubi mons Sma- lebris.

ragdis, Turchesiis, similibusque lapillis ita
refertus est, ut eminus se variorum hujus-
modi lapidum, nativo splendore depictum,
non sine intuentium voluptate, spectandum
præbeat, in hujus montis concavo, ex cer-
to tamen & constituto loco imago B. V.
Mariæ cum Filio in brachiis, tanta colo-
rum varietate depicta cernebatur, ut nemo
ferè id ludentis naturæ opus esse persuadere
sibi posset, sed omnes apparitionem divi-
nam mordicus tenerent. Locus igitur cum
tempore mirum in modum frequentari cœ-
pit, & fama dicti spectaculi ad Patres So-
cietatis ibi degentes pervenit, qui dum illuc
se contulissent, remque diligentius exami-
nassent, non miraculosam, at verè esse pro-
jectionem opticam in oculos fortuita lucis
& umbræ commixtione lapidum & colo-
rum proportionem expressam agnoverunt.
Ne tamen devotio populi erga Deiparam
impediretur, ad illum locum quotannis Pro-
cessionem solemnem, tanquam ad locum
devotioni Deiparæ divinâ providentiâ de-
stinatum instituerunt. Quam devotionem
gratam fuisse Deo & Deiparæ eventus do-
cuit: nam maximis paulatim prodigiis ita
clarere cœpit, ut jam toto illo novo orbe
vix celebrior locus habeatur. P. Caspar Schot-
tus in Magia Parastatica.

S. Joanni Damasceno, ob sacra de cul- Deipara
tu imaginum scripta, amputata, & in foro abscissam
palam suspensa manus, Beatissimæ appa- manum
rentis illi ope restituta. Ann. Cœle. 6. Maji, sanas,
Hinc ad Divum.

Intrepidè certas pro Divæ Matris honore,
Nec dextrâ abreptâ te ad sua castra trahit
Hostis, Dive stylum exacue ad nova prælia;
vinces

Crede, potens fortem dat tibi Virgo
manum,



DE VIRTUTIBUS

Tam Theologicis quàm Cardinalibus & Moralibus.

IN hac parte secunda in illis sacrae Scripturae verbis: **Fac bonum**, fundata, cum jam de fine nostro ultimo, Deo scilicet Ter Optimo Maximo, ad quem actiones nostras dirigere debemus, Christi & Beatissimae Deiparae insistendo vestigiis egerimus, restat agendum de faciendo bono per exercitium variarum virtutum, spectando varios Sanctos, qui se strenue in iisdem propter Deum tanquam finem suum exercuerunt, ac feliciter ad finem suum cum Dei auxilio pervenerunt. Sit itaque

CAPUT IV. DE FIDE.

§. I.

Quid sit Fides, & quae sint credenda, quo motivo, &c.

§97.
Quid sit
virtus &
quotu-
plex.
Quid
Theolo-
gica? quid
Moralis?

Praemitto, Philosophus definit virtutem vel per hoc, quod sit dispositio perfecti ad optimum, vel quod sit habitus secundum rectam rationem electivus, vel quod virtus sit, quae facit bonum, & opus ejus bonum. S. Augustinus definit virtutem, quod sit bona qualitas mentis, qua nemo male utitur. Virtus dividitur in *Theologicam*, quae est illa, quae Deum pro objecto respicit principaliter & directe. Et *Moralem*, quae mores hominis format, ponitque actum rectae rationi conformem. Utraque haec virtutis acceptio latior est, siquidem etiam virtutes morales v. g. obedientia, religio, Deum, respiciunt, e contra virtutes Theologicae mores etiam hominis formant, per easque ponuntur actus rectae rationi conformes. Utraque deinde virtus dividitur in *Habitualis*, quae est qualitas permanens, infusa, vel acquisita, dans simpliciter posse in ordine ad eliciendum actum virtuosum, Et

Actualem, quae est ipse actus virtuosus, seu actus rectae rationi conformis. Ulterius virtus dividitur in *Supernaturalem*, quae est illa, quae excedit vires activas adaequatas naturales, & passivas exigentiales. Et *Naturalem*, quae non excedit vires alterutras naturales, hoc est, vel non excedit vires adaequatas activas naturales, vel saltem non excedit vires passivas exigentiales. Itaque Virtus *habitualis Theologica* est qualitas permanens à Deo infusa, completa potentiae in ordine ad eliciendum actum virtuosum, respicientem Deum, sive aliquod praedicatum divinum pro objecto motivo formali directo & principali. Virtus *Theologica actualis* est ipse actus supernaturalis respiciens Deum, sive praedicatum aliquod divinum pro motivo formali directo & principali. Virtus *verò moralis* praesè sumpta (prout haec est species opposita & correlativa virtuti Theologicae) est habitus vel actus respiciens pro motivo formali & principali ho-

honestatem creatam vel actum respicientem tale motivum, in quo primo principaliter & directe venit honestas creata.

Virtutes
Theolo-
gicae tres.

Tres nonnisi dantur virtutes Theologicae in via, Fides, Spes, & Charitas; Tum quia Apostolus 1. Cor. 13. tot nonnisi numerat. v. 13. *Nunc autem manent Fides, Spes, Charitas, tria haec.* tum quia tot sunt virtutes Theologicae, quot motiva illarum formalia directe & separatim moventia haberi possunt, sed haec sunt tria. unum veracitas Dei, quae movet Fidem, 2dum bonitas Dei, quae nobis bonus est, quae movet spem, 3tium bonitas Dei, quae Deus ipse bonus est, quae movet Charitatem.

Ad infusionem virtutum Theologicarum requiritur dispositio praevia moralis per actus supernaturales meritorios, de congruo ejusdem infusionis requiri, inquam, in adultis puris hominibus, non solum ex ordinatione divina, sed etiam ex natura rei. De quo fusius tractat Theologia scholastica.

Quid Fi-
des Theo-
logica.

Nomine fidei aliquando intelligitur veracitas in dictis, unde qui hanc non habet, dicitur non habere fidem. Aliquando intelligitur fidelitas, sic Eccli. 27. v. 17. *Qui denudat arcana amici, fidem perdit.* Aliquando intelligitur ipsum objectum credendum, sic Apoc. 2. v. 13. dum dicitur, *Non negasti fidem meam.* Aliquando intelligitur conscientia, ipsiusque dictamen, sic Roman. 14. v. 23. *Quod non est ex fide, peccatum est.* sic dicuntur homines agere bona fide. Aliquando intelligitur fiducia seu spes obtinendi aliquid, sic Jacobi 1. v. 6. *Postulet autem in fide nihil habitans.* Haeretici per fidem intelligunt actum, quo credunt remissa sibi esse peccata, & se esse iustificatos: quem actum Concilium Tridentinum vocat inanem fiduciam. Omnes haec acceptiones fidei sunt impropriae. In propria acceptione fides divina significat vel assensum alicui objecto propter auctoritatem Dei loquentis, vel certè habitum infusum, elevativum potentiae naturalis ad assensum supernaturalem objecto. Plura de Fide vide apud Scholasticos Theologos.

§98.

Ex iis, quae Fideles explicitè credere tenentur, quaedam necessariò credenda sunt *Quae my-* *stera fidei* *necessitate* *medii* seu finis, sine quibus etiam necessariò inculpabiliter ignoratis finis ultimus obtineri nequit. Alia *necessitate* *praecepti*, sine quibus inculpabiliter omittis finis potest obtineri. Sanchez 2. Moral. c. 2. Azor, Valentia.

1mo. Necessaria necessitate medii sunt haec duo. 1. Explicitè credere Deum esse, & R. P. Kwiatkowski, S. J., Collectanea Asericæ.

remuneratorem bonorum esse, juxta illud Apostoli ad Hebræ. 11. v. 6. *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit.* Dixerat autem prius Apostolus v. 1. *Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.* & v. 6. *immediatè. Sine fide autem impossibile est placere Deo.* Quod haec fides necessaria est, docet quoque Trident. Sess. 6. c. 8. 2. Post sufficientem Evangelii promulgationem credere explicitè, ut vult Molina, aut saltem implicitè, ut probabiliter quidam docent cum Koninck & Layman, Christum & sanctissimam Trinitatem. Vide Escob. ex 2. c. 9. n. 20. ubi ex Vasquez 1. 2. d. 126. c. 3. docet culpabilem ignorantiam horum mysteriorum, sive negligentiam illa discendi esse grave peccatum, distinctum ab eo, cujus est causa. Vide Dian. p. 3. t. 5. Resol. 47. & 48. Porro implicitè credere dicitur, qui credit aliquid explicitè, in quo alterum implicitè est. v. g. si credas, quod credit Ecclesia. Vide Schol. & Layman. tr. 1. c. 8.

2do. Necessitate praecepti quivis fidelis sub mortali explicitè credere & scire craflo saltem modo & quoad substantiam tenetur haec. 1. Symbolum. 2. Orationem Dominicam. 3. Praecepta Decalogi, & Ecclesiae. 4. Sacramenta maxime necessaria, ut Baptismus, Eucharistiam, & Poenitentiam, reliqua verò tunc, quando vult suscipere. Suar. Sanch. Filluc. n. 39. Quae omnia intellige, nisi impotentia aut invincibilis ignorantia excuset. P. Bufenbaum l. 2. t. 1. c. 1.

Obligat autem praeceptum Fidei inter-Quando num 1. Pueros inter fideles educatos, quando obligat do rationis usum perfectè consecuti myste-praecepta fidei audiunt, apprehenduntque, quod tum fidei, illa credere sit res necessaria ad salutem; peccantque mortaliter omittendo. Sanch Bon. to. 2. d. 3. addens plurimos illos excusari inadvertentia aut invincibili ignorantia. 2. Adultos infideles, quando ratio incipit dictare res fidei sufficienter propositas esse, & contrariam sectam esse fallam. Sanch. l. 2. mor. c. 1. Kon. d. 4. T. M. 3. Quando urget tentatio contra fidem, quae aliter vinci nequit. Quod tamen non convenire scrupulosis rectè monet Sanchez, quia hi avertendo mentem ad alia objecta, facilius superant. Et in his duobus casibus praeceptum obligat per se, in sequentibus per accidens. 4. Quando tentatio urgens contra alias virtutes aliter superari nequit. 5. Quando facienda est professio fidei exterior, vel ex praecepto eliciendus est actus alterius virtutis, v. g. spei, charitatis, poenitentiae, quae fidem supponat. Bon. q. 2. p. 2. Hic M m m 2 ad-

addit Hurtado contra Sanchez 6. in hora mortis.

599. *Fides est unica.* Ad Hebræos 11. v. 1. dicit S. Paulus. *Est autem fides sperandarum substantiarum rerum, argumentum non apparentium.* Dixit Apostolus in fine capitis præcedentis, iustum ex fide vivere & nos esse filios Dei, atque Hebræos pro fide Christi rapinam bonorum & opprobria pertulisse, eo quod per fidem cognoscerent, & sperarent meliorem substantiam & remunerationem in cælis, hoc fuisse prosequitur, ut Hebræos in fide Christi confirmet, ne ab ea vexationibus Judæorum fracti desciscant, primò ergo definit, vel describit, quid sit fides, 2dò ostendit, quanti illa apud Deum sit meriti. 3. narrat, quàm magna & heroica opera prisci & Sancti per fidem effecerunt. Ubi nota Apostolum non agere hic directe & expresse de fide justificante, sed ait Apostolus de fide sustentante spem in tribulatione & persecutione. Hæc tamen fides sustentans spem, est etiam justificans, quia gratia & iustitiæ augmentum meretur, & impetrat, ut docuit Apostolus c. 10. v. 38. Quare perperam Hæretici distinguunt tripliciter fidem, 1. Historicam, 2. Miraculorum, 3. Justificantem, una enim eademque est fides, quæ hæc tria facit & operatur, ut solide docet Bellarminus l. 1. de Justif. c. 1. & 11. P. Cornel. hic. S. Hilarius ad Constantium Imperatorem: *Periculosum nobis admodum, atque etiam miserabile est, tot nunc fides existere, quot voluntates, & tot nobis doctrinas, quot mores.* Verè noster Frusus.

Una fides cum sit, quam nos docuere Patres,

Cur nunc tot fidibus luditur ista fides.

*Fides fun-
damentum spei.* Substantia sive hypothesis hic, uti & c. 3. v. 14. idem est, quod substantia & existentia, q. d. fides facit, ut bona futura, quæ nondum existunt, certa habeamus, certòque futura credamus, & speremus, perinde ac si jam subsisterent, eaque coram nobis cerneremus, fides enim ea ipsa quasi præsentia & certissima oculis mentis subijcit, sicque per suam certitudinem quamdam substantiam dat rebus speratis, & futuris in intellectu & mente fidelium. unde explicans subdit Apostolus. Fides argumentum non apparentium. & v. 27. Ita Chrysost. Theoph. Theod. & Syrus. Rursum hac de causa substantia ab Hebræis vocatur quandoque *Maomad*, id est, status & statio: quia spem stare, & subsistere facit. unde Chrysostomus, Quoniam, inquit, ea, quæ sunt in spe, sine substantia esse putantur, fides enim tribuit substantiam. Resurrectio necdum facta est, & necdum est in sub-

stantia, sed fides facit eam subsistere in anima nostra. Et D. Thomas clariùs allata etiam similitudine rem oculis subijcit. Res sperandæ sunt, inquit, sicut arbor in semine, virtute latens, & per fidem quodammodo jam existunt in nobis; sicut arborem modo quodam tenemus in semine. Dicit ergo Paulus: Cum vos o Hebræi ad Fides pro fidem constantem in adversis hortor, nolo cui posita vos respicere ad bona præsentia, sed futura: & futura quia fidei officium est, ut futura bona quasi facit præcertissima menti offerat, & exhibeat, atque per ea sustentet spem, patientiam, omnesque virtutes in rebus afflictis, mercedem enim futuram, eamque immensam ita certò oculis mentis objicit, ac si jam cerneretur & adepta esset: per fidem ita à mente apprehenditur ac si jam subsisteret &c. *Sperandarum* Græca vox verti potest & *sperandarum* scilicet rerum, quæ sperantur, & *sperantium* scilicet hominum, qui sperant. Posteriori modo vertit, & intelligit passim S. Augustin. q. d. Paulus, fides in anima iusti credentis & sperantis est quasi basis, quæ eum sustentat, ut quasi despiciat bona terrena, speret, atque expectet cælestia: sed eodem redit sensus, sive veritas sperandarum, sive sperantium. *Argumentum*, id est, assensus, inquit D. Thomas, quo adhærescimus veritati: verum Græcè est elenchus, demonstratio, convictio, ut legit & vertit S. Augustin. l. 13. de Trinit. & Chrysost. hic. Sic Aristoteles scripsit librum de sophisticis elenchis, id est, de argumentis sophisticis, q. d. Apostolus. Fide convincimur ad credenda ea, quæ non videmus, quæ non apparent, perinde, ac si in clara luce illa cerneremus, tam certò enim ea nobis fides demonstrat, ac si in meridie cernerentur. Efficit enim fides, ut nihilominus de futuris, atque à sensu remotis mysteriis obscurissimis non dubitemus, quasi vel oculis inspecta, vel ratione à nobis comprehensa forent. Ubi adverte, demonstrationem hanc, & evidentiam non esse in rebus ipsis, sed in Deo attestante: quia enim fidei non Deus dicit & revelat nos resurrecturos, & est in rebus potituros, ideo id credo, tanquam certissimum & evidentissimum, non in se, sed in Deo, qui id revelat, & attestatur. Evidens enim est, verum esse & certissimum, quidquid Deus dicit & revelat. Unde S. Augustin. tr. 27. & 40. in Joan. Fides, inquit, est credere, quod non vides, cuius veritas & merces est videre, quod credidisti, & S. Gregor. hom. 26. in Evang. Fides, inquit, non habet meritum, cum humana ratio præbet experimentum. Hinc patet 1. Fidem non esse fiduciam vel spem, ut volunt hæretici: fiducia enim est in appetitu & voluntate, fides verò est in intellectu, illud enim convincit, illique rem creditam

& speratam exhibet & demonstrat. Patet 2dò. hac clausula, fides est elenchus & demonstratio rerum non apparentium, fidem distinguunt à scientia, quæ est rerum apparentium & evidentium in se ipsis, tum ab opinione, suspitione, & dubitatione; hi enim dubii & incerti sunt assensus, fides autem est assensus certus, qui intellectum planè subigit, & convincit. Patet 3. propriè hanc esse fidei descriptionem, per duplicem fidei proprietatem, eamque præcipuam, quarum prior est, quod fides est basis & fundamentum spei, faciâtque in animo subsistere ea, quæ sunt futura. Posterior, quod faciat illum illis assentiri, quæ non intelligit, quæque suo lumine & ratione non comprehendit. Ubi nota, non negat hic Apostolus, fidem alias adhuc habere proprietates, aut eam extendere se quoque ad apparentia & existentia, itemque ad res non speratas; imò parimodo fidem hic describere potuisset. Fides est substantia rerum tam sperandarum, quàm timendarum, estque argumentum tum apparentium, tum non apparentium: fide enim credimus infernum, quem timemus, non speramus, & mortem, quæ indies nobis apparet & cernitur: potest enim eadem res, puta Deus, Angeli, mors cognosci variis modis, nimirum, 1. demonstratione, 2dò, sensu & experientia, 3. Fide, quia scilicet Deus ea revelavit. Fides ergo infernum, mortem, & iudicium, quæ non speramus, sed timemus utpote certo futura, menti quasi præsentia objicit & repræsentat; quia Deus, qui est prima veritas, quæ fallere nequit, hæc tria, fide credenda nobis proposuit. Sed hæc omisit Apostolus; quia non erant ad propositum ipsius; tantum enim gloriam cælestem futuram, & necdum apparentem Hebræis afflictis proponere intendebat, ut ejus fide, spe, & contemplatione eos animaret ad constantiam. P. Cornel. à Lap. hic.

600. *Fides justificat, sed non sola.* Lucæ 7. v. 50. Dixit autem ad mulierem (Jesum) fides autem tua, te salvam fecit. Fides non sola, ut volunt Novantes, salvum facit, & justificat, sed bonis poenitentiae operibus (qualia hic circa Christum exercuit Magdalena) à charitate formata: nam paulò ante Christus dilectioni ejus remissionem attribuit dicens: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.* Fides ergo hic intelligitur non nuda, sed per charitatem & contritionis actus, qui hic præcesserant, operans. P. Cornel. hic.

Lucæ 10. v. 42. Dicit Christus: Porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Quæres, Quodnam sit hoc unum. Rspndent Lutherus, Melancthon, cæterique Novantes, hoc unum

esse fidem, sive audire Evangelium, illique credere: hoc enim tantum hic dicitur fecisse Magdalena v. 39. Censent enim ipsi fidem solam necessariam esse ad salutem. Crede, inquit, te per merita Christi salvandum, & infallibiliter salvaberis. Verum hæc fides est temeraria, falsa; nam illam habere possunt blasphemii, fures, & latrones: præter fidem enim ad salutem necessaria est spes, charitas, & bona opera, ut patet Matth. 19. 17. 1. Corin. 13. & alibi passim. idque patet in ipsa Magdalena; quæ ita Verbum Domini audiebat, ut auditis obediret, illaque exequeretur per opera charitatis, humilitatis, & poenitentiae; ut patet c. 7. 43. & ex tota deinceps vita. Jam autem per illud unum potest intelligi cum Orthodoxis vel unum cibi genus, vel sublimius, unum hoc necessarium, est unius Dei ac salutis æternæ cognitio. Plura Cornel. hic.

Tradit P. Cornel. Can. 3. ante Epist. Pauli, quod Paulus sub fide non solam fidem, ut hæretici, sed spem, charitatem, omnemque gratiam à Christo manantem, quasi ramos in sua radice, & causa completur. Ita Concil. Trid. Sess. 6 c. 8. ut patet Rom. 12. 3. c. 14. Vult. & 2. Thess. 1. v. 11. ubi sic ait. *impleat (Deus) omnem voluntatem bonitatis, & opus fidei in virtute.* Quis non videt hic Apostolum præter fidem opus fidei requirere: ergo rectè dicit, quod fides nos justificet, non sola (uti Lutherus addidit & pervertit) *quod absit, ut sentiret vas Electionis*, ait S. August. l. de gratia, & libero arbitrio c. 7. Sed sicuti dicimus, hæc arbor me aluit, scilicet cum pomis & fructibus suis. Hic medicus me sanavit, scilicet per pharmaca & exercitia sua à se præscripta, quibus sanatus sum: Nam fides est quasi Doctor, indicans opera spei, poenitentiae, charitatis, quibus justificamur.

Ad Gal. 5. v. 6. dicit Apostolus. *Nam in Christo Jesu neque circumcisio aliquid valet, sed fides, quæ per charitatem operatur*, id est, fides non sola & in animis, neque otiosa, sed quæ charitate perficiatur, ut vertit Syrus, & in opera charitatis se diffundit; qualis fuit fides Magdalene poenitentis: nam fides quæ charitatem & opera non habet, fides est demonum, non Christianorum, ait Ansel. quod notent Novantes, qui soli fidei iustitiam arrogant. P. Cornel. Ibid.

Jacobi 2. v. 17. *Sic & fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa*, quasi non habens animam ipsam dilectionem, qua vegetetur, & moveatur ad opera, ait Bernard. Epi. 42. Talis ergo fides est quasi cadaver inanime, ut ait idem Epi. 24. in Cant. & corpus mortuum, quod tamen

Fides
mortua
est sine
bonis
operibus
& opera
sine fide.

verum corpus; sicut fides sine operibus vera est fides, quod negat Calvinus, sed elumbis, ex sanguis & quasi mortua. Ex hoc loco S. Jacobi colligit S. Cyril. in Concil. Ephes. par. 3. c. 43. Sicut fides absque operibus mortua est, ita vicissim opera mortua sunt, si desit vera fides. Denique multi P. P. asserunt, fidem carentem bonis operibus non esse veram fidem, quia scilicet non est fides viva, ardens, perfecta charitate formata, quæ per dilectionem operatur, ut ait Apostolus, Gal. 5.6. sed informis & mortua; & quia fidelis desit ad bona opera facile labitur in peccata adeo gravia, ut tandem fidem ipsam amittat, fiatque infidelis. Quare fides bonis operibus alenda est, alioquin emoritur sicut lampas deficiente oleo Unde S. Hieron. in Ezech. c. 3. ait, hæreticos propter impuros mores, & opera fidem amisisse. Idem Christianis impie viventibus non semel accidere docet S. Greg. 25. Moral. 10. Unde idem S. Greg. Probatio, inquit, dilectionis, (consequenter & fidei) exhibitio est operis. S. August. 1. de Cognit. veræ vitæ c. 21. Hæc fides ipse nutritur, sicut corpus cibo reficitur, dilectione animatur, sicut corpus anima vivificatur. S. Bernard. Mortua fides est, quæ non operatur ex dilectione, quasi non habens animam, ipsam dilectionem, qua vegetetur & moveatur ad opera. Plura vide apud P. Cornel. in Jacob. 2. v. 14. v. 17.

601. P. Viera in Concione Dominicæ Passionis A. D. 1651. accepto themate ex Evangelio. Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Joan. 8. v. 46. Inter alia dicit: Catholici Videtur hæc materia inter Catholicos lo-
reperi cum non habere, sed hic sermo multum necessarius non solum laicis, sed etiam Ecclesiasticis: quia sicut illi Scribæ, ita & nos non credimus Christo. Indignamur ad hæc &c. Video turbatos ex hac propositione. Dicitis, Credimus in Christum, Christiani sumus &c. Hoc concedo; sed nego vos credere Christo. Credere in Christum, est credere ipsum esse, quod est. Credere Christo est credere illis, quæ dicit, & in hoc secundo modo non tantum adæquare incredulitatem Judæorum, sed & superare possunt. Christi itaque querimonia etiam Christianos concernit. Videbimus quomodo etiam isti Christianos nos prædicamus, & credere in Christum, Christo tamen non credimus. Dimidiam partem fidei habemus. Post illud miraculum in Canæ nuptiis Joan. 2. v. 1. crediderunt in eum discipuli ejus. Hinc sequitur ante illud miraculum discipulos non credidisse in Christum. Et quomodo erant discipuli. Quia credebant Christi doctrinam, non crediderunt in eum; quia divinitatem ejus non cognoscebant, credebant illi tan-

quam magistro, sed non crediderunt in eum tanquam Deum. Nos econtra credimus in Christum etiam ut Deum, sed non credimus illius doctrinæ Christus Matth. 18. v. 3. Nisi efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum celorum. Et nos magnificari volumus. Christus promittit illi, qui propter ipsam aliquid reliquerit Matth. 19. v. 29. Centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit; & non credimus, pecuniam ad lucrum exponimus, ut s. a cento lucremus. Christus pro simplo centum promittit, & non credimus. Nervosè S. Chrysost. Homo homini exigua chartula obligatione constringitur, Deus tot ac tantis voluminibus caret, & tamen debitor non tenetur. Christus dicit Lucæ. 14. v. 11. Omnis, qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Christus Matth. 5. v. 44. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos. Quis hoc servat. Christus dicit ibidem, orate pro persequentibus & calumniantibus vos, &c. Et nos diras illis imprecamur Christus de Superioribus & Prælati dicit Lucæ. 10. v. 16. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Et nos Prælatus etiam supremum audire contemnimus. Christus dicit Matth. 19. v. 24. Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum celorum. & nos camelum adhuc omni cura grossiorem facimus, nutrimus,

Sed quare credimus in Christum, & non credimus Christo. Ratio est; quia difficultates credendi in Christum tenent se ex parte objecti, repugnantia credendi Christo tenent se ex parte subjecti, illæ procul nobis absunt, istæ nobis insunt. Fides, quæ non dolet, facilis ad credendum. Fides, qua credo in Christum, præcipit mihi credere ejus passionem. Fides, qua credo Christo, præcipit mihi mortificare meas passiones, in quo est difficultas. Lucæ. 9. v. 23. dicit Christus. Qui vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Notandum. Non dixit, qui me vult sequi, confiteatur me, sed negat se; nec dicit adoret crucem meam, sed tollat suam. Adorare crucem est credere in Christum, abnegare semetipsum, tollere crucem suam, est credere Christo, & hoc est arduum, hoc natura horret, nos absterret. Abraham laudatur præcipue ex fide, idque iisdem verbis, Gen. 15. v. 61. Epist. Jac. 2. v. 33. Roman. 4. v. 5. Credidit Abraham Deo, cur non laudatur, quod crediderit in Deum, idque cum fuisset idololatræ Parentum filius, sed quod crediderit Deo. Quia credere in unum Deum, non in multos, in Creatorem cæli, & non in truncos, est credulitas difficultate carens: cum autem repugnantia naturæ præcipiuntur, hæc nodus. Si

Si non credimus Christo legitimo Domino, Magistro, vero amico, cui credemus, tyranno mundo, proditori diabolo, adulatori carni? Timendum, ne, dum non credimus Christo, credamus in Christum. Sic regna Catholica Daniæ, Angliæ, Sueciæ, dum libertati sensuum nimium indulgent, nec credunt in Christum v. g. in Eucharistia, &c. Ninivæ, urbs tam ampla, numerosa, una die crediderunt in Deum, Jonæ. 3. v. 5. Et crediderunt Viri Ninivæ in Deum. cur tam facile crediderunt? Quia prius crediderunt Deo per os Prophetæ, de subversione futura loquenti, Jonæ. 3. v. 4. Et cepit Jonas introire in civitatem itinere diei unius: & clamavit & dixit: Adhuc 40. dies, & Ninive subvertetur. Sicut itaque à credendo Deo tam facile transitur ad credendum in Deum; ita è converso à non credendo Deo &c. ad non credendum in Deum. Quod patet ex Epi. S. Pauli. Ad Timoth. 1. v. 18. & 19. Hoc Præceptum commendo tibi Fili Timothee, secundum præcedentes in te prophetas, ut milites in illis bonam militiam, habens fidem, & bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt. En, quam amissa bona conscientia facile amittitur fides. Exemplum ex Baronio A. C. 260. de Sapphio, Plura vide apud eundem P. Vieira.

Fides jun- Fides appellata est ab eo, quod sit, quod genda bo- dicitur; duæ Syllabæ sonant, cum dicitur nis operi- fides; prima Syllaba est à facto, secunda à bus. dicto. Interrogo ergo te, utrum credas? dicis, credo, Fac, quod dicis, & fides est. S. August. to. 10. Serm. 237. de Temp. Ne forte diceret, credidi, & sufficit mihi, dicit Jacobus. Jac. 2. Et dæmones credunt, & contremiscunt. Magna est fides, sed nihil prodest, si non habeat charitatem. Confitebantur & dæmones Christum, sed non diligendo dicebant: Quid nobis & tibi Fili Dei? Fidem habebant, charitatem non habebant, ideo dæmones erant: Noli de fide gloriari, adhuc dæmonibus comparandus es. D. August. to. 9. tr. 6. in Joan.

602. Fides ha- bet suos gradus. Joannis. 4. v. 53. Cognovit ergo Pater (Regulus) quia illa hora erat, in qua dixit ei Jesus: Filius tuus vivit: & credidit ipse, & domus ejus tota. Unde datur intelligi, ait Beda in Catena, & in fide gradus esse, sicut in aliis virtutibus, quibus est initium, incrementum & perfectio. Hujus ergo fides initium habuit, cum filii salutem petiit, incrementum, cum credidit sermoni Domini dicentis: Filius tuus vivit. deinde perfectio, nem obtinuit nuntiantibus servis. P. Cornel. hic.

2. Cor. 3. v. 5. Non quod sufficientes si-

mus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: salutisque sed sufficientia nostra ex Deo est. Aliquid sci- licet boni, quod spectet ad fidem, gratiam, non ex li- meritum, & salutem æternam. Ut quis vero ar- idoneus sit minister novi Testamenti, ut præ- bitrio. cessit. Quod si nemo ex se cogitare potest tale aliquid, ergo multo minus opinari. Ita Cornel. Arausican. Can. 7. & D. August. de prædestinatione Sanctorum c. 2.

Hinc 1. contra Semipelagianos docet Gratia su- ibid. Augustin. & ex eo Scholastici, volun- tatem credendi, & omne fidei, salutisque libe- initium ac desiderium, non esse ex libero arbitrio, sed ex gratia præveniente, unde arbitrio necessaria, falsò hic Beza imponit Scholasticis, quasi ad ope- hinc doceant, nos à nobis principium ha- randum bere boni, sed infimum & insufficiens. O- salutariter, mnes enim docent, principium bonæ & sanctæ vitæ, cogitationis, actionis & salu- tis, esse supernaturale, & à gratia Dei oriri, non à natura, aut bonitate voluntatum. 2do. Falsò Calvinus ex hoc loco putat, in libero arbitrio nullas esse vires, quas exerat in operibus gratiæ, sed omnem sufficientiam, id est, omnes vires omnemque actionem esse gratiæ: Nam Apostolus tantum ait liberum arbitrium ex se esse insufficiens, non autem, nullas habere vires; sicut ergo homo infirmus debiles habet vires, & insufficientes ad ambulandum, sufficientes autem, si quis eas erigat & adjuvet, sique motui & ambulationi de initium, & adju- mentum, ita & liberum arbitrium ad bona opera salutaria ex se debile est, & infirmum, sed sufficiens, si à gratia præveniente exci- tetur, roboretur, adjuvetur.

Dices. Sufficientia hic capi potest pro virtute, viribus, & potentia cum Theoph. & Syro. & hoc verum est, nam potentia & vires liberi arbitrii ad opus supernaturale & gratiæ, qua supernaturale est, ex Deo gratum ac dignum, & meritorium vitæ æternæ non solum ex libero arbitrio, sed ex gratia excitante & cooperante sufficiens est liberum arbitrium, ut liberè credat, amet, & quidquid supernaturale operetur; nam liberum arbitrium in omne opus habet vires naturales, ut producat opus liberum. Ergo duæ hic concurrunt causæ ad idem opus; una naturalis, scilicet liberum arbitrium. 2da supernaturalis scilicet gratia, & cuique suis respondet effectus; gratiæ respondet, quod sit opus virtutis supernaturalis; libero verò arbitrio, quod sit opus liberum & humanum. Plura. P. Cornel. à Lap. hic.

Jacobi 1. v. 6. Postulet autem in fide nihil habens, qui enim habet, similis est fluctui pliciter maris, qui à vento movetur, & circumferrur. sumitur Fides hic tripliciter sumitur, vel potius tria ad oratio- com-

Fidei

nem ne-
cessaria,

complectitur, quæ in oratione poscit S. Jacobus. 1. Fidem propriè dictam. 2. Fiduciam seu spem certam. 3. Credulitatem, & firmam persuasionem obtinendi, quod petimus. Huic triplici fidei opponitur hæsitatio, pariter triplex. 1ma. hæsitatio in fide, quæ est incredulitas, infidelitas, dubitans enim pertinaciter in fide est hæreticus. 2da. hæsitatio in fiducia, quæ est diffidentia vel desperatio. 3tia. hæsitatio est incredulitate, quæ est dubitatio, aut opinio, & persuasio non obtinendi id, quod petimus. Primò ergo S. Jacobus ad orationem, fidem propriè dictam, non tantum generalem de Dei omnipotentia, providentia, munificentia, veritate, paterna cura erga nos & amore, sed particularem, quòd scilicet id, quod petimus, dabit nobis, si id expediat: id ipsum enim ipse promissit, qui mentiri, fallere & falli nequit dicens: *Omnia, quacumque orantes petitis, credite, quod accipietis, & evenient vobis.* Marci. 11. v. 24. Matth. 21. v. 21. & alibi sæpe. Credimus enim fide divina Deum in promissis esse fidelem, ac proinde cum nobis id, quod in oratione petimus, daturum, qui id ipsum promissit, qui, uti seipsum negare nequit, ita nec promissa sua violare; hanc fidem passim exegit Christus ab eis, qui poscebant sanitatem, ut à cæcis Matth. 9. v. 28. *Creditis, inquit, quia hoc possum facere vobis?* cumque responderent, *Utiq; Domine.* audierunt: v. 29. *secundum fidem vestram fiat vobis.* v. 30. *Et aperti sunt oculi eorum.*

Dices. Ergo vera est fides specialis hæreticorum, qua se credunt justos prædestinatos & infallibiliter salvandos: cum enim petant à Deo justitiam, salutem, & gloriam, utique hæc à Deo assequuntur: Deus enim promissit se præstaturum, quidquid ab eo petimus. & Promissio hæc Dei non est absoluta, sed conditionata, si videlicet oremus & petamus eo modo, quo oportet puta, cum debita fide, humilitate, puritate, reverentia, devotione, perseverantia &c. Ignoramus autem, & incerti sumus, an has in oratione condiciones præstemus, ac proinde pariter incerti sumus, an justitiam & salutem, quam petimus, simus obtenturi. 2do. Fides hæc, ut docet S. Cyrill. Catech. 5. poscit, paritque fiduciam. Porro certitudo spei nequit esse tanta, quanta est fidei. Unde S. Chrysost. imò Apost. ad Hebr. 6. v. 18. fidem assimilat columnæ domum sustentanti; hæc enim sustentatio est fortissima: spem verò anchoræ, quæ navem in fluctibus sustentat, sed ita, ut eis jactetur & fluctuet. Sic enim & spes nostra inter fluctus timoris, & confidentiæ jactatur & fluctuat: Verum quò major est fides, eò majorem gignit spem, &c. 3. Sicut fides poscit,

Spei certitudo
nequit esse
tanta
quanta
fidei.

paritque spem & fiduciam, ita spes parit Fides ter fidem, id est, credulitatem & persuasionem tio accipi obtinendi id, quod petimus. Sic fides sub- tur pro inde sumitur pro credulitate, non divina & credulitate, sed humana & probabili, ut Rom. 14. v. 23. *Omne quod non est ex fide* (id est, ex credulitate, puta ex conscientia, quæ dictat & credit hoc vel illud sibi licere, v. g. manducare idolotryta) *peccatum est.* q. d. quidquid facis contra dictamen & persuasionem conscientiæ, peccas, quò ergo major est spes in affectu, eò majorem gignit fidem & credulitatem obtinendi in intellectu. Plura P. Cornel. in Jac. c. 1. v. 6.

S. Gregorius Thaumaturgus, ut condendo templo pararet locum, montem loco moveri, ac cedere coegit. Fratres, ut componeret, aquam litis causam siccavit, Annus Coele. 17. Novemb. De quo.

1. Fidis Dive Deo, & terra ad tua verba movetur.
- Amplior extenso sit tua monte fides,
2. Ut maneat constans in fratribus ignis amoris,
- Divus turbantes fœdera, perdit aquas.

Actorum, 3. v. 16. *Fides, qua per eum* 603. *est, dedit integram sanitatem istam.* Fidei hic Fides tribuitur miraculosa sanatio, tanquam causa quomodo non primaria, sed instrumentaria: fides do parat enim est causa applicans nobis merita miracula Christi, per quæ sanamur: rursum fides est dispositio ad sanitatem mentis, & corporis, 3tio fides & invocatio est quasi causa impetratoria sanitatis, ipsa enim est oratio vel tacita, vel expressa, quæ sanitatem à Deo impetrat, unde & eam meretur non de condigno, sed de congruo: Causa ergo, physica principalis curationis claudi fuit Deus, instrumentalis S. Petrus, manu elevans & erigens claudum: causa verò moralis, puta meritoria principalis fuit Christus, ejusque merita, instrumentalis fuit fides S. Petri. *Fides, qua per*, id est, in eum est, *dedit integram sanitatem*, id est, integritatem corporis & membrorum, puta pedum. Moralliter nota hic, 1. Sanctos sua miracula & doctes non sibi adscribere, sed Deo. 2do. Quanta sit virtus fidei excellentis, & heroicæ, hæc enim omnia, quæ credit & sperat, impetrat à Deo, juxta promissum Christi Marci. 11. v. 24. 3. Quantam fidem, spem, & amorem debeamus gerere erga Christum, quem Deus dedit nobis redemptorem, salvatorem &c. per quem nos benedixit omni benedictione spiritali in cœlestibus. P. Cornel. à Lap. in Act. 3. v. 16.

Ad Roman. 14. v. 22. *Si fidem habes, pe-* Fides senta
nes temetipsum habe coram Deo. Cornel. à Lap. per con-
hic.

fitenda,
non ta-
men sem-
per pro-
fitenda.

hic. Fides hic idem est, quod persuasio certa, & segura, *fidem ergo habes*, hoc est, in conscientia certus est, nihil apud Christianos, esse immundum legaliter, omnes escas etiam lege veteri veritas, eis esse permittas. ita S. Chrysost. Ambr. *Habe penes temetipsum*, q. d. Noli fidem istam jactare, illaque uti cum fratris scandalo. Fides enim confitenda est semper; non autem semper profitenda. Profiteri enim est sponte fidem publicare: Confiteri est respondere interrogatum, ait S. Cypr. Epi. 87. idem dico de fide, id est, persuasionem vel credulitatem conscientiæ, de qua propriè hic ait Apostolus,

Canon
vera fidei
ab anti-
quitate,
& immu-
tabilitate.

Ad Galat. 1. v. 8. *Sed licet nos, aut Angelus de celo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.* Supple, si id fieri posset; nam de facto hoc est impossibile, Angeli enim, uti in beatitudine, ita in omni veritate confirmati sunt, Est hyperbole similis illi, 1. Cor. 13. si linguis hominum loquar & Angelorum: Hic est ergo Canon fidei, quem tradit hic Apostolus: Si novum dogma oriatur alicubi, examinetur, an concordet cum recepta, & antiqua Ecclesiæ Catholicæ fide; quam primitus prædicavit Paulus & Apostoli; quòd, si inveniatur ab illa dissentire, habeatur hæreticum, & anathema. Hunc Canonem sequuntur Patres omnes. B. Irenæus l. 3. c. 4. Si de aliqua modica questione disputatio orta fuerit, nonne oportebit in antiquissimas Ecclesias recurrere, & ab eis sumere de præsentia questione, quod certum est, & liquidum. S. Hieron. Epist. Pammach. & Oceas. Quisquis assertor es novorum dogmatum, quæso te, ut parcas humanis auribus, parcas fidei, quæ Apostolico ore laudata est, Cur post 400. annos (dicamus nos, cur post 1500. annos ó Luthere, ó Calvine, ó Menno) docere nos niteris, quod ante nescivimus usque in hanc diem? sine vestra ista doctrina Christianis orbis fuit. S. Joan. Damasc. quasi Leo rugiens contra Leonem Isaurum imperatorem iconoclastam, Orat. 2. de Imag. Audite, inquit, populi, tribus, linguæ, viri, mulieres, pueri, senes, adolescentes, infantes, Gens Christianorum sancta, si quis evangelizaverit vobis, præter id, quod Ecclesia Catholica à SS. Apostolis, à PP. atque Conciliis acceptum ad hunc usque diem servavit, eum ne audieritis &c. S. Aug. 1. 2. contra Cresc. c. 31. & 32. Non accipio, quod de baptizandis hæreticis B. Cyprianus sensit, quia hoc Ecclesia non accipit, pro qua B. Cyprianus sanguinem fudit, ita & reliqui PP. Estque ratio evidens; quia Ecclesia, ut ait Apostolus. 1. Timoth. 3. v. 15. Columna est & firmamentum veritatis. Querendum ex Luthero, Calvino & quovis alio Novatore, vel Ecclesia, hic.

veraque fides perit, vel non? hæc enim duo necessariò connexa sunt, vera fides & vera Ecclesiæ, adeò, ut si vel in uno puncto v. g. Sanctos esse invocandos, à vera fide aberret Ecclesiæ, hæretica sit oportet, nec Ecclesiæ Dei, sed Satanæ; sicut privatus quisque, si vel unam hæresim tuetur, licet in cæteris articulis rectè credat, orthodoxus non est, sed hæreticus. Dico ergo oriente Calvino, vel perit Ecclesiæ, vel non? si perit, adeoque perit à tempore Gregorii Magni, ut ajunt Novantes. Ergo per 900. annos extincta fuit Ecclesiæ, ergo mundus per 900. annos vera fide, Ecclesiæ, Sacramentis, salute &c. caruit. Ergo Christus per 900. annos sponsam suam deseruit. Ergo adversus Ecclesiæ portæ inferi prævaluerunt. Si non perit Ecclesiæ, in vera fide natus, baptizatus, educatus est Calvinus, & à vera Ecclesiæ discessit, verè apostatavit: ergo cum aliam Ecclesiæ instituit, apostaticam instituit. *Præterquam quod evangelizavimus vobis.* Inferunt Novantes, ergo Conciliorum decreta & Pontificum Canones sunt anathema, quia multa afferunt, quæ non habentur in Evangelio, & consequenter sunt præter Evangelium, & Præterquam idem est, quod contrarium fidei, acceptæ & receptæ, qualia afferunt hæretici. Id patet, tum quia est certum, non Evangelium modò, sed & Paulum, plura scivisse, & consequenter evangelizare potuisse, quàm fecerit, ut patet 2. Cor. 12. v. 1. & 6. Tum, quia ita intelligunt dictum, præterquam Hieronymum. Ambros. Aug. Chrysost. Plura vide apud P. Cornel. à Lap. in c. 1. v. 8. ad Galatas.

Ad Ephes. 1. v. 11. *In quo etiam & nos* 604. *sorte vocati sumus, prædestinati secundum pro-* Ex parte
positum ejus, qui operatur omnia secundum suam sorte,
consilium voluntatis suæ. In quo referendum, ex parte
ad immediate præcedens in ipso scilicet Chri- Dei ele-
sto. Sorte vocati sumus. Apostolus loqui- Etione vo-
tur hic de vocatione prima ad fidem & Chri- cantur ho-
tianismum; ad hanc enim sorte vocati sumus ad
mus, in Græco, fortiti sumus, hoc est, fidem.
sine merito vocati sumus, est enim meta-
phora ab aleatoribus, qui de lucro, aliavere,
fortiuntur. Ex parte tamen Dei non fuit
fors, sed electio, sed destinatum propo-
situm nos vocandi, ut sequitur. Ita D. Ansel.
D. Thom. & passim Latini, tum S. August.
in Psal. 34. ubi ait, *Sorte, id est, gratiâ,*
nam ubi fors est, non est electio, sed vo-
luntas Dei.

Hinc patet, totam prædestinationem, Prædesti-
primūque ejus effectum, hoc est, voca- natio ad
tionem non ex bono usu liberi arbitrii, primam
sed ex mera voluntate Dei pendere; habitò gratiam
tamen hoc primo effectū cæteros, qui ex eo ex mera
con-

vigorem omnibus viventibus afferens, talis est Deus, Deique gratia. Contrarium est in peccatis, quorum proinde symbolum sunt tenebrae.

606. Laudabilia fuerunt Livonum & Teutonum gesta & opes. Hinc Russi, & Moserentium schi, Teutones, viros ferreos appellabant, Catholi- at postquam à Catholicismo desciverunt, Lucam fidem theranaque dogmata A. D. 1527. amplecti sequuntur coeperunt, & pietatem simul ac religionem ex 4. ele-avitam cum omnibus virtutibus exuerunt. mentis. Postea diversis plagis omnes passim afflicti sunt gravissime, adeo, ut omnia elementa in vindictam eorum conspirasse viderentur. Terra alioguin fertilissima fructus denegabat, lacus olim piscosi nullo piscis dederunt, aer olim saluberrimus in contagionem conversus. Igne & ferro Moschovitæ universam Derpatensem provinciam vastarunt. Alex. Gaaguinus in Desc. Sarm. Europ.

Rebellem veræ fidei Livoniam, luxuriosa vivendi libertate petulantem vicinus Moschovitæ princeps, dum invasit, facile expugnavit, potius provincia, præcipuos Eniferorum victos duces, & à fide defectionis antesignanos in Moschoviam abductos, cum variè torquet, inter alia interrogat: Ecur fidem Germanicam & Lachicam deseruissent? Cur ordinis sui leges & statuta in nova Lutherana doctrina, morumque dogmata commutassent? Ad hæc cum illi distracto in diversa animo dissonè, nec ad mentem principis respondissent, subintulisse fertur dux Moschovitæ. Audite. Honorem, quem hæcenus Patriarchæ vestro Romano exhibere solebatis, mihi deinceps uti subditi Domino vestro testari tenebimini. Pontificis pedibus subjici, eosque osculari recusastis, in dorsum deinde nostrum (linguâ Moschovitica crassius aliquid sonat) oscula vestra sub poena amittendæ vitæ convertetis, iussisseque id statim exequi traditur. Reperti non pauci, qui metu poenæ præstiterè, quod iustum, qui verò turpe imperium pro innata sibi indole exhorrescentes facere recusarunt, supplicis ad mortem præviis affecti, perimebantur. Ex Hist. Livon. & Diar. Residentiæ Dunebergenfis post An. 1530. P. Naramowski in facie rerum Sarmaticarum, p. 135.

Fidem Deo non servantes nec homini servant. Boleslaus Poloniae Princeps in Prussos, qui à fide Christiana defecerunt, bellum movit, demoliri illorum sana ac simulacra Deorum, & ipsosmet ad fidem Christianam compellere resistentes in servitute abducere statuit. Et certatim quidem omnes dabant nomina Christo, postquam tamen abiit Boleslaus, eadem nomina diabolo addixere, metu tamen Boleslai agitati ad eum-

dem legationem expeditere, qua, mansuros se in fide ipsius, non tamen in religione Christiana profitebantur, petebantque, ut paternas & avitas religiones retinere permitterentur. Levius, quàm parerat, religionem violatam ferre visus Boleslaus, cum ei de fide erga ipsum suam nihil mutaretur. Sed læsa maiestate divina nec humana maiestas & autoritas salva extitit. Prussi enim adventes impune sibi cessisse prima, impune cessura reliqua rati, etiam fidem Principis abnegant, Culmenem & Masovienem tractum, abactis opimis spoliis crudeliter vastant. Hinc contrarios, ipse suam superiorem conniventiam damnans Boleslaus arma movet. A. D. 1167. fratre Henrico comitante. Prussi, viribus suis diffusi, in impedita sylvis & paludibus loca sese cum pecoribus &c. contulere, dolos & insidias meditati. Erant in castris Boleslai, Prussi 4. perfugæ, non ignobiles, qui sic jam probarent fidem suam Boleslao, ut iisdem ducibus & consultiis uteretur: hos Prussi magnis muneribus, itidem per transfugas missis, majoribus promissis ad prodicionem impulere. Magnam jam partem Brussia Poloni depopulati, in uliginosa loca, quæ in speciem herbida videbantur, pervenire, in quibus locis magnam vim hominum & pecudum illi perfugæ latitare dixerunt. Quapropter illuc Poloni se conferunt, sed vix dum, idque ægrè cum primo agmine Henricus Sandomiriensis dux, ille Heros expeditione Hierosolymitana illustris, progressus esset, dictantibus perfugis perbreve jam difficultatem esse, signo dato subito Prussi erumpunt, Henricus occiditur, multi ex Polonis in grandi confusione, telis hostium minus missis cadunt uliginoso solo, equites pariter & pedites hauriente, reliquas copias Boleslaus cum Mecislao nihil cunctati, ne fratris corpore recepto aut perquisito, sese subduxere. Martin. Cromerus, Episc. Varm.

In Yveria sive Georgia Persiæ vicina, regnabat Alexander, quem in suam protectionem ut clientem suscipere volens rex Persiæ Abas, metuens, ne Turcis se submitteret, legatum ad eum misit, offerens suum patrocinium, suscepitque illud, cum reculare difficile esset, Alexander, utque firmitus Alexandrum devinceret sibi Persia, poposcit sibi dari in obsidem filium ejusdem Alexandri Constantinum. Paruit Alexander Constantinum expedit ad Persiam, qui eundem variis modis, & illicitis ad Machometismum attraxit, indignè id ferens Alexander, nec jam pro suo filio reputans Constantinum, alteri filio suo Dauoud, in uxorem adlegit Catharinam Principem, formæ, prudentiæ, virtutis eximie Virginem, cum qua Dauoud genuit filium Tamaras Mirza ducum,

etum, quem poposcit iterum mitti sibi Persia, missus, sollicitatus à Persa ad machometismum, instar rupis inter tentationum procillas immotus permansit. Interea Persarum Rex inhians Georgiae, accersito aliquando ad suum cubiculum Constantino, expositaque sermone blando sua erga illum benevola propensione proposuit eidem, quod injuriam passus sit, cum Pater Alexander minorem natu filium Dauoud successorem throni sui destinaverit, postposito illo, etsi primogenito, quare si vellet, appromisit se accersiturum Patrem ejus & fratrem cum 4000. exercitu, quasi ad aliquod opus bellicum, quos ille invitatos ad convivium occideret, uxorem fratris viduam ducturus in conjugem, cohorrui primò ad nefandum sermonem Constantinus, verum, qui Deo Creatori fidem non servaverat, facile cupidine regni habendi stimulatus, innatum amorem erga Patrem & fratrem abiecit, pollicitusque est, se patraturum scelus: quare advocati illi Georgiani Principes à Persa 4. millibus stipati, comparuere uti hospites, ab inconstanti Constantino excepti convivio, ac inter epulas trucidati sunt. at impune tantum nefas non abiit. Constantinus deinde circumventus insidiis merito interemptus est. Le Sieur de S. Lazare, in Hist. trag. Gallicæ editis.

607. Fides Christiana etiam ab infidelibus laudata. Seneca l. 10. Epist. testatur, Christianos sanctè vivere & hoc solum in illis reprehendi posse, quod nimis facile pro Deo suam vitam profundant. S. August. l. 22. de Civit. c. 8. Quisquis adhuc prodigia, ut credat, inquit, magnum ipse prodigium, qui mundo credente non credit, sed sunt hodie, qui tam impudenter peccant, ac si Deus præsens non esset, vivunt, ac si nulla æternitas, infernus &c. essent; hi ore credunt, quod opere negant. S. Augustin. difficile est, ut malè vivat, qui bene credit. Idem S. August. Fides juxta Apostolum sine charitate esse potest, prodesse non potest. Idem hom. 26. super Evan. Ille verò credit, qui exercet operando, quod credit.

Spec. Exempl. tit. Confess. ex 26. Princeps quidam scelestissimus infernum commenta esse sacerdotum dicebat frustra contra nitente pia conjuge, dicebatque, nisi videro infernum, non credam, factum, strangulatus à demone, cadaver ejus in titonem mutatum, è manibus prodeuntem schedam vidit uxor, in qua exaratum erat. Jam scio, quod infernus sit. P. Hartung. Philipp. 23.

Infideles etiam habent fidem. S. Gregorius l. 4. Dialog. Audenter dico, quia sine fide neque inidelis vivit; si eundem infidelem percunctari voluerò, quem patrem, vel quam matrem habuerit, pro-

tinus respondet, illum, atque illam, quem si statim requiram, utrum videat, quando conceptus sit, vel viderit, quando natus fuerit, nil vel vidisse vel novisse fatebitur, & tamen quod non vidit, credit. Item si de suo utpote visibili corpore credunt, quod minimè viderunt, cur invisibilia non creduntur?

Valens Imperator Arianis templum Catholicum destinarat, hoc crimen Principis ostia detestabatur Antistes Eusebius. Cæsar au- pandit, thoritate Præfulis motus, statuit periculum sumere, utra demum videretur Religio vera, ac simul edixit, ut templum clauderetur, idque iisdem cederet, quorum precibus sua sponte patuisset. Arianorum precibus irrita ceciderunt, Eusebius ingenti fide illud profatus, Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales. Vix finit, cum subito ostia crepuerunt, patueruntque ædes. P. Drexel, in Rosis de Æde.

Juramenti Regis Galliæ formula ex ritu Fidei Catholice antiquo. Promitto futurum me posthac Ecclesiæ Catholicæ Apostolicæ & Romanæ zelus, protectorem; abacturum ditione mea hæreticos, privilegia Ecclesiæ conservaturum, leges populis daturum ex æquo, Giamundus l. 1.

§. II.

De Fide propugnata, & propagata per sanctos Apostolos.

A. D. 44to accidit divisio Apostolorum, 608. qui, antequam in diversas orbis partes sese conterrent, Symbolum sive Credo, Apostoli hoc est, 12. Ædei Articulos composuerunt, & eorum ad singuli singulos proposuerunt, & protule propagarunt, de quibus agit etiam Corn. à Lap. in gandum c. 21. Apoc. & accomodat ibidem 12. gemas, quæ in 12. fundamentis ecclesiæ Hierosolymæ relucebant, 12. Apostolis, & 12. Articulis Ædei, atque hæc 12. fundamenta significare tum 12. Apostolos, tum 22. Articulos Symboli, ab illis compositos. De mæ Apostoli 12. Articulis explicat Ribera, Viegas & calypsis alii; de 12. Articulis Glossa, & Alcazar. accomodamus Jaspis à Plinio, Epiphania, & dantur 12. aliis passim traditur esse viridis, etsi enim Apostolis, cerulei, candidi, rubri coloris inveniuntur & duodeviris tamen præstantissimus. Jaspis in cymatti ipsa superficie terræ invenitur, est gemma oculis Ædei antiquissima, sistit fluxum sanguinis, accomodatur S. Petro & Articulo 1mo, Credo in Deum Patrem omnipotentem creatorem cæli & terræ. 2dus saphirus. Cæruleus est, aureis punctis quasi stellis collucet, cœli speciem præfert, juxta Pierium apud veteres Nnn 3 mag-

magnæ fuit venerationi, siquidem per illum imperium & summum sacerdotium significabatur. Vilius acuit, ait Nyssenus, Galenus & Dioscorides dicunt, quod percussis à scorpione haustus hic lapis prodest; item valet contra intestinas exulcerationes: accommodatur S. Andreae & Articulo 2do. Et in Jesum Christum Filium ejus unicum; Dominum nostrum. 3tius Chalcedonius. Pro Chalcedonio, in Rationali erat carbunculus. Chalcedonium centent alii esse carbunculum, alii genus ambræ. P. Cornelius ait. Verius est, veterum Chalcedonium esse carbunculum. Congruit S. Jacobo fratri Domini & Articulo 3tio. Qui conceptus est de Spiritu S. natus ex Maria Virgine. 4tus Smaragdus, viriditate superat herbas. Ex smaragdo fiebant specula, unde Nero pugnas gladiatorum spectabat in smaragdo, in æris fodinis inveniri solet. Congruit S. Joanni & Articulo 4to. Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus est. 5tus Sardonyx inde, quod rubescat ut Sardius, candescat ut onyx. triplicem habet colorem: in triplici quasi circulo, in infima parte est niger, albus in media, in summa ruber. ita Plin. & Romani hac gemma ad sigilla utebantur. Congruit S. Philippo, & Articulo 5to. Descendit ad inferos. 6tus Sardius, vel Sardinus in Sardinia invenitur: colore similis est carni perspicua & pellucida, ita, ut caro humana in gemmam pellucidam & splendenter videatur conversa, ait Plin. l. 37. 6. vulneribus ferro inflicis & tumoribus medetur, ait Epiphanius, sanguinem sistit. Boeth. gaudium accendit, ita Abulen. feris terrorem incutit, ait Aretas. Congruit S. Bartholomæo & Articulo 6to. Resurrexit à mortuis. Hic articulus non jungendus 5to: nam resurrectio à descensu plane distincta & disparata est, ait P. Alcazar. 7mus Chrysolitus, valet contra asthma, & pectoris angustias, valet contra melancholiam, pusillanimitatem, de die videtur aureus, de nocte igneus. Congruit S. Matthæo & Articulo septimo. Ascendit ad celos, sedet ad dextram Patris. 8vus Beryllus coloris est puri maris, puta viridi diluto; cæteræ gemmæ venustiores vestitæ auro, Beryllus sine auro, & nudus purior. Beryllum tradunt excitare ad pugnam, inhibere catarrhos. Congruit S. Thomæ & Articulo 8vo. Inde venturus est judicare vivos & mortuos. 9vus Topazius. partim aurei erat coloris, partim viridis, est delicatissima gemma; quia sola nobilium gemmarum limam sentit, & usu atteritur, ait Plinius, mirè splendet & fulget, cum solis radiis verberatur, comprimit passiones, nominatim lunaticam phrenesim, iram, tristitiam. Congruit S. Jacobo Minori & Articulo 9no. Credo in Spiritum S. 10mus Chrysoprassus,

sanat infirmitatem aciei oculorum, ut firmiter in rem objectam figi posset. Congruit Judæ Thadæo & Articulo 10mo. Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem. Chrysoprassus porraceum habet colorem, cum aureo splendore, eumque pertenebras magis ostendat. 11mus Hyacinthus. Veterum idem fuit, qui nunc vocatur Sapphirus, ait Rueus. cum sole colorem mutabat, durus erat, adamante tamen sculpebatur, difficile incalcebat, petti, & venenatis morbis medici potionem ex hyacinthis præscribebant. Hyacinthus dicitur corpus corroborare, lætitiā conciliare. Congruit S. Simoni Chananæo & Articulo 11mo. Remissionem peccatorum. In Hyacintho color cæruleus ita subtilis & delicatus, ut evanescat, antequam satiet, ait Plin. 12mus Amethystus; hic violaceus est, purpureus, & roseus, sculptura facilis; Plutarchus ait, illum habere vim attrahendi sibi vicina. scribit Ansel. Boethius l. 2. de gem. Amethystum orientalem unctione dealbari & quasi in adamantem verti posse; ita, ut peritigemarii eum à vero adamante discernere vix queant. Congruit S. Mathiæ & Articulo 12mo. Carnis resurrectionem & vitam æternam. Hæc enim duo, cum eodem spectent, jungenda videntur, ait P. Cornelius in cap. 21. Apoc.

Quantum ad Divisionem.

IN hac divisione Principi Apostolorum Petro Regina, orbis urbium, Roma obtigit, ubi potius quam alibi ille Apostolicam sedem posuit, tum ut universalis in universali mundi urbe & compendio pateret Ecclesia, tum ut magis celebris demundi Dominis appareret victoria. Jam Romæ colebatur pro Deo Simon Magus, cum eo Petrus venerat, dumque fidem ibi Catholicam plantare cepisset, specialiter manus Domini benedixit Romano imperio. Variis deinde orbis regionibus labores suos impenderunt Apostoli. Joannes Minori Asiæ, ubi plures fundavit Ecclesias, habitavitque sæpius Ephesi, quo Deiparam curæ suæ commissam deduxit, uti testatur magnum Ephesinum Concilium. Jacobus frater Joannis decollatus Hierosolymis, qui fundata, ut volunt aliqui, Ecclesia in Hispania redierat Hierosolymam. Andreas verbo Dei Scythiam, Græciam, Macedoniam, Thessaliam, Bizaniam, Æthiopiam illustravit. Philippus superiorem Asiam evangelizando peragravit, & Hieropoli 87. annorum senex magnos perpassus cruciatus sanctorum finem obiit. Thomas Parthis, Indis, & Æthiopibus prædicavit Evangelium. Bartholomæus magnam Armeniam, Lico-niam, Albanos, Indos, evangelizavit.

Matthæus in Æthiopiam missus fuerat. Jacobus Alphai frater Domini Hierosolymis mansit, ibidemque, cum diu egisset Episcopum, martyrium subiit. Simon Chananæus dictus zelotes, in Mesopotamiam ac Persiam pervenit. Judas Thadæus in Idumæa & Armenia fundavit Evangelium. Mathias multis templis in Judæa positus penetrauit in Æthiopiam. Baronius.

609. Depro-
pagatione
fidei per S.
Petrum.

Petrus Bethsaida in Galilæa natus, à Christo vocatus, factus est ab eo in Terra Vicarius, totiusque Ecclesiæ Pastor & Pontifex. Sanæ Dionysius Areopagita de Div. Nom. c. 3. S. Petrum vocat supremam gloriam, ornamentum cælestis, summum capituli verticem, basim & columnam Theologorum fortissimam, & antiquissimam. Ex Christi promissis & donis Petro factis collige summam ejus auctoritatem, ac privilegia amplissima. Privilegia enim 12. uni S. Petro respectu totius Ecclesiæ (privata vide apud Bellarm. l. 1. de Romanis Pontifici. c. 17. & seqq.) à Christo concessa sunt hæc: 1. imm. Quod à Christo creatus sit petra & fundamentum Ecclesiæ. Cum ergo (ait Christus) sim inviolabilis Petra &c. tamen tu quoque Petra es; quia mea virtute solidaris, ut quæ mihi potestate sunt propria, sint mihi tecum participatione communia, inquit S. Leo Serm. 3. 2dum. Quod Petrus fuerit Caput, Superior, Rector, & judex omnium Apostolorum. Hinc & S. Evodius successor S. Petri in sede Antiochena docet Christum ex mulieribus solum Deiparam, ex viris solum Petrum, à Petro verò baptizatos fuisse Andream, Jacobum, & Joannem, & ab iis cæteros. Et S. Epiphanius hæres. 51. Petrum, inquit, elegit, ut dux esset discipulorum. 3tium. Quod S. Petrus fuerit Hierarcha, quodque ab eo omnis ordo Hierarchicus, puta, omnium Episcoporum, sacerdotum, cæterorumque Ecclesiæ ministrorum ordinatio æquè ac jurisdictio descendat. Unde Innocentius I. Epist. ad Concil. Carth. quæ est 91. inter Epistolas S. Augustini. A quo (Petro) inquit, ipse Episcopatus, & tota auctoritas nominis hujus emerit. Jul. I. Epist. 1. ad Orientales. B. Apostoli Petri sedes, nobis sacerdotalis, mater est dignitatis. 4tum. Quod Christus S. Petro ejusque successoribus promiserit & dederit assistentiam Spiritus Sancti ad regendam Ecclesiam, & ad docendam veram fidem, ut in ea errare non possit; sed quod ipse hæreseos damnet, tota Ecclesia pariter ut hæreticum damnet. 5tum. Quod Petrus & Pontifex quilibet Christi Personam & auctoritatem representet, sicut prorex representat Regem. Hinc & Petrus Christo in vita, zelo, propagatione fi-

dei, in morte & martyrio fuit persimilis, & conjunctissimus. Unde S. Greg. in Psal. 4. Poenit. Petro, inquit, ait Christus: Venio Romam iterum crucifigi, qui enim in se ipso jam pridem crucifixus fuerat, in Petro iterum se crucifigendum dicebat. 6tum. Quod S. Petrus ejusque successores Romani Pontifices toti Ecclesiæ præsent quasi Monarchæ, ideòque faciant Ecclesiam unam, unumque Christi regnum & Monarchiam. 7tum. Quod jus & imperium Petri non tantum sublimius sed & amplius sit, quam quorumque Regum & Imperatorum; tum quia ad fideles per totum orbem dispersos se extendit, tum quia pertinet quoque ad infideles, ut eos Christo & Ecclesiæ aggregari curet; tum quia extendit se ad Indos & Barbaros, qui vivunt sine lege, sine Rege, sine Deo. Unde S. Prosper in carmine de ingratis.

Sedes Roma Petri, quæ pastoralis honoris, Facta caput mundo, quidquid non possidet armis.

Religione tenet --

S. Cyrill. in Thes. Petro, ait, omnes jure divino caput inclinant, & primates mundi tanquam ipsi Domino Jesu obediunt. In literis Canonicis (quas formatas vocabant) ut latorem earundem testarentur esse orthodoxæ fidei, & communionis Catholicæ, inscribebant nomen Petri. 8tum. S. Petri jus & imperium non tantum in terram, sed & ad inferos & superos pertinet, nam non tantum hominibus terrigenis, sed & animabus in purgatorio cælum pandit, est enim claviger cæli, ejus enim claves accepit à Christo. Matth. 16. Unde Arator in fine Actuum Apostolorum.

Dignaque materies Petri, Paulique coronæ Cæsareas superare minas, & in arce tyranni

Vincere, ne titulos parvus contingeret hostis. 9tum. S. Petri potestas propagatur in posteros, & cæteris deficientibus inconcussa perdurat hucusque, & durabit ad finem mundi. 10tum. S. Petri posteritas & dignitas superat potestatem Abraham, Moysis, Aaronis, Melchisedech, omniumque veterum Pontificum, Patriarcharum, & Prophetarum, iisque omnibus adumbrata, & præfigurata fuit. 11tum. S. Petrus per discipulos à se missos fundavit per totum orbem Ecclesias. Ita habuit à S. Petro Episcopos institutos Sicilia Pancratium, Marcanum, Beryllum, Capua Priscum, Neapolis Asprem, Tarracina Epaphroditum, Equicolæ populi Marcum. In Galliis Lemovicenses Burdigalenses, & Tholosani Martialem. Germania Eucharium, Egiptum &c. Hispania Torquatum &c. ut patet

tet ex Martyro. S. Petrum quoque Bizantinis dedisse Episcopum, docet Agapetus Pontifex in literis, quæ recitantur in Synodo V. Acta, si Metaphrasto credamus, 29. Junii. Petrus Româ pulsus à Claudio Anno imperii ejus nono, navigavit in Africam & Carthagenensem erexit Ecclesiam, eique præfecit Crescentem Discipulum, inde Alexandriam concessit, erectaque Ecclesia Alexandrina, ibique Marco instituto Episcopo, ac Thebis Rufo Hierosolymam profectus est. Tradunt historici rerum Angliæ S. Petrum misisse in Angliam evangelizandi causâ Josephum ab Arimathia; alii ipsummet S. Petrum in Angliam profectum Anglos convertisse. Audi Innocentium I. Pontif. Epist. 1. Manifestum est, ait, in Italiam, Gallias, Hispanias, Africam & Siciliam, insulasque interjacentes, nullum hominum instituisse Ecclesias, nisi eas, quas venerabilis Apostolus Petrus, aut ejus successores, constituerunt sacerdotes. 12. num. denique S. Chrysost. hom. 32. in Epist. ad Romanos. Non ita, ait, cælum splendet, quando radios suos sol de se dimittit, sicut Romanorum urbs, duas illas lampades ubique terrarum effundens. Hinc rapietur Paulus, hinc Petrus. Considerate & horrete, quale spectaculum visura sit Roma, Paulum videlicet ex theca illa repente cum Petro resurgentem in occursum Domini sursum ferri. Porro effigiem Petri ex antiquissimis imaginibus ita pingit Nicephorus l. 2. c. 27. Petrus quidem haud crassa corporis statura fuit, sed quæ aliquanto esset erectior, facie subpallida & alba, admodum capitis & barbae crispæ & densæ, sed non adeo prominentes fuere, oculi quasi sanguine (quia assidue plorasse fertur) respersi, nigri, supercilia prope evulsa, nasus autem longior ille quidem non tamen in acumen desinens, sed pressus limbusque magis. Uxorem S. Petri martyrio laureatam tradit Clemens Alex. l. 7. strom. traditur ex illa genuisse S. Petronillam, quæ ob speciem appetita in matrimonium à Flacco, mortem precibus à Deo impetravit, ne virginitatis decus perderet, cujus reliquias Romæ in Basilica S. Petri veneramur, ait P. Cornel.

S. Petrus cum S. Paulo gloriosum Romæ obiit martyrium, eò quod Simonem Magum (qui Neroni ob magicas artes erat in deliciis) prostravisset, crucifixus capite deorsum, pedibus sursum, uti petierat in Vaticano A. D. 69. Neronis 13. die 29. Julii, cum Romæ sedisset annos 24. menses 5. dies 11. S. Augustinus Serm. 28. de Sanctis de illo. Nunc ad genua piscatoris flectuntur genua Imperatoris. S. Chrysost. Hom. Quod Christus sit Deus. Relictis omnibus,

ad sepulchra piscatoris & pellionis (Pauli, qui è pellibus faciebat tabernacula) currunt & Reges & præfides, & milites: & Constantinopoli Reges nostri magnam gratiam putant, si non propè Apostolos, sed si vel extra eorum vestibula corpora sua sepeliantur, fiantque piscatorum ostiarii Reges. Plura P. Cornel. in Præmio ante Epist. Petri.

Epigrammata

De S. Petro.

1. Ut claudas, laxesque polum, cur Petre vocaris?
Artem laxandi retia nosse tuum est.
Scimus cælorum regnum simile esse sagenæ:
Hinc piscatori convenit iste labor.
2. In petra sacri latuit dum ignis amoris,
Elicet è solida hunc, quæstio trina petra.
S. Petrus confraçtum S. Patris nostri Ig-
nati pedem sanat.
3. Ne metuas divine Pater, quem pondere morbi
Affixum lecto, dira ruina tenet.
Fausto procedet Fundator, fabrica passu,
Namque tuam firmat Petra sacra basim.
S. Petrus dum dubitavit, in mari mergi
cepit.
4. Cum dubia in fluxis, Petri mens fluctuat
undis,
Nec stricto solidat fœdere firma fides.
Perplexum, rapidis hunc fluctibus ad se,
Atque sibi similem jungere poscit aqua:
Sed plasmaticis firmatus munere dextræ
In stabilem rursus vertitur ille petram.
In D. Petrum, Ecclesiæ Primatem, invenitur panegyris. Matthæi 16.
5. Quam stabilis Petri laus est, quam gloria firma,
Quam Deus in solida construit ipse petra,
Sedes Romana in petra stabilita manebit:
Haud poterit vis hanc ulla movere locò
Hostis tartarei, frustra conatur avernus
Destruere hoc, Christus quod tenet ipse manu.
Dixerat Petrus Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia,
6. Sollicitus dum Petrus erat, quid, quæve dabuntur
A Domino, meritis præmia justa suis
Emerito servo, non vanam spem dedit ipse
Christus, quæ superat præteritura bona,
Pro omnibus in mundo, generoso corde relictis
(Quæ cæcus cæco mundus amore petit)
Judiciaria summa fuit collata potestas.
Sic magnus merita est, magna secutus honor.

Cau-

Causavit Domini, traxitque sequela, laborem
Hunc compensavit sessio & alta quies.

610.
De fide
propagata
per S.
Paulum.

Paulus nobili Judæorum prosapia ortus ex tribu Benjamin, natus Tarfi, id enim ipse affirmat Actor. 22. *Ego sum vir Judæus natus in Tarso Cilicia.* Porro Tharsenses censabantur cives Romani, id est, privilegiis Romanorum fruebantur. Unde Paulus Act. 16. v. 37. & 22. v. 25. civem Romanum se esse proclamavit. *Si hominem Romanum, & indemnatum licet vobis flagellare? cumque diceret Tribunus v. 28. Ego multa summa civitatem (vel ut Græca habent civilitatem) hanc consecutus sum.* Respondit Paulus v. 28. *Ego autem & natus sum.* Jus hoc civitatis Romanæ adepti sunt Tharsenses à Julio Cæsare, & ab Augusto, eò quod utriusque partes in bellis civilibus strenuè adjuvissent.

Nobiliter & liberaliter educatus Paulus, & Græcis studiis excultus, Hierosolymam se contulit, ut sacris disciplinis à Gamaliele erudiretur, de quo Actor. 22. tantum autem in his profecit, ut Hieronymus vocet illum S. Scripturarum armarium. Fuit autem Paulus Phariseus, ut ipse profiteatur Actor. 26. v. 5. Jam verò insignis, magnanima, & heroica ejus indoles relucet in ardenti ejus zelo imo. pro Judaismo, deinde pro Christianismo. Quis enim postmodum in Evangelio toto orbe propagando animos & ignes Pauli æquavit? quis in laboribus plurimis? quis in carceribus abundantius &c. Quis, non dicam, moliri, sed & cogitare ausus fuit, quanta Paulus molitus est, fecit, & confecit?

Pauli
duellum
cum Chri-
sto & mi-
rabilis ad
Apostola-
tum voca-
tio.

Illustis Pauli vocatio, & gratia impri- mis in eo relucet, quod ipse à Christo immortali è cælo vocatus sit, cum alii Apostoli in terra à mortali. Rursum, quod Christus cum Paulo quasi duellum inierit, eumque sui odio flagrantem in ipsa persecutione in terram prostraverit, vicerit, subegerit: de quo lege in Actis Apostolorum. Jam verò quanta fuerit Christi gratia, qua Paulum orbis Magistrum creavit. *Mibi, inquit ipse Ephes. 3. v. 8. omnium Sanctorum minimo data est gratia hæc, in Gentibus evangelizare investigabiles divitias Christi.* v. 9. *Et illuminare omnes.* Et 1. Timo. 2. v. 7. *In quo positus sum ego Prædicator & Apostolus (veritatem dico, non mentior) Doctor gentium in fide, & veritate.* Huic verò gratiæ quam strenuè cooperatus est Paulus, quanta fide munus implevit? ipse dicit 1. Cor. 5. v. 10. *Gratia Dei sum id, quod sum, & gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia Dei mecum.* Porro quantos

Paulila-
bores.

Gentium & Evangelii causâ labores generose exantlavit, quanta pericula intrepidus adierit, quanta ludibria, ærumnas, plagas &c. sustinuerit, narrat ipse 1. Cor. 4. ulterius verò 2. Cor. 11. v. 23. *In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum &c.* Eximia Pauli sapientia passim in epistolis ejus conspicua est, Pauli in ipsæ enim continent medullam fidei, & re. Epistolis ligionis Christianæ; sanè de gratia, de præ. ejus prædestinatione, de Christi redemptione, de cipiè elutota ejus in carne œconomia, de matrimonio, ceto. nio & jure conjugum, de calibatu, & de venerab. Sacramento, de 9. ordinibus Angelorum, de muniis Episcoporum, sacerdotum &c. Christianam, & divinam ejus sapientiam intueamur, cujus præcellentiam & profunditatem satis ipse insinuat, cum Galat. 1. asseverat, se Evangelium non ab homine accepisse, & didicisse, sed per revelationem Jesu Christi. Rursum 2. Cor. 12. se raptum asserit in tertium cælum. Quis aquilæ hujus in cælo viam vel visu assequatur? Paulus ergo non in terrena, sed in cælesti schola eruditus, ibidem quasi creatus & consecratus est Magister Evangelii, Doctorque orbis. Paulum S. Dionysius Areopagita sapientiæ abyssum vocat, ab illoque altissima Sacramenta, suamque Ecclesiasticam pariter & cælestem Hierarchiam se accepisse gloriatur. Audi S. Hier. Epi. 61. ad Pamma. *Paulus vas electionis, tuba Evangelii, rugitus leonis nostri, flumen eloquentia Christianæ &c.* Amplius dico, ait P. Cornel. Paulus Doctor fuit Petri, Doctor Apostolorum, & Doctor Angelorum, ut alia præteream, Paulus Petrum à recto tramite Christianæ libertatis deviantem, & nonnihil in Judaismo inclinantem revocavit & direxit, ait ipse ad Galat. 2. Cum venisset Cephas Antiochiam, in faciem ipsi restiti, quia reprehensibilis erat. Hinc Chrysostomus nunquam sinebat sibi Paulum è manibus elabi, sed assidue eum legebat. S. Augustinus Pauli lectione planè conversum se fatetur, ac omnium Novatorum errores à Paulo destructos; atque hæc fuit causa, cur præci hæretici Paulum, Paulique Epistolas proseriperint. Recentiores Novatores has aut nonnullas licet admittant, sed multum errant, dum illas non satis intelligunt, nec tamen in dubiis ad Ecclesiam recurrunt, habent enim illæ suas difficultates. Prævidit hoc & præmonuit S. Petrus S. Pauli Epi. 2. c. 3. v. 15. *Charissimus, inquit, habent frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis v. 16. sicut & in omnibus diffi-* cultatibus Epistolis - in quibus sunt quædam difficulta intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Circa hæc plura vide in P. Cornel.

Ooo

Paul-

611.
Paulus
virtutum
speculum.

Paulus virtutum omnium illustre fuit exemplar, & speculum, quippe quae eas ex-actè Gentes omnes toto orbe dispersas docere deberet, non tam verbis, quam factis. Unde ipse, 2. Cor. 6. v. 4. *Exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustis, in plagis, in laboribus.* Et S. Chrysost. de illo. Paulus omnium virtutum fuit arca. Porro hasce virtutes in ejus Epistolis quasi in horto quodam deliciarum luculenter inferuit & expressit. Vis violam humilitatis? Ego, inquit, sum minimus Apostolorum. Vis myrrham poenitentiae? Castigo corpus meum. Vis juglandem temperantiae? Usque in hanc horam esurimus & sitimus. Vis lilia castitatis? Despondi vos uni viro Virginem castam exhibere Christo; hortandoque ad castitatem dicit: Volo, inquit, omnes homines esse sicut meipsum. Vis palmam contemptus mundi? Si adhuc hominibus placerem, servus Dei non essem. Vis amaranthum crucis? Mihi ab sit gloriari, nisi in cruce D. N. J. C. Vis rosam amoris Christi? Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Christus. Vis hyacinthum celestium cogitationum, & desideriorum? Nostra conversatio in cœlis est. Vis malograna-tum charitatis, accipe ac degusta, quis nos separabit à charitate Christi tribulatio? an angustia? &c. Hac charitate armatus Paulus, inquit Chrysostomus, Neronem, omnesque tyrannos, velut quosdam culices aestimabat, hac charitate, labores, pericula, cruciatus, mortem, mille supplicia, quasi ludum putabat puerorum.

Miremur jam Paulum Dei amore ab Oriente in Occidentem transvolasse. Miremur eum sua charitate totum mundum esse complexum. Miremur eum tot terras & maria oberrasse, nimirum consecrat ipse se Deo & amoris Christi, ideo illi omnes homines, totumque orbem offerre & ex hominibus imò brutis Angelos efficere, impensâ sudoris & sanguinis sui satagebat, ac velut ignis, ventusque validissimus totum mundum percurrit, percurrendoque purgavit. Pectus ergo Pauli fuit tentorium Christi, Deum toto orbe ferens, & circumferens, ut docet S. Greg. I. 27. Mor. 8. Ibat ergo in Paulo, sic Romam Deus, ibat Christus, inde velut à capite, invalurus & debellaturus mundum. Hic amor coegit eum quasi Matrem os & verba mutare, alternis blandiendo, increpando, rogando, terrendo, consolando, & in omnes partes se, suosque versando. O insensati, inquit, Galatæ, & statim blandiens, Filioli, ait, mei, quos iterum par-turio, donec formetur Christus in vobis. Ex di-ctis sequitur admirabilem in Paulo extitisse

agendi, dicendique efficaciam, qua homines, prædica-tionis S. Pauli. quò quò versum impelleret. Quid enim no-vi persuadeat tantus zelus, tam ignita chari-tas. Quidni Paulus sua ardenti charitate omnes sibi, Christoque devinciat? Magnes enim amoris est amor; efficacissimum philtrum ut ameris, est ama. Disputante Paulo apud injustum & incestum præsidem Felicem de castitate, & judicio futuro treme-factus est præses, quantumvis impius & sce-lestus pariter & Festus. Actor 26. v. 24. *Insanis, inquit, Paule: multa te litera ad in-saniam convertunt.* Cui Paulus. v. 25. *Non insanio optime Feste, sed veritatis & sobrieta-tis verba loquor.* Agrippa denique rex Acto-rum, 26. v. 28. *In modico, inquit, suades me Christianum fieri.* Cui Paulus; v. 29. *Opto apud Deum, & in modico, & in magno, non tantum te, sed etiam omnes, qui audiunt, hodie fieri tales, qualis & ego sum, exceptis vinculis his.* Audi Licaonios ad Pauli Evangelium, & vo-cem attonitos Actorum 14. v. 10. *Dissemi-les facti hominibus, descenderunt ad nos, v. 11. Et vocabant - Paulum Mercurium, quoniam ipse erat dux Verbi.* De S. Augustino ferunt hæc tria desiderasse. 1. Videre Christum in carne conversantem. 2. Cernere Romam in flore, & pristino imperii splendore trium-phantem. 3. Audire Paulum in sede & ca-the-dra fulminantem, hæc de S. August. Ra-vissius, Lipsius. Jam autem eadem energia in Paulo, prædicandi multis aliis capitibus illustrior evadit. Imò, si spectemus inculta novalia, barbaras, inquam, gentes, quas ille primo Evangelio subegit, sic inquit ipse. Rom. 15. v. 20. *Prædicavi Evangelium hoc, non ubi nominatus est Christus, ne super alie-num fundamentum edificarem, sed sicut scriptum est: v. 21, Quibus non est annuntia-tum de eo, videbunt: & qui non audierunt, in-telligent.* 2do. Quod ipse fidem Christi amplissimè prædicavit. Rom. 15. v. 18. *Non enim audio, aliquid loqui eorum, qua per me non efficit Christus in obedientiam Gen-tium, verbo & factis.* v. 19. *In virtute signo-rum, & prodigiorum, in virtute Spiritus sancti: ita, ut ab Ierusalem per circuitum usque ad Illy-ricum repleverim Evangelium Christi.* Inde Il-lyrico in Italiam, & Hispaniam pergens, easdem, aliasque Provincias Evangelizando peragravit. Imò verò S. Irenæus l. 3. c. 1. dilertè asserit, Paulum una cum Petro Romæ evangelizasse, ac Romanam Ecclesiam fun-dasse. Denique tota Ecclesia Paulum, quasi suum totiusque orbis Doctorem colit & in-digitat, atque antonomastice Apostolum nominat. De S. Paulo Chrysost. in tantum vir-tute progressus est, ut vix 30. annorum spa-tio Romanos & Persas, & Parthos & Me-dos, & Indos & Scytas, & Æthiops & Sauromatas, & omne prorsus humanum ge-nus subjugum mitteret veritatis, 3tio. Ex Sa-pien-

pietia & spiritu vehementi, quo inflam-matus Paulus, ignes divinos ejaculabatur, eosque omnibus etiam potentibus, principi-bus & sapientibus mundi inspirabat, & ve-luti invitos accendebat, atque ad celestia ra-piebat. Sermo, inquit, 1. Cor. 2. v. 4. *no-ster non in persuasibilibus humana sapientia verbis, sed in ostensione Spiritus & Virtutis.* Plura vid. apud P. Cor. ante Epist. D. Pau-li.

612.
De Pauli
moribus
& virtuti-bus.

S. Paulus, cæterique Apostoli adeò Virtutibus omnibus excelluerunt, adeò sin-gulas per actus heroicos exercuerunt, ut à Deo cunctis fidelibus per omnia sæcula posi-ti sint in perfectum earum exemplar & specu-lum, quod omnes pro viribus æmulari sata-gant. Paulus præ cæteris Apostolis, ex Lu-ca depingitur. S. Chrys. Hom. 11. in Genes. de Paulo. Flagro amore hujus viri, & prop-terea continuo versatur in ore & quasi in Ar-chetypum aliquod exemplar, ita in animam illius inspiciens obstupescit in hoc viro &c. quocirca Paulus per excellentiam & antono-masiam vocatur Apostolus, ait S. August. l. 14. de Civ. c. 9. Invenimus, ait, Docto-rem Gentium in fide & veritate, qui & plus omnibus suis coapostolis laboravit &c.

Pauli vir-tutes De-um con-cernentes.

Pauli virtutes, Deum concernentes fuere. 1ma dos & virtus singularis Dei ele-ctio, & vocatio, ejusque humillima agnitio, gratiarum actio, & admiratio. 2da. dos & virtus missio legitima. Imò. Paulus imme-diatè à Christo per revelationem edoctus est, didicitque Evangelium, ut ipse disertè asse-rit. Gal. 1. v. 12. 2do. Paulus evangelizatum iturus raptus est ad tertium cœlum, ibique didicit arcana verba, quæ non licet homini loqui. 2. Cor. 12. v. 2. 3tio. Nihilomi-nus instinctu Dei contulit suam doctrinam, & suum Evangelium cum S. Petro. 4to. Pau-lus, etsi à Deo electus Apostolus, tamen au-thoratus fuit ab Ecclesia. 3tia. dos & vir-tus fuit, præstans, potensque fides, etiam ad patrando miracula. 1. Paulus fide ex-cellit, nam quasi doctor eandem ubique, prædicavit, & propugnavit, contra Judæos, Philosophos, Oratores, Magos, Reges, & Tyrannos. Præclare S. Chrys. in c. 20. Matthæi explicans illud. At illi magis cla-mabant. Talis, inquit, est natura fidei, quanto magis vetatur, tanto magis accendi-tur, virtus ndei in periculis secunda est; in se-curitate periclitatur, quid enim sic laxat vi-gorem fidei sicut longa tranquillitas. 2do. Paulus raptus in tertium cœlum vidit myste-ria, quæ fide credimus, 2. Cor. 12. v. 2. Quin & S. August. l. 13. de Trin. docet no-stram fidem suo modo, & videre & videri, in suis videlicet operibus & effectis. Sic rur-sum per opera heroica ingentem suam fidem

toti orbi exhibuit Paulus. Sapienter S. Ber-nardus in Cant. Serm. 24. Mors fidei, in-quit, est separatio charitatis, credis in Chri-stum, fac Christi opera; ut vivat fides tua, fidem tuam dilectio animet, actio probet. 3. Paulus fidem suam, Prophetarum, & Apo-stolorum celebrat passim ac præsertim toto c. ad Hebr. 11. 4to. Paulus pro fide im-mensos labores, pericula, verbera, carce-res, ac tandem mortem & Martyrium con-stanter sustinuit. 5to. Habuit Paulus fidem miraculorum, qua plurima supra naturam, omnemque vim creatam Angelorum & ho-minum miracula patravit, mortuos suscita-vit, de quo Actor 19.

4ta. Virtus fuit Pauli, invicta in Deum spes & fiducia de qua Rom. 8. 25. 2. Cor. 1. 6. & 9. Actor. 19. 30. Actor. 21. 13. 2. Tim. 1. 12. 5ta fuit eximius Dei, Christi que amor; de quo Rom. 5. 5. Philip. 1. 23. Rom. 8. 35. Philip. 1. 21. Gal. 2. 20. &c. 6. 14. & v. 17. 2. Cor. 13. 3. Eph. 5. 19. Nomen Jesu Paulo erat in deliciis, hinc illud in paucis suis, parvisque Epistolis iterat 229. Christi verò. 401.

6ta. Fuit Pauli virtus, Profunda Dei reverentia & Religio, de quibus 1. Cor. 4. 3. Ephes. 6. 18. 19. Rom. 11. 33. 7ma fuit, ple-na voluntatis suæ cum divina conformitas, & in eam resignatio. De qua Rom. 12. 2. 1. Cor. 4. 3. 1. Cor. 9. 18. Ad Rom. 15. 9.

Pauli Virtutes ipsæmet Paulum con-cernentes fuere. 1ma. Pauli virtus patien-tia, de qua 2. Cor. 6. 4. tota vita erat pa-le ipsum, tiens, unde Chrysost. Videbis quàm erat omni saxo durior, & ferrum atque ad aman-tem superans. Rom. 5. 3. Actor. 9. 15. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 10. & 11. Philip. 1. 12. 2. Cor. 4. 8. 2. Cor. 12. 7. 2da Virtus Pe-nitentia & jugis Mortificatio, de quibus. 1. Cor. 15. 9. 1. Tim. 1. 15. 1. Cor. 9. 27. 2. Cor. 4. 10. Ad Gal. 5. 24. Rom. 8. 13. 3tia Virtus. Humilitas, de qua Ephes. 3. 8. 1. Tim. 1. 14. Ephes. 4. 1. 1. Cor. 9. 22. 1. Cor. 15. 10. & c. 4. 7. & c. 1. 26. Gal. 1. 20. 1. Cor. 10. 13. 31. Rom. 14. 7. 2. Cor. 12. 11. 4ta Virtus Magnanimitas, & animi celsitudo, de qua 2. Tim. 1. 11. Rom. 11. 13. & 2. Cor. 3. 7. Actor. 24. 15. Actor. 26. 24. 29. Actor. 17. 22. Actor. 23. 3. Actor. 13. 10. c. 16. 19. Act. 21. 13. Act. 13. 51. Docet Magnanimitatem Ephes. 6. 12. 13. 14. 5ta Pauli Virtus, Paupertas Evangelica, de qua 1. Cor. 4. 11. & 2. Cor. 27. & Philip. 4. 12. Actor. 10. 13. 34. 6ta. Sobrietas & castitas Evange-lica, de quibus Act. 21. 26. 1. Cor. 14. 7. 1. Cor. 9. 5. 15. 27. 7ma Pauli Virtus. Mo-destia, gravitas & comitas, de quibus Philip. 0002 3.

3. 17. c. 4. s. 8. 1. Cor. 14. 40. 1. Theff. 2. 7. 8^{va} Virtus. Studium proficiendi. Philip. 3. 12. Ephes. 4. 15. 25. Rom. 12. 11. 2. Petr. 1. 10. Tim. 1. & toto c. 3. Tit. 1. 6. 2. Tim. 4. 13.

613. Virtutes S. Pauli proximum spectantes De S. Pauli. 1^{ma} in defessa Evangelii prædicatio. 1^{mo} virtuti. Paulus non alium prædicabat, nisi Jesum Christum & hunc crucifixum. 1. Cor. 2. 2. & Ephes. 3. 8. 2. Paulus prædicabat tantibus non humana sapientia, & eloquentia, sed magna efficacia & zelo, in ostensione Spiritus & Virtutis. 1. Cor. 2. 4. nam ut ipse ait, c. 4. 20. Non in Sermone est Verbum Dei, sed in Virtute. Hinc prædicabat gratis, non enim lucrum quærebat, sed animas. Gal. 1. 8. 2. Tim. 4. 1. Tertio Paulus studiosè catechizavit infideles & fideles, præsertim rudes & parvulos. Vide 1. Theff. 2. 7. 1. Cor. 3. 1. 4. Paulus suæ prædicationis & peregrinationis plures allegavit Barnabam, Silam, Lucam, Titum, Clementem &c. Porro Paulus fide & Ecclesia aliquo loco fundata, illic eidem aliquem sociis aut aliis dabat Episcopum, qui plantata à se rigaret & protraheret, ita Ephesiis dedit Timotheum, Cretensibus Titum, Rheginis Stephanum. 5^{to} Paulus adibat Metropoles ut Corinthum in Achaja, Ephesum in Asia, Athenas in Græcia, Romam in Italia: His enim converfis reliquæ urbes & pagi eis subjecti facillè convertuntur. Similiter S. Franciscus Xaverius faciebat. 6^{to} Paulus prima ubique jaciebat fidei & Ecclesiæ fundamenta. Rom. 15. 4. 20. Ipse verò ubique ingenti conatu primam glaciem perfringebat; Primus ararum fidei in novale gentiliismi immittebat. 1. Cor. 4. 15. Hoc imitatus S. Franc. Xaverius, de quo P. Trigautius. Erat S. Franciscus Xaverius ex illis Imperatoribus, qui non modo nunquam plus militi suo imponebat, quam ipse sibi fumeret, sed qui, ut apud Lucanum Cato, dicere suis posset.

Pericula vestra Præteritæ meo. Solebat enim ipse aliis ad difficillima quæque viam præmunire, & initia omnia, quæ ferè solent esse difficiliora, prælibare. 7. Paulus raptus in paradysum ibi arcana sacrorum disciplina, atque illinc ad obediendum fidei in omnibus gentibus vim sermonis accipiebat, unde totius propè orbis terrarum Pater extitit, ait Nyssenus. 8^{vo}. Paulus prædicabat tum verbis tum magis precibus, & vitæ exemplo. Philip. 3. 17.

2^{da} Pauli Virtus. Prudentia, rerum occasionibus prudenter captabat, de quo. Act. 23. 6. Prima cura ejus fuit in rebus salutis, 1. Cor. 9. 27. Personis se prudenter ac-

commodabat. Rom. 13. 1. Consonat S. Petrus Epist. 1. c. 2. 13. jubet Paulus orari pro regibus. 1. Tim. 2. 2. Eleemosynas prudenter colligebat distribuendas egenis, ne putaretur proprium lucrum quærere. 2. Cor. 8. 20. 3^{tia} Virtus zelus. Pari Charitate complexus totum orbem. Act. 20. 16. 2. Cor. 11. 2. 4^{ta} Pauli Virtus Compassio, de qua Gal. 4. 19. 2. Cor. 2. 8. Act. 20. 31. 2. Cor. 11. 29. & c. 12. 2. 2. Cor. 8. & 9. &c. 5^{ta} Virtus Amor inimicorum, de quo Act. 13. & seq. 2. Cor. totum cap. 11. & 12. Rom. 12. 20. &c. 6^{ta} Virtus Pauli Martyrium. 1. Paulus toto Apostolatus sui tempore fuit Martyr, longum enim in persecutionibus ærumnis, quas ipse recenset, 2. li. Cor. 11. obivit Martyrium. Philip. 2. 17. &c. 2^{do}. Paulus laureæ Apostolatus sui imposuit coronidem martyrii securi in columna, quæ etiamnum juxta Romam ad aquas Salvias visitur, percussus. 3^{io}. Paulus Martyrii fidelibus fuit dux ita, ut multa centena fidelium millia eum animosè secuta, mortem non tam obierint quam ambierint. Porro Paulus moriens animam cælo, famam æternitati, fideles Ecclesiæ, corpus & sanguinem cum fide, Romæ transmisit, & consecravat, factusque, non tantum civis sed & Consul ac Imperator Romanus; ibidem arcem Imperii obtinuit, deturbatoque demonum, & gentilitatis cultu Christi crucis vexilla constituit; ut jam Roma Ethnica facta Christiana, Christo, non tantum suum, sed & totius orbis sibi subjecti caput submittat. Plura de Virtutibus S. Pauli. Vide apud P. Cor. à Lap. Ante Acta Apost. in effigie S. Pauli.

Nobilis fuit Pauli mors, & Martyrium. 1^{mo}. quòd illud constantissimè subierit sub Nerone, cujus crudelitas omnibus historiis celebratur. Rursus quòd Romæ passus est in conspectu totius orbis, ad hoc quòd cum B. Petro Apostolorum principe eodem die & anno occisus sit. 2^{do}. Ex causa; passim enim veteres tradunt, Petrum & Paulum cum Simone Mago Romæ decertasse, ac de eo triumphasse, adeoque eum arte magica ad cælum evolantem suis precibus dejecisse, ita, ut sanguine ejus Nero, cui Simon ob magicas præstigas erat in deliciis, aspersus fuerit. Unde Suetonius in Nerone. c. 12. Narrans à Nerone in Theatro exhibitum spectaculum, quo Icarus hic describeretur volatus. Icarus primo statim conatu juxta cubiculum ejus decidit, ipsumque cruore resperxit. Hac in causa in Petrum & Paulum, quasi Simonis sui Antagonistas, insensus Nero, eos ad necem persecutus est. Altera, & Paulo propria causa fuit, quam enarrat S. Chrysost. l. 1. adversus Vitup. Paulus, inquit, pellicem Neronis, quam ille de-

deperibat, cum induxisset fidei, ac Religionis Sacramenta suscipere, persuaserat uni, incæstum illum, impurumque congressum declinare &c. 3^{io}. Quod Paulus præcisa cervice pro sanguine lac profuderit, Symbolum utique innocentiae & castitatis, pro qua tuenda moriebatur. Hujus rei certus testis est, S. Ambrosius Serm. 68. ubi inquit, Quid enim mirum, si abundat lacte nutritor Ecclesiæ, sicut ipse ad Corinthios ait: Lac vobis potum dedi. S. Chrysost. in princ. Apoc. Qualis locustuum Paule sanguinem excepit, qui lacteus apparuit, in ejus veste, qui te percussit, qui quidem sanguis barbaricum illius animam reddens melle dulciorem, ut ipse, una cum sociis ad fidem traduceretur, ita effecit.

614.

4^{to} addit Martyrologium Romanum & alii, Paulum, cum duceretur ad mortem, tres milites apparitores convertisse, puta Longinum, Acestum, & Megistum. 5^{to}. Quòd resectum Pauli caput, tres in terra quasi saltus dedit, & quolibet è terra fontem elicit, unum lactei, alterum alterius saporis. 6. Quòd Pauli sepulchrum totius orbis peregrinatione celebretur. Porro Chrysost. Pauli studiosissimus, asseverat, Paulum occubuisse ætatis suæ anno 68^{vo}. & 36 à Passionis Christi. Prætereo, quod scribit Nicephorus l. 2. c. 36. Paulum tertio die, à Martyrio Neroni, ut illi prædixerat, apparuisse in visione, eique professum esse, non esse aliam viam ad salutem, quam fidem in Jesum Christum: ea visione mirè consternatum fuisse Neronem. Porro de loco sepulchri S. Pauli divinitus designato, deque Orientalibus corpus ejus asportare volentibus per tonitrua & fulgura deterritis. Vide S. Greg. l. 3. Epist. Denique locus Martyrii Pauli post eum nobilitatus, ut plurimi Martyres ibidem cæsi sint, jurèque Martyrium appellari potest. Ut alios taceam, ibidem Zeno dux cum decem millibus militum gloriosum pro Christo agonem & mortem obiit. Celebrat Ecclesia memoriam illorum in Martyrologio 9. Junii.

De miraculis S. Pauli.

Miraculis maximis & pluribus Paulus excelluit. Pauca ex illis recenset Lucas in Actis, sed multa ex illis verbo perstringit dicens Actorum 19. v. 11. Virtutesque non quaslibet faciebat Deus per manum Pauli: v. 12. ita, ut etiam super languidos deferrentur à corpore ejus sudaria, & semicinctia, & recedebant ab eis languores, & Spiritus nequam egrediebantur. Addit Chrysost. hom. 8. in Epist. ad Rom Paulum sua umbra non tantum morbos æque ac Petrum depulisse, sed etiam mortuos suscitasse. Linguarum dono enituit Paulus, uti decuit Doctorem Gentium, unde ipse. 1. Cor. 14. v. 18. Gratias, inquit, ago Deo meo, quòd omnium re-

strum lingua loquor. Prophetia Spiritus major fuit in Paulo; Christus enim ita frequenter illi apparuit, ut illi familiaris in quolibet casu occurreret, & assisteret; uti apparet, ex Actorum c. 18. 22. 23. & 27. Ob S. Pauli merita Melita insula, in qua hospitabatur, habet hoc privilegium, ut serpentes, scorpiones illic sint innoxii, imò si aliunde inferantur illuc, animalia venenata venenum ponant; quin & glebæ ejusdem Insulæ contra venena antidotum præbeant.

Addit Alanus (opus Dial. 3. c. 28.) eos, quos nasci contingit in festo Conversionis S. Pauli, puta 25. Januarii, quæcumque Orbis pars eos in lucem proferat, non horrere, nec formidare angues, imò quod majus est, solâ salivâ horum moribus mederi. Idem asseverat, & ex certa experientia confirmat, vir egregie doctus Thomas Fazellus de rebus Siculis. Dec. 1. l. 1. c. 1. Plura de S. Paulo vide apud P. Cornel. in Præmio ante Epistolas ejusdem Sancti, Item in Actis Apostolorum.

Constans & antiquissima apud Rheginenses est traditio, hac ratione & miraculo S. Paulum Rheginenses convertisse. Navi, quæ Paulum vehebat Rhegium, appellente, ejus videndi causa ad litus concurrerunt Rheginenses, præsertim, ut in ea sua numina Castoris & Pollucis, quæ præferebat navis, venerarentur. Mox Paulus de more orsus illis prædicare Evangelium, cum ab eis utpote idololatris non audiretur, postulavit, ut sibi prædicanti vel ad modicum aures accommodarent tantillo scilicet tempore, quantulo candela exigua arderet; & impetrato, candelulam accendit, affixitque columnæ, cui naves appellentes solebant alligari, cumque statim absumpta candela evanesceret, illic per miraculum cœpit ardere ipsa columna, quo portento compulsi & & compuncti Rheginenses, Paulum ut hominem divinum auscultantes, ab eo ad Christum traducti sunt, in hujus rei fidem & memoriam columna in Ecclesiam S. Pauli (quæ in littore erecta est) translata, honorifice supra altare majus, reposita est, ubi miratione colitur, multisque miraculis coruscat, ut liquet & in hymno de ea Rheginensium typis vulgato, qui incipit: Ave columna nobilis. Elector & auro ditior, illaque Moysis ignea columna fortunatior. P. Cornel. à Lap. in Actor. c. 28. v. 13. ubi plura etiam vide.

Epigrammata De S. Paulo.

1. Clarior è cæca consurgis Paule ruina Conversio
Quæ te prostravit, Te levat illa manus, S. Pauli,
Quam
O o o 3

Quam divus Amor formas te flexit in omnes,
Omnibus, arte ejus, Tu, omnia factus eras.

S. Paulus resecto capite lac è collo fudit, resectum ejus caput, Jesum ter inclamans, ter gemino saltu tres fontes divinitus fecit erumpere, Ann. Coele.

Ad S. Paulum cujus collum capite abscisso lac pro sanguine dedit.

2. Quod caput in populi vitam sudore fluabat,
Hoc moriens fontes fert salientis aquæ.

3. Dum nomen dulce os, collum lac fundit ab ictu,
Est signum, quod mors non sit amara tibi.

615. De Fide propagata per S. Andream Apostolum.

ANDREAS Apostolus Bethsaidæ natus, in Galilæa, frater Petri, discipulus Joannes Baptista, cum eum de Christo dicentem audisset: Ecce Agnus Dei, secutus Jesum, fratrem quoque suum Petrum ad eum perduxit, cum verò postea, una cum fratre in mari Galilææ piscaretur, ambo à prætereunte Christo Domino ante alios Apostolos vocati illis verbis. Matth. 4. v. 19. *Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum*, nullam interponentes moram, & relictis retibus secuti sunt eum. Post ejus passionem & resurrectionem Andreas cum in Scythiam Europæ, quæ ei provincia obtigerat, venisset, deinde Epirum & Thraciam peragrasset doctrina & miraculis innumerabiles homines ad Christum convertit. Postea Patras Achajæ profectus, in ea urbe plurimis ad veritatem evangelicam perductis, Ægeam Proconsulem veritati & prædicationi Evangelicæ resistentem, liberrimè increpavit. Tum Ægeas iratus Andream de Christo liberè prædicantem impia oratione interpellat, ac demum hortatur, ut sibi consulens diis velit immolare, cui Andreas. Ego omnipotenti Deo, qui unus & verus est, immolo quotidie, non taurorum carnes, nec hircorum sanguinem, sed immaculatum agnum in altari, cujus carnem, posteaquam omnis populus credentium manducavent, Agnus, qui sanctificatus est, integer perseverat & vivus. Quamobrem ira accensus Ægeas jubet eum in carcerem intrudi: unde populus Andream facilè liberasset, nisi ipse sedasset multitudinem, vehementissime orans, ne se ad optatissimam martyrii coronam properantem impedirent. Igitur paulò post in tribunal productum, cum Ægeas crucis extollentem mysteria, sibi que suam impietatem exprobrantem, diutius ferre non posset, in crucem tolli, & Christi mortem imitari jussit. Abductus Andreas ad locum martyrii, cum crucem vidisset, longè exclamare cepit. O bona crux, quæ deco-

rem ex membris Domini suscepisti, diu considerata, sollicitè amata, sine intermissione quaesita, & aliquando cupienti animo præparata, accipe me ab hominibus, & redde me magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit. Itaque cruci affixus est; in qua biduum vivus pendens, & Christi fidem nunquam prædicare intermittens ad eum migravit, cujus mortis similitudinem concupiverat. Quæ omnia Præbyteri & Diaconi Achajæ, qui ejus passionem scripserunt, se ita, ut commemorata sunt, audisse, & vidisse testantur. Ejus ossa primum Constantino imperatore Constantinopolim, deinde Amalphim translata sunt. Caput, Pio II. Pontifice Romam allatum in Basilica S. Petri collocatum est, Ex Breviario Rom.

Andreas Græcè idem est quod Virilis, fortis, heros, Judæi enim plures, quia subiecti jam Alexandro magno, à Græcis Græcè didicerunt, & nomina Græca assumpserunt. Ita Pagninus & alii. Talis fuit Andreas, scilicet virilis & heroicus in prædicatione & passione. Prius fuerat unus è discipulis S. Joannis Baptista, imò inter omnes primus, ait Gaudentius Brixienfis, & à S. Joanne missus ad Christum primus eum nosse cepit. Epiph. hæ. 51. eum Petro seniore esse putat; Beda juniorem. P. Cornel. in Matth. 10. 2. Ribera, Viegas, per Saphirum, inter gemmas Apocalyplicas intelligunt S. Andream; hic fuit celestis coloris, id est, profundæ lucis & sapientiæ, quam hausit à sole justitiæ Christo, quando à Joanne Baptista amandatus ad Christum, Joan. 1. 36. biduo apud eum mansit, & secreta ejus doctrinæ, vitæ, imbibit. 2do. aurei itellis, id est, ardentibus charitatis radiis effulsit, quando à Christo, quasi fideratus totus in ejus amorem exarsit. 3. Cæli speciem habuit; quia terrena contempsit. 4. Opacus fuit & densus, id est, fortis & solidus. 5. fuit sacerdos & Pontifex 6. Achajensium, & aliarum gentium oculos luce & fide Christi illuminavit. 7. Melancholiam, aliosque morbos à se, suisque discipulis fugavit, crucem salutavit, & sustulit fortiter. Corn. à Lap. in Apoc. c. 21. 17. Venerit sub tempus maximæ tempestatis Adriatici piscatori cuidam apparuerunt tres Personæ, navi illius consensa, ad templum S. Nicolai sese contulere, ostenderuntque eidem piscatori, plenum dæmonis navigium, quæ hanc tempestatem concitarunt; quare cum navigio simul illa monstra submerserunt Divi; jusseruntque piscatorem enarrare visionem urbi; cum verò ille responderet, sibi non dandam fidem, una illarum Personarum obtulit illi annulum dicens, se esse Marcum Evangelistam, 2dus fuit S. Nicolaus,

laus, 3tius S. Andreas invenit itaque fidem piscator ac Divis actæ gratiæ. P. Kwiatkie. in Ann. A. 1332.

Æneas Sylvius, dum legatum ageret ad Alphonsum Regem Sylicie, vidit Salerni & Amalphi è sepulchro SS. Andree & Matthæi mirabiliter manna emanare. Ibid. An. 1455. S. Andreas ante suam mortem Crucis flagellatus etiam fuit, ut refert Jodocus. Dum Ægeam alloqueretur, dixit: Ego de tuo interitu doleo, non de mea passione. Ex Pio Capucino S. Andreas, in tres partes dividebat sibi diem, similiter noctem, unam partem diei consumebat in audienda doctrina sancti sui Joannis; alteram in ruminando eo, quod didicit. 3tiam in labore manuali vitando otium. Noctis verò primam partem dabat orationi, 2dam quieti, tertiam piscationi, Pepinus Ord. Prædic. in Cong.

E sepulchro D. Andree emanat aliquot unguentum cum odore nectareo, quæ emanatio fertilitatem sequentis anni designat, tanti odoris est illud unguentum, ut plura diversarum specierum in unum congregata existimentur, hoc unguentum medetur etiam ægris; Greg. Turen. l. 1. c. 3. Confirmat idem Baron. in suis Annotat. in Martyrolog. die 9. Maij. quo celebratur memoria translationis corporis ejusdem Sancti, dicitur. *De perenni miraculo scaturientis inde liquoris, medici ad curandos morbos, totus penè Christianus orbis est testis; in omnes enim regiones ex eo fonte fluxerunt rivuli.* Ex Mansi Disc. 1.

Quaque die purum, dum Andreas immolat Agnum;
Quaque die sacras participatque dapes.
Inde crucem binis potis est tolerare diebus,
Tam valido vires fortificando cibo.

616. De propagata fide per S. Jacobum minorem.

JACOBUS Alphæi, qui & frater Domini. Gal. 1. v. 19. & à S. Marco c. 15. 40. Minor (sive ætate, sive vocatione, ut vult noster Lorinus, sive statura, ut vult Fevardentius, sive quo alio respectu) cognominatus, fuit miræ sanctitatis & sapientiæ, id patet ex eo. 1mo. quod vocatus fuerit frater Domini, tum quia cognatus erat Christo, similis moribus, formâ & vultu, teste S. Ignatio, Epi. 2. Quare necesse est, Jacobum fuisse eximia forma & pulchritudine, indeque sequitur Apostolis fuisse percharum. Addit Epiphanius hære. 58. à puero simul cum Christo fuisse educatum: hinc cognominatus est *Justus*. Hinc & nonnulli dicunt Jacobum instar Joannis Baptiste & Jeremiæ sanctificatum fuisse in utro Matris, ita S. Epiph. hære. 29. Hedesippus apud S. Hie-

ronym. S. Anton. 3. par. Tit. 31. Certè Mater ejus Maria Jacobi sanctissima, è Jerusalem Verulas in Italiam translata, multis, magnisque claret miraculis, ut habet Martyrolog. Romanum die 25. Maij & Chronica Verulensium. 2do. Sicut Christus fuit minister circumcisionis, ut ait Apost. Rom. 15. v. 8. hoc est, solis prædicavit Judæis, tanquam genti fideli, sanctæ, à Deo electæ; ita & Jacobus quasi Christi frater, successor, & hæres. Porro institutus est Jacobus Episcopus Hierosolymitanus, à S. Petro, Joanne, & Jacobo fratribus, ait Anacletus Pontifex, idque postridie necis S. Stephani, ait Beda, ut scilicet libertate & increpatione S. Stephani exacerbatos Judæorum animos, sua benignitate, modestia, & mansuetudine leniret, idque ita præstitit, ut pacificè in ea quasi Episcopus præficeret. 3tio. S. Epiph. hæ. 78. asserit ejus cognomen vulgo *Oblis*, id est, murus, & præsidium, alii legunt *Ophias* ab Hebræo *Ophel*, id est, arx, turris cellissima. Talis fuit Jacobus, tutans & propugnans totam Ecclesiam, totumque Judæorum populum. Hinc ex frequenti & continua oratione non tantum genua habebat callosa, sed & frontem, utpote, quam ex profunda humilitate, reverentia terræ affigebat, teste S. Chrysost. hom. 5. in Matth.

Testatur S. Epiph. hæ. 78. S. Jacobum urgente magna siccitate, elevantem ad cælum manus, quasi alterum Moysen Deum precatum esse ac mox pluviam impetrasse. 4to. S. Jacobus erat Nazareus, unde vino, carne, animatis omnibus, oleo, fuit Nazareus, vestibus laneis, cæterisque deliciis reus abstinebat. Ita Euseb. Epiph. &c. Addit Epiph. hæ. 78. eum semper Virginem permansisse. 5to. S. Jacobus post Petrum fuit fidei, & Ecclesiæ columna, ut eum nuncupat Paulus Gal. 2. 9. 6to. S. Jacobus fuit proprius Judæorum Pastor: unde, ut sibi illos conciliaret, servavit legem Moysi, licet jam mortuam, sed necdum mortiferam. 7mo. Clemens Alexandrinus l. 7. Hypot, tradit, Christum post Ascensionem suam singularem quamdam cognitionem impertivisse S. Jacobo justo, Joanni & Petro, quam deinde illi cæteris Apostolis communicarint, hi 70. discipulis.

8vo. S. Jacobus erat vitæ adeò sublimis & exemplaris, ut videretur esse speculum, & imago cæli, vitæque celestis, & vultu, & moribus exprimebat Christum: hinc ad eum videndum post Ascensionem Christi certatim ex variis provinciis concurrebant fideles, ut in eo viderent Christum. Hinc etiam Judas proditor Christus Judæis, osculi signum dedit eis, ut eo Christum agnoscerent,

scerent, ne pro eo Jacobum Christo simillimum comprehenderent. Verè Plato in Threteo, Deo, ait, nihil similius, quam cum ex hominibus aliquis iustissimus est, in hoc enim vera hominis præstantia versatur, 9^{mo}. Tradunt multi veterum S. Jacobo concessum fuisse ingredi in Sancta Sanctorum; quod ex lege Levitici 16. 2. Hebr. 9. 7. soli Pontifici licebat, idque semel non nisi in anno, id est, die expiationis. Id S. Jacobo concessum tradunt S. Hieronymus, S. Epiph. & alii; etsi id multis viris doctis videatur incredibile; sed tanta est Patrum citatorum fides, ait P. Cornel. ut illi refragari non liceat: temperamento ita res eger, ut dicamus, ait ille, non passim & communiter id S. Jacobo fuisse concessum, sed raris duntaxat casibus, postulante necessitate aliqua.

Habebatur S. Jacobus non tantum à Christianis, sed etiam ab ipsis Judæis pro Pontifice, imò præferebatur illi. Hinc nonnulli, ut Salmeron, affirmant hanc fuisse causam martyrii, quod Arianus Pontifex, non ferens Pontificatus socium, & æmulum S. Jacobum, dolensque eum sibi à populo anteferri, eum citavit & apud suos legis Mosaicæ zelotas, rem capitis egerit. 10^{mo}. S. Jacobus primus Missæ sacrificium solemniter celebravit, ut indicat 6^{ta}. Synodus de Consecr. Dist. 1. c. Jacobus ejusque celebrandi formam & ritum præscripsit. Exstat etiamnum missa S. Jacobi, quam patet esse Jacobi ex consensu Doctorum & fidelium. 11^{mo}. Jacobus interfuit primo Concilio Hierosolymitano, primusque post S. Petrum utpote Hierosolymæ, Episcopus sententiam dixit.

Mitra E- Gestabat in capite laminam auream, piscopolis quasi insigne tum Pontificatus quam Regni origo. Christi; hanc fuisse instar coronæ, tradit Polycrates apud Eusebium l. 5. Eandem gestasse alios Apostolos, indeque nunc Episcopos gestare mitram, pretiosam, eò quod regali fungantur Sacerdotio, tanquam Christi reges, & sacerdotes, censet Cardin. Baronius Ann. 34. 12^{mo}. S. Jacobus pro Christo gloriosum obiit martyrium, quod graphice describit ex Clemente Alex. l. 2. Hist. c. 22. Euseb. ubi ait: Tandem adolescentes justum præcipientem fecerunt, dixeruntque inter se, Jacobum justum oportet obruere lapidibus. Et quoniam dejectus in præceps, non statim mortem obiit, sed vultu sursum sublato genibusque flexis dixit: Obsecro Domine Pater, da eis veniam, nesciunt enim, quid faciunt, ceperunt laxa in eum projicere; cumque lapidibus eum obruere pergerent, unus ex sacerdotibus voce emissa contentius dixit: Quid agitis, Justus pro vobis Deum deprecatur. Prosequitur

Injurie insignis remissio.

Eusebius. Attamen unus ex illis, qui fullo erat, arrepto veste, quo vestes solebat premere, in caput Justi impegit. Ita vitam beatus felici martyrii cruciatu affectus, afflictusque amisit. Hæc Eusebius, dejectus autem erat ex pinna templi, in qua expressam & publicam Christi professionem inductus à Phariseis ipsis faciebat. Plura de hoc S. Jacobo P. Cornel. à Lap. ante Epistolam S. Jacobi, hæc enim à pluribus magnæ auctoritatis DD. illi attribuitur. Attribuitur quoque huic S. ex Gemmis Apocalypsis Topazius, qui à Christo irradiatus, Christum moribus & vita referebat. Vitæ fuit adeò sanctæ, ut videretur esse imago vitæ cœlestis adeò, ut Josephus licet Judæus Antiquit. l. 20. c. 8. hanc unam excidii Hierosolymæ per Titum causam afferat, quod Jacobum hunc justum occiderit. P. Corn. à Lap. in Apoc. c. 21. v. 19. Ad S. Jacobum.

Proximus ut Fratri fueras Tu sanguine Christo,

Proximus orando, proximus esque loco. Post casum surgis, graviter tellure receptus. Atque repercussus promptior astra petis,

Quis, & qualis, & quantus fuerit S. JOANNES Apostolus, colligitur 1^{mo}. ex ejus stirpe & cognatione; ipse enim præ Apostolis, ceterisque viris omnibus Sanguine proxime attigit Christum, ejusque fuit connexum sanguineus in 2^{do}. vel 3^{io}. gradu. 2^{do}. ex eo, quod inter Apostolos fuerit præcipuus & post Petrum quasi primus, imò Petri socius, ut patet Actor. 1. 13. 3^{io}. ex eo, quod inter 4. Cherubinos, representantes 4. Evangelistas. Ezech. 10. 1. S. Joannes comparetur aquilæ, eò quod mentis acie & volatu omnes transcendens ad ipsum Dei finem penetravit, indeque intonarit mysterium generationis Verbi dicens: *In principio erat Verbum*. 4^{to}. quod unus ipse omnes sanctorum gradus, & laureas meruit, eòque heroicis & primos: Joannes enim ob excellentem animi puritatem fuit terrestris Angelus, Angelos superans, non natura, sed virtute illibata virginitatis. Ille fuit Patriarcha; quia longius ceteris vixit, idem fuit Apostolus, Episcopus, Hierarcha, Doctor, Evangelista, Propheta in Apocalypsi, Martyr. De lamina aurea, quam in fronte gestavit S. Joannes, quasi coronam Episcopatus insigne, tradit Polycrates apud Eusebium l. 5. Hist. c. 23. Aptè vocatus, est Joannes, id est, ex Hebræo. *Gratia Dei*, vel potius *misertus est Deus*, aut *gratiosus Deus*, perinde ac Baptista illi cœvus, eadem de causa ab Angelo vocatus est Joannes, Joannis enim Baptiste gratias & dotes habuit Joannes Evangelista, & in super alias majores, quas

quas jam recensui: adeò, ut Christus inter hos duos Joannes, fuerit quasi sol inter Jovem & Lucinam. Baptista enim fuit præcursor, Evangelista pedissequus Christi. Fuit Joannes quasi Christi secretarius, hinc transfigurationi, orationi in horto, secretisque illius miraculis interfuit, supra pectus Domini in cœna recubuit, & ex Christi pectore arcana divinæ sapientiæ, & gratiarum fuenta potavit. Porro quanta ex eo charitatis, zeli, incendia hauserit, patet ex gestis ejus non tantum in fundandis Ecclesiis quaquaversum, & etiam in curanda singulorum etiam perditorum salute. Narrat Eusebius ex Clemente Alex. l. 3. Hist. 23. S. Joannem Episcopo cuidam commendasse adolescentem quemdam, qui seductus à locis tandem factus est princeps latronum. Reversus S. Joannes ad Episcopum. Age, inquit, o Episcope, depositum repræsenta, principem quod tibi ego planè & Christus commendavimus, Ecclesiæ teste, quam regis, juvenem illum repeto à te, & animam fratris. Cumque ille suspirans dixerit, eum mortuum esse, Deo scilicet, factumque principem latronum. His auditis Apostolus vestem continuo, qua erat indutus, scidit, & cum ingenti gemitu feriens caput suum: Bonum te, inquit, custodem fratris animæ, dereliqui. Sed jam nunc mihi equus paratur & dux itineris. Et confestim ab ipsa Ecclesia ascendens, concitus properabat; cumque pervenisset ad locum, attinetur ab his latronibus, qui custodias observabant. At ille neque effugere, neque prorsus declinare usquam nitens ingenti tantum voce proclamabat. Quia ad hoc ipsum veni, adducite mihi principem vestrum: qui, cum venisset armatus, eminens cognito Joanne Apostolo pudore actus, in fugam vertitur, ille equo post illum admissio confestim insequitur fugientem, etiam ætatis oblitus, simul & clamans, quid fugis o Fili, Patrem tuum? quid fugis inermem senem? miserere, noli timere, habes adhuc spem vitæ. Ego Christo rationem reddam pro te, certè & mortem pro te libenter recipiam, sicut & Dominus excepit pro nobis, & pro tua anima dabo animam meam. Sta tantum, & crede mihi; quia Christus me misit. At ille audiens restitit, ac vultum demisit in terram post hoc arma projecit, tum deinde tremefactus flebat amarissime, & accedentis ad se senis, genibus provolutus, gemitibus, & ululatibus, quibus poterat, satisfaciens, & uberrimis lachrymarum suarum fontibus iterum baptizatus, occultans solam dextram suam. Apostolus verbò jurjurandi sacramento, se ei à Salvatore impetraturum veniam pollicens, simulque genibus ejus provolutus, atque ipsam dexteram, ex cujus cædis conscientia torquebatur, tanquam

jam per poenitentiam purgatam, exosculans, ad Ecclesiam revocat, & indefinenter pro eo orationes profundens, & cum ipso pariter ducens crebra jejunia, indulgentiam à Deo, quam illi pollicitus fuerat, expetebat, sed & variis sermonum consolationibus, velut quibusdam precationibus, efferos & exterritos ejus animos mitigabat, nec prius destitit, quam eum in omnibus emendatum, etiam Ecclesiæ præficeret.

Ex quo Joannis exemplo discant Pastores, quantam cujusque curam gerere debeant, etiam revocandi à malo. Unde S. Chrysost. Theodoro lapsio hoc Joannis factum proponens, hortansque ad poenitentiam, commendat, S. Joannis condescensum, & mansuetudinem & suavitatem illicem, quoniam prior cruentam dexteram osculatus est, hærens in amplexu adolescentis, & ea via redux ad amissam virtutem. Modus revocandi peccatores specialis est, quem hic usurpavit S. Joannes, nimirum summa commiseratio, humilitas, dilectio.

S. Chrysost. præfatione in S. Joan. ait: Angelos multa didicisse à S. Joanne, ac proinde ipsos etiam Cherubinos ac Seraphinos avidè eum, suum Evangelium, & Apocalypsim intonantem, audivisse. Ferunt aquilam (quod stemma & insigne est S. Joannis) illum pullum præ ceteris amare, cui corde suo incubavit: ita Christus plus adamavit Joannem, cui pectore & corde incubuit. Addit Chrysost. 2^{dam} amoris causam, excellentem animi humilitatem & mansuetudinem, 3^{tiam} indicat Theophilactus. Joannes, ait, innocentissimus, simplicissimus omnium erat, & ideo diligebatur. Christus in cruce moriens, Joannem, quasi fratrem sibi substituit assignans ei Matrem. Ecce, inquit, Mater tua; unde & Joannes, quasi Virginis filius, curam tota vita egit, ejusque erat tutor, custos & provisor, ac cum ea Ephesi habitavit, ex cujus continua familiaritate, & colloquiis, quanta cœlestium arcanorum lumina, quantos charitatis ignes, quanta virtutum omnium incrementa hauserit, cuilibet facile est conjicere. P. Corn. ante Epistol. S. Joannis. S. Joanni Chrysost. in monasterio degenti apparuit S. Petrus porrigens illi claves, & S. Joannes tradens illi librum Evangelii, atque ita S. Petrus eum Pontificem, S. Joannes eum Doctorem & concionatorem cœlestem creavit, & auctoravit. Unde Chrysostomus, id est, os aureum cognominari meruit. P. Corn. à Lap. ante Evangelium S. Joannis. Adhuc datur hoc elogium S. Joanni Evangelistæ. fuit Cherub Dei, Benjamin Christi, Deiparæ adoptivus, Evangelistarum aquila, Apostolorum Mathusa-

618. Peccatores revocandi modus, summa commiseratio, humilitas, dilectio.

Angeli discunt à Joanne.

Elogium S. Joannis Evangelistæ.

Ppp

lem,

RP. Kpinski, S. J. Collectanea Ascetica.

lem, sapientiæ abyssus, charitatis incendium, integritatis Smaragdus, Virgo sine labe, Martyr sine morte, Amiantus in igne, sol Ecclesiæ, deliciæ fidelium, Theologorum vertex, Prophetarum apex, cœli fulmen, orbis tonitru, Alpha & Omega scripturæ, secretarius Verbi æterni, Thesaurarius omnium ejus opum & gratiarum.

S. Joannes S. Gregorius Episcopus Neocæsar. confirmat Thaumaturgus dictus ob multitudinem miraculorum, dum Origenis errabundi fuerit discipulus, factusque Episcopus, fluctuaret de doctrina, adeo tunc controversa, deque doctrinæ modo ac methodo per somnium à B. Virgine ad sanctum hunc Joannem nostrum deductus fuit, qui ab illa ei datus præceptor, symbolum ei tradidit, cujus exordium est. *Unus est Deus*, quod celebrat ista Synodus Oecumenica, & tota Orientalis Ecclesiæ, quo symbolo pleraque divinitissima Evangelii & Fidei mysteria limpidissime explicat, & complectitur. Quocirca hoc symbolum omnem Gregorio nebulam absterpsit, omnem fluctuationem sustulit, idem & nos ab illo identidem efflagitemus; nam & ille lachrymis, & precibus, libri signati, puta Apocalypseos, resignationem & declarationem à Deo impetravit. hoc est enim, quod ipse ait: c. 5. v. 3.

S. Gerardus S. Joannis Evangelistæ amantissimus, ejus die natus, religiosum institutum amplexus, sacris initiatus, mortuus post concionem, quam de S. Joanne ferventer dixit, & eum sibi diem supremum fore prædixit. Hinc ad S. Gerardum.

Gratia Te in vita comitatur Dive, beato
Concludit vitam, Gratia, sine tuam,

Ad S. Joannem Evangelistam.

Pectoris es Christi specialis gemma Joannes,
Ex Te ingens pretium, tum decus orbis habet.

619. De fide propagata à S. Thoma. Circa incredulitatem S. Thomæ à sunt varii sensus. S. Ambrosius in Lucæ. c. ult. existimat incredulum fuisse circa modum resurrectionis. P. Cornelius cum D. Augustino, Origene censet, fuisse incredulum, non solum circa modum resurrectionis, sed etiam circa ipsam resurrectionem. Joan. 20. v. 27. Dicit Thomæ: (Christus) *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & assermannum tuam, & mitte in latus meum.* P. Cornelius hic existimat Christum præcipere Thomæ, ut inferat digitum, cui præcepto Thomæ obedivit, certa ergo res est, ait Tholetus, & in confesso apud omnes, Thomam

vulnera Christi tetigisse: hoc enim jussit Christus, ut argumentum efficax resurrectionis suæ non tantum Thomæ, sed & fidelibus relinqueret. Porro digitus hic religiosè asservatur Romæ in Basilica S. Crucis in Jerusalem.

v. 28. Respondit Thomæ, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus. Dixit hoc Thomæ, ait P. Cornelius non ante, ut vult Euthymius, sed post contactum Christi. Voce Dominus confessus est humanam Christi naturam, voce Deus Divinam. Celebris fuit hæc confessio S. Thomæ, qua confitebatur Christum esse Deum & hominem. Celebris resolutio illius, etiam antea, qua se resolvebat mori cum Christo. Joan. 11. v. 16. Dixit ergo Thomæ, qui dicitur Didymus: *Domine, & nos, & moriamur cum eo.* Thomæ non fuit binominis (ait P. Cornelius) uti vult Nonnus, sed Thomæ idem est quod Græcè Didymus, Latine gemellus. Voluit commori Thomæ, non Lazaro, ut volunt nonnulli, sed Christo, ut ait P. Cornelius hic.

A. D. 1502. Expedita in Indias orientales classis Lusitanica, cui Vascus Gamma, cum summo maris imperio, præfectus impositus. Quia tyrannum tributarium Emmanueli Lusitanie regi fecit. Dum se Cocinum contulisset, ibi recepit legatos ab iis Christianis, qui non longè à Cocino Cranganorem habent Urbem; è vetustissima illorum stirpe, quos B. Thomas Apostolus Christo lucrificavit. Is Indiam provinciam sortitus in partitione orbis, in ea civitate Cranganore, multos convertit, inde ad Coromandelis regnum se contulit, ibique re Christiana bene gesta, perrexit ad Sinas, ubi haud poenitenda collecta fruge, templisque ædificatis, Coromandelem rediit. Ejus regni caput est Meliapor urbs, quam Lusitani, honoris causa à Thoma denominarunt. In ea urbe sacram ædem extruere aggressus Apostolus, cum à demonum sacrificiis & à Sagamo rege prohiberetur, mirabile accidit. Inusitata magnitudinis truncum in littus ejecerat mare, eum rex cum in usum ædificii vehementer expeteret, sed ad eum movendum frustra complures elephantum admoti essent, Apostolus Regi conditionem tulisse fertur, si truncum illum sibi ad ædificandum vero Deo ædificium daret, nullis machinis se illum ad urbem attraherent, nullo mortalium adjutore. Cum rex per ludibrium annuisset, tum D. Thomas zonam, quæ erat præcinctus, ad prominentem à caudice ramulculum annexa, signo tantum crucis facto, immanem stipitem facili ductu sequentem, universa ad spectaculum effusa civitate, in ipso pomerio statuit, ibique defixa

lapidea cruce vaticinatus est: cum ad eum lapidem usque pertingeret pelagus (qui eo tempore leucas ferè 10. ab urbe distabat) tunc divino jussu è remotissimis terris candidos homines ad eadem, quæ ipse instituerat, sacra instauranda venturos. Neque fefellit prædictio, siquidem sub Lusitanorum appulsum locus Oceano allui coepit, alii hoc miraculum Cranganore perperatum dicunt. In illis locis plantatam à S. Apostolo fidem conservarunt accolæ, etsi per Nestorianos postea corrupti, altaris mysteria religiosè venerantur. 40. dierum jejunium diligenter observant. Christi Domini, Sanctorumque festa ritè celebrant, Dominicam præcipue in Albis, quod ea die incredulus antea Divus Dominum suum ac Deum suum præclara testificatione confessus sit. P. Petrus Maffe. Hist. Indic. l. 2.

620. Christiani S. Thomæ vocabantur, qui S. Thomæ à D. Thomæ temporibus ab illo susceptam fidem conservarunt; etsi corruptam, culpa immani Orientalium Præsidum, qui ante annos ferè 800. usque ab Syria illuc navigarunt, ut à Sede Romana distractos Nestorio suo & Dioscoro funestarent, statis annis duos aut tres suos emissarios destinabant, à quibus Casenares, hoc est, ministri altaris consecrarentur, quamquam ad immensam navigationem non tam desiderio salutis alienæ acti, quam privata commoditatis studio. Etsi enim pauperes illi populi S. Thomæ, suos tamen in Christo Patres sic tenerè amant, ut ne propriis quidem ad eos alendos parcerent carnibus, cujus teneritatis probè gnari optimi Præsules sibi minimè deerant, nec solum mulgendo sed & deglubendo saginati demum in propria remeabant. Hi Christiani millia 120. superabant. A. D. 1557. illuc venerat Nestorianus hæreticus Cairo, Archiepiscopus præferens, hunc nostri ed deduxerunt, ut se victum fassus, scriptoque publico negavit se potestate legitima sacrum Episcopum, proinde, quos in sacerdotes consecrarat, nihil à se accepisse potestatis, dehinc Goam missus, inde in Europam rationem sui redditurus, vulgata interea in Christianos S. Thomæ palinodia improbi, cum illuc Cocinensis Episcopus cum Melchior Nunnio venisset, rem ed promoverunt, ut A. C. 1565. populi ejus universi cum recta fide, & Ecclesiæ Romana expectaretur universalis communio, quæ postea in regno Ediemper celebrata, cui coagmentandæ imposterum jussi sunt illis præesse è Societate Episcopi. P. Barol. part. 2. Asiat. Hist.

Etiam occidentalem Indiam S. S. Thomas non solum orientalem, sed etiam occidentalem Indiam Evangelii luce collustravit; tradit id P. Emmanuel Nóbrega. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica.

brega literis ex Brasilia datis A. D. 1552. Thomas Habent incolæ S. Thomæ notitiam, quem luce Evangelii nuncupant (mutato th in z dialecto gelii colpropria) imò & vestigia pedum ejus alicuius ostendunt. additque P. Nobrega, propriis oculis conspexisse 4. pedum & digitorum satis altè impressa vestigia. Insuper tradit P. Nobrega Hist. Natur. l. 5. c. 2. ex certis testibus sibi constare, Tajacobæ apud Indos in Occidente vigere ejus Apostoli memoriam. Traditum quoque est in regionem Paraquarii seu Peraguenlem venisse S. Thomam fluvio Ignazu illapsam, sanè crux marmorea in regno, & sanctissimæ Trinitatis consula cognitio in Chiapa monstrant Christianitatis vestigia. P. D'Oultreman in amore increato l. 1. c. 3. sect. 10.

A. D. 1695. Noster Missionarius ex S. Thoma Cæsarea cum in Indias pervenisset Leano mas Idoma mira scripsit in literis. Certa apud Indos idolatras populos est traditio, illius oræ incolæ à S. pertinaces Thoma Apostolo, qui ibidem prædicabat in lapideas Evangelium, petiisse, ut fluvium magna statuas inferentem in planis damna aliò averteret, convertit, quare Sanctus in nomine sanctissimæ Trinitatis jussit dissilire rupem, confestimque scissa locum fluvio dedit. In iisdem terris S. Apostolus, ubi bonis se propitium præstitit, ita contumacibus, & fidem suscipere nolentibus severum, nam hos pertinaces idololatrias in lapideas convertit statuas, quæ hæcenus extant, varii status & sexus tali situ, gestuque corporis, qualem habuerunt tunc, dum illos poena Dei invasit, prout scilicet aut choreis, aut compositionibus, aut tangendis musicis instrumentis dabant operam. P. Kwiatkiew. in Ann. Eccl.

S. Thomas Apostolus Indiarum sagittis & hasta occisus. Ann. Cœle.

Vulnera Divetibi, Dominumque Deumque probarunt.

Tu loqueris Dominum, vulneribusque probas,

Quæ tibi pro clavis, celeres scripsere sagittæ,

Impresitque suo lancea sava stylo.

Portentosum planè & inauditum est, 621. quod tradit S. Athanasius primus Cæsareus. De fide gustanus Episcopus, creatus à S. Jacobo propagata Apostolo, de S. Petro, primo Bracarensi per S. Jacobo Episcopo condiscipulo suo, scilicet Petrum eundem hunc esse eundem cum Samuele filio Uriæ Majorem. Urias enim Propheta occisus à Joakim Rege Juda, sub tempus captivitatis Babylonice, teste Jeremia c. 26. 20. reliquit si S. Jacobus lium Samuelem, qui cum aliis Judæis vevulsitavit niens in Hispaniam ibi mortuus & sepultus sepultum est, quem post sexcentos sepultura annos ante 600. P p p 2 S. Ja- annos,

S. Jacobus veniens in Hispaniam ē sepulchro fuscitavit, nominavitque Petrum, ac primum Bracarē Episcopum creavit, qui deinde pro Christi fide martyrii lauream obtinuit, ita refert B. Caledonius Bracarē Episcopus, qui obiit A. C. 260. Vide Fran. Bivarium, commentantem in Chon. Lucæ Dextri ad Ann. C. 37. P. Cornel. in Marci c. 6. v. 16.

Actor. 12. v. 2. dicitur de S. Jacobo hoc, *Occidit autem* (Herodes Agrippa) *Jacobum fratrem Joannis gladio*. P. Corn. à Lap. hic. Cur Jacobum præ cæteris Apostolis? & quia hic Jacobus Major frater Joannis erat unus de primariis tribus Apostolis, adeoque ē columnis Ecclesiæ. 2. quia, ut ait S. Chrysost. & Theoph. Jacobus hic quasi Boanerges, id est, filius tonitruui, in prædicatione Evangelii erat igneus quasi fulmen, & Judæis terribilis, ac gravis quasi tonitru confutando Judæos, & judaismum, ideoque ab eis postulat ad necem. 3tio, quia ex Hispania obita celebris, rerumque gestarum gloria clarus, oculos omnium in se convertebat, ac nominatim, quod duos famulos magos, Philetum & Hermogenem ad Christum convertisset, forte etiam Judæi, qui plurimi tunc in Hispania degebant, ejus prædicatione & gestis offensi literas ad suos Hierosolymitas dederant, ut Jacobum ē medio tollerent. Occidit autem Herodes Jacobum, tum ut Judæos magis sibi conciliaret, tum quia judaismi, quem S. Jacobus impugnabat, erat amantissimus. Occisus propè Pascha, festum tamen illius die 25. Julii celebratur: quia eo die translatus est ejus corpus Compostellam. Peregrinatio Compostellam celebrari cœpit A. D. 1220. teste S. Antonino percussus gladio; quia licet in veteri testamento vix legamus Judæos usos gladio, in poenis reorum tamen, postquam in potestatem Romanorum venerunt, & more Romanorum usi sunt eorum Tetrarchæ & Reges. Unde & Herodes Antipas patruus hujus Herodis gladio occidit S. Joannem Baptistam. Porro S. Jacobus vadens ad mortem suam accusatorem nomine Josiam sua constantia & sanctitate ita obstupescit, ut eum ad Christum converterit, Martyremque effecerit. Ita Euseb. l. 2. Hist. c. 4. Addit S. Isidorus S. Jacobum euntem ad martyrium paralyticum suam opem implorantem membris & sanitati restituisse. Nota S. Jacobi primagloria, quod primus omnium Apostolorum martyrium obierit: ex adverso S. Joannes frater ejus agmen Apostolorum claudit, & ultimus omnium defunctus est A. C. 101. 2da, quod cognatus fuerit Christi. 3tia, quod præ cæteris Apostolis electus & dilectus,

semper fuit virgo. 4ta, quia Christi amantissimus. Unde Lucæ 9. 54. cum Samaritæ Christum spreverint, dixit; Domine, vis, dicimus, ut ignis descendat de cælo, & consumat eos. 5ta, quod B. Virgini charissimus fuerit, unde ipsa adhuc vivens Hierosolymæ eidem apparuit Casaraugustæ insistentem columnæ, jussitque ibidem oratorium sibi extrui, prædicens, illam Hispaniæ partem sibi fore devotissimam; quare S. Jacobus eidem sacellum omnium in orbe primum exædificavit. Ita referunt Ann. Hisp. 6ta, quod Hispaniam à Mauris & Saracenis liberavit, visibiliter præiens aciem Ramiri Regis, dum ille anno D. 834. cum innumeris Saracenis ē recenti victoria insolentibus, sibi infulantibus, monitu, & invocatione S. Jacobi consilgens, eos omnes vel cecidit, vel cœpit, & in fugam convertit; unde Hispani eum jugiter in bellis invocant, ejusque gratiam experiuntur. Quare in ejus honorem instituerunt ordinem militarem equitum S. Jacobi, qui cœpit sub Alphonso Rege Hispaniæ A. C. 1158. 7ma. S. Jacobo debet Hispania, quod à Christo hucusque in vera orthodoxa fide constans perstiterit, ut merito Reges ejus Catholici cognominentur, quodque fidem Christi per utrasque Indias latè propagavit. P. Cornel. in Act. 12. 2.

Anno D. 816. Sub id tempus in Hispania corpus S. Jacobi, quod Hierosolyma Jacobini Compostellum allatum fuerat, ac propter ventum, Gentiles occultatum, diu latuit (cùm illi, qui conscii erant hujus thesauri absconditi, mortui fuissent) inventum fuit indicio flammæ, sæpius supra Divi corpus emicantis; hocce corpus multis claruit miraculis: abhinc Deus liberare Hispaniam à Saracenis, Mahometanis cœpit. Annal. Eccl. Baron.

A. D. 985. In Hispaniam à Roderico comite advocati Arabes, igne Compostellam affixerunt, in incolas ferro sævierunt, templum tamen S. Jacobi attingere non ausi, qui morbo aliquo ita illos afflixit, ut omnes Arabes illo morbo perierint. Baron.

A. D. 1212. Maria Aragoniæ Regina Nomen S. anceps, quod nomen imponeret filiolo, Jacobi 12. candelas, quarum singulas nomine alio Regis, cujus ex Apostolis insignivit, accendi jussit, illius Apostoli nomen infanti impostura, cujus candela diutissime arderet; dum igitur S. Jacobi candela diutissime arsit, divi Jacobi nomen baptizato inditum, P. Kwiatkiew. in Annal.

A. D. 1230. Refert Tudensis, quàm strenuè Adelphonus Legionis Rex, occupata

pata Emerita urbe contra Maurorum Regem, à speciali fortitudine *Rex virtutis* appellatus, decertavit, eundemque vicit, dante suppetias cœlestes S. Jacobo cum candidato exercitu, qui Saracenos cædebat. Idem ibid.

Primus virginei templi fundator in orbe, Purpuream meruit primus habere togam. Hunc primum ad cœli adlegit Regina senatum, Primò, virgineâ facta corona manu.

622. De fide propagata per S. Philippum Apostolum.

Joannis 1. 43. dicit Evangelista de Christo: *Invenit Philippum*. P. Corn. à Lap. hic. Destinato consilio vadens ad eum locum, ubi erat Philippus: quia eum destinabat Apostolum. Et dicit ei Jesus: *Sequere me*. Hæc est prima vocatio exterior Christi, Petrus enim & Andreas prius vocati sunt interioribus: Philippo ergo hoc decus, & hæc laus, quod primus hominum à Christo dicente *Sequere me* exterius vocatus sit: & interiori huic obediens illico Christum secutus sit: quia ipse studiosus erat legis Moisaicæ & sollicitus de adventu Christi, ait Theophilactus: atque ut S. Chrysostomus in perscrutanda veritate diligentissimus. Cur sequeretur Christum, causam dat Theophilactus vim attractivam vocis Christi. Videtur enim, inquit, primum vox Domini animum illius stimulo quodam charitatis tetigisse: non enim simpliciter Salvatoris vox dicebatur, sed dignos statim flagrare faciebat intrinsecus ad amandum ipsum: sicut & Cleophas dixit. *Nōne cor nostrum ardens erat, cū loqueretur nobis in via*. Sic quaestus à Christo, & acquisitus Philippus, quaesivit & invenit Nathanael v. 45. *Invenit Philippus Nathanael*. Vehementer enim desiderans videre Christum Nathanael acquievit Philippo dicenti v. 46. *Dicit ei Philippus: veni, & vide*, venitque cum Philippo ad Jesum, eumque Christum esse agnovit, quare disciplinæ & sequelæ ejus se tradidit. P. Corn. hic. Gentiles Philippus ac Andreas perduxerunt ad Jesum, quia Gentiles primò venerant ad Philippum, de quo Joan. 12. 20. *Erant autem quidam Gentiles ex his, qui ascenderant, ut adorarent in die festo*. v. 22. *Venit Philippus, & dicit Andreas: Andreas rursus, & Philippus dixerunt Jesu*. v. 23. *Jesu autem respondit eis dicens: Venit hora, ut clarificetur Filius hominis*. Corn. à Lap. q. d. Nolite Gentes arceret à me, sed eos ad me adducite. In Scythia instantè 20. annis prædicavit Evangelium S. Philippus Apostolus. Cùm tentus esset à Gentibus, & ductus ad statuum Martis, compellereturque ad sacrificandum exiit de sub base, in qua statua Martis sta-

bat, draco ingens, & percussit filium Pontificis, ac Tribunos duos, quorum officiales tenebant Apostolum in vinculis, infecit omnes statu, ægrotosque reddidit, tunc Sanctus suavit, ut si vellent recuperare sanitatem, & illos mortuos suscitari, ut Martis statuam everterent, ibique Christi crucem collocarent; tunc illi clamârunt: recuperetur in nobis virtus & deiciemus Martem. Mox Apostolus in Christi nomine draconem in locum desertum, ubi non noceret hominibus, abire jussit, quod ille præstitit, tunc filium Pontificis, & tribunos suscitavit, ægros sanavit. Unde factum, ut omnes Philippum Deum esse existimantes adorarent, ipse autem occasione usus docuit illos mysteria fidei, ac multa millia baptizavit. Acta Sanctorum ab Henschenio & Papembrochio collecta die 1. Maji S. Philippus Scytharum & Phrygum Apostolus, qui sibi à Christo ostendi Patrem petiit, pro Christo crucifixus. Ann. Cœle. 1. Maji.

Hæc, Ostende Patrem, quid vis tibi, voce Philippe? Jam cœu præfaga mente futura petis. In cruce pro Christo mori tuo; ergo necesse (Cui te commendes) est tibi nosse Patrem.

Alluditur ad illud Christi in cruce: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum*.

S. Hieronymus, & ex eo Pagninus, Bartholomæus interpretatur Filius suspendentis aquas. P. Corn. à Lap. hic putat esse Hebraicum nomen Bartholomæi, idem esse, quod filius Tholmai, ut habet Syrus, vel Tholmei, Tholomai enim crebrum & priscum nomen erat Hebræis. S. Bartholomæus Apostolus Galilæus, cùm Indiam citeriorem, quæ ei in orbis terrarum foratione ad prædicandum Jesu Christi Evangelium obvenerat, progressus esset, adventum Domini Jesu juxta S. Matthæi Evangelium illis Gentibus prædicavit, sed cùm in illa Provincia plurimos ad Jesum Christum convertisset, multos labores, calamitatesque perpeffus, venit in majorem Armeniam, ibi Polymium Regem & conjugem ejus, ac 12. civitates ad Christianam fidem perduxit, quæ res in eum magnam invidiam concitavit illius gentis sacerdotum: nam usque adeo Aftyagem Polymii Regis fratrem in Apostolum incenderunt, ut is vivo Bartholomæo pellem crudeliter detrahi jufferit, ac caput abscondi, quo in martyrio animam Deo reddidit. Ejus corpus Romam ab Othone III. Imperatore in Tyberis insula in Ecclesia ejus nomine Deo dicata collocatum fuit. Ex Brev. Roma. S. Antoninus part. 1. tit. 6. c. 12. Dorotheus dicit, quod Bartholomæus in Albano civitate

tate magnæ Armeniæ crucifixus est capite deorsum. Theodorus verò, quod fuit excoꝛiatus, ab aliis asseritur, quod fuerit decollatus: quæ ita possunt concordari. 1. excoꝛiatus, deinde crucifixus, demum nondum mortuus decapitatus est. Petrus de Natalibus Episcopus in suo Sanctorum Catalogo scribit, Bartholomæum Syrum fuisse. Regisque Syriæ ex Patre nepotem, solumque ex omnibus Apostolis nobilitate præclarum. idem sensisse videtur S. Vincentius, ille Prædicatorum lumen, ubi indicat, Apostolos altercantes, quis illorum videretur major. post Domin. 2. Sermon. 2. in fine. Addit Sanchez Royaum de Dieu. l. 5. c. 10. illum se Christo adjunxisse in purpura, & habitu pretioso, mirantibusque Apostolis Salvatorem illi patrocinando dixisse: Fore aliquando tempus, ut non purpuram duntaxat, sed & pellem suo sanguine purpuratus exueret. Non tam dira à Poëtis ficta, quam hic facta sunt, cum Marfyam Satyrium lamentantur, Ovid. l. 6. Metamor.

Clamanti cutis est summos direpta per artus,

Nec quidquam nisi vulnus erat, cruor undique manat,

Detectique patent nervi, trepidæque sine ulla

Pelle micant venæ, salientia viscera posses, Et pellucentes numerare in pectore fibras, P. Engelgrave. in festo S. Barthol.

A. D. 1592. Echebar Magorum Rex abominatus Machometismum, advocavit nostros, fidem Christianam edoceri cupiens, cumque edoctus fuisset, eamque se suscipere notum fecisset, Vengelani eidem rebellârunt, hos tamen brevi compescuit. Ejusdem prosapiæ fuisse olim, Christianus recensetur David Rex, qui se à sanguine D. Bartholomæi esse asseverabat. P. K. Wiatkiew. in Annal. Mira de S. Bartholomæo vide apud eundem A. D. 1696. in Supplemento.

S. Bartholomæi inconstantem in Aleobaciensi cœnobio famam tercessio esse, postquam è vivis Petrus Lusitanæ Rex decesserat, gelido corpore, & mox iis aromaticis, quæ corruptionem vel impediunt, vel remorantur, fariendo, ad vivos iterum rediisse, advocatoque mox sacerdote suo confessorio, ubi crimen, quod per oblivionem vivo excidisset, ritè expoluit, & sacra absolutione expiavit, compositis iterum membris suaviter conquievisse, quod sibi ob intercessionem S. Bartholomæi, & ob justitiæ inviolatam semper observantiam obtigisse contestatus est. P. Niegembergius in Theopolit. p. 2. l. 3. c. 5.

Dum populum numerosum, & Regem viceris ipsum,

Debetur meritis purpura jure tuis,

Obtigit hæc, licet à turba contexta majorum,

Solvisti hanc propria Bartholomææ cute.

Sic Christum indutus Regem, hæc quæ non veterascit

Purpureâ illius, te indue, Dive, togâ.

Matth. 9. v. 9. *Jesus vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine. Et ait illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum.* S. Mat. P. Cornel. à Lap. hic. Mysticè To *sedentem in telonio* urget S. Petrus Chrysologus *sermo* 29. Sedebat utique, quia stare non poterat, pondere cupiditatis oppressus, & ipsa totus conscientia fraudis incurvus. *Matthæum nomine.* Nominat se Matthæus tum humilitatis studio, ut se Publicanum & peccatorem fuisse orbi confiteatur, tum gratitudinis ergo, ut eximiam erga se Christi gratiam prædicet. *Sequere me*, quem jam audisti in Capharnaï coelestem doctrinam prædicare, eamque multis confirmare miraculis, ac inprimis recenti paralytici sanatione. Vocat Matthæum, *Vocat ad se Matthæum miraculorum jam famâ perdomitum*, ait Chrysostomus. Vide hic dignationem Christi, quâ Matthæum Publicanum, ideoque apud Judeos infamem non tantum ad gratiam, sed ad familiam suam, intimamque amicitiam, & Apostolatium vocat. *Et surgens secutus est eum.* Nota hic efficaciam vocationis Christi, æquæ ac promptam Matthæi obedientiam. Sicut magnes trahit ad se ferrum, ambræ paleas, sol vapores, sic Christus ad se Matthæum, atque hoc tractu suas ei virtutes communicavit, ac præcipue eximium Dei amorem, contemptum mundi, studium paupertatis, zelum animarum, ardorem prædicandi. Vide de gratia efficaci trahente Paulum Actor. 9. 6. Audi modum conversionis S. Matthæi, quem ipse revelavit S. Brigittæ ad sepulchrum ejus Revelat Malphi. l. 1. Revel. c. 125. *Voluntas mea S. Brigittæ talis erat eo tempore (telonii) quod neminem defraudare volui, sed desiderabam inventionem nire viam, qua separarem me ab officio isto, suam S. & toto corde adhererem Deo soli. Prædicante igitur amatore meo Jesu Christo, tum inflammabatur sicut ignis verbum vocationis suæ in corde meo. Sic dulciter sapuerunt verba sua mihi, quod de divitiis & honoribus non plus cogitabam, quam de paleis, imò mihi magis flere placuit, & gaudere, quod Deus meus tantillum & tantum peccatorem vocare voluit ad gratiam. Adharens quoque Domino meo, verbum ejus ardentius capi infingere cordi meo, quâ nocte & die quasi cibum suavissimum gustando cogitabam.*

v. 10.

v. 10. *Et factum est, discumbente eo in domo, ecce multi publicani, & peccatores venientes, discumbabant cum Jesu, & discipulis ejus. In domo ipsius Matthæi, qui humilitatis studio de se silet, quod virtutis est, prodit, quod vitii, quod scilicet fuerit publicanus. Id patet ex Luca c. 5. 29. ubi ait Et fecit ei convivium magnum Levi (ita vocabatur quoque Matthæus, erat enim binomius, ut alii multi Judæorum) in domo sua.*

S. Matthæus cæteris Evangelistis in hoc præcellit, imò. quia omnium primus Evangelium edidit, hinc plenè cuncta & constanter, ait S. Chrysost. 2. quod regiam Christi dignitatem præ cæteris explicet. Ita S. August. Ruper. & alii. 3. quod divina revelatione sit inventum Evangelium ejus Hebræum, sub Zenone Imperatore, ad pectus S. Barnabæ. 4. quod S. Matthæus fuerit Æthiopiæ Apostolus, & virginitatis victima; occisus enim est ab Hirtaco rege, eò quod Iphigeniam regis filiam, quæ virginitatem Deo voverat, ipsi in uxorem dari nollet.

Matthæus Hebraicè idem est, quod donatus vel donum. Denique audi, quod S. Matthæus de se ipso revelavit S. Brigittæ oranti ad sepulchrum ejus in urbe Malphi. l. 1. Rev. c. 129. *Cum illud (Evangelium) scriberem, tantus divina inflammationis ardor perseverat mecum, quod si tacere voluissem, nullatenus præ ardore intenso potuissem.* P. Cornel. in Argum: ante ejus Evang.

S. Matthæus vocatur mirabiliter à Christo.

Mirum est; cum subito visus, pariterque vocatus

A Christo Matthæus divite pauper erat. Quod veluti Dominum famulus servusve secutus,

Nectere non audens hocce vocante moras.

Fortior est humilis, regnantum, quoque potenti

Ditior est pauper divite quoque Deus Omnipotens potuit Christus, voluitque benignus

Preffi Matthæi tollere pondus opum.

Matthæumque hominem, divina voce vocando,

Mox propè terrenum reddidit ille Deum.

S. Matthæus apud Parthos & Æthiopus draconibus imperavit; Regis filium à mortuis excitavit. Regem cum omni regia baptizavit, ac tandem ob persuasum Iphigeniæ regis filiæ votum Virginitatis, securi percussus, templo ab Iphigenia honoratus. Ann. Cœle.

Vidit hominem
Dii estis,

Intentus fluidis lucris Matthæe sedebas

Ad peragrandam parans regna remota, pedes.

Nunc calca mundum, properanter curre; labori

Ipsæ Deus, sacro regia lucra dabit.

Virginei venit ad lucrum Tibi gemma pudoris,

Thesauro pretium sanguinis adde tui.

S. Simon Apostolus dictus Chananæus, 625. & Zelotes, ob præcipuum circa promovendam Dei gloriam zelum, qui patuit in tot pagatione Apostolicis ejus laboribus, dum Ægyptum, fidei à S. Africam, Mauritaniam animarum lucra quæ Simone rens peragravit, illum, asseverat Bassæus, 70. Apost. millia hominum convertisse, 70. mortuos ad vitam revocasse. Simon idem est, quod obediens. Hic factus planè obediens usque ad mortem, quam simul cum S. Juda Thaddæo, cum in Perfide convenissent, cum fidem in vastissimis illis Regionibus disseminassent, ut dicit brevium, gloriose obivit. Dictus est Chananæus, quia natus est in Cana Galilææ, imò Baronius, Nicephorus censent eum fuisse sponsum in nuptiis Canæ, ad quas vocatus fuit Christus. Joan. 2. Verum quia Cana Hebraicè significat zelum, hinc zelotes dictus est, ait S. Hieron. P. Cornel. à Lap. in Matth. 10. 4. Multis diebus sustinuisse tormenta tradit Hegesippus l. 3. c. 13. Serrâ sectus fuisse dicitur in Anno Cœl. Unde de illo.

Dividitur ferrâ corpus, at integra mens est; Separat invictum nil ab amore Dei,

S. Judas Jacobi, scilicet frater Jacobi Minoris, qui frater Domini cognominatus est, scripsitque Epistolam Canonicam. Quoad etymon Judas Hebraicè idem est, quod confessio vel confessor, & laudator scilicet Dei, & Christi; nomen hoc accipisse videtur à Juda fortissimo & celeberrimo Filiorum Jacob. Gen. 49. 8. Idem æquæ ac Frater ejus Simon cognominatus est Chananæus (quasi oriundus ex Cana Galilææ) hoc est, Zelotes, teste S. Hieron. eò quod zelavit pro Domino, ait Fulgen. Sermon. 9. Unde hæc ejus amoris & zeli plena vox ad Christum recensetur à S. Joanne c. 14. v. 22. *Domine quid factum est, quia manifestaturus es nobis te ipsum.* Hinc idem Judas cognominatus est Thaddæus & Lebbaeus id est, leoninus, ab Hebræo labi, id est, cor, qui vocatur ab Hebræo lep, id est, cor, quasi cordatus, seu animosus, qui à generositate & præsentia animi imperterritus. Cor enim sedes est & symbolum fortitudinis. Unde Aristomenus, qui totam Græciam stupefecerat, audaciæ miraculo post mortem dissectus, cor totum pilis hirsutum teste

De propagatione
fidei à S. Juda Thaddæo

teste Plin. l. 11, c. 37. habuit. Rursum Lebbæus, id est, corculum, mirè enim benevolus, cordialis, amabilis, aut mirè sapiens & prudens: qui enim valde cauti erant & prudentes, vocabantur corculi, ait Plin. l. 7. c. 31. Unde Scipio Naffica ob prudentiam bis consul, appellatus est corculum, ait Cicero Tusc. 1.

Lebbæum dici volunt à corde, id est, cordis cultorem: qui scilicet cordis puritati, sanctitati, & perfectioni unicè incubuerit, qua de causa Judas hic præ cæteris Apostolis S. Bernardo fuit in veneratione & deliciis. Auctor enim Epist. D. Bernardi narrat l. 5. c. 2. ipsum reliquias S. Judæ Hierosolymis ad se missas, mira devotione excepisse, adeoque moriturum jussisse, eas secum sepeliri, & pectori suo superponi. Nota. Judas Hebr. includit omnes literas nominis Tetragrammati Jehova, indeque ad nominis Jehova, utpote sacrosancti, & apud Hebræos ineffabilis reverentiam censent aliqui pro Juda vocatum esse affini nomine Thaddæum, sed hæc fabella ait P. Cornel. in Proœmio in Epist. S. Judæ. Constat enim nomen Judæ apud Judæos fuisse usitatissimum, adeoque à Deo laudatum. Græci in Martyrologio duos ponunt Thaddæos, unum Apostolum, secundum, qui fuerit ex LXX. discipulis. Verum alii nonnisi unum agnoscunt Thaddæum, scilicet Judam Apostolum ita, S. Hieron. V. Beda. S. Fulgentius, & Ecclesia Latina unum nonnisi Thaddæum in Martyrologio & Officio divino commemorat, juxta quos dicendum est, quod hic Judas sit ille Thaddæus, qui Abagarum regem Edeßæ & Edeßenos ad fidem convertit, uti fuse narrat Eusebius in Apoc. c. 21. 20. qui addit, hæc quadragesimo tertio Christi anno contigisse, atque Abagaro, aurum tum celatum tum rude offerenti respuisse illud Judam, & dixisse. *Sicut nostra prorsus dereliquimus, quomodo cupiemus aliena.* quæ sanè verba cor ejus purum, magnanimum & cœleste significant, in Apoc. 21. 20. Niceph. l. 2. c. 4. describunt ejus martyrium, quod obiit, postquam in Mesopotamia, Persia, Arabia, Idumæa prædicasset. P. Cornel. à Lap. in Proœm. ante Epist. ejusdem S. Judæ.

S. Judas Apostolus allata ad Abagarum regem Jesu imagine, cœlestem simul lucem in cubiculum regium, sanitatem corporis & animæ, attulit. De quo.

Venit in Edeßæ terras in imagine Christus,
Cujus viva, ferens Divus, imago fuit,
Lux mundi Christus, Judas quoque luce
refulgens,
Hæc umbram mortis fecit inire fugam

Actor. 1. 23. *Et statuerunt duos, Joseph, qui vocabatur Barabas, qui cognominatus est justus, & Mathiam.* P. Cornel. à Lap. propagata hic, Apostoli, cæterique fideles communi consensu nominarunt è toto numero duos excellentiores in fide, virtute, veraque Christi cognitione, eos deinde seorsum statuerunt, quasi Apostolatus candidatos, ut super utrumque jacerent sortem, quæ Apostolum designaret, hæc omnia facta sunt dirigente S. Petro. Porro uterque fuit ex LXX. discipulis, inquit Beda. Mathias Hebraicè idem, quod *Mattan ia*, id est, donum Dei vel donatus à Deo, unde Beda censet quòd nomen ejus fuit omen, quòd donandus esset Apostolatu.

v. 26. *Et dederunt sortes eis, & cecidit fors super Mathiam, & annumeratus est cum Sortes 11. Apostolis.* Quales fuerunt hæc sortes, varii sunt sensus authorum, S. Dionysius, quem sequitur S. Antonin. 1. Par. Tit. 6. c. 2. censet fuisse radium demissum in Mathiam, sicut radio lucis demonstratus fuit. Greg. Magnus Pont. & alii nonnulli. Dionys. Carth. Sanch. Turran. censent fuisse columbam cœlitus delapsam in Mathiam, sicut S. Fabianus illaplus columbæ creatus est Pontifex. Verum dare, aut mittere sortes non hoc, sed longe aliud significat (dicit P. Cornel.) ut cuius patet ex communi terminorum significatione & usu, in sorte enim eventus est fortuitus, & à casu expectatur, ut is vincat, in quem fors, quasi felix alea ceciderit.

Dico ergo, ait P. Cornel. Apostolos misisse sortes propriè dictas, ut verba sonant, & sortem cecidisse super Mathiam. Porro quare & quomodo missæ sunt hæc sortes, incertum est. Nostri Lorinus & Mariana censent nomen Mathiæ uni chartæ, nomen Joseph alteri fuisse inscriptum, itaque utrumque injectum in urnam, ibique commixtum, ut cujus primum educeretur, is esset Apostolus, ac primò eductum fuisse nomen Mathiæ. Quæres, Qua conscientia Apostoli rem tantam commiserunt sorti, idque casui & fortunæ? Respondent aliqui ex Glossa, id eos rectè fecisse, eò quòd eligendi in dotibus externis essent pares. 2do. Apostoli secuti sunt exemplum S. Scripturæ, sic enim Saul forte creatus est rex, 1. Reg. 10. 20. quæ sortitio ad Saulem eligendum hoc modo contigisse censetur, (ait P. Sallianus in Annalibus mundi) Divisæ fuerant tribus, singularum trium nomina in chartulis æqualibus scripta; fuerunt chartulæ 13. complicatæ, hæc conjectæ in sinum, vel urnam, quæ aptatæ in omnibus oculis puerulus aliquis innocens, jussus unicam ex omnibus schedulam educere, Benjaminiam

626. De fide

per S.

Mathiam.

627. De fide

per S. Ste-

phanum.

628. De fide

per S. Ste-

phanum.

629. De fide

per S. Ste-

phanum.

630. De fide

per S. Ste-

phanum.

631. De fide

per S. Ste-

phanum.

632. De fide

per S. Ste-

phanum.

633. De fide

per S. Ste-

phanum.

634. De fide

per S. Ste-

phanum.

635. De fide

per S. Ste-

phanum.

636. De fide

per S. Ste-

phanum.

637. De fide

per S. Ste-

phanum.

638. De fide

per S. Ste-

phanum.

639. De fide

per S. Ste-

phanum.

640. De fide

per S. Ste-

phanum.

641. De fide

per S. Ste-

phanum.

642. De fide

per S. Ste-

phanum.

tribum eduxit. In tribu deinde Benjamin simili ratione familia Metri; in hac domus Cis, in eaque persona Saulis educta est. Sic forte deprehensus est Achan, Josue, 7. 25. &c.

3tio. Apostoli jecerunt hanc sortem licite: quia id fecerunt ex instinctu divino, quo tacite Deus promittebat, se suam voluntatem per eam demonstraturum, & magis idoneum designaturum. Ita P. Lessius, l. 2. de Justitia. c. 43. dub. 9. v. 26. *Et cecidit fors super Mathiam.* Ex hac sorte Mathiam fuisse primum clericum, indeque clericos originem & nomen accepisse censet S. August. in Pl. 97. Clericus enim dicitur à sorte: quia sorte in sortem Domini adsciscitur. Moraliter, Triâ axiomata sancti Mathiæ recenset Clemens Alex. 1. mum. l. 2. Stro-ma. Oportet admirari præsentia: nimirum, ut admiremur opera Dei visibilia & ex illis ad invisibilia ascendamus. 2dum. l. 3. *Si electo vicinus peccavit, peccavit electus:* nam si se ita gessisset, ut juberet verbum & ratio, ejus vitam ita vicinus esset reveritus, ut non peccasset. 3tium. l. 7. *Adversus carnem pugnandum, & in nullo prorsus voluptati ejus ac libidini concedendum, animam verò alendam sapientiæ pastibus, & scientiæ cibis, in majus semper augendam.* Sancto Mathiæ dat hoc elogium S. Antoninus. Fuit in lege Domini doctissimus, corpore mundus, animò prudens; in solvendis quæstionibus S. scripturæ acutus, in consilio providus, in sermone innoxiosus, expeditus, multorum signorum patrator, extensis in cœlum manibus martyr, Spiritum Deo reddidit. P. Cornel. In Macedonia prædicasse Evangelium existimatur: cum illi à Gentibus propinatum fuisset venenum, quo fidem ejus probare volebant; ille toxicatam potionem, quæ omnes visu privare solebat, bibit in nomine Jesu illæsus, & cum illa potio plus quam 250. excæcasset, ille, singulis manus imponens, eos illuminavit. Corpus illius prævia visionis stellæ rutilantis, fontis erumpentis, repletum cum inscriptione. Acta sanctorum auctore P. Bollando. 24. Febr. S. Mathias cuidam negligenti sacerdoti ad vitandam desidiâ cicatricem perpetuam in fronte inussit. Annus Cœl. 24. Febr.

Designans in fronte notam, dum Divus inurit,
Cœlesti tepidam suscitât igne fidem.

S. Mathiæ cum ossa laterent, stellæ, ac fontis indicio sunt reperta.

Mortales cineres, humilis, dum Dive recon-

dit
Terra tuos, illos detegit ipse Polus:
R. P. Kmiarski, S. J. Collectanea Ascetica,

Hos etenim veluti signum cœleste refulgens
De cœlo, vivo lumine flamma notat.

§. III.

De Fide propugnata & propagata per sanctos Martyres.

Inter 7. Diaconos electus est primarius S. Stephanus, quæ electio juxta P. Cornel. à Lap. non fuit ordinatio, nec institutio, aut creatio Diaconorum, hæc enim spectabat ad Apostolos, non ad populum, sed oblationis & præsentatio. Stephanus Græcum est nomen significans coronam: hoc insignitus nomine Sanctus, primus & quasi princeps fuit Diaconorum: ille enim cæteris eminebat plenitudine gratiæ, fidei, & Spiritus, item vi disputandi & efficacia prædicandi, unde Lucianus, de inventione S. Stephani vocat eum Primicerium aliorum & Archidiaconum. Addit S. August. Sermon. 2. de Sanctis. S. Stephanum fuisse juvenem speciosum ac virginem, unde & faciem habuit Angeli, Actor. 6. v. 15.

Actor. 6. v. 5. *Et elegerunt Stephanum, virum plenum fide, & Spiritu S. P. Cornel. à Lap. hic, id est, robore fidei ad superandum, non tantum murmur pauperum, sed & lapides Judæorum.* Deinde fide, id est, excellentia fidei tantâ, ut etiam miracula pattaret, quæ est fides miraculorum. *Et Spiritu Sancto,* puta 7. donis Spiritus S. omnibusque virtutibus & gratiis, tum gratum facientibus, tum gratis datis, ac præsertim charitate & zelo; unde Nicetas apud Metaphrastem ait de S. Stephano, quòd magis ardebat charitate, quam omnes sancti sui temporis. v. 10. *Et non poterant resistere sapientiæ divinæ,* ait P. Cornel. quæ plenus erat Stephanus, hac enim eos convincebat & sacris scripturis, aliisque notis & signis demonstrabat Jesum Christum esse Messiam. v. 15. *Viderunt faciem ejus tanquam faciem Angeli:* contulit enim Deus Stephano novum, mirumque splendorem, & quasi radios corporis gloriosi, quales contulit Moyse Exod. 34. & S. Antonio, S. Francisco, nostroque S. Ignatio. Actorum 7. S. Stephanus suam causam agens doctè & fuse peroravit in Concilio, atque exordiens historias refricavit Abraham, Isaac, Jacob, Moyses & Prophetarum, qui prænuntiaverunt Christum, quibus uti restiterunt præci Judæi, multosque ex illis occiderunt, ita nunc posteris eorum persequi Christum ejusque discipulos, libere proclamavit, unde ingenti zelo, libertate, & Spiritu. v. 51. in eos

detonavit: *Dura*, inquit, *cervice*, & *incircumcisis cordibus*, & *auribus*, vos semper Spiritui S. resistitis, sicut & Patres vestri, ita & vos, vocavitque illos proditores & homicidas Christi; quocirca illi furentes, raptum lapidibus obruerunt. ille verò interitus oculis in caelos intentis, videns gloriam Dei & Jesu, Domine Jesu, inquit, *suscipe spiritum meum*. Tropologicè S. Fulgentius dicit S. Stephanum hic dare formam Concionatoribus & Prælati, ut vitia subditorum acriter insectentur, & tamen pro eis apud Deum intercedant. Dicebat S. Stephanus v. 51. ad Judæos. *Dura* *cervice*. Pulchrè S. Augustinus, Serm. 1. de Sanctis, Eja S. Stephane, dic aliquid Judæis, ut incipias lapidari & possis coronari, jaculare verba, & excipe saxa, dic aliquid de incircumcisis cordibus, & morieris lapidibus. v. 55. *Et intendens in cælum, vidit gloriam Dei, & Filium hominis stantem à dextris Dei*. P. Cornel. hic. Lege cum Romanis & Græcis & dele virtutis. S. Chrysostomus censet S. Stephanum à principio suæ Concionis vidisse cælum apertum & gloriam Dei, Christi que, & inde faciem ejus visam lumine cœlesti radiantem instar Angeli. S. Greg. Nyssen. Orat. de S. Stephano ait, S. Stephanum vidisse ipsum lumen in lumine Dei, plena mentis comprehensione, atque Deum & Trinitatem. Cajetanus & alii censent Stephanum vidisse gloriam Dei, id est, claritatem quamdam corporalem, eximiam, & augustam, ita, ut Dei præsentiam testaretur: hanc enim vidit Stephanus oculis corporeis, dum eos in cælum intendit, æque ac iisdem vidit Jesum stantem à dextris Dei. Porro Stephanus naturalis oculorum acie pertingere non poterat ad cælum Empyreum, ibique videre Jesum in sua forma, ergo vi divina confortatus & elevatus fuit ejus oculus & visus, ut Jesum integrum in sua specie & figura in cœlo, imò super cælum empyreum stantem clarè & distinctè videret. Symbolicè S. Augustin. q. 88. super novum Test. docet Christum stare, ut Stephano stanti, patienti ipse quoque stans compatiatur, 2. stat Christus, ut insigne & jucundum hoc Stephani spectaculum & certamen spectet, eoque se oblectet; Nam, ut ait Apostolus, 1. Cor. 4. 9. *Spectaculum* (Græcè theatrum) *facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus*.

v. 57. *Eicientes eum extra civitatem lapidabant*. P. Cornel. Porro S. Stephanus lapidatus est in valle Josaphat juxta torrentem Cedron: quia juxta aquas magna solet esse lapidum copia, ubi etiamnum locus S. Stephani sanguine consecratus magna veneratione colitur. R. P. Melchior ab Helmont Antverpien, Franciscanus, qui quater Hierosolymam est peregrinatus, ait, signa & effigiem capitis & scapularum S. Stephani lapidi, dum expirans retrorsum caderet, impressa vidisse. Ibidem, ait P. Lorinus, ostendi lapidem, in quo B. Virgo cum S. Joanne, cum Stephano, toto lapidationis tempore ad Deum verba fuderunt. Præclare S. August. Serm. 5. de Sanctis. *Cum S. Stephanus Diaconus ab Apostolis ordinatus sit, ipsos Apostolos beata ac triumphali morte præcessit, ac sic, qui erat inferior ordine, primus factus est passione*.

Eodem anno 34. quo Christus passus est, Stephanus creatus est Diaconus post Pentecosten, ac paucis post mensibus martyrium obiit. S. Anton. par. 1. Baronius & alii passim censent, obiisse eum die 26. Decemb. idem testantur omnia martyrologia, & Patres in hom. de S. Steph. ideo enim Christus natus est in terra, ut Stephanus nasceretur & coronaretur in cœlo, ut docet S. Fulgentius. S. August. Serm. 31. & 2. de Diversis, scribit, lapidem, qui cubitum S. Stephani ferierat, à quodam viro pio, qui ejus lapidationi præsens fuerat, delatum Anconam Italiæ urbem, multis miraculis claruisse. Ancona ex Græco cubitus dicitur; quia in ipso flectentis se oræ cubito sita, ait Plin. l. 3. c. 13. Hujus lapidis accepti festivitatem à prisca temporibus celebrant die 3. Augusti, in quem postea diem incidit inventio S. Stephani.

Actorum. 7. v. 57. *Et testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes Adolescentis, qui vocabatur Saulus*. P. Cornel. à Lap. hic, Saulus lapidationis fuit dux: quia indignè ferebat Stephanum, cognatum & condiscipulum suum se, suæque schola defecisse, insuper eloquentiâ, sapientiâ & miraculis ab eo jam Christiano, superari videbat, quare lapidationis erat incentor. Ab ipso, ait, S. Aug. Serm. 1. de San. omnium lapidantium vestimenta servabantur, ut tanquam in manibus omnium ipse lapidare videretur.

v. 59. *Postis autem genibus, clamavit voce magna dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum*. P. Cornel. S. Stephanus oravit pro se stans, pro hostibus verò genuflexit cur? Causam dat S. Augustin. Serm. 2. de San. Pro me stans oravi; quia pro me, qui rectè Deo servivi, orando & impetrando non laboravi; quia qui pro justo orat, non laborat, ideo pro se stans oravit. Ventum est, ut oraret pro Judæis, pro interfecto-ribus Christi, pro interfecto-ribus sancto-rum, pro lapidatoribus suis, attendit tam multam & magnam esse impietatem ipso-rum, quæ difficilè donari posset, genuflexit & ait *Domine, ne statuas illis hoc peccatum*. Notan-

6. 8. Saulus & derat lapidationi S. Stephani

Notandum, non orat Stephanus, ut Deus peccatum, puta homicidium, Judæorum non æstimet peccatum, hoc enim impossibile & Deo injurium; quia tribuit illi perversum de peccato judicium, sed q. d. ne statuas culpam eorum ad poenam, sed poenam & culpam eis remitte. Notat S. Fulgentius Serm. 1. de S. Steph. arma, quibus contra Judæos pugnavit Stephanus, & vicit, fuisse charitatem, præsertim erga suos hostes & lapidatores. Notat P. Corn. efficacissimam esse orationem ardentem, quæ funditur pro inimicis, qualis fuit hæc S. Stephani, quia ipsa est actus difficillimæ & eminentissimæ charitatis. S. August. Serm. 1. de San. considerat efficaciam orationis S. Stephani, dicens. Si S. Stephanus non orasset, Ecclesia Paulum non haberet. Cardinalis de Vitri, in vita S. Mariæ Oigniacensis l. 2. c. 11. scribit eam in extasi cognovisse, S. Stephanum S. Pauli decollati animam excepisse, & Deo obtulisse. Narrat Baron. A. C. 418. ex Severo Episcopo, Majoricæ insulæ, reliquiis S. Stephani Majonam (quæ urbs est in Majoricæ) illatis, omnes Judæos, quorum numerus erat 540. per miraculum fuisse conversos, cum nimirum viderent suis faxis, quæ quotidie jaciebant in Christianos reliquias gestantes, & comitantes, neminem ladi, & Dei vindicta ignem cœlitus in Synagogam suam immitteri.

Dicitur de S. Stephano v. 59. *Obdormivit in Domino*. P. Cornel. quasi mori & requiescere nequiret, nisi prius hostibus bene precatus veniam à Deo impetrasset. Nota S. Paulus Christianos morientes vocat dormientes. 1. Cor. 15. & 1. Thess. 5. Quia eorum mors non tam mors est quam somnus ob spem brevi futuræ resurrectionis. Miracula post mortem per sacra S. Stephani lipsana, & reliquias patrata, multa recenset S. August. l. 22. Civ. c. 8. & Hom. 7. de San. S. Clemens l. 8. Const. c. 33. scribit Apostolos sanxisse, ut quotannis dies martyrii S. Stephani publice festus celebraretur. Actorum 8. 2. *Curaverunt autem Stephanum viri timorati*. P. Cornel. scilicet honorificè sepelierunt, ex quo loco rectè Baronius tradit, originem, ritumque funeris Christiano-rum. A. C. 415. inventæ sunt reliquie S. Stephani per revelationem Gamalielis apparentis Luciano presbytero. Continuum verò & perenne S. Stephani miraculum est, quod sanguis ejus concretus in vitrea ampulla, ex Africa Neapolim à S. Gaudio Episcopo delatus, & nunc in Ecclesia S. Gaudiosi repositus, quoties inter missarum solemnias in altari exponitur, liquefcit, fluitque, ac si recens effusus esset. Testes oculati sunt cives Neapolitani. P. Cornel. à Lap. in Act. c. 8. 2. Ferunt S. Laurentii corpus R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

veniente S. Stephano per miraculum se commovisse, & advenienti hospiti locum cessisse, illumque intra suum loculum suscepisse. Ita Pomponius Ugonius in Itat. Rom. Stat. 13. Unde illud.

1. Convenit in tumulto Laurus post fata Corona.

In sanctis vel post funera vivit amor. Discite mortales, quos cellus Spiritus inflat,

2. Sunt lapides gemmæ; sit Divo purpura sanguis.

Vestis erat primi sic pretiosa Ducis.

Quid pro fide egerit S. Laurentius, describit S. Leo Papa in natali S. Laurentii. De fide Cum furor gentilium potestatum in electis propagata sima quæque Christi membra faveret, ac per S. Laurentium eos, qui ordinis erant sacerdotes, impeteret, in Levitam Laurentium, qui non solum ministerio Sacramentorum, sed etiam dispensatione Ecclesiastica substantiæ præminebat, persecutor efferebuit duplicem sibi prædam ex unius viri comprehensione promittens, quem si fecisset sacræ pecuniæ traditorem, faceret etiam veræ Religionis exortem: armatur itaque gemina face homo pecuniæ cupidus, & veritatis inimicus, avaritiâ, ut rapiat aurum, impietate, ut rapiat Christum. Postulat sibi ab immaculato sacrarii Præsule opes Ecclesiasticas, quibus avidissimus inhiabat, inferri: cui Levita castissimus, ubi eas repositas haberet ostendens, numerosissimos Sanctorum pauperum obtulit greges &c. Fremat ergo prædo frustratus, & in odium Religionis, quæ talem divitiarum ulum instituisse, ardescens direptione thesauri potioris aggreditur, apud quem nullam denariorum substantiam reperisset; ut illud depositum, quo sacratius erat dives, auferret. Renuntiare Christo Laurentium jubet, & solidissimam illam Levitici animi fortitudinem diris parat urgere suppliciis; quorum, ubi prima nil obtinent, vehementiora succedunt. Laceros artus, & multa verberum sectione confisos, subjecto præcipit igne torreretur, ut per cratem ferream, quæ jam de fervore continuo vim in se haberet urandi, converforum alterna mutatione membrorum fieret cruciatus vehementior, & poena productior. Nihil obtines, nihil proficis sæva crudelitas, subtrahitur tormentis tuis materia mortalis: & Laurentio in cœlos abeunte tu deficis flammis tuis. Superari charitas Christi flammâ non potuit; & segnior fuit ignis, qui foris ussit, quam qui intus accendit. &c. Ex Breviar.

Henricus 2. dus imperator A. C. 1047. ob Simonie labem à Spiritu S. desertus, profusus

fectus est se toto triduo demones infestos vidisse, flammam in se persistendam jaculantes adeo pertinacem, ut noster ignis in comparatione illius jocus putetur, & nihil calere, sed liberatum fuisse à juvene semiustulato, scilicet à S. Laurentio, cujus Ecclesiam restaurarat. Baron. A. D. 1047. Corn. à Lap. in Act. Apost. c. 8. v. 18.

A. D. 590, extruxerat supra sepultum corpus S. Laurentii Pelagius Papatemplum, ubi dum Mansionarii quærent fodientes Divi sepulchrum, apertum est illud subito, nemo tamen illorum illud tangere ausus est: sed omnes, qui illud viderunt, ad decimam diem mortui sunt. S. Greg. I. 3. Epi. 30. Baron. P. Młodzianowski in Conci. hist. de S. Laurentio, asseverat se audivisse & legisse, S. Laurentium habere hoc à Deo privilegium, ut qualibet feria 6ta. in purgatorium descendat, unamque animam ad se olim devotam eliberet. De illo.

Sustinet exterius lentum Laurentius ignem,
Intus quem divus fortius ussit amor:
Accendat similes nos ignis amoris ad actus,
Qui stimulante Deo in cordibus est & agit.

630.
De fide
per S. A-
dalbertum
propa-
gata.

Boleslao Chrobrii dicto regnante in Polonia, martyrium subiit in Prussia S. Adalbertus: is illustri comitum sanguine ortus (è sanguine scilicet regio derivato: nam ut addit P. Dunin in Conc. de hoc sancto, pater S. Adalberti Slaunicus, comes Libicensis, sanguine erat junctus Henrico Regi Bohemiarum) Pragensis Episcopus, dum mores, in gente sua alienos à Religione Christiana cerneret, nihil proficientibus multiplicatis suis monitis, frustra operam impendi videns, Romam primum, ac deinde impetrato à Pontifice maximo commeatu, tentatis tamen iterum, an resipiscerent, Bohemis, in Hungariam ac deinde in Poloniam perrexit; acceptus honorifice à Primoribus Regni, & ipso Boleslao, eandem Polonis, quam Hungaris in sacra instructione navavit operam, mortuo vero Rorberto Gnesnensi Archiepiscopo, magnis Principis precibus exoratus, eidem susceptus est, sed paulo post viso nocturno divinitus admonitus, ad Prussos peregrinationem ægrè dimittentibus illum Principibus instituit, relicto loco sui Gaudenio sive Radzino, Archiepiscopo, Hæc Crom. Episc. Varmien.

Thomas Treter custos & Canonicus Varmien. ex monumentis Archivi sedis Episcopalis Varmien. & traditionibus majorum refert de S. Adalberto, in Libro Cracoviae edito, 1685, hæc, quæ sequuntur.

Anno D. 997. in eam Prussiae partem appulit S. Adalbertus, quæ Sambia dicitur, quæque Luxeto tunc Sambiensium duci (quem vulgo patria lingua Kongeri vocabant) parebat. Primò Luxetum adiit petendo prædicandi facultatem, illique ipsi grandi oratione, ut Christo daret nomen, persuadere conatus est; sed frustra rationes commodi temporalis opponenti: Respondit nihilominus Luxetus, se ad KirWaidum (Ita Gentiles supremum sacrorum suorum Antistitem, penes quem summa esset potestas, vocabant) relaturum; interim in sua ditione, ubi vellet, commoraretur. Paulò post venit responsum, à KirWaido ad Luxetum, quo monuit, ne ullo modo concederet, vel prædicandi vel commorandi potestatem, inquiens, senosse, quorundam tendat ista novi crucifixi Dei prædicatio; ut scilicet Poloni perpetui Prussici nominis hostes, republica nostra perturbata, nos in perpetuam servitutem redigant: insuper submitit quosdam Waydelottos (erant hi sacrificuli gentiles) magnâ stipatos famulorum turba, ut S. Adalbertum etiam invitum expellerent. hòc percussus Luxetus, Divum è Prussia excedere jubet; qui gemebundus promittit se imperata facturum & in locum diversoril regreditur. Postero die summo mane parat iter, prius tamen missam sub dio celebrat, convenerant autem illuc non pauci ex agricolis, qui Divo, ejusque sociis, tanquam viris bonis ministrabant, & tunc abituris valedicere cupiebant. Et ecce ex improviso adsunt Waydelotti armatis stipati, strictis gladiis: caput Divo amputatur, corpus frustatum conciditur, cujus frusta sequenti die rustici, ut sepelirent, collegerunt. Et ecce divina vi venerandum Martyris corpus surgit integrum, sumit caput ante pectus, ac eà viâ, qua in Prussiam venerat, per terras, per aquas, præcedente lucida columna regreditur. Inde procedebat multis comitantibus 15. milliaria germanica, ac capellam quamdam, ruralem penes fluvium Rudanam, uno scilicet milliario Gedanò distantem, non procul à villa Prust sitam, nunc ad S. Adalberti nuncupatam: in illa capella fuit altare arcæ instar formatum, in illud igitur se, una cum capite, multis adstantibus, recondidit corpus, jacuitque ibidem carens omni hominum veneratione totos tres annos; quibus elapsis accidit, ut quidam vector Masovita Gedano proficiscens, propè hanc capellam sub dio pernoctaret; cum ad eum venit S. Adalbertus, postulans, ut se Gnesnam in Poloniam veheret, justumque pretium vecturæ, ubi eò pervenerit, ab illo accipiendum promittit, indicatque locum, ubi corpus ejus erat reconditum. Annuit postulatæ vector, corpus integrum, odorem spirans, lodicibus involvit, curru

curru imponit, proficiscitur; sed ecce in itinere cogitationem suscepit contra fidem Martyri datam, tam præclarum thesaurum in Masoviam ad suos devehendi. & cum viam, quæ Gnesnam ducit, præterisset, 4. dierum iter Masoviam versus frustra fecisse dicitur. Vespere autem quodam præter opinionem magno cuidam pago Prussico in Pomelania se appropinquare, in eoque Prussicos agricolas computationes ac choreas agere advertit: quapropter, ne aliqua sacro corpori fieret irreverentia à barbaris, & ipse etiam aliquam non pateretur vexam, aliquatenus de via in sylvulam divertit, ibique viso in quercu cava loco, qui capiendò corpori sacro sufficeret, ibidem illud recondit; ipse interim ad villam pernoctandi gratiâ pergit, ibi dum oblata occasione cum sua hospita carnaliter peccasset, summo mane ad corpus Divi veniens, illud ita immobile invenit, ut ne digitum quidem illius movere potuerit; interim dum ibidem moram trahit, Prussi adveniunt, quid peregrinus in aliena ditione quærat, percunctantur, illo rem aperiante, corpus accipiunt, vectorem vinculis tradunt, mox mandato Principis liberum dimittunt, qui cum Gnesnam venit, seriem rei gestæ Boleslao enarravit. Boleslaus itaque novitate rei motus ad Kongen seu Principem Prussorum mittit, postulans corpus Divi: qui respondit se habere illud corpus, si Boleslaus habet pecuniam. Nec mora, mittitur grandis pecunia, dumque ad locum ventum magna libra, in cujus alteram partem Divi corpus, in aliam partem magnum auri pondus à Borzywojo legato allatum ponitur; verum pondus illud ne tantillum movit Divi corpus. Dumque jam Borzywojus expeditionem pro majori pecunia meditatur, suggestit quispiam, ut eos, quos secum in comitatu ex Polonia adduxerat (erat verò magna multitudo hominum pietate erga Sanctum evocata) hortaretur, conferrent ad corpus redimendum, quantum quisque posset. Annuit votis devota plebs, dumque inops quædam vidua vacuæ lanci duos obolos imponit, ecce divina aliqua vi duo illi oboli pondere suo longè superarunt corpus Divi, quod videns Mislovus graviter ferebat hoc tam leve corporis pondus; quia tamen ita cum Polonorum Principe pactus erat, corpus in Poloniam referendum tradit: Polonus tamen Orator indignabundi Principis animum liberali oblatione pecuniæ lenivit. Gnesnam corpus delatum, ipsum Boleslaum Principem magna populi corona circumfulsum obviam habuit. Hæc Thom. Treter.

Addit Dubravius Hist. I. 6. de S. Adalberto. Ad Pruthenos veniens, cum popu-

lum penitus rudem & indocilem videret, pecudes novos sibi in grege armentorum & pecu- audiant. dum quælit auditores. Atque restum mira dictu contigit, ut starent erectis auribus boves & equi, asini, capræ, sues, & quasi benè per Adalbertum dicta sentirent, intelligerentque, nutu illa capitum approbarent, Beyerlinck in Theatr. litera C. 201. d.

Bonfinius verò Hist. Ungar. I. 1. Decade 2. ait: Adalberti Pragensis Episcopi ob Christum occisi digitum, quo inter prædicandum usus sæpè fuerat, in Vandalum amnem projecit carnifices, projectum piscis absorbit, absorptus in facis speciem in ventre piscis illuxit; piscatores hoc edocti portento mira industria cœperunt piscem, & in exenterati ventre digitum facis more lucentem invenire. Ex Beyerlinck in Theatr. lit. D. 219. c.

Simile vide infra de digito S. Stanislai n. 692. Author coævus in M. S. c. 7. asserit S. Adalbertum 7. lanceis confossum. Plura de S. Adalberto vide in Actis Sanctorum collectis à P. Henschenio & P. Pampembrochio ad diem 23. April. ubi id quoque de illo reperitur, quod etiam tunc, dum erat Episcopus, à Completorio usque ad Primam strictum servavit silentium, ac Brevio teste corpus ejus ab aquila 30. diebus custoditum fuit, quo nulla volucrum accedere potuit.

A. D. 997. S. Adalbertus in Prussia obiit martyrium die 23. Aprilis, de cujus martyrio revelationem habuere Religiosi Monasterii S. Benedicti, Nilus Abbas, Joannes Abbas, & quidam Presbyter, cui sacrificium Missæ celebranti Spiritus S. ad aurem dixit: invocaret orationem Adalberti Martyris ad obtinendam opem orbi afflicto. Petrus verò Damiani refert S. Adalberti martyrio accensum Bonifacium sanguine junctum Casari Ottoni ad lubeundum pro Christianis fidem isto martyrium, quare obtenta à summo propagat. Pontifice ad id benedictione, Romæ (ubi vitam monasticam sanctè vivebat) consecratumque Archiepiscopus in septentrionales plagas se contulit, iter illud pedibus idque nudis peragebat, jejuniis corpus affligebat orationi intentus; dum verò jam frigidas terras intrasset, utebatur equo, cui dum nudipes insideret, adeo ferreis stapeis pedes illius grandi gelu agglutinati adharebant, ut calida aqua calefieri deberent, ut retraherentur. Cum ad Gentiles venit, tam audacter cum illis agebat, tanquam solum optaret martyrium; quod illi advertentes occidere eum nitebant, agentes, dum Adalbertus multa patrabat miracula, majus nobis attulit detrimentum: nam multæ gentes

Sclavonica post ejus necem ad fidem Christianam accelsere. Postea tamen à Russis martyrium perpeffus fuit S. Bonifacius, Baron.

Hinc patet sanguinem Martyrum semen esse Christianorum, computarunt aliqui minimum 30. millia Martyrum in dies singulos anni recenseri posse, qui collecti novem omnino miliones conficiant. P. D'Oultreman in amor. incr. l. 1. c. 3. sect. 6.

A. D. 1000. Otto III. Imper. cum revertetur ex visitatione sepulchri S. Adalberti Martyris, duas ejusdem Divi manus secum detulit ac Romæ in templo, quod in insula Tyberina in honorem hujus Sancti ædificavit, deposuit. Ad idem templum idem Imperator corpus S. Bartholomæi Apostoli induxit, ad quam introductionem ædis illius sacræ nomen ex D. Adalberti in D. Bartholomæi Apostoli mutatum est, quasi cederet primas priori Apostolo posterior Adalbertus. Annal. Eccl. Baron.

S. Adalbertus Bohemiæ, Ungariæ, Poloniæ, Prussiæ Apostolus lapidatus, 7. hostis perfoffus, Ann. Cœle.

Vulnere dive cadis Præsul septemplex hastæ.
Mors etenim zelo non satis una tuo.

632. A. D. 1597. Taicosama tyrannus contra Christianos persecutionem movit, in qua subierunt martyrium aliqui, Franciscanorum, SS. Martyres Japonenses Soc. Jesu & per alios.

A. D. 1597. Taicosama tyrannus contra Christianos persecutionem movit, in qua subierunt martyrium aliqui, Franciscanorum, & Societate tres, quorum crucifixorum corda lanceis transfixa ultimum pro Christo vivere desiérunt, hi ab Urbano VIII. A. 1627. sanctorum Martyrum catalogo adscripti. Primus nostrorum Triariorum fuit Paulus; qui audito mortis decreto felicem se arbitratus est, quod simili ætate illi, qua Christus in cruce pro salute humani generis, ille quoque pro Christo vitam posuerit. 2dus fuit Joannes de Goto annorum 19. virtute, quam annis maturior. 3tius Jacobus Chisai 64. annos natus, P. Kwiatkiew. in Annal. Eccl.

De iisdem in Lectionibus Officii approbati hæc habentur. Taicosamã Japoniæ Imperatore in Christianos sæviente tres è Soc. Jesu Japonæ, Paulus Miki, Joannes de Goto, Jacobus Kisai fidem, quam ibi S. Franciscus Xaverius magnis sudoribus plantaverat, ipsi suo etiam sanguine irrigarunt. Paulus claro genere ortus, ac tum profanis, tum sacris literis excultus annum agebat tertium ac trigésimum, jamque sacerdotio initiandus, qua voce, qua scriptis libris plurimos è popularibus suis partim ab errore ad veritatem, partim à vitiis ad virtutem traduxerat. Joannes annos tantum undeviginti natus literarum studiis ope-

ram dabat, ac divinæ legis elementa populo explicans, obeundis olim Evangelicis mysteriis proludebat. Jacobus 4to supra sexagesimum anno jam expleto, quamquam & ipse catechista, rem tamen etiam domesticam curabat, humilitate & patientia singulari, quas ad virtutes quotidiana Christi patientis meditatione mirum in modum excitabatur. Ergo comprehensi, atque extrema sinistra auri parte in Meacensi foro publicè mulctati, revinctis post tergum manibus, in vili plastro per vicos primum hujus, tum aliarum Japoniæ urbium sexcentorum milliarum itinere terrestri, quo ignominia & terror latius spargeretur, summa hyeme circumducuntur, præeunte licetore, ac sententiam crucis in eos scriptam præferente: quod vetitam à tyranno Christi legem prædicassent. Sed dum illi ærumnas inter & ludibria læti semper atque alacres, quod verbis adstruebant, exemplo quoque confirmarunt. Paulus verò etiam in Meacensi carcere duos è custodibus, sexque alios in Ozacensi, atque alicubi gubernatorem ipsum Christo adjunxisset; triumphus ille fidei, non probrum fuit, iratis palam Taicosamæ Bonziis, quod homines istos per Japoniam circumveheret, ad Christi sectam disseminandam scilicet, non extirpandam. Ex Lect. Off.

De S. Paulo Japonensi, dum illum de cruce tanquam de cathedra prædicantem considerat, ait P. Petrus Sautel.

Regali crucis è folio moriturus, adeptam
Prædicat & factis Martyr & ore fidem,
Nemo unquam cathedra meliori dicere,
nemo

Dicere suggestu nobiliore potest.

De S. Joanne Goto hæc quoque notant dicta Acta Sanctorum. Patrem suum, qui venerat ultimo valedicturus filio, S. iste Joannes in cruce jam pendens, cum advertisset, oblato illi Rosario ad permanendum in fide hortatus est. Pater quoque eundem filium ad obeundam pro Christo forti animo mortem excitabat, ac ipse palam protestabatur se pariter esse paratum mori pro Christo. Juvenis ipse S. Goto in cruce pendens, in cruce quoque pendentem juniorem adolescentulum Ludovicum, 11. vel 12. annos natum ad constantem pro fide mortem adhortabatur. Hæc Bollandus in priori vita n. 116. 117.

Venerat in locum martyrii, quod 5. Febr. peractum est, cum Lusitanis Italus miles Joannes Baptista nomine: is pileo sanguinem excepit Beatorum Pauli Miki, Petri Baptiste (fuit is sacerdos Franciscanus) & aliorum, quem deinde in fœtili ampulla humi condidit, ac post 9. menses co-

coram Vicario Generali Episcopi Chinæ præsentavit, liquidum, incorruptum, calentem, nihil mali odoris exhalantem, cum omnium admiratione. Acta Sanctorum collecta à P. Bolland & P. Henschemio 5. Febr. Prima post agonem SS. Martyrum feria 6ta per noctem conspecti sunt in cœlo ad eam partem, qua pendebant Martyres, tres ingentes radii ac veluti igneæ columnæ, harum media, cum duabus horis fulisset supra Ecclesiam Societatis nostræ, constitit, ac dissoluta est, in quem locum ea subsidere visa columna, multæ conspectæ scintillæ stellis similes. Per longum temporis spatium qualibet feria 6ta circa locum martyrii multæ apparuerunt stellæ candellarum instar, quæ ad ritum supplicationum motæ subsidebant ad Nosocomium S. Lazari, quæ prima SS. Patrum Minorum sedes fuit. Circa medium Martii itidem feria 6ta conspecta ingens ignea columna, ea deinde in tres divisa ac post duas horas, quæ media erat, supra ædem Societatis delata. Ibid.

Epigrammata

De SS. Martyribus.

1. Crux vos erexit Divi, hac mediante columna
Eistis coelestes; hæc sit ad astra gradus.
2. Luce refulgentes quid signavere columnæ?
Divorum stabilem perhibuere fidem.
3. Hæredes ex asse crucis Christi esse meretis,
Pertinet ad tantam lancea trina crucem.

633. A. D. 1613. B. Magdalena nobilis apud Japones Martyr, rogo imposita, cum fulena Martines, quibus ad palum fuit alligata, ignis dissolvisset, prunas ardentes suis ipsa manibus generose colligens venerationis ergo capiti superposuit, iisque velut rosarum sermo se coronavit. P. D'Oultreman in amor. incr. l. 2. c. 2. sect. 4.

Nostri in Japonia persecutionem patiuntur.
A. D. 1617. In Japonia P. Joannes Baptista, audita mortis suæ sententia, dixit socio suo Franciscano, qui itidem à tribus hebdomadis martyrium à Deo expetiit, tres in tota vita sua fuisse sibi lætissimos dies. Imam, qua ingressus est Religionem Societatis Jesu. 2dam, qua captus fuit. 3tiam, qua decretum mortis suæ audiit. P. Kwiatkiew. in Annal.

A. D. 1619. sæviente in Christianos per Japoniam persecutione clam ibidem permansit P. Leonardus Chimura, is carceri mancipatus, 20. ethnicos in libertatem fi-

liorum Dei asseruit; alligatus ad palum, dum lento igne ureretur, nullo edito doloris signo dicebat: unctionem illam dulcem sibi esse, imò solutis igne funibus ambabus manibus colligebat prunas, illisque rosarum instar se coronando dicebat: *Laudate Dominum omnes gentes.* Magna admiratione id spectabant, audiebantque ethnici, quorum non pauci Christo accelsere. Ibidem.

A. D. 1622. Xogioi Japonum Impe. P. Spinola rator igni mandari Christianos præcepit, la igne inter quos fuit P. Carolus Spinola Soc. JE-torquetur, fu, qui 20. annos vitæ in Japonia, laborum scilicet circa salutem animarum 16. quatuor in carcere exegit. Iisdem cum eo continebantur carceribus octo alii ex nostra Societate, ex Ordine Prædicatorum octo, Franciscani 4. Christiani 30. aliis miseriarum angustias accessit tam strictus ergastuli locus, ut una persona vix duos & semis palmos spatii obtineret, quare decumbere incarcerationis non licuit. Insuper locus iste ventis, æstui, frigori expositus fuit, has tamen angustias tum P. Spinola, tum cæteri magno animo sustinebant pro Christo. Hoc quoque gaudebat solatio P. Spinola, quod celebrando Missam quotidie cœlestibus diffunderet deliciis. Antequam carceri mancipatus fuisset P. Spinola, Josephi à cruce nomen assumpserat, baptizaverat 5. millia hominum, ac inter illos infantem, dum contentam strophio aquam supra caput ipsius clam expressisset; brevique in meliorem vitam morte obita transivit infans. Alata mortis sententiâ, quæ vivus igni destinabatur, prætor aliis extitit Plalmi illius. *Laudate Dominum omnes gentes.* Alligatus itaque palo, 25. palmis ab igne remoto, eoque adurebatur, cœlum intentis oculis respiciens, donec accenderentur vestes, totusque obvolutus fuit flammis, tunc in terram prolapsus spiritum in hoc holocausto Deo obtulit: combusti cum illo nostri Sebastianus Chimura, Antonius Kinni, Ludovicus Gawayra, Gonsalvus Fusai, Michael Xumpo, Petrus Sampo, Thomas Acafo, ac capite plexus Joannes Kiucoga. His offerebatur vita, si Christum vellent deserere, at illis mors pro illo æstimabilior fuit: constantisque in fide audito decreto mortis, *Te Deum laudamus* cecinere. Ibid.

A. D. 1626. P. Caspar de Castro reliquos 8000. Christianos confirmando in Japonia, non semel sub mortis larva conservavit vitam, nam interdum scenam mortui gessit, ut pro defuncto efferretur, sicque vitam in longa morte scilicet 24. annis duxit, imitando Apostolum dicentem 1. Cor. 15. v. 31. *Quotidie morior per vestram gloriam.* Ibid.

A. D.

A. D. 1627. Thomas Tzugi Soc. Jesu, qui 34. annis salu em animarum procurabat, igni traditus, in quo ferventi de Passione Christi sermone Japones & Lusitanos inflammabat, & oloris instar, dum moriturus cecinisset: Laudate Deum omnes gentes, vivere desuit, visa è pectore scisso jam defuncti erumpere flamma, cælumque lucendo petere. Ibidem.

A. D. 1623. Multa pro gloria Dei operatus est P. Hieronymus de Angelis; ille primus in magnas 5. Provincias & intra regna in extremis Japoniæ sita, tum ultra Japoniam in regionem, quæ Jezo vocatur, fidem Christianam introduxit. In regno Cami invenit mille Catholicos, & mox ad 10000. sacris undis ethnicos abluit. In urbe regia captus, carceri mandatus, in eodem 48. baptizavit. formatum contra illos mortis decretum, vi cujus unicum Simone Jempe Japonio igne combustus est. In regno Deva Didacus Carvalius Omura tribus horis lento igne consumptus est. Ibidem.

P. Albertus Męcinski aquator-quetur.

A. D. 1643. cum nostræ Societatis Patres in Japoniam prædicandi Evangelii causâ appulissent, scilicet PP. Antonius Rubinus, Albertus Męcinski Polonus, Didacus de Morales, Franciscus Marquez, Antonius Capetius, interrogatique essent, num Christum negare vellent? P. Rubinus uti Superior omnium nomine respondit: nos venimus prædicare Christum, non negare. Itaque omnes ad solita damnati tormenta, septem mensium carcere, septem dierum infusione intra viscera aquæ, ejusdemque violenta in torculari expressione capite ad terram obverso, suspensi cruciabantur semper repetito immani ad expressionem animæ supplicio. P. Kwiatkiew. in Annal.

634. A. D. 307. Catharina Alexandrina virgo ætate florida, forma elegantissima, sanctiis exculta, in palatio regum Alexandriæ tharinam mansit; postea fidem Christi amplexa, eundem sibi sponsum elegerat, cum Maximinus Imperator in Oriente ingenti apparatu sacrificabat diis, zelo divini honoris ducta ad fanum, ubi debebat Imperator, se contulit, quod dii Gentilium fuerint homines, ex Diodoro & Phutarcho ostendit: Christum esse verum Deum prædicavit; quo audito Imperator, respondendo impar, sub custodia eandem retineri mandavit, convocarique ex toto suo imperio præcipuos Philosophos, & Rhetores, qui tam eruditam virginem convincerent. Congregati 50. quorum primarius disputationem cum Catharina instituit, quærens, qua fronte auderet tot Poëtis Deos colentibus contrave-

nire; at virgo ex eorundem Poëtarum scriptis ostendit Deos sceleratos fuisse, tum claris ex Sibyllinis versibus, testimoniis adeo convicit Philosophum, ut obmutesceret: nec alii contra veritatem loqui fas sibi duxere; cumque decreto Maximini condemnarentur ad mortem, ad pedes virginis provoluti, Christianos se esse professi, ab illa instructi, crucis signo muniti, in igne vitam pro Christo posuere, quorum illæ ab igne corpora spectantes Gentiles multi ad fidem Christi conversi sunt. Ad blanditias deinde conversus Maximinus, divisurum se cum Catharina imperium pollicebatur, si illa diis sacrificare vellet, at renuente favori virgine, mox ad minas versus, carceri eandem ad 12. dies includi iussit. Ubi dum lateret virgo ejus videndi desiderio mota Augusta, Porphyrii ducis militum opera illum penetravit, ac post suavissima pariter, ac sanctissima Catharinæ colloquia Christo nomen dedit. idem Porphyrius cum 200. militibus præstitit. Proderuntque illi in publicum, Christianos se esse professi, cum interim per columbam in ergastulo aleret sponsam suam Christum. Terrere deinde tormentis statuit Catharinam Maximinus consilio cujusdam Præfetti Chursaladen dicti; 4. rotas gladii, acutisque ferramentis instructas construi mandavit, sed ab Angelo confractæ rotæ, ferientibus ethnicos ferreis fructis, unde populi clamor exortus est: *Magnus Deus Christianorum*. Evidentia adeo moverunt Augustam miracula, ut oblita periculi ad Imperatorem accurrerit, omninoque dimittebam innocentem virginem hortaretur, quo offensus Maximinus, relicta interim Catharina, rabiem in conjugem vertit, ac operculo cujusdam scrinii ubera illius comprimere, ac eousque raptari mandavit, donec penitus avellerentur, quæ tormenta patienter pro Christo tolerans, orationibusque Catharinæ commendans capite plexa est. Nec vinci se passus ausu muliebri Porphyrius bellidux Christianum & ipse se esse professus, iussu tyranni unicum lociis militibus martyrii coronam reportavit. Tandem, quos ad Christum præmiserat, ipsa Catharina secuta, iussu Maximini capite plexa, lac pro sanguine è collo effudit. Ex Simeone Metaphrasto. A. D. 1359. B. Albertus Bessuntius, sæviente peste in illo loco, ubi illa grassabatur, iussu extrui templum S. Catharinæ, quo facto contagio desuit, in istoque templo ipsemet sepultus est. P. Kwiatkiew. in Annal. S. Catharina à puritate dicta; Katara enim Græcè puram significat. Juvenis quidam, insignis familiæ gente Britannus, præcipuam ad S. Catharinam devotionem habebat, è suo palatio prodire solitus adiculam S. Catharinæ frequentabat. Hæc Diva quodam tempore dua-

duabus virginibus comitata illi apparuit, ad connubium invitavit eundem, annuentibus sociabus, illique ignoranti, nec agnoscenti Catharinam ostendentibus; quæ solum illi splendidissimum obtulit, ille quoque in protectionem & patrocinium ejus se commendavit. Tandem evanuit illa visio. Postquam omnia terrena fastidio illi esse cœpere: sensum tamen alii amoris se dedit, nupsit enim cuidam Virgini, itidem insigni; devotionem tamen ad S. Catharinam non neglebat, illam adiculam frequentabat, quod uxor illius suspectum habens, agreferebat, quare ancillam submisit, ut specularetur, quid ibi ille ageret; ancilla, dum illum devotioni ad S. Catharinam esse deditum advertit, gavisa donum rediit, ac per jocum nuntiavit Domine, illum familiariter cum Catharina colloqui, quo Hera excalescens, maritum redeuntem increpat, Catharinam exprobrat, ad hæc subridet maritus, sed hanc putatitiam injuriam fervida mulier ferre nequiescens se ipsam occidit; Maritus ad S. Catharinam recurrit, illam deprecatur, quæ placata uxorem illius revocavit ad vitam, quæ facta est ope Divæ Catharinæ se retentam, & non damnatam hanc Divam postea melius colebat, maritumque ad cultum illius excitabat. P. Engelgrave in Festo S. Catharinæ. S. Catharina in throno visa aliquando fuit à S. Gertrude, 50. Oratoribus à se conversis, aurea sceptris tenentibus stipata. Annus Cœl. Marulus tradit 200. virorum millia conversa intuitu S. Catharinæ. Beyerlinck, Lit. M. 285.

S. Catharina capite plexa lac & sanguinem effudit. An. Cœl.

Dum tua multiplicem genuit sapientia partum,
Lac pro istis natis, quam benè, sanguis erat.

S. Catharina 12. diebus à columba in carcere pasta, ab ipso Jesu in constantia confirmata fuit.

Cœlestis sponsi fueras tu sponsa columba;
Nutrit te ut similem, dando columba cibum.

635. De propagatione fidei per S. Agnetem Virg.
A. D. 304. Decimum tertium agebat ætatis annum Agnes; cum nondum matura terræ, matura erat cœlo, Virgineo sanguine pro Christi honore effuso, purpurata martyris: hæc florens ætate virginitatis florem ex virgine nato Christo consecravit. Eximia forma, opibusque virgo allexit innocenter oculos filii Romani præfidis Sempronii, qui magnis muneribus missis eandem in vitæ sociam obtinere volebat. Verum jam se di-

gniori desponsatam respondit Agnes: sed præ alio digniorem se ostendere voluit juvenis, amplioribus adhuc muneribus missis. At frustra; inexpugnabile Virginis pectus donis non cessit. cognovit dolum & dona ferentem generosa virago. Nuntiata post hæc fuere parentibus Adolescentis dicta Agnetis, quare inquirere cœpit Præses, quisnam dignior esset ejus filio, cui ex adstantibus quispiam explicavit mysterium. A Christianis scilicet existimari digniorem esse, qui regnaret in cœlis, Christum: Quapropter jam tanquam contemptricem deorum Agnetem, ad suum tribunal fecit citari, persistenti in proposito optionem dedit, aut conjugium cum filio, aut servitium deæ vestæ, cui Virgines dedicabatur, eligeret. At sprevit utrumque Virgo, quare ab irato Præfide ad lupanar duci iussa, ut ibidem pudicitia jacturam pateretur: sed magna in Deum fiducia freta Virgo, habere se custodem castitatis suæ, qui potenti divina dextera se defenderet, asseveravit, nec spes fefellit in Deo confidentem, nam nudata vestibus subito excrepantibus crinibus indumenti instar honestè contexta, lumine deinde circumfusa, quod impudicorum juvenum adeo percellerat oculos, ut accedere non auderent, quod eleganter describit P. Petrus Sautel die 21. Jan.

Veste puellari nudatur amabilis Agnes,
Delibata oculis non tamen illa fuit.
Sponte sua natis tegitur pro veste capillis:
Vellere vestiri, debuit Agna, suo.

Vestem deinde Angelica confectam manu à sponso suo Christo sibi submissam advertit, ac induit. Attamen excaecatus scelesto amore Præfidis filius, dum audet propius accedere, ab Angelo exanimatus est. Percussis dolore mortui filii parentibus exposuit causam Virgo. Ad preces deinde patris & matris, divina vi suscitavit defunctum, qui publicè proclamavit magnum & unicum Deum esse in cœlo, terra, mari &c. quem Christiani colunt. Ad tanta miracula attonitus præses, voluit liberam facere Virginem de facto poenitens, sed exilium metuens deposuit ad tempus officium substituto quodam Alpasio, qui magnum ignem accendi, in illumque projici Virginem jubet, at materialis ignis, arcente Deo vim illius, pepercit Virgini, in cujus medio tanquam inter refrigerantem rorem, permansit incolumis, laudes liberatori Deo persolvens, oransque, & iussu Alpasii gladio in gutture læsa immaculatam sponso Christo animam reddit. S. Ambros. Post mortem deinde S. Agnes laureata apparuit cum Virginibus radiantibus & splendidissime vestitis, de quo S. Ambros. l. 5. Epi. 34. Alluditur ad illud de Virginibus Apoc. 14. v. 4. Sequuntur

Rrr

tur

tur Agnum, quocunque ierit, P. Cornel.
à Lap. hic

S. Agnes visa fuit S. Mechildi ab altari
venire cum thuribulo aureo gemmis distin-
cto, cordis ejus, & verborum Dei amore
ardentium Symbolo, Unde de hac Diva.

S. Grego-
rius in c. 3.
Cantic.
S. Anima
quasi thur-
bulum cor
suum Deo
facit.

636.
De fide
per S.
Margari-
tam pro-
pagata.

Cedite odoriferae fragrantia thura Sabæ,
Cordis Virginei, vos superabit odor,
Accendit quem divus Amor: Gratissima
cælo
Munera, quæ ex puro corde venire so-
lent,
S. Margarita ex Antiochia Pisidiæ ori-
unda filia fuit Ædesii, qui fuit illis tempo-
ribus vel maxime insignis sacerdos idolo-
rum, insigni Margaritæ pulchritudine captus
Olibrius Præses Orientis, ita, ut eam uxore
ducere haberet in animo, deprehensam
quod Christiana esset, & nullatenus blan-
ditis posset eam à Christo abducere, tor-
mentis eandem est aggressus. Itaque Vir-
go sancta humi extensa, primò virgis im-
misericorditer cæsa est: deinde dum ira in-
caluisset Olibrius, ferreis etiam laminis con-
clusa, & clavis affixa, ferreis laniata est
fuscis, ac sic in carcerem ducta: ubi ipsa
orante, repente magno motu excitato dia-
bolum, suscepta formâ terribilis draconis il-
lam incurfantis, signo crucis superavit, ac si-
mul de cælo à plagis omnino fuit curata.
Sequenti die impius Præses ad se vocatæ, &
in sententia persistenti jubet, ut nudatæ,
lampadibus pectus uratur & latera, ac de-
inde de ligno deposita, in magnum lebetem
aqua ferventi plenum vinctâ conjiciatur ac
sic suffocetur: unde cum nihilominus salva
evassisset, cum ea, quæ explicari non potest,
exultatione laudans Trinitatem, tandem ab
impio Olibrio pronuntiata in eam capitis
sententia, pulchræ decertationis suæ curlum
pereggit, Breviar. ex Surio.

Ex Marulo verbò, l. 6. c. 16. tradit
Beyerlinck Lit. B. 46. f. cum in exquisitis
tormentis constans persisteret S. Margarita,
confitereturque Christum, omnibus spe-
ctantibus, dum è cælis advolasset columba,
auream coronam capiti ejusdem imposuit,
quo miraculo, 4. millia ethnicorum con-
versa sunt ad Christum. Sanè competenter
Margarita hæc in cælesti refulsit corona.
Dictus Marulus l. 5. tradit, & ex eo Beyer-
linck in Theat. Lit. D. 8. & simile Lit. M.
283. g. Dum S. Virgo post atroces crucia-
tus in carcerem intrusa fuisset, demon hor-
ribilis draconis specie apparens jam illam de-
glutiverat, sed cum illa signo se Crucis mu-
nisset, crepuit confestim draco, ex quo illa
evasis incolumis: quare potuit fortissima Vi-

rago illudens draconi uti Verbis Jeremiæ. c.
51. v. 34. *Absorbuit me quasi draco, reple-
vit ventrem suum cænitudo mea, & ejecit
me.* hinc meritò perstringitur draco illo
disticho.

Appetis hanc frustra, quæ cæli nata co-
ronæ,
Est superum Regis, non tua gemma,
draco.

Additur locis citatis, quod dæmon ite-
rum mutaverit scenam, assumptaque homi-
nis specie, dolosi instar furis, huic cælesti
insidiaretur Margaritæ, sed cum invaderet
S. Virginem, ab ea victus est: hæc enim in-
fernalis larva ab illa capillis apprehensa pro-
strata, ac terræ potenter allisa pedibus Vir-
gineis conculcata, hinc benè possent illi
aptari verba. Psal. 90. v. 13. *Super aspidem
& basiliscum ambulabis: & conculcabis leonem
& draconem.* Tradit quoque Lipomanus
eandem in lebetis bullientis aquæ illasam
mansisse, pretiosa profectò in hac concha in-
estimabilis, in integro perstitit Margarita.
De hac sancta crucis signo fugante draco-
nem.

Moyssis virga feros potuit superare dracones.
Crux virga est, qua tu talia monstra fu-
gas.

S. Potitus martyr 13. annorum, ut ait 637.
Baronius, passus est sub Antonio Pio A. De fide
C. 154. 1mo. Patris sui Hylæ minas & tor-
menta contempsit, eumque fusa ad Domi-
num prece convertit. 2do. Imperator iust-
it illum in carcerem recludi & 120. pondo & specia-
ferri in collum ejus mitti, tunc dicebat: ad-
juro te Imperator, adhuc alia 120. pondo ria-
adauge. 3. in eculeo suspensus est, atque
lampadibus exustus. 4. Ungues illi detra-
cti, tunc clamabat: Ubi sunt minæ tuæ Im-
perator: ecce superavit te Dominus noster
Jesús Christus. 5. Imperator iratus jussit
membra ejus secari, & canibus mitti, tunc
dixit: corpus meum in potestate habes, sed
animam attingere non potes, tunc videntes
hæc, duo millia crediderunt in Christum.
6. Imperator jussit eum frigi in sartagine
addito oleo, ipse autem rogabat, ut adau-
gerent amplius; quia magnum refrigerium
in corpore sentiebat. 7. Imperator jussit
clavum à capite usque deorsum in eo figi,
sed prece obtinuit, ut ab eo liberaretur, &
filiam Imperatoris conversam baptizavit. 8.
Imperator jussit linguam ejus amputari, ocu-
los ejus compungi, tunc incisâ linguâ S. Po-
titus psallebat dicens: Benedicam Dominum
in omni tempore &c. tandem decollatus est,
& visus est Spiritus ejus tanquam columba,
hæc aliâque habet vita ejus ex M. S. Velferi
P. Le

P. Le Blanc in Psal. 118. 107. De loquela
mirabili istius S. Martyris,

Non truncata, licet mutilæ de vulnere lin-
guæ
Cum roseo Juvenis sanguine Verba flu-
unt,
Profluit eloquium hoc de cælo roris ad in-
star,
Quod benè de tenui Nube rubente pluit.

Septennis
Puer fert
viriliter
martyri-
um,

Prudentius stylo Poëtico, sed historica
veritate scribit. Coram Asclepiade præfe-
cto puerulus adhuc septennis, explosa ethni-
corum idololatria Dei unius essentiam &
Christi divinitatem constanter asseruit, præ-
sente Matre perseverans in Christi confessio-
ne, à carnificibus, primò manibus verbera-
tus, virgis postea, cunctis flentibus, mater
imperfecto vultu & serena fronte stetit, ipsis
doloribus filii, tanquam triumpho gaudens.
Inter tantos cruciatus viribus defectus par-
vulus exclamavit se sitire; sed Mater refrige-
rii loco verba adhibuit. Christianum cede-
re morti non debere, aquam vitæ in Chri-
sto sufficere &c. talibus Matris dictis ani-
matus puerulus virili pectore stetit, strepen-
tes virgas audivit, ictus excepit, dolores tu-
lit, vulnera risit, tortoribus insultavit, ty-
rannum triumphavit. Itaque in rabiem actus
Asclepiades, parvulum capite truncari jubet:
tenebat tunc natum mater, fovebatque &
sinu & amplexu victorem plagarum, undi-
que sanguinem abstergens unico tantum oscu-
lo illi impresso valedixit P. Steng. To. 2.
c. 43. n. 17.

S. Caterius presbyter Martyr, divina
voce: *Ego tecum ero,* è latebris eductus, ex-
cisus novacula pedum ac manuum ungui-
bus, talis ferro trajectus, succensa sartagi-
ne, liquato plumbo, ignita galea cruciatus,
à Christo & Angelis recreatus è perfosso la-
tere aquam tum sanguinem, denique ani-
mam edidit, P. Nadasi. in Anno Cæli. 8.
Januarii.

S. Arcadi-
us.

S. Arcadius lentè per singulas singulo-
rum totius corporis membrorum conjunctu-
ras dissectas concisus, ventre laniatus, gra-
tias Deo agens, & cælum suspiciens aiebat:
*Manus tua Domine fecerunt me, da mihi in-
tellectum.* qui inter jacentia circa se sparsa cor-
poris sui membra medius aiebat. O vos
membra felicia! nunquam vos sic amavi in
corpore, ut nunc vos videns avulsa, sic vos
decurrit ad tempus sejungi, ut tandem Regi
nostro occurramus in gloria, & pro mor-
talibus membris, vos eadem mihi restitu-
mini immortalia. Ad spectatores verò di-
cebat: Parum est hoc, o viri! hæc facile est
R. P. Kpiatkovski, S. J. Collectanea Ascetica.

tolerare, qui novit de futura immortalitate
cogitare Ibid. 12. Janu.

S. Prisca Martyr, quæ 13. annos nata, S. Prisca,
ferventi adipe delibuta, à leone ad pedes ejus
abjecto honorata, à rogo illæsa, capite
plexa fuit. Cujus cadaver ab aquilis custo-
ditum. Annus Cæli. 18. Jan. Ad Divam.

Dum leo rex, aquilæque tibi regalia pen-
dunt.

Quod cæleste Tibi sit diadema, notant.
Discite virginei cætus, (custodia mon-
strat)

Quam sint in pretio corpora casta Deo.

S. Martina Virgo, sæpius verberibus, 638.
uncis, gladiis, ferventi adipe excarnificata, S. Marti-
à bestiis & igne illæsa, tortorum quosdam na,
Martyres ad cælum præmisit: è cujus vul-
neribus lac & sanguis, odor & splendor,
erupit. Ann. Cæli. 30. Januarii.

Tortores tormenta feras, superando, tri-
umpho

Præmittis longo hæc ordine signa tui.
Martyrii eximiam nectunt Tibi Virgo coro-
nam,

Candida purpureis lilia juncta rosis;
Virgineos comitatur odor flores, & amœna
Martyris innocuæ lux diadema decet.

S. Æmilianum, in plumbi liquati ca-
cabo, canentem Christus manu apprehen-
dit, & liberavit. Ann. Cæli. 8. Feb.

Sic grave naufragium liquefacto mergere
plumbo

Non potuit Te, dum summa levare
manus

Te vult: de plumbi redivivus surge sepul-
chro,

Dum Te vivificans surgere vita jubet.

S. Simeon Episcopus 120. annorum se-
nex, acerbissimos crucis dolores constan-
ter tulit. Ann. Cæli. 14. Febr.

Dum veluti fructus maturus ab arbore pen-
des,

Ad gustum superum morte premente
cadis.

Arbor erat crux, fructus Tu, quem, ut so-
le, tot annis

Ignis suo, cæli munere coxit Amor.

S. Nicephorus post craticulas & ignes S. Nice-
superatos minutatim concisus fuit. Ann. phorus,
Cæli. 25. Febr.

Vim patitur cælum, violentus vir rapit illud,
illi angusta brevi tempore porta patet:

R r r 2 Est

* Pars Anima, Est acies Divus, cujus pars * dum tenet illam
Corporis arcto ibunt membra minuta loco.

S. Philemon, S. Philemon, è mimo nugatore martyr, protensa è cœlo manu baptizatus, qui pro Christo, arbori alligatus, cum sagittis peteretur, illarum aliae hælerunt in aère, aliae aberrarunt, una in Ariani judicis oculum rediit. Philemon tamen, sanguine suo baptizatus in cœlum abiit. Ann. Cœl. 8. Martii.

Mortis decetum, dum non suspendit ini-
quus
Judex, prodigiò, pendula tela manent,
Cum petit innocuum numerosis ira sagittis,
In caput hunc damnans, una retorta
cadit.

SS. 40. Martyres. SS. Martyres 40. hyemis tempore nu-
di sub aperto cœlo supra stagnum rigens per-
noctarunt, quos coronis è cœlo venienti-
bus coronandos vidit Janitor, factus &
ipse Martyr, unius illorum, qui à Christo
defecit, locum supplevit. Hi, fractis cru-
ribus, Meliton verò parvulus, in Matris
amplexibus, expiravere. Ann. Cœl. 9.
Martii.

Alluditur ad mare vitreum in Apoc. Spiritus Domini ferebatur super aquas. Ad Janitorem. Clarius in, summæ, gelidis circumdatus undis,
Conspectu sedis lucet & ardet Amor.
Hoc contricta gelu, non fiet naufraga vir-
tus:
Spiritus has super est igneque vincit a-
quas.
Consummas cursum, quem non perfecerat
alter,
Certamenque bonum Tu benè Dive ge-
ris.

Ad puerum Mar- tyrem. Collige Justitiæ victicem jure coronam,
Quam legni facto perdidit ille miser
Martyrio vitam maternis ponis in ulnis
Ceu lac maternum, fit Tibi dulce mori.
Dive Puer, mors sæva viris censetur a-
mara,
Quam Tibi cœlesti nectare condit Amor

S. Petrus Diocletia- narius, qui fuit Diocletiani cubicu-
larius, pro Christo in craticula lento igne
assatus fuerat. Annus Cœl. 12. Martii.

Exterius lento Martyr consumitur igne,
Intus quem rapidè sanctior urit Amor.
Dilecte vos Juvenes, quibus auli-
ca vita,
Sanctus & in sævis ædibus esse potest.

S. Sabinus Princeps. S. Sabinus Princeps adeò crudeliter ex-
carnificatus fuit, ut laniati frustatim caro in
terram decideret; ille interim æternitatis

tormenta timenda esse dicebat, Annus Cœl.
13. Martii.

Integer est animus Tibi scis corpore, Prin-
ceps:

Æternæ pœnæ Te meminisse juvat.
Temporis hæc lenit rectè perpensa dolo-
rem:

Ad pœnam æternam fit dolor iste levis.

Ad viscera & medullas, flagris pro S. Meni-
Christo cæsus, relectis digitis pro sanguine lac gus,
dedit. Ann. Cœl. 15. Martii.

Visceribusque Deum totis, cordisque me-
dullis

Divus, (vulnera sic ipsa loquuntur,) amat.

S. Julianus martyr, diutissimè passus S. Julia-
tormenta, tandem una cum serpentibus in nus,
lacco inclusus, in mare demersus est. Ann.
Cœl. 16. Martii.

Siccine vipereæ Genti haud mors sufficit
una,

Nec satis immenso tollitur ira mari?
Serpentumque, marisque tuam Tibi Dive,
coronam

Exornant gemmæ, congeminando de-
cus.

S. Christophorus parvulus, octo an- S. Chri-
nos natus flagellatus, spinis coronatus, & stophorus
omnia Christi tormenta passus fuit: cui cru-
ci affixo, dum carnifex latus dextrum pete-
ret, dixit: si cor quæris, alterum latus effo-
dias, & scruteris. An. Cœl. 23. Martii.

Dive Puer teneris annis, sed martyr adulte,
Corpore suscipiens dira flagella tuo.
Vulnera tum spinas, ætatis flore nitente,
Sic sequeris Dominum Tu Puer alme
tuum

S. Simon parvulus Tridentinus à Judæis S. Simon
acubus punctus, crucifixus morientis Chri- puer Tri-
sti victima factus est. Ann. Cœl. 24. Febr. dentinus.

Interitum scelerata manus Tibi construit;
at Tu

Virginæa cerâ mollior, esse tuo
Conformis Christo poteris: nam viva fi-
gura

Formaris Domini, Dive puelle, tui.

S. Joans martyr, flagris, glacie, præ- S. Joas,
cisis digitis capitis cute abrafa, lingua relecta
cruciatus in picem ardentem detrusus, &
cochlea totis ossibus confractus, per medi-
um sectus fuit. Ibid. 29. Martii.

Sepa-

Separat haud ferrum, glaciesve extingit a-
morem

Sacrum: tormentis, igne probatur a-
mor.

Difficile est nobis memori omnia mente te-
nere

Quæ Martyr toto corpore dira tulit.

S. Barachisus, S. Barachisio (qui frater Jonæ fuit)
plumbum liquefactum in palpebras & nares
infusum fuit, qui spinis, arundinibus lania-
tus, cochleis fractus, os bulliente pice reple-
tus, Ann. Cœl. 29. Martii.

Vos genus insigni ceu fratres fœdere jungit;
Vos virtus magni sanguinis esse pro-
bat.

Heroes divumque genus, par nobile fra-
trum,

Suscipiuntque Poli maxima regna pares.

679. S. Hermenegildus rex, cœlestis juve-
nis, à Rege Arriano Patre collo ac manibus
in carcere ferro vinctus, ipsa Paschatis no-
cte securi percussus, cerebro effuso inter can-
tus Angelicos ad regnum cœlorum deductus
est. Ann. Cœl. 13. April.

Innocuus (per Patrem) Agnus, dignusque
corona

Ferro, sacra Deo victima Dive cadis.
Transis de sterili spinis, tribulisque referto
Ad Patriæ Cœli ferule, dulce solum.

S. Anacratidis Virgo. S. Anacratidis Virgo laniato corpore, la-
cerato pectore, avulso jecore, adhuc super-
stes in carcere clausa est, donec ulceratum
corpus putresceret. Ann. 16. Apr.

Corpore Virgineo, sed planè corde virili,
Mirum, quod poterat, talia Virgo pati!
Viscera rumpuntur, peritat tamen integra
Virtus:

Nam in fragili patrat corpore magna
Deus,

S. Eleuterius. S. Eleuterius Episcopus, ænei, & co-
piofo igne candentis grabati tormentum ni-
hil sensit, divina voluptate perfusus, oleo
deinde ferventi infuso in sartagine, pice ac
adipe bulliente coctus & semper integer à
columba pastus fuit. 18. Apr.

Æreus atque rubens flammâ causante colo-
rem

Lectus, purpurei fit Tibi Dive loco
Strati, delicias fert, tanquam floridus esset,
Vult Deus è prunis protinus esse rosas.

S. Wernerus puer à Judæis. S. Wernerus puer triduo à Judæis ex-
cruciatus & ad Christi exemplum crucifixus,
è cruce ad paradysum abiit, circa cujus in-

nocens cadaver accensis facibus parentavit excrucia-
tus, Cœlum. Ann. Cœl. 19. Apr.

In signo vincis Christi, hoc præeunte trium-
pha.

Ipsa, Poli, festas, dat Tibi flamma, fa-
ces.

Dum crucis ad cœlum superas iter, idque
cruentum

Per postam is, rari quam tenuere viri.

Georgius miles illustrissimus, supino S. Geor-
pectore, laxum ingens, & horridam cul- gius miles.
tris machinam fortiter perpeffus est, in cal-
ce incolumis, in ferreis candentibusque
igne ocreis cucurrit lætus, dicens, Curre Ge-
orgi, ut apprehendas, sic enim curris, ut
non in cassum; mira deinde passus, à Chri-
sto coronatus, caput pro Christo per gla-
dium dedit. Ann. Cœl. 23. April.

Magni momenti lapis hic, nec inutile pon-
dus,

Thesaurum meriti hoc Dive reconde tui.
Iste lapis caros superat virtute lapillos,
Virtutis siquidem dat nonumenta tuæ.

S. Alexander toto corpore laceratus S. Alexan-
adeò, ut solutis costis intima corporis ac der.
viscerum panderentur. Ann. Cœl. 24. Apr.

Nomen Alexandri, non frustra Dive tu-
listi;

Viscera id, in lacero corpore, corque
probat.

Innocui, membris confractis, corporis in
Te

Integer est animus, nec violata fides

S. Marco Evangelistæ in carcere An- S. Marcus
gelus nomen in cœlestis libro vitæ signa- Evang.
tum ostendit. Cui ideo exultanti, & gratias
agenti Christus dixit: Pax Tibi Marce, quam
pacem altero die laqueo tractus & præfo-
catus reperit. Ann. Cœl. 23. Apr.

O! quam cœlestis jucunda scientia libri,
Quam sic ipsum se noscere magna quies.
Pax Tibi, quam nec mors feriens auferre
valebit.

Æternum felix pax Tibi Marce datur.

S. Anthimus præter alia igne canden- S. Anthi-
tibus fibulis talos transfixus super acutas te- mus.
stulas volutus, rotæ alligatus, versatus,
ignitis lampadibus sensim adustus, &c, tan-
dem decollatus. Ibid. 27. Apr.

Attingis metam, ferrum licet obstat &
ignis.

Gressibus haud poterit ponere testa mo-
ram.

R r r 3

Fer

Fer caput ad cœli, ceu victima sacra coronam,
Decurrit celeri, dum tua vita, rotâ.

S. Victor

S. Victor à fornace ardente, in qua tri-
duo jacuit, à veneno, quod bis bibit, illæ-
sus, excæcatus, cute exutus, à S. Stepha-
na, quæ duas è cœlo coronas sibi & illi ferri
videbat, animatus, tandem illa duabus ar-
boribus discerpta, ille securi percussus est,
Ann. Cœl. 14. Maij.

Multiplici titulo Victor Tu Dive fuisti;
Ut gemmis, meritis, aucta corona, tuis
Laurigero hortatrix accessit Diva trium-
pha,
Arboribus palmas addidit illa suis.

S. Torpes.

S. Torpes è Neronis aula Martyr, qui
vitream Neroniani cœli machinam fregit
orando. Ibid. 17. Maij.

Quæ summum penetrat, submissa oratio,
cœlum

Illud confringit, quod sibi fingit homo.
Non faciunt hominem, terræ super orbe, bea-
tum,
Fallacis mundi, vitrea, fluxa bona.

S. Restitu-
tus,

S. Restitutus una cum filio duodenni
craticulæ impositus, bulliente oleo perfu-
sus, in accensa fornace, velut in horto, una
cum filio inambulavit. Ibid. 29. Maij.

Filius in tenera flagrans ætate, Paterve
Clarior est dubium; at magnus uterque
fuit.

S. Pelagius
adolescen-
tulus,

S. Pelagius adolescentulus pulcherri-
mus, forficibus ferreis pro Christo præci-
tus Martyr. Ibid. 26. Jun.

O! Puer in tantis tormentis corde virili,
Quæ, ut solidum saxum, fert tua sacra
caro,
Integer est animus Tibi Martyr, & integra
virtus.
Dum scindit vitæ stamina, Parca, tuæ.

640.
S. Isaias
Propheta.

S. Isaias Propheta in duas partes pro
Deo ferra scissus. Ann. Cœl. 6. Julij.

Scindunt Te, duris dissecti cordibus: at Tu
Dive, Dei templi, sectus es inde lapis,

S. Faustus,

S. Faustus in cruce, 5. diebus vivus
torturam sustinens, tandem sagittis confos-
sus. Ibid. 16. Julij.

In cruce persistis, Christo confixus amore,
Te in cute cœlestis Dive sagittat amor.

In cruce persistis patiando quinque diebus.
Sic recolens Christi vulnera quinquetui.

S. Christophorus, pluribus millibus S. Chri-
stophorus, virgis ferreis, ignita galea, fer-
venti oleo, sagittarum jactibus, exercitus,
priusquam capite minueretur, à Deo impe-
travit, ut locus ille, ubi humandus erat, à
peste, fame, igne, grandine esset immunis.
Ann. Cœl. 25. Julij.

Corpore fers toto Christum, fortissime
Martyr!

Ferreæ fers Domini, Dive, flagella,
Puer.

Pro sacra placuit galeam gestare coronâ,
Ista viret spinis; ignibus illa rubet.
Pro clavis celeres arcu mittente sagittas
Sustinuere manus, sustinere, pedes.
Cordibus Te nostris sepelimus Martyr, ab
igne

Nos defende, simul grandine, peste,
fame,

Pingitur grandi statura Christum ge-
stans, cum fuerit magnus prædicator por-
tans Christi nomen in Gentibus: tenet ma-
nibus baculum: nam is revirescebat, dum ille
prædicabat, aquis super eminere pingitur,
cum tribulationibus pro Christo superatis
superior fuerit, Morey in Dict. Magno Gall.

Et Christum, & nomen Christi, portando
per orbem,

Pro Christo populos Religione tenes;
Et regis in Virga superando mille pericla.
Fis victor superans ardua sicut aquas.

Cum per stratum ardentibus prunis pa-
vimentum signo cruci factò inambulare nu-
tius. dipes ajebat: prunæ mihi flores videntur.
Ann. Cœl. 11. August.

Martyris hesterni * vel nunc vestigia fer-
vent, * S. Laurens.

Ignitum sequeris fervidus ipse ducem.
Fit via calcandi prunas, ignisque triumphi.
Quidquid conculcas, fit tibi Dive rosa.

S. Basiliscus cum erubesceret, quod S. Basili-
plura pro cæsare quàm pro Christo vulnera scus,
accepisset; Christus ei apparuit, ad pu-
gnamque admonuit; qui ferri soleatus, pe-
netrantibus plantas clavis, cum quadriga
cucurrit; & impetratis contra delubra ful-
minibus caput pro Christo dedit. An. Cœl.
22. Maij.

Certamen jam Dive bonum, cursumque, beato
Mortalis vitæ perface sine tuum,
Lubricus haud faller vestigia tractus Agonis,
Quæ cœli soleis igneus armat amor.
S. Caf.

S. Cassina-
nus.

S. Cassianus à tyranno pueris, quos
docuerat, traditus laniandus, oculos, ca-
put, & corpus omne stylis acutissimis con-
fixus, per minuta, sed crebra vulnera mor-
tuis. Ibid. 13. Aug.

Exercet plagis, sic Te tua turba, Magi-
ster!

Sic in Te exacuit sic schola sava sty-
lum.

Proficis his plagis, tantus Te promovet
actus,

Ut Tibi conveniat laurea jure Poli.

S. Agapi-
tus 15.

S. Agapitus 15. annorum adolescens,
ardentibus carbonibus coronatus, Deo sem-
per gratias agens aqua buliente in ventrem
infusa, maxillisque contractis, postquam
bestias ad pedes suos supplices vidit, caput
inter duas columnas dedit ferro. Ann. Cœl.
18. Aug.

Plurimus ô generose Puer carbunculus or-
nat

Istam, quæ capiti facta corona tuo.
Non solum vivis carbonibus ignis adurit
Te, sed & adversans ignibus urit aqua.
Donavere feræ vitam; sed rapit illam
Ferrum; dicendum durius esse feris.

S. Sym-
phorianus

S. Symphorianus adolescens dira tor-
mentorum menta subiit, quem morientem animans
mater clamabat, ut os, & oculos elevaret
in cœlum, horæ unius negotium, illi æter-
nitatem esse dictitans. Ibid. 22. Aug.

In cœlo Nati, pulcherrima lumina figens,
Exemplar Mater matribus esse potes.

Nate Deo, patriam Tu matre Regente te-
nebis
Æternam, dabit hæc Hora suprema
diem.

SS. Hypa-
tus & An-
dreas.

SS. Hypatus & Andreas ob cultum SS.
Imaginum barba illita, atque incensa, & cu-
te capitis detracta jugulati. An. Cœl. 29. Aug.

Dum mundus rapidos in crinibus excitat
ignes,

Se fatuum in fatuis ignibus esse probat,
Stulti pro Christo fulgebunt luce perenni:
At tenebræ mundi lumina ficta manent.

S. Anice-
tus comes.

S. Anicetus comes martyr, etiam lin-
guâ avulsa locutus Deum laudavit, & non
læsus à plumbo liquefacto, cum viderit
Angelum secum in ollam plumbi descen-
dentem. Ann. Cœl. 2. Sept.

Ore Deum loquitur Divus, quamvis sine
lingua.

Officium linguæ cordis adimplet amor.

A candentis haud metuit pallore metalli,
Angelus è plumbo sustulit ignis onus.

S. Basilissa, 9. tantum annos nata ver-
bera, ignes, bestias, divina virtute supera-
novennis, vit. Ibid. 3. Sept.

Hannibalem hac ætate, orbis miratur ad
aras

Offers tu qua Te victima sacra Deo.

S. Euphemia Virgo post atrocissima S. Euphe-
torum genera, nec à ferris ferreis, nec à mia,
feris læsa, orans tandem uno feræ morfu obiit
Ibid. 16. Sept.

Plurima Te Libithina petit, per tela Vi-
rago,

Plurima defendens, tela retundit Amor.
Permittente Deo tandem dum faucibus hæ-
res,

Pro Deo ut electum Te eligit ille cibum.

S. Eustachius vir opibus, honoribus in-
signis inter cervi prægrandis cornua, excel-
sam atque fulgentem Christi è cruce pen-
chius, dentis imaginem vidit, ejusque voce ad im-
mortalitatis prædam invitatus, audiit, quan-
ta oportuit eum cum suis pro immortalitate
pati. Breviar. 20. Sept. Ann. Cœl. 641.

Epigrammata

De S. Eustachio.

1. Venatum Eustachii pharetra munitus &
arcu

Prodiit ignarus, quid sibi fiet Amor.
Venatum Christi jaculis instructus & arcu
Prodiit, at gnarus, quid sibi fiet, Amor.
Arcus erat Christi fulgens crux, spicula
clavi;

Meta fuit divi primus Amoris, Amor.
Hæsit ad occursum prior, at mox iñus ab
isto

Plaudenti dixit: sum Tibi præda, Deus.
Attigit, at jaculis divum quando hæsit Amo-
rem,
Et dixit plaudens, es mihi præda, Deus.

2. Ad Salvatoris properandum Dive flu-
entâ,

Dum tua venatus aucta labore fitis.
Curre, (salutis adest fons intra cornua
cervi)
Ut solet ad vivas currere cervus aquas.

Eustachius post varios mirabiles casus
unacum uxore & liberis in aneum, can-
dentemque taurum injectus martyr in cœ-
lum abiit. Ibid.

3. Justus utignitus sol, cœlo fulget & ardet.
Solem circumdant Astra minora suum.
Scire cupis, sub quo fulgent hæc sydera si-
gno?
In Tauro æterna luce nitere volunt.

S. Fausta. S. Fausta capite terebrata, clavis toto
corpore confixa, & ignita sartagini im-
posita, voce de cœlo veniente vocata ivit ad
beatitudinem. Ann. Cœl. 20. Sept.

Fausta, tui Christi, patiundo vulnera, clavos,
Tota Crucis regno, corpore fixa manes
Hinc ultrò ad cœli diadema à Rege vocaris,
Patricipem regni Te cupit ipse sui.

S. Charitina. S. Charitina Virginis capiti impositæ
ardentes prunæ, pectori obelisci ignei, late-
ribus lampades ardentes admotæ. Hæc la-
pide ad collum alligato in mare projecta, so-
lutis ultrò vinculis libera, inambulavit pede
sicco aquis; huic præparatam rotam igneam
disjecit Angelus; huic manuum, pedumque
ungues omnes evulsi, dentes excussi, hæc
tandem orando tormentis superior Deo Spi-
ritum reddidit. Ann. Cœl. 5. Oct.

Multiplici fueras ô Virgo digna coronâ.
Plurima virtutis sunt documenta tuæ.
In Te præcipue patuit, quod fortia possit
In sexu fragili gesta patrare Deus.
Ceu rupes peristas gravibus jactata procellis,
Nec Tibi ferrum, nec flamma, nec un-
da nocent.

S. Justus novennis. S. Justus, novennis parvulus, prophe-
tæ, ac eleemosinæ spiritu plenus, præcisum
Christi causa caput ipse elevans ac per Pa-
trêm ac Fratrem Matti mittens ajebat: Ut
amoris erga se mei hoc pignus habeat: quod-
si, mei tenetur desiderio, studeat sequi me
in paradiso jam degentem. Ann. Cœl.
18. Oct.

Ludere sic Divine Puer, num eludere mor-
tem
Perplacet? & lusûs sit Tibi sphæra ca-
put?
Per Patris, Fratrisque manus sic Matris A-
mori
Colludis? Nosti vincere, plaude Puer.
Nam capitis lusus præluserat iste coronæ
Justitiæ; Numen quam Tibi Juste dedit.

S. Ursula. S. Ursula regia Virgo cum 11. milli-
bus Virginum exercitu, martyrium passa,
una sagitta in brachio, altera in corde san-
ciata. Annus Cœlestis. 21. Oct.

Alluditur ad illud
Pone me 1. Forti in brachio, & in corde hæc signa-
cula ponit
Divinus, qui Te, Virgo, sagittat Amor.

Sic moreris, mors una Tibi ceu non satis
esset,
A bino sponsi vulnere sponsa tui.
2. Ursula tot stellis, ut constellatio fulges
Quot sociæ cœlum Te meruere duce.

S. Galation & Epistemium, conjuges,
Virgines repositas capitibus coronas vide-
runt, quas postea conciso virgis corpore,
fixis sub unguis spinis, linguâ, pedibus,
manibus, capite pro Christo truncati, acce-
perunt. Ann. Cœl. 5. Novemb.

Virgineam sponsi dum servavere, per illos
Truncatos manibus, capta corona Poli.
Truncati pedibus currebant sic, ut in illa
Meta stent, ubi jam summa, beata
quies.

S. Barlaam dexteram thure plenam, S. Barla-
am, igni ea spe ab ethnicis admotam, ut igne
superata laxaretur, & in subiectum ignem
thus demitteret, quasi diis sacrificans, in
pugnum compressam, tamdiu, dum illa ab-
sumeretur, fortissime tenuit. Ann. Cœl.
19. Novemb.

Instituit pugnam dum tecum turba deo-
rum,
Hanc Tu vel pugno vincere, Dive, va-
les.
Scaevola, vicisti, Tu sanctior, igne tyran-
nos,
Quem tulit haud errans, thura ferendo,
manus.

S. Clementi Papæ JEsus Agni specie
fontem elicuit. Ann. Cœl. Novemb.

Quam benè Clementi mansuetus convenit
Agnus,
Deque salutifero fonte ministrat aquas.

Idem S. Clemens multis millibus ad De-
um conversis anchoræ alligatus mari mersus
est, huic templum in ipso maris fundo Cor-
lites posuere, ad quod euntibus Christianis,
aperto aquarum sinu, mare iter præbuit, &
parvulus, qui isthuc manserat, vivus ad
corpus illius repertus est, festo annuo Divi
recurrente, dicens, se ab eo curatum & pa-
stum quotidie splendide. Ibid. 23. Nov.

Dum Tyberine Pater vitreis requiescis in
undis,
Grande Tibi angelico munere surgit o-
pus;
In mediis Te servat aquis mare, præstat ho-
norem
Transmittens populos, & tribuendo vi-
am.

Qui Patrem in lymphis gessisti Dive, puelli.
In Mundi pelago sis Pater, oro, meus:
S. Bar-

ut signa-
culum su-
per cor-
tuum, ut
signacu-
lum super
brachium
tuum
Cant. 6.
S. Gala-
tion.

S. Barbara. S. Barbara Virgo Martyr, à Patre suo
in turri inclusa, postea (ut tradit Marulus
l. 4.) ab eodem capite truncata, ac privi-
legio à Deo donata, ut ejus clientes absque
viatico non moriantur. Ann. Cœl. 4. Dec.

Alluditur ad illud
Cant. 4.
v. 4. Sicut
turris Da-
vid col-
lum tu-
um.
Virgo tuum collum velut fortissima turris
Expugnat ferro, quam ferus ipse Pater.
Sed quando vero cadit hæc pro Numine
turris,
In solymæ æternæ possidet Urbe lo-
cum.
Et nos ad tantam, siquidem contendimus
urbem,
Nos refove sacro, nos, peto Virgo,
cibo

S. Athenodorus. S. Athenodorus inter duas columnas
extensus, facibusque ac uncinis ferreis in na-
res infixis, cruciatus fuit, ad quem plecten-
dum nemo ausus accedere, eo quod carni-
fici manus cum gladio excidisset, Sanctus
verò orans expiravit. Ann. Cœl. 7. Dec.

Ante tuos, ô Dive, pedes cum supplice
gestu
Victa cadit, ferro confociata manus:
Vicisti patiundo libens tormenta malorum,
Victori at placuit, sponte cadendo
mori.

S. Eulalia 12 Anno-
rum. S. Eulalia 12. annos nata, ad certamen
abiit Angelis comitata, & in tyranni faciem
conspuit; simulacra conculcavit, tandem
per ignem martyrium consummavit. Ann.
Cœl. 10. Dec.

Diva duodenni florens ætate Puella
Maturus superas dexterrate viros:
Confundis tumidi fastum per sputa tyranni,
His jaculis, animo concidit ille suo,
Martyrii ludis tu virgineæque corona
Ludum hunc cum læta morte flagrando
gerens.

SS. Victor-
icus &
Fuscianus. SS. Victoricus & Fuscianus in auribus,
& naribus sudibus ferreis cruciati; eorum
clavis ardentibus transfixa tempora, evulsi
oculi, ac tandem ipsi capite plexi fuere.
Ann. Cœl. 11. Dec.

Siccine vos ferro populatur & igne tyran-
nus.
Detrimenda tamen maxima lucra ferent,
Tempora per seipsum æternam meruere co-
ronam.
Hoc ferrum vobis aurea secla feret.

S. Lucia. S. Lucia, cum nulla humana vi ad
locum infamen protrahi posset, resina, oleo,
&c. perfusa, ab igne circa se accenso illæsa,
gladio tandem transfixa est. Ibid. 13. Dec.
R. P. Kwiarkowski, S. J. Collectanea Asctica.

Ad vitium haud artes Divam flexere ne-
fandæ.

Perstitit immotus Virginitatis amor.
Ah! pudor ignifero motu, scelerata juven-
tus

Cur pateris vitiis ad loca fœda trahi?

S. Anastasia unacum aliis navi perfo- S. Anasta-
rata imposita, S. Theodoram in velis gu- fia,
bernatricem habuit è cœlo, tandem in por-
tu tribus palis alligata combusta fuit. Ibid.
22. Decemb.

Tuta per æquoreas remis, velisque procel-
las

Æternæ, portum, Diva, salutis, adit,
Non tamen in lymphis: nam ut mors sit
clarior, illam

Splendidus ad vitreas ignis adurit aquas.

Præter ea quæ dicta sunt de iis, quæ 643.
nostri passi sunt in Japonia, hic cætera ad- Martyria
denda. nostræ

P. Joannes Brebeuf Gallus, ab Iro-
quæis in nova Francia passus fuit hæc: præ-
cisæ illi manus; os lapidibus contusum, lin-
gua adusta, ad alas & ad renes candentes
admotæ secures, adjectus cingulus è pice ac
census, labra discripta: truncatus nasus, in
opprobrium baptismi aqua bulliente perfu-
sus; detracta de capite pellis: pedes ampu-
tati: caro à coxis ad ossa usque avulsa,
mandibula securi diffissa, dissectum pectus,
cor à barbaris devoratum. P. Wieruszko.
16. Mart.

P. Gabriel Lallemant Gallus præter ea, P. Lalle-
quæ P. Brebeuf passus fuit, insuper oculi mant.
illi evulsi, & in locum eorum carbonem
accensi à barbaris Ituronibus impositi. Ibid.

V. P. Andreas Bobola Polonus, per V. P. Bo-
Ukrainam Apostolus, à Cosacorum exer- bola Po-
citu, immani crudelitate Religionis causa lonus,
interemptus. Describit ejus martyrium dictus
P. Wieruszowski. 16. Maij.

Gens Cosacus furibunda, ferox &c.

Opprimit infontem per vulnera mille Bo-
bolam,

Qui gentem studuit conciliare Deo.
Dilacerant unguis, dentesque, cutemque
recidunt,

Diffiduntque caput, dilaniantque genas.
Et nasum, labiumque secant, oculosque re-
vellunt,

Ac tandem immani rusticitate necant.
Tot patitur mortes unus, toleratque dolores,
Gens, quem tota necat, Gens quoque
martyr erat.

Sss

Absci-

Absciderit quod se de Christi corpore schisma.
Martyris in lacero corpore schisma probat.

Post mortem V. P. Bobolæ 106. miracula ab officio Luceorienti ritè sunt examinata & probata.

Nostro-
rum 40.
martyri-
um. P. Ignatius Azevedus Lusitanus cum
fociis 39. à Sorio pyrata hæretico ad Pal-
mam insulam fortunatam captus, variè
cruciatus, demum in mare præceps datus
Deiparæ imaginem è fluctibus elevabat, De
quo P. Wieruszko.

Hæc tabula, quam nando tenet vel naufragus
ibit
Ad fortunatos, perbenè nauta sinus.

Anno post necem patratam 46. cum
focii in Paraquariam navigarent, & in eo
ipso loco, ubi occisus est Azevedus cum aliis,
anchors jecissent, mille gaudiis perfusi, vi-
derunt Oceani aquas sanguine tinctas, & ma-
nu haustas, purpureis guttis micuisse. De
quibus Idem.

Ad terram properat Gens tunc electa bea-
tam,
Azevede rubrum subiicis ergo mare.

Idem mare sociorum gustu exploratum
sentitur dulce. Idem 15. Julii.

P. Rudol-
phus A-
quaviva
cum So-
ciis. P. Rudolphus Aquaviva Italus ad Mo-
gorenses barbaros ire iussus, exinde ad Sal-
lettas insulas navigavit. Ibidem primò ab
ethnico sub genibus gladio vulneratus ceci-
dit in genua & collum ad mortem expli-
cuit. Cum quidam assereret Rudolphum
etiam privata devotione non esse colen-
dum, apparuit illi è cælo illustris Rudol-
phus, quæsitque ab obtrektatore, an se nos-
set, cum respondisset, se non nosse, tum
Rudolphus inquit: cur ergo ignotum lacef-
sis? & disparuit. Socii in martyrio P. Ru-
dolphi fuere P. Alphonsus Paciecus Hispa-
nus, qui dum lanceis transfigeretur, orans
dicebat: Christe, pro me lancea perfosse
parce his. P. Petrus Berna Italus capite trun-
catus, quod cumulum fornicarum, quem
barbari pro numine colebant, dissipasset,
P. Franciscus Antonius Lusitanus eo die,
quo occisus fuit, in sacro calice divinum
sanguinem usque ad labium ebullientem
vidit. Franciscus Ananea Lusitanus sagittis
confossus, & fustibus contusus, instrumen-
tæque mortis, sanguine ejus conspersa, idolo
consecrata. P. Wieruszko. 15. Julii.

P. Pon-
gracz.

P. Stephanus Pongracz Hungarus à

Calvinista Bethleemo, antequam crudelif-
simè necaretur, prius digiti ejus, & delica-
tiora membra, bombardarum instrumentis
(gallos vocant) sunt cruciata. Stephani
cadaver in latrinam projectum dum extra-
bitur, miro odore fragat. De quo P. Wier-
uszko. 7. Sept.

Thurificat sacra membra Polus, litat æther
amomum,
Pulcher olet, quamvis sæcibus unctus
ager.

P. Carolus Spinola Italus in cavea ven- P. Carolus
tis & solis ardoribus pervia diu maceratus, Spinola
tandem Nangazachi in Japania lento igne
combustus fuit, de quo P. Wieruszowski.
10. Septemb.

Et ventus, cœlique calor Te Spinola sic-
cat,
Postea materies sic eris apta rogo.

Illustrissimâ ortus fuit familiâ, de quo
Idem.

Qui trabeas, clavæque Ducum, qui plena
corusco
Lumine per proavos Spinola testâ ge-
ris.

Inter tot nitidos sis quamvis ortus honores,
Ast à Japonico clarior igne micæ &c.

Con sanguinei Carolum, ut in flammis
ligatus erat, monetæ & nummis expresserunt,
De quo idem.

Aureus es martyr, facies præstantius au-
rum
Spinola, quod flammis excoquis ipse,
tuis.

P. Julianus Nacaura principe Japonum P. Necau-
stirpe natus, ob fidem in scrobe sursum pe- ra Japon.
dibus pendit, & obiit. Ille fuit Nacaura,
qui à Rege Bungi ad Gregorium XIII. Le-
gatus obedientiam nomine Regni obtulit;
redux in Japoniam societatem iniit. Ibidem
21. Octobr.

P. Joannes de Castillo Hispanus in Pa- P. Joan-
raquaria fustibus verberatur, jaculis confi- de Castillo
gitur, ense ter sauciatur, nudus fune per a-
quas & saxa raptatur, inter cruciatus cla-
mat: *Sint hæc Dei amore*, post tot vulnera
arbori in modum crucis appensus expirat à
binis capiti allisis lapidibus. Ib. 17. Nov.

Leonardus Kimura Japon, ob fidem Kimura
palo in Japania alligatus, combustis funi- Japon.
bus liber manibus carbonem sui rogi impo-
nit capiti, P. Wieruszko. 28. Nov.

Flam.

Flammigero Kimura caput carbone coro-
nas.

Clarior hac regum nulla corona nitet.

P. Cam-
pianus.

P. Edmundus Campianus Anglus ob
fidem Catholicam in Anglia comprehensus,
tunc, dum ejus causa in tribunali agitur,
Judicis Alephi chirotheca ultrò sanguine ma-
nat, nullo in manu vulnere apparente. P.
Wieruszko. 1. Decem.

Ergo perinde puta quod qui malè judicat
ille,
Jam potis est, dico, sanguinis esse reus.

Tamesis Londinum dum enecatur, Cam-
pianus torpentibus undis immotus stat. Ed-
mundus suspenditur & in 4. partes scinditur.
Ibidem.

P. Vecchi.

P. Horatius Vecchi Italus apud Clicu-
ranos in Indiis arbori alligatus, dissecto
corpore, corde avulso, per quantam horæ
partem Christum prædicavit,

1. Tu tamen ore fidem, Tu Christi sacra
tueris,
Cordatisque heros vel sine corde pa-
tes.

2. Verbum vita illi est, quod profiliebat ab
ore.

Ad cor sic poterat vel sine corde loqui.

P. Wieruszowski. 14. Decemb.

P. Vitus.

P. Andreas Vitus Anglus ad furcas &
consuetam in Anglia lanienam damnatus,
jam octogenarius dirò se in carcere. Oranti
in carcere Vito, vox audita: *Hodie mecum
eris.*

Quo Dismam vocat ore Tonans hoc Vite
vocaris.

Carcer latronem, non tua facta, probant.
Idem. 27. Decemb.

§. IV.

De Fide propugnata & propagata
per SS. Confessores & alios
Viros Apostolicos.

644.

Propugnabant & propagabant Orthodo-
xam fidem Sanctæ Ecclesiæ Catholicae
Romanæ SS. Doctores.

S. Grego-
rius ma-
gnus.

S. Gregorius Magnus dum adhuc Le-
gatum à summo Pontifice Pelagio ad Tibe-
rium Constantinopolitanum imperatorem
ageret, etiam illud effecit, quod Eutychium
Patriarcham, qui scripserat contra veram,
R.P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

ac tractabilem corporum resurrectionem, ita
convicit, ut Eutychii librum imperator in
ignem injiceret: quare Eutychius paulò post
instante morte pellem suæ manus tenebat
multis præsentibus dicens, confiteor, quia
omnes in hac carne resurgemus. Idem S.
Gregorius, jam summus Pontifex, Catho-
licam fidem multis locis labefactatam resti-
tuit: nam Donatistas in Africa, Arianos in
Hispania, Agnoitas Alexandria ejecit. Palli-
um Syagrio Augustodunensi Episcopo dare
noluit, nisi Neophytos hæreticos expelleret
ex Gallia. Missis in Britanniam doctis &
SS. Viris Augustino & aliis Monachis, in-
sulam ad Jesu Christi fidem convertit. Ex
Breviario. 12. Martii.

S. Ambrosius factus Episcopus Medio- S. Ambro-
lanensis Catholicam fidem & disciplinam suam.
Ecclesiasticam acerrimè defendit, multosque
Arianos & alios hæreticos ad fidei veritatem
convertit; in quibus clarissimum Ecclesiæ
lumen S. Augustinum Jesu Christo peperit.
Ex Breviario 7. Dec. In ore S. Ambrosii,
adhuc dum infantis apes mellificarunt.
Ann. Cœl.

Mel sapit hoc, Puero, quod apes operan-
tur in ore
Ex hoc, quod sapiet, sit nota, melle
Puer,

S. Ambrosius oravit, ut discernerentur
cadavera in bello occisorum Catholicorum,
à cadaveribus hæreticorum; & factum vi-
divina, ut moverentur corpora Catholico-
rum, & obverterent se supina in cœlum: è
contra cadavera Arianorum obverso in ter-
ram vultu jacerent. Ann. Cœl.

Te poscente Pater prostrata cadavera mon-
strant,
Ad quem quis spectet respiciendo lo-
cum;
Spectavere pii cœlos, ast hæresis orcum
Vertitur ad centrum corpore quisque
suum.

S. Ambrosius in templum nonnisi pœ-
nitentem Theodosium Cæsarem admisit.
Ann. Cœl.

Dum superat Divus violenti Cæsaris iram,
Cogitur ad templi Cæsar adeste fores;
Et licet ad portas, alter velut Hannibal adsit,
Corde, Dei, reperit non trepidante,
Virum:

Sicque cruentatus præda Leo, ut agnus ad
aras
Te duce mansuescens, ô! bone Pastor
adest.

Sss 2

Ambro;

Ambrosio ad concionem dicenti Ange-
lus ad aurem loquebatur, Ann. Coele. 7
Dec.

Quid tibi Dive novi denuntiat Angelus iste?
Menti arcana poli vult aperire tuæ.

S. Augu-
stinus,

S. Augustinus Hipponensis Episcopus
nullum finem fecit prædicandi Dei verbum,
nisi gravi morbo oppressus. Hæreticos per-
petuò infectatus & coram & scriptis, ac nul-
lo loco passus consistere. Africam à Ma-
nichæorum, Donatistarum, Pelagianorum,
aliorumque præterea hæreticorum errore
magna ex parte liberavit, tam multa pie,
subtiliterque & copiose scripsit, ut Chri-
stianam doctrinam maximè illustrarit, quem
imprimis secuti sunt, qui postea Theolo-
gicam disciplinam via & ratione tradide-
runt. Ex Brev. 28. August. S. Augustinus
audita è cælo voce: *Tolle, lege, tolle, lege,*
tulit, legit, quales regnum Dei possessuri non
sint; inde Pœnitentium, Doctorum, Epi-
scoporum & Religiosorum exemplar factus
est: In ultimo morbo septem Psalmos pœ-
nitentiales semper positos in conspectu, pro-
fusis lachrymis legebat, aiebatque: Nemi-
nem, quantumvis nullius sceleris conscius
sibi esset, committere debere, ut sine pœ-
nitentia migret ex vita. Annus Coele.

Quisquis es Augustinum delinquendo se-
cutus,

Quæ ille tulit Pauli dogmata *Tolle, lege,*
Innocuus quisquis tibi vivens esse videris,
Cum illo de culpis, morte premente,
dole.

S. Augustini cor in ara collocatum mirè
exultare conspectum est, dum Te Deum
laudamus caneretur, Ann. Coele.

Quæris, cur Æthna trepidat, cur terra mo-
vetur?

Internis fervens ignibus aer agit.

Sic Divi interius clausus cor spiritus urget

Deus ignis
confu-
mens est,

Admoto propius cœlitus igne Deo.
Idem S. Augustinus S. Gertrudi appa-
ruit, ambabus manibus cor suum amore
Dei vulneratum, offerens Deo in modum
rosæ pulcherrimæ, odore suo omnes cœli-
tes mirificè delectantis, Ann. Coel.

Cor rosæ, non spinis, jaculis, repletur a-
moris:

Ad paradisi hortum pertinet ista rosæ,

S. Hiero-
nymus,

Ad S. Hieronymum Presbyterum An-
tiochenum tanquam ad Oraculum ex
omnibus terræ partibus divinæ Scripturæ
quæstiones explicandæ referebantur. Illum
Damascus Pontifex, illum S. Augustinus de
locis Scripturæ difficillimis sæpè consuluit

propter ejus singularem doctrinam. Idem
S. Hieronymus hæreticos acerrimis scriptis
exagitavit, piorum, & Catholicorum pa-
trocinium semper suscepit, &c. Ex Brev. 30.
Sept.

S. Hieronymus ab Angelis, quod Cice-
ronianus esset, flagellatus, Biblia vertit,
in specu saxo pectus verberavit, Ann. Coel.
30. Sept.

1. Siccine nec fluido facundus Tullius ore
Excusat studium, maxime Dive tuum?
Siccine pro parva referuntur verbera culpa,
Angelicæ vicibus tot repetita manu?
Obsecros, vetitos, erebi tetro igne ca-
lentes,
Qui volvunt libros, quanta flagella ma-
nent?

2. Tunc gravi leviora teris tua crimina saxo.
Rupibus integris nostra terenda forent.
3. Grande tuum faciunt in vitæ codice no-
men

Versa, tuâ inscribi Biblia sacra manu,

S. Basilus Cappadox ob doctrinæ & S. Basilii
morum excellentiam Magni cognomen asse-
cutus, Cæsareæ Episcopus, cum prius in
Pontum accersitus, eam Provinciam à Chri-
stianis institutis aberrantem ad viam salutis
revocasset. Is Filium Patri consubstantia-
lem esse inprimis defendit, ac Valentem
Imperatorem sibi iratum miraculis adeò fle-
xit, ut incumbentem ad voluntatem ejicien-
di ipsum in exilium à sententia discedere coë-
gerit: nam & Valentis sella, in qua factu-
rus decretum de ejiciendo de civitate Ba-
silio sedere volebat, contracta est; & tri-
bus ab eo calamis adhibitis ad scribendam
exilii legem, nullus eorum reddidit atra-
mentum; & cum nihilominus in proposito
scribendi impium decretum persisteret, ip-
sius dextera dissolutis nervis tota contre-
muit, &c. Ex Breviario 14. Junii.

S. Joannes Chrysostomus Constantino-S. Chry-
sostomus
politanus Episcopus, nitente Eudoxia im-
peratrice, cujus mores arguerat, in exilium
missus, in illo, incredibile est, & quanta ma-
la perpessus sit, & quàm multos ad Jesu
Christi fidem convertit. Ex Breviario 27.
Januarii. S. Chrysostomus aurei cordis,
orisque Patriarcha, Ann. Coele. 14. Sept.

Cum aurea verba suo fundit Chrysostomus
ore,
Torque polum, sacro fœdere, jungit hu-
mo.

S. Gregorius Nazianzenus Constantinop. S. Grego-
rius
Episcopus ex singulari divinarum literarum Na-
scientia, Theologi nomen consecutus. Scri-
psit multa & soluta oratione, & versibus
mi-

mirabili pietate & eloquentia, quibus do-
ctorum hominum, Sanctorumque judicio
id assecutus est, ut nihil in illis nisi ex veræ
pietatis, & Catholicæ religionis regula re-
periatur, nemo quidquam jure vocare pos-
sit in dubium. Consubstantialitatis Filii
fuit acerrimus propugnator &c. Ex Bre-
viario 9. Maji.

S. Athana-
sius.

S. Athanasius Alexandrinus, Catholicæ
religionis propugnator acerrimus, Alexan-
dro Episcopo Alexandrino successit. ibi cum
Arii impietatem repressisset, tantum odium
Arianorum suscepit, ut ex eo tempore ei in-
sidias moliri nunquam destiterint &c. Ex
Breviario 2. Maji.

645.
S. Bene-
dictus
Abbas.

S. Benedictus Abbas, cum multi ad
eum quotidie discipuli convenirent, 12. Mo-
nasteria edificavit, eaque sanctissimis legi-
bus communivit. postea Cassinum migra-
vit, ubi simulacrum Apollinis, qui adhuc
ibi colebatur, comminuit, aram evertit, &
lucos succendit, ibique S. Martini sacellum,
& S. Joannis adiculam extruxit, oppida-
nos autem & incolas Christianis præceptis
imbuunt &c. Ex Breviario 21. Martii.

S. Domi-
nicus.

S. Dominicus splendore sanctitatis &
doctrinæ gentes ad Christianam pietatem
inflammabat per se & per sui ordinis so-
cios. hujus autem ingenium & virtus maxi-
mè enituit in evertendis hæreticis, qui per-
niciosos erroribus Tolosates pervertere cona-
bantur &c. Ex Breviario Rom. 4. August.

S. Tho-
mas de
Aquino.

S. Thomas de Aquino 25. annos natus
Magister est appellatus, publicè Philo-
sophos, ac Theologos summa cum laude
est interpretatus. Nullum fuit scriptorum
genus, in quibus non esset diligentissimè
versatus. Scripta ejus & multitudine &
varietate & facilitate explicandi res diffi-
ciles adeò excellunt, ut ob eam causam etiam
nomen Doctoris Angelici jure sit adeptus,
Ex Breviario Rom. 7. Martii.

Pius V. in Bulla anno 2do sui Pontifi-
catus edita huic S. Thomæ hoc attribuit:
Universam Ecclesiam illuminavit. S. Vin-
centius de illo: Arbitror B. Thomam spe-
cialiter à Deo missum pro universali mundi
illuminatione.

S. Thomas Aquinas Ecclesiæ Doctor
fœminam ardenti titione fugavit: ab An-
gelis lumbos sibi præcingi sensit: stellato
pectore ob puram intentionem apparuit.
Pingitur solem pectore gerens. Ann. Coele.
7. Martii.

1. Vincis avernanum semivesto stipite mon-
strum,

Quod vult virtutis funus obire tuæ.

Hercule prosperior, melioribus ignibus
hydram

Extinguis, fatuus quam perimebat amor

2. Justitiæ solem, dum aquilino spectat
Aquinas

Lumine, corde gerit, prædicat ore, simul
Pectore gestando solem; qui lucet & ardet,
Fulget doctrinâ, ardet amore Dei.

3. Pectore stellato fulgens intentio pura,
Cœlestem prorsus denotat esse virum.
Angelicus Doctor quod sit, sapientia mon-
strat.

Moribus Angelus est, Angelus ingenio.

S. Franciscus dimissis in omnes terræ par- S. Fran-
tes Fratribus ad prædicandum Christi Evan- ciscus
gelium ipse cupiens sibi aliquam dari marty- Affilius.
rii occasionem, navigavit in Syriam, ubi
à Rege Soldano liberalissimè tractatus, cum
nihil proficeret, rediit in Italiam, Ex Bre-
viar. 4. Octob.

S. Antonius Paduanus dicendi sapientiâ S. Anto-
& copia tantum profecit, tantamque sui nius Pa-
admirationem commovit, ut eum summus duanus.
Pontifex aliquando concionantem audiens
arcam testamenti appellârit. Imprimis ve-
rò hæreses summa vi profligavit, ideoque
perpetuus hæreticorum malleus est vocatus.
Ex Breviario 13. Jun.

S. Franciscus Salesius sacerdotio initia S. Fran-
tus, & Genevensis Ecclesiæ præposituram ciscus Sa-
adeptus, ejus muneris partes adeò perfectè lesius.
explevit, ut, cum Granerius Episcopus
vindicanis ab hæresi Calviniana Chaballi-
censibus, aliisque Genevæ finitimis populis
divini verbi præconem destinaverit; quam
expeditionem alacri animo suscipiens asper-
rima quæque perpessus est, sæpè ab hære-
ticis conquisitus ad necem, variisque ca-
lumniis & insidiis vexatus: sed inter tot di-
scrimina & agones insuperabilis ejus con-
stantia semper enituit; 72. millia hæretico-
rum ad Catholicam fidem reduxisse dicitur,
inter quos multi nobilitate & doctrina in-
signes numerantur. Mortuo Granerio, qui
eum sibi coadjutorem decerni curaverat,
Episcopus consecratus, sanctitatis suæ ra-
dios circumquaque diffudit &c. Ex Brev.
29. Janu.

Annumeranda viris S. Theresia, quæ, S. There-
cùm SS. Martyrum acta perlegeret, adeò fia,
in ejus meditatione S. Spiritus ignis exarsit,
ut domo aufugiens in Africam trajiceret, ubi
vitam pro gloria Jesu Christi, & animarum
salute profunderet. A Patruo revocata,
ardens martyrii desiderium eleemosynis, ali-
Sss 3 isque

latus Deipara, sub pretioso conopæo sanctissimum Sacramentum deferri, ab Angelo edocta fuit, hoc honore donatum esse S. Ignatium de Loyola, in præmium inductæ ab eo in urbem S. Communionis frequentia. Fratrem familiæ caput Ognatem usque comitantem, tota nocte in Ecclesia B. V. M. de Aranzazer secum detinuit, & inter ultimas lachrymas, & oscula id unum petiit, tenerimum nostræ Domine mancipium ut maneret. Defendendæ illius immaculatæ Conceptionis voto manu propria in librum inscripto se cum sociis obstrinxit.

Matræ imaginem (Cæsaraugustæ nunc thesaurum) sub cruce sedentis, & gladio pectus transfixæ ad ultimum senium gestabat in corpore. Noctibus in tres partes distributis, Generalis Societatis, earum unam Deo, alteram gubernationis negotiis, 3tiam rosarium manu tenens inter laudes Deiparæ indormiens indulgebat. In manu Dei se reperire dicebat, quidquid in manibus hominum deficeret.

Dum in summa penuria 28. Patres aleret, alendis aliis 72. dispositiones faciebat: Scutis quinque pondere invalidis, fabricam auspicatus; sed etiam liberalem extra se Deum experiebatur: non semel enim oblata ei numerosa pecunia.

Intellecta oppositione gravissima, quam Siliceus Archiepiscopus Toletanus Societati fecerat, dixit Ignatius: Societatem juvenem Archiepiscopo seni supervicturam, Vaticinium probavit eventus demortuo Archiepiscopo, mox Societas Toleti eam ipsam in domum, quam in alios ille usus struxerat, inducta est. Uti materna viscera se amplius impendunt ægro, quam sancto filio, ita, Polanco teste, in peccatores ferebatur Ignatius, totisque illos præcordiis amabat, Decumbenti coadjutori laico, cum ad certi generis edulium à medico præscriptum tres residuos julios toti domui non suffecturos dispensator ostenderet, expendantur, inquebat, pro ægroto, sani nos solo pane vitam tolerabimus. Ipse cibum & verba salutis ingerebat; musicæ peritos socios in solatium illorum immittebat. Parisiensem Doctorem eburneis in tabula globis ludentem, ad lulum invitatus ea lege, ut si perderet Ignatius, mensis unius decursu servum ageret; si Doctor vinceretur, in bonum animæ quidpiam ab Ignatio admitteret; imperitus licet ludi Ignatius, semper victor peritissimi, in virum sanctum eundem excoluit. Inter spiritus dictamina suis reliquit, dæmonem ad exteriora magis operari quam ad interiora, effectus ejus in apparentia sanctitatis, cum econtra Dei spi-

ritus operetur ad intra ad abnegationem propriæ voluntatis & mortificationem internam.

Lainio, post dictum ab eo sermonem, quo Cardinales in stuporem rapuerat, domesticæ mulæ curam imposuit. Laico, qui per totam Quadragesimam solo pane & aqua vixerat, ipso die Parasceves cibos ordinarios sumere imperavit.

Recolligebat se ipsum qualibet hora, sæpè repetebat: *Vincite ipsum*. Cuidam à natura impetuoso dicebat: Frater anima te, ut vincas te ipsum, & duplicatum referes meritum supra alios, qui ex mitioris naturæ temperamento non habent, quod vincant.

Ferdinandus I. inconsulto Ignatio nil cum Pontifice pertractabat. Cum Deo ardentius conferebat omnia Ignatius, tanta sui diffidentia, tanquam si soli agenda essent Deo, agebat tanta solertia tanquam à Deo sibi soli relictus fuisset. Ad negotia non mortuas passiones, iram præsertim, sed mortificatas requirebat. Corrigebat tam benigne, ut laudis potius, quam reprehensionis speciem præferrent verba. Neminem facile contra inclinationem functionibus adhibebat; quod violenta non durent diu.

Cum peteretur, verane esset fama communis, etiam à dæmonibus evulgata, adesse illi Archangelum aliquem ad custodiam, ut fulminei cunctis erubuit, & obmutuit. Dæmon ipse aliquando dixit: tanta erat Ignatii humilitas, quanta est mea superbia. Marcellus II. historiæ peritissimus dicebat, se à temporibus Apostolorum hucusque de ne-Solatium mine legisse, qui tantos fructus ex opere à ex Societate fundato vidisset, quantos adhuc in vivis tate superstes Ignatius.

Gregorius XIII. dixit: Quotquot sunt ubique terrarum Societatis Jesu in hanc S. sedem & Catholicam religionem egregia merita, tot profecto habemus S. Ignatii Loyolæ miracula & argumenta sanctitatis. S. Ignatii post obitum ejusdem 12. à morte in vitam revocati, quos inter A. D. 1623. in Miedes Joannes Ximenes maligna febri extinctus, surgens circumstantibus enarravit, se ad divinum tribunal adductum, intercessione S. Ignatii, cui se antea commendaverat, aliquod spatium vitæ impetrasse ad faciendas rationes, & emendandam animam suam, rigidissimèque procedi in illo justissimo tribunali, & magnum judicavi, quod hic ut parvum contemnitur.

Paulus III. Ignatium à Deo datum ad restaurationem Ecclesiæ inquebat. Hic si tio apud quid mandasset exequi, jubebat Julius II. Summo-

Cujus consilia, ut cælo lapsa recipiebat Joannes III. Lusitanæ Rex, & Julio in Pontificatu eum subrogari optabat. Hinc Tarraconense Concilium Atlantem ad orbem sanctitatis & doctrinæ humeris sustentandum spiritum salutis ab Ecclesia genitum contra hæresum hydrum vocabat.

Canonizatio.

Pro Canonizatione ejus Ferdinandus II. Imperator, qui eum futurum ad tutelam & gloriam Germaniæ, Ludovicus XIII. Galliarum Rex, qui Ignatium electum à se in protectorem negotii ad regnum suum, ab hæreticis expugnandum, Bavariæ Dux, qui laborum, & periculorum contra rebelles Ecclesiæ bello Bohemico toleratorum, à Sede Petri non aliud præmium expectare quam Canonizationem Ignatii asserbant, supplicarunt. Hæc ex dicto compendio vitæ S. Ignatii.

S. Ignatii humilitas.

A. D. 1600. Mutinæ pertinax in energumena dæmon jamjam plures fatigaverat, sed ad sanctum Ignatii nomen excedere coactus est; cum Ignatium irideret quidem, demum verò clamaret: *S. Ignatius, S. Ignatius, S. Ignatius me ejicit*. ob suam humilitatem & potentiam, & ob singulare studium, quo is vivus ardebat in sanctissimam Virginem, S. R. I. Comes ab Oppertorf, in libell. cui tit. Mater agonizantium, ex Ribad, & Mass.

650. S. Ignatius prædicat fundandum Collegium.

Joannes Dzialynski Palatinus Culmenisai Zolkiewski militaret, in gravissimam infirmitatem incidit, cumque jam videretur omnibus ultimum spiritum agere, tali visione in spem recuperandæ valetudinis venit. Videbat se duci ad tribunal Judicis Dei, cum ecce apparuit ei S. Ignatius, atque his, qui eum judicio præsentabant, imperavit, ut eum ad vitam reducerent assensu voluntatem esse Dei, ut postmodum Collegium Societatis Jesu erigeret, quod postea Graudenti præstitit, P. Raph. Janczynski in M. S.

Urbano VIII. A. D. 1636. in Sanctorum fastos, quos vulgò Martyrologium vocant, placuit Ignatii nomen his ipsis verbis inferre. *S. Ignatii Confessoris, Fundatoris Societatis Jesu, sanctitate & miraculis clari, & Christianæ religionis ubique dilatanda studiofissimi*. Pondera ubique scilicet per Africam, Americam, Asiam & Europam. obiit S. Pater A. D. 1556. 31. Jul. ætat. 65. postquam pro sociis 100. erexisset Collegia, 12. Provincias, P. Staniburstus 31. Jul.

Notandum. Vivente adhuc S. P. Ignatio, per omnes 4. mundi partes propagata R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

fuit Societas Jesu, in Europa, Romæ, in urbe orbis capite, ipsemet sanctissime vixit & obiit. In Asiam ipse S. Franciscum Xaverium expedit. In Africam A. D. 1554. ab ipsomet missi PP. Oviedus, Nunnus & Carnerius in Abissinorum imperio Catholicam fidem propagabant, demum in Americam jussu ipsiusmet Ignatii discescere lex e nostris Patribus, qui in Brasilia A. D. 1549. ferum illum cicutabant populum, & ad Christum ducebant.

Notanda documenta quædam S. Patris Ignatii, quibusdam à se discedentibus, eaque petentibus data.

Hæc documenta suis Ignatius edit alumnis, Ut methodo parvâ commoda magna parent,

Nulli vel minimo quavis ratione repugnes; Cedere te potius, quam superare juvet. Obsequium studeas præstare per omnia cæcum,

Judiciumque libens subijce cuique tuum, Ne vitia inspicias aliena, & visa recondas, Sed propria inculpes, atque patere velis. Quidquid agas, dicas, mediteris, prospice primum

Proximo, an expediat, complacéatque Deo.

Sit tua spiritui libertas semper, & illam, Nec persona potens, causa nec ulla gravet,

Ne facili jungas tibi consuetudine cunctos Spiritus & ratio quemlibet ante probent, Fac matutino, vespertinoque revolvat Hæc studio: & lectum dum petis, adde preces.

Occasione horum versuum nota & non Versus pii mireris Lector benevole à me quoque idem non sunt tidem, proprios vel alienos (quorum cito contra rationem Authores) per hunc Librum, spiritualem tionemli- sparsos versus, existimo namque non esse id bri spiri- contra rationem libri spiritualis, cum & isti tualis. libro, noto societati nostræ, de quo supra dictos versus deprompsi, titulus sit: *Thesaurus spiritualis, rerum ac documentorum variorum, ad Societ. Jesu pertinentium*. Institit quoque vestigiis S. Patris. P. Kraszewski, nostræ Societatis insignis Theologus & Asce- ta in suis exercitiis spiritualibus, pias Reflexiones versibus exprimens. Vide Bibliothecam Patrum, & invenies plura priorum versuum millia, à Prudentio, Juvenco Aratore, aliisque solidæ pietatis & eruditionis viris composita. Iplemet S. Gregorius Nazianzenus 30. circiter sacrorum versuum millia scripsit, de quo Morery in Dictionario Magno Gallicè scripto. S. Paulum versatum fuisse in versibus etiam Gentilium Poëtarum patet ex Actis Apostolorum, ubi c. 17. v.

T t t

28.

Charitas in proximum,

Interior operatio.

28. dicit *In ipso enim vivimus, movemur, & sumus: sicut & quidam vestrorum Poetarum dixerunt: ipsius enim & genus sumus.* quæ verba: *Ipsius enim & genus sumus* sunt Arati Poëtæ, qui fuit Poëta antiquus & celebris Antiocho regi in deliciis, vixit circa annum ab Urbe condita 470. uti tradit Cornel. à Lap. quibus Verbis Poëtæ usus est S. Paulus ad celebres scientiis Athenienses. Imò ex præcepto etiam Ecclesiæ Sacerdotes quotidie versibus loquuntur & orant, Ecclesiastici enim hymni versus sunt. Igitur non sunt contra rationem spiritualitatis versus, imò multum utiles esse possunt, si in illis Dei, Deiparæ, Sanctorum continentur laudes, vel erga eosdem pii affectus, si aliquam veritatem, doctrinam moralem, incitamenta ad virtutes, & ad odium vitiorum, ad declinandum à malo, ad faciendum bonum contineant. Imò si in Gentilium etiam versibus aliisque dictis doctrina aliqua bene instruens mores inveniat, possumus vindicare eandem tanquam ab iniquæ & malæ fidei possessoribus, uti censet S. Augustinus de doctrina Christiana. Si Philosophi aliqua fortè vera & fidei nostræ accommoda dixerunt, non solum formidanda non sunt, sed etiam ab eis tanquam ab injustis possessoribus in usum nostrum vendicanda. Citat S. Doctorem Peraldus in Prologo. Versus pii suavius in animum influunt, affectus pios excitant, memoriam juvant, illique adhærent tenacius.

Prisci Patres tam pro suggestu, quam in descriptione historiarum profanas, Gentium mores sacris inferuerunt. S. Augustinus de Civitate Dei 22. libros, quos suum partum agnoscit, & grande opus nominat, ita scribit, ut quidquid in Romana & Græca historia eruditum, elegans, memoratu dignum, illis aptissime inferuerit. Idem fecerunt Cyprianus, Basilii, & alii, Elegantiæ Priscæ velut Ægyptiorum vasa, sunt populo Dei accommodata. &c. P. Drexelius in Josepho c. 1.

651.

Hactenus de versibus, & eruditione profana actum, jam sint Epigrammata de S. Ignatio Societatis Jesu Fundatore.

In monte Serrato ad Aram Beatissimæ tota nocte excubans arma suspendit.

1. O castrorum Acies vigil en stat miles ad Aras,
Suscipe devotum, dat sua, seque Tibi.

Pretiosas vestes mendico tradit.

2. Munde meos lusisti actus; jam scena peracta est.
Eludam fraudes, tu mihi ludus eris,

Adhuc literarum rudis admirabilem Exercitiorum spiritualium libellum componit.

3. Quantum proficias in sacra, Dive, Palæstra,
Sunt Exercitia, est optima vita, nota.
Grammaticam inter pueros discit.

4. Est Tibi Gymnasii pulvis pro Martis arena.
Sic cœli in puerum Te benè fingit Amor,

Vincula & verbera propter suum zelum, ad mortem penè perpeffus fuit.

5. Quæ generoso animo pro Mundo, Dive, ferebas,
Pro summo haud trepidas ardua ferre Deo.

Adjunxit sibi 9. socios Theologiæ gradibus insignes. In monte Martyrum, in Gallia fundamenta Ordinis jecit Ignatius.

6. An præcepta decem Mundi per regna, ferenda
Met decimus, recipis Numine dante, Pater?
Martyribus celebris mons est, in quo tuus alta
Fundamenta ordo, Te jaciente, tenet.
Conspicuum vult Te esse Deus mundo; tamen ille
Martyribus socium, vult quoque multa pati.

Ubique locerum Gymnasia ad erudiendum tum in pietate, tum in literis Juventutem erigit.

7. Quid Loyolanis agitur, vis scire Palæstris?
Hic acunt Juvenes ad pia bella stylum.

Hæresi bellum indicit, ac divina Providentia Luthero, aliisque ejusdem temporis Hæreticis opponitur, Majorem Dei Gloriam semper in ore habuerat, eamque in omnibus quærebat.

8. Dux aciem dispone novam, tum classica toto
(Inspirante Deo,) fortior orbe canas,
Bella geres Domini, fociis comitatus; & arma,
Qui Te hosti opponit dirigit ille, tua.
At quænam sacri, fuerit quæ tessera Belli?
Semper in ore, Dei Gloria Major erit.

Ignatius

Ignatii vultum cœlesti luce radiantem S. Philippus Neri viderit, Sacramentorum, Concionum frequentia ab ipso incrementum accepit. Dicebat, quòd, si optio daretur, mallet beatitudinis incertus vivere & interim Deo servire, & proximorum salutem, quam certus ejusdem gloriæ statim mori.

9. Ore Deum spiras Ignati, qui Deus ignis Est, & de vultu proditur ille tuo.
Illustras homines doctrina, accendis amore Divino; exemplis & pietate regis.
Virtutes plantas; cœlestia lucra per usum Sacramentorum multiplicare doces:
Est humana salus potior, quam gloria cœli,
Est Tibi, at his major, gloria Dive, Dei.

Ignatio oranti, crucis bajulus Jesus, ad Patris æterni commendationem dixit: *Ego vobis Roma propitius ero.*

10. Filius æternus victricia signa tenendo
Sulcipit in focium, Patre volente, suum,
Te veterane miles Ignati, jam Caput Orbis Præsidium fiet maxima Roma tuum.

S. Ignatius conspectus est igneo flagello cedens dæmonem.

11. Igniferis jaculis Orbem ferit igneus hostis,
Ignea de manibus fertque flagella tuis.

S. Ignatio in Regulis & Exercitiis spiritualibus condendis magistra Deipara adfuit.

12. Immaculata tua est tali, doctrina, Magistra
Omnis, quæ maculæ nescia prorsus erat.

In Ignatii tumultu stellæ visæ. Qui sæpe dicebat: sordet terra, dum cœlum aspicio.

13. Scintillant, quorum flagrabas vivus amore,
Nunc intra cineres corporis, astra, tui.

Ignatius magnis editus majoribus. Domestici de ejus nomine disceptantibus, ipse met Neonatus infans prodigiosè dixit: *Ignatius est nomen meum.*

14. Cur Puer ipse sibi nomen desumit ab igne?
Namque Domus magnæ lumen & Orbis erit.

Ignatius ad Incarnati Verbi, & Deiparæ venerationem in stabulo genitus.

15. A teneris socius Jesu Tu Dive fuisti.
Natus es in stabulo, natus & ille, fuit.
R. P. Kpiarski, S. J. Collectanea Ascetica.

Ignatius, naturâ Igneus, ea loca repetebat mendicus, unde amplius opprobrii quam panis reportaret, osculabatur ægrotorum vulnera putrida, & sæpe stillantem ex illis saniem exlugebat.

16. Pasceris opprobriis pro Christo, & vulnera gustas:
Sic Tibi pro Superis, hoc speciale sapit.

Govea Rector Academiæ Parisien, primò Ignatium virgis subicere vult, deinde rectè persuasus ad pedes Ignatii provolvitur, eundemque deprecatur.

17. Dum Te pro Christo ad virgas Loyola resolvis,
In cellas laurus hæc viruere Tibi,
Qui Te cum nimio contemptu sternere gestit,
Ante tuos victus sternitur ipse pedes.

Ignatius in signum divini Spiritus sæpe dispartita flamma linguæ instar capiti ejus incumbente, scribere animadversus est.

18. Ignea quid loquitur lingua? Hoc: Ignatius iste,
Dignus Apostolicis Patribus esse Pater.

Ignatium tribus horis ante Aram immobilem ac elevatum in aëra, & cœlesti luce fulgentem Religiosæ S. Hieronymi conspexere.

19. Cur sursum rapitur flagrans Ignatius Ignis?
Cœlicus, ut similem sublevar ignis, Amor.

S. Ignatium S. Theresia festo Corporis Christi vidit in extasi processionem peragentem, magna Angelorum, aliorumque Sanctorum comitante frequentia, Beatissima ad latus assistente, sanctissimum Sacramentum deferentem & edocta fuit ab Angelo, hoc honore donatum esse Ignatium, in præmium inductæ ab eo in orbem frequentia S. Communionis.

20. Extulit Ignati Te, ad se cum laude ferendum
Christus, in hoc sacro tempore, primus honor.

Te petit inter tot cœlestis, classica pompa,
Quo tua Dive probat, præcipua acta Deus.

Tu promovisti vivens illius honorem,
Post mortem Tui, promovet ille, tuum.

Fratri ultimum valedicens inter lachrymas & oscula id unum petiit, tenerrimum Dominae nostræ mancipium ut maneret.

T t t 2

21. Com-

21. Commendans Fratri Divinae Matris amore,
Quantum amat hanc Matrem, verba suprema probant.

Scutis quinque pondere invalidis, fabricam auspicatus, Deum in se liberalem experitur, non semel oblata pecunia.

22. Magno animo, exiguo censu incipe,
Fabrica surget,
Munificam apponet cum Deus ipse manum.

Lutetia, cum quidam pellicis amore teneretur neque ab illo Ignatius posset ulla ratione hominem avellere, aliquando rescivit eum, extra oppidum iturum, ubi turpes ejus erant deliciae: in lacum igitur frigidissimum, qua transurus erat ille impudicus, sese conjicit Ignatius, corpore gelidis aquis immerso, capite tantum extans: cui inter alia dixit: Hic ego pro te tamdiu macerabor, donec iustissimum Dei furorem in te paratum avertam. Exterritus homo, & hoc tam insigni charitatis exemplo percutus, pedem refert, ac familiaritatem illam sceleratam discindit. Ex Thesouro Societatis.

23. Diximus, est veluti flagrans Ignatius ignis;
Attamen in mediis cur manet ignis aquis?
Scimus, quod flammæ sub fluctibus arte fovetur,

Nec facer, insidians ignis hic arte caret.
Ardet amore Dei, tum alienos suppressit ignes,
Ac lachrymarum undas commovet Ignis, aquis.
Excubat & friget Miles, piscatur in undis,
Sed pro pisce hominem sic vigilando caput.
Ad portum sancta perducitur arte salutis,
Hic qui perniciem quaesivit ipse suam.

S. Franciscus Xaverius.

652. Vitæ austeritate ac sanctitate Aposto-
De Fide à lico muneri jam maturus, cum Joannes III. S. Franci-
Lusitanie rex aliquot nascentis Societatis vi-
sco Xave-
ros à Paulo III. pro Indiis postulas-
set, Ignatii hortatu ab eodem Pontifice ad tan-
tum opus cum Apostolici Nuntii potestate deligitur. Eo appulsus, illico variarum Gentium difficillimis & variis linguis divinitus instructus apparuit. Quin illum aliquando unico idiomate ad diversas Gentes concionantem, unaquæque sua lingua loquentem audiit. Provincias innumeras pedibus semper, & sæpe nudis peragravit, Fi-

dem Japoniæ, & sex aliis Regionibus invenit. Multa centena hominum millia ad Christum in Indiis convertit, magnosque principes, regesque complures sacro fonte expiavit. Et cum tantæ magna pro Deo ageret, eâ erat humilitate, ut S. Ignatio tunc præposito suo flexis genibus scriberet. Hunc dilatandi Evangelii ardorem, multitudine, & excellentia miraculorum Dominus roboravit &c. Ex Brev. Rom.

Ortum duxit Xaverius legitima serie à regibus Navarrae, hos ei atavos assignant vetera ejus familiae monumenta, & juridice testatur Antonius Zapata Cardinalis, Patria illi Xaverium hoc majorum ipsis repensum præmium, ab annis inde trecentis amplius, materna familia tenuit hæreditarium. Pater illi Joannes Jassus Regi suo Joanni III. à consiliis, Mater Maria Aspilqueta Xaveria, duplici appellatione, ex illustrissimis regni familiis, duabus, traducta. quod autem Xaveriana familia in matre desinebat, negloriosum tot sæculis cognomen cum ea moreretur, liberorum nonnullis est additum, quorum minimus natus Xaverius noster A. D. 1497. in lucem venit, proprium S. Xaverii Jassii cognomen alii tenere &c. Badagi us juvat regnum Travancoris (quod in Christi jura suos concesserat) instinctu demonis invadere, bello hominibus penes Badagas numero, viribus, & res terrestres audacia meliores futura erat victoria, cum Xaverius multis cum lachrymis pro novo grege ad Deum fatis precibus, Dei fiducia, animisque ab eo ingentibus armatus, de monte Badagis obviam desilire, qui explicatis jam signis, & digestis ordinibus per subjecta plana procedebant, at hic fronti se primi agminis opponens, in gradu consistere, ac objurgare hostem verbis minacibus, terroreque Dei præpotentis terribili nomine, ac jubere facesserent, & unde venerant, illuc redirent. Ad quæ tantus illos corripuit timor, ut velut syderati hærent immobiles, apertisque in eum obtutibus stuperent, nec passum promoverent. Urgebant primos, loco uno fixos secundi, tertiique manipuli, & moras increpabant, sed respondebatur, non fas ultra progredi, obstare sibi ignotam hominis speciem, veste nigra induti, humana majoris, staturae præter modum excelsæ, cujus emicantem ex ore ardorem ferre non possent. Duces traxit prodigii rumor ad explorandam per se terroris causam, adfuit, vident, cohortescunt, retrò vi occulta se adigi sentiunt, & fuga magis præcipiti, quam decore receptu, in Bishagam exercitum reducunt. Secuti penes Xaverium fuerant e suis aliqui, vel comitaturi vel exploraturi, quo ille desineret, adeo incitatus currentis impetus, in Badagas,

dagas: ii Badagis terga vertentibus, anhelant recurrunt ad regem Travancoris, narrant distinctè, quæ gesta &c. cum supervenienti Xaverio Rex occurrens post benevolos amplexus, actasque magnificè gratias hæc tandem intulit: *Mihi quidem Regi magno est nomen, tibi verò deinceps Patri Magno.* quo modestia viri sancti onerata est magis, quam ornata; cum Regis præsertim cecitas, admirabilitate illa Xaverii capta, illam suspiceret ac veneraretur; ad agnoscendum verò & colendum illius auctorem, nequaquam pertingeret: verum tanto illo, quo Princeps infelix excidit Dei dono, potiti sunt ex ejus populo plurimi, quos miraculi ejus magnitudo, veri Dei, & Religionis cultores effecit, P. Bartol. in Vita. l. 1. n. 41.

Xaverius
Magni
Patri
Nomen
obtinet.

Regem
Ulati mi-
rabili-
servat, im-
perata
pluvia.

Crucem
Xaverius
ergit ad
producen-
dam plu-
viam.

Ulate, in insula, quæ & ipsa ex 12. est, quibus Amboini nomen tribuitur, bellum tunc miserè ardebat, Regem arcebat diuturna obsidio, sollicitabat ad deditioem, haud quidem animi, sed aquæ penuria, quam avertis ab urbe fontium scatebris hostis induxerat. Cælo igitur æstuosissimo siti urgente cives interibant. Quamobrem vilum Xaverio, primum hunc fausta necessitatis articulum occupare, ad asserendam Christo victoriam, ex obsidentium manibus cum æterna salute obsessorum, Confidentia humili erectus, in septa satagit clausorum admitti, Regi sistitur, opem offert, quæ egebat una; per eum, sibi liceret crucem erigere, securus autem à Deo præpotenti, quem eo venisset prædicatum, etiam supra spem, annique ordinem, de cælo aquam expectaret. Verum suo ac populi, subjectarumque insularum sponderet nomine; beneficii accepti hanc fore gratiam, ut amplecteretur Christi legem, ejusque sacris initiaretur. Non sivit hic regem præsens periculum deliberare cunctantius, publica fide & regiæ omnia promissit conditione, quam Xaverius tulerat. Cruce ergo compacta grandi, quoad potuit affabre, in edito eam jubet Apostolus desigi, quam circumdedit turba puerorum, foeminarum, novitate rei, & expectatione futuri eventus attonita. Horum in oculis vir sanctus projectus in genua, fudit ad Deum preces, exorando, ne vellet miseris negare pluviam, constitutum id levi ejus nutu, & fore beneficii gratiam, populum animarum, quas ejus Filius larga sanguinis sui pluvia emisset. Oranti mox cælum respondere, obduci aër, nubes cogi, copiosissimis de cælo aquis ingenti omnium gaudio omnia natæ. Hostis, qui totum victoriæ cardinem in obsessorum siti credebat, signa retrò ferre, & obsidionem magno suo pudore omittere. Post quæ Rex tanto exemptus discrimine, suis cum insulis, prodigii potius magnitudine persuasus, quam data

fide melioribus aquis sacri fontis à Xaverio expiatus Christianorum numerum suo populo auxit. Ibid. l. 2.

653. Ex Japonia dedit literas S. Xaverius in Indiam ad nostros, quibus summam instructionis ad ministerium Apostolicum complexus. Præcocius juvandarum animarum desideris ne nimium credant, nec ministerios inutiles putent, quas domandis se ipsis interim occupant; nec se propterea satolicum, tis munitos existiment, ut in medios infidelium cuneos se immittant, quod dulci flamma superni ardoris vaporentur, cui tempestates & maria, vincula, mortes, pro ludo sunt, nempelonginqua, nempe imaginaria, imaginariæ siquidem militiæ fortiter obeundæ, virtutem sufficere imaginariam; sed, cum ad rem venit, tunc demum intelligitur, aliud esse, ciere discrimina, & belli simulacra, aliud bellum præsens, ipsaque discrimina subire. Cogitent etiam atque etiam, ubi soli duo, ignoto in orbe constitant, ignari linguæ, medios inter barbaros, exosi, vexatique, absque diversorio, ad quietem, iis se cogitationum perversarum motibus impetendos, qui sibi nunquam in mentem venissent, posse consurgere, ac si nihil aliud futurum sibi paraverint, præter illum calorem, semota frigora provocantem; ita se destituendos animo, & viribus, ut quantum ex Collegiis Indias optant; tantum ex Indiis Collegia suspirent. Solida itaque virtute maturè armentur, qualis humilitas, patientia, conjunctus cum Deo animus, puritas mentis, obedientia, præcipue verò impugnatio sui met indefessa, & expugnatio, sciantque in magnis certò defecturos, qui sibi vim facere etiam in minimis non norunt. Nec inducant in animum, mihi uni attentio, si Deus tam prolixè favet, quantum infidelium animarum lucris infundanti daturus est? Imò noverint adituros se in occasiones ancipites tam sui perdendi, quam alterius servandi faciles. Privatam vitæ probitatem sæpius loci & exempli beneficium esse quam propriæ virtutis; quare illic ne esse cupiant, quo illos à se moderator non destinat, sicut sibi met boni, si volunt aliis esse optimi, meminerint, inferis teneri, etiam nonnullos, qui cælo permultos induxerunt. Post hæc subdit, non esse quod despondeant animum, sed viriles potius induant conatus ad ea præsidia, quæ si abfuerint, vanum est prorsus felices eventus expectare. Exerceantur ad cognitionem sui assidue, nec suam virtutem ex opinione metiantur, quam de se forsitan alii fecerunt: nec velint munera aspera, quamvis pretiosa, à Moderatoribus extorquere, aut sui fiducia quidpiam aggredi; sed in Deo repnant universa, cujus profusa largitas non implet,

implet, nisi fuimet contemptores, & vacuos, nec enim patitur bonitatis suae ac potentiae decus homines sibi arrogare. Ibid. l. 3.

Baptizans Dum interdum sacro baptismate expiaret praecipue Mahometanos, insigne prorsus sui spectaculum ignorans exhibuit; tam procera enim supra suam staturam eminebat, ut ab iis, qui erant in littore, scamno navis, in qua baptizabat, insistere videretur, cum autem huc, & illuc, sed eadem proceritate se moveret, existimatum id non humanitus fieri, exploratumque est diligentius; dixit enim pro testimonio Stephanus Ventura, curiosior indagator, ad hoc se in navim evasisse, vidisseque suis oculis, S. Patrem tabulato ut ceteros pedibus insistentem, se ipso tamen gigantis specie altiore, mox verbis, peracto mysterio, in nativae mensurae staturam & modum redisse. Ibid. l. 4. n. 22.

654. A. D. 1552. Joanni III. Regi Lusitaniae, significavit Praefectus unius ex navibus, quae cum socias praevertisset & Rex, quod novi ex Indiis praefectum rogasset. Responditis. Rex serenissime, apporto ex India P. Magistrum Franciscum vivere; dum quidem is vivet, nihil ex India nisi faustum debet expectari: ejus enim merito Deus Indiam tuetur & fortunat. Ibid. l. 4.

Quotquot D. Xaverio nostrorum ex India & Europa venissent Epistolae, subscripta eorum excindebat ex eis chiographa, gestabatque secum, sicut amuleta SS. Hominum venerandae, dulcisque memoriae. Nec mirum appressa pectori illorum nomina gestasse, quorum animo impressas gerebat imagines. Sed hanc nihilominus amatissimi Patris in suos charitatem comitabatur aequo passu providentia sedula sapientissimi Rectoris agendi, laborandique actiones, & si qua in parvo eatenus Societatis corpulculo, pars male haberet, medicinam facit, amputaturus, si qua computruisset, & verò non paucos, etsi manu suspensa & sobria, sed forti, firmaque amputavit: quorum postea in Societate, ut quemquam reponeret, nullis precibus se flecti passus est, ne Proregis quidem; & paucos praetulit instituto pares, multis, exemplo nocentioribus, quam utilibus numero. Haec ex vita & gestis S. Francisci Xaverii, edita Italicè Romae à P. Daniele Bartolo, reddita Latine à Patre Ludovico Janino Lugduni 1666.

S. Franciscus Xaverius 33000. leucarum percurrit, propria manu plus quam duodecies centena millia baptizavit, supra 40000. idolorum delubra evertit, vaticinia 100000,

edidit, linguas 100. calluit; dimidii anni decursu, post mortem 29. mortuos suscitavit, vivus ipse mortuos 25. revocavit ad vitam. Machometano filium in mare delapsum, sexto abinde die, in navi, sine navi restituit; voce unica satis ignem extinxit; solem quinque horarum spatio stetit, donec ex angusto freto eluctarentur Lusitani.

A. D. 1552. brachium ejus emortuo corpori recisum mantile integrum sanguine replevit. Ad ejus sepulchrum tripalmaris cera 18. dies, noctesque continuo arsit; similiter arserunt lampades, aqua lustrali repletae; eadem extinctae ab ethnicis ipsae sua sponte ignem conceperunt. Haec ex compendio vitae Sancti impresso Viennae Austriae, 1680.

Imposuit coronidem vitae suae pretiosissima morte S. Xaverius 20. Novemb. A. D. 1552. in Sanciano insula Chinarum, ad quas penetrandi, fidemque Christi inferendi, ardentissimo tenebatur desiderio. Absolverat is pro defuncto sacrificium missae tum febri correptus, miseròque susceptus turgore, crucifixi effigiem manu tenens, 55. annos natus magnus meritis ultimum obiit agnem. Corpus ejus, etsi calci viva fuisset impositum, incorruptum tamen mansit, haec usque Goa in India manet; à Gregorio demum XV. A. D. 1621. Sanctorum Confessorum albo descriptus est. P. Kwiat, Kiewicz, in Annal. Eccl.

Epigrammata De S. Francisco Xaverio.

S. Franc. Xaverii corpus per annos 655 plus quam centum incorruptum.

1. Dum remanet centum incorruptum corpus ab annis,
Virgineae nitet hic integritatis amor.

S. Xaverius in afflictione, amplius Domine amplius, in solatiis satis est Domine, satis est, dicebat.

2. Deliciis coeli, praefers patientiam, & ardens
Te tenet in terris ardua ferre, sitis.

Ad sepulchrum Xaverii aqua infusa lampades ardebant. Ex Comp.

3. Sic tuus aequoreis ardebat zelus in undis,
Ardet ut in vitreis, lucidus ignis, aquis.
Utque infensorum, faciebas dive cor unum
Sic unum praestant ignis & aqua focum.

S. Xa-

S. Xaverius unica voce satis ignem extinxit. Ex Comp.

4. Dicere, qui nunquam consuevit, sufficit,
ignis,
Audiit ecce tuum se retinendo satis

S. Xaverius solem quinque horarum spatio stetit. Ex Comp.

5. Ceu sol Franciscus terrenum circuit Orbem,
Accendens hominum pectus amore Dei.
Vel potius solem superavit praepete cursu
Namque ut Franciscus pergeret, ille stetit.
S. Francisci brachium recisum mantile integrum replevit sanguine; manus ejus Romanam relata. Ex Comp.

6. Quem optabat vivus, fundit post fata cruorem;
Imperio parens dat tibi Roma manum.
Ut benedicat, adhuc protendens, porrigit illam;
Sic capiti imposita est, Orbis, amica manus.
En alia retinet sibi Te Asia, Victor
Teque Europa alia possidet ille manu.

S. Xaverio aliquid patiente per Indiam, crucifixi effigies in patrio castro Xavier suadavit, deinde largius sub obitum. Ex Comp.

7. Pro Christo pateris violentos, Dive, labores,
Ipse suo Christus Teque labore juvat.

Francisco cancer marinus, quam excusit, maris procella crucem retulit.

8. Amplius optabas cruciari ac amplius; ipso,
Emersit necdum crux satiata mari.
Ergo crucem Tecum, Te Dive juvante fereamus,

Cancer ad obsequium dum venit ipse tuum.

S. Xaverio Rex Travancoris, titulum dedit Magni Patris. Idem Xaverius Gigantis esse statura, dum baptizaret Machometanos, visus fuit.

9. Magni Baptistae vestigia Xavier intrat;
Praecursor fuerat primus & iste sequens;
Dum multos populos salvantibus abluit undis,
Baptistae merito nomen habere potest.

S. Franciscus Xavier ortum duxit, à regibus Navarrae, legitima Serie. Bart. in Vita supra. Provincias innumeras pedibus semper, & saepe nudis peragravit. Multa centena hominum millia in Indiis convertit, magnos

Principes, Regesque complures sacro fonte expiavit Breviar. Rom. 33000. leucarum percurrit, duodecies centena millia propria manu baptizavit. Mortuus 29. mortuos, vivus 25. suscitavit, Vixit annis circiter 55. Ex Comp.

Regius est animus, peragrat qui amplissima regna,

Et Christo Regi subjugat illa, suo.
Magnus Alexander non tot lustraverat oras;
Exiguo, pedibus, tempore regna, suis,
Quot subjecta habuit Franciscus; manibusque sacrat

Tot baptizavit, quot numerare foret.
Mortales, aliis, digito, labor atque molestum;

Nec sibi duxit in hoc esse labore satis.
Annos quot propriae vitae Franciscus habebat,
Vitae defunctos tot fere restituit.

Sed jam Tractatui de virtute Fidei, magnus pro Fide Zelator, finem imponat. Etenim vocanda ultimatò in mentem illa suavissima vincula, quae in Fide Catholica tenebant Augustinum, ita de se loquentem lib. contra Epist. fundam. Tenet me in hac Fide consensus populum, atque gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata; tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli usque ad praesentem Episcopatum, successio. Addi potest cum P. Morawski. Tenet me in hac fide tanta Doctorum sapientia, tanta tot Religiosorum sanctitas, tanta tot millionum hominum pro hac fide tolerata martyria. Quae omnia motiva credibilitatis in nulla secta reperiuntur, nisi in sola Romana Ecclesia, ut vel inde certissimum signum sit. Deum in ea sola, & per eam loqui.

Epigrammata de Fide.

1. Quamvis velatis oculis sit, non tamen errat,

Ad superos ducens unica nostra Fides;
Non errat, quam summa Dei sapientia ducit,
Hac superat calcans ardua quaeque Duce,

2. Dum obiectum Tibi sunt non apparentia, frustra
Frustra hominum cupias, esse oculata fides.

Crede Deo, ductum illius secuta sequeris,
Ad coelum gressus dirigit ille tuos.

3. Juste Fide vivis, nec coelo vivere posses
Absque hac, sola tamen vivificare nequit.
Activam vult esse Fidem Deus & bona nostra
Vult opera; absque his, est mortua sola fides.

4. Omnia credo, Deus verax quaecunque re-velas,
Nam, nec vis, nec Tu fallere quemque potes.

CA:



CAPUT V. DE SPE THEOLOGICA

§. I.

Quid sit Spes Theologica, quod subjectum, objectum, proprietates &c.

656.
Quid est
spes, quod
ejus ob-
jectum,
subjectum
&c.

Quæritur 1^{mo}. Quid est spes proprie talis genericè sumpta? R. Spes latissimè sumpta est expectatio rei quæcunque. Sub ratione spei hoc modo acceptæ venit timor mali imminentis, quem Cicero & Virgilius spem appellant. Spes actualis, proprie talis, ut sic, est desiderium efficax boni ardui, absentis, possibilis & consequibilis, propositi ut talis, cum erectione animi adversus arduum fundata in propriis, vel alienis viribus. Explicatur. Dicitur *Desiderium*: spes enim non debet se habere per modum quietis in bono jam posseto, qualis quies habita per actum voluntatis gaudium dicitur, sed debet se habere per modum tendentiæ ad consecutionem boni. Dicitur *efficax desiderium*, pro distinctione à desiderio rei impossibilis, quod est inefficax, & conditionatum. Dicitur *desiderium boni*; desiderium enim est de genere actuum voluntatis, quos prosecutionis vocamus, qualium actuum objectum debet esse bonum. Dicitur *boni ardui*, quia spes circa tale objectum esse debet, circa quod dari possit moraliter loquendo opposita spei desperatio, hæc autem non potest dari nisi circa bonum arduum. Dicitur *boni absentis*: quia desiderium tale bonum essentialiter respicit. Dicitur *possibilis & consequibilis*: impossibile enim potius movet desperationem, vel certè desiderium inefficax sui. Porro per possibilitatem & consequibilitatem intelligitur possibilitas proxima, aut potius futuritio rei. Dicitur *propositi ut talis*: objectum enim spei non necessario debet habere, enumeratas condiciones re ipsa sibi convenientes, sed sufficit, quod eas habeat, propositas per actus intellectus, ad actus spei prælucentes. Dicitur *cum erectione animi*, id de ratione spei esse, docet Tridentinum Sess. 6. c. 6. dicit enim: per spem erigi

peccatorem ad veniam consequendam. Docent item S. Thom. Bonav.

Quæritur 2^{do}. Quodnam sit motivum formale spei Theologicæ? Nota, motivum formale spei Theologicæ debere esse aliquod spei Theologicæ prædicatum divinum, cum universaliter ratione virtutis Theologicæ habetur à motivo formali, quod sit prædicatum divinum. Certum etiam motivum formale spei Theologicæ debere esse bonitatem Dei respectivam, qua Deus est bonus nobis. Quia ex una parte actus prosecutivi motivum formale debet esse bonitas. Ex altera parte hæc debet esse respectiva. Quia bonitas absoluta diversæ Virtutis Theologicæ scilicet charitatis est motivum, 3^{tia} autem species bonitatis divinæ non datur. R. jam, sub conceptu bonitatis respectivæ ad actum spei Theologicæ movere fidelitatem Dei in promittendo, omnipotentiam potentem exequi promissa & promissionem divinam externam, tanquam motiva inadæquata, & particularia.

Quæritur 3^o. Quodnam sit objectum materiale spei Theologicæ? R. est omne bonum absens arduum, à Deo promissum. Præcipuum verò & principale objectum est Deus ut possidendus à nobis, seu beatitudo nostra tam formalis quam objectiva. Plura de his objectis vide apud Scholasticos Theologos.

Quæritur 4^o. Quænam sint proprietates spei Theologicæ. R. Proprietates esse supernaturalitatem, certitudinem & ineffabilitatem, libertatem, & necessitatem ejusdem actus ad salutem. Quod supernaturalitas ei conveniat, Ratio est: quia sine illa actus spei non potest esse meritorius vitæ æternæ. Quod certitudo conveniat eidem actui, ratio

ratio est: tum quia ad Hebr. 6. Spes dicitur anchora animæ cuta & firma: tum quia actus spei nititur motivo certo & infallibili, scilicet fidelitati divinæ promittenti. Quod conveniat libertas, ratio est, quia convenit illi ratio meriti. Convenit necessitas ad salutem, in adultis: Quia hi nec justificationem consequi sine actu spei possunt, nec possunt sine actu spei sua merita ordinare in finem beatitudinis.

Opposita
Spei,

Quæritur. 5^{to}. Quænam sint opposita spei Theologicæ? R. Apposita spei Theologicæ esse Desperationem & Præsumptionem. Desperatio est dejectio animi & resistencia à conatu adhibendo pro consecutione boni ardui propter arduum & difficultatem talis consecutionis. Præsumptio est immoderata erectio animi circa consecutionem boni, quod vel simpliciter non est consequibile, vel non est consequibile tali & tali ratione. Spem Theologicam infusam tolli per desperationem mortaliter peccaminosam docetur in Theologica Scholastica; probabile etiam est tolli per præsumptionem, cum & hæc sit opposita spei.

Subjectum
Spei,

Quæritur. 6^{to}. Quodnam sit subjectum spei Theologicæ. R. 1. Subjectum spei infusæ esse peccatores viatores, non desperabundos, nec præsumptuosos mortaliter, non esse verò damnatos. Ratio primi patet ex dictis. Ratio 2^{di} est, quia in damnatis cessat finis, ex quo unicè spes infusa datur in viatoribus non desperabundis. Respondeo. 2. Habitum & actum spei dari in animabus Purgatorii, habitus enim per nihil excluditur, actus verò spei in tantum datur, in quantum illæ animæ sunt in continuo desiderio beatitudinis, tum erectione animi, quod eam per Deum consequentur.

R. 3^{tio}. in Beatis probabiliter non dari habitum & actum spei; quia non possunt desiderare bonum absens, arduum &c. neque enim possunt desiderare præcipuum objectum spei, scilicet Beatitudinem; quia hæc est præsens, neque bona minus præcipua, qualia sunt, resuscitatio & resurrectio corporum, aliæque similia, quia in horum consecutione non est ulla arduitas.

658.
De præ-
cepto a-
ctus Spei.

Per spem, quæ est 2^{da} Virtus Theologica, intelligitur amor concupiscentiæ erga Deum, quo Deum & divina præ omnibus aliis concupiscentibus nobis concupiscimus; ita, ut omnia potius parati simus perdere, quam Deum & divina. De hac quæritur, quando ejus præceptum obligat? R. 1^{mo}. Probabile est præceptum spei obligare per se, cum primum homini rationis usum affecuto, Deus & beatitudo, tanquam

finis, ad quem tendere debet, sufficienter est propositus; ita, ut notabili tempore non differat. Ita Becar. Turrian. & ceteri communiter. Ratio est: quia sine actu spei nec justificari, nec in justitia divina persistere, nec moritorie operari possumus. Vid. Scholasticos. R. 2. Præceptum spei per accidens obligat. 1. quando actus orationis, poenitentiae, charitatis, &c. in præcepto sunt, qui sine prævio actu spei exerceri non possunt. Filliucius tr. 12. Quando aliquis ita tentatur, ut periculum sit consensus, nisi animum spe erigat. Filliuc. Bonac. Bunsenbaum, 1. 2. tr. 2.

Quæritur. Quo sensu Christus vocatur Spes nostra, de quo Apostolus 1. Timoth. 1. v. 1. *Christi Jesu spei nostra*. R. Chri. sensu Christi vocatur spes nostra, id est, causa spei istius & nostræ, tum objectiva & materialis, speramus enim Christi visione & fruitione beari, tum effectiva & meritoria, speramus enim per Christum ejusque gratiam, temptationum victoriam, periculorum, & omnium malorum aut tolerantiam, aut liberationem, ac denique salutem æternam, & hoc proprie intendit Apostolus. Ita Chrysost. Theoph. Tum finalis, quia finis spei nostræ, ac patientiæ & omnis virtutis est Christus. Adverte Christum per se & immediate esse spem nostram, quia à Deo bona jam dicta speramus. Sancti verò, & B. Virgo dicuntur spes nostra mediatè, scilicet per Christum, quia speramus per eorum preces apud Christum impetrare bona, quæ petimus. P. Cornel. à Lap. hic.

Ad Hæbr. 3. v. 6. *Christus verò tanquam Filius in domo sua: quæ domus sumus nos, si fiduciam, & gloriam spei usque ad finem, firmam retineamus*. Quasi diceret. Christus tanquam filius præest Domui ejus scilicet Dei Patris, eamque ut Dominus administrat, cum in ea tantum fuerit Moyses famulus, præcessit enim v. 5. *Et Moyses quidem fidelis erat in tota domo ejus tanquam famulus &c.* Quæ domus sumus nos, scilicet quæ Ecclesia Dei sumus nos.

Si fiduciam &c. Nota 1. per fiduciam, Fiducia Græcè est *libertas*, per quam intelligit liberam & intrepidam fidei professionem, ut nec minis nec poenis à fide Christi avellamur. Nota 2. pro *gloriam*. Græcè est *gloriationem spei*. vocat gloriationem, qua in spe nostra firmi & animosi de eadem gloriamur, inquit Chrysost. ac si jam obtenta à nobis esset, spes enim futura mercedis facit nos constantes in fide, & vita humana, adeoque facit nos gloriari in mediis ærumnis & tormentis. Omnia hæc dicuntur ab Apostolo hoc fine, ut iis Hebræos

U u u

in

in fide, & vita Christiana confirmet, ne ob tentationes, & Judæorum persecutiones animo frangantur, sed gaudeant, quod brevi illa afflictione liberabuntur & recipient mercedem immensam in cælo. Ubi nota Apostolum non qualemunque spem requirere à Christianis sed vegetam, fortem, exultantem & gloriantem. Hæc enim facit, ut Christianus omnia adversa generose superet, & evincat, adeoque in illis lætetur & gloriatur. P. Corn. hic.

659. Roman. 5. v. 5. *Spes autem non confundit: quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum. Spes autem non confundit.* ex Græco, id est, non solet pudefacere: quia scilicet sperantem non frustratur, sed eum certò perducit ad affectionem rei speratæ à Deo; secus se habet spes fallax, quam collocamus in hominibus, quæ sæpè fallit, ideoque pudore afficit, ita Theoph. & Ansel. Quid enim sunt spes mortalium, nisi, ut agebat Plato, somnia vigilantium, aut potius desiderantium. Verè S. Augustin. in illud Psal. 30. Odisti observantes vanitates supervacuè. Ego autem in Domino sperabo. Ego, inquit, qui non observo vanitatem, in Domino speravi. Speras in pecunia, observas vanitatem; speras in honore & sublimitate aliqua potestatis humana, observas vanitatem; speras in aliquo amico potente, observas vanitatem; in his omnibus cum speras, aut tu expiras & ea hic dimittis; aut cum vivis omnia pereunt & in spe tua deficiis &c. Idem in Psal. 9num. *Sperent in te, qui noverunt nomen tuum.* Ne sperent, inquit, in his rebus, quæ voluntate temporis præterfluunt, nihil habentes nisi erit & fuit, quoniam quod in illis futurum est, cum venerit, fit statim præteritum, & quod expectatur cum cupiditate, amittitur cum dolore. In Dei autem natura non erit aliud, quasi nondum sit, aut fuit, quasi jam non sit, sed est tantum id, quod est, & ipsa est æternitas. Desinant ergo sperare & diligere temporalia, & se ad æternam spem conferant, qui cognoscunt nomen ejus, qui dixit: Ego sum, qui sum. S. Bernardus Sermon. 32. in Cant. Quemcunque locum calcaverit pes vester, vester erit. Magna siquidem fides magna meretur, & quantumvis in bonis Domini fiduciæ pedem porrexeris, eatenus possidebis.

Quia charitas Dei diffusa est. S. Augustin. de Spiritu & litera. c. 32. S. Bernard. Epist. 107. & passim DD. Scholastici imò Concilium quoque Tridentinum, sess. 6. c. 7. charitatem Dei hic intelligunt, non eam, quæ est in ipso Deo increata & æterna; sed eam, quæ est in nobis, à Deo creata,

& donata in tempore; quam scilicet Deus nobis infundit, ut eum diligamus, illa enim propriè diffundi & effundi dicitur. q. d. Paulus: Spes æternorum non confundit nos, quia charitatem habemus, qua Deum diligimus, sumusque Dei amici: Deus autem amicos suos in se sperantes non confundit, imò verò ipsis diligentibus se hæc sperata æterna bona præparavit; nam vocula enim dat causam præcedentium, cur scilicet spes non confundit. At plenissimus erit sensus, ait P. Corn. à Lap. hic, si charitatem Dei utramque accipias, scilicet creatam & increatam, & de utraque hunc locum explicat Orig. Theod. Oecum. & D. Thomas. q. d. Paulus, Charitas Dei increata effundit se per creatam charitatem, à se diffusam & effusam in cordibus nostris, ideoque spes, quam habemus in Deum, nos non confundet, nec pudefaciet, eo sensu, quem jam dedi. De contemnendis vanitatibus nec in illis spes collocanda præclare S. Leo de Pass. in fine. Magni nominis militiam, inquit, magnæ professionis suscipimus disciplinam: sectatores Christi à regia non decet discedere via; sed dignum est temporalibus non occupari ad æterna tendentes. Idem Sermon. 1. de Refurr. Pro transactis habeantur, quæ maxima ex parte jam non sunt, & mens intentæ mansuris, ibi desiderium suum figat, ubi, quod offertur, æternum est, quocirca Ecclesia nos docet orare Deum: Ut eo Doctore & Duce sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus æterna. Chrylolog. Sermon. 124. Quid stupemus? ubi sumus, quis est iste, qui nos eludit somnus? quæ est ista, quæ nos tenet oblivio lethalis? quare non cælo mutamus terram? quare non caducis emimus æterna? quare non perituris manentia comparamus? Congruenter & Seneca Epist. 110. Quid miraris, quid stupes? Pompa est, ostenduntur ista res, non possidentur, & dum placent, transeunt; ad veras te potius converte divitias. Denique S. Bernard. in Medit. 2. clarè & nervose. Dic mihi, ait, ubi sunt amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum erant? Nihil ex eis remansit, nisi cineres, & vermes. Plura P. Corn. in 2. Petr. 3. v. 18. ubi addit. Si sapias ergo, optasque esse felix, vive veritati, vive immortalitati, vide æternitati.

1. Petr. 1. v. 3. *Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui se undum misericordiam suam magnam regeneravit nos in spem vivam.* Dicitur spes viva. 1. Quia sperat vitam æternam, unde S. Hieronym. legit: in spem vitæ. Metonymicè ergo ponitur spes viva pro vita sperata, si ve pro re viva obtinenda per spem. Significanter autem dicit vivam, ut ostendat vitam præsentem esse mortalem & mortuam; nam,

Mundi
vanitates
non esse
mandat.

660.
Spes viva
qualis.

nam, ut ait S. Gregorius: *Temporalis vita æterna vitæ comparata, mors est potius dicenda quam vitæ: ipse enim quotidianus defectus corruptionis quid est aliud, quam quædam prolixitas mortis.* 2do. Quia spes hæc non est fallax, sed verax & certa, ut, nisi per nos steterit, certò gloriam speratam simus adepturi, ait Beda. 3. Quia hæc spes semper vivit, donec ad rem speratam nos perducatur. 4. Spes dicitur viva, quia fidelium vitam sustentat, ut in mediis tribulationibus vivant læti, in viva spe gloriæ. Tibull. Credula vitam spes fovet & melius cras fore, semper ait. Vide S. Bernard. Sermon. 7. in Psal. Qui habitat. In spe, ait, vivimus fratres, nec deficiamus in tribulatione, quod in expectatione simus ineffabilem gaudiorum. 5. Spes dicitur viva, id est, vegeta, & vivens, qualis erat David Psal. 30. 1. In te Domine speravi, non confundar in æternum. 6. Spes viva, quia hominem excitat ad vivas & heroicas actiones virtutum, quibus gloriam speratam adipiscatur. Denique Clemens Alex. 1. Pedagog. c. 6. Spem censet vocari vivam, eo quod spes fidei dat vitam, ejusque quasi sit anima. Ecclesia constat corpore scilicet fide, anima verò spe; uti Christus constat carne & sanguine (sanguinem enim veteres putabant esse substantiam animæ) revera enim sanguis fidei est spes. Hac spe viva excelluit S. Martinus, cum Juliano Apostatæ exprobranti metum respondit. Ego signo crucis, non clypeo protectus aut galea hostium cuneos penetrabo securus. Et cum esset in morte, diabolo dixit: Quid aditas cruenta bestia, nihil in me funeste reperies. P. Corn. à Lap. hic.

Ad Romanos 12. v. 12. dicit Apostolus. *Spe gaudentes.* celestium enim bonorum, quæ Deus promittit, expectatio & spes ingens parit gaudium, ita, ut quantumvis in gravi tribulatione Christianus gaudeat & exultet. Ita S. ille Abbas Apollo apud Palladium in Lausiaca c. 52. cum aliquem e suis tristem & pusillanimum videret: Tristetur, inquit, mundani, tristetur Judæi, tristetur peccatores, qui aliam spem non habent, nos verò, qui tanta spe celestis gloriæ digni habiti sumus, quomodo non perpetuò lætabimur. ita S. Athanasius de S. Antonio scribit: eum semper tam in prosperis quam in adversis lætum fuisse, mentisque lætitiæ vultu prætulisse, atque ex ea agnitum ab ignotis fuisse. P. Corn. à Lap. hic.

§. II.

De variis effectibus, actibus, exemplis Spei Theologicæ.

Post tribulationes hujus sæculi, in quibus videntur consumpti electi, quasi sol re-

pentè à tenebris erumpunt, eriguntur spe na efficitur auxilii divini & futurorum bonorum æternorum, dum temporalia mala & tribulationes patiuntur. Hinc S. Gregor. 1. 10. c. 12. in c. 11. Job. dum explicat illud: *misericordie quoque oblivisceris, & quasi aquarum, quæ præterierunt, non recordaberis.*

Tunc Deus potissimum ad opem nobis Divina ferendam præstò est, cum omnia humana auxilia undique deficiunt auxilia. Job. 13. v. 15. *adsumt, Etiam si occiderit me, in ipso sperabo &c.* dum de Mortem ipsam pro fundamento spei posuit hunc; ubi jam homines juvare non possunt, manat Deus adiutor est. Psal. 26. v. 10. *Quoniam pater meus, & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me.* Dum pater & mater derelinquunt, jam humana evidenter cessant auxilia, Dei verò incipiunt. Joan. 2. v. 4. *Nondum venit hora mea &c.* Expectabat Deus, donec humana auxilia deficerent. Joan. 5. v. 7. Ille ad piscinam jacens, qui jam hominem adiutorem non habuit, Deum invenit. Welusquez in Epist. ad Philippenses c. 1. v. 20. pag. 217.

Roman. 4. v. 18. de Abrahamo dicit Contra Apostolus. *Qui contra spem in spem credidit, spem in ut fieret Pater multarum gentium, secundum spem autem quod dictum est ei: sic erit semen tuum. Qui (Abraham) contra spem, (naturæ, & naturalis potentie generativæ) in spem, id est, in rem speratam gratiæ divinæ & promissionis credidit, quod scilicet fieret Pater multarum gentium.* Nota, sicut sperare desperata est sperare contra spem, sic & credere futura, quorum nulla est spes, est credere contra spem. quod scilicet seni Abraham & sterili nasceretur Isaac: quia id ipsum promissit Deus. Ita Theoph. Ansel. Theodor. Adeo grata fuit Deo hæc fides, & spes in se, ut eam in Abrahamo, quasi in speculo, nobis imitandam hic proponit. Idque primò in rebus & articulis fidei, quæ nostrum captum, & naturæ vim transcendunt. 2do. & magis ad mentem Apostoli in rebus arduis, & in gravi tentatione, & tribulatione, in persecutione, infamia, in morbis, morte, & martyrio in Apostolatu ad Indos &c. si quis naturalis suæ infirmitatis conscius trepidet, contra spem in spem credat, cogitet Deum daturum auxilia in tot exemplis. Hæc spes multis defuit, ideò humi repunt, nec ad magna assurgunt. Noster S. Ignatius dicebat: *Nescitis, quantas vires habeat spes in Deum, spes, quæ videtur, non est spes.* S. Xaverius una spe adeo armat se, ut in rebus difficillimis nihil timeret, nisi diffidentiam in Dei ope: hac spe invasit Indiam, tot operatus in aliis gentibus &c. S. Bernard. Sermon. 15. in Psal. *Qui habitat. Sperate in eum omnis congregatio.* Uuu 2

661.
Spes erigit, mag-

rio populi, quemcunque enim locum calcaverit pes vester, vester erit: pes vester, utique spes vestra est, & quantumcunque illa processerit, obtrinebit. S. Augustin. in illud Psal. 102. quoniam secundum altitudinem cœli à terra corroboravit misericordiam suam super timentes se; secundum quid? secundum altitudinem cœli à terra. Quid dixit? Si quando cœlum potest abscedere à protectione terræ, aliquando poterit Deus non protegere timentes se. Attendite, cœlum ubique atque undique protegit terram, & nulla pars terræ est, quæ non cœlo protegatur. Peccant homines sub cœlo, faciunt omnia mala sub cœlo, cœlo tamen proteguntur &c. P. Cornel. hic.

De gaudio post tristitiam. Joan. 16. Gaudia post luctus, tanquam post nubila Phœbus

Adveniunt; tristis non solet esse solus Semper: iustitiæ sol lustrat sæpius orbem Lætior, ac iras temperat ipse suas.

662. Hebr. 6. v. 11. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostentare sollicitudinis operi- nem ad expletionem spei usque in finem. Ad bus robo- expletionem spei, id est, ut spes vestra plena sit, indiēsque augeatur. Ubi nota; spem & fiduciam salutis nasci & corroborari exercitio & studio bonorum operum. Quare, qui gehennam anxie formidat, exerceat se assidue in operibus bonis, ita crescat fiducia salutis, quæ omnem hunc metum aut excludet, aut valde diminuet. Nota To in finem referendum esse ad ostentare sollicitudinem, q. d. cupio, ut ostendatis hanc bonorum operum sollicitudinem in finem usque vitæ vestræ. Potest quoque referri ad expletionem spei, crescente enim sancta vita crescat & spes, & quantum illa, tantum hæc perficitur. v. 18. Qui confugimus ad tenendam propositam spem. v. 19. quam sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam, & incedentem usque ad interiora velaminis. Qui confugimus ad tenendam propositam spem. Confugimus est præteritum, non præsens: Pro ad tenendam, Græcè est apprehenderemus, ac firmissimè amplecteremur, nobisque adstringeremus hanc spei anchoram, ne sæculi turbines nos abriperent. ita Theoph. Ribera. Quam (spem) sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam. Notat Chrysost. fidem esse quasi columnam, vel fundamentum in terra jactum, quæ fides inter omnes res est solidissima, certissima, & firmissima. Spes verò, quæ fide quidam est incertior, certior est tamen omnibus humanis auxiliis, & spebus, esse quasi anchoram tutam & firmam: quia sicut firma anchora in mari navim inter fluctus, & ventos firmam, illasam, & inconcussam reti-

Spes anchora.

net, & conservat, ita spes inter tentationes, & omnes hujus sæculi agitationes animi firmat, & corroborat, ut solida stans in fide, studioque virtutis consistat, unde Syrus vertit: Quæ (spes) nobis est velut anchora, quæ retinet animam nostram, ne commoveatur. Ubi adverte: spes est velut anchora, sed hoc discrimine, quod anchora in profundo jacitur, spes verò in summo, scilicet in cœlo, Deoque ipso defigitur, hoc est, dicens: Et incedentem usque ad interiora velaminis. Nota. alludit Paulus ad templum Salomonis, cujus extima pars dicebatur Sanctum, intima Sanctum Sanctorum, quæ distincta erat per velum, sive velamen. Plura P. Cornel. hic.

Nota. Certitudo spei nequit esse tanta, Certitudo quanta est fidei, quod enim videt quis per Spei fidem divinam, quid sperat, ait Apostolus nor. Rom. 8. 24. Unde S. Chrysost. imò Apostolus ad Hebr. 6. 18. 19. fidem assimilat dei. columnæ domum sustentanti; hæc enim sustentatio est firmissima, spem verò anchoræ, quæ navim in fluctibus sustentat, sed ita, ut eis jactetur & fluctuet; sic enim & spes nostra inter fluctus timoris, & confidentiæ jactatur & fluctuat. Verum quod major est fides, eò majorem gignit spem; & quod major est spes, eò validior est oratio, certiusque postulata rem impetrat, uti fuit in S. Dominico, qui dictitabat se nihil postulasse à Deo, quod non impetrasset, & S. Thomæ Aquinate, qui asserbat, se affectum esse omne id, quod per intercessionem B. Virginis efflagitasset. Porro hæc fiducia oritur partim ex puritate, & sanctitate vitæ, puta ex libertate sanctæ & familiaris Deo conscientie, juxta illud 1. Joan. 3. v. 21. Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum: v. 22. & quid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata ejus custodimus, & ea, quæ sunt placita coram eo facimus. Et ita omnia obtinebat; partim & potius ex instinctu Dei, qui orantes animat, & quasi promittit se daturum id, ad quod petendum illos impellit & instigat. P. Cornel. à Lap. in Jacobi. 1. v. 6. ubi plura videtur de fide, tum de spe.

Matth. 8. v. 13. Dixit Jesus Centurioni 663. vade, & si ut credidisti, fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora. Magna fides magna meretur, quantum à Deo speras, tantum obtinebis. Quia Deus, cum sit liberalissimus ac fiducia, quam in Deo collocamus, valde honoretur, non patitur se fiducia vinci, sed eam superare destinat. Unde illud S. Bernardi Serm. 3. de Annun. Sola spes apud te Domine miserationis obtinet locum, nec oleum misericordie, nisi in vase fiduciæ ponis, P. Cornel. Ibid.

Ad

Deus facit omni-
potentes qui
sperant
in eo.

Ad Philipp. 4. v. 13. dicit Apostolus. Omnia possum in eo, qui me confortat. Pro confortat Græcè est intus corroborat, validum ac robustum facit, suggerendo scilicet animæ, menti, voluntati, vires gratiæ suæ. Quantæ, inquit S. Bernardus, Serm. 85. in Cantica, fiduciæ vox. Omnia possum in eo, qui me confortat? Nihil omnipotentiam Verbi clariorem reddit, quam quod omnipotentes facit omnes, qui in se sperant. Denique omnia possibilia sunt credenti. P. Cornel. à Lap. hic.

Exempla
speranti-
um in
Deo, &
magna
operanti-
um.

Invieta fuit S. Pauli in Deum spes & confidentia, imò. Paulus in spem contra spem credidit, dum multa supra vires humanas, supra naturam multa conatus est, Deique invocatione perfecit. Vide Rom. 8. 31. 2do. Paulus hac spe superavit omnia naturæ non tantum difficilia sed & impossibilia. Vide Rom. 8. 31. 3tio. hac spe gloriabatur Paulus in persecutionibus Rom. 5. 5. 4to. Paulus non tantum sibi, sed & suis fidelibus in quibusvis afflictionibus speravit, & sperando obtinuit Dei opem, robur, & victoriam, hanc spem affat Corinthiis 2. Cor. 1. 6. 5to. Paulus continua experientia, opis divinæ edoctus, securus erat in qualibet difficultate, de prospero rei eventu, & exitu. 2. Cor. 1. 9. Paulus secutus S. Cyprian. scribens, ad Demetr. Viget, ait, apud nos spei robur & firmitas fidei, & inter ipsas sæculi labentis ruinas erecta mens est, & immobilis virtus, & nunquam non lata patientia & de Deo suo anima secunda. ita fecerunt sancti, ut Job c. 13. 15. Etiam si occiderit me, in ipso sperabo Jerem. c. 17. 7. Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus. Thir. 3. 25. Bonus est Dominus sperantibus in eum animæ quærenti illum. Psal. 31. 10. Sperantem in Domino misericordia circumdabit. 6to. Paulus hac spe audacter insiliit in quævis vitæ discrimina, uti Actorum. 21. 13. Quocirca hac spe sua & suorum pericula superavit, uti Actor. 27. 23. 7mo. certa spe expectabat gloriam celestem. 2. Tim. 1. 12. 4. 7. Idem dicit. 1. Cor. 2. v. 9. Scriptum est: Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum. Scriptum hoc erat ab Isaia. Hæc Apostoli sententia olim S. Adrianum convertit: cum enim ille miles esset florenti ætate 28. annorum, videretque, tantam Martyrum Constantiam, interrogavit eos: quid pro tantis pænis expectatis? Responderunt illi, speramus bona illa, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparavit. Deus diligentibus se. Hoc audito Adrianus subiit martyrium spectante, & incitante illum. S. Natali uxore sub Diocletiano cæsare, Ni-

comediæ. A. D. 306. Refert Nicephorus, Constantinum Imperatorem vieto Licinio Constantinopolim venisse, eamque urbem dedere se illi noluisse: in primo affultu Constantinum 6. millia hominum perdidisse in 2do. tria, quo infelici successu dum angere- retur, convertissetque in cœlum literas & sententiam Psal. 49. invoca me in die tribulationis: eruam te, & liberabo Te, & glorificabis me. Nota in vulgata his similia verba ponuntur Psal. 49. v. 15. Invoca me in die tribulationis: eruam te, & honorificabis me. Dumque obstupuerit ad hanc visionem, ac iterum oculos in cœlum direxerit, vidit iterum crucem formatam ex aliis stellis, & circa illam itidem ex stellis formatas voces: In hoc signo omnes hostes vinctes, Ex Pedagogo Gallicè scripto de Spe,

A. D. 1211. Cisterciensis Abbas, dum Catholicum ducem contra Albigenes animaret, respondit ille: Adhucne timidi cordis esse deberem: De Deo agitur, tota Ecclesia orat pro nobis, commilsioque certamine, etsi uni Catholicorum contra 30. pugnandum fuisset, insignem dux ille fiducia in Deum armatus obtinuit victoriam. P. Kwiatkiewicz in Annal.

A. D. 1213. Invaluerunt deinde Albigenes, ad centum millia exercitus collegerunt, partes eorum tuebatur Petrus rex Aragoniæ & Comes Tolosæ, Catholicorum nec decem millia fuere, cum illis tamen Montfortius contra dictos Albigenes processit; ante confictum arma sua in altari reposuit, illaque tanquam à Deo vim habitura recepit, nec fefellit spes in Domino sperantem: nam hostilem exercitum profligavit, in quo confictu, Rex etiam Aragoniæ occubuit. ad 20. millia hostium cæsa, & Catholicis unus non nisi desideratus. Hæc victoria Aciei Castrorum ordinatæ, Deiparæ scilicet adscripta, nam conspexit Alanus miles eandem 150. lapides contra hæreticos projicientem, eosque conturbantem, Ibidem.

2. Mach. 15. v. 7. De Juda Machabæo dicitur: Machabæus autem semper confidebat cum omni spe auxilium sibi à Deo assuturum. v. 8. Et hortabatur suos, ne formidarent ad adventum nationum &c. v. 17. Exhortati itaque Juda sermonibus bonis valde, de quibus exrolli posset impetus, & animi juvenum confortari, statuerunt dimicare, & configere fortiter &c. v. 26. Judas verò, & qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes congressi sunt: v. 27. manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus 35. millia, præsentia Dei magnifice Uuu 3 dele-

delectati. Ita Judas ille Machabæus, dum magnam spem in Deo habebat, magnam obtinuit victoriam; dum verò tantam non concepit spem in auxiliis divinis, sed vires humanas respiciebat, fortiter quidem pugnavit, sed occubuit. de quo. 1. Mach. 9. v. 7. Et vidit Judas, quod defluxit exercitus suus, & bellum perurgebat eum, & confractus est corde, quia non habebat tempus congregandi eos & dissolutus est. &c. v. 16. Et qui in sinistro cornu erant, viderunt, quod contritum est dextrum cornu, & secuti sunt post Judam, & eos qui cum ipso erant, à tergo. v. 17. & ingratum est prælum, & ceciderunt vulnerati multi ex his illis. v. 18. Et Judas cecidit, & ceteri fugerunt.

664.
Spes hu-
manæ
vanæ.

Spes humanæ in humanis auxiliis, viribus, divitiis, deliciis planè vanæ uti etiam patuit. A. D. 1491. Alphonsus Joannis II. Lusitanie regis filius annum agens 16tum. splendidissimi ingenii, & fortunæ Isabelam Hispaniarum Regis filiam duxit in conjugem, cujus dos erat, paternorum regnorum hæreditas: celebrabantur nuptiæ apparatu ingenti, ludi &c. exhibebantur, sed vix 7. menses elapsi, cum Alphonsus ad ripam Tagi fluminis juveniliter exultans, ex equo excutitur, & lethali plaga obruto capite datur ad terram, mox in piscatoriam calam; quæ vix duos cum illo decumbente aulicos capere poterat, delatus, in stramenticia culcitra obiit. Ita in Serenissimo Juvene magnæ, inò ingentes humanæ spes in paupere casa, scintillæ instar extinctæ, P. Drexelius in Prodomo Æternitatis.

Multa interdum & magna, quasi insomnis imaginantur sibi homines, has & illas dispositiones faciunt vanæ mundi delusi spe, divitiis, honores, tales & tales &c. in mente sibi fingunt, cum hæc interim somnii instar subito evanescent. Generalem notat esse V. Beda illam S. Jacobi sententiam. Jacobi. 4. v. 13. *Ecce nunc qui dicitis: Hodie aut crastino ibimus in illam civitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabimur, & lucrum faciemus.* Quæ Jacobus taxat multorum stoliditatem, qui toti lucris, mundi-que negotiis intenti, diu se victuros existimant, ideòque pro arbitratu futura disponunt, quasi liberi, vitæque suæ & temporis Domini, nec putant hæc omnia pendere à Dei nutu, qui singulis celerem finem vitæ, certumque diem mortis præstituit, qui omnes has dispositiones & spes succidet. De quibus celebratur festivus ille apologus

Rustici, qui lactis amphoram portans ad forum tacite secum cogitabat; Tanti vendam lac meum; ex pretio emam gallinam; illa mihi generabit pullos, illos alam, & grandiores effectos vendam, ex pretio emam porcellum, quem impingatundum vendam, emamque vitulum; illum saginabo & vendam; quid tanto pretio faciam, emam equulum, cui filius meus inequitet; ac gestiens subsultare cœpit, ac exprimere speciem filii in equo exultantis; subsiliens amphoram ex capite excussit, & lac omne in terram ac cum lacte pariter omnes suas spes, conceptas & gaudia effudit. Ita hodie multi, magna sibi pollicentur, magna moluntur, auræ Aulæ velut Chamaleontes vivunt, spes altissimas sibi efformant, sed chimericas, quas vel morbus vel mors, vel infortunatus aliquis casus evertit, & in ipso saepe exordio perturbat nimirum: uti quispiam dixit.

Nescia mens hominum fati, mortisque futura.

Exemplum est divitis volentis extruere horrea Lucæ. 12. Cui dictum: v. 20. *Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te: quæ autem parasti, cujus erunt?*

Epigrammata De Spe Theologica.

1. Cur trepidas hominum cor, dum te fluxa malorum
Fortiter assiduis fluctibus unda ferit?
Ne cade; Fide Deo; quamvis te lava procella
Exagitat, retinet te anchora sacra Spei.
2. Cur homo, cur fructus mundi sectaris inanes
Ut miser infidas Tantalus inter aquas?
Mundi spem dubiam sequeris, quæ fallit iniqua,
Ac alit opprobriis, spem, peto semper, ama,
Quæ te alit ut mater, divina spe satiare,
Tutus in illius, quæso, quiesce, sinu.
3. A Te temporis ac æterna bona omnia spero,
Spero Deus, pro illis Te quoque gratus amo:
Ex meritis mihi tum pretioso sanguine, manet
Gratia tum venia, ac gloria, Christe, tuis.

CA-

CAPUT VI. DE CHARITATE THEOLOGICA

§. I.

De Charitate Dei.

665.
Quid cha-
ritas The-
ologica,
quod ejus
objectum?

Quaritur 1mo. Quid sit Charitas Theologica? R. esse amabilem conjunctionem creaturæ rationalis cum Deo.
Quaritur 2do. Quod objectum formale ipsius R. Objectum formale charitatis Theologicæ esse bonitatem summam absolutam Dei, qua Deus in se bonus est, quæ bonitas complectitur omnes perfectiones divinas, quatenus perfectiones divinæ sunt. Ratio 1mi: quia charitatis, qua amicus amicum amat amore benevolentie, objectum formale est bonitas absoluta amici. Ratio 2di. quia Deus eatenus est in se bonus, quatenus est in se summè perfectus: est verò summè perfectus, quatenus dicit omnes perfectiones.

Quaritur 3tio. Quodnam sit objectum materiale charitatis? R. Objectum materiale Cui præcipuum est Deus; minus præcipuum est creatura rationalis, capax beatitudinis. Objectum materiale. Quod prosecutionis sunt omnia creata, non repugnantia bonitati divinæ. Objectum materiale. Quod aversionis sunt omnia peccata adversantia eidem bonitati. Ratio 1mi. quia Deus est illud subjectum, cui per charitatem volumus omne bonum propter illius summam bonitatem absolutam, & complacentiam in tali bonitate. Ratio 2di. quia creatura rationalis capax beatitudinis est subjectum, cui per charitatem debemus velle bona ipsius propter bonitatem absolutam. Ratio 3ti. quia creata non repugnantia divinæ bonitati possunt à charitate ordinari in gloriam extrinsecam Dei, in bonum item creaturæ rationalis, idque ex motivo ipsius charitatis. Ratio 4ti. quia

charitas ex suo motivo debet averfari omnia peccata, cum omnia repugnent summæ bonitati divinæ, utpote laxiva & offensiva ipsius summæ excellentiæ & dominii perfectissimi ac jurisjurisdictionis. Plura vide apud Theologos Scholasticos. Definitur quoque charitas Dei sic: Charitas Dei est amor amicitie, quo Deo benè volumus & omnia bona ipsi cupimus ob summam & infinitam ejus naturæ divinæ perfectionem.

Præceptum charitatis Dei præcipit Deum super omnia amandum, patet ex scripturis. Ratio est: Quia finis ultimus plus est diligendus, quam omnia media, quæ ad eum referuntur; non quidem intensivè (etsi enim hoc etiam deceat, non tamen est in præcepto) sed appetitivè, ita, ut nullam creaturam pluris facias, quam Deum, velisque potius omnia perdere, quam Deum offendere, & sic illi malè velle. S. Thom. 2. 2. q. 27. Ar. 3. Azor. Sanch. Becan. Plura vide apud Morales Theologos.

Quanta debeat esse dilectio Dei & Dilectio proximi, habetur Matth. 22. v. 37. *Ait illi Dei, qualis Jesus (uni ex Phariseis) Diliges Dominum & quanta, Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua, v. 38. hoc est maximum & primum mandatum.*

Moyfes Deuter. 6. v. 5. & ex eo Marcus & Lucas addunt, *in tota fortitudine tua.* Syrus. & in tota virtute tua. Id est, ex toto conatu cordis, & mentis tuæ. Idem enim hic significant *cor, anima, mens.* Æthiopicus. *Ex tota virtute tua, & ex tota patientia tua. Persicus, ex tota nimietate mentis tuæ.*

Nota

Nota contra Calvinum & alios hereticos hoc Dei praeceptum cuius homini servatu esse possibile, non enim praecipitur hic totus & summus amor extensivè aut intensivè, sed tantum comparativè, finaliter & appetitivè. Diliges ergo Deum ex toto corde sive ex tota anima & mente, idem est, ac si dicat: Diliges Deum ex tota voluntate tua scilicet. 1mo. *Comparativè*, ut nullam partem amoris tui des idolo, aut rei cuiusquam Deo contrariæ.

2de. *finaliter* & generatim velis esse Deum totum & ultimum omnium tuarum cogitationum, actionum, & amorum, ipsumque ut summum bonum & finem ultimum rebus omnibus præferas & anteponas ac consequenter 3tio. *Appetitivè*, ut nihil ita aestimes, tantoque loco & pretio habeas, quanto habes Deum; ac proinde, ut totum cor, id est, voluntatem applies, ut tota & omnia praecepta eius impleas, & per omnia obedias, etiam si propterea opes, honores, famam, amicitiam, vitamque ipsam perdere debeas. Unde quod hic dicitur ex toto corde, alibi dicitur ex corde integro & perfecto. Hinc illud toties iteratum: Cor ejus perfectum erat cum Deo: Incessit in omnibus mandatis Domini &c. 3. Reg. 14. 8. Hoc est, quod ait S. Bernardus de diligendo Deo, modus diligendi Deum est diligere sine modo; immensa enim Dei bonitas immensum meretur amorem, ut sine fine, modo, & mensura, quasi immensè diligatur.

Hoc est praeceptum magnum. Arabicus, hoc est mandatorum primum, maximum: maxima enim virtus, & virtutum omnium Regina est charitas. 1. Cor. 13. Quare charitas nobilior est religione: nobilior enim est diligere Deum ex toto corde, quam eidem offerre sacrificia, cæterosque religionis, aliarumque virtutum actus. Denique amor nobilissimus affectus & actus, qui præcellit timore, honore, cæterisque omnibus. P. Cornel. à Lap. hic.

666. Deuter. 6. v. 5. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota animatu, & ex tota fortitudine tua.* Est hoc praeceptum eminentissimum, & eminentissimæ virtutis, scilicet charitatis praeceptum: sicut enim inter metalla eminet aurum, inter elementa ignis, inter cælos empyreum cælum, inter planetas sol, inter Angelos Seraphini, ita inter Virtutes eminet & præcellit charitas, sive dilectio Dei & proximi: ea enim est aurum radiatissimum, quæ cælestia eminens bona illustrat: ignis est cælestis, qui animos omnium circa se inflamat, empyreum cælum est, in quo habitat Deus & Beati, sol est, qui omnia illuminat, fecundat, &

vivificat. Seraphica virtus est, quæ S. Franciscum, aliosque charitate flagrantem Seraphinos arduos effecit. Vis plura? Accipe 1mo. Charitas est velut Regina, cæteras virtutes regens & moderans. 2. est quasi mater alias virtutes alens, reficiens, roborans, sustinens, ait Laurentius Justinianus. 3. Charitas facit nos amicos, & filios Dei, ejusque hæredes & cohæredes Christi. Hinc ait S. Joannes Epist. 1. c. 4. Omnis qui diligit, ex Deo natus est. 4. Sola charitas est, quæ dividit oves ab hædis. 5. Charitas est quasi forma & anima virtutum, eisque vim merendi tribuit. 6. Charitas est vinculum perfectionis, Coloss. 3. 14. quod nos arctissime Christo, & proximis adstringit, unde ait Paulus: *Quis nos separabit a charitate Christi* &c. 7. Charitas est ignis inextinguibilis, qui omnia, etiam dura ut ferrum, vincit & superat: Nam omnia vincit amor; & fortis est ut mors dilectio. Triumphat de Deo amor, inquit S. Bernard, Charitas imperat iræ, odio, timori, cupiditati, oculis, manibus, auribus &c. omniaque in Deum dirigit. 8. Charitas quasi aquila solem, puta Deum, irretortis oculis intuetur, & ad eum igneis alis, puta amore Dei & proximi evolat, dicit S. August.

Ex tota fortitudine tua. Hebraicè, ex toto valde tuo, quod Chaldaeus refert ad bona externa, virtutemque, ex omni substantia tua vel ex omnibus divitiis tuis, S. Matthæus verò, ut supra c. 22. v. 37. vertit, in tota mente tua. Diliges ergo Deum, ex omni valde tuo, id est, diliges Deum ex omni facultate, & possibilitate tua, & ut Vatablus vertit, *pro omni virili tuo.* Quæres, an & quomodo distinguantur hæc tria, scilicet diliges Deum, ex toto corde, ex tota anima, & ex toto valde, id est, ex tota fortitudine vel ex totis viribus? Rabanus censet commendari his SS. Trinitatis fidem, quasi diligere ex toto corde sit diligere ex tota memoria, quæ Patri adscribitur: ex tota anima sit ex toto intellectu, qui Filio datur, ex tota fortitudine sit ex tota voluntate, quæ Spiritui sancto accommodatur. S. Augustinus per cor accipit cogitationes, per animam vitam, per mentem sive virtutem intellectum, quasi hic præcipiat Deus, ut hæc omnia in illum, qui illa nobis contulit, referamus. S. Bernardus. Dilige Dominum Deum tuum toto & pleno cordis affectu; dilige tota rationis vigilantia, & circumspectione; dilige ex tota virtute, ut nec mori pro ejus amore pertimescas. Fortis enim est ut mors dilectio. 3tio. Simplicius hæc tria secundum phrasim Hebræam accipi possunt, ut unum idemque significant, tantum enim ad majorem energiam, & inculcationem sit hæc trina repetitio. Sensus est ergo q. d.

q. d. Diliges Deum ex tota voluntate, totoque ejus affectu & conatu. Hujus rei, & sensus genuini signum est, quod scriptura ex hisce tribus aliquando tria ponat, aliquando duo tantum, ut c. 10. v. 12.

Simile est. 4. Reg. 23. 3. aliquando addit 4tum videlicet ex tota mentetua, ut patet Lucæ. 10. 27. Idem ergo hæc omnia significant, scilicet diliges Deum, ex toto corde, tota anima, & tota virtute, tota mente tua, id est, toto animo & affectu: ita scilicet, ut omnia Dei praecepta impleas & nullam amoris tui partem des idolo, vel rei cuiusquam Deo contrariæ, quasi plures habeas Deos: Deus enim tuus unus est, ergo amor tuus in plures Deos non est partendus, sed unus Deus tibi amandus, unoque eo tibi fruendum est, ut ait S. August. l. 1. de Doctr. Christ. in quem proinde omnia tria referas: ita, ut generatim velis ipsum esse finem omnium tuarum cogitationum, actionum, & amorum; ut eo venire merearis, ubi continuo & intensissimo actu Deum in æternum diligas; quæ dilectio hic præstari non potest, sed præmiis loco dabitur in cælis. Quare neque hic secundum literam præcipitur (est enim finis præcepti, qui ipso præcepto non præcipitur; sed tantum medium ad finem) sed tantum secundum sensum anagogicum insinuat, secundum quem sensum accipit hæc verba S. Augustin. de Spir. & Lit. Ex dictis patet hoc praeceptum literaliter in hac vita impleri posse, possumus enim Deum diligere ex tota possibilitate nostra, seu quantum pro statu & infirmitate hujus vitæ possibile est; & quia alioquin frustra præciperetur nobis in hac vita; adeoque præciperet Deus impossibile, quæ nemo præstare potest. Denique Josiam regem, ac similes implese hoc praeceptum, patet 4. Reg. 23. 25. Vide Bellarm. l. 2. de Monach. c. 13.

667. Hoc ergo praecepto exigitur ab homine totus & summus Dei amor non intensivè, sed tantum comparativè, finaliter, appetitivè. 1mo. *Comparativè*, ut scilicet ita cor & affectum des Deo, ut nullam ejus partem des dæmoni, aut peccato. Ita Welasquez l. 2. q. 109. art. 3. 2do. *Finaliter*, ut in genere Deum habeas quasi finem, omnium tuarum actionum, eumque ut summum bonum, & finem ultimum rebus omnibus præferas; ut malis omnes res perdere, quin & vitam tuam, quam Deum, Deique gratiam. 3tio. *Appetitivè*, ut applies totum cor, id est, voluntatem tuam ad ejus legi per omnia obediendum; ut sanctæ ejus voluntati te per omnia conformes, ac proinde diligas eum pleno amore non tantum concupiscentiæ, sed etiam

amicitiæ. Unde quod hic dicitur ex toto corde, alibi dicitur ex toto integro: nam in hoc dilectionis praecepto omnia particularia Deo praecepta virtute continentur, sicuti conclusiones continentur in suis principiis. Tum quia amor Dei includit obedientiam Dei. Tum quia, sicut Deus est idea & speculum perfectissimum, in quo res perfectius apparent & videntur à Beatis, quam in seipsis; ita quoque ipse est totum bonum, quod maxime est diligibile, & in eo est ordo diligibilium. Dilecto ergo ipso omnia diligemus, quæ diligibilia sunt, inquit Abulensis; atque hæc est causa, cur in charitate & dilectione Dei omnis hujus vitæ perfectio tam Christiana, quam Mosaica consistat, ut docent PP. & DD. nam jejunia, vigiliæ &c. non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt, inquit Abbas Moyses apud Cassianum.

Quæritur 2do. Cur Deus diligendus sit Cur Deus ex toto corde? R. Causa à priori est 1ma diligendus quia Deus est creator, donator, & confertor tota cor, vator ipsius cordis, omniumque bonorum de naturalium & supernaturalium, quæ in corde, totoque homine sunt. Ergo par est, ut hæc omnia ad eum redeant. 2da. quia cor est imago Dei creatoris, creavit enim cor, sive mentem ad imaginem & similitudinem suam: unde tribuit ei capacitatem quamdam infinitam, quæ à nulla re creata, sed à solo Deo impleri potest. Cor parvum est, inquit Hugo. l. 3. de anima & magna cupit, vix ad unius milvi refectionem sufficere posset, & totus mundus illi non sufficit, & hoc est, quod ait S. Augustinus, fecisti nos Domine ad te, & in quietum est cor nostrum, donec requiescat in te. Deus ergo est centrum cordis, & amoris nostri, unde dicebat Abbas Antonius. *Ego Deum amo, non timeo.* 3tia. quia Deus uti principium, ita finis est hominis, omniumque creaturarum; omnes ergo eum ut talem toto corde & affectu prosequi & diligere debent. 4ta. quia Deus est summum, immensum, & increatum bonum, quod est fons omnis boni, quodque in se omnia bona tam creata, quam possibilia continet in gradu eminentissimo & perfectissimo: Ergo summe est amabilis, ergo ex toto corde amandus, cætera enim bona præ Deo vana, & nihil sunt, ac proinde per se non sunt diligenda, sed tantum propter Deum. *Omnis copia, quæ Deus meus non est, egetas est.* Merito per 30. annos B. Magdalena in horrida spelunca solo ejus amore dulcissime se pavit, ut jure canat de ea Petrarca,

Namque famem, frigus, durum quoque,
saxa, cubile
Dulcia fecit amor.
Xxx
Dul-

Dulcedo enim divini amoris, dum cor alicujus occupavit, facit, ut omnis mundi & carnis dulcedo amarescat, & amaritudo dulcescat. Id expertus S. Gregorius Nazianzenus, ita scribit ad Nemesium.

Namque tuum supera feriat si Christus ab arce

Pectus & in medio figat tibi corde sagittam; Sejunctim inspiciens utrumque oculatus amorem.

Quanto sit Domini stimulus mage dulcis, habebis

Perspectum &c.

Quis non amore liquescit, si Deum pro se hominem factum, flagellatum, crucifixum &c. intueatur. Merito S. Augustinus. *Toto, inquit, vobis figatur in corde, qui pro vobis fixus est in cruce.* S. Catharina Senensis, amoris Christi sponsi sui vulnere fauciat, instanter ab eo petit, ut à se cor suum, & propriam voluntatem radicibus avelleret, ut tota transfret in ejus amorem, visa est sibi videre Christum, cor sibi è latere eximentem, & post aliquot dies aliud cor illustre afferentem, ac dicentem: *Ecce filia mea habeto pro corde tuo cor meum*, exinde tota mutata, mirè amore Christi æstuavit. Hoc ergo dilectionis præceptum infige animo, & omnia dura, omnes tentationes, omnes labores facile superabis, vitamque ages suavissimam æquè ac sanctissimam: Nam ut ait Petrus Ravennas: *Tenera militia est solo amore de omnibus vitiis reportare victoriam*. Quis enim, ait Paulus, nos separabit à charitate &c. Deus se totum dedit tibi, tu te totum da, imò redde Deo, P. Cornel. à Lap. in Deuter. 6. 5.

S. Philippi Neri à divino amore concrescens cor majus in pectore spatium obtinuit. Annus Cæle. 26. Maji. In Breviario Romano additur. Tanto cor ejus æstuebat amore, ut, cum intra fines suos contineri

Alluditur non posset, illius sinum contractis atque eadilludVi-
am manda-
zorur tuo-

rum cucer- Cum tibi divini vis cor dilatat amoris,
ri: cum di- Scis mandatorum currere Dive viam,
latasti cor Heu liceat tua, Dive, sequi vestigia nobis,
meum. Ac amplo semper querere corde Deum.
Psal. 118.

32. S. Joannes Evang. de seipso scripsit Jo-
668. an. 13. v. 23. *Quem diligebat Jesus.* Non
Charitas tantum amore amicitiae, velut ætate mini-
mensura mum, ut vult Toletus, sed etiam amore
sanctitatis, ob virginitatem & puritatem, modestiam, & mansuetudinem, moresque suaves, & sanctos. Ita Cyrill. Chrysost. Theoph. Euthy. S. Chrysost. Epist. ad Helio-

dorum. Hinc tamen non sequitur, ait P. Cornel. hic, Joannem absolute, omnibus Apostolis fuisse sanctiorem: poterat enim Petrus illo esse charitate ardentior, ideoque sanctior, sanctitas enim maxime in charitate consistit, illaque mensuratur, ut quanta sit charitas, tanta sit gratia, & sanctitas ejusque.

S. Paulus ad Rom. 8. v. 38. *Certus sum Charitas enim, quia neque mors, neque vita, neque Dei sancti Angeli, neque principatus, neque virtutes, etiam patiens, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, v. 39. Neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare, à charitate Dei, qua est in Christo Jesu Domino nostro.* Pro certus sum in Græco est, certam in Domino spem habeo, confido, ut legit Ambrosius, Hieron. Syrus, imò Erasmus, Beza, Vatablus. Significat ergo Paulus hisce verbis, ait S. August. de moribus Ecclesiae c. 11. ejus potentiam & efficaciam charitatis, q. d. Nullus est terror, qui possit permovere hominem, qui charitate flagrat, ut Deum offendat, tamen ibidem docet S. Augustinus, charitatem posse amitti, & diligentissime esse servandam. Exclamat hic S. Chrysost. O! animam furentem insania, sed quæ sobrietatem pariat, omnia, quæ in cælis, quæ in terra, quæ supra cælos sunt, visibilia, & invisibilia præ amore Christi transcendens, nihil aestimabat, unum hoc metuebat, ne Christi dilectione excideret: Hac charitate Paulus ornatus, inquit Chrysostomus Hom. 2. de Laud. Pauli, tyrannos, ipsūque adeo Nerone velut quosdam culices aestimabat, hac mortem, cruciatum, & mille supplicia, ludum purabat esse puerorum. &c. Hac Mirabilis charitate succensus S. Tiburtius Martyr, ut Charitate habent ejus acta, ad Torquatum judicem suavitatis & insultans dicebat. Applica eculeos, su-
spende Christianos, damna, percutite, incen-
de, universa denique supplicia adhibe. Si & Martyr exilium minaris, hoc philosophantibus est ribus.

totus mundus; si mortis supplicium, evadimus mundi carcerem; si ignes, majora his in cupiditatibus vincimus: decerne, quidquid libet, omnis nobis vilis est poena, ubi pura est conscientia. Tiburtium mox secuti Marcus, & Marcellinus fratres, cum pedes eorum clavis acutis stipiti confixi essent, psallebant, dicentes: Ecce quam bonum, & quam jucundum habitare fratres in unum; nunquam tam benè epulati sumus: qui modo cepimus esse fixi in amore Christi: Utinam o Judex sic nos esse permittas, quamdiu hujus corporis tegimur indumento. *Neque altitudo, neque profundum.* Id est, nulla prosperitas, nulla adversitas, nulla gloriosa & humilia, inquit Oecumen. & Tolet. 2do. S. Thomas: *Neque alti-*

titudo, id est, arcis, rupis, ex qua minaretur quis mihi præcipitium, neque profundum maris. 3tio. Theod. *Neque altitudo, neque profundum*, id est, nec cæli, nec inferi. q. d. etiam si promittas regnum cælestē, etiam si gehennam mineris, Deum amanti ut separet illum à charitate, nihil tamen apud eum efficias, ait Chrysostomus. Est hyperbole, subintelligitur, si videlicet hoc promittere vel hoc minari tali conditione quis posset. Pulchrè, subtiliter, & nervosè hæc explicans S. Augustinus de Morib. Eccl. c. 11. to. 1. Nemo, inquit, nos se parabit à charitate Domini minitendo mortem, id ipsum enim, quod diligimus Deum, mori non potest, cum mors ipsa sit non diligere Deum. Nemo ab eo separat pollicendo vitam: nemo enim ab ipso fonte separat pollicendo aquam. Non separat Angelus, non enim est Angelus, cum inhaeremus Deo, nostra mente potentior. Non separat virtus, quæ potestatem habet in hoc mundo: nam toto mundo omnino sublimior est mens inhaerens Deo. Pergit Augustinus. non separant instantes molestiæ, hoc enim leviores illas sentimus, qui ei, unde nos separare moluntur, arctius inhaeremus. Non separat promissio futurorum, nam & quidquid boni futurum est, certius promittit Deus, & nihil est Deo ipso melius, qui jam benè sibi inhaerentibus præsens est. Non separat altitudo, neque profundum, quid enim mihi cælum polliceatur, ut à cæli fabricatore sejungar? Aut quid terreat infernus, ut Deum deseram, quem, si nunquam deseruissē, inferna nescivissē. Postremo, quis me locus ab ejus charitate divellet, qui non ubique totus esset, si ullo contineretur loco? Ita resoluta, & solidata fuit præ aliis in amore Christi S. Agatha virginum heroina, quæ cum esset nobilissima, dignissima, honestissima, & pulcherrima, sprexit propter Deum & terrores, & blandimenta tyranni, P. Corn. hic.

669. Dicit Apostolus ad Ephes. 1. v. 5. *Qui Charitati (Deus Pater) prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum.* &c. Nota, idem est, elegit nos, ut essemus sancti, & prædestinavit nos in adoptionem filiorum: nam sancti sunt filii Dei adoptivi, Apostolus tamen idem repetit, & inculcat: tum quia plenus erat recordatione dulcissima talis dilectionis & electionis Dei: tum quia hæc electio & prædestinatio, licet una sit, multa tamen involvit, quia per illam elegit Deus, & prædestinavit nos ad sanctitatem, ad suam amicitiam, ad suam filiationem, ad suam hæreditatem: nam formaliter aliud est esse sanctum, aliud esse Dei amicum, aliud esse filium Dei, potuissetque nos Deus eligere. R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

gere ad sanctitatem, & tamen nosse nos sibi adoptare in filios, imò nosse nos evehere ad suam amicitiam. Quis enim est homo, quantumvis sanctus, qui sibi debere putet, ut Deus secum amicitiam ineat. Dei ergo clementiæ, gratiæ, & liberalitatis fuit, quod per gratiam, & charitatem simul & sanctos, & amicos & filios nos efficere voluerit, quodque hæc tria charitati indivulsi amexuit scilicet justitiam sive sanctitatem, amicitiam, & filiationem Dei. P. Cornel. hic. Adjunxit quoque Deus charitati patientiam; quia hæc est charitas Dei, & hoc est diligere Deum, si propter ipsum patienti sis animo in adversis, & persecutio-
Charitas
patiens est
nibus non perturberis, sed patienter expectes liberationem, & coronam gloriæ à Christo judice. P. Corn. in illud 2. Thess. 3. v. 5. *Dominus autem dirigat corda vestra, in Charitate Dei, & patientia Christi.*

Ad Galatas. 2. v. 20. dicit S. Paulus. *Charitatis Vivo autem, jam non ego, vivit verò in me & amoris Christus.* Quod autem, nunc vivo in carne: proprietates. Extases in fide vivo filii Dei, qui dilexit me, & trates. Extases dicit semetipsum pro me. Præcesserat v. 19. *Amoris, Christo confixus sum cruci.* q. d. Ego per baptismum in Christo crucifixus, atque peccato & veteri vitæ, ceremoniis, ac legi, ut jam dixi, mortuus sum, indeque quasi ab arbo-
re veteri resectus sum, ut arbori novæ crucis Christi, novus quasi ramus inserar; ab eaque vitam, & succum gratiæ sugam: ita, ut non tam ego, quam vivat in me Christus quia non lex, non natura, non concupiscentia, non voluntas propria, sed Christus ipse suæ gratiæ quasi animæ, & virtutum, quasi potentiarum motibus me agit ad omne bonum, & vitales virtutum actiones, ut Christi humilitas, fortitudo, sapientia, pax, aliæque virtutes in me vivant, & vigeant. Ita Chrysost. Ansel. Christus ergo in me orat, laborat, patitur, ita, ut Paulus non tam Paulus, quam Christus, & vicissim Christus in Paulum transformatus videatur. Talis enim quisque nostrum est, qualis est ejus dilectio, terram diligis, terra eris, Deum diligis, Deus eris. Ita S. Augustinus Amor enim transformat amantem in rem amatum, ut ait Dionys. unde & Osee c. 9. v. 10. *Facti sunt, ait, abominabiles sicut ea, qua dilexerunt.* Est metaphora vel Allegoria. Lex vetus est tanquam arbor vetus lex nova est crux, quasi arbor nova, ab ea præcisi sumus, ut huic inserti novam ab ea gratiæ vitam sugeremus. Nota hic amoris & charitatis proprietates. 1ma est, quam tradit S. Dionysius. *Amor est virtus, faciens unionem.* hanc significat hic Paulus, Christo confixus sum cruci. in Græco crucifixus sum Christo. 2da. mutua inhaesio, qua semutuo amant & redamant Deus & homo
Xxx 2

homo. Cant. Dilectus meus mihi, & ego illi. hanc significat hic Paulus, cum dicit se in Christo, & Christum in se vivere. 3tia. cogitare assidue, & in oculis mentis habere Christum, & Deum. hanc significat Paulus per verba vivo, & vivit, utique vita rationali memoriae, intellectus, & voluntatis. 4ta. est *Extasis*. Extasis, dicit Dionysius de divinis nominibus c. 4. facit divinus amor, amatores suo statu dimovet & sui juris esse non finit, sed in ea, quae amat, penitus tranfert. Ideo & Paulus ille magnus cum divino amore flagraret, excessivè illius virtutis particeps factus, vivo, inquit, jam non ego, tanquam verus amator meritis excessum capiens. Extasis verbum transformavit in hominem, eumque crucifixum, ac habentem speciem peccatoris, quia nos peccatores eramus, reiue mortis, & crucis, hac extasis amoris Pauli cor in cor Christi dilatando transmutavit & Paulum in Christum quasi transformavit. De S. Paulo Chrysostomus hom. 23. in Epist. ad Rom. perpendens Verba *Vivo non ego* &c. Cor itaque Christi erat cor Pauli, & paulò superius cor Pauli vocat cor orbis, datque rationem: corenim istud adeò fuit latum in se, ut susceperit & integras urbes, cor enim, inquit, meum dilatatum est. Verum tamen, ut ut latum fuerit, tamen sæpè occupavit & pressit illud, quæ ipsum dilatabat dilectio. Notæ extases S. Dominici, dum corpus Christi elevarer in altum sublati, S. Francisci Ass. vulneribus Christi signati. Quam multi cruci Christi mente & corpore S. Andreas, S. Petrus, S. Philippus, S. Bartholomæus, S. Sixtus Papa, S. Calliopius Pius Adolescens, S. Vernerus Puer, S. Julia Ancilla, in Japonia sub Tajcosama 6. Franciscani, 3. Nostri &c. *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me, se & me*, non vos vel vobis. Ita enim loquitur 1. ex vehementia amoris. 2. Quia præ omnibus iudicabat se peccatis obnoxium. 3. Quia ut Chrysostomus, quisque Christo pro sua passione ac morte gratias eas agere debet, ac si pro se solo passus fuisset; quia singulis, tantum profuit, quantum omnibus, & pro uno solo redimendo æquè mori debuisset Christus. Beatus, multumque felix, ait Hieron. qui vivente in se Christo per singulas cogitationes, & opera potest dicere: In fide vivo Filii Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Christus est totus tibi, tute totum da, imò redde Christo, P. Cornel. hic.

670. 1ma. Joan. 2. v. 15. Dicit S. Joannes: Charitatis *Qui autem servat verbum ejus, verè in hoc charitatis Dei perfecta est: & in hoc scimus, quod ex gradu* *in ipso sumus. Qui autem servat verbum ejus (juxta, & mandata Dei) verè in hoc cha-*

ritas Dei est perfecta. Perfectam charitatem vocat, quæ implet illud verbum sive legem charitatis, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c.* Matth. 22. v. 37. Qui enim mandata Dei observat, diligit Deum ex toto corde, esto aliquando peccet venialiter, hoc enim in corruptione hujus vitæ est malum necessarium. Porro in hac perfectione charitatis, & vitæ Christianæ varii sunt gradus. Imus est, ita diligere Deum ex toto corde, ut nunquam offendas eum mortaliter. 2. ut nolis deliberatè offendere eum venialiter, etiamsi totum mundum possis lucrari. 3. Si amore Dei omni amore creaturæ renunties, totumque te manicipes Dei, cultui, & obsequio, uti faciunt Religiosi. 4tus, Si non aliud cogites, velis, & ames, quam Deum aut propter Deum, ut faciunt Beati in cælo. 3tium expressit S. Paulus Rom. 8. v. 35. *Quis nos separabit &c.*

S. Franciscus in opusc. 10. perfectionum. Perfectio perfecti Christiani est, quod cor suum ab omni humana & mundana creatura eradicet. *In hoc scimus, quoniam* (quod) *in ipso sumus.* S. August. addit, si in illo perfecti fuerimus atque explicat, q. d. si perfecte ei adhareamus, eumque diligamus, ita, ut ejus amore etiam inimicos amemus. Sic quoque legit Dionysius, & alii nonnulli: Verum Romana & Græcapassim illa delent. Sensus ergo est, q. d. In hoc scimus, quod in eo sumus, si videlicet verbum ejus servemus. Effectus enim, & signum dilectionis, qua adhareamus Deo, est observatio legis ipsius. Porro per charitatem sumus, & manemus in Deo & Deus in nobis ea ratione, qua amatum est in amante, & amans in te amata, magis enim anima est, ubi amat, quam ubi animat. Antistropa est hæc sententia Joannis illi Evangelii ejusdem. 14. v. 23. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit &c. mansionem apud eum &c.* Diligentis ergo anima est quasi templum, in quo realiter inhabitat Pater & Filius & Spiritus Sanctus: Ubi nota S. Joannes delectari verbo manendi, illudque crebrò usurpare, ac per illud significare 1mo. Intimam conjunctionem. 2. moram permanentem, & perseverantiam. Juxta illud Christi Joannis 15. v. 4. *Manete in me: & ego in vobis.* 3. continuam præsentiam, amicam conversationem, mutuam familiaritatem, omniaque veræ amicitiae obsequia, & officia, P. Cornel. à Lap. hic.

1ma. Joan. 4. v. 7. *Charissimi, diligite* *Charitas* *mus nos invicem: quia charitas ex Deo est, quomodo* *Nota. Charitas ex Deo est. 1mo. Quia cha-* *ex Deo est* *ritas essentialis increata, promanat natura-* *liter ex ipsa essentia divina, sicut calor ab ig-* *ne; imò charitas est ipsa essentia divina. 2.* *Quia*

Quia charitas notionalis est Spiritus S. hic enim, quasi amor notionalis procedit ex Patre & Filio per actum amoris, quo se invicem infinito amore diligunt, ita hunc locum intelligit Hugo. 3. charitas creata est ex Deo; quia est donum summum, & nobilissimum Dei: juxta illud Rom. 5. v. 5. *Charitas DEI diffusa est in cordibus nostris.* Non quasi charitas, qua diligimus Deum, sit ipse Deus, sive Spiritus S. ut voluit Magister in 1. dist. 37. hic enim est exploratus error; sed quod Deus, qui est charitas increata, charitatem creatam, qua eum diligamus, inspirat, & in nobis accendat, sicut lumen illuminans producit lumen illuminatum, ait S. August. 12. Confess. 15. Et hoc propriè intendit hic S. Joannes, quo tacitè simul significat hoc donum non esse nostrarum virium, sed assidua prece postulandum à Deo, ait S. August. de gratia & libero arbitrio. c. 18. Rursum significat charitatem, quæ idem est, quod gratia, aut individua gratiæ comes esse virtutem, maximè divinam, quæ nos faciat consortes divinæ naturæ. 2. Petr. 1. v. 4. ideoque quasi Deos, quia Deus charitas est, ait Philo Carpathius in cap. 4. Cant. 4to. Charitas est ex Deo: quia Deus prior nos dilexit, 1. Joan. 4. v. 19. & amando nos ad redamandum accendit, præcipue, cum unigenitum suum dedit nobis: *Sic Deus dilexit &c.* Joan. 3. v. 16. 5to. Charitas ex Deo est, quia lege Dei sancita est, & crebrò unice commendata, totus enim Decalogus non est aliud quam lex charitatis Dei, & proximi, juxta Apost. Rom. 13. v. 9. Hinc sequitur, quod Deus in se sit charitas formalis, in nobis autem causalis, idque omni genere causæ, puta *Materialis*: quia ipse est objectum charitatis nostræ, *Formalis*, quia ipse ejusdem est exemplar; *Efficiens*, quia ipse eam in nobis producit. *Finalis*; quia ipse est finis noster & amoris nostri. Denique amor naturalis est à natura, carnalis à carne, mundanus à mundo, supernaturalis puta charitas nonnisi à Deo.

671. Quomodo Deus Charitas? v. 8. *Qui non diligit, non novit Deum: quoniam Deus charitas est.* *Qui non diligit, non novit Deum.* Versu præcedenti dixit S. Joannes: *Omnis, qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum.* Nunc id ipsum probat à contrario, quod qui non diligit, non novit Deum, cujus rationem subdit. *Quoniam Deus charitas est.* q. d. Qui non diligit Deum, & proximum, etsi speculativè noscat Deum, practicè tamen, id est, experimentaliter, & sapide non novit Deum, sicut mellis saporem & dulcedinem nemo novit per experientiam, & saporem, nisi qui illum gustat, & sapit: sicut enim sapor sapiendo, ita amor amando practicè cognoscitur, gu-

statur, & sapitur. Quocirca, licet, ut advertit Didymus, & Cajet. potuisset S. Joannes pari modo dicere: Qui non est patientis, non novit Deum, quia Deus patientia est; qui non est humilis, non novit Christum; quia Christus humilitas est &c. maluit tamen dicere, qui non diligit, non novit Deum, quia Deus charitas est. tum quia plenus charitate Dei & Christi, nonnisi illam spirat, in eaque deliciatur, tum quia charitas omnium donum & virtutum; ita & omnium Dei attributorum est princeps & regina. *Quoniam Deus charitas est.* tum formalis & increata, eaque vel essentialis vel notionalis; tum causalis, idque per omnia genera causarum, ut paulò ante dixi in Deo enim, & Dei essentia ob summam perfectionem, & simplicitatem nulla sunt accidentia; sed quæ in nobis sunt accidentia, in Deo idem sunt cum essentia; uti sapientia, bonitas, amor, potentia, sunt ipsa essentia divina; sicut contra Gilbertum definit Concil. Remense. Porro Deus est charitas tum in abstracto, tum in concreto: quia tum est summa dilectio, tum summè diligens; ideoque vicissim summè à nobis diligendus, & redamandus, q. d. Deus est charitas; quia summè nos dilexit; cujus charitatis evidentissimum dedit indicium, cum pro nobis salvandis misit Unigenitum suum Filium, hoc propriè intendit S. Joannes: ita enim se explicat versu sequen. Rursum S. Chrysost. Serm. de Fide, Spe, & Char. docet, nihil cum charitate posse comparari: cum ipsa sit Deus, qui est incomparabilis. Hinc PP. inferunt, charitatem ceteras omnes imperare virtutes & complecti. illas enim imperat, & complectitur Deus. Vide 1. Cor. 13. P. Cornel. in 1. Joan. 4. v. 8.

1. Joan. 4. 18. dicit S. Joannes. *Timor non est in charitate: sed perfecta charitas foras mittit timorem, quoniam timor penam habet, qui autem timet, non est perfectus in charitate. Timor non est in (id est cum) charitate, sed perfecta (S. Augustinus legit consummata) charitas foras mittit timorem.*

Quæres, Quis hic timor, quem pellit Charitas perfecta charitas? & est multiplex: est enim Dei mulgeneralis & illimitata S. Joannis sententia, tiplicem unde ad quoslibet timores extendi potest pellit. q. d. Charitas nihil omnino timer, est ex morem, pers timoris, libera. Ista, animosa & liberalis. Itaque imò (Vatablus) pro desperata & consternata conscientia sumitur. 2dò. Timor hic est, quo anguntur recens conversi, juxta illud, de reconciliato peccato noli esse sine metu. Eccli. 1. 5. tio. timor hic est servilis, quo servi & imperfecti metu penæ, non amore justitiæ faciunt

Timor fi-
lialis ma-
net cum
charitate.

mandata Domini. Hic timor, ait hic S. August. inducit charitatem, de illo ait Eccl. 1. 28. *Qui sine timore est, non poterit justificari.* Nam timor castus & filialis manet cum charitate, & quantum hæc crescit, tantum & ille: quod enim quis magis sanctus est, eo magis filiali amore, & timore timet, & reveretur Deum, cavetque, ne in minimo illum offendat. Hic enim timor est actus amoris, imò ipse timor est amor: quia enim amat, hinc timet displicere amato: hoc timore jubentur omnes Sancti timere Deum Pl. 33. 10. nam hic timor permanet in sæculum sæculi, Pl. 18. 10. 4to. timor hic accipi potest mundanus, quo quis timet parentes &c. & ne illos offendat, offendit Deum. 5to. timor hic accipi potest pro anxietate, & metu, quo scrupulosi & anxii formidolosè metuunt, ne suis scrupulis offendant Deum: scrupulos enim pellit perfecta charitas, hæc enim non est scrupulosa, sed libera, audax; & magnanima, juxta Rom. 8. 15. 6to. hic timor accipi potest pœnæ & damnationis, hunc enim fugat charitas. Sancti enim solliciti sunt de præmio non adeò formidantes desupplicio, ait Prosper. semper tamen Sancti in hac vita spem mixtam habent timore, si non actuali, certè potentiali; quia non sunt certi de sua salute. Ita in morte S. Hilarion, Arsenius timebant. 7mo. timor hic accipi potest perfectorum, damnorum, infamiae &c. hunc pepulit Magdalena amore Christi. Sic SS. Martyres &c. 8vo. timor hic accipi potest initialis, quo quis ita timet culpam, ut etiam timeat pœnam, hunc pellit charitas, sed duntaxat ex parte posteriore. Hos omnes timores pellit charitas. Ita hunc timorem pellebat S. Antonius, dum dicebat: *Ego jam non timeo, sed amo, quia perfecta charitas foras mittit timorem*, uti refertur in vitis Patrum l. 5. Et S. Pater noster Ignatius dictabat: Si sibi à Deo proponeretur optio, vel moriendi vel certò eundi in cœlum, vel vivendi, & augendi Dei gloriam, sed cum incertitudine, & dubio salutis, se hoc posterius electurum: Quia, inquit, si ego ita Deum amo, ut amore ejus periculo salutis me exponam, utique ipse, qui amorem meum longè superat, nec eò se vinci patitur, periculum hoc omne in se suscipiet, illudque mihi asscurabit. Idem dicant & faciant, qui à Deo vocantur ad vitam activam, & Apostolatam, in qua vita varia occurrunt salutis pericula, sequantur, inquam, hanc Dei vocationem, quasi stellam cœlestem, sciantque, eam sibi fore rectam viam ad cœlum; imò securiorem vitâ abstractâ & contemplativâ. Ita S. Salvius jam defunctus, & cœlum ingressurus audivit vocem: *Revertatur ad corpus,*

ad hoc Ecclesia mea est necessarius. Cumque ille ingemiscens responderet: Domine, si revertar, exponar periculo, & fortè nunquam huc redibo, audivit: Vade, ego ero custos tuus, teque securè huc reducam, uti narrat Gregor. Turon. l. 7. Hist. c. 1. *Quoniam timor pœnam habet*, vulgò enim dicitur, Pejor est bello timor ipse belli. Timor enim magis affligit quàm res, quæ timetur. Sensus est, q. d. timor parit cruciatum animi, quo se ille cruciat, dum cogitat, & timet sibi impendens malum & pœnam. Atqui charitas non habet pœnam, & cruciatum, sed lætitiâ, & voluptatem. Ubi enim est amor, ibi non est labor, sed sapor, ait Bernard. ergo charitas excludit timorem; timor enim arctat, & affligit, charitas verò dilatat, & lætificat cor. P. Cornel. in 1. Joan. 4. 18.

S. Theresia virgo tanto incendio divini amoris flagavit, ut meritò viderit Angelum ignito jaculo sibi præcordia transverberantem. Annus Cœl. 15. Octob.

Epigrammata De Charitate Dei.

1. Æternum, cœli purissimus ignis amoris
Vivet, nam summo pascitur ille Bono.
2. Virtutum quæ sceptrum tenet, quæ maxima habetur?
Illis se socians fœdere regnat amor.
3. Non benè vestitus, comparens Regis in aula,
Fortunam, tum se, perdidit ille miser.
Unde, petis, solemniter erit mihi vestis ad aulam?
Protegit æternus, vestit, & ornat amor.
4. Dona movent homines, ad summi Regis amorem:
Hæc bona, sed bonitas his mihi major erit.
5. Ultra quid volo præter Te Deus; omnia prorsus,
Quæ mea, quæ mundi sunt Tibi, corde volo.
Gaudeo, quod sis id, quod es, & tua sunt mihi cuncta.
Sunt bona lætitiæ, maxima causa, meæ.
6. O Deus oro tui jungat me nexus amoris,
Sic à Te nemo me remove sciet.
7. Quid mihi præter Te Deus est? appendat in una
Mundus, quæ reputat grandia lance, bona,
Omnibus his pluris, Te mi Deus æstimo, pendo,
Tūque meum, superans omnia, pondus amor.

8. Quan-

8. Quando Deus, quando Te toto cordis amabo
Affectu, vultum quando videbo tuum.
Tu Deus es solus votorum summa meorum,
Tu desiderii meta suprema mei.

§. II.

De Charitate Proximi.

672. CUM Christus respondisset Legis Doctori ad quæstionem, quod est mandatum magnum in lege, edisserendo primum de dilectione Dei addit, Matth. 22. v. 39. *Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum, sicut te ipsum.* Syrus sicut animam tuam, id est, sicut te ipsum. Secundum ordinem non legislationis, multæ enim leges ante hoc à Deo latæ, sed dignitatis & perfectionis, licet longè impar & inferior. Imò, quod est de diligendo Deo, Deus enim longè magis diligendus est quàm omnes Angeli, homines, & creaturæ universæ, sed post Deum inter res creatas præ omnibus diligendus est proximus. *Simile in dilectione, & affectu, ejusque officiis, & actibus, sicut enim diligimus Deum, sic & proximum; imò ratio diligendi proximum est dilectio Dei: proximum enim diligimus propter Deum; quia scilicet jubet Deus, ut diligamus proximum tanquam sui imaginem.* Omittit hic Christus dilectionem sui ipsius, hoc est, ut se ipsum quis amet; quia hæc omnibus insita est, & quasi naturalis, ut si habeas erga alios charitatem, illam primò in te ipsum exerceas. Qui enim sibi nequam, cui bonus? unde Christus illam hic præsupponit, imò dilectionem sui statuit ideam, & quasi mensuram dilectionis proximi, dicens: sicut te ipsum amas, & diligis. Unde S. Augustinus l. 1. de Doctr. Christ. c. 27. Non est hic, inquit, tui dilectio prætermissa, dicit enim, ut diligas proximum sicut te ipsum. Primò ergo diligendus est Deus super omnia ex toto corde. 2do. propria persona sicut anima & corpus. 3tio. proximus, quare cum ait: Diliges proximum tuum sicut te ipsum, To sicut non æqualitatem, sed similitudinem dilectionis significat; magis enim nos ipsos, quàm proximos amare debemus, sed tamen similia his, quæ nobis optamus, proximo præstare & optare debemus. Quibus addit, Hebræum *rea* propriè socium significare. Noster tamen vertit proximum; ut magnum cuique ingerat dilectionis stimulum: quia omnis homo, qui hic intelligitur, nobis est proximus, & conjunctissimus & quasi frater tum creatione & natura, quia ab eodem Deo Patre creatus est homo; tum recreatione; quia ab eodem Patre Christo

regeneratus est in baptismo; ejusque corpore & sanguine alitur in Eucharistia, cæterisque Sacramentis & gratiis, assidue æque ac alii pascitur. Jubet ergo Deum diligere ex toto corde, proximum verò non ex toto corde, sed sicut te ipsum. Ut scilicet primò non te solum diligas & proximum negligas, quod suadet amor proprius ex natura peccato corrupta nobis insitus, sed amorem, quo te diligis, ad proximum extendas. 2do. ut sicut te non fictè, nec frigidè, sed sincerè & ardentè diligis, sic pariter diligas & proximum, atque bona corporis, & animæ, quæ tibi optas, optes & proximo. Hoc est, quod dixit, sanxitque Christus c. 7. 12. Omnia, quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis, sive quod Tobias moriens mandavit filio c. 4. 16. Quod ab altero oderis fieri, vide, ne tu aliquando facias; ea enim est Regula dilectionis, ait S. August. de vera Relig. c. 46. Ut quæ homo vult sibi bona provenire, & proximo velit, & quæ sibi accidere mala non vult, & illi nolit. Non vis tibi eripi opes, vitam &c. nec tu illa aliis eripias. Vis eadem tibi dari, & conservari, tu quoque ea aliis dato, & conservato. P. Cornel. à Lap. in Matth. 22. v. 39.

Charitas proximi præcipit imò ordinem in eo diligendo. 2do. dilectionem Charitas inimicorum. 3. eleemosynam. 4. correptionem fraternam. Deinde prohibet 1. quæ præ odium proximi. 2. scandalum. 3. ne injuria cipit. bellum, aliudve malum inferatur. Porro ordo servandus inter personas, quæ diliguntur. talis Ordine charitatis quisque tenetur post Deum diligere 1. se ipsum secundum bona spiritualia. 2do. proximum quoad eadem bona. 3. se ipsum quoad bona temporalia. 4. proximum quoad eadem. 5. denique se ipsum, & deinde proximum quoad bona externa. Ita Laym. l. 2. t. 2. c. 3. Plura vide apud Theologos Morales.

Ad Roman. 13. v. 9. dicit Apostolus. *Qui proximum diligis: Non adulterabis: Non occides: Non furaberis: Non falsum testimonium dices: Non concupisces: & si quod est aliud mandatum, neminem legem in hoc verbo instauratur. Diliges proximum tuum sicut te ipsum.* Vides, ut hic recenset tantum præcepta 2dæ tabulæ, quæ proximum spectant, illaque omnia in uno dilectionis proximi præcepto concludi asseveret, eamque solum legem hic intelligit. S. Augustinus tamen l. 8. de Trin. c. 8. Qui diligit proximum, legem implevit, legem scilicet omnem tam primæ, quàm secundæ tabulæ: quia dilectio proximi includit, & præsupponit dilectionem Dei, ut sui causam & fontem. Proximus enim diligendus est pro-

Charitas
Dei, &
proximi in
figura
circuli.

propter Deum. Proximus ergo vera charitate diligi nequit, nisi simul, imò prius diligatur Deus. Pulchra circuli, & centri similitudine id ipsum declarat B. Dorotheus to. 3. Bibliothec. Patrum. Doctr. 6. in fine. Circulus, inquit, est mundus, centrum est Deus, lineæ à circumferentia ad centrum ductæ significant hominis varias affectiones, actiones, & amores; sicut ergo lineæ, quæ magis à circumferentia distant, magisque accedunt ad centrum, eò sibi invicem magis appropinquant, adeoque tandem in centro conveniunt; ita amor noster, quò magis à mundo, & carne avellitur, magisque ad Deum accedit, eò magis & ad proximum accedit, tandemque in Deo ipso unitur. Quò enim magis, inquit, à Dei dilectione recedimus, eò magis & à proximi amore distamus: quantum verò Dei charitati adhaeremus, tantum & proximi, quantumque proximo, tantum & Deo conjungimur. Et si quod est aliud mandatum, scilicet 2dæ tabulæ tangens proximum: omittit enim Paulus hic primum mandatum 2dæ tabulæ, scilicet honora patrem & matrem, idque facit, quia de honore parentibus, puta superioribus, quos ut parentes colere debemus, debito hætenus tractavit. In hoc verbo instauratur. S. Augustin. Epist. 29. legit, recapitulatur, id est, summam comprehenditur. Diliges proximum tuum sicut te ipsum, citat Apostolus Levitici, 19. 18. ubi habetur. Diliges amicum tuum sicut te ipsum, è quo loco Judæi à contrario sensu colligebant, & inferebant: Ergo inimici odio habendi sunt, uti refert Christus Matth. 5. v. 43. Audistis, quia dictum est. Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Verum illa collectio omnino est invalida. Nec enim consequentia valet, nec antecedens est verum, prout ipsi intelligebant: nam amicus non significat hic benevolum nobis, sed omnem proximum, id patet ex versione LXX. & ex Chaldaeo, qui vertit: Chabrach, id est, socrum tuum: sic & Hebræum *rea* non tantum amicum propriè dictum significat, sed & per Metaphoram Hebræis usitatam transfertur ad eum, qui nobiscum quavis ratione conjunctus est, sive cum quo nobis quidpiam intercedit negotii, talis autem est omnis homo: nam, ut minimum omnis homo, cuius alteri, communi ratione & similitudine Dei, amicus & conjunctus est. Uti & communi ex primo parente origine, communi redemptione, communi Ecclesia, communi gratia, charitate, ordinatione, & cursu ad vitam æternam. Ita August. Hieron. & Theoph. Nam dilectionem inimicorum præceptum esse Judæis, patet Exodi. 23. v. 4. Si occurreris bovi inimici tui, aut asino erranti, reduc ad eum. v. 5. Si videris asinum odientem

Dilectio
inimico-
rum etiam
Judæis
præcepta,

is te jacere sub onere, non pertransibis, sed sublevabis cum eo. Nota præceptum hoc, Diliges proximum tuum sicut te ipsum, explicatur per duo. 1mo. per affirmativum Matth. 7. v. 12. Quaecunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis. 2do. per negativum Tob. 4. 16. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias. Unde patet To sicut non significare æqualitatem dilectionis (nam ordinata charitate magis se debet diligere quam proximum) sed similitudinem & formam. q. d. ea officia charitatis exhibe proximo, & eo modo, quæ & quomodo tibi exhibes, & exhiberi cupis, maxime, ut ex charitate illum diligas sincero amore amicitiae, non concupiscentiae; ut scilicet velis proximo bonum honestum, utile, delectabile, non quia hoc tibi, sed quia hoc illi bonum est, & commodum. Sicut hæc eadem tibi bona cupis non propter alienum, sed propter tuum bonum, & commodum. Ita Cajet. sic accipitur To sicut Deuter. 18. 15. Joan. 17. 21. Malach. 3. 4. Ita P. Cornel. in Rom. 13. 9.

Quid illud
te ipsum.

Sed ubi illud scriptum est, quod supra citatur Matth. 5. v. 43. Audistis, quia dictum est: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Respondet P. Cornel. hic scilicet in Matth. 5. 43. Nimirum hoc odio habebis inimicum tuum dictum esse non à lege, sed à Scribis legem interpretantibus. Hi enim ex eo quod dicitur Levit. 19. 18. Diliges proximum, vel ut Noster vertit, ait P. Corn. amicum (Hebræum enim *rea* significat socium, amicum, proximum) tuum, inferebant. Ergo odio habebis inimicum tuum, per amicum autem, & proximum ipsi intelligebant proximum cognomine, & mente, puta Judæum, cæteræ verò gentes, præsertim Chananæ odio habendæ, qui manifestus est error. Quare Christus sensum hunc corrigit, legemque explicat, per amicum & proximum hic intelligi quemvis hominem etiam extraneum, gentilem & inimicum, omnes enim homines ad invicem proximi sumus in primo Patre Adamo, utpote ex eo progeniti, ideoque fratres, & in secundo Parente Christo, per quem regenerati, & quasi recreati sumus ad eandem Dei similitudinem, vocatique ad eandem Dei Patris hæreditatem in cælis. Ita S. Hieron. August. Theoph. & alii. P. Corn. in Matth. 5. 43.

4. Reg. 6. v. 20. Cùmque ingressi fuissent (cæcitate percussus ab Eliseo Syrus) in Samariam, dixit Eliseus: Domine aperi oculos proximorum, ut videant. Aperuitque Dominus oculos eorum, & viderunt se esse in medio Samæ-hottæ. v. 21. Dixitque Rex Israel ad Eliseum: cùm

eum vidisset eos: Numquid percutiam eos, Pater mi? v. 22. At ille ait: Non percuties, neque enim capisti eos gladio, & arcu tuo, ut percutias: sed pone panem, & aquam coram eis, ut comedant & bibant, & vadant ad Dominum suum. Ita noluit Eliseus Syros etsi hostes occidi à Rege Israel, sed benigne & laute tractari, ut eos charitate superaret, & ex inimicis amicos faceret, ut deinceps terram Israel non invaderent, nec prædarentur; quod & fecerunt victi ab Elisei tum potentia, tum potius amore. P. Cornel. hic.

Charitas
corporis
mystici
scilicet Ec-
clesiæ ani-
ma.

Notandum, quòd corporis politici, de quo S. Paulus Ephes. 4. 6. caput est Christus, corpus ipsum est Ecclesia, membra sunt singuli fideles, junctura est mutua fidelium unio, & communicatio, anima est fides & charitas, & spiritus vitales, & animales sunt gratiæ prævenientes & excitantes, quæ à cerebro, id est, Christo descendunt, & singulis membris, id est, fidelibus aspirantur. Hinc 2do licet Chrysost. & aliqui alii charitatem in hoc corpore ad aptent juncturæ, tamen alii juncturam accipiunt mutuam unionem, concordiam, communionem; charitatem verò censent animam hujus corporis, id est, Ecclesiæ, id enim clarè significant verba Apostoli Augmentum corporis facit in adificationem sui in charitate. Nec enim alia fingi potest hujus corporis, scilicet Ecclesiæ anima, quam fides & charitas; nec ulla pars in hoc corpore est nobilior quam charitas. Charitas ergo quasi anima facit nos crescere in Christo, ut hac crescente crescat totus homo in Christo, & in singulis hoc modo in fide & charitate crescentibus crescat totum Ecclesiæ corpus. Plura P. Cornel. hic.

Charitas
vinculum
perfectio-
nis.

Ad Coloss. 3. v. 14. commendat Apostolus stolum charitatem. Super omnia autem hæc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis. Vinculum perfectionis vel integritatis, id est, vinculum connectens, integrans, perficiens benignitatem, misericordiam, aliasque virtutes. Vel simplicissimè charitas est vinculum perfectionis, id est, virtutum jam dictarum, aliarumque omnium, in quibus perfectio, & integritas Christiana consistit. Nota. Loquitur hic Apostolus maxime de charitate proximi, hæc enim est vinculum misericordiæ &c. Charitas tamen in proximum nititur charitate in Deum, quasi causâ & objecto formali; propter Deum enim diligimus proximum. Unde secundò ratio & causa, cur charitas sit vinculum & unio, tum virtutum, tum animorum est illa, quam dat August. tr. 150. in Joan. Charitas, inquit, est unita inconfusibilis Christi, quæ ad unum, scilicet R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Deum pervenit, & in unum omnes colligit: nulla enim virtus sola per se subsistere potest; sed aliarum opus habet auxilio. v. g. modestia, patientia, humilitate &c. P. Cornel. hic.

1. Petri 4. v. 8. dicit S. Petrus. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem habentes: Quia charitas operit multitudinem peccatorum. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis. Græcè inter vos, invos, dabilis puta mutuam in invicem, ait de charitate quam uti-proximi, ut patet ex seq. charitatem continuam habentes. in Græco intensam, vehementem, celerem, liberalem, profusam, cordialem, & ex imo corde promanantem; talem enim habuit charitatem, habetque erga nos Christus, atque ex ea sanguinem, spiritum, vitamque pro nobis effudit; imò nobis in cibum dedit. Unde S. Bernard. Confanguinei, inquit, sumus in sanguine Christi. Talem charitatem habuit S. Paulus, de quo S. Chrysost. hom. 13. in 2. ad Cor. Cor. sumus in sanguine ait, Pauli dilatavit charitas, nihil latius corde Pauli, quod totum orbem completum est. Porro modum charitatis mutuae præscribit S. Basil. Sermon. de instit. Monach. nimirum eum debere imitari Deum, & solem. Sicut igitur Deus (& sol) promiscuè omnibus lucem impertitur, sic imitatores Dei &c. Quia charitas operit (Græcè operiet, hoc est, operire potest & so-operiet) multitudinem, id est, universitatem peccata-peccatorum. sic dicitur Christus passus pro multis, id est, pro omnibus. Matth. 26. 30. Et quòd multi, id est, omnes resurgent in die judicii. Dan. 12. 2.

Quæres 1mo. Quænam hic intelligatur charitas? Respondet P. Corn. hic. Genuinè intellige charitatem fidelium. Ita August. Ambr. Prosper, & alii. Jam cùm duplex sit eorum charitas, una, quæ diligunt Deum, alia, quæ diligunt proximum, aliqui intelligunt hic charitatem, quæ diligunt Deum; hæc enim operit, id est, tegit, & abolet peccatum per actum contritionis: contritio enim & dolor pro peccatis manans ex amore Dei super omnia, ideoque abolet omnia peccata mortalia, juxta illud Christi de Magdalena. Remissa sunt illi peccata multa, quia dilexit multum. Lucæ 7. 48. tum per actum martyrii, de quo hunc locum accipit Tertull. Simili modo actus dilectionis Dei super omnia extrudit omne peccatum mortale juxta illud Prov. 8. 17. Ego diligentes me diligo, uti passim docent Theologi: actus charitatis nequit consistere cum statu peccati. Vide Franc. Suarez. 3. p. to. 4. Disp. 9. q. 1. concl. 2. Verum alii magis propriè accipiunt charitatem non Dei, sed proximi, tum quia alludit, imò citat Prov. Y y y

Prov. 10. 12. ubi dicitur: *Odium suscitatur: & universa delicta operit charitas.* pro quo LXX. vertunt *Omnes autem non contentes operiet amicitia.*

Quæres 2do. Quæ & cujus delicta operit charitas? R. Utraque, imò universa, ut ait Salomon & ex eo S. Petrus. Primò ergo charitas proximi operit peccata propria, hominèque reconciliat: quia charitas proximi oritur ex charitate Dei, quæ omnia peccata abolet, hominèque sanctificat, amat enim proximum ex amore Dei, quæ omnia peccata abolet, hominèque sanctificat, amat enim proximum ex amore Dei, tanquam vivam ejus imaginem. Charitas, ait S. August. in Psal. 33. duos habet pedes. *Noli esse claudus. Qui sunt duo pedes? duo præcepta Dei & proximi &c.* Charitas ergo tegit & abolet peccata coram Deo tripliciter. 1. dispositivè, quia actus contritionis est ultima dispositio ad gratiam & justitiam, contritio enim est actus charitatis. 2do. formaliter, quia habitus charitatis & gratiæ formaliter justificant hominem. 3tio. meritorie, justificati enim actibus contritionis & charitatis merentur remissionem peccatorum. 2do. & genuinè charitas operit proximorum delicta, scilicet injurias (has enim significat Hebr. *Pescaim*, id est, prævaricationes Prov. 10. 12.) & offensas, quibus alii alios offendunt, & ad iram provocant: has enim operit charitas, tum in animo ejus, qui offensus est obliterando injurias, sicut apud Athenienses erat *lex oblivionis injuriarum*; tum in animo ejus, qui offendit, operit animositatem incitando eum ad redamationem, ut culpam agnoscat, seque offenso reconciliet; offensi enim charitas allicit charitatem offendentis, & vice versa; magnes est enim amoris amor. Sensus ergo genuinus hujus loci, q. d. mutuam charitatem colite: hæc enim, ubi animum occupavit, operit mutuas offensas. Hunc esse sensum patet 1mo. ex antecedentibus, & consequentibus, quæ omnia spectant charitatem mutuam. 2do. ex citato textu Prov. 10. 12. Jam ex hoc sensu generali varii deducuntur particulares, ut ait Clem. Alex. 2. Strom. Multis modis intelligitur charitas per mansuetudinem, per benignitatem, per tolerantiam, per invidiæ & æmulationis vacuitatem, per odii remotionem, per injuriæ oblivionem. Plura apud P. Corn. hic.

Quomodo charitas tegit peccata.

Quæres 3tio. Quomodo charitas tegit peccata. R. 1mo. Charitas tegit, id est, abolet peccata, sicut aqua tegit ignem, dum eum obruit & extinguit. 2do. tegit, id est, involvit, palliat, ac palliando excusat injurias & peccata proximi; quem

modum docet S. Bernard. Serm. 40. in Cant. *Excusa, ait, intentionem, si opus non potes, puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum. Quodsi omnem omnino dissimulationem rei certitudo recusat, suade noliominus ipse tibi & dicito, vehemens nimis fuit tentatio: quid illa de me fecisset, si in me accepisset similiter potestatem.* Et Seneca l. 2. de ira. c. 30. *Naturam excutimus, voluntatemque facientium. Puer est? atati donetur -- mulier est? errat -- Lasus est? non est injuria pati, quod prius feceris. Judex est? plus illius credas sententiam quam tuam. -- Rex est? si nocentem punit, cede justitia, si innocentem, cede fortuna &c.* 3tio. & aptius charitas tegit peccata & injurias, sicut emplastrum tegit plagas & vulnera, eis medendo, eaque curando. Sic Deum tegere peccata quasi emplastro, ut ea sanet & curet, docet S. Augustin. in Psal. 31. 4to. charitas non sanat tantum vulnus & plagam animæ v. g. lites & inimicitias, sed eandem prorsus tegit, ita, ut post se nullum livorem, cicatricem, nullum dolorem, nullam memoriam relinquat. Tropologicè teguntur peccata. 1. dum vitam emendamus priora mala posterioribus bonis obtegendo, assumendo honestæ vitæ tegmen, ut præteritorum criminum ante oculos Dei turpitudine celetur, ait B. Petrus Damian. 2do. cum eorum reliquias, puta inclinationes, habitus pravos, mortificamus & extirpamus. ita S. Nazian. Moraliter discite, quanta sit vis charitatis, illa enim abolet omnes offensas, non tantum præteritas, ut jam dixi, sed etiam præfentes ac futuras, futuras quoque tegit: quia eas impedit, efficitque, ne committantur. Sic sapiens charitas inimicitias & inimicos concilians impedit illorum lites, rixas, pugnas, & cædes, quæ alioquin ex eis certò emanaturæ essent. sicut per vitrum nigrum omnia videntur nigra; sic per odium omnes actiones ejus, quem odimus. Sicut verò per album, lucidum, aureum omnia videntur lucida, ita per charitatem omnes actiones ejus, quem amamus, videntur lucidæ, grææ & aureæ. Plura P. Corn. à Lap. hic.

2. Petr. 1. v. 7. commendat S. Petrus Christianis, *In pietate autem amorem frater-nitatis; in amore autem fraternitatis charitatem.* In pietate amorem fraternitatis. Quia condienti Deo non placet pietas, nisi amore frater-nus amor no conditur, non placet, si sit expers benevolentia, juxta illud: misericordiam volo & non sacrificium Matth. 9. 13. ubi significat Deus se magis coli & honorari amore fratrum, quam sacrificio. In amore autem fraternitatis charitatem. Charitas enim est summa & culmen virtutum, quæ earum orbem & circulum jam recensitum perficit &

co-

coronat, estque quasi gemma in annulo. Vult ergo S. Petrus amorem fraternum non merè esse fraternum, id est, manare ex nudo amore proximi, sed condiri & animari vera charitate Dei. Ut scilicet ex amore Dei amemus proximum quasi imaginem & participium Dei, adeoque in proximo amemus Deum, illique subveniamus propter Deum, ideoque non distinguamus in proximo qualitates, & conditiones, ut v. g. amemus cives non externos, cognatos non à cognatione remotos, amicos non inimicos: Deus enim inter hos non distinguit, sed omnibus se Deum exhibet pliendo super bonos & malos, benefaciendo justis & injustis.

Charitas Dei catena complectens 8. Virtutes.

Hæc est ergo catena octo virtutum S. Petri, perfectè ornans Christianum, si nimirum Fidei jungatur virtus, virtuti scientiæ, scientiæ abstinencia, Abstinencia patientiæ, Patientiæ pietas, Pietati amor fraternus, Amori fraterno charitas. In his consistit summa & perfectio vitæ Christianæ, P. Corn. à Lap. hic.

Charitas discernit inter filios Dei & diaboli.

1. Joan. 3. v. 10. *In hoc manifesti sunt filii Dei, & filii diaboli. Omnis, qui non est justus, non est ex Deo; & qui non diligit fratrem suum. q. d. hisce duobus indicis manifestè secernas filios Dei à filiis diaboli, puta justos ab injustis. 1mo. qui non est justus, qui non facit justitiam. 2do. qui non diligit fratrem suum, puta proximum, præsertim Christianum, repete hic pariter, non est ex Deo, id est, non est filius Dei, sed diaboli, unde à contrario colligendum relinquit filium Dei esse. 1mo. qui facit justitiam. 2. qui diligit fratrem. Justitia hic generalis accipitur complectens omnem virtutem. Charitas præcipuè discernit inter filios Dei & diaboli. Audi S. August. hic tr. 5. Dilectio sola discernit inter filios Dei, & filios diaboli. Signent se omnes signo crucis -- baptizentur omnes, intrent omnes Ecclesias, faciant parietes basilicarum, non discernuntur filii Dei à filiis diaboli nisi in charitate. S. Chrysostomus vocat charitatem omnium virtutum matrem. August. Serm. 53. omnium virtutum arcem. Prosper l. 3. de vita contem. c. 13. mortem criminum, vitam virtutum, P. Corn. hic.*

677. Christiana dilectio Gentilibus fuit admittationi.

Joan. 13. v. 34. Dicit Christus. *Man-datum novum do vobis: Ut diligatis invicem, sicut dilexi vos, ut & vos diligatis invicem.* Rectè advertit Toletus hoc Christi præceptum non omnibus hominibus, sed solis Christianis hic dari, hi enim se invicem diligere debent, non tantum quasi proximi propter Deum, sed quasi fratres, & unius corporis Christi membra propter Christum. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asetica.

Hæc dilectio, ait Tertull. de patientia, est summum fidei sacramentum, id est, signum, & symbolum Christianorum: unde idem Tertull. Apologo. 39. ait: Gentiles admirantes hanc mutuam Christianorum dilectionem dicebant: Videte, quomodo Christiani se mutuo diligant, & ut unus pro altero mori sit paratus, ut ex uno Patre, & ex una matre nati esse videantur, quos nec lingua, nec natio, nec patria, nec consuetudo, nec natalis loci diversitas, dividit. Hæc est illa lex, ait Toletus, quam si servaremus, omnes, sicut non natio ulla beator est quàm Christiana, & nulla foret illa fortior aut potentior.

S. Pachomius militans in exercitu Constantiniani imperatoris, videns Christianorum charitatem, qua militibus cibum, potum, omniæque necessaria ultrò & gratis offerebant, à gentilismo conversus ad Christianismum, imò ad Monachismum, adeoque cœnobiticæ vitæ fundator & princeps evasit. *Sicut dilexi vos, ut & vos diligatis invicem.* ut videlicet sicut ego, cum in forma Dei essem, vestri amore formam servi assumpsi, ut vos docerem, salvarem, bearem, sic & vos ad infima & aspera quòque vos demittatis, ut vobis invicem succurratis. Ego me dedi in cibum in Eucharistia, & vos proximos vestros pascite &c.

v. 35. *In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* q. d. Schola mea est doctrina & disciplina dilectionis, si ergo me doctorem dilectionis audire & sequi, si discipuli mei esse, ac ut nistales cognosci cupitis, vos invicem diligite. Hoc ergo privilegium soli concessum est charitati: non enim miracula, non ingenium, non eloquentia, non robur, non quid aliud, sed sola dilectio facit nos Christi discipulos, ait Chrysost. ipse enim dilectionis est magister, ipse dux &c. Hinc dilectio proximi à S. Jacobo c. 2. v. 8. vocatur lex regalis, Similiter. Rom. 13. v. 8. tales fuerunt primi Christiani, de quibus Lucas ait: Actor. 4. 32. P. Corn. hic.

Dicit quoque Christus Joan. 15. v. 12. *Dilectio Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.* Sensus est, q. d. jussi vobis, Christiani, ut præcepta mea servetis, inter quæ præcipuum scitote hoc, ut diligatis invicem, sicut præcepit dilexi vos. 2do. jussi dicens: manete in dilectione mea, id est, pergite me diligere, in Christi eoque perseverate, illud autem facietis, si Antono: diligatis invicem, ac in proximos vestros mistic. beneficia, & officia charitatis, conferatis. Mihi enim nihil conferre potestis, sed si proximis contuleritis, ego mihi, quasi omnium parenti, collatum existimabo, unde Yyy 2 vocat,

vocat hoc *præceptum meum*. alludit enim ad illud c. 13. v. 34. *mandatum novum do vobis &c.* Jubet ergo, ut ex sui amore ament & procurent omnium Gentium salutem, ac pro ea omnes dotes, & labores impendant, omnia pericula subeant; sic enim ipse dilexit eos, ceterosque homines, ut pro eis vitam impenderit. Hoc Christi exemplum secutus S. Eligius Noviodunensis Episcopus moriens A. D. 665. teste Sigeberto in Chron. hoc ultimum suis dedit monitum, si mihi amoris vicem rependitis, mandata præpotentis Dei servate, Jesum semper suspirate, præcepta ejus vestris animis affigite, ejus nomen, ita ut ego, amate &c. P. Corn. à Lap. hic in Joan. 15. 12.

Amor no-
ster divi-
num æ-
quare, vel ex minima parte possumus, sed inferit. Et nos debemus alterutrum diligere. q. d. cum non possumus amoris divini pari reddere, saltem diligamus invicem pro modulo nostro: quod enim proximo facimus, Deus sibi factum æstimat, Matth. 25. 40. idque tum quia proximus est imago Dei; tum quia nullius nostrum indigens sibi substituit proximum, ut in eum egentem amorem nostrum erga Deum expromamus, amando, & succurrendo illi propter Deum. Justit igitur & sanxit hunc proximi amorem enixe Deus: quia homo homini est similior: si enim Deus adeo dissimilis, dilexit tamen hominem, quanto magis homo hominem sibi congenerem, & per omnia similem. Ita Oecumen. &c. Verè S. August. hic tr. 7. *Dilige, ait, & quod vis fac sive taceas, dilectione taceas; sive clames, dilectione clames, sive emendes, dilectione emendes, sive parcas, dilectione parcas. Radix sit intus dilectionis, non potest de ista radice nisi bonum existere.* Porro si Christus ita dilexit nos, ut pro nobis animam poneret, multò magis nos debemus pro proximorum salute animam ponere. Præxim unam hujusce rei quotidie obviā assignat Abbas Pastor, in vitis Patrum l. 5. c. 17. n. 10. *non est, inquit, aliquid majus dilectione, etiam ut ponat quis animam suam pro proximo suo. Nam si quis audiens sermonem tristem, certet, & sustineat, ac*

non contristet. Vel etiam si laesus in re aliqua patienter tulerit, non retribuens contristanti, atque lædenti se, eo modo hujusmodi homo animam suam ponit pro proximo suo.

Roman. 12. v. 9. *Dilectio sine simulatione. Odientes malum, adhærentes bono. Dilectio scilicet sit sine simulatione, id est, sincera sit & candida, unde de dilectione Christianorum docet 1. eam debere esse sinceram. 2. Talis erga proximum, ut peccata ejus odio habeamus, amplectamur virtutes. 3. ut sit fraterna quæ si fratrum ex eodem Patre genitorum. 4. sine superbia & fastu. 5. celeris & sedula. 6. Ardens & fervens. 7. Serviens Deigloriæ, non propriis commodis. Nota, sequentia omnia participia usque ad finem capitis more Hebræo, per imperativum vel optativum exponenda sunt, hoc modo. Odientes, Odiamus, vel odite malum, adhærentes, adhæreamus &c. P. Cornel. in Rom. 12. 9.*

1. Cor. 13. v. 4. *Charitas patiens est, Charitas benigna est: Charitas non amulatur, non agit perperam, non inflatur. Charitas patiens est, benigna est.* Ambrosius legit: *charitas matutina est, jucunda est, in Græco pro patiens longanimis est.* Nota. Charitas patiens est non formaliter, sed causaliter, quia parit patientiam, & benignitatem: quia patientia æquæ ac benignitas non est actus elicited, sed imperatus à charitate. Pulchrè Tertull. de patient. docet, nullam esse perfectam virtutem, quæ non habet comitem patientiam, itaque in omnibus beatitudinibus, quas Christus Matth. 5. enumerat, patientiam quoque intelligendam esse. Et c. 12. docet, thesaurum charitatis disciplinam patientiæ contineri; & ipsam charitatem à patientia, quasi à magistra erudiri. Hinc S. Augustin. de moribus Ecclesiæ c. 15. Fortitudinem sic definit. Fortitudo est amor omnia propter Deum facile sustinens. pari modo tres ceteras virtutes cardinales per amorem definit, scilicet, illas esse varios amoris affectus. Omnis ergo virtus est amor & charitas, puta actus charitatis non elicitus, sed imperatus. Quia à charitate imperatur, dirigitur, formatur, & perficitur. Adde. Virtus per se est amor honesti. Non amulatur, non invidet, quia charitas non respicit meum & tuum, sed quæ Dei sunt, nam ut ait S. Gregor. Hom. 5. in Evan. Quidquid in hoc mundo concupiscimus, hoc proximo invidemus: videtur enim nobis decedere, quod alteri accedit, hanc ob causam charitas friget, ubi cupiditas viget. E contrario, cum charitas fraterna regnat, tunc cupiditas exulat: Nam ut ait S. August. l. 3. de Doctr. Christ. c. 10. *Quantò magis regnum cupiditatis destruitur, tantò charitas*

678.
Qualis de-
beat esse
dilectio
inter Chri-
stianos
etiam lai-
cos.

Fortitudo
est amor
est amor
propter
Deum pa-

tis augetur. Non agit perperam. perversè, procaciter, malitiosè, quod alii vertunt, non garrit. 2. Vatablus, non adulatur. 3. Theoph. non est præceps, levis, temeraria, stolidi. 4. Syrus, non est tumultuosa. 5. Optimè S. Chrysost. vertit. Charitas non est procax vel proterva, uti est amor carnalis procorum, amasiarum, & meretricum. Sumpta est vox Latina *perperam* à perperis fratribus, ait Erasmus, qui & Ceropes sunt dicti, quorum procacia & improbitas fabulis Poëtarum est nobilitata, v. 5. *Non est ambitiosa, non quarit, quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum. Non est ambitiosa.* Chrysost. Theod. q. d. pudeat charitas, quia nihil, nullumque decus ambit. *Non cogitat malum.* Id est, si laceatur ab aliquo. Charitas non æstimat injuriam, nec petit vindictam, sed dissimulat, excusat, ignoscit. v. 6. *Non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati. Veritati,* non tam oris quàm mentis, quàm vitæ, id est, justitiæ, q. d. Charitas, cum proximos videt justè & rectè vivere, ac proficere, non invidet, sed quasi de augmento proprii profectus gaudet & hilarescit, ait ex Greg. Anselmus. Veritas ergo hic est æquitas, probitas, justitia. v. 7. *Omnia suffert omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Omnia suffert,* instar trabis, vel potius instar palmæ, quæ sub onere erigitur. *Omnia credit,* scilicet, quæ prudenter potest sine erroris periculo credere, facile aliis assentitur, non est suspicax.

Ait ergo Paulus. *Omnia suffert, omnia credit, omnia sustinet.* q. d. Charitas omnia mala & injurias suffert, omnia meliora de proximo credit, & sibi persuadet, omnia bona de proximo sperat & ab eo mala verba sustinet. Ita Chrysost. & Græci. Et hic sensus genuinus est, ait enim Apostolus toto hoc loco de officiis Charitatis non erga Deum, sed erga proximum. Plura. P. Cornel. hic.

679.
Charitas
etiam ad
inimicos
extenden-
da.
Præcep-
tum re-
spectu
inimico-
rum,

Matth. 5. v. 44. dicit Christus. *Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persequentibus, & calumniantibus vos. Pro persequentibus* (Græcus & Syrus qui vexant vos cum militari insultu & violentia) & *calumniantibus vos.* Græca addunt, *benedicite iis, qui vobis maledicunt: ut Christus hic præcipiat inimicos diligere corde, ore, & opere; corde, cum ait: diligite inimicos vestros. Ore, cum ait: benedicite iis, qui vobis maledicunt.* opere, cum addit *benefacite his, qui oderunt vos.* Præcipit ergo hic Christus, ut inimicos non odiamus, sed amore interno, sinceròque diligamus. 2do, ut communia amoris signa externa, sive lo-

quando & salutando, sive benedicendo eis non negemus: peccatum enim esset, si elemosynam faciens omnibus pauperibus, qui in urbe vel hospitali sunt, ab ea excludas hunc vel hos, qui te læserunt, vel tui sunt inimici. 3tio. ut inimicis in necessitate positis succurramus, æquè ac facimus amicis. Consultit autem, ut benivolè eos præveniam. Consilium mus, verbis & beneficiis peculiaribus, ita respectu que odium ipsorum vincamus, eosque non inimicis devinciamus & amicemus, juxta illud rum. Pauli. *Vince in bono malum.* Rom. 12. v. 21. ubi plura hac de re. Hic apex charitatis Christianæ, scilicet dilectio inimicorum vide D. Thomam, & Scholasticos. 2. 2. q. 25. ar. 8. & 9.

Novem gradus amoris inimicorum videtur apud S. Chrysost. hom. 18. Primus est, amoris ne ipse injuriam ordiaris. 2. ne injuriam ac-ceptam eodem pacto propellas. 3. ne parum pari referas, sed quiescas. 4. ut etiam præbeas te ad injuriam sustinendam. 5. ut etiam ad majora te præbeas. 6. non odisse eum, à quo ista perpeffus es. 7. etiam diligere lædentem. 8. beneficiis quoque eum libenter afficere. 9. etiam Deum pro adversario deprecari. P. Cornel. in Matth. 5. 44.

Imitemur Davidem, de quo adi. Reg. Injuria 16. qui dum malediceretur à Semei, cogitabat de peccatis suis, quibus id meritis erat, rantiam, ideòque patienter id ipsum tulit. Ita S. remissio- Greg. 31. Moral. 17. Tunc, ait, illata nem Chacovitia benè toleramus, cum in secreto ritas eximentis ad mala perpetrata recurrimus, & git. majora nos meritis videmus. P. Cornel. à Lap. hic. Matth. 6. v. 12. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Arabicus dimitte nobis peccata, & S. Lucas c. 11. 14. debita interpretatur peccata, peccatum enim est summum debitum ob summam injuriam, quam irrogat Deo, quæ, quia est infinita, hinc pro ea, ejusque debito nec homo, nec Angelus ex vigore justitiæ satisfacere potuit, sed solus Christus, qui est Deus & homo. Debita ergo hæc sunt culpæ, quæ inducunt reatum, sive obligationem poenæ, & gehennæ, hujus enim hominem constituunt debitorem, dum peccat. Peccator ergo debet animam dæmoni, morti, & inferno, Deo autem mille, imò infinitas animas, mortes, gehennas, si illas haberet, & sustinere posset. Hinc PP. contra Pelagianos probant, neminem esse sine peccato. Respondabant Pelagiani, justos orare ac dicere dimitti nobis debita, non pro se, sed pro proximis aliis, qui peccarunt, aut si pro se hoc dicant, dicere non ex veritate, sed humilitate & modestia. Utrumque confutat S. August. l. 7. de pecc. merit. c. 10. Nam

non dicimus, dimitte aliis peccata aliena, sed dimitte nobis debita nostra, absit autem, ut coram Deo mentiamur, hæc enim non est humilitas, sed hypocrisis, & fictio. Et Concil. Millevit. II. c. 1. Anathema dicitur eis, qui verba Dominice orationis dimitte nobis debita nostra ita volunt à sanctis dici, ut humiliter, non veraciter id dicatur. *Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Scilicet debita, non pecuniæ, nec restitutionis famæ & honoris, sed injuriæ nobis illatæ, ita, ut propter eam non prosequamur eos odio, nec velimus vindictam privatam, nec etiam publicam, nisi quando bonum publicum aut recta ratio aliud postulat. To sicut non significat regulam vel mensuram, quam Deus in dimittendis peccatis sequatur; plura enim debemus, petimusque dimitti nobis à Deo quam alii debent nobis, sed causam inductivam, quæ Deum moveat. Unde Lucas c. 11. v. 3. habet; *Dimitte nobis peccata nostra, siquidem & ipsi dimittimus omni debenti nobis.* Hæc enim est conditio, quam Deus à nobis requirit, qua posita facile dimittit; si verò ea desit, non dimittit, juxta illud, quod sequitur Matth. 6. v. 14. *Si enim dimiseritis hominibus, peccata eorum &c.* Hoc est ergo quasi pactum cum peccatore: si dimittis, dimittito, si non dimittis, non dimitto. Sic legimus Sapricium excidisse martyrio, cum enim in fide constans jam capite plectendus esset, jubereturque genua flectere, abnegavit, eò quod Nicephoro petenti veniam nollet condonare, qui proinde in ejus locum se substituens martyrii palmam ei eripuit. Surius. 9. Febr. Quocirca S. Joannes Eleemosynarius, ut Principem iram servan-tem ad reconciliationem adduceret, missam coram eo celebrans & canens, dimitte nobis debita nostra, illico siluit, idque studio, persecutus est Princeps sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, tum Patriarcha ad eum conversus. Vide, ait, in quali terribili hora quid dicas Deo: Quoniam, sicut ego dimitto, ita & tu dimitte mihi; qua voce: quasi fulmine ictus Princeps. Quæcunque jusseris Domine, inquit, faciet servus tuus, illicoque inimico reconciliatus est, ita Leont. in ejus vita, c. 38. qui ergo nolunt proximis injuriam dimittere, mentiuntur coram Deo. Censent aliqui hoc mendacium, quia fit Deo, esse grave peccatum. Unde aliqui nolentes dimittere recitando Pater noster, hanc petitionem omittunt, sed perperam & contra Christi institutum. Ita Cass. Col. 9. c. 22. & noster Salmeron, to. 5. tr. 51. ubi docet, illos eam recitando non peccare; quia id dicunt in persona Ecclesiæ, quæ debitoribus debita remittit, & quia per hoc incitantur ad remittendum, ac tacite gratiam postulant à Deo, quia id-

Deus dimittit dimittenti injuriam.

Qui nolunt dimittere, an peccant: Et dimitte nobis &c.

ipsum faciant: igitur sicut & nos dimittimus, id est, sicut multi ex nobis suis debitoribus dimittunt; adde recitative hæc verba accipi tanquam formulam precandi à Christo præscriptam, ut ea moneamur dimittere nostris debitoribus. Insuper *Dimittimus*, id est, sicut debemus & optamus dimittere &c. Est ergo hæc tacita oratio, qua petimus à Deo gratiam dimittendi injurias nobis illatas, ita explicat S. Franciscus. Denique si rigide accipiantur ista verba, mendacium sonant, sed, ut videtur, veniale duntaxat, nulli enim perniciosum est. Sicut ergo si quis in confessione, quæ fit sacerdoti, quasi Dei vicario, dicat falsum in re parva, peccat venialiter, modo det materiam veram absolutionis, puta confiteatur peccata, quæ vere commisit. Ita in hoc casu videtur dicendum, talis enim omnes petitiones verè postulat à Deo, sed mentitur in unius circumstantia duntaxat. P. Cornel. à Lap. in Matth. 6. 12. S. Gualbertus fratris sui interfectori, deprehenso & supplici in crucifixi gratiam pepercit, ideoque ei crucifixus capite inclinato gratias egit, Ann. Cœl. 12. Julii.

Parce peremptori, veniam concede petenti, Ad S. Gualbertus.

Non, non submissum plectitur ense caput.

Dum parces homini Christi devictus amore, Reddes devictum, tunc Tibi, Dive, Deum.

De Rege faciente rationem cum servo, eidem remittenti, remittente & non remittenti non remittente, Matth. 13.

Dum veniam instanter prostratus debitor orat,

Indulget Dominus; gratia magna datur.

Gratia submissum sequitur; sed poena tu- morem,

Justitiamque is, qui non misereatur, habet.

S. Paulus, Rom. 12. v. 21. hortatur: 680. *Noli vinci à malo, sed vince in bono malum.* Injuriam à malo, scilicet ab injuria illata, & consequenter à dæmone, qui injuriam hanc, & actus magni animi. injuriantem excitat, ut suam, ac tuam pariter conscientiam & pacem turbet. Rursum noli vinci à malo, à tua scilicet impatentia; nemo enim lædatur & vincitur, nisi à se ipso, ait Chrysost. nam, ut ait S. Ambros. l. 1. Offic. c. 30. Vindicare se non est actus fortitudinis, sed abjectionis & timiditatis; vincitur ab inimico, non vincit, qui se ipsum vindicat. Imò Arist. l. 4. Eth. c. 3. docet, magnanimitatem esse oblivisci injuriam.

juriam. Sicut enim, inquit, debilis stomachi est, cibum duriores non posse concoquere, ita pusillanimi est, verbum duriusculum non posse sustinere. De Julio Cæsare Cicero, *Cæsar nil oblivisci potest, nisi injurias.* Quam longè ab hac virtute abest vulgus hominum, qui, ut dicere solebat Thom. Morus, beneficia pulveri, maleficia marmori insculpunt. *Sed vince in bono malum.* id est, malefacta beneficiis superpera, malitiam vince bonitate; tum ut per maleficia alterius beneficentia tua sit illustrior, tum ut vincas improbitatem ejus beneficiis, ut ex improbo probus, & bonus fiat, ex hoste amicus. Pulchrè de hac victoria disserit hic S. Chrysost. ubi docet, Vinci inimicum non talione sed patientia, contemptu, risu. Cleobulus unus è 7. Sapientibus Græcis dicebat; amicum tibi beneficio adjuuge, ut te impensius amet, inimicum verò sic tractabis, ut eum tibi aliquando amicum speres. Cautio tamen hic adhibenda erit, ut illorum infamiam, horum verò insidias vitemus. Narrat Ælianus l. 12. Quod Phocius innocentissimus damnatus ad mortem, & ad venenum hauriendum; cum licet venenum illi obtulisset, rogatus à propinquis, quidnam filio mandaret, respondit. Mando ei, ut obliviscatur potus hujus, quem nunc ab Atheniensibus oblatum bibo. Trajanus amicis culpantibus, quod nimis clemens esset, ait, talis sum imperator privatis; quales mihi imperatori privatos opto. Theodosius junior rogatus, cur neminem eorum, à quibus lædebat, supplicio afficeret. Respondit: *Ultimam mihi liceret & mortuos ad vitam reducere.* Ad privatas injurias oportet esse principem facilem ad ignoscendum, in eos verò, qui lædunt Rempublicam, esse severum. Augustus Cæsar Cinne machinanti sibi necem condonavit, aitque: Cinna, tibi iterum vitam do, prius hosti, nunc insidiatori ac paricidæ, eique consulatum obtulit. Vis exitum? Cinna habuit perpetuò amicissimum, solus fuit illi hæres. Sueton. in August. Scribit S. Basilus. Euclidi quidam mortem minatus est, ac juravit, se eum occisurum; at ille contra juravit, se illum placaturum, ac ne animo hostili in se sit, effecturum. Egregiè Christiana illa virgo apud Taulerum Institut. c. 31. moriens rogata, quomodo ad tantam sanctitatem pervenisset? Respondit. 1mo, afflictiones meas nulli nisi Deo quæsta sum, & statim aut consolabar, aut confortabar à Domino. 2do, Corde semper fui liberalissimo, etsi quando opere non poteram, animo saltem dabam. 3tio, Iis, à quibus læsa fui, beneficium singulare rependi. Ecce hæc est voluntas Dei bona beneficiis, & perfecta, quam, à V. 2. hucusque complet & perficit Apostolus. S. P. Ig-

natus præcipue hac virtute excelluit, ac in formula orandi præscripsit, ut assidue pro Regibus, pro benefactoribus, ac præcipue pro inimicis societatis oraremus. Notum est de illo, eum Cardinales, aliosque sibi & societati inensos una visitatione ita immutasse, ut qui antea impugnatores, jam Patroni & nutritii ejus essent. P. Cornel. à Lap. in Rom. 12. v. 12.

Quidam frater negligenter in Religione 681. vixit, cui morituro nec mortem perhorrescenti quidam Patrum dixit: Frater, scimus, te summa negligentia hucusque vixisse, unde ergo tibi hæc tanta securitas? Cui ille: Ita est, negligentissime vixi; sed Angelis Dei, hac ipsa hora, peccatorum meorum ad me chirographum attulerunt, cum ille agnosceret illa peccata, dixit: Maxime agnosco, sed ex quo renuntiavi sæculo, nec judicavi quemquam, nec ab ullo mihi factam injuriam meminisse volui; igitur Domini verba ad me quoque pertinere opto, & oro: qui dixit: Nolite judicare, & non judicabimini: & dimittere, & dimittetur vobis, quæ postquam Angelis dixi, chirographum peccatorum meorum consciderunt, & inde nunc summa cum lætitia & securitate proficiscor ad Dominum. Hoc ubi Frater ille narravit Patribus, Domino in pace Spiritum reddidit. Hæc narrat S. Anastasius Sinæta Episc. Antioch. & Baron. A. D. 599. P. Cornel. à Lap. in Jacobi. 4. v. 13.

1ma Petr. 3. v. 9. *Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed econtrario benedicentes: quia in hoc vocati estis, ut benedictionem hereditate possideatis.* Non reddentes malum pro malo. Non retaliantes injuriam injuriæ, convitium convitio, Non vetat hic Petrus justum judicium & justam vindictam; sed vel eam, quæ privata exercetur autoritate, vel non amore justitiæ, sed ulciscendi libidine aut odio infligitur. Ita Hesselius. S. Petro succinit S. Paulus. Non vosmetipsos defendentes &c. Præclare S. Chrysost. Hom. 18. in Matth. Nihil, ait, ita lædentes coërcet, ut patientia, modestiaque læsorum &c. Non extinguitur ignis igne, sed aqua, sic injuria & ira non extinguitur ira talione, sed mansuetudine, humilitate, beneficiis. Inculcat hoc Petrus fidelibus, quia hic est apex virtutis: in injuriarum enim tolerantia & inimicorum amore consistit vitæ Christianæ perfectio. *Sed econtrario benedicentes*, q. d. malè precantibus bene precamini, vituperia laudibus, asperos sermones blandis, quin & maleficia beneficiis compensare, ut jubet Christus Matth. 5. 44. Rationem dat S. Basilus. in Reg. Brev. Resp. 176. quia maledici & malefici, sunt nobis occasio & cau-

Injuriarum remissio securitatem in morte facit.

sa heroicae patientiae, ideoque nos faciunt beatos, juxta illud Christi. Matth. 5. v. 11. *Beati eritis, cum maledixerint vobis homines.* Hoc sapiebat Religiosus ille, de quo in Apophth. n. 76. qui, quod majori afficiebatur injuria, & irrisione, eo magis gaudebat dicens: Isti sunt, qui nobis occasionem praebent ad profectum nostrum, qui autem beatificant nos, conturbant animas nostras, scriptum est enim: qui beatificant vos, ipsi decipiunt vos, forte citatur illa scriptura Isaiae. 9. v. 16. *Et erunt, qui beatificant populum istum, seducendo: & qui beatificantur precipitati.* Laudat Seneca l. 2. de ira. c. 33. dictum aulici, qui rogatus, quomodo rarissimam rem in aula consecutus esset senectutem? *injurias*, inquit, *accipiendo & gratias agendo.* P. Cornel. à Lap. in 1. Petr. 3. v. 9.

1. Joan. 2. v. 10. *Qui diligit fratrem suum, in lumine manet, & scandalum in eo non est. In lumine manet, fidei & amoris Christi, & scandalum in eo non est.* q. d. qui diligit, nusquam, offendit, nusquam impingit, scandalum ergo in eo, id est, offensus, vel offendiculum non est, sive activum, ut ait S. August. sive passivum, ut agit Glossa, diligens enim nulla re, nulla injuria, nullis moribus offendit vel offenditur, quia charitas patiens est, & benigna est, &c. *Non irritatur, non cogitat malum.* Omnia credit, omnia sustinet, 1. Cor. 13. v. 4. Hoc est, quod ait sapiens Prov. 15. v. 19. *Via justorum absque offendiculo.* Et Plaltes 118. v. 165. *Pax multa diligentibus legem tuam: & non est illis scandalum.* Dicunt enim sibi, offendit me frater, ira mihi suggerit eum meum esse inimicum, qui id fecerit ex mei odio & contemptu. At falso id suggerit, non credo irae, quia odio caeca est, & suspicax & mendax, sed esto verax esset, verumque diceret, suspicax est & mendax; sed esto verax esset, verumque diceret, num ideo deferam charitatem, deferam tot bonos, deferam Deum & Christum? absit, sed vincam in bono malum, sequar Christum, pugnabo non contra fratrem, sed fratris morbum, iram ejus & malevolentiam charitatis fluminibus obruam, & extinguiam, S. August. Serm. 59. de Temp. - *Plus diligendi sunt inimici, quam amici, qui enim inimici sunt, corpori adversantur, & anima preparant aeterna praemia &c. amici vero carnis nostrae, nobis sua via suadere contendunt, quam anima nostra preparant aeternam mortem.* In eandem sententiam S. Basilus dicitque: quod inimicorum opera sit, ut beatitudinem illam assequamur: Beati estis, cum vos oderint homines &c. Rursum S. Augustinus Serm. 61. de Temp. Tot, ait, viri, tot mulieres, clerici, pueri, delicatae puellae, flam-

mas, & ignes, & bestias aequanimiter perturbant, & nos hominum convitia tolerare non posse. unde nescio, qua fronte, vel qua conscientia cum omnibus sanctis partem in eadem beatitudine habere desideramus, quorum exempla sequi in rebus minimis non acquiescimus, P. Corn. in 1. Joan. 2. v. 10. Ad charitatem quoque proximi pertinet correptio fraterna; de qua Matth. 18. Ad hanc incitamentum.

Inter te ac ipsum, peccantem corripe fratrem,
Nec scelus infami in compita sparge tuba:
Non correptio, non, haec sed corruptio famae;
Non bene correctum crimine crimen erit.

Charitas proximi primum regno Chineni dedit Christianum, primus enim, qui in Sinarum regno fidem Christi suscepit, fuit Exempla
e fecit hominum, is tamen videns charitatem, quam ipsi nostri praestiterent, ejectione à proximis.
parentibus, legem Christianam sanctam esse agnoscens fidem etiam Christi suscepit. P. le Blanc, in Plal. 82. 4.

Cum in navigatione Indica fracta navis plerique in lembum adhaerentem insiliissent, & propter periculum eversionis decretum esset, aliquot homines in mare eicere, & praeter alios, etiam Casparem Ximenium fors tetigisset, Ferdinandus frater ipse, junior dixit, non passurum se, ut Caspar ejiceretur, sed se potius vicarium caput offerre; atque adeo ne quicquam, urgente fratre, ut ipse, velut sorte destinatus, in aquas projiceretur, persuasit, ut ipse pro fratre hoc subiret periculum: sed quia à Deo roboratus, totum ferè diem, per 360. passuum millia, natando lembum secutus est, tandem placato mari, à vectoribus, iterum in lembum receptus est. Rh6. Hist. l. 4. c. 4. §. 15. P. Lohner to. 4. Tit. Amicitia.

Anno D. 626. In China Taicum rex nare cepit, is, Colais dissuadentibus, ne Gymnasium militare adiret, ubi forte aliquod subesse posset periculum, Respondit: Ego hic imperium meum considero, sicut Pater quispiam familiam suam, subditos vero omnes sicut tenellos infantes ex me progenitos sinu meo complector, quid igitur pertimescam? Voluit omnia populo affatim esse ad vitam, dicebatque: Regno rum salus pendet à populo, hunc deglubere vel exhaurire, ut Rex abundet, tantundem est, ac si quis suam ipsius carnem in frustra conscindat, ut ea ventrem impleat, vent-

Rex Pater populi.

ter auferat, & corpus minuitur. 2do imperii anno audierat Lihium clientem suum aegrotare, & morbo curando pilos barbae redactos in pulverem, praescriptos à medico; Imperator itaque ex sua barba pharmacum parari jubet, & aegroti offerri, qui illo usui convalescit. P. Couplet, in Tabu. Chron. Imper. Sinarum.

Charitas proximi aestimatur ab Ethnicis,

A. D. 1634. P. Vagnonius in magnis angustiis in China, curavit nosocomium, recipiendis infantibus projectis; primam operi suggessit impensam commeatus, quem ad suam & sociorum sustentationem Macao accepit, hinc domum conduxit, in quam 50. statim requisitos infantes intulit, nec diu erant requirendi; mox enim res urbem (Hiencum) pervasit, & ultrò certatim ad eum ferebantur; mirabantur Ethnici charitatem tantam, suppetias etiam sumptu tulere. Nobiles Christianae Matronae, non solum lachrymas ex commiseratione, sed etiam capitis ornamenta, gemmas, in suppetias dabant. Multos post baptismum felicior vita suscepit, ingens hinc Christianae legis, charitatis existimatio. P. Bartol. in Asiat. Hist. par. 3. l. 3.

Regia proximi charitas,

A. D. 1679. Imperator Sinarum Chamehi venationes impense amabat, cumque aliquando inter venandum procul à turba incidisset incognitus in senem, acerbè deflentem unicum filium, à Praefecto Tartaro vi abreptum, Princeps rei motus indignitate, senem jubet equo suo à tergo insidere, & ad aedes raptoris properare, duarum leucarum erat iter, mox hominem criminis convictum, jubet coram proceribus, qui undequaque advenerant, capite plecti, & senem ipsum in ejus praefecturam succedere, addens, simili poena mulctandum, si in officio suo similiter deliquisset. P. Couplet, in Chron. Monar. Sin.

A. D. 455. Deogratias Episcopus Carthage, dum captivos Christianos inter se dividerent Vandali, quod potuit è templis argenti & auri colligere in redimendos eosdem Romanos impendit, in duobus templis aegros captivos locavit de lectis & stramine eisdem providit, die noctuque illorum curam habuit, quo in opere misericordiae à Vandalis occisus fuit. Baron.

683.

A. D. 702. Emmeranus Episcopus Ratisb. opem laturus lapsis culpam in se suscepit, quam filia Principis Bavariae cum Sigibaldo (de quo extra matrimonium prolem suscepit) commiserat. Adductusque ad Lambertum fratrem inculpatae, Episcopus, etsi jam innocentiam suam ostenderet, peteretque, ut Romam iret, ibidemque caueret. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

sam diceret; tamen ira commotus Lambertus baculo innocentis pectus percussit, servisque excruciantum tradidit, qui illum digitis, oculis, naribus, auribus mutilarunt, Martyr verò, ne tristem quidem faciem ostendens, laudavit Deum, psalmosque recitavit. Pedes deinde, sic excarnificato, abscissi & lingua; petiit martyr, uti potuit ex secta lingua, aquam sibi ad levandam sitim porrigi, ait Vitalis presbyter, ac interpres ejus dixit plorando, melius ageret, si jam sibi mortem optaret quam refrigerium, cui Episcopus reposuit. Nemo ad mortem Mors non festinare debet, sed propter poenitentiam optanda ejus dilationem petere debet. Hujus Episcopi Ecclesia inter martyres mentionem facit. Baron.

S. Petrus de Nolasco (in cujus adhuc Charitas infantis dextera examen apum favum melis construxerat) Religionem B. Mariae de tivos S. Pennerceda captivorum cum Raymundo de tri de Pennafort, & Jacobo 1mo rege Aragoniae, lasco. instituit. ex Breviar. De quo.

Assignate modum lachrymis, quos dira tyrannis
Servitium, aut tetri carceris urget onus. Petri & ad
Dulcia namque Deus vestris miscebit a- illud. Psal.
maris, 80. v. 17.
Dum è firma educet, mel speciale, De Petra
Petra. melle saturavit eos.

S. Paulinus Episc. pro unico pauperis viduae filio sponte captivus, hortulanus, S. Paulini.
quantus esset Regi divinitus ostensus per quietem, cum Christianis captivis & donis restitutus fuit. Annus Caec.

Proximus alter tu, sicut te, diligis ipsum,
Nec majus pretium vis Tibi Dive, Tui.

S. Eduardus rex, virgo, conjux, à S. Eduardi
S. Petro in regem Angliae inunctus, regis humeris mendicum claudum, ut sanaretur, templo intulit, ac Dei gratia sanavit Ann. Caec.

Pastores populi, reges: En Pastor & Agnus,

Qui regi, aurati velleris instar erat.
Est tibi, vestigiis Agni, Rex optime, ad astra,
Estque tibi felix regia claude, via.

S. Franciscus de Sales Patavii aeger, S. S. Francis.
medicis corpus suum destinavit: post mortem ci Saleis.
tem suam anatomizandum, ut egentibus etiam post mortem corpore suo proderet. Hic intra unius ferme anni spatium 25. millia haereticorum ad sanam doctrinam reduxit. Ann. Caec.

Z z z

Es

Es multas lucratus oves, animamque paratus

Tradere pro populis, ô bone Pastor, eras.

Dum testamento donasti corpus egenis;
Sic in amore Dei victima totus eras.

S. Margaritæ Regi-
næ.

S. Margarita Regina Scotiæ, vidua, mane 9. infantulos pauperes flexis genibus cibo fovebat, interdiu una cum rege Malcholino conjuge suo 300. pauperibus ministrabat, Ann. Cæle.

Infantes miseros quæ pascens nutrit, eodem
Hæc simul in cælis dextra lobore struit
Regalem pro Te mensam Tu, hæc, Diva
frueris

Æternas Domino ministrante dapes.

Epigrammata

De charitate Proximi.

1. Regius est divinus Amor, procedere non vult,
Hunc nisi fraternus concipitur Amor.
2. Mutuum ut inter nos, vult, conserve-
mus amorem,
Christus: nam illius vivida membra sumus.
- Noster Amor Christus, cunctis communis
habetur,
Si volumus, nobis jungere corda potest.
3. Qualibus in cæli sublimia regna volan-
dum
Pennis? quas binus sponte ministrat
amor.
- Prima est penna Dei dilectio; penna se-
cunda
Proximi, erit, divâ lege statutus amor.
- Quis mihi det pennas, Deus ad Te corde
volabo.
- Corque petam rapido, vectus amore,
tuum.
- O! trahe summe Deus me ad Te: instans
Spiritus afflet
Me, desideriis sacra flet aura meis.
- Ad Te summe volabo Deus, tum in Te re-
quiescam
- Tuque mei voti, sis, peto, meta Deus,

§. III.

De Zelo pro gloria DEI, & animarum salute.

684. **P**ostquam de charitate Dei & proximi actum est, convenientissimum quodque esse videtur, ut de zelo pro gloria

Dei, & animarum salute agatur. Sincere enim amantium Deum est zelare pro gloria Dei, & Gloriam ejus majorem per additionem aliorum ad glorificandum DEUM promovere. Discipulorum enim Christi opus est, imò ipsius Christi opus divinum docere & convertere omnes Gentes, etiam rudes, rusticanas & barbaras. Excitans ad hoc S. Greg. hom. 12. in Ezech. Nullum, ait, omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale est zelus animarum. Celebre est illud magni Dionysii Areopagitæ. Omnium divinarum divinarum divinissimum est cooperari Deo in conversione errantium, & reductione peccatorum ad ipsum. P. Corn. à Lap. in Matth. 28. 19. Sancto Lucæ Calasio post concionem dicenti per omnia sæcula sæculorum, responderunt saxa: Amen, Amen, Ann. Cælestis. 2. Mart.

Amphion flexit rupes (ut fabula narrat)
Et potuit dulci saxa movere sono.
At loqueris sic Dive, petrae Tu, ut muta loquatur,
Et zelo plaudens det bona verba tuo.

Magni Deus æstimat zelum, cum quemque præmio prosequitur zelum & zelosum, est enim ipse zelotes & ignis consumens. Angeli quoque, inquit S. Ambrosius, in Psal. 118. sine zelo nihil sunt. Angelo Laodiciæ dicitur Apoc. 3. v. 15. Scio opera tua, quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo. Zelus Dei, vita est. Zelum habuit Elias, & ideo raptus in cælum. Zelum habuit Matthæus & ideo adeptus est gloriam, & imperium gentis suæ. Zelum habuit Moyses percutiens Ægyptum. Ex zelo clamat Rex David Psal. 118. v. 139. Tabeſcere me fecit zelus meus &c. Christus ex zelo, videns civitatem, flevit super eam. Zelum S. Stephani, vide Act. 6. & 7. Zelum Moyses præcepit Levitis. Exod. 32. 26. Ignem veni mittere in terram &c. Zelus hic necessarius est Prælato, hinc Deus in Ecclesia veteri præfecit Moysen, in nova Petrum & Paulum. Ob zelum in Republica veteri regem constituit Davidem dicentem, Psal. 68. Zelus domus tuæ comedit me. in nova, Constantinos, Theodosios, Bullionios zelo fidei ardentes, &c. Hunc zelum maxime acuit cogitatio æternitatis. Quis enim contra peccata non zelet, si cogitet illud. Momentaneum, quod delectat, æternum, quod cruciat. Quis pro felici æternitate sibi, aliisque asscuranda labores omnes non ambiat, hoc cogitent, hoc faciant Prælati & Sacerdotes, quos decet esse satores æternitatis, P. Cornel. in Deut. 33. 10.

Paulus charitate complexus est totum orbem.

Zelo S. orbem, eumque studuit Deo offerre, ait Pauli ma- S. Chrysost. hom. 1. de ejus Laud. Qui terram videlicet & mare, Graciam, simulque xima dan- ram videlicet & mare, Graciam, simulque tur elogia. Barbariam, omnemque prorsus, quanta sub celo est, regionem, quasi volitans circumvit: non simplici labore velut in vacuum itinera percurrentes, sed peccatorum spinas pariter evellens, & verbum seminans ubique pietatis, fugans errores, virtutem reducens, ex hominibus Angelos faciens, quinimò ipsos homines, quasi ex demonibus in Angelos provehens. Pinxit Apelles Alexandrum Magnum fulgur manu tenentem, eo quod instar fulguris orbem per vaserit & subjugarit. S. Chrysost. hom. 2. de S. Paulo ait, quod celerrimè ut fulgur orbem pertransiit, quod Alexandrum superavit, quia orbem subegit Verbo, non ferro. vide Actor. 28. v. 16. Ex hoc zelo plus cæteris laboravit Apostolis. 1. Cor. 15. v. 10. 2. Cor. Pauli ita amplum erat, ut totus mundus illi videretur exiguus, audi S. Chrysost. hom. 32. in Epist. ad Rom. in Morali. cor istud adeo latum fuit, ut in se suscepit integras urbes, populos, & gentes. Cor itaque Christi erat cor Pauli, tabulæque Spiritus Sancti, atque charitatis volumen. 3. id. Paulus habebat zelum admirabilem animarum, hic enim illum impulit in tantos labores pro illis quotidie exanthlandos, omniæque vitæ discrimina animosè subeunda. 2. Cor. 11. v. 2. Zelo ergo videbatur esse Angelus, imò Seraphinus, nam, ut ait S. Ambrosius, in Psal. 118. Serm. 18. Angeli sine zelo nihil sunt, & substantiæ suæ amittunt prærogativam. Et paulò post, & quid mirum, si Angeli illum habent: ipse Deus Pater ait Zachariæ 1. v. 14. Zelatus sum Jerusalem & Sion zelo magno, quia Deus magnus, ideo & zelus magnus est. Dominus quoque Jesus ait Joan. 2. v. 17. Zelus domus tuæ comedit me. Ambr. Bonus zelus & utilis, præcipue in sacerdote, ne negligens, ne remissus sit (unde vulgò dicitur: Qui non zelat, non amat) zelus Dei vita est. 4to. Paulus zelum exercuit in idola, demones, vitia, & vitiosos; illa extirpando, hos corrigendo secutus Christum, qui ait Lucæ. 12. 49. Ignem veni mittere. 5to. Pauli, quasi hominis ignei sermo pariter erat igneus, instar Eliæ, de quo dicitur: surrexit Elias Propheta quasi ignis, & verbum ejus quasi facula ardebat, Eccl. 49. 1. Hoc ait Ambrosius Apostolicum illud aurum probatur. Celebrant Gentiles 12. labores Herculis, sed longè verius, & potiori jure celebrat S. Scriptura heroica gesta Samsonis, Davidis, Judæ, & Fratrum ejus Machabeorum. Verum hos omnes superavit Paulus, non corpora sed animas vinciens & vincens, non bruta, nec homines duntaxat, sed & demones subjugans, non unam gentem, sed totum orbem Christo subiciens. Paulus

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

est verus Christi Hercules, verus Samson, verus David, verus Machabæus, qui non 12. sed mille trophæa crexit, mille triumphos peregit. Plura P. Corn. ante Acta Apost. in effigie S. Pauli, c. 3. Virt. 3.

S. Philogonius ex Causidico ad Episcopatum Dei nutu accersitus, fidei inter primos zelator & propugnator fuit eximius. Ann. Cæle. 20. Decem.

Linguis perversi strepitum atque negotia mundi

Ut peragas causas jure vocante Dei,
In cæli meliore foro sis quæso Patronus,
Se patrocinio dat mea causa tuo.

Notandus zelus insignis Moysis & Levitarum pro gloria Dei contra idola, & Zelus pro idololatrias: Similis fuit, sed in modo dispar. Zelus militum Christianorum, quos Julianus Apostata dolo ad idololatriam voluit adducere, cum enim eos invitaret, ut de manu sua munus acciperent, utque recedentes thuris grana quadam honoris gratia in focum conjicerent coram se & suis, qui caeremoniam hanc ut idolis factam, & Christianismi abjuracionem tacitam interpreta- bantur. Milites hi, mente Imperatoris & fraude, post factum comperta, frementes Julianum adierunt, exclamaruntque: Non dona accepimus Imperator, sed morte damnati sumus, non honoris causa vocati, sed ignominia notati sumus. Da hoc beneficium militibus tuis, Christo nos macta atque obtrunca, cujus unius imperio subijcitur &c. Julianus ira accensus, invidensque illis martyrii gloriam eos exilio multavit. Rem fuisse narrat Nazian. Orat. 1. contra Julianum. Simili zelo Gedeon evertit altare Baal. Judic. 2. v. 31. Gedeonem imitatus est Wolfredus martyr Sueciæ, qui concionans ad populum, si, inquit, potens est Deus vester Tostan, se vindicet, & arrepta securi simulacrum in frustra concidit, quare ab astantibus mille confossus gladiis occubuit. Ita Cranc, Metrop. 1. 4. c. 8. P. Cornel. in Exod. 32. v. 26. Deuter. 33. v. 9. Qui (Levi scilicet Levitæ) dixit Patri suo, & Matri suæ: Nescio vos: & fratribus suis: Ignoro vos: & nescierunt filios suos. Hi custodierunt eloquium tuum, & pactum tuum servaverunt. q. d. Levi, id est, Levitæ in punitione idololatriarum, puta adorantium vitulum aureum Exod. 32. 28. non sunt miserti amicorum, & cognatorum, ac fratrum & filiorum suorum, sed occiderunt eos æque ac alios, perinde ac si eos non novissent, non vidissent, nec aspexissent, ut habent Hebræa, putat Abulensis To Patri & Matri hic addi per exaggerationem: nec enim ullum Levitam occidisse Patrem & Matrem, & quod

quod nullo casu aut crimine liceat filio occidere patrem, vel matrem &c. Verum (ait P. Cornel, in Deuter. 33. v. 9. æque, imò magis dicitur hic de Patre & Matre, quam de fratribus & filiis, quòd illos in cæde illa idololatrarum non respexerint Levitæ, nec miserti sunt eorum, ut vertit Chaldaeus, unde videntur ipsi sine discrimine omnes noxios, etiam patrem & matrem occidisse: hoc enim iussu Dei mandaverat eis Moyses Exod. 32. 27. Licet enim ibi non exprimatur Pater & Mater; tamen ex hoc loco satis colligitur Moysen nominasse quoque patrem & matrem, aut certè Levitas mandatum Dei, rectè interpretatos ex zelo suo de occidendis vituli cultoribus, ut etiam patrem & matrem complecteretur. P. Corn. hic.

Zelosi re- 2. Paral. 17. v. 5. *Confirmavitque Do-*
ges habent *minus regnum in manu eius, & dedit omnis Ju-*
Dei bene- *da munera Josaphat: Factaque sunt ei infini-*
dictio- *ta divitia, & multa gloria. v. 6. cumque*
nem. *sumpsisset cor ejus audaciam propter vi-*
as Domini, etiam excelsa & lucos de Juda
absulit. v. 7. Tertio autem anno regni sui,
misit de principibus suis Benhail &c. ut doce-
rent in civitatibus Juda. v. 8. & cum eis Le-
vitæ, Semeiam &c. & cum eis &c. Sacerdo-
tes, v. 9. docebantque populum in Juda, ha-
bentes librum legis Domini, & circuibant cun-
ctas urbes Juda, atque erudiebant. v. 7. Misit
de Principibus suis. Scilicet Principes aulae
sua, qui suo iussu abolitis idolis verum u-
nium Dei cultum & custodiam legis Mosai-
cæ restituerent. Quo circa misit cum eis Le-
vitæ, & Sacerdotes, ut docerent populum
leges Domini. Insignis hic fuit zelus regis
Josaphat, quem olim imitati sunt S. Stephanus
Hungariæ primus rex, S. Ludovicus
Francorum, S. Wenceslaus Dux Bohemiæ,
Reges Hispaniæ, & Lusitaniæ, qui magnis
impensis Indias utrasque subjugarunt, ut ea-
rum incolas ad Dei veri cognitionem & cul-
tum per viros religiosos traducerent. No-
ta, hoc capite numerantur milites Josaphat
Regis Juda, Universim ille sub signis ha-
buit undecies centena & sexaginta bellato-
rum millia, Deum eum prosperante, quia
præter tribus Judæ & Benjamin, potentes
& numerosas sibi subditas, multi ex 10. tri-
bubus avitæ religionis studiosi, & prosperi-
rate Josaphat illecti ad Jerusalem transfu-
gerunt. P. Corn. à Lap. hic. S. Pontius duos
Imperatores ad fidem convertit. Ann. Coel.
14. Maji.

686. Joan. 2. dum ejiceret Christus de tem-
Zelus Dei plo vendentes, dicitur de Discipulis v. 17.
comedere *Recordati sunt verò Discipuli ejus, quia scri-*
debet *ptum est: Zelus domus tuæ comedit me. Scri-*
Christi *ptum est Psal. 68. 10. Zelus hic fuit justa*
imitato- *Christi indignatio, ait Euthym, aut potius*
res,

ardor & æstus animi ad amolendum ea, quæ Deum (quem summè amabat) Deique honorem offendeant, qui proinde iram & indignationem, quasi cotem assumpsit, ut ea se acueret, & audacter se, suam vitam, & famam pro tuendo Dei honore exponeret. Sensus ergo est, q. d. Zelus, id est, fervor, ardensque studium procurandæ gloriæ templi tui, atque indignatio, quam in vendentes concepi, qui illud profanant, *comedit me*, id est, absorbit me. Symmachus *Consumpsit, exedit me*. sicut ignis ferum igniens consumit, & in se transmutat, ut jam non ferrum, sed merus ignis esse videatur. Quærit S. Augustinus, quis comeditur zelo domus Dei? & respondet, qui omnia, quæ fortè ibi videt perverfa, fatagit emendare, non quiescit, si emendare non potest, tolerat, gemit, & apud se dicit: *Tabescere me fecit zelus meus*, quia oblitus sunt verba tua inimici mei. Psal. 118. 139. Unde Beda hic, Zelemus & nos fratres domum Dei, si viderimus fratrem, qui ad domum Dei pertinet, superbia tumidum, detractionibus assuetum, si ebrietati servientem &c. studeamus, in quantum facultas suppetit, castigare &c. & si quid de talibus emendare nequimus, non sine acerrimo mentis sustinere dolore, & maxime in ipsa domo orationis, ubi corpus Dei consecratur, P. Cornel. hic.

Christus usque ad agoniam & sanguinem sudorem zelatus est nos, hunc suum Christum in nos zelum passim in Prophetis explicat Angelus. Isaiæ 9. 6. *Parvulus*, inquit, *natus est nobis*. Zelus Domini exercituum faciet hoc. &c. 59. 17. *Opertus est, quasi pallio zeli*. Zacha. 8. 2. *Zelatus sum Sion zelo magno, & indignatione magna zelatus sum eam*. Psal. 78. 51. *Accendetur velut ignis zelus meus*. Hunc zelum pro Deo & vice Dei ostendit Angelus custos S. Cæciliæ, de eo enim sic ait ad Valerianum sponsum: *Volo te scire, me Angelum Dei habere amicum, qui summo zelo corpus meum custodit &c.*

Porro piè & pulchrè Chrysologus explicat ardentissimum zelum coelestis Sponsi Christi pendentis in cruce, & adulteras animas ad se vocantis. Ser. 108. *Nonne dicit, videre in me corpus vestrum, etsi, quod in me Dei est, timetis, quare vel quod vestrum est, non amatis? si Dominum fugitis, quare non recurritis ad parentem? Sed fortè vos passionis meæ, quam fecistis, magnitudo confundit? nolite, clavi isti non mihi insunt dolorem, sed vestram mihi insunt alius charitatem. Sanguis meus non mihi deperit, sed vestrum provogatur in pretium.* P. Cornel. à Lap. in Jac. 4. v. 5.

Ad

Zelus miles & Ad Dinemuntum in Livonia, cum miles & les cum hoste configere nolisset, quem Zamoyski contra hostem eduxerat, P. Petrus Culesius (Kulesza) arrepto Crucifixo eques ante cuneos constitit, atque his exercitum compellavit. Quicumque Jesum Christum Crucifixum constitit, & credit esse Filium Dei, me sequatur, ad quæ verba cunctationem excussit miles, hostemque aggressus contra expectationem Zamoscii Cancellarii regni, reportavit victoriam. Dehinc Zamoscius, visa manu Dei cum homine hoc, eum animi sui secretis adhibuit. Nec multò post miles ob detenta stipendia auctore quodam milite nobili de Palatinatu Cracoviensi, exorto tumultu (tunc primum nomen confederationis, vernaculâ Zwiazek auditum in Polono exercitu) sed is miles postmodum moriens linguam, quæ confederationem prima exclamaverat, iisque ad pectus exeruit, quæ seditio magnam Zamoscio sollicitudinem attulit, hanc confederationem Deus per Patrem Petrum sopivit; nam in medio sacrificii eo successu locutus est eo die, quo valedicturus erat miles Zamoscio, in Poloniam abiturus, ut directâ ad Zamoscium oratione professi sint, se velle pro gloria Dei & honore gentis non modò præstolari stipendium sed & cum hoste pugnare. Ab eo die ad nutum P. Petri totus exercitus & Polonicus & Lituanicus pendebat, & quidquid volebat Zamoscius effici per militem, id per P. Petrum efficiebat, quem ad finem vitæ suæ nunquam à latere suo discedere passus est. Ex M. S. P. Raph. Janczynski.

687. Zelus verus & legitimus suas facile de-
Zelus ve- glutit, sed Dei offensas vehementer dolet.
rus præci- Psal. 118. v. 139. *Tabescere me fecit zelus*
pue de *meus: quia oblitus sunt verba tua inimici mei.*
Dei offen- Non tabescebat ob truces inimicorum iras,
sis vehe- sed quia Deus ab illo contemptus, & præ-
menter ceptis conculcatis dehonestatus. Saul Jo-
dolet, natham dehonestat: Fili mulieris virum ultro rapiens. 1. Reg. 28. 30. tamen Jonathas sui propè oblitus ob Davidis injuriam contristatur. 3. Reg. 19. 13. Elias Jezebelis injurias sustinuerat, ore sicco & ventre arido ad montis recessum confugerat, interrogatusque, quid ibi ageret, respondit: *Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuum filii Israel.* Responsurus videbatur: Hic requiesco, longo itinere & jejunio fessus &c. Non interrogaris o Elia! quid feceris, sed quid agis? &c. Quia totam adeò attentionem sibi zelus vendicavit, ut non possit de alio loqui, nec aliud respondere. Zelo zelatus sum, inquit Lyranus, id est, ex toto corde zelavi pro lege Dei. P. Naxera, in 1. Reg. 20. §. 45.

Zelus in justis excitat dolorem, dum ab impiis Deus offenditur. Forerius in c. 36. Isai, ait de Ezechia Rege, qui ægrotasse dicitur ex mœrore & animi angustia, qua per totum illud tempus laboravit, & propter scelera populi, ob quæ tradebatur Judæa in potestatem gentium, ægritudinem contraxit pius Rex. De Constantino Magno dicit Optatus Millevitanus auspicio hostiles turmas devincebat, prius enim cor zelo honoris divini, deinde pectus lorica obarmabat.

In China Fochinensis quidam casam pauperem vendidit, hoc est, quidquid in bonis possidebat, quo librum publicè utilem à Patribus editum recudi juberet suo sumptu, largèque in omnes Ethnicos dispergeret. Alter in oppido Nancinensis ditionis domus suæ frontem trabalibus literis insignivit: Hic coeli, terræque Dominus adoratur, hic ejus sanctissima lex servatur, domum subeat, qui cupit pluribus doceri, quærere, disputare, & verò eam domum omnium ordinum ea frequentia subit, ut veri Dei cognitio brevi vicina oppida pervaderet, P. Bartol. in Asiatica Hist.

Quæritur. Quisnam melius fecit, an Moy- In zelo ses, qui se excusavit Deo, censens se ineptum humilitas ad educendum populum, an Isaias, qui cum animò promptè se obtulit ad prædicandum dicens: *mositate Ecce ego, mitte me.* &c. S. Hieron. At si jugenda, me judice scire velis, utrum melius sit, dico, nos à Moyse debere mutuari humilitatem, nostram infirmitatem respicientes, ab Isaiâ animositatem in misericordia Dei confidentes.

S. Pater noster Ignatius docet nos, quomodo in nostris erga proximum ministe- 688. Zelus de-
riis gerere nos oporteat: scilicet sicut An- bet esse
geli custodes nobis magna cum diligentia discretus, serviunt, si tamen nos nostra in malam partem libertate utimur, non turbantur, sed dicunt, curavimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam; nos quoque facientes, quantum ex nobis, turbari non debemus, dum zelantibus nobis successus non respondet. P. Rodericius tr. 3. c. 9. Refert S. Dionysius. S. Carpus indiscreto zelo motus, petebat à Deo, ut supra duos, unum, qui à fide recesserat, & alterum, qui illum abduxerat, ignem de coelo mitteret. Tunc vidit domum repente agitari primum, deinde à vertice in duas partes dimidias scindi, & ante se rogam quemdam magni luminis, & cœlum apertum, & in ejus cardine Jesum, deorsum oculos convertens, vidit terram scissam, hiatus quemdam ostendere, atque duos illos, quibus malè precatus erat, ante se ad os hiatus stare.

Zzz 3

re

re tremantes &c. ab interiore parte angues sursum serpere spiris suis reorum pedes circumplexos, omnique ratione agentes, ut hos in hiatus detraherent, Carpus adversus illos indignans latabatur, quod sic periclitarentur; graviter tulit, quod nondum deciderent: interea vidit Dominum Jesum descendere, manu sua illos e periculo liberare, audivitque à Jesu jam manum extendens ad eos detrudendos. Extentâ jam manu percutit me, paratus sum enim hominum salutis causâ iterum mortem perpeti &c. Carpus itaque indiscretum suum zelum advertens, imposterum factus est cautior.

Dicebat Propheta Jeremias c. 1. v. 11. *Virgam vigilantem ego video.* R. P. Oliva. Placet zelus, sed instar oculi, qui ita excubat, ut interdum obdormiat. Locutus est autem Dominus ad Noë dicens: Egre- dere de arca, Gen. 8. R. P. Oliva. Vide- rat jam Noë exsiccatum mundum. *Et aper- iens Noë testum arca, aspexit, viditque, quod exsiccata esset superficies terræ,* nemo ta- men ex arca profiliit. Vel obedientiam de- mirare Noëmi, ductum suum non secuti; vel intellige excensionem in mundum, etiam cum expiatus est, tutam non esse, nisi Deus imperet.

Zelus di- S. Bernardus. Quamobrem, si sapi- scretus à concham te exhibebis, non canalem &c. se ipso in- concha enim id effundit, quod superfluit, cipiatur, Prov. 29. 11. Totum spiritum suum pro- fert stultus, sapiens differt, & reservat in posterum. Miserere animæ tuæ placens Deo. Eccli. 30. 24. Vos estis lux mundi. Matth. 5. S. August. tract. 4. in Joan. Lux, etsi per immunda transeat loca, non in- quinatur. S. Thomas quidquid sciret, ma- gis se oratione, quam humana industria & studio assecutum profitebatur. Sapi. 7. 7. Optavi, & datus est mihi sensus: & invo- cavi, & venit in me spiritus sapientiæ. S. Bernard. Serm. 57. & 58. in Cant. 2. 10. *Surge, prope amica mea, & veni.* Dixe- rat autem sponsus paulo ante: Adjuro vos filiæ Jerusalem per capreas cervosque cam- porum, ne suscitetis, neque evigilare faciatis dilectam, quoadusque illa velit. Pu- tasne, inquit Bernard. levitate aliqua sponsi id factum esse, & eum antea aliquid no- luisse, quod postea voluerit? sed ad ne- cessarias illas vicissitudines & mutationes, quas facere nos interdum oportet, alludere voluit, ut nimirum à somno & quiete ora- tionis, & contemplationis ad actionis ne- cessariæ laborem, proximi juvandi causâ al- ternatim transeamus.

689.

Zelus animarum perfectionem promo- vet, sed requirit & propriam. Clemens

Alexan. adfert similitudines. 1. Quod plus Zelus ani- aquæ e puteis hauritur, eò illa melior, lim- marum pidior est. 2. Culter usu nitescit, in va- perfectio- gina diutius reconditus rubigine consumitur. nem pro- 3. Ignis, dum multa adurit, magis ipse di- movet latatur. 4. Qui alios docet, ipse docetur. sed & re- Luca 6. 38. Date & dabitur vobis. Prov. quirit pro- 11. 28. Anima, quæ benedicit, impin- priam, guabitur. S. Paulus ad Philippenses Neo- phytos dicit, Gaudium meum & corona. Et de Theffalonicensibus. 1. Theff. 2. 20. Vos enim estis gloria nostra & gaudium. S. Ambros. in hunc locum. Manifestum est, quod perfectio Discipulorum gaudium & perfectio Magistri est. Nostra Religio, cum sit ad animarum juvamen instituta, dedit il- li media Dominus ad hunc finem; non ti- mendum igitur ire inter occasiones peccan- di, dum Deus per Superiores jusserit, ut serviamus animabus. Dedit nobis Domi- nus media ad hunc finem. 1. num. Sancta vita, exemplum Christi, de quo S. Lucas, coepit Jesus facere & docere. Observa- prius Christus voluit 30. annis laborare, & facere, ut triennio doceret. S. Paulus 1. Cor. 4. 16. Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Conciones seriæ fiant. Con- cionatores sanctitatis propriæ curam ha- beant; vani enim Concionatores similes hi- strionibus varias representantibus personas, pictoribus quoque, qui ipsi deformes, pul- chras tamen pingunt imagines. S. Augu- stinus similes illos dicit terminis illis saxeis, qui in agris fixi digito, quâ eundum est, viatoribus monstrant, ipsi nihilominus fixi suo loco manent. Matth. 5. 19. Qui au- tem fecerit, & docuerit, hic magnus vo- cabitur in regno cælorum. S. Paulus 1. Cor. 2. 4. *Sermo meus, & prædicatio mea non in persuasibilibus humana sapientiæ verbis, sed in offensione spiritus & virtutis.* v. 5. *Ut fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei.* 2. dum medium lucri anima- rum, Oratio. Jeremiæ 7. 16. Tu ergo noli orare pro populo, nec assumes pro eis lau- dem, & orationem, & non obsistas mi- hi. S. Hieron. in hunc locum ostendit, quod Sanctorum preces Dei iræ possint re- sistere. Ezech. 13. 5. Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro do- mo Israel. S. Hieron. ait. Quemadmodum murus inimicorum incursionem frangit, & impedit: ita Dei ira Sanctorum precibus frangitur. Exod. 32. 31. & 32. dixit Moy- ses: Aut dimitte illis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro, quem scripsisti. De quo Chrysost. Omnium, quæ fecit un- quam Moyses operum, hoc fuit maximum & præstantissimum. Plura P. Rodericius. Parte 3. tr. 3.

Zelus animarum incitat, ut quis non so- lum

Zelus a-
marum
etiam p-
pria an-
imæ salu-
taris.

690.
Zelus a-
marum
inter tu-
diores
præcipi-
ardecit.

Concio-
natores
quales esse
debent.

Rum hoc curet, ut ipse bonus sit, sed ut labore, ut sint etiam & alii. Psal. 33. 4. *Magnificate Dominum mecum: & exaltemus nomen ejus in idipsum.* Paulò ante dixerat. Benedicam Dominum in omni tempore, laus ejus in ori meo. Cur primò solus, postea alios ad laudandum Deum invitat? Respondet D. Augustinus. Nolo solus magnificare Dominum, nolo solus amplecti. Docet S. Chrysost. Orat. 5. adversus Judæos. sæpè una anima, quam lucrati fuerimus, potest innumerabilium peccatorum pondus abolere, animæque nostræ pretium in extrema die judicii fieri. S. Jacob. c. 5. v. 20. *Qui conversi fecit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus à morte.* Beda, Hugo, Glossa & alii legunt, animam suam. Clarius Apostolus 1. Tim. 4. v. 16. *Attende tibi, & doctrinæ: Insta in illis. Hoc enim faciens, & te ipsum salvum facies, & eos, qui te audiunt.*

Zelus animarum etiam pro priæ animæ salutis,

690. Zelus animarum, inter rudiores præcipue ardeat.

Fulgebunt justi, & tanquam scintillæ in arundinetis discurrent. Sap. 3. 7. R. P. Oliva Strom. l. 15. p. 348. Verè non magnus fulgor, quæ enim scintillæ lux? &c. Summa, si tamen in arundinetis discurrat &c. Scintilla in auto extinguitur, in purpura non flammam, sed fetorem excitat, suscitatur in arundinetis incendium, sanè splendendum &c. Arundines invadito, non opulentas plantas, sed frutices; quò aridiores, eò aptiores sunt homines concipiendæ flammæ. Vix aurum ignescit, vix argentum calet; quantis obsidetur carbonibus fulgens metallum &c. Aliorum ignibus relinque quercus Bafan, & cedros Libani, tu tibi defumito arundines, quas in cineres poenitentia convertas. Etiam discurrat in arundinetis scintilla opus est, si & arundini flammam parare, & sibi cupit parare splendorem. Non hæreat, postquam incenderit; alioquin quis splendor scintillæ in incendio &c. Matthæ. 2. v. 11. *Et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham.* R. P. Oliva Strom. l. 4. p. 350. Audin? debes easdem ingenii & fervoris tui gemmas effundere in oppidulo non minus, quàm Romæ &c. Despicias stabulum? Christum despicias. S. Chrysostomus optasset videre concionantem Paulum, ego Paulinum libenter vidissem rusticantem. O si spectasses eum in horto Regis, qui studio anetum & metam excolebat. Non ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulacrum, ait Seneca. Sic sapiens virtutem, si licebit in divitiis, explicabit, si minus, in paupertate &c. Paulus non solum Dionysium ex Tribunali deduxit ad Cathedram, sed Onesimum fugitivum ita elaboravit in vinculis, ut ex mancipio Ephesiorum Episcopum effinxit. &c. Ezech. 4. v. 1. *Et tu fili hominis su-*

me tibi laterem, & pones eum coram te: & describes in eo civitatem Jerusalem. Tu quidem vix de eo Corozaim, aut Canan Galilææ, oppidum, carbone ruditer designas, at Deus exactissimè depingi in eo jussit Hierosolymam. &c.

Verumtamen lugebat Samuel Saul, Zelus quoniam Dominum poenitebat, quod constituisse Saul super Israel. Quid enim est, jungendum quod lugeat, quem cernere dedignatur, nisi dus. quia & cum zelo rectitudinis sancti Doctores habent affectum magnæ charitatis Ipsa autem magnitudo charitatis ostenditur, quia projectum regem plangere prohibetur. Quo ergo affectu electorum subditorum peccata plangunt, qui pro reiectis reprobis plangere tam affectuosè didicerunt. S. Greg. Magnus in 1. Reg. 15. Expos. l. 6.

Quod profectò tunc verè nos agimus, Zelus animarum si vivendo, vel loquendo proximorum animarum lucramur. Si infirmos quoque cœlestis regni gaudia prædicando in superno amore lucrum roboramus, si protervos ac tumidos ge-obtinet, hennæ supplicia terribiliter insonando flectimus. S. Greg. Magnus. Epist. l. 2. Epist. 39. perpendens illud Lucæ 19. *Negotiamini, dum venio.*

Zelus absque scientia quo vehementius Zelus scientificus irruit, eò gravius corrumpit S. Bernard. Serm. 4. de verbis Isaïæ.

Per se peragant Superiores, quæ ad 691. zelum, & salutem animarum pertinent & Zelus superiorum. Exodi. 18. 20. *disperiorum Etum Moyfi. Esto tu populo in his, quæ qualis esse ad Deum pertinent.* Job. 1. 5. *Cumque debet? in orbem transissent dies convivii, mittebat scilicet ad eos Job, & sanctificabat illos, surgens per se. que diluculo offerebat holocausta pro singulis; dicebat enim, ne fortè peccaverint filii mei, & benedixerint Deo in cordibus suis.* S. Greg. l. 1. Moral. 6. Intuendum est, quanta Pater severitate potuit filiorum opera corrigere, qui tanta sollicitudine studuit corda mundare. Quid ad hæc Rectores fidelium dicunt, qui discipulorum suorum vel aperta opera nesciunt? Quid in sua excusatione cogitant, qui in commissis sibi, nec vulnera actionum curant? &c. Non hoc angebat Patrem, quod liberi his conviviis non modicam paternæ substantiæ partem consumperunt &c. Hoc oeconomicis reliquit: sed illum sollicitudo tenuit, ne fortè Deum offenderint. &c. S. Hieronym. Epist. 48. ad Sab. Oza Levites arcam Domini, quam portare ipse debuerat, quasi ruentem sustentare voluit, & percussus est. Observat S. Doctor obligationem impostam Levitis deferendi arcam humeris suis; unde

unde valde indecorum fuit Ozam committere ferocitati taurorum, quod ipse debuerat succollare. Matth. 28. Occurrit Iesus ipse Mariis, doctrinamque de resurrectione ipse ore suo dedit, nec id muneris Angelo commisit. S. Hilarius (c. 31. in Matth.) Confestim Dominus mulieribus non per Angelum adhortans occurrit, ut nuntiaturæ discipulis resurrectionem non Angeli potius, quam Christi ore loquerentur.

Agit causam Claudii defuncti Seneca apud Augustum Cæsarem, ut inter Deos referretur, sed negavit Augustus. Ille 30. Senatores occidit, 315. Equites trucidavit Messalinam conjugem suam strangulavit, cumque respondisset Claudius se de nece senatorum &c. Equitum parum admodum accepisse, de Messalina planè ignorare &c. Enim verò ideo mereri acerbissimum cruciatum, dicitur Seneca in persona Augusti in Ludic. in morte Claudii. Nescio, inquis, Dii tibi malè faciant, adeò istud turpius est, quod nescis, quam quod occidisti. S. Bruno Serm. 7. de Con. illas mulieres coram Salomone disceptantes, ambas arguit. Ambæ malæ, ambæ meretrices erant, quarum altera filium interfecerat, dormiens quippe oppressit eum; altera autem tam negligens & somnolenta fuit, ut de sinu ejus, ipsa nesciente, filius subtrahi potuerat. Ex R. P. Olivæ Con. 30. tom. 1.

Zelus, patientis
pœnas inferni pro
amico.

Extraordinarius enituit zelus S. Petroni, qui ad pœnas inferni pro amico sustinendas se resolvit; Quam gravis esset offensa Dei ostendit Christus S. Petrono, simulque quam graves pro illa sustinerent pœnas, non adeò pridem defuncti, & quales passuri erant aliqui etiam viventes; inter quos numeratus erat amicus aliquis Petroni, pro quo ille semel & iterum ferventes ad Christum preces fudit. Sed responsum retulit. Peccatorem illum non evaluum, nisi ipse, vel aliquis pro illo è viventibus per 60. horas præfatas pœnas sustinuerit in ordine ad obtinendam, pro dicto peccatore gratiam pœnitendi. Post multas anxietates resolvit se ad id S. Petronus, obtinuitque precibus à quodam Joachimo, ut sibi illò horarum spatio assisteret, videretque, quid secum ageretur: adveniente deinde assignato tempore, post peractas orationes, cadaveri similis proruit in terram Petronus, ac huc illuc versans horribiliter oculos, terrorem astantibus incutiebat, post hac facies illius & pectus tetro livore obductum fuit, stridebat dentibus, & magno concutiebatur tremore, instar carbonis fumabat, calido aliquo vapore sudabat, uberes effundebat lachrymas; ex imo pectore dolo-

rosa emittebat suspiria, ad famam tanti prodigii accurrerant accolæ Senensis civitatis, inter quos ille ipse advenit, pro cuius sceleribus tanta patiebatur Petronus, mysteriū tamen ignarus fuit ille sceleratus, attamen recogitans illa tormenta amici conterebatur corde, majoribus pro suis peccatis se esse dignum agnoscens, ac ex illa perturbatione animi sex diebus infirmitate gravi tenebatur, interim Petronus, elapso tempore, postquam pœnas illas sustinisset, integris restitutus viribus dicto Joachimo, & alteri Columbino enarravit, se tormenta inferni similia, ac illi, qui in inferno torquebantur, persensisse; post triduum verò, uti sanctè vixit, ita in sancta morte finem vitæ imposuit. Ille verò pœnitens à Joachimo edoctus mysterium, severam egit pœnitentiam. Ex Actis Sanctorum à P. Papembrochio collectis. P. Drews in Breviar. Ascet. par. 4. pag. 170.

Enituit præcipuè pro gloria Dei, & 692. animarum salute S. Stanislai Poloni Episcopi. Episcopi Cracoviensis zelus, qui orphanorum & lis zelus miserabilium personarum patrem se gessit; aliquorum diæcesim ipsemet visitare solitus. Is Boleslaus Antistitem regem Poloniae, qui se magnis flagitiis tum. contaminaverat, silentibus aliis ob metum S. Stanislai Episcopis, adiit, blandè monuit, Dei, Stanislai Episcopi regii, in quo etiam minores nevi notantur, recordaretur. Excepit Rex Divum lus, convitiis, gravi supercilio monitorem respexit, in mores Stanislai severus censor animadvertit; sed dum in illo nihil vituperio dignum adverteret, cum aperta vi impugnare innocentem nequiret, ad dolos conversus est. Emerat Stanislaus pagum Petravinum, à Petro, sive Petrico, (qui vulgo Piotrovin dicitur) atque is Petricus, accepto pretio jam obierat, cum interim Stanislaus inter strepitum armorum, iuribus silentibus, Actorum publicorum munimentis de jure suo sibi, Ecclesiæque, cui pagum adungebat, non satis caverat. Ejus rei Boleslaus ab assentatoribus admonitus Petrici consanguineos subornavit, qui deinceps hæreditate sua in jus Stanislaum vocarent. Fortè tunc judicia in pratis inter Soleciam, & illum ipsum pagum Petravinum, sub papilionibus, ut tunc moris erat, peragebantur, cum Stanislaus in jus vocatus fuit se, ac, cum deficientibus aliis testibus careret, tridui dilatione petita, rem Boleslaus ingentem, contra Audacem regem, Deifre-is Audacis fiducia, aggredditur; Petravinum tendit, vocabatur supplicatione cum Clero ad Deum præmittitur, Episcopali pedo, detectum Petrici putre cadaver, tangit, exurgere Petrum à mortuis in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti jubet. Nec mora, attollit se ille triennalis mortuus, surgit, stupente populo,

pulo, ad Regem ducitur, testimonium de vendito à se pago perhibet, Regem & alios inique Divum impetentes objurgat.

Hoc testimonio convictus Rex æquam sententiam fert. Data à Sancto potestate Petricus mortem eligit, preces Divi, se à purgatorio liberaturas implorat, ad sepulchrum revertitur, ibidem expirat. Non deterritus ea re Boleslaus à contaminatis moribus: Quapropter Stanislaus non segnius rem gessit, regem iterum admonuit, increpavit, anathematis fulmine percussit, interdicto urbem Cracoviensem, in qua rex degebat, subjecit, ut detestatione & convictio populi, qui sacris arcebatur, ad saniorum mentem rediret. Sub hæc Divus cum paucis sacerdotum sacris, ad ædem S. Michaelis, in prærupta rupe super Vistulam sita operabatur. Quod ubi Regi innotuit, quadam die correptis armis, furens illuc stipatus satellitibus contendit, præmittit, qui Stanislaum, sacris operantem ab altari abstractum, in destinatam necem abducant, qui introgressi, subito fulgore percussit cadunt. Submittit rex moræ impatiens alios, quibus dum idem accidit, ipsemet rex ignaviæ satellitibus exprobrans, stricto gladio in templum irruit, lethali ictu Divi caput ferit, ita, ut cadens Stanislaus cerebro parietem proximum resperferit. Sic Bonus Pastor stando, regio coronatus vulnerare, vitam pro Deo martyrio conclusit, die 8. April. A. D. 1079. Vix triennio in Episcopatu exacto. Corpus Divi ab animatis scelere Principis satellitibus templo extractum, frustatim concisum, in 70. partes, in proximis pratis dissectum, ab aquilis spectandæ magnitudinis, ne à feris absumeretur, custoditum, lucernæ in aëre splendescere à quibusdam sunt visæ: biduo post corpus miraculosè coaluit; digitus deerat, sed & hunc in vicinam piscinam conjectum, à piscæque devoratum lucerna celestis demonstravit. Revelatio à quopiam habita, in multas partes, ad instar corporis S. Martyris, Republicæ Poloniae corpus disceptum iri. Fuerunt illi regii satellites sceleris administri, è quatuor fere familiis equestribus scilicet Stremenii, Sreniavii, Druzinii & Jastrembecii. Post 170. annos cura Boleslai Ducis Poloniae, ac Cunegundæ conjugum, tum Prandotæ Episcopi, ab Innocentio quarto Assisi pro tunc degente in Martyrum numerum relatus, quæ canonizatio provocata & confirmata miraculo: Reinholdus enim Canonicus Ostiensis canonizationi Divi contrarius, à Divo insomnis, ne voluntati Divinæ resisteret, admonitus & sanatus, ipsemet causam tuebatur. Contigerat item, Deo ita volente, ut mortui adolescentis corpus à matre in templum, R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica,

ubi erat præsens Pontifex, inferretur, quare supplex petiit, idem Innocentius, ut factum suum novo miraculo confirmaret Deus. Nec mora, surrexit adolescens, cum ingenti spectantis populi lætitia.

Plura vide in Cromero, Breviario & in Actis Sanctorum Collectis ab Henshemio & Papembr.

A fama meritò, Tu Præsul, nomen habebas, Ad S. Stanislaum.

Ex gestis siquidem fit Tibi fama tuis.

1. Quando triennalem de mortis carcere Vincum

Solvis, Te sanctum veraque dicta probas

2. Magne Pater famam Rex perdit dando dolorem.

Filius ah Tibi rex iste doloris erat.

Integer est animus tuus, integra Virtus, Corpus, id, in unum conveniendo probat.

Notandum Stanislaus Polonicè Stanislaus significat. Fiat fama, Boleslaus à dolore & fama dicitur.

Hieronymus Rozrazowski Vladislavi- 693. ensis Episcopus qui successit in locum Episcopi, qui, cum pluribus annis Episcopus Rozrazowski illum Vladislaviensem retinisset convicii Episcopatione cum Canonicis facta, uxorem scopi Vladislaviensem duxit, Canonicis totique clero licentiam dislavienfaciendarum nuptiarum dedit, atque hæresis & alioinfecit totam Pomeraniam. Id Rozrazewium Episcopus (Rozrazowski) restaurare volens Geoscopo, danum venit & pro majestate Episcopali rum. domum Parochi ingressus ibi constituit, atque accitis Consulibus Parochi loco officialem posuit, cui ut paterent, sicut Pastori, imperavit. Quos non tumultus excitavit illa Civitas, sed irritò conatu. Quem ut despiceret, Societatis homines in Parochi Domum induxit, atque prospiciens futuro Collegio à mensa Episcopali, prædium Gemlice, sumptum dedit, aliis locupletioribus pro mensa Episcopali emptis, P. Janyzinski in M. S.

A. D. 1682. Princeps Ferdinandus Fürstenberg Episcopus Paderbornensis & Monasteriensis proprio sumptu 15. varias Missiones fundavit in Partibus septentrionalibus, & Germania, quas Societati Jesu commisit. P. Kwiatkie, in Annal.

A. D. 1439. Dum Abrahamus Sbascius (Zbaski) faveret Bohemis hæreticis, sacerdotisque hæreticos domi suæ aleret, per quos virus in populum spargebat, Andreas Bni-nius Episcopus Polnaniensis perculit eum A a a a anathe-

anathemate; verum, cum ea via nihil proficeret, viribus utendum ratus, coactos nongentos amplius equites, de propinquis & clientibus suis ad Sbofinum arcem duxit, darique sibi 5. sacerdotes Bohemos coegit, quos instaurato Posnanie judicio publice cremari fecit. Cromer.

Cum suasu haeticorum Procerum Sigismundus 2dus invitatus ad eorum sanum, Vilnae, jam descenderet, cumque curialis exercitus longo tractu praecessisset, Paulus Episcopus Vilnensis, regi obviam factus, freno equi apprehenso prolocutus est: Non est via, qua majores tui soliti fuerunt ad cultum divinum equitare, sed alia (monstravit Arcensem Ecclesiam Catholicam) relinquis Matrem, quae te genuit, & ad hanc dignitatem exivit, & ad novercam pergis &c. His auditis Rex rediit retrò, & templum Catholicum ingressus est freudentibus in Episcopum proceribus dissidentibus. Ressel. in Paneg. P. Kojalowski in Miscellaneis. P. Naramowski in facie rerum Sarmaticarum, pag 230.

Zelus S. Vincentii Circa A. D. 1403. S. Vincentius Ferrerius Ordin. Praedic. complures convertit haeticos, & Episcopum haesiarcham apud Lofros. Scholas Waldensium in Europa evertit: apud Allobroges 4. dioceses ab haeticis erroribus expurgavit, multosque Judaeos & Saracenos Christo lucratus est. Hispanice concionantem intelligebant Graeci Itali, Franci, tanquam illorum lingua loqueretur, Kwiatkiew. in Annal.

Zelus regius. A. D. 1516. Emmanuel Lusitaniae rex, complures Presbyteros bene provisos, in regnum Congi expedit, ubi ab Alphonso rege jam Catholico perhumaniter suscepti sunt. Ibid.

A. D. 1541. Joannes III. Lusitaniae rex, nollens, ut regnum ipsius latius pateret, quam Christi fides, petiit à summo Pontifice, & à S. Ignatio aliquos à Societate Jesu ad laborem Apostolicum mitti, missus itaque est ad hoc piissimum postulatam cum potestate Nuntius Apostolici S. Franciscus Xaverius. Ibid. De S. Francisco Xaverio vide supra, ubi de Fide ab eodem propagata agitur.

S. Ferdinandus 3tius Castellae & Legionis rex propriis manibus ligna comburendis haeticis damnatis ad rogam advehabat. Ut hostem Saracenum, contra quem quotannis prosperè pugnabat, vinceret, se prius flagellabat. Sacrum viaticum, fune ad collum alligato, cum lachrymis suscepit.

Epigrammata de illo.

1. Lernam Alcides, flammis superaverat Hydram;
Iste labor fervens Hercule dignus erat.
Ex hydra haeseos, Tu Rex Sancte igne triumphas.
Est dignus manibus Principis iste labor.
2. Te prius, ante tuos hostes, vincendo, flagellas:
Scis, quod & ipsi saepius hostis homo.
3. Funiculo capitur divini Divus Amoris
Aggrediens longam, morte trahente, viam,

S. Joannes Franciscus Regis Soc. Jesu nobile genere natus in Gallia, eximia Sanctitatis à teneris annis indicia praebuit. In eo jam tum illuxere, mira morum innocentia, flagrans Orationis studium, pudor & modestia singularis, Societatem Jesu ingressus Tolosae anno aetatis 19no. humilitate, obediencia, charitate, odio sui, ceterisque vitae religiosae virtutibus excelluit. Absolutis studiis totum se procurandae animarum salutis penitus devovit. Asperos montes & ingentes Helviorum tractus glacie, nivibusque ferè perpetuis horridos, eorumque colonos incitiae, barbarie, intractabiles, suscepit excolendos, eo successu, ut innumerabiles homines aut Calviniana lue infectos, aut perditis moribus corruptos, ad Catholicam fidem, & ad Christianam pietatem traduxit. Campestribus missionibus hyberno tempore perfunctus revertebatur Anicium, ibique in nosocomiis & in carceribus, in privatis aedibus, in compitis ac templis, omne hominum genus, omnia omnibus factus, sublevabat. Pauperum greges corrogatis undique subsidiis, praesertim cum saeviret fames, multiplicato etiam non semel frumento sustentabat. Unde illi Pauperum Patris cognomen inditum fuit. In flagitiosis hominibus, & perditis, praecipue mulierculis, è vitiorum cano educendis, vix credibile est, quot probra, ludibriaque pertulerit, erecto semper & alacri vultu imperterritus, licet gladiis, jugulo saepe admotis, alapis ori impactis & fustibus corpori. Grassante peste infirmos, eo morbo laborantes, & subito invisens, ardenti reficiebat charitate. Erga alios blandus, & beneficus, in se ipse saeviebat acerrime; asperis ciliciis, ferreis catenis, cruentis flagellationibus; somnum breviter in nuda tabula humi carpens, semper abstemius, vili simoque semper victitans cibo, & adeo tenui, ut arcendae mortis potius, quam sustentandae vitae sufficeret.

Divino amore sic erat incensus, ut illum unum spirare, loqui, cogitare videretur.

Rem

694.
Zelus S.
Joannis
Francisci
Regis.

Rem divinam ea animi attentione, & vultus ardore faciebat, ut sacrum, quo efferbescebat, ignem etiam in adstantes diffunderet. Miraculis, aliisque donis supernaturalibus mirè claruit. Tandem vocatus ad praemia laborum, in Viennensis Diocesis pago, cui nomen est Lalovesus, correptus lethali morbo ex laboribus contracto, cum saeviret hyems frigidissima, coelestibus re-creatus illustrationibus ad aeterna gaudia invitatus spiritum Creatori reddidit. A. D. 1640. die 31. Decemb. vitae suae 44to. Ejus sepulchrum incredibili populorum per asperos montes undique confluentium concursu ob sanctitatis & miraculorum famam, quae maximè percrebescerebat, summa devotione est frequentatum, quibus omnibus permotus Clemens XI. Pontifex Max, Joannem Franciscum Beatorum fastis solemni ritu adscripsit 24. Maji. 1716. eadem die ejusdem celebrandae festivitati assignata ex Lectionibus approbata. Idem Pontifex de eodem Beato ipsemet Orationem officii & Missae composuit. Eundem Divus Clemens XII. die 16. Junii SS. Trinitati sacro, solemni ritu SS. Confessorum catalogo adscripsit.

Epigrammata De S. Joanne Francisco

Circa datum à Sanctissimo elogium S. Joanni de mirabili charitate & invicta patientia.

Ad San-
ctum.

1. Conveniunt bene res gestae cum nomine Regis,
Exemplis populi corda, animosque regis.
Dum tua pro Superis certans patientia vincit,
Regnans victorum more, triumphat Amor

S. Joannes adhuc infans daemonis opera sub lecto depositus, magna cum admiratione quaerentium sub lecto incolumis repertus est.

2. Cum Puer innocuus stygium superaverat anguem,
Fortior in cunis Hercule Divus erat.

Sua persuasione induxit Joannes 30. illustres Matronas opibus potentes, ut singula singulis diebus cujusque mensis ordine recurrentibus captivos in carceribus alerent. Ex vita.

3. Quam bene coelestes in terris conficis annos,
Currunt pro miseris prosperitate dies:
R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica,

Tempora fausta tuo labuntur munere Dive.
Fit carcer requies, lautitiaeque locus.

Magnus fuit Zelus P. Joannis Baptistae 695. Romani, qui in naufragio cum naufrago Judaeo pactus baptismum, si enaretur in tabularum, quam ipsemet naufragus P. Joannes traxerat, dedit Judaeo. Ipse vero absque tabula naufrago prius feliciter litus attingit, ac paulo post zelus P. dum appulit ad litus Judaeus, eundem vi Joannem pacti cum magna spectantium admiratione, baptizavit. P. Joannes Gonzalez videns Item Joannem hominem sceleratum absque sacramentali annis poenitentia agonizare, obtulit inter missae Gonzales. sacrificium vitam propriam pro anima moribundi. Acceptavit Deus oblationem; nam peracto sacrificio, quasi certus acceptationis, dum morientem festinanter revisit, reperit ad mentem rediisse, & quod majus est, audit confitentem cum detestatione scelerum, cui impetrata absolutione, dum latus domum revertitur subito lethali morbo correptus animam charitate immolatam, in holocaustum offert. P. Krownski in Viat. Alloc. 10.

Omnium Scytharum ferocissimum genus est Nahaiensium, in quorum oram, dum Nahaii irrupissent Poloni, in potestatem eorum venit, una cum matre, puer, hunc accepit Nicolaus Sieniewski, magnus Regni Marchalis, ac volens scire, quid valeat ingenium Scythicum, literis polendum adhibuit, Romam misit, ubi adolescens Scythia, Philosophico & Theologico cursu expedito, Societatem ingressus in Poloniam rediit; dictus hic erat P. Caspar Nahaius; is ad ducem Zaslaviensem se contulit; ubi imprimis ingratus hospes fuit, postea saepius cum ministris haeticis congressus verbis, fugiendi illis ex aula viam commonstravit, ipsumque Ducem adduxit, ut fidem Catholicam amplecteretur. Ducis exemplo facile aliis Senatoribus persuasit in Volhynia, ut ministros & haesim ex sua aula proscriberent. Tandem multis defunctis laboribus Sandomiriae obiit. Ante mortem petiit, ne ullus Scytharum ad Societatem Jesu admitteretur, asseverans se tota vita, magnam luctum sustinuisse cum ferocissima natura Scythica, ad quam emolliendam opus erat, ut quandocumque cruda carne bubula vesceretur, alias quoque rationes dedit, sanè validas, ob quas praclusum aditum oporteret esse ad Societatem Scythia P. Raph. Janczynski in M. S. B. Cli. Sand.

P. Adamus Alexander Zborowski no. 2. Zelus belli genere in Polonia natus à teneris adeo P. Zborowski Societati affectus; ut etiam Cracoviam studiorum gratia datus, noluerit alibi nisi in Patrem Collegio Societatis Jesu studere, imò intra ad bonam

Aaaa 2

Colle

Vitam
reducen-
tis.

Collegium manere. Romam à Patre mis-
sus ibidem Societatem ingressus in Patriam
rediit, factusque Sacerdos, illius ingressum
in Societatem non probantem Patrem in-
visti: primò ingratus hospes, brevi tamen
piis colloquiis effecit prudens Filius, ut iis
commotus Pater suam vitam meliorem ege-
rit. Tandem Leopoli, Rectorem ibidem
agente Patre Adamo, sanctè magna cum
poenitudine obierit. P. Janczyn. in M. S.

Zelus in
Nuptiis.

P. Adrianus Radzyminski, fuerat Pa-
latino Masoviae, Patre natus, ad quem cum
diverterat ex itinere, fortunà accidit, ut tunc
celebrarentur nuptiae, sororis illius, eloca-
tae in matrimonium Raphaeli Lelczynski
acerrimo haereticis propugnatori, cum quo su-
pra mensam nobilissimam P. Adrianus in-
stituit colloquium, quod interruptum
volens Pater suam suavitati Filio, ut in grati-
am nuptialis laetitiae primus choreas duce-
ret. Assensit P. Adrianus, atque à mensa
furgens musicos conticere iubet, & ad
imaginem crucifixi versus patetissimam
concionem (fuit enim eximius orator) or-
sus supra illa verba: sponsa mea in forami-
nibus Petrae, atque omnes convivas, Patrem-
que suum in lachrymas inflexit, & multos
ab haeresi in viam veritatis reduxit, sed non
in sorore sua, Deo concilianda, quae ejura-
ta patria fide in Calvinismo mortua est. P.
Adrianus Sandomiriae magna parte Collegii
extructa in Domino obdormivit. P. Jancz.
in M. S.

696.
Zelus in
concio-
nando.

P. Jacobus Bosgravius Anglus, Socius
P. Campiani, à Rege Stephano Bathoræo
datis literis, ad Elisabetham Reginam An-
gliae, eliberatus; hic multis annis Mathe-
maticam docuit, & licet per equilei carni-
ficinam convulsa ossa habuisset, ac linguae
Polonicae ignoratione laborasset, tamen
Polonicas conciones faciebat; scribebat sci-
licet in diversis chartis concionem Latinè,
tandem distractas illas chartas diversis Scho-
lasticis tradebat, petens, ut Latinum in Po-
lonicum idioma mutarent: tum ex collectis
chartulis concionem faciebat, cum qua
ibat ex Collegio Califfiensis, usque ad ul-
timum suburbii finem, ubi erat templum
SS. Trinitatis ad Nofocomium, ubi vetu-
lis praedicabat Verbum Dei, à quo nullo
viarum incommodo avocari potuit, in con-
fessionibus excipiendis, quamdiu illi inte-
ger auditus erat, fuit accuratissimus, nemini
cedebat in suscipiendo labore &c. Tyrani-
cam illam foeminam Elisabetham benefa-
ctricem suam appellabat. P. Janczynski
in M. S.

P. Confalvus ad conciones frequenter
accedebat faciendas, in quibus amore Dei

ad instar carbonis exardescere, atque in
suavissimos cantus resolvebatur, unde opus
erat, ut in illo cantu ad cubiculum ex fug-
gestu deferretur. Ibid.

Cum Demetrius, Gregorio à Magna Zelus no-
Konczyce Mniszek associatus, ad recupe-
randum Moschoviae imperium tenderet, ad-
iungere se zelo ducti P. Andreas Lovicius, schovia.
& P. Nicolaus Cyrowski, illorum opera
Demetrius, cum Moschovitici clavum im-
perii obtinuisset, Schisma ejuravit, atque
ad obedientiam summo Pontifici praestan-
dam missus fuit P. Andreas. Ibid.

P. Melchior Sulkowicz praclarus fuit
concionator Cracoviae, Lublini, Leopoli:
huic negotium fuit Cracoviae cum quo-
dam principe Senatore, qui innoxias fa-
mellas annulis missis suae impuritati sub-
arrabat. Zelose contra eum P. Melchior
egit, quare aperte Patrem carpere cepit ille
Senator. His cognitis Pater concionem fe-
cit super illa verba Psalmi, Principes per-
secuti sunt me gratis, quod id circo fecit,
quia princeps ille Senator, libri inscripti
hoc titulo *Gratis* (qui erat famosus liber in
Societatem) patrocinium suscepit, unde
audita concione illa Patris, & librum &
libidinem princeps reliquit. Ibid.

P. Edmundus Eugerius, confessorius Zelus in
Henrici III. Galliarum Regis, in articulo Catechi-
zando.
mortis utrinque ad latus vidit adstare ingen-
tem numerum parvulorum, quos Christiana
olim doctrina imbuerat, qui toti alacres
aderant eum ad coelum deducturi. Hic
subiit pia curiositas Patris animum, ut ro-
garet Deum, num aliam fructum nullum
in animarum salute fecisset, cui Deus respon-
dit: eum insuper 40. millia haereticorum
convertisse. P. Barrii p. 3. c. 2. devot.
praxi s.

P. Thomae Darbispheo. S. J. Anglo,
cum post carceres causa fidei toleratos,
nutaret inter Carthusiam & Societatem Je-
su, complectendam, remque Deo per ora-
tionem commendaret, adfuit vir clausis
januis ingressus, dixitque: Tu quidem Car-
thusianus si eris, salutem tuam consules, sed
ubi futurus est proximus? Sic ille societa-
tem iniit, atque in illa strenuè animarum
salutem promovit. P. Nadasi in Anno die-
rum Memorab. 6. Apr.

PP. Caspar Osorius & Antonius Ripa. Zelus
rius à Craccocis barbaris in Paraquaria oc-
cisi, post mortem in sacro missarum appa-
ratu Indis apparent, ac ut Christianam fi-
dem amplectantur, monent, utque socios
Missio-

Missionarios advocent, barbaris imperant.
P. Wieruszowski. 1. Apr.

Zelus ar-
dens.

P. Eduardus Hallus Anglus in Anglia
martyr; ejus solito more laniati, dum vi-
scera cremantur, rogi 16. dies etiam libe-
rali aqua extingui nequit.

Nempe viri pectus valido fragraverat
Aethna,
Cordis flamma suum visa fovere rogi.

P. Wierusz. 7. Apr. Additque in eo
campi loco, in quo extracta Eduardi visce-
ra jacuerunt, subito corona ex gramine, in-
star regii diadematis eviruit, diuque man-
sit. Unde idem.

Vincta jugum Christi tandem feret Anglia
victa,
Obsidionali martyr honore viret.

697.

Zelus pro
salute ani-
marum
Beatissi-
mae pla-
cet.
Beatissima Deipara P. Bernardum Col-
nagum Italum, imposita ejus pectori manu
allocuta est. Labora, & indefessus pro sa-
lute peccatorum, & adducas ad me animas,
hoc enim obsequium pra reliquis omnibus
est mihi charissimum. Ibid. 22. Apr.

P. Martinus Tyrawski Polonus insi-
gnis per Polesiam missionarius fluvios saeva
hyeme collotenus trajicit, sacrum missae ap-
paratum, ne aquis humectetur, ferens in
capite. Hinc P. Wierusz. de illo.

Quantus amor populi! sylvas per & arva
vagatur,
Fitque agris templum, mysta, per ar-
va, vagum.

Continuus per Sylvas Polesiae & cam-
pos Missionarius atrociores feras obedien-
tes habet. Replicatus in diversis locis Eu-
charistiam administrat. unde idem.

In Sacramento Christus fit multus & unus,
Haec, sacramenti dona, Minister habet.

A schismaticis ad mortem interceptus,
in eorum manibus evanescit. de illo idem.

Disparis levis umbra hosti, nullusque vi-
deris,
Atque aliquid magnum es, cum nihil
esse pates.

Zelus Mis-
sionarii
pretium
regium.

P. Petrus Paës Hispanus per 19. annos
in Aethiopia missionarius, tantae auctori-
tatis vir, ut accepto mortis ejus nuntio Se-
quedus Aethiopum Sultanus pullam vestem
lachrymabundus induerit. Ad Petri tumu-
lum expansis in coelum manibus lachryma-

tur; inconsolabilis eadem die cibo abstinet.
Elogium istius Patris Paës, à Sequedo Sul-
tano tale datum fuit: Venerandus, inquit,
Pater Petrus Paës, perfectissimum proto-
typon poenitentiae & virtutis, Pater animae
nostrae, sol resplendentissimus, qui cinctus
clarissimis radiis veræ lucis, illuminavit A-
ethiopiam, & disjecit tenebras Eutychetis.
Postquam sol hic lucidissimus eclipsatus
est, & ab oculis nostris evanuit, pro lati-
tia successit in nobis moeror, pro gaudio
planctus; neque hic qualiscunque, sed qua-
lis Alexandria excepit obitum S. Marci &
Romae jacturam SS. Petri & Pauli Aposto-
lorum Christi. Sed quid hic verba facimus,
de praestantissimis Virtutibus hujus Aposto-
li, qui intus & foris, dictis, factisque ni-
hil nisi humilitatem spirabat, si charta haec
amplitude coelum exaequaret, & atra-
mentum mare, omnino impar nobis vide-
retur, capiendae vel minimae partis bonita-
tis & fructus tanti Patris. Os fuit nostrae
benedictionis, noster Magister, noster A-
postolus, quantus, quantus est, laude di-
gnus est. P. Wieruszowski 20. Maij.

P. Lascius Polonus universum Craco-
viensem Senatum convertit ad fidem ortho-
doxam, obtinuit legem fieri, ne unquam Craco-
haeretici ad Cracoviensem senatum admitti
possent. Idem 23. Maij.

P. Caspar Eælo Lusitanus 35. millia Zelus spe-
Japonum baptismo expiavit, ignei marty-
rii sitientissimus, quo tamen caruit. Bon-
ziorum 60. monasteria vera religione imbuit,
de quo P. Wieru. 25. Maij.

Claustra tot à falsa si Religione reduxit,
Claustorum poterat dicier esse Pater.

P. Petrus Dunin Polonus, nobilissi-
ma gente, zelosissimus inter Schismaticos Dunin
Ukrainenses missionarius, dum actu in Sa-
cramento poenitentiae Cosacum absolvit, à ritus,
sceleratis ad mortem capitur, & equis ab
iisdem Cosacis disceperitur.

Ardua non igitur cures super astra pede-
ster
Nobilis & velox approperabis eques.
Idem. 30. Junij.

Joannes Laskowski Polonus, Scho-
lasticus supplicandos morte publica sequi scholasti-
solitus, & disciplinis sanguineis prosequi. ci socie-
P. Wierusz. 20. Julij.

P. Antonius Bellavia Italus puer adhuc Zelus in-
parvulus terram pede sapius concutit; inter-
flore,
rogatus, cur id faceret, respondit, se ad al-
terum illum mundum, qui sub nobis esset,
Aaaa 3 iturum,

iturum, & postea in Brasiliam navigavit, & martyr occubuit. Idem 4. August.

Zelus fructuosus P. Kra-
Warski. P. Adamus KraWarski Bohemus in Hungaria & Bohemia universim 32. millia hæreticorum convertit. P. Wieruszowski, de illo 30. August.

Tot fidei natos peperit, cœlumque replevit

Magnus Adam, magnus Gentibus iste Pater.

Expulsa à Pragensibus hæreticis Societate, Adamus sub Carbonarii veste curru carbonem vehens Pragam redit sapius, de quo idem.

Ac ubi divinus passim refrixerat ardor, Ipse ignis Doctor, carbōque Doctor erat.

Zelus P. Skarga. P. Petrus Skarga Polonus duorum regum, Stephani & Sigismundi Ecclesiastes celeberrimus, persuasit in libero regno, ne ad Reipublicæ Senatū admitterentur hæretici; post mortem in Episcopali habitu spectandum se præbuit. Claromantana æger Deiparæ candelam obtulit, quā ad finem consumpta, vivere desiit.

Hujus credideris sacrum celebrabile vitam Mox ut finita est, supprimit Ara faces. Idem 27. Septemb.

Zelus ardens in mari P. Pasqualis. P. Nicolaus Pasqualis Hispanus in Æthiopiam navigans, hærente in arena navi, ad desertam excendit insulam, ut pluribus illuc ejectionis prodesse posset, quamvis navicula ad evadendum offerretur, unde cæteris fame, & celesti injuria eneectis, postremus vixit. De quo P. Wieruszowski. 11. Octob.

Ergo bonus pastor totum præmisit ovile, Postea post proprium, lætior agmen iit.

698. Zelus P. Bercei in Ormuzia. Ormuzii cum ipso SS. Triadi sacro die pulpitu consensurus esset P. Caspar Berzeus, tam saevo impetu quassata terra, ut sive terrore divini iudicii sive Deo impulsore palantes vociferarentur per compita; adeste fratres audiri Apostolum (manet hoc Patribus nostris ibi nomen) ad has voces advolare Janiseri, Hebræi, Saraceni, Schismatici, Ethnici, quos ille pro ratione cujusque sectæ ad emendationem morum, errorum, admonuit. Hinc initium factum disputandi cum doctissimis Judæis, multorumque fuit de illo non sine fundamento existimatio, sapientiam ine-

luctabilem adversus peritissimos linguarum, ritusque Hebraici, divinitus infusam illi fuisse, cum non constiterit illum literas Hebraicas in Europa, aut India didicisse. Contra Mauros quoque feliciter decertavit, Machometanum quemdam (ratione uxoris & filia ejusdem Machometani insignium foeminarum, quæ baptismum suscipere cupiebant) publica disputatione vicit, qui in fugam præ pudore sequenti nocte se dedit, illæ mulieres baptizatae. Princeps quædam foemina, sapientia præstans, unius ex Arabiæ desertæ regulis & Mechæ præfecti ex fratre filia, quæ legato nupsit Imperatoris Persarum, Satamæ, eratque de Machometi prognata sanguine, clam familia & marito ad Berzeum adit, baptismum poscit, docetur, fit Christiana. Quare maritus furens, Berzeo & genti Lusitanæ omnia funera minatur, sed dum minas videt irritas, magnis itineribus Babylonem ad Satamam contendit, Lusitanorum aculat perfidiam; uxorem sibi ereptam &c. Nihil erat propius quam ut in quamlibet atrocissimam vindictam erumperet Satamas, homo superbus & pro Deo se gerens. Exarsit itaque impotentissime Satamas, iussitque Alvaro Noronia Lusitano Ormuziensi præfecto nuntiari, aut uxorem restitueret, aut bellum pararet, simulque vicinos Ormuziæ regulos in armis esse iussit. Hinc Lusitani absque mora in consilium eunt, accitque inter militiæ præfectos Berzeus, qui suo loco rogatus sententiam. Nolite, inquit, Sanctum dare canibus, nec traditis bestiis animas consistentes Deo. Hinc sumpto exordio tanta efficacia dixit, ut una totius Consilii esset vox: Dei causam esse, adfuturum ejus defensionem Deum, vitam sanguine huic causæ impendenda; sed dum prudenter differunt Lusitani, interim Regum Dominus Satamam mitigavit, secutum grandi apparatu Principis foeminae baptismum, ejusque natalibus non impar conjugium. Non est arctatus Ormuzii finibus zelus Berzei; unde cum ille efferre pedem non posset, vicarias sui, ad reges longè remotos dat literas, ardentem illis supplicans & obtestans, ne pigeat, quot & quales placeret sectarum suarum doctissimos destinare Ormuzium, se Deo confisum, terrarum & cœli unico Domino palam illis facturum, quantis erroribus procul à vero, bonoque deviant, ac in æternum exitium ruerent. Hoc illius vel invitamentum, vel provocatio pervenit ad Soltanum Babylonæ, ad Imperatorem Æthiopum; & licet in Perside & Æthiopia non obtinuerat, quod petebat, alibi tamen obtinuit. Est ora Felicis Arabiæ Amani nomine, urbibus 4. insignis, quas primo veneno infecit Machometes, quæ, dum ad eorum noti-

tiam pervenissent, quæ Ormuzii patrabat Berzeus, ultro ad eum miserunt, ut se conferret ad tradendam illis Christianam doctrinam, quam se tam sanctè amplexuros spondebant, ut suæ hujus fidei pignus & obfides, legatos duos darent, quos petebant ab eo doceri & baptizari. Excepit legatos Berzeus amantissime, sufficienter instructos baptizavit, sed ne illuc ipse iret, melior obedientia obstitit. Innumeris suis occupationibus, quas in procuranda animarum salute obibat Berzeus, hunc modum ponebat, ut quot hebdomadis suum ferè sexies concionibus tempus daret. de illo D. Xaverius in Epistola ad Simonem Goâ data. Concionatur P. Berzeus singulari ardore pietatis, quoties pulpitu conscendit, templum lachrymis & singultibus replet. Interpellabant sapius dicentem complorationes subita ac singultus populi universi, cogebaturque sistere, quoad iscellerum admissorum detumesceret dolor.

Ibat tertius laborum Ormuziensium Berzeo annus, quibus, etsi perdifficilem coleret agrum, sic tamen excolebat, acsi nunquam inde esset abiturus, sed acceptis à Xaverio literis, quibus vocabatur in Indiam, inde in Japoniam promovendus.

Obedientia modestatur zelum. Obedientiæ motus Ormuzio, tum media nocte, cunctis clam ad navim cymba delatus est, & ante primam auroram Ormuzio solvit, lætus illud Davidicum cænens. Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium &c. Sed hic discessus Berzeo, momento urbes implens, incredibile est, quanto more cunctos affecit, Regem, populum, ipsos infideles omnibus ferè notus. Festis enim diebus ad Christianos, liberos & adultos manè habebat conciones; de meridie ad mancipia & pueros, quos tintinnabulo colligebat, ipse per compita, ut fuerat à Xaverio edoctus. Diem Lunæ instituendis Ethnicis, diem Veneris Mauris dabat, Sabbatum Judæis, Christianam doctrinam tradebat quotidie; urbem quot noctibus obibat, æris sono sopitos excitans ad Orationem pro defunctis. Hoc ex P. Bartolo posteriori parte Asiaticæ Hist. quam Latine reddidit P. Ludov. Janinus.

Zelosi Confessi. Sciscitanti Sigismundo III. Poloniarum Regi ex Benedicto Woyna, Episcopo Vilenensi, quemnam is à lacris confessionibus sibi delegisset? Respondit idem Antistes. Furum & latronum ducem, quorum me quoque unum ex illis agnosco: ad latus enim suum delegit Nicolaum Labunowski Soc. Jesu strenuum Operarium, qui educendis ad mortem reis eviscerata serviebat charitate, ut lucraretur cœlis animas, quas scelus

terris eripiebat. Ex Annis Coll. Vilnen. P. Naramowski in facie rerum Sarm. l. 1. c. 2.

De quodam S. Francisci Ordinis Religioso (Patre Alphonso de Roza) scribit Zelus Vaz Rodriguez noster, cum per multos annos in conversione Indorum laboriosè actus in Hispaniam remigrasset, ut magis collectus se ad mortem, quam gravior ætas, vincinam indicabat, diserneret; verum quoties orationi insisteret, videre sibi videbatur Christum Jesum, in cruce fixum, & blanda quadam exhortatione dicentem: *Cum in hac cruce reliquisti? namque jam quierem & consolationem sectaris?* Qua voce & visione permotus rediit sine mora in Indias ad animarum conversionem. P. Drews in Breviar. Alc. 12. Janu.

S. Franciscus Assisius anceps, an orationi, an prædicationi se dederet, cum se simplicem diceret, ad preces S. Clarae confugit, à qua cum didicisset, Dei voluntatem esse, ut prædicationi potius se impenderet, continuo succinxit sese, & cum tanto fervore iter aggressus est, quasi facta manu super eum novam induisset virtutem de cœlo. P. Drews. ibid.

S. Birgittæ, manifestavit Dominus, ut habetur l. 1. Revelat c. 1. & 30. & l. 7. Christi c. 19. ubi ait: *Si adhuc possibile esset (nam arca antequam secundum præsentia decreta divina Christus massemel pro peccatis nostris mortuus jam non moritur Rom. 6.) quod ego toties morerer, quot sunt anime in inferno, ita, ut pro qualibet earum talem mortem iterum sustinerem, qualem nunc pro omnibus sustinui, adhuc corpus meum paratum esset subire hac omnia cum libenti voluntate, & perfectissima charitate.* P. Drews. ibid.

A. D. 1000. Ottho III. Imper. dum contestaretur suam benevolentiam S. Nilo, Nili circa hortareturque eundem, ut peteret, quid animam quid sibi placeret, ille manu Imperatoris admota nihil aliud, inquit, peto à te, nisi, salutem animæ tuæ, etsi Cæsar es, nihilominus morieris & rationem omnium bonorum, malorumve gestorum Deo reddere teneberis; quod audiens Ottho perfundebatur lachrymis, suam coronam, in manibus S. Nili deponere, à Divo benedictionem efflagitans, qua obtenta suo institit iuneri. Baron.

S. Abrahamus Eremita, cum videret columbam à Dracone deglutiri, & rupto Abrahami Draconis ventre illam exinde evolare fororem suam Mariam, quæ à via sancta ad forditates seducta fuerat, militem indutus, inter epulas

epulas convertit & à dæmone luxuriæ re-
duxit An. Cœl. Ad sanctum.

Errantem revocas, gemebunda voce co-
lumbam,

Dive senex lachrymas, cor, gemitus-
que movens,

Ad superos, pennis sacri rapietur amoris,
Et fiet cello Te duce sancta loco.

Zelus S. Vincentii, S. Vincentius Ferrerius Ord. Prædic.
ingentem infidelium multitudinem ad fidem
Christi perduxit, multa Christianorum mil-
lia à peccatis ad poenitentiam revocavit.
ægros plurimos sanavit, mortuos suscitavit.
Ex Brev.

Felix Vincenti, Tibi, tam speciosa corona
De populi lucris, atque salute data est:
Intrantem cœlum Te animarum millia cin-
gunt,

Cum ingenti tuus hic clade triumphus
erat

Virtutum numerosa est Te comitata caterva,
Miræque sunt pompam signa secuta
tuam,

Zelus S. Dominici Fundatoris. S. Dominicum fundatorem Ord. Præd.
una cum S. Francisco pro mundi emendati-
one se habere Maria dixit, ne mundus ful-
minaretur à Christo, in cujus S. Dominici
fronte radians stella cœlestem virum osten-
debat, qui singulis noctibus, imo. pro sua
salute. 2. pro existentibus in peccato mor-
tali. 3. pro animabus purgatorii se flagella-
bat. Ann. Cœl.

Epigrammata De S. Dominico.

1. Fulmina cur retines Dive? Es conjun-
ctus amore
Cœlo: stella tua id, fronte, retenta notat;



DE

2. Quam benè disponis plagas, animasque
juvando
Debellas carnem, nocte juvante, tuam.

S. Cajetanus propter assiduam salutis Zelus S.
proximorum curam venator animarum di-
ctus; orationem octo passim horas jugibus
lachrymis protraherebat. Corpus integras no-
ctes interdum verberibus affligebat. Ex
Breviar.

Cur vigilat Divus, passimque orando tot
horis,

Insomnes noctes, cur vigilando trahit?
Nam venator erat solers multarum anima-
rum,
Et venatorem sic vigilare decet.

S. Ansgarii Galli primi Suecorum & Zelus S.
Gothorum Apostoli tantus fuit zelus & san-
ctitas, ut eam Reges etiam honorarent. Ex
Breviario.

Quam flagrans fuerat zelus, qui accendit a-
more

Divino Arctoi, frigida regna Poli.
Ad pia flexisti, magno tua vota labore,
Suavibus Ansgarii regia corda modis.

S. Joannes Capistranus eruditione, vita
sanctitate, animarum zelo in bellis præcipue
celeberrimus Ann. Cœl. 23. Octob.

Vox fueras animans, vox ad pia bella Jo-
annes,
Doctrinâ zelo, tum pietate vocans.



DE VIRTUTIBUS

Cardinalibus & Moralibus.



Virtutes Cardinales dicuntur, quod sunt velut fon-
tes Virtutum Moralium; Prudentia intellectum,
Justitia voluntatem, Temperantia appetitum
concupiscibilem, Fortitudo verò irascibilem gu-
bernat. *Bellarminus Cardinalis.*

CAPUT VII. DE PRUDENTIA

§. I.

Quid sit Prudentia, qui illius effectus &c.

700.
Prudentia
quid? qui
illius effe-
ctus?

Definitio Prudentiæ, hæc tradi-
tur à S. Augustino: Prudentia
est rerum appetendarum & fu-
giendarum scientia. Ab Ari-
stotele 6. Ethic. c. 5. Prudentia
est recta ratio agendorum. Prudentia ergo
est regula & mensura virtutum omnium,
quæ sunt in voluntate, à qua ratio virtutis
& honesti in singulas derivatur, & descen-
dit. Illud enim est opus virtutis, quod
conforme est judicio, & dictamini pruden-
tiæ: Prudentiæ enim officium est præscri-
bere virtutibus modum, quidnam scilicet in
singulis functionibus sit rationi commensum,
non exorbitatum per excessum vel defectum,
quocirca perfecta prudentia tantum est in
viris probis, qui affectus habent domitos;
in aliis enim affectus sæpe mutant & perva-
runt judicium rationis & prudentiæ. Ita S.
Thomas. 2. 2. q. 49. Denique prudentia cir-
ca particularia verlat, ut singula fiant con-
venienti loco, tempore, & modo.

Moraliter discere hic primam & princi-
palem esse virtutem Prudentiam. Præcla-
re Nazianzenus in Jambico. *Malim, in-
quit, prudentia guttam, quam integrum se-
-* R.P. Kwiatkowski, S.J. Collectanea Ascetica.

randioris fortunæ pelagus. Prudentia per-
fecta nihil in rebus humanis admiratur. De-
moc. apud Stob. Ser. 3.

Prudentiæ sunt 3. munia. Imo. Præ-
teritorum meminisse. 2. Agere præsentia.
3. Cavere futura. Isoer. apud Stob. Ser. 1.
1. Prudentia te docet, ut in cunctis semper
idem sis, tam in prosperis quam in adver-
sis, sicut manus eadem est, sive in palmum
extendatur, sive in pugnum contrahatur.
Auctor Ser. ad Fratres in Erem. to. 10. S.
August.

Accomodes te temporì, nec te in ali-
quibus mutes, sed potius aptes, ait Seneca.

Denique septem Græciæ sapientum hæc 7 Græciæ
fuerunt Gnomæ & præcepta sapientiæ. Bias
ait: *Veritas odium parit.* Chilon. *Nosce te
ipsum.* Cleobulus. *Ne quid nimis.* Thules.
Spondes? noxa præsto est. Pittacus. *Occa-
sione utere.* Periander. *Moderare iram.* So-
lon. *Nemo ante mortem beatus.* Commem-
dat hanc virtutem Prudentiæ. 1. Petri. 4. v.
7. *Estote itaque prudentes, & vigilate in Ora-
tione.* Plura ibi. P. Cornelius à Lap. Et Chri-
stus

Præcepta
prudentiæ

Græciæ
sapientum

B b b b

stus ipse. Matth. 10. v. 16. docet nos. *Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbae.* 1mo. Ut per prudentiam, ait S. Hieron. devitent insidias, per simplicitatem non faciant malum. Et serpentis prudentia ponitur in exemplum; quia toto corpore occultat caput, ut illud, in quo vita est, protegat; ita nos toto periculo corporis caput nostrum, qui Christus est; custodiamus, id est, fidem integram & incorruptam servare studeamus. 2do. Rabanus, sollet etiam, ait, serpens eligere strictas rimas, per quas transiens veterem pellem exuat. Isid. Pelus. l. 1. Epi. 26. Serpens, ait, arte & versutia vetustatem exuit in arcta quadam & angusta rima sese comprimens, ac senium deponens. Vult igitur nos quoque per arctam viam, & afflictionem veterem hominem exuere, ac pro eo novum induere, qui ad ejus imaginem renovatur. 3. Prudentia serpentis est, ait Beda, quod unam aurem petrae opponit, alteram cauda claudit, ne audiat incantantes. Ita Christi discipulus contra diaboli & impiorum suggestiones claudat aures, cauda & terra, id est, meditatione finis, puta mortis, & sepulchri, sibi que dicat: Memento homo, quia pulvis es. 4. Serpens acutissime videt, unde adagium. *Serpentis oculus.* Sic Apostolus acuto mentis intuitu omnia perspicit, ut mala avertat & bona accersat. Plura P. Corn. hic. Tiara illa Pontificia, de qua Exod. 28. v. 39. Significabat etiam sapientiam & prudentiam eundem roborare & decorare; vera enim prudentia maximam adfert fortitudinem & gloriam: Unde Agellus in pugna ad Mantineam hortatus est Lacedaemonios, ut omittis reliquis in solum pugnarent Epaminondam, *Solos*, inquit, *prudentes esse fortes*, & illo necato facilem fore in reliquis victoriam, utpote factus: idque consilium exitus probavit. Epaminonda enim laeso instare coeperunt Lacedaemonii, cedere Thebani; ac moriens Epaminondas (quasi moriente Thebanorum prudentia, aequae ac fortitudine & gloria) suavit Thebanis, ut pacem cum hostibus faceret. ita Plutarch. in Laconicis, P. Cornel. in Exod. 28. 39.

701. Prudentia S. Pauli Apostoli. Specialis in orbe Christiano sub jugum Christi subjiciendo & regendo prudentia Doctoris Gentium Pauli enituit. Is rerum occasiones prudenter captabat: unde captus a Judaeis, cum videret iudices suos partim esse Phariseos, partim Sadduceos, exclamavit se esse Phariseum, itaque Phariseos in suam partem attraxit, qui eum contra Sadduceos tutati sunt. Actor. 23. v. 6. Rursum Pauli prima sui fuit cura in rebus salutis. 1. Cor. 9. v. 27. Adde sui cura & sanctitatis: est optima dispositio & via ad

curandum, & sanctificandum alios: Sic enim Mater, quod majores & meliores cibos comedit, & plus generat lactis, & melioris, quod infantibus impertitur. 2do. Paulus, ut Chrysost. de ejus Laudibus hom. 5. In verbis & Actibus fuit varius, & multiplex, non mutando sententiam, nec alter factus ex altero, sed ipse, quod erat, semper manendo, eorum, quae dicta sunt, usum pro causarum opportunitate variabat. Similis fuit medico pro varia dispositione aegri mutant remedia. 3tio. Paulus se prudenter personis accommodabat, ut cum Judaeis videretur Judaeus, cum Gentilibus gentilis. Omnibus, inquit, *omnia factus sum*, ut omnes salvos faciam, idem egregie imitatus est S. Xaverius. Hinc uterque prudenter studuit conciliare sibi Principes, & magistratus, laudando eorum officium, & politiam quasi a Deo institutam, ac jubendo, ut Christiani eis licet ethnicis, obedientiam, honoremque & tributum praestent. Rom. 13. &c. Consonat S. Petrus Epist. 1. c. 2. 13. Jubet Paulus orari pro regibus. 1. Tim. 2. 2. 4to. Paulus eleemosynas pro pauperibus Christianis, qui erant Hierosolymae, per Timotheum & socios colligebat, ne quis suspicaretur eum pro se petere, aut aliquid in proprios usus convertere. 2. Cor. 8. 20. Ita & Franc. Xaverius, P. Caspari Berzeo mandat, ut eleemosynas sibi oblatas ad eleemosynarios amandet, multasque hujus causas, & utilitates assignat, quas recenset Tursell. in ejus vital. 6. c. 12. 5to. Paulus erat prudentissimus morborum animi medicus, cuique enim propria & congrua exhibebat pharmaca, quae ex eo hausit, & accuratè descripsit S. Greg. tota par. 3. Pastoralis. ubi fuse docet, qua ratione admonendi viri, qua foeminae, qua laeti, qua tristes, qua verecundi, qua pigri. Plura P. Corn. in effigie Pauli ante acta Apost. c. 3. Virt. 2.

Franciscus Gandiae dux IV. Joanne Borgia, & Joanna Aragonia Ferdinandi Catholici Neptis genitus, post puerilem aetatem inter domesticos mira innocentia & pietate transactam, in aula primum Caroli V. Caesaris, mox in Catalauniae administratione admirabilior fuit Christianae virtutis & vitae austerioris exemplis. Ad Granatense sepulchrum Isabellam imperatricem cum detulisset, in ejus vultu foede commutato, mortalium omnium caducitatem relegendis, voto se adstrinxit rebus omnibus, cum primum liceret, abjectis, Regum Regi unice serviendi. Inde tantum virtutis incrementum fecit, ut inter tot negotiorum turbas, religiosae perfectionis simillimam imaginem referens, miraculum Principum appellaretur. Mortua Eleonora de Castro

con-

conjuges, ingressus est Societatem Jesu, ut in ea lateret securius, & praecluderet dignitatibus aditum, interposita voti religione. Dignus quem & viri Principes complures in amplectendo severiori instituto fuerint secuti, & Carolus V. ipse, in abdicando Imperio, hortatorem sibi aut ducem extitisse, non diffiteretur. In eo arctioris vitae studio Franciscus juniis, catenis ferreis, asperissimo cilicio, cruentis, longisque verberationibus, somno brevissimo corpus ad extremam usque maciem adegit; nullis praeterea parcens laboribus ad sui victoriam & ad salutem animarum. Tot itaque instructus virtutibus a S. Ignatio primum Generalis Commissarius in Hispaniis, nec multo post Praepositus Generalis, tertius a societate universa, licet invitatus, eligitur. Quo in munere Principibus, ac summis Pontificibus prudentia & morum sanctitate apprimè charus, praeter complura vel condita vel aucta ubique domicilia socios in regnum Poloniae, in Insulas Oceani, in Mexicanam & Peruanam provincias invexit; missis quoque in alias regiones Apostolicis viris, qui praedicatione, sudoribus, sanguine fidem Catholicam Romanam propagarunt. De se ita demissè sentiebat, ut peccatoris nomen sibi proprium faceret. Romanam purpuram a summis Pontificibus saepius oblatam invicta humilitatis constantia recusavit.

Verrere sordes, emendicare victum ostiatum, agris ministrare in Nosocomiis, mundi ac sui contemptor, in deliciis habuit. Singulis diebus multas continenter horas frequenter 8. quandoque 10. dabat caelestium contemplationi. Centies quotidie de genu Deum adorabat, nunquam a sacrificando abstinuit, prodebatque sese divinus, quo aestuabat ardor, ejus vultu, sacram hostiam offerentis, aut concionantis, interdum radiante: Sanctissimum Christi corpus in Eucharistia latens, ubi asservaretur, instinctu caelesti sentiebat Cardinali Alexandrino, ad conjungendum contra Turcas Christianos Principes Legato, comes additus a S. Pio V. arduum iter, fractis jam penè viribus suscepit ex obedientia, in qua & vitae cursum, Romae ut optarat, feliciter consummavit Anno aetatis 62do. salutis vero 1572. a S. Theresia, quae ejus utebatur consiliis, vir Sanctus, a Gregorio XIII. fidelis administer appellatus; demum a Clemente X. pluribus, magnisque claris miraculis in sanctorum numerum adscriptus. Ex Breviario.

Audito, S. Franciscus Borgias, nebulonem quempiam ad remos damnatum, quod Francisci personam mentitus esset; R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Heu me felicem, inquit, si miser ille, quia pauculos dies peccatoris personam sibi sumpsit, tam atroci supplicio additus, quid me oportet expectare, qui tot annos revera peccatoris opera, & partes exerceo, quamvis religiosum veste & nomine profitear. P. D' Oultreman in Amore incre. l. 2. c. 5.

Omne tempus perire existimabat S. Borgias, quod non aut de Deo, aut ad Deum pertinentibus transigeretur. Obedientiam tutum appellabat navigium, quo tanquam per vitae procellas, portum religiosi viri capiant, rideantque tempestates, & dies noctesque securi navigent. Literae ab Ignatio datae, cum reddita illi in Hispania essent, flexis genibus precabatur Deum, parendi facultatem largiretur iis, quae mandarentur. Evocato Francisco a Lusitania Regina, schedulam ostiarius attulit, cui ille: *Ac quoque*, inquit, (cui tunc dabat operam) *veniam poscas, licet, pareo*; ad haec coquus: *Vade Pater, at reditum matura*; opus enim mihi adhuc operam tua. Reginae itaque narra te coquo Domi operam dare, quo facilius missionem impetres. Eadem ille a Humilis nimi simplicitate dicto audiens fuit, retulit obedientiam que imperium; Regina quoque libenter assensu missum fecit, admirantibus, laudantibusque cunctis, promptam in Francisco, parendi vel coquo voluntatem. Cum iter faciens rem divinam, quotidie facere vellet, detrectarentque Parochi, licet Societatis tabulas proferret, socio urbanè in aurem insurrebat: Nunc per me licet, pristinos titulos nomines, civili hic jure agendum est. Majori nemo unquam ambitionis studio honores expetivit, quam Franciscus repudiavit. Nec defugisse honores satis habebat, sui etiam vilitatem, contemptumque studiosè querebat. Vicatim, sacro humeris imposito, eleemosynam, stipendiumque orrogabat &c. P. Andr. Scottus. in Vital. 4.

Septies oblatam sibi Cardinalitiam purpuram, toties constanti humilitate recusavit. P. Krafzewski. Medit. in Festo ipsius.

Illustrissima in Hispania fuit domus Borgia originem ducens ex Regibus Aragoniae, & quae habuerat legitimam praetensionem ad ejusdem Regni coronam. Morearii in dictionar Magno Hist. Gallicè edito.

Epigrammata

De S. Franc. Borgia.

S. Franciscus adhuc dum Dux in saeculo, Bbbb 2

703

culo, interdum venationi indulgens, videndo volucres à natura feroces, ad manum redire dominorum, meditabatur, quod homo creatus à Deo rationalis, ad imaginem sui Creatoris, dum inani dilectione per varias vagatur Creaturas, ad Deum Creatorem, nutritorem, non redeat. Ex vita.

1. Quæ Te causa movet Dux, quæ Te ducit in agros?
Dum mortem volucres, Tu otia Dive fugis,
Accipiter prædam, Tu animæ fructum capis inde;
Ille manum repetit, Tu petis ipse Deum.
Aëris ille suo penetrat dum regna volatu,
Tu penetras regnum præpete mente, Poli.

S. Borgias viso formosissimæ olim Imperatricis Iabellæ corrupto enormiter cadavere mundi nauscam concipit. Ex vita.

2. Ah Metamorphosim! pulchri quàm fallit imago?
Dux objectum oculis, turpe cadaver, habet.
Et stupet attonitus, cernens, quod vivida quondam
Fluctuat in putridis naufraga forma genis.
Purè fluunt oculi, nares factore redundant,
Auri utrique decor vermiculatus inest:
Ah roseo quondam vermes pascuntur in ore,
Hæc illis porta, ad viscera pandit iter,
Ludunt, & tumido in vestitu, insecta vagantur;
Hæc tenet, hæc aula, fætida turba, locum.
In taline potens pertransit imagine Princeps!
Dux, mihi, dixit, abhinc munde, cadaver, eris.

S. Borgias de die 24. Vicibus ad mortem se præparabat. Ex vita.

3. Heu moreris, moreris, sed post tua facta superstes:
Hac vis arte sacros vivere Dive dies:
Mortis imago tuæ menti sic hæsit, ut illa
Cor vigilans pulset, quælibet hora, tuum.

S. Borgias septies oblatam sibi Card-

nalitiam purpuram, constanti humilitate recusavit.

4. Ite procul radii breviter splendentis honoris,
Purpurei fulgor, quæso, coloris, abis:
Et dives, toties repetito tincta colore
Fatalis tineæ purpura dente perit,

S. Borgias orationi singulis diebus, 8. & quandoque 10. horas dabat. Ex vita.

Romani interdum Legatum Patris agebas,
Sed cum Patre Poli, tu fere semper abis.
Sic Franciscæ frequens, oras, ut dicere possim,
Oratorem Te Principis esse Poli.

§. II.

De Divisione & Partibus Prudentiæ.

Prudentiæ juxta Javellum dividitur in particularem, & gubernativam. Gubernativa 4. habet species, scilicet Prudentiam militarem, æconomicam, Politicam regnativam, & Politicam simpliciter, quæ est in subditis circa bonum commune, quæ partes subjectivæ dicuntur, de illisque prædicatur tanquam genus de speciebus,

Panditur istius virtutis summa potestas,
Illa bonos reges, & pia regna regit.
Dirigit illa Duces, acies disponit & arma,
Scitque triumphali, ducere bella, via.
Hæc subjectorum, cicuratur turba clientum,
Urbes ac amplas, dirigit illa domos.

Status militaris bonus est, utpote pro defensione Ecclesiæ, integritatis Patriæ, ejusque legum pernecessarius, dummodo in illo feretur bona militia, ac prudentia nus est. Christiana regatur, quæ colligi potest ex doctrina S. Joannis Baptistæ. Lucæ. 3. v. 14. Interrogabant autem eum (S. Joannem) & milites, dicentes: Quid faciemus & nos? Et ait illis: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendiis vestris. Milites. Partim sub Herode Antipa, partim sub Præfecto templi, partim sub Pilato præside Romano. Hi audientes Joannem, detonantem contra vitia, eisque gehennam minitantem conscii sibi rapinarum, aliorumque scelerum, quæ milites committere solent, voce Joannis compuncti æquæ ac publicani, ab eo poscunt remedium

dium Poenitentia, vitæ honestæ, & salutis, quibus tria assignat Joannes, tribus virtutibus militum opposita, quorum primum est violentia. 2dum calumnia, 3tium rapina. Simili modo Aurelianus imperator æqui amantissimus, ait Volpiscus in ejus vita scribens ad Vicarium suum, si vis, inquit, tribunus esse, imò si vis vivere, manus militum contine. Nemo pullum alienum rapiat, ovem nemo contingat, uvam nullus auferat, segetem nemo deterat: Oleum, sal, lignum, nemo exigat, annonâ sua contentus sit, de præda hostis, nonde provinciarum habeat &c. Stipendium in balteo, non in popina habeat &c. Alter alteri quasi servus obsequatur, à medicis gratis curentur, Aruspicius nihil dent, in hospitibus castè se agant, qui litem fecerit, vapulet. Tacitè ergo insinuat Joannes positis hisce tribus conditionibus, licere militare & bellum esse licitum, uti docet S. Ambrosius Serm. 7. & S. Aug. l. 12. contra Faustum c. 74. Extat insignis libellus Ferrardi Diac. Carth. Qui floruit A. C. 500. ad Reginum Comitem, in quo militi imò duci militum, qualis erat Reginus, hæc 7. Innocentiæ dat præcepta. Prima, inquit, innocentia regule est, quam tenere inter actus debeas militares, ut nihil viribus tuis superbus assignes, sed omnia, quæ sapienter, aut fortiter, aut feliciter egeris, ad laudem referas potentissimi Creatoris. 2da regule innocentia est: Militariibus actibus occupator --- Tu esto signifer disciplinæ sanctissimæ; Tu erige trophæum virtutis, intuendum jugiter cæteris, tu imitandus appare. 3tia Innocentiæ regule est, ut diligas Rempublicam sicut teipsum, charitate libera --- 5ta est. Deficiat temporibus administrationis tuæ peccantium synagoga, crescat electorum numerus. Gaude ad lucra Christi, dote in dispendiis. 6ta. Quidquid dixeris, gesseris, disposueris, ut Deo & hominibus placeas, & fervore charitatis mirabiliter iniquitatis frigus excludas. Noli esse multum justus, neque sapiens plusquàm necesse est --- Considera ergo, quibus imperes, & quàm dura corda flectere cupias, ut modò minando, modò feriendo, modò veniam largiendo, nullatenus quidem remanere impunita militum peccata dimittas, neque tamen semper excessibus eorum supplicia condigna retribuas, dicens tibi ipsi, noli esse multum justus. 7ma regule est. Pietas ad omnia utilis est, gubernationi Reip. securitati, saluti, concordia plus prospicitur, quando dux optimus amari eligit quàm timeri. Dux amabilis murus est patriæ -- & inferius, plus esto bonus, quàm severus: quia hæc est ducis optimi sola perfecta laus oblivisci semper injurias, P. Cornel. à Lap. in Lucæ. 3. v. 14.

Observavit dictam S. Joannis doctrinam, sæculi olim, & postea Christi miles S. Martinus, S. Martinus, Sabaria in Pannonia Pontif. natus, cum totum attigisset annum, in prudentia vitis parentibus ad Ecclesiam confugiens in etiam militum catechumenorum numerum adscribi voluit. Quindecim annos natus, in militiam profectus, primum in Constantii, deinde Juliani exercitu militavit. Qui, cum nihil haberet, præter arma, & vestimentum, quo tegebatur, Ambiani, pauperi ac nudo, ab eo petenti, ut Christi nomine sibi elemosynam tribueret, partem chlamidis dedit. Cui sequenti nocte Christus dimidiata illa veste indutus apparuit, hanc mittens vocem: Martinus Catechumenus hac me veste contextit. Decem & octo annos cum haberet, baptizatus est. Quare relicta militari vita, ad Hilarium Episcopum se contulit. Post factus Episcopus Turonensis, monasterium ædificavit, ubi cum 80. Monachis sanctissimè aliquamdiu vixit. Cum in gravem morbum incidisset, dicerentque discipuli: Cur nos Pater deseris? commotus illorum voce ita Deum orabat: Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem. Sed cum illum, in ea vehementi febre, supinum orantem viderent discipuli, suppliciter ab eo petierunt, ut converso corpore tantisper, dum remitteret morbi vis, pronus quiesceret. Quibus Martinus: Sinite me, inquit, cælum potius quàm terram aspicere, instante jam morte, viso humani generis hoste, quid, inquit, astas cruenta bestia, nihil in me funestè reperies, ea in voce unum & 80. annos natus animam Deo reddidit; quam Angelorum chorus excepit, eosque divinas canentes laudes multi, in primisque S. Severinus Colonienis Episcopus, audierunt. Ex Brev. Ad instar S. Martini cælum respiciendum, simplici bonæ intentionis oculo, bona foris nec in terrenis insigendus & immergendus mandata. est oculus animæ, sed recta intentione dirigendus.

De hoc S. Martino audi Severum Sul. S. Martinum. Nemo unquam Martinum vidit nusquam iratum, nemo moerentem, nemo ridentem, per idem, unus, idemque semper cœlestem quodammodo lætitiæ vultu præferens, extra naturam hominis videbatur. Tantam adversus omnes injurias patientiam assumpserat, ut cum esset summus sacerdos, impune etiam ab infimis clericis læderetur, nec propter id eos, aut loco unquam amoverit, aut à sua charitate. Nunquam in illius ore, nisi Christus, nunquam in illius corde, nisi pietas, nisi pax, nisi misericordia inerat. Plerumque etiam pro eorum, qui obrectatores illius videbantur, solebat flere peccatis. P. Cornel. à Lap. in Tit. 1.7.

S. Marti-
nus Sacer-
dotem
præfert
Regi.

Memorable exemplum S. Martini, qui, ut inquit Severus Sulpitius l. 1. Dialo. c. 23. à Maximo tyranno feroce, & victoriis insolenti ad convivium invitatus cum minister pateram Regi obtulisset, ille eam S. Martino dari iussit, expectans & ambiens, ut ab ejus dextera eandem reciperet: sed vir Sanctus, ubi exhibuit pateram, presbytero suo pariter pauperi tradidit, nullum scilicet existimans digniorem, qui post eum biberet, nec integrum sibi fore, si aut Regem ipsum, aut qui proximi post eum erant presbytero prætulisset, quod factum Rex, omnesque, qui cum eo erant, ita admirati sunt, ut hoc ipsum eis, in quo contempti erant, placeret, perque totum palatium celebraretur, Martinum in Regis prandio id egisse, quod in infimorum judicum conviviis Episcoporum nemo fecisset, P. Corn. à Lap. in Jac. 2. 1.

706.

A. D. 375. D. Martinus ad Episcopatum Turonensem in Gallia evectus est, is aliquando negotia sua nonnulla tractaturus, in Aulam Valentiniani Cæsaris se contulit, at primum in conspectum Cæsaris, impediende aditum Ariana Imperatrice, non admittus, sed postquam Orationi, jejuniis, cinere se aspergens, ad 7mum. diem instituit, iussus ab Angelo in palatium Cæsaris ivit, ad quod facile à Janitoribus admittus, ad ipsummet penetravit principem, qui Janitoribus, quod Martinum admittissent, offensus, dum sella sua consurgere divum contemnens non dignatur, subortus repente sub sella miraculosus ignis adurens etiam, plus æquo gravem, ad debitam exhibitam Præfati reverentiam excitavit principem, quare amplexus Præfulem dictus Cæsar, prius promissit postulanda, quam illa Præfati proposuisset. Baron.

Prudens
doctrina
S. Martini.

Fertur, D. Martinum aurigæ aliquando quærenti, an eâ vespere Lutetiam pervenire posset, prudenter & propheticè respondisse. Si festines, excluderis; si lento passu procedas, Urbem hoc vespere ingredieris, Auriga indignabundus, tanquam irrisus esset, currum incitatis equis agere cœpit, sed rota contra Luteia exclusus est. Beyerslinck V. Consilia.

Festina-
tio peri-
culosa
damnoſa
præfertim
injudicio.

Unde patet, quàm sit festinatio imprudens damnoſa. Hinc Augustum Imperatorem Athenodorus docuit hoc monito, ut antequam quidquam statueret, contra reum prius 24. alphabeti literas recitaret. Unde idem Augustus, annulum in manu gestavit, in quo sculptus erat cancer marinus, qui utroque forcipe tenebat papilionem, præcipitantiæ typum, quo se ipsum

moneret, ne in judiciis præceps esset. Claud. Parad.

A. C. 559. S. Martinus vinculis solvit reum. In Gallia Chramnus, qui contra vinculis Lotharium suum patrem bellum moverat, solvit. relictus à suis ad templum S. Martini fugit, ubi iussu Patris vinculis oneratus, ac sub custodia habitus fuit. inde, dum ad patrem duceretur, quoties S. Martinum invocaret, toties ex illo decidebant vincula; quod videns Pater, fecit illum liberum, quasi iussu D. Martini.

A. D. 560. Theodominus, alio nomine Charraricus rex Sueonum, in Gallia & Hispania Arianus, auditis miraculis S. Martini, ejusque intercessione sanato filio suo Catholicam fidem amplexus est, quod brevi regis ad exemplum omnes subditi ejus Suevi præstiterunt Greg. Tur. Baron.

Refert Odo Abbas de translatione S. S. Martini. Cinxere obsidione Turonem nus ab Nortmanni duce Hastings; contra quos à S. hoste de Milite Martino incolæ loci expetere sup. fendit. petias, corpusque illius in loco, ubi maxime premebantur, opponebant hosti, ad S. Martini, cujus oppositionem terga vertebant hostes, non sine castigatione abire permitti. In illo loco, ubi corpus constiterat, ad rei memoriam exedificatum templum, dictum: Sancti Martini Belli. Contigit hoc circa A. D. 845.

A. D. 853. Propter Nortmannorum sive Danorum in Gallias incursionem, D. Martini corpus, Turone Antifiodorum translatus fuit; ubi multis clarebat miraculis, intuitu cujus fideles multas oblationes offerebant, quarum partem sibi etiam dari prætendebant Sacerdotes Antifiodorenses, asseverantes, à suo quoque S. Germano S. Martini ibidem patrari miracula: convenerunt tandem cum Turonensibus. Locarunt leprosum ex integro, inter duos illos Sanctos, dicentes: Ex qua parte æger sanabitur, huic cula, sancto attribuendum erit miraculum, reliquerunt itaque agrum in templo, quem sequenti luce, ex ea parte, quæ S. Martinum respiciebat, invenerunt sanatum. Altera deinde nocte, eundem agrum, altera parte infecta obverterunt S. Martino, & iterum sanus factus est æger. Interpretatio inde facta, quod S. Germanus in domo sua S. Martinum hospitem honorare voluit, eique libenter cessit, juxta Ecclesiasticorum Canonum præscriptum: Ut Episcopus hospitem Episcopum suscipiendo eidem cedat, Baron.

Circa

S. Marti-
no equus
donatus
& caro
redemptus

Circa A. D. 508. per Pictones, Turonem equus nescioque reperito itinere rex Clodovæus, SS. Martini ac Hilarii opem tam præsentem expertus, regis donis cumulavit Ecclesias, Bellator Bellatori equum Clodovæus dono obtulit, quo tamen cum diu carere non posset; missis centum nummis, quibus anathema novum redimeretur; ad quod immotus equus dum abduci non posset, centum aliis nummis ad primos adjunctis ductorem est secutus, quadrupede ob geminatum pretium Chariore. P. Buffieres in Hist. Franc.

De S. Martini Episcopi sacrificantis capite visus est globus igneus emicare, qui Sanctus dicebat: Sinite me cœlum aspicere. De quo.

Cum Martinus adhuc terreno vixit in orbe,

Ambiit illius cœlica Sphæra caput.

Nam semper cœlum sublimi mente gerebat,

Stelligerum cupit sæpe videre polum.

Animam agens S. Martinus viso dæmone dixit: Quid adstas cruenta bestia, nihil in me funeste reperies. Ad Sanctum.

Qui juvenis tristem vicisti miles avernum, Tartareum spernis nunc veterane cœnem.

707.
Christi
miles qua-
lis esse
debet.

Nota, Christianum esse militem Christi quasi ducis sui: quia tota vita sub vexillo crucis pugnare debet cum vitiis, & concupiscentiis ac demonibus. Rom. 7. 23. Gal. 1. 17. Job. 7. 1. Et Christus Matth. 11. Regnum, inquit, cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Pulchrè bellum hoc describit S. Augustinus 22. de Civi. c. 23. Hujus militiæ arma & panopliam describit Apostolus. Ephes. 6. 13. ejusque stipendium est vita æterna. Rom. 6. 23. Seneca Epist. 37. ad Lucilium, eum hortatur sumptis à re militari verbis. Promissisti, inquit, Virum bonum, sacramento ligatus es. Virum bonum, id est, fortem & bellicosum, hoc enim duci promittebant, cum milites audiverant. Idem sibi dicat Christianus. In baptismo authoratus es miles Christi, præbe Te fortem virum. Verum Episcopi, Pastores, & Doctores, ut docet hic Apostolus, peculiariter sunt & dicuntur milites Christi.

Pro quo nota. Militia per Catechesin Hebræis, omnem famulatum significat. Hinc Angeli, Cœli, Sydera, omnesque creaturæ vocantur Dei milites; indeque dicitur Deus Sabaoth, id est, exercituum,

est Sabaoth unum ex 10. nominibus Dei, teste Hieronymo ad Marcellum. Magis propriè tamen Levitæ & Sacerdotes dicebantur milites Dei: unde Num. 4. v. 30. Levitæ dicuntur exire in militiam tabernaculi, æquè ac milites in castris suo ordine, ac stationibus excubabant, Deoque quasi duci, suo, deserviebant. Hinc mulieres in tabernaculo commorantes, ejusque ministerio addictæ vocabantur templi milites. Exod. 38. 8. ubi dicitur de mulieribus, quæ excubabant in ostio tabernaculi, Hebræicè Sabaoth Ascer tsaben, id est, mulierum militantium, quæ militabant in ostio Tabernaculi. In primitiva præcipue Ecclesia Episcopi DD. Prædicatores erant milites, qui contra hæreticos, contra tyrannos, volentes opprimere Ecclesias, strenuè, ad mortem usque decertabant. Sic immortalis Athanasius, penè solus contra orbem universum Arianum per 46. annos heroicè decertavit, & triumphavit. Unde moraliter Chrysoſt. milita, inquit, bonam militiam, est enim & militia mala, de qua alio loco ait. Illi sub tyranno militant, nos æterno Regi militamus. Egregiè Basil. præfat. in Alce: Ubi ergo Christus Rex? in cœlo, huc tuus, tibi o Christiane miles, dirigendus est cursus, obliviscere, quidquid hic in cœlis est. Miles non domos ædificat, non comparat agros, mercibus & lucro non studet: alimenta miles habet à rege, in plateis tabernaculum sibi ponit, cibum sola necessitas metitur, potio aqua, somni, quantum natura requirit, itinera frequentia, itemque vigiliæ. P. Cornet. in 1. Tim. 1. 18.

Militia nil obest sanctitati, imò sanctitas juvat militiam, uti patuit in illa Historia, quæ reperitur in Historiis Hisp. In sanctitatis Hispania Garças Fernandez comes Castellæ habuit quemdam militem Antolinum pietati addictum, is ante fores templi, relicto equo & hastâ, pro more aliquot sacrificiis Missæ aderat, perstringebaturque, quasi metu ductus templum adierit, interim commissum prælium, visusque fuit Antolinus in fronte exercitus adeo fortiter dimicans, ut ipsemet unicus hostes fugaret, istaque illius dexteritate prævia, victoriam celebrem affecuti Christiani, adscriptumque id illi militi, præcipue cum equus illius & hasta sanguine tincta ante fores esset inventa. Dimicabat sanè Antolini speciem indutus Angelus. Vide Baron. circa A. D. 999.

Rectori populi Dei, Moyſi. Exod. 708. 18. v. 19. dat consilium Jethro. Estotu populo in his, quæ ad Deum pertinent. Hinc moraliter S. Gregor. docet, qualis debeat litica recte Rector. Sit Rector, inquit, interno rum curam exteriorum occupatione non miscens,

Mulieres
quoque
milites
Christi.

Bona mi-
litia.

miscens, exteriorum providentiam interiorum occupatione non reliquens &c. S. August. q. 68. Docemur, inquit, hic à Jethro, nimis intentum humanis actionibus animum minus Deo vacare &c. P. Cornel. hic.

Rektorum Caveant Pastores & DD. æque ac vita sub- Principes, ne vitiorum exemplo populum dit's tra- inficiant; nam, ut ait Quintilianus. Decl. 3. hitur in Hæc est Superiorum conditio, ut quidquid exemplum faciant, præcipere videantur, & perniciosissimus est malæ rei quisque auctor. Unde ait Claudianus. Paneg. 4. Honorii.

Componitur Orbis Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus Humanos edicta valent, ut vita regentis: Mobile mutatur semper cum Principe vulgus.

Altera ex parte, ut ait S. Gregor. Hom. 26. in Evan. Durum est, ut qui nescit tenere moderamina vitæ suæ, iudex fiat.

Rektor Exodi 32. v. 27. Jussit Moyses idolatras occidi. *Occidat unus quisque fratrem & amicum, & proximum suum.* Ecce quomodo Moyses mansuetissimus mortalium pro Deo severitatem & iram induit, ut paucorum poena Deum toti populo reconciliet: hæc est enim sancta ira, quæ irascitur peccato. Ira enim est cos virtutis, & mentem non habet, qui iram non habet. S. Gregor. par. 3. Pastor. Ecce, inquit, (Moyse) qui vitam omnium cum sua morte petivit, paucorum vitam gladio extinxit: intus ignibus amoris, foris accensus zelo severitatis, utrobique legatus fortis, causam populi apud Deum precibus, causam Dei apud populum gladiis allegavit: intus amans divinæ iræ supplicando obstitit; foris sapiens, culpam feriendo consumpsit. &c. In regimine ergo populi utrumque Moyses miscuit, ut nec disciplina deesse: misericordiæ, nec misericordia disciplinæ. Tropologicè S. Ambr. ad Romilum. Ille, ait, est verus Levita, Dei ultor & vindex, qui carnem, & passionem ac vitiorum corpus interimit, ut fervet animam, ut jam non sit caro peccati sed Dei, quis enim magis frater & proximus est animæ quàm caro. P. Corn. à Lap. hic.

Rectores Num. 7. v. 89. Cum ingrederetur Moyses tabernaculum sœderis, ut consuleret oraculum, audiebat vocem loquentis ad se de propitiatorio, quod erat super arcam testimonii, inter duos Cherubim, inde & loquebatur ei. Ut consuleret oraculum. Scilicet Dei sedentis in Sancto Sanctorum super propitiatorium. Hinc patet Moyse in dubiis semper patuisse accessum ad Sanctum Sanctorum; cum alias Pontifici tantum semel in anno aditus ad

Sanctum Sanctorum, nimirum in die expiationis: erat enim Moyses legislator & legatus assiduus Dei ad populum, unde Deus humana & sensibili voce, manante ex propitiatorio, cum Moyse loquebatur, uti hic dicitur, hac re significabat Deus, Principes, Prælatos & Pastores, ut bene populum regant, debere sæpè recurrere ad Deum per orationem, ut ab eo in dubiis edoceantur; ita enim Moyses recurrebat ad oraculum, ut docet S. Gregor. Sic Minos legislator & rex Cretensium, 9. annis Jovis fuit collocutor, inquit Plato: hoc enim de illo finxerunt Gentiles.

Refert Plutarchus in convivio 7. Sapientum eos inter se quæsisse: Quis bonus ac beatus esset Princeps? Varia variis dictibus, dixit ultimus Chilo. Optimè, qui nihil mortale, sed omnia immortalia meditat. Hoc didicit Moyses assidue versans cum Deo in tabernaculo. Ita Thomas Morus Angliæ Cancellarius, quotidie multum temporis orationi, prælectioni, & meditationi colloquens cum Deo tribuebat, adeoque cum negotium aliquod arduum tractandum erat, sumebat S. Synaxim, ut ex ea quasi ex oraculo dirigeretur, & corroboraretur ad rem illam ritè & fideliter ex Dei lege, & mente perficiendam, testis est Staplet, in vita. P. Corn. à Lap. hic.

Quæres. Quid Symbolicè significet ignis 709. in rubo, de quo Exod. 3. 3. &c. Ignis in Symbolo rubo significat, qualis debeat esse Moyses, lum Re id est, Rektor populi, scilicet, quod debetoris at esse ignis per sapientiam, quasciat populi ignis in lum docere & regere, & per charitatem & rubo. compassionem, qua norit necessitatibus populi subvenire &c. Rursum Rektor debet esse rubus ardens, id est, sapientiæ & charitati conjunctas habere spinas justitiæ & severitatis ad puniendum & castigandum errantes. P. Cornel. hic. Pastor Bonus qualis debeat esse Vide Joan. 10.

Ille bonus, qui ovium bona quærit, & auget, amando

Qui cognoscit oves, pascit, alitque suas: Sed qui curat oves sola mercede retentus, Deserit has fugiens adveniente lupo. Imò ovium per eum substantia sæpè voratur.

Præclarus custos, sit lupo ipse, gregi. O Bone Pastor amo Te Christe, mihi bonum es omne, Tu ipse meus Pastor, potus & ipse cibus.

Reliquit Josue insigne continentia & Rektor paupertatis exemplum, fecitque illud monitum Ecclesiastici. c. 32. v. 1. Rectorem te debeat posue-

non suum posuerunt? noli extolli: esto in illis quasi unus ex commo- ipsis. v. 2. Curam illorum habe, & sic condum qua- fide, & omni cura tua explicita recumbe: v. 3. Ut lateris propter illos, & ornamentum gratia accipias coronam. &c. Sanè S. Hieron. in Epist. S. Paulæ scribit, ipsam, cum Josue monumentum videret, demiratam fuisse, quod ipse possessionum omnium distributor sibi montosa & saxosa loca delegisset. Atque hac in re Josue fuit typus Jesu Christi, qui cum dives esset, & rex gloriæ, pro nobis minor, & pauperior fieri voluit, ut nos sua paupertate ditaret, & sua vilitate exaltaret. Ita Orig. Theod. & alii. Notent, & imitentur hoc Josue exemplum Principes, principumque Consiliarii, Præfecti, & Præsides, uti fecit Thomas Morus Angliæ Cancell. qui à prima ætate magnis in Rep. muneribus perfunctus, cum familiam haberet amplam, tamen tota vitâ annum centum non auxit, ultra 70. aureos, ut narrant. Staplet, in ejus vita c. 3. & 8. P. Cornel. à Lap. in Josue. c. 19. v. 50.

Pastores S. Judas in Epist. sua, v. 3. dicit. *Charissimi, omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute.* Moraliter dicant Prælati à S. Juda, quantam omnium creditarum sibi animarum debeant habere curam, nimirum sollicitam adeo, ut ipse ait: *omnem sollicitudinem.* Sic & Paulus. 2. Cor. 11. v. 28. *Præter illa, quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum.* Et Roman. 12. v. 8. & Hebr. 13. v. 17. *Ipsi enim pervigilant quasi rationem de animabus vestris reddituri.* Ubi S. Chrysost. *Omnium, ait, quos regis, tuitionem redditurus es, tanto igni tuum subijcis caput. Miror si potest salvari aliquis Rektorum.* Et hom. 2. ad Epil. 2. ad Tim. Quantumvis illi honoris impendas, quantumlibet obsequii deferas, nihil his periculis referre poteris; nam, si animam ponas, ipse amplius pro te facit: nam animam periculo æternæ mortis exponit. P. Cornel. in Jud. Epist. v. 3.

Rektorum Apoc. 2. v. 4. *Sed habeo adversum te, quod charitatem tuam primam reliquisti.* Videtur ergo S. Timotheus, qui per 40. annos jam erat Episcopus Ephesi, non nihil in te puisse in prædicando verbo Dei, in labore convertendi Ephesios, partim ex pusillanimitate, partim ex prudentia humana &c. fuitque hoc ejus peccatum veniale. Sæpe enim Prælati magis peccant per remissionem, quæ specie prudentiæ obrepit, quàm per imprudentiam, quæ sub specie zeli. Utrumque tamen vitium est, utrumque reprehenditur à Christo, prius in Episcopo Ephesino; postea in Thyatirensi, inquit Alcazar. Monitus ergo hic à Christo per R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Rektori imputatur culpa Collegii. Apoc. 2. v. 4. *Sed habeo adversum te, quod charitatem tuam primam reliquisti.* Videtur ergo S. Timotheus, qui per 40. annos jam erat Episcopus Ephesi, non nihil in te puisse in prædicando verbo Dei, in labore convertendi Ephesios, partim ex pusillanimitate, partim ex prudentia humana &c. fuitque hoc ejus peccatum veniale. Sæpe enim Prælati magis peccant per remissionem, quæ specie prudentiæ obrepit, quàm per imprudentiam, quæ sub specie zeli. Utrumque tamen vitium est, utrumque reprehenditur à Christo, prius in Episcopo Ephesino; postea in Thyatirensi, inquit Alcazar. Monitus ergo hic à Christo per R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

S. Joannem Timotheus, remissionem suam correxit, & primum fervorem reassumpsit, fervidèque reprehendit cultores Dianæ, ideoque ab illis martyrio est affectus A. C. 109. die 24. Februarii.

Adde, hæc non dici soli Episcopo, sed & ejus Ecclesiæ Ephesinæ: Fideles enim Ephesii hic temporis arguuntur per suum Episcopum: utpote in quem ut pastorem & caput omnis Ecclesiæ culpa & reprehensio redundat, vulgò dicitur: *Non est peccatum in Collegio, quod non faciat Rektor.* Moraliter notat hic adhuc P. Cornelius. Facile homo etiam Sanctus & perfectus à primo fervore tepescit. Imò Quia animi est mobilis, mollis. 2. Quia difficile est tot difficultatibus, & tentationibus, quot in dies occurrunt, resistere. 3. Quia gratia in nobis est, quasi in loco alieno, non naturali: unde natura nostra, nisi vis continua adhibeatur, ad se, & naturalia sua desideria redit. 4. Quia habemus innatam concupiscentiam, quæ gratiæ, & bono sæpè reluctatur contra quam pugnare, & quasi adverso flumine imò fluctu remigrare debemus.

Tria Rektoris & Episcopi munia sunt. Rektoris 1. infideles & infirmos ad Christum trahere, & Episcopos allicere. 2dum. probos dirigere. 3tium. pi tria improbos castigare. hoc repræsentat pedum munia. Episcopale, sive virga eorum pastoralis, quæ sursum curva est quasi uncus attrahens. in medio recta, in imo instar cuspidis acuminata, quæ tria carmine expressit Poëta.

Curva trahit, quos recta regit, pars infima punit.

P. Cornel. in Apoc. 2. 27.

Prælati soli comparantur Matth. 9. Sali comparantur, De quo.

Sal sunt Prælati, populum condire tenentur:

In fatuum caveant degenerare salem. Nequitiam bibere hos ut aquam non convenit; iste

Solvitur in lympa sal, misereque perit. Nec solum populis sal sint, sed solis ad instar

Hos lucere aliis per bona facta decet. Sol nitet; ut Gentes illius luce regantur; Nec proprium sed mundi respicit ille bonum.

1. Reg. 11. v. 5. *Et ecce Saul veniebat, sequens boves de agro.* Fuit ergo Saul arator, Pastores ait Abulensis, & licet jam foret rex creatus, populi ad solitam tamen agriculturam, cum alia Reges, regni negotia non occurrerent, rediit. Sic & David, postquam à Samuele inunctus esset Cccc in

in regem, rediit ad pascendum suas oves. unde v. 7. utrumque hunc bovem suum, quo arabat Saul, concidit in frustra. Erant ergo hi proprii ejus boves, non alieni, ita Abul. Suar. & alii. Vide, & mirare hinc simplicitatem & modestiam priorum regum Saulis & Davidis, & agriculturæ dignitatem & præstantiam, utpote, quam olim reges & principes exercuerint. Sic Romulus, Remus, Fabricius, Romani Senatores & Principes, erant aratores & agricolæ. Audi Propertium l. 4.

Curia prætexto, quæ nunc nitet, alta, fenatu;
Pellitos habuit, rustica corda, Patres.
Buccina coquebat præficos ad Verba Quirites
Centum illi, in prato, sæpe Senatus erat.

Plinius l. 18. Hist. c. 3. Ipsorum, inquit, manibus Imperatorum colebantur agri, gaudente terra vomere laureato, & triumphali aratore. Causam dat S. Chrysostomus Hom. 15. in 2. ad Cor. Quod Deus primis parentibus agriculturam, ut necessariam artem, artemque innocentissimam, & præstantissimam indixerit, juxta illud Gen. 2. 15. Posuit eum in paradiso voluptatis, ut operaretur &c. Philo l. de Joseph. Hoc est opinor, quod Poëta reges vocant Pastores populi, nam qui summus est in arte pecuaria, facile bonus rex evadet, pulcherrimo populi gregi, præpositus, approbata industria, in minori negotio. Clemens Alexan. l. Stromat. Moyses, inquit, oves pascit, ut qui ad principatum pastorem prius erudiretur. Et D. Ambrosius, eleganter in idipsum notat l. 1. Epist. Ep. 4. Abraham, inquit, & Jacob, & postea Moyses & David pastores fuerunt, regalem quandam in hoc munere disciplinam induentes. P. Cornel. à Lap. in 1. Reg. 11. 5.

Jus regis olim, quale,

1. Reg. 8. v. 11. *Hoc erit jus regis, qui imperaturus est vobis: Filios vestros rollet, & ponet in curribus suis, facietque sibi equites & præcursores quadrigarum suarum, &c.* Quæres, An jus hoc justum, & æquum sit? 1mo. S. Greg. l. 4. c. 2. & S. Thom. l. 3. de Regim. Prin. l. 2. c. 4. censent, hoc jus esse justum, non absolute, sed respectu hominum, adeo ad mala proclivium, ut non tam politicè, quam despotice, & tyrannicè eos regi justum sit, ut hoc regimen sit jugum, eorum frænum & cupiditatis pena & castigatio.

2do. Alii plures censent jus hoc non esse justum, sed iniquè à Regibus usurpatum; iniquum enim est, ut rex filios subditorum, & filios à parentibus ad libitum abripiat, eosque sua faciat mancipia, ut eorum

agros & oliveta optima auferat, illaque det servis suis, ut servos, ancillas, afinos, & juvenes optimos heris adimat, eosque operi suo admoveat. Unde culpantur & morte puniuntur Achab, & Jezabel, quod vineam Naboth usurpaverint. 3. Reg. 20. 19.

Quare Deus hoc jus non sancit, nec approbat, sed tantum prædicit, ejusque acerbiteratem proponit, & graphicè coram oculis Hebræorum depingit, ut eos à petitione regis absterreat & avellat. Describit ergo jus regale, non quale est apud fideles, sed quale est apud Ethnicos v. g. Chaldæos, Turcas, Tartaros, ubi reges subditis utuntur, quasi servis & mancipiis, hoc enim jus sibi ipsis usurpant. Audi S. August. l. 4. de Civ. c. 4. Remota, inquit, justitia quid sunt regna nisi magna latrocinia: quia ipsa latrocinia quid sunt nisi parva regna; scitum est illud; Regum est dimidium totius, tyrannorum verò totum auferre Hebr. *Mispat*, id est, iudicium sive jus, significat non jus proprium, sed usurpatum, puta morem & consuetudinem licet iniquam, ut patet. Num. 7. 14. & 29. 6. & Exod. 21. 9. & alibi.

Denique nonnullos reges Israel hac regia potestate usos vel potius abulos esse; patet ex magnificentia curruum, equorum & mensæ Salomonis, unde de tributis ab eo impositis questus apud Roboam ejus filium populus, ab eo pejus acceptus est; ideoque fecit Schisma. 3. Reg. 12. Porro verum, æquumque jus regis fidelibus imperatori describit Deus per Samuelem inferior c. 10. 25. & per Moysen Deut. 17. ubi Verum sancit, quid Rex Deo, quid populo, quid & æquum sibi ipsi præstare debet. Vide S. Thom. jus regis. Bellarm. Lipsium, Scribanium & alios, qui de Principe Christiano scripserunt. Seneca Philol. l. 1. de Clem. c. 18. docet. Non civium servitutem regi traditam, sed tutelam, & c. 19. addit. Rempub. non esse principis sed principem esse Reipub. Hinc Homerus regem appellavit Pastorem populorum. Et Claudianus ad suum Honorium.

Tu civem, patrèmq; geras, tum consule cunctis,
Non tibi; tua te moveant sed publica damna.

P. Cornel. à Lap. in 1. Reg. 8. 11.

Laudat regalem legem S. Jacobus c. 2. 711. v. 8. *Si tamen legem perscitis regalem secundum scripturas: Diliges proximum tuum sicut lis qualis te ipsum: bene facitis.* Proximi ergo dilectio est lex regalis, idque 1. Quia charitas est dilectio omni-

proximi omnium virtutum regina & princeps: lex ergo charitatis est regia & regalis, hoc est, eximia, splendida. 2do. hæc virtus ornat omnes homines, præsertim principes, reges, hi enim uti cæteris virtutibus, ita charitate maxime eminere debent. Hinc Christus constituturus S. Petrum principem Ecclesiæ, hanc unam charitatis virtutem, quasi conditionem necessariam ab illo postulavit dicens: *Simon Joannis, diligis me plus his?* Eoque respondente: *Etiā Domine, tu scis, quia amo te.* Subjunxit: *Pasce agnos meos.* Joann. 21. v. 15. 3tio. quia hæc est præcipua lex Christi Regis regum; quam impense & creberrimè commendavit, ut Joann. 15. 17. Hæc mando vobis, ut invicem diligatis. Et c. 13. 34. & Rom. 13. 8. Lex ergo charitatis regalis est; quia cæteras complectitur in se. 4to. Quia omnes obligat & extendit se ad omnes homines etiam inimicos, sicut ergo dicitur via regia, id est, communis, ita charitas &c. Unde per hanc viam omnes justi tendunt in cælum. 5to. quia lex Moysis fuit timoris, ideoque Servilis, Christi verò est amoris, ideoque regalis, amorem enim veteres pinxere undique coronis aureis cinctum quasi totum regalem. Denique lex charitatis est regalis; quia, ut ait S. Bernard. Serm. 83. in Cant. Amor, ubi venerit, omnes in se traducit, & captivat affectus quasi rex omnibus affectibus imperans. Moraliter lex regalis charitatis & Christi significat omnes Christianos, Christi subditos, eaque præditos esse reges, & habere animum regium, hoc est, amplum, præstantem, beneficum & munificum, in omnes & singulos, tam pauperes quam divites, tam externos, quam cives, tam benevolos, quam malevolos amare, juvare &c. gestiant: arcum enim, & frigidum est cor privatorum, regum verò cor est amplum, liberale. Hoc est, quod ait S. Petrus, S. Jacobo concinens. *Vos genus electum, regale sacerdotium, gens sancta.* Quocirca Saul videns charitatem Davidis; quia sibi inimico pepercerat, eam accepit ut certum regni omnem. Nunc scio, inquit, quod certissime regnaturus sis & habiturus in manu tua regnum Israel 1. Reg. 24. v. 21.

Deinde charitas regalis est, quia amantes facit reges, eisque coronas & diademata in cælis imponit. Maxime verò amor inimicorum facit animum regium, & excelsum; unde Didymus, Chrysost. & Eutym. in Psal. 4. asserunt ibidem, cum ait. v. 1. *In tribulatione dilatasti mihi*, postulare dilationem cordis & magnanimitatis donum ac latitudinem charitatis, qua etiam inimicos diligeret. Charitas ergo regalis est, quia omne bonum, omnem dignitatem, omnem eminentiam complectitur. Porus rex cæli. P. Kiviarkovskij, S. J. Collectanea Ascetica.

ptus ab Alexandro, rogatusque, quomodo se tractari vellet? respondit: *Regio more.* Rursumque interrogatus, an aliquid aliud vellet? respondit. Nihil. Nam in *regio more insunt omnia*, inquit Plutarch. Orat. 1. de Fortuna Alexandri. Multo magis in regali Charitatis lege, & amore insunt omnia, quocirca si qua ingruit in nobis, vel cum proximis turba cupiditatum, litium, bellorum, illam dirimat, vincat, & triumphet charitas, quasi rex, lex & judex omnium. juxta illud Coloss. 3. 15. Super omnia autem hæc charitatem habete. P. Cornel. in Jacob. 2. 8.

Commendat Christus inimicorum amorem Matth. 5. v. 44. *Diligite inimicos vestros.* De quo.

Non magna est nimis ars, si fidus amicus ametur;

Nam bene amicis, vel barbara corda volunt;

Ast inimico homini, qui latus reddit amorem,

Grande, quod edocuit Christus, adimplet opus.

Diligo magne Deus, cunctos propter Te inimicos.

Parco ego, parco homini, Tu mihi parce Deus.

Benefacite his, qui oderunt vos. Matth. 5. v. 44.

Quam bonus est Dominus, vult, ut reddamus amorem

Illis, qui nobis probra molesta dabant.

Ergo bonum ducente Deo certamen habemus,

Quo poterit bonitas vincere nostra malum.

Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos. Matth. 5. v. 44.

Persequitur nos hostis atrox, oremus & ex nunc

Hæc poterunt nostræ vincere bella preces.

Exodi. 14. v. 25. *Et subvertit rotas curruum (Dominus) ferebanturque in profundum.* Dixerunt ergo Egyptii: *Fugiamus Israel: Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* brevis, Moraliter discite hic 1mo. quàm verum est illud sapientis. Eccli. 10. v. 11. *Omnis potentatus vita brevis, & maxime omnis tyrannidis vita brevis.* En tibi Pharaon à Moysè monitus, monitaque contemnens, oppressor Hebræorum post mensem unum vita & regno spoliatur.

Julius Cæsar invasor imperii, post triennium,

ennium in Curia à Senatoribus confossus occubuit. Cyrus à monarchia sua, puta à capta Babylone, triennium duntaxat regnavit, atque à Thamiri Scytharum regina cæsus, capiteque amputato ac in culeum sanguine plenum ab illa insultante injecto dividit: *Satia te Cyre sanguine, quem tantopere stisti.* Alexander Magnus sex annos tantum à cæso Dario ut Monarcha imperavit; quare Apelles pinxit eum quasi fulgur, quod uti subito apparet, ita subito disparet, 2do, quàm verum sit illud Poëta.

Ad generum Cereris (ad Plutonium in orcum) sine cæde & sanguine pauci Descendunt reges & sicca morte tyranni.

Tyrannorum mors violenta,

Excubatenim in tyrannos iusta Dei vindicta, ut qui alios vita & bonis spoliarent, iisdem ab aliis violenter spoliarentur. Ita supra dicti principes violenta morte sublati, ita Diocletianus & Maximinus jurarunt, se Christianos omnino deleturos, aut imperium deposituros, quare cum Christianos delere non possent indignantes, eodem die, imperium deposuerunt, & paulo post Maximianus imperium recipere volens, à Constantino imperatore ad laqueum, Massiliæ, adductus est. Diocletianus tabe & putredine à Deo immissa consumptus est. Ita Aurelianus imperator, persecutor Christianorum post annum à rege Persarum captus, factusque est orbis ludibrium, Rex enim eo pro scabello utebatur, cum equum esset confecturus. Idem Bajazeti Turcarum tyranno fecit Tamberlanes rex Tartarorum. Ita Julianus Apostata, post biennium imperii, cælesti telo confossus, occubuit. Ita Valens Arianus Orthodoxorum persecutor in paludibus à Gothis in casa, ad quam victus confugerat, combustus est. Ita Anastasius hæreticus impiusque imperator à Deo fulmine percussus in tartara dejectus est; ita Nero, cum sibi manus præ debilitate inferre non posset, à suo Spadone interfectus est, ita Decius, Maxentius, Domitianus, Otto, Galba, Vitellius, alique plurimi tyranni celeri, & violenta morte perierunt. 3tio, discite hic vanitatem regnorum, & pompæ mundi, quid est vita humana? est comœdia, in qua unus personam regis, alius personam militis &c. agit; in morte finitur hæc comœdia, tum quisque suam personam, vestes, suos titulos ponit. Marcus Antonius, ut refert Seneca l. 6. de Benef. c. 3. cum alio fortunam suam, ad Cæsarem transire videret, & sibi nihil relictum, nisi jus mortis, dixit. *Hoc habeo, quocunque dedi.* Augustus ipse Cæsar, qui 52. annos in tanta felicitate & gloria regnavit, vocavit amicos, atque ab eis rogavit: *Satisne belle personam meam egi?* utique in imperio, quasi

Vanitas regnorum mundi & pompæ mundi,

in comœdia, cumque illi annuerint, *Valete ergo*, inquit, & *plaudite*, atque reductis, cortinis animam exhalavit. Ubi jam curus, equites, & aquilæ Augusti, ubi pompæ, ubi triumphi, ubi voluptates, ubi libidines? O quàm jam mallet Augustus nunquam fuisse Augustus, quàm mallet pauper fuisse rusticus Christianus. *Remanent in sæculo*, inquit S. Ambros. in Lucæ. 10. *quæ sæculi sunt, sola virtus comes est defunctorum.* Quare ab impio in morte: Regna & opes, quæ parasti, cujus erunt? Respondebit. Heu non mea amplius erunt, sed aliorum. Quare à iusto, quæ parasti, cujus erunt? Respondebit: mea erunt in sempiternum: Opera enim illorum sequuntur illos. Caduca bona per virtutem, per pauperes, in cælum transfusi, ex temporaneis reddidi sempiterna. Audi denique Epitaphium Pharaonis. Ubi nunc, Pharaon, tua scepta, tui curus, tua castra, ubi tuus thronus, ubi tua vox, non cognosco Dominum. Ezech. 29. v. 3. *Meus est fluvius & ego feci memetipsum.* Quomodo cecidisti Lucifer, qui mane oriebaris, merxisti infantes Hebræorum, nunc ipse mergeris, devorasti eos & nunc pisces vorant te, factus es esca corvis, & populus Æthiopum, sed hæc temporanea & exilia sunt, audi æterna, & in æternum luenda. Isaia. 14. v. 11. *Detrasta est ad inferos superbia tua.* Descendisti in profundum lacu, occurrent tibi gigantes, reges, & tyranni dicentes, & gratulantes: Et tu vulneratus es sicut & nos, nostri similis effectus es. *Nam quid iste est vir, qui conturbavit terram.* Ecce jam solus es nudus & miserabilis, veni Pharaon, habita nobiscum cum igne devorante in ardoribus sempiternis. Audite hæc reges, audite principes.

Discite iustitiam moniti & non temnere Divos.

P. Cornel. in Exod. 14. 25.

Numerorum. 11. v. 11. *Et ait (Moy. 713. ses) ad Dominum. Cur afflixisti servum tuum? Regum quare non invenio gratiam coram te? & cur regimen imposuisti pondus universi populi huius super est splendor me? Pondus vocat onus & curam regendi dida. ler. populum, eique de omnibus providendi. vitus.* Quare verè sapiens ille, *Rex bonus*, inquit, *servus est publicus.* Et Pompeius, magnam potentiam ambit inexpertus, odit expertus. Seleucus Asiæ rex, teste Plutarcho, dicere solebat, si sciret vulgus, quàm laboriosum sit legere ac scribere solum tot epistolas, diadema ne humo quidem tollere dignaretur. Meminerunt Belgæ Caroli V. qui senescens onerum & curarum Reipub. pertæsus, cum Bruxellæ principatum Belgii in filium Philippum secundum transferret, lachrymans dixit:

dixit: O Fili! magnum tibi onus impono: Ego enim toto tempore principatus mei nunquam quadrantem horæ magnis curis & anxietatibus vacuum habui. Secedens ergo 4. ultimos vitæ annos sibi & Deo dedit. Adrianus Papa II. teste Petrarcha nullum supplicium majus de hoste poscebat, quàm ut Papa fieret. Pius V. Pontifex Sanctus dicere solebat: Cum essem religiosus, sperabam optimè de salute animæ meæ, Cardinalis factus extimui, nunc Pontifex creatus, penè despero. Idem sensit Clemens VIII. Non mirum ergo si S. Gregorius, Nicolaus I. Clemens III. Cælestinus V. & alii adeo Papatum fugerint. Lucianus ait, Mironis & Praxitelis colossos, fortis multò niteri ebore & auro, ad hæc fulmen aut tridentem dextrâ tenere, ut Jovem aut numen aliquod repræsentent, cum intus nihil apparet præter picem, clavos, araneas, mures, & sordes, atque talem esse principum vitam affirmat; quorum si strepitum & apparatus respicias, nihil felicius, nihil Deorum vitæ similis; si curas, suspiciones, odia contemplare, quibus intus discrutantur, nihil calamitosius. Merito ergo Antigonus rex ad filium insolentem. An ignoras, inquit, o fili, regnum nostrum non esse aliud, nisi splendidam servitutem. Principum ergo fors non invidenda, non ambienda; sed compassione digna est. Cornel. in Numer. 11. 11.

Mundi Regnorum quàm instabilis, status,

Videndum, quàm infelix & brevis fuit status & finis regni Babylonis, id est, infidelitatis, impietatis, & mundi, ubi nunc Ninive, ubi nunc Babylon? ubi Ecbatana, ubi Susa, ubi Memphis, ubi Sparta, ubi Gentilis Roma Orbis Domina? Corruit, & Romæ Roma sepulta est; nimirum Romana Christiana sepelivit & calcavit Romam ethnicam, & eandem calcabit in fine mundi. Vide quàm pompa omnis in fumum abeat, quàm gloria in ignominiam, opes in nihilum, plausus in planctum desinant; quàm luxus in luctum, deliciae in sordes, voluptates in tormenta vertantur, nimirum extrema gaudii luctus occupat. Sic transit gloria mundi. Babylon ex cælo in cœnum, ex cœno in orcum ruit. Ubi nunc ejus calix aureus, ubi vinum prostitutionis, quo inebriabat Gentes, ubi sceptrum, ubi cornua, ubi diademata 10. &c. Qui hæc legis, qui intelligis, qui sapis, cave illecebrosum & voluptuarium Babylonis calicem, fuge ejus mella, quæ in fella vertuntur; vide & despicere horum & dignitatum titulos, quos offert Mundus: quia nil, nisi puerorum crepundia, & bullæ sunt, imò fumo & bullis vaniores, & inaniores, vive ergo non Babylon, sed Ecclesiæ, vive non voluptati, sed virtuti, vive non mundo, sed Deo, vi-

ve non tempori, sed æternitati, P. Cornel. à Lap. in Apoc. 18. 24.

S. Furseus ab Angelis in cælos raptus, inde orbem hunc, perfidiæ, discordiæ, avaritiæ flammâ ardere vidit. Annus Cælestis, 16. Januarii. De quo.

Machina cur Mundi fatuo consumitur igne?

Ipsa etenim illius fert alimenta foco.

Spiritus inferni magis hæc incendia sufflat, Cedat ut ipsi ex hoc, victima tosta, rogo.

Dive beatus ades Tu, quem procul inde Ad S. Fur-

remotum, leum, Quamvis visa nihil lædere flamma potest.

S. Antonius Magnus mundum plenum laqueis vidit, & quia humilis erat, eosdem evasit. Ann. Cælest. 17. Januarii.

Munde licet totus vitiosis ignibus ardes,

Cur tamen his laquei, non periere tui? Ferrea namque tibi sunt vincula, quæ vel in igne

Servorum mundi, ferrea corda tenent.

Felix Antoni, fueras, qui illæsus ab igne, Ad S. An-

Et mundi laquei non nocuere Tibi ton.

S. Joannes Meda ad illa S. Joannis verba, Totus Mundus in maligno positus, sua immagi- omnia, ac seipsum fundando Deiparæ, ac gno poss. Sanctis omnibus Oratorio, ac Asceterio im- tus. pendit. Ann. Cælest. 26. Septemb.

Dicitur in quodam positus, miser, esse maligno

An positus totus Mundus in igne malo. Ad S. Jo-

Fabrica Dive tua hoc, tamen haud ardebit ab igne. annem

Præsto, id, quod replet gratia summa, Meda.

Mare. Maria

mare.

Partes Potenciales Prudentiæ sunt.

EUBULIA

Est habitus, qui circa rectam consultationem versatur.

SYNESIS

Quæ & perspicacia dicitur, est habitus qui inclinatur ad rectè judicandum, juxta rationem naturalem.

GNOME

Est habitus, qui inclinatur ad rectè judicandum juxta rationem naturalem.

Cccc 3

Si

Si quid posse velis, si rectos tendis in actus,
Ex his consilium partibus adde tibi;
Judicium hæ juxta leges formare docebunt:
Ut rectum legum munere fiat opus.
Quodsi defuerint leges, lumen rationis
Rebus in obscuris jam tibi præstet o-
pem.

Partes integrales Prudentiæ sunt,

MEMORIA

Est cognitio præteritorum,

Ætas præterita, est præsentis magna Ma-
gistra,

Hæc Reges rectè sceptra tenere, docet
Hæc populos, hæc regna regit, tum, quæ
ante fuere,

Nunc iterum fieri talia posse probat,

INTELLIGENTIA

Est cognitio præsentium, diciturque
mens, sensus, intellectus.

Non antiqua probes semper, nec sæpe, va-
lebunt

Hæc in præsentia, quæ valere prius,
Sunt pensanda tibi quævis momenta bono-
rum,

Utrum in currenti tempore pondus ha-
beat,

DOCILITAS

Est cognitio per alterius doctrinam.

Doctrinam perpende libens, dum tendis in
actum

Prudens, ex alio lumen habere cupit,
Sic à sole suum desumunt Sydera lumen.
Sic legit ex multis provida nectar, apis.

SOLERTIA

Est cognitio per propriam inventio-
nem, benè conjectando.

Colligit innumeros solers industria fructus:
Nam solet ingenii fertilis esse labor:
Gestit & è latebris arcanos promere sensus,
Et, quò non sensu, præpete mente vo-
lat,

PROVIDENTIA

Est ordinatio aptorum mediorum ad
finem.

Ut queat attingi magnorum metala laborum,
In mediis semper recta tenenda via.
Tunc tua se virtus rectos diffundet in
actus,

Quando per medium convenienter ages,

RATIO

Est cognitio per illationem unius ex
alio.

Quæ per discursus connexos exit in actum,
Faustos successus illa sequela trahit.

CIRCUMSPECTIO

Est accurata consideratio Circumstan-
tiarum.

Sicut in assiduo nostri sunt corporis usu;
Sic oculos mentis, vel magis esse decet.
Nam falli, nisi se partes reflectat in omnes,
Et nisi sit semper mens oculata, potest,

CAUTIO

Est provisio quædam, & machinatio
adversus mala contraria, quæ bonis consi-
liis obstare possunt.

Frustra prævisum tentas attingere finem,
Ni mala, quæ retinent, te removere
scias,

Per dextramque fugare manum: Benè curri-
tur ullo

Compede veloces, non retinente, pedes.

§. III.

De his, quæ attribuuntur Pru- dentiæ.

Juxta Javellum 4. opera attribuuntur Pru-
dentiæ, scilicet. Benè consiliari de a-
gendis: Benè præcipere: Benè agere,
& Benè exequi, quæ consiliata, judicata
fuere,

CONSILIUM.

Quid sit Consilium rogitas? Est, dico, Se-
natus,

Constans virtutum, quas retulisse tibi
Non piguit, serie; hic vitiis obstacula po-
nit,

Vel si irreplerunt, quæ removenda
mala,

Cautio persuadet: Se Circumspectio ver-
fians

Dextræ communi prospicit ipsa bono.
Huc

Huc reliquæ veniunt; ac ut Respublica pos-
sit

Virtutes, illam per sua vota juvant.

Qui sapis illius peragas è mente senatus,
Ut prudenter agas, & benè, quid-
quid ages.

Consilium à Deo præcipue petendum
in agendis, ut benè fiant. Vertitur vitio
Israelitis, qui Josue 9. 14. os Domini non
interrogarunt; quare disce in rebus dubiis
& arduis Deum consulere, ejusque lumen
implorare, ac viros doctos & religiosos,
præsertim confessarios & superiores, qui lo-
cum Dei tenent, adire & audire. Si sapis
ergo nihil magni inchoato, nisi prius Deo
consulto, & propitiato. Ita Judas Macha-
bæus semper ante prælium legitur Deum in-
vocasse, ideoque ejus ope tot, tantasque
victorias obtinuisse excepto ultimo prælio,
in quo non legitur orasse, ideoque licet for-
titer pugnans occubuit. P. Cornel. à Lap. in
Josue 9. 14.

Isaia 30. v. 1. Si dicitur: *Va filii desertorum*
dicit Dominus (P. Cornel. à Lap. quia deser-
to & spreto Dei consilio secuti sunt suam
voluntatem, fugeruntque in Ægyptum)
ut faceretis consilium, & non ex me: & ordi-
remini telam (id est, inchoaretis opus me
non inspirante) & *non per spiritum meum,*
ut adderetis peccatum super peccatum. v. 2.
Qui ambulatis, ut descendatis in Ægyptum -
- habentes fiduciam in umbra Ægypti. v. 3.
Et eris vobis fortitudo Pharaonis in confusio-
nem, & fiducia umbra Ægypti in ignomini-
am: Ita humana auxilia, si desint divina,
imitantur umbram, quæ in nubilo vanescit.
Consilia Dissipat Dominus consilia principum im-
piorum, eaque in ipsorum caput retorquet,
idque per ipsosmet, quos ad suam impietatem
pertrahere sunt conati: qui enim Deo
sunt infidi, etiam hominibus sunt infidi,
quare prudenter Theodoricus rex Gotho-
rum Arianus licet, cum Diaconum quem-
dam orthodoxum diligeret, illeque, ut ma-
gis regi placeret, Arianus esset factus, mox
eum capite truncari jussit dicens: Si DEO
fidem non servasti, quomodo homini sin-
ceram servabis conscientiam. P. Cornel. à
Lap. in Numer. 23. 21.

Consilia bona non spernenda. Anno
Mundi 3562. ad tumultuantem Romæ ple-
bem, Mennenius Agrippa celebratam illam
dixit orationem, in qua fabulam dissidii inter
humani corporis membra intexuit, quæ
contra ventrem conquerebantur, quòd o-
tiosus & deses, laboris nihil susciperet. At
ostendit ille, quid ageret, quantum ex ipso,
res benè digerente, concoquente, vigorem
in alia membra dispensante esset emolumen-

ti. P. Sallianus in Annal. Per ven-
trem intelligebatur senatus, qui negotia di-
gerebat, consilia dabat &c.

Symbolicè Pineda in Job. 19. 19. N. 3. Consilia
Cenlet in 24. Senioribus, de quibus Apoc. bona non
4. qui sunt quasi Senatores, & Consiliarii spernenda
divinæ Sapientiæ notari, quales debeant es-
se principum Consiliarii nimirum I. Ut ju-
giter adsint principi, princepsque nihil si-
ne eorum consilio agat, nam ut ait sapiens
Prov. 11. v. 14. *Ubi non est gubernator, po-*
pulus corrumpet: Salus autem, ubi multa consilia.
Peccavit hac in re Nero, qui nunquam sena-
tus Consilio usus est, imò eum oderat, hinc
miserè periit à senatu damnatus. Senatus
enim est mens ratio intelligentia Reip. ait,
Cicero, imò ejusdem fundamentum. 2do.
Ut senes sint; senes enim experientia & pro-
videntia pollent. 3tio. Ut sint circuma-
micti vestimentis albis, ut scilicet candore
& sinceritate animi polleant. 4. Ut habe-
ant coronam in capite, id est, præditi sint
libertate, & animo regali, ideoque non ob-
sequantur cupiditatibus principum, sed li-
bere, quod rectum & æquum est, pronun-
tiant. Hinc Demetrius Phalereus, teste
Plutar. in Apophth. sapienter monuit Ptole-
mæum Philadelphum, ut libros eos legeret,
quibus docerentur reges, & Principes, quo-
modo debeant gubernare: Hi enim liberè
loquuntur, eaque dicunt, quæ nemo subin-
de regibus privatim dicere auderet. 5to.
Ut non sint proprii judicii, nimirum senio-
res procidebant, ante thronum, mittebant
coronas ante thronum. 6. Ut exactè ser-
vent secretum, sic enim hi Seniores versan-
tur circa librum signatum; nec quisquam e-
um referat, sed omnes eum Agno referan-
dum permittunt. Scribit Curtius l. 4. de
Consiliariis regum Persarum: Arcana regum
mira celant fide, non metus, non spes eli-
cit vocem, qua prodantur occulta. Vetus
disciplina regum silentium, vitæ periculo
sanxerat: Nec rem magnam sustineri cre-
dunt ab eo, cui tacere grave est. P. Cornel. à
Lap. in Apoc. 4. v. 4.

Non desunt tamen in aulis principum
Consiliarii, qui ad omnem ventum, auram-
que principis, se suaque consilia inflectant,
ut cum probo sint probi, cum improbo im-
probi. Notus fuit in Anglia consiliarius, malum
qui cum Maria Regina catholica erat ca-
tholicus, fingebatque se mirè devotum, & consulti-
pium. Et succedente Elisabetha, in fide he-
terodoxa, larvam detraxit, gessitque se ut
hæreticum, & catholicos persecutus est.
Talis quoque fuit Vollaus ille, qui Henri-
co VIII. ut ejus libidini assentaretur, repu-
dii Catharinæ uxoris, indeque omnium An-
glie malorum fuit causa, unde justo Dei ju-
dicio,

dicio, in ejusdem Henrici indignationem incidit, misereque perijt dicens: Quia magis studui placere Regi quam Deo, hinc justè Dei iram incurri & Regis gratiam amisi, uti refert Sanderus in Schism. Angl. Plura P. Corn. in 2. Reg. 18. v. 25. ubi de Archithophele.

PRÆCEPTUM.

716. Nos præcepta docent. Docti sint illa magistri.
Ducunt. Sit cauti mens oculata ducis.
Regula sunt actus. Sint ergo recta necesse est:
Ut rectum illorum munere fiat opus.

ACTIO.

Ut præcepta suum benè progrediantur in actum,
Sit prorsus magnæ dexteritatis Agens.
Instrumenta suis ars actibus apta requirit,
Ut benè præceptis congruat artis opus.

EXECUTIO.

Omnibus est jungenda bonis constantia captis,
Ut finem teneant hæc bene capta suum.
Plangendum est, si, quæ navis superaverat æquor,
Hauritur tumidis jam propè littus aquis.

Ad Bonitatem Præcepti
4. requiruntur.

Imo. Determinata certitudo præcepti, quod illud conveniat.
Certa decent solidum, quæ, det præcepta Magistrum,
Hæc an convenient, quæ docet, ipse sciat.
Sic jaculator agit, dum dirigit arte sagittam,
Ad quem collimet, prævidet ipse scopum.

2do. Efficax persuasio, quod exequetur præceptum is, cui præcipitur.

Grande opus apta suæ moli subiecta requirit:
Hoc onus hoc homini, ferre quod ille queat,
Et velit imponas; nam prorsus non benè lassus,
Aut etiam invitis bobus aratur ager.

3tio. Benignitas in præcipiendo,

Est onus, est, præceptum homini, imponatur amanter,
Alleviet saltem hoc dando benigna manus.

Si quid in imperiis, est, præcipientis amarum,
Huic condimentum dulcia verba dabunt.

4to. Constantia in voluntate præcipientis.

Vis constanter Agens, ut agat? Constantia firmet,
Hunc tua; procedet, si stimuletur Agens,
Suavibus imperiis, præceptum promptus in actum
Illique obsequii gloria, calcar erit.

Ad Bonitatem operis seu Actionis imperatæ 4. quoque requiruntur.

Imo. Providentia, ne quid desit.

Ne structurus opus defectu quoque labores, Prævideas; vanus nam foret iste labor.
Opportuna suo, sic omnia tempore queunt Formicæ, & volucres, quando operantur, apes.

2do. Vigilantia, quæ attendit, quomodo cedat opus.

Sæpius attenta, est facienda reflexio mentis.
Inceptum dum sit, num benè fiat opus.
Ipse Deus, proprium, quamvis errare nequiret,
Circumspectus opus, vidit & esse bonum.

3tio. Diligentia seu sedulitas, qua Agens inceptum opus deducit ad finem bonum.

Sedulitas, proprium deducit, suaviter urgens,
Per rectum medium, quod benè cepit opus.

Hæc addit stimulos, animus dum deficit, ipsa Tandem felici fine coronat opus.

4to. Sollicitudo, qua Agens non parcit labori.

Sollicitudo, bonæ moderata est nuntia mentis,
Interius stimulos mens generosa tenet;
Pungitur, haudque potest plenâ gaudere quiete,
Donec in integro conficiatur opus.

CA-

CAPUT VIII.
DE JUSTITIA.

§. I.

Quid sit Justitia.

717. **J**ustitia est Virtus, quæ unicuique tribuit, quod suum est.

Epigrammata
De Justitia.

- Justitia specie Virginis pingitur. Signum Libræ in celo proximum signo Virginis.*
1. Justitiæ spectes æquali pondere Libram, Virgineam illius quam, benè, dextra regit. Hæc actus moderare tuos: de lege cuique Quem jus concernit, reddere discite, suum.
 2. Digna celo virtus medio consistit Olympo, Assistens Libræ proxima Virgo suæ.
 3. Miraris, manibus cur fulget Virginis ensis? Non frustra gladium dextera iusta tenet. Hunc utrinque tibi gladium demonstrat acutum;
 4. Et Libram & gladium, fortissima Virgo tenendo Vult non posse suas munera ferre, manus
 5. Integra vel minimo corrumpi munere non vult, Si corrupta foret, non ea Virgo foret.

Justitia pro Misericordia sumitur.

Justitia interdum etiam sumitur pro misericordia juxta illud: *Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in sæculum sæculi.* P. Corn. in 2. Petr. 1. Sinæ per duos pueros justitiæ cum Misericordia connexionem expriment, quos diverso ornatu ad Tribunal Judicis locant. Fernandus Mendezius in suo Itinerario c. 103. refert, vidisse se ad Tribunal Judicis Chinesis, quem Chaem vocant, duos pueros, quorum unus ad dextram stabat 10. vel. 11. circiter annorum, terfo, densoque vestitu serico, cui opere phrygio rosæ aureæ erant insperæ, collo triplici unionum monili cingebatur, manuum tenebat serico filo aureo & lapillis

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

pretiosis implexum &c. cubito innitebatur præsidis cathedræ, exprimebatque Misericordiam. Alter ad sinistram stabat, pariter ferè vestitu, brachium dextrum, liquato minio usque ad cubitum habens depictum, manusque strictum gladium, & veluti sanguine stillantem ostendebat. Hic puer Justitiam designabat, P. Le Blanc. in Plal. 32. v. 5. Deuter. 25. v. 15. Pondus habebis justum & verum, & modius, æqualis & verus erit tibi: ut multo vivas tempore super terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi. v. 16. Abominatur enim Dominus omnem injustitiam.

3. Reg. 20. v. 39. Cùm rex transisset, clamavit ad regem (Israëlis, Propheta incognitus) & ait: *Servus tuus egressus est ad præliandum cominus: cùmque fugisset vir unus, adduxit eum quidam ad me, & ait: Custodi virum istum, qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima ejus, aut talentum argenti appendes.* v. 40. Dum verò ego turbatus huc illucque me verterem, subito non comparuit. Et ait rex Israel ad eum: *Hoc est judicium tuum, quod ipse decrevisisti.* v. 41. At ille (Propheta) statim absternit pulverem de facie sua, & cognovit eum rex Israel, quod esset de Prophetis. v. 42. Qui ait ad eum: *Hæc dicit Dominus: Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima ejus, & populus tuus pro populo ejus.* v. 43. Reversus est igitur rex Israel in domum suam, audire contemnens, & furibundus venit in samariam. Quia dimisisti virum dignum morte. Benadad regem Syriæ, qui reus erat mortis tum ob continuum odium & bellum contra Israelitas, tum præcipue ob blasphemiam, quæ dixit me esse Deum montium, non vallium, hoc enim Deum valde irritavit, ut patet v. 28. Ita Hebr. Ruper, Lyr. & alii. Erit anima tua

tua

tua pro anima ejus. Occideris pro Benadad, quem occidere debuisti. *Et populus tuus pro populo ejus.* Occidetur pro Syris Benadad subiectis, quos occidere debuit, ita re ipsa contigit, de quo c. ult. Est hoc exemplum neglectæ justitiæ, justæque vindictæ notandum, altæque infingendum mentibus regum & Judicum. *Homicida es, eò quòd hostem dimiseris,* ait S. Chrysost. *Reversus est itaque rex Abab.* Addit Josephus l. 8. Antiq. c. 8. eum adeò indignatum, ut Prophetam incarcerationem, fuisse enim Michæam existimat, qui ab eo incarcerationis fuit, de quo c. ult. ita Hugo, Dionysius, & alii, P. Cornel. in 3. Reg. 20.

Justitia placat Deum.

Numer. 25. v. 8. dum Phinees justam vindictam sumpisset de impudicis scelestis, dicitur. *Cessavitque plaga à filiis Israel.* Memorant Annales Franciæ de S. Ludovico rege, quòd cum ipse preces & Psalmos Davidis ad Deum conciperet, & aliquis, qui pro reo quodam capitalis criminis gratiam peteret, intervenisset, rexque quasi aliud agens annuisset, mox verò incidisset in eum versiculum Psal. 105. *Beati, qui custodiunt Judicium, & faciunt justitiam in omni tempore,* protinus revocari jussit eum, cui gratiam concesserat, eamque irritam fecit, memorabili edita justitia: Principem, qui potest punire crimen, nec punit, non minus coram Deo reum esse, quàm si ipse perpetrasset, ac pietatis opus esse non lævitæ, justitiam facere. Ita est sanè, *Nec,* (ut inquit Seneca) *pinguior mactari victima Deo potest, quàm homo scelestus.* Rectèque dicitur, is, qui parit malis, nocet bonis, hac de causa ferunt Maximilianum I. Imperatorem loca destinata ad supplicia fontium, venerandum cum hoc solemniter dicto *Salve justitia,* præterire solitum. Justitia enim est basis & columen Reip. P. Cornel. à Lap. in Num. 25. 8. Actorum. 24. v. 25. *Disputante autem illo (scilicet Paulo) de justitia, & castitate, & de judicio futuro, tremefactus Felix respondit: Quod nunc attinet, vade: tempore autem opportuno accersam te.* Moraliter docet hic Paulus, judices & præfides debere esse continentes tam à venere quàm ab avaritia, ne ob lucrum justitiam, ob cupiditatem castitatem, & conjugia evertant. Unde præsci Romani mirè ab utrâque se continuerunt, eaque ratione propagaverunt imperium, tamque amplum fecerunt, ut multis exemplis docet Valer. Max. l. 4. c. 3. P. Corn. hic.

Justa causa triumphat.

S. Basilium in columnæ igneæ specie vidit S. Ephrem, de quo S. Basilio, in exilium ejiciendo, decretum scripturi Valentis Cæsaris sella confracta, tribus calamis attra-

mentum negantibus, dextra dissolutis nervis, tota contremuit. An Cael. 14. Junii.

Zelans igniferæ persistis more columnæ,
Te in præceptis nullus turbo movere potest.
Corruit injustus Cæsar, tua causa triumphat,
Victor, Cæsarea, stas, trepidante manu.

§. II.

Quomodo dividatur Justitia?

Justitia dividitur in Generalem, seu Legalem genericè sumptam, & Particularem. Legalis genericè sumpta est, cujus justum (justum autem sive jus dicitur æqualitas unius cum altero) lege præscribitur, sive naturali, sive scripta, quod justum commune se habet respectu aliorum.

Justitiæ Legalis genericè sumptæ

Species sunt, Religio, Pietas, Observantia, & Justitia Legalis specificè sumpta.

RELIGIO.

Religio juxta D. Thom. 2. 2. q. 81. & 82. inclinatur hominem ad debitum Deo cultum & honorem exhibendum tanquam omnium Creatori, & Domino.

A cunctis Regnis, Populis, reverentia, cultus
Sitque Tibi summus summe Creator, honor.
In summo pretio Te habeant per sæcula Gentes,
Exterique celebrent Te, interiusque colant.

Religionis actus sunt.

DEVOTIO, quo actu volumus promptè exequi ea omnia, quæ pertinent ad Dei obsequium.

Ad mandata Ducum non temnit classica miles,

Devotumque mori tradit ad arma caput.
Nutibus, obsequiis, promptus, dependet ab omni

Imperio Domini servus honoris amans,
Ad mandata Dei prompti magis esse tenemur,
Quæque Dei poscit, gloria, cultus, honor.

ORA-

ORATIO

Est, qua à Deo aliquid petimus, Deum laudamus, corde & ore Deo colloquimur.

1. Fortunatus homo superis, Dominoque supremo,
Ore simulque potest, corde precando loqui:
Sic homini superos oratio more catenæ,
Celsaque demissa sydera jungit humo.
2. Est Pater omnipotens justis sincerus amicus,
Qui petit, ut præstet munera, justa petat
3. Ne feriant nocuas superi per fulmina terras,
Iratum anticipent ignea tela Polum.
Sint jacula affectus, ut sphaeræ corda ferantur,
Sitque facer motor, sit jaculator Amor.

Ab amicis
justa petenda.

Orationis
elogia, assiduitas.

1. ad Thesal. 5. v. 17. Hortatur ad Orationem Apostolus: *Sine intermissione orate.* Itaque Christianus assidue orare debet, nam, ut ait S. Ephr. tr. de Orat. *Oratio est temperantia custodia, iracundia frænum, animi elati compressio, odii medicina, recta legum, jurisque constitutio, regni potentia, triumphum atque vexillum belli, tutela pacis, virginis sigillum, fides nuptiarum, viatorum præsidium, dormientium custos, agricolarum fertilitas, navigantium salus, reorum patrona, marentium consolatio, latantium jucunditas, lugentium solamen, morientium sepultura.* Et subdit exempla: *Oratio Jonæ Prophetæ balenam pro domo concessit, & Ezechiam ex portis mortis ad vitam reduxit, ipsique tribus pueris in Babylone flammam ignis in statum torris convertit.* Deinde conclusit: *Nulla est alia, in tota vita humana, prærior oratione possessio.*

Quomodo orandum sine intermissione.

Orationi instandum Lucæ. 11.
Non negat in medio, pulsanti, noctis amicus,
Panem. Nec sua vult dona negare Deus.
Continuis precibus, tum digna voce petenti,
Qui petit, ille Deo, si sit amicus homino,
O! quanta est bonitas erga me, gratia quanta?
Ut vel nocte petam, me excitat ipse Deus.

S. Rembertus Abbas dæmonem Fratrum suorum acta & orationes explorantem vidit; Novitium, ejus suggestiones non statim repellentem e medio fratrum furcâ ereptum, in orcum auferri aspexit, ipse vero ad cælum à tribus Angelis deferri visus frustra latrantibus dæmonibus. Ann. Cæle. 7. Jun.

R. P. Kmiotowski, S. J. Collectanea Aserica.

Principis insidias tenebrarum Dive videbas
Contra artes validas, arma ferendo, preces.
Sed, laudes solitas, rapuit qui Numinis, illum
Constructa à sævo dæmone furca rapit.

Quomodo semper orare oporteat, audi Abbatem Lucium in vitis Patrum (Pelag. libel. 12. n. 9.) cum enim quidam fratres ad eum advenissent, requisivit illos senex, quid soletis manibus vestris operari? At illi responderunt, nos nihil manibus nostris operamur, sed secundum quid dicit Apostolus sine cessatione oramus. Quibus senex dixit: Non manducatis? at illi professi sunt etiam &c. dixitque eis, quando ergo comeditis, quis pro vobis orat? at illi conticuerunt; similiter interrogavit: Quando dormitis &c. Dixit deinde eis, quomodo ipse jungeret orationi laborem, quomodo ex Venditis funiculis, acceptis 10. nummis, duos dabat pauperibus, reliquos consumebat, conclusitque: Quando ego comedo, aut dormio, tunc illi pro peccatis meis sine cessatione implent orationem meam. Ita in Vitis Patrum. l. 3. p. 531. P. Cornel. à Lap. in 1. ad Thesal. 5. 17.

Commendat quoque continuam Orationem Apostolus: Ephes. 6. v. 18. *Per omnem orationem, & obsecrationem orantes omni tempore in spiritu: & in ipso vigilantes in omni instantia, & obsecratione pro omnibus sanctis.* Nota. Post arma & panopliam militis Christiani, dat illi copias auxiliares, scilicet Dei & Angelorum, unde per orationem, & obsecrationem jubet eas advocari: Oratio enim magis necessaria est militi Christiano, quàm cætera arma. Hujus typus fuit Josue & Moyses, Josue militis pugnantis, Moyses sacerdotis orantis speciem refert, ut habetur Exod. 17. v. 11. Unde Nota 2. Conditiones requisitas in oratione hic explicat Apostolus. 1. requirit in oratione assiduitatem, diligentiam & frequentiam, cum dicit per omnem orationem, quod per jugem, assiduam, unde explicans subdit, in omni instantia & obsecratione, ut scilicet, inquit Theoph. instanter oret & obsecret, cum fletu, genuflexione, tunc ne pectoris. 2. ut Ansel. obsecret Deum per omnia sacra & sancta v. g. per mortem, crucem, sanguinem Christi, utrumque enim significat obsecratio, scilicet, 1. mo. Orationem ex intimo animi sensu, qui lachrymis, aliisque externis signis declaretur; ita exponit Theoph. 2. ut Anselmus. significat obsecrationem, & quasi adjurationem per res sacras. Unde Nota 3. vult Apostolus, ut singuli Christiani orent & obsecrent non solum pro se, sed & pro omnibus sanctis.

719.

Conditio-
nes in ora-
tione ex-
quisitæ.

Dddd 2

id

id est, Christianis, & praesertim Apostolis, Praedicatoribus. Hinc populo maxime commendandum, ut orent pro propagatione, & propagatoribus Evangelii & infidelitatis extirpatione, & si hoc populo, quid Clericis faciendum est. Nota 4. vult, ut orent omni tempore. Hinc Eucharistia haeretici apud August. haeresi. 57. docuerunt, Christianum non debere laborare, nec aliud agere, quam ut semper oret, unde dicti sunt Eucharistia; sed hoc dogma illorum stolidum est & impossibile. 2do. Basil. in Jul. Mart.

Qui, inquit, semper bene agit, hic semper orat; per omnem enim virtutem Deo conjungimur, quod est officium Orationis. Orationis enim non est aliud quam mentis ad Deum elevatio, sive mentis cum Deo conjunctio. Inter alias autem virtutes maxime nos cum Deo jungit religiosa & pia intentio, si videlicet omnia opera nostra, etiam fabrilis & manualia ad Dei gloriam referamus, ea scilicet faciendo eo fine, ut Deo placeamus. 3tio, & simplicissime vult Apostolus, ut Christiani orent omni tempore, id est, assidue, quantum per alia negotia licet, ita Ansel. & ut Augustin. omni tempore, scilicet orationi designato, sive ab Ecclesia, sive a propria devotione & consuetudine; hinc monet sapienter S. Basil. ut orationem sequatur lectio (& quodvis opus) lectio, (& cuius operi) succedat Oratio. Nota 5. haec oratio facienda est in spiritu, id est, conscientia munda, & fide integra, ait Ambrosius. Qui enim polluta mente orat, in carne orat. Nota 6. in oratione requirit Apostolus vigilantiam, & perseverantiam. Tali perseverantia oravit, & impetravit liberationem filiae suae a demone Mulier illa Chananæ, de qua Matth. 15. v. 27. Eodem modo & Anna oravit, & impetravit filium Samuelem. 1. Reg. 1. v. 15. P. Cornel. à Lap. in Ephes. 6. v. 18.

Similiter intelligenda illa verba Lucae 18. v. 1. Oportet semper orare, & non deficere; dicit quoque Apostolus 2. Thess. 3. v. 10. Si quis non vult operari, nec manducet. Joan. 16. v. 23. Dicit Christus. Amen, amen dico vobis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Experimur multa multos petere à Deo, nec impetrare; quomodo ergo dicitur: dabit vobis? Respond. Causa, cur non impetrent, est, quod non petant ea, quae petere oportet, vel ea ratione & modo, quo non oportet, uti docet S. Jacob. c. 4.

Aliae conditiones affirmativae enim propositiones in scriptura requirunt certas conditiones, quas Orationis, ipsa alibi explicat. Sic oratio & impetratio

requirit: 1mo. Humilitatem & reverentiam. 2. Contritionem de peccatis, ut orans sit amicus; vel serio cupiat esse amicus: ergo ut te audiat Deus, tu prius audi & adimple legem ipsius; fac prius voluntatem Dei, sic Deus faciet voluntatem tuam, & vota tua complebit, hoc est, quod ait Isai. 1. Non exaudiam, quia manus vestra plene sunt sanguine. 3. Requirit magnam fidem & spem, sive fiduciam impetrandi per merita Christi id, quod petimus, ut patet Jac. 1. Postulet in fide nihil habens. 4. Requirit perseverantiam, ut patet Lucae 11. 7. & 8. Denique recte notat S. August. hic tr. 73. Deum subinde negare id, quod petis, quia hoc magis expedit salutem nostram & gloriae Dei: Deus ergo non exaudit nos ad voluntatem, sed ad salutem. Sic Paulum orantem liberari à stimulo carnis non exaudivit, quia hic illi utilior erat ad humilitatem & continuam cum eo luctam, & victoriam, unde audivit: Sufficit tibi gratia mea &c. P. Cornel. in Joan. 16. 23. ubi plura.

Idem in Jacob. 1. 5. Quatuor conditiones impetraturae orationis proponit, scilicet, si petat pro se, necessaria ad salutem, pie, & perseveranter. Ex S. Thom. 2. 2. q. 83.

2. Thess. 3. v. 5. dicit Apostolus. Dominus autem dirigat corda vestra in charitate Dei, & patientia Christi. Optat Paulus illos dirigi in charitatem, & patientiam, quasi in rectam semitam ad salutem; multa enim sunt, quae ab hac recta semita nos conantur abducere, inquit Chrysost. scilicet opes, vana gloria, afflictiones, tentationes, pericula. Nota. Quivis Christianus, qui salutis suae curam habet, assidue Deum orare debet, ut se in omnibus ita protegat, excitet, dirigat, sicut novit salutem suam expedire, ut per illas vias ducat se, quae peccati non habent scandalum, quibus praevideat Deus hominem non lapsurum in peccatum, sed in offenso pede per actus charitatis, & patientiae recta iturum ad coelum. Hoc debet esse nostrum perpetuum votum, & assidua deprecatio, cum in illa salutis nostrae cardo versetur, ut scilicet Deus nobis eam viam, eum statum, eam auxiliorum mensuram conferat, cum qua novit nos certissime salvandos; rursum cum novit, nos opus, quod molimur, feliciter ad exitum perducuros. Felices, qui à Deo ita diriguntur, ut possint dicere: Dominus regit me, & nihil mihi deerit, ipse deducet velut ovem Joseph (me) de tali dicitur Psal. 1. Omnia quaecumque facit, prosperabuntur. P. Cornel. à Lap. hic.

Oratio Dominica specialiter aestimanda, de qua Matth. 6. O!

O! quantum in pretio summo debemus habere, Quam nobis Dominus tradidit ipse precem? Quae aeterno coeli Patri vox gravior illa, Quam Verbum omnipotens edidit, esse potest?

S. Berachius Abbas orando effecit, ut pusillus corpore Breffenensium regulus post brevem somnum se corpore procero miratus sit. Ann. Coel. 15. Febr.

Indormire solent propriis defectibus illi, Quos regnis, populis, invigilare decet, Saepè tamen precibus Divorum surgere possunt, Ac augmen meriti, multiplicare sui.

S. Gumarus succisam arborem orando in integrum restituit suo loco illasam, ut hominis ob illam irati mentem componeret. Ann. Coel. 11. Octob.

Irae de ligno fatuus surrexerat ignis, Sed ligno fursum, mox redeunte, cadit Erecta arbor & everfa, Te Dive jubente, Protinus ad lectum, sic rediere statum.

Efficacissima est oratio ardens, quae funditur pro inimicis, qualis fuit S. Stephanus. Tum quia ipsa actus est difficillima & eminentissima charitatis. Tum quia Deus nobis circa illam consilium dedit, imò etiam imperavit. Matth. 5. v. 44. Tum quia iniuria haec proprie tangit hominem, si ergo is laesus jus & actionem suam contra laedentem remittat, imò oret, ut & Deus remittat, cogit quasi Deum ad remittendum: Deus enim homine longe clementior est & videri vult. P. Cornel. in Act. 7. 59.

Actorum. 3. v. 1. Petrus autem, & Joannes ascendebant in templum ad horam Orationis nonam. Disce hic contra haereticos meliorem esse orationem, quae fit in templo, quam alibi, idque 5. ob causas.

Ima. Quod oratio in templo sit publica Dei invocatio, laus & adoratio, coram tota Ecclesia, ideoque major, & honorificentior Deo, quam quae fit alibi solitarie. 2da. Quod in templo, quasi in domo sua habitat Deus, ac proinde ibi suam praesentiam exhibeat, & postulata exaudiat, uti precatus est Salomon. 3. Reg. 7. Deusque illi promisit ibidem c. 9. 3. Erunt oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus. 3tia. Quia in templo ob consociationem unius preces adjuvantur à precibus & merito omnium praesentium, ac praesertim sacerdotis, qui speciatim pro omnibus praesentibus sacrificat; sicut ergo unus nummus non habens ju-

stum pondus, si detur creditori, ab eo rejicitur, si verò multis aliis miscetur, acceptatur, transitque cum ceteris: Ita & oratio solitaria, si sit tepida, vaga, negligens, rejicitur à Deo: Sin verò multis aliis misceatur, acceptatur, transitque cum ceteris, earum vi, & quasi alis attollitur, & in coelum ad Deum evolat. 4ta. Orationis facta in templo adjuvatur à Sanctis, quorum corpora ibi sepulta sunt. 5ta. Eadem dat aliis orandi exemplum, aliosque edificat. Quare fanatica est haeresis recenter exorta in Holandia, quae damnat templa, & oratoria publica; ceterisque Fidelium & Ecclesiae, & nonnisi in privatis cubiculis cogendos & celebrandos docet, ibique suos cogit & celebrat, nixa male intellectis Christi, contra Phariseos, suae devotionis ostentatores verbis. Matth. 6. v. 6. Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito. Ut quid enim Deus iussit Moyse fabricare tam amplum habitaculum, & Salomoni tam augustum templum, promittens se, in eo ipsius & Fidelium preces exaudiri. 3. Reg. 3. & 9. nisi, quia volebat in eo publice coli & adorari? Ut quid toties David, Christus, Petrus & Joannes hic ascenderunt in templum, nisi publicae orationis causa. Ut quid à temporibus Constantinianis, pientissimi Imperatores, Reges, Pontifices, singulis saeculis aedificaverunt tot basilicas, nisi, ut in eis fideles turmatim adunati Deum unanimiter & propalam invocarent, & adorarent, & laudarent, juxta illud regii Psalms. Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo gravi, id est, multo, imò plurimo, laudabo te. Et Psal. 21. 26. & 41. 6.

Quocirca Deus horribiliter ulcisci solet templorum violationem & everfionem. S. Greg. Nazianzenus Orat. 19. laudat Nonnam Matrem suam ita venerantem templa, ut in illis nunquam illius vox audita sit, quod silentio sancta honoravit, quod venerandae mensae nunquam terga obverterit, nec in divinum pavementum expuerit. Nam, ut recte ait S. Augustinus, In oratorio, praeter orandi & psallendi cultum penitus nihil agatur, ut nomini huic, & opera jugiter impensa concordent. Theodosius imperator adeo venerabatur templa, ut cum armis & diademate illa ingredi noluerit, sed utraque ad eorum fores deposuerit, dictitans, hanc reverentiam se debere illis locis, in quibus resplendet divinitas & majestas Domini. S. Martinus tanta reverentia & devotione versabatur in templo, ut nunquam visus sit sedere, sed genuflexus semper, aut stans facie pavida & pallida, rogatus causam dixit: Non pavebo, non tremam sciens me hic stare coram Deo. Ita Severus in ejus vita. Quin & Abyssini omnes, etiam laici, quantum

D d d d 3

tumvis senes, in templo ex reverentia nunquam sedent, sed genuflectunt, vel certe stant, innixi scipionibus, si senes sint & infirmi. id asseveraverunt Romæ ipsi Abyssini. P. Cornel. in Act. 3. 1.

721. Gene. 24. v. 63. *Egressus fuerat ad Meditatio meditandum in agro.* Meditabatur hic Isaac tum res naturales, uti motus, & cursus syderum, eorumque auctorem & motorem Deum. Ita Hebræi, Lyran, & Tosta. nam ut ait Periander: *Sapientis vita est meditatio; & docti cogitare est vivere.* Tum potius meditabatur Isaac res cœlestes & divinas. Ita S. Ambro. Unde Chaldaus vertit, exierat ad orandum. Hinc Alcuus docet, Isaac hic fuisse typum Christi, qui vespere & noctu oraturus secessit in montem, Cornel. hic.

Oratio Lucæ. 10. v. 42. *Maria optimam parmentalis, tem elegit, quam non auferetur ab ea.* Porro hujus vitæ pars Mariæ, quam Christus optimam vocat, est relictis omnibus terrenis Christo assidere, soli Deo, rebusque divinis vacare Ita P. Cornel. Hinc noster. P. Suarez tr. de Orat. mentali. Optimam, inquit, partem elegit Maria: quia oratio mentalis est quasi hujus vitæ beatitudo, ipsa enim est, quasi inchoatio vitæ beatificæ.

JURAMENTUM

Est actus Religionis, in quo est invocatio tacita vel expressa Numinis divini, tanquam primæ & infallibilis veritatis in testem alicujus rei; hæc autem invocatio in eo consistit, quod jurans, quantum in se est, cupiat ac velit Deum id, quod jurat, testari, & manifestare (si & quando nimirum illi placuerit sive in hac vita, sive in altera) tanquam quod ab ipso Deo sit cognitum & verum. Ita communiter DD. S. Thom. 2. 2. q. 89. ar. 1. Bonac.

Si testem, præstare Deus dignatur in orbe, At simul est Judex, sit memor omnis homo.

Cum verbis est, est, non, non absolvere possis

Responsum, jurans cur tua verba probas, A superis, cœlo, terra argumenta petendo? Eloquium hoc Christus reprobatur ipse tuum.

VOTUM

Est promissio facta Deo, deliberatè, de bono possibili, & meliore. S. Thom. 2. 2. q. 58. Layman l. 4. Unde patet, quod votum sit actus Patriæ soli Deo debitus: quare cum vovemus quiddam Sanctis, sensus

est voveri ea Deo in honorem simul Sancto- rum: Sicut templa & altaria ædificamus Deo, in eorumdem honorem. Plura P. Busenbaum l. 3. tr. 2. c. 3.

Summo, vota Bono reflexa mente vovendo,

Promittas hæc, quæ sunt meliora, bona. Felix si Domino reddis promissa supremo; Munera plura dabit, tum meliora dabit.

ADORATIO.

O! utinam totus submisit mundus adoret Hunc, qui est omnimodo dignus honore, Deum.

SACRIFICIUM.

O! animalis homo de toto victima fias, Te, ut summo Domino sacrificando, Deo.

OBLATIO.

Omnia dante Deo recipis, quidni omnia tradas?

Te illi da totum, qui tibi cuncta dedit.

De Religione, prout complectitur varios Ordines Religiosorum.

Cum actum fuerit de Religione prout hæc est communis Legi Naturæ & scriptæ & legi gratiæ, in quibus reddebatur & redditur Deo debitus cultus, convenienter hic agendum videtur de Religione prout hæc complectitur varios Religiosorum ordines, in quibus specialiter, variisque modis colitur Deus.

Quæritur 1. Quæ sit natura status Religiosi? 2. Status Religionis est fidelium ad divinæ charitatis perfectionem tendentium, editis votis Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ stabilis in communi vivendi modus ab Ecclesia approbatus. Plura P. Busenbaum. l. 4. c. 1.

Juxta S. Augustinum Religio dicta à religando, quasi hæc virtus sit, quæ tanquam vinculum Deo nos alligat, & religat, utpote creaturam suo Creatori. P. Cornel. à Lap. in Actor. 2. v. 5. Alii Religionem putant dici à lege, puta à relegenda lege, sita enim est in observatione legis divinæ.

Religiosum nonnulli accipiunt strictè pro eo, qui studens perfectioni arctè per vota se Deo religavit. & obstrinxit: hunc enim

enim hodie vulgus Religiosum vocat, hujus enim proprium est silentium non colloquium, ait Gilbertus Abbas. Ita explicant Hugo & alii. Sanè Religiosorum horum, præ cæteris est frænare linguam, adeoque irreligiosus videtur, qui eam frænare nescit. Quamvis S. Jacobus c. 1. v. 26. dicens. *Si quis autem putat se Religiosum esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est Religio,* generalius accipit nomen Religiosi, pro quovis fidei, qui Deum colit, ita primævi Christiani inter Gentes videbantur religiosi. P. Cornel. à Lap. hic. Primi enim fideles professi erant obedientiam Apostolis, & S. Petro: voluit siquidem Deus in his primis dare primum & perfectum vitæ Christianæ modum, quem omnia deinceps sæcula imitarentur. Egerunt ergo illi vitam religiosam, verique fuerunt religiosi, uti docet S. Hieron. & Cassian. l. 2. de Instit. ubi docet, Cœnobia- rum institutum à tempore Apostolorum initium sumpsisse, idcirco à solitudine Monachi, à communitate Cœnobia sunt appellati. Inter hos autem principem & cæterorum magistrum extitisse S. Marcum Evangelistam in Ægypto; sicut in Æthiopia extitit S. Mattheus, qui Iphigeniam Regis filiam, cum sociabus in monasterio Deo consecra- vit. In Græcia S. Paulus, qui Theclam, Romæ S. Clemens, qui Flaviam Domitillam, in Gallia S. Martha, quæ in cœnobia à se erecto cum aliis fœminis Deo dicatis celestem vitam duxit. Idem liquet ex S. Dionysio Eccl. Hierar. c. 10. Ubi ritus consecrandi monachos suo, id est, Apostolorum ævo, usitatos describit. Hinc S. Chrysost. l. 3. contra vitup. vit. Monast. docet, institutum Religiosorum esse Apostolicum, sic & S. August. Euseb. Nota Essæni sine Essæi ex Græco quasi *Sancti* appellati, ait Euseb. vel à Jesu quasi Jessæi, Jesuei, Jesuini, Jesuitæ. Ita Epiph. Hære. 29. plura de istis Essæis P. Cornel. in Act. Apost. 5.

Essæi qui?

723. Religiosus vi votorum ad hæc obligatur. Imò ex voto Paupertatis obligatur, ut nihil habeat proprium; nomine autem proprii intelliguntur bona temporalia pretio æstimabilia, quorum dominium, vel certè facultatem disponendi liberam & independentem in perpetuum abdicavit. Conf. constat ex c. Non dicatis. 12. q. 1. c. Monachi.

Paupertas Spiritus in quo? Matth. 5. v. 3. dicit Christus: *Beati Pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Pauperes spiritu hic vocantur, qui carent bonis non naturæ, & gratiæ, sed fortunæ, & opum. Pauperes ergo hic propriè accipiuntur, opponuntur enim divitibus. Lucæ. 6. v. 24. *Va, inquit, vobis di-*

uitibus, quia habetis consolationem vestram. Divitiæ enim sunt causa superbiæ, gulæ, luxuriæ &c. quæ divites trahunt in gehennam. Beati ergo hic dicuntur pauperes, non omnes, nec qui inviti aut miserabili necessitate sunt pauperes, aut ex vana gloria, aut ex liberius philosophandi studio, ut Diogenes, Aristides, & Crates, qui magnum auri pondus projecit in mare dicens: Abite malæ voluptates; mergo vos, ne mergar à vobis, sed spiritu, id est, laudabili voluntate, à Spiritu S. inspirata, & ad spiritualia bona tendenti, cum scilicet paupertas propter Deum & regnum cælorum spontè suscipitur, ut sit à Religiosis, aut certè patienter toleratur, uti sit à fidelibus, quando à persecutoribus, raptoribus, incendio, vel naufragio bonis spoliatur. Ita S. Hieron. Porro paupertas hæc spiritus conjuncta est, & oritur ex humilitate, & contemptu opum & honorum. Hinc SS. Hilar. Aug. Chrysost. Ambr. per pauperes spiritu intelligunt humiles mente & voluntate. Unde S. Leo in festo SS. Omnium. Quid humilitate sublimius? quid hac paupertate locupletius? Radix ergo & basis beatitudinis, & perfectionis Evangelicæ est voluntaria paupertas, & humilitas, sicut radix omnis peccati est superbia & cupiditas. Paupertatis spiritus sunt varii gradus, & species. Paupertas 1. mus. Gradus & summus est omnes opes, omnesque res caducas imitatione, & amore Christi relinquere, tam affectu interno, quam effectu, & opere externo. hic gradus est consilii, non præcepti, 2. dus est patienter ferre confiscationem bonorum propter Christum, & orthodoxam fidem, quod est genus quoddam Martyrii, hic gradus est præcepti, tenemur enim pro Christo & fide profundere non tantum opes, sed & sanguinem & vitam. 3. tius, tolerare patienter rapinam bonorum &c. aut aliam injustitiam. 4. tus, opibus à Deo datis non affici sed affectu eas relinquere, & paratum esse ad eas relinquendum, cum hoc erit Ad M. D. G. in hoc gradu fuit Abraham. 5. tus, est. Malle paucis esse contentum in loco, ubi servias Deo, quam alibi abundare. 6. tus, opes habere, sed eas erogare in pauperes & pios usus etiam subtrahendo tibi necessaria. 7. mus. Malle esse pauperem, quam per injustitiam, irreligionem, vel aliud scelus parare divitias. Ex his gradibus 2. dus & 7. mus præcepti sunt. 1. mus verò, 4. tus & 5. tus consilii. Denique 3. tius & 6. tus, nunc consilii sunt, nunc præcepti.

Quæres. Cur Christus inter Beatitudines Evangelicas primum locum assignat paupertati spiritus?

Respondeo. Ratio à priori prima est, quod

Paupertas quod hæc paupertas evertat, & opprimat spiritus cupiditatem, quæ est radix, & fons omnis cur primo peccati & mali. 1. Tim. 6. v. 10. 2da. Ratio est, quod hæc paupertas liberet hominem à mille distractionibus, curis, & solitudinibus, quas afferunt opes, opumque desiderium &c. Hinc sapienter S. Bernardus.

Noli amare bona, quæ possessa onerant, amara inquinant, amissa cruciant. 3tia. Quia hæc paupertas facit, ut homo amorem suum avocet ab omni re creata, eumque totum cum omni sua spe in Deo creatore desigat: in amore autem Dei pleno & perfecto consistit summa virtutis, veræque hujus vitæ beatitudo. Hic de causis paupertatem hanc spiritus primus verbo & exemplo docuit Christus, deinde B. Virgo, mox Apostoli, item Essai, imò primi Christiani, hos secuti viri Apostolici S. Antonius. S. Basilus, Paula &c. P. Cornel, in Matth. 5. 3.

724. Paupertas evangelica commendatur.

Matth. 8. v. 20. *Et dicit ei (scribæ) Jesus: Vulpes foveas habent, & volucres calididos: Filius hominis non habet, ubi caput reclinet.* Hoc Christi exemplum imitentur Religiosi per professionem paupertatis, Deo se unientes, & ab ejus providentia alimoniam expectantes. Unde S. Franciscus ad eam suos adhortans. Evangelica hæc paupertas, ait, nostri Ordinis est fundamentum &c. quantum igitur fratres declinabunt à Paupertate, tantum mundus declinabit ab eis, ac quærent, & non invenient. Ex hoc ergo loco refellitur hæresis damnantium voluntariam paupertatem, quam profitentur Religiosi, cujus auctor fuerat quidam Desiderius Longobardus tempore Alexandri IV. Pontificis, & alii eodem tempore, ut Guilelmus, quos valide confutavit, S. Thomas. S. Bonaventura, Perperam tamen, ex adverso, ex hoc loco inferebant hæretici dicti Apostolici, paupertatem hanc omnibus Christianis esse necessariam ad salutem, teste S. Augustino. hæres. 40. Perperam quoque ex eodem loco concluderunt Vadiani sive Antropomorphitæ, ac Waldenses, sive pauperes de Lugduno, Episcopis & sacerdotibus non licere habere possessiones, sed eos debere ex elemosynis solis vivere: quia ex eis vixit Christus: Christus enim hoc fecit, & consuluit, ut perfectius, non autem præcepit, ut necessarium ad salutem. Unde hic error multis Conciliis & decretis refutatur. 12. qu. 1. 2. 3. 4. 5. Rursum ex hoc loco patet, paupertatem, ejusque vim & medullam in hoc consistere, ut quis nihil habeat proprii, nec ulli rei quasi propriæ afficiatur, sed affectum ab omni re propria liberum, soli Deo servet & resignet, cui non repugnat, imò conforme est, possidere in communem res ad vitam necessarias. Un-

de Religiosi omnes præter Franciscanos ex Decreto Concilii Tridentini Sess. 35. c. 3. possunt habere bona etiam immobilia, in communi, ne cogantur mendicare, esseque solliciti de victu quotidie conquirendo, neve fidelibus sint graves & onerosi: Christus enim cum Apostolis habuit bona in communi, quorum receptor & dispensator erat Judas; ut patet Joan. 12. 6. Eadem habuere & haberi jussere Religionum fundatores sanctissimi & doctissimi, ut S. August. S. Basilus, S. Benedictus, S. Bernardus, S. Bruno &c. Vide D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 7. Quin & Justinianus Imperator in Authen Coll. 1. Const. 5. §. illud & Coll. 9. Const. 15. edidit legem, qua jubet, ut eorum bona, qui Monachi sunt, eo ipso ad monasteria pertineant, P. Cornel, hic.

Matth. 19. v. 21. *Ait ei (Adolescenti) Jesus: Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in calo.* Est hoc Evangelicum, non præceptum, sed consilium, unde si vis. Hanc Christi vocem in missa legi audiens S. Antonius reliquit omnia Christumque nudum secutus est, ait S. Athanasius, Idem planè fecit S. Prosper.

Nota, Perfectio Christiana primò, & primariò consistit in charitate, in paupertate tamen & Consiliis Evangelicis à Christo collocatur tanquam in mediis & instrumentis appositis ad charitatem acquirendam. Vide D. Thom. 2. 2. q. 184. hanc perfectionem sectantur omnes Religiosi, qui omnia bona abdicant, ut nudum Christum nudi sequantur, non tamen omnes initio statim perfectionem hanc adipiscuntur, sed sensim eò tendunt, & assidue proficiendo, tandem ad eam perveniunt. *Vade, vende omnia.* Quæres, Cur paupertas est propria via & instrumentum perfectionis Evangelicæ? Respondet S. Bonaventura, Quia radix omnium malorum cupiditas; hæc igitur est fundamentum civitatis Babylonice, ex ea enim nascitur ambitio, gula, cæteraque vitia. Hanc cupiditatem succidit Christus per paupertatem. Paupertas ergo primo scindit, & tollit opes, honores, delicias, quæ sunt materia, & fomes omnium vitiorum, 2do. Paupertas parit Humilitatem, quæ est fundamentum sanctitatis. 3. Pauper spiritu, cum non habeat alias curas, totus studet virtutibus congregandis, quasi apis mellis suo. 4to. Quia perfectio consistit in charitate Dei & proximi, ad hanc autem dirigit paupertas, tollit enim meum & tuum, ex quo omnes lites & bella oriuntur inter proximos, ait Chrysost. Perfectio igitur consistit in eo, ut mens planè avellatur à rebus caducis & figatur in bono æterno.

Christi consilium de Paupertate.

Paupertas juvat ad perfectionem.

no, id est, Deo, quod præstat paupertas, Dices. Ad hoc sufficit omnia relinquere affectu, non re ipsa, & effectu, uti fecit Abraham. 2. cum S. Hieronymo contra Vigilantium, iste unus est gradus paupertatis, sed inferior, nam summus est relinquere etiam effectu. Tum quia hic dat totum, affectum & effectu. Tum quia non potest planè affectu relinquere, nisi & effectu: Sicut enim, qui cubans in lecto, vel sedens in sede, si quis secretò illum alliget sedem, nescit se ligatum, donec surgat: ita, qui habent opes, occultum habent affectum, quo eis colligantur, quem non sentiunt, nisi cum eas perdunt vel relinquunt, P. Cornel, à Lap, hic.

Matth. 19. v. 28. *Jesus autem dixit illis: Amen dico vobis, quod vos, qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim judicantes duodecim tribus Israel.* In regeneratione, id est, in baptismo &c. Christus ergo hæc sedes judicariæ promittit eis, qui reliquerunt omnia, & ipsum Evangelizantem sequuntur. Hoc autem faciunt Religiosi, præsertim, qui animarum lucro se dedicant. Idem disertè docet S. August. Abulen. S. Gregor. &c. idem fusè demonstrat S. Thomas tr. de retrahentibus à Religione c. 6. & 7. ubi docet, hanc sessionem promissam esse paupertati Evangelicæ, indeque evincit, quàm sublimis & quàm grata Deo sit hæc paupertas, quæ præ aliis virtutibus hic judicariæ potestatis culmen mereatur, causam dat S. Greg. 26. Moral. 20. ubi interpretatur illud Job 36. *Judicium pauperibus tribuit;* quia, inquit, quantò huic mundo magna humilitate despecti sunt, tantò tunc acceptis sedibus majore culmine potestatis excrecent: dignum est enim. 1. ut Religiosi, qui superiores mundo vixerunt, de mundo judicent, 2. ut qui in mundo quasi aquilæ, celestium bonorum aspectu & despectu terrestrium cæteros transcenderunt, cæterorum sint judices, & principes. 3. ut qui Doctores fuerunt mundi, mundum examinent, & judicent, 4. ut qui fatui judicati sunt à mundo, mundum fatuum judicent, eumque fatuitatis arguant, & condemnent. Sap. 5. 4. Attamen S. Antonius & Suarez & S. August. Gregor. negant hoc præmium dandum Religiosis imperfectis, sed tantum perfectis, idque meritò, P. Corn. à Lap, hic.

Paupertas Evangelicæ vis in quo?

Tota Paupertatis Evangelicæ vis in eo sita est, ut nihil proprium & singulare habeatur, licet deinde sit aliquid commune, ex quo juxta formam Apostolicam dividatur singulis, prout cuique opus est: Apostoli enim cum fidelibus primis, qui erant R. P. Kariakovsky, S. J. Collectanea Ascetica.

sanctissimi & religiosissimi, possidebant bona in communi, quæ deinde singulis pro necessitate cujusque distribuebant, ut patet Actor. 3. Hoc est, quod de Religiosis suæ ætatis ait S. Hieron. Epist. 22. Non licet dicere cuiquam, tunicam & sagum, textaque juncis strata non habeo, præfectus enim ita universa partitur, ut nemo quis postulet, nemo non habeat. Siquis verò ceperit ægrotare, transfertur ad exedram latiore, & tanto senum ministerio fovetur, ut nec delicias urbium, nec matris quærat affectum. Idem passim dicent Patres & Scholastici. Suar. 3. par. q. 40. Art. 3. Disp. 28. Sect. 2. Bellar. P. Corn. in Joan. 12. 6.

Actor. 3. v. 5. *Ar ille (claudus) in-726. rendebat in eos, sperans se aliquid accepturum ab eis.* v. 6. *Petrus autem dixit: Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine Jesu Christi Nazareni surge & ambula.* Apostoli pauperes erant sensu, ideo divites erant sensu, spiritu, & fide, ut ait Jacobus. Jac. 2. 5. Audi Nazianz. Orat. 37. de Amore Paup. *Ad eò pauper vivendigenus sibi Petrus præscripsit, ut lupinis famem expelleret.* Lupini sunt pisa amara & agrestia. Præclarè S. Ambr. in illud Psal. 118. 37. *Portio mea Dominus.* Cui, ait, portio Deus est totus natura possessor effectus, videlicet totius, quidam cum Domino, Dominus. Declarat id exemplo S. Petri, quia relictis omnibus secutus est Dominum, ipse quoque naturæ Dominus esse meruit; nam claudus petenti elemosinam, quod habeo, tibi do, in nomine Jesu Christi surge & ambula. Ecce Petrus sub Christi nomine quasi unus Christus ac adeò omnium Dominus factus est, Legi vitas plurimorum, ait P. Corn. à Lap. Sanctorum, & deprehendi eos solos excelluisse miraculorum copia, & pondere, qui excelluerunt paupertate, & austeritate vitæ quasi ejus merces & præmium congruè à Deo decretum fuerit donum miraculorum. Tales fuerunt S. Bernardus, S. Dominus, & tres Francisci, nimirum Assisius, de Paula, & Xaverius, qui pauperissimus in India 25. mortuos, ut alia taceam, suscitavit. Legi apud autores graves S. Thomam Aquinatem, cum ad Innocentium IV. Pontificem venisset, coram quo fortè magna vis auri signati numerabatur, & ei Pontifex: *Videsne Thoma, Ecclesiam non amplius sicut olim, cum inciperet dicere posse, aurum & argentum non habeo, modestè respondisse.* Fatendum hic est Pater sancte, sed etiam Ecclesia modo non potest sicut primitiva ad claudum dicere, surge & ambula, sanus esto. Et tamen certum est Ecclesiam licitè & utiliter, imò necessariò possidere pecunias, prædia, uti doctè, contra Joan. Willeff demonstrat Bellarminus to. 1. l. 1. de

Vita communis primum Christianorum. Agrotorum cura.

726. Paupertas vis in opes.

de Cler. c. 26. Verum Deus pro rerum & temporum exigentia ita sapientissime sua dona partitus est, ut Ecclesia primitus pauper, coruscaret miraculis ad infidelium conversionem; iis vero conversis, miraculis amplius non indigens, opibus & donis fidelium suum jus & dignitatem tueretur. quin & nonnullis in ea Sanctis, eximiis etiam Pontificibus praesertim paupertatis studiosis, gratiam miraculorum concessit, uti S. Martino, qui praeter alia tres mortuos ad vitam revocavit, & S. Greg. de quo Joannes Diac. 4. libris, iste Gregor. censu licet dives, Spiritu tamen fuit pauperrimus, adeoque suum patrimonium, quod erat amplissimum, ac factus Pontifex, omnes pontificatus redditus & opes in eleemosynas profudit, quibus omnes pauperes Romae & per totam Italiam, & in terra sancta, aliisque provinciis verè pauperum pater aluit & sustentavit. P. Cornel. in Act. 3. 6.

727. Cur primi Fideles amplexi paupertatem? R. 1. Quia audierant à Christo & Apostolis illam esse primam & summam beatitudinem. Beati pauperes Spiritu, quia ipsorum est regnum caelorum. Matth. 5. Rursum Christus in paupertate constituit, perfectionem virtutis & vitae Christianae, non formaliter (perfectio enim hujus vitae formaliter consistit in charitate, futurae vero in visione & fruitione Dei,) sed causaliter, quia scilicet paupertas nudat nos amore rerum terrenarum, ut impleat amore Dei, rerumque caelestium. S. Hieronymus ad Nepotianum. Possideant opes sub Christo paupere, quas sub locupletio diabolo non habuerant, & suspiret eos Ecclesia divites, quos tenuit mundus ante mendicos. Nepotianus noster aurum calcans schedulas consecratur, & sicut in carne sui contemptor est, & paupertate incedit ornatus, ita eorum anima investigat ornatum. Idem ad Rusticum Epist. 4. Se habere vestigia eorum, quos sacerdotium, & humiliores facit & pauperes; aut si perfecta desideras, exi cum Abraham de patria, & cognatione tua & perge, quo nescis; si habes substantiam, vende, & da pauperibus: si non habes, grandi onere liberatus es, nudum Christum nudum sequere, durum grande difficile, sed magna praemia. 2da. Quia paupertas ex diametro opponitur & evertit cupiditatem, quae est radix omnis peccati, & mali: nam ex divitiis oriuntur vitia omnia, praesertim superbia, & fastus, ac gula & libido. 3tia. Quia paupertas liberat hominem mille distractionibus, & curis, facitque, ut sit liber, expeditus ad vacandum sapientiae, contemplationi, Evangelio & rebus divinis, unde S. Bernardus. Noli, inquit, amare (bona terrena) quae possessa onerant, ama-

ta inquinant, amissa cruciant S. Chrysost. hom. 47. in Matth. si, inquit, intueri vo- lueris animam hominis aurum amantis, invenies eam, ut vestimentum à 10. millibus vermium corrosum - - verum non talis est anima pauperis voluntarii, sed potius fulget ut aurum, Iplendet ut gemma, efflo- rescit ut rosa. 4ta. Quia paupertatis merces & praemium à Christo promissum, sunt opes caelestes immensae & aeternae: sicut ergo mercator sapit, qui aureo uno emit merces, quas postea 10. aureis divendit: Sic multo magis sapit Christianus, qui paupertate emit opes divinas: generosi enim, magnique animi est, nihil admirari praeter Deum, ait S. Cyprian. 5ta. Quia paupertas facit, ut homo totus Deo adhaereat, in eoque omnem spem & amorem collocaet: quocirca etiam Deus providentiae suae brachiis illum amplectitur, dicitque non tantum omni gratia, sed & rebus omnibus ad vitam necessariis, S. Bernard. Serm. 21. in Cant. Ergo avarus terrena appetit, ut mendicus fidelis contemnit, ut Dominus, 6ta. Quia Christus Dominus, verbum & sapientia Patris aeterni, à caelis in terram venit, ut paupertatis pretium, & dignitatem non tantum verbo, sed & exemplo curet: quocirca pauperem elegit matrem, Patrem factum, nec in domo, sed in stabulo nasci voluit, tota vita nil propriam possedit, discipulos & Apostolos instituit non divites. P. Corn. in Act. 4. 32.

Quocirca Christum in paupertate secuti sunt SS. Petrus, Paulus, Apostoli & discipuli omnes, & posterioribus saeculis praefati & viri Apostolici. S. Basilus, S. Nazianzenus, S. Chrysostomus, S. Martinus, S. Augustinus S. Gregorius &c. &c. Floruit hoc paupertatis studium in pace Ecclesiae sub Constantino magno. Sub idem tempus Gallicanus destinatus sponsus Constantiae & Constantini Magni gener ac Romanus Consul, relictis omnibus ad ostia Tiberina hospitale aedificavit, in quo ipse pauper pauperibus & aegris serviebat. Qui deinde à Juliano apostata occisus paupertatis studium martyrii laurea coronavit. Idem studium paulo post excitavit, exemplo aequè ac verbo S. Paulinus, ex Consule Romano monasticen amplexus, inde creatus Episcopus Nolanus. Item S. Hieronymus quando cum Paula secessit in Bethlehemi, eoque traxit nobilitatem Romanam. Porro S. Paula ita paupertatis erat amans; ita omnia sua bona (quae erant amplissima & opulentissima) erogabat in pauperes, ut ne obolum sibi reliquerit, & in alieno syndone, uti optarat, sepulta est. Matrem secuta est filia, Eustochium & ceterae, ac gener Pammachius, qui ex Consule Romano factus Monachus, quem proinde mirè celebrat ejus incentor S. Hieronymus Epist. ad eundem de obitu Paulinae uxoris. Nunc omnes Christi Ecclesia Pammachium loquuntur, miratur orbis pauperem, quem hucusque divitem nesciebat. Subdit deinde de Pammachii Xenodochio. Audio te Xenodochium in portu secisse Romano, & virgam de arbore Abraham in Ausonio plantasse litore, Primus inter Monachos in prima urbe primum sequens Patriarcham. Hae moneo frater charissime, pietate, qua te diligo, ut non solum pecuniam sed & te ipsum Christo offeras hostiam viventem, sanctam, placentem Deo, & imiteris Filium hominis, qui non venit ministrari, sed ministrare; quantumcumque te dejeceris, Christo humilior non eris. Hos in paupertatis studio secutus est S. Benedictus, S. Bernardus, S. Dominicus, S. Franciscus, qui paupertatem ita adamavit, ut illam quasi sponsam sibi, suisque desponsaret. Unde rogatus saepe à fratribus, quanam virtus nos maxime Christo commendaret, gratosque faceret, cum jubilo respondit: Paupertas, haec est enim via salutis; humilitatis fomes, perfectionis radix, quae fructus nobilissimos, eosque multiplices producit, sed occultos, paucisque cognitos. Quocirca Romae ad sepulchrum SS. Petri, & Pauli cum lachrymis supplicans, ut se de paupertate instruerent, meruit eos videre, qui eum salutantes osculo dixerunt: F. Franciscus, quia hoc petis, quod Christus & Apostoli servarunt, certiore te reddimus, tuum desiderium esse exaudiatum: En thesaurus S. paupertatis tibi, tuisque affectis perfecte conceditur, ac, quicumque eum capeissent, de regno beatitudinis erunt securi, & à Domino benedicti. Hinc idem dictitabat: Pauper est typus Christi, qui propter nos egenus factus est, ut nos inopia divites efficeret: qui ergo pauperi maledicit, Christo maledicit. Ex adverso, pecunia servis Dei non est aliud, quam diabolus & coluber venenosus.

Ejus discipula S. Clara paupertatis amantissima cum Gregorius IX. ipsi suaderet, ut in ordinem possessiones admitteret, seque defacto ipsam à voto illi adverso absolvere, Respondit: Nolo Pater sancte, à Christi sequela in perpetuum absolvi.

Gentiles etiam paupertatis aestimatores & amatores. Denique tanta, tamque varia & illustria sunt paupertatis bona, ut eam ambierint gentiles quoque Philosophi & Principes. Hinc S. Chrysost. l. 2. contra Vitup. vitae Monast. comparat pauperes cum opulentis regibus, Diogenem cum Alexandro, Platonem cum Dionysio, Socratem cum Archelao, docetque eos gloriosiores esse sua paupertate quam hos suis regnis, Seneca R. P. Kpiarkowski, S. J. Collectanea Aferica.

magnus paupertatis & frugalis vitae encomiastes Epi. 17. Si vis, inquit, vacare animo, aut pauper sis oportet, aut pauperi similis. Apuleius in Apot. Paupertas, inquit, est apud Graecos in Aristide justa, in Phocione benigna, Epaminonda strenua, in Socrate sapiens, in Homero diserta. Sed audi Aelianum breviter eorum heroica paupertatis facinora recensentem l. 11. varia Hist. c. Phocion, cum illi Alexander 100. talenta mitteret, interrogavit? Quam ob causam hoc mihi donat? Qui cum responderent; quoniam te solum ex omnibus Atheniensibus bonum, honestumque virum judicat. Sinat igitur, inquit, me talem esse. Ephialtes pauperrimus fuit, etsi verò amici ei 10. talenta dono darent, non accepit. Haec, inquiens, me cogerent, siquidem reverenter vos haberem, aliquid praeter jus concedere, sin minus vos observarem, ingratisimum videri. Haec Aelian. P. Corn. à Lap. in Act. 4. v. 32.

Licet in Christo non fuit ulla causa vendi, quae est in nobis, scilicet ad firmendam voluntatis inconstantiam, quae in Christiano nulla fuit, tamen multae aliae fuerunt. Paupertas, ut Deo offerret nobilissimum religionis actum: hic autem est votum, & voluntas ipsa in totum Deo consecratur, ita, ut rem nec habere, nec velle possit: sicut plus est dare arborem cum fructibus, quam solos ejus fructus, ait S. Ansel. 2da. ut ipse perfectionis magister nobis ejusdem daret specimen, quia perfecta rerum abrenuntiatio non fit nisi per votum, per quod non tantum praesentia, sed & futura bona, quae habere quis posset, abdicantur. 3tia. Quia tria vota Religionis sunt tria praestantissima holocausta, Christus autem se, suaque in perfectissimum holocaustum Deo Patri obtulit, unde haec est ejus vox Psal. 21. 26. Vota mea, id est, promissa mea, ait ibi Basilus & Theodoret. reddam in conspectu timentium eum. Hanc sententiam probabilissimam censet Franc. Suarez 3. par. q. 40. Dilp. 20. Saet. 2. & Salmeron. Videtur ergo Christus in instanti conceptionis suae se, ac omnia sua obtulisse ac vovisse Deo, praesertim per paupertatem, castitatem, & obedientiam: Nam homini obedientiam votum non poterat, quia non habebat superiorem. P. Corn. in Act. 5. 2.

S. Ambros. l. 2. Off. c. 25. docet multis rationibus beneficia pauperibus potius exhibenda esse quam divitibus. Imo, Quia Christus, inquit, docet ad epulas non eos, qui divites sunt, sed pauperes invitandos, Lucæ. 14. Tum quia divites rogari videntur, ut ipsi quoque nobis reddant, pauperes, quia nihil habent, quod restituant, cum

acceperunt, remuneratorem nobis faciunt Dominum, qui se pro paupere obligandum obtulit. Tum quia dives designatur beneficium, & pudet eum debitorem esse gratiae: quia etiam id, quod collatum est sibi, meritis suis arrogat. Auctor quoque imperfecti dicit. Si divitem, inquit, honoras propter personam illius, honoras eum: si autem pauperem honoras, propter personam Christi honoras. In paupere honoramus Christum quasi exemplar in sui imagine. Unde Chrysost. Sermon. 14. explicans illud Psalm. 140. Beatus qui intelligit super egenum & pauperem. *Non dicit, inquit, qui videt, sed qui intelligit; arcana enim res est, & occultum mundo paupertatis pretium. Oremus fratres, ut ipse nobis intelligere intelligenda concedat, qui se intelligi pauperem sic demonstrat: quod ipse, qui celum regit, sit nudus in paupere; quod in esuriente esuriat, facietas rerum; quod sitiat in sitiente fons fontium: Beatus ille proinde censendus est, qui hoc intelligit, ut semper pauperes intelligat eorum necessitatibus occurrendo, eosque à necessitatibus eruendo.* S. Bernd. Sermon. 1. de Virg. Nativ. Paupertas, inquit, non inveniebatur in caelis, porro in terris abundat hæc species, & nesciebat homo pretium ejus, hanc igitur Dei Filius concupiscens, descendit, ut eam eligat sibi, & nobis quoque sua æstimatione faciat pretiosa. P. Cornel. à Lap. in 1. Jac. 2. 4.

Cur Deus elegit pauperes, Porro causæ, cur Deus ad fidem & regnum elegit pauperes potius quam divites, sunt variæ & quæ congruæ. Ima. Quia id requirit apta distributio, ut qui carent terrestribus, abundant celestibus, & vice versa. Unde S. Hieron. Epi. 34. ad Jul. Difficile, inquit, imò impossibile est, ut presentibus quis, & futuris fruatur bonis, ut hic ventrem, & ibi mentem expleat; ut de deliciis transeat ad delicias, & in utroque sæculo primus sit, ut in caelo & terra appareat gloriosus. 2da. Quia divitiæ sunt fomites & illecebræ ambitionis, avaritiæ, gulæ, luxuriæ, omniumque vitiorum, quibus itur in gehennam, paupertas vero suggerit materiam humilitatis, continentiae, modestiæ, sobrietatis, omniumque virtutum, quibus tenditur ad gloriam. Unde Christus Matth. 19. 24. *Facilius est, inquit, camelum transire per foramen acus, quam divitem intrare in regnum caelorum.* Sicut ergo camelus non nisi per miraculum transire potest per foramen acus, ita divites in regnum caelorum. 3tia. Quia pauperes contemptu mundi emunt à Deo caelum: Deus ergo eis sit debitor, unde Nazian.

Felix qui Christum fortunis omnibus emit. 4ta. Quia Deus vacuum requirit cor, ut

totum illud possideat; pauperum autem corda sunt vacua, divitum verò plena divitiis æquæ ac vitiis: illa ergo capacia sunt fidei, gratiæ, & gloriæ. Imò etiam Seneca. Nemo alius, inquit, est Deo dignus, nisi qui opes contempsit. P. Cornel. in Jac. 2. 5.

Multi, qui confictari adversis videntur, beati sunt, plerique quamquam magnas per opes miserrimi, si illi gravem fortunam constanter tolerant, hi prospera inconsulte utantur. Tacit. Ann. l. 8. c. 22. Num. 4.

Mundi Dominis securius ævum, verus pauper, ait, Lucan. l. 8.

Frondebis ornabant, quæ nunc Capitolia gemmis, Pascebatque suas ipse Senator oves. Nec pudor in stipula placidam duxisse quietem, Nec fœnum capiti suppositum suo. Ovidius,

Pauper erat Curius cum reges vinceret armis

Pauper Fabricius, Pyrrhi cum spetneret aurum, Claudian. Honori. Paneg.

Marcellus Asinio Pollione Proavo clarus, neque morum spernendus habebatur, nisi quod paupertatem præcipuum malorum credebatur, Tacit. Ann. l. 14.

Alexander adeo Diogenis paupertatem æstimavit, ut nihil censeret medium, inter obtinendum orbem & contemnendum. P. Buffieres in Flosc. Hist.

Apoc. 2. v. 9. Ad Angelum sive Episcopum Smyrnæ dicit Christus, in Epist. Joan. *Scio tribulationem tuam, & paupertatem tuam, sed divites.* Per paupertatem aliqui intelligunt paupertatem Spiritus, alii penuriam rerum temporalium. 3tio. & optimè per paupertatem accipe eam, ad quam adigebatur ex spoliatione & amissione suarum facultatum, hanc enim tunc fideles passos esse patet ex S. Paulo. Hebr. 10. 44. hæc enim paupertas jungitur tribulationi, id est, persecutioni, ergo ad eam spectat. Ita Richard. Primas. &c.

Divites in Deo, Dei præsidio, providentia. Rursum divites es gratia & bonis spiritualibus, sic S. Jacob. c. 2. 5. ait. Divites in fide. & Eccl. 44. 6. homines divites in virtute. & 1. Timo. 6. 18. Divites in bonis operibus. Adde, divites est, qui est suis contentus. Verè Seneca. Epist. 2. Honesta, inquit, res est læta paupertas. Et Epist. con-

18. Nemo est Deo dignus, quam qui opes contempsit. Quorum possessionem tibi non interdico, sed efficere volo, ut eas intrepide possideas.

Denique pauper es in terra, sed dives in caelo; ibi enim multas habes repositas opes. Verè & prophetice S. Hieron. Historiam S. Pauli primi eremite pauperis & seminudi, vitam & mortem ita concludit: Libet in fine opusculi eos interrogare, qui sua patrimonialia ignorant, qui domos maribus vestiunt, qui uno filo villarum insunt prædia: huic seni nudo, quid unquam defuit? Vos gemmâ bibitis, ille naturæ concavis manibus satisfacit - - cur & mortuos vestros auratis involvitis vestibus, cur ambitio inter luctus, lachrymasque non cessat? an cadavera divitum nisi in serico putrescere nesciunt? Obsecro, ut quicumque hoc legis, ut Hieronymi peccatoris memineras: cui si Dominus optionem daret, multo magis eligeret tunicam Pauli cum meritis ejus, quam regum purpuram cum penis suis. P. Corn. in Apoc. 2. v. 9.

Paulus & Apostoli Christum pauperes secuti sunt, egeni in terris, in caelis divites, spirituales divitiis credentibus largiebantur, ait S. Ambrosius, audierant enim à Christo Matth. 5. v. 3. *Beati pauperes spiritu &c.* unde & eidem dixerunt. Matth. 19. v. 27. *Ecce nos reliquimus omnia &c.* Hoc votum potentissimi voverant, ait S. Augustinus. Apostoli ergo fecerunt votum paupertatis, uti jam faciunt Religiosi, æquæ ac castitatis, & obedientiæ, uti ostendit P. Cornel. Actor. 5. 2. Ipsi enim fuerunt vitæ religiosæ & perfectæ, antistites, parentes, & choragi. Quin & S. Hieron. vitam Clericorum ita ex Apostolis pingit Nepotiano. Clericus, qui servit Ecclesiæ, interpretetur primò, vocabulum suum - - Si enim clerici Græcè, sors Latine appellatur, proinde vocantur clerici: vel quia desorte Domini sunt, vel quia ipse Dominus sors, id est, pars clericorum est. Qui autem ipse pars Domini est, vel Domini partem habet, talem se exhibere debet, ut & ipse possideat Dominum, & possideatur à Domino, non ab auro, aliæque creatura. 2do. Paulus vixit in fame, siti, nuditate, fatigatione. 1. Cor. 4. 11. 2. Cor. 11. 27. Et Philip. 4. 12. Verè S. Hieron. *Affatim, inquit, dives est, qui cum Christo pauper est.* 3. Paulus exemplo Christi pedes obivit multas, magnasque provincias. 4to. Paulus in tot, tantisque Evangelii laboribus noluit à fidelibus sumptus accipere, sed operatus est manibus suis scenofactoriam exercens, ut non tantum sibi, sed & suis omnibus victum pararet, quod sanè ad-

mirabilem ejus paupertatem, charitatem, & zelum liquidò demonstrat. Plura P. Cornel. in Effigie Pauli ante Acta Apost. c. 2. Virt. 5.

Baptista Fulgosus l. 4. c. 4. & Cantipr. 731. 1. 2. Apum. c. 10. narrant. Mechthildis filia Regis Scotiae. 4. fratres numeravit: ex quibus unus dux, alter comes, 3tius Archiepiscopus, omnes divitiis abundantes; quibus paupertatem anteposuerunt; nam dux reliquit uxore, spretis mundi illecebris, exulavit. Comes vitæ seculari eremiticam prætulit. Archiepiscopus in Religionem Cisterciensem se abdidit; 4tus. superfuit natu minimus, nomine Alexander 16. annorum adolescens, hunc pater regni fecit successorem. Virgo 20. tunc annorum, fuerat Mechthildis, fratrem Alexandrum in hunc modum affata est: Alexander frater charissime, quid nunc ages? Fratres tui majores natu mundum, terramque deseruerunt, ut caelum acquirerent, regnum spreverunt mortale, ut regna perpetua possiderent, tibi ergo soli regnum relictum est, pro quo es, & caelestem gloriam, & animam perditurus. Dictum hoc Alexandro adeo altè in pectus descendit, ut totus in lachrymas resolutus cum gemitu exclamavit: Heu! soror, quid mihi prodest, si non tantum regnum, sed universum mundum lucret; animæ vero meæ detrimentum patiar? Quid consilii mihi das? en paratum me habes, quidquid suaseris. Inter duo regna, unum breve est, alterum æternum - - Duc, soror quocumque vis - - Hæc fraterno consensu gavisa, mutatis vestibus, ne nosceretur e paternæ domo, comite Alexandro, profugit, longèque, ne quæri posset, recessit. Ibi Alexander sceptro natam manum, mulgendis vaccis admovit, factus casearius. Inde in Galliam profecti sunt, delatique ad Foniæ coenobium, ubi Cistercienses Deum colunt, ibi Alexander iterum mulgendis vaccis se addixit; in qua re operam suam Religiosis ita navavit, ut intra claustrum reciperetur, atque numero Fratrum, quos conversos vocant, adscriberetur. Interea piissima soror læta de illius firmo statu, perlocuta eidem, ut etiam separati ad invicem solatio conversationis privarentur. Quare abiit Mechthildis in villam 9. milliaribus distantem, Lapion dictam, quo in loco habitabat sub tecto ex asseribus tumultuariè constructo, ventis pervio, neque rogata, neque coacta, vel munus vel stipem admittebat, solo labore manuum victitans, more eremicorum; magnis ibi vacabat mortificationibus; inter orandum ita sæpe numero sensibus abrepta fuit, ut neque micantia caelo fulgetra cerneret. Tandem 9. annis ante mortem à militibus, qui

eam in Scotia viderant, agnita, in fugam se convertisset, nisi vi retenta fuisset. Virgo ante & post mortem miraculis clara. Ignotus similiter erat Alexander, dum contigit, ut venatum prodiret Dominus Hugo de Rumenni vir primæ nobilitatis: ibi apertum immanis magnitudinis canes excitaverunt, coeperuntque in campum prodire eò, ubi Alexander armenta pascebat: jam lassatus aper stabat, jam præliabatur & Hugo, ac ex equo descendens, stricto mucrone advolat, lethalem illi plagam impositurus; sed ubi ejus truculentiam vidit, formidine horrescens propius accedere non est ausus, quod ubi de propinquo vidit Alexander, extemplo accurrit, tortorque è manibus Hugonis ferro, magna generositate bestiam aggressus, interfecit. Eaque humi strata nobilis in oscula Alexandri ruit, ejusque animum admirans dixit: Undecunque veneris, neque vaccarum custodem te, neque in pago natum, aut rustici filium esse mihi umquam persuadebis. Inde suspicio nata, in de multæ conjecturæ ortæ, quæ Priori ejus causam dedere, ut morti propinquum obedientiæ vinculo obstringeret, edissereret, unde & quisnam esset, hac vi adactus prodidit se Mechthildis fratrem Regis Scotiæ filium. Post mortem pro sancto habebatur. Monachus quidam præcordiis periculose ulcerosis ad tumulum ejus, cum sanitatem flagitaret, ita precanti sese clarissima in luce sole ipso splendidior præbuit visendum Alexander, duplici corona insignis; quarum unam in capite, alteram in manu tenebat. Quæsit Monachus, quid significaret geminata corona? Cui Alexander corona capiti meo imposita, coronam indicat, quam communem cum Sanctis accepi, altera corona, quam in manu gero, illam coronam gloriamque tibi ostendit, qua decoratus sum ob regiam coronam, quam pro Christo contempni. Hæc cæteris nuntia, ut discant me imitari, & terrenis cœlestia anteferre: qui ne putent te somniasse ex hac hora sanus eris. Dixit hæc Alexander, & fuerat sanitati restitutus; narravit aliis. P. Stengelius de judiciis divinis. to. 3. c. 15. Num. 16.

Vi voto- Postquam actum est de voto Pauper-
rum reli- tatis, ordine hic agendum de reliquis, nimi-
gius ad rum Castitatis & Obedientiæ. Religiosus
quid tene- itaque voto castitatis obligatur, ut abstinere
tur? at se ab omni voluntaria delectatione vene-
De voto rea, interna & externa, proindeque si quis
Castitatis. contra castitatem peccet, duo peccata com-
mittit, luxuriæ & sacrilegii. Less. Laym.
De voto Bufenbaum l. 4. c. 1. de votis. Religiosus
Obedien- ex voto Obedientiæ obligatur ad omnia,
tiæ, quæ Superior præcipit secundum Regulas &
Constitutiones ordinis sive directæ & ex-

presse, sive indirectæ & implicite, & quidem si præcipiat in virtute S. obedientiæ, in nomine Domini nostri Jesu Christi vel simili forma, tenetur obedire sub mortali: quia intendit obligare, quantum potest: sub veniali autem, si alia forma utatur: vel sub nullo, quod consuetudo in Societate Jesu, approbat. Sanch. l. 6. Moral. c. 1. Lessius tom. 2. tr. 41. d. 1. Laym. c. 9. Vide etiam circa hoc votum D. Thom. 2. 2. q. 104. Plura de Obedientia & Castitate vide infra. De Obedientia. n. 775. de Castitate. n. 822.

Non jacturam, sed lucrum existimare debent Parentes cum illa Anna Matre Samuelis. 1. Reg. 1. dum ad suum servitium in Religionem eorum liberos vocat Deus. Hinc ad id eximie mellissimus Doctor Bernardus Epist. 110. parentes alloquens. Si filium vestrum Deus facit & suum, quid vos perditis? sit de divite ditior, de nobili generosior, clarior de illustri, & quod his omnibus majus est, Sanctus de peccatore. Quid tam regium, quam subditum Deo animum corporis sui esse rectorem? & quid tam sacerdotale quam vovere Domino conscientiam puram & immaculatam, pietatis hostiam de altari cordis offerre?

Tunc omnia jure tenebis, cum poteris rex esse tui.

Claudianus.

Præ omnibus autem, martyrium regale est sacerdotium; quia martyr regali animo se, suæque omnia, vitam & mortem Deo in holocaustum offert. Vita quoque religiosa lentum est martyrium; est Religio regale sacerdotium; quia in ea Religiosi se totos, quasi victimas spontaneas, imò quasi holocausta Deo offerunt. Ipse homo Dei nomine consecratus & devotus, in quantum mundo moritur, ut Deo vivat, sacrificium est, ait S. August. 10. Civitatis. c. 6. Et S. Gregorius l. 9. moralium. 31. Nos quippe ipsos, inquit, sacrificium Deo offerimus, cum vitam nostram divino cultui dedicamus. Sic & D. Thom. 2. 2. q. 186. ar. 7. docet, Religiosos esse holocausta: quia omnia sua Deo tradunt, nimirum opes per votum paupertatis, corpus per votum castitatis, voluntatem & judicium per votum obedientiæ. P. Cornel. à Lap. in illud 1. Petr. 2. v. 9. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: ut virtutes annuntietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum.

Apoc. 7. v. 16. Non esurient, neque sitient Religiosi. v. 17. Quoniam Agnus, qui in medio throni est, regit illos, & deducet eos ad vitæ fontes: aquarum: & absterget Deus omnem lachrymam, ab oculis eorum.

eorum. Agit hic ad literam S. Joannes de Beatis, quos Deus pascit in cœlo. Tropologicè tamen hæc appositè fidelibus in hac vita Deo in spiritu & veritate ex toto corde servientibus, ac præsertim Religiosis accommodari possunt. Hi enim inchoant cœlestem vitam, beatam: & angelicam. Unde 1. Deo quasi in templo jugiter assistunt, est enim religio quasi cœlum quoddam terrenum, ait Climacus. g. 4. Quamobrem à S. Bernardo ad fratres de monte Dei Religiosi vocantur Angeli terrestres & homines cœlestes: cor enim habent in terra, sed animum & mentem in cœlo. 2do, de his verè dici potest, quod religionis cultu & latria jugiter serviunt Deo: quia sese totos divino cultui dedicant, & consecrant: omnis enim illorum actus ex obedientia & voto procedunt & sunt actus religionis. 3tio, amici sunt stolis albis, easque dealbaverunt in sanguine Agni, in ipso Religionis ingressu. Hic enim est instar baptismi, confert enim plenam peccatorum omnium remissionem, omnemque poenam & culpam abolet. S. Hieron. S. Bernad. 4to. habent palmas in manibus: quia sæculum cum suis pompis reliquerunt, & vicerunt. Rursum in dies se, suosque affectus domant & vincunt. 5to. sunt in conspectu Agni; quia jugiter Christum, Christique crucem præ oculis habent, suamque gratiam, vocationem &c. Christo accepta referunt. 6. Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna afflictæ & perturbatæ conscientiæ; rursum ex tribulatione, quam variam in mundo habuerunt. 7. Serviunt Deo die & nocte per assiduas meditationes, vigiliis &c. per continuos charitatis, aliarumque virtutum actus. 8. qui sedet super throno, habitat super illos: sunt enim ipsi in domo & familia Dei. Psal. 33. Oculi Domini super justos. 9. Non esuriunt, neque sitiunt; quia famem deliciarum, sitim opum & honorum abdicarunt, & extinxerunt. 10. Agnus regit illos & deducit eos ad vitæ fontes: Agnus enim inter illos conversatur; vitales gratiarum fontes immittit. Plura P. Cornel. in Apoc. 7. 17.

733. Infelicitas Munda-
norum, felicitas Religio-
rum. S. Anselmus, uti refertur in ejus vita, raptus in extasin vidit fluvium immanem atque præcipientem, in quo sordes omnes, quæ ubique terrarum essent, confluerent, ita, ut nihil aquis illis turpius ac foedius fieri posset; quæ etiam, quidquid attingerent, raperent, ac devolverent, viros, foeminas, divites, inopes: quod ille spectaculum miratus ac miseratus, cum quæssisset, quibus illi rebus alerentur & quomodo viverent? Respondum est ei infelices illos eodem ipso cano, quo trahebantur, potari & delectari. Quin etiam adjecta est mysterii hujus interpretatio, torrentem illum esse ipsum

mundum, in quo cœci mortales suis divitiis, honoribus, & reliquis cupiditatibus involvuntur; cùmque adeo miseri sint, ut ne consistere quidem possint, ipsos tamen se beatos & fortunatos putare. Ductus est deinde in septum quoddam ampli & spatiosi claustrum, cujus omnes parietes argento obducti purissimo, mirum in modum nitebant; in medio pratum erat, & in eo herbulae, non ut vulgares istæ, sed omnes argenteæ, eaque tam virentes & molles, ut facile cederent insidenti, eoque surgente, per se rursus subrigerentur; aer autem placidus & amœnus; denique omnia adeo jucunda, & suavia, ut nihil amplius ad felicitatem optari posse videretur. Atque hoc indicatum est ei, esse religiosum statum: & sine dubio ejusmodi imagine docere voluit Deus, in mundo omnia esse fœda, incerta, mortifera & semper in præceps ruentia: contra verò in Religione omnia pulchra, omnia jucunda, denique omnia ut argentum candida & pretiosa P. Cornel. à Lap. in 1. Joan. 5. v. 19.

Immundus merito expertis o munde vocaris.

Deliciaeque tuæ, quid nisi fœda palus. Cur tamen insensati homines hæremus in illo?

Nec nobis cœli mansio cella placet?

Turris est status Religionis, & vita contemplativa, tum quia sicut turris ornamentum est urbis, sic Religio Ecclesiæ; tum quia turres dicuntur à tuendo, quod ad eas fugerent homines, & se tuerentur, ibique tuti essent ab incurfu hostium; sic religio tuetur nos à dæmone, carne, & mundo; tum quia religiosus corde in cœlo fixus, quasi ex altissima turri omnia sub se quasi exilia respicit & despicit. Audi S. Chrysost. hom. 15. ad popu. Sicut è summo montis vertice prospectantibus omnia pusilla, ac non solum homines & arbores, sed etiam urbes integra, & magni exercitus formicarum instar super terram ire videntur: Sic qui animo erecto in cœlestibus quasi in sublimi commorantur, omnia humana, potentia, gloria, opes ita minuta & exigua apparent, ut ne digna quidem judicet, quibus hanc immortalis animi nobilitatem applicet. Audi S. Gregorium l. 1. Ep. 5. & 6. lugentem, quod è religioso factus sit Pontifex. Nihil, inquit, in hoc mundo appetens, nihil pertimescens videbar mihi in quodam rerum vertice stare, ita, ut in me penè impletum viderem, quod pollicente Domino ex Propheta didicissem. Sustollam te super altitudines terra. Isaia. 58. v. 14. Super enim altitudinem terra sustollitur, qui & ipsa, qua alta & gloriosa præsemit videntur sæculi, per mentis despectum calcant; sed repente à

Turris est vita Religiosa.

rerum vertice, tentationis hujus mundi turbis impulsus, ad timores, pavoresque corruere, quia etsi nihil timeo, eis tamen, qui mihi commisi sunt, formido. P. Cornel. à Lap. in Lucæ. 14. 28.

734. Religio-
sum Sta-
tum reges
ipsi æsti-
marunt fa-
cti reli-
giosi.

Multi Reges & Principes, quantum Religio sum statum æstimant, re ipsa dum facti essent religiosi, demonstrant. Circa A. D. 680. Bamba Hispaniæ rex, cum laude justitiæ & fortitudinis administrato regno, ut summum fastigium rebus præclare gestis imponeret, sponte purpurâ exuta Monachum induit, ratus, ut erat, nullum esse majus regnum, quam sui, multoque gloriosius esse servire Deo, quam subditis. P. Buffieres in Flore.

A. D. 1367. Petrus Aragoniæ rex Franciscanum induit, sanctam in illa religione vitam, à S. Ludovico contra tentationes confortatus egit annis 20.

A. D. 1319. Jacobus Aragoniæ regni hæres in comitiis regni onus deposuit in manus Alphonsi, ipse Ordinem Equitum Calatravæ suscepit, conjugemque Virginem Confanguineis remisit. P. Kwiatkiewicz, in Ann.

A. D. 855. Lotharius Imperator regnis suis inter filios distributis, purpurâque Cæsarea deposita monachum induit in Pruniacensi monasterio, eodemque anno vitam conclusit. Baron. Plures alii diademata cum vita religiosa commutarunt, de quibus P. Platus de bona statu religioso l. 2. c. 26. Imperatores in Oriente Anastasius, Theodosius, Michael uterque. In occidente Lotharius & Hugo. Tales è Regibus in Italia Rachisius & Pipinus, in Hispania Veremundus, Ramirus, in Anglia Sigebertus, Elteredus, Henredus, in Germania Carolomanus & alii: Regum ac Imperatorum filios, Duces ac Principes inferiores quis numeret? Sufficit referre dictum S. Aloysii Gonzagæ, qui spreto Cassillonis Marchionatu Societatem Jesu è consilio Deiparæ ingressus, tanti fecit abjectum esse in Domo Dei, ut Generali Mutio Vitellesco (quod ipse postea in publica exhortatione retulit) palam dixerit: Si per unum tantum momentum in Societate Jesu esse debuissim, & per inferni poenas ad eam me pervenire oportuisset, elegissem eam Pater, ut in Societate essem.

Æstima-
tio status
Religiosi
in Pontifi-
ce,

Eugenius IV. moriturus (Anno D. 1447.) dicebat: O! Gabriel (nomen illius erat ante Papatum) quam magis salutare tibi fuisset, si neque Cardinalis, neque Papa fuisses, sed religiosam vitam duxisses. P. Kwiatkiewicz in Annal.

Commendat quoque id Religiosum statum, quod plurimi utriusque sexus, variorum conditionum homines, ut vitam in illo perpetuam degerent, elegerunt. In Ordine S. Benedicti juxta Arnoldum Wion reperta 37. millia monasteriorum habitatorum à Viris, & 15. millia à Sanctimonialibus. Ordo Eremitarum S. Augustini intra duo sæcula nimirum 1500. & 1600. facile ducenta monasteria, in una tantum America erexit. Aubertus Miræus Ordinis Præmonstratensium numeravit Abbatis mille, Præposituras 300. & cenobia Sanctimonialium 500. in Europa. In sola Europa recensentur monasteria Religiosorum S. Francisci 936. ex quibus Conventualibus cedunt 111. Observantibus 276. Recollectis 128. Reformatis 147. Capucinis 274. Societatis Jesu A. D. 1679. Personæ per totum orbem numerabantur 17656. Ejusdem, Provinciæ in Europa fuerunt 26. in Asia 4. in America 5. Domus Professæ in Europa 20. in Asia 2. in America 1. Collegia in Europa 490. in Asia 22. in Africa 5. in America 60. Domus Probationis in Europa 43. in Asia 2. in America 3. Residentiæ in Europa 87. in Asia 47. in Africa 3. in America 27. Seminaria in Europa 78. in Asia 3. in America 7. Missiones in Europa 122. in Asia 5. in America 33.

Uno tempore Christianus orbis aluit 300000. Franciscanorum, imò ad decies centena millia illos ascendisse suo tempore tradit noster. Cornel. à Lap.

Petrus Cavenis Abbas, una die tribus Monachorum millibus Instituti sui vestem imposuit, ita narrat Sæculi illius Author apud Surium P. D' Oultreman in Amore Increato l. 1. c. 3. Sect. 10.

S. Felix de Vallois, qui Hugo antea dictus fuit, & regali Valesiorum familia sacris voluit initiari, ut omnem Regni, à cuius successione non longè aberat, jure legis Salicæ spem sibi præcideret. Breviar. Rom.

Felix, ut non sit Rex, eligit esse Sacerdos: Hoc regale sibi judicat esse decus. Virtutis puræ potius quam lilia Regni Colligit, illa sibi nobiliora putans.

Compendium Antistitum ac Præfulum ex aliquibus Ordinibus Antiquioribus.

Ab A. D. 1494. usque ad Sæculum 15. ex Ordine S. Benedicti numerantur summi Pontifices 44. ex his Sancti 12. S. R. E. Cardinales 200. Archiepiscopi 1600. Episcopi ultra 4000. Ex Ordine Præmonstratensium S. Norberti A. D. 1130. numerantur

Ex Religio-
sis præla-
ti.

Archiepiscopi Pragenses 7. Episcopi longè plures. Ab Anno D. 395. ex Ordine Eremitarum S. Augustini numerantur Archiepiscopi 14. Episcopi plusquam 85.

Ab A. D. 1200. ex Ordine Prædicatorum usque ad tempora S. Antonini numerantur Pontifices Romani tres; addendus Benedictus XIII. Cardinales 30. Archiepiscopi & Episcopi 125. Ab A. D. 1220. Monologium S. Francisci novissimum ponit Pontifices Romanos 6. Cardinales 14. Archiepiscopos 160. Episcopos propè innumeros. Hæc P. Scherer in Geographia Ecclesiastica. pag. 229. 231.

735. De Voca-
tione ad
statum Re-
ligiosum.

Magna Dei gratia dum ad statum meliorem Apostolicum vocat. Agnovit id S. Paulus, dum dicit ad Galat. 1. v. 15. Cum autem placuit ei, qui me segregavit ex utero matris meæ, & vocavit per gratiam suam. v. 16. ut revelaret Filium suum in me, ut evangelizarem illum in Gentibus: continuò non acquievi carni & sanguini. Cum autem placuit ei. Ex Græco significatur hic benevolentia, amor & beneplacitum Dei, quo Deo complacuit in nobis, ut gratis & benevolè nos vocaret ad suam gratiam & salutem, hoc enim significat Hebræum *Chapets*, unde subdit, qui me segregavit ex utero matris meæ. q. d. Deus, ante omne meum meritum, me necdum natum prædestinavit & prædestinatum segregavit, nascique fecit, ac natum vocavit me, ut revelaret Filium suum in me, id est, ut me, ad Christi & Evangelii agnitionem adduceret, & consequenter ad Apostolatam, ut evangelizarem Christum in Gentibus. Ita Ambr. Ansel. Theoph. Ut revelaret Filium suum in me. Vatablus & Hieronymus aptè vertunt, ut revelaret filium suum per me; Non acquievi carni & sanguini. q. d. Non adjunxi me ulli homini; non adhibui ad consilium consanguineos, vel ullum hominem, sed certò sciens me à Deo vocari & doceri, Deum unum Doctorem & Ductorem secutus sum. Ita Chrysost. Hieron. Theoph. Significant Synecdochicè hominem carne & sanguine constantem sic Matth. 16. Caro & sanguis non revelavit tibi, id est, nullus homo. q. d. Ab homine Evangelium non sum edoctus. Moraliter, hoc S. Pauli exemplum sequatur is, qui à Deo ad Apostolatam, ad Religionem, ad perfectionem Evangelicam, ad Heroica opera vocatur: ut non acquiescat carni, & sanguini, sed statim abeat ad id, ad quod vocari se sentit. Audiat S. Hieronymum ad Heliodorum: Quid facis in domo paterna delicatè miles, ubi vallum, ubi fossa, ubi hyems acta sub pellibus? --- Ecce adversarius in pectore tuo Christum occidere conatur. Ecce donativum, quod militaturus acceperas, hostilia R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica.

castra suspirant, licet parvulus ex collo pendeat nepos; licet sparso crine & scissis vestibus ubera, quibus te nutrierat Mater, ostendat, licet in limine Pater jaceat: per calcatum perge patrem, sicis oculis ad vexillum crucis evola, solum pietatis genus est in hac re esse crudelem. Et inferius. Facile rumpit hæc vinula Amor Dei & gehenna timor. Idem ad Furiam viduam nobilissimam. Contristatur pater, sed latetur Christus, lugebit familia, sed Angeligratulabuntur. Audiat S. Bernardum Serm. Ecce nos reliquimus omnia. Quantos, ait, mundi sapientia maledicta supplantat, & eis conceptum extinguit spiritum, quem voluerat Dominus vehementer accendi? Noli, inquit, precipitanter agere, diu considera, magnum est, quod proponis; experire, quid possis, amicos consule, ne post factum panitere contingat. Hæc sapientia mundi terrena, animalis, diabolica, inimica salutis, suffocatrix vitæ, mater cupiditatis, quæ solet Domino vomitum provocare, P. Corn. à Lap. hic.

Exodi. 16. v. 1. dicitur de populo Dei. Vocati à Deo fe-
Profectique sunt de Elim, & venit omnis multitudo filiorum Israël in desertum Sin. Sin Hebraicè odium sonat, & symbolicè significat, quòd, dum Deum vocantem in desertum sequimur, è mundo exeuntes grande odium in nos excitemus inimici, puta diaboli, & mundanorum hominum. Ita S. Hieron. ad Fabiolam. P. Cornel. à Lap. hic.

P. Joannes Francisci aiebat: Audiam sibi tyroni ad aures allapsam vocem hujusmodi: Joannes! si in societate perseveraveris, Vocatio salvaberis. Sin tua culpa ex ea dimissus fueris, ad Religionem damnaberis. Quocirca in omnem ætatem onem æ-nixè orabat socios, orate pro me, ne excitanda; dam vocatione. P. Nadasi. in Anno Dier. amanda. memor. 7. Januarii.

A. D. 1662. Sub id tempus claruit virtutibus in Italia Genuæ Antonius Julius Brignole; is in egenos 465. amplius auri libras expendit; quare vocabatur Thesaurarius Dei. Cum verbò diceretur illi, ut domus suæ respectum haberet, respondit: Si dederò pro Deo pauperibus, quousque mihi Deus dat, domus meæ Deus curam habebit. Missa sibi ex Hispania 40000. aureorum applicavit Xenodochiis; postea Societatem Jesu ingressus dixit: Si mihi totus hic mundus in unum ovum compactus cum omni sua gloria offerretur, eundem terræ alliderem, & potius in hoc statu à Deo electo perseverare eligerem. P. Kwiatkiewicz in Annal.

A. D. 1230. Religionem S. Dominici ingressus comes, Falchemburgus necessarius ffff us

us Regis Galliarum, quem dum sororis ejus filius revocaret ad saculum, matrisque suae ei dolorem exponeret, comes illi Christum in cruce, inter sanctissimam ejus matrem & S. Joannem Evangelistam monstrando dixit: En Christus, etsi gravem morem, Matris & dilecti Discipuli vidit, de cruce tamen non descendit, & ego de cruce religiosa descendam? Imò & tu imitator mei esto, dixit comes & ita factum est. P. Kwiatkiew, ibid.

Vocationi 3. Reg. 19. Transiens per agrum Eliprompte as Eliseum in coetu 12. aratorum, quo obsequitur ipse erat unus, reperit, & v. 19. *Misit Eliseus, pallium suum super illum. v. 20. qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam -- tulit par boum & mactavit illud, & in atrio boum coxit carnes, & dedit populo, & comederunt.* Abulensis advertit, nihil reliquum voluit sibi in saculo, ut liber & expeditus transiret totus ad Dominum. Joan. Hierosolymitanus Eliam etiam alios discipulos in monte Carmelli collegisse, & ad vitam religiosam instituisse, non levem hinc accipit probabilitatem. Et Abulensis censet, Eliam ab hoc tempore, quo in monte Carmelo coelitus ignem devocavit, eoque Baalitis protravit, habitationem suam in eodem monte in memoriam tanti beneficii fixisse, atque ad eum illuc confluisse plures viros religiosos, qui se totos orationi, Deo &c. tradebant, quos post Christum imitati sunt, qui in eodem monte religiosè Deum coluerunt (indeque, ut ait P. Cornel. à Lap. in 3. Reg. 18. v. 42.) orta est Carmelitarum religio. Unde 7. summi Pontifices Sixtus IV. Joannes XII. Julius III. Pius V. Gregorius XIII. Sixtus V. & Clemens VIII. in Bullis huic Ordini concessis, de Professoribus hujus sacri Instituti ita loquuntur. *Tanquam Religionis speculum & exemplar claritate fulgentes, sanctorumque Prophetarum Elia & Elisei & aliorum Patrum, qui montem S. Carmeli juxta Eliam fontem habitarunt sue effusionem hereditariam tenentes.* Unde Sixtus V. huic religioni concessit, ut Eliam & Eliseum tanquam suae institutionis patronos coleret dies festos in eorum honorem celebrando, propriaque officia in eorum memoriam recitando, quod & ipsa Religio studiosè servat, & in ipso officio nomen & solemnitatem Patroni Eliae tribuit.

737. Vocationi divinae promptè parendum, audito Paulo suum fidei dederunt nomen in promptè ipsis sublellis Athenarum. Samaritana ad parendum. oram fontis cum hydriam, tum lasciviam abiecit. Pelagia, Thais, Antonius dilaudantur, quorum facta est in ictu oculi ad Christum traductio, Candacis Eunuchus Aethiops diluitur à Philippo horarius baptis-

mi candidatus. Ecce aqua quis prohibet me baptizari. Dixit Philippus, si credis ex toto corde, licet. Non irrisit festinam Aethiopis cupiditatem, nec illum monuit, id genus consilia concoquenda per diu esse, verum neglectis clepsydri, maturitatem cordis expendit, non temporis. Turbam non post annos & tempora, sed absoluta concione Petrus sacro fonte lustravit, & appositae sunt in die illa animae circiter tria milia. Idem Strom. l. 5. p. 463. Oves meae vocem meam audiunt -- & ego vitam aeternam do eis, & non peribunt in aeternum, vivit, quisquis obedit Deo, quare ergo cunctaris & haeres? Times, ut video, crucis angores, imò calamitatibus existeris, si parueris. Si audieris, inquit Exodi. 15. v. 26. vocem Domini Dei tui, cunctum languorem, quem posui in Aegypto, non inducam super te. Exodi. 19. v. 5. Si autem audieritis vocem meam, vos eritis mihi in regnum sacerdotale, & gens sancta. Gen. 22. 16. Quia non pepercisti filio tuo unigenito propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum, sicut stellas coeli, & benedicentur in nomine tuo omnes fines terrae, quia obedisti voci meae. Josue 5. v. 4. Omnis populus, qui egressus est de Aegypto, bellatores viri mortui sunt in deserto, -- qui non audierant vocem Domini. Deuter. 28. 15. Quodsi audire nolueris vocem Domini Dei tui, maledictus eris in civitate, maledictus in agro maledictum horreum tuum, & venient super te omnes maledictiones istae, & persequentes apprehendent te, donec intereas. Joan. 11. v. 43. Lazare veni foras, & statim prodit. O humanae probum rebellionis. --

Circa A. D. 1218. S. Francisco accessit Vocationi Bernardus à Quintavalle ex hac occasione. Invitaverat is ad se S. Franciscum, cum quo dum in eodem cubiculo noctem transigeret, consultò jussit accendi lampadem, ut posset videre, quid Divus noctu acturus esset; finxit deinde somnum; tum Franciscus è strato surrexit, elevatisque manibus lachrymabunda voce magno affectu repetebat. *Deus meus & omnia*, quibus verbis adeò ad amorem Dei accensus fuit Bernardus, ut admissionem à S. Francisco peteret, dumque instaret postulatis, jussit illum sanctus in templum audiendae missae gratià se conferre, & contulit se Bernardus, finitoque sacrificio, cum introspexisset Evangelium, incidit primò in illa verba: Matth. 19. v. 21. *Si vis perfectus esse, vende quae habes, & da pauperibus &c.* 2do. in illa Lucæ. 9. v. 3. *Nihil tuleritis in via -- neque duas tunicas &c.* 3tio in illa: *Si quis vult post me venire abneget semetipsum &c.* Quare

Quare Religioni S. Francisci nomen dedit, sancteque in illa vixit. P. Kwiatkiewicz in Annal.

738. Casimirus Korsak, genere nobilis, antiquitate stirpis clarus, fulgentis honoribus in magno Ducatu Lituaniae Patris filius; postquam sedulo studio eruditae satis litavit Minervae, addixit se Bellonae. Hic post variarum cogitationum luctum, mundone, an Deo se totaliter addicturus esset, forti instinctu movebatur, ut rusticam vitam ageret. Dum sic, quatiente animum remorsu dubius haeret, à suo, cui sub signa nomen dedit, ordinatur Colonello ad explorandas insidias appropinquantis hostis, pergit, sed cum assedis dum nihil periculi audit, noctem securè traducit. Verum cum adulta nox cursum agit impacatum, impacatus irruit hostis, clamatur ad arma: Casimirus in tenebris dum putat suam, rusticam apprehendit vestem, eamque induit, concurret generose ad Bellum, è vestigio movet hostem, benèque eundem, cum ferit, fugat, redux ad lucem dum se rusticis indutum centonibus spectat, ipse admirandus stupet; sed stupentem cordialis distrahit impulsus suggerens, nunquam melius triumphari posse; imò nunquam tutius eum salvari, nisi dum abjectus rusticum ageret quam militem. Fortis hic desuper instinctus omnia firmavit, quae caelum cordi impressit, itaque dispartitis equis, vestibus, supellectili inter egenos, ceteris relictis sylvas petiit, quas proximas vidit, ibi herbis victitans, dum sibi, & saluti propriae vacat; adhuc, nondum quietè vivit, quòd nondum pelleniti ad vincula paret instinctui. Itaque sui victor, confectus macie vicinam ignotus petit villam, obsequia simplici villano dedicat, eoque alacrior luetos sustinet labores, quòd delicatior magis ab illis abhorret indoles. Cum sic & acrem in obsequendo, in exequendo promptum & in operando non segnem advertit paterfamilias, hominem, quem de coelo lapsum sibi putabat, maximo praemiari honore & munere nititur. Maximum ergo, quod domi habere potuit, ei offert, filiam scilicet in conjugem, ut hoc vinculo eundem, qui servum ageret, tenuitatis suae faceret heredem. Risit ad hæc, qui terrena despexit, & ne contemneret caelestia, sponsalia contempsit. Itaque nec hic irrequietus stitit animus, abjectiora explorare nititur, itaque ut alterum ageret Alexium, hereditariam petit villam, ubi soror ejus egit Dominam, incognitus, proprio subdito se offert in mancipium, non tantum laboriosissima agens, sed & abjectissima. Pro labore ad aulam sæpius destinabatur, ubi ab aulicis tot ærumnas pertulit, quot ictus & flagella, verum his acerbis cruciatur. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

batur, quoties villae dominam sororem suam intueri debuit, à qua non agnitus, tantum à sua domestica pertulit, quantum vix perferret ab externa. Cum sic seriae patientiae per septennium evidentia prodit documenta, primum levi, graviore demum corripitur alteratione, acciri sacerdotem petit, sed, cum responsum esset, deesse illum, precibus apud patremfamilias evincit, ut is certam arriperet viam, & sacerdotem, in quem publico tractu itinerantem, pro certo incideret, ad disponendum acciret; gerit petenti morem paterfamilias, obvium, ut ille praedixerat, advertit P. Dominicum Podolec, Societatis Jesu, qui de infirmo informatus, dum praepropere eundem accedit, Latine ab illo salutatur de nomine & cognomine, quasi pridem notus, qui primò ei fuit obviis. Post sacram igitur exhomologesim, exposito ager statu suo, quo modo vocanti ad infima paruerit Deo, quae pateretur, quas caelitus expertus est consolationes, praedicere plura coepit, sacerdotemque obligare, ne à se abscederet, donec animam in manus sui traderet Salvatoris, mortemque brevi assuturam asseruit. Et ne, post fata, aliquò coleretur honore, Patrem precibus, imò gravissimis minis adjuravit, ipsam minatus mortem, si cui nomen suum, patriam, virtutesque propalaret, utque in coemeterio plebejo more sepeliretur, petiit. Hæc dum mira suavitæ disposuit, suavis, simè obiit, miro fragrans odore, qui tanta caelis vixit virtute. Post ejus mortem, diu sacerdos siluit, quae debuit, donec mortis proximus ea, quae acta sunt cum demortuo Casimiro, in scriptis reliquit. P. Narainowski, in Facie Rerum Sarmaticarum, p. 313.

739. In quadam Galliae provincia sub gubernio Lugdunensium existente, ex nobilibus quispiam excellentis formae filiam habuit, quae multorum oculos in se vertit, sic scopuli in mari, etiam si navium ruinæ & post magnas revolutiones. Duo Juvenes nobiles diversarum provinciarum, affectu amicitiae prosequantur dictam virginem; libenter id habuit Pater Virginis, quodque domum ejus frequentarent, quae honestis personis clausa non fuerat. At difficilis inter duos rivales concordia. Trophimus & Menelaus vocabantur concurrentes Evangelista Virgo, ad quam fiebat conculsus. Hæc etsi indifferentiam affectus & amicitiae inter illos duos servare volebat, rem tamen experta difficilem, ut solet fieri in mari, etsi gubernator navis teneat rectè gubernaculum, attamen, nunc in hanc, nunc in illam partem inflecti, & propendere navis consuevit; Sic inter duos rivales contingebat. Ffff 2 Puel.

Puella. Trophimus, etsi injuste imaginabatur, quod Menelaus magis aestimabatur a Virgine; & revera major quædam fuit Symphonia inter Menelaum & Evaristam. Exarsit itaque Trophimus ac instar fulminis nube clausi, & strepentis in diras erupit; quare ab illo abalienata animo Evarista, totum in Menelaum vertit affectum; imò consulto eidem interdum ablandiebatur, ut æmulum affligeret. Irritatus Trophimus vindictam sumere volens de Evarista, maledictis eandem perstrinxit, bonamque illius reputationem ferventioribus verbis obfuscabat. Pupillam itaque oculi Evaristæ acriori lingua tetigit, Menelaum quoque, qui ducere volebat Evaristam, magnopere offendit, quare vindictam suffragante adhuc Evarista spiravit Menelaus, ejusque desiderio exardescens ad duellum provocavit Trophimum, eundemque occidit. Quare, justitiæ manus fugiens in Allobrogum montes se contulit. Interim Trophimi parentes processum juris contra Menelaum instituerunt, convictusque Menelaus, in effigie sui decollatus est, & omnia bona confiscata sunt. Interim stante processu Evaristæ Pater multum afflictus, quod forma filiae tantorum malorum esset occasio, & vivis excessit. Menelaus verò desperatas res suas cernens, in exercitu Allobrogum Ducis arma tractabat, memor tamen Evaristæ, per literas eandem hortabatur, ut staret verbo, ac existimabat Evarista se ad id teneri; postea verò diverso consilio persuasa cum Sanctimonialibus miscere colloquia cepit. Quarum una prudens sanè Virgo, quid actum fuerit ab Evarista, edocta, perpendensque, quod calamitates, quæ in mundo contingunt, plures ad monasteria quam nuptias compellant, in hunc modum Evaristam allocuta est: Verum est, quod multum obligata sis Nobili, de quo mihi narraſti: ceterum tamen, quid sunt homines, nisi stellæ minutæ comparatione solis Justitiæ, qui est lux mundi, & lumen vitæ. Decertavit pro honore tuo Menelaus contra illum, qui tuam famam carpebat; at sponsus celestis suscepit pro anima tua & salute æternam diversum duellum, contra mundum, diabolum, infernum, & mortem pro te, ut tibi vitam daret. Erat dives in sinu Patris sui, & in cæli Domo, domo plena opibus, & gloria, at pro te renunciavit his omnibus, ut in terra duceret vitam pauperiam, ut te divitem faceret sua paupertate. Menelaus factus est exul & patria, at divinus Salvator & cælo, in quo ab Angelis adorabatur, egressus, ut esset extraneus & peregrinus in terra; conversatus inter homines, qui illum non cognoverunt, & ita tractarunt, ut in cruce mortuus sit. Quod si times ingrata esse homini, qui suum in-

teresse habens tuo permistum in actionem injustam erupit, ad vindicandam injuriam tibi factam; timeas magis ingrata esse Deo, qui sine alio respectu, sed merè intuitu tuæ solius felicitatis expositus est tantis doloribus, & opprobriis. Recogita benè, quod JESUS CHRISTUS mortuus propter tua peccata; justus pro te injusta, ut mortua peccato vivas justitiæ. Considera seriò, quod si JESUS CHRISTUS est mortuus pro nobis, idèò mortuus est, ut hi, qui vivunt, non vivant amplius sibi ipsis, sed illi, qui est mortuus pro illis. Quod si occasiones cruenti martyrii non sint ad præsens, ut illi reddatur sanguis pro sanguine & vita pro vita, in occasiones lenti martyrii, quod est in cruce religiosa, offerunt se tibi, ut reddas aliquomodo, quod debes illi, qui te amavit eoque, ut se ipsum daret in mortem pro te, ille, qui est vera vita, & author, & consummator nostræ fidei. Ejusmodi discursus animatus gratia & benedictione cælesti, qui ex virgineo ore prodijt, adeò tetigit cor Evaristæ, ut excipiens, sicut expedit, tempus visitationis, conceperit desiderium vitæ religiosæ, tum agnoscens, quod Spiritus S. odit tarda molimina, ac quod illi, qui egrediuntur de Pentapoli, non debent respicere retrò, absque mora Dei consilium secuta, admissionem in illam religiosam Domum expetiit & obtinuit. Scripsit posthac Evarista ad Menelaum literas, quibus hortabatur eundem, ut se Evaristam sequeretur; qui his novis mirabiliter confectus, nulla habita dispositione haud intelligebat sermonem divinum, imò resolvit se extremâ audacia ipsam in persona redire in Franciam, comparuitque in loco, quo effigies ejus capite plexa fuit, quod & illi ipsi factum fuisset, si agnitus fuisset. Aliquoties alloquebatur Evaristam, at illa rupis instar in bono proposito steterat immota, variis modis frivolas Menelai refutavit rationes. Nec tamen ita occulta fuere colloquia Menelai cum Evarista, ut parentes occisi Trophimi laterent, quare structæ illi insidiæ, ut caperetur, parùmque abfuit, ut in manus excubitorum incideret, evasit tamen elusis eorum oculis vestitu muliebri assumpto; quare deinceps vitæ suæ prospiciens in regionem Allobrogum se contulit, in Italiam abiit ac dicitur & portu veneto in terram sanctam solvisse, crediturque post reditum religiosam vitam iniisse. Joannes Petrus Camus Episc. Bellicen. Dec. 3. Hist. 1. ex Gallico.

Rolandus decus Academiæ Bononiensis, postea Ordin. Præd. in illustri Domo, deliciis abundanti educatus, cum mundi divinis bonis fueretur, vacaretque variis oblectamentis, dum die quapiam vellet plenè satiari appetitum suum, variis deliciis totum maturo paratum Rolandum

tinum tempus impendit audiendis musicis instrumentis, meridianum convivio, vesperinum ludis variis, tandem defatigatus, nec satiatus illis mundi gaudiis sensit se melancholia oppleri, diversis cogitationibus agitari, his quoque inter alios: Si postconsumptam in deliciis diem adeò tristis invenior, qualem in mundo contentationem cordis mei sperare possum? Ah cor istud meum non est creatum ad gaudia terræ, sed ad gaudia cæli. Quare vix finita inter varios cogitationum fluctus nocte, mane confestim se proripuit, nec plenè ornatus ad Conventum PP. Dominicanorum cucurrit, ad congregatos pro tunc in Capitulo intravit, & nemine salutato ad pedes se Superioris B. Reginaldi prostravit, suscipi ad religionem ardentissime expetiit; ille quoque ex instinctu divino ferventibus annuens precibus, nec expectato ut adferretur habitus, sibi met ipsi proprium detractum scapulare eidem imposuit. Quo tempore contigit celebre miraculum: nam campanula, quæ pro Capitulo convocare solita, quæ vix in Conventu exaudiebatur, tantum sonum edidit protunc, ut per totam Bononiensem urbem exaudiretur: quo sono excitata magna populi multitudo curiositate ducta accurrit ad Conventum, attonitæque miraculo, dum vidit Doctorem paulò ante immersum deliciis nunc religiosum statum amplecti. Multi illius exemplo tracti, religioso se addixere instituto. P. Carol. Rosignolius in Veritatibus æternis Doctr. 1.

Aulicus Religio-
sum statu-
m ex-
petit, &
obtinet.

Theodobertus rex Galliæ habuit in aula sua celebrem heroem dictum Florum, qui primas tenuit in respectu Regis, propter aulicam, dexteritatem &c. Hic Florus magnis licet floreret honoribus & opibus, nunquam tamen fuit in animo contentus, sapius perpendebat mente, quid mihi dare potest rex terrenus, si divitias, honores &c. hæc omnia fluxa sunt. Si tanta pro Deo sustinuissem, quanta pro rege sustinui in castris, quantum apud eum meruissem, quantus evasissem Sanctus. Dum hæc cogitaret Florus, inaudit venisse in Gallias Maurum Abbatem, quare ad eum se contulit, illiusque quantum habuit opum, pro construendo monasterio obtulit; filium insuper suum unicum Bertulphum, ut eum pro servitio Regis æterni formaret; ipse quoque pia sua desideria Abbati exposuit. Post hæc magis & magis in sæculo affici-
batur tædio; tum à rege instanti missio-
nem expetiit afferens se Regi terreno florem ætatis suæ dedisse, Regi æterno saltem re-
siduum consecrare velle, si ad alium Regem terrenum transiret, posset illi suus Rex vitio imputare, sed cum ad cælestem transire vellet, dignaretur Rex non ægrè id ferre.

Annuit piis postulatis ejus, illachrymans Rex, exoptavitque scire diem, qua vestem religiosam suscepturus esset; obtentaque abundi ab aula venia statim evolavit ad Maurum; de die, qua accepturus erat vestem, fecit Regem certior, venitque pius Rex, ac ad pedes S. Mauri se prostravit, singulos religiosos amplexus est. Venit deinde Florus cum profunda inclinatione, baltheo se solvit, ac vestem religiosam expetiit. Rogavit deinde Abbas, ut dignaretur Rex aliquid & crinibus Flori abscindere, quod ille præstitit, deinde alii Principes, Regis ad exemplum moti, exemplo Flori alii & Magnatibus sese ad obsequium Dei, aut filios suos Mauro tradebant. Vixit 12. annis in vita Religiosa Florus memor verborum Regis, qui illi commendaverat, ut cum tanta diligentia serviret Regi cæli, cum quanta regi terreno. Ibid. Doctr. 8.

Domicella quæpiam ex primariis Hispaniæ, nomine Catharina Sangoval, diu Vocationi deliberavit de statu vitæ, tandem mundo Christi adherere statuit, suas divitias, formam, spinis coronari respiciens, at sponsum alium habere non voluit, nisi aut Regem, aut regem prognatum sanguine, hæc dum quadam die per cubiculum perambulat de honoribus, divitiis, regis nuptiis cogitans, casu in effigiem Christi crucifixi, spinis coronati respexit, legensque titulum, JESUS Nazarenus Rex Judæorum; sensit interius invitationem quamdam, ut illum coronatum, pro sponso sibi eligeret, interiusque audivit vocem. Ecce Rex, quem quæris, qui desiderat te habere sponsum & præ omnibus aliis te diligit. Hæc aliquatenus piis oculis Christi imaginem intuens, consideransque ejus caput spinis coronatum, cor lancea transfixum, manus clavis affixas, omnia membra livida, audiitque vocem jam aures corporeas ferientem, & cor penetrantem: Tu me ita habebis; cumque tremere ad hanc vocem Catharina, nesciens unde veniret, vidit Christum appropinquantem, ac dicentem: Ego sum, noli timere. Quare sibi reddita, ingenua provoluta, Christo se obtulit invocata pro teste Virgine Deipara. Extenditque Christus dexteram manum ad Catharinam, veluti in signum susceptionis castæ sponsæ suæ, dicens: Hæc manus, in qua maxima fortitudo reperitur, extendit se ad te, ut per illam confirmata possis implere voluntatem meam, & vincere tuos inimicos, observans promissa itaque Catharina relictis omnibus honoribus, divitiis, aliquatenus in sæculo ad instar Sanctimonialis vixit, deinde Religionem S. Theresiæ professæ expetiit dari sibi nomen, Catharinæ de JESU. Ibidem Doctr. 11.

Constan- P. Hieron. Alvarez cum puer Societa-
tia in vo- tem mirè meditaretur, demon qua horri-
catione bilibus terculamentis qua etiam alapa il-
demonem lum exterrere conatus, cum vinceretur, vi-
vincit. deri desit. Sed rediit ad Hieronymum jam
religioso Sacramento post biennium, autho-
ratum, & quidem Patris mortui os, oculos,
omnisque corporis speciem perscitè men-
titus, multifariam illum versans, multa pro-
mittens, & falsis lachrymis abundè perfu-
sus. At Hieronymus Jesu illi nomen, cru-
cemque objecit, ac iterum victum coegit
faceffere. P. Nadasi. in Ann. Diet. memor.
20. Januarii.

Vocatio P. Andreas Brunner, Germanus, dum
à S. An- de statu vitæ anceps esset, S. Andreas coram
drea in- illo cum cruce videri visus & gladio mi-
culcata. nax Christi crucem in Societate amplecti
jussit, ac moras trahenti, verbera quoque
infixit, sentiebat enim se, ductis, in crucis,
in medio sectæ, figuram. (qualis sancti
Andræ crux pingi solet,) vulneribus con-
cidi, & illa vulnera tamdiu tergo infligi,
quoad recepit se imperata facturum & mox
mente jucundæ paci reddita hilaratus, pro-
missis stetit, vita in Societate ducta, quæ
talita decebat exordia. Ibid. 20. Apr.

Vocationi P. Jacobus Cerutus, dum adhuc esset
corre- in Novitiatu, nescio, quem torpore illi ex-
sponden- cussit scheda fortè lectulo affixa, in qua
dum. hæc legebat: *Ad quid venisti? Ad serviendum,*
non ad regnandum. Ex eo tempore
Pro patre, inquit, mihi Jesu erit, pro Matre
celi regina Maria, SS. Angeli pro fratribus.
Angelus custos ab eo rogatus noctu non se-
mel illum, sed sæpius excitavit. Ibid. 28.
April.

742. P. Carolus à Lotharingia è Principe
Vocatio- Episcopo ac comite Verdunensi, Societatis
nes varia: Jesu impetratæ humilitatem amplexus est.
Demon ex energumena, cum templum in-
gressus esset adhuc Episcopus, ridiculam co-
gitationem illum, & ineptam habere dixit,
quod vellet in corvum nigrescere. Digressio
illo, timere se dixit, ne Carolus id, quod
moliebatur, perficeret. Ager cum loqui
prohiberetur, duos Patres rogavit, qui de
Divinis coram illo loquerentur. Gregori-
us XV. Pontifex potestatem illi faciens So-
cietatis amplectendæ, earum, quæ id agunt,
animarum statum, ait, Regibus invidendum,
agnoscere se felicitatem ipsius, gratias Deo
agere &c. Proficiscere, inquit, ad eam
sacra militiæ Societatem, Catholici nominis
defensione, & hæreticorum excidiis cla-
rissimam. Idem ad Ducem Lotharingiæ
scripsit de Caroli consilio: *Hominum, An-*
gelorumque linguis laudata deliberatio. Qua-
tuor Societatis votis, addidit 5tum & 6tum

Vocatio ad Socie-
tatem lau-
data in
Principe.

pto complexus est, se semper quæsiturum
majorem Dei gloriam in rebus gravibus, &
semper defensurum Immaculatam Beatissi-
mæ & dulcissimæ Virginis Matris suæ con-
ceptionem. Ibid. 28. Apr.

P. Augustinus Centurionius, dum su-
Idem in
premiu, Dux adhuc creatus in Rep. Ge. Duce.
nensis, magistratum gerit, quotidie Eu-
charistiam sumit. Pater Augustini, Mater,
Fratres, Sorores, filii & filia religiosis
ordinibus sese addixere. De illo P. Wier-
uszowski. 7. Novemb.

Majorum sequeris ceras, sequerisque Mi-
norum.
Tot ceris lux es clarior ipse tuis.

P. Adalbertus Bausech, Bohemus, Vocatio
pueri venustissimi specie in Sacrosancta ho- ipso Jesu
istia Jesum vidit, rogantique, quid ab se vocante.
vellet? *Volo*, respondit Jesus, *ubi sis, ubi*
es: erat autem tunc in templo Collegii So-
cietatis, juberi ergo se in Societate manere
intellexit, & Societati nomen dedit. P. Na-
dasi. in Ann. Diet. memor. 3. Maij.

Mathias Le Couffi Lotharingus, coad- Vocatio
jutor, famulus cum esset Collegii Treviren- minime
sis, jussus est comitari quemdam, qui Pro- cogitantis
vinciali Franciæ commendabatur, tanquam
expertæ virtutis vir in Coadjutorum nume-
rum adlegendus, at in literis, per scriben- Super
tis inconsiderantiam nullum nomen erat: Mathiam
nam illum tantum literæ commendabant, fors misce-
qui eas afferet. Per iter candidatus ille, Ma- biliter co-
thiæ ignaro, quid in illis esset, epistolas cidit.
tradidit, ad Præpositum Provinciæ defe-
rendas, ipse propositi parum retinens, alio
iter flexit. Ita cecidit fors super Mathiam:
etenim Provincialis acceptas literas, de illo
ipso loqui ratus, eum benigne accepit.
Rogatus Mathias, num ad Gloriam Dei cu-
peret in Societatis obsequiis permanere,
annuit, & se non in famulorum, sed in
Coadjutorum numerum redactum, lætatus
ac miratus, operam sedulam in lue ac in
variis obsequiis, assiduo studio, magno
Coadjutorum exemplo probavit. Monebat
Coadjutores, ut Scholasticos, Patresque
honore & reverentia prosequerentur. P.
Jovenius Garaudel, spectatæ Virtutis opi-
nionem laudatus Vir, Mathiam vita functum,
clara luce circumfusus vidit ac dicentem
audivit: Benè secum agi. Ibid. 12. Maij.

Jacobus seu Didacus Lopez de Salaz Vocatio
Chilensis, illustri stirpe natus, cum 30. an- ex con-
nos ageret, audita cujusdam è Societate, cione sua
apud PP. Ordinis Prædic. exequiali Conci- nebris,
one, quæ de nobili, ac nuper nupta, & à
nuptiis brevi ad tumulum appulsa adole-
scens

De Justitia & Vocatione ad Religionem.

scutula habebatur, ad Patris conclave abiit,
& dum prostratus, lachrymarum plenus
æternitatis consilii animum addixit, abjecta
vestium vanitate, magno urbis attonitæ
documento; se catenis ferreis, ac ciliciis
oneravit. Novitius, intra 20. menses in-
genti curriculo perfectionis peracto, uti
testatur Magister novitiorum, obiit. Ad-
erat morienti ille ipse Concionator, qui il-
lum promovit, & num è cælo quidpiam
boni haberet, interrogavit, ac delibera-
bundum, nec respondentem urfit, ut obe-
dienter ediceret, si quid esset. Tunc Jaco-
bus, adfuit mihi, inquit, Christus Domi-
nus meus & mihi dixisse visus est; me esse
prædestinatum, seque expectare, ut cum
illo descendam, sanctæque obiit. Episco-
pus pro concione mortem ejus narravit,
unde urbs tota confluit ad ejus exequias
celebrandas. Hæc urbs erat Valparaisum.
Ibid. 30. Jun.

Vocatio Cæsar Cajetanus Novitius Italus ætatis
Principis. 19. annorum, Societatis 2. habet in imagi-
ne Romæ, jussu Superiorum incisa hoc Elo-
gium: *Cæsar Cajetanus*, abdicato Cæsari
principatu, & Sortini Marchionatu, suique
contemptu clarissimus, ipso ætatis & for-
tunæ flore in Societatem Jesu, cui se devo-
verat, per ineluctabiles obices admissus est.
Suscepit in eo vivente Roma positum per-
fectionis tyrocinium, mortui reliquias col-
legit Panormus. In divinæ matris cultu jam
inde à puero educatus consularicem elegit,
in sua de vitæ statu deliberatione &c. Ibid.
5. August.

743. P. Petrus Clutius cum inter Societa-
tem & alterum Ordinem dubius fluctuaret,
Voce cla- tem & alterum Ordinem dubius fluctuaret,
ravocatur multis lachrymis lumen à Deo precatus ma-
ad Socie- nifesta voce Dei hæc ipsa verba audivit:
tatem, Petre, Petre, beatus ille, quem vocavi ad
Societatem nominis mei. Ibid. 30. Aug.

Vocatio Thomas Stilintonius Novitius ætatis
per Bea- 23. Hunc videri visâ Virgo Deipara stipan-
tissimam. tibus ejus latus SS. Ignatio & Xaverio per
amænam viam ad palatium gloriosum ma-
nu apprehensum ducere, eumque sic est al-
locuta: *Ingredere huc, hæc erit habitatio tua.*
Eundem SS. Ignatio & Xaverio commen-
davit dicens: *Adolescens iste, vester est, cu-*
ram ejus gerite. Tum cognovit palatium il-
lud esse Societatis templum, & singulari,
Societatis ineundæ desiderio se teneri sensit,
fuit orationi, mortificationi specialiter ad-
dictus. Ibid. 15. Sept.

P. Joannes Slostowski Polonus ob
ejuratum Arium è domo paterna ejectus,
dum supplicat Deiparæ, ab eadem audit:

Petre, ingredere Societatem Jesu. De quo
P. Wieruszowski. 25. April.

Audiet hinc Jesu socius, sociusque Mariæ
Ad propriam veluti, quem vocat illa,
Domum.

P. Joannes Nunnez Lusitanus Æthio-
piæ Patriarcha, videt spectabilem Deipa-
ram cum Petro Fabro adhuc vivo, quæ
illi inquit: Vis servire Filio meo usque ad
defatigationem? eo annuente ait: *seque-*
re hos viros, & P. Strada visus erat, eidem
Joanni postea obvis P. Faber pariter ei-
dem locutus: Vis servire Christo ad defati-
gationem, & ita amplexus est Nunnez So-
cietatis Institutum. Idem 20. Dec.

Joan Brien Coadjutor Belga pro ob-Admitti
tinenda admissione ad Societatem ad SS. Tri- ad Reli-
nitatem confugit, desiderio tanto, ut voti gionem
religione spoponderit se, si desiderii sui com- à SS. Tri-
pos fieret, in editum SS. Trinitatis montem nitate po-
Tornaco Nerviorum imminentem, repta- stulans,
bundis genibus evasurum. Et verò annuit obtinet
optatis ejus SS. Trinitas, quocirca, ut pri- id,
mum se ad Societatem admissum certior est
factus, confestim projectus in genua furlum
ad montem SS. Trinitatis repens gratias red-
didit eidem SS. Trinitati. P. Nadasi, in An-
no Diet. mem. 22. Sept.

P. Carolus Pharaon Italus, Societatem Vocatio
toto desiderio optans, & ne ad illam iret ànis amans
suis domi prohibitus, adeoque inclusus, seminun-
tato assequendi id, quod optabat, ardore fugit,
exarsit, ut nocte intempesta, linteis colliga-
tis per fenestram sese demiserit, atque iis-
dem tectis ad nudum Christum seminudus
nobilis puer profugerit, parentibus virtu-
tem admirantibus atque eidem precantibus.
Placuit heroicis actus S. Patri nostro Igna-
tio, ideo eum Romam accersitum voluit
Romano in Collegio Philosophicis & Theo-
logicis erudiri, quæ ille ita didicit, ut eadem
cum laude docuerit, ubi etiam discipulum
habuit Bellarminum Cardinalem tantum.
Cum verò paterna ejus domus (è qua ille
gloriosa illa fuga sese proripuerat) à Socie-
tate fuisset emptæ & jam in usu nostro esset,
contigit P. Carolum in eodem, in quo na-
tus erat conclavi, spiritum exhalare. P. Na-
dasi, in Ann. Diet. mem. 24. Sept.

Paulus Kostka frater S. Stanislai post Paulus
diuturnam flagitationem à P. Claudio Aqua-Kostka
viva susceptus fuit ad Societatem, uti hi-admitti
storia Societatis recenset, totus ad divina ad Socie-
conversus, cum parem sibi, quæ undequa- tatem fla-
que placeret, conjugem minimè reperiret, gitat,
inde enim argumentabatur, Deo id minimè
probari, S. Francisci Patribus auri tantum
dedit,

dedit, quantum cenobio & templo erigendis opus erat Praefecti, ibidem templum oppidi locupletavit annuo vectigali, ibidem amplas aedes erexit, quas Societate destinabat, sed cum Societati sedem isthuc fingere haud è revideretur, eas ille Xenodochio donavit, totus orandi studio, jejuniis &c. intentus. Dum tyrocinio jam impetrato pedem pararet imponere, advocatus est ad Collegium Beatorum. P. Nadasi. ibidem. 12. Nov.

744. Marcus Purcletnerus Coadiutor Germanus, cum foris latomus esset, iterum & tatem vocatus capillis trahitur. 3tio sibi visus ab homine ignoto capillis trahi ad Societatem, monerique eam suscipere Religionem. Addunt, compertum esse illum in percipiendi S. Eucharistia celesti vilo recreatum esse. Ibid. 16. Decem.

Formosissima virgo Christina sponsum praeligit. Joanna, Alphonsi IV. Portugalliae Principis filia prodigium formae erat, ita, ut certatim Europae Proceres illam in sponsam expetierint, imò multi, saltem in imagine eam videre optarent, sed pictores fitebantur ingenuè, nulla artis industria Joannae venustatem posse adaequari: unus tamen pictorum ceteris melius imaginem ejus confecit, & Ludovico XI Galliae regi porrexit, qui flexis genibus Deo gratias egit, quod tam formosam divinae pulchritudinis imaginem voluerit efformare: ergo majori adhuc desiderio in sponsam obtinendam accensus, nuptias qua precibus qua minis à fratre Virginis extorquere tentat; tunc Virgo fufis ad Deum precibus animosè respondit, se nupturam Galliae Regi, si ea ipsa hora viveret, & ecce brevi nuntius venit, Ludovicum, dum nuptias appararet, obiisse. Superveniunt deinde Legati, à Richardo 3tio. Angliae rege, eam nomine Principis sui pro sponsa expetentes, sed illa similiter ad orationis scutum confugit, in qua oratione dici sibi audit. Is, qui te in sponsam exoptat, ad aliam migravit vitam Unde iterum se nupturam Richardo promissit, si eo tempore viveret. Sed brevi compertum fuit, hunc quoque inter nuptiarum desideria extinctum esse. Increbuit proinde per Portugalliam rumor, Joannam fatalem dotem sponfis secum ferre. His laqueis liberata, Deo se ad servandam in Religione Virginitatem consecravit. Effigiei ejus Poëta inscripsit sequens

Epigramma.

Joannae speciem picto Lodoicus in auro
Vidit, & digne numine, dixit, opus.
Multi illam Proceres, multi petiere Monarchae;
Omnibus his unum prae tulit illa Deum,

P. Rosignol. ex P. Daniele Papemb. 12. Maij, & ex P. Engelg. in Festo S. Doroth. in Caelo Empyr.

B. Joannes Capistranus Anno æt. suae S. Capistrano 30. vices obibat Ladislai Siciliae utriusque Regis, & Domini urbis Perusinae, is, dum Perusinarum seditionem composuit, & mirabiliter rafa-
jectus est; in quibus visibilem se ei prae-
buit S. Fundator Seraphici Ordinis, adhortans illum, ut mundi & fortunae illius inconstantiam sperneret, & se Deo in sacra ejus Religione dedicaret. Stabat fluctuans animo, post hanc visionem Joannes, tum ad recitandum officium Beatissimae Deiparae se contulit, quod dum prosequitur, dulci correptus est somno, ex quo dum evigilat, barbam, quam fovebat promissam, & quae illi grandem adstruebat majestatem, tonsam & radicitus evulsam reperit, tangit verticem capitis, & ecce, in eo coronam sacerdotalem persentit, ergo omni perplexitate animi abjecta, ut primum est è carcere liberatus, recta ad portam Patrum Seraphici Ordinis se contulit, & sacrum habitum impetravit. Miraculum enim illud perenne mansit, corona enim illa coelitus rafa sic semper permansit. Omnibus diebus vitae ejus novacula non ascendit super caput ejus. P. Rosignolius ex Jacobo Biderm. & ex Joanne Barber.

In Vocatione nutantem per aviculam confirmat Deus in monasterio Certosae. Religiosam vitam erat amplexus nobilis & magnae fortunae adolescens, sed sensim tædio victus nutare in proposito coepit; imò jam reditum ad saeculum apud se decreverat. Habebat is cum facultate Superioris propter distractionem aviculam carduelem, quam, antequam in libertatem ipse se conferret, è cavea liberam dimisit, ut nativa frueretur libertate, quæ, quod sibi etiam brevi frui licebit, plurimum sperabat. At verò avicula continuo ad caveam suam sponte revolat, sed iterum illam ex illo carcere ultroneo liberare vult, fenestram aperit, horti amoenitatem praesentat, sed nec his allecta avis, ad cellam & caveam redit. Ergo ille quoque ad se rediens, clarèque divinam assequens voluntatem, etiam sibi in cella velut in cavea haerendum esse censet; Sic enim secum est ratiocinatus. Infelicem me, qui ratione praeditus, cogor perseverantiam in Religione ab irrationalibus discere creaturis. P. Rosignol. ex Diony. Carth.

Venerat in eam intemperiem morum & affectuum quispiam è Societate, ut co-S. Ignatius gitaret de illa deferenda, nec ullis Superioribus rum

one confirmat. rum monitis, consiliis, aliisque remediis poterat revocari à proposito. Misertus hominis quidam è Patribus, rogavit, ut vel unum Pater & Ave paucis diebus in honorem S. Patris Ignatii recitaret. Aggre id impetravit Pater; sed miser homo, tam exiguum pietatis pensum tam tepide, & negligenter absolvit, ut puniendus potius quam juvandus videretur, & hujus tam projectae orationis fructum non exiguum sensit, coepit enim angi animo, ut nullam quietus partem admittens in hortulum domesticum descenderit, & levandi animi gratia suspiriosus inambularet, & ecce continuo splendido lumine circum omnia propè se coruscare videt, atque in medio luminis adeste S. Ignatium, cujus aspectu perculsus, animoque totus immutatus ad pedes ejus procidens. O Pater, inquit, tantumne mihi confers gratia pro uno Pater & Ave. Fili mi, respondit S. Pater: paucis ego contentus sum, oculoque eum benignissimo intuitus disparuit. Ille humi procumbens, reliquum noctis prostratus inter lachrymas largissimas exegit. Ubi diluxit, Superiorem convenit, veniam petiit & invenit, Sanctaeque deinceps vitam in religione egit severus in se ipsum & disciplinae obsequentissimus P. Pennequin. p. 3. Ilag c. 21. P. DreWs, Par. III. p. 144.

Vocatus à statu solitudinis ad Religionem. Quidam salutis studio solitarie vivens, ab aliis fuit lautè habitus submissis cibis, ibi vocem audit: Ave paste porce; advertens igitur, ea voce suum otium & commoda reprehendi, peregrè ivit; iterum verò audit Salve pecus errans, anxius igitur, quid faceret; cum nec solum nec peregrinum eum Deus velit esse, statuit se obedientiae subdere: Cum igitur in eremo ad Abbatem iret, is ei dixit: Salve fili obedientiae implens voluntatem Dei. Discip. in Prompt. lit. O. ex 3.

Novitius apparuit. Maximilianus Grimaldus Italus visus est à matre illustrissima foemina in templo, inter Societatis tyrones veste religiosa indutus: cum tamen ille domi æger, necdum ad Societatem admissus decumberet.

Si, non, spirat ubi, sed mens, ubi diligit, extat.

Hic ubi mente fuit, corpore rite fuit.
P. Wierulfo. 2. Jan.

Vocationem deser-tor, ex Collegio admodum fugiens, à caerevolens lestis venustatis puero in porta deterretur, à puero Jesu & detinetur, ut redeat, De quo P. Wierulfo. 19. Jan.

Linquere qui tentat melioris limina vitae,
R. P. Kpiarkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Ne fugiat, puer hunc ore, minisque verat.

Ergo ne repetas Alphonsi crepundia mundi,
Conveniens monitor, sit Puer iste viro.

S. Aelredus pro tyrone, è religiosa devotione exitum quærente, oravit, & ille, ne per apertas quidem portas potuit exire; cum diceret se à muro ferreo prohiberi. Annus Coelest. 12. Januarii.

Vocatio nem deser-tor, ex Collegio admodum fugiens, à caerevolens lestis venustatis puero in porta deterretur, à puero Jesu & detinetur, ut redeat, De quo P. Wierulfo. 19. Jan.

Ferrea conatum nociturum siste voluntas,
Ferreo ecce Dei munere murus obest.
Ignitus quem struxit Amor: patet inde potentia,

Spe armata, Divi, quid valere preces.

P. Joannes de Herrera Hisp. cum in-Vocatio stinctu caelesti ad Societatem urgeri adversaret, neque tamen se satis expediret, tene-riore, quam in tali causa par erat, matris amore devinctus, tum demum subactum sibi animum sensit, quando è pia quadam Christi columnæ alligati effigie audire sibi vilus est, fortè Hispanica lingua: *Tio como deie lamia. Et ego quomodo reliqui meam, adjecit Latine etiam hinc Verbis: Faciam te in amorem magnum.* Societate inita per 4. annos nihil caelestis roris persentiscere sibi visus corde arido ad divina, postea tamen miro Dei amore se uri sentiebat, unde promptus ad pericula omnia, proximi juvandi causa, totus divino quodam ardore inflammatus in divino amore crescebat usque ad mortem. Moriturus dicebat: si mea me Domina vocat, eamus. P. Nadasi, in Anno Diet. mem. 19. Sept.

P. Martinus Pelez Hisp. à Jesu Puero puer ipse se Societatem Jesu ingredi justus. De quo P. Wierulfo. 9. Febr.

Quæ Puer almæ jubes, cur viri, non, ista ju-bebas?

Fors Puero socius vult magis esse puer,

P. Jacobus Sancius Hisp. Gregorio XIII. charissimus in eligendo statu suo sollicitus ex Eucharistia luculentam vocem audit. *Esto de societate nominis mei,* ad quem P. Wierulfo Wski. 19. Febr.

Promptus ut Ignatii miles pia castra sequaris,

Allicit annonâ te Deus ipse sua.

Idem Sancius percepto Eucharistiae Sacramento Christum parvulum suâ viscera intrantem vidit, & sic eum allocutus est: Domine, Tu es verus Deus & homo, nec minor es, quam sim ego, ergo extende Te; imple caput hoc meum, hæc brachia mea, Gggg hoc

hoc corpus meum: tui sunt hi oculi mei, tuæ sunt hæc aures meæ, tuum hoc os meum, & manus & pedes; Tu in me loquere, in me ambula; Tu vive undique in me. Vivo itaque ego, jam non ego, vivit verò in me Christus. Ad quem P. Wieruszowski. ibid.

Quam veneranda iterum renovas mysteria Sanci,
Incarnat se se sub tua membra Deus.

Vocatio ab utero. P. Franc. Pavonus Italus, à Matre, dum portatur in utero, vagire & loqui auditur. de quo P. Wieruszowski.

1. Quis puer iste foret, de se vox ipsa prophetat,
Zacharides Latius, quod foret ille, jugis.
2. Cui loqueris facunde Puer, responsaque reddis?
Cum genitrix tenerum, te, tua portat onus?
Ex utero servum fors te Deus ipse vocabat.
Respondes proprio non malè surdus, Hero.

Pavonus ac natus est, statim in genua procubuit in cælum attollens oculos, ritu orantis, idque per quartam horæ partem. Hunc alloquitur P. Wieruszowski.

3. Molle genuflectis, palmasque ad sidera tollis,
Numinis orator, vix modo nate Puer.
Dumque genuflectis, mundum fulcire laboras,
Dumque levas palmas, vis super astra trahi.

Beatissima balbum sanat ut admittatur ad Societatem. P. Thomas Sanchez Hisp. ab impedita lingue vinculo absolutus (ob quam balbum sanatiem à Societate arcebat) cum ad aram Deiparae, quæ à *Santi fontis* nomine dicitur, illachrymatus, se non prius ab æde recessurum, quam Deipara balbam suam linguam expediret: Surrexit subito voti compos & in Societatem receptus. P. Wieruszowski 19. May.

Epigrammata

1. Hinc quisquis raucò malè Rhetor perstreps ore,
Ex hoc fonte tibi vena sonora fluat.
2. Quæ verbum peperit, tibi vocem Virgo ministrat.
Non poterat melior, Verba docere schola.
3. Balbutit, labioque frequens Sanchezius errat;
Quæ voces docuit promere, Mater erat.

Joannes Sevilla Coadjutor Hisp. ut ad Vocationem Societatem aditum impetraret, per tres à nis amor Collegii janua noctes hyeme non recessit, non frigirit, Et si in tertia vigilia venerit, & ita invenendus, Beati sunt servi illi. Lucae. 12.

Sic Evangelicum monstrat vigilantia servum.
Post triduum Domini testæ Beatus adit, P. Wieruszowski. 20. May.

P. Ignatius Mendoza Hisp. Novitius, primæ Vocationis claritatis princeps, Philippi Hisp. Regis II. & III. apud Galliarum Regem, Venetos Legatus, tandem obscuro Religionis loco abditur. De quo P. Wieruszowski. 15. Aug.

Hunc ne lux mundi, nimis excœcaret & æstus,
Umbra pullatæ Religionis adit.

Indutus veste obsoleta dicebat se eo modo gaudere, ac si aurei Velleris investituram acciperet.

P. Severinus Bransensis Polonus, religiosus laboribus fractus, festusque annis Senecio, continuè Deum exorabat, ut in Societate perseveraret. De quo P. Wieruszowski. 18. Aug.

Nil meritis tribuit, non est securus & annis.
In portu exitium, navis onusta timet.

A suecis hæreticis Collegium Ravenne expilantibus senecio interemptus Religionis odio.

Viderat in vetulo, magnum Mars improbus hostem:
Scilicet hostis erat, vera Latina fides.

Idem Joannes Domyne Gallus 19. annorum Scholasticus, moritur. Cum quidam postero die erat dimittendus, & mortuum hunc Joannem amplexaretur, inquit. *O bone Adolescens, trabe me post te*, mox disenteria correptus brevi religiois & piissimæ gentis moritur. Idem. 23. Aug.

P. Christophorus Ferrerius Italus, dum in Patris testamento ad se misso legeret. Si verò Christophorus filius meus unicus in Religione non persisteret, illum bonorum meorum omnium heredem constituo. Quod ille sic immutavit. Si verò P. Christophorus filius meus unicus, usque adeo esset demens, adeo ingratus Deo & impius, ut Religionem desereret, eo casu pronuntio eum indignum, qui mihi succedat & sit hæres.

Sic, ne, Ferrerium magnes trahat aureus ultro,
Magnetem exhaeres, submovet ipse suum. Idem 29. August.

P. Jo-

Vocatio stabilita sanguine Christi

P. Joannes Magirus Germanus cum à primo spiritu deficeret, sic ad frugem rediit, Frater suus jam in Societate mortuus, spectandum se illi obtulit, haustumque è Christi (quem manu tenuit) latere sanguinem projiciens, inquit. *Vide, ne hic sanguis in cassum pro te sit effusus*; resipuit itaque & postea in corpus suum saviit crudelissimè.

Magirus est Elephas, divinum vidit ut ostium,
Bella movet, secum prælia dira movet.
Idem 8. Sept.

Vocatio amor illustris fortis ut mors.

P. Jacobus Suarez Hisp. suaviter parentem suum delinivit, dum evaginato gladio eum vellet interimere, quod Societatem nollet deserere. Moniales Clarissæ, media nocte Collegio nuntiant supra testæ incendium apparere. Rector, Minister, Janitor, cum nullum ignem suspiciunt, cubacula lustrant, ac orantem, à terræque sublimem nec non magna luce circumfusedum reperiunt Jacobum, quæ lux in aëra prorumpbat.

Quam res sacra, Domi, socium servare flagrantem,
Inflammaré unus testæ, forumque potest.
Idem 1. Junii.

Vocatio medici ad medendum animabus.

P. Antonius Sardus, insignis Medicus, audiit sibi dici à Christo: *Veni post me, faciam te medicum animarum*. Et exinde Societatem amplexus est.

Nimirum, citius reliquorum vulnera curat,
Qui medicus propriis noscitur esse malis.

Sardi primò duæ filia, uxor deinde Religionem, tres filii Societatem, tandem ultimus Pater eandem amplexus est, P. Wieruszowski, 1. Junii.

Tota Domus moritur, mundo subtracta maligno.
Non eget hinc medicò mortua turba Patre.
Hinc sequitur, linquitque lares, mundumque malignum.
At melius medicus commoriendo valet, Idem.

747.

Vocatio nem Reli-

in contermina Lotharingæ provincia degens, cum Lucilla nobili Domicella Burgundia sponsalia contraxerat; interim cum ab illa ali-Princeps Lotharingæ, qui in Hungariam ad obsequia bellica Imperatoris profectus fuerat, le contulit, gloria cupiditate tractus. At impatenter tulit elongationem.

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

diutius protractam Austremonis Lucilla; quare ad statum religiosum applicuit animum, ac per biennium fere, non apparente Austremon ingressa fuit monasterium. Interim Austremon, magnam famam in rebus bellicis strenuè actis affecutus, cuidam ex Magnatibus Hungariæ ita complacuit, ut magnam spem nubendi filia ejus hæreditatæ conceperit: quare literis sparsis fictitium de morte sua rumorem Austremon; quo nuntio accepto Lucilla liberam se sua promissione existimans, statui religioso in Novitiatu inchoato se addixit. At verò vanas hominum spes! ille in Hungaria Dominus morte abreptus, spem quoque Austremonis confudit, hæreditatam Tutores alteri destinarunt. Austremon spe delusus ad Lucillam respexit, se brevi rediturum per litteras monuit; quibus dum non daretur fides à Lucilla, jam fini probationis suæ religiosæ appropinquante, ipsemet personaliter comparuit. Restitit aliquatenus Lucilla, sed tandem hæc columna proposito & loco mota ad sæculum transferri se passa est. Quid agis Lucilla, magis arident & sapiunt cepæ Egypti, quam manna & deliciae Paradisi, &c. At, mira videbis lector, spectabis ardentem rubum, nec tamen combustum. Post contractum matrimonium, ipso nuptiarum die dum Choreæ vacat Austremon, & vespertinum apparatur convivium, evocatus ad excipiendum è Magnatibus quempiam ad scalas progreditur, sed ecce dum venerationem præstat hospiti, fallente pede ita prolabitur, ut læso lethalliter capite pro semimortuo asportetur & brevi, usum rationis perturbante vi morbi, inter nuptiales tædas extinguitur. Lucilla verò dum iterum in religiosam umbram post tantum luctum admitti exoptat, sive à consanguineis retenta, sive à sanctimonialibus repulsam, aut obstaculum passa, sex & amplius menses in sæculo hæsit: Interim vir nobilis Decius, forma Lucillæ allectus nec ad ruinam Austremonis, obcœcante cupidine attendens, instanter ejusdem expetiit nuptias, cujus votis restitit primò, idque strenuè Lucilla, perluasionebus tamen parentum, ac consanguineorum victa cessit tandem carni & sanguini, consensumque ad futurum matrimonium Decio præbuit, qui jam voti compos factus, ad apparandam nuptialem pompam sese accinxerat, sed, dum ascenso equo progreditur, idem equus calcaris & fræni, ac disciplina impatiens è ripa in præterfluentem se simul cum Domino sessore præcipitem dedit, excussumque sessorem ac stapede tractum aquis demum suffocatum in ripam extraxit. Horribili casu perculsa Lucilla, cognita voluntate Dei religiosam vitam ferventiùs expetit & amplexa est, quam nunquam amplius

Gggg 2

plus deseruit. In Austremone verò & Decio poenam Dei quis non advertat, Si enim Baltasar ob applicata usui profano vasa sacra vitam & regnum amisit, Si Heliodorus fuit castigatus per Angelos, quòd manus thesauris Ecclesiae injecerit, quantò magis punit Deus homines propter templorum vivorum Deo consecratorum profanationem? Joan. Petrus Camus Episc. Bellicensis in Historia parab. Dec. 6, Hist. 5. in Gallico.

Vocationem spernentis mortem horrendam. vide supra num. 202.

748. Refert B. Petrus Damiani, in Epist. ad Vocationem religiofam spernentis mors pessima. Domini. Ioric. Usitatum, Dei voluntate fuisse, Monti Vesuvio, ut ingentes flammæ vomeretur, quando in vicinia aliquis improbus dives moriebatur. Accidit autem, ut inter ejusmodi incendia Abbati Desiderio demones aliquando apparerent, plurimam materiam igni alendo in Vesuvium convehentes, interrogati, quid agerent; præstolamur, inquit, principem Capuæ Pandulphum, & Joannem Magistrum Militiæ Neapolitanæ. Misso nuntio compertum est, dictum principem Capuæ Pandulphum eodem tempore decessisse; Joannes autem Magister ab Abbate admonitus: Nunc respondit obviam ibo Imperatori (Otho II. erat.) porro post ejus adventum spondeo me sæculum deserturum. Verum, ante Imperatoris adventum 15. dies deseruit miserum mundus & vita. P. Drews, in Brev. Ascet. 5. Januarii. Idem B. Petrus Damiani memorat Salernitanum principem, cum vidisset Vesuvium exundantem, dixisse, sceleratum aliquem divitem procul dubio proximè moriturum & ad infernum descensurum. Dixit, nec sibi cavit, eadem nocte in scelere interceptus est. P. Drews, ibid.

Dimittens Religionem multa, & sæpe salutem amittit. Tene, quod habes. Apoc. 3. v. 11. R. P. Oliva id perpendens. Strom. 1. 8. p. 139. Inter Christi famulos adlectus es, cave, ne te tædeat vocationis tuæ, non enim eos deseres, quin desereris à Deo -- Judas, cum desit esse Apostolus, apostata factus est, & cælo Lucifer non cecidit, nisi daemon -- Leones in cavea Babylonis, quamdiu cum Daniele fuere, dedidicere furorem, vix sejuncti à Propheta, & feræ iterum fuerunt. Bombyx è serico non erumpit, nisi papilio -- Infelix papilio, quamdiu vermis esse non recusasti, sericum texuisti, ut tumere cœpisti, in dedecore operis tui, alas tibi addidisti, non ut evolares, sed ut evanesceres -- factus es cum alis, non ales, sed papilio, avium ludibrium & ludus auratum. Felicius tecum

agebatur, dum vermis eras: vermis eras, sed bombyx, delicatius alebaris quàm lusciniæ, ales evasisti, nunc tandem post alas repis. 4. Reg. 5. v. 12. Nunquid non meliores sunt Abana & Pharphar Fluvii Damasci omnibus aquis Israël, ut laver in eis & munder. Ita indignatus dixit Naaman Syrus, cum audisset à nuntio Elisei: Vade, & lavare septies in Jordane. Verum erravit. Quanquam Abana copiosior forte, & purior Jordane, deerat tamen illi virtus Prophetæ -- Noli dicere, etiam in sæculo lachrymarum orationis, & castitatis flumina decurrunt &c. 2. Regum. 15. v. 7. Dixit Absalon ad regem David: Vadam, & reddam vota mea, quæ vovi Domino in Hebron -- Noluit eum Pater vi retinere & dixit: Vade in pace -- Abijt. Quid tum? Audi: Misit autem Absalon exploratores in universas tribus Israël dicens: Statim ut audieritis clangorem buccinæ, dicite: regnavit Absalom in Hebron -- Vota tua sunt votum regni. I miser, clamabitur ad buccinæ clangorem, regnavit Absalom; sed tuba non prophetat; pendebis è quercu, non sedebis in throno, tua te coma captivabit -- Limus non obfuit, cum ex eo primum formatus est Adam, ac cum in eundem Damascenum agrum ejectus est, spinas & tribulos ei peperit -- Corvus, qui, quamdiu in arca fuit, abhorruit à putredine carniū, vix emissus ex arca ad cadavera rediit. Audacius dicam, nec Noe viro integerrimo post moram in arca factam rediisse profuit. Et quidem cum primum ex arca egressus est, victimas obtulit. Gen. 8. 20. Edificavit autem Noë altare Domino -- Brevi Gen. 9. 20. Cœpitque Noë vir agricola exercere terram, & plantavit vineam, bibensque vinum inebriatus est, & nudatus in tabernaculo suo.

Virgo quædam nobilibus progenita parentibus Ordinem Benedictinarum est ingressa; sed ibi juvenis cujusdam familiaritate, & frequentioribus cum illo ad portam rere volans confabulationibus, ad deserendum S. Coelo adducta, ergo ex condito, nocte Christi concubia, ad clandestinam properat portam, ubi crucifixi præteriens imaginem, ad tur & rere volans, cuius pedes Beatissima Virgo dolorosa astanet. bat, has ad se Virginis Deiparæ prolatas audiit voces: Quo properas infelix, cur properas damonis filium, meum abijcias. Sed illa ad hæc surda, cœptum prosequitur iter. Tum Christus de cruce descendens, illam insequitur, sed nec Christo persequente passum stitit, ergo insensus Salvator clavum è sua manu vibratum, genæ ejus impingit, & semivivâ relictâ, crucem reascendit, una manu, ex qua clavum jaculatus fuerat, amplius sine clavo, non extensa. Dato ad

matutinum signo, moniales alia voce cœlesti commonitæ, ut sorori graviter vulneratæ opem ferrent, accurrunt & facie ejus linteo obvoluta misericordiam Dei implorant, clavum extrahunt è maxilla, sanguinem abstergunt, obligant, ac multis scelus suum lachrymis deplorantem, ante aram summam constituunt, choro integro somnum, Psalmum Regii Vatis, pœnitentiæ nobilem, intonante. Tanti est clavos mysticos, quibus sanctimonialis aut Religiosus Christo affigitur, perfidè revulisse. P. Engelgrave 5. Februarii in Festo SS. Martyrum Japonensium.

Vocationem Religiofam non impedienda. Ad S. Brigidæ Virginis monasterium puella nobilis, sponsalia fugiens, se recipiebat, sed illam parens numerofo cinctus comitatu insequabatur, vidit id S. Brigida, & vix crucem in aère formavit, cum parens dictæ Virginis, & ejus affecta velut marmore durius obriguissent, in passu immoti subistere nullis stimulis, nullis verberibus e quos impellere ad prosequendum iter volentes, unde manum omnipotentis agnoscens parens, amplius Sanctas filiae intentiones impedire non est ausus. P. Rosignol. ex Jo. an. Boland.

Vocationem non parens damnatur. Proverb. 1. v. 24. Vocavi & renuistis, &c. ego quoque in interitu vestro videbo. Expertus est id nonnemo, de quo S. Antonius. 3. Par. tit. 24. c. 9. §. 7. Qui, cum se vocari sentiret à Deo ad Religionem S. Francisci, & propositum eam ingrediendi voto firmasset, postea mutato consilio factus est Canonicus. Post paucos menses incidit in morbum lethalem, monitus ergo à suis de anima per confessionem expianda respondit: Nihil esse opus, quoniam ostensum sibi esset se esse damnatum, quare ne amplius sibi essent molesti: quia non posset confiteri: Apparuit enim mihi, inquit, Dominus iratus dicens: Vocavi & renuisti, ideo vade ad panas inferni, quo dicto expiravit. P. Drews, in Brev. Ascet. Fer. 2. post Dom. 9. à Pent.

Vocationem negligente penas. P. Nicolaus Lancicius in convictu Romanæ Seminarii A. D. 1602. juveni præstanti 18. annorum Spiritualia exercitia tradidit, quæ magna pietate obiit, confessus Generaliter, ante absolutionem petiit, an peccatum esset non exequi divinam vocationem. Pater ei respondit: cum sit consilium, non præceptum, posse sine peccato negligi, sed multos damnari non ob neglectum, sed ob peccata mortalia, in quibus Deus tales in sæculo morituros præviderat. Ita huic juveni contigit, profectus enim ad Academiam Maceratensem, ubi juri operam dedit, femine amore captus, à rivali jussus ab ea

abstinere, cum redit noctu, luna lucente, ab eo pugione confoditur. Confossus confessarium inclamat, sed antequam adesset, moritur vulneratus. P. Engelgr. Dom. 4. post Pascha. §. 5. P. Lohner, Bibl. to. 3. p. 548.

Huc quoque pertinet sequens Historia, quæ etiam N. 202. posita est.

A. D. 1680. Quidam Tribunalis Regni Poloniae, Assessor, olim è Societate nostra dimissus, tanta repentini morbi vi correpente die sit extinctus; Habuit illam gratiam à divina Bonitate illo articulo, ut reatum suum agnosceret ac deploraret vocato è nostris Confessario, pluribusque circumstantibus triplicem magno animi sensu emisit vocem. 1. O mors, si tui non oblivisceremur! 2. Horrendum Dei judicium, mi Pater timeo. 3. Sanctam Matrem Societatem deserui! Heu ad vomitum redii, & ecce justo Dei judicio vomitu pereor, agnosco & accepto poenam. 7. Annos vixit in Religione, & observatum est septies iterato violentissimo vomitu extinctum esse. Ad omnes præsertim Religiosos & Ecclesiasticos pertinet istud Prælato Ecclesiæ Smyrnenis dictum Apoc. 2. *Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* P. Drews. in Brev. Asc. Par. IV. p. 57.

Paulinus Cecottus Italus Coadjutor Dimissus Reliquis S. Patris Ignatii multos morbos curavit, dum tamen cæcum, Dimissus è Societate oculum tetigit, altero eoque sano illum privavit. P. Wierusz. 21. Janu.

P. Guilielmus de la Rongere Gallus, Vocatum Flexiam de ineunda Societate tractaturus, à Deo repurgens, nactus equitem viæ socium, forma spectabili, sed atra. Hic fortiter propositum dissuadebat, patuit fuisse, demonem. De quo P. Wierusz. 14. Oct.

Dissuadet quicumque tuos Loyola recessus, Qua sit stirpe, notat, Rongelianus Eques.

Bertrandus Monadolius Novitius jam parentes pervicerat, & se ad Societatem contulerat, cum importunus daemon rigidum Societatis institutum objectans illi suggerebat, & quid posset adeo severe 40. Annos, quibus adhuc victurus erat, traducere? Præ manibus illi erat vita S. Ignatii à Ribadeneira perbenè conscripta, hunc ille librum in eo æstu cogitationis fortè aperiens in l. 1. c. 6. incidit, ubi sub ipsum ferè capitis exordium illa legit verba: Ignatius

dæmoni 70. vitæ severioris annos objicienti respondens: Numquid tu mihi unius horæ spatium præstabis? Vitæ enim momenta non in tua, sed in Domini sunt potestate, anni laborum & poenitentiae quid sunt cum æternitate collati. Ita victum abegit, & fuit illa victoria non longè postea mortis præludium, P. Nadaſi. in Anno Dier. mem. 30. Augu.

751. Psal. 131. v. 3. dicit Propheta: Surge Domine in requiam tuam, Tu & arca sanctificationis tuæ. Nota ad Arcæ custodiam duo Cherubim erant designati. Chaldaus legit, Tu & arca, in qua est lex tua. S. Chrysostomus totam arcæ sanctitatem ex literis sive tabulis divinæ legis in ea contentis asserit provenisse. Legum nostrarum S. Codicem, eadem quæ Moysis decalogum dextra Dei conscripsit testante Paulo V. Summo Pontifice, Habuit semper Religionis nostræ arca Cherubinos omni literatura eximios &c. viget in illa vigilans disciplinæ virga, adest celestis doctrinæ manna. Sed præcipua hujus arcæ sanctitas ex conservatione Legis Regularum, hinc Gregor. (Ni fallor XIII.) perspectis constitutionum nostrarum statutis, coram Assistentibus dicebat: Si certò posset mihi constare quempiam Societatis hominem omnes istas Leges, quas hic descriptas lego, inviolatè servasse, eum ego, si non viventem adhuc, certè mortuum ommissis scrutinis, & Inquisitionibus, quales processus requirunt Canonizationis, immediatè in Ecclesia Dei pronuntiarem Sanctum. SS. Aloysius, Stanislaus Krostka per quid ad tantam sanctitatem pervenerunt? Non faciebant extraordinarias mortificationes, cum Superiorum discretorum ductu regebantur, nisi per Regularum Societatis observationem? Ex. P. Krosnowski. Alloc. 6.

Lucæ. 16. v. 10. Qui fidelis est in minimo, & in majori fidelis erit. Bonus Famulus in minimis conservandis agnoscitur fidelis. Oeconomus, qui etiam ad obolum dat rationem. 4. Reg. 5. Naaman intimus Regis Syriæ leprosus ad Eliseum Prophetam sanari volens recurrit, dictum illi nomine Propheta: Vade & lavare septies in Jordane, & recipiet Sanitatem caro tua, atque mundaberis. Recusanti illi, prudentes servi dixerunt: Pater, etsi rem grandem dixisset tibi Propheta, certè facere debueras, quanto magis, quia nunc dixit tibi: lavare & mundaberis. Libro de Viris illustr. Cister. narratur: Monachus ob micam panis post mensam in manu detentas poenitentiam petit & mica illius in gemmas convertuntur. Imperator Fridericus, sciens in Regulis Monachorum esse regulam penes se acum retinendi, illi Abbatiam denegavit petenti, qui

ad postulationem Cæsaris tunc acu tacebat. Ex P. Roderici par. 3. tr. 6.

Juvenis quidam, Martius nomine, cum in montem Mariscum solitaria vitæ amore ductus abisset pedem suum catenæ ferreæ innexuit, hanc verò ad rupem affixit, ne longius posset vagari, quàm catenæ longitudo permetteret. Ad eum explorandum misit S. Benedictus unum ex suis, qui diceret illi: Si servus Dei es, non te teneat catenæ ferrea, sed catenæ Christi. His auditis illico Martius catenam solvit, solutus tamen longius non processit, quàm ante se catenâ extenderat. Lyraus de imit. Chr. l. 2. c. 7. Lohner. Bibl. to. 3. p. 545.

S. Stephanus Abbas Regulas à se conditas, appellabat chartam Charitatis, P. Nadaſi in Anno Cæl. 13. Apr.

P. Joan. Yongus Hibernus constituerat, cum Theologica studia inchoaret, ut ad illa esset magis expeditus, de tanto illo Regularum observandarum rigore, confessario etiam innuente non nihil remittere. Cum ecce in triduo renovationis votorum, vidit in suo cubiculo, parietes ac omnia, & particulatim etiam Regularum libellum lurido colore mucescere: cumque attonitus, mucorem & regularum pagellis vellet, nec posset abstergere, ideòque folium & libello evelleret, sanguinem inde erumpentem vidit, ac se moneri ratus decrevit ad amissum, summa contentione servare, quidquid ullo regulæ cujusque apice contineretur, nullo studiorum, aliòve obtentu ab ea mente abducendus. P. Nadaſi in Anno Dier. mem. 13. Julii. Sed in fine supplementi.

D. Bernardus super illud Cant. 2. Tempus putationis advenit, dicit: Quis ita ad unguem omnia à se superflua resecavit, ut nihil se habere putet putatione dignum? & tum votata repullulant & effugata redeunt, & rumtum reaccenduntur extincta & sopita denuò excitantur. Peraldus Ord. Præ. de Acedia p. Religione necessaria. 488.

Renovamini in spiritu mentis vestra, & induite novum hominem. Ephes. 4. v. 13. R. P. Oliva Strom. l. 10. p. 337. Plerique se Renovatos, absolutæque virtutis putant, ideoque Renovationis nequaquam indigebus necesse. Quid? Nonne statua Babylonica, grandis, & opulenta, tot metallorum fulgore, pretioque stabat; tot tamen inter opes, tanta delituit, & sola ad excidium suffecit. Davidis quis pudorem vel tantillum vacillasse intellexit, seu in eremo procul à Patre degeret, seu in bello mixtus cataphraetis adoriatur Goliath? exarsit tamen provectæ vir

vir ætatis, qui adolescens penè congelatus excrevit.

Renovatio præcipue interiorum. Gen. 6. v. 14. Mansiunculas in arca facies, & bitumine linies intrinsecus & extrinsecus. R. P. Oliva. Strom. l. 10. p. 345. Linies illam lucaturam cum fluctibus, sed quia fieri potest, ut bitumen tibi ad omnia non suppetat, malo exteriora non liniri, quàm deesse interioribus, quo oblinantur. Ideo ab interioribus unctionem incipe. Colof. 3. 12. Induite ergo vos sicut electi Dei, sancti & dilecti viscera misericordiæ. En quomodo Paulus non vult, virtutum non cute, sed medulla vestiri. Ipsa vestis nostra, quæ extima nobis est, ex virtutum visceribus debet intexi. Et populus, qui creabitur, laudabit Dominum Psal. 101. R. P. Oliva Strom. l. 3. p. 299. Clamabat Apostolus: Renovamini spiritu mentis vestra, & terrebamur quasi tonitru duriora impetrantis, nunc verò difficiliora David, altioraque indicit. Non renovandum peccatus, sed recreandum, imò creandum. Et populus qui creabitur &c. Non facienda, assuendaque sunt vetera vel rudia confirmanda, verum innovandum est peccatus, ut neglectis, deletisque characteribus humanæ pravitate seu prudentiæ, omnino omnibus abolitisque Adæ vestigiis ex nihilo subjecti novus Adam emergat. Hac de causa, saucius David inclamat: Cor mundum crea in me Deus. Nolo mundes, sed peto, ut mundum crees: Nam & putata repullulant & purgata foedantur -- Sola Virtus, quæ omnino creatur nova improvisa, & nihil habens vetustatis, perdurabit nunquam infractione, nec temporis cessura, nec tepori. LXX. legunt, & populus, qui creatus est, laudabit Dominum. Qui creabitur, tam citò in totum mutatus est, ut jam creatus appareat. Non paulatim sed illico creari debet. Sic panis ad ultimam sacerdotis vocem, evanescit penitus & transubstantiatur in Corpus Christi -- Clama ergo, non sum ille. Vides in azymo, quod videbas, at ille non est ille, Christus est, non panis. Vivo ego jam non ego. Gal. 2. 20. Expoliantes veterem hominem cum actibus suis. Colof. 3. 9. R. P. Oliva Strom. l. 3. p. 280. Vestes non amamus nisi novas, & cariosas, ita mentem retinemus, ut malimus perire quàm renovari. Hydra enim verò est homo vetus, qui nisi penitus excindatur, amputatione progeminet, & detractione fecundetur -- Et Achab totum corpus inflexit, in opus poenitentiae, citò tamen mens indomita, à cinere retraxit Regis frontem ad flores. Ni totus abiciatur vetus homo, cum prole pullulabit, veteris cordis iniquitas quàm hyeme putasti.

De rudi panno non jungendo veteri & de non infundendo vino novo, veteribus attribus. Matth. 9.

Commisura rudis panni, non convenit aptè,

Jam veteri vesti; scissio namque foret.

Sicque illi, quos jam consumpsit longa vetustas,

Non poterunt utres, vina tenere nova, Hæc proponendo, & nos magne docendo Magister,

Vis facere in nobis omnia, Christe, nova.

Ad Ephes. 4. v. 23. Renovamini in Spiritu mentis vestra & induimini novum hominem. S. August. tr. 30. in Joan. Quid est homo novus? à vetustate innovatus, frequens Ad quam rem innovatus? ad desideranda necessaria coelestia; ad concupiscenda sempiterna, ad omnibus patriam, quæ sursum est. Colof. 3. 9. Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis. S. August. hic l. 24. contra Faust. c. 2. Renovatur autem nunc (homo) secundum interiorem hominem, ubi secundum sui Creatoris imaginem reformatur.

Psal. 80. v. 4. Buccinate in Neomenia tuba. Glossa illud Psalmi interpretata, quibusvis creaturis aurem vellicat: Laudate Deum in renovatione Mensis per gratiam. S. August. in Psal. 80. Præceptum erat, ut initio mensis tuba canerent & hoc usque nunc Judæi corporaliter faciunt, spiritualiter non intelligunt: Initium enim mensis nova luna est, nova luna nova vita est. Mundus Symb. p. 643. Lignum vitæ à Joanne Apoc. 22. 2. descriptum imitari oportet, quoderat afferens fructus 12. per menses singulos reddens fructus suos. Ad Gal. 4. 19. Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Chrysost. to. 5. hic. Corruptis enim imaginem, perdidistis generositatem, formam immutastis, opus est, ut renascamini atque refingamini. Mundus Symb. to. 2. p. 274.

2. Reg. 23. David in senectute propinquus morti impensas pro construenda Domini comparabat. Psal. 76. 11. ditio præcipue Senectæ excelsi. Abrahamo jam centenario dibus necessarium Gen. 17. 1. Abraham ambula coram saria & me, & esto perfectus. Hortatur præcipue motus in Apostolus 2. Cor. 4. v. 16. Non desicimus: sine velo, sed licet is, qui foris est, noster homo corripitur: tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem: Et rationem addit dignam sensu Apostolico. v. 17. Id enim, quod in præfenti est momentaneum & leve tribulationis no-

stra, supra modum in sublimitate aeternum gloria pondus operatur in nobis. Ita quidem Paulus, qui omnes etiam hortatur. Ephes. 4. Removamini Spiritu mentis vestrae. S. Bonaventura narrat S. Franciscum suum, jam, licet stigmatibus Domini sui insignem, & in Seraphicum Spiritum penè commutatum, nihilominus biennio ante mortem suam, novos ac omnino novitios labores resumpsisse, & tunc primum servitium divinum inchoasse. Nostri Ordinis historiae narrat P. Bartholomaeum Bustamantium magnis in Societate laboribus defunctum, illis, ac simul annis fractum, novos nihilominus labores novo Spiritus ardore susceptasse & exhaustasse, qui id aliquibus in illo jam moribido sene admirantibus memorabili responso satisfecit dicens: *Tempus breve est* (nimirum seni) *caelum autem adhuc procul, duplicandus ergo est cursus.* Equi de via licet fessi, vicinitatem tamen sui hospitii sentientes, velocius decurrunt. Ita probatum est illustres Dei servos, ad sacra accedentes, accedente fine, novos fervores in via Dei quaesivisse. P. Druzicki Provif. Sene. 3.

S. Gertrudi petenti pro se, ac suis sodalibus novum annum dixit Dominus Jesus: *Renovamini in Spiritu mentis vestrae.* deinde illi *Considerationem regulae* commendavit; addiditque se id facientibus Magistrum fore, & de splendore divini cordis sui lumen ministraturum pollicitus est. Dixitque gratissimum sibi Xenium futurum, cogitationes de timore & amore Dei. S. verò Mechtildi hoc die benedictionem novi Anni poscenti, benè precatus dixit Christus, ego sum ille, de quo scriptum est: *Anni tui non deficient,* & ut pro vita sua innovanda mitis esset ac humilis corde: ut auream charitatis vestem indueret, atque ab otio & tepore caveret, monuit. P. Nadasi in Anno Coel. 1. Janu.

754. Renovantur vota 1. Ad devotionis augmentum. 2. ad excitandam, qua Deo obstricti sunt, obligationis memoriam. 3. ad majorem studentium in sua vocatione confirmationem. 4. par. Const. c. 4. §. 1. S. Franciscus Xaverius dicebat, vix ullum posse contra tentationes cacodæmonis ac carnis Religiosos efficacius habere medium, nullum scutum fortius ac impenetrabilius, quam trium votorum suorum, Paupertatis, Castitatis & Obedientiae renovationem l. 6. c. 13. & 14. vitæ S. Fran. P. Roder. par. 2. tr. 2.

Ad Roman. 12. v. 2. dicit Apostolus, *Nolite conformari huic saeculo, sed reformamini in novitate sensus vestri. Nolite conformari huic saeculo.* Dixit Paulus de corporis

hostia, jam ait de animæ oblatione, cujus perfectio sita est in duobus. 1mo. ut se retrahat à noxiis & maculantibus. 2do. ut se convertat ad ea, quibus proficit, & perficitur; unde de primo ait Apostolus: *Nolite conformari huic saeculo.* De 2do. reformamini in novitate sensus vestri: nam, ut ait S. August. l. 22. de Civ. c. 16. *Ubi reformamur, ne conformemur huic saeculo, ibi conformamur Filio Dei.* Nota. Non ait: *Nolite uti saeculo;* hoc enim est impossibile, utendum enim est nobis cibo, potu, quiete, recreatione, hominibus, sed nolite conformari. in Græco. Ne configuremini, id est, ne figuram mundi induatis, ut tales fiatis, qualis est mundus & mundani: scilicet vani, superbi, ambiciosi, terrena tantum quærentes non coelestia. Sed reformamini in novitate sensus vestri. q. d. Figuram mundi fugite, & novam mentis formam assumite, abjicite figuram fragilem veteris & carnalis vitæ, atque novam & stabilem formam vitæ spiritualis induite. Significat figura saeculi inconstantiam, & apparentiam potius quam existentiam. Nota, pro reformamini in Græco est transformamini, ut scilicet transeat ex veteri figura in novam formam. Nota 2. sicut vetustas in scriptura est peccatum Adæ & omnia ex eo secuta, tum peccata, tum poenæ & ærumnæ, uti concupiscentia, ignorantia, error. Ita ex adverso, novitas est remissio peccatorum, gratia, charitas, alacritas, zelus, aliæque virtutes. Collos. 3. v. 9. *Nolite mentiri invicem expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis.* v. 10. *Et induentes novum, eum qui renovatur in agnitionem, secundum imaginem ejus, qui creavit illum.* Nota. Vetus homo est vitiatus, quatenus scilicet est infectus concupiscentia Adæ, hujus motus sunt actus concupiscentiæ, puta motus iræ, gula, superbiæ &c. Novus homo est idem homo, quatenus spiritu & gratia Christi renovatus est. Pulchrè describit S. Bernardus hominem novum & veterem Serm. 30. inter parvos. Duo homines sunt, vetus & novus; ille terrenus, iste coelestis; illius imago vetustas, istius imago novitas: est autem triplex vetustas, & e contrario triplex novitas: est enim vetustas in corde, in ore in corpore; in quibus tribus modis peccamus, cogitatione, locutione & opere. In corde sunt carnalia desideria & secularia, id est, amor carnis, & amor saeculi: Similiter in ore est gemina vetustas, arrogantia, & derogatio, item gemina in corpore flagitia, & facinora: hæc omnia sunt imago veteris hominis, & hæc omnia renovanda sunt in nobis. Renovetur ergo cor à carnalibus Renovationis desiderijs, & secularibus, ut exclusis illis introducatur amor Dei, & amor patriæ coelestis, recedant ab ore arrogantia & derogatio

Descriptio hominis novi & veteris

gatio, & succedant pro iis vera peccatorum confessio, & bona de proximis existimatio; pro flagitiis & facinoribus; quæ vetustas est corporis, assumatur continentia & innocentia; ut scilicet contrariis virtutibus, contraria vitia depellantur.

Qui (novus homo) renovatur (de die in diem magis & magis semper renovandus est) in agnitionem. Refertur To in agnitionem ad genitivum, qui sequitur ejus, qui creavit illum, id est, Dei. Renovatio ergo hæc in eo consistit, ut deponentes vitia & studentes virtutibus, in dies clarius Deum, Deique voluntatem cognoscamus, non speculative sed practice: quæ practica cognitio sita est in studio adimplendi sanctam Dei voluntatem, unde explicans subdit: *Secundum imaginem ejus, qui creavit illum.*

Nota hic imago potest sumi proprie, ut sit Hebraismus. q. d. secundum imaginem, id est, ut sumus imagines exemplaris nostri Dei. Not. 2. imago hæc in homine tum naturalis, quæ est sita in intellectu, & voluntate, & memoria: tum supernaturalis, quæ sita est in gratia, fide, spe, & charitate, quam in dies magis innovari & augeri vult Apostolus, P. Corn. hic,

755. Renovatio Spiritus faciendi.

Ad Ephes. 4. v. 23. *Renovamini autem spiritu mentis vestrae.* v. 24. *& induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est, in justitia & sanctitate veritatis.* Renovamini Spiritu mentis vestra, id est, vivifica illa vi gratiæ & Spiritus, mentibus nostris indita, qua Spiritus S. nos regenerat in novos homines Christianos, scilicet & Sanctos transformat. Idem est, quod dicit Roman. 12. 2. *Reformamini in novitate sensus vestri.* unde explicans subdit hic, *& induite novum hominem.* Ubi nota 1. Novum hominem intelligit Christum, ut Hieron. & Ansel. vel simplicius Adamum novè & recenter à Deo creatum, ut sequitur, in gratia, innocentia & justitia, quem per peccatum veterascentem renovavit Christus, & in primum novum hominem, uti à Deo creatus erat, restituit, nosque in baptismo & poenitentia, quasi veterem Adamum exuit, & novum rursum induit, cum primi Adæ innocentiam & sanctitatem nobis reddidit.

Nota 2. Simili phrasi hic loquitur Apostolus de exuendo, induendo, uti Rom. 13. 14. Nota 3. Sicut Christum, sic & Adamum dicimur induere, Adamum inquam, non ut particularis erat persona, sed ut erat patens & caput omnium posterorum: Sic enim novus homo creatus est, & novitatem gratiæ & sanctitatis accepit, non pro se tantum, sed etiam pro omnibus posteris; quam novitatem

R. P. Kviatkovski, S. J. Collectanea Ascetica.

tatem, & novum hominem; ad novos homines transmississet, si non peccasset, sed eo peccante hic novus homo datus est Christo, ut per Christum, quasi communem patrem, omnibus Christianis communicaretur. Hinc Christus Isaia. 9. vocatur. *Pater futuri (novi) saeculi.* & de eo canit Sibylla,

Jam nova progenies cœlo demittitur alto. Tu modo nascenti puero, quo ferrea, primum

Desinet, & toto surget gens aurea (Christianorum) mundo

Castæ fave Lucina &c.

Nota 4. Renovamini, & induite significat nos, etiam si baptismo innovati, regenerati, & induti sumus, tamen in dies nos debere innovare, & induere novitatem, magis exuere veterem hominem, (id est, concupiscentiam) qui nobis ita innatus est & adhæret, ut in hac vita planè deponi, & omnino innovari non potest. Pulchrè etiam S. Hieron. hic. Induite novum hominem, id est, inquit, ut alio loco dicit, (Rom. 13.) induite vos Jesum Christum; iste quippe est novus homo, quo universi credentes debemus indui, atque vestiri &c. Qui igitur conversationem ejus imitari potest, & universas in se exprimere virtutes, ut sit manifestus, sicut ille fuit, mansuetus & humilis corde, & ponat animam suam pro amicis, ut ille posuit pro omnibus suis: verberatus non respondeat, maledictus non maledicat; sed vincat in humilitate superbiam. Iste indutus est novum hominem, & dicere cum Apostolo potest: vivo autem jam non ego, vivit verò in me Christus. Qui secundum Deum creatus est q. d. induite novum hominem, qui ad Dei exemplar creatus est. Unde quaritur, in quo sita est hæc imago Dei, in homine, de quo vide plura apud Corn. à Lap. hic.

Flavescent in senecta margaritæ, rugisque torpescunt; nec nisi juvena constatio marille, qui quaritur vigor. Ita senescentibus garitis & Religionibus aut religiosus torpescit & penè Religiosis evanescit primus ille vigor Spiritus, quod ut caveatur, renovatione frequenti opus est ut quisque cum S. Francisco jam emoriente gestiat ad novitatus humilitatis, & fervoris redire primordia. Simili enim modo ad pristinum colorem & quasi juventutem redeunt margaritæ, nimirum ut scribit Ansel. Boethius de Gemmis c. 38. dempta cuticula superiori; demitur autem Spiritu vitrioli, aliàs pulvere alabastris, & corallii albi. Idem fit, si columbis devorandæ præbeantur, aut si oriza & fæle diu fricentur. Maculæ abolentur rore Maji, qui folijs lactu- H h h h

cæ insidet, si per diem illi immorentur, aut eoperliniantur. P. Corn. à Lap. in Apoc. 2. 1.

Memorable est dictum S. Bernardi Epist. 96. & Richardi Abb. Multo facilius, ait, reperias multos seculares ad bonum, quam unum quempiam de religiosis transire ad melius. Rara avis in terris est, qui de gradu, quem in Religione fortè semel attigerit vel parum ascendat. Et S. Bonaventura. Vidi multos, qui à sæculo transeuntes ad Religionem profecerant, vitamque mutarint, vix vidi, qui in Religione post novitiatum, ferventiores & perfectiores evaserint. Itaque contra teporem ejusque fontes crebrò & assiduo ac præsertim initio septimanæ, mensis, & anni, æque ac in majoribus festis, homo Spiritum suum languiscentem suscitare ac pristina sua vota renovare debet. Cogita, inquit S. Bernad. Epi. 91. In Scala Angelos omnes vel ascendere, neminem stare, & tu ergo, si non proficis, deficis, & ubi incipis nolle fieri melior, desinis esse bonus. Unde Psalm. 83. dicitur: ibunt de virtute in virtutem & Proverb. 4. Justorum semita, quasi lux splendens procedit & crescit, usque ad perfectum diem. P. Corn. à Lap. Apoc. 2. 4.

Cum jam de Religione, quæ Justitiæ genericè lumpæ prima species est, præcipue in statu Religioso, & ad eum requisitis egerimus, ad 2dam speciem Justitiæ redeundum nobis est. Sit itaque 2da hæc species Justitiæ.

PIETAS.

756. Pietas juxta D. Thomam 2. 2. q. 101. est virtus, per quam debitus cultus tribuitur illis, quorum beneficio post Deum subsistimus, & gubernamur, scilicet Parentibus, Patriæ, & qui cum parentibus sanguine, cum patria benevolentia vinculo sunt conjuncti.

Ex multis titulis cultum meruere Parentes, Quique, Parentum, nos, excoluere loco. Obsequium, cultum, verum reddamus honorem His, per quos nobis dat bona multa, Deus

Aliqua ad Pietatem spectantia vide infra ubi de Gratitude Num. 758.

OBSERVANTIA.

Observantia est virtus, per quam tribuimus cultum Personis in dignitate consti-

tutis, quæ vel actu gubernant nos, vel sunt aptæ ad gubernandum. Ita D. Thom. 2. 2. 9. 102. Spectat etiam ad hanc virtutum cultus, qui exhibetur Personæ excellentem virtutem habenti.

Observant meritò calorum Sydera, Docti, Deque suo, pretium, lumine Sydus habet.

Quidni suspiciant homines, hos quos sua virtus

Extulit, & fecit lumina digna Polo.

JUSTITIA LEGALIS

Specificè sumpta

Est virtus, quæ inclinat ad reddendum justum debitum Communitati, ut Communitas est. Hæc virtus alio nomine Justitia Politica dici potest, est hæc virtus propriè Partium Communitatis tribuens communitati jus suum, quod habet tempore necessitatis in bona partium.

Redde *suum*; quod jure sibi Respublica poscit,

Plus Patriæ debes, quam vel & ipse, tibi.

Spectandum commune bonum Respublica, primum

Privatis potior debet habere locum: Nam nisi se Commune bonum diffundat in omnes

Partes, haud poterit Partibus esse bene, Sic, dum plura vehens, succumbit navis in undis,

Singula perniciēs, interitusque manet.

EPIIKIA.

Huc pertinere videtur Epiikia, quæ est virtus, quæ in reddendo justo, & in actionibus cujuslibet virtutis, de quibus lata est lex, respicit ut regulam, non legem, sed intentionem Legislatoris: quare appellari solet correctio legis & interpretatio.

Est anima in quovis perfecto Corpore Legis

Legislatoris, mens bene sana sui; Istius mentis, ratio, respectus, habendus: Rectius è viva, regula Lege docet.

§. III.

De Justitia Particulari.

757. Justitia Particularis est virtus illa, per quam circa bonum Particularis Personæ versamur: hæc duplex est, alia Distributiva, alia Commutativa,

JUSTI-

JUSTITIA DISTRIBUTIVA

Est virtus, quæ inter Particulares Personas, quæ sub aliqua communitate sunt, facit æqualitatem Geometricam, distribuendo bona communitatis, proportionatè secundum dignitatem Personæ. Sic Princeps distribuit communitatis bona, honores, officia &c. secundum dignitatem Personarum.

Principis est felix fors, dum partitur, amicis,

Nec sua dando potest, conciliare sibi. Exhibet eximium specimen virtutis, in armis,

Et Dux & miles, nec tamen iste labor Sit licet æqualis, de toto æqualia poscit Præmia; sed majus Dux generosus habet.

Si tamen in donis maneat proportio recta, Quisque sua ex æquo præmia jure tenet.

JUSTITIA COMMUTATIVA

Est virtus, quæ facit æqualitatem Arithmeticam, seu juxta D. Thomam & alios Theologos, quæ respicit tantum pro tanto, pacto firmatum.

Hæc diversa licet Justitia jura requirit, Attamen ex æquo talia jura tenet. Sic variae rerum species ponuntur in una Libra, æquale tamen pondus habere solent.

JUSTITIA VINDICATIVA.

Commutativæ Justitiæ species est Justitia Vindictiva: quia circa justum arithmeticum versatur, quatenus tantum infert damnum ei, qui intulit, quantum fuit damnum ab illo illatum. Porro Justitia Vindictiva est virtus, qua superior subditum debita & digna poena pro delictis punit. Talis Justitia reperitur in Principibus, Parentibus, Judicibus &c.

Justitia hæc vindex prorsus similis Medicinæ;

Illa animi morbos, corporis ista ferit. Fundit & hæc sanans, effundit & illa cruorem.

Sanguinis hæc servat, servat & illa dosim.

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica.

Excedens Medicina modum, vitiosa vocatur, Id de Justitia dicere jure licet.

JUSTITIÆ AFFINES

Virtutes sunt

Gratia sive Gratitude, Liberalitas, 758. Magnificencia, Affabilitas, Veritas, Urbanitas, Vindicatio.

GRATIA

seu

GRATITUDO

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 108. est Gratitude virtus, per quam convenienti aliquo modo à variis do compenatur gratiosum beneficium ac exhibita ceptum ab aliquo particulari, particulari benefici inquam; quia compensare beneficia à Deo & ceteris accepta ad Religionem, à Parentibus ad suos, Pietatem pertinet.

Gratia confertur, debet quoque Gratia reddi.

Munus pensandum munere, parque pari. Officio saltem certandum: grata voluntas Per magni poterit, muneris esse loco.

2. Reg. 19. insignem gratitudinem exhibuit David Berzellai Galaaditæ de se optime merito. Cum is Octogenarius excusaret in Aula commorationem, filiis ejus præstitit gratiam, & moriturus iussit Salomonem filios Berzellai perpetuos habere convivias. Lombardi præcipue, Cremonenses, Mediolanenses & Placentini in fertili gleba, inter tres fluvios propè pagum Roveretam, novam urbem honoris & memorie ergo Alexandri III. Summi Pontificis, quam Alexandriam dixere, excitarunt: cumque urbs illa numero populo fuisset instructa, munitionibus firmata, primores urbis illius ad Alexandrum venerunt, urbem illam S. Petro ac illi dedicaverunt, pensionemque annuam ex illa se persoluturos promiserunt. Baron.

Circa A. D. 1594. Aumontius vindicta Gratiu cabat Regi Galliarum Henrico IV. Britannia do erga am, Cordona arx 400. Hispanis propugna- Conserva ta, quæ diu Marechalli vires & copias fre- torem, git, tandem vi capta & eversa est. Vetue- rat Aumontius, ne cui Hispano, dum in arcem irrumpitur, parceretur. At ecce mox accidit, Anglum militem Hispano uni pe- percisse, illum occuluisse in tabernaculo: accersitus Anglus ab Aumontio haud infici- atur, affirmatque se olim in Belgio ab eo- dem Hispano captum & servatum, paratum- que

que vitam ponere, ad servatorem tuendum. Virtutem militis admiratus Aumontius incolumem utrumque dimisit. P. Buffieres in Hist. Franciæ.

Erga Patrem spiritalem.

A. D. 1693. P. Antonius Brito Soc. Jesu, dum in Regno Siamensi commoraretur, filium Regis dæmon obsedit, tum sollicito circa filium Regi, ac Britonis consilium exposcenti, quid factu opus foret, iussit ille Ecclesiasticis exorcismis juvandum obsessum, modò religionem Catholicam susciperet, appromittente id rege, exorcizando sanavit principem, pulso malo hospite, Brito illumque Regis filium deinde baptizavit. Et verò pergente in propagatione veræ fidei P. Britone, tum à Polygamia, utpote lege Dei prohibita abducente, concubinæ regis offensæ, calumniam Patri Britoni impoluerit asseverantes ab eodem filium Regis magicis artibus restitutum sanitati. Dedit fidem crudelis rex mulierculis, iussitque eundem sacerdotem palo alligari, ac sagittis confici, verum filius ille regis baptizatus, Patrem suum in spiritu, proprii objectu corporis, à sagittis defendit, patremque Regem movit, ut tunc immunem à morte Britonem faceret; hunc tamen postea cum literis in eum locum destinavit, in quo è mandato Regis trucidaretur. Ex literis Indicis P. Kwiatkiewicz.

759. Refert Plin. l. 9. c. 8. quòd sub Augusto Imperatore Lucrinum lacum inventus Delphinus pauperis cujusdam puerum è Bajano, Puteolos ad ludum literarium itantem, cum meridiano immorans appellatum eum Simonis nomine, fragmentis panis, quem ob id ferebat, allexisset, miro amore dilexit, pigeret referre, ni res Mæcenatis, multorumque esset literis mandata. Quocumque diei tempore inclamatus à puero, quamvis occultus atque abditus, ex imo advolat, pastusque manu præbebat ascensuro dorsum, pennæ aculeos velut vagina condens, receptumque, Puteolos per magnam æquor in ludum ferebat, simili modo revehens, pluribus annis, donec morbo extincto puero, subinde ad consuetum locum ventitans, tristis & morenti similis ipse quoque, (quod nemo dubitaret) desiderio expiravit. Idem ex Apiano, qui spectaculo illi se interfuisse scribit, narrat Aulus Gellius l. 7. c. 8. additque Romam, omnemque Italiam confluisse, ut piscem adamati pueri vectorem spectaret. P. Casp. Schott. 2. par. Magiæ univers. de sono.

Asturum.

Narrat Albertus, dum aucupes aliquot Astures venarentur, in Sylva eminens prospiciunt Asturam avem in stipite, propè immobilem, tunc mirati, quare non avo-

laret, comperiunt debilem, cæcam, gravique senio hebetatam, interim dum frondibus inumbrati juxta arborem sedent, alii duo Austres, juniores onusti præda & carnibus veniunt, quas minutatim concisas in os canæ illius volucris ingerunt. Credibile est sobolem fuisse. P. Causinus de avibus.

Ælian l. c. 22. scribit: Heracleas mulier, dum Ciconiæ fractum pedem curaverit, eamque aluerit, ac sanata emiserit, hæc sequenti anno cum Dominam suam perspexisset in campo, demisso atque humili volatu ad eam proximè profecta, in ejus sinu lapidem pretiosum evomuit. P. Causinus.

Sachora Babylonæ rex, filium suum, Aquilam quem brevi post se regnaturum sperabat, imò rum. timebat ex aliquo vaticinio, modo primum natum, è turri præcipitari mandaverat, dumque jam infans præcipitatus caderet, aquila, (quam mater ejusdem infantis à teneris aluerat,) illi brachia & alas, in aëre supposuit, sublatumque tulit trans mare; ac in horto Ægyptiorum Regis posuit, & ablata Patri coronâ caput infantis coronavit, qui brevi postea rex fuit. Ælian. l. 7. c. 19. seu l. 12. de animal. 21.

Aquila dum à quadam virgine apud urbem Seston educata fuisset, posteaque ab illa libero cælo donata fuisset, quotidie in vim gratitudinis aves adferebat Virgini, hanc cum mori contigisset, aquila flebili edita voce, in rogum ardentem, quo Virgo cremabatur, incidit ac cremata est. Patritius Senensis de Regno & Regis institut. l. 3.

Romæ Sabini canis à cadavere sui Domini occisi nullo modo abire voluit, & cum Dominus in Tiberim projiceretur, ille etiam in Tiberim profiliit, mortuique Domini cadaver extulit, cibum etiam sibi datum ad os mortui domini adtulit. Ibid. l. 3.

Ferunt hominem quemdam incidisse Lupi in venatores, qui cassibus habebant lupum, qui cum per jocum dicerent, se lupum missum futuros, si ipse fide juberet, se ea damna pensaturos; hominem id in se recepisse, ac lupum ita dimissum, armentum equarum nulla nota inustarum satis magnum abegisse, atque in sponforis istius stabulum, deduxisse, sponforem, recepta beneficii mercede, equas inusto lupi signo, notasse. Strabo. l. 5. Causin.

Certensem puerum draco, quem is Draconis tenerum tener aluerat, in solitudine à latronibus interceptum, audita voce ejus, liberavit.

ravit, latronibus occisis. Ælian. l. 10. c. 48. Causin.

Serpentis & Leonis. Refert Tudeus l. 4. fuisse quemdam Venetiis divitem, Vitalem, qui casu quodam in foveam inciderat, in quo etiam, casu prolapsi leo & serpens degebant. Intendebat vocem Vitalis, ad ejusque sonum pauper quidam rusticus carbonarius venit, illum liberavit, cum illoque leonem & serpentem. Dimisit dives cum multis præmii sponsonibus rusticum, interim leo rustico adtulit cervum juveniculum, serpens lapillum nobilem magni pretii; dives Vitalis in urbe, quasi non nescens suum benefactorem, rejecit, is ad judicium provocat, gemmam ostendit, quam illi serpens obtulerat, ducit ad foveam leonis, quem fera tanquam notum blandè salutat, adeoque & à Vitali, premente judicio, certam summam in vim præmii accipit. Hanc historiam fusiùs vide apud P. Drexel. de Josepho. l. 7. §. 2.

Elephantii. In Pegis, Nierembergii refert l. 9. c. 92. elephantem profusus 15. dierum spatio lachrymis, & cibo rejecto Regis sui Annatenis in prælio cadentis mortem luxisse, vixque tandem à ministris, blanditiis ad cibum adductum fuisse. P. Massenius in speculo.

Cervi, equitauri. Ælian. l. 7. c. 56. Mithridates Ponticus cum somnum caperet, sui corporis custodiam committebat, cervo, equo, & tauro, quos mansuetos habebat. Ii enim ad custodiam ejus dormientis advigilantes, si quis accederet, taurus mugitu, equus hinnitu, cervus sua voce propria, eum à somno excitabat. P. Massen.

LIBERALITAS.

760. Juxta Aristotelem 4. Eth. c. 1. & S. Thomam 2. 2. q. 117. Liberalitas est maxima quædam virtus, duplicem inclinationem habens, alteram ad moderandum passionem circa divitias, alteram ad insumendas divitias, tum ad utilitatem propriam, tum ad utilitatem aliorum. Ad hanc virtutem pertinet honesta acceptio, ut habeat quis, unde aliis largiatur.

Tunc bene, se, humanos diffundit flumen in usus,

Cum bene de puris fontibus haurit aquas;

Imbre cadente tamen, dum alienis turget ab undis,

Pulchros cœnoso vortice turpat agros.

Sic generosus homo, justè quas spargat egenis,

Puras è propriis fontibus edat opes.

Exodi. 39. v. 29. Fecerunt & laminam Liberales sacra venerationis de auro purissimo, scripse in Deum runtque in ea opere gemmario, Sanctum Do- mini. v. 43. Quæ postquam Moyses cuncta benedixit completa, benedixit eis. Benedixit eis, scilicet Moyles filiis Israël, qui tam liberamente sua obtulerunt Deo, & qui tam studiose operi tabernaculi insudabant obediens promptissime voci Domini. Patet ex Hebraeo. Tropologicè. Qui in anima sua tabernaculum Dei per humilitatem, charitatem, orationem, aliasque virtutes ædificant, eo completo benedicentur à Domino. Quia gratia & gloria cumulabuntur. Hinc cap. 11. v. 24. ait. Ecclesiasticus. Benedictio Dei in mercedem justis festinat & c. 39. v. 27. Benedictio illius quasi fluvius inundat, præsertim in die judicii cum suis electis dicat. Matth. 25. v. 44. Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. v. 35. Esurivi enim, & dedistis mihi manducare: sitivi, & dedistis mihi libere: hospes eram, & collegistis me. &c. P. Cornel. à Lap. in Exodi. 39. v. 29.

S. Gofwinus Abbas, cum unicum nummum pro itinere habuisset, eumque pauperi dedisset, toto illo itinere nunquam id genus nummus ipsi in sacculo defuit. An. Cœl. 9. Octo.

Non perdis, quod amore Dei largigis egeno,
Quod miser à Te habet, hoc Tu quoque dives habes.
Est indeficiens thesaurus, pauperis illa
In quam deponis, Tu, tua dona, nummus.

Otho II. Ecclesiæ Paderbornensi auream crucem dono dedit cum inscriptione.

Auri sexcentas crux hæc habet aurea libras.

Symbolum illius fuit: Pacem cum hominibus, cum virtus bellum.

A. D. 1693. Romæ in templo S. Agnetis quispiam pro ciborio sive reconditorio Sanctissimæ Eucharistiæ 100000. scutorum Italicorum expendit. Sub id tempus Theresia Makowicka Castellana Camenensis, illustri in Polonia Dembiniorum genere orta, magnarum virtutum Matrona pro Monstratorio aureo expositioni Sanctissimæ Eucharistiæ accommodato, pretiosis varii coloris gemmis exornato. 100000. florenorum, & amplius, impendit. P. Kwiatkiewicz, in Annal. Si arca H h h h 3 vete-

veteris testamenti manna, scilicet figuram Eucharistiae continens aureis intus laminis aliisque ornamentis non sine laude fuit cohonestata; ab Hebraeis majus meretur encomium Christiana pietas, quae reconditoria Christi Corporis exornat pro illius gloria.

Ad Philipenses. 4. v. 17. *Non quia quaro datum, sed requiro fructum abundantem in ratione vestra.* Nota. Ratio hic, uti & v. 15. computum significat, persistitque in metaphora librorum, computuum. Dicit ergo quemque Christianum, sibi talem rationum cum Deo ineundarum librum conficere, non ex charta, sed re ipsa, ipsisque factis (quae tum in nostra tum potius in Dei memoria conservantur,) in quo, quasi una parte scribat ea, quae in Dei honorem & obsequium expendit, puta actus virtutum praesertim eleemosynarum, q. d. dum tacite vos incito ad subveniendum egestati meae o Philipenses, non mea, sed vestra lucra requiro, ut vos vobis ipsis magna eleemosynarum opera ac merita accumulatis, quae in codice rationum vestrarum cum Deo ineundarum scribere possitis, tanquam propter Deum expensa, quaeque Deo ipsi in ratione vestra, quasi credita vestra computetis, ut ipse vobis haec rependat, & solvat aeterna mercede. Ita Cosmas Medicus, qui fuit magnorum Ducum Hetruriae primus, multa expendebat in pauperes, cumque quidam ex familiaribus eum nimis liberalem appellaret, respondit. *Se in libro, initium cum Deo rationum dati & accepti nunquam potuisse eo pervenire, ut, quae deberet Deo, solveret; namque quod plura dabat, eo plura recipiebat, semperque inveniebat se debitorem, Deum vero creditorem.* Didicerat hoc ex S. Nazianzeno, qui oratione, de amore pauperum ait. *Nunquam Dei liberalitatem & beneficentiam vinces, quamvis omnium tuarum facultatum jacturam feceris, quamvis te etiam facultatibus adjeceris. Nam hoc quodque ipsum accipere, est, Deum aliquid nobis dare.*

761. Liberalitas propter Deum laudabilis, fructuosa.

Matth. 5. v. 42. *Qui petit à te, da ei: & volenti mutuari à te, ne avertaris.* Graece ne averseris. S. Augustin. ne averlatus fueris, scilicet mutuum à te postulantem. Vium laudatur haec sententia primò fronte non coherere cum praecedentibus de lege talionis & vindictae, sed revera optimè cohaeret, sensus enim est q. d. Christus. Ego pro lege talionis & maleficientiae, surrogo & figo legem charitatis & beneficentiae. Quare, quicumque petit aliquid abs te, sive is amicus sit sive inimicus, qui te laesit & in maxillam percussit, vel palium abstulit aut aliter angariavit, da illi, quod petit, ac

si poscit à te mutuum, ne illum, ob injurias tibi illatas averseris, facièque tuam, ut fieri solet, ne avertas, sed benigne eum, ut proximum, excipe, & mutuum ei praebe, perinde, ac si nunquam te laesisset, & hunc esse sensum liquet ex *To non avertaris*, vel ut Graece, ne averseris, & ex eo, quod habet Lucas c. 6. v. 30. *Omni autem petenti te, tribue. Additque, & qui auferit, quae tua sunt, ne repetas.* Unde patet hic agi de eo, qui tibi injurius fuit, tuoque velut fur aut latro abstulit: huic enim concedere id, quod abstulit, & rapuit, non repetere, si ipse eo valde indigeat, praecipit est (si enim non abstulisset, obligaris ei indigenti id ipsum dare pro eleemosyna) aliàs consilii est: eleemosyna enim sive illa fiat dando, sive mutuando id, quo proximus, etiamsi inimicus, qui nos laesit, indiget, praecipit est, in extrema vel ejus necessitate, aliàs consilii est, sed utilissimi. Intellige, si habes, quod ex tuo illi des; nam aliena & praesertim Deo consecrata, ut sunt bona monasterii dare vel mutuare non licet sine venia superioris, ut docet S. Basilii in Regul. Brevior. Reg. 101. Praxim hujus praecipii Christi nuper Romae docuit S. Philippus Neri, qui omni petenti dabat omne, quod poterat, solatium, consilium, & auxilium, ideo cuilibet cubiculum suum patere volebat. S. Joannes Eleemosynarius certare cum Deo liberalitate videbatur. Nolebat petentes examinari, an divites essent vel pauperes, an digni vel indigni, an multi vel pauci. Persuasum enim habeo, inquit, quod etiamsi totus mundus simul veniret Alexandriam egens beneficentia, hos Dei thesauros nequaquam in angustum redigeret. P. Corn. à Lap. hic.

S. Jordanus, eo, quo pauperem donarat baltheo, Crucifixum in templo ornatum vidit. Ann. Coel. 13. Febr.

Splendida dum propter Christum ornamenta relinquis,

His Christus lumbos vult decorare suos, Cum se, hoc heroum signo, praecingit & ornat, Promptus ferre suam, vult tibi Christus opem.

Nicolaum illustri loco Patarae in Lycia natum, parentes à Deo impetrarunt. Cujus viri sanctitas, quanta futura esset, jam ab incunabulis apparuit; nam infans, cum reliquos dies lac nutricis frequens suget, 4ta & 6ta feria semel duntaxat, idque vespere sugebat: quam jejunii consuetudinem in reliqua vita semper tenuit. Adolescens parentibus orbatu facultates suas pauperibus distribuit. Cujus illud insigne est Christianae benedi-

benignitatis exemplum; quod cum ejus civis egens tres filias jam nobiles in matrimonio collocare non posset, earum pudicitiam prostituere cogitaret; re cognita Nicolaus noctu per fenestram tantum pecuniae in ejus domum injecit, quantum unius Virginis doti satis esset: quod cum iterum ac tertio fecisset, tres illae Virginines honestis viris in matrimonium datae sunt. Is Dei admonitu, Myram, quae Lyciae metropolis est, venit: quo tempore ejus urbis Episcopo mortuo provinciales Episcopi de successore deligendo consultabant. Itaque in ea deliberatione divinitus admoniti sunt, ut eum eligerent, qui postmodum primus manebat in Ecclesiam ingrederetur, Nicolaus nomine. Qua observatione adhibita, in Ecclesiae janua deprehensus est Nicolaus, & summo omnium consensu Myrae Episcopus creatus. In Episcopatu Castitatem, quam semper coluerat, gravitatem, orationis assiduitatem, vigilias, abstinentiam, liberalitatem & hospitalitatem, in adhortando mansuetudinem, in reprehendendo severitatem, perpetuo adhibuit. Viduis & orphanis, pecunia, consilio, opera non defuit: oppressos adeo sublevavit, ut etiam tres tribunos, per calumniam à Constantino Augusto condemnatos, qui se propter famam ejus miraculorum, orationibus, longissime absenti commendabant, adhuc vivens, cum Imperatori, minaciter eum terrens, apparuisset, liberaverit. Propter fidem carcerem passus fuit, Concilio Niceno adfuit, in quo cum 318. Episcopis Ariam haereticum condemnavit. Non multo post instante morte, prospiciens in caelum, cum Angelos sibi occurrentes intueretur, illo Psalmo pronuntiato, In te Domine speravi, usque ad locum in manus tuas commendo Spiritum meum in caelestem patriam migravit. Ex Breviario.

Nicolaus I. Radivilius Palatinus Vilenensis, simul cum Jagellone Cracoviae baptizatus, tanto honore, S. Nicolaum prosequabatur, ut autoritate in familia polens, jussit omnes primogenitos, S. Nicolai nomen assumere. Starowski in Heroibus Poloniae.

Tradit S. Bonaventura in suo sermone de S. Nicolao. Duo juvenes opulenti contulerunt se Athenas, ut ibi darent operam studiis, & praecipue ducti desiderio videri S. Nicolaum, quem miraculis esse celebrem audierant; hi in itinere dum in quodam substituerant hospitio, paterfamilias, cum advertisset illos bene esse nummatos, avaritiâ ductus, utrumque crudeliter trucidavit, imò carnes etiam eorum in frusta scissas, salivit. Non latuit tantum scelus

S. Nicolaum, ab Angelo de hoc certiore factum; qui confestim in illo hospitio comparuit, patremfamilias tanti sceleris reum arguit, & facta ad Deum oratione sic maturos vitae restituit. Tanta autoritatis etiam apud Gentiles fuit S. Nicolaus, ut turmatim ad celebrandum nomen illius confluerent, uti tradit P. Anton. Mendoza, Factus Episcopus Myrensis S. Nicolaus, visitabat suam Diocesim, in qua adhuc alicubi reperiebatur idololatria, quam ille evertere satagens, arborem quamdam, sub qua à congregatis ibi ethnicis colebatur Diana, succidi jussit, quo offensus daemon, quibusdam navigantibus Myram specie Dianae apparuit, ac unguentum quoddam tradidit, ad inungendos templi parietes, ex qua inunctione illi inflammarentur. At cognovit divinitus fraudem infernalis hostis S. Nicolaus, & detexit. Plura vide apud Pepinum Ordin. Praedicat. Theologum Parisi. & Concionatorem.

In Legenda hujus S. Nicolai traditur. Liberalitas Nicolaus degebat, appulerunt ad portum onustae tritico naves, venit ad illos hospites Divus, petiitque, ut ex illo frumento subvenirent famelico populo, declarando illis, eos non minus habituros frumenti, cum Alexandriam, quò tendebant, pervenerint. Mirum accidit, nam licet vir sanctus ex qualibet navi 100. modios tritici acceperit populo distribuendos, nihilominus, quasi nihil acceptum fuisset, totidem mensurae Alexandriae inventae sunt, quot habebant, antequam Divo partem satis justam dedissent. Dat S. Nicolao testimonium Ecclesia in oratione, qua in festivitate ejus utitur, quanta patravit miracula. *Deus qui B. Nicolaum Pontificem innumervis decorasti miraculis.* De sepulchro S. Nicolai odoriferum aliquod emanabat unguentum, quo caeci, surdi, aliisque morbis obnoxii curabantur. S. Brigitta, dum ad sepulchrum ejusdem sancti oraret, apparuit ei Sanctus, dixitque Revel. l. 6. c. 103. quod illi hanc gratiam dederit Deus, ut corpus ejus post mortem similiter edebat ex se oleum sive unguentum, sicut rosa emittit odorem, uva dulcedinem. Durandus Episc. Revel. to. 2. edito Romae. 1628. Longobardorum historia, de hoc sancto dicit. *Nicolaus sol omnibus salutaris exorsus.* Ex verbis istis Divus Pater Nicolaus prodit Anagamma *En juva dulcis Pater.*

S. Nicolaus etiam infans, ne lac quidem gustavit, nisi vespere. Breviar. Rom.

Abstinet, etsi non ulla de lege tenetur, Innocentius, bino tempore, lacte Puer.

Tan-

Idololatriam evertit.

S. Nicolaus bonus odor Christi.

Tanquam primitias (hæc per jejunia) laudis,
Ipse ex lactentis perficit ore Deus.

763. Circa Annum Mundi 3316, Tobias
Liberali- magna & indefessa liberalitate suos juvabat.
tas Tobia- de quo Tob. 1. v. 2. *Viam veritatis non de-*
seruit. v. 3. ita, ut omnia, qua habere pote-
rat, quotidie concaptivis fratribus, qui erant ex
eius genere, impertiret. Quare dedit illi Do-
minus gratiam in conspectu Salmanasar re-
gis tantam, ut fieret regis dispensator, ab
eoque magna dona acciperet, adeo, ut cum
venisset in Rages civitatem Medorum 10.
argenti talenta amico Gabelo dare potue-
rit. P. Salianus in Annal.

Nota Ma- S. Wilhelmus Mathematicus ac Ora-
thematic tor, pauperum pater erogatis suis opibus,
triplex est s. auri pondo è cælo accepit pro egenis,
objectum Ad quem
Numerus, Rectis cælum oculis dum spectas Dive, Ma-
pondus thesi
& men- Triplex objectum Dat Deus ipse tuæ.
sura. In Messe est numerus, pretiosum pondus in
auro,
Mensura in vini est, est bene justa,
cado.

Liberali- Anno, D. 651. Osvi rex fraude sui
tas S. Ai- amici interemptus est. Iste rex Aidano
dani. Episcopo, qui pedes solebat incedere, e-
quum cum omni regio apparatu dono de-
derat, quem equum Aidanus pauperi sibi
occurrenti obtulit; cumque, id ægre ferret
rex, diceretque, nonne apud me viles pro-
pter pauperes equi invenirentur? ego pro-
pter te talem equum elegi, ut illo ipsemet
utereris. Reposuit Episcopus, Ergone cha-
rior tibi equæ filius, quam filius Dei? Tum
rex, cum ad prandium invitasset Episcopum,
ad pedes ejus provolutus petiit veniam, ap-
promittens se nihil dicturum judicaturumve,
dum regias res filiis Dei distribueret Aidanus.
Baron.

Eugenii Circa A. D. 1438. Eugenius IV. Pon-
Papæ. tifex dum illi sumptus ad sustentandos Græ-
cos, qui venerant ad Concilium, deficeret,
misit pignori dandam insulam Papalem ad
40000. aureorum, sed totidem etiam, pro-
mittentibus à Florentinis, modo apud eos-
dem celebraretur Concilium; quod postea
fuit propter poenitentiam Ferrariæ. P. Kwiat-
kieW. in Ann.

Gregorius Circa A. D. 1573. Gregorius XIII.
XIII. fundavit una cum proventibus annuis multa
Seminaria, non modò Romæ, sed etiam in
Polonia, Lituania, Bohemia, Hungaria,
Francia, in Indiis, aliisque remotioribus

partibus. Romæ Collegium Soc. Jesu. Item
Collegium Germanicum, Anglicum. Item
propter Scotos, Armenos, Judæos. Lau-
reti fundavit Seminarium pro Juventute An-
glica, in Lotharingia propter Scotos. P.
KwiatkieW. in Ann.

A. D. 1521. Leo X. Pontifex apo-
plexia tactus non sine suspitione veneni vi-
vere desiit: fuit præ omnibus antecessori-
bus suis liberalitate insignis, Peristromata
aureis filis intexta ad sacellum Pontificium
comparavit, quæ 50000. aureorum con-
stitere. Idem in Ann.

A. D. 459. Martinus quidam presbyter,
dum pauperi stipem postulanti, vestem
propriam, (qua se in angulo Ecclesiæ exue-
rat) obtulisset, mirabilis aliqua vestis aurea
in illo metipso apparuit, cum stupore spe-
ctantium. Baron.

Justinianus Imperator, videns quam-
dam provectâ ætate magnarumque opum
Julianam, ipsemet in persona eandem con-
venit, petiitque ab illa aurum in subsidium
publicum. Respondit illa, nondum mei
proventus collecti sunt, verum postquam
eos collegero, ostendam eosdem, sumes-
que de illis, quantum volueris. Convo-
catis deinde artificibus, totum aurum, quod
habuit, in ornamentum templi S. Polieucti
aptari jussit, diducto itaque in laminas auro
obducti templi parietes. Tunc invitato
Cæsari dixit. En aurum meum, quod col-
legi, accipe, quantum placet. Erubuit ali-
quantum prudens Imperator, laudavitque,
id, quod homo accepturus erat, cessasse Deo,
in eumque statum devenisse, ut inde illud
extrahi non liceret. Attamen prudens mulier
verecundiæ principis consuluit; quare ne
vacuis manibus rediret, obtulit illi annulum
cum gemma tanti pretii, quod aurum illud
templo donatum æquaret. Obiit hæc Ju-
liana A. D. 527. Baron.

A. D. 1315. Grassante in Germania
fame, Joannes Bokius Decanus Bremensis
in egenorum subsidium evacuavit horrea: tas in egenos
sed ecce mirabilis Dei providentia eadem nos frus-
confestim replevit, ex quibus deinde hic Jo. Quosla.
annes alter Eleemosynarius majores largie-
batur Eleemosynas. P. KwiatkieW. in
Annal.

S. Elisabeth Regina dandam in Elee-
mosynam pecuniam, ut interim lateret, in
rosas vertit. Ann. Cæl. 4. Jul.

Thesaurum portans Princeps non publicat;
inde
Sub flore manet, tutior ille, rosa.

Dant

Dant pretium verbis superi, ex nunc nam-
que stupendâ.
Dum loquitur, sanctâ conficit arte ro-
sas.

A. D. 1483. Ludovicus XI. Galliarum
rex è vivis excessit, hujus liberalitatem ce-
lebrat Majolus Episc. l. 1. Dierum Canicul.
acceperat nimirum dono 10000. coronato-
rum Ludovicus, ex quo venari aliquid, ut
mos est, volebant aulici: cum ergo ea pe-
cunia exprompta esset in mensa, rex quo
magis irritaret spem omnium, sic circum-
stantibus locutus: Quid? an non videor vo-
bis rex opulentus? Ubi collocabimus tan-
tam pecuniæ vim, donatitia est, donari
eam vicissim convenit. Ubi nunc sunt amici
&c. ad hanc vocem accurere permulti: tum
rex cum vidisset aliquem maximè inhiantem,
& jam oculis devorantem pecuniam, ad eum
conversus: Amice, inquit, quid tu narras?
Tum variis varia de officiis suis & obsequiis
erga regem narrantibus, cum solus Cancel-
larius, qui adstabat, nihil petiit, imò pro-
fessus est, se à benignitate regia ultra meri-
tum suum accepisse &c. Hinc magis accensa
spes aliorum, siquidem ille nihil ambiebat.
Ad hunc modum, ubi satis lussisset rex, coe-
git Cancellarium, ut totam illam summam
domum auferret, moxque versus ad cæte-
ros jam mæstos: Vobis, inquit, erit alia ex-
pectanda occasio. Majolus.

A. D. 1367. Petrus Lusitaniæ rex è vi-
vis excessit, is adeo liberalitati fuit addi-
ctus, ut diceret, quod regno indignus esset,
si die aliqua quampiam gratiam, aut benefi-
cium alicui non præstitisset. P. Kwiatkie, in
Annal.

Apud Marianam de rebus Hispanicis,
tradunt aliqui, Alphonsus regi Hispaniæ no-
men datum, à perforata manu, eo quod,
cum in regis Mauri aula sub tempus consilio-
rum somnum finxisset, plumbum liquatum
explorationis causâ ei Maurus infuderit, ip-
se tamen Mariana censet hoc nomen illi in-
ditum ex magna illius liberalitate. P. D.
Oultremam in Amore incr. l. 1. Sect. 5.

A. D. 1609. Paulus V. amans boni
communis aquæ canales, adhuc ab Augusto
constructos, sed jam destructos restauravit,
ac deinde ex Agro Bacciano per 10. amplius
milliaria ad montem Janiculum, iisdem ad-
duxit aquam, quam vocavit *Aquam Pau-*
lam, frumento & annona juvit Romam,
expenditque in id 80000. aureorum. Insu-
per in Religiosos, in egenos, locosque pi-
os supra millionem quingenta millia largi-
tus est aureorum.

R. P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Asatica.*

S. Carolus Borromæus una die 40. S. Caroli
aureorum millia in pauperes erogavit, nec Borromæi
minori pietate 20. millia aureorum, quæ
sibi fuerunt legata, distribuit. Ex Breviar.
Is S. Ignatii exercitia pro thesauro & pretio-
so Bibliothecæ compendio habuit, pan-
nos cubiculi cortinas, vestesque ipsas in
pauperes largitus est. Ad quem.

Purpurei tu gemma status celsissime Præsul,
Unio præfulgens est Tibi sphaera Poli,
Hunc urgeret emens, imò dans omnia
prorsus,
Colligis intra aliquot, maxima lucra,
dies.
Largaque, quod poterat, pietatis motibus
ex nunc,
Non neſtendo moras, est operata ma-
nus.
Ah nocuit multis, nocuit differre parata:
Cum vita, his rapuit crastina posse, dies.

S. Melania Junior, una cum piissimo
conjugè, opes, solis Imperatoris opibus S. Melæ
minores, in pauperes erogavit: ipsa extraniæ,
Romam, in maximis mortificationibus, pa-
ne arido victitans, ultro exul, in arca lig-
nea, velut in tumba mirabiliter vixit. An-
nus Cæle. 31. Decemb. Ad quam.

Diva, tuo, multum es cœlesti hærede be-
ata,
Jure tuas, pleno, Christus adivit opes.
Lignea Te Arca recondit: Amant pretiosa
latere,
Es pretiosa latens gaza, decusque Poli.

S. Guntramus rex munificus ostensum S. Guntra-
sibi thesaurum, iterum in pauperes effudit. mi.
Ann. Cæl. 28. Mart.

Eruis è terra, quem cæli claustra recondant
Thesaurum: Sed quis talia dona feret
Ad superas ædes? Miserrorum turba peren-
ni,
Tantas in cælo jure locabit opes.

S. Baldomarus, cum Fabrum Ferrari- Fabri Fer-
um ageret, etiam instrumenta disperſit in pau-
peres. Ann. Cæle. 27. Febr.

Dum tua Dive Tibi cælum instrumenta re-
cludunt,
Sumæ fortunæ es Tu faber ipse tuæ.
Te juvat ad cælum miserorum turba clien-
tum.
Portam instrumentis frangere turba po-
test.

S. Marciannus ob unam, qua indueba- Vim pati-
tur, vestem pauperi datam, aureâ de cælo, tur reg-
cum S. Communionem distribueret, dona-num cælo-
tus est. Ann. Cæl. 10. Jan.

Iiii

1. Au-

1. Aurata divus resplendet veste sacerdos,
Dum sacras populo porrigit ipse dapes.
Unde venit modico pretium cum tempore
vesti?

Hanc Divi in miseros aureus ornat a-
mor.

2. Dat danti, Tibi Dive, Deus, Te vestit
& ornat.

Non poteris donis vincere Dive Deum.

765. Illustria liberalitatis exempla dederunt
etiam Gentiles, pudeat ab illis vinci Chri-
stianos. Laetius l. 6. c. 1. tradit, Dioge-
nem dicere solitum, manus non esse por-
rigendas amicis complicatis digitis, sed ex-
plicatis & liberalibus. Dionysius ad filium
ingressus, videns copiam vasorum aureo-
rum: *Non est in te*, inquit, *regius animus,*
qui his poculis, quæ à me tam multa accepisti,
neminem tibi amicum feceris: Plutarch. in
Regum Apoph. Alexander Magnus roga-
tus, ubinam suos thesauros haberet, ami-
cos ostendens ait. In his Scriniis. Idem
Petillo pro dote filiarum postulanti 10. Ta-
lenta, iussit dari 50. dicens: *Tibi quidem*
satis est tantum accipere, mihi verò non satis
est tantum dare. Ptolomæus Lagi Ægypti
rex teste Æliano dicebat: *Melius est ditare,*
quam ditescere. P. Cornel. à Lap. in Jac. l. 5.

Anno Mundi 3993. redibat Romam
Pompejus Magnus (ordinatis Provinciis,
constitutis in Asia Regibus) inter erudito-
rum plausus, quos vicissim magnis profe-
quebatur largitionibus uti Mithylinenses
Poetas, Rhodi Sophistas, Athenienses
Philosophos, quorum civitati ad ejusdem
restorationem 50. talenta largitus est. P.
Salianus in Annal.

A. D. 81. post obitum Vespasiani,
successit illi in Imperio Titus filius, qui a-
deo fuit liberalis & beneficus, ut qualibet
die aliquod beneficium alicui præstiterit. Ac-
cidit aliqua die, ut nihil boni cuiquam se
præstittisse adverteret; quare dixit illud ce-
lebre: *Amici diem perdidimus.* hujus dicti
meminit S. Hieron. in Epist. ad Galat. c. 6.

Verum Christiani heroës longè hac in
re superarunt Gentiles. Nota est liberalitas, S.
Joannes Eleemosynarii Patriarchæ Alexan-
drini, qui experientia continua didicit, se,
cum duplum daret, quadruplum recipere.
P. Cornel. à Lap. in Jacob. l. 5. Hunc E-
leemosynarium S. Petrus in æternam cœli
mansionem inducere visus est. Ann. Coele.
23. Janu.

Clavibus ad superos portas Petre pange Jo-
anni,
Fraternus cœli regna recludat Amor.

Pauperibus nunquam pietatis viscera clau-
sit,
Intima ei pateat Curia jure Poli.

A. D. 1589. Sixtus V. Pontif. mag. Liberalis
nâ annona caristia, Romam premente, ad aliis sibi
subveniendum populo 500000. aureorum parcos
expendit. Sibi parcos fuerat, nam etiam Sixtus V.
vestimentis resarcitis utebatur, paucis fercu-
lis, illisque non pretiosis fuerat contentus.
Sub tempus Bacchanaliorum exhiberi hone-
stas comœdias, ludos permisit. Attamen
iussit statim exponi varia suppliciorum in-
strumenta contra illos, qui etiam sub id
tempus aliquid pœna dignum auderent.
Quare sub illius Pontificatu non erant fu-
ribunda, ut dicunt, Bacchanalia. P.
Kwiatkiewicz in Annal.

MAGNIFICENTIA.
A Cicerone definitur magnificentia. Est
rerum magnarum & excellentiarum cum animi
ampla quadam, & splendida propositione
agitatio, atque administratio: Unde non
magna solum concipere, sed exequi magni-
ficentia est propter finem honestum v. g.
templa, palatia &c. Hanc Aristoteles con-
cedit viris principibus.

MAGNIFICENTIA.

Magnos magna decent animos; mens viro-
rum celsa.
Orbi quod faciat, grande requirit opus.
Principibus mens magna viris est jure te-
nenda,
Quæ magnas magnis usibus aptet opes.

Celebria fuerunt magnificentia opera
7. orbis miracula scilicet. 1. Ægypti Pyra-
mides. Obelisci. 2. Turris Pharia. 3. Muri
Babylonis. 4. Templum Dianæ Ephesiae. 5.
Mausolæum ab Arthemisia Marito conjugi
extructum. 6. Colossus Solis apud Rhodi-
os. 7. Simulacrum Jovis Olympii, quod Phi-
dias Atheniensis sculptor fecit ex ebore. In-
ter Obeliscos omnium, quos Ægyptus pro-
tulit maximos, fuit ille, quem Rameffes rex
Thebis erexerat annis ante Christum 1297.
Constantinus Magnus Imperator loco a-
vulsam, quem Constantinopoli destinaret
morte præventus, Alexandria reliquit An-
no post Christum 315. Constantius verò
Augustus Alexandria avectum, Romæ in
circo maximo constituit post Christum An-
no 341. hunc deinde temporum injuriâ se-
pultum, eruit, & in campo Lateranensi ere-
xit Sixtus V. Pontif. Max. Anno post Chri-
stum 1585. quem tandem ab immemora-
bili tempore mutum reddidit eloquentem
Ferdinandus III. Imperator interprete Atha-
nasio Kircheri Soc. Jesu.

In hujus obelisci fabrica, 20. Millia
hominum, teste Plinio, dicuntur defudasse.
Et quoniam res erat periculosa, ne in sub-
lime elatus degrevante tam enormi pon-
dere prolaberetur, summo in apice pro-
prium filium alligari iussit prædictus Ramef-
ses rex, ut vel sic conservandi regii pueri
causâ attentiores redderet Architectos. Ere-
ctus porro fuit Thebis, in templo Solis.
Georgius de Sæpibus in Museo Collegii Ro-
mar. pag. 11.

De sumptibus computandis, ad ædi-
ficandum. Lucæ. 14.
Omnibus exactum numeris qui gestit habere
Grande opus, is sumptus compute ante
te suos.
Ne si deficient sumptus, tam improvidus
author,
Quam coeptum, populo fabula fiat,
opus.
Innumeras numeri defectus destruit, hujus,
(Nam frustra expensæ dilapidantur) o-
pes.

Cleopæ rex Ægypti quantum sump-
tum expendit ad extruendas Pyramides,
inde colligere licet: Faciebant opus Pyra-
midis hominum 10. myriades, (id est cen-
tum millia,) ternis mensibus singulæ, pro
raphano, cepis & aliis insumptam sum-
mam mille & sexcentorum talentorum tra-
dit Tholofanus de Rep. l. 2. c. 9. Tribus fer-
mè leucis distant Cairo Pyramides, quibus
tres magnitudine eminent, & structura mi-
rabili, una, eaque maxima, ad cujus summi-
tatem gradibus satis magnis 208. ascen-
ditur, altitudo illius pedum 520. latitudo
in quadro 682. P. Scherer in Geo. Politica
p. 739. In Peruvia extant plurima archite-
cturæ veteris opera, inter quæ palatium In-
garum sive regum Peruvianorum rotundum,
cum insigni fornice, quæ incumbit quadra-
tis, & tantæ molis lapidibus, ut teste Syfri-
do, unus illorum à 40. equis loco moveri
vix poterit, & quod æque mirandum, ejus-
modi lapides, absque calce, cemento aut
clathris ferreis, ita inter se connexi sunt, ut
vix conjuncturæ vestigium aliquod appareat.
Similis structuræ erat templum Soli dicatum,
forinsecus jaspide, aliisque pretiosis lapi-
dibus exornatum; cujus parietes interiores
aureis laminis, densitate unius digiti con-
tecti, olim ab Hispanis denudati sunt. In
hoc templo Vestales ad aram & sacrificia
serviebant. Sed præcipue admiratione dig-
næ 4. viæ publicæ; illas Peruviani reges ex
Cuzco sede regni, ad 4. partes præcipuas Pe-
ruvii duxerunt per invia & avia, per mon-
tes & valles, per saxa & rupes, per sylvas
& flumina, strato lapide, & pontibus in-
R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Aferica.

numeris. Duæ illarum præstabant, una ex
urbe jam dicta, ad urbem Quito, quæ ex-
tendebatur ad 500. leucas, altera, quæ ex ea-
dem urbe usque ad Chile, per mille leucas
progrediebatur, utraque lata 40. pedes, &
ad utrumque latus, erecto muro satis alto
custodita; cui interpositæ per intervalla,
varia columnæ, idolorum fana, & ad sin-
gulas octo vel 10. leucas, armamentarium
aliquod, ingenti apparatu militari, qui
30000. virorum armandis sufficiebat. P.
Scherer in Geographia Polit. pag. 840.

A. D. 1671. Escorial, nobilissimum 767.
Europæ ædificium Madriti in Hispania, per Magnifi-
pyrobolos in altum missos casu incensum est centiæ Es-
& exustum, in eo ædificio feruntur januæ curialis,
fuisse 14000. claves pondere æquabant cen-
tenarium. Laboratum in exstructione annis
27. sumptus facti circa 20. milliones.
A. D. 1686. Ludovicus XIV. Galliarum Versalia,
rex Versaliam, urbem & palatium à se fun-
datum, variis condecoravit ornamentis.
Euram fluvium illuc derivavit, cum alve-
um flumini præparasset 25000. fossorum;
aliquot montes huic operi cessere, valles
nonnullæ complanatae. P. Kwiatkiewicz in
Ann.

Versalia olim mediocre castrum, nunc
princeps orbis palatium. Territorium Ver-
salis à natura sterile & ingratum, sed favo-
re Regis excolta natura fecundissimam se
exhibet, fructus varii generis terra produ-
cit. Voyages Historiques d'Europ.

Versailles, Versalia olim domus vena-
toria cum vivario & villa rurali, 4. ferè leu-
cis Gallicis remota, quam Ludovicus XIV.
in tantam magnificentiam & elegantiam e-
vexit, ut hoc in genere vix par aliquid ha-
beat hodie mundus universus; est ibi habi-
tatio splendidissima & amplissima, non tan-
tum pro tota aula regia, sed etiam pro præ-
cipuis regni proceribus, & ministris;
quorum omnes stationes sunt artificiosæ pi-
cturis & aulæis, superbè exornatae; sunt i-
bidem porticus & ambulacra, horti & viri-
daria pulcherrima, fontes & aquæ salientes
cum suis statuis æreis ac marmoreis artificio-
sis sine numero: Sunt ibi animalia fera &
domestica, rara etiam plurima, & peregre-
rina, est & stabulum planè regium 500. e-
quorum capax, ut adeo locus iste factus sit
ordinaria Regis Franciæ habitatio, quæ o-
lim erat Parisiis in palatio dicto Louvre, ali-
quibus Lupara. P. Henric. Scherer in Geog.
Polit. 676. pag.

Nero juxta Suetonium innumerabiles Neronis
domos civium demolitus est, ut illam stu-
Domus,
pen-

pendam Domum suam erigeret, cujus tanta laxitas, ut triplices porticus milliaria haberent; intra domum, teste Plinio, Ædem Fortunæ includit, quæ ex lapide Phengite translucens, foribus clausis, claritatem diæ intus haberet, de qua domo antiquum. Epigramma.

Roma Domus fiet, Vejós migrate Quirites,
Si non & Vejós occupat ista Domus.
Nunc hujus domus ne vestigia extant,
Jacob. Laurus in Desc. Romæ.

Domitianus in restaurationem capitolii Romani impendit 1200000, libras auri, id est, talenta auri 12000. Aureorum verò 144000000. Laurus ibid.

Pecquini Pecquinum Metropolis Chinenfis, ad Austrum, duobus muris cingitur, altis & fortibus, quorum ea est latitudo, ut facile currentes equos 12, capere possit. Pecquinum, olim dictum Cambalu; etiam his temporibus 10000, pontium numerat. P. Trigautius Christian, Exped. l. 4, c. 13.

Palatium Qui circa Palatium Salomonis laboraverunt Hierosolymis 165000, numerati sunt, P. Drexel, l. de Salom, c. 3. Juxta P. Sali-an. to. 3. Annal. Vet. Testam. non immerito dici potest, tria millia millionum auri impensa. Similiter P. Pineda addens tria millia millionum auri ex Hispanicis ducatis, P. Drex, ib. c. 5.

Summa illorum omnium, qui extruendo Salomonis templo 7. annis operam dabant (juxt. 2. Paral. 2.) quadringenta millia mille nongenti. P. Drex. in Salom. c. 10. P. Pineda cum divinis libris calculum movens, populus, inquit, tantum ferri, æris, argenti, auri, contulit, ut id Hispanicæ monetæ efficiat 1208196000. ducatorum Hispanicorum, præter alia omnis summa sumptus in illud templum mille miliones longè excessit, P. Drexel ibid.

AMICITIA

sive AFFABILITAS

768. Juxta Aristotelem 4. Eth. 6. & D. Thom. 2. 2. q. 114. est virtus, per quam quis iis, quibuscum vivit, variis officiis se charum præbet.

Officiis certans animum victor habetur,
Illis allectus conciliatur Amor.

Ficta tamen refugit, subtilia vincula rumpit,

Quæ fortes animos, haud retinere, queunt.

Inter alios exemplum veræ & sinceræ amicitiae fuit David, de quo 2. Reg. 9. v. 1. Et dixit David: Putáso est aliquis qui remanserit à domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam propter Jonatham? Ecce quàm fidus & constans in amicitia Jonathæ fuit David, utpote, qui non tantum vivo, sed & mortuo benefaciat, ditando ejus filium; Nam, ut ait Theodoretus, qui in hostes benignus erat, amicorum nunquam obliviscatur. Et, ut inquit Josephus; eorum, qui benè unquam ipsi fecissent, memor erat maximè. P. Corn. hic.

Joann. 11. v. 16. Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad discipulos: Eamus & nos, ut moriamur cum eo. Non Lazaro, ut volunt nonnulli, hoc enim insulsum videtur, sed Christo, qui paulò ante dixerat: Eamus ad eum. Thomas, ait Beda, præ omnibus socios hortatur, ut eant, & moriantur cum illo, in quo magna ejus apparet Constantia. Et Interlinearis; Ecce verus amantium affectus, vel cum eo vivere, vel cum illo mori. Quales apud Gallos erant Soldurii, quorum lex erat & fœdus in bello, vel simul vincere, vel simul occumbere, teste Julio Cæsare in Commentar. Quo videtur alluisse S. Paulus, 2. Cor. 7. 3. Porro quod Thomas ait, eamus, ut moriamur, q. d. Si unus cum Jesu, nobis cum eo moriendum est ob summam contra eum Judæorum odia. Si ergo ipse it, eamus & nos, quasi generosi ejus discipuli, animosè moriamur. P. Corn. hic.

Actor. 2. v. 44. Omnes etiam, qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia. Habebant omnia communia. Mecum rum omnia enim & tuum est causa omnis discordiæ, aitia communia. S. Chrysost. Plato, formam Reip. perfectæ describens, deposcit, ut in illa omnia sint communia, etiam uxores, in quo fœde erravit. Uxor enim communitas repugnat legi naturæ, quæ sancit unam cum uno copulandam ad proles certitudinem, & debitam educationem. Primi ergo Christiani hoc sustulerunt, omniâque habuerunt communia præter uxores, ac proinde vixerunt quasi religiosi; imò religiøsæ vitæ fundamenta ab eis jacta fuisse docent S. Hieron. l. de viris illustribus. S. August. S. Basil. Vidit hoc per umbram Pythagoras, cum auream hanc nomen edidit: Amicorum omnia communia, ex quo Diogenes colligebat, sapientis esse omnia, quæ in orbe sunt, hæc enim sunt Dei, cujus amicus est sapiens, testis est Seneca l. 7. de Benef. c. 12. Ex hoc ergo loco, quod primi Christiani haberent omnia communia, orta Cœnobita & Cœnobitæ. Porro hæc communicatio bonorum magna est virtutis & perfectionis compendium

Amicitia
sincera.

Comunis
vitæ fru-
ctus.

769.
Amicitia
mundi in-
constans.

Amicitia
vera.

De Magnificentia & Amicitia

liter divisit. P. D' Oultreman l. 3. c. 4. Sect. 2.

Refert Ælianus, Menalippum Adolefcentem à Phalaride quapiam affectum inter ego, juria, eundem perimere statuisse, remque ad amicum Charitonem detulisse, is timens Adolefcenti dixit: id ipsum sibi deliberatum esse, itaque totum sibi negotium committeret, expetiit. Cum verò in ipso conatu à Satellitibus tyranni esset comprehensus, & tormentis ad declarandos socios urgeretur, nec proderet, re cognita Menalippus Phalaridem adit, suum id esse facinus, non Charitonis confitetur, miratus amicitiae fortitudinem tyrannus, utrumque liberum exulare tamen jussit & bonorum suorum redditibus frui. P. Salius circa Annum Mundi 3482.

A. M. 3527. refert Herodotus, regem Rex Ægyptium victum à Cambyse, captivum gypti ma-Planimenitum ductum, videntem, filiamque assuam ad servile adhibitam ministerium; Fi-mat amilium suum fune in collum injecto, ad supplicium tractum, vultu tantum dejecto ob-filium & mutuisse; at viso amico jam grandævo, pro filiam, tunc mendicante, ingentem ploratum edidisse. Causam à Cambyse rogatum, respondisse. Priora illa mala majora fuisse quam ut illa deslere posset, amici autem miseriam lachrymis & ejulatu fuisse dignam. P. Salius in Annal.

In Polonia fatis functo Casimiro Justo Principe, Generalis Conventus Cracoviae instituitur, in quo Lescus Albus ad principatum invitatus, hac tamen lege, ut Govaricum ab aula relegaret, respondit justissimus Princeps, principatu potius quam fidelissimo Consiliario carere malle, licet ipsemet Govaricus hortaretur Principem magis sibi & posteris consuleret, ac propter se seniculum, & paucos, eosque incertos vitæ annos acturum, principatum non defereret, se etiam exilium pati paratum in gratiam hujus principis, pro quo etiam vitam ponere non formidaret. Movit adeo ad clementiam proclivem Lesci animum, ea Govaricii suasio, ut illico se suscepturum, principatum negaret. Quapropter inito iterum conventu Poloni Uladislau Laskonogum Miecislai filium in principem eligunt: Sed postea, dum Russos vicisset Lescus Albus, magna ex hac Victoria virtutis & felicitatis opinio accessit Lescio, quare mortuo tunc ferè Nicolao Palatino, velut amodo obice omnes conspirant, ut excluso Laskonogo, Lescum accersant; invitatur itaque ad Principatum Lescus, dissimulante hoc, pacis & quietis amante Uladislao Laskonogo A. D. 1206. ita conservando Govaricum

cium amicum Iesus principatum non perdidit. Cromer. in Hist. Pol.

770. **Vera amicitia est iusti cum Deo.**
 1. Joan. 1. v. 3. *Societas nostra sit cum Patre & cum Filio eius Jesu Christo.* Societas ergo hæc est amicitia cum Deo; hanc enim veram intercedere inter animam sanctam & Deum, docet hic Joannes, ac consequenter ipsa continet omnes conditiones veræ amicitiae, quas recenset Aristoteles & alii de Amicitia, puta reciprocum amorem, mutua colloquia, officia, gaudia, communicationem bonorum &c. quæ sanè mira & divina est animæ dignitas æquæ ac utilitas. Porro rectè Joannes Hesselius Doctor Lovaniensis, & ex eo noster Lorinus Societas, inquit, sive communio nostra, hæc cum Christo tam homine quàm Deo, est tanquam Domini & servi, Patris & Filii adoptivi, illuminantis & illuminati, iustificantis & iustificati, Regentis & subditi, dantis & accipientis, invocantis & exaudientis, donantis munera & gratias agentis, Beatificantis & beati. Plura P. Cornel. hic.

Vocavit nos quoque Christus amicos suos, fratres, sorores, matres, dixit eundem Deum suum & Deum nostrum. Hoc est, quod ait Paulus 2. Eph. 19. Estis cives Sanctorum & domestici Dei. Et Joan. 3. 1. Plura Corn. à Lap. in 1. Joan. 1. 3.

Jacobi. 2. v. 23. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est.* Nota. Licet omnes iusti sint & vocentur amici Dei, propriè tamen & quasi antonomasticè hic titulus datur Abraham, ut ait Epiph. Hæc. 78. Quia mira Dei cum Abraham fuit familiaritas & amicitia, ut patet in Genesi à c. 12. usque ad 25. Hinc ei quasi singulari suo amico secreta sua revelavit Deus, uti excidium Sodomæ & Pentapolis. Ratio hujus amicitiae fuit.

1ma. Quòd Abraham Deum mirè amans & colens, eum vocantem secutus, ex patria exiverit in Chanaan ubique quasi peregrinus: Sed civis cœli & domesticus Dei vixerit. 2a. Quòd Dei voluntati se in omnibus conformaverit, ita S. Augustin. *Vera enim amicitia est idem velle & idem nolle*, ait Arist. 3tia. Quòd ardua & heroica virtutum opera ediderit, & sustinuerit. Sen. l. 1. de Prov. *Bonum virum Deus in deliciis non habet.* 4ta. Quia Deo erat similis, sicut enim Deus Filium pro salute mundi immolavit, sic & Abraham immolavit Isaac; similitudo enim est illex amoris & amicitiae teste Arist. 5a. Quia fuit beneficus in omnes: hoc autem Deo similes homines facit. 6a. Quia conversatio ejus, erat in cœlis cum

Deo & Angelis. 7. Quia fidem Dei propagavit. 8va. Quia insigni fuit in rebus omnibus & eventibus animi moderatione & æquitate; quia uti illa præcellit Deus, ita eam præditos, quasi amicos diligit. Iisdem de causis S. Joannes quasi alter Abraham novæ legis vocatur discipulus ille, quem diligebat Jesus, quin & Apostoli à Christo amici vocantur. Joan. 15. 15. Sapienter Aulicus ille, apud S. August. 8. Confes. c. 5. lecta vita S. Antonii ad socium conversus: facile accipitur. Dic quæso, omnibus laboribus nostris quòd ambimus pervenire? Quid quærimus? cuius rei causâ militamus, majore esse poterit spes nostra in palatio, quàm ut amici Imperatoris simus? & ibi, quid non fragile, plenumque periculis? & per quot pericula pervenitur ad grandius periculum? & quamdiu istud erit? Amicus autem Dei, si voluero, ecce nunc fio. Voluit & factus est. Porro inter Deum & justum non est amicitia rigida, quæ solum est inter æquales; Deus autem in immensum superat omnes homines, & alias creaturas; sed qualis esse potest & solet inter principem & subditum, inter patrem & filium, inter Creatorem & creaturam, quæ tota summa, dignatione & benevolentia Creatoris nititur, in eaque fundatur & subsistit. Et hoc sensu accipe illud S. Hieronymi in c. 2. Mich. *Amicitia pares aut accipit, aut facit, pares scilicet in officiis amicitiae.* P. Cornel. à Lap. in Jacobi 2. 23.

1. Cor. 13. v. 2. *Et si habuero prophetiam, & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam: & si habuero omnem fidem, ita, ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* Nihil sum, id est, nullus sum pretii & gratiæ coram Deo & in veritate, quia justus est aliquid coram Deo, reliqui homines injusti in oculis & estimatione Dei sunt quasi nihil. q. d. Sine charitate nihil prodest, nihil facit amicitiam cum Deo, nihil est, quod conciliet homini iustitiam & salutem. Nec fides quidem maxima, & excellentissima, quæ montes transferat, qualis fuit in Gregorio Thaumaturgo, qui sua fide montem loco movit.

Nota, affectum sinceri amoris erga Deum, quò ad reconciliationem peccator poenitens aspirat, non esse, nec dici posse charitatem; charitatem enim hic & alibi sacra Scriptura vocat eminentissimam virtutem, fide & spe majorem, quæ nos Dei amicos facit. Dico ergo, nihil profunt bona opera peccatori poenitenti, nisi sequatur charitas, hinc enim ait eleemosynam non prodesse. Dispositio enim qua dispositio frustra est & nihil, nisi sequatur forma, ad quam disponit: opera ergo sine charitate nihil

nihil sunt, id est, nullam justitiam, aut salutem conferunt, & homo sine charitate, nihil est, scilicet secundum esse spirituale, quæ per generationem supernaturalem accipit esse supernaturale & divinum, fitque nova creatura, filius, & hæres Dei. Plura P. Corn. in 1. Cor. 13. v. 2.

Amicitia effectus & proprietates sunt.

Amicitia Effectus & Proprietates sunt ex Javello.

Benevolentia, qua volumus bene amico, *Conformitas voluntatum* sive indifferentia; est enim amicorum idem velle & nolle. *Delectatio*, qui affectus oritur ex præsentia amici. *Bonorum communicatio*. *Mutua conversatio*; quia amicitia unio est. *Juris conservatio*. *Similitudo*. Amicus enim verus intendit in se exprimere amici similitudinem. *Stabilitas*. Redditur autem amicitia stabilis conservatione juris & similitudinis.

VERITAS sive VERACITAS

772. Veritas quid.

Juxta Aristotelem 4. Ethic. 7. & D. Thomam 2. 2. q. 109. est virtus, per quam talem se quis exhibet alteri verbis & factis, qualis revera est.

Quando Rotæ internæ concordēs cum indice currunt

Horarum, quod sit machina recta, notant.

In quo conveniunt internis facta, loquela, Sensibus, ille quod est, sit nota, rectus homo.

Exodi 28. v. 30. *Pones autem in Rationali judicii Doctrinam, & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram Domino: & gestabit judicium filiorum Israel in pectore suo, in conspectu Domini semper.* Ad ulum Rationalis pertinent decantata illa *Urim, & Tummim*. Multi interpretes putabant hoc nihil aliud esse, nisi illos lapides: Sed existimandum potius cum Augustino, istas voces fuisse expressas in Rationali an metallo aliquo, quæ voces significant Doctrinam & Veritas, vel ut alii illuminationes, & Perfectiones. Fuit etiam Rationalis usus ad futura divinitus præcognoscenda: illo enim & Ephode indutus Pontifex revelationes habebat, non semper tamen, sed absque eo non. P. Salian. in Annal. Mundi. P. Cornel. à Lap. hic dicit: Mihi verosimilius videtur hæc duo nomina *Urim & Tummim*, id est, *Doctrina & Veritas* inscripta fuisse Rationali ita,

ut cum dicit scriptura, pones in Rationali *Doctrinam & Veritatem*: sensus sit: inscribes in Rationali duo hæc nomina *Doctrina & Veritas*: sicut Tiaræ Pontificiæ inscripta fuerunt duo Verba: *Sanctitas Domino*. Quæres. Cur *Urim & Tummim*, id est, *Doctrina & Veritas* inscripta fuere Rationali? Respondet P. Corn. à Lap. hic rmo. Historica, & literalis causa fuit, ut per hoc sacerdotii dignitas commendaretur populo, quando Pontificem Rationali indutum edoceri à Deo de futuris eventis, & vice Dei oracula fundere cernebat. *Urim* autem non oraculum, sed index erat oraculi. Apud Ægyptios, inquit Ælianus l. 14. summus Sacerdos (qui & supremus erat iudex) gestabat collo appensam imaginem ex Sapphiro, quæ appellabatur *Veritas*: atque innuit Ælianus hanc veritatis effigiem in ipso Sapphiro fuisse impressam. 2da. allegorica causa fuit, ut Pontifex *Urim* gestans, & oracula fundens typus esset Christi summi Pontificis, & Prophetæ, per quem veritas facta est, & ad nos delata est à sinu Patris. Joannis 1. v. 17. & 18. Christi ergo & Christianorum pectus ornet veritas, quasi monile divinum, & speciosissimum. Nam, ut ait S. Augustinus Epi. 9. incomparabiliter pulchrior est Veritas Christianorum quàm Helena Græcorum; pro ista enim fortius Martyres nostri, adversus hanc Sodomam, quàm pro illa mille heroes adversus Trojam dimicant. Est enim veritas quasi sol mundum illustrans.

Veritas sol mundum illustrans.

Pythagoras dixit, Veritatem post Deum esse colendam, utpote quæ homines Deo proximos facit, testis est Hieron. contra Rufin. 3tia. moralis causa fuit, ut sacerdos gestans *Urim & Tummim*, id est, illuminationem sive doctrinam & veritatem atque perfectionem, admoneretur jugiter sui officii, videlicet eum debere habere primò *Urim*, id est, illuminationem & doctrinam, tum studio, tum magis pietate & oratione acquisitam Deut. 17. 9. & Malach. 2. v. 7. Rursum *Urim*, id est, inflammationem & zelum, quo populum ad Dei legem & amorem accendat. *Urim* enim Hebraicè, & lucent & ignem lucentem significat. Unde Abraham dicitur eductus, dicitur de Ur, id est, de igne Chaldaeorum. Hinc ab Hebræo Ur deducunt aliqui Latine uro, ignis enim illuminat, calefacit, & urit. Talis *Urim* erat Joannes Baptista: erat enim ille lucerna ardens & lucens. 2. eum debere habere *Tummim*, id est, veritatem, tum in corde, tum in ore, tum maxime in vita, puta integritatem & perfectionem vitæ, hanc enim significat *Tummim*. Plura vide apud P. Cornel. in Exod. 28. v. 30.

Veritas 1. Reg. 14. v. 41. Dum Jonathas de-
sanctitas, liquerat, & Saul voluit indagare veritatem.
*Dixit Saul ad Dominum Deum Israel: - -
da sanctitatem.* Cornel à Lap. hic. Da san-
ctitatem, id est, veritatem, id est, revela
nobis sanctam veritatem, scilicet culpam esse
in certa persona è populo. Quæres. Cur ve-
ritas vocatur sanctitas. R. Quia sanctitas,
ut ait S. Dionysius, est ipsa puritas, veritas
autem est purissima, & sincerissima, ipsa-
que puritas & sinceritas. Unde de sapien-
tia sive veritate æterna dicitur Sapient. 7. v.
26. *Candor est lucis æterna, & speculum sine
macula.*

773. Joannis 3. v. 21. *Qui autem facit veri-
tatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera
eius, quia in Deo sunt facta. Quia in Deo,
(secundum Deum, Deique voluntatem &
legem. Item per Dei directionem, lucem,
gratiam, & opem) sunt facta. Veritatem
intellige practicam, id est, quod verum,
rectum, justum, æquum, & Deo gratum
est. Sicut enim est veritas cordis & oris,
sic est & operis, qua fit, ut opus hone-
stum & sanctum respondeat & adæque-
tur regulæ suæ, puta verò judicio practico
rationis & prudentiæ, sive justitiæ, virtuti,
legi & voluntati Dei. Sic c. 8. v. 44. de
Lucifero dicitur: ille in veritate, id est, in
æquitate, justitiâ & sanctitate non stetit:
Et sic Apostolus jubet nos facere veritatem,
id est, id, quod verè bonum, sanctum, &
Deo gratum est. Idem ingeminat Psaltes
Psal. 118. Sensus est q. d. Qui facit, id est,
qui per Dei illuminationem, & gratiam
proponit, & decernit facere veritatem, id
est, quod verè bonum & sanctum est, ve-
nit ad lucem, id est, amplectitur meam do-
ctrinam & fidem Christianam. Plura P. Cor-
nel, in Joan. 3. v. 21.*

Veritas Joannis. 8. v. 44. dicitur de diabolo: in
triplex oris & operis, veritate non stetit, id est, non permansit.
Rursum in veritate, id est, in officio suo,
puta in eo, quod æquum, & justum erat,
hoc enim passum apud Joannem, Davidem,
& Salomonem significat veritas. Triplex
enim est veritas. Cordis, oris, & operis.
Cordis, quia cor, sive mens rectè rem con-
cipit, & intelligit, sicut ipsa in se est. Hæc
opponitur falsitati & errori. Veritas oris est,
qua quis verè loquitur id, quod in corde
sentit; hæc opponitur mendacio. Veritas
operis est, qua quis operatur verè, id est,
conformiter ad judicium rationis practicæ,
sive qua quis operatur, quod verè in praxi
juxta dictamen rectæ rationis faciendum esse
judicat. Hæc opponitur iniquitati & pecca-
to, atque hæc ipsa hic intelligitur. P. Cor-
nel. à Lap. hic. Idem in Ephes. 4. v. 15.
Veritatem oris subdividit, dicitque quod

hæc sit una assertoria, qua asserimus id, Fidelitas
quod verum est; alterum promissoria, quæ species
est fidelitas, qua præstamus, quod pro-
misimus; utraque hæc veritas tam oris, quàm
mentis est quasi formalis. Veritas verò ob-
jectiva est, puta veritas doctrinæ & fidei,
quæ doctrina & fides in se vera est, ut si
illi assentiaris, eamque doceas, veritati as-
sentiaris, & veritatem doceas. Vide ibi
plura & in 3. Joan. 1. 3.

Quod veritas odium pariat, patet ex **Veritas**
verbis Achab regis 3. Reg. 22. v. 8. *Re-
manfit vir unus per quem interrogare possumus
Dominum: sed ego odi eum, quia non prophe-
tat mihi bonum, sed malum Michæas filius
Jemla. Joannes XXII. interrogatus ali-
quando, quisnam esset veritati contrarius?
sensus populi esse respondit: Quia popu-
lus sæpe laudat id, quod vituperio dignum
est, quod cogitat, vanum est, quod dicit,
falsum est, quod vituperat, bonum est. P.
Kwathiew. A. D. 1334. quo dictus Pon-
tífex piè obiit, post cujus mortem thesau-
rus, quem in sumptus sacri belli profusus
erat, non modicus inventus est, scilicet
amplius, quàm 18100000. aureorum in-
super haud signati auri, 17000000.*

Quantum æstimabatur priscis temporibus **Veritas**
bus veritas, hinc patet. Chim Vam Im-
perator, dum una cum fratre suo, adole-
scuntulo, & ipse annorum 17. in horto se servanda
oblectabat, decerptum ex arbore folium
ad frontem applicans sui fratris, (ritum
scilicet imitatus, quo admoda fronti tabella
creari solebant reguli) jocabundus dixit:
Regni Tam regulum te creo. Hic Su ye
unus Optimatum, rata est, inquit, ô Impe-
rator, hæc creatio. Cumque ille joci gra-
tia se fecisse id diceret, perseveravit sapi-
ens ratam esse. Quid multa? Xoyu (Prin-
cipi hoc nomen erat) regnum obtinuit, in
quo illi 29. regnorum series successit. Sci-
entiæ Sinicæ l. 2. p. 83.

Circa A. D. 309. Theodosius Impe-
rator de S. Ambrosio dicebat: Serò incidi Theodo-
in Magistrum veritatis, unum novi Ambrosio diu
suum, quem Episcopum vocare licet. De non pe-
hoc Theodosio P. Buffieres in Flore. De perit-
lium emendavit Theodosius, poenitentia,
tantò sanctior, quantò illustrior, quippe
infrequentior poenitens princeps, quàm pec-
cans; & raro quis omnia licent, se ipsos
acculant, damnantque.

In China exprobrabant contemptum **Veritas**
Bonzii Christianis angustiam ipsorum scien-
tiam, ægrè 4. folia implere (contracta præstat
enim erat in pauca capita, ad adjuvandam Biblio-
memo-

VINDICATIO

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 108. est
virtus, per quam honestè injurias ulcisci-
mur, intentione removendi nocumenta.

Iste est innocuus, qui iusta vindicat arte
Se, & removet licitis noxia quæque
modis.

Hæc virtus pacata potest arcere furores,
Conservare bonos, ponere fræna ma-
lis.

OBEDIENTIA

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 104. est **775.**
habitus, quo exequimur actus præceptos,
quia præcepti sunt.

Si quid præscribit faciendum iusta potestas;
Unde, petis, meritum sic facientis,
erit.

Dicitur inde, quod imperio ad peragenda
moveretur,
Causa, homini, meritum, quæ movet,
ipsa dabit.

S. Aichardus, dum opus obedientiæ
devotè exequitur, cœlestem vocem audit,
ibunt sancti de virtute in virtutem. Ann.
Cœl. 15. Sept.

Egregiè Climachus obedientiam ita de-
scribit Obedientia est spontanea mors, se-
pulis voluntatis, vita curiositate cap-
tio. rens, securum periculum - - tuta navigatio
&c. P. Cornel, in Hebr. 5. 8.

Obedientia plena non est, cum quis
huic prælato vult obedire, non illi; cum
quis lata sibi & placentia amplectitur, non
ingrata & displicentia, cum quis volunta-
tem superiori submittit, non judicium. Obe-
dientia plena est, quæ ad omnia imperata
& permissa à Deo dicit cum Psalte. Psal.
72. v. 23. *ut jumentum factus sum apud te.*
P. Cornel, à Lap. in Apoc. 3. 2.

Notandæ in Abrahamo conditiones Obedien-
& dotes perfectæ obedientiæ. 1. ma. est obe-
dire prompte & libenter. 2. Obedire sim-
pliciter, quod tunc fit, cum judicium no-
dotes, strum submittimus judicio superioris. Cre-
de tibi salutare, quidquid monasterii præ-
positus præceperit, nec de majorum sen-
tentia judices, cujus officii est perfectè obe-
dire & implere, quæ iusta sunt, dicente
Moyle: Audi Israel & tace, ait S. Hieron.
ad Rust. & S. Gregorius. Nescit judicare,
qui perfectè didicerit obedire. 3. est obe-
dire hilariter. 4. obedire humiliter, 5. obedire
hilariter.
Kkkk

Memoria memoria Catechumenorum) se autem de
suis idolis montes voluminum numerare.
At scitè & pulchrè Christiani præstare veri-
4. paginas, Bibliothecis mendaciorum cen-
tum &c. P. Bartol, in Asiatica Hist. circa
A. D. 1601.

Veracitas B. Joannes Cantius, dum tertia vice
Romam peteret (quam quatuor vicibus,
pedes semel Hierosolymam invisit) à præ-
donibus jussus indicare pecuniam, oblitus
illius, quam occultius absconderat, eam
solum, quam in promptu habuerat, illis tra-
didit, recordatus deinde istius, quæ occul-
tior fuerat, exclamavit. Nolo mentiri, ve-
nit mihi in memoriam, quod non totius
vos fecerim confcios, trado vobis residu-
um, stupefacti virtute veritatis latrones
deprecanti Beatum meliori vitæ se addixe-
re. Ex Vita.

Ad B. Quo Romam hoc Solymam mentis cando-
re, petebas
Ex pretio veri, discere Dive licet.
Expendens aurum, rapit & lucratur ava-
ros,
Virtus, quæ Tibi erat, tam pretiosa
comes.

FIDES

seu

FIDELITAS

774. Ad veracitatem revocatur, estque vir-
tus ad exequendum opus promissum. Javel.

Standum pollicitis his, quæ fundantur in
æquo:

Et sibi constantem, convenit esse, vi-
rum.

Non benè verba sonant, sit non servetur in
illis,

Rebus seu factis inviolata fides,

URBANITAS

seu

FACETUDO

Juxta Aristotelem 4. Ethic. c. 4. & S.
Thomam 2. 2. q. 101. ar. 2. est virtus, quæ
concinne & lepidè circa jocos versatur.

Sal sapida admixtus moderatè fercula red-
dit.

Conviciusque sapit, quem saliere sales,
Attamen in illis adsit moderamen, hone-
stas,

Appositum tempus, conveniensque lo-
cus.

R. P. Kwiatskowski, S. J. Collectanea Ascetica,

hilariter & constanter. 6. obedire indifferenter: Nihil gratius possumus Deo offerre quam, ut dicamus ei cum Isaia. Posside nos. 7. Obedire perseveranter: Abraham enim tota vita peregrinatus est in Chanaan; ita Christus obedivit. Denique obedientia est perfecta abnegatio propriæ animæ & corporis, mors voluntaria, vita sine solitudine &c. P. Cornel, in Gene. 12. 2.

Obedientia gradus diceris parere; regi enim cum didiceris, scies ad imperium, Agaton dixit: Princeps meminerit 1. quod imperet hominibus 2. quod secundum leges 3. quod non semper imperabit, P. Cornel, in Deuter. 17. 20.

1. Reg. 15. v. 1. Et dixit Samuel ad Saul: Me misit Dominus, ut ungerem te in regem super populum ejus Israël: nunc ergo audi vocem Domini: Audi vocem Domini, Deus ter jussit delere omnino Amalec. 1. Exodi. 17. 12. 2do. Deuter. 25. 17. 3tio. hic, ut ostenderet, quam ex animo, & omnino id vellet fieri: quocirca gravis fuit culpa Saulis hoc Dei præceptum prævaricantis, ita Rupertus. Tropologicè. Rex & Regor, obediatur Deo, suisque superioribus, si velit sibi à subditis obediri; innuit To ergo q. d. Deus te fecit regem & rectorem, ergo Deo tuo gratus & obediens esto, ac rege juxta ejus voluntatem. Audi S. Bernard. Epi. 42. Ut securè præesse possitis, subesse & vos, si cui debetis, non dedignemini. Dedignatio quippe subjectionis, prælatione reddit indignum, videant in vobis subditi, quod redhibeant, S. Greg. I. 1. Dial. usui quidem, inquit, rectæ conservationis est, ut præesse non audeat, qui subesse non didicerit, nec obedientiam subditis imperet, quam prælati non novit exhibere. P. Cornel, in 1. Reg. 1.

776. Obedientia prompta perfecta. Gen. 17. v. 23. de Abrahamo, Et circumcidit carnem præputii eorum statim in ipsa die, sicut præceperat ei Deus. Statim ipsa die. Nota hic promptam obedientiam Abrahamæ, totiusque familiæ in circumcidendo se. Qualis herus, tales servi, erant autem facile 400. S. Bernard. de Virt. Obed. Fidelis obediens nescit moras, fugit crastinum, ignorat tarditatem, præcipit præipientem &c. S. Benedictus in Regul. Perfecta obedientia sua imperfecta relinquit. Ita Petrus, Andreas, Joannes, Jacobus continuo relicti omnibus secuti sunt eum, ita faciunt Angeli, de quibus Psal. 103. v. 4. Qui facit Angelos suos Spiritus & ministros suos ignem urentem, ita faciunt stellæ, quæ Baruch. 3. 37. vocatæ dixerunt, adsumus. Audi Ethnicos. Cyrus apud Xenophontem l. 4. laudat Chrystantum militem, qui in prælio

gladium hosti jam incussurus, cum audiret receptui cani, ictum non intulit, & rogatus, cur hosti pepercisset, respondit: Quia melius est imperatori parere, quam hostem interficere. Plura P. Cornel, in Gen. 17. 23.

S. Humberto sarcinas cruentus ursus obvis portavit jussus. Annus Cœlest. 6. Septemb.

Naturam superans rabidus non murmurat ursus:

Nonque sibi ignotum ferre recusat onus.

Quos manet obsequii, quos gloria, murmure dempto,

Vos onus edoceat ferre cruenta fera.

1. Reg. 15. v. 22. Et ait Samuel: Numquid vult Dominus holocausta, & non potius, ut obediatur voci Domini? melior est enim obedientia quam victimæ; & auscultare magis, quam offerre adipem arietum. Melior obedientia quam victimæ, q. d. Melius est facere, quod Deus jussit, ommissis victimis, quas non jussit, quam omisso eo, quod jussit, offerre victimas voluntarias, uti fecit Saul offerendo boves &c. quos jussit Dominus mactari in bello, non in templo immolari, illos enim execrabatur quasi anathemata.

Dices. Religio, cujus officium est mactare victimas Deo, præstantior est omnibus virtutibus moralibus: ergo etiam præstat obedientiæ: Religio enim maxime circa Deum versatur, illique debitum cultum, adorationem, ac sacrificium offert; obedientia verò versatur circa præcepta Dei, & superiorum, ac illa adimplet. Religio in se melior, majorque est Virtus quam obedientia, tamen dicitur melior; quia magis necessaria & in praxi præponenda Religioni: quod enim Deus jussit, hoc absolute faciendum est, eique obediendum: Actus verò Religionis, ut victimæ & sacrificia sunt liberi, quare obedientiæ cedant oportet: nam liberum debet cedere necessario, & consilium præcepto. Ita S. Greg. Theod. &c. Adde, licet ratione objecti Religio sit virtus præstantior, quam obedientia, tamen obedientia etiam liberè assumpta, præsertim continua & perpetua, uti fit in monasteriis, in multis præstat Religioni. 1mo. quia, ut ait S. Gregor. 35. Mora. 10. Per victimas aliena caro, per obedientiam voluntas propria mactatur. Quare, quantum voluntas hominis excellit boves & oves, tantum obedientia præcellit victimis. Unde S. Bernard. l. de Ordin. Tanto quisque Deum, inquit, citius placat, quanto ante oculos ejus repressa arbitrii super-

superbia gladio præcepti se immolat. 2do. quia per obedientias voluntas nostra conformatur voluntati divinæ, quæ est sanctissima, & norma ac regula omnis virtutis & sanctitatis, quare illi propriè competit id, quod Deus ait per Isaia. c. 61. v. 4. Vocaberis voluntas mea. De Sion, de Jerusalem, hæc dicta, ubi præcessit. v. 2. & Videbunt gentes justum tuum, & cuncti reges inclinum tuum: & vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominabit. v. 3. & eris corona gloria in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui. v. 4. non vocaberis ultra derelicta: & terra tua non vocabitur amplius desolata; sed vocaberis voluntas mea in ea, & terra tua inhabitata: quia complacuit Domino in te. 3tio. quia obedientia facit voluntatem, quasi vivum & perenne Dei sacrificium, in victimis verò mortua animalium caro Deo offertur. Quocirca obedientia mysticum quidem, sed nobilissimum est holocaustum, quod totum hominem Deo devovet. Quocirca S. Thomas 2. 2. q. 186. art. 7. docet, statum Religiosum non aliud esse, quam holocaustum; eò quod omnia sua Deo tradat, & qui se huic statui dicat, is tum interiora, tum exteriora omnia Creatori suo obtulerit. Denique obedientia fidem, spem, charitatem, religionem, cæterasque virtutes secum adducit; uti rectè ostendit Hieronymus. Platus. l. 3. de bono status Religiosi. P. Cornel. à Lap. in 1. Reg. 15. 22.

Status Religiosus est holocaustum.

Obedientia alias virtutes adducit.

777. Obedientia præstat sto mundus subditur, & Christus tamen parentibus subditus fuit. S. Bernard. Serm. 1. super missus est. Erat subditus eis. Quis? quibus? Deus hominibus, nec tantum Mariæ, sed & Joseph. utrinque stupor, utrimque miraculum, & quod femina Deus obtemperat, humilitas sine exemplo, & quod femina principatur Deo, sublimitas sine socio. Et mox: Erubescere superbe cinis, Deus se humiliat, & tu te exaltas? Deus se hominibus subdit, & tu dominari gestiens hominibus tuo te præponis Authori? Voluit ergo Christus prima & continua sua vita per annos 30. suo facto nos docere perfectionem virtutis, & Religionis maxime statum esse in obedientia; nam, ut docet Joannes XXII. Pontif. Extravag. Quorundam de V. S. Paupertas magnum bonum est, majus integritas (castitas), sed maximum Obedientia. Quia prima rebus, secunda carni, tertia menti dominatur & animo. Idem docet S. August. & ex eo S. Thom. 2. 2. q. 40. a. 1. ubi docet austeritatem tantum esse adjumentum perfectionis.

R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Multa igitur dixit Christus per 30. annos, sed hæc omnia hac gnomo concludit Lucas. Lucæ 2. 51. Et erat subditus illis. Præclarum elogium religiosi est, tota vita sua fuit superioribus suis obediens, & subditus. Ratio à priori est. 1ma. quia qui obedit superiori, obedit Deo: superior enim est vicarius Dei, juxta illud Christi: Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit. Lucæ. 10. v. 16. Et S. Benedict. in Reg. Obedientia, ait, quæ majoribus debetur, Deo exhibetur. Et S. Bernard. de Præcept. & disp. Quem, inquit, pro Deo habemus, tanquam Deum in iis, quæ aperte non sunt contra Deum, audire debemus. 2da. quod obedientia nobilissimas hominis potentias, scilicet voluntatem & judicium, Deo in holocaustum offerat, & mactet, dum eas abnegat, & superiori suo loco Dei designat. 3tia. quod obedientia omnia opera, quæ ex ea fiunt, faciat aurea, quo circa S. Franciscus, ait S. Bonaventura in vita ejus c. 6. Generalis cedens officio S. Franciscus post omnia subjeceret; tam enim uberem asserabat S. Obedientiæ fructum, ut eis, qui jugo ipsius colla submitterent, nihil temeritatis sit Mater virtutum omnium, unde S. Greg. 35. Moral. c. 10. sola, inquit, virtus est obedientia, quæ virtutes cæteras menti inserit, insertaque custodit, 5ta. quod Deus per superiores subditum obedientem certò & securè regat, rectaque dirigat ad portum salutis æternæ. Unde Climachus gr. 4. Obedientia, inquit, est perfecta abnegatio propriæ animæ &c. P. Cornel. à Lap. in Lucæ. 2. v. 51.

Joann. 13. 9. Dicit ei: (Christo) Domine, non tantum pedes sed & manus & caput. Petrus, ictus hac Christi comminatione, quasi fulmine, illicò Christo obedit, ac plura, quam Christus postularet, offert, scilicet manus & caput. S. Basil. in Reg. brev. Reg. 233. ex hoc loco docet obedientiam cæteris virtutibus præferendam P. Cornel. hic.

Lucæ. 10. v. 16. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Vos enim estis mei Apostoli, & legati, qui auctori quasi Deo exhibenda, persona regis legantis, eamque representat. Quocirca subditi in suis superioribus, Christum debent intueri, itaque ipsorum jussa & dicta excipere, ac si ex ore ipsius Christi prodirent. Audi S. Bernard. tr. de præc. & Disp. ipsum proinde, inquit, quem pro Deo habemus tanquam Deum in his, quæ aperte

778.

Obedientia Superiorem quasi Deo exhibenda.

apertè non sunt contra Deum, audire debemus. P. Cornel. hic.

Obedien- Matth. 23. v. 3. *Omnia ergo, quacun-*
dum etiam *que dixerint vobis, servate & facite: secundum*
malis præ- *vero opera eorum nolite facere: Dicunt enim,*
latis iusta *& non faciunt. Quæcunque dixerint vobis, (ex*
præcipien- *lege facienda) omnia, scilicet Moyfi & le-*
tibus, *gi non contraria. Contrarium enim legi, di-*
centi *honora patrem & matrem, erat Corban,*
ut docuit Christus c. 15. v. 4. Sic contrari-
um legi dicenti, *non pejerabis, erat dogma e-*
orundem dicentium, si quis per templum
vel altare juraret, non obligari iuramento
&c. Monet ergo hic eum Christus, ut ea
omnia scribarum dogmata, legi non repug-
nantia, & jam vana & futilia ac proinde
non obligantia (lex enim, ut obliget, debet
præcipere rem honestam, & utilem, non
futilem, uti docent Jurisperiti & Theologi,
ac D. Thom. 1. 2. q. 95. art. 3.) uti erant
crebræ manuum, corporisque ablutiones,
purificationes, illa tamen servet, ad obe-
dientiæ cæcæ & simplicis meritum, & or-
dinis sacerdotalis & doctoralis reverenti-
am. ita Franc. Lucas & alii licet, Maldona-
tus to omnia, ad sola illa, quæ à Moyse
in lege sunt præcepta, restringat, quæ cer-
tè hic Christus maximè intelligit. Unde Sy-
rus vertit, quæcunque dixerint vobis, ut
servetis, servate & peragite: *Dicunt (præ-*
cipiunt enim, & non faciunt. q. d. benè do-
cent & jubent, sed malè vivunt; tum quia
legem violant, tum quia suos subditos
scandalizant suo exemplo, & ad violandam
pariter legem impellant. P. Cornel. à Lap.
hic.

Etiā eth- Tit. 3. v. 1. *Admone illos principibus,*
nicis prin- & *potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad*
cipibus *omne opus bonum paratos esse. Postquam*
obedien- *singulis hominum statibus Apostolus c. præ-*
dum docet *cedenti leges & monita dedit, hic com-*
Paulus. *munia omnibus dat, ac imprimis, ut obe-*
diant principibus, & magistratibus laicis,
etiam ethnicis, tum ne eos contra Christia-
nam religionem irritent, sed potius sua obe-
dientia illos ad Christum pelliciant; tum,
ne pacem turbent. Dicto obedire, id est,
promptè, libenter ex animo obedire. Ad om-
ne opus bonum paratos esse. Loquitur de ope-
re non sponte suscepto, sed à principe aut
magistratu, de quo præcessit, præscripto,
ut quidquid ille boni faciendum iusserit, ad
id se promptos exhibeant Christiani. Si e-
nim quippiam mali operis juberet, Christia-
nus illi parere non potest. Plura P. Corn.
hic.

Ad Rom. 13. v. 1. *Omnis anima pote-*
statibus sublimioribus subdita sit: *Non enim*
potestas nisi à Deo; quæ autem sunt, à Deo

ordinata sunt. Non enim potestas nisi à
Deo. q. d. Magistratus non à diabolo, non
à solo homine, sed à Deo, ejusque divina
ordinatione, ergo eis obediendum. Nota.
Potestas secularis est à Deo mediata, quia
natura & recta ratio, quæ à Deo est, dictat,
& hominibus persuadet præficere Reip. Ma-
gistratus, à quibus regantur. Potestas verò
Ecclesiastica est immediata à Deo instituta,
quia Christus Petrum & Apostolos Eccle-
siæ præfecit. Nota, 2do. Nero, Diocletia-
nus, Domitianus, alique similes, qui le-
gitimè creati sunt imperatores, licet tyran-
nicè imperarunt, tyranni tamen non fue-
runt, sed veri imperatores, ideòque pote-
statem à Deo acceperunt, cui proinde debe-
bant parere in conscientia, omnes etiam
Christiani, quamquam ipsi hac potestate,
contra Christianos, eos persequendo, &
occidendo abusi sunt. Plura circa hoc, vide
apud P. Cornel. hic.

Nota. Servis olim perforabantur aures, Servis
ut scirent se molesta herorum imperia excep-
turos, quæ quasi subula aurem perforarent, rabantur
Unde Chaldaus p. 39. illa verba Hebr. 10. aures.
5. *Corpus autem aprasti mihi, vertit. Aures*
aurem ad auscultanda tua præcepta perfo-
rasti mihi. Plura P. Corn. in Hebr. 10. 5.
De servis vigilantibus vide. Lucæ 1.

Ipsa trahit vigiles, regalis purpura noctes.
Quam potius servos nos vigilare decet.
Ad Domini nutum, nec non mandata su-
premi,
Qui haud dormit nostris invigilando
bonis.

Sunt prorsus vigiles felices atque beati,
His promptè Domini gratia sacra venit.

1. Petri. 1. v. 14. *Quasi filii obedientia,*
non configurati prioribus ignorantia vestra de-
fideriis. Quasi filii obedientia. Hæc pendent
à præcedentibus. q. d. State succincti lum-
bos, id est, expediti & constantes ac sob-
rii, sperate futuram gloriam, uti decet fili-
os obedientia, id est, obediētes præcep-
tis Christi meis & Apostolorum, quales
vos estis, decet enim filios obedire parenti-
bus, S. Petrus ergo requirit à fidelibus non qua-
lem qualem, sed filialem ex filiali amore obe-
dientiam. Rursum filii obedientia vocan-
tur dediti, & planè addicti obedientia:
ut ex ea, quasi matre progeniti, planèque
obedientia indolem & naturam habuisse,
& imbibisse videantur. Insuper filii obe-
dientia quasi devoti & consecrati obedien-
tia, quomodo religiosi vocantur filii obe-
dientia; quia illi se devoverunt, ejusque vo-
tum Deo nuncuparunt, & tales fuerunt
primi Christiani, de quo Actor. 5. 1. Sic
vocantur filii perditionis, incredulitatis &c.
id

id est, planè perdit, increduli. item Filii
iræ, id est, addicti vindictæ. Plura P. Cor-
nel. à Lap. hic.

Obedien- 1. Petri. 1. v. 22. *Animas vestras castifi-*
tia Chari- *cantes in obedientia charitatis, in fraternita-*
tatis quæ? *tis amore, simplici ex corde invicem diligite*
attentius. Omnibus hisce verbis non aliud
dicit, quàm casto, id est, puro amore fra-
terno invicem impense diligite, servite, & o-
bedite; sed hujus dilectionis puritatem mul-
tis verbis exaggerat & repræsentat. Obe-
dientia charitatis, Græcè veritatis, primò ac-
cipi potest, fides & obedientia, qua cre-
dimus & obediūmus Evangelio, quasi legi
veritatis, & charitatis. 2do. Obedientia
charitatis est obedientia filialis ex amore,
non servilis ex timore. 3tio. Obedientia
charitatis magis propriè & pertinenter ad
propositum S. Petri est obedientia & sub-
jectio, qua fidelis in omnibus subdit se legi,
dictamini & impulsui charitatis, ut, quid-
quid facit, faciat ex dicto & ductu charita-
tis, ac præsertim, quia quis per fraternam
charitatem fratri se subijcit, & se accom-
dat, & consulere satagit, ejus nutus sequi-
tur, ejus commoda captat: ut idem sit o-
bedire charitati, quod per charitatem spiri-
tus servire invicem. Et subjecti invicem in ti-
more Christi. Ephes. 5. 21. Et ita se explicat
S. Petrus in eadem Epist. c. 2. v. 13. Subjecti
ergo estote omni humana creatura propter
Deum. Plura P. Cornel. hic & in citatis lo-
cis.

Obedien- 1. Petri. 2. v. 13. *Subjecti estote omni hu-*
tia est tel- *mana creatura propter Deum: sive Regi, qua-*
vera veræ *si præcellenti. P. Cornel. hic. Politicè dis-*
fidei, *ce hic signum & effectum veræ fidei, esse*
humilitatem, subjectionem, obedientiam
subditorum erga magistratus, infidelitatis
verò & hæresis effectum esse, superbiam,
inobedientiam, rebellionem. Hæreticorum
enim axioma, imò primum principium est
suam sectam omnibus artibus ac præsertim
armis tuendam, & propagandam esse, &
ita Lutherus 100. millia rusticorum in Ger-
mania ad rebellionem concitavit. Ibidem
v. 18. servi subditi estote in omni timore Do-
minis, non tantum bonis & modestis, sed e-
tiam dyscolis. Dyscolis, id est, fastidiosis,
Græcè pravis, obliquis, tortuosis, sævis.
Moraliter, docet hic S. Petrus obedientiam
se extendere debere ad patientiam, eamque
complecti, sicut Christus eam extendit fa-
ctus obediens usque ad mortem, mortem
autem crucis. Perfectio ergo obedientia
est patientia, si videlicet patiatur humiliter
& hilariter superiorum suorum asperitatem,
reprehensiones. Thomas Cantipr. l. 1. A-
pum. c. 25. p. 5. Narrat captivum quem-
dā dixisse hero gentili. Ego signata Chri-

Perfectio
obedien-
tia patientia,

sti in corde meo porto. Iratus herus eum oc-
cidit, martyremque fecit, ac in corde ejus
crucifixi Christi imaginem reperit. Quare
compunctus cum omnibus suis in Christum
credidit. P. Corn. hic.

1. Joan. 3. v. 24. *Et qui servat Manda-*
ta ejus, in illo manet, & ipse in eo. Vox ma-
net significat moram, & intimam conjun-
ctionem, & societatem. Manet ergo De-
us in obediēte imò per mandatum & le-
gislationem: lex enim est, consequenter
legislator manet in subdito, qui ei obedit:
Sicut doctrina doctoris manet in discipulo,
qui eam audit & haurit, juxta illud Ver-
bum Dei manet in nobis. c. 2. v. 14. ac vi-
cissim subditus manet in lege & legislatore
per disciplinam & obedientiam, qua ei in-
heret & obedit. 2. Per amorem, qui enim
mandata Dei custodit, Deum diligit, ac ab
eo diligitur. Unde manet in Deo, sicut a-
mans in amato: anima enim magis est, ubi
amat, quàm ubi animat. Vicissim manet
in Deo; sicut amatum objectivè manet in
amante. Eodem modo Deus manet in eo,
scilicet tanquam amans, & tanquam res a-
mata. Qui enim adhæret Domino, unus spi-
ritus est. 1. Cor. 6. v. 17. 3tio. Diligens &
obediens manet in Deo per clientelam; vi-
cissim Deus manet in diligente per patroci-
nium & directionem, quasi ejus tutor & cu-
stos, juxta illud. Psal. 9. 1. Qui habitat in
adjutorio &c. Unde Syrus vertit, qui servat
præceptum ejus, per ipsum servatur. Hoc
est, quod ait Zacharias. 2. v. 8. Qui teige-
rit vos, tangit pupillam oculi mei. Parum
fuit dicere me tangit, sed etiam partem no-
minavit, quæ est in homine charissima, ea-
demque ad sensum mollissima. Unde ele-
ganter Beda. Sit, inquit, tibi Domus Deus,
& esto Domus Dei, & maneat in te Deus.
Manet in te Deus, ut te contineat, manes
in Deo, ne cadas. 4to. Manet Deus in a-
manente quasi locatum in loco. Anima enim
sancta est thronus, templum, & cælum
Dei, uti docet Paul. 1. Cor. 13. 5to. De-
nique manet Deus in justo substantialiter:
quia suam substantiam & essentiam justo
communicat, facit enim eum consortem di-
vinæ naturæ. 2. Petri. 1. 4. Plura P. Corn.
in 1. Joan. 3. v. 24.

Jacobi. 1. v. 19. *Sit autem omnis homo*
velox ad audiendum. Porro in velocitate
audiendi S. Jacobus subintelligit velocita-
tem obediendi, & audita opere exequendi,
ut ipse explicat v. 22. Non enim, ut ait S.
Paulus. Rom. 2. 13. Auditores legis just
sunt ante Deum, sed factores legis justifica-
buntur. Et S. Bernar. Serm. de Virt. Obed.
Tu ergo, inquit, cum voluntatem, simpli-
citatem operi, hilaritatem vultui conjunxe-
Kkkk 3 ris

ris, adde velocitatem, ut sis juxta Jacobum Apostolum velox ad audiendum, & ad implendum velocior. P. Cornel. à Lap. hic.

781.
Obedien-
tia varia
exempla

Genes. 22. v. 16. *Per memetipsum jura- vi, dicit Dominus: quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo unigenito propter me. v. 17. Benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, & velut avenam quæ est in littore maris. Quia fecisti hanc rem. Vide- tur, quod Abraham hac sua obedientia, & filii viciima inter alia meruerit, saltem de congruo, ut ex sua stirpe potius, quam ex alia nasceretur Christus; ac consequenter i- dem meruit & Isaac, hoc enim est præmi- um obedientiæ, quod mox subicit Deus, dicens: Benedicentur &c. P. Cornel. à Lap. hic.*

Obedien-
tia perfe-
cta in per-
cutiente.

3. Regum. 20. v. 35. *Tunc vir quidam de filiis Prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit percutere. v. 36. Cui ait: Quia noluisse audire vocem Domini, ecce recedes à me, & percu- tiet te leo. Cumque paululum recessisset ab eo, invenit eum leo, atque percussit. v. 37. Sed & alterum inveniens virum, dixit ad eum: Per- cute me. Qui percussit eum & vulneravit. v. 38. Abiit ergo Propheta, & occurrit Regi in via, & mutavit asperione pulveris os, & oculos su- os. Dixit ad socium suum in sermone Domini ex oraculo & jussu Dei, percutere me, ut pro- prii capitis mei vulnere repræsentem Achab regi vulnus ipsius, quod parcendo Benadad accepit in anima sua, ac vulnus populi, quod scilicet populus totus accepit in Achab rege quasi capite suo, ac tertio vulnus, quod tam Achab quam populus accipiet, cum à Benadad reparante bellum occidetur. Addit Abulensis causam, ut ille Propheta ab Achab non agnosceretur, & videretur esse miles, itaque accessum haberet ad eum, eique pa- rabolam hanc vulneris exponeret; si enim fuisset agnitus, noluisse eum Achab idolola- tra audire. 3tia. Et potentissima causa hu- jus percussiois & vulneris fuit exemplum, ut scilicet Deus in Propheta hoc tum percu- tiente daret exemplum & speculum perfectæ obedientiæ; unde credendum est, ait Abu- lensis, quod paulo post Deus hoc vulnus supernaturaliter curavit, ita, ut ne cicatrix quidem ejus remaneret; idque ad hoc, ut ostenderet, quanti momenti sit pura & sim- plex obedientia; quamque ex adverso Deo exosa sit inobedientia, cum propter eam il- lum, qui Prophetam percutere noluerat, leoni mactandum objecit. Audi S. Chrysost. Orat. 1. contra Judæos sub initium. Qui percussit prophetam, evasit incolumis, qui pepercit, dedit poenas, nimirum ut intelli- geres, in jussis divinis non oportet curio- sum esse, examinareque rerum, quæ præci-*

piuntur, naturam; sed nihil aliud, quam obtemperare. Etenim ne prior ille veritus parceret prophetæ, non dixit illi simpliciter percutere me, sed addidit: in verbo Domini: hoc est, Deus præcepit, ne quære ulterius -- at id facere non sustinuit, eoque poenas dedit gravissimas. P. Cornel. à Lap. in 3. Reg. 20.

1. Reg. 3. v. 4. *Et vocavit Dominus Sa-Samuel muel. Qui respondens ait: Ecce ego, v. 5. propter Et cucurrit ad Heli, & dixit: Ecce ego. Et obedienti- cucurrit, videtur hæc Dei sive Angeli vox fu- am meruit iste similis voci Heli, cucurrit Samuel. Ita prophetæ S. Greg. Cajet. & Mendoza. Vide hic Sa- donum & muelis prophetæ obedientiam, ob quam principa- meruit à Deo eligi in prophetam, & prin- cipem populi. Rursum discere hic Deum lo- quentem Samueli remittere eum ad Heli; tum ut Heli oraculum hoc Dei diligentius consideraret, & crederet, tum ut doceret, oracula Domini examinanda & dirigenda esse à Superioribus, ut servetur ordo & subdi- torum subordinatio, ac ne locus sit illusioni diabolicæ. Ita Cassian. Coll. 2. P. Cornel. hic.*

Hebr. 11. v. 18. *Ad quem (Abraham) dictum: Quia in Isaac vocabitur tibi semen. v. 19. Arbitrans, quia & à mortuis suscitare po- tens est Deus: unde eum & in parabolam ac- cepit. In parabolam. Ut Isaac esset parabola, fabula, proverbium, exemplum memo- rabile & prodigium omnium sæculorum, quod omnibus sæculis homines memora- rent & celebrarent, ut, cum dere mira, me- morabili, prodigiosa, & paradoxa volent loqui, narrent hoc fidei, spei, pietatis & obedientiæ exemplum Isaac. Plura vide a- pud P. Cornel. à Lap. hic.*

Exod. 25. v. 40. *Inspice, & fac secun- dum exemplar, quod tibi in monte monstra- tum est. Agitur de idea tabernaculi Moyse in monte ostensa. Tropologicè. S. Gregor. 1. virtutum 1. Reg. c. 10. Hæc est, inquit, forma electæ Exemplar obedientiæ, ut in omni, quod foris agi- in monte mus, ad potentiam creatoris, ejusque sa- Calvaria, pientiam quasi ideam ubique præsentem re- spiciamus. Rursum inspicere exemplar obe- dientiæ, patientiæ, fortitudinis, charitatis, humilitatis, contemptus mundi, omnium- que virtutum, quod tibi in monte Calvariæ à Christo ostensum est, quodque Moyse per suum altare holocaustorum, & Thymia- matis, perque Tabernaculum, virtutibus omnibus adornatum, & perfectum Deo in anima tua construes; nam, ut ait S. Augusti- nus, tota vita Christi disciplina fuit. Hoc Christi crucifixi exemplar assidue inspexit S. Franciscus, ut illud in se exprimeret, ideo- que non tantum in mente, sed in corpore sacra*

sacra ejus stigmata divinitus impressa acce- pit. Vide Breviarium. P. Cornel. à Lap. hic.

1. Cor. 9. v. 24. *Nescitis, quid ij, qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium? sic currite, ut com- prehendatis. Sic currite, ut comprehendatis, scilicet coronam gloriæ, & bravium victo- riæ. Vox sic notat rectitudinem, diligentiam, celeritatem & perseverantiam, quæ maximè in cursu ad bravium requiritur. Pulchrè S. Bernardus Epist. 254. Porro currentem non apprehendit, qui & ipse pa- riter non currit; & quid prodest Christum sequi, si non contingat consequi? Ideo Pau- lus aiebat, sic currite, ut comprehendatis, ibi Christiane fige tui cursus, profectusque metam, ubi Christus posuit suam. Factus est, inquit, obediens usque ad mortem. Quantumlibet ergo currens, si ad mortem non perveneris, bra- vium non apprehendes. Bravium Christus est -- Itaque si proficere currere est, ubi proficere, ibi & currere desinit, ubi verò non currere ibi & deficere. P. Cornel. hic.*

Sequendus
Christus
in obedi-
entia.

Circa A. D. 1332. Floruit Sanctæ vi- tæ quispiam Carthusianus, post cujus obi- tum ad sepulchrum ejusdem cum fierent mi- racula, magnusque populi concursus. Su- perior illius religiosæ domus ad sepulchrum defuncti se contulit, dixitque. Itane, cum ipse requiem æternam obtinueris, quietem nostram perturbas? Virtute S. Obedientiæ præcipio tibi, ne ullum amplius facias mi- raculum. Factumque id. P. Kwiatkiewicz in Annal.

A. D. 1551. Excessit è vivis Joannes Antonius de Apulia Soc. Jesu Novitius, qui moriturus interrogatus, quid tibi maximè op- taret. Respondit, se optare id, quod o- bedientiæ placet, & ut voluntas Dei in il- lo quoad omnia impleatur. Quæstus ite- rum, quid tibi maximè in mortis articulo, adferret solatii. Respondit Obedientia. 3tio, postulatus, in quo tum se, tum alios excel- lere optaret. In obedientia, reposuit. I- bid.

A. D. 1308. In Anglia Eduardus rex crudelis, subito extinctus, cui strenuè re- sistebat, etiam Eduardus Episcopus Can- tuariensis, meticulosos animando illis Ver- bis Actor. 5. v. 29. Obedire oportet Deo magis quam hominibus. Ibid. Circa. A. D. 1640. P. Vagnonius insignis in Sinis o- perarius, nostris diu, sed invitatus præfuit, solitus dicere. Proferi se libentius peditem pugnare quam equitem, hoc est, parere quam regere. P. Bartol. p. 3. Asiaticæ Hi- stor.

Joannes de Cruce Coadjut. Florentiæ, cum emptoris munere fungeretur, militi cuidam egeno carnes emere volenti pecuni- am mutuam dederat: Rector simplicitatem hominis risit, quod putaret sibi illam à mi- lite restituendam. Quocirca joco adjecit, ut à carnibus interea abstinere, dum pec- uniam redderet miles, quam acceperat. Plures hebdomadæ & fortè menses abierant, cum Joannes à cruce abstinuit, id quod ubi Rector advertit rei jam pridem oblitus, laudata hominis obedientia jussit illum car- nes comedere, & mira Dei, rem ita dispo- nentis voluntate, miles eodem die restituit pecuniam, mutuo pridem acceptam. P. Nadali. in Anno Dierum Memorabilium. 15. Januarii.

783.
Obediens
carnibus
abstinet.

P. Jacobus de Yevenes jussus cribro a- quam haurire, obediens id præstitit, & cribro nec una gutta è cribro effluxit. Idem ibid. 22. Janu. P. Puliolus Gallus Sebastiano Davin Tyroni, ad illustrissimam cæcæ o- bedientiæ laudem imperavit, ut jacentem Arbor o- & siccam in horto ramum tamdiu irrigaret, dum ille virorem acciperet: Perstitit perse- veranter mandato Sebastianus, & ecce ti- bi, ut plures testantur, ramus ille vivere, atque in ignotæ indolis arborem excrescere est animadversus, eoque arbor illa diu pos- tea superstes, arbor obedientia nuncupata est à sociis, donec fabricæ locum ut daret, excisa est, digna, quæ in omnibus religio- sis hortis creseat, ne illius memoria nun- quam intereat. Ibid. 30. Janu.

P. Bernardus Olivarius Belga Mini- strum agebat Romæ in Domo Professæ, tiamquan- cum agro cuipiam, ex medici præscripto, tum æsti- pharmacum præberi jussit S. Ignatius. id, mavit S. quod Bernardus, Valetudinarii administro, Ignatius, commisit, & ille per inconsiderantiam neg- lexit. At Ignatius noctu agrum invisens, more suo, nec porrectam illi medicinam intelligens, Bernardum inobedientiæ reum, ipsa nocte domo excessit jussit. Exivit, sed inter extimas fores perstitit Bernardus perse- veranter, atque ab Ignatio, constantiam laudante iterum admissus, & brevi Col- legii Romani Rector est designatus. Obiit is ætatis 33. Societatis 5. Ibid. 22. Au- gusti.

P. Joannes Isenbrant Belga, mortu- us, cum in Sarcophago 7. jam aut 8. a mor- te horis jaceret cadaverem, ejus socius illac fortè transiret, audiri visæ sunt claræ & di- stinctæ tanquam viventis Patris Joannis vo- ces, tertio repetitæ. Libenter, libenter, li- berer. Quibus ille verbis, velut antipho- na solemni, singulis superiorum imperiis respon-

Obedien-
tia libenter
præstita à
mortuo
commen-
datur.

respondere solebat, quidquid agere jubetur, dicens, agensque libenter. Ibid. 21. Decem.

Obedientia verè cœca. P. Augustino de Sinofa dixit Medicus, fore, ut oculorum usum amitteret, si foras prodiret. A Superiore aliquo missus, id, quod erat, dixit; sed adjecit se nihilominus ire paratum, si ita vellet Superior: eo volente, quod minus crederet periculum, exiit P. Augustinus, & cœcus domum rediit, majore superioris quàm sui luctu, imò latus oculos obedientiæ impenso amissit. P. Drews in Brev. Asc. in Lect. tertia Febr.

Obedientia adfert lætitiā. P. Franciscus Costerus Belga supplicat Deiparæ, quomodo latus esse possit, si podagra, aliisque doloribus premeretur, respondit illa. Franciscus promittas mihi hoc, quod semper futurus sis obediens, ac humilis, & ego vicissim tibi promitto, quod nunquam futurus sis aeger & retinere possis semper illam lætitiā, quam Pater tuus (Ignatius) tibi commendavit. P. Wieruszowski. 6. Decem.

S. Francisca Romana, Virginum, Obedientiarum, viduarum, religiosarum exemplar, cum Officium B. Virginis recitaret, saepe quater interpellata, obediens illud abrupta est, & ad id, ad quod mittebatur, profecta est, ac reversa, verum, quem obedientiæ causā abruperat, reperit literis aureis exaratum, P. Nadasi, in Anno. Cœlesti. 9. Mart.

Alphonso Rodriguez vir ex ordine nostro apprimè pius & Majoricensis Collegii diutissimè Janitor, quoties campanulæ signum dabatur, cogitare solebat, illam à Christo pulsari, Christum pro foribus stare, atque intro admitti optare, ideoque ad primum sonum semper respondebat: *Vado Domine*; ac cum hoc dicto singulari mox alacritate ac pietate ibat, ut januam referret. Quam viri integerrimi, doctissimam simplicitatem, ut mirè sibi gratam accidere Servator ostenderet, ipsemet, aspectabili specie, sanctissima Matre sua, aliisque Angelis & sanctis comitatus, Alphonso fores pandere, Collegium aliquomodo ingredi, non est dedignatus. Hort. Rosar. c. 17. & P. Nadasi. in Amore. divino.

CAPUT IX.

DE FORTITUDINE

§. I.

Quid sit Fortitudo?

784.

EX Aristotelis 2. Ethic. c. 7. & 3. Ethic. 6. & 7. colligitur, quod Fortitudo sit Virtus, per quam animus erga ea, quæ sunt acerba, ita rectè se habet, ut nec pravè timendo, neque temerè audendo discedat propter illa ab officio rationi rectè consentaneo, sed in eo se contineat sive timendo sive cavendo, sive audendo, & opus arduum aggrediendo.

Inter magna licet consurgant ardua, motus
Fortis in officio se retinere sciet.

Ne caveat, metuatque magis, quàm causa requirit,
Utque petat mediā magna pericla viā.
Sic bonus est, qui, nec furibundus in ardua fertur,
Nec, si opus est, ultra, pergere tardat, equus.

Non est contra rationem Fortitudinis interdum fugere pericula. Ut habetur Matth. 10.

Vult Deus, ut fortes, nonnulla pericula, stando,
Vincamus: reliqua aut vult superanda fuga.

Est

Est melior prudens fuga, quàm temerarius ausus:

Vir fugiens iterum fortius arma movet.

Anno Mundi 2720. Ostendit Sagmar, non solum in excolenda terra, sed etiam in eradicandis hostibus dexteritatem Judic. 3. v. 31. Qui (Sagmar) percussit de Philisthim sexcentos viros vomere: & ipse quoque defendit Israël. Hinc ab aliquibus inter Judices numeratur. Quo modo autem occidit Philisthæos, an divisim ex insidiis, an in aliquo loco congregatos, dicit esse incertum. P. Salius in Annalibus Mundi.

Jonathas Circa annum Mundi 2964. contigit uno stipendiis ausus Jonathas filii regis Saul. Confederant ad Machmas & Gabaa Philisthæi, ubi generoso, fortique animo extitit celebris dictus Jonathas: is animadverso loco in castris hostilibus, aditus propter prærupta difficillimi exindeque minimè suspecti, credibile instinctu divino non delatà re ad Patrem & Seniores, uno stipatus famulo, exercitum hostilem aggreditur, voluit tamen ex ore illorum divinæ voluntatis habere indicium, dixitque 1. Reg. 14. v. 8. Ecce nos transimus ad viros istos. Cumque apparuerimus eis, v. 9. Si taliter locuti fuerint ad nos: Manete, donec veniamus ad vos: Stemus in loco isto, nec ascendamus ad eos. v. 10. Si autem dixerint: Ascendere ad nos: ascendamus; quia tradidit eos Dominus in manibus nostris. Cumque excubitores Philisthinorum dixissent, v. 10. Ascendite ad nos. Ascendit ad eos Jonathas. v. 13. Manibus & pedibus reptans. Credibile, ait P. Salius, summo mane, jam enim poterant conspici à dictis. v. 11. En Hebræi egrediuntur de cavernis suis, in quibus absconditi fuerant. Nihil moratus Jonathas & armiger ejus Philisthæos vigiles invadunt, cædunt proximos quosque. v. 14. Percussit Jonathas & armiger ejus, quasi viginti virorum in media parte jugeri, quam par bonum in die arare consuevit. Cornel. à Lap. hic, hoc est, brevissimo temporis spatio, quasi dicat, unitos occidit non palantes & sparsos, dicit hoc, ut augeat miraculum Dei, & fortitudinem Jonathæ, facta divinitus consternatio in castris, turbati hostes ipsi sibi manus inferebant; Saul re cognita insequitur hostem & vincit.

Fortitudo adferentium aquam David per hostium castra. Anno Mundi 2588. Contigit memorabile facinus trium fortissimorum, qui desiderante Davide in siti aquam, de cisterna Bethlehem, cui videlicet à juventute assueverat, castra Philisthæorum interjecta in situ, redituque pervaserunt. 2. Reg. 23. v. 16. Irruperunt ergo tres fortes castra Philisthinorum, & hauserunt aquam de cisterna Bethlehem, qua erat juxta portam, & attulerunt. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

lerunt ad David: At illa noluit bibere, sed libavit eam Domino, v. 17. Dicens: Propitius sit mihi Dominus, ne faciam hoc: num sanguinem hominum istorum, qui profecti sunt, & animarum periculum bibam? P. Salius ait, Noluit bibere, quia maluit rem sibi charissimam offerre Deo, existimans tam pretiosam aquam non mortalis hominis cupiditati, sed divino gustui servire debere, transireque in materiam cujusdam extraordinarii sacrificii, & hoc facto multo magis honoravit heroes suos, quàm si illam bibisset. Nolebat præterea bibere, volendo dare exemplum exercitui in toleranda siti. Simile quid egit Julius Cæsar & Alexander Magnus siti laborans, teste Curtio 1. 7. tunc poculo pleno sicut oblatum est reddito, nec solus, inquit, bibere sustineo, nec tam exiguum dividere possum omnibus. Sic & Cato ad suos milites ait apud Lucanum. l. 9.

Faroque pericula vestra
Præsentate meo, sitiat quicumque bibentem
Viderit

Multarum hic virtutum actus exercuit David, Mortificationis, ut ait S. Anselmus, satisfactionis pro peccatis. S. Gregor. 1. 9. Regist. Epi. 39. Licebat illi, si voluisset, sed quia illicita se fecisse meminerat, laudabiliter, & à licitis abstinebat.

A. M. 3014. Sexagesimum quartum ætatis annum agebat David, cum à Philisthæis factum initium belli, quibus suscitatum agitabant animos novi Gigantes antiquo illi cum altero Goliatho suppare; cum illorum uno Jeshai Gigante, bibenob dicto, ipse David congressus. 2. Reg. 21. 15. & 16. Desiciente David, Jeshai, bibenob - - - cuius ferrum hasta trecentas uncias appendebat - - - nisus est percutere David v. 17. præsidioque ei fuit Abisai, filius Saruia, & percussum Philisthæum interfecit. Theodor. ret. in M. 5. Qui factum est, ut David deficeret in acie? Senex erat, vincebat autem animi alacritate corpus.

A. M. 3016. Pacificus David, quod in gratiarum actionem Deo effunditur, cumque altissima hæc pace frueretur, elegit 30. fortes ex omni exercitu (P. Salius) divisitque illos in tres decades, in quarum unaquaque erat unus princeps fortissimus, hæc electio fiebat juxta cujusque fortitudinis laudem & merita. De uno ex tribus Davidis fortibus dicitur. 2. Reg. 23. 8. Sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus, qui octingentos interfecit impetu uno. Quis hic sedens in cathedra? David rex, inquit Hebræi apud S. Hieron. Lyranum, Verum P. Cornelius. l. 111.

lius à Lap. hic, sedens non est David, sed Ibaan primus fortium Davidis: nam LXX. vetunt *Jesbaam filius Theamani primus trium hic*. 1. Par. 11. 11. Jesbaam filius Hachamonis princeps inter 30. Recensentur enim hic fortes Davidis, quorum princeps fuit Jesbaam. Ita Beda, Hugo, Glossa &c. Dicitur *tenerrimus ligni vermiculus*. Amicis enim erat mitis, & benignus quasi vermiculus, sed idem hostibus erat terribilis ut leo. Ita Eucher. Lyr. Abul. dum dicitur. 1. Paral. 11. occidisse trecentos, intelligendum juxta P. Corn. à Lap. quod prima vice occidit octingentos, 2da trecentos. Allegorice Jesbaam fuit Christus. P. Corn. hic.

Fortitudo
zelosa
Mathathia.

1. Machab. 2. v. 23. *Accessit quidam Judaeus in omnium oculis sacrificare idolis super aram in civitate Modim, secundum jussu regis, quem Judaeum (P. Sallianus) patet consulto fuisse subordinatum. At zelo divinae legis accensus Mathathias v. 24. insiliens trucidavit eum super aram v. 25. Sed & virum, quem rex Antiochus miserat, qui coquebat immolare, occidit in ipso tempore & aram destruxit, statimque populum publice ad defensionem evocavit. Cædes illa culpa vacabat (P. Sallianus,) quam ex zelo Domini scriptura profectam ait. Adde, quod princeps populi erat in illa civitate, & sacerdos primarius, ut tantam totius populi injuriam jure vindicare posset, imò & Pontificis munus exercuit. Multi igitur exemplo animosi animati ad Mathathiam confluerent, ita ut justus ex illis collectus fuerit exercitus v. 44. & percusserunt peccatores in ira sua &c. Plura vide apud P. Sallian. in Annal. apud P. Corn.*

Judæ
fortitudo.

A. M. 3889. mortuo Mathathia successit tam in Pontificatu, quam in principatu jure primogenituræ, & paterna voluntate Judas Machabæus, qui exercitum collegit, obtinuit victoriam de Apollonio præfecto Syriæ, qui magnum contra Judæos collegerat exercitum, ipsumque interfecit, spolia ex illo recepit: nominatim gladium, quo deinceps perpetuo usus est. Plura P. Sallian. in Annal.

Eleazari
fortitudo
elephantem.

1. Mach. 6. v. 43. *Et vidit Eleazar filius Saura unam de bestiis loriceatam lorice re-sternentis: & erat eminens super ceteras bestias: & visum est ei, quod in ea esset rex. v. 45. & cucurrit ad eam audacter in medio legionis interficiens à dextris, & à sinistris, & cadebant ab eo huc atque illuc. v. 46. & ivit sub pedes elephantis, & supposuit se ei, & occidit eum: & cecidit in terram super ipsum, & mortuus est illic. Fortitudinem Eleazari magnopere æstimans Emmanuel Thesaurus ait: Hanc (bestiam) Eleazar virtuti sua sco-*

pum destinat, ut uno lapsu duo caderent, tyrannus de mole, ipse sub mole, uterque sua morte; nam saculi fatum est bonos opprimere, malos ruere - ergo Eleazar Antiochum perit, sed pro Antiocho perit bestia, pro simili similis. Plura vide de fortitudine Judæ & aliorum apud P. Sallianum & apud P. Corn. in Machab.

Nec minor fuit & est fortitudo Christianorum, quot tolerata pro Christo martyria, tot eximie fortitudinis exempla: eo Christianorum exemplis ceteri Christiani excitari de-norunt in-bent ad fortia gesta pro Deo, ad fortiter quo? certandum contra carnem, mundum, & dæmonem. Cælum est civitas fortium, in qua nemo imbellis admittitur, juxta illud Isaia 26. v. 1. *Urbs fortitudinis nostra Sion Salvator, ponetur in ea murus & antemurale.* In vita S. Astionis & Epicteti martyrum legitur, quod illi acerba pro Christo tormenta fortissime tolerarunt, nil aliud ingeminantes, quam *Christiani sumus*, ita fortia pro Deo agere Christianorum est. Abbas Athan. in Prat. Spir. narrat se in extasi ab Angelo ductum ad cælum, cumque pulsans illud ingredi vellet, audivisse ab Ostiario. Non huc ingreditur quispiam in negligentia degens, sed si intrare vultis, abite, certate, nihil æstimantes vanitates sæculi. Hinc in cælo canunt Beati: transivimus per ignem & aquam & eduxisti nos in refrigerium. Canit classicum & ad vim faciendam regno cælorum excitat. Boetius 1. 4. de Cons. Metr. 7. *Ite nunc fortes ubi celsa magni Duxit exempli via, quid merces Terga nutatis? superata tellus, Sydera donat.*

A. D. 1200. Tradunt Rodericus Sanctus p. 3. Hist. Hispan. c. 37. Picart. Dec. 1. P. Stengelius Exem. l. 3. c. 2. n. 2. Ferdinando Legionis 33. regi in regno successit Alphonsus IX. qui vivo Patre & Uracca noverca sua varia, verèque novercalia expertus, mutire tamen ob Patris metum non ausus alta mente recondidit, interim qua publice qua privatim matrem cæremoniis aulicis professus. At Patre defuncto Uraccam una cum fratre ejus Didaco de Haro Domino de Viscaya è regno expulit. Ivere in Africam exules. Didacus castrum quoddam de Guir dictum, fama clarissimum, à situ loci & munitione quodam modo inexpugnabile, discedens, nobili cuidam Hispano Marco Gutterio (alii eum Guttherium appellant) in fidem tradidit, tum etiam atque etiam commendavit. Talis arx regi fuerat in oculis spina, utpote, qui non poterat pati, ut Didacus nomen, nedum arcem in regno suo haberet, in quam tot prædæ ab erumpentibus convehbantur; quare omnem movit lapidem, ut arce-

Fortitudo
constans
& fidelis
Christiani
herois.

potiretur. Tentavit imprimis per legatos Marci animum, ut arcem traderet Fisco. Respondit Marcus exulem innocenter pati; cum Uraccam sororem, contra regem non conceitaverit consilio, nec præsidio ullo. Tentabatur deinde Marcus auro, sed frustra. Perspecta immobili Marci mente, rex censuit vi adigendum. Sustinuit septennio arctissimam obsidionem arx, premebantur obsessi fame, lora, coriaque, aqua dissoluta, cessere in escam, tandem amissis omnibus præfidiariis solus Marcus, ultimisque superfuit, sedulo discurrebat per arcem, & quasi multi in ea supersessent, nunc per hanc, nunc per illam fenestram ejaculatus, hostem terruit, solus excubitor, solus dux & miles. Erant illi cibi animalium coria, herbae demum, ac mures & cujusvis generis bestia, his tamen ipsis herbis consumptis, arcem hosti non patefecit, sed admirando consilio, suspensis ad collum arcis clavibus, inedia, fameque consumptus, ad portam internam turris, in medio cardinis ferè exanimis, prostratus decubuit, pugnare voluit, pugnare voluit & defunctus, obstruereque hosti aditum, vel proprio cadavere conabatur. Sic mansit integra die. Interim rex solitum impetum in arcem exerens, miratus est neminem esse resistantem, jussit ergo scalas ad murum ad-moveri, certatim ruitur, ascenditur, tandem semivivus fortissimus vir invenitur. Ita illud destituerant vires, ut sine motu, ac prope etiam sine sensu jaceret. Hunc illi, qui castrum occupant, mortuum arbitrati, ad regem supra humeros detulerunt. Ille lacrymans est tantam viri suspiciens virtutem Rex, curam illius, dum indicia vitæ advertebat, lætam gessit; adhibitisque remediis, sensim convalescit ager: offerenti in præmium tantæ constantiæ donaria Regi respondit Marcus: Absit, ut à te Rex aliquid capiam qui gloriam, qui honorem arripuisti meum &c. ibo, si permittis, ad Dominum meum libens, ut vitam adimat, quam tu invito donasti. Placuit generositas vihi, hunc cum magnæ benevolentia signis dimisit; qui non Dominum ad uxorem, aut liberos, sed recto itinere, inde ad Dominum suum, in Africa exulantem profectus, magnam præstulit ob amissam arcem animo tristitiam. Sed Didacus, jam rerum omnium, ex relatione gnarus, eundem benigne accepit. Videbantur omnia salva, cum, intra paucos dies, accidit, ut vice quadam, celebri (in solempni multorum nobilium conventu, conviviòque) lætitia fervente, sermo incideret de bonorum, malorumque militum moribus, quorum alii lusu, poculis, scortis vacent, alii prælia sitiant, nec uxores ipsas, nec delicias curent. Inter ejusmodi sermones fuit, qui præsentem Marco diceret: Marcum esse

R. P. Kpiatowski, S. J. Colleganea Ascerica,

talem boni militis ideam, simulque ejus fidem, & constantiam ad astra usque tolleret. Assensere omnes, unus Didacus, amissum castri desiderio moestus aiebat: Verissimum atque fidelissimum Gutterium extitisse Castellatum, nemo ambigit, verum tamen castrum libenter reciperem meum, Marco fiducialiter commissum. Quod in sulsum atque sævum, & inhumanum verbum, seque de fide inculatum, nec illam satis Domini præstitisse putans, illico Curiam Regis Legionis petiit. Qua de causa? ut Didacum de ingrato animo accusaret? Non; sed ut mundo ostenderet, quàm nihili facienda sit ejus pompa, quantaque fidelitate Dominis sit serviendum. Itaque prolixam barbam, & negligenter comptos, impexosque deferens capillos, villissimasque vestes indutus aulam adiit ipso habitu incognitus, mundum voluit contemnere, Deoque servire velut alter Alexius. Et cum sciret in aula nullam viliozem conditionem, mundum in mundo despiciens, inter canes venatorios Regis se recepit, atque cum illis panes angustia comedit. Non desuerunt tamen, qui illius hominis squallidi actiones observarent, & juxta, sub obsoleto habitu, quanta virtus lateret, adverterent. Illico igitur ad Regem adeunt, eique significant, quantum belliducem inter canum greges aleret. Evocatum ad se Rex interrogavit, cur eousque se demitteret, qui principem in aula locum facile tenere posset? Marcus postquam multa de mundi vanitate, deque ingrati animi vitio disseruisset, tandem Didaci scomma commemorat (adeo prolutum ab ingrato verbum transverberaverat cor virile Herois) multisque cum lacrymis obtestatur, ne se rex tanquam profugum & castri proditorem vagari sineret sed castrum Hero redderet, atque vel hoc pacto se eidem fidem servare permetteret. Tam generosissimo spiritui censuit rex annuendum, quam ob rem extemplo jussit, ei castrum, quod 7. annis obsederat, ita uti tum armis, & omni genere commeatibus instructissimum erat, reddi. Dictum id & factum. Marcus eo tam liberali beneficio exhilaratus ad Didacum scripsit, ut veniret jam ac castrum suum reciperet, seque homagio præstiti liberaret. Didacus fidem viri admiratus, Marco rescripsit, uti arcem Regi Legionis traderet, ipse homagio liber esset, & gloriosissimam vitam ageret. Si tanta in retinendo terreno fortalio; in servanda fide erga temporalem Dominum, fortissimi herois eluxit constantia, quanta in nobis, in retinendo ad cæli regnum jure, in fide, supremi, æternique Domini ac Regis constantia esse deberet? quàm longè minora in salutis maximo negotio superanda essent difficultatum obstacula.

LIII 2

S. Tor-

S. Torpes ē Neronis aula martyr vi-
tream Neroniani cœli machinam fregit oran-
do. Annus Cœlest. 17. Maij.

Quæ summum penetrat submissa oratio cœ-
lum,

Illud confringit, quod sibi fingit homo.
Non faciunt hominem terræ super orbe bea-
tum,

Fallacis mundi, vitrea, fluxa, bona.

787. Vera fortitudo & robur præcipue si-
tum est in patientia, in eaque se maximè o-
stendere Dei, divinaque gratiæ potentiam,
longè enim difficilius est dura & fortia pati,
quàm fortia agere, unde Proverb. 16. v. 32.
*Melior est patiens viro forti: & qui domina-
tur animo suo, expugnatore urbium*, idque
patet in martyribus, quorum patientia
omnium confessione summa fuit. Unde S.
Ambros. l. 1. Offic. c. 4. & Chrysost. hom.
85. multis ostendunt, fortitudinem magis
in tolerando, quàm in vincendo con-
sistere. *Fortia agere Romanorum est*, aiebat
Scævola; *sed fortia pati Christianorum est*.
Hæc est perfectio, hic apex patientiæ, &
longanimitatis, si non tantum patienter, sed
& cum gaudio feras quævis dura & adversa,
imò gratias agas Deo, P. Cornel. à Lap. in
Coloss. 1. 12.

Fortitudo in defen-
dendo Rege. Sciborius Polonus gente Ostiois manu
& ingenio promptus, Ludovico Rege Po-
loniæ & Hungariæ bello cum Venetis, at-
que deinde Bulgariæ decertante in Hungaria,
merebatur stipendia, qui succedente deinde
in regno Hungariæ Sigismundo, & in illo
bello contra Turcas apud Nicopolim Legi-
oni præfectus, sese strenuè gessit. Cumque
omnes jam Christiani profligati essent & Rex
ipse, navi consensa trans Danubium fuge-
ret, ille in defensione regis occupatus, ac
quo minus navem conscendere posset impe-
ditus, urgente Turcarum impetu, ita, ut
erat armatus, sese commisit Danubio, felici-
terque non minus quàm fortiter adversam
ripam tenuit, charusque postea Sigismun-
do regi extitit, qui, cum à suis Hungaris
Rex arci Socloffeni traditus esset, confici-
ptis ē Polonia & Bohemia turmis aliquot
superiores Hungariæ partes & Moraviæ fi-
nitimas in fide ejus continuit, proceresque
nonnullos captivos ac Regi devinctos re-
tinuit. Staro Wolski in Heroibus Poloniæ.

Fortitudo respuit oblecta-
menta. Dicenti Confucio Sinensi Philosopho:
nondum vidi virum fortem, astantium non
nemo proposuit: Xinçem nōne est fortis?
Cui Philosophus: obsequitur appetitioni-
bus pravis, & oblectamentis sensuum, quo-
modo censerī potest vir fortis? Scientiæ
Chinici 1. 1.

De Godefrido Bullionio refert Thom. Fortitudo
Sallius c. 8. P. Faber, in Auctuar. Conc. de Godefri-
Ascen. Christi. quod in recuperanda Palæ-
stina tanto manuum robore pugnaverit, ut nū in
equites cataphractos uno ictu medios seca-
ret, interrogatus, unde illi essent tantæ vi-
res? Respondit: Nunquam hæc dextra mol-
liori aliquo & turpiori contactu effemina-
ta est, Niceæ fortissimus homo enormi
corporis mole, robore extraordinario, &
ferocia vultus minas spirantis, gigantem
referens, firmissimam unam defendebat tur-
rim, stabat in plano cæteris omnibus alti-
or, & horrendam Christiano militi stragem
inferebat ex alto, vibrans vi acerrima sagit-
tas, quibus lorica nulla, nullus clypeus re-
sistere poterat: insultabat etiam occumben-
tibus, quos violentissimis prosternebat icti-
bus, & amara dicteria atrocioribus misce-
bat contumeliis, ambabus manibus appre-
hensa saxa prodigiosa molis præcipitabat,
& quod creditu arduum videretur, nisi is,
qui suis talia spectabat oculis, asseveraret,
illud est, quod cum 20. jam sagittis consi-
xum haberet, & instar herinacæ appareret,
non desinebat, tamen & saxa jacere & con-
vitia evomere, donec tandem Godefridus
Bullionius ē sua statione accurrens & in-
solentiam barbari ferre non valens, tam scitè
in illum telum direxit, ut illud rectè in cor
brutalis hominis defixerit, & exanimem in
fossam deturbaverit: quasi validissimus bar-
barorum, adventum Godefridi expectasset,
manu Generosissimi periturus, P. Wietow-
ski Anno 1097. Idem Godefridus, ubi
primus feria sexta & hora nona, qua Chri-
stus passus fuerat, muros Hierosolymæ con-
scendit, reliquo exercitui portas urbis ape-
ruit. Viderat is paulò ante, cum ab assul-
tu repulsus esset, & fatigato mili' quietem
dedisset, hominem ignotum supra montem
Olivetæ clypeum agitantem, eoque signo
monentem, ut nostri resumptis armis de-
nuò assultum facerent, fore, ut jam urbe
potirentur, uti factum, P. Faber in Au-
ctuar. Conc. in Ascen.

De fortissimo illo heroe Georgio Ca-
striotto Christianitatis propugnatore gene-
rosissimo dicto Scanderbeg scribit Barleti-
begi. us l. 1. c. 28. petiit aliquando fuisse, à
Machometo Turcarum imperatore gladium,
quo in præliis uteretur, mitteret, & misit
eum Georgius: Sed cum nemo in aula Tur-
cica repertus esset, qui eo commodè uti
posset, retulit eundem, & renuntiavit Ca-
striotto, non videri sibi hunc ipsius gladi-
um esse, quod intractabilis esset. Cui re-
scripsit Georgius, se bona fide gladium su-
um misisse, verum robustam manum, &
brachium suum, quo medios scindere Tur-
cas, & transverlos dividere soleret, non
misisse,

misisse. Obiit is victoriis de Turcis repor-
tatis celebris. A. D. 1466. Duo millia Tur-
carum propria manu trucidasse dicitur.
Moretti in Di. Gall. tit Scand. Victoriæ
de Turcis celebres reportavit 21. P. Buffier
in Geogr.

S. Ludovicus Galliarum rex ab omni
peccato mortali innocentissimus post felices
successus in Bello sacro victus, captus, ite-
rum liber imperterrito animo ad bellum re-
dux peste extinctus fuit. Ann. Cœl.

Lude vices Lodoice; per hoc fer gaudia
cœlo
Martis, per terras, per mare Lude vi-
ces,
Dumque tui cecidit faustè minus, alea belli,
Orbis terrarum Rex, Tibi ludus erit.
Hunc, cœlestem, sorte beata, vertis in Or-
bem,
Pro terræ regno, Rex potiùre, Poli.

§. II.

Fortitudini affines Virtutes.

788. FIDUCIA, Magnanimitas, Securitas animi,
Magnificencia, de qua jam supra, Pa-
tientia, Longanimitas, Perseverantia.

FIDUCIA

Fiducia
quid?

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 129. ar. 6.
Est virtus perficiens animum, ut sit prom-
ptus ad aggredienda opera ardua. Differt
à Fortitudine, quia immediatus actus for-
titudinis est voluntas non recedendi ab offi-
cio rationi rectè consentaneo, sed in eo se
continendi, sive timendo, sive cavendo,
sive audendo, & opus arduum aggredien-
do: Fiduciæ verò actus est, voluntas exe-
quendi opus arduum.

Hæc sperare facit virtus, superanda pericla
Suadet, dum magnum mens bona po-
scit.

Hæc addens animum, vires restaurat & ur-
get,
Et velut in tumidis anchora firmat a-

MAGNANIMITAS

Magnani-
mitas
quid?

Est virtus, quæ perficit animum, ut
circa res magnas, & præsertim circa hono-
res magnos rectè se habeat: nempe eos,
prout expedierit, vel contemnendo, vel mo-
deratè curando. Vide Arist. 4. Eth. c. 3.
& D. Thom. 2. 2. q. 129.

Indicium est magnæ mentis, si in magna
feratur,

Et sciat, estne bonus, quidve requirat
honor,

Hunc poscit, retinet, moderatè, aliisve re-
linquit,

Semper in officio mens generosa ma-
nens.

Dum esset Hierosolymis Nicanor, dela- Raziæ Ju-
tus est ad illum vir insignis, nomine Razias dæi in-
2. Machab. 14. v. 37. qui pro affectu Pater gens ma-
Judæorum appellabatur, publicèque se Judæ-
gnanimitatem, contra quam alii profitebantur. Nica-
nor itaque misit 500. milites, qui eum com-
prehenderent. v. 41. Turbis autem irruere
in domum ejus, & januam disrumpere, atque
ignem admoveere cupientibus, cum jam com-
prehenderetur, gladio se petiit; v. 42. Eli-
gens nobiliter mori potius, quam subditi fieri
peccatoribus, & contra natales suos indignis
injuris, agi. v. 43. Sed cum per festinatio-
nem non certo ictu plagam dedisset, & turba
intra ostia irrumperet, recurrens audacter ad
murum præcipitavit semetipsum viriliter in tur-
bas: v. 44. quibus velociter locum dantibus
casui ejus, venit per mediam cervicem: v. 45.
& cum adhuc spiraret, accensus animo surre-
xit: & cum sanguis ejus magno fluxu deflueret
& gravissimis vulneribus esset saucius, cursu
turbam pertransiit: v. 46. & stans supra quam-
dam petram præruptam, & jam ex sanguine es-
sectus, complexus intestina sua, invocans Domina-
torem vitæ ac Spiritus, ut hac illi iterum red-
deret: atque ita vita defunctus est.

D. Augustinus damnare videtur fa-
ctum, existimari tamen potest, ait P. Sallian.
in Annal. id facinus ab illo patratum im-
pulsu Spiritus sancti, cum illum scriptura com-
mendat, nec factum hoc reprehendat. Respici-
ens Raziam Emmanuel Thesaurus ait: Trepidus
cives adhortatur, ac ne verbis desit pondus, sua
ipse viscera de vulnere dissipat. O vivacem
Fortitudinis naturam, quæ suis de vitalibus
ludit. Raziam in saxo pingo sua viscera di-
videntem, eviscerati amoris symbolum est. In
Glossa ait S. Augustinus. Si rationem dili-
gentius consulas, ne ipsa quidem animi magni-
tudo rectè nominatur, ubi quisque non valen-
do tolerare, vel quacumque aspera, vel aliena
peccata, se ipsum interemerit; magis enim mens
infirma deprehenditur, quæ ferre non potest,
vel duram sibi corporis servitutem, vel stultam
vulgi opinionem: majorque animus dicendus
est, qui vitam ærumosam magis ferre potest,
quam fugere & humanum iudicium pro consi-
entia luce ac puritate contemnere, apud Hu-
gonem de S. Charolice. Nota ex P. Cor-
nel. à Lap. in 2. Mach. 14. 44. Quæres,
an Razias occidendo se peccavit? Suppono

ex communi sententia S. Augustini, Lactantii, S. Thomae, aliorumque DD. Ecclesiae, non licere homini se occidere, ad vitandam infamiam, violationem pudicitiae, peccandi periculum, aliamque ob causam. Ratio à priori est, quod Deus solus sit vitae nostrae Dominus, qui ut eam dedit, sic & repetit, recipitque, quando illi libuerit; quare injuriam Deo facit, qui se occidit: quia rem Deo propriam, puta vitam suam illi eripit. Vide S. Aug. l. 1. de Civit. Hoc quoque The-
sin.

789. Tunc ad Hypothesin descendamus & Razias hic & nunc se occidendo peccavit, an non? I. S. Aug. l. 2. contra Epi. Gaudet c. 21. Magis propen-
excusatur à deo, ut censet eum peccasse, praesertim ob Circumcelliones, qui Raziae exemplum imitantes seipso necabant, quasi hoc esset honestum, imò quoddam martyrium; quare laudari quidem Raziam hic à probitate, continentia, auctoritate, & amore Patriae, non tamen à sui occisione.

2do. Franc. de Victoria, & S. Thomas respondent Raziam non peccasse, eò quod ex Spiritus Sancti instinctu voluntariam sibi mortem consciverit; sed hujus instinctus nulla hic apparet scintilla, praesertim quia non solet Spiritus Sanctus inspirare, ut quis se occidat ad vitandam ludibrii infamiam, ut fecit hic Razias; hoc enim in se illicitum est & inhonestum.

3tio. Dico, ait P. Cornel. Raziam hic à peccato excusari per ignorantiam inculpata, quae ignorabat sui occisionem tali casu esse illicitam, imò ipse illam licitam, honestam, nobilem, & generosam esse arbitrabatur, ut dicitur, v. 42. Sicut enim olim multi, tam Philosophorum, quam Doctorum Ecclesiae putarunt mendacium quandoque esse licitum, sic idem censuerunt de sui occisione, haec enim fuit sententia Stoicorum, quam saepius inculcat Seneca Epist. 12. 17. 24. &c. Eadem fuit sententia aliorum Hebraeorum apud Josephum l. 12. c. 5. Eadem fuit S. Hieronymi in c. 1. Jonae versus finem, ubi sic ait: *Unde in persecutionibus non licet propria perire manu absque eo, ubi castitas periclitatur.* Ubi planè indicat, quod in periculo castitatis liceat se ipsum occidere.

Sic S. Ambros. l. 3. de Virg. ante medium & Euseb. l. 8. Histor. & Palladius laudant foeminas, quae se occiderunt, ne violarentur; neque id tribuunt divinae inspirationi, sed laudant factum tanquam honestum ob talem finem. Simili modo D. Soto excusat. S. Apolloniam l. 5. de Justitia: Nam se occidere ob patriae salutem, aut pudicitiae, custodiam non est ita evidens esse malum,

quin inculpate possit ignorari, & putari esse licitum, ut putarunt viri doctissimi jam citati; quos secutus Cato Romanorum sapientissimus, seipsum occidit, ne victori Caesari se dedens foret ludibrio. Sic & Razias per ignorantiam videtur excusandus à peccato, praesertim, quia ipse erat quasi caput Senatus & princeps Israelis, unde ludibria illi irroganda Senatui, & toti Israelis fuissent ignominiosa, maluit ergo mori, quam se, totumque Israel injuriis, & ludibrio regis idololatrae exponere. Adde, potuisse regem fingere Raziam à Judaismo apostatasse, & ad idololatriam accessisse, quae res multos Judaeorum commovisset, ut ejus exemplum sequerentur, & apostata-
rent. Insuper, poterat metuere Razias, ne acerbitate tormentorum victus cederet Antiocho, & verè à fide apostataret, quod ingens fuisset toti Israel Scandalum. Quare prudenter videbatur sibi facturus, si haec omnia pericula & damna voluntaria morte abscinderet. Sic in Historiis Indicis apud Hieronymum Osorium l. 8. de Gest. Eman. post initium legimus Lusitanum virum fidelem duos filios suos ex pietate occidisse, ut eos periculo Machometismi eriperet; jam enim capiendi erant à Machometanis, & ab eis in perfidia sua educandi. Ita Raziam per ignorantiam excusat Lessius l. 2. de Just. c. 9. dub. 6. n. 23. Idque confirmatur ex eo, quod Razias hic à virtute & probitate eximia commendetur, qui utique non se occidisset, nisi id putasset esse licitum, imò honestum & generosum, unde & expirans v. 46. actum fidei, spei in Deum elicit. *Invocans dominatorem vita & Spiritus, ut hac illi iterum redderet in beata resurrectione.* Supposita hac Raziae ignorantia, heroicis hic actus fuit fortitudinis, quo se pro honore patriae, & avita religione conservanda occidit; ideoque v. 42. de eo dicitur, *eligens nobiliter mori*: longè enim difficilius est se ipsum occidere, quam necem ab alio illatam sustinere; quare posita ignorantia, quod illo casu liceat seipsum occidere, Razias summum fortitudinis actum, se non semel sed tertio feriendo, & interimendo elicit: Natura enim summè amat se, suamque vitam; quare generosissimè fortitudinis est hunc naturae affectum transcendere ac sponte pro eo vitam ponere. Plura P. Corn. à Lap. in 2. Machab. 14. v. 44.

Numeror. 16. v. 23. *Et ait Dominus ad Moysen. v. 24. Præcipe universo populo, ut separetur à tabernaculis Core, & Dathan, & Abiron. v. 25. Surrexitque Moyses, & abiit ad Dathan, & Abiron: & sequentibus eum Senioribus Israel. v. 26. Dixit ad turbam: Recedite à Tabernaculis impiorum, & nolite tangere, quia ad eos pertinent, ne involvami in pecca-*

790. Magnanimitas Prae-
latis necesse
est.

peccatis eorum. Describitur deinde, quomodo ad verba Moysis disrupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum, deglutivit illos cum tabernaculis suis. Docet hic Moyses Praelatos, ut suam dignitatem apud alios, etiam parentes & cognatos tueantur. Narrat Plutarchus de Fabricio Romano, qui Pyrrhum devicit, quod cum semine equo ad filium jam Consulem contendere, & se Consulem venerari; quem Pater amplexus: Rectè, inquit, sapienti filii, sentiens, quibus praesens, & quantam imperii majestatem adeptus sis.

Paulus monet Timotheum Episcopum Ephesinum, ne se patiatu contemni. Sic enim ait 1. Tim. 4. v. 12. *Nemo adolescentiam tuam contemnat.* Et Titum Episcopum Cretensem c. 2. v. 15. *Nemo te contemnat.* Ita S. Paulus suam dignitatem contra obreptatores defendit, tota Epist. 2. ad Corinth. Ita S. Carolus Borromaeus, vir humillimus, maledicta in suam personam congesta, ferebat & dissimulabat; sed cum tangeretur ejus dignitas, & jurisdictio Ecclesiastica, eam intrepide contra reges & principes tuebatur, eosque excommunicabat. Ita Episcopalem dignitatem contra Valentinianum imperatorem, ejusque Matrem Justinam constanter defendit S. Ambrosius, pro illaque morti non semel se obtulit. Ita S. Chrysostomus suam dignitatem propugnavit contra Eudoxiam, S. Basilium contra Valerem, S. Athanasium contra Constantinum & Julianum Apostatam, Gregor. I. contra Mauritium imperatorem. Plura P. Corn. in Numer. 16. 24.

S. Paulus uti in se, rebusque suis fuit humillimus, ita in iis, quae ad Christum, Deique gloriam pertinent, animo fuit erecto & celsissimo, unde officium & apostolatuum suum exultat. 2. Timot. 11. & Roman. 11. 13. & 2. Cor. 3. toto capite. 2do. Paulus honores, opes, gloriam, omniaque terrae bona pedibus calcabat Philipp. 3. 7. Ratio est; quia in caelo mente habitans, celsior erat terrae, omniaque terrena sub se despiciens vilipendebat. Idem se fecisse relicto saeculo scribit. S. Greg. l. 1. Epist. 5. Nihil, inquit, in hoc mundo appetens, nihil pertimescens videbar mihi in quodam rerum vertice stare, ita, ut in me plenè impletum crederem, quod pollicente Domino ex Propheta (Isai. c. 58. 14.) didicissem: *Sustollam te super altitudines terrae: super enim ipsam altitudinem terrae sustollitur, qui & ipsa, quae alta & gloriosa praesentis videntur saeculi, per mentis despectum calcant.* Assimilat deinde S. Doctor, 39. Moral. c. 19, illos, qui in caelis cor habent, comparari aquilis, de

quibus Job. Numquid ad praeceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum &c. 3tio. Paulus, quasi terra major ejusque turbinibus celsior, jugiter in adversis, aequè ac prosperis, summa animi pace & tranquillitate fruebatur. S. Greg. l. 5. Moral. *Magnus est, qui aeterna concupiscit.* 4to. Paulus libere praedicabat Philosophis, regibus, tyrannis, quasi omnium Superior, omniumque Magister; quare intrepide eos monebat, arguebat, castigabat. Ita Paulus coram Felice praeside, animose differens eum tremefecit. Actor. 24. 21. Sic Magistratus Philippenses arguebat audacter, quod homines Romanos miserunt in carcerem. Ita Ananiam Pontificem inique jubentem se percuti. *Percutiet te Deus, paries dealbate.* Actor. 23. 3. in repentinis enim, & improvisis periculis maxime apparet fortitudinis habitus, ait Aristot. 3. Eth. 8. 5to. Eadem magnanimitate Paulus Magis & daemonibus erat formidabilis, eosque plectebat, & expellebat Actor. 13. 10. Act. 16. 19. Ita ejus sudaria fugabant Spiritus immundos Actor. 19. 12. 6to. Paulus hac animi celsitudine contempsit omnes Neronis & tyrannorum minas, vincula, eculeos, ignes, gladios, bestias, cruces. Paulus occidi potest, superari non potest, ait S. Greg. 31. Mora. 15. Aureè S. Chrysost. Hom. 2. de Laud. S. Pauli, eum non tantum tyrannis & daemonibus, sed & Angelis Superiorem facit. 7mo. Paulus adeo fuit magnanimus, ut non fugiens sed sciens & prudens ambiret, & adiret certissima vitae pericula, vincula, tormenta & martyria. Vide Actor. 17. 5. 8vo. Omnes Christianos jubet esse generosos & magnanimos quasi qui duellum inituri sint cum diabolo, imò cum toto daemonum exercitu, omnibusque inferni viribus. Vide Ephes. 6. 12. 13. 14. Hos Pauli animos induit noster Edmundus Campianus, Angliae Apostolus & Martyr, quando evidentià causae, & fidei certitudine confusus, omnes in Anglia Calvinii doctores provocavit ad disputationem. P. Cornel. à Lap. ante Act. Apost. in effigie Pauli. c. 2. Virt. 4.

SECURITAS

Juxta D. Thom. 2. 2. q. 129. ar. 7. est 791. virtus, quae placat & confirmat animum adversus nimias anxietates & curas, quas sollet timor excitare.

Ut nimios inter fluctus, nec nauta remittit

Remum, nec nimio verberare vexat aquas:

Sic, quem curarum nimia pressere procellae, Quem

Quem regit hæc virtus, scit retinere modum.

Judic. 18. v. 7. *Videruntque populum habitantem, absque ullo timore.* Tres hic dantur illecebræ & causæ, cur Danitæ La- is invaserunt. Imò, quod cives in illa habi- rarent securi, ideoque inermes. 2do. quod essent opulenti. 3tio. quod separati ab om- nibus hominibus, qui illis auxiliari potuif- sent, & procul à Sidone, itinere scilicet u- nius diei, ait Joseph.

Tropologicè discè hîc, quàm periculo- sa sit nimia Securitas: hæc enim allexit Ju- dæos, ut perderent Laïs; Rursum, noctu maximè esse excubandum contra hostes. Hinc Græci noctu cœperunt Trôjam. Vir- gil. 2. Æneid.

Invadunt urbem fomno, vinoque sopitam.

Sic Cyrus Babylonem noctu invasit & occidit Balthasarem. Dan. 5. 30. Sic Ab- raham super hostes irrui nocte. Gen. 14. 15. &c. P. Cornel. à Lap. in Judic. 18. v. 7.

Lucullus Romanus accepto responso Tigranis de non reddendo Romanis Mithri- date Socero versus Armeniam signa movit, ac superato Euphrate Mesopotamia, etiam Tigrim transgressus est. Nemo interim Tigrani ingressum Luculli in Armeniam nuntiare audebat, quod primus, qui de ejus adventu nuntiavit, tanquam pacis publicæ turbator, suspensus sit. Id tamen denique ausus est Mithrobarzanes, missusque cum multis copiis contra Lucullum, ac jussus est Lucillum vivum attrahere, reliquos de- lere, sed mox Mithrobarzanes victus cecidit, Tigranes deinde, cum maximis equi- tum, peditumque copiis occurrens, monitus tamen à Mithridate, ut cautè ageret, & fame Luculli exercitum (qui constabat 12. millibus equitum, trium non minus pedi- tum,) opprimeret, sed victus fuga sibi consulere adactus est. P. Sallian. in Annal. A. M. 3984.

PATIENTIA

792. Juxta D. Thom. 2. 2. q. 1. est virtus, quæ firmat animum adversus tristitias, ne ab illis oppressus deserat officium ratio- nis.

Ut rupes mediis constans persistit in un- dis;

Sic patientem, non, ardua multa mo- vent.

Perstat in officio proptio, variasque per artes

Ludit, fortunæ verbera fertque suæ.

Lucæ. 21. v. 19. *In patientia vestra pos- sidebitis animas vestras.* Patientia ergo est possessio animæ, imò. Quia patiens do- minatur animo, eumque in pace modera- tur, & regit, quocunque libet. 2do. Quia nemo potest custodire spem futuræ vi- tæ, ait S. Augustinus, nisi qui patientiam habuerit in laboribus hujus vitæ. 3tio. S. Gregor. Hom. 35. in Evang. Id circo, in- quit, possessio animæ in virtute patientiæ po- nitur: quia radix omnium, custosque vir- tutum patientia est; per patientiam verò possidemus animas nostras; quia dum no- bis ipsis dominari discimus, hoc ipsum pos- sidere incipimus, quod sumus. Impatiens animam non possidet, sed possidetur à vi- tio iræ, & vindictæ. Porro non alii, nisi vehementer amantes Deum possunt posside- re veram patientiam, uti obtinere ferve- tes martyres, uti S. Laurentius, Ignatius &c. Quocirca Trajanus imperator, qui sua sententia causam dedit Martyrio S. Ignatii dixit: *Nulla gens pro Deo suo tanta tolerat atque Christiana.* Audi S. Grego. l. 5. Mo- tal. c. 13. Quid est enim animas possidere, nisi perfectè in omnibus vivere, cunctisque mentis motibus ex arte dominari: qui igitur patientiam tenet, animam possidet: quia inde contra adversa omnia fortis effi- citur, unde sibi, & seipsum vincendo do- minatur. Idem l. 9. Epi. 39. In patientia, inquit, vestra possidebitis animas vestras. Pensate, quæso, ubi erit patientia, si de- est, quod toleretur. Ego Abel esse non suspicor, qui Cain non habuerit; boni e- nim, si sine malis fuerint, perfectè boni esse non possunt; quia minimè purgantur: ipsa autem malorum Societas, bonorum purgatio est, unde ait Lucanus.

Serpens, sitis, ardor, arenæ
Dulcia virtuti; gaudet patientia duris.

Denique in patientiam omnis virtu- tum chorus influit, ut ipsa videatur virtutum esse complexio. Audi Senecam Epist. 67. & seqq. Cæterum illic fortitudo est, cu- jus patientia, & perpeffio, & tolerantia rami sunt. Illic est prudentia, sine qua nullum initur consilium, quæ suadet, quod effugere non possis, fortissimè ferre. Illic est constantia, quæ dejici loco non potest, & propositum nulla vi extorquente dimittit, Illic est individuus ille comitatus virtutum. P. Cornel. à Lap. hic.

2. Cor. 6. v. 4. *In omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa pa-*

scientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis. Nota to in patientia referri ad se- quentia, q. d. Exhibeamus nos quasi Dei ministros patientes in multis tribulationi- bus, necessitatibus &c. Hanc enim patien- tiam tanquam altiore Philosophiam reti- nent, ex eaque colligunt doctrinam, fidem, religionem, Dei spiritum. Ita S. Franciscus Xaverius & socius ejus Joannes Fernandez in Japone concionantes nihil profecerunt, donec à Japone sputo in facie appetiti, mo- destè deterfo sputo, in concione sua per- rexerunt, probra, irrisiones &c. pertule- runt, eorumque doctrinam & fidem certa- tim complecti cœperunt. P. Cornel. hic.

793. Patientia est expectatio præmii. Hebræ. 10. v. 36. *Patientia enim vo- bis necessaria est: ut voluntatem Dei facientes, reportetis repromissionem.* Pro patientia Græ- cè est, sustinentia, longanimitas, & pati- ens expectatio liberationis, & præmii, qua duramus in persecutionibus, ærumnis, at- que meliorem sortem longanimitè expecta- mus. Unde subdit v. 37. *Adhuc enim mo- dicum aliquantulum, qui venturus est, veniet & non tardabit,* ut vos persecutione hac libe- ret q. d. Paulus, uti hic explicat S. Chrysost. Unum tantum vobis deest o Hebræi, ut sci- licet perseveretis, & expectetis futura, non ut iterum certetis; ad ipsam jam coronam proximi facti estis; certamina cuncta susti- nuistis, vincula, tribulationes; substantiæ vestræ direptæ sunt, quid ergo restat? Sta- te, ut coronemini, hoc solum agite, ut ex- pectetis adventum coronæ. Hinc rursum S. Chrysostomus. Patiens, inquit, vocatur longanimis, quia longum & ingentem ha- bet animum.

Patientia martyrii sine sanguine. S. Greg. hom. 35. in Epi. 1. ad Cor. Patientia, ait, est Martyrium in occulta co- gitatione. Quocirca S. Hieron. in Epi. Pau- læ ad Eustoch. Martyr, ait, tua longo mar- tyrio coronata est, non solum enim effu- sus sanguis in confessione reputatur, sed devotæ quoquo mentis servitus immacula- ta, quotidianum martyrium est. Huc per- tinet illud S. Bernardi in Octa. Pasch. Ser. 1. Est, inquit, Martyrii genus, est quædam effusio sanguinis, in quotidiana corporis afflictione. Est & baptismus aliquis in com- punctione cordis, & lachrymarum assidui- tate. Patientiam homini necessariam esse docuerunt etiam Gentiles. Bion ajebat, magnum malum esse non posse ferre malum, absque hoc enim nulli potest esse vita suavis. Notat Tertull. de patientia c. 15. Pati- entiam ita Christiano necessariam esse, ut om- nibus humanis actibus, & Dei mandatis in- tervenire, & intermisceri debeat. Patien- tia, inquit, fidem munit, pacem gubernat, dilectionem adjuvat, humilitatem instruit, R. P. Kwiatkowski, S. J. *Collectanea Asetica*.

pœnitentiam expectat, exhomologesim as- signat, carnem regit, spiritum servat, lin- guam frænata, manum continet. -- Marty- ria consummat, pauperem consolatur, di- vitem temperat -- Servum Domino, Do- minum Deo commendat: Fœminam ex- ornat, virum approbat, amatur in puero, laudatur in juvene, suspicitur in sene, in omni sexu, in omni ætate, formosa est. Deinde patientiæ effigiem ita depingit. Vul- tus, ait, illi tranquillus & placidus, frons pura, nulla mœroris, aut iræ rugositate contracta, remissa æquè in lætum modum supercilia; oculis humilitate non infelicitate dejectis; os taciturnitatis honore signa- tum, color qualis securis & innoxius, mo- tus frequens capitis, in diabolum & mi- nax &c. Plura P. Cornel. à Lap. in Hebr. 10. 36.

Hebr. 12. v. 11. *Omnis autem discipli- na, in præfenti quidem videtur non esse gaudii, sed mœroris: postea verò fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet justitia.* Nota. Non dicit Apostolus est, sed videtur esse mœ- roris: quia revera per se disciplina est causa & procreatrix non mœroris, sed omnis læ- titiæ, & gaudii, adeoque vitæ æternæ, in- quit Chrysost. nobis tamen in momento ca- stigationis & afflictionis videtur esse mœro- ris. Notat Theophylactus disciplinam voca- ri gymnasium, quod Christianos, quasi Patientiæ athletas, exerceat, formet, & perficiat. Cur fructus & ergo eam horretis & fugitis o Hebræi, o bona. Christiani! disciplina enim docet vos pati- entiam, patientia autem omnem virtutem Non mœ- & ut ait S. Jacobus. c. 1. *Opus perfectum ha- bet.* Nota. Fructum justitiæ vocat ipsam ju- stitiam & sanctitatem; per hanc autem ju- stitiam intelligit patientiam solidam, & per- fectam, hæc est fructus disciplinæ & casti- gationis, tanquam causa, hæc est sanctitas & justitia scilicet per excellentiam illustris & eximia; Quia nihil animum ita purgat, mansuefacit & perficit atque patientia: ho- mo enim patiens, in omnem comparatus est fortunam, altissima semper animi pace fruatur.

Quidam Zenonis discipulus, à patre rogatus, quidnam tanto tempore didicisset ostendam, inquit, cumque nihil aliud dice- ret, pater iracundus, existimans impendi- um perisse, cœpit flagris cedere filium: eam parentis sævitiam adolescens æquissimè tulit, dixitque. *Hos è Philosophia fructus tuli, ut patris iram possim commode perpeti.* P. Corn. à Lap. in Hebr. 12. 11.

Patientiæ virtus omnes sanctos exer- cuit, & perfecit. Dedit illius exemplum Patientiæ ipse Christus, qui pro suis crucifixoribus o- exempla, M m m m ravit.

ravit. 2do Job. 3tio David, de quo 2. Reg. 16. S. Stephanus orans pro lapidantibus se. S. Paulus, qui ait 1. Cor. 4. v. 12. *Maledicimur & benedicimur: persecutionem patimur, & susinemus.* Alphonsus Aragoniae rex à quodam, qui in via praecebat, ramo arboris dimisso graviter in oculo laesus dixit: Nihil profecto doleo, nisi percussoris dolo-rem & metum, ita Panormitanus l. 4. P. Cornel. à Lap. in Exod. c. 16. 3.

Perfecta
laetitia in
patientia.

S. Franciscus interrogatus, in quo con- sisteret perfecta Religiosorum laetitia? non in magna scientia vel sapientia, non in gra- tia miraculorum, non etiam in magno san- ctitatis, & aedificationis exemplo, non de- nique in conversione omnium infidelium, sed si fame, frigore, nuditate afflicti, inno- centes convitiis, injuriis, verberibus exagite- mur, illaque cum gaudio, amore Christi toleremus. Ibi perfecta est laetitia, quia prae omnibus donis maximum est propter Deum opprobria sustinere. Nam in ceteris mirabilibus nos gloriarì non possumus, quia non sunt nostra, sed Dei; sed cruce affli- ctionis & tribulationis gloriarì possumus: quia illud est nostrum. Et ideo dixit Apo- stolus. Mihi absit gloriarì nisi in cruce Do- mini nostri Jesu Christi. Gala. 6. v. 14. P. Corn. à Lap. in Matth. 5. 12.

Matth. 5. v. 41. *Et quicumque te anga- riaverit mille passus, vade cum illo & alia duo.* Angariare est vox Persica, à Persis enim pub- lici nuntii & veredarii vocabantur *Angari*, quibus jus erat equos, homines & navigia usurpandi, & ad sibi serviendum cogendi, unde angariare idem est quod stringere, & cogere, unde nomen Angariae & Pananga- riae in libris juris. Porro ne fideles putent hic sibi nimis dura & ardua à Christo prae- cipi, hinc S. Basiliius hom. de legendis Gen- tilium libris, ostendit Philosophos similia docuisse & fecisse, ut Periclem, qui tota die à quodam probis affectus, eundem vespere cum lumine domum deduxit. Et Socratem, qui à quodam multis in facie plagis affectus, non aliter ultus est hominem, quam fronti suae velut statuae nomen ejus quasi opificis inscribendo. Et Euclidem, qui, cum qui- dam juraret se illum occisurum, juravit vi- cissim eum placaturum, ac ne in se animo esset hostili, effecturum. De Julio Caesare ait Cic. orat. pro Marcello. *Caesar nihil oblivisci solet, nisi injurias.* Hae fuere umbræ virtutis Christianae, quae utique longè Ma- jor & Solidior extitit in S. Paulo, S. Lauren- tio, S. Vincentio, & similibus, qui tortori- bus gratias agebant, quod sibi Martyrii co- ronam torquendo pertexerent. Clim gr. 4. de obedientia narrat Religiosum nomine Ab- baturum à Sociis variè per annos 15. tenta-

tum & tribulatum, ut è mensa quoque à mi- nistris expelleretur, omnia hæc patienter tulisse, ac interpretatum hæc omnia, non serio, sed probandi sui causa fieri, atque in- stante morte dixisse: Gratias ago Domino Jesu Christo & vobis; quia propter id, quod me tentastis in salutem, ecce decem et septem annis permansi à dæmonibus non tentatus, P. Corn. à Lap. in Matth. 5. 41. i- dem ad v. 39.

Proprie martyrium est, non resistere malo, non se defendere, sed permittere se occidi pro Christo: quia miles pugnât, mar- tyr non pugnât: Martyr enim est collega passionis Christi, ut scribunt Martyres ad S. Cyprianum l. 5. Epi. 22. Sic legio The- banorum militum non resistebat. Ratio à priori est. Quia in hoc consistit apex pati- entiae, magnanimitatis & charitatis. Pati- entia enim opus perfectum habet, ut ait Jac. 1. v. 4. Perfectius autem est, si non re- sistat injuriis, & injuriantibus, sed ultro il- lis se offerat. Magnanimitas est omnes res hujus vitae adversas aequè ac prosperas quasi infra se positas despiciere. Charitas optat dura & dira pro Deo pati.

Nota, Dum Christus Matth. 5. v. 39. dicit: *Ego autem dico vobis non resistere malo: sed si quis te percussit in dexteram ma- xillam tuam, praebe illi & alteram.* Hoc quandoque est præceptum, quandoque con- silium evangelicum. Hoc communiter est consilii, uti & illa de angaria: præcepti ve- rò, cum Dei gloria & salus proximi id ab- solutè jubet & præcipit v. g. Si Indi & Ja- pones scirent Christum præcepisse Christia- nis, ut percutienti unam maxillam præbe- ant alteram, & nisi hoc illi faciant, ipsi scan- dalizarentur, & à fide Christi suscipienda a- verterentur, tum utique Christianus præ- sertim prædicator, ferienti unam genam por- rigere debet alteram: cujus rei literale extat exemplum in vita S. Francisci Xaverii, de Jacobo Fernandez à Japone consputo, de quo supra. Ita Monachus, de quo Author libri doctrinae Patrum, cum intrasset in do- mum, venit puella illa, quæ à dæmone ve- xabatur, & mox dedit alapam Monacho, ille autem convertit illi & alteram maxil- lam secundum divinum præceptum, dæ- mon autem clamare coepit: *ô violentia man- datorum Christi Jesu expellit me hinc.* Quod si verò quis hæreticus & impius te in unam maxillam percutiat, ut tuam orthodoxam fidem, religionem, virtutem despiciat, & despiciendam alteri ostendat, tunc sanè non præbenda est illi altera, sed graviter ille in- crepandus est, uti Christus increpavit satel- litem, dantem sibi alapam coram Pontifi- ce dicens: Si malè locutus sum &c. Joa. 18. 23. Et

Et Paulus, cum eum juberet pontifex per- cuti; Percutiat, inquit, te Deus paries deal- bate Act. 23. 3. tunc enim faciendum est illud Sapientis. Responde stulto juxta stul- titiam suam, ne sibi sapiens esse videatur. Prov. 26. 5. Cassian. Coll. 16. c. 20. ir- ridet vesaniam nonnullorum, qui, ut hoc Christi præceptum impleant, ultro jurgia miscebant, aliosque ad iram provocabant, ut ab iratis percuterentur, ac percussi aliam maxillam percutienti ferendam offerebant. Patientis enim est, neminem ad impatien- tiam provocare, ne ipsa patientia fiat im- patiens. Plura P. Corn. in Matth. 5. v. 39.

Pati oportet
Christum, &
nos cum
illo.

Lucæ. 24. v. 26. *Nonne hac oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam.* Oportuit ergo pati Christum. Imo. Quia id prædixerunt Prophetæ. 2. Quia ita de- creverat Deus Pater. 3. Quia hoc exigebat nostra redemptio, ut ejus pretium morte in cruce persolveret. 4. Quia decebat tantam gloriam tanto labore & dolore quasi mer- ito comparari. 5. Quia oportebat Christum quasi ducem exemplo præire Martyribus, Apostolis, Confessoribus, Virginibus, San- ctisque omnibus, qui per multas tentatio- nes tendunt in cælum. q. d. Vos ô discipuli, passio mea turbavit, sed sine causa; nam hæc potius vos in vestra fide & spe roborare & confortare debuisset; quia non est alia via ad resurrectionem, nisi per mortem, nec ad gloriam, nisi per passionem & cru- cis ignominiam. P. Corn. à Lap. hic.

Patienti-
bus coro-
na fabri-
catur per
persecuto-
res.

S. Prosper ad objecta Gallorum resp. 13. docet per miram Dei providentiam per- secutiones cedere in bonum Ecclesiae, ade- oque persecutores fabricare coronas iis, quos persequuntur. Idem ad excerpta Genu- ensium resp. ad dub. 7. docet, quod in ma- lorum potestate est peccare, ut verò pec- cando hoc vel hoc illa malitia faciant, non est in eorum potestate, sed Dei dividentis tenebras & ordinantis eas, ut hinc etiam, quod faciunt contra voluntatem Dei, non impleatur nisi voluntas Dei, &c. Judæi ergo persequendo Christum & Ecclesiam ex- ultarunt, quia occidendo Christum fecerunt illum salvatorem mundi, & fundatorem Ecclesiae, occidendo fideles fecerunt illos martyres, seque & Rempub. perdiderunt, ob hoc enim excisi sunt à Tito & Romanis. Sic Aman persequens Mardochæum illum exaltavit, se perdidit. Sic fratres Josephi Jo- sephum vendendo, eum crearunt princi- pem Aegypti; ecce quam mira, quam po- tens Dei Providentia in suos. Plura P. Corn. in Act. 4. 28.

796.

Act. 5. v. 41. *Et illi (Apostoli) i- R. P. Kmiotkowski, S. J. Collectanea Ascetica.*

bant gaudentes à Conspectu Concilii, quoniam Pati pro digni haberi sunt pro nomine Jesu contumeliam Christo pati. Quid gloriosius, quam Christo tanta quanta & tam dura pro nobis passo vicem reddere dignitas, (ut ait Tertul. de resurr.) plagas plagis, probra probis, cruorem cruori rependere, et si enim illius cruor infinites majoris sit pretii quam noster, tamen noster pariter maximi est pretii, nec enim habemus quid pretiosius, quod illi rependamus. S. Ignatius Fun- dator Societatis nostrae, Christi causâ in vincula conjectus, cum ab illo quæreret Franciscus Mendosius postea Episcopus Bur- gensis, & Cardinalis, num dolenter ferret illum carcerem ac vincula? Respondit, an tantum malum videtur tibi carcer esse? At verò non tam multae Salmanticae compedes sunt, non tot catenae, quin ego plures pro Christo cupiam, ita Ribad. vitæ. l. 1. c. 15.

Idem roganti, quam esset compen- diaria via. Respondit: Multa pati pro Christo, idque assidue postulare à Deo. I- dem sentiebat illustris in Japonia Martyr Mi- chael. A. D. 1609. qui dixit, quadriennio sui in carcere ita lætus & alacer, ut uno tan- tum die mihi fuisse videar. Ecce hi fuerunt spiritus primitivæ Ecclesiae in Japonia, quos suscitabat in illis mustum Spiritus Sancti. Plura P. Corn. à Lap. hic.

1. Cor. 13. v. 4. *Charitas patiens est, be- nigna est, &c.* Nota. Charitas patiens est non formaliter, sed causaliter, quia parit pa- tientiam & benignitatem; quia patientia æ- què, ac benignitas, non est actus elicited, sed imperatus à charitate. Pulchrè Tertul. de patientia c. 11. docet. Nullam esse per- fectam virtutem, quæ non habet comitem patientiam: itaque in omnibus Beatitudini- bus, quas Christus Matth. 5. enumerat, pa- tientiam quoque intelligendam esse &c. 12. docet, thesaurum charitatis disciplina pati- entiae contineri, & ipsam charitatem à pa- tientia, quasi à Magistra, erudiri. P. Corn. hic.

Ad Philip. 1. v. 29. *Quia vobis dona- tum est pro Christo non solum, ut in eum cre- datis, sed ut etiam pro illo patiamini.* No- tant hic Chrysost. & Theoph. pati pro Chris- to vocari ab Apostolo donum Dei imo, ut eos non pudeat passionis, sed eam accep- tent ut donum Dei. 2do. ne in illo extol- lantur, cum illud non habeant à se, sed à Deo. 3. donum patiendi pro Christo majus esse quam suscitare mortuos, & signa mi- randa patrare. 4. pati pro Christo esse sin- gulare Dei donum non tantum eatenus, qua- tenus Deus obicit homini, occasionem fi- cuti fidei, ita & Martyrii, similitudine af- fecti.

Pati pro
Christo,
plus quam
mortuum
suscitare.

fictionum, pro Christo & fide toleranda-
rum, sed etiam hoc ipsum pati pro Christo,
est donum Dei; quia Deus affectum, desi-
derium & fortitudinem patiendi pro Chri-
sto aspirat, ut contra Pelagium passim do-
cet Augustin. Plura P. Corn. hic.

Patientia
exempla,

2. Tim. 2. v. 3. *Labora sicut bonus mi-
les Christi Jesu. Pro labora Græcè est, mala
perferre, dura tolera. Pulchrè Tertul. Apolo-
get. c. 50. Licet nunc sarmentitios, inquit, &
semarios appellatis, quia ad stipitem dimi-
dii axis revincti, sarmentorum ambitu exu-
rimur; hic est habitus victoriæ nostræ, hæc
palmata vestis, tali curru triumphamus. A-
pud vos quoque o Gentiles Mutius (Scævola,
) dextram suam libens in arca reliquit.
O sublimitas animi - Anaxarchus cum in
exitum Ptiannæ pilæ contunderetur. Tunde,
tunde, ait, Anaxarchi follem, Anaxar-
chum enim non tundis &c. P. Cornelius
hic,*

797.
Patientia
pugilum
Christi
exempla,

Jacob. 1. 2. *Omne gaudium existimate
fratres mei, cum in tentationes varias incide-
ritis. Tres sunt patientiæ gradus, 1. mus.
sustinere patienter. 2. dus sustinere libenter.
3. tius sustinere gaudenter. Vis pugilum &
heroum Christi exempla? S. Antonius à
dæmonibus laniatus, & semimortuus reli-
ctus, provocabat eos dicens, Ecce ego
hic sum Antonius, non fugio vestra certa-
mina, etiamsi majora faciatis, nullus me
separabit à Charitate Christi, psallebatque
dicens: Si confurgant adversum me castra,
non timebit cor meum. S. Athan. in ejus
vita. Sara 13. annis à Spiritu fornicationis
oppugnata, nunquam rogavit, ut recede-
ret à se ejusmodi pugna, sed solum dixit:
Domine! da mihi fortitudinem, per tenta-
tionem sensum purgatur, & purificatur ani-
ma, ut perveniat ad puritatem & perfecti-
onem penè angelicam, S. Dorotheus Do-
ctrina 13. narrat, Monachum quemdam in-
doluisse, quòd Deus illi ademisset tentati-
onem, qua pulsabatur, ac lachrymando
amicè dixisse, Ergone Domine indignus
sum, qui patiar, affligar, & tribuler pro no-
mine tuo? S. Auxentius à columba pastus
est: qui scaturientes à tabescente corpore
suo vermes adeò pretiosos habuit, ut, si
quis eorum excidisset, eundem in locum su-
um reponeret. Ann. Cælest. 14. Febr.*

A qua nutritis, sequeris sine bile columbam,
Vermi iram haud licuit dente movere
tuam.

In pretio Tibi sunt vermes, quos corpore
pascis.

Magni, Dive, Tibi vermiculatum o-
pus,

S. Ambros. in Luc. 1. 4. c. 4. *Nonne
tentatio Joseph virtutis est consecratio? Nonne
injuriam carceris, corona est castitatis? Cassian
Coll. 18. c. 14. celebrat Religiosam quam-
dam, quæ petiit à S. Athanasio, foeminam
pauperem, & infirmam, sed molestam, in-
gratam & rixosam, cui serviret, ut in ea
haberetur exercitium patientiæ; cumque illi
diu magna patientia, & charitate servivisset,
rediit gratias relaturo, eò quòd ei se-
cundum desiderium suum, magistrum pa-
tientiæ dignissimum providisset, cujus in-
juriis jugibus, ut quodam palæstræ oleo,
quotidie roborata, ad summam animi pati-
entiam perveniret. v. 4. Patientia autem,
opus perfectum habet, ut sitis perfecti, & in-
tegrum in nullo deficientes q. d. Patientia ve-
stra habeat opus perfectum, id est, sit con-
stantis, continua & plena, nullis ærumnis
& doloribus cedens, nulla duratione fa-
tiscens, sed fortis, sui semper similis, cre-
scens & invicta. Ut sitis perfecti, & integri
in nullo deficientes: multi enim Christiani,
illo ævo initio ferventes, postea animo ca-
debant; hos ergo animat & roborat Jaco-
bus, sic hodie multos videmus patientes,
sed imperfectos, ideòque ex parte impatien-
tes, qui dicunt: Vellem pati hanc persecu-
tionem, injuriam, sed non illam ab hoc, at
non ab illo. Hæc est patiens impatientia
& impatiens patientia, nec piscis, nec ca-
ro, sed mixtum ex utroque, quæ onus si-
bi adauget, dolorem & cruciatum duplicat.
Patiens verò & perfecta patientia cupit pa-
ti, quidquid mali à quocumque, quantum
cumque, quomodocumque irrogatum fue-
rit, tales fuerunt Martyres. Porro pati-
entia habere debet opus perfectum triplici-
ter. 1. mo. Perfectum in se, puta in fortitu-
dine & continuatione tolerantia usque ad
finem crucis & vitæ. 2. do. Perfectum in
fide, ut patiat pro Christi fide, justitia
aut virtute. 3. Perfectum in comitatu in-
nocentia, cæterarumque virtutum, ut sci-
licet patiens sit innocens & purus, ab omni
peccato & vitio. Quid enim tibi prodest
pati injuriam, si avaritiæ, gulæ, luxuriæ
indulgeas. Ita Salmeron.*

Quæres. Quomodo patientia sola præ-
temperantia, fide, spe, charitate, cæterisque
virtutibus dicatur perfecta, & habere opus
perfectum. Respondetur. Certum est, Cha-
ritatem, & Religionem, utpote quæ proxi-
mè Deum respiciunt, ex objecto esse nobi-
liores & perfectiores patientia, aliunde ta-
men patientia habet opus perfectum, id-
que multipliciter. 1. mo. Quia patientia om-
nia sustinens, & in finem perseverans virtu-
tum consummationem efficit, & conservat: tus sine
quocirca nulla virtus potest esse vel consistere patientia.

798.

re sine patientia. Vera enim humilitas esse
nequit, nisi per patientiam toleret inopi-
am, famem &c. Vera charitas esse nequit,
quæ per patientiam non toleret infirmitates
proximi, quin & hostium. Nullus verò,
nisi vehementer amans Deum, fidem, & vir-
tutem potest perfectam patientiam obtinere.
Unde S. Laurentius, Ignatius &c. Qui fue-
runt specula patientiæ, fuerunt quoque spe-
cula charitatis. Aurum ergo patientiæ Chri-
stianæ, non nisi in fornace charitatis coqui-
tur & formatur. 2. do. Quia perseverans
patientia & patiens perseverantia coronat
& perficit studium agonis & vitæ humanæ.
Tritum est illud, omnes virtutes certant,
sola perseverantia vincit, & coronatur.
Itaque patientia hic significat perseveranti-
am in patiando. 3. tio. Quia patientia est
quasi lorica & clypeus, quia omnia mala,
quasi tela, ab homine avertit & repellit, &
contraria bona conciliat: ipsa enim omnes
animi motus, passionem &c. regit; sedat
omnes animæ affectus, ad æquitatem redi-
git; unde sequitur mira pax, & sui domi-
nium. An non ergo patiens perfectus est?
Patientia fidem munit, pacem gubernat,
dilectionem adjuvat, humilitatem instruit
&c. Servum Domino, Dominum servo
commendat, foeminam exornat, virum ap-
probat &c.

Patientia
calx virtu-
tum,

Virtutes sine patientia sunt id, quod
murus sine calce & cœmento, qui proinde
illicò ruet. Virtutum ergo calx est patien-
tia, unde Beda hic. Cujus patientia vinci
non potest, ille perfectus esse probatur.
4. to. Perfectum & totum est, ait Aristote-
les, id, cui nihil deest; patientiæ autem ni-
hil deest, imò illa omnes virtutum aliarum
rerum defectus supplet. 5. to. Sicut truncus
portat arborem cum omnibus suis ramis, &
fructibus, ita patientia portat totum ho-
minis, & virtutum omnium onus, & pon-
dus, puta omnia difficilia, ardua, idque
sereno animo, ore, & vultu. 6. Patientia
Deum habet agonothetam, & debitorem.
Adeo (inquit Tertullianus) satis idoneus pa-
tientiæ sequester Deus, si injuriam deposueris
penes eum; ultor est: Si damnum restitutor est;
si dolorem, medicus est; si mortem, resuscita-
tor est, quantum Patientia licet, ut Deum ha-
beat debitorem. Causam subdit, omnia enim
placita ejus tuerur, omnibus mandatis ejus in-
servenit. 7. mo. Patientia opus perfectum
habet; quia ejus opus & actus primarius est
Martyrium, inquit Thomas Anglicus, quod
opus est nobilissimum & perfectissimum.
8. vo. Quia Christo patientissimo nos facit
simillimos. Philippus rex Macedonum gra-
tias agebat conviciatoribus quia, inquit,
dum conor illos mendacii factis meis con-
vincere, evado melior. Ita Pluar, 12. Apo-

ph. Regum. Sicut Apelles suis picturis per-
fectis & eximiis inscribat *Apelles fecit*, ita
patiens suis facinoribus perfectis & heroi-
cis, quibus patientiam quasi heroinam in
anima sua depingit & ornat, inscribit: *Pa-
tientia fecit*. P. Corn. in Jacob. 1. 2. 4.

Jacobi 1. v. 5. *Si quis autem vestrum* 799.
indiget sapientiâ, postulet à Deo. Nota. Li-
cet hæc sapientia exigat & complectatur om-
nem virtutem, tamen præ cæteris sita est in
patientia. Verus ergo patiens verus est sa-
piens, & summè patiens summè est sapiens,
juxta illud Prov. 19. v. 11. *Doctrina viri per
patientiam noscitur.* Quocirca meritò Lactan-
tius l. 6. reprehendit Ciceronem, qui de
officiis definit virum bonum esse, qui pro-
fit, quibus possit, noceat nemini nisi lace-
ssitus injuria. *O quam simplicem, inquit, ve-
ramque sapientiam duorum verborum adjectio-
ne corrumpit. Quid enim opus fuerit addere la-
cessitus injuria, ut vitium bono viro quasi cau-
dam turpissimam apponeret, & patientia, quæ
omnium virtutum maxima est, faceret exper-
tem. Nociturum esse dixit bonum virum, si fuerit
laceffitus: jam hoc ipso, viri boni nomen amittas
necesse est, si nocebis.* Probat id imò. non
minus enim mali est referre injuriam, quàm
inferre.

2. do. Quod se vindicare non est homi-
num, sed pecudum. In quo igitur sapiens &
bonus vir à malis & insipientibus differet?
3. Quia, qui referre injuriam nititur, eum
ipsum, à quo læsus est, gessit imitari. Ita,
qui malum imitatur, bonus esse nullo pa-
cto potest. 4. Quia ipse (Cicero) Cani-
nam illam facundiam suam (sicut Sallustius
ab Appio dictum refert) exercuit, voluit
quoque hominem Canino more vivere, ut
remordeat laceffitus. 5. to. Quæ retributio
contumeliæ, quàm pernitiola sit, & quas
edere soleat strages, unde oportunius pete-
retur exemplum, quàm ex ipsius doctoris
tristissimo casu, qui dum his Philosopho-
rum præceptis obtemperare gessit, ipse se
perdidit.

Quid si laceffitus injuria (ab Antonio)
patientiam tenuisset; si dissimulare, si fer-
re injuriam, boni viri esse didicisset, nec il-
las nobiles orationes, alieno titulo inscrip-
tas, impatientia, levitate, & insania pro-
fudisset, nunquam capite suo rostra, in
quibus ante floruerat, cruentasset, nec
remp. funditus proscriptio illa delesset. Un-
de concludit, sapientis & boni viri non est
velle certare ac se periculo committere De-
nique Marcus Tullius contra suum præcep-
tum oblivionem injuriarum in magnis lau-
dibus posuit: *Spero, inquit, Caesar, qui Patientiæ
obliviſci nihil soles, nisi injurias &c.* Patien-
tiæ ergo sapientia, præcepta, & prudentia, sapienti-
diſamina inter alia sunt hæc, 1. pax præstat
M m m m 3
qui-

quibusvis opibus & bonis, illorum ergo jactura est, emenda. 2dum. Nullus pejor animæ hostis, quam tumultus, æstusque cogitationum, iræ, & impatientiæ. 3tium. Optimum vindictæ genus est lædenti benefacere, ut agebat S. Joannes Eleemofynarius. 4tum. est, Mansuetudine subditi vincitur asperitas Prælati. 5. Injuria nobis illata animarum nostrarum est medicina. 6. Maleficio non compensandum est beneficio. 7. Prudentis est, modica ac brevi poena præsentis vitæ per patientiam redimere longas & graves purgatorii vel inferni poenas. 8. Crucem hanc merui, ergo feram, ut pro peccatis satisfaciam; si non merui, feram eandem, ut coronari merear. 9num. Seneca l. 2. de Ira. Magni animi est injurias despicere, pusilli hominis & miseri est repetere mordentem, ut mures & formicæ, ad quas si manum admoventis, ora convertunt. Imbecillia se lædi putant, si tanguntur. Ambros. Epi. 87. ad Eccl. Vercell. Non hæc sola est forma justitiæ, inquit, ut non lædas eum, qui te non læserit, sed etiam illa, ut remittas ei, qui læserit. 10. Patientia prudens in quavis difficultate suggerit consilium, Plura P. Cornel. à Lap. in Jacobi. 1. v. 5.

Jacobi. 5. v. 11. *Ecce beatificamus eos, qui sustinuerunt. Sufferentiam Job audistis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus est, & miserator. Beatificamus, (beatos prædicamus) eos, qui sustinuerunt exemplum Christi, qui ait: Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam. &c. Matt. 5. Sufferentiam Job audistis, id est, tolerantiam, sustinentiam, patientiam. Producit & multis patientibus unum Job: quia ipse fuit speculum & exemplar singulare patientiæ, ut ait S. Hieronym. Unde Suidas verbo Job eum vocat firmissimam columnam, & incudem. S. Basil. hom. 4. Adamantini cordis hominem, & ut scopulum in mari eminentem. Exclamat S. Augu. Sermon. 105. de tempore. O virum putrem & integrum, o foedum & pulchrum, o vulneratum & sanum! o in stercore sedentem & in celo regnantem. Allegoricè, Job fuit expressus typus Christi. Plura P. Cornel. in Jacobi. 5. v. 11.*

S. Mauritius ad palum alligatus, melite perunctus à vespis tandem ad mortem usque confossus est. Ann. Cæle. 21. Febr.

Dum Te multiplici morfu ferit ira malorum,

Est merces meriti, multiplicata, tui: Melle Tibi dulci mortem dat mundus amaram.

Sed Tibi cælesti, dulce in amore, mori,

S. Job rex antiquissimus patientiæ exemplar Ann. Cæle. 16. May.

Job princeps, pauper, patiens, mendicus, & æger.

Magnum, ut rex, semper cor, animumque gerit.

1. Petr. 2. v. 23. *Qui (Christus) cum malediceretur, non maledicebat: cum patere-^{800.} tur, non comminabatur &c. Qui cum malediceretur, vocaretur potator vini, Samaritanus, possessus à diabolo, seditiosus, hostis Cæsaris, subversor gentis &c. Non maledicebat. Gracè uti legit S. Hieronym. Ambros. Non remaledicebat, non remaledicebat, inquam, sed altissimum tenuit silentium, ita, ut Pilatus miraretur, quod signum erat animi non tantum innocentis, sed & excelsi. Imò sanxit discipulis suis, diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos; & qui te percutit in maxillam, præbe & alteram. Lucæ. 6. 28. Licet verò Judæis & Scribis sæpe vae maledictionis æternæ, Deique judicium, tam in vita, quam in morte intentarit, ut Matth. 23. toto cap. & cap. 25. tamen id non fecit propter se, nec ex impatientia & appetitu vindictæ, ut scilicet se de illis vindicaret, sed propter ipsos, & ex charitate, ut scilicet denuntiando sceleratis iras divinas & ignes æternos, eos advocaret à scelere & gehenna. Hujus virtutis dedit specimen & exemplum Cardinalis Bellarminus, qui, cum à quodam æmulo in omnibus ferè sententiis carperetur & refutaretur, idque assidue, continuo tacebat, mirantibus aliis, ac rogantibus, cur se, suæque dictæ, & honorem cardinalitium non tueretur. Respondit: Melior est uncia charitatis, & pacis libra victoriæ.*

1. Petr. 3. v. 17. *Melius est enim benefacientes (si voluntas Dei velit) pati, quam malefacientes. Scilicet si Deus nos velit pati, si afflictiones nobis immittat, aut immitti permittat. Hoc, si voluntas Dei velit, addit ad consolationem fidelium, ut sciant, nihil acerbi sibi accidere, nisi ex nutu & ordinatione Dei, qui omnia ordinat ad suam gloriam, & ipsorum salutem. Resignent se ergo in manus Dei Patris, & divinæ ejus de se providentiæ, nec dubitent, quia Deus eis daturus sit vires ad patiendum, ac deinde patientiæ lauream, ita Oecum. Perstringit, ait Beda, quosdam, qui, si pro culpa pati-antur, patienter ferunt, si inculpati patientur, murmurant. Et ita bonum innocentia perdunt per culpam impatientiæ.*

Ita Socrates, damnatus ad mortem Apollodoro comploranti, dicentique. Innocens pateris. Quid? inquit, num me nocentem mori

mori malles? Bonum est pati nocentem, at melius est pati innocentem. Unde colligas bonum esse malefacientes pati & puniri, hic enim est actus justitiæ vindicativæ: unde fures, dum patienter poenam sustinent, faciunt actum virtutis, non unius, sed plurium, puta poenitentia, patientiæ, justitiæ. Plura P. Cornel. à Lap. hic.

801. Pati-
endo
inferimur
cruci Christi.

1. Petr. 4. v. 13. *Sed communicantes Christi passionibus gaudete, ut & in revelatione gloria ejus gaudeatis exultantes. Communicantes &c. Gaudete. Duas affert causas, cur in afflictione non tristiari, sed gaudere debeant. Prior, quod in tribulatione communicent Christi passioni. Unde S. Fulgentius legit sed ut communicantes, quod summum est decus & gloria, æque ac commodum & meritum: Nam patientes per passionem suam passioni Christi, quasi inseruntur, & inoculantur uti ramus arbori, itaque ab ea omnis gratiæ, & vigoris succum, vimque tolerandi, merendi, & perseverandi exsugunt. Posterior, quod cum Christo passo resurrecturi sunt ad gloriam. Tertull. legit etenim secundum quod communicatis, quæ lectio significat tantum gaudendum esse, quanto patiendo communicamus passionibus Christi, ut quo magis crescit passio, eo magis crescat & gaudium, adeoque mensura gaudii sit mensura tribulationum, juxta illud. 2. Cor. 1. 5. Quoniam sicut abundavit &c. & illud Psal. 93. 19. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo: consolationes tua latificaverunt animam meam. Unde patientes dicuntur, 1. pati non tam suam crucem, quam Christi, juxta dicta Hebr. 13. 13. 2. Corin. 4. 10. Rom. 8. 17. 2do. Christus vicissim dicitur pati in fidelibus quasi caput in suis membris. Hinc Christus ait Saulo, quid me persequeris. Act. 9. 4. Ita S. Paulin Epi. ad Aprum de Christo. In Abel occisus à fratre &c. in Abraham peregrinatus, in Joseph venditus. 3tio. Patientes dicuntur Christo incorporari, adeoque unum effici, & esse cum Christo: Sic enim Apostolus nos vocat commortuos, complantatos, con crucifixos Christo. Rom. 6. 5. & 2. Tim. 5. 11. Unde idem ait, Christo confixus sum cruci, vivo verò jam non ego, vivit verò in me Christus. Gal. 2. 20. Et S. Ignat. Epi. ad Rom. Amor meus crucifixus est. Quocirca in afflictionum tolerantia, & persequentium dilectione consistit vitæ Christianæ apex & summa. P. Corn. in 1. Petr. 4. 13.*

In patiente
Dei majestatis
requiescit.

1. Petr. 4. v. 14. *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis: Quoniam quod est honoris, gloria & virtutis Dei, & qui est ejus Spiritus, super vos requiescit. Quoniam &c. Requiescit. q. d. Gloria, virtus, &*

Spiritus Dei super vos requiescit, agitque ad omne arduum, puta ad heroicam patientiam. Syrus legit, Spiritus gloriosus Dei super vos requiescit. In eo ergo, qui patitur pro Christo, requiescit Dei primo honor. 2do. Gloria. 3. Virtus. Gracè potentia & robur. 4to. Spiritus, qui gloriæ, honoris, virtutis omnis est auctor in patiente, quasi in templo suo mira cum voluptate requiescit; quia patiente deletatur, & in eo deliciatur. Significat, inquit Dionysius, quod Deus reputet honorabile quid gloriosum, virtuosum, sive triumphale victam patientiam in adversis. Ita Spiritus fortitudinis requievit in Christo. Isai. 11. 2. Hisce verbis significat, quanta dignitas & decus sit pro Christo pati, scilicet quod in isto situs sit omnis honor, gloria, virtus, & Majestas Dei, adeo, ut nihil dignius, honorificentius, Deoque gratius & gloriosius excogitari possit, imò ipsa Spiritus Sancti Persona & Majestas in eo, qui patitur, requiescat: Ipse enim quasi dux eum, qui pro Christo patitur, animat, roborat, perficit, ut vincat, eumque ad triumphum & coronam æternam perducatur; summa enim, & nobilissima fortitudo est pati pro Christo. Porro causas, cur pati pro Christo sit summa dignitas, varias hic insinuat S. Petrus. 1ma. est, quia hic est actus summus Christianæ fortitudinis, patientiæ, charitatis. 2da. Quia passiones sunt vestes regales, puta purpura, paludamentum, Stemmata, insignia, & ut Apostolus vocat Gal. 6. 17. Stigmata Christi. 3tia. Quia Christus crucem & passiones in corpore suo sublimavit & quasi Deificavit: sicut enim verè dicitur Deus incarnatus & factus homo; ita verè dicitur Deus passus, crucifixus, mortuus. 4ta. Quod Christus, Spiritus Sanctus, totaque SS. Trinitas patientibus, quasi sacrificiis & holocaustis, non brutis, sed humanis & rationalibus summè honoretur, ut ait hic S. Petrus. 5ta. Quod iis à Deo promissa & parata summa merces, & corona in cælo, puta laurea martyrii. 6ta. Quod crux contactu corporis Christi sanctificata adoretur, nec tantum illa, quæ tetigit corpus Christi, sed & quævis alia, quæ illius est representatio & imago. 7ma. Quod passiones Martyrum mirè illustrent Ecclesiam. Nulla enim secta est, quæ tot habeat Martyres, qui pro sua fide, aut potius perfidia, velint non tantum opes, sed & vitam profundere, quod habet religio Christiana. Rursum Martyr illustre dat exemplum cæteris fidelibus, ut & ipsi pro Deo pati ac mori gestiant. Unde Tertull. Sanguis martyrum est semen Christianorum. S. Cyprianus de laude & exhort. Martyrii. Nec poteris amare mar-

Cur summa
dignitas
pati pro
Christo.

Patientia
speculum
Job.

Pati pro
innocentia
gloriosa.

mori

martyrium, nisi prius oderis Sæculum. P. Corn. in 1. Petr. 4. 14.

Deus certat & vin-gratiæ, qui vocavit nos in æternam suam glori-
cit in pati-
entibus. mabit, solidabitque. Est hic ultimus, ad
certandum & patiendum stimulus, quod
Deus certantes adjuvet, perficiat & coro-
net. Ipse enim est Deus omnis gratia, ergo &
patientia, perseverantia, ac gloriæ æter-
næ, hæc enim ultima, & maxima est gratia-
rum. Verè S. Augustin. Serm. 57. de Temp.
Quod si semper, inquit, beneficia Dei no-
stri, quæ nobis nullis præcedentibus meritis
nostris collata sunt, assidue cogitamus,
peccata nostra nobis non dominantur. P.
Cornel. à Lap. hic. Ab unoquoque crux
sua gestanda de quo Matth. 16.

Ah! fugias, quocumque voles, crux te ipsa
sequetur.

Majorem invenies tu fugiendo cru-
cem.

Heu placeat potius Domino præeunte su-
premo,

Ausu ferre, Dei, nobiliore, crucem.

Ille crucem fert, ille gravem, nos ferre
minorem

Vult, quæ pro nostris viribus apta fo-
ret.

802. Patiens regnat in tribulatione,
ne,

Apocal. 1. v. 9. Ego Joannes frater ve-
ster, & particeps in tribulatione, & regno,
& patientia in Christo Jesu. q. d. Ego Jo-
annes spero uti tribulationis, ita & regni
coelestis vobiscum particeps fieri, & repe-
te particeps in patientia in Christo Jesu. q. d.
Et particeps patientia in Christo Jesu, vel
patientia Christianæ, quæ omnia suffert,
affligentibus non indignatur, nec in Deum
obmurmurat, sed quicquid ab eo immittit-
tur per quemcumque, æquo animo susti-
net.

2do, In Christo, id est, per Christum,
Christique fidem, quam prædico. Ita Ri-
bad. Aliqui sic exponunt in tribulatione &
regno; quia tribulatio & crux Christi est
regnum Christi & Christianorum; nam
regnabit à ligno Deus, itidem regnat in tri-
bulatione patiens: hoc mysticum est, sed
verum & appositum. ita Sophron. vel poti-
us Joan. Molchus. P. Corn. hic.

S. Cyprianus pios adhortans ad fortem
patientiam l. de Mortal. Quanta sublimitas
inter ruinas humani generis stare erectum. Et
l. 4. Epi. 6. ad Tib. Gravior, ait, & fero-
cior pugna imminet, ad quam virtute ro-
busta parare se debent milites Christi, (im-
minente persecutione Decii & Valeriani.)
Considerantes idcirco, se quotidie calicem

sanguinis Christi bibere, ut possint & ipsi
propter Christum sanguinem fundere. To-
Patientia
ta, ait, fidelium Salus, tota, patientia fortitudo
fortitudo, ad eum, qui in sanctis suis mi-
rabilis, referenda est. P. Cornel. in Apoc.
14. v. 13.

Patientia S. Paulus fuit adamantina Patientia
& amplissima, eam enim quasi fundamen- S. Pauli
tum vitæ Apostolicæ in anima sua colloca- admirabi-
vit: quocirca ipse perfectum virum Apo-
stolicum depingit. 2. Cor. 6. 4. Talis ex-
emplo Pauli fuit S. Athanasius, qui per 46.
annos Arianorum persecutiones invicto ani-
mi robore sustinuit, cui proinde meritò
hoc dat elogium S. Greg. Nazian. Orat. 20.
Athanasius fuit percutientibus adamantus, dissi-
dentibus magnus.

2do, Paulus hanc Patientiam per to-
tam vitam ubilibet exercuit, & exercendo
quasi in immensum auxit. Quocirca S.
Chrysost. Hom. 1. de Laud. Pauli, eum præ-
fert Sancto Job, ubi post multa. Videbis,
quàm erat omni saxo durior anima ista per-
petiens & ferrum atque adamantem supe-
rans, 3tio. Tres sunt gradus patientia. 1.
pati patienter, 2. libenter, 3. exuberanter.
Sic S. Franc. Xavierius consolationibus di-
vinis exuberans dicebat: Satis est Domine,
satis est, de laboribus verò & persecutioni-
bus. Amplius Domine, amplius, non me liberes
hac cruce, nisi graviores immittas. Ita habet
ejus Vita & Acta Canonizationis, hoc di-
dicit à S. Paulo, Exultabat Paulus in vin-
culis: Ego, inquit, victus in Domino
Ephes. 3. 1. hocque titulo magis gloriabatur,
quàm diademate coronatus, ait S. Chrysost.
Hinc S. Petrus Epi. 1. c. 4. v. 13. Communi-
cantes, inquit, Christi passionibus gaudete, ut
& in revelatione gloriæ ejus gaudeatis exultan-
tes, 4to. Paulus à Deo electus Apostolus,
simul auctoratus fuit dux passionum & pa-
tientia, ut disceremus, Apostoli insigne
esse omnigenam patientiam. Vas, inquit,
electionis est mihi iste, ut portet nomen meum
coram Gentibus. Causam subdit. Ego
enim ostendam illi, quanta oporteat eum pro
nomine meo pati. Actor. 9. v. 15. Particula-
tim autem agones suos recenset, in iisque
quasi trophæis triumphat. 2. Cor. 11. 23.
5to. Paulus mira patientia suos æmulo in-
vidos, detractores, calumniatores. Vide 2.
Cor. 10. & 11. & Philip. 1. 17. & 2. Cor.
4. 8. Verè S. Greg. 35. in Evan. Patientia,
ait, est martyrium in occulta cogitatione. 6to.
Paulus plurimas non tantum infirmitates, &
angustias corporis, sed & continuas carnis
tentationes heroicè sustinuit & superavit. P.
Cornel. ante Acta Apost. in effigie Pauli c.
2. v. 1.

Sancta Fina magnâ patientiâ in diutius
pro-

protracto morbo insignis, cujus infirmæ
corpus asseri, in quo decumbebat, accre-
verat, sanctum vitæ finem sortita est. A D.
1253. mortem illius proprio motu, nullo
hominum movente companæ sonitu suo
prosecutæ sunt. P. Kwiatkowski in Annal.

S. Lydvi- S. Lydvina virgo gravissimis 38. an-
nos doloribus cruciata fuit, cujus mortali
agoni præsens Christus & Maria adfuit, le-
ntia spe- culum Angelorum & Divorum corona cin-
cialis. xit. Ann. Cœl. 14. April.

Lento martyrio vitam finire volebas;

Tormentum lectus, sit tibi Virgo,
tuus.

Rex regum, ac Regina tuum dum spectat
agonem,

Constanti ad finem, jure corona da-
tur.

Morbi
corporis
profund
anima.

S. Petrus Sanctæ Petronillæ filia fe-
bres, & paralytim pro salute animæ im-
petravit, quæ tamen sanata, etiam alios
sanavit. Ann. Cœl. 31. Maij.

Siccine Dive Pater morbos accersis acet-
bos

Affligens Natam? sicine Patris Amor
Hoc suadet? Prodest animæ, quod corpo-
ris ardet

Vires: hæc febris quæque maligna fu-
gat.

Patientia
vitam fer-
vat.

A. D. 1438. dum Tartari incurriscent
in Podoliam, nobilitatemque Russicam,
duce Michaeli Buczacio Præfecto sive Pa-
latino Podolæ occisò, fudissent, Joannes
Vulodicus gente Sulimæus multis vulneri-
bus confectus, cum inter cadavera jacens
à victoribus despoliaretur, ita compressit vi-
talem spiritum, ut cum barbarus digitum
ejus cum annulo præcideret, tamen nullam
doloris, neque sensus significationem edi-
dit, & incredibili patientia vitam servavit.
Cromer. in Hist.

Patientia
colaphi-
zato.

Juvenis quidam Lusitano & Indapro-
genitus, iniquissimè P. Francisco Vieiræ
ingentem colaphum impegit, & violento im-
pulsu in terram prostravit supinum, qua in-
genti infamia nihil motus vir Sanctus, ut se
terra levaret, rogavit, hanc ipsi condona-
ri injuriam, designavitque sacerdotem, à
quo execrationis anathemate solveretur. P.
Bartolus. in par. 2. Asiaticæ Hist. circa A.
D. 1559.

Patientia
in adversis
Gentili-
um.

Japones inter maximas etiam calami-
tates probro ducunt vocem ullam tristem
proferre, ac licet moerore divelli sibi vita-
lia sentiant, frontis sereno illum dissimu-
lat. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

lant, ne in famulos quidem in dignantur. P.
Bartolus. in Vita S. Franc. Xaverii l. 3.

LONGANIMITAS

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 1. ar. 6. est
virtus, quæ firmat animum contra molesti-
am, quæ percipitur ex rei expectatæ dila-
tione.

Expectare docet virtus hæc, atque mole-
stas,

Et longas firmo vincere corde moras,
Post hyemem tandem ver cernitur; atque
serenus

Post diuturna licet nubila, Phoebus ad
est.

CONSTANTIA

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 137. ar. 3.
est virtus, quæ firmat animum ad perseve-
randum in finem in bono, firmat, inquam,
contra difficultatem à quibusvis impedi-
mentis.

Pondere stat constans valido, adversisque
resistit;

Conservatque bonum non titubando sta-
tum.

Stat gravis, haudque levi Constans terrore
movetur;

Incorrupto instar prospera, corde ma-
nens.

Non adversa timet, non blandas respicit
auras,

Auster aut Boreas flet, bene firmus erit.

Gen. 39. v. 10. Hujusmodi verbis per
singulos dies, & mulier molesta erat adolescen-
ti, & ille recusabat stuprum. Nota hic in-
victam Josephi constantiam, sæpius tenta-
tur, & promissis, & blanditiis à muliere ne-
quam, tamen fortiter resistit proclivi in la-
psum juventuti. Disce hic nullam tentatio-
nem, quantacunque illa sit, esse insupera-
bilem, teque inexcusabilem fore, si ab ea te
superari sinas; cum æquè ac Joseph per Dei
gratiam superare possis & debeas, præfer-
tim si jugiter memor sis æternitatis, & æter-
næ gloriæ. Plura P. Cornel. hic.

Rupertus Tropologicè de illis 60. co. Constans
luminis Tabernaculi, de quibus habetur talis laboris;
Exodi. 27. v. 10. 11. 12. Sexaginta, in-
columna, quam, columnæ significant laborem con-
tinuum & constantem in observandis Dei
præceptis, quibus ad cælum tendimus, lex
enim significant tempus præsentis vitæ, de-
cem decalogum (Sexies autem decem facit
sexaginta) cujus perfecta observatione per
N n n n totam

totam vitam nostram ad futuram in coelis gloriae perfectionem pervenimus. Qui ergo eo, & ad apicem virtutis contendit, laboret & sit constans ut columna, juxta illud Horatii.

Justum & tenacem propositi virum,
Non civium ardor prava jubentium
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida.

Constantia enim opus est ad vincendum imo. innatam nobis animi molli-tem, & pronitatem ad voluptuosa. 2do. ad superanda ardua, difficultates, & tentationes, quae in operibus virtutum praesertim heroicis occurrunt. 3tio. requiritur constantia ad perseverantiam, multi enim bene incipiunt, sed sensim languescunt. Diogenes teste Laertio l. 6. cuidam monenti, ut jam senex quiesceret a laboribus. Quid, inquit, si in stadio cursum remittere, an magis intendere? q. d. Non debeo refrigerare, cum ad finem vitae vel agonis accedo, sed magis accendi. Socrates ad mortem damnatus, ad iudices conversus: Patendum, ait, est magis Deo immortali, quam vobis. Itaque quamdiu spirabo a philosophando & vos admonendo non desistam. Ejus haec erat sententia: *sicut statua vel columna basi, ita vir bonus instructo innixus honesto, nullatenus dimoveri debet.* Unde Xantippe uxor Socratis de eo praedicabat, quod semper vidisset eum eodem vultu revertentem domum, quo exierat. Seneca. Bonus, ait, vir est, qui eousque perducit affectu animum, ut non tantum peccare non velit, sed etiam non possit. Anaxarchus cum a Nicocreunte Cypri tyranno in saxo concavo tunderetur, ait: Tunde, tunde Anaxarchi vasculum, at Anaxarchi constantiam non teris. Nota est constantia S. Vincentii, Laurentii, Ambrosii, Athanasii, Antonii, Hilarionis, Luciae, Agnetis, Mathathiae &c. S. Anselmus in similit. c. 173. Quadratus, ait, lapis sex aequalia habet latera, in quod horum ceciderit, firmiter stabit; sic providendum est viro justo, ut in suo persistat proposito. hujus autem latera sex haec sunt: prosperitas, adversitas, sui libertas, subjectio; in secreto esse, & in publico; in quibus singulis, si a diabolo impellatur, stet, nec a proposito moveatur. P. Corn. a. Lap. in Exod. 27. 12.

804. Matth. 7. v. 25. *Et descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: fundas peris & flumina sunt quaelibet adversitates & tentationes, tum a mundo, tum a carne, tum*

a daemone ingruentes; item condemnatio quam Christus in improbos detonabit in die iudicii, haec enim saepe in scriptura nomine procellae exprimitur, ut Isaiae. 28. 2. Psal. 49. 3. Sapient. 5. 18. Fidelis ergo in Christo, Christique lege, timore, amore velut in firmissima petra fundatus, non curat flabra persecutionum, nec fluctus adulationum, nec Zephyros promissionum; nec Aquilones minarum, nec nimbos probrorum, nec procellas verberum, sed in vocatione & officio suo, in timore & amore Dei inconcusus consistit. Exemplum fuit in S. Petro, qui in petra, id est, Christi amore solidatus omnia adversa pervicit. Unde Act. 4. 20. a principibus sacerdotum iussus cessare a praedicatione Christi. Respondit: *Non enim possumus, quia vidimus & audivimus, non loqui.* Quem locum citans S. Chrysostomus hic. Considerasti, inquit, grande mentis invictae excelsum, vidisti petram, undarum murmura deridentem - - quicumque adamantem percutit, magis ipse percutitur &c. Tria esse insuperabilia, ait Greg. Nazian. Orat. 28. scilicet Deum, Angelum, & Philosophum. P. Corn. a. Lap. hic.

A. D. 493. Clodovæus Clotildim Burgundam duxit uxorem, haec primum infantem Ingomerum, cum annuente Rege, instantissimis precibus, Christianis sacris initiasset, mortuus est infans. Imputavit Rex mortem ejus luorum deorum offensae: sed Regina tam modestè quam piè: imò Deo meo gratias ago immortales, quod utri mei primitias, partum illum primum, diademati natum, spemque nostram dignatus est ad regnum suum evehere, longè nostro anteposendum. Evicit deinde, ut secundo genitus sacro lavacro ablueretur, Clodomirum appellans: coepit fraterno fato agrotare infans, & ad mortem perducere, increpante graviter Clodovæo & imputante conjugii, quod filios deorum indulgentia concessos impietate sua extingueret. Verum precibus suis ad Deum fufus erexit puerum mater, nihilque omittebat piè anxia mulier, quo etiam Regem ad Christum adduceret, uti postea adduxit. P. Buffieres in Hist. Fran. Constantiam fortissimi Christiani, Marci Gutterii vide supra ubi de Fortitudine, n. 786.

P. Adamus Scial, diu sterilis laboris in urbe Sinfanga (in China) repentinum fructum collegit invicta patientia, ac quantum antea derisui, contemptui, tantum post hac, aestimationi fuit; templum edificavit, sanè magnificum & ornatum, & quod mirabilius, ex stipe ab Ethnicis non tam corrogata, quam certatim oblata. P. Bartolus in Asiatica Hist. Par. 3. l. 3.

PER-

PERSEVERANTIA

805.

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 137. est virtus, quae perficit animum, ut persistat in recta ratione usque ad operis finem, firmatque illum contra molestiam ex diuturnitate temporis in opere bono perficiendo, aut acquirenda virtute. Differt a Constantia secundum ea, quae difficultatem adferunt ad persistendum in bono: nam perseverantia firmat animum contra molestiam, seu difficultatem, quae provenit ex diuturnitate actus. Constantia verò contra difficultatem, ex quibuscunque aliis impedimentis. Utraque firmat animum, ut persistat in bono usque ad finem.

Perseverantia vincit omnia.

Curritur in stadio, sed laus in fine locatur,
A protracto operis gloria fine venit,
Justitiae dignus, divina lege, coronâ,
Qui sanctum, sancto fine coronat opus.

Rectè dicebat Chilon, tardè quidem aggrediendas esse res magnas; sed cum semel inceperis, constantissimè in agendo perseverandum esse: nihil enim est tam arduum, & insolitum, quod non evincat perseverantia. Perseverantia vi est efficacior teste Sertorio, multaque, quae uno impetu perfici non possunt, paulatim absolvuntur &c. inquit Plutarchus. Turpe, inquit Seneca, cedere oneri, & luctari cum officio, quod semel recepisti. Non est vir fortis ac strenuus, qui laborem fugit, nec crederet ei animus ipsa rerum difficultate. Idem Epi. 65. In excelsis est vita beata, sed perseverantia penetrabilis. P. Corn. in Levit. 22. 23.

Perseverantia in finem.

1. Reg. 13. v. 8. *Et expectavit (Saul) septem diebus juxta placitum Samuelis, & non venit Samuel in Galgala, dilapsusque est populus ab eo. Expectavit septem diebus juxta placitum.* (id est, constitutum & decretum) Samuelis. Jusserat Samuel Sauli c. 10. ut ingruente hoste vel periculo iret in Galgala, ibique nuntio ad se missio suum adventum praestolaretur 7. diebus integris; ut invocato Deo ab illo audiret, quid agendum foret. Paruit Saul, misitque nuntium ad Samuelem, ejusque adventum expectavit per dies 7, sed septima die inchoata, & nec dum exacta, videt populum, metu Philistinorum, diffuere, non expectato ulterius Samuele, sacrificium obtulit, ut Deo propitiato ab eo disceret, quid facto foret opus, ab eoque robur ad praeliandum acciperet. Atque hac in re peccavit, quod scilicet non expectavit finem diei 7mæ, uti jusserat Samuel. Nam ante ejus finem Samuel advenit, qui videns Saulem sacrificaf. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

se, acriter eum de inobedientia reprehendit. Ita S. Greg. Lyr. Abul. & alii. Audi S. Gregor. ideo per inobedientiam cecidit, quia integris 7. diebus, sicut iussus fuerat, non expectavit. Et postea. Ecce 7. diebus Prophetam sustinuit, sed dum praestolari eum in fine diei desit, gloriam tantæ dignitatis amisit. Minus rectè ergo alii Saulem expectavit, sed quod non rectè eos computarit, computavit enim eos a die, qua misit nuntium ad Samuelem accersendum, cum a posteriore die eos computare debuisset. P. Corn. a. Lap. hic.

Matth. 10. v. 22. *Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Qui autem perseveraverit usque in finem, in patientia, Græcè enim est, qui sustinuerit scilicet has persecutiones & adversitates usque in finem, tum persecutionum, tum vitæ. Hic omnis & solus salvus erit salute, felicitate, & gloria aeterna, quasi patientia suæ præmio & corona donabitur. Non satis est semel, aut iterum pati, sed ad coronam necesse est usque ad finem, juxta illud Apost. Apoc. 2. Esto fidelis usque ad mortem & dabo tibi coronam vitæ. Vide ibidem dicta a P. Corn. nel. Ut autem tolere usque ad finem, jugiter respice finem. Audi S. Bernard. Epi. 129. Perseverantia meretur vivis gloriam, coronam virtutibus. - Tolle perseverantiam, neque obsequium mercedem habet, neque beneficium gratiam, neque laudem fortitudo.*

Act. 11. v. 23. *Qui (Barnabas) cum pervenisset (Antiochiam) & vidisset gratiam Dei, gavisus est: & hortabatur omnes in proposito cordis permanere in Domino. Cum vidisset gratiam Dei, quod scilicet Gentiles Antiochiæ per gratiam Dei excitati, tam avidè arriperent fidem Christi, in eaque tam essent constantes & ferventes. Rursum gratiam, id est, gratias gratis datas, puta loquendi linguis, prædicandi &c. Antiochenis cum gratia communicatas. Hortabatur omnes &c. in Domino, hoc est, in Domini Jesu Christi fide, amore, gratia, Ecclesia, puta in Christianismo. S. Chrysost. hortabatur, inquit, omnes cum præconio & laudibus, & forsan in eo, quod laudabat & approbabat turbam, plures convertit: virtus enim laudata crescit.*

Dogmaticè discite hic perseverantiam, De perseverantia licet sit donum Dei, tamen pendere a libero arbitrio, adeoque in cujusvis fidelis & dogmata. justis potestate & arbitrio esse cum Dei gratia. Perseverantia in fide & charitate perseverare usque ad finem vitæ, itaque salvari. Deus enim nisi det etiam ipsi illius gratia defuerint, sicut caput opus a libro ar. bonum, bitrio.

N n n n 2

Perseve-
rantia du-
plex do-
num.

bonum, ita perficiet operans velle & perficere, inquit Concil. Trid. Sess. 6. c. 13. & c. 11. Deus enim sua gratia semel iustificatos non deserit, nisi ab eis prius deferatur. S. August. in Soliloq. I. 14. Quocumque iero, tu me Domine non deseris, nisi prior ego te deferam. Rursum duplex est donum perseverantiae Prius, quo quis in fide & gratia Dei perseverare potest, si velit. Hoc habent omnes iusti in actu primo, habituri & in actu 2do, si assidue gratiam Dei invocent, eique strenue cooperentur. Posterius quo quis in fide & gratia usque ad mortem actu perseverat: hoc habent omnes & soli praedestinati sive electi ad gloriam: Hi enim accipiunt à Deo gratiam efficacem, sive congruam, quae scilicet praevidet Deus, eos, non tantum posse perseverare, sed & actu perseveraturos, eo quod libero arbitrio ita sit contempta, ut illud ad perseverandum pelliciat, & flectat. ideoque liberum arbitrium, & sponte, & continue usque ad mortem cooperatur. ita S. August. toto libro de bono perseverantiae & I. de Praedest. Sanctorum. Et Concil. Trid. Sess. 6. c. 16. Si quis, inquit, magnum illud, usque ad finem, perseverantia donum, se certo habiturum absoluta & infallibili certitudine dixerit, nisi hoc ex speciali revelatione didicerit, anathema sit. Unde hoc donum non cadit sub meritum, sed merum est Dei donum, qui illud dat, quibus voluerit, per orationes tamen fervidas & continuas illud postulando, perque assidua bona opera illud à Deo impetrare, & quia è congruo emereri possumus. Quocirca, qui hoc donum ambit, uti quilibet salutis suae cupidus ambire debet, sequatur monitum S. Petri, 2. Petr. 1. v. 10. Satagite &c. & c. 3. v. 14. Satagite immaculati & inviolati &c. inveniri in pace.

Moraliter discite, quantum donum ex parte Dei, & quanta virtus ex parte hominis sit perseverantia. S. Hieron. Epi. 10. ad Furiam, Non quaruntur in Christianis initia, inquit, sed finis. Paulus male cepit, sed bene finivit. Iude laudantur exordia, sed exitus prodicione damnatur. Hinc inter virtutes sola perseverantia coronatur. Nam qui perseveraverit usque in finem, salvus erit, ait aeterna Veritas Matth. 10. Quocirca perseverantia, uti virtutum est maxima, ita summum est Dei donum, ut docet S. Augustin. I. de Bono Perseverantiae & Concilium Trid. Sess. 6. can. 16. S. Greg. Incassum quippe bonum agitur, si ante vitae terminum deferatur: quia & frustra velociter currit, qui, priusquam ad metas venerit, deficit. Plura P. Cornel. in Act. 11. 23.

307.

2. Tim. 2. v. 5. Qui certat in agone, non coronatur, nisi legitime certaverit. Au-

thor Serm. ad Fratres in Ere. apud S. August. Serm. 8. To. legitime sic explicat q. d. rantia perseverantes usque in finem. S. Paulus ad romat cor. Gal. 3. v. 3. Sic stulti estis, ut cum spiritu tantem. caperitis, nunc carne consummemini? P. Cornel. hic.

Ad Philip. 1. v. 6. Confidens hoc ipsum, quia qui cepit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Jesu. Confidens hoc ipsum, quia (quod) qui cepit in vobis opus bonum (scilicet Deus) perficiet &c. Pro confidens novantes legunt credens certissime scilicet vos perseveraturos in bono opere, quasi velit Paulus fideles securos, & certos reddere de sua perseverantia, sed perperam hoc dicitur: nam constat, donum perseverantiae actualis non omnes fideles habere, multi enim à pia vita & à fide deficiunt, fiuntque impii haeretici. Melius vertit Vatablus & Beza persuasum habens. Optime Chrysost. Theoph. Ambr. Syrus & alii vertunt confidens. Plura Cornel. à Lap. Rom. 8. 33.

Nota. Sicut versu praecedenti gratias egit Deo, quod opus hoc bonum fecisset per gratiam suam in Philippensibus, ita hoc versu confidet Deum suum hoc opus in eis perfecturum. intellige, nisi ipsi Philippenses gratiae Dei defint, nolintque eam sequi, & ipsi cooperari. Est ergo Metalepsis, confido, quia Deus perficiet, id est, confido, quod vos per Dei gratiam perficietis opus bonum, quod coepistis, ex Deo enim, Deique gratia, gratiae operationem & effectum intelligendum relinquit.

Nota 2. Cum duplex sit (ut supra) perseverantiae donum, unum quasi potentiale, quo in accepta gratia & iustitia perseverare quis possit, alterum actuale, quo actu perseveret: prius omnibus iustis datur, ut docet Concil. Trid. Sess. 6. Deus enim omnibus iustis ea dat auxilia gratiae, eas mentis & voluntatis excitationes, impulsus, & corroboraciones, quae necessariae sunt ad vitanda omnia peccata mortalia, & ad perseverandum in gratia & bona vita, ut si eis recte utantur iusti, sicut debent, perseveraturi sint & salvandi. Posterius donum perseverantiae, quod magnum, imò maximum est, non datur omnibus iustis, sed iis solum, qui actu perseverant, complectiturque omnem illam gratiarum seriem, qua fit, ut homo actu in gratia perseveret, & ita moriatur & salvetur. De quo tria haec docet Apostolus, & ex eo Trident Sess. 6. c. 13. 1mo. esse donum Dei, non autem esse ex nobis. 2do. neminem esse certum, se illud habere, aut habiturum. 3tio. quemque debere à Deo sperare, ita tamen, ut timeat.

ne ex parte sua Deo & Dei gratiae defuit, itaque hoc donum amittat.

Perseve-
rantia do-
num di-
stinctum
à gratia
sanctifi-
cante.

Hinc 4to. S. August. I. de bono perseverantiae docet, hoc donum & gratiam perseverantiae distinctam esse à gratia iustificante, & per solam gratiam iustificante non posse hominem in iustitia accepta perseverare, ut tentationes, omnesque difficultates vincat, & superet, sed insuper egeret ciebri gratiae impulsibus & excitationibus, quibus assidue in sua infirmitate & torpore excitetur, roboretur, protegatur, ut in via virtutis constanter, & fortiter pergat; quae variae & multiplices gratiae sunt, quae dicuntur donum perseverantiae, nec enim hoc donum unus est habitus vel actus, sed multi, 2do. has gratias plures, & majores dari humilibus, orantibus, sollicitis, ut bene vivant & perseverent, ut docet Trident. supra. Denique sapiens & pium consilium ad hoc donum assequendum est, ut assiduo pro eo oremus, nimirum ut Deus non tantum det gratiam copiosam, qua perseverare possimus, sed qua praevidet nos actu perseveraturos, utque tanquam Pastor bonus nos tanquam oves suas iis viis, & mediis dirigat, ducat, quibus nos praescit recta processuros in gratia, ut nullum peccati gravioris lapsum incurramus, sed rectis itineribus pergamus ad coelestem gloriam, & Beatitudinem. P. Cornel. à Lap. in Philip. 1. 6.

Apoc. 12. docet S. Joannes, fideles in Perseverantia debere esse constantes, & longanimes, multi enim persecutionis acrimoni- am vicerunt, sed duratione victi sunt. Prae- clarè Theodorus Studita ad Fratres dispersos in persecutione Leonis Armeni, quae duravit quadriennium, æquè ac duratura est Antichristi. Minime vos perturbet duratio persecutionis, haud multos annos pertulimus, ut antiqui Confessores. Abrahæ semen illud, cui promissa Dei benedictione Terra Sancta haereditas fuerat 430. annis Pharaonis servitutem servire permisit Deus. Christi Ecclesia ab Apostolorum predicatione usque ad Constantinum primum Christianorum regem supra 300. annos ferocem persecutionem passa est. Qui secuti sunt, remisit quidem, attamen longius tempus duxerunt. praterquam sub Juliano Apostata. & tu 5. annorum spatio langues? Clemens (Anciranus martyr cum Agatangelo) multorum certaminum vir, 28. annis in Martyrio perpetuo martyrio fuit; & tu intra paucos annos deficiis? Non audisti sufferentiam Job? nonne annorum annos 15. & amplius gravi ulcere vexatus est, prater alios, qui adjecti fuerunt lugubres casus - Feramus adhuc strenui milites Christi, dies sicut umbra transierunt. Ita & Thomas Morus uxori eum tentanti, quid, ait 20. anni favoris regii vel odii & persecutionis ad aternitatem gaudiorum celi. P. Cornel. à Lap. in Apoc. 12. 14.



Nnn 3

CA-



CAPUT X. DE TEMPERANTIA

§. I.

Quid est Temperantia?

808.

Juxta Aristot. 3. Eth. 10. & D. Thomam 2. 2. q. 141. est virtus moderatrix earum passionum, quæ versantur circa delectabilia corporis.

Ut cæco rapidi quæcunque per invia saltu Fortia ni ponas fræna, feruntur equi;
Sic ad delicias, affectus, passio, sensus,
Ni ratione velis hos moderare, ruunt.

Exempla
Temperantia.

Nota in sacra scriptura exempla Temperantia Josephi, Davidis, aqua in maxima siti abstinens, Trium puerorum leguminibus vitam sustentantium & aliorum: Tum in novo Testamento plurimorum sanctorum, S. Joannis Baptistæ, tot illum imitantium Eremitarum Regularium hominum utriusque sexus, imò & sæcularium sanctam castam vitam etiam in statu matrimonii ducentium, carnem jejuniis, aliisque mortificationibus vincuntium. Polonis meis præcipue sit exemplo Casimirus Poloniae Princeps. de quo plura.

Temperantia
Temperantia
S. Casimiri

S. Casimirus, Patre Casimiro, matre Elisabetha Austriaca Poloniae regibus ortus, à pueritia sub optimis magistris pietate, bonis artibus instructus, juveniles artus asperio domabat cilicio, & assiduis extenuabat jejuniis. Regii sprete lecti mollitie, dura cubabat humo, & clam intempesta nocte præ foribus templorum pronus in terra divinam exorabat clementiam; in Christi contemplanda passione assiduus, Missarum Solemnibus adeo erecta in Deum mente solebat adeste, ut extra se rapi videretur. Ca-

tholicam promovere fidem summopere studuit, & Ruthenorum Schisma abolere. Quapropter Casimirus patrem adduxit, ut legem ferret, ne Schismatici nova templa construerent, nec vetera collabentia restaurarent. Erga pauperes, & calamitatibus oppressos beneficus & misericors, patris, & defensoris nomen obtinuit. Virginitatem, quam ab incunabulis servavit illasam, sub extremo vitæ termino fortiter asseruit, dum gravi pressus infirmitate mori potius, quam castitatis jacturam ex medicorum consilio subire constanter decrevit. Consummatus in brevi virtutibus & meritis plenus, prænuntiatio mortis die, inter Sacerdotum & Religiosorum choros, spiritum Deo reddidit, anno ætatis 25. Corpus Vilnam delatum multis claret miraculis. Etenim, præterquam quod puella defuncta vitam, cæci visum, claudi gressum, & varii infirmi sanitatem ad ejus sepulchrum recuperant, Lithuanis exiguo numero ad potentissimi hostis insperatam irruptionem trepidantibus in aëre apparens insignem tribuit victoriam, quibus permotus Leo X. eundem Sanctorum Catalogo adscripsit, ex Breviario.

A. D. 1471. Hungari, postquam Ula-S. Casimirus, regis Poloniae filium, regem Borussiae creatum esse acceperunt, miserunt tur rex & ipsi Legatos ad Casimirus alterum ejus Hungariae filium Casimirus regem sibi dari petentes; expeditusque fuit S. Casimirus, sed non omnibus eum acceptantibus Hungaris rediit in patriam, & melioris, quia colorum regni acquirendi diligentem curam suscepit, ejus

coro.

coronam à manu Dei, cum A. D. 1484. ultimum obiisset diem, regis oratus virtutibus suscepit. A. D. 1515. Petrus Gastoldus, cum Joanne Boratynski 2000. bellatorum recensentes, Duna fluvio, per vadum incognitum, ductu equitis juvenis armis fulgentibus atque vestibus candidis conspicui ad sui sequelam hortantis, castra Moschorum aggressi, intereione insperata omnes prope delerunt. Juvenis ille superato fluvio disparuerat, & certis indicis D. Casimirus Poloniae ac Lithuaniae princeps creditus fuit, P. Kojalo Wicz.

809.
D. Casimiri corpus incorruptum.

A. D. 1604. cum sepulchrum D. Casimiri referretur, inventum est incorruptum corpus etiam cum vestibus, qua ipsa occasione inventus est hymnus de B. Virgine (incipit hic: Omni die die Mariæ mea laudes anima) dextro ejus tempore adjectus. P. Kojalo Wicz in l. cui tit. Miscellanea rerum. Barthol. Cieszynski Vilnensis Diocesis Cancellarius, in panegyrico sive votiva tabella D. Casimiro oblata. D. Casimirus, Regnum Hungariae respuisse ita tradit.

Diadema fulgens gemma, sceptrumque Hungaricum

Cum Legatis ablegatis contempsit ut toxicum.

Et quid mirum, Casimirus, qui se coelo obtulit,

Hæc sprevisse, contempsisse, vera falsis prætulit.

SWiecicius de S. Casimiro. Ad regnum administrandum judicatur aptissimus, sed id non modo ambiebat, verum etiam à parente, aliisque regni Proceribus oblatum constantissime respuebat. Circa hoc advertitur in Actis Sanctorum, collectis à Bolando, Henschenio, & Papembrochio. Haud dubium videtur, quin, si vita illi diuturnior obtigisset, eum Antistites, aliique Proceres & universus ordo equestris Patri successorem lecturi fuerint, qui fratres ceteros ut ætate, ita morum gravitate, studio boni publici, ac præsertim orthodoxæ religionis, & magnitudine animi, sed nequaquam præcipitis, antecelleret. In variis Belgii urbibus visitur Divi effigies affabre facta. Congregationes etiam quædam & Sodalitates sibi illum Patronum adsciverunt tres potissimum ob causas. 1. ma. ut præsidio sit ad tuendam castitatem, qui, ne virginitatem non servaret illibatam, mori maluit. 2. quod grassante mortalitate multi ipsius ope à pestilentia immunes existerent. Hinc Barthol. Cieszynski in panegyrico, quem D. Casimiro ob beneficium servatæ vitæ à proxima contagione inter alia inquit,

In Belgio devotio ad S. Casimirus floruit.

Ad medicas Casimire tuas concurrimus aras,

In tumultu vernet, nam nova vita, tuo.

3. Quod in bello juvet. Plura de illo 810.

Acta Sanctorum, Narrat SWiecicius, quod, S. Casimirus cum Anno 1515. Moschus, superiore clade ri ope al- (de qua supra) immanior, & ferocior potera victo- pularetur Lithuaniam, Lithuani nobiles riam, 2000. contra 60000. Moschorum S. Casimiro invocato, illosque ducente, eosdem Moschos ceciderunt, nec uno solo desiderato, adfuit quoque Casimirus eodem, quo Anno superiore, & oris & corporis habitu sublimis in aëre.

Romam eunti SWiecicio contigit, S. Casimirus Chronus fluvius ex hybernis nivibus auctior rus juvat transmittendus erat, dum autem portitores in naufragio, lembos adverso flumine impellerent, uni prægiò, reliquis strenuo, & impetui fluminis rapidissimi obsistenti contus frangitur, ac ille mole corporis inclinante in præceps fertur, atque in profundo miser demergitur, quo casu socii deterriti, ceu viribus destituti, attoniti hærent, navigiis medio & secundo flumine sine nauclero periculose delabentibus; tum D. Jafinski quasi voce adhortantis excitatus exclamat. S. Casimire succurre naufragantibus, reddito vivum, qui merlus aquis suffocatur. Itaque post multum intervallum & temporis & loci, quasi manu ductus applicatur navigiis; quod miraculum à D. Casimiro perpetratum ejusdem narratio confirmavit: nam à quodam & ab aquis defensum, & ad naves per dexteram attractum se agebat. Adfuerat verò, D. Gregor SWiecicius Canonicus Vilnensis, & alii duo Nobiles adolescentes. Quin ipsi quoque Domino SWiecicio, quidpiam ejusmodi experiri contigit: nam inter cetera hoc sibi beneficium à Deo per intercessionem S. Casimiri collatum est. A. D. 1603. cum ex animi sententia, Divi apotheosi confecta ex Urbe, in patriam reverteretur primis diebus Junii Wencronam inter & Pontevam civitates Vene-S. Casimiri, accidit agasone incautiorem, (anrus juvat tevertentibus iter dicto Canonico, D. Joanne Rudomina & Domino Nicolao Lubomirski Nobilibus) copia rerum satis onustum currum ex rupe altissima evertere supra fluvium subterlabentem, ubi spatio penè unius horæ, unâ tantum rotarum anteriorum quasi miraculose detentus hærebat, nec viribus humanis accessu nullo patente sublevari poterat. Continebantur autem vehiculo illo, vexillum benedictum Officium Romæ impressum S. Casimiri & aliæ plurimæ imagines ejusdem sancti, authenticum atque adeo totius expeditionis negotia; & quamvis graviter

viter Canonicus casum ferret, graviusque exterritus esset, aurigam tamen ipsum Paduanum Joannem Baptistam cum socio, adeo rerum omnium ex presentissimo periculo amissio perterruit & exagitavit, ut diei natiuitatis suae maledicerent, humique projecti, praegemitu, ceu lupi ulularent. Sed, divina providentia accidisse, non obscure colligi potest; etenim totus de tanto thesauro anxius Canonicus cum sociis, quod certius offerebatur auxilium, arripuit: quare conversus ad divum Casimirum sic tacitus orabat: S. Casimire, tuum ego saepius in laboribus, angustiis, doloribus, tentationibus & afflictionibus auxilium expertus, te ego Patronum fidelem, defensorem invoco, succurre nunc afflicto, remove periculum honoris tui dispendium, memineris, tibi vexilli inaugurati &c. Et ecce Juvenis habitu Italico, albis vestibus apparuit, tunc simul adherentes contigit necrequisitus, nec a quoquam rogatus, ultro currum, verbo nullo adstantibus dicto, subiit, eumque (quem postea in aequo spatio eversum, difficulter 8. viri elevare) arte mirabili, ipse praerupta adherens rupi, erectum, omnibus rebus falsis, terrae restituit, ac iterum tacitus omnibus attonitis iterum prosequitur: post medium verò stadium ad eos conversus, haec Italico idioma te dixit: Bene valete; gratiae me vestrae commendo. Refert autem idem Canonicus, ante ea verba ita mentem suam admiratione quadam percussam fuisse, ut nec conjectari de illo quidquam, nec loqui ei valuerit. Omnes quoque, qui aderant, menterecepta non hominem, sed caelitus quempiam subsidio venisse, uno ore locutos. Proinde ocyus gradu concito properandum esse, & gratias illi maximas habendas. Sed frustra etiam diligentissime quaesitus non est inventus amplius. Et famulus Canonici Christophorus Wielo Wski, qui duobus stadiis, & amplius praecesserat, nec illi periculo interfuit, angustissimo illo itinere, neminem praetergressum, constantissime affirmavit: nec alia via aut semita, qua elaberetur, inveniebatur; à sinistris praecipitium altissimum, in fluvium rapidissimum minabatur, à dextris eminentissima petra ascensum omnem pracludebat.

311. Apparitiones D. Casimiri factae A. D. S. Casimiri-1654. auctoritate Episcopi Vilnensis excursi apparitiones.

Dominus Paulus Woydesza, vir gravis, quinquagenario major, Illustrissimo & Reverendissimo Tyszkiewicz Episcopo Vilnensi juratus asseruit haec, quae subjiciuntur, à se audita fuisse, cum à Szeremet Moschoviti exercitus ductore narrarentur. Titulus hujus scripti refert visiones has juramento

plurium fuisse affirmatas. Ima: apparitio. Praenominatus Szeremet Moschorum copias sub Polociam ducebat, non sine metu eruptionis: cohortibus ergo distributis in ordinem aliquantum substitit, exploraturus, quid animi civibus esset. Cum eximia forma Juvenis candido invehit equo, albas & ipse in datus vestes, toti spectanti exercitui S. Casimiri adequitavit proximus, dataque Szeremeti salutem, his cum est allocutus: Quae haec magni vestri Ducis, ac omnium vestrum est verba, cordia, ut nulla habita pactorum, sacra mentisque ratione, nostras bello infestetis conditiones, & juratam fidem violetis? Noveris, vestro Duci ac vobis omnibus mercedem in proprio sanguine, similem huic, impendere, quam modo fugientis plebis in Duna fluvio, oculis tuis intueris. Arbitratus Szeremet, generosos hos spiritus audaculi cujuscumque Polocensibus esse, jubet comprehendere Juvenem, sed ille, stupentibus universis disparuit. Visione hac attonitus, quid facto opus esset, diu haerebat hostis, donec tamen edoctus neminem esse, qui resisteret, civitatem est ingressus.

2da apparitio. Occupata Polocia & arce, praetorium Szeremet in Collegio Patrum Societatis Jesu fixit, dato mandato, ut templum in propugnaculorum structuram statim dirueretur. Jam miles deposito testro, solvendis parietibus impigre insistebat, cum Szeremet sub meridiem audivit se acri voce excitari, commoneri: *Licetne Szeremete sacras divino cultui erectas ades abolere? Nisi desisteris, te & domum tuam Deus confestim destruet.* Exterritus, proripit se ad fenestram, visoque eodem, quem antea conspexerat, in candidis vestibus Juvene, custodes corporis interrogat, quemnam coram se stare minitandum viderent? Illi neminem esse asserunt; Vocat deinde cives, & de Thaumaturgis Poloniae & Lithuaniae divis Tutelariibus inquirunt. Responsum est, S. Josaphatum (fuit is Concevius Archiepiscopus Polocensis Graeci ritus A. D. 1623. 12. Novem. Witepsci à Schismaticis crudeliter interfectus, ab Urbano VIII. catalogo Martyrum adscriptus) Pontificem coli Polociae praecipue Patronum. Subdit Szeremet, non ignorari hoc esse, alterius tamen opus esse, quod contigit. Interea, postquam ab aliis didicit singularem Lithuaniae protectorem esse D. Casimirum Principem, facile consensit inquit: Nostris quoque scriptores referunt, gravem nobis semper fuisse, quoties periclitabatur Lithuania, nec dubito, nunc quoque à me fuisse conspectum. Milites nihilominus cum à templi demolitione revocaret, monuit se à D. Nicolao (habet verò S. Nicolaus apud Moschovitas magnam vene-

nerationem) qui Mozayscii in Moschovia exquisito honore colitur, prohiberi.

312. Tertia apparitio. Cum Moschi jam securè agerent Polociam, pars ad ripam Dunae paritio, in in pascua deduxit equos; locum hunc una & qua S. Casimirus antea D. Casimirus celebri miraculo illustrebat, quando Gostoldum & Boratinum contra Moschorum copias vado ostenso praevit. Ne facti hujus & secuta victoria intercederet memoria, Patres Societatis eo in loco posuerunt Ecclesiam, & in anniversariis supplicationibus populus recolebat beneficium. Visa tunc fuit, tum equis contra solis aestus defendendis, tum conciliando sub meridiem somno custodibus, opportuna. Sed sacratae sibi sedis injuriam non tulit D. Casimirus, simili enim forma conspectus, non solum equos inde abegit, sed etiam custodes torto fune castigatos, cum verberum signis, ad Szeremetum remisit, & hac admonitione instruxit. Deus peccatis nostrae gentis offensus, placari se tandem patietur, at vobis impendat exterminium, & ultra Wolgam (olim Rha dictus fluvius creditur) usque, quaerendae securitatis necessitas. Haec Acta Sanctorum ad diem 4. Martii. S. Casimiri Castitatem celebrat P. Sautel Epigrammate.

An venus, an Veneris, nobis, lasciva propago

Profuerit, reliquis, quae nocuisse solent. Dixit: & occubuit generoso Sarmata voto, Tanta, verecundi cura pudoris erat,

Corpus D. Casimiri inventum multis post mortem ejus annis cum superposito eodem hymno *Omni die &c.* Ex actis.

Eminet in casto (quamvis post fata superstes)

Ac incorrupto corpore purus amor, Celorum Regina: Hunc aurea verba loquuntur,

Lingua Licet Divi morte ligata tacet.

S. Casimirus pingitur effigiem Crucifixi intra lilia tenens.

Candida purpureis Crucifixi lilia spinis Juncta tenes, sacro foedere, Dive; notat Virgineam, dignam regali stirpe coronam, Reguis in manibus Ros Casimire tuis.

313. Temperantia aliaeque virtutes S. Stanislai Kostkae. S. Stanislaus Senatoria Kostkarum gente ortus in Polonia. Quam olim militiam esset secuturus, nomen Jesu praenuntiavit, pariturae matris gemino divinitus inscriptum, Virginitatem adhuc puer ita coluit, ut paterna in mensa, si quid minus pudici R. P. Krivakovsky, S. J. Collectanea Ascetica.

cè dictum audisset, praehorore exanimis corrueret. Ad Viennensem in Austria Seminarium studiorum causa missus, non minus exemplo Sodalibus quam venerationi fuit. Coactus inde in Lutherani hospitis aedes migrare, ibique à Paulo fratre ad liberiores vitam, omni etiam asperitatum genere incitatus, domesticum bellum toto biennio constantissime sustinuit, ad aeterna se, non ad caduca natum affirmans. Itaque unicum illi erat rerum coelestium desiderium, perpetua cum Deo consuetudo, cultus Deiparae adeo tener, ut eam Matrem suam suavissime appellaret. Quotidianae fratris vexationi crebra ipse jejunia, flagella aliosque infantis corpusculi cruciatus adjiciens, lethalem in morbum incidit; quo ingravescente, cum daemonem horrendi canis specie insipientem signo crucis ter fugasset, sacrum viaticum, quod in haeretica domo decumbens frustra ab hominibus petebat, ab Angelis accepit. Mox ad pueri Jesu amplexum à Beatissima ejus Matre comiter admissus, ac societati justus nomen dare, subito convaluit, sed, cum aditum ad illam Patris timor, in Germania praecederet, peregrini habitu, solus, pedes mendicus fugam arripit, certus non sistere, nisi voti compos fiat. Iter non uno Dei beneficio prosperum fuit. Nam praeter alia, Pauli profugum fratrem jam assequenti equi, immisso divinitus torpore constiterunt. Et Stanislaus Angelorum pane, iterum Angelico ministerio refectus, post duodecies centena passuum millia, tandem Romae in societatem Jesu à S. Francisco Generali Praeposito meruit cooptari. Tironis emeriti virtutes in Religiosa vitae palestra splendidius eluxere. Charitas praesertim erga Deum, in quem assidue alienata à sensibus mente rapiebatur. Inde illi facies semper accensa, non nunquam irradians, perennes lachrymae, ardor pectoris tantus, ut media quoque hyeme foret ingesta identidem frigida temperandus. Itaque amore verius quam febre aestuans, die Assumptae in coelum Virgini sacro ad ejus triumphalem pompam, propius, ut optaverat, spectandum ab Ipsa, beatarum Virginum Choro stipata vocatus est ex Quirinali domo probationis, anno innocentis vitae decimo octavo, operum plenior quam dierum. Multis post obitum miraculis in sua praesertim Polonia enituit; cujus armis contra formidabiles Turcarum exercitus spectabilis è caelo affuit non semel; & civitates, alias peste, alias incendio, liberavit. Quamobrem Clemens X. Eum inter primarios totius regni Patronos constituit. Benedictus verò XIII. (quod à Clemente XI. jam pridem fuerat decertum) in Sanctorum numerum, retulit. Ex Lectionibus Breviarii. A. D. 168. obiit sanctissime S. Stanislaus Kostka magnis non modo in patria, sed in novo

Deipara
Virgo cur-
ru vecta,
ad cuius
pedes orat
S. Stanis-
laus.

novo etiam orbe, à Deo insignitus miraculis, P. Kwiatkiew. in Annal. A. D. 1621. Magnæ Matris Dei patrociniū vir quidam Religiosus, probusque divulgavit, namque ea tempestate (sub tempus belli Chotimensis imi.) per quietem vidit, curru radianti, equis duobus candidis eundem trahentibus per coruscā in cœlo viam, ab occidente in orientem versus Chotimum, insidentem, vêtamque Deiparam, ad cuius ex opposito pedes, supplex, genu flexo D. Stanislaus Kostka, maternam apud Filium opem Polono exercitui imploraret. Non somniantis illud erat miraculum, cui fidem dies stabilitæ pacis, quin ipsum penè momentum adstruxerat. Kobierzycki Palatinus Pomeraniæ in Hist. Uladislai, 10.

Id ipsum fortè clariùs exprimit P. Raphael Janczynski in M. S. dum refert. Eodem die, quo istum est fœdus inter Polonos & Turcas. P. Stanislaus Oborski Rector Collegii Calisii. ante ortum solis de fenestra cœlum contemplans vidit currum sublimem duobus equis candidis vectum à parte orientali, cui curru infidebat Beatissima, ad cuius pedes S. Stanislaus Kostka, flexo utroque genu planè cernuus supplicationes offerebat, divinare non possum, an orans, an gratias referens, quod mater pietatis regno favisset in sancienodo fœdere.

Sub tempus quoque secundi belli Chotimensis expertus est patrociniū S. Stanislai Kostkæ Polonus, Lithuanusque exercitus, hunc enim in Patronum belli huius elegerat Illustrissimus pro tunc (brevis postea Serenissimus rex) Joannes Sobieski supremus Exercituum Regni dux obtenta insigni victoria die S. Martino Pontifici Sacra, qua memorabili ausu Poloni, Lithuanique castra aggressi sunt, ubi cruenta Marte certatum, ac ferè bi-horij spatio actum de Turcis, illorum enim exercitus, qui 40000. constabat, contritus est, cuius pars non exigua Tyrâ flumine haurita est. Eadem die in castris Turcicis ara extructa, in qua gratias Deo offerentibus Victoribus, sacrificiū missæ celebratum est, Opulenta spolia cessere victoribus, equorum, Camelorum, magna copia abacta, Vexillum Machometi primarium Romam missum jussu Summi Pontificis in Basilica Vaticana appensum est. P. Kwiatkiew. in Annal. A. D. 1673. Specialis hæc fuit victoria, quod hostis apparatu belli benè instructus, munitis castris se continens, ab equestri magna ex parte exercitu in equis etiam vallum superantibus Nostis expugnatus sit.

814. A. D. 1657. & subsequenti horrenda pestis incubebat Leopoli; iram Dei ut placare possent Cives, ad patrociniū S. Stanis-

lai Kostkæ confugiunt. Insigne anathema pestem (votum nuncupant) se curaturos promittunt. Longè aberat à civitate Archiepiscopus loci Joannes Tarnowski, qui, itidem pro liberanda civitate votum Divo nuncupavit, eundem actum religionis in Deum per intercessionem S. Stanislai placandum elicit, & Rector Collegii Soc. Jesu Leopoli ignarus, quid Antistes, quid Cives fecissent. Audiit Deus emissâ vota, & virgam indignationis suæ à civitate avertit: quare cum volentes inter se convenissent, magna cum voluptate & consensu à Deo inspirati, ad solvendam gratitudinem alacres profilerunt. Ac civitas quidem auctore Anczeuski medicinæ doctore statuit, ut turris, quæ medium fori exornat, icone S. Stanislai in ære, satis operose depicta, conspicua redderetur, quæ patrociniū Beati posthumis sæculis testetur, P. Raph. Janczynski in M. S.

A. D. 1648. in magno periculo oppugnantibus Cosacis Premisla fuit; cum ipsa die quoque discriminis ultimi defendentibus civibus muro & fossam pro tesserâ datum fuit nomen Stanislai B. Stanislai Kostkæ, & in ipsa impressione imploranti Cosacorum ita ingeminabantur voces la-chrymabiles, opem sancti implorantes circa vallum ipsum, ut & perfidi Judæi, proprio nomine istum sanctum simul cum Catholicis invocarent, mansitque in integro Civitas. Historia Coll. Premisliensis, A. D. 1657. Post obsidionem irritam Crofnæ ab Hungaris Raccocianis, Cosacis &c. quidam agrestium hostem fugiens, cum nullam aliam evadendi viam haberet, in fluvium Wislok dictum, tum exundantiâ, glacie soluta, ferocem se dedit præcipitem, ac B. Stanislaum Kostkam, in ipso sui præcipiti aditu suæ vitæ advocans adiutorem vel mortis patronum. Dedit verò se in fluvium, qua totus vestitus, calceatusque erat, totoque ex corpore, advocatis viribus, illum superare conabatur, sed ecce ingens fractæ glaciæ adveniens frustum, hominem in profundum deprimit, in quo, natandi imperitus, existens, videt avem, nivea per totum, vestitam pluma, se miserum alis suis protegere, sursum elevare, demum ad litus proximum toto efferre corpore; liber ergo aufugiens ad urbis moenia, ex illa parte, qua sacellum S. Stanislai extra antemurale aliquot prodibat cubitis, periculis etiam festus obdormit. Tum S. Stanislaus in somnis ei apparens, ait, se fuisse cum illo in fundo fluvii in specie candidæ avis, utque tunc postularat eum adjuvisse; narrat proinde beneficium, non tantum uni sibi à se præstitum, sed toti Crofnensi civitati, in hoste propulsato, ac in fugam turpiter coniecto. Fecit id notum evigilans homo ad diem Annuntiatæ Virginis festum, non solum coram suo Confessario, sed etiam publico Notario Apostolico,

fleo, speciali juramento, hanc suam visionem confirmans. Historia Coll. Crofn. Superius autem in dicta Historia narratum fuerat; hostes, qui ab obsidione irrita vicinos rabiose invaserunt pagos, fassos fuisse, se in hanc rabiem non tam dedecore actos quàm per B. Stanislaum Kostkam, in Jesuitica veste visibiliter persequente, pulsos, quod etiam à capitivis postea in libertatem vindicatis optima fide est narratum. Ibid.

S. Stanislai
literæ ad
Beatissi-
mam.

S. Stanislaus Kostka (in Novitiatu exstans) ad Beatissimam misit epistolam, per S. Laurentium patronum suum, in qua expectat annumerari triumphali comitatu die Assumptionis ejusdem Deiparæ. Beatissima quoque responso præcedenti dedit, quæ sub pulpito inventa à B. Stanislaio. In hæc verba: Videbis triumphum meum Stanislae in hora Assumptionis meæ. P. Bogucki in Heroica Poësi. Observatum est, eo tempore caput ex Italia in Poloniam B. Kostkæ illatum, quo tempore Turca ad Chocimum partim fugatus, partim ad petendam pacem coactus fuit. Kobierzycki in Hist. Vladisl. IV. P. Tytkowski. P. Duryewski.

Epigrammata de S. Stanislaio Kostka.

815. S. Stanislaus Kostka Soc. Jesu splendentibus Nominis Jesu radiis in utero circumfusus, antequam in lucem prodisset, Matri suæ Castellane Zakrocimensi apparuit: ex Palæstra Pietatis P. Morawski.

Vel tenebroso uteri materni carcere clausus

Illustris (Domini nomen habendo tui) O! divine Puer fueras: ex stemmate tanto, Nosse licet, cuius, filius esse Domus Debes; vix infans vivis, cum non Tibi vis,

Sed Christo, clypeo Te tegit ille suo. Te socium notat esse suum, tum ad signa vocando

Natum ad militiam Te cupit esse suam.

S. Stanislai Angelica puritas nec verbum audire potuit honestati adversum; nam, si quid liberius ab aliquo hospitum proponeretur ad mensam paternam, versis in cœlum oculis Stanislaus, veluti exanimis, sub mensam delabi à fratre suo Paulo non semel observatus est.

Floridus ad mensam Juvenis cui candida vultu

Lilia cum tubeis se posuere rosis, Dum nitet, en subito violento ut turbine raptus

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Flos niveus languet, flos roseusque cadit. Innocuum florem, qui cœli vivit in aura Pestifera è verbis putribus aura ferit.

Mensæ assidens sæpe cibi penè immemor, rerum divinarum gustu mentem pascebat.

Velle Dei eluriens illo, satiaberis illo Qui fuerat Christi, sit cibis ille tuus.

Christici-
bus erat
facere vo-

Per tot viarum spatia, Viennâ usque luntatem Dilingam, hinc deinde Romam se conferens Patris admissionem ad Societatem Jesu quaesivit. Joan. 4. Alluditur ad illud Cantic. 2. v. 8. Ecce iste venit saliens in montibus transiens colles: v. 9. Similis est dilectus meus caprea, hinnuloque cervorum.

Quò currens properas quò kostule tendis anhelus

Innocuo calcans integra regna pede, Per campos, colles, montes, per flumina, saltus

Per latrones, per milla pericla viæ? Curris ceu sitiens ad fontes, cervus, aquarum.

Est Tibi vivus fons, est Tibi meta, Deus.

Erga Deiparam tenerrimo ferebatur amore, eam matrem suam appellabat. Ex Anno Cœlest.

Reginæ cœlorum es Filius, est tua Mater, In spem te regni nutrit illa sui; O! dilectæ Dei Matri per Matris amorem Fac, mea ceu Nati Mater ut esse velit.

S. Stanislaum ægrum in lectulo pane Angelorum Angeli in præsentia S. Barbaræ, quam specialiter colebat, ceu advocatam suam, refecerunt, qui virginitatis florem illibatum ad tumulum detulit. Ex Palæstra Pietatis P. Morawski.

Angelicis manibus, speciali munere Divum Virgine cœlestes subministrante dapes, Virgo tene magno defesse labore viarum; Grande, Tibi, velox Angele, restat iter.

S. Stanislaio Mater amabilis amabilissimum Jesum in sinum dedit, cum hoc inter mutuos amplexus Stanislai colloquium.

Stringis me divine Puer, Te stringo vicissim;

Me tuus urget Amor, Te, meus urget Amor.

In manibus sis Christe tui captivus Amoris; Æternum maneam dive Puella tuus.

In manibus sis Christe mei captivus Amoris, Æternum maneam dive Puella meus.

O o o o 2

Tra-

Trado meum Tibi cor ô Rex! Te in corde repono.

Trade tuum mihi, me in corde repono tuo.

Kostka in Polonico idem significat, quod fors, alea. Alluditur ad illud Psalmi 30. 16. *In manibus tuis sortes mea.*

In manibus Domini veluti fors Kostka locaris,

In manibus Dominus Stanislæ tuis Sors est: æternum es, tanta Tu sorte beatus,

O faveat fors hæc, Te mediante, mihi,

Illis Stanislaus, qui eum fugientem afsecuti, non agnovere specie senis mirabiliter visus, P. Młodzianowski in Hom. Festi.

Alluditur ad illud Sap. 45. ætas senectutis vita immaculata, Cur retinet Juvenis speciem, vultumque senilem, Florigeras niveo crine tegendo genas? Innocuus Christum ut Simeon gestavit in ulnis, Est meritis ac est moribus ille senex,

Minas Patris pro aureis ferreas catenas promittentis non curat Stanislaus constans in vocatione. Ex vita,

Ferri quid jactas, auri quid vincula jactas? Non his allicitur Kostka, nec illa timet,

Servitio Superum cœlo nectente coronam, Ille tenetur, quam divus inaurat amor.

Æstuantis, ac languentis amore divino, pectus Stanislai, frigida perfunditur, Ex vita,

Siccine sic dilecte Deo languescis amore? Pascitur interius pectore flamma tuo, Frustra hanc ô focii gelidis exstinguitis undis,

Quam totius non obruet unda maris, O dilecte Deo sacratis ignibus istis, Cordis Tu accendas intima quæso mei.

Romam ad tyrocinium tendenti alba prævolavit aquila Stanislao. P. Krafzewski in Norma Evangelica die Epiph. Stanislao, in qua, à fama nomen habenti,

Stemma Poloniae Aquila alba, 1. Romanas Aquilas famam sectando, secuti Heroës patrias deseruere plagas; Tu Romam properans Aquila ducente Polona, Et patriam & patrias Kostka relinquis opes.

Justitiæ solem dum aquilino lumine spectas,

Sis Aquilæ patriæ, sis memor, oro, tuæ. 2. Candidus Angelicum Juvenem dum dirigit ales.

Fortassis dux est Angelus ille viæ, Sic Puer ad Gentem, Angelicus velut Angelus ivit

Velox; ad quam illum jusserat Deus. Gentem &c.

A. D. 1591. S. Aloysius Gonzaga ab innocentia, & castimonia Angelicus Juvenis dictus Madriti ante imaginem Deiparæ dictæ Boni consilii dum oraret, audiit vocantia S. cem, quæ ad Societatem Jesu vocabatur. Aloysius Societatem Jesu ingredi, cui obsequens, Gonzaga spreto Mantuano Principatu & Marchionatus (Castillonis) Religiosam in Societate vitam elegit. S. Maria Magdalena de Pazzis de magna illius in cœlo gloria revelationem habuit, ac cum admiratione dicebat: O quantam gloriam habet Aloysius filius Ignatii, nunquam credidisset, nisi ostendisset id mihi Jesus meus: Habet gloriam tantam ob actus internos, & quia obediens erat inspirationibus divinis. O quantum amavit in terris, ideo fruitur Deo pleno amore in cœlis, P. Kwiatkiewicz in Anna, & Ann. Cœlest. P. Nadasi.

Natus S. Aloysius fuit A. D. 1568. 9. Martii; ope virginis baptizatus in calu necessitatis, Deo prius natus, quam mundo. R. P. Mutio Vitellesco Generali factus est, se ne minimo scrupulo angi de elicto actu amoris Dei, cum ad usum rationis pervenit, quod certus esset, eo ipso instanti, quo usu rationis præditus fuit, ea gratia se præventum fuisse, ut se totum ad Deum converteret. Per biennium Aloysius in orationibus non longiori tempore distractionem habuit, quam recitari posset salutio Angelica, licet aliquot horas quotidie contemplationi Dei impenderet. Si cibus Aloysii perpenderetur, vix unciatim in diem vixit. Ludibunda Mater obtulit Aloysio in diversis tabulis ipsiusmet Aloysii & Alexandri Magni effigiem, mundi globum obtebat imposito pede Aloysius, orbem terrarum subiecta manu sustentabat Alexander, tum puer Aloysius ad imaginem Alexandri conversus. Istene inquit, à mundo victus est, qui onus, dominiūque subiecta manu ferre compellitur? Pudor Aloysii mansit inviolatus; hinc à quopiam anagramma formatum: Aloysius sis viola. Teste Bellarmino, nullam titillationem carnis, imò nec cogitationem impuram habuit; neque propriam Matrem aspexit, quæ dixit aliquando: Respice me Aloysi, ne fugias eam, quæ te genuit: at ille ingenuo suffusus rubore, Ideo, inquit, te fugio, quia scio me à te genitum

nitum esse, finatus non fuisset ex muliere, sed essem Spiritus, qui carnem & ossa non habet, haud mihi esset formidabilis foeminarum aspectus, P. Engelgrave in Festo ipsius. Multo magis conversationem cum aliis foeminis, etiam dum esset in sæculo, vitabat, Hinc vocatus ab aulicis, Feminarum inimicus. Missam à matre nuntiam aliquam in quopiam negotio demissis oculis in terram ad fores cubiculi audiebat. P. Anton. Mendoza de Sancto in Paneg. Mor. pag. 400. n. 32.

Contigit, ut, dum adhuc puer cum suo celsissimo parente Principe Mantuano & Marchione Castillonis fuisset in Castris, audit dictitari à minus cautis, minus honesta vocabula, didicique quoddam illorum, puer ac significationem illius ignorans illud aliquando prolocutus, cum postea minus honestum illud cognoverit, adeo suffundebatur rubore, dum illam locutionem in memoriam sibi revocasset, ut illam, veluti grande aliquod crimen acri deleteret poenitentia. P. Mendoza, ibid. S. Ludovicus Gonzaga hæres Marchionum de Castillione in Italia, cum ædes paternæ plura continerent instrumenta equitaturæ quam agendæ poenitentiae devotus Adolescens acceptas calcaribus rotulas, vice cilicii utrique lateri suo applicabat; & hoc modo ad motis lateribus suis calcaribus tanta alacritate viam virtutis, perfectionisque decurrit, ut 23. vitæ annos necdum affectus annumerari Beatis meruerit, P. Vieira in Domin. Palm. 1656.

S. Aloysii calcaria sibi admodum vet.

817. A. D. 1637. Dum Smolenscum gravi Roxolanorum premebatur obsidione, jamque cuniculi sub ipsa murorum ingentia fundamenta descenderant, ut accenso pulvere validam turrim, quæ hostem maxime petebat, ejicerent, ecce dum desunt, qui adverterent, adsunt cæcites, qui defenderent. Comparant duo Juvenes vultu decori & incessu in ea templi, tunc Societatis Jesu parte, quæ transeuntium teritur frequentia. Hi obvios quosque subsistere, seque comitari jubent, tum ad eum deducunt locum, in quo murorum latebat eruptio, ut animose & fortiter contra hostem agant, benevolè monent, animatis militum ad pugnam animis disparent ipsi. Vix primæ vespere S. Aloysii Gonzagæ, campanam moverant, inter ardentia populi vota, ut superi per hujus Divi meritum tuerentur urbem, ingens cum illa turri tum erupit fragor, atque totam contra hostes vertit molem, quæ uno in loco 300. obruit, atque oppressit, inter erumpentes pulveris accensi flammæ visus est nigro Juvenis habitu adversos retundere impetus, hostique minari exitium. Retulit ipse Moschorum mystes id se vidisse, tum Germanus arte pictor, qui tunc apud

Moschos stipendia merebat. Insuper Centurio ex illa ipsa turri, priusquam hæc eiceretur, cum bis monentem vocem audire neglexisset, manu invisibili periculo extractus. Ex M. S. Hist. Smolen. P. Naranowski in facie rerum Sarmat. p. 305.

S. Aloysio Auditores Rotæ proprio motu dederunt titulum Angeli, aut Angelici. Ipsa quoque illius Illustrissima Parens non aliter eum vocabatur nisi meus Angelus, P. Cornel. in Act. 6. 15. Sanctissimus Benedictus XIII. in Decreto Canonizationis causam ejusdem exprimit. *Ut ad Majorem Dei Gloriam, Catholica Ecclesia exaltationem & inclita ipsius Societatis decus fidelibus universis, Adolescentibus præsertim, venerandus atque imitandus proponatur Juvenis innocentia vita, & principatus contemptu clarissimus.* Ex Decreto Bened. XIII. De ejusdem Sancti Baptismo ibidem in Decreto dicitur: In quo Beatus candidam Innocentiæ stolam accepit, quam moriens immaculatam pertulit ante tribunal Jesu Christi. S. Aloysius ope Beatissimæ natus, illam in singulis scalarum gradibus parvulus Angelus salutabat, Ad auditum Mariæ nomen in teneras lachrymas diffundebat, Ex Ann. Cœlest. Ad quem

Angele parve; Poli Dominam venerando gradatim,

Velox per tales scandis in astra gradus.

Gaudia cœlorum in lachrymarum valle mereris

Flendo Puer, tenero Matris amore, tua.

A Virgine in casu necessitatis baptizatus fuit, ibid.

Candida divino offertur Tibi munere vestis,

Hanc Tu virgineâ suscipe Dive manu.

Interrogatus, cur Marchionatum desereret? Respondit: Volo mihi coronam in cœlis acquirere, pro qua interius operabatur. Ibid.

In cœlis regnare volens, hic esse reculas Marchio; judicium fers bene Dive Puer.

Actio digna Polo, interius dum operaris, & instas,

Ut veniat meritis jure coronæ tuis,



§. II.

De Partibus Temperantiae.

318. Juxta D. Thomam 2. 2. q. 144. & 145. partes integrantes Temperantiae sunt duae. Honestas, & Verecundia. Aliae partes Temperantiae sunt 4. Abstinencia, Sobrietas, Castitas, & Pudicitia.

HONESTAS.

Honestas est habitus inclinans ad amorem illius honesti, seu peculiaris decori, quod elucet in actionibus ac operibus Temperantiae, Javellus.

Eximiae Virtutis opus, dum spectat honestum.

Ex hoc objecto est rectus, honestus Amor.

Fingitur esse Puer, sed nunquam gravior extat,

Quam cum deliciis abstinet iste Puer,

VERECUNDIA

Est habitus inclinans ad timorem & horrorem illius turpis ac probro digni, quod maxime cernitur in operibus intemperantiae.

Si quando fortasse odium sit, queris amandum?

Est: dum cum vitis fortia bella gerit, Ac illud superat, quodcumque repugnat honesto

Virtutum, hoc odium nomine, quaeso, voca,

Par est, ut quilibet Adolescentes reverantur Seniores, ut ab illis dirigi se sinant; canities enim venerabilis est, tum ob experientiam & sapientiam, tum in moderatione passionum, quae in Juvenibus ob copiam sanguinis, & caloris ebullunt & vigent. Idem viderunt & sanxerunt Philosophi. Diogenes, adolescenti erubescenti, ideoque turbato, Bono, ait, esto animo d. filii istiusmodi est tinctura virtutis. Ita Laertius in ejus vita. Demetrius Phalereus admonerat adolescentes, ut domi Parentes, in via obvios, in solitudine reverantur se ipsos, Ita Laert. l. 5. c. 5.

Socrates hortabatur juvenes, ut haec tria haberent: in animo prudentiam, in lingua silentium in vultu verecundiam, P. Cornel. à Lap. in 1. Petr. 5. 5.

ABSTINENTIA

Est virtus, quae moderatur appetitum in cibo, Javel.

Ut bene, continuo flagrans, per ligna fovetur,

Et bona pro flammis, & moderata, focus;

Sic calor in nobis, is, quem natura paravit,

Aperto servandus non nimioque cibo.

Abstinencia plurimum prodest, imo, Sanitati & longevitati; consumit enim noxios humores, spiritusque vitales purificat. 2do. Castitati & aliis virtutibus prodest, subtrahit enim sanguinem, succum, & spiritus, qui venerem, iram, aliasque passiones fovent & excitant. 3. Confert ad scientiam (sicut & sobrietas) quia anima (quae una est in homine, eademque simul est & vegetativa, & sensitiva, & rationalis) limitata est virtutis & activitatis, ideoque quod minus occupatur cibo, cibique concoctione & digestionem, & egestionem, eo magis intendere solet studio & contemplationi, in eamque totam vim suam exerere. Hinc Salomon Eccle. 2. 3. Cogitavi in corde meo abstrahere à vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam. Ita abstinentes fuerunt. Enos, Henoch, Mathusal, Noë &c. Moyses, Elias, Joan. Baptista, Antonius, Hilarion, & tot Anachoretarum & Monachorum examina, qui vitam longævam, & quasi Angelicam duxerunt, vixeruntque centum & amplius annos. Ita Cœnobitæ olim teste S. Hieronymo, perpetuo jejunabant aquam bibentes, & solum panem cum leguminibus & oleribus manducantes. Audi Gentiles, Tradit Xenophon, antiquos Persas, ad panem, nihil nisi nasturtium adhibere solitos, tumque floruerunt sapientia & virtute bellica, orbisque imperium tenuerunt, per 200. annos, scilicet à Cyro ad Darium, qui per delicias & vina imperium cum vita perdidit. P. Cornel. à Lap. in Genes. 9. 21. In aureo Sæculo Saturni, cum omnia humus funderet, nemo carnibus vescabatur, sed pomis, & quae sponte terra gignebat. S. Hieron. l. 2. Jovin.

1. Reg. 9. v. 24. Levavit autem coccy armum, & posuit ante Saul. Dixitque Samuel; Ecce quod remansit, pone ante te, & comede. Moraliter discit hic frugalitatem prisci avi. En Samuel Sauli regi non perdes, non phasianos, non varia fercula, sed unum armum apponit. Audi, qualia fuerint primum Christianorum convivium, describentem Tertull. in Apoc. c. 39. Non prius dis-

819.

Abstinen-

tia prodest

sanitati.

discumbitur, quam oratio ad Deum praeferatur, editur, quantum esurientes capiunt, bibitur, quantum pudicis est utile. S. Antonius teste S. Athanasio solo pane, sale, & aqua vixit ad annum ætatis 105. S. Paulus primus Eremita teste S. Hieron. panem & aquam ad annum 113. Audi S. Bernard. Epi. 1. ad Rob. Prudenti, inquit, sobrieque versanti satis est ad omne condimentum sal cum fame. fames miro modo dulcia reddit, quæ fastidium facit insipida. Ovis, faba, pultes, panisque cibarius cum aqua, quiescenti quidem fastidio sunt, sed exercitato magna videntur delicia. Denique prisci Romani, pultibus pro pane vescabantur, teste Valer. Maximo l. 1. c. 5. unde & pultiphagi sunt appellati, erantque sani & validi, & totum ferè orbem sibi bello subjecerunt. Medici enim docent, multum ad sanitatem, & vires conferre, si quis uno duntaxat, eoque simplici cibo vescatur; crudelitatis enim, indeque febrium & morborum causam esse ciborum varietatem. Idem docet experientia, P. Cornel. à Lap. in 1. Reg. 9. 24.

1. Tim. 4. v. 1. Spiritus autem manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris & doctrinis demoniorum. v. 2. in hypocritis loquentium mendacium & cauteriatam habentium suam conscientiam; v. 3. prohibentium nubere, abstinere à cibis. Inepti Novantes hæc torquent contra cœlibatum sacerdotum, & jejunia Ecclesiæ: Non enim Ecclesiæ nuptias aut carnes prohibet, quasi mala, uti faciebant hæretici, quos hic carpit Apostolus, sed ad refræmandam concupiscentiam, ad exercendam obedientiam, & poenitentiam. Sicut Deus prohibuit Adamo esum pomi, scientiæ boni & mali, & Jonadab filius Rechab suis filiis & posteris prohibuit usum vini, aliâque multa, qui obediens Patri benedictionem meruerunt accipere. Jere. 35. Ita Joannes Baptista ob abstinentiam laudatur. Matth. 3. v. 4. P. Cornel. à Lap. hic. Pulchrè S. Greg. l. 20. c. 31. docet, abstinentiam instar chordæ musicæ moderandam esse. Pensandum, inquit, est, quod horda in cithara, si minus tenditur, non sonat, si amplius, raucum sonat: Sic virtus abstinentiæ aut omnino nulla est, si tantum quisque corpus non edomat, quantum valet; aut valde inordinata est, si corpus atterat plus, quam valet. P. Cornel. in 1. Tim. 5. 23.

820.

Abstinen-

tia univer-

sale reme-

dium mor-

borum.

um

vergentibus,

& debilibus

communitè

magnam

magnam

magnam

magnam

magnam

magnam

magnam

Abstinencia universale remedium morborum esse censetur in Libello P. Leonard. Lessii, cui titulus Hygiasticon seu vera ratio salutis. Valetudinis bonæ Antuerpiæ 1613. edito. ibi in 4ta Regula. n. 14. habetur. Ad senium vergentibus, & debilibus communiter

satis esse videntur 12. 13. vel 14. Unciæ, (Libra apud veteres fuit unciarum. 12. non 16) per diem, computato pane, carne, ovis vel aliis obsoniis, quibus quisque vescitur, & totidem, vel paulo plus, unciæ (Sextarius Romanus, sive scyphus magnus aquæ, vel aceti ponderat 26. uncias, cyathus continet unciam 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567.

magnam vim habet. Qui non sobriè vivunt, singulis diebus aliquid crudi humoris addunt, quod ad venas attractum per totum corpus veluti per spongiam distribuitur; jamque intra unum vel alterum annum tanta saepe est quantitas pravi humoris in corpore, quantum vas ducentarum unciarum. Isti humores tandem temporis tractu putrescunt, & lethales morbos inferunt. Unde maxima pars hominum ante tempus extinguitur. Hinc suadet bona purgatio, vere & aethumno iis, qui corpus parum exercent. Ista purgatio debet esse ex præscripto petiti medici, non debet esse valida & confestim operari, sed sensim, per duos vel tres dies assumpto medicamento, sic enim & facile toleratur & amplius prodest.

S. Paulo primo Eremitæ 15. annos nato, ad 113tium vitæ ejus annum victum ac vestem palma dedit. Ann. Coele. 15. Febr.

Abstinencia & victoria sui confortant.

Munere, Paule, Dei victor confurgis in astra,
Dum Tibi continuo dat tua Palma cibum.

Idem flexis humi genibus orans expiravit, quo situ mortui cadaver repertum, & ab Antonio & leonibus sepultum.

En nutu, corpus, quod promptus Spiritus ivit,
Intentum cælo, monstrat utrâque manu.

S. Dalmatius jejuniis, cibisque cinere aspersis mirabilis gulæ hostis meruit, ut per iter lasso, & sitiienti Dei mater rosas melle conditas, & odore cœlesti admirandas miserit. Annus Cœle. 24. Dec.

Dulcia promeruit, postquam gustavit amara,

Virgine mellitos subministrante cibos,
Sunt sitis, esuries, dolor ac afflictio, spinæ,
Ex spinis, patiens colligit hisce rosas.

SOBRIETAS

821. Est virtus, quæ moderatur appetitum in potu.

Ut satus, excultusque satis quando imbre madescit,
Perfruges amplas, fructificabit ager.
Sic homo, si in potu moderamen servet honestum,
Utilis & frugi, redditur ille bonæ.

1. Petri. 5. v. 8. *Sobrii estote, & vigilate: quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quarens, quem devoret. Sobrii estote & vigilate.* Jungit hæc duo, quia sobrietas mater est vigiliæ, & vigilantia; sicut gula & crapula somni & dormitionis. Rursum, sicut sobrietas mater est sanitatis, sapientiæ, & sanctitatis, præsertim castitatis, mentemque vigilem & acrem facit: ita ex adverso crapula est mater infirmitatis. P. Cornel. hic.

1. Tim. 5. v. 23. *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere, propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates.* Vox adhuc ait Hieron. 1. 2. contra Jovin. significat, Timotheum hucusque abstemi. Abstinere, & tantum aquam bibisse tum temperantia & virtutis, tum castitatis causa, nam ut ait Hieron. ad Eustochium. Vinum & adolescentia duplex incendium voluptatis est. *Quid oleum igitur flamma adiciamus, quidquid ardentis corpusculo fomenta ignis administramus.* Et Chrysost. Juventus pyra quadam est, quæ omnia succendit. Idcirco Timotheus illam undique obstruebat, & flammæ extinguebat. Infirmitur, inquit, corpus, & non infirmitur animus, refrænetur caro, & ad cælum cursus non impediatur. Unde notat hic S. Prosper Timotheum longa abstinencia se fregisse, & hos morbos sibi conciliasse. Nota, tanto viro Paulus vinum permittit non ad voluptatem, sed ad necessitatem, non ad luxum, sed propter stomachum.

Anacharsis teste Laërtio vini 4. pocula sive haustus distinguebat in Symposiis. Primum, inquit, poculum est necessitatis. 2. dum, Sobriæ hilaritatis. 3. tum. Voluptatis, 4. tum. infirmitatis & insanie. Plato vero Dial. 1. & 2. de legibus ita præcipit. Principio, inquit, lege sancimus, ut pueri ad 18. usque annum vino prorsus abstineant, & causam dat: ne ignem igni addant, & furiosum habitum juventuti suæ inducant. Bacchica ergo bacchantis Lutheri, quam sua inter pocula effudit & effudit, est interpretatio, & argumentatio. Apostolus ait, modicum vini, id est, cyathos præscripsit Timotheo, quia is infirmus erat, nobis verò utpote sanis non cyathis, sed amphoris (cyathus continet unciam unam & 2.) At bonus vir Timotheus, dum sanus erat, non vinum bibebat, sed aquam utique Apostolo probante & suadente. Vinum ergo modicum illi, idque modicum non ob sanitatem, sed ob infirmitatem præmittit. Nimirum talis glossa talem doctorem, imò potatorem decet, de quo recte noster Fructus.

Biblia quæ tua sunt? sunt pocula Bacchica
Luther. Est

Est Apotheca tua, est Bibliotheca tua.
P. Cornel. à Lap. in 1. Tim. 5. v. 23.

Sobrietas
Rechabitarum.

Circa annum mundi 3431. factum est Verbum Domini ad Jeremiam de adeundis Rechabitis, & invitandis ad vinum bibendum contra illorum institutum, quod illi se facturos constanter negarunt. Noluit quidem Dominus, ut advertit P. Salianus, illorum abstinentiæ propositum labefactare; sed inde argumentum sumere reprehendendi populum, diviniore, magisque veneranda divina præcepta violantem. Jerem. 35. v. 14. *Prævaluerunt sermones Jonadab filii Rechab, quos præcepit filiis suis, ut non biberent vinum.* Quare dixit Dominus v. 18. *Pro eo, quod obedistis præcepto Jonadab -* v. 19. *Non deficiet vir de stirpe Jonadab filii Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus.* Notat hic P. Cornelius à Lap. istos Rechabitas originem duxisse à Jethro, egisse vitam curis vacuum, & prædiis carentem. In Tabernaculis vixerunt per 300. annos, præceptum Jonadab de non bibendo vino fuisse non politicum, sed religiosum, vel certe ipse filios tam bonos morigeros sciebat, ut ultrò sibi illud imponi sinerent. A. D. 1253. Præmyslaus dux Majoris Poloniæ tantæ erat justitiæ & moderationis in judicando, ut ejus judicium, victus atque victor ex æquo probarent, ebrium aut iratum eum nemo vidit. Cromer. P. Kwiatkowski tota Quadragesima gestasse cilicium tradit.

CASTITAS

822.

Est virtus, quæ coercet cupiditates circa gignendum, Javel. seu, est abstinencia ab omni delectatione venerea interna & externa. Lessius, Laym. Bulenbaum de votis 1. 4. c. 1. dub. 4.

Ne generatio moralis corruptio fiat,
Ejusdem, virtus prospicit ista modis.
Naturam frenat, tollitque cupidinis artes,
Et stultisque homines eximit illa, feris.

Josephi
castitas.

Genes. 39. v. 12. *Qui (Joseph) relicto in manu ejus (uxoris Putipharis) pallio fugit.* Fugit, potuisset Joseph utpote robustus foemina hoc pallium suum per vim extorquere, sed noluit, idque timore, ex reverentia, ne quam vim heræ suæ inferret. 2. Quia præsentissimum remedium contra tentationes libidinis fuga, non colluctatio, unde Apostolus ait: *Fugite fornicationem.* Hinc R. P. Kwiatkowski, S. J. *Collegium Asetica.*

S. Augustinus Serm. 250. de temp. ait. Joseph, ut impudicam Dominam posset evadere, fugit. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam; nec tibi verendum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Inter omnia certamina Christianorum, sola duriora sunt prælia castitatis, ubi quotidiana est pugna, & rara victoria, hic ergo Christianis quotidiana martyria deesse non possunt. Rectè S. Bernard. in sententia brevi. *Paritas, ait, in ubertate, largitas in paupertate, castitas in juventute martyrium est sine sanguine.* Nota hic, & apprehende cum Josepho duplex scutum castitatis. primum est Dei præsentis memoria, amor & timor, nimirum cogitationes de judicio Dei, de præsentia Dei, 2. dum est fuga occasionum, & tentationum. Sed quid si fugere non liceat? Audi, quid fecerit S. Euphrasia martyr,

Castitas
morte des-
fensa.

quæ ad prostibulum damnata, quod idola colere nollet, cum ab impio juvene invade- retur, hac arte eum elusit: Si, inquit, mihi parcas, docebo te pharmacum, quo inunctus in præliis nullo telo vel ferro lædi poteris, ille promissit, si ejus rei fidem faceret, tum illa in me, inquit, cape experimentum, atque cera cum oleo immixta ungens colum, feri, inquit, illud, quàm potes validissimè, fecit juvenis, & uno ictu caput ei resecuit. In hoc stratagemmate, æquè calliditatem virginis, atque constantiam admiraberis. testis est Nicephorus 1. 3. Hist. c. 13. Non enim erat illi tunc aliud remedium servandæ castitatis, nisi pia hæc fraus, ad quam eam coëgit juvenis inhians ejus pudori, quem & servaret, mori maluit, unde justè juvenem decepit, qui proinde necis ejus auctor censeri debet tum physice, tum moraliter, ipsa ergo martyr est, non sui homicida. S. Chrysost. ait, magis se mirari factum Josephi, quàm tres pueros Hebræos in fornace Babylonica illæos permansisse. Potest acclamari Josepho, quod S. Dominico, non fundatori sed alteri ex ejus Ordine acclamarunt demones, dum similem ac Joseph victricem tentationem: *Vicisti, vicisti, quia in igne fuisti, & non ardisti.* Corn. à Lap. in Gen. 39. 12.

Imitata S. Euphrasiam simillimo modo Sanctimonialis in Marchia Brandeburgensi. A. D. 1326. à Barbaro similiter decepto, decollata. Cromer. in Hist. Polon.

B. Conradus Placentinus, ut castitatem servaret, in vepres se abjecit. Adolescenti hæstà è cælo transfigendo, clypeum se objecit, carnes appositas in pisces mutavit. 40. annis humi cubavit. Ann. Coele. 19. Febr.

Pppp

In

In rigidis Divus conservat lilia spinis,
Illæsus manet his, integritatis amor;
Qui propter cælum toleravit spicula terræ,
Hunc, quem protegit, haud hasta feri-
te valet.

Castitas
vegetum
velocem
reddit.

2. Reg. 2. v. 18. Porro Asael cursor ve-
locissimus fuit, quasi unus de capreis, quæ mo-
rantur in sylvis. Josephus ait, Asaelem a-
deo fuisse velocem, ut non tantum homi-
nes, sed & equos cursu superaret, quales
etiam sunt in Hibernia & India. S. Ba-
charius Episcopus de lapsis. Asael, inquit,
velox velut cervus à scriptura perhibetur,
ob hoc credo, quod incoinquinati corpor-
is, puritas donum ei velocitatis indulerat,
corpus enim, quod corrumpitur, aggravat
animam. Sap. 9. 15. P. Cornel. à Lap. in
2. Reg. 2. 18.

S. Martinianus, cogitatione ad pecca-
tum inclinata manum, resipiscens in ignem
conjecit; & sub dio sex annis poenitentiam
egit: Naufragam puellam fugiens, mari sese
commisit à Delphinis elatus; illa verò virili
animo & veste vivens sanctè mortua. Ann.
Cœl. 13. Febr.

1. Extinguit nocuos purgantibus ignibus
ignes;
Corrigit errorem non trepidante manu:
Per lachrymas, senis, maculam delevit acer-
bam
Annis; sic circa hanc, multa laborat a-
qua.
2. Heu fuge nate Deo vicinæ incendia
flammæ,
Per mare virtus haud naufraga fiet aquis,
Instinctu stimulata Dei, Delphinus ami-
cos
Sentiet Angelicæ virginitatis, amor;
Fortior ipsa volens hospes deserta manebit,
Nam tandem virtus ista virilis erit.

Castitas Matth. 22. v. 30. In resurrectione enim
hominem, neque nubent, neque nubentur: sed erunt sicut
similem Angeli Dei in cælo. In resurrectione, id est,
facit An- in futuro sæculo, ut explicat Lucas c. 20.
gelis, imò v. 35. Suita in cælo & cœlesti beatitudine,
ipsi Deo. Nec nubent, neque nubentur, id est, non da-
bunt nuptui, sed erunt sicut Angeli (Syrus
instar Angelorum) Dei in cælo. q. d. Beati
post resurrectionem in cælo erunt similes
Angelis non quoad naturam, sed imò.
quoad puritatem 2. quoad vitam spiritua-
lem: vivent enim cibo non corporali, sed
spirituali 3. quoad incorruptionem, &
immortalitatem. 4. quoad felicitatem, &
gloriam æternam. Subjicit Lucas, & sunt
filii Dei, cum sint filii Resurrectionis, q. d.
Beati resurgentes tam corpore, quam animo
similes erunt Deo, puta spirituales, glo-

rii, immortales, æterni, sicut est Deus,
tanquam filii ex resurrectione orti. Ex hoc
loco Auctor imperfecti hic docet, nullam
virtutem esse tam Angelicam, quam casti-
tatem; de hac enim ait hic Christus. Erunt
sicut Angeli Dei, hi enim nesciunt per ex-
perientiam, quid sit libido. S. Basilus dicit,
castitatem nos non solum Angelis, sed Deo
ipsi similes facere juxta id, quod addit Lu-
cas. Et sunt filii Dei. Eleganter & piè S.
Bernardus. Differunt quidem inter se homo
purus & Angelus, sed felicitate, non virtu-
te, sed etsi istius castitas felicitior, hujus ta-
men fortior esse cognoscitur. P. Corn. hic.

Nota. Licet gratia faciens nos confor-
tes divinæ naturæ includit omnes virtutes,
tamen S. Hieron. id ipsum appropriat vir-
ginitati. Grandia, inquit, nobis & pretio-
sa virginitatis promissa donavit, ut per hæc
efficiamur divinæ consortes naturæ. Plura
P. Cornel. in 2. Petr. 1. 5.

Castitas adhuc ab Apostolis commen- Apostoli
data fuit; quare Flavia Domitilla, despon- fuerunt
sata Aureliano ante connubium conversa, à præcones
suis Eunuchis Nereo & Achilleo, velum castitatis
virginitatis à S. Clemente Papa accipiens,
nuptias, sponsumque respuit, eadem de
causa tam ipsa, quam S. Clemens, Nereus &
Achilleus martyrium subierunt. Sic S. The-
cla conversa à S. Paulo resiliit à nuptiis,
eæque de causa multa & atrociter sustinuit.
Sic S. Iphigenia hortatu S. Matthæi, recusa-
vit connubium Hirtaci regis. Sic S. Susan-
na neptis Diocletiani imperatoris respuit
nuptias Maximiani imperatoris, qui proin-
de eam occidit, martyremque effecit. Sic
S. Agnes, S. Felicula, & aliæ pleræque vir-
gines. Plura P. Corn. in 1. Petr. 3. 1.

Apoc. 4. v. 3. Et iris erat in circuitu se- Castitatis
dis, similis visioni Smaragdina. Tropolo- Symbo-
gicè. Iris instar Smaragdi est symbolum vir- lum in
ginitatis, quæ semper viret instar Smarag- iride, &
di; quocirca Poloni in Canonizatione S. de S. Ca-
Castimiri, qui maluit mori, quam virgini- simiro,
tatem perdere conjugio: cum illud medici
valetudini ejus necessarium esse dicerent, hoc
Anagramma ei dederunt: Sum (quasi) iris,
in quam scilicet irradians sol Justitiæ suum
illi puritatis fulgorem afflavit. Rursum Ca-
simirus, quasi cadis Mirus; quia pro casti-
tate moreris, & virginitatis victima, oc-
cumbis.

Sponte cadis, sed amore cadis, Castimire,
pudoris,
Mirus, te Christo mirificante, cadis.

Cecidit Anno. 1484. ut cum Agno re-
surgeret. P. Cornel. in Apoc. 4. 3. S. Ca-
simiri

simiri illud solenne dictum: *Malo mori,*
quam sœdari.

S. Pauli
castitas
specialis.

S. Paulus castitate fuit Angelica, unde
fuit coelebs, imò virgo per totam vitam.
Hinc fidelibus proponit consilium virgini-
tatis. 1. Cor. 12. 7. Ita S. Ambros. & S.
Hieron. In hac castitate mirè crevit, per
continuum luctum cum stimulis carnis, eam
assidue comprimens, & subjugans. Hinc
inter juvenulas & matronas versabatur
quasi Angelus, easque non tantum ad fidem,
sed etiam ad castitatem traducebat, uti à
Nerone abstraxit pellices, ideòque à Nero-
ne occisus, factus castitatis hostia, uti do-
cet S. Chrysost. Licet verò haberet donum
castitatis S. Paulus, in eaque æquè, ac in
gratia esset confirmatus à Deo, tamen non
tantum studiosè vitabat tentationes, & pe-
ricula, sed etiam carnem suam leverè casti-
gabat. 1. Cor. 9. 27. Sine hoc enim difficile
& quasi impossibile est servare castitatem,
uti asserbat S. Carolus Boromæus, hinc
noluit mulieres pias, quæ eam alerent, se
comitari. 1. Cor. 9. 5. & 15. Quin & S.
Theclam ab ore Pauli pendente, eumque
sequi volentem, prohibuit, eamque domum
amandavit, uti habet S. Thecla vita, idem
fecit & aliis, mox enim, ut eas converterat,
aliò migrans illas ibi relinquebat: Magnum
enim, & famæ, castitati periculum creatur
ex crebra cum mulieribus etiam piis & de-
votis conversatione. Quocirca S. Franc.
Xaverius, licet vir esset cœlestis, nunquam
tamen cum femina ulla, nisi luce palam, &
adhibitis arbitris, de rebus utique necessariis
collocutus est, ratus mulieres adiri minori
emolumento, quam periculo, ait Turfel-
linus in ejus vita l. 6. c. 6. Quin & Hiero-
nymus Nepotiano ita præscribit. Hospitio-
lum tuum, aut raro, aut nunquam mulie-
rum pedes terant; omnes puellas & virgines
Christi, aut æqualiter ignora, aut æquali-
ter dilige, nec Samsonè fortior, nec Salo-
mone potes esse sapientior &c. Memento
semper, quod paradisi colonum de posses-
sione sua mulier ejecerit. Idem ad Rust.
Matrem, ait, ita vide, ne per illam alias
videre cogaris. ancillas, quæ illi in ob-
sequio sunt, tibi scias esse in insidiis: quia,
quantò villior illarum conditio, tantò faci-
lior est ruina. Quamdiu in patria tua es,
habeto cellulam pro paradiso, varia scriptu-
ræ poma decerpe, his utere deliciis. Si
scandalizat te oculus, pes, manus, projice
ea, nulli parcas, ut soli parcas animæ &c.
& inferius. Volo ergo te non habitare cum
Matre, ne oleum igni adjicias, & inter fre-
quentiam puellarum, per diem videas, quod
nocte cogites. P. Cornel. à Lap. ante Acta
Apost. in Effigie Paulicæ, 2. Virt. 6.

S. Franc.
Xaverius
imitator
S. Pauli in
castitate.

2. Cor. 6. v. 4. Exhibeamus nos mer- 823.
ipso sicut Dei ministros &c. v. 6. in casti- Virginitas
tate, in scientia. In castitate in Græco in pu- & castitas
ritate, scilicet omnibus in rebus, pressius ver- nota Ec-
titur in castitate, pura enim & plena casti- clesia, qua
tas, ut scilicet omni libidinis usu abstineas, non inve-
& castitatem angelicam colas, ut fecit Pau- nitur apud
lus & Apostoli: signum enim est hominem hæreticos,
esse divinum, Deique ministrum: omnis
enim hæresis & infidelitas putat & verè pu-
tat sibi esse impossibilem castitatem, solis
enim Catholicis fide vera, Deique gratia
præditis possibilis est. P. Cornel. à Lap. hic,
De Godofrido Bullionio refert Thomas Sal-
lius c. 8. Prax Spir. & ex eo P. Faber in
Auct. de S. Cathar. quod in recuperanda
Palæstina tanto manuum robore depugna-
vit, ut equites Cataphractos uno ictu me-
dios secaret, interrogatus, unde illi essent
tantæ vires, respondit: nunquam hæc dex-
tera molliori aliquo, ac turpiori contactu
effeminata est.

A. D. 1291. Ptolomaidam sive Accon Castitatis
eripuerunt Christianis Saraceni, in qua ur- amor in
be situm fuerat S. Claræ Claustum, in quo Virgini-
illa, quæ sanctimonialibus præerat virgo, bus se na-
pudicitia suarum à barbaris metuens, fualit, so muti-
ut illud cæteræ facerent, quod se facturam lantibus,
adverterint. Nec impigrè nasum sibi absci-
dit, manantèque sanguine, faciem delinivit
secutæ superioris exemplum reliquæ virgines,
quem heroicum actum mirati quidem sunt
Saraceni, cæterum sic mutilatas morte affe-
cerunt. P. Kwiatkiewicz in Annal. similem
Hist. vide in Baronio A. D. 870.

Stanislaus Karnkowski Archiepiscopus Castitas
pus Gnesnensis, in Concione, quam in tem- servata ad
plo, sumptibus suis exædificato, ad coro- honorem
nam studiosorum habuit (Calixti) dixit. promo-
Vide studiosa Juventus, hæc manus antea vet-
fornacem succendebant, hi pedes dicalcea-
ti, frequenter ambulabant; & tamen manus
hæ, & inaugurant sacra unctione reges, &
diademata regibus imponunt, hi pedes Pri-
matem regni, nec non primum Principem
portant. Unde tanta mihi beatitudo ob-
venit? sincerè & candidè dico, non aliun-
de, nisi quia castitatem studiosissimè colui.
P. Raph. Janczynski in M. S.

Fuit quidem Karnkovius iste Equestri
Ordine oriundus, sed cujus nobilis quidem
domus, in pauperiem, uti non raro, neteri-
am illustrissimis, lapsa fuerat, gentilitio-
que Agno aureum vellus non accreverat.

Calistus Papa, creavit Cardinalem, Pretium
Principem Lusitanie, qui brevi obiit, mori- castitatis
turisque dum illi sanitatem medici non ap- in Lusita-
promitterent, absque castitatis detrimento no Prin-
dixit:
Pppp 2

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascerica,

cipe mori dixit: *malo mori quam pollui* P. Kwiatkiew. malentis A. D. 1426.

lam amit- S. Gerardus, cum mortuus ad sepul-
tere, turam lavaretur, se semel iterum, tertioque
textit Ann. Coel. 13. Oct.

Vivit & in niveæ mortis scintilla, pruinis,
Ac rosei in gelido corde pudoris amor.
Sic nec in extincto torpescens corpore vir-
tus,
Prorsus honeste, post fata superstes
agit.

Morte magistra, effrons Juvenis disce inde
pudorem,
Sit, tuo, ad exangue hoc corpus, in
ore pudor.

PUDICITIA

824. Est virtus, quæ coercet cupiditates,
etiam circa tactus &c. obscenos. Javel.

Flos est innocuum corpus, tangique recu-
lat,
Pulcher in intacto, vivere flore color
Confluevit; sic pulchra virens in corpore
virtus
Redditur; & superis gratior illa venit.

S. Mertranus Martyr, dum nollet im-
pura verba proferre, vultum & oculos pera-
cutis calamis, terebratus, & lapidibus op-
pressus est. Ann. Coel. 31. Janu.

Dum cæcus sibi vult Divum assimilare cu-
pido,
Ictu sacrilego lumina sacra ferit.
Non tamen in cæcam compellet abire rui-
nam,
Scit Divus lingue fræna tenere suæ.
Effrænis linguam moderari disce juvenis
Lubrica, quæ lapsu præcipit ante, ruit.

S. Cunegunda Virgo, conjux Impera-
trix illæsis pedibus nudis candenti ferro in-
ambulat, ad ostendendam suæ puritatis &
pudicitie innocentiam. Ann. Coel. 3. Martii.

Cerea quod nunquam fueras in lubrica Recti
Candenti ferro hoc, intemerata pro-
bas,
Dum Te divinus prorsus penetraverat ignis,
Haud alius, Te ignis lædere Virgo, po-
test.

S. Itisberga virgo, ne Lusitani Regis
sponsa fieret, Christi esse præligens, cum
esset elegantissimæ formæ, lepram sibi à Deo
impetravit, post hac tamen pristina sani-

tati restituta, cum Regis sancta arte elusit
postulata, Ann. Coel. 20. Junii. Alluditur ad
illud Ilai. 53. 4. *Putavimus eum quasi lepro-
sum.*

Tanquam leprosus dum nostri factus amore
Præ natis hominum, qui speciosus e-
rat.
Ex hujus sponsi, Tu spernis amore coro-
nam,
Cum sponso lepram, Rege tenendo,
tuo.

VIRGINITAS

Perfecta quædam temperantia est, vi-
cujus conservat quis ab omni voluntaria ob-
scenitate illibatam puritatem, & integrita-
tem. Javellus.

Virginitas obscena fugit quæcunque, vo-
luntas
Virginis à fœdis intemerata manet.
Floribus è multis virtutum Virgo coronam
Nexit, est, plane virginis iste labor.

Apoc. 14. v. 1. *Et vidi: Et ecce Agnus Virginita-
tebat supra montem Sion, & cum eo 144. tis excel-
millia habentes nomen ejus &c. v. 4. Hi sunt, lentia,
qui cum mulieribus non sunt co inquinati: Vir-
gines enim sunt. Hi sequuntur agnum, quo-
cunque ierit &c. Agnus stabat supra montem.
P. Cornelius hic Agnus dicitur supra mon-
tem, non in monte. 1. ut significetur, quod
virginitas omnem virtutis communis altitu-
dinem superet. Quinimò in virginibus re-
lucet imago sanctissimæ Trinitatis, Pater est
ingenitus, Filius à solo Patre sine matre ge-
nitus, Spiritus Sanctus non generatur sed
spiratur, Hinc S. Greg. Nazianzenus in car-
mine de Virginitate.*

Prima Trias Virgo est, siquidem Patre na-
tus Anarcho
Filius est, &c.

Hos, 144. millia longè verius est, ait
P. Cornel. diversos esse ab illis 144. milli-
bus Signatis; illi enim fideles & sancti, cu-
juscunque status, etiam conjugalis. Viegas
censet poni hic numerum definitum pro in-
definito, pluresque fore in fine mundi vir-
gines; nam soli infantes, qui utique sunt
virgines, plures erunt. Respondet P. Cor-
nelius hic non numerari infantes & parvu-
los, his enim virginitas non est virtus, sed
conditio ætatis, dicitque tam masculos,
quàm fœminas virgines hic enumerari. *Se-
quuntur Agnum, quocunque ierit, scilicet gres-
sibus non tam corporis quàm animi, intel-
lectus & voluntatis. Viegas & Alcazar cen-*
sent

§. III.

De Virtutibus affinis Temperantia.

Virtutes affines Temperantiæ nu-
merantur 8. scilicet: Continentia,
Mansuetudo, Clementia, Mo-
destia, Humilitas, Studiositas,
Eutrapelia, Paritas.

CONTINENTIA.

Continentia strictè sumpta est virtus fir-
mans voluntatem, ut se contineat in bono
rationis contra impulsus concupiscentiæ,
quibus ad voluptates præcipue venereas im-
pellitur. Javellus.

Fræna, voluntati, rationis providet ista
Virtus, ne rectam deferat illa viam;
Et pereat pergendo illuc, quo blanda vo-
luptas
Provocat illicitis, deliciisque trahit.

Sancto Galgano ad visendam sponfam
eunti, is, cui insidebat, equus, in via dixit;
se ab Angelo, ne pergeret, prohiberi: qua-
re soli Deo vixit solus, sponsæque ac matri,
ut penitus se Deo consecrarent, persuasit.
Ann. Coel. 3. Decemb.

Virtutem angelicam, quo promptius inde
sequaris,

Ultra nec pergas Angelus obstat equo.
Prodigium! sequeris monitum, Teque ipse
coercens

Scis desiderii fræna tenere tui.

Licet non omnes habeant donum Con- Continentia-
tinentiæ, quo actu contineant, sicut non tæ do-
omnes justis habent donum Perseverantiæ, num ora-
quo actu in gratia perseverent, tamen sicut tione con-
omnes justis habent donum perseverantiæ, sequi pos-
quo possint perseverare, si velint, ita om-
nes possunt habere donum continentia, si
scilicet vires à Deo petant ad hoc, & Dei
gratiæ per debita media cooperentur. Secus
est de dono Prophetiæ, aliisque gratiis gra-
tis datis, quæ sæpe nec orando, nec col-
laborando obtinere possumus. Plura P.
Cornel. à Lap. in 1. Corin. 7. 25.

Alcamenens dives cum parcius viveret, Continen-
tiantibus aliis dixit: Decet eum, qui mul-
ta possidet, pro ratione, non pro libidine pla-
vivere. Alexander magnus invitatus, ut Da-
rii filias pulcherrimas, captas videret, noluit
ire dicens: Non committam, ut, qui vi-
ros vici, à mulieribus vincar. Simeon Sti-
lites
Pppp 3

sent hac phrasi sequuntur &c. non aliud si-
gnificari, quàm quod Agnus virginibus mi-
re delectetur, ita, ut illos à latere nunquam
velit discedere, sed comitentur & lequan-
tur quæque versum, v. 5. *In ore eorum non
est inventum mendacium.* Virginum decus
est sinceritas, ipsæque virginitas hunc can-
dorem secum affert. Plura P. Corn. hic.

Virginitas S. Hieronym. scripsit libros contra Hel-
vidium & Jovinian. hæreticos, qui matri-
monium virginitati æquabant, scripsit verò
hos libros præcipue Romæ, dum à Dama-
so Papa illuc vocatus fuisset. Baron. A.
D. 382.

Virginitatem laudat A. M. 4062. Augustus junctis matri-
monio publicè laudavit, vagas libidines uti
Rep. noxias reprobavit, neque tamen repro-
bavit virginitatem, quippe Collegium Ve-
staliū encomio prosecutus auxit, ac præ-
miis affecit. P. Sallianus in Annalibus Mundi.

A. D. 16. Augustus imperator obiit; is
statuerat legem, cum rescivit pauciores suo-
rum militum esse uxoratos, ut omnes matri-
monio se addicerent; statuitque poenam in
transgressores, quæ tamen exemit illos, qui
verè virginitatem colere vellent, & virgini-
bus, quales fuerant Vestales, tanta privile-
gia, quanta matrimonio junctis concessit.
Baron. in Annal.

In regno America, Peru dicto, vir-
gines 18. annos natæ soli sacrificabantur,
sed non mactabantur, perpetuam castita-
tem in templo Solis servaturæ. Erant ple-
rùmque regii sanguinis, occupabantur in
conficiendis pretiosis pannis. Morerii in
Dict. Gall. tit. Peru. Refert de la vega 1.
4. c. 3. quod in urbe regia Corco apud
Peruanos olim ethnicos fuit monasterium
virginum mille quingentarum, quibus nulli
fas erat loqui nisi Coyæ, id est, reginæ,
cui cum filiarum suarum comitatu permissus
erat in has aedes aditus. Summo in honore
habebantur istæ filia Solis, qui deus supremus
in ea regione celebrabatur vocabaturque.
Si qua autem in tanto numero in luxuriæ ne-
fas laberetur, viva defodiebatur in terram, a-
masius suspendio necabatur, eadem poena affi-
ciebant rei uxores, ejus liberos, servos, pa-
rentes, omnesque urbis, quam incolebant
cives; ne demptis quidem infantibus, mam-
mæ applicitis, urbem à fundamento ever-
tebant.

lites matrem videre noluit. Eusebius, teste Theodoro, nec vicinos campos, nec cœlum, videre voluit. Sed ferro degravatus, curvus & terram spectans incedebat. Nota est continentia Arsenii, qua nec fami satis facere, nec mulierem ullam videre sustinuit. Abbas Pambo rogavit Abbatem Antonium, quid faciam, ut salver? *Esto*, inquit, continens ventris & lingua. Continentes ergo sunt victimæ pacificæ sibi & Deo. P. Cornel. à Lap. in Levit. 3. 1.

1. Petri. 2. v. 11. *Charissimi, obsecro vos tanquam advenas, & peregrinos abstinere vos, à carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam.* Per abstinere ergo intellige continere, & continentiam, hæc enim omnem concupiscentiam domat, atque hæc Gentilibus fuit amoris, & venerationis, ideoque fideles continentes, eis faciebat amabiles, & admirabiles, longè magis quam suum Catonem, de quo dictitabant: Catonem, & continentiam ex eodem utero prognatos; & Archidamum, qui promittenti vinum suavissimum, *Quorsum*, inquit, *opus est? quia quo melius est, ei plus absumetur; & quæ fortes viros decent, ea reddet inutiliora.* Ita Plutar in Laconicis. Emicuerunt prisci Christiani in continentia, Johannes Eremita, qui Theodosio imperatori victoriam de Eugenio tyranno prædixit, & præstitit, tantæ erat continentia, ut per 40. annos sceminam non viderit, adeoque cum Tribuni uxor eum devotionis causa videre percuperet, eam non admiserit, sed per visionem absenti apparens, ejus voto satisfecerit, admonens, ne deinceps faciem corporalem fervorum Dei aspicere desideraret; sed gesta eorum & actus, ita Ruffin. Palad. & alii in ejus vita. S. Arsenius Mulieri, quæ clam ad eum irreperat, poscenti ejus preces, ut in iis sui recordaretur. Respondit: Oro Deum meum, ut deleat tuam ex corde meo memoriam, P. Corn. hic.

MANSUETUDO

826. Est virtus moderationem statuens, id est, in ira. Javellus.

Qui justum, servare potest moderamen in ira,

Vindictæque feram, scit retinere sitim. Fortior est illo, qui scit cicurare leones, Et suavi rapidas arte tenere feras.

Manfuetudo eff. 827. Magno animi dolore excepit mortem filii Absalonis David; quem lugentem audacter adiit Joab, monuitque, ut depositum luctu, præferret, approbare se, quæ facta sunt, ne populus, sibi deserto Davi-

de confuleret. Tulit mansuetæ monitionem David, misit ad Tribus amicos, qui redintegrationem amicitia suaderent, & persuaserunt. Venit quoque Semei cum mille viris, ad pedes Regis provolutus veniam petiit, & videbatur inflecti David, cum Abisai zelans ut ante pro honore regis dixerit, 2. Reg. 19. 21. *Numquid pro his verbis non occideretur Semei, qui male dixit Christo Domini?* & ait David: *Quid mihi & vobis filii Saruia?* id est, ait P. Sallianus A. M. 3010. quid vestra interest, si ego miseriors esse voluero. *Cur efficiamini mihi in satran*, id est, adversarium, erat enim hoc consilium inimici, & regis negotiis valde adversarium, mortem enim Semei sequeretur tumultus populi, ideoque v. 23. ait rex: *Semei non morieris, juravitque ei.*

Representabatur adventus Christi Salvatoris in mundum venturi fore diversus, & adversus spiritui Moysis, Eliæ & legis veteris. cum etiam Filius Dei in carnem ascendit, venit in spiritu lenitatis & mansuetudinis, juxta illud Isaia 4. 1. quod citat Matthæus 12. 19. unde Rupertus non in variis, inquit, Judæorum captivitatibus erat finis, non dum venerat Messias, sed in spiritu auræ lenis, id est, occultus & secretus fuit ejus adventus, quem quasi de aura tenui, id est, de Spiritu S. Maria Virgo concepit. Hunc Spiritum lenitatis Christus commendavit & impressit SS. Petro, Paulo, cæterisque Apostolis & fidelibus. unde, hic est Spiritus legis gratiæ & novi testamenti, qui longè potentior est & efficacior Spiritu timoris & terroris Veteris Testamenti. B. Petrus Damiani l. 1. Epi. 16. Si Roboam senum consiliis acquiescens populo mitia responderet, totum Israel sui juris imperio subdidisset. Plura P. Corn. in illud 3. Reg. 19. 12. *Non in igne Dominus, & post ignem sibilus aura tenuis.*

Numer. 1. v. 3. *(Erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra)* q. d. Quia Moyses erat mitissimus hominum istius ætatis, hic Mariæ & Aaroni sibi obtruncantibus & jurgantibus non respondit, ideoque Deus eum tuendum suscepit & pro eo respondit. Nota, Moyses pro sorore detrahente rogatu Aaronis, orans & deprecans in veteri testamento fuit mitissimus hominum istius ætatis: sed in novo mitior illo erat S. Stephanus, ait Abulensis, qui pro suis etiam Lapidatoribus & Saulo, nemine orante oravit; unde & Paulum Ecclesiæ impetravit & ex Saulo Paulum effecit. Vide quid apud Deum impetret mansuetudo; vide quanta sit virtus, quam sit magnanima. Seneca lib. de Ira: *Magni animi est injurias despiciere, pusilli hominis & miseri*

miseri est, repetere mordentem, ut mures & formica, ad quas si manum admoveris, ora convertunt, imbecilla se ledi putant, si tanguntur. De Julio Cæsare dixit Cicero, quod nihil oblivisci solet, nisi injurias, ut refert S. August. Plura P. Corn. hic.

827. Manfuetudo Beatorum quæ? Jacobi. 1. v. 21. *Propter quod abjicite omnes immunditiam & malitiam, in mansuetudine suscipite infirmum verbum, quod potest salvare animas vestras.* In mansuetudine. Mansuetudinem opponit malitiæ: mansuetudo enim facit cor docile, capaxque seminis Verbi Divini, cujus incapax & indocile facit malitiæ; mansuetudo enim est mentis serenitas, tranquillitas, claritas, quæ facile capit sapientiam, cernitque omne verum; unde ipsa est quasi aqua limpida, vel speculum tersum, in quo rerum imagines clarè perspicuntur. Ex adverso malitiæ & ira est mentis turbatio, tumultus &c. adeoque similis aquæ turbidæ, & speculo pulveribus obducto, in quo nihil rectè videri potest, præsertim, quia malitiæ & iræ individua comes est superbia; ita mansuetudinis comes est humilitas, quæ necessaria & optima est ad sapientiam dispositio, adeoque eam à Deo emendicando meretur accipere. Insuper mansuetudinem exigit S. Jacobus, ut matrem patientiæ, quæ fidelibus illo ævo in tantis persecutionibus & tribulationibus erat necessaria, quam proinde eis v. 1. & deinceps impense commendavit. P. Cornel. à Lap. hic.

S. Hedwigis Poloniæ patrona & princeps, in Trebnicensi à se fundato Monasterio 40 annis sanctam vitam duxit: irata à nemine unquam visa est, contenta ea objurgatione, *Deus tibi parcat.* Brev.

1. Dum tegitur Princeps sacro tua purpura velo,
Per subtile, magis pulchra videtur, opus.
2. Sancta Tibi Princeps est ira, sed ira columba:
Felix ira, cui parcere finis erat.

Manfuetudo Beatorum quæ? Matth. 5. v. 4. *Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram.* Mites ergo sunt, qui impatientiæ, iræ, invidiæ, cæterisque turbidæ animæ motibus & perturbationibus dominantur, ut nec obmurmurent Deo adversa immittenti, nec proximis injurias inferentibus indignentur, sed omnia placidè tolerant in Dei providentiam resignati; quare mites hac morum suavitate omnium animos sibi concilians. Itaque mansuetudo facit nos primò gratos Deo, & hominibus, 2.

Similes Christo, qui dicit: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* 3. aptos ad hauriendam sapientiam, cæteraque bona cælestia. Porro gradus mansuetudinis, & beatitudinis illam subsequenter, sunt 1mo. Mansueto corde & ore cum omnibus conversari. 2. iras aliorum mansueto responso frangere. 3. Mansuetè tolerare injurias & rapinas sibi factas. 4. in iis exultare. 5. sua mansuetudine & beneficiis vincere inimici & iracundi malevolentiam.

Quoniam ipsi possidebunt terram. S. Augustinus, Arabicus hæreditabant. Appositè Christus mitibus promittit terram; quia mites sæpe à rixosis bonis terræ spoliantur; hanc injuriam ergo hac beatitudine illis refarcit, & reparat hic Christus. At quam terram? 1mo. S. Chrysost. Euthym. S. Augustinus putant, hic mitibus promitti terram præsentem. Hic sensus verus est, sed non plenus; plenius ait P. Cornel. cum S. Hieron. hic, Nysseno &c. per terram accipe cœlum, quæ viventium est terra, cum hæc nostra sit morientium juxta illud Plal. 26. *Credo videre bona Domini in terra viventium.* In cœlo ergo terra quædam est, at non crassa, opaca, & terrestris, sed subtilis, lucida, cælestis. Ibi enim est paradysus rosarum, liliorum, omniumque deliciarum, at non terrestrium, sed cælestium, quæ mirè occultos, sensusque Beatorum delectant, alioquin enim corpora, sensusque Beatorum, quæ tam dura imò atrocia passa sunt in hac vita, carerent meritis suis, oblectamentis, solæque animæ & mentes eorum essent beatæ, quod est absurdum. Vide Apoc. c. 21. & 22. Denique modus assequendi mansuetudinem est. 1mo. si ejus dignitatem & utilitatem, iræ verò damna & indignitatem sæpe mediteris. 2do. si iratus nihil dicas, agas, donec iram in corde sedaveris. Unde Clemens Alexandrinus refert Athenodorum hoc consilium dedisse Augusto Cæsari, ut iratus nihil diceret, aut faceret, priusquam 24. literas alphabeti secum percurrisset. 3. si animo sis excelsus, *Princeps*, ait, *ille superior est omni injuria.* Quocirca Augustus Cæsar obtruncantibus sibi linguas spernebat dictitans: In libera civitate, liberas oportere esse linguas. 4. si cogites exempla mitium, ut imiteris; Præsertim exempla Christi, de quo Isai. c. 53. Quasi Agnus coram tondente se obmutescet. Ita S. Elzearius comes Arriani omnes injurias sibi illatas meditatione & imitatione passionis, & mansuetudinis Christi superabat; adeo, ut videretur esse insensibilis. Plura P. Cornel. in Matth. 5. 4.

CLEMENTIA

828. Est virtus mitigans externam punitionem; quantum iustitiæ ratio patitur. Javell.

Incidium magni est animi Clementia virtus,
Dum punitricem dirigit illa manum.
Parcere submissis populis est regia virtus,
Prostrans sic parcat non feriendo, leo.

Clementia est fortitudo, Numeror. 14. v. 17. Magnificetur ergo fortitudo Domini, sicut iurasti dicens. v. 18. Dominus patiens, & multa misericordia &c. Fortitudo hic sumi potest pro clementia, inquit Abulenſis, qui enim iram vincit, quique offensam hosti, quem punire potest, quemque in manu sua habet, ignoscit, hic magni, fortis, & leonini est animi: hunc enim lenisum, videntur exposcere ea, quæ sequuntur. Sicut iurasti dicens: Dominus patiens, & multa misericordia. Verum melius hæc ipsa juxta priorem sensum per apostropheſim sic explices: ut intelligantur hæc verba: ideo ostende te nobis clementem, & propitium, q. d. ostende Domine tuam fortitudinem, ducendo nos in Chanaan, ideoque ne irascaris & perdas nos, sed ostende te, qualem te aliquando esse dixisti, imò iurasti dicens: Exod. 34. 6. Dominus patiens & multa misericordia. Plura P. Cornel. à Lap. hic.

De Jona, dicit P. Salius, moraliter difce; quam perversus sit zelus indiscretus, quamque displiceat Deo; Jonas enim cogitare debebat, seque consolari, quod magis hic ageretur honor Dei, qui miserat Jonam, quam suus. Hic quoque notandum cum P. Cornelio quam Deus clementior sit homine etiam sancto, quam latius sit confugere ad Dei, quam ad hominum tribunal. Si Jonas in causa Ninivitarum fuisset iudex, tulisset in omnes licet poenitentes ob præterita scelera sententiam mortis. P. Corn. in Jonæ c. 4.

Clementia Papalis. A. D. 1178. Ille Schismaticus Joannes Struma Antipapa, Romam venit, ad pedes Pontificios provolutus veniam impetravit, audiitque Alexandri III. verba: Romana Ecclesia ex Doctrina Domini nostri Jesu Christi inimicos honorat, quare & ego in filium poenitentem te suscipio, ac pro malo bonum tibi rependam, habuitque ad aulam suam, imò ad mensam Joannem istum, insigni clementiæ, victoriæque sui ipsius specimine, Alexander. Baron.

Clementia Tyberii II. Dum ad coronationem prodiret Tyberius II. Imperator, Justinianus Nepos Justiniani Cæsaris, dux belli strenuus, in foro insidias ad occidendum Tyberium struxerat, sed pius princeps, cum per templa orationibus

vacans ad actum illum ivisset, evitavit insidias, coronatusque suam potestatem firmavit. Post aliquot dies Justinianus ille ad pedes Tyberii prostratus, non tantum veniam impetravit, sed etiam potestatem manendi in palatio accepit. Baron.

Casimirus Justus Poloniæ princeps, cum aulico suo Joanne Konarski in profundam noctem in arce Sandomiriensi, temporis fallendi gratia, tractans lusum, ac unico jactu summam totam lucratus, cum ab illo fortuna suæ irato in facie manu percussus fuisset, minime excanduit; & poenam capitis promeruisse Conarium cunctis clamantibus, veniam extemplo dedit, se magis in culpa esse agnoscens, quod conditionis suæ immemor, eum ad ludendum provocasset, igitur poenæ loco illi gratias retulit, quod se eo ictu admonuisset, ne quid in posterum indignum principe admitteret. Starowski. Lipsius in monitiis Politicis.

Gen. 50. v. 21. Dicebat Joseph ad Exemplum Fratres. Nolite timere: ego pascam vos, & varia clementia. parvulos vestros; Consolatusque est eos & blandè ac leniter est locutus. Blandè & leniter. Hebraicè est, locutus est ad cor eorum, videant hic fideles, videant & imitentur principes clementiam, & mansuetudinem Josephi, imò Christi, qui ait: Discite à me, &c. Clemens erat Alexander Severus Imperator. Obiciebant hoc illi Mater & uxor, dicebantque. Molliorem tibi, magisque contemptibilem imperii dignitatem fecisti. Respondit ille: Sed securiorem. Rudolphus Imperator Austriacus, ex severiore mitior factus, severum, inquit, & immitem fuisse me aliquando poenituit, lenem & placibilem nunquam. Alphonsus Aragoniæ rex, teste Panormitano, rogatus, cur erga omnes etiam malos ita mitis esset, respondit. Quia bonos iustitia conciliat, malos clementia. Cumque sui de nimia ejus lenitate quererentur, quid ergo, inquit, vultis! urfos & leones regnare. Hominum Clementia, belluarum propria feritas est, malo multos mea clementia servare, quam paucos mea severitate perdere. Rectè Ovidius:

Conveniens hominum est, hominem servare voluptas,
Et melior nulla queritur arte favor,

SEVERITAS

Est animi inflexibilis rigor, nihil de debita & statuta poena remittens.

Sed si nil suavi Clementia proficit arte,
Est virtus rigidus, applicuisse modos;

Sic,

Sic, dum lenta nihil prodest medicina, paratur

Acrior: Ut morbi vis vi abigatur, opus.

Severitas Davidis,

Videtur crudelitatis nota non caruisse David rex, cujus jussu aliqui hostium ferra dissecti; alii ferratis carpentis suppositi, de quo 2. Reg. 12. 31. putatque P. Sanchez Davidem hæc fecisse ante peccati sui poenitentiam, quo tempore David in fermento erat, & in medio peccatorum æstu; ceterum censent alii apud P. Cornel. à Lap. Davidem hæc fecisse post poenitentiam, & à peccato savitiæ eundem excusant, eò quod atrocibus his suppliciis castigare debuerit atroces injurias, & opprobria, incursiones, concitationem contra Israëlitas vicinorum &c. Additque P. Salius, ex Lyrano & Dionysio, hæc supplicia non toti populo, sed aliquibus irrogata.

Severitas nimia noxia.

A. D. 1566. Hæresis in Belgio novas commovet turbas, non statim aperte, sed libertatis specie grassans: sic Geusii sub nomenclatura vili, nobiles viri. Hinc Margarita Parmensis, mascularum etiam virtutum mulier conturbata; hinc Granvellanus, qui comprimeret furentes, admotus, hinc demum Albanus, ut malum instar ferri rescinderet, missus; sed qui cæcā mortalium sapientia, dum corruptum membrum, altius secat, detruncavit corpus, quod curaret. Nam in Egmundi, palmarum illustrium, Ducis & Hornei morte sic Belgarum animos acerbavit, ut inflammante Arausio, jam nutantis, & perditæ postea Religionis Provinciarum secuta sit illa secessio; quæ Federatos Ordines peperit, illustrissimam postea in Europa Remp., & à terræ angulo, mari dominantem. Ita Severitas, superbia comite, audaciam parit, non poenitentiam, & malè per contemptum, reus emendatur P. Buffieres in Flosculis.

MODESTIA

830. Est virtus decorum in externis motibus & gestibus servans scilicet in incessu, voce, risu, aspectu &c. Javellus.

Edocet hæc virtus hominem servare decorum

Hoc, quod in externis actibus esse solet, Compositum exterius reddens, simul indicat intus,

Qualis in internis actibus ordo manet.

Modestia quam utilis.

Ad Philip. 4. v. 5. dicit Apostolus: Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: Dominus prope est. q. d. ait Anselmus, sic in Doct. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Aferica,

mino, ut dixi, sit gaudium vestræ mentis; sed homines videant modestiam vestræ conversationis, ut vestro exemplo discant modestè agere; S. Bernardus perpendens hæc Apostoli verba, dicit: Quid modestia nisi mansuetudo & patientia est? Gaudeamus ergo ex his, quæ expectamus? quoniam Dominus prope est. Gaudeamus iterum ex his, quæ sustinemus, ut modestia nostra omnibus nota sit. Præclare Cicero & ex eo S. Augustinus. Modestia, inquit, utique dicta est à modo; & à temperie temperantia; Ubi autem modus est, atque temperies, nec plus est quidquam, nec minus. Eleganter vir sapiens rogatus, Quid est rosa? ait: Est purpura veris. Quid est modestia, est purpura virtutum. S. Augustinus in Regulis ita sancit. In omnibus motibus nostris nil fiat, quod cuiuspiam offendat aspectum, sed quod nostram deceat sanctitatem. Nota in Græco pro Modestia ponitur vox, quæ imo significat aequitatem. 2. humanitatem. 3. moderationem animi, qua etiam adversa, persecutiones, injurias & hostes ipsos moderatè ferimus, & toleramus. Sic accipiunt Theod. Theoph. quasi velit Paulus, ut Philippenses contra Gentiles, & alios persequentes, affligentesque non excandescant, non indignentur; etiam erga hostes mansueti sint, & placidi. Hic sensus valde appositus est huic loco, personis & temporibus. 4to. Modestiam, quæ virtus est ponens modum actionibus externis, nimirum quæ moderatur verba, incessum, habitum, omnemque gestum & motum, tum in mensa, tum in plateis, tum in templo, tum in scholis. Vult ergo Apostolus, ut Christiani modestiam omnibus exhibeant, qua internam animi moderationem testentur, quaque alios alliciant ad Christianismum. Sic S. Lucianus Presbyter, & martyr solo suo aspectu modesto, hilari & pio, multos ad Christi fidem convertit, adeo, ut Galerius Maximianus Imperator, acerrimus Christianorum persecutor, non auderet illum coramintueri. Audi Auctorem vitæ & ex eo Baronium. A. D. 311. Cum de Luciano à multis audiret Maximianus, tantam in ejus facie insidere reverentiam, ut si illum solum vidisset, veniret in periculum, ne fieret Christianus. Postquam jussit, ut ille adduceretur, timens, ne sibi tale quid accideret, vello interjecto separat sermonis congressionem, & verba procul ad eum emittebat, intermedio utens sermonis ministro. P. Cornel. à Lap. in Philip. 4. v. 5. S. Ambr. 1. Offic. 18. Ex actibus exterioribus homo cordis nostri, absconditus aut levior, aut jactantior, aut turbidior, aut gravior, aut constanter, & purior, & maturior æstimatur. Et Eccli. 19. v. 27. Amictus corporis & risus dentium, & ingressus hominis enuntiant de eo. Plura P. Cornel. in Gal. 5. 23. Arbor bona vel

vel mala agnoscitur ex bonis vel malis fructibus. *Matth. 7.*

Fruſtus ostendunt, qualis sit, quæ hos dedit, arbor,

Vel bona poma bonam, vel mala mala malam.

Sic hominum mores demonstrant, ipsaque prodit,

Vel bona vita bonos, vel mala vita malos,

831.

Præcipua Prælati dose est, modestia. Sic Moyses Pontifex & Princeps Synagogæ erat mitissimus omnium virorum. Probus mittens S. Ambrosium Mediolanum ad sedandum populi tumultum. Vade, inquit, age non ut iudex, sed ut Episcopus. Omen hoc fuit, & quasi oraculum; egit enim ut Episcopus, ideoque voce populi acclamatus, & creatus est Episcopus. Hinc Episcopi & pastores vocantur Patres, ut sciant se, ut patres filiis præesse, non ut reges, & tyrannos servis imperare. Hinc Papa est Pater Patrum, imò Servus Servorum Dei. Sapienter S. Bernard. l. 4. de consideratione ad Eugenium, docet eum & prælatos, quo pacto gravitatem cum lenitate miscere debeant. Esto, ait, gravis, sed non austerus, non dissolutus neque severus, sed inter ea mediocritatem tene, ut neque de severitate sis oneri, neque de familiaritate contemptui; austeritas fugat infirmiores, gravitas reprimat leviores. In palatio Papam, domi te patrem familias exhibe - ille convenientior habitus, si actu severus, vultu serenus, verbo ferius. Plura P. Cornel. in 1. Petr. 5. 3.

Modestia In vita S. Ephrem, legimus, eum, cum oculorum civitatem ingrederetur, rogasse Deum, ut virum de aliquid bonæ ædificationis sibi occurreret; & ecce occurrit ei meretrix, quæ cum fixè eum intueretur, ideoque levè ab eo rogaretur, cur id faceret! inverecundè ab eo responsum accepit. Fœminam virum, quasi sui originem (Eva enim formata est ex costa Adæ) intueatur, vir verò terram, ex qua plasmatus est, respiciat. Plura P. Cornel. Luc. 2. 27.

S. Petrus & Paulus, cum inspicerentur, divinum quiddam præferebant, Spiritu S. & divina gratia ita referti, ut, qui eos viderent, fideles ex aspectu solo arcanam quandam & latentem conciperent gratiam, &c. S. Paulus oculis, ore, opere, gestu, habitu, omnique actione, & motu spirabat animi, morumque compositionem, pietatem, devotionem, sanctitatem. S. Franciscus animo cœlo intentus, non aliud vitæ, & voce, habitu, & gestu concionabatur quàm: ad cœlum, ad cœlum. S. Bonaventura c. 4.

vitæ ejusdem &c. 12. Omnis ætas, omnisque sexus properabat virum novum mundo cœlitus datum cernere & audire. Imitatus hunc noster S. Franciscus Xaverius, mente, & oculis in superna defixus, qui, non si paradisum cogitabat, spirabat, prædicabat. P. Cornel. in Effigie Pauli ante Acta Apost. c. 2. vir. 7.

SILENTIUM.

Cum modestia extendatur etiam ad ^{832.}moderationem vocis, de Silentio etiam hic præcipue ^{Silentium}agendum erit. ^{in templo.}

In veteri Testamento, tam sacerdotes quàm populus, mira Religione & silentio sacrificiis aderant, uti testatur Aristæas l. de 72. interpretibus. Sic apud Romanos Numma sanxit, ut ad sacrificia præco ingenti voce præcedens clamaret: *Hoc age*, animos scilicet sacrificio adhiberi jubens; atque, ut scribit Cicero, & Seneca de vita beata, clamando: *Favete linguis*, indicabatur silentium, ut ritè perageretur sacrificium, nulla mala voce obstreperente, quid nunc faciant nostri Sacerdotes, quid Christiani? Cum & Virgilius Poëta indicat - *Fida silentia, sacris*. Audiant in Ecclesia garruli, audiant immodesti S. Ambrosium l. 3. de Virg. Estne quidquam, inquit, indignius, quàm oracula divina circumstrepere, ne audiantur, ne credantur, ne revelentur, circumsonare sacramenta confusis vocibus &c. Unde illud exemplum proditur. Alexandro Macedonum rege sacrificante puerulum barbarum, qui illi lumen accenderent, excepisse ignem brachio, atque ambusto corpore mansisse immobilem, nec dolorem prodidisse gemitu, nec tacito pœnam indicasse fletu. Tanta in puero barbaro fuit disciplina reverentiæ, ut naturam vinceret, atque ille non Deos, qui nulli erant, sed regem timebat. Hæc S. Ambr. Deinde aliud fidelium affert exemplum. Frequens, inquit, sermo est, cum plurima rana-rum murmura religiosæ plebis auribus obstrepebant, Sacerdotem Dei præcepisse, ut conticerent, & reverentiam sacræ referrent orationi, tum subito circumfusus strepitus quievit. Silent igitur paludes, homines non silebunt? Si cœlum est templum, ut S. Chrysost. ait, vide, quid in cœlo agant Angeli, in ipso templo hoc audis. Majestatem tuam laudant Angeli &c. Id ipsum & tu in templo age, lauda, ora Deum, juxta illud Psal. 28. in templo ejus omnes dicent gloriam, & Psal. 64. Te decet hymnus Deus in Sion, id est, in templo. Hebraicè est. *Tibi silentium est laus O Deus in Sion.* Silentium enim laus est quædam, tum interna animi, Deum venerantis, tum externa: quia alios excitat ad Dei laudem, dum in sacris vident tan-

tantam modestiam & religionem. P. Cornel. à Lap. Levit. 1. 17. S. Regulus Episcopus ranis sub concione coaxantibus silentium indixit. An. Cœlest. 30. Mart.

Concio dum fieret, ranæ tacere; jubente Præfule, Cur hominum turba tacere nequit?

Circa altare erat maxima multitudo Sacerdotum & Levitarum, præsertim infestis, cum multæ immolandæ essent victimæ: Alii enim eas macabant, alii excoriabant, alii secabant, alii lavabant, &c. Sed miro omnes silentio & reverentia. Audi Aristæam lib. de LXX. interpretibus. Silentium verò, totum inest, ut, cum 700. ferè ministrorum continuò adsint & offerentium libamina multitudo sit ingens, nec unum quidem hominem in loco versari putes, summa namque veneratione cuncta, & magna Dei pietate perficiuntur. P. Cornel. in Exod. 275.

Silentium Christi.

Matth. 26. v. 63. *Jesus autem tacebat.* Cur? tum quia accusatio nullum crimen morte dignum continebat, tum quòd sciret, ait S. Hieron. quidquid tandem respondisset, torquendum ad calumniam, tum quia totum se ad mortem à patre sibi decretam componebat, quare nolebat se excusando mortem evadere. P. Cornel. hic. Matth. 27. 12. *Et cum accusaretur (Christus) à principibus Sacerdotum & senioribus, nihil respondit.* S. Ambros. in c. 22. Lucæ. *Bene tacet, qui defensione non indiget, ambient defendi, qui timent vinci. Quid timeret, qui non ambiret salutem? Solus omnium suam prodit, ut acquirat omnium.* S. Athanas. Serm. de Passione & cruce. Magnum id certè, & mirificum in Salvatore, qui tacendo, & non respondendo, tam efficaciter in persuadendo, ut iudex ultro factiones, conspirationesque adversus eum initas & agnosceret, & confiteretur.

833. Silentium docet loqui.

Jacob. 3. v. 2. *In multis offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir.* Potest etiam frano circumducere totum corpus. Porro ratio & modus dirigendi linguam, ne offendant, est silentium. Vis discere loqui? Sile, & in silentio cogita, quid, & quomodo sit loquendum.

Hac de causa in omnibus Religionibus tanta est disciplina, & cura silentii, quòd id ad cavendum offensas, & ad cordis puritatem, & innocentiam sit utilissimum, imò necessarium. Itali prudenter hoc suis proverbium occurrunt. *Audi, vide, & tace, si vis degere in pace.* Lege vitas Patrum, & in innumeris exemplis ita esse deprehendes. Inter alios Eximius fuit Abbas Pambo, qui suo silentio eò perfectionis pervenit, ut in morte protestatus sit, nullum sibi verbum unquam excidisse, cujus se pœniteret. Rudis & P. Kviatkovski, S. J. *Collectanea Ascetica.*

enim cum esset, ait Socrates l. 4. c. 18. magistrum adiit, à quo audiens primum versum Psal. 138. *Dixi: Custodiam vias meas, ut non de linguam in linguam meam.* Secundum audire noluit, sed discedens dixit: *Unus hic versus satis est, si modo ipsum te ipsa & opere discere potueris.* Cumque post lex mensis rogaretur à magistro, cur ad se tantopere non rediisset. Respondit, se versum psalmi nondum re ipsa didicisse. Post plures annos rogatus, an illum didicisset? ait: se 19. annis vix didicisse eum opere implere, quocirca moriens, inquit Palladius in Lusiaca c. 10. dixit: Non memini me ab aliquo panem gratis datum comedisse, nec me in hanc diem pœnitet sermonis, quem dixerim &c. Similis fuit Arsenius olim præceptor Arcadii & Honorii Imperatorum, qui eorum iram declinans abiit in eremum, audiitque ab Angelo: *Arseni fuge, tace, quiesce, hæc sunt principia salutis.* Quæ in praxim redigens, vir magnæ sanctitatis evasit. S. Antonii monitum fuit. *Contine linguam, & ventrem.* Alius Senior in vitis Patrum eos, qui linguam non continent, vocabat *stabulum sine janua*: Quia quodcumque illis ascendit in cor, id ore loquuntur. Anacharsis rogatus, quid in homine esset optimum & pessimum? Respondit: lingua, teste Laetio. l. 1. c. 9.

Proverb. 10. v. 19. *In multiloquio non deerit peccatum.* Quocirca S. August. Prox. in Libros Retract. testatur, se libros Retractionum scribere, ut multa locutus maledicta castigaret. *Potest enim frano circumducere* (Syrus subjicere, & in servitutem redigere) *totum corpus.* q. d. sicut qui frænât os equi, per illud frænât, regit, & circumducit, quocumque vult, totum corpus equi, totumque equum, ita qui frænât os, & linguam, potest regere, frænare, & circumducere, quocumque voluerit, totum corpus. Aliqui per corpus accipiunt corpus peccati, alii congeriem passionum. 3tio. alii accipiunt corpus actionum omnium. q. d. qui frænât, regitque linguam, potest pariter frænare, & regere passionem, motusque animi, atque actiones omnes; Nam, ut ait S. August. Serm. 17. de verbis Apost. *Ream linguam non facit, nisi mens rea.* 4to. genuinè & propriè q. d. Qui frænare novit linguam, hic perfectus est vir, ideoque frænare potest, cætera corporis membra, omnesque actiones & motus moderari & componere ad leges modestiæ & virtutis. P. Cornel. à Lap. in Jac. 3. 2.

Jacobi 3. v. 6. *Et lingua ignis est, universitas iniquitatis.* Moraliter. Sicut lingua & Silentium loquacitas ignem & incendium immane excitat, ita silentium & linguæ moderatio la linguam idem sopit & extinguit. Unde Sapiens Proverb. 26. 20. *Cum defecerint ligna, extingu-* Q 9992 ^{834.} ^{Silentium} ^{loquitur}

guitur ignis (sic) & susurrone subtratto , jurgia conquiescent . Hujus rei Symbolo Deus incendium voce silentis extinxit . Erat is Radulphus , ob silentium continuum cognominatus Tacens , per 10 enim annos nullum verbum ex ore emiserat ; habitabat ille in monasterio Affligemensi Bruxellæ adjacenti , in eo casu exortum est incendium , quod cum nulla vi restingui posset , Radulphus silentium solvens fidenter edixit : *Stes ignis , flamma penitus conquiescas* . Idcirco stetit ignis , ut stetit sol ad imperium Josue . Ita Thom. Cantiprat. l. 2. de apibus c. 13. §. 4. Quocirca orabat Esther. c. 14. 13. *Tribue sermonem compositum in ore meo* . P. Cornel. à Lapide hic.

Jacobi 1. v. 19. *Sit autem omnis homo velox ad audiendum ; tardus autem ad loquendum* . Quæres . Cur S. Jacobus ad sapientiam præ reliquis requirat velocitatem audiendi , & tarditatem loquendi ? Respondetur 1mo. Quia auditus est sensus disciplinæ , teste Aristotele , unde videmus discipulos audientes fieri sapientes : juxta illud Prov. 1. 5. *Audiens sapiens sapientior erit* . Ita S. Thomas attenter & silenter audiebat Albertum Magnum , adeo , ut à condiscipulis per scoma vocaretur *bos mutus* , sed defendit eum Albertus dicens : Bos mutus mox tantos edet mugitus , ut eos totus audiat mundus . Ita factum vidimus & etiamnum videmus . Intendit hic docere S. Jacobus Christianos , ut potius ambiant sapientiæ Christianæ esse discipuli audiendo , quam Doctores loquendo , in quo multi præcipientes errant , qui docere volunt , quæ non didicerunt , prius magistri quam discipuli . Sapientis est nonnisi post multam auditionem , meditationem , & studium proficere ad docendum , idque tardè , & nonnisi rogatum , imò jussu . S. August. Verbi Dei , inquit , inanis est forinsecus prædicator , qui non est intus auditor . 2do. velocitas audiendi facit , ut homo multa audiendo hauriat & cognoscat ; tarditas autem loquendi facit , ut pauca , & benè præmeditata loquatur , quorum utrumque est actus & praxis sapientiæ . 3tio. quia Deus , qui est sapientissimus , hunc modum sapientiæ non tantum verbo , sed & exemplo suo præscribit : ipse enim per æterna sæcula in sua sapientia contemplanda & fruenda conquievit , & tandem , puta inito mundi & temporis , cepit loqui , unicoque verbo *fiat* fecit cælum & terram &c. Idem docet nos Christus , qui per 30. annos pauca locutus . 3mo anno cepit docere , sed quàm pauca sunt ejus verba , quæ in Evangelio continentur ? Sic B. Virgo , de qua S. Lucas c. 2. v. 19. *Mater ejus (Jesu) conservabat omnia verba hæc in corde suo* . 4to.

Quia Angeli pauca locuti , quæ in scripturis continentur , & dum invicem loquuntur , uno conceptu , quasi una voce , & uno mentis in istu id faciunt , ut docent Scholastici . 5to. Quia natura hunc sapientiæ modum nobis insinuat . Imò enim animalia sapientiora parum vocalia sunt , ut elephantes , simiæ leones , hi enim raras sed efficaces dant voces . Rursus aves canoræ modico tempore canunt , ut philomelæ : garrulæ , ut passeræ , hirundines perpetuò garriunt : quocirca S. Gregor. Nazianz. ad Celestium arguentem ejus taciturnitatem respondet per apologum cygnorum & hirundinum , tutumque de eis proverbium . *Tunc cantabunt cygni , cum gratulati fuerint* . Simili modo magna & præstantia corpora , ut orbes omnes celestes , motum omnem , qui maximus & velocissimus est , sine voce & strepitu peragunt . Mystici cæli sunt Apostoli & Sancti , juxta illud Psal. 18. 1. *Cæli enarrant gloriam Dei* . Sancti ergo cælos imitentur , ut os non aperiant nisi ad laudem Dei , & salutem proximorum . 6to. Quia fabrica hominis , puta organa audiendi & loquendi idipsum hominem docent ; Deus dedit homini aures apertas , ut multa audirent , linguam verò duobus claustris circumsepsit , dentibus , & labris , ut esset tardiloquus . Deinde dedit duas aures , & unam linguam . Aurium officium unum est scilicet audire , linguæ plura , ut cibos discernere , sapere , comedere &c. Denique loquaces & garruli sunt pueri & femine , in quibus munus est sapientiæ rationis & cerebri .

7mo. Hunc sapientiæ modum docuerunt omnes præci sapientes , tam Gentiles , quam Christiani . Gentiles accipe . Theocritus audiens Anaximenem dicit : *Incipit verborum flumen , mentis gutta* . Demosthenes interrogatus , cur unam habeamus linguam , & duas aures ? Respondit , quia duplo plus audiendum quàm loquendum . S. Maxim. Serm. 47. Isocrates à Careone loquaci discipulo duplicem mercedem postulavit *Alterum* , inquit , *ut loqui discas , alterum , ut taceres* . Xenocrates in maledictis silens , rogatus causam dixit : *Quia dixisse me aliquando penituit , tacuisse nunquam* . Idem de obsænis interrogatus , cum taceret , causam postulatus ait : *De talibus te rogare decet , me non respondere* . Maximus Serm. 31. Solon cuidam dicenti , ideo eum non loqui , quòd infans esset : Respondit : *Stultus silere nequit* . Lacedæmoniis propria erat verborum paucitas , unde Breviloquentia vocatur *Laconismus* . Hi aliquando Samiorum legatis multiloquis dixerunt : Prima sumus oblit , postrema non intelleximus : quia prima non meminimus . Plutarch. in Laconicis .

Chri-

Christianos accipe . S. Greg. Nazian. Sermone , inquit , *tacemus , ut , quæ loqui oportuit sit , discamus* . S. Ambros. l. 1. Offic. Lex dicit , inquit , *Audi Israel Dominum Deum tuum* , non dicit loquere , sed audi . Ideo Eva lapsa est , quia locuta est viro , quæ non audierat à Domino Deo suo . S. August. in Psal. 51. *Sicut* , inquit , *eligit , quo vescaris , sic elige , quod loquaris* . S. Bernard. ait Serm. 18. Doctorem debere esse concham audiendo , & retinendo , non canalem effundendo duntaxat verba sapientiæ . Idem in 8. punctis perfect. Bis , ait , *ad limam veniunt verba , semel ad linguam . Plus diligas audire , quàm audiri , ut interrogatio magis aperiat os tuum , quàm ad non interrogata respondere* . S. Chrysost. in Psal. 50. Os nostrum perpetuò custodiamus , rationem ei tanquam clavem adhibentes . P. Cornel. à Lap. in Jac. 1. 19.

835.
Silentium
etiam in
cælo.

Apoc. 8. v. 1. *Et cum aperuisset sigillum septimum factum est silentium in cælo , quasi media hora* . Silentium signum est laudis , & modestæ ejusdam approbationis , quæ divinæ justitiæ integritatem & æquitatem Beati tacite approbant , & collaudant . Huc spectat illud Psal. 64. Te decet hymnus Deus in Sion . ubi Hebræa habent , Tibi silentium Deus in Sion : pio enim & reverenti silentio , æquè ac voce in hymnis honoratur Deus . Moraliter quoque discere hinc , quanta sit virtus silentii , quàm etiam in cælo servant , & nobis commendant Beati . Quocirca S. Mechildis silentium tantum indixerat sibi , ut mutam crederes , si verò loqueretur , cum Angelo te conferre putares , ait Engelhardus in ejus vita . c. 5. Quæ proinde , ut idem narrat , cum quadam vice ei inadvertenter verbum otiosum excidisset , illud multis lachrymis , & poenis castigavit . Plura P. Corn. à Lap. hic.

Silere a-
tus forti-
tudinis.

Lædi , & silere summæ fortitudinis est . Pythagoras dicebat : Aut file , aut affer silentio meliora . P. Drexel. plura in Rosis par. 1. de Silentio . P. Labbe describit solitudinem & in silentio cum Deo colloquium .

Hic asuesco Deo ; vocemque audire loquentis ,

Et tolerare Deum disco ; discedite curæ ,
Hic licet æternas audire , & reddere voces ,
Atque hominem miscere Deo , ô commercia cæli ,
Humano majora animo ; quis mutua verba ,
Quis teneros sensus , puròsque enatret amores ;
Lingua file : debent divina arcana taceri ,
Arcanus vult esse Deus .

S. Arsenio delapsa de cælo vox : Fuge ,

Tace , Quiesce , persuasit , ut ex aula Imperatoris in Eremum fugeret . Ann. Cæli , 19. Julii .

Arseni , fumat vitiosis ignibus Aula ,
Heu fuge , post , inter saxa quiesce , ta-
ce .
Sunt inter furdas , sunt tuta silentia , rupes ,
Colloquioque Dei , est aptior iste lo-
cus .

Ad Ephesios. 4. v. 31. *Omnis amaritudo , & ira , & indignatio , & clamor , & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia* . S. Chrysost. 53. in Gen. c. 27. Non solum Clamor nolo vos succensere , & indignari , & irasci , sed neque cum clamore proximi loqui . clamorem hic dicens , qui ab ira nascitur . Agatho toto triennio lapidem in ore gestavit , ut silentium facilius observaret . P. Lohner to. 1. tit. Tacitur . Cum quidam sub charitatis colore infirmum visitare , & eo tempore , quo tacendum erat , colloquio recreare vellet , disertè vox à Crucifixi ore audita : dixit : *Non placet mihi ista charitas* . Laberith in Medit. 29. Ezechiel Propheta ad loquendum missus à Deo , 7. diebus sedens , mærensque tacebat : hinc S. Greg. Hom. 11. super Ezech. ab eo argumentatus : Si , inquit , qui ad loquendum missus est , tamdiu tacuit , pensandum nobis , quanta culpa sit ei non tacere , quem nulla necessitas cogit loqui . S. Ignatius teste Corn. à Lap. in c. 30. Isaia , tria dabat signa , ex quibus quis perspiceret , si in monasterio aliquo vel collegio bona esset disciplina ; Si benè servaretur clausura . Si omnia loca essent nitida & composita . Si benè servaretur silentium , si non essent fabulæ , strepitus . Daemon , qui omnes carnes Jobi consumpsit , integra tamen ejus labia reliquit , ut pronam peccandi occasionem relinqueret . Hinc ipse Job dixit : Derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos . Augustus Imperator ita filiam & neptes instituit , ut nihil agerent , nihilque loquerentur , quod non in diurnos Commentarios referri posset . Sueton. apud Drexel. Plura P. Lohner sub tit. Taciturnitas .

Ait Isaías c. 21. v. 11. *Onus Duma ad me clamat ex Seir* . Ailredus Duma interpre. Silentium tatur silentium , dicitque ulterius . Scitis servare fratres , quàm multos silentium onerat : ita difficile , quæ si videtis Monachum in clauastro residentem huc illucque circumspicere , oscitare crebrius ; nunc librum ponere , nunc resumere ; postea quasi quibusdam stimulis agitatum , de loco ad locum , de auditorio in auditorium cursitare , sub onere Duma illum suspirare non dubitetis .

Q999 3

Et

Silentium eloquens. Et magnum & negotiosum silentium ut erat Sulannæ (Daniel. 13.) quæ plus egit tacendo, quam si esset locuta, tacendo enim apud homines, locuta est Deo, nec ullum majus indicium suæ castitatis invenit, quam silentium. Ipse Dominus in Evangelio tacens operabatur salutem hominum, S. Ambr. de Off. l. 1. c. 3.

Silentes in operibus efficaces. P. Stanislaus Herbertus Polonus, usu loquelæ per morbum amisso, Rector tamen Domum & postea rem æconomicam egregiè administrat. De quo P. Wieruszowski. 14. May.

Quodsi Jessum posuere silentia templum, Ædificat tacitus, Præses & iste Domum.

Cocus silentium. Dominicus Joannes Lusitanus, antea homo valde agrestis, in Religione per 24. annos à magnis viris æstimatus, cocus nunquam silentium violavit, culinam sanctam ædem appellabat, Idem 2. Sept.

P. Gonsalvus Exquires Hispanus dum ob gallinarum cantus meditari non posset, digito silentium illis imposuit, Idem 28. August.

Silentium Leo defendit. A. D. 509. Alamundarus Saraceno- rum rex, Arabiam & Palestinam infestabat bello; cujus exercitus multos Monachorum ibidem degentes affixit: inter hunc armorum strepitum Joannes Silentarius mansit immotus; etsi enim ad fugam capefendam urgeretur à suis, illorum consilia, Dei circa se curæ fidens, non est secutus. nec fessellit spes confidentem in Domino: nam ad fores sui cubiculi horrendum advertit leonem, quo viso primò exhorruit, mox tamen, ut advertit se per eundem leonem à Saracenis defendi, divinam adoravit providentiam. Dicitur nihilominus Alamundarus visis miraculis ad Christum conversus esse.

Silentium os clausum serâ habentis. Circa A. D. 1231. Raymundus Nonnatus ita dicitur quod, cum in defunctæ matris utero conservatus tandem excisus fuisset, Religioni Redemptionis de Mercede captivorum nomen dedit. Is in Africa ad liberandos captivos se ipsum vendidit: cum verò plures ibidem Judæos, Saracenosque converterit, fustibus contusus, flagellis per plateas diverberatus est; os ejus consultum, serâque clausum, ipso tyranno clavim penes se retinente. Magna nihilominus tormenta patienti tulit silentio. Carceri mancipatus, ibidem custodibus in pariete scripta verba ostendit Psal. 118. v. 43. Ne auferas de ore meo verbum veritatis, Hoc

tamen magicis artibus imputatum. Os Divi iterum consultum, serâque oclusum: at tamen dum id in notitiam hominum venit, impietatem deseruere. Sustinuit hunc carcerem mensibus octo, ac tertîa quaque die os ejus disuebatur, propter sumendum cibum & iterum conuebatur, claudabaturque: in quo suo martyrio passionem Christi in cruce pendentis recolbat. Tanta merita Divi moverunt summum Pontificem ad conferendam Raymundo Cardinalitiam dignitatem: auro itaque & ferrea servitute liberatus Barcinome honorificentissimè susceptus est. P. Kwiatkiewicz in Annalibus.

EUTRAPELIA seu URBANITAS

Est modestiæ species, quatenus delectationes circa ludos, ac jocos moderatur. Vide D. Thom. 2.2. q. 160.

Ad ludos nimium si non modereris amorem,

Vita tibi præfens quid nisi ludus erit.
Vita salutifero potius formanda labore,
Non poscit ludos illa suprema dies.

Gen. 21. v. 9. Cumque vidisset Sarafiliam Agar Ægyptia ludentem cum filio suo, dixit ad Abraham: v. 10. Ejice ancillam hanc, & filium ejus. Ludentem. Irridentem, subfannantem, vexantem, imò persequentem. Ilaac, uti explicat Apostolus ad Gal. 4.29. Sic duellum Joab cum Abner vocatur lusus 2. Reg. 2. 14. Surgant pueri & ludant, id est, duellent, tales ludi dedecent Christianos, adeoque fugiendi.

A. D. 1226. Tarvisini recreationis ergo extruxerunt in medio urbis munitionem, coriis murorum vice cinctam, quæ sicut discolorum Virginibus ad tuendum commissa; expugnatio autem præcipuis Adolescentum instructa telorum, globorumque loco poma, pyra &c. assignata fuere. Invitati ad jucundum spectaculum Veneti & Paduani. In primis Veneta Juventus assultum munitionis tentavit, invidentes gloriam Venetis Paduani, Venetos aggressi, eisdem vexillum imagine D. Marci insignitum eripuerunt, confregeruntque. Quare Veneti ad seria arma versi injuriam vindicare contende- bant, vixque sedatus tumultus, sic immoderati, impertinentes ludi & joci, rixis, contentionibus, imò & pugnis obnoxii. P. Kwiatkiewicz, in Annal.

A. D.

A. D. 404. Elatus victoriâ Honorius, postulatis & perlationibus Ethnicorum Romanorum cessit, restituitque diabolicos illos ludos, qui ludi sæculares vocabantur; in quibus solius crudelis voluptatis spectantium gratiâ plurimum sanguinis fundebatur. Hos ludos severe prohibuerat Constantinus Magnus, aliique Imperatores, iste Honorius suo malo illos resuscitavit: nam his ethnicorum peccatis confortatus Alaricus Romam cepit. Baron.

Factiones in ludis.

Factiones olim dicebantur partes illæ, seu classes, quæ in ludis Circensibus Romæ decretabant, fueruntque quatuor, ac distinguiebantur quadruplici colore, scilicet Viridi, cæruleo, rubeo, & albo. Color viridis videbatur representare ver, cæruleus hyemem, rubeus æstatem, albus autumnum, additque Tertulianus, hos colores redoluisse superstitionem illorum, qui hos colores consecrabant Æstati, Authumno &c. Imperator & populus ordinariè favebat alicui factioni ex affectione particulari. Sic Caligula ad viridem, Vitellius ad cæruleum propendebat. Tempore Justiniani Imperatoris tanta exarserat contentio inter factiones coloris viridis, & cærulei, ut ad 40. millia hominum cæsa fuerint. Morelli in Dictionar. Magno Gall. tit. Factiones.

HUMILITAS

838. Juxta D. Thom. 2. 2. q. 161. est Virtus, quæ quis defectum suum considerans in infimis secundum modum suum se continet.

Fundamenta jacet reliquis virtutibus ista

Virtus, hæce basi consolidatur opus
Perfectum, quod jure potest rectumque vocari,

Si summis subsunt infima firma suis.

Humilitas submissio magna efficit.

Genes. 33. v. 10. Dixitque Jacob (ad Esau) Noli ita, obsecro: sed si inveni gratiam in oculis tuis, accipe munusculum de manibus meis; sic enim vidi faciem tuam quasi viderim vultum Dei: esto mihi propitius. q. d. Mihi timido & anxio insperata tui vultus clementia, & suavitas cum tanta excellentia, & dignitate conjuncta, tam jucunda, & reverenda est, quam esset vultus Dei vel Angeli signo aliquo suam opem, & præsentiam ostendens, quod vulgò dicitur: Deus ex machina apparet. Ita Abulen. Hac arte Taxiles rex Indiæ sapiens Alexandrum Magnum sibi conciliavit, & ex hoste amicum effecit, salutans enim Alexandrum dixit: Quid bellis inter nos opus est, cum

neque aquam nobis ademptum, neque victum necessarium veneris, pro quibus solis necesse habent sani decertare, reliquis opibus, si ego abundantior sum, impertiar tibi libens, sin inferior, non reculo abs te grato animo accipere beneficium. Delectatus ea oratione Alexander, illumque amplexus; Annè tu, inquit, hac comitate certamen evadere putas? Erras, quippe contendam tecum beneficiis, ne me superes beneficentia, ac muneribus acceptis, multis, datisque pluribus. Denique mille talenta argenti ei propinavit, ait Plutar. in Alex. Ecce, inquit S. Chrysost. quam blandis, augustisque verbis Jacob ferocem fratris animum demulcet. ita Esther ad Assverum regem c. 15. v. 16. Vidi, inquit, te Domine quasi Angelum Dei. P. Cornel. à Lap. hic.

Exodi. 7. v. 1. Dixitque Dominus ad Moysen: Ecce constitui te Deum Pharaonis. Humilitas Vide hic, quid meretur humilitas, quam exaltat que ipsa Moysen exaltavit, faciens eum homines. Deum Pharaonis. Sicut Moyses vicit Pharaonem, ita humilis vincit diabolum. Legimus in vitis Patrum l. 7. c. 13. diabolum occurrisse S. Macario, ac voluisse illum percutere falce acuta, sed non valuisse, ideoque exclamasse, ac dixisse: Magnam vim à te patior Macari, qui cum cupio tibi nocere, non valeo; dum quæcumque tu facis, ego magis exuperem. Tu enim interdum jeunas, ego nunquam ullo cibo reficior. Tu sæpe vigilas, me verò nunquam sopor opprestit, sed unare me vincis ipse fateor: cumque ab eo rem ipsam requisivisset, ait: Humilitas tua sola me vincit. Quo dicto orante Macario inter auras evanuit. Ibidem alius Abbas ait. Quantumcumque se deposuerit homo in humilitate, tantum proficit in altum: Sicut enim superbia, si ascenderit ad cælum, usque ad infernum deducitur: ita & humilitas, si descenderit ad infernum, tunc exaltabitur usque ad cælum. Ibidem alius comparat humilitatem Joanni Baptistæ, charitatem Christo. Omnis labor, inquit, sine humilitate varius est, humilitas enim est præcursor charitatis, sicut Joannes præcursor erat Jesu, omnes trahens ad eum, ita, ut humilitas attrahit ad charitatem, id est, ad ipsum Deum, qui Deus charitas est.

Ibidem c. 15. S. Antonio in meritis præfertur Coriarius quidam mirè humilis, qui jugiter dicebat. Omnis hæc civitas ingreditur in regnum Dei propter justitias suas, ego autem solus propter peccata mea peccatam sempiternam ingrediar. P. Cornel. à Lap. hic. Idem in 1. Reg. 15. 17. Nota hic fructum humilitatis, Deus enim ob eam Saulem evexit ad regnum, ipse enim humiles exal-

exaltat, superbos humiliat. Sæpe clamat S. Scriptura, urget S. Gregor. To. 1. Reg. 15. v. 17. *Nonne cum parvus esses (de Saulo) in oculis tuis; caput in Tribubus Israel factus es. In oculis tuis. q. d. qui se clarè cognoscit, sibi vilescit: Superbia enim oritur ex cecitate, & sui ignorantia. Idem Greg. hom. 7. in Evan. sic clarè & nervosè explicat. q. d. Cum tu te parvum aspiceres; ego te præcæteris magnum feci: Quia verò tu te magnum conspicias, à me parvus æstimaris. Unde concludit. Qui sine humilitate virtutes congregat, quasi in vento pulverem portat. P. Corn. in 1. Reg. 15. 17.*

S. Gregorius Turonensis cum Gregorium summum Pontificem adiret; & ille eum corpore tam pusillo esse cogitaret, ad cogitationem ejus illis verbis respondit. Dominus fecit nos, & non ipsi nos, idem in parvis & in magnis. Ann. Cæle. 17. Nov. Ad Sanctum Gregor.

Gratia concessit Tibi, quod natura negavit,
Magna Tibi virtus, parva statura fuit.
Corpore non æquans alios introspicis alta,
Et penetras cella, quæ abdita mente latent.

839. Humilitas frangit iram, reconciliat inimicos.
1. Reg. 24. v. 16. *Sit Dominus judex & judicet inter me (Davidem) & te (Saulen) & videat, & judicet causam meam, & eruat me de manu tua. v. 17. Cum autem compleret David loquens sermones hujuscemodi ad Saul, dixit Saul: Numquid vox hæc tua est, fili mi David? Et levavit Saul vocem suam & flevit: Vide hic quàm efficax fuit vox Davidis, vide pariter, quàm potens fuerit ejus profunda humilitas, & incensa charitas, quæ adamantinum cor Saulis fregit, ac mite, placidumque reddidit, ut in lacrymas amoris diffunderet. Unde S. Chrysost. Quid igitur Davide felicius, qui ex homicida fecit Patrem, ex lupo ovem? qui fornacem iracundiæ multo replevit rore, quique tempestatem vertit in tranquillitatem &c. Ecce hos carbonem ignis juxta monitum S. Pauli Rom. 12. 20. concessit David super caput Saulis, quibus eum ad se redamandum accendit. Dixerat autem David v. 15. ex humilitate. Quem persequeris, Rex Israel? quem persequeris? canem mortuum persequeris & pulicem unum. P. Cornel. à Lap. hic.*

Inde colligit Chrysostomus in nostra potestate esse inimicum nobis reconciliare, si cum Davide nos coram ipso humiliemus, & charitatem in eum ostendamus, juxta illud Proverb. 15. v. 1. *Responsio mollis frangit iram. Probat id exemplo ignis; si enim infles scintillam ignis, excitas incendium,*

contra si inspuas, & utrumque tibi in manu est; quoniam utrumque, inquit, ex ore tuo proficitur. Idem fit & in inimicitia proximi.

Matth. 11. v. 29. *Tollite jugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum, & humilis corde: & invenietis requiem animabus vestris. Humilis corde. Cordis affectu, id est, voluntate, ait S. Bernard. Serm. 42. in Cant. Multi enim sunt humiles ore, sed pauci corde. Et invenietis requiem animabus vestris. q. d. Imitamini meam humilitatem & mansuetudinem, estote mites & humiles & sentietis, quàm suave est jugum Dei. Ita S. August. Chrysost. Sapienter Climacus. Discite, inquit, non ab Angelo, non ab homine, non ex libro, sed à me, hoc est, ex mea in vobis habitatione, illustratione, & operatione. 2do. & magis genuinè, Author imperfecti. Maldon. & Jansen. q. d. Discite à me, id est, ne vereamini ad me accedere, & jugum Evangelii mei in collum vestrum suscipere; quin venite & illud suscipite, discetis enim, & re ipsa experiemini in me, me non esse tyrannum, sed Dominum humilem, mitem, clementem, & benignum. Hunc sensum exigit ratio, quàm subiicit: jugum meum suave est. Moraliter discite hic, quanta & quàm chara sit Christo humilitas. 1mo. Ex eo, quòd sit summa, & coronis vitæ, doctrinæ, & perfectionis Christi. q. d. Discite à me non mundum creare, non miracula facere, non subtilia de SS. Trinitate disputare, sed quia mitis sum, & humilis corde. 2do. Quod humilitas sit sedes pacis, & invenietis, inquit, requiem animabus vestris. Nusquam quies animi nisi in humilitate. Vis ergo requiem, complectere humilitatem, humilem locum, humile officium, humilem victum, vestitum &c. Impossibile est, ut superbus habeat pacem animæ, qui semper majora ambit, & sæpe assequi nequit. 3tio. Quòd humilitas tollat ab homine omnem laborem & omnia onera. Venite &c. qui laboratis &c. & ego reficiam vos &c. Humilitas ergo est levamen omnis laboris & oneris, & refectio virium, ut quidam Doctor meritò dixerit.*

Humilitas est pharmacum contra omnes morbos, ac sanitas animæ & corporis; Humiles morbum enim tolerando lenit, & superat. longævi. Quin & Hipocrates dixit: Animalia, quæ felle carent, ut cervi, sunt longæva. Mites ergo & humiles sunt sani, & longævi, mansuetudo enim uti mores, ita & humores contemperat, quos distemperat bilis, unde morbi.

4to. Humilitas est virtus Christi: discite, ait, à me, hæc mea, mihi propria, mihi

hi præ cæteris chara est virtus. Sic è diverso superbia est peccatum Luciferi. 5to. Eadem facit jugum Christi suave & legem levem. Vide S. Bonav. de Humil. S. Francis. ci. Præclarè S. August. Epi. 112. qui, inquit, didicerunt à Domino JESU mites esse & humiles, plus orando & meditando proficiunt, quàm legendo & audiendo. Denique Christus jungit hic mitem cum humili, quia mansuetudo & humilitas sunt quasi duæ sorores invicem associatæ, vel sicut mater & filia. Plura P. Corn. à Lap. in Matth. 11. 29.

Matth. 18. v. 4. *Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est major in Regno cælorum. Humiliaverit. Scilicet humilis sit per virtutem, sicut iste per ætatem, sive, ut sit parvulus animo sicut iste est parvulus corpore. Jubet ergo Christus nos parvulis fieri similes, non in insipientia, & imprudentia, sed in simplicitate & innocentia, & propriè ac directè in humilitate.*

Moraliter discite, si cupis elevari ad primos thronos in empyreo, demitte te ad imos inferni, ac te colloca sub pedibus Judæ, uti faciebat S. Franciscus Borgias, quòd enim minor & humilior fueris, eò major eris in regno Cælorum. Vifa est olim sedes alta & gloriosa inter Seraphinos, & vox audita: Hæc sedes humili servatur Franciscus, ita S. Bonaventura. Ratio à priori est, quòd humilis profundissimè se demittendo Deum summè revereatur, honoret, & colat, quare meretur ab eo summè exaltari. Humilitas ergo est grata & honorata Deo, Angelis, & hominibus. Quin etsi politicè agatur, humilitas adhibenda est: Quia illa ab omnibus colitur, superbia verò ab omnibus deprimitur. Hinc aulici licet ambiosi, se tamen mirè verbis & gestu humiliant; sed quia occulta in mente laborant arrogantia, difficile est animi fastum non prodere vultu, quin per signa & gestus erumpat.

Aurea est Gnome B. Nili. Beatus, cuius est vita excelsa, Spiritus autem humilis. Et illa S. Chrysostomi. Nil æquè Deo gratum atque se cum infimis numerare. S. Hieron. dat humilitatis speculum S. Paulam, de qua in ejus epitaphio. Cunctorum virtutes, & potentias sua humilitate superavit &c. P. Cornel. à Lap. hic.

Actorum. 8. v. 9. *Vir autem quidam nomine Simon, qui antea fuerat in civitate Magus, seducens Gentem Samaria, dicens, se esse aliquem Magnum. Symbolicè Simon Magus, puta superbus & insipiens se jactat aliquem, cum sit nullus & nihil: ex adverso. R. P. Kpiaskopki, S. J. Collectanea Ascetica.*

so humilis & sapiens dicit se nullum, & nihil, cum per Deum sit omnia. Sapuit hoc prudens Ulysses, qui cum vocasset se *Nul-* Humilis lum, Cyclopi manus evasit: nam, ut nar. dicit se rat Homerus Odyss. 9. Ulysses cum Sociis nullum. captus à Polyphemo Cyclope, petensque ab eo gratiam liberè redeundi ad patriam, rogatus à Polyphemo, quòd ejus esset nomen? Respondit Græcè. *Nullus vocor.* Cui Polyphemus, Ego, inquit, Nullum, sociorum ultimo loco comedam, alios verò prius, hoc nostrum munus habeto. Ulysses ergo Polyphemum inebriavit, ebriumque exoculavit, evigilans ille exclamat, advocatque alios Cyclopes, Adjuvate, Nullus me per dolum excæcavit, Cui illi. Si nullus tibi soli existenti vim adfert, morbum magni Jovis non est evitare. q. d. Si nullus hominum, sed Jupiter te fecit, nolimus contra Jovem pugnare, ut tibi opem feramus. Ita evasit Ulysses tectus pelle arietis. Simili modo humilis Cyclopi, id est, demonum manus evadit. Unde S. Antonius, cum vidisset totum mundum usque ad cælum plenum laqueis demonum, anxius orare cœpit, quis hos laqueos evadet, audivitque: Humilitas. P. Corn. à Lap. in Act. 8. 9.

Actor. 20. v. 19. S. Paulus de se dicit: 841 *Serviens Domino cum omni humilitate, &lachrymis. Nota, Apostolus humilitatem esse ait, servitium Dei. Nulla enim re magis se quis proficitur servum Dei, quàm si se præfundè, non tantum ipsi, sed & hominibus quibusque propter Deum humiliet, & subternat. Rursus nota To cum omni humilitate, non enim sufficit in una re se humiliare obiter, sed in omnibus profundè & semper. Humiliavit ergo se Paulus in corde, in verbo, in incessu, in salutatione, in victu, in vestitu, cæterisque omnibus,*

Matth. 23. v. 12. & 14. Christus accedens ad Joannis Baptisma, cum Joannes Humilitas ex summa reverentia eum prohiberet, dicit Perfectain omnibus. *ceretque. Ego debeo à te baptizari, & tu venis ad me; Respondit Christus: Sine modo; sic enim decet nos implere omnem justitiam. Omnis justitia est humilitas, ait Glossa, quæ se non tantum superioribus, & æqualibus, sed & inferioribus subjicit. Sicut ex adverso omnis injustitia est superbia, qua quis etiam Superiori se præponit, jus enim & subjectionem debitam ei adimit: Sicut ergo in omni actu virtutis intervenit humilitas, qua quis Deo ejusque legi humiliter se subdit, ita in omni actu peccati se miscet superbia, qua quis superbè jugum, legemque Dei excutit. Humilitas ergo solvit, imò superat omnem justitiam, omneque debitum, quod debet Deo, proximo, & sibi ipsi, Rrrr Deo*

Deo enim se subijcit per religionem, proximo per charitatem, corpus per continentiam subdit animæ, animam spiritui, spiritum Deo. S. Thomas interrogatus, quo indicio verè sanctus & perfectus dignosci possit, respondit, humilitate, contemptu sui, fuga honoris & laudis. Si ex adverso, inquit, videris aliquem, dum negligitur, postponitur, irridetur, dare sensum doloris vel indignationis, deicere vultum, nasum contrahere, rugare frontem, scito hunc non esse sanctum, non esse magnum, etiamsi miracula faceret; ostendit enim in sui contemptu suam superbiam, tristitiam, iram, impatientiam, ac proinde vilem se facit, ac contemptibilem. *Omne iustitiam*, id est, omne incrementum iustitiæ & humilitatis, ut scilicet quotidie magis ac magis te humilies, donec ad culmen, aut potius ad centrum humilitatis pertingas. Sic Christus descendit de cælo in uterum, in præsepium, ex præsepio in Jordanem, ex Jordane in crucem, ex cruce in infernum, unde meritò tanti descensus ex inferno gloriosus ascendit, & resiliit in cælum, imò super omnes cælos. Nimirum docuit te & me, ut si ex uno loco, gradu, in quo eminebas, colebaris, honorabaris ab omnibus, mittaris ad alium locum, gradum, in quo deprimaris &c. liber eo descendas, dicasque cum Christo, *sic decet nos implere omnem iustitiam*, hoc si feceris, scito te cum Christo in summum honoris gradum ascensurum. P. Cornelius à Lap. in Act. 20.

De Humilitate S. Chrysostomus: Humilitas Latronem ante Apostolos in paradisum duxit. S. Bernard. Magna & rara virtus perfectò est, ut magna licet operantem, magnum te nescias.

Humilitas A. D. 598. Refert Sophronius Prælat. Spir. c. 151. se audivisse à Joanne Abbate Persa, quod dum ille Abbas Romæ fuisset, velletque adorare Pontificem Gregorium Magnum, ille eum præveniens, ante Abbatem in terra se prostravit, nec surgere voluit, priusquam Abbas itidem prostratus surgeret. Baron.

Memores humilitatis suæ nominant se summi Pontifices servos servorum Dei. Patiuntur verò pedum oscula. 1. Non quòd illi hoc expetiverint, sed quòd id primi Christiani reges adinvenerint. Uti fecerunt Justinus, Pipinus &c. P. Faber in Auctuar. in Festo S. Petri.

A. D. 912. Adephonsus rex vita excessit, cum prius magno humilitatis & dexteritatis exemplo apud filium regem, du-

cem exercitus contra Saracenos egisset post abdicatum regnum. Baron.

A. D. 633. In Hispania celebrata 4ta. Synodus, Toleti, 62. Episcoporum, ad quam Rex ipse, cum jam totam Hispaniam possedisset, venit, ac coram sacerdotibus in terram prostratus inter planctum & suspiria, preces illorum expetiit, ac conservationum Regum, Ecclesiæ. Baron.

A. D. 1261. S. Ægydus vita excessit, qui dum audiit Eliam Generalem Franciscanorum Friderico persecutori Ecclesiæ, accessisse, in terram se abiecit dicens: se vellem quàm maximè humiliari, dum ille, qui tantopere se exaltabat, tam infima ruina cecidit, egit tamen postea penitentiam iste Elias, P. Kwiatkowski in Annal.

Circa A. M. 3474. traditur, Cois jaci-Humilitas entibus nassam, eam capturam ab hospitibus Milesiis incerta adhuc fortuna emisit; decet. extractumque reti Tripodem fuisse, cum verò utrinque altercarentur, consultum Pitthiam præcepisse, ut Sapientissimo eum tripodem darent. (erat Tripus mensa in templo Apollinis Delphici, qua supposita Phœbus vaticinabatur.) Itaque ille Tripus primò missus fuit ad Thaletem, qui, cum sibi Biantem præferret, Tripodem ad eum misit. Et hic ad alium eundem promovit, iste quoque ad alium, donec ad Thaletem redierit. Deinde Mileto Thebas transportatum tradunt, atque Ismenio, Apollini consecratum. Utique sapienter ad Deum, juxta suam opinionem, uti fontem sapientiæ, præmium sapientiæ retulerunt sapientes. P. Sallian, in Annal.

Carolus V. Imperator, cum Seldius Ferdinandi fratris legatus in multam noctem cum illo traxisset colloquia, dilapsò famulatio, ipse Carolus Soldio candelam ad cubiculum prætulit, dicens: Hoc tibi monumentum Cæsaris illius Caroli habeto Seldi, tot exercitibus & satellitibus olim stipati; quem nunc solum, & à familia etiam desertum vides, & cui tu tot annis servivisti, ipse tibi servit & lumen prætulit. Cyth. Orat. de Carolo V.

STUDIOSITAS

Juxta D. Thom. 2. 2. q. 167. est virtus, quæ affectum & studium cognoscendi juxta rectæ rationis normam temperat: Studium autem est vehemens animi applicatio ad aliquid cognoscendum.

Tu studium moderare tuum, nimiumque sciendi.

Se

Se, desiderium, se ratione regi. Permittat; studiosus enim sub lege teneri, Debet: nec doctos omnia nosse decet.

PARCITAS

Juxta D. Thomam 2. 2. q. 169. quæ decorum in cultu corporis, & alio rerum exteriorum apparatu servat. Quatenus hæc virtus tollit superflua, Parcitas dicitur. Quatenus nimium exquisita non requirit, simplicitas seu moderatio dicitur.

Si quos in cultu ratio non exigit ulla, Sumptibus, est virtus, parcere scire suis. Hæc non admittit, removetque superflua virtus. Servans hæc, possunt quæ satis esse sibi, Ac exquisitis parcat moderatio rebus, Communisque sibi judicat esse satis.

SIMPLICITAS.

Simplicitas quid?

Actum 2. v. 46. de Christianis antiquis dicitur: *Sumebant cibum cum exultatione, & simplicitate cordis*, id est, sine malitia, dolo, suspitione, invidia, mæstitia, benevolè, candidè, sincerè, integrè, hilariter, significat omnia bona fide esse gesta, nullas exquisitas fuisse delicias, nullas etiam sectas & schismata, sed quemque sua libenti & alacri animo fratribus communicasse, ait Chrysost. ac vicissim, quæ ex distributione sibi obtingebant, simpliciter candidè & grato animo accepisse, non respiciendo, an alteri melior & major pars distributa fuisset. Nota, Sicut in rebus naturalibus simplicitas dicuntur corpora, quæ non sunt mixta, & composita, qualia sunt cælum & elementa, ex quibus reliqua corpora componuntur, & conflantur, ita in moralibus simplices vocantur, qui carent furo, dolo, & cupiditatem, passionumque mixtura. Quocirca Deus simplicissimus est tam physice in natura, quàm moraliter in virtute, candore, & puritate. Unde præclare S. August. l. 11. Civit. c. 10. *Est, inquit, bonum, solum, simplex, & ob hoc solum incommutabile, quod est Deus, ab hoc bono creata sunt omnia bona, sed non simplicia, & ob hoc mutabilia*. Creata sanè, id est, facta, non genita; quod enim de simplici bonum genitum est, pariter simplex est, puta Verbum, & Filius Dei. Quò ergo quis simplicior est, eò proximius ad Deum & ad divinitatem accedit; quoniam monet, Christus: *Estote prudentes sicut serpentes & simplices sicut columba*. Matth. 10. q. d. ait Hieron. Epi. ad Rust. *Habeto simplicitatem columba, ne cuiquam machineris dolos, & astutiam serpentis, ne aliorum supplanteris insidiis: quia R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica.*

non multum distat in vitio, aut decipere, aut decipi posse. Idem in c. 7. Olee. Prudentia, ait, absque simplicitate malitia est, & simplicitas absque ratione stultitia nominatur.

Simplicitati opponitur hypocrisis, quæ Hypocritarum virtutum simulatione clausum vitium ab. tæ describit, scondit, & arte palliat; quam proinde acriter passim insectatur scriptura. Hypocrita enim est vulpes, histrio, Mercurius triceps, & simia in purpura, ut Camelopardalis collo refert equum, pedibus & cruribus bovem, capite Camelum, maculis tigrim, aut pardalis pardum, ita inter Hypocritas sunt, qui variis hominum formas exprimunt. Si cultum similiatur inspicias, sanctum quempiam esse existimes, si orationem audias, Satrapam loqui putes, si vitam expendas, nebulonem invenies. Vide S. Greg. l. 10. Moral. c. 27. in illud: *Deridetur justus simplicitas*, & Clim. gr. 24. ubi inter alia ait: *Simplicitatem esse habitum animæ varietate carentem, totiusque perversæ cogitationis ignarum, & qui nulla mala cogitatione moveatur*. Sic S. Paulus exhortans ad eleemosynam jubet, ut eam faciant in simplicitate. Rom. 12. v. 8.

Simplicitatis insigne exemplum & speculum R. P. Paschasius Broettus, qui unus è 10. primis Patribus creatus nuntius Apostolicus per Hiberniam, ac præ cæteris omnibus à S. Ignatio dignus judicatus Patriarchatu Æthiopiæ ob raram sapientiam, & sanctitatem, cum miro candore & simplicitate conjunctam, adeò, ut ab eo Angelus Societatis appellaretur, sic enim de illo scribit P. Scelinus To. 2. Hist. Societatis l. 6. n. 97. *Propria ejus laus dicebatur simplicitas mixta prudentiæ*. Hanc simplicitatem prædicabat, idque tribus ex causis. 1ma. Quia materia capax maximè cælestium donorum simplicitas est &c. 2. Quòd illa sit alienæ benevolentiae rapax illicium. 3. Quòd simplicitum congressu & Deus & homines mirificè delectantur. Denique simplicitas in eum maximè statum reponit hominum sobolem, unde serpentis fraus parentem primum dejecit.

Simplicitatis quoque illustre dedit exemplum eminentissimus Cardinalis Bellarminus, adeò, ut dum quidam liberius diceret eum non esse evectum ad Pontificatum, eò quòd haberetur simplex; candidè & hilariter respondit: *Felix simplicitas, quæ me tanto onere liberavit*. P. Cornel. à Lap. in Act. 2. 46.

Rom. 12. v. 8. Hortatur Apostolus, ut Eleemosynarius secundum gratiam simplicitatis tibiueat eleemosynas. *Qui tribuit in simplicitate*. Quæritur. Quenam sit hæc simplicitas? Chrysost. Theodor. *Simplicitas, inquam ero; Rrrr qui-*

ganda eleemosyna, quiunt, est liberalitas, hæc enim simpliciter dat manu extensa; cum avarus manum contrahat.

Alii Recentiores, simpliciter, inquit, tribuit, qui non expectat, ut sibi retribuat. Pulchrè Seneca l. 1. de Benef. Demus, inquit, beneficia, non fœneremus, dignus est decipi, qui de recipiendo cogitavit, cum daret. Anselmus inquit, simplicitas hæc opponitur duplicitati, id est, dolo, fraudi, hypocrisis, acceptioni personarum, item & curiositati. Simplex ergo est, qui non aliud intendit quàm quod intendi debet. Simplex itaque in danda eleemosyna, qui non considerat, an is, cui det, sit amicus, familiaris, commodus, & utilis, aut gratus futurus, sed an indigeat. Rursum qui non nimis curiose inquit, an bonus sit, an discolas, an fictus, cui dat eleemosynam, sed, ut ait Ambrosius, in omnes indigentes puro se fundit, affectu & candidè, prudenter tamen sua, sibi que commissa erogat, tales enim ad functionem Eleemosynarii aptissimi, ideòque. P. Cornel. à Lap. hic. S. Thom. 2. 2. q. 3. art. 3. Simplicitas est virtus, ad quam pertinet directè præservare se à deceptione. Simplicitas duplex est, quædam enim contraria est deceptioni, quæ reprobatur, quædam contraria dolositati. Bona est, de qua in Evangelio: Estote simplices sicut columbæ.

MORTIFICATIO

843. Mortificatio quid? & quæ officia illius, Annuerari meritò potest affinis Temperantiæ virtutibus, utpote quæ sensibus corporis, passionibus animæ frana imponit, & ad finem suum rectâ viâ deducit mortificatio.

Roman. 12. v. 1. Obsecro itaque vos fratres per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum. Corpus Sanctorum est hostia vivens. 1mo. Quod sit vivum. 2do. Quia vivum per nova opera, novæ vitæ spiritualis. 3tio. Et propriissimè per actus mortificationis. Est enim mortificatio viva quædam mors, est tamen simul hostia viva, per vivos contrariarum virtutum actus. Vult ergo Apostolus nos semper corpus nostrum exhibere Deo hostiam vivam, ut scilicet semper mortificationi corporis, id est, concupiscentiarum corporis incumbamus, itaque ad vitam quietam, sanctam, perfectam, adeoque ad martirium, si opus est, subeundum nos comparetur.

Hostes enim sunt nostri concupiscentiæ, si ergo eas vincamus, hostiam offere-

mus Deo, inde enim dicta est victoria & hostia, uti canit Poëta:

Victima quæ cecidit, dextera victrice, vocatur.
Hostibus à domitis hostia nomen habet.

Pulchrè Origenes. Si superbiam, inquit, corporis tui vincas & resecas, immolas Deo vitulum, si iracundiam arietem, si libidinem hircum, si vagos & lubricos cogitationum volatus columbam & turturem. Similiter notat hic S. Thom. triplicem esse hostiam. 1am. Animæ, scilicet orationem, 2dam corporis, scilicet mortificationem, jejunium, castitatem. 3tiam operum scilicet eleemosynam. P. Cornel. hic.

Apoc. 5. v. 8. Et 24. Seniores ceciderunt coram Agno, habentes singuli Citharas. Mystice & Tropologie Primatius per citharam accipit crucem Agni, (ejus enim insignia gerant hi Seniores Agni stipitatores & al-feda) ejusque passionis & mortificationis imitationem. Sic & Beda, Rupertus &c. per citharas accipiunt mortificationem carnis, per quam 24. Seniores, alique sancti ad cælum, caelestesque has citharas in thronos pervenerunt, idque. 1mo. Quia sicut in cithara chordæ, sic in mortificatione membra distenduntur & cruciantur. 2do. Quia in cithara, ut ait Ansbertus, aliæ chordæ magis, aliæ minus tenduntur, ut aliæ acutum, aliæ gravem sonum edentes, faciant concentum: Sic & in Ecclesia, alii plus mortificationis subeunt, alii minus, sed plus vacant operibus charitatis, & misericordiæ, atque ex omnibus pulchra fit consonantia, qua Deus laudatur. 3tio. ut ait S. Greg. lib. 3. Mor. 3. Sicut in cithara chorda, si minus tendatur, non sonat, si minus raucum sonat. Ita mortificatio si levior sit, vel rigidior iusto, in Dei auribus non sonat, nec ei placet. 4to. Sicut cithara ex inferiore parte sonat; ita mortificatio interiores animæ vires, & carnem domando personare eas facit, Deumque laudare, ita S. August. in illud Psal. 42. Constitutebor tibi in cithara Deus, Deus meus. quo hic alludit S. Joan. P. Cornel. à Lap. hic.

Jacobi 4. v. 9. Miseri estote, & lugete, Mortificati & plorate: risus vester in luctum convertatur, & gaudium in merorem. Miseri estote. Græce, saria, affligite vos, vel affigimini tum per internum dolorem, mentisque compunctionem, tum per externas corporis afflictiones. Miseri ergo estote. 1. Miseriam vestram humiliter agnoscendo, 2. Miseriam culpæ & peccati deplorando, & castigando. 3. Miseriam hujus vitæ patienter tolerando. 4. Miserias

serias æternas gehennæ per modicas poenitentias redimendo. 5. Tentationes & persecutiones cum Christo sustinendo. 6. Alienis calamitatibus compatiendo. 7. Per labores præsentis vitæ alacriter ad æterna gaudia transeundo. 8. à miseris hujus exilii ad Christum & cælum suspirando. Sumus ergo hic in valle miseriarum & lachrymarum, ideòque nos ipsos misereri, gemere, & deplorare debemus, juxta illud Ecclæ. 7. v. 5. Cor sapientium, ubi tristitia est, & cor stultorum, ubi latitia. Quin & Seneca, *Larga, ait, ubique flendi est, & assidua materia, lachrymæ nobis deerrunt, antequam causa dolendi.* Quocirca Heracitus semper flebat suam, hominumque miseriam. Democritus verò eorundem ineptiam, stolidamque in tantis ærumnis lætitiæ & risum perpetim ridendo deridebat. Plorandum itaque, poenitendum: Nam, ut ait S. Nazianz. Orat. 18. Neque enim Deus ulla re, perinde atque corporis ærumna conciliatur. Et B. V. Maria asseravit Elisabethæ, apud Bonav. in vita Christi. c. 3. Pro cento habeas, quod nulla gratia descendit in animam, nisi per orationem, & corporis afflictionem. P. Cornel. in Jac. 4. 9.

Mortificatio in edendo. Joannes Abbas, Posium Anachoretam visens, rogavit eum, quid per 40. annos in Eremitico proficisset? Respondit ille. Solomonia collustrans nunquam me manducantem vidit, nec iratum. In vitis Patrum, P. Cornel. in Gen. 26. 3.

844. 4. Reg. 6. v. 30. Quod cum audisset Rex mulieres scilicet discipulantes, quæ comedebant in fame infantem, & alterum altera vorandum ex pacto contendeat, scidit vestimentum suum, & transibat per murum. Viditque omnis populus cilicium, quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. Rex hic, licet impius censuit poenitentia & cilicio placandum esse Deum, pientior ergo fuit nostris hæreticis, qui cuticulam curantes respuunt cilicia, atque superstitioni addicunt. Vide hic quàm antiquus sit usus cilicii in poenitentia, sic rex Ninives cum toto populo vestivit se sacco (cilicio) seditque in cinere. Jonæ 3. 6. Itaque excidium evasit. Porro longè antiquior est usus Cilicii, primus enim eo usus legitur Jacob Patriarcha, audiens filium suum Joseph à bestia devoratum. Gen. 37. 34. P. Cornel. hic.

Solifueri sancti autem & in servitutem redigo. Castigo, id est, subigo, coerceo. Porro castigatio cor claruerunt poris sit per jejunia, cilicia, humiliactiones, plagas, aliasque corporis macerationes & afflictiones. Notant S. Greg. Ansel. quod Apostolus, dum carnem flagellat, & casti-

gat, hoc ipso simul demonem antagonitam suam, cum concupiscentia nostra carnali, fœderatum, & in iustro carnis delitescentem, per eamque nos tentantem & opugnantem, flagellat & verberat. Nota, à viris prudentibus in vitis Sanctorum solenter observatum est, nullos penè sanctos miraculis, & gestorum, rerumque admirandarum clariuisse, nisi illos, qui jejunis, & vitæ austeritate excelluerunt, quique corpus afflixerunt, aut à Deo morbis, vel ab hostibus, aut tyrannis tormentis, vel ærumnis afflicti fuerunt, ceteros sanctos, qui communem vitam egerunt, multum quidem sibi & Ecclesiæ profuisse, sed miracula aut nulla aut rara patrasse. P. Cornel. à Lap. hic.

2. Cor. 4. v. 10. Semper mortificationem Mortificatio JESU in corpore nostro circumferentes, ut & tio mors, vita JESU manifestetur in corporibus nostris. Mortificationem. In Græco mortem, ut legit Ambrosius, vel potius, ut vertit S. Hieron. Mortificatio JESU est passio mortis similis passioni JESU Christi, quæ viva est inchoatio mortis, adeoque longa & viva mors, sive mori in fieri, non in facto esse. Dicitur ergo mors vel mortificatio JESU: Quia illius exemplo toleratur. 2do. Quia pro ejus fide & Evangelio subitur. 3. & optimè, ut Ambrosius: quia ipsam Christi mortem & passionem nos ejus ministri, in corpore nostro, quasi repræsentatione quadam gestamus, ut servi stigmata dominorum suorum, Gal. 6. 17. Dat hic causam Paulus, quare in tribulatione non angustietur & moriatur, sed dilatur & vivat. Hæc causa est, quod per tribulationem similis fiat Christo, tam crucifixo & mortificato, quàm resuscitato: itaque in ea gaudeat, & sibi placeat. Hinc moraliter Salvianus l. 1. de vero Judicio docet, neminem esse miserum, qui sua miseria est contentus. Nemo, inquit, aliorum sensu miser est, sed suo, & ideo non possunt esse falso judicio miseri, qui sunt verè sua conscientia beati. Et rursum, nulli, ut opinor, beatiore sunt, quàm qui ex scientia sua, atque voto agunt. Humiles sunt Religiosi, hoc volunt; pauperes sunt, paupertate delectantur: sine ambitione sunt, ambitum respuunt, inhonorati sunt, honorem despiciunt, lugent, lugere gestiunt; infirmi sunt, in infirmitate lætiantur. Cum infirmior, ait Apostolus, tunc potens sum. Itaque quidquid accideritis, quicumque verè Religiosi sunt, beati esse dicendi sunt: quia inter quantumlibet aspera nulli lætiores sunt, quàm qui hoc sunt, quod volunt. P. Cornel. à Lap. hic.

Ad Coloss. 3. v. 5. Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram. Dices Mortificatio v. 3. dixit: Mortui estis, quomodo ergo hic tio con-

tinuò ex-dicit, mortificate? Respondent Chrysost. exercenda. & Theoph. duplicem esse mortem & mortificationem, priorem, qua praeiterita peccata delentur & mortificantur, hæc facta est in baptismo, & de hac dicit Apostolus: mortui estis. Posteriolem, qua motus concupiscentiae mortificantur, hi enim quotidie post baptismum renascentes, assidue iustificati sunt mortificandi. Unde dicit Apostolus, mortificate. Moraliter S. Greg. explicans illud 1. Reg. 2. Dominus mortificat & vivificat, sic ait. In his verbis etiam ordo notandus est, prius quippe mortificare dicitur, deinde vivificare: quia, nisi saculo moriamur, Deo per amorem vivere non valeamus. mortificatum ergo, & vivificatum esse, est praesentia nulla concupiscere, & aeterna desiderare.

Mortificatio sensum & continuò faciendâ. Abbas Primenius. Ille, ait, Monachus potest tanquam mortuus huic saeculo esse, qui duas res horruerit, id est, carnis suae requiem, & vanam gloriam. Mortificationem sensum exercendam, docet quidam Abbas in vitis Patrum. l. 1. c. 7. apologo. Inducit scilicet hominem, qui filium suum iussit expurgare agrum à spinis & tribulis, hic difficultate absteritus præ tribulatione aliquot diebus projiciebat te ibidem humi, & dormiebat: cum venisset Pater, & nil factum vidisset, ab illòque, quo deterretur, didicisset, dixit illi Pater: Fili ad mensuram latitudinis, quam jacens in terra occupas, per singulos dies operare & ita paulatim proficiet opus tuum. Fecit id juvenis & in parvo tempore expurgata possessio. Et tu (dat alicui doctrinam Abbas) frater paulatim operare & non deficies, & Deus per gratiam suam restituet te iterum priori ordini tuo. Plura P. Cornel. hic.

Mortificatio ul-tronea in aromatibus meis. Cant. 5. v. 1. Veni in hortum meum, soror mea sponsa, messui myrrham meam cum tronea in aromatibus meis. Verbum istud messui vilis est, omnibus nec studium satis exprimit sponsi erga mortificationem, scenum enim & quæ acervatim congregamus, in agro demetere solemus ideo delicatius in Hebræo habetur. Collegi myrrham meam, quod sanè exquisitiorem cum delectu diligentiam designat. Utrâque versione versio LXX. videtur diviniore. *Vindemiavi myrrham meam*, quo in verbo gestientis animi studium designatur. Quam non satis est tolerare oblatam, nisi eam ipsi amoris manibus decerpamus - Et quidem si tuis ipse manibus demetes myrrham, non eam sine aromatibus demetes.

Matth. 11. v. 29. Tollite jugum meum super vos, & invenietis requiem animabus vestris. Non si imponatur, sed si tollatur jugum, erumpit in florem suavissimæ quietis - in floribus delectus diligi potest, in myrrha

verò nihil non sapit, sive enim famam decoret, sive cor vexet, sive corpus excruciet, sive torqueat mentem, de pretio securus es. Oratio aliquando superbia est, labor raro in iactantiam non degenerat, scientia quàm raro ædificat, at myrrhæ vel nihil admiscetur, vel sola commiscetur aromata R. P. Oliva, in Hom.

P. Leonardus Perinus, per aliquot annos in cubiculo nunquam sedili usus, nobilis stylista, P. Wieruszowski o. Febr. 846. Mortificatio continua.

Nempe suas præfens numen repleverat ædes, Perpetuus Dominum, verna stat ante suum.

S. Simeon stylista, gloriosa in columna statione peracta pluribus annis, jam stat in conspectu Dei. Annus Cœl. 24. Maij.

Stando sub aperto cœlo fortissime miles Æstum perge die, frigora nocte pati. Gaudebis victor forti statione peracta Te manet in cœlis, summa, beata quies.

Caspar de Caray Hispanus, coadjutor, simplex vir, nullo umquam pulvinari usus, P. Wieruszowski. 14. Febr.

Non jacet in molli, sed sit sapientia lecto. In Christi poterat Doctor hic esse schola.

P. Petrus Paulus Italus ex Japonia pulsus, clam ignota veste rediit, captus decreto Imperatoris mori iussus, quod legem Christi contra edictum regis prædica-verit, inventus est cilicio vestitus, quod rogo non est combustum, funibus, & aliis vestimentis igne consumptis. P. Wieruszowski. 1. Novemb.

P. Robertus Cuscottus Gallus, quoties noctu expergiscitur, toties flagellationem instituit. Idem 23. Dec. Continua mortificatio, indulgentia est, parcisque tibi, dum non parcis, parcis tibi, quia facis, ut par-catur P. Kwiatkiewicz in Face Ascetica.

Duo fratres Germani Pæmen & Anub Abbates in eremo matri adveniendi negarunt, & fugerunt aspectum ex mortificatione. illa itaque abiit promissione filii contenta, quod illos in cœlo visura sit: P. Drexel. in Cœl. l. 2. c. 1. §. 3.

Socrates à medico libidini ac crapulæ mortificatio pronus denuntiatus, medico non irascebatur, discipulorumque manus continuit dirigit: Talis essem, qualem me hic depinxit,

xit, nisi me alium Philosophia & virtus fecisset. Idem in Rosis. P. 2. c. 9.

Orationis Societas. S. Bernard. de verbis illis Cant.: Quæcum mor-est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris dicit: Duo hæc myrrham & thus designare orationem & mortificationem. S. August. ut in templo à Salomone extructa fuerunt duo altaria, unum foris, in quo stabantur animalia offerenda, alterum intus in Sancto, sic in nobis, duo ponenda essent altaria, unum orationis, alterum mortificationis. Sicut in charta pargamena non potest scribi, nisi sit bene rasa, & avulsa à carne, ita anima, nisi sit avulsa à carne, non est apta, ut Deus in illa imprimat suam sapientiam.

Mortificatio victorem facit. S. Chrysost. de Davide & Saule Tom. 1. censet plus fecisse David se mortificando & superando à vindicando injuriam sibi à Saule illatam, dum illum poterat occidere in spelunca, quàm superando Gigantem Goliath.

Utendum mortificatione in pio falconum, is sæpe tunc, dum falco arvidendo, deam apprehendebat, oculos demittebat, audiendo, omittebatque recreationem, quam toto tempore magno cum labore quæsierat. P. Rodericus P. 2. tit. 1. c. 13.

Mortificatio va licet re. 1. Paral. 11. 17. dum ab aqua in minutis per tantam audaciam comparata abstinent: non sperdum ante arcem saltavit. Catholicus immortificatus parvarum muscarum morsum non ferens, à Manichæo adductus, ut crederet, primo muscas, postea apes, postea scarabæos, lacertas, aves, animalia, tandem & hominem à dæmone creatum fuisse.

847. Mortificatione utendum etiam bonis. Etiam mortificatis, bonis, utendum mortificatione. S. Bernard. Serm. 58. super Cantica. Credite mihi, & putata repullulant, & effugata redeunt, & reaccenduntur extincta, & sopita denuò excitantur. In hortis, ex herbis efformati leones, aquilæ, naturaliter degenerant, nisi sæpe folia abscindantur. Ita licet aliquis videatur leo, aquila &c. Major difficultas in nobis excolendis, quàm in quadrandis lapidibus: hi enim ad pristinam formam non redeunt. P. Roder.

Mortificatio emundat. In veteri lege Ephod vestimentum sacerdotis erat ex lino, ex quo vulgaris est tela. Glossa arcanum ex Origene divulgat, dum ita in c. 28. Exod. ait: Linum cum in terra nascitur, multo labore nativum colo-

rem deponit, & quem prius non habuerat candorem, assumit. In lino igitur puritas intelligitur: quia caro nostra sine multa corporis & spiritus afflictione ad munditiæ honestatem non pervenit. P. Consalvus Sylveira, qui martyrium subiit in Monomotapa, perpetuum gestabat thoracem cilicinum, ferreis intextum aculeis, lapis illi pro cervicali: flagris & virgis ita in se desaveiebat, ut toto corpore vulnus unum fieret. P. Krosnowski in Viator. Alloc. 1.

P. Sertorius Caputi quotidie quater se flagris per 7. Psalmos flagellabat: non raro integra hora postremis annis somnum non nisi flexis genibus capiebat. P. Joannes Nunnus crucem variis aculeis asperam, & corpori firmiter appressam continuò gestabat, quæ post mortem ita inhaesit cadaveri, ut vix inde extrahi posset. P. Petrus Claveas frigore compellente nunquam ad focum accessit; colore æstivo sudorem eliciente, nunquam illum deterfit, muscas, culices aculeum altè defigentes non repulit, P. Krosnowski. ibid.

Ad S. Romualdum Abbatem Henricus Cæsar dicebat: O si hæc anima mea pro domicilio tuum haberet corpus, Ann. Cœl. 19. Jun. Ad quem,

Corpus Divetuum, quod mortificatio mundat, Exornat virtus, Cæsare digna domus.

Actor. 14. v. 21. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum. Mortificatio oportet nos intrare in regnum cælorum. Psal. 43. v. 22. Propter te mortificamur tota stigiis die. 1. Petr. 2. v. 21. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. Ad Hebr. 12. v. 2. Pro-colum, posito sibi gaudio sustinuit crucem, confusionem contempta.

De Patre Gabriele Lagronio fertur, Christus eundem tanto mentis fervore se flagellis crucem mortificasse, donec Christus ei comparuerit, & canti se benigne compescuerit dicens: Satis est Gabriel, satis est. R. Capuc. in Festo Omnium SS.

Mortificatio corporis est minor, quàm Mortificatio cordis & gloriae. Exerce autem te ipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio dis pluris ad modicum utilis est. 1. Tim. 4. v. 7. & 8. quàm corporis. R. P. Oliva Strom. l. 8. p. 163. Utilior sapientie & savior cordis laniena, quàm carnis; hinc ex Domini verbis David clamat, Lapidem quem reprobaverunt ædificantes. Lapis angularis Christus, qui non queritur, quod contusus, sed quod reprobatus. Nimirum cordis cruorem fudit reprobatio, clavi

clavi verò sanguinem carnis profudere, Psal. 37. v. 9. *Rugiebam à gemitu cordis mei.* Dominus irrugit ob gemitum cordis, non carnis: ideo Ilias cum illum virum dolorum appellavit, non plagarum, sed opprobriorum meminit, *Despectum & novissimum virorum.* Quam læva carena dedecus, malo jejulare quam despici; malo plorare, quam rideri. Satiùs est, inquit Hieronymus, stomachum dolere, quam mentem: hinc illæ Domini voces: Psal. 21. v. 7. Ego autem sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abjectio plebis, v. 8. omnes videntes me, deriserunt me.

848. Mortificatio est rubus, in quo invenitur Deus. R. P. Vincentius Caraffa. Mortificatio rubus, in quo invenitur Deus, in cuiuspiam Deum crebrius roganti, ut se ipsi quo invenerunt, ostenderet, adfuisse Christum in specie infantuli, in fasce acutarum spinarum involuti, nec poterat eum tangere, nisi se prius pungeret. Mortificatio etiam externa Deum nobis ostendit. Idem R. P. Vincen. ibid. c. 4. meminit cujusdam sancti, mortificationis amantis, qui interrogatus, ecurradeo fugeret corporis commoditates. Respondit: Iesus prohibuit, Iesus non permittit. Prohibuit verbo, non permittit exemplo.

Mortificationis freno retinenda gula. Christus S. Brigittam instruens l. 4. Rev. c. 108. ostendit mortificationem, qua caro maceratur, quod precipue in cibo fit, sibi apprimè charam esse: Tres, inquit, sunt sancti, qui mihi præ cæteris placuerunt. Mater mea, Joannes Baptista, & Maria Magdalena. Isti tres sic habuerunt animam suam, quasi Dominum, corpus verò tanquam servum. In mensa certè servus non solet præponi Domino, nec ad arbitrium servi comedit Dominus, sed è contra: nam sic diligitur corpus, tanquam propter animam, anima propter Deum, Deus propter se ipsum, ut ait S. Bernard. l. 2. prope initium.

Asellus Marinus (P. Nieremb. Hist. Nat. l. 1. c. 19.) cor in ventre habet, & angues in capite. Quid mirum, si serpentina venenatas impuras cogitationes habent in capite, qui aselli cor defossum habent in ventre. *Aufer à me ventris concupiscentiam* (orabat Deum Ecclesiasticus c. 23. v. 6.) & anima irreverenti, & infrunita ne tradas me. Anima infrunita, sive sine freno, nihil scit negare gulæ suæ; anima verò Deo addicta divini amoris freno gulam coercet. P. Nadaſi in Monte myrrhæ. c. 10.

Mortificandæ carnis illustriſſimæ animæ, cui cum ad manum flagellis, nullum esset flagellum, detracta è collo,

tenuissima ex auro catenula disciplinæ loco est usa. In auream divini amoris suppellectilem, pretiosa flagella referenda &c. S. Maria Magd. de Pazzis, dæmones, à quibus inter flagellandum affligebatur, pepulit flagello. Ibid. Affirmat Seneca de Benef. l. 6. c. 8. Quorundam flagellis quartana discussa est. Febris nostra libido flagellis excutienda. Paulus Apostolus, ut observat S. Greg. l. 6. Epi. 22. jam ad tertium cœlum descenderat, & tamen adhuc trepidans dicebat: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* 1. Cor. 9. 27. Non credam carni, dum dicit. *Civis Romanus sum*, ut flagella fugiat; mancipium est. Sunt, qui flagellationem comparant pulsato tympano. Petrus Damiani Cardin. (ut refert Gretſerus de discipl. l. 2. c. 8.) ille, inquit, in tympano Dominum veraciter laudat, qui confectum jejuniis corpus per disciplinam verberat. Narrat Gretſerus ex Æliano. Leo, inquit (l. 7. Symb. 68.) ne quid ignavè faciat, flagellans lemetipsum caudâ, excitat. Elephantum pariter se, ut ad certamen incedant, proboscide verberant. Memoria prodidit Cantipratanus Hugonem, Canonicum Parisiis, ob doctrinam dictum alterum Augustinum, post mortem amico apparuisse, dixisseque, se ad purgatorium transeuntem à dæmonibus acriter verberatum ob disciplinam omisſam. Huc spectat illud Bernardini Senen. (Serm. 65. p. 553.) Citharæ Dei, corpora Beatorum; cithara tamen tangenda est non toto pugno, vel fuste tundenda, sic enim confringeretur; ita disciplina tangi quidem caro debet, sed non frangi. E fastis Capucinatorum (in ann. 1589.) in Romano ipsorum cœnobio didicit P. Nadaſi de corde Raynerii viri spectatæ apud eos virtutis, cum defuncti cor dissectum fuisset, in illo flagellum, quale à nostris componi solet, quinque funiculis contextum, atque ex ipsa cordis carne divina arte fabrefactum apparuit. ô verè, ubi est amor tuus, ubi thesaurus tuus, ibi & cor tuum.

Hispanus comes de Lemos, quem Joan. Rho (Virt. Exem. l. 7. c. 5. n. 10) in aulico splendore choreis nuptialibus, dicto die in se flagello aureo delavisse, non vanus testis est. Quoniam, inquit ille, huiusmodi flagellationis sacrificio, stata comiti ea erat dies; subiit animum cura, ne sine consueta memoria dies illa sibi abiret ingloria &c. dissimulanter, abditum in conclavè secedit, torquemque multo gravem auro è collo diripuit, nudato tergo incutit. Ita ille. En torquatum victoriæ de carne reportatæ heroem &c.

Pulchrè B. Petrus Damiani (to. 1. l. 6. ep. 1,

ep. 1. pag. 238.) nec perhorrescit sub momento volentem asperitatem, qui providè considerat eam, quæ sibi compensanda est, suavitatis æternæ dulcedinem. O quàm jucundum, quàm insigne spectaculum, cum supremus Iudex de cœlo prospectat, & homo semetipsum mulctat. Ubi reus manibus se gaudet exhibere tortorem. P. Nadaſi in monte Myrrhæ c. 12. Idem alibi c. 15. an. 16.

Flagellatio oculis non nocet.

S. Trudo patris admirandis celebratissimus, eos, à quibus monebatur, ut in suum corpus mitior esse inciperet, Amicos non benè misericordes, atque onerosos consolatores appellabat. Sunt, qui, ut disciplinæ seu flagelli, quod dorso infligitur, usum sibi, aliisque disuadeant, dicunt: eum nocere oculis, de quibus do id, quod Gretſerus (de discipl. l. 2. p. 149.) noster à clarissimo & experientissimo medico accepit responsum, in hæc verba: Vulgaris illa persuasio, quod flagellorum ictus dorso incussus, oculis officiant, nulla probabilitate nititur. Nimia profusio sanguinis obest, illa quidem ut cerebro, ita & oculis, quos aliqui germina cerebri appellant, idque imminuendo calorem nativum, & spiritus, at tantum sanguinis hic non funditur, ut de pauperari calore suo cerebrum possit, imò verò si in quàm plurimis oculorum morbis, tum arcendis tum percurandis scarificationes dorſi (nota pulchrè erratum in typo *sacrficationes* ponendo pro *scarificationes*, *sacrficatur* enim dorſum, dum bona intentione tunditur) prodesse manifeste cernimus, cur à flagris istis noxam verebimur? neque funiculorum illorum incussio, quæ dorſum citra sanguinem rubefacit, tam impetuosa est, ut ex ea detrimenti quidpiam sit metuendum. Hæc & his plura præstans ille medicus ad Gretſerum, qui suam illi sententiam libens, volensque adjunxit.

849. Mortificatio in cilicio & catenula usurpanda. David Psal. 34. v. 12. *Cum mihi moleſti essent, induer bar cilicio.* Psal. 68. 12. *Posui vestimentum meum cilicium.* Gen. 37. v. 34. *Indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore.* Ita Patriarcha Jacob induebatur cilicio, dum recolebat filium suum, quem mortuum esse putabat. Amor Dei ostendit nobis Filium Dei mortuum in cruce, plorantes induamur cilicio, cujus mortis causam dedimus.

Machabai (1. Mach. 3. v. 47.) jejunaverunt, & induerunt se ciliciis &c. & clamaverunt voce magna in cælum. Judith (Judith c. 8.) In superioribus domus suæ fecit sibi secretum cubiculum, in quo - - clausa morabatur, & habens super lumbos suos cilicium. R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Aſetica.

jejunabat omnibus diebus vita sua, præter festam domus Israel.

Ex Irenæo memoratur, Adam cilicium sibi è foliis ficulneis circumdedit, sive tegumentum, quod mordet & pungit corpus. Abrahamus totis 50. annis non mutavit vestem cilicinam, quam induit.

Ajunt S. Ludovicum Gallie regem; si quando Confessarii jussu consuetum cilicium deponebat ob valetudinem afflictam, ad tempus eo die concessam hanc, ut ipse dicebat, corpori suo indulgentiam erogatis 40. scutis in pauperes redemisse. Nempe his scutis se defendebat contra hostem. P. Nadaſi in monte Myrrhæ c. 13.

S. Egwinus Episcopus pedes suos ferreis vinculis adstringens clavem compedum, in Anglia in fluvium abjectam, Romæ in Tyberino pisce inventam recepit. Ann. Cœl. Ad quem

Mancipium vis esse Dei, dum claudis a-cerbè

Corpus, sed Superum munere liber eris. Clavem Roma dabit, Petri, tua vincula piscis,

Ut tenuis retis, rumpere fila, potest.

Mortificatio in lecto quoque adhibenda, aliquibus pro cervicali fuit lapis cilicio vestitus. S. Bononius cilicio vestitus super lecto, nuda humo jacebat supposito lapide capiti. Et certè, dum delicia somni quaruntur, adest somni soror inopinata mors. P. Nadaſi proponit hic rarum quoddam exemplum, quod legit in Francisco Poma medico, Exempl. 18. Filia Nicolai 2di Comitiss Salmaticensis vidua, ætate, opibus, forma præstans & amoribus dedita ad eam devenit insaniam, ut nihil præter luxum exquireret, Meridie, positis vestibus, sese alto rosarum cumulo immerſit, ut leni sopore quiesceret, sed mortua est, *Spiritus quippe prohibiti cordi necem conscribere suffocato calore*, inquit Auth. Ecce vidua, quæ in deliciis est, vivens mortua. P. Nadaſi, ib. c. 14.

In somno quoque Mortificatio vigilet. Mortificatio Surge ergo, surge velociter, ait Amor Dei in ad hominem, ut olim Angelus ad Petrum somno, in carcere. Ostendit primitias diei Deo dandas, non carni & dæmoni esse primum annulum catenæ, aureæ aliarum ex aliis virtutum exercendarum illa die, esse horam auream reliquarum reginam, esse caput aureum diei. Monebat Cato.

Plus vigila, semper nec somno deditus esto,

S s s

Quis

Quis nescit Aristotelem, ut suæ Philo-
sophiæ invigilaret, instar gruis pede altero
sublato lapidem tenentis (in ejus vita) ha-
buisset in manu sphaeram, quæ in subiectam
pelvim decidens eum à somno excitaret.
Simile suadet Amor Dei, ut somnum ad ra-
tionem, divinæque voluntatis nutum com-
ponas. Insidiosæ sunt carnis deliciae etiam
in somno longiore, imò etiam sine somno,
in mora longiore in lectulo, ait P. Nada-
si, id, quod dicit, accepisse à digno fide &c.
Dicebat ille, cum in lecto vigil quidem, sed
oculis clausis quiesceret, sole jam fenestram
in æstate, luce prima ingressò, occurrisset
quasdam in mente imagines, à tenera pudici-
tiae verecundia omnino alienas, id,
ubi advertit, castus animus exhorruit. Horror
ille oculos ei aperuit, & hem aiebat vulgari
idiomate loquens. Vidi penes lectum me-
um puerum tenerrimum instar foedi Æthio-
pis, qui mox aversus à me se proripuit &
confestim in fuga ipsa evanuit. P. Nada-
si, ib. c. 15.

850. Mortifi-
catio sani-
tati pro-
dest.

Adfert P. Hieron. Platus de bono statu
Religioso. l. 3. grandes mortificationis he-
roes, longo senio graves, Hieronymum
100. annos natum, Antonium 105. Paco-
mum 110. Arsenium & Romualdum 120.
Ludovicus Granatensis apud Drexel. de je-
junio l. 2. c. 5. rem suæ ætatis testatissimam
narrans, ait, hominem chiragra & podagra
laborantem, ab homine insidiatore in car-
cerem turris profundæ abjectum, pane par-
cissimo, aqua tepida, & foetida per 4. an-
nos tractatum, sanum ex illo ergastulo exi-
visse. Pechius in omnem vitam à podagra
se liberum sensit, postquam in specu per
19. annos latuit pane solo & aqua conten-
tus. P. Nad. ib. c. 16.

S. Agnes Politiana 17. annis in pane
& aqua jejunavit, cui Beatissima dona cœ-
lestia, & Jesum ipsum, Jesus crucem,
Angelus Eucharistiam dedit, mortuam in-
fantes de cunis sermone & cantu laudave-
re. Ann. Cœl. 20. Apr. Ad illam.

Ad Superos grandis, stricte jejuna tot an-
nis

Restat in extremo tempore Virgo, via.
Angelico te pascit cibo: Tibi porta patebit:
Nam signum à Domino recipis ipsa
tuo.

Non mor-
tificantes
carnem
mala mor-
te pereunt.

Franciscus Burgundus (ut eum vocat
Nebridius ab Muendelheim Canon, Reg. in
pererudito suo Antiquario Ep. 86. p. 391.)
cum se sacræ Capucinorum disciplinæ tran-
scripsisset, videretque eos, qui tunc præ-
erant, ob hospites vel officii dignitatem sub-
inde melius tractari, uti ille loquitur,

ut ad lautitias illas adreperet, carni-
que suæ blandiri posset, fucata virtute, tandem
Mauritano in Sabaudia cœnobio præfectus
capit frui desideratis cupediis. abjecta jam eâ,
quæ in Ordine illo tantopere splendet, mor-
tificationis curâ, brevi angina ad extrema de-
ductus gulæ pœnas dedit in gula; ita ut post
sacramentum pœnitentiæ, ne quidem divi-
num viaticum sumere sit ausus, sed humi
prostratus illud adoravit dicens: Deus pro-
pitius esto mihi peccatori. mox vota solem-
nia renovavit. At hem, post altum silen-
tium & suspirium dolenter & desperanter
suorum commodorum, ac sprete omnis
mortificationis memor in hæc erupit: O
fratres, fratres, verè non omnis, qui dicit,
Domine, Domine, intrabit in regnum cœ-
lorum. O! O fratres profecto spes impii
tanquam lanugo est, quæ à vento tollitur;
nulla pars est mihi cum hæreditate sancto-
rum, gula & ambitio totum me rapuerunt,
idcirco iusto Dei iudicio ad æterna suppli-
cia damnatus sum, stupentibus, trementibus-
que omnibus, Confessario dicente vitam
adhuc illi, & pœnitentiam, misericordiam,
spem patere. Respondit. Tempus pœni-
tenti modò recessit, Dei misericordia &
omnis salutis spes occlusa mihi est. Instat
Confessarius, Crucifixum ostendens, & ma-
gno verborum pondere, amorem, sangui-
nem, mortem Christi exaggerans, At ille:
frustra hæc mihi naras, jam damnatus sum,
nihil omnia juvant, alter Judas fui sub emen-
tito Religionis titulo, Christum velut oscu-
lo prodidi. Nulla mihi unquam erga De-
um fuit sincera charitas, sed ambitio & gu-
la cuncta mea opera, quæ vobis bona
apprebant, depravarunt. JESU &
Mariæ pronuntianda nomina suggerit
Confessarius, tum sceleratus ille inimicus
crucis Christi. Non possum, inquit, nec vel-
lem, etsi possem, dixit, & è manica re-
gularum libellum excutens & abiciens, ex-
clamavit. Damnatus sum, mox Agnum Dei
projecit & dixit: *Damnatus sum.* Denique
Deiparæ Rosarium cum eadem voce *dam-
natus sum.* Et cum ea iterum offerentur, no-
luit. Tunc optimi mœsti filii in templum se
conferunt, preces & lachrymas fundunt.
At Guardianus ille Franciscus Burgundus,
infelix, nihil interea dicebat aliud, quàm
Damnatus sum, Alter Judas fui. Confessa-
rius Eucharistiam deportat ad agrum, roga-
tus, ut præsentem ibi Deum veneretur, Eu-
charisticam pyxidem manu contrectet, ve-
rùm ille, (sunt verba Authoris) retorquens
alio caput & oculos, identidem vocifera-
batur, *damnatus sum*, alter Judas fui. Tan-
dem miser alta voce clamavit: *In æternum
in æternum*, & adhuc *Altius. In æternum*,
simulque Spiritum ejecit. Ejus facies post
mortem tam tetra & horrenda apparuit, ut
cunctis

cunctis metum incusserit, nec oculi, nec os
ulla arte claudi potuerunt, sed hiantia ma-
nebant, supra modum terribili spectaculo
P. Nada- si in monte Myrrhæ c. 17.

Idem Nebridius p. 22. author est,
post mortem cujuspiam Nobilis, qui ma-
jorem curam carnis, quàm animæ habebat,
religiosa veste indutum cadaver in conclavi
jacuisse, ingressos eò duos prægrandes mo-
lossos, vocem auditam, quæ dicebat: *Quid
moram nectis, nostra hujus anima est, imò &
corpus diripite*, cui altera vox respondebat,
se à rapiendo vetari habitu seu veste S. Fran-
cisci, qua cadaver tegebatur. Vix ea veste
cadaver fuit exutum, cum foedum in mo-
dum à molossis discriptum, & gravi post
foetore relicto abreptum est. Nempe plus
prodest in vita vestis cilicina, quàm vestis
religiosa post mortem. P. Nada- si ib. c. 18.

851. Mortifi-
cantes car-
nem bene
moriun-
tur.

Mortificantes carnem, bene moriun-
tur, Narrat Nebridius Epist. 110. S. Caje-
cantes car-nem Tienæum, unum de primis Theati-
nem bene nis, cum à medico saccum stramineum mu-
tare juberetur, dixisset: *Quid stratum mol-
lius?* In cinere & cilicio, in cinere & cili-
cio debeo & volo mori.

S. Joannes de Matha (Ann. Cœl. 17.
Dec.) moriens, cilicium, catenas, flagra,
manicas, pedicas & alia, quibus corpus
afflictaverat, sanctæ sævitæ instrumenta cir-
ca lectulum collocari iussit, & supremis
verbis: Filii (ajebat ad suos) en hæreditas,
quam vobis testamento relinquo. P. Na-
da- si ib.

Mortifi-
catio cu-
stos casti-
tatis.

S. Gregor. Nazianzenus docet exem-
plo suo mortificationem esse custodiam ca-
stilitatis. In hac canitie corpus lanio, ocu-
los premo, diuturnis, nocturnisque curis
ter miseram animam conficio, ut eam à flamma
extraham; ne sic quidem tamen, nisi ad-
modum ægrè corpus in potestate teneo.

Valentinianus imper. subridens mori-
turus dixit: Deus unicam mihi victoriam
concessit, inimicorum nequissimum vici
carnem meam. Utinam & nobis in agone
dicere liceret: carnem meam vici.

Theophilus Raynaudus to. 4. l. 4. ad-
ducit multa de Ægyptiorum sacerdotum
castitate, atque afflictione, quod à carni-
bus, vino, abstinerint, quod hyssopum
pani miscuerint, quod ova, carnes liquidas,
lac verò sanguinem colore mutato esse dixe-
runt, ideoque neutro vesci voluerint.

At dices: velle te Beatissimæ, sancto-
rumque opem implorare, suaviora hæc ser-
A. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascetica

vandæ castitatis media. Respondeo. Bene
orandum, sed & jejunandum, hoc genus
dæmoniorum immundorum non tantum
oratione, sed etiam jejuniis ejicitur. hoc fan-
ti ipsi dictis & factis docuerunt. Senex ille
impurus apud Ribadeneiram (in vita S. An-
drea) qui senex 64. annos natus, Nico-
laus nomine S. Andreæ adiit, petiit pro
se orari: oravit pro illo 5. diebus, sed toti-
dem & jejunavit S. Apostolus & vocem de
cœlo audiit. Conceditur tibi petitio pro se-
ne, sed sicut tu pro illo jejunasti; ita ipse pro
se debet jejunare. Dixit seni S. Andreas, at
ille etiam sex menses orando & jejunando in
pane transiegit, & vivere desinit. Tunc An-
gelus adfuit S. Andreæ, ac dixit, Nicolaum
illo sex mensium labore felicem in æternita-
te requiem consecutum.

S. Andre-
as orat
pro im-
pudico
senē, sed
& jejunat;

De S. Cœcilia Breviarium 22. Nov.
Cilicio Cœcilia membra domabat. At An-
gelum habuit castitatis custodem? nihilo-
minus tamen *Biduanis & triduanis jejuniis*,
orans commendabat Domino, quod timebat.
Author est Robertus Holkot moral. 29.
quod philomela, ne à bubone capiat, ne
spinas intret; angelus tenebrarum est velut
bubo, innocentes animæ ut philomelæ lau-
dem Deo canerent, intrent spinas mortifica-
tionis, etiam spinas Christi &c.

Ait Gellius Noct. 1. 15. lignum alumi-
ne illitum igne non lædi. Nam cum oppu-
gnaret Sylla Piræum, & contra Archelaus,
regis Mithridatis præfectus propugnaret tur-
rim ligneam defendendi gratia structam,
alumine oblitam, ab igne immunem fecit,
sic mortificatio turri castitatis applicanda,
ne impuris ignibus ardeat. Alumine aurum
purgatur, ut ait Plin. l. 35. c. 15. Aurea
castitatis statua, alumine mortificationis
purganda. Alumen etiam oculis medetur,
scabiem sanat. *Caro insolescens dæmonum pa-
bulum est*, ait S. Antiochus Hom. 6. P. Na-
da- si, ib. c. 20.

852. Mortifi-
catio est
purgatorii
compens-
dium.

Surius 16. Novemb. c. 9. de Ædmon.
do scribens ejus duplex cilicium vocat du-
plex martyrium, at martyrio evitatur pur-
gatorium. De Achillis hasta vulgatum est, nostri
eam & vulnerandi & sanandi vim habuisse, nostri
hoc de mortificatione persanctæ affirmari compen-
potest, quod, dum nos vulneret in corpo-
re, sanet in anima, ne anima tanta tormen-
ta in purgatorio, quanta passura aliàs erat,
patiat, Marneius (Heroides Mariæ
p. 12.) meminit Agnetis reginæ in Hunga-
ria viduæ, quæ per annos 48. ad nudam
carnem cilicio cooperta, cum aliquando
ad viri sui cineres, pro ejusdem salute ora-
ret, ac fletet, vocem audivit in hæc verba:
Beata hora, qua nata es. Porphyrogeniti
Ssss 2. nascun-

nascuntur ad purpuram, sed feliciores, qui nascuntur ad cilicium. P. Nadasi, ib. c. 22.

Mortificatio est Mortificatio est vita prædestinatorum. Zachar. 3. v. 19. *Jejunium erit (domui Juda) in gaudium & latitiam & in solemnitates præclaras: veritatem tantum, & pacem diligite.* Joann. Rho Hist. Virt. l. 7. de magna Virgine Joanna à S. Cruce refert, qua se industria cruciarit, ait, illam ingenti cruci adhæsisse, apprehensisque prominentibus è stipite clavis diductis latè brachiis, diu pendisse suspensam, voluntatem fuisse inter spinas, à flagris jam ante cruentatam, & ingeniosa pietate, descriptis ferrea in lamina Christi patientis insignibus, ea pertusa, qua parte lacerando corpori asperatur, pro cilicio usam, vivamque dolorum Domini sui factam imaginem. In morte hoc habent prædestinati, ut odio sui, ac Dei amore flagrantem se plectant, ostendantque se esse inter illos, quos Deus prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui. Rom. 8. 29. Major sum, aiebat Seneca Epi. 65. quam ut mancipium sim corporis mei. Abiponum in Paraquaria heroes ac semidei hujus nominis honorem ita emunt (Messis Paraquaria A. D. 1638 in Coll. S. Jacobi) ut hujus gloriæ candidati, cribri instar, (citra mortem tamen) toto corpore perforantur, & in lingua; tum saxo illis undique cutis abraditur, post hæc & alia doloris inflicti experimenta, is, qui doloris nullum edit indicium, inscribitur magna tum catalogo, factus semideus heros ex homine generoso: quia doloribus ultrò susceptis est major. Quid sunt hæc præmiorum somnia ad nostras mortificationes?

S. Eligius (Ribad. in vita) de sua peregrinatione anxius animi, hanc sibi vocem (nempe demonis instinctu) exaudire identidem videbatur. Quidquid agis, inutile est, denique tandem casurus es, quia de numero es reproborum. At ille in consueta mortificationis exercitatione pergebat. Et verò inter cilicina lintea, noctu quiescentem, vox de cælo lapsa recreavit: quæ de statu gratiæ & peccatis remissis eum certior reddens, illum spe suavissima replevit sanctorum enim reliquiis, quæ pendebant ad lectulum odorato liquore stillantibus, & ea significatione, contestatis eum ad prædestinatorum numerum pertinere. P. Nadasi, in monte Myrrhæ, c. 23.

Beatissima Religioso cuidam Pharmacopolæ, de ma mortificatio-nem diligit. celesti illo nectare, quod Religiosis Cisterciensibus porrigebat Beatissima, nihil dedit dicens: illum ceu medicum, sua, suo corpori commoda & solatia procurare, à quibus ille postea abstinuit, se mortificans,

quare à reduce Deipara una cum aliis desideratam cæli ambrosiam, sive dulcissimum quempiam cibum accepit. P. Nadasi, ib. c. 26.

A. D. 1609. è regno Mexicano per scriptum fertur. Nobilis juvenis à femina Mortificatio-nem diligit. melioris formæ, quam pudicitia ad amicitiam invitatus, cum demum adverteret fecerit, luti pro-minam à familiaritate impudentem factam, ei plus quidpiam quam, decebat, flagitanti sicque minimè annuit. Tunc mulier nequam misit verecundo illi juveni, & forti heroi pro familiari munusculo perscitè confecta ex lacaro, sed præsentissimo veneno infecta bellaria, quæ ille nihil suspecta admisit, jam illaturus ori erat (monebatur enim, ut, dum calerent, fumeret) optatum dulce illud venenum, cum ecce in mentem illi venit sabbatum esse, aut alium diem, quem ille amoris Deiparæ ac honori jejuniis constituerat celebrare. Itaque gulæ, fræno sanctæ mortificationis, in Dei matris honorem injecto, se pervicit, abstinuit. Seposita ergo illo die bellaria, postridie à famulo proferri jubet, at hem jam exitiale venenum eruperat in fœtorem, ac diros vermes. Agnovit dulce venenum, sed & beneficium sanctissimæ Matris, tum fructum mortificationis. P. Nadasi, ib. c. 26.

Ferunt, Sanctum quempiam sanctæ authoritatis senem cessisse tandem importunitatis precibus, quibus rogabatur, ut ad Conventum cathedram, & omnes, qui aderant sequenda mortificatio-nem diligit. cionem verba faceret, conscendit concionem, quæ placet magis quam re-suscitatio mortuorum. ac prope singulos per diu contemplatus, in ea verba erupit, quibus aiebat, se, cum illos ac mundum reliquum aspiceret, videre sanctos Antonium, Benedictum, Franciscum, Bernardum, & cœlites omnes propemodum delirasse simplicitate plus quam nimia. Tacuit & descendit. Coorto murmure, putabatur mente turbatus vel impius, at de sanctimonia viri constabat: ergo rogatus, ut explicatius paradoxum illud explanaret, rediit & longè ac latè, disertèque dixit: Sanctos errasse, quod eò, quò mortales nunc, & illa concio ac ferè mundus reliquus, via molli adeò & expedita, facillimèque deliciarum, tum mortalium, tum immortalium compendio & consociatione tenderent, cœlites illi per iter tam confragosum, tam asperum, per spinas & prærupta, flagra, cilicia &c. penetrarint. Ita illos attonitos monuit, ut iisdem ad cælos itineribus tenderent, quibus Martyres, aliique sancti multa perpeffi pervenerant. P. Nadasi, in monte Myr. c. 27.

Thomas à Kempis de disciplina claustrali aiebat: si vis Deo & sanctis placere, cationis domo carnem (quæ est exterior mortificationis) diu.

tio) frange propriam voluntatem, quæ est interior. Die S. Petri de Alcantara, (Viri, carnis suæ verè sancti hostis) 19. Octob. orat Ecclesia Deum: Da nobis quæsumus, ut carne mortificati cœlestia capiamus.

854. Per quinque sensus Evæ mors intravit. Mortificatio-nem diligit. vidit, suggestiones audivit &c. S. Bernard. Serm. 3. de Jejun. Quadr. n. 4. *Jejunet oculus (à curiosis aspectibus) jejunet auris, jejunet lingua, jejunet manus &c.* Nobile sensuum nostrorum Gymnasium sunt vulnera Christi, in quibus, velut in foraminibus petre lateant. Unde Missale Ambrosianum de 5. plagis, ita orat in votivis: *Deus, qui voluisti Unigenitum tuum pro nostrorum mortificatione sensuum plagas in suo pretioso corpore sustinere, presta quæsumus, ut ipsis mortificatis, in tua gratia vivificati semper permanere valeamus.* Mortificati sensus Christi, in passione ita, ut ab ipso ad dolorem dici posset, Plura non habui dolor, quæ tibi litarem. Sene. in Medea. Actu, 5.

Nebridius Moral. Epi. 110. Narrat Sabam, qui cum adhuc juvenis in horto laboraret, suadente mala suggestionem pomum decerpit, & ad se reverius acriter semetipsum corripuit, pomum in terram abjecit, pedibus contrivit, affirmans, nunquam se pomum ullum gustaturum. Ludovicus Bloisus Instit. Spir. c. 2. Quando quis, ait, propter Deum etiam in minimis rebus se mortificat, rem Deo magis gratam facit, quam si multos mortuos ad vitam revocaret; dicitque Jacobus Alvarez to. 2. l. 2. p. 1. Mortuos suscitare, opus esse gratiæ ejusdam gratis data, propter utilitatem aliorum, quam mali aliquando recipiunt, se verò ipsum in minimis abnegare, solet ab animo pio, & perfectionis ac Dei amatore provenire; qui hac abnegatione, suum in Deum amorem testatur, & gratiæ ac gloriæ majoris mercedem accumulatur, opus meritum & Deo gratum facit, P. Nadasi in monte Myrrhæ c. 28.

Mortificatio Mortificatio, mortificantem se, placere Deo facit. Thom. à Kemp. de discip. Deo facit. Clau. Si vis Deo placere, domo carnem. Hinc illud inter Symbolica Pythagoræ monita: Ex non putatis vitibus Deo ne liba. P. Nada. ibid. c. 29.

S. Alexius, Sponsus Virgo, Romæ in paterna domo ignotus Patri, Matri, Sponsæ totis 17. annis abjectus latuit, & ex scheda, ac audita per Ecclesias urbis divinitus voce, post mortem cognitus, vultura-

dianre, aliisque prodigiis laudatus est. Ann. Cœl. 17. Julii.

Magnus eras Mundi fallacis victor Alexi, Sub patria latitans exul in Urbe domo; Affiduo certans, Patris non victus amore, Sponsæ, matris, opum, victor at ipse tui.

Mortificatio augeat amorem Dei, apud Grego. Forarium in Cant. c. 2. n. 45. locum illum ordinavit in me charitatem, aliqui legunt. Amorem contra me tanquam exercitum vexillatum instruxit. Pugnare contra carnem per mortificationem Amor Dei. De B. Joann. Columbino scribens Joan. Bapt. Rosi vitæ par. 4. dicit, quod Joannis dilectio erga Deum, Joannis corpori bellum indixerat. Amor Dei practicus in Abrahamo. Gen. 22. 6. Qui portabat in manibus ignem & gladium: Accingit cor amore, sed & stringit gladium mortificationis ex amore Dei.

Mortificatio noxias amoris flammæ verberibus extinguit. Mortificatio est in-tio malos star saxorum illorum & fustium, quibus ignes ex-increlescens noxius terræ ignis extinctus est, tinguit, apud Tacitum l. 13. Annal. in fine, cujus hæc sunt verba. Nam ignes (terræ editi) villas, arva, vicos, passim corripiebant, neque extingui poterant, non, si imbres caderent, non, si fluvialibus aquis, aut quo alio humore niterentur, donec inopia remedi, & iræ cladis, agrestes quidam eminens saxa jacere, deinde residentibus flammis propius suggesti, ictu fustium, aliisque verberibus, ut feras abstergebant. ita ille. Profectò turpis ille ignis terræ filius, tantæ in carne & spiritu cladis author, mortificatione ceu saxi & fustibus est verberandus ac extinguendus. Dion. in Anton. Philo. p. 367. de barbaris hostibus, cadente de cælo igne ardentibus loquens, ait: *Instigebant sibi vulnera, quod ignem sanguine restringerent.* P. Nadasi in Myr. Mon. c. 29.

S. Bernardus Epi. 2. Quomodo potest esurire vel sitire Christum, plenus quotidie siliquis porcorum? Quomodo ignis Mortificatio-nem diligit. & aqua simul esse non possunt, sic spirituales & carnales deliciae, & potu.

In annis Philippinarum (Collegii Manilæ) literis anni 1611. perscriptum est. Ssss 3

Mortifica- sinistro genu sublato, dextro tantum humi-
tio in ge- posito, consuevit orare quempiam, qui
nuxione tamen subvereri se aiebat, mali quidpiam
in poenam, quæ sinistram genu suum fle-
deret. Vates fuit: cancer enim sinistram
genu ejus invasit, & omnia sursum depa-
stus, ad abdomen usque sese porrexit.
Moribundus fassus est, se id pati, quod in
illo genu pati Dei causa tam modicum no-
lisset, ac editis pulcherrimis patientiæ do-
cumentis vivere desit. Curvavit, ajunt
literæ Manlianæ, & alterum genu cancer,
qui hominem, agnitam demum numinis
ultionem patienter ferentem confecit. Sa-
lomon rex in medio basilicæ (2. Paral. 6.
Flexis genibus, & palmis in celum levatis.
Eccl. 12. 12. Faciendi plures libros nullus
est finis: frequensque meditatio, carnis as-
sidio est. Quem locum sic legunt nonnul-
li: Lætionis multum, labor carni, at iste
labor spiritui prodest. Hieronymus Mele,
Neapoli (ut narrat Petrus Gisolphus in vi-
tis Patrum) inter insignia virtutis documen-
ta notus, cum in se perdomando variè se-
verus esset, linguam ligneo fræno capti-
vam tenebat, quod mortificationis instru-
mentum, sanguine aspersum, in ejus cu-
biculo est repertum, cum hac inscriptione
Latina. *Flagellum lingua.*

In minimis mortificatio magnum coa-
In minimis cervat meritum. Jacob. Alvarez to. 2. l. 2.
Mortifica- p. 1. Fulsè dissertit mortificationem esse
tio magni magni momenti, etiam in minimis, ubi ait:
meriti. Thus lachrymam esse arbusculæ, è qua, ut
thus fluat, cortex parvis incisionibus aperi-
tur. S. August. 10. Confess. 33. Etiam in
tio in au- sacra musica timet, ne implicetur, ne sub-
ditu, in- jugetur, aurium voluptate. *Fluctuo*, in-
musica, quit, inter periculum voluptatis & experimen-
tum salubritatis. Non improbat quidem,
ut per oblectamenta aurium infirmior ani-
mus in affectum pietatis assurgat, tamen,
inquit, cum mihi accidit, ut me amplius
cantus, quam res, quæ canitur, moveat, po-
naliter me peccare confiteor, & tunc mal-
lem, non audire cantantem, Flete mecum,
& pro me flete.

Meminit Glicas (Nieremb. Bilanc. c. 6.)
Mortifica- Eremitam, qui per annos 40. in eremo a-
tio in re- speram vitam duxerat, divinitus certior
creatione. factum, Theodosium imperatorem, in me-
ritis illi parem esse; adiit imperatorem E-
remita, ab eoque vivendi rationem tandem
extorsit, cum se diceret ad eum à Deo mis-
sum. Dixerat de fideli in matrimonio casti-
tate, de eleemosynis, jejuniis, ciliciis &c.
Theodosius, at Eremita necdum acquies-
cente adjecit. Scito, dum in theatris, aliis-

que nobilitatis exercitationibus sum præ-
sensus, animo me abesse ita, ut me volupta-
te illa privem, unde dum res calet, ac hi-
at desiderium; dum fiunt actus oculis maxi-
mopere placituri, oculos alio avertō, aper-
tos quidem, sed ad præsentem oblectatio-
nis occasionem, quasi cæcos. Didicit à
Cæsare Eremita, quantopere Deo grata sit,
etiam in recreatione mortificatio, tanquam
gemma carbunculi in ornamento auri. Eccl.
32. 7. P. Nad. c. 30.

P. Franciscus Suarez permagnis plus- 856.
quam 20. Tomis, de Theologicis discipli- Mortifica-
nis maximè meritis, magnificè sapientiam tio inter
tractabat. Mortificationis, ac orationis studia,
consociatione assidue, de hoc P. Drexel de
Jejun. l. 1. c. 3. Quotidianis jejuniis carnem
maceravit, nec enim unquam, nisi semel
cibum admisit; quotidie ita flagellis corpus
in servitutem redegit, ac si studia negligere-
ret, ita studiis invigilavit, ac si orationem
intermitteret.

Caro mortificanda, & tractanda instar Mortifica-
jumentum, S. August. to. 9. tr. de util. Jeju. canda ca-
Suaviori malo servo ventris, responde: Si ro ut ju-
jumento fortè insideres, si equo uteris, mentum.
qui te gestiando posset præcipitare, nonne,
ut securè iter perageres, cibaria ferocienti
subtraheres, & fame domares, quem fræ-
no non posses. Caro mea jumentum meum
est, iter ago in Hierusalem. At pertinet, inquit
Aug. delectationem carnis non relaxare usque
ad illicita. Nonne tantum? Aliquantum etiam
à licitis refrænare; qui enim se à nullis refræ-
nat licitis, vicinus est & illicitis. Marina
de Escobar (vitæ l. 3. c. 18. §. 4.) ut habet in
vita ejus Ludov. de Ponte, vidit Christum
crucis bajulum, euntem ad cælum per vi-
am, per quam seminata splendebant cru-
ces pulcherrimæ. Vidit eadem de Societa-
te Jesu in cælo splendor multos, è quibus
illi, qui se afflicti studio fuerant in vita
magis addicti, habebant cruces pretiosas in
manu. Vitæ l. 4. c. 14. §. 12.

Beatissima Turzanensis imago celeb- Mortifica-
ris scitè inter spinas incisa hanc habet inscrip- tionis spi-
tionem. Effigies B. V. Turzanensis in Mora- nas diligit
via, quæ in rubis latens A. C. 1050. lucis Beatissima
indicio prodita aliòque asportata, sæpius in
spinas rediit, & templo ibidem condito,
claret miraculis, nunc Societati Jesu tradi-
ta. Amat spinas mortificationis V. Mater
Crucifixi spinis coronati, non rosas. P.
Nad. c. 31.

Hugo

Mortifica- Hugo Victorinus apud Jaco. Alvarez
tionem to. 2. l. 2. demonem contra mortificatio-
demon- nem argumenta proponentem depingens,
odit. ait: Ecce diabolus Physicam docet, ecce
medicus factus est, de complexionibus lo-
quitur: infirmitates diversas generari præ-
dicat. Sed quare hoc? non ut mederi velit,
sed ut occidere possit, videt ex subtractio-
ne ciborum luxuriæ vires minui, & ideo
non tardat minari ægitudinem. S. Comes
Elzearius serico thorace cilicium velavit, &
ad quinquagesimi psalmi (Miserere) singu-
los versus, singulis ictibus idque catenulis
ferreis se cecidit. Drexel, Nicet. l. 2.

Mortifica- S. Thomas Cauthuariensis ArchiEpiscopus
tio Mag- cilicium vestem ad genua usque por-
natum, rectam gestabat, & dicitur in reficiendo ci-
licio lacerato à Deipara Virgine adjutus.
S. Brigitta vidua fer. 6. & aliis, siquando ver-
bum inconsideratum protulisset, amaris-
simam herbam ore versabat. P. Nadasi, ib.
c. 31.

Mortifica- Narrat Lyraus de imit. Christi l. 3. Cæ-
tio etiam debat se Ludovicus Granaten. in cubiculo
aliis salu- flagris, ut sæpe facitabat, audierunt stre-
taris. pitum verberum duo juvenes, qui per pla-
team sub ejus fenestra ibant, ad opera te-
nebrarum, ad sordes suas. At illo fragore
audito consilia contulere, fenestram nota-
vete, ac pedem ab infami illo itinere mul-
tis inter se ulro citroque dictis retulere.
Adfuit Ludovicus, & illi se, illius discipli-
næ, ut vocant, audire, à Deo conversos
testati, peccatis per poenitentiam ad ejus
aures expiatis, ejus consilio vitæ suæ ratio-
nes ad rationes æternas composuere. Bene
adductus ibidem Ambrosius ait: quod cæ-
damus aëreas potestates, si nos ipsos nove-
rimus castigare; contra verò cædimur ab
ipsis, si nimium nostræ carni blanditi, ejus-
modi exercitationibus abstinemus. P. Na-
dasi, in Monte. c. 31.

Mortifica- In peregrinatione sua tradit Radivill.
tio in ho- quod Turca quispiam pro uno maydino seu
norem nummo Turcico, lata novacula in pectore,
Christi profunda duo vulnera, sibi pro Imperato-
pro Glo- ris salute incidit. Quid nos par est face-
ria Dei. re pro Christo, pro Gloria Dei, P. Nadasi
in monte Myrrha. c. 31. 280.

857. B. Ægydus interrogatus, cur à pue-
Mortifica- ritia vitam religiosam amplexus asperis mor-
tio etiam tificationibus se affligeret, & severam æge-
innocenti ret poenitentiam, cum non haberet gravia
bus faci- peccata, pulchrè respondit: Carnes salien-
enda. das antequam putrescant; serius salem ad-
hiberi, ubi computruerint. Sic S. Joannem

Baptistam sanctificatum teneris in annis de-
fertum petiisse. P. Swierczynski in Via ad
salut. p. 336.

Quomodo B. Deipara crucem auream
offerendo ad mortificationem invitat, vide
supra. n. 594. fol. 455.

P. Claudius Viola Gallus Au- Mortifica-
domari servierat peste infectis, eoque tio in vin-
munere jam per plures menses perfunctus, cendo se-
aderat cuidam, qui stomacho indignante ipso,
statim, à percepto viatico, quod accepit,
vomuerat, pervicit se Claudius, & hausit,
quod ille reddiderat. Cum Indiam impetra-
re non posset martyrii desiderium, in diram
carnificinam convertit. P. Nadasi. in Anno
Dierum memorab. 29. Julii.

P. Ludovicus de Ponte Hispanus inno-
centissimum corpus dirè virgis flagellat. De
quo P. Wieruszowski. 16. Febr.

Cælum corpus erat, cur illud virga flagel-
lat?
Scopa fit in cælo fortè cometa suo.

Fuit sui corporis carnifex; vixi sunt An-
geli ejus vulnera curare, Ibid.

Angelus est puro Lodoicus corpore, solus,
Hoc curare valet pharmacopola Poli.

Idem Ludovicus cum illud invitatorii
dicebat: *venite, adoremus & procidamus an-
te Deum*, toto corpore in terram sterneba-
tur. P. Wieru. de eodem ibid.

Decipias Numen, ne mendax, quando
precaris,
Facta juvet gestus, factaque dicta ju-
vent.

P. Fabius Justinianus Græcus ex ferreis Mortifica-
catenulis cilicium pectori intimum per tres tio ad
gestabat annos, & non nisi triduo ante mortem
mortem exiit.

Ante, prius, mortem debet lorica reponi,
Ad requiem properat miles & arma jacti.
Idem 13. Martii.

R. P. Franciscus Piccolominus Præ-
positus Gene. Soc. Jesu in ardentissima feb-
ri oblatam frigidam effudit, inquit: *Li-
bemus eam Deo, hoc enim esset quarere deli-
cias in cruce.* De quo P. Wieruszowski. 27. Ju-
nii.

Ut possis, cordis majorem augere calo-
rem,

Cor:

Corporis hinc non vis imminuisse feb-
rim.

Libemus eam Domino 2. Reg. 23. In
doloribus magnanimus, hilaris, saepe inge-
minans, quod dolores pro Deo suscepti sint
mensura itineris sursum.

Hinc Numen quoties suevit geminare do-
lores,

Sic iter ad coelos abbreviare cupit.

P. Carolus Garnier Gallus apud Hiro-
quos martyr stellato semper usus ad lum-
bos cingulo. De quo Idem 7. Dec.

Aspera stellatos praecingit Carole lumbos;
Inde Tibi, non est, Carole, stella Ve-
nus.

P. Cornel. à Lap. in Judith. c. 8. 6. Fuit
dos Judithae perpetuum jejunium, quod
incendium luxuriae, fomenta deliciarum, imò
ciborum necessariorum subtrahebat. Nota
illud.

Subtrahere ligna foco, si vis restringere
flammam.

858.
Mortifica-
tio variis
statibus
commen-
datur.

Audi S. Hieron. Epi. 9. ad Salvi-
anam de viduitate servanda. Tu vero quā in
tumulo mariti sepelivisti omnes pariter volup-
tates, quā litam purpuris & cerissa faciem,
super feretrum ejus lachrymis diluisti -- nihil
habes necesse aliud nisi perseverare in jejunio.
Pallor & sordes gemma tua sint, plumarum
mollities, juvenilia membra non soveant, Bal-
nearum calor, novum adolescentula sangui-
nem non accendat. Audi quid ex persona vi-
duae continentis ethnicus Poeta decantet.

Ille meos primus qui me sibi junxit,
amores,
Abstulit; ille habeat secum, servetque
sepulchro.

Si tanti vilissimum vitrum, quanti pre-
tiosissimum margaritum. Si sic communi le-
ge naturae damnat omnes gentilis vidua vo-
luptates, quid expectandum est à vidua
Christiana, quae pudicitiam suam non so-
lum ei debet, qui defunctus est, sed & ei,
cum quo regnatura est, &c. Et inferius. Mul-
to melius stomachum te dolere quam men-
tem, imperare corpori, quam servire,
gressu vacillare quam pudicitia. Idem E-
pist. 10. ad viduam Furiam. Ardentes, in-
quit, diaboli sagittae juniorum & vigilia-
rum rigore retundendae sunt: Ceterum
vidua, quae in deliciis est, vivens mortua
est. 1. Tim. 5. Idem inferius. Apostolus
macerat corpus suum, & animae subicit im-
perio, ne, quod aliis praecipit, ipse non

servet. Et adolescentula fervente cibis cor-
pore de castitate secunda est? Neque verò
hoc dicens condemno cibos, quos Deus
creavit ad utendum, cum gratiarum actio-
ne, sed juvenibus & puellis incentiva aue-
ro voluptatum; non Aethnaei ignes, non
Vulcania tellus, non Vesuvius & Olympus
tantis ardoribus aestuant, ut juveniles me-
dullae vino plene, & dapibus inflammatae,
Deinde illam exhortans, ut vino, carneque
abstineat, ait: Nihilque ita, scias, condu-
cere Christianis adolescentibus, ut usum o-
lerum.

A. D. 1208. S. Bona piæ defuncta,
quam adhuc septennem cilicium gestare jus-
sit Christus. P. Kwiatkiewicz, in Ann.

A. D. 1345. Versabatur in terris viator
B. Peregrinus Servita, qui per annos 30.
nunquam sedit, in lecto nunquam recubuit,
etiam morbo pressus in saxo capiebat som-
num. P. Kwiatkiewicz, in Ann.

A. D. 1365. Sanctam vitam finit Ul-
mae Beatus Henricus Suso Ord. Prædic. A. Mortifica-
tio B. Do- ad Alex. II. Papam describit mortificatio-
minici Lo- nes B. Dominici Loricati. Bis quotidie re-
ricati. citabat Plalterium, & post singulos Psal-
mos 100. ictus sibi incutiebat, dumma pla-
garum fuit 30000. Spatio Quadragesima-
lis jejuni, tres miliones plagarum sibi incu-
sit. Hæc enumerans addit S. Damian. Di-
cam, sed quis sciat, utrum fides assertioni
fidelissimæ præbeatur, sed parvi pendendum
est, si humana arguat, quem summa veritas
falsitatis excusat. S. Dominicus Loricatus,
ferrea lorica semper indutus, ad carnem e-
tiam in senectute fuit. Ann. Coelest. 14.
Octob. Ad quem,

non humeri multo sanguine fluerent, qui-
bus emollitus rex dixit: Condigna opera
Christianos beatitatem sibi comparare. Ve-
rum ardentibus in Christum studiis, ejusque
legem propagandam non vidit parem Bar-
tholomæo regi Omura Japonia. P. Bar-
tol in Asiat. Hist.

Melania junior, dum una cum piis:
simo conjuge, opes, solis Imperatoris o-
pibus minores omnes in pauperes erogavit,
ipsa extra Romam in maximis mortificati-
onibus, pane arido victitans, ultro exul
in arca ærea velut in tumba mirabiliter vi-
xit. Ann. Coel. 31. Decemb.

S. Damian, lib. Epist. Epi. 11. an. 19.
ad Alex. II. Papam describit mortificatio-
minici Lo- nes B. Dominici Loricati. Bis quotidie re-
ricati. citabat Plalterium, & post singulos Psal-
mos 100. ictus sibi incutiebat, dumma pla-
garum fuit 30000. Spatio Quadragesima-
lis jejuni, tres miliones plagarum sibi incu-
sit. Hæc enumerans addit S. Damian. Di-
cam, sed quis sciat, utrum fides assertioni
fidelissimæ præbeatur, sed parvi pendendum
est, si humana arguat, quem summa veritas
falsitatis excusat. S. Dominicus Loricatus,
ferrea lorica semper indutus, ad carnem e-
tiam in senectute fuit. Ann. Coelest. 14.
Octob. Ad quem,

Militia est supra terram tua vita; senectus
Non absolvit ab hac Te: O bona mili-
tia.
Es vigil assiduus; sed semper tutus ab hoste,
Dum Dominum sentis Te tua Dive
caro.

Enumerat quoque P. Lohner in sua
Bibliot. multos Christi heroes, qui se ipsos
vincebant & mortificabant propter Deum.
P. Bernardinus Realinus, P. Alphonsus
Rodriguez mordentes culices ex facie sua
non abigebant, pro quo multa Dei dona,
ut addit P. Lancicus, obtinuerunt.

In Ann. Coele. 2. Jan. de S. Macario re-
fertur, quod sex mensibus puritatis athleta
inter culices perstitit. Ad quem.

Sancte senex senis es martyr mensibus:
artus
Perstringit morsu, turba tenella tuos:
Sic ad virgineam, sex, pura mente, coro-
nam
His stimulis, inter lilia, curris equis.

P. Petrus de Anasco, dum ægris Indis
inserviret, vas aliquod, purè illorum, è pu-
tribus ulceribus effluente exhaust.

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Asctica.

R. P. Caspar Druzicki, quantis usus 860.
est Mortificationibus, nono & decimo vi- Mortifica-
ta ejus capite refertur. hic aliqua breviter tiones R.
propono. Et si aspectui hominum illius P. Druzicki
mortificationes non adeo patebant, hæc tamen cki.
speciales fuere, uti etiam postea in defun-
cti corpore aliquot post obitum annis pa-
tuere. Inventæ post fata ejusdem mortifi-
cationis instrumenta, innocenti illius san-
guine cruentata; inventi duo ferrei pectines,
quibus corpus vexabat, inventum aliquod
hemisphaerium obductum cera, cui acus in-
fixa fuerant totaliter sanguine colorata; in-
venta è filo ferreo confecta flagella, in-
venta virgæ, quibus se quot noctibus iste
puer Domini flagellabat. Nunchis, nunc
aliis per vices mortificationibus utebatur:
Habit aliquas quotidianas, aliquas men-
struas, annuas alias, extraordinarias non-
nullas. Sub tempus præcipue privatae vite
sue, variis noctis & diei temporibus 15000.
ictuum flagellis sibi incutiebat, non negle-
cto alio, à pectinibus, acubus cruciatu.
Mensuras flagellationes faciebat diebus 1.
ma, 5ta, 10ma, 15ta, 20ma, 25ta, &
ultima mensis, quas flagellationes ad vari-
as suas intentiones peragebat, insuper post
singulos ictus actus amoris Dei eliciebat,
aliosque eximios. Singulis deinde mensi-
bus varias usurpabat mortificationes. In Ja-
nuario v. g. oculorum, in Febuario auri-
um, in Martio totius corporis, aliis tem-
poribus alias, tum corporis tum sensum.
Ultimis Bacchanaliorum diebus, nocte qua-
libet quinquies disciplinam faciebat. Sin-
gulis Quadragesimæ diebus, omnium sen-
sum, omnium membrorum mortificatio-
nem exercebat. Feria 6ta Majoris Hebdo-
madæ, terminæ, ter vespere se fortissime
flagellabat, diebus Rogationum duodecies.
Toto spatio Adventus singulis diebus, ante
Sacrificium missæ & post flagellationem
276. plagarum instituebat, & totidem actus
in honorem Christi, totidem diebus in ute-
ro sanctissimæ Matris degentis eliciebat. Die
Fidelium Defunctorum peragebat 32. fla-
gellationes. Post quamlibet concionem fla-
gellationem faciebat. In itinere quoque,
cum disciplinas peragere non posset, alias
mortificationes usurpabat, scilicet, à pe-
ctinibus, à puncturis, acuum ac vellica-
tionibus corporis. Aliquando dum apud
Ducissam Ostrogensem hospitaretur, flagel-
labat se flagro Scythico, quod, dum ibi-
dem per inadvertentiam reliquerit, ferio
redditionem illius requisivit. Ne in morbis
quidem, ultimo etiam mortificationes in-
termittebat, virgis se cadebat. Grande ul-
cus in latere ejus excreverat, quod illi fini-
stræ manus ulum ademerat, hoc ulcus ex
speciali instinctu Dei virgâ cadebat, quod
à principio flagellationis illius detumuit ul-
terio-

terioribus plagis, planè sanatum est. At verò, cum externa mortificatio absque interiori sit velut corpus sine anima, internam mortificationem jungebat exterioribus. Et sanè providit illi Deus internam mortificationem, dum permisit in illum exacui linguas & calamos; linguas, quibus velut speciali oblonio suos pascit Deus. Antequam verò hoc ferculum providit illi Deus, disponebat eum ad illud, & quodammodo exacuebat appetitum ejusdem illa visione, dum quapiam die idem R. P. Druzicki ad aram confisteret, cogitabat, quomodo ipsemet Deo fieri posset sacrificium, & ecce dum se obvertit ad populum, vidit repletum templum linguarum, in varias figuras efformatis; hæ instar lancearum, aliæ instar sagittarum, aliæ pugionum instar, nonnullæ serpentinarum in modum linguarum fuerant efformatæ, intellexitque vir Sanctus, placere Deo, ut propter illum fieret sacrificium linguarum, & confestim se Deo ad illud altare obtulit. Et verò in variis officiis sensit dictarum linguarum puncturas, quibus, nec calamum, nec literas, ne verbum quidem unquam opposuit. Invenit P. Pawtowski, insignis Theologus & Asceza, ostiduanis editis Collectionibus celebris, scriptor vitæ illius, inter occultiora piè Defuncti scripta, in quibus dictus vir dolorum fructum & proventum, quem ex linguis reportarat, sibi annotaverat. In u-



na illarum schedarum scriptum fuerat: *Proventus Provincialatus*, in altera *Proventus Rehoratus*. Nec his contentus, quæ illi aliunde obvenerant interioribus afflictionibus, etiam ipsemet mirabilibus modis easdem procurabat; adinvenit spirituales disciplinas, quas flagella cordis nuncupabat, quibus præcipue sub tempus examinis & ante Missæ Sacrificium utebatur, inter has erat, humiliatio sui infra centrum sui nihili, exprobratio sibi defectuum, & grandis dolor pro iisdem. Timor mortis, judicii Dei, inferni, odium, abominatio, solationum sensualium, vitæ istius. Affectus jam Magdalenzæ, jam Publicani, jam Filii prodigi & alii.

Insultatio sibi ipsi & irrisio sarcastica sui ipsius, & aliæ subtiles penetrantes cor mortificationes. Ultra has pro duodecim mensibus, 12. interiores mortificationes, uti mortificationem amoris proprii, intellectus, judicii proprii, judicii de rebus alienis desiderii ad sciendum, appetitus irascibilis, concupiscibilis &c. His & aliis modis, quos enumerare difficile esset, vincebat se ipsum prædictus Venerabilis Pater, asellumque corporis sui, etsi obsequentem Spiritui, ad benè progrediendum in via Spiritus pungebat stimulis. Utinam saltem ex parte liceat, imò libeat imitari eundem.

CA-



CAPUT XI.

DE

FINE ULTIMO, ET
ÆTERNA BEATITUDINE
HOMINIS.

Am igitur ultimatò hoc Capite collimandum ad Finem: De Fine ultimo objectivo Hominis, DEO scilicet gloriosissimo jam actum supra Num. 316. & sequentibus: actum de modis ad hunc finem perveniendi per exercitium Virtutum tam Theologicarum quàm Moralium, restat agendum de Fine & Beatitudine formali Hominis. Per faciliora igitur & sensibus aliquomodo subjecta ad sublimiora, & captu difficiliora adjuvante & prosperante Gratiâ DEI procedendum erit. Sit itaque

§. I.

De Loco æternæ Beatitudinis scilicet Cælo.

861.

DUm dicitur Gen. I. v. 1. *In principio creavit Deus cælum.* Perorius Greg. de Valentia & alii probabiliter intelligunt per cælum omnes orbes cœlestes, quasi primo Mundi die Deus omnes orbes cœlestes, & elementales creaverit, eosque sequentibus 5. diebus, motu, luce, astris, influentiis, & intelligentiis tantum exornaverit. Maxime tamen probabile est, ait P. Cornel. à Lap. hic, nomine cœli intelligi primum & summum, scilicet Empyreum, quod Paulus vocat cælum tertium, David cælum cœli, quodque

sedes est Beatorum, ut passim omnes docent contra Eugubinum, qui putat cælum Empyreum non esse corpus cœleste, sed esse qualitatem quamdam increatam, cujus visione animæ reddantur Beatæ, claritatem inquam, ex Dei essentia manantem. Imo itaque die Deus ex cœlis creavit tantum cælum Empyreum, illudque omni suo decorare exornavit, & perfecit. Probatur hæc sententia 1mo. quia firmamentum, id est, cælum octavum & orbes vicini non tantum ornati, sed re ipsa facti & creati sunt. Die 2do. ut patet v. 6. ergo non primo, cælum ergo primo die creatum non est aliud quàm

R. P. Kwiatkowski, S. J. Collectanea Ascectica.

Ttt 2

quàm Empyreum, est hæc sententia B. Clementis, Theodor. Bedæ, Magistri Senten, Lyrani, Abulen. Molinæ, & aliorum adeo, ut S. Bonaventura hanc sententiam assensisse communiorem. Catharinus ceratissimam. Angeli quoque ima die in cælo Empyreum creati, ut censent cum D. Thoma omnes ferè Theologi juxta P. Salian, Citatque Cornel. à Lap. in Gen. c. 1. v. 1. S. Gregor, August. Rupertum &c. & Concil. Later. sub Innoc. III. *Firma fide credendum est Deum ab initio temporis simul utramque de nihilo condidisse creaturam, spiritualem & corpoream, Angelicam & mundanam.* Cornel. hic.

Quot sunt
cæli.

2. Cor. 12. v. 2. Scio hominem in Christo ante annos 14. sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio, Deus scit, raptum hujusmodi usque ad tertium cælum. Quæritur. Quodnam hoc cælum tertium? Respondetur. Varii variè tertium cælum assignant, simplicius, ut docet D. Thomas 2. 2. q. 175. ar. 3. ad 4. Primum cælum est sydereum, 2dum Crystallinum, 3tium Empyreum. Vel potius cælum primum est aëreum, 2dum Sydereum, 3tium Empyreum. Ita Theoph. Damasc. & jam alii passim: Aër ex vulgi phrasi in scriptura dicitur cælum, unde vocantur volucres cæli, hoc est, aëris. Aër ergo primum cælum est, nimirum aëreum. Omnes orbes cælestes sunt 2dum, 3tium & summum cælum, in quo Beati habitant, crystallinum, P. Cornel. à Lap. hic.

Gen. 1. v. 14. Dixit autem Deus: Fiant luminaria in firmamento cæli, & dividant diem ac noctem, & sint in signa & tempora. Quæres. Quomodo id sit factum? Nota 1mo, Firmamentum hic non solum significare octavum cælum stellatum, sed sumi pro expansione omnium orbium cælestium; hos enim omnes significat Hebræum Rakia; & Moyses loquitur rudibus Hebræis, qui hos orbes non norant distinguere. Nota 2. Licet Plato asserat, & S. Augustinus Enchirid. c. 58. dubitet, an sol, luna, & astra sint animata, & utantur ratione, & consequenter, an aliquando beanda sint cum hominibus & Angelis; tamen certum est jam, nec cælos esse rationales, nec astra: nec enim cælum & astra habent corpus organicum. Rursum motus illorum circularis perpetuus & naturalis arguit principium illius motus, puta naturam illorum non esse liberam, nec rationalem, sed inanimatam & determinatam, ita S. Hieron. in Isai. 45. & passim PP. & Philosophi.

Rursum errat Pilastrius, dum ait: Est hæresis asserens stellas esse cælo infixas, cum

certum sit illas in cælo moveri, sicut aves moventur in aëre, & sicut pisces natant in aqua. Contrarium docent omnes Astronomi (dicit P. Cornel.) scilicet stellas suo orbi affixas esse, cum eoque moveri, & rotari, puta cum cælo octavo, sive sydereo. Notandum tamen, quod alii docent non potestrem notæ Mathematici, cælum etiam sydereum esse fluidum, in illoque stellas moveri, sed contrariæ sententiæ docenti stellas esse cælo infixas hæresim non appingunt.

Suppono 3tio, verius esse stellas & planetas omnes specie distingui à suis orbibus Planetæ sive cælis, rursus stellas à planetis, denique specie distingas planetas à se invicem specie distingui. Probat id primò: Quia stellæ & planetæ fulgent mira luce, qua orbes carent. Rursum stellæ ex se, suæque natura sunt lucidæ. Negat hoc, Albertus, Beda, Plinius, sed asserunt alii passim, nam nullum unquam in eis cernitur luminis sive incrementum sive decrementum, etiam per dioptram, sive ad solem accedant, sive ab eo recedant. Stellæ dico, nam clarum est Lunam non lucere ex se, sed à sole lumen suum mutuari, idem verisimile est de aliis planetis; nam Venerem æquè ac lunam per statas temporum vices, quibus ad solem accedit, aut ab eo recedit, corniculati, crescere, & decrescere, ego ipse (ait P. Cornel.) cum multis aliis Matheos peritis, per dioptram clarè perspexi. Dixi stellas à planetis differre specie, nam verisimile est multas stellas esse ejusdem speciei, eas scilicet, quæ habent eundem modum influendi in hæc inferiora.

Dico nunc. Deus hoc die quarto partem unam cælorum rarefecit, ut condensaret aliam, scilicet lucidam illam, quæ prima die creata est, & dicta est lux die tertia, in eamque ita condensatam expulsa cælorum forma, novam formam solis, lunæ, & stellarum induxit; simili modo ex aqua die 2do. fecit firmamentum. Molina & Sol erit alii probabiliter putant, quod in resurrectione Deus producat alium solem, qui habeat aliam formam etiam substantialem, utpote, qui naturaliter septuplum plus lucis habiturus sit, quàm habeat hic noster sol, ut ait Isaias c. 30. v. 26.

Rursum hoc die 4to, planetarum orbes divisit in suas partes, sive circulos excentricos, concentricos, epicyclos, si quæ sunt ejusmodi, nam Aristoteles hæc omnia negat.

Nota, ex dictis in opere tertiæ diei sequitur solem productum esse in principio Arietis, ita Beda, tunc enim ver incipit. Lunam verò productam esse in opposito solis, puta in principio libræ: erat ergo tunc plenilunium, uti definit Concilium Palæstinum, ita,

ita, ut sol unum hemisphærium, luna alterum illuminaret. Ita Molina & alii, unde sequitur, dividunt diem ac noctem, q. d. *Discriminent diem ac noctem. Et sint in signa & tempora & dies.* In signa non prognostica Astrologiæ judicariæ: hanc enim damnat scriptura Isaiæ. 42. 25. Jerem. 10. 1. Licet enim astra influendo corporum dispositionem, & complexionem immutent, indeque eodem animam inclinent; non tamen eam necessitant, esto enim, quod anima corporis complexionem sapè imitetur, unde cholericos cognoscimus esse iracundos, sanguineos esse benignos, melancholicos suspicaces, timidos pusillanimes, & invidios, phlegmaticos pigros; voluntas tamen maxime per gratiam adjuta, & corpori, & passionibus hisce dominatur. Unde multos cholericos videmus mansuetos, & melancholicos benignos, magnanimos, *Sapiens ergo dominabitur astris.* Itaque Sol & Luna sunt in signa, scilicet prognostica pluvie, serenitatis, 2. in signa serendi, plantandi. 3. & propriè in signa dierum, mensium & annorum, item tempora sicca, calida. In signa & tempora, id est, signa temporanea, est Hendiadis. Plura P. Cornel. in Genes. 1. 13. 14.

Genesis 1. v. 15. Ut luceant in firmamento cæli, & illuminent terram. Et factum est ita. v. 16. Fecitque Deus duo luminaria magna: luminare majus, ut præset diei; & luminare minus, ut præset nocti: & stellas. Fecit duo luminaria magna. Solem & Lunam. Licet enim Luna omnibus astris, excepto Mercurio, sit minor, tamen quia citima est & vicinissima terræ, hinc videtur omnibus aliis esse major, æquè ac sol.

Rursum Luna majori, quàm aliæ stellæ pollet efficacia & virtute agendi in hæc inferiora. Ita Chrysost. hic Hom. 6. Perer. & Christoph. Clavius in Sphæram c. 1. Ubi docet, terram in se continere Lunæ magnitudinem, ita, ut Luna tantum sit trigesima nona pars terræ.

Et stellas, ut scilicet una cum Luna nocti præsent, eamque illuminent. Psal. 135. v. 7.

863.
Mira
cælo-
rum
magnitu-
do, terræ
verò par-
vitas.

Docent Astronomi, miram esse altitudinem, ac consequenter magnitudinem orbium cælestium & stellarum, ita, ut terra, quæ est centrum mundi, sit respectu eorum instar puncti, proinde omnes opes, bona & gaudia terrena, sunt quasi punctum respectu cælestium, seque habent, ut gutta ad to-

tum mare. Nam primò docent, solem in se Solis magnitudine continere totam quantitatem terræ, centies nitudo, & sexagies, eumque à terra distare 4000000. distantia, milliarum (fortè Italicorum) & amplius, un- cursus. de sequitur tantam esse peripheriam & vastitatem orbis solaris, ut sol 14. horis suum circum- lum peragens una hora percurrat 140000. milliarum, quod tantundem est, ac si terra ambitum & gyrum circumcurreret quinquagies. 2do. docent, terram à concavo firmamenti sive cæli octavi stellati (octavi Cæli 9. inquam, nam primum est Lunæ, 2dum Solis, 3tium Mercurii, 4tum Veneris, 5tum Martis, 6tum Jovis, 7tum Saturni, 8tum Firmamentum sive cælum stellatum) distare 80000000. cum medio milliari. Spissitudinem verò firmamenti esse eandem scilicet 80. millionum, quanta ergo debet esse spissitudo cæli Empyreici? Plura P. Cornel. à Lap. in Gen. 1. v. 15. 16. Et supra hic Num. 361. Vastitatem cæli Empyreici vide supra Num. 361. quæ hic quoque consideranda est.

864.
Quod cælum empyreum neque move-
tur, neque rotundum est, fixæque in sua qua-
dratura subsistens, existimatur ab aliquibus. Empyre-
Prius verum est, scilicet cælum Empyreum, um non
in quo sunt Beati, non moveri, sed esse si-
movere, xum & immobile. Posterius, quod sit qua-
dratum, saltem quoad superficiem conve-
ne an qua-
xam, docet Ludovicus Molina in tr. de ope. dratum.
re 6. dierum & Conimbricenses l. 2. de cælo.
c. 5. Innuit quoque S. Joannes Apoc. 21.
Ubi de cælo loquens. *Civitas, inquit, in
quadro posita est.* Quod ad literam, uti sonat,
accipi potest. Verum melius hoc quadratum,
uti & plateas, lapides, muros, aliæque il-
lius cælestis civitatis ornamenta, quæ illo
cap. describit S. Joannes & copias, non ad
literam, sed Symbolicè, ut nimirum partim
ad ornatum, partim ad firmitatem, partim
& maxime ad amplitudinem & commodita-
tem, qua ad omnes mundi plagas obversa
est, quadrata dicatur, & proponatur. Qua-
renihil est, quod cogat nos dicere (ait P.
Cornel.) cælum Empyreum esse difforme
aliis cælis, cum figura Sphærica perfectissima
& capacissima sit. P. Cornel. à Lap. in Hebr.
3. v. 2.

Actorum. 7. v. 55. Dicebat S. Stepha-
nus. *Video cælos apertos, & Filium hominis
stantem, à dextris virtutis Dei.* Quæres. Quo-
modo cæli solidi aperiri potuerint? Genuinè
dico cælos hic dici ei fuisse non scissos, sed
apertos, id est, patentes: quia scilicet oculus
ejus per Dei concursum supernaturalem ele-
vatus cælos omnes quasi patentes penetravit,
& porrectus fuit ad cælum empyreum; ut
in eo clarè perspiceret Dei gloriam, & JE-
sum à dextris Dei. Sicut enim nos per aërem
apertum videmus remota, puta Solem, Lu-
nam,

nam, astra; ita Stephanus per celos apertos, id est, patentes & perspicuos vidit gloriam Dei & Christi, ad hoc illi duntaxat aperti sunt cœli. P. Cornel, in Act. 7. 55.

2. Petr. 3. v. 10. *Adveniet autem dies Domini, ut sur: in quo cœli magno impetu transigent, elementa vero calore solventur &c. Cœli magno impetu. Græcè impetuosè, stridenter & cum sibilo, qualis ab igne flagrante edi solet, inquit Oecumenius, transigent. Græcè præteribunt, dissolventur. Quæres. Quinam hi cœli? Multi accipiunt cœlos præcisè & propriè dictos, puta sydereos: distinguuntur enim hic ab elementis, ac consequenter ab aère, ut aëreos intelligere non liceat; hos enim cœlos censent factos esse ex aquis, ideoque non esse solidos, sed fluidos instar aëris, ac propriè esse ætherem, qui mutationis ac corruptionis sit capax. Probat id ex hoc loco S. Petri, & Psal. 101. 27. *Ipsi (cœli) peribunt.* Isaia 34. 4. *complicabuntur sicut liber cœli.* Matth. 24. 29. *Sol obscurabitur &c. & virtutes colorum commovebuntur.* Rursum cœlum empyreum constat æthere; nec enim Beati in eo quasi in muro solido & duro compingentur, sed in illo naturaliter moveri, ambulare, & loqui poterunt, ut nos in aère hoc. Si in cœlo empyreo est æther sed incorruptibilis, ergo æther divisibilis quoque est in cœlis inferioribus & sydereis: Mars enim, Venus, Mercurius (qui duo ultimi, modò supra solem, modò infra apparent) ceterique planetæ motus habent tam miros, & varios, tot gyros, flexus, & reflexus, ut moveri videantur in æthere divisibili, sicut pisces in aqua, ut censuit S. Basilius, S. Ambrosius & alii. Ita disertè sentit & S. Petrum explicat ejus discipulis & Successor S. Clemens 1. 2. Recogn. ubi narrat. S. Petrum disputantem cum Simone mago dixisse, duplex cœlum, unum nobis invisibile, in quo habitant Beati, quod ait esse æternum, & immutabile, alterum visibile & stellis distinctum, illudque esse corruptibile, & corrumpendum, cum scilicet homines in terra esse desiderint. Idem 1. 3. an. 5. ex ore S. Petri ait: quod sicut pullus ex ovo prodit, effracta testâ, alter & diversus ab ovo, ita dissolutâ hac mundi, & cœli machina oriatur & pandetur Beatis novus cœlorum status. Idem de cœlis sydereis interituris, igneque comburendis, censuerunt S. Justinus, S. Hieron. Theod. Ambr. Hilarius, & ex modernis, Catharinus, Salmeron, Serarius, Molina, & alii. Idem cecinere Sibyllæ, Manlius, Plinius, & alii, qui censuerunt sydera ali vaporibus, quibus in fine mundi sublatis, & exustis illa interitura. Hinc & Lucanus 1. Phars, de fine mundi ita canit.*

Sidera sideribus concurrent, ignea Pontum
Astra petent; tellus extendere littora no-
let,
Excutietque fretum; Fratri contraria Phœ-
bo
Ibit, & obliquum bigas agitare per or-
bem
Indignata, diem poscet sibi; totâque di-
scors
Machina divulsi turbabit fœdera mundi.

Si objicias illud Job. 37. v. 18. *Tu for-
sitans fabricatus es cœlos, qui solidissimi, quasi
are fusi sunt.* Respondent solidissimi, id est,
firmissimi per inde acsi are fusi essent.

Alii passim veteres & moderni, cœlos 865.
hic accipiunt aëreos, non sydereos. Cœlum Alii cen-
enim in scriptura significat omne, quod super sent cœlos
nos expansum est, sive aër, sive propriè cœ- aëreos in
lum, & sic paulò ante dixit S. Petrus, cœlos, sine mun-
id est, partem imam cœlorum dedisse aquam di corrupti-
diluvii. Per elementa verò accipiunt aquam pendos
& aërem infimæ regionis, terræ vicinam.
Ratio est; quia cœli sunt incorruptibiles non
tantum ex Aristotele & Philosophorum sen-
tentia, sed etiam, uti videtur, ex scripturæ
sententia, uti Job. 37. 18. 2do, Ignis
non potest agere in cœlos, sicut nec egit aqua
diluvii. 3tio, Quia in cœlo nullæ sunt fordes
& peccata expianda. Hinc iidem censent,
cœlos hos aëreos corrumpendos, non quoad
substantiam, sed quoad qualitates, ut scilicet
manente eadem substantia à sordibus expur-
gentur. 4to, Sicut homo idem resurget, sic
& eadem elementa, quæ homini servierunt,
cum illo resurgent, illudque erit quasi præ-
mium laboris & passionis eorum, uti insi-
nuat S. Paulus Rom. 8. 20. P. Cornel. à
Lap. De media sententia placet, scilicet per
cœlos hic intelligi tam sydereos, quàm aëreos.
utrique enim magno impetu transibunt. Alibi
enim scriptura docet, cœlos propriè dictos
esse immutandos, adeoque solem & lunam
majori lumine esse decorandos. Hinc Chri-
stus Matth. 24. v. 29. *Virtutes, inquit, celo-
rum commovebuntur.* Et Ecclesia in Officio
Defunctorum, quando cœli movendi sunt &
terra. Ita Cajetanus, Viegas, Suarez 3. par.
to. 2. disp. 58. sect. 3. ubi ait, probabile esse
cœlos sydereos in die judicii celerius esse agi-
tandos, ut secum cœlos aëreos rapiant, &
ad ignis accensionem, mundique inflagra-
tionem, tum suo illo velociore motu, tum
etiam influentia & actione concurrant.
Transibunt ergo cœli. 1mo. Quia velocius Quo-
raptabuntur. 2do. Quia mox eorum mo- do transi-
tus cessabit, uti docet S. Ambr. 1. 5. Epi. 25. bunt cœli.
& passim Doctores. Sol ergo in uno hemi-
sphærio, luna in opposito in æternum con-
sistet, ut quisque suum illuminet, non enim
est

est necesse, ut omnes cœli suum cursum ab-
solvant, satis ergo est, ut moveantur, quam-
diu homines, quibus serviunt, in terra de-
gunt, hominibus abolitis incidetur cœli cur-
sus, ac consequenter sublunarium omnium,
3tio. Transibunt, id est, dissolventur quoad
inferiorem sui partem, scilicet quoad cœlos
aëreos, ut explicans deus subdit: vi cœli ar-
dentes solventur, quoad superiorem verò sui
partem scilicet quoad sydereos immutabun-
tur, & in alium statum, majoremque lucem
& gloriam transibunt. Sic Christus ait
Matth. 24. v. 35. *Cœlum & terra transi-
bunt, scilicet à statu præsentis corruptibili in
futurum incorruptibilem.* 4to. Transibunt;
quia fulminibus, fulgetris, nubibus, come-
tis, stellis cadentibus, aliisque meteoris
procellis & tempestatibus ita aër perturbabi-
tur, ut cœli transire, è mundi cardinibus con-
velli, subruì, & evanescere videantur. Vide
dicta Apoc. 6. in fine.

866. Denique nonnulli viri eruditi, ut prio-
res duas sententias concilient, & S. Scriptu-
ra locis omnibus satisfaciant, ingeniosè no-
vam opinionem adinvenerunt, dicendo,
cœlos, qui jam sunt solidi, in fine mundi re-
dituros ad materiam fluidam, è qua velut
chao & abyssò primo formati sunt, Gen. Ve-
rum hæc sententia suas quoque patitur diffi-
cultates. Nam 1mo. Remanet questio,
quomodo ignis aget in cœlos solidos & in-
corruptibiles, ut illos redigat in materiam
fluidam. 2do, Cœli post diem judicii viden-
tur fore solidiores, quàm nunc sunt, & Isaïas
ac S. Petrus ex eo hic cœlos novos creandos
promittit. Rursum Isaï. c. 30. 26. ait, lu-
cem lunæ fore instar solis, solis verò septu-
plum fore majorem, quæ omnia arguunt,
cœlos in fine mundi non redituros in suum
chaos, suamque primævam materiam, sed
longè elegantiores, formosiores, & præstan-
tiores fore, quàm sunt modò. Quocirca alii
insignes Philosophi & Theologi, ut planè
verbis S. Scripturæ, ac præsertim S. Petri
hoc loco satisfaciant, utque cum illis concil-
lient Philosophiam, & Aristotelem; qui
potius sacram Scripturam sequi quàm præire
debet, dicunt primò cœlos esse incorruptibi-
les hoc modo, quòd naturaliter nec à se, nec
à corporibus sibi subjectis, puta ab elementis,
corrumpi possint; eosdem tamen corrumpi
posse à virtute superiori; ideoque à Deo cor-
rumpendos esse sub diem judicii per ignem
conflagrationis mundi, qui à Deo de novo
excitabitur ad hoc, eritque nostro igne ele-
mentari superior & efficacior. 2do. Affe-
runt, cœlos per ignem conflagrationis ar-
suros, & liquandos, ut ab omni sordè ac fe-
ce purgentur. Idem disertè ait hic S. Petrus
& Isaï. c. 34. 4. & c. 51. 6. ac inter Re-
sentiores noster Adamus Tannorus Dissert.

de cœlis c. 11. Cœli ergo & stellæ liquabun-
tur, & solventur, ita tamen, ut iidem quo-
ad substantiam maneat, & formam sub-
stantialem retineant, sed ea ratione, ut utra-
que perficiatur, novamque unionem, dotesq;
& qualitates illustiores recipiat: adeò, ut
videantur effici novi cœli, nova terra, no-
vus mundus, ut ait Isaï. & Apoc. 21. 5.

In resurrectione enim universali erit re-
surrectio, renovatio, & glorificatio non solius rectione
hominis, sed colorum, terræ, & totius mun- renovatio
di, qui hominibus electis servivit, & com- mundi.
passus est. Quare in præmium hujus passio-
nis, & servitutis cum homine resurgente re-
surgent ad gloriam. Sicut ergo homo post
mortem resurget, idem numero quoad sub-
stantiam, sed jam perfectam & gloria dona-
tam, ideoque immortalem & incorruptibi-
lem, sic pariter cœli per conflagrationem li-
quati & purgati, manente eadem forma &
substantia, quasi resurgent ad suam gloriam,
cum majori luce, subtilitate, indèque incor-
ruptione, & æternitate donabuntur. Exem-
plum est in metallis, ut ferro, aère, auro, ar-
gento &c. Sicut enim aurum igne liquatur,
ut ex eo fiat pulcher scyphus aureus, ita, ut
manente eadem forma & substantia auri, il-
la tamen ipsa per ignem, arte & figura perfici-
atur & illustretur, sic quoque cœli & ele-
menta igne conflagrationis solventur, & li-
quabuntur, sed ita, ut eadem manente sub-
stantia & forma ad novam perfectionem
& gloriam reformentur & resurgant. Eos-
dem enim numero quoad substantiam man-
suros cœlos & elementa colligitur ex illo Ec-
clæ. 1. v. 4. *Terra autem in æternum stat.* &
c. 3. v. 14. *Didici, quod omnia opera, quæ se-
cit Deus, perseverent in perpetuum, hoc est,
quod disertè ait Apostolus Rom. 8. v. 20.
Vanitati enim creatura subjecta est non volens,
sed propter eum, qui subiecit eam in spei v. 21.
Quia & ipsa creatura liberabitur à servitute cor-
ruptionis.* Eadem ergo creatura, quæ nunc
vanitati, id est, passioni, & corruptioni
subjecta servit homini, speratque ab ea libe-
rari cum homine, cum homine resurgente
liberabitur, & resurget ad gloriam, non alia;
aliòquin enim non esset resurrectio, sed al-
terius creaturæ creatio. Et Isaï. c. 30. v. 26.
*Erunt, ait, lux luna sicut lux solis, & lux solis
erit septupliciter sicut lux septem dierum.* Ma-
nebit ergo eadem luna, idem sol, sed septu-
pliciter clarior. Ex dictis colligunt nonnul-
li (licet alii id negent) in fine mundi adeò
cœlos innovandos esse non tantum acciden-
taliter, sed & substantialiter: hoc enim signi-
ficat illud Isaï. 65. v. 17. *Ece creo cœlos no-
vos, & terram novam.* Et Apoc. 21. v. 1.
*Vide calum novum, & terram novam. Primum
enim calum, & prima terra abiit.* Sicut enim
in resurrectione, licet idem numero homo re-

resurrecturus sit, tamen is, ut videtur, substantialiter perfectior erit, quam fuerit prius: accipiet enim novam substantialem perfectionem & unionem, quā anima intimius, arctius, perfectius, nobilior unietur corpori, quā ante fuerit unita: ita, ut homo resurgat quasi coelestis, gloriosus, impassibilis, immortalis, quare tunc perfectius esse accipiet, quod semper persistere & durare possit, imò corrumpi, aut alterari nequeat. Idem proportionaliter fiet in coelis, ita S. Thom. & ex eo D. Soto, P. Cornel. à Lap. in 2. Petr. 3. 10.

Apoc. 21. v. 1. *Et vidi calum novum & terram novam. Primum enim calum, & prima terra abiit.* Alcazar accipit hanc mysticē. Sed alii passim hanc accipiunt de materiali coelo, & terra, hanc enim secundum qualitates, & ut alii volunt, secundum substantiam, id est, formam substantialem immutandam in resurrectione & innovanda, de his enim ait S. Petr. Epi. 2. c. 1. v. 13. *Novos coelos, & novam terram secundum promissam ipsius expectamus,* P. Cornel. à Lap. hic.

867. Apoc. 21. v. 2. *Et ego Joannes vidi sanctam Civitatem Jerusalem novam descendentem de caelo à Deo, paratam sicut sponsam ornata viro suo.* Sicut civitas, nunc ipsos cives, nunc ipsam civitatem, sive locum, puta plateas, domos, turres & muros significat, ita & Jerusalem hanc coelestis est duplex, 1. mo. est ipsa Ecclesia, seu coetus & congregatio Beatorum, puta, ipsi Beati collecti, & adunati, hanc enim hic vocatur sponsa. 2do. est ipsa civitas & locus Beatorum, puta ipsum coelum empyreum; huic enim, 1. Competit propriè, quod sit civitas & tabernaculum Dei, quod sit longa, lata, alta, quod extendatur ad 12. millia stadiorum &c. Secundariò tamen hanc ipsa, etiam ipsi Ecclesiae sive cœtui Beatorum conveniunt. Hanc enim est civitas & tabernaculum Dei aptè dimensum, quia in ea singulari modo, ordine, & proportionem habitat Deus. Joannes hanc duas civitates commiscet, nuncque de una, nunc de altera multum loquitur: quādam enim dicit, quæ magis uni, quādam, quæ magis alteri convenient; omnia tamen utriusque suo modo conveniunt, vel 1. mo. per se, vel analogicè Jerusalem coelestis est coelum empyreum cum suis incolis, puta cum cœtu Beatorum. Describit enim Joannes directè Jerusalem, quasi civitatem Beatorum quoad muros, portas, fundamenta &c. Itaque quæ propriè locum ipsum describit, sed quia locus hic est Beatitudinis, & Beatorum, hinc consequenter ipsam Beatitudinem & Beatorum gloriam describit.

Quocirca esto in hac Civitate determi-

natè & in singulari non viderit ipsos Beatos, nec enim ullos nominat, aut describit, tamen indirectè & in genere satis eos depingit, cum dicit: *Quod ipsi populus ejus erunt & absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, quod reges terræ asserent gloriam suam & honorem in illam, quod servient illi, & videbunt faciem ejus & nomen ejus in frontibus eorum, quod Dominus Deus omnipotens templum illius est & Agnus.* Ubi enim est Agnus, ibi sunt & Agni affectus fideles & Beati, ubi Deus est, ibi sunt & Angeli, itidem, & Beati. Sicut ubi est Rex, ibi est aula & Aulici. *Novam* Quia Judaica & vetus Jerusalem anagogicè significabat hanc novam, scilicet Ecclesiam, non militantem, ut vult Primasius & Beda, sed triumphantem, ut patet ex sequentibus. *Descendentem de caelo.* Scilicet ad judicium, ut cum Christo in valle Josaphat judicet orbem, ait Maldonatus in c. 25. verum judicium jam peractum audivimus in Parte 1. ma. cap. XIV. Dico ergo figuratè hic dici Jerusalem coelestem descendere de caelo, ut electos ad se assumat. Fingitur enim hic coelum empyreum, & Ecclesia, sive coetus Beatorum in terram descendere, ut homines terrestres, ac præsertim eos, qui cum tyrannis, ac Antichristo, tanto agone, ac sudore certabunt, sibi cives cooptet; quod in re nihil aliud est dicere, quā, quod coelestis gloria & beatitudo hominibus terrestribus obtingat cœlitus per Dei liberalitatem & gratiam; est enim coelestis & divina. Unde S. Augustinus l. 20. Civit. 17. de caelo, inquit, dicitur descendere; quia coelestis gratia est, qua Deus eam fecit, & de caelo quidem ab initio sui descendit, Spiritu S. misso de caelo.

Jerusalem ergo hanc est, manetque in caelo, & tamen per sui communicationem descendit in terram. Simile est in sole, qui est in caelo & simul in terra; in caelo per substantiam, in terra per radios, quos eo diffundit. Talis est hanc Jerusalem, ita Abb. Joachim. Sic vicissim nostra conversatio cum S. Paulo in coelis sit. Quia corpore in terra, mente & vita conversamur in caelo. Rursum hoc civitatis descensu symbolicè significatur, Deum in hujus coelestis palatii descriptione non uti conceptibus caelestibus, angelicis & divinis, nec eam planè describere, uti in se est: sic enim nobis incomprehensibilis & inexplicabilis esset, sed ad nostram infantiam, nostrosque teneros conceptus descendere, ut eam aliquo rudi modo nobis ostendat, & repræsentet; hac de causa ejus pulchritudinem per aurum, crystallum, gemmas &c. describit; quia nos in terra his pretiosiora non vidimus. Tropologicè anima sancta est coelum. Audi S. Bernard. Serm. Anima 27. in Cant. Est ergo coelum S. anima, ha-sancta est bens solem intellectum, lunam fidem, astra coelum, vir;

virtutes, quæ maxime in nocte, id est, in adversis emicat. Ergo virtus est sidus, & homo virtutum est coelum, P. Cornel. à Lap. in Apoc. 21. 2.

868.

Apoc. 21. v. 3. *Et audivi vocem magnam de throno dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipsi populus ejus erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus.* Videtur hic thronus esse idem cum throno Dei, coram quo astare visi sunt cum Agno 4. animalia & 24. Seniores. c. 4. 2. Porro hæc vox magna significat, 1. magnitudinem coelestis gloriæ, & consequenter magnam misericordiam Dei. 2do. Deum velle, ut hæc vox ab omnibus audiat, utque omnes hac voce excitentur ad gloriæ hujus ardens desiderium & prosecutionem per opera sancta, & divina, ea-que ardua. Vox enim magna innuit rei vocatæ, & proclamatæ magnum pondus, & momentum.

Coelum
civitas
fortium.

Cut vo-
catur ta-
bernacu-
lum.

Exit de throno, id est, à Deo, quia Deus solus hæc bona suis sanctis preparavit, omnibusque ea offert & proponit. Coelestis ergo hæc vox proclamatur, hanc coelestem Jerusalem esse civitatem illam fortium, & triumphantem, quam Deus electis suis fortiter contra mundum, carnem, demonem ac præcipuè contra Antichristum certantibus, & vincentibus preparavit. *Ecce tabernaculum Dei cum hominibus.* Citat Ezechielem 37. 21. Nota, coelum vocatur hic tabernaculum, tum quia passim Joannes hic in Apocalypsi alludit ad vetus tabernaculum & templum, hoc enim erat typus, & figura cœli. Tum quia, & potius, ut cogitemus coelum empyreum, licet splendidum & augustum, minus tamen esse majestatem Dei, ejusque non tam esse palatium, quā tabernaculum, & tentorium, utpote qui in se ipso, suæque immensa essentia gloriosissimè, & immensè habitat. *Et ipsi populus ejus erunt.* quasi diceret: Beati nullius erunt nisi Dei, neminem Dominum agnoscent, neminem colent nisi Deum. *Et ipse Deus cum eis.* q. d. sicut rex jugiter est cum populo, pater cum filiis, magister cum discipulis; ita Deus jugiter erit cum Beatis in caelo, eos recreans, pascens, oblectans & beans; erit, inquam, cum eis per jugem præsentiam, qui in hac vita videbatur ab eis absens, & absconditus; in caelo enim videbunt Deum præsentem, facie ad faciem; cum eo ore ad os loquentur, qui eos ineffabili consolatione mulcebit. *Erit (enim) eorum Deus.* q. d. Deus Beatis erit Deus, id est, pater, curator, protector, provisor, omnium bonorum suorum glorificator, idque in æternum. 2do. erit eis Deus, id est, erit eis omnis voluptas, omnis lætitia, omnia. *R. P. Kvjaskowski, S. J. Collectanea Asctica.*

In caelo
Deus om-
nibus om-
nia.

nis honor, omnis virtus, omne bonum, ut ei Beati dicant cum Psalte, *Quid enim mihi est in caelo &c.* & cum S. Francisco Deus meus, amor meus, & omnia. Hoc est, quod optabat Moyses Exodi 33. 18. dicens: *Ostende mihi gloriam tuam, cui respondit Dominus. Ego ostendam omne bonum tibi, 3tio. erit eorum Deus.* Quia Deus singulis Beatis erit proprius ac quasi peculium, & possessio jucundissima cuique, ut jure dicant: *Dominus pars hereditatis meæ & portio mea in terra viventium.* & cum Psalte. *Deus meus es tu.* & cum S. Thoma, Dominus meus & Deus meus. Sicut musica eadem singulorum audientium aures pascit, implet, & delectat, æquè ac omnium; ita Deus, Sicut regis conspectu omnes gaudent & singuli, ita Deus singulos Beatos seipso, omnibusque suis deliciis & bonis implebit, Plura P. Cornel. in Apoc. 21. 3.

Apoc. 21. v. 12. *Et habebat murum magnum, & altum, habentem portas 12: & in Civitatis portis Angelos 12: & nomina inscripta, quæ sunt nomina 12. tribuum filiorum Israel.* Hic murus, portæ coelestis Jerusalem. *Habentem portas 12.* ut scilicet per eas intrent omnes tribus prognatae ex 12. filiis Israel, id est, Jacobi: Hæ enim tribus significant universitatem Sanctorum, & Ecclesie triumphantis, idque quia ipsa olim adumbrata est, & significata in Ecclesia veteri 12. tribuum Israel. Potius hic Joannes alludit ad castra 12. tribuum, n. 2. hæc enim in quadrum erant disposita, ita, ut singula quadrilatera tres continerent tribus, quarum singula singulas videntur habuisse portas. Rursum alludit ad Jerusalem descriptam ab Ezechiele c. 48. v. 3. *Mythicè S. Hieron. in c. 48. Ezech. Augustinus, & Rupertus per 12. portas accipiunt 12. Apostolos.* Hi enim sunt Patriarchæ, duces, & capita 12. Tribuum Israel, id est, omnium fidelium & sanctorum, qui eos sua prædicatione, & labore ad Ecclesiam primò militantem, 2do triumphantem vocarunt, & adduxerunt. Porro custodes portarum coelestis Jerusalem sunt Angeli, quos nemo indignus fallere, aut corrumpere potest. v. 14. *Et murus Civitatis habens fundamenta 12. & in ipsis 12. nomina 12. Apostolorum Agni.* Probabile est, quod Apostoli ait Alcazar, quod unum fundamentum fuerit alteri impositum in singulis muri partibus, menta 12. ita, ut in qualibet muri parte in imo fundamētum lapide esset Jaspis, deinde eidem Jerosolymis impositus Sapphirus, huic Chalcedonius & mæ. ita deinceps. Nota To omni v. 19. *Et fundamenta muri civitatis omni lapide pretioso ornata.* q. d. fundamenta civitatis undequaque non habent unum lapidem pretiosum, sed singula omnes, puta 12. Jam certum

certum est apud omnes, hæc 12. fundamenta significare 12. Apostolos; ipsorum enim humeris, quasi innixus Ecclesiæ murus incumbit; ideo enim illorum nomina fundamentis inscripta sunt, ut significetur, ipsos esse fundamenta, & fundatores, (hæc enim duo eodem reincident) Ecclesiæ. Præclare S. August. in illud Psalmi 86. *Fundamenta ejus*, (Sionis, id est, Ecclesiæ) *in montibus sanctis*. Quare, ait, fundamenta sunt Apostoli & Prophetæ? Quia eorum autoritas portat infirmitatem nostram. Quare sunt Portæ? Quia per eos intramus in regnum Dei. Prædicant enim nobis, & cum per eos intramus, per Christum intramus: ipse enim est janua; & cum dicuntur 12. portæ Jerusalem; & una porta Christus, & 12. portæ Christus: quia in 12. portis Christus, P. Cornel. hic,

870. Metitur Angelus civitatem celestem.

Apoc. 21. 15. *Et qui loquebatur mecum, habebat mensuram arundineam auream, ut metiretur civitatem, & portas ejus, & murum. Mensuram arundineam*, id est, mensuram, quæ arundo, sive calamus dicitur, continetque sex cubitos & palmum, ut patet Ezech. 4. 5. Calamo ergo hoc mensus est Angelus celestem civitatem, unde aureus est, & gloriam significat. Communis opinio cubitum accipit à flexu brachii ad extremum digiti longissimi, ut sit 4ta hominis stature pars, non autem à flexu brachii (ut volunt alii) ad manum tantum, quæ ratione cubitus est sexta hominis stature pars,

v. 16. *Et civitas in quadro posita est, & longitudo ejus tanta est, quanta & latitudo; & mensus est civitatem de arundine aurea per stadia 12. millia: & longitudo, & altitudo, & latitudo ejus æqualia sunt.* Civitas hæc 1491. milliariis superat civitatem Ezechielis. Aliqui ex hoc loco opinati sunt cælum empyreum non esse rotundum, sed quadratum. Verum verius, magisque genuinè hoc quadratum, quod firmitatem civitatis significat, uti & alia hic symbolicè accipias. Mysticè hoc quadratum significat, civitatem hanc ad 4. plagas orbis obversam patere tam Occidentalibus quàm Orientalibus, tam Australibus, quàm Aquilonaribus. Rursum eam regi & beari 4. Dei attributis, scilicet sapientia, bonitate, justitia & potentia; caret suburbis, id est, imperfectis. Tropol. Haymo, Albertus, Ecclesia, inquit, in quadro posita esse memoratur, quia est robusta per fidem, longanimis per spem, ampla per charitatem, efficax per operationem. &c. Rursum per 4. latera civitatis possumus intelligere 4. Virtutes, principales, seu Cardinales, Prudentiam, Temperantiam, Fortitudinem, & justitiam. Longitudo ejus tanta est, quanta latitudo. Longitudo est æternitas, latitudo est extensio gaudiorum, id est, obsectorum, de quibus gaudent. Ambitus hujus civitatis est ingens, ut designet ingentem celestem Jerusalem capacitatem, quæ capiet tot miliones hominum, quot constabuntur ex omnibus electis. Octo stadia faciunt milliaria Italica; ambitus ergo civitatis continens 12. milliastadiorum continet 1500. milliaria Italica, quare latus hujus quadrati continebat 376. milliaria Italica. Quocirca qui hæc ad litteram, uti sonant, accipiunt, dicunt tantum prorsus esse spatium civitatis, sive loci Beatorum, quem ipsi inter se per varias stationes distributi occupant in cælo empyreo, nec enim totum empyreum occupare possunt, essent enim inter se nimis disjuncti, illud enim vastissimum est, & terræ totius globum plusquàm decies centies milles continet, uti supra dictum. Verum passim interpretes hæc 12. stadiorum millia, uti & alia hic mysticè accipiunt, ut designent ingentem capacitatem hujus civitatis ad æquatam mensuræ & numero 12. Apostolorum, qui ejus sunt quasi fundatores, & parentes; nam & cætera de pavimento aureo, de fundamentis gemmeis mysticè accipienda videntur. Hæc civitatis capacitas significat ingentem; & quasi innumeram fore Beatorum multitudinem, uti ait Joannes Apoc. 7. 9. Quocirca Alcazar, ad urbem inquit, tantæ amplitudinis, quanta hic describitur, celestis Jerusalem incolendam, quæ occupare possit vices centena millia urbium Hispalim magnitudine adæquantium, innumeri requiruntur, innumeri enim parvuli inter hæreticos, & schismaticos salvantur; atque ex adultis plures, quàm multi opinantur, salvantur. Ingens Catholicorum toto orbe numerus per mille sexcentos, (jam nunc septingentos) annos semper fuit & erit, ad finem mundi Catholicorum autem longè major pars salvatur, tum quia plerique, penèque omnes suscipiunt sacramenta, quæ ex attrito faciunt contritum. Tum quia tertia vel 4ta. pars hominum moritur ante annum vigesimum. Tum quia plerique educantur benè, ab educatione autem bona pendet vita, & salus. Vidit id S. Pater Noster Ignatius, qui in Societate Gymnasii omnium Classium, & facultatum, ac extra eas scholas puerorum ac puellarum passim institui curavit magno Reip. & animarum bono, ut jam longè plures salvantur, quàm ante. Ita unus vir cælum numerum valde auxit. Taceo ingentem Religioforum, & Virginum multitudinem in monasteriis, quæ celestem vitam ducunt. Taceo Martyrum, Confessorum, Anachoretarum, viduarum, conjugatorum bonorum turbam innumeram, qui ex Christianis dam-

nantur, cæterorum comparatione pauci sunt. Auger in quadruplum hujus civitatis celestis spatium Alcazar, censet enim ipse Angelum hic metiri civitatem, id est, civitatis longitudinem tantum. Beati enim, ait, vim visivam habent acutissimam, ut ea, quæ hoc spatio fiunt, tam clarè & commodè videant, quàm nos videmus, quæ in uno cubiculo fiunt: hoc est, quod ait Baruch. c. 3. v. 24. *O Israel quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis ejus.* Plura P. Corn. in Apoc. 21. 16.

Vilus Beatorum acutus.

871. Cur cæli fundamenta gemmea ornata.

Cur cæli fundamenta gemmea ornata, de quibus Apoc. 21. v. 19. *Et fundamenta muri civitatis omni lapide pretioso ornata. Fundamentum primum Jaspis: 2dum Sapphirus: 3tium Chalcedonius: 4tum Smaragdus. Et fundamenta &c. Ornata.* Quia licet singula fundamenta essent ex singulis gemmis, erant tamen vestita aliis 11. ut significaretur Apostolos, licet una virtute excelleret, alias tamen aliorum illis non defuisse, ita inquit Ribera. Verum simplicius videtur & concinnius, si dicamus singula fundamenta singulis duntaxat gemmis constituisse, ita, ut omnia simul juncta essent omni pretioso lapide (id est hisce 12. pretiosis gemmis) ornata. Nota. Celestis Jerusalem fundamenta, speciem, & decorem S. Joannes describit per gemmas, 1mo. quia in terra gemmis nihil est pulchrius & præstantius; sicut enim in cælo emicant stellæ, sic in terra gemmæ, ita, ut videantur esse stellæ terrestres, ac stellarum celestem lucem, & vim participare. Docent enim Physici gemmas è peculiari cæli & stellarum influxu gigni, & formari. 2do. Quia in cælo videntur fore veræ gemmæ, non terrestres, sed cælestes, & longè hisce nostris præstantiores. Id colligitur primo ex S. Joanne hic, qui eas se vidisse in cælo asseverat, atque ex Tobia c. 13. v. 21. *Portæ Jerusalem ex Sapphiro & Smaragdo edificabuntur*: Ad quæ verba alludit hic S. Joannes, verba enim Scripturæ propriè, ut sonant, accipienda sunt, ait S. August. nisi quid absurdi ingerant. Colligitur 2do. Quia corpora & oculi Sanctorum suas habebunt opes & objecta pulcherrima & præstantissima, quibus se pascant & oblectent, oculi autem non sola luce pascuntur, sed varietate colorum, arborum, florum, fructuum, item fluvii, & fontibus perlucidis instar vitri, ac præsertim gemmis fulgentibus. Ergo in cælis hæc eis non deerunt, aliòquin feliciores fuissent in terra. Denique in cælis varias Beatorum fore mansiones, & palatia pulcherrima ex margaritis, & gemmis constructa, item prata, nemora, hortos, aliæque amænissima docet S. Anselm. l. de Simil. c. 44. D. Soto, Fernandus, quos citat & sequitur Barradius to. 3. l. 18. c. 3.

In cælo palatia.

R. P. Kriakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Apoc. 21. v. 20. *Stum Sardonius: 872. Stum Sardius: 7mum Chrysolitus: 8vum Bevilus: 9num Topazius. 10mum Chrysoprasus: 11mum Hyacinthus: 12. Amethystus.* Has gemmas fuscè describentem & singulis Apostolis eas aptantem vide P. Cornel. à Lap. hic. v. 2. *Et duodecim portæ duodecim Portæ cœ margaritæ sunt per singulas: & singula portæ levis Jeru- erant ex singulis margaritis: & platea civitatis salem cæ- aurum mundum, tanquam vitrum perlucidum, lata ex Genuinè Ticon: Aretas, Beda, Viegav. margar- lunt hic significari, non quod in singulis portis- tis fuerint 12. margaritæ, sed quod singula portæ fuerint factæ ex singulis margaritis, ideoque fuerint singulæ margaritæ. To enim per singulas, idem est, quod singula ex singulis, ita enim mox se explicat. S. Joannes dicens: *Et singula portæ erant ex singulis margaritis.* Ad hæc singulæ portæ factæ erant ex una margarita integra, non dissecta, nec ex variis partibus confata. Erant ergo ingentes hæ margaritæ, utpote ex quibus erigeretur ingens & magnifica portæ, tantæ civitati proportionata cum suis postibus & liminibus, sicut Romæ portæ templi, quod Pantheon vulgò dicebatur, ex una aris lamina constat. Insuper margaritæ à Latinis vocantur uniones, eò quod nullæ duæ reperiuntur in conchis solæ, sed singulæ aliis sunt unitæ, connexæ, & quasi compactæ. Porro per portas intelliguntur Apostoli, & viri Apostolici; horum vita & doctrina est margarita: quia mirè præstans & pretiosa, atque instar unionis summè inter se unita & consentiens, ut enim Religiosi & Clerici, qui sunt prædicatores zelosi, portæ cælestes fiant, multosque in cælos transmittant, debent esse inter se, & Apoc. cum capite suo unionis nexu copulati; adeo- stolorum que instar primorum Christianorum esse cor in unioni- unum & anima una. Talis est & visio- bus signi- beatifica, gloria, & fruitio Apostolorum, ficata, & Beatorum in cælis. Unde Christus Matth. 13. regnum cælorum comparat homini quæ- renti bonas margaritas. Rursum ut ex margaritis fiant aptæ, & concinnæ portæ, oportet, ut multis tunctionibus, & malleationibus feriantur, & poliantur; ita & poliri debent magna corporis maceratione & sensuum castigatione ac varia mortificatione, tam sponte assumpta, quàm ab aliis illata, qui aliis portæ cæli fieri cupiunt. Symbolicè margaritæ aptè viros Apostolicos & Religiosos repræsentant. Ex sententia Plinii unio è cæli rore gignitur, ita vita Apostolica & Religiosa celestis est, & cælo ad homines delapsa: ac cujusque vocatio ad statum tam eximium opus est peculiaris gratiæ ac favoris Dei. Ros allabentis fulguris vi non modò concrevit in unionem, sed & ipse unio celerius Jove tonante paritur, ait Ælian. l. 10. c. 13. licet*

Uuuu 2

Plinius

Plinius asserat, si fulgeret, comprimi conchas. Id S. Greg. Thaum. de Incarnatione Christi explicat: Vulgur enim esse virtutem Spiritus Sancti, rorem esse purissimum sanguinem Deiparæ Virginis, unionem corpus Christi, unde Sedul. l. 2.

Uterumque Puellæ
Sydereum mox implet onus; rerumque cre-
ator
Nascendi sub lege fuit: stupet innuba ten-
fos
Virgo sinus, gaudetque suum paritura Pa-
rentem.

Simili modo effulgarante in mente Spi-
ritu S. ros, id est, pia & cœlestis cogita-
tio, coalescit in unionem vitæ, & virtutis
religiosæ. 2do. Margaritæ multiplici cute
constant, æquæ ac cœlum variis orbibus,
planetis, & circulis; atque extremum em-
pyreum omnibus eminet, omnesque am-
bit, & continet. Ita religiosa vita omni-
bus statibus eminet, eorumque virtutes &
dotes in se complectitur. 3tio, principium
& culmen omnium rerum pretii margaritæ
tenent, ait Plin. Ita religiosa vitæ nihil pre-
tiosius, quare prudens negotiator vendit
omnia, quæ habet, & emit eam. Matth.
13. 46. Cleopatra duos uniones habuit,
qui valebant duodecies centena millia Phi-
lippicorum, teste Plin. l. 9. 35. Hæc ætate
pretio, æstimatione primas tenet Adamas,
2das. Rubinus, tertias unio, 4tas Sapphi-
rus, ego tamen huic Opalum præferri existi-
mo, ait Boët. l. 2. de gemm. c. 44.

Pretium
Gemma-
rum.

873.

4to. Margarita æternæ prope posses-
sionis est, ait Plin. & vita religiosa æternæ
omnino possessionis est. Rursum Origen
tr. 13. in Matth. & Plin. l. 9. c. 35. doc-
cent, inter conchilia esse unum maximum,
& pulchritudine margaritæ intra se conditæ
venustissimum, quod quasi ducem alia con-
chilia turmatim sequuntur: hoc urinatores
præ cæteris venantur, eo enim capto facile
reliquum agmen, omnesque margaritas eo
inclusas capiunt. Ita viri Apostolici & Re-
ligiosi Christum, Christique vicarium, puta
suum Superiorem velut ducem per omnia se-
quuntur. 5to. Margaritarum omnis dos in
canlore, magnitudine, orbe, lavore, pondere
ait Plin. ita cadent, ut nullam habeant
maculam, nullam labem. Talis est Ange-
lica Religiosorum puritas, & castitas; ma-
gnitudo notat animi magnitudinem, terrena
despiciens, terrestria spectantis. Orbis, id
est, rotunda figura facile in omnem par-
tem mobilis, symbolum est obedientiæ, qua
se ad nutum Dei & superiorum gyri sinunt,
ad omnem locum, officium, exercitium, cum
orbe juncta est nuditas, id est, paupertas:

lavor est politura absque ullo tumore, aut
scabritie, hæc notat mores religiosos, per
omnia ad regulas compositos. Ponderosi-
ores margaritæ, quales sunt occidentales,
pretiosiores sunt, ita gravitas, modestia, &
prudentia Religiosorum, quod major est, eo
pretiosior. Addit Plinius non promptis rebus
q. d. Non facile est hæc omnia simul in uni-
onibus reperire, ita non facile est, omnes
dotes in uno Religioso invenire; sed in quo-
cunque reperiuntur, hic vir rarus & eximi-
us. Vir ergo religiosus refert Christum, Christus
qui est prima & pretiosissima margarita; margarita
cujus Deitas in concha humanitatis contine-
tur, ex materia virginea, & rore Spiritus S.
Sancti conceptus, summè candidus per vi-
tæ innocentiam, lucidus per sapientiam, ro-
tundus per omnis perfectionis possessionem,
habens pondus constantiæ, lavorem miti-
tatis, pretium ditandi homines, & orandi
Ecclesiam, præsentem & futuram. 6to.
Margaritæ rore suaviter & modestè nutri-
untur & arescunt, Religiosus oratione nu-
triat Spiritum oportet. 7mo. Solida sunt
& nullo lapsu franguntur, ait Plin. Ita solidi
sint ascetæ, nulla persecutione, tentatione,
frangantur. 8vo. usu atteri non dubium
est, coloremque indiligentia mutari, so-
le rubescunt, candoremque perdunt, ait
Plin. Ita Religiosi nimia conversatione cum
secularibus atteruntur &c. 9no. acetæ aspe-
ritas, visque margaritas in tabem resolvit,
ita acetum suum unionem liquavit Cleopatra.
Pari modo iræ, rancoris, & invidiæ asperitas
omnem religionis formam tabefacit in
eo, quem interfecerit & corruerit. Vide quo-
que supra dicta n. 755.

10mo. Flavescunt in senecta margari-
tæ, rugisque torpescunt, nec nisi juvenia
constat ille, qui quaritur vigor. Ita in se-
nescentibus Religionibus aut Religiosis tor-
pescit, & penè evenescit primus ille vigor,
spiritus, quod ut caveatur, renovatione
frequenti opus est, ut quisque cum S. Fran-
cisco jam emoriente gestiat ad novitatus,
humilitatis & fervoris redire primordia. Si-
mili enim modo ad pristinum colorem, &
quasi juventam redeunt margaritæ, nimirum,
ut scribit Anselm. Boetius de gemmis, c. 38.
dempta cuticula superiori, demitur autem spi-
ritu vitrioli, alias pulvere alabastris & co-
ralli albi. Idem fit, si columbis devoran-
dæ præbeantur, aut si oriza & sale diu fri-
centur; maculæ abolerentur rore Maij, qui
foliis lactuæ insidet, si per diem illi immo-
rentur, aut eo perliniantur. 11mo. Sin-
gularis gratia est, margaritam clara luce il-
lustratam intus rubescere, ac velut animam
habere sanguineam. Id licet non habeat
Plinius, in modernis tamen, præsertim oc-
cidentalibus id ipsum videre est. Ita Religiosi
anima

874

anima est passio & sanguis Christi, unde à
Cassiano & aliis vocantur crucifixi. 12mo.
unionis gratia & splendor in unitate con-
sistit, si enim feces & dividas, perit; hinc
& unio dicitur: quia in singulis conchis,
singula, vel si plures sint, unita & indivi-
sa reperiuntur, licet Boët. l. 2. de gem. c.
37. Magnæ, inquit, margaritæ uniones
vocantur, quod raro sibi æqualem magni-
tudine habeant.

Vita com-
munis
anima &
corpori
Singulari-
tas fugi-
enda.
Ita Religiosa vitæ decus & fulgor in
concordia, & charitate fraterna consistit.
Si ea pereat, perit religionis species & san-
ctitas: quocirca sicut uniones colore, ro-
tunditate &c. sibi simillimi, ita & Religiosi;
qui enim singulares esse volunt, iuge habe-
re purgatorium tam animæ quam corporis,
qui hoc evadere velit, ac jucundè & reli-
giosè vivere, debere agere vitam commu-
nem. Acriter S. Bernard. Serm. 30. in
Cant. hosce singulares, velut perturbatores,
unionis & disciplinæ religiosæ æquæ ac pro-
priæ quietis, insectans ait: *Parce, obsecro,*
primo quieti tuæ: parce deinde labori mini-
strantium, parce gravamini domus; parce con-
scientiæ non tuæ sed alterius. & S. Chrysost.
Hom. 58. ad populum, loquens de Reli-
giosis: Una mentis & ministrantibus, & iis,
quibus ministratur, eadem fercula, eadem
indumenta, habitacula eadem, eadem vita,
parvus non dolet quasi contemnatur, nec
nullus est, qui contemnat. Quocirca meri-
to David inter alia mirabilia Dei opera hoc
etiam commendat, his verbis: *Qui habitare*
facit unus moris in domo, id est, ita con-
cordes, æquales & similes, ac si multi unus
essent.

13tio. Uniones, ut usui esse possint,
perforantur. Religiosus, ut Ecclesiæ proficiat,
fiatque doctor, concionator &c. prius ejus
virtus & fides perspicenda est, ut constet
eum esse solidæ, & probatæ doctrinæ æquæ
ac virtutis. Porro quæ hic dixi de gratia
& vita Apostolica, pari modo, imò ma-
jori jure competunt gloriæ ejusdem in cœ-
lesti Jerusalem, de hac enim ad literam hic
Joannes cum portas ejus ait constructas ex
margaritis. Hæc ergo Christi margaritas,
humilitate parvas, valore pretiosas, por-
tatu faciles, gestemus in capite nostro, ad
ornamentum in fronte per confessionem fi-
dei, in auribus per obedientiam, in collo
& pectore per amorem &c. Ita in cœlesti
Jerusalem sumus portæ ex margaritis ac cum
aliis, quos eo inducemus, fulgebimus in-
star unionum in perpetuas æternitates P.
Cornel. à Lap. in Apoc. 21. 21.

875.

Apocal. 21. v. 21. *Et platea civitatis*
aurum mundum, tanquam vitrum perlucidum.

Platea, id est, plateæ, nam civitas 12. Plateæ &
millium stadiorum necesse est, ut plurimas Domus
habeat plateas. Platea ergo hic non est so- in cœlo
rum civitatis, ut aliqui putarunt, itaque ex auro
sensus est. q. d. Plateæ omnes æquæ ac do- perlucido;
mus eis utrimque adjacentes aureæ sunt &
perlucens. Quare & symbolo significa-
tur latitudo (platea enim Græce idem est,
quod lata) charitatis æquæ ac claritatis
Beatorum: scilicet quod omnium illorum
communicatio, licet inter se gloria & me-
ritis impares, & inæquales sint, sit frater-
nitas tota aurea & fervida charitate, æquæ
ac lucida, sincera, & clara instar vitri, San-
cti enim invicem alii aliorum gloriam clarè
intuentur, eaque gaudent & fruuntur. Hic
aurum participant à Christo, qui in cœlo
fulget & radiat ut Chrysotus juxta illud
Philip. 3. v. 21. *Reformabit corpus humili-*
tatis nostræ, configuratum corpori claritatis
sue. Deinde Chrysotus sive aurum per-
lucidum aptum est symbolum felicitatis Bea-
torum, aurum enim charitatem, vitrum
perlucens claram Dei visionem & fruitio-
nem, quæ eos beat, significat.

Apoc. 21. v. 22. *Et templum non vidi Cœli*
in ea. Dominus enim Deus omnipotens templum
illius est, & Agnus. Porro in cœlo non est Deus
templum, 1. quia in hac mortali vita tan-
tum est locus oblationis sacrificii, & orati-
onis, & per consequens templorum, quæ
ad hoc solum destinantur. In cœlo autem
post plenam resurrectionem locus est facia-
lis præsentia, & fructus Dei, ubi scilicet
Sancti Dominum facie ad faciem sem-
per contemplantur, adorant, & laudant,
atque in ipso, quasi in templo Divino &
increato divinam & beatam obtinent man-
sionem, ita, ut Deus illis sit templum &
Præses templi & omnia in omnibus, ita Ri-
chard. & Primasius. 2do. Deus ibi non
indiget templo, ac consequenter nec Beati:
quia ipsemet sibi est templum: nam & in se
ipso videtur à Beatis, & in se ipso majestatem
omnem templi continet, eamque quasi
Omnipotens totam beatis fruendam & possi-
dendam communicat. Hoc enim est opus
omnipotentia Dei: nusquam enim magis
quàm in cœlo Deus suam omnipotentiam
manifestat. Pari modo Agnus est templum
Beatorum. Tum quia Christus qua Verbum Agnus
est Deus, Deoque Patri æqualis, tum quia
qua homo, sua gloria animæ & corporis
mirè recreat Beatos, ab eisque quasi Salva-
tor & Redemptor colitur, & adoratur. Al-
cazar Christum hominem comparat Sancto,
Deum verbò Sancto Sanctorum, Supervacane-
um ergo in cœlo est templum, ubi Dei, &
Christi charitas immensa Beatos tenet in sui
contemplatione defixos. Quare perperam
Marloratus hunc locum objicit Catholicis,
Uuuu 3 ut

ut probet in Ecclesia non debere esse templa ad offerendum Deo sacrificium, cum illud in lege nova nullum sit, nisi sacrificium Christi in cruce, hæc est enim hæresis, quæ usu totius antiquitatis refellitur; porro frustra hunc locum citat, Joannes enim hic non ait de Ecclesia militante, sed triumphante, P. Cornel. à Lap. in Apoc. 21. 22.

876.
Fluvius a-
quæ vitæ
in cœlo
quis?

Apoc. 22. v. 1. Et ostendit mihi fluvium aquæ vitæ splendidum tanquam crystallum, procedentem de sede Dei & Agni. Arabicus vertit. Et ostendit &c. Dei & Agni in medio platearum ejus, & mare ex hinc & illinc (ex utraque parte) & lignum vitæ proferens 12. fructus secundum numerum mensium. Fluvium hunc cœlestem vocat mare, quia ingens erat, & amplius instar maris. Pro intelligentia hujus visionis & symboli nota, S. Joannem vidisse thronum Dei & Agni in medio urbis alto loco positum, atque ex hoc throno prodire fluvium, qui per singulas urbis plateas decurrit, tum ad voluptatem, tum ad utilitatem civium, eamque duplicem, scilicet, 1. ut sitientibus det potum, ut dicitur v. 17. 2do. ut esurientibus det cibum, habet enim, alitque utrimque arbores pulcherrimas, ferentes poma, & fructus præstantissimos instar paradisi divini. Quocirca & fluvius, & arbores, & poma, omniaque cætera hic divina sunt,

Vocatur hic fluvius vitæ, id est, vitalis, vivas, semperque scaturientes dans aquas, per quas sitientibus & potantibus vitam perpetuam & beatam confert. Quæres. Quisnam hic fluvius vitæ? 1mo Joachim & Richardus respondet esse gratiam Spiritus Sancti, 2do. Rupertus ait esse ipsum Spiritum S. qui procedit à Patre & Filio, sicut fluvius hic à throno Dei & Agni &c. 3tio. Haymo & Anselmus fluvium hunc ajunt esse prædicationem Evangelii, quæ instar fluvii omnes gentes pervasit. Verum S. Joannes ait hic de Beatis & de Beatitudine, non de conversione gentium. Itaque dico (ait P. Cornel.) eum alludere hic ad paradisum terrestrem, ejusque fontem, & lignum vitæ, de quo Gen. 2. Fluvius ergo hic significat exuberantiam donorum & voluptatum à Deo, & Christo in Beatos effusam. Dicitur fluvius aquæ vitæ vel ut alii legunt aqua viva, qui scilicet semper ex se quasi ex vitali corde aut hepate effundit aquam, sive qui semper fluit, & nunquam arefcit, aut deficit, qui, si urbem permeet, magnam illi amantitatem & utilitatem affert. Unde dicitur Psal. 45. 5. Fluminis impetus lætificat civitatem Dei. Talis ergo fluvius in cœlo est visio Dei beatifica, per quam Deus se, suæque omnia bona Sanctis communicat, suæque gaudia in eos effundit, adeo copio-

se, ut de iis dicatur Psal. 35. v. 9. Inebriantur ab ubertate domus tua, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Quocirca pie & vere S. Bernard. Serm. 1. de diversis. In remuneratione torrens est voluptatis, & fluminis impetus torrens inundans lætitiæ, flumen gloriæ, & flumen pacis. Flumen sane est, quod affluat, non quod fluat & effluat &c. Dices. Visio beatifica est sol hujus urbis, puta claritas Dei, urbem illuminans, ut dictum est c. 21. 23. ergo eadem nequit esse fluvius urbis. Respondeo. Nego consequentiam; in visionibus enim Symbolicis & ænigmaticis eadem res per diversa symbola & ænigmata representatur, præsertim, cum res ipsa varias habet dotes, quæ per unum symbolum adæquatè figurari, & exprimi nequeunt. ita hic visio Dei comparatur soli cœlestis Jerusalem, quia illam illuminat & glorificat, eadem visio comparatur fluvio urbis; quia omnem sitim, omnemque desiderium Beatorum explet & satiat, eosque ineffabili voluptate perfundit & inebriat. Huic fluvio vitali similis est fons Virginis balsamum vegetans: Burchardus enim, qui ante annos trecentos lustravit terram sanctam, in ejus descript. c. penul. & ex eo Bozius de signis Ecclesiæ l. 2. c. 7. narrat se vidisse in Ægypto hortum balsami, qui ex se non dabat fructum nisi irrigaretur fonte vicino, in quo B. Virgo sapiens puerum Jesum lavit, atque Saracenos expertos testari, frustra illum aliis aquis irrigari, quapropter duxisse in illum fontem aliunde aquam, ut virtutem divinam inde hauriens abundè sufficeret ad irrigationem. Putant nonnulli fluvium hic Crystallum comparari crystallo, eo quod aquasit ma- quid sit teria crystalli, ac glacies diu in frigidissimis num sit montibus servata, tandem in crystallum glaciæ? convertatur. Verum id refutat Anselmus, Boetius l. 2. de gemmis c. 73. Nunquam aqua in crystallum mutari potest, absque tamen aqua non generatur, solvi enim tenuissima terræ portio ab aqua debet, aut illi aliunde missa commisceri, quæ recedente aqua tum primum in crystallum concrevit. Si crystallus ex aqua congelata constaret, igne solveretur (quæ enim frigore concreverunt, calore solvuntur) ac aquæ partes igne solverentur, quod non fit, experienti igne enim cremata calcem seu terram & sal, cujus beneficio coagulata fuit, ostendit. Vera ergo causa, cur hic fluvius comparetur c. ystallo, est ea, quod sit limpidus instar crystalli. P. Cornel. à Lap. in Apoc. 22. 1.

v. 2. In medio plateæ ejus, & ex utraque parte fluminis lignum vitæ asserens fructus 12. per menses singulos reddens fructum suum, & folia ligni ad sanitatem gentium. Lignum, hoc est, ligna,

ligna, id est, arbores vitales, nec enim una, eademque arbor potest esse ab utraque fluminis ripa. Alludit tamen ad lignum paradisi, de quo dicitur Gen. 2. v. 8. & 9. tum ad Ezech. c. 47. 7. Ecce in ripa torrentis ligna multa nimis. Ubi nota, in paradiso terrestri variæ erant arborum species, & quibus una vocabatur arbor vitæ; in cœlesti verò paradiso omnes arborum species sunt vitæ, id est, vitam & immortalitatem jucundam & beatam asserentes. q. d. Planè immortales sunt Beati, eorumque gaudia, & felicitas: quia quocunque se vertant, hæc arbores vitales se illis offerunt, quarum fructibus assidue fruuntur. Huic arbori vitæ similis est palma, quæ ad singulos lunæ ortus singulos etiam ramos procreat; ita, ut 12. ramorum productione annus expleatur. Quocirca Ægyptii annum indicantes pingebant palmam, inquit Horus Apollo in Hierog. c. 3. Ita in vita S. Onuphrii legimus, eum fugientem in Ægyptum confedissee juxta fontem & palmam, quæ singulis mensibus fructus, puta dactylos, illi proferebat. Per singulos menses, inquit, affert mihi unum botrionem dactylorum, qui mihi sufficit 30. diebus, & post hunc maturatur alter: In Italia quoque videre est ficus biferas, id est, bis in anno dantes fructus, in Junio scilicet, & Septembri. Rursum arbores melangulorum, sive malorum aureorum, citriorum, quæ toto anno virent, fructusque gestant, alios maturos & croceos, alios virides, & maturescentes.

Palma
quomodo
fructificat.

Dactyli
quid?

Arbores
vitæ in
cœlo quæ?

Crux
Christi &
sanctorum
in cœlo.

Quæres. Quenam sunt hæc arbores vitæ? Ticonius hic putat esse crucem, quæ per totum mundum non modò omnibus mensibus, sed etiam omnibus diebus in iis, qui baptizantur, exhibet fructum Deo, &c. Verum hæc arbores vitæ à Joanne in paradiso cœlesti, crux autem est in terra, & in Ecclesia militante. Nisi quis dicat crucem Christi & Sanctorum quoque fore in cœlo ad trophæum, & triumphum æternum; quia crux, quam hic passi sunt, pariet illis gaudia & gloriam perennem. Unde vel ipsa in se, vel ejus imago & symbolum in Beatis remanebit. Sicut enim Christus retinet in cœlo cicatrices vulnerum, sed gloriosas jam & mira gloria fulgentes, ita videtur, quod similes retinebunt Martyres, alique Sancti; quia & in cœlo exterius apparebit crux Christi, quasi victoriæ trophæum, hoc est enim, quod ait Christus. Matth. 24. v. 30. Et tunc parebit signum Filii hominis in cœlo. Unde & Ecclesia canit: Hoc signum crucis erit in cœlo, cum Dominus ad judicandum venerit. Et Sybilla l. 6. Carminu,

O lignum felix, in quo Deus ipse peperit,
Nec te terra capit, sed cœli tecta videbis,
Cum renovata Dei facies ignita micabit.

2do. alii, ut Viegas &c. censent esse ipsos Sanctos, & Beatos: hi enim arbori comparantur, Psal. 1. 3. Tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum. Verum hæc arbores vitæ sunt cibus Beatorum. 3tio. Beda, Rupert, Ribera & alii per lignum vitæ intelligunt Christum, qui sui visione dat Beatis vitam immortalem. Lignum hoc fert fructus per 12. menses, hoc est, perpetuò. Folia ligni sunt verba Christi.

4to. Magis appositè & genuine Alcazar censet sapientiam divinam, sive visio. Arbores nem beatificam hic representari per duo vitæ symbola, scilicet & fluvium aquæ vitæ; præstant quia Sanctorum sitim, & vota omnia satiat, beatitudinem eosque summa voluptate inebriat. Eadem nem cœdicitur lignum vitæ, quia ejus adinstar Beati, atque confert immortalitatem: nam visionem beatificam (quæ perfectissimus est sapientiæ actus) necessariò consequitur summa voluptas, necnon immortalitas, atque hæc duo aptissime per potum vitæ & cibum vitæ figurantur: quia ex potu & cibo, potus aptior videtur ad voluptatem inducendam, cibus autem ad vitæ sustentationem, nam in potu major voluptas, in victu robustior alimonia reperitur. Porro quod hæc arbores singulis mensibus novos proferant fructus, significant, jugem esse in Beatis immortalitatem, & beatitudinis renovationem, eamque novam, semper completam, & perfectam, adeo, ut singulis mensibus, diebus, & horis, ita illis, nova lapida & jucunda visio Dei & fruitio, ac fuit primo die, quo illa frui cœpere. Nunquam enim illis obrepit vetustatis aut fastidii vestigium. 3tio. Folia ejus sunt ad sanitatem gentium. Beatitudo non instaurandam & curandam, hoc sanctorum enim fieri nequit, cum ibi nulli sint morbi, semper nullus virium defectus, sed conservandam nova, & propagandam in omne ævum. Porro folia hæc significant dotes accidentales visionis beatificæ, quæ eam condecorant, velut folia arborem. Quales sunt in anima summa delectatio, fruitio, comprehensio summi boni: in corpore plena sanitas, vigor, robor; item alacritas, claritas, subtilitas, impassibilitas. Hunc vitæ fontem cum suis arboribus & gemmis ita depingit S. Augustinus lib. Medit. c. 26. to. 9. Augustin.

Ad perennis vitæ fontem mens sitivit arida,
Claustra carnis præstò frangi clausa quærit anima.

Ubi

Ubi vivis margaritis surgunt aedificia.
Auro cella micant tecta, radiant triclinia.
Auro mundo tanquam vitro urbis via ster-
nitur;
Abest limus, deest sinus, lues nulla cer-
nitur.
Hyems horrens, aestas torrens, illic nun-
quam saeviunt. &c.

Et rursum.
Flos perpetuus rotarum ver agit perpetuum.
Candent lilia, rubescit crocus, sudat bal-
samum.

In coelis
est verus
fluvius & virent prata, vernant sata, rivi mellis in-
fluant,
poma,
Pigmentorum spirat odor, liquor & aro-
maturum.

Pendent poma floridorum non lapsura ne-
morum.
Inhiantes semper edunt, & edentes inhiant.

Quibus verbis significatur, fore ibi
res floridas, odoriferas, amenas, quae vi-
sum, odoratum, aliosque sensus pascant,
S. Anselmus de similitudinibus c. 57. Ocu-
li, inquit, aures, nares, manus, guttur, je-
cur, pulmo, ossa, medullae &c. Beatorum
mirabili delectationis & dulcedinis sensu re-
plebuntur. Idem asserit B. Laurentius Ju-
stinianus, de Discip. Mon. c. 25.

Idem liquet ex visione, quam recenset
S. Gregor. l. 4. dialog. c. 36. Erunt enim Be-
ati in caelo empyreo quasi in aethere suavis-
simo & felicissimo, quem proinde instar
aëris nostri findi & scindi posse, (ne Bea-
ti in eo quasi in muro compacti sint) docet
S. Thomas in 2. Dist. 2. q. 2. ar. 2. Richar-
dus, imò S. Basilus, Ambrosius, Damascius, &
Sebast. Barradius, to. 3. l. 10. c. 3. & alii.
Denique omnes sensus Beatorum proprias
& mirificas voluptates, & oblectamenta,
quae nec oculus vidit, nec auris audivit, in
caelo habituros docent S. Thomas, Scotus,
D. Soto & alii, quos citant & sequuntur
Suarez 3. par. to. 2. Disp. 47. Sect. ult. &
Joannes Salaz l. 2. q. 5. Hoc est, quod
Psalmista suspirabat, *Credo videre bona Do-
mini in terra viventium*. Psal. 26. 13. Quo-
circa fluvius hic, arbores, & poma ad li-
teram, uti sonant, accipi possunt. Quid
enim obstat? Nam si his in paradiso terre-
stri fructus est Adamus, multo magis iis-
dem fruentur Beati in paradiso caelesti: hu-
jus enim specimen, & imago fuit paradysus
terrestris. Quocirca veras & naturales a-
quas supra coelos ex Moysè, & ex commu-
ni sententia Patrum Cornel. docuit in Gen.
1. 6. sed per hanc mysticè & symbolicè do-
tes Beatificae jam dictae, ac bonorum, &
gaudiorum affluentia significatur & reprae-
sentatur.

S. Dorothea Virgo & Martyr

Theophilo Scholastico cum risu petenti;
ut è sponsi sui viridatis recentes rosas, flo-
res, poma mitteret, misit per Angelum, &
Theophilum martyrem effecit. Breviar. Ann.
Coele. 6. Febr. De quo.

Verbo virgo stetit; paradisi flore, coro-
nam,
Immarcescibilem se reperisse probans;
Mittit Virgo rosas (quo tempore bruma ri-
gebat.)
Sic sub virginea stant data Verba rosa.

Tropologicè lignum vitae est sancta
perfectio in cordibus justorum plantata,
juxta fluentia gratiae, radix est timor Dei.
Eccli. 1. 16. Rami sunt omnes virtutes, quae
à Dei timore & amore procedunt, de qui-
bus Eccl. 1. 25. Rami ejus longævi folia
sunt praecepta divina. Quae lignum istud
protegent, & ornant. Fructus 12. enume-
rat Jacob. Alva. de Paz. l. 3. Plura P. Corn.
in Apoc. 22. 2. &c.

Numeror. 24. v. 5. *Quam pulchra ta-
bernacula tua Jacob.* Anagogicè per hæta-
bernacula significata est pulchritudo Jerusa-
lem caelestis. Ita S. Fulgentius Romam ve-
niens, vidensque Theodorico rege Gotho-
rum concionante, Romanæ curiæ nobili-
tatem, decus, ordinem ad suos dixit:
Fratres, quam speciosa potest esse Jerusalem
caelestis, si sic fulget Roma terrestris, & si
in hoc sæculo datur tanti honoris dignitas
diligentibus vanitatem, qualis honor, glo-
ria, & pax præstabitur Sanctis contemplan-
tibus veritatem. Ita refert Auctor vitæ e-
jus c. 13. P. Cornel. à Lap. hic.

3. Reg. 10. v. 8. *Beati viri tui* (dice-
bat Regina Saba ad Salomonem) & *beati
servi tui, qui stant coram te semper, & au-
diunt sapientiam tuam.* Anagogicè id veris-
simum erit in caelo, ubi videbimus Deum
Deorum in Sion, & revera ait Eucherius:
Id, quod parat Deus diligentibus se, fide
non comprehenditur, spe non attingitur,
charitate non capitur, desideria, & vota
transgreditur; acquiri potest, aestimari non
potest. P. Cornel. hic.

Joan 14. v. 2. *In Domo Patris mei
mansiones multae sunt.* Caelum enim Em-
pyreum vastissimum est, & plurimas habet Patris coe-
lestis mansiones, quae omnibus omnino homi-
nibus abunde sufficiant. Porro To multas
insinuat varios in caelo beatitudinis, & glo-
riae fore gradus & ordines, q. d. Suus cuique
Sancto in caelo erit locus, sua cuique beati-
tudo; sed pro meritis dispar. Ita Patres
contra Jovinianum, qui, uti censebat vir-
tutes esse pares, sic & paria fore eorum pro-

praemia in caelo. Unde Interlinearis. *Man-
siones multae*, hoc est, diversa, inquit, prae-
mia meritorum. Mansionem, inquit S.
Augustinus, pro suo quisque accepturus est
merito. S. Greg. l. 4. Moral. c. 31. In mul-
tis mansionibus, inquit, erit retributionum
diversitas concors. Has mansiones multas
magnitudine lucis plenas Stephano cuidam
ostensas, narrat idem S. Gregor. 4. Dial. c.
36. Igitur Christus hisce verbis, & hac
ostentatione praemii caelestis animat Apo-
stolos, ut tentationes & persecutiones sibi
imminentes non reformident, sed ambi-
ant, utpote per quas praemium hoc conse-
cuturi sunt. Plura P. Cornel. hic.

Lucæ. 12. v. 37. *Beati servi illi, quos
cum venerit Dominus, invenerit vigilantes:*
*Amen dico vobis, quod præinget se, & faciet
illos discumbere & transiens ministrabit illis.*
Hæc parabolicè accipienda, non propriè,
ut patet; in caelo enim non sunt cingula,
nec mensæ, nec discubitus, nec transeun-
tes, nec ministrantes. Tantum ergo dice-
re vult Christus. Imo, se in statum præ-
omnibus bonis, fidelibus suis servis, in coe-
lo honorem exhibiturum; ut scilicet eos ex
servis faciat quasi Dominos, quibus com-
municet, & administret communionem sui
epuli nuptialis, id est, felicitatis, & glo-
riae caelestis, idque. 2do. Se facturum cum
multiplicibus, & indefinentibus ferculis,
id est, voluptatibus, & deliciis tam ani-
mae, quam corporis, & 3tio. Provisurum,
ne quid desit, non tantum necessarium, sed
& jucundum, aut optatum & desideratum;
faciet enim, ne quis quid desideret: quia
omnia desiderata, & quae desiderari pos-
sunt, superabundanter largietur. 4to. Se
pro meritis cuique alias & alias delicias,
apposurum, To enim transiens significat
coenam fore pro meritis cujusque variam &
laetissimam. To verbò ministrabit, fore ho-
norificentissimum. Denique To faciet illos
discumbere fore æternam illam coenam, ait
Tolet. P. Cornel. hic.

880.
Desideri-
um coeli.

S. Maria de Oignies teste Cardinali Vi-
triano, in ejus vita, cum vixisset vitam
Angelicam, accepit revelationem suae salu-
tis, ac gloriae, hisce verbis: Ibis in Sancta
Sanctorum, cumque illa rem intelligeret,
non verba, utpote Latina; dicebat affi-
dè jubilans ancillæ suæ: Ibis in Sancta
Sanctorum dulcissima Clementia, (hoc e-
rat ancillæ nomen.) Et quid sunt Sancta
Sanctorum? nec aliud dicere poterat, ebe-
ria gaudii noctes & dies, nec comedere,
nec bibere. Huc per crucem præcessit, &
prævit nobis Christus, qui per proprium
sanguinem introivit semel in Sancta, æter-
na. P. Krivakowski, S. J. Collectanea Aeterna.

na redemptione inventa. Hebr. 9. 12. Cor-
nel. à Lap. in Exod. 26. 35.

Regnum caelorum dicitur simile esse
thesauro Matth. 13. Quare desiderandum.
De quo.

Thesaurus simile est regnum caeli; ergo re-
quirit,

Ut sit vel similis sollicitudo, labor,
Circa se, velut esse solet circa peritu-
ras,

In modico puncto temporis, Orbis
opes.

Mente revolvatur memori, cor adhæreat
illi:

Sit desideris intima meta meis.
Sed mihi quid præter Te est, in terra, vel
in ipso,

Caelo. Thesaurus Tu Deus esto meus.

Abbas Athanasius in Prato Spir. apud Coelum.
Joannem Moschum, c. 130. narrat, se in vim pati-
entia ab Angelis ductum in caelum; cum-
tur. que pulsans illud ingredi vellet, audisse ab
ostiaro, non huc ingredietur quispiam in
negligentia degens; sed si intrare vultis,
abite, certate, nihil æstimantes vanitates
saeculi. Hinc in caelo canunt Beati: *Transivi-
mus per ignem & aquam, & eduxisti nos in re-
frigerium.* Unde Boëtius l. 4. de Consol.
Metr. 7.

Ite nunc fortes, ubi cella magni
Duxit exempli via, quid inertes?
Terga mutatis? Superata tellus,
Siderata donat.

3. Reg. 6. v. 8. *Per cochleam ascendebant,
in medium canaculum, & a medio in tertium.* Ad caelum
via diffici-

Tropologicè. Cochlea ascendens in li-
gyrum in templo Salomonis, significat, non-
nisi per tortuosam laborum & dolorum vi-
am ad perfectionem virtutis, & ad gloriam
Beatorum in caelum ascendendi. Ita Eucher.
Cujus rei appositum extat visum in vita S.
Perpetuae, quae per scalam cultus oblitam vi-
dit Satyrum in carcere socium suum in caelum
ascendere; ac per hanc visionem accepit
omen Martyrii. Ita habet vita ipsius apud
Surium, P. Cornel. hic.

Matth. 11. v. 12. *A diebus autem Joannis Coelum
Baptista usque nunc regnum caelorum vim pati-
tur, & violenti rapiunt illud.* Vim patitur,
Syrus. Cum violentia accipitur. Luc. 16.
v. 16. *Ex eo regnum Dei evangelizatur, &
omnis in illud vim facit.* Pertinet hoc quo-
que ad laudem Joannis, ostenditque illum
esse plus quam Prophetam, q. d. Joannes pri-
mus
Xxxx

mus capit prædicare regnum cælorum, adeoque efficax fuit ejus prædicatio, conjuncta cum vitæ sanctæ exemplo, ut multi ab eo excitati penitentiam egerint, & ad cælum magno studio contenderint, hoc studium ego succedens Joanni, per me, & Apostolos promovi, in dies promoveo, & deinceps promovebo. Quare nunc regnum cælorum vim patitur.

imo. Quia magna multitudo, studio, aviditate, impetu, alio alium prævertente, satagente, ad illud obtinendum, imò rapiendum homines à Joanne excitati, concurrunt; sicut merx aliqua rara v. g. vinum Creticum & saccarum, cum ab omnibus avidè emitur, rapi dicitur. 2do. Quia non naturali propagine, ut volebant Judæi, non etiam naturæ pondere & virtute, sed supernaturali vi gratiæ, quæ naturam superat, hoc regnum jam ab omnibus ambitur & quasi invaditur; adeoque peccatores, ut publicani, meretrices, gentiles, in ipsis Pharisæis, & Judæis, qui sibi solis quasi filiis Abrahæ hoc debitum putabant, fervore spiritus, & penitentiae, illud præcipiunt, eripiunt, & quasi vi auferunt. q. d. Certant pro Regno cælorum Pharisei & Christiani, sed Christiani eis illud vi extorquent. S. Ambrosius l. 5. in Lucam. Rapiunt Ecclesiā à Synagoga regnum. Regnum meum Christus est, rapitur ergo regnum cælorum, cum Christus à Domesticis denegatur, à Gentilibus adoratur. Rapiunt, cum ab illis repudiatur, à nobis colitur. 3tio. Quia propter regnum cælorum terreni homines sibi & suis vitis vim inferunt, per penitentiam, paupertatem, continentiam, mortificationem. Ita S. Chrysostomus Hieron. & alii. In vitis Patrum (apud P. Herber. p. 590.) narratur visio Anachoretæ cujusdam, qui vidit discipulum suum una nocte septem in cælo coronas meruisse, eo quod septies cogitationibus suis & cupiditati somni viriliter resistisset. Unde intellexit, quod quoties quis cogitationibus & cupiditatibus suis oblectatur, toties coronetur à Deo; etenim scriptum est, vim patitur regnum cælorum &c. 4to. S. Hieron. ad Algas. Epi. 122. Regnum cælorum, ait, vim patitur, quia proprium est Angelorum, utpote cælestium Spirituum: vis ergo ei, quasi sit, cum à terrenis hominibus invaditur. Præclare S. Ambr. in Luc. l. 5. & Serm. 6. Vim facimus Domino non compellendo, sed fiendo, non provocando injuriis, sed lachrymis exorando &c. Deinde modum & arma hujus violentiæ subjicit dicens: Aggredimur eum non ferro, non fuste, non saxo, sed mansuetudine, bonis operibus, castitate &c. Prius enim ipsi regnare debemus in nobis, ut regnum possimus diripere Salvatoris. Plura P. Cornel. in Matth. 11. v. 12.

Actorum 1. v. 11. Viri Galilai, quid statis aspicientes in cælum? hic Iesus, quid aspectus sumptus est à vobis in cælum, sic venit, quemadmodum cæli utilis. mo. tum vidistis eum euntem in cælum. Morali- ter docent Apostoli, crebro oculis tam mentis quàm corporis cælum aspicere, ad illudque anhelare cogitando nos in hoc mundo peregrinos. S. Martinus jugiter aspicebat cælum, eaque nota à cæteris dignoscebatur, adeo, ut vulgo cognominaretur *Suspex cæli*. S. Franciscus ita assidue & affectuose in cælum spectabat, ut corpore in cælum ascenderet, nimirum tanta erat vis amoris, & desiderii, ut secum sursum attolleret molem corporis, quocirca pingitur ille pede orbem terræ calcans, oculis cælum suspiciens cum hoc Lemmate, *Quæ sursum sunt, non quæ super terram*. S. Ignatius Fundator Societatis Iesu solebat solarium ascendere, unde erat prospectus ad cælum, ibique fixis in cælum oculis Deum adorabat; unde illa ejus vox: Quomodo sordet mihi terra, dum cælum aspicio. Ita P. Ribad. l. 5. vitæ c. 1. P. Cor. à Lap. hic.

Coloss. 3. v. 1. Igitur si consurrexistis signum est eum Christo, quæ sursum sunt querite. Adverte surrectionis signum resurrectionis spiritualis, (scilicet nris spiritibus nos à peccato resurrexisse cum Christo resurgente à mortuis) clarum & evidens est, quod peregrinamur in cælo. dat Apostolus, nimirum, si cælestia quæramus & sapiamus. Hoc est, quod Paulus quasi tuba Evangelii identidem nobis inculcat, quodque Concionatores, quos quasi æternitatis latroes, inquit S. Hilarius, posuit in mundo Deus, suis frequenter inclamare debent. O Christiani sursum corda, quæ sursum sunt querite &c. O Israel, quàm magna est Domus Dei & ingens locus possessio- nis ejus. Audi S. Augustinus l. de conspectu multo, ut vitiorum. Amor præsentis sæculi &c. di- cit: O quàm deestabilis terra in nemorum floribus, in fructuum suavitatibus, in pratorum, rivulorumque amenitatibus, in segetum culmis luxuriantibus, in vinearum foliis, & botrionibus plenis, palmitibus &c. Amor cælestis patriæ respondet, si te ita delectant, quæ sub cælo sunt, cur non magis ea delectant, quæ super cælos sunt? Si carcer ita pulcher est, patria, civitas, & domus qualis est? Si talia sunt, quæ hic incolunt peregrini, qualia sunt, quæ ibi possident filii?

Et paulò post. Ubi nulla necessitas turbat, nulla adversitas angustat, nulla molestia inquietat, sed perennis lætitia regnat. Si queris, quid ibi sit? Aliter dici non potest, nisi quod quicquid boni est, ibi est, & quicquid mali est, ibi nusquam est. Morali- ter S. Bern. toto Serm. 6. de Ascens. ex hoc Ascensus textu duplicem ascensum, quo anima sur- sum in cælum

sum cum Christo ascendere debeat, ostendit, scilicet, ut intellectu quærat, & voluntate, & affectu sapiat cælestia. In particulari deinde, quanam sint cælestia, enarrat. Quæcumque vera sunt, quæcumque pudica, quæcumque justa, quæcumque amabilia &c. Ac mox ostendit, quid sit sapere ea, quæ de- orum sunt. Contra sanè invenire est ho- mines pusillanimes & remissos, quorum bre- vis & rara conjunctio, animalis cogitatio, tepida conversatio, quorum obedientia sine devotione &c. Plura P. Cornel. in Coloss. 3. l.

Hebr. 11. v. 13. Juxta fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus, sed à longe eas aspicientes, & salutantes -- quia peregrini & hospites sunt super terram. Non acceptis repromissionibus, tum de terra promissionis, tum de cælo. Ex hoc loco PP. & Theologi colligunt ante Christum, Christi- que mortē nullam animam quantumvis sanctam & puram cælum introisse, aut Dei vi- sionem & beatitudinem adeptam esse. Id ipsum Hebr. 10. v. 19. 20. dilertè asseruit Paulus dicens: *Habentes itaque fratres fiduciam introitui Sanctorum in sanguine Christi, quam initiavit nobis viam novam & viventem per velamen, id est, carnem suam*. Heb. 11. l. 3. Sed à longe eas aspicientes, & salutantes. Est meta- phora à navigantibus, inquit Chrysostomus, qui dum portum eminus conspiciunt, læto clamore quasi celestium eum appellant, & salutant. Ita hi Patres cum per fidem obscure viderent, id est, crederent patriam cælestem, eam crebro cum desiderio appellant & salu- tant. Plura P. Cornel. hic.

882. A. D. 1057. Ad Imperium Orientis se ipsū ingressus Isaacius Comnenus; cum ve- rò Michael legitimus Imperator se strenuè contra invalorem defenderet, misit ad eum Patriarcha Metropolitanos, qui ad sponta- neam resignationem eundem inducerent; cum verò interrogasset Michael, quid mihi Patriarcha pro imperio offerret: responderentque Metropolitanæ *Regnum cælorum*; ex nunc, deposita purpura & calceis pictis, vestesque domestica assumpta ad suas privatas aedes se contulit. Ita ultima Augusti dies, extrema fuit Imperii Michaeli Augusti, æterna digno memoria, qui pro terrenis cælestia, pro temporali regno æternum sibi elegit. Baron. ex Curopalate.

Venatio
cæli.

A. D. 1466. Amadeus Sabaudia Dux magnas in egenos largiebatur elemosynas, vitioque hanc profusionem illi vertentibus dicebat. Id sibi fortalitorum, castrorum, defensionisque maxime loco esse, pauperes dicebat suos esse commilitones. A quo- dam legatorum interrogatus, ubinam suos

venaticos canes haberet, plenam inopum aream, & propter eos onustas ferculis men- sas ostendit: Hi mei sunt, inquit, venatici canes, quibus venor cælum, hos alo, ne ipse esuriam in æternum. P. Kwiatkowski. in Ann.

Circa A. D. 1227. Quidam e Principi- bus Thuringia Ecclesias opibus spoliabat, cælum vilipendebat, nullamque illius curam habebat, dicens: Si prædestinatus ad cælum sum, nulla mihi oberunt peccata; si verò non prædestinatus, nulla mihi proderunt bona opera. Abusus insuper illis Platis regi ver- bis Psal. 113. 16. *Cælum cæli Domino; ter- ram autem dedit filiis hominum*. Is aliquan- do morbo correptus, accessit iussit medi- cum, à quo salubrem sanè spiritualem medi- cinam sumpsit. Si, inquit medicus, o Prin- ceps sanitati restituendus es, etiam absque meis medicamentis sanaberis, si non es resti- tuendus, nec mea tibi medicamenta prode- runt, tum illi dicens: Morbis adhibenda reme- dia: Reposuit Medicus; Cur similiter de poeni- tentia morbis animæ pro remedio adhibenda non disceris? Acquivit sapienti doctrinæ ager, ad vitam haud emendavit, vitusque postea à Lucifero potu infernali potari. Idem in Ann.

Solimanus Turcarum Imperator, cum Cæli desi- ex monte Salabia urbem Damascenam situ derium in loci, palatiorum amantate, & omni deli- Macho- ciarum genere abundantem conspexisset, metano, Salve, inquebat, cælestis paradise, altè que ingemiscens subjunxit. Cum mihi pulchra hæc civitas cælesti munere donata sit, non ingrediar illam, veritus, ne cor, animum- que mihi furripiat, quo cæli, cælestium- que obliviscar. P. Lohner in Bibl. tit. Mortificatio.

Psal. 136. v. 1. Super flumina Babylo- nis illic sedimus, & flevimus, cum recordare- mur tui Sion. Id expendens Bellarm. Card. derium in Verba sunt captivorum, qui ab Jerusalem in hoc exilio Babylonem abducti fuerant. Sed spirituali- in nobis ter Verba sunt Electorum, qui corpore cap- tivi tenentur in mundo, quamvis corde à dum. mundo separati, cives se noverint cælestis Je- rulalem. Isti enim sancti super flumina con- sistunt, non in fluminibus demersi volun- tur, & præcipitantur ad mare. Flumina Babylonis sunt bona temporalia hujus mun- di: qui enim supereminet rebus temporali- bus, non ad Babylonem, sed ad cælestem pertinent Jerusalem. Psal. eodem v. 5. Si oblitus fuero tui Jerusalem, oblivione detur dexteram meam. v. 6. Adhæreat lingua mea fau- cibus meis: Si non meminero tui, Bellarm. Hæc verò propria est qualitas civium patriæ cælestis, & certa nota Electorum Dei, si ne- que

Cælum
contem-
nens, vili-
pendens,
miserè
moritur.

883.
Cæli desi-
derium in
nobis

que in prosperis, neque in adversis obliviscantur Patriæ supernæ, & si optent carere manu & lingua, si gloriæ Dei, atque æternæ salutis deservire non debeant. S. August. de lib. arbitr. l. 3. c. ult. Tanta est jucunditas lucis æternæ, ut etiam si non liceret in ea amplius manere, quam diei unius mora, propter hoc solum innumerabiles anni hujus vitæ pleni deliciis, & circumfluentia temporalium bonorum recte, meritoque contemnerentur, non enim fallo, ac parvo affectu dictum est. Melior est dies una in atriis tuis super millia.

Cœlestis gloriæ symbolum,

Mons est eminentissimus apud Austrogothos non longè ab arce regia Kindaculle dictus, sic mons in lacu est situs, longè à navigantibus ad 40. miliaria Italica videri potest, ideo multi tempestatibus agitati summis viribus conantur ejus pedes attingere, ubi tranquillissimum portum adesse sciunt. In ejus montis summitate ea amenitas frondum, herbarum, fructuum, diversarum arborum suapte nascentium raritate & suavitate spectabilem: accidit avium concentus &c. Olaus Magn. l. 11.

Cœli acquirendi modi varii.

Modi varii acquirendi cœli traduntur à variis. Legisperito Evangelico Luc. 50. Christus generalem modum præcipit, scilicet charitatem Dei & proximi, possunt enim plures alii assignari in charitate fundati, eorum aliquos D. Bernardus proponit, dum ait, alios cœlum violenter rapere, alios mercari, qui faciunt sibi amicos ex mammona iniquitatis; alios furari, qui nonnulla bona opera occultè faciunt, quia laudem humanam vitantes, solo testimonio divino contenti sunt, alios compelli ad illud, quales sunt pauperes &c.

Prudentes virgines Matth. 25. suadebant fatuis, ut irent ad vendentes &c. Dan. 4. suadet Daniel Nabuchodonosori. Peccata tua elemosynis redime. S. Greg. Hom. 5. in Evang. Regnum Dei tantum valet, quantum habes, Zachæo dimidium substantiæ valuit; alteri calicem aquæ frigidæ, viduæ duobus minutis valuit. Furantur cœlum alii, occultis virtutibus. Præclarissimo stragemmate cœlum emit S. Alexius, in domo paterna ditissima delitescens. S. Radbodus Episcopus Ultrajectensis, cum vini potum, & carni esum ignoraret, curabat id esse occultum; dumque quidam aqua illum uti non vanè suspicatus fuisset, subito poculum ejus ex onychæ factum, arripiens, in convivio dum bibit, ex illo, suspirante interim S. Episcopo, aqua repente in vinum mutata est. Epelloo & Surius in ejus vita 29. Novemb. In vestitu quoque lufere sancti, ut S. Eligius Episcopus Noviodunensis, qui

adhuc in sæculari & aulica vita apud Dagobertum Franciæ regem constitutus more aliorum aulicorum auro, gemmisque ornatus incedebat, intrinsecus autem aspero indutus cilicio carnem macerabat. Surius l. Decemb.

S. Editha Edgardi Anglorum regis filia, cilium asperissimum, quo diu, nocteque carnem edomabat, nitidis extrinsecus occultabat vestibus.

Rapiunt regnum cœlorum, qui maximo ardore, spretis obstaculis humanis salutem quaerunt, talis fuit S. Stephanus, alique Martyres, in cruce bonus Latio &c. Plura vide apud P. Fabrum in Aucluar. Conc. Dom. 12. à Pent.

S. Petrus Cælestinus post abdicatum speciali exemplo Summum Pontificatum, moriens plaudentes Angelos habuit. Ann. Cæle. 19. Majj. Ad quem.

Cælestine, supremum in terris linqvis honorem, Non nisi cælestis sit Tibi gratus honor.

Pernoctabat Anaxagoras etiam hyeme Cœli amor vel plateis in publicis, vel in agris. Misera- & contemplantur quidam Græcus, interrogabat, quam ob rem tam molestum frigus perpeteretur, quoties serenæ essent noctes, respondit: *Ut cali fruatur aspectu*. Sunt, ajebat Anaxagoras, stellæ tam pulchræ, planetæ tantis mysteriis fœti, ut mihi tam præclaris fructuro spectaculis gelu sit pro flore &c. R. P. Oliva Conc. 38. to. 5.

S. Greg. Magn. Expof. Moral. l. 8. in Cœlestis c. 7. Job. *Sicut dies mercenarii dies ejus*, patria de- Dies suos mercenarius evolvi citius exoptat, ut ad laboris sui præmium sine tarditate perveniat. Dies itaque hominis vera & æterna luptates sapientis rectè mercenarii diebus comparantur: quia præsentem vitam, viam non patriam militiam, non palmam reputat; & eò se abesse longius à præmio conspicit, quò tardius ad finem venit.

Abulana rex Fessæ, cum domum sibi Expenfæ regiam absolutissimæ dignitatis plenam fabricasset, ejusque rationes audire cepisset, jamque ad 40 aureorum millia expensa devenisset, cætera discepsit, nec audire vel legere voluit dicens: *Quidquid charum, quamvis carum, si pulchrum, non est carum*. P. Bartolus in Geog. in Adhort. ult. Par. 1mæ.

S. II.

§. II.

De Beatitudine æterna & dotibus Corporis, ac de oblectamentis sensuum, quibus fruuntur incorporeis suis gloriosis Beati in Cælo.

384. De dotibus corporis gloriosi ac de impassibilitate.

Dotēs corporis gloriosi dicuntur: Impassibilitas, Claritas, Agilitas, Penetrabilitas. Beatorum corpora gloriosa, incorruptibilia & impassibilia erunt. Hinc S. Bonaventura de corpore glorioso non magis lædi poterit gladio ferreo, quam radius solis gladio vitreo.

De Christo in resurrectione dictum fletu, nam nos in hoc mundo, non stamus, sed continuò sumus, 2. Reg. 14. Omnes morimur, & sicut aquæ dilabimur: de corporibus tamen gloriosis Sanctorum id dici non poterit, si enim incorruptibilia corpora aliquorum Sanctorum miraculosè conservata sunt longo tempore, quid dicendum de gloriosis. S. Ubaldo Episcopi Eugubini corpus post 350. annos integrum repertum, Virgineum S. Cæciliæ corpus à Clemente VIII. post 900. annos incorruptum & sanctitatem spirans inventum est. S. Francisci Xaverii corpus post aliquot menses, è viva calce vividum exemptum est. Lepidum narrat Raderus S. Eduardum Angliæ regem ipso die Paschæ, tempore lauti epuli, à sensibus advocatum, rebus divinis totum intentum, effusè risisse; cujus causam, mensis remotis, Antistiti, qui aderat, & Heroldo Comiti dixisse: Septem illi Juvenes in monte Cœlio ad Ephesum Decio imperante compositi, ducentos (alii legunt sexcentos) annos in dextro latere quievere, nunc hac ipsa hora, qua in risum solutus sum, in sinistrum versu 74. annos, eo situ jacebant, postea descriptis illorum statum, figuram, habitum, quæ omnia juxta dicta inventa sunt. Plura P. Engelgr. die 1ma Pasch.

1. Cor. 15. v. 42. dicit Apostolus: *Seminatur in corruptione, surget in incorruptione*. q. d. Sicut alia est claritas Solis, alia stellarum, de quibus versu præcedente dixit, ita pariter proprium & pro meritis dispar, Deus cuique Beato dabit corpus Beatum & gloriosum, uti explicat Paulus in sequentibus. Aptè Sancti & Beati comparantur stellis ob causas allatas apud P. Cornel. in Rom. 4. 18. Rursum sicut una stella alteri, ita & unus Beatus alteri uti gratia &

meritis, ita gloria & præmiis præfulget atque.

Micat inter omnes Virginis sidus velut inter ignes Luna minores.

Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. Seminatur corpus humanum, dum scilicet sepelitur, & quasi semen in terram abjicitur, ut corrumpatur: sic enim granum, dum in terram abjicitur, corrumpitur &c. Ita Chrysost. Ambr. Hinc erant quidam putantes resurrectionem fore per vires naturæ, quasi in pulveribus cadaveris sint rationes quædam seminales effectivæ resurrectionis, ut refert D. Thom. illorum errorem; Hic enim error est contra fidem, & veram Philosophiam, quæ docent resurrectionem esse super omnes naturæ vires. Nec Apostolus in eo ponit similitudinem; sed in eo, quòd sicut Deus unicuique semini dat proprium corpus, ut extritico, non hordeum v. g. sed triticum nascatur. Sic Beato cuique dabit corpus secundum opus & meritum. Id ita esse patet ex sequenti versu. Ad hoc idem declarandum adduxit Paulus v. 39. & 40. Nota, insignis imago & argumentum resurrectionis est in semine moriente & repullulante, ac quasi resurgente, unde S. August. Serm. 34. de verbis Apostoli, cum adduxisset in exemplum arbores, quæ vere reviviscunt &c. Interrogo te, inquit, infidelis homo, qui de resurrectione dubitas; ubi sunt ista, quæ tempore, quo Deus disposuit, producuntur, dic mihi, ubi latitant, antequam producantur, quæ nunquam quidem videntur; sed tamen Deus, qui omnipotens est, & ea ex nihilo condidit, secreta sua virtute producit. P. Cornel. à Lap. in 1. Cor. 15. 42.

S. Anselm. l. Similitudinum c. 50. In illa vita pulchritudo Sanctorum solis pulchritudini, qui septuplo quàm modò spendior erit, adæquabitur. Quam sententiam porum S. Vincentius adeò luculentam asserit, ut gloriosos omnes DD. dicant, quòd septies erit clariorum, sole corpus gloriosum: quòd si Deus loco solis poneret corpus gloriosum, magis mundum illuminaret, quàm sol. Suar. par. 3. c. 4. sect. 2. Illa lux corporis gloriosi non lædet oculum, sed confortabit. S. Romualdus Ravennatium ducis filius, dum S. Apollinarem è feretro prodeuntem magna luce circumfusus viderit, deinceps, quoties solem conspiciebat, vermiculum nocturnum lucentem sibi videre videbatur. P. Damianus in vita S. Romualdi. S. August. l. 22. de Civ. c. 30. Omnes illi, qui nunc latent harmoniæ corporalis numeri, non latebunt extrinsecus & intrinsecus. Galen. l. de format. XXXX3

fectus per anatomiam, crudam hominis fabricam considerans dixit: Laudent alii Deos suos thure & victimis, ego laudabo stupore & admiratione. P. Engelgr. de 1. Paschatis.

De agilitate corporum gloriosorum.

Agilitatem, teste S. Thoma, innuit Apostolus. *Seminatur in infirmitate, surget in virtute.* S. August. 1. 22. de Civ. c. ult. *Certe ubi volet Spiritus, ibi protinus erit & corpus.* S. Ansel. 1. Similit. c. 51. Ipsi Angelis Dei æque celeres erimus, qui dicto citius de cælo ad terras, & e converso delabuntur. S. August. 1. 13. de Civ. c. 38. similitudinibus hanc rem illuminat. Si Angeli possunt sine labore rapere corpora animalium &c. cur Sanctorum spiritus sine ulla difficultate posse ferre, quo voluerint, & sistere corpora sua non credamus? Alteram similitudinem adfert de gravi aqua, quæ concreta in nubem per aëra volitat.

De penetrabilitate.

Seminatur corpus animale, surget spirituale. 1. Cor. 15. v. 44. S. Vincentius die Paschæ Sermon. 2. id de penetrabilitate corporum gloriosorum intelligit. Rupertus de divinis Officiis, 1. 8. c. 4. tradit de Religioso, cujus cingulus die Paschæ, dum ab Abbate Berengario hæc antiphona imponebatur. *Mulieres sedentes ad monumentum subito ante illum cecidit, ille cingulum accepit ratus solutum fuisse, sed dum nodum integrum videt, miratur, auditque vocem.*

Sic potuit Christus clauso prodire sepulchro. P. Engelgr. die 1. Paschæ.

Adhuc de corporis gloriosi.

1. Cor. 15. 43. *Seminatur in ignobilitate, surget in gloria; seminatur in infirmitate, surget in virtute.* Puta corpus humanum, dum sepelitur, & quasi semen in terram abjicitur, est ignobile, crassum, spissum, opacum, *surget in gloria*, surget gloriosum clarum, fulgidum. Succidit hic Apostolus alteram radicem erroris asserentium, quod corpora crassa &c. incongrua essent animabus beatis, hoc refecat hic Apostolus dicens: In resurrectione animæ gloriose, consimile dandum esse corpus gloriosum. *Seminatur in infirmitate*, puta infirmum, tardum, *Surget in virtute ex græco*, in potentia, id est, potens agile. 1. Cor. 15. 44. *Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale: si est corpus animale, est & spirituale.* *Seminatur corpus animale*, id est, quod vixit vita vegetativa & sensitiva, ut animalia. Tale corpus fuit etiam Adam in paradiso. Corpus ergo animale est, quod edit, bibit, dormit &c. *Surget corpus spirituale*, non quod corpus in spiritum, aut in corpus æreum sit vertendum, ut voluit Origenes & Eutych, Patriarcha Constan. tempore S. Gre-

gorii (à quo convictus revocavit errorem) sed spirituale, id est, spiritui subditum, omnino & conformatum, ut cibo & potu non egeat, non labore, non fatigetur, sed quasi cæleste efficiatur & Deificatum. 2do, spirituale, id est, subtile, ita, ut instar spiritus corpora penetret, & pervadat. Ita Damasc. Deus enim sicut ab igne calorem; ita à quantitate corporis potest auferre duntaxat repletivam quæ est quantitatis naturalis proprietas. Hinc Theologi colligunt, 4. dotes corporis gloriosi: *Impassibilitatem* ex 1ma, Apostoli antithesi, qua ait *Seminatur in corruptione, surget in incorruptione.* *Clavitate* ex 2da. *Seminatur in ignobilitate, surget in gloria.* *Agilitatem* ex 3tia, quæ ait: *Seminatur in infirmitate, surget in virtute.* *Subtilitatem* ex 4ta. *Seminatur corpus animale, surget spirituale.* P. Cornel. à Lap. in 1. Cor. 15. 44.

Lucæ 24. v. 39. *Videte manus meas, & pedes, quia ego ipse sum: palpate, & videte: Corpus quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut gloriosum videtis habere.* q. d. si aspectui non credidimus, quod tactui credite. Proben sibi manus vestras, si mentiuntur oculi vestri, ait S. August. Sermon. 69. Tactus enim visu est solius palpabilis: dior & certior. Hinc patet corpus Beatorum esse subtile quidem per effectum spiritualis potentie, palpabile autem per veritatem naturæ.

Quæres. Qua ratione corpus Christi (& Beatorum) post resurrectionem gloriosum, ideoque subtile & penetrabile, possit simul esse palpabile?

Nota hæc tria in corpore esse distinguenda. 1mo. Quod corpus non cedat, sive quod alteri corpori resistat, 2do, quod sentiat. 3. quod palpetur. Cæli enim corpori resistunt aliis corporibus, non tamen sentiuntur proprie, ignis vero sentitur, non tamen resistit, nec palpatur. Resistit ergo corpus, cum alteri se opponit, nec ab eo se penetrari sinit, sive id faciat ratione suæ indivisibilitatis, ut cælum, sive ratione suæ duritiei, & densitatis, ut ferrum & alia. Sentitur verò, cum per calorem frigus, molliem, asperitatem & qualitates tactiles, sensum tactus immutat, aut ei speciem intentionalem imprimit. Denique palpatur corpus teste S. Thoma 3. par. q. 54. Art. 3. ad 2dum, cum utrumque habet, id est, cum resistit ratione suæ densitatis, & simul sentitur esse molle, asperum, lene, durum, aliasque similes dispositiones tactiles habere, quæ variæ sunt in variis membris, secundum quas variè palpanitur, & contrahuntur. Unde S. Gregor. Sermon. 26. quod palpatur, ait, necesse est corrumpi, scilicet naturaliter.

turaliter: quia hoc signum est illud constare 4 elementis ac qualitatibus contrariis. Dico naturaliter, quia supernaturaliter corpus gloriosum incorruptibile est, & tamen palpabile. Unde subdit S. Greg. *Sed miro modo atque inestimabili Redemptor noster, & incorruptibile post resurrectionem, & palpabile corpus habuit. Ut monstrando incorruptibile, invitaret ad præmium; & præbendo palpabile firmaret ad fidem. Et incorruptibile nemo se & palpabile demonstravit, ut profecto esse post resurrectionem ostenderet, corpus suum & ejusdem naturæ, & alterius gloriæ.*

At, qua ratione hoc fecit Christus? Dico primo corpora gloriosa habent duntaxat subtilitatis, per quam possunt non resistere alteri corpori, illudque penetrare; unde ea utuntur, aut non utuntur, prout illis libuerit. Dico 2do, consequenter corpora gloriosa, cum volunt, sunt palpabilia: Si enim velint resistere, & sinere se sentiri, & contraheri, sunt palpabilia, si alterum non nolint, id est, si nolint resistere, & velint sentiri, aut si nolint sentiri, sed velint resistere, uti cæli, aut si velint nec resistere nec sentiri, non sunt palpabilia. Ita Suarez. 3. par. q. 54. art. 3.

An palpatio Christi, comestio, &c. fuerit sufficiens argumentum Resurrectionis.

Quæres 2do, An hæc Christi palpatio, comestio, & similia, fuerint sufficiens argumentum resurrectionis Christi? Respondet, non fuisse omnino physicè certum; nam etiam Angeli in corpore assumpto palpati fuerant ab Abraham, Lot, & aliis, fuit tamen certum certitudine morali, & humana. 1mo, quia propter hanc causam voluit Christus diu inter Apostolos versari. 2do, quia ad Dei Providentiam pertinebat hæc tot signa non permittere, & fucum, si quis fuisset, detegere, agebatur enim de vero Messia, ejusque nova Religione, & ejus præcipuo puncto, id est, resurrectione confirmanda. 3tio, quia cum his signis, juncta miracula Christi, & prophetiæ de Christo faciebant rem omnino certam, & credendam. Ita S. Thom. 3. par. q. 55. art. 6. Igitur eadem Christi forma, loquela, vultus, vulnera, tactus, elus, potus, progressus, conversatio, asseveratio, miracula, testimonia Angelorum, oracula Prophetarum, hæc omnia, inquam, in unum collecta, & conglobata, certo demonstrabant eum resurrectionis. P. Cornel. à Lap. in Lucæ. 24. 39.

887. Aureolæ seu Laureolæ varietas.

1. Petri. 5. v. 4. *Et cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam.* Princeps Pastorum, Christus Dominus, qui ait. Ego sum Pastor bonus Joann. 10. 11. *Immarcescibilem gloriæ coronam.* Scholastici præter coronam, & glori-

am essentialem communem omnibus Beatis, dant Doctoribus, (quales sunt Episcopi & Pastores) quoque accidentalem, quam aureolam vocant: Tres enim constituunt aureolas, 1mam Martyrum, 2dam Virginum. 3tiam Doctorum, quas repræsentant tres coronæ Tabernaculi, scilicet corona altaris thymiamatis repræsentavit Aureolam Martyrum Exod. 30. 3. Corona arce repræsentavit Aureolam Virginum Exod. 25. 21. Corona mensæ panum propositionis repræsentavit Aureolam Doctorum Exod. 25. 26. Doctor enim dat animæ doctrinam quasi panem suum, vide S. Thom. & Scholasticos in 4. Dist. 49. Porro utraque corona Doctorum & Pastorum ingens erit, & eximia. 1mo, respondet ingenti eorum charitati, qua non tantum se, sed & alios salvare & perficere satagerunt. 2do, quia respondebit zelo, quo regnum & gloriæ Dei propagarunt. 3. quia gloria subditorum, gloria erit Pastorum, quot enim coronæ subditorum, tot erunt & Pastorum juxta S. Paulum 1. Thessal. 2. 19. quocirca hæc corona vocatur gloriæ. 1. id est, gloriæ, 2. quia ex variis gloriæ cælestis dotibus contextitur. 3. gloriæ, id est, magnificentie, majestatis, splendoris divini, juxta Apoc. 10. & Sap. 6. 17. Accipient regnum decoris & diadema speciei de manu Dei. 4. gloriæ, quia est corona gratiæ in hac vita, cui in futura ex æquo respondebit corona gloriæ, juxta illud Psal. 20. 4. Posuisti in capite ejus coronam &c. Plura P. Cornel. in 1. Petri. 5. 4.

Daniel. 12. v. 3. *Qui autem docti fuerint, fulgebant quasi splendor firmamenti: & qui ad justitiam erudunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Hunc locum scribit Corpora puræ expedientes DD. docent, Beatorum Sanctorum in cælo corpora ab extra & ab intra foris in splendida, omnia luce cælesti penetrata, cælo erunt perlucida; ita enim lux penetrat firmamentum & stellas, & ex hac visione speciale fore sanctorum gaudium. Ita docet S. Thom. Paludan. Sotus, Franc. Suarez. 3. par. to. 2. Disp. 48 Sect. 2. & alii.

Nec ista lux in corporibus Beatorum impedit colorem eorundem corporum, ita vitrum potest habere varios colores, etsi illud lux penetrat; imò & alia grossiora corpora, aut materiæ habent simul colorem & lucem, uti videre est etiam in illis vermiculis, noctu lucentibus, in quibus nihilominus die suis patet color. Hinc Cyrill. Hieros. Cath. 18. *Qui fecit, ut vermis lumine splenderet multo magis hominem justum splendidum efficiet.* Hic observat Cornel. à Lap. majorem gloriam in cælo habere.

Docti & habituros, qui simul & docti & docentes Docentes fuerint, quàm homines rudes & indocti, practicè imò non tantum gloriam accidentalem, sed maiorem etiam essentialem, & ratio est: cum eorum gloriam doctrina est practica & affectuosa, in affectu habebunt & effectu consistens, maiorem in se continet præ rudibus.

Tres enim numerantur aureolæ, sive laureolæ, scilicet Doctorum, Virginum, & Martyrum, uti tradunt DD. Et probabile est, uti observat S. Augustinus, Martyres gesturos coronas, vel, ut existimat Dominicus Soto, apparebit in corporibus Martyrum lumen aliquod rubicundi sive purpurei ad instar rosarum coloris. In Virginum corporibus lumen candidum instar liliorum: in Doctorum denique corporibus splendor instar stellarum & viridium laurorum. De his laureolis S. Bonaventura, S. Antoninus & alii similiter ajunt.

Addit Soto S. Virgines fortè gesturas manibus lilia, SS. Martyres palmas, SS. Doctores laurus: nam ut addit S. August. Serm. 1mo de omnibus SS. Floribus cœli nec rosæ, nec lilia desunt Cornel. à Lap. in Daniel. 12. 3.

De Oblectamentis sensuum in corporibus Beatorum.

888. Aliquatenus in communi, superius de oblectamentis sensuum in corporibus Beatorum dictum est supra N. 878. nunc in particulari aliqua restant dicenda.

Visus.

VISUS Beatis, quantum in corporibus gloriosis adfert solatium quis non videt? dum videbit illorum oculus illa in Patria, quæ non vidit unquam in via; dum etiam longè distita, eaque pulcherrima videbit obiecta. Valdè probabile Beatos in cœlo empyreo constitutos posse videre, & terram, & solem, & lunam, & stellas, & planetas, quæ longè pulchriora, nitidiora post

diem iudicii, uti supra dictum, spectabuntur. Si enim oculus hic adhuc in terra degens hominis adhuc viatoris adminiculo tuborum optigorum, telescopiorum, distinctè solem, lunam, etiam maculas in illis, stellarum figuram, & alia longè distinctius quàm libero oculo, etiam tot millibus miliarium distita dignoscere potest, imò libero etiam oculo, tam distita obiecta, saltem aliquatenus mortalis oculus valet conspiciere, quid dicendum de oculo corporis gloriosi jam specialiter à Deo confortato. S. Stephanus adhuc viator moriturus pro Christo, vidit eundem in cœlo empyreo existentem in corpore, dicebatque Actor. 7. v. 55. *Ece video cœlos apertos, & Filium hominis stantem à dextris Dei.* Si tam perspicacem oculum specialiter à Deo confortatum habuit viator, quàm multò perspicaciorē habebit in cœlo comprehensor, specialius confortatum in corpore glorioso in patria. Videbunt itaque Beati Sydera, per cœlos per lucidos. Videbunt civitatem illam Jerusalem, palatia ex gemmis, non terrestribus sed cœlestibus fabricata. Videbunt amœnissimos hortos paradisi cœlestis, quæ omnia etiam ad literam, ut supra dictum n. 878. accipi possunt: videbunt corpora gloriosa longè clariora, pulchriora sole, stellis, gemmis, & omnibus terrenis oblectamentis. In stuporem rapiebatur Galenus considerando fabricam corporis humani adhuc rudis, & tot infirmitatibus obnoxii, at quantò mirabilior fabrica corporis gloriosi. Videbunt corporeis oculis Beati in corpore glorioso gloriosissimam Deiparam, imò ipsum Regem cœlorum Christum, qui ascendit super omnes cœlos. Quis enarrabit omnia obiecta, pulcherrima, amœnissima, splendidissima illius Patriæ felicissimæ, & æternæ?

AUDITUS quàm protunc suavissimis, dulcissimis sonis, melodiis, cantibus compositissimis Sanctorum hominum & Angelorum, voce à Throno Deiparæ, & Christi Regis prodeunte saturabitur. In speculo Exempl. Dist. 9. c. 65. narratur Monachum quemdam in choro canentem versus illum Psal. 89. v. 4. *Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesternæ, quæ præterit, & mirantem, quomodo id verum esset, egressum in nemus ibi audivisse aviculam suavissimè canentem, quæ eum detinuit per 300. annos, sine cibo, potu, somno; avolavit illa deinde, ac ille rediens ad se reversus ad monasterium & chorum, quasi tertiam ejusdem diei cantaturus (putabat enim adhuc eundem diem, quo ex choro exierat, perdurare) vidit alios monachos, alium chorum, alia omnia, Abbas sciscitatus nomen Monachi, & reperit in Chronico Mona-*

Monasterii, eum ante 300. annos vixisse, & choro exiisse, nec amplius comparuisse. Sumpsit deinde iste Monachus S. Synaxim & illico expiravit, & ad gloriam cœlestem, cujus melodiam & gaudia deliberat, evolavit. P. Francisc. Costerus historiam hanc diligenter investigavit, comperitque revera accidisse in Monasterio Affligimensi Ordinis S. Benedicti, quod in Belgio situm est inter Bruxellas & Alostum, uti ipse olim narravit P. Cornel. à Lap. qui hæc scripsit in Epist. 2. Petri. 3. 8. Hæc ruminemus, hæc profundè meditemur, ut à vanitate ad veritatem, à brevitate vitæ ad æternitatem non miseram sed beatam transire possimus. S. August. l. 12. Civit. 12. *Omnia spatia saculorum definita, si æternitati interminata comparantur, non exigua aestimanda esse, sed nulla.* Tot annos cantanti aviculæ aures dedit sine nausea auscultans Monachus ille, quàm jucundè hominum, Angelorumque cantus devotissimos, laudantium Deum, magna animi voluptate, tota æternitate beata, audient in cœlis Beati. Terrenæ melodiæ cantus, instrumentorum musicorum sonus, si protrahantur, in fastidium abeunt, & spernuntur: verum ex auditu cœlestis musicæ nullum fastidium, sed gaudium æternum.

889. ODORATUS quoque in cœlo in corporibus gloriosis, suis non carebit deliciis. In templo illo portatili adolebatur thymiamama Odoris suavissimi, de quo Exod. 30. 8. *Uret (Aaron) thymiamama sempiternum coram Domino, non quòd tota die incendatur, sed singulis diebus, mane semel, & semel vespere adolendum sit.* Adolendi hujus thymiamatis ritum describit P. Cornel. hic. Hoc thymiamama variis constabat aromatibus, de quibus hic. v. 34. *Dixitque Dominus ad Moysen. Sume tibi aromata, stactem & onycha, galbanum boni odoris, & thus lucidissimum, aqualis ponderis erunt omnia.* v. 35. *faciesque thymiamama compositum opere unguentarii, mixtum diligenter, & purum, & sanctificatione dignissimum.* Notandum, Sicut Deus pasci voluit victimis antropopatos; ita & voluit delectari odoribus ac ita placari; quia iræ & indignationis indicium est in naribus, unde Job. 41. 11. dicitur, de naribus ejus procedit fumus: nares autem mulcentur suavi odore, unde hic placationis aptum est Symbolum. Nota. 1. circa aromata thymiamatis. Stacte est lachryma myrrhæ. 2. Galbanum succus est, ait Dioscor. l. 3. c. 81. ferulæ nascentis in Syria, quem nonnulli metopium vocant. 3. Onycha, inquit Glossa, est ostrea parva, redolens, instar unguis humani. Equidem puto Onychem esse illam, quam Dioscorus unguem odoratum vocat. l. 2. c. 8. Tropologicè S. Gregor. l. 1. Moral. 39. *Thymiamama quale fuit.*

miama, ait, ex aromatibus compositum facimus, cum in altari boni operis virtutum multiplicitate redolemus. Atque commodè per thus religionem, orationemque acceperis; per stactem mortificationem, per Galbanum (utpote calidum & pingue) charitatem, & misericordiam; per onycham utpote similem ungui, & odore nardo) castitatem. Thymiamama fiebat ex aromatibus contusis, sic oratio ex animo mortificato & humili procedere debet: thymiamama in igne adolebatur; ita oratio in igne tribulationum exardescit, *sanctificatione dignissimum.* q. d. facies thymiamama tam bonè, & diligenter commixtum, ut dignum sit, quod Deo sanctificetur, id est, adoleatur, offeratur, incendatur.

Ita Deus terrestre Templum voluit esse odore tam exquisito plenum, quod typus fuit cœli. Quid censendum de ipso cœlo, quod desiderando oramus, *ut in templo gloria tua presentari mereamur*, quàm plenum sit odoramentis, quid obest, ut dicatur, ipsa quoque gloriosa Sanctorum corpora in cœlis odorifera fore, siquidem etiam hic in terris aliquorum Sanctorum corpora post mortem eorundem etiam multis annis suavissimum emanarunt odorem. S. Polycarpus dilectus S. Joannis discipulus igni additus odorem dedit igne innoxio velut fornice, aut arcu illi imminente Ann. Cœl. 26. Janu. Ad quem

Fragras, dum flagras flammis succensus acerbis

Et, quòd odor Christi sis bonus, igne probas.

Dumque juvante Deo vicisti, victus, in arcum

Ignis sublimem flebitur ipse Tibi.

Si terreni horti bonè exculsi floribus vernantes suaveolentem faciunt aërem, quid dicendum de hortis cœlestibus, & floribus?

GUSTUS Beatorum in cœlis, cum 890: nulla ibi esuries, & sitis, nulla patientur in-Gustus & commoda, nec sua illis deerunt oblecta-alia linamenta, imbuetur lingua nectare aliquo, quæ ob dulcedineque cœlesti. Aliunde quoque instrumentum gustus lingua afferet Beatis oblectamentum, ex suavissimis cum Christo Domino, Deipara, aliisque Sanctis colloquiis, de Deo & divinis mirabilibus operibus. P. Cornelius à Lap. dum illa verba Una in Apostoli 1. Cor. 13. v. 8. perpendit: *sive cœlo lingua cessabit, advertit: Non dicit sive lingua cessabit, sed lingua cessabit.* Quia in cœlo cessabit varietas linguarum, non ramèn omnis lingua: nam non solum mente, sed

sed & sensibili lingua unanimiter laudabimus Deum. Una ergo remanebit lingua, qua utemur in caelo, eamque fore Hebraeam, qua usus fuit Adam in statu innocentiae, omnesque Patriarchae, Prophetae & sancti ante Christum, imò totus mundus ante confusionem linguarum in Babel, docet Haymo, Remig. &c. Sed an ulla remansura sit, non constat; nam Apostolus tantum dicit: *Lingua cessabunt*: quod sic intelligi potest, ut omnes cessent, & quae jam inter homines in usu sunt; cum quo tamen consistit, ut alia de novo infundatur Beatis in caelo sensibilis lingua, eaque omni hac nostra longè nobilior, & coelestis, quae deceat os, & corpus gloriosum, qua Deum corporaliter laudent, quod an verum sit, felix nos docebit experientia. Verius id esse censet noster Salaz in l. 2. to. 1. q. 5. ar. 5. tr. 2. Quia, inquit, Hebraica lingua suavitatis, copia, & perspicacitate caret. In caelo ergo erit labium electum, ut ait Sophonias c. 3. v. 9. hoc est, specialis quaedam lingua summè suavis, brevis, & perspicua communis cunctis nationibus docenda à Deo.

Unde S. Bernard. in Medit. c. 4. Una, inquit, erit lingua omnium, jubilatio indefessa. Præter hanc autem loquentur, cum libuerit, aliis linguis, omnes enim habebunt donum linguarum. Addit noster Salmeron & alii, in caelo Deum omnibus linguis esse celebrandum; quia hoc videtur spectare ad maiorem Dei gloriam. Ut omnis lingua confiteatur, quia D. N. J. Christus est in gloria Dei Patris. Et sic omnis lingua erit una, quia unum, idemque sentiet & prædicabit. Sicut Martialis Epi. 1. Blandiendo Cæsari dixit.

Vox diversa sonat populorum, hæc est tamen una,
Dum verus Patriæ diceris esse Pater.

Dicit ulterius S. Paulus. *Sive scientia destruetur*. Scientia in Græco, cognitio scilicet, ut Chrysost. Theod. imperfecta, obscura & ænigmatica, ut ait Paulus. v. 12. puta fides, & quicquid fide nititur, qualis scientia est Theologia nostra, quæ ex principiis fidei conclusiones deducit: hæc omnis in caelo cessabit: nam erit ibi alia specie Theologia, utpote ex visione Dei, & principiis evidentissimis, evidentissima. Ita Cajet. Valquez, Molina, & alii initio 1. mæ partis. 2do. non malè Photius sic explicat: Scientia, id est, doctrina & discentia evacuabitur, in caelo enim nec docebimus, nec discemus. P. Cornel. in 1. Cor. 13. v. 8.

Colloquia sancta. Imitemur pro posse nostro Beatos in sanctis colloquiis; hæc enim sunt signum

nostri erga Deum amoris. Lucæ. 2. dicitur: ex abundantia cordis os loquitur, lingua est index cordis. Abraham humaniter ab Hebraeis susceptus, sic eundem alloquebantur. *Audi nos Domine, Princeps Dei es apud nos*. Unde illi iste honor obvenit? Respondet Philo Hebraeus, evenisse hoc illi propter sanctitatem verborum, dicitque ulterius, honorabant eum quasi Dei principem, suspicientes ingenium augustius humano fastigio: nec enim sermonibus utebatur vulgaribus, sed divinitatem quamdam præferentibus. 4. Reg. 4. dicebat Sunamitis de Eliseo. Animadverto, quod vir Dei sanctus est iste. Unde hæc sanctitatis opinio? Cajetanus & alii interpretes afferunt, quod ex frequenti cum Eliseo sermone ad magnam ejus sanctitatis æstimationem Sunamitis pervenit. Joann. 6. v. 69. de Christo Domino dicitur. *Verba vita aterna habes. v. 70. Et nos credidimus, & cognovimus, quia tu es Christus Filius Dei*. P. Natalis. purè ex sanctis S. Patris nostri Ignatii colloquiis vocationem ad Societatem concepit. Idem fecit insignis Michael Turrianus, qui similiter in alio negotio S. Patrem adjerat, inflammatum ejus colloquiis Societati nomen dedit. S. Laurentius Justinianus de Perfect. monasticæ conversationis. Videmus, inquit, agricolas, cum in unum coadunantur, repente & sine tædio de iis, quæ agriculturæ sunt, fermocinari, artifices de artificijs, mercatores de mercimonijs &c. Et pro dolor soli Dei servi, quæ proprio congruunt statui, loqui non curant? P. Krosnowski in Viatore Alloc. 6. par. 3. P. Bernardinus Zanovius annorum ætatis 50 in disciplinæ domesticæ diligentia usque ad decrepitam ætatem exemplum fuit. Quipiam per ipsos 20. annos cum illo versatus, nullum ex ipsius ore verbum non solum in compositum, sed ne otiosum audivit. Si de rebus mundi tractaretur, obdormiscebat inter colloquendum, si sermo ad cœlestia flecteretur, evigilabat. P. Nadasi in Ann. Dierum memor. 29. Mart.

P. Henricus Sommalus, vir, in omnes dici partes religiose transigendas attentus, ad consuetum in Societate Recreationis locum nunquam, nisi præparato accedebat, tria semper puncta habens in promptu, quæ opportunè proponeret, ad suam socii fermocinandi materiam suggerendam. Idem Ibid. 3. Mart. Plura vide de colloquijs pijs in lib. ejusdem R. P. Nadasi de signis Prædest.

Gerardus Dominique Gallus coadjutor, apparuit post mortem in labio stellam gerens in colloquiorum illustre præmium. P. Wieruszowski 14. Jul.

P. Jo-

Hinc pars hæc tabem nescit Adame tuam.

Porrò meditatio est, breviter in hunc sensum.

Præludium 1. m. Spectabo cœlum apertum, & in eo sanctos suo ordine dispositos assistentes Sanctissimæ Trinitati.

2. dum. Præludium. Petam desiderium cœlestis gloriæ. Punctum 1. m. Accedam ad chorum B. Virginum, videbōque sponsum Agnum super montem Sion, inter lilia, septem choreis Virginum cantantium canticum: Confitebor tibi Domine Rex & collaudabo te Deum Salvatorem meum, quia liberaisti corpus meum à perditione. Adorabo singulas, gratulabor illis, petam eleemosynam accipiamque illam: Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt.

2. Accedam ad chorum SS. Confessorum, videbōque illos quasi in quodam tridinio discumbentes ad mensam regis dapibus saturari, inebriari ab ubertate domus Dei, torrente voluptatis potari, adorabo singulos, petamque ab illis eleemosynam, accipiamque. Beati servi illi, quos, cum venerit Dominus, invenerit vigilantes, præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis. Considerabo hæc, petamque assumi ad cœlestem gloriam.

3. Accedam ad SS. Martyres, videbōque Christum ducem potentissimum accinctum gladio super femur, stantem inter hos heroes, gestantes instrumenta suæ passionis, atque videbo illis imponi Laureolas à Christo; adorabo singulos, gratulabor illis &c. petam eleemosynam, accipiamque illam; Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam &c.

4. Accedam ad SS. Apostolos, eosque videbo tanquam in Curia cœlesti sæculorum Judices sedere super sedes Assessores Christo Judici; adorabo singulos, gratulabor illis &c. petam, accipiamque eleemosynam illam. Vos, qui reliquistis omnia, & secuti estis me, sedebitis super sedes 12. judicantes 12. tribus Israel. Agam Deo gratias. Petam ab illis assumi.

5. Accedam ad S. Patriarchas, S. Joannem Baptistam, S. Josephum & alios magnos Curia cœlestis ministros & Senatores, adorabo singulos; hunc Christi Oeconomum fidelem illum Mareschalcum, alios ut Secretarios & Senatores, gratulabor illis &c. Petam, accipiamque eleemosynam illam. Sancti per fidem & ipem vice-
Y y y 2

P. Joannes Torres Bollus Hispanus, ardentissimus in Paraquaria operarius, regnum Peruanum Hispanis miti oratione subjecit, quod bella subicere nequiverunt. De illo P. Wieru. 8. August.

Indomitum bello Torres pacaverat ore,
Quam Mars, Mercurius pluris in hoste valet.

Angeli etiam colloquia pia religioso-
rum amant. Legimus in vitis Patrum Præf. 7. exem. 4.

Senem quemdam ac S. Virum conspexisse Angelos hilari, ac sereno vultu adstantes, sicubi monachi sermonem miscebant de rebus spiritualibus; si verbò de rebus vanis & inutilibus loquerentur, recedentes, indignantesque; & succedentes in locum eorum atros demones, qui sub specie spurcorum animalium circumeuntes, impuras cogitationes inspirabant. Rursum quamprimum resumerent mentionem Dei, ac SS. Virtutum, reverti solitos custodes Angelos, & fugatis immundis spiritibus, ablucere angelica manu omnes maculas, quas incauti fratres ex commercio infernalium bestiarum conceperant. Ex Libel. de SS. Angelis, P. Albertini.

S. Bernardinus Senensis præsentia sua impudicas linguas coercebat, cui de S. Jesu nomine ad concionem dicenti illustre, solis instar, Jesu nomen supra caput apparuit. Ann. Cœl. 20. Maii. De quo.

Bernardinus adest, turpes procul este loquelæ,
Aures virgineas non decet hæc pati.
JESU dulce sonat, dum Divi nomen in ore,
Illustrat mentem, est lux, tenebrasque fugat.

891. Colloquium cum sanctis. Colloquendum cum sanctis, imò Deo ipso per sanctas orationes proponit modum in sua de omnibus sanctis Meditatione magnus Theologus, & Asceta R. P. Joannes Morawski Polonus, cujus cor post 23. à morte annos à P. Wieruszowski (qui id ipsum scribit 25. Junii) visum est integrum. De quo Idem.

Integer ergo etiam vivis cœloque soloque,
Nam primum vivens post tua fata viget.

Pulvis es, & in pulverem reverteris, Genes. 3.
Pulvis es haud totus; meliori parte perennas;

R. P. Kropiatski, S. J. Collectanea Asctica.

runt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones.

6. Accedam ad SS. Angelos in 9. choros distributos, tanquam cœlestes Principes, Deique Legatos à Latere proximè SS. Trinitati assistentes, quam die noctuque laudant, ingeminantque, Sanctus, Sanctus Sanctus &c. Adorabo illos, gratulabor &c. petam, accipiamque eleemosynam illam: Incorruptio facit proximum Deo. Desiderabo, & petam assumi. &c. Ultimò accedam ad secretum Regale cubiculum, ubi videbo Humanitatem Christi Deificatam; in throno inferiori Matrem Verbi incarnati super choros Angelorum exaltatam, ab iisque adoratam, adorabo & ego eandem, gratulabor &c. petam, accipiamque eleemosynam illam, scilicet Doctrinam: quæcunque iusserit Filius meus vobis, facite. Desiderabo & petam assumi ad consortium gloriæ.

Maxima, supremi, cœlorum Curia, Regis,
Omnimode celebrans, vos mea Musa, canit.
Alligat affectus, cultum in vos carmen in unum;
In cœlo divus quos sociavit amor.

TACTUS. Restat ultimus hic sensus, qui per totum corpus diffunditur, multisque in hac vita mortali miseriis & molestiis, tum ab elementis, tum à morbis est obnoxius. At verò in corporibus Beatorum ab omni profus miseria, molestia, erit immunis; nullo dolore, æstu, frigore, luctu aliisque mortalium incommodis vexabitur. Quinimò summa tranquillitate in temperantissima cœlestis ætheris aura perfruetur, & gaudebit.

Nec ista sensuum oblectamenta impediunt aut distrahent Beatos, quominus laudent, glorificent, ament ut summum bonum Deum Creatorem suum: ex his enim ipsis, quæ sensibus percipient, ad cognoscendum Sapientiam, Omnipotentiam, Bonitatem Conditoris sui, & ad amandum, laudandum, glorificandum ter optimum, maximum datorem omnium bonorum Deum, insuper ad agendas pro tantis beneficiis gratias summo Benefactori continuo excitabuntur.



§. III.

De Beatitudine æterna Sanctorum quoad Animam.

Quæritur 1mo. Quid sit Beatitudo? Respondeo. Beatitudo simpliciter dicta quoad suum conceptum, est summum bonum perfectè satiativum naturæ rationalis prout possessum ab eadem natura. Beatitudo hæc alia est essentialis, alia accidentalis. Item alia naturalis, estque summum bonum naturæ rationalis, prout naturaliter possessum. Alia supernaturalis, estque summum bonum naturæ rationalis prout possessum possessione supernaturali. Utraque hæc Beatitudo, quoad suam rationem formalem sic explicata, quoad rem ipsam, est concretum quoddam ex ipso summo Bono perfectè satiativo appetitus rationalis & ex possessione talis Boni. Porro possessio hic dicitur Beatitudo formalis, ipsum verò summum Bonum, quod per illam possidetur, Beatitudo objectiva.

Quæritur 2. Quid sit quoad rem, seu quænam sit res Beatitudo objectiva? Respondeo. Deum optimum maximum esse Beatitudinem objectivam creaturæ rationalis. Tum quia S. Augustin. l. 12. de civit Dei c. 1. Non est, ait, creatura rationalis, vel intellectualis bonum, quod beata sit nisi Deus. Et l. 19. de civit. Quæmadmodum, ait, vita corporis anima est, ita Beata vita hominis Deus est. Et Boët. l. 3. de Consol. Prosa 10. Beatitudinem in solo Deo sitam esse necesse est. Tum quia Beatitudo objectiva est summum bonum, perfectè satiativum appetitus rationalis, tale autem Bonum est solus Deus.

Quæritur 3. Quid sit Beatitudo objectiva sumpta quoad totam suam realitatem. Respondeo. Beatitudinem objectivam sumptam quoad totam suam realitatem consistere in omnibus prædicatis divinis, tam absolutis, quam relativis; Plura circa hoc Scholastici.

Quæritur 4. In quo consistit Beatitudo formalis supernaturalis? Respondeo. Essentiam Beatitudinis formalis supernaturalis consistere formaliter in actu intellectus intuitivo Dei, quam supernaturaliter in actu voluntatis. Tum quia Scripturæ & Patres Beatitudinem formalem quandoque quoque explicant per visionem intellectualem Dei factam non expresso actu voluntatis, quandoque è contra. Per visionem explicatur. Joann. 17. v. 3. Hac est autem vita æterna: Ut cognoscant te solum Deum verum, & 1ma. Joann. 3. v. 2. Cum apparuerit, similes ei erimus: quoniam videbimus eum, sicuti est. Per actum

voluntatis explicatur Matth. 25. v. 21. Intra in gaudium Domini tui. Hinc. August. l. 10. Confes. c. 22. Ipsa est beata vita gaudere ad te, de te, propter te. Tum quia etiam Scripturæ & Patres Beatitudinem formalem explicant conjunctim per visionem & Amorem. Psal. 16. v. 15. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Psal. 35. Torrente voluptatis tuæ potabis eos, quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. S. August. Lumen est, & fons est, fons, quia satiat sitientes, lumen, quia illuminat cæcos. Benedictus XII. in Extravagante, quæ incipit, Benedixit Deus, definit, quod animæ iustorum hinc decedentes, si non egent purgatione, vident divinam essentiam immediate, eademque perfruuntur, nec non quod tali visione & fruitione sunt verè beatæ. Tum quia Essentia Beatitudinis formalis consistit in eo, cui convenit propriè & in stricta acceptione, esse possessionem summi boni exercitè & in actu 2do fruitivam tali bono, eodemque satiativam & quietativam naturæ rationalis. Quia Beatitudo formalis consistit in possessione perfectæ summi Boni, possessio autem perfecta non est nisi possessio fruitiva exercitè & in actu 2do. Quia illa sola possessio est perfecta, ex qua profuit in actu 2do omne bonum possidenti, & ex qua gaudium & oblectamentum actu percipit. Possessio enim solum perceptiva in actu 1mo gaudii est adhuc imperfecta, quia deest illi complementum, ad quod ordinatur, scilicet actus 2dus. Jam autem esse talem possessionem summi boni exercitè & in actu 2do competit propriè tam actui Intellectus, scilicet visioni, quam actui voluntatis. Quia possessio summi boni fruitiva in actu 2do duo dicit: possessionem & fruitionem summi boni, atque esse hoc utrumque convenit propriè tam visioni quam actui voluntatis, idque convenit propriè & in stricta acceptione; quia sicut actus voluntatis, in latiori acceptione est possessio summi boni, cum sit quædam unio & conjunctio cum tali bono: ita visio in latiori acceptione est fruitio & quies, quatenus appetitus innatus potentie intellectivæ in visione summi boni quiescit, eoque expletur. Jam ex dictis concluditur essentiam Beatitudinis formalis consistere tam in actu intellectus intuitivo Dei, quam in actu voluntatis.

Quæritur 5. An Beatitudo formalis consistat in gaudio de Deo viso? Respondeo. Beatitudinem formalem consistere in gaudio de Deo viso actualiter, ita, ut affectus hic cadat non supra ipsam præcisè visionem, sed supra totum hoc concretum Deus visus actualiter. Quia in illo actu voluntatis consistit beatitudo formalis, qui est fruitio,

quies & possessio finis ultimi, talis autem fruitio est solum gaudium explicatum. Amor enim præcisè, cum præscindat ab objecti præsentia vel absentia, nequit esse possessio, fruitio &c. de cuius ratione est, esse fruitionem boni præsentis.

Quæritur 6. An visio Beata necessitet voluntatem Beati ad gaudium vel amorem beatificum, ita, ut posita visione Dei, amor beatificus non sit liber voluntati Beati? Non esse liberum libertate contrarietatis, & quoad specificationem docent omnes Theologi, quia posita visione non potest Beatus odio habere Deum, cum hic sub nulla ratione proponatur ut malus Beato. Esse tamen liberum libertate contradictionis & quoad exercitium docent Scotistæ, quatenus consent posita visione Beatum posse suspendere actum amoris beatifici, Negant Thomistæ.

Respondeo. Posita visione Dei Beatos necessitari etiam necessitate exercitii ad amorem beatificum. Tum quia posita visione voluntas Beati neque habet libertatem directam ad suspendendum amorem, neque indirectam. Non habet directam, quia talis libertas requirit cognitionem indifferenter proponentem Deum, ut amandum, non est verò talis cognitio in Beato. Neque enim ipsa visio taliter proponit Deum: hæc enim cum proponat Deum, ut summum in omni genere bonum proponit non nisi ut amandum. Neque etiam alia cognitio datur in Beato, quæ Deum proponat voluntati non ut amandum, quia est incompatibilis cum visione, sicut fides cum infidelitate. Ratio 2di. scilicet quod posita visione voluntas Beati non habet libertatem indirectam ad suspendendum amorem. Eatenus enim haberet, quatenus voluntas Beati posset avertere intellectum ejusdem à visione Dei, qua cessante cessaret amor beatificus: non potest autem avertere, Tum quia posito lumine gloriæ non minus intellectus Beati necessitatur ad videndum Deum, atque oculus corporeus instructus speciebus &c. necessitatur ad visionem corpoream. Tum quia aliàs deberet proponi vel ipsa visio, vel amor beatificus sub ratione molesti, difficilis, & fastidiosi. Ex his inferes. Beato non posse proponi præceptum de desistendo ab amore, quia non potest proponi circa materiam non substantem libertati.

Quæritur 7mo. Quis actus est perfectior in Beatitudine formali, an Visio Dei, an Amor beatificus? Visionem esse perfectiorem Amore docent Thomistæ, tum ex ratione generica actus intellectus, quod per

Yyyy 3

talem actum primo differamus à brutis, tum ex specifica, quod visio sit possessio intellectualis Dei, quod visio moveatur immediate essentia divina secundum se, Amor vero non nisi prout proposita per visionem.

SCOTISTÆ Amorem dicunt perfectiorem, Tum ex ratione generica actus voluntatis, quod actus voluntatis habeat rationem finis; actus intellectus rationem medij ad hunc finem. Tum ex specifica charitatis Dei: Sicut actus charitatis in via videtur esse perfectior actu fidei. Tum quia sola charitas unit perfecte cum Deo, & amantem transformat in Deum, facitque moraliter, ut sit idem cum Deo. & Jam Visionem & Amorem beatificum habere se sicut excedens & excessum, hoc est, ita, ut in aliqua ratione Visio, Amore in aliqua ratione Amor Beatificus, Visione sit perfectior, patet ex rationibus pro utraque sententia adductis.

895. **Beatitudo formalis an sit amissibilis.** Quæritur 8. An Beatitudo formalis sit amissibilis? Resp. Beatitudinem formalem esse inamissibilem & perpetuam, 2. perpetuitas vero ipsius provenit ex natura Beatitudinis, Ratio 1^{ma}, Concilium Lateranense c. firmiter de summa Trinitate dicit: Electos propter sua opera recepturos à Christo gloriam sempiternam. Ratio secunda, Tum quia aliis S. Paulus & Moyses essent beati in via, quod negat S. Thom. hic q. 5. Tum quia perpetuitas est de essentia & natura possessionis perfectæ; hæc enim non potest esse perfecta, si solum sit ad aliquod tempus, & non perpetua, Beatitudo autem est possessio perfecta.

Noto, perpetuitatem Beatitudinis esse essentialem constitutivè & in tantum, in quantum hanc completè sumptam constituit perpetuitas: non verò essentialem etiam illativè visioni Dei saltem omni: quia potuit ad breve tempus in hac vita per aliquam legem concedi visio Dei. Cum hoc tamen stat, quod visioni procedenti à lumine gloriæ permanente sit connaturalis perpetuitas. Quia eadem est connaturalis ipsi luminari, ad quod necessariò sequitur visio.

Est etiam essentialis illativè perpetuitas illi visioni, quæ se reflectit supra Revelationem & Decretum Dei de se perpetuo conservanda; talis enim visio infert essentialiter suam perpetuitatem.

Beatitudo formalis, non potest stare cum peccato. Quæritur 9. An Beatitudo formalis possit stare cum peccato? Resp. Negative. Ratio est: quia peccatum impossibile est stare cum Visione Dei quàm cum Amore beatifico, quibus constituitur Beatitudo formalis.

lis. Ratio primi: Visio enim eadem vi necessitat Beatos ad fugiendum malum repugnans Deo ut amato perfectissimè, & prælative, quâ ad amandam, cum hæc sunt secum connexa.

Ratio 2^a, hic enim cum sit Amor perfectissimus, necessariò est exclusivus omnis peccati, si enim Actus Charitatis in via est exclusivus peccati, quid Beatificus? Plura de Beatitudine formali vide in Theologia Scholastica R. P. Adriani Miaskowski tum M. S. quàm docuit, tum in Tract. de Fine ultimo & Beatitudine impresso Posnaniz A. D. 1731.

Nota, Accedit ad gaudium Beatorum memoria repræsentans hanc illorum Beatitudinem esse æternam possessionem Beatitudinis istius nunquam amittendam, Deum assidue videndum & amandum, adeoque Sancti erunt beati in memoria dicta repræsentante; beati in intellectu clarè Deum vidente; beati in voluntate, perfectissimè Deum ut summum Bonum amante, & de illo viso gaudente. F. Jordano Ord. Prædic. vel ipse demon veritatem fassus est, ut faciem Creatoris mei etiam ad minimum tempus viderem, libentissimè unus omnia omnium damnatorum tormenta subirem usque ad diem iudicii. P. Ardekin in Cath. p. 180.

S. Augustinus statuerat scripto exquirere à S. Hieronymo, quid de Beatitudine sentiret? Quia verò S. Hieronymus interea decessit è vita, ideo post mortem eidem apparuit, dixitque: Vide, si numerare potes stellas cœli, arenas & guttas maris: id namque facilius est, quàm gloriam illam dicendo explicare; est enim res tanta, quanta, nisi ipse vidissem, nunquam credidissem. Et tamen longe abest ab eo, quod ego vivens cogitabam, ut omnino sit quidpiam infinites majus. P. Lohner to. 3. de Beatis.

1^{ma} Joan. 3. v. 2. *Charissimi, nunc Beatitudo filii Dei sumus: quoniam cum apparueris, si est aliquid miler ei erimus: quoniam videbimus eum, sicuti infinites est.* Nota, Similitudo Dei in nobis est triplex, 1^a per naturam; sumus enim naturam co-ræ rationalis & intelligentis, 2^a per gratiam, quæ, ut ait S. Bernardus ad FF. de monte Dei, in virtutibus consistit. 3^a similitudo Dei summa & perfectissima in nobis erit in cœlo per gloriam beatificam, in qua, ait S. Bernardus, sit homo cum Deo Similitudo unus spiritus, non tantum voluntate volendi idem, sed expressiore quadam unitate sima cum aliud velle non volendi. Hæc ergo tertia Deo Beati similitudo, de qua loquitur S. Joannes, consistit in gloria & felicitate cœlesti, quæ, ut gloria cœlesti,

docent communiter Theologi, in visione Dei unius in Essentia, & trini in Personis per lumen gloriæ. Unde To *similes* explicans S. Joannes, quoniam videbimus eum, sicuti est. Hinc Scholastici 1. par. q. 12. docent, Beatos videre ipsam Dei essentiam, ejusque tres Personas, & attributa divina omnia. Beati enim per visionem Deum possident, eumque quasi intra se trahunt, indeque sugunt omne bonum. Rursum, dum vident Deum, ejus speciem sibi in mente efformant, puta Verbum mentis, quod planè Deo simile, Deumque eis refert & repræsentat. Hinc rursum Beati similes Deo erunt; quia participabunt beatam ejus æternitatem, eruntque feliciter æterni sicut & ille, uti explicat S. Greg. Hom. 2. in Ezech. & notat Valquez. 1. Par. q. 12. Ex hac similitudine gloriæ & visionis Dei, quæ erit in intellectu, sequetur alia, quæ erit in voluntate, nimirum perfectus amor Dei visi, & possessi. Unde S. Fulgentius, *similes*, inquit, *imitatione justitiæ*. Nam hic Dei amor non tantum excludit omne peccatum etiam levissimum, sed & totum hominem rapit in Deum, ut diligat eum ex tota mente, ex tota anima, ex toto corde, & omni fortitudine, ac viribus suis, ita, ut nihil diligat, aut diligere possit, nisi Deum propter se, & cætera omnia propter Deum. Sicut enim Deus ita diligit se ipsum, ut aliò mentem & amorem flectere nequeat: sic & Beati Deum, utpote optimum, pulcherrimum &c. ita diligunt, ut aliò mentem avocare nequeant: Unde sunt non tantum impeccabiles; sed immobiles à Deo, Deique contemplatione & amore. Porro hic amor idem semper durabit, in omnem æternitatem, ideoque Beatos jugiter accendat ad Dei laudes. 3^{io}, Ex hac gloria & visione sequentur omnes dotes animæ & corporis, similes dotibus animæ & corporis Christi gloriosi: in anima enim erit summa pax, summa concordia, summa harmonia potentiarum, virium, & actionum omnium. In corpore erit impassibilitas, claritas, subtilitas, agilitas teste S. Paulo 1. Cor. 15. 18. Rom. 8. 29. Vide ibi dicta de glorificatione Beatorum. P. Cornel. à Lap. in 1. Joan. 3. 2.

897. Apoc. 3. v. 21. *Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo: sicut & ego vici, & sedi cum Patre meo in throno ejus.* q. d. faciam illum participem regni mei cœlestis. Sic Isaia ult. dicitur: Cœlum sedes mea est, in hoc tamen universali throno in regno variæ promeritis sunt sedes & altitudines. Ethic sensus genuinus est. Huic enim Episcopo uti & cæteris promittitur merces & bravium regni cœlestis. Hanc enim Coronam licet alio & alio nomine & titulo singulis ostentat Christus, ut eos ad studium virtutis & pietatis

acuat. Huic ergo tepido eam promittit titulo sessionis: quia tepidus fugit laborem, & cursum, hinc si eum complectatur, promittit illi requiem æternam, & sessionem regalem in cœlum.

Nota, in septem istis Epistolis Christi passim ipse vincenti & non alteri promittit bravium, vincenti, inquam, se, suasque cupiditates, metum, torporem, aliasque passiones: quia hæc sui victoria, uti difficilis, ita nobilis est & gloriosa. Viderunt hoc sui ad co-eminus & per umbram Gentiles. Quoniam libera est anima & Domina passionum, vincere le ipsum omnium victoriarum prima est & optima, vinci autem à se ipso, & turpissimum & pessimum, ait Plato de legibus.

Latus regnes avidum domando
Spiritus, quàm si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus.
Serviat uni, ait Poëta.
Et alius. Ardua res vicisse alios, victoria
major
Est animi fluctus composuisse sui.
P. Cornel. à Lap. hic.

S. Chrysostomus & Anselmus advertunt, quod in gloria cœlesti omnes erunt æquales, quod intellige de Beatitudine objectiva; omnes enim eundem Deum videbunt, illoque erunt saturi & Beati, sed in hac visione, consequenter in gaudio & gloria gradus erunt, & disparitas pro ratione meritorum. Sicut idem erat manna, imò æquale & æqualiter omnes satians, aliter tamen his, aliter aliis sapiebat. P. Corn. in 2. Cor. 8. 15.

Apoc. 2. v. 28. Dicit Christus: *Et dabo illi (Episcopo Thyatiræ) stellam matutinam.* Stella matutina est lumen gloriæ & clara visio Dei, quam anima victrix per Christi gratiam adipiscitur per mortem; hæc dicitur stella propter claritatem contemplationis. Domine, inquit Psaltes, *in lumine tuo videbimus lumen.* Dicitur matutina, quia post mortem hujus vitæ, & sæculi illucescet, 2^{do}, Propter inchoationem Beatitudinis, quæ complebitur in resurrectione corporum, quando hæc stella matutina mutabitur, quasi in solem meridianum; cum scilicet anima, gloriam suam diffundet in corpus. Nota, Coronam vitæ, quam Christus promittit Angelo Smyrnæ v. 10 eandem v. 7. promittit Coronam Angelo Ephesi & vocat *lignum vitæ*; eandem gloriæ & promittit Angelo Pergami, & vocat *Calceum*. Beatitudo promittit Thyatiræ & vocat *stellam matutinam*. Eandem Apoc. 3. Promittit Angelo Sardensi & vocat *librum vitæ* v. 5. & Angelo Philadelphie v. 12. vocans eam *columnam in templo Dei*. Et Angelo Laodiceæ v. 21.

21. vocans illam sessionem in throno Christi. Ubi adverte, hæc gloria mutat sua nomina, ut insinuet dotes & excellentias varias, quas includit, quasque ipsa nomina significant; has enim dabit cuique appositè, & proportionatè ad suam luctam & victoriam. Ephesino enim, quia senio fractus à primo fervore discesserat, si eum resumat, promittitur lignum vitæ, quod vires senis fatiscences reparabat & pristino vigori restituebat. Smyrneni verò, quia perfectæ & probatæ virtutis erat, hæc gloria datur & vocatur corona, quæ est circulus plenus, ac gemmis, rosis, liliis undique circumseptus & clausus. Pergameno luctandum erat contra timiditatem; hanc si vincat, promittitur illi eadem gloria sub nomine calculi candidi, calculus enim, quia solidus, & candor, quia tenebras dissipat, rectè opponitur timiditati, quæ vacillat, & tenebras animo offundit. Thyatirense luctandum erat contra imprudentiam, hinc si eam vincat, promittitur eadem gloria sub nomine stellæ claræ & omnia collustrantis. Sardenis mortuus erat spiritualiter, unde si ad vitam gratiæ resurgat, promittitur illi liber vitæ. Philadelphensis imbecillis erat & modicæ virtutis, hinc si hæc evincat, promittitur illi gloria de cælo. Laodicensis segnis erat & deses; hinc si resurgat & strenuè laboret, promittitur illi sessio in throno Christi. P. Corn. in Apoc. 2. 28. ex Alcaz.

898. Corona justitiæ quæ, redditur ex justitia.

2. Tim. 4. v. 8. Dicit S. Paulus: *In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus iudex.* Nota, coronam justitiæ vocari eam, quæ justitiæ, id est, cuius virtuti, debita est, ita Chrysost. cum suis. 2do, ut Ansel. corona justitiæ, id est, iusta, quam justè merui, quæque iustæ Judicis sententia mihi adjudicabitur.

Hinc patet, nos bonis operibus mereri Beatitudinem, & Gloriam æternam ex condigno: hoc enim significat corona justitiæ, quam non dat, sed reddit pro merito, non donator, sed justus Iudex Christus. Sua ergo cuique virtuti erit corona, eaque pro meritis varia: nam ut ait S. Augustinus Serm. 37. de sanctis. *Floribus ejus (Ecclesiæ cælestis) nec rosa, nec lilia desunt.*

Certent nunc Charissimi singuli ad utrosque honores, amplissimas accipere dignitatum coronas, vel de virginitate candidas, vel de passionibus purpureas, vel de doctrina laureas. Adverte hanc coronam dandam esse in illa die, scilicet celebri & publica, puta in die Judicii generalis, non quod ante non detur, scilicet statim à morte in iudicio particulari, ut censuerunt Græci & Armeni, quos damnat Concilium Florent. sed quod in iudicio universalis, plena & consummata, scilicet cor-

poris & animæ, & publica coram toto mundo dabitur corona.

Quæritur hic, an Deus coronam hanc 899. justis ex justitia debeat, ita, ut debito justitiæ Deo ex obligetur eis ad dandam hanc coronam; justitiæ dadeoque quæ & qualis justitia sit in Deo. coronam Videtur enim indignum in Deo ponere aliquod debitum, Deumque debitorem facere homini. Ex altera parte scriptura hic dicit Deum hanc coronam redditurum Sanctis, tanquam coronam justitiæ, id est, ex justitia illis debitam. Sic & Matth. 20. Jubet operariis dari stipendium, quod diuturno illorum labori promissum & pepigit. Rursum scriptura sæpè dicit: Deum redditurum cuique secundum opera, id est, pro meritis operum, sive poenam sive præmium, prout commertuit, quodque impios justè vindicabit, & punit igne inferni. Ergo in Deo est Justitia tam vindicativa, quam distributiva, & commutativa. Clarius verò idem significat Paulus ad Hebr. 6. v. 10. *Non enim injustus est (inquit) Deus, ut obliviscatur operis vestri & dilectionis.* Unde sequitur, quod Deus mercedem hanc labori eorum debeat ex justitia. Plura vide in P. Cornel. à Lap. in 2. Tim. 4. v. 8.

Apoc. 19. v. 9. *Et dixit mihi: Scribe: Beatitudo Beati, qui ad cenam nuptiarum Agni vocati sunt.* Ad literam loquitur S. Joannes de nuptiis, quas Ecclesia Beata celebrat cum Christo in cælis, quicumque enim eo efficaciter vocati, & perducti sunt, terque quaterque beati sunt. Beatitudo vocatur cena 1mo. Quia ad vespèram & finem vitæ dabitur nobis hoc epulum cæleste. Dicitur & prandium Matth. 22. v. 4. *Dicite invitis: Ecce prandium meum paravi.*

2do. Alludit ad veterum ritum, qui nuptias peracto jam die & diei negotiis celebrabant vespere & noctu, ut patet Matth. 25. 1. P. Cornel. à Lap. hic.

Luc. 19. v. 17. *Et ait illi: Euge bone serve, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem magna habens super 10. civitates.* Id est, pro una magna 100., adeoque mille & mille, imò regimen unius provincie, sive Decapoleos, puta 10. civitatum & plurium, recipies, q. d. pro parvo labore in terra, maxima in cælo præmia referes. Causam dat Beda. *Esto potestatem habens supra 10. civitates, hoc est, abundantior civitatem, atque honorem fortioris in cælis, & pro omnibus, ac ab omnibus, quibus fuisti cooperator salvationis, glorificaberis in supernis.* Nam & post iudicium manebit in Beatis ordo dignitatis, In Beatis ac congruè ad invicem honorationis; unde in cælo dicit Apostolus: *Quæ est spes nostra & gaudium, aut corona gloriæ? Nōne vos ante nitatis.* Dominum nostrum Jesum Christum estis in ad-

adventu ejus? 1. Theff. 2. 19. P. Cornel. in Luc. 19. 17.

900. 1. Cor. 2. v. 9. *Sicut scriptum est: Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt eum.* Nota Isaïam c. 64. quem hic citat Paulus, agere de Incarnatione Christi & vita præsentis, unde hunc versum, deceptibilis, miraculis Christi, de sapientia, virtutibus &c. quam Christus hic vivens communicavit, accipiunt Chrysost. Ambr. Theoph.

2do. P. Cornelius ait, & aptius videtur Isaïas avolare ab Incarnatione & Christo homine ad gloriam cælestem, quæ fructus & finis est Incarnationis Christi. Tales enim raptus Prophetis ob lumen sublime propheticum & amplum sunt familiares. Hæc Apostoli sententia olim S. Adrianum convertit, cum enim ille miles esset florenti ætate 28. annorum, videretque tantam Martyrum constantiam, interrogavit eos, quid pro tantis poenis expectatis? Responderunt illi: *Speramus bona illa, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparavit Deus diligentibus se.* Hoc audito Adrianus subiit Martyrium spectante, & incitante eum S. Natalia uxore sub Diocletiano Cæsare Nicomediæ A. C. 306. 3tio. Plena erit hujus loci intelligentia, si utrumque sensum jam dictum conjugas q. d. *Oculus non vidit &c.* id est, superant omnem sensum, experientiam & cogitationem natu-

ralem, & omne hominis naturale desiderium ea bona, quæ Deus præparasti per Christum expectantibus te, tum in hac vita, scilicet iis, qui aliquid de illis jam inaudierunt, tum maxime & propriissime in futura gloria. Nota in cor hominis non ascendit. id est, in mentem hominis non venit; sive homo naturaliter cogitare, concipere, aut intelligere nequit. Cor enim per Catechesim Hebræis mentem significat; Nam sicut cor in corpore est principalis pars, ita mens in anima. Adde cor subministrat cerebro spiritus animales, qui imaginationi & consequenter intellectui subserviunt. P. Corn. à Lap. hic.

Hactenus in fundamento Verborum Psalmi 36. v. 27. *Declina à malo & fac bonum.* & 1. Petr. 3. v. 10. & 11. *Qui enim vult vitam diligere & dies videre bonos &c. Declinet à malo, & faciat bonum,* de vitiis, quæ à Fine nostro consequendo nos impediunt, vitandis & fugiendis; De Virtutibus tum Theologicis, tum Moralibus, insistendo Christi, Beatissimæ Deiparæ, aliorumque Sanctorum vestigiis, de tendendo ad Finem ultimum actum est: Jam ergo & ad finem suscepti operis collimandum est, ac concludendum cum Angelis Apocalypsis 7mo. v. 12.

Benedictio, & Claritas, & Sapientia & gratiarum actio, honor & virtus, & fortitudo Deo nostro in sæcula sæculorum, Amen.

A. M. D. G. J. C. V. H. SS. P. V.





INDEX

Rerum præcipuarum, quæ in hoc libro Collectaneorum Asceticorum continentur.

NB. Numerus primus Marginalem libri; secundus numerum folii denotat.

A.

Abjectio quid? n. 174. fol. 108.
 Abstinentia quid? prodest sanitati. n. 819. fol. 662. universale remedium morborum. n. 820. fol. 663.
 Acedia quàm mala. n. 136. fol. 84. & n. 139. fol. 85. quas filias habet, unde provenit. n. 136. fol. 84. quibus motivis fugatur. n. 140. fol. 86. quibus remediis curatur. n. 142. fol. 88.
 Actio qualis esse debeat. n. 716. fol. 576.
 Adam credens serpentem perdidit fidem. n. 23. fol. 13. quæ peccata comisit. n. 24. 14. poenitentiam egit cum Eva. n. 25. 14. pulsus ex paradiso. n. 29. 16. in monte Calvarie sepultus. n. 370. 257. quomodo formatus. n. 369. 256. extra Paradisum creatus indidit nomina animalibus. n. 373. 260. habuit scientiam infusam. 374. 261.
 Adalberti S. gesta, virtutes, Martyrium. n. 630. 492. & n. 631. 493.
 Adoratio quid? n. 721. 582.
 Adulatio quantum malum? n. 59. 35. quid? n. 147. 92. laudem corrumpit. n. 157. 98. bono publico exitiosa. n. 158. 99. Adulator candidus esse non potest. n. 160. 100.
 Adulterii poena qualis? n. 95. 56. & n. 96. 57. ab adulterio quomodo Christus absolvit. n. 493. 362.
 Aeternitas à nobis obtineri potest bona vel mala. n. 268. & 269. 179. mente revolvenda. n. 270. 180.
 Aeternum Hebræis quid? n. 193. 123.
 Aevum quid? quo differt ab aeternitate. n. 320. 220.
 Agape quid? n. 510. 376.
 Agnetis S. virtutes, Martyrium. n. 635. 497.

Agnus Paschalis, quid? n. 509. 375.
 Alea jactus mirabilis. n. 593. 454.
 Alexius S. occultus sanctus, exul in paterna domo. n. 854. 693.
 Aloysii S. Gonzagæ temperantia, aliæque virtutes. n. 817. 661.
 Aulumen ab igne præservat. n. 851. 691.
 Ambiguitas quid? n. 144. 90.
 Ambrosius S. Ecclesiæ Doctor. n. 644. 507.
 Amicitia quid? omnia communia facit. n. 768. 620. mundi inconstans. n. 769. 621. quæ vera. ibidem. vera iusti cum Deo. n. 770. 622. cum Deo à charitate indivulsa. n. 771. 622. plura de amicitia. vide Charitas.
 Amor Dei. vide Charitas. inimicorum. n. 673. 535. fraternus condiendus amore Dei. n. 676. 538.
 S. Andrea gesta, virtutes. n. 615. 478. instinctu vocatus. n. 741. 598. mortificatio pro impudico sene. n. 851. 691.
 SS. Angeli judicabunt in die iudicii. n. 261. 173. comparebunt in corporibus splendidis. n. 263. 175. & n. 353. 243. ubi & quando creati pugnabant pro Deo boni sub Duce S. Michaeli, qui Princeps est omnium. n. 336. 231. quæ habent officia. n. 337. 231. item. n. 341. 234. qui noti ex scriptura. n. 338. 232. quomodo assumunt speciem humanam. n. 342. 236. tuentur Jacobum, apparent Abrahamo. n. 345. 238. quale corpus assumunt, dum apparent. n. 246. 238. pugnant pro hominibus favent illis. n. 347. 239. Eleemosynarum Religiosis, castis favent, amant spiritualia colloquia. n. 348. 240. velocissimi, sapientissimi auxiliantur nobis. n. 349. 240. & 241. beneficia varia præstant. n. 350. 241. quomodo redduntur nobis familiares. n. eod. fol. 242. nomina non habent, quomodo loquuntur. n. 351. 242. præsent elementis, animalibus, provinciis, exercitiis, templis, collegiis, singulis hominibus. n. 352. 242. & 243. quomodo participant passionem & mortem Christi, Christum pro capite suo agnoscunt, apparebunt in die iudicii. n. 353. 243. non ante mundi creationem creati. n. 354. 244.
 Angelus Custos, quæ habet officia. n. 342. 235. singulis hominibus suis assignatus. n. 343. 236. notus Epicæto, non mentientem defendit. n. 344. 237. alapam infligit adolescenti. n. 348. 240. è somno excitat, pro verbo verberat, luminis vicem noctu gerit, cocum agit. n. 352. 242. Christo apparet in horto, quomodo eum confortat. n. 515. 380.
 Anima rationalis non educitur è traduce. n. 369. 257. quò differt à spiritu. n. 559. 423. Sancta est cælum. n. 867. 704.
 Anima Purgatorii juvanda baptismo scilicet mortificatione. n. 285. 193. laudant Deum ibidem. militum poscunt opem, & gratias agunt visibiliter pro liberatione. n. 287. 194. juvanda. n. 288. 195. orant pro nobis. ibidem. potius juvanda quàm peccatores. n. 298. 196. juvanda operibus bonis, sacrificiis, quæ non perduntur, dum pro illis offerantur. n. 290. 196. & 197. quibus modis adhuc juvanda. n. 291. 197. &c. juvanda actu completente plures. n. 295. 200. à Beatissima juvantur. ibidem.
 Animalia quando creata. n. 363. 252.
 S. Anna dignitas. n. 536. 399. Confraternitas. n. 537. 400. Anna, id est, gratia. n. 544. 407.
 Annuntiatio Deiparæ. n. 550. 413.
 Antichristus quid agat, & quomodo peribit. n. 241. 156. & 157. similis pardo, simulabit se à morte resurgere, blasphemus, atheus. n. 243. 158. quem characterem habebit. n. 244. 158. & 159. quem numerum. n. 245. 159. accerrimè persequetur Christianos, compendiosè describitur, regiam habebit Jerusalem. n. 246. 159. & 160. quomodo peribit. ibidem. quo die occidetur. n. 247. 161. quis & qualis, quoad mores, doctrinam, affliget christianos per magnos exercitus. n. 248. 161. & 162. &c.
 S. Antonius Paduanus patrat miracula. n. 645. 509.
 Antonella piscis coctus, & mirabiliter resuscitatus. n. 110. 68.
 Apirocalia quid? n. 147. 92.
 Apostolorum divisio, Prædicatio. n. 608. 469. &c.
 Apparitiones Christi post resurrectionem. n. 528. 391.
 Aqua supra firmamentum quales? n. 357. 246.
 Arbor vitæ in Paradiso qualis? 192. 122. quomodo vitam prorogaret. n. 193. 122. & 123. scientiæ boni & mali. n. 373. 260. qualis fuit. 372. 259.
 Arbores, herbe quando creatæ. n. 359. 248. vitæ in cælo quæ? n. 877. & n. 878. 711.
 Arcula aurea interficiens. n. 69. 41.
 Aristoteles moriens invocatur Ens Entium. n. 197. 126.
 Arrogantia quid? n. 147. 92. & n. 172. 107.

INDEX.

Arundo Christi. n. 519. 384.
 Ascensio Christi in cælum quomodo facta, quæ miracula habuit. n. 531. & n. 532. fol. 395. & seqnt.
 Astra quando creata. n. 360. 249. non sunt animata. ibidem. & n. 861. 700. inclinant, non necessitant. n. 862. 701.
 Astrologia judiciaria damnata. n. 360. 249.
 S. Athanasius quàm magna egit. n. 644. 509.
 Avaritia quid? n. 64. 37. quàm mala. n. 66. 39. mancipium facit. n. 67. 39. mater scelerum, victimam facit patrem & filium. n. 68. 40. excæcat. n. 70. 42. puniatur. n. 71. 42. &c. depauperat. n. 72. 43. cælo excludit. n. 75. 44. turbat regnum. n. 76. 45. suspensio punita. n. 77. 46. damnosa etiam avaro. n. 79. 47.
 Aves quando creatæ? n. 362. 250. & 251.
 Audacia nimia, sive temeritas. n. 176. 110.
 S. Augustinus Doctor Ecclesiæ celebris. n. 315. 216. & n. 644. 508.
 Aureola sive Laureolæ variæ Beatorum. n. 887. 719.
 Aurum quomodo æruginem contrahit. n. 73. 44.
 Austeritas quid? n. 174. 108.

B.

Baptismus Christi quando institutus. n. 473. fol. 344.
 S. Bartholomæi gesta, virtutes. n. 623. 485. & 486.
 S. Basilii Doctor. n. 644. 508.
 Beatissima. vide Deipara.
 Beatitudo Sanctorum semper nova. n. 878. 711. quid sit, quotuplex. n. 892. 724. quid formalis, supernaturalis. n. 893. 724. in quo consistat. n. 894. 725. inamissibilis, non potest stare cum peccato. n. 895. 726. est aliquid infinites majus, quàm cogitamus. 896. 726. vocatur cœna. n. 899. 728. imperceptibilis sensibus, incomprehensibilis intellectu. n. 900. 729.
 Beatitudines Evangelicæ octo. n. 487. 357.
 Beatorum Aureolæ seu Laureolæ. n. 887. 719. sensuum oblectamenta. n. 888. 720. in cælo ordo. n. 899. 728.
 S. Benedictus Abbas ejus virtutes. n. 645. 509.
 S. Bernardinus Senensis Nominis Jesu cultor. n. 890. 723.
 S. Bernardus Abbas mellissus Doctor. n. 594. 454.
 P. Bobola quanta patitur à schismaticis. n. 643. 505.
 S. Bruno virtutibus præsertim in solitudine celebris. n. 596. 456.

C.

Cæcus à nativitate à Christo illuminatus. n. 493. 362. item alter ad Jericho. n. 494. 363.
 Zzzz 2

INDEX.

Cælum quàm magnum, n. 361. 249. & n. 533. fol. 396. trahit intuitu sui Martyrem, n. 361. 250. quotuplex, n. 861. fol. 700. mirabiliter magnum, & terra parva respectu illius, empyreum quàm vastum, quàm distat à terra, n. 863. 701. empyreum non movetur, quadratumne, an rotundum, quomodo S. Stephano apertum, quomodo transibit non empyreum, n. 864. fol. 701. & 702. empyreum dicitur coelestis Jerusalem & Beatorum sedes, n. 867. 704. & fortium, n. 868. 705. quas portas habet, quod fundamentum, n. 869. 705. mensuratum ab Angelo, n. 870. 706. cur habet fundamenta gemmea, n. 871. 707. quales plateas, templum aliud non habet nisi Deum, n. 875. 709. quales habet arbores, n. 877. 711. quàm pulchrum, quàm multas habet mansiones, n. 879. 712. desiderandum, n. 880. 713. utiliter aspicitur, præterea æstimandum, n. 881. 714. non contemnendum, n. 882. 715. desiderandum, acquiritur variis modis, n. 883. 715. & 716. qualis ibi lingua, n. 890. fol. 721. & 722. *Calix* in cæna pertinebat tantum ad Apostolos, n. 510. 376. Christi in horto orantis, n. 513. fol. 379. *Calvaria* mons qualis? n. 520. 385. *Calumniæ* quàm mala, gravem mortem adfert, n. 178. 111. *Candela* diu lucens, n. 566. 429. *S. Capistrani* vocatio ad Religionem specialis, n. 744. 600. *Carnibus* ante diluvium abstinebant homines, n. 368. 256. *S. Casimiri* temperantia, aliæque virtutes, n. 808. 654. n. 809. 655. & sequent. apparitiones variæ, n. 811. 656. *Castitas* ad exemplum Josephi, morte defensa, vegetum & velocem reddit, n. 822. fol. 665. & 666. similem hominem facit Angelis, imò Deo, ab Apostolis prædicata, symbolizata in iride, S. Pauli, n. 822. 666. est nota Ecclesiæ, fortem reddit, æstimatur præ sanguine, n. 823. 667. *S. Catharina* virtutes, Martyrium, n. 634. 496. *Cautio* in quo consistat, n. 714. 574. *Centurionis* puer sanatus à Christo, n. 488. 357. *Cete grandia* n. 362. 251. *Charitas* Theologica quid & quotuplex? 665. 527. & sequent. proximi etiam in exemplis, n. 682. 544. *Christus* natus, vide *Natus Christus*, circumcissus, n. 453. 326. oblatus in templo, n. 458. 330. in templo inter Doctores, n. 460. 333. subditus parentibus proficit sapientia, n. 461. 334. baptizatur, n. 465. 336. n. 471. fol. 341. & n. 472. 343. aquam in vinum vertit, n. 482. 351. ingreditur solemniter Jerusalem, n. 507. 373. in horto orat, tristatur, n. 513. 379. capitur, n. 514. 380. ad Caipham ducitur, n. 516. 381. conspuitur, alapis cæditur, ibid. condemnatur ad crucem, n. 518. 384. crucifigitur, n. 520. fol. 385. & n. 521. fol. 386. cur de cruce non descendit, n. 522. fol. 386. resurgit, n. 527. fol. 390. apparet variis, n. 528. 391. ubi morabatur ante ascensionem post resurrectionem, n. 530. fol. 394. & 395. quomodo comedebat post resurrectionem, ibid. ascendit in cælum, n. 531. & 532. 395. illuc duxit Sanctos, etiam in corporibus aliquos, plausu cæli exceptus, vestitusne ascendit, n. 533. 396. *Cicatrices* vulnerum Christi, quales fuerunt, n. 529. 393. *Circumcisio* Christi cur facta, & quomodo? n. 453. 326. *Circumspectio* in omnibus quàm utilis, n. 714. fol. 574. *Clementia* est fortitudo, exemplis ostenditur, n. 828. 672. *Cæna Domini* ante passionem, n. 509. 375. & n. 510. 376. Magna Evangelica, n. 498. fol. 366. *Colloquia* Sancta in terris & in cælis, n. 890. 722. *Columba* in Baptismo Christiana realis? n. 472. 343. *Communis* vita tenenda, perutilis, n. 529. 393. *Conceptio Immaculata* Deiparæ, n. 32. fol. 18. & n. 538. 400. & sequent. *Concordia* Apostolorum in Margaritis significata, n. 872. 707. *Confessio* quàm necessaria, n. 302. 205. *Conformitas* cum Dei voluntate servanda, n. 513. 379. *Consilium* bonum proficuum, n. 715. 575. *Constantia* quid? laboris columna, Anaxagoræ, n. 803. 649. in prosperis & adversis patienter coronat, n. 804. 650. *Continentia* quid? exemplis probatur, n. 825. fol. 669. *Conversatio* cum mulieribus cauta, n. 489. 319. *Conversio* vide *Penitentia*. *Corona* summi Pontificis qualis? n. 605. 467. *Coronatio* Christi coronâ spinea, n. 519. fol. 384. *Corpora* gloriosa diversimode possunt apparere, n. 528. 393. *Correptio* fraterna quàm necessaria, n. 681. 543. *Creatura* habet nomen proprium, *Non sum*, n. 321. 221. *Creaturarum* contemplatio tropologica triplex, n. 334. 230. *Credere* Christo, credere in Christum quid? n. 601. 462. *Crucifixio* Christi in monte Calvarie, n. 520. fol. 385. *Crucis* boiulatio, n. 519. 385. vis, n. 80. 49. *Crudelitas* quàm mala, n. 173. 107. *Crux* Christi erit etiam in cælo, n. 877. 711. è qualibus lignis fuit, n. 521. 386. titulum qualem habuit, ibid. in iudicio Dei apparebit, n. 229. 148. *Crux* cuique sua ferenda, n. 801. 647. *Curiositas* oculorum quàm periculosa, n. 23. 13. magnorum delictorum initium, n. 68. 40. quàm

quàm mala sub prætextu charitatis impertinens, n. 175. fol. 108.

D.

Dæmon concionatur de variis tormentis, n. 278. 187. odio habet genus humanum, n. 17. 10. *Dæmones* in parcos missi, n. 484. 354. & quibus vinculis ligantur, n. 235. 152. *S. Damascenus*, n. 596. 457. *Deipara* Virgo contrivit caput Serpentis, & cunctas hæreses, n. 26. & 27. fol. 15. immunis fuit à peccato originali, n. 32. fol. 18. etiam in primo instanti Conceptionis Deum vidit clarè, n. 32. fol. 19. immaculate concepta historiis ostenditur, n. 34. fol. 20. liberat à draconibus, n. 388. fol. 275. an vidit divinam essentiam Filii, n. 431. 309. sub cruce patitur fortiter, n. 522. fol. 387. patiebatur spasmodum, n. 523. 387. immaculatè concepta, 539. 401. nascitur splendide, n. 540. 403. præsentatur in templo, votum virginittatis emittit, n. 545. 407. desponsatus S. Josepho, n. 546. 408. gratia plena in Annuntiatione dicitur, crevit in gratia proportionem geometrica, n. 551. 413. plura de Annuntiatione seqq. numeris. visitat Elisabetham, n. 557. 420. beata septupliciter, n. 560. 423. vitam restituit tribus simul, n. 561. 424. adfuit nativitati S. Joannis Baptistæ, n. 563. 425. quomodo purificatur, n. 565. 427. quos passa est dolores, n. 568. 431. moritur, assumitur in cælum, describitur quoad speciem, 571. 435. thronum altissimum obtinet, n. 573. 436. mulier amicta sole, pulchra ut luna ob septem analogias, ibid. quàm excellentis dignitatis & quàm benefica, n. 586. 448. & seqq. plura. *Detractio* quàm mala, n. 180. fol. 112. & sequent. *Deus* qualis in essentia bonitas summa, n. 316. 218. à dando dicitur, propendit ad se communicandum, n. 317. 218. & fol. 219. imitandus in liberalitate, n. 318. 219. quæ habet nomina, n. 319. 220. & seqq. est incorporeus, est spiritus, est remunerator bonorum, quomodo definitur, si cognoscatur naturali solum cognitione, hoc non sufficit ad salutem, n. 325. 223. cognoscitur per cognitionem creaturarum, n. 326. 224. concurrunt ad omnes actiones, 328. 226. est Pater & Mater, n. 330. 227. Pater misericordiarum, ibid. ubi habitat, n. 331. 228. quæ habet attributa, n. 332. 228. quomodo in illo sumus & vivimus, n. 327. 224. & n. 328. 225. Dei genus quomodo sumus, n. 329. 226. Deus ubique est, n. 333. 229. tanquam finis respiciendus, n. 416. 297. merces magna nimis, n. 417. 298. omnia in omnibus, n. 418. 298. centrum dilectionis, n. 419. 299. semper laudandus, ibid. semper memoria retinendus, n. 420. 300. quomodo nobis semper

præsens? ibid. Charitas est, diligendus prædicte, diligitur, dum diligitur proximus, n. 421. fol. 301. vult omnes salvos fieri, non vult quemquam perire, neminem reprobare ante prævisa ejus demerita, n. 422. fol. 302. omnibus omnia, 868. fol. 705. gratia prævenit, n. 500. fol. 367. *Dies* & nox quomodo facta, n. 356. fol. 246. *Dilectio* Dei qualis & quanta, n. 665. 527. novum mandatum, n. 512. 378. *Dimissi* & Societate poena, n. 50. 29. *Diffimulatio* quid? n. 147. 92. *Divinatio* quid? n. 146. 91. quàm mala, n. 149. 93. *Divitiarum* usus perniciosus, n. 64. 37. & 38. *Divortium* quomodo validum per Magistratum civilem, n. 96. 57. *Docilitas* quid? n. 714. 574. *Dolores* Deiparæ quanti fuere? n. 568. 431. & seqq. *S. Dominicus* loricatus, n. 35. 20. n. 654. 509. n. 859. 697. *Domini* duobus non serviendum, n. 417. 298. *P. Druzbicki* mortificationes singulares, n. 860. 697.

E.

Ebrietas quid? mater vitiorum, venenum insanabile, dæmon, gentilibus etiam abominabilis, n. 114. 70. quanta perpetrat scelera, damna, n. 115. 70. mala, n. 116. 71. dæmoni tradit assandum, dementat, cœdes causat, submergit, ibid. & fol. 72. peiores bestiis facit, in pericula impellit, & ad omnia scelera, n. 117. 72. vincit exercitum, vivum sepelit caesarem, scholasticos quoque invadit, n. 118. fol. 72. & 73. punitur à legibus, à muribus, n. 119. 73. ebriosum dæmon rapit, n. eod. fol. 74. *Eclipsis* luminarium cœli ante diem iudicii, n. 232. 147. *Eleemosyna* fructifera, n. 682. 545. panis angelorum, n. 265. 177. *Elias* & Enoch certabant contra Antichristum, n. 248. 163. prædicabunt, n. 149. 164. occidentur, n. 248. fol. 162. & n. 151. fol. 165. ubi nunc sunt, n. 371. 259. *S. Elisabeth* Regina, n. 764. 616. *Ementes* & vendentes Christus è templo ejicit, n. 508. 374. *Emmanuel* Iesus, n. 427. 306. *Epiphania* quid? n. 756. 610. *Epiphania* Domini, n. 444. 319. *Epulonis* & Lazari historia, n. 502. 368. *Eruditio* profana potest sacris servire, n. 650. 513. & 514. *Escuriale* quid? n. 767. 619. *Eva* quomodo peccavit, n. 22. 12. si sola peccasset omnesne homines contraxissent peccatum originale, n. 22. 12. si sola peccasset omnesne homines contraxissent peccatum ori-

gine, n. 22. 12. si sola peccasset omnesne homines contraxissent peccatum ori-

INDEX.

ginale. n. 31. fol. 18. condita in Paradiso, n. 374. fol. 261. & 262.
Eubulia quid? n. 714. 573.
Eucharistia castitati favet, injuriarum oblivisci facit. n. 380. 267. Sacrificium. n. 511. fol. 376 & 377. pignus amoris. n. 511. fol. 377.
Examinis Romani timor exanimat Episcopandum, n. 224. 145.
Excusationes in peccatis damnosæ. n. 25. 15.
Exemplum bonum Principum multis proficuum. n. 582. 444.
Exercitus ingens Antichristi. n. 236. 153. & n. 237. 154.

F.

*F*actiones olim in ludis. n. 837. 679.
Fatuitas quid? n. 145. 90.
Fatum quid? n. 376. 264.
Fervor spiritus quid? quomodo excitandus? n. 140. 86. & n. 141. 87.
Fidelitas sive fides quid? n. 774. 625.
Fides Theologica quid? quoduplex? n. 597. 458. &c. sola non justificat. n. 600. 461. Christiana etiam ab infidelibus laudata. n. 607. 469. propagata per SS. Apostolos. n. 608. 469. & seqq. per SS. Martyres utriusque Sexus. n. 627. 489. & n. 637. 498. & seqq. per SS. Confessores, & DD. n. 644. 507. & seqq.
Fiducia quid? n. 788. 637.
Filia Jairi resuscitata. n. 486. 355.
Filius Prodigus redit ad Patrem. n. 302. 250. & n. 500. 367.
Filius viduæ resuscitatus à Christo. n. 488. 358.
Finis hominis Deus, semper respiciendus. n. 416. 297.
Firmamentum quid? quando creatum. n. 357. fol. 246. & n. 861. 700.
Flagellatio Christi quam acerba. n. 518. 383. Flagellatio homini non nocet, ejusque oculis. n. 848. fol. 688. & 689.
Fluvius aquæ vitæ in cælo qualis? n. 876. 710.
Fortitudo religiosa quæ habet opposita vitia? n. 176. 109. quid sit ista fortitudo? n. 678. 540. & n. 784. 632. ostenditur in exemplis Davidis & fortium ejus. n. 785. 633. Judæ & Eleazari. ibid. Christiana in quo? n. 786. 634. Marci Gutterii specialis. ibid. vera in patientia respicit oblectamenta, Godefridi Bullionii, Scanderbegi, S. Ludovici regis. n. 787. 636.
Fortuna fortunans quæ? n. 376. 263.
Fortuna mundi despicienda, Dei Providentiæ fi-dendum. n. 394. 279.
S. Franciscus Assis. obediens post Generalium, n. 777. 627. ad cælum adhuc viator elevatur. n. 881. 714. n. 587. & 588. fol. 449. & n. 654. fol. 509.
S. Francisci Borgiæ prudentia, ceteræque virtutes. n. 702. 562. & 563.
S. Francisci Saleffi Zelus. n. 645. 509.

S. Francisci Xaverii Zelus, aliæque virtutes. n. 652. 516. & seqq.
Fuga Christi in Ægyptum. n. 459. fol. 332. quæ fuga non obest fortitudini. n. 784. fol. 632.
Fur à mortuis terrefactus. n. 80. 47. fugatur à mortuo, ab anseribus proditur. n. 81. 49. item à campanis proditur ibid. nec mirabilibus plagis emendatur. n. 82. 49.

G.

*G*abriel S. qualis Autoritas. n. 340. fol. 233.
Gemmarum quæ pretiosiores. n. 873. 708.
Gloria cælestis aliis & aliis titulis promittitur. n. 879. 727. datur ex justitia. n. 899. 728. quomodo æqualis omnium. n. 879. 727.
Gloria vana vitanda. n. 56. 32. & n. 57. 34.
Gloria Patri &c. origo. n. 396. 281.
Cog Magog qui? n. 248. 163.
Gratia seu gratitudo à variis exhibita benefactoribus, erga conservatorem, erga Patrem spiritua-lem. n. 758. 611. gratitudo animalium. n. 759. 612.
S. Gregorius Magnus Ecclesiæ Doctor. n. 589. 451. & n. 644. 507.
S. Gregorius Nazianzenus. n. 644. 508.
S. Gregorius Turonensis. n. 838. 680.
Gula quid? n. 107. 66. maximos sumptus consumit, quæ mala causat, excitatur à Dæmone. n. 108. 66. odio habetur specialiter à Deo, se-pellit, sanguine pascitur. n. 109. 67. occidit virtutes & subvertit, ipsum gulosum punit; castigata in anseribus. n. 110. 67. & 68. clama-ns non audienda, mortificanda. n. 111. 112. inprimis vincenda. n. 113. fol. 68. & 69. remediis amovetur. n. 120. 74.

H.

*H*ereses cunctas quomodo Deipara con-trivit. n. 27. 15.
Halleluja quid? n. 322. 221.
Hebetudo mentis quid? n. 143. 89.
S. Hedwigis Princeps Poloniæ. n. 827. 671.
Heliodorus avarus, raptor bonorum Ecclesiasti-corum flagellatur ab Angelis in templo. n. 50. fol. 29.
Hemeroissa Sanata. n. 483. 352.
S. Hieronymus Doctor Ecclesiæ. n. 644. 508.
Hierosolyma ruinam futuram desilet Christus, cla-des ejusdem. n. 497. 365.
Homo quid sit moraliter? n. 28. 16. inter feras educatus. n. 326. 224. quando creatus. n. 364. 253. refert naturalem Dei imaginem. 365. 254. quale dominium habeat in creaturas? n. 367. 254.
Honestas quid? n. 818. 662.
Hortus Gethsemani Christum affigit. n. 513. 379.

Humi-

INDEX.

Humilitas quid? exaltat homines deprimat diabo-los. n. 838. 679. frangit iram, reconciliat ini-micos, Christo chara, sedes pacis. n. 839. 680. longævus facit, & ut se nullos reputent, persuadet hominibus. n. 840. fol. 681. Sapien-tes decet. n. 841. 682. Deiparæ magna. n. 560. fol. 423.
Hybrides quid? n. 363. 252.
Hydropicum sanat Christus. n. 497. 365.
Hypocrysis quid? n. 147. 92. quam mala. n. 167. 104. similitudinibus exprimitur. n. 168. 104. & 105. punitur poenis non fictis. n. 170. 106.
Hypocritæ descriptio. n. 242. 683.

I.

*I*acobi S. Majoris virtutes. 621. 483.
S. Jacobi Minoris, fratris Domini virtu-tes. n. 616. 479.
Iactantia quid? n. 147. 92.
SS. Japonensium MM. virtutes. n. 632. 494. & seqq.
Idololatria quid? n. 146. 91. quam periculosa. n. 148. 92.
Idolothitæ quid? n. 148. 93.
Iehova sive Jeheva nomen, cur dicitur in effabi-le. n. 323. 221. significat essentiam Dei, sym-bolicè exprimit SS. Trinitatem. n. 324. fol. 222.
Iejunium vide *Mortificatio*.
Iesu nomen, pectori inscribitur, victoriosum est. est proprium. n. 454. 327. Sanctius nomi-ne Jehova, excellentius Dei nominibus quid significat. n. 455. 328. venerabilis Dei nomi-ne, oleum, Lux &c. n. 456. fol. 328. 329. quomodo colendum, adorandum, aestiman-dum. n. 456. 329. pellit dæmones, solatium bonis hominibus adfert. n. 457. 330.
Iesuita à Jesu Christiani dicuntur in cælo. n. 454. 328.
Ierusalem cælestis duplex. n. 867. 704.
S. Ignatius Episcopus & Martyr. n. 456. 329.
S. Ignatius Soc. Jesu Fundatoris virtutes, gratiæ à Deo datæ, miracula, beneficia. n. 646. 510. & seqq. plura, fideiussorem. n. 543. 405.
Ignavia quid? n. 143. 89. & n. 176. 109.
Ignis universalis iudicii diem præcedens. n. 230. 149. & n. 253. 167. quomodo purgabit mun-dum. n. 253. & n. 254. 167. infernis qualis? n. 275. 185. & seqq. sine fumo. n. 283. fol. 191.
Impatients quid? quam nociva? n. 177. fol. 110.
Improvidentia quid? n. 145. 90.
Incarnationis Christi & adventus Spiritus S. Ana-logiæ. n. 406. 289. Mysterium quando & quomodo evenit. n. 423. 303. Series & Ver-bum carofactum quomodo. n. 424. 303. & n. 425. 304. cur Spiritui S. tribuitur. n. 428. 306. quantam Deiparæ gratiam, meritum at-

tulit. n. 431. 308. opus majus quam creatio-nis mundi. n. 432. 309. cur sapius inculcatur à S. Joanne. n. 433. 310. quatuor circum-stantiæ. n. 434. 310. Symbolum generationis in concha, Mysterium hoc Gentilibus aliquo modo notum. n. 435. 311. Opus omnium ma-ximum. n. 558. 422.
Incarnatus Christus est nobis Patrimater. n. 433. 310. Lux ante & post incarnationem. n. 435. 311.
Incautio quid? n. 144. 90.
Incircumspectio quid? n. 144. 89.
Inconstancia quid? n. 177. 110.
Incontinentia quam mala. n. 173. 107.
Indocilitas quid? n. 143. 89.
Infanticidium Innocentium propter Christum. n. 459. 332.
Infantes etiam nunc, dum in odium fidei Christi occiduntur, fiunt verè Martyres. n. 459. 332.
Ingratitudo Hierosolymæ punita. n. 492. 361. & n. 497. 305.
Infernus quid, quando creatus? n. 274. 184. & n. 356. 246. repletur fletu, stridore dentium, poenis variis, etiam frigore. n. 275. 185. ignem habet etiam spiritus affligentem. n. eod. & n. 276. 186. unde dicitur tartarus ibid. quantæ capacitatis. n. 277. 186. qualem habet carce-rem. n. 281. 190. lectum quam durum, quam acerba supplicia. n. 282. 190. quas poenas infligit in anima & corpore. n. 283. fol. 190. & 191.
Inimicorum amor virtus Christi. n. 514. 380. ma-ximè regius. n. 711. 571. præceptus judæis. n. 673. 536.
Injuria oblivione sepelienda. n. 680. 542. remissa in morte facit securitatem. n. 681. 543. non reddenda pro injuriis, sed bonum pro malo, præcipuè à fratribus toleranda. n. eod. fol. 544. ut toleretur, lex Charitatis exigit. n. 679. 541.
Innocentia status generationem non excluderet; quas haberet dotes. n. 375. 262.
Insensibilitas quid? n. 177. 110.
Intelligentia quid? n. 714. 574.
Intemperantia quam mala. n. 173. 107.
Intentio bona facienda. n. 416. 297. & n. 419. 299.
Intimiditas quid? n. 176. 109.
Invidia quid? n. 98. 59. magnos invadit. n. 99. 59. & 60. præcipuè inter cives. n. 105. 64. compendium scelerum, aliena damna appetit. n. 101. 60. scelus diabolicum; etiam dæmo-nes & damnatos torquet, plus quam diabolici-cum vitium. n. 102. 61. plurima scelera cau-sat & damna. n. 103. 61. feris crudelior. n. eod. fol. 62. quovis peccatore sceleratiorem reddit, ipsummet & invidum torquet. n. 104. 62. oculis orbat Principes. n. 105. 64. quibus remediis curatur. n. 106. 65. in justis non est. n. 500. 367.
SS. Joachimi, & Anna dignitas. n. 536. 399.
S. Joannes Baptista quantæ dignitatis, Christum baptizat. n. 465. 336. similis Eliæ exultat in u-tero.

A a a a a

INDEX.

tero. n. 466. 337. puer in deserto. n. 467. 338. prædicat in deserto. n. 468. 339. vox ad mundum surdum; mortificat se. n. 469. 340. Baptismi Joannis à Baptismo Christi differentia. n. 470 & 471. 341. è carcere mittit discipulos ad Jesum. n. 474. 345. laudatur à Christo. n. 475. 345. & 346. quomodo major aliis. n. 476. 346. decollatur. n. 477. 347. legationem excipit judæorum. n. 479. 349.

B. Joannes Cantius veritatis amans. n. 773. 625.

S. Joannes Chrysostomus. n. 644. 508.

S. Joannes Evangelista recumbit in sinu Jesu. n. 512. 378. virtutes varias exercet. n. 617. 480. & n. 618. 481.

S. Joannes Franciscus Regis Zelo, aliisque virtutibus celebris. n. 694. 554.

S. Job patientiæ speculum. n. 799. 646.

S. Joseph qua origine natus per genealogiam ostenditur, & quod Jesus successit in regno Juda per Josephum. n. 546. 408. fuit jure Pater Christi. n. 547. 409. fuit sanctificatus in utero. n. eod. fol. 410. cur sponsus factus est Deiparæ. n. 548. 410. cur eandem voluit dimittere. n. 549. 411. cœlitus designatus sponsus. n. eod. fol. 412. vir magnæ dignitatis moritur. 462. 334.

Ira qualis bona. n. 121. 75. & n. 122. 76. qualis peccaminosa, quas habet filias. n. 124. fol. 76. præcipit verba, justitiæ Dei inimica. n. 125. 77. ardeus etiam in tempestate maris. n. 126. 78. irato nocet, furentem facit. n. 127. 78. ingratus Deo sacrificium reddit, virtutes corrumpit. n. 128. 79. multa mala causat. n. 129. 79. tragœdias facit, duellum. n. 130. 78. in anima & corpore occidit. n. 131. 80. implacabiles duellantes facit; iram Dei in duellantes provocat. n. 132. 81. quibus remediis curatur. n. 133. 82. quomodo distinguitur. n. 173. fol. 107.

Iracundia quid? n. 134. 82.

Ironia quid? n. 147. 92.

Irreligiositas quid? n. 146. 91.

Iter Sabbati quale? n. 534. 379.

S. Judæ Thaddæi virtutes. n. 625. 487.

Judas Iscariotes Christum vendit, interfuit celebrationi Paschæ, & Eucharistiæ. n. 509. 375. male poenitentiam egit. n. 517. 383.

Judex Christus cum quanta Majestate adveniet. reges strictè judicabit. n. 257. 170. & seqq. judicabit vivos & mortuos quos. n. 260. 173. Assessores habebit Apostolos & Religiosos. n. 261. 173. & n. 262. 174. quomodo feret sententiam. n. 265. 176. n. 266. 177. & n. 267. 178. judicabit qua homo in præsentia SS. Trinitatis. n. 271. 181. & 182.

Judicia Dei abyssus multa. n. 273. 183.

Judicium Dei particulare quomodo peragitur. n. 217. 140. qualis ignis illud præcedet. n. 218. 141. erit in die mortis cuique. n. 219. 141. circumstantias quas habet. n. 220. 142. à Christo peragitur. n. 221. 143. ex citatione peragitur. n. 223. 144. quam terribile. n. 224. 145.

libram quam habet; in illo defendunt merita Christi, Deiparæ, Sanctorum. n. 225. 145.

Judicium Dei universale quæ antecedent. n. 226. 146. quæ plagæ. n. 228. 147. & n. 230. 149. planctum adferet magnum. n. 229. 148. tubæ clangor antecedit & ignis. n. 230. 149. præcedet exercitus equester. n. 235. 152. peragetur noctu. n. 255. 168. optabile justis. n. 256. 169. simile diluvio. ibid. ubi erit? n. 257. 170. quam horrendum. n. 260. 172. quo ordine peragetur. n. 262. 174. non fiet in momento. n. 265. 176. utiliter meditatione perpenditur. n. 271. 181. & n. 272. 182.

Judicium temerarium vitandum. n. 181. 113. & n. 185. 115. quam malum. n. 184. 115. formatur ex propriis moribus. n. 186. 116. quam injustum. n. 190. 118. punitur. n. 190. 121. humanum fallibile, non adeo illi fidendum. n. 188. 117. n. 189. 118.

S. Julianus poenitentiam agit mirabiliter. n. 314. 214.

Juramentum quid? n. 721. 582.

Justitia misericordiæ socianda; n. 717. 577. placat Deum; propagat regna. n. eod. fol. 578. quomodo dividitur. n. 718. 578. Legalis specificè sumpta quid? n. 756. 610. distributiva, commutativa, vindicativa. n. 757. 611. quæ habet opposita vitia. n. 146. 91.

Justus quomodo septies cadet. n. 48. 28.

Juventus crescat virtutibus. n. 51. 30. n. 812. fol. 657.

K.

Koska Paulus ad Religionem admittitur. n. 743. 599.

Koska S. Stanislaus: ejus innocentia. n. 47. 27. variis floret virtutibus. n. 813. 657. & sequent.

L.

Laboris fuga inutilis labor. n. 145. 91.

Laborantes Senes diu vivebant. n. 141. fol. 87.

Latroes Christo impropereant. n. 522. 387.

Latus Christi lancea aperitur. n. 526. 389.

S. Laurentii virtutes & Martyrium. n. 629. 491.

Laureola sive Aureolæ variae Beatorum. n. 887. 719.

Lazarus resuscitati historia. n. 504. 370.

Lenitas quid? n. 173. 107.

Lentitudo quid? n. 174. 108.

Leprosi decem sonantur à Christo. n. 492. 361.

Liberalitas commendatur. n. 381. 268. quid? in Deum lucrosa. n. 760. 613. S. Nicolai. n. 762. 615. Tobie & aliorum. n. 763. 616. in egenos, in bonum publicum fructuosa. n. 764. 616. & 617. gentiliis in eruditos; in alios liberales in se parci. n. 765. 618.

Libi

INDEX.

Libido mater crudelitatis. n. 89. 53. perniciofa excacat. n. 90. 54. fixa in inferno. n. 93. 55. horribiliter punitur. n. 94. 55. & n. 95. 56.

Lignum vite in paradiso quid? n. 192. 122.

Lingua ignea super Apostolos dispersit. n. 404. & n. 405. 287. & 288. in cœlo quales. n. 890. 721.

Litigium quid? n. 147. 92.

Locusta interficientes ante diem judicii. n. 232. 150. pungentes instar scorpionum, demones. n. 233. 151. similes equis, hominibus &c. n. 234. 151.

Longanimitas quid? n. 803. 649.

Lotio pedum ante ultimam cenam. n. 512. 378.

S. Lucas Evangelista. n. 364. 253.

Lusus superfluous vitandus. n. 174. 108. interdum occasio discordiæ. n. 837. 678.

Lupus liberat captivum mirabiliter. n. 384. 270.

Lutherus dixit se modum salis cum demone commisisse. n. 154. 97.

Lux quas habet prerogativas præ sole. n. 541. 403. universalior sole, velocior sole. n. 542. 404. lux ima die mundi producta. n. 356. 245.

Luxuria quid? n. 87. 52. compendium vitiorum. n. 88. 52. mortem adfert. n. 89. 53. fons crudelitatis, cognata luxui. n. 90. fol. 53. & 54. Deo odibilis. n. 91. 54. multa damna infert. ibid. crudelis à Deo conteritur. n. 92. 55. luxuriæ & crudelitatis poena horribilis. n. 94. 55. quibus remediis curatur. n. 97. 57.

S. Lydia multa patitur. n. 802. 649.

M.

Magdalena S. intimè diligit Christum. n. 528. 393. una fuit non tres; fuit propriè peccatrix, vivum poenitentiae exemplar. n. 312. 212. à peccatis liberata; Mariæ sit Apostola, poenitentiam veram ibi stricte egit. n. 313. 213. Domi ad pedes Christi hospitis excubavit. n. 496. 364. Christum in convivio ungit. n. 506. 372.

Magi Christum adorant. n. 442. 318. quam domum ingressi. n. 448. 322. quæ munia obibant. n. eod. fol. 323.

Magnanimitas quid? n. 788. 637. Prælati necessaria. n. 790. 638.

Magnificat Cantici partes. n. 559. 422.

Magnificencia quid? quæ exercet opera. n. 666. fol. 618.

Malignitas quid? n. 145. 90.

Mansuetudo quid? facit cor docile, laudatur. n. 826. 670.

Manus arida sanata. n. 486. 356.

S. Marcus Evangelista. n. 639. 501.

Mare unde salsum. n. 358. 247.

S. Margaritæ virtutes, Martyrium. n. 636. 498.

S. Maria vide Deipara.

Maria quærunt crucifixum. n. 527. 390.

S. Martini Episcopi Prudentia militaris, aliaque virtutes. n. 705. 565. n. 706. 566.

SS. Martyrum varia Martyria. n. 627. 489. & seqq.

R. P. Kviarkowski, S. J. Collectanea Asetica.

Martyrium fortiter obeunt septennis puer. n. 637. fol. 499. Christophorus puer. n. 638. 500.

Pelagius adolescens. n. 639. 502. Symphorianus adolescens. n. 640. 503. Basilista novennis ibid. Justus novennis. 641. 504. Anciranus 28. annis. n. 807. 653.

Martyria nostræ Societatis. n. 643. 505.

S. Mathia virtutes, electio. n. 626. 488. & n. 742. 598.

Mater filiorum Zebedæi. n. 505. 371.

Maternitatis Dei dignitas quomodo infinita? n. 431. 308. plures ejus prerogativæ. n. 586. 448.

S. Matthæi vocatio. n. 485. 354. virtutes. n. 624. 486.

Meditatio quam utilis, pia inchoatio vitæ beatæ n. 496. 364. vita Sapientis. n. 721. 582.

Memoria prudentiæ quid? n. 714. 574. Dei semper habenda. n. 420. 300.

Mendacium quid? n. 147. 92. quam malum. n. 161. 100. nunquam licet. n. 162. 100. indispensabile etiam à Deo; Commisumne fuit à Jacobo. n. 164. 102. etiam Ethnicis odio habitum. n. 165. 103. diabolicum vitium. n. 166. 103. in Spiritum S. quomodo punitur. n. eod. fol. 04.

S. Michael Dux omnium Angelorum. n. 136. 231. qualis ejus excellentia, benignitas, libram dirigit in judicio. n. 338. 232. stigmata imprimit S. Francisco, in periculis juvat, unus tantum, non duo. n. 339. 233. prælium agit in cœlo; Princeps omnium omnino Angelorum. n. 19. fol. 11.

Militia status bonus. n. 704. 564. quomodo standus. n. 707. 567.

Milites Sancti. n. 287. 194.

Minimorum Cura. n. 490. 359.

Misericordia quæ habet opera? n. 265. 177. cor lo addicit Misericordes. ibid.

Mitra Episcopalis origo. n. 616. 480.

Modestia quid? quam utilis. n. 820. 673.

Mollities vocatur ornatu superfluitas, item inconstantia. n. 177. 110.

Monetarum pretium. n. 492. 361.

Mons ingens mittitur in mare. n. 231. 149. montes conflunt. n. 228. 147.

Momumenta aperta sub mortem Christi. n. 525. 389.

Mors quid? homini non natura sed poena. n. 191. 121. in paradiso non fuisset. n. 192. 122. poena peccati Adæ. n. 194. 123. quomodo tamen homini naturalis, incerta quomodo, articulum quem habet. n. eod. fol. 124. comprehendit etiam eos, qui vivent sub tempus judicii extremi, statuta. n. 195. fol. 123. & 124. æquat regibus pauperes. n. 196. 124. naturaliter horribilis, quæ pretiosa Sanctorum. n. 197. fol. 125. & 126. item n. 203. 130. subitanæ ex lætitia. n. 198. 126. peccatori pessima. n. 200. 128. & n. 201. 129. formus. 203. 130. nox. 204. 131. & 132. bona tam à bonis, quam à malis desideratur. n. 205. 131. non timetur à Sanctis, Sanctorum fortis, pretiosa, gloriosa.

Bbbbb

la

INDEX.

sa. n. 207. fol. 133. jucunda, fortis. n. 208. 134. stando. n. 209. 134. verè regia. n. 210. 135. leta. n. 211. 136. generosa ex obedientia, innocens, illustris, assecurata. ibid. memoria mortis retinenda, peccatum arcet, ad virtutes excitat. n. 212. 137. pernecessaria. n. 213. 138. praxis sanctè moriendi. n. 214. 138. præparatione præveniendâ, quibus actibus. n. 215. & n. 216. fol. 139. & 140.

Mortificatio quid? quæ habet officia. n. 843. 684. Sancti pueri. n. 51. 30. antiqua, faciens miracula, est quædam mors. n. 844. 685. exercenda continuò, ultronea in omnibus. n. 845. 685. & 684. continua victorem facit. n. 846. 687. etiam bonis sit in usu, emundat, Christo placet danti satis; cordis pluris, quàm corporis. n. 847. 687. rubus, in quo invenitur Deus, in flagellatione. n. 848. 688. in cilicio, catenula, jejuniò, in lecto, in somno. n. 849. 689. & sanitati prodest, non mortificantes carnem mala morte pereunt. n. 850. 690. mortificantes carnem benè moriuntur. n. 851. 691. custos castitatis ibid. compendium purgatorii, vita prædestinatorum, grata Deiparæ. n. 852. 691. & 692. Sanctitati & sanitati prodest, sanctis placet, exercenda. n. 853. 692. quinque sensuum, auget amorem Dei, malos ignes extinguit. n. 854. 693. in esca & potu, in minimis; in auditu in recreatione, inter studia, dæmoni odio, magnatum, etiam aliis salutaris. n. 855. & 856. 694. etiam ab innocentibus faciendâ, in vincendo se ipso, ad mortem, in febris sitis, arcet venerem. n. 857. 695. & 696. variis statibus commendatur. n. 858. 696. B. Sufonis specialis, Japonum Christianorum, B. Dominici Loricati. n. 859. 697. P. Druzbiki. n. 860. fol. 697. 698.

Mulierem inclinatam erigit Christus. n. 497. fol. 365.

Mundi creatio contigit verno tempore. n. 334. 230. & n. 359. 248. mundi amicitia in constans. n. 769. 621. vanitas, instabilis status etiam regnorum. n. 712. 571. & n. 713. 573. vanitas cognoscitur etiam à mundano. n. 733. 591.

Mundanorum infelicitas. n. 733. 591.

N.

Nativitas Christi in quibus circumstantiis. n. 436. 312. n. 437. 313. n. 449. 324. humi analibi natus. 437. 313.

Natus Christus quam primam vocet edidit. n. 437. 313. cur Deus homo. n. 438. 314. in spelunca reclinatus, in præsepi ligneo, natus tripliciter. n. 439. 314. & 315. cur primò à pastoribus adoratus. n. 440. fol. 315. & 316. Laudatus ab Angelis. n. 441. 317. adoratus à Magis. n. 444. 319. cur in Bethlehem. n. 447. 321. delicate describitur. n. 449. 324. turcam è præsepi vocat. n. 450. 324. nobis, pro nobis, ut

trique sexui. ibid. & n. 451. 325. à variis specialiter devotione colitur. n. 452. 326.

Nativitas Deiparæ splendida. n. 540. 403. & sequent.

Negligentia quid? n. 145. 90. studiorum. n. 174. 108.

S. Nicolai Pontificis liberalitas, aliæque virtutes. n. 762. 614.

Novissimorum meditatio utilis. n. 54. 31.

Nuptia Canæ. n. 482. 351. Filii Regis. n. 498. fol. 365.

O.

Obedientia Superioris, qui habet sub se superiores. n. 488. 357. ad cælum promovet, describitur, proprietates quas habet, quos gradus ad imperium. n. 775. 625. prompta perfecta, melior victimis, quomodo præstat Religioni? alias virtutes adducit. n. 776. 626. præstat paupertate, & castitate. n. 777. 627. S. Francisci post Generalatum ibid. etiam malis superioribus, etiam Ethnicis. n. 778. 628. quos habet filios? charitatis quæ? est tessera veræ fidei, perfecta in patientia. n. 779. 629. Dei habitaculum. n. 780. 629. ostenditur in variis exemplis. n. 881. 630. &c.

Oblatio quid? n. 721. 582. Christi in templo. n. 458. 330.

Oblivio quid? n. 143. 89.

Observantia reddenda cui debetur. n. 756. 610.

Observatio vanarum observantiarum quid? n. 146. 91. quàm mala. n. 149. 93.

Occasio boni captanda. n. 376. 264.

Odium quomodo curatur? n. 106. 65.

Omnipotentia Dei in creatione Mundi. n. 334. fol. 230.

Opera bona non ostentanda. n. 57. 34.

Oratio quid? n. 718. 579. sine intermissione quomodo. ibid. quæ optima. n. 720. 580.

Originale peccatum in quo consistit? n. 31. 17.

Ornatus superfluitas damnosa. n. 175. 109.

Otii fuga. n. 54. 32.

Ovis perdita, quomodo inventa. n. 499. 366.

P.

Palatium Salomonis quàm magnificentum. n. 767. 620.

Pan magnus mortuus. n. 525. 389.

Panes quinque multiplicati. n. 490. 359.

Papa triplicem habet coronam. n. 605. 467.

Papatus an aliò transferetur extra Romam ante diem judicii extremi. n. 242. 157.

Paradisus unde dictus? fuit in terra? n. 370. 257. sub quo gradu longitudinis & latitudinis? an adhuc superstit? n. 371. 258. laborem exigebat. n. 373. 260.

Paralyticus sanatus. n. 485. 354. alter ad piscinam. n. 486. 355.

Parca

INDEX.

Parca symbolum fati. n. 377. 265.

Paritas quid? n. 842. 683.

Parvi magnanimiti. n. 505. 372.

Parvifcientia quid? 147. 92.

Parvuli, qui sine Baptismo decesserunt, & decedent, comparebuntne post diem judicii in terra? n. 264. 175.

Passio Christi breviter descripta. n. 513. 379. &c. est scientia Sanctorum. n. 526. 390.

Pastor vide *Rektor*.

Patientia quid? possessio animæ, complexus virtutum, sublimis Philosophia. n. 792. 640. expectatio præmii, Martyrium sine sanguine, describitur in effigie, fructus quos habet. n. 793. 641. letitiam adfert, fuit in Philosophis, quem habet apicem. n. 794. 642. præbentis alteram maxillam, quam habet coronam. n. 795. 642. pati pro Christo quanta dignitas, patientia perficit virtutes, in exemplis ostenditur. n. 796. 643. opus perfectum facit, pascit vermes. n. 797. 644. comites requirit alias virtutes, est calx virtutum. n. 798. 645. est sapientia, & quæ habet dictamina. n. 799. 645. maledictiones suscipit, pro innocentia sustinet. n. 800. 646. insert cruci Christi. n. 801. 647. regnat in tribulatione, fortificatur à Deo, S. Pauli Apostoli admirabilis, insignis in ignominia, in adversis etiam Gentilium. n. 802. 648 & 649.

Patrifamilias conducentis ad vineam parabola. n. 503. 370.

S. Pauli Apostoli dignitas, virtutes &c. n. 610. 473. & seqq. prudentia. n. 701. 562. magnanimitas. n. 790. 638. castitas. n. 822. 667.

S. Paulus primus Eremita. n. 820. 664.

Paupertas spiritus in quo, quos gradus habet. n. 723. 583. Evangelica commendatur, juvat ad perfectionem. n. 724. 584. sublimatur in die judicii. n. 725. 585. quas habet opes. n. 726. 585. cur æstimata à primis fidelibus. n. 727. 586. propagata à Christo in Christi imitatores. n. 728. 586. & 587. à gentilibus etiam æstimata. ibid. & n. 729. 588. æstimanda. 729. 587. dives, Apostolica. n. 730. dilecta etiam Principibus. n. 731. 589.

Peccatores Deus quomodo audit? n. 494. 362.

Peccatum quantum malum? n. 1. 2. quomodo dividitur. n. 2. 2. mortale quantum malum. n. 3. 2. maxima damna adfert. n. 6. 4. & sequent. quomodo punitur. n. 10. & 11. 6. Angelorum. n. 12. & 13. 7. primorum hominum. n. 20. 11. Originale in quo consistit? originale partim actuale, partim habituale. n. 31. 17. & n. 191. 121. causa morborum. n. 485. 354. mortale & religiosus monstrum. n. 197. 126. veniale etiam gravem habet levitatem. n. 38. 22. graviter punitur. n. 41. 23. & seqq. delendum quantum. n. 45. 25. omne veniale quomodo & quamdiu potest vitari. n. 46. 26. in loco præcipue sancto non committendum. n. 49. 28. quodcumque quibus remediis curatur. n. 53. fol. 31.

Perjurium quid? n. 146. 91. quantum malum. n.

150. 93. quomodo punitur. ibid. & n. 151. 94.

Perseverantia quid? vincit omnia, in finem virtutis ducit. n. 805. 651. laudatur dogmatibus, qualis non cadit sub meritum. n. 806. 652. coronat certamen, distincta est à gratia justificante, in persecutione persistit. n. 807. fol. 652. & 653.

Pertinacia quid? n. 177. 110.

Petra scissæ in morte Christi. n. 525. 389.

S. Petrus Apostolus negando Christum fidem non perdidit. n. 511. 377. confessus est Christum, primatum obtinuit. n. 490. 359. & 360. poenitentiam egit. n. 517. 382. propugnat fidem, claret virtutibus, qualis ejus effigies. n. 609. fol. 471. & 472.

S. Petrus de Alcantara virtutibus & miraculis clarus. n. 379. 266.

Pharisei & Publicani parabola. n. 503. 369.

S. Philippi Apostoli virtutes. n. 622. 485.

S. Philippus Neri. n. 667. 530.

Phoenix an unica avis? n. 362. 251.

Pietas cui debetur. n. 756. 610.

Pilatus voluit liberum facere Christum. n. 517. 383.

Pisces quando creati. n. 362. 250. capientibus Apostolis apparet Christus. n. 530. 394.

Piscina probatica salutifera. n. 486. 355.

Piscis coctus & mirabiliter resuscitatus. n. 110. 68.

Plaga ante diem judicii extremi. n. 228. 147. n. 230. & seqq.

Planctus magnus ante diem judicii. n. 229. 148. & S. Bernardi. ibid.

Pluvia sanguinea. n. 230. 149.

Pena talionis Judæorum. n. 517. 383.

Pœnitentia ad mortem dilata mala. n. 202. 129. quas habet conditiones. n. 296 & proprietates. n. 297. 201. est purificatio, qualis? n. 300. 203. olim severa. n. eod. 204. qualis esse debet, ut sit Deo accepta. n. 301. 204. filii prodigi. n. 302. 205. publicanorum olim qualis. n. 303. 205. à Deo data. n. 304. 206. mare Crystallinum; instituenda non ob temporalia, in regnum restituit. ibid. occasione invigilet; felix agenda etiam à bonis ante mortem. n. 305. 207. quos habet dignos fructus. n. 306. 208. penam Dei avertit. n. 307. 209. ad thronum evehit expectatur à Deo, pro aliis ibid. vera nescit recidivos; bona mala vitæ mutationem exigit. n. 308. 209. non differenda, præcipue illuminatio, in infirmo infirma, sera misera. n. 310. 211. in exemplis ostenditur. n. 311. 212. vera etiam maxima delet peccata. n. 314. 214. Principum. n. 315. 215. Jacobi specialis. n. 315. 216. ad pœnitentiam DEI pœnæ adducunt. n. 309. 210.

Porta cælestis Jerusalem cælata ex margaritis. n. 872. 707.

Portiuncula festum & locus gratus Deiparæ, & S. Francisco. n. 587. 449.

Bbbbb a

Pra:

INDEX.

Præceptum quid? quid ad ejus bonitatem requiritur. n. 716. 576.
Prædestinatione Dei nemo perit. n. 422. 302.
Præsentatio Deiparæ in templo, præsentationis, festum quam antiquum. n. 545. 407. & 408.
Prodigalitas quid? n. 64. 38.
Profana eruditio potest sacris servire. n. 650. 513.
Providentia Dei mirabilis. n. 105. 65. quid? componit rerum occasiones. n. 376. 263. etiam Gentiles habet subditos. n. 377. 264. in adversis elucet, etiam in nobis non advertentibus; mirabilis in Hebræos. n. 378. 265. providentiam humanam famulam habet. ibid. ostenditur in variis exemplis, circa Franciscanos, circa Nostros. n. 379. 266. circa peregrinos Capucinos, item circa nostros. n. 380. 267. circa nostros laborantes. n. 381. 268. per animalia, per lupos, per camelos. n. 382. fol. 268. & 269. per aviculas in corvos. 383. 269. circa vocatum ad religionem nostram per lupum eum liberans. n. 384. 270. circa Principes prius depresso, postea erectos. n. 385. 271. circa captivum Gallum. n. 386. 273. circa naufragos. n. 387. 274. circa conservatum inter dracones. n. 388. 275. circa pauperes. n. 389. 275. circa ludentem latrunculis; circa vocatum à corona terrestri ad cœlestem. n. 390. 276. circa innocentes; circa moribundum; circa naufragum puerum. n. 391. 276. circa infantem, circa pauperem, licet illa uti nescientem; circa liberalem. n. 392. 277. circa S. Ignatium à calumnia liberatum; circa festum, cui equum suppeditat. n. 393. 278. dæmones ipsos obsequentes habet. ibid. vivificat, evehit insperatè; à peste liberat, præ aliis conservat. n. 394. 279.
Prudentia quæ habet opposita vitia. n. 143. 89. quos habet effectus. n. 700. 561. quomodo dividitur. n. 704. 564. politica, regnativa, n. 708. 567. quas partes habet. n. 714. 573.
Pudicitia quid? n. 824. 668.
Purificatio Beatissimæ Virginis. n. 458. 331. & n. 565. 427.
Purgatorium gladio igneo Symbolizatum. n. 30. 17. ostenditur. n. 218. 141. & n. 284. 192. desiderii. n. 286. 193. qualem ignem habet. ibid. diuturnum. 287. 194.
Pusillanimitas quid? n. 174. 108.

R.

Raphael S. in suprema Hierarchia. n. 341. 234.
Rapina, præcipue Ecclesiasticorum bonorum depauperat. n. 83. 50. in gentilibus etiam punita. 85. 51. damnationem meretur, quam mortuus enarrat. ibid.
Raptor nobilis à dæmone obsidetur. n. 84. 50. videnter moritur. n. 85. 51.
Ratio pars prudentiæ. n. 714. 574.
S. Raymundus Nonnatus. n. 555. 417.

Razia magnanimitas, quomodo occidendo se à peccato excusatur. n. 788. 637.
Rektor instar Moyſis misceat severitatem cum misericordia. n. 708. 568. & n. 709. 569.
Regalis lex qualis? n. 711. 570.
Reges decem ante diem iudicii extremi. n. 240. 156. Pastores populi. n. 710. 569. vitæ regum brevis. n. 712. 571.
S. Regis Joannis Francisci Zelus, aliæque virtutes. n. 694. 554.
Regnativa prudentia qualis? n. 708. 567.
Regnorum mundi vanitas. n. 712. 571. regnum regum splendida servitus. n. 713. 572.
Regnum Christi. n. 553. 415.
Regularum observantia perneceſſaria ad perfectionem. n. 751. 606.
Religio quid? n. 718. 578. prout complectitur varios ordines Religioſorum. n. 722. 582.
Religioſi status dignitas. n. 723. 583. æſtimatio à Regibus, qui facti sunt Religioſi. n. 734. fol. 592.
Renovatio quam neceſſaria. n. 752. 606. frequens præcipue senibus à Christo comendata. n. 753. 607. cordis, operis, oris. n. 754. 608. spiritu faciendâ; margaritis & Religioſis neceſſaria. contra teporem perutilis. n. 755. 609.
Resurrectio Christi quali serie peracta. n. 527. 390. & seqq.
Roma iterum Ethnicismus ante diem extremi iudicii. n. 239. & 240. fol. 155.
S. Romualdus Abbas. n. 847. 687.
Rosarium Deiparæ gratum, quæ juvat intuitu illius. n. 579. 442.
Rusticitas quid? n. 147. 92.

S.

Sacerdotibus potestas data remittendi peccata. n. 529. 353.
Sacrificium quid? n. 721. 583.
Sacrilegium quid? n. 146. 91. quam malum, quomodo punitur. n. 152. 95.
Savitia, sive feritas dedecet hominem. n. 174. 107.
Salvandorum & damnandorum numerus. n. 870. 706. & n. 222. 144.
Salve Regina Hymni quis author? n. 574. 437.
Salutis suæ certitudinem qualem habent perfectiones. n. 408. & n. 409. fol. 291.
Samaritana conversio. n. 489. 358.
Samaritanus vulneratum curat. n. 495. 363.
Sanctorum intercessio quam efficax. n. 558. 418. & n. 197. 126. colloquium. 891. 723.
Sapientum Græciæ Gnomæ. n. 700. n. 561.
Satisfactio pro peccatis. n. 77. & 78. fol. 46. n. 296. 201.
Scandala vitanda. n. 6. fol. 4. & 5.
Scapulare signum salutis, amoris protectionis Deiparæ. n. 576. 440. & c.
Scientia inflat. n. 62. 36. scientia Sanctorum, in Passione Christi memoria meditatione. n. 526. fol.

INDEX.

fol. 390. de cœlo solida. ibid. S. Bonaventura. Doctoris Seraphici. n. 526. 390.
Scurrilitas quid? 147. 92. quam mala. n. 172. fol. 106.
Securitas nimia periculosa. n. 791. fol. 640. & 641.
Senes serio laborantes diu vivebant. n. 141. 87.
Sensus Beatorum habebunt sua oblectamenta. n. 878. 712. & n. 889. 721.
Sepulchrum Christi gloriosum. n. 526. 390.
Serpentem assumpsit seductor dæmon, & de variis serpentibus. n. 21. 12.
Servis olim perforabantur auriculæ. n. 778. fol. 628.
Severitas nimia noxia, Davidis an recta. n. 829. 673.
Sileni qui? n. 167. 104.
Silentium præcipue in templo; Christi. n. 832. 674. docet loqui. n. 833. 675. sopit mala linguæ. 834. 675. facit sapientem. n. eod. fol. 676 etiam in cœlo, signum Religioſæ disciplinæ. n. 835. 677. servatu difficile. servatur tamen etiam in culina; serâ os clausum habentis. n. 835. fol. 677. & 678.
S. Simeon Stylita. n. 846. 686.
Simonia quid? n. 146. 91. quam mala. n. 153. 95.
S. Simonis Apostoli virtutes & Martyrium. n. 625. 487.
Simon Magus à S. Petro volans terræ alliditur. n. 154. 96. & n. 155. 97.
Simplicitas quid? n. 842. 683.
Simulatio quid? n. 147. 92. Petri qualiter peccaminosa. n. 163. 101.
Sobrietas quid? mater sanctitatis & sanitatis. n. 821. 664. Rechabitarum. n. eod. fol. 665.
Socrus Petri sanata. n. 483. 352.
Sodalitas Deiparæ animat in morte, quam grata Beatissimæ. n. 584. 446.
Sodalium Sanctorum exempla. n. 582. fol. 447.
Sol novus qualis? n. 360. 249. quantum distat à terra, quomodo currit? n. 361. 250. quam magnus. n. 863. 701.
Solertia quid? n. 714. 574.
Sollicitudo nimia vitanda. n. 378. 265.
Somnolentia quid? n. 145. 91.
Spasmus patiebaturne Deipara in Passione Christi. n. 525. 387.
Spes humana fallit. n. 664. 526. Theologica quid, quotuplex? n. 656. 520.
Spinola R. P. Martyrium. n. 643. 506.
Spiritus Domini ferebatur super aquas. n. 355. 245. Sanctus improprie dicitur etiam Verbum, realiter physice in Persona datur justis, quomodo effunditur, diffunditur; cur vocatur Spiritus S. n. 399. 283. quomodo in homines veniat, quomodo elevat corda sursum. n. 400. 284. Magister efficax, cur datus post mortem Christi, quomodo paracletus; manet in æternum in Ecclesia, quomodo spiritus veritatis. n. 401. 285. quid præstet in hominibus. n. eod. fol. 286. quomodo Spiritus S. missus, non R. P. Kwiakowski, S. J. Collectanea Ascetica.

Filius, quomodo non loquitur à semetipso. n. 402. 286. in varios usus datur, quasi incarnatus, in linguis igneis cur Hierosolymis missus? n. 403. 287. visibiliter descendebat in Baptizatos, in variis figuris apparuit, in linguis dispersus. n. 404. 287. & n. 405. 288. & c. descendit in Apostolos hora nona, ipse etiam, non solum illius dona nobis infunduntur. n. 407. 290. quale testimonium dat. n. 409. 291. operatur in nobis gemitum, robur, auxilium, & scientiam bene orandi; quomodo postulat pro nobis & c. quomodo & per quos contristetur. n. 410. 292. quales fructus adfert. n. 411. 293. improprie dici potest Verbum, est amor notionalis, charitatem nostram creatam accendit, quomodo communicatur animæ, eamque elevat. n. 412. 294. desperabundo misericordiam exhibet. n. eod. fol. 295. quomodo obumbravit B. virginem. n. 429. fol. 307.
S. Stanislai Episcopi Cracoviensis Zelus pro Gloria Dei, Zelus animarum, aliæque virtutes. n. 692. 552.
S. Stanislaus Kostka. vide Lit. K.
Straxer in ore piscis. n. 492. 361.
Stationes quid? n. 526. 390.
Stella ducens ad Christum qualis fuit. n. 445. 320. & n. 446. 321.
Stellarum variarum magnitudines. n. 361. 250. & n. 863. 701. distinctio speciei, lux propria. n. 861. 700.
S. Stephani virtutes, Martyrium. n. 627. 489. & n. 628. 490. visio cœli aperti. n. 864. fol. 701.
Studioſitas quid? n. 842. 682.
Strupor quid? n. 173. 107.
Sudor Christi sanguineus. n. 515. 380.
Superbia quid? quomodo dividitur, radix malorum. n. 56. 32. Deo & hominibus facit odibilem. n. 57. 33. punita. n. 59. & n. 60. 35. & c. quibus remediis curatur. n. 63. 37.
Superstitio quid? n. 146. 91.
Suscipere in S. Scriptura quid? significat. n. 563. 425.
S. Susonis Henrici mortificatio. n. 859. 696.
Synesis quid? n. 714. 573.

T.

Taciturnitas Christi se non defendentis. n. 517. 383.
Tarditas ingenii quid? n. 143. 89.
Temeritas seu audacia nimia quid? n. 176. fol. 110.
Temperantia quæ vitia habet opposita. n. 173. 107. exemplis ostenditur. n. 808. 654.
Tempestas maris à Christo sedata. n. 484. fol. 353.
Templi Salomonis Magnificencia, n. 767. 620. in vasio in Heliodoro punita, n. 50. 29.

Ccccc

Tem-

INDEX.

Tempus pretiosum, n. 238. 154. quàm velox, n. 863. 701. imaginarium ante mundi creationem, n. 354. 244.
Tenebra in morte Christi, n. 523. 388.
Tentatio Dei quid? n. 146. 91. quàm mala, n. 149. 93.
Tenetur Christus à dæmone, n. 479. 349.
Tepiditas quid? n. 137. 84. quomodo pejor frigore, n. 138. 85.
Terra quando creata, n. 334. & 335. fol. 230. commota moriente Christo, n. 525. 389.
Testamentum novum promulgatum in Pentecoste, n. 412. 294.
Thaidis poenitentia specialis, n. 314. 215.
Theandrica actiones quæ? n. 461. 333.
Theologia in cælo alia, n. 890. 722.
S. Theresia Virgo Fundatrix, n. 645. 509. & n. 671. 534.
S. Thoma Apostoli qualis fuit incredulitas, n. 530. 394. quantæ virtutes, n. 619. 482.
S. Thoma Aquinatis doctrina, virtutes, n. 645. 509.
Thymiama quomodo conficiebatur, n. 889. fol. 721.
Timiditas quid? n. 176. 109.
Tineas quæ herbæ fugant? n. 72. 43.
SS. Trinitas adumbrata in scriptura veteri; judæis etiam aliquatenus nota, n. 395. 280. quomodo SS. Trinitati accommodatur, *Ex, per, in*; tota est pro nobis, venit ad tres potentias animæ nostræ, n. 396. 281. in tribus Personis testibus in cælo, n. 397. 282. in SS. Trinitate quomodo Pater generat Filium, Pater & Filius producant Spiritum S. n. 398. 283. SS. Trinitatis professio liberat à periculo, aliqua notitia apud Gentiles, similitudines, *Mysterium* humano intellectu imperceptibile, n. 413. 295. cultores, n. 415. fol. 295. & 296. *Umbra* Sibylla denotat, nova colonia apud Indos, n. 416. 296.
Tristitia Christi in horto, n. 513. 379.
Tuba citans ad Dei judicium, n. 230. 149. & n. 252. 166.
Tunica Christi inconsutilis, n. 521. 386.

V.

Velum Templi scissum in morte Christi, n. 525. 388.
Veneri signa, n. 76. 45.
Verbum Divinum quomodo Caro factum, n. 423. 303. &c. quomodo incarnatum ad verba consensus virginis, n. 430. fol. 307. & 308. quomodo unitum; Incarnationis opus majus, quàm creatio mundi, n. 432. 309. *Verbum* in sacra scriptura sæpe ponitur pro re, n. 441. 318.
Verba septem Christi in cruce, n. 524. 388.

Verecundia quid? n. 818. 662.
Veritas sive veracitas quid? n. 772. 623. quomodo fiat? n. 773. 624.
Vermis damnatorum acerbis, n. 281. 189.
Versalia in Gallia magnificentia, n. 767. 619.
Versus pii morales non sunt contra rationem Libri spiritualis, n. 650. 513.
Via mirabiles per multa millaria strata, n. 766. 618.
Victoria sui confortat, n. 820. 664.
Vindicatio quid? n. 774. 625.
Vindicta genus potentissimum potuisse vindicare, & noluisse, n. 511. 377.
Villici iniquitatis parabola, n. 501. 368.
Vineam conductorum parabola, n. 503. fol. 370.
Virginitas potior Matrimonio, n. 824. 669.
Virgo virtute divina parere potest, n. 428. fol. 306.
Visitat Deipara Elisabetham, n. 557. 420.
Visus Beatorum, n. 870. 707.
Vita communis æstimanda, animæ & corpori proficua, n. 874. 709.
Unio hypostatica similitudinibus illustratur, n. 434. 310.
Vocatio Apostolorum, missio, n. 487. 356. ad statum Religiosum magna Dei gratia, n. 735. 593. æstimanda, amanda, n. 736. 593. promptè suscipienda, n. 737. 594. Nobilis ad statum rusticum vocatio specialis, n. 738. 595. ad Religionem à Virgine suscepta post multas revolutiones, n. 739. fol. 595. & 596. subito accepta, n. 740. 596. per Christum spinis coronatum, 741. 597. constanter observata dæmonem vincit, à S. Andrea inculcata, n. 741. 598. ipso JESU vocante; minime cogitantis ex concione funebri; Principis, n. 742. 598. voce clara edita à Beatissima, à SS. Trinitate, seminudi, è domo paterna fugientis, n. 743. 599. capillis tracti; formosissimæ Virginis; S. Capistrani rasi mirabiliter; per aviculam confirmata, n. 744. 600. à S. Ignatio confirmata; rumpens matris amorem; deserta, sed vocante JESU reassumpta, n. 745. 601. ex Eucharistia; ab utero, à Beatissima, amata vivaciter à Sene, spernentis bona terrena, n. 746. fol. 601. & 602. Medici, n. 746. 603. non dissuadenda, non impedienda, n. 747. 603. sperta morte pessima punita, n. 748. 604. sperta virginis, sed reassumpta accepto à Christo vulnere; damnatione punita, n. 749. 604. neglecta multiplici vomitu pereuntis, n. 50. 29. & n. 750. 605. non impedienda, cum hoc sit diabolicum, ibid. negligere vocationem periculosum, n. 483. 353. spernentem non exaudit Christus, n. 202. 129.
Voluntas Christi duplex, n. 513. 379. bene placiti divini duplex, n. 422. 301.
Vota Religiosorum, n. 722. 582. & n. 731. 590. Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ an elicit

INDEX.

Z.

Zelicit Christus, n. 729. 587. de voto Paupertatis vide n. 723. fol. 583. &c. de voto Castitatis vide n. 822. 667. &c. de voto Obedientiæ vide n. 774. 603. &c.
Votum quid? n. 721. 582.
Urbanitas quid? n. 774. 625.

W.

Wenceslaus S. n. 140. 87.
S. Wenerus puer à Judæis excruciat, n. 639. 501.

Zachai conversio, n. 505. 371.
Zelus animarum quanti momenti, n. 395. 280. & n. 684. fol. 546. pro honore Dei, n. 685. fol. 547. & seqq. Apostolorum, n. 608. fol. 469. debet esse discretus, n. 688. 549. Hominum Societatis Jesu, n. 695. fol. 555. & seqq. plura.

O. A. M. D. G.



1611. J. J. J.

一

[Faint, illegible handwritten text]

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
 LIBRARY
 540 EAST 57TH STREET
 CHICAGO, ILL. 60637

37

1000

O. A. M. D. C.



